Universidad de Deusto
Biblioteca

1517

1517
IHS
Archivo de Loyola
Sección 5ª Serie 2ª Nº 24.
Est. 13.
Plut. 2.

PELAGII
DE PLANC
ECCLESIA

Archivo de Loyola

Estante .....
Plúteo .....

3 [illegible]

I. H. S.

Alvari Pelagii de planctu Ecclesie libri duo.

Lugduni apud Ioannem Cleyn.

Año 1557.

(Archivo de Loyola).

Vitrina D/1

[illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca
1. C. P. E. 2. T. N. 44.
24.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Societatis Jesu. Burgis. 1862.

Aluari Pelagij de plā
ctu eccl'ie desideratissimi libri duo
et indice copiosissimo et margina-
rijs additionibus recēs illustrati.

André

André

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Reuerendo in christo patri vigilantissimoq; Dertosanorū antistiti dño Hadiano Florentio Traiectēsi/ Joannes Theodericus Bellouacus felicitatem.

Pysistratus ille tyrannorum qui vnq̄ Athenis fuere celeberrimus/ antistes meritissime: quū indicibili prope rerū preclare gestarū gloria/ tum eo potissimū nomine famā sibi peperit nūq̄ nisi cum seculo interituram: ꝙ Homerū grecanice atq; adeo vniuerse poeseos numen & exemplar mutilū mancum & mēbratim articulatimq; misere disceptū integritati pristine restituit. Jam enī deploratus erat: iam conclamatus Homerus. Omnē penitus Homerica lectione fruendi spem abiecerant mortales. Aberratq; vel minimū quin eius memoriā ex hominū mentibus tam detrimentosa temporum iniuria funditus obliterasse. Adfuit tū sed id ex insperato preterq; omniū expectationē/ Pysistratus: & ingenij perspicacitate non vulgari/ & eloquentie melleo dulcore nemini sua etate secūdus: qui tam insignem iacturā quoquo modo sarcire contēdens: decreuit nulli sumptuū immensitati parcens/ aut laboribus tametsi grauissimis immorari: ut qd felici conceperat auspicio/ felicioribus ad finē auibus perducere. Is itaq; oēs in id neruos intendēs: seq; totum ea quā verbis consequi paucorū fuerit alacritate tā necessario illi negotio deuouens: partim sua partim adhibita literatissimi cuiusq; eius tēpestatis industria: poesim Homericā in eum quem nūc cernimus ordinem curauit redigendā. Quo sane quantū vniuerso mortalium generi accesserit vtilitatis/ penes te sit iudiciū presulum doctissime: vtpote cuius multiiugā eruditionē vel ex hoc deprehendere est: ꝙ quanti sint muse facūdaq; Pitho (ne de sacris literis impresentiarū verba faciā) tibi esse compertissimū ne quis sit qui ambigat. Sed quorsum hec tendant siquis fuerit percūctatus: velim sciat me in ea esse sententia/ vt nō minus ei nos debere cōtenderim: qui preclarū aliquod opus valde multos annos occultatū curauerit in lucem reuocandū: ꝙ primario eiusdē concinnatori excogitatori ve. Quod rationibus varijs vt persuadeā nō opus esse crediderim. Hoc tamen vnū obiter adiecerim quod ad rem facere videatur: eorū que perierunt perijsse quoq; iuuandi potestatē. Quapropter non possum nō congratulari nostre tempestatis felicitati: q nobis ingeniosissimū pariter iuris vtriusq; consultissimū Joannem lupū de rubris (vt loquūtur) palatijs dono quodā peculiari largita est. Quippe q̄ detrimēti qd nunq̄ satis laudati huius operis/ cui titulus est de planctu ecclesie/ penuria patiebamur vindex futurus: ex Joanne Clein bibliopola Lugdunensi de re literaria ꝙ optime merito quotidianis quasi cōuicijs extorsit vt ipsum characteribus stāneis in mille diuulgaret volumina. Is aūt (vt est nemini non obsequentissimus/ emolumentiq; publici cupidissimus) qd facturum se receperat non citra grauem sumptuū impensam tādem ad scopum deduxit. Enimuero iā nostra quidē sententia nō dedecuit alicuius prime note viri nomē: vt paria paribus respōderent: operis vsq; adeo desiderati frontispicio veluti gēmam prefigere: diligentiori nobis indagine perscrutātibus quē omnino mortaliū non penitendo hoc munere donaremus: tu in primis vnus occurristi qui hocce donario nō indignus censereris. Fuit quippe Aluarus Pelagius cuius eruditionis hec sunt monumēta/ hispanus: nō theologie modo/ sed & iuris vtriusq; peritia nominatissimus: vt hec legenti nihil eum latuisse quod ad ius cesareū pontificiumve spectaret/ innotescat. Tu itidem pontifex literatissime perpetuo sudorū tuorum studio ad id apicis euectus es (assentari nescio: nec si sciam velim) vt primū illustrissimi principis Caroli regis Hispaniarū catholici munificentia plane regia non mediocriter illustratus: demū fueris optimi cuiusq; suffragio Dertosanorū (qui hispani sunt) episcopatui prefectus: inibi prefati regis legatū agens & prudentissimū & nemini nō acceptissimū. Quandoquidē vero bono (quod aiunt) vino hedera nō est opus: simul tuos mores probatissimos/ simul & eruditionē inauditam vtriq; nouerunt exploratissime: & qui tecum nōnihil habent cōsuetudinis: & qui tue literature monumenta in sacras literas nō ita multis ante annis edita nō oscitabunde perlegerūt. Proinde id vnum ex tua beneuolētia velim exoratū: vt quicquid hoc est munusculi si ausu fortasse temerario at certe cādido tibi oblatū animo boni consulas. Neq; vitio mihi adscripseris ꝙ infime sortis ego vixq; tressis homūculus tantū virum tamq; vel primoribus venerādū sim ausus verbis & eisdem inconditissimis aggredi: quem ne oculis quidem intueri me decuerat. Dijs nempe supplicant & rustici. Vale bonarum literarum decus. Ex Lugduno pridie nonas Augustas.

Totius operis Index literarius.

Eorum index amplissimus nec mediocri labore cōcinnatus/ que ex p̄clarissimo hoc opere censuimus adnotatu digniora.

Abbas nō remouetur a prelatione ꝑpter irregularitatē. lib. j. arti. xlviij. B. fol. xxv.
Abbas vnde dicitur. lib. ij. articu. xxiij. A. fo. cxxviij.
Abbas an possit alienare bona monasterij sine consensu epi. Et an possit penitentias iniungere & aliorū ꝙ suorū subditorū confessiones audire. li. ij. arti. xxiij. B. fol. cxxix.
Abbas an possit terras vnius ecclesie alteri applicare. ibidem.
Abbas suum subditū ad arctiorem ordinē petita licentia transeuntem reuocare non potest. ibidem.
Abbas an possit deponi ab epo inuito conuentu. ibidē.
Abbas non exemptus an subsit epi correctioni & depositioni. Et an solus abbas potestatem habeat in monasterio. Et an possit duos ordines primos conferre. Et an possit dispēsare vt monachus habeat specialē cellā. ibi.
Abbas exemptus an possit sine licētia pape cedere. Et an possit ecclias sibi subiectas pleno iure vnire. Et an possit prescribere cognitionē causarum matrimonialiū. Et an abbas magis sit puniēdus ꝙ alij ꝑpter delictum in monasterio cōmissum. Et an possit deponi ꝑpter insufficientiā. lib. ij. arti. xxiij. in fine. fo. cxxix. Et an possit dispēsare cum illo qui furtiue ordines recepit. lib. ij. arti. xxiij. C. fo. eodem.
Abbati an monachus semper obedire teneatur. li. ij. arti. lxviij. B. fo. ccxxij.
Abbate exempto irrequisito nil debet eps in ipsius monasterio exercere. li. ij. arti. xxiij. B. fo. cxxix.
Abbates eiusdē regule de triennio in trienniū ad capitulū venire debent. Et an abbates a talibus capitulis exēpti corrigi & deponi possint. ibidem.
Abbates & alij religiosi iurisdictionē habētes an possint suos subditos excōmunicare. ibidem.
Abbates an teneantur ad synodū epi venire. ibidem.
Abbates an possint cōmittere monachis animarū curā sine licentia epi. lib. ij. arti. xxiij. D. fo. cxxx.
Abbatum repertorium: & que abbatem deceant. li. ij. arti. xxiij. B. fo. cxxix.
Abbatum erratus frequentiores. li. ij. ar. xxiij. D. fo. cxxix. & cxxx.
Abbatibus non licet aliter ꝙ eps regulariter eis indulserit diuina officia decantare. li. ij. ar. xxiij. B. fo. cxxix.
Abbatissam an oporteat esse virginem. lib. ij. ar. lxxxiij. B. fo. cclxiiij.
Abdicatio ꝓprietatis & castitatis custodia an sint de substantia monachatus. lib. j. ar. xlvj. E. fo. xxij.
Abdicatio rerum temporaliū meritoria & sancta. lib. ij. ar. lvj. A. fo. clxxxvj.
Abdicatio rerum in particulari tantum nō est vera abdicatio. lib. ij. arti. lxiij. A. fo. ccvij.
Abdicatio rerū temporaliū tam in speciali ꝙ in cōmuni an sit de iure possibilis. lib. ij. arti. lx. B. fo. ccij.
Abel ecclesiā & christū prefigurauit. lib. j. ar. xxxvj. E. fo. v.
Abnegatio in communi solicitudinem imminuit. li. ij. ar. lxiij. A. fo. ccvij.
Abortiuum viuificatum occidendū procurans an irregularitatem incurrat. li. j. ar. xlviij. E. fo. xxvij.
Abraam a quo descēdit: Et an sacerdos & propheta & rex Damasci fuerit. li. j. ar. xxxvj. D. fo. v.
Abraam quare a Chaldeis in ignem proiectus fuerit: et quomodo illesus euasit. lib. j. arti. xxxvj. S. fo. vj.
Abrae obediētia qualis fuerit. lib. ij. arti. lxix. L. fo. ccxxix.
Absolutio christi per Pilatum. lib. j. ar. lxviij. Lr. fo. lxxv.
Abundans obedientia que sit. lib. ij. ar. lxix. P. fo. ccxxxij.
Abusiua mundi. xij. lib. ij. ar. xviij. E. fo. cxxj.
Accusare quid sit. Et qui accusare prohibeatur. Et accusatores in quibus offendunt. lib. ij. arti. xxxix. A. fo. cxliij.
Accusator accusationem non prosequens an sit infamis. lib. j. arti. xlix. A. fo. xxix.
Accusatore inuito an possit episcopus dispensare cū clerico accusato. lib. j. ar. l. C. fo. xxxj.
Accusatores propter pecuniam an teneantur ad restitutionem. lib. ij. arti. xlvj. N. fo. cliij.
Accusatio partus suppositi nullo tempore clauditur. lib. ij. arti. xlvj. B. fo. cl.
Accusatione dignus est maxime qui doctrine authoritatem habens legem transgreditur. li. j. ar. lxix. A. fo. lxxvj.
Achior quid interpretatur. li. ij. ar. iiij. B. fo. xc.
Acidie species quot sunt. lib. ij. arti. lxxv. D. fo. ccxlvj.
Actio vi bonorum raptorum & iniuriarum: & sepulcri violati: & doli mali: an infamiam inducat. lib. j. arti. xlix. A. fo. xxix.
Actiua vita an prestet contemplatiue. lib. ij. articu. xcj. A. fo. cclxviij.
Actus seu vsus simplex facti an possit separari a dominio lib. ij. arti. lvj. A. fo. clxxx.
Actus sodomiticus an possit dirimere matrimoniū contractum. li. ij. arti. ij. B. fo. lxxxiij.
Adam solum quare deus creauerit: et quid Adam interpretatur. lib. j. arti. xxxvj. B. fo. iiij.
Adam quare de terra formatus fuerit: Eua vero de eius costa. lib. j. arti. xxxvj. C. fo. iiij.
Adam ante peccatum qualem gratiam habuerit. lib. ij. arti. lij. Aa. fo. clxxiiij.
Administratores iniqui rerum ecclesiasticarum obnoxij sunt restitutioni. lib. ij. arti. xlvj. A. fo. cl.
Adolescentes in que vitia sint procliuiores. lib. ij. ar. xliiij. A fo. cxlvij.
Adulator quis dicatur. lib. ij. arti. lxxvij. A. fo. ccliij.
Adulatorum pestis cauenda. li. ij. arti. xiij. M. fo. cxv.
Aduocare prohibiti. lib. ij. arti. xxxv. B. fo. cxlj.
Aduocati in quibus offendant. lib. ij. arti. xxxv. A. fo. cxlj.
Aduocati culpa sua in causa succumbētes an teneant ad interesse. lib. ij. arti. xlvj. L. fo. cliij.
Affluentia equorum carpitur. li. ij. arti. lxxvj. M. fo. cclj.
Agar filij quid interpretātur. lib. ij. arti. v. E. fo. xcij.
Agareni quare serui: & vnde descenderint. lib. ij. arti. ij. A. fo. lxxxij.
Agarenorum prosapia. Et quare saraceni agareni dicti fuere. ibidem.
Agathon abbas quare triennio lapidem portauerit. li. ij. arti. vj. B. fo. xcviij.
Agi an possit coram metropolitano contra confirmatum a papa. Et an sententia pape ius faciat. lib. ij. arti. xj. B. fo. cxij.
Agricolarum fraudes. li. ij. arti. xliij. A. fo. cxlvij.
Alba vestis quid denotet lib. j. arti. lxix. E. fo. lxxvij.
Aleam quot & que crimina comitentur. lib. ij. arti. xxviij. B. fo. cxxxiij.
Aleator publicus & mutuans in ludo an sint infames. li. j. arti. xlix. A. fo. xxviij.
Aleatores an teneant ad restitutionem de pecunijs lucratis. lib. ij. arti. xlvj. S. fo. cliiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aleph quid interpretatur. libro.ij. articulo. iij. in fine. folio.lxxxvj.
Altare carnale quid sit. lib.ij.arti.v.E.fo.xciij.

Ambitio cardinalium.

lib.ij.arti.xvj.E.fo.cxx.
Ambitio religiosorum.li.ij.arti.lxxiiij.A.fo.ccxliiij.
Ambitio libertatis que sit. libro.ij. articulo.lxxvj.M. folio.cclij.
Ambitionis detestatio.lib.ij.arti.ix.D.fo.cx.
Ambrosij exclamatio in imperatorem ecclesiam occupare volentem.lib.j.arti.lxviij.P.fo.lxxv.
Amicitia Pithie & Damonis.lib.j.arti.lxij.B.fo.lviij.
Amicitie vis.ibidem.
Amicorum omnia quomodo dici debeāt communia.lib. ij.arti.lvj.A.fo.clxxxij.
Amō eremita quare sinistram auriculam sibi absciderit. lib.ij.arti.x.J.fo.cxj.
Amorreus quid interpretatur. libro.ij.articulo.ij.A. folio.lxxxij.
Amplitudo familie taxatur. libro.ij.articu.lxxvj.M. folio.cclij.

Anachorite et eremite

qualiter in cella se habere debeant. Et multa exempla anachoritarū vide lib.ij.arti.lj.J.L.L.M.& N.fo.clxv. clxvj.clxvij.& clxviij.
Anastasij pape obitus.lib.ij.arti.x.B.fo.cx.
Anima queliber an sit subdita suo prelato siue bono siue malo.lib.j.arti.xxxvij.Bb.fo.x.
Anima ab oculo depredationem patiens. lib.j.articu.vj. M.folio.c.
Anima an indigeat lumine glorie ipsam eleuante ad deū videndum.lib.ij.arti.lij.Z.fo.clxxiij.
Anime proprie concupiscētia multa parit. lib.ij.articu.v. J.folio.xciij.
Anime pregnantes que dicantur.libro.ij.articu.iiij.B. folio.lxxxix.
Animarum curam an possint abbates monachis committere sine episcopi licentia.libro.ij.articulo.xxiij.D. folio.cxxx.
Animas mortalium an cacodemones ingredi possint. lib.j.articu.xlviij.F.fo.xxviij.
Animal brutum quo affectu ferui det nutrimentum. lib. ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Antiochie fuit prima sedes papalis.libro.j.articu.xxxij. folio.iiij.
Antiqui quare adulterium & stuprum nihil reputauere. lib.ij.articu.ij.B.fo.lxxxiij.
Antiquorum patrum & christi an sit vna ecclesia.li.j.arti. lxiiij.C.folio.lxiiij.

Apostasie crimē quis primus commisit.

lib.j.arti.lxv.lb.fo.lxviij.
Apostoli & eorū successores dicuntur principes.lib.j.arti. lij.F.fo.xxxv.
Apostoli an parem potestatem cum beato Petro habuerint.lib.j.arti.lix.L.fo.lij.
Apostoli an post apostolatum habuerint proprium. lib. ij.arti.lv.B.fo.clxxviij.Et an post apostolatū habuerint vsum abscp proprietate & dominio.fo.clxxix.
Apostoli an omnia reliquerint quantum ad proprietatem in speciali et in communi.lib.ij.arti.lviij.A.fo.clxxx. Et an omnia reliquerint quoad vsum necessarium. eodem fo.
Apostoli an potuissent licite retinere predia & agros.lib. ij.arti.lvj.A.fo.clxxxj.
Apostoli an vouerint rerum omnium abdicationem. Et an votū superaddat specialem perfectionem sup opus liberum voluntatis.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxiiij.
Apostoli per mundum euntes an viuerint de bonis primē communitatis credentium.libro.ij.articulo.lvj.A. folio.clxxxv.
Apostoli octo beatitudinibus beati fuere.lib.ij. articulo viij.J.fo.cix.
Apostoli christi an caligas & calciamenta habuerint. lib. ij.arti.lviij.A.fo.cxciij.
Apostoli an fuerint electi ante sermonem factum in monte.lib.ij.arti.lviij.A.fo.cxcv.
Apostoli an eādem regulam quam discipuli habuerint. lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccix.
Apostolorum tria genera.libro.j.articulo.lxiij.S. folio.lxiij.
Apostolorum laudes memoratu digne.lib.j.arti.lxiij.D. folio.lxiij.
Apostolis an licuit habere proprium in communi: et an licuit eis pecuniam portare. libro.ij. articulo.lvj.A. folio.clxxxiiij.
Apostolis an licuit viuere ex euangelio.lib.ij.arti.lvj.A. folio.clxxxvj.
Apostolis an licuerit in iudicio litigare.lib.ij.articu.lviij. A.fo.ccxiij.
Apostolica forma que sit.libro.ij.articulo.xiij.E. folio.cxiij.
Apostolica temporalium abnegatio fuit & in proprio & in communi.lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccviij.
Apostrophe ad ecclesiam.libro.ij.articulo.xv.M. folio.cxix.
Appellatur ad legatum omissis mediis.lib.j.arti.xlvij.A. folio.xxij.
Appellari potest a papa male informato ad ipsum melius informandum.lib.j.arti.xv.A.fo.iij.
Appellari non potest a iudicio pape nisi ad deū. lib.j.arti. xv.A.fo.iij.
Appellari an possit a temporali ad spiritualem potestatē. lib.j.arti.lvj.L.fo.xlv.
Appetentia vindicte fugienda.libro.ij.articulo.xlix.A. folio.clix.
Approbatum semel an reprobari possit. lib.j.arti.iij.circa finem.folio.iiij.

Aquam deducere et diuidere

quid sit.lib.ij.arti.iiij.A.fo.lxxxvj.

Arbitrium liberum quid

possit per se.lib.ij.arti.viij.B.fo.cviij.
Arbitrorum sententia an possit aliquem infamare. lib.j. arti.xlviij.B.fo.xxviij.
Arca Noe quomodo ecclesiam representet. Et quid per eius ostium significetur.lib.j.arti.xxxvj.lb.fo.v.
Archiepiscopus an possit compellere episcopum ad confitendum sibi si eius confessorem suspectum habuerit. lib.ij.arti.xix.D.fo.cxxij.
Archiepiscopus an possit inconsulto primate vel patriarcha aliquem in episcopum ordinare.ibidem.
Archiepiscopus cum suffraganeis suis an possit perquirere causam episcopi accusati.lib.ij.arti. xxj. circa principium.fo.cxxiij.
Archiepiscopi an subsint patriarchis. Et an ab ipsis ad eos appelletur.lib.ij.arti.xix.D.fo.cxxij.
Archiepiscoporum priuilegia.ibidem.
Arrianorum & Sabellianorum error.lib.ij.articu.l.D. folio.clj.
Arithmetica an sit inhibita religiosis.libro.ij. articu. lxix. J.fo.ccxxviij.
Arma ecclesiastica.lib.j.articu.lxvij.B.fo.lxxij.
Arma militum christi que sint.libro.ij.articu.xxxij.B. folio.cxxxix.
Arma carnalia que sint, libro.ij.articulo.viij.D. folio.cvij.
Annatus incedens ad necandum hominem an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Armatura dei septuplex.lib.j.articu.lxiij.B.fo.lx.

Asserere q christus & apostoli non habuerint aliquid in communi an sit hereticū

lib.ij.arti.lx.A.fo.cxcix.
Assertioni soli cardinalium an sit credendum sine iuramento.lib.ij.arti.xvj.F.fo.cxx.
Assyā quid interpretantur.lib.ij.arti.viij.A.fo.cvij.
Assyriorum regum superbia.libro.j.articulo. lxiij.E. folio.lxv.
Assurgendum an sit in eleuatione corporis christi. lib.ij. arti.lij.lb.fo.clxxv.
Astronomia an sit prohibita religiosis.lib.ij. arti.lxix. J. folio.ccxxviij.

Auaritia & superbia ecclesie.

lib.j.arti.lxvij.B.fo.lxxij.
Auaritia vnde dicitur.lib.ij.arti.lxiiij.B.fo.ccix.
Auaritie monachorum tria sunt genera.lib.ij.articu.liij. B.fo.clxxvij.
Auaritiam sectantes olim reipublice non preficiebātur. lib.j.arti.xlij.D.fo.xvj.
Audire aure cordis quid sit.|lib.ij.arti.iiij.B.fo.lxxxix.
Augustini regula qualiter fundata.lib.ij.articulo.lvj.A. folio.clxxxv.
Aurum quid sit.lib.ij.arti.vij.B.fo.cij.
Auri appellatione in sacris literis quid intelligatur. ibidem.
Aurum in multis alia excellit metalla.ibidem.
Aurum purissimum & preciosissimum vbi signatur.li.ij. arti.vij.E.fo.ciij.
Authoris huius operis subscriptio.lib.ij.articulo.xciij.in fine.fo.cclxx.
Authoritas an dependeat a potestate an econuerso. lib.j. arti.xxxvij.Dd.fo.xj.
Authoritas pape an in qualibet professione intelligatur excepta.lib.ij.arti.xj.B.fo.cxij.
Authoritatis apostolice in spiritualibus & temporalibus exempla.lib.j.arti.xiij.A.fo.ij.
Authoritatem excōmunicandi vnde habet ecclesia.lib.ij. arti.lxxij.A.fo.ccxxix.
Auxilium prestans furi an teneatur furti.lib.j.arti.xxxvij. Ff.folio.xj.

Ayn quid interpretatur.

lib.ij.arti.iiij.B.fo.lxxxix.

Babylon quid interpretatur.

lib.j.arti.lxj.E.fo.lv.
Babylonia & Edom idem signant. libro.ij. arti.vij.lb.fo.cvj.
Baptismus an penam delictorum aut bonorū remissionem cuilibet inducat.lib.ij.arti.viij.A.fo.cvij.
Baptisma cur vnum dicatur.libro.j.articulo. lxiij. E. folio.lx.
Baptizatus propter egritudinem an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Baptizandus quomodo et quare signatur.lib.ij.arti.iiij. lb.folio.xc.
Basan quid interpretatur.lib.j.arti.lxij.F.fo.lvj.
Basan quid interpretatur.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxv.
Basilius institutor primus regule monachalis post apostolos.lib.ij.arti.xxiij.A.fo.cxxviij.

Beatus an quis possit esse

ici in hac vita.lib.ij.arti.lij.M.fo.clxxij.
Beatitudo merces regum, libro.j.articulo.lxij. B. folio.lvij.
Beelzebub princeps demoniorum. libro.ij.articulo.v.A. folio.xcj.
Begardorum primus error.libro.ij. articulo.liij.A. folio.clxix.
Begardorum secundus error.libro.ij.articulo.liij.E. folio.clxx.
Begardorum tertius error.libro.ij.articulo.liij.lb. folio.clxxj.
Begardorum quartus error.libro.ij.articulo.liij.M. folio.clxxij.
Begardorum quintus error.libro.ij.articulo.liij.X. folio.clxxiiij.
Begardorum sextus & septimus error.libro.ij. articu.liij. Hh.& Ee.fo.clxxiiij.
Begardorum octauus error. libro.ij.articulo.liij.lb. folio.clxxv.
Bellum quot modis efficiatur iustum. lib.ij.arti.xlvj.B. folio.clj.
Bellum quotupler est.lib.ij.arti.xlvj.J.fo.clij.
Belli iusti preda an sit capientis.ibidem.
Benedictio vel consecratio facta a schismaticis an sit iterāda.lib.j.arti.lxv.E.fo.lxvj.
Beneficij vacantis fructus successori debent adseruari. lib.ij.arti.xxiij.D.fo.cxxix.
Beneficia plura qualiter clerici obtineant.lib.ij.arti.viij. J.folio.cix.
Beneficia plura habens cum cura sine dispensatione an sit irregularis.lib.ij.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Beneficiorum pluralitas prohibita.libro.ij.articu.viij.J. folio.cix.
Beneficiorum ecclesiasticorum collatio an spectet ad temporalem potestatem, libro.j.articulo.lvj. lb.cr.J. folio.xliij.
Bernardi exhortatio ad Eugenium papam super plenitudine potestatis.lib.j.arti.lviij.B.fo.xlviij.
Bestie in sacra pagina quid denotēt.lib.ij.articulo.ij.F. folio.lxxxiiij.
Bethy quid interpretatur.lib.ij.arti.iiij.E.fo.lxxxvj.
Bethania quid interpretatur.libro.ij.articulo.lxix.M. folio.ccxxx.

Blasphemus quid sit.

lib.j.arti.lvij.A.fo.xlvj.

Bonum commune quare melius particulari.

lib.j.arti.liij.B.fo.xxxviij.
Bonum an quis possit operari sine auxilio gratie. Et an possimus absq coactione bonum vel malum operari. lib.ij.arti.viij.fo.cvij.
Bona vsu consumptibilia quibus christus & apostoli vtebantur quorum erant immediate quoad dominiū. lib. ij.arti.lviij.A.fo.cxciij.

Bruchus quis interpretatur.

lib.ij.arti.viij.J.fo.cix.
Brutum animal quo affectu ferui det nutrimentum. lib. ij.arti.viij.B.fo.cvij.

Cachinnoris & cachinnus

ni & cachinno cachinnonis quid significent.lib.ij.arti.lxxxj.A.fo.cclxj.
Cacodemones an mortaliū animas ingredi possint.lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Cayn quare fratrem occiderit.libro.ij.articulo.xxij.B. folio.cxxviij.
Chaldeorum regum superbia.libro.j.articulo.lxiiij.E. folio.lxv.
Caligas & calciamenta an christus & apostoli habuerint. lib.ij.arti.lviij.A.fo.cxciij.
Caligo bona et mala que sit.lib.ij.arti.v.lb.fo.xc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Camelum glutire quid denotet.libro.j.articulo.lxix.A.folio.lxxvj.
Canones/leges imperiales/consuetudines et constitutiones differunt.lib.j.arti.xliij.M. fo.xix.
Canonum violatores an peccent in spiritumsanctum.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxij.
Canonica sciẽtia theologia practica est. Et licet religiosi canones ignorent ipsis tamen astringuntur.ibidem.
Canonice hore quomodo dicende.libro.ij. articulo.xxvij. B.folio.cxxj.
Canonicorum vitia promulgatora.lib.ij.articu.xxvj.A. folio.cxxj.
Caph quid interpretatur.libro.ij.arti.iiij.F.fo.lxxxviij.
Capiens vel capi faciens cardinalem an sit sacrilegus. Et an episcopus possit cum tali dispensare.lib.j.arti.l.A. folio.xxix.
Capituli consensum magis tenetur prelatus requirere in spiritualibus q̃ temporalibus.lib.ij. articulo. xxij.B. folio.cxxviij.
Captiuum a saracenis detẽtum an furari liceat.libro.ij. arti.xlvj.O.fo.cliij.
Caput ecclesie christus.lib.j.arti.lxiij.B.fo.lxiij.
Character spiritualis.lib.j.arti.lxv.B.fo.lxvj.
Character corporeus.lib.j.arti.lxv.E.fo.lxvj.
Character dei quid sit.lib.j.arti.lxx.F.fo.lxxx.
Carceratorum pene septem.libro.ij.articulo. vj. in principio.folio.xcvj.
Cardinalis vnicus an possit papam eligere.libro.j.arti.j. A.folio.j.
Cardinali asserẽti sibi aliquod officium esse commissum an sit credendum sine speciali mandato.lib.ij.articulo. xvj.F.fo.cxx.
Cardinalem capiens an capi faciens aut sit sacrilegus. Et an cum tali possit episcopus dispensare.lib.j.arti.l. A.folio.xxix.
Cardinales vacante papatu an succedant pape. lib.j.arx.A.fo.iij.
Cardinales non inuenientes idoneum ad papatum in gremio suo an possint aliunde eligere.libro.ij.arti.x.B. folio.cxij.
Cardinales papam indignum eligentes an sint eligendi potestate priuati.lib.ij.arti.xj.B.fo.cxij.
Cardinales vnde dicantur.libro.ij.articu.xvj.A.fo.cxix.
Cardinales an possint conferre beneficia quorum collatio deuoluta sit ad sedem apostolicam.lib.ij.arti.xvj.E. folio.cxix.
Cardinales quanto post papam maiori preeminent dignitate:tanto eorum grauior est offensa. lib.ij.arti. xvij. E.folio.cxx.
Cardinales an mortuo papa faciant capitulum.Et an presbyter cardinalis eligendus sit in episcopum.lib.ij. arti.xvij.D.fo.cxx.
Cardinales mitrati vbi habitent.libro.ij.articulo.xvj. E. folio.cxx.
Cardinales an possint accusari q̃ papam per simoniam elegerint.lib.ij.arti.xvj.F.fo.cxx.
Cardinales an possint sibi eligere confessores sine licentia pape.lib.ij.arti.xix.B.fo.cxxij.
Cardinalium prima institutio.lib.ij.arti.xvj.A.fo.cxix.
Cardinalium nomen vnde.lib.ij.arti.xvj.B.fo.cxix.
Cardinalium triplex gradus.ibidem.
Cardinalium tituli quot sint:et qualiter olim in paupertate viuebant.lib.ij.arti.xvj.D.fo.cxix.
Cardinalium ambitio.lib.ij.arti.xvj.E.fo.cxx.
Cardinalium collegium an dispensare possit vbi episcopi dispensare non possent.lib.ij.arti.xvj.F.fo.cxx.
Cardinalibus an incumbat papam hereticum deponere lib.j.arti.xxiiij.B.fo.iiij.
Charitas ad quid conducit.lib.ij.arti.vj.D.fo.xcviij.
Charitatis christi signum vbi apparuit.ibidem.
Carnes melancholice an admittãt demones intra corpus humanum.lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Carnes non comedere an sit de substantia monachatus. lib.ij.arti.xx.B.fo.cxxiij.
Carnalis passio triplex.lib.ij.arti.j.E.fo.lxxxj.
Carnalis delectatio quid operetur.lib.ij.articulo.v.E. folio.xcij.
Carnalia arma que sint.lib.ij.arti.viij.D.fo.cvj.
Carolus rex Francorum qualiter lõgobardos ecclesiam grauantes debellauerit.lib.j.arti.xlj.B.fo.xiij.
Castimonie gradus.lib.ij.arti.lxxxiij.B.fo.cclxiij.
Castitas quare melior et gloriosior sit nuptijs. lib.j.arti. xxxvj.D.fo.v.
Castitatis custodia et ꝓprietatis abdicatio an sint de monachatus substantia.lib.j.arti.xlvj.E.fo.xxj.
Castrans se scienter an irregularitatem incurrat.libro.j. arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Casule significatio.lib.j.arti.lxix.E.fo.lxxvj.
Casus episcopo reseruati quot et qui sint. libro.ij.articu. xxvij.E.fo.cxxxij.et.cxxxiij.
Cathedre pestilentie expositio.libro.ij.articulo.xxij.A. folio. cxxvij.
Catholicorum regum primi.lib.j.arti.lxiij.F.fo.lxv.
Causam quamlibet iudicat papa.libro.j.articulo.xiij.A. folio.ij.
Cause maiores ad sedem apostolicam referẽde sunt.li.j. arti.xlv.B.fo.xix.
Cause maiores que sint et dicantur.ibidem.et fo.xx.
Cautela et custodia adhibenda circa nouitios ephebos propter peccatum sodomiticum.libro.ij.articulo.ij.B. folio.lxxxiij.

Cecitas prelatorũ hispanie.

lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxij.
Celorum nomine quid intelligatur. libro.j.articulo.lxvj. A.fo.lxix.
Cephas quid interpretatur.lib.j.arti.lv.A.fo.xxxix.
Cethra quid interpretatur.lib.ij.arti.ij.A.fo.lxxij.

Cingulum quid denotet.

lib.j.arti.lxvj.B.fo.lxix.
Circumstantie grauiora facientes religiosorum scelera. lib.ij.arti.lxxiij.E.fo.cclxiij.et.cclxiij.
Ciuitas quid sit.lib.j.arti.lxj.A.fo.liij.
Ciuitates due in hoc mundo.lib.j.arti.lxj.B.fo.liij.

Clauis quid denotet.

lib.j.arti.lij.E.fo.xxxv.
Claues petri.lib.j.arti.lxiij.Y.fo.lxiij.
Claustralium superbia quadruplex. libro.ij. arti.lxxvj.R. folio.cclij.
Clemens papa a beato Petro institutus. lib.j.arti.lxviij. R.folio.lxxv.
Clemens.iiij.papa qualiter filias suas dotauerit.libro.ij. arti.xv.D.fo.cxviij.
Clericalis tonsura que sit.lib.ij.arti.xiiij.D.fo.cxvj.
Clericalis tonsura qualiter differat a monachali. libro.ij. arti.viij.N.fo.cxvj.
Clerus romanus an possit deficientibus cardinalib9 papam eligere.lib.j.arti.j.A.fo.j.
Clericus vtens priuilegio clericali an possit personaliter alicui laico subesse. libro.j.articulo. xxxvij.O. folio.viij.
Clericus hominem liberare potens et non liberans an irregularitatem incurrat.Et de clericis inferentibus vim vel metum et irregularitatem non incurrentibus vide lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvj.
Clericus ignoranter dans consiliũ super homicidio an irregularitatem incurrat.ibidem.
Clericus an possit in bello iusto ballistas et sagittas et alia arma ministrare.et an hoc faciendo irregularitatẽ incurrat.li.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Clericus an possit preponi bellis.ibidem.
Clericus adsistens bello iusto cum armis vel sine armis in quo aliqui interficiuntur an irregularitatem incurrat.Et an clericus legens literas homicidium continẽtes irregularis efficiatur/si occidendo mortem non nuntiet.ibidem.
Clericus an possit interesse iusto bello.ibidem.
Clericus ludens cum laico vnde mors subsecuta est an irregularitatem incurrat.libro.j.articulo. xlviij.E. folio.xxvij.
Clericus gubernans naues ad pugnam an irregularitatem incurrat.li.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Clericus coniugatus an possit ex dispensatione habere simpler beneficium non curatum. libro.j.articulo.l. A.folio.xxix.
Clericus quilibet an ab imperatore iudicari possit. lib.j. arti.lxviij.J.fo.lxiiij.
Clericus infirmus an teneatur officium dicere vel audire.libro.ij.articulo.xx.A.fo.cxiij.
Clericus an artem notarie exercere possit.li.ij.articulo xxviij.E.fo.cxxiij.
Clericus per saltum promotus an sit suspendendus.Et an possit capi et ligari a laicis de licẽtia sui superioris. lib.ij.arti.xxviij.M.fo.cxxiiij.
Clericus an teneatur obedire prelato ad bandum ei vel suo nepoti libros suos.libro.ij.articulo.lxix.M. folio.ccxviij.
Clerico an liceat militare.libro.ij.articulo.xlvj.M. folio.clj.
Clericum nõ potest imperator in quãtũuis magno crimine iudicare.li.j.arti.xxij.A.fo.iij.
Clerici olim per laicos iudicabantur.lib.j.arti.xliij.F. folio.xviij.
Cleri subsunt secularibus potestatibus ratione temporalium que transeunt cum onere suo.libro.j.articulo xliij.B.fo.xix.
Clerici an possunt inducere et hortari milites ad violentos occidendum pro defensione ecclesie. Et an ex tali inductione et hortatu irregularitatem incurrant. lib.j. arti.xlviij.E.fo.xxvj.
Clerici an possint iurisdictionem temporalem habere. libro.j.arti.lxiiij.L.fo.lxv.
Clerici et religiosi exempla relaxationis.libro.ij.articu.j. folio.lxxxj.
Clerici et religiosi laicos sanctitate precellere debent. ibidem.
Clerici ob nimiam scelerum frequentiam euiluerũt.li.ij. arti.j.D.fo.lxxxj.
Clerici vnde dicantur.libro.ij.articulo.ij.A. folio.lxxxij.
Clerici qualiter plura beneficia obtineant. libro.ij. arti. viij.J.folio.cix.
Clerici detonso capite et patẽtibus auribus incedere debent.lib.ij.arti.xiiij.D.fo.cxvj.
Clerici an possint peregrinari sine licentia sui episcopi et teneantur ei seruire in opere ciuili. libro.ij.articu.xxj. circa pncipium.fo.cxxiij.
Clerici quibus vitijs vt plurimũ sint obnoxij. libro.ij.arti.xxviij.A.fo.cxxxij.
Clerici orientales in minoribus constituti matrimoniũ contrahere et in sacris matrimonio vti.libro.ij.arti.xxviij. D.folio.cxxxiij.
Clerici an sint fructuũ ecclesiasticorum domini.li.ij.arti. xxviij.J.fo.cxxxiij.
Clericorum genus duplex et canonica scientia mista lib.j.arti.xliiij.E.fo.xviij.
Clericor arma que sint.lib.ij.arti.viij.D.fo.cvij.
Clericor superbia.lib.ij.arti.lxxvj.O.fol.ccdj.
Clericis an sit solẽnis penitentia iniũgenda. lib.ij.arti. xxviij.M.fo.cxxxiiij.
Clericis quibus de causis liceat negotia secularia exercere.li.ij.arti.xlvj.T.fo.cliij.

Coctum aqua comedere

quid sit.li.j.arti.lxix.E.fo.lxxvij.
Codri regis iustitia circa subditos. lib.j.ar.xlij.E.fo.xvj.
Cogi an quis debeat ad fidem suscipiendam.libro.j.articu.xxxvij.J.fo.vij.
Cogitatio quid sit.li.ij.arti.xcij.A.fo.cclxix.
Color croceus quid in sacro eloquio denotet. lib.ij.arti. vij.F.fo.ciij.
Cõmẽdabilis obedientia q̃ sit et quotuplex est.lib.ij.arti. lxix.P.fo.ccxxij.
Commendatio professionis fratrum minorum.li.ij.arti. lxj.A.fo.cciij.
Cõmẽdatio obediẽtie.li.ij.arti.lxix.S.fo.ccxxiiij.
Commendatio diuini timoris. libro.ij.articu.lxxiiij.B. folio.cclxv.
Cõmoda laboris varia.li.ij.arti.lj.M.fo.clxviij.
Cõitas triplex in hoib9.li.j.arti.lxj.A.fo.liij.
Cõitas an dicatur respublica.li.j.arti.lxiij.J.fo.lxj.
Cõmunitati an expediat pervnum aut plures regi.lib.j. arti.lxij.L.fo.lvj.
Comparationes spiritualis et secularis potestatum.lib. j.arti.lvj.A.et.B.fo.xlij.
Cõpassionis martyrũ.li.ij.arti.xlviij.M.fo.clix.
Cõpunctio cordis q̃d sit.lib.ij.arti.l.L.fo.xcv.
Concilium an posser iudicare papam.lib.j.arti.vj.circa medium.fo.j.
Concilium generale an a papa recipiat authoritatem. Et an papa sit supra cõcilium generale.lib.j.arti.vj.A. circa finem.fo.j.
Concilior statuta an possint authoritate pape reprobari.li.ij.arti.x.L.fo.cx.
Concubinarius public9 an sit irregularis.li.j.arti.xlviij. E.folio.xxvij.
Concupiscentia mundi quid sit.libro.ij.articulo.iiij.B. folio.xc.
Concupiscentia propie anime varia parit.libro.ij.arti. v.J.folio.xciij.
Concutere quid sit.lib.ij.arti.xxxj.B.fo.cxxxviij.
Condẽnatus interdicto an sit infamis.libro.j.arti.xlix. A.fo.xxviij.
Conditio humana magne dignitatis. libro.ij.articulo vj.J.fo.xcix.
Conditiones regnum reddentes glorioſum quot et que sint.lib.j.arti.lxij.B.fo.lv.
Conditiones ad regnum esse gloria dignum. lib.j.arti. lxij.L.fo.lviij.
Conditiones requisite ad sanctitatem ecclesie. lib.j.arti. lxiij.O.et.P.fo.lxij.
Conducentia ad contemplationem.libro.ij.arti.xcj.B. folio.cclxviij.
Confessor pape.li.ij.ar.xix.A.fo.cxxj.
Confessionis cardinalium auditores. libro.ij.articulo xix.B.folio.cxxj.
Confessiones hypocritarũ.li.ij.ar.lxxviij.A.fo.cclv.
Cõfutatio hereticor dicentiũ totã virtutũ efficaciã in sola arbitrij esse libertate.li.ij.arti.viij.F.fo.cviij.
Cõiunctio specialis est inter papam et imperatorem.li.j. arti.xliiij.E.fo.xviij.
Conquestio domini de prelatis.libro.j.articulo.lxix.L. folio.lxxvij.
Consecratio vel benedictio facta a schismaticis an sit iterranda.lib.j.arti.lxv.L.fo.lxvj.
Consecratio pape a quo fieri debeat.lib.ij.articu.xvj.B. folio.cxix.
Consentiens electioni facte per laicum an sit irregulas

ris.lib.ſ.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Conſenſus duplex.lib.ij.arti.vj.M.fo.c.
Conſcientia quid ſit ⁊ vnde dicatur: ⁊ quid ſit pura conſcientia.⁊ quot modis ſumatur. libro.ij.articu. lxix. A. folio.ccxxiij.et.ccxxiiij.
Conſcientie vermis quid ſit.li.ij.arti.iiij.B.fo.lxxxix.
Conſideratio quid ſit.⁊ qualiter conſideratio ⁊ contemplatio differunt.Et quot ſunt conſiderationis ſpecies. libro.ij.arti.xcj.B.et.E.fo.cclxviij.
Conſiderationes ſeptem ſummo pontifici diligentius obſeruande.li.ij.arti.x.D.fol.cx.
Conſiliū quid ſit.li.ij.arti.lxxxviij.A.fo.cclxvij.
Conſiſtoriū ⁊ tribunal chriſti an debeat eſſe vnicum in mūdo. Et an debeat eſſe vnus ſolus papa in terris.li.ſ. arti.xxix.A.fo.iij.
Conſtantinus ceſſit beato Syluestro occidentale imperium.lib.ſ.arti.xliij.D.fo.xvij.
Conſtantinus imperator beato Syluestro ⁊ eius ſucceſſoribus regnum terrenum ⁊ imperialia inſignia ⁊ officia concedendo:an authoritatem eis etiam contulerit: ⁊ quare temporalia cōceſſerit.li.ſ.ar.lvſ.N.fo.xlv.
Conſtitutio beati Franciſci circa celebrationem miſſarum.lib.ij.arti.v.E.fo.xcſ.
Conſuetudo malorum qualiter bonis profuit.libro.ſ. articulo.lxv.fo.lxviij.
Conſules antiqui Romanorum pauperes.libro.ſ.articulo.xlij.B.fo.xvſ.
Contēplatio quid ſit.li.ij.arti.xcj.A.fo.cclxix.
Contemplationis definitio.li.ij.arti.lxxxix.A.fol.cclxvij.
Cōtemplationis ſpecies quatuor: ⁊ gradus octo. ⁊ qualiter differat contemplatio a conſideratione.lib.ij.arti. xcj.B.et.D.fo.cclxviij.
Contemplatiua vita an preſtet actiue.libro.ij.articulo xcj.A.fo.cclxvij.
Contēplatiua vita in quot ⁊ quibus pſtet actiue.ibidē.
Contemplatiua vita an de actiua naſcatur.libro.ij.arti. xcj.B.fo.cclxviij.
Contemptus ſententiarum prelatorum vnde oriatur. lib.ſ.arti.lxix.A.fo.lxxvſ.
Cōtinentia qd ſit.li.ij.larti.lvj.A.fo.clxxxvſ.
Contrahens cum electa: vidua: meretrice: ancilla: vel cum publicis ſpectaculis mancipata an ſit irregularis lib.ſ.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Contractus ⁊ actus pprietariox an ſint oibus religioſis interdicti.li.ij.arti.lxvij.B.fo.ccxx.
Cōuiuiox apparatus.li.ij.arti.lxvſ.D.fo.cclſ.
Coph quid interpretatur.libro.ij.articulo.iiij.B. folio.lxxxix.
Copia librox.lib.ij.arti.lxxvſ.A.fo.cclſ.
Coronа ſanctox duplex.lib.ij.arti.ij.F.fo.lxxxiij.
Coronа quāobrem clericum deceat.libro.ij.articulo xiiij.D.fo.cxvſ.
Corone triplicis imperatoris ſignificatio.libro.ij.articulo.xxix.B.fo.cxxxvſ.
Corporis vitium in membris an irregularitatem inducat.lib.ſ.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Corporis bona valetudo.li.ij.arti.lxxvſ.O.fo.cclſ.
Corporalis pena quotuplex eſt.li.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Correctio quonam pacto ſit exercenda. libro.ij.articulo lxxſ.E.fo.ccxxxvij.
Correctionem impedientia. libro.ij.articulo.lxxſ.D. folio.ccxxxvſ.
Corrigendi modus.li.ij.arti.lxxſ.E.fo.ccxxxviij.
Corruptus ⁊ corrūpēs p fallo teſtimonio dicēdo an ſit infamis.lib.ſ.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Corrupta an poſſit conſecrari.libro.ij.articulo.lxxxiij.D. folio.cclxiij.
Chorus quando dicatur verti in lucrum.libro.ij.articulo.viij.B.fo.cvij.
Colimas quare ſanctum Damianū germanū ſuū ſecum in vno tumulo ſepeliri prohibuerit. libro.ij.articulo ix.B.folio.cix.

Creare quid ſit.

lib.ij.arti.iij.B.fo.lxxxv.
Creandi potentia an ſit pluribus cōmunicabilis.lib.ſ. arti.lj.E.fo.xxxiij.
Creature rationalis immūditia duplex.libro.ſ.articulo lxiij.L.fo.lxſ.
Crimen ſtellionatus an infamet aliquem. libro.ſ.articulo.xliij.A.fo.xxviij.
Crimen apoſtaſie quis primus cōmiſit. libro.ſ.articu. lxv.lb.fo.lxviij.

Chriſtus quare regnum

mundi contempſerit.li.ſ.ar.xxxvij.B.fo.ix.
Chriſtus an fuerit rex temporalis.libro.ſ.articulo.xxvij. E.folio.ix.
Chriſtus omnia regna ſuo vicario dimiſit.libro.ſ.articu. xliij.E.fo.xvij.
Chriſtus an ſit vna in duabus naturis perſona. Et an chriſto ꝺm ꝙ homo data ſit omnis poteſtas ratiōe vnionis.Et quare chriſtus poſt reſurrectionem dixit omnē poteſtatem ſibi datam. Et quō chriſtus dicatur caput eccleſie.li.ſ.arti.lj.A.B.et.E.fo.xxxi.⁊.xxxij.
Chriſtus an dicatur ſacerdos et pontifex. libro.ſ.articulo.lj.D.fo.xxxij.
Chriſtus quare rex ⁊ ſacerdos vocatus ſit.lib.ſ.articulo lj.D.fo.xxxiij.
Chriſtus quare nō dixit Petro liga:ſed ſi ligaueris.lib. ſ.arti.lv.D.fo.iiij.
Chriſtus an primo Petro apparuit. libro.ſ.articulo.lv. E.folio.xl.
Chriſtus quare regnum temporale in terris adminiſtrare noluit.li.ſ.arti.lix.D.fo.l.
Chriſtus ⁊ eius vicarius an dicantur duo capita.lib.ſ.articu.lix.E.fo.lij.
Chriſtus quare templum dei ſpelūcam latronū vocauerit.li.ſ.arti.lxj.B.fo.liij.
Chriſtus qre nūmulariox mēſas euerterit.ibidem.
Chriſtus quare nūmulariorum es effuderit.Et quare columbarum venditionem de templo auferri iuſſerit. lib.ſ.arti.lxſ.B.fo.liij.
Chriſtus poſt reſurrectionē ſuaz an oibus apłis parem ptātem tribuerit.li.ſ.arti.lxv.F.fo.lxvij.
Chriſtus quomodo a Pilato iudicatus.libro.ſ.ar.lxviij. E.folio.lxxiiij.
Chriſtus quare fremuit ſuper lazarum. libro.ij.articulo v.E.fo.xciiij.
Chriſtus cur et quotiens fleuerit.ibidem.
Chriſtus quare nos redemit.libro.ij.articulo.xlij.A. folio.cxlvj.
Chriſtus et apoſtoli an habuerint vſum rerum omnium ſeparatarum a ꝓprietate ⁊ dominio in ſpeciali.libro.ij. arti.lvj.A.fo.clxxxſ.
Chriſtus in quo ſuſcepit perſonā infirmox ⁊ imperfectorum.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxv.
Chriſtus an rerum temporalium dominiū habuerit.lib. ij.arti.lvij.A.fo.clxxxviij.
Chriſtus an pdicauerit abdicationez ꝓprietatis omniū rerum.li.ij.arti.lvij.A.fo.ccc.
Chriſtus quando miſit apoſtolos ad predicādum an interdixerit eis ꝙ omni tempore pecuniam portare.li.ij. arti.lvij.A.fo.cccij.
Chriſtus quare prohibuerit apoſtolos non portare virgam.li.ij.arti.lvij.A.fo.cccvj.
Chriſtus ⁊ apoſtoli an habuerint dominiū alicuius rei temporalis poſt predicationem perfectionis ⁊ paupertatis euangelice.Et quare loculos portabant.li.ij.articulo.lx.B.folio.cc.

Chriſtus an fuerit omniū pauperrimus. Et an loculos ſemper habuerit.lib.ij.arti.lx.B.fo.ccj.
Chriſtus quomodo proprium habuit cum apoſtolis in cōmuni.lib.ij.arti.lxvij.B.fo.ccv.
Chriſtus in morte an habuerit veſtimenta que fuerint ſua.li.ij.arti.lxiij.A.fo.ccix.
Chriſtus quare loculis vſus ſit.lib.ij.arti.lxiij. A.fo.ccix. ⁊ arti.lxv.E.fo.ccxij.
Chriſti regia poteſtas.li.ſ.arti.lj.E.fo.xxxij.
Chriſti multiplex potentia.libro.ſ.articu.lj.A.B.E.⁊ D. fo.xxx.⁊.xxxij.
Chriſti ſacerdotium qualiter differat a legali ſacerdotio.ibidem.
Chriſti gubernatiua poteſtas quare hominibus cōmunicata.lib.ſ.arti.lj.F.fo.xxxiij.
Chriſti gubernatiua poteſtas triplex. libro.ſ.articulo.lj. lb.folio.xxxiij.
Chriſti vicarius an poſſit ſuum vicarium ⁊ legatū inſtituere.lib.ſ arti.lviij.A.fo.xlvj.
Chriſti abſolutio per pilatum.libro.ſ.articulo.lxviij.E. folio.lxxv.
Chriſti preceptum ſer viris ad interficiendum paratis. libro.ij.arti.v.E.fo.xcv.
Chriſti pauperras quintupler.libro.ij.articulo.vj.in ꝓncipio folio.xcvj.
Chriſti iugum quid ſit.li.ij.arti.vj.lb.fo.xcix.
Chriſti paſſio ⁊ humilitas an infidelibus fuerit ruina. lib.ij.arti.vj.N.fo.c.
Chriſti ſepulcrum bene excuſum.libro.ij.articulo.vj.N. folio.ci.
Chriſti ſanguis in terrā vel alium locum defluxus qualiter debeat colligi.lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Chriſti pauperies multifaria.libro.ij.articulo.lxiij.A. folio.ccviij.
Chriſti iugum quare ſuaue appelletur. libro.ij.articulo lxviij.lb.fo.ccxxij.et.ccxxiij.
Chriſto an omnia ſint ſubiecta quantum ad poteſtatem quam accepit a patre:⁊ quātum ad executionē ſue poteſtatis.lib.ſ.ar.lj.E.fo.xxxij.
Chriſto quare citius ꝙ diſcipulis petitum fuit tributum Ceſari ſolui.lib.ſ.arti.lv.F.fo.xl.
Chriſtum ⁊ apoſtolos aſſerere non habuiſſe aliquid in cōmuni aut ſpeciali: vel in cōmuni per modum domiñ vel ꝓprietatis an ſit hereticum. libro.ij.articu.lx. A.et.B.fo.cxcix.
Chriſtum ⁊ apoſtolos nihil habuiſſe quib⁹ modis ꝓbari poſſit.lib.ij.arti.lxij.B.fo.ccvſ.
Chriſtiane religionis incrementa qualia fuere. libro.ſ. arti.lxiij.lb.fo.lxſ.
Chriſtiani omnes an eodem ſigno conſignari debeant. libro.ſ.arti.xl.B.fo.xij.
Chriſtiani an teneanť poteſtatibus ſecularibus infidelium obedire.lib.ij.arti.lxix.lb.fo.ccxxvij.
Chriſtianorum tria genera.libro.ſ.articulo.xliij.E. folio.xviij.

Crucis predicande cōtra

infideles cauſa.lib.ſ.arti.xxxvij.lb.fo.vij.

Cultus diuinus in quib⁹

conſiſtit.lib.ſ.arti.lxiij.O.fo.lxij.
Cupido glorie et honoris nimia. libro.ſ.articulo.lxij.F. folio.lvj.
Cupido nimia rei habende idololatriā inducit.li.ij.arti. vij.B.folio.cij.
Cupiditas oim malox radix.li.ij.arti.ix.A.fo.cix.
Cupiditas religioſox.lib.ij.arti.lxiij.B.fo.ccix.
Cupiditatis et libidinis prune que ſint.libro.ij.articu.ſ. F.folio.lxxij.
Cura medendi ⁊ paſcendi.li.ſ.arti.lxix.E.fo.lxxvſ.
Cura animarū quid ſit ⁊ quō differunt cura ⁊ cura animarū.lib.ſ.arti.lxx.E.fo.lxxix.
Cure deſcriptio.lib.ſ.arti.lxx.A.fo.lxxvij.
Curam alteri cōmittere an ad ſolum epiſcopum pineat lib.ſ.arti.lxx.B.fo.lxxviij.
Curie obligar⁹ an ſit irregularis. libro.ſ.articulo. xlviij. F.folio.xxviij.
Chus pater Nēroth eius potentia.expoſitio et interpretatio huius nominis Nemroth.Et qui reges poſt eum fuerint inuaſores ⁊ vſurpatores regnorum.libro.ſ.articulo.xxxvſ.R.et.S.fo.v.et.vj.
Cuſtodes ⁊ rectores poſiti in vinea domini ſabaoth.lib. ſ.arti.lxij.F.fo.lvij.

Damnari aut ſalua-

ri an quis poſſit de neceſſitate. libro.ij. arti. viij.B.fo.cviij.
Damnatus per ſententiam de peccato criminali an incurrat irregularitatem. libro.ſ.articulo xlviij.E.folio.xxvij.
Damonis ⁊ Pithie amicitia.libro.ſ.articulo.lxij.B. folio.lviij.
Dauid quare voluit vigilare ⁊ peccata fictibus abluere. libro.ij.arti.iiij.B.fo.lxxix.

Decani archidiaconi ar-

chipreſbyteri-prepoſiti-priores/ſacriſte/magiſtri ſcholarium/cantores ⁊ cuſtodes/quibus ⁊ quot modis peccent.lib.ij.arti.xxv.A.fo.cxxx.
Declarationes culpabiles regule beati Franciſci.lib.ij. arti.lxvſ.E.fo.ccxvij.
Decretum pape an liget ignorantes.libro.ij.articulo xſ.B.folio.cxij.
Decurionem aut nobilem tormentis ſubijciens an infamiam incurrat.li.ſ.arti.xlix.A.fo.xxix.
Deducere aquam ⁊ diuidere quid ſit.libro.ij.articulo iiij.A.folio.lxxxvſ.
Defenſor deputatus a papa an poſſit cogere ſubditos epiſcopos coram ſe litigare.libro.ij.articulo.xxſ.in principio.folio.cxxiij.
Definitio ſchiſmatis.li.ſ.arti.lxv.A.fo.lxv.
Deflorans virginem qualiter ſit puniendus.libro.ij.articulo.lxxxiij.J.fo.cclxv.
Delectratio carnalis quid operatur.libro.ij.articulo.v. E.folio.xcij.
Deleth quid interpretatur.libro.ij.articulo.iiij.D. folio.lxxvij.
Deliria fratrum minorum extra cenobia ſtudētium.lib ij.arti.lxvj.E.fo.ccxvſ.
Demones an mortalium animas ingredi poſſint.libro.ſ. arti.clviij.F.fo.xxviij.
Demones ſerui vitiorum hominibus dominantur.libro ij.arti.ij.A.fo.lxxxij.
Deploratio eccleſie in martyres.libro.ij.articulo. viij.A. folio.cvſ.
Deponere pecuniam an liceat pro fratre minore.libro.ij. arti.lxvj.A.fo.ccxvſ.
Depoſitus per ſententiam niſi reſtituat an irregularitatem incurrat.lib.ſ.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Deſcriptio iuſtitie.libro.ſ.articulo.liij.A. folio.xxxvſ.
Deſcriptio cure.li.ſ.arti.lxx.A.folio.lxxviij.
Deſperatio quid ſit.li.ij.ar.lxxv.D.fo.ccclvij.et.ccclviij.
Deteſtatio ambitionis.li.ij.arti.ix.D.fo.cx.
Detrahere quid ſit ⁊ quid detractio.⁊ quib⁹ modis alicui fame detrahi poſſit:⁊ quot ſunt detractionis ſpecies libro.ij.arti.lxxx.A.fo.cclx.
Detractio quid ſit.lib.ij.arti.lxxx.A.fo.cclix.
Detractionis ſpecies triplex. libro.ij.articulo.lxxx.E. folio.cclxſ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deus quare iniusta ⁊ violenta permisit dominia. lib.ſ.arti.xxxvij.E.fo.vij.
Deus quare permisit Romanos totum orbem debellare.li.ſ.arti.xxxvij.R.fo.viij.
Deus quare in populo israel a principio regem nō instituerit cum plena potestate.lib.o.ſ.arti.lvſ.E.fo.xliij.
Deus quare regnum domus israel disperſit.li.ſ.arti.lvij.B.folio.xlvij.
Deus an remuneret reges pro suo ministerio bonis temporalibus.ll.ſ.ar.lxij.F.fo.lvij.
Deus quare ō: viuus.li.ſ.ar.lxiij.y.fo.lxiij.
Deus cur peccare nō possit.li.ij.ar.ij.A.fo.lxxxij.
Deus an penam reorum desideret.libro.ij.articu.vſ.I.folio.xcix.
Deus quare non obliuiſcitur misereri. libro.ij.arti.viij.E.folio.cvij.
Deus an ſit ſolus vere bonus. libro. ij. arti.lij. X.et.y. folio.clxiij.
Deus cur reſistere dicatur ſuperbis.libro.ij.arti.lxxvſ.B. folio.cclix.
Deus quare permittat detractiones fieri.libro.ij.arti. lxxx.L.fo.cclxſ.
Dei imago quare in homine facta eſt. libro.ſ.arti.xxxvſ. B.folio.iiij.
Dei filius an plene ⁊ pfecte beato Petro ⁊ eius ſucceſſoribus claues regni celorum dederit. libro.ſ.arti.lviij.B. folio.xlviij.
Dei armatura ſextuplex.li.ſ.arti.lxiij.B.fo.lx.
Dei filius quare deſijt fere incarnari. libro. ij.arti.ij. B. folio.lxxxiij.
Dei ira qualis ſit.li.ij.ar.iij.L.fo.lxxv.
Dei preſcientia que ſit.li.ij.ar.viij.B.fo.cviij.
Dei magna gratie cōmendatio.li.ij.ar.viij.lV.fo.cviij.
Dei ira qualis ſit.li.ij.arti.viij. Z.fo.cix.
Deum an nemo vnq̄ viderit.li.ij.ar.xcſ.F.fo.cclxviij.

Diabolus rex omniū qui

in aquis ſunt.li.ij.ar.ij.A.fo.lxxxij.
Diabolice dñationis iugū.li.ij.arti.vſ.lV.fol.xcix. et arti. lxviij.lV.fo.ccxxij.
Diaconi cardinales an ſubſint ſub pſbyteris. libro.ij.ar. xvj.F.folio.cxx.
Dictum regis Romanorum de rege illiterato. lib.ſ.arti. liij.L.folio.xxxvſ.
Dierum innouario que ſit.libro.ij.arti.viij.lV.fo.cviij.
Differentia pceptor.li.ij.arti.xv.N.fo.cxix.
Differentie modi circa temporalia. libro.ij.arti. lvſ.A.folio.clxx.⁊.clxxxſ.
Diffidentie filij qui ſint.libro.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Dignitas epiſcopalis an maior ſit imperiali.libro.ij.arti. xx.E.folio.cxxiiij.
Dignitas regia odioſa.li.ſ.ar.lxij.D.fo.lvſ.
Dignitatis pontificie elatio. libro.ſ.articulo.liij.E.folio.xxxviij.
Dilatio quid ſit.libro.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvſ.
Diluuium quare inductum. libro.ij. articulo. ij.B. folio.lxxxiij.
Dimiſſorie litere.li.ij.arti.xxiij.D.fo.cxxix.
Dionydis pirate liberum reſponſum ad Alexandrū magnum de totius orbis ambitione.libro.ſ.articu.xxxvij. E.folio.vij.
Diplomatum papalium precia. libro. ij. articu. vij. B. folio.cij.
Diſcipline acceptiones. libro. ij .articulo. lxxſ.A. folio.ccxxxvſ.
Diſcipline partes. libro. ij. articulo. lxxſ.F. folio ccxxxviij .
Diſcipline ſeculares filiquis comparare. libro. ij. articu. xlix.A.fo.clix.
Diſcipuli ⁊ ſcholaſtici quibus ſubiaceant virtus.li.ij.arti. xxxiij.A.fo.cxl.⁊.cxlſ.
Diſcipuli chriſti an eādem regulam quā apoſtoli habuerint.li.ij.arti.lxiij.A.fo.ccix.
Diſcipulorum chriſti triplex ordo. libro.ij. articu.lviij.A. folio.cxcſ.
Diſcrimen poteſtatis ſacerdotalis ⁊ regalis.libro.ſ.arti. lij.I.folio.xxxv.
Diſcrimen chriſti ⁊ eius vicarij. libro.ſ.articu. lviij.A. folio.xlvſ.
Diſcrimen ſchiſmatis ⁊ hereſeos. libro.ſ.arti.lxv. A. folio.lxv.
Diſcrimen eccleſiaſtici ⁊ mundani principatus. libro.ij. arti.xiij.L.fo.cxiij.
Diſcrimen eccleſiaſtici ⁊ ſecularis principatus.libro.ij.arti.lxſ.B.fo.cciiij.
Diſpendium fame ablate quomodo ſit reſtituendum.libro.ij.arti.lxxx.B.fo.cclx.
Diſpēſatio an ſit neceſſaria in homicidio ineuitabili aut caſuali.Et quotuplex eſt neceſſitas homicidij.lib.ſ.arti. xlviij.D.fo.xxvij.
Diſpenſatio quorūcumq; ſacramentorum an poterīam iuriſdictionis requirat.libro.ſ.articulo.liij.E.folio xxxvſ.⁊.xxxvij.
Diſpenſatio in quibus excuſabilis reddatur libro.ij.arti. xiij.X.fo.cxvſ.
Diſpenſandum non eſt ſine cauſa.libro.ij.articulo.xv.N. folio.cxix.
Diſputare an alicui liceat de iudicio pape.libro.ij.arti. x.L.folio.cx.
Diſſolutio quid ſit. libro.ij. articulo. lxxv. D. folio cclviij.
Diſtinctio actuū ſacerdotum.li.ſ.arti.liij.E.fo.xxxvſ.
Diuerſitas ſtatuum et officiorum.libro.ſ.articulo.lxiij. B.folio.lx.
Diuerſitas profeſſionum.libro.ij.arti.viij. B.fo.cvij.
Diuerſitas perſonarum Romanorum pontificum ⁊ cardinalium an faciat eccleſie diuerſitatem.libro.ij.articulo.lx.B.folio.cxcix.
Diuinus cultus in quibus conſiſtit.libro.ſ.articulo.lxiij. O.folio.lxij.
Diuine iuſſionis iugum quid ſit. libro.ij.articu.lxviij.lV. folio.ccxxij.
Diuiſionis dominioꝝ ratio.li.ij.ar.lvſ.A.fo.clxxiij.
Diuitie ⁊ dñia tēporalia an ſint data in detrimentū anime.li.ſ.arti.xl.F.fo.xiij.

Doctores eccleſie qui

ſunt.li.ij.arti.v.E.fo.xcij.
Doctores ⁊ magiſtri quibus laborent virtus.lib.ij. arti. xxxiij.per totum.fo.cxxix.⁊.cxl.
Dolor in penitentia continue cuſtodiendus. libro.ij.articulo.viij.E.fo.cvij.
Doloris ſpecies duplex.ibidem.
Dominandi ambitio deo odioſa.libro.ſ.arti.xlſ. L.fo.xv.
Domine tu mihi lauas pedes. qualiter exponatur. lib.ſ. arti.lv.lV.fo.xl.
Domini ⁊ ſuperiores quibus virtus maxime inuoluātur libro.ij.ar.xx.ſ.A.fo.cxxxviij.
Dominiū vbi ⁊ quando inceperit eſſe. Et quis primus poſt diluuiū acceperit dominiū. libro.ſ.articulo. xlj.lV. ⁊. Z.folio.xv.
Dominiū infidelium quare toleratur a fidelibus.libro.ſ. arti.lix.B.fo.xlix.
Dñium tyrāni nō diuturnū.li.ſ.ar.lxij.lV.fo.lviij.
Dominiū rerū eccleſiaſticarū quis habere debeat. lib.ij. arti.xv.P.fo.cxix.
Dñium rerum temporalium an chriſtus habuerit. lib.ij. arti.lvij.A.fo.clxxxviij.et.clxxix.
Dñium rerum temporalium quibus apoſtoli vtebantur cuius erat,li,ij.arti.lx.L.fo,ccij.

Dominia iniuſta cur permittat deus. libro.ſ. articulo xxxvij.E.fo.vij.
Domitianus cui ſucceſſit: et a quo interemptus. libro.ſ. arti.lxij.E.fo.lvſ.
Domorum ſuperba ſtructura.libro.ij.articulo.lxxvſ.M. folio.ccſ.
Donatus Arrius ⁊ Sabellius hereticī. libro.ſ. articulo lxv.F.fo.lxviij.
Donum intellectus quid ſit.libro.ij.articu.lxxix.B.folio cclxvij.⁊ qualiter differat a ſapientia. libro.ij.articu.xc. circa medium.fo.cclxviij.
Dona ſpiritusſancti. libro. ij.articulo. lxxiiij. A. folio.cclxv.
Donorum ſpirituſſancti cum igne comparatio. libro.ij. arti.lxxiiij.B.fo.cclxv.
Donatio imperij occidētalis facta a Cōſtantino eccleſie an valuerit.li.ſ.arti.xliij.E.fo.xvij.
Donatio facta eccleſie a Conſtantino an ſit reuocabilis libro.ij.arti.xxix.L.fo.cxxxvſ.
Dormiens cum maſculo coitu femineo vltimo ſupplicio dānari debet.li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.

Dulia quid ſit.

libro.ſ.arti.lxiij.O.fo.lxij.

Eccleſia apoſtolica ē

mater omnium eccleſiarum.libro.ſ.articulo vij.circa medium.A.fo.ſ.
Eccleſia eſt ſemper vna:⁊ diuiſa eſſe nō pōt libro.ſ arti.xſ.A.fo.ij.
Eccleſia vna eſt a chriſto per totum mūdū in multa mēbra diuiſa.li.ſ.ar.xij.B.fo.ij.
Eccleſia in qua eſt ſchiſma an vllo modo dici poſſit eccleſia.li.ſ.arti.xij.B.fo.ij.
Eccleſia vniuerſalis errare nō poteſt niſi in membris corruptis.li.ſ.ar.xvſ.A fo.iij.
Eccleſia Romana non poteſt eſſe nulla nec diuiſa. ⁊ eſt eccleſia realiter in electis.libro.ſ.articulo. xix. A. folio.iij.
Eccleſia romana ⁊ ſedes apoſtolica an ſit vbicumq; ſit papa. Et an eccleſia fundata fuerit in Petro:an econuerſo.li.ſ.arti.xxxſ.A.fo.iiij.
Eccleſia an primo fuerit in Abel iuſto. libro.ſ.arti. xxxvſ. D.folio.v.
Eccleſia iuſtorum ⁊ chriſtianorū an fuit a pncipio mūdi ante imperatores.li.ſ.arti.xxxvſ.N.fo.v.
Eccleſia qualiter ꝓbatur fuiſſe ante quodcūq; tempora legnū.li.ſ.arti.xxxvſ.fo.vſ.
Eccleſia an ſit ab imperio: an imperiū ab eccleſia. lib.ſ. arti.xxxvij.in pncipio.fo.vſ.
Eccleſia an habeat poteſtatem vtriuſq; gladij.Et an imperator: executionem gladij tēporalis ab eccleſia recipiat.lib.ſ.arti.xxxvij.B.fo.vſ.
Eccleſia an habeat gladium tēporalem ⁊ eius exercitium.lib.ſ.arti.xxxvij.D.fo.vſ.
Eccleſia quot ⁊ quibus caſib⁹ ſe intromittere debet de tēporalibus.lib.ſ.arti.xxxvij.S.fo.viij.
Eccleſia quare olim ſoluit tributum imperatori. libro.ſ. arti.xxxvij.Aa.fo.x.
Eccleſia quid ſit:⁊ que eius latera:⁊ quotuplex ei⁹ poteſtas.lib.ſ.arti.xxxvij.Dd.fo.xſ.
Eccleſia militans an ab eccleſia triūphanti deriuetur. lib.ſ.articu.xl.D.fo.xiij.
Eccleſia non poteſt fieri niſi epiſcopus primo crucem ibi figat: atrium deſignet: et primarium lapidem ponat. libro.ſ.arti.l.L.fo.xxxſ.
Eccleſia bifariam dici poteſt vniuerſalis. libro.ſ.articulo.liij.lV.fo.xxxviij.
Eccleſia vna et generalis:et quid eccleſia ſancta ⁊ eccleſia apoſtolica,libro.ſ.articulo.liij.lV.folio.xxxviij.
Eccleſia romana an poſſit aliquos epos poſt mortē anathematizare.lib.ſ.arti.lv.D.fo.xl.
Eccleſia an debeat ſe intromittere de temporalibus.lib.ſ. ar.lvſ.L.fo.xlv.
Eccleſia qualiter probatur eſſe vna.lib.ſ.articulo.lx.A. folio.liij.
Eccleſia tribus modis ſumitur.libro.ſ.articulo.lxſ.A. folio.liij.
Eccleſia an debeat dici regnum.ibidem.
Eccleſia electorum ⁊ reproborum per Iſaac ⁊ Iſmaelē deſignata.lib.ſ.arti.lxſ.E.fo.lv.
Eccleſia trifariam ſumpta.libro.ſ.articulo.lxiij.L. folio.lxſ.
Eccleſia qualiter ordinata ⁊ firmata.lib.ſ.articu.lxiij.B. folio.lx.
Eccleſia pacifica.ibidem.
Eccleſia quare vocetur catholica. lib.ſ.articu. lxiij.lV. folio.lx.
Eccleſia quot modis dicitur vniuerſalis.li.ſ.arti.lxiij. lV. fo.lxſ.
Eccleſia vnde dicitur ſancta.lib.ſ.articu.lxiij. X. folio.lxſ. ⁊.lxij.
Eccleſia cur apoſtolica vocitetur. lib.ſ. articu. lxiij. O. folio.lxiij.
Eccleſia cur non prophetica vocitetur.lib.ſ.articu.lxiij.R. folio.lxiij.
Eccleſia cur chriſtiana non dicitur. lib.ſ.articu.lxiij. S. folio.lxiij.
Eccleſia vnde apoſtolica dicatur. lib.ſ.articu. lxiij. T. folio.lxiij.
Eccleſia antiquorum patrum⁊ chriſti an ſit vna ⁊ eadem lib.ſ.arti.lxiij.E.fo.lxiij.
Eccleſia virgo appellata. libro.ſ. articulo.lxvſ.D. folio.lxx.
Eccleſia ditari cupiens in egeſtatem corruit.lib.ſ.ar.lxvij. F.fo.lxxij.
Eccleſia diuiſionis expers. lib.ſ. articu. lxviij.D. et. E. folio. lxxiij.
Eccleſia bifariam ſumitur.lib.ij.arti.v.E.fo.xcij.
Eccleſia quibus ſacrificijs et oblationibus polleat. ibidem.
Eccleſia in ſuis membris diuerſis maculis deturpata.li. ij.arti.ix.A.fo.cix.
Eccleſia an de neceſſitate tribulationem pati debeat. lib. ij.arti.ix.in fine.fo.cx.
Eccleſia ſancti Petri an ſit epiſcopalis eccleſia.li.ij. arti. xſ.B.fo.cxſ.
Eccleſia lateranenſis an ſit maior ceteris eccleſijs: et an ſit prima ſedes apoſtolica:⁊ an eccleſia romana appellari debeat.li.ij.arti.xſ.L.fo.cxſ.
Eccleſia grecum nomen. libro.ij. articulo. xſ. F. folio.cxij.
Eccleſia romana mater eccleſiarum non domina dicitur. lib.ij.arti.xiij.F.fo.cxiij.
Eccleſia an poſſit regi ſine canonibus. lib.ij.articu.xx. A. fo.cxxij.
Eccleſia non debet ex contractu epiſcopi damnum ſentire.li.ij.arti.xxij.B.fo.cxxviij.
Eccleſie plactus cur vocetur hic liber:eius materia:⁊ vbi fuit compilatus.in prefatione.lib.ſ.fo.ſ.
Eccleſie pontificium preceſſit mundi imperium. lib.ſ.ar. xxxvſ.in principio.fo.iiij.
Eccleſie proprietas que ſit.libro.ſ.articulo.xxxvſ. Z. folio.v.
Eccleſie romane vel pape iuriſdictionem ſubtrahens aut denegans an ſit hereticus.lib.ſ.arti.xxxvij.Ee fo.xſ.
Eccleſie paſtores reges dicuntur. lib.ſ. articu. lij.B. folio.xxxv.
Eccleſie prelatis cōuenit ſacerdotalis⁊ regalis poteſtas. lib.ſ.arti.liij.D.fo.xxxvſ.

Ecclesie conditiones quatuor.lib.i.arti.liiii.F.fo.xxxviii.
Ecclesie regimen optimu.lib.i.arti.liiii.I.fo.xxxix.
Ecclesie vnitas qualiter probatur.lib.i.arti.lxiii.A.fo.lix.
Ecclesie initium.lib.i.arti.lxiii.H.fo.lx.et lib.eodem.arti.lxiiii.A.fo.lxiiii.
Ecclesie sanctitas et sanctificatio a quo procedit.libro.i.arti.lxiii.L.fo.lxi.
Ecclesie status triplex.lib.i.ar.lxiiii.A.fo.lxiiii.
Ecclesie caput christus.li.i.ar.lxiiii.B.fo.lxiiii.
Ecclesie tribulate copatiendum.li.i.art.lxviii.F.fo.lxxiiii
Ecclesie fundatio. lib.i.ar.lxix.B.fo.lxxvi.
Ecclesie planctus.li.ii.ar.i.in principio.fo.lxxxi.
Ecclesie renouatio qualiter facienda libro.ii.arti.iii.B.folio.lxxxv.
Ecclesie pedes qui sint.li.ii.ar.iiii. E.fo.lxxxvii.
Ecclesie iecur quomodo effundatur.libro.ii.arti. v. E. folio.xcii.
Ecclesie oculi.li.ii.arti.vi.M.fo.c.
Ecclesie deploratio in martyres.li.ii.arti.viii.A.fo.cvi.
Ecclesie noia.lib.ii.arti.xi.F.fo.cxii
Ecclesie terras an possit abbas vni alteri ecclesie explicare.li.ii.ar.xxiii.G.fo.cxxix.
Ecclesie an quilibet possit rem suam relinquere.li.ii.arti.xxix.C.fo.cxxxvi.
Ecclesie septem a beato Joanne euangelista descripte.lib.i.arti.lxiii.F.fo.lx.
Ecclesiam sua obligans p alienis debitis an irregularitatem incurrat.li.i.arti.xliiii.E.fo.xxviii.
Ecclesiam dicere sine capite mortuo papa an sit hereticu lib.i.ar.lxviii.B.fo.lxxv.
Ecclesiarum magna pars quare derelicta et dissipata iacet lib.ii.arti.v.A.fo.xci.
Ecclesiastica potentia quata sit.lib.i.arti.lviii.A.fo.xlviii.
Ecclesiastica potestas qua de causa despectui habeatur lib.i.ar.lxix.A.fo.lxxvi.
Ecclesiastici et mundani principatus discrimen.libro.ii.arti.xiii.C.fo.cxiii.
Ecclesiastici et secularis principatus discrimen.li.ii.arti.lxi.B.fo.cciiii.
Ecclesiastice vnitatis modus.lib.i.ar.lxiii.B.fo.lix.
Ecclesiastica sacramenta an sint eadem apud omnes fideles.li.i.ar.lxiii.E.fo.lix.
Ecclesiastica arma.li.i.arti.lxvii.G.fo.lxxi.
Ecclesiasticorum iudiciaria ptas.li.i.arti.lxiiii.H.fo.lxv.
Ecclesiasticaru rerum administratores obnoxii sunt restitutioni.lib.ii.ar.xlvii.A.fo.cl.
Ecclesiasticorum beneficiorum collatio an spectet ad tpalem potestatem.li.i.arti.lvi.H.et.I.fo.xliiii.
Edom quid iterpretatur. lib.ii.arti.vii.H.fo.cvi.
Edom et Babylonia idem signant.ibidem.
Effectus obedientie multiplex.li.ii.arti.lxix.M.fo.ccxxx.
Egyptiorum regum nomina.lib.i.ar.lxiiii.E.fo.lxv.
Egyptus quid interpretatur.li.ii.ar.ii.A.fo.lxxxii.et li.eodem arti.viii.A.fo.cvii.
Eiectio vendentiu et emetium in templo an fuerit maior miraculo aque in vinu couerse.li.i.ar.lxi.B.fo.liiii.
Eligi non potest in abbatem non professus.lib.ii.ar.xxiii.B.fo.cxxix.
Eligens aliquem simoniace an incurrat irregularitate.lib.i.arti.xlvii.E.fo.xxvii.
Electus in imperatore non confirmatus a papa an possit administrare in regno Alemanie et in imperio.lib.i.arti.xl.L.fo.xiii.
Electus simoniace etiam ignoranter ineligibilis est.lib.i.arti.xlviii.E.fo.xxviii.
Electum in papam si vxor repetat an sibi reddi debeat.lib.ii.arti.xi.G.fo.cxii.
Electores imperatorum qui et quot sint: et eorum officia.et quare ex Germania assumantur.libro.i.arti.xli.E.et.F.folio.xv.
Emere predam an sit licitum.lib.ii.arti.xlvi.R.fo.cliii.
Energuminus quid sit. lib.i.arti.xlviii.F.fo.xxviii.
Epilepsis an irregularitatem inducat. Et quotuplex est epilepsis. libro. i. arti. xlviii.F.fo.xxviii.
Episcopus an possit dispensare sacerdotes vel clericos pugnates in duello.li.i.arti.xlviii.C.fo.xxvii.
Episcopus an possit dispensare cum sacerdote vel clerico animo occidendi aliquem vulnerante: licet vulneratus non obierit.lib.i.arti.xlviii.D.fo.xxvii.
Episcopus renuntians episcopatui et factus monachus an irregularitatem incurrat.lib.i.arti.xlviii.E.fo.xxvii.
Episcopus exigens procurationes et non visitans an sit infamis.li.i.arti.xlix.A.fo.xxviii.
Episcopus cum quibus potest dispensare. libro.i.arti.l. A.folio.xxix.
Episcopus an possit iuramenta illicita in melius commutare. Et an iuramentum magis obliget q votum. Et an episcopus patronus dispensare possit vt presentatus ab eo admittatur sine examinatione. Et de multis alijs dispensationibus per episcopos concedendis vide lib.i.arti.l.A.fo.xxx.
Episcopus an inuito accusatore possit cu clerico accusato dispensare.li.i.ar.l.C.fo.xxxi.
Episcopus an possit dispensare cum illis qui ordines et beneficia a schismaticis susceperint.libro.i.arti. lxv.B. folio.lxvi.
Episcopus an maior sit presbytero in iurisdictione.lib.i. arti.lxviii.L.fo.lxxv.
Episcopus an debeat sine intermissione ecclesiam suam regere.li.ii.arti.viii.A.fo.cvi.
Episcopus an dicatur summus sacerdos sicut papa.lib. ii.arti.xi.G.fo.cxii.
Episcopus vbicuque sit an sit eiusdem meriti.libro.ii.arti. xviii.D.folio.cxxi.
Episcopus in quolibet loco sedens stare presbyterum no patiatur.ibidem.
Episcopus comes principum manus osculari debet. ibidem.
Episcopus quid interpretatur. libro. ii. articu. xviii. E. folio.cxxi.
Episcopus in peccato mortali existens an possit conferre ordines et sacramenta dare.li.ii.ar.xx.A.fo.cxxii.
Episcopus conferens ordines loco remunerationis an simonia committat.ibidem.
Episcopus an possit pro ecclesie iniuria excomunicare. li.ii.ar.xx.A.fo.cxxiii.
Episcopus an possit solus presbyterum et clericos minores deponere.li.ii.ar.xx.A.fo.cxxiii.
Episcopus eo q alijs prefertur non debet se presumere meliorem.lib.ii.ar.xx.C.fo.cxxiiii.
Episcopus celebras quot diacones secum habere debeat.ibidem.
Episcopus an possit monachos ad professionem recipere sicut abbas.ibidem.
Episcopus an possit omnem pncipem pro culpa excommunicare.li.ii.ar.xxi.in princi.fol.cxxiiii.
Episcopus an possit sine licentia diocesani in aliena diocesi pontificalia exercere.ibidem.
Episcopus in ordinando ecclesiam an debeat requirere consensum patroni. Et an possit sibi successore instituere. Et an de rebus proprijs et acquisitis possit episcopus testamentum facere.ibidem.
Episcopus an iurisdictionem habeat in monasterijs sue diocesis.ibidem.
Episcopus an possit inuito et irrequisito papa fieri religiosus. Et an possit sine licentia pape votu longe peregrinatiois emittere.lib.ii.art.xxi.circa mediu.fol.cxxiiii.
Eps an possit aliquid erigere de temporalibus in ecclesijs sibi subiectis preter iura sua.ibidem.
Episcopus a pontificalibus suspensus celebrans in pontificalib' an irregularitatem incurrat.lib.ii.arti.xxi. circa finem.fol.cxxv.
Eps abbate exepto irreqsito nil debet in ei' monasterio exercere.li.ii.arti.xxiii.B.fol.cxxix.
Episcopus an possit deponere abbatem inuito couentu lib.ii.arti.xxiii.B.fol.cxxiiii.
Eps p ebrietate eucharistia euomes qliter puniri debeat lib.ii.arti.xxvii.D.fol.cxxxii.
Episcopus an teneatur clerico pauperi prouidere ne mendicet.lib.ii.arti.xxviii.H.fol.cxxxiiii.
Episcopus si precipiat sacerdoti excomunicare vel denuntiare aliquem quem sacerdos et maior pars parochie scit innocentem an sacerdos teneatur episcopo obedire.lib. ii.arti.lxix.H.fol.ccxxviii.
Episcopi officium acceptabile et periculosum.lib.ii.art.x. H.et.I.fol.cxi.
Epi gloria q sit.lib.ii.arti.xviii.D.fol.c.xxi.
Episcopi palatium an et quomodo priuilegium defensionis habeat.lib.ii.arti.xx.E.fol.cxxiiii.
Episcopi patietia in aduersitate plus laudatur q quies in religioso.ibidem.
Epi morietis bona an debeat p futuro potifice coseruari lib.ii.arti.xxi.circa principium.fol.cxxiiii.
Epi officium quale sit.lib.ii.arti.xxi.A.fol.cxxv.
Episcopi correctioni et dispositioni an subiaceat abbas non exemptus.lib.ii.arti.xxiii.B.fol.cxxix.
Epi non habita licentia an possint abbates suis monachis aiaru cura comittere.lib.ii.arti.xxiii.D.fol.cxxx.
Epm an subditi arguere aut accusare possint.lib.ii.arti. xxi.circa principium.fo.cxxiiii.
Epi an possint dispesare in etate q minor.xxv.anis possit curam animarum habere.lib.i.arti.l.A.fol.xxix.
Episcopi in quibus casibus dispesare non possint. libro i.arti.l.C.fol.xxxi.
Episcopi in episcopatibus non residentes redarguendi. lib.ii.arti.viii.A.fol.cvi.
Episcopi an possint eligere sibi confessorem sine licentia sui archiepiscopi. lib.ii ar.xix.D.fol.cxxii.
Epi ceci circa consanguineos.lib.ii.arti.xx. A.fol.cxxii.
Episcopi an possint habere oeconomos sub quorum testimonio res ecclesie gubernentur. ibidem.
Episcopi et presbyteri an debeant regere ecclesiam in comuni.ibidem.
Epi idiote et inscij discere et doceri negligetes an debeant dici infideles. Et an epi canonib' noletes aut nescietes canonib' obedire debeat ab administratione vsque ad dignam satisfactionem remoueri. ibidem.
Epi in qb' vulgo aberrent.li.ii.art.xx.A.fol.cxxii.et.cxxiii.
Epi an debeat facere legi sacras scripturas in conuiuio. Et an in publico indumentis lineis vti debeat. Et an subditis tallias et exactiones imponere debeant.ibidem.
Epi an debeant vlcisci iniurias personales.ibidem.
Epi an incurrere possint pena suspensionis a iure .ibide.
Epi an teneant reddere rone administrationis sue.ibid.
Episcopi clericos non filios sed fratres vel socios: clerici vero epos patres vocare debet.lib.ii.art.xx.C.fol.cxxiiii.
Episcopi an possint incurrere sententiam suspensionum vel interdicti. Et an possint vbique cu altari viatico celebrare vel facere celebrari. parte.ii.arti.xx. C.fol.cxxiiii.
Epi an monialibus et alijs feminis religiosis platu pficere debeant.lib.ii.arti.xxi.in principio. fol.cxxiiii.
Episcopi an possint statuere aliquem sanctum soleniter venerari.lib.ii.arti.xxi.in fine.fo.cxxv.
Eporu ordo qdripertitus.lib.i.arti.l.A.fo.xxiiii.et.li.ii.arti.xi.A.fol.cxi.et.lib.ii.arti.xviii.in principio.fol.cxx.
Episcoporum multiplex potestas.lib.i. arti.l.C.fol.xxxi.
Episcoporum officia.lib.i.arti.liiii. fol.xxxvii.
Eporu et presbyterorum falsa expositio super ijs verbis. Quodcuque ligaue. etc.lib.i.arti.lv.D.fol.xl.
Eporum tituli insignes.lib.ii.arti.xviii.B.fol.cxxi.
Eporum accusatio no facile admittat. li.ii.ar.xviii.B.fo.cxxi
Eporu vacuu nomen.lib.ii.arti.xx.A.fo.cxxii.
Epis an adhibeat specialis consecratio in signu pfectionis potestatis.lib.i.arti.liiii.B. fol. xxxvii.
Episcopis nihil sublimius et sacerdotibus excellentius. lib.ii. arti.xviii. D.fol.cxxi.
Episcopalis dignitas an maior sit imperiali.lib.ii. arti.xx. C.fo.cxxiiii.
Episcopali synodo an teneantur abbates interesse.lib.ii. arti.xxiii.B.fol.cxxix.
Episcopatus nomen est operis et oneris plus q honoris. lib.ii.arti.x.I.fol.cxi.
Episcopatus nomen est operis no honoris.lib.ii.ar.xviii. B.fo.cxxi.
Equorum affluentia carpitur.lib.ii.arti.lxxvi.M.fol.ccli.
Eremitam an deceat peregrinari.lib.ii.arti.li.H.fol.clxiiii.
Eremite pfectio que sit.lib.ii.arti.lxix.E. fol.ccxxvi.
Eremitarum regula an sit ab ecclesia approbata.lib.ii.arti.xxiii.A.fol.cxxviii.
Errare non potest ecclesia nisi in mebris corruptis.lib.i. arti.xvi.A.fol.iii.
Errat' abbatu frequentiores.lib.ii.arti.xxii.D. fol.cxxix.
Error principis an faciat ius.lib.i.arti.vi.circa fine fo.vii.
Error vvaldensiu hereticoru qs sit.lib.i.arti.xl.E.fol.xiiii.
Error hereticorum dicentium ecclesiam claues non habere: et papam ab imperatore iudicari posse: et christum celos ascendetem vicarium in terris non dimisisse.libro.i. arti.lxviii.H.fol.lxxiiii.
Error hereticorum arbitrium nihil esse dicentium.li.ii.arti.viii.F.fol. cviii.
Error Manicheorum.ibidem.
Errores pcuratoru.lib.ii.arti.xxxvii.A.fol.cxlii.
Errores Begardorum qui et quot sunt.lib.ii.arti.lii. fol. clxx.clxxi.clxxii.clxxiii.clxxiiii.et.clxxv.
Eruca quid interpretatur.lib. ii.arti.viii.I.fol.cix.
Eternalis vnitas que sit. lib.i.arti.lxiii.B.fol.liiii.
Eua quare de adami costa fuerit formata.lib.i.art.xxxvi.C.fol.iiii.
Euaginatio gladij qd significet.lib.i.art.xxxvii. S.fol.ix.
Euangelica paupertas an dominiu et proprietate excludat.lib.ii.art.lvi.A.fol.clxxxvi.
Euangelice perfectioni necessaria est abdicatio in comuni.lib.ii.art.lxiii.A.fol.ccvii.
Euangelica vitam ad seruandum esse impossibilem asserere blasphemia est.lib.ii.art.lxi.A.fol.cciii.
Euangelicorum consiliorum perfectio que sit.lib.ii. arti. lvi.A.fol.clxxxvi.
Eunuchorum genus triplex .lib.ii.art.lvi.A.fol.clxxxvi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Exclamatio in epos in su

is ecclesijs non residentes.lib.ij.art.viij.A.fol.cvj.
Exclamatio in cardinales.lib.ij.art.xv.F.fo.cxvij.
Exclamatio in prelatorum consanguineos.lib.ij.arti.xv.M.fo.cxix.
Excellentia orationis.lib.ij.art.lij.F.7.fo.clxx.
Excipi de hereſi an possit cōtra electum in papam.lib.ij.art.xvj.E.fo.cxiij.
Excōmunicare an possint abbates 7 religiosi iurisdictionem habentes suos subditos.lib.ij.art.xxiij.B.fo.cxxix.
Excōmunicandi authoritatem vnde habet ecclesia.lib.ij.arti.lxxij.A.fo.ccxxxix.
Excōmunicari nemo debet nisi pro magnis peccatis.lib.ij.art.xx.A.fo.cxxiij.
Excōmunicans iniuste 7 sine scriptis an irregularitatem incurrat.lib.j.art.xlviij.E.fo.xxviij.
Excōmunicans iniuste qualiter puniri debeat.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxiij.
Excōmunicatus an possit officium vel principatum exercere in politia christiana.lib.j.art.xl.B.fo.xiij.
Excōmunicatus vsquequo absoluatur an sit irregularis lib.j.art.xlviij.E.fo.xxvij.
Excōmunicati ad rem diuinam non admittendi.lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Excōmunicati an possint eleemosynam facere.lib.ij.arti.xlvj.Aa.fo.clv.
Excōmunicatio an irregularitatem inducat.Et an violator minoris excōmunicationis efficiat irregularis.lib.j.art.xlviij.F.fo.xxviij.
Excōmunicationis sentēria an sit in aliquem ferenda.li.ij.art.lxxij.A.fo.ccxxxix.
Excusari an quis possit ignorantia vel timore discedens ab obediēria pape vl' vnitate eccl'ie.lib.j.art.xxv.A.fo.iij.
Excusari an quis possit discedens ab obedientia pape ꝓpter multitudinem discedentium etiam si totus mūdus discederet preter discedentem.lib.j.art.xxviij.A.fo.iij.
Execratio peccatorum babylonis.libro.ij.art.v.B.fo.xciij
Exempla plurima de vero gaudio.li.ij.art.ij.D.fo.lxxxiiij.
Exercere se in actibus virtutum an sit hominis imperfecti.lib.ij.arti.lij.Bb.fo.clxxiiij.
Existens in mortali notorio an sit infamis.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Exultare quid sit 7 vnde dicatur.li.ij.ar.ij.D.fo.lxxxiiij.
Expediens nihil quod non iustum sit.li.j.ar.xlij.F.fo.xvij.
Expedit sub vno rege viuere.li.j.art.lxij.D.fo.lvj.
Expositio illius. Regnum meum non est de hoc mundo li.j.art.xliij.F.fo.xviij.
Expositio multiplex horum verborum. Tu es petrus 7c. li.j.ar.lv.A.fo.xxxix.
Expositio horū verborum.Et porte inferi nō preualebūt aduersus eam.li.j.ar.lv.E.fo.xxxix.
Expositio horum verborū:Et tibi dabo claues regni celorum.li.j.arti.lv.D.fo.xxxix.
Expositio horū verborum.Et quodcūq ligaueris 7c.ibidē.
Expositio horum verborum.Domine ad nos dicis hāc parabolam. li.j.ar.lv.B. fo.xl.
Expositio horum verborum:Simon ecce satha.expe.lib.j.ar.lv.Z.fo.xl.
Expositio istorum verborum.Contristatus est Petr⁹ 7c. li.j.ar.lv.Dd.fo.xlj.
Expositio istorum verborum.Pasce oues meas.li.j.arti.lv.N.fo.xlj.
Expositio horum verborum:Hoc autem dixit significans qua morte esset clari.de.lib.j.art.lv.O. fo.xlj.
Expositio horū verborum:Sequere me.li.j.art.lv. P.fo.xlj.
Expositio horum verborum.Conuersus petrus vidit illū discipulū.li.j.ar.lv.Q.fo.xlj.
Expositio horum verborum. Non cantabit hodie gallus li.j.ar.lv.R.fo.xlj.
Expositio istorum verborum.Domine si tu es:iube me venire ad te 7c.li.j.ar.lv.T.fo.xlj.
Expositio horum verborum.Ecce nos reliquimus omnia 7c.7 horum:Ascendit Simon 7c.et horum. Domine ad quē ibimus 7c.7 horum:Hesitantes de quo diceret 7c. li.j.art.lv.Y.fo.xlij.
Expositio Chrysosto.super illud.Surgēs Petrus in medio fratrū 7c.li.j.art.lviij.B.fo.xlviij.
Expositio horum verborum. Et intrauit iesus in templū dei.lib.j.ar.lxj.B.fo.liij.
Expositio horum verborum.Tu es petrus:7 super hanc petram 7c.li.j.ar.lxiij.Y.fo.lxij.
Expositio horum verborum.Juga quinq; emi.lib.ij.arti.iij.B.fo.lxxxix.
Expositio horum verborum:Ue terre vbi rex puer est. et cuius principes mane comedūt.li.ij.ar.v.in principio.Ly.fo.xc.
Expositio Cathedre pestilētie.li.ij.ar.xxij.A.fo.ccxxij.
Expositio horum verborum.Regnum meum non est de hoc mundo.li.ij.ar.lv.A.fo.clxxix.

Hallarium literarum

domini pape an possit episcopus vsq; ad mādatum domini pape incarcerare.li.ij.art.xxj. in principio.fo.cxxiiij.
Fama quid sit.lib.j.ar.xlviij.B.fo.xxviij.
Fame alicne quib⁹ modis detrahi possit:7 quot sunt detractionis species.lib.ij.ar.lxxx.A.fo.cclx.
Fame ablate dispendium quomodo restituendum sit.lib.ij.ar.lxxx.B.fo. cclx.
Famile amplitudo.li.ij.arti.lxxvij.M.fo.cclj.
Fastosa luciferi superbia. lib.j.arti.lxij.F.fo.lvij.

Feditas italica.li.ij.art.ij.

B.fo.lxxxiij.
Femina qualitercunq; corrupta inter virgines non consecratur.li.j.art.xlviij.E.fo.xxviij.

Fidelitatis iuramentū pa

pe prestat imperator.li.j.ar.xiij.B.fo.ij.
Fides vna in ecclesia 7 quid sub hoc nomine fides cōprehendatur.lib.j.ar.lxij.D.fo.lix.
Fides catholica que sit.lib.ij.a rt.v..B. fo.xciij.
Fidei catholice origo.li.j.arti.xxxvj.N.fo.v.
Fidei inimici qui sint.li.ij.ar.iiij. B.fo.lxxxix.
Fidem violat qui aduersus illam agit que est mater fidei li.j.ar.vij.in fi.A.fo.ij.
Fidē suscipere an quis cogi debeat.li.j. ar.xxxvij.J.fo.vij.
Filius dei quare soluit tributum Cesari.lib.j.arti. xxxvij. Bb.fo.x.
Filius dei an dederit plene 7 perfecte beato Petro 7 eius successorib⁹ claues regni celorum.li.j.ar.lviij.B.fo.xlvij
Filius dei quare desijt fere incarnari.li.ij.ar.ij.B.fo.lxxxij
Filij damnatorum de crimine lese maiestatis an irregularitatē incurrant.li.j.ar.xlviij.E.fo.xxvij.
Filij raptorum monialium an irregularitatem incurrant ibidem.
Filij patronorum occidentium prelatos an sint irregulares.li.j.ar.xlviij.E.fo.xxviij.
Filij diffidentie qui sint.li.ij.ar.ij.B.fo.lxxxiij.
Filij sodomiticorum qualiter puniendi.ibidem.
Filij agar quid interpretantur.li.ij.ar.v.E.fo.xcij.
Filios scelerum parentum imitatores puniri qualiter intelligatur.li.ij.ar.ij.A.fo.lxxxij.
Filius familias an possit eleemosynā facere.li.ij.arti.xlvj. Z.fo.clv.
Finis cenobite quis sit.li.ij.ar.lxix.E.fo.ccxxvj.

Forma apostolica que sit

li.ij.ar.xiij.E.fo.cxiij.

Index literarius

Fornicantes in ecclesia qui sint.li.j.ar.lxvj.D.fo.lxx.7.lxxj.
Fornicatio quid sit.lib.ij.ar.lij. Ff.fo.clxxv.
Fornicationis occasio li.ij.ar.lxviij.E.fo.ccxlviij.
Fortitudo spiritualis ꝙtuplex est.libro.ij.articulo.lxxxvij. A.fo.ccxcvij.
Fortitudinis definitio.ibidem.

Fratris Gonsalui hispani

laudes.li.ij.ar.lxvij.B.fo.ccxx.
Fratri minori data pecunia cuius sit.libro.ij.art.lxiij.B. folio.ccxj.
Fratri minori an liceat per se aut per alium pecuniam recipere.li.ij.art.lxv.A.fo.cxij.
Fratres minores in antichristum dimicaturi.libro.j.arti. lxvj.B.folio.lxiij.
Fratres minores an possint habere proprium.libro.ij.arti.lv.A.folio.clxxviij.
Fratres ordinis sancti Augustini an possint libere calcia menta 7 pecuniam portare.li.ij.ar.lvj.A.fo.clxxxv.
Fratres minores quare pecuniam portare vetentur. lib. ij.art.lxv.A.fo.ccxij.
Fratres minores quot et quibus modis pecunia abundantur.li.ij.ar.lxvj.A.fo.ccxv.
Fratres minores an possint reditus annales habere et aliquid dare.li.ij.ar.lxvj.B.fo.ccxvj.
Fratres minores an possint eē inquisitores hereticē prauitatis.li.ij.ar.lxvij.B.fo.ccxix.
Fratres minores an possint pro pecunia celebrare vel ꝓmittere missas.li.ij.ar.lxvij.E.fo.ccxxj.
Fratrum minorum extra cenobia studentium deliria.lib. ij.ar.lxvj.fo. E.ccxxvj.
Fratribus minoribus an liceat litigare.libro.ij.arti.lxvij. B.folio.ccxx.
Fraus prelatorum in accipienda pro ordinatione pecunia.li.ij.ar.ix.B.fo.cix.
Fraudes agricolarum. li.ij.ar.xliij.A.fo.cxlvij.
Fructus beneficij vacantis successori debent adseruari. li.ij.ar.xxiij.D.fo.cxix.

Fundens semē sine tactu

an peccarum sodomiticum committat.libro.ij.articu.ij. B.folio.lxxxiij.
Furari an liceat causa eleemosyne faciende.libro.ij.arti. xlvj.P.folio.cliij.
Furti nomine quid intelligendum sit.libro.ij.arti. xlvij. B.folio.clvij.
Furiosus vel infans homicidium committens an irregularitatem incurrat.lib.j.ar.xlviij.D.fo.xxvij.

Audium verū quid

sit.li.ij.ar.ij.D.fo.lxxxiiij.

Gētiles sacerdotes

quare flamines vocentur.li.j.ar.liij.E.fo.xxxvij.
Gentiles an habuerint regnum iustum.libro.j.articulo. lix.B.folio.lj.
Gentilium sacerdotes quare regibus fuere subditi.lib.j. arti.lxij.J.fo.lviij.
Geometria an sit prohibita religiosis.libro.ij. artic.lxix. J.folio.ccxxviij.

Gymel quid interpretat

li.ij.ar.iiij.E.folio.lxxxvj.

Gladij vtriusq; spiritua

lis scilicet 7 temporalis potestas est pape.libro.j.articulo.xiij.quasi per totum.folio.ij.
Gladium temporalem exercere nō potest imperator:nisi eum ab ecclesia Romana acceperit.libro.j.articulo.xiij. E.folio.ij.
Gladium materialem ad nutum habere quid sit.libro.j. arti.lix.D.folio.xlix.
Gladij duo beati Petri quid denotent.libro.ij. articulo. lvij.A.folio.ccc.
Gloriandum non est ob eruditionem.libro.ij.articu.xlix. A.folio.clix.
Gloria quid sit ꝑm Tullium.libro.j.arti.lxj.7.libro eodē. arti.lxij.F.fo.lvij.
Gloria an sit regalis dominij premium .libro.j. articulo. lxij.F.folio.lvij.
Gloria quomodo dicatur regum premium.libro.j.articulo.lxij.B.folio.lvij.
Gloria episcopi que sit.li.ij.arti.xviij.D.fo. cxxj.
Gloria sacerdotis que sit.libro.ij.articulo.xxij.A.fo.cxxvj.
Gloria mortalium vana.li.ij.ar.lxxvij. A.fo.cclij.
Gloria vana quibus arceatur.libro.ij. articulo.lxxvij.A. folio.cclv.
Gloriola hispanorum inanis.libro.ij.articulo.lxxvj.E.folio.ccl.
Gloriosum regnum quadruplex.libro.j.articulo. lxij.A. folio.lv.
Glutire camelum quid sit.li.j.ar.lxix.A.fo.lxxvj.

Gomorra quid interpre

tatur.li.ij.ar.iiij.D.fo.lxxxvij.
Gothi qui sint et que sit gothia.libro.ij.articulo.xxxij.E. folio.cxxxix.

Gubernatiua potestas

christi quare hominibus communicata.libro.j.articulo li.F.folio.xxiij
Gubernatio qualiter homini communicatur.libro.j.art. lj.E.folio.xxxiij.

Gradus ipotestate sacer

dotali qualiter accipiatur.libro.j.articulo.liij.B. folio. xxxvij.
Gradus triplex cardinalium.libro.ij.articulo.xvj.B.fo. cxix.
Gradum magistratus an possit religiosus assumere.lib. ij.ar.xxxiij.A.fo.cxli.
Gradus regie potestatis temporalis.Et gradus regie potestatis spiritualis qui sint.libro.j.articulo.liij.D.folio.xxxvij.
Gradus innocentie tres.libro.j. articulo.lxv.F.fol.lxviij.
Gradus obediērie septem.libro.ij.articulo lxix. O.folio. ccxxxj.7.ccxxxij.
Gradus superbie duodecim.libro.ij.articulo.lxxvj.S.folio.ccliij.
Gradus castimonie.li.ij.art.lxxiij.B.fo.cclxiij.
Gradus cōtemplationis octo.libro.ij.articulo.xcj.D.folio.cclxviij.
Graduum diuersitas.libro.j.articulo.lxiij.B.fo.lx.
Gratia duplex.li.ij.ar.viij.F.fo.cviij.
Gratie dei magna commendatio.libro.ij. articulo. viij. M.folio.cviij.
Gregorius papa primus se seruum seruorum dei vocauit li.ij.ar.xiij.M.folio.criiij.
Gregoriane modestie exempla.libro.ij.articulo.xiij.M.folio.criiij.

Habere aliquid tri-

fariam capitur.libro.ij. articulo.lix. A.folio.cxcvij.7.cxcviij.7.articulo.lx.A.fo.cxcix.
Habere quid in communi quadrifariam sumitur.libro.ij.ar.lxiij. A.fo.ccix.
Habitus 7 modus viuēdi clericorum per papam restringendus.libro.ij.arti.xiiij.L.fo.cxvj.

Habitus monachalis quid sit.libro.ij.articulo. viij.N.folio.cxvj.

He quid interpretatur.li.

ij.articulo.iiij.D.fo.lxxxvij.
Hebrei quasi Abrahei dicti. Et quomodo ceteris idololatria sedaris sola familia Heber in cultu vnius dei remã sit.libro.j.articulo.xxxvj.S.fo.vj.
Heli quid interpretatur.libro.j.articu.lxviij.L.fo. lxxiij.
Hereseos ⁊ schismatis discrimẽ.libro.j.articulo.lxv.A.folio.lxv.
Hereses quare in ecclesijs vigeant.libro.j.articulo.lxviij.S.folio.lxxv.
Heretici an debeant post mortem anathematizari.libro.j.art.lv.D.folio.xl.
Heretici vulpibus comparãtur.libro.ij.articulo.ij.B.folio.lxxviij.
Hereticorum dicentium totam virtutum efficaciam in sola esse arbitrij libertate confutatio. libro .ij. articulo .viij.F.folio.cviij.
Herodes quare vulpes appellatus sit. libro.ij.articulo. viij.E.folio.cvij.
Heth.quid interpretatur.libro.ij.articulo.iiij.D.fo.lxxxvij

Hieremias quid interpretatur.libro.ij.articulo.iiij.in principio.folio.lxxxvj.

Hieremie lamentationum interpretatio.ibidem.
Hierusalem quid interpretatur. libro.j.articulo.lxj.E.folio.lv.
Hyperdulia quid sit.libro.j.articulo.lxiij. D.folio.lxij.
Hypocrisis mater duplicitatis .libro.j.articulo lxviij.E. folio.lxxij.
Hypocrisis virium:Et qualiter dignoscantur hypocrite. libro.ij.articulo.lxxviij.A.folio.cclv.
Hypocrisis triplex.libro.ij.articulo.lxxviij.B.folio.cclvj.
Hypocrita quid sit.libro.ij.articu.iiij.B.folio.xc.
Hypocrita nullus dici potest verius q̃ ille qui regis officium assumit.libro.j.arti.lxij.H.fo.lviij.
Hypocritarum confessiones.libro. ij. articulo. lxxviij.A. folio.cclv.
Hypocritarum octo ve.libro.ij.ar.lxxviij.D.folio.cclvj.
Hispanie prelati militie vacantes: ⁊ manum occisioni conferentes an irregularitatem incurrant.libro.j. arti. xlviij.E.folio.xxvij.
Hispanorum prelatorum simonia.libro.ij.articulo.xx.A. folio.cxxij.
Hispanorum inanis gloriola.libro.ij.articulo.lxxvj.E.folio.ccl.
Histriones an sint infames.libro.j.articulo. xlix. A.folio xxviij.
Histriones ⁊ curiales an debeant promoueri ad clericatum.libro.ij.articulo.xxviij.H.fo.cxxxiiij.
Histriones vel meretrices an et quibus satisfacere debeant de pecunijs acceptis. libro.ij.art.xlvj. A.fo.cl.

Homagium pro re spirituali faciens an sit infamis.libro.j. articulo. xlix. A.folio.xxviij.

Homicidium ante baptismum siue ex officio siue voluntate commissum an irregularitatem inducat.libro.j.articulo.xlviij.D.fo.xxvij.
Homicidij persuasor an irregularitatẽ incurrat. Et quibus modis incurrat irregularitatem homicidium persuadens.libro.j.articu.xlviij.L.fo.xxv.
Homo qualiter natus.libro.ij.art.vj. J.fo.xcix.
Homo quare de puluere ⁊ limo terre factus. ibidem.
Hominis idolum quid sit.libro.ij.articulo.iij.A. fo.lxxxv.
Homini qualiter gubernatio cõmunicatur. libro.j.artic. lj.E.folio.xxxiij.
Hominem occidere an sit licitũ.libro.ij.articulo.lxxij.B. folio.ccxxxix.⁊.ccxl.
Hono: virginib⁹ exhibitus.li.ij.ar.lxxvij.E.fo.cclxxiij.
Honores mutant mores.lib.j.art.lxij.B.fo.lviij.
More canonice quõ dicende.lib. ij.art.xxvij. B.fo.cxxxj.
Mortus duplex.lib.ij.art.v. L.fo.xcj.
Hostia qualiter imolanda lib.j.art.lxiij.D.fo.lxij.
Hostia consecrata qualiter custodienda.libro.ij. articulo xxvij.D.fo.cxxxij.

Humana cõditio magne dignitatis.libro.ij.articulo.vj. J.fo.xcix.

Humilitas beate marie an magis deo placuerit q̃ eius virginitas.libro.ij.ar. viij.B.fo.cvij.
Humilitatis definitio.lib.ij.arti.vj. in principio.fo.xcvj.

Facere in sacro eloquio quomõ accipiatur.li.ij.ar.v.L.fo.xcv.

Jacob scala quid denoret.libro. ij. articulo. lxix.D.fo.cclxxxij.
Jaspidis natura contra demones.libro.j.articulo. xlviij. F.folio.xxviij.

Jecur ecclesie quomodo effundatur.libro.ij.arti.v.E.folio.xcij.

Jeiuni a veritatis pabulo q̃ sint. li.ij.arti.ij .D.fo. lxxxiiij.
Jeiunium ante celebrationem presbyteris obseruãdum. libro.ij.articulo.xxvij.A.folio.cxxxj.
Jeiunijs incumbendum est.li.ij.arti. iij.E.fo.clxx.
Jetro consilium per canones approbatum.libro.ij.artic. xij.B.folio.cxiij.

Joab quid interpretatur libro.j.arti.lxviij.E.folio.lxxiij.

Joãnes pontifex maximus quare depositꝰ fuit ab Othone primo rege Saxonũ. Et quomodo imperium trãslatum fuit in Saxones. Et de electionibus ⁊ reiectionib⁹ multorum pontificum per imperatores ⁊ reges.libro.j. arti.xlj.L.⁊.D.fo.xv.
Joãnis andree reprehensio.lib.j.arti.l.A.folio.xxix.
Joculatores et scenici an sint infames.libro.j. articulo. xlix.A.folio.xxviij.
Jordanis quid interpretatur.lib.ij.ar.ij.B.fo.lxxxiij.
Joth quid interpretatur.li.ij.ar.iiij.E.fol.lxxxviij.

Juda quid interpretatur libro.ij.arti.ij.B.folio.lxxxiij.

Judas quid interpretatur.lib.ij.arti.iij.A. fo.lxxxv.
Judea gens quanto ceteris precellebat gloriosior: tanto peccatis exigẽtib⁹ est facta inferior.li.ij.ar.v. B.fo.xciij.
Judei an possint preponi negotijs ⁊ redditibus regnorũ christianorum.lib.j.art.lvij.A.fo.xlvj.
Judicare an quis possit seipsum in foro contentioso ⁊ sacramentali. libro.j.arti.lxviij.J.fo.lxxiij.
Judicari valet omnis creatura per papam:⁊ ipse a nulla in terris: etiam vniuersali cõcilio.li.j.ar.xiij.A.fo.iij
Judex iudicans aliquem contra conscientiam an sit infamis.li.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Judex aliqd faciens per gratiã vel sordem an sit irregularis.libro.j.articulo.xlviij.E.fo.xxviij.
Judex inferior monitione non premissa aliquem excommunicans qualiter sit puniendus.libro.ij.articulo.xx.A folio.cxxiij.
Judicis spiritualis potestas an principaliter consistat in criminibus.libro.j.arti.lvj.L.folio.xlv.
Judicis officium quale debeat esse.libro.ij.articulo.xlj. in principio.folio.cxliij.
Judicẽ fatigans malitiose appellãdo an sit infamis. lib. j.arti.xlix.A.folio.xxviij.

Judices in quibus peccẽt.lib.ij.ar.xlj.A.fo.cxliij.⁊.cxlv.
Judicum et rectorũ sententie psumende sunt iuste. libro j.arti.xxvj.A.fo.iij.
Judiciũ duplex. libro.ij.arti.lxxij.A.fo.cxxxix.
Judiciaris potestas ecclesiasticorum.libro.j.articu.lxiij. B.folio.lxv.
Jugum iniquitatis quid sit.lib.ij.art.iiij.B.fo. lxxxix.
Jugum multifariũ.li.ij.ar. vj.H.fo. xcix.
Jugum quotuplex est.li.ij.arti lxviij.H.fo. cxxij.
Juramentum fidelitatis pape prestat imperator.libro.j. articulo.xiij.B.folio.ij.
Jus humanum quid vltra diuinum operatur.libro.j.ar. lvj.N.folio.xlv.
Jure nature cõmunis est possessio ⁊ libertas.libro.j.arti. xlj.B.folio.xv.
Jure diuino an quilibet homo viuens vita mortali summo pontifici subijci debeat.li.j.arti.lviij.A.fo.xlvij.
Jure ciuili regis sunt omnia.li.ij.ar.xiij.F.fo.cxiij.
Jurisdictio omnis per prelatos toleratos ab ecclesia veraciter exercetur.li.j.art.x.A.fo.ij.
Jurisdictio impiorum qualis sit.li.j.ar.xiij.E.fo.ij.
Jurisdictio quelibet a papa recipitur:ipse autem eam a deo immediate recipit.li.j.ar.xvij.A.fo.iij.
Jurisdictio temporalis an debeat subijci pape. libro.j.ar. xxxvij.Z.fo.ix.
Jurisdictio antiquorum imperatorum super ecclesia que sit.libro.j.ar.xxxvij.Z.fo.x.
Jurisdictionem spiritualem habentes dicuntur reges.libro.j.art.lij.F.fo.xxxv.
Jurisperiti qui sint.li.ij.ar.xxxvj.A.fo.cxlij.
Justinian⁹ imperator quomodo Gothos a roma expulit.libro.j.art.xlj.A.fo.xiij.
Justitia ⁊ seueritas antiquorum aduersus liberos.libro j.arti.xlij.E.fo.xvj.
Justitia pietas ⁊ prudentia.lib.j.art.lvij.A.fo.xlvj.
Justitia regis que sit.ibidem.
Justitie descriptio.li.j.ar.lij.A.fo.xxxvj.
Justorum sunt omnia iure diuino.li.j.ar.xij.D.fo.ij.
Justorum vita que sit.li.ij.ar.j.F.fo.lxxxij.
Jussionis diuine iugum.li.ij.ar.vj.H.fo.xcix.
Juuenes qui dicantur.li.ij.ar.ij. B.fo.lxxxiij.
Juuentus quomodo nociua.ibidem.

Idolũ hominis quid sit. libro.ij.ar.iij.A.fo.lxxxv.

Idololatria Salomonis.li.ij.ar.xlv.A.fo.cxlviij.

Ignauia quid sit. li.ij.ar. lxxv.D.fo.cclviij.

Ignis alienus quid denotet.li.ij.ar.j.F.fo.lxxxj.
Ignis ire ⁊ superbie.li.ij.ar.j.F.fo.lxxxj.
Ignis concupiscentie christianos magis q̃ iudeos inuasit.li.ij.ar.vij.H.fo.cv.
Ignem et sulphur quare dominus pluerit super Sodomam.li.ij.ar.ij.B.fo.lxxxiij.
Ignes varij a deo emittuntur.li.ij.ar.vij.B.fo.cv.
Ignominia sacerdotis in quo consistat.libro. ij.articulo. xviij.D.folio.cxxj.
Ignorans se excõmunicatum celebrando vel ordinem recipiendo an incurrat irregularitatem. libro.ij.articulo. xxvij.B.folio.cxxxiij.
Ignorãtia neminem excusat vt ab obedientia pape discedat.li.j.ar.xxv.A.fo.iij.

Illegitimus an debeat remoueri a dignitate.li.j.ar.xlix.A.fo.xxviij.

Immunditia creature rationalis duplex.libro.j. articulo.lxiij.L.folio.lxj.
Impeccabilis an quis possit fieri in hac vita.libro.ij.arti. lij.A.fo.clxix.

Imperare quis primo inceperit.Et de vita ⁊ obitu primo imperantiũ.libro.j.articulo.xlj.A.fo.xv.

Imperare tempora li an pertineat ad spiritualem.libro.j. articulo.lvj.B.folio.xliij.
Imperantes quid precipue obseruare debeant.libro.j.articulo.lvij.A.fo.xlvj.
Imperator an debeat se intromittere de electione summi pontificis li.j.ar.j.circa finem.fo.j.
Imperator fidelitatis iuramentum prestat pape.libro.j. articulo.xiij.B.fo.ij.
Imperator gladium temporalem exercere non potest:nisi eum ab ecclesia Roma[illegible]acceperit.libro.j.articu.xiij. E.folio.ij.
Imperator nõ potest reuocare donationem per suos maiores factam ecclesie.ibidem.
Imperator quãtũuis catholicus nec particularẽ nec generalem synodum congregare potest:nec in aliquo articulo etiam heresis papam aut clericos iudicare.libro.j. articulo.xxij.A.fo.iij.
Imperator non catholicus an dici debeat imperator.lib. j.articulo.xxxvij.E.fo.vj.
Imperator an diuinitus suam potestatem consecut⁹ fuerit.lib.j.articulo.xxxvij.Z.fo.ix.
Imperator quomodo intelligitur dominus totius mundi.lib.j.ar.xxxvij.Z.fo.x.
Imperator an possit papam iudicare si reperiatur a fide deuius.li.j.ar.xxxvij.Bb.fo.x.
Imperator an teneatur decimas dare ecclesie.libro.j.articulo.xl.B.fo.xij.
Imperator an teneatur pre ceteris ecclesie subuenire.lib. j.articulo.xlj.A.fo.xiij.
Imperator fidelis est ecclesie ⁊ fidelitatem sibi iurat.lib. j.articulo.xliij.S.fo.xviij.
Imperator ⁊ reges an teneantur ad solutionem decimarum.lib.j.art.lx.A.fol.lij.
Imperator Ludouicus bauarus schismaticus.libro.j.ar. lxv.E.folio.lxvj.
Imperator an possit iurisdictionem in clericos exercere libro.j.arti.lxviij.J.fo.lxxiij.
Imperator an dicatur vicarius pape in tẽporalibus. Et an imperator dicatur filius ecclesie.Et an imperator teneat imperium ab ecclesia sicut vasallus.Et an recipiat gladium ab ecclesia.ibidem.
Imperator an possit ab ecclesie presbyteris anathematizari.libro.j.arti.lxviij.P.fo.lxxv.
Imperator vel alius princeps si sine iusta causa faceret cõstitutionem q̃ diuina de altero in alterum transferrẽtur an talis constitutio in foro anime aut ciuili seruari posset.li.ij.art.xiij.F.fo.cxiij.
Imperator an sit proprietarius rerum imperij.ibidem.
Imperatoris iusiurandum.lib.j.ar.lvij.B.fo.xlvij.
Imperatoris corona triplex quid significet.libro.ij. arti. xxix.fol.cxxxvj.
Imperatores an omnes reges de iure subesse debeant.li. ij.ar.xxix.A.fo.cxxxv.
Imperator papam confirmat:inungit:coronat:⁊ si persequatur ecclesiam/imperio priuat.li.j.ar.xxj.A.fo.iij.
Imperatores imperio ⁊ reges regno a papa priuari possunt.lib.j.ar.xiij.B.fo.ij.
Imperatores ⁊ reges an subijciantur episcopis. libro.j. articulo.xxxvij.H.folio.viij.
Imperatores qualiter debeant eligi.libro.j. articu.xlj.A. folio.xiiij.
Imperatores tres super alios glorioriores fuisse ferunt Et tres inter alios truculentiores ⁊ persecutores ecclesie libro.j.ar.xl.H.⁊.J.folio.xiiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Imperatores apud romanos dij vocati. Imperatores etiā fm leges diui vocati. libro .j. articulo .lxij. G. fo. lvij.
Imperatores quibus vitijs implicentur. libro .ij. articulo xxix. A. folio .cxxxv.
Imperium fuit translatum de grecis ad germanos. lib. j. articulo .xiij. F. folio .ij.
Imperium mūdi precessit ecclesie pontificium. libro .j. ar. xxxvj. A. in principio. fo. iiij.
Imperium romanum omnibus alijs excellentius. libro. j. arti. lix. G. fo. lj.
Imperio vacante succedit ecclesia. libro .j. articulo .xiij. F folio .iij.
Imperialis dignitas an inferior sit episcopali. libro .ij. articulo .xx. C. fo. cxxiiij.
Imperitus medicus sub quo periclitantur homines an sit irregularis. lib. j. arti. xlviij. E. fo. xxvij.
Imperfecte recipiens vnctionem an sit irregularis. libro j. art. xlviij. E. fo. xxvij.
Imperseuerantia quid sit. li. ij. ar. lxxv. D. fo. cclvj.
Impiorum iurisdictio qualis sit. lib. j. ar. xiij. E. fo. ij.
Impugnationes fidei per Marsilium paduanum heresiarcham ⁊ earū reprobationes. libro. vij. articulo. lxviij K. L. M. N. O. P. Q. R. ⁊. S. fo. lxxiiij. ⁊. lxxv.
Incedens armat⁹ ad necandum hominem an irregularitatem incurrat. libro. j. articulo. xlviij. E. fo. xxviij.
Incitabula ad correctionem faciendam. libro. ij. articulo lxxj. C. fo. ccxxxvj.
Incitantia ad recipiendam equo animo disciplinam. lib. ij. articulo. lxxj. F. folio. ccxxxviij.
Inclinatio nature vel non inclinatio an inducat peccatū lib. ij. arti. lij.. F. fo. clxxv.
Incōmoda voluntatis proprie que sint. libro. ij. articulo. lxix. O. fo. ccxxxiij.
Increpatus a patre vel iudice causa cognita an sit infamis. lib. j. arti. xcix. A. fo. xxviij.
Indeuotio quid sit. lib. art. lxxv. D. fo. cclviij.
Inditia vere nobilitatis septem. libro. ij. articulo. lxxvj. P folio. cclij.
Indignatio dei qualis sit. libro. ij. articulo. iij. C. fo. lxxxv.
Infamia quid sit. lib. vij. ar. xlviij. fo. xxviij.
Infamia quomodo irrogatur ⁊ qualiter remittitur. lib. j. articulo. xlviij. G. fo. xxviij.
Infamia iuris quid sit. Et qui dicātur infames infamia iuris. libro. j. art. xlix. A. fo. xxviij.
Infamia canonica quid sit. ibidem.
Infamia principis vbi maxime attendatur. libro. ij. arti. vj. I. folio. xcix.
Infames omnes an sint irregulares. libro. j. articu. xlviij. F. folio. xxviij.
Infames qui et quotuplices sint. libro. j. articulo. xlix. A fo. xxviij.
Inferi porte que sint. lib. j. ar. lxij. G. fo. lx.
Infidelis quilibet ignorans christum an dicitur blasphemus. lib. j. arti. lvij. A. fo. xlvj.
Infideles an iuste aliquid possideāt. li. j. ar. xiij. D. fo. ij.
Infideles an dicant oues christi. Et an papa in eos sicuti in fideles habeat potestatē. libro. j. articulo. xxxvij. E. F. ⁊. I. folio. vij.
Infideles dominium ecclesie recognoscentes an sint ab ecclesia tolerandi. lib. j. ar. xxxvij. N. fo. vij.
Infideles super fideles non sunt instituendi. libro. j. arti. lix. B. folio. xlix
Infideles an teloneo citra peccatum fraudari possint. li. ij. ar. xlvj. D. fo. clj.
Infirmus clericus an teneatur officium dicere aut audire. Et si conualuerit an tenebitur omissum recuperare. lib. ij. ar. xx. A. fo. cxxiij.
Inimici fidei qui sint. lib. ij. arti. iiij. G. fo. lxxxix.
Initium duplicis potestatis sacerdotalis ⁊ regalis. lib. j. ar. liij. F. fo. xxxvij.
Initium ecclesie. lib. j. ar. lxiij. H. fo. lx.
Initium ecclesie. lib. j. ar. lxiiij. A. fo. lxiiij.
Iniuria in prelatum facta an dicatur etiam fieri in ecclesiam. lib. ij. ar. xx. A. fo. cxxiij.
Iniusta dominia cur pmittat deus. li. j. ar. xxxvij. E. fo. vij.
Iniuste excōmunicans an teneatur actione iniuriarum lib. ij. arti. xx. A. fo. cxxiij.
Inobedientes ⁊ parantes insidias suis prelatis: conspirantes ⁊ coniurantes contra suos prelatos: ⁊ accusatores ⁊ persecutores suorum prelatorum an sint infames. lib. j. arti. xlix. A. fo. xxviij.
Inobedientia religiosorum. li. ij. ar. lxx. A. fo. ccxxxv.
Innouatio dierum que sit. li. ij. ar. viij. H. fo. cviij. ⁊. cix.
Innocentij pape reprehensio. li. j. arti. xlviij. C. fo. xxvj.
Innocentij ⁊ Ostien. defensio. li. j. arti. l. A. fo. xxx.
Innocentij ⁊ Ostien. refragatio. li. j. ar. lxx. C. fo. lxxix.
Innocentie tres gradus. li. j. ar. lxv. F. fo. lxviij.
Inquisitores heretice prauitatis an possint inquirere cōtra episcopos. li. ij. ar. xx. B. fo. cxxiiij.
Insectatio in eos qui consanguineos beneficijs obruunt lib. ij. arti. xv. M. fo. cxviij.
Insignes episcoporum tituli. li. ij. ar. xviij. B. fo. cxxj.
Institutio sacramentorum a quo tempore incepit. libro. j. ar. xxxvj. G. fo. v.
Institutio cardinalium prima. li. ij. arti. xvj. A. fo. cxix.
Intellectus donum quid sit. libro. ij. arti. lxxxix. B. folio, cclxvij. ⁊ qualiter differat a sapientia eod. libro. ij. artic. xc. circa medium. fo. cclxviij.
Interdicto cōdemnatus an sit infamis. libro. j. articulo. xlix. A. fo. xxviij.
Interdicti a papa positi violatio an irregularitatem inducat. lib. j. ar. xlviij. F. fo. xxviij.
Inuectio in aduocatos. li. ij. ar. xij. C fo. cxiij.
Inuidia religiosorum. li. ij. ar. lxxix. A. fo. cclviij.
Inunctio regum. li. j. ar. lvj. P fo. xlvj.
Ira dei qualis sit. li. ij. ar. iij. C. fo. lxxxv. ⁊. arti. viij. I. fo. cix.
Irregulares qui sint ⁊ qui dicantur. libro. j. articu. xlviij. A. folio. xxiiij.
Irregulares qui sint non habentes ordinis executionē post peractam penitentiam. libro. j. articulo. xlviij. B. folio. xxiiij. ⁊. xxv.
Irregularitas vnde procedat. li. j. arti. lxxxvij. D. fo. vj.
Irregularitas quid sit. li. j. ar. xlviij. A. fo. xxiij.
Irregularitas vñ puenit. li. j. ar. xlviij. A. fo. xxiij. ⁊. xxiiij.
Irregularitas quibus modis contrahitur. libro. j. artic. xlviij. A. fo. xxiiij.
Irregularitas non priuat abbatem prelatione. libro. j. articulo. xlviij. B. fo. xxv.
Irregularitas quādo occasione homicidij contrahatur libro. j. ar. xlviij. C. fo. xxvj.
Irregularitas multiplex: ⁊ de qualibet casus singulares libro. j. ar. xlviij. E. fo. xxvij.
Is cuius filius paruulus propter eius incuriam moritur an sit irregularis. libro. j. articulo. xlviij. E. fo. xxviij.
Isaac obedientia qualiter ad christum referatur. li. ij. ar. lxix. M. fo. ccxxix.
Italica feditas. libro. ij. art. ij. B. fo. lxxxiij.
Iabā iterpretatio lib. j. ar. lxix. E. fo. lxxvj.
Laboris cōmoda varia. libro. ij. articulo. lj. O. folio. clxviij.
Lachryme definitio. li. ij. ar. v. L. fol. xcv.
Lachryme multis modis oriuntur. ibidem.
Lachryme apud deum pondera vocis habent. libro. ij. ar. vj. M. fo. c.
Lachrymarum efficacia triplex. li. ij. arti. v. L. folio. xcv.
Lamech quid interpretatur. libro. ij. articulo. iiij. F. folio. lxxxviij.
Lamenta cantica dicuntur. li. ij. articulo. viij. in principio. folio. cvj.
Lamentatio quid sit. li. ij. arti. iiij. B. fo. lxxxvj.
Lamentatio ecclesie in ministros altarium. libro. ij. arti. viij. A. fo. cvij.
Lamentationum Hieremie interpretatio. lib. ij. articulo. iiij. in principio. fo. lxxxvj.
Lamia vnde dicatur. ⁊ quid sit ⁊ eius natura et quotuplicia genera lamiarum. libro. ij. articulo. vij. F. fo. ciij.
Lapis angularis. li. j. ar. lxiiij. A. folio. lxiiij.
Latria quid sit. lib. j. arti. lxij. O. fo. lxij.
Latronem ligans: etsi per alium occidatur an irregularitatem incurrat. lib. j. ar. xlviij. E. fo. xxvij.
Laudes apostolorum memoratu digne. libro. j. articulo. lxiij. T. folio. lxij.
Laudes paupertatis. lib. ij. ar. lxv. E. fo. ccxiij. ⁊. ccxiiij.
Laicus adsistens iusto siue iniusto bello vbi aliqui occiduntur an poterit ad sacerdotium promoueri. lib. j. ar. xlviij. C. fo. xxvij.
Laicus eucharistiam euomens qualiter puniri debeat: ⁊ an eucharistiā taliter euomitā teneatur reaccipere. lib. ij. arti. xxvij. D. fo. cxxxij.
Laicos clerici ⁊ religiosi sanctitate precellere debent. li. ij. ar. j. B. fo. lxxj.
Lazari suscitatio qualiter a christo facta fuerit. li. ij. ar. v. L. folio. xciiij.
Lectus in sacro eloquio quid sit. lib. ij. ar. iiij. D. fo. lxxxvij.
Leo hadriani successor qualiter oculos erutos ⁊ linguā abscissam per populum Romanum ⁊ longobardos diuinitus recuperauit. li. j. ar. xlj. B. fo. xiiij.
Leprosi simoniaci. li. ij. ar. ix. B. fo. cix.
Lepram simonie author insectatur. ibidem.
Letari quid sit. lib. ij. ar. ij. D. fo. lxxxiiij.
Letitia quid sit. ibidem.
Leuite an habuerint iurisdictionem temporalem. libro. j. arti. lxiiij. I. fo. lxv.
Lex diuinitatis que sit. li. j. ar. lx. A. fo. lij.
Legis tria precepta. li. j. ar. liij. A. fo. xxxvj.
Leges an sint prohibite religiosis. libro. ij. articulo. lxix. I folio. ccxxviij.
Legum iniquarum conditores. lib. ij. articulo. xlvj. O folio. cliij.
Legislatores seruabant quod sanciebant. li. j. arti. xlij. F. folio cxlvij.
Legale sacerdotium qualiter differat a sacerdotio christi lib. j. ar. lj. D. fo. xxxij.
Legatus de latere mandatum pape interpretatur. libro. j. ar. xlvij. A. fo. xxij.
Legatus proconsuli similis est ⁊ est cardinalis. lib. j. arti. xlvij. A. fo. xxij.
Legatus: patriarcha vel archiepiscopus an possint dispēsare in etate vel ordinibus cum postulato in episcopum lib. j. ar. l. A. fo. xxix.
Legatus de latere: episcopus aut synodus an possint dispensare cū excōmunicato vel interdicto scienter celebrāte vel suspenso. li. j. ar. l. C. fo. xxxj.
Legati a latere se. apo. in quibus dispensare possint. libro j. ar. xlvij. B. fo. xxiij.
Legatorum tria sunt genera. Et quid ad eorum officium specter. li. j. ar. xlvij. A. fo. xxij.
Libanus quid interpretatur. lib. ij. arti. vj. N. fo. cx.
Liber hic quare planctus ecclesie vocitetur: ei⁹ materia: ⁊ vbi fuit cōpilatus. in prefatione libro. j. fo. j.
Librorum copia. li. ij. ar. lxxvj. N. fo. cclj.
Libertas vera quid sit. in prefatione. lib. j. fo. j.
Libertatis ambitio que sit. lib. ij. arti. lxxvj. O. fo. cclij.
Liberum arbitrium quid possit per se. li. ij. articulo. viij. G. fo. cviij.
Liberius papa ⁊ Leo heretici. lib. ij. ar. x. B. fo. cx.
Libidine furentes degeneres ⁊ ignobiles: nec bello seculari fortes. nec in fide stabiles. li. ij. articulo. ij. B. folio. lxxxiij.
Licentia ⁊ obedientia qualiter differunt. lib. ij. articulo. lxx. A. fo. ccxxxv.
Litere dimissorie. li. ij. ar. xxiij. D. fo. cxxix.
Literarum sacrarum studiosus debet esse rex. libro. j. ar. lvij. A. fo. xlvj.
Litigare in iudicio an apostolis licuerit. libro. ij. articulo. lviij. A. fo. ccxciij.
Locās operas ad pugnādum cum bestia an sit infamis. lib. j. arti. xlix. A. fo. xxviij.
Locus an sanctificet hominem an econuerso. lib. j. articu. xxxij. A. fo. iij.
Loci mutatio an sit necessaria religiosis. lib. ij. arti. lxiiij. G. folio. ccxj.
Loculis quare christus vsus sit. lib. ij. arti. lxiij. A. fo. ccix.
Locusta quid interpretatur. libro. ij. articulo. viij. I. folio. cix
Loquacitas nimia qualiter vitari debeat. libro. ij. articu. lxxxj. C. fo. cclxj.
Luctus quid sit. lib. ij. arti. ij. E. fo. lxxxiiij.
Luctus duplex. li. ij. art. v. L. folio. xcv.
Luctus penitentium. li. ij. ar. viij. B. fo. cvij.
Ludouicus imperator vltimus fuit de genere Caroli et a lōgobardis orbat⁹ oculis. libro. j. articulo. xlj. C. fo. xv.
Ludouicus bauarus imperator schismaticus. libro. j. ar. lxv. E. fo. lxvj.
Luxuria viarum malarum principium. libro. ij. articulo. vj. D. folio. xc. viij.
Luxus vestium. libro. ij. ar. lxxvj. M. fo. ccl.
Luxus epularum ⁊ ornatuum vitandus. li. ij. arti. xlix. A. folio. clj
Macharij ad fratres sermo. lib. ij. ar. v. L. fol. xcvj.
Magistratus gradum an possit religiosus assumere. li. ij. arti. xxxiiij. A. fo. cxlj.
Maior quis pōt esse in administratione q̄uis minor sit in ordine. lib. j. arti. lxviij. L. folio. lxxv.
Maioritas quotuplex est. li. j. arti. xxxvij. P. fo. vij.
Maioritas quadruplex. libro. j. articulo. lxviij. M. folio. lxxv.
Mala a sacerdotibus prouenientia. libro. ij. articulo. j. F. folio. lxxx. j.
Malefici an sint vltimo supplicio plectendi. li. ij. articu. lxxij. B. fo. ccxxxix.
Mali q̄re pmissi a deo viuere. lib. j. arti. xxxvij. E. fo. vij.
Mali cur in ecclesia tolerādi. li. j. ar. lxv. F. fo. lxviij.
Malorū consuetudo qualiter bonis profuit. lib. j. articu. lxv. H. folio. lxviij.
Malorum quibus vndiq; premimur diuersitas. li. ij. ar lxxxvj. circa finem. fo. cclxvij.
Malos toleranti an deus imputet peccata. libro. j. arti. lxv. I. fo. lxviij.
Mamona quid interpretatur. li. ij. arti. ij. A. fo. lxxxij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Manibus se vel alium impudice tangere sodomitica species est.li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Manicheorum error.li.ij.ar.viij.F.fo.cviij.
Manipulus quare poni debeat in manu finistra.li.j. ar lxix.E.fo.lxxvij.
Marcelli anglie episcopi penitentia, libro.ij.ar.xxvij.D. folio.cxxxij.
Marcus euangelista quare pollicem sibi amputauerit lib.ij.arti.x.J.fo.cxj.
Maria an in originali peccato concepta fuerit. libro.ij. arti.lij.B.fo.clxix.
Marsili⁹ paduanus heresiarcha.lib.j.articulo. lxviij.L. folio.lxxiij,
Martyrium patientie.li.ij.ar.xlvij.W.fo.clviij.
Masculus agens cum masculo actu sodomitico an magis peccet q̄ patiens:et de eius specie horribili vide li. ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Masculis se commiscentes gladio feriendi.ibidem.
Materia quare est propter formam.li.j.articu.xxxvij.R. folio.viij.
Matrimonium christi cum ecclesia.libro.j. arti.lxvj.E.fo lio.lxx.
Matrimonium contractum an possit actus sodomitic⁹ dirimere.li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.

Mechie nomine quid in

telligendum.li.ij.arti.lij.ff.fo.clxxv.
Medele impedimentum.lib.j.arti.lxix.E.fo.lxxvj.
Medendi cura.ibidem.
Medicus vel chirurgicus ad hoc vt in arte sua peritus dicatur quid facere debeat.lib.j.arti. xlviij.A. fo.xxiij.
Medicus imperitus sub quo periditantur homines an irregularitatem incurrat.lib.j.ar.xlviij.E.fo.xxvij.
Meditatio quid sit.lib.ij.ar.xcij.A.fo.cclxix.
Melancholicus humor an admittat demones intra corpus humanum,lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Melchisedech otius.Et qui sint Melchisedechiani heretici.Et an Melchisedech primus rex fuerit.lib.j. arti. xxxvj.P.et.M.fo.v.
Melchisedech rex & sacerdos fuit.libro,j.articu.lj.D. folio.xxxiij.
Melchisedech an rex & sacerdos fuerit.lib.j. articulo.lij. A.folio.xxxiiij.
Melchisedech solus tenuit typum christi. lib.j. articulo. lxviij.A.fo.lxxv.
Mem quid interpretatur.lib.ij arti.iiij.ff. fo.lxxxviij.
Mens quomodo virtutum corona ornetur. Et quid sit corona ecclesie.Et quid per coronaz intelligatur.libro. ij.arti.viij.L.folio.cvij.
Mensa episcopi an debeat splendere vasis aureis vel argenteis.li.ij.ar,xx.L.fo.cxxiij.
Mercatorum scelera que fiunt libro.ij.arti.xlij.circa principium.fo.clvj.
Meretrix per penitentiam quid efficiatur.lib.ij. articu. v.F.fo.xcij.
Meretrici adherens quid efficitur.lib.ij. articulo .iiij. B. folio.lxxxix.
Meretrices & histriones an & quibus satisfacere debeant de pecunijs acceptis.li.ij.arti.xlvj.A.fo. cl.
Mestitie duplex species.li.ij.arti.viij.E.fo.cvij.

Milites in quib⁹ plerūqz

offendunt.li.ij.arti.xxxij.A.fo.cxxxviij.&.cxxix.
Militum christi arma que sint. libro .ij.articulo.xxxij.B. folio.cxxxix.
Militia duplex.ibidem.
Militaris preda cuius sit.li.ij.ar.xlvj.G.fo.clj.
Minorū fratrum religio an possit habere proprium.lib. ij.arti.lv.A.fo.clxxviij.
Miracula et priuilegia petri.libro.j.articulo.lv,U,X, et y.folio.xlij.
Misericordia dei an sit maior quacumqz offensa.li.ij.ar. .iij.E.fo.lxxxvj.
Misericordia an differat a pietate. libro.ij. articu.lxxxv. A.folio,cclxvj.
Missarum questuariarū hodierno tempore celebratarū execrabilis detestatio.li.ij.ar.v.E.fo.xcij.
Missarum pecuniaria celebratio.lib.ij.articulo.xxvij.E. folio.cxxxij.

Modestie gregoriane exē

pla.li.ij,arti.xiij,M.fo.cxiij.
Modus vnitatis dupler.li.j.ar.lxij.B.fo.lxj.
Modus vnitatis ecclesiastice.li.j.arti.lxij.B.fo.lix.
Modus pugnandi contra antichristum.libro.j.articulo. lxvij.J,fo,lxiij.
Modus querēdi.li.ij.arti.vj.F.folio.xcviij.
Modus in eligendis prelatis seruandus.libro.ij.arti.x. J.folio.cxj.
Modus corrigendi.li.ij.arti.lxvj.E fo.ccxxvij.
Modus orandi.li.ij.ar.lxxviij,B.fo.cclvj.
Modi differentie circa tempora.lib.ij.arti.lvj.A.folio. clxxx et clxxxj.
Mollities quid sit.li.ij.arti.lxxv.D.folio.ccxlvj.
Monachus vel monacha filios procreās an sit infamis lib.j.arti.xlix.A.folio.xxviij,
Monachus transiens ad episcopatū vt possit an mortaliter peccet.li.ij.ar.xx.B.fo.cxxiij.
Monachus factus abbas an eximatur ab obediētia abbatis.ibidem.
Monachus an possit sine consensu abbatis vouere. lib. ij.arti.xxiij.B.fo.cxxix.
Monachus an possit eleemosynam facere.libro,ij.articulo xlvj.Y.folio.clv.
Monachus an semper teneatur abbati suo obedire.lib. ij.arti.lxviij.B.fo.cxxxj.
Monachi an debeant habere pecuniam. Et an abbas possit illis concedere.li.ij.ar.xxiij.D.fo.cxxx.
Monachi an possint res suis laboribꝰ acquisitas vel q̄s cumqz alias sibi sine licentia abbatis retinere.libro.ij. ar.xxiiij.circa medium.fo.cxxx.
Monachi an possint testameta facere.Et an possint sine licentia abbatis vouere.et ad strictiorez transire.Et an possint tractare negotia secularia. Et an possint habere horaria mulierbia & zonas p̄ciosas.Et an possint sine licentia abbatis episcopatus recipere.Et an facti episcopi ea que acquirunt ratione persone sibi appropriare et parentibꝰ dare possint.Et an possint vti camisijs lineis. Et an possint tenere officia ad vitam. Et an possint extra causam monasterij ferre testimonium.Et an possint habere locum in diuersis monasterijs.Et an possint habere reditꝰ prouentus & vsufructus separatos a conuētu & prebendas separatas.Et an debeant induti iacere. li.ij.arti.xxiiij.circa finem.fo.cxxx.
Monachorum regule ab ecclesia approbate.lib.ij.arti. xxiij.A.fo.cxxviij.et.cxxix.B.
Monachorum vulgatiora crimina.lib.ij.articulo .xxiij. A.fo.cxxx.
Monachorum auaritie tria sunt genera.lib.ij.articulo. liij.B.fo.clxxvij.
Monachis an liceat aliquid vendere/accipere aut donare sine licentia abbatis.lib.ij.arti.xxiij.B.fo.cxxix.
Monachis an possint abbates animarum curam committere sine licentia episcopi .libro .ij.articulo .xxiij.D. folio.cxxx.
Monachalis habitus quis sit.li.ij. arti.xiiij.N.fo.cxvj.
Monachalis tōsura qualiter differat a clericali. ibidē.
Monarchia Romanorum an profecerit occisione & oppressione gentium.li.j.arti.lxiij.E.fo.lxv.
Monarchie quatuor.lib.j.ar.xliij.A.fo.xvij.

Monasterium an possit edificari sine licentia episcopi in cuius diocesi construendum est.li.ij.arti.xxj. in principio.folio.cxliij.
Monilia quid denotent.li.ij.ar.iiij.B.fo.lxxxix.
Mons christi quare coagulatus & pinguis vocetur. li.j. arti.lxj.B.fo.liij.
Mons sion quid interpretatur.libro.ij.articulo.ij.F.fo lio.lxxiiij.
Mortaliū animas an cacodemones intrare possint.li.j. arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Mortaliū vana gloria.lib.ij.ar.lxxvij.A.fo.ccliij.
Mortaliter an peccet qui credit se dignū & prelaturam respuit.lib.ij.ar.xx.E.fo.cxxiiij.

Mulier nubens intra tem

pus luctus an sit infamis.li.j.ar.xlix.A.fo.xxviij.
Mulier bruto succūbēs vltimo supplicio damnari debet lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Mulier formans sibi membrum virile & eo cum alia muliere abutens sodomiticum peccatum committit. ibidem
Mulier prima quare de latere viri dormientis fuerit facta.li.ij.ar.xl.B.folio.lxxxix.
Mulier mēstrua patiens abominabilis. ibidem.
Mulier corrupta an sit preferenda virgini superbe. li.ij. arti.viij.B.fo.cvij.
Mulieres supegredientes & abutētes viris & se adinuicē abutentes an committant peccatum sodomiticum. lib.ij. arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Mulieres quare vitande. Et de hoc multa exempla.li.ij. ar.lxxiij.per totū.fo.ccxl.ccxlj.&.ccxlij.
Mulierū vitia.li.ij.ar.xlv. per totum. fo.cxlvij.&. cxlviij.
Multiplex episcoporuz potestas.li.j.ar.l.E.fo.xxxj.
Mundani & ecclesiastici principatus discrimē.lib.ij.arti. xiij.E.folio.cxiij.
Mundus ab initio vsqz ad finem quomodo regatur. li. j.arti.xliij. E.fo.xviij.
Mundi abusiua.xij.lib.ij.arti.xvij.E.fo.cxj.
Murmuratio quid sit.li.ij.arti.lxxx.A.folio.cclix.
Mutatio loci an sit necessaria religiosis.lib.ij.arti. lxiij. B.folio.ccxj.

Abal quid interpre

tatur.lib.j.art.lxvj.A.fo.lxix.& ar.lxix.E.folio. lxxvj.
Nati ex sacerdotibus an possint ad papatū promoueri .lib.ij.arti.x.L.folio.cx.
Natura iaspidis contra demones. lib.j.arti. xlviij.F. folio.xxviij.
Natura q̄liber intellectualis an seipsa naturaliter sit beata.lib.ij.arti.iij.xxx.folio.clxxiiij.
Nature bona.lib.ij.ar.lxxvj.O. folio.cclj.
Naturalis vnitas que sit.lib.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Naturales passiones tres.lib.ij.arti.j.C.fo.lxxxj.
Naufragia an possint vsucapi.lib.ij.arti.xlvj.C. fo.cl.
Nazarei quid interpretātur.li.ij.arti.xxxj.E.fo.clxxxj.

Necessaria requisita ad p

fectam politiam quot et que sint.lib.j. arti.xl.A. fo.xij.
Necessaria ad martyrium que sint.lib.ij.arti.xlix.circa finem.fo.clxj.
Necessaria obedientia que sit.lib.ij.arti.lxix.P.fo.ccxxxij.
Necessitas duplex.lib.ij.arti.viij.B.fo.cviij.
Negligentia quid sit.lib.ij.arti.lxxv.D. fo.ccxlvj.
Negotiatio prelatorum detestanda. libro.ij. articulo.vij. B.folio.ciij.
Negotiatoris & mercatoris discrimē.lib.ij.arti.xlij.in principio.folio.cxlvj.
Nemroth tyrannidem exercuit.libro.j.articu.xxxvj.R.folio.v.et.vj.
Nemroth author edificande turris.lib.j.arti.lxiij.E.folio.lxiij.

Nobilem tormētis subij

ciens an sit infamis.libro.j.arti.xlix.A.fo.xxix.
Nobilitatis vere indicia septem. libro. ij.articulo. lxxvj. P.folio.cclij.
Noe sacerdotis officio functus est. libro.j.arti.xiij. F.folio.ij.
Noe fabricato: arce quid designet.libro.j.arti.xxxvj.L.folio.v.
Noemi quid interpretatur.libro.ij.arti.x. J.fo.cxj.
Nomen petri vnde.lib.j.ar.lv.E.folio.xl.
Nomen cardinalium vnde.lib.ij.arti.xvj. B.folio.cxix.
Nomine volucrum volantium & subtilium quid denotetur.lib.ij.ar.vij.B.folio.ciij.
Nomine strutionis quid denotetur:et quid sit strutio.lib. ij.arti.vij.ff.folio.ciij.
Nomine sedis apostolice an intelligatur alius q̄ papa. lib.ij.arti.xj.B.fo.cxj.
Nomine episcopi an comprehēdātur papa: cardinales: patriarche:archiepiscopi & primates.lib.ij.arti.xix.A.folio.cxxj.
Nomine prelati intelligitur quicumqz legitimus ecclesie administrator.lib.ij.ar.xxij.B.fo.cxxviij.
Nomine furti quid intelligendum sit.lib. ij.arti.xlvij. B. folio.clvij.
Nomine mechie quid intelligendum. libro.ij.arti. lij.ff. folio.clxxv.
Nomina diuersarum potestatum que sint. lib.ij.arti.xxx. A.folio.cxxxviij.
Notarij in quibus offendunt. libro.ij. articulo.xl. A & B. folio.cxliij.
Noui testamenti sacerdotes maiores & minores christus instituit.lib.j.ar.liij.E.folio.xxxvij.
Nouitius an possit in abbatē eligi.libro.j.articulo. xlviij. E.folio.xxvij.

Nubes leuis: nubes luci

da & nebula obscura.lib.ij.arti.vj.L.folio.c.
Num sempiternum interpretatur.libro.ij.articulo.iiij.B. folio.lxxxix.

Obediēdū an sit sem

per superiori.lib.ij.ar.lxix.B.folio.ccxxvij.
Obediendū an sit precepto iniusto & inhonesto.lib.ij.arti.lxix.J.fo.ccxxviij.
Obediens religiosus cui comparetur. libro.ij.arti. lxix. R.folio.ccxxiij.
Obedientia est de substantia monachi p̄m ecclesiam. li.j. arti.xlvj.ff.folio.xxij.
Obedientia religionis fundamentum.libro. ij. articulo. lj.B.fo.clxiij.
Obedientia vera qualis esse debeat: et quibus implea tur.libro.ij.arti.lxviij.A B & L.folio.ccxxj.
Obedientia qualiter perficiatur: & circa quid attendatur.Et que sint admoniciones ad commendationē obedientie.lib.ij.ar.lxix.L.folio.ccxxix.
Obedientia abrae qualis fuerit.libro.ij. articulo. lxix.L. folio.ccxxix.
Obedientia quibus iuuetur.libro.ij.articulo.lxix.D.folio.ccxxxj.
Obedientia abundans que sit.libro.ij. articulo.lxix. P. folio.ccxxxij.
Obedientia quotuplex est.ibidem.
Obedientia quid sit.lib.ij. arti.lxviij. J. fo.ccxxiij. & arti. lxix.D.fo.ccxxvj.& eo.ar.L.fo.ccxxviij.Et quotuplex est arti.lxix R.fo.ccxxxiij.
Obedientia quibus perficitur.libro.ij.articulo.lxix.S.folio.ccxxxiiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Obedientia ⁊ licenti a qualiter differunt. lib.ij.articulo. lxx.A.folio.ccxxv.
Obedientie homini p̄stite cōmendatio.lib.o.ij. arti.lij. J.folio.clxxj.
Obedientie virtus circa quid versari debeat. Et quid requiratur ad perfectā obedientiam euangelicam: perfectam castitatem ⁊ perfectam paupertatem euāgelicaz. lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxvj.
Obedientie exempla.libo.ij. articulo.lxix.F.et.G.folio. ccxxvij.
Obedientie exempla que sint.libo.ij.articulo.lxix.L.folio.cxxix.
Obedientie effectus multiplex.libo.ij. articulo.lxix.M. folio.ccxxx.
Obedientie gradus septem,libo.ij.articulo. lxix.O. folio ccxxxj.et.ccxxxij.
Obedientie aduersantia que sint. lib.ij.articulo.lxix.O. folio.ccxxxiij.
Obedientie commendatio. libo.ij. articulo.lxix.S. folio.ccxxxiiij.
Obligans ecclesiam suam p̄o alienis debitis an irregularitatem incurrat.libo.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Obligatus voto donec intret religionem an irregularitatem incurrat.ibidem.
Obligatio vel sententia facta p̄elato vel data per p̄elatum non tenet.li.ij.arti.xxij.in fine.fo.ccxviij.

Occasio immunditie religiosorum.li.ij.ar.lxxiij.A.fo.ccxl.

Occidere iuste an sit peccatum.li.j.ar.xxxvij.D.fo.vj.
Occidere hominem an sit licitum.li.ij.arti.lxxij.B.folio. ccxxxix.et.ccxl.
Occidens hominem p̄cepto dei an reputetur homicida.li.ij.ar.lxxij.B.fo.ccxxxix.
Octauiani Cesaris interrogatio facta sibylle super vero deo ⁊ cultu diuino.li.j.ar.xl.J.fo.xiij.
Oculus impudicus quis sit.li.ij.ar.vj.M.fo.c.
Oculus qualiter aiam deprædetur.ibidem.
Oculi ecclesie.li.ij.arti.vj.M.fo.c.

Officium sacerdotis triplex.li.j.arti.lj.E.fo.xxxij.

Officium regis quale debeat esse. libo.j.articulo.lxij.J. folio.lviij.
Officium episcopi acceptabile ⁊ periculosum.libo.ij.ar. x.lij.et.J.fo.cxj.
Officium episcopi quale sit.li.ij.ar.xxj.A.fo.cxxv.
Officiorum diuersitas.li.j.ar.lxij.G.fo.lx.
Officialis incitans iudicem ad iniuste iudicādum an teneatur ad interesse.li.ij.arti.xlvj.L.fo.cliij.

Og regis basan interpretatio.li.j.arti.lxij.F.fo.lvij.

Olei definitio secundum Aug.lib.ij.arti.v.M.folio.xciij.

Opem vel consilium furibus p̄bentes an teneantur ad restitutionem.libo.ij. arti.xlvj.P.fo.cliij.

Operari bonū an q̄s possit sine auxilio gratie. Et an possim⁹ absq̄ coactiōe bonū vel malū operari.li.ij.arti.viij. G.folio.cviij.
Ophir quid interpretatur.li.ij.ar.vij.E.fo.ciij.
Opulentie causa nemini gloriandum.libo.ij.art.xlix.A. folio.clix.
Opus bonū tria cōplectit.lib.ij.ar.viij.F.fo.cviij.
Opera tenebrarum que sint.li.ij.ar.ij.F.fo.lxxxiiij.
Oppressio v̄ginis violēta an p̄iudicet coruptā aureola.li. ij.arti.lxxxij.A.fo.cclx ij.

Oradi modus li.ij. arti. lxxviij.B.fo.cclv.

Oratio christi in monte q̄d interp̄tat.li.j.ar.lv.T.fo.xlj.
Oratio p̄fecta que sit.lib.ij.ar.vj.J.fo.xcix.
Orationis vires que sint.li.ij.arti.l.B.fo.clxiij.
Orationis excellentia.li.ij.arti.lij.ſ.fo.clxx.
Orbis totus quot sedes patriarchales habeat. lib.ij. arti.xj.B. fo.cxj.
Ordo episcoporum quadripertit⁹.li.j.ar.l.A.fo.xxix. Et.li. ij.ar.xj.A.fo.cxj.et.li.ij.ar.xviij.in p̄inci.fo.cxx.
Ordo discipulorū christi triplex.li.ij.arti.lviij.A.fo.cxcj.
Ordinatus sub conditione non petendi b̄n̄ficiū si p̄senset an irregularitatē incurrat.li.j.ar.xlviij.E.fo.xxvij.
Ornamenta regalia que sint.et eorū designatio. lib.j.ar. lvij.B.fo.xlvij.

Osculum mulieris an inducat peccatum mortale.li.ij.arti.lij .Ee .fo.clxiiij.

Ostiensis reprehensio.lib.j. arti.xlviij .E.fo.xxvj. Et eode arti.D.fo.xxvij.

Otiū quid sit et quid otiosas.li.ij.ar.lxxv.D.fo.ccxlvj.

Otiosa v̄ba que sint. Et an verba scurrilia et turpia cōputanda sint inter otiosa.li.ij.ar.lxxj.A.fo.ccxj.
Otiositas in summo pontifice cauenda.libo.ij.articulo. xiij.li.fo.cxv.

Pagani et fidelesan dicatur esse in regno dei. lib.j.articulo.lxj. B.fo.liiij.

Palatiū episcopi an ⁊ quomodo p̄iuilegiū defensionis habeat.li.ij.ar.xx. E.fo.cxxiiij.
Papa an ab vnico cardinali posset eligi. lib.j.articu.j.A. folio.j.
Papa an possit cōpelli ad docēdū de titulo papatus.li.j. arti.ij.A.fo.j.
Papa an posset p̄iuari papatu p̄opter crimen hereseos aut aliud scelus:si velit corrigi.lib.j.arti.iiij.A.fo.j.
Papa an sit super oia cōcilia generalia. Et an ipa ab ipo iurisdictionē ⁊ authoritatē recipiāt.li.j.ar.vj..A.fo.j.
Papa an possit a concilio iudicari.li.j.arti.vj.circa medium.folio.j.
Papa an habeat iurisdictionem vniuersalem in toto mūdo nō solum in spiritualibus sed ⁊ tpalibus.lib.j.ar.xiij. A.folio.ij.
Papa quālibet causam pōt iudicare.ibidem.
Papa potest p̄iuare Imperatorē imperio ; et reges regno.li.j.ar.xiij.B.fo.ij.
Papa de hereditate temporali se intromittere potest ; ibidem.
Papa est vicari⁹ christi inquantū homo.li.j. articulo.xiij. B.folio.iij.
Papa non solum christi sed et dei vicarius est.ibidem.
Papa quālibet iurisdictionem in alios confert: eam vero immediate a deo recipit.li.j.ar.xvij.A.fo.iij.
Papa solus in ijs que nō sunt contra fidei articulos plus pōt q̄ tota eccl'ia ⁊ vniuersa eius concilia.ibidez.
Papa non intrusus recipit a deo potestatem post electionem suam nō a conciliis vel electoribus. libo.j. articu. xviij.A.fo.iij.
Papa transfert imperium:⁊ confirmat imperatorem electum canonice: inungit ⁊ coronat: contumacem ⁊ persecutorez ecclesie imperio p̄iuat.libo.j. articulo.xxj.M. folio.iij.
Papa an possit cogi stare Rome. Et an a Romana ciuitate vel sede apostolica iurisdictionem recipiat.lib.j.ar. xxxij.in p̄incipio.fo.iiij.
Papa vbicumq̄ fuerit an sit eiusdem meriti ⁊ eiusdē sa

cerdotij lib.j.ar.xxxij.circa medium.fo.iiij.
Papa an teneatur se purgare de aliqua infamia siue a bonis siue malis exorta. Et an deficiens in purgatione p̄ confūcto habeatur acsi crimen esset probatum.li.j.ar. xxxiij.per totum.fo.iiij.
Papa iniuriam vel iniustitiam alicui inferēs an habeat iudicez super semetipsum. Et an papa delinquens plus apud deuz puniri debeat q̄ ali⁹. Et an papa delinquēs possit cōdēnari p̄ arbitros ab ipso electos. Et an possit alicui potestatem dare seipsuz iudicādi ⁊ deponēdi a papatu. Et an possit cōstituere archipapam vel sibi equalem.lib.j.arr.xxxiij.A.fo.iiij.
Papa hereticus quouis catholico est inferior. ⁊ in eo casu potest ab vniuersali synodo iudicari. lib.j.ar.xxxiij. E.folio.iiij.
Papa an possit aliquam causam ad eum p̄tinentem a se tamq̄ suspecto remittere.libo.j.arti.xxxv.in p̄incipio. folio.iiij.
Papa quādiu est papa facere non potest quin sit oim iudex.lib.j.arti.xxxv.A.fo.iiij.
Papa an habeat potestatem in infideles sicut in fideles. Et an infideles dicantur oues|christi sicut ⁊ fideles. li.j. arti.xxxvij.E.F.⁊ J.fo.vij.
Papa an participet vtramq̄ naturam cum' christo. lib.j. arti.xxxvij. P.fo.viij.
Papa an possit imperiū transferre:⁊ vni auferre ⁊ alteri cōferre ius⁊ potestatem imperatorem eligendi. Et an papa debeat cognoscere de arduis ⁊ ambiguis tā in spūalibus q̄ tēporalibus.lib.j.ar.xxxvij. R.fo.viij.
Papa an sit monarcha vniuersalis.libo.j.ar.xxxvij.Bb. folio.x.
Papa Joan.xxij.tēporē fratris Aluari huius opis authoris a Bauaro tyrāno depositus fuit.li.j. articu. xxxix.A. folio.xij.
Papa an possit p̄iuare electores iure eligendi. lib.j.arti. xlv.A.fo.xix.
Papa an possit in fide facere articulū nouū.ibidem.
Papa in quib⁹ dispēsare non potest.lib.j.arti.xlvj.A.⁊ B. folio.xxj.
Papa an ⁊ in quibus non possit cum monacho dispēsare.lib.j.ar.xlvj.L.fo.xxj.
Papa potest cum monacho super votis spūalibus dispēsare.li.j.ar.xlvj.D.fo. xxij.
Papa nisi iusta de causa dispēset an peccat nec ꝓfit dispēsatio quātū ad deum.li.j.ar.xlvj.B.fo.xxij.
Papa solus an debeat dispēsare super irregularitate homicidij.lib.j.ar.xlviij.D. fo.xxvij.
Papa an possit dispensare cum hereticolib.j. arti.xlviij. E.fo.xxvij.
Papa an possit solus cum heretico dispensare. lib.j. ar.l. A.fo.xxx.
Papa an solus admittat postulationē quādocūq̄ quis in eū postulatur. Et an solus papa dispenset cū habēte maculā in oculo. Et an solus papa dispēset cum sacerdote extraneo vt celebret occulte: sine literis vel testib⁹ sue ordinationis. Et de multis alijs dispensationibus p̄ solū papā cōcedendis vide li.j.ar.l.A. fo.xxix.⁊.xxx.
Papa quid interpretatur.lib.j.ar.liij. E.fo.xxxviij.
Papa an sit solus vicarius christi. ibidem.
Papa an obtineat primatum iure diuino ⁊ humano. Et an princeps terrenus primatum spūalem cōferre possit lib.j.arti.lv.Y.fo.xlij.
Papa an possit ⁊ debeat de tēporalibus se intromittere lib.j.arti.lvj.L.fo.xlv.
Papa an iure diuino ⁊ humano habeat potestatē temporalem.lib.j.arti.lvj.M.fo.xlv.
Papa an possit regē terrenū excōicare et ab ecclesia expellere.li.j.arti.lix.B.fo.xlix.
Papa in tēporalibus an succedat beato petro.lib.j. arti. lix.D.fo.l.
Papa an instituerit regia p̄tatem.li.j.ar.lix.E.fo.l.
Papa an humano iure habeat tēporalem p̄tatem. lib.j. arti.lix.G.fo.lj.
Papa an plenitudinem habeat potestatis.lib.j. articulo. lix.L.fo.lij.
Papa an habeat vicarium imperatorem in tempore alib⁹ lib.j.arti.lxviij.J.folio.lxxiij.
Papa an sit homo simpliciter an quasi deus. Et an papa sit de foro imperatoris ratione temporaliū.ibidem.
Papa an possit se sua iurisdictione p̄uare.lib.j.arti. lxviij. L.folio. lxxv.
Papa an succedat imperio.lib.j.arti.lxviij. P.fo.lxxv.
Papa an possit cum quibuscumq̄ dispensare. li.ij.ar.viij. J.fo.cix.
Papa hereticus an debeat condemnari sine spe venie. et quot testes requirantur ad papam conuincendū de hereti.li.ij.ar.x.B.fo.cx.
Papa an possit peccare grauius q̄ quiuis alius.ibidem.
Papa hereticus an debeat tempore aliter puniri.ibidem.
Papa an sit caput totius ecclesie.ibidem.
Papa an possit concedere p̄iuilegium vni ecclesie in p̄iudicium alterius.li.ij.ar.x.E.fo.cx.
Papa an possit absoluere quos concilium damnauit. ibidem.
Papa an debeat vsq̄ ad anime exhalationē seruare que a suis p̄decessoribus sancita sunt.ibidem.
Papa an canonice sit electus vt viret perpetuum anathema.li.ij.ar.x.D.fo.cx.
Papa an sit archiepiscopus.lib.ij. arti.xj.D.fo.cxj.
Papa indignum se sentiens an papatui renuntiare debeat.lib.ij.arti.x.F.fo.cxj.
Papa an sententias ⁊ processus sine iuris ordine ⁊ a nō suo iudice factos possit validare. lib.ij.arti.xj.B.fo.cxij.
Papa an possit ratificare quod nihil. ibidem.
Papa an possit statuta facere contra formā baptismi:confirmationis ⁊ huiusmodi.ibidem.
Papa salutando excommunicatum ex certa scientia an ipsum absoluat.ibidē.
Papa an possit facere nouum articulum fidei.ibidem.
Papa an possit compellere aliquem renuntiare ius suū. Et an possit seruum alterius assumere sibi in clericatu si est sibi necessarius. Et an de se scribendo debeat loqui in singulari. Et an solus papa debeat dici summus sacerdos.ibidem.
Papa an possit semper leges nouas facere.ibidem.
Papa an possit sibi successores eligere. Et an papa sit publica persona. Et an possit p̄iuilegiare clericos sine voluntate imperatoris. Et quid si papa aliquid ad se reuocet quod postea fit an sit irritū ⁊ inane. Et an papa dās rem alienam transferat dominiū. Et an possit alicui ius suum auferre sine causa. Et in quo casu possit papa papam ligare.ibidem.
Papa an sine concilio habebat in arduis plenitudinem potestatis. Et an dispenset cuz bigamo ⁊ in voto ⁊ in iuramēto contra apostolum. Et an possit addere euangelio ⁊ declarare illud ⁊ interpretari. Et an sit beato Paulo maior in p̄administratione. Et an possit laicis de sua iurisdictione temporali nō existentibus penas temporales statuere. Et si papa velit causam suam in p̄opria persona agere quis erit iudex. Et an papa mortuo ecclesia dicatur sine capite.ibidem.
Papa non p̄oprie dominus est.lib.ij.arti.xiij. F. fo. cxiij.
Papa seruus seruorum dei vocatur. Et quis papa tali se nomine primo vocitauerit.li.ij.arti.xiij.M.fo.cxiiij.
Papa circa quid eniti debeat.li.ij. arti.xiiij.D. E.et. F. folio.cxv.
Papa an possit simoniam committere.lib.ij.arti.xiij.M. folio.cxv.
Papa an senes potius q̄ iuuenes ad consilium conuocare debeat.lib.ij.arti.xv.E.folio.cxvij.

Universidad de Deusto Biblioteca

Papa abdicare debet a curia sua prelatos venatores. li. ij.arti.xv.L.fo.cxviij.
Papa bona ecclesie alienare non debet. lib.ij.arti.xv.N. folio.cxix.
Papa in maiori est periculo ꝙ quiuis alius.lib.ij.arti.xv. O.fo.cxix.
Papa a quo debeat consecrari.li.ij.arti.xvj.B.fo.cxix.
Papa peccans an possit eligere sibi confessorem.li.ij.arti. xix.A.folio.cxxj.
Pape iudicio an sit magis credendū ꝙ toti mundo contra sentienti.lib.j.ar.vij.A.fo.j.
Pape est potestas temporalis;eius autem executio Imperatoris.li.j.arti.xiij.quasi per totum.fo.ij.
Pape sentētias esse iustas p̄sumendum est.lib.j.arti.xxvj. A.folio.iij.
Pape anastasij obitus.lib.ij.arti.x.B.fo.cx.
Pape superioritas ethnicorū regum exemplo figurata. lib.j.ar.xl.B.fo.xiiij.
Pape studiū circa quid debeat esse.li.ij.arti.x.C.fo.cx.
Pape bonitas & puersitas ad quid conferant.ibidem.
Pape presentia an suppleat iuris solēnitates.li.ij.ar.xj.B folio.cxij.
Pape sententia an faciat ius.ibidem.
Pape studia qualia debeāt esse.li.ij.ar.xv.H.fo.cxviij.
Pape clemētis.iiij.prouidētia.li.ij.arti.xv.M.fo.cxviij.
Pape an semp sit obediēdum.li.j.ar.vij.A.folio.j.
Pape iuramentum fidelitatis prestat imperator lib.j.articu.xiij.B.fo.ij.
Pape an oīa sint subiecta li.j.ar.xxxvij.Dd.fo.xj.
Pape mentiens an sacrilegium committat.lib.ij.arti.xj. B.fo.cxij.
Papam aut clericū nō potest impator etiā in heresos crimine iudicare.li.j.arti.xxij.A.fo.iij.
Papam pro capite non habens nō habet caput christum li.j.arti.xxiiij.A.folio.iij.
Papam asserere vtrāq; potestatē in terris nō habere an sit hereticum.li.j.arti.xxxvij.Z.fo.ix.
Papam non coadiuuantes tpe persecutionis an censendi sint heretici.lib.j.arti.xxxviij.A.fo.xj.
Papam quilibet participat.li.ij.ar.xij.A.fo.cxij.
Papa mortuo an ecclesia debeat dici sine capite.li.j.arti. lxviij.R.fo.lxxv.
Papalis sedes a Roma non potest in aliā ciuitatem trāsferri.li.j.arti.xxxij.fo.iiij.
Papalis dignitas officiū apostolicū appellatur.lib.j.ar. liiij.H.fo.xxxviij.
Papalium deplomatum precia.li.ij.arti.vij.B.fo.cij.
Papatus an sit prima sedes.Et an possit a quoq; iudicari.lib.j.arti.v.A.fo.j.
Papatus an sit semper in ijs que contra deū expresse nō sunt. Et an pape in omnibus sit obediendum.lib.j.arti. vij.A.folio.j.
Papatus ministeriū potius ꝙ dominiū dicitur.li.ij.arti. xiij.A.fo.cxiij.
Papatu vacante iurisdictio generalis nō remanet apud aliquem vel aliquos.li.j.ar.xx.A.fo.iij.
Pharao nomē oim regū egypti fuit.li.j.ar.lxiiij.E.fo.lxv.
Parietis nomine quid designet.lib.ij.ar.v.H.fo.xciij.
Partes discipline.lib.ij.ar.lxxj.F. fo.ccxxxviij.
Partes suppositi accusatio nullo tempore clauditur.lib. ij.arti.xlvj.B.fo.cl.
Pascere oues christi quid sit lib.j.arti.xxxvij.D.fo.vj.
Pascendi cura.lib.j.arti.lxix.C.fo.lxxvj.
Passio carnalis triplex.lib.ij.arti.j.C.fo.lxxxj.
Passionis dominice preludiū.li.j.arti.xxxvj.K.fo.v.
Pastophoria que sint.li.ij.arti.iij.A.fo.lxxxv.
Pastori conuenientia que sint.lib.ij.arti.xxij.A.fo.cxxvij.
Pastores ecclesie reges dicuntur. libro.j.articu.lij.B.folio.xxxv.
Pastores ecclesie quare ceci dicuntur.lib.ij. articulo.ij. F.folio.lxxxiiij.
Pater quare vocetur excelsus.lib.ij. articulo.iiij.B.folio lxxxviij.
Patientie martyrium.lib.ij.arti.xlviij.H.fo.clviij.
Patriarcha lingua greca quid interpretatur. lib.ij. arti. xj.A.folio.iij.
Patriarcha an habeat in subditos suorum suffraganeorum aliquam potestatem. lib.ij.arti.xix.D.fo.cxxij.
Patriarcha an habeat idem ius in suis subditis quod papa in suis.ibidem.
Patriarche priuilegia.li.ij.ar.xix.C.fo.cxxij.
Patriarche an possint dispensare cū episcopis & electis suis suffraganeis.li.ij.arti.xvij.C.fo.cxx.
Patriarche quū offendunt an eligant sibi confessorem. Et an in foro contentioso a solo papa puniri debeant. lib.ij.ar.xix C.fo.cxxij.
Patriarche an vbiq; crucem portare debeant .lib.ij. arti. xix.D.fo.cxxij.
Patriarchia quot sint.li.ij.ar.xj.B.fo.iij.
Patriarchatus ecclesiastici principales quatuor.lib.ij. arti.xvij.A.fo.cxx.
Paulus apostolus quare beatum petrum reprehenderit. li.ij.ar.x.B.fo.cx.
Pauperies christi multifaria.lib.ij.ar.lxiij.A.fo.ccviij.
Paupertas in christo quintuplex.li.ij.ar.vj.In principio folio.xcvj.
Paupertas cardinalium antiquorum:et quot eorū sint tituli.li.ij.arti.xvj.D. fo.cxix.
Paupertas euangelica an dominiū & proprietatem excludat.Et an licuit apostolis ex euangelio viuere. li.ij. ar.lvj.A.fo.clxxxvj.
Paupertatis cōmendatio.li.j.arti.lxvij.F.fo.lxvij.
Paupertatis euangelice perfectio an magis consistat in animo ꝙ in temporalium carentia.lib.ij.arti.lvj.A.fol. clxxxvj
Paupertatis laudes.li.ij.arti.lxv.E.fo.ccxiij.et.ccxiiij.
Pax quare non sit inter mortales & quid sit pax.li.ij.arti. xxxj.B.fo.cxxxviij.
Pacis definitio.lib.j.ar.lxiij.B.fo.lx.
Pacis cōmendatio.li.ij.arti.xlvij.D. fo.clvij.
Phe quid interpretatur.li.ij.arti.iiij.B.fo.lxxxix.
Peccator ꝙ cito deo reconciliatur an dignus sit videre faciē patris. lib.ij.arti. xcj. B.fo.cclxviij.
Peccatum quare nihil est.li.ij.arti.ij.A.fo.lxxxj.
Peccatum quare tempestas vocetur.lib.ij.ar.ij.B.folio. lxxxiij.
Peccatum sodomiticum quare dicatur cōtra naturam. ibidem.
Peccatum primum quid sit:et quid secundum: tertium et quartum.li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxv.
Peccatum hominem vagum & instabilem facit.li.ij.arti. iiij.D.fo.lxxxvij.
Peccatum inuidie an sit contra spiritum sanctum.lib.ij. arti.lxxix.B.fo.cclviij.
Peccato inuidie an diabolus deiectus fuerit de celo.li.ij. arti.lxxix.C.fo.cclix.
Peccata quare hominem seruum faciāt .lib.ij.arti.ij.A. folio.lxxxij.
Peccatorū omniū maximū supbia.li.j.arti.lxij.F.fo.lvij.
Pecunia idolorū seruitus.li.ij.arti.ix.A.fo.cix.
Pecunia fratri minori data cuius sit.libro.ij.articu.lxiiij. B.folio.ccxj.
Pecunie sprete exempla memoranda.li.ij.arti.xv.F.& B. foli.xvij.
Pecunie vsus quando adinuentus fuit. lib.ij. articu.lxj. B.folio.ccv.
Pecuniā dans ne actione famosa conueniatur an infamiam incurrat.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Pecuniā famosis.
Pecuniam famosis viris aut mulieribus dantes an mortaliter peccent.li.ij.arti.xlvj.A.fo.cl.
Pecuniam an liceat fratri minori recipere per se aut per alium.Et ad quid sit cautum ne fratres minores pecuniām portent.li.ij.arti.lxv.A.fo.ccxij.
Pecuniam deponere an liceat pro fratre minore.li.ij.arti.lxvj.A.fo.ccxvj.
Pecunias dans monasterio vt recipiatur an irregularitatem incurrat.li.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Pecuniaria visitatio prelatis inhibita. libro.ij.arti.xvij. D.folio.cxx.
Pecuniaria missarum celebratio.libro.ij.articulo. xxvij. C.fol.cxxxij.
Pedes ecclesie qui sint.li.ij.arti.iiij.E.fo.lxxxvij.
Pedes lauandi.li.ij.arti.iiij.E.fo.lxxxviij.
Pelles salomonis que sint.libro.ij.articulo.vj.A. folio.xcvij.
Pena an sit malum.lib.j.arti.lxviij.S.fo.lxxv.
Pena peccantis maior post preceptum et exemplum efficitur.lib.ij.arti.viij.A.fo.cvij.
Penam reorum an deus concupiscat. libro.ij.articulo.vj. I.folio.xcix.
Penarum inferni cōsideratio.li.ij.ar.lxxxiiij.D.fo.cclxvj.
Penitenti quinq; necessaria. libro.ij.articulo. v. K. folio.xciiij.
Penitentium luctus.li.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Penitentia serotina multos decipit.libro.ij.articulo.iij. C.folio.lxxxv.
Penitentia q̄d operat.li.ij.ar.v.F.fo.xcij.
Penitentia beati marcelli anglie episcopi. libro.ij.arti. xxvij.D.fo.cxxxij.
Penitentia Salomonis super idololatria.libro.ij.arti. xlv.A.fo.cxlviij.
Percutiens grauidam oborsum viuificatum facientem an sit irregularitas.li.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Peregrinari an deceat eremitam.libro.ij.articulo.lj.H. folio.clxiiij.
Perfectum quid sit.li.j.ar.liiij.B.fo.xxxvij.
Perfecti sacrificij duo actus.libro.j.artitulo.lxiij.D. folio.lxij.
Perfectio cōsiliorum euangelicorum que sit.libro.ij.articulo.lvj.A.fo.cxxxvj.
Perfectio eremite que sit.lib.ij.ar.lxix.E.fo.ccxxvj.
Periurium voluntarium an irregularitatem inducat. lib.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Persecutio duplex.li.ij.arti.vij.H.fo.cv.
Personalis vnitas q̄ sit.li.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Pestis adulatorum cauēda.li.ij.arti.xiij.M.fo.cxv.
Pestilentie & tempestates ꝓpter pctm̄ sodomiticum inducte.li.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Petrus apostolus vnde nomen acceperit. lib.j.arti.lv. C.folio.xxxix.
Petrus apostolus quare nomine christi tributum soluerit.lib.j.arti.lv.F.fo.xl.
Petrus an solus quesiuerit a christo.Si peccauerit in me frater meus &c.li.j.arti.lv.B.fo.xl.
Petrus quare solus educens gladium ꝑcussit seruum pontificis.li.j.arti.lv.K.fo.xl.
Petrus quare dicitur Simon Joannis. libro.j.articulo lv.M.folio.xl.
Petrus apostolus quare temporalem potestatē nō exercuerit.li.j.arti.lix.D.fo.l.
Petrus apostolus an habuerit iura imperij.libro.j.arti. lix.B.folio.l.
Petrus apostolus an omniū fidelium fuerit caput.lib.j. arti.lix.K.fo.lj.
Petrus os apostolorum.libro.j.articulo.lxiij.Y. folio.lxiiij.
Petrus apostolus post ascensionem domini non Rome sed Antiochie sedem primo habuit.libro.j.articu.lxviij. R.folio. lxxv.
Petrus apostolus an plus ceteris christum dilexerit. lib. ij.arti.x.B.fo.cx.
Petrus de morron canonizatus quare papatui renūtiauerit.lib.ij.arti.xj.E.fo.cxj.
Petri Corbarij apostate ordinis minorū detestatio. Cur idem coruinus appellatus.Et a quo in sedem apostolicam intrusus.lib.j.fo.j.
Petri apostoli excellentia quibus testimonijs probatur. lib.j.arti.xxxvj.B.fo.iiij.
Petri manducatoris historia de Alexandro macedone. lib.j.arti.xl.B.fo.xiiij.
Petri nomen vnde.lib.j.arti.lv.E.fo.xl.
Petri priuilegia & miracula.lib.j.arti.lv.V.X.&.Y.fo.xlij.
Petri claues.lib.j.arti.lxiij.Y.fo.lxiij.
Petri apostoli ecclesia cui episcopo subdita sit:et an sit episcopalis ecclesia an patriarchium. libro.ij.articu.xj. B.folio.cxj.
Petro an sit data potestas super alios apostolos. libro.j. arti.lxviij.L.fo.lxxv.
Petro an licitum fuerit post christi resurrectionē ad piscationem redire.lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccix.
Philargyria quid sit. lib.ij.arti.ix.A.fo.cix.&.arti.liiij.B.fo.clxxvij.
Physica an sit prohibita religiosis. libro.ij.articu.lxix.I. folio.ccxxviij.
Pietas:prudentia & iustitia.lib.j.arti.lvij.A.fol.xlvj.
Pietas quotuplex est: et an differat a misericordia. lib.ij. arti.lxxxv.A.fo.cclxvj.
Pilatus quomodo christum iudicauit. lib.j.articu.lxviij. K.folio.lxxiiij.
Pilatus quare magis curauit vnde esset regnum christi materialiter ꝙ causaliter.lib.ij.arti.lvij.A.fo.clxxxix.
Pilati admiratio super accusatione christi.lib.ij. articulo vj.in principio.fo.xcvj.
Pithie & Damonis amicitia.lib.j.arti.lxij.B.fo.lviij.
Politia christiana an sit vna:& an sit vnus princeps ipsam dirigens.lib.j.arti.xl. B.folio.xij.
Politia christiana an plures principatus admittat. lib.j. arti.xl.C.fo.xiij.
Politie christiane finis vnus.ibidem.
Polluere vxorem extra claustra pudoris sodomitica species est.lib.ij.arti.ij.R fo.lxxxiij.
Pollutus ad altare accedens an corpus christi polluat. lib.j.arti.lxix.D fo.lxxvij.
Poma apud sodomam genita que & qualia sint.libro.ij. arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Pontifex summus an proprie voccetur papa romanus. lib.j.arti.xxxij.circa finem.fo.iiij.
Pontifex quilibet an maior sit imperatore.libro.j.articu. xxxvij.Bb.fo.x.
Pontifex summus an iure diuino & humano habeat potestatem temporalem.lib.j.arti.lvj.M.fo.xlv.
Pontifex maximus an sit sufficiens ad regēdam vniuersalem ecclesiam:& summi pontificatus onera supportare lib.ij.arti.x.E.fo.cx.&.cxj.
Pontificis summi nomina.lib.ij.arti.xj.D.fo cxj.
Pontificis opera duo.lib.ij.arti.xviij.D.fo.cxxj.
Pontifici summo septem considerationes diligentius obseruande.lib.ij.arti.x.D.fo.cx.
Pontifices quōdam ijdem fuerunt & reges.li.j.articulo xiij.A.folio.ij.
Pontificum vnctio.lib.j.arti.lvj.P.fo xlvj.
Pontificium ecclesie an precesserit mundi imperium. Et quot modis accipitur ecclesia.li.j.arti.xxxvj.in pn.fo.iiij.
Pontificalia an sint de substantia ordinis vel officij episcopalis.lib.ij.arti.xxj.circa finem.fo.cxxv.

Universidad de Deusto Biblio

Populus quid sit.lib.j.arti.lxiij.I.fo.lxj.
Porta perditionis quid sit: ⁊ quid porta vite: ⁊ quid lata porta ⁊ quod angusta.lib.ij.arti.j.C.fo.lxxxj.
Porte inferi que sint.lib.j.arti.lxiij.G.fo.lx.
Possessio an possit vel prescribi contra papam. li.ij.arti.xj.G.fo.cxij.
Potentia christi multiplex.libro.j.articu.lj.A.B.C.et.D.folio.xxxj.et.xxxij.
Potentia creandi an sit pluribus comunicabilis.lib.j.arti.lj.E.fo.xxxiij.
Potentia faciendi miracula qualiter comunicetur.lib.j.arti.lj.I.fo.xxxiij.
Potentia regalis quo comunicetur.ibidem.
Potentia ecclesiastica que sit.libro.j.articulo.lviij.A.folio.xlviij.
Potentia summi pontificis plenissima.libro.j.articulo lviij.B.fo.xlviij.
Potentie christi ⁊ eius vicarij discrimen.libro.j.articulo lviij.A.folio.xlvij.
Potestas temporalis est Pape: eius autem executio imperatoris.lib.j.arti.xiij.quasi per totum.fo.ij.
Potestas papalis omnium est dignissima ⁊ vtilissima.lib.j.arti.xliiij.A.fo.xviij.
Potestas papalis ad que se extendat ⁊ in quibus valeat dispensare.lib.j.arti.xlv.A.et.B.fo.xix.
Potestas papalis dispensandi per duas regulas probatur. lib.j.arti.xlvj.H.fo.xxij
Potestas gubernatiua christi quare hominibus comunicata. lib.j.arti.lj.F.fo.xxxiij.
Potestas sacerdotalis quomodo comunicetur.libro.j.arti.lj.I.fo.xxxiij.
Potestas christi quibus hominibus comunicata sit.li.j.arti.lj.L.fo.xxxiij.
Potestas sacerdotalis ⁊ regalis an eidem competant persone.lib.j.arti.lj.L.fo.xxxiiij.
Potestas regia quotuplex est/ ⁊ vnde orta est.libro.j.arti.lij.A.fo.xxxiiij
Potestas sacerdotalis ⁊ regia quibus comunicetur et quotuplex est.li.j.arti.lij.A.B.C.et.D.fo.xxxiiij.⁊.xxxv.
Potestas prelatorum ecclesie duplex. libro.j.articulo lij.I.folio.xxxv.
Potestas sacerdotalis an prior fuerit potestate regia. lib.j.arti.liij.H.fo.xxxvij.
Potestas regia spiritualis an sit dignior quam sacerdotalis.ibidem.
Potestas an sit data hominibus ligandi ⁊ soluendi mortuos sicut viuos.libro.j.arti.lvj.D.fo.xl.
Potestas temporalis an contineatur in spirituali. Et an potestas spiritualis iudicare debeat temporalem. Et a quo instituta fuit potestas temporalis. Et quotuplici indigeat formatione. Et an spiritualis potestas sit causa temporalis.lib.j.arti.lvj.B.fo.xliij.
Potestas spiritualis quotupliciter ad temporale se extendat.lib.j.arti.lvj.C.fo.xliij.
Potestas temporalis an possit conferre ecclesiastica beneficia.lib.j.arti.lvj.H.et.I.fo.xliij.
Potestas temporalis ecclesie conducibilis. libro.j.arti.lvj.I.fo.xlv.
Potestas iudicis spiritualis an principaliter consistat in criminibus.lib.j.arti.lvj.L.fo.xlv.
Potestas spiritualis an debeat iurisdictionem temporalem exercere.ibidem.
Potestas temporalis sub spirituali existens an participet aliquid spiritualitatis.lib.j.arti.lvj.P.fo.xlvj.
Potestas principum secularium an possit dici spiritualis.ibidem.
Potestas terrena qualiter in exercenda iustitia se debeat habere.lib.j.arti.lvij.B.fo.xlvij.
Potestas sine numero/ pondere ⁊ mensura.lib.j.articu.lviij.B.fo.xlviij.
Potestas regia an sit ecclesie necessaria, libro.j.articulo lix.A.folio.xlviij.
Potestas spiritualis ⁊ temporalis an sint a deo.ibidem.
Potestas regalis an sit permissa vel concessa.lib.j.articu.lix.A.fo.xlix.
Potestas spiritualis quare temporali tributum soluat. lib.j.arti.lix.E.fo.xlix.
Potestas spiritualis an subiecta sit temporali.ibidem.
Potestas regia spiritualis ⁊ temporalis an sint due potestates.lib.j.arti.lix.D.fo.xlix.
Potestas spiritualis duplex.lib.j.arti.lix.E.fo.l.
Potestas omnis an sit a deo eodem modo.ibidem.
Potestas iudiciaria ecclesiasticorum.libro.j.articu.lxiiij.H.folio.lxv.
Potestas maior quot modis attendi debet.lib.j.articulo lxviij.O.fo.lxxv.
Potestas ecclesiastica qua de causa despectui habeatur. lib.j.arti.lix.A.fo.lxxvj.
Potestas sacerdotalis ad soluendum peccatum ⁊ iurisdictio excomunicandi ⁊ absoluendi in foro iudiciali quomodo differunt.lib.j.arti.lxx.C.fo.lxxix.
Potestas temporalis qualiter pertineat ad papam.lib.ij.arti.lvij.A.fo.cxcj.
Potestatis sacerdotalis ⁊ regalis discrimen.lib.j.articu.lij.I.folio.xxxv.
Potestatis duplicis sacerdotalis ⁊ regalis initium.lib.j.arti.liij.F.fo.xxxvij.
Potestatis sacerdotalis et regalis diuersitas. lib.j.arti.liiij.A.folio.xxxvij.
Potestatis spiritualis et temporalis plenitudo in summo pontifice.lib.j.arti.lviij.A.fo.xlvij.
Potestates secularis ⁊ spiritualis in quibus conueniunt. lib.j.arti.lvj.A.fo.xlij.
Potestarias an quis possit in pluribus ciuitatibus obtinere.lib.ij.arti.viij.I.fo.cix.

Publicus aleator et mutuans in ludo an sint infames.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Puerum occidens incaute an irregularitatem incurrat. lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Puerum impudicum facere attentans iniuriarum tenetur.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Pueri in sacro eloquio quid significent.ibidem.
Pugnandi modus contra antichristum.libro.j.arti.lxvij.I.folio.lxxiij.
Puluinaris nomine quid denotetur.lib.ij. articu.xxij.A.folio.cxxvij.
Putei definitio secundum Aug.lib.ij.arti.v.I.fo.xciij.

Planctus ecclesie. libro ij.arti.j.in principio.fo.lxxxj.
Planctus multifarius apud iudeos. libro.ij.articu.v.E.folio.xcij.
Platea quid interpretatur ⁊ quid sit. libro.ij.articulo.j.A.⁊.B.fo.lxxxj.
Plausus manuum diuersus.lib.ij.arti.v.I.fo.xciij.
Plenitudo spiritualium sensuum an fuerit in beato petro. lib.j.arti.lix.L.fo.lj.
Pluralitas beneficiorum prohibita.libro.ij.articulo.viij.I.folio.cix.

Preceptum christi sex viris ad interficiendum paratis.libro.ij.arti.v.L.fo.xcv.
Precepto iniusto ⁊ inhonesto an sit obediendum.libro.ij.arti.lxix.I.fo.ccxxviij.
Precepto dei hominem occidens an reputetur homicida. lib.ij.arti.lxxij.B.fo.ccxxxix.
Preceptorum christianorum regule cur vniuersales. li.j.arti.lxiij.H.fo.lxj.
Preceptorum differentia.libro.ij.arti.xv.N.fo.cxix.
Preda militaris cuius sit.lib.ij.arti.xlvj.G.fo.clj.
Preda iusti belli an sit capientis.libro.ij.articulo.xlvj.I.folio.clij.
Prede restitutio quomodo sit facienda.libro.ij.articulo xlvj.L.fo.cliij.
Predam emere an sit licitum.libro.ij.articulo.xlvj.L.folio.cliij.
Predestinatio an faciat certam salutem.libro.ij.articulo viij.G.fo.cviij.
Predicatores quare antiquitus in portis templi sedebant.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Predicatores quales sint.li.ij.ar.iiij.G.fo.xc.
Predicationis pabulum.lib.j.ar.lxix.D.fo.lxxvij.
Prelatio quelibet an sit translata ad fideles per christi aduentum. Et quibus comissa est talis prelatio.libro.j.arti.xxxvij.L.et.M.fo.vij.
Prelatio quinque modis haberi potest.libro.j.articulo lxviij.M.et.N.fo.lxxv.
Prelationis ⁊ potestatis Petri ⁊ eius successorum laudes.lib.j.arti.lv.G.fo.xlj.
Prelationem abbati non aufert irregularitas.lib.j.arti.xlviij.B.fo.xxv.
Prelatus qualiter subditos pascere debeat.libro.j.arti.lxix.D.fo.lxxvij.
Prelatus an debeat prefici pluribus ecclesijs. lib.ij.arti viij.I.fo.cix.
Prelatus an possit purgationem ferri candentis indicere.lib.ij.arti.xxij.B.fol.cxxviij.
Prelatus non debet officia consanguineis comittere.ibidem.
Prelatus an possit comutationem venditionem ⁊ permutationem de rebus ecclesie facere sine consensu capituli. ibidem.
Prelatus pronior esse debet ad miserendum quam ad puniendum.ibidem.
Prelati nomine intelligitur quicunque legitimus administrator.ibidem.
Prelato necessaria.li.ij.arti.xxij.A.fo.cxxvij.
Prelatum suum trahens ad iudicium seculare super spiritualibus beneficio priuari debet.libro.ij.articulo.xxij.B.folio.cxxviij.
Prelati ab ecclesia tolerati qualibet iurisdictionem veraciter exercent.lib.j.arti.x.A.fo.ij.
Prelati cum sint reges quare non vocentur reges.lib.j.arti.lij.H.fo.xxxv.
Prelati qualiter officia publica exercentes excomunicari debent.lib.j.arti.lxix.B.fo.lxxvj.
Prelati vita non verbo corrigere debent. libro.j.articulo.lxix.B.fo.lxxvj.
Prelati comedias legere prohibentur.libro.j.articulo lxix.D.fo.lxxvij.
Prelati galli gallinacei ⁊ canes muti.ibidem.
Prelati qualiter subditos inducere debent.libro.j.arti.lxix.E.fo.lxxvij.
Prelati qualiter bona sua debeant partiri.libro.ij.arti.v.A.folio.xc.
Prelati quare aurum sitiant.libro.ij.arti.ix.A.fo.cix.
Prelati hispanie viles.li.ij.arti.xviij. D.fo.cxxj.
Prelati an possint penas pecuniarias pro criminibus puniendis accipere: ⁊ an ipsas in proprium conuertere debeant.li.ij.arti.xx.A.fo.cxxij.
Prelati reditus subditorum minuentes qualiter puniri debeant.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxiij.
Prelati an possint bellis interesse ⁊ manu propria bellare.ibidem.
Prelati non pro suis tantum sed pro populi delictis rationem reddere coguntur. libro.ij.articulo.xxij.A.folio.cxxv.
Prelati an possint inferiorum prelatorum iura infringere lib.ij.ar.xxij.B.fo.cxxviij.
Prelati an teneantur compellere illos qui habent plures dignitates vel ecclesias curam animarum habentes ostendere dispensationem. libro.ij.articulo.xxij.in fine.folio.cxxviij.
Prelatorum sententias esse iustas presumendum est.lib.j.arti.xxvj.A.fo.iij.
Prelatorum ecclesie duplex potestas.libro.j.articulo.lij.I.folio.xxxv.
Prelatorum cura triplex.libro.j.arti.lxix.C.fo.lxxvj.
Prelatorum negligentie redargutio.libro.j.articulo lxx.D.fo.lxxix.
Prelatorum ambitio.lib.ij.arti.iij.C.fo.lxxxv.
Prelatorum negotiatio detestanda.libro.ij.articulo.vij.B.folio.ciij.
Prelatorum cum lamijs comparatio.libro.ij.articulo vij.F.fo.ciiij.
Prelatorum fraus in accipienda pro ordinatione pecunia.lib.ij.arti.ix.B.fo.cix.
Prelatorum sanctorum in consanguineos dicta.lib.ij.arti.xv.M.fo.cxviij.
Prelatorum offensa in visitandis suis prouincijs. lib.ij.arti.xvij.D.fo.cxx.
Prelatorum hispanie simonia. libro.ij.articulo. xx.A.folio.cxxij.
Prelatorum repertorium.li.ij.articulo.xxij. B.fo.cxxviij.
Prelatorum mores ⁊ vita quales debeant esse.ibidem.
Prelatis ecclesie conuenit sacerdotalis ⁊ regalis potestas.lib.j.arti.lv.D.fo.xxxvj.
Premium regis.lib.j.arti.lxij.F.fo.lvij.
Premium religiosorum vere obedientium triplex.libro.ij.arti.lxix.E.fo.ccxxvj.
Prepositorum arrogantium proprium.libro.ij.arti.xxij.A.fo.cxxvj.
Prepositorum solicitudo.libro.ij.arti.xxij.A.fo.cxxvij.
Presbyter quilibet an tantam habeat potestatem quantam habeat papa.li.j.arti.lxviij.L.fo.lxxv.
Presbyter quilibet an sit equalis pape in iurisdictione. lib.j.arti.lxviij.O.fo.lxxv.
Presbyter eratis: episcopus dignitatis nomen est. lib.ij.arti.xviij.F.fo.cxxj.
Presbyter an debeat in canone misse nomina aliquorum viuorum aut mortuorum exprimere.li.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Presbyter eucharistiam per ebrietatem vel voracitatem euomens qualiter puniri debeat.ibidem.
Presbyteri cardinales quem titulum habeant. Et qualiter in literis domini pape numquam ponantur presbyteri quin addatur titulus: nec diaconus/ nec episcopus cum titulo.lib.ij.arti.xvj.E.fo.cxx.
Presbyteri an debeant habere episcopum vt principem lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxij.
Presbyteri an possint sine licentia episcopi in sua diocesi missam cantare vel baptizare.lib.ij.arti.xxj.in principio folio.cxxiiij.
Presbyteri laborantes morbo caduco an excusentur a celebratione. Et an intrantibus ecclesiam excomunicatis debeant a diuinis cessare. Et an presbyteri curati debeant dare suis parochianis licentiam confitendi alijs presbyteris non curatis. Et an habeant potestatem ligandi atque soluendi.lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Presbyterorum flagitia tritiora. libro.ij.articu.xxvij. A.folio.cxxxj.
Prescientia dei que sit. Et quare oramus vel conemur ad bene operandum: quum quod futurum est/ eueniet.li.ij.arti.viij.G.fo.cviij.
Presumendum est quod prelatorum sententie ⁊ maxime domini pape sint iuste ⁊ canonice promulgate.lib.j.arti.xxvj.A.folio.iij.
Presumptionis species que sint.libro.ij.articulo.lxxvj.L.folio.ccl.
Preuaricator condemnatus an sit infamis. libro.j.arti.xlix.A.fo.xxix.
Primatus olim cui debebatur.li.j.arti.xlij.C.fo.xvj.
Primatus ⁊ patriarchatus idem.lib.ij.ar.xvij.B.fo.cxx.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Princeps ciuitatis qualiter alēdus. libro.ſ.articulo.lxij. F.folio.lvij.
Principis erro: an faciat ius.libro.ſ.articulo.vſ. circa finem.folio.ſ.
Principis infamia vbi maxime attendatur. libro.ij.arti. vſ. J.fo.xcix.
Principes exercitus demonū.li.ij.arti.v.A.fo.xc.
Principes mali qualiter puniendi.libro.ij.articulo.viij. B.folio.cvij.
Principum ad tyrānidem facilis declinatio. libro.ſ.arti. lvſ E.fo.xliij.
Principum poſſeſſiones cuius ſint.li ij.arti.v.A.fo.xc.
Principum manus prelati oſculari non debent. libro.ij. arti.xviij.D.fo.cxxj.
Principatus ciuilis an diſtinguatur a ꝓncipatu eccleſiaſtico.li.ſ.arti.xl.B.fo.xij.
Principatus virum oſtendit.li.ij.arti.lxij.G.fo.lviij.
Principatus mūdani ⁊ eccleſiaſtici diſcrimen.lib.ij.arti. xiij.E.fo.cxiij.
Principalis ⁊ precipuus actus regie poteſtatis quis ſit. Et quid ad regiam poteſtatem ſpectat.libro.ſ.articulo liij.A.fo.xxxvſ.
Principia duo ponere an ſit hereticum. libro.ſ.articulo xxxvij.O.fo.viij.
Priores ⁊ rectores eccleſiarum curam animarū habentium perpetui an poſſint amoueri ſine licentia epi.li.ij. arti.xxj.circa mediū.fo.cxxiiij.
Priuilegium ꝓncipis aſtute interpretās an ſit infamis. lib.ſ.arti.xlix.A.fo.xxix.
Priuilegia epiſcoporum que ſint.libro.ſ.articulo.l.E. folio.xxxſ.
Priuilegia virginitatis.libro.ij.articulo.lxxxiij.B. folio.cclxiij.
Proceſſus a libero arbitrio ⁊ volūtate ꝓtingentia an neceſſario eueniant.li.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Procuratores erro:es.li.ij.arti.xxxvij.A.fo.cxlij.
Profeſſionis fratrum minor cōmendatio.libro.ij.arti. lxſ.A.fo.ccij.
Profeſſionū diuerſitas.li.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Promoueri an poſſit is qui cū fornicaria contraxit.li.ij. arti.lxxiij F.fo.cclxiij.
Promouēs aliquem vno die ad duos ſacros ordines an ſit irregularis.lib.ſ.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Prophete doctores ⁊ prelati vocantur. libro.ij.arti.ſ.F. folio.lxxxij.
Prophete qui ſint hodie.libro.ij.articulo.v.E.fo.xcij.
Prophete falſi tres ſpiritus immūdos repreſentantes. lib.ij.arti.v.lV.fo.xcij.
Prophete in ſacro eloquio qui vocent.ibidem.
Propheratū pſeudo diuerſa crimina.ibidem.
Propoſitio qualiter dici debeat hęretica.libro.ij.articulo.lxij.B.fo.ccvij.
Proprietas ⁊ dōnium oim rerum vſibilium an poſſit abdicari.lib.ij.arti.lx.D.fo.cciij.
Proprietatis abdicatio ⁊ caſtitatis cuſtodia an ſint de ſubſtantia monachatus.lib.ſ.arti.xlvſ.E.fo.xxij.
Proprietates, poſſeſſiones ⁊ dominia an ſint a iure humano an ciuili.libro.ij.articulo.lx.B.fol.ccij.
Proſelytus quis ſit.libro.ij.articulo.lxxviij.D. folio.cclvij.
Prune cupiditatis ⁊ libidinis que ſint.libro.ij.arti.ſ.F. folio.lxxxij.

Quarta noctis vigilia quid interpretatur. libro.ſ.articulo.lv. T.folio.xlj.
Querendi modus.libro.ij.articulo. vſ.F. folio.xcviij.
Querimonia domini de prelatis. libro.ſ.articulo.lxix.L. folio.lxxvij.

Ramoth qualiter interpretetur. libro.ij.articulo.v.lV.fo.xciij.
Rebellibus eccleſie vel pape fauens an ſit hereticus.li.ſ.arti.xxxvij.Ff.fo.ij
Recedendum an ſit a prelatorum obedientia ꝓpter eor scelera.li.ſ.arti.lxx.E.fo.lxxix.
Recipiendis ad cōmunitatem a ꝓlor an liceat aliquid ſecū afferre.lib.ij.arti.lvſ.A.fo.clxxxv.
Rectores ⁊ cuſtodes poſiti in vinea domini ſabaoth.li.ſ. arti.lxij.F.folſ.lvij.
Redargutio negligentie prelatorum.libro.ſ.arti.lxx.D. folio.lxxix.
Rex malus non vere rex eſt.libro.ſ.articulo.lvij.A. folio.xlvſ.
Rex literarum ſacrarum ſtudioſus debet eſſe.ibidem.
Rex an debeat iudicari ab homine.libro.ſ.articulo.lix. B.folio.xlix.
Rex primus catholicus an ſacerdos fuerit.libro.ſ.arti. lxiij.B.fo.lxv.
Regis officia.lib.ſ.arti.lij.B.fo.xxxvſ.
Regis electio qualiter eſt facięda ⁊ quid in ipſa ꝑcipue ſit obſeruandū.lib.ſ.arti.lvij.A.fo.xlvſ.
Regis iuſtitia que ſit.ibidem.
Regis boni recompenſatio.libro.ſ.articulo.lxij.F. folio.lvſ.
Regis premium bono: ⁊ gloria.libro.ſ.articulo.lxij.F. folio.lvij.
Regis officium quale debeat eſſe.libro.ſ.articulo.lxij.J. folio.lviij.
Regis omnia ſunt iure ciuili. libro.ij.articulo.xiij.F. folio.cxiiij.
Regi in tyrānidem declinanti qualiter ſit obuiandum. lib.ſ.arti.lxij.E.fo.lvſ.
Regi aliquid dando an dicamur ei de ſuo dare. libro.ij. arti.xiij.F.fo.cxiiij.
Reges quondam idem fuerūt ⁊ pontifices.libro.ſ.articulo.xiij.A.fo.ij.
Reges regno ⁊ imperatores iperio poſſunt a papa priuari.lib.ſ.arti.xij.B.fo.ij.
Reges quotuplices ſunt.lib.ſ.arti.xxxvij.X.fo.ix.
Reges catholici quare inūguntur ⁊ benedicūtur ꝓ pōtifices.lib.ſ.arti.xl.E.fo.xiij.
Reges Francie an deſcenderint a Carolo magno an ab Hugone duce Aurelian.li.ſ.arti.xlj.E.fo.xv.
Reges erudiri debent in ſacra ſcriptura. libro.ſ.arti.liij. E.folio.xxxvſ.
Reges quare non vnguntur in capite ſicut pontifices. lib.ſ.arti.lvſ.P.fo.xlvſ.
Reges qualiter ſe habere debeant ad ſubditos.lib.ſ.arlvij.A.fo.xlvſ.
Reges qui dicantur.lib.ſ.arti.lxij.A.fo.lv.
Reges ⁊ principes an facilius delictorum veniam impetrent ꝙ ceteri hoim.li.ſ.arti.lxij.B.fo.lviij.
Reges omnes an de iure ſubeſſe debeāt imperatori.lib. ij.arti.xxix.A.fo.cxxxv.
Reges in quibus offendant.libro.ij.articulo.xxx. per totum.fo.cxxxvij.
Regum inūctio.lib.ſ.arti.lvſ.P.fo.xlvſ.
Regum beatitudo merces.libro.ſ.articulo.lxij.G. folio.lvij.
Regū officium ꝓncipale.lib.ſ.arti.lxij.J.fo.lviij.
Regum catholicorum primi.libro.ſ.articulo.lxiij.F. folio.lxv.
Regū aſſyrior ſuperbia.lib.ſ.arti.lxiij.E.fo.lxv.
Regalis poteſtas quomodo cōmunicetur.libro.ſ.arti. lſ.J.folio.xxxij.
Regalis poteſtas an diſcoꝛdet a ſacerdotali.libro.ſ.articulo.lix.A.fo.xlviij.

Regale dīnium an ex pmiſſione dīuina vel ex iniūctione populo iſrael ꝓceſſum fuerit.ibidem.
Regalia inſignia que ſint.libro.ſ.arti.xxxvij.B.fo.vſ.
Regia chriſti poteſtas.li.ſ.arti.lj.E.fo.xxxij.
Regia poteſtas quotuplex eſt:⁊ a quo emanauit.libro.ſ. arti.lij.A.fo.xxxiiij.
Regia ⁊ ſacerdotalis poteſtas quibus cōmunicetur: et quotuplex eſt.libro.ſ.articulo.lij.A.B.E.et.D.folio xxxiij.et.xxxv.
Regia poteſtas temporalis an dignior ſit ſacerdotali. lib.ſ.arti.liij.lV.fo.xxxvij.
Regia poteſtas an ſit eccleſie neceſſaria.libro.ſ.articulo lix.A.fo.xlviij.
Regia dignitas odioſa.lib.ſ.arti.lxij.D.fo.lvſ.
Regiam poteſtatem an papa inſtituerit.libro.ſ.articulo lix.E.folio.l.
Regnū primū cuius fuerit.li.ſ.arti.xxxvſ.O.fo.v.
Regnum chriſti deſignati per lapidem. libro.ſ.articulo xliij.B.fo.xvij.
Regnum celeſte bifariam quis poteſt ingredi. libro.ſ.articulo.lix.B.fo.lſ.
Regnū terrenū duplex.lib.ſ.arti.lix.B.fo.lſ.
Regnum quibus reddatur glorioſum. libro.ſ.articulo lxij.A.fo.lv.
Regnū multifariā capi pōt.Et qualiter eccleſie regnum diſtinguat.lib.ſ.arti.lxj.B.E.fo.liij.et.lv.
Regnum mūdi qualiter dei regno opponatur.lib.ſ.articulo.lxj.D.fo.lv.
Regnum duplex in Abel et Cayn. libro.ſ.articulo.lxſ.E. folio.lv.
Regnū iuſtum vni⁹.lib.ſ.ar.lxij D.fo.lvſ.
Regnū multitudinis quid ſit.li.ſ.arti.lxij.B.fo.lvij.
Regnum qualiter efficitur glorioſum.libro.ſ.articulo lxij.E.fo.lviij.
Regnum eccleſie quare catholicum vocetur.libro.ſ.articulo.lxij.lV.fo.lx.
Regnum n.eum nō eſt de hoc mundo.qualiter exponat. lib.ij.arti.lvij.A.fo.clxxix.
Regni dei et mundi diſcrimen.li.ſ.arti.lxſ.E.fo.lv.
Regni temporalis erorum.li.ſ.arti.lxiij.D.fo lxiij.
Regni hoim exorū.lib.ſ.arti.lxiij.E.fo.lxiij.
Regni pralis ſordida initia.lib.ſ.ar.lxiij.E.fo.lxv.
Regna veri dei prouidentia ordinata ſunt.libro.ſ.articulo.lix.B.fo.lſ.
Regula eremitarum an ſit ab eccleſia approbata. lib.ij. arti.xvij.A.fo.cxxviij.
Regula beati Auguſtini qualiter fundata. libro.ij.arti. lvſ.A.fo.clxxv.
Regule beati Franciſci fraus triplex.libro.ij.articulo lxvij.B.fo.cxxx.
Regule beati Franciſci declarationes culpabiles.lib.ij. arti.lxvj.E.fo.ccxvij.
Regule preceptorum chriſtianorum cur vniuerſales.li. ſ.arti.lxiij.lV.fo.lxſ.
Regule monachorum ab eccleſia approbate. lib.ij.arti. xxij.A.fo.cxxviij.et.cxxix.B.
Regularis ſine licentia abbatis promotus an irregularitatem incurrat.li.ſ.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Religio an ſit alter baptiſmus.libro.ij.articulo.liij.E. folio.clxxvij.
Religio quelibet an poſſit habere proprium. libro.ij.articulo.lv.A.fo.clxxviij.
Religionis chriſtiane incrementa qualia fuere.li.ſ.arti. lxiij.lV.fo.lxſ.
Religionum diuerſitas. libro.ij.articulo.xiij.N.fo.cxvſ.
Religioſus portans habitum ſuum habitu clericali vel ſeculari coopertum an apoſtata efficiatur.libro.ij.arti. xiij.N fo.cxvſ.
Religioſus obediens cui comparetur.libro.ij.articulo lxix.B.fo.ccxxxiij.
Religioſus an poſſit magiſtratus gradum aſſumere.li. ij.arti.xxxiiij.A.fo.cxlſ.
Religioſi ⁊ clerici exempla relaxationis.libro.ij.articulo ſ.B.fo.lxxxj.
Religioſi habitum dimittentes ſi poſtea reaſſumant an poterunt in prelatos eligi.li.ij.ar.xiij.N.fo.cxvſ.
Religioſi an vbiq; habitu monachali vti debeant.lib.ij. arti.xiiij.N.fo.cxvſ.
Religioſi dimittēres habitum ſine cauſa excōmunicari. lib.ij.arti.xiiij.N.fo.cxvſ.
Religioſi quibus maxime vitijs irretiantur.lib.ij.arti. liij.per totum.fo.clxxvij.
Religioſi a quibus ſtudijs arceri debeant. Et ad hoc ꝙ poſſint religioſi ſacro ſtudio intendere quid agere debeant.lib.ij.arti.lxix.J.fo.ccxxvij.
Religioſor cupiditas.li.ij.arti.lxiij.B.fo.ccix.
Religioſorum inobedientia. libro.ij.articulo.lxx.A. folio.ccxxxv.
Religioſorum immunditie occaſio.libro.ij.articulo lxxij.A.folſ.ccxl.
Religioſorum inhoneſtas.li.ij.arti.lxxij.A.fo.ccxl.
Religioſor ambitio.li.ij.arti.lxxiij.A.fo.ccxliij.
Religioſorum ventoſa ſuperbia.libro.ij.articulo.lxxvſ. A.folio.ccxlvij.
Religioſor inuidia.li.ij.arti.lxxix.A.fo.cclviij.
Religioſis an ſit neceſſaria loci mutatio. libro.ij.articulo.lxiij.B.fo.ccxſ.
Relinqui bifariam dici poteſt aliquid.libro.ij.articulo lvſ.A.fo.clxxxij.
Remedia contra ſuperbiam que ſint.libro.ij.articulo lxxvij.A.fo.cclv.
Remiſſio quid ſit.li.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvij.
Remotus ꝓpter dolum ab adminiſtratione an infamiā incurrat.li.ſ.arti.xlix.A.fo.xxix.
Renouatio eccleſie qualiter facienda.libro.ij.articulo iij.B.fo.lxxxv.
Renuntiare ⁊ relinquere qualiter differunt.libro.ij.articulo.lvj.A.folſ.clxxx.
Repertorium materie epiſcoporum.libro.ij.articulo.xxſ. et.xxij.per totum.fo.cxxiiij.et.cxxv.
Reprorū prelatorr.lib.ij.arti.xxij.B.fo.cxxvij.
Repertorium abbatum ⁊ que abbatem deceant.lib.ij. arti.xxiij.B.fo.cxxix.
Repchenſibilis obedientia triplex.lib.ij.articu.lxix.P. folio.cxxxij.
Requiſita ad dei cultū.li.ſ.arti.lxiij.O.fo.lxij.
Rei habende nimia cupido cauſa eſt idololatrie. lib.ij. arti.vij.B.fo.cij.
Reipublice prodeſſe cupientes duo preceꝑta habere debent.lib.ſ.arti.xlij.E.fo.xvſ.
Rem habens ad certum vſum ſibi accōmodatam ⁊ alij accommodans an furtum committat.libro.ij.arti.xlvſ. P.fo.cliij.
Res epi morientis an debeant pro futuro pontifice conſeruari.li.ij.arti.xxj.circa ꝓncipiū.fo.cxxiiij.
Rerū eccleſiaſticarū iniq adminiſtratores obnoxij ſunt reſtitutioni.li.ij.arti.xlvj.A.fo.cl.
Rerum amiſſarum inuentores an teneantur ad reſtitutionem.li.ij.arti.xlvſ.O.fo.cliij.
Rerum temporaliū abdicatio meritoria eſt ⁊ ſancta.lib. ij.arti.lvj.A.fo.clxxxvſ.
Rerum abdicatio in particulari tm̄ non eſt vera abdicatio.li.ij.arti.lxiij.A.fo.ccvij.
Reſtitutio quid ſit.li.ij.arti.xlvſ.in fine.fo.cl.
Reſtitutio pde qualr ſit facienda.lib.ij.ar.xlvſ.Lr.fo.cliij.
Reſtitutio illicite acqſitor qualiter eſt facienda. li.ij.arti.xlvij.p totum.fo.clv.et.clvj.
Reſtitutioni an ſint obnoxij reruꝫ eccleſiaſticarū iniqui adminiſtratores.lib.ij.arti.xlvſ.A.fo.crv.
Reſtitutioni an teneantur aduocati ſua culpa in cauſa

Universidad de Deusto
Biblioteca

succũbentes.lib.ij.arti.xlvj.L.fo.cliij.
Restitutioni an teneantur aleatores de pecunijs lucratis.lib.ij.arti.xlvj.S.fo.cliij.
Rhetoricorum mores.lib.ij.arti.iiij.B.fo.xc.
Reuerentia quibus sit impendenda. lib.ij.arti.lxxvj. L. folio.cclij.
Reus latitans in causa criminali secuta sententia an sit infamis.lib.j.arti.xlix.A.fo.xcix.

Roma amicitiã mouũ be-

neuolentia ꝓseruãs.lib.j.ar.xlij.F.fo.xvij.
Romanus pontifex quare seruũ seruorum se nominet. lib.ij.arti.xiij.M.fo.cxliij.
Romani ppli ꝓditiones.lib.j.arti.xlij.F.fo.xvij.
Romani quare imperiũ promeruerunt.libro.j.articulo xlij.A.folio.xvj.
Romani pontifices an christi aut beati Petri debeãt dici vicarij.lib.ij.arti.r.B.fo.cx.
Romanorum iustitia ob rẽpu.lib.j.arti.xlij.E.fol.xvj.
Romanorum liberalitas.li.j.arti.xlij.F.fo.xvij.
Romanum imperium omnibus alijs excellentius. lib.j. arti.lix.B.fo.lj.

Rubigo quid interpreta-

tur.lib.ij.arti.viij.Z.fo.cix.
Rustici an teneantur diuitibus reuerentiam exhibere. lib.ij.arti.xliij.B.fo.clvij.

Abbatum delicatũ

ꝛ sabbatum carnale quomodo differunt. lib.ij.arti.v.B.fo.xcj.
Sabbati sctificatio.li.ij.ar.lxix.E.fo.ccxxvj
Sabbatorũ obseruatio diuersa.li.ij.ar.v.B.fo.xcj.
Sabellius Donatus ꝛ Arrius hereticj.libro.j.articulo lxv.F.fo.lxvj.
Sabellianorum ꝛ arrianorum errores.libro.ij.articulo.l. D.folio.clxj.
Sacerdos vel clericus in duello pugnãs an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxvij.
Sacerdos sequester inter deum ꝛ populum.lib.j.arti.lij. L.folio.xxxv.
Sacerdos an habeat potestatem sup corpus christi. Et an sacerdos conficiendo sacramentũ vtatur sermonib9 suis an ipsius christi.lib.j.arti.liij.M.fo.xxxvij.
Sacerdos neq; angelus aut archãgelus operari aliqd põt in ijs q̃ sunt a deo data.li.j.arti lv.D.fo.xl.
Sacerdos an solus absoluere possit ab excõmunicatione.lib.j.arti.lxx.E.fo.lxxix.
Sacerdos nõ dz celebrare in altari in quo eps celebrare debet eadẽ die.lib.ij.arti.xx.E.fo.cxxiij.
Sacerdos an possit ad aliqõ tps vel dies opas suas locare.lib.ij.arti.xxvij.E.fol.cxxxij.
Sacerdos alicui eccle desponsatus ꝛ intitulat9 an debeat exequias celebratione aliqd recipere. Et si recipiat an simoniã cõmittat.ibidem.
Sacerdos an teneat assumere aliquod turpe cadẽs in calicem. Et si culpa eius hostia consecrata corrosa vel aliquo modo maculata appareat quõ sit puniendus. lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxij.
Sacerdos eucharistiã p ebrietatem vel voracitatẽ euomens qualr puniri debeat.ibidem.
Sacerdos stolam vel manipulum in celebratione misse scienter omittens an irregularitatẽ incurrat. Et an debeat in canone misse noia aliquorũ viuorum aut mortuorum vocaliter exprimere.ibidem.
Sacerdotis officium triplex.libro.j.arti.lj.E.fo.xxxij.
Sacerdotis ignominia in quo consistat.libro.ij.articulo xviij.D.fo.cxxj.
Sacerdotis gloria que fit.libro.ij.articu.xxij.A.fo.cxxvj.
Sacerdotes veteris legis an vsi fuerint gladio materiali.lib.j.arti.xxxvij.E.fo.vj.
Sacerdotes noui testamenti ꝛ malores ꝛ minores christus instituit.lib.j.arti.liij.E.fo.xxxvij.
Sacerdotes gentilium quare regibus subditi fuere.lib. j.arti.lxij.I.fo.lviij.
Sacerdotes mundantes animam qui sint. libro.ij.arti. iij.B.fo.lxxxv.
Sacerdotes ꝛ prelati patres vocati. lib.ij.articulo.viij. in pncipio.fo.cvj.
Sacerdotes qualiter in sacramẽto altaris se habere debeant.lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Sacerdotum instar angelorum duplex potestas. libro.j. arti.liij.E.fo.xxxvj.
Sacerdotum officia.lib.j.arti.liij.B.fo.xxxvij.
Sacerdotũ vitia.lib.ij.arti.iij.B.fo.lxxxix.ꝛ.xc.
Sacerdotium legale qualiter differt a sacerdotio christi lib.j.arti.lj.D.fo.xxxij.
Sacerdotum quotuplex est:ꝛ a quo inceperit.libro.j.arti.lj.M.fo.xxxiiij.
Sacerdotum euangelicum quo tempore fuerit. libro.j. arti.liij.M.fo.xxxvij.
Sacerdotũ veteris testamẽti an p carnalẽ ꝓpagationẽ successerit.lib.j.arti.lix.B.fo.xlix.
Sacerdotij prioritas respectu imperij qualiter probet lib.j.arti.xxxvj.L.fo.v.
Sacerdotalis christi dignitas.libro.j.articulo.lj.E. folio.xxxij.
Sacerdotalis potestas quomodo cõmunicetur. libro.j. arti.lj.I.fo.xxxij.
Sacerdotalis potestas ꝛ regalis an eidem competant ꝑsone.lib.j.arti.lj.L.fo.xxxiij.
Sacerdotalis potestas an precesserit regiam potestatẽ. lib.j.arti.liij.M.fo.xxxvij.
Sacerdotalium vestium significatio.libro.j.articulo lxix.E.fo.lxxvij.
Sacramẽta ecclesiastica an sint eadem apud omnes fideles.lib.j.arti.lxiij.E.fo.lix.
Sacramenta an necessitate vigente a quolibet accipi possint.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxij.
Sacramentorum ecclesie quando prima fuit institutio. lib.j.arr.xxxvj.B.fo.v.
Sacrificij perfecti duo actus.lib.j.arti.lxij.O.fo.lxij.
Sacrificia spiritualia deo offerenda.libro.j.articulo lxij.O.fo.lxij.
Sacrilegium cõmittit qui pape mẽtitur.libro.ij.articulo xj.B.folio.cxij.
Sade quid interpretatur.libro.ij.articulo.xl.B. folio.lxx.ix.
Sagitte in arcu diuerse.lib.ij.arti.v.A.fo.xcj.
Salomonis idololatria ꝛ eiusdem penitentia. libro.ij. arti.xlv.A.fo.xlviij.
Saluari aut dãnari an quis possit de necessitate.libro.ij. arti.viij.B.fo.cviij.
Saluatur nullus extra vnã ecclesiã militantẽ ꝛ eius obediẽtiam.lib.j.arti.xxiij.A.fo.iij.
Samech quid interpretatur.libro.ij.articulo.iiij.B. folio.lxxix.
Sancira a schismaticis an sint valida.libro.j.articulo lxv.B.fo.lxvj.
Sanctus quis et quomodo futurus. Et an omnis sanctus sit sacerdos.libro.j.articulo.lxiij. P. folio.lxiij.
Sanctum quot modis dicitur.libro.j.articulo.lxiij.Deut.N.folio.lxij.
Sanctum facit affectio sancta.libro.j.articulo.lxiij.P. folio.lxiij.
Sanctorum corona duplex.libro.ij.articulo.ij.F. folio.lxxiiij.
Sanctitas quid sit, libro.j.articulo, lxiij.L. folio,lxj.

Sanguis christi in terram vel aliũ locum defluxus qualiter debeat colligi.lib.ij.arti.xxvij.D.fo.cxxxij.
Sapiens nũq̃ sine gaudio.lib.ij.arti.ij.D.fo.lxxxiiij.
Sapientia quid sit ꝛ vnde dicatur.libro.ij.articulo.xc.A. folio.cclxvij.
Sapientia quot modis sumitur ꝛ vnde dicat ꝛ qualiter differat a dono intellectus.libro.ij.articu.xc. per totum. fo.cclxvij.ꝛ.cclxviij.
Sapientie definitio.libro.ij.articulo. lxxxvj. circa finem. folio.cclxvij.
Sarrabaitarum appellatio.lib.ij.arti.lj.A.fo.clxiij.
Saraceni quare agareni dicti. libro.ij.articulo.ij.A. folio.lxxxij.
Saul primus rex a domino electus ꝛ reprobatus fuit. Et an post Saul vsq; ad christum regnauerint reges:et an a sacerdotibus vngebantur. libro.j. articulo. xxxvj.L. folio.vj.

Seculares discipline fili-

quis comparate.lib.ij.arti.xlix.A.fo.clx.
Sedes papalis vbi primo constituta fuerit. Et an ipsa possit transferri a roma ad aliam ciuitatem. libro.j.arti. xxxij.circa medium.fo.iiij.
Sedes romana ab antiochia translata.libro.j.arti.lxviij. B.folio.lxxv.
Seducens virginem an teneatur ipsam dotare. li.ij.arti. lxxiij.Z.fo.cclxv.
Semen fundens sine tactu an peccatum sodomiticum committat.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Senatores contrahens cum muliere scenica an sit infamis lib.j.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Senes in sacra scriptura qui dicãtur ꝛ ad quid senectus conducit.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Sententia arbitrorum an possit aliquem infamare. lib.j. arti.xlviij.B.fo.xxviij.
Sententia per se inualida an possit per papam validari. lib.ij.arti.xj.B.fo.cxij.
Sententia theologorum de decimis. lib.ij.articu.xliij.A. folio.cclvij.
Sententia excommunicationis an sit in aliquem ferenda.lib.ij.arti.lxxij.A.fo.ccxxix.
Sepulcri christi figura.lib.ij.arti.vj.N.fo.cj.
Seruire an quis possit duobus dñis. Et qualiter intelligatur illud. Nemo potest duobus dominis seruire. lib.j. arti.lix.A.fo.xlviij.
Seruitus quare fuit introducta.libro.j.articulo.xlj.B. folio.xv.
Seruitus an irregularitatem inducat.libro.j.arti.xlviij. F.folio.xxviij.
Seruitus duplex.lib.ij.arti.lij.M.fo.clxxij.
Seruitutem inducentia que sint.libro.ij.articulo.lj. M. folio.clxxij.
Seruus seruorum dei papa vocatur. Et quis papa se tali nomine primo nominauerit.libro.ij.articulo. xiij.M. folio.cxiij.
Sessio bona vbi consistat.ꝛ quotuplex est sessio. lib.ij.arvj.Z.folio.xcix.
Seth an natus fuerit loco Abel iusti. Et que fuerit eius generatio ꝛ cõmistio cum alijs.Et vnde processit morũ corruptio.lib.j.arti.xxxvj.F.fo.v.
Seueritas nimia prelato vitanda. libro.ij.articu.xxij.A. folio.cxxvj.
Seuerior in monachos abbatum supplicia. lib.ij.arti. xxiij.D.fo.cxxix.

Sicilie regnum est eccle-

sie.lib.j.arti.xiij.A.fo.ij.
Signum charitatis christi vbi apparuit. libro.ij.articulo vj.D.fo.xcviij.
Similia quid interpretatur.lib.j.arti.lxvj.B.fo.lxvij.
Similitudines quatuor misture in ecclesia. lib.j.articulo lxj.E.fo.lv.
Simon magus quare spiritum sanctum emere voluerit. lib.j.arti.lxj.B.fo.liij.
Simon quid interpretatur.lib.ij.arti.lxix.M.fo.ccxxx.
Simonia deprehensibilis ꝛ mentalis quomodo committatur.lib.ij.arti.v.A.fo.xcj.
Simonia quomodo committatur in ordine vel beneficio.ibidem.
Simonia an sit hereſis.lib.ij.arti.ix.B.fo.cix.
Simonia prelatorum hispanie. libro.ij.articulo.xx.A. folio.cxxij.
Simonie lepram author insectatur. lib.ij.articulo.ix. B. folio.cix.
Simoniaci an sint hereticj.ibidem.
Simoniacorum vitia.lib.ij.arti.ix.E.fo.cx.
Sin quid interpretatur.lib.ij.arti.iiij.B.fo.xc.
Synodus vniuersalis an habeat iurisdictionem in papã corrigibilem.lib.j.arti.vj.A.fo.j.
Synodo episcopali an teneantur abbates interesse.li.ij. arti.xxiij.B.fo.cxxix.
Synodum neq; particularem neq; generalem potest imperator quantuuis catholicus congregare. libro.j.arti. xxij.A.folio.iij.

Societates tres. libro

j.arti.lxj.A.fo.liij.
Socij furum qui dicantur.lib.ij.arti.v.A.fo.xc.
Socialis vnitas que sit.lib.j.arti.lxiij.B fo.lix.
Sodoma quare igni et sulphure celitus fuit obruta.lib. ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Sodoma que ꝛ qualia poma gignat.ibidem.
Sodoma quid interpretatur. libro.ij.articulo. iiij.D. folio. lxxxvij.
Sodomite quare infames:ꝛ qualiter puniẽdi. lib.ij.arti. ij.B.fo.lxxxiij.
Sodomite quare eorum libidinem in angelos exercere voluerint.ibidem.
Sodomiticus actus an possit dirimere matrimoniũ contractum.ibidem.
Sodomitici peccati species multiplex:et de eius gradibus.ibidem.
Sodomiticorum filij qualiter puniendi.ibidem.
Solicitudo iustorum que sit.lib.ij.arti.vj.Z.fo.xcix.
Solicitudo triplex.Et an solicitudinem abijciat abdicatio proprietatis.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxvij.
Solitudo duplex.lib.ij.arti.iiij.E.fo.lxxxvj.
Somnolentia quid sit.lib.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvj.
Sordes in pedibus que sint. libro.ij.articulo.iiij.E. folio.lxxxviij.
Sordida regni temporalis initia. libro.j.articulo. lxiij. E.folio.lxv.
Soreth quid interpretetur.lib.ij.arti.v.F.fo.xciij.
Sozomeni dictum in laudem imperatoris. lib.j.articulo liij.E.fo.xxxvj.

Subdere se alicui et obe-

dire qualiter differunt.lib.ij.arti.lxix.L.fo.ccxxix.
Subscriptio authoris huius operis. libro.ij.arti. xciij.in fine.fo.ccxx.
Substantialis vnitas que sit. libro.j.articulo.lxiij.B. folio.lix.
Sulphur ꝛ ignem quare dominus pluit super sodomam lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Summus pontifex qualis debeat esse.lib.ij.articulo.x.E. folio.cxj.
Summus pontifex an possit statuta facere contra statum ecclesie generalem.lib.ij.arti.xj.B.fo.cxij.
Summi pontificis potestas plenissima. libro.j.articulo lviij.B.fo.xlviij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Summo pontifici conſiderationes ſeptē diligentius obſeruande.lib.ij.arti.x.D.fo.cx.
Superba domoꝛum ſtructura.libꝛo.ij.articulo.lxxvj.M.folio.cclj.
Superbia Aſſyꝛioꝛum ꝛ Chaldeoꝛum. lib.j.arti.lxiiij.E.folio.lxv.
Superbia ꝛ auaritia eccleſie.libꝛo.j.articulo.lxvij.B.folio.lxxij.
Superbia capilloꝛum.lib.ij.arti.lxxvj.M.fo.cclj.
Superbia in foꝛtitudine:foꝛmoſitate ꝛ nobilitate que ſit lib.ij.arti.lxxvj.O.fo.cclij.
Superbia clericoꝛum.lib.ij.arti.lxxvj.Q.fo.cclij.
Superbia clauſtralium quadruplex.libꝛo.ij.articu.lxxvj.R.folio.ccliij.
Superbia quibus arceatur.libꝛo.ij.articulo.lxxvij.A.folio.cclv.
Superbia religioſoꝛū ventoſa:ꝛ quotuplex eſt ſuperbia. lib.ij arti.lxxvj.A.B.C.D.E.ꝛ.F.fo.ccxlviij.
Superbie ſigna quot ꝛ que ſint.libꝛo.ij.articulo.vj.E.folio.xcviij.
Superbie indicia ꝛ eius ſpecies.libꝛo.ij.articu.lxxvj.P.ꝛ.Z.fo.ccxlix.
Superbie gradus duodecim.libꝛo.ij.articulo.lxxvj.S.folio.ccliij.
Superbi duobus modis ad imitationem diaboli dei potentiam rapiunt.lib.j.arti.lxvij.F.fo.lvij.
Superbis cur deus reſiſtere dicatur.libꝛo.ij.articu.lxxvj.B.folio.ccxlix.
Supererogatio tempoꝛaliū quomodo fieri debeat.lib.j.arti.lxix.B.fo.lxxviij.
Superioꝛi an ſemper ſit obediendum.lib.ij.articulo.lxix.B.folio.ccxxvij.
Supplicia ſchiſmaticoꝛum.lib.j.arti.lxv.A.fo.lxv.
Supplicia varia pꝛopter peccatum ſodomiticum.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Suſpenſi ab homine ſi celebꝛāt irregulares ſunt.libꝛo.j.arti.xlviij.B.fo.xxv.
Suſpenſi celebꝛantes an irregularitatem incurrant.lib.ij.arti.vij.B.fo.cij.
Suſpenſi a diuinis celebꝛantes an irregularitatem incurrant.lib.ij.arti.xx.A.fo.cxxiij.

Scala Jacob quid denoter.lib.ij.arti.lxix.O.fo.ccxxxij.
Scenici ꝛ ioculatoꝛes an ſint infames.libꝛo.j.articu.xlix.A.folio.xxviij.
Scienter ſe caſtrans an irregularitatem incurrat.libꝛo.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Scientia theologica canonica ꝛ ciuilis quibus aptetur quelibet.lib.j.arti.xliiij.D.fo.xviij.
Scientia duplex.lib.j.arti.lj.M.fo.xxxiiij.
Scientia pietatis quid ſit.lib.ij.arti.lxix.J.fo.ccxxviij.
Scientie definitio.lib.ij.arti.lxxxvj.A.fo.cclxvj.
Schiſmatis definitio.lib.j.arti.lxv.A.fo.lxv.
Schiſmatis ꝛ hereſeos diſcrimen.libꝛo.j.articulo.lxv.A.folio.lxv.
Schiſmatica eccleſia an dicenda ſit eccleſia.lib.j.articulo xij.B.folio.ij.
Schiſmaticus quid ſit.lib.j.arti.lxv.A.fo.lxv.
Schiſmaticus volens redire ad eccleſiam an debeat admitti.lib.j.arti.lxv.C.fo.lxvj.
Schiſmatici licet cum veſtimentis ſacerdotalibus benedictis ꝛ in altaribus conſecratis celebꝛauerint:an pꝛopter hoc benedictio vel conſecratio erit iteranda.ibidē.
Schiſmatici qui ſint.lib.j.arti.lxv.F.fo.lxvij.
Schiſmaticoꝛum ſupplicia.lib.j.arti.lxv.A.fo.lxv.
Schiſmaticoꝛum aliquot nomina.libꝛo.j.articulo.lxv.A.folio.lxv.ꝛ.lxvj.
Schiſmaticoꝛum ſacrificia deo non accepta.lib.j.articu.lxv.F.fo.lxvj.
Schiſmaticis an ſit compatiendum.libꝛo.j.arti.lxviij.C.folio.lxxiij.
Scriptura hereditas fidelium.lib.ij.articu.viij.in pꝛincipio.folio.cvj.
Scrupulus conſcientie de ſimonia pꝛelati an impediat aliquem ad pꝛomouendum.libꝛo.j.articulo.xlviij.E.folio.xxvij.

Species ſodomitici peccati multiplex et de eius gradibus.libꝛo.ij.articu.ij.B.folio.lxxxiij.
Species acidie quot ſunt.libꝛo.ij.articulo.lxxv.D.folio.ccxlvj.
Species pꝛeſumptionis que ſint.libꝛo.ij.articulo.lxxvj.L.folio.ccl.
Species contemplationis quot ſunt.lib.ij.articu.xcj.B.folio.cclxviij.
Species conſiderationis tres.libꝛo.ij.articulo.xcj.C.folio.cclxviij.
Spectantia ad dei cultum que ſint.libꝛo.j.articu.lxij.O.folio.lxij.
Sphera quid ſit.lib.ij.arti.xiiij.M.fo.cxvj.
Spiritus immundus an poſſit carnes comedere.libꝛo.j.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Spiritus malignus an poſſit ſpiritum humano inſenſibiliter coniugari.Et qualiter quis poſſit a maligno ſpiritu vexari.Et an pꝛopter humoꝛem melancholicum quiſq̄ a maligno ſpiritu vexetur.ibidem.
Spiritus mendax futurus.libꝛo.j.articulo.lxviij.B.folio.lxxiiij.
Spiritusſancti dona.lib.ij.arti.lxxxiiij.A.fo.cclxv.
Spirituale quotupliciter ſumitur.libꝛo.j.articulo.lvj.A.folio.xlij.
Spiritualis ꝛ ſecularis poteſtatum comparationes.lib.j.arti.lvj.A.ꝛ.B.fo.xlij.
Spiritualis ꝛ ſecularis poteſtates in quibus conueniūt.ibidem.
Spiritualis poteſtas an ſit cauſa tempoꝛalis.libꝛo.j.arti.lvj.B.folio.xliij.
Spiritualis poteſtas an iudicare debeat tempoꝛalem.ibidem.
Spiritualis poteſtas quibus et quot modis dignioꝛ ſit tempoꝛali.Et an tempoꝛalis poteſtas ſpirituali ſit ſubiecta quantum ad ſpiritualia ꝛ tempoꝛalia.Et an tempoꝛalis poteſtas a ſpirituali iudicari debeat.lib.j.arti.lvj.B.fo.xliiij.
Spiritualis poteſtas an tempoꝛalem inſtituerit.lib.j.ar.lvj.D.fo.xliiij.
Spiritualis poteſtas an debeat iuriſdictionem tempoꝛalem exercere.lib.j.arti.lvj.Z.fo.xlv.
Spiritualis poteſtas an ſit ſuperioꝛ tempoꝛali.lib.j.arti.lix.B.fo.xlix.
Spiritualis poteſtas an faciat pꝛeiudicium tempoꝛali.ibidem.
Spiritualis poteſtas an ſubiecta ſit tempoꝛali.lib.j.arti.lix.C.folio.xlix.
Spiritualis poteſtas duplicem habet poteſtatem ꝛ gladium.lib.j.arti.lix.D.fo.xlix.
Spiritualis poteſtas an cōplectatur tempoꝛalem.ibidē.
Spiritualis poteſtas duplex.lib.j.arti.lix.E.fo.l.
Spiritualis poteſtas an ſe habeat ad tempoꝛalē vt cauſa efficiens ꝛ finalis.lib.j.arti.lix.F.fo.l.
Spiritualis vnitas que ſit.lib.j.arti.lxiij.B.fo.lix.
Spiritualis character.lib.j.arti.lxv.B.fo.lxvj.
Spiritualis pena quotuplex eſt.lib.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Spiritualem iuriſdictionem habentes dicuntur reges.lib.j.arti.lij.F.fo.xxxv.
Spiritualem poteſtatem habentes an poſſint tempoꝛalia poſſidere.lib.j.arti.lix.J.fo.lj.
Spiritualia que ꝛ quotuplicia ſunt.li.j.ar.lvj.J.fo.xliiij.
Spiritualium ſupererogatio quomodo fieri debeat.lib.j.arti.lxix.P.fo.lxxviij.

Stans in habitu monachali vltra annum ſine pꝛofeſſione an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlviij.E.fo.xxviij.
Status eccleſie triplex.lib.j.arti.lxiiij.A.fo.lxiiij.
Statuum diuerſitas.lib.j.arti.lxiij.B.fo.lx.
Statutum pape an tale debeat reputari ac ſi eſſet ab oꝛe dei vel beati Petri pꝛolatum.lib.ij.arti.x.C.fo.cx.
Statuta concilioꝛum an poſſint authoꝛitate pape repꝛobari.ibidem.
Stola qualiter ſacerdotibus imponi debeat ꝛ quid denotet.lib.j.arti.lxix.E.fo.lxxvij.
Studia pape qualia debeant eſſe.libꝛo.ij.articulo.xv.P.folio.cxviij.
Strutionis nomine quid denotetur ꝛ quid ſtrutio.lib.ij.arti.vij.F.fo.ciiij.

Taberne conuiuia ꝛ comeſſationes ſacerdotibus pꝛohibite.li.ij.arti.xxvij.C.fo.cxxxij.
Taleam an liceat a ſubditis exigere.lib.ij.arti.xlvj.D.ꝛ.E.fo.clj.
Tangere ſe ꝛ polluere an ſit ſpecies ſodomitica.libꝛo.ij.arti.ij.B.fo.lxxxij.
Tarditas quid ſit.lib.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlv.
Tau quid interpꝛetatur.lib.ij.arti.iiij.P.fo.xc.

Tedium vite quid ſit. lib.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvij.
Teloneum quid ſit:ꝛ quid telonearij.libꝛo.ij.arti.xlvj.D.folio.cl.
Telonco an citra peccatum fraudari poſſint infideles.li.ij.arti.xlvj.D.fo.clj.
Tempeſtates ꝛ peſtilentie pꝛopter peccatum ſodomiticū inducte.lib.ij.arti.ij.B fo.lxxxiij.
Tempoꝛa periculoſa qualiter in nouiſſimis diebus inſtabunt.lib.j.arti.lv.Y.fo.xlij.
Tempoꝛalis poteſtas eſt pape:ei⁹ autem executio impeꝛatoꝛis.lib.j.arti.xiij.quaſi per totum.fo.ij.
Tempoꝛalis poteſtas a quo inſtituta.Et quotuplici indiget foꝛmatione.lib.j.arti.lvj B.fo.xliij.
Tempoꝛalis poteſtas an cōtincatur in ſpirituali.libꝛo.j.arti.lvj.B.fo.xliij.
Tempoꝛalis poteſtas quibus modis a ſpirituali iudicetur.lib.j arti.lvj.E.fo.xliij.
Tempoꝛalis poteſtas an poſſit eccleſiaſtica beneficia cōferre.lib.j arti.lvj P.ꝛ.J.fo.xliiij.
Tempoꝛalis poteſtas eccleſie conducibilis.lib.j.arti.lvj.J.folio.xlv.
Tempoꝛalis poteſtas ſub ſpirituali exiſtēs an participet aliqui ſpiritualitatis.lib.j.arti.lvj.P.fo.xlvj.
Tempoꝛalis regni exoꝛdium.lib.j.arti.lxiij.D.fo.lxiij.
Tempoꝛalis regni foꝛdida initia.libꝛo.j.articulo.lxiij.E.folio lxv.
Tempoꝛalis pena que ſit.lib.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Tempoꝛalia omnia ſpirituali ſubſunt poteſtati.lib.j.arti.lvj.B.folio.xliiij.
Tempoꝛalia an ſint a ſpiritualibus adminiſtranda.lib.j.arti.lvj.Z.fo.xlv.
Tempoꝛalia an ſint extra oꝛdinem ſpiritualis poteſtatis.lib.j.arti.lix.B.fo.xlix.
Tempoꝛalia an poſſit eccleſia poſſidere.lib.j.arti.lxviij.O.folio.lxxv.
Tempoꝛalium ꝛ ſpiritualium finis quis ſit.lib.j.articu.lxxvij.P.fo.viij.
Tempoꝛalium ſupererogatio quomodo fieri debeat.li.j.arti.lxix.B.fo.lxxviij.
Tempoꝛalium abnegatio apoſtolica fuit in pꝛopꝛio ꝛ in communi.lib.ij.arti.lxiij.A.fo.ccviij.
Templum dei quid myſtice deſignet.lib.j.articulo.lxj.B.folio liij.
Tenoꝛ literarū capituli generalis peruſini.lib.ij.arti.lxij.A.ꝛ.B.fo.ccvj.
Theologoꝛū ſentētia de decimis.li.ij.ar.xliij.A.fo.cxlvij.
Tepiditas quid ſit.lib.ij.arti.lxxv.D.fo.ccxlvj.
Terra cuius rex puer eſt maledicta.libꝛo.ij.articulo.ij.B.folio.lxxxiij.
Terrena poteſtas qualiter in exercēda iuſtitia ſe debeat habere lib.j.arti.lvij.B.fo.xlvij.
Teriſtrum quid ſit.lib.j.arti.lxvj.B.fo.lxix.
Theſaurizandum vbi ſit.lib.ij.arti.lxij.A.fo.ccvij.
Teſtes duo an poſſint ſufficere contra papam in caſu hereſis.lib.ij.arti.x.B.fo.cx.
Teſtes quibus vitijs laboꝛant.libꝛo.ij.articulo.xxxviij.A.fo.cxlij.ꝛ.cxliij.
Teſtes pecunia coꝛrupti an teneantur ad reſtitutionem pecuniarum.lib.ij.arti.xlvj.M.fo.cliij.
Teth quid interpꝛetatur.lib.ij.arti.iiij.D.fo.lxxxvij.

Timoꝛ diuinus quid ſit. lib.ij.arti.lxxxiiij.B.fo.cclxv.
Timoꝛ ſeptuplex.lib.ij.arti.lxxxiiij.C.fo.cclxvj.
Timoꝛis diuini commendatio.lib.ij.articulo.lxxxiiij.B.folio.cclxv.
Timoꝛis cauſe.lib.ij.arti.lxxxiiij.D fo.cclxvj.
Timoꝛe nemo excuſatur vt ab obedientia pape diſcedat lib.j.arti xxv.A fo.iij.
Tyꝛanni dominium non diuturnum.lib.j.articu.lxij.P.folio.lviij.
Tyꝛonis definitio.lib.ij.arti.v.L.fo.xcv.
Tituli cardinalium quot ſint.lib.ij.arti.xvj.D.fo.cxix.
Tituli epiſcopoꝛum inſignes.libꝛo.ij.articulo.xviij.B.folio.cxxj.

Tolerāti malos an deus imputet peccata.lib.j.arti.lxv.J.fo.lxviij.
Tonſura clericalis que ſit.lib.ij.arti.xiij.M.fo.cxvj.
Tonſura clericalis qualiter differat a monachali.libꝛo.ij.arti.xiij.N.fo.cxvj.
Toꝛcular in ſacra pagina quid denotat.lib.ij.arti.iiij.B.folio.lxxxix.
Toꝛrentis fluminis deſcriptio.lib.ij.arti.v.J.fo.xciiij.

Tunica domini inconſutilis quid ſignificet.lib.j.arti.lx.A.fo.lij.
Tutoꝛ vel curatoꝛ qui pupillam ſibi vel filio maritat an ſit infamis.lib.j.arti.xlix.A.fo.xxix.
Tutoꝛ vel curatoꝛ inuētarium negligens an ſit infamis.ibidem.

Tribulatio nulla maioꝛ peccatoꝛum conſcientia.lib.ij.arti.ij.A.fo.lxxxij.
Tribulationem an de neceſſitate pati debeat.lib.ij.ar.ix.in fine.fo.cx.
Tributum a Petro nomine chꝛiſti ſolutum.lib.j.articu.lv.F.folio.xl.
Triſtitia peccati quid ſit.lib.ij.arti.ij.D.fo.lxxxiiij.
Triſtitia quid ſit:et quotuplex eſt.libꝛo.ij.articu.lxxv.D.folio.ccxlviij.

Valetudo bona coꝛpoꝛis.lib.ij.arti.lxxvj.O.fo.cclj.
Vau quid interpꝛetatur.libꝛo.ij.articu.iiij.D.folio.lxxxvij.

Venena ſterilitatis dans viro vel femine an irregularitatem incurrat.lib.j.arti.xlvij.E.fo.xxvij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Venialia non sunt paruipendenda. libro.ñ.arti.lxxxí.B. folio.cclxí.
Veniens contra pactum vel transactum iuratum an sit infamis.lib.í.arti.xlix.A.fo.xxviij.
Veniens contra indulgentiam pape an possit excusari authoritate cardinalis vel legati.libro.ñ.articulo.xí.B. folio.cxij.
Verbum otiosum quid sit. libro.ñ.articulo. lxxxí.A. folio. cclxí.
Vermis conscientie quid sit.lib.ñ.arti.liij.B. fol.lxxxix.& arti.lxix.A.fo.ccxxiij.
Verticulus Deus in adiutorium &c. quare permittat ante introitum officij.lib.ij.arti.l.B.fo.clxiij.
Vestium sacerdotalium significatio.lib.í.articu.lxix.E. folio.lxxvij.
Vestium luxus.lib.ñ.arti.lxxví.D.fo.ccl.
Veteris testamenti sacerdotium an per carnalem propagationem successerit.lib.í.arti.lix.B.fo.xlix.

Via peccatoris quid sit.

et quare spatiosa vocetur:& quid via vite. libro.ij.arti.í. E.folio.lxxxí.
Vicarius dei est vnus in terris qui est caput ecclesie loco christi.lib.í.arti.xij.A.fo.ij.
Vicarius a christo celos ascendente relictus.lib.í.articu. lxviij.B.fo.lxxv.
Vicarij christi potestas sine numero.libro.í.articu.lviij. B.folio.xlviij.
Victores belli an debeant victos occidere. lib.ij.articulo xxxij.E.fo.cxxix.
Vigilare quid sit.lib.ñ.arti.v.L.fo.xcv.
Vincere bella & vincere vitia quid sit. libro.ñ.articu.lxix. D.folio.ccxxx.
Vinculum triplex.lib.í.arti.lxiij.B.fo.lix.
Vindicta Quam propter peccatum sodomiticū.lib.ij.ar. ij.B.folio.lxxxiij.
Vindicte appetentia fugienda.libro.ij.articulo.xlix.A. folio.clix.
Vini vsus quando incepit.lib.í.arti.xxxví.L.fo.v.
Vini veteris & noui varie differentie. libro.ij.articu.v.F. folio.xcij.& xciij.
Violatores canonum an peccent in spiritū sanctum. lib. ij.arti.xx.A.fo.cxxñ.
Vir abutens muliere contra naturam an peccatum sodomiticum committat.lib.ij.arti.ij.B.fo. lxxxiij.
Vir an possit propter actum sodomiticum ab vxore separari.ibidem.
Viris perfectis pro re aliqua temporali an litigare liceat Et de hoc pulchra exempla. libro.ij. articulo.lviij.A. folio.cxcvij.
Vires orationis que sint.lib.ñ.arti.l.S.fo.clxiij.
Virgo carne non mente nullum premiū in remuneratione.lib.ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Virgo maria an in originali peccato concepta fuerit.lib. ij.arti.lij.B.fo. clxix.
Virginis oppressio violenta an priuet coruptam aureola.lib.ij.arti.lxxxij.A.fo.cclxij.
Virgini superbe an sit preferenda mulier corupta. libro ij.arti.viij.B.fo.cvij.
Virginem seducens an teneatur ipsam dotare. Et defloians virginem qualiter sit puniendus.lib.ij.arti.lxxxiij. J.folio.cclxv.
Virginibus honor exhibitus:& in quibus virginitas honoratur in celo.lib.ij.arti.lxxxij.L.& D.fo.cclxij.
Virginitas quid sit.lib.í.arti.xlvj.D.fo.xxí.
Virginitas beate marie an magis deo placuerit & eius humilitas.lib.ij.arti.vij.B.fo.cvij.
Virginitas quotuplex est. libro.ñ.articulo. lxxxij.A. folio.cclxij.
Virginitas an consistat in carnis integritate lib.ñ.arti. lxxxiij.A.fo.cclxiij.
Virginitas an sit dicenda virtus.Et an preferenda sit matrimonio.Et an sit virtutum excellentissima. lib.ij.arti. lxxxiij.B.fo.cclxiiij.
Virginitas quid sit. & virginalis excellentie testimonia. et qualiter virginalis puritas labefactata sit.lib.ij. arti. lxxxiij.W.J.& Z.fo.cclxv.
Virginitatis priuilegia.libro.ñ. articulo. lxxxiij.B. folio.cclxiij.
Virginitatem conseruantia:& que virginibus potissimū sint cauenda.lib.ñ.arti.lxxxij.A.& B.fo.cclxij.
Virtus humilitatis quid efficiat.libro.ij.articulo.lxix.E. folio.ccxxvj.
Virtualis vnitas que sit.libro.í. articulo. lxiij.B. folio.lix.
Virtutes an possint acquiri ex puris naturalibus. lib.í. arti.xl.L.fo.xiij.
Vis amicitie.lib.í.arti.lxij.B.fo.lviij.
Vitrario pecuniaria prelatis inhibita. lib.ij.arti.xvij.D. folio.cxx.
Vita iustorum que sit.lib.ij.arti.í.F.fo.lxxxij.
Vite active in quor & quibus prestet contemplatiua. lib. ij.arti.xcí.A.fo.cclxviij.
Vitium corporis in membris an irregularitatem induca.lib.í.arti.xlviij.F.fo.xxviij.
Vitium hypocrisis. & qualiter dignoscāt hypocrite. li.ñ. arti.lxxviij.A.fo.cclv.

Vitores iniuriarū an irregularitatem incurrant.lib.í.arti.xlviij.E.fo.xxviij.

Voluntas propria quotupler est.lib.ij.arti.lxix.L.fo.ccxviij.

Voluntatis propie iugum multiplex.lib.ñ.articu. vj.W. folio.xcix.
Voluntatis iugum quid sit. libro.ij.articulo.lxviij.W. folio.ccxxij.
Voluntatis propie incommoda que sint. lib.ñ. articulo lix.M.fo.ccxxxiij.
Votū an superaddat specialem perfectionē super opus liberum voluntatis.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxiiij.

Vnctio pontificum.libro

í.arti.lvj.P.fo.xlvj.
Vnitas:vnio:vnum et vnicum quomodo differunt. lib.í. arti.lxiij.B.fo.lviij.
Vnitas ecclesie qualiter probatur.libro.í.articu.lxiij.A. folio.lix.
Vnitas multiplex.lib.í.arti.lxiij.B.fo.lix.
Vnitatis ecclesiastice modus. libro.í.articulo. lxiij.B. folio.lix.
Vnitatis modus dupler. libro.í. articulo.lxiij.B. folio.lx.
Vniuersale quid sit.lib.í.arti.lxiij.J.fo.lxí.

Vti et abuti:vsus et abusus qualiter differant. libro.ij.arti.lvj.A.fo.clxxviij.

Vsus naturalis in vxore

quomodo differt ab vsu naturali in meretrice. libro.ñ. arti.ij.B.fo.lxxxiij.
Vsus simplex seu actus facti an possit separari a dominio.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxx.
Vsus quarumcumq; rerum consumptibilium & non consumptibilium an sit separabilis a proprietate et dominio in speciali.lib.ij.arti.lvj.A.fo.clxxxí.
Vsus rerum alimentorum an cadat sub precepto diuino. lib.ij.arti.lx.L.fo.ccij.
Vsus pecunie quando adinuentus fuit.lib.ij. arti. lxí.B. folio.ccv.

Vsufructus & ius vtendi an sint a iure humano an ciuili.lib.ij.arti.lx.B.fo.ccij.
Vsufructus quid sit.lib.ij.arti.lx.D.fo.ccij.& cciij.
Vsura quare vocetur pena eterna.libro.ij.articulo.viij. E.folio.cviij.
Vsuras vsurarum exigens:& veniens contra transactionem iuratam an sint infames.libro.í.articulo.xlix.A. folio.xxviij.
Vsurarij qui dicantur & qualiter cōmittatur vsura.li.ij. arti.xlvj.M.fo.cliij.

Vulpis natura: et quid

vulpium nole denotetur.li.ij.B.fo.lxxxiiij.
Vulpibus hereretici comparantur.ibidem.

Vxor viro obedire debet

lib.ij.arti.xlv.A.fo.cclviij.
Vxor: an possit viro inscio eleemosynam facere.li.ñ.arti. xlvj.Z.fo.clv.
Vxorem polluere extra claustra pudoris species sodomitica est.lib.ij.arti.ij.B.fo.lxxxij.
Vxoratus an possit sine licentia vxoris continentiam vouentis ad sacros ordines promoueri, libro.í.articulo xlviij.E.folio.xxvj.

Zay quid interpretatur.lib.ij.arti.iiij.D.fo.lxxxvij.

Zelus quid sit & ad

zelum que spectent & an idem sit zelus & ira.lib.ij.arti. lxxí.B.fo.ccxxxvj.

Zona pellicea.

lib.í.arti.lxvj.B.fo.lxix.
Zone significatio.lib.í.arti.lxix.E.fo.lxxvij.
Zopyri physiognomi in Socratem philosophum irrisio.lib.í.arti.xl.L.fo.xiij.

¶ Regestum Indicis.
A.B.L. sunt terniones.

¶ Regestum totius operis.
+.a.b.c.o.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.v.x.y.z.
A.B.L.D.E.F.B.W.J.Z.L. Omnes sunt quaterniones preter +.& Z. q sunt terniones.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aluari Pelagij nō vulgaris literature viri De planctu ecclesie libri duo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Fratris Aluari Pelagij vita ex Joanne Trittenhemio abbate Spanhemensi.

ALuarus ordinis fratrum minorum:natione Hispanus:Joānis scoti auditor::vir in diuinis scripturis eruditissimus:apud Joannem.xxij.in precio habitus:cōtra Guilielmū Ockam anglicum scriptis egit & verbis.Edidit ingenij sui quedam preclara volumina:quibus nomen suū ad notitiam posteritatis transmisit.E quibus extat opus magnum et insigne defectus ecclesiasticarum personarum describens:quod prenotauit

De planctu ecclesie	li.ij.
Speculum Regum	li.j.
Super sententias	li.iiij.
Apologiam	li.j.

Et quedam alia.

Claruit eodem tempore quo & Ockam sub Ludouico imperatore quarto:& Joanne papa.xxij.Anno domini.M.cccxx.

Hec Trittenhemius.qui propterea q valde multa subticuit ad tanti viri gloriam non parum facientia:studiosi erit lectoris que silentio pretermissa sunt:ex Platina in Joannis.xxij.vita/ex Raphaele itidem volaterrano in rebus ab Ludouico bauaro imperatore preclare gestis/& hoc ipso demū opere non oscitabunde perlecto nosse diffusius.Hominis tamen alijs districti negotijs laborem aliqua ex parte leuari non improrune fortassis hec obiter adiecerimus.

Aluarus Pelagius natione Hispanus:dñi Archidiaconi inter iurisperitos nominatissimi/cura studioq diligenti Bononie ius canonicum feliciter edoctus:idipsumq non citra magnam hominis gloriam inibi publico professus auditorio:tādem a Bondisaluo Hispano fratrum minorū generali probatissimo Assisij in sacerdotum sancti Francisci numerum adscitus est.Qui ob insignē sacrarum literarū iurisq qua plurimū claruit peritiam dño pape Joanni.xxij.factus acceptior:eiusq munificentia primū eo magistratu quā penitentiariā dicūr:Auinione donatus:ad postremū Episcopatu Siluēsi fuit insignitus.

Is frequēter in Petrum Corbariū Reatinum/nec ab re/stomachatus est.vtpote qui facto cū vxore diuortio/in fratrum minorū ordinem receptus:ab Ludouico bauaro Joāni.xxij.& infenso supra modū et infesto creatus pseudo pontifex:grande schisma conflauerat.Rebus tamen eius voro male respōdentibus:a Bonifacio comite Pisano Rome captus:Auinionēq ad Joannem pontificem tractus:in carceris pedore(quod vricq schismaticum decuit)extinctus est.

Cui plura sciendi maior incesserit cupido:huius operis lectio satisfaciet plenius.

Primi libri articuli.

Succincta breuiq3 per

strictā cōpendio argumenta omniū huius operis articulorum farraginem summatim explanantia.

Rincipium

operis cōtinet phemiū libri. & cui dirigit:& intētionē scribentis:Et qō vocetur opus. Et tāgit ibi de fratre Petro de Corbaria apostata fratrū minorum per potentiam bauari in papatu intruso viuente domino papa Joāne.xxij. vero vicario Jesu christi.& quomodo pl.articulis probatur potestas ecclesie Romane:per quos apparet contra dictū dñm Jo.papā bauarum schismaticū se pro imperatore gerentem perperam & infideliter processisse.

Primus articulus:q dictus dñs Jo. electus fuit concorditer a cardinalibus ad papatum. Et tangitur q̄ habent papam eligere.

Secundus:q in possessione papatus fuit & est idē dñs Jo.Et ibi tangitur quid operatur possessio.

Tertius:q a toto mūdo idem Jo.habitus est p papa Et ibi tangitur quid operatur cōmunis opinio.

Quartus: q nullū crimen priuat papā papatu: etiam hereſis si vult corrigi. Et ibi tangitur q non est a prelati obedientia ante sententiā recedendum.

Quintus articulus:q primam sedem romanam & papam nemo in terris iudicare potest.

Sextus ar.q synodus etiā vniuersalis papā presertim corrigibilē iudicare non pōt.vbi tangit q plus stat sniesoliꝰ pape/q̄ totiꝰ mūdi.Et q sup oia cōcilia gñalia est. Et q ipsa ab ipso:non ecōuerso recipiunt potestatem.

Septimus:q: quādiu papa in possessione papatus est in omnibus & ab omnibus sibi obediendum est:que exprecesse contra deum non sunt.

Octauus:q dignitas vel iurisdictio nō peccat: etsi in ea residēs homo peccare valeat.Et ibi ō: quō malis ministris toleratis obediendum est.

Nonus articulus: q sacramenta possunt cum effectu conferri per malos.

Decimus articulus:q iurisdictio per prelatos toleratos ab ecclesia veraciter exercetur.

Undecimus:q ecclesia vna est & diuisa esse non pōt.

Duodecimus:q vnus dei vicarius est in terris.Et ibidem de schismaticis & intrusis.

Tredecimus:papa hz iurisdictionē vniuersalē in toto mūdo in spūalibus & tēporalibꝰ:licet iurisdictionē tēporalē p principes mūdi/& alios suos rectores/ in suis specialibꝰ terris debeat exercere.Ō ibi late multis rōnibꝰ explis & iuribus cōprobat. Ibi etiā tāgit quō christus vtrūq gladiū exercuit:& quō est vna iurisdictio primaria a qua ois alia.Et quō pncipes nō catholici licite iurisdictione vti nō pñt. Et quō facta donatio eccl'ie p imperatorē reuocari nō pōt.Et quō primo p se deꝰ creaturas regit.Et a quo tpe p alios.Et q primo deo invicariatu successerūt.Et quō christus inquantū hō rex terrenꝰ fuit.

Decimusquartꝰ:q ois creatura p papā valeat iudicari

Decimusquintꝰ:q nullus in terris pōt appellare a papa nisi ad eum male informatum.

Decimussextus:q ecclesia errare non potest.

Decimusseptimꝰ:q plus pōt papa in ijs solꝰ q̄ nō sunt cōtra articulos fidei & sacramenta: q̄ tota alia ecclesia.

Decimusoctauꝰ:q papa a deo recipit imediate ptātē.

Decimusnonus:q ecclesia non potest esse nulla: etiam multipler ibi ratio assignatur.

Vigesimus: q vacāte papatu nullus succedit pape in iurisdictione.

Vigesimusprimus:q papa trāsfert imperiū: cōfirmat electum in imperatorē:inungit & coronat & deponit.

Vigesimussecūdus:q imperator non pōt synodū congregare:nec papam nec clericos iudicare.

Vigesimustertius nullus extra ecclesiam saluatur.

Vigesimusquartus:q qui non habet papam prō capite:nec christum habet.

Vigesimusquintus: q nullus excusatur aliqua causa discedens ab obedientia pape.

Vigesimussextus : q semp presumere debemus p sententijs prelatorum maxime pape.

Vigesimusseptimus:q in dubio sunt seruāde.

Vigesimusoctauus:q nō excusatur aliquis discedens ab obedientia pape propter multitudinem.

Vigesimusnonus:q vnū est consistoriū christi & pape.

Trigesimus: q bauarus schismaticus habuit dñm papam Jo.prō vero papa.

Trigesimusprimꝰ: q vbicūq est papa:ibi est eccl'ia romana.vbi etiā dicitur/q limina apl̄oꝝ sunt vbi est papa.

Trigesimussecūdus:q papa non cogit stare rome.Et ibi dicitur q sedes papalis non pōt mutari a roma.

Trigesimustertius:q papa non tenetur se purgare de necessitate de aliqua infamia.

Trigesimusquartus:q papa etiā si iniustitiā faciat vel grauet quēq̄:q nullū habet iudicem super se:nec tenet eligere arbitros cū aliquo:nec potest dare potestatē imperatori deponendi eum. Ibi etiam dicitur q̄d erit in facto hereſis si fuerit incorrigibilis.

Trigesimusquintus:q nullam causam tenetur a se revocare ramq̄ suspectus.

Trigesimussextus ar.lōge diffusus:q antea fuit ecclesia q̄ imperium.Et ibi probat quō incepit eccl'ia in adā primo hoie:deinde in eua formata ex adā. Ibi dicit etiā quare eua creata de costa & nō de terra.Et quō papa est vicarius primi & secūdi adā.Et quō fuit deinde ecclesia in abel primo iusto:Et quō abel repsentet christū.Et quō abel fuit virgo sacerdos & martyr.Et quō fuit ecclesia in filijs seth iustis.Et quo tpe inceperūt sacramenta ecclesie.Et quō arca noe ecclesiam prefigurat.Et quō hoies sunt in arca. Et quō per noe significet christus. Et que fuit causa inebriatiōis noe. Et quare pauci boni sint in ecclesia.Et q melior est castitas nuptijs.Et quō fuit ecclesia iustoꝝ ante imperatores.Et q abraā christū repsentet.Et quō melchisedech fuit plusq̄ homo.Et primꝰ rex iustus : & q̄ typū tenuit saluatoris.Et q ante regnū eius/nō fuit regnum legitimū.Et quō nēroth fuit tyrānus nō verus rex.Et q̄d est tyrānus.Et quō nēroth fuit transgressor legis nature.Et quō reges gentiū & chananeorū veniētes post nēroth exceptis regibus descēdentibus ab abraā/fuerūt vsurpatores regnorū. Et iusti reges ab abraam processerunt.Et veri dicūtur hebrei.Et quō Saul fuit primꝰ rex iuste electus.Et quō post Saul oēs reges fuerūt vncti a sacerdotibus vsq̄ ad christū.

Trigesimusseptimus ar.hic cōtinetur diffuse probatū quō ecclesia non sit ab imperio:sed imperiū ab ecclesia: vbi etiā continetur quō regalis potestas sit per sacerdotalem ordinata.Et quō sacerdotalis sit prior.Et quō ecclesia habet vtrūq gladiū.Et quō sacerdotes veteris testamēti tēporali gladio vtebant.Et q nō fuit verus imperator ante christū.Et quare permisit deꝰ q essent imperia vsurpata.Et q regnū francie oia regna precellit.Et q papa nedū potestatē habet sup fideles:sed etiā infideles.Et q iuste dat indulgētias illis q̄ vadunt ad occupādum & defendēdum terrā sanctā.Et quō ecclesia habet imperiū:nedum in occidente:sed etiā in oriente.Et quō papa potest p̄cedere contra infideles qui tenēt terras quas nūq̄ christiani habuerūt. Et quō intelligat illud. Nihil ad nos de his qui foris sunt . Et quō post aduentum christi/ois potestas & iurisdictio translata sit ab infidelibus ad fideles. Et quō regnum & principatū oīm

Universidad de Deusto Biblioteca

fidelium cõmisit christus Petro ꝛ successoribus. Et quõ infideles qui dominiũ ecclesie recognoscunt: sunt ab ecclesia tolerandi. Et quõ summa ꝛ excellens maioritas ꝛ potestas ꝛ authoritas in oĩbus: ꝛ pre omnibus: ꝛ super oĩa data est Petro in hoc mũdo: qd̃ multis rationibus ꝛ iuribus probatur. Et quõ est multiplex maioritas. Et quõ imperator ꝛ q̃libet princeps nedũ pape: sed etiã in oĩbus spiritualib⁹ epis est subiectus. Et sicut est hereticũ ponere duo principia: sic ponere duos christi vicarios generales. Et ꝙ sicut Romanorũ iurisdictio fuit vsurpata in imperio: sic imperatorũ electio. Quare de⁹ permisit Romanis imperiũ. Casus in quibus se ecclesia de tẽporalib⁹ intromittit. Respõsio ad illud ꝙ iurisdictiones sunt distincte: ꝛ ꝙ papa nõ habet tẽporalẽ potestatẽ. Expositio ad illud / Regnũ meũ non est de hoc mundo. Qr christus fuit rex etiã temporalis: ꝛ vicarius suus papa debet esse. Qr papa est deus quodammodo in terra. Qr sit heresis quasi negare papã vtrãq₃ potestatẽ habere. Quare filius dei ꝛ ecclesia soluit tributũ. De processu nefando Bauari cõtra papã Joan. facto de cõsensu populi ꝛ cleri Romani. Et quot rationib⁹ nõ tenuit. Quõ potestas pendet ab authoritate: nõ ecõtra. Quõ moraliter exponat̃ illud Luc. x. Ecce dedi vobis potestatẽ calcandi ꝛc. Quõ exponãtur verba Hiere. j. c. ꝛ ex̃ de ma. ꝛ obedi. c. solite. Ecce cõstitui te ꝛc. Responsio ad illud / ꝙ a populo Romano vires sumpsit. Quõ qui primatũ ecclesie denegat Romane: ꝛ ponit duas ecclesias: hereticus est. Quõ qui aliter sentit de iurisdictione ꝛ potestate pape ꝛ ecclesie Romane / q̃ ipse cũ sua cõmuni ecclesia sentit: nõ est catholicus iudicãdus. Quõ q̃ fauet sciẽter rebellib⁹ ecclesie: impugnator est ecc̃ie ꝛ rebellis.

¶ Trigesimusoctauus ar. ꝙ q̃ cũ papa nõ est: ꝯtra eũ est.

¶ Trigesimusnonus ar. ꝙ imperator catholicus fili⁹ est ecclesie ꝛ aduocatus ꝛ defensor. Ubi cõtinetur quõ Bauarus papã Jo. deposuit. ꝛ fratrem Petrũ de coruaria apostatã in sedem Petri Rome intrusit. Et quõ cardinales creauit ꝛ epõs per diuersa loca. Et quõ tãdem ad obedientiã dñi pape Joã. rediit Auinione dictus frater Petrus: ꝛ suo papatui de facto renuntiauit.

¶ Quadragesimus ꝛ vltimus de hac materia ar. est precedẽtes articulos. xxxix. tenere ꝛ predicare ꝛ defendere ꝛ nõ cauillari ꝛ malignari in eis. Ibi multis rõnib⁹ euidẽtissimis cõprobatur vnũ esse monarcham habentem vtrũq₃ gladiũ: vel vtrãq₃ potestatem in vna politia christiana. Ibi d̃r ꝙ in q̃libet politia vna ꝛ felici sex sunt necessaria. Et ꝙ vera ꝛ perfecta virtus apud infideles nõ põt esse. Et quare reges catholici inunguntur: sc₃ vt virtuose regãt. Et ꝙ regnũ quodcũq₃ meli⁹ regitur p vnũ q̃ per multos. Et ꝙ sicut in celis vnus omnib⁹ presidet: sic debet esse in terris. Et ꝙ post christũ aliquẽ oportuit remanere successorẽ ꝛ successores. Et quõ christus fuit dñs etiã temporalis. De errore Ualdensium qui dicũt ecclesiã ꝛ clericos nõ posse habere bona tẽporalia: ꝛ nõ fuisse veram ecclesiã a tempore Syluestri. Quõ diuitie sunt occasio cupiditatis ꝛ auaritie: s₃ formaliter nõ sunt male. In argumentũ superioritatis dñi pape inducunt̃ exẽpla ethnicorũ regum ꝛ imperatorũ. De tribus imperatorib⁹ deuotis ecc̃ie: ꝛ aliis trib⁹ persecutorib⁹ eius. Qr imperator nedũ coronã: sed etiã ensem recipit ab ecclesia. Quõ papa in tẽporalib⁹ vtit̃ imperatore sicut instrumẽto. Quõ ex sola electione concordi ante cõfirmationem a papa imperator administrat.

¶ Quadragesimusprimus. A tp̃e Constãtini vsq₃ ad tp̃s trãslationis imperii in germanos / eligebant̃ imperatores antiquo more / siue a pp̃lo: siue a senatu: siue ab exercitu. Et durauit annis q̃ngẽtis. Quõ in trãslatione imperii diuersificat⁹ est modus imperatorẽ assumẽdi: q₂ p̃mo p electionẽ: extunc p successionẽ vsq₃ ad octauã Caroli generationẽ: qua deficiẽte: primo Hugo dux Aurelian. regnũ Frãcie ꝛ imperii vsurpauit. De quo Hugone ꝛ non de Carolo magno descẽdũt oẽs reges Frãcie vsq₃ nũc. Quõ Romani absciderũt linguã ꝛ oculos eruerũt pape Leoni: ꝛ postea quõ ei fuerũt diuinit⁹ restituti. Quõ papa Jo. vir lubricus monitus a p̃mo Othone ꝛ cardinalib⁹ ꝛ correct⁹ ꝛ in sua malitia perdurãs coactus fuit renũtiare. Quõ viuẽte papa Leone. ix. Romani in cõtẽptũ ecclesie aliũ papã Benedictũ vocatũ de facto elegerũt. Quõ postmodũ p puisionẽ ecc̃ie fuerũt creati aliq̃ imperatores absq₃ alia electiõe. Quõ Romani papam Jo. xi. in castrũ sancti ãgeli detruserũt: ꝛ postmodũ ip̃m in exiliũ miserũt. Quõ Crescẽtius cõsul roman⁹ fugato papa Grego. v. fecit papã quẽdã grecũ ep̃m Placẽtinũ noĩe Joannẽ quẽ Otho terti⁹ impator cũ Crescẽtio mẽbris debilitauit. ꝛ Gregoriũ restituit. Quõ viuẽte papa Gregorio dicto. v. aduocatis ꝛ req̃sitis p̃ncipibus Alemãnie instituti sunt p papã istũ Greg. de ꝯsensu p̃ncipũ electores q̃ hodie sunt impatoris: ꝛ ibi numerant̃. Causa q̃re oẽs electores sunt de germania: q₂ ipi liberauerũt ecclesiã de seruitute Lõgobardorũ ꝛ impiorũ Romanorũ. Et q₂ deuoti ad sanctũ Petrũ. Et q₂ tũc erat Grego. v. papa. q̃ erat natione teutonicus. Et q₂ aliis robustiores. Quõ papa deponit impatores ꝛ reges. Quõ intelligat̃: Reddite q̃ sunt Cesaris cesari. Et quõ dignũ est ꝙ Cesar recipiat tributũ. Quõ nõ iure nature est dñiũ. Quõ regnũ ꝛ dñiũ primũ ortũ habuit a malis: ꝛ a quo primũ ante diluuiũ: ꝛ post diluuiũ. Quare deus permisit dominiũ malorum. Quõ omne dominiũ a deo bonũ ꝛ maliũ licet al̃r esse videatur. quod triplici ratione pbatur.

¶ Quadragesimussecũdus. Quare p̃ncipat⁹ Roman⁹ a deo spãliter sit puisus. pter triplicẽ virtutẽ q̃ erat in eis p̃cipue. Et de hoc ibi multa ponunt̃ exẽpla de triplici eorũ ṽtute. Que erat: sincerus amor p patria: traditio legũ sanctissima: morũ beneuolẽtia. Ibi optima exẽpla cõsulũ Romanorũ cõtra auaritiã. Et de paupertate eorũ vt rẽpublicã ditarẽt. Nec volebant p̃fici nisi reipublice possent pdesse. Nec patiebant̃ filios prefici anteq̃ pollerẽt virtutib⁹. Nec prefici sectãtes auaritiã. Et quõ aurũ respuebãt. Et quõ sibi nõ parcebãt p republica. De duob⁹ preceptis Platonis volẽtibus pdesse reipublice. Quõ etiã filiis nõ parcebãt pter iustitiã: nec filii parẽtibus. Quõ pter virtutes Romani diuina puidẽtia habuerũt mũdi dominiũ. De opportunis legibus Romanorũ. Et quõ que faciebãt seruabãt. Quõ nihil putabãt vtile nisi iustũ. Quõ seruabãt iustitiã hostibus: ꝛ eorũ mortes vitabãt ꝛ flebãt. De eorũ morũ beneuolẽtia ꝛ honestate ꝛ amicitia. De liberalitate Romanorũ maxime Titi. De cõfederatiõe Judeorũ cũ Romanis pter morũ eorũ strenuitatẽ. Quõ Romani in istis vltimis tẽporib⁹ in virtutib⁹ defecerũt: ꝛ pre ceteris nationib⁹ sunt vitiis inuoluti. Et quare de⁹ adhuc p̃mittit esse imperiũ apud eos.

¶ Quadragesimustertius. De q̃tuor monarchiis orbis: ꝛ q̃ fuit p̃ma. Et de regno celi ꝛ christi: cui papa succedit. Quõ Cõstãtinus renũtiauit monarchie ꝛ cessit Syluestro imperiũ occidẽtis: ꝛ recepit ab eo imperiũ orientis. Quõ ante christi aduẽtũ impatores imperiũ tenuerũt. Qr nõ põt reuocari donatio Constãtini ecc̃ie. De triplici intellectu illius verbi / Regnũ meũ nõ est de hoc mundo. Qr nõ debet administrare elect⁹ in imperatorẽ ante confirmationem pape.

¶ Quadragesimusquart⁹. Qr potestas papalis dignissima est ꝛ vtilissima oĩm potestatũ: q₂ mista. Qr gen⁹ clericorũ mistũ est. Et sciẽtia canonica mista ex theologia ꝛ legib⁹. De triplici genere hoĩm laicorũ clericorũ religiosorũ. Et quõ cõcordat cũ triplici sciẽtia: theologica / canonica / ꝛ ciuili. De iis q̃ no. Inno. ꝛ Ostiẽ. de iudi. nouit. ꝛ de fo. cõpe. licet. de materia pape. Qr specialis est cõiunctio inter papã ꝛ imperatorẽ. Quõ de⁹ vsq₃ ad Noe p se rexit mũdũ: ꝛ ab eo vsq₃ ad christũ rexit p p̃riarchas / iudices / ꝛ reges / ꝛ sacerdotes. Qr olim clerici de facto iudicabant̃ p laicos. Differẽtia inter canones ꝛ leges imperiales ꝛ alias cõstitutiones ꝛ consuetudines laicorũ. Quis exemit clericos a iurisdictione imperatorum.

¶ Quadragesimusquintus ar. Casus in q̃bus solus papa dispensat. xl. Maiores cause sunt ad sedem apostolicam deferende. Et computantur. lxv.

¶ Quadragesimussextus. Casus in q̃bus non põt papa dispensare. Qr papa maior est Paulo authoritate. Põt papa ex maxima causa dispensare ꝙ monachus habeat propriũ: ꝛ ꝙ cõtrahat. qd̃ sufficiẽter ꝛ multipliciter pbat̃ ꝛ respondet̃ ad cõtra. Qr abdicatio proprietatis: ꝛ custodia castitatis / nõ sunt de substantia monachat⁹ nisi p ecclesiã. Qr anachorite multi viri p̃fecti propriũ habuerũt: ꝛ testamentũ fecerunt. Qr p̃fecti in ecclesia primitiua: ꝛ ap̃li aliqua tp̃alia cõiter habuerũt: licet nõ cõmiscerent̃ eis post apostolatũ. Qr sunt monachi q̃ non subsunt de iure abbati. Qr dispẽsatio facta sine causa rõnabili non excusat quantũ ad deũ. Si sine causa dispensetur vt monachus contrahat: ipse nõ debet petere debitũ: sed vxor sine consciẽtia põt. Qr papa nõ potest accusari: nec condẽnari: quicquid agat nisi in heresi. Qr in oĩbus potest dispensare papa que non sunt contra fidẽ. ꝛ vbi non nutritur peccatũ: nec est periculum animarum.

¶ Quadragesimusseptimus. De officio ꝛ potestate legatorũ: in q̃bus possunt dispensare: ꝛ in quibus non.

¶ Quadragesimusoctauus. de irregularitate q̃d sit: ꝛ in q̃bus casib⁹ cõtrahat̃. ꝛ de eius multiplici specie. Casus in q̃bus post peractã p̃niam impedit̃ executio ordinis: ꝛ inducũt irregularitatẽ. Qñ occasiõe homicidii cõtrahit̃ irregularitas. Quãdo ꝛ per quẽ possit circa irregularitatẽ homicidii dispensare. Iterũ de multiplici specie irregularium. Quomodo demones obsident animas. De infamia quid est: ꝛ quomodo irrogetur.

¶ Quadragesimusnonus articulus. Qui sint infames: ꝛ de multiplici infamie specie.

¶ Quinquagesimus ar. de potẽtia ꝛ iurisdictiõe ep̃orũ: ꝛ per consequẽs patriarcharũ archiep̃orũ ꝛ primatũ: qui includũtur in ordine ep̃ali: ꝛ in quibus casibus possunt dispẽsare: ꝛ sunt bene centũ ꝛ. xxx. Priuilegia ep̃orũ. Casus in q̃bus prohibentur ep̃i dispensare. Que regula est tenenda super dispensatione episcoporũ.

¶ Quinquagesimusprimus. Redit⁹ ad potentiã papalẽ. Et quõ in christo hoĩe nõ solũ inquantũ deo fuit dignitas ꝛ potestas regalis ꝛ sacerdotalis. Et quõ est caput etiã inquantũ hõ: nõ solũ hoĩm: sed angelorũ. Et sup hoc multe authoritates ꝛ originalia. Quid distat inter pontificẽ ꝛ sacerdotẽ. Et quare papa summ⁹ põtifex vocat̃. Quõ christus cõmunicauit hoĩb⁹ potentiã ꝛ quã. De triplici gubernatiõe sui rõnabiliũ ꝛ irrationabiliũ. Quare christus cõmunicauit hoĩbus potentiã suã. De triplici christi potentia / sacerdotali / regali / ꝛ miraculosa: quã hoĩbus cõmunicauit. Et quõ cõmunicatur hec potẽtia: ꝛ q̃bus. quõ malis detur etiã potestas miracula faciẽdi. De duplici scientia: ꝛ duplici sacerdotio: ꝛ de triplici.

¶ Quinquagesimussecũdus. De duplici regia potestate spũali ꝛ tp̃ali. Quõ in tp̃e nature ꝛ in tp̃e legis date sacerdotes erãt reges ꝛ duces ꝛ iudices. Quõ beato Petro fuit data p̃ncipaliter ptãs regia. Et quõ prelati ecclesiarũ dicunt̃ reges. Quõ summ⁹ põtifex est rex regũ tã seculariũ q̃ spũaliũ. Quare cõiter p̃lati ecclesiarũ nõ vocẽtur reges: Et quõ vocent̃. Qr proprie loquẽdo potestas principũ spũaliũ ꝛ seculariũ d₃ distingui: vt vna dicat̃ regalis: ꝛ alia sacerdotalis: quũ regalis vere cõueniat prelatis ecclesie: sed ꝙ vna dicat̃ spũalis: alia secularis. Qr q̃ntupliciter coniũgitur hõ deo ministerio sacerdotali.

¶ Quinquagesimustertius. De actibus q̃ ad regiã pertinent potestatẽ. Quales debeãt esse reges. Qr in regib⁹ sciẽtia requirat̃. Actus q̃ pertinẽt prelatis ecclesie: q̃ etiã dicũtur reges. Duplex angelis potestas cõuenit. Qr prelati dicãtur angeli. Quõ connexio duplicis potestatis / sacerdotalis ꝛ regalis / initiũ habuit in veteri testamento. Qr claues nõ erãt in sacerdotio regali. De prioritate harũ duarũ potestatũ / sacerdotalis ꝛ regalis. Qr Moyses fuit sacerdos ꝛ mediator: ꝛ tenuit typum christi. Qr ptãs regia spũalis superior ꝛ dignior est q̃ sacerdotalis.

¶ Quinquagesimusquart⁹. De gradib⁹ ꝛ inequalitate vtriusq₃ ptãtis: ꝛ diuersis psonis eas habentibus. Quõ apud gẽtiles erãt gradus: ꝛ in testamẽto veteri ꝛ nouo. Quõ sunt gradus tam in regia potestate tp̃ali q̃ spũali. Quõ oportet ponere vnũ summũ caput: cui oẽs alii obediãt: ꝛ q̃ habeat plenitudinẽ potestatis. De excellẽtia papali. Et q̃bus noĩbus nominet̃ papa. De q̃tuor cõditionib⁹ ecclesie q̃ pape cõueniũt. Quare dicat̃ ecclesia vna catholica sancta ꝛ ap̃lica. Qr dupliciter d̃r ecclesia vniuersalis multiplici ratione pbat̃. Qr optimũ est regnũ qd̃ sit per vnũ. Et ꝙ in multitudine humana vt optime regatur: oportet esse vnum summũ rectorem.

¶ Quinquagesimusquintus. Priuilegia singularia Petro ꝛ p ꝯñs eius successorib⁹ cõcessa. Multis originalibus pbatur quõ intelligant̃ illa ṽba: Tu es Petr⁹. vsq₃ in fine ibi / in celis. Quare vocet̃ Petrus: ꝛ Simõ: ꝛ fili⁹ ioanna: ꝛ cephas. Cuius ap̃li christus pri⁹ lauit pedes. Et de intellectu verborũ: Simõ ecce sathanas. ꝛ cetera q̃ sequunt̃. Quare solus Petr⁹ eduxit gladiũ ꝛ pcussit. Quare p̃mo christus resurgens apparuit Petro inter ap̃los. Quare soluit tributũ p christo ꝛ se. Quare solus Petr⁹ interrogauit: Si peccauerit in me frater me⁹ ꝛc. Quare requirit̃ a christo an amet eũ. Quid est oues pascere. Et q̃d intelligat̃: Pasce oues meas. Quõ intelligat̃ illud: Significãs qua morte clarificatur⁹ esset deũ. Et illud: Cõuersus Petr⁹ vidit illũ discipulũ. Et illud: Non cãtabit hodie gallus ꝛc. Et illud ꝙ Petr⁹ misit se in mare ꝛ venit ad Jesum. Et illud: Si tu es: iube me venire ad te. De solitudine aliq̃n appetẽda. De tribulatione ecclesie. Et sc̃do aduẽtu dñi. De Matthia substituto Jude proditori. Item de prerogatiuis Petri ꝛ primatu ipsius etiam per Constantinũ approbato.

¶ Quinquagesimussextus. De differẽtia ꝛ cõuenientia duplicis ptãtis: regie sc₃ spũalis ꝛ secularis. Et quõ cõparant̃ adinuicẽ s̃m tẽpus / prioritatẽ / ꝛ dignitatẽ / ꝛ causalitatẽ. Cõparatio potestatũ s̃m continẽtiã. Multiplex probatio ꝙ spũalis ptãs sit dignior ꝛ superior tp̃ali. Qr spũalis ptãs p̃habeat tp̃alẽ. Spũalis ptãs ad tẽporalia dupliciter se extendit. Qr tp̃alis ptãs instituat̃ ꝛ iudicet̃ p spũalẽ. Quicũq₃ sunt sub tp̃ali ptãte: sunt ꝛ sub spũali. Et tp̃alia q̃ subsunt potestati tẽporali: subsunt ꝛ spũali. Quõ conferũt beneficia dñi tẽporales. Qr licet q̃ habet potestatẽ spũalẽ / prehabeat etiã in illa tp̃alẽ: nõ tñ est superfluũ esse in ecclesia principẽ tp̃alẽ / temporalẽ tm̃ potentiã habẽtem. Qr licet ptãs spũalis prehabeat tp̃alẽ: nõ tamẽ d₃ exercere immediate / loquendo regulariter / cã. In q̃b⁹ casib⁹ se potestas spũalis de tẽporalib⁹ intromittit. Qr summus põtifex nõ solũ iure diuino: sed etiã humano h₃ ptãtẽ tp̃alẽ. Quid operet̃ hoc ius ꝛ donatio Constãtini. Qr reges suo modo spũales debẽt esse. Et q̃re vngunt̃ in brachio reges: ꝛ pontifices in vertice.

¶ Quinq̃gesimusseptim⁹. Que sunt necessaria i regib⁹ ad bene regẽdũ. Que pericula pueniũt p malo regimine. De forma iuramenti qua iurat imperator pape.

¶ Quinquagesimusoctauus. In q̃bus differt potentia pape a potentia christi. Quomõ ꝛ qualiter papa habet plenitudinem potestatis.

¶ Quinquagesimusnon⁹. Obiectio p̃ma ꝙ regalis ꝛ secularis ptãs nõ sit necessaria i ecc̃ia. Solutio. Obiectio sc̃da ꝙ ptãs spũalis nõ sit superior tp̃ali: ꝛ ꝙ eã nõ instituat ꝛ nõ diiudicet. Solutio. Obiectio tertia ꝙ ptãs spiritualis subiiciat̃ tp̃ali. Solutio ꝛ distinctio. Obiectio q̃rta ꝙ spũalis ptãs nõ prehabeat tp̃alẽ. Solutio. Obiectio q̃nta ꝙ papa nõ instituat ptãtẽ tp̃alẽ. Solutio. Obiectio sexta ꝯtra id qd̃ dictũ est / ꝙ ptãs spũalis respectu tp̃alis se h₃ in rõne cause efficientis ꝛ finalis. Solutio.

Universidad de Deusto Biblioteca

Obiectio septima ꝙ Petrus nō habuit iura terreni im
perij:Et ꝙ reges non ꝑsunt regno terreno. Solutio. Du
pliciter dr̄ regimen terrenū. Obiectio octaua ꝙ ecclesia
nō potuit habere tpalē potestatē ex concessione Cōstāti
ni. Solutio. Et q̄druplex distinctio sup regno ⁊ regnan
tibꝰ. Quō Cōstātinus iure humano iuste habuit impe
riū:⁊ isto iure cōcessit Syluestro. Obiectio nona ꝙ ha
bētes iurisdictionē spūalē:non pn̄t tpalia possidere. So
lutio multiplex circa illud/Nolite possidere aurum ⁊c.
Obiectio.x.ꝙ Petrꝰ nō sit caput oīm fideliū. Solutio.
Q alij.apostoli non habuerūt parem potestatem cum
Petro. Undecima dubitatio ⁊ obiectio ꝙ papa non ha
beat plenitudinem potestatis. Solutio.
¶ Sexagesimus ar. Expositio extrauagātis dn̄i Bonifa
cij q̄ incipit:Unā sanctā ecclesiā/determinantis ad papā
vtrūq; gladium pertinere.
¶ Sexagesimusprimꝰ. Tractatꝰ specialis de eccl'ia. Quō
ecclesia vocat' domꝰ/ciuitas/regnū. Multiplex ⁊ vtilis
expositio illoꝝ verboꝝ:Eiecit ementes ⁊ vēdentes de
templo dn̄s. Et de spelunca latronū maxime cōtra simo
niacos. De multiplici domo. Quomodo vocat' domus
ecclesia. Q ecclesia dicitur ciuitas.
¶ Sexagesimussecūdus. Q eccl'ia dr̄ regnū magis ꝓpe
q̄ domꝰ vel ciuitas. Quot modis accipiat' regnū. Quō
differt regnū dei/a regno mundi ⁊ diaboli. Per q̄s figu
ratū vtrūq; regnū ⁊ ecclesia:scʒ iustoꝝ ⁊ iniquoꝝ. De re
gno q̄druplici gl'ioso. De.x.cōditionibꝰ q̄ regnū efficiūt
gloriosum. Q meliꝰ est regi per vnū q̄ ꝑ plures. Q ma
gis expedit regimē iniustū esse multoꝝ q̄ vniꝰ. Que ma
la faciūt tyrāni. Q nō sit cōpetēs regis premiū honor ⁊
mundana gloria ꝯ ambitiosos. Q regnū excellens erit
p̄miandū si bn̄ rexit. Q tyrāni parū durāt. Boni reges
etiā tpaliter abūdāt. Qd sit regis boni officiū. Reuersio
ad.x.ↄditiones gl'iosi regni tpalis:scʒ ꝙ recte sit istitutū.
ꝙ sit antiquū. ꝙ sit ordinatū. ꝙ sit vnicū. ꝙ sit iustū. ꝙ sit
magnū. ꝙ sit abūdans. ꝙ sit forte. ꝙ sit pacificū. ꝙ sit du
rabile. Quō he cōditiones.x.coueniāt regno ecclesie.
¶ Sexagesimustertius. Quō regnū ecclesie est vnū. De
multiplici vnitate. Triplex modus vnitatis ſm ꝙ eccl'ia
dr̄ vna. Quare dicat' baptisma vnū. Quare dicat' eccl'ia
vna:quū.vij.in Apocalypsi a Joanne describant'. De tri
plici diuersitate in ecclesia. Quare regnū ecclesie dr̄ ca
tholicū.i.vniuersale ⁊ eccl'ia vniuersalis. Quō eccl'ia dr̄
copiosa. Q regnū ecclesie est sanctum:⁊ quō. Quid est
sanctitas. De duplici immūditia. Sanctū dr̄ tripliciter.
De duplici cultu dei. Que pertinēt ad verū dei cultū. De
multiplici sacrificio. Quare dr̄ regnū ecclesie iustū ⁊ bo
nū. Q regnū ecclesie dr̄ apostolicū. Et ecclesia dr̄ apl'ica
Et quare. Quare magis dicat' ecclesia apl'ica q̄ ꝓpheti
ca. Quare ecclesia nō dr̄ christiana a christo. Q ecclesie
regnū recte sit institutum. Figure duodecim apl'oꝝ per
numerū duodenarium. Q regnū ecclesie sit firmū. Q
ecclesia potissimū ⁊ precipue fundata est super petram.
Q regnū ecclesie habuit triplicem statum.
¶ Sexagesimusquartꝰ ar. Quō dicat' christus caput ec
clesie. Quō ecclesia antiquoꝝ patrū ⁊ ista vna est:etiā ca
put semꝑ christus. Qn̄ habuit initiū regnū eccl'ie ⁊ eccle
sia. Quō incepit regnū terrenū a Nemroth ꝑ tyrannidē
⁊ cōtinuauit in fidelibꝰ vsq; ad christū. Q pimus rex ca
tholicus fuit Melchisedech. Q primꝰ rex fidelis fuit sa
cerdos. Q post exitū filioꝝ israel de egypto sacerdotes
rexerūt ppl'm. Quō sacerdotes tūc habebāt iurisdictio
nē tpalē. Q clerici pn̄t habere iurisdictionē tpalē ⁊ do
miniū. Iterū ꝙ ecclesia ante christū ⁊ post christū vna.
¶ Sexagesimusquintus. Tractatꝰ specialis de schismati
cis cōtra vnā sanctā catholicā ecclesiā se erigētibus ⁊ di
uidētibus. Q schismatici imprimunt in sacramētis cha
racterē:si formā ecclesie seruāt. De multiplici charactere
De conditionibꝰ ⁊ malis schismaticoꝝ. De impio Baua
ro schismatico deponēte papā Jo.xxij. ⁊ substituēte sibi
fratrē Petrū de corraria. Multa originalia ⁊ authori
tates ⁊ rōnes cōtra schismaticos ⁊ eoꝝ sacrificia. De tri
bus gradibꝰ innocētie. Probatio ꝑ multa originalia/ꝙ
non est a malis facienda separatio corporalis:Et ꝙ pec
catū alienum non nocet alteri non consentienti.
¶ Sexagesimussextus ar. cōtra illos q̄ vocāt ecclesiā me
retricē. Laus multiplex eccl'ie sctē dei:Et de multiplicibꝰ
figuris per quas ꝓprie figuratur:Et de eius multiplici
nomine ⁊ vocabulo glorioso ⁊ laude eius. De multiplici
eius cingulo. De multiplici genere ⁊ specie peccatorum
membroꝝ ecclesie corruptorum.
¶ Sexagesimusseptimꝰ ar. exhortatio ꝯ mūdū. De refor
matione ordinis bti Frācisci. De diuisiōe eccl'ie:Et dua
bus ecclesijs. Quid est hypocrisis. Exhortatio ad eccle
siā ꝙ ad spōsum redeat in sctā vita. Pulchra lamētatio
christi spōsi ꝯ spōsam ecclesiā deuiātē:Et de eccl'ie reno
uatione ⁊ reductione ⁊ pristina sanctitate. Et quō redibit
ꝑ virtutes ꝯrias vitijs q̄bꝰ in suis mēbris remanet inuo
luta. De auaritia eccl'ie i mēbris. Quō orietales ⁊ aphri
cani greci ⁊ armeni/⁊ q̄tuor sedes pr̄iarchales:⁊ multi
in occidēte a vero cultu eccl'ie ⁊ obediētia recesserūt ꝓ
pter auaritiā ⁊ superbiā maxime ecclesie prelatoꝝ. Quō
in fine ad sanctā redibit ecclesia pauꝑtatē ⁊ humilitatē.
Quō contra antichristū diuitē ⁊ superbū potissimū pu
gnabūt veri fratres minores humiles ⁊ pauperes. Pul
chra ⁊ vtilia circa contēplationem dei ⁊ patrie.
¶ Sexagesimusoctauus. Quare schismatici recedūt ab
ecclesia:⁊ maxime tp̄e dn̄i pape Jo.xxij. Q non debemꝰ
iudicare papā:nec publice nec priuatim. Cōtra ecclesiā
diuidētes ⁊ se ab eccl'ia separātes. Q eccl'ia nō hʒ par
tem. Et ꝙ impingūt in articulū illū:Et vnā sanctā eccle
siā catholicā/q̄ dicūt se de pte eccl'ie. Quare ecclesia hʒ
tribulationes. Multiplex ꝓbat' exhortatio ꝙ q̄uis ma
li sint p̄lati:nō sit ab vnitate eccl'ie recedendū. De q̄bus
dā heresibꝰ Marsilij Paduani cōdēnati a dn̄o Jo.pa
pa.xxij. Bauaro schismatico adherēti. Undecim rōnes
ꝙ papa nō pōt ab impatore iudicari:ꝯ dicebat Marsiliꝰ
Rn̄sio quō Pilatus christū cōdēnauit. Q p̄sbyteri non
habēt tantā potestatē:quantā epi nedū quantā papa cō
tra Marsiliū ꝯ asserētē. Q q̄druplex est maioritas. Q
ꝑsona.v.modis preest ꝑsone. Q prelatio ↄsistit in tribꝰ.
Q impator nō succedit pape vacāte eccl'ia:cuiꝰ ꝯriū di
xit Marsiliꝰ. Q eccl'ia ⁊ clerici pn̄t hr̄e ꝓpriū/ꝯ Mar
siliū. Q post christū ascēdētē semꝑ remanet i terra eiꝰ vi
cariꝰ gn̄alis papa/ꝯ Marsiliū. Quare i isto tp̄e crescāt
hereses i eccl'ia. Q eccl'ia in tribulatiōibꝰ vixit ⁊ creuit.
¶ Sexagesimusnonus. Quare p̄latoꝝ snie nō seruātur.
Peccāt mortaliter p̄lati in mortali cōstituti publica offi
cia exercētes. Q vera correctio est ꝑ vitā:nō ꝑ verba. De
cura triplici prelatorū. Q ppl's tripliciter est pascēdus.
Excōicatio cōtra malos prelatos q̄ se pascunt ⁊ non po
pulū. Quō accedendū sit ad cōmunionē. Quid signifi
cant.v.sacerdotalia indumēta. Quid est supererogare:
Et quot modis supererogat'. De.vij.operibus misericor
die que debēt facere prelati circa subditos spūaliter.
¶ Septuagesimꝰ. Quid est cura. Ad quē ptinet curā cō
mittere. Quot modis accipiat' cura. Contra malos pre
latos multa pulchra. Non recedendū ab ecclesia ꝓpter
malos prelatos. Multipliciter ecclesia cōmendatur.

Secūda pars prin
cipalis operis de plāctu ecclesie.

¶ Primus articulus. Expositio q̄rti.c.
Threnoꝝ summaria. Quare est angusta
via q̄ ducit ad vitā:⁊ lata q̄ ducit ad mor
tē. De duplici stercore. Expositio multiplicis interpreta
tionis ꝟbi/nazarei. De multiplici igne malo ⁊ bono.
¶ Secūdus ar. expositio orōnis Hiere. Recordare dn̄e
q̄d acciderit nob̄ ⁊c. De multiplici redēptiōe. De abomi
nabili pctō ꝯ naturā. Et de eiꝰ punitiōe ⁊ multiplici spe

cie. Quid ē verū gaudiū ⁊ falsum. Quid ē luctꝰ. De du
plici corona sctōꝝ. Qui sunt vulpes:⁊ de natura eorū.
¶ Tertiꝰ ar. quō est eccl'ia renouāda. De multiplici ma
cula. De bona ⁊ maledicta die.
¶ Quartꝰ ar. tractatꝰ spālis sup q̄tuor.c.lib.threñ.⁊ ora
tione Hiere. Expositꝰ historice licet raro. Allegorice ꝑ
eccl'ia. Tropologice ꝑ aīa. Aliq̄d ꝑ eterna pr̄ia.⁊ sic ana
gogice. Multiplex differētia lamētationū ⁊ lachryma
rū. De mala ⁊ bona solitudine. De multiplici angustia.
Q pedes multipl'r accipiunt'. De multiplici pane. De
q̄litate triū ꝑsonarum. Que sunt ossa. De q̄busdā vitijs
sacerdotum. Quid signat tau. T
¶ Quītus ar. sup.ij.c.threñ. De malis p̄ncipibus p̄latis
eccl'ie. De carnali ⁊ spūali sabbato. De duplici horto. De
indigne sacrificātibꝰ. De multiplicatiōe missarū cū mul
tiplicatiōe vitioꝝ. De bono vino/scʒ de gustu mēris. De
eccl'ia carnali. De malis p̄dicatoribꝰ ⁊ rectoribꝰ populo
adulantibꝰ. Qui dicunt' falsi ꝓphete. De pulchritudine
spirituali. Q christus fleuit quinquies ⁊ quare. Q tri
plex est efficacia lachrymarum.
¶ Sextꝰ ar. sup.iij.c.threñ. de q̄ntuplici pauꝑtate christi.
Quō deꝰ pctores exaudit. De ꝓprietatibus vrsi moral'r
expositis. De multiplici signo christi cui ↄtradicitur. De
q̄tuor signis supbie. Quō q̄ritur christus. De silētio. De
multiplici iugo:Et quō iugū dn̄i est suaue. Multiplex
sessio. De multiplici leuare. De mltiplici nube. De preda
oculi. De speciebus contritionis.
¶ Septimꝰ ar. sup.iiij.c.threñ. cōmētatū bis in p̄ncipio
lamētationū ⁊ in fine. Q aurū multipl'r accipit':Et de
ꝓprietatibꝰ auri moral'r expositis. De periculo auri ma
lea clericis dispēsati. Expositio totiꝰ capl'i.xviij.apocal'.
De Babylone q̄ cecidit. De eccl'ia carnali i mēbris suis.
Quid designāt lapides in scriptura. De bonis ⁊ malis
vasis. De ↄditionibus lamie moral'r expositis. De mul
tiplici gladio. De multiplici igne.
¶ Octauꝰ ar. Orō Hieremie/Recordare ⁊c. Q p̄lati
in ecclesijs debēt residere:nedū inferiores:sed ⁊ epi. De
pena multiplici:Et q̄ pena punit' vnꝰ ꝑ alio. De multi
plici corona. De multiplici capite. De multiplici dolore.
De gr̄a ⁊ libero arbitrio:Et de multiplici effectu gratie
Et in q̄ possit liberū arbitriū ꝑ se. De p̄destinatiōe. Con
tra ambitiosos ⁊ multa habētes beneficia.
¶ Nonus ar. de vitijs mēbroꝝ in gn̄e eccl'ie:Et cōtra si
moniacos clericos ⁊ ambitiosos aut religiosos. Mul
ta ꝯ simoniā leprosam. Cōditiones leprosi exposite mo
ralit'. De simoniacis. De ꝓprietatibꝰ ambitionis.
¶ Decimus ar. de statuū spūaliū eccl'ie ↄditionibus:Et
in q̄bus in eis offendūt spāliter in eis viuētes:Et p̄mo
de statu papali:Et ꝙ papa peccare pōt:⁊ grauiꝰ q̄ alij:
⁊ grauior eiꝰ pena. Quid agere debeat papa. Et de ijs
q̄ ad eiꝰ officiū ptinēt. De.vij.ↄsiderationibꝰ circa q̄s to
tus statꝰ papalis ꝟsat'. Prima si canonice sit electꝰ. Se
cūda si idoneus sit. Que sunt ꝟtutes ⁊ ↄditiōes neces
sarie ad papatū. Q si papa sentiat se insufficiētē:graui
ter peccat nisi renūtiet. Q papa electꝰ ꝑ intrusionē nō
est pape aut ꝑ simoniā si est notoriū. Tertia ↄsideratio
papa de statu quē hʒ. quātis periculis ⁊ anxietatibꝰ et
laboribus plenꝰ sit. Q recusanda est quelibet ꝓmotio
honoris maxime papalis.
¶ Undecimꝰ ar. ꝙ ordo epoꝝ q̄dripertitꝰ sit. Q Roma
hʒ.iiij.eccl'ias pr̄iarchales. Q eccl'ia Lateranensis ma
ior est alijs. etiā q̄ eccl'ia bti Petri:⁊ ipsa vocat' ecclesia
Romana. Et ibi ē p̄ma sedes apl'ica. Q papa vocatur
pr̄iarcha/archiep̄s/metropolitanꝰ/Romanꝰ pontifex/
Romane eccl'ie ep̄s/papa vrbis/simpl'r ep̄s/antonoma
stice minister. Q Celestinꝰ.v.vocatꝰ frater Petrus de
morron: postea sctūs canonizatus/ↄsulte ⁊ ꝓuide renū
tiauit papatui. Quoddā repertoriū de ijs q̄ ꝑtinent ad
oēm materiā pape. Quot modis dicat' eccl'ia. Et quot
noībꝰ appellet'. Q eccl'ia vocat' vniuersalis:⁊ q̄re:Et ꝙ
est fideliū:synagoga iudeoꝝ. Et q̄re n̄ra vocat' eccl'ia:et
synagoga iudeoꝝ. Quare etiā eccl'ia vocet' castrum.
¶ Duodecimus ar. de q̄rta ↄsideratiōe papali:vt scʒ ad
tp̄s a tantis exterioribꝰ occupatiōibꝰ se subtrahat. Cō
tra sequētia legū ciuiliū q̄ in ↄsistorio ꝑstrepūt. Q pa
pa abscindat pugnas ⁊ disputationes aduocatorum:
⁊ quales sunt aduocati.
¶ Decimustertiꝰ ar. Et q̄nta ↄsideratio pape. Quid est.
Quis est. Qualis est. Q papa iure apl'ico nō vēdicat
sibi aurū. De nō q̄rendo honoris p̄lationē. Q gētilium
est nō christianoꝝ p̄matū q̄rere. Per formā apl'icā dn̄a
tio iterdicit':indicit' ministratio. Q papa non debeat se
gerere ꝑ dn̄o: sʒ ꝑ ſuo:dispēsatore/laboratore/villico.
Et ꝙ eccl'ia Romana mater sit:nō dn̄a. De humilitate
q̄ precipue dʒ esse in papa. Quare papa vocat se in suis
l'ris seruū. Exēpla humilitatis Romanoꝝ pōtificū ma
xime bti Gregorij doctoris. Consideret papa ꝙ etsi sit
summꝰ pōtifex:nō tn̄ summꝰ ꝟtute. Q papa nō sit otio
sus:nec acceptor ꝑsonarum:⁊ super omnia ꝙ non sit fa
cilis ad credendum.
¶ Decimusquartꝰ ar. Sexta ↄsideratio pape q̄ hʒ rege
re totū mūdū. Q pape credita sit orbis dispēsatio:non
data possessio. Nil plus pape formidādū q̄ libido dn̄an
di. Quō papa dʒ dare operā vt increduli couertantur:
couersi nō auertant':auersi reuertant'. Quō ambitio ē
crux ambiētiū. Q hʒ repellere friuolas appellatiōes.
Q caueat papa ab auaritia. Utrū papa possit cōmitte
re simoniā. Cōtra exēptiōes q̄s faciūt q̄dā Romani pō
tifices. Et ꝙ papa dʒ seruare i honore suo ⁊ iurisdictiōe
sua inferiores p̄latos. De honesto habitu clericoꝝ:Et q̄
sit differentia inter tonsurā ⁊ coronā. Et quid designet
vtrūq;. Qui portat habitū occulte apostata est. De pe
na religiosoꝝ habitum dimittentium. Clerici aliud esse
aliud videri volunt.
¶ Decimusquitꝰ ar. Septima ↄsideratio pape circa Car
dinales ⁊ suam familiā spālem:Et officiales regēdos.
De coditionibꝰ q̄s dn̄t hr̄e officiales dn̄i pape:maxime
Cardinales. Cōtra pōpā ⁊ supbiā ⁊ auaritiā quorūdā
officialiū pape. Quales collaterales Cardinales pape
debeāt eligere. De frequētantibꝰ curiā q̄ nō sunt de cu
ria. Q curia bonos faciliꝰ recipꝫ q̄ facere cōsueuit. De
ↄditionibꝰ Cardinaliū/maxie q̄ in legationē mittunt':
Et p̄sertim circa iustitiā:Et circa lucra nō sectanda. De
Martino cardinale legato in Daciā de legatiōe pauꝑe
redeūte:⁊ equū sibi datū restituēte epō Florētino q: cāʒ
habebat in curia. De Gaufrido legato in Aq̄taniā pi
scē sibi p̄sentatū emēte:⁊ scutellas etiā ligneas recipere
recusante. Q nedū papa sʒ alij q̄ʒ epi dn̄t cōmittere cu
rā rei familiar' alicui fideli. Q papa ⁊ epi nō dn̄t hr̄e se
cū pueros cōptos ⁊ comatulos adolescētes:Et ꝙ non
decet iter mitratos discurrere calamistratos. Quō pa
pa ꝓuideat sic officialibꝰ suis cōpetēter: ꝙ nō recipiāt
aliq̄d ab aduētātibꝰ. Et ꝙ amputet oēs simoniacas cō
suetudines. Q nō teneat sine cā necessaria p̄latos i cu
ria. Q caueat papa de ↄsanguineis ꝓmouēdis ⁊ ditā
dis:Et de h̄ sctā exēpla quorūdā pōtificū Romanorū.
Et quō hodie idigni nepotes q̄dā ⁊ ↄsanguinei clerici
⁊ seculares Ro.pō.⁊ cardinales ꝓmouent' ⁊ ditant'. In
q̄bꝰ ⁊ papalis dispēsatio hʒ locum. Q papa non debet
alienare bona ecclesiarū. Et quis est dn̄s rerū ecclesia
sticarum. In quāto periculo est papa.
¶ Decimussextꝰ ar. de statu Cardinaliū ⁊ q̄ tēpore ince
perunt:Et ꝙ sunt in triplici gn̄e:Et vnde dicantur:Et
de ptāte eoꝝ:Et de pauꝑtate eoꝝ ⁊ humilitate quū fue
rūt instituti. De quorūdā eoꝝ spālibus defectibꝰ. Qua
liter ſm Osti. Cardinales debeāt se hr̄e:⁊ a q̄bꝰ absti
nere. Q in eccl'ia cōpostellana ⁊ rauēnati sunt Cardi
nales de p̄uilegio. Reptoriū breue de materia cardialiū
¶ Decimusseptimꝰ ar. de Patriarchis. Et ꝙ sunt quatu
or p̄ncipales Patriarchatus in q̄bus aliq̄ offendunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quomō grauant ecclesias in visitationibus ⁊ ꝓcurationibus: ⁊ de pena iuris super hoc.
¶ Decimusoctauus ar. de statu Epoꝝ ⁊ de eoꝝ excessib⁹. Quot noībus Epi nominent᷑. Qꝛ tunc bonū erat epatum ꝙrere: quū per eū veniebat᷑ olim ad tormētū martyrij. Duo ꝑcipua sunt opera pontificis. Repertoriū de materia epoꝝ cū suis originalib⁹. Fm Cyprianū de .xij. abusiuis. Qui pensat periculū ⁊ onus epoꝝ: nō appetit episcopari nec iudicat epos.
¶ Decimusnonus ar. Quib⁹ debēt ꝯfiteri pape ⁊ cardinales ⁊ alij p̄lati. Qꝛ in foro pnīe maior est confessor papa. Repertoriū breue de statu patriarcharum.
¶ Uigesimus ar. Repertorium in q̄bus casibus cōiter offendūt epi: Et sunt .lxij. iure ꝓbati. Qualiter puniat᷑ iniuste excōicans. Itē reptoriū de authoritate ⁊ iurisdictione ⁊ excessib⁹ adhuc aliq̄bus ipsoꝝ epoꝝ.
¶ Uigesimusprim⁹ ar. de potestate episcopoꝝ ⁊ de materia eorum. De officio eorum.
¶ Uigesimussecūdus ar. Multa originalia super statu p̄latoꝝ in gn̄e qualiter debeant se hr̄e: Et ꝯtra ambitiosos ⁊ insufficientes p̄latos: ⁊ de periculo eoꝝ ⁊ subditoꝝ. Cathedra pestilētie .iiij. pedibus ꝯsistit. Iterum de iurisdictione ⁊ potētia p̄latoꝝ in statu in genere.
¶ Uigesimusterti⁹ ar. de statu abbatū ⁊ potentia ⁊ iurisdictiōe: Et de eoꝝ effectib⁹. In q̄bus casibus dispensent abbates. De vitijs quorūdam eoꝝ.
¶ Uigesimusquartus ar. de vitijs quorūdā monachoꝝ.
¶ Uigesimusquintus ar. de vitijs aliorum ecclesie ministrorum generaliter.
¶ Uigesimussext⁹ ar. de vitijs quorūdā canonicoꝝ.
¶ Uigesimusseptimus ar. de vitijs quorūdam p̄sbyterorū. Quib⁹ modis offendūt in horis dicendis. Quidaꝫ p̄sbyteri ⁊ clerici quō i missis offendūt. Quid sit agendum quū sanguis stillat de calice: vel quū corpus christi euomitur: vel quū aqua loco vini in calice ponitur. Casus episcopis reseruati.
¶ Uigesimusoctauus ar. de vitijs gn̄aliter oīm clericoꝝ. Decem ⁊ septē pctā oriūtur ex ludis taxilloꝝ. An valeāt instrumēta cōfecta ꝑ clericos notarios: Et an epi possint cōstituere in ecclesiasticis notariū: Et q̄d de notarijs cōstitutis ꝑ papā. Repertoriū de clericis cōiugatis. Reptoriū de clericis nō residētib⁹ in eccl'ia vel p̄bēda. Reptoriū de clerico egrotāte: Et de excōicato suspenso deposito vel iterdicto celebrāte: Et de nō ordinato ministrāte: Et de ꝑ saltū ꝓmoto: Et gn̄al'r de materia clericorū. Qꝛ clerici nō sunt dn̄i fructuū ꝑceptoꝝ ab eccl'ia: nec rerū ecclesiasticarū multis iurib⁹ cōprobat᷑. Qꝛ clerici tenent᷑ si hn̄t vn̄/ad restitutionē illorū fructuū q̄s voluptuose ꝯsumūt ⁊ indebite: vel nō dicētes officium diuinū: vel in mortali ꝯstituti dicētes vel eccl'iaꝫ officiātes.
¶ Uigesimusnon⁹ ar. de criminib⁹ imꝑatoꝝ. Triplici corona coronant᷑ reges Romanoꝝ: Et q̄libet corona q̄d designat. Qꝛ donatio facta eccl'ie ab imꝑatore non pōt reuocari: Et ꝙ q̄libet pōt rē suā dare eccl'ie in morte et in vita. nec est necesse ꝙ talis donatio insinuet᷑: ⁊ ꝙ libera est a lucrionū inscriptionib⁹. An eccl'ie possit fieri donatio de feudo ⁊ in eo succedere. Rex Romanoꝝ an̄ coronā pōt cōdere ꝑuilegia. Et eādē hꝫ ꝑtātem quā imperator. Et duob⁹ electis in discordia/q̄libet pōt administrare vt rex: donec ꝑ papā alteri⁹ electio fuerit ꝯfirmata. Reptoriū de materia imꝑatoꝝ ⁊ est additio.
¶ Trigesim⁹ ar. de pctis regū. De malis ꝯsiliarijs regū maxime regis Castelle. De eoꝝ officialib⁹ et ministris. Que sunt necessaria exprimēda in lite q̄ sup dispēsatione illoꝝ q̄ sunt cōiuncti in gradu ꝓhibito imperrant᷑.
¶ Trigesimusprim⁹ ar. de delictis alioꝝ magroꝝ seculariū in dignitatib⁹ cōstitutoꝝ: vt p̄ncipū/marchionū/ducum/comitum/⁊ baronum ⁊ similium.
¶ Trigesimussecūdus ar. de delictis militū simplicium. De multiplici militia. De Gothis militibus recuperantibus Hispaniam.
¶ Trigesimusterti⁹ ar. de defectib⁹ ⁊ pctis magr̄oꝝ. Cōtra abusum sciarū liberaliū: q̄ loco theologie in ei⁹ scholis ꝑ religiosos magr̄os ⁊ seculares legunt᷑. De magistris ꝟbosis: qui expertes scientie sunt ⁊ eorū arrogantia. De periculo male doctrine.
¶ Trigesimusquartus ar. de offensionibus ⁊ delictis discipulorum ⁊ scholarium.
¶ Trigesimusquintus ar. de peccatis aduocatoꝝ: ⁊ qui ꝓhibentur aduocare: Et quādo tenentur ad restitutionem eoꝝ que illicite sunt lucrati.
¶ Trigesimussextus ar. de offensionibus iurisperitorū ⁊ adsessorum.
¶ Trigesimusseptim⁹ ar. de offensionib⁹ ꝓcuratoꝝ.
¶ Trigesimusoctau⁹ ar. de testiū criminib⁹ et offensis. Qui sunt q̄ nō possunt testificari.
¶ Trigesimusnonus ar. de pctis accusatoꝝ: Et q̄ sunt q̄ accusare nō possunt. Qꝛ tenent᷑ ad restitutionē falso accusantes: sicut falso testificantes.
¶ Quadragesim⁹ ar. de pctis notarioꝝ: Et q̄d iurāt facere in officio suo. Qꝛ epi pn̄t facere notarios.
¶ Quadragesimusprim⁹ ar. de vitijs iudicuꝫ q̄rūcūq̄. Qui iudices esse nō possunt. An possit imponi pena pecuniaria pro delictis: Et si imponit᷑: cui cedat. Qꝛ iudices puniuntur male iudicantes.
¶ Quadragesimussc̄dus ar. de pctis ⁊ fraudib⁹ mercatoꝝ. De vitijs artificū. Qꝛ nō sit differentia inter mercatores ⁊ artifices.
¶ Quadragesimustertius ar. de vitijs laboratorum et rusticorum ⁊ agricolarum.
¶ Quadragesimusquart⁹ ar. de vitijs pueroꝝ.
¶ Quadragesimusquint⁹ ar. de ꝯditiōib⁹ ⁊ vitijs mulierū. De Salomone lapso in idololatriā ꝑpter amorē mulierū alienigenarū. An maleficia possint ꝑ alia maleficia ⁊ incantatiōes destrui. An possint mulieres hr̄e officia publica. An mulieres valeant se fucare.
¶ Quadragesimussext⁹ ar. q̄b⁹ ⁊ q̄liter ⁊ a q̄b⁹ ⁊ inquātū est restitutio faciēda. Qꝛ clerici male administrātes bona eccl'ie/tenent᷑ ad restitutionē. Quid de muliere q̄ partū supposuit alienū: vel suscepit filiuꝫ de adulterio/quē marito assignat pro suo. Que sunt necessaria vt sit iustū bellū. An clerici possint vti armis offendibilib⁹ et pugnare in bellis illicitis. Qꝛ bellū ē multiplex. Quat᷑ ⁊ quātū teneant᷑ ad restitutionē q̄ sequūt᷑ dn̄m in iniusto bello. Que est forma restituēdi famā. De restitutiōe eorū q̄ q̄s lucrat᷑ in ludo. Casus in q̄b⁹ secularia negotia clericis sunt ꝯcessa. De restitutiōe faciēda ꝑ artifices et mercatores ⁊ negotiatores. De .v. q̄ vix absq̄ pctō exercent᷑. An religiosus possit facere eleemosynā. An vxor eā possit facere. Quid de ijs q̄ acq̄rit excōmunicat⁹: et an possit condere testamentum.
¶ Quadragesimusseptim⁹ ar. q̄ forma seruāda est in restitutione illicite ablatorum. Si per remissionē sibi factam est debitor plenarie liberatus.
¶ Quadragesimusoctau⁹ ar. de statu martyrū q̄ quodāmodo in eccl'ia defecit. De bono ⁊ malo sanguine. Qꝛ eccl'ia sꝑ dꝫ ꝑcere ⁊ inimicos diligere: nō bella facere volētib⁹ obedire. Quid ē pax. Quō ⁊ ꝑ q̄s eccl'ia dꝫ facere guerrā. Que sunt necessaria vt iustū sit bellū ⁊ iuste pugnet᷑: ⁊ q̄ in eo reprobant᷑. Qꝛ eccl'ia dꝫ eē pacifica: ⁊ armis carnalib⁹ nō dꝫ vti. Cōtra malos p̄latos dantes fauorē ꝯsiliū ⁊ auxilium in guerris ⁊ in bellis iniustis. De sextuplici martyrio spūali. Quō ista sex spūalia hodie martyria defecerūt. Cōtra p̄latos de pauperib⁹ nō curantes: ⁊ consanguineos ditantes.
¶ Quadragesimusnon⁹ ar. cōtra p̄latos rācorosos ⁊ superbos. De q̄ntuplici vana gl'ia p̄latoꝝ quorūdā. Contra vanā gl'iam scie pulchra allegatio. Cōtra vanā gl'iaꝫ in ornatu exteriori. Gn̄aliter ꝯtra vanā gloriā quarūdam personarū ecclesiasticarū: per quā perditur vera gloria

sempiterna. Quis est verus humilis. Quare vocat᷑ vana gloria: ⁊ de dāno eius. Inuectio ꝯtra eccl'iam in mēbris a crucis ignominia que est vera gloria deuiāte. De multiplici alio genere martyrij.
¶ Quinq̄gesim⁹ ar. de statu ꝯfessoꝝ. De triplici ꝯfessione. cordis/oris/⁊ opis/longa allegatio ⁊ vtilis. De eq̄litate p̄ris ⁊ filij ⁊ vna essentia. De duplici i christo substātia ⁊ natiuitate. De eterna gn̄atiōe filij a p̄re. De impio Arrio. De vitijs oris ⁊ lingue. De psalmodia ꝟbali ⁊ nō cordiali clericoꝝ quorūdā in officio diuino. Quō debemus orare ⁊ psalmodiare. Que sit cā vagationis mentis in diuino officio. De diabolo malas cogitatiōes immittēte. Quō nil ita diabolū ꝑcutit sicut ignita oratio. Quare p̄mittit vn⁹/De⁹ in adiutoriū/in p̄ncipio horarū. De q̄busdā vitijs intra eccl'iam ꝑ q̄ negat᷑ christus.
¶ Quiquagesimusprim⁹ ar. de statu anachoritarum et eremitarū. De secta pessima sarrabaitarū. Qꝛ nō est ꝑfecta religio sine obediētia: q̄ maior est castitate ⁊ corporali pauꝑtate. Utilia de abnegatiōe ꝓprie voluntatis. Illi de eccl'ia p̄mitiua ꝑfecti erant religiosi: ⁊ tn̄ cōiter vxores habuerūt. Dispēsare pōt papa in ꝓprio ⁊ castitate religiosoꝝ ex causa magna vt supradictū est. Nullus sic christū imitatur sicut verus obediēs. Nō vincit᷑ superbia nisi ꝑ verā obedientiā. Cōtra acidiā pseudo eremitarū. Que est vocatio veroꝝ anachoritarū ⁊ eremitaꝝ. De actibus q̄bus decipit diabolus eremitas vel solitarios sub specie spūs. De monacho obstetrice. De Abraā anachorita eunte ad ꝓstibulū ad liberandū nepotem. Qꝛ veri anachorite mortui sunt vite actiue extra se quā tūuis fructificare. De anachorita decepto a diabolo sub specie audiēdi missam ⁊ executionis testamēti p̄ri. De solitudine anachoritarū maxime circa ꝑsonas notabiles ⁊ mulieres. De begardis alemānie nihil hr̄e volētibus. Quō oēs antiqui eremite erāt pauperrimi: ⁊ de labore manuū suarū viuebāt: ⁊ tn̄ habebāt ꝓpriū. Quō illi q̄ se dicūt apl'os statū apl'oꝝ nō seruāt: Et quis fuit stat⁹ apl'icus. Quō intelligit᷑ sine intermissione orare/ fm apl'm: Et q̄ est vera orō. Qꝛ nō est labor intermittēdus sub specie orōnis. Qua intentiōe ⁊ quō est orandum. Qꝛ eremite fratricelli ⁊ alij gyrouagi begardi ⁊ pseudo apl'i mendicare non possunt. De labore manuū. Et quō oēs eremite ⁊ anachorite ⁊ monachi antiq̄ de labore manuū viuebāt: Et de hoc multa exēpla. De heresi illoꝝ qui dicunt᷑ euchidie: q̄ nolunt manibus laborare. Et quō intelligendū sit illud euāgelij: Ne soliciti sitis aie vr̄e q̄d manducetis ⁊c. Quāta bona faciat labor manuū. Contra nos laborātes ⁊ eleemosynas recipiētes. Et ꝯ recipiētes eleemosynas supfluas. Qꝛ diabolus instigat multos ad eleemosynas faciēdas: vt recipiētes eas supfluas vel indebitas pereant.
¶ Quiquagesimussecūdus ar. de erroribus Begardorū ab eccl'ia condēnatis. Et de p̄mo errore eoꝝ q̄ dicūt ꝙ hō tantū pōt in hac vita ꝑfici: ꝙ effici pōt impeccabilis. Qꝛ hō quilibet quātūuis ꝑfectus pōt adhuc ꝑfici in hac vita. etiā mater christi ⁊ amplius hic vixisset. Qꝛ solus christus ampli⁹ nō potuit ꝑfici: ꝙuis ꝯceptus fuit ꝑfectus. Qꝛ in ista vita nullus ꝑfecte mūdus ita sit ꝑfectus q̄n amplius ꝑfici pōt. De sc̄do errore eoꝝ ꝙ ꝑfect⁹ ieiunare nō tenet᷑: nec orare. De orōnis virtute ⁊ modo orandi. In sex excedit oratio ieiuniuꝫ ⁊ eleemosynam. Que bona facit orō. Quid est sensualitas. De tertio errore Begardoꝝ/ꝙ ꝑfecti nō tenent᷑ hoī obedire. Adducunt᷑ multe allegatiōes cōtra istum errorē. Qꝛ meret᷑ q̄ obedit hoī: etiam malo ꝓpter deum. Qui deo obedit: obedit᷑ ei a deo. De vitio q̄d vocat᷑ apud grecos hydiorithima q̄d obedientiā destruit. Utilis doctrina ꝯ spm̄ libertatis q̄ hodie currit ꝑ mūdū: Et quō intelligitur: Ubi spūs dn̄i: ibi libertas. De duplici seruitute. De tribus q̄ seruitutē inducūt. De ꝟbo apl'i quomō intelligat᷑. Iusto nō est lex posita. Qꝛ lex vetus nō abstulit ad plenum occasiones ⁊ seminaria pctōꝝ. De duplici lege. Qꝛ nō pōt esse libertas vera vbi est pctm̄. De quarto errore Begardoꝝ/q̄ est ꝙ hō pōt finalē beatitudineꝫ fm oēm gradū ꝑfectionis in p̄nti vita cōsequi: sicut eā in vita obtinebit btā. Qꝛ tota ꝑfectio hoīs in hac vita est in charitate. De duplici dei visione. De duplici beatitudine. De errore grecoꝝ qui dicūt vsq̄ ad diē iudicij non ituras aīas sanctas in celū: nec pctōrem in infernū. De q̄nto errore Begardoꝝ/q̄ est ꝙ q̄libet itellectualis natura seipsa natural'r est beata. ꝙq̄ aīa nō indiget lumine gl'ie ipsam eleuāre ad deū videndū: ⁊ eo bt̄e fruēdū. Quinq̄ modis deus bon⁹ est: ⁊ nulla creatura his modis bona. De duplici lumine gratie ⁊ gl'ie. Qꝛ Adā an̄ pctm̄ triplici radio lucis fuit illustrat⁹. De sexto errore Begardoꝝ/q̄ est ꝙ se exercere i actib⁹ virtutū/est hoīs impꝑfecti: ⁊ ꝑfecta aīa licētiat a se virtutes. De spū libertatis est iste error. Qꝛ nō est virt⁹ q̄ aliq̄n nō ꝓcedit in actū. De .vij. errore Begardoꝝ/ꝙ osculū mulieris quū ad hoc nō inclinat natura: est mortale pctm̄. Act⁹ autē carnalis quū ad hoc natura inclinet: pctm̄ nō est. maxime cū tentat᷑ exercens. Nō est pctm̄ bona intētiōe osculari ⁊ tāgere. Nō facit pctm̄ inclinatio nature: sed ꝑuersa volūtas. Probat᷑ multis authoritatib⁹ ⁊ originalib⁹ simplicē fornicationē esse pctm̄ mortale. Qꝛ tentatio de se nō est pctm̄. De .viij. errore Begardoꝝ/ꝙ in eleuatiōe corpis dn̄i nō debēt adsurgere ne a ꝯtēplatiōe recedāt.
¶ Quinq̄gesimustertius ar. de statu religiosoꝝ in gn̄e maxime mēdicantiū. Qꝛ eccl'ia p̄mitiua tota erat perfecta ⁊ religiosa. De eccl'ia ꝑfecta que fuit Alexandrie sub Marco euāgelista. De q̄busdā malis religiosis nostri tp̄is similib⁹ phariseis hypocritis: ⁊ in q̄bus offendūt. De sale infatuato. Figure ⁊ originalia contra aliq̄s religiosos non perseuerantes.
¶ Quinq̄gesimusq̄rt⁹ ar. de vitijs sp̄alib⁹ q̄rūdā religiosoꝝ: Et p̄mo de ꝓprietatis vitio: Et h̄ tripl'r/in p̄ncipio igressus/in ꝓcessu/⁊ egressu religionis. De plena renūtiatione in p̄ncipio faciēda. De triplici mō renūtiātiuꝫ. Multa vtilia de pauꝑtate: ⁊ ꝯ auaritiā. de vitis patrū.
¶ Quinq̄gesimusquint⁹ ar. de regula ⁊ de declarationib⁹ fratrū minoꝝ. ⁊ ꝙ nō pn̄t hr̄e ꝓpriū etiā in cōmuni sicut alij religiosi. Qꝛ clerici vsuarij sunt: nō vsufructuarij. Qualē vsum habuerūt apl'i post apl'atū in reb⁹ quibus vtebant᷑. Quadruplex rō q̄re apl'i p̄dia nō habuerūt in Iudea. Qꝛ reuocati fuerūt apl'i ad p̄mi hoīs dignitatem. De sandalijs apostolorum.
¶ Quinquagesimussext⁹ ar. Qꝛ simplex facti vsus pōt a dn̄io separari. Qꝛ apostoli oīa reliquerūt quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄ium: nedū quātum ad affectionem. Qꝛ alia fuit paupertas euāgelica ꝙ moysaica. Qꝛ ꝑfecti⁹ est relinquere oīa quoad ꝓprietatem ⁊ affectionem: ꝙ solum quoad affectionem. Et quid distat inter renunciare ⁊ relinquere. De quatuor modis differentie circa res temporales. Qꝛ omnes apostoli p̄us habitū secularem mutauerūt: Et ꝙ fuerūt vniformiter induti tunica vna ⁊ palliolo: ⁊ semicalciati sandalijs. Multipliciter probatur quomodo verbuꝫ Petri: Ecce nos reliquimus omnia/intelligatur quātum ad abdicationeꝫ cuiuscūq̄ proprietatis omniū rerum in speciali. ⁊ communiter idem de verbo illo. Uade ⁊ vende omnia que habes: ⁊ da pauperibus. Responsio ad aliqua que videntur contra/sciꝫ ꝙ apostoli habuerunt proprium. Qꝛ expropriatio in speciali ⁊ in cōmuni est perfectior: ꝙ expropriatio que sit solum in speciali: ⁊ non in communi. Rn̄sio ad illud quod allegat᷑: ꝙ nō pōt separari vsus a ꝓprio in ijs que ꝯsumūtur vsu. Qꝛ apl'i vouerūt rerū oīm abdicationē quoad ꝓprium in sp̄ali ⁊ in cōi. De vsu ⁊ abusu. Qꝛ apl'i vouerūt sequi christū. Qꝛ alia fuit regula apl'oꝝ/⁊ cōmunitatis credentiū. Et in quibus differebat regula apl'ica a cōmuni vita credentiū. Qꝛ regula beati Aug. fuit fundata sup formā viuendi

Universidad de Deusto Biblioteca

cõmunitatis credentiũ: non super regulã papalẽ apostoloꝝ: ⁊ quõ. Ꝙ regula bti Frãcisci fuit tracta de regula spãli aploꝝ: q̃ fuit alia ⁊ strictior ꝙ̃ cõitatis credẽtiũ. In q̃ christus suscepit ꝑsonã infirmoꝝ in loculis. Ad illud qd opponit/ꝙ saltem apl'i habuerunt ꝓpriũ in cõi. Item ꝓbatio ꝙ separat̃ vsus a dñio. Rñsio ad illud qd opponit/ꝙ ꝑfectio pauptatis euãgelice plus est in animo ꝙ̃ in carentia rerũ. Ꝙ apl'i seruauerũt pauptatem interiorẽ ⁊ exteriorẽ. Rñsio ad illud qd opponit/ꝙ pauꝑtas euangelica nõ excludit dñium. Ꝙ fratrib' minoribus ꝓprie ex regula cõpetit p̄dicare. Ꝙ alijs religiosis ex regula nõ cõpetit. Ad illud qd opponit/ꝙ abdicatio dñij nõ excludit solicitudinẽ rerũ: imo maiorẽ inducit. Ꝙ ꝓpter dñia sunt lites. Ꝙ sepatio vsus a ꝓprio nõ excludit oẽm solicitudinẽ: sed supfluã ⁊ nociuã. Ꝙ triplex est solicitudo. Ꝙ quãtum ad abdicationẽ ꝓprietatis rerũ tẽporaliũ fuerũt apl'i ad dignitatẽ p̄mi hois reuocati. De eo qd opponit̃ de decretali Exijt/ꝙ nõ loq̃tur de expropriatiõe rerũ vsu cõsumptibiliũ. Rñsio ad illud qd opponit/ꝙ sub vsu taliũ rerũ vsu ꝯsumptibiliũ nõ saluatur dñium. Authoritates de separatiõe vsus a dñio. Rñsio ad illud qd opponit/ꝙ vsus nõ põt esse iustus absq̃ iure vtendi.

¶ Quinquagesimusseptim' ar. vtrũ christus alicui' rei tẽporalis habuerit dñium ⁊ q̃le. Ꝙ christus nõ habuerit ꝓprietatẽ in reb'. ⁊ rñsio ad ꝯtra. De duplici intellectu ibi: Regnũ meũ nõ est de hoc mũdo. Ꝙ regnũ christi sunt credẽtes/in q̃bus regnat ⁊ regnabit. Ꝙ regnũ christi dz intelligi spũale: nõ tꝑale. Ꝙ christus regnũ Dauid tꝑale nõ ꝯfirmauit: sed potius dissipauit. Quare iudei de regno suo expulsi sunt ⁊ dispersi per terras. Que spectant ad regẽ tẽporalem. Et ꝙ christus nõ exercuit illa. Rñsio ad obiecta dicẽtia christũ fuisse tẽporalem regẽ. Multiplex intellect' de duobus gladijs. Ꝙ christus nõ fuit magis ꝓprietarius ꝙ̃ illi de cõitate credentiũ. Ꝙ loculi quos portabat Iudas nõ fuerũt proprie christi nec aploꝝ quãtũ ad ꝓprietatẽ: sed dãtiũ. Ꝙ calciamẽta christi nõ fuerũt sua quãtũ ad ꝓprietatem. Idem de calciamẽtis suis. i. sandalijs.

¶ Quinquagesimusoctau' ar. oppositio ꝙ apl'i habuerũt ꝓpriũ in reb'. Rñsio. Et ꝙ fuit triplex ordo discipuloꝝ christi. Rñsio ad illud qd opponit: ꝙ nõ fuit ꝓhibita pecunia apl'is ꝑ oĩ tꝑe. Ꝙ christus iuit discalciatus. Rñsio ad obiecta ad hoc. De mulieribus sequẽtib' christũ ⁊ aplos ⁊ ministrantib' eis. Rñsio cui' erãt vsu cõsumptibilia q̃ christo ⁊ apl'is dabantur. Rñsio ad illa q̃ opponunt̃ ꝙ christus ⁊ apl'i potuerũt litigare. Ꝙ tuũ/est equocũ ad dñium ⁊ ad vsum. Ꝙ mutuũ est cõe q̃ad dñium ⁊ quoad cõmodũ. Rñsio ad illud qd opponit/ꝙ apl'i potuerũt in iudicio petere. Ꝙ apl'i fuerunt electi ante sermonẽ dñi in mõte. Rñsio ad illud qd opponit/ꝙ p̄ceptũ de nõ litigando ⁊ de nõ ꝯtendendo in iudicio/nõ est semꝑ seruandũ a viris ꝑfectis quãtum ad operis executionẽ. Ꝙ reducti fuerũt apl'i ad statũ innocentie/⁊ rectitudinis p̄me. Ꝙ graue est cõtendere. Ꝙ ꝓ nulla re viris ꝓmittẽtibus perfectionẽ litigare licet. Hoc est ꝓprium viri ꝑfecti ⁊ pauperis euãgelici/nihil suꝑ terram habere ꝓprium: nec vsum rerũ sibi appropriare. Qui ꝓuocat alium ad iurandũ quẽ scit falsum iuraturũ: homicida est. Qui sunt mites.

¶ Quinquagesimusnon' ar. de ꝯcordia iter decretalẽ/Exijt. ex̃ de ṽbo. signi. li. vj. ⁊ ꝯstitutiões dñi pape Ioã. quarũ vna incipit/Ad cõditorẽ canonũ. alia/Cũ inter nõnullos. ꝙ hr̃e tripl'r accipit̃. Ꝙ ꝓfessio euãgelica expressius ⁊ ꝑfecti' seruat̃ in illis q̃ cõibus carent.

¶ Sexagesim' ar. ꝙ nõ est hereticũ asserere/ꝙ christus ⁊ apl'i nõ habuerunt aliq̃d in spãli vel in cõi ꝑ modum dñij vel ꝓprietatis. Ꝙ in eccl'ia romana p̄cessores non debẽt reuocari ꝑ successores: ne vacillet veritas eccl'ie: ⁊ regnũ ecclesie diuidat̃. Ꝙ apl'i vouerũt abdicationẽ oĩm rerũ in spãli ⁊ in cõi. Ꝙ expropriatio q̃ fit cũ voto maioris meriti est. Authoritates sctoꝝ ꝙ christus ⁊ apl'i nõ habuerũt ꝓpriũ. Ꝙ vsus simplex est de iure naturali. Dominia a iure humano. Ius vtẽdi a iure ciuili. Cui' erat dñium rerũ q̃bus vtebant̃ apostoli.

¶ Sexagesimusprim' ar. de regula bti Frãcisci: ⁊ de expropriatione vera in cõi ⁊ in spãli ꝓfessoꝝ: ⁊ de multis vtilibus ꝓtelantib' eam: Et ꝙ mutari nõ debeat. Quõ ꝓmittunt euãgeliũ obseruare istius regule ꝓfessores. Et quõ eam vocabat almus Frãciscus. Quõ intellexit almus Frãciscus expropriationẽ de qua loquit̃ regula. Ꝙ ꝓuilegia fratrũ minoꝝ sunt ꝯtra regule puritatem. Et ꝙ almus Frãciscus nullũ voluit hr̃e ꝓuilegiũ ꝯtra volẽtes p̄esse. De eo ꝙ almus Franciscus ꝯtra suũ ordinẽ ꝓphetauit. De ꝯtractibus ꝓhibitis fratrib' minoribus: ⁊ de abusu pecunie eis ꝓhibite. Pulchra distinctio christo deo ⁊ hoie duplicẽ legẽ dãte ⁊ modũ viuẽdi. De pauptate ⁊ expropriatione christi ⁊ aploꝝ.

¶ Sexagesimussecũdus ar. l'r̃e capituli gñalis facte suꝑ rñsionẽ q̃stionis in curia agitate/qua q̃rit̃ vtrũ asserere christũ ⁊ aplos nõ habuisse aliq̃d in cõi sit hereticũ. Itẽ alie l'r̃e cũ allocutiõib' magroꝝ ⁊ baccalaureoꝝ in sacra pagina/de ordine fratrum minoꝝ suꝑ eadẽ q̃one.

¶ Sexagesimustertius ar. de duodecim fundamẽtis ex q̃bus arguit̃ christũ ⁊ aplos nihil habuisse ꝓpriũ in cõmuni. Et rñsio ad duodecim alia fundamenta in ꝯtrariũ/ꝙ christus pauꝑ fuit semꝑ in quadruplici tꝑe. Quadruplici de causa dñs habuit loculos.

¶ Sexagesimusquart' ar. Qualiter offendant religiosi in ꝓprietate. Duo hz pauꝑtas volũtaria sequentiũ christum. Religiosi supflua recipientes sunt pauperũ necatores. De multiplici specie ꝓprietat' sextuplicis religiosoꝝ. Contra religiosoꝝ supflua edificia. Et ꝯtra religiosos supflua recipientes ⁊ tenẽtes de licẽtia ⁊ dispensatione platoꝝ suoꝝ. Cõtra expẽsas voluptuosas religiosoꝝ quorũdam. Ꝙ quidam appropriant sibi vsum. De appropriatione locoꝝ. De appropriatiõe vocalis.

¶ Sexagesimusquint' ar. ꝙ magis sibi caueant fratres minores de appropriatiõe ꝙ̃ alij religiosi: q2 magis debent esse expropꝛij. Cui' est ꝓprietas rerũ q̃ fratrib' minoribus ꝯcedit̃. Multa originalia paupertatis. Multiplex causa dominij locorum.

¶ Sexagesimussextus ar. ꝙ fratres minores multi multipliciter offendũt in receptione pecunie eis ꝓhibite ꝑ regulam. De fratribus minoribus eũtibus cum pecunia per indulgentias ⁊ ꝑ embaxatas secularium: et ad alias suas vel suoꝝ corporales consolationes. De falsa quorũdam eoꝝ necessitate. Ꝙ etiã generalis eoꝝ non põt facere eleemosynã pecuniariã. Ꝙ nõ põt eis dari licentia a platis eoꝝ de pecunia pro eis deponenda: nisi in vera necessitate: nõ falsa. De habentibus fratrib' parũ pecunie tamen sine necessitate. Ꝙ ꝑ modica pecunia sine necessitate deposita/ita q̃s est frater minor ꝓprietarius sicut ꝑ magna. De prelatis tenentibus iustitiam inter fratres super pecunia litigantes. De ordinationibus/que fiunt ꝙ prelat' tãtũ possit dare de pecunia. De rebus ⁊ pecunia apostatarum quas ordo minorum recipit. De eleemosyna fratrum decedẽtium/ꝙ nõ est cõmunitatis. ꝙ episcopi diocesani habent talem pecuniam dispensare. De perictarijs emptis de eleemosynis pecuniarijs fratrum. De collectis pecuniarijs que imponuntur inferioribus prelatis ordinis ad soluendum. De eleemosynis studentium. Ꝙ declarationes licet fieri potuerint ꝑ papas/⁊ sint bone: tñ fuerũt cõtra voluntatẽ bti Francisci ꝓpter abutentes eis ⁊ de testamẽto eius. Ꝙ ꝓuilegia fuerũt ꝯtra voluntatẽ bti Frãcisci: ⁊ sunt contra ꝑfectionem euãgelicam.

¶ Sexagesimusseptimus arti. de glossis factis contra regulam beati Francisci per Geraldum generalem ministrum/et quosdam alios ministros prouinciales/

tempore dñi pape Ioã. xxij. Auinione ⁊ de improbatione earũ. Item de ꝑuaricationib' quorũdam fratrũ defectu pecunie. Ꝙ fratrib' induẽdis dz dari pãnus ꝑ p̄latos ⁊ nõ pecunia. Ꝙ fratres nõ indigentes nõ debent a p̄latis recipere/nec pannũ: nec pecuniam ꝓ vestibus. Qualiter inquisitores q̃dam fratres minores pecunia abutant̃ inq̃sitionis: ⁊ eoꝝ socij notarij. De ꝯfessoribus q̃busdã fratrib' minorib' dispensantib' incerta. De triplici fraude q̃ fit ꝯtra regulã. Cõtractus ⁊ act' fratrib' minorib' interdicti: q̃ sunt plures ꝙ̃ cẽtum.

¶ Sexagesimusoctau' ar. de scdo vitio religiosoꝝ quorũdam capitali/qd est inobediẽtia. Ꝙ obediẽtia in tribus ꝯsistit. Ꝙ magis sunt adstricti obediẽtie religiosi ꝙ̃ seculares ⁊ clerici. Uera obediẽtia hz q̃nq̃. Itẽ tres ꝯditiones. Itẽ ꝙ tria debet hr̃e vera obediẽtia. Utrum aliquis teneatur seruare adstrict' ꝑ obediẽtiã strictius religionẽ ꝙ̃ ꝓmisit. De triplici iugo. Propter sex iugũ dñi est suaue. Multipl'r figurata ꝯsolatio diuia. Quid est vera obediẽtia. De subdito iudicãte p̄latũ. Cur solitarij vel anachorite viuãt sine obedientia.

¶ Sexagesimusnonus ar. de ꝯsciẽtia vtilis ⁊ plena doctrina. De medio tenendo. De spũs sensualitate. De extremitate nõ tenẽda in aliquo. De multis virtutib' obedientie ⁊ vtilitate ⁊ fructu ei'. Quis est finis cenobite ⁊ anachorite. De miraculis obedientium. Multa sacra exẽpla. De obedientia authori. ⁊ originalia. Ꝙ tenent̃ fideles infidelib' obedire. Qual'r religiosus obedire tenet̃. Quedã precipiunt̃ ꝑm regulã: quedã preter: quedã cõtra. Tenet̃ religiosus obedire p̄lato p̄cipienti ꝙ studeat. De duplici volũtate: ⁊ discretio obediẽtie. Tredecim difficilia q̃ cõmendant obedientiã Abrae. Multa que faciũt ad cõmendationem obedientie. Historia Abrae ex obediẽtia filiũ imolantis allegorice exposita de deo p̄re ꝓ humano gñe filiũ in cruce imolãte. Quãta bona facit obediẽtia: ⁊ quãta eã cõmẽdabilẽ faciũt. Que iuuãt hoiem vt magis reddat̃ flexibilis ad obedientiam. Cõtra sn̄ias fulminãtes. Septem sunt gradus obiẽtie q̃ sunt septẽ gradus scale quã vidit Iacob. De q̃tuor q̃ de illa scala dñi. De partib' obedientie. Obedientia reprehensibilis triplex. De multis qui obedientie aduersant̃. Quot mala facit ꝓpria volũtas: q2 duodecim. De q̃druplici inobediẽtia. De vera obedientia rationis. Quõ sctũs Frãciscus verũ obedientẽ describebat. ⁊ doctrina eius ⁊ obediẽtia. De differẽtia iter obedientiã ⁊ licentiã. Dicta fratris Egidij laici socij beati Francisci de obediẽtia. Dicta fratris Ioan. de pichano. Que ad obedientiã requirant̃. Multa originalia obedientie. De q̃druplici modo p̄cipiẽdi ⁊ obediendi. Qui deo obedit oĩa sibi obediunt ⁊ corpus suũ. De demone quẽ vidit almus Francisc' suꝑ collũ fratris iobediẽtis.

¶ Septuagesimus ar. Ꝙ in. xx. casib' offendunt multi religiosi ꝯtra obedientiã aut eius puritatem.

¶ Septuagesimusprimus ar. de disciplina. Diuerse acceptiões discipline. De zelo ⁊ q̃d est. De ijs que possunt incitare ad correptionẽ faciẽdã. De impedimẽtis correptionis. De modo faciendi correctionẽ. De ijs que incitare possunt ad libenter recipiendũ/vel correctionem: vel disciplinam. De partibus discipline.

¶ Septuagesimussecũdus ar. de erroribus circa disciplinã. De errore illoꝝ qui dicunt nullum excõmunicandũ. De errore illoꝝ qui dicũt maledicos nõ esse puniẽdos pena corporali/maxime morte.

¶ Septuagesimustertius ar. de castitate bonoꝝ religiosoꝝ ⁊ alioꝝ: ⁊ de imunditia maloꝝ. De occasionib' luxurie. Prima gula. Scda familiaritas mulierum. Tertia otium ⁊ negligentia. Quarta cordis arrogantia ⁊ presumptio de castitate. Quita receptio pueroꝝ ⁊ epheborũ in ordine. Sexta ꝯuersatio sanctimonialiũ. Et de pestifera deuotiõe earũ. Que aggrauãt pctm̃ imũditie in religiosis/maxime in sacris ordinib' ꝯstitutis. Septima scz aspectus mulierũ. Octaua colloquiũ mulierũ. Nona tactus impudicus. Decima sentire vel videre aliquos carnaliter commisceri.

¶ Septuagesimusquartus ar. de vitio ambitionis religiosorum aliquorum ⁊ aliorum.

¶ Septuagesimusq̃nt' ar. de vitio eoꝝ acidie. De q̃nq̃ nobis imitãdis in formica. De malis q̃ operatur acidia. De xv. specieb' acidie. De tepiditate. De mollitie. De somnolẽtia. De otio. De dilatione in rebus agẽdis. De tarditate. De negligẽtia. De imperseuerantia. De alia specie acidie scz de remissione. De dissolutione. De pauptate ⁊ penuria bonorũ spiritualiũ. De ignauia. De indeuotione. De tristitia. De letitia spirituali. De tedio vite. De desperatione. Remedia cõtra acidiam.

¶ Septuagesimussextus ar. de vitio supbie religiosorũ quorũdam ⁊ alioꝝ. Quid est superbia ꝑm ꝓprietatẽ ei' Quid est monach' realiter. De filiab' supbie. Duo sunt genera supbie. Quot modis est supbia/scz in ornatu et habitu delicato: in actu: in ṽbo: in loco. Quadruplex humilitas christi cõtra quadruplicẽ predictã superbiã. De quadruplici etiã superbia ꝑm Greg. De causa ⁊ origine superbie luciferi. Quare do' singulariter ꝙ deus supbis resistit. Ꝙ superbiã luciferi. i. que est in lucifero ⁊ in eũ sequentibus: Christus sua humilitate curauit. Ꝙ peccatũ contra naturã surgit de blasphemia. Quibus indicijs agnoscitur superbia. Precedit vana gloria superbiam. Que peccata nascuntur de superbia. Ꝙ vitiũ superbie vix sanat̃. De ijs q̃ ꝑ superbiã ceciderũt. Species superbie due: interior ⁊ exterior. Supbia intellect' quatuor hz spẽs. De spẽbus p̄sumptiõis. De supbia exteriori. De vanigloriosis actib' ⁊ gestib' Hispanoꝝ. De supbia mẽbroꝝ. De supbia ornatuũ ⁊ vestiuz. De supbia in colore pãnoꝝ. De supbia capilloꝝ. De supbia in multitudine equoꝝ: ⁊ eoꝝ apparatu. De supbia in multa familia. De supbia in cõuiuijs lautis. De supbia in edificijs/in q̃bus religiosi aliq̃ mendicãtes multũ offendunt. De superbia clericorũ ⁊ religiosorum quorũdam in libris deauratis ⁊ historiatis. De superbia in cantu. De superbia que oritur de bonis nature/fortune/⁊ gratie. Contra superbiã sanitatis/fortitudinis corporis pulchritudinis/nobilitatis. Septẽ sunt signa vere nobilitatis: q̃ est vera nobilitas christiana. De superbia clericorum. et ꝙ multas occasiones superbiẽdi habent. Cõtra superbiam prelatorum. De quadruplici superbia quorũdam claustraliũ. De. xij. gradibus superbie. De irreuerentia: ⁊ ꝙ. iiij. sunt quibus reuerentiam debemus.

¶ Septuagesimusseptim' ar. de vitio vane glorie. Quid est vana gl'ia. Principiũ ⁊ mediũ ⁊ finis priuationis vane glorie. Multa exempla patrũ ⁊ originalia contra vanã gloriam. Remediũ Cassiani contra eam. Non debet dimitti opus pre timore vane glorie. Remedia contra vanam gloriã. Item remedia contra superbiam.

¶ Septuagesimusoctauus ar. de vitio hypocrisis. Ũñ d'r hypocrisis. A quatuor cognoscunt̃ hypocrite. Quid est hypocrisis: ⁊ q̃d hypocrita. Authoritates cõtra hypocrisim. De fictis cõfessionib' quorũdam religiosoꝝ. De tribus specieb' hypocrisis. Ũñ fuit tractũ nomen hypocrite. De oratione hypocritarũ. Propter tria tacito corde orandũ est. De octo ve hypocritarũ in Mat. xxiij. ⁊ expositio eorũ per pulchra originalia. De periculo illorũ qui recipiũt nouitios ꝓpter vtilitatẽ ⁊ nõ corrigũt eos. De pingentibus ⁊ deaurantib' muros ecclesie ꝓ lucro suo. De clericis ⁊ religiosis solicitis de lucro ꝓprio nõ aiarũ salute. De clericis ⁊ religiosis faciẽtibus cõscientiam de constitutionũ suarũ violatione: nõ legis ⁊ preceptorum dei: ⁊ de minimis peccatis nõ de grauiorib'. De habentibus cõsciẽtiam de peccatis corporalibus: non de spiritualibus/vt superbia/inuidia/malitia ⁊ similibus.

¶ Septuagesimusnonus ar. de vitio inuidie maxime in q̃busdã religiosis. Et ibidẽ satis abũde notantur. signa

Universidad de Deusto
Biblioteca

inuidie. Quid est inuidia. Qr ipsa est peccatū in spiritū sanctū. Et quō obuiet charitati. Quot mala facit inuidia. Qr est vitium quasi irremediabile. Qr inuidia dei iudicia reprehendit.

Octogesim⁹ ar. de vitio murmurationis ⁊ detractionis. Vñ dr murmur: ⁊ q̄d est. Authoritates multe ꝯ hoc vitiuz. exempla patrum ⁊ originalia sanctorū. De pena murmurātiū. Quid est detrahere: ⁊ qui sunt detractores. Directe ledit detractor famam absentis quadrupliciter: indirecte dupliciter. Item quid est detrahere: ⁊ q̄s detractor. Qualiter detractor restituet illi famam contra quē detrahit vel quē diffamat. Comparantur detractores serpenti/ sepulcro fetenti/ ciconie. Contra detrahentes patribus carnalibus ⁊ spiritualibus. Cōtra audientes detrahentes. Triplex species detractionis. De bestia habente tres ordines dentiū. Quare permittantur detrahentes. Qr nō debet detrahi prelatis nominatim in predicationibus.

Octogesimusprimus ar. de verbis otiosis/ multiloquio/ ⁊ fractiōe silentij quorūdam religiosorū. Quid est verbū otiosum. De nō curantib⁹. De pctīs venialib⁹. De multiloquio. Quid est multiloquiū: Et q̄d silentiū. Unde procedit multiloquium.

Octogesimussecūdus ar. de statu virginū. Quadrupliciter sumitur virginitas. Datur annulus aureus virginibus ⁊ aureola. Que sunt que virginitatē ꝯseruāt. Sex sunt p̄cipue virginib⁹ cauenda. Honorat̄ virginitas a deo: ab āgel: ab hoīb⁹ a diabolo. De diabolo obediente ⁊ seruiente propter meritum castitatis. Diabolus specialez potestatē habet super immūdos. In quatuor honoratur virginitas in celo.

Octogesimustertius ar. de q̄nqꝫ que queruntur ſm Thomā circa virginitatē. p̄mo in quo consistit virginitas. Qr licita est v̄ginitas. Qr virginitas est virtus specialis. Qr excellentior est virginitas matrimonio. Qr virginitas suo modo est excellentissima virtutum. Qr excellentia virginū ⁊ dignitas quadrupliciter manifestatur. Que est vera castitas ſm Climacū. De sex gradibus per q̄s ad inuiolabilem conscenditur puritatez. De priuilegijs castitatis. An cum corrupta possit dispensari vt consecretur. Utrum votū habens virginitatis/ cōtrahens soluatur a voto: ⁊ possit petere debitū. An valeat p̄moueri qui virginem deflorauit cum qua postea cōtraxit. An abbatissa debeat esse virgo. Unde dicitur virgo. De malis virginibus. De pena concūbentiū cum virginibus sanctificatis.

Octogesimusquartus ar. Tractatus de septem donis spūssancti. Figure de septē donis. De dono timoris Spūssanctus similitudinem habet cum igne in septem que septem donis adaptantur. Ad commendationem timoris octo faciūt. Tres cause timoris. De septē speciebus timoris. Nouem cause timoris. De penis inferni. Dicta patrum de timore.

Octogesimusquintus ar. de dono pietatis. Duobus modis accipitur pietas. Quomodo definitur pietas.

Octogesimussextus ar. de dono scientie. Quomodo describitur scientia. De quadruplici malo. Que cognoscit scientia. De duplici scientia.

Octogesimusseptim⁹ ar. de dono fortitudinis. Quomodo describitur fortitudo. In quo differt fortitudo donū a fortitudine virtute cardinali.

Octogesimusoctauus ar. de dono ꝯsilij. Quid est cōsiliū. Quicꝫ sunt cōmendabilia circa cōsiliū. De donis intellect⁹ ⁊ sapientie pertinentibus ad cōtemplationē.

Octogesimusnonus ar. quid est cōtemplatio. Quid est donum intellectus.

Nonagesimus ar. de dono sapientie. Accipitur largo ⁊ stricto modo sapientia.

Nonagesimusprimus ar. de vita cōtemplatiua. Duodecim sunt in q̄bus excellit vita contemplatiua actiuā. Circa que versari debeat contemplatio. De quatuor speciebus contemplationis. Differunt consideratio et contemplatio. Considerationis species tres. De octo gradibus q̄bus ad contemplationē ascenditur. De tribus speciebus visionū. Qr Paulus vidit dn̄m in hac vita facie ad faciem ſm Aug. De duodecim preparatorijs ad contemplationem.

Nonagesimussecūdus ar. Distinctio inter contemplationē/ ⁊ meditationē/ ⁊ cogitationē. Et quid est cōtemplatio. quid meditatio. quid cogitatio. Originalia Jo. cassia. de contemplatione Egidij ⁊ Rogerij.

Nonagesimustertius ar. de fine operis deo gratiarū actio. Et dn̄o pape Joan. istius operis reseruata correctio ⁊ recōmendatio. ⁊ eorum que ipse dominus papa sentit ⁊ tenet ⁊ docet cum sacro suo collegio: commentatoris fidelis professio.

Fratris Aluari Pelagij

natione Hispani/ professione minoritani/ iuris canonici doctoris eximij/ necnō summi quōdā penitētiarij sanctissimi in christo patris ⁊ dn̄i pape dn̄i Joānis vicesimi secūdi/ de plāctu ecclesie opus rarissimū/ ecclesie catholice fortem iam prope conclamatā deplorās vberrime/ felici incipitur auspicio. Prefatio.

Ptimis moribus et virtutibus adornato: q: virtutes ſm beatum Grego. in homilia de apostolis/ ornamenta celorū sunt: id est virtutes p̄dicātiū: et facit optime de peni. dist. ij. c. sapiēs. c. sed nec adā. ca. vt cognouerūt. §. romanos. al's sub. §. adam. et. xliij. di. sit rector. ad mediū/ ibi: Uestimenta em̄ sacerdotis ⁊c. xxiij. q. iiij. si nō ex fidei. Utriusqꝫ iuris sciētia decorato: honor omniū realis ⁊ dec⁹ ꝯgruo est. iuxta illud Ps. xlviij. Homo quū in honore esset. subaudi deū ⁊ alia cognoscendi: nō intellexit. ⁊ illud lucifero dicit̄ Ezech. xxviij. Plenus sapiētia ⁊ perfectus decore. de peni. di. ij. principiū em̄ inquit. vltra principiū. Patri reuerēdissimo ⁊ singulari dn̄o/ dn̄o Petro Gometij hispano/ genere nobili/ vita ⁊ honestate nobiliori. ex̄ de p̄bē. venerabilis. §. nos igit̄. Tituli scte praxedis cardinali dignissimo/ presbytero ⁊ seniori. propter sapientiā. lxxxiiij. dist. porro. Frater Aluarus Pelagij/ de ordine minorū professione/ natione Hispanus/ penitentiarius dn̄i pape: quondā inter doctores iuris canonici minimus cōputatus: in sublimitate status ima cū christo humili. Philip. ij. respicere: intellectū in christū perducere p affectū: ⁊ legē carnis legi mētis cōtrariā. Rom̄. vij. xxxij. q. v. si paulus. dei gr̄a cū eodē paulo: vt eo. c. viriliter ꝯculcare. Quia plāxit dauid ⁊ q̄ cū eo erāt: sichelech ciuitatē succēsaz igni: ⁊ vxores filios ⁊ filias captiuos ductos. j. Reg. xxx. Et planxit Hieremias hierusalē p totū: ⁊ plāxit gregē dn̄i captū dicens Hiere. xiij. Plorās plorabo: ⁊ educet oculus meus lachrymas: q: captus est grex dn̄i. ⁊ plāgit Job sup afflictū. Job. xxx. Et Paulus flet cū flentib⁹. Rom̄. xij. Et christus dn̄s sup hierusalē. Luc. xx. ⁊. xlvj. q. vij. ⁊ hoc diximus. Samuel saul. j. Reg. xvj. de peni. dist. j. p̄dixerat. Et flere debet mater ecclesia p filijs mortuis in anima. de peñ. di. j. fleat pro te mater ecclesia. vt eā christ⁹ flentē aspiciens eius resuscitet filios ad gratiā. vt ibidē. Quia hec vera resuscitatio anime. vt de peni. di. j. resuscitatus. sub. §. hoc idē. q: Rachel pulchra. i. ecclesia sine macula ⁊ sine ruga. Eph. v. xxj. di. quāuis. ⁊ de peni. di. j. ecclesia christi filios suos deplorat. Matth. ij. Ideo statū p̄sentis ecclesie militātis pulchre fide/ fede i q̄busdā mēbris/ moribus formose in se: lippe ⁊ squalide/ inculte et exuste ⁊ deformis in aliq̄b⁹ mēbris/ deplāgere me delectat: ⁊ intelligens multas impietates in ea que vocat̄ domus dn̄i: ⁊ nō solū multas/ sed etiā fortes ⁊ que opprimūt iustitiā: ⁊ intantū doctorū quorūdā rabiē processisse: vt accipiant p̄ciū in iudicio: ⁊ om̄ia p munerib⁹ faciant: pauperes deuitent in portis ⁊ audire cōtemnāt: etsi tacuero lingua p tēpore sed nō semp: nō tn̄ calamo/ ⁊ solus sedēs ⁊ plenus vera amaritudie. Hiere. xv. xj. q. iij. qn̄. Planctū eccl'ie matris mee que hodie filios parū plangit: ppter hoc p̄cipue fletibus adimplebo. [Titulus libri.] Et ideo librū de plāctu ecclesie quē p consequēs statū et planctū ecclesie censui appellandū: ad te disertissime et circumspectissime pater transmitto: quē corrigas ⁊ suppleas ſm gratiā a deo luminis tibi datā. vitia aūt ⁊ defect⁹ oim statuū in hoc opusculo in scd̄a parte ideo tetigi/ declaraui/ ⁊ exaggeraui: ⁊ de eorū cōtrarijs virtutib⁹. xxxij. q. j. quū renuntiat̄. ⁊ de peni. di. v. cōsideret. vltra prin. vbi dolēdū adiunxi. vt q̄ numero: ⁊ merito de corpore christi q̄d est ecclesia. xxxiij. q. v. de ligurib⁹ xxiiij. q. j. schisma. in fine. ex̄ desiderat vitijs resecatꝫ succedentibus virtutib⁹ verus filius ecclesie appellet̄. Et vere liber existēs que est prima ⁊ vera libertas carere criminibus. [Uera libertas.] ſm Aug. Joan. viij. ibi: qui facit peccatū ⁊c. ⁊. j. Pet̄. ij. ibi: q̄si liberi. ⁊. ij. Pet̄. ij. ibi: quū sint ſm. corruptiōis a vitijs liberā matrē que sursum est. Gal̄. iiij. Sarā sequat̄: ⁊ cū ea hereditatē immarcessibilē nanciscat̄. ad Gal̄. iiij. xxxij. q. iiij. recurrat. dist. lvj. bismael. xxiij. q. iiij. qn̄. ⁊. c. si ecclesia vera est. Quō v̄o ⁊ status aplor̄/ martyrū/ cōfessorū/ anachoritarū: ⁊ omniū religiosor̄/ ⁊ virginū a sua p̄fectione ceciderūt quodāmodo infra in scd̄a parte isti⁹ operis particulariter declaraui. Laboraui autē in hoc libello ad honorē dei ⁊ sancte romane ecclesie. i. matris mee: Frācisci seraphici almi mei patris ecclesiā in membris deuijs renouantis: vtilitatē animarū in quocūqꝫ statu vitior̄ tenebris palpabilibus velatarū: ⁊ in meorū remediū peccatorū. De bene dictis benedicto christo nostro gloria assignetur. xxiij. q. iiij. sicut excellētiā. ad fi. ibi: quū em̄. de minus benedictis venia a sctā mea matre ecclesia det̄: cuius correctioni om̄ia cōmitto: cum ea tenēs firmiter q̄d tenet ⁊ renuens ⁊ detestans quicquid reprobat ⁊ cōdemnat. [Submittit se autor determinationi ecclesie.] xxiiij. q. j. hec est. xxij. di. c. j. in fi. ex̄ de sen. excō. damnam⁹. in fine. In principio aūt isti⁹ operis. In noie dn̄i nostri iesu christi in quo viuimus/ mouemur/ ⁊ sumus incipiēs. Act. xvij. xxvj. q. vij. non obseruetis. in fine. ⁊. j. ad Cor. iij. incipiens ⁊ fundamentū meū sup ipsum ponēs: quia vbi fundamentū nō est edificari nō pōt. ex̄ de pres. nō bap. c. iij. et q: nemo christicola aliud fūdamētū pōt ponere q̄ q̄d positū est. q̄d est christ⁹ iesus. j. ad Cor. iij. ⁊ i clemēti. de summa trinitate. c. fidei catholice. ⁊ ex̄. li. vj. de electiōe. fūdamēta. j. rn̄so. ⁊. j. q. j. quū paul⁹. vnā sanctā catholicā ecclesiam romanā spōsam eius. xcvij. di. ecclesie mee. cōfiteor/ veneror ⁊ obseruo. ex̄ de summa trinita. c. firmiter. §. vna. xxij. di. c. j. i fi. extra quā sal⁹ nō est. vt p̄dicto. §. vna. ⁊. xxiij. di. q̄ ep̄s. ⁊. j. q. j. extra. Spōsum ei⁹ legitimū. ⁊ caput dn̄m reuerendissimū ⁊ sanctissimū dn̄m Joannē papā. xxij. de Caturro: cui⁹ papatu durāte: ⁊ in annū. xiiij. se dei gratia extendente: hoc opus in ciuitate Auinionēsi: vbi tūcqꝫ cū sua vera curia residebat incepi: [Ubi op⁹ ē factū.] successorē almi petri apl̄i ⁊ vicariū dn̄i nostri iesu christi. ex̄ de transla. licet romanū pontificē. xxiij. di. in noie dn̄i. §. qua papa. ex̄ lib. vj. de constitu. licet. ⁊ de rescrip. si gratiose. ex̄ de elec. licet. vicem nō puri hois/ sed dei ⁊ hois dn̄i iesu christi tenentē in terris. ex̄ de trāsla. quāto. vere colo ꝑfiteor ⁊ amplector. Petrū de Corbario apostatā fratrū minorū quē coruinū appello: quia vt coruus de morte schismatice diuisionis pascit̄. [Detestatio petri Corbarij apostate ordinis minorum.] ij. q. vij. nō omnis. Et q: vt coruus furtiue ⁊ latro in sede Petri resedit: ⁊ locū dn̄i pape ioānis p̄dicti viuētis nō timuit vsurpare. vij. q. j. nō furē ⁊ latronē. Et quē Ludouicus bauarus intrusus q̄ se p imperatore gerit: ⁊ pro suis sceleribus a dicto dn̄o Joanne vero papa schismaticus/ ⁊ hereticus sententialiter extitit cōdēnatus in p̄dicta sctā sede Petri itrusit. Apostolatū qui se dixit Nicolaū q̄ntū quē verus papa Nicolaus antiquus Romanus pōtifex nō apostolicū/ sed apostaticum/ nō pastorē/ sed inuasorē appellat: et anathematizari decernit. q: ad literā militari tumultu sine cōcordi ⁊ canonica electione cardinaliū inthronizat⁹ fuit. lxxix. dis. si q̄s pecunia. Et quē cū dathan ⁊ abyron schismaticis quos viuos terra absorbuit nisi penituit habere cēseo portionem. Nume. xvij. vij. q. j. denicꝫ. ex̄ de electio. licet. cum Hierony. abominor/ respuo/ et detestor. ij. q. vij. non oēs. ibi etiā nicolaum respuo facta nicolaitarum eum sequentium. Que christus odit et ego odi. Apocal̄. ij. c. Nox nocti indicat scientiam. Psal. xviij. Bauarus cecus cecū coruinū intrudit p potentiā: ⁊ ideo ab eo recedendū est. xvj. q. vlti. sane. Quia ſm q̄d cōtinēt canones sanctor̄ apostolor̄/ q̄ nō est sanctus: nō recipiet̄. Princeps em̄ immo tyrann⁹ inthronizauit eū. q̄d ca. peurit crocitantē Petrū. Coruinū. vni⁹ em̄ corporis mystici: id est ecclesie que est corpus christi. xxiij. q. v. de ligurib⁹.

Universidad de Deusto Biblioteca

vnum est caput/dñs papa Joánes/nec duo habet eccl'ia capita:quasi monstrū.ff.de ꝟbo.sig.quereret aliquis. ex̄ de offi.or.di.qm̄.Petr⁹ aūt corbari⁹ acephalus est:q: inobediens dño pape Joan.est.xciij.di.nulla ratione. Et q: cathedrā super quā fundata est ecclesia nedū deserit:sed inuasit quantū in eo fuit:in ecclesia catholica nō est.xciij.di. qui cathedrā. Et q̄draginta art.in prima parte isti⁹ operis inferius annotatis declarabo Romane ecclesie potestatē:⁊ dñi pape Joánis p̄dicti:⁊ cuiuscumq; alteri⁹ legitimi romani pōtificis authoritatē ⁊ iurisdictionē.p quos liquido apparebit Bauarū p̄dictū infidelē ⁊ schismaticū cōtra dictū dñm papā Joan.de facto ⁊ ꝑperā ꝓcessisse.

¶Articulus Primus A

PRim⁹ Articulus.

Certū autē et notoriū toti mundo est: ꝙ dictus Joánes dñs papa electus fuit concorditer a cardinalibus oībus papā eligere ad q̄s spectat.xxiij.dist. in noīe dñi. lxxix.dist.si quis pecunia.de elec.licet.e.ti.vbi periculū.§. hoc sacro. Et si vn⁹ cardinalis remaneret solus: ille papā posset eligere.ff.ad municipia. sicut municipij.§.vl.ff. qd̄ cuiusq; vniuer.sint.§.vlti.nota. ex̄ de postula.gratum. lxv.di.forte si quis. Si nullus supesset cardinalis:eligeret clerus romanus.lxxix. dis.c.j.⁊.c.si q̄s ex ep̄is.⁊.c.si q̄s pecuniā.⁊ hoc tenet Ostien.ex̄ de elec.licet. Imperator aūt legitimus nedū nō Bauarus intrusus tyrānus nullā potestatē habet se de elec.romani pōtificis intromittēdi.nō obstātib⁹.c.lxiij.di.hadrianus papa scd̄s. ⁊.c.quū hadrianus.q: illud cōcessum fuit ad tēpus:⁊ ex causa/imperatoribus:⁊ postmodū ab ecclesia reuocatū.vt di.e.§.verū.cū ca.se.⁊.§.ex his.ad hec faciūt.xcvj.di.satis euidēter.ꝟ.illicitū.c.si impator.de hac materia p Inno.ex̄ de elec.qd̄ sicut.

An⁹ cardinalis posset q̄nq; papā eligere.

¶Articulus Secundus A

SEcūdus Articulus.

Et ꝙ in possessiōe papat⁹ fuit/⁊ est. ⁊ p hoc facit de cōse.di.j.b ergo.ibi/epo regulariter ordinato tenēre ecclesiam.¶ B Possessio etiā facti nedū iuris plurimū operat̄.ex̄.de elec.querelā. de causa pos.quū olim. expressum.de iure patro.consultationib⁹.op.ar.ex̄ de conces.preben.quū nr̄is.ibi:⁊ eā sicut antea possidebat. ⁊ ibi. q: talis possessio ⁊c̄.⁊ p possessore p̄sumit̄:nec cōpellit̄ de titulo ostēdere:nisi in casib⁹. vt legitur ⁊ nota.ij.q.v.§.j.⁊ nota.ex̄ de procura.ex insinuatione.in glo.sed quare.

¶Articulus Tertius A

TErtius Articulus.

Et ꝙ a toto mūdo habit⁹ est p papa: ⁊ creditus pro papa. pro hoc facit.C.de testa.l.j. ¶ B Cōmunis em̄ opinio: plurimū facit. iij.q.vij.§.verū.vbi de hoc.ff.ad mate.l.iij.intantū ꝙ p̄iudicat ꝟitati frequēter.ex̄ de biga.nō or.vbi de hoc in glo. hic collige.facit lex illa.ff.de offi.pre.barbarius.ff.de acq. here.l.j.vbi concor.de hoc.

¶Articulus Quartus A

QUartus Articulus.

Et ꝙ nullū crimē priuat papā ipso iure papatu:etiā heresis:si vult corrigi.vt no.xl.di. si papa.nec p cōsequēs ab eius est obedientia ante sententiā recedēdū.xvij.dis.§.hinc etiā.vbi est expressū.⁊.viij.q.iiij.nōne.immo ⁊ si hereticus esset: ꝙdiu tolerat̄ valet q̄cq̄d agit:etiā sn̄ia excōicatiōis quā ꝓfert: vt no.xxiiij.q.j.in summa.⁊.xj.q.iij.cui est.facit qd̄ legit̄ et no.de cōse.di.ij.⁊ dixit dñs.ibi. Nō g̃ reprobari voluit ꝙ a talib⁹ oblata sunt.⁊ in fi.glo.ar.ꝙ ⁊ p hereticū acquirit̄ ecclesie.no.xxij.q.iiij.recurrat.in glo.ar.qd̄ ⁊ nor̄.ex̄ de schisma.c.j.in glo.sic faciūt pro hoc ca q̄ no.ex̄ de elec.nihil. in

Ob nullū crimē papa est deponē dus si vult corrigi.

glo. in duob⁹.faciūt p hoc.ff.si cer.pe.ei⁹ q̄ in ꝓuincia.ff. de procu.si procurator.ff. qd̄ cū fal.ti.l.j.§.j.ff.de mino.ait pretor.C.ꝑmittit̄.ff. q̄b⁹ mo. vsusfru.amit.l.j.§.j.ff. vsusfru. queadmodū ca.si vsusfructus.in prin.ff.de aqua plu.arc̄. l.publico.⁊ que notantur per Innoc̄.ex̄ de schisma.c.j.de do.⁊ con.veritatis.

¶Articulus Quintus A

QUintus Articulus.

Et ꝙ prima sedes.xxj.di.intantū.ibi:quō prima sedes nō iudicabit a quoq̄.ix.q.iij.patet ibi:nec cuiq̄ de eius licebit iudicare iudicio. Et ibi.j.nemo vnquā apl'ico culmini.de cuius iudicio nō licet retractari:man⁹ obuias audacter intulit.⁊ infra.ibi: nec de ei⁹ iudicio.i.romane eccl'ie/canones vnq̄ precepe rūt iudicari:sentētiāq; illi⁹ cōstituerūt nō oportere dissolui.⁊.c.nemo iudicabit ꝑmā sedē.causam em̄ dñi pape suo iudicio christus reseruat.cā.c.⁊.q.alioꝝ.⁊.c.facta.⁊.c. ipsi sunt.ibi:canones.ipsam ꝟo ad nullius cōmeare iudiciū: nec de eius vnq̄ p̄ceperūt iudicio iudicari.⁊.c.cūcta. ibi: nec cuiq̄ de ei⁹ licebit iudicare iudicio.faciūt.ij.q.v.audiuimus.ibi.hec aūt faciēs.⁊ qd̄ no.lxiij.di.in synodo.in glo. sed nūquid.

¶Articulus Sextus A

SExtus Articulus.

Et ꝙ synodus etiā vniuersalis/in eū corrigibilē p̄sertim iurisdictionē nō habz:nec in eū sn̄iam depositiōis ꝓfert: etiā in heresi:sz dicit ei:Ore tuo iudica causam tuā. vt per.c.intātū.xxj.di. nūc aūt.ibi:⁊ dicit ei/scilz pape synodus vniuersalis:noli audiri in nr̄o iudicio:sed collige in sinu tuo causam tuā.⁊ rursus:Om̄ ex te/inquiunt/iustificaberis: aut ex ore tuo condemnaberis.⁊.j.ibi:et in arbitrio prefati pōtificis tribuit iudicare iudiciū suū.fa.e.di.intm̄.ibi:q: ponēs in celū os suū lingua ei⁹ trāseūte sup terrā excōicationē in sanctū Leonē papā dictauit.⁊.xvij.di.§.hic etiā.ibi:nec antedicte sedis antistitē.i.papā minorū subiacuisse iudicio.et ibi: ep̄i ꝟo in synodo presidētes congregata authoritate eiusdē Symmachi.qd̄ est notandū ꝙ etiā in causa q̄ agit̄ ꝯtra papā ipse synodū cōgregabit.dixerūt:Symmachus papa sedis apl'ice p̄sul ab hm̄ōi oppositionib⁹ impeditus quātū ad hoies respicit/sit immunis ⁊ liber:sz causam ei⁹ totā dei iudicio reseruam⁹.et per.c.nemo.ix.q.iij.ibi:neq; ab omi clero. vbi de b notat̄ ꝙ ꝯciliū nō pōt papā iudicare.no.etiā Ostien.ex̄ de cōces.pre.ꝓposuit. Or si tot⁹ mūdus sentiret in aliq̄ negotio cōtra papā:ꝙ sn̄ie pape standū esset.qd̄ verū itellige:nisi esset causa fidei.vt no.xv.dis. sicut.⁊ adde hic ꝙ no.xxiiij.q.j.qd̄cumq;.in glo.ar. Idem notat̄ ⁊ expssius.iiij.dis.in istis.vbi Joánes tenet ꝙ error p̄ncipis ius facit.ff.de supel.leg.l.iij.in fi.papa em̄ sup oia etiā generalia ꝯcilia est:⁊ ab ipso ipsa recipiūt iurisdictionē ⁊ authoritatē ⁊ licētiā cōgregādi se:nō ipse ab eis p̄ncipaliter.iij.q.vj.dudum.vbi de hoc.ex̄ de elec.significasti. expssum.xvij.dist.regula.⁊.c.nec licuit.⁊.c.multis. ad b facit optime.xvj.di.q̄uis.xxij.di.c.j.⁊.ij.ꝙdiu in possessione.

Cōciliū non pōt iudicare papam.

Error p̄ncipis facit ius

¶Articulus Septimus A

SEptim⁹ Articulus.

Et ꝙ papatus est semp in ijs q̄ cōtra deū expresse nō sunt:sibi obediēdū ab oib⁹ est.xvij. di.§.hinc etiā.ꝟ.de clericis.xix.di.i memoriā. ⁊.c.nulli.c.di. cōtra morē.viij.q.iiij.nōne.lxxxj.dis.si q̄.in fi. ibi:Peccatū igit̄ paganitatis icurrit: q̄sq̄s dū christianū se asserit:sedi apl'ice obedire ꝯtēnit.xj.di.nolite.ibi:Multū em̄ cōuenit vt totū corpus eccl'ie in hac sibi obseruatione cōcordet:q̄ inde authoritatē habet:vbi dñs tot⁹ ecclesie posuit p̄ncipatū.c.q̄s nesciat.ibi: oportet eos seq̄ b qd̄ eccl'ia romana custodit:a q̄ principiū eos accepisse nō est dubiū.⁊.xij.di.nō decet a capite mēbra discedere. sz iuxta scripture testimoniū/oia mēbra caput sequant̄. Nulli ꝟo dubiū ꝙ apl'ica eccl'ia mater est oīm eccl'iarū ⁊c.⁊.j.sic et

In q̄b⁹ pape obediēdum.

vos volūtatē implete vestre matris ⁊c.p̄ceptis apl'icis/ nō dura supbia resistat̄:sed p obedientiā q̄ a scā romana eccl'ia ⁊ apl'ica authoritate iussa sūt/salutifere impleant̄. ⁊ infra.Cui⁹ authoritatis sanctionem in oīb⁹ oēs teneāt sacerdotes:q̄ noluerint ab apl'ice petre sup quā christus vniuersalē fundauit ecclesiā soliditate diuelli.xix.dist.ita dñs.ibi:vt exortē se ministerij itelligeret esse diuini:q̄ ausus fuisset a petre soliditate recedere.xxij.dis.c.j.ibi: Fidē q̄ppe violat q̄ aduersus illā agit q̄ est mater fidei.⁊ illi cōtumax inuenit̄:q̄ eā cūctis ecclesijs p̄tulisse cognoscit̄.faciūt ad hoc.ex̄ de iureiu.ego.N.lxiij.dist.tibi domino.

¶Articulus Octauus. A

OCtauus ar. Et ꝙ di-

gnitas vel iurisdictio vel potestas non peccat:etsi iudex vel p̄lat⁹ in ea residēs sicut hō peccare valeat. Et b iō: q: ois iurisdictio et dignitas de se bona est:⁊ a deo est.Ad Rom.xiij.ibi in principio.Omis aia potestatib⁹ sublimiorib⁹ subdita sit. Nō est em̄ potestas nisi a deo.q̄ aūt a deo sunt ordinata sunt. ⁊ infra. dei minister est tibi i bonū.ad hec.xj.q.iij.q̄ resistit xxvj.q.v.nec mirū.vltra colūnā/ibi:Nec potestas iō imūdis spiritib⁹ dat̄.xxiij.q.v.prodest.⁊.c.nō solū.ex̄ de maio. ⁊ obe.solite.ex̄ de censi.ois.qd̄ aūt in se sanctū ⁊ bonū est: p malū ministrū corrūpi nō pōt.xv.q.si.c.vlti.qd̄ incipit/ sciscitātibus.ex̄ de coha.cle.vestra.vn̄ ⁊ rōne iurisdictionis que bona est:malis etiā p̄latis dñs p̄cipit obediri.j.q. j.nō quales.ibi:Ergo imperator cōsidera si illos dixit audiēdos q̄ supra cathedrā moysi sedebāt: quāto potius q̄ sup cathedrā petri residēt: existimas obaudiēdos:op.facit.xix.dist.scd̄m.

¶Articulus Nonus A

NOnus Ar. Et quod

sacramenta p malos p̄latos nō p̄cisos ab ecclesia:nedū p bonos cū effectu ⁊ fructu veraciter cōferunt̄.j.q.j.sicut christ⁹.c.intra.cū alijs seq̄n. vsq; ad.§.sed obijcit̄.maxime in.c.dñs declarauit. ⁊ p.c. sciscitātib⁹.xv.q.vl.de con.di.ij.vtrū.j.q.j.qd̄ q̄dē dñs declarauit.c.multi.xix.di.c.ij.videndū in prima parte arti.lxvj.in principio.

¶Articulus Decimus A

DEcimus ar. Et ꝙ ois

iurisdictio p p̄latos toleratos ab eccl'ia/veraciter exercet̄.xv.q.si.sciscitātib⁹.j.q.j.ꝓphetauit.iij.q.vij.§.si.q̄ incipit.sz obijcit̄.vbi de b

¶Articulus Undecimus A

UNdecimus Arti. Et

qd̄ vna est eccl'ia semp: ⁊ diuisa esse nō pōt. ex̄ de summa tri.c.j.§. vna.xxiiij.q.j.loquit̄.c. oibus.c.qm̄ vetus.c.q̄ dignior.c.schisma.cū si. Et in symbolo niceno. et vnā sanctā catholicā ecclesiā. xxvj.di.c.acutius.de cōse.di.iiij.prima.c.est veritas.⁊.di.j. ecclesia.⁊ in extrauaganti bonifacij quā expono inferius parte.j.arti.vj.vnā sanctā catholicā.vij.q.j.nouatianus.

¶Articulus Duodecimus A

DUodecimus ar. Et

ꝙ vn⁹ dei vicarius est in terris:q̄ est caput ecclesie loco christi.vij.q.j.fact⁹ est.ibi: quū fabiani locus.i.quū loc⁹ petri ⁊ gradus cathedre sacerdotalis vacaret:q̄ occupato.glo.i.canonice sumpto.adde ⁊ possesso.⁊ de dei voluntate atq; oīm nostrorū cōsensione cōfirmato:q̄sq̄s iā ep̄s fieri voluerit foris fiat necesse est/nec habet ecclesiasticā ordinationē q̄ eccl'ie nō tenet vnitatem:⁊ infra.profanus est/foris est/alienus est. ¶ B Et quū post primū esse non possit q̄sq̄s post vnū:q̄ solus esse debet:fact⁹ est iā nō scd̄s ille/sz nullus est.⁊.c.nouatian⁹.ibi:⁊ quū sit a christo vna eccl'ia p totū mūdū in multa mēbra diuisa. Itē ep̄atus vnus.⁊.j. Ille post dei traditionē.post ꝯnexā ⁊ vbiq; ꝯiūctā catholice eccl'ie vnitatē:humanā.i.carnalē ⁊ diuisam conat̄ ecclesiā facere.⁊.j. Nesciēs schismaticos semp inter initia feruere:incrementa ꝟo h̄re nō posse:nec augere qd̄ illicite ceperint/sz stati cū praua sua emulatiōe deficere.q̄ duo.c.optime ⁊ valide ꝑcutiunt caput draconis petri de corbaria itrusi schismatici.ad idē p eūdē Cyprianū.xxiiij.q.j.di.didicim⁹.ibi: Ecclesia vna est:que vna intus ⁊ extra esse nō potest. si enim apud nouatianum est:apud Cornelium non fuit. Si ꝟo apud Cornelium non fuit:qui Fabiano episcopo legitima ordinatiōe successit.⁊ ifra. Nouatian⁹ in eccl'ia nō est nec ep̄s cōputari pōt:q̄ euāgelica ⁊ apl'ica traditiōe contēpta/nemini succedēs a seipso ort⁹ est.h̄re namq; aut tenere ecclesiā nō pōt:q̄ ordinat⁹ in eccl'ia nō est.⁊.c. pudenda.in fi.vbi Gelasius ⁊ Aug.aiūt. Or si nullo mō pōt dici eccl'ia in q̄ schisma est:restat vt qm̄ eccl'ia nulla esse non pōt:ea sit quā in apl'ice sedis p successiones epoꝝ radice ꝯstitutā nullorū hoīm malitia/etiā si nota/excludere possit: sz p tp̄is rōne tolerāda iudicet̄: nec vllo mō valeat extinguere.q̄ etiā duo ista capl'a corpus p̄dicti petri corbarij tabidū destruūt ⁊ eneruāt.⁊.c.loquit̄.ibi: Ab vno incipientē.⁊.j.diuisionē vnitas nō capit.et in fi. vnū tm̄ caput est ⁊c.ad idem.xix.dist.ita dñs. ex̄ de elec.fundamēta.lib. vj.xxj.dist.quāuis.

¶Articulus Tertiusdecim⁹ A

TErtiusdecimus Ar.

Et ꝙ iurisdictionē habet vniuersalē in toto mūdo papa nedū in sp̄ualib⁹/sz tēporalib⁹: licet executionē gladij tp̄alis ⁊ iurisdictiōis p filiū suū legitimū imperatorē quū fuerit:tamq̄ p aduocatū ⁊ defensorē eccl'ie/⁊ p alios reges ⁊ mūdi p̄ncipes:⁊ in p̄rimonio scti petri:⁊ in regno Sicilie qd̄ est regnū ecclesie ⁊ p̄rimoniū.xciiij.di.valde.x.q.iij.relatū.ex̄ de re iudi.ad apl'ice.lib.vj.⁊ in alijs terris eccl'ie eā p suos rectores debeat exercere:q: sicut vn⁹ christi sacerdos ⁊ rex dominus oīm:sic vn⁹ eius in terris ⁊ in oib⁹ vicari⁹ ḡnalis. ad hoc Hiere.j. Ecce cōstitui te hodie sup gētes ⁊ sup regna ⁊c. Hieremias autē sacerdos fuit typus pape:sic argumentat̄ Innoc̄.iij.ex̄ de ma.⁊ obe.solite.§.nos aūt.ibi: Ut alienū a suo demōstraret ouili:q̄ petrum ⁊ successores ipsius magr̄os nō cognosceret ⁊ pastores. pastores autē accipiunt̄ a christo p dñis ouiū. Joā.x.⁊ ifra. Quodcumq; ligaueris sup terrā ⁊c. Mat.xvj.j.Coꝝ.xv.Heb.ij.⁊ dicto c.solite.nihil excipiēs q̄ dixit quodcūq;.xxj.di. cleros. ibi: Antea aūt pōtifices ⁊ reges erāt ⁊c.Ps̄.xcviij.Et samuel inter eos q̄ inuocāt nomē ei⁹. Itē samuel inuocator nominis dñi/licet nō sacerdos figurās papā:ppl'm isrl' cunctis dieb⁹ suis iudicauit:⁊ rexit isrl'.j.Reg.vij.ad fi. Item melchisedech sacerdos dei altissimi rex salē.i.hierl'm fuit. Geñ.xiiij.vltra mediū.q̄ typum christi tenuit.Ps̄.cix.Tu es sacerdos i eternū.⁊ sic pape vicarij christi.ex̄ de trāsla. quāto. Itē moyses sacerdos. Ps̄.xcviij.moyses et aaron in sacerdotib⁹ ei⁹.xxij.di.c.ij.⁊ no.xxij.di.§.j.⁊.lxvj.di.porro.q̄ gerit ꝑsonā christi.de peni.di.iij.inter hec. ⁊ rexit i tota vita sua ppl'm isrl'.Exo.vij.ibi:Ecce cōstitui te deū pharaonis.⁊ papa de⁹ est impatoris.Exo.xviij.ad mediū.ibi: Altera autem die sedit moyses vt iudicaret populum.et q̄si p totū librū Exod.facit ex̄ q̄ fi.sint leg.p venerabilē.§. rōnib⁹.ibi.q: sicut in Deut̄.ꝯtinet̄.xvij.c.si difficile ⁊ ambiguū ⁊c.⁊.§.sane.vbi se papa p̄mū sacerdotē vicariū christi summi sacerdotis vocat.⁊ cardinales sibi adsistētes sacerdotes leuitici generis:quorū cōsilio iudicat oēm cām criminalē/ciuilē/⁊ mistā:vt exponit̄ in.§.sunt aūt. Itē facit apl's p hec dicēs.j.ad Coꝝ.vj.nescitꝭ qm̄ angelos iudicabim⁹.i.sacerdotes.xxxvj.di.§.ecce iudicabim⁹.q̄nto magis secularia:sic etiā inducit̄ apl's ab Innoc̄.iij.in p̄di.c.p venerabilē.§.sunt aūt.in fi.ad hoc.xj.q.j.relatū. Itē apl's j.ad Coꝝ.vj.⁊.xj.q.j.§.ex his oib⁹.dicit ꝙ eccl'ia quū habz iudicia secularia: cōstituit cōtemptibiles.i.laicos b̄m Archi.q̄ de sp̄ualib⁹ nō curāt ad iudicādū:ḡ de tēporalib⁹ se

Regnū sicilie est regnum ecclesie.

Authoritas apl'ice in tp̄alib⁹ ⁊ spiritualib⁹ exēpla.

Papa iudicat omnē causam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

intromittit.¶ B Itē gladi⁹ tpalis/gladius Petri est. Matth.xxvi. Conuerte gladiū tuū in vaginā tuā.dicit et xxiij.q.i.§.i. Item in familia christi duo gladij erant. Luc. xxij.ibi: Ecce duo gladij hic.p quos fm doctores duplex iurisdictio intelligit.vt no.ex de iudi.nouit.in glo.p hoc facit.x.di.suscipitis.ibi/ꝙ lex christi sacerdotali vos subijcit potestati:atqꝫ istis tribunalib⁹ subdit.i.q.iiij.q: psulatus. Quia psulat⁹ nostri qd bene noscis magisteriū nō solū de sacerdotū:verū ⁊ de seculariū vtilitatib⁹ debet esse solicitū.xxij.disti.oēs.ibi:qui beato eterne vite clauigero terreni simul ⁊ celest iura cōmisit/quū dixit: pasce oues meas. Ioan.vlti.⁊ ex de elec.significasti. p que vba christus petrū fecit pastorē ⁊ prelatū mūdi.vt no.xxi.di.in nouo.in glo.i.⁊.l.di.cōsiderandū.in glo. vlti.⁊ pre.c.significasti.in glo.p hec nec distinguēs inter has oues ⁊ alias: clericos vel seculares.ex de maio.⁊ obe.solite.§.nos aūt. ibi: Nō distinguēs ⁊c. ⁊ Matth.xvi.quodcūqꝫ ligaueris ⁊c.xxiiij.q.i.qdcumqꝫ.nihil excipiens q dixit qdcumqꝫ: vt pre.§.nos aūt.in fi.⁊ ex de puile. q: circa.c.fi. Item papa priuat reges regnis:⁊ imperatorē imperio.xv.q.vi.alius. ex de elec.venerabilē.xcvi.di.duo sunt.c.fi imperator.⁊ in clemētina de iureiu.romani principes.⁊ ex de re iudi.ad aplice.li.vi. Itē imperator pape iuramentum fidelitatis prestat.lxiij.di.tibi dño.⁊ in clemēti.pre.c.romani principes. Itē papa se de hereditate tēporali intromittit.ex qui fi.sint legi.c.i.xx.q.iij.psens. Itē quū aie corporib⁹ sūt preciosores:⁊ spūalia tēporalibus digniora.ex de ma.⁊ obe. solite.§.qd aūt.⁊.xxiiij.q.iij.si habes.xxxviij.di.sedulo. cui ergo cōmisse sunt aie ⁊ spūalia:multo potius res sunt et corpora cōmittēda.sic arguit canon aplicus.xij.q.i.precipim⁹. Tēporalia accessoria sunt ad spm. Matth.vi. Hec oia/scz tēporalia adijcient vobis:sed accessoria naturam habēt principale sequēdi.ex de offi.del.prudētiā.§.sexta. v.explorati.ex de dote post diuor.re.de prudētia.ex de reg. iur.accessoriū.li.vi.¶ C Itē christus vtroqꝫ gladio vsus est:vt legit ⁊ no.x.di.qm.sed cōstituēs petrū suū vicariū/nō diuisit ei iurisdictionē quā habebat:intelligit cōcessisse eā sibi plenarie vt habebat.p hoc bene facit.ex de puile.q: circa.ibi: Quū nō excepit et potuerit excepisse.ff. de offi.prefec.vrb.l.i.§.iij.xij.q.ij.cognouim⁹.in fi.ex de iu.pa. et literis.faciūt q no.p gar.ex de elec.vt circa.li.vi.⁊ q no. ex de transla.inter corporalia.in glo.ar.qd ad fi.ibi:cōsueuit dici. ¶ Itē papa vicarius nō puri hois: sed dei est.ex de transla. quāto.v.nō em.⁊ ex de iudi.nouit.v. quū em. sed dñi est terra ⁊ plenitudo eius. Ps.xxiij.di.viij.quo iure.ergo ⁊ pape est terra ⁊ plenitudo eius. ¶ Item sicut vnus deus ⁊ vna fides ⁊ vn⁹ dei vicarius. vt.s.dictū est: sic ⁊ vna iurisdictio pmaria capitis:a qua ois iurisdictio necesse est vt emanet.op.ar.xxiiij.q.i. loquit. ¶ D Item imperatores pagani ⁊ idololatre nūqꝫ iuste possederunt accipiendo iustitiā theologice vel diuine.⁊ p h facit glo. posita.xxviij.q.i.§.ex his.in glo.nō ⁊ expressum.xxiiij.q.i. §.sed videt.q:qui sub deo oīm dño vere nō est:sed contra eū est p idololatriā vel heresim: nihil sub eo ve possidere pōt.xxiij.q.vij.si de reb⁹.⁊ ar.p.c.q iure.regna ergo idololatrarū ⁊ paganorū deū vere nō colentiū/ad ecclesiā cui⁹ tn antea erāt:licet p eos occupata/nō immerito redierūt. vt.xxiij.q.vij.c.i.ibi: Iure diuino quo cūcta iustorū sunt.et infra.⁊ ideo falso appellatis vestras:qs nec iuste possidetis.⁊.i.quū scriptū legatis. Labores impiorū iusti edent. ⁊ pre.c.si de rebus.ibi: Ad oēs impios et iniquos illa vox dni valet. Auferet a vobis regnū dei:⁊ dabit gēti facienti iustitiā. Matth.xxi.ad fi. Eccli.x. Regnū a gēte in gentē transfert ppter iniustitias ⁊ iniurias ⁊ cōtumelias/ac diuersos dolos.⁊.i. Sedes ducū superborū destruxit de⁹:et sedere fecit mites p eis. Itē ibi in.c.si de reb⁹. Labores impiorū iusti edēt.⁊.i.alioquin.⁊ ipsi iudei a qbus ablatum est regnū fm vba dñi Matth.xxi.⁊ datū est gēti facienti iustitiā:possunt obijcere aliene rei cōcupiscentiā: q: christi ecclesia possidet vbi psecutores christi pri⁹ regnabāt.⁊

Papa pōt puare impatorē iperio: ⁊ reges regno.

Iure diuino oia sunt iustorū.

xxiij.q.vij.quēadmodū.ibi: Iusti tulerūt spolia impiorū. Sap.x.⁊ ibi: si corpus christi:⁊ ecclesia.iij.q.iiij.engeldrudam.tollet spolia impiorū:⁊ corpori christi thesaurizant diuitie impiorū. Quō aūt possideant pagani regna ⁊ iurisdictiōes no.p Inno.⁊ Ostiē.plene ex de vo.⁊ vo.re.qd super his.¶ E Itē ratio vna Ioan.quia imperator nō possit reuocare donationē factā ecclesie p suos pdecessores/est quia dedit ecclesie q antea erāt sua. vt no.lxiij.dis. ego ludouicus.in glo.i.facit p hoc.xxiij.q.v.§.hinc notandū.ibi: Da dñe hoc est datā sibi pronuntia ethiopiā ⁊ egyptum.similis expositio.ff.de testa.heredes palā.§.si quid. adde quod scripsi.s.in ar.xliij.v.ceterū.⁊.i.in.ij.parte i ar. xxx.in.v.xiij.⁊ facit qd no.lxiij.di.in synodo.in glo.ibi. Sic enim filij isrl/semen abraā cui dñs promiserat:semini tuo dabo terrā hāc:possederūt terras chananeorū: sic ecclesia terras paganorū.xxiij.q.v.p.§.hinc notādū.¶ Itē eccl'ia publicat bona laicorū.lxiij.di.hadrianus.i.in fi.qñqꝫ deponit laicos a dignitatibus.xxxij.q.v. preceptū.ex lib.vi.de homici. pro humani. ¶ Itē notat Laurētius.x.dis.qm.ꝙ papa vtrumqꝫ habet gladiū.⁊ ꝙ oportet cōcedere nullū imperatorē rite exercuisse gladiū:qui illū nō accepit a romana ecclesia.presertim postqꝫ christus cōcessit iura vtriusqꝫ imperij beato petro.qd intelligēs cōstātinus in resignatione regaliū resignauit beato syluestro gladiū ostēdēs nō legitime vsuz fuisse gladij potestate:nec legitime se habuisse:quū ab eccl'ia nō recepit.vt habet i chronicis. ¶ F Itē dñs qui creauit oia per seipsum rexit oia:⁊ homini quē fecit/dedit pcepta.vt Gen.ij. Ex omi ligno ⁊c. ⁊ peccantibus penas imposuit.Gen.iij.sicut apparuit in cayn.Gen.iiij.⁊ lamech.xxxi.q.i.quō.⁊ sic vsqꝫ ad noe per se rexit. A tempore noe cepit deus creaturas suas regere p ministros/quorū primus noe:de quo ꝙ fuerit rector populi:ex eo apparet ꝙ sibi dñs gubernationē arce per quā ecclesia significat.xxiiij.q.i.qm.⁊ in extrauagāti bonifacij vnā.cōmisit.Gen.vi.vij.⁊ quia legem dedit noe subditis. Gen.ix.et licet non legatur sacerdos fuisse: officiū tamē exercuit sacerdotis statim post egressuz arce anteqꝫ leges populo daret.Gen.viij. Edificauit autem noe altare domino:quod est officium sacerdotis. Omis enim pōtifex ad offerēdum munera ⁊ hostias constituit. ad Heb.viij. sicut cayn et abel primo fecerant. ¶ In hac autē vicaria successerūt patriarche/ iudices/reges/sacerdotes/⁊ alij qui pro tempore fuerunt in regimine populi iudeorum:⁊ sic durauit vsqꝫ ad christū: qui fuit naturalis dominus et rex noster.de quo Ps.lxxi. Deus iudiciū tuū regi da.⁊ ipse iesus christus vicarium suū constituit petrum ⁊ successores eius:quando ei dedit claues regni celorum. Matth. xvi.quādo dixit ei: Pasce oues meas. Ioan.vlti.quia nō debebat nec poterat ecclesia spōsa christi sine vicario remanere.ex lib.vi.de homici.pro humani. ⁊ distin.xl.c.i.et hec est ratio quare se de regimine temporalium intromittit fm Innocen.qui ita no.ex de fo.compe.licet. Item notat Lau.x.distin.qm.quum ex vnctione demū sunt reges: que a nullo nisi a sacerdote haberi potest:ex saul ⁊ dauid qui a samuele vncti sunt.i.Reg.x.⁊.xvi.⁊ ex de elec. venerabilem.liquet omnē principem regnorum a iudice ecclesie confirmationē ⁊ executionem exequi vt per.c.venerabilem. ¶ Item tenet Ostien.ꝙ qūis iurisdictiones sint distincte quoad executionem:tamē imperator ab ecclesia romana in persona magnifici Caroli a grecis imperiuz transtulit in germanos:⁊ papa ipsum confirmat/iniungit ⁊ coronat/approbat/reprobat/⁊ deponit:vt patet per ca.venerabilem.§.i.⁊.ij.⁊ electores qui potestatē eligendi imperatorem habēt:illam potestatē ab ecclesia habēt. vt per.c.venerabilem.§. verū.v. presertim. quum ad eos ius ⁊ potestas huiusmodi ab apostolica sede puenerint. ⁊ in clementina de iureiur.romani principes.i.responso. ibi: Et a qua ad ceteros eorū pncipes ius ⁊ potestas eligendi regem in imperatorē postmodum promouendum peruenit. De superioritate autē ⁊ potētia dñi pape circa

De iurisdictione impiorū.

Noe functus est officio sacerdotis

Imperium translatum latū de grecis ad germanos.

imperiū ibi satis.⁊ in alia clemē.de re iudi.pastoralis. Et quia vacante imperio succedit ecclesia.ex de fo.cōpe.licz. ⁊ de elec.quū inter vniuersales.¶ Item tenet Ostien.ꝙ quū dñs dixit petro: Tibi dabo claues regni celorū.nō dixit clauē:sed claues/scilz duas.vnā qua claudat ⁊ aperiat et liget et absoluat quoad spiritualia. aliā q vtat quoad temporalia.xl.disti.c.i.xxi.di.§.i.per.c.venerabilē.§. rationibus.facit opti.argu.xcvi.di.cōstantinus. que palea est: sed ecclesia haber pro grano. Quū em vnū corpus sum⁹ in christo:⁊ vnus spūs:⁊ vna spes vocatiōis nostre:vnus dñs ⁊ vna fides: vnum baptisma: vnus deus.ad Eph.iiij. ex de summa trini.c.i.§.ad hunc.⁊ in clemen.de excel.pla. frequens.§.verū.⁊ de sentē.excō.frequētat.§.i.in clemen. pro monstro esset ꝙ duo capita haberemus:vt.s.in prohemio.in fi.dictū est.ex de offi.ordi.qm. Hanc veritatem tenuit Ostien.vt no.in summa que dicit copiosa.ex qui filij sint legi.§.qualiter ⁊ a quo.¶ Itē notat Innoc.ex de iureiur.ego.sup verbo papatū.i.principatū tam in spūalib⁹ quā in tēporalibus.¶ G Item Matth.vlti.dicit christus: Data est mihi ois potestas in celo ⁊ in terra. sed papa etsi veri dei vicarius sit in terris.vt ex de trāsla.quāto. nō tamē habet vicariā/nisi sicut dei hominis.nā inquantū christus deus est:semp etiā in terra est:quia deus omia implet. Iere.xxiij. Celum ⁊ terrā ego impleo.nec vicario opus esset: sed inquantū verus homo est/ascensurus ad patrē:ne gregem suū absqꝫ pastore dimitteret: curam eius petro ⁊ suis successoribus dereliquit.ex lib.vi.de homici.pro humani.i.rñso.in vbis aūt pdictis: Data est ⁊c. sicut verus homo loquit filius dei:q: sicut deus semper eamdē potestatē habuit quā pater.vnde athanasi⁹: Omnipotens pater/omnipotens filius ⁊c.ex de sum.trini.c.i. rñso.i. Itē dicit/omnis/ergo nihil excipit.i.Cor.xv. Heb. ij.xix. dist.si romanorū.cū si. Itē/in terra.ergo vicarius ei⁹ In terris omnis papa habet omnē potestatē in terra quā habuit christus:nedū sicut verus deus/sed sicut ver⁹ homo.p hoc facit qd Zacharias ait de christo.c.ix. potestas eius a mari vsqꝫ ad mare.et Ps.lxxi. et dominabit a mari vsqꝫ ad mare. vnde ⁊ Ecclesiasticus loquēs de potestate papali. ait Eccli.xvij. Dedit illi deus potestatem eorū q sunt super terrā.papa em successor est in hoc ade pmi hominis.antonomatice em ⁊ typice formauit deus fili⁹ ad imaginē suā ⁊ similitudinē papam vicariū suum.Gen.i. Vere em papa repsentat christū in terris:vt qui videt eū oculo contemplatiuo ⁊ fideli:videat ⁊ christū. vnde ⁊ pperea dixit petro: Matth.xvi. Tu es petrus/dict⁹ a me petra ⁊c.xxi.disti.in nouo.⁊.xix.di.ita dñs.ibi: Hunc enim in cōsortiū indiuidue vnitatis assumptū/id qd ipse erat: id est ab eo qd ipe erat scz petra(voluit em vocari petrū) dñs voluit nominari.ad idē.ex de elec.fundamēta.i.rñso. lib.vi.vnde fm hoc papa nō est homo simpliciter/sed de⁹ id est vicarius dei:vt.e.c.fundamēta.§.ne aūt.v.ipsaqꝫ romani pontificis vicarij dei.⁊.c.vbi periculū.e.c.lib.vi.§.ceterū.⁊ ex vt ecclesia.benefi.vt nostrū.⁊ de transla. quāto. cum si. Itē christus etiam inquantū homo rex fuit. sic em de eo dictū est Zach.ix. Ecce rex tu⁹.⁊ Matth.xxi.⁊.xxvij ⁊ Luc.xxiiij.et eius titulus positus per pilatū: Iesus/Nazarenus rex iudeorū. Ioan.xix. Ps.lxxi. Deus iudiciū tuū regi da.⁊ Luc.i. Et regnabit in domo iacob.Dan.ij.ad fi. ibi: In diebus autē ⁊c.et.i. Suscitabit deus regnum celi. Sed istius regni vniuersalis imperator vicarius christi nō est: quia nō sunt duo vicarij/vt superius est probatū: ergo papa vicarius est:quia alius vicari⁹ nō est. ⁊ regnū mundi sine vicario dei non est. Hanc autem veritatem ꝙ vtramqꝫ potestatem papa habeat: licet executionem gladij temporalis alteri committere teneatur : prout communiter tenetur ad glo.ordina.ex qui filij sint legiti.causamqꝫ.ij.⁊ ex de iudi.nouit. Hic iunge que dixi infra in arti.xxxvij.⁊.xl.⁊.lx.v.expono extrauagātem bonifacij: vnā sanctam.

Papa ē vicarius christi in quātum homo.

Papa nō solū christi: sz ⁊ dei vicarius.

¶ Articulus Decimusquartus A

Quartusdecim⁹ arti.

Item alius arti. cum primis est. Q omnis creatura per eū valeat iudicari: ⁊ ipse a nulla in terris:etiam vniuersali concilio:vt no. ij.q.v.mandastis.⁊ de hoc.s.iij.⁊.iiij.ar. hoc probatur.ix. q.iij.ptz.c.nemo.c.aliorum.c.facta.c.cuncta.xvij.di.§.hinc etiā.xxi.dist. submittitur.cum duobus.c.seq.

¶ Articulus Decimusquintus A

Quintusdecim⁹ arti.

Et ꝙ nullus in terris a suo iudicio ⁊ sententia ex certa scientia lata: nisi ad deū valeat appellare.ix.q.iij.ipsi sunt canones.⁊.c. cuncta.⁊ no.ij.q.vi.in summa.ad fi. quia de minori ad maiorem appellatur.ij.q.vi.anteriorum.⁊.C.de ap.pcipimus. Sed papa superiorē nō habet nisi deum.ix.q.iij.aliorum. ex de elec.licet.in fi. Crederē tñ ꝙ a papa male informato posset appellari ad eum bene informandū.ad hoc op. ar.immo expressum.xxxv.q.ix.sententiā.cū duobus.c.pre. ex de resti.in integrū.quum ex literis.§.nos igitur. Quū em papa vt homo peccare possit ⁊ decipi.ex de senten.excom.a nobis.ij.de peni.distin.ij.si em inquit.nec papā debet pudere suum errorē corrigere qui positus est errores corrigere aliorum:ne vnde iura nascunt/nascantur iniurie.xi.q.i.peruenit.C.vnde vi.meminerit.ij.q.vij.nos si.et ex de accusa.inqui.⁊ denū.qualiter.i.⁊ faciunt que no.ibi in glo.no. Pro hoc facit quod legitur de magno Alexandro monarcha orientis/ꝙ semel condemnauit ad mortē suum quemdā militem furore repletus:a qua sentētia appellauit miles ad imperatorē. Cui alexander: numquid ego imperator nō sum? Cui miles: Nō: quia imperator nō furit. ppter quod alexander imperator sententiā reuocauit contra eū latā dicēs: verū dicis.facit op.xi.q.iij.quum apud thessalonicam. ¶ Articulus Decimussextus A

Appellare licet ad papā meli⁹ informandum.

Sextusdecimus Ar.

Et ꝙ ecclesia vniuersalis errare nō potest: nisi in membris corruptis.xxiiij.q.i.a recta. vbi de hoc.c.in sede.c.hec est.⁊.xix.di. ita dominus.⁊ in glo.i.vitia.vbi de hoc.⁊.xxi.distin.qūis. quia pro fide eius christus orat: qui est eius caput. Luce.xxij. xxi.disti.§.i.prope fi.pater semper audit ⁊ exaudit orantē filiū. Ioan.xi.ibi/vltra medium: Pater gratias ago tibi: qm audisti me.ego aūt sciebā ꝙ semper me audis.

¶ Articulus Decimusseptimus A

Decimusseptim⁹ arti.

Et ꝙ plus potest papa solus in ijs que non sunt contra articulos fidei ⁊ adiacentia eis ⁊ sacramenta:quā tota alia ecclesia catholica/⁊ cōcilia.de hoc no.ix.q.iij.nemo.in glo.ar.⁊.xv.distin. sicut.in glo.videt.quia omis iurisdictio ab eo:ipe aūt immediate ipsam a deo recipit.xxi.di.qūis.xxij. disti.oēs.ex de elec.significasti.de hoc etiā supra tactū est in.vi.ar.

¶ Articulus Decimusoctauus A

Decimusoctauus ar.

Et ꝙ papa non intrusus a deo recipit potestatē post electionē suā:nō a cōcilijs vel electoribus:licet sibi ius in papatu ex electiōe canonica acquiratur.vt.s.ar.ij.dictū est.⁊ ex de elec.licet. ibi: Ille absqꝫ vlla exceptiōe ab vniuersali ecclesia roma.pon.habeat ⁊c.⁊ facit quod no.in.c.illo/licet.in vlti.glo. de hoc infra.ar.xxxij. ¶ Articulus Decimusnon⁹ A

Papa rite elect⁹ recipit potestatē a deo.

Decimusnonus arti.

Et ꝙ romana ecclesia nō pōt esse nulla/nec diuisa.vt.xxiiij.q.i.pudēda.q: impossibile est ꝙ fides petri deficiat vsqꝫ ad diē iudicij:pro

Universidad de Deusto Biblioteca

quo christ⁹(ne deficeret)orauit Lu.xxij.vide.s.ar.xvj.xxj.di.§.j.i fi.⁊ Mat.xvj.q: electi nō deficiēt.Mat.xxiiij.i qb⁹ ecclesia est realiter.de cōse.di.iiij.queris.⁊ quia dn̄s vsq̄ ad consummationē seculi cū ecclesia que est corpus suū mysticū.xxiij.q.iij.p mēbris erit.Matth.vlti.⁊q: oportet impleri ruinas angelorū ex ista ecclesia militanti.al's nō deficiet.Ps.cix.implebit ruinas.de conse.dist.j.hi duo.⁊ de hoc.s.in.xj.arti.

Ecclesia realiter est in electis.

¶Articulus Uigesimus A

Vigesimus Ar.

Et ꝙ vacante papatu nullus succedit pape in iurisdictiōe etiā cetus cardinaliū: nisi in minimis ⁊ q̇busdā. excōicare autē videtur posse vel anathematizare cer⁹ cardinaliū vacante papatu.lxxix.di.si q̄s pecunia.p qd̄.c.dicebat Ostien.magnā esse potestatē cardinaliū vacāte curia.vt de h̄ plene no.ex̄ de peni.⁊ re. quū ex eo.in fi.⁊ no. Joā.andree.ex̄ de schis.ad succidēdos.lib.vj.que reuocata est per benedictū.v.qui fuit frater p̄dicator.no. etiā de h̄.lxxix. dist.nullus pontifice.hodie.ex̄ in clemētina de electione. ne romam.

Uacāte papatu iurisdictio gn̄alis nō remanet apud aliquem vel aliq̄s

¶Articulus Uigesimusprim⁹ A

Vigesimusprim⁹ ar.

Et ꝙ papa transfert imperiū et cōfirmat in imperatorē electū canonice: inungit ⁊ coronat: ⁊ cōtumacē ⁊ p̄secutorē ecclesie imperio priuat.xv.q.vj.alius itē.vbi de hoc.ex̄ de elec. venerabilē. vbi de hoc.⁊ de re iudi.ad apostolice.vbi de hoc.⁊.s. de h̄ dictū est in.xiij.ar.

¶Articulus Uigesimussecūdus A

Vigesimussecundus ar.

Et ꝙ imperator quātumuis catholicus, nec particularē: nec generalem cōgregare pōt synodū: nec in aliquo articulo etiā heresis papā aut clericos iudicare. ad hoc.ij.q.v.mandastis. xvij.di.§.hinc etiā.ad qd̄ facit qd̄ ibi no.in glo.isti epi.xcvj. di.satis euidēter.c.quis dubitat.c.si imperator.c.nūq̄.ca. vbi nā.facit qd̄ no.ij.q.vij.nos si.xj.q.j. cōtinua.et.c.sacerdotibus.in glo.j.xxj.di.inferior.ix.q.iij.nemo.ibi: neq̄ enī ab Augusto.⁊ hoc.s.tactū est in.v.arti.

¶Articulus Uigesimustertius A

Vigesimustertius ar.

Et ꝙ extra vnā ecclesiā militantē, ⁊ ei⁹ obediētiā, nullus saluat̄.etiā martyr: p christi noie si fit in schismate cōstitut⁹.xxiij.q.iiij.si q̄s a catholica.j.q.j. vide.xxiiij.q.j.vbi sana.c.heretici.c.schisma.c. didicim⁹.ca. quicumq̄.c.qm̄ vetus.c.oībus. ex̄ de here.firmissime. vbi de h̄. ex̄ de sum.tri.firmiter.§.vna. Jude.c.vnico. Hi sunt q̇ segregāt semetipsos: aiales, spm̄ nō habētes. Ubi Ber. Clareuallen̄. Uidere est aiam hois queadmodū vniuersa corporis mēbra viuificet coherētia sibi: separa igit̄ qd̄ vis a iunctura ceterorū: ⁊ vide an deinde viuificet illud. sic est ois q̇ dicit anathema iesu: q: anathema separatio. iij.q.iiij.engeltrudā.est.sic est inquā ois qui ab vnitate recedit: nec dubites q̄n ab eo recesserit spūs vite.hoc est expressum.xxiij.q.vij.queadmodū.in prin.vide.s.ar.xj.

Sententia scti bernardi.

¶Articulus Uigesimusquartus A

Vigesimusquart⁹ Ar.

Et ꝙ q̇ nō habet papam p capite: nō habet caput christū: nec est viuū mēbrū de corpore eius mystico, eccl'ia scz catholica militāte: nec p ɔsequēs iuuāt talē quecūq̄ ⁊ quātacumq̄ bona agit ad vitā.ad hec.xj. dis.nolite.ibi: Multū enī couenit vt totū corpus eccl'ie in hac sibi obseruatione ɔcordet: q̄ inde authoritatē habet: vbi dn̄s totius eccl'ie posuit principatū. Matth.xvj.et.c. q̄s nesciat.xij.dis.nō decet. Nō decet a capite mēbra discedere: sed iuxta scripture testimoniū. Zach.xiij. in fi.oīa mēbra caput sequant̄. de cōse.di.iij.celebritatē.in autē.de eccl'iasti.ti.in prin.xij.di. p̄ceptis.xix.di.ita dn̄s.ibi: Ut ab ipso q̄si quodā capite dona sua velut in corpus oē diffunderet.ex̄ li.vj.de elec.fundamēta.j.rn̄so.xciij.di.qui cathedrā.j.q.j.in eccl'ia dei.⁊.c.vide.de peni.di.iij.c.si q̄s aūt nō habēs charitatē.ex̄ de homici.p humani.j.rn̄so.li.vj.ex̄ de p̄scrip.quū nō liceat.ex̄ de his q̄ fi.a p̄la.nouit.di.viij. que cōtra mores.ex̄ de spō.duo.c.vlti.xxiij.q.vij.queadmodū. xxiij.q.j.quicumq̄ ab vnitate.xxiiij.q.j.§.si aūt.p̄dicte cōcor. referēde sunt ad diuersas particulas in proximo ar. comprehensas.

Horrendū indoctis hoibus de papatu.

¶Articulus Uigesimusquintus A

Vigesimusquint⁹ Ar.

Et ꝙ nullus excusatur ignorantia vel timore: multo minus prece vel precio, odio vel amore discedēs ab obedientia pape: vel eccl'ie vnitate.ad hec.xx.di.si decreta.xij.q.ij.q̇ ⁊ diuinis.vbi de hoc no.xvj.di.ꝙ dicitis.vbi de hoc etiā no.facit op.xj.dis. quis nesciat.xxxviij.di.c.j.vbi de hoc.c.qui ea.Cōtra timorē.de cōse.dis.iiij.eos q̄s.xxxij.q.v.ita ne.xxxj.q.ij. lotharius.ibi: Quū nec occisores corporis sint timēdi ɔtra iustitiā hominē impellēres.⁊ qd̄ p̄cedit, ibi: In hoc certe magis reprehensibilē se ostēdit: in quo amorē dei amori mūdi postposuit.xj.q.iij.quisq̄s metu.c.nō solū.c.nolite. ex̄ qd̄ metus causa.sacris.facit qd̄ no.ex̄ de excess.prel.tāta.in glo.ppter hoc.Cōtra corruptionē p̄cij p̄cis odij vel amoris.xj.q.iij. quatuor.

¶Articulus Uigesimussextus A

Vigesimussextus ar.

Et ꝙ semp debemus p̄sumere ⁊ credere ꝙ sententie p̄latorū iudicū ⁊ rectorū: sed p̄cipue dn̄i pape iuste sint et canonice p̄mulgent̄. ad hec ex̄ de sentē.⁊ re iudi.quū inter vos.§.fi.⁊.c.sicut nobis.in fi.ibi: Propter authoritatē iudiciariā p̄sumi debet oia legitime p̄cessisse.ex̄ de elec.bone.j.§.contra legati.ar.ex̄ de resti.spoli.cōquerēte.ibi p Inno.ex̄ de p̄ba.post cessionē. ff.de publi.quicūq̄.ff.de iusti.⁊ iur.l.penul.§.pro.xj.q.iij. absit.Absit vt quicq̄ sinistrū de his arbitremur: q̇ apl'ico gradui succedētes, christi corpus sacro ore cōficiūt.facit opti.e.q.si eps forte.xl.di.c.j.ij.q.vj.hoc etiā placuit.xvij.q. iiij.§.q̇ aūt.faciūt p isto ar.que no.p.c.j.xl. distin.

Sententie iudicū p̄sumende sunt ⁊c.

¶Articulus Uigesimusseptimus A

Vigesimusseptim⁹ ar.

Et ꝙ p cōsequēs semp in dubio sunt timēde ⁊ seruāde ⁊ a nemine violāde: sz in reuerētia habēde sicut ab ore petri clauigeri p̄late.etiā si durū q̇d cōtineāt vel difficile excepto pctō.c.di.ɔtra morē.in prin.xxiij.q.j.q̇d culpat̄. in fi.ij.q.vij. sacerdotes.xix. di.in memoriā.vbi de hoc.xj.q.iij.sententia.c. q̇d ḡ.c.si is q̄.

¶Articulus Uigesimusoctauus A

Vigesimusoctau⁹ Ar.

Et ꝙ nō excusat̄ discedens ab obediētia pape ppter multitudinē.etiā si tot⁹ mūdus discederet p̄ter discedentē.ar.ad hec.ij.q.j.multi.ibi. in fi.Nō minus ardebūt q̇ cū multis ardebunt.⁊ multitudo onerosa nihil habet honesti.in autē.de refer.ad fi.coll'.ij.⁊ vox populi vana audiēda nō est.C.de penis.de cu.l.filij.⁊ pplus docēdus est: nō sequēdus.lxij.di.docēdus.⁊.lxvj.di.c. miramur.in p̄n.ex̄ de excess.prel.ex lr̄is.ad mediū.ibi: Audiuis quātus est clamor ppl'i ⁊c.ex̄.de elec.c.ij.op.ar.de peni.di. vj.c.j.in fi.ibi: Quū tot sint q̇ labunt̄: vt pristinā dignitatē ex authoritate defēdāt: ⁊ q̄si vsuz peccādi sibi faciāt: rescindēda est spes ista.facit.xviij.q.ij.si q̄s abbas.in fi.ibi: Etiā si omnis congregatio vitijs cōsentiēs suis ⁊c.

¶Articulus Uigesimusnonus A

Vigesimusnonus arti.

Et ꝙ vnū est cōsistoriū ⁊ tribunal christi ⁊ papa in terris.ar.ad hoc ex̄ de appel.l.romana.j.rn̄so.li.vj. est enī

dei vicarius in terris: q: ei⁹ vices tenet.ex̄ vt ec.bene. c.j.⁊ de trāsla.quāto. Ostien.no.sup verbo veri dei vicē gerit. ergo cōsistoriū dei ⁊ pape idē est censendū p iura pre.⁊ in ligādo ⁊ in soluēdo, q̄cq̇d agit claue nō errāte.⁊ sic intelligit̄.xxiiij.q.j.quicūq̄.⁊ breuiter: excepto pctō q̄si oia de iure pōt vt deus p̄in cū.sed de hoc latius infra dicā.xix.di. ita dn̄s.quū enī christ⁹ sit caput eccl'ie. ad Col.j.⁊ Eph.j. ex̄ de sacra vnc.c.j.§.sed.§.loco ei⁹ recedētis. ⁊ in sede ei⁹ dn̄s papa p capite.ex̄ li.vj.de homic.p humani.j.rn̄so.ad hoc facit.lxxviij.di.quor vices.⁊ christū audit q̇ papā audit.Matth.x.⁊ Luc.x.⁊ q̇ papā legatū ei⁹ vicariū spernit ⁊ ipsum christū spernit.xxj.di.in nouo.viij.q.j.q̇ vos.xcvij. di.nobilissimus.

¶Articulus Trigesimus A

Trigesimus ar.

Et ꝙ bauarus tyrannus q̇ se pro imperatore gerit: habuit dn̄m papā ioannē.xxij.p vero papa vocādo ipsum papā: ⁊ ab eo sicut a vero papa cōfirmationē, vnctionē, ⁊ coronationē, in suis literis: ⁊ p suos p̄curatores petēdo: ⁊ aliq̇ tēpore eius literis obediēdo.de quo.s.in p̄hemio.⁊.j.arti.⁊.j.arti.xxxvij. lra C.c.§.ꝙ aūt bauarus.late.⁊ ar.xxxix.lra a, p totū.pro hoc facit: q: fili⁹ exheredat⁹ si approbat testamētū patris nō pōt postea impugnare.C. de inoffi.testa.parentib⁹. ⁊ ar. q: actio extincta nō reuiuiscit.ff.de solu.que res.§.aream. de cōse.di.iiij.queris.nā ⁊ si q̄s verbis nō cōsentit: tn̄ actu cōsentit: nō pōt contradicere.ex̄ de transac.ex lr̄is.facit.ff. de inoffi.testa.l.vl.ff.man.si p̄cedēte.§.lucius.ff.ad muni. l.ij.C.de iure do.in pe.l.ij.de inoffi.testa. si heredat⁹.⁊.l. si p̄ponas.§.si facit.ex̄ de ap.solicitudinē.ex̄ de offi.del'.quū olim.in fi. a sensu ɔtra.⁊.c.gratū.ex̄ de resti. quū venisset. ex̄ de re iudi.ꝙ ad cōsultationē.ex̄ de his que fi.a ma.par. c.ex ore.vbi de hoc.ff. de pac.tale.§.j.ff.ad macedo.si fili⁹. C.de re iu.ad solutionē.ff.de mino. si filius. facit qd̄ legit̄ ⁊ no.ex̄ de vi.⁊ ho.cleri.c.vlti.lxiij.di.quū hadrian⁹.vbi de hoc.⁊ ex̄ de priuile.quū olim.⁊.j.ibi.Tamq̄ nō ligatū admisit ad osculū.facit bene ex̄ de elec.venerabilē.§.fuit q̄z. Itē qd̄ semel placuit amplius displicere nō pōt.xxxij.q.v. horēdus.vbi de hoc.facit.iiij.q.iij.si q̄s testib⁹.ex̄ de cēsi. quū olim.xix.di.si romanor. ⁊ in glo.ar.ꝙ.Itē nō pōt q̄s cōtra factū suū venire.ex̄ de ele.cōiu.in diuersis. vbi de h̄.

¶Articulus Trigesimusprimus A

Trigesimusprim⁹ ar.

Et ꝙ vbicumq̄ est papa: ibi est eccl'ia romana: ⁊ sedes ap̄lica et caput eccl'ie.ad h̄ facit. xxiiij.q.j.qd̄cumq̄.nā petrus ecclesiā significat: vt ibi habes: nō eccl'ia petrum. papa etiā successor est christi nō eccl'ia.ex̄ li.vj.de homi.p humani.j.rn̄so.vn̄ nec vacāte papatu succedit sibi eccl'ia: vt.s.dictū est in.xx.art. Itē ecclesia romana fundata est in petro: nō ecōuerso.xix. di.ita dn̄s.⁊.c.fundamēta.de elec.li.vj. petrus enī a petra christo sup quē fundata est ecclesia: dict⁹ est. Matth.xvj. nō christ⁹ a petro: vt pre.c.ita dn̄s. Itē eccl'ia q̄ est corpus christi mysticū.xxiij.q.v.de ligurib⁹.⁊.q.vij. queadmodū. nō d: eccl'ia parietū vel murorū: sed collectio catholicorū. de cōse.di.j.eccl'ia. sed talis eccl'ia ibi est: vbi est caput ei⁹, scz papa.ar.bo.ff.de reli.quū in diuersis. et qd̄ no.xiij.q.ij. in ecclesiastico.in glo. summaria. Itē vbi est papa ibi est ecclesia.vij.q.j.scire.

Ubi papa ibi ecclesia romana.

Ecclesia fundat̄ i petro nō petr⁹ in ecclesia.

¶Articulus Trigesimussecūdus A

Trigesimussecund⁹ ar.

Et ꝙ papa non cogit̄ stare rome: nec a romana ciuitate vel sede iurisdictionē recipit: sed a deo s.ar.xviij.nec vocat̄ p̄prie papa roman⁹: sz vniuersalis ecclesie q̄ est spōsa sua sic christi: licet specialē ep̄atū habeat rome: ⁊ specialē dioc̄.suā determinatā: sicut ali⁹ q̇sq̄ p̄sul. Qr aūt rome stare nō cogit̄: hoc p̄bat̄ iō q: locus nō sctificat hoiem: sz hō locū.xl.dis.nos q̄ p̄sum⁹.⁊.c.nō loca.c.illud aūt aduerte.⁊.c.qlibet.nec res p locis: sz p reb⁹ loca amāda sunt.xij.dist.nōuit.facit opti.xciij.di. legim⁹. vltra mediū, ibi: Nec altera a romane vrbis eccl'ia: altera toti⁹ orbis existimanda est.⁊.j. Ubicumq̄ fuerit eps siue rome siue eugubij siue cōstātinopoli ⁊c.⁊.j.eiusdē meriti est: et eiusdē sacerdotij.adiacent enī res p̄sonis tamq̄ digniorib⁹: nō ecōtra.xij.q.j.p̄cipim⁹.xvj.q.ij.c.j.ibi: Ut cuius est possessio: fiat institutio.ex̄ de maio.⁊ obe.solite. ¶Itē sedes papalis primo fuit antiochie vbi petrus p̄mo sedit: vt legit̄ in chronicis annis septē: ⁊ postea iubēte dn̄o trāslata est sedes romā: vt.xxiiij.q.j.rogam⁹.sicut ḡ verus papa fuit petrus in antiochia a dn̄o constitut⁹. quū dixit ei: Pasce oues meas. Joan.vlti.vt no.xxj.di.in nouo.⁊ sic est vbicūq̄ est. Fateor tn̄ ꝙ nō posset mutari sedes ap̄l'ica et papalis ab vrbe romana in aliā ciuitatē: p̄pter v̄bū istud pre.c.rogam⁹.ibi: Jubēte dn̄o.q: nō est discipulus sup magistrū. Matth.x. Lu.vj.xxiiij.q.j.quū beatissim⁹. nec seru⁹ maior dn̄o suo. Mat.x.⁊ Joā.xiij.maiori enī potestati sp obediēdū est.xj.q.iiij.q̇ resistit.vbi de h̄.⁊ facit.e.q.c.si is q̇ p̄est.ad h̄ fac̄ expsse ex̄ de elec.fūdamēta.§.ne aūt.ibi: Imperator celestis istituit.vbi h̄ tenet dn̄s me⁹ archidiacon⁹ magr̄ me⁹.⁊ in pre.c.rogam⁹. ¶Itē ꝙ a romana sede nō recipit iurisdictionē, sz a deo: pz.xxij.di.c.j.⁊.xxj.di. in nouo.⁊.c.q̄uis. ¶Itē ꝙ nō vocat̄ romanus papa: largo tn̄ mō pōt vocari papa roman⁹.ex̄ de iureiur.ego.ibi: papatū romane eccl'ie.⁊ in autē.de eccle.ti.§.j.in p̄n.coll'.ix.ibi: seniores rome pape.xcvij.di.victor. in p̄n.xxij.dist.c.vlti.⁊ xxiiij.q.ij.sane.ij.ibi: Et vigili⁹ gloriosissim⁹ papa antiquoris rome.licet vocet̄ roman⁹ pōtifex: vt ex̄ lib.vj.de consti. licet.cū si.q: papa sonat in plenitudinē vniuersalis eccl'ie alibi pōtifex vniuersalis. ex̄ de vsu pal.nisi.facit expsse.ij. q.vj.si q̄s putauerit.ibi: vniuersalis ap̄l'ice eccl'ie papā.c.q̇ se scit.j. sed etsi Greg. p̄hibeat se vocari vniuersalē papā ex sua humilitate: vt.xcix.di.ecce inquātū.tn̄ caput est vniuersalis eccl'ie.vocat̄ alibi pōtifex vniuersalis eccl'ie.xxiij. di.in noie.vltra p̄n. Illud aūt verū est ꝙ papa habet suū specialē ⁊ certū ep̄atum: vt dictū est: p̄ter generalē in vrbe roma ⁊ certā dioc̄.in q̄ suū facit vicariū: q̇ est vicarius epi romani nō pape.de hoc ex̄ de offi.vica.sua.vbi de hoc.

Papa nō cogit̄ stare rome.

Prima sedes papalis fuit antiochie.

Sedes papalis non pōt trāsferri a roma ad aliaz ciuitatē.

Summ⁹ pontifex nō p̄prie d: papa roman⁹.

¶Articulus Trigesimustertius A

Trigesimustertius ar.

Et ꝙ papa nō tenet̄ se purgare de aliq̄ infamia a q̇buscūq̄ exorta bonis vel malis si nō vult.ad hoc.ij.q.v.mādastis.ibi: sed nō alijs q̇ noluerint: aut sponte hoc nō elegerit.formā dās.⁊.c. auditū est.⁊.§.illud nō. ⁊.ij.q.vij.§.ex his oib⁹ colligit̄.cū.§.pre.q̄.his itaq̄ rn̄det̄ si aūt se purgat aliquotiens ex humilitate hoc facit. sicut Greg.fecit.ij.q.vij.si q̄s nos.⁊ pelagi⁹.xxv.q.j. satagēdū. ⁊ leo.ij.q.vij.nos. Itē p hoc facit deficiēs in purgatiōe punit̄ ⁊ p cōuicto h̄r ac si crimē esset p̄batū.ex̄ de simo.de h̄ ex̄ de pur.ca.cū.p.⁊.c.inter.sed si papa deficeret in purgatione: q̄s puniret eū: quū nullū iudicē habeat sup se: vt.s. plene p̄batū arti.v.vj.⁊.xiiij.⁊.j.ar.p̄ximo.⁊ q: quū papa sit maior oībus a minorib⁹ iudicari nō pōt.vj.q.j.oēs.no. xxj.di.iferior.vbi de h̄ ex̄ de ma.⁊obe.quū iferior.vbi de h̄.

¶Articulus Trigesimusquartus A

Trigesimusquart⁹ Ar.

Et ꝙ in hac vita etiā si iniuriā vel iniustitiā facit papa alicui non habet iudicē sup se: nec tenet̄ eligere iudices vel arbitros: quorū snie se subijciat: si non vult.ad hec.ix.q.iij.alior.⁊.c.nemo. cū ibi fi.⁊.s.sat⁹ dictū est. Nec dicas ḡ aliquotiēs papa grauabit quemq̄: nec iustitiā inueniet sup terrā: ⁊ sic iustitia deperibit. Fateor ꝙ pōt ɔtingere papā facere cōtra iustitiā vel peccare.vt.xl. di.si papa.⁊.xij.q.ij.nō liceat.⁊.ij.q.vij.nos.§.et si. ⁊ ꝙ iustitia aliquotiēs exulabit.nec mirū q: multa diuino examini reseruant̄: q̇ in h̄ seclo remanēt ipunita.vj.q.j. si oia. ⁊ p̄sertim facta papalia.vt pre.c.alior.⁊ no.ꝙ si papa deliquerit: ampli⁹ apud deū quā ali⁹ puniet̄.Arbitros etiam

Casus mirabilis.

nō tenet eligere:quia saltē metu pene cogeret stare co:ū sentētie.C.de arbi.l.j.ex de ar.dilecti.⁊ si actū fuisset vel dictum inter partes ꝙ pena soluta staret nihilominus arbitrio pape:ex arbitrio cōdemnet.C.de transac.quū ꝓponas.xij.q.ij.eps qui mācipiū.vbi de hoc.⁊.xxv.q.ij.si ecclesie.post.c.quicunq;.vbi de hoc.⁊ no.p:e.c.dilecti.de ar.et sic papa per viā arbitrij cōdemnaret:qui nō pōt via o:dinaria ꝯdemnari.qđ fieri nō debet:quia qđ vna via p:ohibetur:non debet alia regulariter admitti.xxxiij.q.v. satis hinc.al's est sub ca.hec imago.ff.de bo.liber. queritur.ex de ꝓcu.tue fraternitati.vbi de hoc.ex de re.iur.li.vj. quū qd. vbi de hoc.Papa aūt nec directe nec indirecte cōdemnari pōt:nec alicui potestatē dare pōt vt eum iudicet:ꝙꝙ ex humilitate hoc papa fecerit aliquotiens.vt.s.dictū est.ij.q.vij.nos si.cū si.nec obstat quod no.lxiij.di.in synodo.in glo.sed numqd.quia qđ ibi Joan.no.nō est verū:ꝙ papa potestatē dare possit imperato:i deponēdi ipsuz de cōsensu cardinaliū in casu heresis.quia quū ipe papa a dño sit p:inceps ⁊ iudex oīm cōstitutus.xix.disti.ita. ex. lib.vj. de elec.fundamēta.§.rñso.⁊ ab apl'is.xxj.di.in nouo.impossibile iuris est ꝙ ipse papa aliū superio:ē p:incipē super se vel iudicē vel aliū possit constituere archipapam vel sibi

Papa nō hz iudicem in terris.

equalē:sicut nec deus trinitas posset sup se aliū deū cōstituere vel equalē:⁊ ꝙ i casu etiā heresis iudicē nō habeat: etiā conciliū generale.casus est.xxj.di.nūc aūt.⁊ dixi.s.in vj.arti.¶ B Si ergo papa cōtra inco:rigibiliter in heresi ꝑmaneret iā dānata noto:ie:nec renuntiare vellet papatui sicut posset:vt no.vij.q.j.nō autē. nisi magne. glo.⁊ lxxix.disti. si qs pecunia.⁊.xviij.q.ij.ꝙ sit.exp:essum hodie ex li.vj.de renun.c.j.tūc cardinales possent ⁊ deberent ab eo recedere ⁊ aliū eligere:q:a sententia iuris p:iuatus est ij.q.vij.sacerdotes.⁊ reliq.vbi de hoc.xvj.q.vlti.sane thessalonicēses.vbi de hoc.xxiiij.q.j. achatius.j.vbi de hoc.ꝟ. ¶ C Et no.ꝙ papa heretic⁹ inferio: est quolibet catholico.quo casu crederē ꝙ synodus vniuersalis: q̄ est caput ecclesie loco dei/ipsum cōdemnare posset:q:nūquā ecclesia sic vacat quin habeat caput ch:istū. ad Col.j.ex de sacra vnc.c.j.⁊ Eph.j.sicut papa catholicus papā nō catholicū.vt ibi no.Uel in tali casu nō est sentētia necessaria:q: heresis ꝑuat p:ima p:iuat ipso iure quemq; beneficio: immo p:iuatus est a iure:vt ꝓxime dixi.⁊ est exp:essuz ex lib.vj.de hereticis ⁊ cōmissi.§.p:iuādi. ꝑterea vel ꝑuatos nūtiādi dignitatib⁹ atq; alijs beneficijs ecclesiasticis ⁊c. ⁊.§.sunt aūt.ibi:vel nūtiandi p:iuatos.¶ Articu.xxxv. A

Trigesimusquintus

arti.Et ꝙ tenet aliquā causam ad eū ꝑtinētē a se remittere tamꝙ suspectus. si nō vult: immo nō debet:q: nō pōt facere papa ꝙdiu est papa:qn sit iudex oīm.vt.ix.q.iij.cūcta.nec pōt a se reijcere suā iurisdictionē quā habet ꝑ ea q̄ no.ex de censi.quū venerabilis.in glo. hic ꝑtz.⁊ de dona. pasto:alis.in glo.si ita.nec est verisimile ꝙ aliquē grauet papa vel ꝯtra iustitiā faciat.Papa em̄ aut sctūs est:aut sctūs ꝓsumēdus est.

Papa aut sanctus est aut sanctus ꝓsumitur.

⁊ iō ꝓ eo marie ꝓsumēdū est ꝙ sctē ⁊ iuste agat ⁊ viuat:et ꝯtrariū caueat.ad hoc.xl.dist.c.j.ar.bo.xj.q.iij.absit.ix.q.ij. luctū.xxxvij.di.q̄ de mēsa.vij.q.j.ois q̄ gemebat.xxiiij.q.j. quū beatissim⁹.xij.q.j.expedit.ꝟ.itaq; hoies.nō em̄ p:esumēdū est ꝙ aliud faciat papa ꝙ ch:ist⁹ vel petrus:cui⁹ est vicarius ⁊ successo:.ar.bo.xxviij.q.j.sic em̄.in ꝑn.ibi:Nullo em̄ mō qđ dñs iubet seru⁹ bon⁹ ꝓhibet.⁊ parū añ mediū.ibi: Quia neq; id qđ monet apl's ꝓhibet dñs: nec id qđ ꝓhibet apl's iubet dñs.Sic dicit lex de p:o:e/ꝙ ꝯ legē nō tuebit aliquē.ff. de publi.quū spōsus.§.si res.nec reuocant a filio q̄ a p̄re gerunt.C.de testa.mili.q̄ a p̄re.facit etiā ex de no.op.nū.c.ij.§.sup eo. ¶ Articulus.xxxvj. A

Nota legem.

Pontificiū eccl'e p:ecessit mūdi imperium.

Trigesimussext⁹ ar.

Et ꝙ antea fuit eccl'ia ꝙ imperiū:qđ sic p:obat.ecclesia em̄ accipit ꝓ cōgregatiōe fideliū. de ꝯse. dist.j.ecclesia.ex de summa trini.c.ij.§.verum.q̄ d: co:pus mysticū.j.q.j.in eccl'ia.iij.q.iiij. engeltrudā.xxiij.q.v. de ligurib⁹.de peni.di.j.eccl'ia ch:isti est.⁊ cui⁹ ipse ch:istus est caput.ad Col.j.⁊.ij.c.⁊ Eph.j.Hec est talis sctā eccl'ia q̄i Ps.cxlix.dicit eccl'ia sctōꝝ. q: vbi sunt scti: ibi vera est ecclesia.vt no.xxj.di.ꝙuis.⁊ no.p:e.c.eccl'ia ch:isti.⁊ exꝑssuz de cōse.di.iiij.queris.ꝟ. tota ergo hec eccl'ia q̄ in sctis est. in p:imo hoie in innocētia creato.de peni.dis.ij.§.adā.sub §.romanos.⁊.c.quō.c. p:inceps.⁊.c.p:im⁹ hō.incepit. vñ ⁊ apl's pōit ad Ro.v.c.istū adā fo:mā futuri.¶ B Istū adā etiā solū ⁊ vnū a se solo vno nō cū alio/vel alia deus creauit.Gen.j.⁊.ij.xxxiij.q.v.hec imago.vt vnitatē futurā ecclesie designaret.xvj.q.vij.sicut.xxiij.q.j. loquit. ⁊ sicut a latere adam fo:mat eua.Gen.ij.ex de diuo:.gaudem⁹. §.verū.xxxiij.q.v.nec illud ociosum est.sic a secūdo adam ch:isto nostro.i.ab eius latere fo:mat vnica ⁊ immaculata/ac virgo sctā mater eccl'ia cōiunx ch:isti ꝭm Aug.ex in clemētina de sum.trini.⁊ fide catho.⁊ sicut adā ⁊ quilibet vir caput est mulieris:sic ch:istus caput eccl'ie.j.Co:.xj. Eph.v.xxiij.q.v.quū caput.⁊ p:e.c.ad Col.j.c.quia caput viri ch:ist⁹ est.vt p:e.c.quū caput.Qui q̄dē p:im⁹ vir adā designat ecclesie vnitatē:vt dictū est. Unde bene adā interp:tatur testimoniū/co:ū scz qui futuri erant in mundo id est in eccl'ia/scz cōgregatione fideliū.Et illa b:eui morula qua creatus fuit adā ante euam:qui tūc in se vnitatē ecclesie designabat:vt dictū est.caput eius ch:istus per eū figuratus:q̄ est secūdus adā/erat sicut ⁊ est:vt ꝓbatū est. Fo:mata aūt eua ecclesiā designante:vt dictū est.de latere eius loco dei ⁊ ch:isti cui⁹ fuit caput eccl'ie:adam sicut caput erat eue:⁊ vicarius p:imus a dño cōstitutus sup ecclesiā suā:vt clare elicit de verbis Augu.in q̄sti.noui ⁊ ve.testamēti dicētis:Hec imago dei est in homine facta:vt vn⁹ sit factus dñs ex quo ceteri o:iant:habēs imperiū dei q̄si vicarius eius:quia vnius dei habet imaginē.vt hec transsumunt per.c.imago.xxxiij.q.v.vnde ⁊ papa vicari⁹ ⁊ successo: ade p:imi in innocētia creati: ⁊ secundi filij dei p:o nobis incarnati est.vnde ⁊ ch:ist⁹ nō oibus apostolis dixit:Pascite oues meas/sed soli petro:vt vnū caput ⁊ vnitatē ecclesie designaret in eo.vt.xix.di. ita dñs.⁊ ex lib.vj. fundamēta.de elec.⁊ Joā.vlti.⁊ ex de elec.significasti.etsi alijs discipulis dicat:vt laxent retia sua in capturā:soli tñ petro futuro soli vicario dicit/Luc.v.duc in altū.xxiiij.q. j.nō turbat. ⁊ soli petro sup aquas ambulāti.i.sup ꝑpl'os cūctos imperāti.Apoc.xvij.ex de cele.mis.quū marthe.§. verū.dicit titubāti.Matth.xiiij.modice fidei q̄re dubitasti:⁊ soli petro dicit dñs Mat.xvij.vade ad mare:⁊ mitte hamū:⁊ eum piscē qui p:imus ascenderit/tolle: ⁊ aperto eius o:e inuenies staterē illū sumens da eis p:o te et me. sed caput petrū ecclesiā designās.xxiiij.q.j.est aliud. magna ergo ⁊ sanctitas ⁊ innocētia in papa requirit:q̄ ade p:imi in innocentia creati:⁊ secūdi agni.Joan.j.de conse. distinc.iiij. nemo. dei successo: ⁊ vicarius est/designatus inquā ꝑ adā innocētē in virili etate/scz.xxx.annoꝝ creatū: id est in oibus completū. cōpleta em̄ etas complementū virtutū est.ar.bo.lxxxiiij.di.po:ro.futura ch:isti ⁊ ecclesie sacramenta vaticinantē.de peni.di.ij.§.adā. pulch:e autē fo:mat eua:non de terra/sed de latere ade.vt p:e.c.nec illud.⁊.xxxv.q.j.c.j.in p:in.vt vnā naturā deus constitueret dispariū facultatē eripiens naturarū. ꝭm Aug.per.c. nec illud.vt futurus pontifex ⁊ caput ecclesie ch:istus deus ⁊ homo futurus:vnius nature humane esset cū homine:et vicariū suū purum hominē in ea constitueret:qui nō puri hominis/sed veri dei ⁊ hominis potestatē haberet. ex de trāsla.licet.⁊ vt ec.benefi.c.vnico.¶ C Itē facta est mulier in costa tamꝙ fo:tis:factus adā in carne tamꝙ infirmus.ch:istus ⁊ ecclesia illius infirmitas/nostra est fo:titudo.Aug.sup Joan.sermone.xv.Q: etiā adā ecclesie rep:esentat vnitatē apparet per rationē Augu. de ciui.dei. li.xij.dicentis: P:opterea deus creare voluit vnū de quo multi ꝓpagarent:vt hac admonitione etiā in multis cō-

Adā qd interpret.

Dei imago i hoie.

Excellētia petri multis [illegible] mon[illegible]

Adā de terra: Eua de costa fo:matur.

co:s vnitas nature seruet.¶ D Post adam fuit ecclesia merito ⁊ numero in abel p:imo iusto post patrem nostrū. Matth.xxiij.A sanguine abel iusti.vbi Hieron.in homilia super Matth.Dicebat iesus turbis iudeo:um ⁊c.Iustus enim nō solum ex domini nūc sententia: sed ex Gen. testimonio comp:obatur. Gen.iiij. vbi accepta ei⁹ a deo narrantur munera.⁊.iij.q.vij.in grauibus.⁊.xiiij.q.v.scriptum.merito abel interp:etatur ch:istus.i.vnctus virtutib⁹.Ps.xliiij.Unxit te de⁹ de⁹ tu⁹ ⁊c.⁊ Esa.lxj.⁊ Luc.iiij. Spūs dñi sup me eo ꝙ vnxit me ⁊c.⁊ de h ex de sa.vnc.c.j iterp:tat etiā abel iust⁹:q: culto: vni⁹ dei:⁊ dignū offerēs sacrificiū:vñ respexit dñs ad abel ⁊ ad munera ei⁹ q̄ offerebat de ꝑmogenitis gregis sui:⁊ de adipib⁹ eoꝝ. vt p.c. iiij.Gen.⁊.c.in grauib⁹.d: em̄ ignis descēdisse ⁊ hostiā cōsumpsisse.¶ E Ch:ys. in ep'la ad Heb. homilia.xxj.Et ꝙ abel sanctā ecclesiā ꝑfiguret:ꝓbat Aug.ꝯtra faustū li. xij.di.Sicut cayn ex terre fructib⁹ sacrificiū rep:obatur: Abel aūt sacrificiū ex ouib⁹ ⁊ earū fetib⁹ suscipit:ita noui testamēti fides ex inocētie grā dñm laudās veteris testamēti terrenis opibus anteponit.Q: etiā abel ch:istū ꝑfiguret:li.e.Aug.in ꝑn.ꝓbat dicēs:Itaq; occidit iunio: natu a fratre maio:e natu.occidit ch:ist⁹ caput ppl'i iunioꝝ natu a ppl'o iudeoꝝ maio:e natu.ille in cāpo:iste in caluarie loco.Itē Aug.de baptismo paruuloꝝ li.j.in p:in.Abel dici debuit.i.iustus/in q̄ vno similiter oēs imitatiōe iustificent:qm̄ ipse p:im⁹ hoim iuste vixit.ꝓpter quē articulū tpis ad noui testamēti exo:diū ꝑtinēte/ch:ist⁹ est posit⁹ ꝑ imitationē caput iustoꝝ.Judas eius tradito: caput poni debuit petoꝝ.facit.xxiij.q.j.qđcunq;.in fi.Itē Aug.li.j.de mirabilib⁹ sacre scripture.c.iij.Tota iustitia hec est ꝟginitas sacerdotiū ⁊ marty:iū:q̄ triplex iustitia in abel p:imo fuit:q̄ ⁊ munera deo grata obtulit.p:osapiam generis in seculo nō dereliq̄t:⁊ marty:ij co:onā sanguinis effusiōe.ꝓmeruit.⁊ paulopost. Recte ḡ cōperebat q̄ p:im⁹ in terra iustus eligit:in eo toti⁹ iustitie fo:ma seruaret.Cuiq; p:imo in hoib⁹ post delictū figurā gestare cōcedit saluato:ꝗ: q̄ ꝟgo ⁊ marty: et sacerdos esse nō dubitat.¶ F Loco abel iusti nat⁹ est seth.Gen.iiij.in fi.q̄ genuit enos.q̄ ꝑm⁹ incepit inuocare nomē dñi.vt ibi d::Nati autē ex genere seth tamꝙ culto:es veri dei dicti sūt filij dei. Nati ex cayn filij hoim.Et ꝙdiu nō fuerūt cōmisti filij dei.i.descēdētes de seth/cū filiab⁹ hoim.i.descendentiū de cayn/in sua innocētia ⁊ latria ꝑmāserūt.Postꝙ aūt fuerūt cōiuncti filij seth cū filiab⁹ hoim.i.cayn infundētib⁹ in eos virus suū: ab illa sctimonia cōiter recesserūt.vñ Gen.vj.ibi:Postꝙ em̄ egressi sunt filij dei ad filias hoim ⁊c. ⁊ de h.xxxv.q.j. quū igit.ibi ante mediū.ꝙuis etiā alia causa.⁊ in glo.filij dei.Ista etiā legunt in li.coll'.Joānis Cassia.in scđa collatione sereni:q̄ est de p:incipatib⁹.Illo ḡ tpe fuit sctā ecclesia in filijs seth numero ⁊ merito. vñ ⁊ a seth descēdēs iareth genuit enoch:qui ambulauit cum deo. ⁊ nō apparuit:q: tulit eū de⁹.Gen.v.de q̄ Aug.ꝯtra faustū li.xij.Q: enoch septim⁹ ab adā deo placuit:⁊ trāslat⁹ est:⁊ septima reqes ꝑdicat:ad quā trāsfert ois q̄ tamꝙ.vj.die sexta etate seculi ch:isti aduētu fo:mat.Itē Aug.de mirabilib⁹ sacre scripture li.j.c.iij.Enoch em̄ sine mo:te ꝑ toti⁹ pene seculi tēpus remotus ab hoim cōuersatione custodit:vt in eo qualiter hoies si nō peccarēt:generata p:ole cōmutarent in vitā spiritualē sine mo:te ostēderet. sed licet lōgo seruatus tēpo:e adhuc viuit: mo:tis tñ debitū: qđ oēs in adā assumpsimus:vitare nō poterit. Itē Augu. de baptismo paruuloꝝ li.j.in p:in. Neq; em̄ enoch ⁊ helias per tam longā etatē senectute marcuerunt:nec tñ credo eos iam in illā spiritualē qualitatē co:po:is cōmutatos:q̄lis resurrectione ꝓmittitur: que in dño p:ima p:ecessit ⁊c.et sic in sanctis permāsit ecclesia successiue vsq; ad noe iustū. ¶ G Tempus etiā institutionis sacramento:ū ecclesie ab eo tēpo:e incepisse creditur:quo p:imus parens merito inobedientie a gaudijs paradisi expulsus fuit. tūc em̄ deus continue reparando sacramētis suis medicinā ꝑparauit:vt p:obat Hugo de sacramētis lib.j.par.viij.c.ix.de iustitia noe apparet Gen.vj.ibi:Noe ꝟo inuenit gratiam co:am dño.⁊ infra.Noe vir iustus atq; ꝑfectus fuit in generationibus suis cū deo ambulabat.¶ H Iste noe iustus nedū erat in ecclesia sancto:ū:sed etiā arcā fab:icat-que ecclesiā repsentat.xxiiij.q.j.qm̄.xliij.dist.quātumlibet. vnde Hugo de arca li.j.c.iij.ait:Arca noe quā fecit securibus ⁊ dolab:is ex materia ligno:ū ⁊ bitumine/ecclesiam quā fecit ch:istus ꝑ ꝑdicato:es suos ex collectiōe populo:ū in vna fidei cōfessione designat. Hanc arcā ch:istus gubernato: eius inter p:ocellas huius vite regēs/per se ducit ad se.Q: autē in superio:ib⁹ arca contrahit:⁊ in inferio:ib⁹ dilatat.hoc significat ꝙ in ecclesia maio: est numerus carnaliū ꝙ spiritualiū.Ita vt quāto sunt ꝑfectiores:tāto sunt paucio:es.facit.xciij.dist.legimus. In summo ad vnius cubiti mensurā arca trahit: quia ch:istus q̄ est caput ecclesie/⁊ sanctussancto:ū/per naturā consimilē inter homines est:per virtutē singularē sup omnes est. hucusq; Hugo. Itē Aug.de ciui.dei li.xv.c.xxvj. Arca noe significat ecclesiā que sit salua per lignū in quo ch:ist⁹ pependit.Q: autē ostiū in latere accepit:ꝑfecto illud est vulnus lateris qđ lancea perfo:atū est.vnde Gen.vj.Ostiū arce pones in latere deo:sum.i.vulnus in latere ch:isti.dicit glo.interli.Itē Aug.ꝯtra faustū lib.j.Q: co:uus emissus nō est reuersus:q: aut aq̄s interemptus:aut aliq̄ supnatante cadauere illectus:significat hoies in immūditia cupiditatis detentos:⁊ ad hec que fo:is sunt immūda nimis intentos:⁊ ideo occidēdos. Itē Augu.sup Joan.homili.lxv.Apertio lateris figurabat ꝑ ostiū arce:qđ in latere factū fuit:eo ꝙ ꝑ illud ostiū intrarēt animalia q̄ nō erāt diluuio peritura.vbi ꝑfigurabat eccl'ia.¶ I Itē Greg.sup Ezech.homi.xvj.Quid ꝑ arcā nisi sancta ecclesia figurat que inferius ampla est:superius angusta:nā inferius oēs bestie cūcta quadrupedia atq; reptilia fuerūt.Homo ꝟo ⁊ volatilia superius iuxta superio:ē partē.fenestra fuit in latere de qua co:uus ⁊ columba emissi sunt. Recte itaq; ꝑ arcā vniuersa ecclesia designat: que in multis suis carnalibus lata est:⁊ in paucis spūalibus angusta. q: arcta est via que ducit ad vitā. Matth.vij.⁊ Luc.xiij.⁊ quia ad vnū hominē ch:istū qui est sine peccato. de peni. disti.ij.si em̄.ꝟ.eligat.colligit.q̄si vno cubito cōsummat.¶ K Itē Hugo de arca li.iiij. Quidā homines habitant inter diluuiū concupiscentie/sed arcā fidei nō habent: vt infideles quos carnis desideria inuoluūt:qui p:eter hanc vitā transito:iā/aliam esse nesciunt.Alij habent arcā:sed in arca nō manent:vt fideles carnales/qui cū co:uo emisso perierunt.nā hi qui delectationē sui co:dis in vanitate mūdi constituunt:ꝙuis arcam fidei habebant intus:tamen naufragi fiunt.dicit em̄ scriptura Matth.vj.Luc.xij.Ubi est thesaurus tuus:ibi est ⁊ co: tuū.vbi est delectatio tua: ibi est cogitatio tua. vbi ꝟo est cogitatio tua: ibi est interio:is hominis habitatio.Quidam ꝟo habent arcam:⁊ in arca manent.vt veri fideles qui habent fidem operantem per dilectionem.hucusq; Hugo.Q: autē ecclesia remanserit in sanctis in persona Noe:hoc apparet per verbum Orige.super lib. Num.homi.xvj.dicentis: Omē humanum genus ex seth ducitur.nam de cayn qui nati fuerant:a diluuio perierunt. Filij autem seth sunt omnes homines qui in mundo sunt.de quo seth venit noe: vt.s.dictum est. Arca etiam designatiua sancte ecclesie est.sicut etiam pulch:e p:obat sanctus Hilarius de trinitate lib. vij.dicens: P:op:ium ecclesie solet esse vt tūc vincat quū leditur:tunc intelligat quū arguitur:tunc secura sit quū superata videtur.Arca enim noe per quam ecclesia designata est: inundationibus concussa eleuata est in sublime: quare confidimus ꝙ ille qui post nubilū dat serenū. Tob.iij. Inclytam sponsam suam succedentibus turbationum fluctibus agitatam/oculo clementio:i ex alto respiciet:non ferens eam in sui nominis iniuriā diutius cōculcari. facit.vij.q.j. nouatianus. xxiiij.q.j.non turbatur.

Abel figurauit ecclesiā.

Mystio stirpium fuit co:ruptio mo:ū.

Ostium arce qd significet.

Eccl'ie ꝓp:ietas

Universidad de Deusto Biblioteca

Noe arce fabricator: qd sibi velit.
¶ L: Q autē p noe fabricatorē designet christ⁹ eccl'ie
fabricator: liquet ex verbis Aug. cōtra faustū li. xij. dicen/
tis: Iā vo illud qd de vinea quā plātauit noe inebriatus/
nudat⁹ est in domo sua (Gen. ix.) cui nō appareat christ⁹
in domo sua. i. passus a gēte sua: tūc em̄ nudata est morta/
litas carnis ei⁹/iudeis scandalū/gētib⁹ stultitia. i. Cor. j.
Ipsis aūt iudeis ⁊ gētib⁹ vocatꝫ tamq̄ sem ⁊ iaphet/dei
virt⁹ ⁊ dei sapiētia: q: qd stultū est dei/sapiētius est hoīb⁹
⁊ qd infirmū est dei: forti⁹ est apud hoīes. Proinde in duo/
Dn̄ice passiōis pludiū.
bus filijs noe/maximo ⁊ minimo/duo ppl'i figurati vnā
vestē a tergo portātes/sacramētū scꝫ iā pterite ⁊ trāsacte
dn̄ice passionis nuditatē patris neq; intuent: q: in christi
necē nō cōsenserūt: ⁊ eū honorauerūt velantes tamq̄ sciē
tes vnde sunt nati. medius aūt fili⁹. i. ppl's iudeoꝝ/iō me/
dius. i. cham: q: nec primatū apl'oꝝ tenuit/nec vltimus in
gētib⁹ credidit. vidit nuditatē patris: q: consensit in necē
christi ⁊ nūtiauit foris fratrib⁹. ppter eū q̄ppe manifestū
Prioritas sacerdotij respectu iperij.
est/⁊ quodāmodo publicatū qd erat in prophis occultū:
Ideoq; fit seru⁹ fratrū suoꝝ. hucusq; Aug. ¶ De primatu
tēporis sacerdotij anteq̄ imperij/apparet p vba Augu.
xviij. de ciui. dei. c. j. dicētis. Quis em̄ ⁊ ipsum noe patriar/
cham in cui⁹ dieb⁹ vniuersa diluuio terra deleta est. vsq;
ad tēpus quo reges in dei ppl'o esse ceperūt ⁊c. ¶ De so/
brietate noe post ebrietatē. xxxv. di. sexto die. de q̄ ebrieta/
te Hiero. ad oceanū. Noe ad vni⁹ hore ebrietatē nudat fe
mora sua: q̄ p sexcētos annos sobrietate contexerat. Sed
Vini vs⁹ q̄n icepit
quō tā iustus fuit inebriat⁹: rn̄det Isid. sup Gen. vlt. prin.
dicēs. Querit vtrū vir sanctus inebriat⁹ legat: forte quia
vim illi⁹ liquoris necdū exptus fuerat: nec vino posse ine
briari sciebat. nō em̄ ante diluuiū vino hoīes vtebant: et
ideo specialiter de noe d: ⁊ q̄ plātauerit vineā. plantauit
aūt de vitibus syluestrib⁹ q̄s inuenit. ⁊ excolēdo assidue
ad vitis maturitatē pduxit. Hac aūt rōnē assertiue ponit
Ambro. pre. c. sexto die. xxxv. di. vbi de h. ⁊ glo. sup Gen. ix.
¶ L Itē nec mirū q̄ pauci in eccl'ia boni sunt: q: fm Be
dā sup Lucā. Noe quū tres filios genuerit: vni⁹ solius fa
milia in possessiōe dn̄i ascita est. ex duob⁹ reliq̄s diuersaꝝ
nationū: que idolis manciparent: procreati sunt populi.
¶ M Qd aūt in ista eccl'ia p arcā designata/melior fit
castitas nuptijs ⁊ gloriosior: pulchre hoc ⁊ subtiliter pro/
bat Damascen⁹ li. sentētiarū. c. xcviij. dicēs: Videam⁹ vgi
nitatis gloriatiōes. idē autē est dicere/⁊ castitatis noe in
arca in timore iussus: ⁊ mundi seminis custodia cōmissa.
talē accipit iussionē. intra em̄ tu ⁊ filij ⁊ vxor tua: ⁊ vxores
filioꝝ tuoꝝ. diuisit eos ab vxorib⁹: vt cū castitate pelagus
⁊ toti⁹ mūdi naufragiū illud effugerēt. post diluuij nēpe
requiē: Exi inq̄t tu ⁊ vxor tua/filij tui ⁊ vxores filioꝝ tuo/
rū. ecce rursus ppter mltiplicationē nuptie. ¶ N Quō
etiā a principio mūdi fuit eccl'ia iustoꝝ ⁊ christianoꝝ ante
imperatores: clare ptꝫ p vba Aug. in li. de q̄sti. noui ⁊ ve/
teris testamēti dicētis: Igitur descripta mūdi fabrica/et
primi hoīs origine: traducē tenuit generis/sed q̄ reddit⁹
est p abel: ⁊ p ordinē venit ad abraā patrē iudeoꝝ: vt ostē
deret abraā huic deo credidisse q̄ opifex mūdi est: ⁊ ipsuꝫ
legē dedisse in q̄ futur⁹ christ⁹ pmissus est: q̄ liberaret hu
manū gen⁹ de dn̄io diaboli. Ex his rōnabilis pbat fides
Fidei catholice origo.
nostra. Testimoniū huic dat origo descripta: q: ab initio
gen⁹ est christianoꝝ. Ex seth em̄ filio ade venit ad enoch:
ab enoch ad noe. ex noe ad abraam. ab abraā descēdit ad
dauid. a dauid ad mariā. ex maria ex spūscō nascit chri/
stus. Priores ḡ hoīes q̄q̄t fidē habuerūt vni⁹ dei/quē sal
uator pdicauit: iure christiani dicēdi sūt. Ab initio em̄ sal/
uator vēturus pmissus est. vn̄ in Apoc. ait. xiij. c. Agn⁹ q̄
occisus est ab origine mūdi. Itaq; semp christiani sumus.
Hi em̄ oēs quos. s. dixi: a primo hoīe creato in mundo p
quos tradux tendit ad saluatorē: hui⁹ dei fidē habuerūt:
de quo christus locutus est dicēs Joan. xvij. Hec est autē
vita eterna vt cognoscant te solū ⁊ verū deū ⁊ quē misisti
iesum christū. hucusq; Aug. ¶ O De sem aūt descendit
abraam filius Thare. Gen. xj. qui primo abram. i. excel/
sus ⁊ sublimis dictus est: postea abraam. i. pater multitu/
dinis: vel pater multarū gentiū. Gen. xvij. ibi: Nec vltra
vocabit ⁊c. Hic est fm Ambro. super Lucam lib. ij. cui di/
ctum est Gen. xxij. In semine tuo benedicent oēs gētes.
Cōgregatio gentiū/⁊ sacrosancte ecclesie cetus/oraculo
diuino primo cōmissus est: ⁊ instaurande ecclesie primus
sponsionē promeruit. ad dauid aūt de christo pmissio fa/
cta est. ad abraam de ecclesia: ⁊ nihilomin⁹ q: ad abraam
de christo pmissio facta est. Gala. iij. Abrae dicte sunt p/
missiones ⁊ semini eius. nō dicit ⁊ seminib⁹ q̄si in multis:
sed quasi in vno/⁊ semini tuo qui est christus. christū rep
sentat: maxime q: fm Chrys. sup Matth. Abraam sacer/
dos fuit ⁊ ppheta. sacerdos: q: ad illum dixit deus Gen. — Abraam fuit sacerdos ⁊ propheta.
xv. c. Sume inquit mihi vaccā triennē. vnde et presbyter
appellatus est. lxxxiiij. disti. porro. ppha. vnde dn̄s ait ad
abimelech. Gen. xx. Redde vxorē viro suo: q: propha est.
Fuit etiā rex fm Josephū: qui ait: Abraā regnauit in da/
masco. ⁊ vsq; nunc in damascena ciuitate abrae nomē ha
betur: ⁊ habitatio eius ostendit. Christ⁹ aūt sacerdos p/ — Abraam rex damasci.
pheta ⁊ rex fuit. Abraā etiā dicēs seruo suo: Pone manū
tuā sub femore meo. Gen. xxiiij. significauit christum de
carne sua nasciturum. fm Augu. de ciui. dei. li. xvj. c. xxxiij.
¶ P Tempore vo abrae fuit melchisedech rex salē sa/
cerdos dei altissimi offerēs panē ⁊ vinū ⁊ benedicens ei. — Melchisedechiani heretici notat.
Gen. xiiij. Melchisedechiani heretici hūc nō hoīem: sed
vtutē dei arbitrant. xxiiij. q. iij. quidā. vo. melchisedechia/
ni. Hiero. ad Euagriū presbyterū dicit hunc nō fuisse de
genere iudeorū: eo q̄ fuerit chanane⁹: ⁊ p̄cessisse in typū
sacerdotij filij dei. de q̄ d: Ps. cix. Tu es sacerdos in eter/ — Opinio de ortu melchisedech.
nū fm ordinē melchisedech. Hebrei tamē tradunt ipsum
fuisse filiū Sem filij noe. Augu. vo in lib. de questio. no. et
ve. testamē. c. ix. tenet melchisedech vltra hoīem fuisse di/
cēs: Igit melchisedech nō ideo melior abraā dicit ppter
solū officiū sacerdotij: sed ⁊ natura anteponit illi: vt vltra
homines intelligat. Nullo em̄ mō fieri pōt vt q̄ tāto ami/
co dei p̄ponit ⁊ fideli vsq; adeo: vt filiū suū non dubitaret
occidere: homo putet. ⁊. j. e. c. Igit p hoc apparet melchi/
sedech vltra hoiem esse: q: nō erat vn̄ melior esset abraā/
nisi solū p̄cedat illū natura. Huic dicto multum fauere vi
dētur verba apostoli ad Heb. vij. ibi: Sine patre: sine ma/
tre: sine genealogia: neq; initiū dierū/nec finē vite habēs:
assimilatus aūt filio dei/manet sacerdos in ppetuū. Sed
ecclesia tenet q̄ homo fuerit: ⁊ vocare eū dei virtutem: ⁊
nō hominē esse heresim. vt pre. c. quidā. vo. melchisedech. ⁊
facit. xxij. dist. deniq;. apparuit etiā sicut legit in vitis pa/
trū: vni seni credenti p simplicitatē eum filiū dei inter pa/
triarchas. ¶ Q Istius ḡ melchisedech fuit primuꝫ re/ — Melchisedech primus rex verus.
gnū: ⁊ primus verus rex iustus fuit: qui in scriptura diui/
na reperiatur: prout puto qui fm apostolum pre. c. vij. ad
Heb. in prin. interpretatur rex iustitie. Deinde aūt rex sa/
lem/quod est rex pacis: qui ppriissime typum saluatoris
qui fuit rex iustitie. Ps. lxxj. Deus iudiciuꝫ tuum regi da.
⁊ alius propheta de eo Hiere. xxiij. Et regnabit rex: et sa/
piēs erit: ⁊ faciet iudiciū ⁊ iustitiam in terra. ⁊ sacerdos.
Ps. cix. Tu es sacerdos in eternum. ⁊ ad Heb. vij. tenet.
Ante em̄ melchisedech regnū nō fuit aliud regnū: quod
scriptura cōmemorat iustū ⁊ legitimū. ⁊ hoc dico propter
regnum nemroth. Gen. x. ibi: Fuit aūt principiū regni ei⁹
babylon. ¶ R Fuit enim illud regnum non iustuꝫ: sed
tyrannice vsurpatum. vnde in eo. cap. Porro chus genuit
nemroh. ipse cepit potens esse in terra: et erat robustus
venator coram domino. vj. distinc. §. ius vero consuetudi/
nis. vbi Gratianus ponit eum oppressorem et extincto/
rem hominum. Q autē ait coram domino. glo. i. domino
permittente. xxvj. q. v. nec mirum. ⁊ melius facit. viij. q. j. §.
quū autem. ⁊. ca. se. audacter. cum his que ibi no. omnis
enim potestas a deo vel iubente est vel sinente. xxiij. q. j. q̄d
culpatur. ibi: Non est enim potestas nisi a deo siue iuben/
te siue sinente. Sed quod permittimus inuiti toleram⁹.
xxxj. q. j. hac ratione. iiij. distin. deniq;. in precedenti enim

§. ius vo. exponit Gratian⁹ illa verba Gen. x. cepit nem/
roth esse robust⁹ venator corā dn̄o. i. hoīm oppssor ⁊ extin
ctor: sicut hodie tyrāni faciūt maxime in italia: vt possint
in sua tyrānide regnare: de q̄b⁹ scripsi. j. lxxij. ar. vo. si vo. et
vo. ⁊ hoc manifeste. Tyrann⁹ em̄ fm Greg. in moral. est q̄
nō iuste p̄sidet: sꝫ vi vsurpat dominiū ⁊ timeri vult. ⁊ Isi.
Ety. lib. ix. c. iij. dicit/q̄ licet olim apud veteres nulla inter
reges ⁊ tyrannos distinctio esset. postea tamen in vsu ver
sum est tyrannos vocari pessimos atq; improbos reges
luxuriose dn̄atiōis cupiditatē ⁊ crudelissimā dn̄ationē in
ppl'os exercētes. bn̄ facit. xiiij. q. v. nec fuit. Fuit aūt nem/
roth filius chus nepos descēdēs a cham. nā chus fuit fi/
lius cham. Gen. x. infruniti nō pudorati. xcvj. di. in scriptu
ris. cham aūt calidus seu callidus interp̄tat. i. astutus: q̄
Expositio et interpretatio nois nēroth.
fm sapientē Job. v. in sua astutia capit. Nemroth aūt ty/
rannus vel profugus siue trāsgressor aut apostata inter/
pretat: in quo res cū noie cōuenit. xlij. di. oratorīū. cū si. ty/
rannus em̄ fuit vt dictū est: pfugus a facie dn̄i. sicut cayn
Gen. iiij. qui nō de volūtate dn̄i imperauit: sed cōtra eū: ⁊
turrim edificauit. quā ⁊ dn̄s detestatus est Gen. xj. trans/
gressor etiā legis nature: faciēs alijs opprimēdo ⁊ occidē
do q̄d nollet sibi fieri. di. j. humanū gen⁹. ⁊ apostata. i. re/
tro stās ab eo qd facere debebat fratrib⁹ suis apostatans
ab innocētia eccl'ie primitiue incipiētis in adā ⁊ eua ⁊ in/
nocētia formatoꝝ. adde hic qd no. j. lxiij. arti. vo. regnū vo.
⁊. xlj. ar. vo. post diluuium. ¶ S Post nemroth reges ve
nientes: reges gentiū ⁊ reges chananeorū ⁊ alij: pter re/
ges descendētes ab abraam: de q̄bus Gen. x. ⁊ de abime/
lech rege gerare. de quo Gen. xx. vsurpatores fuerūt ⁊ in/
uasores regnorū. qd apparet: q: terre eorū ⁊ regna a dn̄o
dant abraam ⁊ semini ei⁹: sicut iusto ⁊ scō eius. i. iudeis.
Gen. xiij. ibi: Omē terrā quā cōspicis. ⁊ Gen. xij. ibi: Se/
mini tuo dabo terrā hāc. ⁊ Gen. xv. ibi: Ego dn̄s q̄ eduxi
te de vr chaldeoꝝ: vt darē tibi terrā istā ⁊ possideres eam.
Promissio aūt dn̄i adimpleta fuit. Exo. xiiij. ⁊. xv. postq̄
cōsummata fuerūt pctā amorreoꝝ ⁊ aliarū gētiū: sicut p/
miserat dn̄s ⁊ pdixerat Gen. xv. ibi: Necdum em̄ cōplete
sunt iniq̄tates amorreorū vsq; ad p̄sens tps: vt hec etiam
trāsferunt ⁊ pbant. xxiij. q. v. §. hinc notandū est. vo. p scie/
tes. ⁊. vo. quū ergo. Quū ergo diuino iussu ad puniendū
pctā ppl'i excitant: sicut ppl's ille iudaicus excitat⁹ est ad
occupandā terrā pmissiōis (Josue. v. ⁊. vj. ⁊ deinde q̄si p
totū. ⁊ Deut. vj. ⁊ seq. c. Exod. xiij. c.) ⁊ ad delēdas gentes
peccatrices: sine culpa noxius sanguis effundit: ⁊ que ab
eis male possident: in ius ⁊ dn̄ium rite trāseūt bonorum.
Hac etiā rōne ⁊ typo iudei spoliauerūt egyptios malos
possessores. Exo. xij. ibi: Et petierūt ab egyptijs vasa ar/
gētea ⁊ aurea/vestēq; plurimā: dedit aūt dn̄s gratiā ppl'o
corā egyptijs/vt cōmodarēt eis ⁊ spoliarēt egyptios. Et
notandū q̄ dicit gratiā ppl'o: q: gr̄a dei agit in aīa vt ma
le possessa reddat ⁊ pctm̄ ei dimittat. xiiij. q. vj. si res alie/
na. Historia etiā ponit. xiiij. q. v. dixit dn̄s. vbi Augu. ait:
Nec israelite furtū fecerūt: sꝫ deo iubēte ministeriū p̄bue/
rūt. ad idē ex̄ de diuor. gaudem⁹. §. nec illi. Regna etiā p̄/
dicta vsurpata sunt contra que dauid imp̄cat. Ps. lxviij.
Effunde iram tuā in gentes que te nō nouerunt: scꝫ quia
scire noluerunt: ⁊ ideo excusari nō sunt Ps. xxxv. noluit
intelligere vt bene ageret. xxxvij. di. §. vt itaq;. ⁊. c. nō ois.
⁊ in regna. i. reges que nomē tuū nō inuocauerunt. Cete
rū iusti in israel reges a dn̄o cōstituti ab abraam pcesse/
runt: sicut promiserat ei dn̄s. Gen. xvij. ibi: Regesq; ex te
egredient. ⁊ infra/ibi: Reges populorum orientur ex eo.
Abraam em̄ filius thare de semine sem pudorati/⁊ patrē
noe reuerētis/perfectissimus corā dn̄o: de familia heber
Hebrei quasi habraei.
descendēs. Gen. xj. caput iudeorum fuit. vnde fm Augu.
Hebrei habraei dicūtur. licet fm iosephū dicti sunt ab he/
ber. vt no. xxxv. q. j. §. hac itaq;. in glo. a quo. ibi: Nam cete
ris om̄ibus idololatria fedatis/sola familia heber in cul
tu vnius dei remansit. vnde abraam a chaldeis cū fratre
suo aram in ignē quem adorare noluit: proiectus est: vt
numē sue diuinitatis exurendo sentiret quā venerando
colere cōtempsit. glo. sed nō dubitauit q̄ nō esset de⁹: de
igne exiuit illesus: aram quia dubitauit exust⁹ est. vt hec
leguntur ⁊ no. pre. §. hac itaq;. xxxv. q. j. iustū ergo fuit vt
ab ista sancta familia abrae/a qua descendūt iudei. vnde
dicit Joan. viij. Pater vester abraā ⁊c. ⁊ ibi: Semē abrae
sum⁹. ⁊ ibi: Scio quia filij abrae estis. ⁊ ibi: Pater vester
abraam est. reges iusti descenderēt q̄ veri dei cultus ⁊ iu/
stitie ⁊ virtutū amatores regnarēt sup populū dn̄i pecu/
liarē: ⁊ cultorē dei ⁊ synagogā illā. i. cōgregationē iudeo/
rū in iustitia regerēt: ⁊ ab idololatria cohiberent. Hiere.
vij. xxiij. q. v. principes. ⁊. c. regū. ¶ T Quorū prim⁹ saul
a dn̄o electus est: ⁊ p suā inobedientiā ⁊ superbiā postmo
dū reprobatus. j. Reg. x. ⁊. xiij. viij. q. j. audacter. lxxj. dist.
si q. quē m̄ samuel ex p̄cepto vnxit i regē israel. vt. j. Reg.
x. sꝫ ante saul samuel ppheta minister dn̄i ppl'm regebat.
j. Reg. vij. Judicauitq; samuel filios israel in masphat. ⁊
in fi. c. ibi: Judicauit quoq; samuel israel cūctis dieb⁹ vite
sue. ⁊ ibi: edificauit etiā ibi altare dn̄o. vbi clare apparet
q̄ fuit minister dn̄i in tēplo et loco sacerdotis. Ps. xcviij.
Moyses ⁊ aaron in sacerdotibus ei⁹: ⁊ samuel inter eos
qui inuocāt nomē eius. ⁊ fuit iudex tēporalis ⁊ rector po
puli israel. ¶ Post saul aūt semp vsq; ad christū sacerdo/
tē ⁊ regē verū/reges in israel fuerūt vncti a sacerdotib⁹:
⁊ sic cucurrit scta eccl'ia antiqua a principio mūdi: vt pro/
baui: cōstituta vsq; ad christū: q̄ ecclesiā nouā p̄mitiuā cō
stituit in illo ⁊ de illo populo iudeorū: vnde carnē assum/
pserat. vn̄ de plebe iudaica primū apl'os elegit: quos q̄si
fundamentū instituit. xxxj. q. j. §. hac itaq;. vo. deus enim. ⁊
deinde illa iudeorum synagoga in sua pfidia derelicta ec
clesiam nouā fundatā iam in apl'is in gentibus cōstituit.
sicut p prophetā Osee dixerat Osee. ij. fm sensum nō lite/
ram. In peccatis vestris dimisi matrē vestrā: ⁊ iterū per
eumdē prophetā Osee. Et vocate plebē meam nō plebē
meā. ad Rom. ix. vt hec etiā trāsferunt predi. §. hac itaq;.
Igitur manifeste apparet p deductiones superiores ori/ — Ecclesiā fuisse an̄ qd̄cūq; tpale regnū infertur.
gines ⁊ ratiōes ⁊ figuras prius fuisse ecclesiā q̄ aliquod
iustum vel iniustū imperiū temporale: quia imperij cōsti/
tutio super homines ⁊ de hoībus est congregata: quā cō
gregationē necesse est primo p̄supponere q̄ sit regnū vel
imperiū qd de illa congregatione cōstituit/q̄ si illa con/
gregatio sancta est: vocat ecclesia sanctorū. Ps. cxlix. In
ecclesia sanctoꝝ. si vo maligna: vocat ecclesia malignan/
tiū. Ps. xxv. Odiui ecclesiā malignantiū. vt sufficiēter et
superius est probatū. Stolidū ergo nedū falsum est dice/
re fuisse imperiū ante ecclesiā: quū ecclesia semper fuerit
post creationē ade. ⁊ semp erit quū cōplebit illud Joā. x.
Et fiet vnū ouile ⁊ vnus pastor. ex̄ de bap. licet. qd in hac
vita cōplebit: quū in fine mūdi ⁊ oēs natiōes ⁊ reliquie
israel vnū deū adorabūt: ⁊ filiū ei⁹ dn̄m iesum christum.
Cōplebit etiā qd dicit dn̄s p apl'm ad Roma. xj. Quū in/
trauerit plenitudo gētiū: tūc reliquie isrl' salue fiēt. Esa.
x. adde ad istū ar. qd scripsi. j. xlj. arti. vo. q̄ secūdo opponit.
et infra. lxiiij. arti.

¶ Articulus Trigesimusseptimus A

Trigesimusseptimus

Arti. q̄ aūt eccl'ia nō sit ab imperio/sꝫ impe/
riū ab eccl'ia: q̄ est ali⁹ articulus a p̄cedētib⁹
apparet p rationē prime positā: q: de cōgre
gatione fideliū q̄ est eccl'ia. vt. s. probatū est: pcedit impe
riū si iustū est/vel de eccl'ia malignātiū si iniustū est: sicut
species de genere: vt ecclesia sit genus/imperium vel re/
gnum species/predicata de genere: vt ecclesia contineat
imperium sicut genus speciem. sicut hoc nomen aīal con
tinet multa que differunt numero: vt petrum ⁊ ioannē. ⁊
specie vt hominē ⁊ capram vel bouē. sicut hoc genus fur/
tū/que est cōtrectatio rei aliene. de peni. disti. j. vulgaris.
continet ⁊ rapinā que est eius species. xiiij. q. v. penale. et
nomē pecus continet om̄e animal quod ruminat. iuxta il

Universidad de Deusto Biblioteca

lud:Ruminat oē pecus.ad hoc.xv.q.j.mulier. ¶ B Or
aūt regalis potestas sit ꝑ sacerdotalem ordinata:⁊quod
prior sit sacerdotalis:probat Hugo de sacra.lib.ij.pte.ij.c.
iiij.dicēs:Potestas spiritualis quantū ad diuinā institu-
tionē spectat:⁊ prior est tempore/⁊ maior dignitate:vt in
illo priori populo manifeste declarat. vbi primo a deo in-
stitutū est sacerdotium: postea ꝑo a deo iubente ꝑ sacer-
dotiū regalis potestas est ordinata. ⁊ hec authoritas ꝓ-
bat istū ⁊ ar.ꝑcedērē quē late ꝓbaui. Itē glo.Dan.v.apud

Insignia regalia.

iudeos reges vnctio facit.ex de sacra vnc.c.j. apud gen-
tiles.iiij insignia. scȝ purpura/fibula/ānulus/diadema.
Or autē imperiū sit ab ecclesia clarū est: quia sicut.s.xiij.
ar.longe disserui:ecclesia vtrumqꝫ habet gladiū ⁊ exerci

Imperium ab ecclesia et nō econuerso.

tium:⁊ executionē gladij temporalis ab ecclesia impera-
tor recipit.vnde Bern.ad Euge.lib.iiij.quarta columna
ibi:Quid tu denū vsurpare gladium tentes:quē semel
iussus es reponere in vaginā? Quē eē qui tuū negat:nō
satis videt mihi attendere verbū dn̄i dicentis sic Math.
xxvj.Conuerte gladiū tuū in vaginā.tuus ergo:⁊ ipse for-
sitan tuo nutu:etsi nō tua manu euaginādus.alioquin si
nullo modo ad te ptineret et is:dicētibus apl'is Luc.xxij.
Ecce gladij duo hic.nō respōdisset dn̄s/satis est: sed me⁹
est:vterqꝫ ergo ecclesie:⁊ spūalis scilȝ ⁊ gladi⁹ materialis.
sed is quidē pro ecclesia:ille ꝑo ab ecclesia exercēdus. ille
sacerdotis:is militis manu/sed sane ad nutū sacerdotis
⁊ iussum imperatoris. hucusqꝫ Bern. ¶ C Sed,⁊ sacer

Ue.legis sacerdotes gladio materiali vsi sunt.

dotes veteris legis etiā materiali gladio vtebant:qd nō
fecissent/nisi ad eos tēporalis et materialis gladius pti-
neret.Moyses em̄ sacerdos fuit. vn̄ Ps.xcviij.Moyses
⁊ aaron in sacerdotibus ⁊c.xxij.dist.c.ij.⁊ no.lxvj.dis.por-
ro.⁊ tn̄ egyptiū interfecit. Exod.ij.⁊ mādauit leuitis in-
terficere fratres suos idololatras.Exo.xxxij.⁊.xlv.distin.
disciplina.⁊.xxiij.q.iiij.qd crudele.⁊.q.v.§.hinc apparet.
⁊.q.iij.nō inferēda. Itē phinees fili⁹ eleazari sacerdotis/
⁊ ipse sacerdos/arrepto pugione intrans/scortū pfora-
uit ⁊ iudeū coeūtē cū madianita chozni nomine/filia no-
bilissimi principis madianitarū.Uir aūt iudeus nomine
Zamri duxerat:ꝑpter quod meruit pactū sacerdotij sem
piterni. vt hec legunt Nume.xxv.⁊.xxiij.q.viij. legi siro-
mastē.⁊.c.occidit.Itē samuel minister dei Agag regē pin
guissimū in frusta ꝯcidit.j.Reg.xv.⁊.xxiij.q.v.§.hinc ap-
paret.Nonne ⁊ helias ꝓphetarū eximius occidit ꝓphe-
tas baal?iij.Reg.xviij.⁊.xix.c.in prin.⁊ duos q̄nquagena
rios ochozie.iiij.Reg.j.⁊ de isto vtroqꝫ.xxij.q.iiij.ꝙ chri-
stus.⁊ in.c.ea vindicta. Nonne ⁊ matathias filius Ioan-
nis sacerdos dn̄i zelator legis/occidit iudeū super aram
sacrificantē?j.Mach.c.ij. In signū huius gladij tēpora-
lis potestatis christus ea vtens acceptis funiculis/eiecit
ementes ⁊ vendentes de templo. Ioan.ij.c.j.q.iij.ex mul
tis.⁊.c.vendentes.⁊.xxiij.q.iiij.qui peccāt.Petrus etiam
suus vicarius auriculam malche amputauit. Ioan.xviij.
⁊.xxiij.q.j.si petrus.⁊ geminū fecit homicidiū:ananie et
⁊ saphyre.Actuum.v.⁊.xxiij.q.viij.legi.⁊.c.occidit.⁊.c. pe
trus. Nec discipuli f'm Ambro.peccauerūt petentes ignē
descēdere sup samaritanos. Luc.ix.xxiij.q.iiij.ꝙ christus.
nec paulus obcecans elimam magū. Actu.xiij.vt pre.c.
legi.⁊.xxiij.q.iiij.§.pōt tn̄ in hac.⁊.xlv.di.§.salomon. Nec
apl'i peccauerūt qui mandabant templis vt corruerent
sup idololatras ⁊ corruebāt: ⁊ multi ex eis peribāt. vt in
eorū gestis legitur. Nec hodie peccat p̄lat⁹ q̄ etiā in male-
ficio speciali:vbi habet iurisdictionē tēporalē:mādat fie-
ri iustitiā. vt ex lib.vj.ne cleri.vel mo.eps. Nec hoc dico ꝙ
clericis sit licitū hodie causas sanguinis agitare: imo ꝓ-
hibitū:vt pre.c.eps.ex ne cle.vel mo.sententiā.⁊.c.clericis.
q̄si ꝑ totū.⁊ ex de rap.c.in archiepiscopatu. ⁊.l.dis. clericū
q̄ paganū.⁊.c.miror.⁊ in multis ibi.c.⁊ expressum.ij.q.vij.
§.itē quū balaā.ꝑ.his ita.ij. ¶ D Sed vt probē quō ec-
clesia gladiū habeat temporalē: sed per se nō eius exerci-
tium:vt superius satis dixi.nō enim cū authoritate occi-
dere vel iuste peccatū est;imo meritū.xxiij.q.v.§.hic appa

Ecclesia hꝫ gladium tpalē:sed nō ei⁹ exercitium.

ret.c. de occidēdis.c.miles.c.quū minister.⁊.c.lex eterna.
cū aliis.⁊ nisi ecclesia hoc prohibuisset clericis:sine culpa
interficerent si potestatē haberent/vel iuste hoc facerēt:
sicut sacerdotes legis veteris. vt pre.§. item quū balaā.
quia qui peccat nō peccat legis authoritate.xxiij.q.iiij. q̄
peccat.hoc aūt ecclesia ex maiori puritate ⁊ innocētia or-
dinauit. vnde dn̄s ad dauid.j.Paralipo.xxij.ait Multū
sanguinem effudisti:⁊ plurima bella bellasti: nō poteris
edificare domū noi meo tanto effuso sanguine corā me.
de hoc.j.q.vij.si q̄s oēm.de cōse. di.j.c.j.vbi de hoc. Si em̄
peccatū esset iuste occidere:nunquā angelus dn̄i de man
dato eius occidisset ꝑ vno peccato vane glorie regis da-
uid.lxx.milia viroꝝ de populo israel.ij.Reg.vlti.⁊.j.q.iiij.
§.itē peccato ciuiū.ꝑ.itē dauid.nec ꝑpter superbiā senna
cherib regis assyrioꝝ.lxxxv.milia de ppl'o suo.Esa.xxxvij.
⁊ in multis aliis locis pcussit dn̄s ꝑ angelos iudeos ⁊ gē
tiles. Irregularitas quoqꝫ nō a iure diuino est: sed a ca-
nonico introducta.ex lib.vj.de sentē.excō.is qui in eccl'ia.

Non est peccatū iuste occidere.

Irregularitas vn̄ pcedat.

Et ꝙ imperiū sit ab ecclesia hinc apparet/ꝙ nō est legiti
mus imperator:nisi vnctionē/confirmationē/coronatio-
nē/⁊ gladiū recipiat ab ecclesia.vt ex de elec. venerabilē.
⁊ in clementi.de iureiu.romani principes.⁊ de re iudi.ad
apl'ice.lib.vj.⁊ in clemen.e.c.pastoralis cura.⁊ de hoc sa-
tis in alio ar.dictū est superius.xiij.sicut nec reges veri in
ppl'o isrl' fuerūt:qui vnctionē a sacerdotib⁹ nō receperūt:
sicut.s.ꝓxime dictū est. Itē quia vt plene probatū est.s.
in.xiij.ar.vt.s.tactū est in isto ar.papa vtrumqꝫ habet gla
diū:⁊ supra imperatorem est/quia maior eo est.⁊ ad hoc
etiā facit.xcvj.disti.q̄s dubitet. Quis dubitet sacerdotes
christi regū ⁊ principū oimqꝫ fideliū patres ⁊ magistros
censeri? Nōne miserabilis insanie esse cognoscit: si filius
patrē:discipulus magistrū sibi conet subiugare:⁊ iniquis
obligationib⁹ illū potestati sue subijcere:a quo credit nō
solū in terra:sed etiā in celis sese ligari posse ⁊ solui? Si h
de oibus sacerdotibus dicit:quid de illo dei vicario dicē-
dū est:qui est princeps omniū sacerdotū?xcvj.di.cōstanti
nus.ex qui fi.sint legi.ꝑ venerabilem.§.sunt aūt.⁊ caput.
xxij.di.c.j.⁊.ij.⁊ pastor pastorū.quia successor christi. prin-
ceps pastorū.j.Pet.v.xcv.dist.esto.qui dixit Ioan.vlti.ex
de maio.⁊ obedi.solite.pasce agnos meos siue oues.glo.
meos dicit.id est vt meos:nō vt tuos. gloriam meā in eis
quere:nō tuā.mea lucra quere:nō tua. In q̄bus ꝑbis ostē
dit eū nō principale caput:sed sui capitis vicariū genera
lē oim hominū:nullo excepto/imperatore vel alio.ad qd
facit pre.c.solite.§.nos aūt.ibi: Nō distinguens inter has
oues ⁊ alias:vt alienū a suo demōstraret ouili: qui petrū
⁊ successores ipsius magistros nō recognosceret ⁊ pasto
res. Itē alia glo.dicit/ꝙ pascere oues/est credētes ne de-
ficiāt cōfortare:terrena subsidia si necesse est subditis ꝓ-
uidere/exempla virtutū p̄bere/aduersariis obsistere/pec
cātes corrigere.fac.xcv.di.esto. Nā etsi aliis apl'is christ⁹
claues dederit quū eis dixit: Ioan.xx.Accipite spm̄sctm̄:
quorū remiseritis peccata remittunt eis: ⁊ quoꝝ retinue
ritis retenta sunt.de peni.di.j.quē penitet.singulariter tn̄
petro dixit Matth.xvj.Tibi dabo claues.xxj.di. in nouo.
hoc ideo:vt omes per orbē credētes intelligant vnū esse
caput vniuersalis ecclesie extra quā nemo saluat: vel re-
gnū celorū adipiscit.xxiiij.q.j.quicūqꝫ. aut vn⁹ intelligat
christi vicarius principalis in ecclesia scta nō duo: ne vni-
tatis vinculū dissoluat.xix.di.ita optime.xciij.di. legim⁹.
ibi: Or aūt postea vnus electus est q̄ ceteris ꝑponeret:in
schismatis remediū factū est:ne vnusquisqꝫ ad se trahēs
ecclesiā christi rūperet. ¶ E Et si dicat ꝙ antea fuit im
perator ꝙ christus nasceret.falsū est:q: nō debet dici ve-
rus imperator q̄ catholicus nō est:vt.s.dixi in ar.xxxvj. ⁊ q̄
a toto mūdo elect⁹ nō est: q: toti⁹ mūdi imperator vn⁹ est.
vij.q.j.i apib⁹.nullus em̄ legit imperator a mūdo elect⁹:vel
alicui a deo q̄ est mūdi dn̄s.viij.disti.q̄ iure.imperiū supra
orbem datum fuit.ergo vsurpatū:vt superius est probatū
in illo articulo.xxvj. vnde Aug.iiij.de ciui.dei.iiij.c.dicit.

Pascere oues christi qd sit.

Non est imperator nisi catholicus.

ꝙ remota iustitia q̄d sunt regna nisi magna latrocinia:⁊
infra.Eleganter em̄ ⁊ veraciter Alexādro illi magno/q̄-
dam cōprehensus pirata ab eo interrogatus/quid ei vi-
deret vt mare haberet infestū:rn̄dit libera ꝯtumacia:qd
tibi inquit/vt totū orbē terrarū: sed quia ego exiguo na-
uigio facio/latro vocor: q: tu magna classe: imperator.
Quare etiā voluit deus vel ꝑ meliori ꝑmisit:vt essent ta
lia regna vel imperia vsurpata:Aug.de ciui.dei.v.li.c.xij.
circa finē.dicit sic. Quum diu fuissent regna orientis illu-
stria:voluit ⁊ deus occidētale fieri:qd tēpore esset poste-
rius:sed imperij magnitudine ⁊ latitudine illustri⁹. Idqꝫ

Dionidis pirate reliberū rn̄suȝ ad Alexandrū magnum.

talib⁹ potissimū concessit hoibus/ad domanda multarū
gētium grauia mala:qui causa laudis/honoris/⁊ glorie
consulerent patrie:in qua ipsam gloriā requirebant:salu
temqꝫ eius saluti sue ꝑponere nō dubitarent: ꝑ isto vno
vitio:id est amore laudis/pecunie cupiditatem: ⁊ multa
alia vitia cōprimētes. Itē Aug.iiij.de ciui.dei.c.iij. Malo
rū regnū magis regnātibus nocet: qui suos aios vastāt
scelerū maiore licētia. his aūt qui seruiēdo eis subdunt:
nō nocet nisi iniq̄tas ꝓpria.nā iustis quicq̄d maloꝝ ab
iniquis dn̄is irrogat:non est pena criminis/sed virtutis
examē.vij.q.j.aduersitas.v.q.v.nō omis.ꝑinde bon⁹ etiā
si seruiat liber est:malus etiā si regnat seruus est:nec vni⁹
hois:sed qd est grauius tot dominoꝝ/quot vitiorū. de q̄-
bus vitiis quū ageret scriptura diuina: A q̄ em̄ inq̄t/q̄s
deuictus est:huic ⁊ seruus addict⁹ est.ij.pe.ij.⁊ facit Ioā.
viij. Itē Greg.in registro epistola.v.in dictiōe.xiiij. Bru-
nichilde regine Francorū nō immerito ꝯtigit:vt cūctarū
gentiū regna ꝑcellerēt regna francie.q̄ppe q̄ earundem
gentiū creatorē ⁊ veraciter cōfitetur: sed vt laudabilius
in eo fides cū operibus enitescat: adhortationes nostre
eū succendāt:quatenus sicut sublimē illū inter hoies po-
tentia regalis ostēdit: Ita ante deū magnū faciat pietas
actionis. Idem in ep'la.vj.Childeberto regi Francorum.
Quāto ceteros hoies regia dignitas antecedit: tanto vl
tra ceterarū gentiū regna vr̄a ꝑfecto culmē extollit. esse
aūt regē:q: sunt ⁊ alij nō mirū est:sed esse catholicum qd
alij nō merent: hoc satis est. Sicut em̄ magne lampadis
splēdor in tetra noctis obscuritate luminis sui claritate
fulgescit: Ita fidei vestre claritas inter aliarū gentiū ob-
scurā perfidiā rutilat ac coruscat. Quicquid aūt ceteri re-
ges se gloriant habere:vos habetis. Sȝ ipsi in hac re ve-
hementius superant:q̄m hoc principale bonū nō habent
qd habetis.vt ergo sicut fide:ita ⁊ actione regnū regat:
benignam se excellentia vestra suis subiectis semꝑ exhi-
beat:⁊ si qua sunt que ei⁹ animū offendere valeant:ea in-
discussa nō puniat. Tunc em̄ vero regi regū amplius pla
cebit si potestatē suā restringēs minus sibi crediderit lice
re ꝙ pōt. Hucusqꝫ Grego.faciūt ad hec.xxiij.q.iiij. sicut.
⁊.c.si nō ex fidei. Est ⁊ alia ratio q̄re deus iniusta regna ⁊
violenta sustinuit:vt per taliū reges israeliticū ppl'm de-
linquētē: ⁊ idololatrā feriret/⁊ alios dei inimicos:vt ma
li malos punirēt.xxiij.q.v.§. hinc notādū.vnde sennache
rib qui dicit assur: iudeos puniuit.de quo dicit dn̄s Esa.
x.Assur virga furoris mei: ⁊ ipse nō cognouit.⁊ nabucho
donosor.iiij.Reg.c.penul.⁊ vlt.⁊ antiochus.ij. Mach.v.
⁊ principes romani. Luc.xix.⁊ pre.§.hinc notādū. Scd̄m
Augu.em̄ malus aut ideo viuit vt cōuertat:aut ꝙ ꝑ eum
bonus exerceat.facit.xxiij.q.iiij.hec autē.in fi. Nec obstat
qd legit factū. Ibi allegat Hiero. Quis em̄ illi exercitui
talē potestatē dedit:aut ppl'o romano/ꝙ iurisdictionem
det imperatori in vniuerso orbe? ⁊ vide.s.e.ar.ꝑ. et si di-
catur.⁊ qd no.in spec.in rubrica de scripti.p̄sentia.§.rōne
cause.ꝑ. itē q: obtent.est ⁊c.ꝙ exercit⁹ imperatorē facit.
xciij.di.legim⁹.⁊ ꝙ imperator habet iurisdictionē a ppl'o
insti.de iur.na.§.sed quod principi. ⁊ no.ex de transla.c.j.
glo.j.quia illud olim.hodie verū nō est:sed electores,⁊ cō
firmatio pape.ex de elec.venerabilem. Itē f'm Innocē.⁊
Ostien.qui hoc no.ex de vo.⁊ vo.re.ꝙ super his.papa vi-
carius generalis est dn̄i iesu christi.s.de transla.c.j.⁊.ij.et

De⁹ iniusta ⁊ violēta pmisit dn̄ia.

Sennacherib ē assur.

Mali q̄re viuūt.

ideo potestatē habet:nō solū sup christianos/sed etiā sup
oēs infideles. Quū em̄ christus plenariā recepit potesta-
tē. Ps.lxxj.Deus iudiciū tuum regi da:⁊ iustitiā tuā filio
regis.⁊ Matth.vlti.Data est mihi omis potestas in celo
⁊ in terra. Nō videret diligēs siue sapiēs paterfamilias:
nisi ⁊ vicario suo:quē in terra dimisit:plenā sup oēs pote
statē dimisisset. ex lib.vj.de homici.ꝑ humani.vbi de hoc
etiā Ostien.no. ¶ F Et ideo dicit de papa/ꝙ habet nō
solū potestatē:sed plenitudinem potestatis.ex de vsu pal.
ad honorē.ij.q.vj.qui se scit.quia petro et successorib⁹ ei⁹
claues regni celorū dedit dicens:quodcūqꝫ ligaueris ⁊c.
Mat.xvj.⁊.xxiiij.q.j.quodcūqꝫ.⁊ iterū:pasce oues meas.
Ioan.vlti.ex de maio.solite. Oues aūt sunt nō solū fide-
les:sed etiā infideles per creationē/licet adhuc nō sint de
ecclesie ouili.vn̄ Ioā.x.Et alias oues habeo que nō sunt
ex hoc ouili. vn̄ sequit ꝙ papa sup omes habet potestatē
⁊ iurisdictionē super terrā de iure:licet nō de facto.appro
bant hec in eo qd legit ⁊ no.s.de elec.significasti.de iudi.
nouit.⁊ pre.c.solite. Et per hanc potestatē quā habet pa-
pa:dicendum est ꝙ si gentilis/vel paganus/vel barbara
queuis alia natio:etsi nō habeat nisi legē nature:si tamē
cōtra ipsam legem nature faciat:licite per papā potest pu
niri.xxxij.q.vij.flagitia.⁊ ar.Gen̄.xix. vbi habes ꝙ sodo-
mite quia cōtra legem nature peccauerūt:puniti sunt a
dn̄o.ij.q.j.deus omnipotēs.ex de accusa.qualiter et qn̄.ij.
vnde quū iudicia dei nobis sint exēpla: nō occurrit ratio
quare papa qui est vicari⁹ dei:hoc nō possit ⁊ debeat dū-
modo facultas adsit. Iō ⁊ omes idololatras punire pōt.
naturale em̄ est vnum ⁊ solū deū credere ⁊ nō creaturas:
vt mādauit dn̄s moysi Deut.xiij.⁊.xxiij.q.v.si audieris.⁊
Matth.iiij.vnum deū adorabis ⁊c.vnde Paulus ad Ro
ma.j. Inuisibilia em̄ ipsius a creatura mūdi per ea que fa
cta sunt intellecta conspiciunt.sempiterna quoqꝫ eius di-
uinitas:ita vt sint inexcusabiles.⁊.j.e. Qui cōmutauerūt
veritatē in mendaciū:⁊ coluerunt ⁊ seruierunt creature
poti⁹ q̄ creatori. Inde est ꝙ papa iudicat ⁊ punit iudeos
si contra legē faciant in moralibus:que immutabilia pse
uerant.vj.di.§.his itaqꝫ.qn̄ prelati eorū eos nō puniunt.
⁊ eodem modo punit eos si contra legē suam hereses in-
ueniant ⁊ obseruent. Hac ratione moti Grego.ix. et In-
nocen.iiij.mādauerūt comburi librū quē iudei vocāt tal-
muth:in quo multe hereses cōtinent:⁊ puniri illos q̄ do-
cerent dictas hereses vel seruarent. De christianis nō est
dubium ꝙ potest eos iudicare ⁊ punire si contra legem
euangelij faciant/vel grauiter peccēt:vt patet in his que
legunt ⁊ no.ꝑ Innoc.⁊ Ostien.ex de iudi.nouit.facit.xv.
q.vj.alius.item.xxxij.q.v.preceptū.ex lib.vj.de sup.ne.pre.
grandi. Et quāuis papa aliq̄n omittat penitētias iustas
⁊ debitas penas oibus p̄dictis inferre:vel quia facultatē
nō habet coercendi:vel ꝑpter pericula vel scandala que
incūbunt:vel que venire timet/vel quia multitudini par-
cit.ex de cleri.excō.mi.latores.de tempo.ordi.c.ij.l.di.vt cō
stituent. Est tn̄ potestas hoc faciēdi apud eū quando pōt
⁊ vult. ¶ H Iuste etiā papa dat indulgentias illis qui
vadūt ad defendendū ⁊ occupandā terrā sanctā ⁊ aphri-
cā quā incolunt saraceni/q̄ nr̄a fuit:sicut apparet in con-
cilijs ibi celebratis. ⁊ quia saraceni aut nocent: aut semꝑ
nobis parati sunt nocere sicut nostre fidei inimici.ad hoc
xxiij.q.viij.dispar.⁊.q.v.omniū.⁊ infidelib⁹ terrā posside-
tibus iustū bellū indicit/quia iustam habet causam:quū
illa terra sit consecrata natiuitate cōuersatione et morte
iesu christi:⁊ in qua non colitur christus/sed machomet⁹.
Unde ⁊ q̄uis infideles saraceni ipsam possideant: iuste
tamen exinde depelluntur vt colatur a christianis: et ad
ipsorum dominiū reuocetur.nam ⁊ predicatione aposto-
lorum:⁊ iusto bello victa fuit et acquisita ab imperatore
romano post mortem christi.⁊ ideo papa ratione imperij
romani quod obtinet:potest et debet ipsam ad suam iu-
risdictionem reuocare: qua iniuste ab illis qui de iure
hoc non poterāt facere: noscitur spoliatus ex interuallo

Oues christi.

Papa punit iudeos.

Causa crucis p̄dicande cōtra infideles.

Universidad de Deusto Biblioteca

etiá qñcūqз potuerit.ex̃ de resti.spo.olim.j.collectis ami-
cis.ff.de acqui.pos.qđ meo.§.vlti.⁊.l. clam possidere.§. q
ad nundinas.⁊ no.ex̃ de homici.significasti.ij.in glo.ma-
gna.⁊ hec ratio sufficit in oībus aliјs terris in q̇bus nūq
romani imperatores iurisdictionē habuerūt. Nec obstat
si dicat q ecclesia nō habet imperiū nisi in occidēte.xcvj.
di.Cōstantinus.j.q: illud loquit quoad ꝓprietatē: secus
quoad tuitionē ⁊ defensionē.hoc em̄ certū est:q: vn⁹ gla-
dius alteri adsistere pōt.vt d: ex̃ de sentē.excō.dilectio.li.
vj.ꝑcellit tñ spūalis:vt pater ⁊ magister. vñ pōt supplere
Papa h3 iurisdictionē super infideles.
⁊ punire tēporalē negligentiā ⁊ delictū.xcvj.di. q̇s dubi-
tet.c.duo sunt.c.si imperator. ¶ J Quinimmo ⁊ contra
alios infideles:etsi nō teneāt terrā in q̄ iurisdictionē ha-
buerunt principes christiani:pōt tñ papa iuste facere ꝑce
ptū ⁊ constitutionē q nō molestent iniuste christianos q̄
corū iurisdictioni subsunt.arti.j.de iude.c.de iudeis.⁊.c.
quū sit.⁊.c.ex speciali.⁊.c.si.liiij.di.mancipia.⁊.c.seq. imo
et si male tractēt christianos:pōt eos priuare p sententiā iu-
risdictiōe ⁊ dominio qđ sup eos habēt:sed nō nisi ex ma-
gna causa.debet em̄ eos quātū pōt tolerare: dūmodo nō
Nemo cogend⁹ ad fidē.
sit periculū christianis:nec exinde graue scandalū gene-
retur. Licet em̄ infideles ad fidē ꝓcise non cogant:q: oēs
sunt libero arbitrio reliquēdi:quia sola gratia dei in hac
reuocatione valз.xlv.di.de iudeis.⁊.xxiij.q.v.ad fideз.de
con.di.iiij.gratia.pōt tñ papa mandare infidelibus q in
terrenis sue iurisdictiōis euāgelij ꝑdicatores admittāt.
nam quū omnis creatura rationalis facta sit ad deū lau-
dādum iuxta illud psalmiste.cxvj. Laudate dn̄m omnes
gentes.⁊ iterum ps.cl. Omnis spiritus laudet dominū.
Certum est q si omnes pagani predicatores prohibeant
ꝑdicare: peccāt.ar.ex̃ de iudeis .quā sit.⁊ ideo a papa sūt
puniendi. In omnibus autem predictis casibus ⁊ in om
nibus aliјs/in quib⁹ licet pape aliquid mandare infide-
libus: ⁊ cōpellere siue punire eos si nō obediāt: papa pōt
solus ⁊ non alius de iure suo contendere:bellum eis indi-
cere:⁊ contra eos seculare brachiū inuocare. ¶ L Nec
est cōtra quod dicit apostolus: Nihil ad nos qui foris sūt
j.ad Corin.v.ij.q.j.multi.quia illud verum est excommu-
nicando vel precise ad fidem compellendo:quuз sola dei
gr̃a vocandi sint.vt pre.c.de iudeis.xlv.di.al's autē si nos
vel nostros perturbent siue inquietent:seu bona nostra
occupent:multum ad nos.de quo dic vt legitur et no. ex̃
de diuor. gaudemus.ꝟ.⁊ in premissis casibus/ibi: Qui
ꝯstitutiōib⁹canonicis nō arctant.verū est q̇ad m̄rimonia
vel q̇ad hoc vt excōicari possint: vt sequit.arceātur tñ si
alicui christiano iniuriosi existant.multo forti⁹ si fidei vel
cultui diuino contumeliosi inueniātur.in talib⁹ enim per
subtractionem participationis ⁊ societatis omnium chri
stianorū satisfacere cōpelluntur. ex̃ de iude. ⁊ si iudeos.
⁊ quasi per totū.xvij.q.iiij. ꝯstituit.sed ⁊ legib⁹ humanis
imperatorū sub imperio degētes/subiacēt:cuiuscūqз sint
secte:⁊ ip̄am necesse habēt seruare: alias gladio:si res exe
gerit : ferient. C.de iude.l.ij.⁊.l.ne quis.⁊.l.iudei.et.C.de
paga.l.si. ¶ L Videtur etiam dño ostiensi qui hoc etiā
no.p̄.c.q super his.q in aduentu christi oīs honor ⁊ prin-
cipatus:⁊ omne dñium: ⁊ omnis iurisdictio de iure et de
In aduētu christi oīs p̄latio ē trāslata ad fideles.
iusta causa:⁊ per illū qui supremam manū habet: nec er-
rare potest:omni infideli subtractus fuerit: ⁊ ad fideles
translatus:quia hec iusta causa fuit.ꝓbatur Eccli.x. Re-
gnū a gente in gentē trāsfert ꝓpter iniustitias/iniurias
⁊ cōtumelias ⁊ diuersos dolos. facit.xxiij.q.vij.c.j.ij.⁊.iij.
⁊ q hoc factū sit cōprobat ex̃ de cōsti.trāslato.⁊ hoc in ꝑso
nā christi filij dei viui:q̇ nō solum sacerdos fuit/sed ⁊ rex.
Luc.j.Ecce ꝯcipies ⁊c.vsqз ibi:et regni eius nō erit finis
vñ ⁊ ipse dixit Matth.xxj.Auferet a vobis regnū:⁊ dabi
tur genti faciēti fructus eius. ¶ M Huius aūt regni ⁊
sacerdotij principatū ꝑpetuū cōmisit fili⁹ dei petro ⁊ suc-
cessoribus eius:vt patet in eo qđ legit ⁊ no.ex̃ li.vi.de ho-
mici.pro humani.ex̃ qui fi. sint legi.per venerabilē.§.ra-
tionibus.per totū.maxime in.ꝟ.fi.vñ cōstanter asserim⁹/
q ifideles de iure debēt subijci fidelib⁹. nō ecōtra: vt pз
in eo qđ legitur et no.ex̃ de iude.c.j.in fi.⁊.c.multorū.⁊.c.
et si iudeos. ¶ N Concedim⁹ tñ q infideles q̄ dominiū
ecclesie recognoscunt:sunt ab ecclesia tolerandi:quia nec
ad fidem sunt precise cogendi: vt dictū est.tales enim pos
sunt habere possessiōes ⁊ colere christianos ⁊ iurisdictio-
nē ex tolerantia ecclesie.⁊ in talibus ab ecclesia toleratis
dicim⁹ locū habere illud petri ap̄li in canonica sua.j.c.ij.
Subditi estote in omī timore dn̄is:nō tm̄ bonis ⁊ mode-
stis/sed etiā dyscolis. ⁊.j.ad Timo.vj. in prin. Quicūqз
sunt serui:dños suos omī honore dignos arbitrent. ⁊ oēs
infideles qui nec potestatē ecclesie romane: nec dominiū
recognoscunt/nec ei obediūt:indignos regno principa
tu iurisdictione ⁊ omni dominio iudicamus. ⁊ illos q̄ ter
ram sanctā:vel alias partes quas christiani acquisierūt:
occupāt vel occupatas detinēt:debere authoritate eccl'ie
impugnari.sup quo vide qđ no. Ostien.in summa de iu-
deis ⁊ paga.§.fi.⁊ in summa de hereti.§.qualiter deuitet
ſm Ostien. qđ etiā no.ex̃ qui fi. sint legi.p venerabilē.§.
rationibus.ꝟ.sunt autē.ibi: Paulus etiā vt potestatis ple
nitudinē exponeret ad Corin.scribēs ait.j.ad Cor.vj.di-
cēs: Nescitis q̄m āgelos iudicabim⁹. ¶ O Et sic loq̄ns
de papa: hāc maioritatē potestatē ⁊ authoritatē summā
⁊ excellentē in omnibus: ⁊ per oīa:pre oībus:⁊ super om-
nibus totius mūdi christianis indistincte sibi datā conce
do:ſm ea que no.s̄.de conces.ꝓben.ꝓposuit. Habuit em̄
papa plenitudinē potestatis:vt hic.⁊.s̄.de elec.illa. de vsu
pal.ad honorē.⁊ maior ⁊ superior est omibus christianis:
Probat pluribus rōnibus papa esse sum⁹ et in tpalib⁹ ⁊ spūalib⁹
multo potius infidelibus.qđ pōt ꝓbari multis rationib⁹
nimis dilucidis ⁊ efficacib⁹. Primo ratione ordinis scri-
pture etiā legis humane. in aut.quō oportet ep̄os.in p̄n.
coll'.j.C.de sac.⁊.l.fi.C.de ve.iur.cū.l.ij.§. sed diuine. prio-
res em̄ ⁊ maiores inferioribus preponunt.C.de no.C.fa
br.l.vnica.post med.facit ex̃ de maio.⁊ obe.c.j.vbi de hoc
no.⁊.c.statuim⁹.⁊.c.quū iferior. ¶ P Est aūt multiplex
Maioritas multiplex.
maioritas:scз dignitatis.ex̃ de elec.dudū.§.gestis igitur.
ex̃ de offi.del.pastoralis. Tēporis.ex̃ de ma.⁊ obe.c.j. Se-
necturis.ff.de iur.immu.semp.ex̃ de transla.quāto. Prela
tionis siue dispēsatiōis.ex̃ de elec. trāsmissam.ex̃ de iudi.
at si clerici. Consecratiōis.ex̃ de cōse.ec.vel al.aqua.ex̃ de
maio.⁊ obe.c.p tuas.⁊.c.quū inferior. Ordinatiōis.ex̃ de
maio.⁊ obe.statuim⁹.hic adde qđ scripsi.j.in art.lxviij.ꝟ.
ad horū suppletionē. Scđo rōne subiecti.s.aīe que oībus Rō scda
reb⁹ hūanis ꝑponēda est. C.de sacrosctis eccl'ijs.sancim⁹.
j.xij.q.j.ꝑcipim⁹.xxxviij.di.sedulo.⁊ quanto q̄s melior ib⁹
⁊ maiorib⁹ ꝑest:tanto ipse maior ⁊ honestior est.in aut.de
defenso.ciui.§.nos igit. Immo ⁊ ex hoc sequit q oīa tēpo
ralia subsint ei.nā aīa facta est ad seruitiū dei: cetera aūt
ad seruitiū anime.⁊ consueuit dici q q̄ habet rusticū: ha-
bet ⁊ bouē.⁊ hoc etiā probat per pal'.c.p venerabilē.ibi.
in prin.⁊ probabilius reputat vt eos ad actus legitima-
re valeat seculares. vnde ꝓpterea creata est aīa ad ima-
ginem dei.xxxiij.q.v.hec imago.hominē em̄ creauit deus
ꝓpter se cognoscendū ⁊ diligendū: alia ꝟo ab hoie fecit
ꝓpter hoiem.j.ad ei⁹ vtilitatē.⁊ iō vltimo creatus est hō:
q: qđ vltimū est i opatiōe:pmū est i intētiōe ſm pħm. Ps.
viij. Oia subiecisti sub pedib⁹ ei⁹. Gen.j.ad fi.ibi: Cresci-
te ⁊ multiplicami:⁊ replete terrā:⁊ subijcite eā:⁊ dñami-
ni piscibus maris/⁊ volatilib⁹ celi/et vniuersis animāti-
bus que mouent sup terrā. Itē Paulus.j.ad Cor.iij.c.in
fi. Omia aūt vestra sunt:siue paulus:siue apollo:siue ce-
phas:siue mūdus:siue vita:siue mors:siue ꝑsentia:siue fu
tura.omia em̄ vestra sunt:vos aut christi: christ⁹ aūt dei.
xxiij.q.vij.q aūt . in fi. Sic ergo p quādā cōsequētiā:q̄ ha
bet regere animas:non est exclusus ab his que sunt subie
cta animabus.⁊ qui habet quod maius est: habз ⁊ quod
minus.vt predi.c.precipimus.ex̃.de dona.inter vi. et vxo.
per vestras.§.fina.ibi:quū ergo satis ei possit modicū cre
di dotis: cui creditū est corpus vxoris.ex̃ q̄ fi. sint legi.per
venerabilē.j.rn̄so.ibi; Sic ad actus spirituales illos legi-

mans vt possint in ep̄os ꝓmoueri: ex quo verisimili⁹ cre-
ditur ⁊ probabilius reputat ⁊c.sic ecōuerso vt q̄ tēporalia
habet habeat spūalia.nā tēporalia accidūt anime:nō ecō
tra.ff.de redhibi.ac iustissime.arg.j.q.iij.si quis obiecerit.
vnde dn̄s Matth.vj.loquēs de tēporalib⁹.dicit ⁊ hec oia
scз tēporalia adijcient vobis.vbi expositor: nō ait dabunt
ne putent eē termin⁹ vie/sed adijcient: q̄si adiectiuo mō/
nō substātiuo. Vñ Chrys.nō dixit dabunt: quia quasi ni-
hil sunt.⁊ ita quere futura: et accipies ꝑsentia. sed quidā
de adiectiuo faciūt substantiuū:⁊ ecōuerso.s.de substanti-
Eximia snīa Augustini.
uo faciūt adiectiuū.de q̇bus Aug. Ve eis q̄ derelinquūt
te dñe:⁊ oberrāt in vestigijs tuis:⁊ nut⁹ tuos ꝓ te amāt.
⁊ obliuiscunt quid innuāt. Nutus tui sunt omē creatura
rū genus. In typo isto merito pōt dici terra vacua ⁊ ina-
nis.Gen.j.in prin. Sūt aūt tēporalia ad solatiū ⁊ corpo-
Finis tēporaliū et spūalium.
ris sustentationē:vt in peregrinatiōe viaticū. In seruitio
dei spiritualia sunt ad decorē aīe vt digna sit visione dei.
Eterna sunt ad ꝯsummationē vtriusqз: vt beatificemur
in regno dei. Bona ergo tēporalia dant in solatiū:spūa-
Rō.iij.
lia in meritū:eterna in pmiū. ¶ Tertio ratiōe ꝓbabili cō
grua:quia sicut christus est deus ⁊ homo:vtramqз perfe-
ctissime naturā participās. Athanasius.de⁹ et homo vn⁹
est christus. Et iterū.ꝑfectus deus ꝑfect⁹hō.xxiij.di.q̄ ep̄s.
ex̃ de summa trini.c.j. ex̃ de here.quū christ⁹. de cele.mis.i
Papa pticipat vtramqз naturā cū christo.
quādā. Sic eius vicari⁹ generalis ⁊ singularis papa par
ticipat cū christo quodāmodo naturā diuinitatis: quoad
spūalia:⁊ humanitatis quoad tēporalia. Nā quoad spūa
lia dicunt hoies dij. Ps.lxxxj. Ego dixi dij estis:quoad tē-
poralia hoies q̄ de terra sunt ⁊ terrena querunt q̄ dicunt
cor.vñ Phil.ij. Omes q̄ sua sunt querunt.i.tēporalia. sic
exponit.viij.q.j.sunt in ecclesia.⁊ vere:q: de terra sumus ꝑ
Rō.iiij.
desideria ⁊ cogitationes in terram reuertimur. Gen.iij.
¶ Quarto rōne fortitudinis: q: spūalia fortiora sunt tē-
poralibus.s̄.de transla.inter corporalia.quia temporalia
transeūt. Sap.v. Quid nobis profuit supbia:aut q̄d diui
tiarū iactātia cōtulit nob:trāsierūt oia illa tamq̄ vmbra.
spūalia nō trāseūt. Luc.xxj. Celū et terra transibunt:ꝟba
Ratio.v Imperatores et reges subijciūtur ep̄is.
aūt mea nō trāsibūt.xxxv.q.x.fraternitatis. ¶ Q Quin-
to/q: q̄liber princeps ⁊ imperator:medū pape subest/sed
etiā alijs ep̄is:⁊ suo etiā simplici sacerdoti. q̄ ipsum soluit
et ligat ⁊ iudicat.ad hoc.lxiij.di.valētinian⁹.xcvj.di. quis
dubitet.cū duobus.c.seq.ex̃ de maio.⁊ obe.solite.§.verū.
⁊.§.potuisses.ex̃ de iudicijs.nouit.§.nō igit.ex̃ de peni.et
re.omnis. Quū tñ nullus clericus quātūcūqз minim⁹
existens clericus ⁊ vtens priuilegio clericali alicui laico
possit subesse personaliter i aliquo casu.xj.q.j.clyta.c.pla-
cuit.xcvj.di.satis euidēter.ex̃ de iudi.at si clerici.et hoc ho
Rō.vj
die sanxit noua cōstitutio Frederici secūdi:q̄ incipit hac
Rō.vij.
editali. ¶ Sexto hoc fulcit infinitis authoritatib⁹.xcvj.
di.quū ad verū.c.duo sunt.⁊ p.c.solite. ¶ Septimo diui-
Rō.viij.
no oraculo:⁊ antiq̇tate/seu diuturna cōsuetudine appro
bata.s̄.ex̃ de transla.ep̄o.c.j.⁊.c.quāto. ¶ Octauo ex vi si
dei orthodoxe.sicut em̄ ponere duo principia hereticū est
xxiiij.q.si.quedā.ꝟ. cerdoniani. sic ponere duos vicarios
generales ⁊ sibi eq̄les in terris hereticū videtur:q̄ad ius
ꝑtinet. Ne igitur videaris heresiarcha iure: hec sit fides
tua catholica:q sicut vnus est deus incōmutabilis.s̄. de
sum.trini.c.j.primo rn̄.sic est vnus vicarius suus in terris
generalis:cui omnes angeli.i.hoies debent esse subiecti:
⁊ in oīb⁹ obedire:cuius nauis stabilis est ⁊ immutabilis.
nā etsi q̄nqз fluctuet.xxiij.di.in noie dñi.in ꝑma pte.⁊.j.q.
iiij.turbat nauicula. nō merget.xxiiij.q.j. nō turbat. Sic
etiā superiori cōuenit inferior hierarchia:q̄n omes hoies
vicario dei in terris:sicut in celis deo oēs angeli seruiunt
⁊ intendūt.q̄n ꝟo superbiūt ⁊ resistūt:turbat inferior:et
Rō.ix.
offendit superior hierarchia.xj.q.iij.qui resistit. ⁊ melius
lxxxix.di.ad hoc. ¶ Nono ratione vnitatis:que diuisionē
no recipit.xxiiij.q.j.loquit.ergo quū vna sit tm̄ ecclesia ge
neraliter simul collecta.de conse.disti.j.ecclesia.vnum ba-
ptisma:vnus de⁹; vna fides/vt ibi Eph.iiij.vij.q.j.noua-
tianus.nō potest habere vna spōsa generalis/nisi vnum
sponsum generalē:nec alium sibi parē et equalem.ar.ad
hoc.ex̃ de preben.quū nō ignores.faciunt.vij.q.j.scire.⁊.c.
sicut. aliud est dicere opinio monstrosa. ex̃ de offi.ord.
q̄m.⁊ in superioribus primis articulis de hoc satis dictū
est.hac etiā ratione nullus sapiens rex ordinat regnū suū
ad diuisionem/sed ad vnitatē:quia omne regnū in seipso
diuisum desolabit. Matth.xij. Luc.xj.⁊.xxv.q.ij.si ea. Sed
deus est rex sapientissim⁹a quo est omnis sapiētia. Sap.j.
⁊ cui dicitur in Ps.ciij. Omnia in sapiētia fecisti:ergo re-
gnum suū quod est ecclesia.de quo alibi dicitur Matth.
xiij. Mittet fili⁹ hominis angelos suos ⁊ colligent de re-
gno eius omnia scandala:quod Grego.in homilia de cō
muni virginū intelligit de ecclesia militanti:vbi sunt scan
dala facta tota die. Sic cōgregationē fideliū nō ordinat
de⁹ ad diuisionē/sз ad vnitatē:ordinaret autē ad diuisio
nē/siue schisma:si in eccl'ia duo capita ordinasset:q̄rū vnū
alteri nō subesset. q: tūc eēt occasio q aliq̄ ex subditis ad
hererēt vni:alio ꝯtēpto:alij ecōuerso:vel qđ eēt iurgiū in-
ter eos sicut inter pastores abraā ⁊ loth q̄ eq̄les in potē-
tia videbant. Gen.xiij. Igit nō nisi vnū caput i vna vni-
uersali ecclesia ordinauit loco sui qui est caput ecclesie.ad
Ephe.j.et Col'.j.⁊.ij. Et ipsum loquor de christo:dedit ca-
put super omnē ecclesiā que est corpus ipsi⁹.xxiiij.q.j.ad-
uocauit. Et ipse ascēsurus in celum corporaliter a nobis
recedēs/ne sine capite corporali et visibili remaneret:de-
dit loco sui Petrū:⁊ post eū successores suos/dicēs Joā.
vlti. Pasce oues meas.vt.s̄.sepe dictū est.et est expressum
in illo.c.pro humani.de homici.lib.vj. Nec valet dicere q
romani vel alij ad quos deuenit imperiū/eligebāt impe
ratores.quia sicut ex sola violentia competebat eis:vt to
tius orbis vicē gererent:ita ⁊ imperatori electo ab eis cō
petebat toti orbi ex eadē violentia imperare. ¶ R Deo
autē qui ex malo scit eligere bonum.placuit ſm Augusti.
xviij.de ciui.dei.c.xxij.per romanos orbem debellare ter-
rarum:vt in vnā societatē reipublice legemqз perductū/
longe lateqз pacaret:que pacatio valuit postea ad fidem
christi liberius predicandā:⁊ dei cultum amplius dilatā-
dum.et propterea christus tēpore pacis nasci voluit. Luc.
ij. Exijt edictū. ¶ Itē decimo omis potestas q̄ in ecclesia Ratio.x.
est a deo est: nō est potestas nisi a deo. Roma.xiij.xj.q.iij.
qui resistit. ⁊ Joan.xix. Nō haberes in me potestatē vllā/
nisi tibi datuз esset desuper.facit.xxiij.q.j.quod culpatur.
sed que a deo sunt/ordinata sunt.vt d: ibidem. Rom.xiij.
Ergo iste due potestates spirituales ⁊ tēporalis:que sunt
in ecclesia ordinate sunt: nō autē essent ordinate/sed po-
tius dissipate:si vna alteri minime subderet.facit.lxxxix.
dist.ad hoc.igitur vna alteri subiecta est: sed nō spiritua-
lis temporali.vt.xcvij.disti.quis dubitet.cum seq.ergo tē-
poralis spirituali tamq̄ dignori.xcvj.di.duo sunt. ¶ Itē Rō.xj.
vndecimo omis potestas dependēs in esse ab alia:sicut a
totali causa est illi subiecta:sз potestas tēporalis est hmōi
respectu spūalis: igit est illi subiecta. Minor ꝓbat: q: qđ
est causa totalis tēporalis potestatis est in eadē ecclesia.
Sз causa totalis ecclesie qđ est eccl'ia/est gratia spūssan-
cti q̄ spūaliter regeneramur:dicēte ap̄lo.j.ad Cor.xij. In
vno spū omes nos baptizati/siue gētiles/siue iudei/siue
serui/siue liberi/in vnū corpus sumus: ⁊ omnes vno spū
potati sumus.vbi glo.dicit q hic fideles omes sunt vnuз
corpus:q: oēs sunt baptizati in vno spiritu quo efficiunt
vnanimes:sicut totum corpus hominis vna anima vege
tatur.et Augu.ibi dicit:q ita spiritussanctus facit omnia
in mēbris corporis christi: sicut vna anima videt i oculo.
audit in aure:⁊ i ceteris oībus oia facit.ğ ptās baptizādi
⁊ administrādi sacramēta alia q̄b⁹regeneramur spūal'r:
⁊ gratiā spūsscti recipim⁹:q̄ sic vnū corp⁹ efficimur:est cā
ptātis tpalis i eccl'ia existētis. ¶ Itē.xij.sic videm⁹ in ma Rō.xij.
iori ⁊ minori mūdo naturali:sic ⁊ i mūdo mystico.i.in cō-
gregatiōe hoim:⁊ maxie fideliū debem⁹ arguere esse:sз
in maiori mūdo naturali videm⁹ q corpa inferiora regu

Universidad de Deusto
Biblioteca

lantur ꝛ subijciunt corporibus celestibus: ꝛ corpora celestia spiritibus:scꝫ intelligētijs ꝛ mouētibus. Ita similiter ꝛ in minori mūdo.i.in hoie corpus regulat ꝛ subijcit aie naturaliter:ꝛ ab ea vitam recipit.ad hoc.lxxxix.di.ad hoc de peni.di.j.resuscitatus.sub.§.hoc idē.fm Aug.x.de ciui. dei.c.vj.aia vrit corpore sicut stimulo ꝛ instrumento.igit sic erit in mūdo mystico qui est vniuersalis ecclesia ꝙ potestas tēporalis regulabit ꝛ subijciet spūali:ꝛ ꝑ cōsequēs

xiij.rō. imperator pape. ¶ Itē.xiij.phs.ij.physicorum.pbat ꝙ materia est ꝑpter formā per hoc ꝙ ars inductiua forme principat ꝛ imperat arti pparatiue materie:ꝛ hec preparatiua materia/ac etiā operatiuū ordinat sicut ad finem ad operatiuū ꝑ partē inductiuā forme. Exēplū ars edificatiua q̄ est inductiua forme dom⁹ imparat dolatiue ligno:ū vt pparet ligna fm exigentiā forme domus inducende ad quā ligna dolata ordinant: sicut ad finē. sicut ergo est in actibus:sic pōt argui in potestatibus ꝙ illa potestas principatur ꝛ imperat alteri potestati: ad cuius actū tamꝙ̄ ad finē ordinat actus alteri⁹ potestatis. Sed ad actus ꝑprios potestatis spūalis:qui sunt deū colere in sacrificijs/quibus vult ab hoie coli: ꝛ regenerare hoies sacramētis eos ordinātibus ad vitā eternā:immediate ordinat potestas spūalis siue imperialis:ꝛ eius actio sicut ad finē/dicente Augu.v.de ciui.dei.c.xxiiij. Nec em̄ nos christianos quosdā imperatores ideo felices dicimus/q: vel diutius imperarūt/vel q: imperantes filios morte reliquerunt. ꝛ infra. Sed si iuste imperant ꝛ potestatē suā ad dei cultum maxime dilatādū ordināt. Adde hic qđ scripsi in.lxij.art. ℟.qm̄ igitur.vñ et Isido. Cognoscāt principes seculi deo se debere esse reddituros ratione: ꝑpter ecclesiā quā christo tuendā suscipiunt ꝛc.xxiij.q.v.principes.igit potestas

xiiij.rō. spūalis imperat tēporali ꝛ papa imperatori. ¶ xiiij.confirmat etiā hoc q: illa potestas q̄ immediatius ꝛ directi⁹ ordinatur ad finē simpliciter vltimū cōsequendū est simpliciter sublimior: illa que nō nisi mediāte illa ordinat ad consequēdū illū.ita ꝙ sicut finis est sub fine: sic ꝛ potestas sub potestate.xj.q.iij.q̄ resistit. Sed potestas spūalis immediate ac directe ordinatur ad finē simpliciter vltimū cōsequendū:scꝫ vitā eternā.ar.bo.xcv.dis.esto.℟. recordemur. potestas ℟o tēporalis nō nisi mediāte spūali: ꝑ quāto scꝫ ordinatur ad cultum dei dilatandū ꝛ defendendū.vt per cap.principes.qui cult⁹ est actus potestatis spūalis:ergo

xv.rō. potestas spūalis est simpliciter sublimior tēporali. ¶ xv. Itē papa est verus vicari⁹ christi:cui d: Ioan.vlti. Pasce oues ꝛc.sicut sepe.s̄.dictum est.sed christo:vt hoi data est omnis potestas in celo ꝛ in terra. Matth.vlti.dicēte ibi Rabano in glo.nō de coeterna pri diuinitate:sꝫ de assumpta loquit humanitate. Illi aūt potestas data est q̄ paulo antea fuerat crucifixus sepultus in tumulo q̄ et resurrexit. Igitur ꝛ pape data est omis potestas in terra ꝛ spiritualis ꝛ tēporalis. de hoc etiā.s̄.dixi. ¶ Itē.xvj.sicut.s̄.

xvj.rō. dixi melchisedech sacerdos ꝛ rex assimilat⁹ filio dei fuit: cui christus succedit fm aplm ad Heb.vij.cui et papa in vtraqꝫ dignitate succedit sicut homini: q: Apoca.xix.d: ꝙ christ⁹ habet scriptū in vestimēto.i.in humanitate assumpta ꝛ in femore suo.de quo femore Geñ.xxiiij.in prin.pone manū tuā subt⁹ femur meū:q: christus ex abraā nascitur. Matth.j. Liber generatiōis ꝛc.rex regū ꝛ dñs dominantiū:igitur ꝛ papa eius vicarius est ꝛ rex. Hoc est etiā qđ dicit apls ad Eph.j.ꝙ deus omia subiecit sub pedib⁹ christi.i.sub humanitate eius fm glo.q: sicut pes est inferior pars corporis:ita humanitas est inferior natura in christo:ꝛ ipsum dedit caput sup oēm ecclesiā q̄ est corpus ipsius.vbi glo.dicit ꝙ ꝑprie d: caput ecclesie fm humanitatē fm qđ cōiungitur ei natura ꝛ gratia. Sed papa solus est eius vicarius: vt sepe dictū est.igitur ipse solus est caput ecclesie militantis/vel tenet capitis christi locū:cui omnia membra ecclesie sunt subiecta vt christo:q̄ fuit rex ꝛ sacerdos.ad hec.xix.dist.ita dñs.ex lib.vj.de elec.fundamenta.vnde ꝛ petro vicario suo dixit Ioan.j. Tu vocaberis cephas: qđ latine sonat caput:eo ꝙ pro capite sit cōstitutus aplorum.vt dicit papias.xxj.di.in nouo.xxij.dist.c.j. vnde ꝛ clerici qui sub nullius disciplina/vel ꝑuidētia epi viuunt acephali vocant.xciij.di.nulla ratiōe. ¶ Itē.xvij.

Rō.xvij. apud illū residet regalis siue imperialis dignitatis plenitudo: cui de iure cōpetit imperiū trāsferre:qđ est vni auferre ꝛ alteri cōferre ius ꝛ potestatē eligendi imperatorē/tribuere/electū examinare/inungere/cōsecrare/ꝛ coronare:ꝛ ꝑ consequens approbare vel reprobare:sed hec omnia de iure cōpetunt pape.vt dicit ex de elec.venerabilem.ex in clemē.de iureiu.romani principes.ꝛ in clemē.de re iudi.pastoralis cura.ꝛ ex lib.vj.de re iudi.ad apl'ice.ex de hoc.s̄.dixi in.xiij.art.℟.item tenet.facit ad hoc.q: papa priuat etiā reges regnis ꝛ substituit alios ꝛ absoluit fideles a fidelitate eorum. Pōt etiā nedū ipse:sed etiā q̄libꝫ eps reges ꝛ imperatores excōmunicare.ad hec.xv.q.iij.alius ꝛ.c.nos iuratos.ex lib.vj.de sup.negli.p̄.grādi.xcvj.disti. duo. ¶ Itē.xviij.apud illū residet potestatis plenitudo: Rō.xviij. ad cuius iudiciū referri debet omne arduū vel ambiguū vel difficile tā in spūalibus ꝙ̄ in tēporalibus: sed talis est papa.vt per.c.per venerabilē.ex qui fi.sint legi.ꝛc. ¶ Itē Rō.xix. xix.ille est simpliciter p̄latus omniū ꝛ monarcha: ex cui⁹ iudicio pendēt oēs:ꝛ q̄ pro omibus est redditurus in diuino iudicio/seu examine ratione. hi em̄ sunt actus p̄lati:sed papa est hmōi.vt.xcvj.dist.duo sunt.ꝛ.ix.q.iij.aliorū ergo ꝛc. Et si dicatur ꝙ est monarcha in spūalibus:ꝛ non in tēporalibus:nō est verū:q: ꝑpter cōtemptū in spūalib⁹ papa punit imperatorē in tēporalib⁹.lxiij.di.hadrianus. ¶ Itē.xx.ille est maior alio qui ipsum iudicare:ꝛ a q̄ iudicari nō pōt:sed papa pōt imperatorē iudicare/ꝛ oēm hominē:ꝛ a nemine iudicari.xl.dis.si papa.ꝛ.ix.q.iij.nemo.s̄ Rō.xx. ꝛc.ꝛ de hoc.s̄.dixi. ¶ Itē.xxj. Luna a sole recipit luminis Rō.xxj. dignitatē:ꝛ imperator luna a papa sole culminis dignitatē:sic arguit per.c.solite.ex de ma.ꝛ obe. ¶ Itē.xxij. Hugo de sacramētis lib.ij.par.ij.c.iiij.dicit ꝙ quantū vita spiritualis dignior est ꝙ̄ terrena:ꝛ spūs ꝙ̄ corp⁹:tantū spiritualis potestas terrenā potestatē siue secularē honore ac dignitate p̄cellit. Rō.xxij. Nā spūalis potestas terrenā potestatē ꝛ instituere habet vt sit: ꝛ iudicare habet si bona non fuerit:ipsa ℟o a deo instituta est primū: et cū declinat a solo deo iudicari pōt:sicut scriptū est.j.Cor.ij. Spūalis iudicat omia ꝛ ipse a nemine.ꝛ hoc declaratū est expresse in populo israelitico vbi primū a deo sacerdotiū institutum est. Postea ℟o ꝑ sacerdotiū iubente deo regalis est potestas ordinata. Audi vocē ppl'i in oib⁹ que loquunt.j.Reg. viij. dedit eis regē saulē. ¶ Itē.xxiij.Amb.ostēdit in suis Rō.xxiij. scriptis: ꝙ aurū nō tam p̄ciosius sit plūbo ꝙ̄ regia potestate sit altior ordo sacerdotalis. Itē idē. sublimitas epalis nullis poterit cōparationibus adequari. si reguꝫ fulgori compares:ꝛ principū diademati: longe erit inferi⁹ ꝙ̄ si plumbi metallū ad auri fulgorē cōpares: q̄ppe quū videas regū colla ꝛ principū submitti genibus sacerdotū:ꝛ osculata eorū dextera orationib⁹ eorū credant se cōmuniri.xcvj.di.duo sūt. ¶ Itē.xxiiij. Ioānes papa. impe- Ratio xxiiij. ratores christiani subdere debēt executiōes suas ecclesiasticis p̄sulib⁹ nō p̄ferre.xcvj.di.si imperator.in fi. Dicēdū est ergo ꝙ apud papā residet vere ꝛ originaliter vtriusqꝫ potestatis ꝛ iurisdictionis plenitudo. Sed potestatē temporalē regulariter ꝯcedit imperatori ꝛ alijs regibus qui sub imperio debēt esse. vij.q.j.in apibus.vbi de hoc.ff.ad l.rho. de iac.de pcatio.l.q̄ leuāde.lxiij.di.hadrian⁹. vbi de hoc.ꝛ mediante ipso ipsi exercēt sibiipsi nō auferēdo:sed ipsam iniūgere/ac eius executionē certis casib⁹ reseruādo.ex q̄ fi.sint legi.ꝑ venerabilē.§.rationib⁹.hinc est etiā ꝙ imperator dño pape fidelitatē iurat et eius fidelis est. lxiij.dist.tibi dño.ex in clemē.de iureiu.romani principes. vbi de hoc expssius. ¶ S. Casus aūt in q̄bus se ecclesia de tēporalib⁹ intromittit sunt. Primus qñ imperator vel princeps donat ecclesie iurisdictionē in castro vel villa vel ꝑuincia:sicut habet ecclesia in patrimonio beati Petri: vt p̄.§.

Ponunt casus in qb⁹ ecclesia se intromittit de tēporalib⁹.

rationibus.in marchia anchonitana:in romandiola:in ducatu spoletano:in comitatu cāpanie/ꝛ in multis alijs terris. Regnū etiā sicilie patrimoniū est ecclesie. xciiij.di.valde.ex de re iudi.ad apl'ice.vj.li.ꝛ totū imperiū occidentis ex donatione cōstantini.xcvj.dist.constantin⁹. Unde vere ꝛ ꝑprie papa monarcha est occidētis: vñ necesse est etiā per hanc rationē/ꝙ ab eo in occidente imperiū teneatur.ꝛ reuera dict⁹ est dñs ꝛ imperator legitim⁹ vtilis. Secundus est qñ occurrit aliquid difficile vel ambiguū.vt p̄.§.rationibus. Tertius est ratione delicti.ex de iudi.nouit. Quartus est quū iudex secularis est negligens vel iniustus: p̄sertim vacante imperio:quo vacāte/papa imperatori succedit:vt est hodie declaratū.ex in clementi.de re iudi.pastoralis.§.finali. ex de fo. compe.licet. vbi de hoc ꝑ glo.ꝛ docto.post.j.no.ꝛ in alijs casibus ibi in glo.adde hic qđ no.j.in.lvj.ar.§.ex his aūt.℟.de q̄b⁹ autē. Et ex hoc clare patet ꝙ papa ex se iurisdictionē habeat temporalē:q: alias eius executionē in p̄dictis casibus nō

Euaginatio gladij qd significet. haberet:nisi ei cōcederet imperator. Hoc etiā ꝓꝫ ꝑ illud Luc.xxij.superius allegatū: Ecce duo gladij ꝛc.quorum vn⁹ fm glo.fuit euaginatus:ꝛ alter nō.per quos intelligitur dicta duplex potestas. Per euaginatū spūalis: vnde ꝛ ꝑcussionē petri:q̄ abscidit auriculā malchi serui pōtificis. Ioan.xviij.euaginatio spūaliter moralizat.xxiij.q.j.si petrus. Per nō euaginatū tēporalis:vt ꝑ euaginationē intelligat potestatis executio:vt sic apud christū ꝛ eius vicarios sit vtraqꝫ potestas:sed tēporalis quātū ad iurisdictionē/nō quantū ad executionē vniuersaliter loquēdo. nō quia nō possit:sed q: vt d:.ij.Timoth.ij.x.di.qm̄.decuit vt spūalis actio a carnalib⁹ distaret incursibus:ꝛ deo militans minime se negotijs secularib⁹ implicaret.idē.xcvj. di.quū ad verū.facit opti.xj.q.j.te q̄dē.cū.c.seq.ꝛ.§.ex his oibus.ij.ibi:secularia igit iudicia.adde ad istum arti.ꝛ.§. alias obiectiones ꝛ solutiones quas posui.j.in.lix.arti.in §.restat. ¶ T.

Tēporalis iurisdictio pape subest. Ad illa que possunt dici vtraqꝫ potestatē/scꝫ temporalē ad papā nō ptinere:ꝛ iurisdictiones esse distinctas:respōdendū est.ꝛ primo ad id: Reddite q̄ sunt cesaris cesari:ꝛ q̄ sunt dei deo.in ar. xij.ꝛ Matth.xxij. Marc.xij.ꝛ Luc.xx.ꝛ.xxiij.q.viij.conueniorcū.§.pre.ecce ꝙ.xvj.q.vij.maiores.dico ꝙ sicut a deo nō excludit dñatio in tēporalibus:q: dñi est terra ꝛc.Ps. xxiij.ꝛ Ps.lxxxviij.viij.di.quo iure.ex de deci.tua.ij. ꝙuis appropriatius attribuat sibi dñatio in spūalibus/ꝑpter excellentiā spūaliū respectu tēporaliū. ex de maio.ꝛ obe. solite.ita nec a dei vicario excludet. Unde licet ista respōsio fuerit cauta:ne interrogantiū neq̄tia posset ipsum capere in sermone:fuit tñ verissima/ꝛ ad ꝑpositū nostrum dicta.quū em̄ dei sunt omia:et ei⁹ imperiū ꝛ regnū. Dañ. ij.ad fi.ibi:in diebus aūt.qđ iubet christus cesari esse reddendū/debet ꝛ dicit etiā ꝛ deo reddi:q: cesari est reddendū ꝑpter deū/q̄ imperiū ordinauit vt instrumentū suū ꝛ sui vicarij/ad defensionē fideliū ꝛ eorum ꝯuersationē pacificā cōseruandā.xxiij.q.v.principes.ꝛ.c.administratores.ꝛ sic intelligit qđ dicit.l.ꝙ summa nobis dona a deo concessa/sunt sacerdotiū ꝛ imperiū.in autē. quō oportet epis.in prin.col.j.ꝛ tamē vtrumqꝫ exercuit christus:vt legit ꝛ no. x.di.qm̄.ꝛ.xcvj.di.quū ad verū. Sicut ergo diuisio eorū q̄ sunt cesaris:est diuisio nō disparatorum/sed superioris ꝛ inferioris:q: omia que sunt cesaris/sunt etiā dei: ꝛ nō econuerso.sic dominatio imperatoris est pape suo modo:ꝛ nō ecōuerso:ꝛ sicut dominatio imperatoris est dei principaliter ꝛ sicut cōferētis ꝛ cōmunicantis eā: cesaris autē est sicut ministri ꝛ cui cōmunicat.sic etiā principaliter est pape eā conferentis ꝛ imperatori cōmunicantis. Preterea nullus negat quin comes sit subdit⁹ regi vt in libro feudorū:quia comitatus intra terminos alicui⁹ regni sunt: ergo de eius iurisdictiōe sunt.vide quod legit ꝛ no.ex de offi.archi.c.si.maxime per Innocē.dicit: ꝛ tamen subditi comitis aliud debēt regi ꝛ aliud comiti.ꝛ dicet eis a vero iudice reddite que sunt comitis comiti:que sunt regis regi. Ex hoc tamē nō pōt argui ꝙ dominiū comitis non sit regis tamꝙ̄ principalis et directi dñi: licet comes vtilis dñs sit. Papa etiā in imperio superior dñs est. ex in clem̄. de re iudi.pastoralis cura.§.si.ibi: Ex superioritate quam ad imperiū nō est dubiū nos habere:ꝛ fidelitatē iurat pape imperator pro imperio:ergo ab eo tenet illud.vt p̄.c. pastoralis.ꝛ in clem̄.de iureiur.romani p̄ncipes. Itē ideo dixit dñs dictū ℟bū: Reddite que sunt cesaris ꝛc.vt ostendat ꝙ iperatori/ꝛ cuilibet potestati ius suū ꝛ cēsus soluēdus sit:vt sit probatio subiectionis.x.q.iij.illud.C.de epis. ꝛ clericis.nulli.ex de cēn.omis. Ceterū nullus negat q̄n imperatori iura debita sint soluēda:nec i hoc nec in alijs iuribus papa intendit imperatori in aliquo derogare.ex de iudi.nouit.q̄ si.sint legi.causam q̄.ij. Quia si cuiqꝫ sua iurisdictio nō seruat:ordo ecclesiasticus cōfundit.xj.q.iij. ꝑuenit.sed nō ꝑpterea in imperio ius habere papā negatur:vt plene superius est ꝓbatū. ¶ V Secūdo ad id qđ opponit de Ioan.vj.c. Jesus ergo quū cognouisset quia venturi erant vt raperēt ꝛ facerēt eū regē: fugit iterū in montē ipse solus.ꝛ ad illud Ioan.xviij. Regnū meū non est de hoc mūdo.ꝛ qđ sequit:nūc aūt regnū meum nō est hinc:respōdeo ꝙ quantū ad literā exponēdo fecit hoc: quia quū esset rex regū/ꝛ vniuersalis dñs oim/nō oportebat Regnuꝫ mundi christus ꝯtēpsit. ꝙ amplius rex fieret illius parue regionis. vñ Ioā.xviij. Pilato dicēte sibi: Ergo rex es tu/nō negauit se regē:sed dixit: Tu dicis/q: rex sum ego. Moraliter vt dicit glo.fecit hoc docens prospera mūdi fugere:ꝛ ꝯtra ea orare.refert se ad illud ꝙ solus erat in mōte vbi est locus oratiōis vnde Greg.ait: Rex fieri noluit:ad crucis ℟o patibulum sponte venit:oblatā gloriā culminis fugit:penā probrose mortis appetijt:vt membra eius discerent fauores mūdi fugere:errores minime timere. Quanto inquā ergo christus esset dñs mūdi in temporalibus ꝛ spiritualibus:pro quanto erat summus pontifex:subditos conabat trahere ad regnū celeste cōsequendū:quia ad hoc venerat: qđ nullus bene consequit:nisi cōtēnendo terrenū. vnde Leo papa in sermone de epbia dicit de ipso: Dñs tēporale nō querit regnū/qui prestat eternū:ꝛ tamen in hoc ꝙ vocat eū dominū/scꝫ mundi:tribuit sibi temporale regnū. Uel potest exponi: Regnū meū/scꝫ quod corde gero ꝑ amorē ꝛ fidelibus meis opto:nō est de hoc mundo. Uel regnuꝫ meum scilꝫ celeste/de quo Matth.v.in prin.ꝛ.vj.ꝛ Lu.xj. ibi: Adueniat regnum tuū.quod specialiter dicit esse christi:quia ibi regnat ꝛ regnaturus est in sanctis.nō de hoc mundo.i.non concordat cū regno mundi. Adde etiā hic qđ scripsi in.lix.ar.§.restat.℟.ad illud quod obijcit. infra. et in.ij.parte.ar.lvij.in.§. item questionem istam.q: illud vnicū ꝛ pacificū:istud diuisum et seditiosum: vt ꝓbat experientia. Matth.xij.ꝛ Luc.xj. Oē regnū in se diuisuꝫ ꝛc. Item illud perpetuū. Ps.cxliiij. Regnū tuū regnuꝫ oim seculorū. Dañ.ij.ꝛ.vij. Istud momētaneū ꝛ fragile. Eccl'i. x. Omnis potentatus vita breuis.j.Mach.xj. Rex ptolemeus imposuit sibi duo diademata vna die: et tertia die mortuus est. Hiero. Principatus vt ingredit/deseritur: dū tenetur labitur: ꝛ incertū est qua die finiat. Eccl'i.xxj. Stupa collecta synagoga peccantiū:ꝛ consummatio ei⁹ fauilla ignis. quasi diceret: potestas peccatorū deficit vt stupa ad ignē. Itē regnū celeste amplissimū. Baruch.iij. Quam magna est domus dei:ꝛ ingens locus possessiōis eius.ꝛ econtra regnū terrenū est angustū. vnde Boeti⁹: Omnis terre ambitus/ad celi spatiū puncti obtinet rationem. Idem ostendit Seneca dicens/ꝙ paucis diebus posset nauis a litoribus hispanie vsqꝫ ad indiā ꝑmeare: sed velocissimus planeta vix triginta annis potest explere circulū firmamenti: quod tamē paruissimum est respectu vltimi corporis/scꝫ celi empyrei:vbi sunt angeli:ꝛ sancte anime dei faciem contemplantur. Itē ꝑpter tranquillitatem ꝛ pacem. Esa.xxxij. Sedebit populus me⁹ in pulchritudine pacis ꝛc. Sed regnū terrenū in turbatiōe est.

Universidad de Deusto Biblioteca

vnde herodes rex turbat⁹ est ⁊ oís hierosolyma cū illo/
christo nato. Matth.ij. Itē propter securitatē. Esa.xxxij.
Securitas erit vsq̧ in sempiternū. sʒ regnū terrenū semp
est cū timore. Job.xv. ibi: Cunctis diebus suis impius su/
perbit: ⁊ numerus annorū incertus est tyrannidis eius.
Sonitus terroris semp in auribus illius: ⁊ quū pax sit: il/
le insidias suspicaẗ. Seneca: Nō est liber q̄ seruos suos ti
met. Itē ꝓpter affluentiā. Prouerb.viij. Mecū sunt diui
tie ⁊ gloria. Ps.lxiiij. Replebimur in bonis domus tue.
item Ps.xvj. Satiabor: quū apparuerit gloria tua. Exo.
xxxiij. Ego ostendā tibi omē bonū.i. summū bonū. in quo
solo sunt omnia bona. Aug. Si bona singula creata dele
ctabilia sunt: cogita in mente q̄ delectabile est illud bo/
nū quod continet iucunditatē omniū bonorū: ⁊ nō qualē
in rebus creatis sumus experti: sed tāto differētius quā/
to differt creator a creatura. Si em̄ bona est vita creata:
cogita quāto melior vita creatrix. Si bona ⁊ iucunda est
salus creata: quāto iucūdior est salus que fecit oēm salu/
tē? Si amabilis est sapiētia in cognitiōe creatarum rerū:
q̄ amabilis est sapiētia que ex nihilo cōdidit omnia? De/
niq̧ si multe ⁊ magne delectatiōes sunt in rebus creatis
delectabilib⁹: quāta delectatio est in illo q̄ fecit delectabi/
lia? Sʒ regnū terrenū est in defectu. Seneca. Scias illos
multis indigere qui multa possident. Eccl's.v. Ubi mul/
te sunt opes: ⁊ multi qui comedunt eas. Itē ꝓpter iucun
ditatem. Ps.xxx. Quā magna multitudo dulcedinis tue
dñe ⁊c. Bern. Uides quō memoriā suauitatis huius aīa
exprimere gestiens verba multiplicat. Hanc dulcedinem
nouit expertus: inexpertus ignorat. quia nemo scit nisi q̄
accipit. Apoca.ij. vnde ⁊ alios ad gustū suauitatis inui/
tans. ait Ps.xxxiij. Gustate et videte qm̄ suauis est dñs.
Sed regnū terrenū est in merore.j. Macha.vj. post prin.
In quātā tribulationē deueni: ⁊ in quos fluctus tristitie
in qua nunc sum ⁊c. verba sunt Antiochi regis. vbi ⁊ dr:
Ut audiuit rex sermones istos expauit: ⁊ cōmot⁹ est val/
de: ⁊ cecidit in lectū: ⁊ incidit in languorē pre tristitia ⁊c.
quod sequiẗ hoc est regnū christi qd̄ nō est de hoc mūdo:
quia contrariū huic mundo. ¶ X Or etiā christus vere
rex fuit tēporalis: ⁊ per consequens papa suus vicarius: (Christ⁹ rex tēpo/ralis.)
apparet ex dictis Richardi sup Apocalyp.j.c. super ꝟbo:
Princeps regū terre/dicētis: Reges sunt triplices. Qui/
dam regunt sibi subditos quoad terrena: vt principes se/ (Reges triplices)
culares. Quidā quoad spiritualia: vt ecclesiarū rectores.
Quidā regūt semetipsos: vt singuli fideles. Christus est
princeps omniū regū: quia ab ipso est omnis potestas se/
cularis ⁊ cura pastoralis ⁊ singularis solertia cuiusq̧ fi/
delis: que cuncta sicut ab ipso habēt originē/sic ꝟm ipsū
habere debēt actionē: vt principes per potestatē secularē
inter subiectos sibi homines teneāt iustitiā. facit.xxiij.q.
v. regū. Pastores per curam pastoralē/fidelibus sibi com
missis prebeāt doctrinā. facit.xliij. dist. ephesijs.xj.q.iij. no
lite. ⁊ singuli fideles ꝑ singularē solertiā in semetipsis ser
uent sanctimoniam. ar.ij.q.j. scelus. et illud.j. Pet.ij. Uos
estis genus electū regale sacerdotium ⁊c. Principes sibi
subiectis debent contra raptores homines defensionē.
Pastores ouibus sibi cōmissis/contra impugnantes de/
mones instructionē. singuli autē sibimetipsis cōtra vitia
reluctationē. hucusq̧ si. Sic ergo christus ⁊ eius vicari⁹
papa imperator celestis est. ex̄ de elec. fundamenta.§. ne
autē. ibi: Imperator celestis instituit. ⁊.xj.q.iij. iulianus. ⁊
rex celestis ⁊ terrenus. vt ex̄ in prohe. decretaliū: Rex pa/
cificus: ⁊ regnū suū spirituale/nō carnale/non sit de hoc
mundo: quia caro ⁊ sanguis regnū dei nō possidebunt.j.
ad Cor.xv. ad fi. insinuans etiā ṗdicta verba: Regnum
meū nō est ⁊c. illos ad regnū huius mundi pertinere: qui
auxilio humanarū viriū: nō diuino presidio ab imminēti
iniuria se tueri contendunt. sic exponit dicta ꝟba domini
Gratian⁹.xxiij.q.iij.c.j. vbi dicta verba ponunẗ. ¶ Y Or
etiam in isto puncto vult a se excludere caliginem intelle
ctus/papam nō cōsiderat hominē: sed deū quodāmodo/
quia vicariū. ex̄ lib.vj. de elec. fundamenta.§. ne autē. ibi:
Ipsiq̧ romani pontificis vicarij dei. et c.ti. vbi periculū.
§. ceterū. Creatione vicarij iesu christi successoris Petri/
rectoris vniuersalis ecclesie/gregis dominici directoris.
ex̄ vt eccle. bene. vt nostrū.§. porro. ibi: Qm̄ etsi locum dei
teneam⁹ in terris ⁊c. ex̄ de transla. quanto. ꝟ. nō em̄. Non
em̄ homo: sed deus separat quos romanus pontifex qui
nō puri hominis/sʒ veri dei vicem gerit in terris. ⁊.j. Nō
humana: sed diuina potius authoritate dissoluit. cum si.
Sicut ergo nullus fidelis dubitat q̄n christus fuerit rex
⁊ sacerdos: ⁊ rex celi ⁊ terre. vt ex̄ de sum. trini.c.j.§. vna.
⁊ Apoca.xvij. ⁊.xix. ⁊.j. Timoth.vj. ibi: Rex regū ⁊c. ⁊ con
ditor omniū celestiū ⁊ terrestriū: quia omnia per ipsum/
sʒ verbū/sʒ filiū dei/facta sunt. Joā.j. ⁊ vna persona in
duabus naturis. vt pre.c. de summa trini.c.j.§. hec sancta.
⁊ hec omīa.s̄. arti. proximo. ⁊.xiij. latius superius sunt ꝓ/
bata. ¶ Z Sic nullus catholicus dubitare debet quin
summ⁹ vicarius generalis in terris pariter vtramq̧ ha/ (Papa in terris vtramq̧ habet ptāt em)
beat potestatē: immo nō longe esset ab heresi contrariū
pertinaciter affirmare: quia esset negare filiū dei condito
rem terre ⁊ regē: ⁊ sic ponere duo principia cū hereticis
marchionistis.xxiij.q. vlti. quidā. ꝟ. marchioniste. Itē q:
omnis potestas ab ecclesia est: vt.s̄. probatū est. q: extra
ecclesiā nulla potestas aut iurisdictio vera est: vt est exp̄s/
sum.xxiiij.q.j.§. sed illud. ⁊ de hoc etiā.s̄. satis tactum est.
Tertio ad illud quod diciẗ: q̄ imperator ex electione ha/
bet ius in imperio: ⁊ pōt administrare ante confirmatio
nē pape: vt legitur ⁊ no.xciij. dist. legimus. ⁊ no. Innoč. ⁊
Ostien. ex̄ de elec. venerabilē. Respondeo q̄ nō ꝓpterea
negatur q̄ papa vtramq̧ non habeat potestatē: quia ius
quod imperator habet ex electione cōcordi habet. q: ele/
ctus ab illis quos papa ⁊ ecclesia cōstituit electores. Nā
illi qui eligunt imperatorē a papa habuerunt hoc ius eli
gēdi: vt pre.c. venerabilē. ⁊ pre.c. romani principes. ex̄ in
clemen. de iureiuř.j. r̄nso. vbi de hoc. ergo originaliter ius
istud a papa sibi cōpetit mediantibus electoribus. simile
ad hoc: quia apostoli elegerunt.lxxij. discipulos.xxj. dis. in
nouo. ⁊ tamē dñs dicitur eos instituisse.xxj. disti.§.j. quia
quod per alios fecit per se fecisse diciẗ. vt ibi no. in glo. sʒ
contra. item quia etiam ꝟm glo. nō cōsequitur imperator
exercitiū administrandi/etsi consequaẗ ius ex electione:
vt no.lxiij. dist. quanto. de hoc.j. arti.xl. in fi. ⁊ ar.xliij. ꝟ. et
q̄ nō. Quarto ad illud.c.xcvj.di. si imperator. vbi diciẗ q̄
diuinitus imperator consecutus est suā potestatē. ⁊ ad il/
lud quod dicitur ibi in glo. argumentando/nō ergo a pa
pa: respondeo q̄ hoc nō sequiẗ ex textu: sed est fallacia cō
sequentis. sicut nō sequitur gentes diuinitus sunt conse/
cute baptismū: ergo nō mediantib⁹ ap'lis. similiter aaron
⁊ filij eius diuinitus consecuti sunt sacerdotiū: ergo non
mediante moyse: quū Exo.xxviij. dixerit deus moysi: Ue/
sties his omnibus aaron fratrē tuū ⁊ filios eius cū eo: et
cunctorū cōsecrabis manus: sanctificabisq̧ illos vt sacer
dotio funganẗ mihi. ⁊ de hoc.xxj. dis.§.j. ibi: q̄ ex precepto
dñi aaron ⁊c. sic qd̄ papa facit: de⁹ facit. ex̄ de trāsla. q̄nto.
ꝟ. nō em̄. ⁊ quod imperator habet ab ecclesia: a deo habʒ.
Nūquid em̄ nō habet approbationē sui iuris/cōsecratio/
nem/vnctionem/⁊ diadema a deo: ex quo habet a papa.
vt pre.c. romani principes. de iureiuř. quis sapiens nega/
ret hoc? Deus em̄ aliqua facit immediate vt que creat: ali
qua ꝟbo mediante creatura: vt.s̄. in exēplis positis.s̄. et in
Exodo frequēter diciẗ: Locutus est dñs ad moysen. ⁊ in/
telligunt sancti per interpositā creaturā per angelum. et
vtraq̧ possunt dici diuinit⁹ esse facta. Ad.c. iiij.xxiij.q.iiij.
quod dicit potestates tēporales a deo fuisse cōcessas: ve/
rū est quia omīs potestas/siue imperialis/siue alia/a deo
est immediate ⁊ principaliter. ad Roma.xiij. in prin.xxiij.
q.j. quid culpatur. ⁊ mediate: quia potestas sub potesta/
te est.xj.q.iij. qui resistit. quia miles a potestate recipit gla
dium.xxiij.q.v. miles. ⁊ imperator ab ecclesia: vt.s̄. pluri/
mū est probatum. Quinto ad.c. illa. hadrian⁹.ij. ⁊.c. seq.

lxiij.di. que loquunẗ de potestate quā habebant olim im/ (Jurisdictio antiquoꝝ imperatoꝝ.)
peratores supra ecclesiā/leuiter respōdeẗ: quia illam po/
testatē dedit eis ecclesia pro tempore ⁊ pro causa: quibus
cessantibus cessauerunt priuilegia illa. ⁊ que ad pnciem
ecclesie trahebanẗ.j.q.j. quod pro remedio. ⁊.q.vij. qd̄ ꝓ
necessitate. vbi de hoc. et nihilominus imperatores illis
priuilegijs renuntiauerūt. et hec duplex solutio ponitur.
lxiij.di.§. verū. Ad sextū iterū qd̄ diciẗ de glo. posita pre.c.
hadrianus.ij. que dicit. Fateamur ergo imperatorē dñm
mundi: cōcedendū est in gradu suo: sed sub papa sicut.s̄.
probatū est. Item dñs est mūdi quantū ad executionem
gladij tēporalis/quo regulariter papa nō vtitur: licet ab (Imperator quō intelligitur dñs toti⁹ mūdi.)
eo sit: vt similiter superius est probatū. Sexto ad illud qd̄
diciẗ q̄ iurisdictiones sunt distincte. vt.x.di. qm̄. ⁊.xcvj.di.
quū ad verū. quū habeant distinctos fines atq̧ obiecta ⁊
actus: concedo. ex hoc t̄n nō sequiẗ quin vtraq̧ potestas
sit in eodem: potissimū quū potestas temporalis reducaẗ
in spiritualem velut in causam: ⁊ in multis casibus papa
actus exerceat vtriusq̧ vt superius est probatū. Itē ista
distinctio iurisdictionis est quantū ad executionē ꝓpter
causam assignatā in.c. qm̄. ⁊ quū ad verū. sicut etiā priori
me in alia obiectione dixi. Septimo ad.c. si duobus. ex̄ de
appel. qd̄ dicit q̄ nō pōt appellari ad papā a seclari iudi/
ce: fateor regulariter. quia papa nō intromittit se de exe/
cutione iurisdictionis in tēporalibus faciēda: sed eā im/
peratori committit: ne secularibus negotijs impliceẗ. vt
pre.c. quū ad verū. ⁊ priori. dictū est. ¶ Aa Octauo ad il
lud quod diciẗ q̄ ecclesia soluit tributū imperatori.xj.q.j.
si tributū. ⁊.c. magnū. cum si. verū est: quia res transit cū
onere suo. ex̄ de deci. pastoralis. ⁊.c. quū non sit in hoīe. et
no.xxiij.q.viij.§. hinc datur. ⁊.c. tributū. in glo. quia cum
onere. Nam agri tributarij de quib⁹ dñs tēporalis tribu/
tū certū habebat: si ad ecclesiā perueniant: iustū est q̄ ec/
clesia soluat quod soluebat ille qui ecclesie prediū vendi
dit vel donauit: nec ipsa subijcitur ecclesia dño temporali
vel regibus: vt probatur precedenti.c. tributū.xxiij.q.viij.
ibi: Quia nō ecclesia dari: nō pōtificalis apex ⁊ ita subijci
regib⁹ pōt. Soluit etiā ecclesia hoc tributū pro causa quā
ibi assignat vrbanus: sʒ pro pace ⁊ quiete qua tueri ⁊ de/
fensare debent imperatores ecclesiā ⁊ clericos. Nō aūt ec
clesia tenetur soluere tributū de decimis ⁊ oblationibus:
vt tangitur e.q. secundū. Nec soluit ecclesia in aliquo mu
nera personalia: nec angarias/nec ꝑangarias: vt de hoc
plene.xvi.q.j.§. nouaꝝ. cū.l. seq. placet. legiẗ ⁊ no. ex̄ de im
mu. eccle. nō minus. Nec soluit aliquid de predijs que ad
eā libere peruenerunt: quia bona ecclesiarū ⁊ clericoꝝ
libera sunt ab omī seruitio tēporali: vt legitur ⁊ no. ex̄ de
vita et hone. cleri. ex literis. Ratio etiā alia quare soluat
ecclesia tributū de predijs que eadē tributaria peruene/
runt assignaẗ.xj.q.j. magnū. vt doceat omnes debere esse
subiectos sublimioribus potestatibus/ꝟm apostolos pe/
trū ⁊ paulū.j. Pet.ij. ⁊ ad Rom.xiij. ⁊ ne quis constitutio
nē terreni regis esse soluendā putet. ¶ Bb Item ad id
nono quod diciẗ/q̄ filius dei soluit tributū. Matth.xvij.
⁊ pre.c. si tributū. verū est nō ex debito: sed vt nō scandali
zaret alios: vt no.xj.q.iij. magnū. i glo. nō ex debito. vnde
⁊ dñs ait Petro ṗ.c.xvij. Matth. Quid tibi videẗ simō?
Reges terre a quibus recipiunt tributū vel censum: a fi/
lijs suis an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi ie
sus: Ergo liberi sunt filij. Ut aūt nō scandalizemus eos:
vade ad mare ⁊c. ad idem.xxviij.q.j. iā nunc. ad finē. ibi:
Unde ⁊ ipse dñs prius quū nō se soluere tributū debere
demonstraret: soluit t̄n ne scandalizaret eos/quibus ad
eternā salutē gerens morem consulebat. ¶ Decimo ad il
lud Pauli ad Rom.xiij. Or omnis anima subdita sit ṗla
to suo: verū est. ⁊ si bonus est: nutritor est. si malus fuerit:
erit tentator. dicit ibi glo. Sed ex hoc nō potest argui ec/
clesiam subiectā imperio. Sed arguitur q̄ census signū
est subiectionis. ex̄ de censi. omnis anima. quod verū est
in eo q̄ soluit quia obligat⁹ est soluere: vt eccl'ia pro ṗdio
tributario: vt superi⁹ dictū est ⁊ quare/sed nō simpliciter
vt.s̄. probatū est. ¶ Undecimo ad id.j. Pet.ij. Serui sub/
diti estote oī humane creature ꝓpter deū: siue regi tamq̄
precellēti ⁊c. r̄ndet Innoč.iij. ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. ibi:
Scribebat em̄ ap'lus subditis suis: ⁊ eos ad humilitatis
meritū ꝓuocabat. Nā si per hoc quod dixit: subditi estote
sacerdotibus voluit imponere iugum subiectionis: ⁊ eis
ṗlationis authoritatē auferre quib⁹ subditos esse mone/
bat: sequeretur ex hoc q̄ seruus quilibet in sacerdotes im
periū accepisset. ⁊.j. q̄ autē sequitur regi tamq̄ precellēti:
nō negamus quin precellat imperator in tēporalib⁹ illos
dumtaxat qui ab eo recipiunt temporalia ⁊c. Sed ponti
fex in spiritualibus antecellit: que tanto sunt tēporalib⁹
digniora: quanto anima preferẗ corpori: ⁊ qui dicit pōti/
fex: nō dicit summus qui ꝓprie dicitur papa.xxj. dist.§.j. ⁊
qui etiā in tēporalibus antecellit: vt superius est pluries
probatū. Sed quilibet pontifex maior est imperatore: vt
xcvj.di. duo sunt. vt.s̄. dictū est. Ex predictis ergo clare pʒ (Papa monar/cha vni/uersalis)
papa vniuersalis monarcha toti⁹ populi christiani et de
iure totius mūdi: ita q̄ velit nolit quicūq̧ viator pape de
iure subijcitur vt ṗlato. ¶ Duodecimo ad illud qd̄ diciẗ
q̄ imperator potest papā iudicare si papa reperiaẗ a fide
deuius. qd̄ nō probatur nisi exemplo Othonis primi re/
gis theutonicorū: qui vt fertur cum clero ⁊ populo roma
no Joan.xij. deposuit a papatu. Dico hoc falsū esse: quia
papa in heresi etiā incorrigibilis iudicari nō pōt ab im/
peratore: sicut de hoc satis dixi.s̄. in.iij.iiij.xij. et.xxxj. arti.
Nec est trahendū ad consequentiā factū Othonis: quū
sibi tunc concessa fuerit licentia a leone papa: ⁊ potestas
ordinandi ecclesiā romanā: ⁊ eligendi summū pontificē.
lxiij. dist. in synodo. Cui priuilegio renūtiauerūt postmo/
dum imperatores romani. vt dixi.s̄. ꝟ.v. in ṗcedēti folio.
hic adde quod scripsi super hoc latius.j. in.lxviij. ar. in.§.
ad id quod no. in pre.c. in synodo. q̄ papa pōt dare pote/
statē imperatori in casu heresis/dixi contrariū.s̄. in.xxxj.
quum aūt.iiij. ꝟ. qd̄ ꝟbo papa. ar. ⁊ probaui. vbi vidēdum
est. Nō debemus aūt attendere ad factū Othonis: quia
nō est exēplis/sed legibus iudicandū. C. de sentē. nemo.
de hoc. no.xx. dist. de quibus. leges aūt infinite sunt in cō/
trariū: q̄ nūq̄ debet nedū papa: sed nec aliquis clericus
a seculari iudice condemnari. ex̄ de iudi. at si cleri. ⁊.c. de/
cernimus. ⁊.xj.q.j. quasi per totū. ⁊ adde quod no. in pre.
ar.iij.iiij.xij. ⁊.xxxj. ¶ Cc Or aūt bauarus in imperio in/
trusus olim dux bauarie/cum populo stulto ⁊ infideli et
furioso ⁊ clero phantastico romano adulāte sibi in furia
theutonica iuxta illud Gualteri in Alexandro Theuto/
nicusq̧ suū retinet in ore furorē: ⁊ in insipientia sua ⁊ vin
dicta dñm papā Joan.xxij. in cuius tempore scribo hunc
librū: deposuerūt in vrbe: ⁊ sibi substituerūt de facto pseu
do religiosum de ordine minorū fratrē Petrū de Corba/
ria: quē cognoui in vrbe verū hypocritā quū cōuentua/
lis essem ibi rome in ara celi decimantē mentā. Matth.
xxiij. ⁊ anetū/in quibusdā abstinentijs exterioribus et in
aperto: ⁊ in abditis loculos cōpilantē: ⁊ inter muliercu/
las romanas quasi continue residentē ⁊ gloriā aucupan
tē. ⁊ sicut mihi testimoniū ꝑhibuerūt: minister illius pro/
uincie romane ⁊ custodes tūc quū essemus in magno cō
cilio de facto eius ⁊ alioꝝ/qui ecclesie ⁊ ordini rebellaue/
rant ananie minus habentē/sʒ in castitate: ⁊ sic fide pau
pertatis ⁊ mūditie ⁊ obedientie: que sunt legis grauiora
relinquentē. Matth.xxiij. Hoc min⁹ etiā est ad cōsequen
tiā deducendū: q: nedū imperator nō est/sed intrusus in
imperio ⁊ tyrannus: ⁊ lupus rapax deuorans nedū oues
ecclesie obedientes sancte ecclesie matri sue a dextris stā/
tes. Joan.x. sed etiam hedos peculeos et olidos ꝟm glo.
Matth.xxv. stātes a sinistris fauentes sibi filios degene/
res ⁊ infrunitos.xcvj.di. in scripturis. ⁊ hostis ecclesie ma
nifeste.xciij.di. si inimicus. ⁊ ab ea iusto iudicio reprobat⁹
ex̄ lib.vj. fundamēta.§. quid plura. ⁊ ab eodē papa Joan.
de heresi sententialiter cōdemnatus. Qualē ergo senten

Universidad de Deusto Biblioteca

tiam dare potuit in imperio intrusus contra papã catho
licũ:cui tota ecclesia sicut tenetur obedit: et tenet eum ꝓ
papa:nõ auditũ/nõ cõfessum/nõ conuictũ/nõ rei euiden
tia hereticũ.contra illud.xxj.di.nunc aũt.ix.q.iij. nemo.ij.
q.j.nos i queꝙ.quũ.v.c.seq.ex de coha.cle.⁊ mu. vestra.⁊
ca.vlti.ex in clemẽ.de re iudi.pastoꝛalis.cũ multis si. que
eñ ab intrusis fiũt: nõ tenent vt legit ⁊ no.de conse.di.j.
hic ergo.Quomõ potuit:quia nõ potuit iste bauarꝰ dñm
papã Joan.accusare. quũ sibi nõ obediat.ij.q.iij. alieni.
ibi:Aut apostolice sedis iussionibus inobedientẽ suscipe-
re nõ debemus.supple in accusationẽ. Itẽ q: infamis: q:
iussa apostolice sedis libenter transgreditur.causa.e.⁊.q.
ca.si quis. Itẽ bauarus contra papã conspiratoꝛ cũ suis
gibellinis fuit.nõ dico de omnibus: ergo papã accusare
nõ potuit.e.causa ⁊.q. conspiratoꝛes. Item excommuni-
catus multis excommunicatiõibus papam accusare nõ
potuit.causa.e.nullus.⁊.c.omnes.Itẽ bauarus pape,insi
diatoꝛ ⁊ detractoꝛ ab accusatiõe sua repellit. causa e.⁊.q.
clericus qui.⁊.c.detractoꝛes. Itẽ bauarus sacrilegus ꝓ-
pter multoꝛũ clericoꝛũ ⁊ religiosoꝛũ captionẽ/⁊ multarũ
ecclesiarũ ⁊ monasterioꝝ inuasionẽ.xij.q.j.nulli.c.ꝗ abstu
lerit.c.de viro.xvij.q.iiij.sacrilegiũ.c.oẽs raptoꝛes.c.ꝗ ra-
pit.c.si quis suadente. ⁊ quasi per totũ.vide hic de baua-
ro vsꝗ ad.ꝟ. sequen.qui incipit: Ad hec etiã.⁊.xxiij.q.iiij.
quid ergo.ex lib.vj.de re iudi.ad apostolice.necdũ nõ pa-
pã:sed nec aliũ accusare põt.ij.q.iiij. nulli vnꝙ.⁊.q.v.cõ-
stituimus.Itẽ bauarus ecclesie ⁊ dñi pape publicus ho-
stis ⁊ inimicus capitalis/papã accusare nõ potuit nec in
eũ sententiã ferre.etiã si alis iudex suus fuisset.iij.q.v. ac-
cusatoꝛes ⁊ testes.vbi de hoc. ex de simo.ꝑ tuas.j.vbi de
hoc.⁊ vt lite nõ contestata.accedẽs.ij.de accusa.quũ opoꝛ
teat.vbi de hoc.iiij.q.iij.§.item in criminali.⁊.iij.q.v. nul-
lus seruus.¶ Itẽ iste bauarus armauit se cõtra papam
ad literã. vt ꝺm glo.conuiciando vel diffamãdo eũ.ergo
contra eũ vel contra quemlibet epm admitti nõ debet in
aliquo.ad hoc.iij.q.v.oẽs.Omnes qui aduersus patres
armant:vt patrũ inuasoꝛes infames esse censemꝰ.⁊.j.qm̃
iubent canonica decreta patrũ: vt accusatio, vel testimo-
niũ eoꝛũ qui odio quoslibet ꝑsequunt:vel qui inimici aut
suspecti habent: nullo mõ recipiant.idem.vj.q.j.sacerdo-
tes.Or aũt contra eũ sententiã ferre nõ potuit inimicus:
pꝫ.iij.q.v.ꝙ suspecti.vbi de hoc.vñ dicit ibi:Quia suspe-
cti ⁊ inimici iudices esse nõ debent:vt ipsa ratio dictat:et
plurimis pꝛobatur exẽplis.nã quid gratius ⁊ amabilius
dare quis inimico potest:ꝙ si ei ad imperendũ cõmiserit:
quẽ ledere foꝛte voluerit:⁊.j.vbi athanasius a suo patri-
archa canonice cõdemnatus:quia pꝛoclamauit ꝙ inimi-
cus esset:a synodo chalcedoñ.recipere suã ecclesiam iudi
catur.et.j.Quero inquit iudiciũ quod pꝛetendũt:vbinã
possit agitari: an apud ipsos/vt ijdem ⁊ inimici sint ⁊ te-
stes ⁊ rei iudices?Or si in iudicio vbi ijdem sunt inimici
qui iudices:nec humana cõmitti debent iudicia: quanto
magis diuina.i.ecclesiastica: quis sapiẽs ⁊ nõ intelligat?
⁊.j.Nam quodãmodo naturale est suspectoꝝ iudiciũ insi-
dias declinare:⁊ inimicoꝛum iudicium velle refugere ⁊c.
de istis inimicis legit et no. ex de offi.del. insinuante. vbi
etiã no.ꝙ minoꝛ inimicitia repellit iudicẽ ꝙ testẽ.⁊ de ac-
cu.quũ opoꝛteat. Itẽ bauarus excõmunicatus ⁊ hereti-
cus condemnatus/dare sententiã nõ potuit cõtra papã.
ex de re iudi.ad pꝛobandũ.xxiiij.q.j.§.sin autẽ.cũ si.Quõ
ergo miser iste bauarus secularis ⁊ inferioꝛ:et tot dictis
laqueis irretitus/ꝓcedere potuit cõtra papam cõtra illa
omnia.c.xxj.di.§.in his omibus.cũ.c.seq. vsꝗ ad si.di.sed
⁊ conciliolũ vel potius conuenticulũ qd rome sup hoc fe
cit.tũc pꝛope romã erã per tres leucas in eremitoꝛio mõ-
tis compatris a persecutione ⁊ facie bauari fugitiuus in
terra guelfoꝛũ:acephalũ liquet esse. vbi de tãta potestate
scꝫ dñi pape agebatur: ⁊ maioꝛũ nõ fuit expectata sentẽ-
tia.vt.xxj.dist.submittit.Uere etiã potest dici in hac parte
Bauarus bestia lapidanda;quia montẽ tetigit.ad Heb.
xij.Exod.xix.Bestia inquã similis vrso: de qua Dan.vij.ꝙ
in parte stetit:quia diuisionẽ in ecclesia fecit:⁊ ab vnitate
ecclesie recessit:quia vnitas nõ capit diuisionẽ.xxiiij.q.j.lo
quitur.⁊ tres oꝛdines dentiũ erant in oꝛe eiꝰ:quia ad lite
ram iste cũ pseudo ⁊apostatis religiosis triũ oꝛdinũ ꝑdi
catoꝛũ/minoꝛũ/⁊ eremitarũ/ecclesiã momoꝛdit: ⁊ cõtra
eam latrauit ⁊dicebatur ei:Surge comede carnes pluri
mas.Dañ.vij.quia per diuisionẽ suã multa sunt milia ho-
minũ interfecta.⁊ deuoꝛauit obedientes ecclesie plebes:
⁊ earũ carnibus saturatus est. quarũ tamẽ ⁊ quoꝛũ san-
guinis reus est:quia ipse in istis homicidijs caput ⁊ pꝛin
cipalis est:⁊ eius pꝛecepto defensione auxilio ⁊ cõniuen-
tia fusus.legit ⁊ no.de hoc dis.l.de his.⁊ ex de homi. sicut
dignũ.Urso etiã similis qui voꝛax est:quia ipse magnam
partẽ italie ⁊ aliquã theutonie directe vel indirecte dep-
datus est.⁊ animal inquietũ:quia bauarus nec mẽte nec
coꝛpoꝛe quiescit:sed pꝛofugus vt cayn a facie dñi dei sui ⁊
eius vicarij:⁊ vagus per terrã gradit hinc inde.Geñ.iiij.
Ursus in abditis habitat.⁊ bauarꝰ nõ in medio ecclesie.
Ps.xxj.vt dñs noster iesus chꝛistus.sed extra ecclesiã con
uenticula fabꝛicat. Ursus etiã caput habet debile:⁊ ba-
uarus diadema sibi imposuit sine iure. Mõtẽ tetigit hec
bestia: q: dñm papã diffamauit/⁊ de facto papatu ꝑua-
uit.sed mons iste summus apostolicus sup alios montes
residẽs:quia pꝛimus ⁊ ꝑcipuus super oẽs epos: sicut pe-
trus super omnes apłos alios.xxj.dis.in nouo.⁊.c. sequẽ.
⁊.ij.q.vj.dudũ.⁊ ex de elec.fundamẽta.li.vj.vbi apłi mõ-
tes vocant:immobilis perseuerat/q: fundatus est supꝛa
firmã petrã. Matth.xvj.ecclesiã catholicã: cuiꝰ caput est
⁊ chꝛisti vicarius ⁊ petri successoꝛ.xix.dis.ita dñs. Mons
inquã in quo beneplacitũ est habitare deo vsꝗ in finem.
Ps.lxvij.q: vere ipse in ecclesia est: et ecclesia in ipso.vij.
q.j.scire.Lapidabitur inquã ista bestia a vicario illius la-
pidis.i.chꝛisti: quẽ bauarus repꝛobauit: quia lapis chꝛi-
stus duos parietes in se positos in angulo coniunxit/scꝫ
populũ iudeoꝛũ ⁊ gentiliũ.⁊ de eis fecit vnã ecclesiã:quã
diuisit iste bauarus bestialis quantũ in se fuit: crudeliter
vastans eã.⁊ sicut ecclesiã repꝛobauit:ita eũ ecclesia lapi-
dauit.i.condemnauit/anathematizauit/⁊ omni iure; qd
se dicebat habere in imperio pꝛiuauit: ⁊ ducatu bauarie.
Bestia etiam montẽ tangit:qñ superbus excellentiã am-
bit:vt iste bauarꝰ qui imperiũ vsurpauit. vnde Nabucho-
donosoꝛ: superbus cũ feris bestijs habitare:⁊ fenũ vt bos
comedere a deo condemnatus est. Dañ.iiij.de peni.di.j.c.
voluissent.§. ex his nãꝗ.ꝟ.nabuchodonosoꝛ. Os etiam
iste bauarꝰ in celũ.i.dñm papã sanctũ: quia celi sancti di-
cunt.vñ Ps.xviij.Celi enarrant gloꝛiã dei.posuit.lingua
eius super terrã transeunte.contra illud.xxij.di.intm̃. Cõ
tra aũt istũ pꝛesumptuosum bauarũ dici potest:O ꝑsum-
ptio neqssima vnde creata es?Eccłi.xxxvij.poterit rñde-
ri ab illo qui dixit in coꝛde suo. Esa.xiiij. In celũ conscen-
dam:supꝛa astra celi exaltabo soliũ meũ.cuius iste ꝑ imi-
tationẽ se filium manifestat:soliũ suũ exaltare cõtra deũ
⁊ ecclesiam pꝛesumens:ascendens inquã cõtra celum pa-
pam:qui est omnia sua iurisdictione continens ⁊ conclu-
dens.⁊ super astra celi.i.ꝯtra dños cardinales ꝗ sunt ve-
lut astra refulgẽtia.ar.ex de magistris.c.si.in hoc celo.Sꝫ
timendũ est sibi ne sequat quod subiungit in ꝓpha.Ue-
rumtamẽ ad inferna detraheris in ꝓfundũ laci.qd intel-
ligendũ est nisi finaliter resipiscat:⁊ ad ecclesiã reuertat-
que sibi nõ claudit gremiũ redeunti.C.de sum.trini.epła
inter claras.ex de hereticis.sup eo.li.vj.sicut nõ petro de
coꝛbaria antipape clausit tẽpoꝛe meo ad ecclesiã redeũti
De isto etiã bauaro põt dici illud Thꝛeñ.ij. Quis est iste
qui dixit vt fieret: dño nõ iubente:hic eñ dicit vt fiat sibi
reuerẽtia vero impatoꝛi debita:dño velit nolit suo scꝫ pa
pa nõ iubẽte:immo iuste cõtradicẽte.vt pꝫ ex superioꝛibꝰ
declaratis.Uidet etiã esse ille chanaan:de quo d: Osee.
xij.ꝙ in manu eius statera dolosa: ⁊ calũniã dilexit. Cha-
naan interꝑtat zelus ppłi.⁊ iste sub mentito zelo ppłi:q:

dicit ꝙ zelo iustitie ac reipublice agit cõtra dñm papã:nõ
ponderãs statera iusta seipsum ⁊ dñm papam:sed dolosa
faciẽdo de se seruo dñm:⁊ de dño papa seruũ:diligit calũ
nias:sibi falsas calũnias imponẽdo.¶ Ad hec etiã de po
testate pape addẽdum est qd no.Ostien.ex de sacra vnc.
ca.j.§.vnde.in si.ibi:Ut ostendat quanta differẽtia sit in-
ter authoꝛitatẽ põtificis/⁊ pꝛincipis potestatẽ:que tanta
est quãta est inter solẽ ⁊ lunã.ex de maio.⁊obe.solite.§.po
tuisses.⁊ lõge minoꝛ est comparatio ꝙ plũbi ad fulgoꝛẽ
auri.xcvj.dis.duo sunt. Quãta etiã sit ostendit ex ꝗ si.sint
legi.per venerabilẽ.§.rationibus.authoꝛitatẽ.hic ꝟo illiꝰ
potestatẽ:hic ꝟo factũ.q.di.officiũ pontificũ potius cõsi-
stit in iure ꝙ in facto.officiũ ꝟo pꝛincipis econuerso:ꝑmi
habent verba: scdi factũ.pꝛimi scientiã:scdi potestatem.⁊
ideo dicit ꝙ vnus gladiꝰ alio semꝑ eget. ex de cleri.exco.
mi.c.ij.in si.vbi de hoc.⁊ de male.c.ij. vbi de hoc.⁊ de offi.
oꝛdi.qm̃ in plerisꝗ.vbi de hoc.⁊.xvij.disti.nec licuit.ex de
Authoꝛitas a ꝗ dependeat.
sen.exco.ex dilecto.li.vj.¶ Do Et hic etiã nota ꝙ autho
ritas nõ dependet a potestate:sed potius potestas ab au
thoꝛitate.ex de maio.⁊ obe.solite.§.ꝑterea.ibi:põtificalis
authoꝛitas ⁊c.de rebus eccle.nõ ali.c.si.in pꝛin.xcvj. disti.
bene quidẽ.vnde ⁊ ꝺm fratrẽ Alexãdrũ de oꝛdine minoꝝ
Ecclesia qd sit.
magistrũ in theologia solennissimũ.Ecclesia est multitu-
do fideliũ siue vniuersitas chꝛistianoꝝ.de conse.di.j.eccle
sia.vij.q.j.nouatianus.⁊ habẽs duo latera. dextrũ scꝫ cle-
Duo hꝫ latera.
ricoꝛũ:qui ea que ad vitã spiritualẽ ꝑtinent administrãt.
item sinistrũ scꝫ laicoꝛũ:ꝗ terrene vite necessaria tractãt.
Et est duplex potestas. spũalis que caput habet summuꝫ
pontificẽ.⁊ secularis que caput habet regẽ.xcvij.dist.duo
sunt.ex qui si.sint legi.causamꝗ. Spũalis pꝛioꝛ est terre-
na in tribꝰ:scꝫ in dignitate siue maioꝛitate/inquantũ spi-
ritus maioꝛ ⁊ dignioꝛ est ꝙ coꝛpus.ex de transla.inter.et
pꝛe.c.solite.vnde abꝛaã patriarcha tãꝙ minoꝛ obtulit de-
cimas melchisedech sacerdoti dei summi/tamꝙ maioꝛi.
Geñ.xiiij.Benedixit ei etiã melchisedech tãꝙ maioꝛ. Nã
sicut habet.Heb.vij.vbi idem ostendit sine aliqua cõtra-
dictione:qd minus est a maioꝛi benedicit.ad idem.xxj.di.
deniꝗ.in si.⁊.s̃.de hoc dixi. Itẽ pꝛioꝛ est in institutiõe: qd
pꝫ ꝑ sacerdotiũ melchisedech: ꝗ ꝑcessit legẽ scriptã. et ꝑ
hoc ꝙ in lege sacerdotiũ pꝛimũ a deo est institutũ. Exod.
xxviij.B.in si.c.Legitimũ sempiternũ erit aaron et semi-
ni eius post eũ.⁊.xxix.in pꝛin.Sed ⁊ hoc facies vt mihi in
sacerdotiũ consecrent.Demũ ꝑ sacerdotiũ iubẽte dño re-
galis potestas est oꝛdinata.j.Reg.viij.B.dixit dñs ad sa
muelẽ:Audi vocẽ eoꝝ:⁊ cõstitue sup eos regẽ: qd ⁊ fecit
de saule cui ait.j.Reg.x.A.Ecce vnxit te dñs sup heredita
tẽ suã in pꝛincipẽ.ex de sacra vnc.c.j.§.in veteri.Sꝫ ⁊ pꝛioꝛ
est authoꝛitate siue potestate. nã spũalis authoꝛitas ter-
renã potestatẽ habꝫ instituere vt sit:⁊ iudicare si bona nõ
sit.j.ad Coꝝ.vj. Nescitis qm̃ angelos iudicabimꝰ:quãto
magis secularia.ex qui si.sint legi.ꝑ venerabilẽ.§.rõnibꝰ.
Ipsa tñ spũalis a nemine iudicat.j.ad Coꝝ.ij.B.Spũa-
lis iudicat oĩa: ⁊ ipse a nemine iudicat. qd de papa oĩno
verũ est.ix.q.iij.nemo.c.alioꝛũ.⁊ de hoc.s̃.multũ scriptum
est.arti.v.⁊.vj.Notat etiã Ostien.pꝛe.c.solite.§.potuisses.
ibi dictũ est Hiere.j.⁊.xxxvj.di.§.ecce.sacerdotibus ꝗ erãt
in anathot.Utiꝗ hoc verbũ mysterio nõ caret:quia ana-
thot interꝑtat rñsio: vel obediẽtia/siue respondẽs signo
aut gratificatio designãtis.Et dic rñsio/vt scias ad sacer
dotẽ esse in dubijs recurrendũ. Deut.xvij.qui si.sint legi.
ꝑ venerabilẽ.§.rationibus. Obediẽtia/vt scias ꝙ oẽs
debent sacerdotibus obedire. ex de maio.⁊ obe. omnes.
Rñdens signo:quia sacerdotes nisi ꝑcellãt alios signis
⁊ virtutibus:sunt vilissimi reputandi.j.q.j.vilissimꝰ. Uel
signo.i.authoꝛitate.donũ est pꝛerogatiua sacerdotij ⁊ ec
clesie cõfirmata. Luc.ij.Et hoc vobis signum: inuenietis
infantẽ positũ in pꝛesepio.i.in ecclesia/in ꝗ pascendi sunt
clerici ⁊ laici:siue sint boues penitentes ⁊ domiti:⁊ iugũ
dñi suaue poꝛtantes.Matth.xj.siue asini.i.peccatoꝛes: ⁊
lasciui ⁊ stulti.nã ⁊ bonos ⁊ malos admittit ecclesia mili
tans.xxiij.q.iiij.c.j.ij.⁊ seq.de conse.dist.iiij.est vnitas eccle
sie.Aut gratificatio designantis/vt scias ꝙ dñs designa-
uit sacerdotes suos habere potestatẽ gratificandi in pe-
nitentijs: ⁊ indulgẽtias faciẽdi.ex de peni.⁊ remis.deꝰ ꝗ.
⁊.c.significauit.⁊.c.quũ ex eo.vbi de hoc. ad qd ꝑtinet il-
lud Luce.x.Post hec autẽ designauit dñs ⁊ alios.lxxij.⁊
misit illos binos ante faciẽ suã/in oẽm ciuitatẽ et locũ/ꝗ
erat ipse venturus.⁊.j.Ecce dedi vobis potestatẽ calcãdi
sup serpẽtes.i.auaros/qui queadmodũ serpẽtes terram
lingunt:quia inimici. Ps.lxxj.Et inimici eius terram lin
gẽt.Et scoꝛpiones:id est luxuriosos:quia luxuria ad mo-
dũ scoꝛpionis blandit facie:sed postea cauda pũgit.ꝟsus

Ah veneris rabies ꝙ dulci pace salutat:
Quem sibi venatur hominẽ: pꝛimũꝗ pꝛopinat
Dulce:sed ex dulci tandem concludit amarum.

Prouerb.v.Fauus distillãs labia meretricis.⁊.j. Nouissi
ma aũt illius amara quasi absinthium.⁊ lingua eius acu
ta ꝗsi gladius biceps.Sup omnẽ virtutẽ inimici.i.super-
bos/quẽadmodũ diaboli sup omnes nitunt extolli.vnde
dicit Job.xlj.c.de diabolo:Oculi eius omne sublime vi-
dent.xlviij.dist.c.j.q.di.super omnes peccatoꝛes plenã do
vobis potestatem.ex de iudi.nouit.§.j.omne eñ pctm̃ ad
vnũ de his tribus adducit.j.Joan.ij.Omne qd est in mũ
do:cõcupiscentia carnis est:⁊ cõcupiscẽtia oculoꝛũ:⁊ sup-
bia vite.Exponunt aũt verba dñi ad Hiere.j.sic:Ecce cõ-
stitui te:quia nõ te ingessisti.ex de elec. qualiter. Sed ego
cõstitui te ꝑ meipsum: te meũ vicariũ/sup gentes laicos
inferioꝛes.⁊ regna laicos superioꝛes in quacũꝗ dignita
te constitutos:vt euellas peccata ab obedientibus:⁊ dis-
sipes inobedientes deponẽdo a dignitatibus.ex de here.
excommunicamus.de sentẽ.excom. grauem.⁊.c.nouerit.
xxxij.q.v.pꝛeceptũ.Edifices/fideles baptizatos sacramẽ
toꝛũ ecclesie administrationẽ ⁊ verã ꝑdicationẽ ac hone-
stam conuersationẽ inserẽdo gratias ⁊ virtutes. ex de sa
cra.nõ ite.c.si.de offi.archiepis.officiũ.de offi.oꝛ.inter cere
ra.xl.di.multi.j.q.j.quicquid.Plantes/in ecclesia dei infi-
deles nõ baptizatos ꝑ ꝑdicationẽ. ꝺm illud.j.ad Coꝝ.iij.
Ego plantaui:⁊ sacri baptismi ablutionẽ.de conse.di.iiij.
ꝑ totũ.Itẽ ꝙ dicit.j.in.§.ꝑterea.in pꝛe.c.solite. põtificalis
authoꝛitas.dicit Ostien.scꝫ iudiciaria quoad discernen-
dũ ⁊ iudicandũ.Ideo dixit põtificalis authoꝛitas:et re-
galis potestas executoꝛia quoad ꝑficiendũ. et ideo dixit
potestas.q.di.authoꝛitas pontificalis cõsistit in iure quo
debet esse induta. Regalis ꝟo est potẽtia quo debet esse
suffulta.⁊ sic pꝫ ꝙ vna eget reliqua ⁊ si vtraꝗ adinuicẽ
cõcoꝛdant omnia recte fiunt in regimine sancte ecclesie
dei.Debet tñ ꝑcedere põtificalis tamꝙ maioꝛ et dignioꝛ
⁊ illuminatrix ad modũ lucerne illuminãtis: regalis seꝗ
tamꝙ minoꝛ ⁊ rudioꝛ ad modũ claue indeuotos ⁊ rebel
les ꝑcutiẽtis siue malleantis.xcvj.dis.quũ ad verũ.ad qd
signandũ inungit pontifex in capite:rex in bꝛachio.ex de
sacra vnc.c.j.§.vnde in veteri.sed hodie recipꝛocat vnus-
quisꝗ ⁊ veste induit peregrina.nam in multis locis secu-
laris factꝰ est sacerdotalis iudicans clericos ⁊ ecclesiasti
ca sicut laicos ⁊ tẽpoꝛalia/contra iura in aut.vt cle.apud
ꝓpꝛi.epis.ꝯue.§.si ꝟo ecclesiasticũ.coll.vj.⁊ de sancti.epis.
§.si aũt ecclesiastica. coll.ix.⁊.xj.q.j. ꝗsi ꝑ totũ.Et spũalis
ex leui etiã causa: ⁊ multotiens sine causa/nõ tñ ꝑ alios:
sed etiã ꝑ semetipsum mouens guerras ⁊ nutriens/factꝰ
est militaris cõtra iura.ex de treu.⁊ pa.c.j.deuoto ex mul-
ta.§.de clericis.xxiij.q.viij.§.j.⁊.c.seq.cũ si.nec deficiet ista
pestis quousꝗ vterꝗ suis terminis sit cõtentus.ex de se-
pul.c.j.vbi ⁊ no.quot modis quis terminos trãsgreditur
alienos.⁊ facit.xij.q.j.c.j.itẽ in illo.c.solite.§.nos aũt.sup Pape
verbo nihil excipiẽs.ait sic Ostien.ꝑ hoc qd dicit:Quod- oia sunt
cũꝗ ligaueris.ꝗ pape oĩa sunt subiecta: ⁊ de hac subie subiecta
ctione põt intelligi qd eodẽ mõ argumẽtando ꝓbat apo
stolus.j.ad Coꝝ.xv. Omnia subiecisti sub pedibus eius.
Quũ aũt dicat/oĩa subiecta sunt ei: sine dubio ꝑter eũ
qui subiecit omnia.q.di. apostolus/solus deus excipit: ꝗ

Universidad de Deusto Biblioteca

subiecit ei cūcta alia:cui ⁊ ipse subest.⁊ Heb.ij. dicēs: In
eo enī ꝙ ei subiecit oia: nihil dimisit non subiectū ei. Or
aūt adhuc pōt argui ꝙ imperiū a populo romano vires
sumpsit. institu.de iure na.§.sed qd̄ pricipi.ff.de ori.iur.l.
ij.§.q: difficile plebs.⁊ seque.C.de vete.iu.enu.l.j.§.h etiā
interdictū.nihilominꝰ.℟.quū enī.⁊.l.ij.§. antepenul.xcij
dis.legimus.Et ꝙ deus misit ipsum imperatorē animatā
legē in terris.in aut.de cōsuli.§.vlti.coll.iiij. ⁊ ꝙ sacerdo-
tiū ⁊ imperiū ab eodē principio ꝓcesserūt.in aut.quomō
oportet epis.rñso.j.coll.j. rñsum est.s.in isto ar.℟.nec ob-
stat.Or ⁊ si populus olim elegerit imperatorē vel hodie
electores ꝑ.c.ꝑ venerabilē.de elec. hoc verū est immedia-
te:sed mediante ecclesia imperatorē facit: quia imperiū
ab ecclesia est/si rectū est ⁊ si iniustū de corpore ecclesie:q
habz bonos ⁊ malos/est.xxiij.q.iiij.c.j.cū seq.sicut latius
⁊ diffusiꝰ est superiꝰ disputatū.¶ Articulus.xxxvij. Te

Rom. ecclesie vel pape iurisdictionem aut pmatum subtrahens aut denegās quātū offendat.

TRigesimusseptimus arr.adhuc amplius in isto
xxxvij.ar.dicedū est.Or qui romane ecclesie vel
pape iurisdictionē vel pmatū subtrahit vel de-
negat hereticꝰ est censendus.iij.q.vj.dudū.xxij.
di.c.ij.cū seq.⁊.c.j.℟.qui aūt. Qui aūt romane ecclesie pri-
uilegiū ab ipso summo oim ecclesiarū capite traditū au-
ferre conatr:hic ꝓcul dubio in heresim labitr.⁊.j.hic est di-
cendus hereticus.fidem quippe violat qui aduersus illā
agit que est mater fidei. ⁊ illi cōtumax inuenitr:q ea cun-
ctis ecclesijs ptulisse cognoscitr.facit op.lxxxj.di.si qui.ij.in
fi.ibi:Peccatū ergo paganitatis incurrit:qsqs dum chri-
stianū se asserit:sedi aplice obedire cōtemnit. Itē articu-
lus fidei est/vnam catholicā ecclesiā credere:vt in vtroqꝫ
symbolo continetur.⁊ex de summa trinita.c.j.§.vna.Sed
ista ecclesia nō est acephala.i.sine capite:quia tūc mortua
esset ecclesia sine capite ⁊ nō viua.Sed ecclesia sancta dei
que est congregatio fidelium.vt.s. probatū est.de conse.
distin.j.ecclesia.⁊ que est corpus christi mysticum viuum
⁊ nō mortuū.xxiij.q.v.si vos.⁊.c.de liguribus.ergo caput
habet.Caput autē nullū sibi reperitr:nec reperiri pōt nisi
christus filius dei viui:qui est caput eiꝰ.ad Col.j.⁊ Eph.j.
ibi:⁊ est caput corporis ecclesie.⁊ petrus post eū:⁊ succes-
sores petri romani pontifices.xxiiij.q.j.loquitr dñs. Loq-
tur dñs ad petrū:ego dico tibi.Matth.xvj.quia tu es pe-
trus:⁊ sup hanc petrā edificabo ecclesiā meā. sup vnū edi
ficat ecclesiā.⁊.j.ad si.ibi: Unū tñ caput est. ⁊.c.oibus. et
xix.di.ita dñs.⁊.xxj.di.i nouo.⁊ ex li.vj.fundamēta.j.rñso.
⁊ de homi. ꝓ humani.j. rñso.li.vj.xxij.dis.sacrosancta.ibi:
Prima ergo sedes est celesti bñficio romana ecclesia.⁊.j.
ibi:Licet oēs apłi essent:petro tñ a dño cōcessum est:⁊ ipsi
inter se idipsum volūt vt reliquis oibus pesset apłis ⁊ ce
phas.i.caput teneret apłatus ⁊c.ergo contrariū asserere
hereticū est.Itē nō ponere vnā ecclesiā/et vnū caput/est
ponere duas ecclesias aut plures:vt heretici vallēses po
nūt:sed si est ponere duas ecclesias/est ponere duos chri
stos spōsos ecclesie/sed hoc est hereticū: q: deus ⁊ homo
vnus est christus:vt in symbolo athanasij. ⁊ christus vna
est psona in duabus naturis:vt in symbolo.Innocē.iij.ex
de sum. trini.c.j.⁊ apłs loquens ecclesie ait: Despōdi vos
vni viro virginē castā exhibere christo.ij.ad Cor.xj.xxvij.
q.j.nuptiarū bonū.quia ergo christus vnus est ⁊ diuisus
nō est.j.ad Timoth.ij.j.ad Cor.j.ecclesia vna est ⁊ diuisa
nō est.vt pre.c. loquitr.cū signo per deductionē predictā:
contrariū dicere pspicue hereticū est.Et in isto ar.est dicē
dum etiā ꝙ qui aliter sentit de iurisdictione pape ⁊ potē-
tia ⁊ ecclesie romane ꝙ ipse cū sua cōmuni ⁊ vniuersali ec
clesia sentit:nō verus catholicus est cēsendus.Od sic ꝓ-
batur.aliter sentire de veritate ⁊ potētia pape ⁊ eccłie ꝙ
ipse cum ipsa sentit:est nedum indirecte/sed directe eccle
siam christi:que est corpus christi/vt proxime probatū est:
destruere. ar.eorꝫ que in proximo ar.dicta sunt.Sed eccle
siam destruere schismaticū ⁊ hereticū est.xxiij.q.v.nō vos
hominū.xxiiij.q.j.loquitr.in prin. quia est etiā ꝑ cōsequēs
corpus christi:quod est ecclesia/lacerare; ⁊ ad nihilū fidē
christi ⁊ ecclesie redigere:sed q̄ maior heresis?quū corpo
re christi nihil pciosius sit.de conse.dis.ij. nihil.j.q.j. multi.
Item destruere ecclesiā est destruere fidē:quia sine eccle-
sia qui credit quod nō vidit. de peni.dist.iiij.in domo. Fi-
des vera esse nō potest. nam in patria celesti fides ꝓprie
nō est:immo est ibi sciētia certa.⁊ experientia:quia videt
deus ab angelis ⁊ sanctis ibi sicut est.j.Ioan.iij.Sed nec
in demonibus formata fides est: quia credunt et contre-
miscunt/sed nō diligunt. Iaco.ij.de peni.di.ij.si enī.vltra
colum.℟.nec grāde.fides aūt vera est que per dilectionē
alias charitatē operatur. vt definit apłs Gal.v. de peni.
dist.ij.amē amē.sub.§.ex pmissis.nec in brutis ⁊ irrationa
libus animalibus est:quia ratione carent.Ps.xlviij.Ho-
mo quū in honore esset:nō intellexit.cōparatus est iumē-
tis insipientibus ⁊c. ergo fides in hominibus cōgrega-
tis in credulitate christi remanet.quā congregationē in
fide christi vnitam destruere/est ecclesiā destruere:quia ec
clesia congregatio fideliū est: vt.s.sepe probatū est. ergo
ecclesiam destruere que proprie fidem tenet:est fidem de-
struere:sed que fides:⁊ quis fidelis/si fides nō remanet?
vbi aūt nō est fides:ḡ ifidelitas.xxviij.q.j.§.ex his.¶ Ff

TRigesimusseptimus arr.adhuc. Et ꝙ qui adhe
ret vel fauet sciēter rebellibus vel impugnato-
ribus pape ⁊ ecclesie:impugnator est pape ⁊ ec
clesie: vel rebellis. ad hoc.xxiij.q.viij. ptcrea de-
uotiōis.optime hoc probatur.xcij.dis.si inimicus.ibi:Si
℟o quis amicus fuerit ijs quibus ipse nō loquitr: vnꝰ est
ipse ex illis qui exterminare ecclesiā dei volūt. ⁊ quū cor-
pore videatur esse nobiscū: mente tamē et animo contra
nos est.quia latū pandit delinquētibus aditū: qui iūgit
cum prauitate consensum.lxxxvj.dist.facientis.xvij.q.iiij.
omnis.j.q.j.quicquid.ex de senten.excō.nup.⁊.c.quāte. ex
de hereticis. ad abolendā.§. statuimus.⁊.c.excōmunica-
mus.j.§.credentes.ex de homic.sicut.quasi per totū.xj.q.
iij. qui consentit.xxiiij.q.iij. qui aliorū.xxiij.q.v. qui vitijs
nutriēdis.Et qui scalā vel ferrū vel aliud auxiliū prestāt
furi:tenentur furti.ff.de fur.si pignore.§.penul.facit.C.de
his qui latro.oc.l.j.xxvij.q.j.de filia.cū multis alijs si. no.
ex de iude.⁊ sara.c.ita. ¶ Articulus.xxxviij. A

Fauens rebellibꝰ eccłie vel pape.

TRigesimusoctauus
arti.Et ꝙ qui tēpore psecutionis cū papa ⁊
ecclesia nō est:ꝯtra ipsam est/quia dicit dñs:
Qui nō est mecū:contra me est. Matth.xij.
Luce.xj.⁊ qui cū ecclesia nō colligit/spargit:⁊ qui christi
⁊ vicarij eius nō est:antichristi est.xxiiij.q.j.qm̄.in fi.Et q-
cūqꝫ a fide catholica discrepat:ei cōtrariꝰ est.C.de iudeis
⁊ celicolis.ff.de fidei cōmis.li.l. si ei. et symmachus papa
ait:Nō est grandis differētia vtrum letum.i.mortē infe-
ras.subaudi proprijs manibus:vel admittas/scz nō ꝓhi-
bendo.mortē enī languentibus probatr infligere:qui hāc
quū possit nō excludit.lxxxiij.disti.§.j.Nā eps qui pctā nō
corrigit:magis dicēdus est canis impudicꝰ ꝙ eps.lxxxiij.
dis.nemo. Et error cui nō resistitr approbatr.lxxxiij.di.c.er-
ror.cū.c.sequēti.ij.q.vij.corrigere.xxiij.q.iij.ostēdit.vbi de
hoc.⁊ pre.c.quāte.de sentē.excō. ⁊ de offi.del.c.j.et.lxxxvj.
dist.c.faciētis.ꝑ totū illud.c.nō enī minus q̄s tenetr defen-
dere corpus mysticū christi: quod est ecclesia.iij.q.iiij.en-
geltrudā:⁊ eius caput scilz papā: ꝙ corpus suū. ar.xxx.q.
iij.ita diligere.immo fortius.ar.ex de transla.inter corpo-
ralia.Omnes enī catholici tenentr pro ecclesia stare:⁊ eā
defensare:⁊ fidem suam manutenere.⁊ pro ijs etiā si ne-
cesse fuerit:mori.ad hec.xciij.di.si inimicus.xxiij.q.v.omī.
c.si audieris. Nā si ecclesia fuerit cōculcata ⁊ humiliata:
ad cuius auxiliū confugiet christianꝰ:⁊ vbi relinquet glo
riam suā.ix.q.iij.aliorū.in fi.⁊ capite languescente cetera
corporis membra inficiuntr.vj.q.j.ex merito.⁊ omia mem
bra pro capite naturaliter se exponunt:multo potius pro
capite spūali qd̄ fortiꝰ est.vt pre.c.inter.et.c.ita diligere.
¶ Articulus Trigesimusnonus A

TRigesimusnonꝰ Ar.
Et ꝙ imperator si catholicus est: filiꝰ est ec-
clesie ⁊ nō presul.xcvj.dist.si imperator.⁊ ca-
put hz submittere eccłie nō pesse.lxiij.di.va-
lentinianus.ex de iudi.nouit.aduocatus est ecclesie ⁊ de-
fensor:nō impugnator. ex de elec.venerabilē.ex in clemē.
de iureiur.romani principes.seruꝰ ecclesie:⁊ nō dñs.xxij.
q.viij.conuenior: ipse.ibi : quid tibi cdm adultera.⁊ doce-
ri habet ab ecclesia:nō eam docere/nec cōtra eā dogmati
zare.predi.c.si imperator.nō enī se habet intromittere de
questionibus piorū dogmatū.xcvj.disti. satis euidenter.
immo etiā nec pro bono ecclesie de ecclesia se ordinando
debet intromittere.xcvj.di.bene quidem.ad hec omia fa-
cit.x.dist.certū.Que omia bauarus tyrannus qui se ꝑ im
peratore gerit male seruauit:qui in tēpore meo quo scri-
bo hoc opus:dñm papā Ioan.xxij.cum populo ⁊ clero ro
mano imponendo ei titulū heresis ⁊ multa alia falsa:de
facto in vrbe publice ⁊ solenniter deposuit. vt dixi in pri-
mo ar.℟.ꝙ aūt bauarus.allegans exemplū perniciosum
othonis primi imperatoris:quē suū pdecessorē appellat.
qui cum clero ⁊ populo romano Ioan.xij.deposuit a pa-
patu.Substituit etiā iste bauarus sibi aliū fratrē petrum.
de quo.s.in proximo arti.feci sepius mētionē: de quo ne-
mo pōt aliud dicere:ꝙ ꝙ mysticus antichristus existat:nō
papa Nicolaus sicut ipse se dicit.nā antichristus cōtrariꝰ
dicitur christo:ab anti quod est contra/⁊ christū. Iste etiā
bauarus inflatus ⁊ obcecatus supbia ambitionis impe-
rij:sicut antichristus/voluit se extollere super omē quod
dicitr deus.ij.ad Thessa.ij.Dan.ix.quia supra papā se cōsti
tuēs:qui est loco dei.legitimū.ex vt eccle.bene. vt nostrū.
ipsum deposuit sicut superior: contra id.xxj.dist.inferior.cū
si.⁊ supra satis de hoc. In christū dñi manū misit/papam
vnctū ⁊ consecratū ⁊ papatū possidentē/cōtra illud Ps.
ciiij.Nolite tāgere christos meos. ⁊ contra id quod fecit
sanctus dauid de saul:qui ex inuidia ipsum psequebatur.
qui saul quū intrasset speluncā vt purgaret ventrem:⁊ in
alia parte illiꝰ spelunce latitaret dauid cū suis:animabāt
ipsi serui dauid vt interficeret saul regem: ⁊ ait dauid ad
viros suos:Propitius sit mihi dñs:ne faciā hāc rem dño
meo christo dñi:vt mittā manū meā in eū: qm̄ christꝰ dñi
est.Uiuit dñs:quia nisi dñs pcusserit eū:aut dies eius ve-
nerint vt moriatur.⁊.j.Propitius sit mihi dñs vt nō mit-
tam manū meā in christū dñi.j.Regū.xxiiij.⁊.ij.q.vij.§.de
his.℟.itē obijcitur.⁊ tamē saul rex iam erat a dño repro-
batus.j.Reg.xiiij.⁊.xv.⁊.xvj.in prin.nō sic iste bauarus fe
cit/pueniens deū in condemnatione sui vicarij. posuitqꝫ
in loco scrō.i.in sede beati petri/idolū abominabile.Dan.
ix. Petrū de corbaria apostatā fratrū minorū a romanis
clericis ⁊ laicis faciens sicut papam bestialiter adorari.
qui petrus se fecit appellari nicolauz.v.Cardinales mul-
tos epos per diuersa loca creauit de facto. et sic bauarus
vnitatis sancte matris ecclesie inimicꝰ/in ecclesia dei ma
xime in tota italia ⁊ alemānia cū suo antipapa petro cor
uino schisma maximū/ꝯsumēs multa corpora ⁊ animas/
seminauit.qd̄ nondū propter peccata nostra extinctū est.
¶ B Potest merito bauarus iste dici equus rufus.de q̄
Apoc.vj.cui datū est vt sumeret.i. auferret pacē de terra:
⁊ vt homines se interficerent.Nam ꝓm glo. equus rufus
d: cōtrarius superiori.i.equo albo.per quē ꝓm glo. intel-
ligitr ecclesia christi sanguine dealbata/iuxta illud Apoc.
vij.dealbauerūt stolas suas in sanguine agni. Per sesso-
rem eius papa intelligitr Ioan.noster.xxij. super ecclesiā
legitime cōstitutus.⁊ hic habet arcū.i.potentiā nō solum
spiritualē:sed etiā temporalē.vt.s.probatū est.⁊ determi-
natur in extrauagāti eiusdē pape Ioan.que incipit:Fra-
trum coepiscoporū nostrorū.⁊ data est ei corona tāꝙ vero
monarche.⁊ exiuit vincens vt vinceret:quia fauente dño
de inimicis triūphabit.⁊ qui iam de impio dicto Petro
intruso triūphat:qui diu latitās in partibus tuscie ⁊ alibi
tandem ad corrediens:vtinam in veritate/se per literas
tempore meo dño pape Ioan.de tanta temeritate ⁊ ma-
lignitate culpabilē proclamauit: ⁊ veniam postulauit.et
tandem personaliter auinionē veniēs vel potius ductus
coram dicto dño papa Ioan. ⁊ collegio cardinaliū ⁊ cle-
ro ⁊ populo adstante de intrusiōe sua ⁊ schismate quod
in ecclesia dei fecerat/sedē apostolicā viuente dicto papa
Ioan.legitimo inuadendo:suā culpā dixit:⁊ veniā postu
lauit.⁊ quatenus de facto papatū vsurpauerat resigna-
uit:⁊ vsqꝫ hodie inclusus in camera caute ⁊ curialiter de-
tinetur.Schismatici enī ꝓm cyprianū inter initia feruēt:
sed incrementa habere nō possunt:nec augere quod illici
te ceperūt:sed statim cum praua sua emulatione deficiēt.
vij.q.j.nouatianus.⁊ tetigi.s.in.xij.ar.De eo aūt ꝙ baua-
rus iste ꝯtra dictū dñm papā dixit de heresi ⁊ de alijs pec
catis ipsum diffamādo:dicatur sibi qd̄ dixit Daniel impu
dico presbytero susannā cōdemnanti.Dan.xiij.Recte mē
titus es in caput tuū/scz dñm Ioan.papā caput ecclesie
⁊ orthodoxe ⁊ tuū velis nolis: ꝙuis ecclesie sis rebellis:
q: eccłia militās bonos hz ⁊ malos.xxiij.q.iiij.b aūt vita

Ioā.xxij a bauaro deponitur.

Petrus de corbaria Ioā.xxij.se humiliat.

¶ Articulus.xl.

QUadragesimꝰ et vl-
timus arti.⁊ prolixus de ista materia est di-
ctos pcedentes ar. fundantes ⁊ manutenē
tes ⁊ declarantes dñi pape ⁊ romane eccle-
sie potestatē credere/pdicare/manutenere ⁊ defendere:⁊
nō cauillari ⁊ nō malignari in eis.ad quorū additionē ⁊
aliqualē epilogationē ⁊ emologationē ad honorē dei et
sue sponse ecclesie:⁊ hec addo videlz ꝙ papa vtrūqꝫ gla-
diū habet: vt dictū est.s.in.xiij.ar.⁊.xxxvij.¶ A Et hoc
ꝓbatur:quia naturalis ratio patēter ostendit ꝙ spūalia
sunt nobiliora corporalibus: sicut.s.tactū est ex de maio.
⁊ obe.solite.⁊ corporalia ordinantr ad spūalia tanqꝫ ad fi
nē.Potestas ℟o ecclesiastica est pncipaliter spūalis.xcvj.
dist.quum ad verū.secularis aūt seu ciuilis est corporalis
ideo cōcedendū est ꝙ monarcha ecclesiasticus:apud quē
est plenitudo potestatis ecclesiastice.ex de vsu.pal.ad ho-
norē.regulat ⁊ ordinat in ratione finis principē politicū/
seu ciuilē ⁊ potestatem eius.Circa hoc autē tria declaro.
Primū est ꝙ politie christiane principatus vnus est abso
lute.Secundū ꝙ eius est vnus princeps primus simplici-
ter. Tertiū ꝙ iste primus princeps est summus pōtifex q̄
est monarcha in ecclesiastica hierarchia.¶ B Primum
declaro multipliciter.primo ex intentione Aristo.vij.poli
ticorū: qui ostendit ꝙ in politia qualibet vna perfecta et
felici/non solum, politia regis/sed etiā politia ciuitatis
necessaria sunt sex:scilicz agricolarum genus/ad haben-
dum alimēta.⁊ artifices/sub quibus comphendit mercē
narios omnes/scilz pro mercede laborantes.⁊ bellici/ad
cōpescendū rebelles intrinsecos: ⁊ ad defendēdū ab ex-
trinsecis impugnatoribus. ⁊ abundantia pecuniarū/ad
opportunitates bellicas prosequendas.⁊ sacerdotiū/ad
deorū culturā. ⁊ iudices/qui maxie sunt necessarij ad re-
gendū ⁊ dirigendū ciues. sed constat ꝙ politia vnius ci-
uitatis est politia vnius principatus:nec possunt esse plu
res principes regētes actiue eque primi in vna ciuitate:
sed vnus est ibi primus princeps:⁊ per consequens vnus
principatus.ad hoc.vij.q.j.in apibus:Principatus ℟o sa-
cerdotij qualis est principatꝰ ecclesiasticus:nō distinguit
contra principatū ciuilē: sicut vna species cōtra aliā/sed
sicut pars contra totū.Nam sacerdotiū est necessariū of-
ficiū in qualibet vna politia:⁊ dignissimū oim alior offi-
ciorum ciuitatis:vt patet ꝑ eundē philosophū in eodem
vij.politicorū.ar.bonū.xxiij.q.viij.§.ꝙuis.ex de immu.ec-
cle.nō minus.Hoc etiam potest ostēdi ex vnitate signi et
legis.sicut omnes illi qui eodē signo armantur configu-
rantur:⁊ eisdem legibus/eiusdem legislatoris subijciun
tur:sunt eiusdem principatus:⁊ ad eundē principē perti
nēt.Isto modo dicimus oēs esse eiusdē religiōis: qui sub

Papa vtrūqꝫ gladiuz habet.

In pfecta politia necessaria.

Pricipatus ciuilis nō distinguit a pncipatu ecclesiastico.

Universidad de Deusto
Biblioteca

eodē habitu ⁊ regula viuūt.Sed oēs christiane religiōis
eodē signo cōsignant/scilȝ charactere baptismi christi.de
conse.dis.iiij.quomō.⁊ p hoc distinguunt a quolibet alio
homine.ar.ad hoc.j.q.i.ꝙ quidā.ex de vi.⁊ hone.cleri.de⁹
qui.⁊ eisdē legibus subijciunt/scȝ articulis fidei:pceptis
dei:⁊ regulis ecclesie.nec ab istis legib⁹ p aliquē pncipē:
nec p aliquā legē aliā possunt absolui:quinimmo quilibȝ
ciuis istius populi/si leges istas transgredit sciēter ⁊ pti
naciter debet mori.di.iiij.facte sunt.ex de here.excōicam⁹.
xxiij.q.v.§.hinc notandū.siue sit principās in hac politia
siue subdit⁹.ergo oēs christiane religiōis sunt eiusdē pncipa
tus simpliciter:⁊ non sm quid:quia quicūqȝ principet in
christiana religione:quocūqȝ officio principet/nō princi
patur nisi inquantū est subditus predicti principatus le
gibus:⁊ ad cōseruationē istius principatus/⁊ in ministe
riū eiusdē principat⁹.ad hoc facit.ix.di.iustū.⁊.c.quecūqȝ.
x.di.nō liceat.⁊ ita populi christiani vnus est principatus
simpliciter:cui omēs sm ꝙ sunt christiani:subijciunt p se
necessario.Accidētaliter aūt ratione extrinsecorū bonorū
sunt diuersi principatus sub isto principatu:a quo nunꝗ
possunt separari iuste: quia bona exteriora ratiōe quorū
principant:alij principes sequunt bona essentialia ⁊ na
turalia:que per se sunt subiecta isti principatui.Ex quo pȝ
ꝙ principat⁹ ciuilis nō distinguit a principatu ecclesiasti
co:sicut vna species ab alia/sed sicut partes integrales
vnius principatus.intelligēdo p ciuilē principatū secula
rē potestatē:inter quas partes principalissima ⁊ superior
est ecclesiastica potestas.⁊ hoc est qd christ⁹ dixit in Joā
ne Joan.x.Alias oues habeo que nō sunt ex hoc ouili:et
illas oportet me adducere:⁊ fiet vnū ouile.ex de bap.licȝ.
§.volētes.Ecce vnus principatus in politia christiana.⁊
vnus pastor. Ecce vnus principalis rector et monarcha
huiusmodi principatus.⁊ sm hoc sunt oēs fideles christi
vnū corpus mysticū:cuius caput est christus ⁊ nos mem
bra eius:vt probat Aug.sup illud euāgeliū: Ego sum vi
tis vera.Joā.xv.ad hoc facit ad Col.ij.xxiij.q.vij.quēad
modū.⁊.c.pre.⁊.q.v.de ligurib⁹.⁊ de hoc satis.s.Nec pōt
dici ꝙ christiani sunt vnius principatus quantū ad spiri
tualia:⁊ alterius quantū ad corporalia ⁊ tēporalia: quia
nullus princeps vel subditus christianus pōt aliquid li
cite possidere vel acquirere nisi in eo ꝙ militat sub princi
patu christiano.facit ad h.xxiij.q.vij.c.j.ij.⁊.iij.xxiiij.q.j.§.
sȝ illud.in pn.⁊ de h satis.s.Ex qͥ liqdo pȝ ꝙ ciuilitas chri
stiana ⁊ politia ⁊quantū ad spūalia/⁊ qntū ad tpalia/ad
eundē pncipatū ptinet.⁊ h clamat tota sacra scriptura:
ꝙ sumus oēs christifideles vna cōmunitas ⁊ vnus ppl's:
nos ⁊ nostra pfecto que nos sectant.vna em̄ fides:⁊ vnū
baptisma: ⁊ vna ecclesia collectio fideliū. ad Eph.iiij.xij.
q.j.dilectissimus.xxiiij.q.j. loquit.de conse.di.j.ecclesia. et

Un⁹ pnceps regēs politiā christianā.

de hoc.s.⸿Uiso autē ꝙ politia christiana sit simpliciter
vna:tunc facile est videre ꝙ vnus est princeps regēs ⁊ di
rigēs eā:quia vnius politie vnus est princeps primus et
pcipuus:quia pluralitas principatuū nō est bona.vt dicit
xij.metaphysice.in vna ergo politia vn⁹ princeps. vt pre.
ca.in apibus.quia diuersitas principatuū diuisio regni ⁊
politie est:⁊ materia guerre ⁊ diuisiōis.Matth.xij.Lu.xj.
Omne regnū ⁊c.xxv.q.ij.si ca.Un̄ ratio Joan.chrys.qre
turbata fuit hierosolyma cum herode.Matth.ij.est:q: ti
muerūt ne scȝ pſenti ⁊ futuro rege adinuicē certantibus:
ipsi pturbationibus inuoluerent.Nec pōt dici ꝙ sit vnus
princeps in ratiōe finis:⁊ plures in ratione agētis ⁊ mo
uentis:quia sicut declarat.ij.Metaph.in quolibet gene
re cause oportet vnū primū dare/ad quod oia posteriora
reducunt: ⁊ ita oportet in principatu christiano esse vnū
primū principē regentē ⁊ mouentē/siue gubernantē totā
politiā.facit ad hoc.ex q fi.sint legi.p venerabilē.§. ratio
nibus.Preterea ponere plures principes nō subalternos
regētes ⁊ mouētes eosdē subditos:vnū videlȝ rōne spiri
tualiū:⁊ aliū rōne tēporaliū/est facere ordinē illius poli
tie incōnexū ⁊ nō stabilē: quia interdū cōtingit principē
corporaliū pcipere pugnare: ⁊ principē spūaliū phibere
illam pugnā:vt tota die contingit inter christianos. Jsta
ratio optime pbatur.xix.di.ita dn̄s. Contingit etiā istos
duos dn̄os ⁊ principes eodem tēpore pcipere diuersa: vt
vnus pcipiet ire ad agrum: alius ad ecclesiā.que in eodē
tēpore nō possunt fieri:q: nemo pōt duobus dn̄is seruire.
Matth.vj.⁊ Luc.xvj.subaudi cōtrarijs:vt no.de peni.di.
j.omis qui odit.sub.§.hoc idē.⁊ de peni.dist.ij.nemo pōt.
sub.§.romanos. quare sequit ordinē talis politie esse in
connexū ⁊ nō stabilē:quod est incōueniēs.sm Ber.nihil
inordinatū ordo recipit.ar.ad hoc.ex de accusa.qliter.j.§.
ideoqȝ.i fi.ibi:qm ex his.Hoc etiā pōt manifestari ex vni
tate finis.Omes em̄ de ciuilitate christiana ad eundem
finē ⁊ sub eadē ratione ordinant:scȝ ad gratiā/charitatē
et vnitatē:que sunt vincula pfectionis in via. ad Col.iij.
ad Eph.iiij. ⁊ ad finalē beatitudinē in patria vbi est illa
vnitas.de q Ps.cxxj.Cuius participatio eius in idipsū.
⁊ de qua Aug.nō erit ibi aliqua inuidia disparis clarita
tis.vbi in omnib⁹ regnat vnitas charitatis.⁊ de q Greg.
Tāta vis charitatis oēs sibi ibi associat:vt bonū qd qsqȝ
in se non accipit:in alio se gaudeat accepisse: sed cuilibet
vni fini correspondet vnū agens dirigens in finē illum:
plura em̄ agentia distincta specie ⁊ natura nō habētia or
dinē adinuicē nō possunt dirigere ad vnum finē sub vna
ratione.ergo in ciuilitate christiana debet esse vn⁹ prim⁹
princeps dirigēs omēs eiusdē politie ad finē propriū eius:
⁊ sicut vnus homo sm Aug.primo creatus est:vt in eo et
ex eo cōstitueret vna creatura.vt.xxiij.q.v.nec illud.Jta
vnus rector principalis totius illius nature qui eā dedu
cat ad vnū deū q creauit eā.Gen̄.j. vnde ⁊ dn̄s papa sup
omes infideles recepit potestatē a christo. Joan.vlti.per
verbū illud:pasce oues meas.vt latius superi⁹ declaraui
in.xxxvij.ar. ⸿Uiso ꝙ politia christiana est vna: ⁊ ei⁹ est

Prim⁹ ⁊ suprem⁹ pnceps regēs politiā christianam est papa

vnus princeps regens eā:ostendendū est ꝙ iste primus ⁊
supremus princeps est summus pontifex:q est monarcha
ecclesiasticus.hoc aūt pōt ostēdi ex tribus. Primo ex au
thoritate legislatoris/scȝ saluatoris nostri iesu christi.Se
cundo ex dignitate officij ipsius summi pontificis. Ter
tio ex ordine ipsi⁹ ad oēs subditos christianos.⸿Ex au
thoritate iesu christi pȝ.nos em̄ nō possumus:nec debe
mus aliū ponere rectorē gregis dominici/nisi eum quem
christus posuit: scȝ petrum ⁊ successores eius. dixit enim
Matth.xvj.petro:Tibi dabo claues ⁊c.⁊ iterū:Tu es pe
trus ⁊c.⁊ rursum Joan.vlti.Pasce oues meas.et h v̄bū
replicauit sibi ter.ex de elec.significasti. ⁊ de maio.⁊ obe.
solite.vj.q.j.imitare.⁊ sm sanctos hoc fecit christ⁹:vt ostē
deret ꝙ petrus ⁊ successores eius deberēt pascere gregē
dominicū/verbo pdicationis/exēplo cōuersatiōis:⁊ au
xilio tēporalis subsidij.sicut christus pauit.v.milia homi
nū.Joan.vj. Matth.xiiij. Mar.vj.Luc.ix.⁊ iterū.iiij.mi
lia.Mar.viij.Matth.xv.xxxvj.dist.§.ecce. Ex quo appa
ret ꝙ christus nō statuit petrū rectorē populi sui solū qad
spūalia:sed etiā quoad temporalia. hoc probat.xxix.dis.
§.j. ⸿Secundo hoc apparet ex dignitate officij summi
pōtificis.Summus em̄ pontifex est summ⁹ sacerdos.xxj.
di.§.j.Sacerdotis autē officiū est dignissimū.j.q.j.ipsi sa
cerdotes.⁊ ideo dignissimo hominū est cōmittēdū.xxiij.
dist.qui eps.⁊.xxxviij.di. queipsis.⁊ Phs.vij.poli.dicit ꝙ
officiū sacerdotū cōmittendū est iudicibus: qui ciuitatē
regunt:qui digniores sunt in politia.⁊ sic sacerdotiū ⁊ iu
diciū eis cōpetunt:ergo summū sacerdotiū summo iudi
ci ⁊ ecōuerso.sm illud logicale. si simpliciter ad simplici
ter:⁊ magis ad magis:⁊ maxime ad maxime. ⁊ in Deut.
xvij.Si difficile ⁊ ambiguū ⁊c.ex qui fi.sint legi.p venera
bilē.§.rationibus.⁊ de hoc satis.s.Deus etiā voluit p sa
cerdotalē dignitatē tēporalē instituere ⁊ destituere. sicut
apparet in primo libro regū de samuel ⁊ saul. ⁊ de hoc.s.
dixi.⁊ in signum huius dominij ⁊ vicarij sui/mandauit
dn̄s de omnibus leuitis.xij.q.j.§.his ita.decimas dari ab
omibus:a quibus nō est exemptus etiā imperator.no.ex

de maio.⁊ obe. omnes.xvj.q.j. reuertimini.ex de deci.tua
nobis fraternitas.et abraā sicut subditus soluit decimas
melchisedech.Gen̄.xiiij.ad Heb.vij.vt.s.dixi. Jtē hec cō
clusio pbat tali euidentissima ratione/scȝ ex ordine ipsi⁹
romani pōtificis ad omes subditos christianos.Qn̄cūqȝ
alicui ex dignitate et officio suo essentialiter et per se cō
petit aliquid:competūt ei omia sine quibus illud princi
pale et essentiale nō pōt haberi vel exerceri.vt de hoc ex
presse legit et no. ex de offi.del.pterea. vbi est casus.facit.
xvj.q.j.si monachus.ff. de re iudi.quidā consulebant. Jtē
in conexis idē iuris est.dist.viij.quo iure.v̄.de hoc.itē ac
cessoriū naturā seq cōgruit principalis.ex li.vj.de reg.iur.
accessoriū.vbi de hoc.Supradicta ppositio videt simpli
citer vera.nūc aūt summo pontifici in eo ꝙ summus pō
tifex est:debetur essentialiter ⁊ p se populū christianū de
ducere ad vitā virtuosam/ad gratiā ⁊ charitatē in via:vt
tandē possit peruenire ad gloriā in patria. Hoc em̄ est p
se de officio summi pontificis.quū sit pastor ⁊ custos prin
cipalis dn̄ici gregis.vn̄ dicit ei: Pasce oues meas.Joan.
vlti.vt.s. in proximo dixi.ergo debent sibi oia sine qbus
ista haberi nō possunt.Cōstat aūt ꝙ sine cognitiōe ⁊ cor
rectione morū/⁊ inflictione penarum:quibus mali coer
cent ⁊ boni quietant:nō possunt ciues deduci ad vitā vir
tuosam.iiij.di.facte sunt.ergo summo pontifici debet co
gnoscere de actibus humanis ⁊ iudicare ⁊ corrigere mo
res ⁊ penas infligere. ad hoc facit ex de iudi. nouit. ⁊ vi
detur ista ratio concludere efficaciter si quis voluerit eā
diligēter cōsiderare.Hoc etiā ostendit ex hoc ꝙ summus
pontifex per se vel per alios authoritate sua instituit oēs
de ciuilitate christiana p collationē sacramentorū quib⁹
consignant ⁊ muniunt fideles.de conse.dist.v. nūquid.⁊
distinguunt ab infidelib⁹.j.q.j.ꝙ quidā. ipse etiā eijcit qn
videtur expedire a cōmunitate fideliū quos inutiles vel
nociuos videt.iij.q.iiij. engeltrudā.xj.q.iij. audi deniqȝ.c.
nolite.c.nemo.xxiiij.q.iij.resecande.⁊ nō separat talē a cō
munione fideliū solū quoad spiritualia:verū etiā quoad
tēporalia.ex de here.c.absolutos.c.excōmunicam⁹.§.cre
dentes.xv.q.vj.iuratos.xxxij.q.v.pceptum.vn̄ ipse aperit
in terris portas politie christiane:⁊ nemo claudit:⁊ clau
dit ⁊ nemo ali⁹ aperit.Apoca.iij.talis autē videt habere
plenam potestatē ⁊ principatū in politia:cuius iudicio ⁊
imperio quilibet de politia admittit vel eijcit de politia.
Nam quū aliquis de politia eijcit:omnis principat⁹ quē
in politia illa obtinet:sibi aufertur si simpliciter eijcit.vel
sibi ad tempus interdicit:si simpliciter nō eijcit.vnde nul
lus excōmunicatus potest iuste aliquod officiū vel prin
cipatū exercere in politia christiana.vt iuribus pxime al
legatis:⁊ de hereticis.ad abolēdā.§.statuimus.cū.§.seq.
ex de re iudi.ad pbandū.ex de im̄u.eccle.aduersus.§.pe
nul.⁊ vlti.ex de elec.venerabilē.§.sunt em̄.ibi:Excōmuni
catio publica.⸿ C Et ideo qui concedūt summū pōti
ficem habere plenitudinē potestatis in spūalibus: conce
dunt ipsum necessario habere plenitudinē potestatis in
tēporalibus ⁊ corporalibus. Nā totus homo christianus
spūalis est.vnde dn̄s in Joāne. Joan.iij. Nisi quis renat⁹
fuerit ex aqua ⁊ spūsancto ⁊c. ex de bap.debitū.de conse.
di.iiij.fili⁹ dei.⁊.c.nō dubito.homo em̄ renascit in baptis
mo:⁊ induit nouū hominē qui sm spiritū est: ⁊ exuit vete
rē hominē qui sm carnē est.sm sententiā Pauli ad Eph.
iiij.c.quapropter totus est de foro ⁊ iurisdictiōe noui ho
minis:qui est sm spiritū ipse ⁊ oia que possidet:quia non
possidet ea nisi ad talē vitā que est sm spiritū.⁊ ideo chri
stiani volētes carnaliter viuere sm veterē hominē/cogū
tur violenter vel cogi debēt:ex quo christianam religionē
professi sunt: viuere sm spiritū.ar.ad hoc.xxiij.q.iij.displi
cet.c.nō inuenitur.c.si ecclesia.⁊.q.v. ad fidem.⁊.c. si vos.
xxij.q.j.c.si.Ex quibus apparet monarcham ecclesiasticū
qui summus pōtifex:esse primū ⁊ summū principē regē
tem totam politiā christianam plene quoad omnia:licet
immediatius regat spiritualia tamꝗ digniora ⁊ princi
paliora.mediatius autē tēporalia ⁊ extrinseca tamꝗ vi
liora ⁊ minus principalia per rectores ⁊ dn̄os tempora
les:qui sunt renati ex aqua ⁊ spiritusctō. al's non possent
habere principatū in politia christiana.ar.ad hec.liiij.dis.
nulla officia.ex de iudeis:quum sit.⁊.c.ex speciali.Cōfert
igitur deus gratiā in baptismo.ex in clementi.de summa
trini.fidei.⁊ ex de bap.maiores.§.illud. per quē pōt quis
acquirere prudentiā et sapiētiā ad regendū populū chri
stianū.Ex puris aūt naturalibus nullus potest acquire

Ex puris naturalibus an acqrant v̄tutes.

re virtutes/que sufficiant ad regendū populū dei:quum
virtutes sine charitate sint informes. q: si tradidero cor
pus meum ⁊c.j.ad Cor.xiij.j.q.j.vide.de peni.dis.ij.§.eui
denter itaqȝ. ex de renun.v̄.quū pridem.§.porro. vnde et
Augusti.Ubi enim deest agnitio eterne ⁊ incōmutabilis
veritatis:falsa est virtus/etiam in optimis morib⁹.xxviij.
q.j.§.ex his.Charitatem autem creatam infundit deus p
se et per gratiam suam: quia ipse charitas increata.quia
deus charitas est ⁊c.j.Joā.iiij.quare catholice ⁊ virtuo
se regere populū/a solo deo est:quū ad hoc virtutes mo
rales quas ex principijs nature per consuetudinē acqui
rere possumus.dist.j.mos autē.nō sufficiant.optime facit
ad hoc.xxiij.q.iiij.si nō ex fidei merito.in prin.licet possint
sufficere ad regendum populū gentilē:qui nō regitur ad
finem supnaturalem. nam sm Hiero.romani virtutibus
promeruerunt imperiū.xxviij.q.j.c.omnes deinceps.§.ex
his.sed glos.ibi intelligit virtutibus politicis:nō theolo
gicis:que sine charitate habentur.vnde ⁊ virtus pro for
titudine ponitur.ff.de alea.quibus.vera autē v̄tus theo
logica apud infideles esse non potest.xxiiij.q.j.v̄.sana. vn̄
in collationū lib. Joan.cassi.in collatione de castitate. di
cit ibi chremon sanctus pater/ꝙ scȝ quasi corporalem cō
tinentiā potuerunt habere antiqui philosophi morales:
sed castitatem nō/scȝ que est mentalis.xxxij.q.v.de pudi
citia.vnde quū Zopyrus physiognom⁹/Athenis de So
crate philosopho dixisset: Ecce oculi corruptorꝫ puerorꝫ:
⁊ discipuli socratis irruissent in illuȝ aduenā philosophū
propter iniuriam dictam de magistro suo: ait Socrates:
Parcite sodales:verum quidē dixit/sed contineo.q.d.in
clinor ad hoc:sed vinco me. Et in signum virtuose regen
di reges catholici inunguntur ⁊ benedicunt per pontifi
ces inuocando super eos gratiam spūsancti.ad ostendē
dum ꝙ sine speciali dono spūsancti nō sunt sufficientes
regere populum sanctum dei. ex de sacra vnc.c.j.§.man⁹.
⁊.§.quia v̄o.⁊.ij.q.vij.§. item quū balaam.v̄.item quum
dauid.Patet ergo ex iā dictis/ꝙ dispositio ad oēs princi
patus politie christiane vna est cōmunis/scȝ baptismus:

Jn politia christiana plures pncipatus particulares.

q cōstituit hoiem intra politiā christianā.Sūt aūt in poli
tia christiana multi pncipat⁹ particulares habētes ordi
nē sub vno pncipatu totali:⁊ iō non est mirū si aduersus
principat⁹ ordinatos adinuicē requirant diuerse disposi
tiōes ordinate.ar.ad hoc.lxxix.di.singula. vn̄ in rege re
quirit prudētia:q est recta ratio agibiliū.vn̄.ij.Regū.iij.
petijt Salomō a dn̄o:Dabis seruo tuo cor docile:vt iudi
care possit ppl'ȝ tuū:⁊ discernere iter bonū ⁊ malū.Eccl'i.
x.Rex insipiēs disperdet ppl'm suū. Jn platis v̄o eccl'ie:qrū
pncipat⁹ est altior:requirit prudētia de agēdis.xxxix.dis.
§.j.⁊.c.petr⁹.⁊ sapiētia de diuinis.xxxvj.di.§. ecce.xliij.dis.
sit rector.Et ideo sicut in cōsecratiōe epo⁊/requiritur ab
eis an sciūt nouū ⁊ vet⁹ testamētū.xxxviij.di.oēs psallētes
ita reqrit ab eis an sciūt disponere domui sue.j.ad Timo
the.iij.xlvij.di.§.j.vbi de hoc.⁊ de vtroqȝ reqre.xxiij.dist.q
eps.Un̄ plati nō solū exercēt vitā cōtemplatiuā:verū etiā
actiuā.xxxvj.di.si quis.ex de renū.nisi.§.nec putes.exēplo
saluatoris nostri qui qnqȝ ascēdebat in montē solus ora
re.Mar.vj.⁊ Luc.vj.p quod significat cōtemplatio sm
Bedā.ibi:⁊ qnqȝ descēdebat ad cāpestria ad pdicādū tur
bis.vn̄ Lucas:Descēdēs iesus de mōte stetit in loco cāpe
stri.Lu.vj.p qd significat actio.⁊ apl's.j.ad Timoth.iij.lo
quens de plato ait.si quis aūt domui sue pesse nescit: quō
ecclesie dei diligentiā habebit:q.d.nullo mō.xlvij.di.§.ne

Universidad de Deusto Biblioteca

cesse. Ex quo patet ꝙ platus debet esse actiuus ⁊ cōtemplatiuus. Itē finis vltimus totius politie christiane vnꝰ est: qui est supnaturalis. vt. s̄. tactū est. ad quē oēs principantes in ista politia incedunt: licet aliqui immediatius alijs. sicut in omni politia contingit vbi plures principātes sunt ordinati. inferior autē principatus habet finē intra se qui ordinatur ad superiorē: ⁊ tandē omnes ordinātur ad finē primi seu supremi principantis: vt plenius cōmentator declarat. xij. Meta. et Dionysius de angelica hierarchia. ⁊ facit. xi. q. iij. q̇ resistit. ⁊ bene facit. xxv. di. plecris. ꝟ. ad epm ptinet. vnde diuersitas finiū ordinatorum adinuicē magis arguit vnitatē principatus ꝙ diuersitatē. Itē ṡm beatū Thomā in libro cōtra gentiles lib. iiij. c. quia ꝟo omniū hoīū. ꝙuis populi christiani distinguant per diuersas dioc̄. ⁊ ciuitates. xxij. q. j. ecclesijs. tm̄ sicut vna est ecclesia: ita oportet esse vnū populū christianū. de cōse. dist. j. ecclesia. sicut ergo in vno speciali populo christi req̄ritur vnus eps: qui sit totius populi caput. lxxx. dis. illud. ex de priuile. c. j. xciij. dist. legimus. ita in toto populo christiano requirit ꝙ sit vnū totius ecclesie caput. ad hoc. xxj. dist. ꝙuis. lxxx. dis. in illis. in fi. Itē ad vnitatē ecclesie req̄ritur ꝙ omnes fideles in fide cōmunicēt. Circa ea ꝟo q̄ fidei sunt: contingit questiones moueri. p diuersitatē autē sententiarū diuideret ecclesia: nisi in vnitate p vnius sententiā conseruaret. sicut fuit tēpore arrij / sabellij / ⁊ aliorū hereticorū capitū heresum. Exigit ergo ad vnitatē ecclesie conseruandā / ꝙ sit vnꝰ qui toti vniuersali ecclesie psit. facit. xix. dist. ita dn̄s. xxiiij. q. j. nō turbat. ⁊. c. quoties fidei ratio. ⁊ melius. xciij. di. legimus. ⁊. xcv. di. olim. manifestū est aūt ꝙ christus nō defecit ecclesie quā dilexit: ⁊ pro qua sanguinē suū fudit. Apoc. j. facit ex de homi. pro humani. j. mīso. li. vj. quū ⁊ de synagoga dicatur: Quid vltra debui facere tibi ⁊ nō feci? Esa. v. nō est ergo dubitandū quin ex ordinatione christi vnus toti ecclesie psit. expressum. xxij. di. sacrosancta. ibi: Et post pauca. adhuc nulli dubiū esse debet quin ecclesie regimē sit optime ordinatū: vtpote p eum dispositū per quē reges regnant et legū conditores iusta determinant: als decernūt. Prouerb. viij. Optimū autē regnū multitudinis est vt regat per vnū: qd̄ patet ex fine regiminis que est pax. pax em̄ ⁊ vnitas subditorū est finis regentis. xxiij. q. v. principes. vnitatis aūt causa congruētior est vnius ꝙ multorū. ar. vij. q. j. in apibus. Maximū est igit regimē ecclesie sic esse dispositū / vt vnus toti ecclesie presit. ¶ D Amplius ecclesia militans a triūphanti ecclesia p similitudinē deriuat. vt Ioan. in Apoc. vidit hierusalē nouā descēdentē de celo ⁊c̄. Apoca. xxj. in prin. ⁊ moysi dictū est / ꝙ faceret omnia ṡm exemplar ei in monte monstratū. Exo. xxv. in fi. et. c. xxvj. In triumphāti aūt ecclesia vnus psidet: qui etiā psidet in toto vniuerso scz deus. dicit em̄ Apoc. xxj. ipse populus eius erit: et ipse cū eis erit eorū deus. ergo in ecclesia militanti vnus est q̄ psidet vniuersis. ad hoc. lxxxix. di. c. vlti. hinc est etiā ꝙ Iohel. j. dicit: Congregabunt filij iuda et filij isrl̄ pariter: et ponent sibi caput vnū. ⁊ Ioan. x. Fiat vnū ouile et vnus pastor. ⁊. s̄. dixi. Si quis aūt dicat / ꝙ vnus pastor ⁊ vnum caput est: qui est christus / qui est vnus ⁊ vniꝰ ecclesie spōsus: nō sufficiēter rn̄det. manifestū est em̄ ꝙ omnia sacramenta ecclesie ipse christus pficit: ipse est qui baptizat. de conse. di. iiij. filius dei. ipse est qui peccata dimittit. j. q. j. cito turpem. ꝟ. psertim quū dn̄s ⁊c̄. ⁊. c. sic aūt deꝰ. c. remissionē. c. dedit. de peni. dist. j. verbū dei. Ioan. j. Ecce agnus dei ⁊c̄. ⁊. j. hic est qui baptizat. ipse est verus sacerdos q̇ se obtulit in ara crucis. ⁊ cuius virtute corpus eius in altari quotidie consecrat. ex de sum. trini. c. j. §. vna. de cōse. di. ij. quia corpus. ⁊ tm̄ quia corporaliter nō erat cū omnibꝰ fidelibus permansurus: elegit ministros p quos pdicta fidelibus dispensaret: ⁊ dignū fuit ꝙ alicui cōmitteret loco sui qui vniuersalis ecclesie gereret curā. ex de homi. p humani. j. mīso. li. vj. hinc est ꝙ petro dixit ante ascēsionē: Pasce oues meas. Ioan. vlti. ⁊ ante passionē. Et tu aliqn̄ conuersus confirma fratres tuos. Luc. xxij. ⁊ ei soli pmisit. Matth. xvj. Tibi dabo claues ⁊c. vt ostenderet potestas clauiū p eum ad alios demandanda ad cōseruandā ecclesie vnitatē. vt pre. c. ita dn̄s. Nec dici pōt ꝙ ita petro cōmisit hāc potestatē / ꝙ ad alios successores petri nō deriuet: quia christus sic ecclesiā instituit vt esset vsqꝫ ad finē seculi duratura / ṡm illud Esa. ix. Sup soliū dauid / et sup regnū eius sedebit: vt confirmet illud / ⁊ corroboret in iudicio: ⁊ iustitia amodo ⁊ vsqꝫ in sempiternum. ⁊ Matth. vlti. Ecce em̄ vobiscū sum vsqꝫ ad cōsummationē seculi. ⁊ expssum pre. c. p humani. ex de maio. ⁊ obe. solite. §. fi. Itē ꝙ sit vtilius regi cōmunitatē ecclesie principaliter p vnū spūaliter ⁊ temporaliter: patet. quū ex potētia. nā in vno principante magis est virtus vnita: ⁊ ideo est fortior ꝙ in pluribus dispertita. ṡm pħm. Tum ex vnitate et parte q̄ intendi debet in regimine multitudinis. vt. s̄. dixi. Nam plures principantes sup eamdē multitudinē / nō seruant pacē multitudinis nisi fuerint vniti ⁊ cōcordes. Si ergo ppter quod vnūquodqꝫ tale ⁊ illud magis. ṡm pħm. vnicus principans ṡm virtutē magis poterit seruare pacē: ⁊ nō tam de facili poterit turbari pax ciuiū: quia faciliꝰ q̄s secum concordat ꝙ multi adinuicē. iuxta illud Catonis: Cōueniet nulli qui secū dissidet ipse. quia vbi multitudo: ibi cōfusio ⁊ diuisio. ar. xciij. dist. legimus. ꝟ. sed dices. ibi: diacones paucitas ⁊c. ex de eta. ⁊ qua. quū sit. vbi de hoc. Tum quia princeps vnus intendēs bonū cōmune habet oculū ad magis cōmune: ꝙ si plures dominent / etiā ṡm virtutem: quia quanto plures excipiunt a communitate: tanto residuum est minus cōmune. Et quāto pauciores: tanto est magis commune. ppter quod dicit pħs ꝙ inter principatus intendētes suū propriū intendit: ⁊ cōtemnit magis cōmune. Tum quia in naturali regimine videmꝰ totū regimē ad vnum reduci: vt in misto corpore vnū elemētū dominat. In humano corpore ⁊ homogeneo / vnū est principale membrū in toto hoīe / anima: que continet oīa elemētata. Animalia etiā gregalia: vt apes ⁊ grues / quibus est naturale in societate viuere: subsunt vni regi. vij. q. j. in apibꝰ. adde hic quod scripsi. j. in ar. liiij. ꝟ. ad cōfirmationē. Considerandū etiā est ꝙ mirabiliter diuina puidentia factū est vt in romana vrbe: quā deus puiderat principalem fore christiani sacerdotij sedem: iste mos paulatim inolesceret: vt ciuitatis rectores / ⁊ si nō ex debito iustitie: quū simpliciter maiores essent sacerdotibꝰ: tm̄ in signū futuri sacerdotij excellentie cui amplior reuerētia deferēda erat: sacerdotibus plusqꝫ ceteris locis volūtarie subderentur. dicēte Ualerio maximo. in primo titu. de cultu deorū. Omia post religionē ponēda semp nostra ciuitas duxit. etiam in quibus summe maiestatis cōspici deus voluit. Apud etiā gallos ⁊ gentiles sacerdotes q̄s druides nominabāt: totū bellū gallicū definirēt: vt dicit Julius cesar in libro suo de gallico bello. Puto etiā ꝙ eadē puidētia diuina factū est ṡm leonē in sermone apłorū petri ⁊ pauli: vt sedes summa vicarij christi in vrbe constitueret: q̄ erat caput ⁊ dn̄a totiꝰ mūdi: licet p vsurpationē / vt summꝰ pōtifex / rector eiꝰ totiꝰ mūdi ibi iurisdictionē ⁊ dominiū verū haberet. ex de elec. fundamēta. §. j. lib. vj. nō per vsurpationē vt imperatores idololatre: sed p verā institutionē ⁊ commissionē veri regis dn̄i nostri iesu christi: cui pater ait in Ps. ij. Postula a me ⁊ dabo tibi gētes hereditatem tuā: ⁊ possessionē tuā terminos terre. et nūc reges intel. eru. qui iudi. terram. ⁊ istud impleri oportuit ṡm Augustinū. xxiij. q. iiij. displicet. ad fi. ꝟ. reperis. ibi: Et nō attendis quia tunc primū. c. nō inuenitur. c. si ecclesia. ibi: Tunc em̄ illud propheticū nō complebat: Quare fremu. Hanc iurisdictionē temporalē exercuit christus in signū ꝙ ipse verus rex erat etiā inquantū homo: quū de teplo emētes ⁊ vendētes cum funiculis. no. x. di. qm̄. eiecit. Matth. xxj. Ioā. ij. Mar. xj. Luc. xix. j. q. iij. i multis. ⁊. c. vēdētes. xxiij. q. iiij. q̇ peccat. Itē legit de ipō ꝙ misit discipulos in hierſm vt tollerent asinā ⁊ pullū: ⁊ diceret qm̄ dn̄s

ħs opus habet. Marc. xj. Matth. xxj. Luc. xix. ⁊ Ioan. xij. ergo tamqꝫ dn̄s illa animalia petebat: ⁊ sicut sua. Uerba aūt meū ⁊ suū dominiū sapiūt. vt legit ⁊ no. dist. viij. quo iure. Itē legit dn̄s demones misisse in porcos: qui statim pcipitauerunt se in mare: nec tamē dn̄m porcorū requisiuit: immo qui pascebant porcos fugerunt ⁊ nuntiauerūt in ciuitatē. Mar. v. Matth. viij. Luc. viij. Itē Matth. vlt. Data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra. glo. ei q̄ fuit mortuus ⁊ crucifixus. et de hoc etiā. s̄. Itē Aug. ij. de ciui. dei. c. xxj. ⁊ est. s̄. tactū. dicit ꝙ sine iustitia nō pōt regi respublica. ꝟa aūt iustitia nō est vbi christus nō est rector: et sic respublica nō est recta ⁊ vera: cuiusmodi debet esse populi christiani res in q̄ spectat de iure gubernatio ad papam q̇ est christi vicarius. et sic papa vtrāqꝫ potestatē immediate a deo habet. ad h̄ fuit allegatū. s̄. xxiiij. q. j. vbi. ¶ E Itē error est Ualdensiū hereticorū successoribus apostolorū scz pape ⁊ platis ecclesiasticis repugnare dominiū in temporalibus: nec eis licere habere diuitias tēporales. vnde ecclesiā dei ⁊ successores apostolorū veros platos ecclesie dei dicunt fuisse vsqꝫ ad syluestrū: a cuiꝰ tēpore facta donatione sibi ⁊ ecclesie p cōstantinū imperatorē / dicunt romanā ecclesiā que modo est: que ṡm ipsos nō est: defecisse. Nam intm̄ ecclesiā esse dicūt: inquantū p successores apostolorū fuit continuata vel reparata. Qui error destruitur. xij. q. j. quasi p totū. nā clerici ⁊ epi seculares ⁊ in omi cōmuni ⁊ in speciali ppriū habere possunt: vt in. c. illius questionis. ⁊. xxiij. q. vij. c. j. ij. ⁊. iij. ⁊. q. viij. cōuenior. ⁊. xiiij. q. j. §. j. Adde hic quod scripsi. lxviij. ar. §. igitur. ꝟ. insup qd̄ dicit. ¶ F Fateor aūt ꝙ diuitie ⁊ dn̄ia tēporalia habētibus ipsa non formaliter aut causaliter: sed occasio cupiditatis sunt ⁊ viscus quodāmodo aie. ⁊ Isidorus in canone: Amorē pecunie quasi materiā cūctorū criminū fugiant. xxiij. di. his igit. facit. lxxxviij. disti. quid aliud. Palea est. vnde Amb. in li. de officijs dicit: Feralis inquit auaritia: illecebrosa pecunia: que habētes cōtaminat: nō habentes nō iuuat. esto tm̄ ꝙ aliqn̄ iuuet pecunia inferiorē: qd̄ ad alios: si sit ille copiosior q̇ habet. nūquid idcirco honestior q: habꝫ quo plerūqꝫ honestas adimit? Item Ber. de colloquio simonis ⁊ iesu dicēs: Hec fugiēdarū diuitiarū pcipua causa est / ꝙ vix aut nūqꝫ sine amore valeāt possideri. limosa siquidē et glutinosa nimis nō modo exterior: verū etiā interior substantia nostra videt: ⁊ facile cor humanū oībus que frequētat adheret. Item Aug. s̄. Ps. cxxj. Nō sunt iste vere diuitie: sed mēdicitas. quia quāto magis crescunt: crescit inopia auaritie. xlvij. di. sicut. xiiij. q. iiij. quid dicā. nō sunt vere diuitie que plus augent cupiditatē ei qui eas possidet. Itē Aug. de lapsu mundi. In diuitijs nihil tam cauendū est ꝙ supbie morbus. qui em̄ nō habet diuitias: nō habet amplissimas facultates: nō habet vnde se extollat. Idem de verbis dn̄i. Nihil em̄ sic est qd̄ generet superbiā: sicut diuitie. Omne granū: omne germē habet vermē suū. vermis diuitiarū superbia est. Itē Greg. j. moral. Solet inquit rerū abundantia tanto a timore diuino mentē soluere: quāto hanc exigit diuersa cogitare. nam dum foris p multa distrahit: stare in intimis fixa phibet. Idē in homilia sup illud Lu. viij. Exiit qui seminat. Si nos inquit vobis spinas diuitias significare diceremus: ad credendū nobis / mēs forsan vestra dubitaret. vnde ⁊ idē dn̄s p semetipsū dignatus est exponere qui dicebat. q̄s vnqꝫ mihi crederet: si spinas diuitias interpretari voluissem: maxime quū ille pūgant: iste delectēt: ⁊ tamē vere spine sunt: q: cogitationū suarū punctionibus mentē lacerāt. ⁊ dū vsqꝫ ad peccatū ptrahunt: quasi inflicto vulnere cruentant. Item Aug. de lapsu mundi: Diuitie ipse q̄s putatis plenas esse deliciarū: pleniores sunt periculorum. Item Ambro. in li. de officijs tractans illud Matth. x. Nolite possidere aurū ⁊ argentum nec pecuniā. Uelut face pullulantē in pectoribus humanis succēdit auaritiam. Sup eumdē quoqꝫ sermonem Chryso. homilia. xxxij. Non dixit nolite accipere aurū; sed si aliunde possibile est accipere: fugite hanc perniciosam egritudinē: etenī multa per hoc emendabat. Itē Chryso. sup Matth. homilia. lxiij. Nihil ita extinguit cupiditatis sitim: sicut desistere a lucrādi cōcupiscētia: sicut amaram cholerā abstinētia ⁊ euacuatio. faciliꝰ em̄ est hoīes existētes volare: quā adiectione pluris quiescere facere desideriū. Ex Aug. li. lxxxiij. questionū. Charitatis venenum est spes adipiscendorū temporaliū. Predicta originalia aliq̄ a. vbi. s̄. Fateor aūt. vsqꝫ huc / posui etiā cum multis alijs originalibus pauptatis. j. in. ij. parte. §. hoc aūt preceptū. in prin. in ar. lxv. Unde et in antiqua legēda beati syluestri legitur ꝙ in donatione facta sibi a cōstantino / audita est vox angelorū in aere dicentiū: hodie in ecclesia venenum effusum est. de quo constantino dicit Hiero. ꝙ ab ipso vsqꝫ ad presens tempus ecclesiarū rapine / et totius orbis discordia secuta est. Uerūtamen quia ṡm theodorū in collatione de nece sanctorū in li. coll. Ioan. cassi. dicit ꝙ diuitie sunt medie inter bonum ⁊ malū: quia nec simpliciter bone: nec simpliciter male. ideo ecclesia ⁊ clerici nō phibent habere: quia debent ⁊ possunt eas vtiliter dispēsare: ⁊ cor ab auaritia eleuare. ad hec. xij. q. ij. aurū habet ecclesia. xxx. di. hoc aūt scripsimus. xxxiij. q. v. ṡm ꝟba apostoli. lxxxvj. dist. nō satis. diues Zacheus / sed bonus: quia aliena restituit: ⁊ de remanētibus largas eleemosynas fecit. Luce. xix. ¶ G Itē ad propositū redeundo / in argumentū superioritatis ⁊ dominij pape ad imperatorē possunt induci exēpla ethnicorū regum ⁊ imperatorū. Scribit em̄ magister Petrus manducator in historijs: Alexandrum macedonē monarcham orientis habuisse in visiōe de Ioiada summo pōtifice iudeorū: vt ipsi tamqꝫ superiori et digniori honorē deferret. Propter quod quū dictus Alexander in iudeā veniret cū proposito destruēdi et humiliandi iudeos: post dictā visionē in itinere habitā ipso appropinquante hierusalē: Ioiadas pontifex a deo in visione instructus cum reliquis sacerdotibus in pontificalibus Alexandro extra ciuitatē occurrit. Qui alexander vt ipsum vidit pontificalibus ornatū ⁊ cidarim vbi erat scriptum nomē dei tetragrāmaton ṡm legē in fronte pōtificis: statim de equo descendit: dignissimeqꝫ antistitē veneratꝰ est: nomēqꝫ adorauit diuinū. Quū autē principes eius admirarentur quod imperator fecerat. Rn̄dit ꝙ nō ipsum adorasset: sed deum cuius principatū teneret: ⁊ vices gereret: ⁊ in somnis pridie deum in tali habitu cōspexisset: qui ⁊ iusserat ei de asia cōfidere: ad cuius aspirauerat monarchiam. Ueniēs igit cū Ioiada in hierſm / templū maximis honorauit donis. Barbaricamqꝫ contra iudeos feritatē deponens: ipsos ab omni exemit tributo ac libertate donauit. ppter quā causam prosperatū est eius imperiū. Simile legit de Totila rege vandalorum circa Leonē papā in anno dn̄i. cccclij. vt habet ex chronicis summorū pontificum. qui Leo papa veniēs de vrbe: occurrit eidem Totile in planicie lōgobardie quā flāmāti gladio crudeliter deuastabat. Et ex visiōe quā habuit Totila de eodē papa de eq̄ descendēs pape reuerentiā fecit. ⁊ papa sibi eū ppitiū ⁊ placabilē inuenit. Ad cuius pces a feritate destitit: ⁊ de italia recessit. Sed de Pompeio imperatore ab eodem petro in historijs contrariū scribit. Quū em̄ intrasset hierusalē: non exhibuit templo ⁊ pontifici reuerentiam debitam: sed de porticibus templi stabulū fecit equis suis. Qui quum semper in bellis victoriosissimus fuisset: ex tunc hostibus semper succubuit. Ad hoc etiā facit qd̄ dicit papa Gelasius anastasio imperatori. xcvj. dis. duo sunt. in fi. Quippe quū videas regū colla ⁊ principū submitti genibus sacerdotum: ⁊ osculata eorū dextra ⁊c. ¶ H Tres etiam imperatores tradunt historie preter alios sup alios gloriosos fuisse: et in pace quieuisse in senectute bona: q: deo fuert deuoti ⁊ eccl̄ie subiecti. Primꝰ constantinus a syluestro baptizatus: q̇ quātū magnificauit ecclesiā habet. xcvj. dis. cōstantinus. etiā quātū deuotꝰ habet. xcvj. di. in scripturis. vbi sic dicit. In scripturis nar

Politie christiane finis vnus.

Pape superioritas ethnicorū regū exemplo ostēditur.

Imperatores deo deuoti bonū finē sortiti.

Universidad de Deusto Biblioteca

ratur imperator Cōstantinus dixisse: vere si ꝓprijs ocu-
lis vidissem sacerdotē dei aut aliquē eoꝝ q in monachico
habitu circumamicti sunt: peccantē/chlamydē meā spo-
liarē ꝛ cooperirē eū:ne ab aliquo videret̃.habet̃ etiā.xi.q.
i.sacerdotibus.de quo cōstantino dicit ibi papa Greg.ꝙ
quū libellos ꝯtra epos accepisset accusatiōis: cōuocauit
epos accusatos:ꝛ in ꝯspectu eoꝝ libellos quos acceperat
incēdit/dicēs: Ite ꝛ inter vos causas disponite: q: dignū
nō est:vt nos iudicem⁹ deos. In qua sentētia magis sibi
ex humilitate:ꝙ illis prestitit ex reuerētia impensa. Ante
eñ quippe in republica pagani principes fuerunt:q verū
deū nesciētes:deos ligneos ꝛ lapideos colebant: ꝛ tamē
eorū sacerdotib⁹ honorē maximū tribuebāt. Quid ergo
mirū si christianus imperator veri dei sacerdotes hono-
rat:dum pagani (vt ꝑdiximus) principes honorē impen-
dere eorū sacerdotibus nouerunt:qui dijs ligneis ꝛ lapi-
deis seruiebāt. Ad istā materiā facit ex̃ de immu.eccle.nō
minus.i.rñso. Secūdus fuit iustinianus:qui ecclesiā sctē
Sophie cōstantinopoli ꝛ alias ecclesias muniuit legib⁹
sacris ꝛ sumptibus amplis ꝛ firmis dogmatibus fidem
catholicā corroborauit.ꝓpter quod victoriosus semp exti
tit.vt ex titulis qui sibi adscribunt̃ ex gentibus ꝛ prouin-
cijs quas sibi subiecit imperio declarat̃ in principio codi
cis. Tertius fuit Carolus magn⁹:de quo.lxiij.di.hadria-
Impatores christiani mali ꝛ eccle sie ꝑsecutores.
nus papa. ¶ I Et ecōtra fuerunt alij tres imperatores
christiani:qui inter alios truculētiores ꝑsecutores fuerūt
ecclesie:qui mala morte finierūt. Prim⁹ fuit Julian⁹ apo
stata:de quo.xi.q.iij.iulianus.qui transuerberatus lācea
mercurij militis iā mortui sibi apparentis occubuit: vt le
gitur in vitis patrū. Secūdus Otho.iiij.de quo.i.dicet̃.
Tertius Fridericus scd̃s qui ab Innocētio.iiij.deposit⁹.
Christ⁹ ver⁹ dn̄s tpalis declaratur
ex li.vi.de re iudi.ad apostolice. Or etiā christus cuius vi-
ces plenarie papa gerit:verus etiā fuit dn̄s tēporalis ap
paret ex eo qd̃ dicit magister in historijs:ꝛ Amb. ꝛ Inno.
iij.ꝙ quū in die natiuitatis christi Octauianus cesar au-
gust⁹ in meridie in secreto suo cubili a sibylla tyburtina
de cultu diuino:ꝛ quis verus deus esset in hoc mūdo in-
terrogaret. Quumꝙ dicta sibylla oraculo se dedisset: appa
ruit circa solē circulus aure⁹:ꝛ in medio circuli virgo pul
cherrima puerū gestans in gremio. Tunc sibylla inquit:
respice imperator. Quū aūt cesar stuperet ad visionē: au
diuit vocē de celo dicentē: Hec est ara celi. dixitqꝫ ei sibyl-
la. Hic puer maior est te:ideo ipsum adora.qd̃ ꝛ fecit. Tūc
ꝑcepit ne quis vt deū ipsum adoraret vel dn̄m vocaret.
¶ L Scribit̃ etiā ꝑ Innoc.iiij.ꝙ quū imperator Fride-
ricus a summo pōtifice recepit coronā:simul ꝛ recepit en-
sem in vagina: sed imperator tūc ipsum.vide qd̃ scripsi.i.
lvij.ar.§.sed de ꝑfecta.ꝟ.illud.etiā euaginat et vibrat:ad
insinuandū suū ministeriū a papa procedere: ꝛ executio-
nis officiū post coronā. Quē ensem accepit petrus a chri-
sto quū dixit: Conuerte gladiū tuū in locū suum. Matth.
xxvi.vbi Innoc.no.ꝙ nō dixit abijce:sed cōuerte. ad desi-
gnādū ꝙ ecclesia eo qñ voluerit possit vti.vnde dicit tuū.
que etiā est sentētia Augustini cōtra faustū:vbi dicta ver-
ba ꝑtractat.sicut etiā exponunt̃ ꝑ Archidiaco.magistruꝫ
meū dicta verba.xxiij.q.viij.§.i.ibi: Conuerte gladiū tuū
in vaginā ꝛc.vbi dicit.est ergo iussus seruare nō abijcere:
ꝛ ita videt̃ ꝙ ecclesia adhuc habeat gladiū materialē. sꝫ
ar.cōtra.xxiij.q.ij.inter hec.ibi:gladiū nō habet nisi spi-
ritualē:quo nō occidit/sed viuificat. sed glo. ibi dicit sup
illud:gladiū nō habꝫ quoad executionē.hoc ideo dico:q:
imperator habet illud a papa Joan. Itē corporalia ex spi
ritualibus dependēt: sicut corpus ex aia/quia nec motū
habet nisi ex anima.vnde corpus est organū aie ad operā
dum:vt philosophi tradunt.sicut ergo anima vtitur cor-
pore vt instrumēto:sic summus pōtifex se habet ad impe-
ratorē vt spirituale ad temporale:ꝛ vtitur officio impera
toris vt instrumēto.ad hec faciunt.xcvij.dist.ecclesie mee.
ꝛ.c.victor.xxiij.q.v.ꝑncipes. Itē sicut angeli maioris vir-
tutis sunt ꝙ orbis:ꝛ nobilioris nature.ꝛ mouens excellē

tius motor:ꝛ agens melius patiēte.ꝛ actus nobilior potē
tia:vt ꝓbat pbs.ix.metaph.ꝛ Aug.sup Gen.ad literā:sic
papa se ad impatorē habet ipsum mouēdo in ipsum agē
do. Et sicut deus cuius potētia efficaciter oia guberna-
tur:quia portat omnia verbo virtutis sue.ad Heb.i.quod
quidē facit mediātibus angelis:qui sunt spūales substā-
tie.vt tradit Aug.in.iiij.de ciui.dei.sic ꝛ papa ꝑ imperato
rē.et hoc satis apte:quū ex parte prime cause summi dei:
cuius vices gerit in terris.ex̃ vt eccle.bene.c.i. Tū ex par-
te bonorū spirituū quib⁹ mediantib⁹ mundū regit:cuius
typum repsentant officiales ecclesie spirituales ꝛ tēpora
les:vt sic ecclesiastica hierarchia congrue ꝛ ꝑfecte imitet̃
celestē.ar.ad hoc.lxxxix.di.ad hoc.ꝓpter quod argumen-
tum concludit̃/ꝙ iurisdictio imperatoris ex virtute ꝛ au
thoritate dependet summi pontificis. Patet etiā hoc ex
quatuor maximis cōcilijs generalibus: de quibus.xv.di.
sicut.quibus imperatores se submiserūt.vt patet.xv.dist.
canones.ꝛ.c.sancta.ꝛ.xvi.dist.synodus.facit qd̃ no.ex̃ de
vsu.quia in omnib⁹.glo.i. Itē facit ad hoc.quia leges ca-
nonibus subijciunt̃:ꝛ ꝑ canones corrigunt̃.nō ecōtra: q:
nec dedignant̃ sacros canones imitari.ad hec.x.di.c.i. cer
tū.ij.q.iij.§.hinc.etiā.ex̃ de no.op.nun.c.i.ex̃ de secun.nup.
c.fi.in aut. vt cleri.apud ꝓpri.epis.ad fi.coll.vi.i aut.de ec
clesia.titu.in prin.coll.ix. ꝛ ꝑ ista subiectiōe imperij ad ec
clesiā facit op.x.di.suscipitis. ¶ L Si aūt cōcedat̃ ꝙ ele-
ctus in imperatorē cōcorditer ꝛ canonice/ex sola electio-
ne ante confirmationē pape administret in regno alemā
nie ꝛ in imperio ꝟm Innoc.ꝛ Ostien.qui hoc no.in.c.ve-
nerabilē.ex̃ de elec.dicēdū est ꝙ istud ius sibi acquirat̃ ex
longa cōsuetudine que ius dat.ex̃ de fo.cōpe. quū contin
gat.cū si.vel forte ex ipsa ordinatione principū alemānie:
cui se tamꝙ iure ꝓprio possunt subijcere saluo iure cuius
cūqꝫ superioris.vnde post electionē canonicā et cōcordē/
nomen regis sortit̃:sed nō imperatoris ante coronationē
pape.vt pre.c.venerabilem. ¶ Expeditis.xl.ar.primis de
quibus mētionē feci in prohemio in fine istius operis: se-
quunt̃ alij articuli ad supradictam materiā/ꝛ alias eccle
siasticas pertinentes. ¶ Articulus.xli. A

SCiendum etiā circa

Modus eligendi imperatores.

hec est/ꝙ a tēpore Cōstantini eligebantur
imperatores antiq more: siue a ppl'o/siue a
senatu/siue ab exercitu:ꝛ aliqñ de genere:ꝛ
aliqñ nō.ꝛ iste modus retentus est in cōstantinopoli:que
erat sedes ꝛ caput imperij sicut antiquit⁹ roma.xcvi.dis.
cōstantinus.qui quidē modus seruatus est vsqꝫ ad tēpo-
ra michaelis imperatoris ꝛ Caroli magni:ꝛ fuit fere spa
tiū quingentorū annorū:vt apparet in chronicis. Cōstan
tinus em̄ qñ cessit imperio occidētali:vt d: pre.c.constan-
tin⁹.ꝛ Richardus narrat in chronicis:elegit sibi in thra
cia q nūc grecia d:vrbē vocatā Byzantiū.xxij.di.de cōstā
tinopolitana. quā rome seniori ꝑuilegijs coequerit.xxij.
di.renouātes.ibiqꝫ sedē suā cōstituit. vñ dict⁹ impator: de
impio occidētali qd̃ syluestro pape donauerat:se nō am-
pli⁹ intromisit:nec sui successores debēt facere/nisi ad ec-
clesie inuocationē ꝛ defensionē.ꝛ si alio mō fit:vsurpatiue
fit:sicut fecit ꝯstātin⁹ arrian⁹/ꝛ iulian⁹ apostata: ꝛ quidā
alij de facto.nec papa posset licite alienare ꝟ dn̄iū in occi
dēte:ꝛ donationē sibi factā a ꝯstātino.xij.q.ij.nō liceat pa
Imperatores tenent subuenire ecclesie.
pe. In ꝟitate em̄ nihil impator hꝫ facere rome:necꝫ in toto
impio occidētis:hoc solo ei reseruato/ꝙ in currib⁹ venie-
bat romā/vocat⁹ ab eccl'ia in succursum. Vñ iustinianus
impator:aduenietib⁹ gotthis romā ꝛ eā infestātib⁹ misit
belisariū nobilē ꝑncipē ꝛ patriciū ad subueniēdū summo
pōtifici ꝛ rome. Ad cui⁹ aduētū expulsi sunt gotthi de to
ta italia:vt hr̃ ex historia lōgobardoꝝ. ¶ B Per eundē
modū lōgobardis ecclesiā grauātib⁹: quū iperiū cōstāti-
nopolitanū iā pene deficeret:vocat⁹ carol⁹ rex frācoꝝ ab
eccl'ia tpe hadriani ꝛ leonis successorꝫ ei⁹:cui ꝑ romanos
ꝛ lōgobardos ꝑfidos eruti fuerāt ocl'i ꝛ ligua abscissa:sꝫ

diuina virtute postea restituta: venit in italiā cū exercitu
magno:ꝛ capto rege desiderio/ac lōgobardis prostratis
de seruitute ipsorū ecclesiā liberauit:ꝛ fuit ab ecclesia pri-
uilegiatus.vt habet̃.lxiij.di.hadrianus.cū.c.seq. Richar-
dus m̄ claremontensis dicit in chronicis hadrianū solū
ex causa dicta dedisse patriciatū Carolo. Sed Leo terti⁹
q hadriano successit.lxiij.dist.in synodo. post miraculū fa
ctum de ipso de oculis ꝛ de lingua:iuit ad Carolū regem
francorū:q honorifice susceptus ab eo: duxit ipsum romā
q vindicauit iniuriā Leonis:quā sibi romani fecerant de
oculis ꝛ de lingua:ꝛ restituit eū in sede sua. Leo ꝟo in die
natalis dn̄i coronauit eū in imperatorē in basilica beati
petri apl'i: circumdans ei imperatoriā vestē. ꝛ tūc sibi ac-
clamatū est ab vniuerso populo romano: Carolo Augu-
sto magno a deo coronato pacifice romano impatori vita
ꝛ victoria. Facta ergo fuit Carolo donatio: q habet̃ pre.
ca.hadrian⁹.sꝫ adhuc vices imperij nō gerebat: quousqꝫ
a leone coronā suscepit. Sed iā trāslatio imperij a grecis
in germanos facta fuerat antea iam septē annis per ste-
phanū papā.ij.in ꝑsonā eiusdē Caroli.vt no.ex̃ de elec.ve
nerabilē.ꝛ in glo.legit̃. ¶ C In dicta aūt trāslatiōe di-
uersificatus est modus assumēdi imperatorē:q: primo ꝑ
electionē:ex tūc ꝑ successionē.ꝛ hoc durauit vsqꝫ ad octa-
uam generationē Caroli vt chronici ponunt. Eadē defi-
ciente generatione Caroli quantū ad potentiā in regno
frācie ꝛ imperio:primo qdē Hugo dux aurelianeñ.sibi re
gnū francie vsurpauit occisis illis ꝛ extirpatis q erāt de
genere regio.vnde de dicto Hugone descenderūt om̄es
reges francie:ꝛ nō de Carolo vsqꝫ ad tempora ista:nisi ꝙ
fert̃ ꝙ dictus Hugo vxorē habuit de genere illo. Impe-
rio etiā deficiēte ꝛ scisso in multas partes/intm̄ ꝙ Ludo-
uicus impator vltim⁹ de genere Caroli a lōgobardis or-
batus est oculis:vt historie tradunt. Quidā berengarius
inuasit italiā.ibiqꝫ ipso tyrannizante cōtra italicos/ꝛ cō-
tra ecclesiā:quū ipsa fluctuaret in capite:quia summ⁹ pō-
tifex cui nomē erat Joānes: vir lasciuus ꝛ lubricus erat:
aduocauit cetus cardinaliū Othonē primum regē saxo
nū:qui dictū berengariū eiecit de regno. ꝛ cū assensu ec-
clesie totā sibi italiā subiugauit. Ueniens ꝟo romā/pri-
mo quidē cū cardinalibus ꝑsuasit pape correctionē:quia
erat filius cuiusdā nobilis romani:qui vocabat̃ alberic⁹.
Sed dictus papa in sua malitia ꝑsistēs: coactus est renū-
tiare papatui ꝛ factus est leo.ix. Dicto aūt Othone se ab-
sentante ab vrbe romana: romani in contemptū ecclesie
fecerunt aliū papā quē benedictum vocauerūt: papā ꝟo
leonē eiecerunt a sede.qd̃ audiens Otho romam rediēs
cū exercitu magno ipsam obsedit:quousqꝫ benedict⁹ pa-
pa ei a romanis traditus est:quē ipse misit in saxoniā in
exiliū:ibiqꝫ vitā finiuit. Ex hoc aūt beneficio collato eccle
sie ꝑ othonē primū/ꝑdictus princeps a leone ꝑdicto sum
mo pontifice cū toto clero ꝛ populo in imperatorē consti
tutus est:vt habet̃.lxiij.di.in synodo.licet ibi nō fiat men-
tio de imperio: sꝫ de regno italie ꝛ theutonie. Talis autē
institutio ꝓcessit per successionē vsqꝫ in tertiā generatio-
nē.hoc est in tertiū othonē:qui fuit nepos primi.i.filius fi
lij.nō em̄ inuenitur de istis ꝙ fuerint electi: sed sola ꝓui-
sione per summū pontificē.vnde dictus otho secūdus vo
catus est a ioanne papa.xi.qui fuit post ioannē depositū.
de quo.s.facta est mentio. Causa aūt sue vocationis fuit
persecutio magna quā romani fecerunt ecclesie. ꝛ dictū
Joan.xi.in castrū sancti angeli detruserunt: et postea in
exiliū ipsum miserunt.tunc dictus Otho ꝑ procuratorem
iurauit fidelitatē pape: cuius forma habet̃.lxiij.disti. tibi
dn̄o.tandē veniēs personaliter romā coronatus est a be-
nedicto septimo cū magno gaudio ꝛ pace inter papā et
imperatorē. ¶ D Post hunc fuit otho tertius fili⁹ otho
nis medij:cuius tēpore vexabatur ecclesia a quodā crescē
tio scilꝫ patricio. Qui crescentius intm̄ ꝑsecutus est papā
Joannē.xij.ꝙ coactus est vrbē derelinquere: et tusciā in-
trare. Sed vocatus otho tertius/totā illā progeniē extir

pauit. Tandē mortuo dicto Joan.ad instantiā dicti otho
nis/electus est in papā quidā cōsanguineus eius:qui vo
cabat̃ Brunus:postea vocatus est Grego.v.a quo dictus
otho est coronat⁹:hic otho redijt in germaniā. ¶ E Sꝫ
crescētius consul romanus fugato Greg.papa/fecit pa-
pam quemdā grecū epm̄ Placeñ.noie Joan. Quod au-
diens imperator romā rediens cū exercitu magno ꝛ furo
re immenso:tamdiu crescentiū in castro sancti angeli ob-
sedit:quousqꝫ ipsuꝫ ꝛ papā eius cepit: ꝛ vtrūqꝫ membris
debilitauit. Deinde imperator ordinatis imperij sui reb⁹:
ꝛ Greg.restituto in sede sua: ducēs secū multos nobiles
romanos/in saxoniā reuersus est. His ergo pactis vlte-
rius per ordinationē ecclesie viuente dicto Grego. voca
tis ꝛ requisitis dictis ꝑcipibus alemānie/instituti sunt
per papā de consensu principū electores:videlꝫ officiales
curie imperialis:q quidē sunt septē:quatuor laici: ꝛ tres
clerici. Prim⁹ rex bohemie:qui imperatori ꝓpinat de cu-
pa. Secundus dux Saxonie:qui coram imperatore por-
tat ensem. Tertius comes palatinus:qui ei de scutella mi
nistrat. Quartus marchio brandeburgēsis: qui est came
rarius eius. Inter clericos. Primus archieps Magunti
nus:qui est cancellari⁹ in germania. Secūdus archieps
Coloniensis:q est cācellarius in italia. Tertius archieps
Treuerensis:qui est cancellarius in gallia. De istis electo
ribus no.per Joā.and.ex̃ de re iudi.ad apl'ice.li.vi.in glo.
s.ibi etiā no.ꝙ papa nō posset priuare electores iure eli-
gendi.hoc idem no.ibi Ber.cōtra crederem quū ab eccle
sia hanc habeant potestatē.ex̃ de elec.venerabilē.§.i. ꝛ in
clemē.de iureiur. romani.sed ꝓpter periculū ꝛ scandalū
nō est faciendū.l.dist.vt constitueretur.ex̃ de renun.nisi.§.
pro graui.ꝛ de tēp.or.sane.c.ad aures. Item scripsi in.xlv
arti.post prin.ꝟ.item credo. ¶ F Causa autē quare oēs
electores assumpti sunt de germania.vna est principalis:
quia de germania fuerūt qui liberauerunt ecclesiā de ser
uitute longobardorū ꝛ impiorum romanorū:vt patet de
Pipino qui venit in italiā cōtra regem arnulphum: q ni-
mis grauabat ecclesiā.de quo.xxiij.q.viij. vt pridem. Itē
de Carolo filio eius:qui venit ad requisitionē ecclesie cō-
tra Desideriū regem in longobardiā:vt.s.dictū est.ꝛ.i.di
cetur.ꝛ hi duo principes fuerūt de germania inferiori ci-
tra rhenū:que antiquitus gallia braccata vocabat̃.vnde
ꝛ decre.venerabilē.ex̃ de elec.dicit ꝙ imperiū est trāslatū
in germanos in persona Caroli:quia scꝫ in germania na
tus ꝛ ibi sepultus est. Idē de othone qui liberauit eccle-
siam de manu alberici romani.vt.i.patebit. Et hic otho
fuit de germania superiori. Secūda ratio fuit deuotio il-
lius populi ad sanctū petrū ꝛ paulū:que apparet in eoꝝ
peregrinatione rome. Tertia causa fuit volūtas summi
pontificis:qui tunc erat/scꝫ Greg.v.q de theutonia fuit
natus:ꝛ consanguineus othonis vt.s.ꝛ.i.tangit̃. Quar-
ta causa:quia germani ꝓbiores sunt alijs ꝛ audaciores.
vnde a nobili germine germani dicti sunt. Ista ergo ele-
ctio vsqꝫ modo perseuerat:que incepit anno dn̄i.M.xxx.
ꝛ ꝑseuerabit quātū ecclesia romana ꝑmiserit: cui⁹ est re-
gna transferre:ꝛ principes de sua sede deponere. vt Hie-
re.testat̃ Hiere.i.ex̃ de sup.ne.pre.grandi.li.vi.xv.q.vi. itē
alius.ꝛ pre.c.venerabilē.hoc autē de facto inuenimus in
multis principibus. Nā legit̃ Zachariā papā deposuisse
regē francorū:vt pre.c.item alius.quia dissolutus et effe-
minatus erat:vt dicit ibi glossa ꝛ inutilis.vt dicit textus.
Item legitur in chronicis Innocen.iij. Othonem.iiij.de-
posuisse ab imperio:quia ab iuramento fidelitatis eccle-
sie resiliuit:quod fuit circa annos domini.M.cc.xxij. Itē
Innoc.iiij.natiōe Genueñ. de domo de flisco: Fridericū
imperatorē:qui primo amicus su⁹ erat intim⁹ tēpore car-
dinalat⁹:deposuit:amicitiā ei⁹ dissoluit/ne ꝯ dominū im-
pio ꝑberet auxilium.ij. Paralip.xix.ꝛ quia sanctū est ꝟm
pbm̄ prehonorare veritatem.que depositio habetur ꝛ for
ma eius.ex̃ lib.vi.de re iudi.ad apostolice.ꝛ sic de multis
alijs:vt legit̃ in chronicis. ¶ G De verbo aūt illo quod

Instituunt electores imperiales

Electores q̃re ex germania assumātur.

Universidad de Deusto Biblioteca

opponitur:Reddite que sunt cesaris ⁊c.vt.s.in ar.xxxvij
§.ad illa.R.j.respōsuz est. Item illud intelligit Origenes
quantū ad equalitatē iustitie legalis.quasi eque sit prece
ptū seruādū cesaris debite sicut diuinū p̄ceptū: vt videlz
vnicuiqꝫ ius suū reddatur.sicut apl'us dicit ad Rom.xiij.
Reddite inquit oibus debita.cui tributū tributū:cui ve-
ctigal vectigal:⁊ cui timorē timorē:⁊ cui honorē honorē.
ad hanc solutionē facit.xj.q.j.magnū.xxiij.q.viij.§. ecce ꝙ
nicolaus.Sed non ꝓpter hoc excludit̃ qn iurisdictio im
peratoris pendeat ex iurisdictione pape: qui immediate
ipsam habet a christo. ex quo imperator minister dei vo-
catur ab apostolo pre.c.ad Rom.quia eius ministeriū est
ecclesiā dei defendere.xcvij.dis.ecclesie.⁊.c.victor.xxiij.q.
v.principes. Itē ꝙ cesar recipiat tributū suū dignum est:
quia iure nature ⁊ diuino sibi debet̃ tamꝙ̃ ministro chri-
sti.vt dicit paulus in pre.c.ad Ro.xiij.ibi: Ideoqꝫ em̄ ⁊ tri
buta prestatis.ministri em̄ dei sunt ⁊ in hoc ipsum seruiē-
tes.vnde sequit̃:Reddite ergo omnibus debita ⁊c.vt.s.
quis em̄ pascit gregē et de lacte eius nō manducat̃:quis
militat stipēdijs suis:j.ad Cor.ix.xiij.q.j.§.his ita.xxviij.
q.j.iam nunc.in fi.ex̃ de p̄scrip.quū ex officij.cū si.que ꝟba
exponens Aug.de verbis dn̄i/ait: Quadā diuina proui-
dentia sunt militantibus stipendia cōstituta: ne dū sum-
ptus queritur:predo grassetur.xxiij.q.j.militare. Or scd̄o
opponitur ꝙ ante fuit imperiū ⁊ imperator ꝙ̃ papa.s.la-
te in alio ar.xxxvj.probaui rationibus ⁊ authoritatib⁹ cō
trariū.quibus adhuc ⁊ hic addo querendo vnde ortū ha
buit imperiū:vel quodcūqꝫ dominiū:nullo em̄ iure natu-
re inuenim⁹ alicui cōpetere dominij dignitatē.⁊ hoc ostē
dit Aug.li.xix.de ciui.dei.c.xix. Quū oēs hoīes ex eadem
radice originē duxerint/scilz ex adam ⁊ muliere vna eua.
xxxv.q.j.quū igitur.⁊.xxxiij.q.v.nec illud.ex qua ꝓpagine
bona mūdialia cōcessa homini ad vsum:vt pꝫ Gen.j.con
muni iure essent equaliter diuidēda. Licet em̄ in homini-
bus etiā in statu innocētie fuisset p̄latio:sicut apparet in
primis parētibus:in quibus adam p̄latus fuit eue.xxxiij.
q.v.hec imago.c.quū caput.c.mulierem.alio tn̄ intuitu ⁊
respectu:quia nō inquantū dominiū opponit̃ seruituti:q:
hoc penale. Iure em̄ nature communis est possessio:⁊ cō-
munis omniū libertas.di.j.ius naturale.⁊ ꝺm Greg.quū
culpa nō exigit:oēs ꝺm rationē humanitatis equales su-
mus.xxij.di.de constantinopolitana. Nā post peccatū in-
troducta est seruitus ⁊ ꝓpter peccatū.xxxv.di.sexto die.q
qualiter fuerit introducta no.j.di.ius gētiū.⁊ ex̃ de iude.
ita quorūdā.in glo.nō.sed ex officio consulendi ⁊ diligē-
di:sicut in angelis.lxxxix.dist.ad hoc.homo em̄ naturali-
ter animal sociale:quē oportet adinuicē ordinare. in his
autē que sunt ordinata adinuicē: oportet semp esse aliqd
principale ac dirigēs:vt dicit pħs in primo politice.⁊ hoc
apparet in corpore humano:⁊ p̄terea hoc requirit ipa cō
ditio ordinis. Est em̄ ordo ꝺm Augu.xix.de ciui.dei.c.xiij.
pariū dispariūqꝫ sua cuiqꝫ loca tribuēs dispositio.idē est
de iustitia.instit.de iusti.⁊ iur.in prin.⁊ in prohe.decre.rex
pacificus. ¶ H Sed ꝙ vnus alteri est ꝓpositus ab ini-
tio seculi post peccatū:nō eo mō dn̄ium est assumptū:sed
ex quodā fastu superbie per vsurpationē incepit:sicut in
lucifero volente sup alios ex superbia exaltari. Esa.xiiij.
de peni.di.ij.principiū. Cuius signū ⁊ argumentū haberi
potest:quia soli reprobi in principio creationis mūdi do-
miniū acceperūt.vnde ante diluuiū primus dn̄s inter ho-
mines fuit cayn.vt dicit Augustinus.xv.de ciuitate dei.c.
xx.et inde motus fuit ad ciuitatē edificandā: vt domina-
retur in ea:⁊ hec fuit prima ciuitas in mundo: quam no-
mine filij sui vocauit enoch.Gen.iiij.ad ꝑpetuationē do-
minij filij. Post diluuiū ꝟo qui primo dominiū acceperūt
fuerunt de maledicto genere cham: vt habet̃ ex Gen.ix.
c.⁊ magister in historijs ⁊ Josephus dicunt. ¶ I Nam
post diluuium primus accipiens dominiūfuit nēroth de
genere cham.Gen.x.⁊ dist.v..§.fi.cuius cōsilio edificata
est turris babel:vt historie tradunt/ad domināndū.in cui⁹

In statu innocentie fuissz p̄latio.

Quare introducta sit seruitus.

Dn̄ium vbi ⁊ qn̄ ceperit.

signū legitur in pre.c.Gen.xj.ꝙ volebant per cacumē ci⁹
in celum ascendere:ignorantes altitudinē celi indinume
rabilem:ad designandum cordis ambitionē in p̄eminē-
do alijs.propter quod deus in suā displicentiā ostenden-
dam scissurā fecit eorumdem dominij confundendo eoꝝ
linguas:quum essent vnius labij vt pre.c.ix. De nemroth
descēdit belus rex babylonie: de quo natus est ninus rex
niniue:qui primus fuit monarcha assyriorū arte magica
procreatus:vt historie tradunt.⁊ hic primus statuam eri
gens patri suo belo in reuerentiā habendam/fuit occasio
idolorū:que primo vocata sunt bel/baal/baalim/beelze-
bub ꝺm diuersitatē linguarū ꝺm magistrū petrū in histo-
rijs:qui etiā dicit ꝙ iste ninus primus regnauit in barba-
ria(al's babylonia)alio nomine dictus zoroastres/inuē
tor primus artis magice.Ex quibus.s.dictis satis appa-
ret ꝙ dominiū in principio mundi consideratis personis
que assumpserunt corrupta processit intentione: scꝫ fastu
superbie ⁊ tyrānidis. ¶ L Unde prim⁹ imperator post
diluuiū nemroth:de quo.s.dixi.⁊.xxxj.ar.nō rex/sed tyrā-
nus erat:q: homines opprimebat.vnde venator robust⁹
corā dn̄o vocabatur.vt pre.§.fi.vj.dist.⁊.x.c.Gen. Et ideo
nō placuit deo:in cui⁹ signū cayn primus imperans fra-
tricida occisus est a lamech.Gen.iiij.xxxj.q.j.quō. Ninus
q zoroastres fili⁹ noe:vt dicit magister Pet.i historijs rex
in barbaria/occisus est:vt dicit̃ in lib.clemētis a demone:
quē exercendo artem magicā colebat:⁊ familiarē habe-
bat:⁊ vt sub compendio loquamur omnes antiqui dn̄i ⁊
monarche dura morte interierūt:vt pharao.Exo.ix.xxij.
q.iiij. nabuchodonosor. Rex egypti in mari rubro sub-
mersus. Datan ⁊ abiron principari volentes absorpti a
terra. Nume.xvj.de conse.di.ij.⁊ dixit.vij.q.j.deniqꝫ. Sen-
nacherib a filijs ingulatus.iiij.Reg.xix.in fi. Antiochus
a vermibus cōsumptus.ij.Mach.ix. Alexander macedo
veneno. Gualterus. Tabefactus interijt. in libro alexan
dri. Et multi alij vt historie tradūt ⁊ sacra scriptura. Hic
est etiam ꝙ saul primus rex israel a dn̄o extortus poti⁹ ꝙ̃
datus:vt.j.Reg.viij.dicente dn̄o samuele/ibi: Nō enim te
abiecerūt:sꝫ me ne essem rex super eos.viij.q.j.audacter.
percussus letaliter a philisteis ab amalech ita morte do-
lorosa interemptus est.ij.Reg.j.c. ¶ L Quāuis aūt am
bitio dominādi deo esset odiosa:dn̄oꝝ tn̄ ambientū regi
mē ad refrenandā inordinatorū hominū malitiā:⁊ ad cō
seruandū vnūquemqꝫ in sua iustitia: quū ad disponendū
ciues in cōcordia ꝑmissum est a deo dominiū ⁊ prouisuz.
Permissum ad punitionē malorū. Prouisum ad concor-
diā bonorū.xxiij.q.v.§.hinc notandū.di.iiij.facte sunt. de
hoc.j.ar.proximo.in fi. Hinc est ꝙ apl's dicit.xiij.ad Rom.
Nō est potestas nisi a deo.qd Aug.contra manicheos ex-
ponit dicēs: A deo siue iubēte/siue sinēte.xxiij.q.j.qd cul-
pat̃. Ex quo quidē verbo satis est manifestū a deo omne
ꝓuenire dn̄ium.vn̄ christ⁹ ad pilatū: Nō haberes ꝑtātem
aduersum me vllā:nisi tibi datū esset desup. Joā.xix.pui-
sum siue cōsiderata natura entis/siue motus/siue finis.
Rōne aūt entis:qm̄ oē ens ꝑ participationē hꝫ se ad ens
ꝑ se. Sꝫ illi q habēt dn̄ium/plus vigēt in natura entis ꝙ̃
ꝑuate ꝑsone:q: gerūt vices toti⁹ entis cui ꝑsunt. vn̄ ⁊ po
pulus dixit dauid.ij.Reg.xviij. Tu vn⁹ ꝓ.x.milib⁹ cōputa
ris.vn̄ ⁊ bn̄ ꝑsidētes merent̃ diuinos honores. etiā dupli
catos:vt dicit Augu.ꝓpter qd dicit apl's.j.ad Timoth.v.
Qui bn̄ ꝑsunt.glo.vita ⁊ doctrina/ꝑsbyteri duplici bono
re digni habeant̃.igit̃ magl appropinqnt ad summū pn̄-
cipiū:⁊ plus ꝑticipāt de diuia influētia rōne sui regiminis.
vn̄ ⁊.s.illud Luc.ij. Pastores erāt in regiōe eadē vigilan
tes ⁊c.glo. Illi pre ceteris sublimia audire merent̃:q fide
lib⁹ solicite ꝑsunt. Hinc est etiā ꝙ de saule scribit̃:ꝙ assum
ptus in regem per samuelē ex hoc influentiā meruit pro-
phetie. vnde insiliuit in eū spiritus dn̄i:⁊ cū prophetis ꝓ-
phetauit.j.Regū.x. Et de salomone legit̃/ꝙ ordinatus in
regem meruit diuinā sapientiam.iij.Reg.iij. Et cayphas
contra dn̄m impius cōcionator ratione sacerdotij ꝓphe-

Zoroastres rex bactrianorū ꝺm berosuz ⁊ alios, est cham fili⁹ noe/ a nino rege assyriorū bello superatus:vt etiā vult Aug.lib.xxj.de ciui.dei.c.xiiij.

Domini dī ambitio deo odiosa: sed non dn̄orum ambientiū regimē.

tat. Joan.xj.ad hoc facit.j.q.j.ꝓphetauit. Reges frācie et
anglie habere dicunt̃ virtutē sup quibusdā egritudinib⁹
laborantes. ¶ Scd̄a ratio/ꝙ omne dominiū sit a deo:su-
mitur in cōparatione ad motū. Probat enim pħs in.viij.
physicorū:ꝙ in mouentibus et motis nō est in infinitum
abire:sed est venire ad aliquod mouens quod nō mouet̃
⁊ hoc est de⁹. iuxta illud Boe.iij.de cōsol.ꝑhic.metro.ix.
Stabilisqꝫ manēs das cuncta moueri. Quum ergo dn̄i
in gubernando sint motores orbis:ergo oportet motum
sui regiminis in deū sicut in p̄mū motorē reducere. vnde
Job.ix. Sub eo curuant̃ qui portant orbē. Hanc rationē
tradit beatus Aug.in.iij.de trini.vbi ordinē motus ⁊ mo
bilis ponens/ab infimo corpore: puta terra/ꝑ subtiliora
⁊ virtuosiora dicit moueri gradatim ascendēs ꝺm ordi-
nē elementorū/vsqꝫ ad supremū mouens:quod est deus:
in quo consistit tota ratio motus. vnde ⁊ apl's Act.xvij.
In christo viuimus/mouemur/⁊ sum⁹. ¶ Tertia ratio/
ꝙ oīe dominiū sit a deo:sumit̃ ex parte finis. Diuina em̄
ꝓuidentia oīa in debitū finē deducit.inquantū mouet
vnamquāqꝫ creaturā in suū finē distinctū:sicut sagittator
sagittā ad determinatū signū.qua ratione dicit beat⁹ Au
gustinus.iij.de trini. Or de⁹ quibusdā ordinatissimis mo
tibus primo spiritualibus:deinde corporalibus semp cū-
cta defendit:⁊ vtitur omnibus ad cōmutabile arbitrium
sententie sue sicut ad finē congruū. Si ergo alias creatu
ras debito ⁊ ordinato fine cōcludit:multo magis creatu
rā rationalē aut hominē.quod apparet: qn̄ ipsam guber-
nat per suos dispensatores: vt sunt reges ⁊ principes ec-
clesiarū prelati.hinc est ꝙ quū apl's dixisset Rom.xiij. Nō
est potestas nisi a deo.statim subdit: Que aūt sunt a deo/
ordinata sunt:itaqꝫ qui potestati resistit/ordinationi dei
resistit:quia ad hoc deus de eis huic mundo prouidit/vt
vniuscuiusqꝫ status prosequat̃ in debitū finē.hinc dicitur
in Prouerbijs.viij.c. Per me reges regnāt:⁊ legū condi-
tores iusta decernūt. Per me principes imperant:⁊ potē-
tes decernunt iustitiā. Preterea/quāto quelibet natura
nobilē finē apta est cōsequi: tanto habet magis mouētia
disposita ad cōsummationē finis.sicut manifeste in corru
ptibilibus pꝫ:sicut in incorruptilib⁹ celestibus ⁊ spiritib⁹
angelicis que sine agente contrario mouent̃ ad suū finē.
puta corpus celeste ad dominiū sui motus. angelus autē
ad diuinorū cognitionē ⁊ suū ministeriū adimplendum.
Quū ergo creatura rationalis creata sit ⁊ producta vt
sit dei capax:⁊ hic est finis eius p̄cipu⁹: vt dicit Aug.xiiij.
de trini.⁊ item Aug. Natus est homo ab exterioribus ad
interiora redire:ab interioribus ad superiora ascendere.
Tante em̄ dignitatis est humana conditio: vt nullū bo-
num posset ei sufficere. Sed in solo summo bono satiat̃.
Ps.xvj. Satiabo: quū apparuerit gl'ia tua. Ad hūc ergo
finē cōsequendū:etsi homo adiuuetur luce diuine gratie.
maxime ꝟo iuuatur per mundi gubernatores. tū ꝑ bo-
ne vite exempla.tū per quotidiana documēta.tum ꝑ cor-
rectionē cōtinuā.qua rōne Paulus vocat rectores coad-
iutores dei:dicens.j.ad Corin.iij. Dei enim adiutores su-
mus. Sunt enim iudices et rectores mūdi/sicut instru-
menta principalia.

¶ Articulus.xlij. A

Sed licet principat⁹
omis agentis a deo sit prouisus:specialiter
tamē romanus de quo Aug.in li.de ciui.dei
plures causas assignat: sed tres nos tm̄mō
colligam⁹/scꝫ ꝓpter tres virtutes quas lex precipit euā-
gelica:quibus precipue romani primitus claruerūt:et ex
eis tamꝙ̃ mercedē condignā dominiū meruerūt. vnde ⁊
dicit̃ a Hiero. Romani virtutibus ꝓmeruerūt imperiū.
xxviij.q.j.§.ex his itaqꝫ. Prima virtus fuit sincerus amor
ꝓ patria. Secunda traditio legū sanctissima. Tertia mo-
rū beneuolentia. ¶ Quantū ad primā/exempla veteruz
romanorū habentur in promptu:quia tota coꝝ intentio
erat in ipsorū regimine ⁊ dominio ad conseruandā rem-
publicā vt eiusdem consulerēt profectibus. vnde Aug.v.
de ciui.dei.c.xij.⁊.xiiij.inducens verba Salustij de bello
catiline sententiā catonis in dicto lib.contentā de virtu-
tibus veterū romanorū attollit vnde respublica diuina
prouidentia facta est magna dicens: Nolite inquit cato
existimare maiores nostros armis rempublicā magnam
fecisse. Si ita quidē esset:multo pulcherrimā nos habere-
mus. Quippe sociorū atqꝫ ciuiū ꝑterea armorū ⁊ equoꝝ
maior copia nobis est ꝙ̃ illis. Sed alia fuere que viros il-
los magnos fecerūt:q nobis nulla sunt. domi industria:
foris iustū imperiū:animus in consulendo liber:nec deli-
cto/nec libidini obnoxius. Pro his nos habem⁹ luxuriā
⁊ auaritiā:publice egestatē: priuatim opulētiā: laudam⁹
diuitias:sequimur inertiā. Inter bonos ⁊ malos discrimē
nullū:omnia virtutis premia ambitio possidet. ⁊ sequit̃:
Ut erariū esset locuples:res priuate egebant. Nūc econ-
tra vt.s.pro ista materia faciūt.viij.q.j.c.si ergo.c.nec no-
uum.c.sunt in ecclesia.lxj.dist.miramur.c.quid proderit.j.
q.j.principatus.lix.dist.si officia secularia.cum.c.seq.vsqꝫ
ad finem dist.xlviij.di.c.j.⁊.ij.xciiij.dist.c.j.xxiij.q.iiij. sicut
excellentiam.xl.distin. qui primatum.xxiij.q.iiij.si non ex
fidei merito.ibi: Ubi em̄ meritorum vestrorū loquat̃ nō
discurrit opinio:que bella vos frequēter appetere nō de-
siderio fundēdi sanguinis:sed tm̄ dilatandi causa reipu-
blice:in qua coli ꝓ deū cōspicimus:loquitur ⁊c.j.q.j.fertur.
ibi: Si em̄ is dignus sacerdotio creditur cui nō actionis
materia:sed pecunie copia suffragat̃:restat vt nihil sibi in
ecclesiasticis honoribus grauitas: nihil sibi defendat in-
dustria: sed totum sibi auri profanus amor obtineat ⁊c.
⁊.c.quibusdā.in fi.ibi: Nisi eū quē vite meritū ⁊ actionis
qualitas ad hoc dignū esse mōstrauerit.j.q.iij. ex multis.
post mediū.ibi: Nec eligant̃ in domo dn̄i/qui maiores sac
culos pecunie conferant. sed eos qui moribus ⁊ discipli-
na atqꝫ scientia diuites/pro officio suo ipsam valeant su-
stentare ecclesiam.xxiij.q.j.paratus.ibi: Ac per hoc si ter-
rena res ista publica christiana precepta custodiat: etiā
ipsa bella sine beneuolētia nō gerentur:sed vt ad pietatis
iustitieqꝫ societatē victis facilius cōsulatur ⁊c.⁊.c.milita-
re.ibi: Nec rēpublicā gerere criminosuz est: sed ideo age-
re rempublicā vt diuitias augeas:videtur esse damnabi-
le ⁊c.⁊.c.summa. Sūma militie laus inter alia merita bo
na hec est:obedientiā reipublice vtilitatibus exhibere.et
xxiij.q.iij.c.sex differētie.§.item ab aliquo.ibi: Petere aūt
vel prestare solatiū vt malis facultas delinquēdi adimat̃
vt ecclesie pacem adipiscatur:vt aliquis multorū vtilita-
ti seruetur:vtile est ⁊ honestū ⁊c.⁊.j.ibi: Non sue volūta-
ti:sed omi vtilitati victurus ⁊c.⁊.q.viij.vt pridem.ibi: Et
quecūqꝫ vobis deo adiutore pro vtilitate reipublice per-
suaserint: facite.⁊.j. ibi: Quicquid vtile reipublice iudi-
caueritis peragite.⁊.j.ibi: Neqꝫ vtilitas nostre reipublice
(quod dn̄s auertat)negligatur ⁊c.viij.q.j.in scripturis.
ibi.expressum.⁊.q.ij.dilectissimi.ibi: Nullus vestrū negle-
cta vtilitate cōmuni/suo lucro prospiciat: ne si quispiā ꝓ-
pria cōmoda appetit:friuola existimatiōe fallatur ⁊c. fa-
cit.c.causa.⁊.q.j.sciendū.xvj.q.j.nos autē fratres.ex̃ de re-
nun.nisi quū pridē.§.porro. ¶ B Antiqui etiā cōsules
romanorum pauperes erāt in rebus priuatis:prout nar-
rat Augustinus.v.de ciuita.dei.c.xviij.ꝙ Luciusvalerius
defunctus in suo consulatu/adeo pauper fuit vt nummis
a populo collectis eius sepultura curaret̃. Consimile nar
rat Uegetius de re militari/de Attilio regulo:qui quum
summis rebus prefuisset:adeo pauper fuit/vt coniugem
liberosqꝫ collocaret in agello: qui colebatur ab vno villi-
co. Ibi etiā narrat Augu.de quintio/qui quū quatuor iu
gera possideret ⁊ manibus suis ea coleret: ab aratro ab-
ductus est vt dictator fieret: maior itaqꝫ honore ꝙ̃ cōsul.
victisqꝫ hostib⁹ ingentē gratiā cōsecutus est: ⁊ tn̄ in eadē
paupertate māsit. Ibi etiā narrat Aug.ꝙ quidā eoꝝ qui fue
rat bis consul:ex illo senatu est pulsus eo ꝙ.x.pondera ar-
gēti in vasis habere cōpert⁹ est. Nō em̄ dn̄ari intendebāt

Quib⁹ romani imperiū meruerunt.

Qui reipu.apud ro.p̄ficiebantur.

propter lucra:nec hoc fuit apud eos ingeniū,put rñdit Cu/
rius consul quū samnites magnū ei pondus argenti at/
tulissent.q̄bus nō habere aurū p̄clarū ait sibi videri:sȝ eis
q̄ haberēt aurū imperare.Cōsimile narrat Vegetius li.iiij
de re militari:q̄ quū legatus epirotarū fabricio consuli
grande pōdus auri offerret:illo nō accepto/dixit se mal/
le habētibus id imperare:q̄ illud habere.Et ob hoc nole
bant p̄fici dignitatibus/nisi possent reipublice proficere.
prout dicit Valerius li.vj.de Cornelio scipione.Cui quū
hispania sorte venisset:rñdit nolle illuc ire:adiecta causa
q̄ recta facere nesciret.¶ C Itē suos filios nō patiebā
tur p̄fici:nisi possent p̄ficere prout narrat Helinādus hi/
storiographus de elio.qui quū ex senatore esset creat⁹ im
perator:ꝛ obsecrāte senatu vt filiū suū augustū cesarē vo
caret:rñdit sufficere inq̄t debet/vt ego ipse inuit⁹ regna/
Primatus cui debeat. uerim quū nō mererer. Primatus em̄ nō sanguini debet
sed vite ꝛ fidei claritati.viij.q.j.moyses.xl.disti.nos q̄.Et
inutiliter regnat:q̄ rex nascit̄ ꝛ non meret̄. Proculdubio
parētis affectū exuit:qui paruulos suos importabili mo
le sup terrā extinxerit.Hoc em̄ est suffocare filios:nō pro/
mouere.Alendi prius sunt ꝛ virtutibus exercēdi:ꝛ quum
eo profecerint vt p̄bent̄ illos antecedere quos debēt ho/
nore anteire: inuiti ascendāt. et tūc ciuiū suorū nequaq̄
se subtrahāt votis.Implebāt em̄ illud tūc Eccl'i.vij.Noli
querere fieri iudex:nisi valeas virtute irrūpere iniquita/
tes.ꝛ Prouerb.xx. Rex q̄ sedet in solio iudicij:dissipat oē
malū intuitu suo.ad hoc faciūt.xxvj.di. vna tm̄.ibi: Quō
aūt pōt esse hortator viduitatis:q̄ cōiugia frequentauit?
xliij.di.sit rector.xxv.di.primū.ibi:Quō pōt p̄ses eccl'ie au
ferre malū de medio ei⁹: q̄ in delictū simile corruerit? aut
qua libertate corripere peccantē:quū tacitus ipse sibi re/
spondeat eadē se admisisse que corripit?xlij.di.§.j.lxj.di.in
sacerdotibus.ibi:Irrep̄hensibiles esse cōuenit:q̄s preesse
necesse est corrigēdis.longa debet vitā suā p̄batione mō/
strare:cui gubernacula cōmittunt̄ ecclesie.xxviij.di.p̄usq̄
iij.q.vij.q̄ sine.cū.iiij.c. sequētib⁹.viij.q.j.licet.cū.c. seq̄nti.
¶ D Sectantes etiā auaritiā nō p̄ficiebant̄ reipublice:
vt narrat Valerius li.vj.titu.de grauiter dictis aut factis
q̄ quū duo cōsules cōtenderēt in senatu/q̄s eorū in hispa
niā mitteret̄:ait scipio emilianus oībus suā sententiā ex/
pectātibus. Neutrū inq̄t mihi mitti placet:q: alter nihil
habet:alteri nihil satis est.eque malā licētis imperij ma/
gistrā inopiā indicans ꝛ auaritiā. Narrat etiā Valerius
maximus li.iiij.c.de abstinētia ꝛ ꝯtinētia de marco curio
quō ipse samnitū diuitias cōtēpsit etiā post victoriā ha/
bitā de ipsis.Nā quū ad eū in scamno ligneo sedentē:ꝛ ca
tino ligneo ad focū cenantē: magnū pondus auri legati
tulissent:benignis verbis inuitatus vt eo vti vellet:vultū
protinus risu soluēs/supuacue igit̄ inq̄t:Narrate inquit
samnitib⁹ Marcū curiū potius malle locupletib⁹ impe/
rare:q̄ locupletē fieri.ꝛ memētote me nec acie vinci: nec
pecunia posse corrumpi. Hoc idē scribit idē Valerius in
eodē/de fabricio: qui quū honore ꝛ authoritate oībus in
ciuitate sua maior esset: censu v̄o pauprimus:a diuitib⁹
tñ samnitib⁹ quos in clientela tenebat: pecuniā et seruos
sibi missos cōtempsit:ac frustratos remisit: cōtinētie sue
beneficio:ac zelo patrie sine pecunia p̄diues sine vsu fa/
milie abunde comitat⁹:q: locupletē illū faciebat nō mul
ta possidere:sed pauca desiderare.¶ E Itē iustitia ro/
manorū patebat erga rempublicā intm̄/q̄ nec sibi parce/
bant ob salutē reipublice.vtilitatē em̄ reipublice vite p̄/
prie etiā p̄ponebāt:prout narrat Augu.j.de ciui. dei.c.xv.
Et tullius de officijs li.j.ꝛ.iij. q̄ quū esset marc⁹ regulus
ductus captiuus ad carthaginē:ꝛ missus romā ꝛ sub iu/
ramēto redeūdi p̄ cōmutatione captiuorū.Ille romā ve
niēs in senatū venit:ꝛ captiuos reddi vel cōmutari nega
uit esse vtile:eo q̄ illi essent adolescētes ꝛ boni duces:ipe
aūt senectute cōfectus.Et quū retineret̄ a p̄pinq̄s ꝛ ami
cis:redire maluit magis q̄ hosti fidē datā fallere. Nā s̄m
Aug.ad bonifaciū:Fides em̄ q̄n p̄mittit̄ etiā hosti seruā/
da est.xxiij.q.j.noli.qd verū/si ipse hostis fidē seruat.ar̄s
nō.vt ibi no.ꝛ ex̄ de iureiur.puenit.ij.vbi de hoc.ꝛ licet nō
ignoraret se ad crudelissimū hostē/ꝛ ad exquisita suppli/
cia p̄ficisci: iusiurandū tñ seruādū putauit.ar.bonū.xxij.
q.iiij. innocēs. ex̄ de elec.venerabilē.ꝛ ex̄ de iureiu.cōtin/
gat.¶ Cōsimile exinde narrat Aug.xviij.de ciuita.dei.c.
xix.ꝛ Tullius de senectute de Codro rege atheniensium.
Quū em̄ instaret bellū inter atheniēses ꝛ peloponnēses
ꝛ accepissent in rñsis/q̄ illi essent futuri victores quorum
dux occideret̄.Hoc audiēs Codrus in habitu pauperis
transiuit ad hostes:seq̄ obiecit eis necē p iurgiū p̄uocan
do.de quo Virgil.in bucol.Et iurgia Codri.Maluit em̄
mori dū vincerent sui:q̄ viuere suis superatis. Seruauit
aūt ad literā iste Codrus v̄bū dñi:sed nō p̄pter dominū.
Maiorē charitatē nemo habet q̄ vt aīam suā ponat q̄s
p amicis suis.Joan.xv.ꝛ.j.Joan.iij.Ille p nobis animā
suā posuit:ꝛ nos debemus p fratrib⁹ aīas nostras pone/
re.ꝛ.j.Mach.ix.Moriamur in virtute p̄pter fratres no/
stros.qualiter hoc intelligit̄ habet̄.vij.q.j.§.hoc tunc. de
hoc etiā de peni.di.ij.qui vult facere dei mādata.ꝛ.c.si q̄s
tantā.Duo em̄ fuerūt p̄cepta s̄m Platonis sniam volētj/
bus p̄desse reipublice:vt ait Tullius li.j.de officijs. Vnū
vt vtilitatē ciuiū sic tueant̄:vt quecūq̄ agant/ad illā refe Duo precepta cupientib⁹ p desse republice.
rāt obliti cōmodorū suorū.ad hoc.viij.q.j.sunt in ecclesia.
alterū p̄ceptū/vt totū corpus reipublice curēt:ne dū par/
tē aliquā tueant̄: reliq̄s deserāt. ar.ad hoc ex̄ de p̄ben.maio
rib⁹.ꝛ.c.quū causam.Itē narrat Aug. dicto li.de ciui. dei.
lib.iiij.c.xx.ꝛ li.v.c.xviij.de marco curio:q̄ se armato equo
sedētē in abruptū terre hiatū p̄cipitē dedit: vt pestilentia
cessaret ab vrbe.¶ Itē de marco regulo q̄ cōsulēdo salu/
ti vrbis a carthaginēsib⁹ est occisus. Itē nec pater parce/
bat filio p republica.prout narrat Valeri⁹ li.v.ꝛ Aug.v.
de ciui.dei.c.xviij.de bruto/q̄ filios cōprehensos p tribu/
nali virgis cesos/ꝛ post ad palū religatos securi percuti
iussit:q: dominationē tarquinij a se expulsam/reducere
volebāt.exuit em̄ patrē vt ageret consulē: orbusq̄ viuere
q̄ reipublice vidicē deesse maluit.de q̄ ait poeta: Natosq̄ Virgil. vj.eneid.
pater noua bella mouētes: Ad penā pulchra p libertate
vocabit Infelix: vtcūq̄ ferēt ea fata minores.Sed versu
sequēti cōsolatus est infelicē. Vicit amor patrie laudūq̄
immēsa cupido.¶ Cōsimile narrat Augu.vbi.s̄.de torq
to q̄ filiū nō q: cōtra patriā/sed etiā p patria pugnabat:
tñ quia cōtra imperiū suum:licet vicisset/occidit:ne plus
mali in exēplo contempti imperij:q̄ boni in gloria occisi
hostis esset.sicut scripsi.j.lxvij.ar.v̄. ampli⁹. ¶ Similiter
idē narrat Valeri⁹ vbi.s̄.titu.de parētū seueritate aduer
sus liberos:de manlio torquato:q̄ quū esset fili⁹ su⁹ accu
satus ꝛ cōuict⁹:ptulit sniam de eo dicēs:Quū syllanū fi/
liū meū pecunias a socijs accepisse mihi probatū sit:eum
republica ꝛ domo mea indignū iudico.Idē sic adindica
tus/pre tristitia suspēdio se cōsumpsit.Narrat etiā dictus
Valerius li.vj.titu.de iustitia/de zaleuco locrensiū duce:
q̄ quū legē fecisset inter alias saluberrimā:q̄ dep̄hensus
in crimine adulterij vtroq̄ oculo carere deberet:ꝛ filius
eius esset in tali crimine dep̄hēsus quū tota ciuitas in ho
norē patris necessitatē pene adolescētulo remitteret: ali/
quādiu repugnauit. Ad vltimū p̄cib⁹ p̄p̄li deuictus suo
prius: deinde filij oculo eruto:vsum videndi vtriq̄ reliq̄t.
ita debitū supplicij modū legi reddidit:eq̄tatȝ admirabi/
li tēperamēto se inter misericordē patrē/ꝛ iustū legislato
rē partitus.Facit ad hoc:q: saul ionathan filiū suū/q: cō
tra edictū suū fecerat etiam ignorans: voluit occidere.j.
Regū.xiiij.xxij.q.ij.§.itē opponit̄.ibi:Probat̄ hoc etiā.fa
cit etiā.xxiij.q.v.si audieris. Deut̄.xvj.xlv.disti. disciplina.
ibi:Ite ꝛ redite.ꝛ.j.ꝛ occidat vnusquisq̄ fratrē ꝛ amicuȝ
suū ꝛc.Exo.xxxij.Itē nec fili⁹ debebat parcere patri agen
ti cōtra rēpublicā:p̄ut ait Tullius li.iij.de officijs.c.q̄ ni/
hil est vtile qd ab iniustitia ꝛ malitia p̄ficiscit̄:ante finem
inquirēs an si tradere patriā conabit̄ pater silebit ne fili⁹
et rñdet q̄ primo obsecrabit patrē ne id faciat: deinde si
nihil proficiet:

nihil proficiet:accusare debet.ad extremuȝ si ad perniciē
patrie res spectabit:patrie salutē anteponat saluti patris
nec mirū vt ait ibidē.Si duo sapiētes essent sup vnā tabu
lā in mari:q̄ nō posset vtrūq̄ deferre simul:minus sapiēs
deberet cedere sapiētiori:eo q̄ ille vtilior esset reipublice.
p̄pter hec exempla de laude romanorū consulū et multa
alia concludit Aug.in.li.v.de ciui.dei sic dicēs: Talib⁹ in/
quit dominādi potestas nō dat̄: nisi summi dei prouiden
tia q̄n res humanas iudicat talib⁹ dominis esse dignas.
¶ Secūda ratio quare romani habuerūt dñium: tradi/
tio legū sancitarū per ora principū diuinitus promulga/
tarū.C.de legi.leges sacratissime.xvj.q.iij.nemo.ad cōser
uandū vnūquemq̄ in sua iustitia.vnde ꝛ Aug.dicit.xviij.
de ciui.dei.c.xxij.q̄ deo placuit orbē terrarū p romanos
debellare:ꝛ in vnā societatē reipublice legūq̄ p̄ductū/lō/
ge lateq̄ pacare. In.v.etiā li.eiusdē.c.xv.dicit. q̄ quia ro/
mani auaritie restiterūt:cōsuluerūt patrie consilio suo li/
bero:neq̄ delicto s̄m suas leges/neq̄ libidini obnoxij.
Sed ijs oībus artibus vsi sunt tamq̄ recta via ad hono
res/ꝛ imperiū/ꝛ gloriā. Nec habēt vnde cōqueri debeāt
de summi ꝛ veri dei iustitia. perceperūt em̄ mercedē suā/
scȝ ex vigore virtutū suarū legaliū dominādo ꝛ imperan
Nota do.Justitia ergo quia suis legibus vnūquemq̄ regebāt:
fecit eos legitime dominari.Quāta aūt iustitia viguerit
apud romanos:satis apparet in paulo cesarē appellāte:
de quo festus p̄ses ait: Quū essem hierosolymis:adierūt
me principes sacerdotū ꝛ seniores iudeorū postulantes
aduersus paulū damnationē. Ad quos respondi:q: non
est cōsuetudo romanis dānare aliquē hoiem prius q̄ is
q̄ accusat̄: p̄sentes habeat accusatores :locūq̄ defendēdi
accipiat ad abluenda crimina que ei obijciunt̄. Act̄.xxv.
Ad hoc faciūt capl'a totius questionis.ix.iij.cause. maxie
ca.nō oportet.c.habet̄.c.qui accusare.c.absens.ꝛ.c.j.et.ij.
Romanorū iustitia. q.viij.ꝛ.ij.q.viij.c.j.c.perscripta.cū si.¶ F Apparet etiā
p multa exempla.primo quidē qd sanciebāt legislatores:
seruabāt.vñ narrat Trogus pompeius de Lycurgo:qui
lacedemonijs multas leges duras dedit:sȝ nihil in alios
sanciuit:quod ipse nō prius seruaret.Nā princeps se vel/
le viuere legibus p̄fitet̄.C.de legi.digna vox.C.de testa.
ex impfecto.ff. de leg.iij.ex impfecto.insti. q̄bus mo.testa.
infir.§. vlti.ix.dis.iustū est.palea est.pricipes legib⁹ teneri
suis:nec in se posse damnare iura:que in subditis consti/
tuūt iustū est. Justa est ei vocis eorū authoritas:si q̄ popu
lis p̄hibēt,sibi licere nō patiunt̄.facit ex̄ de homi. cū iura/
mento.qd legit̄ ꝛ no.ex̄ de cōsti.quū oēs.§.quū igit̄.de ri/
gore tñ princeps legibus humanis solutus est.ff.de legi.
princeps.nō diuinis.x.di.nō licet imperatori. Narrat aūt
Valerius li.vj.titu.de iustitia.de Charōda turiorū legisla
tore:qui quū lege cauisset ob seditiosas cōciones ciuiū:
vt si quis cū ferro concionē intraret: interficeret̄.ꝛ ipē de
rure longinquo domū repetēs/accinct⁹ gladio ex impro/
uiso cōcionē intrasset: et admonitus de solutiōe legis ab
eo qui proxime stabat:fuisset.Ego inq̄t illā resarciā:ac p̄/
tinus:qd habebat:ferro districto incubuit:ꝛ penā mortis
Nihil expediens qd nō iustum. p̄prie reportare maluit: q̄ fieret fraus iustitie.Fuit autē
generale edictū apud antiq̄s:nihil expedire qd non erat
iustū.vñ ꝛ narrat idē maxim⁹ Valeri⁹.vj.li.tit.de iustitia.
q̄ quū Themistocles diceret atheniēsibus/q̄ sciret salu/
berrimū eis consiliū/scilicȝ q̄ incēderent classem lacede/
moniorū:nec cōsiliū publicare voluit/sed petijt vnū sapiē
tē cū tacite id exponeret:cui fuit dat⁹ Aristides.Qui au/
dito ꝯsilio/redijt ad cōcionem dicēs Themistoclem vtile
ꝯsiliū:minime tñ iustū/aio voluere. At vniuersa cōcio qd
equū nō ē/nec vtile nec expedire p̄clamauit.Et sic edicto
ciuiū ancillata est iustitie prudētia :imo nō esse pruden/
tiā/sȝ poti⁹ calliditatē dicēdū est:cui iustitia aduersat̄.pro
hoc facit ex̄ de vo.et vo.re.magne.§. q̄uis. ibi: Quid liceat
s̄m eq̄tatē:qd deceat s̄m honestatē: qd expediat s̄m vtili/
tatē.igit̄ nō est vera vtilitas: vbi nō equitas ꝛ honestas.
Cōtra talē malā vtilitatē dicit Aug.in sermone innocētū:
Lucrū in bursa:damnū in cōsciētia.tulisti vestē:p̄didisti fi
dē Itē scribit̄ Prouerb.xxj.Nō est sapiētia: nō est pruden
tia:nō est cōsiliū cōtra dñm.Viguit etiā eorū iustitia apud
hostes.vñ narrat Valeri⁹.vj.li.titu.de iustitia. de camillo
consule.qui quū phaliscos obsideret:magister ludi nobi
lissimos pueros eorū in castra romanorū p̄duxit.q̄bus in/
terceptis:nō erat dubiū q̄n illi se essent tradituri. Camil/
lus v̄o nō solū spreuit p̄fidiā:sed censuit vt pueri magrm
vinctū virgis cedētes ad parētes reducerēt.q̄ iustitia ani
mi eorū capti: et beneficio magis: quā armis victi portas
romanis aperuerūt. Itē narrat ibidem/q̄ Timochares
pollicitus fuit se pyrrhum veneno necaturū.q̄ res quū ad
senatū esset delata missis legatis pyrrhum inimicū roma
norū/monuit vt aduersus hmōi insidias se cautius age/
ret.maluit em̄ bella nō venenis:sed armis gerere.nomen
aūt Timocharis suppr̄ssit:vtroq̄ mō amplexus eq̄tatē: q:
nec hostē malo exēplo tollere:nec cū q̄ bene mereri para/
tus erat de romanis/p̄derevoluit. Narrat etiā Lucius flo
rus in historia romanorū:q̄ medic⁹ pyrrhi nocte venit ad
fabriciū cōsulē romanorū p̄mittēs se pyrrhū occisurū ve/
neno/si sibi aliq̄d polliceret̄:quē fabrici⁹ vinctū iussit du/
ci ad dñȝ suū. Pyrrhoq̄ dici q̄d ꝯtra caput ei⁹ medic⁹ spo
pōdisset.Et tūc rex pyrrhus admirat⁹ fert̄ dixisse:Ille est
fabricius:q̄ difficilius ab honesto:q̄ sol a cursu suo auerti
pōt. ¶ Legit̄ etiā de alexādro:qui quū fleuisset in morte
darij inimici sui:quē sui letaliter vulnerauerūt vt place/
rent ei.volēs scire q̄ hoc scelus cōmiserāt:iurauit se factu
rū eos notissimos atq̄ sublimes:ꝛ tūc p̄diderūt se besas
ꝛ arbosones hui⁹ facti authores:quos statim in vindictā
in altissimā crucē suspēdit: ꝛ sic sublimes ꝛ notissimi cun/
ctis fuere.p hoc facit/q: dauid mortem inimici sui saulis
plangit ꝛ eū vindicat.ij.Regū.j.c.ꝛ.ij.q.vij.§.de his.v̄.itē
in libro regū.de peni.dist.ij.§.opponit̄.v̄.nūquid etiā dicē
dū. Itē plāxit filiū suū absalon eū p̄sequentē.ij.Reg.xviij.
ꝛ.xix.ꝛ.xxiij.q.v.q̄s eteni nostrū. Si ergo ignari legis di/
uine/tales fuerint in operib⁹ iustitie amore patrie ꝛ cu/
pidine tēporalis glorie:q̄les debēt esse illuminati fide/ordi
nati charitate/certi spe gl'ie/p republica christiana i ope/
ribus diuine iustitie?Sed q: oēs querunt q̄ sua sunt:nō q̄
iesu christi.ad Phil.ij.ꝛ.viij.q.j.sunt in ecclesia. ideo pau/
ci sunt tales: et respublica deficit christiana. Quū em̄ q̄s
q̄rit p̄priū cōmodū siue emolumentū:perit respublica.vt
ait Tullius li.iij.de officijs. Or si vnusq̄sq̄ ad se rapiat cō
moda aliorū:ꝛ detrahat q̄ possit emolumenti sui grā:socie
tas hoim ꝛ cōmunitas euertit̄.p laude cōmunitatis.xij.
q.j.dilectissimis.ꝛ.viij.di.§.j.vbi etiā dicit̄/q̄ apud plato/
nē illa ciuitas iustissime ordinata tradit̄: in q̄ quisq̄ pro/
prios nescit affect⁹. Nō solū aūt viguit in romanis zelus
patrie/ꝛ solicitudo legū pro cōseruāda iustitia in orbe:sȝ Morū beneuolētia ro. amicitiā ꝯseruās.
ꝛ morū beneuolētia in ꝯseruādo amicitiā.Est em̄ s̄m Se
necā anim⁹ hois generosus:q̄ magis suauitate v̄bi ꝛ ope
ris ducit̄:q̄ rigiditate trahat̄.hoc aūt p̄priū fuit romanis
s̄m Aug.li.j.de ciui.dei.c.vj. Parcere subiectis ꝛ debella/
re supbos.Et q̄ accepta iniuria/ignoscere malebāt q̄ p̄se
qui.vñ hoies se eisdē q̄si spōte subiecerūt.Exēplū de Sci/
pione de q̄ narrat Valeri⁹ li.iiij.titu.de abstinētia ꝛ ꝯtinē
tia.q̄ quū.xxiiij.annū ageret:quū esset in hispania:ꝛ car/
thaginē in suā potestatē redegisset. Ibidē eximie venusta
tis v̄ginē ceperit:quā vt despōsatā cognouit ꝛ nobilem:
ipsam inuiolatā parētib⁹ reddidit:ꝛ aurū qd p redēptio
ne puelle datū fuerat:doti ei⁹ adiecit.Ex q̄ idē ad honorē
romanorū hostes adduxit.Titus etiā loquēs de p̄dicta vi
ctoria sic dicit de Scipione:q̄ q̄n misit obsides romā pri/
mū hortat⁹ est vniuersos bonā habere causam:venisse scȝ
eos in romani p̄p̄li potestatē:q̄ plus b̄n̄ficio q̄ metu obli/
gare hoies maluit:gētesq̄ fide ac societate iūctas hr̄e:q̄
sibi subiectas seruitio. Aug.in p̄mo de ciui.dei.c.vj.refert
de Marco marcello:q̄ syracusas vrbē ornatissimā cepat.
cuius quū ruinā vidisset: effudit lachrymas. Tāteq̄ fuit
pudicitie ac benigne mētis/q̄ prius q̄ oppidum iussisset

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

invadi: edicto constituit ne qs corpus liberum violaret.

Romanoꝝ liberalitas.

¶ De liberalitate aūt romanoꝝ scribit in gestis eoꝝ de Tito imperatore: ꝙ statuerat ne accedentē ad eū postulādi gratia sine re siue spe habendi/dimitteret. Et interrogat⁹ ab amicis cur plura polliceret ꝙ pstare posset: rūdit ꝙ ideo/q: nō oportet quemꝙ a sermoe ꝛ vultu principis tristē recedere. Itē recordatus sup cenam/ꝙ nihil illa die dedisset/gemēs dixit: O amici hūc diē pdidi. De eius innocentia scribit in gestis romanoꝝ/quod nullū factum: qd penitendū esset: in morte recoluit/vno excepto qd nō prodidit. vnde ꝛ in morte cōquestus est vitā sibi eripi immerenti. Vñ ꝛ ꝓpter tantā probitatē romanoꝝ: subditi legalissimi eis erāt. Unde narrat Uegetius li.iiij. ꝙ obsidēte Annibale Saguntū/tantā ciues inopiā sunt ppessi: vt murē centū denarijs venīsse ꝑditū sit memorie. eiusꝗ venditorē fame perisse: emptorē aūt vixisse. fidē tñ romanis seruare pseuerauerūt. Propter tantā strenuitatē moꝝ ꝛ armoꝝ iudei cū romanis cōfederati sunt. j. Mach. viij. i quo caplo plurima ꝛ pulchra de romanis scribunt. specialiter quō psonas gentesꝗ diuersas ad eoꝝ trahebant amorē. Et quō inter presides eoꝝ nemo portabat coronā aut diadema: nec induebat purpura vt magnificaret in ea. Et q: curiā fecerūt: ꝛ quotidie consulebāt. ccccxx. consiliū agentes semp de multitudine: vt que digna sunt gerant. Et q: cōmittunt vni homini magistratū suū per singulos annos dñari vniuerse terre sue: ꝛ oēs obediunt vni: ꝛ nō est inuidia/neꝗ zelus inter eos. Sȝ ꝙuis romani antiqui tot floruerūt pclaris virtutibus: in modernis tñ ꝛ vltimis tēporibus mutatus est color optim⁹. Thren. iiij. Nā romani deuicta carthagine ꝛ diruta: que exercitatio romanoꝝ bellandi medicina erat: vt nō veluti cōcionatus fuit Scipio. Iudi. ij. Nō delebo gentes qs dimisit iosue: vt in ipsis experiatur israel. Greg. Abel esse renuit quē cayn malitia nō exercet. xxiij. q. iiij. hec aūt. deficientibus bellis externis: succedēre ignauia ꝛ desuetudine bellandi: insurrexerunt bella intestina ꝛ ciuilia Catilina cōmotionē faciēte in vrbe: mores finiti sunt/ꝟtutes defiere/pfidia subintrauit/pullulauerūt oīgena vitia. Deficiētib⁹ virtutibus/defecit quodāmō coꝝ imperiū. Nec tot bona de eis antiquis scripta sunt: quot mala de eis istis tēporibus annotant.

Populi ro. cōditiones.

Que mala prompte alm⁹ Bern. clareuallen. scribit ad Eugeniū papā quondā monachū suū. li. iiij de consideratione dicēs circa prin. Quid de pplo loquar? ppls roman⁹ est. nec breui⁹ potui/nec expressius aperire de tuis parochianis qd sentio. Quid tā notū seculis ꝙ proteruia ꝛ fastus romanoꝝ? Gens insueta pati: tumultui assueta: gēs imitis ꝛ intractabilis vsꝗ adhuc subdi nescia: nisi quū nō valet resistere: scio induratum cor ppli huius. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. Quē dabis mihi de tota maxima vrbe q te in papā receperit: nisi precio vel spe pcij interueniente? Tunc potissimū dñari volūt: quū ꝓfessi fuerint seruitutē. fideles se spondēt: vt opportunius fidētib⁹ noceāt. Si stante preforibus quoꝗ illoꝝ/morā vel modicā fecerit ostiarius: ego tūc ꝓ illo esse nolo. Sapiētes sunt vt faciāt malū: bñ aūt facere nesciūt. Hiere. iiij. Hi inuisi terre ꝛ celo: vtriꝗ iniecere manus. impij in deū: temerarij in sanctos: seditiosi in inuicē: emuli in vicinos: inhumani ad extraneos: quos neminē amātes amat nemo. ꝛ quum timeri affectant ab oībus: vt oēs timeāt/necesse est. Hi sunt q subesse nō sustinēt: pesse nō norūt: superiorib⁹ infideles: inferioribus importabiles. Hi inuerecūdi ad petēdū: ad negādū frontosi. Hi importuni vt accipiāt: inqeti donec accipiāt: ingrati vbi acceperūt. Docuerūt linguam suā. de peni. dist. ij. si em. vltra colum. ꝟ. nonne tibi. loq grādia: quū operent exigua. Largissimi promissores: parcissimi exhibitores. Blandissimi adulatores: ꝛ mordacissimi detractores. Simplicissimi dissimulatores: et malignissimi pditores. Quare autē dñs pmittat adhuc apud romanos esse imperiū hodie qle qle: Rō ab Aug. ponit. iiij de ciui. dei. c. xv. nō ex merito virtutum antiquarū: sed ex malitia crescente nimia populoꝝ. vnde Iob. xxxiiij. Qui regnare facit hypocritā propter peccata populi. ꝛ canon: Pro meritis subditoꝝ disponit a deo vita rectoꝝ. ij. q. vij. c. j. §. sed querit. ꝟ. itē qd dicit. vj. q. j. ex merito. viij. q. j. audacter. ꝛ Ecclesiastes. viij. Interduȝ dominat homo hoi in malū suū ꝛc. de hoc. s. ar. proxi. ad fi. Facta digressiōe: licet vtili: de dominij romanoꝝ origine ꝛ regimine: ad ppositū pncipale redeūdo de pape ꝛ eccl'ie plenaria ptāte.

¶ Articulus. xliij. A

Sciendū est ꝙ prima

Monarchie quatuor.

monarchia floruit apud assyrios/inchoata per Ninū filium Beli: per quē publice idola sunt inuēta noie patris sui. vt magister dicit in historijs: ꝛ. s. tactū est in ar. xl. in. §. sȝ sciēdū. ꝟ. de nemroh. Et durauit hoc imperium siue regnū assyrioꝝ Mille ducentis. xl. annis fm Aug. de ciui. dei. li. iiij. c. vj. Secūda monarchia translata est ad medos: ꝛ ad persas/respectu Darij ꝛ Cyri ꝛ alioꝝ reguȝ: vt ex historia colligit Danielis. Tertia trāslata est ad grecos ꝛ egyptios: que maxime viguit tēpore Alexandri macedonis: vt habet ex libro. j. Mach. c. j. Quarta translata est ad romanos. Quatuor ista regna ꝛ imperia designata sunt in visione quā vidit nabuchodonosor: rex de statua aurea ꝛ exposita p Danielem. Dan. ij. Post qtuor ista regna suscitauit deus regnū celi: qd nō dissipabit: ꝛ regnū ei⁹ populo alteri nō tradet. cōminuet aūt ꝛ cōsumet oīa regna hec: ꝛ ipsum stabit in eternū. vt dicit pre. ca. ij. Dan. ¶ B Istud est regnum christi designati p lapidē ibi abscissum de monte sine manibus: qui cōminuit testā/ꝛ ferrū/ꝛ es/ꝛ argentū/ꝛ aurum: quibus statua illa confecta erat. Or aūt d: abscissus de monte sine manibus lapis ille: est q: christus fuit sine virili opere natus de virgine. xxiij. dist. qui epus. Or autē iste lapis statuā cōminuit: est quia oēs monarchias/et oīa dominia deus pater filio suo dño nostro iesu christo subiecit. vnde Ps. viij. Oīa subiecisti sub pedibus eius quod verbū refert apostolus ad christū dicēs ad Heb. ij. In eo em ꝙ oīa subiecit: nihil dimisit nō subiectū ei. illud. j. Coꝝ. xv. ꝛ de maio. ꝛ obe. solite. ¶ C Hec autē oia

Christ⁹ oīa regna dimisit vicario suo.

dominia christus dimisit suo vicario ꝛ petro ꝛ successoribus/quū dixit: Tu es petrus ꝛ super hanc petrā ꝛc. sepe superius allegatū. Qui vicarij dei super eamdē terram plenarie iurisdictionem consecuti sunt quā ꝛ christus. ad hec. C. de offi. eius qui al. ge. vi. l. j. ꝛ per totum. ff. de dam. infec. qui bona. §. vlt. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. et si ptor. ex de offi. del. sane. ij. de offi. le. studuisti. de offi. ord. pastoralis. §. ad quod. xciij. di. c. vlt. ꝛ. xciiij. dist. c. j. ꝛ no. de offi. vicarij. sua. in glos. j. ¶ D Constantin⁹ ergo hac cōsideratione pmotus/post baptismū extra suum a christo inspiratus: quē viderat in baptismate suo/vt ipse testificatus est: cessit syluestro vicario christi/imperiū in occidēte: ꝛ ab eo recepit imperiū oriētis. vt. xcvj. di. cōstantinus. prius oēm monarchiā renuntiās. vt. s. in altero ar. tactū est in ar. xlj. in prin. cui tñ antichristi aduentū/ꝛ suis pdecessoribus/licuit dominiū possidere saltē fm Innocē. no. ex de vo. ꝛ vo. re. ꝙ sup. ꝛ tamꝙ bone fidei possessorib⁹ rē alienā cōtrectare bona fide durāte: vt. ff. de ac. re. do. l. bone fidei. ex de re. eccle. nō alie. ad nostrā. xvj. q. iij. §. pōt. ꝛ legit ꝛ no. de pres. c. fi.

Cōstātinus cessit beato syluestro imperiū occidentale.

¶ E Ceterū quod obijcit de illa donatione cōstātini/ꝙ nō valuit facta sine assensu principū: et q: immensa. Rūdetur dupliciter. Una responsio est: q: dedit quod erat ecclesie. istam ponit Ioan. lxiij. di. ego ludouicus. dedit em episcopo quod christi erat legitimi dñi vt. s. proxime probatum est. etiam dixi. s. in. xiij. ar. ꝟ. item ratio vna. ꝛ. j. in. ij. parte. in ar. xxx. ꝟ. xiij. ibi vide. vñ ꝛ dñs Matth. xvij. proponit coram discipulis de telonearijs petentibus ab eo didrachmā/questionē vel querelam benigne dicens: Reges terre a quibus accipiūt censun vel tributum: a filijs vel ab alienigenis? per hoc volens ostēdere vt Hieron. ibidem exponit: ꝛ Aug. in li. de questionib⁹

Donatio a cōstātino facta eccl'ie an valuerit.

euangelij/ꝙ quū verus filius esset omnipotētis dei: cui⁹ sunt omnia terrena regna: censum soluere non debebat: tāꝙ nec sicut ille cui ꝓprie ꝛ p se dominiū cōpetebat: soluit tamē ꝓpter scandalū. vt ibi. ꝛ. xxviij. q. j. iam nūc. ꝛ. s. longe tactū est. Collatio aūt constantini poti⁹ fuit cessio: ꝙ collatio. sic etiā fert Inno. iiij. dixisse imperatori Frederico: quē deposuit. Alia rūsio breuis est: quia cōstantinus expsse se dicit hoc fecisse ꝛ donasse vna cū oibus satrapis nostris/ꝛ vniuerso senatu/optimatibus/etiā cuncto populo imperio romane ecclesie subiacenti. xcvj. di. cōstantinus. ꝟ. vtile. Tenet Accur. in aut. quō opor. epis. in pn. ꝛ cōmuniter legiste/ꝙ nō valuit donatio. Ostien. contra in summa de immu. eccle. §. penul. pro quo facit ex in clemen. de iureiur. romani principes. §. porro. vbi de hoc per Ioan. and. in glo. disputant. ¶ F Ad illud etiā ꝟbū qd opponitur Ioan. xviij. c. regnū meū nō est de hoc mūdo. pter ea que. s. dixi in alio. xxxvij. arti. in. §. ad illa. ꝟ. ij. ad illud. vbi ad hoc rūdi. Addo hic triplicē sanctorum expositionē ad intellectū illius verbi.

Regnū meū nō est de h mundo exponit.

Quarū prima est Aug. dicentis: Regnum meū nō est de hoc mundo. i. ab adam viciata stirpe generato. q. di. suū regnū nō habet iurisdictionē siue potestatē ex carnis corrupte propagine: sed ex mystico spiramine. Secūda/quia in suo regno fratres ꝛ credentes per christi officiales/ad culmē ꝛ perfectionē ꝟtutum nō exercendā tyrānidē vel ostentationis fastigiū: vt reges terre ducunt. ad h facit illud pauli ad Col. j. Gratias agentes deo patri qui dignos nos fecit in partē sortis sanctorū in lumine: qui eripuit nos de potestate tenebrarū: ꝛ transtulit nos in regnū filij dilectionis sue. Ista est etiā ratio Aug. Tertia/q: nō disponunt fideles christi ad tēporalē successionē: quod de mūdanis regnis cōtingit: cuius iucūditas seu falsa felicitas multis est respersa incōmodis. vt dicit Aug. in lib. confes. Sed suū dominiū regulatur ad eternam remunerationē tamꝙ ad principalem ꝛ suū propriū finē/siue ciuitatē: vbi pfecta ꝛ summa felicitas reperitur. vñ quū ortus eius nuntiaret sue matri: statim subdidit proprietates ꝛ cōditiōes: Hic erit magnus: ꝛ filius al. vo. ꝛ dabit illi dñs sedē dauid patris ei⁹: ꝛ regnabit in domo iacob in eternū: ꝛ regni eius nō erit finis. Luce. j. vnde. s. illud Matth. ij. de magis dicentib⁹: Ubi est qui natus est rex iudeoꝝ? dicit Chrysosto. nō erat hic regnaturus: vt reges terreni qui suū principalē finem ponūt in ciuili regimine: sed suū regnū ad hoc ordinauerat: vt filios dei congregaret in vnū. vt dicit Ioan. xj. vñ ꝛ sequit in Ioan. in loco pdicto. Nunc aūt regnū meū non est hinc. i. nō sicut regnū terrenū: qd a mūdanis queritur sicut finis potissimus: vt de romanis apparuit. Et phs in Ethicis in hoc felicitatē politicā dicit cōsistere: ad quam ceteras virtutes disponit. Sed christifideles ꝓpter h virtutibus intendūt: ꝛ fructuosis laboribus se exponunt: vt regnum celoꝝ consequant: in q vera ꝛ nō falsa beatitudo ꝯsistit: quā pbi ponebāt: ꝛ quā verā beatitudinē christus suis discipulis repromisit dicēs Luce. xxij. Uos estis (inquit) qui pmāsistis mecū in tētationibus meis: ꝛ ego dispono vobis/sicut disposuit mihi pater meus regnum: vt eda. ꝛ bi. sup men. me. in regno meo. Unde manifestū est ꝙ per verba illa: Regnum meū ꝛc. non excludit a se et suis vicarijs ꝛ summis pontificibus tēporale dominium: sicut quidā literā istam carnaliter intellexerunt p modū spūalem. Similiter intelligitur illud quod d: Matth. xx. ꝛ Mar. x. Dic vt sedeant hi duo filij mei: vnus ad dexterā ꝛ alius ad sinistrā in regno tuo. Quib⁹ ait: sedere ad dex. ꝛ si. ꝛc. q. di. hec potestas quā ego habeo: nō i me viget ex carnis solū propagine/quā ex vobis assumpsi: sed ex diuina virtute. vnde de hoc mūdo exponit p doctores ꝙ ipsuȝ mūdū vocabat ipsam mūdanā ꝓprij generis parentelā. ¶ G Itē nulli dubiū est ꝙ imperator fidelis est eccl'ie: ꝛ fidelitatem sibi iurat: sicut sepe. s. dictū est. lxiij. dist. tibi dño. ꝛ ex de iureiur. romani principes. clemē. Et inde est ratio quare facilius papa cōtra ipsum ꝓcedit ad depositionem: ꝙ cōtra alios reges. ꝛ papa sibi ensem porrigit: ꝛ ipsum coronat: ꝛ inungit tamꝙ defensorē principalem ecclesie: ꝛ protectorē ecclesiastice libertatis.

Imperator fidelitatē iurat eccl'ie.

Et ꝙ nō administrat ante confirmationē pape: licet cōtra no. Innoc. ꝛ Ostiē. ex de elec. venerabilē. ꝛ. s. dixi: apparet pcipue per quādam extrauagantē apologeticā dñi Innoc. iiij. q deposuit Fredericū: quā per totū orbem misit. dicit em ibi Innoc. inter alia. Aliud em est in alijs regib⁹: q a suis pōtificibus inungunt. ex de sacra vnc. c. j. a quibus pro tēporalibus subiectionibus fidelitatis accipiūt iuramēta. facit. xj. q. j. placuit. j. et. xxiij. q. viij. §. ecce. Aliud in romano principe: qui romano pontifici a quo imperij honorem ꝛ diadema cōsequitur: ꝛ fidelitatis ꝛ subiectionis vinculo adstringitur: sicut antiqtas tradidit: ꝛ modernitas approbauit. Itē aliud inquit Innoc. est de reliquis regib⁹: in qbus pro hereditaria successione suoꝝ ꝓueniunt iura regnoꝝ. Aliud de imperatore romano: q per liberā germanie principū electionem assumitur: in quos ius ꝛ potestas eligēdi regē in imperatorē a nobis postmodū ꝓmouendū: sicut ipsi nō ambiūt/sed fatētur: ab apostolica sede puenit. que olim a grecis imperiū transtulit in germanos. de hoc ex de elec. venerabilē. ꝛ in pre. c. clemē. romani principes. ꝛ licet de hoc ius antiquū nō reperiat expssuȝ: longa cōsuetudine est hoc approbatū. de facto em ꝛ consuetudine a. ccc. ꝛ quinquaginta annis et amplius inuenimus imperatores coronatos ab ecclesia anteꝙ imperij officium prosequant. Cōsuetudo aūt loco iuris succedit: cuius ius deficit. di. j. cōsuetudo. Consuetudo aūt est ius quoddā moribus institutū: quod ꝓ lege accipit. quū deficit lex. vbi de hoc etiā no. ꝛ ex de consue. c. vlti. pro hoc faciūt. xj. q. cōsuetudinis. c. cōsuetudinem. c. in his. cū si. ꝛ iurisdictionē dat cōsuetudo. ex de arbi. dilectio. de offi. or. irrefragabili. C. de eman. l. j. ꝛ vlti. ix. q. iij. conquestus. ex de cōsue. nō est. li. vj. de pben. quū in ecclesijs. li. vj. ex de iudi. nouit. §. nō intēdimus. vbi de hoc. de fo. cōpe. quū contingat. vbi de hoc.

¶ Articulus. xliiij. A

Ad hec potestas pa-

Potestas papalis excellētissima ostēditur.

palis dignissima ꝛ vtilissima est oīm potestatū: q: composita ꝛ media ꝛ cōmunis. ꝛ quia mista de spūalibus ꝛ tēporalib⁹ depēdētib⁹ ab eisdē: ꝛ vtraꝗ regēs ꝛ dirigens. Nam sicut filius dei est vna psona in duabus naturis/diuina ꝛ humana. ex de sum. trini. c. j. §. hec sctā. ꝛ sicut christus vtraꝗ vita vsus est: cōtemplatiua ꝛ actiua: vt ex euāgelio apparet/sic ei⁹ vicarius papa in sua vna dignitate papali duplicē iurisdictionem sibi vēdicat: que sunt diuerse nature: spūalē ꝛ tēporalē. ¶ B Sicut ꝛ genus clericoꝝ seculariū cōpositū est: ꝛ pmistā vitam ducit inter laicos ꝛ religiosos. hec pmistio tangit ex de renū. c. nisi quū pridem. §. nec putes. ꝛ de offi. or. licet. xxix. dist. §. j. ꝛ. c. j. xvj. q. j. de psentiū. ex de elec. ne pro defectu. ꝛ de cleri. ꝯiuga. diuersis fallacijs. ꝛ. j. q. iij. si qs obiecerit. xij. q. j. expedit. c. vidētes. ꝛ. c. medijs. p que patet ꝙ nō sunt tēporalia cōtemnēda.

Clericorū gen⁹ duplex.

Vñ et scientia canonica composita est ꝛ pmista ex theologia ꝛ ciuili sapientia cōsistēs media: vt ex compilatiōe decretoꝝ ꝛ decretaliū pꝫ: ꝛ ꝓprio noie canonica vocat. canon aūt grece/latine regula nuncupat. di. iij. canon. Canonica autem scientia regulat ꝛ ordinat spūalia ꝛ tēporalia. ex de iudi. nouit. ꝛ pre. iuribus. participat igit sciētia clericoꝝ/scilȝ canonica/vtriꝗ sciētie spūali theologice: ꝛ tēporali legali: sicut ius emphiteoticū vēditiōi ꝛ locatiōi. C. de iu. emphi. l. j. a pncipio tñ descēderūt canonice sanctiones ex auctoritatib⁹ noui ꝛ veteris testamēti. ex de accusa. qliter ꝛ qñ. ij. in pn. ꝛ spūsctō dictāte cōscripte sunt: vt ibi. ꝛ. l. dis. si qs diacon⁹. ꝛ. c. si ille q vltro. ¶ C Et ꝙuis dicat Hiero. ꝙ duo sunt genera christianoꝝ. xij. q. j. duo. tñ possum⁹ addere hoc tertiū quasi pmistū: q: sepe mutat vitā: quia qd nūc est cōtemplatiuū: statim erit actiuū: vt. s. ꝓbatum est pr. me. Et p hec tria gña hoim trinitas tropice designat.

Canonica sciētia mista.

Universidad de Deusto Biblioteca

Nam genus laicoꝝ assimilaẗ patri ꝑpter potentiā. Genus seculariū clericoꝝ filio ꝑpter sapientiā. Genus religiosoꝝ spūisancto ꝑpter benignitatē vel gratiā. Uel genus religiosoꝝ patri: q: verbo generāt ⁊ exemplo. Genꝰ laicoꝝ filio: q: spūaliter generanẗ. Genꝰ clericoꝝ seculariū spūisancto: q: ex vtroq; ꝓcedūt. Sūt etiā actiui cū laicis: ⁊ cōtemplatiui cū religiosis. In his em̄ generibus est trinitas: sed in humanitate ⁊ charitate catholica vnitas vno capite christi vicario tēporali gubernata ⁊ spūaliter. xxiiij.q.j.loquiẗ. ¶ D Ex hoc etiam qđ diciẗ de ista mista potestate ⁊ cōposita: pōt colligi, ꝙ sicut homines mūdani siue carnales laici sensuales ⁊ bestiales, habēt opiniones ⁊ cōscientias, multa peccata mortalia reputātes venialia: ⁊ de spūalibus parū aut nihil curātes, iuxta illud j.ad Cor.ij. Animalis homo non percipit ea que sunt spiritus dei. sic ⁊ hoīes spūales ⁊ religiosi ⁊ simplices iura penitus ignorātes. ex de vo. ⁊ vo.re. ex multa. §. illis autē. angelicas siue sinterisinas habēt ꝯsciētias scrupulosas. ex de simo. ꝑ tuas.ij. Ps.xiij. ⁊ lij. timētes vbi timēdū non est. C. de fi.instru.l.fi. ex de simo. etsi q̄stiones. Ideo humani hoīes. i. clerici seculares: et boni canoniste, sunt medij hoīes, humanas ⁊ discretas opiniones ⁊ cōsciētias cōsequētes: vt pꝫ ex de prescrip.c.fi. Sicut ergo mediū rationis est inter sinteresim ⁊ sensualitatē: sic ⁊ clerici seculares inter religiosos ⁊ laicos tenent mediū beatorū. ex de offi.del. quereti. de of. custo.c.j. Ideo theologia pura pōt dici sciētia hoīm angelicoꝝ. Ciuilis ꝟo ꝑ se bestialiū. Sed canonica humanorū. Et sic pꝫ ꝙ hec triplex cōditio hominū cōcordat cū triplici scientia, theologica, ciuili, ⁊ canonica: ⁊ cū tribꝰ que sunt in anima, scꝫ sinteresi, sensualitate, ⁊ ratione: ⁊ cū triplici vita, cōtemplatiua, actiua, ⁊ mista: ⁊ cū beatissima trinitate. Prime due ꝑ rachelē et lyam: mariā ⁊ marthā. ex de regu. licet. Tertia ꝑ iudith ⁊ dn̄am nostrā merito designaẗ. Nā de ꝯtemplatiōe iudith legiẗ Judith.viij. ⁊ ix. de actiua vita eiꝰ, quō occidit Holofernē: habeẗ Judith.xiij. de vtraq; vita matris dei, legiẗ euangeliū Luce.x. in assumptione eiꝰ. in quo euāgelio fit mentio de vtraq; vita designata ꝑ marthā ⁊ mariā. de q̄bus ibi fit mentio: q̄ fuit ꝑfectissime in dn̄i genitrice. Hāc duplicē vitā cōpositā ⁊ mistā tenuit moyses. di.xxxvj. si q̄s vult. etiā christus deus noster: vt.s. ꝓxime dixi. Etiā debꝫ singulariter tenere eius solus vicarius in terris papa legitimus, regens merito ⁊ ꝟbo loco dei tria genera hoīm antedicta: ⁊ vtens tribꝰ sciētijs supradictis in obsequiū christi: ⁊ eligens mediū fructuosum inter sinteresim q̄ est pars superior rationis. ex de hereti. ad nostrū. in clemē. et sensualitatē infimā partē eiꝰ. Merito igiẗ et rōnabiliter dn̄s papa vniuersi rector principaliter debet esse: vt totū vniuersum hoc ꝑ se ⁊ ꝑ alios ipse regat: q̄ totū catholice pōt dici: a quo partes alie subregentes merito oriunẗ. ar. bo. xxiiij.q.j.loquiẗ. ad fi. Itē ꝑ ista ꝟitate de potentia pape in tēporalibꝰ, facit qđ no. Ostiē. ex de iudi. nouit. §. nō em̄. sup verbo cōtrariā cōsuetudinē. dicēs. q. di. papa. potestas nr̄a ⁊ iurisdictio quā habemꝰ in oēs generaliter: nō solū pꝫ ꝑ dictū priuilegiū speciale: q̄nimmo ⁊ generalem cōsuetudinē approbatā. ad hoc ex de fo. cōpe. si clericus. vbi de hoc. ex de appel. romana. §. debꝫ. li.vj. Et ꝙ hec litera sic sit intelligēda: euidēter ꝓbaẗ de trāsla. epis. quāto. §. j. nisi forte ⁊ ita detractū sub dubio loquiẗ: sꝫ si hoc nō allegādo, sed definiēdo dicat: oīno pꝫ ꝙ ipse solus sit ordinarius cūctoꝝ. qđ ⁊ verū est. ix.q.iij. cūcta. ⁊ c. principalē. hucusq; Ostien. facit textꝰ q̄ sequiẗ in illo c. nouit. ꝟ. quū em̄ nō humane cōstitutiōi: sed diuine legi potius innitamur. q: potestas nostra nō est ex hoīe: sed ex deo ⁊c̄. Item no. Ostien. sup illud verbū in dicto c. nouit. ante ꝟbū cōsuetudinē, speciale priuilegiū beato petro cōcessum. qđ ⁊ diciẗ generale. s. de transla. c. j. in prin. singulare etiā est ⁊ etiā speciale considerata ꝑsona pape: cui ⁊ nulli alij cōpetit. de offi. leg. ꝙ trāslationem. Generale ꝟo est respectu omniū christianorū: q: hanc sup oēs habet potestatē, ibi,

Sciētia theologica ciuilis ⁊ canonica q̄bꝰ q̄libꝫ aptetur.

ꝟ. quū em̄. s. de maio. ⁊ obe. solite. §. penul. qui fi. sint legi. per venerabilem. §. rationibus. Ostien. Itē no. Innoc. ⁊ Ostiē. in prę. c. nouit. sup verbo. omittamus, ꝙ. l. illa que ibi allegatur: ꝙ quilibet secularis litem habēs pōt eligere iudiciū ecclesie. que ꝓm glos. abrogata est: qđ fuit priuilegiū ecclesie ab initio concessum: vn̄ ⁊ adhuc durat, nec est abrogatū: nec imperator potuit auferre priuilegiū ecclesie: qđ ei semel concessit. C. de dona. que sub modo. per totū. xxij.q.ij. nō em̄. ibi: Nō aufero quod ipse donaui. ꝓm Inno. ⁊ Ostiē. facit qđ no. lxiij. di. ego ludouicus. in glos. j. ⁊. s. in priori. ar. ꝟ. ceterū dixi. Itē no. Ostien. in summa. ex de imu. eccle. §. in quāta. sub. §. sed nec illa immunitas. ꝟ. nec credendū est. ⁊ sequēti. ¶ E Item no. Innocē. et Ostien. ex de fo. compe. licꝫ. sup verbo vacante. ꝙ specialis coniūctio est inter papā ⁊ imperatorē: quia papa ipsū examinat ⁊ approbat ⁊ inungit. ⁊ imperator ei iurat tāq̄ dn̄o: ⁊ ab eo tenet imperiū: ⁊ eius est aduocatus. vt colligitur ex de elec. venerabilē. ⁊ lxiij. dis. ego ludouicus. et. c. tibi dn̄o. inde est ꝙ in iure imperij: qđ ab ecclesia romana tenet imperator: succedit papa impio vacāte. Tenet etiā ibi Ostiē. ꝙ vacantibꝰ regnis ⁊ principatibꝰ quibuscūq;: ⁊ vbicūq; iudex secularis negligēs est in iustitia exhibenda: papa non solum de plenitudine potestatis quam habet: sed et de iure et cōsuetudine potest ⁊ debet iustitiā facere. xv.q.vj. aliꝰ. ex de elec. quū inter vniuersas. ad fi. Ibi etiā pter sex casus quos pōit glos. ord. alios sex casus ponit: in q̄bus ecclesia se de iurisdictione seculariū intromittit. Sed ꝯtra hec ibi sic opponit dn̄s Inno. dicet aliquis, q̄uis nō sine pena sacrilegij: hoc sibi summi pontifices ꝑ se statuerūt: vnde nō est sibi tāta fides adhibēda. ar. ff. de inter. ac de etate. §. j. xiiij.q.ij. §. j. quibus potest r̄nderi ꝓm eos, ꝙ ꝟe tales sacrilegium cōmittunt. Unde ⁊ ibi no. ꝙ deus a principio ꝑ se mūdū rexit vsq; ad noe: cui cōmisit regimē sui populi: ⁊ ab eo vsq; ad christū rexit ꝑ patriarchas ⁊ iudices ⁊ reges et sacerdotes: q̄ ei in vicaria successerunt vsq; ad christū: qui fuit naturalis dn̄s ⁊ rex ⁊ legifer noster. Ipse ꝟo dn̄s iesus christus vicariū sibi cōstituit beatū Petrū ⁊ successores eius q̄n dixit petro Mat. xvj. Tu es petrus. ⁊ tibi dabo ⁊c̄. ⁊ Joan. xxj. Pasce oues meas. Et q̄uis i multis distincta sint officia ⁊ regimina mūdi: tn̄ q̄ncūq; iuris necessitas imminet: quia iudex dubius est quā sententiā de iure proferre debeat. vel necessitas facti: quia alius non semp est, vel nō pōt ius reddere: vel q̄litercūq; nolit iudex: vel nō possit iustitiam exercere: semp ad papā est recurrendū. Deut. xvij. ex qui fi. sint leg. ꝑ venerabilē. §. ratiōibus. ⁊ de hoc. s. in ar. xxxvij. ⁊ xxxvj. notaui. Itē no. Ostien. ex de fo. cōpe. ex parte. sup ꝟbo ꝓcedatis. ꝙ papa ⁊ ecclesia potestatē nō habēt ab homine: sed a deo. vt ex de iudi. nouit. §. j. ꝟ. quū em̄. ¶ F Nec obstat ꝙ olim clerici iudicabanẗ ꝑ laicos: etiā q̄n ꝑsonaliter agebatur: quia hoc nō fiebat de iure, nec de iustitia. xj.q.j. sacerdotibꝰ. xcvj. di. in scripturis. sed de facto ⁊ iniuriosa violentia tēpore ecclesie primitiue: in quo ⁊ sancti martyrizabanẗ ⁊ opprimebanẗ: nec poterat ecclesia resistere potentie violēte. Nam ⁊ hec etiā hodie in multis a tyrannis principibus ecclesie ⁊ ꝑsone ecclesiastice similia patiunẗ. Sed repħendunẗ ⁊ ab ecclesia puniunẗ: vt pꝫ in eo qđ legiẗ ⁊ no. j. de immuni. eccle. non minus. ⁊ c. aduersus. Si queris q̄s exemit clericos de iurisdictiōe imperatoris: quū prius ei subessent: R̄ndeo ꝙ papa cōsentiēte imperatore. xj.q.j. continua. ⁊ c. de ꝑsona. in auẗ. de sanc. epis. §. si quis. colla. ix. ⁊ in auẗ. vt clerici apud ꝓpri. epos. §. vlt. coll. vj. ⁊ de iure cano. c. j. Sed hoc nō plene exemit. vn̄ dicimꝰ ꝙ exempti sunt a deo. xcvj. dist. si imperator. Uel dic ꝙ papa sine consensu imperatoris bene potuit eos eximere a iurisdictione imperatoris ꝑ suas cōstitutiōes: q: quū clerici spirituales res sint: ⁊ ex toto corpus ⁊ animā dederint in seruitiū ⁊ in sortē christi. xij.q.j. cui portio. ꝑ ꝯsequēs pape in deo ⁊ cōstitutionibꝰ eiꝰ subsunt. x. di. imperiū. c. suscipitis. ex de maio. ⁊ obe. solite. ꝓm Innoc. q̄ ita no. c. tit. si q̄s ve-

Inter papā et imperatorē specialis cōiunctio.

Mūdꝰ quō ab initio vsq; in finem regat.

nerit. ¶ G Mauit rōne tēpaliū q̄ trāseunt cū suo onere: clerici subsint secularibus potestatibus: ⁊ dn̄s voluit soluens tributū: ⁊ beatus Petrus ⁊ ecclesia approbauerūt. qđ dic vt legiẗ ⁊ no. ex de ma. ⁊ obe. solite. alias aūt nō ligant nos cōstitutiones quorūcumq; laicorū vel statuta quātumcūq; expssa: vel cōsuetudines. vt pꝫ in eo qđ legiẗ ⁊ no. ex de cōsti. q̄ in ecclesiarū. ⁊ c. ecclia. ⁊ de re. eccle. nō alie. quū laicis. de immuni. eccle. nō minus. ⁊ c. aduersus. xcvj. di. bene quidē. ꝓm Ostiē. vn̄ ⁊ ecclesia pōt ꝓ se inducere leges, q̄n pro ipsa faciūt: sed eas ꝯtra se recipe nō teneẗ. vt legiẗ ⁊ no. x. dist. c. j. in glos. ⁊ sic vtor. c. si in adiutoriū. c. de caplis. ar. xxxvij. di. si qđ. ⁊ no. ꝑ Bern. Innocē. et Ostien. ex de iudi. nouit. Nec obstat. xix. dis. si romanorū. iiij. q. iij. si quis testibꝰ. q: hoc speciale est in fauorē ecclie. vnde ⁊ Bar. brix. in sua additiōe tenet ꝙ papa pōt tollere legē. etiā quantū ad vtrūq; forū: vt no. x. di. cōstitutiones. ¶ H Itē no. Ostien. ex de solu. c. fi. ꝙ est differentia inter canones ⁊ leges imperiales ⁊ consuetudines ⁊ cōstitutiōes siue statuta alioꝝ locoꝝ. Quia canones siue faueāt vtilitati tēporali laicorū vel seculariū siue nō: oēs adstrigūt clericos ⁊ laicos. ex de cōsti. c. j. ⁊ c. fi. Leges aūt imperatorū que ecclesijs ⁊ clericis sunt damnose: reprobanẗ. ille que eis fauorabiles sunt: admittunẗ. Sup quo due possunt tradi regule. Prima est: lex impialis ecclesijs fauēs semp est recipiēda: nisi forsan a sede apl̄ica reprobetur. Scđa hec est: lex imperialis ecclie cōtraria vel ipsam impugnās nūq̄ est admittēda: nisi forsan ꝑ sedē apl̄icam approbeẗ. Et eliciunẗ he due regule ex eo qđ legiẗ et no. x. di. c. j. ⁊ ꝑ totū. xxxvij. di. si quid. ⁊ c. seq. s. ꝓxime alle. de priuile. c. ij. de no. oper. nun. c. j. §. j. qđ ius licet videaẗ iniquū: tn̄ expedit ecclie, q̄ a laicis plures iniurias ⁊ violentias patiẗ. ar. ij. q. vij. laicos. ⁊ de re. eccle. nō alie. c. fi. Predicte etiā regule circa cōsuetudinē locū habēt: vt pꝫ. s. de cōsue. c. j. di. viij. si solus christus. ibi: Neq; hoīs cōsuetudinē seq̄ oportet: sed dei ꝟitatē. ⁊. xj. di. c. ij. ⁊ c. fi. in fi. ibi: Aut alterius ecclie q̄ romani existimāt consuetudinē esse obseruandā. Statuta ꝟo siue leges alioꝝ q̄ imperatoꝝ, etiā si in fauorē ecclesiarū vel ꝑsonarū ecclesiasticarū introducta sunt: ipsos tn̄ nō adstringūt, nisi ꝑ sedem apl̄icā fuerit approbata. xcvj. di. bene. No. etiā Ostien. de no. ope. nūti. c. j. ꝙ nūq̄ leges possunt p̄iudicare canonibus tamq̄ inferiores. x. dis. c. j. in fi. de cōsti. c. j. xxxij. q. iiij. nemo. xxxiij. q. ij. inter hec. Nec ministri ipsarū tāq̄ inferiores possunt vel debēt ministros canonū coercere. ex de iudi. c. at si clerici. ca. qualiter. Legibus aūt imperialibus vtunẗ: que sunt ꝑ ecclesiam approbate. x. disti. quasi per totum.

Canones, leges imperiales, cōsuetudines ⁊ cōstitutiōes differunt.

¶ Articulus. xlv. A

Ad que aūt se extendat potestas papalis

Ad que aūt se extendat potestas papalis: ⁊ in q̄bꝰ valeat dispensare: hic interfero: vt de eiꝰ potentia spūali ⁊ tēporali: de q̄ longū ꝓtraxi sermonē: q̄s plenius valeat informari: que ꝑ doctores alios alibi sparsa sunt: hoc breuiario colligēdo ⁊ addendo qđ dn̄s inspirabit. ¶ Et videẗ ꝙ possit facere nouū articulū in fide vel potiꝰ declarare. ex de hereti. quū christꝰ. ⁊ xix. dis. ꝓm. facit qđ no. ex de excel. pla. sicut. i glos. no. Itē in omi statuto ⁊ rescripto: pape authoritas intelligiẗ excepta: ⁊ in oi iuramēto. legiẗ ⁊ no. ex de rescrip. causam q̄. c. cōstitutus. ex de iureiuẗ. veniētes. Itē in editione legis maior est authoritas pape q̄ totiꝰ cōcilij. no. iiij. di. in istis. Solus papa vocaẗ pme sedis eps: sꝫ nō dꝫ vocari vniuersalis papa. xcix. di. prime. ⁊ c. ecce. licet sit ꝯtra. ij. q. vj. si q̄s putauerit. ⁊ di. xi. s. xxxij. ar. Ad papā spectat sua declarare rescripta, priuilegia, ⁊ cōstitutiōes. ex de iudi. quū venissent. de ꝟbo. sig. olim tibi. c. ex parte. iij. de ꝓcuẗ. petitio. ⁊ Inno. sic pꝫ. xj. q. iij. §. ex his. de sentē. excō. inter alia. xxij. q. ij. is aūt. de cōsue. quū dilectꝰ. de trāsla. c. fi. de deci. ad audiētiā. de simo. ca. fi. de cōsang. ⁊ affi. c. iij. de p̄uile. q̄m. c. in his. Legatus tn̄ aliquotiēs interp̄taẗ mādatū pape. de post. prę. c. j. ⁊ in

An papa possit facere nouū articulū in fide.

glos. no. vbi triplex ꝑ Bern. interp̄tatio assignaẗ. ꝑ rescriptū tn̄ suū nūquā papa intēdit alicui p̄iudiciū irrogare. xxv. q. ij. rescripta. vbi de hoc. ex de offi. or. graue. c. licet. de maio. ⁊ obe. quū inferior. de deci. ex multiplici. de reli. do. ca. ij. de ec. edi. c. ij. ⁊ ꝑ Innocē. de deci. tua. Papa quū canonice eligiẗ, cōfirmaẗ, ⁊ hꝫ plenariā administrationē. ex de elec. licet. §. statuimꝰ. ꝟ. ille. ⁊ no. ibi in glos. vlti. ⁊ xxiij. dis. in noīe. ⁊ ex lib. vj. de elec. vbi periculū. Itē credo ꝙ papa possit priuare electores eccliasticos ⁊ seculares iure eligēdi imperatorē si vult: q̄q̄ Bern. ⁊ Joan. and. no. cōtra. ex de reg. iuẗ. ad apl̄ice. li. vj. ⁊ hoc ideo q: hoc ius qđ habēt eligendi ab ecclia habuerūt. vt in. c. venerabilē. de elec. et de iureiuẗ. romani principes. in clemē. ergo ecclia pōt eos priuare: q: ad quē spectat institutio ⁊ destitutio. ex de capel. mo. c. j. ⁊ ij. de p̄uile. quū ⁊ plātare. legiẗ ⁊ no. de here. quū ex iniūcto. §. fi. licet nō expediret: tn̄ ꝑpter graue scādalū tantoꝝ principū electorū. ex de renū. nisi. §. ꝓ graui. ⁊ ꝑpter cōsuetudinē diu obtentā. ex de fo. cōpe. quū cōtingat. ⁊ de hoc etiam. s. notaui in charta. vij. in. xlj. ar. ꝟ. his igiẗ. Solus papa cogit quēq̄ dimittere ius sibi q̄situꝫ. ex de elec. quū inter. Itē ordinatus a papa de vno ordine nō pōt sine eiꝰ licētia ab alio ꝓmoueri: nec de curia sine licētia pape recedere. j. q. j. filiū. ex de temp. or. quū in distribuēdis. nec deponi ab epo ab illo ordine quē a papa suscepit. vt no. Innocē. ⁊ Ostiē. Uincē. ⁊ Phi. in prę. c. quū in distribuendis. ⁊ Bern. ex de maio. ⁊ obe. ꝑ tuas. licet Joan. no. cōtra. in prę. c. filiū. sed primis standū. facit ad hoc qđ legiẗ ⁊ no. xciij. di. dn̄s. in glos. nota. hoc aūt crederē, ꝙ beneficio collato sibi ꝑ papā vel ꝑ aliū: licet ordinatꝰ esset a papa: posset eū ex causa legitima eps priuare: ne sibi sit talis prerogatiua occasio delinquēdi: ⁊ in crimine ꝑmanendi. ar. bo. in eo qđ legiẗ ⁊ no. ex de priuile. tuarū. ⁊ in glos. sic ergo videẗ. ⁊ c. vt priuilegia. nec tantū est auferre bn̄ficiū: q̄ntū ordinē. ar. bo. xv. q. vij. c. fi. ex de trāsla. c. ij. j. r̄nso. Itē milites sine licētia pape monachari nō possunt. xix. q. iij. monasterijs. Sꝫ hoc intelligit Hug. de militibꝰ reipublice adstrictis: vt no. liij. di. legē. ⁊ vide ꝟ qđ no. j. q. j. qđ q̄dā. glos. q̄ forte. Alij milites ꝓm Laurētiū monachari possunt. liiij. di. multos. Itē cū reordinatis. de q̄bus. j. q. vij. saluberrimū. rebaptizatis. adde qđ no. j. l. ar. ꝟ. xcij. de q̄bꝰ de cōse. di. iiij. q̄ bis. ⁊ c. eos. Et cū oībꝰ iterantibꝰ ex certa sciā sacramēta: pōt dn̄s papa dispensare ꝓm Guill. du. in reptorio suo in titulo de temp. or. §. attendendū. ꝟ. in premissis. ar. ex de trāsla. licet. Itē cū hereticis q̄ irregulares sunt: nisi cū eis fuerit dispensatū. xxiij. q. vij. queādmodū. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. ⁊ q. vij. c. j. ⁊ ideo deponēdi. xxiiij. q. j. c. j. ij. ⁊ iij. ⁊ in sequen. ⁊ q. ij. ⁊ q. iij. q̄si ꝑ totū. solus papa dispensat ꝓm Guill. de cōse. dis. iiij. nō in nobis. j. q. j. qđ ꝓ necessitate. ⁊ c. qđ quidā. ⁊ q. vij. diabertū. Itē cū defectū patientibꝰ ⁊ in natalibꝰ, solus papa plene dispensat. vide de filijs presbis q̄. li. vj. quū irregulares sint. lvj. di. cenomanēsem. difficiliꝰ est tn̄ cū vno q̄ cū alio. ex de renū. nisi quū pridē. §. ꝑsone. de elec. innotuit. q̄ fi. sint legi. ꝑ venerabilē. Itē cū recipientibꝰ ordinē in excōicatione cōstitutis secularibꝰ papa solus dispēsat. ex de sentē. excō. quū illoꝝ. Itē cū violatoribꝰ interdicti papalis ꝑ solū papā dispēsaẗ. ex de excel. pla. tāta. de postula. prę. c. j. ij. q. j. scelus. idē credo de alio interdicto: q: talis irregularis est: vt in. c. tāta. sed Inno. ibi: ⁊ cū regularibꝰ solus papa dispēsat. vt scripsi. j. §. seq. ꝟ. xxvij. Itē cū bigamo solus papa dispēsat. legiẗ et no. xxxiiij. di. lector. de biga. c. ij. Papa omissis medijs adiẗ ij. q. vij. metropolitanū. ij. q. vj. ad romanā. j. ⁊ ij. ⁊ c. ideo. ⁊ c. decreto. cū si. Item solus papa pōt quē p̄uare iurisdictione ⁊ re sua. legiẗ ⁊ no. ix. q. iij. ꝑ p̄ncipalē. ex de of. leg. dilectꝰ. Itē solus papa deponit imperatorē ⁊ alios principes. xv. q. vj. c. aliꝰ. ex de elec. venerabilē. de re iudi. apl̄ice. li. vj. de sup. ne. prę. grādi. e. li. xvij. q. iiij. si q̄s deiceps. xxxij. q. v. p̄ceptū. Sed q̄libꝫ eps pōt eos excōicare. le. ⁊ no. xcvj. di. duo. glos. no. Itē pape obediēdū est priꝰ ⁊ p̄cipue, q̄ imperatori esto ꝙ vocatꝰ regalia teneat. le. ⁊ no. xxiij. q. viij.

An papa possit priuare electores iure eligendi.

In q̄bꝰ papa potest dispēsare.

Universidad de Deusto
Biblioteca

reprehẽsibile.⁊.c.quo ausu.ex̃ de ap.quũ parati. secus in aliis.legit̃ ⁊ no.xviij.dis.si eps. Itẽ a solo deo habet iurisdictionẽ:nõ a conciliis.legit̃ ⁊ no.xvij.disti.§.hinc etiam.xxi.dist.q̃uis.iij.q.vi.dudũ.vbi de hoc.⁊.s̃.dixi in.x.ar. Itẽ solus papa in casu heresis ligari potest. legit̃ ⁊ no.xxiiij.q.i.achatius.in glos. Itẽ solus papa s̃m cõmunẽ opinionẽ restituit in integrũ ⁊ famã reddit: nedum clericis sed etiam laicis. bene facit ex̃ qui fi. sint leg.p venerabilẽ.§.i. ex̃ de re iudi.quũ ⁊ te.ij.q.iij.§.hinc autẽ.ex̃ de simo.ex diligẽti. vide.i.l.ar.§. quia eps.v̾.xxvi.⁊.xlviij.ar.§. est aũt.v̾. remittitur. Quod vterq̃ gladius ad papã ptineat: plene in xiij.⁊.xxxvij.⁊ in.xl.ar. superius declaraui.hic addo ex̃ de sentẽ.excõ.dilecto.li.vi.xv.q.vi. authoritatem.ibi: Hec in mandatis damus vt spũali simul ⁊ materiali gladio ⁊c̃. Facit glos.sella.lxiij.dist.in synodo.que incipit:⁊ ita papa. Item pactũ vel transactionẽ vel sententiã: que nulla est/ papa ex certa scientia põt ratificare.ex̃ de pac.quotiẽs.de transac.c.i.de confir.vti.c.i.⁊.ij.Si papa ad se reuocat negotium: nihil valet quod ab aliis fit.ex̃ de appel.vt nr̃m. Idẽ est postq̃ aliquis iter ad papã arripit. ex̃ de peregrina.c.i.Solus papa põt esse iudex in causa ecclesie sue.no. ex̃ de iudi. cũ venissent.in glos.magna.de confir.vti. quũ dilecta.in glos.sic ergo.xvi.q.vi.c.i.in glos.i.p Innocen.de v̾bo.sig.ex parte.i. Item dispẽsat in illicito iuramento ex causa:licet multi cõtradixerint.no.xv.q.vi.authoritatem in glos.magna.⁊ ex̃ de iureiur.quãto.facit qd̃ no.xxvij.q.ij.§.i.in glos.sic ergo. Quod papa ab aliquo nõ põt iudicari.ix.q.iij.per totum.⁊.s̃.sufficienter dictũ est in.v.⁊.vi.arti. Item solus papa confert p̃bendas vacaturas.legit̃ ⁊ no. ex̃ de preben. dilectus filius tuus.est in glos.hoc idẽ erat s̃m Innocẽ.no.de of.delega.ex parte.i.in glos.hoc nõ põt per pre.c.dilectus.⁊ de conces.pre.nulla.⁊.c.accedẽs.Solus papa põt rem vni ecclesie tollere ⁊ alteri dare.legit̃ ⁊ no.ex̃ de reli.do.constitutus.in glos.magna.⁊.xxij.di.c.i.in glos.nec papa.ix.q.iij.cõquestus.adde quod.s̃.e.v̾. Item solus papa absoluit ab obligatiõe qua quis alteri tenet̃. ex̃ de vo.⁊ vo.re.venientis.legit̃ no. Solus papa põt q̃s vult eximere a prestatione decimarũ.legit̃ ⁊ no. ex̃ de deci.a nobis tua.xvi.q.i.§.si g̃.in glos. sed quõ. sed exp̃ssum cõtra.xvi.q.iij.placuit.ij.§.porro. ad fi.v̾.sic etiã p̃dia.ibi: Prouentus primitiarũ vel decimationũ p̃scriptione tolli nõ potest.etiam si a romano pontifice quilibet laicus sup his rescriptũ impetrauerit.sed illud intelligo rescriptum in forma cõmuni: secus ex certa scientia.et hoc innuit ibi glos.parua super verbo rescriptũ.que incipit.i.xxv. Nam allegatio loquitur de rescripto:nõ de priuilegio speciali. sic etiam loquitur textus proxime positus rescriptũ.Solus papa põt facere q̃ monachus aliquẽ locũ habeat perpetuo.no.ex̃ de confir.vti.porrecta.Solus papa põt concedere presbyteris q̃ chrisment in frõte s̃m quosdã:tñ cõtrariũ legit̃ ⁊ no.xcv.disti.c.i.ex̃ de consue. quãto. Solus papa põt cõmittere presbyteris ⁊ concedere ep̃is vt per presbyteros ecclesias consecratas recõcilient.legit̃ ⁊ no. ex̃ de conse.eccle.aqua.vnde ibi scripsit Innoc̃.⁊ Ostien. post eũ:sic vidimus aũt q̃ papa pluribus ep̃is indulsit/q̃ p simplices sacerdotes possent reconciliare ecclesias:aq̃ tñ prius p ep̃m benedicta.Scd̃m tñ Ostien.ibi Clemens iiij.sancte memorie hoc de facili nõ concedebat:nisi de ecclesiis nõ consecratis:que si fuerit polluta reconcilianda est.e.ti.c.fi.sed illa per presbyterũ simplicẽ possunt fieri: vt ibi no. Ber.sed Ostien.cõtradicit sibi. Sed cõmunis consuetudo fauet Ber.si hoc fiat de licẽtia epi.Circa matrimoniũ nõ cõsummatũ papa potest.ex̃ de cõuer.cõiuga. ca.verũ.⁊ ex publico.legit̃ ⁊ no.Solus papa dispensat in gradibus consanguinitatis.legit̃ ⁊ no.ex̃ de resti.spo.literas.nisi diuina lege p̃hibitis.qui no.xxxv.q.i.§.i.in glos. sup.⁊.q.viij.in summa.⁊.xxx.q.iij.p̃tatũ. ex̃ de cõsang.et affi.qd̃ dilecto. in glos. q̃ authoritate. ⁊.c.q: circa.in glos. no.de trãsac.fi.c.de diuor.gaudem⁹.glos.i. Itẽ papa solus põt etiã in temporalibus legitimare. s̃m Ostien.q̃ sic intelligit ex̃ qui fi.sint legi.p venerabilẽ.q̃ ibi glos.⁊ Innocen.contradicant.fauco Ostien.si hoc faciat de plenitudine potestatis:quũ habeat vtrũq̃ gladiũ:vt.s̃.probaui.in.xiij.⁊.xl.ar.Solus papa dispensat cũ diacono vt cõtrahat.legitur ⁊ no.xxxij.dis.de illo. ex̃ de cle.cõiuga. quũ olim.⁊ no.xxv.q.i.que ad p̃petuã. Posset papa dispẽsare vt contrahens p verba de p̃senti cũ aliqua/posset cũ alia contrahere.no.de conuer.coniuga.ex publico. facit ex̃ de transla.quãto.v̾.nõ eñ. Cũ religioso recipiẽte ordinẽ in apostasia solus papa dispensat.ex̃ de aposta.c.fi.legitur ⁊ no.ibi in quibus solus papa dispensat. Cũ simoniaco in ordine ⁊ in beneficio scienter solus papa dispensat. legit̃ ⁊ no.de simo.c.penul.c.nobis.in glos.põt.c.de simoniace. ex̃ de renun.post transla.i.q.i. ordinatiões. in glos.igitur. ergo.Solus papa:etiã si scienter participat cũ excõicato excõmunicationẽ nõ incurrit.no.ex̃ de sentẽ.excõ.nulli.c. si aliq̃.xciij.di.c.i.nõ tamẽ p̃pterea ipsum absoluit. ex̃ in cleme. de sen.ex. summus. In duobus beneficiis curatis vel p̃sonatibus solus papa dispẽsat.ex̃ de p̃ben.de multa. legitur ⁊ no.⁊.lxx.disti.sanctorum.⁊ de elec.dudũ.ij. Solus papa restituit solẽniter depositum ⁊ iuste. no.ij.q.vi.ideo. l.dist.contumaces.ex̃ de cle.excõ.mi.clerici.adde qd̃ no.§ seq.v̾.ix.restituit. Dispensat solus papa cũ voluntario homicida.no.ex̃ de homic̃. sicut dignũ. vnde ⁊ ibi no. Ostiẽ. q̃ nõ de facili dispensat cum homicida voluntario. vnde ad hanc difficultatẽ referendũ est quod legit̃.l.dis.miror. tñ dispẽsare posset si vellet:quũ lex diuina hãc sibi nõ p̃hibeat dispensationẽ:immo potius concedit:sicut pz in p̃hinees nepote aaron sacerdotis.cui post cõmissum ab eo ex zelo dei duplex homicidiũ/mãdauit dici dñs.Num.xxv. Ecce do ei partem federis mei:⁊ erit tam ipsi q̃ semini illius pactũ sacerdotij sempiterni.q̃uis illud ⁊ spũale fuerit ⁊ speciale: sicut ⁊ quedam alia.xxiij.q.viij.occidit.sed idem posset facere papa.ar.s̃.de transla.ep̃i.c.ij. Ostien. Item solus papa inficit quod legitime al̃s factum est.ex in clemen.de immuni.eccle.qm̃.ibi:⁊ haberi volumus p infectis.vbi no. Ioan.and.vide q̃nta est papalis ptãs circa illa que sunt simpliciter de iure positiuo:quia reuocat illa vt extunc.

B

Sciendum aũt sup hoc est/q̃ est regula generalis iur[is] canonici:q̃ maiores cause ad sedẽ apostolicã referende sunt.i.ad papam caput ei⁹.ex̃ de bap.maiores.ex̃ de trãsla.c.i. vbi de hoc.ij.q.vi.omnis opp̃ssus.xxiiij.q.i.quotiẽs.iij.q.vi.dudũ.Et citatus sup istis coram ordinario/põt ⁊ absq̃ grauamine aliquo illato vel comminato ad se.ap.appellare.vt.ij.q.iiij. nullam.⁊.v.q.vi.ad romanã.§.quum ergo.qd̃ specialissimũ est: vt p̃batur ex̃ de ap.vt debitus. in fine. Que autẽ sunt ille de aliquib⁹ p ordinẽ est videndũ. ¶ Primo ergo papa siue p̃ma sedes a quoq̃ accusari vel iudicari nõ põt nisi solum de heresi.vt.xl.dist.si papa.ix.q.iij. aliorum. nisi forte ipse papa voluntarie se submittat alicuius iurisdictioni.ij.q.vij.nos si.vbi de hoc.ij.q.v.mandastis.ff.de iurisdi.o.iudi.est receptũ.Nam ⁊ ipsemet se deponit.vt.xxi.dist.nũc aũt.nõ tñ ille cui se submittit posset ipsum deponere:nec papa sibi posset talẽ tradere potestatem.ix.q.iij. aliorum.⁊ de hoc satis.s̃.dixi maxime in.xxxiij.ar. Scd̃o ipse erigit siue de nouo ordinat ecclesias cathedrales.xvi q.i.felix.⁊.c.p̃cipimus.⁊ ar.de conse.dist.i.de locorũ.Nam omnis dignitas ab ecclesia romana originẽ sumpsit.xxij. dist.c.i.vide quod legit̃ ⁊ no.ex̃ de consti.quũ accessissent. glos.fi.⁊ de consue.quũ olim. glos.i. Et s̃m hoc intelligit̃ ex̃ de maio.⁊ obe.quũ iferior.rñso.i.ibi:ecclesiã cathedralẽ crexeris ⁊c̃. supple.authoritate nr̃a. vt ibi no. Ber.ad idẽ.lxxx.di.in illis. Tertio a domino papa ɔsueuit regalis dignitas impetrari et vti rex ⁊ a quo inungatur. hoc em̃ ad ipsum pertinet definire.ar.ex̃ de sacra vnc.c.i.§. vnde in veteri testamento. Quarto subiicit vnam ecclesiam cathedralem alteri.ex̃ de offi.leg.quod translationẽ. vbi de hoc. Quinto vnit duos episcopat⁹ in vnũ: ⁊ vnũ diuidit

Maiores cause ad se. ap. referende.

in duos.xvi.q.i. et tẽporis.⁊.c.precipimus.§.sicut duo.ex̃ de excel.pla.sicut vnire.vbi etiam de hoc no.Sexto mutat sedem episcopalẽ de vno loco in aliũ.ex̃ de transla.c.i.vij.q.i.tẽporis.lxxx.dist.in illis.ex̃ de priuile.c.i.Septimo trãsfert vnũ ep̃m de vna ecclesia ad aliam.vij.q.i. mutatiões.⁊.c.seq.ex̃ de trãsla.c.i.⁊.c.peñ.⁊ fi.ex̃ de of.leg.nisi.Octauo ipse solus vel is cui mandauerit:põt cõmutare votum terre sancte.ex̃ de vo.⁊ vo.re.magne.⁊.c.qd̃ sup his.⁊.ca. ex multa.i. Nono restituit solenniter degradatos.ij.q.vi. ideo.vbi sic dicit̃:Huic sancte sedi p̃fata priuilegia in parte decisa/specialiter sunt cõcessa tam de cõgregãdis cõciliis ac iudiciis ac restitutionibus episcoporũ:q̃ ⁊ de summis ecclesiarũ negotiis:vt ab ea om̃es oppressi auxiliũ:⁊ iniuste damnati restitutionẽ sumãt ⁊c̃.Ad idem facit.vij. q.i.si quis presbyter.ex̃ de cleri. non resi.ex tue.l.di.c.i.⁊.ij. xvij.di.huic sedi.de peni.dist.vi.c.i.in fi.Si v̾o clerici sunt solo verbo depositi:nõ solenniter degradati: possunt per suos ep̃os restitui. vide ex̃ li.vi.de penis.degradatio.xlvi. dis.clericus maledic⁹.⁊ ibi exponit̃.degradet̃.i.suspẽdat̃. facit ad idẽ.ex̃ de iudic̃.at si clerici.ff.de postu.l.i.§. a qua. vide quod no.xi.q.iij.ep̃s.ex̃ de cler̃.ex.mi.clerici.Decimo remouet ab ep̃atu vel ab administratione ep̃m deserentẽ ecclesiam suã.ex̃ de cleri.nõ re.ex tue.Et licet causa criminalis episcopi possit p conciliũ tractari:tamẽ p dñm papã habet definiri.iij.q.vi. q̃uis.c.dudum.vide ex̃ de cleri.nõ resi.c.ij. Undecimo eximit ep̃os ⁊ alios.xvi.q.i.frater noster.xiij.q.i.c.i.⁊.§.i. Duodecimo legitimat illegitimos.q̃ fi.sint leg.p venerabilẽ.c.tãta. Decimotertio p̃mouet insufficientes ⁊ defectũ patientes.l.di.quocũq̃.ij. ⁊ illegitimos.ex̃ de fi.pres.c.penul.⁊ fi. Minores.xxx.ãnis ad ep̃atus.ex̃ de elec.quũ nobis olim.§.fi. ⁊ p̃mouet ad ep̃atus illos qui nõ sunt in sacro ordine constituti: qd̃ alius facere nõ põt:nec in hoc dispensare. ar.ex̃ de elec. dudũ.i.§.fi. ⁊ de eta.⁊ qua.or.a multis. Sed ad eũ pertinet qui solus ⁊ nõ alius potest de episcopatibus iudicare.lvi.dist.cenomanensem.⁊.c.apostolica.⁊.c. quia simpliciter.ex̃ de cor.viti.c.ij. Tenet eñ Hos.⁊ Innoc̃.qui hoc no.ex̃ de postu.pre.c.fi.q̃ quãdocũq̃ quis in ep̃m postulat̃: solus papa postulationẽ admittit.vnde ⁊ no.Guill̃.dur.in spe.in tit̃. delega.v̾.nunc de episcoporum.v̾.xliij.q̃ nec patriarcha: nec archieps/potest dispensare in etate vel ordinibus cũ postulato in episcopũ.ar.eorum que legunt̃ ⁊ no.ex̃ de elec. quũ dilectus.i.⁊.c.innotuit.⁊.c.dudum.ij.ex quibus colligitur q̃ solus papa in ep̃atu dispensat.vnde ⁊ dicit:q̃ ecclesia romana tanq̃ dña trahit ad se ep̃os:nec cum eis p quemq̃ patitur dispensare: immo ep̃m paduanũ cũ quo patriarcha aquileieñ. dispensauerat: iam consecratum ab episcopatu amouit.In etate etiam solus papa dispensat in episcopis:vt pre.c.quũ nobis olim.electiones enim eporum inter maiores causas numerantur.ex̃ de ap.vt debitus.in fi.de transla.inter.xvij.dist.multis.Et idẽ potest in aliis defectibus dici. Nam sacrilegij instar est disputare vtrũ dignus sit quem princeps elegerit.C de cri.sacri.in aut̃.coll̃.ij.vt iudi.sine quo.suf.§.eos aũt.ibi: quis nõ diligat.vbi de hoc xvij.q.iiij.§.q̃ autẽ.Decimoquarto cõmittit causam appellatione remota:quod nullus alius facere potest.ff.a qui.ap.nõ licet.l.i.in fi.quia nec suus delegatus. ex̃ de offi.del̃.sup questionũ.§.i.vel etiã legatus:qui nequit alicui iuris bñficiũ auferre.ar.xxviij.dis.de his.de se.nup.c.penul.⁊ fi.quia nõ põt tollere minor legem iudiciorum tot laboribus adinuentã. ex̃ de elec.ecclesia.ij.xxi.dist.inferior. Legatus eñ debet cognoscere et cõmittere causas iuris ordine obseruato:vt est expressum.ff.de offi.p̃con.nec quicq̃.§.de plano.⁊.§.vbi decretũ.que em̃ communia sunt omnibus p̃sidibus:debet proconsul obseruare.vt in eadem.l. in fi. Decimoquinto ab eo nõ appellat̃: quum superiorem nõ habeat.ex̃ de elec.licet.§.fi.saluo eo quod dixi.s̃.in prin.istius operis in arti.xv. Decimosexto receptio facta contra id quod vult:nõ valet.ex̃ de regu.q: in insulis.accedit in Aut̃. coll̃.viij.quũ de ap.cog.§.hanc autẽ penam. Decimoseptimo deponit episcopos.iij.q.vi. q̃uis.c. multum.c. dudum.ix.q.iij. si aũt.iij.q.viij.c.i.vi.et iij.deniq̃.ex̃ de regula lic3.§.illa. Idem iuris est de electo ⁊ cõfirmato. ex̃ de transla.c.ij.§.i.videtur tñ q̃ legatus a latere possit de causis episcoporũ cognoscere:licet nõ definire.ar.ad hoc.xvi.q.i.frater noster. Nam ⁊ procõsul cognoscit de omnibus.ff.de offi.procon.l.i.licet nõ possit penam grauiorẽ imponere.vt.e.ti.l.i. Quia ⁊ cõciliũ examinat causam criminalem episcopi:sed definire non potest. iij.q.vi.q̃uis.⁊.c.multũ.Tenet etiam Guill̃.dur.in spe.in titu.de legato.in.§.supest.v̾.sed quid. q̃ legatus a latere potest cognoscere de causa ep̃atus/vbi duo de eo litigãt: vel p appellationẽ/vel per simplicem querelam.ex̃ de ap. constitutus.⁊ de elec. q: diligentia. Nam et visitator põt examinare quis ex electis melior sit.lxxxv.di.archidiaconum florentinũ.⁊ satis videtur expressum.ex̃ li.vi.de elec. q̃uis. Adde quod no.i.ar.xlvij.§. ⁊ p̃mo incipio. post p̃n.v̾.potest.cum.v̾.seq.nã ⁊ legatus a latere potest electionẽ imperatoris examinare.ex̃ de elec.venerabilem.Patriarcha etiam legitimus constantinopolitanus videt̃ q̃ possit deponere suos episcopos sicut ⁊ papa.ar.iij.q.v. quia suspecti. Et alexandrinus.lxv.dist.mos antiquus.hodie nõ crederem q̃ hoc posset p ea que legũtur ⁊ no.iij.q.vi. accusat⁹.⁊ p ea que scripsi.s̃.e.§.xiij.v̾.⁊.v̾.x.Decimooctauo supplet defectum contractuũ ⁊ iudiciorũ.ex̃ de trãsac. ca.i.iij.q.vi.hec quippe. Ideoq̃ in confirmationibus beneficiorum ex certa scientia apponitur clausula illa: supplẽtes defectũ si quis est p̃e plenitudine potestatis.ex̃ de elec.illa. Nam s̃m ipsam potest de iure supra ius dispẽsare ⁊ omnino illud tollere.ex̃ de conces.p̃ben.proposuit.§.fi. ex̃ de cog.spi.c.i.Sed notãdũ q̃ si clausula illa: supplem⁹ de plenitudine potestatis/si quis fuerit defect⁹: ponit̃ in priuilegio vel rescripto: intelligitur tñ dispensatũ esse in defectu circa solennia iuris:nõ autẽ si is de quo agit̃ erat excommunicatus:vel illegitimus/vel alium defectũ patiebatur. Nam tũc necessaria est expressa dispẽsatio. ex̃ de schis.fraternitatis. s̃m Guill̃.dur. Decimonono supplet defectũ regis vacante regno.ex̃ de elec.quũ inter vniuersas.in fi.Et defectum imperatoris vacãte imperio. de fo. compe.licet.XX.deponit imperatorẽ ⁊ reges p̃pter eorũ iniquitates.de re iudi.ad apostolice.li.vi.xv.q.vi.alius.et dat eis curatores. de sup.ne.pre. graui.vi.li.⁊ de hoc.s̃.in xiij.⁊.xl.ar.XXI.recipit episcoporũ renuntiationes.vij.q.i. §.ecce his.ex̃ de renũ.c.i.c. nisi quum p̃idem. ex̃ de regu. licet.§.illa. quod non potest legatus.ex̃ de offi.leg. quod trãslationẽ.⁊ de transac.c.i.XXII.abbas vel prior exempt⁹ renuntiat in manibus dñi pape:⁊ nõ aliter.ex̃ de renũ.dilectus. transferri autẽ ⁊ confirmari põt authoritate cardinalis legati.ex̃ de consue. quũ venerabilis. ex̃ de elec.si abbatem.li.vi. XXIII.ad papã p̃tinet definire an iuramentũ sit licitum an nõ:vel seruandũ vel nõ.ex̃ de cle. nõ resi. ad audiẽtiã.de elec.venerabilẽ. de iureiur̃. verũ.c.quãto. ca.intellecto.faciunt que legunt̃ ⁊ no.ex̃ de rescrip.constitutus.de ap.dilecto.seculares etiã a iuramento absoluit nedũ clericos licito etiam.xv.q.vi.iuratos.de peni.c.fina. XXIIII.ipse tñ vel cui commiserit specialiter põt absoluere excommunicatũ a se: quia eius est absoluere cuius est ligare.xxi.dist.inferior.ex̃ de maio.⁊ obe.quũ inferior.nec legatus potest.ex̃ de elec.venerabilẽ.§. ratiõibus.xvi.q.i. frater.Et a sentẽtia sui delegati vel legati cui⁹ iurisdictio expirauit:⁊ cui nullus successit in officio sibi iuncto ipse absoluit.ex̃ de offi.del̃.querẽti.de conces.p̃ben.quia diuersitatẽ.de offi.leg. studuisti. XXV.declarat suam constitutionem vel sui legati obscuram.ex̃ de simo.p tuas.de sen.excom.inter.de offi.del̃.super questionũ.§.intentionis.de senten.excõ.c.inter alia.xxv.q.i.§.si igitur.v̾.ipsi nãq̃ soli. de elec.nemo.li.vi.de sentẽ.excõ.p̃senti.li.vi. Itẽ interp̃tat̃ processum legati sui.ex̃ de elec.venerabilem.de ap.nouit. XXVI.quãdo ipse absolutionem sibi retinet:alius nõ absoluit.de senten.excõ.nuper. XXVII.solus papa dispensat

Universidad de Deusto Biblioteca

cum illis qui irregularitatē incurrunt.xi.q.iij.si quis eps dānat̄.ex̄ de eo qui fur.or.re. veniēs.ex̄ de sentē. excom. quū illorū.⁊.c.quū medicinalis.lib.vi.de re iudi.quū eterni.li.vi.Et is casus multos includit:quū in multis casib⁹ irregularitas contrahat̄:quos ponit Guill'.dur.in spe.in titu.de legato.§.iuxta.⁊.§.quis aūt.⁊ seq.ponunt̄.i.xlviij arti. Xxviij.solus absoluit illū qui hereticis ecclesiastica sacramenta ministrauit.ex̄ de hereti. excōmunicamus.§. sane clerici. Xxix.quū causa defertur ad ipsum: ad eum pertinet definitio/examinatio:nec legatus intromittere se pōt:siue deferatur per relationē factam/siue per appellationē.C.de ap.ex eo.ex̄ de p̄ben. dilectus. ex̄ de offi.leg. licet.ex̄ de ap.intimasti.siue per commissionē.de appel. vt nostrū.ex̄ de of.leg.studuisti. siue per querelā.ij.q.vi.quotiens.⁊.c.anteriorū.§.ad hec.siue per postulationē porrectā. ex̄ de postu.bone.ij.§.nec nocebat.siue p reuocationē ad se factam.ff.de iudi.iudiciū soluitur.ex̄ de appel.vt nostrum.ex̄ de procu.auditis.Idem est etiā siue per appellationem:vt.ij.q.vi.decreto.siue alio quocūq̧ modo.immo in his omnibus est superioris iussio/decisio/vel rn̄sio expectanda.iij.q.vi.multū.vi.q.iij. deniq̧.C. de rela.l.i.⁊.ij. ⁊ in pre.c.decreto. Potest tamē legatus a latere causam appel.ad papam interpositā examinare:nō vt ei preiudicet:sʒ vt magis instructā remittat: et ei credit̄ in h̄.ex̄ de ap.constitut⁹.vbi de hoc.de accusa.ad petitionē.pre.c.decreto.ex̄ de statu.regu.ea que.h̄.hec eadē. Xxx.quū de fide vel fidei ar.dubitat̄ per papā definiri debʒ. ex̄ de bap. maiores.in prin.de hereti.quū christus.de summa trini.fideli.li.vi.⁊.e.ti.fidei.in clemē.xxiiij.q.i.quotiēs.xij.di.p̄ceptis.etiam si indubitatū sit postq̄ in dubium vertit̄.C.de sum.trini.l.fi. vnde ⁊ de sacramētis ecclesiasticis sentiendū est sicut ipse sentit.ex̄ de hereticis.ad abolendā.ar. tn̄ q̄ per legatū ⁊ per episcopū questio fidei possit agnosci. xvi.q.i.frater noster.circa mediū.Sed nō definiri si dubia manserit vt iuribus pre. Xxxi.pronuntiat electionē nullam vel prouisionem que nondū facta est: si eam cōtingat fieri irritam ⁊ inanem.ex̄ de elec.innotuit.§.fi.ex̄ de p̄ben. inter cetera.quod alius facere nō pōt.s̄m Ostien.q: tractus futuri tēporis nō pertinet ad inferiorē iudicē in hoc casu.ff.de vsu.l.i.§.vnde.gradus qui nō est:rūpi non pōt. ff.de iniusto.rup.testa.Nam etsi sub cōditione.ex̄ de regu. iur̄.sane.li.vi.delegati.igit̄ in quorū literis nō apponitur hec clausula.si ipsi vti p̄sumāt:abutunt̄ s̄m Ostiē. Xxxij. edit legem generalē.ex̄ de consti.c.i.⁊ in fi.iiij.di.erit aūt. C.de sum.trini.cūctos. per hanc approbat consuetudinē que al's nō excusaret.ex̄ de tēpo.ordi.c.ij. ex̄ de cōse. eccle. vel al.aqua.ex̄ de cog.spi.super eo. Xxxiij. approbat electum in imperatorē:⁊ cōfirmat vel infirmat eius electionem:cōsecrat/inungit/coronat ipsum:⁊ coronatum deponit.ex̄ de elec.venerabilē.⁊ de re iudi.ad apl'ice.lib.vi.Itē ordinat eum:quia imperator suo modo ordinē habet: vt lxiij.di.valentinianus.in fi.⁊.§.principibus.⁊ no.ff. de rerū diui.sacra.sed tu expone iuxta ordinē meum: qd̄ ponitur in pre.c.valentinianus.i.officiū.habet em̄ characterē militarē.i.q.i.q̄ quidam.l.di.si quis post ⁊c̄. Xxxiiij. facit concilium generale.ij.q.vi.ideo.xvij.dist.per totū. Xxxv. canonizat ⁊ approbat sanctos.ex̄ de reli.⁊ ve. sanc.ca.i.ex̄ de testi.venerabili.adde qd̄ no.de conse.dist.iij.c.i.in glos. sed de quibus. Xxxvi.de aliquo facit nihil:⁊ de nihilo aliquid mutādo etiam rei naturā.C.de rei vxo.ac.l.i.rn̄.i.ad idē ex̄ de exces.p̄la.tanta.§.i.in fi. ex̄ in clemē. de immuni. eccle.qm̄.immutat ergo substātialē rei naturā: puta de faciēdo de illegitimo legitimuʒ:de monacho canonicū. vide.i.§.⁊ ar.seq.h̄.itē quidā.de capace nō capacē: ⁊ hmōi. ad hec ex̄ qui fi.sint leg.p venerabilē.lxxiiij.dist.quorūdā. ex̄ de transac.c.i.iij.q.vi.hec quippe.ex̄ de concess.prebē.cōstitutus.iij.q.i.in primis. Xxxvij.semper ⁊ vbiq̧ pallium portat:qd̄ nō licet alij.ex̄ de vsu pallij.ad honorē. Xxxviij. concedit pallium instanter petēti.c.disti.prisca.c.optatū. ex̄ de vsu pallij.nisi esset.exceptis patriarchis. de priuile. antiqua. Xxxix.solutus est legibus.ff.de legi. princeps. xxv.q.i.§.si ergo.Decet tamen ipsum seruare iura.C.de legi. digna vox.ex̄ de sup.negli.plato.licet.vi.q.i. peruenit. ix.q.iij.ipsi sunt.⁊.c.patet.ix.di.iustum. palea est.⁊ in pre. §.si igitur.h̄.hinc etiam.vnde christus volens a ioāne baptizari dixit:Sic nos decet omnem iustitiam adimplere. Matth.iij. Xl.sentētia eius ius facit:si animo ius cōdēdi pronuntiat.ex̄ de regu.iur̄.causis. Xli.cōtradicēte abbate ⁊ monacho pōt ipsum episcopo vel principi in sociū assignare:vel secū tenere.ix.q.iij.per principalē.viij. disti. que contra mores.xi.q.iij. qui resistit. Xlij.gradus consanguinitatis in ꝯtrahēdo restringit.ex̄ de cōsang.nō dʒ. xxxv.q.iij.quedam lex.⁊.c.quod scripsi. Xliij.solus extra quatuor tēpora ordines dat.ex̄ de tēpo.or.c.i.c.de eo.et si alius hoc fecerit:papa solus cū taliter ordinato ⁊ ordinatore dispensat. vt.e.ti.quū quidam.⁊ ar.e.ti.quū dilectus. Ipse etiā solus vna ⁊ eadē die ad duos sacros ordines pmouet aliquē: vt e.tit̄.dilectus. Xliiij. ipse solus facit ordinationes in die sue consecrationis.ex̄ de elec.qd̄ sicut.§ p̄terea. Xlv.ipse solus potest contra omnia cōcilia ⁊ statuta venire.ex̄ de elec.significasti.nisi vbi de fide agitur.⁊ vide qd̄ scripsi ⁊ addidi.s̄.ar.vi. Xlvi.ipse cōcedit ep̄alia insignia abbatibus ⁊ inferioribus:puta mitrā/baculum pastoralem/annulū/sandalia ⁊ similia:sicut no.Ostiē.in sum.in titu.de vsu pallij.§.⁊ quibus diebus.h̄.⁊ notādū. hoc hodie exp̄ssuʒ est.⁊ qualiter ⁊ quādo talib⁹ insignijs vti debeant.ex̄ li.vi. de priuile. vt ap'lice. Xlvij.q̄ aliquis ante se crucem faciat portari.ex̄ vt lite pen.c.i.quod tamē fieri non debet in p̄sentia eius vel sui legati.ex̄ de priuile. antiqua. Et archiepiscopi insignia sua recipiūt de corpore beati petri.ex̄ de elec.significasti.ad finē. Xlviij.ipse cōcedit laico sp̄ualia:puta ius eligendi.ex̄ de iure patro.nobis fuit.⁊ ecclesias ⁊ decimas eximēdo ipsum a p̄statiōe decimarū.ex̄ de decimis. a nobis. qd̄ alius facere nō pōt. e.ti.c.q̄uis.ca.tua.ij.⁊ ad idē.ij.q.v.mēnam.ibi: coram te. xxxij.di.§.verum.h̄.scribit em̄. vbi vidētur cause sp̄uales laicis delegari:que sunt tn̄ al's interdicta.ex̄ de ꝯsti.ecclesia.xcvi.di.bene.ex̄ de rebus eccle.cū laicis.de iudi. decernimus.de hoc de arbi.cōtingit.Ad hāc materiā facit amplius.lxiij.di.hadrianus.⁊.c.sequē. Xlix.ipse sedet in sede illa quā sibi specialiter dn̄s in p̄sona beati petri elegit. ex̄ qui fi.sint legi.per venerabilē.§. rationibus.h̄.sane.ex̄ de bap.maiores.in prin.xix.di.enimuero.ideoq̧ summus pontifex appellat̄.ex̄ de sta.mo.quū ad monasteriū. in fi. ad idem.xix.xx.⁊.xxi.⁊.xxij.dist.per totū. L.approbat scripta aliorum ⁊ concilia.ex̄ de sum.trini.c.ij.in fi.xix.di.si romanorū.xv.di.sancta romana.xvij.dist.regula.ex̄ de hereticis.fraternitatis. Li. ipse dispēsat cum filio sacerdotis vt habeat ecclesiam in qua pater ei⁹ immediate ministrauit.ex̄ de fi.presbyterorū.dilectus.s̄m Gof. Lij.ipse solus dispensat cum suspēso seu interdicto ab homine vel excōmunicato celebrante: nō episcopus vel legatus a latere. xi.q.iij.si quis episcopus damnat⁹.⁊.c.seq.et.c. placuit. ex̄ de cleri.excom.mi.illud. ex̄ de eo qui fur.or.re.c.i.⁊.ij.q.v. que de causa. ex̄ de sentē.excō.quū medicinalis.§.fi.de re iudi.quū eterni.li.vi.Tales em̄ irregulares sunt:⁊ ab officio ⁊ beneficio remouēdi.ex̄ de cle.excō.mi.latores.⁊ fere per totum. s̄m Guill'.duran. in spe.in titu.de legato.§. nūc de episcoporū.in alio.§.generaliter aūt.h̄. sʒ nūquid potest episcopus vel legat⁹ ⁊ cū post.iiij.colum. Liij.ipse absoluit incēdiarios postq̄ sunt p ecclesiā publicati ⁊ denuntiati. s̄m Joā.de deo.ex̄ de sentē.excō.cōquesti.c.tua. Liiij.ipse absoluit occisores ⁊ mutilatores clericorū:vel si al's lesio sit enormis:quod cardinalis legatus nō pōt s̄m Ostiē.⁊ Joan.de deo.⁊ Guill'.dur.in spe.in titu.de legato.§.nunc dicamus.h̄.circa.ad hoc facit ex̄ de sentē.excō. quum illorū.xxiij.q.viij.si quis mēbrorum.ar.xvij.q.iiij.si quis suadēte. adde hic quod nota.i.in.xlvij.ar.h̄.tenent. Lv.ipse dispēsat vt nouitius vel homo alterius professionis fiat abbas s̄m Innoc̄.⁊ Joā.de deo.ex̄ de elec.offici-

alij contra: sed hodie expeditū est ex̄ in clemē. de elec.c.i. Lvi.ipse dispēsat vt laicus vel in minoribus ordinibus cōstitut⁹ fiat episcopus.lxi.dist.miramur.c.osius.§.sʒ aliud. lxiij.disti.valētinianus. Lvij.ipse solus dispēsat cum illo qui sciēter excōmunicatus ordines recepit.de sentē.excō. quū illorū.§.i. Lviij.ipse solus dispēsat cum ordinato in apostasia.ex̄ de aposta.c.fi. Lix.ipse solus dispensat cū ordinato ⁊ schismatico.ex̄ de schisma.c.ij.de elec.quia diligētia. Lx.is qui renuntiauit executionē pontificalis offitij ingrediēdo religionem p solum papam ipsam recuperare potest.ex̄ de renun.post translationē. Lxi.ipse dispēsat cum regularibus exeūtibus ad audiendū leges vel physicā vt promoueant̄. ex̄ ne cle. vel mo. nō magnopere. et ca. sup specula. rn̄so.i.s̄m Ostien. Lxij.cum nō ordinato ministrante:vt ex̄ de nō or.mi.c.ij. Lxiij.concedit diacono vt compagis siue sandalijs vtatur.xciij.dis.peruenit.Ex clericis vt mappulis vti possint: vt eadē dis.illud. Lxiiij.vt christianus portet arma saracenis.ex̄ de iudeis.significauit. Lxv.ipse habet vtrūq̧ gladiū:sʒ spiritualem ⁊ tēporalem ex cōmissione dei:vt.xxiij.dist.c.i.⁊ in euāgelio. Ecce duo gladij.Luc.xxij.⁊ dn̄s:cuius ipse vicē gerit:vtroq̧ vsus est.x.dis.qm̄.⁊.xcvi.di.quū ad verū.s̄m Guill'.dur.in spe.in titu.de legato.§.nūc ostendendū.h̄.lxxviij. de hoc s̄.plene dixi in.xiij.⁊.xxxvij.⁊.xl.ar. Lxvi. ipe solus est successor petri ⁊ vicari⁹ iesu christi:vicē nō puri hois/sʒ veri dei gerēs in terris.ex̄ de trāsla.iter corporalia.i.rn̄.c.q̄nto i.rn̄.c.lʒ.vt eccle.bn̄.c.i.§.i.h̄.porro.xxi.di.c.i nouo.⁊.c.seq. de homici.p hūani.li.vi.xxiiij.q.i.qm̄.vn̄ oia regit/disponit/⁊ ordinat ⁊ iudicat:prout sibi placet.ix.q.iij.cūcta.c.p principalē.ij.q.vi.ideo ipse habet plenitudinē potestatis: ad quam vocatus est.ex̄ de vsu pallij.ad honorē.ij.q.vi.de certo.c.qui se scit.⁊ dūmodo cōtra fidē nō veniat:in oib⁹: ⁊ p omnia potest facere ⁊ dicere: quicquid placet auferēdo etiam ius suū cui vult: quia nō est qui dicat ei/cur ita facis.xix.dist.in memoriā.de peni.dist.iij.§.ex persona.al's in.c.q̄uis.Nam apud eū est pro ratione voluntas.⁊ qd̄ ei placet legis habet vigorē.insti.de iur̄.na.§.sed quod p̄ncipi.potest etiam oē ius tollere positiuū. ⁊ supra ius dispēsare.ex̄ de cōces.pre.,pposuit.nec superiorē habʒ in terris. ex̄ de elec.licet.sed ipse sup om̄es est:nec pōt ab aliquo iudicari.xxi.dist.in nouo.c.nunc aūt.ix.q.iij. quasi per totū. ⁊.s̄.in.iiij.⁊.v.ar.plene dixi. habet etiā celeste arbitriū.C. de summa trini.inter claras. s̄m Guill'.dur.in spe.in titu. de legato.nunc ostendendū.h̄.lxxix.post duo folia.

¶Articulus.xlvi. A

Cerum de dispen-

satione pape in quibus casibus dispēsare valeat ⁊ in quibus nō: dicendum est. Sup quo notādū est/q̄ sunt certi casus in quibus papa dispēsare nō pōt:quib⁹ exceptis/per cōsequēs omnia alia in eius arbitrio relinquuntur.ex̄ de transla. inter corporalia.xxv.dis.qualis.ff. de iudi.quū p̄tor.Et primo quidē quidam sunt qui dicūt q̄ papa dispensare potest in om̄i casu.etiā cōtra apostolū quum teneat locū petri: ⁊ sit vicarius christi: et maior sit apostolo alio quouis in iurisdictione ⁊ administratione. Et hoc sentit Innocen.ex̄ de renū.post translationē. in fi.

In qb⁹ papa nō pōt dispēsare.

¶Hec aūt sunt in quibus dispensare nō pōt. Primo cōtra apostolū vt bigamus fiat diaconus: vel presbyter vel eps.xxvi.dis.acutius.c.vna tm̄.c.deinde.xxv.q.i. sunt q̄dā. ex̄ de bigamis.c.iij.Joan.tn̄ no.q̄ contra apostolū dispensare potest: nō tn̄ articulos fidei/vt no.in pre.c.sunt q̄dā. ¶B Unde credo q̄ de plenitudie potestatis posset cōtra apostolum dispensare q̄ bigamus fieret presbyter.vide quod legitur ⁊ no.xxx.dist.lector.⁊ eps.quia maior est apostolo:vt dictū est/sicut petrus:cui⁹ successor est papa/maior fuit paulo ⁊ alijs apl'is in administratione: vt no. xxi.di.in nouo.in glos.ar.quod.vnde ⁊ petrus dedit paulo licentiā p̄dicādi: vt no.xi.di. quis nesciat. glos.i. ¶Itē nō pōt dispensare vt quis simul habeat plures vxores.ex̄ de biga.sup eo.c.de bigamis.c.nup.c.debitū.de diuor.gaudemus.xxvi.dist.deinde.quia cōtra dn̄i p̄ceptū esset.Erūt duo in carne vna.Gen̄.ij.in fi.⁊ pre.c. debitū. ¶Itē contra p̄cepta.x. decalogi: de quibus Exod̄.xx. Deut̄.v.⁊ no. xxxiij.q.vij.quod in omnibus.quia etsi nō sunt sicut articuli:sunt tamē articularia fidei.i.ita annexa articulis fidei/q̄ sine eis salutem prestare nō possunt.ad hec.xxv.q.i. sunt quidam.§.fi. lxxxvi.dis.nō satis.ad finē.s̄m Joan.de deo. ¶Item contra euangeliū.xv.dist.sicut.xxv.q.i.sunt quidam.xxvi.dist.deinde.ex̄ de cele.mis.cū marthe. dispēsat tamen in euangelio interp̄tando ⁊ declarādo ipsum: vt no.pre.c.sunt quidā. ¶Item cōtra ius naturale dispēsare nō pōt.vi.di.§.fi.insti.de iure naturali.§.sʒ naturalia. xiij.dist.c.i.de transac.c.fi. ¶Item nō posset tollere.iiij.cōcilia generalia:que sunt sicut.iiij.euangelia venerāda:vt xv.disti.sicut.in fi.ibi:se ⁊ nō illa destruit ⁊c̄. ¶Itē quidā dixerunt q̄ nō possit dispensare cū homicida voluntario. ex̄ de tempo.or.c.fi l.di.miror.i.q.vij.si quis omnem.ex̄ de exces.p̄la.ex literis.ex̄ de accusa. inquisitionis.i.rn̄so.ex̄ de homici.c.i.de cōse.di.i.c.i.sed tales in arena fundamentū fecerunt:quia dispensare pōt.vt.s̄.xlv.ar.h̄.dispensat.dixi ⁊ no.ex̄ de homic̄.sicut dignū.facit.lj.di. aliq̄ntos.c.pre.ex̄ de conces.prebē.,pposuit.in fi. ¶Item in gradibus diuina lege prohibitis.de quibus no.ex̄ de diuor.gaudemus. ex̄ de resti.spo.literas.xxx.q.iij.pitatiū.scripsi.s̄.e.ar.xlv.h̄. solus papa dispensat. ¶Itē in ijs que de sui natura sunt mala/vt peccata:quis possit cōmittere. ex̄ de iureiur̄.et si christus.§.quū etiam. ¶Itē vbi status ecclesie vniuersalis decoloraret̄.i.q.vij. et si illa.xxv.q.i.que ad perpetuā. ¶Item vbi sancti patres ⁊ romani pontifices aliq̄d bn̄ definierunt p vniuersali ecclesia:illud totaliter immutādo.xv.di.sicut.xxv.q.i.c.i.⁊.ij.c.cōtra statuta.ibi:Nec hui⁹ sedis pōt authoritas.⁊.c. om̄e.c.ideo.⁊ quasi per totum.

An papa dispēsare possit cū monacho.

¶C Itē quidam dixerunt q̄ nō possit dispēsare vt monachus pprium habeat: ⁊ matrimoniū contrahat.⁊ hec fuit cōmunis sentētia doctorum:vt no.ex̄ de statu monachorū.quū ad monasteriū.§.fi. ibi: Quia abdicatio proprietatis:sicut ⁊ custodia castitat̄:adeo est annexa regule monachali:q̄ contra eā nec summus pontifex posset licentiam indulgere. Sed teneo contrariū cū Innocen.et Ostiē.⁊ facio vim in verbo licentiā.q.di.sine causa.dispēsatio autē vera semper vtilitatē vel necessitatem p̄supponit ppter quā dispensatur.l. disti.vt constitueret̄.⁊.c. dn̄o sancto.i.q.vij.§.nisi rigor.cū.c.seq.Causa ergo tanta posset esse q̄ papa licite ⁊ sine peccato posset dispensare cum monacho vt contraheret ⁊ haberet ppriū ⁊ transmitteret in heredes.Quid em̄ si in toto regno nō remanet heres:nisi filius regis mortui monachus:⁊ totū regnum in seditiōe est:⁊ aliū i regē hr̄e nō vult/nisi suū dn̄m naturalē:sic fuit i regno arragonie:vel aliq̄s rex īfidelis ꝯuerti vult cū toto suo regno ad fidē christi:si talis monach⁹ regis fili⁹/filiā suā vnicā ducat vxorē:cū q̄ regnū suū sibi donat.Certe dicem⁹ q̄ p tāta hūilitate ⁊ charitate aiaꝝ/papa i h̄ valeat dispēsare:q: p̄ferēda est talis actio ⁊ tāti meriti ꝯtēplatiōi soli⁹ illi⁹ monachi.q̄d em̄ deo grati⁹ q̄ aiaꝝ salus/p q̄b⁹ mortu⁹ est:nūquid q̄libʒ se dʒ in holocaustū pferre p salute aiaꝝ/sicut ipe fecit:īmo q: maior est talis charitas q̄ talis castitas:quū tn̄ castitas dicat̄ cum ppria vxore.xxxi.di.nicena.xxviij.q.i.caue.⁊ pudicitia.xxviij.q.i. §.i.⁊ no.xxxij.q.v.in summa.Et maius bonū p̄ponēdū est minori bono:⁊ vtilitas cōmunis priuate. ex̄ de renū.nisi. §.porro.qui.§.p hoc optime facit.⁊.§.ne putes.⁊.vij.q.i. scias frater.vbi de hoc.ff.p socio. accusatiōe.§.labeo.vbi de hoc.vbi dicitur q̄ nō id quod priuatim vni ex socijs: sʒ qd̄ toti societati expedit faciendū est.⁊.C.de cadu.tol.l.i. §.i.⁊ in aut̄.de resti.⁊ ea q̄ parit.§.ea em̄ q̄ cōiter.coll'.iiij. legit̄ ⁊ no.ex̄ de postu.p̄la.bone.i. ¶Et ppter istā publicā vtilitatem pōt fieri monachus eps: vt pre.c.nisi.§.porro. et ex̄ de regu.licet.⁊ etiā clericus siue rector.lv.dis.priscis.

xvj.q.j.ne pro cuiuslibet. ex de sta.mo.qd dei timore. eodē modo ⁊ rex:quia vbi eadē ratio ⁊ idem ius. ex de trāsla. inter.§.j.v.quū idem. ¶ Sed forte dicis ꝙ talis etsi fiat rex: tñ ꝓpriū nō habebit:q: regnū cōmune est.⁊ que acq-rit:regno acquirit.vnde nec iura eius potest imminuere. ar.pro his.xviij.q.j.c.j.ex de priuile.quū olim.ij.melius de iureiur.intellecto.ex de pben.ratio. sed ista nō obstant: q: eadem ratio remanet in his. bonū cōmune pferendum. Sed quis sane mentis deum reputabit ita crudelē/ꝙ nolit per dispensationē sui vicarij tante christianitatis multitudini prouideri:vtiqꝫ ergo dicēdum est/ꝙ possit papa in tali casu ⁊ simili ꝓuidere:quū ad maiora potestas sua extendi videatur:quia statuit ꝙ si simpliciter vouens/cōtrahat:tenet matrimoniū.ex qui cleri.vel vo.rursus.xxvij. q.ij.cōsaldus.ex de cōuer.ꝯiuga.placet.cū seq.ex de voto. quod votū.li.vj.rñ.statim.j.v.⁊ hec constitutio. ¶ Item ꝙ vxor:vni⁹ alij nubat.ex de diuor.gaudem⁹.§.peñ. ¶ Itē ꝙ minor.xv.annis ꝓfiteri nō possit.ex de regu.ad nostrā. immo qñqꝫ minor.xviij.annis.e.tit.quia in insulis. qd est contra ius naturale.Nam ex quo puer doli capax est: pōt se diabolo obligare:multo fortius deo.ex de delic.pu.c.j.⁊ hec constitutio generalis est:⁊ ad omnes extendi potest: quāto magis ergo cōfiteri oportet ꝙ cum vna psona vel duabus in tali casu valeat dispensari: Nam ⁊ potestatem habet generalē papa soluere ⁊ ligare.xxiiij.q.j.quodcūqꝫ. ⁊ in quolibet voto tacite subaudit: nisi aliud deo magis placeat.ad quod optime facit qd legitur ⁊ no.xxvij.q.ij.§ j.⁊ in glos.sic ergo ptꝫ.Illud eñ quod placet magis deo: potius est eligendū.ex de vo.⁊ vo.re.scripture. ¶ Sꝫ credendū est ꝙ magis deo placet: vt quod cōmuniter vtile est eligatur.vnde ⁊ ꝓpter hoc papa potest dispensare in tali casu.nec censendus est fractor voti: qui in hac parte obedit vicario iesu christi. Nam quod ipse vicarius dei facit:ipse de⁹ facere intelligit. ex de transla.epi.c.ij.c. qñto. quantūcūqꝫ ergo redditio voti necessaria videat: intelligitur tñ deo votū soluere:qui ei illud quod magis placitum credit:facit authoritate superioris interueniente.ex de vo.⁊ vo.re.c.j.c.nō est.xxij.q.ij.beatus.⁊ de vo.⁊ vo.re. magne. ¶ Optime pro ista veritate cōcludit.c.j.prealle. de vo.et vo.re.ibi. An recōpensatio melior fuerit.i.eccl'ie dei seu reipublice vtilior. Ostien.et deo magis accepta. ar.ergo expressum ꝙ si aliquis rex saracenorū magne potentie cum toto suo regno paratus sit baptizari ⁊ ꝯuerti ad dñm:dūmodo papa daret sibi in vxorē talē sanctimonialem professam ⁊ deo cōsecratā: ꝙ dñs papa poterit in hoc casu dispēsare. ¶ D Nec obstat quod dicitur ꝙ hoc votū castitatis compensationē nō admittit:quia castitas sola est que cū fiducia possibilis est deo aīas pſentare. in aut.de leno.§.sancimus.coll.ij.⁊ Aug.videt expresse dicere/ꝙ nō licet tale votū violare.etiam si fiat ꝓpter hoc vt aliquis vel aliqua baptizetur.xxxij.q.viij.c.nō solū.qd.c. multū facit contra dispensationē hanc. Item nō obstat ꝙ nullum inuenietur eque bonū cum quo possit cōmutatio fieri:quia nihil est melius cōtinentia/quia replet paradisum.xxxij.q.j.c.nuptie.Et ꝙ nullam cōmutationē pōt hō dare pro anima sua. Matth.xvj.Luc.ix.xij.q.j.pcipimus. ⁊ no.hoc ex de sta.mona.quū ad monasteriū.in glo.fi.Sꝫ ad hec ⁊ similia respondendū est: vt tactū est/ꝙ vouēti p se hoc nō licet.hoc eñ est violare ipsum votū:qd nō licet/ vt dicit Aug.pre.c.nō solū.Sed licet authoritate ⁊ licētia dei siue sui vicarij:cuius authoritas in voto ⁊ iuramento intelligitur excepta:vt.s.dictū est.ex de iureiur.veniētes. ¶ Itē vtilius est ecclesie dei ⁊ reipublice:vt.s.tactū est:⁊ deo magis acceptū/ꝙ virgo ꝗuis deo dicata:saluet animā suam in matrimonio viuēs caste:vt pre.c.nicena.xxxj. di.⁊ ad saluandū ducat secū plus ꝙ.C.vel.CC.milia animarū ꝙ illa sola sibi virginitas.quia:vt dictū est: hec publica ⁊ tanta vtilitas pponenda est priuate. vt iuribus.s. positis.Quod euidenter dñs probauit quādo incarnari voluit:⁊ animā suam dare ꝓ multis peccatoribus: ꝗuis nō peccasset:considerans ibi non suam priuatā vtilitatē: sed communē.Si ergo dñs ob multorū salutē animā suā dedit:quis tu tantus: qui ex hoc dare animā tuā negas: ar.eius quod dicit Ambro.Si filius dei censum soluit:qs tu tantus qui putas nō soluendum:xj.q.j.magnū. ¶ Sꝫ etiam qui hoc dicunt sub quodā pallio pietatis potestatem dño pape auferunt:quā habet nō ab hoie/sed a deo: vt pre.c.quāto.c.licet.de transla.epi.qui statuit circa votū solenne quod impediat ⁊ dirimat matrimoniū iā cōtractum:simplex aūt nō dirimat:⁊ tamē apud deū nō minus simplex obligat/ꝙ solenne.⁊ idem posset facere de solēni quod nō dirimeret.vt hec omnia colligunt ex qui cle.vel vo.consuluit.c.rursus.ex de vo.⁊ vo.re. quod votū.lib.vj. ⁊ facit ad hanc materiā quod statuit ecclesia de ingredietibus ordinem mendicantiū.ex de regu.nō solum.c.cōstitutionē.li.vj.⁊ de alijs ordinibus.e.ti.is qui.li.vj. ¶ Nec obstat q: illud votū fuit voluntariū.xxxij.q.j. integritas. quia omne votū voluntariū est.xx.q.iij.presens.⁊ tñ compēsationē admittit.ex de vo.⁊ vo.re. magne.⁊.c.j.q.viij. §.nisi rigor.⁊.c.seq.⁊.§. vtilitatis intuitu.⁊.c.seq. Nec est impiū hoc credere:sed contrariū esset iniquum dūmodo virgo velata hoc nō ꝓcurauerit: nec ex se petierit. sed ꝓpter solam charitatē ⁊ reipublice vtilitatem ⁊ humilitatem sepape cōmittat.ar.bo.xxvij.q.ij.§.j.quū etiā propter bonum obediētie/potius videatur pati ꝙ agere. sicut de illo dicitur qui ad mandatū ecclesie reddit debitū vxori. vt no.⁊ legitur de sentē.excom.inquisitioni. ¶ De aureola ꝙ eam perdat in hoc casu/teneo per.c.xxxij.q.v.ille.sed talis habebit maiorē gloriā:sꝫ nō talē.legit ⁊ no.xxxij.q.v §.j.pro hac sententia facit de vo.⁊ vo.re.ca.magne.§.quū igit.quū igit in lege veteri:in q nō min⁹ pceptū dñi obligabat ꝙ votū hodie obliget i eccl'ia ⁊c. vbi sic no. Ostiē. Quum igitur mandatū dñi ⁊ votū pari passu ambulāt: vt hic dicit.⁊ mandatū dñi possit adimpleri p aliud equipollens.xxij.q.iiij.innocēs.ergo ⁊ votum.sic argumentat hic Inno.quasi diceret:quū votū succedat loco precepti: eādem naturā debet habere.ar. ex vt li.pen.c.j.in fi. ⁊ idē dicimus de actione que loco alterius succedit:ꝙ eiusdem nature est:cū illa cui succedit.ff.si quis casu. si eū.§.q iniuriarum.ar.ad hoc ex de sta.mo.recolentes.§.fi.⁊ pre.c.innocens.ex de censibus.significauit.ex de bap.maiores.§. fi.⁊ seq.quedam cōmutarent in aliud:per hoc figurabat votum peregrinationis commutationē recipere. Ostiē. ¶ Nō obstat aut.de lenonibus:que dicit ꝙ sola castitas est ⁊c.subaudi cum alijs virtutibus. Nempe virginitatē sine baptismo ⁊ charitate ⁊ humilitate ad vitam eternā certū est nō prodesse.j.ad Cor.xiij.de peni.dist.ij.§.euidēter.⁊ expressum.xxxiij.q.v.tunc saluabit.c.hoc solū. vnde ⁊ Ber.Audeo dicere sine humilitate/nec virginitas marie deo placuisset.⁊ Aug.ait: Nō dubito pferri mulierem superbe virgini.Sꝫ nō obstat quod legit Eccl'i.xxvj. Nō est equa ponderatio anime cōtinētis.Nam hoc nō debet intelligi de continentia corporali.nā illud euidēter falsuꝫ est:quia virginitas siue pudicitia/virtus est principaliter animi nō corporis.xxxij.q.v.§.j.c.de pudicitia.c.magis timeam⁹.c.sicut nemo.in fi.ibi: Ita nemo pudicitiā seruat in corpore:nisi pri⁹ spiritui insita castitate.vñ Aug. Uirginitas est in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio. vnde et Ecclesiasticus dicit. non continentis corporis/sed anime:quia continentia corporis sine continentia anime/est sicut lucerna sine oleo.⁊ talibus dicitur Matth.xxv.nescio vos. vel debet intelligi de continētia spirituali anime:vt scilꝫ homo abstineat a peccatis mortalibus et venialibus quantū potest.j.ad Cor.ix. Omis q in agone ꝯtēdit ab oib⁹ se abstinet.ꝓ hoc bñ facit.xxxij. q.v.nō est christifidelib⁹.al's est sub.c.ꝓposito.ibi: Habetis verā magnāqꝫ ꝯsolationē si fidā ꝯtinētiā retinetis nō ꝯsensisse pctis eoꝝ.h etiā expsse pbat Esa.lviij.ibi: Quare ieiunauim⁹ ⁊ nō aspexisti ⁊c. vsqꝫ ibi:nōne h est magis ieiuniū qd elegi: Dissolue colligatōes cordis tui ⁊c.ꝓualet

Uirginitas qd sit.

ergo spiritualis continētia corporali: quā retinet virgo sacrata in tali casu per obedientiā pape contrahens.Sic etiā intelligit illud Hiero. dicētis/ꝙ absqꝫ puritate/virginitate/cōtinentia ⁊ castitate/opera omnia imperfecta sunt.xxxviij.q.v.tunc saluabitur.hoc eñ necesse est vt intelligatur de virginitate ⁊ castitate aie. ßm quēmodū tota ecclesia dicitur virgo/iuxta illud.ij.Cor.x. Despondi vos ⁊c.xxvij.q.j.nuptiarū bonum.al's nullus cōiugatus: nulla vidua saluaret:quod dicere error est. ex de summa trini.c.j.§.nō solū. ¶ Ad illud etiā quod dictū est/ꝙ nullam commutationē dabit homo ꝓ anima sua. Mat.xvj. de plano fateor. Sed dico ꝙ talis nō pdit animā suā:qui matrimonio authoritate pape legitime vtitur:⁊ caste viuere dicitur:sicut superius est probatum. Nec ꝓhibet iste monachus vel ista lege diuina contrahere:sed canonica. ex qui clerici vel vo.veniēs.c.rursus.xxvij.q.j.quasi p totū.xxxiij.q.v.tunc saluabitur.ex de vo.⁊ vo.re.qd votū.lib. vj.ergo sup eam potest papa ex causa legitima dispēsare. ex de concel.pben.ꝓposuit. ¶ Restat deniqꝫ respōdere illi pdicto verbo decretalis.quū ad monasteriū.de sta.mo. ꝙ abdicatio ꝓprietatis: sicut ⁊ custodia castitatis/adeo annexa est regule monachali. Rñdeo ßm Innocē. lumē iuris canonici/annexa de iure positiuo:qd sic probat.monachus eñ nihil aliud est ꝙ solitari⁹ ⁊ tristis.xvj.q.j.placuit.ij.ibi papa Eugenius ita dicit. Agnoscat nomē suū. Monos eñ grece/latine vn⁹.achos grece/latine tristis. vnde dicitur monachus.i.vnus ⁊ tristis.⁊.c.monachus. quicquid vltra hoc additū est:de iure positiuo impositū est. ¶ Ex quo apparet ꝙ papa dispēsare pōt cum monacho/vt ꝓprium habeat ⁊ vxorē ducat: vt.s.dictū est: quū nemini dubiū sit/quin ipsam religionē siue ordinē et naturam siue substantiā quā debꝫ ordini:ex toto tollere possit.ßm Innocē.etenī omnis religionis regula a sua tantū authoritate vires sumpsit.ex de reli.do.c.fina.⁊.c.religionū.lib.vj.sicut ergo ⁊ religionē ⁊ eius substantialia instituit ⁊ approbat:sic ⁊ ipsam tollere pōt.ex de reg. iur.ois res.his aūt sublatis subtrahit ⁊ regula.vñ dicit/annexa. quasi diceret.substantialia sunt hec duo.vñ ⁊ hec nō possent destrui:qn illa destruerent.nec ledi/quin ⁊ lederent: quia idem iuris est in annexis.ff.de reli.que religiosis.et ex de iudi.quāto.cum suis concor.sed qd fecit tollere pōt. Item quia mutat substantiā rei.C.de re.vx.ac.l.j.⁊ no. in pre.c.quū ad monasteriū. ¶ E Quod aūt hec duo abdicatio ꝓprietatis/⁊ custodia castitatis/nō sint de substātia monachatus/etiam sic ꝓbo:olim in principio ecclesie primitiue in egypto/⁊ palestina ⁊ thebaida veri anachorite ꝓprium possidebāt ⁊ emebant ⁊ vendebant ⁊ donabant illud modicū quod habebant: ⁊ tñ nedū monachi: immo genus pfectius inter tria genera monachorꝫ de egypto dicebātur.sicut probat collatio Piamonis de tribus generibus monachorꝫ/scꝫ cenobitarū/sarrabiataꝝ/ ⁊ anachoritarū in lib.coll.Ioan.cassi. Immo ⁊ multi de cenobijs viri pfecti egrediētes ibant ad eos: vt pfectius viuerēt vt apparet in predicto libro collationum/et vitis patrum. Ad hoc facit ꝙ paulus primus summus anachorita ꝓpriū habuit ⁊ testamentū fecit.xix.q.fi.§.ecōtra paulus.ꝓ hoc facit qd legit ⁊ no.ex q cle. vel vo.insinuāte.xxvij.q.j.de viduis.j.Et eremite ꝓpriū habere possunt vt no.pre.§.econtra.⁊.xxvij.q.ij.§.ecce.in glos.debent.Et ecclesia primitiua in speciali ꝓprium nō habebat: vt.xij. q.j.dilectissimis. nō fuit ex pcepto dñi:sed illi⁹ ecclesie ordinatione sancta ⁊ pfecta: sed illa regula nō rumpit/si ex causa cū aliquo de contrario dispensat:q: priuilegia paucorum legem nō faciunt.dist.iij.priuilegia. ex de vbo.sig. abbate. Nam.⁊ Aug.quod ordinauerat ꝙ clerici ꝓpriuꝫ nō haberēt:ex causa reuocauit.xij.q.j. certe ego sum.pro hoc facit:quia olim diaconisse ꝓpriū habebant. ar.xxvij. q.j.si quis rapuerit.vbi de hoc no.i glos.que fit.⁊.C.de sacrosanc.eccle.l.generali.⁊ qd legitur ⁊ no.xij.q.j.c.fi.v.de sanctimonialibus.⁊ ex de elec.indēnitatib⁹.§.sup adicta.

Papa cū monacho sup voto substātialib⁹ dispēsare pōt.

Proprietatis abdicatio/ ⁊ castitatis custodia/an sint de substantia monachat⁹.

lib.vj.v.innuitur.a sensu cōtrario/ꝙ papa posset approbare statum monachorū habentiū ꝓpriū ßm consuetudinē alemānie si vellet. ¶ Castitas etiam nō est de essentia monachatus nisi p ecclesiā:ergo possent ꝯtrahere:nisi lex ecclesie impediret.ar.bo.xxxij.q.iiij.dixit.⁊ facit quod no. xxvij.q.j.nuptiaꝝ.in glos.j.susceptū.in fi.Quod ex hoc apparet:quia apostoli q fuerūt caput ecclesie primitiue: monachi vel cenobite ꝓ illo tēpore fuerunt:quo fuerūt cum multitudine credentiū hierosolymis.quia in illa ecclesia data fuit forma vite cenobitice ßm Piamonem.s.all'. de tribus generibus monachorū:⁊ bedam/qui sup illo vbo: dabat singulis ꝓut vnicuiqꝫ opus erat. dicit:q ita viuūt vt sint eis cōmunia oñia cenobite vocant.Et quum apostoli cōmuniter vxores habuerunt:nec reperit ꝙ christus post eorū vocationē eos separari mandauerit ab vxorib⁹ contra legē quā ipse dederat de matrimonio nō diuidendo.quos de⁹ cōiunxit nisi ob causam fornicatiōis. Mat. xix. Mar.x.xxxiij.q.ij.quos de⁹.immo eas secū ducebant: licet cū eis carnaliter nō commiscebāt: vt mercede pdicationis sustētarent ab eis.vt est expressum.xxxj.di.omnino confitemur.⁊ ibi no.q dispensatio habet locū. ¶ F Itē ⁊ obedientia de substantia monachi est ßm ecclesiā: sicut castitas ⁊ viuere sine ꝓprio: vt no. Osthen.in pre.c. cū ad monasteriū.⁊ de regu.ex parte.⁊.c. consulti.⁊ facit pre.c. cum ad monasteriū.§.prior.v.abbas.de maio.⁊ obe.cum in ecclesijs.ibi:ad debitam obedientiā ⁊c.xix.q.iij. statuimus.ibi:Dei vice supra caput sibi hominem imposuerit.⁊ tamē monachus factus eps absolutus est ab illa obediētia:quū factus sit de filio pater: vt no.xviij.q.j.c.j.Et possunt esse aliqui monachi ⁊ nō subesse abbati:vt no.xxvij. q.j.de viduis ⁊ puellis.in glos.pōt ergo.in fi. ¶ Plene q ⁊ clare probatū est iuribus ⁊ rationibus posse papā cum monacho vt ꝓprium habeat:vt vxorē ducat:ex causa salutifera dispensare. immo etiā si dñs Innocē.iij.conditor illius decretalis/quū ad monasteriū/intellexisset ad literā ꝙ nec ipse:nec alius romanus pōtifex/in tali casu posset monacho cōtrahendi licentiā indulgere: nō potuisset legē suo imponere successori:quū non habeat imperiū par in parem.ex de elec.innotuit.vbi de hoc.ff.ad trebel.ille a quo.§.tempestiuū.ex de rescrip.quia per ambitionē.in fi. lib.vj.quicqd aūt no.Ber.in pre.c.cū ad monasteriū.⁊ ex de cōdi.ap.c.ij.hoc teneas:quia Ber.⁊ sequaces hāc subtilitatē/⁊ rationes veras minime pұiderunt. Thomas etiā de aquino in hac est sententia. ¶ G Hoc tñ notādū est/ꝙ nisi papa ex iusta causa dispenset: peccat/nec dispēsatio prodest quātū ad deū:vt no. ex de vo.⁊ vo.re. nō est. Quod verū est qñ dispensatur contra votū tacitum vel expressum:vel contra euangeliū/vel contra ecclesie generalem statū. Secus in dispensationibus que sunt contra ius positiuum: quia in his sufficit sola voluntas dispensatoris.etiā sine cā:q: de iure pōt supra ius dispensare. ex de ꝯcel.pbē.ꝓposuit.ßm Guill'.dur.in spe.in tit.delegato. §.nūc breuiter.v.⁊ no. ⁊ Inno.i p.c.cū ad monasteriū.in glos.vbi ex cā q no.ibi/ꝙ si sine cā dispēsat cū monacho vt ꝓpriū habeat:nec dispēsans/nec ille cū quo dispēsatū est quātū ad deū tutus est. Secus si sine cā dispēsat:vt vxorē ducat:q: si vxor credit bonā ⁊ licitā/tenet mrimoniū:⁊ tenet monacho reddere debitū.sed ipe debitū sine peccato exigere nō pōt. Rō diuersitatis est:q: in dispēsatiōe habēdi ꝓpriū nemini pұiudiciū fit:nisi illi cū q sine cā dispēsat. Secus est in mrimonio:vbi dispēsatio ꝓdest vel pұiudicat alij.s.ꝯiugi.Et ideo dicēdū est tenere mrimoniū ne illa cū q ꝯtrahit authoritate pncipis decipi videat.C.de his qui ve.eta.impe.l.j.ex de dona.p tuas.§.fi.xxvij.q.j.de viduis. vñ etiā no.Ostiē.in p.c.nō est: ꝙ si sine cā facta dispēsatio est:etsi illi cū q dispēsatū est det exceptio: in iudicio tñ aie dat dānatio.maxime dispēsanti.ar.C.de iudi.rē nō nouā. ix.q.iij.aliorꝫ.sed ⁊ petēti ⁊ recipiēti.maxime si ad postulationē ipsi⁹ dispēsatio ē obtēta.ar.ff. qd qsqꝫ iur.l.iij.Notat etiā de ista materia Ostiē.ex de elec.dudū.ij.i glos.de iur.

Papa iusta de cā dispēsare dꝫ.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

Potētia dispensationis papalis ꝓbatur.

Item super facto potentie dispēsandi papalis/approbo duas regulas traditas per Ostiē. ex de cōces. pre. proposuit. in glos. q̄si diceret. Una est q̄ papa tantā ptātē habet/q̄ si dicat & faciat q̄cq̄d placuerit: accusari nō pōt: nec damnari ab hoīe: dūmodo nō sit hereticus incorrigibilis. xl. di. si papa. pōt tñ & debet moneri in secreto. & etiā palā si palam peccet mortaliter. Nam velit nolit subiacet euangelice veritati/quoad monitionē faciendā & recipiēdam: quia cuilibz dictū est. Si peccauerit in te frater tuus. ex de iudi. nouit. ij. q. j. si peccauerit. Matth. xviij. sed q̄ad hoc quod ibi dicit: dic ecclesie/non subiacet nisi in heresi. Alia regula est/q̄ in omnibus pōt dispēsare dūmodo nō sit contra fidem: & dūmodo per dispensationē suā euidenter nō nutriatur peccatū mortale: nec inducat subuersionē fidei: nec periculum animarū. Nam in talibus cōtra dñm nullā habet penitus potestatē. sic intellige. xxv. q. j. sunt quidā. xv. dist. sicut. ergo contra legē canonicā potest dispensare indistincte. & cōtra legē diuinā vbi sibi ꝓhibitum nō est: nec peccatum continet euidēter. De potentia pape in dispēsando & nō/no. in pre. c. sunt quidā. & c. sicut. iiij. dist. in istis. ix. q. iij. nemo. xv. q. vj. authoritatē. xiij. dist. in summa. ex de resti. spo. literas. de cōces. pre. ꝓposuit. de sta. mo. quū ad monasteriū. j. q. vij. §. nisi rigori glos. hic incipit. de transla. epi. c. j. de offi. leg. quod translationē. de exces. pre. sicut vnire. xij. dist. p̄ceptis. in spe. in titu. de legato. §. nūc ostendendū. & §. nūc breuiter dicendū. De materia pape adde hic duo repertoria vtilia q̄ posui. j. in. ij. pte istius operis in arti. xj. in. §. a capite. in primo & ij. folio.

Articulus. xlvij.

Sed ne ad superiores casus papales: q̄s late. s. descripsi: inferiores a papa siue cardinales legati a latere: siue patriarche/siue metropolitani/siue epi/siue alij manus extendant: quū sibi sint in signū priuilegij singularis tantūmodo reseruati: ideo incidenter in hoc opere ponam casus in quibus p̄dicti valeant dispensare & intromittere se de iure: & quid ad officiū pertineat eorūdē.

Legatorum tria gñra: ac eorūdē officia.

Et primo incipio a legatis quorū tria genera sunt. vt legit & no. ex de offi. leg. officij. li. vj. & e. tit. excōmunicās. no. p Bern. Ad quorū officiū ptinet tenere pacatā ꝓuinciā: & eam purgare malis hominibus/& eos punire. ff. de offi. p̄fec. vr. l. j. §. quies quoq;. ff. de offi. pre. l. iij. & l. cōgruit. ex de offi. or. c. j. Et legatus mittitur vt euellat vitia dissipet malos/edificet v̄tutes: & plantet bonos. ex de maio. & obe. solite. ex lib. vj. de offi. leg. legatos. Item ad officium eius ptinet causas audire: que per appellationē deferuntur ad eum. ex de offi. leg. c. j. ij. q. vj. decreto. xj. q. j. peruenit. & etiam per simplicem querelā in prouincia sibi decreta potest audire omnē causam ad forum ecclesiasticū ptinentē: omisso quolibet ordinario/quia roma cōmunis patria ē. ff. ad municipa. roma. ex de fo. cōpe. c. fi. Ipse eñ plenissimā habet iurisdictionē: & maius imperiū omnibus post principē. & omnia exercere pōt quecūq; pōt is qui legatuz misit: que sibiipsi specialiter non reseruat. ex de sentē. excō. nup. ex de offi. leg. qd̄ trāslationē. de of. vi. c. penul. & no. ij. q. v. que de causa. ff. de ꝓcur. ꝓcurator cui. & l. seq. habet merū imperiū sicut & ꝓcōsu. ff. de offi. ꝓcōsu. si in aliā. §. fi. & maius imperiū hz in ꝓuincia sibi decreta oībus alijs post principē. ff. de offi. ꝓcōsu. ideo. de offi. p̄si. l. iiij. nec q̄cq̄ est in ipsa ꝓuincia qd̄ p ipsum nō expediat. ff. de offi. ꝓcōsu. nec quicq̄. in prin. Nā ipse vicē ꝓcōsulis & p̄sidis ꝓuincie obtinet. ex de offi. leg. legatos. lib. vj. Nā ipse gerit vices dñi pape. ex de cōsue. quū venerabilis. ex de p̄sump. mādata. xciiij. di. c. j. ex de offi. leg. c. j. c. q̄ trāslationē. sed si aliqua grauia immineāt & ardua p̄ter illa que sibi sedes ap̄lica reseruauit: debet legatus illa ad ap. se. referre: vt euidēter ꝓbat. xvj. q. j. frater nr̄. circa mediū. xxv. q. j. in galliarū. ex q̄ si. sint legi. p venerabilē. prope fi. ex de bap. maiores. in pn. xvij. di. multis. xviij. di. c. j. ex de offi. archid. ad hec. §. itē in ep̄la. ex de trāsla. c. j. vnde legit Exo. xviij. in fi. q̄ moyses cōstituit p̄ncipes & tribunos: vt q̄cq̄d maius esset ad eum referrēt. ad id ex de re iudi. quū eterni. rñ. j. li. vj. sicut sunt illa q̄ maiori aiaduersiōe indigent. vt. ff. de offi. p̄fec. vr. l. j. Itē solēt. ad idē. ff. de offi. p̄fec. vigi. l. iij. §. cognoscit. ff. de offi. ꝓconsu. l. si q̄d erit. Poterit ergo legatus passim de omnibus causis ecclesiasticis cognoscere. vnde separat matrimoniū ꝓpter errorē conditionis. ex de ꝯiu. seruo. c. fi. Itē cognoscit de questiōe que vertit inter clericū & laicū. ex de re iudi. quū causam que. Non potest tñ legatus de causa cognoscere vel eā committere audiēdā de plano sine strepitu summarie & sine figura iudiciorū: de q̄ cōmissiōe loquit ex de v̄b. sig. sepe ꝯtingit. in clemē. vt est exp̄ssum. ff. de de offi. ꝓcōsu. nec quicq̄. §. de plano. & §. vbi decretū. que eñ cōmunia sunt oībus p̄sidibus: debet ꝓconsul obseruare. vt in e. l. in fi. Pōt legatus de causa criminali epi cognoscere: licz nō definire. ff. de offi. ꝓconsu. l. j. ar. iij. q. vj. q̄uis. c. multū. Pōt legatus cognoscere de causa ep̄atus vbi de eo litigat. ex de ap. cōstitutus. j. & de elec. quia diligētia. nam & visitator hoc pōt. lxxxv. dis. archidiaconus sto. facit ex de elec. q̄uis. li. vj. ad istos duos. v̄. p̄ce. iunge. qd̄ no. s. xlv. ar. §. sciendū. v̄. xvij.

Ad legatū appellatur.

Item ad legatū omissis medijs appellat. fm Guill. dur. in spe. in titu. de ap. §. nūc tractem. q̄uis Ioan. no. ꝯtra. ij. q. vj. q̄sq̄s. al's si q̄s nostrū. sed de cōsuetudine cōtrariū obtinet. & qd̄ primo dixi verius est: q: vices pape gerit. vt s. ꝓbatū est. Si aūt iuste ab eo fuerit appellatū: ad papā appellationi deferat reuerēter. ex de re iudi. quū causam que. ar. tñ cōtra. ex de accu. ad petitionē. sed ibi nō detulit frustratorie. Item legatus de latere habet iurisdictionē super exemptos. ad hoc. xj. q. j. ꝑuenit. xxv. q. ij. §. si ergo. ꝑpe prin. & v̄. quicq̄. ex de supplē. ne. pre. licet. ex de offi. del. venerabilis. de p̄ben. graue. de sentē. excō. nup. ex de v̄bo. sig. veniēs. li. vj. rñ. j. & no. ex de offi. leg. q̄ translationem. Potest legatus cardinalis in sua ꝓuincia ꝓuinciale conciliū celebrare. iij. di. §. porro. xvij. di. regula. xvj. disti. c. sexta. lxiij. di. c. ij. j. q. vij. couenientib. nō obstat. j. q. vj. ideo. quia loquit de concilio generali & vniuersali. facit p hac opinione: q: metropolitanus & primas faciūt iure proprio sua concilia particularia & ꝓuincialia. xvj. di. c. j. xcij. dis. si quis eps vacans. xviij. di. in multis. c. ibi positis. nā & eps facit cū suis clericis. xviij. di. nō oportet.

Legat' de latere mādati pape interpretatur.

Pōt legatus de latere interp̄tari mandatū dñi pape. ex de postula. pre. c. j. de re. nec valet. & ꝓcessus legati approbant cōtra regē francie post ap. ex de appel. nouit. Pōt cōfirmare electionē illius qui abiurato schismate ad ecclesie redijt vnitatē. ex de elec. quia diligentia. arg. tñ cōtra. xij. di. nos cōsuetudinē. sed ibi loquit de iure cōmuni quo nō ꝓmouent heretici & schismatici. Itē legatus examinat qd̄ est notoriū. ex de elec. bone. & c. venerabilē. Promouet in abbatē irregularē: & in minoribus constitutū: vt legit & no. fm Innoc. ex de eta. & quali. tuā. & de corpo. vitiatis. exposuisti. Pōt facere legatus statuta que ꝑpetuo durāt. ex de offi. leg. c. fi. vbi de hoc. ex de v̄b. sig. ex parte. & c. sup quibusdā. §. fi. de loca. c. j. vnde et papa concedit priuilegium saluis cōsti. lega. ap. se. ex de prescrip. c. veniens. vtrum in condendo statuta requirere teneatur prelatorum consensum: tenent Innocen. et Ostien. pre. c. fina. de offi. leg. q̄ tenent statuta sua in his que spectāt ad suam iurisdictionē. etiā si prelati nō fuerint requisiti: dummodo legibus generalibus non obsistant. nam ipsas ei corrigere nō licet. ar. C. de offi. prefec. illyri. & ori. l. ij. quod dic vt no. ipse Innocē. ex de offi. archipresbyteri. c. fi. qui dicit q̄ tenetur requirere consensum prelatorum prouincie. allegat. ix. q. iij. c. j. et iij. & iiij. et. v. Violatores statutorum legati absoluentur. fm. H. per ordi. locorum. ex de senten. excom. nuper. Si legatus ferat sententiam generalem: qui furtum cōmiserit sit excommunicatus. vt ex de sen. excō. a nobis. j. valet & durat legatione finita. ex de loca. c. j. Est enim iudex ordi. ex de offi. leg. c. j. & ca. fina. C. de offi. rec. prouincie. qui

ordinariam. & l. seq. ff. de offi. proconsul. l. j. & ij. C. de of. ei qui vices alicu. iud. ob. l. j. & ij. & habet imperiū in ꝓuincia sibi decreta. ff. de offi. procō. & ideo. & similis est ꝓcōsuli. si cardinalis est. ff. de offi. ꝓcōsu. l. j. ex de offi. le. legatos. lib. vj. ex de sentē. excō. ad eminētiā. q: cardinalis sumit ex cōsiliarijs dñi pape: sicut & proconsul olim eligebat ex cōsulibus vrbis rome ad aliquā ꝓuinciā regendā. ff. de of. p̄si. l. j. ar. ff. de of. q̄sto. l. j. §. ex his. vel potius filius est p̄fecto ptorio. fm Ostien. arg. ex de ap. nouit. C. de epis. man. epale.

Legat' cui cōparetur.

Alios autē legatos singulos dicimus sil'es esse p̄sidibus. ar. ff. de offi. p̄si. l. ij. & p̄ses ꝓuincie ordinarius est. C. li. x. de legatis. si q̄d ex. Quū ergo possint hoc alij ordinarij: vt p̄al. c. a nobis. & c. nr̄o. multo fortius legatus poterit hoc: q̄ habz maius imperiū in ꝓuincia post principē: vt in pre. l. & ideo. & c. ti. si mihi aliā. §. fi. & l. nec quicq̄. i pn. Pōt etiā ꝯcedere indulgētias ꝑpetuas. & legit & no. ex de offi. leg. c. fi. nō excedētes formā cōcilij generalis. ex de peni. & re. quū ex eo. nisi aliud habeat ex priuilegio speciali. Itē possunt legati ex aliq̄ causa reddere quemq̄ inhabilē ad b̄nficia ecclesiastica & secularia etiā ꝑpetuo. ff. de offi. p̄fec. vr. l. j. § penul. ex de hereti. si aduersus. in fi. & c. excōicamus. §. credentes. & ij. q. iij. §. notandū. in fi. quod idē tenet Guill. in epo. in sua dioc. tenent epi ꝓuincie & alij legato obedire: qui ei subsunt. ex de appel. quū parati. & ipse legatus pōt iudicare de epoz ꝓcessibus: & eos fm iuris tramites: q̄n expedire viderit: reuocare & emēdare fm. H. Credit sigillo legati. ex de confir. vti. quū dilecta. Potest legatus ex causa reuocare indulgentias dñi pape & suorū p̄decessoz. ex de de. nō resi. c. penul. Potest etiā legatus a latere ecclesiā inordinatā in p̄bēdis & in alijs ordinare: & papa approbat qd̄ per eū fit. ex de cle. ex. mi. ꝓposuit. Pōt grecos & eremitas & alios ꝓpter inobediētiā excōicatos & suspēsos absoluere cū manuali ꝓmissione. ex de sentē. excō. sup eo. Pōt de causa que est iter duos reges cognoscere. ex de ap. nouit. Pōt legatus regē & reginā male ꝯiunctos separare. ex q̄ si. sint legi. p venerabilē. §. verū. Legati eundē modū seruabūt in cōmissione causarū sicut papa. ex de rescrip. statutū. §. sancimus. li. vj. Priuilegiū legatorū est vt legatiōe durāte r̄ndere nō teneant: nisi in his tñ q̄ legatiōis tēpore ꝯtraxerūt. ff. de iudi. l. ij. §. legatis. & §. seq. & ff. de offic. p̄si. l. senatus. Legato aūt tēpus ꝓdest ex quo legatus creatus est: nō ex quo romā venit. ff. de lega. l. legato. Itē q̄ in legationibus publicis versati sunt: a ciuilibus muneribus & oneribus excipiunt. C. de lega. l. iiij. lib. x. In transmarina aūt legatione ꝑfuncti vacationē biennio habēt: vt. e. tit. l. iij. Superueniēte legato maioris authoritatis: officiū alterius cessat. ex de offi. le. volētes. ex de priuilegijs. antiqua. nec de causis etiā inchoatis minor se intromittet. ff. de suspec. tu. l. hoc eñ. Pōt legatus a latere cōferre vacātia beneficia in ꝓuincia. ex li. vj. de offi. le. officij. Sed nō pōt ad vnā p̄bendā duos recipere: vel p̄bendā diuidere. ex de p̄ben. dilecto. Pōt a latere legatus cōferre b̄nficia: q̄ tanto tēpore vacauerunt: q̄ eoz donatio est ad se. ap. deuoluta. ex de p̄bē. venerabilis. & hoc tenet ibi Innoc. & Ioā. and. in pre. c. officij. & Guill. in spe. in titulo de legato. §. nūc tractemus. Pōt legatus seruare sue donationi collationē p̄bēde prime vacature: qd̄ dic vt legit & no. ex li. vj. p̄senti. & ca. deliberatione. Pōt legatus fm Guill. cōferre p̄bendā vel ecclesiā spectantē ad collationē laici. q̄cq̄d no. ꝑ alios ex de iure pa. quū dilectus. & ꝓ hoc facit ex de iudi. q̄nto. & quia plus habet iuris in cōcessiōe p̄latus q̄ in p̄sentatiōe patronus. ex de offi. leg. dilectus. & hāc opinionē de facto seruauit Nicolaus. iij. cōferēdo p̄bendā quā ipse ante suā ꝓmotionē habuerat in ecclesia Laudun. licet rex francie dicens ad se ptinere collationē illius p̄bende alij de facto cōtulit. Potest prelatus ex causa vnire & diuidere ecclesias. ex de exces. pla. sicut vnire. sine preiudicio tamē episcopi. ex de confir. vti. c. fi. Prelati vel exempti qui per iuramentum tenētur singulis annis apostolorum limina visitare. ex de iureiur. ego. N. nō excusantur visitando legatuz. Limina eñ apostolorū ibi esse intelligunt: vbi est papa. xciij. di. legimus. ꝓpe finē. Itē notaui. s. in. xxxij. ar. Apostoli aūt illi antonomastice sunt petrus & paulus signati in bulla papali. xij. q. ij. de viro. quorum papa est successor. ex de homici. ꝓ humani. rñso. j. li. vj. quia aliud est sedes apostolica: & aliud est legatus. ar. ex de sentē. excō. q̄ de his. & aliud romana ecclesia: & aliud eius legatus: vt. e. ti. ea noscit. in fi. Nec dicitur a sede apostolica emanare qd̄ ab eius legato emanat: vt legit & no. fm Innoc. ex de fi. pres. c. penul. Potest legatus a latere absoluere pro iniectione manuū in clericos/etiam extra prouinciam existens. de quo vide statim. j. v̄. legatus. ex de sentē. excom. ad eminētiam. ex de offi. leg. q̄ translationē. c. excōmunicatis. Sed de sententijs ordinariorz sue prouincie/nō potest se intromittere: nec illas reuocare sine cause cognitiōe: & sine tramite iuris. ex de sentē. excom. ꝑ tuas. de offi. ordi. ad reprimendā. de offi. deleg. quū cōtingat. Secus aūt de sentētijs in forma constitutionis in genere promulgatis: puta statuimus q̄ quicūq; falsauerit chartā: vel luserit ad taxillos/vel furtū fecerit: vel huiusmodi/sit excōmunicatus. quum eñ talis sentētia potius iuris q̄ hominis sit censenda. ar. xxiiij. q. j. c. ij. ex de sentē. excom. a nobis. j. & de ap. rep̄hensibilis. rñso. j. legati passim a talibus sentētijs absoluūt. nā etiā a sentētijs in iure scriptis absoluunt: ex quo eis specialiter nō inhibentur. ex de sentē. excom. nup. De sentētijs v̄o ordinariorū nō sue prouincie se nullatenus intromittūt cū cause cognitione: siue nō. ar. ex de offi. leg. nouit. Tenent Ostiē. & Guill. dur. in spe. in tit. de legato. §. nunc dicamus. v̄. quod etiam dixi. q̄ legatus a latere nō potest absoluere nisi a leui iniuria propter manuū iniectionem in clericū: quod episcopo nō concedit: nisi de leuissima. ex de sentē. excom. ꝑuenit. Sed salua reuerētia tantorum patrum/nimis emungere voluerunt: distinguētes inter leuē & leuissimam iniuriam. que distinctio vix est de facto practicabilis: nec oculis ostēsibilis cōtra illud quod legitur & no. ex de dona. apostolice. §. nam & si.

Culpe distinctio.

dico ergo q̄ ab iniuria q̄ntumuis graui pro iniectione manuū in clericum/potest a latere legatus absoluere: quum talis ei simpliciter absolutio committatur sine aliqua distinctione. ex de sentē. excom. ad eminentiā. c. ea noscitur. & de offi. leg. excōmunicatis. a sensu contrario. & c. q̄ translationē. nisi sit mēbrorum mutilatio vel debilitatio. xxiij. q. viij. quodcūq;. vel interfectio: quia tunc legatus nō potest. xxiij. q. vlt. si q̄s mēbrorum. ex de sentē. excom. cum illorū. De quacūq; aūt leui iniuria possunt absoluere episcopi: vt cōmuniter tenet in pre. c. ꝑuenit. que aūt sit leuis: arbitrio iudicis committitur. vt no. Innoc. in pre. c. cum illorum. Immo dico q̄ legatus potest absoluere capientē se. vt no. xciiij. dist. c. ij. in glos. ar. q̄. & tamē nō est dubiū/q̄ nō est leuis iniuria: immo atrox rōne tante ꝑsone. instit. de iniur. §. atrox. de peñ. dist. j. aut facta. Hodie tamē talis nō posset absolui p̄terq̄ in mortis articulo: nisi a romano pontifice. ex de penis felicis. §. p̄senti. li. vj. Legatus ex prouinciā existens/nō potest excommunicare vel absoluere: quia vtrunq; cause cognitionem requirit. legitur & no. ex de offi. leg. nouit. no. Innocen. & Ostien. in isto. cap. nouit. q̄ vnus episcopus in dioce. alterius de voluntate & cōsensu eius potest sedere pro tribunali: et causas subditorum suorū et illius audire. ix. q. ij. c. j. & ij. & ca. episcopum. & xviij. q. ij. luminoso. Et q̄ episcopus extra suam dioc. in alterius territorio sine commissione illius vbi est: potest suum subditum excommunicare et absoluere: vbi non requiritur cause cognitio: vt in notorijs. et vbi aliquis se excōmunicatum confitetur: et absolutionem petit. et presertim contradictorem non habet. ix. q. iij. §. fina. ij. q. j. manifesta. quia talia cause cognitionem non requirunt. & quum iudex suū recognoscit errorem. et sine cause cognitiōe potest extra suam dioce. excommunicatum absoluere contradictore inuito. de appel. qua fronte. de senten. excom. sacro. §. si v̄o. Et absoluere sine cause cognitione ad iurisdictionē

Universidad de Deusto Biblioteca

volūtariā spectat:⁊ ideo pōt extra dioc̄.fieri.ff.de off.p̄fi.
l.ij.no.etiā Joā.and.de fo.cōpe.q̄uis.in clemē.in glos.in
duobus.ꝙ inter subditos volētes in alioꝝ dioc̄.de licen-
tia dioc̄.epi suā iurisdictionē exercere possunt.secus inter
inuitos.de offi.or.quū ep̄s.li.vj. Tenet etiā Ostiē.in pre.
ca.nouit.ꝙ ordinarius exiens suū territoriū cū intētione
cito redeūdi excōicare ⁊ absoluere pōt subditū suū extra
q̄r nō dr̄ diuertisse.ff.de diuor.l.iij.de peni.dist.j.in.l. diuor
tiū.⁊ in.l.destitisse.p hac materia supradicta facit de sen.
excō.venerabilibus.§.vbi aūt.li.vj.Itē cōmittere causas
q̄uis sit iurisdictionis:pōt ep̄us extra suā dioc̄.ff.de offi.
pfec.vr.l.fi.Itē ꝙ iurisdictionem exerceat ep̄s extra suam
dioc̄.nūc cū volūtate ipsi⁹ cui⁹ est dioc̄.nūc ꝓpria autho-
ritate:pz ex̄ de vsu pal.ex tuarū.de fideiussorib⁹.c.cōstitu
tus.in fi.legit̄ ⁊ no.p Joan.and.ex̄ in clemē.de priuile.ar-
chiepo.ex̄ de vsu pal.ad supplicationē.vj.q.iij. scriptū.vij.
q.j.epi.xcij.di.§.nūc aūt.cū tribus.c.seq.⁊ glos.ex̄ de or.ab
epo qui re.c.j.faciūt que no.p Ostiē. in summa.de offi.le.
§.⁊ in quo.loco all̄.ij.q.j.nemo.xj.q.iij. nemo.j.Alij ꝯtra p
ca.xj.q.iij.si ep̄s.ex̄ de ap.quūq̄ sit romana.in fi.xj.q.iij.au
di.ix.q.iij.§.fi.⁊ hoc verū est ſm Ostien. q̄ hoc no.in pre.
ca.nouit.⁊ Guill̄.dur.in spe.in titu.de legato.§.nūc dica-
mus.ꝟ.sed q̄d si legatus in notorijs in q̄bus cause cogni
tio nō requirit̄.ex̄ de iureiur̄.ad nostrā.iij.de fi.presby.q̄m.
¶ Potest legatus absoluere subditos suos/q̄ extra pro-
uinciā suā deliquerūt: nūc ꝟo reuersi petūt absolui.ar.ff.
de offi.presi.l.iij.§.ꝟ.haber.xvj.q.j.placuit.ex̄ de offi.le.ex-
cōmunicatis.que nō distinguit:sed Guill̄.⁊ Ostiē.ꝯtra.p
ca.ex̄ de fo.cōpe.cū ꝯtingat.⁊.c.fi.C.ꝟ.de crimi.agi.opor.
aūt qua ꝓuincia.C.nisi sena.vel cla.l.j.iij.q.vj.c.j.ex̄ de rap.
ca.j.de sentē.excō.officij.Primū reputo verius ꝓpter pri-
uilegiū a latere legatorū speciale nō restringendū.ar.bo.
ex̄ de priuilegijs. in his. ¶ B

Potestas legati i dispensando.

Nunc aliq̄d tangā de dispensationib⁹ istoꝝ lega
torū se.ap.a latere.Circa quod sciendum est ꝙ
quicq̄d pōt circa dispēsationes ep̄s/archiep̄s/
primas/vel patriarcha:vel q̄libet alius ordina
rius:hoc totū pōt de latere cardinalis legat⁹.q̄r ipse ordi
narius in ꝓuincia sibi decreta: ⁊ maiorē oībus post prin-
cipē habet in ea potestatē.vt.s̄.§.pre.ꝟ.item ad officiū.cū
ꝟ.seq.ꝓbaui.Itē pōt etiā dispēsare in oībus illis:dūtaxat
exceptis que sunt roma.pon.reseruata.ex̄ de offi.le. quod
trāslationē.⁊ arg.ex̄ de cōsang.⁊ affi.ꝙ dilectio.de trāsac.
ca.fi.que superius in ar.xlv.⁊.xlvj.specificaui.Non potest
dispensare vt nouitius vel homo alterius ꝓfessionis fiat
abbas.ex̄ de elec.offi.nec alterius habitus.ex̄ in clemē.de
elec.cū romani.Nec cū illegitimis quātū ad sacros ordi-
nes ⁊ beneficiū curatū.ex̄ de fi.pres.dilectus. in fi. Secus
in simplici beneficio ⁊ minorib⁹ ordinib⁹: sicut q̄libet or-
dinarius ep̄s.ex̄ li.vj.de fi.pres.is qui.Nec cū irregularib⁹
ex̄ de offi.del̄.c.fi.nec cōtra aliq̄d conciliū generale:nec in
gradu prohibito cōsanguinitatis ſm Guill̄.in spe.in tit̄.
de legato.§.nūc ostēdendū.Nec in ep̄atū quantū ad eta-
tē:sed quoad minores ordines. sic cōiter ſm Guill̄. q̄ de
hoc no.in spe.in titu.de legato.adde q̄d no.s̄.xlv.ar.§.sciē
dū.ꝟ.xiij.Potest tn̄ cōfirmare electionē illi⁹ q̄ ab aposta-
sia redijt/ſm.G.ibi. ex̄ de elec.q̄r diligentia.Pōt etiā ſm
Bern̄.dispēsare vt illegitim⁹ immediate patri suo in eo-
dē beneficio succedat.vt ibi no.Guill̄.ex̄ de fi.pres.c.pen̄.
Itē legatus de latere pōt generaliter dispēsare et penas
mitigare vbicūq̄ nō ꝓhibet̄.ex̄ de transac.c.fi. Itē dispē-
sat ꝙ regularis canonic⁹ teneat plebanatū. ex̄ de sta.mo.
q̄d dei.bn̄ pōt tn̄ talis in ep̄m eligi sine dispēsatiōe: prout
ibi no.Innoc̄.Tenendū est generaliter/ꝙ in gn̄ali lega-
tiōis mādato trāsit dispēsandi ptās.ar.ij.q.v.q̄ de causa.
ex̄ de trāsac.c.fi.ex̄ de biga.quia.nō pōt tn̄ legat⁹ iure lega
tionis dispensare cū illo quē absoluit ab excōicatione sup
irregularitate cōtracta:quia sic ligatus celebrare diuina
p̄sumpsit.vt no.Guill̄.dur.in spe.in titu. de legato.§. nūc
dicamus.ꝟ.sed an tūc.nec legat⁹ cui specialiter est indul-
tū/vt cum hm̄oi irregularibus sue ꝓuincie valeat dispē-
sare:cū scholaribus vel alijs alienigenis intra illā ad tps
degētibus dispēsare valebit:q̄m hm̄oi indulgētia stricte
interp̄tāda est.ex̄ de trāsla.c.fi.⁊ intelligēda solū de indi-
genis:⁊ ibi intitulatis/⁊ ibi ꝑpetuo moraturis: sȝ nec ta-
lis pōt ordinare iure legatiōis. vt no. Guill̄.in spe. in tit̄.
delega.§.cōseq̄n.sed nūquid.Nō pōt legatus dare alicui
licentiā alienādi de rebus ecclesie iure legatiōis ꝯtra p-
priū iuramentū q̄d prestitit de rebus eccle. nō alienādis.
ro.pō.incōsulto.ex̄ de re.eccle.nō ali.vt sup.de feu.c.ij.nec
permutādi: q̄r ꝑmutatio alienatio est.ex̄ de re.eccle.nulli.
Si ꝟo abbas vel prior:vel p̄latus iurauit nō alienare sine
cōsensu episcopi vel abbatis infra legationē cōstituti: le-
gat⁹ hm̄oi licentiā dare poterit:q̄r ordinarius est/vt sepe
s̄.probatū est.⁊ q̄r authoritas legati in tali iuramēto in-
telligitur excepta.ex̄ de iureiur̄.venientes.Si aūt aliquis
abbas iurauit nō alienare sine licētia: ⁊ abbatis montis
cassini vel cistraici cui subest:legatus cum illo nō poterit
dispēsare:quia abbas cui ille qui iurauit subest:nō est de
sua legatiōe.vbi aūt iuramentū p̄stitū nō est:bene potest
legatus ex causa concedere licentiā alienādi vel permu-
tandi possessiones intra fines sue legationis.etiam si ille
p̄latus subsit alteri extra eius legationē morāti.ar.ex̄ de
reli.do.c.ij.xj.q.j.experiētie.ex̄ de fo.compe.sane.⁊.c.fi.De
potestate legatoꝝ que immediate emanat a potestate pa
pali hucusq̄ tractasse: etsi breuiter:sufficiat.verū quia in
hoc opusculo de statu ecclesie plurimū est necesse scire ir-
regularitatis materiā in iure diffusam.⁊ incertā:Idcirco
aliud de ea hic interserā diffuse ꝑ multos doctores tracta
ta.maxime ratione iuriū nouorū postmodū editorum.

¶ Articulus.xlviij. A

Irregularitas.

Et primo sciendū est
ꝙ irregularitas est nota siue impedimentū
canonicū ex peccato siue defectu proueniēs:
qua q̄s ꝓhibet̄ ad ecclesiasticos ordines ꝓ-
moueri:⁊ i eisdē ministrare.Ideo dixi nota:q̄d idē est q̄d
infamia seu irregularitas.ex̄ de pur.ca.accedēs.ij.q.iij.§.
hinc aūt.j.⁊.l.indulgētia. sub alio.§.notandū.ff. de his q̄
no.infa.furti.accipe.§.si quis alieno.⁊.l.se. Est etiā nota
idē q̄d cicatrix vel signū imp̄ssum.ff. de seruis fu.l.ij.facit
C.de aque ductu.l.decernimus.ex̄ li.vj.de sentē.excō.si iu
dex.ante fi.ibi.annotatiōe signati.Idē etiā est stigma.C.
de fabri.l.stigmata.li.xj.cuius textus ponit̄ pre.c.si iudex.
quod verbū ponit̄.xxxiij.q.ij.hoc ipsuȝ.Et irregularitas
est cicatrix criminis vel defectus:vt.lxj.di.in sacerdotib⁹.
in fi.vbi dr̄:Perferēs memorandi criminis labē.i.irregu-
laritatē/nō habȝ lucidā sacerdotij dignitatē.Unde/sani-
tas penitētie post vulnus scȝ peccati secuta/sine cicatrice
scilȝ irregularitatis esse nō pōt.j.q.j.ventū.⁊ ad hoc facit
glos.ibi posita sup ꝟbo cicatrice/que incipit:quia etsi pe-
niteāt:tn̄ irregularitas manet:que non abolet̄ p peniten-
tiā.xxv.dist.primū.l.di.illud.j.q.vij.si quis omnē. quia etsi
animas per penitentiā saluare possumus:infamiā tamē
facti/subaudi ſm glos.abolere nō possumus. vt in pre.§.
hinc autē.colligitur/legitur ⁊ no. Ideo dixi canonicū.s̄.
in descriptione irregularitatis:quia irregularitas est im
pedimentum a iure canonico introductū. ar.ex̄ de sentē.
excom.is qui in ecclesia.lib.vj. fuit tamē figurata de iure
diuino:quia dictum est dauid primo Paralipo.xxij. No
edificabis mihi templum:quia multū sanguinem effudi-
sti.j.q.vij.si quis omnē.de con.dist.j.c.j. Inveteri aūt testa
mento erant irregularitates temporales ⁊ nō perpetue:
vt quando quis eijciebatur extra castra pro eo ꝙ tetige-
rat immundum vel morticinum vel simile.xxxij.q.ij.hoc
ipsuȝ.¶ Prouenit autem irregularitas sepe ex facto seu
ex crimine:vt patet in clerico censurā ecclesiasticā violan
te:vel ex aliq̄ notabili inobediētia p̄sertim aduersus sedē
ap.lxxxj.di.si qui.ex̄ ne cle.vel mo.nō magno.in fi.ex̄ de he
reti.excōmunicam⁹.j.§.sane.ex̄ de cler̄.ex.mi.c.fi.ꝑpe fi.ex̄

Notādū sit.

Irregularitas vn̄ p̄ueniat.

de sentē.excō. significauit.⁊ in simoniaco ordine:⁊ in cle-
rico p saltū promoto:⁊ similibus.⁊ generaliter in cōmit-
tente aliquod de criminibus in ap̄lica regula contentis.
xxxv.di.§.nūc aūt.⁊.c.j.⁊ in crimine homicidij.di.l.miror.
Itē ex defectu ꝓuenit. q̄nq̄ a natura:q̄nq̄ ex euētu. a na
tura/vt defectus nataliū. regula em̄ ecclesie est:vt q̄s de
legitimo matrimonio nascat̄. cōtra hāc regulā natus ir-
regularis est:vt dis.lvj.⁊ ex̄ de fi.pres.p totū. vel si q̄s cum
corporis defectu notabili nascit̄: vt.lv.di. ⁊ de corpo.vi.p
totū.¶ Ex euētu aūt ꝓuenit in quolibet hoīe:vt in biga
mia.vt ex̄ de biga.p totū.⁊.xxvj.dist.p totū.Dicit̄ aūt irre-
gularis/ab in quod est sine/⁊ regula. vnde irregular̄ q̄si
contra regulā ecclesie natus:siue p defectū/siue p factum
extra eā positus: vt p̄missum est. ¶ Cōtrahit̄ aūt modis
quodāmodo indicibilibus ⁊ inexprimibilibus acute vi-
dētibus.¶ Et primo siquidē (vt dictū est) ex defectu na-
taliū:cū q̄bus solus papa dispensat.saluo q̄d dicit̄ de sim-
plici beneficio:⁊ minoribus ordinib⁹/in quibus pōt ep̄s
dispēsare. ex̄ li.vj.de fi.pres.is qui.⁊.s̄.in arti.s̄. ꝓximo.§.
nūc aliq̄d.ꝟ.nec quū tetigi. nā papa in omnibus irregu-
laritatibus dispēsat:quia irregularitates ⁊ pene earū de
iure positiuo sunt: vt dictū est.s̄. ꝙ papa plenā potestatē
habet.ex̄ de con.pre.ꝓposuit.Itē criminosi notabilib⁹ cri
minibus irregulares sunt:de q̄bus.xxv.dist.p totū.vj.q.j.
infames.Itē bigami:vt.s̄.dictum est. Quot modis biga
mi dicant̄.no.ex̄ de biga.c.ij.in glos. itellige. Itē illiterati
⁊ imprudētes irregulares sunt.xxxvj.di.illiteratos.sȝ ta-
lis characterē recipit:vt no.ex̄ de cle. p sal.pro.c.j. Itē cu-
pidus est irregularis.xlvij.di.p totū.⁊ vsurarius.vt e.dis.
c.ij.⁊.j.⁊ ex̄ de vsu.p̄terea. Itē percussor.xlv.dist. per totū.
ex̄ de cleri.pcu.per totū.Si ꝟo quis percutiat absq̄ mor-
tis periculo:vel sanguinis effusione/vel trūcatione:⁊ ha
bet potestatē:nō imputat̄ ei.ex̄ de rap.in archiep̄atu.xxiij
q.v.c.ij.Sed beat⁹ petrus q̄ abscidit auriculā malcho p̄n-
cipis seruo.Matth.xxvj.Joan.xviij.xxiiij.q.j.si petrus.⁊
xxiij.q.iij.p mēbris.⁊ beat⁹ paulus electus a dn̄o in apo-
stolatū:vt.l.di.§.ecōtra.qui interfuit morti stephani lapi-
dantibus ministeriū p̄bēdo.Actu.vij. nō fuerunt irregu-
lares.quia nondū erāt clericis arma ꝓhibita:nec irregu-
laritas erat inducta:que est a iure canonico:vt.s̄.ꝟ. ideo
dictū est.Immo licebat olim sacerdotibus occidere.ij.q.
vij.c.nos si incōpetēter.§.item quū balaam.ꝟ.his ita.ij.⁊
etiam primo dū fuerunt baptizati: ⁊ irregularitas talis
tollitur in baptismate.no.xxvj.di.deinde.vel diuina reue-
latione excusati sunt.ex̄ de diuor.gaudem⁹.xxiij.q.v. si nō
licet.j.q.viij.occidit.diuina em̄ facta ⁊ maxime veteris te-
stamēti sunt admiranda: nō in exemplū trahēda.ij.q.vij.
§.item quū balaam.ꝟ.daniel.⁊.iiij.q.iij.§.sed obijcit̄. Itē
leprosi irregulares sūt.vij.q.j.quū pcussio.ex̄ de cle.egro.
ca.penul. Itē litigiosus est irregularis.xlvj.di.per totum.
Item iudices/adsessores/aduocati/ꝯsiliarij/tabelliōes/
sentētie dictatores in causa sanguinis. legit̄ ⁊ no.xxiij.q.
vlt.sepe.l.dis.si q̄s viduā.ex̄ ne cleri.vel mo. sententiā.⁊.c.
clericis.ex̄ de homi. postulastis.lj.di.c.j.⁊.c. si q̄s post. Tū
si clericus ex sola curiositate vel leuitate fuerit vbi latro
suspēdit̄:vel vbi q̄s in duello interficit̄/licet grauiter pec-
cet:nō tn̄ fit irregularis/si nec cōsiliū vel authoritatē vel
auxiliū p̄stiterit.no.pre.c.sententiā. Si ꝟo iudex/vel offi-
cialis/vel miles/vel aduocat⁹ talia susceperūt officia:nō
tn̄ sunt executi:nō ꝓhibent̄ ordinari.no.Hug.lj.dis.si q̄s.
Et q̄r sola voluntas in actū nō producta nō facit quemq̄
irregularē.no.j.q.iiij.q̄r p̄sulat⁹.in glos.ar.quod ex̄ de ho-
mici.petrus.⁊ q̄r irregularitas factū respicit.xv.q.j.si q̄s
nō iratus.al's vix vnq̄ inueniret̄ quisq̄ qui non esset irre-
gularis.Joan.tn̄ no.de peni.disti.j.periculose.in glos.⁊ ir
regulares.ꝙ qui voluit facere homicidiū:⁊ nō fecit q̄r nō
potuit:irregularis est.cōtra teneo pre.c.si quis nō iratus.
xv.q.j.fateor.tn̄ cū Joan.ꝙ si quispiā sepe bellis interfuit:
nec remansit per eū quin occideret:licet nō occiderit:irre
gularis censetur ꝓpter ambiguum duplicitatis. vt no.in

Irregularitas ꝯtrahi.

pre.c.si quis post.pro hoc facit quod legit̄ ⁊ no.xxiij.q.vl.
ca.vlt.Tenet aūt Guill̄.dur.in spe.in titu.de legato.in.§.
iuxta.ꝟ.sed quid. ꝙ miles qui fuit in bello:nec p eū stetit
quin occideret:repellēdus est.secus si nec pcussit:nec ope
ram dedit ſm Hug.Similiter iudex qui examinauit cau
sam sanguinis:⁊ aduocatus in ea: ⁊ officialis qui operā
dedit ex officio suo vt sanguis effunderetur:irregulares
sunt:licet mors vel effusio sanguinis nō fuerit subsecuta.
potest tn̄ cū talibus p ep̄m dispēsari.ex̄ de homic̄.petitio.
⁊ de cleri.pug.in du.c.j.ex̄ ne cle. vel mo.c. sententiā. simi-
liter cū illo qui nō ex officio suo/sed ex odio dedit operā:
⁊ fecit quod potuit ⁊ vt occideret: nō tn̄ occidit/nec etiam
mutilauit:ep̄us dispensat.indiget em̄ talis dispensatione
ſm Guill̄.in pre.§.j.iuxta.ꝟ.sed quid.¶ Itē exercēs artē
chirurgie irregularis est:si ꝓpter imperitiā suam vel ne-
gligentiā mors fuerit subsecuta ex incisione vel adustiōe
vel potione quā dedit infirmo.ex̄ de homici.tua.§.j. si ꝟo
peritus phlebotomat vel secat: ⁊ adhibet omnē diligen-
tiam quā debet:nō tenet̄ in aliquo si mors sequat̄.xxiij.q.
v.de occidēdis. Si autē aliquis sagittam/telum/vel gla
dium infixū in gutture pectore vel corpore alicui⁹ extra-
hit:ꝓpter quod vulneratus citius obijt:irregularis effi-
citur.ff.de reg.iur̄.culpa.⁊.l.ꝙ quis.⁊ pre.c.tua.de homic̄.
Intellige autē chirurgū nō prohiberi a promotione: nisi
ꝓpter periculū:q̄m de facili in officio suo errare pōt.vnde
si quis existēs laicus hoc officiū exercuit:nō ob hoc est ir-
regularis:licet multi sub huius cura obierunt:nisi ꝓpter
eius incuriam prouenerit mors: vt dixi.⁊ hoc tenet In-
nocen.⁊ Ostien.ex̄ ne cleri. vel mo.sentētiā. Clericis aūt
hoc officiū omnino iterdictū est:q̄uis ex hoc solo nō sint
irregulares:si tamē sub eorū cura aliqui obierunt preter
eorū culpā:dicūt Innoc̄.⁊ Ostien.eos irregulares fore:
vt no.in pre.c.tua.⁊ pre.c.sententiā. Idē est de officio me-
dicine ꝓpter dubiū.ex̄ de eta.⁊ qua.ad aures.per q̄d.c.cle
ricus cauebit:si sapiens fuerit/ab officio medicine. nam
vix de centū vnus in ea sapiens:⁊ practicus fidelis ⁊ dili
gens inuenitur. vnde dr̄ in.c.pre.ad aures.eruditus.vbi
dicit Ostien.sicut tibi falsa opinione videt̄.vere em̄ erudi
tus ⁊ peritus ita prudentū regulis est munitus:vt in sin-
gulis egritudinib⁹ p̄terita ⁊ p̄sentia ⁊ futura cognoscat.
vt dicit Hippocrates in prologo prognosticoꝝ.¶ Tamē
notādū est ꝙ ad hoc ꝙ medic⁹ in arte peritus vel chirur-
gicus dicat̄ congruā diligentiā adhibere: sufficit ꝙ infir-
mū visitet ꝑsonaliter: ⁊ dietam suā ⁊ regimē dicat ei/nec
tenetur ad custodiā continuā ꝑsonalē.ar.eoꝝ que legunt̄
⁊ no.s̄.ex̄ de frigi.c.fi.§.fi.de vsu pal.c.fi.de cōse.di.v.nūq̄.
⁊ ad hoc dicit Ostien.multū dignū no.⁊ q̄d declarat pre.
decre.ad aures.vt no.pre.c.tua.de hoc.⁊ licet euētus mor-
talitatis nō imputetur medico.ff.de offi.presi. illicitas.§.
sicuti medico.imperitia tn̄ ⁊ negligētia imputat̄.vt ibi.⁊
insti.del̄.acqui.§.impetu.⁊.§.imperitia.⁊.pre.c.ad aures.
vt ibi no.⁊ pre.c.tua.videat ḡ ꝙ faciat illas medicinas q̄s
scit ſm artem debere proficere consideratis circūstantijs
vniuersis.Caueat em̄ ne ꝓpinet medicinā de qua dubitet
vtrum proficere possit vel nocere: q̄uis magis credit eā
proficere:quia in dubijs est via tutior eligenda. ex̄ de ho-
mici.ad audientiam.Et quia securius est relinquere ho-
minē in manu dei:q̄ ipsum quoquo modo exponere dubi
tabili medicine.Si etiam omittat scienter debitam medi
cinam:delinquit.sicut ⁊ indebitam propinādo/ſm Inno
cen. Quam etsi malitiose propinet ad infirmitatē aggra
uādam: et infirmum faciat redimi:est extraordinarie pu
niendus.ff. de vari. et extraordi.cog.l. medicus. Si autē
se dicat peritum quum nō sit:⁊ faciat vel omittat aliquid
ꝓpter quod infirmus periculum mortis incurrit: peccat
⁊ irregularis est.ar.ff.quod quisq̄ videtur.hoc edicto.ff.
de ac.emp.⁊ vendi.iulianus.§.ꝙ autem dixim⁹.⁊ se.ſm
Innocen.⁊ est expressum pre.c.ad aures.Si ꝟo medicus
bonā medicinā dedit quātū ad artē: sȝ quātū ad materiā
mala erat ꝓpter vetustatē specierū vel falsam sil̄itudinē

Exercēs chirurgiam an sit irregularis.

Medicā artem exercens an sit irregular̄.

Universidad de Deusto Biblioteca

quá gerebat verarũ ſpecierũ:vel aliá quamcũq; cauſam: ſi omnẽ diligentiá adhibuit:quá potuit in ſpecieb⁹ eligẽdis: inculpabilis eſt. q: ꝓbabilis eſt de facto ignorantia excuſata. ẜm Innocẽ.ex̃ de cleri.ex.mi.ap̃lice. imo ⁊ ſolicita diligẽtia eũ excuſat: vt.ſ.ꝓbatũ eſt. Sed et ſi ẜm artẽ medicine vel chirurgie vtile eſt aliquem ſcindi:ſecure faciat hoc fieri:dũmodo peritũ inueniat inciſorẽ. Et ſi inciſor errat nõ ex imperitia vel deſuetudine:ſed q: infirmus nõ habet venarũ aut mẽbrorũ debitá vel conſuetá diſpoſitionẽ: aut q: ſubitus ⁊ inſolit⁹ timor vel tremor irruit ſuper eũ:videt̃ chirurgicus excuſatus ẜm Innocẽ. ex̃ de frig.ex literis. Si aũt chirurgicus dubitat de inciſore abſtineat tam ipſe ꝙ inciſor/ẜm Innocẽ.ar.ff.de flu.l.j.in pn. §.de fun.inſtruc.quũ delamonis.§.aſinam.⁊ q: in dubijs via tutior eſt eligẽda:vt.ſ. Si vero infirmus nõ obedit medico vel chirurgico:nõ imputat̃ eis/nec ꝓpterea infirm⁹ cõmittit peccatũ inobediẽtie:q: nec p̃latus eius eſt:incaute tñ facit:q: nõ credit perito in arte ſua:vt pz in eo qḋ legit̃ ⁊ no.ex̃ de homi.ſignificaſti.ij.§.j.vo.quidẽ. Si vero infirm⁹ ex certa ſciẽtia ſeu affectata/ſumit poculũ:vel aliud ſibi ↄtrariũ:peccat.facit em̃ cõtra charitatẽ: q: debet corpus ſuũ diligere ⁊ cuſtodire vt in eo ſeruiat deo/ẜm Innocen.de peni.di.ij.charitas.§.j.vo.item corpus noſtrũ.⁊ nõ licet in ſeipſũ ſeuire:vt patet in eo qḋ legit̃ ⁊ no.ex̃ de cor. viti.ſignificauit.⁊.c.pre.nec debet ire poſt cõcupiſcẽtias ſuas.Eccl'i.xviij.D.nec in carnis deſiderijs ábulare.Roma.viij.a.b.nec manũ ſibi inijcere.ff.de edi.edic. quũ aũt. §.excipit̃. Itẽ q: quũ medicus peccet contra traditiones artis dando talia:vt.ſ.tactũ eſt.multo potius infirm⁹ accipiendo.ſicut peccaret ſciẽter venenũ accipiẽdo: niſi acciperet cauſa miraculi faciẽdi.vt legit̃ beatus Ioan.euágeliſta in legenda ſua feciſſe.Secus ſi nõ crederet mortiferũ:licz crederet ex illo potu vel cibo infirmitatẽ magis roborari ſiue ꝓlõgari:q: hic nõ peccat mortaliter/vel ad min⁹ nõ ita grauiter/ſicut prior.ná grauior põt eſſe afflictio ſitis ꝙ febris.ſanus aũt nõ tenetur viuere medicinaliter:q: omĩa ſana ſanis.Caueat tñ ne ſciẽter aliquid nociuũ recipiat.vt.ſ.dictũ eſt.De ſeruientibus vel miniſtris ꝓpinantibus infirmis quicq̃d petũt: dicendũ eſt/ꝙ ſi ex certa ſcientia:vel ex improbabili ignorãtia ſeu affectata/ aliquid nociuũ infirmo ꝓpinauerint quantũcũq; petẽti: peccant grauiter ẜm Innocẽ.⁊ irregularitatis:ſi moriat̃ infirmus:periculo ſe exponũt. quia in culpa fuerũt talia miniſtrando.vt.ſ.dictũ eſt.⁊ facit ex̃ de homi.de certo.de iniu.ſi culpa. Idẽ eſt ſi contra preceptũ medici hec faciát: q: in talibus credendũ eſt medico:nõ infirmo.v.q.v.c.j.ij. ⁊.iij.Aug.q̃d em̃ proſit vel obſit nouit medicus:nõ egrotus.ſupradicta no.quaſi p Innocẽ.⁊ Oſtien.ex̃ de homic. tua.ſed ſi talia bona fide fiant circa egrotos:nõ debet q̃s facilis eſſe ad faciendá ſibi cõſcientiá ſcrupuloſam: ꝙuis in aliquo ſit erratũ: ſi nõ ſit ibi lata culpa:quũ negligẽtia diſſoluta q̃ prope dolũ eſt:in hmõi ſcrupulũ de facili deponere debet ad cõſiliũ ſapiẽtis.ex̃ de ſimo.p tuas.ij. Si aũt lata culpa fuit aut negligẽtia:irregularis eſt. Si vero non ſit certũ:aut dubitat̃ ꝓbabiliter ẜm iudiciũ medicorũ an nõ.in primo caſu abſtinẽdũ eſt ab officio ⁊ ꝓmotione. in ſcḋo depoſita erronea cõſcientia:ſi fieri poſſit/poterit miniſtrare:⁊ etiá ꝓmoueri al's nõ.ẜm Rai.ar.di.l.hi q̃ arborem.⁊.c.ſepe. Is q̃ ante baptiſmũ irregularis eſt: poſt baptiſmũ irregularis remanet.xxvj.diſ.c.j.⁊.ij.ẜm Guil.dic vt no.c.di.c.deinde.i gloſ.videt̃ ergo ⁊ p Innocẽ.de diuor. gaudem⁹.⁊.j.eodẽ ar.§.ſed querit̃.vo.vlt. Itẽ irregularis eſt ordinat⁹ ad ſacrũ ordinẽ ab ep̃o q̃ renuntiauit ep̃atui. vt ex̃ de ordi.ab eo q̃ re.ep̃a.c.j. Itẽ ordinat⁹ a nõ ſuo ep̃o. nõ em̃ recipit executionẽ.ix.q.iij.c.j.ij.iij.et.iiij.vij.q.j. ep̃s in dioc̃.lxxj.diſ.c.j.⁊.ij.vnde ⁊ ſuſpenſus eſt ipſo iure: licet nõ irregularis:⁊ nihilomin⁹ ab homine ſuſpendet̃.vt no. p Ioan.and.ex̃ de tempo.or.eos.li.vj.per.c.ꝙ tráſlationẽ. ibi:interdicenda.vnde ſi celebrat:nõ eſt irregularis.quia predicta iura loquunt̃ de ſuſpenſione quoad ſe tm̃.põt tñ ſuſpendi ſiue interdici ei ne celebret. vt pre.c.ꝙ tráſla. ⁊ ſi poſtea celebrauerit:efficit̃ irregularis/nec cũ eo citra ſe. apo.poterit diſpẽſari.⁊ hoc probat ſtilus curie.ná q̃n ſcribitur p talibus/dicit̃ ſic/mádamus quatenus ipſo ad tẽpus ſuſpenſo ſup hoc authoritate noſtra diſpenſes.⁊ no. ꝙ dicit ſup hoc:⁊ nõ dicit ſup irregularitate.diſpenſat̃ em̃ vt nõ deponat̃:qḋ fieri deberet ẜm pre.iura ẜm Oſtien.⁊ Guill. Itẽ ordinatus extra quatuor tẽpora.de tempo.or. quũ quidá. Itẽ nõ ordinatus celebrás. vt ex̃ de nõ or.mi. p totũ. Item recipiẽs plures ſacros ordines eadẽ die.vt e.ti.dilectus. Itẽ minor.xiiij.annis in ſubdiaconatu.vt.e. ti.vel nõ eſt.hodie neceſſarij ſunt.xviij.ex̃ in clemẽ.de eta. ⁊ qua.c.generalẽ. Itẽ p ſaltũ ꝓmotus.ex̃ de cleri.per ſal. tue.ſi aũt quis ordinet̃ in preſbyterũ vel ep̃m nullũ ordinẽ inferiorẽ habẽs:tenet ordo.ſi aũt i epiſcopũ:nõ/niſi ſit preſbyter.vt ibi no. Item rebaptizatus.de conſe.diſt.iiij.q̃ bis.ex̃ de apo.c.j. Item ſimoniacus in ordine.ex̃ de ſimo. ſi quis.j.q.j.ſtatuimus.idem dico in beneficio.ex̃ de accu. inquiſitioni.j.rñſo. Item neophytus.xlviij.diſt. per totũ. Item regularis audiens leges vel phyſicam vltra duos menſes.ex̃ ne cleri.vel mo.nõ magno.in ſi. Idem de pſonis que enumerant̃.e.ti.c.ſi.§.ſi. Item publice penitẽs.l. diſt.canones.lv.diſt.penitẽtes. Itẽ accedens ad monaſteriũ cauſa penitentie ibi agende p quocũq; delicto:ſiue leui/ſiue occulto.ex̃ de renun.poſt tranſlationẽ.l.diſt.ſi ille. Item ſuſpenſus ab officio.ex̃ de conſue.quũ dilectus.qui autẽ ſint ſuſpenſi: vide in repertorio Guill.dur.ſub titu. ſentẽ.excõ.in rubrica ordi. Item accuſatus accuſatiõe pẽdente.ex̃ de teſti.c.ſi. Item cõuictus ⁊ confeſſus ⁊ condẽnatus de crimine.xv.q.vlti.ſi quis.ar. ex̃ de teſti. teſtimoniũ. Idem eſt ſi nõ ſit condemnatus:ſi crimen ſit enorme ⁊ manifeſtũ.l.diſt.de his vo. Item denũtiatus aliquo crimine.ex̃ de accuſa.omnipotẽs deus. Itẽ accuſator accuſatione pendente.ij.q.iij.euphemiũ. Item excõmunicatus ſcienter ordines recipiens.ex̃ de ſentẽ.excõ. quũ illorum. Item recipiens ordines etiá ignoranter ab heretico vel ſchiſmatico:vel ſuſpẽſo/vel ab eo q̃ renũtiauit ep̃atui. vt legitur ⁊ no.ex̃ de ſchiſ.c.ij.ex̃ de ordi.ab ep̃o qui re.e.c.ſi. j.q.vij.ↄueniẽtib⁹. Itẽ q̃ ↄtraxit matrimoniũ cũ ioculatrice vel al's vili muliere vel ancilla.xxxiiij.di.ſi quis viduá. ex̃ de cleri.cõiu.ſane. Itẽ promotus poſt inhibitionẽ ſub pena anathematis.ex̃ de eo.qui fur.or.re.c.j. Generaliter quicũq; ꝓmoueri nõ poteſt ad ordines vel honores ſine diſpẽſatiõe:⁊ quicũq; ineligibilis eſt:irregularis eſt. Itẽ oẽs caſus q̃ impediũt ꝓmouẽdos vel deijciũt iá ꝓmotos ⁊ qui pená depoſitionis merent̃: irregularitatẽ inducũt. quos plene ꝓſequere in reptorio Guill. dur.ſub titu.ſub tẽpo.or.in duabus rubricis.ex̃ ordi.⁊ ſub titulo de penis. in rubrica illa/caſus totius iuris. Itẽ in veteri teſtamento qdá inueniunt̃ irregularitates: q̃ impediebant aliquẽ panes deo offerre: que moraliter intellecte/etiá in nouo repellunt:vt cecus:id eſt ignorantia.claudus:id eſt infirmitas mentis.habens naſum paruum:id eſt indiſcretus. vel grandem/vel tortum:id eſt immoderata diſcretionis ſubtilitas.habens fractum pedem: id eſt alienatio a bono.vel gibbum:id eſt peruerſitas. item lippus: id eſt depreſſio ingenij.habens albuginem in oculo:id eſt arrogátiam.habens iugem ſcabiem:id eſt luxuriam.habens impetiginem in corpore:id eſt auaritiam.ponderoſus:id eſt immunda cogitatio. hec leguntur Leuit̃.xxj.xlix. diſtinc. hinc etenim. Item languidus:id eſt tarditas ⁊ negligentia. Indignum enim eſt dare deo/quod dedignat̃ homo: vt ea.diſtinc.c.ſi. ❡ B Sunt quoq; irregulares: q̃ poſt peractam penitentiam nõ habent ordinis executionem: vt ex̃ de renun.niſi quũ pridem.§.j.quod cõtingit in multis caſibus. Primo/in homicidio.l.diſt.minor.ex̃ de tẽpo. or.c.ſi. Secũdo/in ſimonia:in ordine.j.q.j.erga. vel in beneficio:q̃ad illud retinendũ.ex̃ de accu. inq̃ſitiõis.rñſo.j. Tertio/ſi quis excõmunicat⁹/ſuſpẽſus/vel interdict⁹/in cõtemptũ clauium ſe fecerit ordinari.ex̃ de ſen.excõ.quũ illorum.

Veteri[...] mẽ. ir[...] gulari[...] tes.

Quib⁹ caſib⁹ [...] tigat [...] dinis [...] cutio [...] quẽq; [...] uan.

ſſlorũ.§.ſi hos aũt. Quarto/ſi talis preſumit celebrare.xj. q.iij.ſi q̃s ep̃s in cõcilio.ex̃ de vi.⁊ hone.cleri. vt clericorũ. §.ſi q̃s igitur.vel cõferre beneficia.vel ſi q̃s a contẽnente interdictũ beneficia recipere:vel ipſuz interdictũ violare preſumit.ex̃ de ex.pre.tanta. Quinto/falſari⁹ literarũ dñi pape.ex̃ de crimi.fal.ad falſariorũ.§.j. Talis tñ ẜm Inno. ſi occultus ſit:poſt abſolutionẽ ⁊ pñiam peractá ſine pctõ ordinatur.nec põt cõpelli ad ceſſionẽ:q: nullo iure cauet̃ ꝙ ſit infamis ipſo iure. Sexto/hereticus.ex̃ de pur.ca. inter ſolicitudines.⁊ q̃ fuit hereticus.j.q.vij. cõueniẽtibus. ⁊.§.ſi.xij.di.nos cõſuetudinem. Septimo/exhibẽs hereticis eccleſiaſtica ſacramẽta.vt de hereticis. excõicamus.§. ſi vero cleric⁹.§.ſane clerici. Octauo/ſodomita.ex̃ de exceſ.p̃la.clerici. Nono/preſbyter pctõ rem ſibi cõfitentẽ denudás.ex̃ de peni.⁊ remiſ.oĩs.§.ſi. Decimo/incorrigibilis ⁊ in nimia cõtumacia perſeuerás.ex̃ de do.⁊ cõtu. veritatis.§.ſi.xxiij.q.iiij.forte.ex̃ de iudi. quũ nõ ab hoie. Vndecimo/crimen notoriũ de iure vel de facto.ex̃ de tẽpo.ordi. c.ſi. Duodecimo/vtẽs officio aſſiſſinorũ:vel eos receptás: vel defendẽs:vel occultás:licet exinde mors non ſequat̃. ex̃ de homici.p humani.lib.vj. Decimotertio/apoſtata.ex̃ de apo.c.j. Decimoquarto/ſchiſmaticus.ex̃ de ſchiſ.c.j. Decimoq̃nto/intruſus. xvj.q.vij.ſi q̃s deinceps. vij.q.j. fact⁹. ⁊.c.ſeq.⁊ p abuſum ſecularis poteſtatis volũtarie elect⁹. ex̃ de elec.q̃ſquis. Decimoſexto/oẽ crimẽ qḋ ipſo facto inducit infamiá ciuilẽ.iij.q.vij.§.porro.C.de infa.l.j.⁊.l.ait. vj.q.j.infames.iij.q.v.c.canonica.c.cõſtituimus. Decimoſeptimo/infamia deſcẽdens ex delicto per ſñiam declarato.q: Pena põt demi:culpa perennis erit.ij.q.iij.c.euphemiũ.§.hinc colligit̃.infamis em̃ irregularis eſt.ſiue ſit infamia iuris.vt li.di.q̃ in aliquo. vbi enumerátur multi tales irregulares.⁊.ij.q.iij.§.notádũ.C.de infa.l.j.ex̃ de teſti. teſtimoniũ.ſiue ſit infamia facti.ex̃ de accuſa.oĩpotens.ij. q.iij.pre.§.hinc colligit̃.lxxxj.di.tátis.C.li.xij.de digni.l.iij. ex̃ de exceſ.prela.inter.ex̃ de ſimo.ex diligẽti.§.ſi. Qui aũt ſint infames:vide plene in repertorio Guill.dur.de penis in rubrica.ex̃ de ordi.vide etiá ar.j.pri. Decimooctauo/in caſib⁹ in q̃b⁹ ſolus papa diſpẽſat:quos in.xl.⁊ in.xlvj.arti. ſ.poſui:vbi de diſpenſatione pape tractaui. In alijs aũt caſib⁹ non impedit̃ ordinis executio poſt pñiam.ſed ſufficit p ſolá pñiam ſatiſfacere creatori.nec illa occulta irregularitatẽ inducũt.ex̃ de ſimo.c.ſi.l.di.ferrum.xxxij.q.v.chriſtiana.ex̃ de cohabi.cleri.veſtra.ex̃ de renũ.niſi quũ pridẽ. §.ꝓ ſone.de hoc no.xxv.di.primũ.l.di.de his vo.in gloſ.ẜm quoſdá.ex̃ de tẽpo.ordi.ex tenore.in gloſ.magna.⁊.e.ti. legit̃.⁊ no.c.ſi. Itẽ ſuſpẽſus ab officio/celebrádo ſit irregularis.xj.q.iij.ſi q̃s ep̃s dánatur.⁊.c.ſeq.ex̃ lib.vj.de ſen.⁊ re iudi.quũ eterni.in.c.⁊ eodẽ li.de ſen.excõ. quũ medicinalis.ſuſpẽſus aũt a beneficio/celebrádo nõ ſit irregularis. q: nullo iure cauet̃:ẜm Inno.ex̃ de elec. quũ in cunctis.§. clerici.⁊.c.ſtatuim⁹.li.vj.§.ſi.ex̃ de ↄceſ.pre. q: diuerſitatẽ. Simoniaci etiá ⁊ notorij fornicatores/⁊ alij ſuſpenſi a iure/celebrádo nõ incurrũt irregularitatẽ:niſi vbi ſpecificat̃ in iure.optime hoc ꝓbat̃ de ſen.excõ.is qui.li.vj. ſicut nec celebrás minori excõicatione ligatus:qui tñ a iure ſuſpẽſus eſt a participatione ſacramentorũ. ❡ Secus autẽ in ſuſpẽſis ab hoie.illi em̃ ſi celebrát irregulares ſunt:vt p̃.c. ſi q̃s.ex̃ de cle.ex.mi.latores.c.ij.⁊.c.poſtulaſtis.ẜm Inno. ⁊ Oſtiẽ.qui.de hoc no.e.ti.ſi celebrat.⁊ de hoc.ex̃ de ↄſue. quũ dilect⁹.de eta.⁊ quali.quũ bone.ratio diuerſitatis:q: mitius agit̃ cũ lege:ꝙ cũ miniſtro legis.ff.de arbi. celſus. ❡ Oſtiẽ.tñ no.ex̃ de ſen.excõ.quũ medicinalis.li.vj. ⁊ de ſimo.tãta. ꝙ ſimoniacus ⁊ notori⁹ fornicator ſuſpẽſi ſunt ab officio ꝓpter crimen a canone:quantũ ad ſe ⁊ quantũ ad alios.vt.xxxij.di.c.preter.§.verũ.⁊ ex̃ de cohabi.cleri.c. ſi.vñ poſt/quantácũq; pñiam faciát/nũꝙ celebrare debẽt ante obtentá a ſe.apo.diſpenſationẽ: alioquin cõtrahunt irregularitatẽ.ex̃ de biga.quia circa. Si em̃ aliq̃s ſuſpenſus eſt ab officio ꝓpter crimen quantũ ad ſe ⁊ quantũ ad alios:ſemp ſit irregularis celebrádo:ẜm cum.vt no.de re iudi.quũ eterni.li.vj. Inno.tamen tenet cũ Oſtien. ex̃ de ſen.excõ.quũ medicinalis. de hoc etiá ſcripſi.j.in ſcḋa pte iſtius operis de defectib⁹ preſbyterorũ.§.de preſbyteris.vo. xxx.no.etiá de hoc Innocẽ.ex̃ de cohabi.cleri.clericos.⁊.c. ſicut.⁊.c.veſtra.⁊ de cleri.percuſ.c.j.⁊ Archi.ex̃ de re iudi. quum eterni.li.vj.in ſi.cõtra. ❡ Porro ſi nõ ſunt ſuſpenſi ꝓpter crimen a canone:ſed ꝓpter aliquẽ defectũ: vt puta illegitime nati ⁊ corpore vitiati ⁊ hmõi/nõ incurrunt nouá irregularitatẽ:ſi ante obtentá diſpenſationẽ celebrent: et hoc curia romana obſeruat.q: q̃n diſpenſat cũ talibus ſimpliciter diſpẽſat ſuper defectũ tantũ : nulla facta mentione de irregularitate:q: nullá cõtraxit.lvj.di.ap̃lica.c.cenomanen̄.ex̃ de ſi.preſ.veniẽs.⁊.c.peruenit. Et idem eſt ſi ſuſpenſi ſunt a canone:non ꝓpter crimen:ſed ꝓpter infamiá.vt.c.ſi.de cohabi.cleri.de homici.ex lr̃is.§.ſi. idem eſt in ſuſpẽſo a cõfeſſionibus audiẽdis/celebrante ante recõciliationẽ:q: hoc iure non cauetur.xj.q.iij.c. ad mẽſam.§. euidenter.de hac ſuſpenſione habet̃.xxvj.q.vj.per totum. ❡ Si quis etiá in irregularitate exiſtens/beneficiũ recepit:impetrata abſolutione ſup irregularitate/nõ indiget alia diſpẽſatione ſuper bñficio obtẽto.ẜm fratrẽ Raimũ. et Guill. ❡ Itẽ qui celebrat in eccleſia ſanguinis vel ſeminis effuſione polluta: Et q̃ preſentib⁹ excõicatis maiori excõicatione ſcienter celebrat:non eſt irregularis. Qui vero ſciẽter in loco celebrat interdicto:irregularis eſt:ſolũ ab illa irregularitate per romanũ pontificẽ liberádus. ex̃ li.vj.de ſen.excõ.is qui. Et is cui interdictus eſt eccleſie ingreſſus:ſi in eccleſia ingerat ſe diuinis:vt prius/irregularis eſt.eo.ti.lib.vj. is cui. ❡ Si ep̃s ꝓpter patronorum diſcordiá/clauſerit eccleſiá:precipiẽs ne ibi miſſarũ ſolennia celebrentur:celebrátes ibi nõ ſiunt irregulares. ex̃ de iure patro.c.j.⁊.ij. Si aũt dicat:interdico talẽ eccleſiá:celebrans in ea irregularis eſt.ex̃ de exceſ.prela. tãta. ❡ Hoc etiá eſt notandũ ꝙ excõicatus vel interdictus dicit̃ violare interdictũ:agendo ſuũ officiũ ſicut prius:puta offerendo in miſſa calicem vel vrceos vel hmõi:vel celebrádo ſolenniter veſperas vel matutinũ.vt in pre c.ſi quis ep̃s in cõcilio.ex̃ de ſen.excõ.quũ medicinalis. Idem eſt in quocũq; officio cantádo:⁊ in q̃buſcũq; horis officiet eccleſiá. vt ibi no. Io.an.ad idẽ.eo.ti.is cui.lib.vj.ſi aũt extra eccleſiam celebret:in domo priuata:cum altari viatico:vel ſub diuo:vel in tentorio:vel cõcelebret celebrátibus extra eccleſiá cum altari viatico. vt ex̃ de priuile.in his.⁊.e.ti.c. vlti.lib.vj.non eſt irregularis.q: non celebrat in eccleſia. vt no. Ioá.an.in pre.c.is cui. ❡ Si vero intereſt diuino officio:⁊ cantat vel pſalmodiat:non tñ celebrat:nõ eſt irregularis.ẜm Guill.dur.nec ſuſpenſionẽ incurrit:licet peccet: q: non facit tamꝙ in officio ſuo agens.pre.c.ſ.ꝓxime.vo. allegatorũ.legere em̃ pſalteriũ:vel docere etiá euangeliũ vel nouũ et vetus teſtamentũ in eccleſia interdicta nõ eſt prohibitũ:quũ etiam ibi predicari poſſit.vt ex̃ de ſen.excõ. rñſo.ar.tñ cõtra.ex̃ de exceſ.prela.tãta.de cleri.ex.mi.illud §.ſi.ex̃ de re iudi.quũ eterni.§.ſciturus.lib.vj. Sed diſtingui põt vtrũ ex ignorantia ſeu etiá deuotione: an vero ex contẽptu ſeu ex malitia ſe officio ingerat.ẜm Guill.dur. ad hoc facit verbũ dánabiliter poſitum in pre.§.ſciturus. ❡ Item ſi excõicatus celebrat:ſicut prius:vel dicit horas ſuas/officiádo populũ/nõ in eccleſia ſed extra:puta in naui vel exercitu vel alibi:irregularis eſt.ar.de con.di.j.concedimus. Secus ſi dicit horas cũ vno vel duob⁹ aut pluribus ſocijs/nõ officiando eccleſiá:q: tunc non eſt irregularis:ſed tũc bene facit ſi ſupprimit verba illa que a ſolo ſacerdote dici ſolent.vt dñs vobiſcũ.⁊ ſi per aliũ/etiá non ſacerdotem/facit officiũ inchoari. Celebrás interdictus vel excõicatus in eccleſia non conſecrata: irregularis eſt. quia idẽ iuris eſt/ſicut ſi eſſet cõſecrata:quoad hoc. ex̃ de imu. eccle.eccleſie.ex̃ de con.eccle.vel alta.c.ſi.⁊ ſic ibi tenet Oſtien. ná idem eſſet ſi extra eccleſiá celebraret.vt.ſ. tactũ eſt. ❡ Si ſacerdos ſepelit aliquem in cimiterio in quo certũ eſt aliquos excõmunicatos eſſe ſepultos:nõ eſt

Universidad de Deusto Biblioteca

irregularis: quū hoc iure cautū nō fit. in cimiterio autem per sententiā hois interdicto sepeliens solenniter, est irregularis. ex̄ de postu. pre. c. j. ꝑpe p̄in. ex̄ de cleri. ex. mi. apostolice. facit. ex̄ lib. vj. de con. eccle. c. j. Qui etiā solēniter et publice sepelit publice excōmunicatū: licet grauiter peccet: nō tamen ex hoc fit irregularis: sed est ei ingressus ecclesie interdictus. ex̄ lib. vj. de priuile. episcoporū. Si autē sepeliat excōmunicatū tēpore interdicti: excōmunicatus est. ex̄ in clemen. de sepul. eos. Si aūt magister scholarum suū exerceat officiū: vel alij sua ministeria ⁊ officia: nō incurrunt irregularitatē. quia hec officia vel ministeria non cōpetunt ratione ordinis. facit ꝓ hoc qđ no. j. q. iij. saluator. in glos. sicut in ecclesia. in fi. peccat tamē talis: ⁊ grauiter est puniendus sicut ⁊ laicus excōicationē contēnens. ex̄ de cleri. ex. c. ij. in fi. Itē notarij, aduocati, iudices, ⁊ alij publica officia exercētes: si excōmunicati sint vel suspēsi: et nihilominus ea exerceant: irregulares nō sunt. q: talia officia non sunt ordini annexa. ad hoc. xj. q. iij. si quis eps in concilio. Benedicens etiā mensam excōicatus, suspensus, vel interdictus: nō est irregularis. q: talis benedictio nulli ordini est annexa. xliiij. di. c. fi. Secus in benedictione aque. q: illa fit cū solennitate per sacerdotem. de cōse. dist. iij. aquam. Si vero interdictus absoluat ab excōmunicatione: nō est irregularis. q: absoluere excōmunicatū, non est ordinis: sed iurisdictionis: sicut ⁊ excōmunicare. ꝟ. q. j. nemo. ex̄ de elec. transmissam. ⁊ par ius est ligandi ⁊ absoluēdi. sed absolutionis solennia adhibere: sicut est dicere orationes cū stola, ⁊ psalmū penitentialē: ⁊ in ecclesiam introducere: ordinis ⁊ officij est. ar. ex̄ de sentē. excō. nuper. in fi. xj. q. iij. debent. ⁊. c. seq. Si diaconus vel acholytus legit epistolā sine apparatu, in loco vbi de cōsuetudine generali dicit̄ per subdiaconū epistola: videtur ꝙ fit irregularis. ar. xj. q. iij. si quis episcopus damnatus. vbi dicitur generaliter si qđ cōtingat de sacro ministerio. sed hoc intelligendū est de ijs que certo sunt ⁊ suo ordini deputata: sicut subdiacono legere epistolā. vel acholyto portare cereos. ⁊ sic de alijs si. xxiij. di. si subdiaconus. ⁊. c. seq. xxv. dist. perlectis. xxj. dist. cleros. Sed si facit ea que non sunt certo ordini deputata: vel a iure vel a consuetudine: vt si cantat respōsoria, vel legat lectiones: nō fit irregularis. vnde videtur ꝙ si in aliqua ecclesia sit consuetudo, ꝙ quisq; sine distinctiōe ordinis legat epistolā: vel portet cereos: vel qđ aliud ptinens ad aliquod officiū, faciat: non erit irregularis, qui illud officiū agit. cōsuetudo em̄ attēditur in sacramētis ⁊ ecclesiasticis officijs. ex̄ de cele. mis. perniciosus. cū suis cōcor. vide qđ no. de vi. ⁊ hone. cleri. vt quisq;. super. ꝟ. epistolā. ar. tamē cōtra de homici. sicut dignū. in fi. ꝟ. dicitur. ꝙ homicide nō debent etiā respōsoria separatim cātare. Sed dici pōt ꝙ illud specialiter fuit iniunctū: propter horrorem enormis criminis. pz igit̄ ex premissis ꝙ in minoribus ordinib⁹ cōtrahitur irregularitas. ⁊ probat̄. ex̄ de cleri. ex. mi. c. ij. nā ⁊ tales degradātur. xj. q. iij. episcopus presbyter. in fi. xxiiij. dist. c. fi. xxvij. q. j. si quis eps. Si etiā interdictus vel excōicatus habens solā tōsuram: que est ordo. ex̄ de eta. ⁊ quali. quū cōtingat. officiet in suo ordine: irregularis est: ſm Ostiē. ⁊ Guill. xxiij. di. psalmista. xxj. di. cleros. in p̄n. Si presbyter excōicatus vel suspēsus simpliciter a suis ordinibus, administret in ordine acholytat⁹: irregularis efficitur. vt. xj. q. iij. si quis episcopus dānatus. ibi. si qđ cōtingit de sacro ministerio. Secus si tantū a missarū celebratione suspensus esset. Si cōstitutus in minoribus ordinibus excōmunicatus legit epistolā in missa priuata: nō est irregularis: ex quo hoc sine solēnitate facit: quum etiam a laicis quādoq; legātur epistole ⁊ lectiones de cōsuetudine. facit qđ no. ex̄ de vi. ⁊ hone. cleri. vt quisq;. Et idē iuris est: si ministret ad altare sacerdoti: parando vinū ⁊ aquam ⁊ hmōi. ⁊ idem etiā puto in presbytero diacono ⁊ subdiacono: ſm Guill. Si episcopus a pōtificalibus sit suspēsus: in illis celebrando nō efficitur irregularis. q: pontificalia nō sunt de substātia.

Nam ⁊ sine ipsis pōt quodlibet pontificale officiū exercere. nec debet quis irregularis censeri: nisi vbi inuenit̄ expressum. G. ar. bo. ex̄ de sen. excō. is qui. lib. vj. Suspensus ab ingressu ecclesie tantū, non fit irregularis celebrando extra ecclesiā. quia extra ecclesiā celebratur. de cōse. dist. j. concedimus. ⁊ expressum ex̄ de sen. excō. is cui. ibi. in ea se ingerat ⁊ cū assensu. cōtra. Si excōmunicatus siue suspēsus baptizat: vel inungit: vel corpus christi dat: vel aliud sacramentū sine vestibus sacerdotalibus, ⁊ nō solēniter: nō est irregularis. al's secus. ar. l. di. qui sub gradu. de de. egro. presbyterū. de cor. viti. significauit. Generaliter aūt dicendū est. ꝙ nō debet aliquis in dubio irregularis iudicari: nisi vbi inuenie̅t in iure expressum: vel expressa similitudine iuris. ff. de pe. preses. de peni. dist. j. pene. ex̄ lib. vj. de regu. iur. odia. ⁊. c. in penis. expressum. c. is qui. de sen. excō. lib. vj. quia irregularitas a iure introducta est. vt supra probatū est. Scandalū etiam solum inducit irregularitatem. vt ex̄ de homici. ex literis. j. ¶ Abbas autem propter irregularitatē a prelatione nō remouetur. ex̄ de eta. ⁊ quali. tuā. l. di. accedens. xj. q. j. legi. ſm Inno. ¶ C.

Sed queritur quādo occasione homicidij irregularitas contrahatur? Super quo notādum ꝙ ad hoc ꝙ irregularitas ex homicidio cōtrahatur: necesse est ꝙ interueniat cōsiliū, vel preceptum, vel factū, vel defensio occidentis. l. di. si quis viduam. ex̄ de cle. pug. in duel. c. ij. in fi. xxiij. q. vlti. c. fi. de quo plene no. ex̄ de homici. sicut dignū. §. clericos. Intelligitur aūt aliquis consiliū vel preceptū vel factum in morte alicuius dedisse: quādo suasit illud: vel rogauit: vel mandauit. vel al's consuluit: ostendendo vtilitatem q̄ ex homicidio sequeretur. ex̄ de homici. sicut dignum. Sed et qui non consuluit homicidiū: sed consuluit illud vnde illud sequeretur: irregularis est. vt si suasit iactū lapidis: machine, funde, vel balliste: vel ꝙ aliquis iret ad capiendū castrum: qđ de facili capi non potest absq; hois morte. Si enim iste occidit aliquem in captione castri: nedū occidens, sed ⁊ suadens, irregularis est. q: captioni castri, et iactui machine, vel balliste, valde affine est hominē interficere. Idem si mādauit vel consuluit furtiue vel ꝓditionaliter capi castrū. quia quū illicitum opus consulat: irregularis est: etiā si casu mors insequatur. ar. ex̄ de homici. de cetero. In talibus em̄ ita punitur qui remotā causam homicidio prebet: sicut qui propinquā: vt no. eo. ti. presbyterum. Idem quoq; est si mādauit aliquē verberari: quia satis credibile est ꝙ ille se defenderet. ff. de iusti. ⁊ iure. vt vim. ex̄ de homi. significasti. ij. prope finem. immo si quis mandat quēquam percuti, inhibēs ne occidat: si mandatarius fines excedit, occidendo vel mutilando: irregularis est mandans. ex̄ de homici. is qui. lib. vj. Dans etiam cōsilium in mortem alicuius directe vel indirecte: vt qui consulit latronē capi: specialiter si occidatur: irregularis est cōsulens. ex̄ ne cleri. vel mona. sententiā. nec obstat ꝙ dicit Guill. qui no. contrariū per. c. xxiij. q. v. de occidēdis. quia sic est irregularis qui iuste consulit hominē interfici sicut qui iniuste. q: talis irregularitas fundata est in defectu, non in peccato. vt. s̄. tactum est. Ad hoc. lj. dist. qui in aliquo. ⁊ dist. l. clericū qui paganū. nec interest siue is cui datum est consiliū statim fecerit homicidiū, vel diu post: nisi primū consiliū reuocauerit: ⁊ persuaserit cōtrarium. ex̄ de homici. petrus. ⁊ ar. ex̄ de senten. excō. mulieres. immo nisi firmiter credat ꝙ post reuocationē consilij, reuocetur is cui consultū est, a proposito occidendi: necesse est ꝙ denuntiet illi de cuius morte tractatur, ꝙ caueat sibi. In eo autem qui mādauit pro se fieri homicidium: videtur sufficere, si cōtrarium mandet tantum. ex̄ de regu. iur. omnis res. vel si sciente eo cui mandatū est, pacem iurat cum occidēdo. xxij. q. j. omne quod. vel parētelam vel amicitiā cū eo contrahat. ex̄ de despon. impu. c. ij. licet hoc nō significauerit ei: quia qui certus est: certiorari non debet ff. de actio. emp. ⁊ vendi. l. j. in fi. ex̄ de elec. quū inter vniuersas.

Homicidij psuasor irregularitatem incurrit.

Ratio diuersitatis est: quia quādo mandato alterius ⁊ pro alio fit mandatū tantū de occidendo: videtur ꝙ cōtrario mandato vel contraria voluntate ostensa, debeat ab homicidio cessare: sed vbi non fit mandatum pro alio: sed pro se: is qui consuluit debet persuadere: ⁊ etiam plus facere: si hoc cōscientia dictat. Caute tamen faciat, ne quē prodat. xlvj. dist. clericus. ij. q. j. si peccauerit. Si autem postq̄ cōsulens penitet: prius tamen q̄ reuocet consiliū: ille procedat ad actum: irregularis fit. licet tempore perpetrati homicidij in charitate sit. nisi reuocauerit tempestiue: ita ꝙ reuocatio ad illū perueniat. ar. ff. manda. l. si mandassem. ff. ad macedo. si tū. ⁊. l. si filius. ff. ꝙ iussu. l. j. rñso. j. ex̄ de procu. mandato. ⁊. c. ex insinuatione. ex̄ de rescrip. ex parte. ij. no. de hoc. ex̄ de senten. excō. mulieres. Si etiam aliquis alicui cōsulat ꝙ ille proijciat se in mare. vel ignem: vel aliter se occidat: irregularis fit: si ille acquieuit cōsilio. ar. l. di. si quis viduam. Sed quid? Rusticus super asinum volebat torrētem vadare: quūq; fuisset in medio torrentis: asinus nec ante nec retro voluit ire: sicut asina balaam. vide. ij. q. vij. c. nos si incōpetenter. §. item quū balaam. ⁊. c. secuti sunt. clericus vero vna cum alijs q: aqua crescebat, clamauerunt ad illū, vt de asino descenderet: ⁊ rediret, ne periret: verisimiliter credentes ꝙ illesus rediret: ille igitur ad eorū clamorem de asino descēdens vi fluminis est submersus. clericus non est irregularis. xxiij. q. v. de occidendis. ⁊. c. quum ergo. Si iuris peritus dat cōsiliū iudici de latrone speciali capto ꝙ debet mori: irregularis est. fuit enim in culpa in casu qui de facto erat respōdendo. ex̄ de exces. prela. ex literis. vbi de hoc. Si vero non est casus de facto: sz iudex simpliciter petit qualiter fures sunt puniendi: ⁊ clericus iuris peritus respōdeat, taliter: si postmodū iudex ex hoc consilio inferat mortem alicui: nō est clericus irregularis. Secus si esset ignorans: quia tunc in culpa fuit: ⁊ irregularis est. per ea que. s̄. in eodem ar. §. j. ꝟ. item exercens. cum. ꝟ. seq. de medico notata sunt. Si autem nō reputatur iuris consultus: nec interrogāti respōdet vt iuris consultus: sed simpliciter dicit quid de talib⁹ sentiat: nec presumit, nec presumere debet ꝙ iudex sequatur suā respōsionem: non cōtrahit ex hoc irregularitatē: ex quo nō respondet ad casum qui fit de facto. Sed et si scienter responderet ad casum qui esset de facto: irregularis esset: quia in culpa est. vt. s̄. ſm fratrē Raimū. de pena forti. adde qđ de ista materia no. iij. dist. omnis aūt. in glos. sed nūquid. ⁊ in pre. c. ex literis. ex̄ ne cleri. vel mona. clericis. xxiij. q. vlti. pessima. Itē hodie si episcopus vel alius prelatus iurisdictionē habens tēporalem precipiat baliuo suo vel alicui: ꝙ iustitiam faciat de quodā maleficio specialiter perpetrato: nō est irregularis. vt ex̄ ne cleri. vel mona. episcopus. li. vj. que decretalis est cōtra illud qđ nota. cōmuniter per Ber. Jo. ⁊ alios. xxiij. q. viij. his a quibus. ex̄ ne cleri. vel mona. clericis. Item quicquid dicant Inno. ⁊ Ostien. ex̄ de homici. ad audientiā. ⁊ Guil. dur. in spe. in ti. delegato. §. iuxta propositionis. ꝟ. ꝙ si aliquis consulit. Credo salua eorū paternitate, ꝙ si aliquis consulit alicui ꝙ occidat aliquem: ipse tamen cui consulit ab illo occiditur: ꝙ cōsulens irregularis est. q: dedit operam consilio illiciti operis. vnde quicquid mali culpa vel casu inde secutū est: sibi debet imputari. ex̄ de homici. continebatur. c. suscepimus. potuit considerare ⁊ examinare ⁊ debuit: ꝙ ille poterat ab illo occidi. vnde fit irregularis l. dist. hi qui. c. sepe. nec valet ratio Inno. qui cōtradicit ꝙ non fuit in culpa consulens de morte istius cui cōsulebat: quia consilium debet intelligi: ꝙ bene ⁊ sibi caueret q̄ debebat occidere: ꝙ tempus captaret ⁊ locum ne ipse occideret̄. vn̄ si excessit fines consilij: non est cōsiliario imputandū. nam ista ratio tollit̄ per decre. ex̄ de homici. is qui. lib. vj. ⁊ facit. ff. de iniurijs. eum qui. §. si iniuria. ⁊ op. facit pro hoc. quia in culpa fuit: et cogitare debuit hoc euenire potuisse. ff. ad. l. aqui. qui occidit. §. in hac. Porro si q̄s alicui suadeat: ꝙ pro patria sua, vel ꝓximo suo, vel iure suo,

Nume. xxij.

vel ecclesie sue, periculo se exponat: non ob hoc fit irregularis: etiam si ille ibi moriatur. xxiij. q. iij. pro membris. et c. seq. ⁊. q. viij. igitur. ⁊ seq. ⁊. c. cōuenior. in prin. ⁊ prope fi. ꝟ. rñdi. ⁊ ꝟ. sanctus enim. Sed si sciret vel crederet eum moriturum: tunc videtur ꝙ fiat irregularis. quia est ordinata charitas: ꝙ diligat quisq; plus corpus suum, q̄ alterius. de peni. dist. iij. qui vult. Sed si ei consulat: ꝙ indubitate morti se exponat, pro honore christi vel fide vel ꝓ statu ecclesie: non fit irregularis etiam si mors inde sequat̄. xxv. q. j. sunt quidam. xj. q. iij. non solum. ⁊. c. seq. quū christus pro nobis mortem subierit. xij. q. ij. quum redem ptor. ex̄ de homici. pro humani. lib. vj. ⁊ sancti martyres pro ecclesia dei sanguinem suum fuderunt. arg. preall'. c. conuenior. ex̄ de homici. sicut dignum. hac etiā ratione excusantur ab irregularitate inq̄sitores heretice prauitatis, sciētes ꝙ postq̄ pronuntiauerint aliquem hereticum esse: ille tradetur morti. Sic etiam al's multipliciter procurando. ad hoc accedit. xxiij. q. v. si audieris. ⁊. q. viij. legi. ex̄ de verbo. signi. nonimus. Si quis autem portat ligna ad hereticos cōburendos, propter indulgentiā habēdam: si illa ligna combusserint hereticos: irregularis est. nec cum eo dispensatur, nisi per papam. ſm Guill'. durā. facit. l. di. qui saccum. xxiij. q. viij. c. fi. ⁊ tamen indulgētiam habet. quia ista irregularitas non prouenit ex peccato. sicut in iudice ⁊ alijs officialibus iuste hominem condēnantibus. vt. s̄. in eodem ar. ꝟ. item iudices. Si quis autem propria manu sponte cōmisit homicidium: fit irregularis: etiam si paganum, vel saracenum occidat. l. dist. clericum qui. ⁊. c. de his clericis. ⁊. c. penulti. Idem est etiam si non sponte sed casu quum daret operam rei illicite: vel si nō adhibuit diligentiam quā debuit. ex̄. e. sicut dignum. c. presbyterum. ⁊. c. continebatur. c. ad audientiā. c. ioannis. c. fi. l. di. hi qui arborem. c. sepe. Idem est si causam proximā morti dedit l. dist. studeat. vel si venenum dedit. de homici. si quis. Si autem casu cōmittitur homicidium: ⁊ dabat operam rei licite: ⁊ adhibuit diligentiā quā debuit: ex hoc nō fit irregularis. vt no. eo. ti. sicut. Si autem aliquis infirmū vertit vel trāsuertit in aliud latus: vt citius moriatur: irregularis est consulens et faciens: si ex hoc mors citius fuerit subsecuta: puta quia ⁊ via anhelitus precluditur: vel rūpitur apostema ex violētia motus: ⁊ suffocatur. Idem dico si infirmarius bona fide voluit infirmū maxime grauiter infirmū: vt quiescat ex alio latere: vel supinus: vel aliter: si ex hoc citius moritur: irregularis est. vnde nō expedit clerico seculari vel religioso: ꝙ sit infirmari⁹ maxime principalis. quia frequenter credens bene facere ⁊ iuuare infirmū, mortis ei occasionem prestabit. op. ar. ad hoc ex̄ de eta. ⁊ qualita. ad aures. Si tamen de ijs ⁊ similibus dubitatur an inde mors fuerit subsecuta: deponat leuem et temerariam consciētiam ad arbitrium prudentis viri. alioquin eligat tutiorem viam: ⁊ abstineat. ex̄ de homici. ad audientiam. cū concor. ibi positis. de simo. per tuas. ij. Si aliquis tenet ceruum, vel leonem, vel aliam ferā que aliquem occidit: nō est irregularis: dummodo al's latam culpam non habuerit: vel malitiam non adhibuerit. ar. ff. si quadru. pau. fe. di. l. j. ⁊. l. fina. ſm Guill'. ⁊ Innocen. ⁊ Ostien. qui predicta dubia superius conscripta tangunt in preall'. c. ad audientiā. de homici. ⁊ in vlti. glos. istius. c. in fi. Tradit Ostiē. duas regulas circa irregularitatem. vna est quod in dubio nec magister nec iudex debet aliquem iudicare irregularem. de peni. dist. j. §. pene. ff. de penis. interpretatione. ⁊. l. si preses. Secūda est ꝙ in dubio se vnusquisq; debet irregularem reputare. ar. eorum que leguntur. ⁊ no. preall'. c. ad audientiā. de homici. Item nō solum quis est irregularis: si ex eius percussione aliquis interijt: verum etiā si ex hoc infirmitatem contraxerit, vn̄ mortuus est. ex̄ eo. ti. c. presbyterum. c. ad audientiam. ⁊. l. dist. studeat. ex̄ de cleri. percus. c. ij. Item tenuit Guill'. ꝙ si quis se in ineuitabili casu defendat: ⁊ homicidiū cōmittit irregularis est. sed istud hodie corrigitur ex̄ in clemen. de

Universidad de Deusto Biblioteca

homici.si furiosus.per quod.c.determinat que no. ex eo.
ti.c.ij.⁊.c.sicut dignū.in fi.magne glos. Itē si potui homi-
nem liberare a morte:⁊ non libero: non sum irregularis:
nisi sim in potestate iudiciaria cōstitutus.de hoc vide qđ
legit.⁊ no.xxiij.q.iij.non in inferenda.lxxxiij.di.§.j.ff. de li
be.agno.necare.ex de sen.exco. quante.⁊.c.dilecto. vj.lib.
facit pro hoc quod dico.xxiij.q.iiij.forte.no.etiā causa.e.⁊
q.iij.ostēdit. Si autem retraho te volētem liberare homi-
nem a morte iniusta:irregularis sum.q: quodāmodo ho-
micidiū cōmitto directe.de peni.dis.j.periculose.l.di. si qs
viduā.facit preal.c.ostēdit. Illud etiā notandū/ꝙ si quis
occidendi animo/percussit latronem:non tamē letaliter:
Latro autem ex aliorum vulnere perijt:irregularis est. vt
colligit ex de homici.significasti.ij.rn.j. Idem est etiam si
non percussit:sed aliquid operis impendit in mortē eius:
puta q: latronem detinuit:vel cōtra eū clamauit: vel hu-
iusmodi.als aūt si clamasset cōtra eū:non in mortē eius:
sed qđ caperetur:vel detinuit eū:vel leuem ictū dedit:irre
gularis non est.sm Inno.ar.preall.c.significasti.etiam si
ab alijs occidatur.in quibus verbis bene intellectis dn̄s

Notat Innocē-tius.

Inno.vere sibi cōtrarius est. In hoc em̄ videtur esse ius:
ꝙ nec auxilium det in mortē alicuius aperte:nec etiam sit
in neglectu.q: si culpa eius vel malitia homicidium per-
petretur:irregularis fit.⁊ idē si eius negligentia cōmitti-
tur.l.di.hi qui.ex de homici.petrus. Et ideo siue clamat cō
tra latronem:siue cum capiat:seu quocūq; alio modo po
tuit intelligere ex clamore vel alio actu suo homicidium
posse sequi:irregularis est.nisi forte faciat propter pericu
lum corporis sui.vt si timet ꝙ aliquis eum occidere velit.
tunc enim bene potest inuocare ⁊ clamare p auxilio.quia
non intendit in aliorum mortē:sed in suam liberationem.
Et preterea liberat a peccato animā volētis eum occide-
re.secus si faciat hoc propter periculum rerum:vel si fuge
presidio euadere potest.e.ti.suscepimus.sm Guill. Item
si clericus non valēs recuperare res suas:tenet furem ne
cum rebus fugiat:donec eū exhibeat iudici: vel eius auxi
lium inuocet ad res suas recuperandas:non est irregula
ris:licet fur a iudice postea corporaliter puniatur. qđ ve-
rum est hodie protestatione premissa: ꝙ ad vindictā san-
guinis non intēdit.ex de homici.prelatis.lib.vj.ipsa enim
ligatio/siue captio/sine sanguinis effusiōe licita est.ex de
homici.c.j.xxiij.q.vj.si res.ex de homici.c.ij.ex de rap.in ar-
chiepiscopatu.§.j.in fi.ex de homici.tua.§.ad vlti. sm In-
no.⁊ Ostien.qui sic no.eo.ti.suscepimus.vnde si clericus
tradit iudici aut potestati furem vel latronē:petens ꝙ eū
puniat citra sanguinis effusionē:vel petens rem sibi sub-
tractam restitui:cū protestatione premissa : licet iudex in
eum animaduerterit:non ppter hoc clericus fit irregula
ris:nec ei nocet/si ad conuincendū latronē/tradiderit in-
signia. Et idem est si de iniuriantibus sibi vel ecclesie sue
deponit querelā:quāuis tales vix absq; sanguinis effusio
ne valeant coarctari.ex eo.ti.tua nos.§.ad vltimū.⁊.c.po
stulasti.xxiij.q.iij.maximianus.⁊.q.v.c.j.⁊.c.vnū.c.pena.⁊
ar.ff.de bo.liber.qui quū maior.§.j. protestatione premis-
sa.vt preal.c.prelatis.ad idem ex de rap.in archiepatu. ex
de iudi.quū non ab homine.ex de vbo.signi.nouimus.ex
de hereti.excōmunicamus.ij.§. penul.de aposta.a nobis.
xxiij.q.v.non vos. Et sunt hic in argumentū nullius irre-
gularitatis notā incurrere eum qui per executores alicu-
ius curie procurauit aliquē capi/propter aliqđ delictum:
ppter qđ nec mori nec mutilari debuisset:licet iudex alia
inueniens suspenderet eū.non consulo tamen alicui hoc
facere:nisi ppter emendā suam aut restitutionem rei sue.
vt innuit preal.c.prelatis. Si iudex vel officialis insequit
latronē:⁊ querit a me:vbi est:⁊ capitur ⁊ occidit : irregu-
laris sum.q: facto meo mortuus est.l.dis. si quis viduam.
Si aūt queritur latro:⁊ non pōt fugere nisi per alterā de
duabus vijs:⁊ dico ꝙ per hanc non fugit:sciens eū per al
terā fugere: Idem si non sciam:irregularis sum.q: dicen-
do ipsum non per hanc viā fugere/implico eū per aliā fu-
gere.ar.ex de presump.nonne.tacendū est ergo vel curia-
liter querentē oportet eludere.xliiij.dist. in mandatis. fa-
ciunt que no.xxij.q.ij.ne quis. Item si agenti ad res suas
ex post facto placet ꝙ latro suspensus est:⁊ ratum habet:
irregularis est.sm Ostien. ex de resti.spo.cū ad sedem.in
fi. Sed salua gratia sua grosse locutus est:q: ratihabitio

Sugillatur Ostiensis.

vel cōplacentia non inducit irregularitatē:vbi nullus cō
sensus vel cooperatio vel exhortatio precessit:nec eius no
mine factū est.ar.ff.manda.si vero.§.si post.peccatū enim
qđ sola volūtate committitur:cōtraria aboletur.ar.ex de
simo.c.si.ff.de regu.iur.nihil tam naturale.ex eo.ti.c.j. Et
quia de sola nuda volūtate non tenetur se purgare. no.j.
q.iiij.quia presulatus.⁊ ex de homici.petrꝰ. Preterea nec
ratum habere potest qđ nomine suo gestū nō fuit.expres-
sum hodie ex de sen.excō.quū quis.lib.vj.⁊ ex de reg.iur.
ratum.lib.vj. Irregularitas enim ratione homicidij non
cōtrahitur sola voluntate:nisi homo actu occidatur.vt ex
de homici.sicut dignum.§.illi autē in quo.§.non fuit so-
lus animus:sed actus exterior veniēdi.xv.q.j.si quis non
iratus. Sed nec fit aliquis irregularis propter solum ho
micidiū:nisi culpa vel volūtas precesserit:vel als inde se-
quatur scādalum.l.di.hi qui.ar.ex de homici. ex literis.de
cleri.egro.tua. Si autē in rixa quis mortuus est: nescitur
tamen quis illū interfecit:oēs censendi sunt irregulares:
⁊ ab ordinibus repellendi.quia oēs censentur homicide:
saltem quoad promotionē:propter incertitudinē.xxiij.q.
vlti.c.vlti.ff.ad.l.aquil.item mela.§.si plures. ⁊ hoc tenet
Jo.predi.c.vlti.⁊ hoc si omnes percusserūt:si aūt aliquis
non percussit:sue est cōscientie relinquendū. sm Ostien.
qui de hoc no.in summa de homici.§.qua pena.℣.sed nū-
quid.ꝙ irregulares omnes sint.facit.lj.di.aliquantos.et
c.si quis.ex de cleri.percus.c.cōtinentia. Si amici tui occi-
dunt aliquē tibi iniuriantem/te inuito:⁊ cōtra tuam pro-
hibitionem:nō nocet tibi.vt ex de homi.petrus.⁊.j. q.iiij.
quia presulatus. Idem est si te ignorante.ar.ex de simo.a
nobis.⁊.c.sicut nobis.⁊.c.de regularibus. Sed si volun-
tas turbata fuit:puta quia nec consensisti expresse:nec cō
tradixisti:tibi imputatur.ar.ex de simo.mattheus. immo
etiam si sciens tractatum de morte alicuius habitum : nō
reuelaui:non sum irregularis.quia homicidiū non com-
misi:facto/mandato/cōsilio/vel defensione.l.di. si quis vi
duam.⁊ in preal.c.petrus. Si aliquis vadit ad interficiē-
dum aliquē:⁊ tu eum scienter associas:non eum incitans
ad homicidiū:nec cum eo super hoc aliqua verba habui-
sti:vel si habuisti/semper ei dissuasisti : sed quū tibi nollet
acquiescere:timēs de ipso/eum associas: eo proposito vt
si forte aliquis eum insequeretur/eum defendas: etiam si
sic homicidiū perpetrat/irregularis es. sm Ostiē.vt eo.
ti.sicut dignum.§.illi.⁊.§.si. Itē clericus arma ministrās/
si aliquis interficiatur: irregularis est.ar.xxiij.q. vlti.c.si.
nomine autem armorū fustes et lapides intelliguntur.ff.
de vbo.signi.armorū.facit quod legit.et no. ex de iudeis.
ita. Possunt milites ⁊ alios clerici inducere ad pugnan-
dum p defensione ecclesie:vel fidei:vel reipublice: ⁊ si ali
qui ibi interficiantur:⁊ etiam si presentes sunt clerici:non
sunt irregulares.no.xxiij.q.iij.maximianꝰ.no. sm Inno.
ex de resti.spo.olim causam.facit.xxiij.q.viij.vt pridem.no
ta.sm Ostiē.in summa de homici.in.§. qua pena.℣. illud
vero.⁊ seq. Et breuiter teneas ꝙ ecclesiasticus iudex pōt
hortari brachium seculare cōtra violētos: vel hereticos/
vel paganos : non vt occidat/vel mutilet:sed vt de terris
fidelium expellantur:⁊ de suis/si fideles impugnant:nec
est irregularis:licet aliqui sint hinc inde occisi. xxiij.q.v.
de occidendis.⁊ in preall.c.maximianus. Et no. Inno.ex
de homi.petitio.ꝙ licet aliquis in bello iusto percusserit:
si tamen nullus inde mortuus fit:non fit ex hoc irregula-
ris.vt ibi probatur.licet enim ibi de percussiōe quesitum
fuerit:nō tamen respōdet de hoc:sed de interfectione. In
bello autem iniusto/quicūq; auxilium vel cōsilium dede-
rit in mortem alterius;vel si culpabilis vel negligēs fue-

rit:⁊ ex hoc est mors secuta:irregularis fit.di.l.quantum.
c.sepe.c.si duo.vnde euntes ad bellum iniustum/siue pre-
stent suis fauorem:puta q: ledunt seuerius inimicos:siue
terrorem incutiant aduersarijs:scz ꝙ fugiant/vel timeāt
se defendere:vel ꝙ inimici eorum stupefacti eos deserāt:
si exinde sequatur mors:irregulares sunt. Si vero qs ac-
cedit ad iniustum bellum/causa pacificādi:vel alia iusta
causa:licet ex eius presentia aliquod robur accrescat suis:
vel timor incutiatur aduersarijs:nō est ei imputandum:
dūmodo ⁊ de ijs lata negligentia absit omnino.ar. a con
trario sensu.in preal.c.quantū.⁊ ex de homici.presbyterū.
xxiij.q.v.de occidēdis.ex de tornea.c.ij. Potest etiam dici
sm Guill.dur.ꝙ clericus qui cū armis vel sine armis in-
terest in bello iusto : saluo eo qđ dictum est.s.e.℣.possunt.
cum.℣.seq.vel in iniusto in quo aliqui interfecti sunt:irre
gularis est:licet ipse non occidit. Idem dico de seculari:ꝙ
siue intersit iusto vel iniusto bello: vbi aliqui interficiun-
tur:irregularis est:nec poterit promoueri.de hoc.lj.dist.si
quis post.xvj.q.iij.porro.xxiij.q.vlti. quicūq; ex clero.nec
refert quantū ad irregularitatem/vtrū quis iusto an in-
iusto bello intersit.quia ita est irregularis qui iuste inter-
ficit:vel consiliū/vel auxilium/vel fauorem prestat:vel in
lata negligētia est in morte alicuius : sicut qui iniuste in-
terficit.legitur ⁊ no.lj.di.c.j.in glos.quicūq;.c.si quis post.
ex de cleri.percus.presentiū.⁊.c.si.expressum.q: talis irre-
gularitas iuste interficiendo/fundata est in defectu: non
peccato.vt.s.in pn.istius materie dictū est. Nec videri po
test ꝙ aliquis intersit bellis:⁊ non det opem aliquam sal-
tem adsistendo:vel hostes terrendo:vel cuneū augendo:
consilium/auxilium/vel fauorem:propter qđ est irregula
ris.lj.di.si quis viduam.⁊ ex de homici.sicut dignū.vnde
etiam clericus proijciens lapides in conflictu/etiā ex par
te illorū qui violentiā repellunt:irregularis est:si ab alijs
sint hinc inde aliqui occisi:licet ipse nullū percussit.vt pre.
c.penul.⁊ vltra de cleri.percus. Clericus etiam non debet
preponi bellis:nec ruptarijs:nec ballistarijs:nec hmōi vi-
ris sanguinū.ex ne cleri.vel mona.sententiā. Tamē iusto
bello/quod nō ad occidendū:vel occidendū si resistant.j.
e.℣.eodem.sed ad defendendū seu recuperādum sua/ge-
ritur:preponi potest : non vt possit directe predictis viris
sanguinū preesse:sed vt respondeat militibus:⁊ sumptus
ministret:tractatus teneat:sentētias proferat:et negotia
cūcta disponat:sicut faciunt rectores ⁊ officiales ecclesie
in terris tēporaliter subiectis ecclesie. sic etiam tenet In-
no.preal.c.olim causam.de resti.spo. Potest etiā clericus
interesse iusto bello.xxiij.q.iij.maximianus.⁊.q.viij.horta
tu.non iniusto.ex de homici. sicut.ff.ad.l.aquil. item me-
la.§.⁊ item.⁊ hortari:⁊ dicere: viriliter pugnate/⁊ capite.
non dico occidite.et hoc prius q̄ veniatur ad actum: seu
percussiones.nec obstat ex de homici.c.j.quia ibi aliquos
percusserat.bello aūt iam omisso incitās alium ad percu-
tiēdum aliquem aliū/si sic percussus obierit : irregularis
est:maxime si bellū sit iniustum.ex de penis. qđ in dubijs.
no.etiam de hoc per Inno. ex de sen.excō.dilecto.li.vj. idē
est si generaliter seu cōmuniter super bellatores acclama
uerit/dicēs:viriliter pugnate:vel date illis:vel similia.vn̄
quicquid dicatur:teneas ꝙ quātūcumq; sit bellum iustū:
etsi liceat clericis temporalē iurisdictionem habentibus
pro defensione vel recuperatione iuriū ecclesie bellum in-
dicere: et hortari ad pugnā/anteq̄ veniatur ad ipsam: si
tamen clericus postq̄ peruenitur ad pugnā:ad impugnā
dum alios/personā suā exhibeat:⁊ ex facto vel verbo suo
cōtingat fieri homicidiū/vel mutilationē mēbrorum:irre
gularis est.vt patet in eo qđ legitur.⁊ no.ex de homici. su
scepimus.ex de cleri.pug.in du.c.ij.§.si.⁊ de cle.ex.mi.c.ij.
sm Ostien.qui ita no.in preall.c.quod in dubijs.ex de pe

Hispani plati mi-litie vacantes.

nis. Per predicta nō video quō prelati ⁊ clerici hispania-
rum se ab irregularitate valeant excusare: qui contra sa-
racenos nedum faciūt bellum cum gentibus suis: ⁊ hor-
tantur generaliter christianos ad pugnandū cōtra eos:
sed ⁊ ipsi in bellis intersunt:⁊ specialiter ad pugnandum
et feriendum hortantur alios:⁊ ipsi pugnant sicut alij se-
culares viriliter contra eos:feriunt:⁊ occidūt:nec de irre
gularitate aliquā sibi faciunt conscientiam:immo magnū
credunt/sed non sm scientiam. Roma.x.xv.q.j.§.j.et hoc/
christo sacrificium ⁊ alij sicut iudei interficientes discipu
los christi. Joan.xv.exhibere.contra quos expresse faciūt
iura pre.⁊ expressius.lj.di.c.j.quod loquitur contra hispa
nos.l.dis.clericum qui paganum. xxiij.q.vlti.c.ij.⁊.iij.⁊.§.
his ita.⁊.§.in registro.c.reprehensibile.c.si in mortē.c.con
uenior.c.sepe principes.c.his a quibus.ex de cleri. percus.
c.penulti.⁊ vlti.ex de vo.⁊ vo.redē.ex multa.§.si. Si cleri-
cus in bello iusto ministrat ballistas seu sagittas ad sui
defensionē:⁊ ille cui ministrat postmodū aliquem interfi
cit:si non intendat dans ꝙ ballistarius aliquē interficiat:
seu interficere velit:sed ꝙ illos terreat : vel se vel sua de-
fendat/vel recuperet:non est irregularis.quod prosequi-
tur vt no. Inno.ex ne cleri.vel mona.sententiā. Eodē mo-
do non dicimus irregularem illū qui in bello iusto prepo-
situs est exercitui:vt sumptus faciat/⁊ cuncta disponat:si
forte precipiat lanceas vel sagittas emi ⁊ ministrari: vel
ad exercitu3 vel ad custodiam castri vti:vel si hortatur ad
currēdum post hostes:vt eis preda hominū vel animaliū
auferatur:si forte tunc aliquis interficiatur.dummodo so
lum intenderit ad recuperationē prede:non ad vindictā.
talis enim causa remota non nocet.ar.xxiij.q.v.de occidē
dis.sm Guill. Inno.⁊ Ostien.qui de hoc no.in preall.c.
sententiā. Sacerdos etiā vel clericus in duello pugnans/
irregularis est.sed si mors vel mutilatio mēbri non fuerit
subsecuta:poterit cum eo suus episcopus dispensare: im-
posita sibi penitentia de peccato.ex de cor.vi.c.j.⁊.ij.⁊ de
cleri.pug.in duel.c.ij. Si aliquis abortiuum viuificatum
pcurat occidi:vel causam prestat:irregularis est.ex de ho
mici.si alicuius.ij.q.v.consuluisti. Si dubitatur an de illa
percussione fecerit abortiuū mulier:vel an sit viuificatus
in dubio abstineat.ex de homici.ad audiētiam. Si leuem
aut temerariā habet conscientiā: deponat eam:als cōtra
conscientiā non promoueatur.ex de simo.per tuas.ij.ex de
sen.excō.inquisitioni. Si aliquis mori timens/velit aufu
gere:⁊ alius promittit ei pacē:⁊ ei consulit ꝙ non vadat:
et iste propter talem promissionē stetit:⁊ interfectus est in
loco vbi mori timebat:⁊ non temere promissa fuit securi-
tas:irregularis est promittens.q: in culpa fuit promittē-
do quod facere non poterat. Secus si promittens habe-
bat probabilē firmitatem posse firmiter cōplere quod p-
misit:puta quia habebat in eos q̄ interficere querebant
illū/patriam vel dominicā potestatē:aut ita erāt sibi affi-
nitate vel cōsanguinitate vel amicitia coniuncti:ꝙ posset
eos a tali proposito remouere.ar.p hoc.xxiij.q.v.de occi-
dendis. Filij beneficiati vel feudatarij ecclesie personam
ipsius ecclesie interficiētes:irregulares sunt:⁊ nō possunt
vsq; ad quartā generationē in clericos promoueri.ex de
penis.in quibusdā. Item si litere presentātur alicui prin-
cipi vel iudici:ꝙ talē homicidam qui in tali hospitio mo-
ratur/capiat ⁊ suspēdat: princeps literas tradit cuidam
clerico ꝙ eas aperiat ⁊ legat sibi:quod ⁊ facit:⁊ ille homi
cida capitur:⁊ suspēditur:clericus legēs irregularis est.
sicut respōsum fuit p dn̄m clemē.papā.iiij. q: ex illa litera
lecta homicidiū secutum fuit.nec prodest si dicat se igno-
rasse.q: ipsam primo sibi legere debuit.quod ⁊ si nō fecit:
tamen quācito peruenit ad captionem/debuit sistere:⁊ li-
teram dn̄o reddere:ac si ei diceret/ꝙ talem literam lege-
re non erat sui officij ar.ex.s.de homici.sicut dignum.⁊ ex
ne cleri.vel mona.sm Ostiē. qui ita no.eo.ti. sententiam.

Cuiꝰ sit cum irregulari dispensare.

¶ Quando autem/⁊ per quē possit circa irregulari
tatem homicidij dispensari:videndū est.super quo notan
dum est ꝙ cū aliquibus ex predictis irregularibus solus
papa dispensat:et cū aliquibus episcopi. vt ex de homici.
cōtinebatur.⁊.c.ad audientiam. Si igitur quis occidēdi
animo aliquem vulnerauerit:licet vulneratus non fuerit

mortuus:vel membrū perdiderit:tamen percutiens irre-
gularis est:⁊ episcopus pōt dispensare cum illo:sicut etiā
vindicatione vindicte sanguinis:si nō peruenitur ad mē-
bri detruncationem.ex̄ de homici.petitio.de cle.pu. in du.
c.j.ex̄ ne cleri.vel mona.sententiā.si vero peruentū fuerit
ad membri detruncationem/absq3 homicidio:solus papa
dispensat.ex̄ de cor.vi.c.j.de homici.cle.ergo presbyterum.

Necessitas duplex.

Circa homicidiū necessitatis ⁊ euitabilis/dicēdum est φ
talis ad superiores ordines nō ascendet:sed per Papam
dispensatur:alias in susceptis non ministrabit.l.di.de his
clericis.j.⁊.ij. In homicidio aūt ineuitabilis necessitatis/
non est dispensatio necessaria:q: nec talis irregularis est.
ex̄ de homici.si furiosus.in clemē. Nec homicidio casuali.
⁊ si dabat operā rei illicite:⁊ adhibuit diligentiam quam
debuit.ex̄ de homici.lator.⁊.c. ex literis.ij.⁊.c.sequen.⁊.c.
ioānes.⁊.c.si. Infans autē vel furiosus cōmittens homi-
cidiū/non est irregularis.vt in preal.c.in clemen.si furio-
sus. Quando autē per ingressum religionis tollatur irre
gularitas no.ex̄ de aposta.c.ij. ¶ Ultimo nota φ homici
diū ante baptismū siue ex officio siue ex voluntate com-
missum.non facit irregularitatem.xxvj.di.de iude. vbi de
hoc.lj.di.aliquantos ex his qui post baptismū.ergo secus
ante.⁊ ita ibi no.in glos.j.⁊.c. si quis post acceptū baptis-
mum.ergo secus ante.l.dist. si quis post remissionem. sm
vnam lecturā.j.baptisma:sm glos.ergo secus ante.⁊.l.di.
si quis viduam.ibi.post baptismū. ergo secus ante. Sed
Innocē.⁊ Ostien.tenent cū Bar.φ homicidium quantū-
cūq3 ex officio ⁊ sine peccato per iudicem irregularitatē
facit:que non tollitur per baptisma.vt no.in preal.c. si qs
viduam.⁊.lj.di.in summa.vt no. ex̄ de diuor. gaudemus.
in glos.fi.⁊ Ostien.in summa de homici.§.qua pena.ꝟ.et
si opponas. Sed idem Inno.no.contra hoc ex̄ de homici.
presbyterū.⁊ hoc teneo:q: hoc tenet curia romana: vt no.

Tarat Ostiē.

Archidia.dn̄s meus.lj.di.in summa. Et vere saluo tanto
dn̄o/dn̄s Ostiē.in pre.§.qua pena.pinguem habuit intel
lectum/dicendo φ infidelis iudex:quia in eo non cadit iu
risdictio:peccat iustitiā exercendo.⁊ ideo illa irregulari-
tas tollitur per baptismū. Sed secus in illo qui obedit ei:
quia iste nō peccat.⁊ ideo ista irregularitas non tollit̄ per
baptismū:quia esto φ apud infideles vera iurisdictio nō
fit.sicut in pncipio istius operis latius disputaui. ⁊ no.ex̄
de elec.venerabilem.in glos.sic ergo.licet vehementer cō-
tradicat.xxiij.q.iiij. quesitū.in eo tamē φ iuste iudicauit:
non peccauit:licet meritū non habeat:quia infidelis:non
est expressum.xxiij.q.j.§.ex his.itē ⁊ si ille peccasset:execu-
tor exequendo qđ non debuit:vt est expressum ex̄ de tēpo.
ordi.dilectus.ibi: Ipsi obtēperare non debuit in hac par-
te.cum cōcor.ibi positis. ¶ E Multe autē sunt alie irre

Irregularitates alie.

gularitates in iure scripte:⁊ per doctores tacte dispersim
quarū etiam aliquas hic recolligo. Et siquidē irregula-
res sunt neophyti.xlviij.di.c.j.⁊.ij.l. di.c.j. Nouitius in ab-
batem non eligitur.xlj.dist.neophytus.al's.est in.§. ⁊ his
oibus.ex̄ de elec.cū in magistrum.ex̄ de elec.nullus.lib.vj.
Uxoratus non potest sine licentia vxoris vouentis conti
nentiā promoueri.ex̄ de conuer.coniug.coniugatas. xxxj.
di.vt lex.lxxvij.di.episcopus benedictionem. Clericus lu-
dens cū laico vñ mors secuta est:irregularis est. ex̄ de ho-
micidio.cōtinebatur.defectus etatis sciētie ⁊ morū in epi
scopo presbytero ⁊ alijs.ex̄ de elec.cū in cunctis. c.dudū.j.
xxxviij.dist.per totū.ex̄ de eta.⁊ quali.ex ratione. Eligens
aliquem simoniace.ex̄ de elec.per inquisitionem. Dans pe
cuniā vt in monasterio recipiat̄. ex̄ de sta.regu.monachi.
§.si quis.⁊.§.si vero.sm Jo.de deo.⁊ de simo. veniēs.sed
cōtra videt̄.j.q.ij.quā pio.in fi.sed ibi cōceditur recipi qđ
sine pactione offertur.xviij.di.de eulogijs.ex̄ de simo.dile
ctus filius.j. Dās venena sterilitatis viro vel femine:irre-
gularis est interpretatione iuris.xxxij.q.ij.aliquādo.ex̄ de
homici.si quis. Ligans latronē:etsi per alium occidatur.
ex̄ de homici.suscepimus.quod qualiter intelligatur.s.in
ista materia posui.in ꝟ.illud etiam notandū.c.ꝟ.seq. Aua-
ritia magna impedit.lxxxv.di.archidiaconū. Nimia sim-
plicitas impedit.xxxix.di.petrus.xlvij.di.de petro. Cōtra-
hens in sacro ordine irregularis est: donec cum eo dispē-
setur.ex̄ q̄ cleri.vel vo.c.ij.⁊.j.ex̄ de cleri.con.sane.ij. xxviij.
dist.presbyterū.⁊ nihilominus hodie excōmunicatus. vt
in clemen.de cōsangui.⁊ affini.eos qui. Homicida casua-
lis etiam dans operā rei licite.si non adhibet diligētiam
quam debet.ex̄ de homi.ex literis.⁊.c.dilectus.⁊.c.tua. et
c.penul.⁊ vlti. Qui semel fuit hereticus non dispensatur
per papā.xij.dist.nos consuetudinē.j.q.j.quod quidā.⁊.q.
vij.cōuenientibus. Accusatio criminalis.lxxxj.dist.tantis.
Magna infamia.ex̄ de accusa.accedens.⁊.c.eps. ⁊ de si-
mo.accusatū.xxv.di.primū.ex̄ de excess.pla. inter dilectos.
Dans pugilē qui mutilat vel occidit.de cleri.pug.in duel.
c.j.⁊.ij. Dānatus per sentētiam de peccato criminali: licet
egerit penitentiā:quū remaneat infamis.j.q.vij.c.j.⁊.c.si
quis omnē.ex̄ de tempo.ordi.c.si. Laici de iure cōmuni nō
eligūtur ad aliquā dignitatem.lv.di.hoc ad nos.⁊.c.seq.
lxj.di.c.j.ij.iij.⁊.iiij. Scrupulus conscientie de simonia pre
lati impedit ad promouēdū.ex̄ de simo.p tuas.ij. Lapsus
ad suū ordinem restitutus.l.di.q: sanctitas tua. Existens
in minoribus ordinibus/nō eligitur in episcopū.lx.di.nul
lus.ex̄ de elec.dudū.j. Ordinatus sub cōditione non perē
di beneficiū/si presentatur irregularis est. ex̄ de simo.per
tuas.iij.⁊.c.penul. Resistens predonibus/⁊ aliquos vul-
nerans/si per alios tūc aliquis occidatur.ex̄ de cleri.per-
cus.c.j.et vlti.l.di.de his. Homicida presumptiue.l.di. ali-
quātos.c.si quis post.liij.di.c.j.lv.di.priscis.c.nullus.c.qui
partem. Suspect' de heresi prius φ se purget.de pur.ca.
inter solicitudines. Facinorosus.illiteratus.bigamus: q̄
virginem non est sortitus vxorem.ab adolescētia in circo
positus a sortilegis.corpore vitiatus.seruilis vel origina-
rie conditionis. Curie obligatus:vel ratiocinijs. publice
penitens.neophytus.hi casus sunt.lv.di.c.j.xxxiiij.di. pre-
cipimus. Obligatus voto donec intret religionem. ex̄ de
vo.per tuas. Intrinseca.⁊ extrinseca diminutio:vt illitera
tura ⁊ infamia.j.q.j.§.si ergo.§.ecce.c.vilissimus.c.hi qui.
Credentes ⁊ fautores episcoporū hereticorū.de here.ex-
cōmunicamus.§.credentes.c.penul.⁊ vlti. Carens oculo
lv.di.si euangelica. Baptizatus p egritudine. lvij.dis.c.j.
Filij raptorū monialium ⁊ vi oppressarum.j.q.vij.tali.cū
pre.§.xxxvj.q.ij.eos.⁊.c.vlti. Incedens armatus ad necā-
dum hoiem:etiam si per alios:nō per se quis ibi occidat̄.
dans fauorem consiliū preceptum defensionem perpetuo
sunt irregulares.ex̄ de homici.sicut dignū. ⁊ de cleri.pug.
in du.c.ij.l.di.miror.xxiij.q.j.c.penul.⁊ vlt. Filij dānato-
rum de crimine lese maiestatis.vj.q.j.§.⁊ verum. Jurans
φ nō erit clericus.xxij.q.iiij.§.vlti.lxxxv.di.archidiaconū.
Episcopus renuntians factus monachus.vij.q.j.hoc ne-
quaq3.c.statuimus.ex̄ de renū.post trans. Dānatus de iniu
ria illata ratione ecclesie in persona pape.xxiij.q.iiij.guili
sarius. Imperitus medicus sub quo periclitantur hoies.
ex̄ de eta.ad aures.⁊ de hoc.s̄.latius dixi. Dans vel pmit-
tens aliquid pro electiōe.j.q.j.eos.⁊.q.vj.c.j.⁊.ij.viij. q.j.
illud.⁊.q.iij.talia.⁊.c.artaldus. Imperfecte recipiēs ma-
nus impositionē vel vnctionem.ex̄ de sacra.non ite.c.vlt.
⁊ sacra.vnc.c.j. Habens filios naturales. ⁊ qui non est li-
teratus vel catholicus vel legitime etatis.et qui non est
instructus in ordine clericali.in aut̄.de sanctis.epis. §.j.ij.
iij.⁊.iiij.⁊.§.clericos autem.xxxiiij.dist.precipimus. Con-
trahens cū electa.vidua.meretrice.ancilla.vel cum publi
cis spectaculis mancipata.xxxiiij.di.si quis viduam.l.dis.
si quis viduam.ex̄ de biga.c.j. Ratiocinijs obligatus. lxj.
di.osius.liij.dis.c.j.ex̄ de obli.ad ra.c.j. Excōmunicat' vsq3
quo absoluatur.xxiiij.q.j.audiuim'.ex̄ de or.ab episcopo.
qui resi.c.ij.de excep.c.inter.c.vlti.ex̄ de senten.excō. cum
illorum.de elec.venerabilem. Clericus peregrinus.ex̄ de
cleri.pere.per totum.lxxij.dist.per totum.xcviij.dist. per to
tum. Consentiens electioni facte per laicum.ex̄ de electio.
quisquis. Publicus concubinarius:donec peniteat.⁊ sm

Ostien.donec cum eo dispensetur.xxxij. dist.verùm.lxxxj.
dist.si qui clericorum.ex̄ de cohabi.cleri.⁊ mu.nostra.c. si.
in aut̄.de sanctis.epis.in prin. Monachus de facto cōtra-
hens.xxvij.q.j.quotquot.c.monach'.c.vt lex.xxxj.q.j.quo-
modo. Obligans ecclesiam suam p alienis debitis.ex̄ de
solu.c.ij. Percutiens grauidā aborsum viuificatū facien-
tem.xxxij.q.ij.moyses.ex̄ de homici.sicut ex literarum. Ha
bens plura beneficia cum cura sine dispensatione. dudū.
ij.de preben.cum iamdudū. Stans in habitu monachali
vltra annum:etiam sine professione expressa: non poterit
in seculo promoueri.ex̄ de regula.ex parte. Depositus per
sententiā:nisi restituatur.xj.q.iij.episcopus presbyter. Fe-
mina qualitercūq3 corrumpatur:inter virgines non con-
secratur.xxxij.q.v.ille.xv.q.j.c.vlti.xxvj.di. acutius. Elect'
simoniace etiam ignoranter ineligibilis est:quantum ad
illud beneficiū.ex̄ de elec.super eo.⁊.c. si alicuius.j.q.v.c.j.
⁊.c.presentium.ex̄ de simo.insinuante. Ultores iniuriarū.
xlvj.di.seditionarios.j.q.vij.si quis omnem. Clericus gu-
bernans naues ad pugnam:si inde mors sequat̄:vel mu-
tilatio.⁊ incitans ad bellum:vel etiam bellās.ex̄ de penis.
quod in dubijs. Incaute occidens puerum discipline.ex̄
de homici.presbyterū. Filij patronorū occidentium prela
tos.ex̄ de penis.in quibusdam. Regularis sine licētia ab-
batis promotus.ex̄ de tempo.ordi.ad aures. Promouēs
aliquem vno die ad duos sacros ordines;vel die qua non
debuit.ex̄ de tēpo.ordi.dilectus.⁊.c.cū quidam.c. literas.
c.consultationem. Is cuius filius paruulus propter eius
incuriam moritur.ex̄ de peni. et remis. quesitum. Iniuste
sine scriptis excōmunicās.de sen.excō. cum medicinalis.
lib.vj. Judex aliquid faciens per gratiam vel per sordem.
ex̄ de reiudi.cum eterni.lib.vj. ¶ F Demoniaca vexatio.
xxxiij.di.cōmuniter.c.vsq3.⁊.vij.q.ij.c.j.⁊.ij.hoc tamē scias.

An mortaliū animas cacodemones igrediantur.

φ demon cuiusquam animā nequit intrare.nec enī pars
intrat partē:nec totus in totam.nec pars in totam.nec to
tus in partem:quū demon ⁊ anima sit simplex: nec possit
diuidi. Mirū autem non est spiritum malignum spiritui
humano insensibiliter coniugari:⁊ occultā suadendi vim
ad ea que libita sunt exercere. est enim inter eos sicut in-
ter homines/quedā substātie spiritualis similitudo atq3
affinitas.altrinsec' vero eos sibi inseri vel vniri:ita vt ca-
par alter alterius esse possit:oibus modis impossibile est.
hoc nāq3 solum deitati:que substantia incorporea.xxiiij.q.
iij.c.penulti.ꝟ.antropomorphite.simplexq3.ex̄ de sum.tri.
c.j.in prin. natura est:verisimiliter tribuetur. Nec obstat

Quo pacto quis a maligno vexet spū.

de arreptitijs:qui nō suas sed illorum voces ⁊ gestus vo-
luntatesq3 depromunt.φ non ita putandum est vt anime
ipsius penetrantes substātiam:⁊ velut vniti ei: ⁊ quodā-
modo induti ea:sermones ac verba per os patiētis emit-
tant.nullo nāq3 modo istud ab eis fieri posse credendum
est. Nec enim per aliquā anime diminutionē/sed per cor-
poris debilitatē/hoc euenire manifesta ratione deprehen
ditur.quū sc3 in membris illis in quibus vigor anime cō
tinetur immūdus spiritus insidēs/eisq3 importabile atq3
immensum pondus imponens:obscuritate teterrima/in-
tellectuales eius obruit ⁊ intercipit sensus. M nōnunq̄
etiam vini febrisq3 vitio/ceu nimij frigoris/alijsq3 qualita
tibus extrinsecus superuenientibus videmus accidere.
quod ne beato Job diabolus qui carnis acceperat pote-
statē moliretur inferre:precepto dn̄i prohibetur/dicentis
Job.j. Ecce trado eū in manus tuas.tantū animā illi' cu-
stodi.sm aliam translationem.i.tantummodo amentem
cum ne facias:debilitato anime domicilio:⁊ obruas intel
lectum ac sapientiā resistentis:principali sc3 corde ei' tuo
pondere prefocato.sm Joā.cassi.qui ita no.in collatione
Sereni de nobilitate anime ⁊ nequitijs spiritualibus in

Melancholicus humor.

lib.collationū:⁊ est collatio.vij. ¶ Item propter humorē
melancholicum: vel alio iusto dei iudicio nobis occulto:
ex diuina permissione fatigare potest corpus ille immun-
dus spiritus.quod (vt dicit Gelasius)necessaria proba-
tione videri poterit.vt sc3 carnes comedat indistincte.nā
carnes melancholice:vt sunt hircine/leporine/⁊ hedine/
⁊ similes/prouocāt demones.vt.vij.q.ij.c.ij.legitur.⁊ no.
sicut ecōtrario iaspides eos fugant.xxvj.q.vlti.c.vlti.non

Iaspidis natura.

dicit ibi de iaspidib':sed dicit ibi.c. Hieronymi. Demoniū
sustinenti licet petras vel herbas habere sine incantatio-
ne.sed dicūt lapidarij φ virtus iaspidis est contra demo-
nes.de arreptitijs legit̄ ⁊ no.xxxiij.di.cōmuniter. ¶ Epi-
lensis(vel latinius Epilepsia)irregularitatē etiam indu
cit.ex̄ de elec.cum inter canonicos. Et scias φ hec est du-
plex:vna que fit ex defectu medulle: et talis patit̄ interlu-
nium:⁊ vocatur energuminus.qui qualiter liberetur vi-

Energumini qui

de de cōse.dist.v.omni die.vbi de hoc legitur ⁊ no.xxiij.di.
exorcista.vbi no.vnde descēdit energuminus ⁊ dicitur.vñ
energumini sm illas duas glos. dicūtur lunatici:⁊ obsessi
a demonibus.⁊ dicūtur ab en φ est in/⁊ erge φ est labor/
et mene φ est defectus/⁊ neos qđ est mens:quasi in defe-
ctu mentis laborātes. Secūda vocatur caduca cū videl3
cadit in terrā ex perturbatione spiritualiū:que curabilis
est.⁊ talis debet p annū ab officio abstinere.⁊ de hac qui-
dem loquūtur canones.xxxiij.di.maritū.c.cōmuniter.vij.
q.ij.c.j.perpēditur aūt φ non sit demoniaca passio:q: quū
cadit in terrā:non loquit̄ sicut demoniacus:nec voces cō-
fusas cū spume iactatione emittit.ar.preall̄.c.cōmuniter.
vij.q.ij.c.ij. Si ergo nō cessat passio:perpetuo a celebratio
ne abstinebit.al's aūt potest.vt in.c.cōmuniter.vij.q.ij.c.j.
Porro etsi liberatus credat̄:semper tamē secum habebit
sociū vicini solaminis adiutorē.qui eo casu deficiēte mis-
sam cōsummet.⁊.vij.q.j.nihil.c.illud. Corporis vitium in
mēbris insignibus.lv.di.c.j.⁊.ij.⁊.c.qui partem. ⁊ tribus.
c.seq.ex̄ de cor.vi.c.ij.⁊.iij. Unde ⁊ scienter se castrans de-
ponitur.lv.di.si quis a medicis.⁊.c. prece.⁊ tribus. c.seq.
super quo distingue.vt eo.ti.c.si.⁊.lv.di.in summa. Periu
riū voluntariū ⁊ offertorium ex̄ de iureiur.querelam.⁊.c.
tua.⁊ tales infames sunt.xxij.q.v.si quis cōuictus: Crimē
vsurarum.xlvij.di.de petro.⁊.c.j.⁊.ij.ex̄ de vsuris.preterea
xiiij.q.iiij.si quis oblitus.⁊.c.quoniā. ex̄ de excess.pre. inter
dilectos. Excōicatio.ex̄ de sen.excō.cum illorū.c. monachi.

Excōicatiōis violator.

Uiolatio aūt minoris excōmunicationis nō deponit: sed
impedit.ex̄ de cleri.ex.mi.c.si.dispensatur cum promoto.⁊
hoc per solū papam.ex̄ de elec.illa.sm Guil.in repertorio.
in rubrica he sunt irregularitates. in.§. attendendum.ꝟ.
violatio.sed Jo.an.no.in pre.c.de cleri.ex.φ episcopus po
test cū tali dispēsare. Interdicti a papa positi violatio:vel
eius sentētie maliciosa violatio.xj.q.iij.theogaldū. de ex-
cess.prela.tanta.ij.q.j.scelus.ex̄ de postu.patet.⁊ per solum
papā dispensatur.vt in.c.tanta. Seruitus.liiij.di.per totū
et ex̄ de seruis non ordi.per totū. Curie obligatus.lj.di.c.
j.ij.⁊.iij.liij.di.c.j.ex̄ de obli.ad ratio.c.j.in aut̄.de san.epis.
§.j.⁊.iij. Infames etiā omnes irregulares sunt.q: promo
ueri nō possunt sine dispensatione. q: promouēdi oportet
φ sint bone fame.viij.q.j.licet.ex̄ de excess.pre.inter. expres
sius.vj.q.j.infames. vbi multa genera infamiū.de hoc.et
legitur ⁊ no.e.causa.⁊.q.omnes vero. ¶ G Est aūt sciē-

Infamie descriptio.

dum qđ infamia est fame priuatio. fit aūt fame priuatio/
per capitis diminutionē:maiorē: ⁊ mediam: non aūt per
minimā.ff.de va.⁊ ex or.cog.l.penulti.§.extimatio. Quid
aūt sit fama:no.iij.q.vij.§.porro.ex̄ de cohabi.cleri.vestra

Fama quid.

Est aūt fama vt ibi nota.illese dignitatis stat': vita ⁊ mo-
ribus cōprobatus.vt in.l.pre.§.extimatio. Et sm Tulliū:
gloria que accipitur p fama:est alicuius dicti vel facti ma
gni frequens fama cum laude. Irrogatur aūt infamia ex
genere delicti:q̄nq3 ex genere facti.que oia vide ⁊ exēpli-
ficātur.vt in pre.§.porro. Repellūtur autem infames ab
ordi.vt dictū est.⁊.j.q.j.§.ecce si clericus.§.seq. ab officio
procura.iudicis:aduocati:⁊ testis:⁊ a dignitate: ⁊ gene-
raliter a quolibet actu legitimo.iij.q.vij.c.j.⁊.§.tria.ex̄ de
testi.ex parte. A.presbyteri.⁊.c.testimonium.⁊.c.licet.⁊ de
testi.co.preterea.de excep.c.j.⁊ de excess.pre.inter dilectos.
Respō.potest.sciscitatus. C.de infami.l.vnica.lib.x. C.de
dignitate.l.ij.li.xij. Remittitur autem infamia a principe

Universidad de Deusto Biblioteca

Infamia multifariam remittit.

et a ſenatu.⁊ eccleſia habet ſenatū.xvj.q.j.eccleſia. per priuilegiū.ff.de poſt.l.j.§.deinde.⁊ ſeq.ex̄ de ſimo.ex diligēti. per epiſcopū qui ⁊ princeps eſt.xxxv.di.eccleſie.j.q.vij.cōuenietibus.℣.item tharaſius.in caſibus in q̄bus hʒ diſpēſare.vt no.ij.q.iij.§.hinc.⁊ no.j.l.ar.℣.xxvj. ⁊ colligitur de hoc per Inno.⁊ Oſtien.de re iudi.cum te.no.l.di.dño ſancto.xvj.q.j.eccleſia.ex̄ de ſimo.inſinuatione. Item ſi maiori q̄ debeat quis ſubijcitur pene:vel ſi p pecuniaria corporalis infligitur.ff.de his qui no.l.quid ergo.§. pena grauior.⁊.ff.de penis.l.inde ſeruorū.§.vlti.ff.de decurio.l. ad tēpus.ff.ad munici.l.ordine.Item per appellationem releuatur infamia:ſi appellans eam proſequatur.ff.de turpilia.l.j.§.vlti. C.de tēpo.ap.l.vlti.§.penul. Qualiter autem canonica infamia remittatur.no.vij.q.j.omēs leges. Sentētia vero arbitrorum non infamat.ff.de his qui no. infa.quid ergo.§.ex cōpromiſſo.quod qualiter intelligat no.ex̄ de reſti.in integ.cauſa.gloſ.ſi.vt autē ſuper hoc plenius informeris:nota qui ſunt infames.

¶ Articulus.xlix. A

Infames qui ſint.

SUnt aūt infames fu

res. homicide. ſacrilegi. raptores. venefici. periuri.ſortilegi.⁊ eorum cōſultores. ſtatuta eccleſiaſtica contēnentes. Normā legis chriſtiane abijcientes.capitalibus criminibꝰ irretiti.ambitioſi.res eccleſie iniuſte auferentes de bellis publicis fugientes.ſepulcrorū violatores.malefici.⁊ cōtra innocētes animos principū prouocātes.anathematizati pro ſcelere.iij.q.v.cōſtituimus.vj.q.j.infames.iij.q.iiij.conſanguineorū. Compellens aliquē iurare inique:⁊ periurio conſentiēs. xxij.q.iiij.inter cetera.⁊.xxij.q.v.ſi quis cōuictus. Ex ſola fama inceſtus incurrit infamia popularis.xxxv.q.vj.notificamus. Inceſtuoſi:⁊ eis conſentientes:et nati ex eis.iij.q.iiij.conſanguineorum.xxxv.q.ij.⁊.iij.coniunctiones.vj.q.j.infames. Irrogans iniuriam.xxij.q.iij. inter cetera.in ſi.Contrahens matrimoniū ſine dote:quia non preſumitur matrimonium:vel ſine ſacerdotali benedictione.vt in preal.c.conſanguineorū. Habens ſimul duas vxores vel ſponſas:vel noīe eius quiſq̄.ex̄ de biga.nuper.C.de inceſtis nup.l.ij.ff.de his qui no.infa.l.j.⁊ ſi. Increpatus a patre vel a iudice cauſa cognita.⁊ hoc de facto.C.ex qui.cauſis infa.ir.l.ea que.⁊.l.verbum.⁊.l.interlocutio.⁊.ff.e.l.ob hoc.Sodomita.Locans operas ad pugnandum cum beſtia.⁊ Improbus aduocatus.iij.q.vij.§.tria.℣.alijs.⁊ ſeq. et.l.ſi quis ad ea.ff.de poſtul.l.j.§.item.⁊.§.⁊ qui.C.eo.ti. quiſquis.C.de adul.cum iur.Rei criminis leſe maieſtatis et filij eorum.⁊ pro eis intercedētes.vj.q.j. quiſquis cum militibus.Homagium pro re ſpirituali faciēs.ex̄ de ſimo. ex diligēti.Illegitimus remouetur a dignitate:niſi ſit inopia aliorū.C.de dignita.l.ij.lib.xij.ff.de decur.§.ſpurios. C.de inoffi.teſta.fratres vel ſoro.Carmen famoſum vel libellum dictans/⁊ non probās:ſed in via vel alibi proijciens.iiij.q.iij.℣.ob carmen.v.q.per totum.inſtitu.de iniur. circa pn̄.Notarij.iudices.aduocati.defenſores.fautores. receptores hereticorum.⁊ credentes.ex̄ de here.ſi aduerſus.⁊.c.excōmunicamus.§.credentes. Mulier nubēs intra tempus luctus ſm̄.l.⁊ que nubit cōtra ſacramentum factum pro tutela.ff.de ritu nup.palā.§.que in adulterio. C.de ſecun.nup.l.j.⁊.ij.ij.q.iij.§.hinc tollitur. ⁊ in aut. de reſti.⁊ ea que pa.§.vnum.C.ex qui.cau.infa.irro.l. decreto.ſed hoc tollitur ſm̄ canones ex̄ de ſecun.nup.c.penul.⁊ vlt.

Infamia canonica.

Omnes qui ſunt infames ſm̄.l.vel qui ſm̄.l.morte puniuntur:infames ſunt ſm̄ canones.vj.q.j.infames.iij.q.ij. §.hinc tollitur.iij.q.iiij.conſanguineorum. vj.q.j. omnis. Omnis exiſtēs in mortali notorio ⁊ omnis excōmunicatus/infamis eſt infamia canonica. vj.q.j.illi.⁊.c. oēs. vbi de hoc.⁊ per totum.iij.q.v.cōſtituimus.Corruptus ⁊ corrumpens pro falſo teſtimonio dicendo.xxij.q.v.ſi q̄s conuictus.iij.q.v.conſtituimus. Secus in eo qui quia vacillauit captus eſt.ex̄ de penis ſuper his.quia genꝰ pene perſe non infamat:niſi ſententia precedat.vt ibi no.Ueniens contra pactum vel tranſactum iuratum.C. de tranſac.ſi quis maior. Qui ſuis culpis exigentibus/non poſſunt ad ſacerdotium prouehi.vj.q.j.omnes.j.Leno.⁊ Lena.⁊ Ludentes in ſcena.ff.de his qui no.infa.l.j.⁊.ij.§.vlti.℣. quid ſit Scena labeo definit.et ponitur hoc verbum de conſe. diſt.v.non oportet.l.diſt.ij.ſcenicis.inde ſcenicus.i. goliardus.vel ribaldus.vel buffo.vel ioculator.de quo no.ex̄ de vi.⁊ ſi queſtiones.in gloſ.aliud.in ſi.Ioculatores autē dicuntur quaſi ioci latores in publicum.ex̄ de vi.⁊ hone. cleri.cum decorem.faciunt enim ſpectaculum propter corporis.vt.l.pre.de his qui no.infa.li.ij.§.ſi. Goliardus autem vulgare eſt gallicorum. Buffones vulgare tuſcorū. de his legitur ⁊ no.per Ioan.an.ex̄ de vi.⁊ hone.cleri. de ricī.⁊.c.quoniā clericalis.lib.vj.Dans pecuniam ne actione famoſa conueniatur.ſecus ſi gratis:⁊ pro bono pacis ff.de his qui no.infa.l.j.§.pactum.⁊.l. athletas.§.vlti.⁊.l. quoniā.⁊.l.in actionibus.⁊ no.xxiij.q.iiij.ſi illic.in gloſ.iudicis authoritate. Epiſcopus exigens procurationes: et non viſitans.x.q.j.relata.Calumniator: ſi pronūtietur calumniator:⁊ non alr̄.v.q.vj.quia iuxta.C.de calū.l.iij.Calumnioſe accuſans:⁊ non probans.ij.q.iij.c.j.⁊.§. hinc tollitur.⁊.§.notandum.circa princi. ℣.ſin autem. ⁊.ff.de his tem qui no.infa.l.j.⁊.iij.q.iiij.conſanguineorum.vj.q.j.infames. Monachus vel monacha filios procreans. xxvij.q.j.impudicas. Detractores:et morum contemptores.vj.q.j.deteriores. Inobedientes ſuis prelatis. xj.q.iij.ſi aūt. Accuſatores ⁊ perſecutores prelatorum:vel patrum: vel ſacerdotum.iij.q.iiij.clericus.⁊.c.ſeq.et.c. conſanguineorum.vj.q.j.infames. Parans inſidias ſuo prelato. et qui ei infeſtus eſt.xj.q.j.ſtatuimus. Conſpirantes ⁊ coniurantes contra ſuos prelatos.xj.q.j.conſpirationum. Locū viuentis occupans.iij.q.ij.audiuimus.vij.q.j.preſentium.c. non furem.c.eum qui.ij.q.j.in primis.ex̄ de exceſ.prela.c.j. Hiſtriones:ſcʒ qui ludibria corporis faciunt.vt pote q̄ geſta aliorum ludibrio ſui corporis repreſentant.ſm̄ Hugo. Magici.⁊ Excōmunicati.⁊ turpitudinibus ſubiecte pſone maculis aſperſi.iiij.q.j.c.j.⁊.ij.vnde eis non dat euchariſtia.de conſe.diſt.ij.pro dilectione.⁊.c.ſeq. Miles ignominioſe ab exercitu remiſſus.ff.de his qui no.infa.l.j.⁊.ij. §.ignominioſe. Fatigans iudicem malitioſe appellādo: et eum diffamando.⁊ hoc ſecuta ſentētia.C.de appella.a proconſulibus.in ſi. Simoniaci.dans:recipiens: emptor: et venditor:mediator:⁊ interuētor.j.q.iij.c.vlti.xv.q.iij.ſane.

Scenici et Ioculatores.

Infamia iuris.

Infamia iuris eſt quū quis per ſentētiā condēnatur. ſed non ſemper:niſi damnetur de publico crimine.vn̄ pater accuſans ſeruos generi/de veneno dato filie/nō ſit infamis:licet ſit per ſentētiā de calumnia condēnatus. Secus ſi eſſet publice iudicium.ff.de pu.iu.l.infamem.⁊.l.vlti.ff.de poſtu.item ſenatus.j.rn̄.ff.de procura.l.penul.⁊.ff. de his qui no.infa.l.j.Qui iuſſa apoſtolice ſedis libenter et ſcienter tranſgreditur.iij.q.iiij.ſi quis a ſuo.Heretici.⁊ Schiſmatici omnes. Apoſtate.⁊ omnis qui non eſt chriſtianus.vt Iudei.⁊ Pagani.⁊ alij.iiij.q.j.c.j.ij.q.vij. alieni.iij.q.iiij.alieni.⁊.c.beatus.⁊.c.ſi q̄s a ſuo.C. de ſumma trini.l.j.in ſi.vj.q.j.infames.⁊.c.illi.⁊.c.beatus.de apoſtatue.vj.q.j.infames. Exigens vſuras vſurarum. Ueniens contra tranſactionem iuratam. Miles aliena predia cōducens.Senator contrahens cum muliere ſcenica. C.ex qui. cauſis infa.irroga.l.improbum.C.de tranſac.ſi quis maior.C.loca.l.vlti.C.de naturali.li.j.diſtin.ius gentium. Publicus aleator. Mutuans in ludo.xj.pro.xij.ex̄ de exceſ.prela.inter. Iudex iudicans vel aliquid faciens contra conſcientiam: per gratiam vel per ſordes/ ſcienter in preiudicium alterius.ex̄ de re iudica.cum eterni.ibi.fame ſiue prodigus.li.vj. Condemnatus interdicto.vnde vi vel accuſatione furti. C.ex quibus cauſis infa.irro.furti.ff.de obſe. a liber. patro. preſtan.l.ij.de his qui no.infa.l.j. non tamen crimen ſtellionatus infamat. ff. de cri. ſtelli. l. ij. nec eſt contra.ff.de his qui no.infa.quid ergo. vt ibi no.

Item actio vi bonorū rap.⁊ iniuriarū.⁊ ſepulcri violati.⁊ doli mali.⁊ conſimiles.⁊ hoc per ſententiam.⁊ non alr̄.ff de his qui no.infa.l.j.⁊.ij.⁊.C.de ſepul.vio.l.j.Actio p ſocio tutele:⁊ mandati depoſiti:ſi ſuo noīe ⁊ non alieno q̄s ⁊ directe non contrario iudicio agit in his. ⁊ hoc ſecuta ſententia:⁊ non aliter.hoc pbatur.ff.de his qui no.infa. l.j.⁊.l.furti.§.ſi quis.inſtit.de ſuſpec. tuto.§. ſuſpectus.C. ex qui.cauſis infa.irro.l.vlti. inſti.de pe.⁊ re.liti.§.ex quibus.Qui aſtute priuilegiuʒ pncipis interpretatur.C.de legi.⁊ con.l.ij.Tutor ⁊ curator qui pupillam ſibi vel filio maritauit.C.de interdic.ma.ſi tutor.Adulteri.vj.q.j.infames.iij.q.v.conſtituimus.ff.de ritu nup.l.palam.§.vlti.⁊ ſi. Indulgentia pncipis penam tollit: infamiam relinquit.C.de gene.aboli.l.vlti. que eſt.ij.q.iij.§.notandū.℣. indulgentia.Accuſator accuſationem nō proſequens: et in vltimo termino nō comparens.⁊ hoc per ſententiam. C.vt infra certum tempus.l.j.⁊ ad ſena. conſul. turpilia. l.ij.Reus latitans in cauſa criminali ſecuta ſententia.C. de requi.reis.l.vlti. Preuaricator condēnatus: nō alr̄.ff. de preuari.l.ſi is decus. C.ad ſena. conſul. turpilia.l.ij.⁊ ij.q.iij.§.notādum.§.de his qui no.infa.l.j. Is qui a ſenatu ppter turpitudinem motus eſt.ff.de ſena.l.ij.iij.q.vij. §.in prouer.Remotus ppter dolum ab adminiſtratione. C.de ſuſpec.tuto.l.vlti.quod dic vt no. ex̄ de ſimo.p tuas. in ſi.in glo.niſi quis.Tutor vel curator inuentariū negligens facere/qui vt ſuſpectus remotus eſt. C.arbi.tu. veteris.in ſi.Decurionem aut nobilem tormētis ſubijciens. C.de decur.l.omnes iudices.li.x. Sciendum eſt q̄ in aliquibus ex pmiſſis caſibus aliquis eſt infamis ipſo iure: vel in aliquibus de facto. ⁊ in aliquibus per ſententiam irrogatur infamia.vt ſtudioſus in ipſis cocordantijs poterit inuenire.

¶ Articulus.l. A

QUia epiſcopꝰ ſub

vicario chriſti vniuerſali Romano pōtifice:⁊ ipſe dei vicarius eſt in parte ſue ſollicitudinis:⁊ perſonam chriſti habet. vt xxxiij.q.v.mulier debet. Et ordo epoꝝ quadripertitus eſt.i.in priarchis:archiepis:metropolitanis:atq̄ epis.xxj.diſt.cleros.circa pnc.Et q̄cq̄d ptinet ad epiſcopum:⁊ ad tres ſuperiores ptinet: quū oēs ſint epi: Ideo de epoꝝ potētia:quā habent quātum ad miniſtrationē ⁊ iuriſdictionē a papa:⁊ ab eccleſia romana.vt.xxij. diſt.c.j.⁊ de eoꝝ diſpenſatione ſubijciamus. vt ex hoc pape vniuerſalis potentia clarius eluceſcat. ¶ A Ad cuiꝰ materie euidentiā clariorem pmo enumerabimꝰ caſus in iure ſcriptos in quibus eis a iure pmittitur diſpenſare:⁊ ius cōmune relaxare. Cōſequenter vero illos in quibus diſpenſare phibentur. Ultimo quid iuris ſit de hac materia/ſupponemus. Poteſt ergo diſpenſare eps. pmo cū ordinato extra.iiij.tempora.vt legit ⁊ no.per Bern̄.ex̄ de tempo.ordi.cōſultationi.Sed Inno.⁊ Oſtien.cōtra.cuʒ q̄bus ſto.per.c.e.ti.c.cum quidam.⁊.c.dilectus.⁊ per ea q̄ notaui.ſ.xlv.ar.§.ſciēdū.℣.xlij.Scdo vt quis habeat duas eccl̄ias intitulatas.lxx.diſt.ſctoꝝ.ſm̄ Inno. ſed nō curatas. ex̄ de elec.dudū.ij.ex̄ de pben.de multa. Tertio diſpenſat cū ordinato ab alieno epo/incōſulto pprio vel cōtempto.ex̄ de offi.archiđ. ſignificaſtis. vbi ita tenet gloſ. j.lxxj.diſt.c.j.ij.⁊.iij.⁊.ix.q.ij.lugdunēſis. vide qđ ſcripſi.ſ. xlviij.ar.§.⁊ pmo.℣.item ordinatus. Quarto cum eo qui ignoranter recipit ordinē ab epo qui renūtiauit epali dignitati.vt ex̄ de or.ab epo q̄ re.c.j. Quinto cum ordinato ignorāt ab excōicato.vt.e.t.c.ij.⁊.ix.q.j.c.ij.Sexto vt duo ad vnā pbendaʒ eligātur.quod dic vt no.ex̄ de pben.tue. Septimo cū clerico ppter crimē vſure p epm officio beneficioq̄ ſuſpenſo. vt no.ex̄ de vſuris.c.preterea. Octauo cum adultero ⁊ criminibus minoribus irretito poſt penitentiā.vt.xxxiiij.diſt.fraternitas.ex̄ de iudic.at ſi clerici. §.de adulterio.ex̄ de tempo.ordi.c.ſi. Nono cum pugnante in duello.ex̄ de cor.vi.c.j.⁊ ar.ex̄ de cle.pug.c.j.quum tamen inde mors vel mēbri detruncatio nō fuerit ſubſecuta.q: tunc non poteſt.xxiij.q.viij.his a quibus.ſed ⁊ tunc pōt in beneficio diſpenſare.vt.e.ti.c.ij.⁊.l.diſt.ſtudeat. ad ſi.X.in multū enormi crimine ⁊ notorio vt pbatur ⁊ no. ſm̄ Inno.ex̄ de cor.vi.c.j.⁊ ex̄ de apo.c.ij.⁊ in capitalibus criminibus occultis.l.diſt.de his vero:⁊ de hoc ex̄ de tempo.ordi.ex tenore.Xj.cū ſacerdote ſimul plures concubinas habente.ex̄ de biga.quia.xxxiiij.diſtin. fraternitatis. Xij.cum alienigena inſtituto in eccl̄ia per eum qui inſtituere nō poterat.ex̄ de cleri.pere.c.ſi. Xiij.cū pſbytero de facto cū virgine matrimoniū ɔtrahēte/quo ad executionē officij.ex̄ de cle.con.ſane.ij.vbi etiā de hoc no. Similr̄ ⁊ cum diacono.ex̄ qui cleri.vel vo.c.j.dum nō tn̄ ɔ̄hant bis xxviij.diſt.pſbyterū.vel etiā cum corrupta.vt ex̄ de biga.c. ij.penul.⁊ ſi. Xiiij.cū diacono q̄ vulnerauit aliū diaconū: ⁊ matrimoniū de facto ɔtraxit.ſm̄ Inno.ex̄ q̄ cle. vel vo. c.j.Sed Bern̄.illud intelligit ibi factū fuiſſe authoritate mandati aplici.ex̄ de ſen.excō.cū illorū.ſto cū Innoc. propter ea que no.in.℣.ſupra prime poſito.Xv.cū canonico regulari ⁊ monacho/vt poſſint in ſeculari eccleſia miniſtrare.xvj. q.j.doctos.⁊.c.ex authoritate. j.q.vij.§.niſi rigor.Et q̄ regularis catholicus ibi ſit ſolus.ex̄ de ſta.mo. qđ dei.quidam tn̄ illud eſſe ius dicūt ſm̄ Io.de deo. ɔtra videt.xvj.q.vlti.in noua.xx.q.iij.pſens.ad ſi.ſed nō cū monacho vt ſit ſolus.vt.j.notat.Xvj.cum eo q̄ excōicatus recepit beneficiū.vt ex̄ de cle.excō.mi.poſtulaſtis. in pn̄. ſm̄ Inno.ſed Io.de deo.no.q̄ in hoc ad papā ptinet diſpenſare.⁊ p hoc facit qđ no.Bern̄.ex̄ de eta.⁊ qual.cū bone. in gloſ.ſi.in ſi.vbi no.Ber.epm nō poſſe diſpenſare cū eo qui ſuſpenſus recepit beneficiū.Oſtien.vero in pre.c.poſtulaſtis.tenens mediā viam/dicit q̄ ſi tale genus excommunicatiōis eſt a qua poſſit abſoluere:pōt ⁊ diſpenſare. Si vero p papā eſt abſoluendus:per papā diſpenſabitur ar.ex̄ de offi.or.paſtoralis.§.preterea.ex̄ de ſen.excom.a nobis.ij.§.ij.⁊.c.cum illoꝝ.rn̄.j.⁊.§.penul.pfero dictū Innoper.c.ex̄.de ſen.excō.nuper. Xvij.cum clerico p ſaltū promoto.ex̄ de cle.per.ſal.pmo.c.j.⁊ ita ibi tenet gloſ.⁊ Oſti. lij.diſt.c.j.vbi tex.ille hoc innuit.⁊ Inno.no.ex̄ de cle.excō. mi.c.vlti.Xviij.cum nō ordinato miniſtrante pōt diſpenſare in beneficio.⁊ vt poſt bienniū vel trienniū in ordine ſuſcepto miniſtret:ſed nō ad ſuperiorem aſcēdat:ſine diſpenſatione papali.vt legitur ⁊ no.ex̄ de nō or. mi.c.ij. vbi tenet Bern̄.⁊ Oſtien.⁊ legit ⁊ no.ex̄ de cle.excō.mi.c.j.et ij.Xix.cum clerico furtiue ordines recipiente:ſed nō poſt inhibitionem intimationis abbatis:alr̄ ſecus:⁊ tunc per papam.ex̄ de eo.qui fur.or.re.c.j.⁊.ij.⁊ ſic ſeruat curia. vt expertus ſum in officio penitētiarie. Xx.q̄ religioſus ad minorem tranſeat religionem.ex̄ de regula:⁊ tranſ.ad religio.ſignificatum.⁊ ita ibi tenet Inno.⁊ facit.c.ti.ſuper eo.⁊ op.ar.e.ti.c.conſulti.§.in pmo caſu. notat etiā Oſti. q̄ abbas poteſt ex cauſa diſpenſare cum monacho: vt ad laxiorem tranſeat religionem.ſic no.c.ti.nō eſt nobis dubium per.c.pre.ſuper eo.⁊.c.conſulti. facit pro hoc ex̄ de tempo. ordina. ex parte.⁊.xx.q.iiij.monachum. ibi.aſperior regula abbatis licentia remittatur.Xxj.in commutatione prebendarum ⁊ perſonarum.ex̄ de rerū pmu.queſitum.⁊.c.cum vniuerſorū. de iure em̄ cōi vnuſq̄ſq̄ debet manere in ea vocatione in qua vocatus eſt.vt.j.Coꝝ.vij. Eph.iiij.xxj.q.j.c.j.C.li.xij.de pala.ſacra.lar.l.quidā.Xxij. cum eo qui bigamum ordinauit.ex̄ de biga.c.ij.⁊ idem iuris eſt ſi alios irregulares.ſm̄ Innocen.Xxiij.cum falſario/vel vt eum in carcerem mittat: vel ad papam remittat.xix.diſ.in memoriam.Xxiiij.in diſpenſatione eccleſiaſticorum ordinum/quia ipſe preordinator eſt in cunctis. xxj.di.cleros.xxiiij.diſt.tales.xxv.di.c.j.Xxv.vt clericus cōiugatus/vide Inno.ex̄ de couer.cōiu.cōiugatus. habeat ſimplex beneficiū.xxviij.diſt.de his.ſm̄ Guill.par.facit ſʒ melius.xxxij.di.ſi qui vero.⁊ op.ar.ex̄ de cle. cōiu.ioānes. vbi no.Oſtien.q̄ clericus cōiugatus ex diſpenſatione po

Cū q̄bꝰ pōt eps diſpenſare.

Universidad de Deusto Biblioteca

test habere simplex beneficium nõ curatum. idem no.eo.ti.sane. Quod credo: si cõtrahit cum virgine.ar.ex.e.clerici qui.li.vj.preal.c.sane.quia nec alias clericus esse põt. ex de bigamis.altercationis.lib.vj. Xxvj. vt clericus concubinarius post peractam penitentiã promoueat.xxxiiij dist.fraternitatis.ex de iudi.at si clerici.nisi fuerit per sententiam dãnatus vel infamis.ex de tempo.ordi.quesitaz. sm Guill. Credo tamen episcopuz posse in tali dãnatione.ex de iudic.at si.§.de adulterijs.⁊ infamia dispensare. vt no.expresse.ij.q.iij.§.hinc colligitur.⁊ no.l.dis.domino. Innocen.contra vt no. ex de re iu.c. cum te.c.tenor. cum glos.Joan.per ea que no.xv.q.viij.hi qui.in glos.si intelligas.⁊ per ea que no.per archid.in.c.licet cano.de elec.li.vj.in glos.dicũt quidam.in fi.⁊.s.dixi in.xlix.arti.in.§.est autem.vsi.remittitur. Xxvij.cum idiota iam pmoto/ vt remaneat in illo statu:⁊ nõ deponatur:sed doceatur.x.q.j.placuit.xxxviij.dist.nullus.c.sedulo. non tamen vt promoueatur.l.dist.non cõfidat.ex de tempo.ordi.nullus episcopus.lib.vj. Xxviij.in omni foro penitentiali:⁊ in penitentijs imponendis.xlv.dis.licet.⁊ fere per totum.xxvj.q.vij.tempora.c.alligant.ratione tamen duce: al's nõ.de peni.dist.v.falsas.xxiij.q.v.si quis.de peni.dist.v.consideret. Et mitigare potest canones penitentiales.de peni.dist.j.pene.c.verbum dei.c.medicina.c.mensura.c.iudices.⁊ pondera penitentie.de conse.distin.iij.de penitentibus. ex de pe.⁊ re.significauit.⁊.c.quesitum. nisi ei a canone prohibeatur.xxiij.q.vlti.pessimarũ. Non tamen dispensare põt ꝙ solẽniter penitentes promoueantur.l.dist.ex penitentibus.c.confirmandum.c.non confidat.lxj.dist.in sacerdotibus.vsi.preferens.xxix.cum sacrilego.l.dist.si quis presbyter.ex de fur.c.fina. Et scias ꝙ capiens vel capi faciẽs cardinalem ecclesie romane: sacrilegus est. ex de re iudi.ad apostolice.lib.vj. Sed cum tali credo ꝙ nõ possit episcopus in aliquo dispensare.ex li.vj.de penis felicis. Xxx. cum homicida in beneficio.l.dist.studeat.ex de cle.pug.c.ij.sed non in officio.l.dist.miror. Xxxj.cum seruo promoto redempto.liiij.dist.generalis.ibi.vel legitima transactione concessas. Xxxij.cum seruo monasterij/vt promoueat liiij.dist.multos.ex de seruis nõ or.de famulis.⁊.c.sequẽ. Xxxiij.cuz clericis/ne pmoueant inuiti.lxxiiij.distin.c.si. Xxxiiij.cuz assumpto a sua dioce.in epm/vt remaneat in proprio beneficio:si nõ admittat ad ecc'iam ad quã pmotus est.xcij.di.si quis eps. Xxxv.cũ heretico cõuerso.l.dis.presbyteros q.ex de hereti.ad abolendã.de ɔse.di.ij.ego berengarius. Xxxvj.cũ schismatico.l.di.vt cõstituerent. Idẽ notat.e.in his duob' pdictis casib' heret.⁊ schismatis. ex de iudicijs.at si clerici.⁊.j.q.vij.§.nisi rigor. Sed videt ꝙ cum heretico solus papa dispensat. sm Guill. ⁊ no.s.de dispensatione papali.§.ad que aũt.vs.item cũ hereticis.arg.xlv. Quod credo verũ nisi esset magna necessitas. ⁊ tũc eps.⁊ sic potest intelligi pre.c.presbyteros.ad hec bene facit.lv.dist.priscis. Xxxvij.cum raptore/ quãtum ad viaticum ei concedendũ.ex de rap.super eo.§.si vo.predonibus enim dispẽsatiue cõmunicamus. xxxiiij.q.v.sane qd super. Xxxviij.ex causa in recipiẽdo minorem pcurationem solito.x.q.ij.relata est. Xxxix.in numeratione tertie vel quarte decimarũ ex causa.e.c.q.iij.priscis.c.vnio.xij.q.iij.c.fi. Xl.cum sortilego.ex de sorti.ex tuarum.xxvj.q.v.cõtra idolorũ.⁊.c.peruenit. Xlj.possunt epi dispensare cuz illis qui annũ.xx.compleuerint:ꝙ possint habere dignitates ⁊ psonatus.ex de eta.⁊ quali.pmittimus.li.vj.nõ aũt possunt dispensare in etate:ꝙ minor.xxv.annis possit curam animarũ habere.vt legitur.⁊ no.ex de elec.licet cano.lib.vj.facit in clemen.de eta.⁊ quali.cũ ecclesie.ex de elec.cum in cunctis.⁊.c.dudum.idem no.Bern.e.ti.dilectus.nõ obstante contra qd no.Inno.ex de eta.⁊ quali.indecorum.⁊.c.preterea.⁊ Ostien.e.ti.in summa.§.etas. Sz nec legatus nec patriarcha vel archiepiscopus potest dispensare in etate vel ordinibus cum postulato in episcopum.arg.eorũ que no.in preal.c.cũ dilectus.⁊ ar.e.ti.innotuit.

⁊.c.dudum.ij.ex quib' colligitur ꝙ solus papa in episcopatu dispensat.⁊ hoc tenet Hos. Innocẽ. etiam no.ex de post.prela.c.fi.ꝙ quandocũq; quis in episcopum postulatur:solus papa postulationẽ admittit. dicendum est eos posse dispẽsare in defectu ordinũ.ex de eta.⁊ quali.a multis.expressum.lx.dist.nullus.ij.idem tenet Innoc.ex de tẽpo.ordi.dilectus. Ecclesia vero romana que tamq̃ domina/omnia ad se trahit:non vult eos taliter dispensare:immo episcopum paduanũ cum quo patriarcha aquileiẽsis dispensauerat:iam consecratum/ab ecclesia amouit.in etate vero non:imo solus papa. ex de elec.cum nobis olim.electiones enim episcoporũ inter maiores causas enumerãt.ex de ap.vt debitus.in fi. Idẽ notaui.s.loquẽs de dispẽsatione papali.§.sciendum.vs.xiij.in ar.xlv. Xlij.cum eo qui beneficio renũtiat:vt sibi concedat in illo victũ.arg.vij.q.j.q̃uis.ex de renũ.ad supplicationẽ. Xliij.cũ eo qui petit cessionem:sed vt cedat vel remaneat.e.ti.admonet.et c.quid.⁊.c.j. Xliiij.dispensat vt monachus in minorib' ordinibus fiat abbas.ex de eta.⁊ qua.tuã.sed nõ põt dispẽsare qn fiat psbyter.e.t.c.j.ɔtra crederem in necessitate p ea que ibi no.Bern. Xlv.dispensat cum illis quos sine titulo pmouit ad sacros:vt habeant victũ.ex de eta.⁊ q̃li.accepimus.ex de pben.cum sm.c.nõ liceat.c.episcopus. Xlvj.dispensat cũ sectis in cunabilis vel a dñis vel a barbaris:vel si castrati timore lepre:vel ita nati sunt:ꝙ pmoueãtur vel pmoti remaneant in suis ordinib'. ex de corp.vi.ex parte.B.⁊.c.ex parte.M.lv.dist.si q̃s pro egritudine.⁊.c.eunuchus. Si vero aliquis hoc sponte vel ppter deum fecisset:vel sibi fieri acceptasset:nõ dispensatur cuz eo/nisi p papam.lv.dist.qui partẽ.ex.e.significauit.vbi de hoc. Solus etiã papa dispensat cum habente maculã in oculo.vt no. Inno.e.ti.c.ij. Xlvij.cum sacerdote extraneo/vt celebret occulte sine literis vel testib' sue ordinatiõis.ex de cle.pere.c.fina.ad si.ad hoc.lxxj.⁊.lxxij.dist.p totũ. Xlviij.ꝙ platus faciat perpetuũ vicariuz.ex de offi.vica.ad hoc.quũ de iure ipse prelatus debeat in persona propria seruire in beneficio:quia beneficium datur ppter officiuz.lxxxj.di.eos.⁊.c.seq.ex de rescrip.q: per ambitionẽ.lib.vj. Xlix.potest dispensatiue concedere minoribus prelatis:ꝙ possint suos subditos excõmunicare.ex de offic.ordi.si sacerdos.⁊.c.cuz ab ecclesiarum.qd illi non habẽt de iure cõmuni.sm Joã.de deo.ex de offi.archid.nisi hoc habeant de cõsuetudine.ex de fo.compe. cum contingat.licet possint ex causa interdicere officium diuinũ ⁊ ecclesiastica sacramẽta.vt in pre.c.si sacerdotes.⁊.ij.q.j.nemo. L.dispensat cum clerico percussore. ex de cleri. percus.c.j. Lj.dispensat cum rectoribus ad synodum non venientibus.ex de maio.⁊ obedien. quod super. Lij. vt sine vitio fiat transactio super decimis.ex de transac.c.statuim'.de re.permuta.c.j.⁊.ij.⁊ sic in beneficio.ex de transac. de cetero.contra de preben.nisi essent.solue vt no.in.c.de cetero. Liij.potest dispensare cum clerico deposito/ne curie seculari tradatur.ex de iudic.cum non ab homine.sm Guill. Secus credo in solenniter degradato.p q̃ ecclesia habet intercedere non dispensare.vt ex de verbo.signi.nouim'.ibi.per consequentiam applicetur.⁊ ibi.pro quo dz ecclesia efficaciter intercedere.glos.non per executionem.ad idem ex de penis. degradatio.lib.vj.rñso.ij. Qui tamen conficeret:si celebraret:ppter characterem indelebilẽ.l.distinc.accedens.vbi de hoc no.lxxxj.distinc.decet. vbi de hoc.⁊ sic no.Bern.de cleri.excom.c.ij.licet alij contra. cũ eis sentire videtur hodie Joan.an.in.c.degradatio.in fi. Carpit Joan. propter verbum ibi positũ.de omni ordine.sed salua gratia debet exponi.i.de executione omnis ordi. q: aliud est ordo:aliud executio eius.vt clare colligit.j.q.j.§.opponit.vsi.sed ne Aug.ibi.recedẽ.ergo ⁊c.⁊.xvj.q.j.ecce.nã quũ character/vt dictũ est/sit indelebilis:rõne cuius cõficit:ergo semper vere conficit:vt est clarum.j.q.j.ꝙ quidã.xxxij.q.vij.licite.ex de sacra.non iterã.a nobis.vbi degradati presbyteri celebrarũt.ergo confecerunt.etsi male fecerunt. Ad idem facit de ɔse.dist.iiij.ostendit.op.ar.ex de diuor.quãtum.§.si vero.ibi:q: sacramentũ fidei qd semel est admissum nũq̃ amittitur.⁊ hoc tenent theologi.quia sm Aug.loquẽtem de ista materia in preal.c.qd quidam.aliud est prorsus non habere.:aliud perniciose habere:aliud salubriter habere. vnde ⁊ talis depositus vel degradatus solẽn iter.si restitueretur (qd non põt fieri nisi per papã.vt no.ij.q.vj.ideo.⁊ no.s.vbi tractaui de dispensatione papali.xlv.ar.) nõ reordinaretur.xj.q.iij.eps presbyter.vide ibi.gradus amissos.i.executionẽ. Liiij.dispensat vt cõtumax nõ sit cõtumax.ex de of.deleg.ɔsuluit. ibi:nisi grãm ei fecerit.⁊ ex de do.⁊ cõtu.c.j.⁊.ij.⁊.c. cum dilecti.⁊.c.cũ olim.sm Guill.idem dico in quocũq; iudice.q: nõ loquũtur iura pre.solum in epo. Lv.dispensat in correctione morũ:⁊ in dispensatione ecclesiasticarũ rerum.xij.q.j.precipimus.xvj.q.vij.c.j.⁊ hoc pũia rõne.vt ibi.al's cõtra.xj.q.iij. quõ. c.illud. c.plerũq;.xij.q.ij. cognouimus. Lvj.cum fure rei ecclesiastice: vt pena ei mitigetur.xij.q.ij.fraternitas tua.xiiij.q.vj.si res.l.dist.si quis presbyter.xvij.q.iiij.si forte.⁊ vt post peractam pniam vel partẽ ei' valeat ad sacros ordi.pmoueri.ex de fur.c.fi. Lvij.vt seruus ecclesie bene meritus cũ peculio manumittatur.xij.q.ij.si quos de seruis.⁊.c.cuz redemptor. Lviij.vt res ecclesie tẽpore famis vendantur p alimẽtis pauperũ: et p redemptione captiuorũ.x.q.ij.c.ij.xij.q.ij.aurũ.c.gloria.c.sacrorũ.⁊.c.seq. Lix.cũ ecc'ia parochiali vel cũ sacerdote dimittendo ei quartã decimarũ sibi debitam.ex de pscrip.de quarta.xij.q.ij.eps si tertiam.x.q.iij.relatũ.⁊ alia iura epalia.ex de his que fiũt a pla.nouit. Lx.vt si pater exheredato filio instituit ecc'iam heredẽ:mortuo patre/restituat filio hereditatem.xiij.q.ij.si quis irascitur. ⁊ idez est si credens se nõ habiturũ filios/cõtulit bona sue ecclesie: vsu sibi relicto:⁊ postmodũ nascitur sibi filius.xvij.q.iiij.quicũq;. Lxj.vt suspensi in q̃bus signa pnie appar'uerunt: apud ecclesiã sepeliant.xiij.q.ij.quesitũ.nec est ɔtra.xxiij.q.v.placuit.quia illud loquit de impenitente.vt in.§.qui ibi sequitur. Lxij.ꝙ sacerdos in ciuili causa corã laico testimoniũ ferat.xiiij.q.ij.quãq̃.ibi.aut aliter.i.corãm iudice seculari:sm Lau.coram quo nõ posset sine licentia epi.⁊ sic non obstat.xj.q.j.testimoniuz. ¶ Sed dispensat vbi quis temere iurat:qd de sui natura illicitum est: ⁊ qd seruatum/vergit in detrimentũ anime vel corporis: vel potius denũtiat non tenere sm Joan.de deo.xxij.q.iiij.q̃ sacramento.⁊.§.si.c.inter cetera.⁊.c.in malis. ex de iureiu.peruenit.j.⁊.c.sicut ex lris. imo ⁊ ipse iurans põt tunc auctoritate ppria cõtrauenire: licet debeat penitere.vt ibi.⁊.xxij.q.iiij.c.j.⁊.c.seq. Põt etiã dispẽsare/⁊ absoluere a temerario iuramẽto:si in peiorem exitum vergat. esto ꝙ possit seruari sine interitu vtriusq; salutis. ex de censi.gratis.ex de iureiur.q̃ntauallis.c.si vero.xxij.q.iiij.qui iuramẽto(al's sacramento).⁊.§.fi. Põt dispensare eps vt nõ exigat ab eo iuramentũ/cui curã aiarum cõmittit.xxij.q.v.nullus eps.a ɔtra.sensu.ex de iureiu.nullus. Dispensat etiã qñ est ɔtra primũ:⁊ est illicitũ.ex.e.veniens.c.quãto.⁊ qñ est ɔtra libertatẽ ecc'ie.ex de maio.⁊ obe.dilecti. Et qñ est ɔtra status naturalis honestatẽ. vt pre.c.q̃ntaualis.sm Joan. de deo.⁊ põt etiã interp̃tari ꝙ quis non sit periurus.ex de pig.significante. Item Inno.no.ex de iureiu.debitores.ꝙ eps dispensat in iuramẽto/dolo/vi/vel metu/extorto. xv.q.vj.c.j.⁊.ij.xxij.q.iiij.inter cetera. si tñ sit talis metus qui potuit cadere in cõstantem. vnde ipse no.ex qd me.cau.ad aures.⁊ de iureiu.c.ij.ꝙ abiurãti res ecclesie sue dari põt licentia repetendi illas:vel iurãs cõstituat pcuratorem qui repetat. Si aũt abiurauit res proprias:etiã vi/vel metu:tale iuramẽtũ obligat.sed seruari dz donec iurans p epm absoluat.eo vero p epm absoluto repetere põt.ex de iureiu.si vero. pus tñ q̃ eps absoluat: dz inq̃rere vtrũ fuerit talis met' q̃ cadere põt in cõstãtẽ virũ.vt.ff.qd me.cã.l.metũ.ex.e.ti.ad audiẽtiã. Sz q̃diu eps al'r cõmode puidere poterit:nõ absoluat a tali iuramẽto.notat aũt Guill.du.in spe.in ti.delegato.§.nũc ostẽdendũ est.vs.xxiiij.vltra med.sic poti' videt ꝙ eps nõ absoluat a iuramẽto/etiã vi vel metu extorto: etiã legatus de latere.⁊ sic vidim' plures legatos seruare.ar.pre.c.ad aures.⁊ de iureiu.c.ij.⁊.c.si vero.⁊.c.verũ.⁊ in hoc videt ɔcordare dñs meus.s.Osti.⁊ Jo.de deo: dicẽs solũ papã dispẽsare posse:nisi vtraq; salus seruari põt.vt in pre.c.verũ.⁊.c.si vo.ex qd me.cã.c.cũ dilectus. xxij.q.iiij.§.fi.ex de elec.venerabilem. Teneo aũt cũ Inno.p iura per eũ allegata.⁊ pre.c.cũ ɔtingat.ex de iureiu.ibi. iuramẽta sine vi ⁊ dolo pstita. Nam met' cõstans excusare dz: ne tãta dispensatione indigeat.ar.op.ex qd me.cã.sacris. ex de reg.iur.qui ex timore. Dispensat etiam eps in iuramẽtis licite prestitis ex causa.sm Guill.xv.q.vj.nos sctõrũ.c.iuratos. Põt etiã eps iuramentũ in meli' cõmutare:sicut ⁊ in voto ɔtingit.vt ex de iureiu.puenit.ij. Et ꝙ iuramẽta licita possit eps in melius cõmutare: patet: q: iuramentũ non magis obligat q̃ votũ.q: votũ ⁊ iuramentũ equiparant.xxij.q.iiij.in malis.maxime quũ iuratur qd nulli est vtile: ⁊ alicui est dãnosum.puta si quis iurat ꝙ nõ loquet cum P.nec cũ eo comedet:nec ei seruiet:⁊ similia. nisi forte h iuret:vt peccandi occasionẽ vitet.nec obstat ex de elec.venerabilem.q: in licito iuramẽto solus papa dispensat: et nõ cõmutat. Lxiiij.ꝙ vna ecc'ia faciat partẽ alteri de decimis ⁊ primitijs.xvj.q.j.§.sicut duo.⁊.c.statuimus. Lxv.ꝙ patronus ɔferat monasterijs decimas male a laicis detẽtas:in q̃rũ possessione nõ erat ecc'ia.xvj.q.j.c.fi.ex de his q̃ fi.a prela.sine cõsen.ca.cum ap'ica. Lxvj.eps patronus dispensat vt psentatus ab eo admittatur sine examinatione:q: presumit pro eo.xvj.q.v.c.j. Lxvij.vt abbas cõferat inuestiturã in ecclesijs sibi p eum collatis.xvj.q.ij.c.j.in fi. Lxviij.ꝙ etiam det clericis ad vitã eorũ de suis possessionibus.xvj.q.iij.clerici.⁊.c.si eps.xij.q.ij.sepe fit. Et etiam ipse de possessionibus ecc'ie sue dat suis seruitorib' ad vitam eorũ:⁊ de pprijs in perpetuũ:xvj.q.vij.illud cẽsuim'.q: ⁊ successor illos teneret alere.xij.q.ij.hoc huius placiti. Lxix.dispensat in pena p imunitate ecc'ie violate.xvij.q.iiij.si q̃s cõtumax. ⁊ ar.xij.q.ij.de viro. Lxx.licẽtiat clericum suũ vt possit ad alterius epatũ trãsire.xix.q.ij.due.a sensu ɔtra.lxxj.⁊.lxxij.lxxiij.dist.p totũ. Lxxj.cũ monachis/vt possint habere cellulas intra claustrũ.idem credendũ extra claustrũ/ex causa.xviij.q.ij.quidam.c.de monachis.c.cellulas.c.nullus. Qd etiam abbas põt facere cũ benemeritis.xx.q.vlti.c.fina.hoc etiã expsse pbatur ex li.vj.de excess.pla.cũ ex eo.§.fi. Lxxij.mitigat penã sm modum canonũ.de pe.dist.vj.c.j.in fi. Lxxiij.relaxat excõicationẽ ad cautelã.ex de exceptionib'.ap'ice. ex de testi. veniens.in fi.ex de sen.excõ.solet.⁊.c.venerabilẽ.§.sed si.⁊.§.penul.⁊ vlti.li.vj.ex de appel.ad psentiã.sed nõ interdictũ.ex li.vj.de sen.excõ.pñti.in quo no.Joã.an.casus in q̃bus q̃s põt absolui ad cautelã. Lxxiiij.in modica iniuria de qua fuit q̃s infamis.ex de reg.iur.c.tenor.ij.q.iij.§.hinc. Lxxv.dispẽsatiue sm Guill.defert friuole appel.ppter scãdalũ.ex de appel.ɔstitutus.ij.q.vj.appellatiõe.qd de iure facere non dz.imo iudex hoc faciẽs mulctandus est.xx.libris argẽti.ij.q.vj.§.sunt quorũ.vs.si q̃s etiã. Lxxvij.in trãsformatione habitus ex cã.ex de vi.⁊ ho.cleri.deus qui. Lxxviij.cũ clericis ɔcubinarijs.ex de coha.cleri.clericos.⁊.c.nostra.nisi irregulares effecti sunt.vt supra tetigi loquẽs de irregularitate.xlviij.ar.§.⁊ pmo.vsi.item suspensus. Lxxix.cum nõ residente in ecc'ia.ex de cleri.non resi.ex parte.c.tua.c.fina. Lxxx.cum duobus electis in discordia. vt vnus habeat dignitatem:⁊ alius aliquid vltra consuetum. ex de preben.tuis. Lxxxj.vt aliqui habeant campanas.ex de priuile.parentibus. Lxxxij. vt de vna prebenda fiant due: et hoc ex causa.⁊ ꝙ sufficiant facultates de preben. vacante al's contra.e.ti.maioribus.c.dilecto.j.q.iij.c.fi. Lxxxiij.dispensatiue vnit capellas:⁊ augmentat preben. ex eo.ti.exposuisti. Lxxxiiij.vt clerici peregrini ex aliqua iusta causa in sua dioce.recipiantur:⁊ sine literis commendatitijs

Universidad de Deusto Biblioteca

celebrent.ex̄ de institu.ad decorem.⁊ de cleri.pere.c.fina.
de con.di.j.vnicuiq3.⁊.c.clericos.al's ꝯtra.lxxij.dis.c.j.⁊.ij.
Lxxxv.potest ratum habere dispensatiue q̄d factum est ꝑ
predecessorē eius:licet illud inualidū sit:puta sine consen
su capituli.ex̄ de his que fi.a prela.sine cōsen.capi.cū nos.
⁊.c.apostolice. Lxxxvj.pōt retinere ex cā/ad tempus fru-
ctus beneficij vacantis.ex̄ vt ec.bene.vt nostrū.ꝓpe fi. vi
de ex̄ de re.ec.nō alie.si vna.§.fina.clemē. Lxxxvij pōt da-
re monasterijs priuilegia exemptionis. ex̄ de p̄uile. cum
olim.c.ex ore.xvj.q.j.peruenit. Potest capellas concede-
re monachis.ex̄ de dona.pastoralis.preal.c.peruenit.Dis-
pensat in penitentia sacrilegi cōtrahētis cum monacha.
xxvij.q.j.virginem. Et cū cognoscente monialem forni-
cario coitu.e.causa.⁊.q.eos. Ponit adulteram in mona-
sterio:si vir nolit eam recipere.xxxij.q.j.de benedicto.Mi
tigat penam matricide.xxxiij.q.ij.latorem.impositaʒ per
papam.Dispensat cum solēniter penitente:⁊ cū incestuo
so in matrimonio cōtrahendo.e.q.si quis cum duabus.c.
in adolescentia.c.antiqui.xxxiij.q.ij.in lectū. ex̄ de eo qui
cog.cōsan.vxo.sue. ex literis.xxxv.q.iij.de incestis.ad fi.⁊
q.viij.de gradibus.⁊.c.hec salubriter.ad fi.⁊.c.incestuosi.
Et in casu.ex̄ de eo qui du.in matri.quā pol.c.ij.xxxiij.q.ij.
si quis cum.j.⁊.ij.trāsit in rem iudicataʒ.xxxiij.q.ix.quod
quis.⁊.e.q.§.j.⁊ ex̄ de resti.in integ. ex literis.Lxxxviij.cuʒ
raptoribus mulierum:vt euadant legalem penaʒ: ⁊ acta
penitentia cū mulieribus raptis contrahant.xxxvj.q.j.c.
j.⁊.q.ij.c.tria.ex̄ de rap.c.ij.Lxxxix. super statu ecclesiarū:
vt eas faciat numero pauciores/si plures sunt. vel etiam
minores:si nequeūt de ꝓprijs reditib⁹ sustentari. de ꝯse.
dist.j.omnes basilice.Et ꝙ numerus canonicoꝝ augmen
tetur vel diminuatur.ex̄ de const.ex parte.ex̄ de verbo.sig.
c.fina.ex̄ de instit.c.j.⁊.ij.ex̄ de cōce.pre.ex parte.Et vt fiat
nouus ꝑsonatus in ecclesia:qui nunꝙ fuit.ex̄ de cōsue.cū
olim.s̄m Inno.sed Bern̄.ꝯtra ibi.sed Ostiē.est cum In-
nocē.⁊ ego.quia si ex causa pōt episcopus cū capitulo di-
gnitatem tollere:vt ⁊ no.Bern̄.ex̄ de cōst.cū accessissent.
multo potius superexcrescentibus reditibus possunt ho-
norem ecclesie augere. arg.xxv.q.ij.quecūq3. ex̄ de const.
ex parte.Xc.ꝙ missa cantatur in oratorijs. de conse.dist.j.
concedimus.c.clericos.c.si quis.Xcj.cū presbytero q̄ sub
vno canone duas missas celebrauit. de conse.dist.ij.rela-
tum.c.comperimus.Mitigat penā sacerdotis/ꝓpter cu
ius negligentiā mus comedit species corporis christi.e.
di.qui bene.Dispensat vt presbyter celebret in altari/in q̄
eadem die celebrauit episcopus.e.dist.c.si.s̄m Guill'. hoc
textus nō dicit:licet credam ꝙ episcopus possit licentiaʒ
sibi dare.vt no.pre.c.fi. Joan.Xcij.cū ignoranter rebapti
ʒato:si necessitas vel vtilitas est.de ꝯse.dist.iiij. qui bis.c.
eos.s̄m Guill'.vide q̄d no.s̄.xlv.ar.§.atq3.ꝟ.item cuʒ re-
ordinatis.Cum presbytero veteri chrismate vngente.q:
papa sibi nō ꝓhibet.de conse.dist.iiij.si quis de alio.Iteʒ
cōsentire pōt ꝙ presbyter signet pueros in vertice/quos
ep̄s baptiʒauit.de ꝯse.dist.iiij.omni tēpore.xcv.dist.p̄sby-
ter.ipse aūt solus ep̄s pōt chrismare infantes in frōte.ex̄
de cōsuetu.quāto.de cōse.dist.v.manus.nec de hoc potest
dare licentiā presbytero.vt no.c.pre.omni tēpore. nisi so-
lus papa.vt no.s̄.xlv.ar.§.ad que.Dispensat cum mona-
cho carnes comedente in pena:quia sibi papa non reser-
uat.de conse.dist.v.carnem.Et cum clerico vt eat in pere-
grinationem.de conse.dist.v.nō oportet.ex̄ de vo.⁊ vo.re.
magne.§.preterea.ad fi.Xciij.cōmutat votum:dispensat
cum eo.ex̄ de vo. ⁊ vo.re.c.j.c.ex multa. nisi in hierosoly-
mitano.vt.e.ti.ꝑ tuas.ex pte.⁊.c.magne. ⁊ scti Jacobi: ⁊
apostoloꝝ Petri ⁊ Pauli i vrbe: sicut seruat stilus curie:
⁊ nisi in voto continentie.no.e.ti.c.j.⁊ expressum.c.ti.cum
ad monasterium.§.fina.Xciiij.vt in defectum regulariū/
monasterium de secularibus clericis ordinetur. ex̄ de re-
ligio.domi.inter quatuor.Sed cōtra.xix.q.iij.que semel.
⁊ ex̄ de re.eccle.non alienan.possessiones.sed ibi soluitur
in glos.quādiu.⁊ in preal.c.inter quatuor.glos.j.Recipit

secūdum presentatum p̄mo omisso.ex̄ de iure patro.cum
autem.c.pastoralis. Dispensat cum incauto, presbytero
in officio suo peccante.ex̄ de celebra.missa.c.fina.Xcv.dis
pēsat ꝙ infirmus vel ex alia causa quis comedat carnes
in diebus ieiunioꝝ:ex̄ de obserua.ieiu.consilium.Xcvj.vt
ecclesia parochialis fiat monasterium.ex̄.de ec.edi.ad au
dientiam.xij.q.ij.bone.ex̄ de dona.apostolice.Dissimulat
ꝙ sponsus ⁊ sponsa de futuro se absoluant: ne deterius
inde contingat.ex̄ de spon.preterea.Et vt puella nubilis
dimittat sponsum minorem.xiiij.annis. et contrahat: ne
fiat deterius.ex̄ de despon.impu.ex literis.que est contra
iura illa.e.ti.de illis.⁊.c.a nobis.⁊ vt impediat sponsalia
s̄m formam decre.ex̄ de spon.cum in tua.Xcvij.cum filijs
adulterorum/vt alantur a parentibus.ex̄ de eo qui du.in
ma.cum haberet.in fi.contra iura illa.xxxvij.q.v.c.ij.⁊.q.
vij.c.j.⁊.C.de na.lib.aut̄.licet patri.ex̄ qui fi.sint legi.per
venerabilem.in fi.Xcviij.potest dispensare mitius puni-
endo ex causa accusatorem in probatione deficientem.ij.
q.iij.paulum. ⁊.§.notandum. ex̄ de calum.dilectus.ex̄ de
elec.statuimus in fi.lib.vj.Cum eo qui per simplicitatem
fecit homagium ꝓpter beneficium.ex̄ de simo.ex diligen
ti.Dispensat vt clericus scholaris vel peregre proficiscēs
locet ad tempus reditus beneficij sui. ex̄ ne prela. vi.su.c.
fi.⁊ ex̄ de vo.⁊ vo.re.c.fina.Xcix.cum homicidis ⁊ parri-
cidis/ꝙ contrahant matrimoniū.ex̄ de his qui fi.occi.c.j.
⁊.xxxiij.q.ij. seculares.c.interfectores.c.in adolescentia.
C.potest ecclesias parochiales diuidere: ⁊ vnire: nisi ab
eo appelletur ab illis quorum interest. ex̄ de exces. prela.
sicut vnire.de hoc.xvj.q.j.§.sicut duo.x.dis.c.j. vbi de hoc.
arg.contra.xvj.q.j.quicūq3. Sed ibi episcopus dat licen-
tiam ecclesiam construendi:sine iuris alieni preiudicio.
vnde non est contra. Cj.dat monachis p̄uilegium de nō
dandis decimis/tam presentibus tam preteritis ꝙ̄ futu-
ris.ex̄ de p̄uile.quia.c.ex ore.c.cum olim.xvj.q.j.peruenit.
Cij.cum filijs patronorum occidentium vel mutilantiū
prelatum vel clericum ecclesie:vt in domibus regularib⁹
prelationis consequantur honorem.ex̄ de penis. quibus-
dam.in fi.⁊ ita ibi tenēt Joan.Uincen. Gof.⁊ Phi.quia
alieno vitio laborant. C.de natura libe.l.legem. honestū
tamen ⁊ tutum/⁊ ecclesie expediens est:ꝙ sine licētia pa
pe episcopus non dispenset. sed Bern̄. ⁊ Ostien. arg.de
hoc.ex̄ de immuni.eccle.aduersus.tenet tamen dispensa-
tio:si dispenset.argu.xvij.q.iiij.de presbyterorum.xxiij.q.
viij.si quis membrorum.Ciij.cum criminoso publice cele
brante.no.per Innocen.ex̄ de cleri.peregrinan.c.j. Ciiij.
cum excōmunicato ministrante/quoad beneficiuʒ. vt ex̄
de cleri.excom.mini. postulastis. rn̄so.j.⁊.ij. s̄m Innocē.
⁊ Ostien.qui hoc no.ex̄ de tempo. ordinan. dilectus. sed Defenditur a calumnia Innoc.⁊ Osti.
Guill'.duran.in specu.in titu.delegato.§.nunc de episco-
porum. ꝟsi. cxlv. dicit ꝙ salua eorum reuerentia decre.
postulastis pre.nō loquitur in eo casu: sed loquitur de eo
qui excōmunicatus recepit beneficiuʒ.item preal.c.ij.ad
hoc non facit.Ego tamen teneo cum Innocen.ꝙ episco-
pus dispēsare potest in beneficio cum illo qui excommu-
nicatus illud recepit:vt supra notaui in ista materia dis-
pensationis episcoporum in p̄ncipio istius arti.§.xvj.ꝟ.
cum eo.⁊ a simili cum excōmunicato ministrante/ quan-
tum ad beneficium quo tales priuari debent:per illud.c.
postulastis.§.quesiuistis.⁊.c.fraternitati.vbi cuʒ eis per
episcopum fuerit dispensatum vt ibi.nisi cuʒ eis fuerit mi
sericorditer dispensatum.Subaudi etiam per episcopū:
vt litera innuit:⁊ ex quo papa non reseruat.ex̄ de senten.
excom.nuper.Cv.potest dispensatiue minuere penitenti-
am a papa impositam.l.distin. accedens. xxxiij.q.ij.lato-
rem.C.de episco.⁊ cleri. aut̄.interdicimus. Cvj.ex causa
absoluit clericum ab ecclesia in qua ordinatus est:⁊ eum
in alia collocat.xliiij.distin.quorūdam. Cvij.dispensat ex
causa rationabili super residentia non facienda in eccle-
sia curata.ex̄ de electio.licet canon.§.finali.⁊.c.quū ex eo.
libro. vj. Cviij. cum illo qui vadit ad studium habente

ecclesiā curatā ne vsq3 ad septenniū ꝓmoueatur ad p̄sby
terū.c.t.quū ex eo.lib.vj.nec inferiores epi in hoc dispēsa-
re possunt.vt ibi no.Cix.vt quis deseruiat per vicariū in
ecclesia parochiali dignitati annexa. ex̄ de preben. exstir-
pande.⁊ no.ex̄ de eta.⁊ quali.eam te.Cx.cum eo qui fact⁹
erat ineligibilis:q: receperat electionē ꝑ abusum secula-
ris ptātis factam.vt no.ex̄ de elec.quisq3.Cxj.in casibus q̄
habentur.lxviij.di.q̄uis.c.corepi.Cxij.vt corpora sancto-
rū transferant̄ de loco ad locū.de cōse.di.j.corpora.⁊ reli-
quie ex causa de eccl'ia extrahant̄. ⁊ pōt etiā inhibere/ne
ibi diuina celebrent̄. ex̄ de iure pa.c.ij.⁊ occonomū in ea
ponere.ex̄ de offi.or.quū nos. Cxiij.dispensat in simonia
cōmissa in exequijs mortuoꝝ: ⁊ benedictionibus nuben-
tium:in cimiterij ꝯcessione:in chrismate recipiendo: in sa
croꝝ vasoꝝ seu vestimentoꝝ benedictione: ⁊ in ꝯsimilib⁹
minoribus specieb⁹ simonie:post pniam peractam: eo ꝙ
nō ꝓhibetur. ar.ad hoc ex̄ de sen.excō.nuper.nō obstat.j.
q.j.erga.q: loquit̄ in simoniaco in dignitate.sicut ⁊.c.no-
bis.in fi.ex̄ de simo.s̄m Gof.qui sic no.e.ti.in summa.ꝟsi.
item querit̄ .qn̄ ep̄s pōt cū simoniacis dispensare ⁊ quan
do nō: vide q̄d legit̄ ⁊ no.ex̄ de ele.si alicui⁹. de renū.post
trāsla.§.rursus.de simo.de simoniace ordinat.⁊ de regu-
laribus.c.ij.⁊.c.seq.j.q.v.p̄sentiū. ¶ C

GEneraliter aūt magna est ep̄oꝝ ptās. nam nō
pōt ecclesia fieri:nisi primo ep̄s crucē ibi figat:
atrium designet:⁊ pmariū lapidem ponat. de
ꝯse.dist.j.nemo. Item ipse solus ⁊ superiores
Multiplex ep̄orū ptās. possunt cōsecrare:reconciliare: pnias solēnes imponere:
indulgentiarū lr̄as concedere: de causis matrimoniali-
bus cognoscere:ordinationes facere.chrisma conficere.
ex̄ de ex.pla.accedentibus.xvj.q.j.interdicimus. ex̄ de pe.
⁊ re.quū ex eo.in fi.ex̄ de conse.ec.vel alta.consuluisti.⁊.c.
aqua.l.di.in capite. Item q̄nquagesimā vel centesimam
dare.ex̄ de dona.ap̄lice.xij.q.ij.bone.ex̄ de his que fi.a pre.
sine cō.ca.pastoralis. Item solēniter excōicare.xj.q.iij.de-
bent. Iteʒ lr̄as dimissorias dare.aliter nō valet ordinatio
ab alieno ep̄o facta.viij.q.ij.illud.c.dilectissimi.ex̄ de offi.
archid.vt nostrū.vbi dicit Osti. Item annulū portare.ex̄
de vi.⁊ ho.cle.clerici. Itē duos de canonicis secū ferre.ex̄
de cleri.nō re.ad audientiā. Itē parochias limitare: ⁊ ci-
miteria ordinare.xiij.q.j.eccl'ias.⁊ pre.c.pastoralis. Item
ꝯstitutiones in suis diocesib⁹ facere.de ꝯse.dist.j.oēs basi
lice.xvj.q.j.omnes.ex̄ de feri.c.si.xj.di.catholica.ex quibus
colligit̄ ꝙ oēs ecclesie ad eos ꝑtinent. Iteʒ ep̄alem syno
dum facere.xviij.dist.ep̄s.ex̄ de maio.⁊ obe.q̄d super his.
Item hereticos condēnare.ex̄ de hereticis.ad abolendā.
§.j.⁊ ꝯtra eos inquirere.e.t.excōicamus.j.§.si.nec hec po
testas ipsis adimit̄:licet inq̄sitio alteri cōmittat̄.ex̄ de he-
reti.per hoc q̄d.li.vj. Item eccl'ias censuales facere. ex̄ de
iure pa.preterea.de censi.sciētes. Item instituere clericos
⁊ destituere.ex̄ de si.presby.ex tua.de insti.ex frequētib⁹. ⁊
de his que fi.a pre.nouit.⁊ alia plura. nā ad eos singula
referunt̄.xxv.dist.ꝑlectis.ex̄ de of.archid.vt singula. Ipsi
quoq3 in multis sunt p̄uilegiati:nā nō incurrūt sn̄ias sus-
pensionis ⁊ interdicti:sicut alie ꝑsone.ex̄ de sentē.excō.q:
periculosum.li.vj. Item aliter ꝓcedit̄ ꝯtra eos ꝙ̄ contra
alios.ex̄ de of.dele.q: pontificali.li.vj. Itē ipsi aliter iurāt
ꝙ̄ alij:nec testificari cogūtur.ex̄ de iure.calū.c.si.xj.q.j.nec
honore.in aut̄.de san.epis.§.nulli. Item t̄pe generalis in-
terdicti possunt audire diuina.ex̄ de p̄ui.q̄d nonnullis.sʒ
hodie clericis ⁊ oībus religiosis ius cōmune est. ex̄ li.vj.
de sen.excō.alma. Item possunt sibi eligere quē volūt cō
fessorem.ex̄ de pe.⁊ re.c.si. Item nō coguntur subire iudi-
ciū:nisi imperialis iussio p̄cedat.vt no.in summa Aʒo.in
titu.de ep̄is ⁊ cleri.§.ꝙ sit. Item dignitas ep̄alis liberat
a patria ptāte.liiij.dist.si seruus.⁊ no.ex̄ de eta.⁊ qua. in-
decorum. Item.v.p̄uilegia habes in.l.antiqua.xj.q.j.qui
cūq3.Et plures testes ꝯtra euʒ necessarij sunt.ij.q.iiij.pre-
sul.⁊.c.seq. Item pōt habere altare viaticuʒ. vbi celebret.
⁊ faciat celebrari vbicūq3 vadat.ex̄ li.vj.de priui. qm̄ epi.

Item singulari pena puniūtur ep̄os percutientes/capi-
entes/bānientes/aut nefandius occidentes.ex̄ in clemē.
de penis.si quis suadente. In ijs ergo casibus qui expssi Ep̄s in
sunt a iure ⁊ similibus/pōt ep̄s dispēsare: ⁊ ius cōmune his casi-
relaxare:sed non in alijs qui non sunt in iure expressi.s̄m b⁹ nō dis
Gof.Guill'.naso. Joā.de deo.⁊ eorum sequaces. ⁊ istius pēsat.
opinionis fuit Innocē.iiij.in decre.ex̄ de tempo.ordi.dile
ctus.vbi no.casus in q̄bus ep̄s pōt dispensare. Sed Joā.
Lau.Hug.⁊ Bern̄.⁊ alij quorū dictum est cōmunius:di-
cunt ꝙ ep̄s pōt dispensare vbicūq3:nisi prohibetur.ar.ex̄
de hereti.excōmunicamus.de sentē.excō.nuper ⁊.c. a no
bis.c.quū illorum.ex̄ de spon.c.quū apud.xvj.q.j.sunt nō-
nulli.ff.ex qui.cau.nec non.§.j. Nam ⁊ apostolus dicit.j.
Coꝝ.x.omnia mihi licent.xj.q.j.aliud. Nec obsunt decre.
at si clerici.ex̄.de iudic̄.prout ibi no. Nec obstat q̄d dicunt
p̄mi ꝙ minor nō potest legem superioris tollere.x.dis.c.j.
nec de illa/sed secūdum illam iudicare.iiij.distin.in istis.
Nam dispensando in casu nō expresso in iure/nō ob hoc
impugnat canones:vel eos tollit:nisi eis expresse a cano
nibus dispēsandi potestas interdiceretur: in casu in quo
dispensat.⁊ cum istis secūdis magis videt̄ Osti. concor-
dare. ¶ C Prohibetur aūt ep̄s dispēsare in homicidio
in ordine.l.di.miror. Item cum illegitimis quoad curam
animarū/⁊ dignitatem/⁊ duo beneficia. ex̄ de fi. presby.
c.peū.⁊ vlti.ex̄ de fi.presby.is qui.li.vj. Item cū minorib⁹
xx.annis:quātum ad dignitates ⁊ ꝑsonatus.ex̄ lib.vj. de
eta.⁊ quali.pmittimus. Item cū quibusdā corpore vitia-
tis.lv.di.c.siquis.c si euāgelista. Item cum bigamis ⁊ vi
duarū maritis.ex̄ de biga.nup.xxxiiij.di.lector.⁊ pre.ti.c.
j.⁊.ij. Item cū presbytero secūdas nuptias benedicente.
ex̄ de sen.excō.nup.c.j.coll'.ix.Cum facientib⁹ duellum/vn
de mors sequat̄.ex̄ de cleri.pug.in du.c.j.⁊.ij. Item cū eo
qui de iniusta excōmunicatione cōqueritur in iudicio se-
culari.xxj.q.vlti.si quis ep̄s.forte talis patitur penā illoꝝ
c.xj.q.j.inolita.c.placuit.nam eadē ratio ibi.⁊ in isto.c.in-
de. Item cū simoniaco in ordi.no.ex̄ de renū. post trāsla.
Item cū quibusdā infamibus.ij.q.iij.§.hinc colligit̄. vbi
de hoc.⁊.§.notandū. vide q̄d dixi.s̄.e.ar.§.q:.ꝟ.xxvj. Itē
vt quis in eccl'ia vna habeat duas p̄ben.ex̄ de ꝯces.prebē.
literas. Item cū penitus illiteratis ⁊ solēniter penitenti
bus vt clerici fiant.xxxvj.di.illiteratos.l.dist.siquis post.
Item cum seruis ⁊ obligatis certis conditionibus.l.dis.
non confidat.liiij.dist.per totum. Nec cum obligatis ad
ratiocinia seruata distinctione que no.ex̄ de oblig.ad ra-
tio.c.j. Item vt sine aliquo temporis interuallo quis ordi.
maiores recipiat.vt preal.c.non confidat. Secus de mi-
noribus.ex̄ de tempore ordinā.de eo. Iteʒ in ijs que sunt
maiora adulterio.ex̄ de iudic̄.at si clerici.§.de adulterijs.
Item nō potest mitigare vel dispensare canones penaʒ
depositionis vel suspensionis in enormibus criminibus
inducentes.l.distin.miror.xij.q.ij.de viro.ex̄ de accusa.in-
quisitiōis.rn̄so.j.de q̄bus no.ex̄ de elec.nihil. Item nec in
criminibus:in quibus(que posui.s̄.in.xlviij.ar.§.⁊ p̄mo.
versu sunt quoq3 irregulares.)post peractam penitentiā
impeditur executio officij: nisi forte inueniatur ei exp̄sse
permissum.vt in preal.c.at si clerici.tales enim quātum-
cunq3 peniteāt:regulariter pristino statui restitui neque-
unt:nisi cum eis per se.aposto.fuerit dispensatum.ex̄ de tē
po.ordi.c.fina.xxv. dist.primū.xlviij.dist.quoniā.l.distin.il
lud.c.miror.j.q.vij.si quis omnem.v.q.j.qui crimen. Itē
non chrismat nisi de licentia alterius episcopi/vel inui-
tatus.vij.q.j.pontifices.⁊.c.episcopi.ix.q.ij.nullus p̄mas
nisi pueros sue iurisdictionis.ex̄.de religio.domi.c.j. Iteʒ
non potest dispensare cum non ordinato ministrante: vt
ad superiores ascendat.ex̄ de non ordi.c.j.⁊.ij. Item cū il-
lo q̄ extra quatuor tēpora al's illicite ordinatus est:⁊ an-
te dispensationem obtentam ministrat.ar. lij.distin. soli-
citudo.⁊ arg. de sacramen. non iteran.c.j. Alij dicunt ꝙ
potest dispensare cum tali. ix.q.ij.s̄m Lud. ex̄ de tempo.
ordi.consultationi.vide q̄d dixi.s̄.e.ar.§.quia episcopus.

Universidad de Deusto Biblioteca

in p̄n.vẽ.pōt ergo. Item vbi papa vel alius de ſpſi᷒ man
dato aliquē ſuſpendit:nullus ↄtra ipſius ſniaꝫ pōt diſpē
ſare:vel etiā relaxare.xxj.diſt.inferior. Item nō diſpenſat
cū ordinato ſine diſpēſatione qui canonicū habet impe-
dimentū.lxxxj.diſt.ſiqui ſine examinatione. Item cū reli
gioſo vel plebano leges vel phyſicā audiente.ex̄ ne cleri.
vel mo.non magno.§.fi.⁊.c.fi.§.fi. Itē vt vni eccleſie duo
equaliter p̄ſint.xxj.q.j.c.penulti. q2 res monſtroſa eſſet.ex̄
de offi.ordi.q2 in pleriſq;. Item cū ſuſpenſis in ↄcilio/ꝓ-
pter inordinatā collationē beneficioꝝ: in quo caſu ſolus
papa ⁊ quatuor ſedes p̄triarchales diſpenſant.ex̄ de p̄bē.
graue. Item non diſpenſat in caſibus q̄ ſedi ap'lice ſpāli-
ter reſeruātur:quos ſupra dinumeraui/tractās de diſpen
ſatione papali in.xlv.ar. Verū vt tanta opinionū diuerſi-
tas ad ↄcordiam reuocetur: qm̄ proprium eſt iura iurib᷒
concordare.ex̄ de deci.c.j.⁊ ar.ex̄ de reſti.ſpo.lr̄as. ⁊ ex̄ de
elec.quū expediat.lib.vj.pōt dici ꝙ in adulterio ⁊ in ijs q̄
ſunt minora illo/pōt ſemꝑ ep̄s diſpenſare:niſi expreſſe ꝓ-
hibitum inueniat.vt in decre.at ſi clerici.§.de adulterijs.
Et ſic pōt intelligi opinio Io.⁊ ſequaciū. In maioribus
vero adulterio/nunq̄ diſpenſare pōt:niſi vbi inuenit ex-
preſſe ↄceſſum.quū em̄ in quibuſdā caſib᷒ eſt ei ↄceſſum:
in alijs videt ei eſſe ꝓhibitū.ff.de his qui ſui vel alie. iur.
l.j.⁊ inſti.e.§.j. Item quū ep̄s adſtrict᷒ ſit canones obſer
uare.ex̄ de iureiu.ego N.⁊.c.diſt. optatū.iiij.diſt.§.fi.xxv.
q.j.hac ↄſona.nō debet ↄtra eos facere:niſi ſibi expſſe con
cedatur a iure. ex̄ de na. ex libe.ven.c.j.ex̄ de elec.dudū.ij.
ibi:qd̄ in alijs reprobare ⁊c.xxxij.q.v.ſi paulus.in p̄n.xxv.
q.j.c.j.ij.iij.iiij.⁊.v.⁊ ſic pōt locum habere opinio. Gaufri.
Vinc.⁊ Innocē.⁊ alioꝝ.⁊ hoc ſimplr̄ reputat eſſe verum
Guill.duran.in ſpe.in titu.delegato.§.nūc epoꝝ.in.§.ge-
neraliter aūt.vẽ.verū vt tanta.⁊ hoc aperte ꝓbat.de pe.
diſt.vj.c.j.in fi.vbi dicit/pontifex nō cogitur ſuos ſacerdo
tes ſemꝑ abijcere:nec mox inſtituere:niſi ſtatutū fuerit a
romano pontifice. Pōt etiā ꝓbabiliter dici/nō licere ep̄o
diſpenſare in faciendo:vt videlꝫ aliquis faciat ↄtra cano
nes:niſi vbi de hoc a iure ꝑmittitur.vt in preal.c.dilectus.
ex̄ de cōſti.c.j.⁊ vbi ↄſuetudine cōtraria ⁊ p̄ſcripta ſit eis
derogatū.ex̄ de ↄſue.c.fi.iiij.diſt.§.leges.xj.q.j.quicūq;.§.
ſeq;. Conſuetudo em̄ facit diſpenſationē valere/q̄ al's nō
valeret.ar.ex̄ de cele.miſ.ꝑniciosus.cum ſuis concor.⁊ ar.
ex̄ de trāſac.c.vlti.⁊ ſic pōt intelligi opinio Gaufri.⁊ In-
nocē.⁊ ſeq̄. Suꝑ eo vero qd̄ iam factū eſt diſpenſare pōt:
vt toleretur:niſi ꝓhibeat.vt in pre.decre.nuꝑ.ar.ad hoc.
xxij.q.v.hoc videt.⁊ ſic pōt habere locū opinio Io.⁊ ſeq̄.
Idē eſt in ijs q̄ omiſſa ſunt.ex̄ de ſacra vnc.c.vnico.⁊ de ſa
cra.non ite.c.j.⁊.ij. Sed nūquid pōt inuito accuſatore/diſ
penſare ep̄s cū clerico accuſato/ꝓbato crimine ↄtra euꝫ/
de quo ꝓbatur accuſatus pniam egiſſe:⁊ ideo petit ſecuꝫ
diſpenſari:dicit ꝙ ſic.q2 vtitur iure ſuo ep̄s.vnde nō facit
iniuriā accuſatori:ex quo ſibi hoc a iure ↄceſſum eſt.ex̄ de
iudic.at ſi.xxviij.diſt.de his.ex̄ de ſecū.nup.c.penulti.in fi.
ex̄ de elec.quū eccl'ia volaterrana.ff.de iureiu.l.iniuriarū.
§.j.ſm Guill.na.⁊ pe.de ſanc.ſic no.Guill.durā.in ſpe.in
iij.parte in fi.in titu.de abolitionib᷒ ⁊ purga.§.j.vẽ.ſꝫ quū
ſupra. Sed nō pōt ep̄s diſpenſare cū accuſatore deficiēte
in ꝓbatione.q2 ille nō egit pniam de calūnia q̄ ↄtra ipm
p̄ſumit.ex̄.de calū.c.j.⁊ pati dꝫ pniaꝫ ſimilē accuſato.ij.q.
iij.q̄ nō ꝓbauerit.vn̄ ſecū diſpenſari nō dꝫ.xxiiij.q.j.legat.
ex̄ de iudic.at ſi.ad fi. a ↄrio ſenſu.ſꝫ ſecus eſt in accuſato
ꝓbante ſe pniam egiſſe:vt dixi ar.lv.l.diſt. ſi qui p̄ſbyteri.
⁊.c.ſi quis diacon᷒. Hoc aūt ſcias ꝙ nec ep̄s ne legat᷒ de
latere nec ſynodus pōt diſpēſare cū excōicato vel interdi
cto celebrāte ſciēter/vel ſuſpenſo. xj.q.iij.ſi q̄s ep̄s dānat.
c.ſeq.c.placuit.ex̄ de cler.excō.mi.illud. ex̄ de eo q̄ fur. or.
re.c.j.ij.q.v.q̄ de cā.q2 ſolus papa i hoc diſpēſat.ex̄ de ſen.
⁊ re iudic.c.quū eterni.li.vj.⁊ de ſen.ex.quū medicinalis.
⁊.c.is qui.§.ſi vero.li.vj.expſſuꝫ. Si aūt ꝓbabilis eſt igno
rantia:excuſatus eſt.ex̄ de cleri.ex.mi.ap'lice. ⁊ pre.c.is q̄.
ibi:ſcienter. Ep̄s aūt pōt diſpenſare/quoad pniam impo
nendā/cū excōicato vel ſuſpenſo miniſtrante.xj.q.iij.de ij
lis. Non pōt etiā ep̄s diſpenſare cū illegitimis ingredieti-
bus religionē circa p̄lationes/perſonatus/dignitates/⁊
curā animarū.vt innuit Ber.in parua gloſ.ex̄ de fi. p̄ſby.
c.j.que incipit.j.e.⁊ idem tenet Oſtien.e.ti.c.fi.ar.ↄtra.ex̄
de apoſta.c.ij.in fi.de penis in q̄buſdā.in aut.de mona.in
p̄n.op.ar.l.di.accedens. Curia ſeruat/ꝙ cū talibus quā-
tum ad p̄lationes vel ꝑſonatus nō diſpenſet: niſi per eā.
Si de materia diſpenſationis epoꝝ latius vis videre:vi-
de qd̄ no. Ioan.l.di.in ſumma.⁊.c.miror.j.q.vij.§.niſi ri
gor.per Bern.de iudic.at ſi clerici.per Oſtiē.e.ti.c.fi.per
Inno.de tēpo.or.dilectus.ꝑ Guill.durā.in ſpe.in ti.dele-
gato.§.nūc de epoꝝ.in.§.ḡnaliter aūt.per Archi.de elec.
licet canon. li.vj.in gloſ.dicunt quidā. Si electus in ep̄m
tacuit hūc vel alium defectū:⁊ ↄfirmat᷒ eſt:poſtea diſpen
ſatur cū eo.no. Inno. ⁊ Bern.ↄtra.ex̄ de elec.innotuit.⁊
ex̄ de elec.niſi quū pridē.§.ꝑſone.tenere qd̄ factū eſt.vt in
§.ꝑſone.dum tn̄ is qui diſpenſat/ꝑtātem habuit ↄferen-
di dignitatē illā in qua diſpenſat:ſicut papa. Secus ſi nō
habuit. Alij dicūt ꝙ ſiue is qui diſpenſat/hꝫ ꝑtātem ↄferē
di beneficium in quo diſpēſat/ſiue nō/licite tenet: ex quo
diſpenſatū eſt:ſi tn̄ ille ꝑtātem habuit diſpēſandi.⁊ ſic diſ
penſatio ſubſequēs qd̄ de iure nō tenet/validū facit.⁊ ac
cedit.ex̄ de ↄcoꝝ.vi.expoſuiſti.nec electores nec ↄfirmatores
reſilire p̄nt:ſi is q̄ pōt diſpēſare velit.ar.ex̄ de elec.quū in-
ter canonicos.in fi. ⁊ de poſtu.pre. bone.ij.§.fi. ⁊ ar.ex̄ de
ꝓba. ꝑ tuas.§.penul.in fi. Sꝫ ſi duo ſunt electi:nō pōt cū
vno in alteri᷒ p̄iudiciū ep̄s diſpēſare: nec poterit electio-
nē q̄ nulla eſt/reddere validā.ꝑut no. Inno.ex̄ de elec.du
dum.j. Et iſta ſufficiant circa diſpēſationes pape:legato-
rū:⁊ epoꝝ.que q2 q̄tidiane ſunt ⁊ neceſſarie:digreſſioneꝫ
feci a ꝓpoſito p̄ncipali de pape potētia ⁊ eminētia. Nunc
ad eādē adhuc materiā redeo:pape potētiā ſolidi᷒ ⁊ am-
plius declarando.

¶ Articulus.lj. A

Et de potētia chri-

ſti regis:⁊ ↄſequēter de potētia ſui vica-
rij:ſummi.ſ.paſtoꝝ eccl'ie militātis.ex̄ de
trāſla.quāto.j.rn̄ſo. ⁊ de hōnic. quū pro
humani.in p̄n.li.vj.ex̄ de elec. vbi pericu
lum.§.ceterū.ibi:de creatione vicarij ieſu chriſti.li.vj.⁊.c.
fundamēta.§.ne aūt.ibi:ipſa que ro.pon.vicarij dei.li.vj.
Sed ſcriptū eſt in p̄s.cv. Quis loquet potētias dn̄i:vtiq;
nemo digne.nō tn̄ ꝓpter hoc eſt a locutiōe potentie chri-
ſti tacendū:quātum noſtri p̄ualet imbecillitas intellect᷒.
Eſt aūt in p̄mis diſtinguendū de multiplici chriſti poten
tia:quāq̄ ſupra loquēs de iſta materia aliqua tetigerim.
Siquidē chriſtus eſt dei ⁊ hois filius:vna in duab᷒ natu
ris ꝑſona:deus verus ⁊ homo verus.xxiij.diſt.qui ep̄s.ex̄
de ſum.tri.c.j.ex̄ de here.quū chriſtus.⁊ in ſymbolo atha-
naſij Quicūq; vult. Et ſm duplicem eius naturā/duplex
cōuenit ei potentia.vna quidē diuina:ſm ꝙ eſt dei filius:
⁊ naturaliter deus.alia vero humana:ſm ꝙ eſt homo: et
hois filius. Dei naturā accepit a p̄re/ꝑ eternā generatio-
nem:per quā ſicut accepit ꝙ ſit deus/⁊ vnus ⁊ idem cuꝫ
patre deus.ex̄ de ſum.trini.c.ij.ita ⁊ ꝙ ſit potens: ⁊ eiuſ-
dem ⁊ equalis potentie cū patre.vnde Athanaſi᷒ in ſym-
bolo. Omnipotens pater:oipotens filius.⁊ ex̄ de ſum.tri
ni.c.j.in p̄n.⁊c. Nec intentio mea eſt tractare nūc de potē
tia diuina: ſed de potentia illa que eſt in chriſto reſpectu
creature.ſm qd̄ dicit etiā omp̄s ſimplr̄ ꝑ vnionē hypoſta
ticam ad diuinū verbuꝫ.rōne cuius vnionis ea q̄ deo cō
ueniūt/dicūtur de hoie. Et ſm hoc intelligit illud qd̄ ip̄e
ait Matth.vlti.voce hois loquētis:data eſt mihi omnis
ptās in celo ⁊ in terra. Chriſto enim ſm ꝙ homo data eſt
omnis poteſtas rōne vnionis:ꝓpter qd̄ factum eſt vt ho
mo eſſet omp̄s:ſicut ⁊ ꝙ homo dicat deus:non q2 ſit alia
omipotentia filij hominis ⁊ filij dei:ſicut nec alia diuini-
tas:ſed eo ꝙ eſt vna perſona dei ⁊ hominis. Poſt reſur-
rectionē autem dixit hanc omnipotentiam ſibi datam:q2

Multiplex chriſti potentia.

tunc innotuit hoibus:ante tamen innotuit angelis. Nō
aūt loquēdum eſt de potentia humana chriſti quātuꝫ ad
corpus:ſiue ſit potentia actiua/ſiue paſſiua.ſed de poten
tia eius humana/quātum ad aiam. ¶ B Et conſidero
hic eius animā/ſm ꝓpriam naturā:⁊ virtutem gratuitā
naturalibus ſupadditam:⁊ ſic habuit potentiā ad oēs il
los effect᷒ faciendos/qui ſunt anime cōuenientes.ſcꝫ ad
diſponēdum:ad gubernandū actus humanos:⁊ ad illu-
minādum ꝑ gratie ſue plenitudinē/oēs creaturas ratio-
nales ab eius ꝑfectione deficientes. ⁊ per hanc potentiā
influit creaturis rōnalibus.⁊ per eam dicit caput.col'.j.⁊
eph.j.xxiij.q.iij.pro membris. Eccleſie ⁊ nos mēbra. Sic-
ut em̄ caput naturale influit alijs mēbris:tamq̄ primū
⁊ p̄ncipale ⁊ ꝑfectius membrū: Ita chriſtus influit oib᷒
rōnalibus creaturis:vtpote oibus prior dignitate ⁊ per-
fectione/ꝓpter plenitudinē gratie ⁊ ſapientie:quā a ver
bo ſibi vnito accepit:Io.j.ex̄ de ſacra vnctio.c.j.§.j. Et di-
citur caput vniuerſaliter:tam angeloꝝ q̄ hoim: quātum
ad excellentiam ⁊ influentiā.licꝫ dicat caput hoim ſpāli-
ter:ꝓpter ↄformitatem ⁊ cōuenientiā nature:ſm ſpēm.
vnde ⁊ chriſtus q̄ eſt caput ſpūale ⁊ myſticū/duplr̄ iſluit.
vno modo interius illuminādo ꝑ ſapiam: ⁊ iuſtificando
per gratiā.alio modo influit quaſi exterius gubernādo:
⁊ dirigendo per exteriorē doctrinaꝫ verbi vel exempli:et
alios actus:vt ſunt iudicare/paſcere/purgare. Per h̄ aūt
ꝙ chriſtus eſt caput influendo/⁊ p̄ſidendo/⁊ gubernan-
do:cōuenit ei etiam eſſe regem. Eo em̄ eſt rex angeloꝝ et
hominū:quo ⁊ caput.vn̄ ⁊ ij q̄ populis p̄ſunt/capita po-
puloꝝ dicūtur. Amos.vj. Ve vobis q̄ opulēti eſtis in ſiō:
⁊ cōfiditis in monte ſamarie/optimates capita populo-
rum. Item.j.Regū.xv. Nōne quū paruulus eſſes in ocu-
lis tuis:caput tribus iſrael factus es:facit.xciij.diſ.nulla.
Habet ergo regiam ꝑtātem ⁊ dignitatē. Sed vlterius cō
ſiderandū/ꝙ chriſto nō ſolum cōuenit influere ꝑ moduꝫ
capitis:ſed etiam cōuenit ei cōiungere ⁊ recōciliare ſm
rationē medij. Dicitur em̄ dei ⁊ hoim mediator.j.ad Ti-
moth.ij.c.x.diſ.qm̄.quia hoies deo cōiungit:dei p̄cepta ⁊
dona hoibus exhibendo:⁊ pro hoibus ad deū ſatiſfacien
do/⁊ interpellando. Heb.vij.ad fi.ibi:ſemꝑ viuēs ad in-
terpellandū ꝓ nobis. Quilibet aūt actus ab aliqua potē
tia ꝓcedit:⁊ ideo mediandi officiū aliā quoq; potentiaꝫ
preſupponit in chriſto. Hoc aūt eſt ſacerdotalis ꝑtās.eo
em̄ ſacerdos eſt:quo mediator eſt. vnde ⁊ de Aarō ſacer-
dote legit Numeri.xvj. Stans inter mortuos ⁊ viuētes/
ꝓ ꝑplo depcatus eſt:⁊ plaga ceſſauit. ⁊ de eodem aaron
Sap.xviij.ꝑ incenſum ⁊ deprecationem allegans reſtitit
ire:⁊ finem impoſuit neceſſitati. Eſt ergo in chriſto ſacer-
dotalis ⁊ regalis ꝑtās:⁊ vtraq; ad ſalutē hoim ordinat:
⁊ ad gubernationem ꝑtinet:licet diuerſimode. Cōuenit
aūt chriſto eſſe ſacerdotē:ſicut ⁊ mediatorē:ſm humanā
naturā tn̄.vnde ⁊ Paulus ad Heb.v.ait. Ois nāq; pon-
tifex ex hoibus aſſumptus ⁊c. et.j.ſic ⁊ chriſtus ⁊c. et.j.q̄
in diebus carnis ſue p̄ces ſupplicationeſq; ⁊c. Eſſe auteꝫ
regem ſicut ⁊ eſſe caput cōuenit ei: ⁊ ſm diuinā naturaꝫ.
vnde Apoca.xvij.⁊.xix. Et habet in veſtimēto ſuo ⁊ in fe-
more ſuo ſcriptū:rex regū ⁊ dn̄s dn̄antiū. ⁊ ſm humanā.
vn̄ Aug.de cruce ſua in qua fixus erat:occidit diabolū:⁊
inde rex noſter eſt. Nā ⁊ ab inſtanti ſue ↄceptionis vnct᷒
fuit ſacerdotali ⁊ regali vnctione: nō materialis ⁊ viſibi
lis olei:ſed inuiſibilis.ex̄ de ſacra vnctio.c.j.p̄s.xliiij.vnxit
te deus ⁊c. Cañ.j. In odore vnguētoꝝ tuoꝝ.⁊ Luc.iiij.⁊.
Eſa.lxj. Spūs dn̄i ſuper me:eo ꝙ vnxit me ⁊c. Et ſicut ex
vnione ad verbū accepit gratiā ⁊ ſapiam: ſic ⁊ potentiā.
vnde ⁊ pōt ex iam dictis colligi talis diſtinctio de poten-
tia chriſti:videlꝫ/ꝙ quedā cōuenit ei ſolū inquātū deus.ſ.
vt potentia creandi.vn̄ Io.j. Oia ꝑ ipm facta ſunt. xxxv.
q.v.fraternitatis. Quedā vẽo potētia cōuenit ei:⁊ ſm ꝙ
de᷒ ⁊ ſm ꝙ hō:vt potētia regalis:⁊ potētia faciēdi mira-
cula: licet aliter cōueniat ei inquātum de᷒/⁊ aliter inquā-
tum homo;quia inquātuꝫ deus/cōuenit ei principaliter:
⁊ inquātum homo/miniſtraliter. ¶ C

Ad cōfirmationē aūt predictoꝝ inducende ſunt
authoritates alique/ꝑ quas oſtēdat hois chri-
ſti potentia ⁊ dn̄ium:⁊ quō eſt caput eccl'ie: di-
gnitas etiā ei᷒ regalis/⁊ ſacdotalis:⁊ q̄d ei ex
vtraq; conueniat. Modus quoq; ⁊ excellētia ſacerdotij
eius:ad Col'.j.ait ap'ls de chriſto.ipſe eſt caput corꝑis ec-
cleſie.vbi dicit gloſ.ſm hois naturā/caput eſt corꝑis ſui.ſ.
eccl'ie:q̄ vnita eſt chriſto gr̄a ⁊ natura/vt capiti.vnde ⁊ ec
cleſia q̄ eſt collectio fideliū.de cōſe.diſt.j.eccl'ia.corp᷒ chri-
ſti myſticū eſt.iij.q.iiij.engeltrudā.⁊ Aug. xxiij.q.iiij.ſicut
excellentiā.ibi:chriſtiani corporis mēbra trāſfundāt ⁊c.et
q.v.ſi nos.ibi:⁊ a corpore chriſti quod eſt eccl'ia toto orbe
diffuſa.⁊.q.vij.quēadmodū.in p̄n.ibi:ſic hō qui p̄ciditur
de chriſti myſtico corpore.⁊ ſequit.in hui᷒ vero cōpagem
corporis veniant ⁊c. ⁊.j.ſi corpus chriſti tollit ſpolia im
pioꝝ:⁊ ſi corpori chriſti theſaurizātur diuitie impioꝝ.⁊.j.
in chriſti ergo cōpagem corporis veniant.⁊ Hiero.de pe.
diſt.j.eccleſia chriſti.in fi.ibi:⁊ fiat de eccl'ia q̄ eſt corpus
chriſti.⁊ Cyprian᷒.xxiiij.q.j.loquit. ibi: vnū corp᷒ ⁊ vnus
ſpūs.⁊.j.nec vnitas corporis ſeparat.⁊.j. vnum tn̄ caput
eſt. Et item Hiero.xxiiij.q.j.qm̄ vetus.ibi: vbi fuerit cor-
pus. Et pelagi᷒.e.cā.⁊.q.ſchiſma.ibi: vt q2 ſpiritū non ha
bent corporis chriſti ⁊c.et.j.in fi.vnā.(vt ſepe dictū eſt)q̄
chriſti corpus eſt:ↄſtat eſſe eccl'iam ⁊c. Que quidē eccl'ia
corporis chriſti/charactere imꝑatoris inſignita eſt.i.chri
ſti.vt pre.c.quēadmodū.ibi:q2 nō facio iniuriā characte-
ri imperatoris/quū errorē corrigo deſertoris. Bene ḡ dr̄
chriſti corp᷒ caput eccl'ie: q2 ita ſe habet ad eccl'iam/ſicut
caput ad corpus.ꝓuidet em̄ eccl'ie:⁊ regit eā:⁊ in ipo oēs
ſenſus ſpūales eccl'ie ſunt:vt in capite oēs ſenſus corpo-
ris. Et in illa gloſ.ad Col'.j.dr̄:capiti cūcta ſubiecta ſunt/
ad operādū illud ſupra qd̄ locatū eſt:⁊ ad ↄſulendū. Qd̄
aūt nō ſolū hoim/ſꝫ etiā angeloꝝ caput ſit chriſtus:ap'ls
in eadem ep'la ad Col'.ij.ait de chriſto q̄ eſt caput ois p̄n-
cipatus ⁊ ꝑtātis. angelice.ſ.vt gloſ.ait. De dn̄io etiam ⁊
ꝑtāte chriſti ſuꝑ oia:⁊ quomō eſt caput: idem ap'ls ait ad
Eph.j.c.oia ſubiecit ſub pedib᷒ eius.⁊ ipm dedit caput.ſ.
deus pater/ſupra oēm eccl'iam:que eſt corpus ipſius. vt
proxime ꝓbatum eſt ꝑ decreta. Prima aūt particula hu-
ius authoritatis/de p̄s.viij.ſumpta eſt. ſuꝑ qua dicit gloſ.
chriſtus nō ſolum preeſt oibus dignitate:ſed ⁊ ꝑtāte qua
oia ſub eo ſunt plene.vt ꝑ pedes plena ſubiectio notetur.
qua omnia ſunt ei ſubiecta:q2 per ipm facta. Io.j.vel ſub
pedibus eius.i.ſub humanitate eius: que ſignificatur ꝑ
pedes.q2 ſicut pes eſt inferior ꝑs corporis:ita ⁊ in chriſto
inferior natura eſt humanitas:quā etiam angeli adorāt.
Et ſic ipſi hoi chriſto oia ſubſunt. Suꝑ eo qd̄ ſequit in ca
pitulo. Ipm dedit caput ſuꝑ oēm eccl'iam:q̄ in celo vel in
terra eſt.ſubijciunt em̄ illi/q̄ſi capiti: ex quo trahūt origi-
nē.ab ipſo aūt facti ſunt ſm deitatem. ⁊ ita ſm deitatem
caput eſt eccleſie:ſm quā p̄r dedit ei eſſe caput: illuꝫ ante
oia gignendo. Eſt etiam ⁊ ꝓprie dr̄ caput ſm humanita-
tem:ſm quā cōiungit ei eccl'ia/⁊ natura ⁊ gr̄a. nam in eo
plenitudo gr̄e fuit.de cuius plenitudine nos accepimus.
Io.j.⁊.j. Io.ij.ibi.⁊ vos vnctionem accepiſtis a ſancto.⁊
j.⁊ ex̄ de ſacra vnctio.c.j.vẽ.de ſcōa.ibi:vos vnctionē quā
accepiſtis ⁊c. Chriſtus em̄ vnctus interꝑtat.q2 gr̄a ſpiri-
tusſancti plen᷒ fuit vſq; ad ſummū. vn̄ p̄s.xliiij. Vnxit te
deus de᷒ tuus oleo letitie pre ↄſortib᷒ tuis.q2 p̄r accumu-
lauit ſuꝑ eū vniuerſa chariſmata benignitatis ⁊ māſue-
tudinis abūdanti᷒ replēs eū in viſcerib᷒ miſericordie et
miſerationis.de cuius cumulo gr̄e nos participamus.p̄s
cxxxij. Sicut vnguētū in capite ⁊c. Caput em̄ chriſt᷒. Bar
ba cōiuncta capiti/⁊ in capite/ap'li ⁊ diſcipuli in die pen
tecoſtes ſpūſctō repleti. Veſtimētū eccl'ia.xvj.q.vij.ſicut.
Ora vel fimbria/quelibet humilis ꝑſona. Zach.viij.ap-
prehendāt fimbriā viri iudei/dicentes: ibim᷒ vobiſcum:
audiuimus em̄ qm̄ dn̄s eſt vobiſcū. Hoc caput reuerēdū
ꝓ oibus mēbris doluit. Augu.pro totius corporis putre-

Chriſt᷒ caput ē eccl'ie.

dine/cauteriũ quoddam fixũ eſt in capite. item Bernã.in
ſermone de circũciſione. Quid mirũ ſi caput pro mẽbris
curationẽ accepit: nõne etiam in mẽbris/ſepe pro vnius
infirmitate/alteri curatio adhibet: dolet caput: ⁊ in bra/
chio fit coctura. dolent renes: ⁊ fit in tibia. ita hodie ꝓ to
tius corporis putredine cauteriũ quoddã infixũ eſt in ca
pite. Sed conſiderandũ circa id qđ dictum eſt: oĩa chriſto
eſſe ſubiecta: quia oĩa ſunt nũc chriſto ſubiecta quãtum
ad poteſtatẽ quã accepit a patre ſup omnia. ſed quãtum
ad executionẽ ſue ptãtis/nõdum ſunt ei omnia ſubiecta:
ſed hoc erit in futuro. i. Cor. xv. vltra colũ. quãdo de oĩb⁹
ſuam voluntatẽ adimplebit: quoſdã ſaluando: quoſdam
puniendo. ⁊ ita oẽs erunt ſub eo: vel ſpontanei/ vel victi
⁊ inuiti. Adhuc de chriſti dñio ⁊ potentia dr: Heb. i. Quẽ
conſtituit heredem vniuerſoꝝ. ſup quo verbo dicit gloſ.
q̃uis cũ patre omne poſſideat: tñ ſm humanitatem recte
dr heres conſtitutus: ſm illud Ps. ij. dabo tibi gentes he
reditatem tuã. Quia ergo chriſtũ deus conſtituit iam im
mutabilem heredem vniuerſoꝝ. i. poſſeſſorem oĩs creatu
re: non ideo portio deeſt iacob: ⁊ pars eius iſrael: ſm Ps.
Sed oẽs prorſus nationes mũdi ei ſubſunt. xxiij. q. iiij. nõ
inuenitur. cum ca. ſeq. ⁊. xciij. diſt. legim⁹. ꝟſi. ꝙ em̃. In ea/
dem quoq; epiſtola Heb. i. inducit apłus de chriſti regia
ptãte illud ps. xliiij. Thronus tuus deus in ſeculũ ſeculi
virga equitatꝭ ꝟga regni tui. qđ exponẽs gloſ. ait. O de⁹
fili: thronus tuus. i. regia dignitas vel iudiciaria ſedes/
ꝑmanet in ſeculũ ſeculi: q: ſemp regnabit: ⁊ nouiſſimum
iudiciũ ſemp ſtabit. vnde in euãgelio Matth. xxv. Ibũt
hi in ſuppliciũ eternũ: ⁊ illi in vitam eternã. Et merito ꝑ/
manet thronus tuus: q: virga regni tui. i. regimen ⁊ diſci
plina qua bonos regis: ⁊ malos pcutis: eſt virga equita/
tis. i. regula directa. iij. diſtin. regula. ⁊ inflexibilis: que ali
bi dicit in ps. ij. virga ferrea: per quã prauitate diſtortus/
ſi ei adherere velit/dirigitur. De ſacerdotali aũt ⁊ regali
dignitate vel poteſtate ſimul inducit apłs in eadem epi/
ſtola. c. i. illud ps. xliij. Vnxit te deus deus tuus oleo letitie
pre cõſortibus tuis. Qđ exponẽs gloſ. ait. O deus fili: de⁹
tuus. i. pater per ſe nõ per miniſtros vnxit te ſm hominẽ.
quia deitas nullo indiguit. quis eſt ergo deus vnct⁹ a deo?
chriſtũ intellige. chriſtus em̃ dicit a chriſmate. chriſma au
tem grece/latine dicit vnctio. ex̃ de ſacra. vnctio. c. i. ⁊. ş. ꝟ.
eſt etiam. ꝓxime dixi de hoc. ergo nomen chriſtus vnctio/
nis eſt. nec vngebantur alibi reges ⁊ ſacerdotes niſi in il
lo regno iudeoꝝ. Per hoc ꝙ dicit eum vnctũ regem et ſa
cerdotẽ: ſignat qui in lege veteri vngebãtur. vt preal. c. i.
de ſacra vnctio. vnxit aũt eũ: non viſibili ⁊ corporali oleo:
ſed ſpiritu ſancto: quez ſcriptura noĩe olei ⁊ exultationis
ſignat. ⁊ hoc pre participibus tuis. i. pre oĩbus ſanctis.
Oẽs em̃ ſancti/ſunt ſpũs participes. vnde oẽs chriſtiani
vngũtur. de cõſe. diſ. iiij. deinde. a ſacerdote. ſed ille ſingu
lariter vnctus. vt preal. c. i. de ſacra. vnctio. De ſacerdotio
aũt chriſti ſpãliter inducit apłs in eadẽ epła ad Heb. vij.
c. ꝟbuz illud ps. cix. Tu es ſacerdos in eternũ ſm ordinẽ
melchiſedech. qđ exponẽs gloſ. ait: hoc de põtificatu chri/
ſti deus pater: tu es ſacerdos/ ſcz docẽs orãs ⁊ offerẽs. ec
ce triplex officiũ ſacerdotis. tu es inquã ſacerdos: nõ ad
tempus/vt Aaron: ſed hoc ſm ordinez Melchiſedech: q̃
nõ temporalis fuit: ſcriptura ſubticente initiũ ⁊ finem vi
te eius: in figurã chriſti qui caret pncipio ⁊ fine. Apoca. i.
Ego ſum alpha ⁊ o. ⁊ ſicut ille obtulit in pane ⁊ vino: et
ſemel: ſic ⁊ chriſtus ſub ſpecie panis ⁊ vini corpus ⁊ ſan/
guinẽ ſuũ diſcipulis ſuis dedit. Jo. xiij. de cõſe. diſt. ij. acci/
pite ⁊ comedite. Et ſubditur in gloſ. ş. poſita. Sacerdos
aũt eſt chriſtus: nõ ſm ꝙ deus: ſed ꝓpter carnẽ aſſumptã:
ꝓpter victimã quã obtulit pro nobis. vnde Hiero. Sacer
dos dei pr̃is dicit filius dei ſm humanitatẽ: in qua ſe pro
nobis acceptabile ſacrificiũ deo obtulit: vt ipſe ſit ſacer/
dos qui eſt ſacrificiũ. de conſe. diſt. ij. ſacerdos dei patris.
Quid aũt egerit hic ſacerdos: ⁊ q̃d pontifex: apłus dicit
in pre. c. v. ad Heb. Qui in diebus carnis ſue. i. mortalita/

Oĩa ſub chriſti ſub ditione — *Regia chriſti ptãs.* — *Sacerdotalis chriſti dignitas.* — *Triplex ſacerdotis officium.*

tis/preces ſupplicationeſq; ad deum ⁊c. quãdo ſcz immi
nente paſſione orauit ꝓlixius. Luce. xxij. vltra mediũ. ibi.
apparuit autem illi angelus. vel preces ⁊ ſupplicationes
actio ⁊ vita chriſti eſt: cui⁹ oĩs actio fideliũ eſt inſtructio:
⁊ ad deum oratio. ar. ex̃ de elec. ſignificaſti. i. rñſo. quicq̃d
em̃ egit chriſtus: ꝓces ſupplicationeſq; fuerũt ꝓ hoĩbus:
ipſa etiã ſanguinis effuſio/clamor fuit validus. Heb. xij.
ibi ad fi. ⁊ ſanguinis aſperſione melius loquẽte q̃ abel.
nũc etiam in celo adſiſtit vultui dei/ ꝓ nobis aduocans: ⁊
interpellans apud patrẽ. Heb. ix. ibi ad fi. ſed in ipm celũ
vt appareat nũc vultui dei ꝓ nobis. ¶ D Illud etiã ſci/
endũ ꝙ chriſtus ⁊ ſacerdos dr ⁊ pontifex: ⁊ eo ſacerdos/
quo pontifex: ⁊ eo pontifex quo ſacerdos. nam ſacerdos
medius eſt inter deũ ⁊ ppłm. quia diuina populo tradit:
⁊ populũ in deũ reducit: offerendo: orando: ⁊ docendo. ⁊
hoc etiã importat nomen pontificis. vñ ad Heb. iiij. vbi
apłs chriſtũ dicit pontificẽ. ibi: habentes ergo pontificez
magnũ ⁊c. gloſ. ait. pontificẽ/ꝑ quẽ itur ad deum. Idem
em̃ eſt põtifex qđ mediator. vnde Heb. v. in pn. Oĩs nãq;
pontifex ex hoĩbus aſſumptus/ꝓ hoĩbus conſtituitur. ſcz
vt eos adiuuet: ⁊ vt ꝑ eum impetrent a deo miſericordiã.
cõſtituit. dico. in ijs que ſunt ad deũ offerenda: ſcz in mune
ribus/hoſtijs/⁊ pcibus/que ducunt ad deum. vt offerat
dona: ſcz primitias ⁊ ſacrificia ⁊ hmõi. deo pro peccatis
dimittendis. Et beatus Bernã. dicit ꝙ põtifex dicit quaſi
pontem faciens inter deũ ⁊ ꝓximũ. Fecit em̃ ſeipm pon/
tem ad patrẽ: attingens a ripa noſtre miſerie/vſq; ad ri/
pam felicitatis eterne. Sap. xviij. Vſq; ad celuz attinge/
bat ſtans in terra. vnde Jo. iij. Filius hoĩs qui eſt in celo.
per hunc tranſeũtes nõ ſubmergimur in flumine culpe:
nec trahimur ad mare pene eterne. vnde ipſe ait Jo. xiiij.
Nemo venit ad patrẽ niſi ꝑ me. In hoc tñ diſtat pontifex
a ſacerdote: q: importat excellentiã quãdam ſup ſacerdo/
tem. nã vt Iſiđ. ait. vij. lib. etymo. Pontifex pnceps ſacer/
dotum eſt: quaſi via ſequẽtium. ipſe ⁊ ſummus ſacerdos:
ipſe ⁊ põtifex maximus appellat. xxv. diſt. cleros. ꝟſi. pon
tifex. vnde ⁊ papa ꝑ excellentiã ſummus pontifex appel/
latur. ex̃ de elec. vbi periculũ. ş. ſup his. lib. vj. vñ Leui. xxi.
exponit nomen pontificis: vbi dicit. pontifex. i. ſacerdos
magnus. vnde ⁊ epi qui ſunt ſup alios ſacerdotes conſti
tuti/põtifices appellant. Alij vero qui ſunt ſub eis: vocã/
tur comuni noĩe ſacerdotes/a ſanctificando. Et q: chri/
ſtus eſt ſumm⁹ ſacerdos: ideo ipſe ꝓpriiſſime dicit ponti/
fex maximus. vñ ad Heb. x. habentes ergo pontificẽ ma/
gnũ. gloſ. qui eſt ſup oẽs pontifices. Et quia quiſq; nõ ſu
mit ſibi honorẽ: ſed qui vocat a deo tamq̃ aaron: vt apłs
ait ad Heb. v. Nume. xviij. viij. q. i. in ſcripturis. ex̃ de elec.
qualiter. Ideo vt ibidẽ ſubdit apłs pre. c. v. chriſtus non
ſemetipm clarificauit: vt pontifex fieret: ſed ille eum pon/
tificem conſtituit qui ad eum ait in ps. ij. Filius meus es
tu. in q̃ ps. oſtẽditur chriſtus rex ⁊ ſacerdos. Differt aũt
ſacerdotiũ chriſti a ſacerdotio legali: q: legalis ſacerdos
nõ ſolum pro alijs/ſed etiam ꝓ ſe indiget offerre: quoniã
⁊ ipſe circũdatus erat infirmitate pcti. Heb. v. chriſtus
aũt non indiguit pro ſe offerre: ſed ſolũ pro alijs: q: imu/
nis fuit ab omni peccato. vnde Heb. vij. ad fi. Talis enim
decebat vt nobis eſſet pontifex: ſanctus/innocẽs/impol/
lutus/a pctõribus ſegregatus/⁊ excelſior celis factus: q̃
non haberet quotidie neceſſitatem/ queãdmoduz ſacer/
dotes/prius pro ſuis delictis hoſtias offerre: deinde pro
populo: hoc em̃ fecit ſemel ſe offerendo. Item ſacerdotiũ
legale carnale fuit. vnde ⁊ carnes ibi mactabant. Heb. ix.
ſacerdotiũ vero chriſti ſpũale. Adhuc ſacerdotiuz legale
fuit tẽporale: ⁊ finẽ habuit. ſacerdotiũ autẽ chriſti eternũ
eſt. Heb. vij. in quo capło aſſignat differentia inter vet⁹ ⁊
nouũ ſacerdotiũ. vñ legale ſacerdotium trãſlatum eſt ad
chriſtũ: qđ figuratũ fuit in trãſlatione ſacerdotij ab Heli:
q̃ fuit de tribu ſacerdotali ſcz leui: ad Samuelez: qui non
fuit de tribu leui/ ſed effraim. i. Regũ. i. Et ſimilr trãſla/
tio ſacerdotij ad chriſtũ facta eſt de tribu ſacerdotali ad
regalem:

Põtifex chriſtus. — *Sacerdotiũ legale.*

regalem: q: dñs ortus eſt de tribu iuda: quia de domina
ora de tribu iuda: vt cantat eccleſia. ⁊ dicitur Matth. i.
⁊ Heb. vij. que tribus iuda eſt tribus regalis. vt ita ſit ea/
dem ſacerdotalis ⁊ regalis: ⁊ vnus ⁊ idem chriſtus ſit ſa
cerdos ⁊ rex. Sic etiam regnũ iſraeliticũ temporale fuit
⁊ mutatuz in regnũ chriſti quod eternũ eſt. vnde Luce. i.
Regni eius nõ erit finis. cui⁹ mutatiõis figura preceſſit
quũ Saule abiecto dauid ſubſtitutus eſt in regnũ. i. Re/
gũ. xvj. Quod aũt alicubi regnũ illud ⁊ ſacerdotiũ eter/
nũ dr: intelligendum eſt de regno ⁊ ſacerdotio chriſti: qđ
ꝑ illud figurabat. De ſacerdotio etiã ⁊ regno chriſti loq̃/
tur apłs in epiſtola ſupradicta ad Heb. vij. in pn. inducẽs
ſimilitudinẽ de melchiſedech q̃ fuit rex ⁊ ſacerdos dei al
tiſſimi. Idem Gen. xiiij. qui vt gloſ. dicit in epła ad Heb.
nõ per hominẽ ſed ꝑ deum conſtitutus eſt: ⁊ interꝑtatur
rex iuſtitie. ⁊ dictus eſt rex ſalem: qđ eſt rex pacis: ſine pa/
tre ⁊ matre ⁊ genealogia: quia ſcriptura hoc de illo non
refert. neq; initium dierũ/neq; finem vite habens. aſſimi/
latus aũt filio dei manet ſacerdos in eternuz: qui eſt rex
iuſtitie: q: ſuos iuſtos facit: ⁊ per iuſtitiã regit in hoc ſecu
lo. ⁊ rex pacis. ex̃ in li. decre. Rex pacificus. quia quos hic
regit in iuſtitia/nõ deſinit poſt regere in pace eterna. Sa
cerdos dei ſummi: q: ſe in ara crucis obtulit. Sine patre
ſm carnẽ. Sine matre/ſm diuinitatez. Sine genealogia:
quia filios carnales nõ habuit. Neq; initiũ dierum neq;
finẽ habens: quia coeternus patri: ⁊ alpha ⁊ o. Apoc. c. i.
⁊ ſicut gloſ. ſubdit. Etſi oẽs patriarche ⁊ ꝓphete figura
chriſti fuerunt: melchiſedech tamen ſpecialis: qui non de
genere iudeoꝝ: vt quidam dicũt: proceſſit in typum ſacer
dotij chriſti: quia dicit ſacerdos ſm ordinẽ melchiſedech
multis modis. Heb. vij. ⁊ in ps. dixit dñs. ⁊ de conſe. di. ij.
accipite. adde hic qđ dixi de hoc. ş. in. xxxvj. ar. in. ş. xxxvj.
ar. ꝟſi. tẽpore vero. ¶ Adhuc ſup illud ad Heb. ix. introi/
uit ſemel in ſancta. dicit gloſ. beati Aug. Quũ em̃ chriſt⁹
rex ⁊ ſacerdos: rex pugnauit ꝓ nobis. ſacerdos obtulit ſe
ꝓ nobis. de cõſe. diſt. ij. ſacerdos dei. ⁊ idem btũs Aug. in
lib. lxxxiij. queſtionũ: vbi exponit chriſti miraculũ de q̃nq;
panibus ⁊ duobus piſcibus: ait inter cetera/ꝙ q̃nq; pa/
nes hordeacei inter legem moyſaicam vel populũ iſraeli
ticum ſignificant. duo autem piſces qui ſuauem ſaporem
pani dabant: duas illas perſonas videntur ſignificare: q̃/
bus ille populus regebatur. vt per eas cõſilioꝝ modera/
men acciperet: regiam ſcz ⁊ ſacerdotalem: ad quas etiã
illa ſacroſancta vnctio pertinebat. ex̃ de ſacra vnc. c. i. qua/
rum officium erat procellis ac fluctibus nũq̃ frangi atq;
corrũpi: ⁊ violentas turbarũ contradictiones tamq̃ ad/
uerſantes vndas ſepe dirũpere. Que tamen due perſo/
ne dñm noſtrũ prefigurabant: ambas em̃ ipſe ſolus ſub/
ſtituit: nec figurate ſed ꝓprie ſolus impleuit. Nam ⁊ rex
noſter eſt ieſus chriſtus: qui nobis pugnandi ⁊ vincendi
demonſtrauit exemplũ: in carne mortali pctã noſtra ſuſci
piens: tentatiõibus inimicoꝝ illecebroſis nec tenebroſis
cedẽs: poſtremo exuens ſe carne: pncipatus ⁊ poteſtates
expoliãs fiducialiter: ⁊ triũphans eas in ſemetipſo. Ipſe
eſt etiam ſacerdos ſm ordinem melchiſedech: qui ſeipm
obtulit holocauſtũ pro peccatis. ps. xxxix. Holocauſtum
⁊ pro peccato ⁊c. ⁊ ſequit: tũc dixi ecce venio. Ad ſacerdo
talem quippe pſonaz pertinet emũdatio ⁊ abolitio pec/
catoꝝ. De hac duplici potẽtia chriſti dicit apłs. i. ad Coꝝ
i. de chriſto loquẽs. Factus eſt inquit nobis a deo ſapien/
tia ⁊ iuſtitia ⁊ ſanctificatio ac redemptio. Sapientia em̃
ad ordinandũ: ⁊ iuſtitia ad iudicandũ/ꝓpria ſunt regie
dignitatis: quã ſequitur iudiciaria poteſtas. Sanctifica/
tio autem ⁊ redemptio/ad ſacerdotalẽ ſpectant ptãtez.
Dicit aũt chriſtus eſſe rex nõ ſolũ regni celeſtis ⁊ eterni:
ſed etiã temporalis ⁊ terreni: q: celeſtia ſimul ⁊ terrena
diſpenſat ⁊ iudicat. Iſte eſt gladius q̃ exit de ore eius ex
vtraq; parte acut⁹. Apocał. c. i. ⁊. xix. c. ex̃ de ꝑuile. ex ore.
Vnus em̃ gladius/vna eſt eius regia ptãs. que tñ duas
partes hz ꝓpter regnũ celeſtiũ ⁊ terreſtriũ. nõ tamen dũ

Melchiſedech rex ⁊ ſacerdos.

in hac vita mortali cõuerſat⁹ eſt regnũ terrenũ admini/
ſtrare voluit. cui⁹ cã infra dicet. Hec aũt dicta ſunt de chri
ſti ptãte quãtum ad pñtem ſufficit intentionem. ¶ E

Onſequẽter aũt tractandũ eſt de cõmuni/
catione potentie eius. Vnde ⁊ ſciendũ ꝙ
potentia creandi: q̃ chriſto cõuenit ſolũ ſm
ꝙ de⁹: nulli cõmunicabilis eſt. nec in huma
nitate eius que perſonaliter diuinitati fuit
vnita: multo min⁹ cõmunicari põt alijs hoĩbus. nõ ex de/
fectu dei: ſed ex defectu creature talis ptãtis incapacis.
¶ Poteſtas ꝟo ſacerdotalis que chriſto cõuenit vt hoĩ:
vt ſupra dictũ eſt: ⁊ ptãs miracula faciendi: ⁊ regalis: que
ſibi cõuenit ⁊ ſm ꝙ deus: ⁊ ſm ꝙ hõ: cõmunicabilis eſt: ⁊
cõmunicatur hoĩbus. de qua cõmunicatione loquit Hu/
go de ſcrõ victore in ꝓlogo ſui cõmenti ſup angelica hie/
rarchia ſic dicens. Ipſe vero oĩm cõditor: cuius ineffabi
lis maieſtas/⁊ indeficiens virtus/potẽs erat ſola guber
nare q̃ creauerat ſola: voluit rerũ a ſe creatarum partici/
pes hr̃e ⁊ cooperatores. nõ vt ille eoꝝ miniſterio iuuaret:
ſz vt ipſi ptãtis eius cõſortio ſublimes efficerent. Dñs er/
go ſolus ⁊ pnceps oĩm/dñationes ⁊ pncipatus ſub ſe eẽ
inſtituit in miniſterio ꝑficiẽdo: qđ vniuerſitatis ordo de/
poſcebat: vt opera eius cõplerent ꝑ ordines ⁊ diſpoſitio/
nes. Sic igitur bonus ⁊ ſapiens deus creaturas a ſe ſolo
cõditas/gubernat ordine quodã. inferiora ſcz ſm gradũ
ꝑfectionis mediantibus ſuperioribus. ſic em̃ gubernat
corpora per ſpiritus: ⁊ corpora groſſiora per ſubtiliora.
vt generabilia ⁊ corruptibilia /per icorruptibilia/ſcilicet
celeſtia: ⁊ ſpiritus inferiores per ſuperiores. ad hoc diſt.
lxxxix. ad hoc. ¶ Cõmunicatur aũt creature rõnali ſiue
intellectuali gubernatio. Primo quidẽ reſpectu ipſius:
vt ſcz ſe ipſam in ſuis actib⁹ dirigat. Scđo reſpectu ratio/
naliũ: dum quidã angeli ꝑ alios angelos: ⁊ quidã hoĩes
ꝑ alios hoĩes: ⁊ hoĩes ꝑ angelos gubernant. vt. ş. alleg.
c. ad hoc. ⁊ xxij. diſt. de cõſtantinopolitana. ⁊. xcv. di. eſto. et
xi. q. iij. qui reſiſtit. licet em̃ q̃libet creatura rõnalis nata
ſit gubernare ſeipſam ꝑ virtutẽ intellectus ꝓprij: tñ cum
q̃dam rõnalia ꝑ alia rõnalia gubernant. tuz q: ordo vni/
uerſitatis hoc exigit. tum q: in aliquibus regimen ꝓprie
rõnis nõ ſufficit. inde opz vt ꝑ alioꝝ gubernationem in
ſuis actibus dirigant: vt ptz in hoĩbus: quoꝝ quidã alijs
nõ ſufficientibus regere. ſ. ſemetipſos/ ꝓponunt ⁊ pſunt
ad directionẽ ⁊ regimen. ꝓpter qđ debent eſſe intellectu
pſtantiores ⁊ appetitu rectiores alijs q̃bus pficiunt. naz
⁊ in angelis ij qui pſunt: magis vigent intellectuali lumi
ne ſm magros. ¶ F Tertio cõmunicatur gubernatio
creature rõnali reſpectu rõnaliũ. Nã ordine nature diui/
nitus inſtituto rõnalia irrõnalibus dñant. Gen. i. ibi: et
dñamini piſcibus maris ⁊c. Aliter tñ gubernat hõ rõna/
lia: aliterq; irrõnalia ſibi ſubdita. nam irrationalib⁹ dña/
tur nõ ad vtilitatem illoꝝ: ſed ad ꝓpriam. duz illis vtitur
ꝓpter ſe. vnde dicit hõ finis illoꝝ: q: ꝓpter ipm/⁊ in eius
obſequiũ cõdita ſunt. Alijs aũt rõnalibus dñatur ꝓpter
bonũ illoꝝ: q̃uis ex hoc reſultet bonũ ꝓpriũ gubernan
tis. q: per hoc deo miniſtrat: ⁊ ad eius ſimilitudinẽ acce/
dit. vnde talis eſt gubernatio que cõuenit rõnalibus ſm
ꝙ rõnalia ſunt: vt ſcz per ipſoꝝ bonũ gubernent. Qui au
tem pſunt aliquibus nõ bonũ ſubiectoꝝ: ſed ꝓpriũ cõmo
dum intendẽtes: a vere gubernatiõis rõne degenerãt: q̃
cõuenit rõnalibus creaturis. tales querũt q̃ ſua ſunt: non
q̃ chriſti. Philł. ij. viij. q. i. ſunt in eccłia. xxiij. q. iiij. tres pſo/
nas. Qui em̃ ſic gubernãtur: nõ regunt libere: ſed ſerui/
liter ⁊ q̃ſi ad modũ irrõnaliuz ducũtur. ꝓpter qđ taliter
dñantes/nõ reges: ſed tyrãni vocãtur. Eſt aũt nũc inten/
tio de illa tñ gubernatione q̃ rõnalibus creaturis cõue/
nit: ⁊ pcipue hoĩbus q̃ ꝓprie rationales dicũtur. Specia/
liter aũt de gubernatione ſiue gubernatiua potentia q̃ a
chriſto ⁊ ꝑ chriſtum cõmunicata eſt eccłie: dicendum eſt.
¶ G Erat ſiquidẽ cõmunicanda hoĩbus chriſti guber
natiua ptãs. Primo/q: congruebat eius bonitati: vt ſue

Potẽtia creãdi in cõicabilis. — *Alie ptãtes cõicabiles.* — *Cõicat hoĩ gubernatio.* — *Chriſti gubernatiua poteſtas q̃re hoĩb⁹ cõicata*

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

ptãtis faceret hoies participes. Scdo q2 cōpetebat eius dignitati. Ad dignitatem nãq3 gubernãtis τ dñantis ptinet hre ministros p quos suã ptãtem exerceat. ipsi etiam ministri: quibus ptãs christi cōmunicatur: efficiũtur ex hoc digni τ honorabiles/ q vice christi alios gubernãt. vñ in ps. cxxxviij. dicit de aplis. Nimis honorati sunt amici tui deus: nimis cōfor. est pnci. eorum. Tertio/ q2 expediebat humane vtilitati. hō em sensibili cognitiōe vtitur: ppter qd sicut ei cōuenit/ vt p sensibilia signa manuducatur ad intelligibilem veritatem: τ p sensibilia sacra suscipiat inuisibilem grãm. j. q. j. multi. de cōse. dist. ij. sacrificiũ. Ita cōuenit ei hre gubernatorem visibiliter τ sensibiliter psentē. Christus aũt fm q deus/ licet sit oibus τ vbiq3 pñs: oia gubernans τ regens. Hiere. xxiij. Celũ τ terrã ego impleo. vñ Aug. Deus vbiq3 est in seipso totus. vbiq3 est: q2 nulli parti rerũ absens est. vbiq3 totus: q2 cuilibet parti pariter totus adest. in seipso: q2 non cōtinetur eis qbus est pñs: imo ipse ea cōtinet: quũ inuisibilis est sensu corporeo: q2 deuz nemo vidit vnq̃. Exo. xxxiij. Jo. j. τ j. eiusdē. iiij. Scdm vo humanã naturã/ est quidē visibilis: q2 in terris visus est: τ cũ hoibus cōuersatus est. Baruch. iij. in fi. Phil. ij. τ bti oculi q vident que vos videtis. Luce. x. nō tñ cōueniebat eius dignitati τ felicitati: vt in terris semp nobiscũ cōuersaretur: q sup oēs celos meruit corporaliter exaltari. ps viij. Eleuata est magnificētia tua sup oēs celos. vñ post ascensionē: licet sit semp nobiscum pñtia spũali. fm illud Matth. vlti. Ecce ego vobiscũ sum oibus diebus vsq3 ad cōsummationē seculi. desijt tñ esse nobiscũ pñtia corporali/ fm ppriam spēm. in specie tñ aliena. s. in sacramēto visibili panis τ vini/ etiã corporaliter nobiscũ est. vñ Aug. Donec finiatur seculũ sursum est dñs: sed tñ hic nobiscuz est veritas dñi. corpus em in quo resurrexit: in ea forma qua apparet sanctis: in loco vno esse oportet. veritas aũt eius vbiq3 diffusa est. de cōse. dist. ij. pma quidē. in fi. Cōueniens g erat hoim vtilitati. vt christus potentiã suam gubernatiuã sup hoies cōmunicando traderet: τ relinqret aliqbus hoibus/ p quos eius ecclia regeretur τ dirigeretur in finē. ppter qd obtinendũ ab hoibus/ iesus christus in mũdum venire dignatus est. Non em deficit christus ecclesie in necessarijs ad salutē. ¶ H Hec autē christi gubernatiua potentia: vt ex supra dictis hri pōt: triplex est. vna quidē sacerdotalis: alia regalis: tertia vo ad miraculosas imutationes. Quãlibet aũt harũ christus cōicauit hoibus: q2 qlibet ecclie vtilis. Nam p miraculorum opationē/ doctrina fidei cōfirmatur. τ in laudē diuine ptãtis hō excitatur. vñ fm Greg. in sermone de ascensione dñi. in pn. Ecclesie pmitiue necessaria erat opatio miraculorum: vt fides nouella p ea cōfirmaretur: τ irrigaretur. sicut τ plãtis aq̃ necessaria est ad irrigandũ vsq3 quo radices figant. Per sacerdotale officiũ hō sanctificatur: τ deo recōciliatur. vñ τ quotiēs sacramentũ altaris cōficitur: pctm remittitur. de cōse. dist. ij. quũ oē. τ. c. si quotienscũq3. xv. q. vij. sciscitantibus. Per actiones vo regalis ptãtis/ hō in cōuersatione dirigitur. xxiij. q. v. regũ. τ. c. rex debet. τ ad deũ τ primũ debite ordinatur: vt ibi. τ. ij. q. j. scelus. ¶ I Et vt de modo cōmunicationis aliud videatur: cōsiderandũ q sacerdotalis potentia cōmunicata est aliqbus fm ministeriũ: q τ dicũtur ministri gre: q2 ministeriũ adhibēt dispensando sensibilia sacramēta: in qbus cōfertur grã: τ q sunt vasa et instrumēta gre: τ efficiũt qd figurant. q2 sunt sacramēta noue legis. de hoc. j. q. j. dictũ. legitur et no. e. q. multi. in glos. j. virtutē. τ. c. qcquid inuisibilis. glos. j. vñ dicũt qdã q non cōmunicatur ptãs: sed solũ tribuitur ministeriũ. Et indubitãter est verũ q nō cōmunicatur talis ptãs/ qualē habet christus: q fm q deus est: hz ptãtem authoritatis quãtuz ad effectũ sacramētorum. fm vero q hō/ habet ptãtem ministerij. nō qualitercũq3: s3 pncipaliter. hoc bene pbat pre. c. multi. opantur aũt ad effectũ sacramētorum meritorie τ efficaciter: q2 passio eius q fm humanã naturã sibi cōuenit: cã iustificationis nostre est meritorie: τ est effectiue p modũ

Christi gubernatiua potētia triplex

Sacerdotalis ptãs quō cōicetur

instrumenti. q2 humanitas christi est instrumentum deitatis ipsius. τ q2 est instrumentũ cōiunctum: ideo hz quãdam pncipalitatem τ causalitatē respectu instrumentorum extrinsecorum/ que sunt instrumēta ecclie τ ipsa sacramenta. Unde ptãs ministerij in christo/ hoi cōuenit q2 est pncipalis: d2 ptãs excellētie. que quidē cōsistit in quatuor: vt catholici doctores tradũt. Primũ/ q2 meritũ τ virtus eius operatur in sacramētis. vt pre. c. multi. Scdo/ q2 in eius noie sacramēta sanctificantur. vñ cũ cruce pficiuntur. de cōse. dist. v. nũquid. Tertio: q2 ipse potuit instituere sacramenta. nam τ fm Aug. ab eius latere pcesserũt. ex. in clemen. de sum. tri. Quarto/ q2 pōt effectũ sacramenti sine sacramento cōferre. ar. de cōse. di. ij. vt quid paras. τ di. iiij. baptismi vicem. Hanc autē ptãtem pncipalis ministerij potuit christus cōmunicare: sed nō cōmunicauit: ne spes in hoie poneretur: q2 maledictus homo q confidit in hoie. Hiere. xvij. τ Greg. Uere hoies prepostero ordine ante sibi opē ab hoibus accersiunt τc. de cōse. dist. j. ois christianus. Et ne diuisio in ecclia oriretur cōtra illud. xxiiij. q. j. schisma. c. loquitur. sicut tēpore pauli vnus quidē dicebat: ego sum pauli: alius autem ego apollo. j. ad Cor. iij. vbi τ sequitur. Ego plantaui: apollo rigauit: sed incrementũ dedit deus. Itaq3 neq3 qui plantat est aliqd: neq3 qui rigat: sed q incrementũ dat deus. de cōse. dis. iiij. baptismus talis est. rix. dist. scdm. ex de deci. quũ nō sit. Potestatem aũt secũdarij ministerij christus cōmunicauit τ tradidit aliquibus: qui dicũtur τ sunt sacerdotes τ mediatores noui testamenti inquãtum sunt ministri summi sacerdotis τ veri mediatoris christi/ vice ipsius agentes τ salutaria sacramenta hoibus exhibentes. Potentia vo regalis cōmunicatur etiã aliquibus q sunt aliorum rectores: qui ppter hoc dicũtur capita populorum. j. Regũ. xv. ibi: Caput tribus israel factus est. sub vno tñ principali capite christo: cui ptãs regia fm excellentiã cōuenit. Licet em habentes sacerdotalē potentiam possunt dici aliquo modo capita: magis tñ cōuenit nomē capitis habentibus regiã ptãtem: q2 per sacerdotalem potestatē efficitur qs mediator inter deum τ hoiem. Capitis aũt nomen importat aliqd primũ in aliquo ordine. Unde magis cōuenit regiã dignitatem haberi p quã cōstituitur pmus sup alios. Tam vero habentes sacerdotalem/ q regalem ptãtem a christo/ dicuntur christi vicarij: τ christi ministri: τ christi cooperatores. Naz christus ita suã potentiã cōmunicat alijs: q eã sibi nō adimit. sed eaz retinet. τ fm eã pncipaliter operatur in oibus qui sue potētie sunt participes: τ q eius virtute operantur. vñ recte dicuntur christi cooperatores. ¶ Potentia vo miracula faciendi cōicata est adhuc τ cōicatur hoibus a christo. non tñ eo mō quo christus hz: q2 sicut in sacramētis: ita τ in miraculis christus hz ptãtem authoritatis fm q deus. τ ptãtem instrumētalem cuiusdã pncipalitatis τ excellentie fm q hō: q2 ipse nō solũ miracula facere pōt: verũ etiã hãc potestatē τ grãm in alios potest diffundere. sicut d2 Luce. x. τ Matth. x. q dedit aplis ptãtem sup oia demonia: τ vt lãguores curarēt. Alij aũt a christo habēt ptãtem instrumētalem secũdariã delegatã. vniuersaliter em in oi ptãte: q a christo cōmunicatur hoibus: christus ipse hz pncipalitatē τ excellētiã: hō aũt purus hz secũdariũ ministeriũ τ cooperationē. Patet g ex pdictis/ q potētia christi cōmunicanda fuit hominibus: τ quomodo cōmunicata. ¶ L

COnuenit aũt cōsiderare post pdicta/ qbus hoibus cōmunicata sit christi ptãs: q cōmunicari poterat: τ q vtiliter cōmunicari cōueniebat. ¶ Et pmo dicendũ est de potentia illa q est ad imutationes miraculosas. Hec aũt potētia nō oibus hoibus cōmunicata est: s3 aliquibus. nec cōmunicatur hec bonis tñ: sed etiã malis. multi em dicent. Nōne in noie tuo demonia eiecimus: τ multas virtutes fecimus: qbus dicetur: Nescio vos. Mat. vij. j. q. j. pphetauit. sicut fecit cayphas. Joã. xj. nã τ mali frequēter τ pphetizant τ miracula faciũt. j. q. j. teneamus. G

Potētia regalis cōicatur

Potētia miracula faciēdi hoibus cōicatur

Ptãs miraculorũ partãdo rũ qbus cōicata sit

prophetauit. c. multe operationes. vnde sicut alia dona gratis data/ cōmunia sunt bonis τ malis: vt pphetia et grã sermonis: τ alia hmōi: sic operatio miraculorum: vt pre. c. multe. τ de pe. dist. ij. querendum. τ. c. pōt discursus. Nec etiam cōuenit ista potentia oibus bonis semp. multi em fuerunt τ sunt sancti: qui miracula nō fecerunt. Nam fm beatum Bern. qbusdam datur spũssanctus in munus/ τ nō vsum muneris/ vt impfectis: qui colũbina simplicitate sibi gemũt: sed edificare primos nesciũt. de qbus Esa. lix. Quasi colũbe meditantes gememus. τ de quibus. ij. q. vij. sancta quippe. Alijs datur in vsum muneris: τ non in munus/ vt reprobis: qui more nubiũ alios compluũt: sed in se aridi persistũt. de qbus. ij. Pet. ij. hi sunt fontes sine aqua: τ nebule turbinibus exagitate: qbus caligo tenebrarũ reseruatur. de pe. dis. ij. si em iquit. ad mediũ. vbi in glos. exponitur hec authoritas. qbus cōpetit illud poeticum. Sic vos nō vobis fertis aratra boues. Sic vos nō vobis vellera fertis oues. Sic vos nō vobis nidificatis aues. Sic vos nō vobis mellificatis apes. Alijs vero datur in vsum muneris: τ in munus/ vt viris pfectis: q pariter ardent τ alios incendũt. vnde de btō Joãne baptista dicitur Jo. v. Ille erat lucerna ardens τ lucēs. ¶ Hec etiã potentia nō haber cōnexionē ad regalē: sed ad sacerdotalem ptãtem. q2 illa sine his: τ he sine illa sepe inueniũtur. Cōmunicat ergo christus hãc potentiã quibus voluerit: τ qñ: τ quãtum: τ sicut: put vtilitati ecclesie/ ac hominuz saluti nouerit expedire. Cōmunicata est aũt amplius in ecclesia pmitiua: q2 tunc fm beatũ Greg. τ supradictum est: magis necessariũ erat ad dilatationē τ cōfirmationē fidei τ augmentũ ecclie. τ pñs fideliuz hanc potentiam habuerũt in multa plenitudine: vt ptz Actuũ. ij. iij. τ. v. c. Jam vero ecclesia dilatata: τ fide roborata/ nō est tm necessaria sicut pus hec potentia in ecclia. de cōse. dist. iiij. venit. ¶ L De ista aũt potentia psequi nō ptinet ad ppositum. vnde de alijs duabus potentijs est psequēdum/ scz de sacerdotali τ regali. circa quas mea versatur intentio. Uidetur aũt qbusdã/ q hec duplex ptãs nō eidem persone cōmunicanda τ cōmunicata sit: sed quũ sint ptãtes distincte: cōmunicande sunt diuersis τ distinctis psonis. qd paret in statu veteris testamēti: in quo diuersis personis tribuebatur ptãs regia τ sacerdotalis. Similiter τ in nouo testamēto diuersis cōmunicari videntur. Sacerdotalis em ptãs cōuenit his q sacerdotes vocantur in ecclia siue pontifices: qui spũaliter psunt. Regalis aũt cōuenit pncipibus terrenis τ dñis temporalibus: q τ reges vocantur. j. Pet. ij. sub qbus existunt diuersi gradus ptãtum: vt ex de maio. τ obe. solite. ibi: siue regi quasi pcellenti siue ducibus τc. p horum dicto expresse facit. xcvj. dist. duo sunt. τ. ij. q. vij. §. item quũ balaam. vo. sed notandũ est. Et fm hoc videretur dicēdũ/ q licet christus sit rex τ sacerdos: tñ eius vicarij. s. apli τ eorum successores nō sunt sacerdotes τ reges. imo solum cōuenit ei ptãs sacerdotalis vel pontificalis ex pcessione christi. Si aũt aliquibus eorum cōuenit ptãs regia: h est ex pcessione pncipum terrenorum: sicut ex pcessione constantini haber roman9 pontifex imperialem ptãtem. xcvj. dist. cōstantinus. vide. s. xliiij. ar. §. sciendũ. xiij. ar. vo. ecclesia. Sed licet hoc videatur pma facie rōnabiliter dictuz: tñ pfundius considerare volentibus veritatē plus τ aliter dicere cōuenit. ¶ M In pmis ergo distinguenduz est de sacerdotio τ de regno seu de regia ptãte. videtur aũt de his distinguendũ sicut τ de scientia. Est aũt quedã scientia humanitus adinuenta. vt scia phica: q d2 sapientia secularis τ lre seculares. xxxvij. dis. vino. τ. c. qui de mēsa. qdam vo diuinitus reuelata: vt sacra scriptura. vnde. ij. ad Timoth. iij. Ois scriptura diuinitus inspirata τc. l. dist. si quis diaconus. τ vtraq3 a deo est: q est sciētiarũ dñs. vt in Cantico Anne. j. Regũ. ij. τ ad Ro. j. ibi. Deus em illis manifestauit: τ principalis author a quo est ois sapia. vt d2 Sap. j. tñ diuersimode est vtraq3 a deo. Prima scz philosophica/ est a deo mediante natura intellectus huma-

Virgilius nũ carmen.

Ptãs sacerdotalis et regalis an eidem cōpetãt psone.

Scia duplex.

ni: per quē adinuenta est huiusmodi scientia: τ mediantibus rebus q sunt ipsi9 scientie cã. τ q2 tã intellectus humanus: in quo est scia: q ipse res de qbus est scia: sunt opus dei: ideo scientia hmōi d2 esse ab ipso: q2 opus nature est opus dei. vnde τ deus ipse pncipalis doctor esse hoim d2: vt Aug. ostendit in li. de magro. ¶ Scda vo scientia/ scz sacra scriptura/ est a deo nō mediante adinuētione intellectus humani: sed est ab ipso spãli modo eam reuelãte: sed τ inspirante hoibus p quos nobis est tradita. spũ em sancto inspirati locuti sunt sancti dei hoies/ scz prophete apli τ ceteri sacri scriptores. ij. Pet. j. c. in fi. Simili g modo est distinguendũ de sacerdotio. Nam quoddã sacerdotiũ est ex humana institutione. τ hoc fuit in lege nature ante tempus legis scripte. τ etiã post legez datam/ apud eos qui naturali tm lege viuebant. tunc em primogeniti sacerdotes instituebantur: vel alij ppria voluntate offerentes officium sacerdotis exercebant: licet forte nomen sacerdotis nō haberent. facit p hoc de cōse. di. iiij. qd apud nos. Quoddã vero sacerdotiũ fuit ex institutiōe diuina. τ hoc inchoauit in aaron. Illud em qd fuit ex institutiōe humana: cepit ab ipso exordio generis humani. vñ τ fm Aug. abel sacerdos fuit. Illud vero qd ex institutione diuina: cepit in aaron. vñ dicit Isid. in lib. de psonis ecclisticis. Initium sacerdotij aaron fuit. quãq melchisedech pus obtulerit sacrificium. Heb. vij. Gen. xiiij. τ post hunc Abraam/ Isaac τ Jacob: τ in Gen. legitur in multis capitulis: s3 isti spontanea voluntate nō sacerdotali authoritate ista fecerũt. Ceterũ in lege/ aaron pmus sacerdotale nomen accepit: pmusq3 pōtificali stola indutus victimas obtulit: loquēte domino ad moysen: Applica quoq3 ad te aaron τc. Exo. xxviij. τ vlti. xxj. di. §. j. vbi de ritu ornamentorum sacerdotaliũ: τ vnctionis τ cōsecrationis sacerdotalis agitur. Talis aũt ritus nō erat in sacerdotio legis nature: licet aliqui tunc vnctionē interiorem haberent: sicut haberi pōt ex glos. ad Heb. vij. vbi agitur de melchisedech: de quo dicit glos. q nō fuit de gente iudeorum: τ ante circũcisionē functus est sacerdotio: vt nō gentes a iudeis: sed iudei a gentibus sacerdotiũ acciperent. τ nō fuit vnctus oleo visibili: vt moyses instituit: sed oleo exultatiōis τ puritate fidei. nec aĩalia imolauit: sed in pane τ vino christi sacerdotiũ dedicauit. de hoc plene. s. ar. xxxvj. vo. tēpore. ¶ Est igitur: vt iam dictum est: duplex sacerdotiũ: τ vtrũq3 est a deo: sed diuersimode. Nã primũ est a deo mediãte natura: q2 naturalis lex dictat deũ eē colendũ: τ ei eē sacrificandũ τ offerēdũ. vñ Ro. j. Inuisibilia em ipsi9 a creatura mũdi per ea que facta sunt intellecta cōspiciuntur τc. vñ τ ois idololatria pctm cōtra naturã est. vnde τ sequitur. τ mutauerũt gloriã incorruptibilis dei τc. τ. j. τ seruierũt creature potius q creatori τc. offerre autē τ sacrificare ad sacerdotes ptinet. Heb. v. in pn. ois nãq3 pontifex τc. τ. j. q. j. ipsi sacerdotes: τ. c. sacerdotes. vñ ex dictamie iuris naturalis/ vel sponte/ vel p institutionē humanã/ aliq sacerdotale officiũ exercuerũt: vt dictũ est: offerendo τ sacrificando. Aliud vo sacerdotiũ est a deo instituente: qd incepit ab aaron: vt dictũ est: de quo intendo: sed translatum est ad christũ: qui cōstitutus est a deo sacerdos fm ordinem melchisedech. ps. cix. Heb. vij. ex de cōsti. translato sacerdotio. cuius sacerdotiũ existit in ecclesia p cōmunicationē: qd pfectius τ excellentius est: q legale sacerdotiũ. Et sic distingui pōt triplex sacerdotium. Unũ quidem ex humana institutiōe a iure naturali: de quo dixi: τ hoc est impfectum τ quasi informe. Aliud est ex institutione diuina: de quo dixi. τ istud impfectum τ figuratum. Tertiũ est ex institutiōe diuina deo illud hoi christo dante: nō ministerio alicui9 hois: neq3 fm ritũ visibilis vnctiōis: sed immediate ipm vnguēdo inuisibilis gratie plenitudine. ex de sacra vnc. c. j. τ sic sacerdotem ipm cōstituendo. et h est sacerdotiũ euãgelicum τ gratie: qd verum τ perfectũ est. τ fm participationē huius sacerdotij fiunt τ sunt τ dicũtur sacerdotes in ecclesia: qbus ad instar sacerdotij le-

Sacerdotium duplex.

Sacerdotiũ triplex.

Universidad de Deusto Biblioteca

galis/visibilis vnctio adhibetur inuisibilē gratiam desi-
gnans.ex̄ de sacra vnc.c.j.xvj.q.j.§.ecce sufficiēter.Sacer
dotiū igitur naturale nō destruitur p euāgelium: sed pfi
citur ⁊ formatur:q: gratia nō tollit naturā:sed format et
pficit. Sacerdotiū vero legale cessauit:quia figurale erat.
adueniente aūt veritate cessat figura.xxxv.q.j.c.j.de cōse.
dist.ij.c.reuera.ex̄ de purga.post par.c.j.de ɔse.di.iij.sextā.
sed nō quātum ad moralem intelligentiā.vj.di.§.his ita.
Sacerdotiū vero euāgelicum tāq̄ verū ⁊ pfectum pma-
net intra se/cōtinens qd̄ ⁊ naturale est ⁊ adimplens lega
le:qd̄ in ipm translatū est.Aliter pōt quoq̄ distingui de sa
cerdotio:q: quoddā est ppriū:⁊ quoddā cōmune.pro-
prium est put quisq̄ fidelis dicit̄ sacerdos: dum p se of-
fert deo spūale sacrificiū siue cōtriti cordis/siue afflictio-
nis carnis/siue cuiuslibet boni operis.De pmo ps.l.Sa-
crificiū deo spiritus contribulatus cor ɔtritū ⁊c.de pe.di.
j.in pn. De scdo ad Roma.xij. Obsecro vos p miam dei:
vt exhibeatis corpora vestra hostiā viuentem. De tertio
ps.iiij.Sacrificate sacrificiū iustitie ⁊c.De hoc sacrificio
dicit̄ Apoc.j.vbi Joānes de christo loquēs ait. Fecit nos
deo ⁊ patri suo regnū/⁊ sacerdotes.sup quo dicit glos.fe
cit nos sacerdotes: vt q̄ pus demonijs imolauimus deo
deinceps immolemus.Et qui obtulimus diabolo sacrifi
cium peccatorū:amodo offeramus sacrificia bonorū ope-
rum. Item.j. Per.ij.ibi:Et ipsi tāq̄ lapides viui supedifi-
camini domos spūales sacerdotiū sanctuz offerre. spūa-
les hostias acceptabiles deo p iesum christū.⁊ paulo post
ibi:Uos estis genus electum regale sacerdotiū ⁊c.Com
mune aūt sacerdotiū est qd̄ alicui tribuit̄ p salute multo-
rū viuorū ⁊ mortuorū.xiij.q.ij.anime. put quidā ordinant̄
sacerdotes in eccl'ia ad sacrificandū deo p salute populi:
⁊ ad offerendū deo preces ⁊ vota ppl'i.j.q.j.si sacerdotes.
⁊ de hoc sacerdotio est nunc intentio. Est aliud sacerdo-
tium execrabile ⁊ abominabile idolorū falsorūq̄ deorū:qd̄
nō tam sacerdotium q̄ sacerdotij puersitas dici debet:de
quo sacerdotio.iiij.Regū.x.dr:/q̄ iehu interfecit sacerdo-
tes baal.⁊ ponitur.xxij.q.ij.vtilem.

¶Articulus.lij. A

Regia ptās varia.

DE regno aūt seu de

regia ptāte distinguendū. Quedam em̄
est ex humana institutione natura incli-
nante ad hoc. Nam in brutis aīalibus:q̄
gregalia sunt ⁊ socialia: ex instinctu na-
ture inuenit̄ quoddā regimē.multo magis igit̄ in hoib⁹:
q̄bus naturale est in societate viuere magis/q̄ cuilibet
alij aīali. ⁊ inclinatio est ad institutionē regiminis.ad h
vij.q.j.in apibus.⁊ hmōi regnū dr esse ex iure humano/q̄
a natura oritur.Quedā vero ptās est regia ex institutio-
ne diuina vel ex iure diuino/q̄ pcedit a grā.Utraq̄ autē
ptās regia est a deo:sed diuersimode: quia pma est a deo
mediāte natura hoim: que ad hanc inclinat ⁊ mediante
humana institutione:q̄ inclinationē nature pficit.⁊ ideo
dr ptās humana ⁊ naturalis.Secūda vero est a deo specia-
li modo ipsam instituente ⁊ tradente:⁊ ideo dr ptās diui
na ⁊ supernaturalis.de qua dr:Non est ptās nisi a deo.ad
Roma.xiij.xxiij.q.j.qd culpat̄.xj.q.iij.qui resistit.Et pma
quidē ptās regia versatur circa regimen tpaliuz ⁊ terre-
norū:ideo terrena ⁊ secularis vel tēporalis dr.Secūda ve
ro versatur circa regimen spūalium ⁊ celestium:ideo spi
ritualis ⁊ celestis vocat̄. Amplius pma ptās regia inue-
nitur cōiter in hoibus: ⁊ quolibet tempore fuit. ⁊ largo
modo loquēdo.scz ⁊ tēpore legis nature/⁊ legis scripte/
⁊ euāgelij. ⁊ apud quoscūq̄ hoies cuiuscūq̄ stat⁹ et rit⁹.
scz fideles ⁊ infideles iudeos ⁊ gentiles.vn̄.j.Regū.viij.
dr:Cōstitue nobis regem vt iudicet nos:sicut ⁊ vniuerse
habēt nationes. quia illud nature oībus est cōmune par
ticipantib⁹ illā naturā.Jn hoc tn̄ differēter fuit hmōi re-
gimen vel ptās apud iudeos ⁊ gentiles:q: apud gētiles
fuit solum ex humana institutiōe, apud iudeos vero fuit
aliquo modo ex institutione humana: sed interueniente
speciali ordinatione diuina:sm quā ⁊ iudices ⁊ reges in-
stituti sunt in illo ppl'o:⁊ ideo multo melius regimen fuit
apud iudeos q̄ apud gentiles. Secūda vero ptās regia
solū fuit ⁊ est apud vni⁹ dei veri cultores. ⁊ in veteri qdē
testamento ex parte ⁊ impfecte/⁊ quasi in figura cōcessa
fuit aliquibus hec potestas a deo:vt patebit.Jn nouo au
tem testamento p christū pleni⁹ tradita est. Adhuc vtraq̄
ptās regia distincta est a sacerdotio.sicut ex diuersitate of
ficiorū ⁊ actuū ostendet̄ infra.Sed pma ptās regia sic di-
stincta fuit a sacerdotio/q̄ vt in pluribus attributa fuit
distinctis psonis pter magnā differētiā actuū vtriusq̄
ptātis:ne vna p aliam impediret̄ in operādo:tn̄ quolibet
tempore inuenit̄ vtraq̄ fuisse simul in aliqua vna psona.
¶ B Jn tēpore quippe legis nature melchisedech rex
fuit ⁊ sacerdos.Heb.vij.similiter ⁊ iob sacerdos fuit: q:
holocausta obtulit.Job.j.ibi/Offerebat holocausta per
singulos ⁊c.Et rex fuit sicut ipse ait:Cūq̄ sederē quasi
rex circūdante exercitu.Job.xxix. Primogeniti quoq̄ re-
gum sacerdotes ⁊ reges erant:vt quidē fuerunt. ⁊ Jsid.
ait lib.vij.etymol'.Maiorū ɔsuetudo hec erat: vt rex etiā
esset sacerdos vel pontifex.vnde ⁊ romani principes vel
imperatores pontifices dicebantur.ar.ff.de iust.⁊ iu.l.j.⁊
expssum.xx.di.deros.vo.pontifex.ibi/antea. Jn tēpore ve
ro moysaice legis samuel simul sacerdotis ⁊ iudicis offi
cio fungebat̄:vt habet̄.j.Reg.vij.⁊ quasi p totū.Alio etiā
tēpore p sacerdotes dei ppl's regebat̄.sicut in lib.Mach.
apparet. Jn tempore aūt grē summus pontifex impiali
⁊ pontificali potentia vtitur.xcvj.dist.ɔstantinus.¶Se
cunda vero ptās regia sic distincta est a sacerdotio/q̄ tn̄
in vna ⁊ eadem psona inuenitur vtraq̄.in oibus em̄ epis
est vtraq̄:⁊ hec est illa duplex ptās que in eis distingui so
let/ordinis ⁊ iurisdictionis. de qua legit̄ ⁊ no. ex̄ de elec.
transmissam.de ɔse.eccle.vel alta.aqua. ptās em̄ ordinis
est sacerdotalis.ptās vo iurisdictionis quodāmodo est
regalis.aliqñ tn̄ vna istarū iuenit̄ in aliquibus sine alia.
quidā em̄ habent ptātem ordinis: sed nō iurisdictionis.
ex̄ de renū.post translationē.§.cū vo. ibi in.vo.maxime si
veritate subnitit̄:q̄ dict⁹. J.loco tm̄modo cesserit memo-
rato:⁊ nō ordini.⁊.c.ad supplicationē.⁊ de ordi.ab epo q̄
re.c.j.quidā aūt ecōuerso habent ptātem iurisdictionis:s3
nō ordinis vt archid.xxv. di.perlectis.vo.archidiacon⁹.et
ar.ad hoc.l.dist.qui sub gradu.¶ E His igit̄ distinctio-
nibus pmissis videndū est q̄bus conuenit: ⁊ q̄bus cōmu
nicata est tā sacerdotalis/q̄ regia ptās. Sacerdotiū sig-
dem illud qd̄ dr naturale:⁊ est ex humana institutiōe:cō-
municatū est aliquibus sm ipsorū hoim voluntatem. Sa
cerdotiū vo legale ɔcessum est spāliter aliquibus ex pce-
pto dn̄i:vt aaron ⁊ eius generi:vt supra dictū est:licet fue
rit immutatū tpe heli:⁊ ad samuelē trāslatum:in quo desi
gnabat̄: vt supra dictū est:scz in ar.pce.§.cōuenit.vo.in pri
mis mutatio sacerdotij legalis in sacerdotiū christi quē
samuel prefigurauit.Samuel em̄ interpretat̄ postulat⁹ a
deo.iste est christus a sanctis patrib⁹ ⁊ pphetis a deo pa
tre cū multis gemitibus ⁊ suspirijs postulatus:q̄ samuel
fuit ppheta sacerdos ⁊ iudex.Sacerdotiū vo euāgelicū
cōmunicatum fuit a christo apl'is ⁊ eorū successoribus. et
per istos etiā alijs.quātum em̄ ad actū sanctificandi/cō-
misit christus ptātem sacerdotalem in cena. Joā.xiij.vbi
postq̄ ipse corpus et sanguinē ɔsecrauit: ⁊ apl'is sumēdū
tradidit:formā eis reliquit ⁊ potestatem similiter facien
di:quū ait: Hoc facite in meā cōmemoratione. Luce.xxij.
Matth.xxvj.Mar.xiiij.de ɔse.dis.ij.timorē.c.quia corp⁹.
⁊.c.in christo semel.c.panis est in altari.⁊.c.iteratur. pro
hoc facit qd̄,no.xxj.dist.in nouo.in glos.ij.vo.de apl'is vero
⁊c.Quātum vero ad actum docendi/⁊ alia sacramenta
exhibēdi/sacerdotij potestatē dedit ⁊ officiū ɔcessit: quū
ait. Eūtes docete omnes gentes/baptizantes eos in no-
mine patris ⁊ filij,⁊ spūsancti ⁊c.Matth.vlti.Mar.vlt.
ex̄ de bap.debitum.de ɔse. dist.iiij. pprie, ⁊ quū ait Jo.xx.

Ptās sacerdotalis et regia q̄b⁹ cōicet.

Quorū remiseritis peccata remittūtur eis ⁊c.j.q.j.remis-
sionē. ¶ Potestas autē regia temporalis: que est ex iure
humano:cōmunicata est quibusdam hoibus qui sunt in-
stituti rectores aliorū: vel ex ordinatione solū/⁊ cōmuni
consensu alicuius cōmunitatis hominū/sicut in populis
gentiū:vel interueniente cū hoc speciali ordinatione seu
ɔcessione diuina sicut in pplo israel.Credendum est aūt
sic institutos aliq̄s ad regimen aliorū fuisse postq̄ multi-
plicari cepit humanū genus.sed hmōi rectores non sunt
semp appellati reges:sed licet hoc nomen nō esset: res tn̄
nominis erat.vn̄ ⁊ apud iudeos aliqñ dicti sunt iudices.
vt in lib.Judicū per totū.postea vero dicti sunt reges: vt
in lib.Regū.quādoq̄ tn̄ nūcupati sunt duces. Nomē aūt
regis post diluuiū cepisse dicit̄ a nemroth.vide qd̄ scripsi
s.xxxvj.ar.vo.istius.Gen̄.x.ibi: Fuit autē pncipium regni
eius babylon.⁊ de isto di.vj.§.ius vo.apud iudeos cepit
in saule q̄ primo vocatus est rex deo id concedente ad in-
stantiā ppl'i ⁊ signante eum.j.Regum.ix.vltra mediū.ibi:
Ecce vir quem dixeram tibi: iste dn̄abitur ppl'o meo. ⁊.j.
Regū.x.ad fi.ibi.⁊ clamauit cūctus populus:⁊ ait/viuat
rex.¶ Potestas aūt regia spiritualis in veteri quidē te-
stamento aliqualiter ⁊ ex parte cōmunicata est sacerdo-
tibus:ad quorū officium ptinebat iudicare de quibusdaz
spūalibus:vel que erant figura spūalium: sicut inter le-
pram ⁊ lepram/mūdum ⁊ immūdum.⁊ alia hmōi.Leuit̄.
xij.⁊.xiiij.xj.q.iij.quomodo.de pe.dis.j.§.ex his. vo. moysi
quoq̄. ex̄/qui fi.sint le.per venerabilem.§.rōnibus.⁊.xx.
dist.§.j.¶ D Jn nouo aūt testamento cōmunicata est ⁊
tradita a christo apl'is/⁊ eorū successoribus. tunc scz quā-
do dictū est eis.Matth.xviij.Quecūq̄ alligaueritis sup
terram:ligata erūt in celis.de pe.di.j.q̄ penitet.Potestas
em̄ soluendi ⁊ ligandi est ptās iudiciaria: que ad reges
vtiq̄ ptinet.Singulariter aūt ⁊ pncipaliter data est hec
potestas regia/isto modo beato petro: ⁊ in ipso cuilibet
eius successori.immo ⁊ toti ecclesie quando dictum est ei
Matth.xvj.Et tibi dabo claues regni celorum.xxiiij.q.j.
quodcūq̄.⁊.§.prece.si aūt.⁊.xxj.dist.in nouo. ⁊ ex̄ de elec.
fundamenta.j.rn̄so.lib.vj.¶ E Clauis aūt vt hic sumit̄
importat spūalem potestatē introducendi ad celeste re-
gnum:vel excludendi ab ipo.vij.glos.xxj.di.§.j.super ver
bo claues/que incipit:Marian⁹/dicit q̄ clauis sacerdo-
talis est ipsa potestas sacerdotalis:per quā ligat ⁊ soluit.
huiusmodi autē potestas est iudiciaria:ac p hoc regalis:
q: iudicare pprie ptinet ad regis officiū.xxiiij.q.v.regū.
vnde ij qui hāc potestatē habent in ecclesia/reges dicun
tur.nō minus vere ac pprie: sed magis q̄ ij qui tempo-
ralem habent iurisdictionē:⁊ tanto magis:quāto regnū
in spūalibus excellentius est ⁊ dignius q̄ regnū in tēpo-
ralibus.Et sicut vere ⁊ pprie dicūtur iudices:ita vere ac
pprie reges dici possunt/se ⁊ alios virtutibus regentes.
⁊ ideo regimen habētes: vt dicit Hiero.xij.q.ij.duo sunt.
vocant̄ etiam pter hoc pastores.ex̄ de elec. fundamēta.
lib.vj.xxiij.q.iiij.tres psonas.Jo.x.xcv.di.ecce ego. cuz.c.
seq.quia etiā pascere pprium est regie potestatis. Jdeo
reges olim dicebātur pastores.vnde ⁊ petro dictum est a
christo.Joā.vlti.⁊ ex̄ de elec.significasti.⁊ de maio.⁊ obe.
solite.pasce oues meas.per qd̄ ei cōmittit regimen eccle-
sie.⁊ ipm cōstituit regem ⁊ platum ecclesie:vt legit̄ ⁊ no.
xxj.dist.in nouo.¶ F Hoc aūt qd̄ dictum est/scz q̄ habē
tes iurisdictionez spūalem vere ⁊ pprie dicant̄ ⁊ sint re-
ges:pbari potest.Reges nāq̄ sm Jsid.dicti sunt a regē-
do.xij.q.j.duo sunt.ij.q.j.scelus.habentibus aūt dictā po
testatem cōuenit regere ppl'm fidelium/sm illud qd̄ dici
tur Actuū.xx.per paulū:Attendite vobis ⁊ vniuerso gre
gi in quo vos spūsanctus posuit epos regere ecclesiam
dei quā acquisiuit sanguine suo.facit.xcv.di.esto.Dicit au
tem Paulus a spūsancto positos: q: instinctu spūsancti
fuerūt positi ab apl'is/sm illud Actuū.xiij.in pn̄. Dixit il-
lis spūs:segregate mihi barnabam ⁊ paulum in opus ad
qd̄ assumpsi eos.lxxvj. dist.q̄ die.vel quia epor ordinatio

Clauis qd̄ deno te.

Jurisdictionem spūalem hn̄tes dicūtur reges.

ex gratia spiritussancti est: quā designat vnctio illa/que
in episcoporū ordinatione vel consecratione adhibetur.
¶ Item apostoli eorūq̄ successores dicūtur pncipes/sm
illud ps.xliiij. Pro patribus tuis nati sunt ti.fi.cōsti. cos
pnci.sup oēm terram.lxviij.dist.quorum vices.⁊ iterū ps.
cxxxviij. Nimis honorati sunt amici tui de⁹ ⁊c.glos.q: fa-
cti sunt pduces ⁊ pastores ecclesie.facit.xxxv.dist.ecclesie
pncipes. qliter sil'r dici debent reges: de q̄bus regib⁹ di-
citur in ps.lxvij. Dum discernit celestis reges super eam.
vbi dicit glos.celestis.i.christus/qui sup omnes celos ascē
dit:discernit.i.diuidit vel distribuit/reges.i.doctores sup
eam scz sup ecclesiam.⁊ iterum in alio ps.xliiij.dicit̄:Dele
ctauerunt te filie regum.super quo dicit glos.reges dicit
apostolos:qui se ⁊ alios in virtutibus regunt.tij.q.j.duo.
quorū filie sunt omnes per eos in fide generati vel geni-
ti.Et btūs Dionysi.xij.c.de diuinis nominibus.dicit q̄ sa
cra eloquia principaliores ornatus.i.illos qui sortiūtur
primos gradus:⁊ qui sunt supremi:vocant sanctos ⁊ re-
ges ⁊ dn̄os ⁊ deos. Item super illud Apocal'.c.j. Primo-
genitus mortuorū: ⁊ pnceps reguz terre. distinguit glos.
de regibus dicens.Alij sunt reges regendo per diuinam
dispositionem sibi subiectos: alij sunt reges regēdo fide-
les a deo sibi cōmissos: alij sunt reges auxiliante deo re-
gendo tm̄modo seipsos. Primi sunt pncipes seculares.
secūdi ecclesiarum pastores. tertij singuli quiq̄ fideles.
Sed christus omniū pnceps est: q: ab ipso est ⁊ potestas
secularis:⁊ cura pastoralis:⁊ singularis solertia cuiusli-
bet fidelis.que cuncta:sicut ab ipso habent originem: sic
sm ipsum habere debent actionem vt pncipes potestatē
secularem inter subiectos sibi hoies/teneant iusticiam.
pastores p curam pastoralem/fidelibus sibi cōmissis pre-
beant doctrinam.⁊ singuli fideles per singularē solertiā/
in semetipsis seruent sanctimoniaz.¶ G Patet igitur
ex hac distinctiōe/q̄ pastores ecclesie vere sunt reges in-
ter quos is qui summus/petri scz successor/est rex reguz/
tam secularium q̄ spūalium:q̄ singulorū fidelium: sicut
ipse christus:cuius est vicarius ī terris.ex̄ de elec. funda-
menta.lib.vj.quū pnceps dicitur regum terre. Apocal'.j.
id est qui in terra sunt. ¶ Ex eo autem q̄ reges sunt vo-
cantur etiam prelati:quia presunt:qd̄ regibus conuenit.
vnde Sap.vj.Reges terre diligite sapientiā ⁊ subdit ite-
rando:Diligite lumē sapientie oēs qui preestis populis.
tamq̄ idem sit regem esse:⁊ ppl'o pesse. videt̄:licet omnis
platus possit dici rex.xxj.dist.c.j.vo.antea autē. tn̄ q: regia
ptās est summa in humanis.vt dicit Hugo in li.de sacra-
mentis:ideo reges vocant̄ simpl'r supremā ptātem habē
tes.qui vero sub eis habent ptātem sm aliquid ⁊ nō sim
pliciter:alia noia sortiūtur sibi ppria.vn̄.j.Pe.ij.Siue re-
gi quasi pcellenti: siue ducibus tāq̄ ab eo missis ⁊c. ex̄ de
maio.⁊ obe.solite.⁊ sm hociter platos eccl'ie/ille q̄ sum-
mus est:dicit̄ rex simpl'r/sm ptātem spūalem. Quō autē
sit rex etiā sm tēporalem.j.patebit.Alij vero plati: etsi re-
ges dicunt̄ ⁊ sint:non tn̄ ita simpl'r ⁊ absolute sicut sum-
mus prelatus scz papa.⁊ eodem modo est dicendū de po
testate regia tēporali.¶ H Sed si vt ostensum est:plati
ecclesie sunt reges:quare ita a fidelibus cōmuniter non
vocantur?Rn̄deo. Prima causa est pter supbiam euitā
dam. Christus em̄ humilitatis magister.iuxta illud/Di-
scite a me: q: mitis sum ⁊ humilis corde. Matth.xj.ij.q.
vij.qui se scit.xcv.dist.ecce.suos discipulos ⁊ vicarios vo-
luit p oia humilitatem seruare ⁊ ostendere. vn̄ Luce.xxij.
dicebat.Qui maior est vestrū fiat sicut minor. ⁊ qui pre-
cessor sicut ministrator.simile Matth.xx. pter qd̄ nō so
lum supbia:verū etiam supbie nomen debet declinari et
euitari ab eis.ar.bo.xcix.di.ecce.c.di.cōtra morem.vbi di
citur. Nihil in epali ceruice splendidius fulgeat q̄ humi-
litas.Nomen aūt regis videtur supbiam importare pro-
pter illorū maliciā qui sepe abutuntur ptāte regali in sub-
ditos:nō regimen:sed tyrānidem exercentes: ⁊ rem nois
nō tenentes. vnde ⁊ dn̄s ppterea puto posuit malas cō-

apl'i ⁊ eorū successores dicunt̄ pncipes.

Ecclesie pastores sunt reges.

Universidad de Deusto Biblioteca

ditiones regum quas habent:⁊ quid faciūt:non qđ face
re debeant.j.Reg.viij.c.ibi.Hoc erit ius regis.i.tali tyrā-
nide pro iure vtetur.filios vestros tollet ⁊c.⁊.j. Filias q̄z
vestras faciet sibi vnguentarias ⁊ focarias et panificas
⁊c.et.j.⁊ asinos auferet ⁊c.Quū em̄ reges a regendo vo
centur:vt.s.dictum est:ipsi nō regūt:sed premūt sibi sub-
ditos:dum nō illoꝝ salutem:sed ꝓpriam vtilitatem ⁊ glo
riam intendant ⁊ querant. vnde Aug.v.de ciui. dei.c.xij.
ait:ꝙ regimen a regibus:reges aūt a regendo dicti sunt.
sed fastus regius: nō disciplina putatus est regentis:vel
beneuolentia cōsulentis:sed supbia dn̄antis. Inde est ꝙ
ꝓpter regum nequitiaꝫ redditur multis regia dignitas
odiosa ⁊ onerosa:quā tamen ꝓpter multitudinis bonuꝫ
esse voluit deus hoībus.ꝓpter qđ ibidem ait Aug. de ro
manis/ꝙ quia regum supbam dn̄ationē non ferebāt:an-
nua imperia/binosq̄ imperatores sibi fecerūt: qui consu
les a cōsulendo appellati sunt. Qđ autem dictum est de
noīe regis:pōt etiam dici de hoc noīe qđ est dn̄s: qđ q̄deꝫ
nomen vere conuenit prelatis ecclesie: quātum ad id qđ
per nomen p̄ncipaliter importat.signat em̄ gubernatiuā
potentiā:sed quia plures abutūtur dn̄io: ideo nomē dn̄i
aliquādo supbiam sonat.⁊ ꝓpter hoc ait Petrus pasto-
ribus eccl'ie.j.Pe.v.⁊.xcv.dis.esto.neq̄ vt dn̄antes in cle-
ro.⁊ christus dixit discipulis Luce.xxij. Reges gentium
dn̄antur eoꝝ:vos aūt non sic.⁊ Matth.xx.¶ Secūda cā
est ꝓpter differentiam ostendendā. Inter spūales enim
⁊ temporales reges/sicut est discretio in ptātibus: sic dꝫ
esse in noībus. Principes itaq̄ seculares nomē regis:qđ
cōmune est sibi a ꝓprietate retinent/presertim quia ante
institutionē spūalium regum/officium regis ⁊ nomē plu
res habuisse leguntur.p̄ncipes aūt spūales alijs noībus
nūcupantur:que non fastum:sꝫ actum ⁊ ptātem insinuāt.
⁊ per que dicatur eoꝝ differentia a p̄ncipibus secularib⁹.
dicūtur em̄ pastores. Jo.x.xiij.q.j.§.hoc tunc prepositi. ex
de verbo.sig.q̄uis epi.viij.q.j.qui episcopatū.pontifices
⁊ p̄sules.ij.q.iiij.presul.de his.xxj.di.cleros. Reges autē
non solent vocari similiter/nec p̄ncipes/nec duces: licet
res nominis verissime cōueniat eis.vnde ⁊ rectores ⁊ iu-
dices dicūtur.j.q.j.iudices. al's duces.xliij. dist.sit rector.

Ptātꝭ sacerdotalis et regalis discrimen.

¶ I Et ꝓpter hoc est sciendū ꝙ ad rei veritatem ⁊ no-
minis ꝓprietatem ptās p̄ncipum seculariū ⁊ spūalium/
nō debet sic distingui/vt vna dicat regalis ⁊ alia sacerdo
talis:quū regalis vere cōueniat prelatis ecclesie:vt pre.c.
j.xxj.di.℟.antea.⁊ sacerdotalis inquātum hmōi nomen/
nō importat iurisdictionē ⁊ prelationē:sed solum ordinē.
vnde ⁊ sacerdos a sacrificando dicitur.cōsecrat em̄ ⁊ san
ctificat.xxj.di.cleros.℟.sacerdos.imo vtraq̄ vere pōt dici
regalis.vna tn̄ est diuina: alia humana.vna celestis: alia
terrena.vna spūalis:alia secularis.vt.j.magis videbitur.
Verū quia nomen regis nō debet attribui p̄latis eccl'ie.
tum ꝓpter vitationem supbie.tum rōne differentie: vt di
ctum est:ideo p sacerdotalem ptātem siue pontificalē insi
nuatur iurisdictio:⁊ ptās regia spūalis: que sacerdotali
cōiungitur in vna ⁊ eadem psona. ⁊ hoc mō distinguitur
pontificalis vel sacerdotalis ꝯtra regalem:put solis p̄n-
cipibus terrenis cōuenit:q̄bus relinquit nomē regis.vñ
xcvj.di.dicit.Duo sunt q̄bus mūdus hic p̄ncipaliter regi-
tur.authoritas sacra pontificū:⁊ regalis potestas. Illud
est etiam attendendū ꝙ in qualibet potestate cōtigit esse
rectum ⁊ puersum.legitimū ⁊ illegitimū. Nam sacerdo-
tium quidam recte assequūtur:vt aaron qui a deo voca-
tus est.Heb.v.viij.q.j.in scripturis.ex de elec.q̄liter.Qui-
dam sibi p vsurpationē assumūt/sicut dathan ⁊ abiron.
Numeri.xvj.j.q.j.si quis inquit.vij.q.j.deniq̄.ex de elec.li
cet. Regiā quoq̄ potestatem terrenā quidā recte adepti
sunt siue per electionē ⁊ p cōmunē consensum multitudi
nis:siue p diuinā ordinationē ꝯsensu multitudinis:vt ipe
rator quē exercitus facit.xciij.dist.legimus. Diuina ordi-
natione/vt dauid.j.Reg.xvj. Quidam aūt indebite et p
violentiā vt nemroth robustus venator coram dn̄o.vj.di.
§.si.⁊.s.tetigi. Quidā etiam potestatē regiam spūalē ha
bent recte sm ordinationē eccl'ie.quidā aūt puerse vt he-
retici.vij.q.j.nouatianus.xxiiij.q.j.didicimus.⁊.c.puden-
da.Quidā qui sibi eam attribuūt ⁊ vsurpant.j.q.j.princi
patus.Nōnulli etiā q̄ christianos se dicunt esse: spūalem
ptātem quātum ad aliqua sibi arrogant,⁊ indebite.ex de
immu.eccle.nō minus. Patet igit ex p̄dictis quibus cō-
municata est ptās sacerdotalis:⁊ quibus ptās regia taꝫ
spūalis q̄ secularis.Et ꝙ p̄latis ecclesie vtraq̄ simul po-
testas cōuenit/scꝫ siue sacerdotalis siue pōtificalis: ⁊ re-
gia spūalis.¶ Utrum aūt eis cōueniat ptās regia tēpo-
ralis:⁊ quō sit vel non.j.patebit.Qm̄ igitur p̄lati ecclesie

p̄latorū ecclesie duplex ptās

duplicē habent ptātem:cōferenda est differentia vtriusq̄
ptātis in ipsis:vt ex hoc appareat que cōueniūt eis ex au
thoritate sacerdotali:⁊ que ex regali p̄ter predicta. Perti
net aūt ad sacerdotalem sanctificare.ad regalē aūt rege-
re.vnde Isido.sacerdos a sanctificando dicit.rex a regē-
do.xxj.di.c.j.℟.sacerdos.Ois quippe sacerdotalis actus
pōt dici sanctificatio:q: per oēm actum sacerdotalē intē-
ditur sanctificatio aliqua:vel a culpa:vel a nescientia siue
ignorātia.sic ⁊ ois actus regi⁹ pōt dici regimē.¶ L: Sꝫ
vt specialius de actibus vtriusq̄ ptātis dicat.Sciendum

Sacdos sequester inter deū ⁊ pplm.

est/ꝙ sacerdos medius est inter deum ⁊ ppl'm.⁊ ideo illa
sunt sacerdoti ꝓpria sm que attenditur mediatio inter
deum ⁊ hominez:que nō est aliud nisi cōiunctio hois ad
deum.q: medium habet extrema cōiungere.homo autē
deo cōiungitur:qui expurgatur a pctis que ipm a deo se-
parant.Esa.lix.in pn.Iniquitates vestre diuiserunt inter
vos ⁊ deum vestrū. hoc autē vno modo fit p sacrificia:iō
ad sacerdotē ptinet offerre sacrificiū ꝓ pctis populi:nec
non ⁊ suijpsius inquātum subiacet pctō. ad Heb.v.Ois
nāq̄ pontifex ex hoibus assumptus/p hoibus constituit
in his que sunt ad deū:vt offerat dona ⁊ sacrificia ꝓ pec-
catis ⁊c.⁊.j.Qm̄ ⁊ ipse circūdatus est infirmitate. Et p-
pterea dꝫ quēadmodū ⁊ ꝓ ppl'o:ita etiā p semetipo offer
re ꝓ peccatis.ad h̄ faciūt.j.q.j.sacerdotes.⁊.c.ipsi sacdo-
tes.iij.q.j.nulli.ad h̄ fac Nūeri.xvj.vbi dr/ꝙ aarō sacdos
stans inter mortuos ⁊ viuentes/ꝓ ppl'o deprecatus est ⁊
plaga cessauit. Et de eodem aaron dicit Sap. xviij. Per
incensum ⁊ depcationem allegans/restitit ire ⁊ finē ipo-
suit necessitati. ¶ Cōiungitur etiam hō deo quū in ipm
mente eleuatur.⁊ hoc fit per orationem. vnde sm Ber. ⁊
damasce.Orō est purus mentis ascensus in deum: ⁊ pe-
titio decentium a deo. Ideoq̄ ad sacerdotē ptinet ꝓ po-
pulo orare:⁊ vota ⁊ supplicationes ⁊ p̄ces ppl'i deo offer
re vt iuribus proxime alleg.⁊.j.Regū.xij.ibi. Dixitq̄ vni-
uersus populus ad samuelem: ora pro seruis tuis ⁊c.⁊.j.
Absit aūt hoc peccatum in dn̄o vt cessem orare ꝓ vobis.
⁊ Johel.ij.dicit. Inter vestibulum ⁊ altare plorabant do
mini sacerdotes dicentes: Parce dn̄e:parce ⁊c.Coniun-
gitur etiam hō deo dū ad eius cognitionē puenit. vnde
sacerdotum est docere ppl'm scientiā salutis. vnde sciētia
legis cōiuncta est officio sacerdotis. Malach.ij. Labia
sacerdotis custodiunt scientiā.xxxvj.dist.§.ecce.⁊.xxxviij.
dist.per totū.⁊.xliij.di.sit rector.j.q.vij.cōuenientibus. ex
de renun.℟.cum pridem.§.ꝓ defectu.ex de cta.⁊ qua.cuꝫ
sit.Cōiungitur etiaꝫ homo deo quū sit particeps diuine
gr̄e:p quā efficitur deiformis ⁊ dei filius per adoptionē.
Et ideo ad sacerdotem ptinet exhibere sacramēta p que
ꝯfertur gr̄a.j.q.j.quicq̄d.c.multi.nō tn̄ ad sacerdotes oēs
ptinet oīm sacramētoꝝ exhibitio.quū quedā vt ordo ⁊ cō
firmatio in fronte maioribus sacerdotibus reseruent: q̄
dicūtur pontifices.xxj.di.cleros.ad hec de ꝯse.di.v.man⁹.
⁊ c.nouissime.ex de elec.ꝙ sicut.§.p̄terea.Cōiungit etiaꝫ
homo p hoc ꝙ ei seruit: ⁊ ipm honorando colit.Et ideo
ad sacerdotes ptinet in ijs q̄ ad dei cultum ptinent:mini
strare.vnde dicitur sacerdotibus Numeri.xviij.Excuba-
te in custodia sanctuarij ⁊ in ministerio altaris.xxv.di.ple
ctis.℟.ad p̄sbyterū ptinet.ad eos etiā ptinet ꝯsecratio et
benedictio eoꝝ/que ad cultum dei spectant.

¶ Articulus.liij. A

Quid ad regiā spectat ptātē.

HUnc videndū est de
ijs que ad regiā potestatē spectant. Princi-
palis aūt ⁊ p̄cipuus actus regie potestatis
est iudicare. vnde dicit.iij.Reg.x.de salomo
ne:Cōstitui te regē/vt faceres iudiciū ⁊ iustitiā:⁊ iudica-
res sm iustitiā.⁊ in Ps.xcviij.Honor regis iudicium dili
git.⁊ Sap.vj.Audite reges ⁊ intelligite ⁊ discite iudices
finiū terre.et Esa.xxxj.in pn.Ecce in iustitia regnabit rex:
⁊ principes ei⁹ in iudicio perūt.ad hoc expssum.xxiij.q.v.
regū.Regū officiū est propriū facere iudiciū ⁊ iustitiam.
Hiero.sup Hiere.vij. Judiciū aūt est recta determinatio
eius quod iustū est. vnde iudicare est ius dicere. Justum
aūt a iure dicit.⁊ inde potestas iudicādi iurisdictio dicit
a iure dicendo:ius aūt dicit a iure possidendo.ex de ℟bo.
sig.ius dictuꝫ est. Et quia iudiciū est recta determinatio
iuris ⁊ iusti:ideo determinatio ⁊ decisio causarū dicit iu-
dicium.sm illud Prouerb.xxvj. Judiciū determinat cau
sas.⁊ sentētiare in causis est iudicare.Et quia inquisitio
est via ad iudiciū.ij.q.j.deus omnipotens.xxx.q.v. iudica
tum est.ideo in actu iudicandi comp̄hendit inquisitio et
discussio eorum circa que causa vertit:⁊ iudiciū expectat.
ex de ℟bo.sig.forus.Et quia determinatio iustitie sepe fit
per correctionem ⁊ punitionē:ideo ad iudiciuꝫ pertinet
punitio ⁊ correctio malorū.⁊ ecōtra p̄miatio bonorū.dis.
iij.omnis aūt lex.⁊ dis.iiij.facte sunt.xxiij.q.v.ꝓdest. vnde
Aug.xiij.li.cōfessio. De ijs iudicare dicit.in q̄bus potesta
tem corrigendi habet.Et corrigere est cor regere ⁊ cor di
rigere a quo mala procedūt.iuxta illud:Ex corde ꝓcedūt
adulteria ⁊c. Mat.xv.⁊ cor prauū.Christi regis est rege-
re ⁊ dirigere. iuxta illud Ps.v.Dirige dn̄e de⁹ ⁊c.et.xlvij.
di.§.necesse.⁊ actū exteriorē prauū regū mūdi: qui mala
acta corrigūt.xxiij.q.v.rex debet.Et quia excludi a regni
societate penale est:ideo ptinet ad iudiciū excludere a re-
gno vel introducere.Et quia iudiciū fieri debet sm leges.
xj.q.iij.summopere.ibi:tūc diuina ⁊ humana lex resoluat.
iij.q.vij.iudicet.ideo ad reges ptinet leges cōponere:q:
eorū est iudicare:vel positas ab alijs accipere ⁊ ꝓmulga-
re:⁊ ad earū obseruantiā inducere ⁊ admonitiōe verbi ⁊
metu supplicij ⁊ ꝓmissione p̄mij.vnde ⁊ reges dicunt le-
gislatores. vnde in Esa.de summo rege christo dicit: De⁹
iudex noster:de⁹ legifer noster: de⁹ rex noster. Esa.xxxiij.
faciūt ad hec.ix.dis.c.j.ij.⁊.iij.quod est palea.⁊.x.di.c.j.De
iure multiplici legit di.j.decretorū. Justitia aūt est cōstās

Justitie descriptio

⁊ ꝑpetua voluntas/ius suū cuiq̄ tribuēs.insti. de iusti.et
iur.in prin.⁊ in prin.decre.rex pacificus.§.ideoq̄. Ubi po
nuntur tria p̄cepta legis/totū hominē ordinātia quantū

Tria legis p̄cepta.

ad se.ibi dicit:vt honeste viuat.quantū ad proximū:vnde
sequitur:alterū nō ledat.quantū ad deū:ius suū vnicuiq̄
tribuat.hec tria etiā ponunt.ff. de iusti.⁊ iur.l.j.⁊ insti.eo.
§.iuris precepta. Hanc aūt iustitiā colere summū bonum
est in hac vita.xij.q.ij.cum deuotissima.¶ Leges autē q̄s
sanciunt reges:tales debent esse/vt p eas fiant homines
boni ⁊ virtuosi.al's nō sunt leges:sed corruptiones legū.
Qualis autē debeat esse lex:ponit Isid.v.li.ethymol.⁊ est
di.iiij.erit aūt lex.dicitur autē lex:q: ligat hominē a male
agendo:quia per legem nemo bene agere compellit/sed
male agere ꝓhibetur.xxiij.q.v.ad fidem. qđ intelligo ꝙ
per legē nemo bene facere cōpellit quoad vitā eternā cō-
sequendā.xxxij.q.v.sicut em̄.⁊ est ratio.⁊ Aug.in pre.c.ad
fidem. Nam nemo bene facere pōt: nisi elegerit/nisi ama
uerit:quod est in libera voluntate.ad fidem tn̄ seruandā
bene quis compellit.xlv.di.de iudeis.xxiij.q.iiij.displicet.
ca.nimiū.c.nō inuenitur. Compellitur etiā quis ad peni-
tentiā:quod bonū est.xxij.q.j.c.si.et.xxxiij.q.ij.quicūq̄.in-
tellige vt ibi no.ad hoc ergo debꝫ esse intētio regis/iudi-

Regis q̄dā officia.

cis/⁊ legislatoris: vt subditi sm virtutē viuāt. ¶ B Ad
quod multū valet doctrina ⁊ eruditio:⁊ ideo ad reges p-
tinet docere: sicut ⁊ de Salomone dicit Ecclesiastes vlti.
Quū esset sapiētissim⁹ Ecclesiastes: docuit populū.⁊ rex
dauid in Ps.xxxix. Misericordiā tuā(al's ℟itatē tuā)et
salutare tuū dixi.⁊ iterum Ps.l.Docebo iniq̄s vias tuas
⁊c.Et quia tūc aliquis efficaciter docet:quū id qđ docet
ipse opere implet:quia sm Greg.Cuius vita despicit:re-
stat vt ei⁹ p̄dicatio cōtemnat.iij.q.vij.§.porro.sub.§.tria.
℟.itē Greg. Judicet ille de alteri⁹ errore: qui nō habꝫ in
seipso qđ condemnet.cū.c. seq̄n.vsq̄ ad.§.itē. Ideo reges
debēt leges obseruare:vt ad eaꝝ obseruationē subiectos
efficaciter inducant.ix.dis.iustū est.palea est.vnde ⁊ prin-
ceps:etsi legibus sit solutus humanis.ff. de legi.p̄nceps.
sm tn̄ leges se velle viuere ꝓfitet.C.de legi. digna vox.ff.
de leg.iij.ex impfecto.vnde ⁊ de christo dicit Actu.j.Ince-
pit iesus facere ⁊ docere. ¶ Quia ℟o ad vitā virtuosam
organice deseruiunt exteriora bona: ideo ad regē ptinet
sufficientiā hmōi bonorū: que ad vitā sunt necessaria: p-
curare/ac ꝓuidere ppl'o. vnde ⁊ pascere et nutrire actus
est regius.vnde ⁊ christus pauit de panib⁹ populū in de-
serto. Joan.vj.⁊.xxxvj.dist.§.ecce.⁊ de dauid dicit in Ps.
lxxvij.Elegit dauid ꝑuū suū pascere iacob ⁊c. ⁊ sequit.et
pauit eos in innocētia sua.¶ Ad reges etiā ptinet hmōi
bona prudēter ⁊ iuste dispēsare ⁊ distribuere ꝓportiona-
liter sm vniuscuiusq̄ conditionē. vnde in Ps.xlvij.Distri
buite domos eius. Pertinet aūt ad eos vniuersaliter dis
tributio bonorū exteriorū ⁊ officiorū que ad ordinatio-
nē ⁊ ad pfectionē reipublice requirunt.et isto modo oia
sunt regū.dis.viij.quo iure.facit ad hec.xxiij.q.v.dicat ali-
quis.¶ Quia ℟o p vnitatem ⁊ pacē cōmunitas quelibꝫ
cōseruat:q: omne regnū in se diuisum desolabit.Matth.
xij.Luc.xj.xxv.q.ij.si ea. Ideo ptinet ad regem pacis vni-
tatē in subiecta sibi multitudine ꝓcurare ⁊ fouere. Per-
turbatur aūt pax multitudinis/aliq̄n quidem abintra p
nimiam iniuriationē ⁊ iniustam lesionē.ar.ex de dona.ꝓ-
pter eius.de re iudi.cū te.xc.di.perlatū.aliq̄n ℟o abextra
per violentā impugnationē. ex de resti.spo. cum ad sedē.
ca.olim.j. Ideo ad regem ptinet ⁊ subiectoꝝ intrinsecas
iniustitias tollere. ⁊ cōtra exteriores aduersatiōes regni
communitatē ꝓtegere ⁊ defendere. hec ꝓbant.xxiij.q.v.
principes.ibi:Sepe per regnū terrenū celeste regnū ꝓfi-
cit:vt qui intra ecclesiā positi contra fidē et disciplinam
agunt:rigore principū cōterant.⁊.j. Nam siue augeatur
pax ⁊ disciplina ecclesie p fideles principes ⁊c.et.c.regū.
¶ E Quia ℟o in oib⁹ p̄dictis requirit sapiētia siue pru
dentia:ideo ad dilectionē ⁊ studiū sapiētie p̄cipue reges
inducunt in sacra scriptura.vnde Salomō. Nō diuitias:
nō dies multos aut aīas inimicorū suorū a dn̄o postula-
uit:sed sapientiā ad regēdū populū.qđ ⁊ dn̄o placuit.iij.
Reg.iij.hinc ⁊ Boe.j.li.de cōsola.ꝓsa.iiij.ait ad phiam lo
quens. Tu hanc sententiā Platonis ore sanxisti. beatas
fore respublicas/si eas studiosi sapientie regerent: vel si
earum rectores studere sapientie contigisset. Et maxi-
mus Ualerius idem dicit.lib.vij.titu.de sapienter dictis
aut factis. Unde ⁊ aureū seculū dicebat q̄n penes sapien
tes regnū erat.ait Seneca epl'a.xcj. ⁊ in policrati.li.iiij.
dr:Romanos imperatores aut duces:dū eorū respublica
viguit:nō memini illiteratos extitisse. Et scio quō conti-
git ex quo in principibus languit virtus literarū:armate
militie infirmata est man⁹: ⁊ ipsi⁹ principat⁹ q̄si p̄cisa ra-
dix:nec mirū quū sine sapiētia nō valeat stare principat⁹.
Prouerb.viij. Per me reges regnāt. Et de christo dicitur
Hiere.xxiij.Et regnabit rex:⁊ sapiēs erit: ⁊ faciet iudiciū
⁊ iustitiā in terra. Unde ⁊ rex romanorū hortatus est re-
gem francorū/vt filios suos liberalib⁹ disciplinis instrui
ꝓcuraret dicens/ꝙ rex illiteratus q̄si asinus coronatus.
vt in Policrati.li.iiij.dicit.vñ Esa.vj. Uere em̄ rex sapiēs
est stabilimentū ppl'i. ⁊ ibidē:Si delectamini sedibus et
sceptris/o reges populi/diligite sapientiā.⁊ ibidē:Diligi
te lumen sapiētie/om̄es qui pestis populis.⁊ Eccl'i.x.Iu-
dex sapiens iudicabit populū suū:⁊ principat⁹ sensati sta
bilis erit.⁊ sequit: Rex insipiēs pdet populū suū:⁊ ciuita

Universidad de Deusto
Biblioteca

tes inhabitabunt p sensum prudētiū.vñ τ in laudē imperatoris ait Sozomenꝰ lib.j.c.j.in historia triptita.Aiūt te p diē exerceri armis τ corpore:subiectorūq; negotia disceptare: iudicare simul τ agere.modo seorsum:mō publice (al's cōiter) que sunt agēda cōsiderare:noctibꝰ ꝟo libris intēdere.Et nō solū in humanis literis:sed τ diuinis erit rex sapiēs.Deut.xvij.Postq̄ rex sederit in solio regni sui: scribet sibi Deuteronomiū legis huiꝰ i volumine accipiēs exēplar a sacerdotibꝰ leuitice tribꝰ:τ habebit secū:legetq; illud omnibus diebꝰ vite sue: vt discat timere dñm deum suū:τ custodire verba:τ cerimonias eiꝰ/q̄ in lege scripta sunt. Itē Bern. ad Eugeniū lib.j. Simia in tecto:rex fatuus in solio sedēs.

Eccl'ie platis cōuenit sacerdotalis et regalis potestas.

¶ D Ex pdictis pōt accipi q̄ platis ecclesie veraciter cōuenit sacerdotalis τ regalis potestas. ipsi eñ sacerdotes:vt dictū est:sacrificia offerūt/p populo intercedūt/populū erudiūt/sacramēta dispēsant/in diuino cultu ministrāt: τ que ad dei cultū applicant: benedicunt τ consecrant. Ipsi etiā veri sunt reges:q2 ipsi sunt veri spūales iudices in criminibꝰ τ in causis spūalibꝰ.xj.q.j.p totū.ex de iudi.at si clerici.c.cū non ab hoie. Ipsi causas determināt τ sententiāt:ipsi corrigūt τ puniūt:ipsi ligant τ soluūt.xj.q.iij.p totū.ipsi celū claudūt τ aperiunt. Claudit eñ celi regnū alicui quū peccato subiacet. aperitur autē quū a pctō purgat.xxiij.q.j. quodcūq;.xj.q.iij. nihil. Ipsi etiā peccata remittunt.de peni.dist.j.quē penitet. Joan.vlti.qd etiā habet Luc.v.vñ sup illud Marc.ij. Quis pōt dimittere peccata nisi solus deꝰ:dicit glos. Solus iudex omniū potestatē habet dimittēdi pctā: q2 p eos quoq; dimittit q̄bus dimittēdi tribuit potestatē. Ipsi penā relaxāt τ taxant.xxvj.q.vij.tēpora. Ipsi excōicāt τ absoluūt xj.q.iij.p totū. Ipsorū iudicio repellunt hoies a celorū regno:vel admittunt ad illud quū sint christi vicarij xxxiij.q.v.mulier. Ipsi sunt legū positores.ex de maio.et obe.c.ij. Ipsi doctores.xxiij.dis.nulla ratione.ibi:qui suis doctoribus qui recte epi intelligunt. Ipsi dispensatores: vt ait apl's.j.ad Cor.iiij.Sic nos existimet homo vt ministros christi τ dispensatores ministeriorū dei.xliij.di.dispēsatio. Ipsi disponūt τ ordināt ministros diuini cultus/et alia que ad cultū dei adhibent.xxv.dis.plectis.ꝟ.ad epm. Ipsi ecclesiastica beneficia distribuūt.x.q.j.q̄si p totū.τ ex de insti.τ de pben.q̄si p totū.xvj.q.j.doctos moderamine. ex de hereticis.cum ex iniūcto.§.si. Ipsi pastores: vt.s.allegatū est.τ.ij.q.vij.cura pastoris.τ.j.q.ij.pastor.τ.xliij.di. sit rector. Uere igit sunt sacerdotes τ reges: q̄bus conueniunt actus vtriusq; potestatis.vñ τ in cōsecratiōe epi d2: Epm oportet iudicare τ interp̄tari.i. docere vel interp̄tari qd dubie determinat: cōsecrare/cōfirmare/ordinare/offerre τ baptizare:τ sic habēt pōtificalē τ regiā potestatem.τ habent potestatē iurisdictiōis τ ordinis. Judicare eñ iurisdictionis est.ex de elec.trāsmissam.cōsecrare τ cōfirmare in fronte τ similia sunt ordinis.e.tit.nosti.τ.c.q̄ sicut.

Duplex sacerdotū instar angelorū ptās.

¶ E Est aūt in eis hec duplex potestas ad instar angelicorū spirituū:in q̄bus est duplex potestas. Una q̄si ordinis.sm quā cōuenit eis purgare/illuminare/pficere. Alia ꝟo q̄si iurisdictionis.sm quā cōuenit eis custodire τ gentibus ac puincijs puidere τ p̄sidere.pp̄ter qd eccl'ie plati angeli aliq̄n dicunt:vt dicit dionysiꝰ in lib.de angelica hierarchia.ad hec Apoc.j.i fi.vij.stelle angeli sūt.vij. ecclesiarū.τ.c.ij.τ.iij.vbi loquit de istis.vij.angelis:id est septē platis ecclesiarū: q̄s ibi enumerat.ix.q.iij. τ angelo ephesi.j.ad Cor.xj. Ideo debz mulier velamē sumere sup caput suū pp̄ter angelos.i.sacerdotes.xliij.dis. sit rector. ibi:q2 angelus dñi exercituū est. Malach.ij. ¶ Cōsiderādū est aūt q̄ ex dictis pōt sumi q̄dā distinctio actuū vtriusq; potestatis. Sūt q̄dā pure sacerdotales/vt sacrificiū offerre τ orare: vt dictū est.τ hos possunt exercere q̄ nullā iurisdictionē habēt:dūmodo habēt sacerdotalē ordinē/vt sunt sacerdotes nō curati.xvj.q.j.§.ecce. Quidam ꝟo sunt actus pure regales:q2 eos exercere possunt habētes iurisdictionē spūalē/absq; sacerdotali ordine/vt iudicare in causis spūalibꝰ extrinsecis. τ spūalē penā inferre/et corrigere/τ punire.ex de of.archid.ad hec.xxv.di.plectis. ꝟ.archidiaconus. Quidā ꝟo sunt actus cōmunes vtriq; potestati/scz sacerdotali τ regali:q2 ad vtrāq; ptinent diuersimode.pp̄ter qd nec habēs ordinē sine iurisdictione: nec habēs iurisdictionē sine ordine/pōt hos actꝰ exercere.hmōi aūt actus est absolutio peccatorū. ptinet eñ actꝰ iste ad potestatē sacerdotalis ordinis.hac ratione: vt doctores tradūt:q2 ad eādē potentiā ptinet tribuere aliquā pfectionē:τ parare materiā ad susceptionē illius pfectionis. Potestas aūt ordinis sacerdotalis ad hoc se extēdit: vt conficiat sacramentū corporis christi τ fidelibꝰ tradat ad eorū spūalem perfectionem.j.q.j.sacerdotes.τ.c.multi. quare oportet vt eadē potentia se extēdat ad hoc q̄ fideles reddat aptos τ cōgruos ad huiꝰ sacramēti susceptionē:qd fit p purgationē a pctō.de cōse.dis.ij.q̄ scelerate. nā effectus istius sacramēti est vnire christo.de cōse.dist.ij.in christo pater.cui vniri nō pōt q̄s nisi p immunitatē a peccato quod a deo separat.Esa.lix.in pn. Iniq̄tates vestre diuiserūt τc.oportet ergo q̄ sacerdotalis potestas extendat se ad remissionē peccatorū pp̄ter dispensationē illorū sacramentorū:que ordinant ad peccati remissionē:cuiusmodi sunt baptismus et penitentia. Sed ad potestatē iurisdictionis ptinet hic actus ratione materie circa quam exercet:que materia sunt ipsi fideles.actꝰ eñ iste nō pōt exerceri circa aliquos/nisi ipsi efficiant subditi illius qui hunc actū exercet.ex de paroch.nullus.ex de peni.ois.vj. q.iij.scitote.hoc autē nō fit nisi p potentiā iurisdictionis: τ ideo solet dici cōmuniter/q̄ clauis datur cū ordine:sed executio indiget materia debita que est plebs subdita p iurisdictionē.vnde anteq̄ aliquis habens ordinē habeat iurisdictionē:habet quidem clauē:sed nō habet vsum vel actum clauis.τ inde est q̄ nō quilibz sacerdos pōt vti claue quā habet circa quēlibet:sed solū ad illos q̄ ad eius iurisdictionē ptinēt/vel ordinarie: vel ex cōmissione: vel ex aliq̄bus casibus. Solius autē summi pontificis est posse vti claue in quēlibet:quia omnes fideles ad eius iurisdictionē pertinent ordinarie.ix.q.iij.cuncta.cū seq. ¶ Et ex eadē ratione dispensatio quorumcūq; sacramētorū potētiam iurisdictionis requirit respectu fideliū q̄bus dispensatur.ad hāc materiā faciūt.j.q.j.q̄ quidā.§. ex his ꝟbis. ꝟ.opponit.ibi:sed ne Aug.xvj.q.j.§.ecce in hoc capl'o.ibi exp̄ssum.τ.§.ecce sufficiēter.ex de or.ab epo.qui re.c.j.τ de renū.ad supplicationē.τ.c.post translationē.§.cum ergo. τ op.ar.ex de cler.peregri.tue.ibi.nō debes eos pmittere tuis plebibꝰ celebrare.τ qd legit τ no.ex de peni.τ remis. ois.§.si quis.ibi.alieno.τ in glos.executionē habenti.vbi etiā de h.τ op.fac.xxiij.q.j.§.his aūt authoritatibꝰ. Pōt τaliter dici quō remissio τ absolutio peccatorū p̄cipue i foro penitentie ptinet ad vtrāq; potestatē diuersimode. Nā put hmōi absolutio ordinat ad sanctificationē hois: ad reconciliationē cū deo:sic ptinet ad potestatē sacerdotalē. sanctificare eñ deo/τ reconciliare sacerdotis est.vt.s.dictū est.put autē in hmōi absolutiōe hz esse iudiciū quoddā:sic ptinet ad potestatē regalē vel iurisdictionis. Nā iudicare actus est regie potestatis: vt.s.pz. Sacerdos aūt cōfessionē audiēs:τ a peccatis absolués: et p culpa penā imponens:iudiciariā exercet potestatē vice christi:qui est iudex viuorū τ peccatorū.xxiij.q.v.remittunt.de cōse.dis. iiij.aliud.de peni.di.j.verbum. Ad hmōi ꝟo potestatē iudiciariā requirit authoritas cognoscendi de culpa:τ potestas absoluēdi vel cōdemnādi:τ he sunt due claues q̄s christus petro.Matth.xvj.cōmisit/scz sciētia discernēdi: τ potētia ligādi τ soluēdi.ad hoc.xxj.di.§.j.τ ex de cōsan. ca.j.in fi.sic autē ei cōmisit:vt p eū deriuaret ad alios: τ iō dicit q̄ i petro date sunt toti ecclesie claues:vt dicit Aug. super Joan.τ est.xxiiij.q.j.quodcūq;. Et quia propter salutem fideliū date sunt:ideo nulli pōt esse salus nisi clauibus ecclesie se subijciat.xxiiij.q.j.§.si autē. et.c.quicūq;.q̄ sm plenitudinem sunt apud successorem petri romanum

pōtificem/τ totius ecclesie pastorē.xxiiij.q.j.qm̄.ibi: cum. successore piscatoris τc.ix.q.iij.cūcta.xxiiij.q.j.§.si autem ibi. Petro p omnibus τ pre omnibꝰ. ¶ Similiter actus qui est docere ad vtrāq; potestatē pertinet. Nam put doctrina ordinatur ad purgationē mētis ab ignorantia vel nescientia/ad iustificationē interiorem dispositiue.sm illud Joan.xv. Jam vos mūdi estis pp̄ter sermonē quē locutus sum vobis.sic pertinet ad sacerdotalē potestatem: prout in ea cōprehendunt etiā inferiores ordines:q2 etiā diaconi possunt docere.xxiij.dist.diaconus ꝟo.ibi.loquat τc.diaconi sunt.circa prin.ibi.docentes τc.τ.j.ipse predicat.vnde τ ordo diaconorū dicitur illuminatiuus. prout aūt ordinatur ad directionē exteriorū actuū:sic pertinet ad regalem. Et qd dictū est de actu docendi: intelligēdū est de doctrina publica: q̄ fit in ecclesia ad salutē fideliū. priuata ꝟo doctrina:que fit ad vnū vel paucos p modū familiaris collocutionis/non requirit ordinē vel iurisdictionem. Nam tali doctrina priuata pōt docere mulier et laicus.j.Cor.xiiij.xxiij.dist.mulier.ibi.in cōuentu.i.pulpito exponit.ergo al's pōt a sensu contra.nec est cōtra.ex de hereticis.cum ex iniuncto.j.rñso.ibi.occulta cōuenticula. quia ibi loquitur de cōuenticulis que suspecta sunt.C.de epis τ cleri.conuenticula. ¶ Similiter aūt conferre ordines ecclesiasticos:τ alij plures actus potestatē ordinis τ iurisdictionis requirūt. Sed attendendū q̄ eorum que vtrāq; potestatem respiciunt:quedā conueniunt sacerdotibus omībus/tam minoribus q̄ maioribus:vt baptizare/pdicare/soluere/τ ligare.xvj.q.j.adijcimꝰ.c.ex authoritate.c.sunt nōnulli. Quedā ꝟo cōueniūt solis maioribꝰ/scz epis qui spiritualē habēt consecrationē:vt clericos ordinare:τ plura alia facere.ex de elec.q̄ sic.lxviij.di. q̄uis.

Duplicis ptātis sacerdotalis et regalis initium.

¶ F Huius aūt duplicis potestatis sacerdotalis τ regalis spūalis cōnexio initium habuit τ in veteri testamēto. Sacerdos namq; summus aliquid habebat de regia potestate spūali:quia nō solū sacrificia offerebat: τ p populo orabat:sed etiam de aliquibus iudicabat que erant figura spūalis. Judicabat eñ de lepra:p quā significabatur peccatū.xj.q.iij.quō.de peni.dist.j.§.hoc idem.ibi.a lepra peccati mūdamur.τ.§. ex his itaq;.ꝟ.moysi q̄. Leui. xiij.ex qui fi.sint leg.p venerabilem.§.rationibꝰ. Judicabat etiā inter sanctū τ pfanū/mūdū τ immundū: vt pre. §.rationibus.τ licet hoc iudiciū esset de imūditijs carnalibus:hec tñ immunditie figura erāt immunditiarū spūalium/scz peccatorū.xxxiij.q.ij. hoc ipsum. ¶ G Et ideo licet nō haberent claues regni celorū:quia eorū potestas nō se extēdebat ad celestia:tamē in eis p̄cessit figura clauium:quia potestas eorū erat in his que figura erant celestium:quia omīa cōtingebant illis in figura.j. ad Cor. x.de cōse.dist.ij.reuera. Legalis quippe sacerdos iudicabat aliq̄s dignos vel indignos ingressu tabernaculi materialis.vt Leui.xiij.quod figurabat celeste tabernaculū nō manufactum. Heb.x.cuius claues nūc sunt in eccl'ia. Judicio quoq; sacerdotis arcebant q̄dā a cōsortio aliorū τ separabant a societate τ cōuictu.in quo separatio que nunc fit p excommunicationem figurabat.xj.q.iij. audi.

Utra potestas prior.

¶ H Restat aliq̄d dicere de prioritate harū duarū potestatū. Sacerdotiū quidem quod fuit in lege nature:tēpore p̄cessit potestatem regiā non solū spiritualē:sed etiā temporalē. Abel eñ offerendo sacerdotale officiū exercuit:τ sacerdos fuit sm Aug.sicut tetigi.s. parū post pn. istius operis in ar.xxxvj.nec tñ erat in hoibus regia potestas spūalis:nec etiā temporalis. Potestatē autē regiam terrenā/subsecutum est:prout habet esse cōmuniter in humano genere.priꝰ eñ instituti sunt reges τ appellati: q̄ esset aaron:a quo legale sacerdotium sumpsit exordium. vt.s.dictū est.xlj.ar.ꝟ.in primis. Sed quantū attinet ad israeliticū populū/τ ad institutionē diuinā spiritualem. Ante fuit sacerdotiū/q̄ istituerent in ppl'o illo reges sub noie regis. Aaron eñ multis annis p̄cessit saulē: qui fuit primus rex in israel:vt.s.dictū est. Moyses tñ q̄ officium regis exercuit in ppl'o illo;licet nō vocaret rex: cōtemporaneꝰ fuit aaron:q̄uis τ ipse moyses fuerit sacerdos.sm illud Ps.xcviij. Moyses τ aaron in sacerdotibꝰ eiꝰ.xxij. dis.c.ij.vbi dicit glos.q̄ moyses dicit sacerdos: q2 etsi non hostias:vota tñ populi obtulit deo:τ p ppl'o supplicauit. xxxvj.di.si quis vult. τ de hoc.xxj.di.§.j.τ in glos.cū ergo. ꝟ.item videt.τ.lxvj.di.porro.in glos.ad certi loci.vñ τ mediator τ sequester dictus est christū figurās mediatorem dei τ hoim.x.di.qm̄.vnde Isid.in lib.de psonis ecclesiasticis querendo dicit. Cuiꝰ figurā faciebat moyses: si eni filij aaron presbyterorū figurā faciebant: Aaron aūt summi sacerdotis/scz christi.xxj.di.§.j.moyses. Et rñ.q̄ indubitanter p omīa christi.qm̄ in eo fuit similitudo mediatoris dei τ hominū.hoc est expressum. de peni.dist.iij.inter hec hircū.ij.qui est verus dux populorū. Matth.ij.ibi: Ex te eñ exiet dux.τ est verus princeps sacerdotuz.j. Pet.v. ibi: Princeps pastorū.quia ipse sacerdos summus.ex qui fi.sint legi.p venerabilē.§.rationibus.τ dñs pontificum. ¶ Sacerdotium ꝟo euangelicū simul fuit tēpore cū potestate regia spūali.christus eñ simul cōstitutus est rex τ sacerdos.x.di.qm̄. apl'is quoq; simul a christo cōicata est vtraq; potestas. Regia tñ potestas terrena p̄cessit euāgelicum sacerdotiū. Quāuis dici possit q̄ sm perfectā institutionē huiꝰ potestatis regalis subsecuta sit sacerdotiū euangelicū:τ potestatē regiam spiritualē p quā instituit: sicut.j.patebit.

Utra istarū dignior.

¶ De cōparatione autē sm prioritatē dignitatis. Considerandū est q̄ potestas regia spiritualis superior et dignior est q̄ sacerdotalis. In sacerdotio eñ nō importat p̄sidentia τ platio sicut in noie regis:sed importatur mediatio τ ministeriū. Sacerdos eñ habet rationem medij.rex aūt habet rationē principij τ mouētis τ finis.vnde τ christus dignior est τ superior est inquātū rex:q̄ inquantū sacerdos.est eñ sacerdos inquantū homo. Rex autē est inquantū deꝰ τ inquantū homo. Sacerdos est se offerendo τ recōciliādo. ad Heb.vij. rex est iudicando τ ad regnū introducendo. Matth.xxv.ibi:tunc dicet rex.τ sic maior dignitas importat ex eo q̄ rex dicit: q̄ ex eo q̄ sacerdos. Quare et in platis ecclesie superior est potestas regalis spūalis:que dicit iurisdictionis:q̄ sacerdotalis que dicit ordinis. vnde archidiaconꝰ: qui est diaconus ratiōe iurisdictiōis est super archipresbyterū qui est presbyter:quū tñ nō habeat totalē iurisdictionē.ad h. xxv.di.plectis.§.archipresbyter. Archipresbyter ꝟo se esse sub archidiacono: eiusq; p̄ceptis τc.ex de offi.archid. ad hoc.ꝟ.archipresbyter τc.τ no.xxj.di.in nouo.facit.ij.q.vij. puto.vnde hodie etsi eps maior sit ordine τ cōsecratione q̄ cardinalis/diaconus/vel presbyter:cardinalis tñ superior sedet:τ maior dignitas reputatur.q̄cq̄d vocet Joan. ij.q.vij.q̄q̄. ¶ Si aūt circa hoc obijciat/q̄ potestas ordinis sacerdotalis est circa corpus christi verū quo nullum maiꝰ.de cōse.di.ij.nihil i sacrificijs.τ.j.q.j.multi. potestas ꝟo iurisdictiōis circa corpꝰ mysticū:qd sunt fideles: q̄re sacerdotalis potestas est dignior. Dicēdū q̄ sacerdos d2 hre potestatē sup corpus christi verū/inq̄ntū hz potestatē alicuiꝰ ministerij ad hoc substātia panis τ vini cōuertat in verū corpus τ sanguinē christi/dū pfert ꝟba:quorū virtute fit hec bñdicta cōuersio.ex de sum.trini.c.j.§.vna.ꝟ.τ h. de cōse.di.ij.q2 corpus.ꝟ.nā τ inuisibilis sacerdos.τ.c.panis est in altari.ibi. Ubi autē sacramētū cōficit:iā nō suis sermonibꝰ sacerdos:sz vtit sermonibꝰ christi.q̄ sermo christi cōficit sacrm̄:nō tñ hz ptātē iudiciariā sup verū corpus christi:sic hñt sup fideles:τ illi q̄bꝰ cōmissa est iurisdictionis ptās:τ ideo nō sequit q̄ sacerdotalis sit superior. Uel pōt dici q̄ sm aliq̄d sacerdotalis ptās ē dignior q̄ ptās iurisdictionis.simpl'r autē ptās iurisdictiōis est dignior. Potestas autem regia tēporalis inquantū tēporalis est: est inferior τ minꝰ digna est q̄ sacerdotalis q̄ spūalis est: sed pōt esse superior ea:vel inquantū hmōi ptās regia instrumētū est regie ptātis spūalis:q̄ superior est sacerdotali. ar.ho.xxiij.q.v.pnceps.τ.c.administratores.vl' put sacerdotalis aliq̄ psona/in aliq̄bꝰ tēporalibꝰ/q̄bꝰ vtit: dependet a rege terreno.ar.ad hoc.xxiij.q.viij.§.ecce.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶ Articulus.liiij. A

Utriusq; ptātis diuersitas.

Nunc de gradibus

⁊ ineq̄litate vtriusq; potestat̄ in diuersis ꝑsonis eas habētib⁹ dicēdū est: In vtraq; em̄ ptāte inuenit̄ superi⁹ ⁊ inferi⁹: ⁊ mai⁹ ⁊ minus/ac ꝑ hoc gradus ⁊ inequalitas. Sacerdotalis siq̄dē potestas quantū ad aliud est equalis in omnibus sacerdotibus: ⁊ quantū ad aliud inequalis. Nam quantū ad actū cōsecrandi: quē habet sacerdos circa corpus christi verū: equalis est sacerdotalis potestas in oibus eā habētibus: sed q̄ntū ad actus quos habet sacerdos circa corpus christi mysticū/scȝ circa fideles: cuiusmodi act⁹ sunt baptizare/soluere/⁊ ligare: inuenit̄ inequalitas in potestate sacerdotali. ⁊ quidā sunt alijs superiores: vt epi qui ⁊ pontifices dicunt̄. xxi. disti. cleros. ad actus em̄ p̄dictos exercendos requirit̄ nō solū sacerdotalis ordo: sed etiam iurisdictio: vt in ar. p̄ce. s. dictū est. quā iurisdictionē sacerdotes inferiores nō habent/nisi ꝑ superiorū cōmissionē: scȝ epoꝝ. xvi. q. i. §. ecce in hoc. c. generaliter. §. ecce sufficiēter. ⁊ cunctis fidelibus. ¶ B Alio modo pōt accipi gradus in potestate sacerdotali. nā in epis est ordo sacerdotalis ƀm perfectionem quādam. Perfectū em̄ dr̄: aliquid quū pōt aliq̄d ꝓducere: et bonitatē suā alij cōmunicare. Epi aūt nō solū habent ordinē sacerdotalē in seipsis: immo ⁊ alijs huius ordinis potestatē tradūt: ⁊ ipsi em̄ alijs dispēsant sacramentū ordinis. ex̄ de elec. quod sicut. lxvij. di. c. i. ⁊. ij. ⁊. lxviij. dist. presbyteri. ⁊. c. q̄uis corepis. vbi ponit̄ gradus inequalitas: ⁊ in quib⁹ inter corepos ⁊ p̄sbyteros/ex vno latere: ⁊ ep̄os/ex altero. nam (vt ibi dr̄) etsi consecrationē scȝ sacerdotalē habent primi: pōtificatus tamē apicē nō habēt. Et licet hmōi dispensatio requirat potestatē iurisdictionis: ꝑtinet tn̄ ad potestatē ordinis sacerdotalis ꝑfectam: ⁊ ꝓpter ꝑfectionē sacerdotij dicūtur ep̄i superiores sacerdotes. ꝓpter quod eis tanq̄ ꝑfectioribus ⁊ superioribus quedā specialiter reseruant̄: vt pre. ca. q̄uis corepis. ⁊. xciij. dis. legim⁹. ibi: quid em̄ facit excepta ordinatione ep̄s? ⁊. i. ad fi. p̄sbyter ⁊ ep̄s: aliud etatis/aliud dignitatis est nomē. Quicquid em̄ arduū circa fideles agendū est: exceptis reseruatis pape/ad ep̄os pertinet: quorū authoritate minores sacerdotes possunt id quod eis agendū cōmittitur. xxv. di. ꝑlectis. v̄. ad ep̄m ꝑtinet. vnde ⁊ in ijs que agunt vtunt̄ rebus ꝑ ep̄m consecratis. vt ibi. In signū aūt ꝑfectioris potestatis/adhibet̄ ep̄o consecratio specialis. de qua ex̄ de sacra vnc. c. i. in q̄ quidem cōfert̄ ei aliqua specialis potestas respectu quarundā actionū sacrarū. vnde ep̄atus ordo q̄dā est supra sacerdotiū: prout ordo est officiū quoddā respectu quarumcūq; actionū sacrarū. ⁊ sic sumitur. xxi. dist. cleros. v̄. ordo v̄o epoꝝ. ⁊ ex̄ de renū. post trāsla. §. cū ergo. ibi. ⁊ nō ordini. ⁊. lxviij. di. sicut. ibi. tn̄ ordo seruet̄. ⁊. lxvi. di. porro. ibi. ordinatus. ⁊ ibi. ep̄s ordinet̄. et ibi. ordinatio. ⁊. lxiiij. di. lxv. ⁊. lxvi. quasi in oibus. c. consecratio epoꝝ vocat̄ ordinatio: licet nō sit ordo ꝓut ordo est sacramētū quoddā: vt sumit̄. i. q. i. §. sed notandū. vbi de sacramētis legitur ⁊ no. ⁊. §. ecce cū honoris. Est em̄ ep̄s supior nō solū ꝓpter iurisdictionē: sed etiā ꝓpter ordinē sacerdotalē quē habȝ modo ꝑfectiori. vnde ad om̄es sacerdotes cōiter ꝑtinet catachizare. de conse. di. iiij. catachismi. baptizare. e. di. venit sacerdos. p̄dicare. xvi. q. i. adijcimus. conficere. i. q. i. sacerdotes. soluere ⁊ ligare. de peni. di. i. v̄bū.

Sacerdotū officia.

¶ Sȝ ad pontifices spectat clericos ordinare: v̄gines bn̄dicere: ep̄os alios cōsecrare: man⁹ imponere siue cōfirmare: synodos celebrare: basilicas dedicare: degradādos deponere: chrisma cōficere: vestes ⁊ vasa cōsecrare. ad hec ex̄ de elec. q̄ sicut. xx. q. i. deuotis. lxvi. di. porro. de cōse. di. v. in primis. xij capl̄is. xviij. di. c. vlt. de cōse. di. i. missarū. c. nullus. ex̄ de iudi. cū nō ab hoie. ex̄ de pe. degradatio. li. vi. xcv. di. p̄sbyteros. vbi etiā aliq̄ enumerant̄ q̄ ep̄o ꝑtinēt: de q̄bus p̄sbyteri nō habēt se intromittere. xxiij. dist. sanctimonialis. xxv. dist. ꝑlectis. v̄. ad ep̄m. de cōse. di. i. cōsulto. Iste cōcor. referēde sunt singule singulis dictiōib⁹ tangētib⁹ officiū ep̄i ꝑ prime positis.

Epoꝝ officia.

Est itaq; gradus et ineq̄litas in sacerdotio/dū q̄dā maiores: q̄dā minores dicunt̄. xxi. dist. cleros. xcv. dist. olim. Et hmōi ineq̄litas omī fere tēpore fuisse legit̄ in sacerdotio. Nā ante legē datā: vt Innocē. iij. refert. multi erāt sacerdotes minores: q̄s chananeos vocabant cōiter. vn⁹ aūt erat summ⁹ sacerdos: quē vocabāt specialiter arabarchū. arg. ad hoc. lxxx. di. in illis. Post legē v̄o datā: aaron summ⁹ sacerdos fuit. filij v̄o eius minores sacerdotes ministrātes sub eo. xxi. di. §. i. ¶ C Apud gentiles quoq; sacerdotes minores erāt: q̄ dicebantur flamines. q̄si filamines/a filo qd̄ portabāt in capite. xxi. dis. de cleros. v̄. sacerdotes aūt. ⁊ maiores q̄ archiflamines dicebātur q̄si principes flaminū. vel ꝓtoflamines. a proto qd̄ est primū. xxi. di. §. i. vt pre. c. in illis.

Gentiles sacerdotes.

In nouo etiā testamento christus ipse maiores ⁊ minores instituit: scilȝ. xij. ap̄los: quorum vices obtinent in ecclesia episcopi. lxviij. distinc. quorū vices. xij. q. i. vidētes. ibi: epoꝝ q̄ locū tenēt ap̄loꝝ. ex̄ de sacra vnc. c. vnico. §. a christo. ibi: q: de solis ap̄lis legit̄: quorū vicarij sunt epi ⁊c̄. ⁊. xxi. di. in nouo. ibi: ipsis q̄ decedētibus in eorū locū surrexerūt epi ⁊c̄. ⁊. lxxij. di. discipulos. q̄bus succedūt p̄sbyteri siue minores sacerdotes: qui sunt maiorib⁹ auxiliū operis ad hoc vt institutio fideliū facili⁹ ⁊ vtilius gubernet̄. xcv. dist. ecce ego. Petrū v̄o in summū sacerdotē elegit sup alios ꝓ oibus ⁊ pre oib⁹. hec ꝓbant̄. xxi. di. §. i. ⁊ pre. v̄. in nouo. ⁊. xciij. disti. legim⁹. vbi Hierony. vocat etiā presbyteros successores ap̄loꝝ. ibi: ceterū oēs successores ap̄loꝝ sunt. sȝ hoc verū est q̄ad sacramētoꝝ dispēsationē. ⁊ no. in pre. c. vidētes. sic etiā intelligit̄. xciij. di. dn̄s. ibi: ap̄los. i. epos ⁊ p̄sbyteros dn̄s elegit. Itē sicut in veteri testamēto aliq̄ erant ꝓpria summo sacerdoti/tam in actionib⁹/q̄ vestibus ⁊ ornamētis: vt in multis capl̄is ⁊ in Leuitico cōtinet̄. Ita ⁊ in nouo ep̄i habent supra minores sacerdotes ⁊ specialia opera: vt ꝓbatū est: ⁊ specialia ornamēta que sunt signa specialis potestatis eoꝝ. ex̄ de priuile. vt apl̄ice. li. vi. ex̄ de sacra vnc. c. i. §. fi. xliij. disti. sit rector. ibi: vestimenta etenim sacerdotis.

Noui testamenti sacerdotes.

¶ D Quāuis aūt in sacerdotio sit gradus ⁊ ineq̄litas: in potestate tn̄ pontificali gradus nō est quantū ad ea q̄ sunt ordinis ep̄alis. oēs em̄ episcopi sunt equales/quātu ad ea que sunt ep̄alis ordinis. quantū v̄o ad ea q̄ sunt iurisdictionis nō sunt equales: sed sunt gradus in eis. vt pȝ xxi. di. cleros. vnde cōsequēs est videre de hmōi gradib⁹. Potestas nāq; regalis que iurisdictiōis est: nō est equalis in omnibus habentibus eā: sed ƀm gradus quosdam inuenit̄ in eis. ⁊ hoc verū est in vtraq; potestate: regia scȝ tam tēporali q̄ spūali. In regia quidē potestate tēporali gradus est: dū quidā reges superiores sunt alijs regib⁹. ⁊ reges superiores sunt ducib⁹ ⁊ alijs gradib⁹ potestatū. q̄ aliud participāt de regia ptāte: licet nō dicantur reges. ꝑ. ij. ad hoc ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. ibi: siue ducib⁹ tāq̄ ab eo missis. xcv. di. esto. ibi: Cur ergo inq̄t te habeā vt principē: quū tu nō habes me sicut senatorē? ⁊ ista graduū distinctio bn̄ ꝓbat̄. xi. q. iij. q̄ resistit. ⁊ ex̄ de elec. fundamēta. §. vt q̄. ibi: nullus imꝑator/seu rex romanoꝝ: aut alius imperator: vt grecoꝝ: aut rex/p̄nceps q̄si primū locū capiēs. post regē marchio inuestit⁹ de marchia. dux de ducatu inuestit⁹. Comes a comitatu inuestit⁹ aut baro. Sūt et alij gradus dignitatis ⁊ ptātis sub istis: vt Capitane⁹/a principe vel ab aliq̄ plebe vel parte plebis institut⁹. Valuasores a capitaneis antiq̄t⁹ feudū tenētes. Valuasini minores valuasores. hi oēs ꝯtinent̄ in li. feudoꝝ. ti. si q̄s dicat̄ dux. de his gradib⁹ legit̄ ⁊ no. ex̄ de elec. fundamēta. §. ꝑinde ⁊c̄. Et sup oēs est vnus summ⁹ vt imꝑator. vij. q. i. in apib⁹. legit̄ ⁊ no. lxiij. dis. hadrian⁹ papa. xi. q. i. §. hec si q̄s. de his gradib⁹ eccl̄s. v. excelso excelsior est ali⁹: ⁊ sup hos q̄ eminētiores sunt alij: ⁊ insup vniuerse terre rex imꝑat seruiēti.

Gradus regie potestatis temporalis.

¶ In potestate quoq; regia spūali sunt gradus. Necessitas em̄ ecclesie requirit pluralitatē rectorū: dum ad regimē totius ecclesiastice multitudinis vnus nō sufficit per seipsuȝ. messis em̄ multa requirit operarios multos. Lu. x. xxi. di. in nouo. vn̄ oportuit potestatē regiminis pluribus cōicari: sed q: q̄ sunt a deo/ordinata sunt. ad Ro. xiij. ⁊ facit. xxiij. q. i. q̄d culpat̄. Et sicut est ordo in reb⁹: ita et in potestatib⁹. ordo aūt inequalitatē req̄rit ⁊ gradus. vt est expssum. lxxxix. di. ad hoc. ideo potestas spūalis regiminis nō in oib⁹ est eq̄liter: sed ƀm gradus quosdā. nā sup ep̄os sunt archiep̄i. ⁊ sup hos sunt primates ⁊ p̄riarche. de hoc. ix. q. iij. per oia. c. vsq; ad. §. sola. xxi. di. cleros. de ap. romana. li. vi. ⁊ de of. or. romana. li. vi. ⁊ de sen. ex. venerabilibus. li. vi. ⁊ de p̄uile. antiqua. ⁊ de vsu pal. c. i. cū si. Sicut em̄ vna cōitas excedit/et includit aliā: vt cōitas ꝓuincie cōitatē ciuitatis: ⁊ cōitas regni cōitatē vni⁹ ꝓuincie: ⁊ cōmunitas totius mundi cōitatē regni: vt vi. q. iij. scitote. sic vna ptās aliā excedit ⁊ includit. vt ibi. ⁊. c. deniq;. Est etiā alio modo gradus in hmōi potestate: dū in eadē cōitate q̄dā habēt potestatē totaliter: vt epi. q̄dā aūt partialiter: vt archidiaconi ⁊ archip̄sbyteri. vt ex̄ de offi. archid. ⁊ archipresbyteri. ꝑ totū. xxv. di. ꝑlectis. ¶ E Est etiā cōsiderandū vlteri⁹/q̄ vbi est gradus ƀm magis ⁊ min⁹/⁊ superius ⁊ inferi⁹/oportet esse aliud vnū summū. q: magis et min⁹ dicūtur ꝑ cōparationē ad maximū qd̄ aūt ꝑ excellentiā dicit̄: vni soli couenit: ⁊ ꝓpter hoc ois gradus respicit ad vnū primū ⁊ summū. Oportet q̄ esse vnū summū/cui ptās spūalis regiminis cōueniat in summo ⁊ principaliter: ⁊ ƀm plenitudinē. In cui⁹ rei figurā Dauid. xxiiij. summos sacerdotes instituit: q̄b⁹ tn̄ vnū prefecit. vt no. de ꝯse. di. i. c. i. ⁊ ex p̄cepto dn̄i Moyses filios Aarō instituit. ipm̄ v̄o summū sacerdotē. xxi. di. §. i. Et q: qd̄ est p̄ncipaliter et maxime tale: causa est alijs vt sint talia: sicut maxime calidum/causa est alijs vt sint calida: vt ignis. Ita ab illo vno cui primū ⁊ maxime cōuenit spūalis regiminis ptās: deriuat̄ ad alios hec ptās partialiter/et ƀm gradus quosdā: sicut req̄rit ecclesie diuersitas pariter et decor. Et ab hoc vno depēdent oēs q̄ sunt quocūq; modo participes spūalis regiminis. sicut ab eo q̄ est sup oēs eccl̄ias/ecclesiarūq; rectores. Hic aūt vn⁹ rector christ⁹ est. sed q: christ⁹ corporalē presentiā erat subtractur⁹ eccl̄ie: cōueniebat vt alicui vni cōmitteret vniuersale regimē ecclesie: q̄ ecclesiā regeret loco ⁊ vice sui. ex̄ de homici. ꝓ humani. lib. vi. Hic autē vnus fuit Petr⁹: cui singulariter dixit Io. vl. Pasce oues meas. ex̄ de elec. significasti. de ma. ⁊ obe. solite. Cui etiā ꝑ mortē fidelib⁹ abscedēti alios in equali ⁊ simili potestate succedere voluit: vt hūana potestas esset semꝑ apud vnū/ꝓ vtilitate ⁊ vnitate ipsi⁹ eccl̄ie/vsq; ad finē seculi. vt p̄dicto. c. pro humani. ⁊. c. solite. ⁊ ƀm hoc pōt intelligi dictū a christo Mat. vlti. in vltimis v̄bis euangelij. Ecce ego vobiscū sum oib⁹ dieb⁹ vsq; ad consummationē seculi. q: em̄ qui facit ꝑ aliū: ꝑ seip̄m facere videt̄. ff. de admi. tu. ita tn̄. §. gessisse. xvi. q. vi. cōsuetudo. in fi. ⁊ ex̄ de sen. ex. vt fame. ⁊. c. mulieres. cū concor. ibi positis: Ideo ꝑ hoc q̄ superest cū ipsis fidelib⁹ aliq̄s vn⁹ ꝑ successionē nō carnalē/sed spiritualē/vice christi regēs ecclesiā: dr̄ esse ipse christ⁹ oibus dieb⁹ nobiscū vsq; ad mūdi finē. Predicta ꝓbant̄. xxi. di. §. i. xix. di. ita. ex̄ de elec. fundamēta. i. rn̄. li. vi. ⁊ de homi. ꝓ humani. i. ad Coꝝ. xvi. i. rn̄. li. vi. ¶ Post finē v̄o mūdi nō erit ista p̄latio eccl̄ie opportuna. q: ꝑ ip̄m christū immediate reget̄/⁊ pascet̄: illuminabit̄/et beneficiabit̄. Apoc. xxi. ecclesia militās triūphāti adiuncta/⁊ effecta triūphās: q: tūc cessabit militia/facta plena victoria: ⁊ dabitur corona vel diadema de manu dn̄i. Sap. v. De hoc no. lxxxix. di. ad hoc. in glos. hoc erit. q̄ loquit̄ de cessatione p̄lationis in patria. Sicut q̄ in regno iudaico Rex Regi successit post Dauid: vt apparet. iij. Reg. ⁊. iiij. ⁊. ij. Paral̄. per totū. ita ⁊ in ecclesia succedit vice christi pōtifex pōtifici per electionē. viij. q. i. in p̄mis sex capl̄is vsq; ad. §. his oibus. vide qd̄ in ps. cxxxi. dicit̄ de Dauid. De fructu ventris tui ponā super sedē tuā. si custodierint filij tui testamētū meū: ⁊ testimonia mea hec que docebo eos. ⁊ filij eoꝝ vsq; in seculū sedebūt sup sedem tuā. Impletur in eo quē Dauid prefigurauit/scilȝ christo. cui⁹ vice super soliū ecclesiastici regni vsq; ad

diē iudicij sedet aliq̄s vnus rex: nō idē ƀm personā: sed idē ƀm potentiā. de quo vno dr̄. i. Reg. ij. Dn̄s scȝ christ⁹ iudicabit fines terre: ⁊ dabit imperium regi suo: ⁊ sublimabit cornu christi sui. ¶ Hic ergo vnus apud quē est summa potestas spūalis regiminis est successor Petri: Roman⁹ scȝ pōtifex vicarius iesu christi. Licet em̄ alij rectores ecclesie q̄ succedūt alijs apl̄is/vt. s. ꝓxime ꝓbatum est/vicarij dei dicantur: ⁊ sint: hic tn̄ simpliciter ⁊ vniuersaliter vices christi gerit in terris. ex̄ de elec. vbi periculū. §. ceterū. ⁊. c. fundamēta. §. decet. v̄. ipsaq;. Dicit̄ aūt vicarius christi/⁊ inquantū homo solū: q: sacerdos est. ⁊ inquantū deus et homo: q: rex est. vn̄ ⁊ vere dei vicarius nominat̄. in pre. §. decet. hic est rex oim̄ spiritualiū regū: pastor pastoꝝ: pater patrū: caput oim̄ fideliū: ⁊ oim̄ qui fidelib⁹ presunt: vn̄ et eccl̄ia cui p̄sidet/scȝ romana mr̄ ⁊ caput est oim̄ ecclesiaꝝ xxij. di. c. ij. in si. ij. q. vi. quisquis. cū duob⁹. c. seq. c. ad romanā. ex̄ de elec. fundamenta. §. isti sunt. ibi. caput toti⁹ orbis effecta. ex̄ de sum. tri. c. ij. §. si quis in isto. iij. q. vi. dudū. vbi dicit̄. ⁊ sicut beatus Petrus primus fuit oim̄ ap̄loꝝ: ita ⁊ hec ecclesia suo noie cōsecrata dn̄o instituente prima sit ⁊ caput ceterarū: ⁊ ad eā quasi ad matrē atq; apicē oēs maiores ecclesie cause/⁊ iudicia epoꝝ recurrāt ⁊c̄. vide. s. ar. xlv. Idē. xcvi. di. cōstantinus. q̄ est palea granosa. hic. licet a ꝓprietate dicatur Romanus pōtifex. ex̄ de cōsti. licet eo pōtifex. ⁊ de rescrip. si gratiose. ⁊ de elec. fundamēta. §. decet. lib. vi. ⁊. iij. q. vi. dudū. verissime tamē dicit̄/⁊ est pontifex summus oim̄ christianorū ⁊ omniū ecclesiarū rector: ⁊ ep̄s vrbis ⁊ orbis. ex̄ de elec. vbi periculū. §. ceterū. ibi. rectoris vniuersalis ecclesie ⁊c̄. Qui licet alijs mediātibus pastorib⁹ gubernet diuersas ecclesias speciales: tn̄ immediatū regimē exercere pōt super ecclesiā quālibet. ix. q. iij. aliorū. ibi. dn̄ illi scȝ petro q̄cq̄d fideliū est vbiq; submittit̄: dū toti⁹ corporis caput designat̄ esse. c. per principalem. Hic est sacerdos ⁊ pōtifex summus et vnus. cui oēs fideles obedire debēt/tāq̄ dn̄o iesu christo. xix. di. in memoriā. ⁊. c. nulli. xxi. di. in nouo. lxxxi. di. si qui. in fi. ¶ Hic est generalis iudex qui oēs fideles cuiuscūq; cōditionis/dignitatis/⁊ status/iudicat. ⁊ ip̄e a nemine iudicari pōt. sed apl̄i voce ⁊ ꝓprie ⁊ specialiter pronūtiat. Qui aūt me iudicat dn̄s est. i. ad Coꝝ. iiij. ad hoc. ix. q. iij. aliorū. ⁊. c. patet. cum alijs ibi. c. ⁊. s. in p̄n. istius operis pleni⁹ dixi in. iiij. v. ⁊. vi. arti. Hic est apud quē plenissime sunt claues eccl̄ie a christo tradite. Mat. xvi. quibus ligat/⁊ soluit: claudit/⁊ aperit: excludit/⁊ recipit: stringit/⁊ relaxat: sentētiat/et iudicat. xxi. di. §. i. ⁊. xix. di. ita. xx. di. §. i. xxiiij. q. i. quodcūq;. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. §. penul. ij. q. vi. qui se scit. ¶ Hic est summus ordinator diuini cult⁹: ⁊ oim̄ que ad diuinū cultū applicantur: ⁊ pertinent. ex̄ de cōsti. ex parte. de ꝯse. di. i. vasa. ¶ Hic est dispēsator summus. xliij. di. dispensatio. ex̄ in ꝓhe. sacrosancte. lib. vi. ⁊ vniuersalis ministeriorū dei ⁊ thesaurorū christi ⁊ ecclesie distributor: ⁊ dignitatū ⁊ officiorū beneficiorūq; ecclesiasticoꝝ omniū: in q̄bus distribuendis ⁊ cōferendis primā et summā obtinet potestatē. ex̄ de p̄ben. licet. lib. vi. ¶ Hic est summus ⁊ vniuersalis conditor: omniū canonū legū sanctarūq; oim̄ sanctionū: dispēsator: oim̄ ecclesiasticoꝝ ordinū: confirmator: institutionū et electionū: determinator dubioꝝ: ostēsor oim̄ que fienda sunt a singulis: ⁊ discretor oim̄ que in ecclesia fiūt. ad hec xvij. di. q̄si per totū. xxiiij. q. i. quotiēs. Hic est q̄ ƀm Bern̄. parē non hȝ sup terrā: sȝ ei subsunt oēs iure diuino. ¶ Hic est ƀm eiusdē Ber. verba ad Euge. sacerdos. ex̄ qui fi. sint le. per venerabilē. §. sunt aūt. magnus: pontifex summus. xxiij. di. in noie. in p̄n. ex̄ in clemē. de elec. ne romani. epoꝝ princeps. xxi. di. §. i. ⁊. c. in nouo. lxxx. di. c. i. xcvi. di. constantin⁹. ap̄loꝝ heres. xl. di. c. i. primatu Abel. gubernatu Noe. p̄riarchatu Abraā. ordie Melchisedech. dignitate Aarō. authoritate Moyses. iudicatu Samuel. ptāte Petr⁹. vnctiōe Christ⁹. Cui claues tradite: cui oues credite sūt. Nā sunt ⁊ alij quidā ianitores celi: et gregū pastores. Heb. i. sed hic tāto gloriosius quāto differentius/vtrūq; pre cete-

Pontificia dignitas non mediocriter extollitur.

Universidad de Deusto Biblioteca

ris nomē hereditauit. Habent em̄ alij assignatos greges singuli singulos: sed huic vni vniuersi sunt crediti. nec tātūmodo ouiū pastor: sed ⁊ princeps pastor. j. Pet. v. Ipse vnus oim pastor: successor vni⁹ pastoris christi. Jo. x. ex̄ de bap. licet. ¶ Hic est itaq̄ cui pascēdi vniuersaliter christi oues ⁊ agnos cura imminet. cui oim ecclesiarum solicitudo incūbit. ex̄ in pphemio. vj. lib. sacrosancte. Nā ceteri vocati sunt in partē solicitudinis: hic aūt in plenitudinē potestatis assumpt⁹. Si aūt habēt alij partē solicitudinis: nihil huic deperit de plenitudine potestatis. ad hoc. ij. q. vj. qui se scit. ex̄ de vsu pal. ad honorē. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. §. nos aūt. ex̄ de elec. vbi periculū. §. ceterū. ibi. rector vniuersalis ecclesie: gregis dn̄ici director. ⁊ de elec. fundamenta. j. rn̄. ibi. vt in beato Petro aplor̄ omniū summo principaliter collocaret. ex̄ in pphemio. vj. li. sacrosancte. j. rn̄. Jo. vl. pasce agnos. itē. pasce oues. ¶ Hic est primas ⁊ patriarcha. i. princeps patrū. xxj. di. cleros. v̄. patriarcha. vn̄ ⁊ Papa interpretat̄ admirabilis. ⁊ dicit̄ a pape: qd̄ est interiectio admirātis. ⁊ vere admirabilis: q: vices veri dei gerit in terris. ex̄ de trāsla. quanto. Et etymologizat̄. i. pater patrū. vn̄ ⁊ papa ad apicem dignitatis vocat̄. ex̄ in pphemio vj. li. sacrosancte. §. sane. ibi. ad apicē summi pontificatus. eo. lib. de cces pre. c. vlti. in pn̄. ⁊. xl. di. nō vos. ibi. qs enim sanctū dubitet: quem apex tāte dignitatis attollit: ⁊. xxiij. di. in noie. ibi. ad aplici culminis apicē puehāt ⁊c̄. ⁊. xxiiij. q. j. qm̄ verus. ibi. rōni culminis. ⁊. ix. q. iij. pater. ibi. aplico culmini ⁊c̄. Iste est hierarcha summ⁹: atq̄ monarcha totius ecclesie militantis: cui ois aia subiecta dz esse tāq̄ excellētissime potestati: cui nisi subiecta sit salutem cōsequi nō est: sicut si nō esset in ecclesie vnitate xxiij. q. j. qm̄ ver⁹. nec ad ouile christi ptinet q̄ petri successorē. ex̄ de elec. vbi periculū. §. ceterū. ibi. successores Petri. ⁊ pre. c. qm̄. recusat hre pastorem. vt pre. c. solite. §. nos aūt. ¶ F Ipse est cui fm quatuor cōditiones ecclesie quatuor conueniūt nomina: ⁊ res nominū. adde hic qd̄ scripsi in. lxiij. arti. §. ostēdēdū. ⁊ sequētibus. Primo em̄ ecclesia est vna. ex̄ de sum. tri. c. j. §. vna. ⁊ in symbolo. ⁊ in vnā sanctā ⁊c̄. de cōse. di. j. ecclesia. ⁊. xxiiij. q. j. q̄si per totū. ⁊ ideo est vnū eius caput: q: vnū corpus (vt dixi in prin. istius operis in pphemio. v̄. si. ⁊ in ar. xij. §. in hac. v̄. itē tenet) non debet hre duo capita quasi monstrū. ff. de sta. ho. nō sunt liberi. C. de posthu. here. insti. qd̄ certatū in si. ex̄ de offi. ordi. c. qm̄. vn̄ ⁊ Petro dixit dn̄s. Joā. j. Tu vocaberis cephas: qd̄ interpretat̄ petrus. ⁊ est verbū syrū ⁊ nō hebreū: qd̄ grecus interpretat̄ caput fm nos. xxij. di. sacrosancta. ibi. ⁊ cephas. i. caput. vt principatū teneret apostolatus. vn̄ ⁊ nō obediētes: ⁊ qui nō gubernātur sub disciplina alicui⁹ epi: acephali dicunt̄: q̄si sine capite. xciij. di. nulla ratione. Et ideo sicut est vnū caput: sic vn⁹ est pastor: ⁊ eo vnus quo prim⁹ ⁊ summus. de quo per Ezech. predictū est. Pastor vnus erit oim eor̄. Ezech. xxxvij. ad fi. ⁊ iterū. Rex vn⁹ erit: ⁊ oib⁹ imperās. in. e. c. Ezech. Et hoc est de rōne regis: q̄ sit vnus: comune bonū multitudinis intēdēs ⁊ querēs. vj. q. iij. scitote. ibi. et vnū regē. Et Roma duos fratres simul reges habere nō potuit. vij. q. j. in apib⁹. Si ergo in vno speciali populo vni⁹ ecclesie particularis requirit̄ vnus eps q̄ sit toti⁹ populi caput: pre. c. in apib⁹. ibi. singuli ecclesiarū epi. ⁊ ex̄ de offi. or. qm̄ in plerisq̄. Ita in toto pplo christiano q̄ vnus est: requirit̄ q̄ sit vnus toti⁹ ecclesie caput. ar. xix. di. in memoriā. q: vnius ecclesie vn⁹ spōsus. vij. q. j. sicut. ij. ad Cor. xj. despondi vos vni viro virginē castā. loquit̄ de ecclesia exhibēda christo. xxvij. q. j. nuptiarū. ⁊ epatus vn⁹ vniuersalis: ⁊ multi sub eo: ⁊ eps eius vnus. vij. q. j. nouatianus. xxiiij. q. j. loquit̄. ¶ G Secundo ecclesia est catholica in symbolo nisseno. ⁊ vnā sanctā catholicā. i. vniuersalem. et similiter dicēdū est q̄ vniuersalem habet pastorē Romanū pōtificem. papa tn̄ Greg. phibet se vocari vniuersalē. xcix. di. ecce. ⁊ tamē vocatur pōtifex Romane ecclesie vniuersalis. xxiij. di. in noie. j. rn̄. v̄. qpropter. Sed vniuersalis est papa rector toti⁹ ecclesie ⁊ singularū ecclesiarū. vt. s̄. dictum est. sed nō sic vniuersalis: quin de isto vniuerso alij habeāt partem sui regiminis in ecclesijs sibi designatis. xciij. di. legimus. xxj. di. quāuis. Pro ista iurisdictione vniuersali facit qd̄ dicit̄ in pape consecratione vel cathedratione. Tribuas ei dn̄e cathedrā pōtificalem ad regendū ecclesiā tuā ⁊ plebē tue sortis inter mundi limites vniuersam. In omi q̄ppe multitudine ordinata ad vnū oportet super potētias spūales regitiuas esse vnā comunem: que ad bonū comune intēdat: que ppter hoc diuinior est spiritualib⁹: q: bonū quāto comunius tāto digni⁹. ar. bo. vij. q. j. scias. viij. q. j. i scripturis. vtpote summo bono simili⁹: in quo toti⁹ boni ratio cōtinetur. ¶ H Est igit̄ vn⁹ pastor vniuersalis ⁊ rector toti⁹ ecclesie. ⁊ ideo ecclesia Romana cui⁹ est pōtifex vniuersalis dicit̄ vere. Illa distictio de vniuersali est diligēter notāda. quam Inno. iij. in epl̄a quadā tāgit dicēs q̄ vno modo dicit̄ vniuersalis ecclia: q̄ de vniuersis cōstat ecclesijs. sic sumit̄. xxiiij. q. j. alienus. ⁊ c. schisma. ibi. cui ecclesiā vniuersalē. Et fm hāc acceptionē vocabuli ecclesia romana nō est vniuersalis ecclesia: s̄z pars vniuersalis ecclesie. prima videlz ⁊ pcipua: velut caput in corpore. qm̄ in ea plenitudo potestatis existit. ad ceteras aūt pars aliqua plenitudinis deriuat̄. hoc bene pbatur. xxj. di. quāuis. in fi. ⁊. iij. q. vj. dudū. Alio modo dicit̄ vniuersalis ecclesia illa q̄ sub se continet ecclesias vniuersas. ⁊ fm hāc nois ratione Romana tm̄ vniuersalis ecclesia nūcupat̄. qm̄ ipsa sola singularis puilegio dignitatis ceteris est plata. vt p. c. quāuis. ⁊. c. dudū. xxij. dis. c. j. ⁊. ij. ⁊ c. de cōstātinopolitana. sicut de⁹ vniuersalis dn̄s appellatur: qm̄ vniuersa sub ei⁹ dn̄io cōtinent̄. ps. xxij. ⁊. lxxxviij. q: dn̄i est terra ⁊c̄. viij. dist. quo iure. Est em̄ vna generalis ecclesia. de qua christ⁹ dicit ad petrū. Mat. xvj. Tu es pe. ⁊ sup hāc pe. edifi. ec. meā ⁊c̄. xix. di. ita dn̄s. Et sunt multe particulares ecclesie. xxj. di. quāuis. de q̄bus apl's ait. ij. ad Cor. xj. Instātia mea quotidiana solicitudo oim ecclesiarū. Ex oib⁹ aūt vna cōsistit: tāq̄ ex particularib⁹ generalis ⁊ vna preeminet oib⁹. qm̄ quū vnū sit corp⁹ ecclie. xxiij. q. v. de ligurib⁹. de quo dicit apl's. Ro. xij. Oēs vnū corp⁹ sumus in christo. Ephe. iiij. xxiiij. q. j. loquit̄. illa velut caput ceteris mēbris excellit. Qui aūt hūc primatū vni⁹ capitis respectu vni⁹ ecclesiastici corporis ptinaciter negāt: christū diuidūt: ecclesiā vnā scindūt: vnitatem auferūt: ⁊ cōsequēter in spm̄sanctū peccāt: p quē vnitur ecclia. ppter qd̄ heretici ⁊ schismatici merito sunt cēsendi. ad hoc j. ad Corin. j. ibi. diuisus est christ⁹: q. d. nō. xvij. q. vij. sicut dn̄i vestimentū. xxiiij. q. j. aduocauit. ibi. Nā etsi fidē erga deū tenerēt: tn̄ erga dei ecclesiā nō tenebāt: cuius patiebant̄ velut quosdā art⁹ diuidi mēbraq̄ lacerari. Etem quū ppter ecclesiā christ⁹ passus sit: ⁊ christi corp⁹ sit ecclia: nō videt̄ ab his scz schismaticis exhiberi christo fides: a q̄b⁹ passio ei⁹ euacuat̄. ⁊. c. schisma. in pn̄. ⁊ expssi⁹. xxij. di. c. j. ibi. q̄ aūt ratione ecclie puilegiū ab ipso summo ⁊ oim eccliar̄ capite traditū auferre conat̄: hic pculdubio i heresim labit̄. ⁊. j. hic est heretic⁹ cēsendus. ¶ Tertio ecclia est sctā mater in symbolo nisseno: ⁊ aplico sanctā ecclesiā. xxij. dis. sacrosctā romana ecclia. ps. lxxxviij. in ecclia sctor̄. ⁊ q: virtualit̄ est in sctis. de cse. di. iiij. q̄ris a me vtrū. ibi. tota hec ḡ sctā mr̄ ecclia q̄ in sctis suis est ⁊c̄. ⁊ iō vniuersalis pastor ecclie dicēdus est sanct⁹. Nā etsi psona q̄ pest possit esse nō sctā: vt xl. di. si papa. quū locus ⁊ stat⁹ est sanct⁹ in hac vita ⁊ summe pfect⁹. xl. di. c. ij. ibi. q̄s em̄ sctm̄ eē dubitet: quē apex tāte dignitatis attollit: in q̄ si desunt bona acq̄sita p meritū: sufficiūt q̄ a loci pdecessore testant̄. i. in testamēto reliquūtur. aut em̄ claros ad hec fastigia erigit: aut q̄ erigunt̄ illustrat. vbi de h in glos. q. d. ideo roman⁹ pōtifex pr̄ sanctissimus appellat̄: q: sancti sctor̄ scz christi. Dan. ix. vicē gerit: et locū tenet. ex̄ vt ec. bene. c. vnico. ex̄ qui fi. per venerabilē. §. sane. ¶ Quarto ecclesia dicit̄ aplica. vn̄ ⁊ in symbolo nisseno. ⁊ apostolicā ecclesiā. q: ab apl'is fundatā ⁊ roboratā: maxime a Petro aplo: supra quē oim apostolorū summū est ecclesia principaliter collocata. ex̄ de elec. fundamenta. j. rn̄. lib. vj. xix. di. ita. Etiā vocatur ecclesia romana ecclesia apostolor̄ Petri ⁊ Pauli. xxiij. dist. in noie. ibi. apostolor̄ Petri ⁊ Pauli quor̄ presumit ecclesiā confundere. Ideo summus rector ecclie apostolicus dr̄. lxxix. di. c. j. ⁊. §. pce. ⁊. c. si q̄s penam. ⁊. xix. di. in memoriā. ibi. apud aplicū. Et sedes apostolica vocat̄ sedes papalis. xxiij. dis. in noie dn̄i. in multis locis. ⁊. lxxix. di. q̄si in oib⁹. c. ⁊ ex̄ de rescrip. sedes aplica. ⁊. xvj. di. c. j. ⁊. xvij. di. c. j. ⁊ in multiplici parte iuris. Et dignitas papalis officiū aplicū appellatur. ex̄ de elec. licet. §. ptrea. Et lex pape vel pstitutio apostolica instituta vocant̄. xciij. di. si inimicus. v̄. ideo. ⁊. xvij. di. pcilia sacerdotū. ibi. preter aplici apicis sanctionē. Vocat̄ etiā aplica: q: Petr⁹ ⁊ Paulus principes apostolor̄ romanā ecclesiā christo dn̄o cōsecrauerūt: eāq̄ oibus vrbibus. s. vniuerso mūdo sua p̄sentia atq̄ venerādo triūpho pretulerūt. xxj. di. quāuis. ex̄ de elec. fundamēta. §. isti sunt. Et q: oēs apl'i fuerūt fundamētum ⁊ origo toti⁹ ecclesie militantis. xxxv. q. j. cū ergo. ibi. primū aplos elegit: quos quasi fundamentū instituit ecclesie. ⁊ sequit̄. in seipsis originē ecclesie prestiterūt. Et q: papa est vicari⁹ illi⁹ magni apl'i desup missi christi de sinu pr̄is. ipse successor Petri in quo tota aplica authoritas fm plenitudinē reseruat̄. ex̄ de trāsla. quāto. de elec. vbi periculū. §. ceterū. xxj. di. in nouo. ¶ I Ad confirmationē aūt dictor̄ inducenda sunt quedā. Et primo q̄dē ad ostēdendū q̄ oportet esse in tota ecclesia vnū caput ⁊ vnū regē pbat̄. q: regimen ecclesie est optime ordinatū: q: ab optimo pncipe institutū. Optimū v̄o regimē multitudinis est vt regat̄ p vnū. vt s̄epe. s̄. in. xl. ar. v̄. adhuc nulli. ⁊. v̄. itē. q̄ sit vtilius pbaui. ḡ ecclie regimē sic est dispositū: vt vnus toti ecclie presit. Mr autē optimū regnū sit per vnū et hoc ampli⁹ declarat̄. Nā regnū nihil aliud est q̄ directio gubernator̄ ad finē qui est aliq̄d bonū. vnitas autē pcipue pertinet ad ratione boni: sicut pbat Boe. in lib. de cōsolatione pbie. q̄ sicut oia desiderāt bonū: ita desiderāt vnitatē: sine qua esse nō possunt. vnūquodq̄ em̄ intantū est inquantū vnū est. vn̄ illud ad qd̄ tēdit intētio multitudinē recte gubernātis: est vnitas ⁊ pax multitudinis. in qua vnitate consistit bonū ⁊ salus cuiuslibet societatis. facit. xxiij. q. j. noli. sed p se causa vnitatis est vnū. nā ⁊ plures nō possunt vnire multa: nisi ipsi aliquo modo vniātur. quare illud qd̄ est p se vnū: efficaci⁹ ⁊ melius est causa vnitatis: q̄ plures vniti. vn̄ sequitur q̄ multitudo meli⁹ regat̄ per vnū q̄ p plures. dūmodo in illo vno sit bonitas q̄ requirit̄ in regente. hoc etiā ptz in natura: q̄ est opus dei. cui⁹ opera sunt pfecta ⁊ optima. quia opus imperfectionis non nouit. ex̄ de bap. maiores. §. sed adhuc q̄rit̄. ⁊ de pe. di. iij. sunt plures. ⁊ Deut. xxxij. dei pfecta sunt opera ⁊ optima. vn̄ Gen. j. vidit de⁹ cuncta q̄ fecerat: ⁊ erant valde bona. xxiiij. q. iij. q̄dā. v̄. floriani. Omne aūt naturale regimen est ab vno. in multitudine nāq̄ mēbror̄ corporis est vnū mēbrū qd̄ principaliter mouet: scz cor. Et in partib⁹ potētialib⁹ aie vna potētia est: que alijs preest: scz ratio: prout cōprehendit intellectū ⁊ voluntatē. Et in apib⁹ vnus rex est. Et grues vnū sequunt̄. vij. q. j. in apib⁹. vbi de hoc. Et in toto vniuerso vnū primū pncipiū est: qd̄ oia pducit ⁊ mouet. ex̄ de summa tri. firmiter. j. rn̄. ibi. vnū vniuersor̄ principiū: creator oim visibiliū ⁊ inuisibiliū ⁊c̄. quare et in multitudine humana si optime regi debeat: oportet esse vnū rectorē. Et si vnitas gubernātis requirit̄ ad optimū regimē multitudinis humane: q̄ vnit̄ ex inclinatione nature: multo magis requirit̄ ad regimē illi⁹ cōmunitatis q̄ vnitur etiā munere grē: cuiusmodi est cōmunitas ecclesiastica. Nā illud qd̄ est fm gratiā: nō contrariat̄ ei qd̄ est fm naturā: sed pficit illud. Relinquit̄ ḡ q̄ in regno ecclesie sit vnus rector. Itē christus nō deficit in necessarijs ecclesie sue: quā vsq̄ ad mortē dilexit. Ephe. v. xxiij. q. v. pnceps. xxiiij. q. j. schisma: que maxime cōseruari pōt p hoc qd̄ gubernat̄ ab vno. j. Mach. viij. ad medium. ibi. ⁊ cōmittūt vni hominū magistratū suū per singulos annos dominari vniuerse terre sue. ⁊ oēs obediūt vni. Requirit̄ em̄ ad vnitatē ecclesie q̄ oēs fideles in fide cōueniant. s̄. ar. xl. v̄. itē ad vnitatē. Interuenit autē circa ea que fidei sunt questiones moueri: q̄ dū per vni⁹ sententiā determinātur: vnitas fidei cōseruatur in ecclesia: ⁊ remouetur diuisio. etiā ppter diuersor̄ sniam esse posset q̄ multa capita multe snie. de pse. di. iiij. sicut in sacramētis. ff. de arbi. itē si vnus. §. pncipaliter. ⁊ legit̄ ⁊ no. ex̄ de cōces. pre. quia. ¶ Est ergo tenendū firmiter q̄ ex ordinatione christi vnus toti ecclesie preest. hoc clare pbat̄. xix. di. ita dn̄s. ex̄ de elec. fundamenta. j. rn̄. ⁊. xxj. di. in nouo. Probat̄ etiā hoc per id qd̄ dicit Hugo de sancto victore circa pncipiū cōmentarij sui sup angelica hierarchia: vbi ostēdit q̄ vniuersitas conseruat̄ per collectionē oim potestatū ad vnū principiū: sic dicēs: Ad decorē ⁊ pulchritudinē eor̄ q̄ sapiētia ornauit operū ab vna virtute ⁊ potestate distribuunt̄ multe virtutes: ⁊ potestates multe efficiūtur. Sed ne rursus multitudo schisma generet ante diuisionem: ⁊ aduersum se pugnet orbis dn̄atione cōtraria: vnū principiū est: et moderator vnus oim: a quo habent qd̄ sunt: ⁊ sub quo moderātur qd̄ possunt: ⁊ deferūt ad ipm omne qd̄ efficiūt vt vnitas maneat oibus: ⁊ pax perseueret in regno cūcta creātis ⁊ gubernātis oia dei. Hoc autē qd̄ generaliter dicit Hugo de vniuerso mūdo pōt adaptari specialiter ad ecclesiasticū regnū: cui⁹ vnitas optime cōseruatur p hoc q̄ ab vno rectore depēdent oēs fideles ⁊ rectores fideliū vniuersi: ⁊ vnius fidei vnus est director ⁊ rector. xxiiij. q. j. loquit̄. hoc etiā bene claret. xciij. dis. legimus. ibi. Mr autē postea vn⁹ electus est q̄ ceteris preponeret̄: in schismatis remediū factū est: ne vnusq̄sq̄ ad se trahens ecclesiā christi rūperet. ⁊. xcv. di. olim. ibi. postq̄ aūt vnusquisq̄ eos q̄s baptizauerat suos esse putabat non christi: in toto orbe decretū est: vt vn⁹ de presbyteris supponeret̄: ⁊ schismatū semina tollerent̄. Patet ergo q̄ est vn⁹ rex ⁊ pastor toti⁹ ecclesie: sicut in ecclesia triūphāti vnus presidet: scz vnus de⁹: q̄ etiā toti vniuerso principat̄. Judith. ix. ibi. deus celorū ⁊c̄. sic in ecclesia militāte q̄ a triūphanti per similitudinē deriuat̄. lxxxix. di. ad hoc. vnus est q̄ presidet fidelib⁹ vniuersis. ¶ Mr aūt iste vnus sit Roman⁹ pōtifex Petri successor: ex primatu ⁊ prerogatiuis ipsi⁹ beati Petri maxime cōfirmat̄. nā petri pcessor ⁊ successor sunt pares officio ⁊ potestate: licet possint esse dispares vite merito ⁊ bonitate. q: nō habet imperiū par in parem. ex̄ de elec. innotuit. quū ergo beatus Petrus fuerit constitutus a christo princeps sup vniuersam petram. xxj. di. in nouo. xxj. di. §. j. oportet dicere q̄ eius successor est ille q̄ est vniuersalis rector ecclesie. xxiiij. q. j. manet. xl. di. c. j.

Papa qd interpretat̄.

Quatuor ecclie cōditiones.

Bonū cōe q̄re meli⁹ particulari.

Ecclesia bifariā dici pōt vniuersalis.

Ecclesia vna.

Ecclesia sancta.

Ecclesia aplica.

Vnius regimē optimū.

Optimū esse ab vno regi pl'is mis sua detur argumētis.

¶ Articulus. lv. A

AD ostendendū autē

priuilegia singularis potestatis petro collate illud pmo occurrit qd̄ in Jo. j. c. habetur. Tu vocaberis Cephas. qd̄ etsi petr⁹ interpretat̄: fm vnā linguā. vt ibi habet̄. fm aliā caput exponit̄. vt s̄. ar. xxi. vt sicut caput inter cetera mēbra corporis obtinet principatū: velut in quo viget plenitudo sensuū. iuxta illud Eccs. ij. c. oculi sapiētis in capite ei⁹. ⁊ in quo ratio que oia regit viget. ex̄ de sacra vnc. c. vnico. §. quia v̄o. v̄. in vertice. sic Petrus inter aplos ⁊ per cōsequens successor ei⁹ inter vniuersos ecclesiarū prelatos est authoritate pcipuus: ⁊ precellit simpliciter potestate ac etiā dignitate. xxj. di. in nouo. xix. di. ita. iij. q. vj. dudū. xxj. di. §. j. xvj. q. vj. si fortassis. vn̄ ⁊ acephalū dicitur esse cōciliū vbi caput nō est. xxj. di. sumitur. ¶ B Deinde accipiendum est qd̄ in euāgelio Matth. legit̄. xvj. c. Petro em̄ cōfitenti christū esse filiū dei viui rn̄dit christ⁹. ⁊ ego dico tibi: q: tu es Petr⁹: ⁊ sup hanc petrā edifi. ecclesiā meā. xix. di. ita. ⁊. xxj. di. in nouo. diligēter attēdenda sunt v̄ba hec. tu es (inq̄t) Petr⁹. nō aūt nūc primo hoc nomē accepit. vt Aug. ait. s̄z q̄n dictū est ei Jo. j. tu vocaberis cephas: qd̄ interpretat̄ petrus. vt iam. s̄. dictū est. vnde sicut Chrys. ait. hic est vnus

Cephas qd interpretat̄.

Horum verborū Tu es Pe. ⁊c̄. multiplex expō.

Universidad de Deusto Biblioteca

bono: datus a chꝛisto Petro: scꝫ ꝙ ei largit⁹ est nomē. In
hoc autē ꝙ subdit: sup hanc petrā edificabo ecclesiā meā:
petrū pastorē fecit. vt idē Chrysos. ait. sed de hoc no. in pre.
c. in nouo. in glos. j. ¶ Potest aūt intelligi vno modo: hāc
petrā: sup te ⁊ successores tuos. vel sup hanc petrā. i. super
hūc quē cōfessus es. q: petra erat chꝛistus. j. ad Cor. x. de
cōse. di. ij. re vera. ⁊ hec est verior expositio: ⁊ sensus. vt le-
git ⁊ no. in pre. c. ita. dicens in glos. per hanc dictionē. ⁊ ex
de elec. fundamēta. j. rñ. Iterū resume verba chꝛisti. ⁊ ego
dico tibi: q: tu es petr⁹. Hiero. ac si diceret. q: tu mihi dixi-
sti. tu es chꝛistus fili⁹ dei viui. ⁊ ego dico tibi: nō sermone
casso/ ⁊ nullū opus habēte: sꝫ ego dico tibi: q: meū dixisse
fecisse est. q: tu es petrus. sicut em̄ ipse apostolis lumē do-
nauit: vt lumen mūdi appellarētur. Mat. v. vos estis lux
mundi. xciij. di. sacerdotes ⁊c. que vocabula a dño sortiti
sunt. Ita ⁊ Simoni q̄ credebat in petrā chꝛistū petro lar-
gitus est nomē. hucusq̄ Hiero. ¶ C Itē Aug. de cōsen
su euangelistarū. nullus tamē arbitretur ꝙ hic petrus no
men acceperit. non em̄ accepit hoc nomen nisi vbi Io. cō-
memorat ei dictū esse Io. j. tu vocaberis cephas: qđ inter-
pretat Petrus. hucusq̄ Aug. itē Hiero. ſm aūt metapho-
rā petre/ recte dicit ei edificabo ecclesiā meā sup te. ⁊ hoc
est quod sequit. ⁊ super hāc petrā edificabo ecclesiā meā.
Itē Chrys. id est in hac fide ⁊ confessione edificabo eccle
siā meā. hinc ostēdit multos iā credituros/ qđ petrus con
fessus fuerat: ⁊ erigit ei⁹ sensum: ⁊ pastorē ipm facit. Itē
Aug. dixi in quodā loco in lib. retractationū scꝫ/ de aplo
petro: ꝙ in illo tāq̄ in petra sit edificata ecclesia. sed scio
me postea sepe exposuisse qđ a dño dictū est. tu es petr⁹: ⁊
sup hāc petrā edificabo ecclesiā meā. vt sup hūc intellige-
retur quē cōfessus est petrus. dicēs. tu es chꝛistus fili⁹ dei
viui. ac si petrus ab hac petra appellat⁹/ personā ecclesie
significaret. xxiiij. q. j. quodcūq̄. que sup hanc petrā edifi-
catur. nō em̄ dictū est ei. tu es petra. petra aūt erat chꝛist⁹
quē cōfessus est simon. sicut em̄ tota ecclesia confitetur: di
ctus est petrus. harū aūt duarū sniarū que sit pbabilior/
lector eligat. hucusq̄ Aug. Itē Hilari⁹. Est autē in nūcu-
patione noui nois/ felix ecclesie fundamentū: dignaq̄ edi
ficatione illi⁹ petre: q̄ infernorū leges/ ⁊ tartari portas/ ⁊
oia mortis claustra dissolueret. vñ ad ostēdendū firmita-
tem ecclesie supra petrā fundate subdit. Itē Amb. in ho-
milia sup isto verbo. tu es petr⁹ ⁊ sup hāc petrā edificabo
ecclesiā meā. Petrus enim dr eo ꝙ primus in nationibus
fidei fundamēta posuerit: et tāq̄ saxum immobile totius
corporis chꝛistiani cōpagē molēq̄ cōtineat. dis. l. fidelior.

Et porte infe. non preuale. aduer. eam.

¶ Et porte inferi nō preualebūt aduersus eā. glos. i. non
separabunt eā a charitate mea ⁊ fide. Hiero. Ego portas
inferi vitia reorū ac pctā: vel certe hereticorū doctrinas: per
quas illecti hoies ducūtur ad tartarū. Orig. sed ⁊ singu-
le spūales nequitie in celestib⁹ porte sunt inferorū: quib⁹
contrariant porte iustitie. Rabanus. porte q̄ inferi ⁊ tor-
mēta ⁊ blandimēta sunt persecutorū. Sed ⁊ praua infide-
liū opera/ ineptaq̄ colloquia/ porte sunt inferi. q: iter pdi
tionis ostendūt. Itē Orig. Non aūt exprimit vtrū petre
nō preualebūt/ in q̄ chꝛistus edificauit ecclesiā: aut eccl'ie
quā edificat supra petrā: nec aduersus ecclesiā porte pua-
lent infernorū. Cyrillus in lib. thesaurorū. ſm aūt hanc dñi
promissionē/ ecclesia aplica Petri ab oi seductione ⁊ he-
retica cōuentione immaculata manet/ sup oēs pōtifices
⁊ epos ⁊ super oēs primates ecclesiarū ⁊ populorū in suis
pontificibus in fide plenissima authoritate petri. Et quū
alie ecclesie quorūdam errorū sint tabe verecūdate: stabi
lita inquassabiliter ipsa sola regnat: silentiū imponens: ⁊
oia obdurās ora hereticorū. nos necessario salutis/ nō de-
cepti supbia/ nec vino superbie inebriati/ typū veritatis ⁊
sancte aplice traditionis/ vna cū ipsa predicam⁹ ⁊ cōfite-
mur. hucusq̄ Cyrill⁹. Hāc authoritatē hic detruncatā/ po
no integrā. j. lviij. ar. Ꝟ. de hac aūt potētie. pbantur. xxj. di.
quāuis. in fi. xxiiij. q. j. in sola. ⁊. c. arcā. et. c. hec est. ⁊. c. me-
mor. c. qm̄ vetus. Itē Orig. Si ergo ⁊ nos prē reuelāte q̄
est in celis: qñ scꝫ cōuersatio nostra in celis est. Phil. ij. cō-
fessi fuerim⁹ iesum chꝛistū filiū esse dei viui: ⁊ nobis dicet/
Tu es ⁊c. Petra est em̄ ois q̄ cōfessor ⁊ imitator est chꝛisti.
aduersus quē aūt porte preualent inferorū: ille neq̄ petra
dicēdus est/ sup quā chꝛist⁹ edificat ecclesiā: neq̄ ecclesia:
nec pars ecclesie/ quā chꝛist⁹ edificat sup petrā. sic hoc vi
de qđ no. de pe. di. j. ecclesia. in glos. xxiij. ¶ D Itē Chrys.
Deinde ⁊ alium petri dicit honorē quū subdit. ⁊ tibi dabo

Et tibi dabo claues re. celorum.

claues regni celorū. q. d. sicut ⁊ pr̄ tibi dedit me cognoscere
ita ⁊ ego aliud tibi dabo. s. claues regni celorū. Rabanus.
Si em̄ regē celorū maiori pre ceteris deuotiōe ꝯfessus est:
merito pre ceteris ipse collatis clauib⁹ regni celestis dota-
tus est: vt cōstaret oib⁹ q: absq̄ ea cōfessione ⁊ fide/ null⁹
regnū celorū posset intrare. glos. Claues aūt regni celorū
ipsam discretionē ⁊ potētiā nominat. potētiā qua liget et
soluat. discretionē qua dignos vel idignos discernat. hoc
pbat. xx. di. §. j. ex q̄ si. sint le. p venerabilē. §. rationibus. Di
cit aūt in futuro. tibi dabo. vt insinuet q: nō solū ei dedit:
sed etiā ei⁹ successorib⁹ daturus esset. vel q: postea pleni⁹
dedit: qñ dixit ei ⁊ alijs post resurrectionē. Io. vl. Accipite
spm̄sanctū. quorū remiseritis pctā/ remittūtur eis. quē spi-
ritūsanctū in die pentecostes plenius receperūt. Act. ij. ad
hec. j. q. j. remissionē. xxiiij. q. j. §. si autē. de ꝯse. di. v. ieiuniū.
in fi. Uel dixit dabo. q: hec potestas efficaciā sortit a chꝛi-
sti passione: q̄ adhuc futura erat/ quādo hoc dixit. Uñ ſm
Chrys. qđ ante passionē pmisit: post resurrectionem affir
mādo dedit. quū ei dixit. pasce oues meas. Ioā. vlti. ex de
elec. significasti. hoc dicit Chrys. pbat a Greg. di. l. cōside
rādū. ⁊ no. xxj. di. in nouo. in glos. j. ¶ Et sequit in Mat.
⁊ quodcūq̄ ligaueris. glos. i. quēcūq̄ indignū remissione

Et qđcūq̄ li. ⁊c.

iudicaueris dū viuit: indign⁹ iudicabit apud deū. Et qđ-
cūq̄ solueris. i. quēcūq̄ soluendū iudicaueris dū viuit: re-
missionē pctorū consequet a deo. Orig. Uide aūt quantā
potestatē habeat petra sup quā fundat ecclesia: vt ei⁹ iudi
cia maneāt firma: q̄si deo iudicāte per eā. Chrys. vide etiā
q̄liter chꝛistus reducit petrū ad excelsam de ipso intelligē
tiā. hec ei se pmittit daturū/ q̄ sunt ppria dei solius. s. pctā
soluere: ⁊ ecclesiā immutabilē facere inter tot psecutionū
⁊ tētationū pcellas. Raban⁹. Hec aūt soluēdi atq̄ ligan
di potestas quāuis soli petro data videat a dño: tñ ⁊ cete
ris aplis datur. necnō etiam nunc epis ac presbyteris ois
ecclesie. Sed ideo Petrus specialiter claues regni celorū
⁊ principatū iudiciarie potestatis accepit: vt oēs per orbē
credētes intelligāt/ q: quicūq̄ ab vnitate fidei vel socie-
tatis illi⁹ quomodolibet semetipsos segregant: tales nec
vinculis pctorū absolui/ nec ianuā possunt celestis regni
ingredi. hec pbātur. xxiiij. q. j. loquit. ⁊. c. quicūq̄ ab vnita
te. Itē glos. specialiter etiā petro cōcessit: vt ad vnitatem
nos inuitaret. ideo em̄ ipm principem aplorū cōstituit: vt
ecclesia vnū principalē chꝛisti haberet vicariū: ad quē di-
uersa mēbra ecclesie recurrerēt/ si forte inter se dissentirēt.
Q: si diuersa capita essent in ecclesia: vnitatis vinculū rū-
peret. hec glos. pbat p pre. c. loquit. ⁊. xix. dis. in memoriā.
⁊ ar. xcv. di. olim. ⁊. iij. q. vj. dudū. Sic ergo licet oib⁹ aplis
al's dictū sit. quecūq̄ ligaueritis sup terrā/ erunt ligata ⁊
in celis. Mat. xviij. tñ pri⁹ singulariter dictū est Petro so
li. qđcūq̄ ligaueris ⁊c. Mat. xvj. per qđ intelligi debet or-
do in hmōi potestate. q: primo ⁊ principaliter cōuenit pe
tro: ⁊ p eū descendit ad alios. xxiiij. q. j. loquit. ⁊. xix. di. ita.
Petro ergo dictū est sine alijs: ⁊ nō alijs sine petro. vt in-
telligat sic ei esse attributa potestas hmōi: vt alij sine ipo
nō possint: ipse sine alijs possit: ex puilegio sibi collato/ et
concessa sibi plenitudine potestatis: p quā pōt ligare cete
ros: sed ligari nō pōt a ceteris. xxj. di. inferior. ⁊. c. submit-
tit. In hac aūt ptāte ⁊ soluēdi ⁊ ligādi/ dat intelligi ptās
iudiciaria: nō solū in remissione pctorū: sed etiā in dissolu-
tione ⁊ determinatione causarū: in excōicatione/ ac alia-
rū penarum inflictione/ ⁊ indulgētijs: ⁊ quacūq̄ relaxa-
tione/ ⁊ dispēsatione in pceptis: ⁊ quacūq̄ constitutione/
vel obseruatiōe. j. Cor. xv. ⁊ Heb. ij. Uerbū em̄ vniuersale

quodcūq̄ oia cōprehendit: nullo excepto. ff. de offi. presi.
l. iij. ex de priui. quia. xix. dist. si romanorū. expressum ex de
ma. ⁊ obe. solite. §. nos aūt. in fi. Item super dicto verbo.
Mat. xviij. quecūq̄ alligaueritis super terrā/ erūt ligata
et in celo. ⁊ q̄cūq̄ solueritis sup terrā/ erūt soluta ⁊ in ce-
lo. Orige. nō dixit in celis sicut Petrus. sed in celo ⁊ vno.
q: nō sunt tante perfectionis sicut petrus. facit qđ legit ⁊
no. xxiiij. q. j. est aliud. Itē ibi Hilarius. Per hoc tñ ꝙ ad
terrorē maximi metus/ quoad p̄sens/ oēs cōtinent: immo
bile seueritatis apostolice iudiciū demonstrauit. vt quos
in terris ligauerint. i. pctorū nodis innexos reliquerint:
⁊ quos soluerint/ cōcessione scꝫ venie acceperint i salutē:
ij in celis ligati sunt vel soluti. Chrys. Et notandū ꝙ non
dixit primati ecclesie: liga talē. sed si ligaueris: indissolubi
lia erūt ligamina. q̄si hoc ei⁹ iudicio cōmittens. vide aūt
qualiter incorrigibilē duplicib⁹ colligauit necessitatib⁹:
scꝫ pena/ q̄ est hic: scꝫ proiectiōe ab ecclesia: quā. s. posuit/
dicēs. sit tibi sicut ethnicus ⁊c. ⁊ supplicio futuro. qđ est: li
gatū esse in celo. vt multitudine iudiciorū dissoluat fra-
tris irā. Aug. de verbis dñi. Cepisti habere fratrē tuū tāq̄
publicanū: ligas illū in terra: sed vt iuste alliges/ vide. nā
iniusta vincula dirūpit iustitia. quem solueris (inquit) in
terra: solut⁹ erit in celo. xj. q. iij. cepisti. quū aūt correxeris
⁊ cōcordaueris cū fratre tuo: soluisti illū in terra. quū sol-
ueris in terra: solutus erit ⁊ in celo. multū prestas: nō tibi/
sed illi. q: multū nocuit: non tibi/ sed sibi. Itē Aug. in lib.
de pnia. Quecūq̄ solueris super terrā: soluētur ⁊ in celis.
hoc est. deus ⁊ oēs celestis militie ordines/ ⁊ oēs sancti in
gloria sua laudāt nobiscū ⁊ cōfirmant quos ligatis ⁊ sol
uitis super terrā. nō dixit. quos putatis ligare et soluere.
sed in quos exercetis opus iustitie ⁊ misc̄die. alia aūt ope
ra vestra inter pctōres nō cognosco. de pe. di. j. quem peni
tet. ad mediū. Itē Aug. de meritis ⁊ remissione pctorū sup
pre. vbo/ quorū remiseritis. Ioā. xx. ⁊c. Ecce charitas q̄ p
spiritūsanctū diffundit in cordib⁹ nostris. Rom. v. Parti-
cipū suorū pctā dimittit. eorū q̄ non sunt eius/ pctā tenet.
de conse. di. iiij. ecclesie charitas. ideo postq̄ dixit accipite
spm̄sanctū: cōtinue de pctorū remissione ⁊ de retētione subic
cit. Greg. super hoc. Sciēdū vero est ꝙ hi spm̄sanctū ha-
buerūt: ⁊ vt ipsi innocētes viuerēt: ⁊ in predicatione qui-
busdā prodessent. Idcirco hunc post resurrectionē dñi pa
tēter acceperūt: vt pdesse nō paucis/ sed plurib⁹ possent.
libet ergo intueri: illi discipuli ad tāta onera humilitatis
vocati/ ad quantū culmē glorie sint pducti. ecce non solū
de semetipsis securi fiūt: sed ⁊ principatū supremi iudicij
sortiunt: vt vice dei q̄busdā peccata retineāt: quibusdā re
laxent. horū nūc in ecclesia epi locū tenent. soluēdi ⁊ ligan
di authoritatē suscipiunt: q̄ gradum regiminis sortiunt.
grādis honor: sed graue pondus istius est honoris. durū
quippe est: vt q̄ nescit tenere moderamina vite sue: iudex
fiat vite aliene. Chrys. ibidē. sacerdos em̄ etsi propriā be-
ne dispēsauerit vitā: aliorū vero non cū diligentia curā ha
buerit: cū perniciosis in gehēnā vadit. ad hoc. xlvij. di. §. j.
Sciētes igitur periculi magnitudinē: multam tribuite ei
deuotionē: etiā si nō valde nobilis fuerit. Non aūt iustum
est ab ijs q̄ in principatu subijciunt iudicari: etsi vita eorū
fuerit detractabilis: in nullo ledens in ijs que sibi sunt cō
missa a deo. Nō enim sacerdos/ sed neq̄ angelus/ aut ar-
chāgelus/ operari aliq̄d pōt in ijs q̄ sunt data a deo: sꝫ pa-
ter ⁊ fili⁹ oia dispēsant. sacerdos aūt ⁊ suā linguā ⁊ manū
tribuit. nō em̄ iustū esset ppter alteri⁹ malitiā circa sym-
bola vestre salutis ledi eos q̄ ad fidē veniūt. ad hoc. j. q. j. si
q̄s per ignorantiā. c. sicut chꝛistus. c. multi. c. spūsanct⁹. c.
dedit. ⁊. c. si fuerit. cū. c. seq. vsq̄ ad. §. si ergo. Sequitur in
authoritate. Mat. ⁊ Io. sup terrā. glos. nō em̄ data est po-
testas hoibus ligādi vel soluēdi mortuos/ sed viuos. qui
aūt mortuos solueret vel ligaret: nō sup terrā/ sꝫ post ter-
rā hoc faceret: ex snia cōstantinopolitani cōcilij. Quō aūt
presumūt q̄dā dicere de viuis tantūmodo hec dicta esse:
an ignorāt qđ iudiciū anathematis nihil aliud est nisi se-
paratio. iij. q. iiij. engeltrudā. euitādi aūt sunt illi q̄ a pessi-
mis culpis detinent: siue in viuis sint: siue nō. a nocēte em̄
semp refugere necessariū est. Sed ⁊ Aug. religiose memo
rie/ q̄ inter aphricanos epos splēduit: diuerse epl'e recita-
te sunt signātes ꝙ oportet hereticos etiā post mortē ana-
thematizare. talē autē ecclesiasticā traditionem ⁊ alij epi
aphricani seruauerūt. Sed ⁊ romana sctā eccl'ia quosdā
epos post mortē anathematizauit: licet p fide in vita sua
accusati nō essent. hec legunt. xxiiij. q. ij. sane pfertur. Ꝟ. ij.
Aug. sancte memorie. de hoc in pre. causa. ⁊. q. in summa
ei⁹. ⁊ ex de sen. excō. a nobis. ¶ Itē sup predicta authori-
tate quodcūq̄ ligaueris. Hiero. Istū locū epi ⁊ pſbyteri
nō intelligētes/ aliud sibi de phariseorū assumūt supcilio:
vt vel dānent innocētes: vel soluere se noxios arbitrētur:
quū apud dñm non snia sacerdotū: sed eorū vita querat.
legim⁹ in Leuitico de leprosis vbi iubent se ostēdere sacer
dotib⁹. xiiij. Mat. viij. ⁊ Luc. xvij. et si leprā habuerint: tūc
a sacerdotibus immūdi fiāt. nō ꝙ sacerdotes leprosos fa
ciāt ⁊ immundos: sed ꝙ habeant notitiā leprosi: ⁊ possint
discernere q̄ mūdus q̄ ve immūdus. ad hoc ex q̄ si. sint le.
per venerabilē. §. rationib⁹. xj. q. iij. quō. Itē ibidē Chrys.
Sit ergo irreprehēsibilis: q̄ alterū ligat vel soluit. vt inue
niat dignus ligare vel soluere in celo. Sed ⁊ ei q̄ potuerit
virtutib⁹ portas obstruere inferorū: quasi premiū/ dantur
claues regni celorū. ois em̄ species virtutis quū quis eam
ceperit opari/ quasi ipsi se adaperit: ante eū dño videlꝫ eā
adaperiente per gratiā suā: vt inueniat eadē virtus ⁊ por
ta esse ⁊ clauis porte. forsitan aūt ⁊ vnaqueq̄ virt⁹ est re-
gnū celorū. ¶ E Itē Ioā. j. Intuitus aūt eū iesus dixit.
tu es simon filius iohāna. tu vocaberis cephas. qđ inter-
pretat petrus. Beda. Intuitus est aūt eū: nō exteriorib⁹
oculis solūꝫ: sed ⁊ eterno diuinitatis intuitu vidit cordis
eius simplicitatē. cui⁹ merito cūctꝭ preferēdus esset eccle-
sie. Nec aūt in Petri vocabulo quasi hebreo vel syro aliā

Petri nomen vnde.

interpretationē querere oportet: q: idē latine ⁊ grece Pe
trus/ qđ syriace cephas. ⁊ in vtraq̄ lingua nomē a petra
deriuat. vocat aūt Petr⁹ ob firmitatē fidei q̄ illi petre ad-
hesit. de quo apl's. petra aūt erat chꝛist⁹. j. Cor. ix. de cō. di.
ij. re vera. q̄ sperātes in se ab hostis insidijs tutos reddit.
⁊ spūaliū charismatū fluēta ministrat. Itē ibi Aug. Non
est magnū/ q: dñs dixit cuius filius esset iste: oia em̄ noia
sanctorū suorū sciebat. Luc. x. quos ante mūdi cōstitutionē
predestinauit. Illud aūt magnū/ q: immutauit ei nomē:
⁊ fecit de Simone Petrū. petrus aūt a petra. petra vero
ecclesia. ergo in petri noie figurata est eccl'ia. hoc pbatur.
xxiiij. q. j. qđcūq̄. Et q̄s securus est: nisi q̄ edificat supra pe
trā? Intentū aūt te fecit dñs. nā si antea petr⁹ vocaret: nō
ita videres mysteriū petre: ⁊ putares casu sic eū vocari:
nō prouidentia dei. Ideo em̄ eū voluit aliud vocari: vt ex
ipsa mutatione nois sacramenti viuacitas cōmēdaretur.
Itē hic Alchuinus. Nondū imponit ei nomē: sed prefigu
rat: qđ postea ei fuit impositū: qñ dixit ei iesus. tu es petr⁹
et sup hāc petrā edificabo ecclesiā meā. Mutatur⁹ aūt no
men chꝛistus voluit ostēdere etiā illud nomē qđ a paren-
tibus datū erat/ nō carere virtutis significatione. Simō
em̄ obediēs interpretat. Iohāna gratia. Iona colūba. q.
di. tu es obediēs fili⁹ gratie. vel filius colūbe. i. spūsancti.
q: humilitatē a spūsancto accepisti: vt vocāte Andrea vi-
dere me desiderares. non em̄ dedignat⁹ est maior minorē
sequi. quia non est ordo etatis: vbi est meritū fidei. ar. bo.
lxxxiiij. di. porro. ⁊. xl. di. q̄cūq̄ desiderauerit. al's est sub. c.
multi. ¶ F Itē aliud priuilegiū. Dñs mandauit petro
vt solueret tributū pro ipso ⁊ pro se. vt habet Mat. xvij. ⁊

Tributū a Petro noie chꝛisti solutum.

xj. q. j. magnū. xxviij. q. j. iā nūc. sup quo dicit glos. in Mat.
ꝙ q: discipuli viderant p petro ⁊ domino idem tributum
reddi: tamē ex equalitate precij arbitrati sunt oibus apo-
stolis petrū esse prelatum. Item quū dixit ibi dñs. vt aūt
nō scādalizemus eos: vade ad mare. ait Chrys. Sicut aūt
stupescis de chꝛisti virtute: ita admirare petri fidē: qm̄ rei
tā difficili obediuit. Ideoq̄ de fide eū remunerans/ copu

Universidad de Deusto Biblioteca

lauit eũ sibi in tributi datione.quod fuit abundantis ho-
noris.⁊ hoc qđ dicitur.inuenies staterem. illũ sumẽs da-
eis p me ⁊ te.glos.Cõsuetudo erat vt vnus quisq₃ pro se
didrachma redderet.stater ṽo est põdus duorũ didrach-
matũ. Et glos.alia Hilarij dicit. Dñs didrachma soluere
postulat.i.denarios duos. hoc eñ omni israel lex p redẽ-
ptione anime ⁊ corporis cõstituerat in ministerio templi
seruientiũ. Item Chrys.Quũ eñ primogenita egyptio
rũ interficeret deus.Exod.xj.quũ tributũ leui p eis acce-
pit:deinde q: primogenitis que erãt apud iudeos minor
hui⁹ tribus numerus erat:p deficientib⁹ in numerũ siclũ
iussit deferri. Quid siclus qđ drachma no.de peni.dis.j.§.
his authoritatib⁹.c.qui domũ.glos.siclus.⁊ extunc tenuit
cõsuetudo q̃ primogenita vectigal hoc inferrẽt.q: igitur
primogenitus erat christus:videbat aũt discipulorũ pri-
mus esse Petrus:ideo ad eũ accedunt q didrachma acci
piebant.historia tãgitur.xxiiij.q.j.est aliud.vbi dicit glos.
ideo solus petrus piscator hoc piscandi genere:ipse enim
habet potestatẽ ligandi.⁊ soluẽdi pre alijs.xxj.di.§.j. Itẽ
Amb.super marcũ. Non turbatur nauis q Petrũ habet.
turbat que Iudã habet.⁊ sequit. quemadmodũ eñ tur-
bari poterat:cui preerat is in quo firmamẽtũ ecclesie est:
et sequit.deniq₃ cũ alijs imperat/vt laxent retia sua:soli
tantũmodo petro dicitur duc in altũ.i.in profundũ dispu
tationũ.xxiiij.q.j.nõ turbatur.¶ G Itẽ solus Petrus
quesiuit a christo.si peccauerit in me frater meus:dimittã
ei vsq₃ septies? Matth.xviij. Et ei solus iesus respõdit in
persona omniũ de ecclesia:quor futurus erat caput.non
dico tibi vsq₃ septies:sed vsq₃ septuagies septies. Nam se-
ptenarius est numerus vniuersitatis.Septenarius ergo
in hoc loco in seipsum multiplicatus signat diuersor vni
uersa peccata.q: solus Petrus põt non solũ oĩa: sed oĩm
crimina relaxare.oĩa inquã.quia dicit ei:quodcũq₃ solue-
ris.oĩm inquã.q: dicit:pasce oues meas.nullã excipiens.
ad hoc ex̃ de maio.⁊ obe.solite.§.nos autẽ. Itẽ Petrus
ait christo loquẽti.dñe ad nos dicis hãc parabolã? Luc.xij.
vltra mediũ.sup quo dicit glos.Theophili. Petrus cui iã
ecclesia cõmissa fuerat: quasi oĩm curam gerens/inquirit
vtrũ dñs ad oẽs parabolã pertulisset. ¶ H Itẽ super
illud qđ ait petrus.dñe tu mihi lauas pedes. Ioã.xiij.di-
cit hic Aug.nõ ita intelligendũ est:quasi aliquib⁹ iam la-
uisset:⁊ post eos venisset ad Petrũ.quis enim nesciat pri
mũ apostolorũ esse beatissimũ Petrũ:sed intelligendum
est/q ab illo ceperit.Quando igit pedes lauare cepit: ve
nit ad eũ a quo cepit scz Petrum. Orige.tenet q vltimo
venit ad Petrũ: quasi minus lotura pedum indigẽtem.
Theophilus.⁊ Chrys.tenẽt q ante lauit pedes pditoris
stulte se preferẽtis:deinde petri:post alior. ¶ I Itẽ cir
ca passionẽ quũ pluraliter dixisset christus de oĩbus apo-
stolis:Simon:ecce sathanas expetiuit: vt cribraret vos
sicut triticũ.Luc.xxij.de peni.di.ij.si eñ. singulariter tamẽ
pro Petro subiũxit. ego p te rogaui:vt nõ deficiat fides
tua.statimq₃ addidit.⁊ tu aliquãdo cõuersus/cõfirma fra
tres tuos. Ad Petrũ enim tanq̃ ad magistrũ ⁊ prelatũ
pertinet ceteros cõfirmare.vñ dicit ibi glos. Theophili q
omissis medijs venit ad Petrũ prelatũ/dicẽs.⁊ tu aliqñ
cõuersus/cõfirma fratres tuos.i.postq̃ me negato/plora
ueris:ac penitueris:cõfirma ⁊ corrobora ceteros: quũ te
principẽ apostolorũ deputauerim. hoc eñ decet te:q me-
cũ robur es ⁊ petra ecclesie.hoc aũt intelligendũ est non
solũ de apostolis q tũc erant:vt roborarẽtur a Petro:sed
⁊ de oĩbus qui vsq₃ ad finẽ mũdi futuri sunt fidelibus.ne
scz aliquis credentiũ diffidat:vidẽs eũ qui quũ esset apo-
stolus:denegauit:ac iterũ per penitẽtiã obtinuit preroga
tiuam/vt esset antistes mundi.hucusq₃ Theophilus. Ex
q̃bus aperte innuitur/q Petri sedes a fide catholica nul
lo vnq̃ tẽpore deuiaret:sz magis reuocaret alios ab erro
re:⁊ cõfirmaret etiã dubitantes.ex quo Petro eiusq₃ suc-
cessorib⁹/datur potestas alios cõfirmandi:imponit alijs
necessitas obsequendi.ad hoc.xxj.di.§.j.ad si.ibi.atq₃ pro

eius fide ⁊c.xxiiij.q.j.a recta.cum ṽ.c.seq.lxxxj.dist. si qui.
Item Theophilus sup predicto verbo. Simõ ecce satha
nas.hoc aũt petro dixit.eo q fortior alijs erat:et superbi-
re poterat in ijs q promissa erãt a christo.Cyrillus.Velut
ostendat q hoĩes nihil existentes/quantũ pertinet ad hu
manã naturã ⁊ lubricum mẽtis nostre/nõ decet vt preesse
ceteris velint:⁊ ideo omissis ceteris/venit ad Petrũ cete
ris prelatũ.vnde sequit.ego aũt p te rogaui. Itẽ Chrys.
Nõ dixit:rogaui vt non neges.sed ne deseras fidẽ. Theo
philus.nã etsi paululũ agitãdus sis: habes tñ reconditũ
semen fidei:quãuis deiecerit folia.s.spũs tẽtatoris:viget
radix. Perijt ergo sathanas te ledere tãq̃ inuidẽs tibi de
mea dilectione:sed quãuis egomet p te sim deprecat⁹: tu
tñ delinques.vñ ⁊ sequit.⁊ tu aliquãdo cõuersus/confir
ma fratres tuos.Cyrillus.admirare igit exuberantiã di-
uine patiẽtie. Ne diffidere discipulũ faceret: nondũ patra
to crimine/largitus est veniã: ac iterũ ipsum in apostoli-
co gradu restituit dicẽs.Cõfirma fratres tuos. Beda.q.
di.sicut ego tuã fidem/ne deficiat/orãdo protexi:ita tu in-
firmiores fratres/ne de venia desperẽt/etiam confortare
memẽto.Amb.Caue ergo iactantiã.caue seculũ.ille iube
tur cõfirmare fratres suos.q dixit Mat.xix. oĩa relinqui-
mus:⁊ secuti sumus te.¶ L Item imminente insuper
christi passione/solus Petrus educẽs gladium/percussit
seruum pontificis:⁊ dexteram eius abscidit auriculã. Io.
xviij.Greg.Tollit ergo petr⁹ aurem:quasi petrus.q: ipse
est q accepit claues regni celorũ.ille enim condẽnat qui ⁊
absoluit.qñ ligãdi ⁊ soluẽdi adeptus est potestatẽ. xxiiij.
q.j.si petrus.Subaudi specialiter ⁊ extollẽter.q: pre om-
nib⁹:⁊ pro oĩbus.causa.c.⁊.q.§.si aũt.⁊.xxj.di.§.j. Item
christo resurgẽte angelus resurrectionis testis mulierib⁹
ait.dicite discipulis ei⁹ ⁊ petro ⁊c.Mar.xvj.Hiero. Dicit
autẽ specialiter ⁊ petro:q se indignũ iudicat discipulatu:
dũ ter negauit magistrũ.sed pctã preterita nõ nocent: qñ
non placẽt.ar.l.di.ferrũ.xxxij.q.j.apud misericordẽ.Greg.
ibi.si aũt hunc angelus nominatim nõ exprimeret/q ma-
gistrũ negauerat:venire inter discipulos nõ auderet.vo-
catur ergo ex noĩe:ne desperet ex negatione. ¶ K Ipso
etiã die resurrectionis singulariter Petro christus appa-
ruit.Luce.xxiiij.vbi dicit/q surrexit dñs vere.⁊ apparuit
simoni.Beda.Omniũ eñ virorũ primo dñs apparuisse
intelligit Petro/ex ijs quos euãgeliste quatuor ⁊ Paul⁹
apl's cõmemorauerunt.hanc eñ manifestationẽ soli Pe-
tro prius factã:deinde ipsi cũ alijs discipulis coapostolis
eius Paulus declarat.j.ad Cor.xv.vbi dicit. Quia surre
xit christus tertia die sm scripturas.⁊ q: visus est cephe/
id est petro capiti.cephas eñ grece.latine caput. xxij.dis.
c.ij.⁊ post hoc/vndecim. Item Chrys.Non eñ oĩbus se
manifestabat vt sereret fidei semina.nã qui pmo viderat:
⁊ certus erat:alijs referebat.deinde sermo prodiẽs prepa
rabat animũ auditoris visioni.Et ideo primũ dignior et
fidelior oĩbus apparuit.Erat eñ opus anime fidissime:
que prius acciperet hunc aspectum : et vt minime turba-
retur inopinata visione.Et ideo primo videt Petro:vt q
primo cõfessus est eũ Mat.xvj.christũ primo post resurre
ctionẽ videre mereatur.Et etiã q: cũ negauerat Matth.
xxvj.prius sibi voluit apparere:cõsolans eum ne despera
ret.post petrũ vero alijs apparuit:quãdoq₃ paucioribus:
quãdoq₃ pluribus.quod Luc.xxiiij. duo discipuli cõfiten-
tur.¶ M Itẽ post ipsam resurrectionẽ/propinquante
ascẽsionis tẽpore/tertio requisitus a christo an se amaret
et tertio amorem cõfitens christi:tertio audiuit a christo/
pasce agnos meos.pasce oues meas. Ioã.vlti.non distin
guẽte inter has ⁊ illas.ex̃ de ma.⁊ obe.solite.§.nos autẽ.
primo autẽ dixit dñs.Simon ioãnis diligis me plus his?
Aug.Sciens dñs interrogat.sciebat eñ dñs q nõ solum
eũ diligeret:verũ etiam q plus oĩbus eũ diligeret petr⁹.
Alchuinus.Dicit aũt simon ioannis.i.filius ioãnis carna
lis patris.mystice aũt simon obediẽs.ioãnes gratia. me-
rito ergo hoc noĩe vocatur.i.obediẽs grẽ dei.vt ostendat
q ardẽtiori

Christ⁹ primo apparuit Petro

Petrus a christo ter interrogat⁹

ardẽtiori illũ charitate amplecti/nõ meriti humani sed di
uini esse muneris. Aug.in sermone pascali. Quũ aũt dñs
moreret: Petr⁹ timuit:⁊ negauit.resurgẽs aũt dñs amo-
rẽ inseruit.timorẽ fugauit.nã qñ negauit:mori timuit. re-
surgẽte dño qd timeret:in quo mortẽ mortuam reperiret?
vñ sequit.ait illi:etiã dñe:tu scis q: amo te.Confitẽri autẽ
amorẽ suũ/oues suas cõmẽdauit.vñ sequit.dicit ei:pasce
agnos meos.tãq̃ nõ esset vbi ostẽderet Petrus amorem
suũ in christũ:nisi esset pastor fidelis sub principe oĩm pa-
storũ.Chrys. Me eñ maxime omniũ tribuit nobis eã que
desup est beneuolentiã:est proximor pcuratio. Preteriẽs
aũt dñs alios/petro de talib⁹ loquit. Eximius eñ aplor
erat Petrus:⁊ os discipulorũ:⁊ vertex collegij.vñ ⁊ nega
tione deleta/cõmittit ei prelationẽ fratrũ : ⁊ negationem
qdẽ ei nõ exprobrat.sed dicit.si diligis me preside fratrib⁹:
⁊ feruentẽ amorẽ quẽ per oĩa demõstrasti/nũc ostende:et
animã quã dixisti positurũ te esse p me/hãc da p ouibus
meis.sequit. Dicit ei iterũ. Simõ ioannis diligis me:ait
illi.etiam dñe:tu scis q: amo te.Augu. Merito d: Petro.
diligis me:⁊ rñdit/amo te.eiq₃ dicit. pasce agnos meos.
vbi etiã demõstratur vnũ atq₃ idẽ esse amorẽ ⁊ dilectionẽ.
Nã etiã dñs nouissime non ait/diligis me:sed/amas me:
sequit.Dicit ei tertio:simon ioannis amas me:tertio vtrũ
Petrus eũ diligat/dñs interrogat. Reddit eñ negatio-
ni trine/trina cõfessio:ne min⁹ amori lingua seruiat/q̃ ti-
mori:⁊ plus vocis elicuisse videat mors imminẽs/q̃ vita
presens. Itẽ Amb.vj.q.j.imitare. Itẽ Chrys.Tertio etiã
interrogat:⁊ tertio subiũgit eadẽ:ostẽdẽs quã appreciat
prelationẽ propriã ouiũ: ⁊ qñ hoc est maxime ei⁹ amoris
signũ.Theophilus.Ex tunc etiam inoleuit cõsuetudo:vt
ter cõfiteantur/qui veniũt ad baptismũ.ad hoc de cõse.di.
iiij.pma.al's est.c.per se.§.in hoc ergo fonte. ¶ Et sequit.
Cõtristatus est Petr⁹:q: dixit ei tertio amas me. Chrys.
Rursus formidãs priora: ne forte existimãs se diligere/si
nõ diligat:corripiatur/sicut ⁊ prius correct⁹ est/multũ se
existimãs forte. vñ ad ipsum christũ refugit.⁊ sequit. ⁊ di-
cit ei.Dñe tu oĩa scis.i. ineffabilia cordis ⁊ p̃sentia ⁊ futu-
ra.Aug.iã ergo cõtristatus est:q sepe interrogatus esset
ab eo q sciuerat qđ interrogabat:⁊ donauerat qđ audie-
bat.veraciter ergo rñdit:⁊ de intimo cordis ptulit aman
tis vocẽ:dicens.Tu scis q: amo te.Aug.non aũt addidit/
plus his.hoc eñ respõdit qđ de seipso sciebat.nõ eñ quã-
tum ab alio quolibet diligeret/scire poterat q cor alteri⁹
videre nõ poterat.hucusq₃ Aug.⁊ q: verbum arrogantie
fuisset.sicut quũ dixit Mar.xiiij.⁊ si oẽs scandalizati fue-
rint:sed nõ ego.vbi pulchre Hiero.ait.Ecce auis sine pẽ-
nis in altũ volare nitit:sed corp⁹ aggrauat animã. Sap.
ix.vt timore humane mortis/timor dñi superet.Et ibi Be
da.Et petrus ergo de ardore fidei pmittebat:⁊ saluator
q̃si deus futura nouerat.vñ sequit.⁊ ait illi iesus.Amẽ di
co tibi.in hac nocte ⁊c.¶ N Et postmodũ sequit in Io-
anne.dicit ei.pasce oues meas.q.d.sit amoris officiũ/pa-
scere dñicũ gregẽ:sicut fuit timoris indiciũ/negare pasto
rem.Aug. Itẽ Theophilus.põt aũt q̃s assignare differen
tiam inter agnos ⁊ oues.agni sunt q introducũtur.oues
vero perfecti.Alchuinus. Pascere aũt oues est credẽtes
in christo/ne a fide deficiãt/cõfortare:terrena subsidia/si
necesse est/subditis puidere:⁊ exẽpla virtutũ cũ ṽbo pre
dicationis impẽdere:aduersarijs obsistere:errãtes subdi
tos corrigere.Chrys.etiã exponẽs predictũ verbum/ ait.
Pasce oues meas.i.loco mei preponã te:⁊ caput esto⁹ fra-
trũ:⁊ feruẽtẽ amorẽ quẽ dicebas te hr̃e in me/q aĩam tuã
p me poneres/nũc vice mei pone p ouibus.q: ego quod
olim tibi promiserã nũc coram oĩbus fratrib⁹ affirmo: vt
et ipsi te in loco mei assumẽtes/vbiq₃ terrarũ te ⁊ in thro
no tuo sedẽtes predicẽt/⁊ cõfirment:quaten⁹ nationes p
orbẽ/sicut me a patre/sic ⁊ te vice mei recipiãt ordine obe
diẽtie et euangelij authoritate.Aug. Qui hoc aũt animo
pascũt oues:vt suas velint esse/non christi: se cõuincũtur
amare/non christũ:vel gloriãdi vel dominãdi vel acq̃ren

Contristat⁹ est Pe.⁊c.

Pasce oues meas.

di cupiditate:nõ obediendi ⁊ subueniẽdi ⁊ deo placendi
charitate. Nõ ergo nos:sed ipm amemus.⁊ in pascendis
ouibus eius/ea q sunt eius/nõ que sunt nostra/q̃ramus.
viij.q.j.sunt in ecclesia.Quisquis eñ seipm/nõ deũ amat:
nõ se amat.Qui enim non põt viuere de se:moritur vtiq₃
amãdo se. Non ergo se amat:qui/ne viuat/se amat. Quũ
vero ille diligitur de quo viuit:non se diligẽdo/magis se
diligit:qui pptera se non diligit:vt eũ diligat:de quo vi-
uit. Item Aug.Extiterunt aũt quidã serui infideles.diui
serũt sibi gregẽ christi.ex furtis suis peculia sibi fecerũt.⁊
audis eos dicere/oues mee sunt ille.qd queritis ad oues
meas:nõ te inueniam ad oues meas.Si ⁊ nos dicamus.
meas.⁊ illi dicãt.suas.pdidit christ⁹ oues suas. hec Aug.
de qb⁹ dicit/oues mee ⁊c. Io.x.⁊ Ezech.xxxiiij. Ecce ego
requirã oues meas ⁊c.de hoc.vij.q.j.§.hoc aũt.xxij.q.iiij.
tres personas.¶ O Itẽ Io.xxj.ibi.hoc aũt dixit:signi-
cãs qua morte esset clarificatur⁹ deũ . Aug. Hũc inuenit
exitũ ille negator ⁊ amator:vt p eius noĩe pfecta dilectio-
ne moreret:cũ quo se moriturũ peruersa festinatiõe pmi-
serat.hoc eñ oportebat vt prius christus p Petri salute/
deinde Petrus p christi pdicatione moreretur. hec Aug.
Voluit aũt dñs petrũ per passionẽ vitã finire:q: ipsum cõ
stituerat principalẽ pastorẽ ecclesie.vt innueret q prelati
debent esse parati ponere animã suã pro ouib⁹ suis. Io.x.
vñ timidos increpat Ezech.xiij. Nõ ascendistis ex aduer
so:neq₃ opposuistis vos murũ p domo israel: vt staretis i
prelio in die dñi.de hoc pre.§.hoc aũt.⁊.xliij.di. sit rector.
Item voluit vt eodẽ genere passiõis/quo ipse passus est:
moreret.vt ostẽderet q prelati tenentur strictius ⁊ perfe-
ctius imitari.vñ Io.xij.Si q̃s mihi ministrat: me sequat.
ad hoc.j.q.j.vilissimus.⁊.xxv.di.§.nunc autẽ.ibi. sed talis
eligatur:cui⁹ cõparatione/ceteri grex dicãtur.⁊ facit dist.
iiij.deniq₃.ibi.sicut loco/ita religione precellãt. Itẽ Greg.
tantũ debet actionẽ populi actio precellere p̃sulis: quãtũ
distare solet a grege vita pastoris.¶ P Item in eodẽ.c.
Io.xxj.ibi.sequere me.qđ intelligi debet:nõ tam de gene- Sequere me.
re martyrij/q̃ de ordine magisterij.vt Inno.dicit. Nam ⁊
Andreas ⁊ quidã alij preter petrũ secuti fuerũt christum
in crucifixione.sed solũ Petrũ substituit sibi dñs:⁊ in offi
cio vicariũ:⁊ in magisterio successorẽ.vñ ⁊ Theophilus.
In hoc q dicit dñs petro/sequere me:cũctorũ fideliũ pre
latum eũ instituit.simul aũt ⁊/sequi/intelligas hic imita-
tionẽ in cũctis ⁊ verbis ⁊ operibus.ostendit etiã affectio-
nem ad ipm:q: q nobis adstrictiores sunt/hos sequi nos
nolum⁹.Chrys.Si vero dixerit q̃s: qualiter igitur Iaco-
bus thronũ assumpsit hierosolymorũ:illud vtiq₃ dicã.qñ
Petrũ orbis terrar inthronizauit magistrũ.ad hoc ex̃ de
ma.⁊ obe.solite.§.nos aũt.ibi.vt alienũ a suo demonstra-
ret ouili:q petrũ ⁊ successores ipsius magistros non reco
gnosceret ⁊ pastores.¶ Q Itẽ in pre.c. Io.xxj.ibi.con-
uersus petrus vidit illũ discipulũ ⁊c.Chrys. Nõ sine cau
sa recolit illã accubationẽ:sed vt ostẽdat quantã petr⁹ ha
bebat fiduciã post negationẽ.qui eñ in cena nõ audebat
interrogare:sed Ioãni interrogationẽ cõmisit:huic ⁊ pre
positura fratrũ cõmissa est ⁊ credita.Et nõ solũ nõ cõmit
tit alteri interrogare que ad ipm pertinẽt: sed de reliquo
ipse p alijs magistrum interrogat. Quia ergo magna ei
predixerat dñs:⁊ orbẽ terrarũ cõmiserat: ⁊ martyriũ pre-
nũtiauerat:⁊ amorẽ ptestatus fuerat ampliorẽ:volens
et Ioãnem in cõmunicatorẽ accipere/dixit.hic aũt quid?
quasi di.nõne nobiscũ eadẽ veniet via Valde eñ Ioan-
nem amabat Petrus:⁊ per euangeliũ ostenditur eorum
colligatio:⁊ in actibus apostolor.Act.iij.in pn. Sic ergo
nunc vicẽ reddit petrus Ioãni . Existimãs eñ eum velle
interrogare de seipso/⁊ nõ audere:ipse pro eo suscipit in-
terrogationẽ.Quia vero debebãt orbis terrarũ procura
tionẽ accipere:nec oportebat eos de reliquo sibi inuicem
esse cõiunctos:qđ esset damnũ orbi terrarũ: ppterea dñs
dicit.sic eũ volo manere/donec veniã.Theophil⁹.hoc est.
dũ hunc volens/dirigam ad predicandũ. te namq₃ nunc

Cõuer. pe. vi. il. disci. ⁊c.

Universidad de Deusto Biblioteca

dirigo ad orbis pontificatū. ℂ R Itē super illud Luce
Nō cātabit ho. gal. ⁊c. xxij. Non cantabit hodie gallus/donec ter abneges nosse
me. Aug. Qui mihi promittis vitā tuā: ter negabis vitam
tuā. quid in animo eius esset cupiditatis: videbat. qd vi-
riū: non videbat. voluntatē suam iactabat infirmus: sed
aspiciebat valetudinem medicus. An apl's petrus (sicuti
eū fauore peruerso excusare quidā nituntur) christū non
negauit: q: interrogat⁹ ab ancilla/hoiem se nescire respō
dit: sicut alij euāgeliste testātur: ⁊ expressius. quasi qui ho
minē christū negat: nō christū neget. ⁊ hoc in eo negat: qd
factus est ꝓpter nos: ne periret qd fecerat nos. per qd au
tem caput est ecclesie: nisi per hoiem: quō ergo est in cor-
pore christi: q negat hoiem christū? Sed qd multis immo-
rer? non em dñs ait: nō cantabit gallus: donec hoiem/aut
filiū hois neges: sed donec me neges. qd est me: nisi quod
erat. quicqd eius negauit: christū negauit? Siquidē dubi
tare: nefas est. christus hoc dixit: verūqȝ predixit. ꝓculdu-
bio petrus christū negauit. nō accusemus christū quū de-
fendimus petrū. agnouit plane peccatū suum infirmitas
petri: ⁊ quantū mali christū negando cōmiserit/plorādo
mōstrauit. Neqȝ nos quū ista dicimus: primū apostolorū
accusare delectat. Sed hūc intuēdo admoneri vos opor-
tet: ne homo qsqȝ de humanis virib⁹ fidat. Vba hec Aug.
abbreuiata trāsponunt. xj. q. iij. non solū abnegat. Itē ibi
Beda. resipiscēdi nihilomin⁹ si in lapsum corruerit exem
plū capiat: neqȝ desperet: sed incūctanter veniā se posse ꝓ-
mereri credat. Chrys. vñ manifestū est qm ⁊ casum petri
dñs concessit. nā poterat quidem a pncipio reuocare: sed
q: permanebat in vehemētia. ipse quidem nō impulit ad
negationē: sed dimisit desertū: vt discat ꝓpriā imbecillita
tem. Et vt post hec talia nō patiatur: quū orbis terrarum
dispensationē susceperit: sed reminiscēs eorū que passus
est/cognoscat seipm. l. di. cōsiderādū. cū. c. seq. ℂ S Itē
de primatu ⁊ vniuersali potestate ac platione petri ⁊ suc-
cessorū eius Ber. in. ij. lib. ad Eugeniū/ex alia re gesta su-
mit ostensionē: dicēs. Stat ergo incōcussum priuilegium
tuū tibi: tam in datis clauibus: qȝ in ouibus cōmendatis.
Accipe aliqd qd nihilominus prerogatiuā cōfirmat tibi.
discipuli nauigabant: ⁊ dñs apparebat in litore. sciens pe
trus q: dñs est: in mare se misit: ⁊ sic venit ad ipsum: alijs
nauigio peruenientibus. Joā. vlti. Quid istud: nēpe signū
singularis potentie ⁊ pontificij petri: per qd non nauem
vnā: vt ceteri quiqȝ suā: sed seculū ipm suscepit gubernan
dū. ps. ciij. hoc mare magnū ⁊c. Mare em seculū. Naues
aūt ecclesie sunt. j. q. iiij. nō turbatur. inde est qȝ altera vice
instar dñi gradiēs super aquas. Mat. xiiij. vnicū se vica-
riū christi designauit: q non vni populo/sed cūctis preesse
deberet. siquidē aque multe/populi multi. Apoc. xvij. de
cōse. di. ij. cū omne. ex de celeb. mis. cū marthe. §. quesiuisti.
Itaqȝ quū quisqȝ ceterorū habeat suam: tibi vna cōmissa
est grādissima nauis facta ex oibus: ipsa vniuersalis eccle
sia toto orbe diffusa. de hoc. xxj. di. quāuis. ℂ T Item ibi
in Mat. xiiij. ad fi. ibi. respōdens aūt Petrus/dixit. dñe: si
Dñe: si tu es: iube me venire ad te sup aquas. Hiero. ait. In oib⁹
tu es: iu. aūt locis ardētissime fidei inuenitur Petrus. eodē ergo
me veni. fidei feruore quo semp/nūc qȝ tacentib⁹ ceteris credit se
ad te ⁊c. posse facere/per voluntatē magistri: qd nō poterat p na-
turā. ibidē Chrys. Uide aūt quātus est feruor: quanta fi-
des. nō dixit ora: deprecare: sed iube. non em solum credi-
dit/qm potest christus ambulare supra mare: sed qm pōt
⁊ alios inducere. ⁊ cōcupiscit velociter ad eū venire. hoc
em tam magnū quesiuit ꝓpter amorem solū: nō propter
ostentationē. non em dixit. iube me ire super aquas. sed iu
be me venire ad te. Item idē Chrys. ibidē. super verbo. vi
dens aūt ventū validum/timuit. Petrus aūt (qd maius
est) superās vndas scȝ maris: a minori turbatur. scȝ a ven
ti impulsu. vñ sequitur. videns aūt ⁊c. Talis em est natu-
ra humana: vt multotiens in magnis se habens recte: in
minorib⁹ reprehēdatur. Hoc aūt qȝ Petrus timuit/diffe-
rentiā demonstrabat discipuli ⁊ magistri. sed ⁊ alios disci

pulos mitigabat. Si em duobus fratrib⁹ sessuris ad dex-
teram ⁊ sinistrā molesti sunt. Matth. xx. ⁊ Mar. x. mul-
to magis huic molesti fuissent. nondū enim erant spiritu
pleni. postea vero spūales effecti/vbiqȝ petro primatū cō
cedunt: ⁊ in concionibus eū premittunt. Luce. viij. Item
ibi Hiero. Etiam paululū relinquitur tētationi: vt augea
tur fides: ⁊ intelligat se nō facilitate postulatiōis sed po-
tentia dñi conseruatū. ardebat em in animo eius fides: et
humana fragilitas in profundū trahebat. Itē Aug. pre-
sumpsit ergo petr⁹ de dño. titubauit vt homo. sed rediuit
ad dñm. vnde ⁊ sequit. ⁊ quū cepisset mergi. ℂ Pro statu
ecclesie informando: cui⁹ caput est Petrus. xxij. di. c. ij. my
stice liber hoc euāgeliū percurrere. vñ ibi in Matth. xiiij.
et statim cōpulit iesus ⁊c. Hiero. Quo sermone ostendit
inuitos eos a dño recessisse: dū amore preceptoris/ne ad
punctū qdē tpis ab eo volūt separari. Chrys. Cōsideran- Grand
dū aūt/qȝ quū dñs magna operat: dimittit turbas: docēs qdpiā
nos nusqȝ gloriā multitudinis ꝓsequi. nec attrahere mul factu
titudinē. Et iterū docet/non debere nos turbe cōmiscere queri
cōtinue: neqȝ fugere multitudinē semper: sed vtiliter face solitu
re. ⁊ ideo sequit. dimissis turbis/ascendit in montē solus
orare. in quo docet nos/quia solitudo bona est: quū nos
deū interpellare oporteat. ꝓpter hoc etiam ad desertū va
dit: ⁊ ibi pernoctat: dū orat: erudiens nos in oratione trā-
quillitatē querere: ⁊ a tempore/⁊ a loco. hucusqȝ Chrys.
Pro solitudine. de peni. di. ij. §. romanos. v. sed nec adam.
Job. iij. edificāt sibi solitudines. vñ Bern. Anima sancta:
sola esto: vt soli hoim serues teipam: quē tibi ex omnibus
elegisti. fuge publicum. fuge ipsos domesticos. secede ab
amicis ⁊ intimis. etiā ab illo qui tibi ministrat. an nescis
te habere verecundū sponsum: q nequaqȝ velit indulgere
presentiā suā presentibus ceteris? secede ergo scȝ mente/
nō corpore: sed intētione/sed deuotione/sed spū. relinqui-
te ciuitates habitatores moab. Hiere. xlviij. Itē Hiero.
qd aūt ascendit solus orare: non ad eū referas/q de. v. pa-
nibus. v. milia hoīm satiauit. Sed ad eū qui audita mor-
te Joannis: secedit in solitudinē. non qȝ personam separe
mus: sed q: opera eius inter deū ⁊ hoiem diuisa sunt. Itē Orat
Aug. Mons altitudo est. qd aūt altius celo in hoc mun- christ
do: qs vero in celū ascendit: nouit fides vestra. cur aūt so mont.
lus ascēdit: quia nemo ascēdit in celū; nisi qui de celo de-
scendit. Jo. iij. quāuis ⁊ quū in fine venerit: ⁊ nos in celū
leuauerit: etiā tunc solus ascendet. quia caput cū corpore
suo vnus est christus. nunc tamē solū caput ascendit. ascē-
dit aūt orare: quia ascendit ad patrē/ꝓ nobis interpella-
re. Uel qȝ vespere solus est: solitudinē suam in tēpore pas-
sionis ostendit ceteris trepidatione dilapsis. Mat. xxvj.
Item Aug. Uerūtamen dū christus orat in excelso: naui-
cula turbatur magnis fluctib⁹ in ꝓfundo. ⁊ q: insurgunt
fluctus: pōt ista nauicula turbari. sed q: christus orat: non
pōt mergi. Nauiculā quippe istā/ecclesiā cogitate. turbu-
lentū mare/hoc seculū. ad hoc. xxiiij. q. j. nō turbat. xij. q. j.
futuram. j. rñ. ibi. at vero quum inter turbines ⁊ aduersa
mundi succresceret ecclesia. Itē Aug. Quando em aliqs
impie voluntatis/maxime potestatis/persecutionē indi-
cit ecclesie: super nauiculā christi grandis vnda cōsurgit.
Rabanus. Uñ bene dicit: qȝ nauis erat in medio mari: et
ipse solus in terra. q: nonnūqȝ ecclesia tantis pressuris est
afflicta: vt dñs eam deseruisse videretur ad tēpus. ad hoc
xxiij. di. in nomine dñi. j. rñ. Item Aug. Abijt autē dñs ad
visitādos discipulos suos/qui turbabātur in mari/quar- Quarta
ta vigilia noctis. i. in extrema parte noctis. vigilia enim noctis vi
vna tres horas habet: ac ꝓ hoc/nox quatuor vigilias hȝ. gilia.
Hilarius. prima ergo vigilia fuit legis. Scda propheta-
rū. Tertia corporalis aduētus. Quarta in reditu clarita-
tis. Aug. Quarta ergo vigilia noctis: hoc est: pene iā no-
cte finita: venit: in fine seculi/iniquitatis nocte transacta:
ad iudicandū viuos ⁊ mortuos. venit aūt mirabiliter. sur
gebāt em fluctus: sed calcabant. quantūlibet em potesta-
tes seculi cōsurgāt: premit earū caput nostrū caput. Hila-

rius. Ueniēs aūt christus in fine/inueniet ecclesiā fessam:
⁊ antichristi spū ⁊ totius seculi motib⁹ circūactam. Et q:
de antichristi cōsuetudine ad oēm tentationū nouitatem
soliciti erūt: etiā ad dñi aduentū expauescent: falsas rerū
imaginationes metuētes. sed bonus dñs timorē depellit
dicēs. Ego sum. ⁊ aduētus sui fide/metū naufragij immi
nētis depellit. Aug. de questionib⁹ euāgelioꝝ. Uel qd dixe
rūt discipuli phātasma esse: signat q: quidā q cesserint dia
bolo/de christi aduētu dubitabunt. Q aūt petrus implo
rabat a dño/ne mergat: significauerat qbusdam tribula-
tionib⁹ etiā post vltimā persecutionē purgatam ecclesiā.
Itē Hilari⁹. Q aūt trepidanti Petro virtutē perueniēdi
ad se dñs nō inducit: sed manu apprehēsum sustinuit: hec
ratio est: solus em passurus pro oibus/oim peccata solue-
bat: nec socium admittit. quicquid enim vniuersitati pre-
statur: ab vno prestatur. Item Aug. In vno etiam aposto
lo. i. Petro/in ordine apostoloꝝ primo et precipuo/in quo
figurabatur ecclesia/vtrunqȝ genus significandum fuit
id est firmi/in hoc qȝ super aquas ambulauit: et infirmi/
in hoc qȝ dubitauit. nam ⁊ vnicuiqȝ sua cupiditas tempe-
stas est. Amas deum: ambulas super mare. sub pedibus
tuis est seculi tumor. Amas seculum: absorbet te. sed quū
fluctuat cupiditate cor tuum: vt vincas tuam cupiditatē/
inuoca christi diuinitatem. Rabanus. Nec mirandum si
ascendente in nauiculam domino/vent⁹ cessauit. in quo-
cunqȝ enim corde dominus per gratiam adest: mox vni-
uersa bella quiescunt. Col. j. quia quum sit pax: pacem in-
fert. Item Hilarius. Ascensu etiam christi in nauim/ven-
tum ⁊ mare esse sedatum: post claritatis sue reditum: eter
na ecclesia: pax ⁊ tranquillitas indicatur. ⁊ quia tunc ma
nifestus aduenit: recte admirantes vniuersi/locuti sunt.
vere filius dei es. Confessio enim vniuersorum tunc abso
luta ⁊ publica erit: dei filium non iam in humilitate corpo
rea/sed in celesti gloria pacem ecclesie reddidisse. Item
Aug. de questionib⁹ euangelioꝝ. Signatur enim clarita
tem eius tunc manifestatam/futuram per speciem iam vi
Alia Pe dentibus: qui per fidem nunc ambulant. ℂ V Item ⁊
tri pri- alia Petri priuilegia subnectuntur. Nam assumpto chri-
uilegia sto in celum. Mar. vlti. Petrus velut eius successor eccle-
et mira- siam regere cepit: dum ad complendum duodenariū nu-
cula. merum apostoloꝝ/loco Jude preuaricatoris ex verbis
prophete Dauid alium instituit: ⁊ subrogari fecit. Actuū
j. xxvj. q. ij. §. j. in fi. ℂ X Qui etiam recepto paracleto:
discipulos non multo repletos: sed spiritussancti gratia
illustratos: ex verbis Johelis apertius cōprobauit: igna
ros instruens: ⁊ incredulos destruens. Act. ij. de conse. di-
stin. iiij. proprie. Hic penitentiam agere iussit: ⁊ baptizari
credentes. vt ibi habetur. de peni. distin. j. §. his authorita
tibus. v. petrus apostolus. ⁊ de conse. distin. iiij. preall'. c.
proprie. Hic primum curando claudum fuit miraculum
operatus. Act. iij. ibi. Petrus autem dixit: argētum ⁊ au-
rum non est mihi ⁊c. Et in Ananiam ⁊ Sapphyram vxo-
rem eius tamqȝ primus ⁊ precipuus apostolorū promul-
gauit sententiam mortis. quia mentiti fuerāt spirituisan-
cto. Act. v. xxiij. q. viij. legi. ⁊. c. occidit. ⁊. c. petrus. Ipse so-
lus in Simonem magum sententiam damnationis pro-
nuntiauit. licet non ei soli/sed omnibus communiter pe-
cuniam obtulisset. Act. viij. j. q. j. qui studet. ⁊. c. petrus. ⁊. c.
cos. Ipse non solum miracula faciebat: sed etiam vmbra
illius Act. v. Ipse in mentis excessu vidit celum apertum:
et vas quoddam descendens: quod animantia diuersi ge
neris continebat. ⁊ dictū est ei. Surge petre: macta: ⁊ mā-
duca. per quod innuitur qȝ Petrus prelatus fuerit popu
lis vniuersis. vas autem illud orbem vniuersum signat. ⁊
vniuersitas contentorum in eo/significat tam iudeorum
qȝ gentium nationes. ponitur historia Actuū. x. ⁊. xj. Uas
illud velut linteum de quo ibi dr: mystice penitentiā signi
ficare potest. linteum enim multis tunsionibus ⁊ labori-
bus fit. et penitentia vera multo labore agenda est. xlvij.
distin. omnis. vnde Aug. Tunde pectus: ⁊ tundendo esto

correctus. de peni. distin. j. tres autem. In tali linteo domi
nus inuoluitur: dum in vera penitentia corpus suum su-
mitur. Jo. xix. Acceperunt corpus Jesu: ⁊ ligauerūt lin-
teis cum aromatibus. ⁊ sicut in linteo penitētia: sic in aro
matibus virtutes signantur. ſm Greg. in sermone homi
lie pascalis. ⁊ facit ex de sacra vnc. c. vnico. §. ad exhiben-
dum. Item Greg. virtutes perficientium in notitia cete-
rorum/quasi suauitate fragrant odorum. Q autem lin-
teum ter ostenditur/signatur qȝ vera penitentia trib⁹ mo
dis agitur. contritione. confessione. ⁊ satisfactione. de pe.
distin. iij. perfecta penitentia. Animalia immunda que in
linteo sunt/significant peccatores qui in penitentia sunt.
bestie quidem/auaros. serpētes/luxuriosos. aues/super-
bos. ℂ Adapta lector. In his iubetur Petrus occidere.
scilicet vitam bestialem. de qua dicitur in ps. xlviij. homo
quum in honore esset/scȝ rationis discernendi inter mun
dum ⁊ immūdum/non intellexit id est intelligere noluit.
Ps. xxxv. vt bene ageret. et manducare id est traijcere in
corpus ecclesie. Greg. Mirabile qȝ serpentes ⁊ bestie pos
sunt in celum ascendere. verum est. sed in linteo peniten-
tie. Aug. Anime sancte que in hoc seculo/aut per vite in-
nocentiam pure sunt: aut penitentie satisfactione pur-
gantur: a saluatore recipiuntur. Item Petrus post chri-
stum primus mortuum resuscitat. scilicet Thabitā. Act.
ix. in fi. in signum qȝ ipse precipue per claues sibi commis-
sas soluendo peccatores resuscitat ad vitam gratie. de pe
ni. distin. j. §. hoc autem. vltra columnam. v. resuscitatus.
ℂ Y Item ipse Petrus primus iudeos/primus genti
les/post ascēsionem conuertit ad fidem: vt super vtrosqȝ
fideles se habere primatum monstraret. quū ipso die pen
tecostes ad verbum exhortationis ipsius circiter tria mi-
lia iudeorum baptizati sunt. Act. ij. de conse. dist. iiij. pro-
prie. ac deinde Cornelium centurionem gentilem/⁊ suas
quasi primitias gentium ad reuelationem angelicam ba
ptizauit. Act. x. in fi. xxj. distin. in nouo. ibi. primusqȝ ad fi-
dem populum virtute sue predicationis adduxit. l. distin.
fideliorum. ibi. Petrus enim dicitur eo qȝ primus in nationi-
bus fidei fundamenta posuerit. etiam de conse. distin. iiij.
non dubito. ibi. verumtamē si iam spiritusancto accepto
Cornelius baptizari noluisset: cōtempti sacramenti reus
fieret. Item est Petrus cuius vnam nauem ascendit chri-
stus. Luce. v. quia vna est ecclesia vniuersalis: cuius rector
est Petrus. xxiiij. q. j. loquitur. Unde ibi super verbo Ascē
dens autem in vnā nauim que erat Simonis. Beda. Na-
uis Simonis/est ecclesia primitiua. de qua Paulus dicit
Gal. ij. qui operatus est Petro in apostolatu circūcisio-
nis. Unde dicta vna: quia multitudinis credentium erat
cor vnum ⁊ anima vna. Act. iiij. xij. q. j. dilectissimus. Itē
ibi. Et impleuerunt ambas naues. Amb. Mystice autem
ſm Matth. nauis petri fluctuat: ſm Lucam/impletur pi
scibus: vt ⁊ principia ecclesie fluctuantis/⁊ posteriora ex-
uberantis agnoscas. non turbatur ista que Petrum ha-
bet ⁊c. prosequere. xxiiij. q. j. non turbatur. Ubi ⁊ dicitur.
Duc in altum ⁊c. deniqȝ etsi alijs imperat vt laxent retia
sua: soli tamen Petro dicitur. Duc in altum. hoc est in pro-
fundum disputationum. Uel in altū. quia Petrus altior
alijs/⁊ superior. xxj. distin. in nouo. lxxx. distin. in illis. in fi.
ibi. quia nec inter ipsos apostolos par fuit institutio: sed
vnus prefuit omnibus. Q autem retia rumpebātur. ibi.
Piscium copia ⁊ nauicule implete sunt: ita vt mergeren-
tur. ſm Aug. signat hominum carnalium tantam futurā
multitudinem in ecclesia: vt etiam diruptione pacis per
hereses ⁊ schismata scinderentur. Rumpitur autem rete:
sed non labitur piscis. ſm Bedam. q: suos domin⁹ etiam
inter persequentium scandala seruat. Item ſm Bedam.
harum impletio nauium vsqȝ in fines seculi crescit: ſm qȝ
implete merguntur: hoc est: in mersione premuntur. non
enim sunt submerse: sed periclitate. prout apostolus expo
nit/dicens. ij. Timoth. iij. In nouissimis diebus instabunt
tempora periculosa: ⁊ erunt homines seipsos amātes: cu

pid i:elati:superbi:blasphemi:parentibus non obediētes
ingrati:scelesti:sine affectione:sine pace:criminatores:in-
cōtinentes:immites:sine benignitate:proditores:proter-
ui:tumidi:voluptatum amatores/magis ꝙ dei: habētes
quidem speciem pietatis:virtutem eius abnegantes ꝛc.
Ná mergi naues/est homines in seculo/exquo electi per
fidem fuerant/mox prauitate relabi. Item.ibi. Ex hoc iá
homines eris capiens. Beda. Hoc ad ipsum Petrum spe
cialiter pertinet. Exponit em̄ ei dn̄s quid hec captura pi-
scium significet. ꝙ scȝ ipse sicut nūc per retia pisces: sic ali
quando per verba sit capturus homines. Ná vna die so-
lum/cepit tria milia verbo suo. vt Act.ij.ꝛ pre.c. de conse.
dist.iiij.proprie.totusq; huius facti ordo/quid in ecclesia
cuius ipse Petrus typum tenet quotidie geratur/osten-
dit. ¶ Item super illud Matth.xix. Ecce nos reliquim⁹
omnia. qđ est ibi verbū Petri. dicit Chryso. Qui claues
regni celorum acceperat:pro ijs qui ibi sunt iam cōfidit.
et pro orbe terrarū vniuersa interrogat. ¶ Item Jo.xxi.
super illud Ascendit Simon Petrus:ꝛ traxit rete in ter-
ram. Grego. Petro autem sancta ecclesia est cōmissa. ipsi
specialiter dicitur Jo.vlti. Pasce oues meas. Quod ergo
postmodū aperitur in voce: hoc ante signat in opere. ipse
enim pisces ad soliditatem litoris pertrahit. q: stabilitatē
eterne patrie fidelibus ostendit. hoc egit verbis. hoc epi-
stolis. hoc agit quotidie miraculorum signis. ¶ Itē Jo.
xi. Petrus tanq̄ caput ꝑ toto corpore apostolico ꝛ eccle
sie dicit christo. Dn̄e ad quem ibimus? Augu.q.d. repellis
nos a te: da nobis alterum te: ad quem ibimus/si te relin-
quimus. Chrys. autē: Uerbum multe amicitie est osten-
siuum. quia scȝ christus eis honorabilior erat ꝙ patres et
matres pro tota etiam ecclesia confitetur dicens. Et nos
credimus: ꝛ cognouimus: quia tu es christus fili⁹ dei. vbi
Aug. credimus enim/vt cognosceremus. Ná si prius co-
gnoscere/deinde credere vellemus: nec cognosceremus:
nec credere valeremus. Hoc autem credimus ꝛ cognoui
mus: q: tu es christus filius dei. i. quia ipsa vita eterna es:
et non das in carne ꝛ sanguine tuo nisi quod es. ¶ Item
Jo.xiij. ibi. Hesitantes de quo diceret. Chrys. Omnibus
autem trementibus: ꝛ ipso vertice/scilȝ Petro formidan-
te: Joannes velut delectat⁹ recubuit in sinu Jesu ꝛc. Sūt
et alia plura ex quibus Petri primatus ostendi potest: et
per cōsequens successoris ipsius. sed ea que sunt dicta ad
presens sufficiant. Quibus tamen ꝛ illud addendum est
ꝙ Petrus caput ꝛ princeps apostolorū: ꝛ consequēter to
tius ecclesie dicitur ꝛ est. nō solum christi institutione: sed
etiam apostolorū cōmuni approbatione. sicut sacri docto
res eliciunt ex quibusdam predictarum authoritatū ꝛ ex
quibusdam alijs. et est expressum. xxi. dist. in nouo. ¶ Ad
hoc etiam addendū est ꝙ Romanus pontifex Petri suc-
cessor nō solum iure diuino/quod a christo: sed etiam iure
humano/quod est a terreno principe/primatum obtinet
super omnes ecclesias/ecclesiarūq; rectores: vt patet ex
priuilegio concesso a Constantino romane ecclesie/ac in
ea presidenti. xcvi. dist. cōstantinus. Si autem obijciatur
ꝙ princeps terrenus primatū spiritualem conferre nō po
tuit: quū de spiritualibus disponendi non habet potesta-
tem. xcvi. dist. qui bene. Dicendū est ꝙ illius priuilegij po-
testas quantum ad potestatem spiritualem pertinet/non
ſm authoritatem est accipienda: sed ſm approbationem/
et manifestationem/ꝛ deuotionem/et diuine voluntatis
executionem.

¶ Articulus.lvi. A

Hunc vidēdum est

de differentia ꝛ cōuenientia duplicis po-
testatis regie scȝ spiritualis et secularis.
Harum autē potestatū differentia ex ip-
sis nominibus considerari pōt. dum vna
spiritualis alia secularis vel tēporalis vocatur. ¶ Ad cu
ius differentie intellectum sciendū est ꝙ spirituale dupli-
citer dr. Uno em̄ modo spūale dicit/id qđ ꝑtinet ad aīam
que spūalis est nature. Tertullian⁹ hereticus aiam corpo
reā esse dicit. xxiiij.q.iij. quidā. ℣. tertullianiste. ꝛ precipue
quantū ad partē rationalē. ꝛ hoc modo sciētie ꝛ virtutes
dicuntur spiritualia quedā. huic autē spirituali contradi
cit corporale: quod scilȝ pertinet ad corpus: vel ad animā.
vt est corporis forma. ex in clemen. de si. ca. fidei. §. porro.
et vt cōmunicat cum animabus brutorum. Et sic dicunt
quidam ꝙ potestas prelatorū ecclesie spiritualis dicitur:
quia est super animas: ꝛ super ea que ad perfectionē per-
tinent anime. Potestas autem principū seculariū dicitur
corporalis: quia est supra corpora: ꝛ super ea que pertinēt
ad corpus. ad hoc. xcvi. dist. cum ad verum. ibi. quatenus
spūalis accusatio a carnalibus distaret incursib⁹. ¶ Sed
hoc dictum habet dubium. nam etiam secularis potestas
si recta ꝛ ordinata sit: intendit ꝑncipaliter ꝛ finaliter sub-
ditos dirigere: ꝛ inducere ad vitam virtuosam: que prin-
cipaliter ad animá pertinet. ar. ad hoc di.iiij. facte sunt. ex
in prohe. decre. rex pacificus. §. ideoq;. Id em̄ debet inten
dere omnis recta potestas in hominib⁹: ad qđ homo fina
liter ordinatur. Finis autem hominis inquātum homo/
est felicitas. Unde omnis potestas recta debet intendere/
vt multitudo sibi subiecta sit felix: felicitas autē hominis
principaliter cōsistit in actu virtuoso. vnde Ps̄.i. Beatus
vir qui nō abijt in consilio impiorū ꝛc. Et iterū ps̄. cxxvij.
Beatus vir qui timet dominū. ꝛ Ps̄. cxviij. Beati imma-
culati in via ꝛc. cum si. Quare ad officium huius potesta
tis pertinet dirigere homines in hunc finē. Uerum quia
ad felicitatem politicam precipue requiruntur exteriora
bona/que vite corporali deseruiant: Ideo cōsequenter ad
eius officiū pertinet gubernatio/quantū ad res exterio-
res/ꝛ quantū ad corpora; sine quibus nō exercentur ani-
me opera in hui⁹ vite statu. ar. i.q.iij. si q̇s obiecerit. ſm ꝙ
hoc videtur ꝙ secularis potestas principaliter etiá debet
dici spūalis: accipiēdo spirituale modo predicto. ¶ Alio
modo vero dicitur spirituale id quod ad animá pertinet:
non ſm naturam: sed ſm gratiam. ꝛ ſm hoc dicuntur spi
ritualia illa que respiciūt gratiam: ꝛ que ad gratiam ha-
bent habitudinem. Et hoc modo potestas secularis nō di
citur spiritualis: sed tēporalis: ſm quod hmōi respicit na-
turam. spiritualis autē respicit gratiam. Patet ergo diffe
rētia predicta duplicis potestatis regie: que est/ꝙ vna di-
cit naturalis: alia supernaturalis. Quia tēporalis/ſm ꝙ
hmōi/respicit naturam: spūalis autem respicit gratiam:
que est super naturá. Ex hoc vna dicitur celestis: alia ter-
rena. Spiritualis em̄ que respicit gratiá: que facit homi-
nem deiformē: dicitur diuina: Temporalis aūt/que respi-
cit ipsam naturá hominis: ſm ꝙ est homo: dicitur huma-
na. ¶ Conueniunt autē he due potestates regie. Primo
ſm causam efficientē. quia omnis potestas a deo. Roma.
xiij. xxiij.q.i. quid culpatur. ¶ Item secundo conueniunt
ſm causam finalem. q: finaliter in vtraq; intenditur bea-
titudo. vt proxime dictū est. ¶ Tertio conueniunt quan-
tū ad subiectum. quia vtriusq; potestatis subiectū est ho-
mo. Differunt tamen he potestates quantū ad dispositio-
nem subiecti. vt quidam dicunt. q: in homine cui cōmuni-
canda est potestas tēporalis: requiritur perfectio pruden
tie: per quá dirigatur in agendis. optimū ar. xxix. di. §. i. ꝛ
c. petrus. In homine autē/cui cōmunicanda est potestas
spiritualis: requirit perfectio sapientie: per quam cōtem-
pletur diuina. Unde potestas tēporalis requirit vitá acti
uam. spūalis autem contēplatiuam: nihilominus ꝛ acti-
uam. ex de renun. nisi cum pridem. §. nec putes. xxvi. dist. si
quis vult. ¶ Quarto conueniūt he potestates quantum
ad obiectū. quia vtraq; potestas exercetur circa hominē.
nam hic loquitur de potestate circa hominē. Sed tn̄ diffe
rēter habet se esse vtraq; circa homines. Tēporalis enim
habet esse circa homines: vt ſm suam naturá consideran
tur. Spiritualis autē debet esse circa hoies: vt sunt susce-
ptibiles gratie. ¶ Quinto conueniūt he potestates quá-

Spūale dupliciter accipit.

Spiritualis ꝛ secularis regie potestates in qb⁹ conueniunt.

tum ad actus. q: cōsimiles sunt actus vtriusq; potestatis.
Differūt tamen in modo agendi. vtriq; nāq; conuenit iu-
dicare. sed vni corporaliter: alij spūaliter. Judicat vna spi
rituales causas. xi.q.i. per totum. Alia determinat tempo
rales. ex de iudi. nouit. ex qui fi. sint legi. c.i. ꝛ.c. causamq;.
Una infert penam corporalem. xxiij.q.v. quasi per totum.
Alia vero penam spiritualē. xi.q.iij. quasi per totum. ex de
sen. exco. per totum. Unde vni dicitur competere gladius
spiritualis. xvi.q.ij. visis. in si. Alteri vero gladi⁹ materia-
lis. xxiij.q.v. non solum. xxxiij.q.ij. inter. Utriq; cōuenit pa
scere. sed temporalis pascit corporaliter: sicut christus tur
bas. Jo.vi. Matth.xiiij. ꝛ.xv. Marc.viij. Luce.ix. xxxix.di.
§.i. Spiritualis autem spūaliter. xcv. distin. esto. i. Pet.v.
Pascite qui in vobis est gregem ꝛc. licet etiá corporaliter
pascere debeat: quū potest. vt pre. §.i. ꝛ.xxxvi.di. §.i. Utriq;
conuenit pugnare. sed spirituali oratione ꝛ verbo. xxiij.q.
viij. conuenior. Temporali autē armis ꝛ materiali gladio.
vt hic ꝑbatur. xxiiij.q.viij. quasi per totum. ex de vo. ꝛ vo.
redēp. ex multa. ¶ Assignata vero cōuenientia ꝛ differē-
tia potestatum predictarū: restat cōsiderare de quibusdá
alijs cōparationibus earūdem. Et primo quidē quomo-
do comparantur adinuicem ſm tēporis prioritatem. Si-
cut autem lex naturalis precessit tēpore legem scriptá. vi.
di. §. his ita. ꝛ dist.i. ius naturale. sic videtur dicendum ꝙ
potestas regia tēporalis que a natura oritur: precessit po
testatem regiam spiritualē: que ex gratia sumit exordiū.
Nam spiritualis potestas ſm veritatem a christo initium
habuit: qui nobis celeste regnum patefecit. ad cuius cōse
cutionē ordinatur spiritualis potestas. Secūdum signifi
cationem tamen ꝛ figurá/etiam in veteri testamēto/hec
potestas esse cepit. vt longe. s. probaui: precipue in. xiij. ar.
¶ B Secundo videndū quomodo comparantur ad-
inuicem ſm dignitatem. Est autem simpliciter ꝛ absolu-
te dicēdum/ꝙ potestas spiritualis est dignior et superior
multipliciter. Primo ratione agentis. quia etsi vtraq; sit
a deo. Roma.xiij. tamen spūalis digniori modo est a deo:
quia spūalius. xxij. dist. c.i. ¶ Secūdo ratione finis: quia
spiritualis spiritualius ad superiorem finē ordinatur/ꝙ
temporalis. vt dictum est. ¶ Tertio ratione obiecti. quia
licet homo sit vtriusq; potestatis obiectum: tamen ſm al-
tiorem modū est obiectum spiritualis potestatis ꝙ̄ tēpo-
ralis. quod patet. Nam temporalis potestatis obiectum/
est homo: vt in suis naturalibus consideratur. Spiritua-
lis autem potestatis obiectum/est homo: vt est perfectibi
lis gratia: ꝛ potest effici membrum christi: ꝛ dei filius per
adoptionem. Jo.i. Dedit eis potestatem filios dei fieri. de
peni. di.i. §. hoc autē. ℣. item vt christus ait. ¶ Quarto ra
tione actus. quia spiritualis habet altiores et digniores
operationes/ꝙ̄ temporalis. q: sicut finis ad finem se ha-
bet: sic operatio ad finem perducēs/ad operationē se ha-
bet. ¶ Quinto ratione modi agendi. quia spiritualis re-
ctius operatur/ꝙ̄ tēporalis. in quo sepe cōtingit obliqui
tas ꝛ defectus. licet em̄ persona que spiritualē habet pote
statē: deficere possit in operando: tamē potestas ipsa ſm
se rectitudinem amplius semper habet. ar. xxiij.q.iiij. qui
peccat. ¶ Sexto ratione vtilitatis. nam spūalis plura po
test agere: ꝛ plures habet agēdi modos: ꝙ̄ tēporalis. Ad-
huc plures subdūtur potestati spūali/ꝙ̄ temporali. ná spi
rituali subijciunt tam clerici ꝙ̄ laici. vnde ꝛ a subiectione
illius cui spūalis potestas cōuenit plene/scȝ Romani pō
tificis/nullus excipitur qui ad ecclesiá qualitercūq; perti
neat. ix.q.iij. cuncta. ex de maio. ꝛ obe. solite. §. nos autem.
Temporali vero nō subijciuntur nisi laici. nec hi quátum
ad omnia. clerici autē non subduntur directe. nisi forte ꝑ-
pter aliquod tēporale. xxiij.q.viij. §. ecce. xviij. dis. ep̄s me-
tropolitanus. ¶ Deinde videndū est quomodo cōparan
tur he potestates adinuicē ſm causalitatem. Spiritualis
quidē causalitatem habet super tēporalem: et multiplicē
causalitatis modū. Nam spūalis est causa tēporalis per
modū finis. q: finis tēporalis/qui est felicitas naturalis:

Alia iti de harū potestatū cōparatio.

ordinatur ad finē spiritualis: qui est beatitudo superna-
turalis. ꝛ ideo tēporalis est propter spiritualē finaliter. ꝛ
qui potestatem tēporalem quam habent/ad spiritualem
non ordinát: peruerse eos agere non dubiū est. optimum
ar. xxiij.q.v. principes. ꝛ.xcvij. dist. ecclesie mee. ¶ Adhuc
spūalis potestas est causa tēporalis per modum principij
agētis. ꝛ hoc tripliciter. primo enim spūalis est principiū
agentis respectu tēporalis/quantū ad eius institutionē.
quia eam instituit. vt dicit Hugo de sancto victore. ꝛ sepe
supra dictū est. maxime in ar. xiij. ꝛ.xl. ¶ Sed consideran-
dum est circa hoc/ꝙ de institutione regni summi imperij
due sunt opiniones quasi cōtrarie. Quidam em̄ dicūt ꝙ
temporalis potestas a solo deo est immediate: ꝛ a spūali
potestate ſm suá institutionē nullo modo dependet. xxiij.
q.iiij. quesitum. Alij vero dicunt ꝙ temporalis potestas si
debeat esse legitima ꝛ iusta: vel est coniuncta spirituali in
eadē persona: vel est instituta per spiritualē: alias iniusta
est/ꝛ illegitima. ar. ad hoc. ex de sacra vnc. c. vnico. de elec.
venerabilem. ¶ Inter has duas opiniones accipio me-
diam: que ꝑbabilior esse videtur: vt dicatur ꝙ institutio
potestatis tēporalis materialiter ꝛ inchoatiue habet esse
a naturali hominū inclinatione: ac per hoc a deo: inquá-
tum opus nature est opus dei. Gen.i. ex de sum. tri. c.i. rn̄.i.
Perfectiue autē ꝛ formaliter habet esse a potestate spiri-
tuali: que a deo speciali modo deriuatur. Nam gratia nō
tollit naturam: sed perficit eam: ꝛ format. ꝛ similiter id qđ
est grē/non tollit id qđ est nature: sed illud format ꝛ perfi
cit. Unde quia potestas spūalis gratiam respicit: tēpora-
lis vero naturá: ideo spiritualis temporalē non excludit:
sed eam format ꝛ perficit. Imperfecta siquidē est ꝛ infor-
mis ois humana potestas: nisi per spiritualē formetur et
perficiatur. Hec autē formatio est ratificatio ꝛ approba-
tio. Unde potestas humana que est apud infideles/quá-
tūcunq; sit ex inclinatione nature: atq; per hoc legitima:
tamen informis: quia per spiritualē non est approbata et
ratificata. quia vbi sana fides nō est: non potest esse insti-
tia. xxiiij.q.i. ℣. sana. ad hoc. xxiiij.q.i. §. sed istud. ibi. cui⁹ po
testas nulla est extra ecclesiam. op. facit. xxiiij.q.i. §. ex his.
ibi. vbi em̄ deest agnitio eterne ꝛ incōmutabilis veritatis
falsa est virtus: etiá in optimis moribus. ꝛ per Ostien. de
hoc in sum. tri. de homici. ꝛ de hoc. s. latius in. xiij. ꝛ.xl. ar.
dixi. ¶ Sed ad ampliorē huiusmodi euidētiam/sciēdum
est ꝙ potestas humana siue tēporalis duplici informatio-
ne indiget/ad hoc ꝙ sit perfecta ſm rationē potentie. In-
diget em̄ formatione fidei. quia sicut nulla est vera virtus
sine fide: ſm Aug. vt ꝑxime allegaui. sic nulla potestas est
oīno vera sine fide. Non ꝙ sit nulla: ꝛ omnino illegitima.
vt. iij.q.vij. §. item in euágelio. sed q: nō est vera neq; per-
fecta. sicut nec matrimoniū infidelium est perfectum ꝛ ra
tum: licet sit aliqualiter verū ꝛ legitimū. xxviij.q.i. §. item
illud Aug. Indiget etiá formatione approbationis ꝛ ra-
tificationis per potestatē spiritualē. Quantūcūq; em̄ ali
quis habeat fidem: non tamē habet potestatē temporalē
formatam ꝛ perfectam: nisi per spūalem fiat ratificatio ꝛ
approbatio. Nulla em̄ potestas secularis est omnino vera
et perfecta: nisi per spūalem ratificetur/ꝛ approbet/ꝛ cō-
firmetur. Unde vnctio regibus adhibetur: non solum in
signū sanctitatis/q̄ in eis requiritur: sed etiá in signū ap-
probationis ꝛ formationis. Et a pōtificibus reges vngū
tur. q: per spiritualē potestatem perficitur ꝛ formatur illa
que tēporalis dicitur. ex de sacra vnc. c. vnico. ꝛ ideo spūa-
lis potestas pōt dici quodámodo tēporalis forma: eo mo
do quo lux dicit forma coloris. Color em̄ habet aliqd de
natura lucis. tamē ita debilē habet lucem: ꝙ nisi adsit lux
exterior/per quá formetur: non inherēter/sed virtualiter:
non potest mouere visum. Et similiter tēporalis potestas
habet aliqd de veritate potētie: quum sit a iure humano:
qđ a natura oritur. sed tn̄ impfecta est ꝛ informis: nisi for-
metur per spūalem. ꝛ hoc modo institui dicit per spūalē.
Un̄ ꝛ Hugo de sancto victore dicit/ꝙ in ecclesia dei sacer-

Tpalis potestas a quo instituta.

Ptás tēporalis duplici indiget formatione.

Universidad de Deusto Biblioteca

dotalis dignitas regalem potestatem ⁊ sacrat/⁊ sanctifi
cat/⁊ benedicit/et format per institutionē. ac si diceret ꝙ
eā benedicendo sanctificat:⁊ formādo instituit.dixi.s.eo.
ꝟ.ad hoc. Nō etiā ampli⁹ ex hoc declaratur.nā ꝙ homo
sit super hoīes ex iure humano est non vsqꝫquaqꝫ. xxij.di.
de constantinopolitana.quod a natura proficiscitur. Qꝛ
autē homo fidelis/sit super hoīes fideles/ex iure diuino
est:qđ a gratia oritur. gratia enim non natura similes effi
cit. Et quia ius diuinū est apud christi vicarium : ideo ad
eū pertinet institutio fideliū regum/⁊ tēporalis potesta/
tis/super fideles:inquantum sunt fideles.vnde princeps
tēporalis in ecclesia iure humano potestatem habet sup
hoīes.viij.dist.quo iure.iure diuino super fideles. Quia
ergo fides naturā format: ideo temporalis potestas for/
mando instituitur:⁊ instituēdo formatur per spirituale:⁊
per eā approbatur/⁊ ratificatur. vnde nec legibus vti de/
bet tēporalis potestas contrarijs spirituali.x.dist. per to/
tū. Patet ergo quomodo spūalis potestas habet ratio/
nem cause agentis/respectu temporalis:quantū ad eius
institutionem. ¶ Secūdo habet rationē cause agentis/
respectu eius:quantū ad iudicium. Quū enim eam insti/
tuat:ad eā etiam pertinet ipsam iudicare.xvj.q.ij.visis.ex
de paroch.nullus.vbi de hoc. Item quū ex fine sumatur
iudiciū eorum que sunt ad finē:potestas spūalis que vlti
mum ⁊ supremū finem hominis intēdit.j.Cor.ij. spūalis
homo.etiā vide.ij.Cor.vj.iudicare habet tēporalem: que
intendit finem inferiorē ordinabilem ad finē spiritualis
potestatis. Quemadmodū enim scientia sacre scripture
iudicat quālibet scientiam philosophicam.ar.xxxvij.di.§.
hinc etiā.sic spūalis potestas iudicat quālibet temporalē.
ex qui fi.sint legi.per venerabilem.§.rationibus.ad fi. Et
sicut iudiciū sensus quū deficit/corrigitur per iudiciū in/
tellectus:qui est superior in gradu cognitiuarū potentia/
rum:sic actio tēporalis potestatis quū inuenitur a rectitu
dine deuiare/corrigitur per spirituale potestatē:sicut per
superiorem.ex de iudic.nouit.vnde dicit Hugo de sancto
victo.ꝙ spūalis potestas terrenam potestatē ⁊ instituere
habet:vt sit:⁊ iudicare hꝫ:si bona nō fuerit. Habet enim
eam iudicare:q: eam potest ⁊ debet dirigere/punire/⁊ pe
nam ei inferre:non solū spiritualem/sed etiā temporalem
ratione criminis ⁊ delicti.etiā vsqꝫ ad eius destitutionem
procedere:si hoc delicti q̄litas exigat.ad hoc.xv.q.vj.item
alius.ex de sup.ne.pre.grandi.vj.lib.ex de re iudi.ad apo/
stolice.lib.vj.⁊ dicitur.s.in.xiij.⁊.xl.ar. Que destitutio nō
est ipsi⁹ potestatis.q: sic tolleretur ordo potestatum ; que
nō peccant.dixi.s.in.viij.ar.sed est hoīs male vtentis po/
testate sibi data. Unde quū dicitur potestas destitui:acci/
pitur potestas ꝓ eo qui potestatem habet.ex de homi.tua
nos.§.mane.ibi.potestati incētiue. vt enim dicit glos. sup
illud ad Rom.xiij. Omnis aīa potestatibus sublimiorib⁹
subdita sit.noīe potestatis accipitur interdū potestas ip/
sa/que datur alicui a deo.aliqñ homo ipse habēs potesta
tem. Non ergo destituitur aut dānatur potestas ipsa/que
bona est:⁊ ad bonū ordinata.sed destituitur habēs pote/
statem:quū ea vtitur indebite. ¶ Sicut em̄ per spūalem
potestatē cōfertur alicui potestas tēporalis super fideles:
sic per eādem potest hac potestate priuari: vt ꝓxime ꝓba
ui. ¶ Ab hoc autē iudicio qđ cōpetit potestati spūali sup
tēporalem:nullus oīno tēporalis princeps excipitur. quū
generaliter potestas tēporalis in quocūqꝫ inueniaẗ: sub/
dita sit spūali iudicio:maxime illius in quo potestas spiri
tualis est plenissime.scꝫ romani pontificis. Licet em̄ alijs
pontificibus cōueniat de tēporali potestate iudicare(nā
eps potest regem excōicare inquātum pertinet ad suam
dioc.xcvj.dist.duo sunt.lxiij.dist.valentinianus.ibi.nostra
capita submittamus)summus tñ pōtifex habet plenum
iudiciū super omnes principes:⁊ ſm omnē modū iudicij
qui cōmunicatus est spūali potestati.vt in pre.c.itē alius.
cū alijs cōcor.ibi.⁊.ix.q.iij.cūcta. ¶ Tertio vero spūalis
potestas habet rationē cause agentis respectu tēporalis;

Tēporalē potestatē iudicat spiritualis.

Spūalis est po

quantū ad imperiū. Sicut enim cōtingit in artib⁹/ꝙ ars tectonica
ad quā pertinet vltimus ⁊ principalis finis:imperat arti imperatē
ad quā pertinet finis secūdarius/qui ad principalē ordi tēpo
natur.sic ⁊ in potestatibus se habet. Unde ⁊ spūalis pote
stas/ad quā pertinet precipuus finis: q̄ est beatitudo su/
pernaturalis:ita se habet ad potestatē temporalē/ad quā
pertinet beatitudo naturalis:q̄ est finis secūdarius ordi
natus ad supernaturalē:ꝙ imperat ei:⁊ in sui obsequium
vtitur ea:⁊ oibus que ei subduntur:⁊ que ad ipsam perti
nent.q: naturalia gratuitis/tēporalia spūalibus/huma/
na diuinis/terrena celestibus/tāꝙ dignioribus obsequi
debent:⁊ eorū imperio moueri ⁊ dirigi.xij.q.j. precipim⁹.
ex de ma.⁊ obe.solite.§.verū.ibi.in spūalibus antecellit:q̄
tanto tēporalibus sunt digniora/quanto aia preferẗ cor/
pori.cū concor.ibi positis.vnde spūalis potestas etiā sup
tēporalia quecūqꝫ imperium habet:inquantū spūalibus
nata sunt obsequi:⁊ ad spiritualia ordinari.⁊ temporalis
potestas iure diuino quantū ad oia subest spūali:inquan
tū ordinatur ad ipsam:⁊ est propter ipsam. Ita ergo se hꝫ
spūalis potestas ad temporalem:sicut ars architectonica
ad subseruientē.⁊ sicut sciētia sacra ad sciētias humanit⁹
inuentas:q̄bus vtitur in sui obsequiū: ad manifestationē
sue veritatis.ar.xxxvij.di.si quid veri. Unde tēporalis vo
catur in auxiliū a spirituali:⁊ vocata debet auxiliū ferre:
⁊ obsequiū impendere.qđ si non fecerint possunt ab eccle
sia puniri.xxiij.q.v.principes.⁊ expresse ibidem in.c.admi
nistratores.xcvj.di.cū ad verum.ex de of. ordi.c.j.⁊.c.qm̄.
ex de maledi.c.ij.vbi de hoc.xvij.dis.nec licuit.ex de sen.ex.
dilecto.lib.vj. ¶ Ex dictis aūt potest accipi cōparatio ea/
rū ſm continentiā. Nam q: virtutes inferiorū continētur
in superioribus:⁊ q̄ sunt causatorū preinsunt causis: ideo
tēporalis potestas que cōparaẗ ad spūalem sicut inferi⁹
ad superius:⁊ sicut causatū ad causam: cōtinetur in pote
state spūali. Et propter hoc a christo dicūtur esse concessa
beato Petro iura celestis imperij ⁊ terreni.xxij.dist.c.j.qi
petrus. Et q̄libet eius successor/in quo plenitudo spūalis
potestatis residet.ex de vsu pal.ad honorem.cū si. prebas
ber potestatē temporalē:non tamen ſm eūdem modū ſm
quē habetur a principe tēporali:sed modo digniori ⁊ per/
fectiori. Non em̄ sic habet eā/vt exerceat ei⁹ opera imme/
diate:nisi in aliquib⁹ casibus.ex qui fi.sint le. per venera/
bilē.§.rationib⁹.sed agit opera eius nobiliori modo:scilꝫ
imperādo/⁊ dirigendo:⁊ ad suū finem operib⁹ eius vten
do. Propter qđ principes oēs tēporales obedire debent
ei apud quē spūalis potestas in summo residet: tāꝙ sum/
mo dño nostro Jesu christo.ex de ma.⁊ ob.oēs principes.
⁊ ipsum sicut superiorē ⁊ sicut caput recognoscere:ipmqꝫ
reuereri/⁊ honorare: atqꝫ ei subijci. vnde beatus Ber.in
epla ad Cōradum imperatorē ait. Regi quippe/Omnis
aia potestatibus sublimiorib⁹ subdita sit.⁊ q̄ potestati re/
sistit: dei ordinationi resistit. Rom.xiij.xj.q.iij.qui resistit.
quā sententiā cupio vos ⁊ oibus modis custodire/in exhi
bēda reuerentia summe ⁊ aplice sedi: ⁊ beati Petri vica
rio:sicut ipsam vobis vultis ab vniuerso seruari imperio.
ad hoc.ij.q.vj.qui se scit.xcv.dis.esto.xj.q.iij.q̄ resistit.lxiij.
di.tibi dño.⁊.c.valētinianus.xcvij.di.victor.ibi. debita re/
uerentie gratulatione.xcvj.di.constantin⁹.ibi.amplius ꝙ
terrene imperialis nostre serenitatis ⁊c.⁊.j.ibi.ita eius sa
crosanctā romanā ecclesiam decernimus veneranter ho/
norare: et amplius ꝙ nostrū imperiū/terrenūqꝫ thronū/
sedem sacratissimā beati Petri gloriose exaltari:tribuen/
tes ei potestatē ⁊ gloriam/dignitatē atqꝫ vigorem/et ho/
norificentiā imperialē.⁊.j.ibi.⁊ tenētes frenū equi ipsius
pro reuerētia beati Petri stratoris officiū illi exhibuim⁹
⁊c.⁊.c.duo sunt.ibi.in fi.quippe quū videamus regū col/
la ⁊ principū submitti genubus sacerdotū:⁊ osculata eo/
rū dextra orationib⁹ eorū credant se excōicari vel muniri.
⁊.c.si imperator.ibi. Nō ad seculi potestates: quas si fide/
les sunt ecclesie sue/sacerdotibus voluit esse subiectas.⁊
j.ibi. Imperatores christiani subdere debent executiones

Tpalis potestas in spūali cōtinet.

suas ecclesiasticis presulibus: nō preferre.⁊ in ps.ij.dicit
⁊ nunc reges intelligite eru.qui iudi.terrā.seruite dño in
ti.⁊c.xxiij.q.iiij. nō inuenitur.sup quo dicit glos. ꝙ christ⁹
hic loquiẗ ad reges terre/dicens. Et nūc me constituto re
ge sicut predixi. Ps.ij. Ego aūt constitut⁹ sum rex ab eo.
vos reges qui iudicatis terrā:ne contristemini:sed intelli
gite ⁊ erudimini.expedit em̄ vobis vt sub illo sitis/a quo
est intellectus ⁊ eruditio.⁊ expedit vt temere nō domine/
mini/sicut illi q̄ nulli putāt se esse subiectos.⁊ dño omniū
seruiatis.i.christo ⁊ filio dei.quare ⁊ nō eius vicario quē
sui loco prefecit ecclesie:et si reges ei obedire debent: q̄re
⁊ non ij omnes qui qualitercūqꝫ subsunt regibus: immo
multo magis ꝙ regibus.quia quantū ad omnia est supe
rior:⁊ q: totius potestatis spūalis ⁊ tēporalis apicem te/
net.vñ si summus pontifex mandet vnum:⁊ quicūqꝫ prin
ceps temporalis contrariū:obediendū est magis summo
pontifici/ꝙ principi.xj.q.iij.qui resistit.dis.viij.que cōtra.
¶ De alijs autē pōtificibus secus est.op.ar.xviij.di.si eps
metropolitanus.q: non habēt plenitudinē potestatis.ex
de vsu pal.ad honorē.vnde in ijs que ad salutē anime pti/
nent:magis est eis obediendū/ꝙ principi.xj.q.iij.iulian⁹.
In ijs autem que ad bonū ciuile pertinēt:magis obediē/
dum est principi.vt pre.c.si eps.⁊.c.que cōtra. Tēporalis
itaqꝫ potestas ita cōparatur ad spiritualē/ꝙ ei subijcitur
et obsequiẗ:ab ea instituitur:ab ea iudicaẗ:in ipsam redu
citur/⁊ ordinatur:in ea cōtinetur/⁊ reseruaẗ. Et hoc ſm/
pliciter ⁊ maxime verum est de potestate plenaria spūali:
qualis est in summo pontifice. De potestate aūt spirituali
ſm partem:qualis est in alijs prelatis: verū est ſm aliq̄d/
⁊ in parte:vt superius est probatū. ¶ Qꝛ autem spūalis
potestas sit dignior ⁊ superior tēporali ptꝫ ex multis. Pri/
mo ex decimarū datione:quas potestas tēporalis dat pre
latis ecclesie:in recognitionē seruitutis dei : a quo habēt
res tēporales:⁊ potestatem super ipsas.xcvj.di.si impera/
tor.eo modo quo aliqui sunt tributarij alicui dño ratione
eius qđ tenent ab eo.ex de censi.omnis.ista ratio ꝓbatur
xvj.q.j.decime.ex de deci. tua nobis fraternitas. Secūdo
ex sanctificatione ⁊ benedictione. quia spūalis potestas
tēporalem sacrat ⁊ benedicit.qui aūt benedicit/maior est
vt dicit apls ad Heb.vij.ibi.sine vlla aūt contradictione/
qđ minus est/a maiore benedicit.xxj.di.deniqꝫ. Tertio ex
rerū gubernatione.quia sicut in ordine rerum spūalia re
gunt corporalia:⁊ corporalia grossiora ꝑ subtiliora regū/
tur:Sic in ecclesia que optime ordinata est/potestas tem
poralis per spūalem regitur:vt corpus per animū/qui ei
ꝓponiẗ.xxxviij.di.sedulo. Et sicut in vniuerso vnū corpus
per aliud gubernaẗ:⁊ corpus per spiritū:⁊ spūs inferior ꝑ
superiorē:⁊ omnis spūs per deū:vnde Leo papa. Tunc est
natura pax hois/⁊ vera libertas:qñ ⁊ caro animo iudice
regitur:⁊ anim⁹ deo preside gubernaẗ. Sic in ecclesia po
testas tēporalis per aliam tēporalem:⁊ tēporalis per spi/
rituale:⁊ vna spūalis ꝑ aliā: ⁊ ois spūalis per vnā primā
summi pōtificis gubernaẗ.ad hec.xj.q.iij.cure.ex de treu.
⁊ pa.c.j.ij.q.vj.ad romanam. ¶ Qꝛ aūt spūalis potestas
prehabeat tēporalem:ita ꝙ super tēporalia possit:⁊ ꝙ sub
ea sint principes seculares:⁊ per consequens ij q̄ subsunt
principib⁹:non solū quantū ad spūalia/sed etiā quantum
ad tēporalia:ꝓbatur multipliciter. Primo quidem q: cui
cōmittitur principale/intelligitur cōmitti ⁊ accessoriū.ex
de reg.iur.accessoriū.lib.vj.⁊ ex de dona.inter vi.⁊ vxo. de
prudētia.vbi de hoc legiẗ ⁊ no.in glos.bene dicit. Sed po
testas spūalis est principalis:tēporalis autē est accessoria
respectu ei⁹ quū sub ea ⁊ ꝓpter eā sit. vt supra ꝓbatū est.
Ergo cui cōmittiẗ spūalis/intelligiẗ cōmitti etiā tēpora/
lis.vt pre.c.de prudētia. Petro aūt ⁊ successoribus ei⁹ cō/
missa est a christo spūalis potestas/⁊ plene. vt supra sepe
dictū est.ergo ⁊ tēporalis.q: christus cui⁹ papa vicari⁹ est.
ex de trāsla.quāto.suo modo vtrūqꝫ exercuit.x.di.qm̄. Itē
qui curā habet de fine:oportet ꝙ etiam de ijs que sunt ad
finē/curam habeat. Sed spūalis potestas curā habet de

Spūalē ptātē prestare tēporali ꝓbatur.

Tpalis potestas quātum ad spūalia ⁊ tem poralia subest spūali.

fine hois:qui est salus ⁊ beatitudo anime:ergo curam ha
bebit de oibus ijs que ad hūc obtinendū cōferre possunt:
et de ijs que ipsius executionem impediūt. Inter hec aūt
sunt tēporalia.quia eorum bono vsu meremur eternū pre
miū.⁊ abusu eternā penā.ar.bo.xj.q.j.expedit. de pe.dis.j.
§.ex his oibus.ꝟ.idem super danielē. Quāobrem spūalis
potestas etiā super tēporalia pōt:inquantū ordinātur ad
finē salutis. Et q: ad hoc sunt nobis data a deo: vt eis be/
ne vtamur in ordine ad salutē:nec aliter appetēda ⁊ pos/
sidenda ⁊ dispēsanda sunt:ꝙ ꝓpter beatitudinē: Ideo spi
ritualis potestas extēdit se ad illa:ſm id ad qđ nobis da/
ta sunt:⁊ ſm qđ a nobis habenda sunt. Unde ad spūalem
potestatē pertinet imperare bonū eorum vsum:⁊ ꝓhibe/
re abusum. Nam ois causa ad puniendū peccatū ad eccle
siā pertinet.ex de iudi.nouit. Item sicut christus est caput
fideliū:⁊ ſm animas/⁊ ſm corpora. Ephe.j. Ipsum dedit
caput supra oēm ecclesiā.⁊ ad Col.j. Et ipse est caput cor/
poris ecclesie.ex de sacra vnc.c.j.§.caput aūt. Ita ⁊ eius vi
cari⁹ equaliter potestatē habet sup corpora ⁊ super ea q̄
corporali vite deseruiūt:cuiusmodi sunt exteriora bona ⁊
tēporalia:inquantū ipsa vita corporalis ⁊ ad ipsam cōfe/
rentia organice ad salutē adminiculanẗ. Nā ad actiones
spūales vtitur corporeis mēbris.ꝓpter qđ apls ait.quod
ipsa corpora vestra templū sunt spūs sancti q̄ habitat in
nobis.j.Cor.iij.⁊.vj.c.⁊.ij.Cor.vj. ¶ Item spūalis pote/
stas tēporalem pōt iudicare rōne delicti.xxiij.q.v.admini
stratores.xxij.q.v.precepit.ex de iudi.nouit.⁊ eam requi/
rere ꝓ defensione ecclesie. Potest etiā ab ea ⁊ ei subditis
exigere auxiliū/⁊ subuentionē personarū ⁊ rerum ꝓ cō/
muni vtilitate ecclesie.ad hoc.xcvij.di.ecclesie.xxiij.q.viij.
vt pridē.⁊.q.iiij.sicut excellentiā. Ex his aūt sequitur ꝙ ei
subijciatur in tēporalibus.q: ⁊ ipsa tēporalis potestas nō
plus videẗ posse in sibi subiectis. Item principes etiā secu
lares nedū subditi/de suis tēporalibus decimas soluunt.
no.ex de ma.⁊ obe.oēs principes. ¶ Item ſm ius diuinū
nullus iuste possidet/si dei dominio a quo id hꝫ volūtarie
non subdatur:⁊ si eo non recte vtatur.ꝓpte qđ infideles
et peccatores:q̄ se dei dominio subtrahunt:⁊ tēporalibus
peruerse vtunẗ:indigne ac iniuste ipsa tēporalia possidēt:
ſm ius diuinū.quicquid sit de iure humano.⁊ ſm hoc ve
rificatur illud Aug. ꝙ Jure Diuino Oia Sunt Justorū.
xxiij.q.vij.c.j.ij.⁊.iij. Non est autē subiectus deo/q̄ non est
subiect⁹ ecclesiastice potestati.xxiij.q.j. didicimus. Rect⁹
q̄ꝫ vsus temporaliū est ſm ordinē ad finē quē spūalis po/
testas intendit:⁊ ad quē dirigit:quare null⁹ iuste possidet
aliq̄d tēporale:nisi in ei⁹ possessione potestati spirituali se
subdat.hoc aūt non est:nisi spūalis potestas ad ipsa tēpo
ralia se extendat. ¶ L Recte ꝓpterea quidā docent ꝙ
spūalis potestas ad temporalia se dupliciter extēdit. vno
modo quātum ad vsum ꝓprie necessitatis. Dignū est em̄
vt qui spūalia seminat:metat carnalia.j.ad Cor.ix.xiij.q.
j.§.his ita respōdetur.ex de prescrip.cū ex officio. Alio mo
do quantū ad iudiciū.q: quū de spūalibus iudicet:que su
periora ⁊ potiora sunt:pōt etiam de tēporalib⁹ iudicare:
vel mediate vel immediate.sicut superi⁹ dictū ⁊ exp̄ssum
est.xj.q.j.quicūqꝫ litem. ¶ D Qꝛ aūt potestas tēporalis
instituaẗ per spūalem:licet sit superi⁹ declaratū: tñ adhuc
sic arguiẗ. Populus em̄ israeliticus figurabat pplm chri
stianū:⁊ q̄ in illo populo cōtingebāt:figura erāt horum q̄
sunt in pplo christiano.j.Cor.j. In illo aūt pplo electionē
summi pōtificis ⁊ regis non cōmisit deus populo:sed sibi
reseruauit.sicut d: Deuẗ.xvij. Eum constitues regem quē
dñs de⁹ tuus elegit. Uñ ex speciali dei ordinatione institu
ti sunt iudices in populo illo.⁊ postea reges.viij.q.j.licet.
Quare in pplo christiano ex speciali dei ordinatione de/
bēt reges institui. Hec aūt dei ordinatio declarabatur in
veteri testamēto per ꝓphetas vel sacerdotes:a q̄bus vn/
gebātur aliqui in reges.quare etiam in nouo testamento
etiā declarari debet per sacerdotes potestatē spūalem ha
bentes.⁊ ſm hoc spūalis potestas instituere dicit tēpora/

Tpalis potestas a spūali iudicaẗ.

Spūalis tēporalē instituit.

lem:inquantū vice dei agit.⁊ id qđ ipse agit dicit de⁹ agere.q: qui per aliū facit:per se facit.ex de p̄scrip.si diligenti. ⁊ de sen.ex.mulieres.in fi.vbi de hoc in glos.si supra. Sed hmōi institutio principū in ecclesia iure diuino non excludit illā que de iure humano est:sed eā format ⁊ perficit.vt superi⁹ est dictū. Nā ⁊ in institutione pontificū que fit per superiorē pontificē/precedit quedā imperfecta institutio p ius electiōis.de hoc legit ⁊ no.lxiij.di.quāto. ¶ E Or aūt potestas tēporalis p spūalē iudicet/preter supradicta sic ostendit. Principes eñ tēporales defacili degenerant a bono regimine:⁊ efficiunt tyrāni.qđ ptz in multis exemplis:tā apud gentiles/q̄ in pplo israelitico:⁊ post christū in pplo christiano:in qbus plures p̄ncipes tyrāni fuerūt: pauci aūt reges veraciter. Et hui⁹ ratio est:q: regi conceditur magna potestas.⁊ q: non est nisi hois virtuosi bene ferre bonas fortunas: ideo in eo cui tam magna potestas cōceditur:perfecta virt⁹ requirit. Perfecta aūt virtus in paucis inuenit. Et ideo pauci reges regaliter p̄ncipant. plures aūt ad tyrānidem declināt:⁊ maxime ppter cupiditatis vitiū:q̄ radix est oim malor̄ s̄m apl'm.j.ad Timo. vj.xlvij.di.bonor̄. Hinc est q̄ dn̄s in populo israel a p̄ncipio nō instituit regem cū plena potestate:sed iudicē ⁊ gubernatorē/in eorū custodiā.postea vero regē ad petitionē populi quasi indignat⁹ cōcessit.qđ ptz per illud qđ ait ad Samuelē. Non te abiecerūt:sed me:ne regnē super eos.j. Reg.viij.viij.q.j.audacter. Hec aūt facilis declinatio p̄ncipū ad tyrānidem vergit in dispendiū salutis ⁊ ipsor̄ p̄ncipantiū iniuste/⁊ etiā subditorum.qui dū tyrānice opprimunt in ea q̄ sunt saluti cōtraria decidūt. Deus autē ecclesiam suam sic vult disponi ⁊ gubernari:sicut magis expedit saluti fideliū.sed principes seculares ad tyrānidem cito conuertibiles vt in pluribus vtile ⁊ necesse est/vt iudicentur per superiorē aliquam potestatē in ecclesia: cui⁹ timore ab exercenda tyrannide retrahantur. ¶ F

Ex dictis aūt ⁊ circa dicta possumus aliqua elicere:⁊ aliqua notabiliter considerare circa potestates istas. Primo qdē considerādum est q̄ q: potestas tēporalis preexistit in spūali: sicut inferior virt⁹ in superiori:et causatū in causa. vt dictū est. Ideo quicūq̄ sunt sub potestate tēporali:sunt etiā sub spirituali.non aūt econtra.vt dictū est. Nā sub spūali sunt tā clerici q̄ laici:licet clerici specialius.q: cor̄ status est spiritualior:quū sint specialiter in sortē dn̄i electi.xxj.di.cleros. xij.q.j.clericus qui. Sub tēporali aūt sunt laici solū.nec ij quantū ad oia:sed solū quoad tēporalia. Clerici aūt a tēporali potestate sunt liberi.quū sint ad spūalia deputati. ex de immu.eccle.nō min⁹.c.j.⁊.c.aduersus.xvj.q.j.placet. ⁊.c.generaliter. Ex aliqua tñ causa ⁊ ppter aliqđ temporale subijciunt interdū principi seculari/s̄m aliquē modū xvij.dist.nec licuit.xxiij.q.viij.§.ecce. ¶ G Item oia bona tēporalia q̄ subsunt potestati tēporali/subsunt etiā spirituali.non tñ eodē modo.q: tēporali subsunt immediate spūali ṽo mediate tēporali subsunt:quantū ad immediatam administrationē ⁊ dispēsationē. Spūali aūt quantū ad principalē ordinationē. Quedā ṽo tēporalia subsunt spūali:q̄ non subsunt tēporali.vt sunt illa q̄ ad spūalia cōnexionē habēt.vt ecclesiastica beneficia:siue cōstent in decimis/primitijs/oblationib⁹ fideliū:siue in ijs que donātur ecclesijs ex deuotiōe:siue in alijs q̄ qualitercūq̄ obueniūt/aut acquirūtur ecclesijs.ad hec.j.q.iij.si quis obiecerit.c.saluator.c.puenit.ex de iudi.quāto.ex de iure pa. consulit.⁊.c.de iure.ex de penis.in qbusdā.ex de ṽ.signi.causa carpēsis.ex lib.vj.de elec.generali. xvj.q.vij. decimas.x.q. j.in primis.viij.c. ¶ Item oēs actus q̄ conueniūt potestati tēporali:conueniunt etiā spūali.non tñ eodē modo: sed excellētius. Nam spūalia conueniunt s̄m imperiū:s̄m nutū:s̄m directionē:⁊ immediate. Temporali aūt cōueniūt s̄m vsum:s̄m ministeriū:⁊ obsequiū:⁊ mediate. Sed spirituali cōueniunt aliqui actus:qui nō cōueniūt temporali: et de qbus nō debet nec potest sine offensa se intromittere temporalis.cuiusmodi sunt actus spūales:⁊ circa spūalia.ex de cōst.ecclesia.de re.eccle.non alie.cum laicis.xcvj. di.bene quidem.ex de elec.quisquis.ex de iudic.at si clerici.de foro cōpe.si diligenti.x.q.j.sanctorū.cum si. Et hmōi ratio sumitur ex ordine potestatū.q: inferior potestas nō debet sibi vsurpare que ad superiorē pertinēt. ex de of.le. qđ translationē.vñ ⁊ plures hunc ordinē peruertentes:⁊ ea que nō conueniūt pprio gradui/⁊ officio:puniti legūtur.sicut ptz de Ozia rege incēsum offerēte.ij. Paralipo. xxvj.ibi. Nō est tui officij Ozia/vt adoleas incēsum dn̄o. Idem in Saule.j.Regū.iiij.⁊.xiiij.⁊.j.statimq̄ orta est lepra in frōte ei⁹.ij.q.vij.§.his ita.ij. Idē in Datan ⁊ Abiron vsurpātibus officiū suum. Nume.xvj.vij.q.j.deniq̄.ex de elec.licet.⁊ de plurib⁹ alijs.vt beatus Dionysius pulchre ostēdit in ep'la ad Demophilū.vbi post exēpla multa que ponit ad hoc q̄ aliqs non debet agere nisi ea q̄ pertinent ad ppriū officiū:cōcludit: Quare non est fas sicut sancta eloquia dicūt:nec ea que iusta sunt:nō s̄m dignitatē exeq. oportet aūt vnumquēq̄ sibi attēdere: ⁊ nō altiora ⁊ profundiora intendere:deliberare aūt ea sola que sunt s̄m dignitatē ipsi ordinata. hucusq̄ dionysius. ¶ H Uerum tamen q: nōnulli p̄ncipes tēporales de quibusdā se spūalibus intromittūt:vt de collatione beneficior̄ ecclesiasticor̄.vt Rex Frācie in multis ecclesijs regni sui.aut custodia rerū ecclesiasticarū.vt in cano. ex lib.vj.de elec. generali. Ideo vt videat quomodo pōt eis cōuenire aut non: Sciendū q̄ quedā s̄m se sunt pure spūalia.⁊ ad hec nullo modo se extēdit potestas tēporalis:cuiusmodi sunt absolutio a pctis in foro pnie: consecratio eucharistie: ⁊ collatio alior̄ sacramētor̄ que ad presbyteros nō ad alios spectat.j.q.j.multi.de peni.dist.j.verbū.ex de peni.⁊ re. noua. ¶ I Quedā aūt sunt spūalia:non s̄m se/sed ppter connexionem quā habēt ad spūalia.sicut ecclesiastica beneficia.j.q.iij.si qs obiecerit.⁊ ad hec aliquo modo pōt se extēdere potestas secularis:⁊ aliquo modo nō. Nā virtute ppria non se extēdit ad hoc: sed in virtute virtutis spūalis et potestatis/q̄ superior est:pōt se extēdere instrumentaliter ⁊ ministerialiter. Uñ quando princeps tēporalis dicit cōferre beneficiū ecclesiasticum/ex collatione potestatis spūalis.talis collatio est a potestate spūali:sicut ab habēte authoritatē conferēdi.a principe aūt est:sicut adminiculū exhibente in hui⁹ collatione:presentādo:vel exprimendo personā aptā vel dignā.ad hec faciunt ea q̄ no.in summa.j.q.j.lxiij.di.hadrianus.ij.⁊.c.se.facit lib.vj.de elec.generali.ex de offi.leg.dilectus.ex de his q̄ si.a pla.cū in apostolica.i si.⁊ vide quod no.xvj.q.viij.decimas.j.ex de deci. q̄uis. Si aūt talis collatio fiat a principe sine cōsensu expresso spūalis potestatis/q̄ in hoc habet authoritatē:nulla est ipa collatio de iure.vt est expressum.xvj.q.vij. laicis. ⁊ vide qđ ibi no.nec ex cōsuetudine quantūcūq̄ lōgeua/ pōt hoc licitū sibi esse:quinimmo quāto talis consuetudo diuturnior/tāto detestabilior.ex de simo.cū in ecclesie.⁊.c. non satis.vbi de hoc. Secus si de hoc haberet priuilegiū: vt no.pre.c.laicis. ¶ Scdo considerandū est q̄ quū dicit potestas tēporalis preexistere in illo apud quem est spūalis:non ita est intelligendū quasi per duas potestates diuersas ⁊ distinctas habeat:sed q: per vnam suā potestatē super spūalia ⁊ tēporalia potest. Nā inferiora sunt in superioribus vnitiue:⁊ qđ in inferiorib⁹ distinguitur: in superioribus vnitur. Dicit tamen in ipso esse duplex potestas ppter respectū ad actus diuersos.nā prout exercet actus spirituales/⁊ administrat spūalia: dicitur habere potentiā spūalem.prout aūt dirigit/⁊ consulit/⁊ imperat in tēporalibus:dicitur habere potestatē temporalē. Sic ergo vna potentia rationis distinguitur per officia diuersa in superiorē ⁊ inferiorem.q: s̄m q̄ intendit eternis pspiciendis ⁊ cōsulendis:dicit ratio superior.prout aūt intēdit reb⁹ tēporalibus:dicit inferior.vt btūs Aug.ait. Sic vna potestas habentis potentiā spiritualem/dicitur temporalis et spūalis;⁊ distinguitur circa officia; ⁊ dicitur inferior ⁊ superior diuersis respectibus. q: tamen denominatio fit a digniori:ideo simplr dicitur hec ptās spūalis.ad hanc rationē facit ex de sacra vnc.c.j.§.quia vero.ṽ.in vertice vero. ¶ Tertio considerandū est q̄ licet ille qui habet potestatem spūalem/prehabeat in illa etiā temporalē:nō tñ est superfluum esse in eccl'ia p̄ncipem/tēporalem tñ potestatem habentē. Primo quidē ppter modi agendi varietatem:q: non eodem modo exercet iurisdictionē temporalem princeps temporalis ⁊ spūalis.vt dictū est. vnde ppter diuersos agēdi modos/oportet esse diuersitatem agentiū. ¶ Secūdo ppter indecētiam ⁊ indignitatem. Indignū eñ est ⁊ indecens: vt illi agant opera viliora: qbus cōpetunt digniora ⁊ potiora. Unde spūali potestati cui cōuenit agere spūalia. xcvj.disti.duo. indignū ⁊ indecens est/circa tēporalium exercitium occupari.op.ar. xvj.q.j.de p̄sentium.maxime ibi.oimoda est eñ illius habitus ⁊ isti⁹ officij diuersitas.⁊ nemo deo militās s̄m apostolum.ij.ad Timo.ij. implicat se negotijs secularibus. lxxxviij.dist.consequēs.⁊ p totum.ex ne cleri.vel mona.sʒ nec pcurationes.⁊ p totum in rubro ⁊ in nigro.xxj.q.iij. credo.⁊ p totum.xj.q.j.te quidē. Igitur congruū est esse aliquē inferiorem ptātem:q̄ circa hmōi temporalia occupetur.hoc bene pbatur.j.ad Cor̄.vj.⁊.xj.q.j.§.ex his.ibi. secularia ergo iudicia si habueritis:cōtēptibiles.i.laicos qui sunt in eccl'ia cōstituite.⁊ in.c.te quidem.ibi.neq̄ eñ iudicem/neq̄ cognitorem secularium negotior̄ hodie te ordinare vult christus: ne pfocatus hoim p̄sentib⁹ curis non possis verbo dei vacare.hec vero opera que tibi minus congruere diximus:exhibeant sibiinuicem vacantes laici:⁊ te nemo occupet ab ijs studijs per que salus hominibus datur. ¶ Tertio ppter libertatē agendi.vt videlʒ spūalis ptās liberior sit ad vacandum spūalibus:dū non impeditur per administrationē temporalium.vt in pre.c. maxime in.c.te quidem. Non eñ est homo vt deus: q̄ ppter gubernationem inferior̄ nō impeditur a gubernatione superior̄.nec ecōuerso.immo in hoie intentio circa vnū/impedit intentionē circa aliud:q: Pluribus intent⁹ minor est ad singula sensus. ⁊ dū ad vtrūq̄ festinat:neutrum bene peragit.xvj.q.j.presbyteros.ibi.satis eñ incongruū est:si quū vnū ex his p sui magnitudine diligenter quis non possit implere:ad vtrūq̄ videatur idoneus.facit.lxxxix.di.singula.⁊ diuisus in duo/nō habet sui plenariam ptātem.ex de cleri.cōiu.diuersis.vbi de hoc.⁊ apl'us j.ad Cor̄.vij.ibi.qui autē cum vxore est: solicitus est que sunt mūdi quō placeat vxori:⁊ diuisus est.vt pre.c.diuersis. Ut ergo spūalis ptās sine impedimento intendat circa spūalia ⁊ diuina:expedit vt sub ea sit alia ptās: q̄ intēdat circa temporalia ⁊ humana. ¶ Quarto ppter adiutorij necessitatem. q: spūalis ptās non sufficit p seipsam/ ad exercendum oia illa respectu quor̄ habet ptātem: sed indiget adiuuari.⁊ ppter hoc oportuit esse quādam inferiorem ptātem:que spūali ministraret in regimine tēporalium:vt ipsam adiuuaret in pluribus que sola non pōt efficere:ipsamq̄ muniret atq̄ tueretur. ad hoc.xcvj.dist. cum ad verū ventū est.ibi.⁊ pontifices p cursu temporalium tm̄modo rerū imperialibus legibus vterent: quaten⁹ spūalis actio a carnalib⁹ distaret incursib⁹: et deo militans minime se negotijs secularibus implicaret ⁊c. Item Isid.de summo bono li.iij. Principes seculi nōnūq̄ intra eccl'iam ptātis accepte culmina tenent: vt p eādem ptātem disciplinā ecclesiasticam muniant. Ceterum intra eccl'iam ptātes necessarie nō essent:nisi vt qđ non p̄ualēt sacerdotes efficere p doctrine sermonē:hoc imperet ptās p discipline terrorem ⁊c. xxiij.q.v.p̄ncipes. ⁊ vide qđ ibi sequit. ¶ Quinto ppter ordinis bonitatē.sicut eñ bon⁹ ⁊ superbonus deus:q̄uis oia per seipm possit: dignitatem cōmunicat regiminis creaturʒ diuersis:vt bonū ordinis in causando sicut ⁊ in essendo reluceat in rebus ab ipso pductis:sic etiam in ecclesia voluit esse quādam inferiorem potestatem sub spūali;cui tēporalium regimen cōmunicet:ac per hoc inueniatur in ecclesia bonū ordinis: quātum ad regiminis ptātem.hec ratio pbatur.lxxxviij. dist.decreuit.lxxxix.dist.ad hoc. ad hanc materiā optime facit Exod.xviij.ibi. At ille scʒ Iethro cognatus moysi/nō bonā inquit rem facis.stulto labore cōsumeris:⁊ tu ⁊ populus iste qui tecū est.vltra vires tuas est negotiū.solus illud nō poteris sustinere.sed audi verba mea atq̄ consilia:⁊ dn̄s erit tecum. Esto tu pplo in ijs q̄ ad deū ptinent: vt referas que dicūtur ad eum.⁊.j. Prouide de omni plebe viros potentes ⁊ timentes deū: in quibus sit veritas: et qui oderint auaritiam:⁊ cōstitue ex eis tribunos/⁊ centuriones/⁊ quinquagenarios/⁊ decanos/qui iudicent populum omni tempore ⁊c. ¶ L

Ex his autem rationibus per quas ostēsum est q̄ nō superfluit potestas p̄ncipum temporalium in eccl'ia:licʒ spūalis potestas prehabeat tēporalem: concludi pōt/q̄ spūalis tēporalem iurisdictionē quā habet/nō debet exercere immediate:loquendo regulariter ⁊ cōmuniter. Hoc eñ requirit eius modus agēdi:qui est s̄m imperiū ⁊ directionē:non autem s̄m imediatam executionē. Hoc enim requirit eius dignitas:cui nō cōuenit inferioribus actionibus intendere. Hoc etiam requirit eius libertas circa spūales actus: cui expedit administratione rerum temporalium nō implicari ⁊ ipediri. vt.s̄.primo.§.ṽsi.ij. dictum est. Hoc etiam requirit operandi cōmoditas:que puenit ex eo q̄ p ptātem temporalem adiuuat et munit. Hoc etiā requirit ordo ptātum:q̄ tolleret si spūalis ptās exerceret imediate iurisdictionē tpalem.vt hec.ṽ.primo sunt pbata. ¶ L Licet aūt regulariter ⁊ cōiter nō debeat spūalis ptās iurisdictionē temporalē exercere:certi tñ causis inspectis ⁊ in aliquib⁹ casibus pōt imediate se de tēporalibus intromittere:sicut ⁊ ipse deus:licet de cōi lege agat in rebus mediantibus secūdis causis:tñ de lege speciali aliqñ agit preter ordinē secundarū causarū. hec pbantur ex de iudic.nouit.§.nō eñ intēdimus. ex qui si. sint legi.lator.§.si vero.⁊.c.causam que.ij.§.nos attendētes.⁊.c.p venerabilem.§rōnibus.xcvj.di.cū ad verum.⁊ c.duo sunt.xj.q.j.puenit.in si. Casus de qbus se eccl'ia de tēporalibus intromittit/no.ex de fo.cōpe.licʒ.⁊ plures posui.s̄.in p̄ncipio istius operis: vbi de hoc latius disputaui in.xxxvij.ar.post tria fol'.ṽ.dicendū est igit. ⁊.j.e.ṽ.de qbus ¶ M aūt possint in casib⁹ ⁊ ex causa habētes potestatē spūalem intromittere se de tēporalibus: regulariter aūt ⁊ indifferenter hec non debeant facere:ex verbis apl'i.j.ad Cor̄.vj.pōt accipi vbi loquēs ꝯtra illos q̄ iudicia ꝯstituebāt apud infideles/dicit. An nescitis qm̄ sancti de hoc mūdo iudicabūt:hūc mūdū vocās hoies malos: quos boni iudicabūt ⁊ cōparatione vite ⁊ ptāte.vt glos. dicit.sicut viri Niniuite:⁊ regina Saba iudeos. cōparatiōe vite.vt dicit glos. Matth.xij.⁊ Lu.xj. Et subdit apl's. Et si in vobis.i.p vos/iudicabit mundus:indigni estis q̄ de minimis iudicetis? q.d.vt glos.supplet. ⁊ vere de his potestis iudicare. Nescitʒ qm̄ angelos iudicabitis? scʒ malos ⁊ apostatas.quanto magis secularia? sic adaptat ista ṽba Innocē.iij.ex q̄ si.sint leg.p venerabilē.§.rōnibus.in si.i.de reb⁹ secularib⁹.⁊ sequit. Secularia igit iudicia si habueritis:ꝯtēptibiles q̄ sunt i eccl'ia ꝯstituite illos ad iudicandū. Hoc aūt dicit apl's ironice ꝯ illos q̄ eligebāt iudices fideles/sʒ ꝯtēptibiles.i.idiscretos ⁊ viles.⁊ huic expositiōi ꝯsonat qđ seq̄t. Ad verecūdiā vr̄am dico ⁊c. Uel alit s̄m glos.q: dixerat apl's eos posse de his minimis iudicare:determiat q̄ ad hmōi negotia definiēda/sunt ꝯstituendi.s.ꝯtēptibiles q̄ sunt i eccl'ia. Maiores eñ spūalib⁹ intēdere dn̄t. Cōtemptibiles ḡ ꝯstituite.i.aliqs sapiētes: q̄ tñ sunt minoris meriti. Apl'i eñ p̄dicādo circūeuntes/talibus nō vacabant. ij ergo terrenas causas examinent: q̄ exterior̄ rerum sapiam perceperunt.qui aūt spiritualib⁹ bonis dicati sunt: terrenis non debent negotijs implicari.vt dum nō coguntur terre bona disponere: valeant

Tpalia oia spūali subsūt ptāti.

Beneficiorū ecclesiasticorū collatio an ad tpalē spectet ptātem.

Tpalis ptās ecclesie cōducibil.

Tpalia an sint a spūalib⁹ administranda.

Universidad de Deusto Biblioteca

bonis suꝑioribus deseruire. sic hoc etiã videt̃ Gratian⁹ intelligere.xi.q.i.§.ex his oibus.vbi ponitur ista authoritas apl'i: ꝛ exponit̃.ꝛ btũs Bern.i.li.de ꝯsideratione pertractans hoc verbũ apl'i.Cõtemptibiles ꝯstituite ad iudicandũ/informat Eugeniũ papã: vt non se implicet negotijs tẽporalibus nisi ex causa.sic dicens. Itaq₃ ẜm apostolum/indigne tibi vsurpas tu apostolicus officiũ vile:gradum ꝯtemptibilium. Unde ꝛ apl'us epm instruẽs. Nemo (inquit) militans deo/implicat se negotijs secularibus. ꝛ paulo inferius adiungit Bern. Ubi aliqñ aliqs apl'oꝝ iudex sedit hoim:aut diuisor terminoꝝ: aut distributor terrarũ? Christus ait Lu.xij. Quis me cõstituit iudicem inter vos? vbi Ambro.sic ait. Bene ꝗ terrena declinat: q ꝓpter diuina descenderat.nec iudex dignat̃ esse litium:et arbiter facultatum viuoꝝ:habens mortuoꝝ iudiciũ arbitriũq₃ meritorum. Non ergo quid petas:sed a quo postules/intuendũ est.nec maioribus intento animo putes minoribus obstrependũ. vnde nõ immerito refutat̃ hic frater qui dispensatorẽ celestium gestiebat corruptibilibus occupare. Nõ ergo transgrediaris terminos quos posuerũt patres tui. Et post ait Bern. Mihi ṽo nõ videt̃ bon⁹ estimator rerũ/qui indignũ putat apl'is seu apostolicis viris/nõ iudicare de talibus:qbus datum est iudiciũ in maiora. Quidni cõtẽnant iudicare de terrenis possessiũculis hoim: qui in celestibus ꝛ angelos iudicabũt? Ergo in criminibus:nõ in possessionibus ptãs vestra.ꝓpter illa siquidẽ:ꝛ non ꝓpter has/claues accepistis regni celorũ:ꝑuaricatores vtiq₃ exclusuri:non possessores. Ut sciatis:ait Matth.ix. Mar.ij.ꝛ Luce.v. q: filius hois habet ptãtem in terra dimittendi peccata.ꝛc. Quenam tibi videtur maior dignitas ꝛ ptãs:dimittendi pctã:an predia diuidendi? Sed nõ est cõparatio.habent hec infima ꝛ terrena iudices suos/reges ꝛ principes terre. Quid fines alienos inuaditis? Quid falcem vestrã in alienã messem extenditis.vi.q.iij.c.i. Non q: indigni vos:sed q: indignũ vobis talibus insistere:quippe potioribus occupat̃. Deniq₃ vbi necessitas exigit:audi qd censeat apl's.i.ad Coꝛ vi. Si em̃ in vobis iudicabit̃ hic mundus:indigni estis q de minimis iudicetis. Sed aliud est incidenter excurrere in ista/cã quidez vrgente: aliud vltra incũbere istis tãq̃ magis dignis tali ꝛ taliũ intentione reb⁹.hucusq₃ Bern. Patet ergo ex his verbis/ꝙ spũalis ptãs nõ d₃ indifferẽter iurisdictionẽ temporalem exercere:tñ põt ꝛ d₃ causis necessarijs exigentibus immediate se de tẽporalibus intromittere: vt superius est probatũ.ꝛ ẜm hanc distinctionẽ saluat̃ ꝯtrarietas aliqua/que in ṗdictis verbis Bern. esse videt̃.

De qb⁹ tpalib⁹ papa se itromittat.

¶ De quibus aũt tẽporalibus: ꝛ qñ intromittere se valeat imediate spũalis ptãs: sic doctores determinant. Nã ad spũalem ptãtem spectat imediate intromittere se de illis tpalib⁹/que sunt spũalib⁹ aliq̃ mõ annexa. Jõ intromittit se de decimis exigẽdis recipiẽdis ꝛ dispẽsandis.x.q.i.per.viij.ṗma.c.ex̃ de deci.ꝑ totum.xij.q.ij.vobis.ꝛ.c.vulterane.cum si. Intromittit se de dotibus q̃ annexe sunt matrimonio qd̃ est sacramentũ: ꝛ de hereditatibus q̃ sunt annexe natis de legitimo toro. ex̃ de dona. inter vi.ꝛ vxo.de prudentia. ex̃ qui fi. sint legi.c.i.ꝛ.ij.ꝛ.c. perlatum.cum si. ¶ Item q: vt dictum est ex authoritate Bern. Potestas iudicis spũalis ṗncipaliter est in criminibus:que sunt spũalia mala. Ideo de questionib⁹ tẽporaliũ q̃ deferũtur cũ denũtiatiõe criminis põt se itromittere:quũ ad eam ꝑtineat quẽlibet christianũ corripere de pctõ.ex̃ de iudic.nouit. Adhuc spectat ad ipm intromittere se de tẽporalibus/quũ litigium tẽporalium ꝯtrariatur paci:que est spũale vinculum. Eph.iiij.q: est charitatis effect⁹. ꝛ quũ pacis federa sunt iuramẽto cõfirmata: q: fractio iuramenti crimẽ est de q̃ ad spũalem iudicẽ ꝑtinet iudicare.de his in pre.c.nouit.ꝛ.xc.dist.quasi ꝑ totum.ꝛ.xxiiij.q.iij.illi qui.ex̃ de treu. ꝛ pa.c.i.xxij.q.v.quasi per totũ. Item intromittit se de tẽporalibus:ꝓpter defectum dñi tẽporalis.ex̃ de fo.cõpe.licet. ¶ Item ꝓpter negligentiã seu malitiam ṗncipis nõ seruantis iustitiam:ꝛ abutẽtis ptãte sibi concessa:ꝛ nõ faciẽtis qd̃ facere tenet̃ in obsequiũ spũalis ptãtis:ꝛ ꝓpter cõmune bonũ.ad hoc ex̃ lib.vi.de sup.ne.pre. grandi.ꝛ.xv.q.vi.item alius. Itẽ intromittit se de tẽporalibus:quũ appellat̃ ad ipam:precipue vbi est consuetudo quã tolerat secularis pnceps:ꝛ ab ecclesiastico iudice approbat̃.ex̃ de ap.si duob⁹. ¶ Intromittit se de tẽporalibus que donata sunt eccl'ie a pncipib⁹ vel alijs fidelib⁹.lxiij.di.ego lodoic⁹.ex̃ de deci.dudũ.x.q.i.c.i.ij.iij.cu₃ si.adde qd̃ scripsi.s.in.xxxvij.ar.ṽ.ṗmus respicit.§.prece.ṽsi.tertio. ¶ Quarto ꝯsiderandũ est/ꝙ ex dictis appareat ꝙ sub christi vicario ꝛ Petri successore tamq̃ sub ptãte causali ac summa/cõtineatur potestas inferior pontificum:ꝛ ptãs tẽporalis ṗncipum: tñ diuersimode cõparatur ad ipm vtraq₃ ptãs. Nam ptãs pontificu₃ ad ipm cõparat̃ sicut causatũ ad illud in quo est ꝑfectio ẜm eãdem rationẽ:nõ tñ totaliter:sed in parte. ptãs em̃ que est in summo põtifice/deriuat̃ ad alios pontifices ẜm eãdem rationẽ ꝛ ẜm eũdem modũ agendi: nõ tñ ẜm suam plenitudinẽ:sed ẜm partem.ad hoc ex̃ de vsu pal.ad honorem. Ptãs aũt seculariũ principum cõparat̃ ad ipm/sic causatũ in quo est ꝑfectio cause efficientis:et ẜm aliam rationẽ. Nam in ṗncipibus secularibus est solum tẽporalis ptãs:ꝛ est in eis ẜm aliã rationẽ:ꝛ ẜm aliũ agendi modum/q̃ sit in summo pontifice.ar.ad hoc.cv.di.cum ad verũ.ꝛ.c.duo. ¶ M Quinto ꝯsiderandũ est ꝙ summ⁹ pontifex nõ solum iure diuino sed etiã iure humano habet potestatem tẽporalem:sc₃ ex cõcessione a cõstantino facta:qui monarchiã tenebat imperij.xcvi.di.cõstantinus.

Ius humanum quid vltra diuinum faciat.

¶ N Si queratur quid operatur hoc ius humanũ sup diuinũ:dici põt vno modo ꝙ hoc ius humanũ est iuris diuini manifestatio. ar.xxiij.q.v.c. remittũtur.§. hinc notandũ.ibi.da dñe/hoc est datã sibi pronũtia egyptum ꝛ ethiopiam. Uel ad ius diuinũ confirmatio: ꝛ ei⁹ imitatio/ꝛ veneratio. hec em̃ Constantini concessio/fuit subiectionis ꝛ veneratiõis ostensio ad spũalem potestatem. Et in eo ꝙ constantinus beato Syluestro eiusq₃ successorib⁹ regnũ terrenũ ꝛ imperialia isignia ꝛ officia cõcessit:non authoritatem cõtulit:s₃ reuerentiã impendit:ꝛ regnum terrenũ subiectum esse debere monstrauit.xcvi.dist.si imperator.qd̃ non dubium est dei ꝓuidentia esse factum.in cuius manu est cor regum. Prouerb.xxi. in ṗnci. vt pontificalis apex nõ vilesceret:sed in amplior honore haberetur:dum cerneretur tante dignitatis insignijs prefulgere.vt pre.c.constantinus.vltra medium.ibi.vt et pontificalis apex nõ vilescat:sed magis q̃ terreni nostri imperij dignitas gloria ꝛ potẽtia decoretur.ꝛ ar.ad hoc lxxx.dist.episcopi non in castellis.ibi. Nec vilescat nomen episcopi.sed ad honorabilem titulum. ꝛ ex̃ de priuile.c.i. Uel potest dici ꝙ ista concessio fuit quedam cooperatio siue ministeriũ ad hoc ꝙ potestatem quã christi vicarius habebat iure diuino:posset liberius exercere de facto:qd̃ propter tyrannoꝝ persecutionẽ ante constantini tempora non ita poterat.vnde ꝛ nunc seculares ṗncipes tueri debent ecclesias/ꝛ ecclesiarum prelatos.vt libere valeãt exercere que saluti fidelium expediũt:ꝛ iure suo vti sine impedimento. ad hoc.xcvi.dist.boni principis. xxiij q.v principes.ꝛ.c.administratores. Et maxime impator.lxiij. distinc. tibi domino.ex̃ in clemen. de iureiuran. roman. principes.§.ego henricus. ¶ Potest etiam dici ꝙ ex huiusmodi concessione potest summus pontifex magis immediate se de temporalibus intromittere.quod ex eo patet:quia quũ vacat imperium:exercere potest immediate iurisdictionẽ tẽporalem.ex̃ de fo.compe.licet. Et sic aliter exercet iurisdictionem temporalem: vt habet eam iure diuino:ꝛ aliter/vt habet eã ex iure humano. vnde in ipso magis distinguitur temporalis ptãs a spũali:ꝓut tpalis cõuenit ei ex iure diuino:q̃ vt cõuenit ei ex iure humano. q: ẜm qd̃ cõuenit ei ex iure diuino: h₃ eam vnitiue in spũali ꝯtentã. vt aũt cõuenit ei ex iure humano. h₃ eã di-

stinctiue ab ipsa spũali potestate diuisam atq₃ distinctã. verũtñ etiã ꝓut habet eam iure humano:exercet ea₃ per ministerium alioꝝ:vt spũalibus actibus liberius valeat insistere:qui sunt ei magis cõuenientes ꝛ ꝓprij.ex̃ ne clerici vel mo.eps.lib.vi.xcvi.di.duo. Adde hic qd̃ scripsi.s.in primo.lv.ar.in fi. ¶ O Sexto considerandũ est ꝙ sicut spũalis potestas prehabet tẽporalem excellenter:sic tẽporalis potestas/que est intra eccl'iam/participat aliqd spiritualis potestat̃. nõ tñ ꝙ spũales actus exercere valeat: sed inquãtum spũali obsequitur:ꝛ ministrat:ꝛ act⁹ quos exercet/ad finẽ spũalis ordinat:si recte vtitur sua ptãte. q: ipsa tpalia que disponere habet/sunt propter spũalia. abutitur em̃ tpalibus:qui non ea ordinat ad spiritualia. Nam sicut cognitio sensibilium deseruit cognitioni intelligibilium:ꝛ ordinatur ad eam: Ita vsus tẽporaliũ deseruire debet vite spũali:ꝛ ad illam ordinari. Unde licet finis primus tpalis ptãtis sit alius a fine spũalis: tamen finis vltimus idem est.scil₃ btĩtudo supnaturalis:de quo imediate curam h₃ spũalis potestas.ꝛ ideo tpalis ptãs si recta sit:dicit̃ aliquo modo spũalis. dicitur tñ ꝛ denoiat̃ simpl'r tẽporalis a fine ꝓximo: sicut effectus denominat̃ a causa ꝓxima magis q̃ a remota. ¶ P Hinc est ꝙ regibus adhibetur vnctio:que spũalitatem designat.ex̃ de sacra vnc.c.vnico.

Reg's inunctio.

Qd̃ aũt reges nõ vnguntur in capite: sicut pontifices:sed vngunt̃ in brachio:designat ꝙ eoꝝ potestas nõ est ṗncipaliter spũalis: sed ꝑ ministerium/et obsequiũ.q: per brachiũ operamur. vt pre.c.vnico. de sacra vnc. Adhuc alio modo ptãs ṗncipum secularium in eccl'ia põt dici spũalis:videl₃ ẜm vitam. Sicut em̃ pontifices debent esse spũales ẜm vitam: sic et ṗncipes tpales in eccl'ia.maior tñ ꝑfectio ꝛ vite spũalitas requiritur in pontificibus/q̃ in ṗncipibus:quia maior ꝛ perfectior est eoꝝ dignitas.xcvi.di.duo sunt. Et maior in dignitate/maior erit in vita ꝛ perfectione.i.q.i.vilissimus.iiij.di.deniq₃. Unde vtriq₃ vngunt̃. sed põtifices in capite ꝛ manibus. vt pre.c.vnico de sacra vnc. q: in eis d₃ esse ꝑfectio contẽplatiue ꝛ actiue vite.xxxvi.dist.si quis.ex̃ de renun.nisi.§. ne putes. ṗncipes aũt in brachio.quia in actiua se debẽt precipue exercere. Nam cũ Martha ministrãt. Luce.x.ex̃ de regula.c.licet.ad fi.ṽ.nec legitur.ꝛ cum Maria fecundi bonis actionibus esse debent.vt pre.§.ne putes.ꝛ.ṗ.c. licet.ṽ.ad quod vtriq₃.ꝛ quidem de ꝑfecta vita que debet esse in pontificibus nõ hic dico. De hoc abunde in pastorali suo btũs Greg. etiam in libro moraliũ.ꝛ Ber.ad Eugenium in lib.de consideratione.ac alij plures doctores in operibus suis tractant.ꝛ Gratianus plenissime a.xxv. dist.vsq₃ ad.l.in quibus distinctionibus tractat de.xiij.c. apostolice regule. que ponit Paulus ad Timo.i.epistola.c.iij.et ad Titũ.c.i.

¶ Articulus.lvij.

Sed de perfecta vita

seculariũ ṗncipum ꝛ precipue regum qui sunt superiores ꝛ ṗcellentes.i.Pe.ij. ex̃ de ma.ꝛ obe.solite.ibi.siue regi quasi ṗcellenti.aliqua pauca ex maioꝝ doctrina ponenda sunt.vt ex eis magis appareat quõ eoꝝ potestas debet esse spũalis:ꝛ ad finem spũalem ordinari. l₃ em̃.s.xlij.ar.aliqua dixerim circa hoc:tamen aliquid amplius est addendũ.

Rex malus non vere rex est.

¶ A Est ꝗ ṗmo tenẽdũ ꝙ secularis ptãs vt digna sit regis noie recte agere d₃. Prau⁹ em̃ rex nõ vere põt dici rex.sicut falsus denarius nõ ẽ denari⁹.de hoc sunt plures concor.xlv.dist.vera iustitia. Unde Isid. ix.lib.etymo.ait. Rex a regendo d̃r.non aũt regit qui non corrigit se ꝛ alios. Recte igit̃ faciẽdo/regis nomẽ tenet̃. Peccãdo aũt amittitur.vnde ꝛ apud antiquos tale erat ꝓuerbiũ. Rex eris/si recte facias.si nõ facias nõ eris. Sic etiã beata Katharina dixit Maxentio. Si animo te rexeris:rex eris.ad hoc.xxi.di.cleros.ibi.sicut rex a regẽdo. ij.q.i.scelus.ꝓdit̃ em̃ nomen dignitatis ꝓpter delictum. legit̃ ꝛ no.ex̃ de pur.ca.c.i. Subdit aũt Isid.ꝙ regie virtutes precipue due sunt.sc₃ Justitia/ꝛ Pietas. de his satis dixi.s.xlij.ar.in.i.parte istius operis. Plus aũt in regib⁹ laudatur Pietas.nam Justitia ꝑ se seuera est.sed vera iustitia compassionẽ habet.xlv.dist.vera ꝛ falsa mĩa inuenitur.xxiij.q.iiij.est iniusta. In his aũt addenda est Prudẽtia.sine qua iustitia ꝛ pietas recte nõ valent exerceri.nec multitudo subiecta vtiliter gubernari. De his aũt tribus que necessaria sunt regibus/plene.s.disserui.xli.arti.que hic repetenda nõ sunt.

Justitia Pietas ꝛ Prudẽtia.

Hec diligẽter obseruẽt q̃ impant.

Debent quoq₃ reges fide ꝛ deuotione deo subdi:vt alios sibi subdere valeant. Digne debent deo mẽte adherere:vt firmiter possint regni gubernacula possidere.ad hec.xcvi.di.in scripturis.ꝛ.c.si imperator.ꝛ.xcvij.di.ecclesie.xxiij.q.v.res eccl'ie alit̃.C.de sum.trini.epl'a inter claras. Debent non ꝓprium cõmodũ aut gl'iam tyrãnice querere:sed bonum cõmune sibi subiecte multitudinis regaliter intendere:atq₃ ꝓcurare.bonã sc₃ ꝛ virtuosam vitam:et que ad ipsam adminiculantur.ad hoc.viij.q.i.sunt in ecclesijs.xxiij.q.viij.vt pridem. Debent ecclesias ꝛ ecclesiarũ ṗlatos reuereri/ꝛ honorare/munire/ꝛ defensare.xcvi.di.boni.c.duo.xxiij.q.v.ṗncipes. Honor em̃ exhibitus christi ministro/christo exhibet̃.ipso dicente Matth.x.ꝛ simile Luce.x. Qui vos recipit me recipit.xxi.dist.in nouo.xciij.dist.ille proculdubio.vi.q.i.sacerdotes.viij.q.i.qui vos spernit. Debent erga diuini cultus ampliationẽ ꝛ augmentũ studiũ impendere.vt pre.c.boni.ꝛ.c.cõstantinus. Debẽt aduersarios christi ꝛ eccl'ie impugnare.xxiij.q.v.de liguribus.c. duobus.c.seq.ꝛ. xcvij. di.eccl'ie. Debẽt iusta ṗcipere:ꝛ illicita ꝓhibere.malos coercere ꝛ punire. vt boni inter malos quiete viuãt.xxiij.q.v.regũ. ꝛ.c.rex debet.di.iiij.facte sunt. in ꝓhemio decre. rex pacificus. Debent iustũ bellum indicere:ab iniusto cauere.xxiij.q.ij.iustum. Debent ṗdam eque ꝛ iuste diuidere.xxiij q.v.dicat. Debent fidelitatẽ quã sibi seruare desiderant/subditis obseruare.xxij.q.v.de forma.xcv.di.esto. Debent inter subditos humiliter se habere. Eccl'i. xxxij. Rectorem te posuerunt:noli extolli:sed esto in illis quasi vnus ex ipsis. Item rex faciat se timeri. Eccl'i.vij. Noli q̃rere fieri iudex:nisi valeas virtute interrũpere iniquitates. Prouerb.xx. Rex q̃ sedet in solio iudicij: dissipat om̃e malum intuitu suo. Sed magis velit amari q̃ timeri. q: ẜm Senecam. Nobilis est natura hois. facilius ducit̃/q̃ trahatur. Debet tribulatos consolari. Job.xxix. Quũ sederem quasi rex circũdante exercitu: eram tamen merentiũ consolator. Debet susurrones ꝛ bilingues contẽnere. ꝛ viles non exaltare. vnde Aristo. Alexandro. Consultor procerum/seruos contẽne bilingues Et nequam:nec qs humiles natura iacere Precipit/exalta. Item rex debet sequi consiliũ senioꝝ:non iunioꝝ:blande regendo et dulciter:ꝛ nõ dure ꝛ tyrãnice:ne perdat regnũ. vt Roboam filius Salomon qui de consilio iunioꝝ dixit populo isrl̃. Minimus digit⁹ meus grossior est dorso pr̃is mei. ꝛ nũc pater meus posuit sup vos iugũ graue.ego aũt addã sup iugũ vestrũ.pater meus cecidit vos flagellis:ego aũt cedã vos scorpionib⁹.ꝓpter qd̃.x.trib⁹ recesserũt ab eo.iij. Reg.xij.vij.q.i.deniq₃. Juuenes em̃ cõiter sensu non pollent.ideoq₃ nõ sunt in ꝯsiliarios assumẽdi. Phus. Nemo iuuenes duces eligit:eo ꝙ certũ est eos sapiam non hr̃e. ar.ad h.i.q.i.estote.xxiiij.di.qñ. Debẽt ꝑ affabilitatẽ ꝛ beneficia ꝓcurare vt diligant̃:ꝛ ꝑ iustas vindictas nõ ꝓprie iniurie s₃ legis dei/studere vt timeant̃.xxiij.q.v.rex debet. ¶ Et vt mag̃ appareat de officio regũ:ꝛ de vita virtuosa/q̃ ipsis congruit:ꝓducẽda sunt in mediũ aliq̃ testimonia. In ṗmis ꝗ cõsiderandũ est id qd̃ deuteronomij dñs ordinauit.xvij.c.circa reges.

In reg̃ electiõe qd obseruandũ

Primo em̃ quãtũ ad modũ eligẽdi/statuit/vt in electiõe regis spectaret̃ dei iudiciũ. Et vt nõ fieret rex alterius gentis.qd̃ ꝛ nunc in eccl'ia seruãdũ est.vt videl₃ in institutiõe regũ illoꝝ iudiciũ interueniat:qui vicem dei tenent in terris. Non tñ ipsa tollit̃ electio ppl'o qui habet imperatorẽ eligere. xciij.dist. legimus, vel alioꝝ qui hoc habent de consuetudine. ex̃ de

Universidad de Deusto Biblioteca

elec.venerabilem. Nec requiritur iudiciū pape speciali-
ter.sed sufficit ꝙ tacite in eum consentiat/qui dignus est
ad regendū:ꝛ obediens matri sue eccl'ie.ar.lxiij.dist.cum
hadrianus secūdus.xcvj.dist.quis dubitet. Et vt nō fiat
rex alterius gentis.q: nō dꝫ assumi aliquis in regē: q̄ nō
sit fidelis:ꝛ de gente christiana.ar.bo.xcvj.dist.si impera-
tor catholicus est.q.d.debet esse. Quia iter fideles ꝛ infi-
deles magna dꝫ esse distinctio.iij.q.iiij.c.j.℟.nec impetere
ꝛ.q.v.canonica.ibi.qñ sunt eorꝫ gentis. Itē textus est(qđ
est nimis absurdū) vt blasphemus christi in christianos (blasphemus qs.)
vim ptātis exerceat.ex de iude.cū sit. Blasphemus autē
est nō solum iudeus:sed quilibet infidelis q̄ ignorat chri-
stum:ꝛ eū nō colit. Et nulli pagano licitū est sup christia-
nos aliqđ officiū exercere.vt p̄e.c.cū sit.ꝛ.liiij.dis.nulla.
¶ Secūdo vero circa reges institutos ordinauit qualit̄
se hr̄e debeant quātum ad seipsos.vt scꝫ nō multiplicarēt
currus ꝛ equos:neqꝫ vxores: neqꝫ immensas diuitias:q:
ex cupiditate horꝫ p̄ncipes ad tyrānideꝫ declināt:ꝛ iusti-
tiam derelinquūt: q: Tito Violatur Auro Justitia.xj.q.
iij.paup. Qđ non sic est accipiendū:quasi nullatenus de-
beat huiusmodi apparatibus ꝛ diuitijs abundare. Sed
q: nō debeat ex cupiditate/aut inordinato appetitu/ho-
rū affluentiā ambire.ar.xlvij.di.sicut.xxxiij.q.v.secūduꝫ.
Quātum tñ requirit status regie dignitatis/ꝛ cōmune
bonū:pōt horꝫ exteriorꝫ bonorꝫ copiam ꝓcurare ꝛ habe-
re.ar.ad hoc.xlj.di.nō cogātur.ꝛ reges mollibꝰ. Matth.
xj.vestiunt.xxj.q.j.c.j.in fi.q: diuites cum iustitia ꝛ bonis
operibus nō abijcit gangrense ꝯcilium.xxx.di.hec scripsi-
mus.ꝛ facit ad hoc qđ legitur ꝛ no.ex de p̄bē.de multa.
§.fi.ꝛ in glos.est ḡargumentū. ¶ Tertio instituit quali- (Rex lrarū sacrarū sit studiosus.)
ter se deberet hr̄e ad deū.vt scilꝫ sepe legeret:ꝛ cogitaret
de lege dei:vt sic semp esset in dei timore ꝛ reuerentia.vñ
dicit̄ in p̄e.c.Deut.xvij. Postꝙ aūt sederit in solio regni
sui:describet si bi deuteronomiū legis huiꝰ in volumine/
accipiēs a sacdotibꝰ leuitice tribꝰ:ꝛ habebit secū:legetqꝫ
illud oibus diebus vite sue.vt discat timere dñm deū suū:
ꝛ custodire verba ꝛ cerimonias eius/q̄ lege p̄cepta sunt.
neqꝫ eleuetur cor eius in supbiam sup fratres suos.neqꝫ
declinet in partē dexteram vel sinistram:vt longo tp̄e re-
gnet ipse ꝛ filij eius sup israel. ¶ Est em̄ sciendū ꝙ q: bo
na vita multitudinis/quā rex intendere dꝫ/ordinata est
ad finē que est beatitudo celestis:ideo ad officiuꝫ regis
ptinet sic bonā vitam multitudinis ꝓcurare/sicut conue
nit ad celestem beatitudinē ꝯsequendā. vt scꝫ ea p̄cipiat
que ad celestē patriā ducunt:ꝛ eorꝫ ꝯtraria sm qđ fuerit
possibile iterdicat. ad hoc.xxiij.q.iiij.qñ vult.℟. ꝛ paulo-
post nabuchodonosor rex ꝛc.ꝛ.c.nō inuenitur.xj.q.iij.im-
peratores.ibi.nam inter hoies penas luit: ꝛ apud deum
frōtem nō habebit:qui hoc facere noluit qđ ei p cor regꝭ
ipsa veritas iussit. Que aūt sit ad verā beatitudinē via/
ꝛ que sint impedimēta ipsius/ex lege diuina cognoscit̄:
cuius doctrina ptinet ad officiū sacerdotū.q: labia sacer
dotis custodiunt sciam:ꝛ legem requirūt de ore eius.scꝫ
subditi.q: angelus dñi exercituūꝫ est. Malach.ij.ꝛ.xliij.
di.sit rector. Et iō precepit dñs vt rex legem sibi describe-
ret:ꝛ exemplar acciperet a sacerdotibus:ꝛ illam legeret
oibus diebus vite sue:vt discat timere deum:ꝛ custodire
p̄cepta ipsius.vñ multum cōuenit regibus crebro sctās
scripturas legere vel audire:vt p exercitiū lectionis sciē-
tie regendi ppl'm inueniat margaritā. ex de renun. post
translationē.§.ceterū.vnde Sozomenus lib.j.in historia
tripertita dicit in laudē Theodosij imperatoris. Aiunt te
per diem exerceri armis:ꝛ subiectorꝫ negotia disceptare:
iudicare simul ꝛ agere. Noctibus vero libris intendere.
ꝛ de hoc.s.xlij.ar.dixi in p̄ma ista parte istiꝰ operis. Rex
em̄ insipiens perdet ppl'm suū. Eccl'i.x. Et ex hoc sequit̄
ꝙ leges quas rex instituit:nō debent a doctrina legis di-
uine discordare:sed ei ꝯsonare:ac sacris canonibꝰ subijci.
Nam sicut ptās subijcitur potestati:sic leges legibus de-
bent esse subiecte.x.di.c.j.ꝛ p totum.ex de p̄uile.sup specu

la.in p̄n.ibi.famulatum.ꝛ ex de no.op.nūc.c.j. ¶ Quar-
to instituit qualiter rex deberet se habere ad subditos su
os:scꝫ vt non superbe eos contēneret ꝛ opprimeret: nec
etiam a iustitia declinaret.xxiij.q.v.regum. De bonis aūt (precepta nemini regū nō necessaria.)
conditionibus christianorꝫ regum.btūs Aug.v.li.de ciui.
dei.c.xxiiij.sic ait. Christianos imperatores ꝛ reges feli-
ces dicimus: si iuste imperant. si inter linguas.xj.q.iij.in
cunctis.ꝛ.c.inter verba.sublimiter honorantium/ꝛ obse
quia nimis humiliter salutantiū/non extolluntur.si se eē
homines mortales.p̄s.lxxxviij. Quis est homo q̄ viuet:ꝛ
nō videbit mortem:meminerint. Si suā ad dei cultū ma
xime dilatandum ꝛ maiestati sue famulandum curā in-
defessam adhibent.si deū timent:diligunt:ꝛ colūt.si plus
amant illud regnuꝫ/vbi non timent habere consortes.si
tardius vindicant.facile ignoscunt. Si eādem vindictam
pro necessitate regende tuendeqꝫ reipublice/nō pro satu
randis inimicitiarū odijs exercent. si eādem veniam nō
ad impunitatem iniquitatis.xxiij.q.iiij.est iniusta.sed ad
spem correctionis indulgent. Si qđ aspere cogunt̄ quā-
doqꝫ decernere:misericordie lenitate ꝛ beneficiorꝫ largi-
tate cōpensant. Si luxuria tāto est eis castigatior/quāto
posset esse liberior.ij.q.j.scelus.xj.q.iij.p̄cipua.ꝛ.c.in cor-
poris. Si malunt cupiditatibꝰ prauis ꝙ quibuslibet gē-
tibus imperare. Cōstantinꝰ imperator. Quid iuuat bar
baras nationes vicisse:si a crudelitate vincamur? Et si
hec omnia faciunt:non ꝓpter ardorem inanis glorie:sed
propter charitatem felicitatis eterne.si pro suis peccatis
humilitatꝭ ꝛ miserationis ꝛ orationis sacrificium deo suo
vero immolare non negligant. Tales christianos impe-
ratores ꝛ reges dicimus esse felices: interim spe: postea
re ipsa futuros. Cyprianus etiam in li. de.xij.abusionibꝰ
ait ꝙ vnus abusionis gradus est Rex iniquus: qui quū
iniquorꝫ rector esse debuerit:in semetipo nois sui dignita
tem non custodit. Nomen enim regis itellectualiter hoc
retinet:vt in subiectis omnibus rectoris officiū ꝓcuret.
Sed qualiter alios corrigere poterit:qui ꝓprios mores/
ne iniqui sint:non corrigit:quoniā iustitia regis exaltabi
tur solium.ꝛ in veritate solidantur gubernacula popu-
lorum. Prouerb.xvj.c.ad hec.xxvj.di.vna.ꝛ.xxv.dis.p̄mū.
cū suis concor.ꝛ similibus. In quibus autem cōsistit re-
gis iustitia subdit Cyprianus/dicens. Justitia vero regꝭ (Justitia regis q̄ sit.)
est neminem iniuste per potētiam opprimere. Sine acce-
ptione ꝑsonarum inter virum ꝛ proximū suum iuste iudi
care. Aduenis ꝛ pupillis ꝛ viduis defensorem esse. Cohi
bere furta. Adulteria et omneꝫ mechiam punire. ad hoc
xxiij.q.v.regum.ꝛ.c.rex. Iniquos non exaltare. Impudi-
cos ꝛ histriones nō nutrire.ad hec.lxxxvj.di.donare. Cō
tra hoc multum offendunt Reges Hispanie. Impios de
terra perdere. Parricidas ꝛ periurantes viuere nō sine-
re.p̄e.c.rex. Ecclesias defendere.p̄e.c.regum. Pauperes
eleemosynis alere.lxxxvj.dist.non satis.ꝛ.c.pasce.de peni.
dist.j.quāobrem. Justos super regni negotia constituere.
Contra hoc Reges Hispanie faciunt preponentes iude-
os super negotia ꝛ regni reditus.contra iura.liiij.distin.
nulla.ex de iudeis.cum sit.ꝛ.c.ex speciali. Senes ꝛ sapiē-
tes ꝛ sobrios consiliarios habere.j.q.j.estote. Magoruꝫ
ꝛ hariolorum phytonissarūqꝫ superstitionibus non intē
dere.xxvj.q.v.nec mirum.ꝛ per totuꝫ.ij.q.j.ꝛ.ij.ꝛ.iij. Ira-
cūdiam suam differre.xj.q.iij.cum caput.ꝛ.c.illa.ꝛ.c.sum-
mo. Patriam fortiter ꝛ iuste contra aduersarios defen-
dere.xxiij.q.ij.iustuꝫ.cum.c.seq.ꝛ.q.iij.fortitudo.ꝛ.q.viij.
vt pridem. Per omnia in deum confidere.p̄s.cxxiiij. Qui
confidunt in domino.de conse.distinc.j.omnis christianꝰ.
Prosperitatibus animuꝫ non eleuare/sicut fecit Nabu-
chodonosor.de peni.distinc.j.§.ex his itaqꝫ.℟.si.nabucho
donosor per supbiam. Cūcta aduersantia patienter tole
rare.xxiij.q.j.§.j.ꝛ.c.paratꝰ. Fidem catholicā in deū hr̄e.
xcvj.di.si imperator. Filios suos nō sinere ipie agere.xxiij.q.
v.rex. Certꝭ horis oroni isistere.vt Dauid in p̄s.cxviij. Se-
pties in die ꝛc.xcj.di.p̄sbyter.ꝛ ex de celebra.mis.c.j. Ante

horas congruas nō gustare cibum. de ꝯse.distin.j.solent.
Ve enim terre cuius rex puer est: ꝛ cuius p̄ncipes mane
comedunt. Eccl's.x.ꝛ subdit Cyprianus. Hec regni pro-
speritatem in p̄nti faciunt:ꝛ regem ad celestia regna pdu
cunt. ¶ B Qui vero regnū sm hanc legem non dispen
sant:multas nimirū aduersitates tolerāt imperij. Idcir-
co em̄ sepe pax populorꝫ rūpitur: ꝛ offendicula etiam de
regno suscitātur:terrarūqꝫ fructus diminuunt̄:ꝛ seruitia
populorꝫ prepediūtur:multi ꝛ varij dolores ꝓsperitatem
regni inficiunt: charorū ꝛ liberorꝫ mors tristitiā confert:
hominū incursus ꝓuincias vndiqꝫ vastant:bestie armen
torꝫ ꝛ pecorꝫ greges dilacerāt:tēpestas aeris ꝛ hemisphe
ria turbata/terrarū fecunditatem ꝛ maris ministeria ꝓ-
hibent:ꝛ aliquādo fulminū ictus segetes ꝛ arborꝫ flores
ꝛ pampinos exurūt. Super oia vero regis iniustitia non
solum imperij p̄sentis faciem fuscat:sed etiā filios suos ꝛ
nepotes: ne post se hereditatem regni teneant:obscurat.
Propter piaculū em̄ salomonis/regnum domus isrl' dñs
de manibus filiorum dispersit: ꝛ ꝓpter iustitiam Dauid
regis lucernā.iij. Regum.xj.de semine suo reliquit. Ecce
quātum iustitia regis seculo valet/ intuentibꝰ perspicue
patet. Pax em̄ est populorꝫ tutamētū p̄rie.vnitas plebis.
munimen gentis.cura languorꝫ.gaudiuꝫ hoim.tēperies
aeris.serenitas maris.terre fecunditas.solarium paupe-
rum.hereditas filiorꝫ.ꝛ sibimetipsi spes future beatitudi
nis.ad hec.xxiij.q.v.regum.in fi.ibi.si inquit hec feceritis
reges iuda:tenebitis pristinā ptātem.ij.q.j.noli.ibi.si aūt
pax humana tam dulcis est ꝓ tēporali salute mortalium:
quāto dulcior est pax diuina ꝓ eterna salute angelorum?
Isido.quoqꝫ.iij.li.de summo bono sic ait. Qui recte vtit̄
regia potestate:ita p̄stare oibus dꝫ: vt quanto magis ho
noris celsitudine pollet:tanto semetipm mente humiliet:
ꝓponens sibi exemplū humilitatis christi ꝛ dauid:qui de
suis meritis nō tumuit:sed humiliter sese deijciens dixit.
Vilis incedam:ꝛ vilis apparebo ante deum q̄ elegit me.
ij.Reg.vj. Et post. q̄ recte vtitur regia ptāte:formā iusti-
tie factis magis ꝙ verbis instituit. Nulla ꝓsperitate eri-
gitur.nulla aduersitate turbat̄.non innititur ꝓprijs viri-
bus.nec a dño recedit cor eius: al's maledictꝰ est. Hiere.
xvij. Et post. Dedit dñs p̄ncipibus p̄sulatum ꝓ regimine
ppl'orꝫ:ꝛ illis eos preesse voluit/cū quibus vna est eis na
scendi moriendiqꝫ conditio.prodesse ergo dꝫ populis p̄n
cipatus nō nocere nec in dñando premere: ꝛ de cōdefen-
dendo cōsulere.vt vere sit vtile hoc ptātꝭ insigne: ꝛ dono
dei ꝓ tuitione vtantur membrorꝫ christi mēbra.xxiij.q.iij.
ꝓ membris.quippe christifideles sunt ppl'i.quos dum ea
ptāte quā accipiūt optime regūt:bonā vtrīqꝫ vicissitudinē
deo largitori restituūt. Et post in alio quodā.c. Sub reli-
gionis disciplina seculi ptātes subiecte sunt: ꝛ ꝙuis cul-
mine regni sint p̄diti:vinculo tñ fidei tenentur adstricti.
vt ꝛ fidem christi suis legibus p̄dicent:ꝛ ipsam fidei p̄di-
catione bonis moribus cōseruent. Justum em̄ est p̄ncipē
legibus obtemperare suis ꝛc.ix.dist.iustum.palea.ibi vi- (Que in exercenda iustitia sint obseruāda.)
de. ¶ Hugo autem de sancto victore de terrena ptāte lo
quēs in li.de sacramētis/ ostēdit q̄ debeat obseruare ter-
rena ptās in exercenda iustitia.dꝫ em̄ obseruare ꝑsonam
quia ei nō licet in clericum/seu ecclesiasticam ꝑsonā ma-
nū mittere:sed solum in laicū.xj.q.j.quasi per totuꝫ. ex de
iudic.at si. Debet obseruare cām:vt ecclesiastica negotia
nō suscipiat:sꝫ tñ secularia examināda.ex de iudic.decer-
nimus.xcvj.di.duo. ¶ Debet obseruare modū ꝛ mensu-
ram.vt quālibet culpam puniat cōgrua ꝛ cōuenienti pe-
na.de pe.dist.j.deus diffinitionē. Debet obseruare locum.
vt loca sacra violare nō p̄sumat: ꝛ confugiētibus ad illa
etiā reis ꝛ pro suis sceleribꝰ condēnandis inordinate vio
lentiaꝫ non inferat.xvij.q.iiij.quisquis. ex de immuni.ec.
inter alia.ꝛ.c.si. ¶ Debet obseruare tēpus.vt sacris ꝛ so-
lēnibus diebꝰ reuerentiā exhibeat.ex de ferijs.c.si. Quan
do etiaꝫ ijs parcendū est/quibus ꝓ suis culpis supplicia
debent̄, vnde in exercendo iudicio ꝛ ꝓferenda s̄nia atten

di debet loci ꝛ temporis conuenientia. ex libro.vj. decet.
¶ His ḡ modis secularis ptās iustitiaꝫ exercere debet/
legum instituta sequēs.xj.q.iij.summo. ꝛ nihil p̄ter iusti-
tiam ꝛ veritatem approbans in iudicando. Adiūgit aūt (Ornamēta regalia corūqꝫ designatio.)
vlterius Hugo/quō per ornamenta regalia designātur
ea que congruūt regibus.vnde dicit ꝙ secularis ptās hꝫ
ornamenta quedā dignitatis sue:quibus ꝛ excellentia or-
dinis ostenditur:ꝛ sacramentuꝫ ministerij figurat̄. Nam
annulus fidem:armilla bonā operationē:sceptrū iustitiā
gladius vindictam designat. ¶ De p̄mo scilꝫ de annulo.
xxx.q.v.nostrates.vnde ꝛ Luce.xv. Date ei annulū in ma
nu.i.p signaculū fidei exponitur.vnde ibi Beda. In ma-
nu.i.in operatione.vt opa fide clarescāt:ꝛ p fidem opera
cōfirmentur. Item ibi Chryso. Jubet annulū dari/siue
signaculi salutaris symbolū:seu desponsationis insigne:
ꝛ nuptiarū pignus:q̄bus christus eccl'iam sponsat:quum
anima resipiscens per ānulū fidei iungitur. Osee.ij. De-
sponsabo te mihi in fide. Hiere.ij. Nūqd obliuiscitur vir-
go ornamenti sui:scꝫ annuli desponsationis sue. De.ij.de
armilla. Ezech.xvj. Dedi armillas in manibus tuis/expo
nitur.i.virtutem bone operationis.armilla em̄ ornamē-
tum manuū est. De.iij.de sceptro.xcvj.di.constantinꝰ ibi.
etiā imperialia sceptra.de iustitia regis p ipm designata
p̄e.c.regum.xxiij.q.v. De.iiij.scꝫ de gladio vindicte. Ro-
ma.xiij.ibi.non sine causa gladium portat.xxiij.q.v.§.j.et
c.non solum. De.v.scꝫ de purpura p̄e.c.constantinus.ibi.
chlamydem purpureaꝫ. ¶ De reuerentia regi exhibēda
j.Pe.ij.ibi.siue regi quasi precellenti.ꝛ.j.regem honorifi
cate.ex de maio.ꝛ obe.solite. De sexto de diademate p̄e.c.
cōstantinus.ibi.deinde diadema capitis nostri. De gloria
corone.xij.q.j.duo. ¶ E Illud etiam hic inserendū ꝛ re-
petendū est/ꝙ quū imperator iurat:ꝓmittit se fore defen (Imperatoris iuiurandum)
sorem ꝛ protectorem summi pontificis/ꝛ sancte romane
ecclesie/in oibus necessitatibus ꝛ vtilitatibus suis: ꝛ cu-
stodem ꝛ cōseruatorem possessionū bonorꝫ ꝛ iuriū eius.
vn de videtur se habere ad papam:sicut se habet manus
ad caput:in defendendo ꝛ ministrando. ad hec.lxiij.dist.
tibi dño.ex de elec.venerabilem. Et ꝙ tale iuramentū qđ
prestat imperator sit iuramentū fidelitatis ꝛ homagij:est
hodie amplius declaratū in clemen.ex de iurciu.romani
p̄ncipes. Papa etiam euaginatū gladiū sumit de altari:
ꝛ ei tradit:intelligens in gladio curam ꝛ regimen totius
imperij.sic dicēs. Accipe gladium desup beati Petri cor-
pore sumptū p manꝰ nostras/licet indignas/vice tamen
ꝛ authoritate sanctorꝫ apl'orꝫ ꝯsecratas/imperialiter tibi
concessum:nostreqꝫ benedictionis officio in defensioneꝫ
sancte dei ecclesie diuinitus ordinatum: ꝛ ad vindictam
malefactorꝫ/laudem vero bonorꝫ. ex de homic.postulasti.
ꝛ memor esto/de quo p̄s.ait p̄s.xliiij. ꝛ ꝓphetauit/ dicēs.
Accingere gladio tuo sup femur tuuꝫ potentissime.vt in
hoc per eūdem vim equitatis exerceas.molem iniquita-
tis potenter destruas.ꝛ sanctam dei eccl'iam eiusqꝫ fide-
les defendas:ꝓpugnes:ꝛ protegas. nec minus sub fide
falsos ꝙ christiani nominis hostes execres ac dispergas.
viduas ꝛ pupillos clementer adiuues/ac defendas.deso
lata restaures.restaurata ꝯserues.vlciscaris iniusta.con-
firmes bene disposita.quatinus in hoc agendo virtutuꝫ
triūpho/ gloriosus iustitieqꝫ cultor egregius cuꝫ mundi
saluatore/cuius typum geris/in nomine sine fine regna-
re merearis. ¶ D Hec autem que de imperatore dicun-
tur:ad reges alios christianos suo modo poterūt appli-
cari. Deniqꝫ propter malos reges:qui tyranni nunc dicū-
tur:licet oēs reges olim tyranni dicerentur:quia rex gre-
ce.latine dicit̄ tyrānus. Addendum est ad eorꝫ correctio- (in reges plus eq̄ seuiētes)
nē id qđ Richardus de sancto victore sup illud Apoca.j.
ꝛ p̄nceps regum terre.ait de ipsis. Sunt quidam reguꝫ
q̄ summo p̄ncipi christo adherere ꝯtēnunt.q̄ acceptaꝫ ab
eo ptātem/sm ipm exercere nolūt.q̄ in subditos seuiūt:ꝛ
eos deuorāt.ꝛ ꝙ supra se p̄ncipē habeant:q̄ eripit inopes
de manu fortiorꝫ eius.p̄s. xxxiiij.egenū ꝛ pauperem a di-

Universidad de Deusto Biblioteca

riplentibus eum:minime pensant.quos princeps ad ex-
ercitationē ꝛ purgationem electoꝝ/ad tps seuire permit
tit.viij.q.j.audacter. Sed in tēpoꝛe retributionis eos de
hac seuitia grauiter iudicabit. Nā potentes potenter toꝛ
mēta patiētur: ꝛ foꝛtioꝛibus foꝛtioꝛ instat cruciat⁹. Sap.
vj.viij.q.j.illud. Redeant ergo tales reges (si tamē reges
sunt) ad ꝯscientiā: ꝛ ꝙ sup se pncipem habeāt:cui de acti-
bus suis sunt reddituri rationē:recognoscāt.qui sicut po
testatē hꝫ conferre: sic pōt ꝛ auferre. baltheū eṁ regum
dissoluit dñs: ꝛ pcingit fune renes eoꝝ. Job.xij.c. ꝛ alibi
scriptum est Eccli.x.c. Sedes ducum superboꝝ destruxit
deus: ꝛ sedere fecit mites ꝓ eis. Hoc certū est:vt ex pluri
bus exemplis in scripturis colligi pōt. ꝛ aliqua posui.s.
in.xl.ar.℣.ꝛ ecōtra. Sed interduꝫ pctā ppl'i merent tales
reges:vel potius tyrānos.vt sacra eloquia testant. Absti
neat ergo populus a culpa:vt liberet a tyrānoꝛuꝫ plaga.
hucusqꝫ Richardus. Unde canō. Pro meritis subditoꝛū
disponitur a deo vita rectoꝝ.ij.q.vij.c.j.et merito.viij.q.j.
audacter.

¶ Articulus.lviij.

Quoniā autē clarū

est ex pdictis/ꝙ summa ptās spūalis: cu
iusmodi est potestas summi pontificis:
primatum obtinet super oēs pontifices
oīm ecclesiarū. Est etiā superioꝛ dignita
te ꝛ causalitate omni tēpoꝛali ptāte. illud ꝯcludi necesse
est ꝛ recipi: ꝙ in summo pōtifice pexistit plenitudo pon-
tificalis ꝛ regie ptātis. ¶ A Qualis aūt sit ista plenitu
do ptātis: ꝛ qbus modis eam hr̄e dicit: considerandum
est. Nā ipse chꝛistus etiaꝫ ꝼm ꝙ hō/plenitudinē ptātis hꝫ
vt.s.dictum est in.xiij.ꝛ.xl.ar. Sed eius plenitudini non
equatur plenitudo que cōuenit eius vicario. sic eṁ dicē-
dum est de plenitudine potentie: sicut ꝛ de plenitudine
gratie. dꝛ eṁ chꝛistus plenus gr̄a Jo.j. ꝛ chꝛisti mater ple
na gr̄a. Luce.j.nō tṁ equaliter: neqꝫ per oīa simil'r. chꝛist⁹
eṁ dicit plenus gratia:q: gratiā habuit in summa excel-
lentia q̄ pōt haberi: ꝛ ad oēs effectus gr̄e. De ista plenitu
dine loquit Jo.j. Et de plenitudine eius oēs accepimus
gr̄am ꝓ gr̄a ꝛc. Sed mater chꝛisti dꝛ plena gr̄a:q: habuit
gr̄am sufficiētem ad statum illū ad quē erat electa a deo.
vt scꝫ esset mater dei. sed plenioꝛ esse potuit: q: creatura:
quia datus est ei spūs ad mensurā: soli filio sine mēsura.
Joā.iij.hoc clare ꝓbat in clemē.de hereticis.j.ṁ.c.ad no
strū. Sil'r est dicēdū de potētie plenitudine suo mō.q: ple
nitudo potētie ꝛ est in hoie chꝛisto ꝛ ē in ei⁹ vicario.sed in
chꝛisto est plenitudo potētie:q: potentiā plenā habuit ex-
cellenter.in vicario aūt chꝛisti est plenitudo potentie: q:
potentiā plenā habuit sufficienter/quātum scilꝫ necessa-
rium est fidelibus ad salutem. Sed opꝫ spālius aliquid
dicere/ꝛ de modo hui⁹ plenitudinis/ꝛ de differentia ei⁹
ad plenitudinē que chꝛisto cōuenit: nō solū ꝼm ꝙ de⁹ est:
sed etiam ꝼm ꝙ est hō. ¶ Circa qꝺ considerandum est.ꝙ
potentia de qua nūc est intentio:est potentia actiua:in q̄
duo attendi debent.scꝫ id qꝺ potentie subdit: ꝛ ipsa ratio
potentie:que ꝯsideratur ex modo agendi. ꝛ quātum ad
vtrūqꝫ summi pōtificis potentia plena est.sꝫ aliter ꝙ po-
tentia chꝛisti. Quātum eṁ ad eos qui ptāti subdūtur:po
tentia chꝛisti tam plena est ꝙ eius ptāti oīs creatura sub-
iecta est/rōnalis ꝛ irratiōalis:celestis ꝛ terrestris:hꝛ etiā
infernalis. vnde Matth.vlti. Data est mihi oīs ptās ꝛc.
ꝛ Phi.ij. omne genu flectatur celestiū ꝛ terrestriū atqꝫ in-
fernoꝝ. Non sic aūt est plena ptās summi pontificis:q̄ so
lum se extendit ad creaturas illas/que sunt gr̄e ꝛ beati-
tudinis capaces.quū ꝓpter btitudinis finē ꝯsequendū/
oꝛdinata sit hec ptās.nec ad oēs hmōi creaturas: q: non
ad angelos:sed solum ad hoies.nec ad hos oēs:sed soluꝫ
ad viatoꝛes.ꝓpter qꝺ papa dicit caput oīm viatoꝝ.quia
sup terram recipit claues:nō extra terram: aut sub terra.
Matth.xvj.xxiiij.q.j.quodcūqꝫ.ꝛ.q.ij.§.j.cum.c.seq. vsqꝫ
ad.§.his authoꝛitatibus.saluo eo ꝙ ibi dꝛ. ꝛ in.c.ibi.se.et

vtriusqꝫ ptāt' plenitudo i summo pōtifice.

Potētie chꝛisti et ei⁹ vicarij discrimen.

dicit hoc in.lv.ar.℣.ꝛ sequit. supꝛa dixi exponendo autho
ritatē Matth.sup ℣bo.sup terrā. Chꝛistus autē dꝛ caput
angeloꝝ: ꝛ oīm tam cōpꝛehensoꝝ ꝙ viatoꝝ. ad Ephe.j.c.
in fi.tṁ ex eo potentia summi pōtificis dꝛ plena/q:vniuer
saliter se extendit ad oēs hoies viatoꝛes. Pꝛopꝛie autem
viatoꝛes dicunt q̄ ad patriā tendunt.ij aūt sunt q̇ ꝑ fideꝫ
ambulant. Nam infideles magis debent dici deuiatoꝛes
quū a vera via salutis aberrent.vnde ptās hec ad oēs fi-
deles extendit se.q: nihil ad eccl'iam de ijs qui foꝛis sunt.
j.ad Coꝝ.v.ij.q.j.multi. Et pōt dici ꝙ ad ipsos etiam infi-
deles.nō inquātum infideles sunt: sed inquātū pn̄t fieri
fideles: ꝛ fieri mēbꝛa chꝛisti: ꝛ vnitati ecclesie aggregari.
sicut g̊ sunt fideles in potentia nō in actu:sic ptās summi
pōtificis extēdit se ad eos.in potentia: nō in actu. ꝓpter
qꝺ sup pꝛedicto ℣bo apl'i.j.ad Coꝝ.v. Quid mihi de ijs q̄
foꝛis sunt/iudicare:hos deus iudicabit.dicit glos. quasi
diceret:ꝙ de infidelibus non hꝫ iudicare. Ad oēs igitur q̄
sunt mēbꝛa chꝛisti ꝑ fidem: eo mō quo chꝛisti mēbꝛa sunt:
extendit se ptās vicarij chꝛisti.ex̄ de maio. ꝛ obe.solite.§.
nos aūt:ibi.non distinguēs inter has oues ꝛ alias. Quō
etiaꝫ papa ptātem habeat sup infideles.s.in.xxxvij.ar.℣.
item ꝼm Jnno.notaui largius i pma ista parte post Jn-
nocē.ar.xxxvij.f.g.h.vide etiā ar.xl. ꝛ Osti.q̄ de hoc no.ex̄
de vo. ꝛ vo.re.qꝺ sup his. ¶ Diuino g̊ iure oīs hō viuens
vita moꝛtali: ꝛ ad militantē eccl'iam qualitercūqꝫ ptinēs:
ptāti summi pontificis dꝫ esse subiectus. ꝛ ob hoc ei⁹ ptās
plena dꝛ. vñ Matth.xvj. Sup hāc petrā edificabo eccle-
siā meā.nō partē eccl'ie. Nōnulli tṁ puersi de facto se sub-
trahūt ab hac plenaria ꝛ salutifera ptāte:a q̇bus lōge est
salus:dū vicario salutis authoꝛis obedire contēnunt.xix.
di.nulli. Quātū vero ad rōnē potentie differt plenitudo
potentie chꝛisti ꝛ vicarij eius. Pꝛimo quidem quātū ad
modū habendi.q: chꝛisto hoi cōuenit eā hr̄e:ꝓpter vnio-
nē ad dei verbū: ꝛ ꝓpter plenitudinē gr̄e ꝛ sapie. aliquaꝫ
etiā potentiā ꝛ iudiciariaꝫ ex merito obtinuit. Quia eṁ
iniuste iudicatus est.j.Pe.ij. ꝛ pꝛo dei iustitia pugnauit/
ꝛ vicit. Apoc.v.vicit leo.ideo meruit eē hoim iudex. Job
xxxvj. Causa tua q̄si ipij iudicata est. Causam iudiciūqꝫ
recipiēs. Actuū.x.ibi.ipse e st q̄ ꝯstitut⁹ ē a deo iudex vi.ꝛ
moꝛ.ex̄ de sum.tri.c.j.§.hec sancta.in fi. Uicario aūt chꝛi-
sti cōuenit ptās:nō pdictis modis:sꝫ ex cōmissione chꝛisti
eā tradētis ꝛ cōicantis. ¶ Scdo differt quātū ad modū
agendi.chꝛistus eṁ sic habet potentiā ꝙ ꝑ eā agit ꝓpꝛia
virtute ꝛ authoꝛitate inquātum de⁹: ꝛ nō virtute alicui⁹
superioꝛis. Jnquātum vero hō/agit virtute diuinitatis
excellenter.ideo dꝛ hr̄e ptātem excellentie:vt.s.dictuꝫ est.
Sed chꝛisti vicarius agit authoꝛitate chꝛisti inquātuꝫ vi
cē eius gerit.ex̄ de trāsla.quāto.ꝼm illud apl'i.ij.ad Coꝝ.
ij. Nā ꝛ ego qꝺ donaui si quid donaui.ꝓpter vos in ꝑso-
na chꝛisti.glos.i.ac si chꝛistus donaret. ꝛ in eadē epl'a ait.
ij.ad Coꝝ.v.c.in fi. Pꝛo chꝛisto legatione fungimur tāq̄
deo exhoꝛtāte ꝑ nos.glos.ꝓ chꝛisto.i.vice chꝛisti:q̄ fuit le-
gatus dei. Abdias.j. Auditū audiuim⁹ a dño: ꝛ legatum
ad gētes misit. ꝛ simil'r chꝛisti vicarius pōt dici eius lega
tus. Nā quilibet ep̄s ita vocat.vij.q.j.sicut vir.in fi.ibi. vt
legatū dei. ꝛ pcone veritatis. ꝛ ex̄ in clemē.de penis.si q̄s.
¶ Et est sciēdū ꝙ sicut chꝛistus ꝑ se ac sua ptāte instituit
suū vicariū ꝛ legatū in eccl'ia:ita ꝛ chꝛisti vicarius Petri
successoꝛ pōt suū vicariū ꝛ legatuꝫ instituere/nullo hoie
req̄sito:vbi ꝛ qñ cognouerit saluti fideliū expedire.ex̄ de
offi.leg.c.j.ibi.vices nostras.et.c.ꝙ translationē. ibi.tāq̄
legato tibi cōmisimus. ꝛ.e.t.officij nostri.ibi.siue a nobis
missi fuerint ꝛc. Jtē chꝛisti vicarius agit/nō excellenter/
vt chꝛistus:sed ministerialiter dicente apl'o.j.ad Coꝝ.iiij.
Sic nos existimet hō:vt ministros chꝛisti. ꝛ.ij. ad Coꝝ.xj.
ibi.ministri chꝛisti sunt: ꝛ ego. ad h̄ de ꝯse.disti.iiij.aliud.
lxxxj.di.ministri. ꝛ.c.nō opꝫ.j.q.j.si fuit. ¶ Tertio differt
quātū ad duratiōnē:q: chꝛist⁹ hꝫ ptātē eternal'r. Dañ.vij.
Potestas eius ptās eterna.sed chꝛisti vicarius hꝫ tēpoꝛa-
liter.nam quilibet Petri successoꝛ habet ptātem solū duꝫ

viuit pn̄ti vita. Jn diuersis autē successoꝛibus durat hec
ptās in ecclesia vsqꝫ ad finē seculi.ex̄ de homi.pꝛo huma-
ni.j.rñ.lib.vj.quū euacuabitur oīs pncipatus.vt apl's ait
j.ad Coꝝ.xv. ¶ Quarto differt quātū ad quātitatē agē-
di.q: chꝛistus plura pōt facere ꝙ vicarius eius.pōt enim
chꝛistus quoscūqꝫ hoies sibi subijcere:etiam inuitos a pn
cipio:sicut Paulum Actuū.ix.xxiij.q.iiij.de tyꝛijs.qꝺ non
pōt eius vicarius.xlv.dis.de iudeis.xx.q.iij.pñs. Potest
chꝛistus iudicare nō solum de manifestis:sed etiam de oc
cultis coꝛdium:qꝺ nō pōt eius vicarius. ad hec Matth.
xxij.ibi.vt q̄d cogitatis mala in coꝛdibus vestris.xv.q.vj.
c.j.ex̄ vt eccle.benefi.c.j.xxxij.di.erubescant.vbi de hoc. Et
ratio est.q: vnusquisqꝫ bene iudicat de ijs que bene no-
uit.chꝛistus aūt cognoscit occulta: ꝛ inquātum de⁹/ꝛ in-
quātum homo:ꝓpter refluentiā sibi vnite diuinitatis ad
eius animam.vicarius aūt chꝛisti quū sit purus hō: non
habet occultoꝝ notitiam.hō aūt videt ea que parent.de⁹
aūt intuetur coꝛ.j.Regū.xvj.vt pꝛobatū est. Quāuis pos
sit dici/ꝙ chꝛisti vicarius quasi occulta iudicat in foꝛo pe
nitentie:in quo noscit occulta per secretā confessionē pe-
nitentis.manifesta vero iudicat in foꝛo causarū exterioꝝ.
ij.q.j.deus.vj.q.j.si oīa.de peni.dist.j.verbum dei.ibi.recte
ergo ecclesia hoc vendicat:q̄ sacerdotes veros hꝫ. ꝛ dist.
vj.c.qui vult.ibi.iudicans eṁ alium q̄ est iudicandus ꝛc.
Uerūtamen dicit chꝛisti vicarius habere plenitudinē po
testatis:q: tota potentia gubernatiua que a chꝛisto com-
municata est eccl'ie/sacerdotalis ꝛ regalis/spūalis ꝛ tem
poꝛalis:ē in summo pontifice chꝛisti vicario. Tanta ve-
ro potentia cōmunicata est eccl'ie:quāta oppoꝛtuna erat
ad salutem fideliū.quare in vicario chꝛisti tota illa poten
tia est:que ad hominū salutem ꝓcurandā requiritur. Sic
eṁ dicendū est de potentia ecclesiastica:sicut de sciētia sa
cra. Non eṁ quicq̄d ab hoie sciri pōt:reuelauit nobis de⁹
in scripturis:sed illa solum reuelauit/que sunt nobis ad
salutem necessaria ꝛ vtilia. vnde dicit Aug. in li.de trini.
xiiij.de sacra scriptura loquēs. Non quicq̄d ad hoie sciri
pōt:huic scie tribuo. sed illud tṁ quo fides saluberrima/
que ad verā beatitudinē ducit/gignitur:nutritur:defen-
ditur:roboꝛatur. Et sic est intelligendū verbū Ambꝛo.di
centis. Quicq̄d alibi querit:hic pfecte inuenit.xxxvij.dis.
§.hinc etiam.℣.hinc etiā Ambꝛo. Et similiter dicendum
est/ꝙ nō quicq̄d ab hoie fieri pōt: nec oīs potentia q̄ hoi
cōmunicari pōt:debet attribui summo pontifici. sed solū
oīs illa potentia que ad salutem hoim est necessaria:in il
lo existere dicenda est: ꝛ per ipm ad alios deriuari:sicut a
fonte riuus.xxiiij.q.j.loquit.ꝼm participationem ꝛ oꝛdi-
ne quodā.lxxxix.di.ad hoc. ¶ B Ut aūt plenius de mo-
do hui⁹ plenitudinis dicatur summarie:Sciēduꝫ est ꝙ
potentia summi pontificis ꝛ chꝛisti vicarij plena dꝛ. Pꝛi-
mo q: ab hac potentia nullus/ad eccl'iam militantē q̄li-
tercūqꝫ ptinens/excipitur.sꝫ oīs hō in pn̄ti ecclesia exi-
stens/ei subijcitur.ix.q.iij.cuncta.ex̄ de maio. ꝛ obe.solite.
§.nos aūt. ¶ Secūdo q: oīs potestas ad gubernationē
fidelium a deo oꝛdinata ꝛ hoibus data/siue spūalis/siue
tpalis/in hac ptāte cōpꝛehenditur:vt.s.ꝓbatum est late.
¶ Tertio q: oīs ptās in ecclesia ab hac ptāte deriuat.vt
pꝛime ꝓbatum est. ꝛ ad eam oꝛdinatur. sicut.s.declara-
tum est.q: ipsa pncipium est ꝛ finis cuiuslibet ptātis. ꝛ iō
q̄libet potestas humana ei iure subditur.xxij.dist.c.j. ꝛ.ij.
¶ Quarto q: a nulla ptāte humana excedit.vel supera-
tur:sed ipsa oēm ptātem excedit ꝛ superat.iij.q.vj.dudū.
ex̄ de puil.antiqua. ¶ Quinto q: a nulla alia ptāte puri
hois limitatur.aut oꝛdinat aut iudicat:sed ipsa alias li-
mitat/oꝛdinat/ꝛ iudicat.vt pꝛe.c.cuncta. ꝛ.c.alioꝝ.xl.di.si
papa. ¶ Sexto quia oꝛdine ptātum aut legibus ab ipso
positis nō coarctatur.pōt eṁ agere ꝛ mediātib⁹ alijs po
testatibus/ꝛ nō mediantib⁹:qñ viderit expedire.q: oꝛdi
narius oim est.vt pꝛe.iuribus.ex̄ de fo.cōpe.c.vlti. ꝛ pꝛe.c.
antiqua.ibi.oꝛdinarie ptātis obtinet pncipatum. Potest
etiā agere ꝛ ꝼm leges quas ponit: ꝛ pꝛeter illas: vbi op-

Quātuꝫ potentie eṁ sit eccl'ie cōicatuꝫ

Plenissima ē sūmi pōtificis potētia.

poꝛtunū esse iudicauerit.ex̄ de ꝯces.pben.ꝓposuit.merito
ergo in summo pōtifice plenitudo dꝛ existere potestatis.
vnde ꝛ ꝓpter hoc/dicit potestas eius esse sine numero/
pōdere/ꝛ mensura:lꝫ ꝑ chꝛistū oīa facta sunt in numero/
pondere/ꝛ mensura. Sap.xj.qꝺ pōt intelligi. Est eṁ sine
numero/quātuꝫ ad eos q̄ eius ptāti subdunt:qui quoad
nostrā notitiam sunt innumerabiles.s.oēs hoies de mun
do:fideles ꝛ infideles:quilibet suo modo. vt.s.xxxvij.ar.
ꝓbatum est.ꝙuis deo sit coꝝ numerus cognitus:qui oīa
generaliter ꝛ specialiter nouit: ꝛ qui numerat multitudi
nē stellarū.ps.cxlvj. Est aūt sine pondere/quātum ad lo-
cum.pondus eṁ est inclinatio rei ad locum ꝓpꝛiuꝫ ꝛ de-
terminatū. hec aūt potestas nō determinat ad vnū locū:
vel ad vnā eccl'iam:sed ad oēs pꝛoꝛsus ecclesias in q̇bus-
libet locis positis extendit. vt pꝛe.c.antiqua. ꝛ.xxj.distinc.
ꝙuis. Est sine mensura quātum ad actum ꝛ modū agen
di.q: quodāmodo immēsa est in agendo/ꝛ in modo agē
di.vnde sicut hoi chꝛisto datus est spiritus:nō ad mensu-
ram. Jo.iij.ad fi.ceteris aūt datur ꝼm aliquā mensuram
donationis chꝛisti. Eph.iiij. Roma.xij. sic vicario chꝛisti
pontifici summo data est ptās:non ad mensurā:sꝫ in qua-
dam immensitate.ex̄ de maio. ꝛ obe.solite.§.nos autem.
Alijs aūt datur ptās ꝼm mensurā aliquā participationis
huius immense potestatis.ex̄ de vsu.pal.ad honoꝛem. Et
quū sit ipsa ptās vicarij chꝛisti sine numero/pondere/et
mensura:imponit tṁ ꝛ determinat alijs ptātib⁹/pōdus/
numerū/ꝛ mensuram.xj.q.j.puenit.xiij.q.j.c.j. Jtaqꝫ recte
hec ptās plena dꝛ.ꝓpter qꝺ multū veneranda ꝛ metuen-
da est.hec aūt ptāt' plenitudo tradita est Petro ꝛ succes-
soꝛibus eius.quū dictū est ei Matth.xvj.sup hāc petram
edificabo eccl'iam meā. Et quodcūqꝫ ligaueris ꝛc. Pasce
oues meas. Jo.vlti. Jn his eṁ verbis intelligit esse data
oīs illa potentia que cōuenit chꝛisti vicario. congruebat
aūt vt adueniente tempoꝛe plenitudinis gr̄e. Gal.iiij.da
retur in eccl'ia plenitudo potentie.pdicta ꝓbata sunt se-
pe. ꝛ ꝓbant.xix.dist.in memoꝛiā.xxj.dis.in nouo.xxiiij.q.j.
loquit. ꝛ.§.j.ex̄ de ma. ꝛ obe.solite.§.nos aūt.de elec.signi
ficasti. De hac autē potentie plenitudine sanct⁹ Cyꝛillus
in lib.thesauroꝝ sic ait. Dedit filius dei Petro plene ꝛ ꝑ-
fecte claues regni celoꝝ.qm̄ sicut ipse accepit a patre du-
catum ꝛ sceptrū eccl'ie gentiū ex israel egrediēs sup oēm
pncipatum ꝛ ptātem/ꝛ sup omne quodcūqꝫ est: vt in ei⁹
noie genua cūcta curuent:plenissimā ptātem sic ꝛ Petro
ꝛ eius diadochis hoc est successoꝛibus/nō minus sed ple
nissime cōmisit. ꝛ coꝛam apl'is ꝛ euāgelistis loco sui ipm
caput eccl'ie in medio eoꝝ statuit.quaten⁹ ipsi in euange
lijs ꝛ epl'is mūdo huic pdicando/ecclesias ꝛ platos oꝛ-
dinando/scriberent que a dño audierūt ꝛ receperūt: af-
firmantes in omni doctrina Petrū loco dñi ꝛ eius eccle-
siam/vt in omni loco/in omni capl'o/ꝛ synagoga/in oṁi
electione ꝛ affirmatione/quicq̄d soluendum ꝛ statuēdū
foꝛet:ipsius authoꝛitate appꝛobarent:ipsum vocātes ce-
pham. Jo.j.xxij.dist.c.ij.hoc est caput.ꝼm qꝺ ꝛ diuus ille
scꝫ Jo.apostolus ille veracissimus scribit texendo in euā
gelio ꝛ actibus. ꝛ Lucas sanctus:qui facta maioꝛuꝫ ꝛ so
cioꝝ narrauit:atqꝫ indubitāter ecclesie tradidit. Que ec
clesia apl'ica ab oī seductione et heretica circūuentione
immaculata manet.xxiiij.q.j.a recta.sup omnes pꝛeposi-
tos ꝛ ep̄os:sup omnes pncipatus ecclesiarū:nec nō ꝛ po-
puloꝝ.in suis pontificibus in fide plenissime ꝛ authoꝛita
te Petri:quū alie ecclesie quoꝛūdā erroꝛū macula sint ve
recūdate:stabilita inq̄ssabilit:ipsa sola regnat:silētiū ipo
nens ꝛ oīm obturās oꝛa hereticoꝝ. Et nos necessitate sa
lut' nō decepti supbia:necqꝫ vino supbie ebꝛiati.ar.xxxvij.
di.vino.typū ℣itat' ꝛ scte apl'ice traditiōis seruātes: vna
cū ipa ꝯfitemur ꝛ pdicam⁹. Ergo fr̄es mei:si chꝛistū imi-
tamur: vt ipsius oues/vocē eius audiam⁹: manentes in
ecclesia Petri.non inflemur vento superbie:ne foꝛte toꝛ-
tuosus serpens nos eijciat ꝓpter nostrā cōtentionē extra
eccl'iam dei.sicut euam olim. Gen.j.de pe.di.j.serpens.de

Ptās sine numero/pōdere/ꝛ mēsura.

Universidad de Deusto Biblioteca

paradiso.sed vt membra/maneam⁹ in capite nostro apo/
stolico throno romanoꝝ pōtificū: a quo nostrū est q̄rere:
quid credere/ꝛ quid tenere debeamus.ip̄m venerantes
ip̄m rogātes p̄e oībus.qm̄ ipsius solius est rep̄hendere/
corrigere/ꝛ statuere/disponere/ꝛ soluere:ꝛ loco eius li/
gare/q̄ ip̄m edificauit:ꝛ nulli alij qd̄ suuꝫ est/sed ipsi soli
dedit:cui oēs iure diuino caput inclinant.ꝛ p̄mates mun
di tamq̄ christo dn̄o iesu obediunt. iuxta qd̄ scriptum est
in ps.cxxxj. Introibimus in tabernaculum eius.adorabi
mus in loco vbi steterūt pedes eius. ipse hō cui hoī tota
trinitas ad salutem ade ꝛ filioꝝ plenissimā dedit ptāteꝫ:
quā vnus triū assumpsit:quā in vnitate p̄sone transuexit
ad patrē super oēm p̄ncipatum ꝛ ptātem:vt adorent euꝫ
oēs angeli dei. Qd̄ totum dimisit p̄ sacramentū ꝛ ptāteꝫ
Petro ꝛ eius ecclesie sup̄ oēm huius mūdi p̄ncipatum ꝛ
potestatē.vt sicut in celo adoratur ab vniuersis:sic ꝛ eius
ecclesia locus pedū ei⁹ veneretur ab vniuersis: ꝛ ibi ip̄m
christū adorent/p̄ manus ecclesie christi dona ꝛ iura reci
pientis. hucusq̄ Cyrillus. Ex q̄bus verbis liquet ꝙ po/
testas romani pontificis plenissima est. ꝛ ꝙ ei subijcitur
oīs mundi ptās:ꝛ ꝙ ei subesse de necessitate salutis est.
¶ Sanctus quoq̄ Jo.Chrysost.sup̄ illud Actuū.j. Sur/
gens petrus in medio fratrum ꝛc.dicit de petro loquēs.
Caput sanctissimū beati ap̄lici chori.Camerarius ꝛ por
tarius ipsius christi/ꝛ eius thesauroꝝ:ad quē christum q̄
ingredi cupiunt.vt ipse definit. Ego sum ostium intran/
tibus.Jo.x.ad patreꝫ ingredi nō possunt:nisi petrus ape
riat. Idem pastor bonus:celoꝝ accipiens claues: qui sa/
pientiā a patre/ad cognoscendū filiuꝫ sp̄ualem/suscepit.
qui a filio sup̄ om̄es q̄ filij est ptātem accepit.nō vt Moy
ses in gente vna:sed in vniuerso orbe:sicut em̄ a p̄re chri/
stus ad saluteꝫ omniū mittitur cum ptāte plena sup̄ oēs:
sic ꝛ a christo Petrus ꝛ eius ecclesia ad omniū salutē mit
titur.Et idem Chryso.ait sup̄ illud Matth.xvj.Tibi da/
bo claues regni celoꝝ.Sicut filius a p̄re veniens/ad salu
tem omniū mittitur cum ptāte plena sup̄ oēs: sic ꝛ a chri
sto Petrus ꝛ eius ecclesia ad salutē omniū mittitur cum
ptāte omni sup̄ omnes:qd̄ nulli hoīm credimus esse con/
cessum. Beatus autē Bern̄.iiij.lib.de ꝯsideratione. in fi.
plura colligendo de summo pōtifice: ex q̄bus datur intel
ligi plenitudo ptātis: ait ad Eugeniū papam.De cetero
oportere te eē cōsidera formā iustitie.ij.q.vj.in p̄mis.ix.c.
vsq̄ ad.§.seq.xxxv.q.ix.c.si.Sanctimonie speculū.xl.dist.
c.j.Pietatis exemplar.xliij.dist.sit rector.vij.q.j.§.hoc au
tem.Assertorem veritatis. Fidei defensorem.Doctorem
gentium.xliij.di.ꝛ.lxxxvj.di.quasi.Christianoꝝ ducem.xj.
q.iij.nemo peritoꝝ.ꝛ.c.nolite.Amicum sponsi/christi.Jo.
iij.Sponse paranymphū/ecc̄lie.vij.q.j.sicut.ex̄ de renun.
nisi cū pridem.§.verū. paranymphū/q̄si p̄cūtē nymphā.i.
puellam.i.ecclesiam.Magistrū insipientiū.xxiiij.q.j.cum
beatissimus.Refugium oppressoꝝ.ij.q.vj.ad romanam.
Pauperū aduocatum.xj.q.iij.pauper.Ministroꝝ spem.
xciij.di.diaconi.v.Tutorem pupilloꝝ.lxxxvij.di. per totū.
Judicem viduarū/in sustentationē.xlv.distin.disciplina.
Oculum cecoꝝ/p̄ doctrinā.xxxviij.di.p̄ totum. Linguam
mutoꝝ. Mar.vij.Baculū senū.ex̄ de fo.cō.ex p̄te.lxxxvij.
dist.c.j.Ultorem scelerū.ex̄ de of.or.c.j. Maloꝝ metuꝫ.di.
iij.omnes.Bonoꝝ gloriam.Uirgam potentiū.xj.q.iij.p̄ci
pue.Potentum p̄cussorem:fortium correctorem.xlv.dist.
disciplina.Malleum tyrannoꝝ.Regum patrem.Legum
moderatorem.Canonū dispensatoreꝫ.Sal terre. Orbis
lumen.Sacerdotem altissimi.Uicarium christi. Christū
dn̄i.postremo Deum pharaonis.Uultus tuus sup̄ faciē/
tes mala.Timeat spiritū ire tue:qui hoīem nō veret̄: gla
dium nō formidat.Cui irasceris tu:deum sibi iratū/non
hominē putet.Qui te nō audierit:auditurū deū ꝛ cōtra
se paueat.ꝛ idem Bern̄.ij. lib.de ꝯsideratione ad Euge/
niū ait.Age ergo:puta tēpus putationis adesse: si tamē
meditationis preiuit:si cor mouisti:mouēda iam lingua:
monenda est ꝛ man⁹.Accingere gladio tuo. p̄s.xliiij.gla
dio spiritus:quod est verbum dei. glorifica manū ꝛ bra/
chium dextrum:in faciendo vindictam in natiōibus/in/
crepationes in populis.in alligando reges eorum in cō/
pedibus:ꝛ nobiles eorum in manicis ferreis.ps.cxlix.

¶ Articulus.lix.

Restat videre quas/
dam obiectiones ꝛ dubitationes circa q̄/
dam predictoꝝ:ꝛ illis obiectiōibus solu/
tiones ꝛ responsiones adiūgere/ad ma/
iorem euidentiā aliquoꝝ que.s̄.inducta
sunt. Nam teste p̄ho. Dubioꝝ solutio/co/
piosior est inuestigatio veritatis. Et licet ex ijs que iam
determinata sunt/solui possent dubitationes ꝛ obiectio/
nes circa materiā hanc fieri possibiles: tn̄ ad pleniorē in/
tellectū bene est quasdā dubitationes inducere:vt ex ea/
rum solutione magna veritas elucescat.nam canon dicit
ꝙ fructus diuinus est iustitiā sepius recenseri. xxxv.q.ix.
graue.¶ A Est aūt p̄ma dubitatio circa id qd̄.s̄.dictum
est ptātes:scꝫ sp̄ualem/que sacerdotū est. ꝛ tēporalem/q̄
regalis vocatur. videtur em̄ ꝙ regalis ptās non sit neces
saria in ecclesia:neq̄ sit instituta dei voluntate. nā Mat.
vj.dicitur ꝛ Luce.xvj. Nemo pōt duobus dn̄is seruire. de
peni.di.j.§.hoc autē.℣.nemo em̄.post duas colūnas.ꝛ de
pe.dist.ij.§.romanos.℣.al's.c.nemo pōt.quarū quū dn̄iū
sp̄uale sit necessariū ad salutem fideliū:nō oportet aliud
dn̄ium esse in ecclesia.ꝛ precipue/q: tēporale dn̄ium vide/
tur habere oppositionē ad sp̄uale.quū per temporale se/
pe impediantur sp̄ualia.q: laici clericis oppido sunt infe
sti.ij.q.vij.laicos. Item regale dn̄ium ex permissione diui
na ꝛ nō ex iniunctione vel cōmissione ꝯcessum est popu/
lo israel:in quo tn̄ boni reges fuerūt. viij.q.j.audacter.sꝫ
illud qd̄ est solum ex dei p̄missione/videt̄ esse illicitū ꝛ cul
pabile.mala em̄ p̄mittuntur a deo:nō approbantur. ad h̄
xxxj.q.j.hac rōne.ibi.qd̄ em̄ p̄mittimus nolentes precipi/
mus:quia malas voluntates hoīm ad plenum p̄hibere
nō possumus.ꝛ dist.iiij.deniq̄.ꝛ.xxvj.q.v.nec mirū.℣.nec
ideo quisq̄.ꝛ cum vlti.colū. igitur ptās regia velut mala
nō est vtilis ecclesie:neq̄ a deo est instituta.¶ Ad hoc di/
cendū est.ꝙ vtraq̄ potestas est a deo:non solum p̄mitten
te:sed etiam operāte.xxiij.q.iiij.quesitū. ꝛ de spirituali sa
tis patet.ꝛ.xx.di.c.j.ꝛ.xix.dist.ita dn̄s.De tēporali vero p̄/
batur Prouerb.viij. Per me reges regnāt:ꝛ legum cōdi/
tores iusta decernūt.per me p̄ncipes imperant: ꝛ poten/
tes decernūt iustitiam.ꝛ Sap.vj.dicit̄ ab ipsis regibus.
Data est a dn̄o ptās nobis.ꝛ virtus ab altissimo.cū mul/
tis alijs authoritatib⁹. Et q: deus ꝛ natura nihil frustra
faciunt:Ideo vtraq̄ ptās ordinata est a deo:ad vtilitatē
humane multitudinis. Necessitas aūt ꝛ ratio distinctio/
nis harū potestatū sumitur ex duplici populo:scꝫ clerico/
rum ꝛ laicoꝝ:qui sunt velut duo latera ecclesiastici corpo
ris. Potestas ergo sp̄ualis p̄est clericis. temporalis autē
laicis.ad hec.xcvj.di.cum ad verū.xij.q.j.duo.ex̄ de ma. ꝛ
obe.solite.Assignatur aūt ꝛ aliter harū potestatū distin/
ctio ex duplici vita:scꝫ sp̄uali ꝛ terrena. Nā ad ptātem sp̄i
ritualem p̄tinent ea q̄ sp̄uali vite attribuūtur.Ad tempo
ralem aūt illa que tēporali vite sunt necessaria. Dicit̄ aūt
vita sp̄ualis hoīs: qua aīa viuit ex deo. terrena vero vo/
catur:qua corpus viuit ex aīa.facit de pe.di.j.§.hoc autē.
℣.resuscitatus corpore.vltra colū. ¶ Ad illud aūt quod
obijcitur primo de duobus dn̄is:dicendū est ꝙ nemo pōt
duobus dn̄is seruire:quū sibi repugnant. vt no. in pre.c.
§.hoc aūt ℣.nemo em̄.in glos.exigentibus ꝯtraria. vnde
Chryso.exponēs hoc verbū ait.duobus dicit: qui cōtra/
ria inūgunt.concordia multos vnū facit.vt ibi.multitu/
dinis credentiū erat cor vnū/ꝛ aīa vna.Actuū.iiij.xij.q.j.
dilectissimis.ex̄ de sum.tri.c.ij.§.verum.vbi de hoc.Pote
stas aūt regalis quū ordinata est: nūq̄ discordat a sacer/
dotali:sed ei concordat:ꝛ sicut vita terrena subministrat
sp̄uali:ꝛ vita sp̄ualis collaborat terrene; sic ptās regalis
obsequitur

An regia ptās sit ecclesie necessaria.

Utraq̄ ptās a deo est.

obsequit̄ sacerdotali:ꝛ hec illi cōsulit/ꝛ eam dirigit.xcvj.
di.quis dubitet.c.duo.c.si imperator.¶ Qd̄ aūt additur
de oppositione harū duarū potestatū quodāmodo verū
est:ꝛ nō verū.sunt em̄ opposite p̄dicte potestates inquan
tū condiuidunt vnū cōmune:qd̄ est potestas. non aūt sic
sunt opposite ꝙ vna repugnet alij: et excludat ipsam:aut
impediat.immo vna iuuat aliā:vt dictū est.xcvj.di.quum
ad verū.xxiij.q.v.principes. Si aūt aliqui tēporalē pote/
statem habentes/repugnāt spirituali:aut eā impediunt:
hoc ex inordinata volūtate eorū p̄cedit/abutentiū pote/
state sibi cōmissa:ꝛ nō ex cōditione ipsius potestatis:que
in obsequiū sp̄ualis ordinata est a deo:vt pre.c.principiū.
ꝛ.xxiij.q.v.ꝛ.q.iiij.qn̄.℣.intendat charitas vestra quid di
cā.quia hoc p̄tinet ad reges seculi christianos/vt tēpori/
bus suis pacatā velint matrē suā ecclesiā vnde sp̄ualiter
nati sunt ꝛc.¶ Ad id aūt qd̄ sc̄do obijcit̄/ꝙ regalis pote
stas est p̄missa nō cōcessa:vel cōmissa a deo. Dicēdū est ꝙ
potestas regalis s̄m se bona est:ꝛ ad vtilitatē humane so
cietatis ordinata a deo: vt probatū est. Et qd̄ pꝫ ex eo/ꝙ
deus ipse moysen p̄fecit pp̄lo israel: q̄ licet nō esset rex:tn̄
regale officiū exercebat regēdo et iudicando populum.
Exod.xviij.c.ꝛ q̄si p̄ totū.ꝛ.xlv.di.disciplina. ex̄ de renun.
nisi cum pridē.§.ne putes.Dauid quoq̄ diuina electione
assumptus est ad regiā potestatē.j.Reg.xvj.j.q.vij.si quis
omnē.ij.q.vij.§.his ita respōdet̄.ibi.dauid ergo. Alij etiā
plures diuina voluntate assecuti sunt ptātē regiā: quū d:
ptās vel dn̄iatio regia p̄missa pp̄lo isr̄l t̄pe samuelis regē
petenti. nō tanquā mala malitia culpe: sed tāq̄ mala ma
litia pene ad onus ꝛ punitionē culpe illoꝝ qui petierūt
sibi dari regem ex inordinata voluntate qua minus cōfi/
debant de deo ꝙ̄ de hoīe.vn̄ dictum est ipsi samueli a deo
quū filij israel regē peterēt: Nō te abiecerūt:sed me ne re/
gnem sup̄ eos.j.Reg.viij. Qr aūt fuerit tūc p̄missum tāq̄
penale:pꝫ ex iure regio/qd̄ eis p̄nuntiauit samuel:quod
quidē ius nō est recte principātiū: sed tyrannice dominā/
tium.ꝛ subditos similiter opprimentiū: vt.s̄.tetigi.lij.ar.
℣.prima causa.¶ B Alia dubitatio est circa id qd̄ dictū
est potestatē sp̄ualē esse superiorē tēporali:ꝛ ꝙ eā instituit
ꝛ iudicat.Uidet̄ em̄ hoc non esse verū.nā sup̄ illud Ps.l.
Tibi soli peccaui.dicit glos.Rex omnibus est superior:ꝛ
ideo a deo qui est maior eo puniēdus.Si quis de populo
peccauerit: deo peccauit ꝛ regi. Rex ℣o nō habet hoīem
q̄ sua facta dijudicet:igitur sp̄ualis potestas nō pōt iudi/
care temporalē. Adhuc.j.Pet.ij.dicit̄.ꝛ ex̄ de maio.ꝛ obe.
solite.Subiecti estote om̄i humane creature/p̄pter deū:
siue regi q̄si p̄cellēti. si ḡ rex p̄cellit: nō est subiect⁹ alicui⁹
iudicio.ar.xxj.di.inferior.Adhuc dato ꝙ i sp̄ualib⁹ ptās tē/
poralis subdatur sp̄uali: tn̄ in causis secularib⁹ ꝛ in iudi/
cijs terrenorū nō videt̄ ei esse subiecta. ad hoc.xcvj.disti.
cū ad verū.x.di.qm̄.ꝛ alius canon dicit.Alia est ratio cau/
sarū seculariū atq̄ diuinarū.facit ex̄ de priuil̄.sicut expsse.
cum si.vnde dicit Hugo in li.de sacramētis:Sp̄ualis po/
testas nō ideo p̄sidet/vt terrene in suo iure preiudiciū fa/
ciat:sicut ipsa terrena potestas qd̄ sp̄uali debet̄ nūq̄ sine
culpa vsurpat.ad hoc.xcvj.di.si imperator.xxiij.q.viij.cō/
uenior.Item in veteri testamēto: qd̄ erat figura noui: sa/
cerdotes erāt subiecti regibus/in tēporalib⁹ saltē: quare
similiter ꝛ in nouo t̄palis ptās erit supior sp̄uali in causis
secularib⁹:ꝙ̄uis sit ea inferior i causis sp̄ualib⁹.p̄ hac ra/
tiōe facit.xxiij.q.viij.§.ecce.xviij.di.si ep̄s metropolitan⁹.
¶ Ad hanc dubitationē dicendū est ꝙ indubitāter sp̄ua
lis ptās omnib⁹ modis est supior t̄pali:vt est.s̄.in p̄rimis
ar.sepe ostēsuꝫ.vn̄ dicit Hugo in li.de sacramētis.Quātū
vita sp̄ualis dignior est ꝙ̄ terrena:ꝛ sp̄us ꝙ̄ corpus:tantū
sp̄ualis potestas secularē potestatē honore ac dignitate
p̄cedit.ad hoc.xcvj.di.duo.ex̄ de maio.ꝛ obe.solite.¶ Ad
illud ergo qd̄ obijcit̄/primo ꝙ rex nō habet hoīem q̄ sua
facta dijudicet:dicendū est ꝙ nō iudicat̄ ab hoīe/sꝫ a deo
vero:cuius vice sp̄ualis ptās agit. p̄bat̄ hec solutio.xxxiij
q.ij.quos deus.ex̄ de transla.quāto. Pōt etiā dici ꝙ rex il/
le qui nō habꝫ hominē qui facta sua dijudicet: est summ⁹
rex sp̄ualis/scꝫ summ⁹ pōtifex: qui a solo deo iudicat̄:nō
tn̄ ab hoīe de iure.ix.q.iij.aliorū.xl. dis.si papa. interdū tn̄
causa humilitatis aliorū iudicio se subijcit.ij.q.vij.nos si.
ij.q.v.auditū. Nā certū est ꝙ iste rex sp̄ualis p̄pter alios
reges tēporales dijudicat.xv.q.vj. alius itē. ex̄ de sup.ne.
p̄la.grandi.lib.vj. ¶ Ad secūdū qd̄ d: de p̄cellētia regis:
dicendū ꝙ rex p̄cellit nō simpliciter: sed in ordine tēpora
lium potestatū.ar. ad h̄ ex̄ de elec. fundamēta.§.vt ergo.
ibi: Nullus imperator seu rex.ꝛ sequit̄: Princeps marchio.
Sicut em̄ aliquid dicit̄ primū simpliciter:vt deus Joā.j.
In principio erat verbū.aliquid primū in genere: vt sup/
mū corpus qd̄ est p̄mū in ordine corporū. sic d: aliq̄s sim/
pliciter in ecclesia p̄cellere:vt summ⁹ pōtifex christi vica/
rius.xl.di.c.j.ibi:quē apex tante dignitatis attollit. Aliq̄s
autē d: p̄cellere in aliq̄ ordie/vt archipresbyter in suo col
legio.xxv.dis.p̄lectis.℣.archipresbyter.facit ex̄ de maio.et
obe.c.j.Et rex in ordine potestatū sibi subiectarū: vt pre.
§.vt ergo.ꝛ ar.dist.viij.que cōtra.¶ Ad tertiū qd̄ obijcit̄
sp̄ualis nō facit p̄iudiciū tēporali in suo iure: dicendū est
ꝙ sp̄ualis potestas si terrenā potestatē iudicet ratiōe de/
licti cōmissi/non abutit̄ sua ptāte:nō facit em̄ p̄iudicium
sed exercet debitū:ꝛ vtitur iure suo.ex̄ de elec. cū ecclesia
vulterana.sicut em̄ sp̄us constitutus est ad dirigēdū cor/
pus.xxxviij.di.sedulo.ita sp̄ualis potestas ꝯstituta est ad
dirigendū tēporalē.xcvj.dist.duo. Preiudiciū aūt de quo
intendit Hugo:debet intelligi quātū ad terrenas posses/
siones q̄s habet sp̄ualis potestas: que sicut dicit Hugo:
nūq̄ ita elongari possunt a regia potestate: quin si ratio
postulauerit ꝛ necessitas:de ipsis possessioib⁹ terrena po
testas habeat patrociniū:ꝛ illi ipse possessiones debeant
in necessitate obsequiū:tunc ergo faceret p̄iudiciū sp̄ua/
lis temporali: si obsequiū qd̄ regie potestati debet̄ p̄ pa/
trocinio ipsarū possessionū negaret quū opportunū eēt.
oportet em̄ reddere que sunt cesaris cesari ꝛc.Mat.xxij.
Mar.xij.ꝛ Luc.xx.ꝛ.xxiij.q.viij.conuenior.hec tn̄ intelligē
da sunt s̄m ea que legunt̄ ꝛ no.e.c.sc̄dm.ꝛ ex̄ de censi.c.j.ꝛ
declaraui.s̄.xxxvij.ar.in prin.Si aūt sp̄ualis tēporalē iu/
dicat pro delicto:siue tēporaliter/siue sp̄ualiter: nulluꝫ ei
p̄iudiciū facit:quia exequitur illud qd̄ de iure pōt ꝛ debꝫ
vt dictū est.¶ Ad id quod obijcit̄ quarto de veteri testa/
mento.dicendū est ꝙ sacerdotiū veteris testamēti carna/
le erat:ꝛ p̄ carnalē p̄pagationē succedebat.ad Heb.vij.ꝛ
ix.c.licet esset ordinatū ad sp̄uale obsequiū:ꝛ licet figura
esset sp̄ualis sacerdotij noui testamenti:qd̄ nō est p̄ succes
sionem carnalē.viij.q.j.§. sed in antiocheno. cum om̄ib⁹
ca.seq.q̄si.Ideo ex ea parte qua illud sacerdotiū erat car
nale ꝛ terrenū:erat terrene potestati/scꝫ regali subiectū:
sed inquātū erat sp̄uale/s̄m obsequiū ꝛ s̄m figurā p̄tini/
nebat ei.vnde reges a sacerdotib⁹ vngebant̄. ex̄ de sacra
vnc.c.vnico.ꝛ p̄bat̄ expsse hec solutio.ij.q.vij.§.item cum
balaam.℣.sed notandū.ibi: dauid ergo. Uel dicēdū ꝙ in
veteri testamento p̄mittebant̄ temporalia in mercedē.ex̄
de cele.mis.cum marthe.§.ceterū.qui.§. ad istā materiam
bene facit.ꝛ ideo tūc summa potestas erat potestas ter/
rena. In nouo aūt testamēto summa ptās est ptās sp̄ua/
lis:quia in eo eterna ꝛ sp̄ualia promittunt̄ in mercedē.vt
pre.§.ceterū.temporalia ℣o adduntur ad necessitatē ꝛ su
stentationē.s̄m illud Matth.vj.Querite primū regnum
dei ꝛ iustitiā ei⁹:ꝛ hec oīa adijcient̄ vobis. q: sp̄ualia sine
tēporalibus diu esse non possunt.j.q.ij.si q̄s obiecerit.vn̄
in nouo testamento subdit̄ potestas tēporalis sp̄uali non
solū in sp̄ualibus/sed etiā in tēporalib⁹:vt hꝫ ordinē ꝛ fi/
nē ad sp̄ualia.p̄pter qd̄ pōt iudicari ab ea:ꝛ puniri tēpo/
raliter ꝛ sp̄ualiter quū sua potestate male vtit̄ cōtra deū
ꝛ ecclesiam agendo.xxxij.q.v.p̄ceptum.ꝛ sepe.s̄.dictū est.
¶ Ex quo pꝫ falsitas opinionis quorūdam dicentiū/ꝙ
papa p̄est in sp̄ualibus:qui pōt quidē regē terrenū vt ho
minē sibi subiectū in sp̄ualibus excōicare:et si sit heretic⁹
eū iudicare:ꝛ ab ecclesia expellere: nō pōt tn̄ ei potestatē

An potestas spiritualis sit superior tpali.

Universidad de Deusto Biblioteca

temporalē auferre: nec eū expellere de regno tēporali: q:
nō subdit ei in tēporalib⁹. Mouent aūt isti ad hoc dicen
dū ex duobus. Primū est: quia nulla potestas extendit se
ad ea q̄ nō sunt sui ordinis. Tēporalia vō sunt extra ordi
nē spūalis potestatis: ⁊ ptinent ad ordinē tēporalis pote
statis: quia in tēporalib⁹ nō pōt spūalis ptās aliquē iudi
care vt iuribus pꝫ. Scōm est: vt dicūt: quia infideles pos
sunt fidelibus dñari. xj.q.iij. iulian⁹. xxiij.q.j. quid culpat.
Sed sic dicētes pprīā vocē ignorāt: q: si spūalis potestas
pōt regē terrenū ab eccl'ia expellere. xcv. dis. duo. pōt etiā
subditos ab eius dñio subtrahere. ad hoc. xxij.q.v. prece
ptum. xvj.q.vj. maiores. ex de here. excōmunicamus. j.§. si
vō. c. si. lxiij. dis. hadrianus papa. in fi. ex de penis. felicis.
lib.vj. ⁊ de sup. ne. pre. grandi. li.vj. ¶ Ad illud qd inducit
de duplici ordine potestatū: dicendū est ꝙ nō sunt diuersi
sic ordines quin vnus reducat in aliū: sicut ordo corpora
lium/alius est ab ordine spiritualiū: ⁊ tn̄ corporaliū ordo
subest ordini spūali. xcvj. di. si imperator. ¶ Ad id aūt qd
inducit de principib⁹ infideliū: dicēdū est sicut doctores
ponunt: ꝙ nullo mō instituēdi sunt infideles sup fideles
de nouo: q: cederet i periculū ⁊ scādalū fidei. vt. s. pbatū
est. lvij. ar. vō. ⁊ vt nō fiat. Dominatio vō infideliū preexis
tolerat a fidelibus pper scandalū euitandū. ar. bonum.
xxviij.q.j. iā nunc. tn̄ posset p ecclesiā tolli: q: infideles sue
infidelitatis merito merent potestatē amittere/iuxta il
lud Matth. xxj. Auferet a vobis regnū ⁊c. xxiij.q.vij. si de
rebus. ⁊ c. si qua. ¶ L Alia dubitatio est circa id quod
dictū est/potestatē spiritualē nō esse subiectā tēporali. vi
detur eīn ꝙ ei sit subiecta: quia vt ex plurib⁹ authoritati
bus colligit: de rebus terrenis quas possidet: sacerdota
lis potestas debet obsequiū ⁊ tributū tēporali: vt. s. pba
tum est. xxvij. ar. in prin. vide ibi. l. vō. octauo ⁊ sequenti.

An potestas spiritualis subiecta sit tpali: necne.

¶ Ad hoc dicendū/ꝙ spūalis potestas vno mō pōt consi
derari quantū ad res quas possidet. Alio mō quantū ad
ipsas psonas que sunt participes spūalis ptātis. Quātū
aūt ad res q̄s possidet: est distinguēdū: q: eccl'ia q̄dā possi
det sorte spūali ⁊ iure diuino: vt primicias et decimas et
oblatiōes: ⁊ que p sepulturis dant: que deputata sunt ad
sustentationē ministrorū diuini cultus. et quantū ad ista
nō subdit spūalis potestas tēporali: quia de istis neqꝫ pro
istis neqꝫ tributū debet: nec obsequiū aliquod ptāti tēpo
rali. hec eīn sunt quodāmō spūalia: q: annexa ⁊ attributa
sunt iure diuino officio spirituali. ad hec. xvj.q.j.§. noua
rū. in. l. placet. ⁊ l. generaliter. ⁊ c. reuertimini. ij.q.vij. de
cimas. x.q.j. hanc consuetudinē. ⁊ c. sanctorꝫ. xxiij.q.viij.§.
ecce. cū. c. seq. j.q.iij. puenit. xiij.q.j.§.j. ex de deci. c.j. c. tua. ⁊
quasi p totū. ex de immu. eccle. nō min⁹. c. aduersus. ex de
vbo. sig. cā carpētis plebis. ⁊ qd no. j.q.j. in summa. Que
dā vō possidet sorte tēporali ⁊ iure humano/vt titulo vē
ditiōis/scꝫ cōcessiōis/saluo debito seruitio: ⁊ p his debꝫ
ptās spūalis principib⁹ vel dñis tēporalib⁹ cōsueta serui
tia ⁊ tributa: q: res trāsit cū onere suo. ex de pig. ex literis
ex de deci. cū nō sit. ⁊ no. plene ex de cēsi. c.j. in glos. sed q̄d
dices. ⁊ xxiij.q.viij.§. hinc dat. Tamē de his distinguēdū
est etiā fm Hug. de sancto victore: q: q̄nqꝫ concedit eccle
sie solū fructus possessionis ad vsum: nō tn̄ cōcedit pote
stas exercende iustitie. Qn̄qꝫ vō simul cōcedit ⁊ vtilitas
⁊ ptās. In primo casu eccl'ia habꝫ vsufructū possessionis
⁊ ville vel castri: sꝫ nō potestatē iustitie exercēde. In scōo
vō casu totū. ad hec ex de re iudi. c. abbatē. li.vj. ex ne cler.
vel mo. epis. li.vj. ex de rap. i archiepiscopatu. Quātū aūt
ad psonas ipsas/dicēdū est absolute/ꝙ psone oēs q̄ vite
spūali deputate sunt: nullo mō subsunt potestati terrene/
nec de ipsis habet iudicare terrena ptās. xij.q.ij. ecclesiarꝫ
seruos. ex de vi. ⁊ hone. cleri. c. vl. ex de cleri. coiu. clerici q̄.
lib.vj. xj.q.j. quasi p totū. ¶ Ad id qd d: ⁊ obijcit de tribu
to/dicendū est ꝙ nō soluit tributū ptās spūalis tēporali/
sicut superiori ⁊ in recognitionē dominij: sed q̄si stipēdiū
p pace ⁊ quiete qua debet ecclesiā ⁊ ecclesie bona tueri ⁊
defensare. hec solutio pbat expsse. xxiij.q.viij. tributū. de
hoc. s. arti. xxxvij. vō. octauo. ⁊ seque. ¶ D Alia dubitatio
est circa id qd dictum est/ꝙ iure diuino spūalis ptās p̄ha
beat tēporalē. cōtra qd dictū plura esse vident. Et primo
quidē ꝙ quū he potestates distincte sunt: nō pn̄t eidē con
uenire. Itē potestati tēporali cōuenit vti gladio materia
li. vn̄ dicit apl's ad Rom. xiij. ⁊ xxiij.q.v. nō solum. nō sine
causa gladiū portat. glos. i. habet iudiciariā potestatē: sed
materialis gladius nō cōuenit ptāti spūali. xxiij.q.viij.§.
licet. cum oibus. c. seqn. ex ne cleri. vel mo. clericis. ⁊ c. sen
tētiā. ⁊ pre. c. in archiepiscopatu. ij.q.vij.§. itē. cū balaam.
vō. sed notandū. q̄re nec ei cōuenit habere potestatē tēpo
ralem. Itē christ⁹ nō habuit potestatē tēporalē: immo eā
fugit. Ioā. vj. quare nec eius vicarius ipsam hꝫ. Itē sicut
dicit Bern. iiij. li. de cōsideratione/loquēs ad Eugenium
de imperialibus insignijs ⁊ ornatib⁹ vel apparatib⁹. In
his nō successisti petro: sed Cōstātino: quare diuino iure
competit nō Petro: neqꝫ successoribus ei⁹ tēporalis po
testas. vn̄ nec legit christū dedisse petro tēporalē ptātem:
nec petrū ptātē hmōi exercuisse. ¶ Ad hāc dubitationē di
cēdū est/ꝙ sicut. s. lvj. ar.§. ex dictis. satis est declaratū ꝙ
spūalis ptās p̄habꝫ tēporalē supiori ⁊ excellētiori modo.
¶ Ad id q̄ qd primo obijcit de distinctiōe ptātum/dicen
dū est ꝙ he ptātes distincte sunt: et tn̄ vna p̄existit in alia
⁊ excellentiori mō: sicut virtutes corporū inferiorū distin
cte sunt a virtutib⁹ corporū superiorū: ⁊ tn̄ p̄existunt in il
lis mō nobiliori. Uel dicēdū ꝙ licet sunt partes distincte
tn̄ eidem psone ꝯuenire possunt. sicut in eadē potētia in
tellectiue sunt sciētie distincte: ⁊ q̄ habēt quodāmodo cō
ditiōes oppositas: vt sciētia speculatiua/⁊ practica. quis
eadē psona vtrāqꝫ ptātē habeat: nō tn̄ eodē mō vtrāqꝫ ex
ercet: sicut pꝫ satis ex dictis superius. ¶ Pōt etiā dici/ꝙ
ptās regia spūalis ⁊ tpalis/nō sunt due potentie: sed due
partes vni⁹ regie ptātis pfecte: quarū vna sola est in regi
bus terrenis ⁊ mō inferiori. In spūalibus autē est vtraqꝫ
⁊ modo excellentiori. vnde in p̄latis ecclesie et p̄cipue in
summo p̄lato/est ptās regia tota ⁊ pfecta ⁊ plena: in prin
cipib⁹ aūt seculi est fm partē ⁊ diminuta. ar. ad hoc ex de
vsu. pal. ad honorē. ¶ Ad id qd obijcit secūdo de gladio/
dicendū est ꝙ spiritualis potestas sicut hꝫ duplicē ptātē:
sic hꝫ duplicē gladiū. Nā noīe gladij/iudiciaria ptās in
telligit: vt. s. dictū est. Habet gladiū spiritualē/ad puniē
dum spūaliter. materialem/ad puniēdū corporaliter. xv.
q.vj. authoritatē. ex de sentē. exco. dilecto. li.vj. Sꝫ sicut po
testatē spūalem hꝫ fm immediatā executionē: tēporalem
aūt hꝫ fm imperiū ⁊ directionē: sic dicit habere vtrumqꝫ
gladiū diuersimode. Nā spūalem hꝫ fm vsum: tēporalem
aūt habet fm nutū: ⁊ hoc est hre digniori mō. vn̄ be. Ber.
iiij. lib. de cōsideratiōe ad Eugeniū loquēs ait: Quid tu
denuo vsurpare gladiū tentas: quē semel iussus es repo
nere in vaginā? quē tn̄ q̄ tuū negat: nō satis mihi videt at
tendere verbū dñi dicentis: Conuerte gladiū tuū in vagi
nā. Ioan. xviij. Matth. xxvj. Tuus ergo ⁊ ipse euaginan
dus ad tuū nutū: alioqn̄ si nullo mō ad te ptineret ⁊ is/di
centib⁹ apl'is: Ecce gladij duo hic. Luc. xxij. nō respōdisset
dñs: satis est/sed nimis est. Uterqꝫ q̄ est eccl'ie: et spūalis
scꝫ gladi⁹ ⁊ materialis: sed is q̄dē p eccl'ia: ille vō ⁊ ab ec
clesia exercēdus: ille sacerdotis/is militis manu: sed sane
ad nutū sacerdotis ⁊ iussum imperatoris. eandē authorita
tē posui. s. in. xxxvij. ar. circa pn. vō. qd aūt. Quō Gratian⁹
intelligit verbū istud/cōuerte gladiū ⁊c. vide. xxiij.q.viij.
§.j. ¶ Quid aūt sit habere gladiū materialem ad nutū/
quidam sic exponūt: ꝙ spūalem potestatem habens/pōt
suadere armorꝫ sumptionē ꝯtra maleficos/pncipi secula
ri cui materialis gladi⁹ cōmissus est: ⁊ pōt diuinā legem
exponere ⁊ p̄dicare. in qua Exo. xxij. ⁊ xxiij.q.v.§. hinc ap
paret. vō. sꝫ solū. p̄cipit: Maleficos nō patieris viuere. in
nutio q̄ ista nō est aliud q̄ diuine legis p̄dicatio: ⁊ vt prin
cipes diuine legi obediāt exhortatio. Nā nutus est signū
volūtatis: per p̄dicationē aūt ⁊ exhortationē/spūalis po
testas indicat se velle fieri vindictā de malefactoribus: ⁊

An [illegible] spūalis ptās p̄habeat [illegible]

Spūalis ptās duplicē hꝫ ptātē et gladiū.

Habet gladium materialē ad nutū/q̄d sit [illegible]

iste nutus quedā iussio est. Tn̄ p̄ter hāc iussionē requirit
iussio principis secularis imperātis actū militi vel mini
stro cui⁹ ē gladio materiali vti. vn̄ sicut in opatione q̄ ali
q̄d agim⁹ p exteriora mēbra: reqrit volūtas/vniuersalis
tāq̄ mouēs p̄mū ⁊ remotū. ⁊ volūtas pticularis tāq̄ mo
uēs pximū: ⁊ virt⁹ motiua mēbrorꝫ tāq̄ exequēs: Sic ⁊ in
corporali punitiōe spūalis ptās se hꝫ sicut primū mouēs:
et ideo d: innuere. princeps vero tpalis se hꝫ sicut mouēs
primū: ⁊ ideo dicit iubere: q: immediate imperat exerci
tiū act⁹. minister vero p̄ncipis exeq̄tur actū punitiōis. ad
hoc. xxiij.q.viij.§. his ita. cū. c. seque. vsqꝫ ad.§. iij. in regi
stro indusiue. facit qd no. ex de ex. pre. et lr'is. in glos. nō p
hibet. xxiij.q.v.§. hinc apparet. ⁊ c. non frustra. et qd no.
ex de homici. petitio. in glos. de istis gladijs/adde hic qd
scripsi. j. in. ij. parte.§. itē q̄stionē. vō si. de duob⁹ gladijs in
ar. lvij. ¶ Ad id qd obijcit tertio de christo/dicēdū est ꝙ
christus ꝯstitutus est rex tā in tpalib⁹ q̄ in spūalib⁹: tamē
in terris viuēs regnū terrenū tpaliter administrare no
luit. vn̄ d: in Ioā. xviij. Regnū meū nō est de hoc mūdo.
vbi Chrysto. hoc dicit/q̄m non tenet regnū vt hoc reges
terreni tenēt: sꝫ q̄m desup habeat principatū q̄ nō est hu
man⁹: sꝫ multo maior ⁊ clarior. vn̄ subdit. si ex hoc mūdo
esset regnū meū ⁊c. Ondit hic regni ei⁹ qd est apud nos
imbecillitatē: q̄m a ministris hꝫ fortitudinē. superi⁹ vō re
gnū sufficiēs est sibijp̄i/nullo indigēs. quomō granus h
verbū exponit/vide. xxiij.q.iij.§.j. Itē sup illud qd sequit
ibi: Nūc aūt regnū meū nō est hinc: Aug. Nō dicit nō est
hic. hic est eīn regnū ei⁹ vsqꝫ in finē seculi/hn̄s inter se cō
mista zizania vsqꝫ ad messem: sꝫ tn̄ nō est hinc: q: peregri
nat in mūdo. Uel fm Theophilū/ideo nō dicit: nō ē hic:
sed nō est hinc. Nā regnat in mūdo ⁊ vtit illi⁹ p̄uisione:
et iuxta votū cūcta disponit. nō aūt est ab infimis cōstitu
tū regnū ei⁹: sꝫ celitus ⁊ ante scl'a. ¶ Itē Chryst. Quū di
cit regnū meū nō est hinc: nō p̄uat mūdum a sua p̄uidē
tia ⁊ platione: sed ondit regnū suū nō esse humanū neqꝫ
corruptibile. adde hic qd scripsi. s. xxxvij. ar.§. ad illa. vō.
ij. ⁊ xliij. ar. vō. ad illud. Siliter iudiciariā potestatē exer
cere noluit sup res tpales: vt nobis exemplū tribueret
declinādi tēporaliū implicationē/⁊ solicitudinē: et tunc
ostēderet ꝙ illi q̄ potiorib⁹ intēti esse debēt: in inferiorib⁹
nō debēt occupari. vn̄ Act. vj. dicūt apl'i. Nō est equū nos
derelinquere vbū dei ⁊ ministrare mēsis. facit ad hec. xj.
q.j. te quidē. vn̄ ⁊ sup illud Luc. xij. qd christus ait. Quis
me ꝯstituit iudicē aut diuisorē. s. facultatū sup vos: dicit
glos. Ambro. Bene terrena declinat: q̄ p̄pter diuina de
scēderat. nec iudex dignat esse litiū ⁊ facultatū arbitri vi
norū/hn̄s mortuorꝫ iudiciū ⁊ arbitriū meritorū. Nō q̄ q̄d
petas: sꝫ a quo postules intuendū est. nec maiorib⁹ intē
to animo putes minorib⁹ obstrepēdū. Siliter Ioā. vj. ha
bet/ꝙ christus postq̄ turbas pauit: in q̄ regale officium
exercuit: voluerūt ipm facere regē. ipe aūt fugit in mon
tē. in h nos erudiēs mūdanas cōtemnere dignitates: vt
dicit glos. adde hic qd notaui. s. in. xxxvij. ar.§. ad illa. vō.
ij. ad illud. ⁊ ꝯtra in. ij. pte in ar. lvij. in.§. itē q̄stionē istā.
Sed licet christus nō exercuit regiā dignitatē tpalem: nō
p̄pter hoc sequitur ꝙ ei⁹ vicarij eā exercere nō debeāt: ⁊
p̄cipue in casib⁹ necessarijs. Nā etiā plura ⁊ alia christus
nō exercuit quorꝫ ptātem habuit: q̄ tn̄ exercēt ei⁹ vicarij.
Nō eīn legimus ꝙ christus baptizauit baptismo aque: ⁊
tn̄ excellētie potestatē tribuit in oibus sacris. j.q.j. sicut
christus. de con. dist. iiij. aliud. Nec legim⁹ ꝙ diuersis lin
guis locut⁹ fuerit: ⁊ tn̄ habuit donū linguarꝫ. ⁊ vniuersa
liter oēs grās gratis datas. apl'i vero ⁊ baptizauerunt.
Act. ij. ⁊ viij. ⁊ x. ⁊ de con. di. iiij. pprie. ⁊ locuti sunt va
rijs linguis. Act. ij. Ipsi etiā apostoli aliqua p̄termiserūt
quorū habebāt potestatē: ne impedirētur a p̄ctōrib⁹. p
pter qd dicebat aplus. j. ad Cor. j. Non misit me christus
baptizare: sed euangelizare. Multa etiā christus dimi
sit apostolis exequenda et ordināda in ecclesia: que ipse
per seipsum non egit aut ordinauit. ad hoc ar. xj. di. eccle
siasticarū. ex de cele. mis. cū marthe.§. verū. de con. di. ij. li
quido. Ex q̄b⁹ oibus hoc pōt accipi/ꝙ licꝫ christus tpalē
potestatē nō exercuit: tamē ipsius vicarius ipsam exerce
re pōt. ex qui fi. sint le. per venerabilē.§. rōnib⁹. q̄uis exē
plo christi non debeat se regulariter in iudicijs rerū tpa
liū implicare. vt. xj.q.j. te quidē. ij.q.vij. epi lectionē. sꝫ in
casibus ⁊ in causis necessarijs: vt. s. declaratū est. xxxvij.
ar. vō. itē Ioā. papa. ¶ Ad id qd obijcit quarto/ꝙ in tem
poralib⁹ papa nō succedit petro: sed cōstantino: dicendū
est ꝙ petro succedit in potestate tpali p̄ut eā iure diuino
petrus habuit. ⁊ ipse siliter hꝫ: vt est expressum. xxij. di. c. j.
sed p̄ut papa hmōi ptātem hꝫ iure humano: sic succedit
cōstantino. q̄d aūt opet ius humanū supra ius diuinū di
ctū est. s. lvj. ar.§. ex his aūt. vō. vero cōsiderādū. ¶ Ad id
aūt qd addit ꝙ non legit christū dedisse potestatē tēpo
ralē petro: dicendū est ꝙ cui cōmittit p̄ncipale: intelligit
cōmissum ⁊ accessoriū. ex de fo. cō. si diligēti. ex de do. post
diuor. de prudētia. ex de regu. iur. accessoriū. li.vj. vn̄ chri
stus cōmittēdo petro spūalē potestatē/q̄ p̄ncipalis est:
intelligit cōmisisse tpalē. Et etiā q: tpalis p̄existit i spūa
li. sicut virtus inferior in supiori: ideo in ipa collatiōe cla
uiū regni celorū. Matth. xvj. et in cōmissione ouiū suarū
Ioā. vlt. intelligit dedisse christū petro simul ⁊ potesta
tē ⁊ tpalē iurisdictionē. Iste intellect⁹ videt approbari p
Innoc. iij. ex de ma. ⁊ ob. solite.§. nos autē. in fi. ¶ Ad id
aūt qd addit de petro/q̄ tēporalē potestatē nō exercuit:
dicēdū est ꝙ sicut christus multa reliq̄t apl'is exequēda ⁊
ordināda/que ipe p se nō exercuit: sic ⁊ apl'i plura relique
rūt exequēda suis successorib⁹ q̄ ipsi nō exercuerūt nec or
dinauerūt: vt pre.§. verū. c. cū marthe. fm eīn diuersos ec
clesie status ⁊ diuersa tēpora congruūt ⁊ expediunt alia
et alia. ar. xxix. di. necesse est. ex de cōsan. ⁊ affi. non debet.
In ecclesia siquidē p̄mitiua opus erat p̄dicatiōe ⁊ mira
culis ad ꝯuertēdū incredulos vel ꝯuincēdū. Opus erat
etiā patientia ꝯ tyrannorū psecutionē: vt fides nō defice
ret sꝫ inualesceret. Postea vero fuit opus rōnibus ⁊ scri
pturarꝫ expositionib⁹ ꝯ pullulātes hereses in eccl'ia: qua
dilatata ⁊ roborata exercēda est potētia cōtra rebelles ⁊
aduersarios eccl'ie: ꝯtra q̄s spūalis ptās a ptāte tpali fi
deli sup quā hꝫ authoritatē requirere pōt/⁊ debet auxiliū
⁊ obsequiū. xxiij.q.v. administratores. ex de maledic. c. ij.
vn̄ btūs Aug. in ep'la ad bonifaciū comitē/inducit quan
dā obiectionē hereticorꝫ dicētiū/ꝙ eccl'ia nō dꝫ reges vo
care in auxiliū cōtra aliq̄s: q: apl'i hoc nō fecerūt: sꝫ soluit
hāc obiectionē/ex eo ꝙ diuersis tpibus diuersa congruit
agere. xxiij.q.iiij. si eccl'ia. ⁊ c. prece. nō inuenit. per que. c.
Aug. pspicue ptꝫ ꝙ plura nō exercuerunt apl'i q̄ successo
res eorū exercere dn̄t ⁊ pn̄t. ⁊ hoc p̄pter diuersam condi
tionē temporū. vn̄ si spūalem potestatē habētes vtunt h
tpe potētia tpali nō supius declarato ⁊ ipsi⁹ ptātis ⁊ in
signijs ⁊ apparatib⁹: nō faciūt qd eis nō licet: sꝫ faciūt qd
de iure facere pn̄t: ⁊ qd eccl'ie vtilitati expedire credendū
est fm ineffabilē diuine p̄uidētie ordinē: q̄ speciali cura
ecclesiā suā dirigit ⁊ regit. Pōt tn̄ euenire interdū vt ali
qui circa vsum talis ptātis inordinate se habeāt ⁊ in actu
et in affectu quū etiā ptāte spūali nōnulli vtant indebi
te: ⁊ tn̄ ptās de se iusta ⁊ iurisdictio nō p̄pterea est culpā
da. qd bn̄ pbat p Aug. xxiij.q.v. neqꝫ eīn. ⁊ adde qd dixi.
s. in. viij. ar. ¶ E Alia dubitatio est circa id qd. s. lvj. ar.
vō. sꝫ ⁊ amplius. dictū est ꝙ papa instituit regiā ptātē. cō
tra qd videt esse illud. ꝙ imperiū a solo deo est. in aut.
quō oportet epis. in p̄n. coll. ij. ⁊ xxiij.q.iiij. q̄situ. Et apo
stolus ad Rom. xiij. Ois ptās a deo est. xxiij.q.iiij. q̄d cul
pat. nō ergo a papa instituit potestas regalis vel impe
rialis. Itē ars supior licet vtat inferiori ad vsum ⁊ obse
quium: non tn̄ eā instituit/sicut et in p̄posito. ¶ Ad hāc
dubitationeꝫ dicendū est sicut ⁊. s. dictum est: ꝙ spūalis
potestas habet instituere tēporalem vt sit. et iudicare/si
bona non fuerit. ¶ Ad id quod obijcit/ꝙ imperium est
a solo deo: dicendum est ꝙ si intelligatur esse a solo deo/

An papa regiā instituat ptātem.

Universidad de Deusto Biblioteca

nõ mediãte coopatiõe creature:sic nõ ẽ verũ imo ẽ a deo
mediãte institutiõe hũana:cui⁹ natura inclinat ad regi⸗
mẽ/sicut ad socialẽ vitã.vñ põt dici eẽ a deo mediãte coo⸗
patione naturalis inclinatiõis ꝛ istitutiõis.Est em̃ intro
ductũ regimẽ ĩ hoib⁹ ex iure hũano:qḋ a natura orit. di.
vj.§.his ita.Si aũt dicat a solo deo/q: est solũ de iure na
turali: ꝛ nõ ẽ p spũalẽ ptãtẽ institutũ:sic dicẽdũ sicut ꝛ.s.
dictũ ẽ.ꝙ fm esse informe ꝛ impfectũ est a solo deo:ꝙ ꝙ
de⁹ oia suo mõ pfecte ꝛ pfecta agat. Gen.j.ʒ esse forma
tũ ꝛ pfectũ est a deo/mediãtib⁹ his q̃ hñt spũalẽ ptãtẽ in
eccl'ia:q̃ a gr̃a pcedit:ꝛ ad gr̃am ordinat. ¶ Vel põt dici
ꝙ institutio pncipis tpalis:vt pnceps est sup hoies ex iu
re hũano hz esse. ar.xciij.di.legim⁹.ibi.quõ si exercitus fa
ciat imperatorem. ʒ institutio pncipis tpalis vt pnceps
christian⁹ sup hoies christianos/est a ptãte spũali.ar.bo.
ex de sacra vnc.c.j. Sicut em̃ p ministeriũ spũalis ptãtis
efficit aliq̃s christian⁹.de cõ.di.iiij.postꝙ ascẽdit. Ita ef⸗
ficit aliq̃s pnceps christianoꝝ ĩ ministerio eiusdẽ ptãtis
cui q̃libet christian⁹ iure diuino subijcit.ex de ma. ꝛ obe.
solite.§.nos autẽ. ¶ Et est sciẽdũ ꝙ quũ sit duplex ptãs
spũalis.scʒ ordinis ꝛ iurisdictiõis.ex de elec.trãsmissam.
vbi de h.vtraq; quodãmõ requirit ad institutionẽ chri⸗
stianoꝝ pncipũ:q: ex ptãte iurisdictiõis eligit vt sit pn⸗
ceps ꝛ ptãtẽ habeat:ʒ ex ptãte ordinis adhibet vnctio
et cõsecratio: q̃ designat firmitatẽ ꝛ sctitatẽ ptãtis ei⁹.ex
de sacra vnc.c.j. ¶ Itẽ differt in h imperiũ a papatu:q:
imperator recipit iurisdictionẽ a pplo: papa immediate a
deo.vt no.ex de trãsla.c.j.in glos.j.ꝛ ibi vide. ¶ Ad id au
tẽ qḋ obijcit/ꝙ nõ est ptãs nisi a deo:dicẽdũ ꝙ sine dubio
a deo est ois ptãs:sed nõ excludit opatio hũana ex h. Nã
fm esse impfectũ est a deo:q̃ tñ suo mõ semp pfecte opat
vt.s.dictũ est:mediãte institutione hũana q̃si naturali.
fm ṽo esse pfectũ est a deo mediãte institutiõe humana
supnaturali. Verũtñ ppter h ṽbũ apl'i/sciẽdũ est ꝙ non
ois ptãs est a deo eodẽ mõ:ʒ q̃dã ẽ p institutionẽ huma⸗
nã naturalẽ:sicut est cõiter apud hoies cuiuscũq; rit⁹:vel
est p spũalẽ dei ordinationẽ:vt fuit in pplo israelitico: vl
est p ministroꝝ formationẽ/vt in pplo christiano:vl est p
iustã dei pmissionẽ:ꝛ hmõi est ptãs maloꝝ principũ: q̃ vi
aut dolo sibi ptãtẽ vsurpãt.ar.ad h.ij.q.vij.c.j.ꝛ.xxiij.q.v.
§.hinc notandũ.Et ex h põt solui q̃stio q̃ videt esse inter
ṽbũ apl'i pdictũ/scʒ ꝙ nõ est ptãs nisi a deo.ꝛ ṽbũ Osee
pphete dicẽtis ex psona dei de q̃busdã. Ipsi regnauerũt
et nõ ex me. Osee.viij.viij.q.j.audacter.Nã ois ptãs est
a deo vel operãte.sicut ptãs bonoꝝ pncipũ: q̃ recte acci⸗
piũt ptãtẽ.vel pmittẽte:vt ptãs maloꝝ sibi vsurpãtiũ po
testatẽ.Et isti dicũtur regnare nõ ex deo:q: nõ regnãt ipo
opante:ʒ solũ pmittẽte.ꝛ hec pmissio iusta est. Nã vt di⸗
cit glos.sup ṽbũ apl'i iã dictũ:iniustũ nõ est vt improbis
accipiẽtib⁹ nocẽdi ptãtem bonoꝝ patiẽtia pbet:ꝛ maloꝝ
iniq̃tas puniat. Nã p ptãtẽ diabolo traditã/ꝛ iob pbat⁹
est/vt iust⁹ appareret. Job.j.ꝛ petrus tẽtatus ne de se p⸗
sumeret. Mat.xxvj. Luc.xxij.ꝛ de pe.di.ij.si em̃.ṽ.ex q̃b⁹
ibi. Petr⁹ ad quẽ.ꝛ.l.di.ↄsiderãdũ. Et Paul⁹ colaphiza
tus ne se extolleret.ij.ad Coꝝ.xij.ꝛ iudas dãnat⁹ vt se sus
pẽderet. Mat.xxvij.in pn.ꝛ de pe.di.iij.iudas penituit.
et.c.nihil.vide.ꝛ.c.inter oia. Et ita de⁹ iniustã ptãtẽ:quã
iuste pmittit ordinat:dũ ex ea bonũ aliqḋ elicit.ꝛ fm hoc
etiã mala ptãs ex dei ordinatiõe est,licet em̃ de⁹ mala nõ
efficiat:sicut dicit btũs Aug.ꝙ de⁹ bonas volũtates ad⸗
iuuat:malas iudicat:oẽs ordinat.ad h faciũt.xxiij.q.j.q̃d
culpat.ad si.xxiij.q.v.§.hinc notãdũ. Vel aliter dicẽdũ ꝙ
aliud est ptãs:aliud vsus ptãtis.ar.ad h.xvj.q.j.§.ecce in
hoc caplo. Potestas ĝ ois bona est:ꝛ ideo a deo ẽ. vsus
aũt ptãtis aliq̃n est mal⁹:ꝛ ideo nõ est a deo.ꝛ q: regna⸗
re est ptãte vti:ideo dicit de q̃busdã. Ipsi regnauerũt et
nõ ex me.vñ glos.sup eodẽ ṽbo apl'i/Nõ ẽ ptãs nisi a deo:
ait. Nõ est ptãs alicui hoĩ bono vel malo:nisi a deo data:
vñ pilato dñs ait. Nõ haberes in me ptãtẽ vllam nisi tibi
datũ eẽt desup. Joã.xix.ꝛ pre.c.q̃d culpat. Malitia ergo

Ptãs spũalis duplex ordinis et iurisdictionis.

hoim/cupiditatẽ nocẽdi p se hz:potestatẽ aũt:si ille non
dat:nõ hz. Nocẽdi volũtas põt esse ab hois aio.potestas
aũt nõ est nisi a deo.sic igitur ptãtis vsus malus nõ est a
deo.ptãs aũt quũ sit bona:est a deo:ꝛ ideo mala ptãs di
cit nõ ex deo regnare:q: male vtit ptãte.bona ṽo ecõtra.
ex deo regnat:q: ptãte bñ vtit in hoc deũ imitãdo. Nã si⸗
cut Greg.ait sup illud Job.xxxvj.Deus potẽtes nõ abij⸗
cit: quũ ipe sit potẽs.deũ q̃ppe imitari desiderat:q̃ fasti⸗
giũ potẽtie alienis intẽtus vtilitatib⁹: ꝛ nõ suis laudib⁹
administrat:q̃ platus ceteris pdesse appetit nõ pesse.ad
hoc.viij.q.j.q̃ epatũ.ꝛ hoc est bñ vti ptãte. ¶ Vel aliter
dicendũ est sicut Isid.dicit.iij.li.de summo bono: ꝙ bo⸗
nã malãq; potestatẽ de⁹ ordinat:ʒ bonã ppiti⁹:malã ira
tus. Reges em̃ q̃n boni sunt:muneris est diuini.q̃n vero
mali sunt:sceleris est ppl'i.fm em̃ meritũ plebiũ disponit
rectoꝝ vita.testãte Job.xxxiiij. Qui regnare facit hoiem
hypocritã ppter pctã ppl'i. Irascente em̃ deo talẽ rectorẽ
ppl'i suscipiũt:qualẽ p pctõ meruerũt.ad hec.ij.q. vij.c.j.
ꝛ.viij.q.j.audacter. ¶ Ad id qḋ vlteri⁹ obijcit: ꝙ ars su⸗
perior nõ instituit inferiorẽ:dicẽdũ est ꝙ licet superior ars
nõ instituit ipsam artẽ inferiorẽ p cõmunẽ modũ: tñ insti
tuit eã pfectiue/inquãtum dat ei opandi modũ ꝛ formã
fm exigentiã finis quẽ ipsa superior ars intẽdit. ꝛ similiter
potestas spũalis pfectiue instituit tpalẽ:vt.s.dictum est.
Vel dicendũ ꝙ licet ars superior nõ instituat artẽ inferio⸗
rẽ:tñ instituit vt sint aliqui artẽ illã habẽtes ꝛ exercẽtes.
Similiter potestas spũalis non instituit tpalẽ potestatẽ
fm se.q: hoc mõ est a solo deo:ʒ instituit eã in hoc subie⸗
ctoꝝ:dũ instituit eos q̃ talẽ ptãtem habere ꝛ exercere de⸗
beãt. Vñ quũ dicit supra ꝙ spũalis potestas hz institue⸗
re tpalem vt sit:intelligẽdũ est de hoĩe habẽre potestatẽ
vt dicit glos.sup ṽbo pre.apl'i/Nõ est potestas nisi a deo.
Noĩe ptãtis interdũ accipit potestas ipsa: q̃ dat alicui a
deo.xxiij.q.j.q̃d culpat.aliq̃n ipse hõ habẽs potestatẽ.sic
accipit ex de homici.tua.§.mare. Est igit hoc mõ exponẽ
dũ:ꝙ ptãs spũalis instituit tpalem:q: hõ habẽs potesta
tẽ spiritualẽ cooperat deo/vt aliq̃s hõ alius habeat ꝛ ex⸗
erceat potestatẽ tpalem.ar.bo.viij.q.j.licʒ ergo.ꝛ fm hoc
põt aliter exponi id qḋ.s.dictũ est ꝛ inductũ est:scʒ ꝙ im⸗
periũ est a solo deo.hoc em̃ verũ est:prout imperiũ accipi
tur p ptãte ipsa impiali fm se:tñ si accipiat pro hoĩe q̃ hz
hmõi ptãtẽ:sic nõ est a solo deo:q: ꝙ talis hõ habeat et
exerceat ptãtem imperialẽ/est a deo mediãte coopatione
hominis habẽtis ptãtem spũalem.de elec.venerabilem.
¶ ff Alia dubitatio est circa id qḋ dictũ est/ꝙ ptãs spi
ritualis respectu tpalis se hz in rõne cause efficiẽtis et fi⸗
nalis.cõtra qḋ esse videt ꝙ efficiẽs ꝛ finis nõ coincidũt
in idẽ ĩ creaturis:ʒ solũ ĩ deo.q: si spũalis potestas hz ra
tionẽ finis respectu tpalis:nõ poterit habere rationẽ ef⸗
ficiẽtis ꝛ mouẽtis.ꝛ ita nõ istituit neq; iudicat eã. ¶ Ad
hoc dicẽdum est/ ꝙ huic rõni aliqui innitunt dicentes.ꝙ
spũalis ptãs nullo mõ se habet ad tpalẽ sicut efficiens ꝛ
mouẽs:sed solũ sicut finis. hoc tñ dictũ est in se falsuʒ: vt
ptʒ ex.s.determinatis. Et ratio nũc inducta cui innitunt
falsa est:q: falsum accipit dũ dicit.ꝙ efficiẽs ꝛ finis nõ co
incidunt in idẽ in creaturis. Nã ars architectonica respe⸗
ctu subseruiẽtis hz rationẽ pncipij mouẽtis/inquãtũ im⸗
perat ei.ꝛ hz rationẽ cause finalis inquãtũ opus ei⁹ ordi⸗
nat ad suũ finẽ. Et sil'r ille q̃ pncipat fm ptãtem spiri⸗
tualẽ:habet rõnem efficiẽtis ꝛ mouẽtis/ꝛ etiã finis respe
ctu eius q̃ pncipat fm potestatẽ tẽporalem: vt.s.mon⸗
stratũ est.lvj.ar. ¶ G Alia dubitatio est circa id quod
dictũ est/ꝙ btũs Petrus habuit iura impij terreni.et ꝙ
reges psunt regno terreno. Nã cõtra primũ dictũ esse vi⸗
det id qḋ dñs ait Petro Matth.xvj.ꝛ.xxj.di.in nouo.ti⸗
bi dabo claues regni celoꝝ.nõ autẽ dicit regni terreni. et
qḋ de vno cõcedit de altero negare videt.ff.de condi. et
demõstra.cum ita legatum.xlv.di.disciplina.ibi. descẽde
peccauit ppl's tuus.ac si ei diuina vox diceret. qui in tali
pctõ lapsus est;me⁹ nõ est,ꝛ in glos.ar.qḋ de vno cõcedit

An spiritualis ptãs ad tpalẽ se habeat vt causa efficiẽs ꝛ finalis.

An beatus Petrus habuerit iura imp.

de alio negat.vbi de hoc.Cõtra secũdũ dictũ esse videt/
ꝙ regnũ terrenũ est regnũ mũdi:qḋ opponit regno chri
sti.et est regnũ diaboli.ꝛ ita oẽs reges essent ministri dia
boli:q̃ est pnceps hui⁹ mũdi. Joã.viij.xij.ꝛ.xiiij.ꝛ de pe.
di.ij.si em̃.ṽ.eligat.non dei:quũ tñ dicat in li.sapiẽtie/ꝙ
reges sunt ministri regni dei. Sap.vj. Rom.xiij.ar.xxiij.
q.v.q̃ malos. ¶ Ad has duas obiectiões simul dicendũ
est/ꝙ regnũ terrenũ dupliciter dr. Vno em̃ mõ dicit re⸗
gnũ terrenũ/qḋ ipa terrena creatura sibi cõstituit tãꝙ vl
timũ finẽ.ꝛ tale regnũ est malũ et diabolicũ: ꝛ opponit
regno celesti.ꝛ de isto regno dicit Aug.ĩ sermone euãge⸗
lij Mat.v. Vidẽs iesus turbas.supbi ĝ appetant regna
terrarũ ꝛc. Et diabolus dicit rex oim̃ q̃ ĩ aq̃s sunt. Et rex
sup oẽs filios supbie. Job.xlj.de pe.di.ij.si em̃.in si. Alio
mõ dicit regnũ terrenũ illud idẽ qḋ celeste.scilʒ congre⸗
gatio vel societas bonoꝝ pegrinãtiũ in terris. vñ Greg.
in homilia. Regnũ celoꝝ psentis tpis eccl'ia dr. Nam ex
eo ꝙ ad bona celestia finaliter ordinat:dr: regnũ celeste.
Ex eo aũt ꝙ adhuc cõuersat in terris:ꝛ ipsis bonis ter⸗
renis vtit:dicit regnũ terrenũ. Et h scḋo mõ btũs Petr⁹
et q̃libet ei⁹ successor hz iura imperij terreni. sil'r h mõ
christiani reges imperãt regno terreno. In hoc ĝ ꝙ chri⸗
stus ait:Tibi dabo claues regni celoꝝ.intelligit ꝙ ei cõ⸗
cessit iura regni terreni.q: idẽ regnũ dicit terrenũ ppter
vsuʒ tpaliũ ꝛ terrenoꝝ.ꝛ dicit celeste ppter speciẽ ꝛ amo
rẽ celestiũ.vñ ꝛ ↄsequẽter ait christ⁹ Mat.xvj.ꝛ.xxiiij.q.
j. Quodcũq; ligaueris sup terrã:erit ligatũ ꝛ in celis.fa⸗
cit ex de ma.ꝛ obe.solite.§.nos autẽ.sic ꝛ pnceps secula⸗
ris:licet dicat pesse regno terreno:tñ hz aliq̃ mõ iura ce⸗
lestis.q̃uis em̃ nõ habeat ptãtẽ immediate sup spũalia
per q̃ sit hõ celestis:tñ hz ptãtẽ immediate sup tpalia et
terrena:vt ordinant ad spũalia:ꝛ obsequũtur eis. Ideo
dictũ est.s.lvj.ar.in pn.ꝙ ptãs regia tpalis dr: spũalis
fm aliquẽ modũ:ꝛ p ↄñs eodẽ mõ põt dici celestis. Nã et
si ex ppria ptãte nõ ordinet nisi ad finẽ naturalem:tñ in⸗
quãtũ dirigit imperio spũalis ptãtis:ordinat ad supna⸗
turalẽ quẽ intendit immediate ipa spũalis ptãs.xcvj.di.
duo. ¶ Alia dubitatio est circa id qḋ dictũ est/ꝙ papa iu
re humano.scʒ ex ↄcessione cõstantini:hz etiã ptãtem tẽ⸗
poralẽ. Nã ↄtra h videt esse qḋ Aug.ait.iiij.de ciui.dei.c.
iiij.ꝛ dixi.s.xxxvij.ar.ibi.et si dicat.ꝙ regna sine iustitia/
nõ sunt nisi magna latrocinia. Sed vera iustitia nõ ẽ vbi
christus nõ est rector.vt idẽ Aug. ait.ij.li.de ciui.dei.ꝛ fa
cit.xxiiij.q.j.vbi sana.q̃re videt ꝙ regnũ vel imperiũ ro⸗
manoꝝ fuerit latrociniũ/tpe q̃ Cõstantin⁹ ipm obtinuit:
quũ nõdum christo p fidẽ esset subditũ:ꝛ ita Cõstantin⁹
de iure nõ potuit ↄcedere imperiũ qḋ nõ iuste habebat:
ergo papa p ↄcessionẽ Cõstãtini nõ humano iure:ʒ hu⸗
mano facto accepit:qḋ ex iure diuino habebat. ibi q: ni⸗
hil habuit: dare nil potuit ei.ꝛ.c.se.ibi.quõ possit honorẽ
retinere q̃ ab illo accepit/q̃ ptãtem nõ habuit dare legi
time ꝛc.j.q.j.gr̃a.ibi.si aũt nõ hñt:nec grat;:necnõ gratis
cuiꝙ dare pñt.ꝛ.c.q̃ pfectionẽ.ibi. Qui honorẽ non ha⸗
buit:honorẽ dare nõ potuit: nec aliq̃d ille accepit: q: ni⸗
hil erat in dãte.ꝛ de cõ.di.iiij.quõ.ad pn.ibi.cũ dare. lxij.
di.nulla ratio.ibi. Quis ambigat nequaꝙ ab ipis esse tri
buẽdũ:qḋ nõ docet fuisse collatũ.xxviij.di.psbyterũ.ibi.
qui ṽo hãc nõ hz ppter delictũ ignorãtie: quõ alijs tra⸗
det.j.q.j.vetũ.ibi.q: qḋ nõ habuit:dare nõ potuit.ij. q.vj.
q̃tiẽs.ij.ibi.q: nõ põt sequestrari/qḋ nõ hz.ex de iure pa.
ꝙ autẽ.ꝛ de dona.iter vi.ꝛ vx.nup.ꝛ de hoc no.ex de sup.
ne.pre.c.j.qḋ est ↄ in glos.ar. ꝛ ex de regu.iu. nemo põt.
vbi de hoc. ¶ Ad hui⁹ dubitatiõis dissolutionẽ/vidẽdũ
est q̃ regna sint bona ꝛ iusta:ꝛ q̃ nõ. Circa qḋ sciẽdum ꝙ
fm btm Aug.iiij.ꝛ.v.li.de ciui.dei. Regna nõ fato:nõ ca
su:nõ a falsis dijs existũt: ʒ ordinata sunt vnius veri dei
puidẽtia:in cui⁹ manu sunt oim ptãtes:ꝛ oim iura regno
rũ.ʒ q: sub puidẽtia dei sunt non solũ bona ʒ ꝛ mala:li⸗
cet diuersimode:q: bõa efficit mala ṽo pmittit. ꝛ ex ipis
bona elicit:ideo vlteri⁹ est vidẽdũ an iura regnoꝝ sic sunt

An papa hũana iure habeat tpalem ptãtem.

Regna veri dei puidentia ordinata sunt.

sub dei puidẽtia/sicut mala vl sicut bona. ¶ Sciẽdũ est
ergo/ꝙ esse in hoib⁹ regna ꝛ regiminis ptãtẽ/bonũ ꝛ ex⸗
pediẽs est humano generi. Nã p ignorãtiã:q̃ est in huma
na natura:nõ sufficit hoĩ regnũ pprie rationis.ppter qḋ
expediẽs est/vt hoim societas:q̃ vt in plurib⁹ nõ sufficiũt
regere seipos: regant ꝛ dirigant p aliquẽ vel p aliq̃s q̃
pre alijs vigẽt prudẽtia intellect⁹.vñ Mat.x.Estote pru
dẽtes ꝛc.xxxvj.di.§.ecce. Itẽ ppter malitiã humanã ho⸗
mines mala operant:ꝛ se inuicẽ ledũt:ideo expedit ali⸗
q̃s esse alioꝝ rectores p quos hoies cohibeãtur a malis.
xxiij.q.v.nõ frustra.di.iiij.facte.in phemio decretalium:
Rex pacificus.ꝛ in phemio clem̃. Joã.eps ꝛc. Itẽ ppter
amorẽ hoim ad seipos singuli q̃rũt ppa cõmoda:seipos
amãtes:ꝛ q̃ sua sunt q̃rẽtes.ij.ad Timoth.iij.ad Philip
pẽ.ij.viij.q.j.sunt in eccl'ia.oportuit ĝ esse aliq̃s guberna
tores cõmunitatis:q̃ q̃rerẽt ꝛ pcurarẽt bona cõia.vij.q.j.
scias.xvj.q.j.nos autẽ. Itẽ in oĩ multitudine opʒ esse ali⸗
qḋ regitiuũ:sicut in diuersis reb⁹ naturalib⁹ videri põt:
q: in humana multitudine opʒ esse aliq̃d p qḋ multitu⸗
do regat:psertim q: hõ ẽ aĩal sociale ꝛ cõmunicatiuũ.so⸗
cietas aũt ꝛ cõmunitas nõ seruat:ʒ dispgit: si nõ sit ali⸗
q̃s curã hñs de cõmuni bono multitudinis.ꝛ societas di
cẽte Salomone. Vbi nõ ẽ gubnator ppl's corruet. Pro⸗
uerb.xj. Expedit igit in hoib⁹ esse aliq̃s alioꝝ rectores p
q̃s ignorãtes dirigant:peccãtes cohibeant et puniant:
innocẽtes defendãtur:bonũ cõmune pcuret: ꝛ societas
ipa cõseruet. Hoc tñ regimẽ hoim q̃dã recta via:q̃dã ṽo
puersa sunt assecuti. Recte q̃dem puenit q̃s ad regnum:
quãdo vel ex cõdicto ꝛ cõmuni cõsensu multitudinis p⸗
ficit.viij.q.j.licʒ.ex de elec.q: ppter. Vel pter hoc ex ipsi⁹
dei speciali ordinatiõe:vt ĩ pplo isrl'itico factũ est. Leuit.
viij.ex.de elec.q̃liter.xxj.di.§.j.seu ex institutiõe illoꝝ/q̃ vi
cẽ dei gerũt:vt in pplo christiano debet esse. ex de sacra
vnc.c.vnico. Peruerse aũt q̃s puenit ad regnũ:quũ ex li⸗
bidine dñandi/vi aut dolo:aut pretio: aut indebito alio
mõ sibi vsurpauit regiminis ptãtẽ.ij. Macb.iiij.ibi. Am⸗
biebat Jason sup Onie summũ sacerdotiũ adito rege
promittens ei argẽti talẽta. ccclx.ex de elec. q̃squis.ex de
simo.p tuas.j.q.j.pncipat⁹.ꝛ.q.vj.sicut is.lxj.di.miramur
xxiij.q.j.q̃d culpat.ibi.libido dñandi. Cõtingit tamẽ ali⸗
quãdo aliquẽ indebite assequi ptãtẽ: q̃ tñ postea rect⁹ et
ver⁹ rector efficit:vel p ↄsensum subditoꝝ:vel p authori
tatẽ superioris.ar.ex de renũ.nisi cũ pdẽ.§.psone. Sicut au⸗
tẽ in mõ acq̃rẽdi ptãtẽ regiminis ↄtingit esse rectũ ꝛ per⸗
uersum:ita ꝛ in vsu adepte ptãtis.q̃dã em̃ vtunt recte po⸗
testate quã hñt:q̃dã autẽ praue. Ex his nascit distinctio
q̃drimẽbris. Nam quorũdã est regnũ rectũ vel regimẽ ꝛ
quantũ ad modũ acq̃rendi/ꝛ quãtũ ad vsum: Quorũdã
aũt regnũ puersum quãtũ ad vtrũq; dictoꝝ: Quorũdã
ṽo est regnũ rectũ quantũ ad modũ acq̃rẽdi:ʒ est puer⸗
sum quãtũ ad vsuʒ: Quorũdã aũt regnũ ecõuerso ẽ puer
sum quãtũ ad modũ acq̃rẽdi:ʒ est rectũ quãtũ ad vsum:
h tñ rarius cõtingit:q: vix bono exitu paguntur: q̃ malo
sunt pncipio inchoata.vt pre.c.miramur. Illa ĝ regna
sunt iusta ꝛ legitima:in q̃b⁹ modus acq̃rẽdi ptãtẽ/ꝛ vsus
ptãtis est rect⁹.ꝛ hmõi regna sunt sub dei puidẽtia sicut
bona. Illa ṽo sunt iniusta: in q̃b⁹ vtrũq; dictoꝝ vel alte⸗
rũ deficit.ꝛ h sunt sub puidẽtia dei sicut mala. Permitit
aũt de⁹ hmõi regnũ.vel ad pbationẽ bonoꝝ. vel ad pe⸗
nã malorũ:vel alijs causis sibi cognitis.ad hoc.xxiij.q.v.
§.hinc notãdũ. Et fm determinata dicẽdũ ẽ/ꝙ q: apud
gẽtiles aliq̃ ptãtem regiminis recte sunt assecuti: ꝛ ipsa
ptãte sunt recte vsi:ideo apud eos fuerũt aliqua regna le
gitima ꝛ iusta suo mõ ꝛ iure ciuili. Vt aũt descẽdam⁹ ad
regnũ siue imperiũ romanũ: cui⁹ monarchiã tenuit Cõ⸗
stãtin⁹:dicẽdũ ꝙ istud regnũ oib⁹ regnis gẽtiliũ fuit la⸗
tius ꝛ sublimi⁹ ꝛ forti⁹.et est quartũ regnũ fm Danielis
interptationẽ ferreũ. Dañ.ij.ibi: Et regnũ quartũ erit ve
lut ferrũ:ꝛ quõ ferrũ cõminuit ꝛ domat oia:sic cõminuet
oia hoc ꝛ ↄteret. Ad idẽ.j. Macb.viij.ꝛ iniuste q̃dẽ ince⸗

Bifariã q̃s puenit ad regnum.

Impiũ romanũ omnib⁹ alijs excellẽti⁹.

pir.q: p latrocinia τ violentias τ homicidia.ar.vij.q.j.in apibꝰ.sʒ i pcessu bonis moribꝰ regebat̄: ppter q̄s meruit tā late ac poterer augeri.vt btūs Aug.ait.τ Hiero.xxviij.q.j.§.ex his.ibi.v̄tutibꝰ romani pmeruerūt imperiū.τ dixi latiꝰ de istis v̄tutibꝰ.s̄.xxxvij.ar.v̄.et si dicat̄.τ.xlij.ar. post p̄n.istiꝰ op̄is.Et ppter bonū regimē ipsiꝰ impij oibꝰ gentibꝰ factū est quodāmō gratū.ita vt volūtarie impio romano se subijcerēt:vel eiꝰ iperiū tolerarēt:vt in p̄re.c.viij.j.Mach.Et ita factū est quodāmō iustū atq̧ legitimū:nō tn̄ p omnē modū iustū.tū ppter malū eiꝰ initium.p̄.c.p̄ncipatꝰ.Tū ppter christiane fidei fundamēti defectū/τ falsoꝝ deoꝝ cultꝰ:q̄bꝰ attribuebāt huiꝰ regni potētiā.Tū ppter ptātis malū vsum i pcessu:q: plures eoꝝ q̄ p̄ncipabant̄ in ipo regno vl' impio tyrāni fuerūt: male vtētes ptāte regiminis.maxie p̄ fidē orthodoxā dn̄i nr̄i iesu christi/eā quātū poterāt exterminātes:τ innumeros p ea martyrizātes psequētes τ puniētes.vn̄ Aug.in sermone vniꝰ martyris ait.Et reges terre q̄ ppter idola psequebant̄ christianos τc.Vn̄ petrū τ paulū p̄ncipes fidei occiderūt.xxj.di.q̄uis.τ.xxij.di.sacrosctā.ij.q.vij.btūs petrꝰ.ex̄ de elec.fundamēta.li.vj. Et ij q̄ boni fuerūt:nō bn̄ sunt vsi ptāte quātū ad oia: sʒ quātū ad aliq̄.Cōstātinus tn̄ inter alios laudabilis extitit ppter multa: vt ptʒ ex scriptis in q̄bꝰ referunt̄ gesta p̄ncipū romanoꝝ. τ i gestis btī Sylvestri q̄ approbata sunt.xv.di.sctā.v̄.iā nunc.ibi.Itē actꝰ btī sylvestri.facit ad h̄.xij.q.j.futurā.xcvj.di.cōstātinus.iuste obtinuit iperiū hūano iure:τ ideo potuit illo iure concedere q̄ tenebat.plus placet tn̄ ratio Ioā.q̄ ponit̄.lxiij.di.ego.glos.j. ⁋ Ad illud ḡ qd̄ obijcit̄ q̄ regnū romanū quū esset sine iustitia:fuit latrociniū:dicendū est q̄ illud regnū est latrociniū in q̄ est defectꝰ iustitie q̄liscūq̧.in regno aūt romano p̄cipue postq̄ cepit augeri:fuit q̄dē aliq̄ iustitia politica τ ciuilis:nō tn̄ illa q̄ ē formata p fidē christi:q̄ sola vera iustitia d̄:.xxiiij.q.j.vbi sana.Et ideo regnū romanū nō fuit latrociniū p illo tp̄e: tn̄ nō erat p oēm modū iustū:q: iustū regnū p oēm modū esse nō pōt:vbi deest fides christi.

Apud q̄s iustū reperiat̄ regnū.

Vn̄ sciēdū q̄ apud gētiles q̄ fidē christi habuerūt:potuit esse iustū regnū sicut patet in Melchisedech ad Heb.vij.τ in Iob.xlv.di.disciplina.ad fi.Apud iudeos etiā iustum regnū esse potuit deo spēaliter puidente regimē ipsi pplo isrl̄:in q̄ etiā erat fides christi vēturi.j.Reg.xvj. Apud christianos q̄ pōt esse:τ est iustū regnū indubitanter.Apud infideles aūt quātūcūq̧ recte viuētes al's pōt esse iustū regnū sm̄ aliq̄ d:nō tn̄ p oēm modū vt dictū est.Iniustū aūt regnū potuit esse:τ fuit:τ est/aliq̄n tā apud fideles q̄ apud infideles.de h̄ latiꝰ scripsi.s̄.post Innocē.τ Osti.q̄ de h̄ no.ex̄ de vo.τ vo.re.q̄ sup his.

An spūalē h̄ntes ptātem/ possint tpalia possidere.

⁋ I Alia dubitatio est circa id qd̄ dictū est/q̄ habētes ptātē spūalē possunt possidere tpalia.p̄ qd̄ videt̄ esse qd̄ dn̄s ait aplis quū eos ad p̄dicandū misit:Nolite possidere aurū neq̧ argentū τc.Mat.x.vbi Chrysost.Hoc ergo p̄ceptū p̄mo q̄dē discipulos facit nō esse suspectos.Scd̄o ab oi eos liberat solicitudine: vt vacationē oēm tribuāt v̄bo dei. Tertio docet eos suā v̄tutē.h̄ n̄ēpe eis τ postea dixit Luc.xxij. Nunq̄d aliq̄d defuit vobis/q̄n vos misi sine sacculo τ pera? Itē ibi Hiero.Qui aūt diuitias detrūcauerat: que p aurū et argentū τ es signant̄:ppemodū vite necessaria amputat:vt apl̄i veri religionis doctores:q̄ instituebāt oia dei puidētia gubernari: seipos ostēderēt nihil cogitare de crastino.glos.vn̄ addit:neq̧ pecuniā in zonis vr̄is. Duo em̄ sunt gn̄a necessarioꝝ. Vnū q̄ emunt̄ necessaria: qd̄ intelligit̄ p pecuniā in zonis:Aliud ipa necessaria qd̄ intelligit̄ p perā. ⁋ Ad hāc dubitationē dicendū est/q̄ plati ecclīaꝝ p̄nt tpalia possidere.tū ad sustētationē vite. tū ad dispēsandū paupibꝰ.τ in alios pios vsus. Nec solum quātū ad vsuʒ:sʒ etiā quātū ad dn̄iū tpalia p̄nt ecclīe possidere τ h̄re.ad h̄.xij.q.j.clericꝰ q̄.c.duo.c.expedit.vbi de h̄ in p̄ma glos.τ.c.vidētes.lxxvj.d.satis.xij.q.ij.aurū hʒ ecclesia.xvj.q.j. qm̄ quicq̄d.tn̄ solicitudinē circa ipa tpalia dn̄t alijs cōmittere.xj.q.j.te q̄dē.vt libere valeāt intēdere actibꝰ spūalibꝰ.vt ibi.τ.lxxxviij.di.platū.τ.c.ep̄s nl'lā.cū.c.se.lxxix.di.diaconū.cū.c.se.xvj.q.vij.i noua. Vn̄ τ xp̄m legimꝰ loculos habuisse:q̄s iudas portabat.i q̄ p̄figurabat̄ q̄ ecclesia habitura erat tpalia. Ioā.xij.xij.q.j.habebat.τ.c.exēplū. τ ecclīa p̄mitiua in q̄ erāt apl̄i: in cōmuni bona habebat.Act.ij.xij.q.j.c.j. τ p̄cia p̄dioꝝ ponebant̄ an̄ pedes aploꝝ.Act.iiij. τ p̄re.c.j.xij.q.j.c.j.τ ppt̄ h̄ papa recipit oblatiōes ad pedes:p̄ter oblationē panis i honore sacrificij: qd̄ ex pane cōficit̄.de cō.di.ij.c.j. τ ex̄ de summa tri.c.j.§.vna.τ p̄ter oblationē p defunctis ad cōfutandū errorem q̄ nō psunt eleemosyne p defunctis.p̄ illud xiij.q.ij.aie.apl̄i tn̄ postea cōmiserūt dispēsationē.vij.di.conibꝰ:vt libere vacarēt v̄bo p̄dicatiōis τ orōni.Act.vj. ⁋ Ad id ḡ qd̄ obijcit̄ de v̄bo christi ad aplos/dicēdū est q̄ h̄ mādauit christꝰ:nō q: illicitū esset possidere aurū et argētū:sʒ vt alij vidētes aplos cōtenere tpalia:magis mouerent̄ ad cōuersionē.vn̄ sup illud Mar.vj. τ p̄cepit eis ne q̄d tollerēt in via:nisi virgā tm̄ τc.Theophilꝰ dicit sic. Instruēs etiā eos p h̄ nō esse amatores munerū: τ vt videntes eos p̄dicare pauptatē:acq̄escāt:quū apl̄i nihil habeāt.Vel dixit ad ondendū cōfidētiā quā de deo p̄dicatores h̄re debēt.Vn̄ Beda sup p̄dictū locum Mar. Tāta em̄ p̄dicatori in deo debet esse fiducia:vt p̄ntis vite sumptus:q̄uis nō puideat:tn̄ hos sibi non deesse certissime sciat:ne dū mēs occupat̄ ad tpalia: minꝰ aliis puideat eterna.Vel h̄ dixit vt doceret/q̄ p exercēdo p̄dicationis officio/ois alia cura τ solicitudo ptermittēda est:vt pbatur p authoritatē Chrysost.sup p̄xime positā.q̄ incipit.h̄ ergo p̄ceptū. Vel h̄ dixit/q: sic erat expediēs p illo tp̄e:in q̄ magna fides in pecunia τ diuitijs erat:τ sctā pauptas odio habebat̄.vn̄ Chrysost.homilia.iij.sup Mat.Talis est luminis v̄tus:vt nō solū luceat:sʒ illuc ducat illos q̄ sequūt̄.Quū em̄ viderint nos oia p̄ntia cōtēnētes:τ ad futura p̄paratos:an̄ oēm s̄monē opibꝰ nr̄is credēt.Quis em̄ ita est amēs:vt vidēs eū q̄ heri τ an̄ lasciuiebat:τ ditabat̄:oibꝰ exutū:τ ad famē: τ inopiā: τ durā vitā: sanguinis effusionē:τ oia q̄ vident̄ piculosa paratū:nō manifestā accipiat hinc futuroꝝ demōstrationē? Si aūt p̄ntibꝰ nos iplicauerimꝰ τ immiscuerimꝰ q̄liter poterūt credere q̄ ad possessionē aliā festinemꝰ? Itē damascenꝰ.li.iij.Euāgeliū cognitiōis dei p̄dicatū est:nō bellis τ armis exercitū aduersarioꝝ deuincēs:sʒ pauci nudi paupes p̄secuti et v̄berati τ mortificati crucifixū in carne τ mortuū resurgentē p̄dicantes sapiētibꝰ τ insipiētibꝰ pualuerūt.Vel h̄ dixit/vt sciāt p̄dicatores rōne sui alios debitores esse in tpalibꝰ.vn̄ sequit̄ in Mat.x.Dignꝰ est em̄ mercēnariꝰ mercede sua.Vn̄ Aug.ibi.Satis ostēdit cur eos possidere h̄ aut ferre noluerit: nō q̄ necessaria nō sunt sustentationi huiꝰ vite:sʒ q: sic eos mittebat/vt eis hec deberi demonstraret ab illis q̄bꝰ euāgeliū credētibꝰ nūtiarēt.Vn̄ apparet hoc nō ita p̄cepisse dn̄m tāq̄ euāgeliste viuere aliūde nō debeāt q̄ eis p̄bētibꝰ q̄bꝰ annūtiāt euāgeliū: alioq̄n p̄ hoc p̄ceptū fecit apl̄s:q̄ victū de labore suaꝝ manuū trāsigebat.sʒ ptātē dedisse in q̄ sciret ista sibi deberi. huiusq̧ Aug.Hec pbant̄.j.q.ij.sacerdos cui. Qui aūt al'r sentiunt ecclīam nō posse h̄re ppriū:de heresi sentiunt aplicoꝝ.de q̄bꝰ.xxiiij.q.iij.q̄dā.v̄.aplici.τ de errore Valdensiū de q̄ scripsi.s̄.xl.ar.v̄.itē error.

An petrꝰ aplōꝝ τ oim fideliū fuerit caput.

⁋ L Alia dubitatio ē circa id qd̄ dictū est/ Petrū fuisse caput aploꝝ τ oim fideliū: τ similiter eius successorē esse caput ecclīe.p̄ em̄ esse videt̄ q̄ vniꝰ corporis est vnū caput tm̄.ex̄ de of.or. qm̄. Christus aūt ē caput ecclīe.ad Col.j. Eph̄.j.ex̄ de sacra vnc.c.j.§.caput autē.q̄re petro τ successoribꝰ eiꝰ nō cōuenit esse caput. ⁋ Ad hāc dubitationē dicēdū est/q̄ quidā asserūt Petrū nō fuisse caput:nec esse: q: in eo nō fuit plenitudo spiritualiū sensuū/sicut in christo.τ q: nō a Petro vocamur petrini:sʒ a christo christiani.de cō.di.iiij.postq̄ ascendit. Et q: ab ipo non deriuat̄ ad ceteros ptās spūalis.nō em̄ ipe solus recepit claues; sʒ tota ecclīa in ipso q̄ significabat totā ecclesiā:vt ē expssum.xxiiij.q.j.quodcūq̧.Et oēs apl̄i eq̄ receperūt a christo ptātem τ p̄ncipaliter sicut petrus.Mat.xviij.q̄: remiseritis τc.j.q.j.remissionē.de pe.di.j.quē peniter.vn̄ Isido.dicit/q̄ ceteri apl̄i cū petro pari cōsortio honoris τ ptātis effecti sunt. τ ē expssuʒ.xxj.di.in nouo.vbi de hoc.τ.xxiiij.q.j.loquit̄.in p̄n.Sed h̄ assertio nō est vera:īmo vbi petrus dictꝰ est ecclīe caput:τ q̄liberet eiꝰ successor:vt est expssum.xxij.di.c.ij.ibi. Inter btōs aplos q̄dā fuit discretio ptātis.τ licet oēs apl̄i essent:petro tn̄ a dn̄o cōcessum est.τ ipsi inter se idipm voluerunt: vt reliq̄s oibꝰ p̄esset apl̄is.τ cephas.j. caput τ p̄ncipatū teneret aplatus.q̄ etiā eādē formā suis successoribus τ reliq̄s ep̄is tenendā tradiderūt τc. Ad idē p̄re.c.i nouo. in p̄n.ibi.In nouo testamēto post christū dn̄m a Petro cepit sacerdotalis ordo:q: ipsi p̄mo pōtificatꝰ in ecclīa christi datus est:dicente dn̄o ad eū/Tu es petrꝰ.Et.j.hic ḡ ligādi soluēdiq̧ ptātē p̄mus accepit a dn̄o. τ.j.ipīq̧ p̄ncipēeorū esse voluerūt τc.Tn̄ cōsiderandū q̄ sicut plenitudo ptātis nō eodē mō cōuenit christo τ eiꝰ vicario i oibꝰ: vt.s̄.lviij.ar. declaratum est:ita etiā ratio capitis nō eodēmō cōuenit christo τ eiꝰ vicario.q: christo cōuenit p̄ncipaliter τ excellēter:vicario autē eiꝰ ministerialiter τ secūdario.ar.j.q.j.si fuerit.τ ideo nō denoiamur a petro petrini:sʒ christiani a christo.q: denoiatio fit a p̄ncipaliori et excellentiori. Et ne ecclīa diuidat̄:sicut quū dicebat̄:ego q̄dē sum paulī:ego aūt apollo:ego vero cephe:ego autē christi.diuisus est christus.j.ad Coꝝ.j. Sic etiā nō oportuit q̄ in petro fuerit plenitudo spūaliū sensuū. hoc em̄ cōuenit ei q̄ ē caput excellēter τ p̄ncipaliter. ⁋ Qd̄ de eq̄litate ptātis addūt:nō est veꝝ.nā sic accepit ecclīa clauiū ptātē:vt ab vno deriuaret̄ ad alios.τ licet oibꝰ apl̄is christus cōcessit ptātē:tn̄ voluit in hac ptāte Petrū h̄re p̄macitū τ p̄eminētiā sup alios:vt.s̄.p̄xime onsum est.ita vt q̄uis a christo p̄mo ptātē acceperint: tn̄ postmodū a plato eis Petro ipam recognoscerēt.h̄ solutio pbat̄ p clemente.lxxx.di.in illis.in fi.vbi clemēs papa sic ait.q̄m nec iter ipos aplos par fuit institutio:sʒ vnus p̄fuit oibꝰ.vbi de h̄ ⁋ Dictū v̄o Isido.sane dʒ intelligi:vt dicātur apl̄i parē habuisse ptātem cū petro.i.similē nō autē parē.i. eq̄lem. Vel aliter dicēdū/q̄ habuerūt parē ptātē quātū ad actꝰ et effectꝰ ptātis:nō aūt quātū ad institutionē τ modū habēdi ptātē.nō em̄ par fuit oim institutio:vt p̄xime allegaui.τ de hoc no.in p̄re.c.in nouo. ⁋ Ad id aūt qd̄ obijcit̄ q̄ vniꝰ corporis vnū est caput:dicēdū q̄ christꝰ τ eiꝰ vicariꝰ nō dicunt̄ duo capita:sʒ vnū:q: papa nō d̄: caput nisi inquātū gerit vicē christi τ eiꝰ psonā repsentat.ad hoc ex̄ de trāsl.quāto.τ.c.licet.τ ar.ex̄ de ap.romana.j.rn̄so.li.vj. vbi cōsistoriū ep̄i τ vicarij eiꝰ vnū dicunt̄.τ dixi.s̄.xxix.ar.τ ar.ex̄ de resti.spo.cū venissez.in fi.cū suis cōor.

An papa plenitudinē habeat ptātis.

⁋ L Vltima dubitatio est circa id qd̄ dictū est papā h̄re plenitudinē ptātis.p̄ qd̄ esse videt̄/q̄ papa d̄: christi vicariꝰ.ex̄ de elec.fundamēta.§.decet.ille autē q̄ est vicariꝰ alicuiꝰ: nō hʒ plenitudinē ptātis q̄ est in eo cuiꝰ est vicariꝰ.ex̄ de of. vica.licq̧.τ.c.cū in gn̄ali.li.vj. ⁋ Ad hāc obiectionē dicēdū/q̄ dato q̄ noie vicarij nō import̄ plenitudo ptātis: nō ppter hoc dicendū est q̄ papa q̄ est vicariꝰ nō habeat plenitudinē ptātis.q: hec plenitudo intelligit̄ τ exp̄mit̄ ex alijs noibꝰ q̄ ipsi cōueniūt:vt ex eo q̄ d̄: caput:vt.s̄.v̄. ad hāc dubitationē p̄xie pbatū ē.τ pastor.vn̄ cātat ecclesia:Iā bōe pastor.τ alia plura:vt ex̄ de elec.vbi piculū.§. ceterū:ibi.cū agit̄ de creatiōe vicarij τc. ⁋ Vel al'r ē dicēdū/q̄ aliud ē cōsiderare ppetatē significatiōis noīs q̄ ex p̄maria ipositiōe cōuenit noi:aliud v̄o vsum significationis ad quē q̄si scd̄ario accōmodat̄.Si ḡ in noie vicarij cōsideret̄ ppietas significatiōis q̄ cōsiderāda ē.ex̄ de v̄bo. sig.intelligētia.τ.c.in his.§.fi. sic nō iportat̄ p hoc nomē ptās diminuta.vicariꝰ em̄ dicit̄ a vice:q̄ noie opus τ officiū insinuat̄.vn̄ vicariꝰ alicuius dicit̄ q̄ agit opus illiꝰ:sm̄ quē modū apl̄i dicunt̄ vicarij christi:sicut in p̄fatiōe dicit̄. Quos opis tui vicarios eidē scʒ gregi cōtulisti p̄esse pastores.τ cōsequenter successores aploꝝ: q̄ sunt ep̄i:vicarij christi dicūt̄ τ aploꝝ.ex̄ de sacra.vnc.c.j.§.a christo. xxxiij.q.v.mulier.Sed sic nō vicariꝰ christi d̄: summꝰ pastor ecclesiastici gregis/Petri successor.Hinc etiā in alijs rebus q̄buslibet vna res d̄: alteriꝰ vicaria q̄ ei eq̄ualet.vn̄ d̄: in Leuitico.Qui pcusserit aīal reddat vicariū.j.aīaʒ p aīa. Leui.xxiiij.q.d.reddat eq̄ualēs.i.aīal p aīali.vt a p̄te itelligat̄ totū.xxxij.q.iiij.meretrices.aīal videlʒ eq̄ bonū:al's nō esset restitutio debita: q̄lē intēdit lex ex̄ de iuiur.τ dā.da.si bos alicuius.Et ita ex ppietate significatiōis noīs quū aliq̄s d̄: alicuiꝰ vicariꝰ in officio seu ptāte: insinuat̄ ptās in eo nō diminuta:sʒ eq̄lis.vn̄ si ep̄s gn̄alem det potestatē suo vicario:τ specificatis q̄busdā maioribꝰ sequat̄ clausula gn̄alis.τ oia alia τc.talis vicariꝰ in oibꝰ tantam ptātē hʒ in his q̄ spectāt ad iurisdictionē:quātā ep̄s adinstar pcuratoris.ex̄ li.vj.de pcur.qui ad agēdū.§.j.vt no. Osti.ex̄ de of.archidi.significasti.τ Ioā.an.ex̄ de of.vica.licet.li.vj.in glos.sʒ pone. Si v̄o in noie vicarij cōsideret̄ vsus ad quē q̄si ex accōmodatione trahit̄:sic aliq̄n sumit̄ h̄ nomē ad designādū ptātē nō plenā: vt ille sm̄ hūc modū dicit̄ vicariꝰ alicuiꝰ cui ab eo cōmittit̄ ptās:nō tn̄ plena τ totalis.huiꝰ aūt exēplū habemꝰ i Exodo/vbi d̄: q̄ moyses ex cōsilio Ietro cognati sui/elegit viros strenuos de pplo.q̄bꝰ cōmisit iudiciū minoꝝ τ faciliū:maiora τ grauiora reseruās ad se referēda.Exo.xviij. Sic τ archidiaconꝰ q̄ est vicarius ep̄i audit iurgia singuloꝝ:maiora vero ad ep̄m refert.ex̄ de off. archidia.ad h̄. Hoc etiā p̄lati ecclīe imitādo faciūt cōstituētes i causis τ negocijs q̄tidianis/τ in minoribꝰ opibꝰ q̄sdā q̄ ab aliq̄bꝰ vicarij.ex̄ de of. vica.cū in gn̄ali.li.vj.ab aliq̄bꝰ officiales dicunt̄.c.r.licq̧.τ.c.romana.li.vj. ⁋ Vel aliter dicēdū ad obiectionē/q̄ supposito q̄ vicariꝰ minus possit q̄ ille cuiꝰ vicariꝰ est:recte papa vicariꝰ xp̄i d̄:.nō ei hʒ totā illā plenitudinē ptātis:quā xp̄s hʒ: sicut supra declaratū est.lviij.ar.hʒ tn̄ ptātē spūalis τ tpalis: q̄ ad regimē militātis cōmunicata est ecclīe ab ipo dn̄o nr̄o iesu christo in clauiū datiōe. Mat.xvj.et xx.di.§.j.τ.xxiiij.q.j.§.si autē.Hic adde qd̄ scripsi.s̄.xxxvij.arti.§.ad illa q̄ p̄nt.vbi rn̄di ad aliq̄s de istis τ alias opiniones. ⁋ Ad cōplemētū autē papalis ptātis plenarie/ et gladij vtriusq̧ ptinētis ad eū:licet diuersimode:pono extrauagantē dn̄i pape bonifacij. viij.q̄ istā determinat questionem:cuius talis tenor est. ⁋ Articulꝰ.lx. A

VNā sanctā ecclesiā catholicā/τ ipam aplicam.q̄d importāt ista q̄tuor v̄ba/vnā/sanctā/ecclesiā/aplicā/ scripsi.s̄.liiij.ar.v̄.p̄mo em̄.τ pleniꝰ.j.i ar. lxiij. p totū.ibi vide.vrgēte fide q̄ est de re nō visa.de pe.di.iiij.§.finis.v̄.i domo.al's ē.c.τ vide.qd̄ no. ex̄ de sum.tri. sup rubricā.in glos.qm̄ omne.τ credere nihil aliud est q̄ fidē h̄re.de cō.di.iiij.nihil.credere cogimur τ tenere.fides ista est in symbolo niceni cōcilij qd̄ cantat̄ in ecclīa:Credo in vnū deū.in fi.vbi ponunt̄ p̄dicta v̄ba: de q̄ symbolo. xv.di.canones.τ ibi fit mētio de symbolo aplico.τ i glo.apl̄i de.iiij.symbolis.no.ex̄ de sum.tri.c.j.i glos.magna.q̄ incipit:qm̄ ad fidē vnā voco.xxiij.di.qui ep̄s.vj.istā extrauagantē.Nos q̄ hāc firmiter credimus τ simpliciter cōfitemur.ex̄ de sum.tri.c.j.in p̄n.ex̄ quā nō ē salꝰ: nec remissio pctōꝝ.xxiiij.q.j.§.si autē.τ.c.oibus.de pe.di.j.verbū spōso scʒ christo.Ioā.iij.xxvij.q.j.nuptiaꝝ.in sanctis suis. de cō.di.iiij.q̄ris.vltra col.v̄.celebrant̄ em̄ τc.in cāticis pclamante.Can̄.vj.Vna est colūba mea.q: simplex:quia sine macula τ ruga.Eph̄.v.xxj.di.q̄uis.pfecta mea.vna ē matri sue:electa genitrici sue.xxiiij.q.j.loquit̄.vbi h̄ eadē verba ponūtur.τ de cō.di.iiij.aliud.τ exponunt̄.q̄ vnū corpꝰ xxiij.q.iij.p mēbris.mysticū representat.cuiꝰ corporis caput christus.christi vero deꝰ.j.ad Coꝝ.xj.ad Col.j.ex̄ de sacra vnc.c.j.in qua vnus deus:vna fides:vnū baptisma.τ in clemē. de sum.tri.i p̄n.fidei.§. ad hec.ad Eph̄.iiij.i p̄n.τ p̄re.c.loquit̄.vna n̄ēpe fuit tp̄e diluuij arca noe.Gen̄.vj.

Vna pbat̄ esse ecclesia.

Universidad de Deusto Biblioteca

et.vij.vnā ecclesiā pfigurās.xlvij. di.quātūlibet. xxiiij.q.
j.qm̄ vet⁹.q̄ in vno cubito/christo scʒ ſm Hugo. ⁊ hic vide
qd̄ scripsi.s.xxxvj.ar.ꝟ.de iustitia.ꝯsummata.vt p.c.Gen.
vnū videlicet noe gubernatorē habuit ⁊ rectorē. p:e. c.
Gen.sic ⁊ vni⁹ eccl'ie vniuersalis vn⁹ papa.xxiiij.di.j.didi
cimus.vij.q.j.nouatian⁹.extra quā scʒ arcā oīa subsistētia
sup terrā legim⁹ fuisse deleta.p:e.c.gen.vij.⁊ p:e.c.qm̄ ve
tus.Hāc aūt veneramur vnicā dicēte dn̄o i pphā.s.dauid
in ps.xxj.De⁹ de⁹ me⁹ respice i me.erue a framea de⁹ aiaʒ
meā:⁊ de manu canis vnicā meā.Framea est ptās mūda
na de pente suo relicta ſm Huguitionē in deriuatiōib⁹ in
lr̄a.f.in dictione fremo.is. Pro aīa em̄.i.p se ipo capite si
mul orauit:⁊ corpore qd̄ corpus vnicā scʒ ecclesiā noiauit
xxiiij.q.i.aduocauit.xxiij.q.iij.p mēbris.⁊.q.v.de ligurib⁹.
ppter sponsi fidei sacr̄m.xxvij.q.j.nuptiaꝝ.ꝟ.deinde.ibi.
cui eccl'ia ipa:cui⁹ mēbra sunt:cōiunx est:q̄ fidei spei ⁊ cha
ritatis integritate non solū in virginib⁹ sacris:sʒ etiā in
ꝯiugatis fidelib⁹ tota virgo est.vniuerse q̄ppe eccl'ie cui⁹
oīa mēbra illa sunt.apl's dicit.ij.Cor.xj.Despōdi vos vni
viro virginē castā exhibere christo.⁊.q.ij.oē itaq3.⁊ chari
tatis eccl'ie vnitatē.de cō.di.iiij.ecce charitas. xxiiij. q.j.§.
si autē.⁊.c.alienis.Hec est tunica dn̄i incōsutilis: q̄ scissa
nō fuit:sʒ sorte puenit.xvj.q.vij.sicut dn̄i vestimētū.xxiiij.
q.j.qm̄ vetus.in pn̄.Appellat̄ ḡ hec eccl'ia tunica.vel tuni
ca charitas eccl'ie:q̄ operit multitudinē pctōꝝ. j. Pet.iiij.
Prouerb.x.Jaco.vlt.⁊ p:e.c.eccl'ie charitas. ⁊.xxiij.q.vij.
quēadmodū.⁊ de pe.di.iij.illd̄ ꝟo.ibi.⁊ texit charitate at
q3 cooperuit pctā sua.ex̄ de bap.maiores.j.rn̄so.q̄ etiā cha
ritas ⁊ vnitas eccl'ie malo punico cōparat̄.xliij.di.sit re
ctor.ꝟ.hinc etem̄.ibi.sicut in malo punico vno exteri⁹ cor
tice multa interi⁹ grana vniunt̄:sic innumeros scte eccl'ie
pplos vnitas fidei ꝯtegit:q̄s intus diuersitas meritoꝝ te
net.De ista tunica incōsutili. Joan. xix.ibi.milites ḡ quū
crucifixissent eū:acceperūt vestimēta ei⁹: ⁊ fecerūt qtuor
ptes.vnicuiq3 militi partē.⁊ tunicā.erat aūt tunica incō
sutilis desup ꝯtexta p totū.dixerūt ergo adinuicē:nō scin
damus eā.sʒ sortiamur de illa cui⁹ sit. Ubi Aug.Quadri
pertita aūt vestis dn̄i iesu christi q̄dripertitā significauit
eius ecclesiā.q̄tuor scʒ ptibus in orbe diffusam:⁊ in eisdē
eq̄liter.i.ꝯcorditer distributā.Tunica ꝟo illa sortita/oīm
partiū significat vnitatē:q̄ charitatis vinculo ꝯtinetur.
Si aūt ⁊ charitas supeminētiorē hʒ viā:⁊ supeminet sciē
tie:⁊ sup oīa p̄cepta est/ſm illud.j.ad Cor.xij.⁊.xiij.super
oīa hec charitatē hn̄tes. vestis q̄ signat̄ merito contexta
phibet̄.⁊ addidit p totū:q: nemo ei⁹ est exps qui ptinere
inuenit̄ ad totū:a quo tota vocat̄ eccl'ia catholica.incōsu
tilis aūt ne aliqn̄ dissuat̄:⁊ ad vnū puenit:q: in vnū oēs
colligit.ex̄ de bap.licʒ.xxvj.q.ij.nō statim. Jn sorte aūt dei
gr̄a comēdata est.cui em̄ sors mittit̄:nō psone cuiuscūq3:
vel meritis:sʒ occulto dei iudicio cedit̄.sequit̄ in decreta
li. Igit̄ eccl'ie vni⁹ ⁊ vnice/vnū corp⁹/vnū caput: nō duo
capita q̄si monstrū.ff.de ꝟ.sig.q̄ret aliq̄s.ex̄ de of.or.qm̄.
christus scʒ ⁊ christi vicari⁹ petrus:petriq3 successor dicen
te dn̄o ipsi petro: Pasce oues meas. Joan.vlt.ex̄ de elec.
significasti.inq̄t gn̄aliter ⁊ nō specialiter/has vel illas.p
qd̄ sibi cōmisisse intelligit̄ vniuersas. sic arguit etiā Jno
cē.iij. ex̄ de maio.⁊ ob.solite.§.nos aūt.Quū ḡ christ⁹
nō distinguat inter has vel illas oues:nec nos debem⁹
distinguere:vt ibi legit̄ ⁊ no.in glos.nec nos. Siue ḡ gre
ci.xxij.di.de cōstantinopolitana.siue alij occidētales: vel
orietales:vel aphricani.xxij.di.c.j.se dicāt petro eiusq3 suc
cessorib⁹/nō esse cōmissos:fateant̄ necesse est se de ouib⁹
christi nō esse.sic etiā arguit̄ in.§.nos autē.dicente dn̄o in
Joā.x.vnū esse ouile ⁊ vnicū esse pastorem. vbi Grego.
Quasi ex duob⁹ gregibus vnū ouile efficit:q: iudaicū et
gentilē ppl'm in sua fide cōiungit.Eph.ij.Jpse est pax no
stra q̄ fecit vtraq3 vnū:⁊ mediū pietē macerie soluēs ⁊c.
Et theophilus.Attēdant ergo manichei qm̄ vnū ouile ⁊
vn⁹ pastor est noui ⁊ veteris testamēti. Jn hac igit̄ eiusq3
ptāte duos esse gladios. spūalē videlʒ ⁊ tp̄alem/euāge

Tunica dn̄i incōsutilis q̄d significet.

licis dictis instruimur. Nā dicētibus apl'is.ecce duo gla
dij hic.in ecclesia scʒ:quū apl'i loquerent̄:nō rn̄dit dn̄s:ni
mis esse:sʒ satis. Luc.xxij.in gladio ptās intelligitur.ad
Rom.xiij.Non sine causa gladium portat.xxiij.q.v.non
solū. Apocal.j.⁊.xix. ⁊ ex̄ de puile.ex ore.in pn̄. Certe qui
in ptāte petri tēporalē gladiū esse negat: male attendit
verbū dn̄i pferentis/Conuerte gladiū tuum in vaginam.
Joā.xviij.Mat.xxvj.xxiij.q.j.§.j.vterq3 ergo est in ptāte
ecclesie/spūalis scʒ gladi⁹ ⁊ materialis.Hec verba ⁊ q̄ se
quūtur:sunt verba Ber.ad Eugeniū papā in li.de consi
deratione.Sed is quidē p eccl'ia:ille vero ab eccl'ia exer
cēdus.xvj.q.vj.authoritatē.ex̄ de sen.ex.dilecto.li.vj.ille
sacerdotis.xvj.q.ij.visis. in fi.is manu regū ⁊ militum.
xxiij.q.v.nō solū.et.c.rex debet.sʒ ad nutū ⁊ patientiā sa
cerdotꝫ.vide.s.xxxvij.ar.ꝟ.ꝙ aūt.xxiij.q.viij.hortata.⁊.c.
vt pdē.Opʒ aūt gladiū eē sub gladio.⁊ tp̄alē authorita
tē spūali subijci ptāti.xcvj.di.c.duo.c.si iperator. Nā quū
dicat apl's ad Rom.xiij.Nō ē ptās nisi a deo:q̄ aūt sunt a
deo:ordinata sunt.nec ordinata essent:nisi gladius esset
sub gladio.ad hoc.lxxix.di.ad h̄.xj.q.iij.q̄ resistit.di. viij.
que ꝯtra.⁊ tamq3 inferior reduceret̄ per aliū in suprema.
Nā ſm beatū Dionysi.lex diuinitatis est/infima p media
in supma reduci.nō ergo ſm ordinē vniuersi oīa eq̄ ⁊ ime
diate:sʒ infima p media:⁊ inferiora p supiora ad ordinē
reducunt̄. Spūalē aūt dignitatē ⁊ nobilitatē terrenam
quālibet pcellere dignitatē opʒ tanto clarius nos fateri:
quāto spūalia tp̄alia antecedunt. Jsta etiā ratio ponit̄ p
Jnnocē.ex̄ de ma.⁊ ob.solite.§.verū. Qd̄ etiā ex datione
decimaꝝ.vide qd̄ legit̄ ⁊ no.ex̄ de ma.⁊ ob.oēs pncipes.
Nā imperator ⁊ reges tenent̄ ad solutionē decimarū: si
christū regē suū pcipē ⁊ dn̄m recognoscūt. Apoc.j.⁊.xvij.
qui i signū vniuersalis dn̄ij sibi decimas reseruauit. xvj.
q.j.reuertimini.⁊ ex̄ de deci.tua nobis.⁊ benedictiōe.ad
Heb.vij.xxj.di.deniq3.scrificatione.ex̄ de sacra vnc.c.vni
co.§.man⁹.j.Reg.ix.ex ipsi⁹ ptātis acceptiōe.ex̄ de elec.p
venerabilē.ex ipaꝝ rerū gubernatiōe.ex̄ de fo.cō.licʒ.cla
ris oculis intuemur. Nam veritate testante/spūalis ptās
terrenā ptātē instituere hʒ.ſm Hugo.de sancto Uictore:
vt.s.dixi.xxxvij.ar.ꝟ.item hugo. et iudicare si bona non
fuerit.xv.q.vj.item alius.ex̄ de sup.ne.p:e. grandi. li. vj.
quia ad quē ptinet institutio: ⁊ destitutio. xvj.q.ij. visis.
ex̄ de hereticis. cū ex iniuncto.§.si.sic de ecclesia/⁊ de ec
clesiastica ptāte verificat̄ vaticiniū Hieremie: Ecce cōsti
tui te hodie sup gētes ⁊ regna ⁊ cetera/q̄ sequūtur. Hie
re.j.ex̄ de ma.⁊ ob.solite.ergo si deuiat terrena potestas:
iudicabit̄ a ptāte spūali: vt p:e.c.item alius.xv.q.vj. ⁊ de
sup.ne.p:e.⁊.c.grādi.li.vj.⁊ si deuiat spūalis:minor a suo
supiori.si vero suprema:a solo deo nō ab hoīe poterit iu
dicari.xxj.di.inferior.ex̄ de ma.⁊ obe.cum inferior.ix.q.iij.
cuncta.xl.di.si papa.⁊ de hoc satis dixi in prin.huius ope
ris.testante apl'o/Spiritualis hō iudicat oīa:ipse autē a
nemine iudicat̄.j.ad Cor.ij.in fi.pprie intelligit̄ ad lr̄am
ista authoritas de papa:licet mystice aliter apl'us intelle
xerit. Nam papa dicit̄ homo antonomastice p excellentiā
et singulariter quē formauit christus.idem scripsi.s.xiij.
ar.§.in hac.ꝟ.item Matth.vlt.ꝟ. itē in terra.ad imagi
nē suā ⁊ similitudinē.Gen.j.⁊.xxxiij.q.v.hec imago.quā
tū ad potētiam plenariā quā habet a deo: ⁊ adinstar ei⁹
et similitudinē virtutū quā virtutē p:ecipue p:e hoībus
alijs debet habere.de pe.di.ij.§.romanos.ꝟ. similē. als
est paruū.c.vn̄ papa singulariter spūalis vocat̄:q: sedes
sua aut sanctū eū recipit:aut scm̄ p̄sumptiue facit.xl. di.
c.j.vn̄ quū peccat:ratiōe dignitatis maioris ⁊ p ꝯsequēs
sanctitatis.j.q.j.vilissimus.amplius peccat.vt.xl.di.si pa
pa.⁊.c.homo christianus. Jste hō oīa ⁊ oēs iudicat:quia
oēs sunt sibi subiecti.ix.q.iij.cuncta.⁊ p pncipalem ⁊ ipse
ad lr̄am a nemine iudicat̄.ix.q.iij.aliorū.xxj. di.nūc autē.
xvij.di.§.hinc.Est autē hec authoritas:etsi data sit homi
ni:et exerceatur p hominē:non humana:sed potius diui
na potestas ore diuino petro data:sibiq3 suisq3 successori

bus in ipso christo: quem cōfessus fuit:petra firmata: di
cente dn̄o ipsi petro:quodcūq3 ligaueris sup terrā ⁊c.ad
hoc.xxj.di.in nouo.⁊.xxij.di.c.j.⁊.xix.di.ita dn̄s.ex̄ de elec.
fundamenta.j.rn̄so.li.vj.de ma.⁊ obe.solite.§. nos autē.
Quicūq3 igitur huic potestati a dn̄o sic ordinate resistit
dei ordinatiōi resistit. ad Rom.xiij.xj.q.iij.qui resistit.ni
si duo:sicut manicheus:fingat esse p̄ncipia: ⁊ marchion.
xxiiij.q.iij.quidam.ꝟ.manichei.⁊.ꝟ.marchioniste.qd̄ fal
sum ⁊ hereticū iudicam⁹:q: testante moyse non in princi
pijs:sʒ in p̄ncipio creauit deus celū ⁊ terrā. Gen.j.⁊ Jn
pncipio erat verbū.Joā.j. Porro subesse summo roma
no pōtifici oī humane creature declaramus dicim⁹ ⁊ de
finim⁹ oīno esse de necessitate salutis:q: nec verus catho
licus pape recalcitrat.lxxxj.di.siqui.q: nec in ecclesia est:
qui cathedrā petri deserit.xxiij.di.qui cathedrā.ex̄ quā ec
clesiā nō est salus.xxiiij.q.j.qm̄.⁊.c.quicūq3. Hucusq3 suf
ficiat de potentētia ⁊ iurisdictiōe plenissima pape dixis
se. ¶ Nūc autē de sponsa eius sacroscta eccl'ia/stilo vtili
tractandū est.couenienter em̄ postq̄ tractatū est de capi
te ecclesie:tractādum est de corpore mystico christi quod
est ecclesia.xxiiij.q.j.aduocauit.⁊.c. schisma.in fi. que re
gnum christi dicitur.ps.gloriam regni tui dicent.

¶ Articulus.lxj. A

Et primo quidē considerandū est:ꝙ ecclesia cōuenientissime re
gnū vocatur. Nā ecclesia cōmunitas quedā
est quū sit cōgregatio vel cōuocatio multo
rū fideliū.de con.di.j.ecclesia.i.catholicoꝝ collectio. Cō
munitas aūt hoīm:licʒ sit multiplex:tn̄ i tres gradus pn
cipaliter distinguit̄:vt beatus Aug.insinuat.xx.li.de ciui.
dei.scʒ in domū/ciuitatē/⁊ regnū. Sūt em̄ hec tria cōmu
nitatē hoīm designantia. Nam licʒ domus dicat̄ aliq̄s lo
cus habitationis vni⁹ familie: sicut vrbs toti⁹ ppl'i: ⁊ or
bis totius generis humani.vt Jsido.dicit.xv.li.Etymol.
tn̄ vt idē ait li.ix.ipsa tota familia domus vocat̄. Luce.ij.
Eo ꝙ esset de domo ⁊ familia dauid.q̄ a duob⁹ scʒ incipit
scilicet a viro ⁊ vxore.Hec cōprehendit filios ⁊ seruos.sic
accipit̄.xxiij.q.iiij.duo ista.ibi.pauperi regēti domū suā.si
militer ciuitas:licʒ interdū dicatur ipe locus habitatiōis
multorū hoīm:tn̄ pprie ipsa hoīm multitudo ciuitas vo
cat̄.vn̄ Jsido.xv.li.Etymol.dicit.ꝙ ciuitas est hoīm mul
titudo societatis vinculo adunata.⁊ subdit/ꝙ ciuitas nō
saxa:sʒ habitatores vocant̄.sic accipit̄ Luc.xix. Uidens ci
uitatē fleuit sup illam.non saxa:sed hoīes. ⁊ Aug.j.li. de
ciui.dei ait.ꝙ ciuitas est cōcors hoīm multitudo.vn̄ ciui
tas ciuiū vnitas. ⁊ btūs Greg. xvj.li.moral.dicit/ꝙ ciui
tas a cōuiuētibus ppl'is appellat̄.sic ciuitas nō p muris
et domibus:sʒ p hoībus accipit̄.Esa.j.ibi: Quō facta est
meretrix vrbs fidelis:et Luc.xix. Uidēs ciuitatē/fleuit
et.j.quia si cognouisses:⁊ tu.hoīb⁹ loquit̄: ⁊ nō lapidib⁹
qui non cognoscūt.sicut sumit̄ ex̄ de sen.ex.si,sn̄ia.§. cete
rū.li.vj.vn̄ ⁊ dicit glos.ex̄ de ex. prel. c.vlt.non vltra me
diū.ꝙ quū dicit̄ interdico talem locū/ intelligit̄.i. hoīes
illius loci:q: locus inaīata res est:nec peccat. Sic etiā re
gnū licʒ q̄nq3 dicat̄ ipm terre spaciū: ⁊ multaꝝ vrbiū col
lectio:tn̄ pprie adunatio pluriū pploꝝ ⁊ gentiū regnū d:
sic denoiatū ab eo qui ⁊ multitudini p̄est.scʒ a rege:q: vt
dicit Jsido.ix.Etymol.regnū a regib⁹ est dictū. sic sumit̄.
Luc.xj.⁊.Mat.xij. Omne regnū in se diuisum ⁊c. xxv.q.
ij.si ea.⁊ Luc.xxj.ibi.⁊ regnū aduersus regnū.Est ergo in
hoībus triplex cōmunitas p̄dicta/scʒ domus/ciuitatis/⁊
regni.vnde Jsido.xv.li.Etymol.dicit.ꝙ tres sunt societa
tes scilʒ familiarū/vrbiū/⁊ gentiū. Hāc aūt triplicē cōita
tē ecclesia sancta pticipat. Nā eccl'ia q̄nq3 domus:q̄nq3 ci
uitas:q̄nq3 regnū noiat̄:licʒ non sit cōmunitas nature:sʒ
grē:vt ipm nomē insinuat.d: em̄ ecclesia:vt p:e.c.eccl'ia.⁊
vide qd̄ scripsi.j.in.ij.pte in ar.xj.§.iij.ꝟ.⁊ vero.i. cōuoca
tio/deo ipam vocāte ⁊ cōgregāte p grām. Or autē eccl'ia
dicat̄ dom⁹:ptʒ in ps.xxv.vbi de ipa d:: Dn̄e dilexi decorē

Ecclesia merito regnum vocat̄.

domus tue. Et iterū in ps.xcij. Domū tuā decet scītudo
dn̄e.ex̄ de imu.ec.decet.li.vj.xxiiij.q.j.oīb⁹.decorē iquā nō
armorꝫ:sed moꝫ.xij.q.ij.glā.ꝟ.multi.⁊ iterū ps.lxvij. Qui
habitare facit vni⁹ moris i domo.⁊.j.Timoth.iij.vt scias
quō opʒ te in domo dn̄i ꝯuersari:q̄ est eccl'ia dei viui.⁊ ite
rū in ps.v. Jntroibo in domū tuā ⁊c. ⁊ iterū: Dom⁹ mea
dom⁹ orōnis:vocabit̄:vos aūt fecistis illā spelūcā latro
nū.Esa.lvj.Hiere.vij.Mat.xxj.Mar.xj. Luc.xix.⁊ Joā.
ij.j.q.iij.saluator.ac ex multis.c.vēdētes.ex̄ de custo.eu.et
chris.c.ij. ¶ B Jn Mat. aūt ante h̄ ꝟba d:: Et intra
uit iesus in templū dei.vbi Chryso. Hoc erat pprīū boni
filij:vt ad domū curreret pr̄is:⁊ illi honorē redderet. Et
tu imitator christi fact⁹ quū in aliquā igressus fueris ciui
tatē:primū ad eccl'iam curras. Hoc erat etiā boni medici
vt ingressus ad infirmā ciuitatē sanandā ⁊ saluandā: pri
mū ad originē passionis intenderet. Nā sicut de tēplo oē
bonū egredit̄:ita de tēplo oē malū pcedit.si em̄ sacerdo
tiū integrū fuerit:tota eccl'ia floret. Si aūt corruptū fue
rit oīm fides marcida ē. Sic em̄ quū viderꝫ arborē pallē
tib⁹ folijs:intelligis q: vitiū hʒ in radice.sic cū videris po
pulū indisciplinatū:sine dubio cognosce q: sacerdotium
ei⁹ nō ē sanū. hucusq3 Chryso.ad hoc Eccl'i.x. Scd̄m iudi
cē ppl'i:sic ⁊ minister ei⁹. ⁊ qualis ē rector ciuitatis:tales
habitātes in ea.⁊ Leuit.iiij. Si sacerdos/q̄ est vnct⁹ pec
cauerit:delinquere faciet ppl'm.ex̄ de vo.⁊ vo.re.magne.
§.pterea.facit.xj.q.iij.pcipue.xxiiij.q. iij. trāsferūt. sequit̄
in matth. Et eijciebat oēs ementes et vendētes in tēplo.
Hiero. Sciendū quidē est/ꝙ iuxta mādata.xxij.q.j. consi
dera.legis venerabili in toto orbe tēplo:et dn̄i:et de cun
ctis regionibus iudeoꝝ illuc ppl'o cōfluente:innumerabi
les imolabant̄ hostie maxime festis dieb⁹ taurorū ⁊ arie
tū:pauperib⁹ ne absq3 sacrificio essent pullos colūbaꝝ.⁊
turtures offerentib⁹. Luc.ij. Accidebat aūt vt q̄ de longe
veniebāt victimas nō haberēt. Excogitauerūt ergo sacer
dotes quō p̄dam de ppl'o facerēt:⁊ oīa illa q̄b⁹ opus erat
ad sacrificia:vēdebāt.⁊ vt venderēt nō habētib⁹.⁊ ipi rur
sus empta susciperēt. Hāc ergo scrophā.i.fraudem/se in
diuersa vertentē crebro venientiū inopia dissipabat. qui
indigebāt sumptib⁹ et nō solū hostias nō habebāt:sʒ nec
vn̄ emerēt.posuerūt itaq3 ⁊ nūmularios q̄ mutuā sub cau
tione darēt pecuniā.sʒ q: erat lege p̄ceptū:vt nemo vsu
ras acciperet:⁊ pdesse nō poterat pecunia fenerata:q̄ cō
modi nihil haberet:⁊ interdū pderet sortē: excogitauert̄
et aliā technen.i. artē.vt p nūmularijs collibistas face
rēt.hui⁹ ꝟbi pprietatē latina ligua nō exp̄mit.collibia di
cūtur apud eos q̄ nos appellam⁹ tragemata vl' vilia mu
nuscula.ꝟbi grā frixi ciceris vuarūq3 passarū ⁊ poma di
uersi gn̄is.ḡ q: vsuras nō poterāt accipe: collibiste p vsu
ris accipiebāt varias spēs.vt qd̄ i nūmo nō licebat:in his
rebus exigerēt q̄ nūmis coemunt̄.q̄si nō h̄ ipm Ezechiel
p̄dicauerit dicēs Ezech.xviij. Usurā ⁊ supabūdantiā non
accipietꝫ.de h̄.xiij.q.iij.pleriq3. ⁊ p totū. Jstiusmodi dn̄s
cernēs in domo pr̄is negotiationē seu latrociniū/ardore
spūs ꝯcitat⁹/tātā hoīm multitudinē eiecit de tēplo. Ori
genes sup ꝟbo p̄dicto.⁊ emētes in tēplo.in q̄ nō dn̄t eme
re ⁊ vēdere:sʒ orōnib⁹ tm̄ vacare q̄ ꝯgregant̄ q̄si i domo
orōnis.vn̄ sequit̄.⁊ dicit eis:scriptū est.s.in Esa.lvj.dom⁹
mea dom⁹ orōnis vocabit̄.Aug. Nemo in oratorio aliud
agat:nisi ad qd̄ factū est:vn̄ ⁊ nomē accepit.xlij.di.in ora
torio.⁊.c.oratoriū.sequit̄: Uos aūt fecistis eā spelūcam
latronū.latro em̄ est/et tēplū dei in latronū ꝯuertit spe
cū:q̄ lucra de religiōe sectat̄. Mihi aūt inter oīa signa q̄
dn̄s fecit:hoc videt̄ esse mirabili⁹:ꝙ vn⁹ hō/⁊ illo tēpore
ꝯtēptibilis intantū vt postea crucifigeret̄:scribis ⁊ phari
seis ꝯtra se seuiētib⁹ ⁊ vidētib⁹:sua lucra destruere potue
rit:ac vni⁹ flagelli ꝟbo tantā eijcere multitudinē. Jgneū
ei quoddā atq3 mirificū radiebat ex oculis ei⁹:⁊ diuinita
tis maiestas lucebat in facie. Et iteꝝ Hiero. Fulgor ⁊ ma
iestas deitatis occulte in hūana facie relucebat.de q̄ pu
to dulcor ad bonos:⁊ terror ad malos prodibat. Jtē ibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aug. Manifestū est aūt h nō semel:ſʒ iterū a deo eſſe factū:ſʒ pmū cōmemoꝛatū eſt a ioāne. Ioā.ij.hoc aūt vltimū a ceteris trib⁹. Chꝛyſoſt. In q̄ maioꝛ eſt accuſatio iudeoꝝ:qm̄ cū bis hoc idē feciſſet:moꝛabant̄ tn̄ i ſua demētia.q: perſi difficile coꝛrigunt̄. Eccli.j. Origen. Myſtice aūt tēplū dei eſt eccl'ia chꝛiſti. Sūt aūt multi i ea nō ſicut decet viuētes ſpūaliter:ſʒ ſm carnē militāt.j.Pet.ij.q̄ domū orōnis de lapidib⁹.ij.Pet.j.viuis ꝯſtructā faciūt eſſe ſpelūcā latronū actib⁹ ſuis. Si aūt tres ſpecies eiectas a tēplo cauti⁹ exponere velim⁹:poſſum⁹ dicere. Quicūq̄ in pplo chꝛiſtiano ad nihil aliud vacāt:niſi circa emptiones ⁊ vēditiōes. ꝯ id ex̄ ne cleri.vl' mo.p totū.rari⁹ aūt in orōnib⁹ pmanēt:vel in alijs actib⁹ rectis:ipſi ſunt vēdentes ⁊ emētes in tēplo dei.diaconi potius hodie epiſcopi. xciij.diſt.diaconi.v.vt.c.diaconi ſeptē. Qui nō bene tractāt eccl'iaꝝ pecunias:⁊ diuites fiūt de reb⁹ pauperū: ipſi nūmularij pecuniaꝝ menſas hn̄tes: q̄s chꝛiſtus euertit. quō aūt mēſis eccl'iaſticaꝝ pecuniaꝝ diaconi pſunt docemur in actib⁹ apl'oꝝ.vj.c.⁊.xciij.di.diaconi ſeptē. Epi aūt q̄ tradūt eccl'ias q̄b⁹ nō opꝫ:ipſi ſunt q̄ vēdūt colūbas.i. graꝫ ſpūſſcti q̄ꝝ cathedras chꝛiſt⁹ euertit.hucuſq̄ Orig. ad h.j.q.iij.ſaluatoꝛ.⁊.c.ex multis. Hiero. Iuxta ſimplicē em̄ intelligētiā colūbe nō erāt in cathedris:ſʒ in caueis: niſi foꝛte colūbaꝝ inſtitoꝛes ſedebāt in cathedris.qđ abſurdū eſt:q: in cathedris mgr̄oꝝ magis dignitas iudicatur.ar.xciij.di.q̄ cathedrā.q̄ ad nihilū redigit̄ quū miſta fuerit lucris. Obſerua etiā ꝓpter auaritiā ſacerdotū.ex̄ de deci.c.j.altaria dei nūmularioꝝ mēſas appellari. Qđ aūt de eccl'ijs dixim⁹ vnuſquiſq̄ de ſe intelligat. dicit em̄ apl's.j.ad Coꝝ.iij. Uos eſtis tēplū dei.⁊.j.Coꝝ.vj.ſil'e.ij.Coꝝ.vj. Nō ſit ḡ in domo pectoꝛis nr̄i negotiatio. nō donoꝝ cupiditas:ne ingrediat̄ ieſus irat⁹ ⁊ rigidus.⁊ nō aliter mūdet tēplū ſuū niſi flagello adhibito:vt de ſpelūca latronū domū faciat orōnis. Chꝛyſoſt. Ideo etiā nūmularioꝝ mēſas euertit:ſignās q̄ in tēplo dei nō dn̄t eſſe nūmi niſi ſpūales q̄ dei hn̄t imaginē:nō q̄ poꝛtāt imaginem terreni.lxxxviij.di.i palea.eijciēs.ibi.inde de h cathedras vēdētiū colūbas euertit.loquēs ipo facto.q̄d faciūt i tēplo multe colūbe venales: ex q̄ vna colūba.i. ſpūſſctūs. Ioā.iij.de cō.di.iiij.aliđ.gratuita deſcēdit i tēplū coꝛpis mei. Itē Mar.xj.ſup illo.⁊ cū introiſſet i tēplū.ce.eij. vē.⁊ emē.in tēplo. Beda. Et q̄dē credendū eſt q̄ ea tn̄ vēdi vel emi reperit in tēplo:q̄ ad miniſteriū tēpli neceſſaria eſſent. Si ḡ ea q̄ alibi libere geri poterāt dn̄s i domo ſua tpalia negotia geri nō patit̄:quāto magis ea q̄ nunq̄ fieri licet plus celeſtis ire merent̄ ſi in edib⁹ deo ſacratꝫ agūtur:ad h ex̄ de imu.ec.decet domū.li.vj.⁊ ex̄ de cuſto. eucha.c.ij.⁊ mēſas nūmularioꝛū. Theophil⁹. Nūmularios vocat cāpſoꝛes nūmoꝝ.nūmus em̄ gen⁹ eris minuti ē.ſequit̄. Et cathe.vē.col'.euertit. Beda. Quia ſpūſſctūs i colūba ſup dn̄m apparuit. Mat.iij. Mar.j. Luc.iij. Ioā.j. de cō.di.iiij.aliud.recte p colūbas ſpūſſcti chariſmata deſignant̄. Colūba ḡ vendit̄: qn̄ man⁹ ipoſitio: p quā ſpūſſctūs dat̄ ⁊ accipit̄:ad p̄ciū pbet̄. Cathedras aūt vēdentiū colūbas euertit:q: q̄ ſpūalē graꝫ venumdāt:vel ante hoīes:vel an̄ dei oculos ſacerdotio puant̄.de h p̄e.c.ſaluatoꝛ.⁊.c.ex multꝫ.q.iij.ſequit̄. Et nō ſinebat:vt q̄ſq̄ trāſferret vas p tēplū. Beda: De vaſis illis dicit: q̄ mercādiſa inferebant̄. Ceterū abſit vt vaſa deo dicata dn̄s eiecerit de tēplo:vel introferre ꝓhiberet i tēplū.ſicut intelligit etiā Innocē.iij.ex̄ de cuſto.euch.c.ij. vbi futuri examinis p̄tēdit exēplū:q: de eccl'ia repellit repꝛobos.⁊ ne vltra ad turbādā eccleſiā intrēt:eterno eos verbere cōpeſcit. Sed et pctā q̄ coꝛdib⁹ fideliū inerāt diuinit⁹ remiſſa cōpūctio tollit:⁊ ne vltra reputant̄ diuina in eis gratia adiuuat.

¶ Sequit̄. Uos aūt feciſtis eā ſpelūcā latronū. Theophilus. Spelūcā aūt latronū tēplū noīat ꝓpter lucrum. Gen⁹ nāq̄ latronū ad lucrū ſe ꝯgregat:q: ḡ illa aīalia q̄ ad ſacrificiū oblata erāt:cauſa lucri vēdebant: latrones ipos dicit.ad h em̄ in tēplo erāt;vt vel nō dātes coꝛpoꝛaliter ꝓſequerētur:vel dātes ſpūaliter necarēt. Tēplū etiā ⁊ dom⁹ dei mēs eſt ⁊ ꝯſciētia fideliū:q̄ ſi in leſione ꝓximi ꝑuerſas cogitatiōes ꝓfert:q̄ſi in ſpelunca latrones reſidēt. Ergo mēs fideliū ſpelūca latronis fit:qn̄ relicta ſimplicitate ſctitatis:illud conat̄ agere vn̄ valeat ꝓximis nocere. Itē Luc.xix. Et ingreſſus in tēplū cepit eijcere vē.in il.⁊ emē.illud di.illis. Scriptū eſt dom⁹ mea dom⁹ orōnis vocabit̄: vos aūt fe.eā ſpe.latro. Grego.in homilia. Quia narrauerat mala vētura:ꝓtin⁹ tēplū igreſſus ē: vt de illo emētes ⁊ vēdētes eijceret:oſ̄dēs q: ruina ppl'i maxime ex culpa ſacerdotū fuit.vn̄ dꝛ.⁊ igreſſus i tēplū ⁊c. Ambꝛo. Quia de⁹ tēplū ſuū non mercatoꝛis vult eſſe diuerſoꝛiū:ſʒ domiciliū ſctitatis.nec vēdibili religionis officio:ſʒ obſequio gratuito vſum miniſterij ſacerdotalis infoꝛmat. Theophilus. Hoc etiā fecit dn̄s in p̄ncipio p̄dicationis ſue:vt narrat Ioan.ij.c. Et nūc iterū illud fecit:qđ ad maius crimē iudeoꝝ redūdat:q̄ nō fuerūt ex poꝛi admonitiōe caſtigati. Itē Aug. Myſtice aūt tēplū ipm hominē chꝛiſtū intelligas:vel etiā adiūcto coꝛpoꝛe ei⁹ qđ eccleſia eſt.ſm aūt qđ eſt caput eccl'ie:dictū eſt Ioā.ij. Soluite tēplū h:i trib⁹ dieb⁹ ſuſcitabo illud.ſm id vero q̄ adiuncta eccl'ia intelligit̄ tēplum:videt̄ dixiſſe auferte iſta hinc ⁊c. Signauit em̄ futuros in eccl'ia:q̄ ſua negotia potius agerēt:vl' recepta cula ibi haberēt ad occultāda ſcelera ſua:q̄ vt charitatē chꝛiſti ſeq̄rent̄:⁊ pctōꝝ cōfeſſiōe acceptā venia coꝛrigerent̄. Itē Greg. Myſtice aūt ſicut tēplū dei in ciuitate eſt:ita in plebe fideli vita religioſoꝝ.⁊ ſepe nōnulli habitū religiōis ſumūt:q̄ dū ſacroꝝ oꝛdinū locū ꝑcipiūt:ſctē religiōis officiū in cōmertiū terrene negotiationis trahūt.j.q.iij.vidētes.vēdētes q̄ppe i tēplo ſunt:q̄ hoc qđ q̄buſdā iure cōpetit:ad p̄miū largiunt̄.iuſtitiā ei⁹ vēdere eſt hāc ꝓ p̄mij acceptiōe ſeruare. Ementes ꝟo in tēplo ſunt:q̄ dū hoc ꝓſoluere ꝓximo qđ iuſtum eſt nolūt:dūq̄ rē in rē debitā facere cōtēnunt:dato p̄rop̄cio emūt pctm̄. Orig. Siquis ḡ vēdit eijciet̄.⁊ p̄cipue ſi vēdit colūbas. Si em̄ ea q̄ mihi a ſpūſctō ſunt reuelata ⁊ credita:aut in vulgus p̄cio vēdidero: aut abſq̄ mercede nō docuero:q̄d aliud facio:niſi colūbam.i.ſpm̄ ſctm̄ vēdo? Ambꝛo. Gn̄aliter itaq̄ dn̄s docet ſcl'ares a tēplo dei abeſſe debere cōtract⁹.ſpēaliter aūt nūmularios repulit:q̄ de pecunia dn̄i.i. ſcriptura diuina lucrū q̄runt. nec bona malaq̄ diſcernūt. Greg. Qui domū dei ſpelūcā latronū faciūt:q: dū ꝑuerſi hoīes locū religiōis tenēt: ibi malitie ſue gladijs occidūt:vbi viuificare ꝓximos orōnis ſue itercessoꝛes debuerūt. Tēplū q̄ꝫ ē ipa mēs fideliū: q̄ ſi in leſiōe ꝓximi ꝑuerſas cogitatiōes ꝓfert:q̄ ſi in ſpelūca latrones reſidēt. Itē Ioā.ij.⁊ inuenit in templo ⁊c. Beđ. Dn̄s hierl'm adueniēs ꝯtinuo tēplū oꝛatur⁹ adijt nobis dās exēplū vt q̄cūq̄ ꝑueram⁹: domū dei p̄mū ingrediamur dn̄m depcaturi.vn̄ ⁊ dꝛ. Et inuenit i tē.vē.bo.⁊ oues ⁊ co. Aug. Sacrificia illi ppl'o p ei⁹ carnalitate talia data ſunt:q̄b⁹ teneret̄ ne i idola influeret:⁊ imolabāt oues ⁊ boues ⁊ colūbas.ad h.xxj.q.j.ꝯſidera.xxxj.q.j.§.ſʒ obijcit̄. Itē Beda. Sʒ q: de lōginquo ꝓperātes: q̄ iuſſa ſunt imolari dn̄o:ſecū ferre nō poterāt:eoꝝ p̄cia nō deferebāt.vn̄ facta occaſiōe h aīalia in tēplo ſcribe ⁊ pħiſei vēdi inſtituerūt:vt veniētes emerēt ⁊ offerrēt:eadēq̄ oblata ipſi alijs vēderēt.⁊ ſic ſua lucra accumularēt.vn̄ ⁊ nūmularij ad hoc ſedebāt ad mēſam.vn̄ iter emptoꝛes ⁊ vēditoꝛes hoſtiaꝝ pꝛōpta eſſet pecunia.vn̄ ⁊ ſubdit̄.⁊ nū.ſedē.⁊c. Dn̄s aūt e volēs adeſſe in domo ſua terrene negotiationis oēs expulit foꝛas.ad hoc.lxxxviij.di.p totū.xxj.q.iij.per totū.ex̄ ne cleri.vel mo.p totū.et ſequitur:eiecit de tēplo. Theophilus. Neq̄ ſolū eos eiecit q̄ vēdebant et emebant: ſed etiā res eoꝛū.vnde ſubdit̄: Oues quoq̄ et boues ⁊c. et menſas ſubuertit.ſcꝫ nūmularioꝛum que erāt q̄ſi vaſa denarioꝝ. Orige. Cōſiderem⁹ aūt ne foꝛte enoꝛme videat̄ q̄ dei fili⁹ captis funiculis parat ſibi flagellū ad eijciēdū de tēplo.vnū tn̄ refugiū ad hoꝛū rn̄ſionē relinquit̄ diuina ptās ieſu;vt quū volebat poſſet iracūdiā hoſtiū ſuffocare:q̄uis eſſent inumeri:⁊ ſedare mētiū turbines.dn̄s em̄ diſſipat cogitatiōes mētiū. P̄ns autē hiſtoꝛia in nullo minoꝛē ptāte p̄tendit his q̄ ab eo miraculoſi⁹ edita ſunt. Quinimo ꝯſtat hāc maioꝛē potētiā miraculo q̄ aq̄ cōuerſa eſt in vinū:eo q̄ illic inaīata ſubſiſtit materia:hic ꝟo tot milia hoīm domāt̄ igenia. et Ioā. q̄dē h dicit q̄ expulit vēdētes de tēplo. Mat.aūt ait q̄ expulit vēdētes ⁊ mētes.multo aūt maioꝛ erat numerus emētiū q̄ vēdētiū: q̄ꝝ expuſio trāſcēdebat dignitatē ei⁹:q̄ reputabat̄ filius carpentarij:niſi q̄ diuina ptāte oēs ſibi ſubijciebat. Et ſequit̄.domū negotiatiōis. Aug. Ecce tēplum illud figura adhuc erat:⁊ eiecit inde dn̄s oēs q̄ ad nūdinas venerāt.⁊ q̄ ibi vēdebāt:q̄ opus habebāt hoīes in ſacrificijs illi⁹ tp̄is.q̄d ſi ibi ebꝛios inueniret: ſi negotiatiōis nō dꝫ fieri dom⁹ dei:potatiōis fieri dꝫ? Itē ibi. Alchuin⁹. Myſtice aūt q̄tidie de⁹ ſpūaliter ſuā eccl'iam intrat.⁊ q̄l'r ibi vnuſq̄ſq̄ ꝯuerſet̄ attēdit. Caueam⁹ ḡ ne in eccl'ia dei fabulis:vl' riſib⁹:vel odijs:vel cupiditatib⁹ vacem⁹;ne impꝛouiſus veniēs nos flagellet ⁊ de eccl'ia eijciat.ad hec ex̄ de cele.miſ.dolētes.ex̄ de imu.eccle. decet. li.vj.⁊ pꝛe.c.oꝛatoꝛiū.xlij.di.itē ibi. Aug.vel vēdētes in eccleſia ſunt q̄ ſua querūt:nō q̄ ieſu chꝛiſti. Phil'.ij. viij.q.j ſunt in eccl'ia. Uenale hn̄t totū:q: nolūt redimi. ſimō.ſ. magnus. Act.viij.j.q.j. Petrus.ideo volebat emere ſpm̄ ſctm̄:q: vēdere volebat. Erat em̄ de illis q̄ colūbas vendūt.ec em̄ in colūba apparuit ſpūſſctūs. Ioā.j. Mat.iij. Luc.iij.de cō.di.iiij.aliud. Colūba aūt nō eſt venalis:gratis dat̄:q: gr̄a vocat̄.j.q.j.gr̄a. Itē ibi Beda. Uēdūt ḡ colūbas q̄ acceptā ſpūſſcti grām nō gratis:vt p̄ceptū eſt: ſʒ ad p̄miū dāt.q̄ man⁹ impoſitionē q̄ ſpūſſctūs accipit̄:et ſi nō ad q̄ſtū pecunie:ad vulgi tn̄ fauoꝛē tribuūt. q̄ ſacros oꝛdines nō ad vite meritū:ſʒ ad grām largiunt̄. cōtra illud.j.q.j.oꝛdinatiōes.⁊.c.de oꝛdinib⁹.cum.c.ſe. Item ibi Aug. Boues aūt intelligunt̄ apl'i ⁊ ꝓph̄e: q̄ nobis ſcripturas ſacras diſpēſauerūt: Qui ḡ ipſis ſcripturis fallūt ppl'os a q̄b⁹ querūt honoꝛes: vēdūt boues: vēdūt ⁊ oues id eſt ipas plebes.⁊ cui vēdūt niſi diabolo? Quicq̄d em̄ de vnica eccl'ia p̄cidit̄:q̄s tollit niſi leo rugiens.j.Pet.v. iij.q.j. Beda. Uel oues ſunt opa mūditie ⁊ pietatis. Uēdūt ḡ oues q̄ hūane gr̄a laudis opa pietatꝫ exercēt. Nūmos mutuo dāt in tēplo:q̄ apte terrenis reb⁹ in eccl'ia deſeruiūt. Domū etiā dn̄i faciūt domū negotiatiōis:nō ſolū ij:q̄ ꝓpter ſacros oꝛdines p̄ciū pecunie vel laudis vel honoꝛꝫ q̄rūt:verū etiā ij gradū vl' graꝫ ſpūalē q̄uā i eccl'ia dn̄o largiēte pceperūt:nō ſimplici intētiōe:ſʒ cura hūane retributiōis exercēt. Itē Aug. Signū aūt quoddā nobis oſ̄dit dn̄s: q̄ fecit flagellū de reſticulis:⁊ inde negotiatiōnē i dei tēplo faciētes flagellauit. Etem̄ vnuſquiſq̄ in pctis ſuis veſtē ſibi texit:dū pctā addit pctis. Qn̄ ḡ aliq̄d patiunt̄ hoīes ꝓpter iniq̄tates ſuas:agnoſcāt q: dn̄s facit flagellū de reſticulis:⁊ adhuc admonet eos vt mutēt ſe.nā ſi ſe nō mutauerint:audiēt Mat.xxij.in ſi. Liga te illi man⁹ ⁊ pedes. Beda. Facto ḡ de funiculis flagello illos eijcit de tēplo:q: de pte ſoꝛtis ſctōꝝ eijciūt̄: q̄ inter ſctōs poſiti vel ficte vel apte faciūt opa mala. Oues q̄ꝫ et boues eijcit:q: taliū vitā pit̄er ⁊ doctrinā oſ̄dit eſſe repꝛobā. Nūmularioꝝ q̄ꝫ effudit es:⁊ mēſas ſubuertit:q: dānatis in fine repꝛobis:ipaꝝ q̄s dilexerūt rerū: tollet ſiguras. Uēditionē colūbarū de tēplo auferri p̄cepit:quia gr̄a ſpūſſcti:q̄ gratis accipit̄:gratis dari debꝫ.iuxta illud gratis accepiſtis:gratis date.j.q.iij.ſiquis epſ.⁊.c.res eccleſie.ex̄ de magiſtris. c.ij.⁊ Mat.x.ibi. Hiero.q.d. Ego magiſter ⁊ dn̄s abſq̄ p̄cio vobis h tribui:ergo ⁊ vos ſine p̄cio date.⁊ ibi gloſ. Hoc aūt dicit:ne iudas q̄ loculos habebat:de p̄dicta ptāte pecuniā cōgregare vellet.dānans etiā hic ꝓſidiā ſimoniace hereſeos. Itē ſup h Greg.in homilia. Pꝛeſciebat nāq̄ nōnullos donū accepti ſpirit⁹ in vſum negotiatiōis inflectere:⁊ miraculoꝝ ſigna ad auaritie obſequiū declinare. Chꝛyſoſt. Uide aūt q̄liter moꝛū diligētiā nō min⁹ hꝫ q̄ ſignoꝝ:mōſtrās qm̄ ſigna ſine his nihil ſunt. Etem̄ ſupbiā eoꝝ cōpꝛimit dicēs: Gratꝫ accepiſtis.⁊ ab amoꝛe pecuniaꝝ mūdos eſſe p̄parat dicēs: Gratis date.velut nō videat̄ eoꝝ eſſe bn̄ficiū.ait gratis accepiſtis.q.d.nihil vos de vr̄o largimini ſuſcipiētibus. neq̄ em̄ mercede hec accepiſtis: neq̄ laboꝛātes: mea eſt gr̄a. Gratis em̄ accepiſtis:ita ḡ alijs date.neq̄ em̄ eſt dignū p̄ciū eoꝝ inuenire. Itē ſup p̄dicto ꝟbo Ioā.ij. Et inuenit in tēplo. Orige. Pōt etiā p tēplū intelligi aīa ſtudioſi ꝓpter inhabitās verbū dei:in q̄ ante doctrinā ieſu cōſtiterāt terreſtres ⁊ beſtiales moꝛ⁹. Signū aūt terreſtriū motuū bos eſt:qm̄ ē agriculꝛoꝛ.inſenſatoꝝ aūt motuū ouis: qđ eſt plurib⁹ aīalib⁹ irrōnabilib⁹.leuiū ꝟo atq̄ incōſtantiū mentiū ſignū ē colūba.eoꝝ ꝟo q̄ bona vident̄: ſigna ſunt era:q̄ chꝛiſt⁹ ꝟbo doctrine expellit:vt nō vltra dom⁹ p̄ris ei⁹ ſit foꝛū. Extēdi materiā iſtius domus.ſ. eccl'ie: vt p oꝛiginalia ſctōꝛū q̄ poſui mūdarē iſtā domū. maxime a vitio ſimonie:q̄ maxime eſt infecta:ſicut expientia manifeſtat. Qui aūt eā ampli⁹ purgare voluerit:ſtudeat totā p̄mā decretoꝝ cauſam.cū.vij.q̄ſtionib⁹ ſuis.⁊ ex̄ de ſimo. p totū. Q: aūt eccl'ia dom⁹ vocat̄: Hiero. q̄tuoꝛ authoꝛitatib⁹ pſ̄.pbat.xxiij.q.j.oīb⁹.⁊ Grego.allegat illud Exo.ij. ad ſi.de phaſe. In vna domo comedet̄:nec efferetꝫ de carnib⁹.ſ.agni ei⁹ foꝛas. In vna nāq̄ domo cōedit̄:q: in vna catholica eccl'ia vera hoſtia redēptiōis imolat̄.xxiiij.q.j. q: ex ſola.⁊.c.qm̄ ver⁹.ibi.q̄cūq̄ ex̄ hāc domū comederit pfanus erit.verba Hiero. ſic etiā domus vocat̄ eccl'ia ab Ambꝛoſio.ea.cauſa.⁊.q.c.q̄ dignioꝛ.dom⁹.dom⁹ dei vniuerſalis eſt tota mūdi machina. Baruch.iij. O iſrl' q̄ magna eſt dom⁹ dei. Specialis eſt mr̄ ſctā eccl'ia.pſ̄.xcij. Domū tuā decet ſctitudo dn̄e.ꝑticularis ꝟgo maria.de q̄ ꝓpheta Ezech.xliij. vidi ⁊ ecce impleuit gl'ia dn̄i domū dei.ſingularis ē hūanitas a chꝛiſto aſſumpta. Pꝛouer.ix. Sapiētia edificauit ſibi domū.ſupioꝛ eſt btitudo celeſtis pſ̄.xlj. Ingrediar in locū tab.⁊c.vſq̄ ad domū dei. Inferioꝛ ē orōnis baſilica. Ioā.ij. Dom⁹ mea dom⁹ orōnis ⁊c. Interioꝛ eſt pura cōſciētia.pſ̄.c. Perambulabā in innocētia coꝛdis mei in medio dom⁹ mee. Exterioꝛ eſt ſacra ſcriptura.pſ̄.liiij. In domo dei ambulauim⁹ cū cōſenſu. In iſtis trib⁹ domib⁹ inuenit̄ chꝛiſt⁹. Mat.ij. Et intrātes domū inuenerūt puerū ⁊c. Innoc.iij.in ſermone. Itē dom⁹ dei tot⁹ eſt mūdus.dom⁹ dei ē eccl'ia catholica. dom⁹ dei q̄libet fidelis aīa eſt. Sed aliter de⁹ mūdū inhabitat: aliter eccleſiā:aliter vnāquāq̄ fidelē aīam. In mūdo eſt vt impatoꝛ in regno.in eccl'ia vt pr̄familias in domo.in aīa vt ſpōſus in thalamo. Pagani ⁊ fideles q̄q̄ in domo ei⁹ ſunt.i.in regno:q: ipſe oē qđ ꝯdidit p diuinitatis ſue potentiā tenet ⁊ regit. Falſi fideles in domo ei⁹ ſunt.i.in eccleſia:q: ipe oībus q̄s ad fidē vocauit:ſacramētoꝛū ſuoꝝ ꝑticipationē credit. Fideles in domo ei⁹ ſunt:vel (vt verius dicā) ipſi dom⁹ ei⁹ ſunt: q: eos p dilectionē inhabitās poſſidet ⁊ regit. Oēs i domo ei⁹ ſum⁹ p cōditionē q̄ creauit nos. In domo ei⁹ ſum⁹ p fidē:q̄ vocauit nos. In domo ei⁹ ſum⁹ p dilectionē q̄ iuſtificauit nos. Hugo de arca noe.li.j.c.ij. Q: eccl'ia vocet̄ dom⁹.ad Heb.ij.ibi.chꝛiſt⁹ ꝟo in domo ſua.q̄ domus ſum⁹ nos. Itē de domo eccl'ie materiali Ber.i apologetico. Oꝛatoꝛioꝝ immēſe altitudines:immoderate lōgitudines:ſupuacue latitudines: ſumptuoſe politiōes:curioſe depictiōes:dū oꝛātiū i ſe retoꝛquēt aſpectū:ipediūt affectū.⁊ mihi quodāmō repꝛeſentāt antiquū ritū iudeoꝝ. Sʒ eſto ſiāt ad honoꝛē dei: illud aūt interrogo monachus ⁊ monachos: qđ in gētib⁹ gentiles arguebant: Dicite (ait ille) pōtifices in ſctō q̄d Perſi⁹. facit aurū? ego aūt dico:dicite paupes:ſi tn̄ paupes:i ſctō q̄d auꝝ? xij.q.ij.mſ̄ti. Et q̄dē alia cā ē epoꝝ:alia mōachoꝝ. xvj.q.j.alia. Scim⁹ nāq̄ q̄ illi ſapiētib⁹ ⁊ inſipiētib⁹ quū ſint debitoꝛes. Ro.j.carnalis ppl'i deuotionē q: ſpūalib⁹ nō pn̄t:coꝛpalib⁹ excitāt oꝛnamētis. Nos aūt q̄ iā de ppl'o exiuim⁹:⁊ cūcta oblectamēta coꝛpoꝛea arbitrati ſum⁹ vt ſtercoꝛa. Phil'.iij. vt chꝛiſtū lucrifaciam⁹:quoꝝ q̄ſo i his deuotionē excitare intēdim⁹? An h totū facit auaritia. et

nō requirām⁹ fructū sc̄ aīaꝝ: ꝫ datū sc̄ pecuniaꝝ. Cōtra.
si q̄ris quō: miro inquā modo/tali q̄dā arte spargit̄ es vt
multiplicet̄: apl'm dicentē Philip. vlt. Nō q: q̄ro datū: ꝫ
requiro fructū. ꞇ est etiā. ij. Coꝝ. xij. ibi. non em̄ q̄ro q̄ vr̄a
sunt: ꝫ vos. expendit̄ vt augeat̄: ꞇ effusio copiā parat. et
ipso q̄ppe vsu sumptuosaꝝ ꞇ mirādaꝝ vanitatū accendū
tur hoīes magis ad offerēdū q̄ ad orandū. sicopes opi
bus hauriunt̄. sic pecunia pecuniā trahit. q: nescio q̄ pa
cto vbi ampli⁹ diuitiaꝝ cernit̄: ibi libēti⁹ offert̄. ꞇ auro te
cte reliq̄e signant̄. ocl'i aperiunt̄ ꞇ loculi. ꞇ ondit̄ pulcher
rima forma scī aut sc̄ē alicui⁹: ꞇ eo credit̄ sanctior: q̄ colo
ratior. currūt hoīes ad osculādū imitandū hoīes ad dan
dū. ꞇ magis mirant̄ pulchra q̄ venerent̄. Adde hic qd̄
scripsi. s. in. ij. p̄te. iij. §. spēs supbie. in. v̄. si dicāt claustra
les. ꞇ in additiōe ibi posita in ar. lxxvj. ꞇ in. §. ꞇ p̄mū ve.
in. v̄. q̄rtū ve. in ar. lxxviij. scrā. itē ibidē. terrenū edificiū
cōstruit̄ expēsas colligēdo: celeste cōstruit̄ expēsas disp
gēdo. Ad illud sumpt⁹ facim⁹. ꞇ habita colligim⁹. Ad il
Ecclesia dicit̄ ciuitas. eius qui sunt ciues. lud sumpt⁹ facim⁹: ꞇ habita reliquim⁹. Qr aūt eccl'ia dica
tur ciuitas/p̄tꝫ in ps̄. lxxxvj. vbi de eccl'ia d̄r. Gl'iosa dicta
sunt de te ciuitas dei. Hui⁹ ciuitatis ciues sunt singuli fi
deles. H̄ ē ciuitas posita supra mōtē. Mat. v. i. supra chri
stū. Esa. ij. Venite ascēdam⁹ ad mōtem dn̄i. ꞇ de q̄ in ps̄.
lxvij. d̄r. Mons coagulat⁹/mōs pinguis. s. christ⁹. donis
grē oīmode saginat⁹. Qui mōs coagulat⁹ d̄r p̄pter puu
los q̄s lacte cōsolatiōis nutrit ne deficiāt in via. Mons
pinguis p̄pter maturos: q̄s pane cibo cibat. Joā. j. de ple
nitudine ei⁹ oēs accepi. Vel supra mōtē posita est hec ci
uitas. i. supra magnā ꞇ p̄fectā iustitiā. vn̄ Aug. i sermone
sup illud Mat. v. Videns iesus turbas. De hac ḡ iustitia
q̄ maior est: dicit p̄pha ps̄. xxxv. Justitia tua sicut mōtes.
ꞇ idē Aug. de ista ciui. q̄ est eccl'ia dei militās ꞇ triūphās/
fecit librū de ciui. dei. Jtē Ber. sup can̄. sermone. liiij. Fū
damēta ciuitatis dn̄i ab initio stabilita: firmiter ꝯsistunt:
q̄ vtiq̄ꝫ vna ē in celo ꞇ in terra: licꝫ ex p̄te p̄egrinās. Jtē
Aug. in li. x. de ciui. dei. Nos ꞇ bt̄i vna ciuitas sumus dei:
cui⁹ p̄s in nobis p̄egrinat̄. pars etiā illis opitulatur. Jtē
ibidē Aug. li. xiiij. ca. vlti. Fecerūt ciuitates duas amores
duo. terrenā sc̄ amor sui vsq̄ꝫ ad cōtēptū dei. celestē vero
amor dei vsq̄ꝫ ad cōtēptū sui. Jtē haymo sup Apoc. Due
ciuitates sunt in h̄ mundo: sc̄ hierl'm q̄ hꝫ regē christū. et
babylō q̄ hꝫ regē nabuchodonosor. i. diabolū: q̄ꝝ vna ce
pit ab abel. vide. s̄. in. xxxvj. ar. alia a cayn. Vna est corp⁹
xp̄i. iij. q. iiij. engeltrudā. Alia ē corp⁹ diaboli. de p̄ma. Col
lo. j. ꞇ. xxiiij. q. j. schisma. de scd̄a. ps̄. xxv. Odiui eccl'iaꝝ ma
lignantiū. Jtē Aug. sup ps̄. lxiiij. Duas ciuitates faciunt
duo amores. hierl'm facit amor dei. babyloniā facit amor
sc̄li. Jnterroget ḡ se q̄sq̄ꝫ q̄d amet: ꞇ inueniet vbi sit ciuis.
et si inuenerit se ciuē babylonie: extirpet cupiditatē. plā
tet charitatē. Si aūt inuenerit se ciuē hierl'm: toleret ca
ptiuitatē: speret libertatē. Jtē haymo sup Apoca. xxj. ibi.
ꞇ ciuitas in q̄dro posita/est ciuitas dei. i. eccl'ia. in q̄dro
posita est: q: q̄tuor hꝫ latera eq̄lia. i. fidē/spem/ꞇ charita
tē/ꞇ operationē: q: vnusquisq̄ꝫ fidelis quātū credit: tātū
sperat amat ꞇ opat̄. ꞇ quātū amat: tantū credit sperat et
opat̄. ꞇ quātū opat̄: tantū credit sperat ꞇ amat. vn̄ etiā in
q̄dro posita eccl'ia memorat̄: q: est robusta p̄ fidē. lōgani
mis p̄ spē. ampla p̄ charitatē. efficax p̄ opationē. Qr aūt
eccl'ia regnū dicat̄: p̄tꝫ p̄ apl'm. j. ad Coꝝ. xv. vbi loquens
de xp̄o ait. Deinde finis quū tradiderit regnū deo et p̄ri.
sup q̄ v̄bo dicit glos. Fideles q̄ppe ei⁹ q̄s redemit sangui
ne suo: dicti sunt hic regnū ei⁹. j. Pet. ij. ibi. Regale sacer
dotiū. ꞇ Apoca. j. ibi. regnū ꞇ sacerdotiū. cui⁹ regnū ē oīs
creatura. Sed aliter d̄r regnū christi oīs creatura: aliter
eccl'ia. Regnū em̄ christi d̄r oīs creatura ſm p̄tātē diuini
tatis. Eccl'ia v̄o d̄r regnū christi ſm p̄prietatē fidei: q̄ de
illo est: ꞇ p̄ quā regnat in ipsis fidelib⁹. Et licet his trib⁹
noīb⁹ cōmunitatē designātib⁹. s. domo/ciuitate/ꞇ regno/
noīet̄ eccl'ia: magis tn̄ p̄prie regnū vocat̄. tū q: eccl'ia ma
gnā multitudinē cōprehēdit ex diuersis pp̄l'is ꞇ nationi

bus collectā: ꞇ tote terraꝝ orbe diffusam ꞇ dilatatā. xciij.
di. legim⁹. ad fi. xxj. di. q̄uis. Tū q: in eccl'iastica cōmunita
te oīa q̄ hoīm saluti ꞇ sp̄uali vite sufficiūt: reperiunt̄. Tū
q: ad oīm hoīm cōmune bonū instituta ē regina. viij. q. j.
sunt in eccl'ia. Tū q: adinstar regni intra se ꝯtinet cōgre
gatiōes plurimas adinuicē ordinatas ac se excedētes: vt
p̄uincias/dioceses/parochias ꞇ collegia. ad h̄. xliij. di.
sit rector. v̄. hinc in exodo. lxxxix. di. ad h̄. xiij. q. j. c. j. x. di. c.
j. ix. q. iij. p̄ totū. ¶ Hoc aūt eccl'iasticū regnū d̄r regnum
christi: q: ip̄e huius regni est institutor ꞇ rector. xxv. q. j. §.
hacitaq̄ꝫ. ibi. deus em̄. ꞇ q: ipsum suo sanguine acq̄siuit.
Rom̄. v. ad Eph̄. v. ibi. Viri dili. vx. vel. sicut christus dile
xit eccl'iam: ꞇ tradidit semetip̄m p̄ ea. Dicit̄ aūt regnum
christi ꞇ inquantū de⁹/ꞇ inquātū hō. vn̄ ꞇ apl's Eph̄. v. de
pctore loquēs ait. q̄ nō hꝫ hereditatē in regno christi et
dei. i. filij ꞇ p̄ris. vel dei. i. trinitatis: q̄ est vn⁹ de⁹: ꞇ christi
hoīs. de cō. di. iij. c. si. ex̄ de sum. tri. c. j. ꞇ. ij. Quis alijs mo Regnū multifariā accipitur.
dis accipiat̄ regnū dei in sacro eloq̄o. Nā regnū dei ali
quotiēs d̄r ip̄e christ⁹/ſm illud Luc. xvij. Regnū dei. re
gnum dei. seipsum dicit: intra illos positū. hoc est in cor
dib⁹ eoꝝ p̄ fidē regnātē. Aliq̄n regnū dei/d̄r sacra scriptu
ra/ſm illud Mat. xxj. ad fi. Auferet̄ a vobis regnum dei:
ꞇ dabit̄ gēti alteri faciēti fruct⁹ ei⁹. xxiij. q. vij. si de reb⁹.
sup q̄ v̄bo Mat. Orig. Regnū dei dicit mysteria regni
dei: ꞇ diuinas scp̄turas q̄s tradidit dn̄s p̄mū q̄dē illi po
pulo p̄ori: cui credita sunt eloq̄a dei. Rom̄. iij. Scd̄o aūt
gētib⁹ faciētib⁹ fructū de eo: ꞇ nemini in q̄ p̄ctm̄ regnat
dat̄ regnū dei. quō ḡ illi pp̄lo datū est a q̄ ablatū ē? Sed
cōsidera q̄m qd̄ dat̄: intelligit̄. j. q. j. gr̄a. gratis datū. q̄b⁹
sc̄ iudeis/ḡ locauit nō oīno q̄si electi ꞇ fidelib⁹ dedit. q̄
bus aūt donauit: cū iudicio electiōis donauit. Rom̄. viij.
de pe. di. iiij. in domo. Sicut aūt eccl'ia d̄r regnū christi: sic
veraciter dici p̄ōt regnū vicarij ei⁹. sc̄ summi p̄ōtificis: q̄
vere d̄r ꞇ est rex: vt. s̄. patuit in tractatu de potētia pape.
nec alteri⁹ regis q̄ eccl'ie. Dicit̄ q̄ ip̄a eccl'ia p̄n̄s regnū ce
loꝝ: q: ordinat ꞇ dirigit ad bona celestia: q̄ i eo intēdunt̄/
vt finis. vn̄ Mat. xiij. ibi. Et colligēt de regno ei⁹ oīa scā
dala. vbi Aug. xx. de ciui. dei. Nunquid de regno illo: vbi
nulla scādala? de regno isto ei⁹ qd̄ est hic sc̄ eccl'ia: colli
gētur. ꞇ Mat. xxv. Sile est regnū celoꝝ decē v̄ginib⁹. vbi
Greg. in homilia de v̄ginib⁹. Sepe in sacro eloq̄o regnū
celoꝝ p̄ntis tēporis eccl'ia d̄r. ꞇ i alio loco dn̄s dicit. Mat.
xiij. Mittet fili⁹ hoīs angelos suos: ꞇ colligēt de regno
eius oīa scādala. neq̄ꝫ em̄ in illo regno btitudinis: i quo
pax summa est: inueniri scādala poterūt: q̄ colligātur. Et
vn̄ rursum dicit Mat. v. Qui ḡ soluerit vnū de mādatis
istis minimis. ꞇ do. sic ho. minim⁹ vocabit̄ in regno celo
rū/sc̄ eccl'ie p̄ntis ſm Greg. in q̄ doctor q̄ soluit manda
tū: minim⁹ vocat̄: q: cui⁹ vita despicit̄: restat vt ei⁹ p̄dica
tio cōtēnat̄. iij. q. vij. §. porro. v̄. itē Greg. Jterū sup illud
Mat. xvj. ibi. venierē in regno suo. ibi. Greg. dicit regnū
p̄ns eccl'ia vocat̄. Et q: nōnulli ex discipulis ei⁹ vsq̄ꝫadeo
in corpe victuri erāt: vt eccl'iam dei cōstructā ꝯspicerēt. Et
ꝯtra mūdi hui⁹ gl'iam electā ꝯsolatoria p̄missione dicit̄:
sunt q̄dā de hic stātib⁹ ꞇc. Mat. xvj. ꞇ. xxij. Sile est regnū
celoꝝ hoī regi. ibi Greg. i homilia. regnū celoꝝ p̄ns eccle
sia noīat̄. Cōgregatio q̄ppe iustoꝝ: regnū celoꝝ d̄r: q: dn̄
eoꝝ corda in terra nil ambiūt: p̄ h̄ qd̄ ad sup̄na suspirant:
iā in eis dn̄s q̄si in celestib⁹ regnat. ¶ E Distinguit̄ aūt Ecclesie regnū distinguit.
regnū eccl'ie: q: q̄dā p̄s ei⁹ ex fide viuēs adhuc p̄egrinat̄
i terris: q̄ d̄r eccl'ia militās. q: militia ē vita hoīs sup terrā.
Job. vij. ſm istā trāslationē. ꝫ translatio alia Hieronymi
dic̄. Tētatio ē vita hoīs ꞇc. de pe. di. ij. si ei. ad fi. v̄. sup̄fluū
ibi. ꞇ tentatio est ꞇc. Quedā v̄o pars ei⁹ iā deo quē videt
fruēs: gl'iat̄ i celis. ꞇ hec p̄s d̄r eccl'ia triūphās p̄pter sub
iectionē plenā oīm repugnātiū. Haꝝ vna est tp̄alis: alia
eterna. vna i spe: alia in re. vna p̄ fidē ambulās: alia deū
facie ad faciē. ij. ꞇ. j. ad Coꝝ. xiij. ꞇ. xj. ꝯtēplās. vna ad deū
sitiēs: alia deū inq̄ātū ē capax cōprehendēs. al's ꝯ ex̄ de
sum. tri. c. j. in p̄n. ibi. incōprehēsibilis. vna tribulationib⁹ ꞇ

piculis subdita. xxiij. di. in noīe dn̄i. in p̄n. ꞇ. xij. q. j. futurā.
alia p̄fecta pace secura. vn̄ ps̄. cxxiij. Pax sup isr'l. i. vidē
tes deū. vna in imis posita: alia in sup̄mis locata. xxiij. q.
iiij. h̄ aūt. Gala. iiij. ibi. Jlla aūt q̄ sursum ē hierl'm libera
est ꞇc. vn̄ sup illo Luc. x. Jntrauit iesus ꞇc. ibi. excepit illū
ꞇc. Aug. de q̄stionib⁹ euāgelij. mystice aūt q̄ martha ac
cepit illū i domū suā. significat ecclesiā q̄ nūc excepit dn̄m
in cor suū. Martha soror ei⁹ q̄ sedebat ad pedes dn̄i: et
audiebat v̄bū ei⁹: significat eādē ecclesiā: ꝫ in futuro sc̄l'o
vbi cessans ab ope ministerioq̄ꝫ indigētie sola sapiētia p
fruit̄. Qr aūt ꝯq̄rit̄ q̄ soror ei⁹ eā nō adiuuet: occasio dat̄
sentētie dn̄i q̄ ondit istā ecclesiā solicitā esse ꞇ turbari er
ga plurima: quū sit vnū necessariū: ad qd̄ p̄ mysterij hui⁹
merita p̄uenit̄. Mariā v̄o dicit optimā p̄tē elegisse: q: et
p̄ hāc ad illā p̄tē tēdit̄ ꞇ nō aufert̄. Jtē Aug. in homilia q̄
legit̄ sup illo euāgelio: multas differētias ponit iter has
vitas duas ꞇ ecclesias. ꞇ ibi vide. Jtē btūs Aug. xiij. li. cō
fessionū dicit/vnā ecclesiā sc̄ militātē significari p̄ aq̄s q̄
sunt sub firmamēto. aliā v̄o triūphātē/p̄ aq̄s q̄ sunt sup
firmamētū. Nā aq̄ pp̄l'i sunt. Apoca. xvij. de cō. di. ij. cū oē.
ex̄ de cele. mis. cū marthe. §. verū. Firmamētū v̄o vtrūq̄ꝫ
distiguēs/designat sacrā scripturā. Propter hāc v̄o distin
ctionē eccl'iastici regni/aliq̄n regnū celoꝝ vl' regnū dei/su
mit̄ p̄ eccl'ia p̄nti q̄ militat i terris: vt p̄rie dictū est ꞇ p̄ba
tū. aliq̄n sumit̄ p̄ eccl'ia futura q̄ triūphat i celis: vt Mat.
xxv. Venite bn̄dicti p̄ris mei p̄cipite regnū. al's. posside
te regnū/p̄atū vobis a ꝯstitutiōe mūdi. ibi Aug. Excepto
aūt illo regno de q̄ in fine dictur⁹ est: possidete p̄atū vo
bis regnū: regnū: licet lōge i pari mō: etiā p̄ns eccl'ia d̄r. re
gnū ei⁹ in q̄ adhuc cū hoste ꝯfligit̄: donec veniat̄ ad illud
pacatissimū regnū: vbi sine hoste regnabit̄. Jtē Aug. de
penitētia. Sed dicet aliq̄s regnare nolo: sufficit mihi sal
uū eē. Jn q̄ p̄mū eos fallit: q: eoꝝ nec salus est vlla quoꝝ
iniq̄tas p̄seuerat. Deīde si ē aliq̄ differētia iter regnātes
et nō regnātes: opꝫ tn̄ q̄ in vno regno sint oēs: ne in ho
stiū aut i alioꝝ nūero deputent̄ ꞇ ceteris regnātib⁹ ip̄i pa
reāt. oēs ei romani romanū regnū possidēt: q̄uis nō oēs
i eo regnēt. Nō aūt duo sunt regna in eccl'ia: ꝫ vnū est re
gnū: q: vn⁹ est vtriusq̄ꝫ finis. vn⁹ est vterq̄ꝫ rex: sc̄ sp̄us
q̄ in vtraq̄ꝫ eccl'ia regnat: ꝫ diuersimode. Nā in eccl'ia via
toꝝ regnat per fidē: in eccl'ia btōꝝ p̄ apertā visionē. ij. ad
Coꝝ. xj. ꞇ. j. Coꝝ. xiij. Est ḡ hoc regnū vnū/p̄pter finis et
p̄ncipij vnitatē: ꝫ ē distinctū p̄pter stat⁹ diuersitatē. lix. di.
singula. Cōprehēdit aūt h̄ regnū nō solū oēs electos: sed
etiā oēs sc̄tōs angelos. vna em̄ ciuitas ꞇ vnū regnū dei
ex sc̄tis angelis ꞇ hoīb⁹ ꝯstituit̄. vt Aug. di. x. li. de ci. dei.
Dei regno mūdi regnū opponit̄. ¶ D Huic regno dei opponit̄ regnū mūdi: qd̄ d̄r terre
nū: q: bona terrena p̄ fine cōstituit: a q̄ regno dicunt̄ re
ges terre. ps̄. cxlviij. Reges terre ꞇ oēs pp̄l'i. ꞇ alibi ps̄. ij.
Adstiterūt reges terre ꞇc. xxiij. q. iiij. nō inuenit̄. ꞇ. c. seq̄ē.
et alibi. Regna terre cātate deo psallite dn̄o. ps̄. lxvij. Di
cit̄ q̄ regnū diaboli: q: in illo diabol⁹ regnat. Mat. xij.
et Luc. xj. ibi. Si aūt ꞇ sathanas in seip̄m diuisus est: quō
stabit regnū ip̄si⁹? Jp̄e est em̄ rex sup oēs filios supbie.
Job. xlj. q: in eis p̄ malitiā regnat: sicut christ⁹ in iustis p̄
grām. Jp̄e etiā ē rex oīm q̄ in aq̄s sunt. vbi scil'ꝫ voluptas
luxurie p̄pago ꞇ irrigatio nuptiaꝝ. de pe. di. ij. si em̄. p̄pe
finē. Dormit em̄ iste rex in locis humētib⁹. Job. xlj. in la
bijs detractoꝝ. in vētrib⁹ gulosoꝝ: ꞇ in pudēdis luxurio
soꝝ. Jste ē etiā ille rex: de q̄ Apoca. ix. ibi. Et habebāt sup
se regē angelū abyssi: cui nomē hebrayce laabadō: grece
aūt apollion: ꞇ latine hn̄s nomē exterminās. Laabadon
p̄dēs interp̄tat̄. vel interficiēs: q: iste rex circuīt q̄rēs quē
deuoret. j. Pet. vlt. iij. q. j. nl'li. Et h̄ regnū diaboli malos
hoīes ꞇ malos āgelos cōp̄hēdit. Mat. xxv. ibi: Qui para
tus ē diabolo ꞇ angel' ei⁹. Differūt aūt plurimū h̄ duo re
gna. Vn̄ btūs Aug. v. de ci. dei loquēs de his regnis sub
noīe ciuitatis/ait. q̄ tātū distāt he ciuitates quātū distat
celū a terra. a tp̄ali leticia vita eterna. ab inanib⁹ laudib⁹
solida gl'ia. a societate mortaliū societas angeloꝝ: ꞇ a lu

mine solis ꞇ lune lumen ei⁹ q̄ fecit solē ꞇ lunā. de quo ps̄.
xxxv. ꞇ in lumine tuo videbim⁹ lumē. Et in li. xiiij. ait eas
differre sicut differt viuere ſm carnē ꞇ ſm sp̄m. ꞇ sicut dif
fert supbia ꞇ hūilitas. Alias q̄ plures differētias tāgit
harū ciuitatū ꞇ regnoꝝ. ¶ E Hec aūt duo regna quā Regni dei ꞇ mūdi descrimen.
tū ad hoīes p̄mista sunt in hac vita. xxiij. q. iiij. hic autē. q:
ꞇ boni cū malis: ꞇ mali cū bonis miscent̄. et ambo tp̄ali
bus bonis p̄iter vtunt̄. ꞇ malis p̄iter affligunt̄: donec vl
timo iudicio separētur. ꞇ vnūq̄dq̄ꝫ recipiat suū finē: cui⁹
nullus est finis. Vt Aug. dicit. xviij. li. de ciui. dei. in area
em̄ eccl'ie frumētū mistū paleis ꝯtinet̄: donec veniat xp̄s.
Mat. iij. ꞇ Luc. iij. aree vētilator triticū disiungēs a pa
leis. electos videlꝫ a reprobis. rectos a p̄uersis: q̄ꝝ distin
ctio designat̄ p̄ virgines prudētes ꞇ fatuas. p̄ pisces bo
nos ꞇ malos in sagena collectos. p̄ vasa honoris ꞇ vasa
cōtumelie. ij. ad Timoth̄. ij. De p̄abola virginū Math̄.
xxv. de piscibus ꞇ sagena. et de zizania mista cum tritico.
Mat. xiij. De ista mistura in eccl'ia ista militāti. j. ad Coꝝ.
v. j. q. j. sp̄ūsctūs. ij. q. j. multi. xj. q. iij. nolite. xxiij. q. iiij. qui
ſm. cū duob⁹. c. seq̄ē. ꞇ. c. q̄dā. vij. q. j. §. h̄ aūt. de cō. di. iiij.
est vnitas. vbi no. q̄re mali vocant̄ palee. ꞇ. c. quō exau
dit. ꞇ. xxiij. q. vij. c. j. in fi. vbi Aug. ponit silitudines q̄tuor
misture in eccl'ia. sc̄ palee cū grano i area. ꞇ pisciū bono
rū ꞇ maloꝝ in reti. et hedorū ꞇ agnoꝝ in grege. ꞇ vasorū
ꝯtumelie ꞇ honoris i domo. Vn̄ ꞇ Aug. de q̄stionib⁹ euā
gelij sup illud Mat. xiij. ibi. Ne forte colligētes zizaniā/
eradicetis sil' ꞇ triticū. ait. i q̄ eos patiētissimos reddidit
hoc em̄ dicit: q: boni quū adhuc infirmi sunt opus hn̄t in
q̄busdā maloꝝ cōmistiōe: siue vt p̄ eos exerceātur. xxiij. q.
iiij. hic autē. vij. q. j. §. hoc aūt. siue vt eoꝝ cōparatiōe ma
gna illis exhortatio fiat/vt incitent̄ ad meli⁹: aut forte si
mul eradicat̄ triticū quū auferunt̄ zizania: q: multi p̄mo
zizania sunt: ꞇ postea triticū fiūt. q̄ nisi patiēter quū mali
sunt tolerent̄: ad laudabilē imitationē nō p̄ueniūt. itaq̄ꝫ
si euulsi fuerint: simul eradicabit̄ ꞇ triticū qd̄ futuri essent
si eis p̄ceret̄. Jtē sup illud Mat. xiij. ibi: Quā quū imple
ta esset: edu. ꞇ se. litus se. ele. bo. in va. sua. ma. aūt fo. mi
serūt. Greg. in homilia. Sicut em̄ mare sc̄l'm: ita sc̄l'i finē
significat litus maris. in q̄ sc̄ fine/boni pisces i vasis eli
gunt̄: mali p̄ijciunt̄ foras: q: ꞇ electi⁹ q̄sq̄ꝫ in tabernacula
eterna recipit̄: ꞇ interni regis luce p̄dita/ad exteriores te
nebras reprobi p̄trahunt̄. Nūc em̄ malos bonosq̄ꝫ cōiter
quasi p̄mistos pisces fidei sagena ꝯtinet: sed lit⁹ indicat
sagena eccl'ie q̄d trahebat. Jtē sup Mat. xxv. i p̄n. de de
cē v̄ginib⁹. Greg. in homilia. Jn q̄nq̄ꝫ em̄ corpis sensib⁹
vnusq̄sq̄ꝫ subsistit. Geminat⁹ em̄ q̄nari⁹ denariū p̄ficit: ꞇ
q: ex vtroq̄ꝫ sexu fideliū multitudo colligit̄: sc̄tā eccl'ia. x.
v̄ginibus sil'is denūtiat̄: in q̄ q: mali cū bonis: ꞇ reprobi
cū electis admisti sunt: recte sil'is v̄ginib⁹ prudētib⁹ ꞇ fa
tuis esse p̄hibet̄. Propter hāc permistionē nōnulli ad re
gnū christi p̄tinere vident̄: q: sunt intra ecclesiā numero:
q̄ finaliter ab ei⁹ regno excludētur: q: nō sunt intra eccle
siā merito. Vn̄ Aug. in li. de correctiōe ꞇ grā. Mirādum
est q̄re de⁹ dedit q̄busdā filijs p̄ditiōis fidē opantē p̄ di
lectionē: nec dat in ea p̄seuerātiā. Jtē Greg. Multi bene
incipiūt q̄ in malo vitā suā finiūt. hec legunt̄ de pe. di. ij.
§. euidēter. v̄. mirādū. ꞇ. v̄. multi. al's sunt capitula sub il
lo. §. maxime. h̄ hꝫ locū in hypocritis: de q̄b⁹. e. di. c. citi⁹.
Ceterū vterq̄ꝫ ciuitati vl' regno reꝝ q̄ ad hāc vitā sunt ne
cessarie: cōis ē vsus. xij. q. j. c. j. ꝫ finis vtēdi su⁹ cuiusq̄ꝫ po
pul⁹ multūq̄ꝫ diuersus: vt Aug. dic̄. xix. de ciui. dei. vtrūq̄ꝫ
regnū leges hꝫ diuersas. p̄pter qd̄ xp̄i regnū a terreno re
gno discordat: ꞇ sepe iras ꞇ odia ꞇ p̄secutionū ip̄et⁹ susti
net. vn̄ Ro. vij. Video aūt aliam legē ꞇc. h̄ duplex regnū
initiatū ē ꞇ signatū i abel ꞇ cayn. Gen̄. iiij. Jn abel eccl'ia
iustoꝝ: q: ip̄e p̄m⁹ iust⁹. Mat. xxiij. ibi. a sanguine abel iu
sti. Jn cayn maligno eccl'ia malignātiū. ps̄. xxv. Odiui ec
clesiā malignātiū. de cayn malitia Gen̄. iiij. xxiij. q. v. scri
ptū. iij. q. vij. i q̄uib⁹. Ve aūt illis q̄ viā cayn abierūt. vide
c. ij. Et in duob⁹ abrae filijs isaac ꞇ hismael: de q̄b⁹ Gen̄.

Universidad de Deusto Biblioteca

xvj.ꝛ.xxj. Per iſaac natū de libera/ eccłia electoꝝ a pctō liberoꝝ et ſi ceciderūt reſurgētiū. Per hiſmael ſerū. Gen. xvj. ꝛ fratrē Iſaac pſequētem/ eccłia ꝛ regnū reꝓboꝝ. de his. lvj. di. hiſmael. xxiij. q. iiij. qui ſm. Gala. iiij. xxxij. q. iiij. recurrat. Ab exoꝛdio q̄ppe generis humani ſemꝑ fuerūt hoies ad vtrūqꝫ regnū ꝑtinentes: vñ ꝛ vocati ſunt filij dei ꝛ filij hoim. Gen. vj. ꝛ. xxxv. q. j. cū igitur. ꝛ ibi gloſ. pš. iiij. Filij hoim vſqꝫ quo graui coꝛde. et pš. lxxxj. Et filij excelſi oēs. Totūqꝫ genus humanū cōpꝛehendiꭍ hoc duplici regno: ita vt neceſſariū ſit ad alterum hoꝝū quēlibet ꝑtinere. vna diſtinctio intelligi pōt ꝑ diſtinctionē lucis ꝛ tenebꝛarū factarū in mūdi p̄ncipio. Gen. j. Hoc etiā duplex regnū ꝑ duas ciuitates intelligiꭍ/ ſcꝫ hierl'm ꝛ babyloniā: vt. š. dictū eſt. Hierl'm em̄: q̄ viſio pacis interpꝛetatur: deſignat regnū chꝛiſti. Babylon ꝟo: q̄ interpꝛetatur ꝯfuſio: regnū diaboli inſinuat. de q̄ babylō Apoca. xviij. hoc aūt eccłie regnū diciꭍ oꝛthodoꝛum. i. recte gł'oſum: cuiꝰ gł'iam tāgit dauid pš. lxxxvj. quū ait: Gloꝛioſa dicta ſunt de te ciuitas dei. qđ tā de militāri: q̄ de triumphanti eccleſia intelligi pōt. ꝛ Eſa. vlꭍ. đ: de hierl'm q̄ figurat eccleſiā: vt delicijs affluat/ ab oīmoda gł'ia eiꝰ. dicitur quidē eccłia gł'ioſa ꝑpter bona q̄ hꝫ gł'ia digna. ſcꝫ meritoꝝ ꝛ virtutū ꝓconia. eſt aūt gł'ia ſm Tulli. i. alicuiꝰ dicti vel facti magni frequēs fama cū laude. ¶ Articulus. lxij. A

CUmvero eccleſia regnū dicaꭍ: vt pꝫ ex ꝑmiſſis: cōſiderādū ē q̄ et q̄t ſunt illa ex q̄bꝰ regnū aliqđ đ: gł'ioſū vt cū illa inueniēꭍ p̄cipue in eccłiaſtica cōmunitate: dicaꭍ merito regnū eccłie gł'ioſum: ſicut đ: in pš. Gloꝛiā magnificētie regni tui. i. magnificā gloꝛiā. et pš. cxliiij. Magnificētiā gł'ie ſctitatis tue loquenꭍ. ꝛ ibidē. Gloꝛiā regni tui dicēt. Eſt aūt gloꝛioſū regnū q̄druplex: q: q̄druplicíter đ: regnū dei ſm Innocē. iij. in ſermonibꝰ. Regnū dei đ: eccłia vniuerſalis: celeſtis pr̄ia: fides recta: ſacra ſcriptura. Regnū p̄mū eſt in p̄nti exilio. de q̄ Matth. xiij. Colligēt de regno eiꝰ oia ſcādala. de quo. š. in ar. xxi. ꝟ. q aūt ſatis dixi. Scđm in polo. Matth. xxv. ibi. poſſidere regnū. Tertiū in coꝛde. Luc. xvij. regnū dei intra vos eſt. Quartū codices. Mat. xxj. auferēꭍ a vobis regnū ꝛc. et de his. š. in xxi. ar. ꝟ. q aūt. Iſtoꝝ regnoꝝ dicunꭍ veri reges: ꝛ q̄ vere dn̄anꭍ: de q̄bꝰ Caſſiodoꝛus ſuꝑ pš. xxxiij. Reges terre ſunt q̄ coꝛpoꝛibus ſuis diuinitatis munere dn̄anꭍ. Nā ille vere rex nō đ: q̄ ſeruire monſtraꭍ. vñ ꝛ Greg. in moꝛalibꝰ li. vj. Qui mēbꝛoꝝ ſuoꝝ motꝰ bñ regere ſciūt: nō immerito reges vocātur. ꝛ ſe male regentes indigni ſunt regali noie. ij. q. j. ſcelus. đ:. Scelus qđ lotharius rex: ſi tñ rex veraciter dici poſſit: q̄ nullo ſalubꝛi regimine coꝛpoꝛis appetitus refrenat: ſꝫ lubꝛica eneruatione magis eiꝰ illicitꭍ motibꝰ cedit ꝛc. De regno aie Ber. ſuꝑ Miſſus eſt. Ueni dn̄e ieſu: aufer ſcādalum de regno tuo/ qđ eſt aīa mea: vt regnes tu q̄ debes in ea. Uenit em̄ auaritia ꝛ vendicat ſibi ſedē in me. Iactātia cupit dn̄ari mihi. Supbia vult mihi eſſe rex. Luxuria dicit: ego regnabo ab initio. detractatio/ ira/ inuidia certāt in meipo/ cuiꝰ potiſſimū eſſe videar. ego reſiſto: enitoꝛ te eſſe dn̄m meū. clamo ꝛ dico nō habeo regē niſi dn̄m meū. Ioā. xviij. veni q̄ dn̄e. pš. lviij. Diſꝑde (al's diſꝑge) illos in ꝟtute tua. et regnabis in me: quia tu es ipſe rex meus ꝛ deꝰ meus.

Regnū q̄bꝰ reddaꭍ glorioſum.

¶ B Sūt aūt. x. ꝯditiōes p̄cipue/ q̄ regnū efficiūt gł'ioſū. Prima q recte ſit inſtitutū. ſcđa q ſit antiquū. tertia q ſit oꝛdinatū. q̄rta q ſit vnitū. q̄nta q ſit iuſtū ꝛ bonū. ſexta q ſit amplū ꝛ magnū. ſeptima q ſit abūdās et copioſū. octaua q ſit foꝛte ꝛ firmū. nona q ſit pacificū ꝛ quietū. decima q ſit durabile ꝛ ꝑpetuū. Sed anteq̄ ad harū ꝯditionū expoſitionē ꝛ ꝓbationē veniā: p̄mittēdū eſt/ q̄d intelligaꭍ noie regis/ regnū regētis. Uñ ſciendū eſt/ q in oībꝰ q̄ ad finē aliquē oꝛdinanꭍ: in q̄bꝰ ꝯtingit ſic et aliter ꝓcedere: opus eſt aliq̄ dirigēte ꝑ quē directe ad finē aliquē ꝑueniaꭍ. Nā nauis vt ad poꝛtū ꝑueniat: gubernatoꝛe indiget. ꝛ chꝛiſto doꝛmiēte nauis fluctuabat. ꝛ Mat. viij. Mar. v. Luc. viij. q̄ ſi nō fuerit: vel doꝛmierit nauis non ꝑueniet ad poꝛtū. Pꝛouerb. iij. in fi. ibi. Et q̄ſi ſopitꝰ gubernatoꝛ amiſſo clauo. facit. vij. q. j. ſciſcitaris. ibi. q: ſi ꝑnicioſū eſt ꝓretā. i. gubernatoꝛē nauis a ꝓꝛa/ in trāq̄llitate nauim deſerere quātomagis in fluctibꝰ. Hominis aūt eſt aliq̄s finis ad quē tota eius vita ꝛ actio oꝛdinaꭍ: quū ſit agēs ꝑ intellectū: cuius eſt manifeſte ad finē operari: ad quē finē rectoꝛ eccleſie paulus dirigiꭍ ad Rom. vj. in fi. ibi. Habētes quidē fructū in ſanctificationē. de q̄ plene in p̄ma collatiōe moyſi de deſtinatiōe monachi. ꝛ fi. i li. coll. Io. caſſiodoꝛi. finē ꝟo vitā eternā. Cōtingit aūt hoies diuerſimode ad finē intētum ꝓcedere: qđ ipſa diuerſitas humanoꝝ ſtudioꝝ ꝛ actionū declarat. Indiget ergo hō aliquo dirigente ad finē. Naturale aūt homini eſt vt ſit aīal ſociale ꝛ politicū in ſocietate ꝛ multitudine viuēs magis/ q̄ oīa alia aīalia. Unus aūt hō ꝑ ſe ſufficiēter trāſire vitā nō pōt: vñ ē neceſſariū q in multitudine viuat: vt vnus ab alio adiuuetur. vñ Pꝛouerb. xviij. Frater q̄ iuuaꭍ a fratre: quaſi ciuitas firma. Hoc autem euidētiſſime declaraꭍ per hoc q eſt ꝓꝑium hois loqui vti: ꝑ quā vnꝰ hō alijs ſuā cōceptionē expꝛimere pōt totaliter. vñ Aug. i enchiridion. Et vtrique ꝟba ꝓꝑia ſunt inſtituta: vt eis quiſqꝫ in alteriꝰ noticiā cogitatiōes ſuas ꝓferat. xxij. q. ij. is aūt. hoc cōſiderās Salomon ait Eccłs iiij. b. Melius eſt duo q̄ vnū eſſe. hñt em̄ emolumentum mutue ſocietatis. lxxxj. di. in oibus. ꝟ. de hoc. Sicut ergo naturale eſt hoi in ſocietate viuere: ſic neceſſe eſt in oībꝰ eſſe aliquē ꝑ quē multitudo regaꭍ. Nā multis exiſtentibꝰ hoibꝰ: ꝛ vnoquoqꝫ id qđ eſt ſibi cōgruū ꝓuidēte. vñ li. iudicū. In illo tpe nō erat rex in iſrł: ſꝫ vnuſquiſqꝫ qđ rectū erat in oculis ſuis faciebat. Iudic. vlꭍ. ſꝫ ꝯ tales đ: Ue q̄ ſapiētes eſtis in oculis vr̄is. Eſa. v. ex̄ de cōſti. ne innitaꭍ. Multitudo in diuerſa diſꝑgereꭍ niſi eſſet aliq̄s q̄ haberet curā multitudinis. qđ ꝯſiderās ſalomō dixit Pꝛouer. xj. b. Ubi nō eſt gubernatoꝛ: diſſipabiꭍ ppł's. Et Innocē. iij. ex̄ de ap. oblate. §. ſuperioꝛ. ibi: ne gregi dn̄ico deſit cura paſtoꝛis. ꝛ ex̄ de elec. ne ꝑ defectu. Hoc aūt rōnabiliter accidit. Nō em̄ idē eſt qđ cōmune/ ꝛ qđ ꝓꝑiū ē. ꝓꝑia q̄dē differūt: cōmunia vniunꭍ. xxiij. q. vij. qđ autē. in oibus aūt q̄ in vnū oꝛdinanꭍ: vnū inueniꭍ alteriꝰ regitiuū. In vniuerſitate em̄ coꝛpoꝝū/ ꝑ p̄mū coꝛpꝰ ſcꝫ celeſte/ alia coꝛpoꝛa oꝛdine q̄dā diuine ꝓuidētie gubernātur. oīaqꝫ coꝛpoꝛa ꝑ creaturā rōnalē. in hoie etiā aīa regit coꝛpus. arg. xxxviij. di. ſedulo. atqꝫ inter ꝑtes aīe/ iraſcibilis ꝛ ꝯcupiſcibilis rōne regunꭍ. Opoꝛtet q̄ in oī multitudine aliqđ eē regimē. ſic coꝛpꝰ a capite regiꭍ. ex̄ de ſacra. vnc. c. j. §. i ꝟtice. Cōtingit aūt i q̄buſdā q̄ oꝛdinanꭍ ad finē recte: nō recte ꝓcedere. Recte aūt dirigiꭍ vnūquodqꝫ q̄n ad debitū finē deduciꭍ. Nō recte q̄n nō ad finē cōuenientē. Si q̄ nō ad bonū cōe multitudinis: ſꝫ ad bonū p̄uatū regētis regnū oꝛdineꭍ: erit regnū iniuſtū atqꝫ ꝑuerſū. vñ ꝛ dn̄s talibꝰ rectoꝛibꝰ cōminaꭍ ꝑ Ezech. dicēs. Ezech. xxxiiij. a. Ue paſtoꝛibꝰ iſraeli q̄ paſcebāt ſemetipos. q̄ſi ſua ꝓꝑa cōmoda q̄rētes. Phił. ij. viij. q. j. ſunt in eccłia. xxiij. q. iiij. tres ꝑſonas. Nonne greges paſcunꭍ a paſtoꝛibꝰ: q̄ſi di. ſic. xxv. di. ecce. j. Peꭍ. v. ibi. Paſcite eū q̄ in vobis eſt gregē. Bonū ſiquidē gregis paſtoꝛes q̄rere debent. ꝛ rectoꝛes q̄qꝫ bonū multitudinis ſibi ſubiecte. facit. xxiij. q. viij. vt p̄dc. ꝛ ar. vij. q. j. §. b autē. al's talis rectoꝛ tyꝛānus vocaꭍ. noie a foꝛtitudine ꝛ oppꝛeſſione deriuato: q: ſcꝫ ꝑ potētiā oppꝛimit: vt nēroth. nō ꝑ iuſtitiā regit. vj. di. §. fi. vñ ꝛ apud antiq̄s potētes q̄qꝫ tyꝛāni vocabanꭍ. Dan. iij. in p̄n. ꝛ de hoc. š. ſatis. in. xiij. ꝛ. xxxvij. ar. Si ꝟo iniuſtū regnū nō ꝑ vnū fiat: ſꝫ ꝑ plures. ſi q̄dē ꝑ paucos holigarchia vocaꭍ. i. p̄ncipatꝰ paucoꝝ/ ſcꝫ q̄n pauci ꝑpter diuitias opp̄mūt plebē ſola pluralitate a tyꝛāno differētes. Si ꝟo iniquū regnū exerceaꭍ ꝑ multos: democratia noīaꭍ. i. ptās ppł'i/ q̄n. ſ. ppł's plebeioꝝ ꝑ potētiā opp̄mūꭍ diuites ꝛ nobiles. ſic ei ꝛ ppł's totꝰ ē q̄ſi vnꝰ tyꝛānꝰ. Siſr ꝛ iuſtū regnū diſtingui opꝫ. Si em̄ adminiſtreꭍ ꝑ aliquā multitudinē cōi noie politia vocaꭍ: vtputa bellatoꝝ in ciuitate vel ꝓuincia. Si ꝟo adminiſtreꭍ ꝑ paucos ꝟtuoſos: hmōi regnū ariſtocratia vocaꭍ. i. potentatꝰ optimꝰ/ vel optimoꝝū: q̄ ꝓpter hoc optimates dicunꭍ. Dan. iij. ibi: Optimates q̄ erāt in poteſtatibꝰ cōſtituti. ꝛ. xcvj. diſt. cōſtātinꝰ. in p̄n. Si ꝟo iuſtum regnū ad vnū tm̄ ꝑtineat: illud ꝓꝑꝛie vocaꭍ monarchia. ex̄ de elec. fundamēta. §. ne aūt. ꝛ ibi đ: etiā de optimatibꝰ vñ dn̄s ꝑ Ezech. dicit Ezech. xxxvij. g. Seruus meꝰ dauid ſuꝑ oēs erit: ꝛ paſtoꝛ vnꝰ erit oīm eoꝝ. Ex quo manifeſte apparet/ q de ratione regis eſt/ q ſit q̄ p̄ſit: ꝛ q ſit paſtoꝛ bonū cōe multitudinis: ꝛ nō ſuū q̄rens. Quia aūt multe cōitates ſunt/ ſcꝫ domoꝝ/ vicoꝝ/ ciuitatū/ ꝛ regnoꝝ: q̄ ꝑfectam cōitatē regit. i. ciuitatē vel ꝓuinciā antonomaſtice vocaꭍ rex. Qui ꝟo domū: p̄rfamilias. xxiij. q. iiij. duo iſta. Ex dictis q̄ pꝫ/ q rex eſt q̄ vniꝰ multitudinē ciuitatis vel ꝓuincie: ꝛ ꝓpter bonū cōe regit. vñ Salomō dicit Eccleſiaſtes. v. Uniuerſe terre rex imperat ſeruiēti.

Cōditiones regnū reddentes gł'ioſū.

¶ E His ꝑmiſſis/ inq̄rendū eſt q̄d ꝓuincie vel ciuitati magis expedit: vtrū pluribꝰ regibus vti vel vno. Hoc aūt cōſiderari pōt ex fine regiminis. Ad hoc em̄ cuiuſlibet regētis ferri đꝫ intētio: vt ſalutē ꝓcuret ſubditoꝝ. Bonū autē ꝛ ſalus cōſociate multitudinis eſt/ vt eius vnitas conſerueꭍ: q̄ đ: pax. q̄ remota ſocialis vite perit vtilitas. facit ad b. xxiij. q. j. noli. ibi: Bellū geriꭍ vt pax fiat. ꝛ ibi: Si autē pax humana tā dulcis eſt ꝓ tēpoꝛali ſalute ꝛc. q̄nimmo multitudo diſſentiēs ſibiipſi ſit oneroſa. Et ſm legem multitudo oneroſa nihil hꝫ honeſti. in auꭍ. de refe. i fi. colł. ij. vñ apł's cōmendata fidelis multitudinis vnitate/ dicit: Solicití ſeruare vnitatē ſpūs in vinculo pacis. Eph. iiij. a. Manifeſtū eſt aūt q vnitatē pōt efficere magis qđ eſt ꝑ ſe vnū/ q̄ plures: ſicut efficaciſſima cā calefactiōis eſt qđ ꝑ ſe calidū eſt: vtilius q̄ eſt vniꝰ regnū q̄ pluriū. Itē vniri dicunꭍ plura ꝑ appꝛopinquationē ad vnū: meliꝰ q̄ regis vniꝰ q̄ pluriū: ex eo q plus appꝛopinq̄t ad vnū. Ea etiā q̄ ſm naturā ſunt: optime ſe habēt. Oīe aūt naturale regnū ab vno eſt. vñ ꝛ in mēbꝛoꝝū multitudine vnū eſt qđ p̄ncipaliter mouet/ ſcꝫ coꝛ: et in partibꝰ aie/ vna vis p̄ncipal'r p̄ſidet ſcꝫ rō. Et in apibꝰ vnꝰ rex: et in vniuerſo vnꝰ deꝰ oīm factoꝛ ꝛ rectoꝛ. ad hoc. vij. q. j. in apibꝰ. ex̄ de ſum. trini. c. j. ois em̄ multitudo deriuaꭍ ab vno. vñ vnus hō pꝛimo fuit creatꝰ: a quo oēs eiuſdē vniꝰ nature. vt dicit Amb. in lib. de paradiſo. ꝛ poniꭍ. xxxiij. q. v. nec illud. b ꝓbaꭍ experimētis. Nā ꝓuincie vel ciuitates/ q̄ nō regunꭍ ab vno: diſſenſionibꝰ laboꝛāt: ꝛ abſqꝫ pace fluctuāt. vt videaꭍ ipleri qđ dn̄s ꝑ ꝓꝑhām ꝯq̄riꭍ dicēs: Paſtoꝛes mł'ti demoliti ſūt vineā. Hiere. xij. c. Ecōtrario ꝟo ꝓuincie ꝛ citates/ q̄ ſub vno rege regunꭍ: pace cōiter gaudēt/ iuſtitia floꝛēt ꝛ affluētia rerū letaꭍ. vñ dn̄s ꝓ magno mūere ꝑ ꝓꝑhas ſuos ꝓmittit/ q ponēt ſibi caput vnū: ꝛ pꝛinceps vnꝰ erit in medio eoꝝ. Ezech. xxxvij. f. de hoc. š. in arti. xl. ꝟ. adhuc nulli. ꝛ. ꝟ. item q ſit. Sicut autem regnum regis eſt optimum: ita regnum tyꝛāni eſt peſſimū. Opponitur em̄ politie quidē democratia. vtrūqꝫ em̄ ſicut. š. ꝟ. ſi ꝟo. cū. ꝟ. ſeq. apparet. ē regnū qđ ꝑ plures exerceꭍ. ariſtocratie ꝟo holigarchia. vtrūqꝫ em̄ ꝑ paucos. qđ aūt ſit regnū optimū ꝯſuꝫ eſt priꝰ. Si q̄ optimo opponiꭍ peſſimū: neceſſe eſt q tyꝛānī regnū regni vel ciuitatis ſit peſſimū. Nec etiā tyꝛānice factiōis ꝑuerſitas laudabilis erit: ſi regia clemētia tyꝛānice ſubditos tractet: nec vitupereꭍ oꝛdo regie ptātis/ ſi rex crudelitate tyꝛānica ſeuiat. xiiij. q. v. neqꝫ ſi agis. Item ꝟtus vnita magis eſt efficax ad effectū inducēdū q̄ diſꝑſa vel diminuta. Multi em̄ cōgregati ſimul trahunt/ qđ ſingulariter a ſingulis trahi nō pōt: ſicut q̄ vtiliꝰ eſt ꝟtutē operantē ad bonū eſſe magis vnā quū ſit ꝟtuoſioꝛ ad operandū: ita magis eſt noxiꝰ: ſi ꝟtus. i. potētia operans malū ſit vna q̄ diuiſa.

Utrum expediat cōitati ꝑ vnū aut plures regi.

¶ D Expedit q̄ vt regnū iuſtū ſit vniꝰ tm̄/ ad hoc vt ſit foꝛtius/ q ſi in iniuſtitiā declinat regnū: expedit magis vt ſit multoꝝū vt ſit debiliꝰ: ꝛ ſeinuicē impediāt. vñ Salomon: Inter ſuꝑbos ſemꝑ ſunt iurgia. Pꝛouerb. xiij. et/ Ubi ſuperbia: ibi contumelia. Pꝛouer. xj. Inter iniuſta ergo regimina intolerabilius eſt democratia. i. ptās ppł'i. quādo totus ppł's ſicut vnꝰ tyꝛānꝰ eſt. vt. š. dixi. Peſſimū ꝟo tyꝛānis: ꝛ hoc manifeſte apparet/ ſi quis cōſideret mala q̄ ex tyꝛānis ꝓueniūt: de q̄bꝰ etiam dixi. š. lxiij. ar. ꝟ. tyꝛānis. Quia em̄ tyꝛānꝰ cōtempto bono cōi/ q̄rit p̄uatū: ꝯñs eſt vt diuerſimode grauet/ ſm q diuerſis paſſiōibꝰ ſubiacet ad bona aliq̄ affectāda: quia em̄ paſſione cupiditatis dn̄aꭍ: bona ſubditoꝝ rapit. vnde Salomon: Rex iuſtus erigit terrā: vir auarus deſtruit eā. Pꝛouer. xxix. Si ꝟo iracūdie paſſioni ſubiaceat ꝓ nihilo ſanguinē fundit. vñ Ezech. xxij. f. Pꝛinceps eiꝰ in medio eiꝰ q̄ſi lupi rapiētes p̄dā ad effundendū ſanguinē. Hoc q̄ regnū fugiendū eſſe ſapiēs monet dicēs Eccłi. ix. c. Loge eſto ab hoie habēte poteſtatē occidendi: q̄ſi ſcꝫ non ꝓ iuſtitia: ſed ꝑ ptātē occidit ꝓ volūtatis libidine. ſic q̄ nulla pōt eſſe ſecuritas: ſꝫ oia ſunt incerta quū a iure diſcediꭍ. Nec ſolū grauat tyꝛānus ſubditos in coꝛpoꝛalibꝰ: ſꝫ etiā bona ſpūalia eoꝝ impedit. q̄ em̄ plus p̄eſſe appetit q̄ pꝛodeſſe: oēm ꝓfectū ſubditoꝝ impedit. ar. bo. xlvij. di. c. virū. lxxxiij. di. nihil. ſuſpicās oīm ſubditoꝝ excellentiā ſue iniq̄ dn̄ationis p̄iudiciū. xxiij. q. vij. q aūt. ibi: Quis em̄ auarꝰ q̄rit poſſeſſoꝛē: q̄s dn̄andi cupiditate inflatus/ deſiderat hr̄e cōſoꝛtē: Conanꭍ em̄ tyꝛāni ne eoꝝ ſubditi ꝟtuoſi effecti magnanimitatis cōcipiant ſpm̄: ꝛ eoꝝ iniquā dn̄ationē nō ferant. Conanꭍ etiā ne ſubditi inter ſe pacē habeāt: vt dū vnꝰ de altero nō cōfidit: cōtra eiꝰ dn̄iū aliq̄d moliri nō poſſint. Pꝛocurāt etiā tyꝛāni ne eoꝝ ſubditi potētes ꝛ diuites ſint: ne talia ſint eis nocíua: vt ꝯ charitatem viuentes/ ꝯ ſe poſſint dicere: gaudemꝰ ſuꝑ iniq̄tate/ nō congaudemꝰ ſuꝑ ꝟitate. ꝯtra illud. j. ad Coꝝ. xiij. ibi: Nō gaudet ſuꝑ iniq̄tate. vñ de tyꝛanno pōt dici verbū Iob: Sonitus terroꝛis ſemꝑ in auribus illiꝰ: ꝛ quū pax ſit ſemꝑ inſidias ſuſpicaꭍ. Iob. xx. Ex hoc aūt ꝯtingit vt dū p̄ſidētes: qui ſubditos ad virtutes inducere deberēt: virtuti ſubditoꝝ nequiter inuidēt: ꝛ eā ꝓ poſſe impediūt: vt ſub tyꝛānnis pauci ꝟtuoſi inueniāꭍ: vñ q̄ dicit Leo papa. Integritas p̄ſidentiū ſalus eſt ſubditoꝝ. lxj. di. miramur. ad p̄n. ꝛ ſm Ariſto. apud illos inueniunꭍ foꝛtes viri: apud q̄s foꝛtiſſimi quiqꝫ honoꝛanꭍ. Et Tullius: Iacent ſemꝑ ꝛ parū vigēt: que apud quoſqꝫ impꝛobanꭍ. Naturale etiā eſt vt hoies ſub timoꝛe nutriti/ i ſuilē degenerēt animū. vt. xxiij. q. vj. §. ex his. ꝛ vt puſillanimes fiāt ad oīe opus vtile et ſtrenuū: qđ experimētis pꝫ in ꝓuincijs q̄ diu ſub tyꝛānis fuerūt. vñ Coł. iij. d. Patres nolite ad idignationē filios veſtros ꝓuocare: vt nō puſillo aīo fiāt. Salomō: Regnātibus impijs ruine hoīm. ꝛ iterū: Quū impij ſumpſerint p̄ncipatū: gemet ppł's. Pꝛouer. xxix. q̄ſi ſub ſuiture redactus. ꝛ iterū: Quū ſurrexerint impij: abſcondenꭍ hoies. Pꝛouer. xxviij. c. in fi. vt tyꝛānoꝝ crudelitatē euadāt. Nec eſt mirū: q: hō abſqꝫ rōne ſm animi ſui libidinē p̄ſidens/ nihil differt a beſtia. vñ Salomō: Leo rugiēs: ꝛ vꝛſus eſuriēs: p̄nceps impiꝰ ſuꝑ ppł'm pauperē. Pꝛouerb. xxviij. ꝛ ideo a tyꝛāno ſe abſcōdūt hoies ſicut a crudelibꝰ beſtijs: q: optimū ꝛ peſſimū regimē ꝯſiſtit in monarchia. i. in p̄ncipatu vniꝰ.

Regnū iuſtū vnius.

Multis ꝓpter tyꝛānoꝝ malitiā reddiꭍ regia dignitas odioſa. Quidā ꝟo dū regimē regis deſiderant: incidunt in ſeuitias tyꝛannoꝝū rectoꝛeſqꝫ cōplures tyꝛannidē exercent ſub p̄textu regie dignitatis. Hoꝝū quidem exemplū euidēter apparet in romana republica. Regibꝰ em̄ a romano ppł'o expulſis: dū regimē vel potiꝰ faſtū et tyꝛannidem ferre nō poſſent: inſtituerūt ſibi cōſules. di. ij. quedā. ꝛ alios magiſtratꝰ ꝑ q̄s ceperunt regi ꝛ dirigi. vñ ꝛ vna de autēticis eſt autētica de cōſulibꝰ. Et ſicut refert Salluſtiꝰ: Incredibile eſt memoꝛatu quātū adepta libertate bꝛeui romana creuit ciuitas. Plurimū nāqꝫ ꝯtingit vt hoies ſub rege viuētes/ ſegniꝰ ad bonū cōe nitanꭍ: vtpote exiſtimātes id qđ ad bonū cōe impēdūt: nō ſibiipſis cōferre: ſed alteri ſub cuius ptāte vident eſſe bona cōia. Quum ꝟo nō vident cōmune eſſe in poteſtate vnius: nō

Regia dignitas odioſa reddiꭍ.

Universidad de Deusto Biblioteca

accedūt ad bonū cōmune.quasi ad id qđ est alterius: sed
quilibet ascēdit ad id sicut ad suū.vñ in experimēto appa
ret q̄ vna ciuitas ꝑ annuos rectores administrata/plus
pōt iterdū:q̄ rex q̄ haberet/tres vel q̄tuor ciuitates. Par/
uaq; seruitia exacta a regibus grauius ferunt̄:q̄ magna
onera si a cōmunitate ciuiū imponant̄. qđ in romana re/
publica euenit. Nā vt scribit Titus Liuius prima decade
ꝑ totū. Plebs ⁊ ad militiā scribebat̄: ⁊ ꝓ militātibus sti/
pendia exoluebāt. Et quū stipendijs soluēdis nō suffice
ret erariū:in vsus publicos opes cōuenere priuate/adeo
vt p̄ter singulos aureos anulos: singulaq; decora clino/
dia:que erant dignitatis insignia:multū auri in republi/
ca fundebat̄. Sed q: fatigabant̄ dissensionibus ꝯtinuis:
que vsq; ad bella ciuilia excreuerūt: q̄bus bellis ciuilib⁹
eis libertas/ad quā multū studuerāt:de manibus erepta
est:⁊ sub potestate imperatorū esse ceperūt:q̄ se reges ap
pellare noluerūt:q: romanis fuerat nomē regiū odiosū.
Horū autē quidā more regio cōmune fideliter ꝓcuraue
runt:ꝑ quorū studiū romana respublica adaucta est ⁊ cō
seruata. Plurimi ꝟo eorū in subditos quidē tyranni: ad
hostes ꝟo desides effecti ⁊ imbecilles/romanā rempubli
cā ad nihilū redegerunt. Similis etiā ꝓcessus fuit in po/
pulo iudeorū. Primo quidē dū iudicib⁹ regebant̄: vndiq;
diripiebant̄ ab hostib⁹:⁊ vnusquisq; qđ erat bonū in suis
oculis faciebat.vt in lib. Judicū ꝑ totū.⁊.c.vlti.in fi. Re/
gibus ꝟo eis diuinitus datis ad eorū instantiā.j.Regū.ix.
Propter regū malitiā a cultu vnius dei recesserūt:⁊ fina
liter in captiuitatē sunt ducti. Tob.j. Utriusq; ergo peri/
cula imminēt siue dñentur tyranni ⁊ euitent̄.regis opti
mū regnū:siue dū desiderat̄ potestas regia in malitiā ty/
rannicā cōuertat̄. Quū autē duo ex q̄bus periculū immi/
net/instant:id optimū eligendū est ex quo sequit̄ minus
malū.xiij.di.c.j.⁊.ij.magis em̄ p̄oprandū est vnius regnū
q̄ multorū:q̄uis ex vtroq; sequant̄ pericula. Nā fere om
ne multorū regimē est in tyrannidē terminatū:vt in roma
na republica maxime apparet:que quū diu ꝑ magistrat⁹
administrata fuisset:exortis simultatibus dissensionib⁹
⁊ bellis ciuilib⁹/in crudelissimos tyrannos crudeliter in/
ciderūt. Relinquit̄ ex dictis magis esse expediēs sub vno
rege viuere q̄ multorū. Quia ergo vnius regnū p̄eligen
dū:qđ est optimū. ⁊ contingit ipsum in tyrannidē cōuer/
ti:qđ est pessimū/vt ex dictis ptz.diligēter laborādū est vt
sic ꝓuideatur de rege:vt nō incidat in tyrannū.vñ neces/
sariū est/vt illi qui habent officiū eligēdi talē in regē: ꝓ/
uideant quē nō sit ꝓbabile in tyrannidē declinare. vnde
⁊ Grego.xiij.c. Quesiuit dñs virū fm cor suū:⁊ p̄cepit ei
dñs/vt esset dux super populū suū.facit.viij.q.j.licet.Dein
de sic disponenda est regis gubernatio:vt regi iā institu/
to/tyrannidis subtrahat̄ occasio:sic etiā eius tēperet̄ po
testas:vt de facili i tyrānidē declinare nō possit. ¶ E De/
mū curādū est si rex in tyrānidē declinaret:qualiter pos/
sit occurri. Et si nō sit excessus tyrannidis: vtilius est re/
missam tyrannidē tolerare ad tempus/q̄ cōtra tyranni/
dem agēdo multis implicari periculis que sunt grauio/
ra ipsa tyrannide. sic em̄ frequēter in tyrannide cōtinge/
re solet: vt posterior fiat peior q̄ p̄cedens/dū p̄cedentia
grauamina nō deserit:⁊ etiā ipse ex sui cordis malitia no
ua excogitat. Uñ siracusanis quōdam Dionysij mortem
omnibus desiderātibus:anus quedā vt incolumis et sibi
supstes esset continue orabat. Qđ vt tyrannus cognouit:
cur hoc faceret interrogauit. Tunc illa puella ait exñs/
quū grauē tyrannū haberemus/eū interfici cupiebā:quo
interfecto,aliquātulū durior successit:ei⁹ q̄s futuri dñatio
nē malā existimabāt. Tertiū importuniorē hr̄e cepim⁹ re/
ctorē:itaq; si fuer abs̄upt⁹:deterior timeo i locū tuū succe
det. Etsi seuissima sit tyrānis:decet tñ nō solū bōis ⁊ mo
destis:sz etiā dyscolis subditos eē. Hec est em̄ grā si ꝓpter
cōsciētiā dei sustinet q̄s tristitiā patiēs iniuste.j. Pet.ij.c.
facit.xj.q.iij.iulian⁹. Uñ quū multi romanorū fidē christi
ꝓsequerent̄ tyrānice;magnaq; multitudo tam nobiliū q̄

Expediens sub vno rege viuere.

Regi in tyrānidē declinanti q̄liter obuiandum.

ppl'i esset ad fidē ꝯuersa:nō resistēdo/sed mortē sustinēdo
ꝓ christo laudant̄:vt in sacra legione thebeorū apparet.
facit ad hoc.xxiij.q.j.§.j. vñ ⁊ in veteri lege legunt̄ occisi
fuisse hi q̄ occiderūt Joas regē iuda: q̄uis a cultu dei re/
cedentē:eorū filijs reseruatis.iiij.Reg.xij. Si aūt nō ex p̄/
sumptione priuata:sz authoritate publica ⁊ cōi/rex in ty/
rannū ꝯuersus:vel ali⁹ tyrān⁹ destruat̄/vel ei⁹ ptās ipsa
refrenet̄:nō est putāda talis multitudo infideliter agere
tyrannū destituēs: etsi in ꝑpetuū antea sibi se subiecerit.
q: hoc ipse meruit in multitudis regimine se nō fideliter
gerēs:vt exigit regis officiū/q̄ ei pactū a subditis nō ser
uet̄. Sic roma in tyrānū Tarq̄niū:quē in regē susceperāt:
ꝓpter ei⁹ ⁊ filiorū tyrānidē.xxij.q.v.ꝓposito.ibi: Cū vio/
lenter Tarq̄nij regis fili⁹ a regno eiecerūt substituta sibi
minori scz cōsulari ptāte. Sic ⁊ domitianus q̄ modestissi
mis imꝑatorib⁹ Uespasiano pr̄i/⁊ Tito filio ei⁹ successe/
rat:dū tyrānidē exerceret:a senatu romano iterempt⁹ est.
oīb⁹ q̄ idē ꝑuerse fecerat ꝑ senatusconsultū iuste ⁊ salubri
ter in irritū reuocatis. Quo etiā factū est vt btūs Joan.
euāgelista dilect⁹ dei discipulus:q̄ ꝑ ipsum domitianū in
pathmos insulā fuerat exilio relegat⁹: ꝑ senatusconsultū
ephesū remearet. ¶ Ad hāc materiā exp̄sse faciūt. C. de
pac.cū ꝓponas.ff.de ioffi.testa.si instituta.ff.ꝓ socio.si cō
uenerit.xxviij.q.ij.si ifidelis.ibi: Nec est ei fides s̄uāda ⁊c.
xcv.dist.esto.xxij.q.v.de forma.ex̄ de iureiur. ꝑuenit.ij.ibi:
Nec tu ei etiā si ꝓmissum tuū iuramēto vel fidei obliga/
tione interposita cōditione firmasses:aliq̄ten⁹ teneris:si
cōstat ei cōditioī minime paruisse.ex̄ de penis.ꝯstitut⁹.xj.
q.iij.iulian⁹.xlv.di.cū beat⁹.ex̄ de pactis.cū p̄dē.de renun.
sane.ff.de cōdi.cā da.⁊ cā nō se.si q̄s accepto tulerit.ex̄ de
elec.cū inter. R.senior.ē.j.rñso. ibi:aduersarijs cōpositio/
nē ipsam nolētib⁹ obseruare ⁊c. Si ꝟo ad ius alicui⁹ supe
rioris ꝑtineat multitudini ꝓuidere de rege:expetēdū est
ab eo remediū ꝯtra tyrāni nequitiā. Sic ptās archilaūq̄
ꝓ p̄re herode regnare iā ceperat:⁊ eū in tyrānidē ⁊ ma/
litiā imitabat̄:ꝑ cesarē augustū ptās diminuit:⁊ inter fra
tres suos diuidit̄. Et tandē quū nec a tyrānide cessaret:a
Tyberio cesare relegat⁹ est i exiliū apud Lugdunū gal/
lie ciuitatē. sicut narrat historia scholastica. Si aūt alius
nō esset supior tyrāno:inuocādū esse eccl'ie auxiliū cōtra
eū.arg.ex̄ de fo.cōpe.licet.xxiij.q.v.administratores.defi/
ciēte em̄ hūano auxilio/recurrēdū est ad deū vt cor humi
liet. Nā cor regū in manu dei/q̄cūq; voluerit inclinabit il
lud. Prouer.xxj.a. De⁹ em̄ cor assueri regis iratū ꝯ iudeos
in māsuetudinē ꝟtit. Hester.v.⁊ ꝑ totū.⁊ Nabuchodono
sor regē crudelē ꝯuertit. Dañ.iiij.q̄ñ.⁊.cū.xxiij.q.iiij.nabu
chodonosor.autē tales tyrānos supbos destruit. Eccli.x.
Sedes supborū ducū destruxit:⁊ sedere fecit mites ꝓ eis.
q: ip̄e est q̄ crudelē pharaonē ⁊ ꝯ iudeos tyrānū cū exerci
tu suo deiecit in mare. Exo.iij.b.⁊.xiiij.f.⁊ p̄e.c. nabucho
donosor. ipse est qui nabuchodonosor superbientem in
similitudinem bestie commutauit. Dañ.iiij.de peni.dist.j.
§.ex his.ꝟ.nabuchodonosor quoq;. Ipse enim deus ꝓ/
mittit pplo suo requiē se daturū a labore ⁊ cōcussione et
seruitute dura/q̄ an̄ s̄uierat. Esa.xiiij.a.⁊ Ezech.xxxiiij.di
cit: Liberabo gregē meū de ore eorū.s.pastorū q̄ pascūt se/
ipsos.ꝯ illud.j. Pet̄.v. Pascite eū q̄ in vobis ẽst gregē dñi.
xcv.di.esto. Sz vt h̄ ppl's cōseq̄ bñficiū mereat̄:dz a pctis
cessare:q: in vltiōe pcti diuina ꝑmissiōe impij accipiūt pn
cipatū/dicēte dño ꝑ Oseā. Osee.c.xiij. Dabo eis regē i fu
rore meo.⁊ Job.xxxiiij. Qui regnare fac̄ hoiem hypocri/
tā ꝓpter pctā ppl'i.tollēda est ĝ culpa vt cesset tyrānorum
plaga.ad h̄.xxiij.q.v.§.hinc notādū.vbi de h̄.⁊.vij.q.j. au/
dacter.⁊ ex̄ de pe.⁊ re.cū infirmitas. ¶ ſ Quia aūt fm
p̄dicta regis est bonū multitudis q̄rere:nimis videt̄ one
rosum regis officiū:nisi ei aliq̄đ bonū ꝓpriū ex h̄ ꝓueniret.
Oportet ĝ ꝯsiderare q̄le sit boni regis ꝯueniēs p̄miū.ar.
j.di.ius militare.ibi:veluti quū corona vel torq̄s donat̄.⁊
lxj.di.miramur.ad fi.ibi:nec pōt de ei⁹ ꝓuectiōe dubitari/
cui ꝓ laborib⁹ mult/ꝓ morib⁹ castis/ꝓ actioīb⁹ strenuis
celsioris loci

Boni regis recōpensatio

celsioris loci premiū debet̄. Quibusdā ergo visum est re/
gis premiū nō esse aliud q̄ honorem ⁊ gl'iam. vñ ⁊ Tul/
lius de republica definit principem ciuitatis alendū esse
gloria.cuius rōnē Aristoteles in lib.ethi.assignat.q: prin
ceps cui nō sufficit honor ⁊ gl'ia: ꝯsequēter tyrānus effi/
citur. Inest em̄ animis hoim/vt ꝓpter bonū querāt.viij.
q.j.sunt in ecclesia. Si ergo nō sit ꝯtentus gloria ⁊ hono/
re p̄nceps:querit voluptates ⁊ diuicias: ⁊ sic ad rapinas
⁊ iniurias cōuertitur subditorū. Sed si hanc sniam rece/
perimus:plurima sequētur inconuenientia. Primo nāq;
hoc esset regibus dispendiosum:si tot labores ⁊ solicitu/
dines paterent̄/ꝓ mercede tam fragili.nihil em̄ videtur
in rebus humanis gloria ⁊ honor fauoris hoim: quū de/
pendeat ex hoim opinionibus.⁊ verbis eorū q̄bus nihil
mutabilius est in hoim vita. vñ ⁊ gloria flos feni dicitur.
Matth.vj.j. Pet̄.j.d. Esa.xl. Deinde humane glorie cupi/
do animi magnitudinē auferet. Qui em̄ fauorē hominū
querit:necesse est in oī qđ dicit aut facit/vt eorū voluntati
deseruiat.⁊ sic dum placere hoibus studet: fit seruus sin/
gulorū.ar.l.di.si quis diaconus.ꝓpter qđ idez Tullius in
lib.de officijs/cauendā dicit esse gl'ie cupidinē.eripit em̄
animi libertatē:qua magnanimis viris oīs dz esse contē/
tio.nihil aūt p̄ncipem qui ad magna peragenda est/ma
gis decet:q̄ animi magnitudo.facit.lxxxviij.di.nihil. Est
ergo incōpetens regi/ꝓpter officiū/humane gl'ie p̄miū.
ꝑtinet em̄ ad boni viri officiū/vt contēnat gl'iam: sicut ⁊
alia bona tp̄alia. Et fit quoddā mirabile. vt q: virtuosos
actus ꝯsequit̄ gl'ia:ipsaq; gl'ia virtuose ꝯtēnitur:ex ꝯtem
ptu gl'ie hō gl'iosus reddatur: fm sniam Fabij dicentis.
Gloriā q̄ spernit:verā habebit. Et de Catone dicit Sallu
stius quāto min⁹ appetebat gl'iam:tanto magis asseq̄ba
tur eā. vñ Greg. Gloria vmbre similis est: q̄ fugientē seq̄
tur: ⁊ que fugit sequentem.iuxta illud Eccl'i.xj. Si secu/
tus fueris:nō apprehendes. ⁊ si p̄curreris non effugies.
Uñ pbs. Hoc solū hz humana gl'ia gloriosum:q̄ se appe
tentes fugit:⁊ se fugientes appetit. Ipsiq; christi discipu
li se sicut dei ministros exhibebant: ꝑ gl'iam ⁊ ignobilita
tem:ꝑ infamiā ⁊ bonā famā.ij.ad Corū.vj. Amplius ex cu
piditate glorie periculosa mala sequūtur.multi em̄ dum
immoderate gloriā in rebus bellicis quesierūt:se ac suos
exercitus ꝑdiderūt:libertate p̄rie sub hostiū seruitute re
dacta. vñ Torquatus roman⁹ p̄nceps in exemplo huius
vitādi discriminis/filiū qui ꝯtra iperiū suū ab hoste pro/
uocatus iuuenili ardore pugnauit: licet vicisset: occidit.
ne plus esset in p̄sumptiōis exēplo q̄ vtilitatis in gl'ia oc
cisi hostis. Idem scripsi.s.xlij.ar.ꝟ.ꝯsimile narrat. Habet
etiā cupido glorie aliud vitium familiare/simulationis.
Quia em̄ est difficile/paucisq; cōtingit: veras virtutes
assequi:q̄bus solis honor debet̄: multi gl'iam cupientes
virtutū simulatores fiūt.ꝓpter qđ sicut Sallustius dicit.
Ab initio multos mortales falsos fieri coegit:aliud clau
sum in pectore:aliud promptū habētes in lingua. Sed ⁊
saluator noster eos q̄ bona opa faciūt/vt ab hoib⁹ videā/
tur:hypocritas.i.simulatores vocat. Matth.vj.c.⁊.xxiij.
A. Sicut ĝ piculosum est multitudini: si p̄nceps diuitias
⁊ voluptates q̄rat ꝓ p̄mio:ne raptor ⁊ ꝯtumeliosus fiat:
ita piculosum est ne q̄rat gl'ie p̄miū:⁊ sic p̄sumptuosus et
simulator existat.p̄sumptio aūt fm Ber.de elatiōe nascit̄:
sicut vera māsuetudo ex humilitate. Quid autem maior
p̄sumptio ⁊ supbia:q̄ honores appetere hui⁹ mūdi: ꝑ q̄s
ꝑdant̄ honores regni celestis: sic ꝑdidit elatus lucifer:di
cēs Esa.xiiij. In celū ascēdā.i.ad eq̄litatē dei:sup astra ce
li.i.sup angelos:exaltabo soliū meū q̄si rex eorū.ecce appe
titus dñandi.similis ero altissimo.ecce ꝯtēptus subijciē/
di. Sz subito p̄cipitat⁹ est de celo in abyssum eterne dāna
tiōis.vñ Lu.x. Uidebā sathanā sicut fulgur de celo caden
tē. Occasio aūt isti⁹ p̄sumptiōis ⁊ noxij appetit⁹ i eo fuit
ex imēsitate bonorū naturaliū.supbiuit aūt ⁊ vltra se extē
dit:de nobilitate nature: p̄eminētia potentie: subtilitate
intelligentie:⁊ arbitrij libertate. ⁊ iste est lect⁹ Og regis

Nimia glorie et honoris cupido.

Fastosa luciferi supbia

basan:in quo requieuit.s.supbia.ferreus/q: superbus os
frāgit.de q̄ Deut̄.iij.lect⁹ regis basan erat ferreus hñs.ix.
cubitos lōgitudinis.⁊.iiij.latitudinis. Og interp̄tat̄ cō/
gregās seu coaceruans/vel,abscōdit⁹. Hic est lucifer suis
terminis nō ꝯtent⁹:cōgregās sibi ampli⁹ ꝑ appetitū ho/
noris:abscōdit⁹/q: trāsfigurat⁹ in specie boni. Og is ambi
tiosus rex basan. Basan ꝯfusio interp̄tat̄.ꝯfusio ista abie
ctio ē ⁊ dep̄ssio.vñ Apoc.xij.ibi: Et p̄iect⁹ ē draco ille ma
gnus serpēs antiqu⁹:q̄ vocat̄ diabolus ⁊ sathanas.⁊ quā
tū q̄sq; se gl'iauerit:tātū tormētū habebit. Apoc.xviij. Cō
fusio ista nuditas ē ab oī bono.de q̄ Apoc.iij.ibi.vt nō ap
pareat ꝯfusio nuditatis tue. De hac ꝯfusione Chrysosto.
Quicūq; desiderauerit p̄matū in terra: iueniet ꝯfusionē
in celo.nec iter seruos dei cōputabit̄:q̄ primatū tractaue
rit.xl.di.q̄cūq;.al's est in.c.multi. Nouē cubitos habuit le/
ctus ille:q: sup.ix.ordines angelorū se extēdere voluit: Et
iiij.latitudinis: q: de.iiij.supbiuit.vt dixi. ⁊ habuit inēsi/
tatē bonorū naturaliū.vñ Ezech.xxviij. Tu signaculū si/
militudinis plen⁹ sapia perfect⁹ decore:i delicijs paradisi
fuisti dei. Ois lapis p̄ciosus opimentū tuū.⁊ paulopost.
Replera sunt interiora tua iniq̄tate.i.ineq̄litate. iniquū
em̄ mai⁹ esse nō potuit: q̄ se deo similē in potētia facere.
Et peccasti/pcto maxime supbie.de q̄ in p̄s.xviij. Et emū/
dabor a delicto maximo.glos.i.supbia.de h̄ de pe.di.ij.p̄n/
cipiū.q: sicut ait Berñ.ꝓuidit rōnalē creaturā fore assu/
mēdā ad eq̄litatē dei in vnitate ꝑsone:⁊ quū se videret ce/
teris angelis pulchriorē: putauit q̄ ipse eēt illa creatura.
⁊ ideo supbiuit:⁊ h̄ supbiēdo appetijt:fuit em̄ in eo cōiun
ctio ꝯtraria scz nature bone.ex̄ de sum.tri.c.j.§.diabolus.
xxiij.dis.q̄ eps.⁊ volūtatis a se male.vñ.j.Reg.xvj. Spūs
dñi malus exagitabat saul. Dñi dr̄/ꝓpter naturā bonam.
Malus/ꝓpter volūtat̄ malā. ¶ Supbi ĝ p̄sumptuosi
ad imitationē diaboli rapiūt dei potētiā duobus modis.
Primo ꝑ libidinē dñandi. nō em̄ est naturale hoi:vt ap/
petat dñari hoibus.quū nō sit creat⁹ vt dñaret̄ hoib⁹:sed
brutis.vñ Geñ.j. Dñamini piscib⁹ maris ⁊ volatilib⁹ celi
⁊ bestijs terre. sed h̄ est ex appetitu diabolico. vñ Berñ.
Quāti vsq; hodie feda sequunt̄ infeliciaq; vestigia. imo
q̄ pauci euadūt q̄bus libido dñandi nō dñet̄. quē seq̄mi/
ni miseri.nōne iste est mons in quē ascēdit angelus: ⁊ fa/
ctus est diabolus: Scđo ꝑ ꝯtemptū obediēdi suo supiori.
qđ simil'r assimilat hoiem diabolo. Uñ illi q̄ ꝯtempserūt
obedire Sauli.j.Reg.x.dicunt̄ filij belial.qđ interpratur
absq; iugo. Hiere.ij. A seculo cōfregisti iugū meū. vtrūq;
aūt habet honorē appetēs.q: p̄esse vult/⁊ nō subesse. Cō/
tra istos Aug. Locus supior sine q̄ ppl's regi non pōt/etsi
ita teneat̄/⁊ administret̄ vt decet:tñ indecēter appetitur.
viij.q.j.q̄ epatū. Item Ber. Quoties hoib⁹ p̄esse deside/
ro:toties deū meū preire ꝯtendo.de illo nāq; scriptum est
Luc.ij.⁊ erat subdit⁹ illis. Itē Grego. Supbus toties ad
culpā apostasie dilabit̄: q̄ties p̄esse hoib⁹ delectat̄. Item
Chrys. O p̄late tāto igit̄ sumis caput tuū. Miror si quē
ꝯtigerit saluari de ijs q̄ p̄ncipant̄ in tātis ruinis ⁊ tanta
pigritia.video tñ currētes:⁊ spōte se in ꝑicula ꝓijciētes.
Item. Lu.xiiij. Uillā emi.vno mō exponit̄.i.p̄latione mul
to labore acq̄siui.necnō p̄cio aie cōparaui. Nā dñiū q̄ am
bit:aiam ꝑdit.q: grām amittit:q̄ est vita aie.hanc lucifer
ꝑdens cupiditate ⁊ desiderio/emere voluit: ⁊ sedē regis
celi ꝑdidit. Sil'r p̄m⁹ hō ambiuit:⁊ q̄ erat dñs oīm. Geñ.
j.in seruitutē oīm etiā publice cecidit.⁊ seq̄tur in Luc. Et
necesse habeo exire/ab eternorū ꝯtēplatiōe/⁊ animi ꝯside
ratiōe/⁊ cordis cōpunctiōe. vt ait Greg. in ꝓlogo sup li.
dialogorū. Et videre illā.i.studiū applicare ad tp̄alē gl'iaz
vel alteri⁹ curā.sz dr̄: Eccl's.vij. Quid necesse est hoi maio
ra se q̄rere: Grandis villa est vita ꝓpria.felix q̄ hāc custo/
dire sufficit. Prouer.iiij. Oi custodia serua cor tuū.vere
hz locū hodie Cañ.j.posuerūt me custodem.i.p̄latū.non
tortorē scz aiarū ⁊ rerū eccl'iasticarū. xvj.q.j.in sacris ca/
nonib⁹. Iste est custos cui dr̄.iij.Regū.xx.ꝓpe fi. Custodi
virū istū:q̄ si lapsus fuerit/erit aia tua ꝓ aia eius. Hoc dr̄

Peccatū maximū

p̄latoꝝ:de cuius manibus requirit̄ sanguis subditoꝝ. xlij.di.ephesijs.ex̄ de offi.oꝛ.irrefragabili.vbi de hoc. In vinea.i.i eccl'ia.Esa.v.Vinea dñi exercituū isrl' est. Mat. xxi.Malos male pdet ⁊ vineā ⁊c.Vineā meā nō custodi ui:ꝯsciam meā ⁊ vitā meā.Cañ.viij.Vinea mea.i.ꝯsciētia mea coꝛam me est. Quī em̄ rectoꝛes hodie ⁊ custodes positi sunt in vinea dñi sabaoth:sunt illi q̄ vineā suā.i.vitam suā male custodierūt ⁊ custodiūt.Talib⁹ pessimis custodibus/nō custodib⁹ sed vastatoꝛib⁹ vinearū/plena est eccl'ia scā dei. de ista materia satis p Bern. in p̄e. Sbis. Posuerūt me custodē.Cōtra tales ambientes ⁊ p̄sumptuosos dicit spūs mendax.de q̄.iij.Regū.xxij.Egrediar ego spūs mēdax in oꝛe oīm pphetarū. ascēde in ramoth galaad.Ita clamāt cogitatiōes elatiōis in coꝛde homis. Ascēde ad p̄latione:q: sufficiēs es:optime poteris administrare dignitatē cū salute aīe tue: imo magnā vtilitatē facies:q: malis q̄ iā extulerūt caput/poteris ꝯtraire: humiles q̄ iam depssi sunt/releuare.sz manifeste falsa sunt q̄ ppoit.q: multi fuerūt boni ante p̄latione/q̄ repꝛobati sunt post adeptā dignitatē.vt pz in Saule pus humili.i. Reg.ix.ibi.Erat saul elect⁹ ⁊ bon⁹: ⁊ nō erat vir de filijs isrl' melioꝛ illo.Iste tñ postea malus ⁊ supbus effect⁹/meruit repꝛobari:⁊ diabolo tradi.i.reg.xvi.ibi.Spūs dñi recessit a Saul: ⁊ exagitabat eum spūs nequā a dño. Ramoth aūt interp̄tat̄ excelsuz signū: ⁊ significat dignitatē cui⁹ appetitus est certū signū repꝛobatiōis. Galaad interp̄tat̄ trāsmigrātes testes.q: ibi fit trāsmigratio de bonitate in iniq̄tatē.ps.x.Trāsmigra in montē sicut passer. Cōtra hmōi cogitatiōes elatas sanū dat̄ ꝯsiliū Pꝛouer. xxij.Noli esse cū ijs q̄ defigūt man⁹ suas.i.p̄sumūt fideiubere p subditis.ex̄ de renū.nisi.S.verū.quū vix sufficiant p se reddere rōnē.ex̄ de accu.q̄liter.ij.⁊ q̄ vades.i.fideiussoꝛes ⁊ se offerūt p debitis.i.aīam suam obligāt p pctis oīm sbditoꝝ.De materia ābitōis.xl.di.añ oia.c.q̄cūq;.lxi. di.miramur.i.q.i.p̄ncipat⁹.c.nō ē putāda.i si.c.q̄cq̄d.c.oꝛdinatiōes.c.si q̄s neq;.c.nullus itaq; p ambitū.⁊.q.vi.sicut.⁊.q.vij.sanxim⁹.xlvij.dist.mirū.viij.q.i.in scripturis.c. sciendū.c.q̄ epatū.c.si ergo.ex̄ de elec.q̄liter. ex̄ de rescrip. p.quia.li.vi.de con.p̄e.detestāda.li.vi.ff.ad le.iul'.de ambitu.p totū.lxxix.di.si q̄s papa.ex̄ de elec.in plerisq;.in clemen.⁊.c.cū ꝯcessa ibidē. Adde hic qđ scripsi.i.in.ij.pte. in ij.c.tre.in ar.v.in.S.iuxta tropologiā.⁊ in ar.x.§.postq̄.S. ambitiosa.cū.S.seq.⁊ in.ij.pte in.§.expeditis.in ar.lxxiiij.

¶ Qđ autē dictū est.s.regis p̄miū esse honoꝛē ⁊ gloꝛiā: quātū ex dictis sapientū apparet:nō ea rōne gl'iam ⁊ honoꝛē p p̄mio p̄ncipi decreuerūt:tāq̄ ad h̄ p̄ncipal'r ferri debeat boni regis intētio. Sz q: tolerabili⁹ est: si gloꝛiā q̄rat vl' cupiat/vl' voluptatē sectet̄.Hoc em̄ vitiū Stuti ppiqui⁹ ē.quū gl'ia quā hoies cupiūt nihil aliđ sit (vt Augu.definit) q̄ iudiciū hoim bñ de hoibus opinātium.Cupido ergo gl'ie aliqđ hz virtutis vestigiū:dū saltē bonoꝝ appꝛobationē querit:⁊ eis displicere recusat. Paucis ergo ad virtutē venientibus/tolerabilius videt̄ si p̄ferat̄ ad regnū qui vel iudiciū hominū metuens/a malis manifestis retrahit̄.Qui em̄ gloꝛiā cupit:aut vera via p virtutis opa nititur vt ab hoibus appꝛobet̄:vel saltem dolis ad hoc tendit atq; fallacijs:aut p apertissima scelera q̄rit obtinere qđ diligit. vnde bestias superat siue crudelitate siue luxurie vitijs.sicut in Nerone ⁊ Cesare pz. cuius vt Aug.dicit.fuit tanta luxuria:vt nihil putaret̄ ab eo virile metuenduz. Tanta crudelitas: vt nihil molle hr̄e putaretur.Hoc aūt satis expꝛimit̄ p id qđ i eth. Aristoteles dicit de magnanimo:q nō querit gl'iam ⁊ honoꝛē: nec aliquid magnū est qđ sit virtutis sufficiēs p̄miū.

Gl'ia nō est regal' dominij p̄miū.

¶ Qm̄ g̃ mūdanus honoꝛ ⁊ hoim gloꝛia regie celsitudinis sufficiens p̄emiū nō est:inq̄rendū restat quale sit sufficiēs p̄emiū.Est aūt cōueniens vt rex p̄emiū expectet a deo. minister em̄ p suo ministerio p̄miū expectat a suo dño. Rex aūt ppl'm gubernādo minister dei est dicēte aplo Roma. xiij.a.Qđ ois ptās a dño deo est,⁊ ibi, dei em̄ minister est vindex in irā ei qui malū agit.⁊. xxiij.q.v.nō solū. ⁊.c.qui malos.xxij.q.ij.qui monet. xxiij.q.i.q̄d culpat̄. ⁊ Sap.vi. Reges regni dei ministri esse describunt̄. Reges g̃ debēt pꝛo suo regimine p̄emiū expectare a dño.xxiij.q.iiij.si nō ex fidei. Remunerat aūt interdū deus reges p suo ministerio bonis tp̄alibus.xxiij.q.v.§.hinc notandū.sicut alios.xxij.q.ij.si quelibet.sed taliū p̄mia sunt bonis malisq; cōmunia.vñ Ezech.xxix. Nabuchodonosoꝛ rex seruire fecit exercitū suū seruitute magna aduersus tyrum:⁊ merces nō est reddita ei neq; exercitui eius de tyꝛo p seruitute q̄ seruiuit mihi aduersus eā.ea scz seruitute qua p̄tās: s̃m apl'm Rom.xiij.dei minister est vindex in irā ei qui male agit. ¶ S Et postea de p̄mio subdit.ppterea hec dicit dñs deus.Ecce ego dabo Nabuchodonosoꝛ regē babylonis in terra egypti.⁊ diripiet spolia eius:⁊ erit merces exercitui eius.Ezech.xxix.d.Regib⁹ aūt bonis mercedez dabit eternā.i.Pe.v.ibi. Pascite q̄ in vobis est gregē dñi: vt quū venerit p̄nceps pastoꝝ: chꝛistus scz: pcipiatis immarcessibilē gl'ie coꝛonā.xcv.dis.esto.de qua coꝛona Esa. xxviij.Erit dñs sertum exultatiōis ⁊ diadema gl'ie pplo.

btitudo regum merces

Ista coꝛona est btitudo p̄ie.btitudo aūt dr̄ bonū pfectū: cōpꝛehendens oia desiderabilia.tale aūt nō est bonū terrenū qđ nūq̄ satiat.xiiij.q.iiij.quid dicā.Quū g̃ nihil terrenū quietare possit aiam:neq; terrenū aliqđ btm̄ facere pōt:vt esse possit regis cōueniēs p̄miū. vñ Aug.li.v.de ciui.dei.c.xxiiij.Chꝛistianos p̄ncipes nō felices dicimus:q: diu imperarūt: vel imperātes filios moꝛte placida reliqrunt:vel q: hostes reipublice domuerūt. vel inimicos ciues aduersus se insurgentes cauere ⁊ oppꝛimere potuerūt:sz eos felices dicim⁹/si iuste impant: si malūt cupiditatibus pꝛauis q̄ q̄buslibet gentib⁹ impare:si oia faciunt nō ppter ardoꝛē inanis gloꝛie/sz ppter charitatē felicitatis eterne. Tales ipatoꝛes chꝛistianos esse dicim⁹ felices: interim spe:postea re ipsa futuros: quū id qđ expectam⁹ aduenerit.s̄.posui.xxxvij.ar.S.item pbus. Item nihil est qđ hoiem btm̄ possit facere ei⁹ implēdo desideriū.s̄.nisi deus. Ps.cij.Qui replet in bonis desideriū tuū.August. Tante dignitatis est humana ꝯditio:vt nullū bonū p̄ter summū bonū ei sufficere possit. Ps.lxxij. Quid enim mihi est in celo:⁊ a te q̄d volui sup terrā: sequitur. Mihi adherere deo bonū est:⁊ ponere in dño deo spem meam. Ipse est q̄ dat salutē regibus.s̃m ps.cxliij. Nō solū tp̄alē: qua cōiter saluat hoies ⁊ iumēta.vt in p̄s.xxxv. Hoies et iumēta saluabis ⁊c. sed etiā spūalem.de qua Esa. dicit li. c.Salus aūt in sempiternū erit.qua hoies salua :eos ad equalitatē angeloꝝ pducens.Sic g̃ verificari pōt q regi p̄miū sit honoꝛ ⁊ gloꝛia.

Gloria quō regū dicat p̄miū.

Quis em̄ mūdanus ⁊ caducus honoꝛ huic honoꝛi similis eē pōt:vt hō ciuis sit dei.Eph. ij.⁊ domesticus dei:⁊ inter filios dei cōputat⁹: ⁊ hereditatē regis celestis assequat̄ cū chꝛisto: heres dei: coheres chꝛisti:s̃m apl'm.Rom.viij.de hoc honoꝛe p̄s.cxxxviij. Nimis honoꝛati sunt amici tui de⁹ ⁊c. et iterū p̄s.viij. Gloria ⁊ honoꝛe coꝛonasti eū ⁊c.Hec est gloꝛia q̄ ꝯfitebit̄ suos ꝯfessoꝛes in gl'ia p̄ris ⁊ coꝛam angelis filius. Matth. x.d.Qui hanc gl'iam.de qua.i.Coꝛ.iiij.Lu.xiiij.ps. cxlix. gloꝛia hec est ⁊c.querūt:eā inueniūt. ⁊ q̄ eā non querunt: humanā ꝯsequūtur.Cōsiderādū est etiā q eminēter obtinebunt btitudinē dei:q̄ officiū regiū laudabilit̄ exequūtur.tum q: se ⁊ alios regūt.tum q: bonū multitudinis diuini⁹ est q vni⁹.tum q: si a deo dat̄ p̄miū cuiq; p̄uate psone:si egēti subueniat. Matth.xxv.lxxxvj.di.pasce.si discoꝛdantes pacificet.xc.di.c.i.⁊.c.pcipim⁹.si oppssum a potente eripiat.ps.lxxi.⁊.lxxxi.si libauit pauperē a potēte.xxiij. q.iij.ab impatoꝛib⁹.quāto magis laudādus est ab hoib⁹/ ⁊ p̄miādus a deo:q̄ totā puinciā facit pace gaudere:violētiā cohibet:iustitiā seruat: ⁊ dispōit q̄d sit agēdū ab hominib⁹/suis legib⁹ ⁊ p̄ceptis:Tuz q: p̄cipue magnitudo regie Stutis p̄cipue dei similitudinē gerit:dū hoc agit in regno qđ deus in mundo.vñ in Exo.xviij.c.iudices multitudinis vocant̄ dij. Imperatoꝛes etiā apud romanos

dñ vocabant̄.⁊ leges vocāt imperatoꝛē diuū. Item Grego.Quid est regnū multitudinis: nisi tēpestas mentis? quieto aūt mari/⁊ imperitus nauē dirigit. turbato autē tēpestatis fluctibus/etiā peritus nauta se ꝯfundit.vnde plerūq; in occupatione regiminis ipse q boni opis vsus pditur:q̄ in trāquillitate tenebat̄. Valde em̄ difficile est vt inter linguas sublimiter honoꝛantiū: ⁊ obsequia humiliter salutantiū nō extollant̄ p̄ncipes.sz sese hoies meminerint.⁊ Eccl'i.xxxi.Beat⁹ diues q̄ post aurū nō abijt. ⁊ s̃m pūerbiū. P̄ncipatus virū ostēdit. multi ad p̄ncipatus culmen puenientes/a virtute deficiūt:q̄ dū in statu infimo essent/virtuosi videbant̄.vñ dr̄. Honoꝛes mutant moꝛes.dicebat Archidiaconus.imo detegunt.vt in Saule pꝛius humili:in regno supbo.i.Regū.xv. Ipsa ergo difficultas q̄ p̄ncipibus iminet ad bene agendū: eos facit maioꝛi p̄emio dignos.xl.dist.ante oia.Et si aliq̄n p infirmitatē peccauerint: apud hoies excusabilioꝛes reddūtur:⁊ facilius a deo veniā pmerent̄:si/vt Augu.ait/p suis pctis humilitatis ⁊ miseratiōis ⁊ orōnis sacrificiuz deo suo vero nō negligūt imolare. vñ de Achab rege isrl' dñs ad Heliam.q: humiliat⁹ est achab ⁊c.nō inducā malum in dieb⁹ eius.iij.Reg.xxi.de pe.dist.iij.talis mihi.sub §.ecce.⁊.c.sicut achab.De p̄mio excellenti regum.Zach. xij.ibi.sed domus dauid erit sicut dom⁹ dei.q: simul sicut regendo fideliter dei officiū gessit in pplo: ita in p̄mio ei ppinquius inherebit.vñ ⁊ antiq̄ ciuitatū rectoꝛes atq; cōseruatoꝛes in deos trāsfoꝛmari putabāt. Vñ ⁊ sicut p̄sbyteri q̄ bene p̄sunt/duplici honoꝛe digni sunt.i.ad Timo. v.⁊.xcv.di.ecce ego.sic ⁊ boni reges hic ⁊ in futuro singulari honoꝛe.Et de hoc loquit̄ chꝛistus in parabola de seruo bono ⁊ fideli acquirenti de vna mna.x.q̄ ꝯstituit̄ sup.x. ciuitates.⁊ de alio lucranti de vna.v.cōstituto sup.v.ciuitates a dño. Luce.xix.simile Matth.xxv. in parabola de talentis.Et sicut boni reges amplioꝛi gl'ia in celestibus digni sunt:q eoꝝ subditi:sic ⁊ tyꝛāni amplioꝛi toꝛmēto in gehēna puniet̄.ar.xi.q.iij.p̄cipue.xxv.q.i.nulli fas. Nā potentes tyꝛāni potenter toꝛmenta patient̄. Sap.vi.viij.q. ij.illud.imo ⁊ hec tp̄alia bona ppter q̄ tyꝛāni iustitiā deserunt:magis ad lucrū pueniūt regibus:dū iustitiā seruāt.

Bisamicitie.

Nam iustitia amicitiā seruat.q̄ amicitia virtuosos invnū conciliat:virtutē conseruat/atq; pmouet.nec est alicuius tyꝛāni tanta crudelitas:q̄n amicitia delectet̄. Nā Dionysius in Sicilia syꝛacusanoꝝ tyꝛānus crudelissimus/quū duoꝝ amicoꝝ:q̄ Damon ⁊ Pythias dicebant̄:alterū occidere vellet:is q̄ occidēdus erat/inducias ipetrauit:vt domū pfectus res suas oꝛdinaret.Alter Sō amicoꝝ obsidē se tyꝛāno p eius reditu dedit. appꝛopinquāte aūt pmisso die:nec illo redeūte:vnusquisq; fideiussoꝛē stultum arguebat.at ille nihil se de amici ꝯstantia metuere p̄dicabat.eadē aūt hoꝛa q̄ fuerat p̄fixa/occidendus redijt.Admirans aūt animū amboꝝ tyꝛānus/suppliciū ppter fidē remisit:⁊ se petijt eoꝝ amicitie sociari.

Damōis ⁊ pythie amicitia

Rex aūt bonū cōe querēs/oēs suos subditos diligit: ⁊ ab eis diligit̄. vnde et hoc fit regnū stabile. Vñ ⁊ refert Suetonius q Juli⁹ Cesar milites suos adeo diligebat.vt audita quoꝛūdam cede/capillos ⁊ barbā ante nō depexerit q vindicasset. q̄bus rebus sic deuotissimos ⁊ foꝛtissimos milites reddidit:q pleriq; eoꝝ capti ꝯcessam sibi libertatē sub ea cōditione si militare aduersus cesarē vellent recusarēt. Octauianus etiā Augustus q̄ modestissime imperio vsus est/ intantū diligebatur a subditis:vt pleriq; moꝛientes victimas quas deuouerant imolare mandarent: q eū supstitem reliquissent. vñ ⁊ Salomon Sap.vi. Rex q̄ iudicat in iustitia populos pauperes:thꝛonus eius in eternū firmabit̄.

Nō diuturnū tyrāni dominiū.

¶ H Tyꝛānoꝝ vero dñium diuturnū esse nō pōt: quū sit multitudini odiosum. Nam tyꝛāni regnū solo timoꝛe sustentat̄:vñ ⁊ timeri se a subditis tota intentione pcurant. Timoꝛ aūt est debile firmamentū.nam q̄ timore subduntur:si occurrit occasio qua possint in ptātē sperare:ꝯtra p̄sidentes insurgūt eo ardentius quo magis cōtra voluntatē ex solo timoꝛe cohibent̄.vñ Aug.Qui ex timoꝛe peccare desinit:voluntatē peccādi habet.viuit ergo in eo peccandi volūtas: q̄ tunc apparet in opere si sequat̄ impunitas.sed peccare nō vult charitas:etsi sequatur impunitas.Ad hoc faciunt.liij.dist.facte. xxiij.q.vi.§. ex his.ex̄ de regu.iur. qui ex timoꝛe. vbi de hoc. Nō pōt ergo dñium tyꝛāni diuturnū esse. vñ ⁊ Aristote.in suis politicis multis tyꝛānis enumeratis/oim monstrat dñium breui tpe fuisse finitū:quoꝝ tñ aliqui diutius p̄fuerunt:q: nō multū in tyꝛānidem excedebant:sed quātum ad multa imitabant̄ regalē modestiā.Hoc etiā apparet ex consideratione diuini iudicij :q̄ regnare facit hypocritā. Job xxxiiij.ppter pctā populi. Nullus autē verius hypocrita dici pōt/q qui regis assumit officiū:⁊ exhibet se tyꝛānū. nam hypocrita dr̄/qui alterius psonam rep̄sentat. Si ergo deus pmittit tyꝛānos ppter pctā populi:⁊ talis pmissio ira dei cōsueuit appellari. vñ Osee.xiij.Dabo eis regē in furoꝛe meo. sed infelix talis rex q̄ in furoꝛe dei cōceditur.nō em̄ stabile pōt esse eius dñium:q: nō obliuiscit̄ misereri deus.q̄nimo est patiens/⁊ multe mīe/⁊ p̄stabilis sup malitiam. Johel.ij. Non g̃ pmittit deus diu regnare tyꝛānos.q: sedes ducū supboꝝ destruxit:⁊ sedere fecit mites pꝛo eis. Eccl'i.x.sicut apparet in Saule supbo repꝛobato:⁊ Dauid humili substituto.i.Reg.xvi. Experimēto etiā apparet q reges p iustitiā magis adipiscant̄ diuitias:q p rapinam tyꝛāni.q: em̄ tyꝛāni semp sunt in timoꝛe pdendi dñium:q: multitudini displicent:opz eos multos hr̄e satellites ⁊ custodes:⁊ plura expendere q a subditis rapiant.Quia vero regum bonoꝝ oibus dñium placet: oēs subditos p satellitibus habēt.Sed interdū plura p necessitatibus regibus donant sponte:q violēter rapiāt tyꝛāni.⁊ sic adimplet̄ qđ Salomō dicit Pꝛouer.xi.Alij.s. reges diuidūt pꝛia bn̄faciēdo subditis: ⁊ ditioꝛes sunt. Alij scz tyꝛāni rapiūt nō sua: ⁊ semp in egestate sunt.imo ⁊ iusto dei iudicio agit̄/vt q̄ iniuste diuitias cōgregāt:inutiliter eas dispergāt:aut iniuste auferant̄ ab eis.ar.xvi. q.vij.maioꝛes. Nā qui sectatur auaritiā/cōturbat domū suā. Pꝛouerb.xv.Regi bono adduntur diuitie. vt Salomoni petenti sapiam dedit deus rerū abundantiā cū sapientia.iij.Regū.iij.d. De fama aūt supfluū videt̄ dicere. Quis em̄ dubitat bonos reges nō solum in vita/sz magis post moꝛtē quodāmodo laudibus hoim viuere: maloꝝ aūt ⁊ tyꝛānoꝝ nomen statim deficere? vel si famosi in malitia fuerint:cum detestatione habent̄ in memoꝛia.vñ Pꝛouerb.x.b.Memoꝛia iusti cū laudibus:nomē autem impioꝝ putrescet.⁊ Eccl'i.xlix. Memoꝛia Josie in cōpositione odoꝛis.

Regis officiū q̄le debeat esse.

¶ I Cōsequēs est aūt ꝯsiderare quid sit regis officiū ⁊ qualē opoꝛteat esse regem.Quātū ad officiū/ita sit rex i regno:sicut rō in coꝛpoꝛe/⁊ aīa. ⁊ sicut de⁹ in mūdo.que si diligēter ꝯsideret rex ex altero i eo iustitia accendit̄:dum ꝯsiderat ad hoc se positū/vt loco dei iudiciū in regno exerceat. xxiij.q.v.regum. Ex altero vero māsuetudinis ⁊ clemētie lenitatē acq̄rit: dum putat singulos q̄ suo subsunt regimini/sicut pp̄ria mēbꝛa.ad hoc xlv.di.disciplina.vñ Aug.ad Marcellianū comitē. Imple chꝛistiane iudex pij p̄ris officiū. sic succēsere iniq̄tati memineris:vt nō in pctōꝝ atrocitatib⁹ exerceas vlciscēdi libidinē:sed pctōꝝ vulnerib⁹ curandi adhibeas volūtatem.noli pdere paternā diligentiā quā in ipsa inq̄sitione seruasti.⁊.i.Ad hoc em̄ mitissimi hoies facinus admissum diligēter atq; instanter examinare debēt: vt quibus parcant inueniant.xxiij.q.v.circūcelliones.in fi. ¶ Officium aūt p̄ncipale regum/est dirigere suum regimen in finē verū:q̄ est beatitudo eterna. vñ sic dz suos subditos in hoc mūdo peregrinos regere:vt efficiant̄ ciues ⁊ domestici dei.Eph.ij.q: quādiu sumus in coꝛpe:peregrinamur a dño.ij.ad Coꝛ.v.c.Sed q: finez fruitionis diuine homo nō consequit̄ p virtutē humanā/sed diuinā:q: grā dei vita eterna.Roma.vi. Perducere ad illum vltimū finem/non est humani p se regiminis:sed diuini. Ad illum

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

ergo regem hoc ptinet pncipaliter: qui nō solum est hō/ sed etiā deus: scʒ dn̄m nostrū iesum christū: q̄ hoīes filios dei faciens/in celestē gl'iam introduxit, ꝑpter qđ nō solū sacerdos: sed ⁊ rex in sacro eloquio noīatur. Hiere.xxiij. Regnabit rex. ⁊ sapiēs erit. Vn̄ ab eo regale sacerdotiū deriuatur. ⁊ (qđ est amplius) christi fideles inquātū sunt mēbra eius/reges ⁊ sacerdotes dn̄i dicunt̃. j. Pet.ij. ex̄ de sacra vnc.c.j.§.q: vero. Huius aūt regis ministeriū/vt a terrenis spūalia essent discreta.xcvj.di.cū ad verū. nō terrenis regibus: sed spūalibus/scʒ sacerdotibus/est cōmissum: ⁊ pcipue summo sacerdoti Petri successori romano pōtifici: cui oēs reges ppl'i christiani⁹ opʒ esse subditos/sicut ipsi dn̄o iesu christo.lxiij.dis.valentinian⁹.ex̄ de iudic.nouit.ex̄ de maio.⁊ obe.oēs.c.solite.xcvj.dis.quis dubitat.⁊ c.duo. Sacerdotiū aūt gentiliū ⁊ totus diuinor̄ cultus ꝑpter bona tpalia cōquirenda ordinabat̃. ꝑpter qđ conuenienter sacerdotes gentiū regibus subdebātur. sicut ⁊ in veteri lege pmittebant̃ bona terrena. vn̄ ⁊ in veteri lege sacerdotes leguntur regibus subiecti. Sed in noua lege est sacerdotiū altius: p qđ hoīes traducuntur ad bona celestia. vn̄ ⁊ in lege christi reges debent esse subiecti sacerdotib⁹. vn̄ mirabiliter ex dei ꝓuidētia factū ē: vt in romana vrbe quā de⁹ ꝓuiderat christiani sacerdotij sedē futurā: hic mos paulatim inolesceret. vt ciuitatis rectores sacerdotibus illis gētilibus subderent̃. ⁊ narrat maximus valerius li.j. ⁋ L: Qualē aūt regē esse oporteat s. in isto opere dixi in.xlj. ⁊ pleni⁹ i.xlij.arti. Quia ꝟo.s.x. cōditiones in summa posui/q̄ regnū efficiūt gloriosum: ad earū declarationē nūc redeo. Et est/vt dictū est/Prima cōditio: ꝙ regnū recte sit institutū. Qđ tūc est: quū non violētia/neq₃ fraude/aut alio quouis indebito mō/sʒ auctoritate legitima regni dn̄atus assumit̃: sicut in regno israelitarū legit̃ accidisse. j.Reg.ix.⁊.x.c. vn̄ ⁊ Absalon regnū occupans/male perijt. ij. Reg.xv.xvj.xvij.⁊.xviij.c. simil'r ⁊ filius Dauid Adonias.iij.Regū.j.⁊.ij.c.⁊ multi alij. Hec aūt cōditio inuenit̃ in eccl'iastico regno. Est em̄ institutū a deo: in cuius manibus sunt oīa iura regnor̄ ⁊ oīm ptātes. in aut̃.quō opʒ epos. in pn̄.coll'.ij.x.di.⁊ suscipitis.xxij.di.c.j. ⁋ Scd̄a cōditio. ꝙ sit regnū antiquū. ad laudē em̄ regis ptinet ⁊ nobilitatem: ꝙ diu ante durauerit. sic em̄ ⁊ ipsos nobiles homies ⁊ gloriosos vocamus: quor̄ ꝓgenitores ex antiquo diuites ⁊ potentes fuerūt. Ista cōditio apparet in regno Assyrior̄: qđ antiquissimū fuit/⁊ durauit. vt.s.dixi in.xlij.ar.in pn̄. ꝟm Aug. Hec autem cōditio est in regno eccl'ie: qđ ab ipso mūdi pncipio incepit in sanctis angelis ⁊ hoībus deū colentibus. sicut s.late dixi iuxta pncipium istius opis in.xxxvj.ar. ⁋ Tertia cōditio. ꝙ sit ordinatū. nā multitudo sine ordine/confusio est. Ordo aūt regni in hoc consistit: vt sint in eo diuersi gradus: hoīm diuersi status: ⁊ diuersa officia: put expedit vtilitati regis pariter ⁊ decori. Huius cōditiōis exēplum cōsiderare possumus in regno isrl' tpe Dauid ⁊ Salomonis: ⁊ in regno Romanor̄. sicut patet legentib⁹ vtriusq₃ regni gesta ⁊ historias. Hec cōditio est in regno ecclesie: qđ est sapientissime ordinatū. lxxxix.di.singula.⁊ c.ad hoc.xciij.di.legimus.⁊.c.a subdiacono.ex̄ de maio.⁊ obe.c.j.⁊.c.statuimus. q: in domo dei pr̄is māsiones multe sunt. Jo.xiiij. de pe.dist.iiij.in domo. ⁋ Quarta conditio. ꝙ sit vnitū p ꝯcordiā/eor̄ scʒ qui sunt in regno. Dissensio em̄ regni destructionē causat: q: omne regnū in se diuisum desolabitur. Matth.xij. Luc.xj.xxv.q.ij.si ea. econtrario concordia regni est causa salutis ipsius: ⁊ p consequēs glorie. Hec cōditio reperitur in eccl'ia: que vnita ⁊ concors est vinculo charitatis. xij.q.j.c.j.xxiiij.q.j.c.loquitur.⁊.c.schisma.xvj.q.vij.sicut.de ꝯse.di.iiij.eccl'ie vnitas. ⁋ Quinta cōditio. ꝙ sit iustū ⁊ bonū. vt scʒ iustis legib⁹ ⁊ bonis moribus regatur ⁊ viuat. sicut apparet in regno Romanor̄: apud quos fuerunt laudabiles mores: quales esse possunt sine fide. xxviij.q.j.§.ex his. de hoc scripsi s.xlij.ar. Hec aūt conditio inuenitur in ecclesie regno: qđ in sanctissimis legibus et optimis moribus viuit ⁊ regitur. x.dist.per totum. ex̄ in prohemi.decre.rex pacificus.⁊ ex̄ in ꝓhemi. sacrosancte.lib.vj.⁊ in ꝓhemi.clemen.io.§.dudum. ⁋ Sexta cōditio. ꝙ sit magnū ⁊ amplū: ⁊ hominū numero/⁊ terrarū spatio. vt ptʒ in regno Romanor̄. quia in lata gente gloria regni est. j.q.iij.§.item peccato. ꝟ.his ita.post colū.ibi.item dauid. Prouer.xiiij. In multitudine populi dignitas regis: ⁊ in paupertate plebis ignominia. alia translatio est mea ꝙ Gratiani. Hec cōditio in regno est eccl'ie longe lateq₃ diffuso: ⁊ hoībus fidelibus pleno. xxj.dist.q̄uis.xciij.di.legimus.ad mediū.ibi. ⁊ Gallie: ⁊ Britānie: ⁊ Aphrica: ⁊ Persis: ⁊ oriēs: ⁊ India: ⁊ omnes barbare nationes: vnū christū adorant: vnā obseruant regulam veritatis. ⁋ Septima cōditio est. ꝙ sit abundans ⁊ copiosum omni scʒ diuitiarū genere plenū. sicut apparet in regno isrl' tempore Salomonis. et in regno Romanor̄ tempore Augusti cesaris. Hec cōditio reperitur in regno eccl'ie/pleno viris spūalibus ⁊ bonis que sunt vere diuitie. de q̄bus Prouerb.vlti.in fi. Multe filie cōgregauerūt diuitias: tu supegressa es vniuersas. Sunt etiā in ecclesia diuitie tpales: quarū bono et recto vsu meretur bona eterna: sicut malor̄ cōgregatio earum abusu meretur penā eternā. ad hec.xij.q.j.duo sunt.et.q.ij.aurum habet eccl'ia.xxx.di.⁊ hec scripsimus.xxxiij.q.v. ꝟm.xlvij.di.sicut hi. In hac aūt cōditione comprehendit̃ finis ecclesiastici regis: qui est beatitudo. q̄ ꝟm Boetium est status oīm bonor̄ aggregatione pfectus. Sed in hac vita nō est regimen beatū pfecte: sed ꝟm quādam ꝑlibationē ⁊ inchoationē. In futuro aūt erit plene beatū: quia replebitur ab vbertate domus dei. Adde hic qđ scripsi.s. xxvij.ar.§.ad illa.ꝟ.ij.cum.ꝟ.seq. ⁋ Octaua cōditio. ꝙ sit forte ⁊ firmum: vt scʒ vinci nō possit: sed magis possit quecūq₃ aduersantia deuincere. vt ptʒ in regno Romanor̄ ferreo/oīa confringente. Dan̄.ij. Hec conditio est in regno eccl'ie: qđ manet inuictū: ⁊ victoriam de hostibus obtinens: oppugnari quidē pōt: sed expugnari nō potest. ⁊ impugnationibus crescit.xij.q.j.futuram.in pn̄. ⁋ Nona conditio que regnū gloriosum facit: est: ꝙ sit pacificū ⁊ quietū. Ad pacem em̄ oīs multitudo ⁊ cōmunitas finaliter tendit. hoc ptʒ in regno israel tēpore Salomonis: q̄ ꝑpter hoc rex pacificus dictus est. iij Reg.iiij. ⁊ in regno Romanor̄ tēpore Octauiani. Hec conditio reperitur in regno ecclesie.xxiij.q.v.pncipes.xcvij.dis.eccl'ie. cuius rector est christus pacis author. ex̄ in ꝓhemi.decre.rex pacificus. qui est etiā nostra pax. ad Eph.ij. ex̄ in clemen.de sepul.dudum.§.scimus. Licet em̄ illa pars que peregrinat̃ in terris/aliq̄n careat pace temporis: habet tamen pacē pectoris. de qua.xj.q.iij.inter verba.in fi.ibi. q: si nos in mente charitatē erga odientes seruare cupimus: etsi illi nobiscū pacem nō habeant: nos tamē cū illis sine dubio habeamus.xxiij.q.j.noli. peruentura demū ad pacē eternitatis. de qua ps.cxxiiij.⁊.cxxvij. Pax sup israel. i. sup videntes deum. ⁊ Esa.xxxj. Sedebit ppl's meus in pulchritudine pacis. ⁋ Decima cōditio est. ꝙ sit durabile ⁊ perpetuū. Ad perpetuitatem nāq₃ intendere debet oīs communitas. sed hoc terrenū habere nō potest ꝓprie loquēdo: quia oīa regna terrena defecerunt ⁊ deficient. ⁊ ꝟm ps.ciij. In suū puluerem reuertentur. Sed hec cōditio in regno ecclesie militantis ⁊ triūphantis est. quia hoc est regnū qđ non corrūpetur. Dan̄.ij. Suscitabit deus regnū celi: qđ in eternū non dissipabitur. ps.cxliiij. Regnū tuū regnū omniū seculor̄. ⁊ Luce.j. Et regni eius non erit finis. In his ergo.x.conditionibus attēditur gloria ecclesiastici regni. omnes alie cōditiones in istis clauduntur. quasdam aūt conditiones de predictis nūc impfecte habet ecclesia: in futuro aūt plene habebit. Unde ꝓ illo statu plene dicetur. ps.cxliiij. Gloriam regni tui dicent. Erit em̄ tunc eccl'ia nō habens maculam/neq₃ rugam/nec aliquid hmōi. Eph.v.xxj.dist.q̄uis.xxxij.q.iiij.recurrat. Hec autē conditiones ad.iiij.reducūtur: que in symbolo tan/

Gētiliū sacerdotes cur regibus fuere subditi.

Ad regnū esse gl'ia dignū q̄ necessaria.

guntur. vbi dicit̃. Et in vnā sanctam catholicam et apostolicā ecclesiā. q̄ q̄tuor verba ex posui.s.§.nunc de gradibus.ꝟ.pmo em̄.in arti.liiij.⁊ in decre.extraua.vnam sanctā. que exponit̃.s.§.restat.i ar.lx.sʒ in.§.seque. lati⁹.lxiij. ar.de ꝯse.di.iiij.pma igit̃. ⁋ Articulus. lxiij. A

Ostendendum est

aūt primo ꝙ regnū ecclesie est vnū. Qđ ex hoc ptʒ: quia oīs multitudo participat aliqualiter vno. alioq̄n multitudo ipsa confunderet̃ ⁊ distraheretur. vt pbī pbant. vn̄ ⁊ btūs Dionysius vlti.c.de diuinis noībus/ait. ꝙ nō est multitudo nō participans vno. sed q̄ sunt multa partibus: sunt vnū toto. que sunt multa accidētib⁹: sunt vnū subiecto. que sunt multa numero aut virtutib⁹: sunt vnū specie. que sunt multa specie: sunt vnū genere. q̄ sunt multa ꝓcessibus: sunt vnū pncipio. Eccl'ia vero multitudo quedā est pluriū psonarū: quare opʒ ipsam esse vnam: qđ ⁊ ipm nomen ecclesie insinuat. Nam ecclesia idem est qđ cōuocatio. i. ad vnū ⁊ in vnū pluriū vocatio. de ꝯse.di.j. ecclesia. Iterū maior est cōuenientia inter creaturas itellectum habentes/ꝙ inter partes vniuersi: que sunt corporalia. sed totū vniuersum qđ diuersa cōprehendit/est vnū velut vnus pncipatus vnius pncipis dei: multo magis ecclesia q̄ solum rationalia ⁊ intellectualia continet vna est. ⁋ B Opʒ aūt cōsiderare vlterius per quid et qualiter ecclesia dicit̃ ⁊ est vna. Circa qđ illud est pmo attēdēdū: ꝙ differt vnitas/⁊ vnio: vnū ⁊ vnicū. Unitas em̄ excludit multitudinē. vnio aūt attendit̃ in multitudine. vnde vnū ꝓprie d: in quo est multitudo. vnicū aūt dicit̃ qđ multa cōprehendit. ergo cū ecclesia sit multitudo q̄dā magis d: ꝓprie vnica ꝙ vna. ⁊ eius cōnexio magis ꝓprie dicit̃ vnio ꝙ vnitas. tn̄ ꝟm cōmunē loquēdi vsum ⁊ in scriptura vnū sumitur ꝓ alio. Siue ergo vna siue vnica dicatur ecclesiastica multitudo: videndū per quid habeat vnitatem vel vnionē. Et siquidē querat̃ p quid formaliter sit vna: dicendū est ꝙ p tres virtutes theologicas. s. fidem: spem: ⁊ charitatem: vt iam patebit. Si ꝟo querat̃ p quid sit vna efficiēter: dicendū est ꝙ vnitas eccl'ie a tota trinitate diuina cōmuniter esse hʒ: sicut a pncipio effectiuo: p̄re dico ⁊ filio ⁊ spūsancto. sed interdū appropriatur singulis psonis ex diuersis causis. Aliq̄n em̄ appropriat̃ patri: eo ꝙ ipse est pncipium totius diuinitatis. ⁊ vnitas hʒ ratione pncipij. vn̄ ⁊ ꝟm Augu. pr̄i appropriatur vnitas. hec appropriatio innuitur Jo.xvij. vbi d:. Pater serua eos in noīe tuo quos dedisti mihi: vt sint vnū sicut et nos vnū sumus. ex̄ de sum.trini.c.ij.§.rursus. vbi exponitur istud vnū. ibi. non em̄ fideles christi sunt vnum. i. vna res que cōis sit oībus. sed suo modo sunt vnū. i. vna ecclesia: ꝑpter catholice fidei vnitatem. ⁊ tandē vnū regnū ꝑpter vnionem indissolubilis charitatis. Aliq̄n vero appropriatur filio ꝑpter naturā scʒ assumptā. ꝟm quā spāliter modo cōuenit ei ꝙ sit caput eccl'ie quātum ad hoies: ꝑpter ꝯformitatē scʒ nature ex capite. Ex capite nāq₃ depēdet vnio membror̄. vn̄ dicit apl's Eph.iiij. Crescamus in illo per oīa qui est caput christus: ex quo totū corpus cōpactum ⁊ cōnexum. ex̄ de sacra vnc.c.j. Aliq̄n aūt appropriatur spūisancto q̄ est amor. vnire aūt pcipue conuenit amori. vn̄ sup illud apl'i. Eph.iiij. Unū corp⁹: ⁊ vn⁹ spūs. dicit glos. vnū corp⁹/multor̄ adunatiōe mēbror̄. ⁊ vnus spūs/quo vnū corpus efficimur: ꝑpter societatē quā facit spūsctūs appropriate. lʒ tota trinitas cōiter hoc operetur. ꝑpter quā insinuādā illi in quos pmitus venit ipse spūsctūs: linguis oīm gētiū sunt locuti. Actuū.ij. de ꝯse. dis.iij.c.vlti.⁊ di.iiij.ꝓprie. q: p linguas societas humani generis constat. ⁊ sic p linguas gentiū figurabat̃ ista societas mēbror̄ christi futura in oībus gentib⁹. Vn̄ bene vnitas hec appropriat̃ spūisctō: q̄ est nexus ⁊ amor: et q: p amorē hʒ esse vita spūalis aie: quū p ipm aīa deo iungatur q̄ est eius vita. de pe.di.j.resuscitat⁹. sub.§.hoc idem.

Unitas ecclesie pbatur

Differūt Unitas Unio Unū Unicū

Inde est ꝙ p spm̄sanctū d: eccl'ia viuificari: p quē d: ⁊ vniri. q: em̄ viuere viuentib⁹ est esse: ⁊ p idem hʒ aliq̄d esse ⁊ vnū esse: ideo p idem hʒ eccl'ia vitā ⁊ vnitatē. ⁋ Uiso autem p q̄d vniatur eccl'ia: videndū est ꝯsequēter de modo vnionis vel vnitatis ipsi⁹. Nō aūt pōt dici eccl'ia/vna sic aliquis hō d: vnus vnitate suppositi ⁊ persone. nisi forte ꝟm similitudinē. q: sicut multa mēbra corpis sunt vnum corpus: sic multi fideles sunt vna eccl'ia. ex̄ de sum.tri.c.ij. §.verū. Nec pōt dici vna ꝟm vnitatē nature speciei: quia eccl'ia nō solum hoīes: sed etiā angelos cōprehendit: qui specie differūt ab hoībus. licet in hoc ope sit pncipaliter intentio de eccl'ia spāliter. vt est cōgregatio hoīm fideliū que d: eccl'ia militans. Sed d: eccl'ia vna collectiue: sicut multi hoies sunt vnus ppl's.iij.Reg.xxij. Populus me⁹ ⁊ ppl's tuus vnū sunt. ⁊ Actuū.iiij. Multitudinis credentiū erat cor vnū ⁊c. de hoc.xij.q.j.dilectissimis. ex̄ de sum. tri.c.ij.§.verū.⁊.§.rursus.de ꝯse.di.iiij. queris a me. i pn̄. in sancta cōpage corporis christi. ⁊ paulopost ibidē. per hanc societatē vni⁹ eiusdēq₃ spūs ⁊c. ⁊ sequit̃.ibi. Potest em̄ in hoc ⁊ in illo hoīe: etiaʒ si seinuicem nesciant: vnus spūs esse. ⁊ post. Tota ḡ hec sancta mater eccl'ia q̄ in sanctis est/facit: q: tota oēs/tota singulos parit. Porro ꝟm Ber. multiplex est vnitas. Nam est vnitas naturalis iter corpus ⁊ animā: ⁊ hec d: itegralis. q: hō ex corpore ⁊ aīa integratur. ex̄ de cele.mis.in quadā.§.j.ibi.nā ad esse hominis ⁊c. Ista etiā vnitas naturalis est. ⁊ eē dʒ iter hoieʒ ⁊ hoiem: masculū ⁊ feminā: q: eiusdē ⁊ vni⁹ nature sunt. xxxiij.q.v.nisi illud. Est alia vnitas carnalis inter virū et vxorē. de qua Gen̄.ij. Et erūt duo in carne vna. ad vnā carnē ꝓcurandā. vt no.in.c.debitum.j.allegato. ex̄ de diuor. gaudemus.§.verū.xxxv.q.x.fraternitatis. Designatiua sacri ⁊ eccl'ie. ex̄ de biga.debitū.rn̄.j. ⁋ Uirtualis. q̄ hoieʒ sibijpsi cōiungit: ne p diuersa defluat: sed cum ps.xxvj. dicat. Unam petij a dn̄o ⁊c. Vn̄ talis vnitas/est integritas mētis: p varios ⁊ diuersos affect⁹ nō imutantis seipsam. vn̄ Eccl'i.xxvij. Hō sctūs in sapia manet semp: sicut sol. i. vniformiter. Nā stultus sicut luna mutatur. q̄ licet substātialiter vna sit: tn̄ p immutationē accidentiuʒ semp est a semetipsa diuisa. sic ⁊ stultus tot psonas videt̃ hr̄e quot mores. Hiere.ix. De malo ad malū egressi sunt. s. de cogitatione in cogitationē: de desiderio in desideriū: de pctō in pctm̄. Qđ pauloante placuit: nūc displicet. qđ nūc eligunt: post paululū reprobāt. Ad hanc imitationē hortamur Deut̃.vj. Audi isrl': dn̄s deus tuus vn⁹ est. vbi nō tn̄ vnus numero designat̃: quū supra oēm numerū sit credēdus: sed q: nūq̄ ab alio in aliud mutatur. sicut dicit ps.cj. Tu aūt idem ipse es. Vn̄ ipse ait Malach.iij. Ego deus: ⁊ nō mutor. In hac vnitate dʒ rōnalis spūs suū pncipiū imitari. ⁊ de hac pōt intelligi qđ dicit apl'us.j.ad Cor.ix. Unus accipit brauiū. ⁋ Moralis. q̄ nos cōiungit proximo. vn̄ ps.lxvij. Deus q̄ inhabitare facit vnius moris in domo. Hec est ꝯformitas charitatʒ. de q̄ Actuū.iiij. Multitudinis credentiū erat cor vnū ⁊ aīa vna. xij.q.j.dilectissimis. ex̄ de sum.tri.c.ij.§.verū. Unus intellectus in fide: ⁊ vnus affectus in charitate. Hui⁹ suauitatis dulcedinē exprimit ps.cxxxij. quū ait. Ecce ꝙ bonū ⁊ ꝙ iocūdū ha. fra. in vnū. ⁊ vtilitatē ostendit. q: hic meret̃ benedictionē gr̄e: ⁊ in futuro vitā glorie. Ad hanc nos hortatur apl'us Eph.iiij. Soliciti seruare vnitatem spūs in vinculo pacʒ. vn̄ Bern̄. Unusquisq₃ studeat amare ⁊ amari: blandum ⁊ amabilem se exhibere. supportare libēter infirmitates alior̄ tam mor̄ ꝙ corpor̄. ⁋ Spūalis. que nos cōiungit deo in via. j.ad Cor.vj. Qui adheret deo vnus spūs est. ex̄ de sum.tri.c.ij.§.verum. ⁊ ps.lxxij. Mihi autē adherere deo bonū est. vnde Bern̄. Tria sunt vincula q̄bus cōstringimur. Pudor. Timor. ⁊ Amor. Primū stringit fortiter ⁊ dure/ad modū funis: dum ꝯtra tentationem ꝓponit sibi intuitū honestatis/⁊ memoriā sue pmissionis. Secundū fortius ⁊ durius/ad modū claui: dum non expauescit ad vultus hoīm: sed ad similitudinē gehēnalium tormētor̄,

Unitatis ecclesiastice mod⁹

Unitas multiplex

Vinculū triplex.

Universidad de Deusto Biblioteca

Tertiū fortiter ⁊ secure/deo inherens feruida charitate: terribili⁹ipa gehēna iudicās vel i re leuissima diuie vultū offendere maiestatꝫ de q̄ Esa.xli. Glutino bonū est.piuz. Christus p̄mo ligatur.secundo crucifigitur.tertio quasi glutino aromatū in vnctione linitur. Hoc triplex vinculum difficile rūpitur. Eccl's.iiij.C.cōmunia de succe. aūt itaq̄z.ff.de li.lega.l.iij.in fi. ex de treu. ⁊ pace.c.j.§.si quis. ¶ Socialis.inter angelos ⁊ beatos.quoꝝ est oīmode idem velle ⁊ nolle.ps.cxxj. Cui⁹ participatio eius in idipsum.Aug.loquēs de celesti p̄ria. Nō erit ibi aliqua iuidia disparis claritatis:vbi in oībus regnat vnitas charitatis.⁊ Greg. Tanta vis charitatis ibi oēs sibi associat: vt bonū qđ quisq̄z in se nō accipit:in alio se gaudeat accepisse. ¶ Eternalis.que est cōiunctio dei ⁊ sp̄us rōnalis in p̄ria p gl'iam:vbi aīa sancta capax erit eternitatis sapientie ⁊ dulcedinis dei.quia memoria retinebit deuz sine obliuione.sciētia cognoscet sine errore.amore amplectetur sine alterius rei affectione.⁊ ita pficietur trinitas aīe illa ineffabili vnione trinitatis increate. Pro hac dominus orat Jo.xvij. Pater sancte serua eos in noīe tuo/ q̄s dedisti mihi:vt sint vnū in natura sua.i.vniantur in esse: sicut ⁊ nos vnū sumus in natura nostra.i.vni⁹ essentie. Uide de hoc in pre.c.ij.de sum.trini.§.rursus. Uñ ⁊ facta est vnio aīe ad corpus:vt esset quodāmodo via ad credēdū vnionē deitatis ⁊ humanitatis. Uide de hac vnione de ꝯse.dist.ij.in christo pr. vbi Hilarius. Quasi vltra hominē subtiliter loquitur ⁊ obscure. ¶ Personalis in christo.vñ in symbolo Athanasij. Sicut aīa rōnalis ⁊ caro/ vnus est hō.ex de cele.mis.in quadā. Jta deus et hō/vn⁹ est christus.ex de sum.tri.c.j.§.hec sancta. ex de here. cum christus.⁊ ex de sum.tri.fidei catholice. i clemē. ¶ Substantialis.in trinitate.de qua Deut. vj. Dñs deus noster vn⁹ est.de ꝯse.dist.iiij.de eterna.⁊ in symbolo. Et hi tres vnū sunt.ex de sum.tri.dānamus.§.rursus.⁊.c.j.in p̄n.et in pre.symbolo. Non tres dij:sed vnus est deus.adde hic qđ scripsi.j.in.ij.parte in.§.sciscitatur.ꝟ.sꝫ p̄uaricatores.

Eccl'ia trifariā dici pōt vna. ¶ E Ut aūt pleni⁹ appareat qualiter dicit eccl'ia vna: pōt assignari triplex modus vnitatis: s̄m quē dicit vna. ¶ Primo em̄ dr̄ vna/vnitate totalitatis. Est em̄ ecclesia velut vnū totū:cuius partes sunt singuli fideles.ar.xliij. di.sit rector.ꝟ.hinc in exodo. Dicūtur etiā partes ei⁹ particulares eccl'ie/aut sp̄ualia collegia.xxj.dist.q̄uis.in p̄n. Quia ⁊ in corpore naturali/ad cui⁹ similitudinē dr̄ corpus mysticū.ex de p̄uil.dilecta. Quedā sunt mēbra diuisibilia:q̄ in alia minora mēbra diuidūtur:vt manus in digitos:⁊ digiti in articulos. Quedā vero sunt mēbra indiuisibilia:q̄ in alia mēbra nō diuidūtur:licz diuidi possint in partes:que nō dicūtur mēbra.vtputa articuli. Simil'r ⁊ ecclesie mēbra quedā sunt diuisibilia. vt ecclesie particulares ⁊ collegia. Quedā autē indiuisibilia.vt singule psone fideles. Est ergo eccl'ia sicut vnū totum ex multis partibus cōstitutū:⁊ sicut vnū corpus ex multis mēbris cōpactuz.xxiij.q.vij.queadmodū.ibi.in christi ergo compagem corporis veniant. Jn hoc tñ differt a corpore naturali:q: mēbra corporis naturalis oīa sunt simul s̄m tēpus.mēbra vero ecclesie nō oīa simul sunt tēpore:sꝫ q̄tidie ⁊ successiue generātur aliqua mēbra:dū augeť numerus filioꝝ ecclesie.xxxij.q.iiij.recurrat. ¶ Secūdo eccl'ia dr̄ vna vnitate ꝯformitatis.q: in oībus partibus ⁊ membris eccl'ie/est aliq̄d in quo sibi inuicē similātur ⁊ conformātur. Hec aūt ꝯformitas mēbroꝝ eccl'ie/nō attenditur s̄m naturā generis aut speciei:q: talis conformitas inuenitur etiā in illis qui sunt extra ecclesiā cuz ijs q̄ ad ecclesiam ptinent.sed attendit s̄m gratie dona.q: s̄m id attēditur cōformitas inter mēbra eccl'ie:p qđ sunt ⁊ dicuntur ecclesie mēbra.de ꝯse.dis.iiij.ecclesie charitas. Dicit autē aliquis membrū ecclesie: non rōne nature/sed rōne grē: p̄supposita tñ natura q̄ est grē capax,cuiusmodi est natura rōnalis vel intellectualis.q: s̄m grē dona eccl'ie membra illi cōformantur;⁊ vnū cōformitate esse dicunt. vt in pre.c.§.rursus.nā ꝯformitas vnitas quedā est. Hec autē dona grē in q̄bus sibi cōformantur eccl'ie mēbra:sunt fides.spes.⁊ charitas.⁊ opa ex ijs pcedētia.de q̄bus.j.ad Cor.xiij. Et p hoc dr̄ eccl'ia vna formaliter. q: hec sunt in ipsis fidelibus:vt quedā spirituales pfectiōes ⁊ forme. de hoc aūt modo vnionis vel vnitatꝫ dicit glos. sup illud j.ad Cor.x. Unus panis ⁊ vnū corpus multi sum⁹. Un⁹ panis sumus vna vnione fidei/spei/ ⁊ charitatis. ⁊ vnū corpus illius capitis qđ est christus.ex de sacra vn.c.j. Sumus per ministrationē operū charitatis.⁊ oēs sum⁹ vna ecclesia:vnitiuinculo fidei spei ⁊ charitatis:⁊ mutua operū exhibitiōe. Et isto modo sancta mater eccl'ia est in sanctis.vt no.xxj.di.q̄uis.in glos.fi.⁊ vocatur eccl'ia sctōꝝ in ps.cxlix.de ꝯse.di.iiij.queris a me.vltra colū. ibi. Tota ḡ hec sancta mater eccl'ia que in sanctis est ⁊c. Conformitas ergo mēbroꝝ eccl'ie attendit s̄m fidem/spem/⁊ charitatem/⁊ opa ex his pcedentia. Et sic attendit ꝯformitas inter eccl'ie mēbra:s̄m cognitionē/s̄m expectationē/ s̄m dilectionē/⁊ s̄m operis imitationē: q: idem et simil'r credunt/sperant/⁊ diligūt:idē quoq̄z scꝫ christū ope imitātur. ¶ Tertio eccl'ia dr̄ vna vnitate attributiōis. Oēs em̄ fideles attributionē habēt ad vnū finē: q̄ est salus et beatitudo eterna.⁊ ad vnū p̄ncipiuz ⁊ caput: qđ est tota trinitas s̄m rōnē influentie. Sed spāliter hō christus s̄m cōuenientiā nature ⁊ grē est hoc caput.ip̄m em̄ dedit caput deus sup oēm eccl'iam/que est corpus ipsius. vt dicit Eph.j.xxiij.q.iij.p mēbris.ibi.aduersus eccl'iam catholicam.i.aduersus corpus christi armamini. ⁊ ibi.q̄ p christi corpore.i.p ecclesia ⁊c. De his aūt modis vnitatis ecclesie.dicit apl's ad Eph.iiij. Unū corp⁹:vnus sp̄us:vnus dñs:vna fides:vnū baptisma.xxiiij.q.j.loquit. Jn hoc em̄ ꝙ dr̄ vnū corpus:insinuať vnitas totalitatis. Jn hoc aūt ꝙ dicit vnus sp̄us:tangiť effectus vnitatis. Jn hoc vero ꝙ dr̄ vnus dñs:tangiť vnitas attributionis ad vnū p̄ncipium ⁊ caput.p hoc aūt ꝙ dr̄ vna fides/vnuz baptisma/ tangiť vnitas ꝯformitatis. ¶ D Ad cuius intellectum ꝯsiderandū ꝙ sicut glos.dicit sup hoc verbo fides diciť.⁊ id qđ crediť.⁊ id quo crediť.⁊ vtroq̄z modo pōt intelligi ꝙ in eccl'ia est fides vna. Est em̄ vna fides: q: idem iubemur credere:⁊ eodē mō opari.vnū em̄ ⁊ idem est qđ crediť a cūctis fidelib⁹.vñ ⁊ fides catholica dr̄.vt ex de sum. tri.in rubrica.i.vniuersalis. Est etiā vna fides qua crediť scꝫ q̄ est in animo credētis: q̄ quidē est vna nō numero sꝫ gñe:q: similis est in oībus:sicut eādem rē volentiū dr̄ voluntas vna:⁊ duoꝝ simillimoꝝ facies vna. Jn vnitate autem fidei intelligiť vnitas doctrine:cui⁹ p̄ncipium ⁊ fundamentū est fides.⁊ q: fides viua ⁊ formata non est sine charitate.vñ apl's Gal.v.fides p charitatē (al's dilectionē) opať.de pe.di.ij.q̄cūq̄z.cum.c.sequē. Jdeo etiā in vnitate fidei intelligiť vnitas charitatis.q: ⁊ oēs idem diligūt:⁊ q: similis charitas est in oībus. sicut de fide dictuz est. Et quia s̄m apl'm ad Heb.xj. Fides est substātia rerū sperādarū.ideo in vnitate fidei intelligitur vnitas spei: q: ⁊ idem oēs sperant:⁊ spes est in oībus similis. sicut de fide ⁊ charitate dictū est. Quia vero fides sine opib⁹ mortua est. Jaco.ij.de pe.di.ij.si em̄. post colum.⁊ amor charitatꝫ s̄m Greg.otiosus nō est:spes quoq̄z innititur bonis operibus. Jdeo in vnitate fidei spei ⁊ charitatis intelligitur vnitas opationis qua fideles christū p opa imitantur:⁊ qua simil'r ꝯformiter operanť. Et q: finis p̄cepti est charitas.j.ad Timo.j.ideo in p̄dictis intelligitur vnitas p̄ceptoꝝ.eadem em̄ p̄cepta oībus pponūtur. Et q: spes ⁊ charitas habētur p obiecto que respiciūt vltimū finē: Jdeo in vnitate spei ⁊ charitatis intelligitur vnitas attributionis ad vnū finē. Et q: fide spe ⁊ charitate coliť deus:ideo in dictis intelligiť vnitas cultus.q: vn⁹ deus: ⁊ eodē modo coliť. Jn vnitate quoq̄z fidei itelligiť vnitas cultus ⁊ cōmunio sacramētoꝝ que fide continentur. ¶ E Sūt em̄ eadē sacramenta apud oēs qui sunt in ecclesia. Hec tñ vnitas exprimitur magis p id qđ additur.

Unū baptisma.xxiiij.q.j.loquitur.de ꝯse.dist.iiij. q̄uis.c. eos.per vnitatem em̄ baptismi q̄ est primū sacramētū/et ianua sacramentoꝝ.xxxij.di.§.verū.ex de presby.nō.c.iij. intelligiť ⁊ vnitas alioꝝ sacramentoꝝ.

Baptisma cur vnū dicatur. Diciť aūt baptisma vnū:q: simile est apud oēs ⁊ quātum ad materiam ⁊ quātum ad formā.ex de baptis.c.j.de ꝯse.di.iiij. pprie.c.p aquā. Uel vnū.i.equale a quocūq̄z detur.vt glos.dicit.de ꝯse.di.iiij.roman⁹.cū.vij.c.sequē.xxxij.di.§.verū.vel diciť vnū:quia iterari nō pōt.de ꝯse.di.iiij.quō.c.hi.c.eos.j.q. j.hi qui.⁊.c.hanc regulā. Si quis autē querat quō eccl'ia est vna.q: fides vna.quū beati fidē non habeant:quia fides est de re nō visa.de pe.di.iiij.in domo.⁊ ipsi videant semp faciē patris. Matth.xviij.qui tñ ⁊ ad eccl'iam ptinent.dicendū est ꝙ hic precipue intentio est de eccl'ia militantiū qui per fidē ambulant. Uel dicendū ꝙ licz non habeant fidē:habēt tñ qđ fidei succedit:scꝫ visionē. Jdē em̄ est qđ illi vident/⁊ qđ nos credim⁹. Et iō eccl'ia tota vt cōprehendit p̄sentē ⁊ futurā:pōt dici vna cognitione. licet in vtraq̄z sit diuersus modus cognitionis. Licz aūt fide spe ⁊ charitate vniať eccl'ia: speciali tñ modo charitati cōuenit vnire.de ꝯse.di.iiij.ecclesie charitas. Charitas em̄ amor est:amor aūt vim hꝫ vnitiuā et cōiunctiuā. s̄m Diony.iiij.de diuinis noībus.ppter qđ vinculū perfectionis vocať ab apl'o.Colo.iij. Jpsa em̄ vincit ⁊ vnit ecclesie mēbra christo capiti.ex de sacra vnc.c.j.⁊ adinuicē: pquā multitudinis dr̄ esse aīa vna ⁊ cor vnū. Actuū.iiij. xij.q.j.dilectissimis.ex de sum.tri.c.ij.§.verū. Est igiť ecclesiastica cōitas vna:nō sicut cōuenticule hereticoꝝ q̄ diuise ⁊ diuerse sunt. C.de epi.⁊ cleri.cōuenticulā. ex de here. cū ex iniūcto.j.rñ.c.excōicamus.j.rñ.xxiiij.q.j.clericus. Et recte quidē. Nam bonū cōuenit vno mō: malū aūt multipliciter.vt Dionysius ait. ¶ F Quū autē sit ⁊ vna ecclesia:septē tñ ecclesie a Joāne describūtur. Apoc.j.in fi. cū sequē.xciij.di.diaconi.v.ix.q.iij.⁊ āgelo.vt eccl'ia septiformi plena spiritu designeť.sicut in Prouer.dicitur.ix.c. Sapientia edificauit sibi domū:⁊ excidit in ea colūnas septē.que tñ septē vna esse nō ambiguť.xxj.di.q̄uis. dicente apl'o.j.ad Timo.iij.ꝙ domus dei est ecclesia dei viui:q̄ est colūna ⁊ fundamentū veritatis. Uel septenaria numero significať eccl'ia:q: septē dierū numero decurrit p̄sens vita in q̄ peregrinamur. Uel pōt dici ꝙ q: p septenariū numerū in scriptura vniuersitas intelligiť. Mar. vlti.ibi.de qua eiecerat septē demonia. vbi Grego. Quia per numerū septenariū vniuersitas designatur. Maria septē demonia habuit:q: vniuersis vitijs plena fuit. Jō per septē ecclesias oēs ecclesie designātur: que vna sunt vniuersitas.xxj.di. q̄uis. sicut multe ciuitates sunt vnuz regnū vel vna puincia.vj.q.iij.scitote. Jllud etiam est cōsiderandū ꝙ vnitatē ecclesie nō impedit diuersitas ⁊ varietas q̄ in ea apparet. ¶ G Sciendū aūt ꝙ triplex diuersitas est p̄ncipaliter. Una ē diuersitas statuū:put q̄dam sunt alijs perfectiores ⁊ merito potiores.ar.xl.dist.

Statuū diuersitas. quodcūq̄z.sub.c.multi. Ad hāc diuersitatē ptinēt ineq̄litates grē ⁊ virtutū in diuersis:quas ꝯsequitur inequalitas premioꝝ.de qua dñs ait Jo.xiiij. Jn domo p̄ris mei māsiones multe sunt.de pe.di.iiij.§. finis.ꝟ.porro.⁊ apl's ait ꝙ stella differt a stella i claritate.j.ad Coꝝ.xv. Ad hāc diuersitatē ptinet/ꝙ quidā dicūtur incipiētes:quidā pficiētes:quidā pfecti.ar.de pe.dist.ij.dum sanctā.

Officiorū diuersitas. Alia est diuersitas officioꝝ: q̄ attendiť s̄m h̄ ꝙ diuersi ad diuersas actiones deputanť. Officiū quippe ab efficiendo dr̄: s̄m Jsidoꝝ. Est em̄ actus cōgruus ⁊ pprius vniuscuiusq̄z psone. Ad hanc diuersitatē ptinet diuersitas donoꝝ:per q̄ reddunť hoies idonei ad officia.de qua diuersitate dicit apl's Roma.xij. Habentes donationes s̄m grām q̄ data est nobis differentes ⁊c.⁊ in p̄s.xlvij. Distribuite domos eius.i.officia diuersa disponite.lxxxix.di.singula.

Graduū diuersitas. Tertia est diuersitas graduū:put in eodē statu vel officio q̄daz sunt superiores alijs.lxxxix.di.ad hoc.xciij.di.a subdiacono.⁊.c.nulla.ex de maio.⁊ obe.c.j.⁊.c.statuimus. ¶ Hec aūt triplex diuersitas q̄ dicta est/ad tria ptinet: vt doctores tradūt. Primo em̄ ptinet ad ipsi⁹ eccl'e pfectionē. sic em̄ ad pfectionē vniuersi ptinet pluralitas ⁊ varietas pfectionū:vt dei bonitas multipl'r ⁊ varie manifesteť i reb⁹: sic ad pfectionē eccl'ie ptinet diuersitas supradicta.vñ dic apl's Eph.iiij. Jpse dedit quosdā apl'os:quosdā pphas: alios euāgelistas:alios pastores ⁊ doctores: ad cōsummationē sanctorū.i.perfectionem: in opus ministerij: in edificationē corporis christi.i.eccl'ie.xxiij.q.v.de ligurib⁹. ⁊.j.Coꝝ.xij.iuxta p̄n.ibi.diuisiones vero grarū sunt ⁊c. ⁊ diuisiones ministrationū sunt ⁊c.et diuisiones operationū sunt ⁊c. Unicuiq̄z aūt datur manifestatio sp̄us ad vtilitatem.alij quidē per spiritū sermo sapie. alij aūt sermo scientie ⁊c.et sequiť paulopost. Sicut em̄ corp⁹ vnū est:⁊ mēbra hꝫ multa:oīa mēbra corporis cum sint multa vnū corpus sunt:ita ⁊ christus.xxj.dist.in fi.⁊ quosdā posuit deus in eccl'ia.p̄mo apl'os:sc'do pphas:tertio doctores:deind.e virtutes ⁊c.ad hoc ex de here.cū ex iniūcto.j. rñ.ꝟ.sicut .facit.xliij.dist.sit rector.vltra colum.ꝟ.hinc in exodo.q: sub cortice malogranati multa grana interius vniūtur.vt ibi diciť. ¶ Sc'do ptinet ad necessitatē actionum que sunt in eccl'ia. opꝫ em̄ ad diuersas actiones diuersos hoies deputari:vt expedite ⁊ sine cōfusione fiant. sicut in corpore diuersa mēbra sunt necessaria ad diuersos actus.vt in ꝯcor.,prime positis. ¶ Tertio ptinet ad dignitatem ⁊ pulchritudinē ecclesie:q̄ attendiť in ordine quodā.nam ordo efficit pulchritudinē ⁊ decorez ⁊ ornatū.vnde sup illud Cañ.ij. Ordinauit in me charitatē. dicit Berñ. Discretio virtuti ordinē ponit. ordo modū tribuit ⁊ decorem ⁊ perpetuitatē.vñ p̄s.cxviij. Ordinatione tua pseuerant dies.i.virtutes. Ad ordinē aūt requiriť diuersitas quedā.sed p̄dicta diuersitas q̄ in ecclesia inuenitur:vnitatē ecclesie nō tollit aut ipedit:sed perpetuat. q̄nimmo ecclesie vnitas diuersitatē hmōi exigit. quū sit vnitas multitudinis ordinate atq̄z perfecte.

Ali⁹ vnitatis modus. Unde potest ex his accipi duplex alius modus vnitatis. ⁊ s̄m quē ecclesia dr̄ vna. Diciť em̄ vna s̄m pfectionez. Nam s̄m ph'm quidā modus vnitatis est put id qđ est pfectum dr̄ vnū. ideo in cañ.vj.c.postq̄ p̄misit Salomon de ecclesia: Una est colūba mea.addidit/pfecta mea. Diciť etiam vna s̄m ordinē sicut ⁊ ip̄m vniuersum dr̄: vnum vnitate ordinis. Jpse em̄ ordo cōnectit eccl'iam :⁊ cōseruat ecclesie vnitatem.op.ar.xciij.di.legimus.ꝟ.ꝙ aūt.⁊.lxxxix.dist.ad hoc. ¶ Unde ptꝫ ꝙ in hoc ꝙ eccl'ie regnū est ⁊ dr̄ vnū:intelligitur alia cōditio scꝫ ꝙ sit ordinatū. sicut em̄ vniuersum

Ordinata est ecclesia. dicitur ordinatū q: in eo est ordo generantiū ⁊ generatoꝝ:mouentiū ⁊ mobiliū:causarum ⁊ causatoꝝ: sic ordinata est ecclesia:q: in ea est ordo p̄dicantium ⁊ auditoꝝ. xj.q.iij.nolite.presidentiū ⁊ subiectoꝝ.xciij.dist. per totū. ⁊ sic de alijs ordinibus ecclesie. Est etiam cōsiderandum ꝙ sicut vnitatē ecclesie nō tollit diuersitas ecclesie officiorum/statuum/⁊ graduū: sic etiam non p̄iudicat diuersitas moꝝ ⁊ rituū que apud diuersas ecclesias inuenitur. Nam in ijs q̄ sunt de necessitate salutis:eccl'ia est vni⁹ moris ⁊ ritus.in alijs aūt sine detrimento vnitatis possunt esse consuetudines diuerse ⁊ obseruantie varie:dū tamē laudabiles sint.vnde Boetius de fide christiana. Quicquid in ecclesia catholica tenetur:aut est authoritas scripturarū:aut traditio vniuersalis:aut certe ppria ⁊ particularis instructio.sed authoritate tota cōstringitur.priuatis vero constitutionibus ⁊ pprijs informationibus vnaqueq̄z vel pro locoꝝ varietate/vel put cuiq̄z bene visum est/subsistit ⁊ regitur. Jsta etiam leguntur dicta ab Aug.xj.dis.catholica.facit ad h.e.di.ecclesiasticarū.xij.di. sancta.c.illud.c.illa. Jgiť ecclesia cōmunitas vna est:cui⁹ vnitatem dñs mōstrare volens/vnū p̄fecit ecclesie scꝫ Petrū.xxiiij.q.j.loquiť. Extra hanc eccl'ie vnitatem neq̄z grā neq̄z remissio pctōꝝ/nec sp̄ualis vita pōt haberi.ad salutem quoq̄z eternā nec sacramentoꝝ pceptio.nec vlla operatio aliqu id pdesse valeat extra ecclesie vnitatem. ⁊ iā

Universidad de De
Biblio

extrauagã. Bonifacij. vnã sanctã. de qua habes. s. ar. lx. ad hec. xc. dist. oblationes. c. neq; ad cayn. j. q. j. vide. xxiiij. q. j. q: ex sola. c. quecũq;. c. vbi sana. c. didicim⁹. c. schisma. de peni. di. j. verbũ. ⁊ dist. ij. §. euidẽter. ⁊ di. iij. §. põt. ⁊. c. si quis. de ɔse. di. iiij. solet. ex̃ de hereti. firmissime. Sicut em̃ salus ⁊ vita nõ põt mẽbro inesse/nisi maneat in corporis vnitate: sic alicui aduenire nõ põt vera salus: nisi existat intra eccl'ie vnitatẽ. vt ꝓbatũ est. vñ Augu. ad Uincẽtiũ. Quẽadmodũ membrũ/si pciditur ab hoĩs viui corpo/re/nõ põt tenere spm̃ vite: sic hõ qui pciditur de christi iusti corpore/nullo mõ põt tenere spiritũ vite (al's iustitie) etiam si figurã membri teneat quã sumpsit in corpore. i. q̄uis videaẽ membrũ p sacramẽta q̃ prius receperat. xxiij. q. vij. queãdmodũ. Attamen sicut interdũ aridũ mẽbrũ corpori cõiungiẽ ſm cõtinuitatẽ. nõ aũt ſm virtutis in/fluxũ: ita nõnulli quadã cõtinuitate cõuersationis exte/rioris vniũtur eccl'ie. s; a christo capite ⁊ a mẽbris ei⁹ in/fluxũ nõ recipiũt salutis ⁊ vite. de ɔse. di. iiij. c. est vnitas.

Firma ẽ eccl'ia.

¶ Ex eo aũt q ecclesia vna est. ⁊ p ɔñs ordinata: sequiẽ alia conditio. s. q sit firma ⁊ fortis. Uirtus em̃ vnita/ſm philosophũ/fortior est q̃ diuisa. vnde ex ipsa sua vnitate redditur eccl'ia fortis ⁊ firma. Ipse quoq; ordo eã efficit fortiorem. ꝓpter qđ in Cañ. diciẽ esse vt castroꝝ acies or/dinata. Cañ. vj. Fortis siquidẽ est eccl'ia: q: firma est contra hostiũ impetus/siue demonũ/siue tyrãnoꝝ/siue hereticoꝝ. ⁊ sic firma: vt nõ deficiat: q: nõ põt esse nulla. xxiiij. q. j. pudenda. in si. sed inter ipsos hostiũ cõflictus crescat. ⁊ inualescat. xij. q. j. futurã. Cõtra demones fortis est sanctitate ⁊ iustitia. Cõtra tyrãnos fortis est patientia. Contra hereticos ⁊ mundi phos fortis est diuina sapia. Hec est turris Dauid/cum ꝓpugnaculis: ex qua mille clypei pendent: ⁊ oĩs armatura fortiũ. Cañ. iiij. Non armatura carnalis: sed spũalis. sicut ait apl'us. ij. ad Coꝝ. x. xxiij. q. j. nisi. Arma inquit militie nostre nõ carnalia: s; debilita/te: sed potentia deo. i. p deum/ad destructionẽ munitio/nũ. i. vt destruãt. consilia hoĩm seu demonũ diuersis calliditatibus munita. ɔsilia destruentes ⁊ oẽm altitudinẽ. i. ꝓfunditatẽ intellectus. tã legisperitoꝝ q̃ phoꝝ/extollentem se aduersus sciam dei. i. que de deo est. Itez Eph. vj.

Armatura dei sextuplex.

Induite vos armaturã dei. xxiij. q. j. ℟. bella. Ubi apl's ponit sextuplam armaturã dei. s; cingulũ castitatis/cõtra luxuriã. Luce. xij. Sint lumbi vestri pcincti ⁊c. Greg. Lũ/bos pcingim⁹: quũ carnis luxuriã p ɔtinẽtiã coarctam⁹. Iustitia. ibi. induti lorica iustitie. ɔtra auaritiã. q: iustus misereẽ. ps. xxxvj. Calciamentũ. sequiẽ. calciati pedes ⁊c. s; exempla sanctoꝝ. ɔtra torporẽ acidie. Scutũ fidei. xj. q. iij. qui resistit. Fides incarnatiõis. Threñ. iij. Dabis eis dñe scutũ cordis laborẽ tuũ. ɔtra tela ⁊ diaboli insidias. Galea spei ɔtra vana hui⁹ mũdi ⁊ ɔtra desꝑationẽ. Ro/ma. v. Gloriamur in spe filioꝝ. Gladium spũs ad carnis mortificationẽ. Cañ. iij. Uniuscuiusq; ensis super femur suũ ꝓpter timores nocturnos. Matth. x. Non veni pacẽ mittere: sed gladiũ. Item Amb. Lachryme ⁊ orõnes sunt arma clericoꝝ. xxiij. q. viij. conuenior. ¶ De fortitudine ⁊ firmitate eccl'ie d: Matth. xvj. Porte inferi nõ pualebũt aduersus eã. xix. di. ita. sup quo dicit glos. Porte inferi vitia sunt atq; pctã. Uel hereticoꝝ doctrine: p quas hoĩes ducunẽ ad tartara. Uel singule spũales nequitie. s. demones porte sunt inferioꝝ: qbus ɔtrariantur porte iustitie. Porte quoq; inferi tormẽta ⁊ blandimẽta psecutoꝝ sunt sed ⁊ praua infideliũ opa ⁊ inepta colloquia porte sunt inferi: q: iter pditionis ostendũt. sed oĩa hec nõ pualent aduersus eã s; eccl'iam. q: eã nõ separãt a charitate ⁊ fi/de mea: dicit dñs. Ipsa em̃ est dom⁹ sapiẽtis. Matth. vij. supra petrã edificata: q̃ nec pluuie descensu/nec fluminũ impetu/nec ventoꝝ flatu irruẽte cadit. q: fundata est su/pra petrã fidei solidissime veritatis. Hãc em̃ domũ/ecclesiam s;/nec pluuia mẽdacis doctrine corrũpit. xxiij. q. j. a recta. Nec diabolicus flatus impellit. quia resistit ei fortis in fide. j. Pe. v. que nõ deficit. Matth. xvj. de pe. dist. ij.

Porte inferi que sint.

si em̃. vltra duas colum. ℣si. petrus. vbi de hoc. etiã no. in glos. s; fina. Fortis est deniq; eccl'ia: q̃ velut munita ciuitas angeloꝝ psidiũ ⁊ custodiã habet. Cañ. iij. ibi. Inuenerũt me vigiles qui custodiũt ciuitatem. ⁊ illud Esa. lxij. c. Sup muros tuos hierl'm ɔstitui custodes. Ipsum etiam christũ magni consilij angelũ pncipalem custodẽ ⁊ adiutorem hz. de quo d: in Apoc. xxj. q ciuitas habebat murũ magnũ ⁊ altum. vbi glos. Per murũ cõuenienter intelligitur christus q̃ ipsam sanctã hierl'm vndiq; circũdat: cõtra incursores demones ⁊ prauos homies ⁊ vitia circũ/quaq; nũc defensat. ¶ Ex pdictis aũt tribus cõditioni/bus eccl'ie sequiẽ quarta cõditio: videlicet q est pacifica: nam vnitas causa est pacis. Est em̃ pax effectus amoris. cuius est vnire. Ordo em̃ in rõne pacis cõprehenditur. ar. xciij. di. legimus. j. rñ. q: ſm Augu. xix. de ciui. dei. Pax est trãquillitas ordinis. ⁊ pax hoĩm est ordinata ɔcordia xxiij. q. j. qđ culpaẽ. ibi. Ordo aũt ⁊ pax ciuitatis est ordi/nata imperandi atq; obediendi cõcordia ciuiũ. Fortitu/do etiã pacẽ inducit. Ex fortitudine nãq; victoria ꝓcedit: ⁊ ad hanc sequiẽ pax. vñ Augu. xix. de ciui. dei dicit/q vi/ctoria est subiectio repugnantiũ. qđ quũ fuerit: pax erit. Ecclesia g̊ que vna est/⁊ ordinata est/⁊ fortis ⁊ pacifica est. In hac tñ peregrinatione/q: multipl'r ⁊ sepe turbaẽ/pfectam ⁊ plenã pacẽ nõ hz. sed in futuro erit plene pacata: qñ quidẽ nulla erit discordia: nulla pugna: nulla ordi/nis turbulentia. vñ Isiđ. dicit. q eccl'ia nũc d: syon pere/grinatione pñti: q: ab hmõi pegrinationis longitudine posita ꝓmissionẽ rerũ celestiũ speculaẽ. idcirco syon. i. speculatio nomẽ accepit. Pro future vero patrie celestis pace hierl'm vocaẽ/q̃ pacis visio iterpretaẽ. ibi em̃ absorpta oĩ aduersitate/pace que christus est: pñti possidebit obtutu. vnde ad hierl'm d: in ps. cxlvij. Qui posuit fines tuos pacẽ. ⁊ iterũ ps. cxxiiij. Pax sup isrl'. i. super vidẽtes deuz. Et hec dicta sint de regni ecclesiastici vnitate. ¶ H

Pacifica est eccl'ia. Pax defin.

Consequens aũt est dicere ⁊ videre q eccle/sie regnũ diciẽ catholicũ. i. vniuersale. ⁊ quo modo merito. siquidem ecclesia d: vniuersalis: q: ipsius institutor est vniuersoꝝ dñs. de quo d: in Job. xxxiiij. Opus manuũ ei⁹ sunt vniuersi. ⁊ in ps. xxj. Couertentur ad dñm vniuersi fines terre: ⁊ adorabunt in ɔspectu eius vniuerse familie gen/tium. Dicitur aũt ⁊ est eccl'ia vniuersalis multipl'r. ¶ Primo em̃ diciẽ vniuersalis quãtum ad loca. Non em̃ sicut synagoga in iudea tm̃ inueniẽ: sed in vniuerso mundo. vñ ps. lxxv. Notus in iudea deus. Sed in oẽm terram exiuit sonus eoꝝ: s; aplõꝝ. ⁊ euangelice pdicationis ⁊ aposto/lice doctrine. xix. di. ita dñs. ex̃ de elec. fundamenta. lib. vj. ⁊ in Malachia. j. c. Ab ortu solis vsq; ad occasũ magnũ nomen meũ in gentibus. ⁊ in omni loco offertur nomini meo oblãtio munda. ⁊. xciij. di. legimus. ℣. nec altera. De hac vniuersitate Isiđ. c. viij. lib. etymo. Ecclesia grece/la/tine cõuocatio dicitur. ꝓpterea q omnes ad se vocet. Catholica aũt diciẽ eccl'ia. i. vniuersalis. Non em̃ sicut cõuenticula hereticoꝝ in aliquibus regionũ partibus coarcta/tur: sed per totũ terrarũ orbem dilatata diffunditur. facit ad hoc. xxj. dist. q̃uis. Et in lib. j. de summo bono. idẽ ait. Hereses aut in aliquẽ angulum mũdi/aut in vnam gentem inueniũtur versari. Ecclesia vero catholica sicut per totum mũdum extenditur: sic ⁊ omniũ gentiũ societate cõstituitur. ¶ Secũdo eccl'ia diciẽ vniuersalis quantum ad ɔditionẽ hoĩm. q: oẽs oĩm hoĩm diuersitates colli/git: ⁊ nullã abijcit. nõ diuersitatẽ rituũ respuit. q: ⁊ iude/os ⁊ gẽtiles cõgregat ⁊ vocat: q: nõ accipit psonã. Act. x. ⁊. xj. Rom. ij. Deut. j. xxxij. q. iiij. §. his ita. iij. q. ix. c. vl. ex̃ de iudic. nouit. ex̃ de preben. venerabilis. Non diuersitatem nationũ. quia Grecos ⁊ Barbaros Scythas ⁊ Indos. Gal. iiij. ⁊ Col'. iij. xciij. di. legimus. Nõ diuersitatẽ ɔditionũ. q: ⁊ seruos ⁊ liberos. xxix. q. ij. oĩbus nobis. c. si femi/na. Nõ diuersitatẽ sex⁹. q: femias ⁊ masculos. q: masculũ ⁊ feminã creauit eos. Gen. j. xxiij. q. v. hec imago. ⁊. c. nec

Eccl'ia mult's de causis appellat catholica.

illud. Non diuersitatẽ fortune. q: pauperes ⁊ diuites: no/biles ⁊ ignobiles. ex̃ de pben. venerabilis. xxiij. q. iiij. sicut. Non diuersitatẽ animoꝝ. q: doctos ⁊ indoctos: sapiẽtes et simplices: philosophos ⁊ idiotas: oratores ⁊ plebeios j. ad Coꝝ. j. Et vniuersalit̃ nullã diuersitatẽ hoĩm respuit. oẽs recipit. q: non accipit personas: vt dictũ est. sed ipe est qui est omniũ factor. est oĩm saluator ⁊ susceptor. qui vult oẽs hoĩes saluos fieri. j. Timo. ij. Unde Mar. vlti. Eũtes (inquit) in mundũ vniuersum: predicate euangeliũ omi creature. i. omni homini. ⁊ ad Titũ. ij. Apparuit enim grã dei ⁊ saluatoris nostri oĩbus hoĩbus. Nã quũ sit ipe sum/ma iustitia: negare seipsum non põt. ij. ad Tim. ij. Hiero. Non rex apud illũ nobilior: non pauper infirmior: non diues potẽtior: nõ dñs potior: nõ seruus deterior: sed oĩbus equalis: oĩbus iudex: oĩbus deus: omnibus dñs est. Job xxxvj. Deus potẽtes non abijcit: quum ⁊ ipse sit potẽs. sed nõ saluat impios: ⁊ iudiciũ pauperibus tribuit. Sap. vj. Pusillũ ⁊ magnũ ipse fecit: ⁊ equaliter cura ei est de oĩb⁹. ¶ Tertio ecclesia diciẽ vniuersalis quãtũ ad tẽpus. quia incepit ab initio mundi: ⁊ vsq; in finẽ duratura est. Uñ dicitur incepisse ab Abel iusto. vñ Grego. in homilia super Mat. xx. Simile est regnũ celoꝝ homini patrifamilias qui exijt ⁊c̃. Qui habet vineã s; vniuersam ecclesiã: que est ab Abel iusto vsq; ad vltimũ electũ/qui in fine mundi nascitur⁹ est: quot sanctos ꝓtulit/quasi tot palmites mi/sit. Isido. tñ dicit q ecclesia inchoauit a loco vbi venit de celo spũssanctus: ⁊ impleuit vno loco sedẽtes. Act. ij. Qđ verũ est q ibi inchoauit quantũ ad ei⁹ plenitudinẽ in psonis ⁊ gratijs: q: iam venerat plenitudo temporis in quo misit deus filiũ suũ. Gal. iiij. Tunc etiã inchoauit quantũ ad ei⁹ dilatationẽ: ⁊ quantũ ad fidẽ explicitã ⁊ reuelatã. Similiter aũt ab exordio humani generis cepit. ab Abel aũt cepisse diciẽ propter eius innocentiã. De hoc tractaui latius. s. in pñ. isti⁹ operis in illo ar. Or ante fuit ecclesia q̃ imperiũ in. xxxvj. ar. Unũ aũt ecclesie corpus cõstituũt/qui ante christũ ⁊ post christum fuerũt. quorũ oĩm ipse est caput. ad Col'. j. ex̃ de sacra vnc. c. j. q: ⁊ qui preibãt ⁊ q̃ se/quebãtur clamabãt. Osanna benedict⁹ qui venit in noĩe dñi. Matth. xxj. Mar. xj. Luce. xix. ⁊ Ioã. xij. Uñ magister Hugo de sancto victore. Uerbũ incarnatũ rex noster est: qui in hũc mundũ venit cum diabolo pugnaturus. ⁊ oẽs sancti qui ante aduentũ eius fuerunt/quasi milites sunt: ante regis faciẽ precedentes. ⁊ qui postea veniunt vsq; in finẽ mundi milites sunt regẽ suũ subsequentes. Ipse rex medius est in exercitu suo hinc inde vallatus incedens ⁊ stipatus agminibus suis. Quod quidẽ hodie signatũ est in hoc q q̃ precedebãt ⁊ qui sequebanẽ clamabãt Osan/na in excelsis. vnde ⁊ glos. super predictũ locũ Mat. ait. Primitiui patres ⁊ eorũ sequaces cũ magno affectu fatebãtur q salus adscribenda est homini a verbo dei assum/pto. Eadẽ quoq; fides est precedentiũ ⁊ sequentiũ: q: credebãt futurũ qđ nos credimus iã factum. In hoc autẽ q ecclesia diciẽ vniuersalis quantũ ad tẽpus/intelligiẽ illa duplex cõditio regni ecclesiastici q̃ est antiquitas ⁊ perpetuitas. ¶ Quarto eccl'ia diciẽ vniuersalis quantũ ad status. q: cõprehendit tam illos qui sunt in statu cõprehen/sorũ/q̃ illos q̃ sunt in statu viatorũ. vt. s. dictũ est. Nec so/lũ hoĩes: sed etiã angelos. Uñ ecclesia sic sumpta diciẽ cõgregatio oĩm illoꝝ qui sunt christi mẽbra qualitercũq;. sic sumitur de peni. dist. j. ecclesia. Ecclesia vero pro hoc statu presenti diciẽ congregatio fideliũ. sic sumitur de cõse. di. j. ecclesia. Pro futuro aũt statu dicitur ecclesia etiã congregatio cõprehensoꝝ. sic sumitur in ps. cxlix. In ecclesia sanctorũ. ¶ Quinto dicitur ecclesia vniuersalis quantũ ad doctrinã. q: in ea est vna doctrina vniuersalis de omnib⁹ necessarijs ad salutẽ: ⁊ omni generi hominũ conueniens. liij. di. erit aũt. xxv. q. j. que ad perpetuã. sicut enim est vnũ regnũ ecclesie: ita oportet q sit vna scientia ⁊ lex. alias diuiño legis vel sciẽtie/diuisio esset regni ⁊ desolatio. quia hoc est ex ijs q̃ spectant ad salutẽ. supra. §. ꝓxi. ℟. est tñ con

Ecclesie initium.

siderandũ. vt est expressum. xxv. q. ij. si ea. ¶ Sexto eccle/sia diciẽ vniuersalis quantũ ad remediũ. q: curat vniuersaliter oĩa hoĩm peccata: ⁊ omnia hoĩm cõtinet sufficien/tia remedia ⁊ vniuersalia septẽ. s; sacramẽta: que ab vno remedio salutari per qđ omnes liberanẽ efficaciã sortiuntur: s; a christo. ex̃ in clemen. fidei. §. si. Et ideo ecclesia d: vniuersalis: q: vniuersalem continet viã anime liberãde/s; christũ: qui de se ait Io. xiiij. Ego sum via veritas ⁊ vita. Uñ dicit Augu. x. de ciui. dei de christiana religione lo/quens. Hec est religio que vniuersalẽ continet viam ani/me liberande. hec em̃ est quodãmodo regalis via: que ducit ad regnum nõ tẽporali fastigio mutabundũ: sed eter/nitatis securitate securum. Nam que alia est vniuersalis anime liberande: nisi qua vniuerse anime liberantur? Ac per hoc sine illa nulla aĩa liberatur. Hec est inquã liberã/dorum credentiũ vniuersalis via: de qua fidelis Abraam diuinũ accepit oraculũ. In semine tuo benedicentur oẽs gentes. Gen. xxij. Gal. iij. Hec est vniuersalis via: de qua in sancto ꝓpheta dictum est. ps. lxvj. Ut cognoscamus in terra viã tuam: in oĩbus gentibus salutare tuũ. Omnib⁹ ergo modis dicitur ecclesia vniuersalis. De cuius vniuer/salitate quantũ ad aliquos predictoꝝ modoꝝ/dicit Isiđ. in lib. de origine officiorũ. Ecclesia vocatur ꝓprie q oẽs ad se vocet: atq; in vnum congreget. Catholica aũt ideo dicitur: q: per vniuersum mundũ est cõstituta. Uel qm̃ catholica. i. generalis in ea doctrina est ad instructionẽ ho/minũ de visibilibus atq; inuisibilib⁹ rebus celestiũ ⁊ ter/restriũ. Uel ꝓpter omne hominũ genus ad pietatis sub/iectionẽ tam principũ q̃ qui principãtur oratoꝝ ⁊ idiota/rum. Ex omni em̃ genere hominũ colligenda est ecclesia: etiã ab ijs qui fastu ⁊ superbia seculari/a fide ⁊ humilita/te videntur aberrare. Uel d: vniuersalis propterea q generaliter curat oĩm peccata q̃ per corpus ⁊ animã perfi/ciũtur. de peni. di. iij. sunt plures. De vniuersalitate etiam ecclesie dicit Boe. in li. de trinitate. Christiane religionis reuerentiã plures vsurpant: sed ea fides pollet maxime ac solitarie: que tum ꝓpter vniuersaliũ precepta regula/rũ/quibus eiusdẽ religionis integratur authoritas: tum ꝓpterea q eius cultus per oẽs pene mũdi terminos emanauit: catholica vel vniuersalis vocatur. ¶ Dicũtur autẽ regule vniuersales preceptorũ in religione christiana: q: nõ vni populo/sicut lex filijs israel: nec vni sexui/sicut cir/cũcisio masculis. ex̃ de bap. maiores. sed omni populo/oĩ sexui/omni deniq; etati atq; cõditioni/indicunẽ. Una em̃ fides: vnuz baptisma: vnus sacrificij ritus: vna charitas: vna spes oĩbus predicatur. ¶ Uel dicuntur vniuersales regule: q: eis nihil falsitatis/nihil iniquitatis admiscetur in quocũq; ar. vel casu. ix. dis. si ad scripturas. cum. ij. c. seq. Uel dicũtur vniuersales regule: quia totã vitã hominis ⁊ omne quod ad ipsum quolibet modo pertinet/cõtinent et ordinant. iij. di. regula. In lib. etiam de fide christiana/de vniuersalitate ecclesie dicit idẽ Boetius. Dat christus formã discipulis suis baptizandi ⁊ docendi salutaria: efficaciã quoq; miraculorũ: atq; vniuersum mundũ ad vitã precipit introire. vt predicatio salutaris/non iam in vna tantũ gẽte/sed orbi terrarũ predicaretur. Diffundiẽ ergo per mundũ celestis illa doctrina: adunantur populi. instituũtur ecclesie. fit vnũ corpus qđ mundi latitudinẽ occu/paret. Quam vero mirabiliter sit ecclesia dilatata ⁊ dif/fusa per mundũ/vt merito ex hoc vniuersalis dicaẽ: hinc patet: q: non armis aut ciuili potẽtia creuit ecclesia: neq; magicis artibus: vt quidam heretici garrientes dixerũt quos pulchre improbat Aug. xviij. lib. de ciui. dei. sed euãgelij predicatione: diuine potentie miraculis: virtutũ ex/emplis: sanctorum patientia: periculis ⁊ laboribus: ⁊ sanguinis effusione: et varijs passionum et tribulationum generibus. xij. q. j. futuram. in prin. vnde Maximus. No/uerimus itaq; quia nõ sine magno discrimine/de religio/nis veritate disputamus: quam tantorũ sanguine confir/matã videmus. Deinde q̃les fuerint ipsi primi predicato/

Preceptorum christianorũ regule cur vniuersales.

Christiane religiõis incremẽta qualia fuere.

Universidad de Deusto Biblioteca

res per quos mūdus credidit: ⁊ ecclesia creuit per totum orbem: notū est. quia nō potētes ſm seculū: sed pauperes. non sapiētes mundi sapiētia: sed idiote. Act. iiij. ibi. Uidētes aūt Petri constantiā ⁊ Jo. ix. per totū. ꝙ hoies essent sine literis ⁊ idiote ⁊c. non nobiles: nō diuites: sed hoies infirmi ⁊ illiterati: ignobiles et pauperes piscatores. de hoc. j. ad Cor. j. ex de pben. venerabilis. vn̄ Damasce. li. iij. Euangeliū cognitionis dei predicatū est: non bellis ⁊ armis: ⁊ exercitū aduersariorū deuincens: sed pauci/nudi/pauperes/idiote/persecuti/verberati/mortificati/crucifixum in carne ⁊ mortuū ⁊ resurgentē predicantes/sapientibus preualuerūt. Itē Chrys. sup Matth. homilia. xvj. Si aūt hoies duodecim orbem terrarū conuerterunt: excogita quāta est nostra malitia: quū tanti existentes/eos qui regūtur non possumus corrigere: quos decē milibus mūdis oportebat sufficere. Sed signa eius habebāt: sed nō signa eos mirabiles fecerūt. Multi enim etiā demones proiiciētes/quia iniquitatē operati sunt/non sunt facti mirabiles: sed puniti. j. q. j. teneamus. Sed quid inquā est qd eos ostendit magnos? Pecuniarū contēptus: glorie despectus: ab oibus huius vite negotiis exemptio: que si nō habuissent/etsi decē milia mortuorū suscitassent: nō solū nulli profecissent/sed ⁊ seductores existimati essent. Est igitur ecclesia catholica. i. vniuersalis. ac inde qui ab vniuersalitate recedūt: nō catholici/sed heretici quasi diuisi recte vocātur. vt colligit. j. q. j. catholicā. c. hi qui. c. si quis confugerit. c. arrianos. ibi. qm̄ cū a catholica eorū actores discederent ⁊c. xxiij. q. iij. pro mēbris. ibi. seruientes principibus nostris aduersus ecclesiā catholicā ⁊c. xxiiij. q. iij. cū quibus. in pn. ⁊ c. inter schisma. ❡ J Ex hoc autē ꝙ ecclesia vniuersalis dicit: potest accipi/alia cōditio eius: scʒ ꝙ sit copiosa ⁊ sibi sufficiens. quanto em̄ multitudine est vniuersalior: tanto sufficiētior: propter mutuū adiutoriū eorū qui sub hac vniuersalitate continent. vel q: ecclesia pōt alio modo dici vniuersalis: propter spiritualiū bonorū multitudinē/que in ea est: de christi fonte pcedens: q: de plenitudine eius accipit ecclesia suā plenitudinem. Joā. j. ideo ex eo ꝙ vniuersalis dicit/eius copiositas insinuat. ❡ Illud etiā pretereundū non est. ꝙ sicut ecclesie vniuersalitas nō tollit ei⁹ vnitatē: vt ex dictis in precedēti. §. ptʒ: sic nec eccl'ie vnitas tollit ei⁹ vniuersalitatē. Immo in ipsa vniuersalitate datur intelligi vnitas. Vn̄ dicit Isid. viij. lib. etymol. ꝙ vniuersalitas ab vno cognominata est: ppter qd in vnitatē colligitur. Nā in logica vniuersale dicitur qd multa in vnū colligit: q: est vnū in multis ⁊ de multis. accipitur em̄ ab intellectu ex conuenientia ⁊ cōformitate multorū. omnis aūt conuenientia vnitas est. Est igit ecclesia ita vna/ꝙ vniuersalis: ⁊ ita vniuersalis/ꝙ vna. Vn̄ propter vnitatē ⁊ vniuersalitatē pariter vere potest dici respublica: vn̄ ⁊ ei cōparatur. C. de sacro. eccle. vt inter diuinū. Nā respublica est res populi. Popul⁹ aūt est multitudinis cetus iuris cōsensu ⁊ vtilitatis cōmunione sociatus. vt ptʒ ex definitione Tullij. quam Aug. sepe inducit. Immo ſm hanc definitionē nulla cōitas d: vere respublica/nisi eccl'iastica: q: in ea sola est vera iustitia/⁊ vera vtilitas/⁊ vera cōmunio. ar. xij. q. j. dilectissimis. ❡ L

Scitas quid sit. Et sup hec vlteri⁹ demonstrandū ꝙ ecclesie regnū est sanctū: ⁊ quō. Circa qd primo videndū qd est sanctitas. Definitionē autem sanctitatis ponit Dionysius. c. xj. de diuinis noibus/dicēs. ꝙ Sanctitas est ab omni immūditia libera ⁊ perfecta et oino immaculata mūditia. Tamen ſm Cassiod. in lib. collationū. collatione theone de nocturnis illusionibus. in plus se habet immaculat⁹ q̄ sanctus. Secūdum hoc igit dicitur ecclesia sancta q̄ ab omni immunditia munda est in se. xxj. dist. quāuis. in fi. de peni. dis. j. ecclesia. ⁊ in qua est mundicia predictas tres cōditiones habens. Est enim in ea mūditia libera: q: a cuiuslibet immunditie seruitute libera existit. q: qui facit peccatum: seruus est peccati. Joā. viij. ij. Pet. ij. ⁊ Roma. vj. Et in ea mūditia perfecta: quia nihil ei mūditie deficit. Perfectū enim est/cui nihil deest. Est in ea mūditia immaculata: quia nullo extrinseco vel intrinseco inquinari valet. arg. xv. q. vlti. sciscitantibus. ❡ L Et vt specialius aliud dicat de sanctitate ecclesie in se: Sciendū ꝙ ad sanctitatem requiritur carentia immūditie. vt ptʒ ex definitione supra posita. Est aūt duplex immūditia creature rationalis. Una quidē culpe: alia vero erroris/aut ignorantie. ⁊ vtraqʒ harū distinguitur ſm diuersitatem culparū ⁊ errorum. Ab immūditia culpe liberatur ⁊ mūdatur creatura rationalis per gratiam: per quā fit remissio peccatorū. de peni. dist. j. nemo potest. ⁊ c. quantūlibet. de cōse. dist. iiij. sine penitētia. Ab immunditia vero erroris ignorantie mundatur per sacram doctrinam. xxxvij. dist. §. si. cuius principiū est fides cuius est purificare corda. vnde Act. xv. Fide purificās corda eorum. Et q: ad bene operādum sacra scriptura dirigit: ⁊ gratia adiuuat: ideo ecclesia sancta dicitur ppter opera bona ⁊ virtutes. Et quia gratia cōfertur in sacramētis. j. q. j. multi. ⁊ c. quicquid. ⁊ ex de sacra vnc. c. j. ideo ecclesia sancta dicitur: quia per gratiā sanctificatur ⁊ mūdatur. Sunt em̄ sacramenta remedia sanctificationis cōtra immūditiam ois peccati. ar. xv. q. vlti. sciscitantibus. Et quia per gratiā deus nobis inhabitat ipse: ideo ecclesia sancta dicit. quia per diuinam presentiā ⁊ inhabitationem sanctificatur. vn̄ in ps. xlv. dicitur. Sanctificauit tabernaculū suum altissimus. Deus in medio eius non cōmouebitur. ⁊ iterum in ps. xcij. Domū tuam decet sanctitudo dn̄e. ex de immu. ec. decet. lib. vj. ⁊ j. ad Cor. iij. Templū dei sanctū est: qd estis vos. vide etiam. j. Cor. vj. ⁊ ij. Cor. vj. Huius tēpli signū est materiale templū: quod propter hoc ecclesia vocatur: cuius cōsecratio per episcopū/sanctificationē fideliū demōstrat per christū/qui est sanctus sanctorū. vt dicit Dan. ix. c. sicut ⁊ j. Joā. ij. d: Unctionē accepistis a sancto. id est a christo. vnctionē scʒ interiorem: qua ⁊ ipe vnctus est pre cōsortibus suis. ps. xliiij. De cuius vnctionis plenitudine nos omes accipimus. ex de sacra vnc. c. j. Hec aūt ecclesie sanctitas ⁊ sanctificatio cōmuniter est a tota trinitate. de qua d: Esa. vj. Sanctus sanct⁹ sanctus dn̄s de⁹ exercituū. vbi glos. In vtroqʒ testamēto trinitas pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūs ostendit. Tamen aliquādo tribuitur sanctitas patri propter authoritatē principij. vnde Jo. xvij. Pater sanctifica eos in veritate. Quādoqʒ attribuit filio: maxime propter humanitatē assumptam: ſm quā passus est. cui⁹ passione sanctificamur. Vn̄ j. ad Cor. j. de ipso d: Factus est nobis a deo sapiētia ⁊ iustitia/⁊ sanctificatio/⁊ redemptio. vbi Bern. Sapientia in predicatione. iustitia in peccatorum ablatione. sanctificatio in cōuersatiōe. redēptio in passione. ⁊ Eph. v. dicit apl's. Christus dilexit ecclesiam: ⁊ tradidit semetipsum p ea: vt eam sanctificaret. s. iustitia sancte vite/prius Mūdās eam a peccatis. ⁊ hoc Lauacro aque sanctificate: In verbo vite. i. quo datur vita quo accedente ad elementū fit sacramētū. j. q. j. detrahe. Quo sanctificatus hō/accipit vitā eternā. Ut exhiberet sibi ecclesiam gloriosam: nō habētem maculā: alicuius peccati criminalis: Neqʒ rugā: duplicitatis. ita quasi mundā ⁊ simplicem. Nec aliquid hmōi. id est nullum peccatū pro quo sit damnabilis. Sed vt sit sancta/per opera bona: ⁊ immaculata in abstinentia mali. Hec verba transferūtur ⁊ exponūtur xxj. dist. quāuis. de peni. di. j. ecclesia. Quādoqʒ vero attribuitur sanctospiritui. vnde Rom. j. dicitur. Spiritus sanctificationis. ipse enim purificator est omnis immūditie: qui est amor sanctus: ⁊ donum primū: in quo donātur nobis omnia dona: per que tollūtur queqʒ immūda. Est igitur ecclesia sancta: q: ab omni peccato ⁊ iniquitate mundata. ⁊ virtutibus ac bonis operib⁹ ornata. vnde ad Titum. ij. Dedit semetipsum pro nobis: vt nos redimeret ab iniquitate: ⁊ mundaret sibi populum acceptabilem: sectatorem bonorum operū. ❡ Est etiam ecclesia sancta. quia ab omni errore purgata. xxiiij. q. j. a recta. cum. ij. c. seq. per sacram doctrinam: que munda est ⁊ emundans. Joā. xv.

Jam vos mundi estis ppter sermonem quē locutus sum vobis. De qua etiam doctrina dicitur ps. xviij. Lex dn̄i immaculata cōuertens animas. In qua quicquid est ad salutē vtile inuenitur. xxxvij. dist. hinc etiā. ⁊ c. si quis grammaticā. Et quicquid est noxiū ⁊ saluti contrariū dānatur. ex in prohe. decre. rex pacificus. Cui quicquid resistit/non dubiū est esse falsissimū. Que de se dicit in Prouer. viij. c. Justi sunt oēs sermones mei: non est in eis prauū qd/nec peruersum: nihil prauū in fide: nihil puersum in morib⁹. ❡ In eo igit ꝙ ecclesia dicitur sancta: intelligūtur ritus sacramentorū q̄bus a pctō mūdamur: ⁊ plenitudo gr̄e ⁊ virtutū quibus bona operamur: ⁊ veritas ⁊ bonitas doctrine qua erudimur ⁊ instruimur: q̄ nihil falsum nihil dānabile continet: sed totū verū ⁊ salutiferū. Omnes q̄ppe doctrinales institutiones ecclesie/sancte sunt: q̄ vel ex scripturis vtriusqʒ testamēti sumpte sunt. l. di. si q̄s diaconus ex de accusa. qualiter. ij. in pn. Uel ex apostolica traditione. Uel patrū ⁊ sanctorū conciliorū ordinatione. Uel approbate ex rationali cōsuetudine. de hoc. xj. dist. ecclesiasticarū. ⁊ c. catholica. xvj. di. per totū. ⁊ xv. xij. di. illa. xx. di. de quibus per totū. ❡ Sancta est ergo ecclesia in p̄ceptis: ⁊ sancta in sacramētis ⁊ ministeriis. sancta in operib⁹. sancta in obseruationib⁹. In ipsa est religio munda ⁊ immaculata apud deū ⁊ patrem. que est visitare pupillos ⁊ viduas in tribulatione eorū: ⁊ immaculatū se custodire ab hoc seculo. Jaco. j. lxxxj. di. ad reatū. ⁊ c. vidue. lxxxviij. dis. episcopus gubernationē. Unde de ipsa ecclesia d: Apoc. xxj. Ipsa ciuitas aurū mundū simile vitro mūdo. ⁊ iterū ibi. Uidi ciuitatē sanctā hierusalem nouā descendentē de celo. Hec ciuitas: vt glos. dicit. est iustorū collectio vniuersa: que dicitur Sancta per iustitiā: Hierusalē per visionē pacis eterne. Noua q: a vetustate scilʒ peccati. ſm illud. j. ad Cor. v. expurgate vetus fermentum. purgata: Descendens de celo: q: ꝙ iuste viuit in tempore/ꝙ beate viuit in eternitate/se totū cognoscit habere a deo. ❡ Sancta q̄ dicit ecclesia: q: a terrenis eleuata. Sanctus em̄ in greco dicit agios. i. sine terra. Uere sine terra de se est ecclesia: quia que sursum sunt sapit: nō q̄ sunt super terrā. Col'. iij. Cuius cōuersatio est in celis. Phil'. iij. nūc mēte ⁊ affectu: vbi futura est in loco. Sāctū est igitur ecclesie regnū pre omnibus regnis: ⁊ nullū aliud regnum sanctū est. Nam regnū Romanorū pre omnibus laudatum legitur in iustitia ⁊ veritate: quod tamen immundū fuisse non dubiū est: in quo erat cultus demonū: ⁊ omnis spiritus immundi custodia. Unde ppie Roma Babylō. j. Pet. vlti. in fi. ibi. Salutat vos ecclesia que est in Babylone. per Babylonem Roma figurabatur. ſm Hiero. i. confusio. figurabatur. Apoca. xviij. in pn. Nam ipsa fuit mater fornicationum: maxime idolorū ⁊ abominationū terre. Apoc. xvij. et multarū iniq̄tas legū. ⁊ plurima spurcitia morū postea vt Aug. narrat in lib. de ciui. dei. ❡ M

Sanctū q̄d multifariā dicitur cōtingit.

Ad explicandā vero adhuc amplius ecclesie sanctitatē distinguēdum est de sancto: sicut distinguit Isid. in lib. etymol'. Dicitur enim sanctum tripliciter. Uno modo dicitur sanctū: quod est aspersione sanguinis emūdatum. Hoc modo sanctū dicitur a sanguine. vn̄ dicit Isido. xv. lib. etymol'. Sanctū a sanguine hostie nuncupatū est. nihil enim sanctū apud veteres dicebatur: nisi qd sanguine hostie esset consecratū atqʒ conspersum. Unde ij q̄ purificari volebāt: sanguine hostie tangebātur. vt dixi. x. lib. Hoc autem modo ecclesia dicitur sancta: quātum ad homines pertinet: qui sanguine vere hostie que christus est sunt emūdati. vt patet ex authoritatib⁹ apostoli supra. §. precedēti. He. ⁊ Eph. inductis. Hui⁹ hostie memoria quotidie agitur in sacramento altaris. de conse. di. ij. q̄d sit sanguis. ⁊ c. q: corpus. ❡ Secundo modo dicitur idem qd firmū. vnde dicit Isid. xv. lib. etymol'. Sanctū dicitur: qd constat esse sancitū. Sancire aūt est confirmare: ⁊ irrogatione pene ab iniuria defendere. Sic leges sancte. C. de legi. leges sacratissime. Et muri sancti esse dicūtur. Hoc autem modo ecclesia dicit sancta: q: diuina sanctione ⁊ eterna lege firmata est: nec eā violare fas est. xxij. di. c. j. xix. dis. enimuero. xxj. dist. quāuis. Nā vt apostolus ait. j. ad Cor. iij. Si quis templū dei violauerit: disperdet illū deus. Cōfirmata quidē ecclesia est in bono: ⁊ contra malum: ⁊ hoc per gratiā. de qua dicitur ad Heb. xiij. c. Optimū est gratia stabilire cor. Cōfirmata est etiā in coniūctione ad deū q: firmiter deo adheret. ita ꝙ nec mors nec vita ipsam separant a charitate dei. Rom. viij. Sed in hac vita imperfecta habet infirmitatē: in futura aūt firma erit. ar. de pe. di. ij. §. ꝙ vero reprobi. ad fi. Confirmatur autē principaliter a deo. j. ad Cor. j. Confirmabit vos vsqʒ ad finem sine crimine. ⁊ j. Pet. v. Ipse confirmabit solidabitqʒ. ⁊ in ps. lxxiiij. Ego confirmaui colūnas eius. i. apl'os eorūqʒ successores: qui vt colūne sustinent edificiū ecclesiasticum. ij. q. vij. accusatio. ex de accusa. qualiter. ij. §. licet. ex in clemē. de penis. si q̄s suadente. Quorū est alios qui sunt in ecclesia cōfirmare: ⁊ hoc maxime ad summū pastorē pertinet: christi dico vicariū ⁊ successorem Petri: cui a dn̄o dictum est Luc. xxij. ⁊ xxj. di. §. j. in fi. Tu aliquādo cōuersus cōfirma fratres tuos. vbi glos. Sicut ego te orādo protexi: ne deficeres: sic tu infirmiores fratres exēplo tue penitentie cōforta: ne de venia desperent. ad hoc. l. di. cōsiderandum. Et in Exo. d: xv. c. Sanctuarium tuū dn̄e quod firmauerūt manus tue: ecclesiam scʒ que ſm apl'm. j. ad Timo. iij. xxiiij. di. in noie dn̄i. ibi. colūna dei viuentis. i. ecclesia. iā pene videt nutare. Est colūna ⁊ firmamētum veritatis. firma em̄ est in sacramentis: firma in documētis. licet enim statuta varietur p varietate locorū ⁊ temporū ⁊ personarum: ea tamē que sunt ad salutē necessaria: stabilia sunt ⁊ firma. xij. dist. scit sancta. ⁊ c. illa. xxix. di. per totū. xxxv. q. j. per totum. ex de cōsang. non debet. ❡ N Tertio modo dicitur sanctū quod est diuinis obsequiis ⁊ diuino cultui applicatū. ſm quē modū vestes sancte ecclesie/⁊ vasa sancta/⁊ loca sancta/⁊ dies sancti dicunt. ad hoc. xij. q. ij. nulli licet. ex de re. per. mācipia. ad hec de cōse. dis. j. in sancta. ⁊ c. vestimenta. xl. dist. multi. xvj. q. j. placet. xvij. q. iiij. attēdendū. ⁊ c. si forte. Unde sanctitas sic sumpta/est virtus que deo exhibet debitū cultum. quā definit Andronicus/dicens ꝙ Sanctitas est virtus faciens fideles/⁊ seruātes que ad deū iusta sunt. ⁊ hoc modo ecclesia sancta est: quia vni⁹ veri dei cultui dedicata est. immo in ea sola est verus dei cult⁹. j. q. j. extra catholicā. Colere siquidē deū: est exhibere ei debitū honorem: ⁊ debitū famulatū: siue interius siue exterius. Vn̄ duplex est cultus dei: scʒ interior/⁊ exterior. Interius em̄ colitur deus: fide/spe/⁊ charitate. Exterius aūt/per exteriora obsequia. ❡ O Et vt summarie dicatur de iis in quibus dei cultus cōsistit. Sciendū ꝙ ad dei cultū pertinet mentis deuotio: per quā voluntate deo subdimur: ⁊ promptā volūtatem ad ei famulandū habemus. nil em̄ deo offertur dignius bona volūtate ⁊ corde. ps. lv. In me sunt deus vota tua. que reddā laudationes tibi. vnde Greg. Ante dei oculos nūq̄ est vacua manus a munere: vbi arca cordis est plena bona volūtate. ad hoc iij. q. vij. in grauibus. xiiij. q. v. scriptum. xxiiij. q. j. odi. ⁊ tali bone voluntati vera pax datur. Luce. ij. ❡ Ad dei cultū pertinet oratio: per quam in deum mente ascendimus: et decentia ⁊ salubria ab ipso petimus. ❡ Ad dei cultū pertinet adoratio: tam spiritualis ⁊ interior que fit in spiritu Joan. iiij. Ueri adoratores adorant in spiritu ⁊ veritate. ꝙ corporalis ⁊ exterior: que consistit in humiliatione corporis per genuflexiones prostrationes ⁊ alia huiusmodi corporalia signa. ❡ Ad dei cultum pertinet oblatio sacrificiorum: que soli deo vni ⁊ vero sunt offerenda. de his legitur ⁊ no. de con. di. iij. venerabiles. Offertur autē in ecclesia vnū precipuū ⁊ verissimū sacrificiū: scʒ sacramentū corporis ⁊ sanguinis christi. in quo sacramēto ille veraciter continet et sumitur: q̄ seipsum obtulit sacrificiū ⁊ hostiā deo in odorem suauitatis. Eph. v. Idē ipse/sacerdos

Cult⁹ diuin⁹ hec complectitur.

Universidad de Deusto

et sacrificium:cuius vnius ⁊ veri sacrificij vniuersa anti-
quorum sacrificia figura fuerunt.Hoc sacrificium quidē
semel est oblatum in preciū:sed recolitur iugiter in eccle-
sia per mysterium quod quidē consecratur ⁊ offertur my
sterio(al's ministerio)sacerdotū ꝓ salute populi ⁊ ipsorū
ad hoc ex de sum.trini.c.j.§.vna.j.q.j.multi.de cōse.dist.ij.
nec moyses.c.accesserunt.c.verum.c.in calice.c.q̄d sit san-
guis.c.quia corpus.c.re vera.per totum. ¶ Sunt ⁊ alia
Sacrificia spūalia deo offerēda
sacrificia spiritualia:que fideles deo offerunt ⁊ offerre te
nentur.Sacrificium quidē spirituale est: contritio/et hu-
miliatio cordis.ps̄.l. Sacrificium deo spiritus contribu-
latus:cor contritum ⁊ humiliatum deus non ⁊c.de peni.
dist.j.nō sufficit.⁊.c.in actione. Sacrificium spirituale est
castigatio ⁊ maceratio carnis.vñ apostolus ad Rom.xij.
Obsecro vos p misericordiā dei/vt exhibeatis corda ve-
stra hostiā viuentem ⁊c.Hoc sacrificium offerebat Pau-
lus:quū dicebat. Castigo corpus meum ⁊c.j.ad Cor.ix.
xxxij.q.v.si paulus.Huius sacrificij sacerdos/est ratio. al-
tare/cor.hostia/corpus.ignis/charitas. de quib⁹ dñs ait
Leuit.vj.Ignis in altari meo semper ardebit:quē nutriet
sacerdos subijciens ligna mane per singulos dies. quia
ne feruor charitatis deficiat : meditationē dominice pas-
sionis in corde ratio aggregare ꝓcuret.¶ Qualiter au-
tem hec hostia immolāda sit:notatur quū dicitur Leuit.j.
Detracta pelle hostie/artus in frusta cōcident.Hostie pel
lem detrahimus:quū in exterioribus non gloriamur:nec
sumus herodes.i.in pellibus gloriātes.ps̄.xlviij. In mul
titudine diuitiarum suarum gloriantur. Artus in frusta
concidimus:quū singulorum membrorū vitia reseramus.
al's dicetur illud Eccl'i.xxxiiij. Unus edificans ⁊ vn⁹ de-
struens:q̄d prodest illis nisi labor:vnde.j.ad Cor.v.Mo
dicum fermēti totam massam corrumpit.⁊ illud. Defleat
peccator: quia offendens in vno/factus est omniū reus.
Iaco.ij.ex de reg.iur.defleat. qd̄ qualiter intelligatur ex-
ponit Aug.de peni.dist.v.consideret.vnde Sauli precipi-
tur.j.Regū.xv.percute Amalech:qui interpretatur gens
bruta.i.carnis vitia.⁊ demolire vniuersa eius.quod quia
nō obseruauit:regnū amisit.Sed quia multi hoc faciunt
tātū propter captandam famā/ecclesiam/vel prebendā:
sequitur in authoritate.Et subijcient in altari ignem: scz
charitatem:Strue lignorū ante cōposita.i.sanctarum co
gitationū congerie subministrata. Et membra que cesa
sunt/desuper ordinantes.i.ordinatione congrua compo-
nentes.quia sicut ait glos.super Rom.ij.c. Compositio cor-
poris indicat qualitatem mentis.xlj.dist.§.si.⁊ Eccl'i. xix.
de conces.prebē.c.quia diuersitate indecisa.Amictus cor-
poris/⁊ risus dentiū/⁊ incessus hominis/enuntiant de il
lo.Et quia cōpositio exterior ab interiori consurgit.iuxta
illud Ps̄.xliiij.Omnis gloria eius filie regis abintus.se-
quitur.Caput.i.intentionē. ex de sacra vnc.c.j. ⁊ cuncta q̄
adherent iecori.i.affect⁹.Intestinis/a stercoribus immū
darū cogitationū. Et pedibus/a puluere affectionum et
actionum.Lotis aqua.i.lachrymis emundatis.ps̄.cxviij.
Exitus aquarū deduxerunt oculi mei.Io.xiij.Sacrificiū
spūale est quodlibet iustitie ⁊ misericordie opus. Ps̄.iiij.
Sacrificate sacrificiū iustitie.Sacrificiū spirituale est de-
fensio veritatis.vnitas charitatis. de peni.dist.iij.§.si.c.si
quis autē.Sacrificiū spirituale/sacrificiū laudis.de quo
ps̄.xlix.Sacrificiū laudis honorificabit me.Heb.vl. Per
ipsum offeramus hostiā laudis semper deo.Sacrificium
spūale a malo omi cauere:⁊ mādata seruare Eccl'i. xxxv.
Sacrificiū salutare est attendere mandatis: ⁊ discedere
ab omni iniquitate.Et generaliter sacrificiū completum
est deo perfecte corpus ⁊ animā offerre.vnde Ber. Chri-
stus pro nobis obtulit hostiā preciosiorem q̄ habuit:se to
tū:qua nimirū preciosior esse nō potuit.⁊ nos ergo facia-
mus qd̄ possumus:offerētes illi optimū quod habemus:
scilz nosmetipsos. corpus in sacrificiū.spiritū in holocau-
stum.Unde Iudicū.v.Qui propria voluntate obtulistis
vos discrimini;benedicite dño.¶ Duo autem sunt actus

perfecti sacrificij.operatio/⁊ oratio.primus significat per Perfecti sacrificij actus duo.
altare holocaustorū in quo mactabantur animalia.i. mo
tus carnales ⁊ alia vitia.vtpote Superbia mactatur per
humilitatē.Auaritia per eleemosynarū largitatem.Luxu
ria per castitatē.Secundus significatur per altare incēsi
vbi adolebantur thymiamata.i.deuotio/suspiria/⁊ san-
cta desideria.Primū erat in atrio:⁊ opertum erat ex ere.
q: operatio fit in exterioribus:⁊ semper eā sequi debet so
nus confessionis: quia multipliciter cōtingit peccare in
operabilibus.vñ Iob.ix. Verebar oia opera mea. de pe.
dis.ij.si enim inquit.Alterū erat in sanctuario ⁊ opertum
erat auro purissimo.quia oratio fit in intimis cordis:⁊ se
pe comitatur eam dulcedo contēplationis.ps̄.lxxvj.Me
mor fui dei:⁊ delectatus sum . Et ex vtroq3 odor suauissi-
mus surgit ad deū.vnde Ps̄.lxv.Holocausta medullata
offeram tibi.i.opera pinguedine charitatis referta : cum
incenso arietū.i.cum oratione quam apostoli nobis tradi
derunt:sicut ipsi a deo acceperunt.Vocātur apostoli arie
tes:quia ducatū gregi dominico prebuerūt.vij.q.j. sciscí-
taris.de vtroq3 altari legitur Leuit.xv.Sacrificiū postre-
mo spirituale omniū completiuum/quilibet actus virtu-
tis:⁊ quodlibet opus bonū in deum relatum:⁊ ad veram
beatitudinem ordinatū.sicut per Aug.patet.x.lib.de ciui.
dei.c.vj.vbi agit de multiplici sacrificio. ¶ Ad dei cultū Ad dei cultū pertinentia.
pertinent oblationes:decime:et primitie:que cedunt in
vsum illorū qui sunt ministri diuini cultus.etsi em̄ omnes
fideles deū colant:specialiter tamen quidā sunt ad mini-
steria diuini cultus perficiēda deputati.ad hoc ex de deci.
c.j.⁊.c.tua nobis.ibi.quibus eas ipse ꝓ suo cultu cōcessit.
xvj.q.j.reuertimini.de conse.dist.j.omnis.ex de ỽbo.signi.
causa.Ad dei cultū pertinent edificatio/⁊ dedicatio tem-
plorū ⁊ altarium:vnctiones quoq3 ⁊ ablutiones:turifica
tiones⁊ aspersiones:cōsecrationes ⁊ benedictiones:que
in ecclesia fiunt:siue locorū/siue ministrorū/siue vasorū,
siue vestiū/vel aliarum quarūcūq3 rerum/que ad dei cul-
tum qualitercūq3 applicantur.ad hoc de conse.dist.j.c.j.⁊
per totū.ex de sacra vnc.c.j.ex de conse.eccle.vel al. per to-
tum.de conse.dist.iij.aquam.xxj.dist.cleros.xxv.dist.perle-
ctis.¶ Ad sanctitatē quoq3 ecclesie pertinet non solū cul
tus qui exhibetur deo:sed etiā ille qui exhibetur angelis Ad ecclesie sanctitatē plurima conducunt.
⁊ hoibus sanctis.qui tamen cultus est alterius rationis/
q̄ ille q̄ exhibetur deo.⁊ vocat̄ talis cultus Dulia a theo-
logis:quod est reuerētia facta creature.de hoc no.de con
se.di.iij.perlatū.⁊.c.venerabiles.Versus.Dulia fit seruo:
dño sed latria detur . Hyperdulia.i. maior dulia debetur
christi carni:inquātum est creatura.⁊ cruci. merito igitur
ecclesie regnū dicitur ⁊ est sanctum.¶ P Ad hanc con
ditionē pertinet illa conditio ecclesiastici regni:qua dicit̄
iustum ⁊ bonū:quia optimis legibus ⁊ sanctis moribus
viuit.Ad hāc conditionē pertinet eius perpetuitas. nam
sanctū dicitur vno modo idē quod firmū. Ipsa vero per-
petuitas firmitas ⁊ permanentia essendi est. Ad hoc etiā
pertinet ecclesie firmitas;q̄ vinci ⁊ expugnari non potest.
¶ Ad sanctitatē etiā ecclesie ꝑtinet illa cōditio/qua dicit̄
copiosum.dicit̄ em̄ ecclesia sancta ꝓpter copiam bonorū
spūaliū ⁊ charismatū.immo nullū est spūale bonū: qd̄ in
ecclesie sanctitate nō cōprehendat̄. hec aūt spūalia bona
sunt vere diuitie per quas reddit̄ ecclesia copiosa. vñ ps̄.
cxj.Gloria ⁊ diuitie in domo eius scz ecclesie.He sunt scri
pture canonice:⁊ earū multiplices expositiones gr̄e gra-
tis date:virtutes:dona:⁊ varia multorum opera:quibus
oibus abūdat ecclesia:per illū qui est omnium dñs diues
in omnes qui inuocant eū.ad Rom.x.in quo sunt omnes
thesauri gratie ⁊ sapientie.⁊ Col.ij.Et de istis diuitijs di-
cit ap̄ls.j.ad Cor.j.Quia in omibus diuites facti estis in
illo.Est ergo ecclesie regnum sanctū: ⁊ ab illo sanctifica-
tum qui ait Leuit.xix.⁊.j.Per.j.Sācti estote:quoniā ego
sanct⁹ sum.lxxxj.dist.oportet.Quicūq3 igitur criminosus
est:de isto regno quantū ad deū non est. Nā si sit in nume
ro;nō est in merito.de pe.di.j.ecclesia.ibi. qui ergo pecca-

to: est aliqua sorde maculatus:non potest de ecclesia chri
sti appellari. Sanctitas hominis incipit in statu peni-
tentie.proficit in statu iustitie.sed perficitur in statu glorie.
Unde ait dñs Moysi.Exod.xix.Vade:⁊ sanctifica popu
lum hodie ⁊ cras:lauentq3 vestimenta sua : et sint parati
vsq3 in diem tertium.i.ad statū glorie que parata est eis.
vnde Matth.xxv. Percipite regnum quod vobis para-
tum est.vnde Ber.Si proposueris in corde tuo declinare
a malo ⁊ facere bonum:tene quod accepisti: et profice in
melius semper.sed si aliquid min⁹ iuste egeris (vt est hu-
mana fragilitas)nō in eo persiste:sed penitere ⁊ corrige-
re:⁊ eris sine dubio sanct⁹:sed cui interim clamare neces-
Sāctus q̄s quō futurus.
se sit.ps̄.lxxxv. Custodi aīam meā q̄m sanctus sum.vnde
Apocal'.vlti.qui sanctus est:sanctificetur adhuc.xlvij.dis.
quantūlibet.Tales sancti in conspectu dei manducant ⁊
bibunt.de peni.dist.j.⁊ venit.vbi hoc exponitur.Et hec est
dei voluntas sanctificatio vestra.j.ad Thessal'.iiij. Unde
et omnis sanctus sacerdos est:qui se totum deo immolat
xl.dist.multi.Sed non est sanctus/vt est dñs.j.Reg.ij.qui
est sanctus sanctorum.Danie.ix.Episcopi etiam precipue
sancti erunt.C.de epis.⁊ cleri.si quis in hoc genus.ibi.cui
sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit.⁊ in aut. de san-
ctis.epi.⁊ in rubro ⁊ nigro.⁊ precipue peramplius papa.
Quis enim sanctum esse dubitet:quem apex tante digni
tatis attollit:xl.dist.c.j ⁊ omnes corpus christi offerētes.
j.q.j.neq3 enim.xxviij.dist.decernimus. ¶ Sanctum facit
affectio sancta:sanctus timor domini:⁊ sanctus amor.ijs
affecta anima quasi brachijs tribus dominū comprehen
dit:amplectitur:stringit:⁊ tenet/dicens , Tenui eum: nec
dimittam eum.Cañ.iij.Berñ.de consideratione li.j. item
Ber.Tria faciunt hominē sanctum.victus sobrius.actus
iustus.sensus pius. Vis apparere sanctus: circa vitā tuā
Ecclesia cur apostolica vocetur.
esto austerus.circa alios benignus.audiant te homines
parua mandantem:et grandia facientem. Chryso. super
Matth.¶ Q. Ultimo restat considerare q̄ ecclesie re-
gnum est ⁊ dicitur apostolicum. Ecclesia quidem dicitur
apostolica. Primo quia in apostolis inchoata ⁊ initiata.
ipsi enim fuerunt primitie populi christiani quantum ad
tempus gratie reuelate.xxxv.q.j.§.hac itaq3.ibi. vnde de
plebe iudaica primum apostolos elegit:quos quasi fun-
damentum ecclesie instituit. Sicut autem primi fuerunt
sm̄ tempus:ita fuerūt precipui sm̄ spiritualem perfectio
nem.ex lib.vj. de elec.fundamenta.xxiiij.q.ij. legatur. ibi.
siue ab apostolis ipsis quos potiores merito fuisse non
dubium est.vnde Greg. in moral'.lib. xix. Propheta pro-
spiciens cūcta carnis desideria/apostolos spirituali amo
re transcendere admirans.ait Esa.lx. Qui sunt hi qui vt
nubes volant: ac si aperte dicat . Nos per terram gradi-
mur/qui adhuc coniugijs implicamur ⁊ propagande so-
boli operam carnis impendimus.Isti vero non ambulāt
in terra:sed vt nubes volant:qui dum celestia appetunt:
de terrenis desiderijs nihil tangunt. ¶ Item idem in ho
milia.Ambulabat iesus.Qui sunt isti q̄ vt nubes volant:
Esa.lx. Apostolos terrena contemnentes: mente celesti-
bus appropinquantes:verbis pluentes:miraculis corru-
scantes:⁊ quos a terrenis contagijs sancta predicatio et
vita sublimis suspenderat:hos volantes pariter ⁊ nubes
appellat. Unde ⁊ apostolus de se.⁊ de his apostolis lo-
quens/ait.Rom.viij. Nos ipsi primitias spiritus haben-
tes.glos.id est spiritumsanctum habentes:⁊ tēpore prius:
et ceteris abundantius.⁊.ij.Thessal'.ij. Elegit nos deus
primitias in salutem:scilicet nostram ⁊ omnium gētium.
Et quia primum ⁊ perfectū in quolibet genere/causa est
omnium que sunt post:Ideo secūdo dicitur ecclesia apo-
stolica:quia per alios propagata:⁊ vsq3 ad mundi termi-
nos/verbo predicationum extēsa. Ps̄.xviij.Quia in om-
nem terram exiuit sonus eorum:⁊ in fines orbis terre ver
ba eorum ⁊c.Rom.x.xix.dist.in memoriā.ex lib.vj.de elec.
fundamenta. Ipsi ergo patres ⁊ progenitores fidelium.
Ipsi edificatores ⁊ fundatores ecclesie:quam doctrinis/

miraculis/exemplis/⁊ effusione sanguinis plantauerūt.
vt pre.capi.fundamenta. ⁊.lxviij.distin.quorum vices. et
xxij.dist.c.ij. Unde Luce.vj.simile Marci.iij. ⁊ Matth.x.
dicitur q̄ christus elegit duodecim : quos apostolos no-
minauit.vt dicit glos. quos ad propagandum auxilium
salutis humane per terrarū orbem satores fidei destina-
ret.Item ibi glos.super verbo. Elegit duodecim. vt qua-
dratum orbem fide trinitatis insignirent. Et quia eiusdē
est producere aliquid:⁊ gubernare illud: Ideo tertio di-
citur ecclesia apostolica:quia per apostolos gubernata ⁊
administrata. Ipsi enim ecclesie ordinatores.xj.distin. pa
lam. Ipsi dispensatores.xliij.dist.dispensatio. Ipsi admi-
nistratores.j.Cor.iiij. Ipsi pastores. ex lib. vj. fundamen-
ta.§.j. Ipsi doctores.ij.q.vij.sentētia. Ipsi principes. Ps̄.
xliiij.Constitues eos principes super omnem terram ⁊c.
lxviij.dist.quorum. Ipsi pontifices. quid sit. vide xxj. dist.
c.j.ỽ.pontifices. Ipsi reges a regendo ecclesiam.ij.q.j.sce
lus. Ipsi duces.q: ducatum gregi dominico prebuerunt.
vij.q.j.sciscitaris. ¶ Ipsi sunt duodecim porte ciuitatis:
de quibus dicitur Apocal'.xxj.ca. q̄ ciuitas habebat mu-
rum magnum ⁊ altum:habens portas duodecim. vbi di-
cit glos.q̄ per portas/sanctos intelligimus apostolos:per
quorum fidem ⁊ doctrinam in sanctam ciuitatem intro-
imus. Et quotquot hominum ad christum conuertūtur:
per ipsorum eruditionem sanctam ciuitatem ingrediun-
tur.¶ Ipsi sunt duodecim fundamenta eiusdem ciuita-
tis: sicut in eodem capitulo scribitur: q̄ murus ciuitatis
habebat fundamenta duodecim. Licet enim christus sit
ecclesie fundamētum primarium ⁊ principale.j. ad Cor.
iij.ex de bap.c.iij.§.porro.ex in clemen.de sum.trini. fidei.
Tamen apostoli sunt fundamenta secundaria.ex de elec.
fundamenta.lib.vj. Unde illud ad Ephe.ij. Superedifi-
cati supra fundamentum apostolorum ⁊ prophetarum.
Sed christus est primum ⁊ maximum fundamentum: su-
pra quod tāquam petram firmam/est fundata ecclesia.
Matth.xvj.⁊.xix.dis.in memoriam.⁊ pre.cap.fundamen
ta. Sicut enim dicitur sanctus sanctorum. Daniel'.ix.⁊ pa
stor pastorum.j.Per.vlti.⁊.xcv.dist.esto.sic dicitur funda-
mentum fundamentorum. De his secūdarijs fundamen-
tis/scilicet apostolis/dicitur.j.ad Cor.xij. Quosdam qui-
dem posuit deus in ecclesia primum apostolos.glos. Pri-
mum dignitate ⁊ tempore vite christi predicantes: ⁊ om-
nium ordinatores et iudices.⁊ Heb.xij. Accessistis ad ec-
clesiam primitiuorum:id est apostolorum. Qui primi cre
diderunt: et quorum fidei alij adiuncti sunt. His beatis
apostolis succedūt in ecclesia episcopi.lxviij.dist. quorum
vices.xxj.dist.in nouo.ex de sacra vnc.c.j.§.n. Quorū pre-
cipuo ⁊ primo scilicet Petro succedit primus prelatus et
summus pontifex/vniuersalis ecclesie pastor ⁊ rector:qui
et papa dicitur: id est pater patrum : vel pastor pastorum
vel admirabilis . Dicitur etiam papa summus : non con-
summatione/sed capacitate.non comparatione merito-
rum sed ministeriorū. Est enim summus inter ministros.
Berñ.de consideratione lib.ij. Apostolicus etiam nomi-
natur:quia vertici apostolorum succedit/scilicet Petro.
et quia toti ecclesie que apostolica dicitur/presidet. lxxix.
dist.c.j.c.oportebat.c.si quis ex episcopis.¶ R Sed il- Cur nō ꝓphetica dicit̄ ecclesia.
lud queritur quare magis dicatur apostolica:quam pro-
phetica: Ad quod dicendum/q̄ propter ampliorem gra-
tiam que fuit in apostolis: et lucidiorem doctrinam atq3
diffusiorem : que per totum mundum est dilatata. vnde
xix.dist.ita dñs. Ita dñs noster iesus christus humani ge
neris saluator instituit: vt veritas que antea legis ⁊ pro-
phetarum preconio continebatur: per apostolicam tubā
in salutem vniuersitatis exiret. Adhuc apostoli filij sunt
prophetarum et antiquorum patrum. vnde in Ps̄. xliiij.
Pro patribus tuis nati sunt tibi filij.constitues eos prin-
cipes super omnem terram.lxviij.distin.quorum.Et ideo
in hoc q̄ ecclesia dicitur apostolica ab apostolis : intelli-
guntur patriarche ⁊ prophete:quorū apostoli sunt filij et

Universidad de Deusto Biblioteca

per propagationem carnis ⁊ per imitationem operis. q: cui⁹ opera quis facit eius appellatur filius. Joan. viij.de peniten.distin.j.§.hoc idem.ꝟ.item (vt christus ait) omnis qui odit. Item non dicitur ecclesia prophetica. quia prophete de ea predixerunt/quod in ea cōpletum est.non ipsa de alia prophetizat ecclesia.

Ecclesia cur christiana non dr.

¶ S Itē queritur cur ecclesia non dicitur christiana a christo:qui est caput ecclesie:sicut dicitur apostolica ab apostolis:qui sunt membra christi:licet nobilia ⁊ precipua. Ad quod dicēdum ꝙ ecclesia indubitanter ⁊ christi dicit:⁊ christiana vocatur. sicut dicitur populus christian⁹. Sed in symbolo magis dicta est apostolica:quia per hoc intelligitur vtrūq3.scilicet ⁊ cetus apostolorum christi:⁊ etiam ipse christus. Nam apostoli interpretantur missi.xxj.dist. in nouo.ibi.a quo missi sunt. Unde Aug.ad Orosium ca.xl. apostolus interpretatur missus.

Apostolorū tria genera.

Apostolorum ergo tria sunt genera. quidam mittūtur a deo/vt Moyses ⁊ apostoli.a deo ⁊ per hominem/vt Josue.per hominem tantum.sicut meis temporibus multi fauore vulgi in sacerdotium subrogantur. Itē ad Rom j.glos.Apostolus latine missus dicitur:vel legatus.missus autem dat intelligere mittentem.vnde quum apostoli a christo fuerint missi:in eo ꝙ ecclesia dicitur apostolica/insinuatur etiam christus ipse. ¶ Adhuc ipse christus vere apostolus dicitur:quia missus a patre.ſm illud. Sicut misit me pater:⁊ ego mitto vos. Joan.xx.Unde ad Heb.iij dicitur de christo.Considerate apostolum ⁊ pontificem confessionis vestre.id est quem cōfitemur. Ubi dicit glos.Cur negamus eum apostolum quem nobis deus misit:propter quod non solū ab apostolis christi/sed etiā ab ipso christo summo apostolo ecclesia denominat apostolica.

Ecclesia vn̄ apostolica.

¶ T Per hoc autem ꝙ ecclesie regnum dicitur apostolicum:datur intelligi alia conditio huius regni:sc3 ꝙ rite sit institutum. Nam institutor huius regni christus est principaliter:⁊ consequenter apostoli.ipsi enim institutores eius qui ⁊ fundatores ⁊ propagatores. Non potest autem ecclesiastici regni institutio esse nisi recta atq3 legitima.que tam sanctos/tam perfectos habet institutores.

Aplorū laudes memoratu digne

apostolos dico populorum principes/deos terre quodāmodo/fortes fidei testes/vicarios christi/amicos dei/domesticos eius/vasa spiritussancti/luminaria mundi/sal terre/bases ecclesie militantis/milites christi/iudices seculi/adsessores christi/duodecim lapides preciosi/claues celi. ¶ V Apostoli autem sunt duodecim filij iacob. Gen.xxxv.Apoc.xij.Duodecim fontes deserti:quos israel reperit in Elym.Exod.xv. Duodecim lapides altaris.iij. Reg.xviij. Duodecim virge. Nume.xvij. Duodecim lapides in Jordane leuati. Josue.iiij.Duodecim boues in mari.Et duodecim in holocaustū. Nume.vij.ad finem. Duodecim stelle in corona sponse.Apoc.xij.Duodecim fundamenta ciuitatis.Apoca.xxj.Duodecim hore diei. Joan.xj. Duodecim porte ciuitatis Hierusalem.Apocal.xxj. Duodecim menses anni.Apoca.vlti.Fructus duodecim ligni vite.Apoc.vlti.glos.Actuū.xiij. Qui vt ecclesiam instituerent atq3 propagarent:acceperunt plenitudinē charismatum:locutionem omniū linguarum:ad omnium nationū eruditionem.Actuū.ij.de conse.dist.iij.ca.si. Potestatē miraculorum ad confirmationem doctrine:⁊ cōuersionem non credentium. Actuū.iij. Luc.x.Authoritatem dimittēdi peccata.introducēdi ad vitam. Joā.vlti.de peni.dist.j. quem penitet. Ligandi homines atq3 soluendi. fortitudinem animi contra tyrannos.Heb.x.⁊ contra queq3 mundi aduersa vel prospera. Sapientiam spiritualem.contra mundi sapientes/⁊ legisperitos/⁊ demonum fallacias.j. ad Cor.ij. ¶ X Per hoc etiam ꝙ regnum dicitur apostolicum:intelligitur ⁊ alia eius cōditio:scilicet firmitas. Ipsi enim apostoli/qui sunt ecclesie duces ⁊ principes: ipsi sunt ei⁹ patroni ⁊ intercessores: custodes ⁊ defensores: ipsi ⁊ fundamenta.vt dictum est. Et ideo firmum ⁊ forte et bene fundatum est ecclesie regnum:qđ talibus gubernaculis regitur:talibus fundamentis innititur; talibus patronis protegitur. ¶ Y

Illud autem non est omittendum ꝙ licet ab omnibus apostolis ecclesia denominetur apostolica:specialiter tamen a vertice apostolorum Petro scilicet: quia etsi fundata sit supra omnes apostolos:tamen precipue supra Petrum: qui post christum.immo ⁊ vice christi est ecclesie caput ⁊ fundamentum.xxij.dist.ca.ij.xix.distin.ita dominus.⁊.xxj.dist.in nouo.xxiiij.q.j.loquitur. vn̄ Matth.xvj. ei a christo dictum est.Tu es Petrus: ⁊ super hāc petram edificabo ecclesiam meā.id est super te.vt Augu. exponit ſm vnū modum.licet aliter exponatur super hanc petram:id est super hunc quem confessus es. Hanc expositionem innuit Leo papa in preal.cap.ita ⁊ Nicolaus. ex de elec.fundamenta.li.vj.quia petra erat christus.j. Cor.x.de conse.dist.ij.re vera.Uel super hāc fidem ⁊ confessionem quam de me fecisti.Et in quodam sermone de cathedra beati Petri ait Aug. pertractās verbum predictum/ Petrum itaq3 fundamentū ecclesie dominus nominauit: et ideo digne hoc fundamentū colit ecclesia/supra quod ecclesiastici edificij altitudo consurgit. Item Aug. de verbis domini sermone septimo. Hoc nomen Petrus a domino impositum est.⁊ hoc in ea figura vt figuraret ecclesiam.quia enim christus petra: petrus populus christianus vocatur. Tu es(inquit)petrus: ⁊ super hāc petram edificabo ecclesiam meam:quam confessus es:⁊ quā cognouisti:dicens.Tu es christus filius dei viui.id est super meipsum filium edificabo te:non me super te. Item glos. super predicto loco Matth.xvj.Tu es petrus. Non dico vocaberis.sed tu es Petrus ob fortitudinem fidei:⁊ confessionis constantiā. Et ibi.ego dico tibi.glos. qui credis in me.Et ibi.hanc petram.glos.interli.christum quem credis. Item glos.ibi.Tu es petrus.a me petra.ita tamen vt mihi retineam fundamenti dignitatem. Tu super me ordinabis lapides mūdos.⁊ insuper omnia abijcies leprosos.Et ibi.Et tibi dabo claues.i.tribuam presentis iudicij potestatem regni ecclesie. Itē glos.⁊ tibi.vt omnibus constaret ꝙ absq3 ea confessione ac fide petri/nullus regnum celorum posset intrare. Item alia glos.qui pre ceteris confessus est:illi pre ceteris donantur claues. Claues sunt discernendi scientia:⁊ potentia.xx.distin.§.j. quia dignos recipere:⁊ indignos debet excludere a regno. Unde subdit.Et quodcūq3 ligaueris:id est quem in peccatis persistentem/eternis penis adiudicaueris:vel quem humilem ⁊ vere penitentem/absolueris: sic et erit in celis. ¶ Item ibi glos.alia interlinearis. Quēcumq3 indignū remissione iudicaueris/dum viuit:apud deum indignus iudicabitur.⁊ quemcūq3 soluendum iudicaueris/dum viuit:remissionem peccatorum consequetur a deo. Item ibi glos. Hiero.Et quemcūq3 ⁊c̄. habent quidem cādem iudiciariam potestatem alij apostoli:quibus post resurrectionem ait Joan.vlti. Accipite spiritum sanctum:quorum remiseritis ⁊c̄. Habet etiam omnis ecclesia in presbyteris et episcopis.sed ideo Petrus eam specialiter accepit:vt omnes intelligant ꝙ quicumq3 ab vnitate fidei ⁊ societate eius se separauerit:nec a peccatis solui/nec celū potest ingredi. Hunc locum quidam non intelligentes/aliquid sibi adsumunt de supercilio phariseorum:vt dānare innoxios:vel soluere noxios se putent.quum apud deum non sententia sacerdotum/sed reorum vita queratur. Unde etiam vt dicitur in Leuitico/ostēdere se sacerdotibus iubentur leprosi:quos illi non faciunt leprosos: sed discernunt qui mundi vel immundi sint.xj.q.iij.quomodo ita.⁊ de ista materia.xj.q.iij.§.de his inquam. cum oībus duodecim capitulis vsq3 ad.§. hoc etiam.⁊ ab illo.§.vsq3 ad §.ex his. ¶ Item predicto loco. et porte inferi ⁊c̄. De his portis supra eodem articulo. §.j.ꝟ. de fortitudine. Porte inferi sunt peccata mine blanditie hereses quibus infirmi ruunt in mortem:qui non vere supra petram/sed super arenam domum professionis sue credendi sunt edi

Tu es Petr⁹ sup hāc pe.

Petri claues.

ficauisse.i.non simplici ⁊ vera intentione christum sequi: sed ob terrenam quālibet causam habitum pretendisse.q enim in intimo cordis amore fidē christi percipit: quicqđ ingruit/facile vincit. Item supra pre.locum Matth.xvj. Quem dicunt homines esse filium hominis: subiecit. Uos autē quē me esse dicitis: Hiero. Quasi diceret illis/ quia hoīes sunt/humana opinātibus:vos q dij estis quē me esse existimatis: Rabanus. Non aūt quasi nesciēs sententiā de se discipulorū vel extraneorū/inquirit. Sed ideo discipulos quid de se sentiāt interrogat:vt confessionē recte fidei digna mercede remuneret. Ideo qđ alij de se sentiant interrogat seu inquirit:vt expositis primo sentētijs errantiū:discipuli probarentur veritatē sue confessionis non de opinione vulgata sed de ipso percepisse dominice reuelationis arcano.

petr⁹ os aplorū.

¶ Item Chrys. Quando vero dn̄s de plebis opinione interrogat:oēs respondent.sed oībus discipulis interrogatis: Petrus tanq3 os apostolorum ⁊ caput/pro omnibus respondet. Unde sequit. Respondēs Simon Petrus.dixit. Tu es christus fili⁹ dei viui. Orig. Denegauit quidē Petrus aliquē eorū esse iesum/quē arbitrantur iudei. Confessus est aūt. Tu es christus. qđ nesciebant iudei.sed etiā(quod maius est) filius dei viui.q et per prophetas dixerat. Uiuo ego dicit dn̄s.

Uiu⁹ cur dr deus.

Et ideo dicebatur viuus secundū supereminentiam qua supereminet oibus habentibus vitā:quoniā solus habet immortalitatem.j.ad Timo.ij. Et est fons vite.quod ppie dicitur deus pater. Uita aūt est quasi de fonte procedēs.qui dixit Jo.xiiij. Ego sum vita ⁊c̄. Unde Joā.j. Quod factū est in ipso/vita erat:⁊ vita erat lux hominū:⁊ lux in tenebris lucet:⁊ tenebre eū non cōprehenderūt. Fuit homo missus a deo cui nomen erat Joānes.hic venit in testimoniū:vt testimonium perhiberet de lumine:vt omēs crederent per illum. Non erat ille lux:sed vt testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera que illuminat omnem hominē venientem in hunc mundum. In mundo erat:⁊ mūdus per ipsum factus est:et mundus eum non cognouit. In propria venit:et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum :dedit eis potestatem filios dei fieri: ijs qui credūt in nomine eius. Qui nō ex sanguinibus/neq3 ex volūtate carnis/neq3 ex voluntate viri/sed ex deo nati sunt. Et verbū caro factū est:⁊ habitauit in nobis. Et vidimus gloriā eius:gloriā quasi vnigeniti a patre: plenū gratie ⁊ veritatis. ¶ Hiero. Etiam deū viuum appellat ad cōparationem eorū deorum/qui putantur dij:sed mortui sunt. Saturnū dico: Jouē: Venerem: Herculem:⁊ cetera idolorum portenta. ¶ Hilarius. Est autē hec vera ⁊ inuiolabilis fides.ex deo deum filiū perfectū fuisse:cui sit ex eternitate parētis eternitas. Hunc igit assumpsisse corpus:⁊ hominē factum esse:perfecta cōfessione cognouit. Complexus est igitur omnia/q ⁊ virū ⁊ nomen expressit: in quo summa virtutū est. ¶ Rabanus. Mira autem distinctione factū est/vt dn̄s ipse humilitatem assumpte humanitatis profiteatur:vocās se filiū hominis.quū dixerit ibi. Quem dicūt homines esse filiū hominis: discipulus vero Petrus excellentiā diuine eternitatis ostendit. Hilarius. Dignū autem cōfessio Petri premiū consecuta est: quia dei filiū in homine vidisset. Unde sequitur. Respondens autē Jesus dixit ei. Beat⁹ es Simon bariona:quia caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi:sed pater meus:qui est in celis. ¶ Hiero. Reddit enim christus apostolo vicem pro testimonio de se. Petrus dixerat. Tu es christus fili⁹ dei viui. Dn̄s aūt dixit ei. Beatus es Simon bariona.quare: quia non reuelauit tibi caro ⁊ sanguis:sed reuelauit pater.qđ caro ⁊ sanguis reuelare non potuit:spūssancti gratia reuelatū est. Ergo ex confessione sortitur vocabulum. ꝙ reuelationē ex spiritusancto habebat.cuius ⁊ filius appellandus sit. Siquidem bariona in lingua nostra sonat filius colūbe:id est spiritussancti. ¶ Chrys. Uanum autē esset. Jo.j. Tu es filius iohanna.nisi vt ostendat/quoniā ita naturaliter est christus filius dei:sicut Petrus fili⁹ iohanna:eiusdem substantie cum eo qui genuit. ¶ Hiero. Illud autē quod ait.quia caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi.apostolice narrationi cōpara: in qua ait.ad Gal.j. Cōtinuo non acquieui carni ⁊ sanguini:neq3 veni hierosolymā ad antecessores meos apostolos:sed abij in arabiā:⁊ iterū reuersus sum damascū. Deinde post ānos tres veni hierosolymā videre Petrū.⁊ mansi apud eū dieb⁹ qndecim.aliū aūt apostolorū vidi neminē.nisi Jacobū fratrē dn̄i. Que autem scribo vobis/ecce corā deo quia nō mentior. Deinde veni in partes Syrie ⁊ Cilicie. Eram autem ignotus facie ecclesijs iudee que erant in christo.tantum autē auditum habebant: quoniā qui persequebatur nos aliquādo:nunc euāgelizat fidem:quam aliquando expugnabat:⁊ in me clarificabāt deum. Carnem ibi ⁊ sanguinem iudeos signans.vt hic quoq3 sub alio sensu demōstretur/ꝙ ei nō per doctrinā phariseorum: sed per dei gratiā: christus dei fili⁹ reuelatus sit ⁊c̄. ¶ Hilarius. Uel aliter beatus Petrus hic vltra humanos oculos ⁊ intendisse ⁊ vidisse laudatus est:nō id qđ ex carne ⁊ sanguine est contuens:sed dei filiū celestis patris reuelatione cōspiciens. dignusq3 iudicat⁹ est/vt primus agnosceret ꝙ diuinitas esset in christo. ¶ Item super predicto verbo. Filius dei viui. Chrys. Nimirū autem si non cōfessus esset Petrus christū proprie ex patre natum:non esset hoc reuelationis opus.nec existimare christū vnum ex multis filijs adoptiuis:beatitudine dignum esset. Nam ⁊ ante hoc illi q erāt in naui dixerunt. Uere fili⁹ dei es. Et quū transfretassent: venerunt in terram genesar.⁊ quū cognouissent eum viri loci illius:miserunt in vniuersam regionem illā:⁊ obtulerunt ei omnes male habētes.⁊ rogabant eū vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quicūq3 tetigerunt: salui facti sunt. Matth.xiiij.sed ⁊ Nathanael Joā.j. dixit. Rabi tu es fili⁹ dei. Non tamen beati dicti sunt. quia non talem confessionem qualem Petrus. Sed vnū ex multis eum existimabant:non vere dei filium:vel etsi precipuum quidē pre multis:non tamen ex substantia patris. Uides autem qualiter ⁊ filiū reuelat pater:⁊ patrem filius. non enim ab alio est dicere filium ꝙ a patre:nec ab alio patrē ꝙ a filio. Matth.xj. Et nemo nouit filium:nisi pater.neq3 patrem quis nouit:nisi filius: ⁊ cui voluerit filius reuelare. Uenite ad me omēs qui laboratis ⁊ onerati estis: ego reficiam vos.tollite iugum meū super vos:⁊ discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde:⁊ inuenietis requiē animabus vestris. Jugū enim meum suaue est: ⁊ onus meū leue ⁊c̄. Quare ⁊ hinc manifestum est/ꝙ filius est cōsubstantialis ⁊ coadorandus patri. ¶ Ostendit autem christus ex hinc iam multos credituros quod fuerat Petrus confessus.vnde ⁊ subdit. Et ego dico tibi. quia tu es Petrus:⁊ super hanc petram edificabo ecclesiā meam.id est in hac fide ⁊ confessione ecclesiam meam. Hinc dicit iam multos credituros quod Petr⁹ confessus fuerat:⁊ erigit eius sensum:⁊ pastorem ipsum facit. Adde hic quod scripsi de Petro ⁊ eius prerogatiua supra.liiij.⁊.lv.articulis. ¶ Uere igitur est ecclesie regnum gloriose magnificum: et magnifice gloriosum. Quod ⁊ vnum/⁊ catholicū/sanctum/⁊ apostolicum/rectissime nuncupatur ⁊c̄.

¶ Articulus.lxiiij. A

Triplex ecclesie status.

Habuit insuper regnum ecclesie triplicem statū. ¶ Primo in lege nature: i quo nullū signum distinctiuū fidelium ab infidelibus habuit:licet habuit primitias/oblationes/decimas/⁊ sacrificia de munerib⁹ et oblationibus. Gen.iiij.xiiij.q.v.scriptum.de sacrificijs. Gen.viij.⁊.xiiij.de conse.dist.iiij.quod apud. de decimis. Gen.xxviij.⁊.xiiij. ¶ Secundo habuit statum in tempore legis scripte: in quo habuit circūcisionem datam ipsi Abrae. Genes. xvij.de cōsecra.distin.iiij.quod apud nos. per quam distinguebantur qui non erant de lege dei ab alijs. ¶ Habuit etiam statum in lege vel tempore

gratie:in quo habuit baptisma ꝛ alia sacramēta.vt p̄:e.c. qđ apud.ꝛ ex de bap.maiores.in q̄bus confertur grā ꝛ remissio pctoꝝ.j.q.j.multi.ꝛ.c.q̄cq̄d.ex in clemē.de fi.catho. sacrosancte.§.fi. Sacrificia aūt legis nature ꝛ legis scripte iustificabāt ratione fidei:cui⁹ ꝓfessio in illis fiebat.vt p̄:e.c.qđ apud.¶Habuit ergo eccl'ia initiū ab ipso Abel post Adā:in quo primo cepit ecclesia.vt.s.in pncipio ꝓbaui.xxxvj.ar.ꝛ hic adde qđ ibi notaui:sicut christus innuit

Initiū ecclesie.

Mat.xxiij.vt veniat sup vos(inquit)ois sanguis iustus qui effusus est super terrā a sanguine Abel iusti. ꝛ Luc.xj. ibi.a sanguine Abel ꝛc.ad Heb.xij.ꝛ.j.Joā.iij. ꝛ apl's ad Heb.xj.sic ait.Fide.plurimā hostiā Abel ꝙ Cayn obtulit deo:per quā testimoniū consecutus est esse iustus:testimoniū perhibente munerib⁹ eius deo:ꝛ per illā defunct⁹ adhuc loquit.ꝛ ordinare descēdens apl's per notabiles sanctos scꝫ Enoch:Noe:Abraam:Saram:Isaac:Jacob:Joseph:Moysen:filios israel in Exo.xiiij.qui trāsierunt mare rubrū:ad quorū fidē muri hiericho corruerūt.in Josue vj.Raab meretricē:Gedeō:Barach:Samson:Jepte:Dauid:Samuel:narrat ꝟtutes ecclesie: ꝛ passiones quas sustinuit a pncipio mūdi vsqꝫ ad christū:qui est lapis angularis.Ps.cxvij.Innuēs fidem patrū veteris testamenti/cū fide patrū noui testamēti:cōcludens in.xij.ca.ad Heb. Ideoqꝫ ꝛ nos tantā habētes nobis impositā nubē testiū/deponētes omne pōdus ꝛ circūdans nos pctm̄ per patiētiam curramus ad ꝓpositū nobis certamē: aspiciētes in authorē fidei ꝛ cōsummatorē iesum.Eadē ergo fides fuit ꝛ est in ecclesia ab Abel vsqꝫ ad vltimū iustū/q̄ erit in fine mūdi:q: idem est creditū.vñ ꝛ Paulus enumeratis multis sanctis testamenti veteris ad Heb.xj.in fine sic ait.Et hi oēs testimonio fidei ꝓbati/nō acceperūt repromissionē:deo ꝓ nobis melius aliq̄d prouidēte: vt nō sine nobis cōsummarētur.Et Judas in canonica.j.ca.Qm̄ iesus populū de terra egypti saluās/secūdo eos q̄ non crediderūt perdidit.Sed quantū ad mysteriū incarnatiōis ꝛ nostre redēptionis/patres q̄ precesserunt aduentū christi in carne credebāt futurū.nos aūt credimus esse factū.ꝛ ꝓpter hoc dicit apl's in authorem fidei/quantū ad illos qui sunt in nouo testamēto:quātum ꝟo ad illos q̄ fuerūt in veteri testamēto/dicit cōsummatorē iesum:q̄ consummauit oēs figuras veteris testamēti/adimplēdo veritatē in semetipso.¶Erat em̄ status testamēti veteris habens vmbrā futurorū bonorū:non ipsam imaginē rerū.i.veritatem.j.ad Coꝝ.x.ibi.patres nostri sub nube fuerūt.de cōse.di.ij.revera.ꝓpter hoc Joā.xix.dicit:cōsummatū est.i.oia figuralia ꝛ ꝓphetica sunt verificata:ꝛ eorū veritas ꝑ me adimpleta. Vñ super ꝟbo predicto/cōsummatū est.Aug. Quid/nisi qđ ꝓphetia tāto ante predixerat:Itē glos.ibi.oia que oportebat fieri ante ꝙ acciperet acetū:ꝛ traderet spiritū. vt etiā hec scriptura cōsummaret.In siti mea potauerūt me aceto.ps.lxxxvj.Unde ꝛ ipse đ: lapis angularis Mat.

Lapis angularis.

xxj.ibi.lapidem quē reprobauerūt edificātes hic fact⁹ est in caput anguli.Ubi Chrys.Lapidem aūt Christū vocat. edificatores aūt doctores iudeoꝝ: qui christū reprobauerūt/dicentes.Hic non est a deo.Item ibi Rabanus.Sed illis nolētibus idē lapis caput anguli firmauit.Eph.ij.q: de vtroqꝫ populo quotquot ipse voluit sua fide coiunxit. Item Hilarius.est em̄ caput anguli factus:q: est inter legem atqꝫ gētes lateris vtriusqꝫ coniunctio ꝛ.j.Per.ij.ibi. Ad quē accedētes lapidem viuū ꝛc.ꝛ ibi etiā. Ecce ponā in syon lapidē summū angularē electū preciosum.ꝛ Eph. ij.Ipse em̄ est pax nostra:qui fecit vtraqꝫ vnum.ꝛ ibi post. Ipso summo angulari lapide christo iesu.Oia em̄ opera patrū veteris testamēti que ex fide ꝓcedebāt:figura erāt. sicut đ:.j.ad Coꝝ.x.Omnia in figura cōtingebant illis.ꝛ Osee.xij.đ:.In manibus ꝓphetarū assimilatus sum.i.in

Caput ecclesie christus.

operibus ꝛ verbis figuratiuis expressus.¶ B Dicitur etiā ipse christus caput ecclesie q̄ incepit ab Abel iusto: vt dictū est:vsqꝫ ad vltimū iustū:qui erit in fine mundi. sicut dicit ad Col.j.Omnia per ipsum/ꝛ in ipso creata sunt;et ipse est ante oēs: ꝛ oia in ipo constant:ꝛ ipse est caput corporis ecclesie. dicit glos. Quum ecclesia ab Abel ceperit: qm̄ est christus caput eorū qui tūc fuerunt:bene:quia ipse principiū ecclesie est ꝯm diuinitatē.i.fundator ecclesie.q: oēs iustos qui ab Abel vsqꝫ ad vltimū iustū generantur: virtute diuinitatis ꝛ misericordie sue dono illuminauit. ¶Scđm etiam humanitatē etiā pōt dici principiū ecclesie: q: super fidē humanitatis ei⁹ fundata est ecclesia. Et bene ipse est caput ꝛ principiū.i.rector ꝛ fundator:q: ipse est primogenit⁹ ex mortuis.i.primus mortuorū ab immortalitate resurgēs.sicut etiā exponitur primogenitus mortuorū.Apoc.j.sicut em̄ natus est ante oia de deo : vt omia crearet:sic iterū de virgine nat⁹ est homo: q̄ primo a mortuis resurrexit:vt oia q̄ creauerat/restauraret.vt sit sem primus ꝛ princeps.Vñ subdit ibi apl's Col.j. Ut per hoc sit in oibus tam prioribus ꝙ sequentibus tenēs primatū id est dominiū:q: pōt alios suscitare.Caput est etiam ipse christus;q: vna ꝑsona est de⁹ ꝛ homo:scꝫ dn̄s iesus christ⁹. xxiij.di.qui ep̄s.ex de sum.trini.c.j.ex de hereti.cū christus. Omnia etiā sacramēta in patrū antiquoꝝ operibus figurata sunt.Vñ.j.ad Coꝝ.x.Et oēs mare transierūt:ꝛ omes in moyse baptizati sunt ꝛ in nube ꝛ in mari ꝛc.de cōse.di. ij.re vera.ꝛ melius de cōse.di.iiij.nec queꝙ.futuram vero glorificationē in futura resurrectione ipsi patres veteris testamēti expectauerūt:ꝛ nos expectamus . Job dicente Job.xix. Credo ꝙ redēptor meus viuit.ꝛ Heb.xj. Deo ꝑ nobis melius aliq̄d prouidēte vt nō sine nobis cōsummarent.Ex dictis cōcludi pōt ꝙ qui ecclesiā negaret nō esse vnā ab ipso Abel vsqꝫ ad vltimū iustū/qui erit in fine mūdi:cōsequenter negaret christū nō esse caput ecclesie: nec esse lapidē angularē:q̄ fecit vtraqꝫ vnū. ꝛ impinget in articulū fidei/Unā sanctā catholicam ꝛ apostolicā ecclesiā. Sic em̄ nos docuit dn̄s noster iesus christus ꝛ sancti apl'i ꝛ doctores.Si ergo ponamus initiū regni a dn̄o iesu christo/q̄ est rex regū:ꝛ dn̄s dominantiū:ꝛ princeps regū terre.Apoc.j.xvij.ꝛ.xix.ca.ꝛ.j.ad Tim̄.vj.quē suis tēporibus ostendet dn̄s:ꝛ solus potens:rex regū:ꝛ dn̄s dn̄antiū ꝛc. sicut ipse est ante ecclesiā:ꝛ caput ꝛ fundamentū ecclesie: ita ꝛ regnū eius est ante ecclesiā:ꝛ ipsa ecclesia regnū ei⁹: ꝛ ab eo omne regnū ꝛ potestas. Prouer.viij. ꝑ me reges regnant.xxiiij.q.iij.quesitum.ꝛ Dan̄.iiij.ibi.Donec cognoscant viuentes qm̄ dominatur excelsus in regno hoim:ꝛ cuicūqꝫ voluerit dabit illud:ꝛ humillimū hoiem cōstituet super illud.Et q: persona christi vna est in duab⁹ naturis: qđ in scripturis legit de ꝑsona filij dei/totū vere asseritur de ipso deo ꝛ hoie. Vñ Joā.viij. Ante ꝙ Abraā fieret ego sum.¶ E Et ꝙ ecclesia patrū antiquorū ꝛ ista vna sit:ꝛ vnū caput eius christ⁹. facit qđ dicit Pe. Act.xv.ibi. Sed per gratiā dn̄i nostri iesu christi credimus saluari: quēadmodū ꝛ illi.premiserat em̄.nunc ergo q̄d tentatis deū imponere iugum super ceruicē discipuloꝝ qđ neqꝫ nos neqꝫ patres nostri portare potuim⁹.¶ D De regno terreno si loquimur:ꝛ qn̄ habuit ortū : dicim⁹ ꝯm historiographos ꝙ ab Abel vsqꝫ ad diluuiū/fuerunt cōpleti mille q̄ngenti centū quinquagintasex anni:in q̄bus null⁹ homo habuit dominiū super hoies.xxxv.dist.sexto. Nisi vir super vxorē propriā.xxxiij.q.ij.placuit.ꝛ.q.v.satis. xxiij.q.iiij. duo ista. quāꝙ etiam tūc potētes a seculo viri famosi dicerētur: vt dicit Gen̄.vj.tamen nullus legit regnasse.¶ E Regnū vero hoim incepit sicut.s.dixi post pn̄.istius operis.xxxvj. ar.ꝛ.xlj.ꝟ.post diluuiū.a Nēroth:q̄ fuit de genere Canaā qui fuit addictus seruituti.Gen̄.ix.maledict⁹ puer canaā: seruus seruoꝝ erat fratribus suis.xxxv.di. sexto.j.q.iiij.§. his ita.ꝟ.itē cham.cui⁹ nepos fuit Nemroth. ipse em̄ fuit interfector hoim ꝛ oppressor.ꝛ per istū modū fecit se regē Gen̄.x.Unde dicit ibi ꝙ erat robustus venator corā dn̄o. glos.i.interfector ꝛ oppressor ꝛ extinctor/quos allexit ad edificandā turrim:vt cōtra deū constitueretur.vj.di.§.fi. ¶Qui Nemroth ꝯm Josephū noua regni cupiditate tyrannidē exercuit;ꝛ fuit author edificāde turris q̄ tāgeret celum.

celum.Gen̄.x.Fuit autē principiū regni eius Babylon et Arach:ꝛ Archar:ꝛ Chalāne i terra Sennaar.vt prealleg.c. x.đ:.De terra illa egressus est Assur:et edificauit Niniuē: et Chale: que est ciuitas magna: vt dicit ibi. Et ita regna mūdi inceperūt a Babylonia et Niniue/ꝑ oppressiones hoim ꝛ violētias:et sic profecerūt regna in terra:sicut apparet tꝑe Abrae.Gen̄.xiiij.vbi đ:.Factū est aūt in illo tempore:vt Amraphel rex Sēnaar ꝛc. vbi apparet ꝙ qui potentior erat viribus:ꝛ alios poterat opprimere: eis dn̄abatur.¶Ab his aūt ortū habuit idololatria. sicut habetur Sap.xiiij.Deinde interueniēte tꝑe: cōualescēte iniqua cōsuetudine:hic error tāꝙ lex custoditus est:ꝛ tyrannoꝝ imperio colebātur figmēta ꝛc.ꝛ infra.qm̄ aut affectui aut regib⁹ deseruiētes hoies/incōmunicabile nomē lapidibus et lignis imposuerūt ꝛc. vnde recte cōsiderātibus/oia regna

Sordida regni temporalis initia.

magna mūdi profecerūt in dominiū: ꝑ oppressiones/violētias/ꝛ inuasiones alioꝝ. Sic em̄ regnū Chaldeorum et Assyrioꝝ profecit in monarchiā. Sic regnum Medoꝝ et Persarū per viā bellicā profecit in monarchiā.sicut apparet Judith.j.ꝛ.ij.c. Sic etiā regnū Grecoꝝ in Alexādro.j. Machab.j.¶Similiter via bellica/occisione multarum gentiū et oppressione/profecit monarchia Romanoꝝ.vt habet.j.Machab.viij.per totū.Et quādiu non regnauit inter eos ambitio: ꝓfecerunt.vt habet ibi.Et qn̄ ambitio dominādi succreuit inter eos:habuerūt bella ciuilia.Unde ꝛ regnū Romanoꝝ a latrūculis cōgregatis incepit.vt narrat eoꝝ historia.Sic etiā ꝓfecerunt regna Ptolemeorum:Syroꝝ:et Egyptioꝝ.j. Machab. Deus aūt oipotēs qui malas hoim volūtates ꝛ demonū conuertit in bonū. ꝯm Aug.vt.s.dixi.xxxvj.arti.ver.et si dicatur.oia regna ordinauit ad profectū virtutū:et exterminationē vitiorū:q: humanū genus erat per idololatriā deformatū. sicut dicitur Sap.xiiij.Initiū em̄ fornicationis.i.oim vitiorum/est exquisitio idoloꝝ: et adinuētio illoꝝ/corruptio vite est. et infra.Infandoꝝ enim idoloꝝ cultus ois mali causa est/et initiū ꝛ finis. Or aūt in correctionē vitioꝝ ꝛ laudē bonoꝝ regna ꝛ dn̄ia sint a deo instituta:patet.j. Pet.ij. Subiecti estote.ex de maio.ꝛ obe.solite. omni humane creature ꝓpter deū:siue regi quasi precellēti:siue ducibus tāꝙ ab eo missis ad vindictā malefactoꝝ/laudē vero bonoꝝ. Unde et per malos de⁹ punit malos. Esa.x. Ue assur. Uirga furoris mei ꝛ baculus ipe est. In manu ei⁹ indignatio mea. xxiij.q.v.§.hinc notandū.ꝛ Roma.xiij. Ois aia potestatibus sublimioribus subdita sit: nō est potestas nisi a deo: que aūt sunt a deo:ordinata sunt. ex de censi.ois aia. xxiij. q.j.quid culpat.xxij.q.ij. mouet te. vltra mediū.ibi. Sicut Joseph qui per Pharaonē iurando hoc in eo veneratus est qđ dei iudicio posit⁹ erat in infimis(al's Mēphis/ꝯm glos.que erat caput regni) Vñ apl's. Ois potestas a dn̄o deo est.Itē xp̄s Pilato.Nō haberes potestatē aduersum me vllā:nisi tibi datū esset desuper. Joā.xix.Unde ipsi reges mūdi nō sequētes diuinā ordinationē: sed libidinem dominādi ꝯtra deū:ꝛ fideles suos cōflauerūt vires suas. sicut patꝫ.s.in Nemroth ꝛ alijs:et post in Pharaone/qui afflixit populū dei:et seruituti subiecit. sicut patet Exo.ij. et.iij.ꝛ in seq.c.ꝛ.xxiij.q.iiij.nabuchodonosor.immo ad tātam deuenit insaniā Pharao: vt diceret Exo.v. Quis est dn̄s:vt audiā vocem eius:et dimittā israel? nescio dn̄m:et israel nō dimittā.et tandē ꝓpter eius superbiā perijt cum suo exercitu in mari rubro: put patet in Exo. vsqꝫ ad.xiiij. c.ꝛ postea hāc eius superbiā sequētes/ ausi sunt dicere sicut dicit Ezechiel. xxix. Ecce ego ad te Pharao rex egypti draco magne/qui cubas in medio fluminū tuoꝝ: et dicis/meus est fluuius:et ego feci memetipm. ¶Pharao autē fuit nomē oim regū egypti ante Alexādrū.Sed post mortem Alexandri egyptus cepit habere reges Ptolemeos; sicut dicit Aug.lib.iiij.de ciui.dei.¶Similiter successores regū Assyrioꝝ in tantā excreuerūt superbiā cōtra deum et eius populū: vt eēnt ausi dicere sicut đ: Esa. xxxvj. Quis est ex oibus dijs terrarū q̄ eruerit terrā suā de manu mea; vt eruat dn̄s hierl'm de manu mea?Et post. Cui exprobrasti:et quē blasphemasti:et sup quē exaltasti vocē tuam?ꝛc. ¶Similiter reges Chaldeoꝝ eleuauerūt cor suū contra deū in superbia.sicut ptꝫ in Nabuchodonosor Dan̄.quasi per totū.maxime.c.iiij.qui punitus est donec cognouit potestatē ois regni esse a deo. vt p̄alleg.c.nabuchodonosor. xxiij.q.iiij.ꝛ.c.quādo.ꝛ.xj.q.iij.imperatores.de peni.dist.j. §.ex his itaqꝫ. vltra mediū.ver. nabuchodonosor. De eo etiā ꝛ de supbia eius Judith.iij.iiij.ꝛ.v.c. Patet etiam in lib.Machab.j.ꝛ.ij.quō illi qui erāt de posteritate Alexādri/et deū cōtēpserunt:et eius populū ꝑsecuti sunt:ꝛ fidē dei exterminare voluerūt:ꝛ se deo adequare voluerūt.sicut Antiochus ꝛ alij. Hoc autē certū ꝛ regulare est/ꝙ oia regna paganoꝝ idololatriā nutriuerūt:ꝛ fidem dei impugnauerūt.et hoc etiā fuit in imperio Romano vsqꝫ ad tēpora Cōstantini magni.Et multi etiā imperatoꝝ post conuersionē fuerunt fautores hereticoꝝ:ꝛ ꝓmotores:fidei et ecclesie impugnatores. Et hec de regnis gentiliū perscripta sufficiant. ¶F

Regum catholicorum primi.

Inter reges aūt catholicos prim⁹ fuit Melchisedech.sicut.s.nota.in ar.xxxvj.ver.istius ergo. rex Salem tꝑe Abraam. de quo Gen̄. xiiij.ꝛ Heb.vij.in quibus đ: ꝙ etiā fuit sacerdos.¶ G Et sic primus rex catholicus sacerdos fuit q̄ credit fuisse Sem : q̄ fuit primogenit⁹ Noe: supuixit autē Melchisedech Abrae. xxxv.annis. Deinde fuit Job de cui⁹ ꝑfectione habet lib. Job.ꝑ totū.Et ꝙ fuerit rex hr̄ Job.xxix.Quūqꝫ sederē tāꝙ rex ꝛc. Or fuerit sacerdos habet Job.j.ibi. Consurgēsqꝫ diluculo/offerebat holocausta.ꝛ Job.xlij. Job aūt seruus me⁹ orabit pro vobis ꝛc. Et postmodū in populo israel liberato de seruitute egyptiaca/fuerunt reges post Saul primū regē/fere ꝑ cccclxxij. annos. Ex quib⁹ tres boni.vnde Eccl'i.xlix. Preter dauid et Ezechiā et Josiam/oēs reges pctm̄ commiserūt.s. vel ꝙ fuerūt idololatre: vel fautores idololatrarū. Fuit igit ecclesia sine regib⁹ catholicis/exceptis trib⁹ predictis/postꝙ filij israel exiuerūt de egypto fere ꝑ.ccccxvij. annos. Antea peregrinati sunt fideles ab initio mūdi in mūdo isto/aliqn̄ oppssi sub ipis regib⁹ ꝑ duo milia.ccliij. annos. ¶ H Post exitū autē filioꝝ isrl' de egypto rexerūt sacerdotes populū:sicut apparet in Moyse ꝛ Aaron vsqꝫ ad Samuel.vt colligit ex libris Exo. Leuit. Numeri. Deutero.ꝛ Judicū.ꝛ.j.lib. Reg.vsqꝫ ad.iiij.c. Postmodū sicut patꝫ in prealleg.c.iiij.popul⁹ dei aspernātes regnū Samuel/petierūt sibi regē dari.sicut habetur.j. Reg.viij. de quo fuit dn̄s indignatus.vt ibi habet.vñ dedit eis regem permissiue/nō preceptiue.vt habet Osee.xiij.ibi. Ubi est rex tu⁹? Maxime nūc saluet te in oib⁹ vrbibus tuis ꝛc. et sequit. Dabo tibi regē in furore meo ꝛc.viij.q.j.audacter. Dn̄iū em̄ datū summo sacerdoti ꝛ tp̄ale ꝛ sp̄uale. vt habetur in Deutero.xvij.si difficile et ambiguū ꝛc.vbi ponunt tria genera causarū:criminaliū/ciuiliū/ꝛ sp̄ualiū: vt exponunt ex q̄ fi.sint legi.per venerabilē.§.rōnib⁹.¶ Or autē

Iudiciaria ptās ecclesiasticorum est.

idē iudiciū ꝛ ptās sit ecclesie post aduētū xp̄i:habet Luc. xxij.ibi.Et q̄ nō habet:vēdat tunicā suā:et emat gladiū.et sequit.Ecce duo gladij hic.Tractaui de hoc late in superioribus:maxime in ar.xiij.xxvij.ꝛ.lx.vñ nō repeto. De potestate ecclesie ꝛ regno Dan̄.vij. vbi loquēs Daniel de quatuor monarchijs/ait. Et iudiciū sedebit/vt auferat potētia ꝛ cōterat:ꝛ dispereat vsqꝫ in finē. Regnū aūt et potestas ꝛ magnitudo regni que est subter oē celū/det populo sanctoꝝ altissimi:cuius regnū/regnū sempiternū est:et oēs gētes seruiēt ei/atqꝫ obediēt ꝛc. Caput aūt isti⁹ regni xp̄s est:ꝛ viri ecclesiastici sunt ei⁹ vicarij. Sꝫ quare oēs nō obediāt vicario dei p̄cipuo ꝛ alijs:assignat rō quodāmodo ab aplo ad Heb. ij. ibi. Oia subiecisti sub pedib⁹ eius. In eo em̄ ꝙ oia subiecit: nihil dimisit nō subiectū ei. Nūc aūt necdū videmus oia subiecta esse: nō ergo mirandū si nō subijciātur etiā multi vicarijs eius:quum nō subijciantur ipsi regi principali. iuxta illud Jo.xv. Si me persecuti

Universidad de Deusto Biblioteca

sunt: ⁊ vos persequētur. Et magna rō huius inobediētie est vanitas ⁊ sup̄bia. iuxta illud Job. xi. Et vanus in sup̄biā erigit̄: ⁊ quasi pullū onagri se liberū natū putat. et in canonica Jo. iij. c. j. Scripsissem forsitan ecclesie: sȝ is qui amat primatū gerere in eis Diotrepes nō recipit vos ⁊c. xlij. di. §. hinc etiā. Diotrepes interpretat̄ decor insanies. Inter oia que faciūt insanire est sup̄bia. vt hr̄ de Sennacherib. iiij. Reg. xix. Insanisti in me: et sup̄bia tua ascēdit in aures meas ⁊c. ¶ Sācti aūt patres quū ipsi essent mie ministri: vsum gladij tēporalis cōmiserūt secularib⁹/ et cōmittūt. Unde quum reges ꝓmouētur ad regis fastigiū: de manu ꝯsecrātis recipiūt diadema regale/ sceptrū/ et nudū gladiū. Adde hic quod scripsi. s. in. xiij. ⁊. xxxvj. et xxxvij. ar. Un̄ et Hiere. de sacerdotibus Anathot Hiere. j. et ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. dixit. Jude. ij. Macha. vlti. Accipe sanctū gladiū munus a deo: in quo deijcies aduersarios populi mei israel. ¶ J Si aūt querat̄ quō sacerdotes ⁊ leuite in veteri lege poterant iurisdictionē tpalē habere: quū nihil possent possidere de tēporalib⁹. vt habet̄ Numeri. xviij. ibi. Dixit dn̄s ad Aaron. In terra eoꝝ nihil possidebitis: nec habebitis ptē inter eos ⁊c. ⁊ Deut. xviij. Nō habebūt sacerdotes et leuite ⁊ oēs qui de eadē tribu sunt/ partē ⁊ hereditatē cū reliquo israel. xiij. q. j. §. his ita. Respōsio est ꝙ etsi nō haberēt possessiones: habebāt tamē vrbes et oppida ⁊ suburbana ad habitandū pro se et suis pecoribus. vt habet̄ Nume. xxxv. Josue. xiiij. et. xxj. et prealle. §. his ita. ¶ L Sic ⁊ clerici certe approbate regule nō subiecti/ ppriū ⁊ iurisdictionē tēporalē pn̄t habere. xxiij. q. viij. §. ecce. ⁊. §. hinc dat̄ intelligi. xxij. q. iij. per totū. et. xij. q. j. p totū. ⁊. q. iiij. p totū. et legit̄ ⁊ not̄. ex̄ de rap. in archiepatu. in glos. vlt. ⁊ ex̄ ne cle. vel mo. clericis. glos. ij. eo. ti. si eps. li. vj. xcv. di. c. j. in glos. j. i fi. ⁊ de appel. romana. §. debet. li. vj. et ex̄ de delic. pue. c. ij. vbi de hoc. ⁊ de maio. ⁊ obe. solite. vbi de hoc. in glos. nūquid. ¶ L Mo autē vna dicat̄ ecclesia ante christū et post: faciūt. ff. de leg. j. ꝙ in rerū. ff. de iudi. ꝓponebat̄. ff. de ver. obli. inter stipulantē. §. sacramēta. qd̄ legit̄ ⁊ not̄. de cōse. dist. j. de fabrica. glos. hoc intelligit. xvj. di. habes librū. glos. nō quod eadē. vij. q. j. deniq̄. glos. ar. ꝙ idē est ppl's. ⁊ xxxj. q. ij. lothari⁹. in glos. ar. ꝙ idē est ppl's. ij. q. vj. §. post secūdā. ⁊ i glos. ar. cōtra. ⁊. c. si eps. ibi: renouet̄ examē. ex̄ de iudi. cōsuluit. ex̄ de feu. c. ij. §. fi. xij. dist. p̄ceptis. in glos. ar. ꝙ nō. xxxiiij. q. j. nō satis. i glos. j. nō de nouo. ex̄ de dona. p tuas. glos. q: forte.

An leuite q̄d tēporale possederint.

¶ Articulus. lxv. A

Ceterū q: in p̄missis late ꝓsecutus sum quare ecclesia dicatur vna/ sancta/ catholica/ et ap̄lica. Nūc dicendū est de schismaticis se ab ista sancta et vna ecclesia separātib⁹. ¶ Et p̄mo sciēdū est q̄d sit schisma. Scd̄o vnde dicat̄. Tertio qua pena schismatici feriantur. Quarto q̄d iuris de ordinatiōibus ab eisdē factis. ¶ Quid sit schisma. Est quidē illicita discessio eoꝝ inter quos vera ⁊ legitima vnitas debet esse. Seu illicit⁹ ab vnitate vel vniuersitate discessus. fm̄ Gof. Uel dic ꝙ schisma est illicita diuisio p inobediētiā ab vnitate eccl'ie sancte. xxiij. q. iij. inter schisma. vij. q. j. nouatianus. Ideoq̄ schismatici volētes ecclesiā dei scindere/ peccāt in fide quoad articulū illū: Credo in spiritū sanctū: et vnā sanctā catholicā ecclesiā. ad hec. xxiiij. q. j. aduocauit. et. iiij. c. p̄cedē. Sed nō est intelligēdū ꝙ ita credat̄ in vnā sanctā ecclesiā: sicut in deū. Unde Aug. ad neophitos. et ponit̄ de cōse. dist. iiij. prima igit̄. ad fi. ibi: Itē. Qd̄ aūt interrogauimus: credis in sanctā ecclesiā: et remissionē peccatoꝝ: carnis resurrectionē: non eo modo interrogauim⁹: vt quō in deū creditur/ sic in ecclesiā sanctā catholicā: que ꝓpterea ⁊ sancta et catholica est: q: recte credit in deum. nō ergo diximus vt in ecclesiā quasi in deū crederetis: sed intelligite nos dicere ⁊ dixisse vt in ecclesia sancta ⁊ catholica cōuersantes/ in deū crederetis. Et vnde dicatur certe

Schismat(is) definitio.

hoc nomen schisma grecum est: et dicit̄ a scissura. xxiiij. q. j. schisma. in prin. Quū em̄ fides catholica vna sit: et vnionē designet: q: christus nō duas: sed vnā tm̄ ecclesiam sibi copulauit. xxvj. dist. acutius. Unde fm̄ Aug. Uir vni⁹ vxoris eps̄ significat vnitatē ex oibus gētibus collectā/ ⁊ vni viro christo subditā: hec vnitas diuisionē nō recipit. xxiiij. q. j. loquit̄. patet ꝙ si quis ab hac vnitate recedit: diuisus est: et sic schismaticus. xxiij. q. vij. queadmodū. Uestimētū dn̄i ideo scissum non fuit: sed de eo sortiti sunt: q: ecclesia scindi nō debet: sed tota in vnitate cōsistit. xvj. q. vlti. fin. dn̄i. de hoc no. ex̄ de elec. q: diligentia. ¶ Differt aūt schisma ab heresi in p̄ncipio. Nā heresis in sui p̄ncipio hȝ peruersum dogma: qd̄ nō habet schisma. sed si permanet: cadet i heresim: q: fingit se ab ecclesia recte recessisse: ⁊ ideo censetur hereticus. xxiiij. q. iij. inter schisma. et sic peccat in illū articulū: Credo in spiritū sanctū: per quē ecclesia sancta vnit̄. xxiiij. q. j. §. si aūt. Uel est inter hec duo talis differētia/ qualis inter genus et speciē: q: omnis hereticus est schismaticus: si est publicus. sed nō conuertit̄ nisi schisma durauerit. Uel est differētia que inter dispositionē ⁊ habitum. Primo em̄ dicit̄ schisma: sed quū post tps ptinaciter adheserit sue secte: dicitur heresis. vt hec no. in prealleg. c. inter schisma. ¶ Qua pena schismatici puniunt̄. Et certe puniūtur a deo et hoibus. Ut em̄ scirēt hoies ꝙ graue/ et ꝙ detestabile sit hoc crimē: ostēdit dn̄s in Chore Datan ⁊ Abiron: quos terra viuos absorbuit cū tabernaculis suis et vniuersa substātia: descēderūtq̄ viui in infernū operti humo. Nume. xvj. Sed et ignis egressus a dn̄o interfecit ccl. viros qui offerebāt incēsum. vt ibi dicitur. qui ducēti. l. cum Chore Datan ⁊ Abiron schisma fecerāt cōtra Moysen. vt in prin. illius. c. cōtinetur. ponit̄ historia. j. q. j. si q̄s inquit. xxiiij. q. j. didicimus. Sed ⁊ exēplo alio ostēdit. quū em̄ decē tribus scisse essent a tribu Juda et Beniamin: et relicto rege suo/ aliū sibi foris cōstituissent: tanta indignatio dn̄i extitit aduersus illos qui schisma fecerūt: vt etiam quū homo dei ad Hieroboam missus esset/ qui ei pctā sua exprobraret: panē apud illos edere/ et aquā bibere vetaret: qd̄ quū nō custodisset: ⁊ cōtra preceptū dn̄i prādisset: statim diuina cēsura ꝑcussus est: vt inde regrediens impetu ac morsu leonis in itinere necaret̄. iij. Reg. iiij. et. xij. iij. Reg. xiij. vij. q. j. deniq̄. ex̄ de elec. licet. Unde nec dubium est scelerarius esse delictū/ qd̄ est grauius vindicatū. xxiiij. q. j. nō afferam⁹. ¶ Nec obstat ꝙ alibi d: heresim esse maximū inter crimina. ar. vj. q. j. quero. xxij. q. j. primū. in prin. et eo ꝙ primū locum tenet in criminibus. xxxij. q. vij. quid in oibus. xxij. q. ij. primū. Nam etsi crimē heresis maius sit nouo schismate: tm̄ ex quo schisma radicatū ⁊ confirmatū fuerit: idem est crimen: et vtriq̄ est pena eadē infligenda. xxiiij. q. iij. inter schisma. de hoc nota. in prealle. c. nō afferamus. ¶ Ab hoibus etiā puniūtur. nam excōmunicantur. et si nō resipuerint: deponūtur. xxiij. dist. in noie. ⁊ si aliter nō pn̄t distingui: inuocandū cōtra eos est brachiū seculare. xj. q. j. petimus. ex̄ de offi. ordi. qm̄ in plerisq̄. §. penult. et fi. et expressum de schismaticis. xxiij. q. v. nō nos. ¶ Itē dicit̄ ꝓprie schismaticus qui nō recognoscit potestatē romane ecclesie. ex̄ de maio. et obe. solite. §. pe. vnde si aliter occupet cathedrā ꝙ debeat: puta si min⁹ canonice est electus: fur est ⁊ latro. vij. q. j. nō furem. xxiij. q. iiij. tres personas. ex̄ de iure patro. relatū. Etiā si de pastore sedis ap̄lice queras: etiā ibi multo forti⁹ locū debet habere. ex̄ de elec. licet de vitāda. xxiij. di. in noie dn̄i. lxxix. dist. c. j. ⁊. c. si quis pecunia. Ideo Octauian⁹ filius Joānis maledicti/ q vocatus fuit Uictor: iniuste cathedrā occupauit. Uixit autē in cathedra vsurpata annis. viij. ⁊ mensibus. vij. huic successit Guido: qui ⁊ Pascalis vocat⁹ fuit: sed canones hoꝝ facta damnant. ex̄ de schis. c. j. Octauianus etiā contra papam Alexandrū schisma mouit/ et fouit. vt legitur et no. ex̄ de elec. quia. Reprobus etiam Ualdemarus schismaticus fuit. ex̄ de sacra. nō iterā. c. a nobis. ¶ Fredericus etiā auus. iij. Frederici depositi ab Inno. iiij. cōtra Innoc. iij.

Schismatici et heretici differentia.

Schismaticorum supplicia.

Aliquorum schismaticorum nomina.

schisma mouit. Et Otho impator similiter. quē tm̄ Inno. idē excōicauit. Fredericus. iij. contra Grego. ix. schisma fecit. et tādē per Inno. iiij. deposit⁹ fuit in cōcilio Lugdun. ex̄ de reg. iur. ad ap̄lice. lib. vj. Philippus de bauaria dux quōdā gerēs se p imperatore cōtra Joannē xxij. dictum. Jacobus de carbureo schisma fecit: ⁊ Petrū de Corbaria pseudo fratrē minorē inthronizauit Rome in sede beati Petri. qui tandē Petrus/ qui Nicolaū. v. fecerat se vocari: ad veniā predicti dn̄i Joānis pape venit in Auinione: resignās de facto quicq̄d de facto obtinuerat in suo papatu: ⁊ schisma abiurās. de hoc scripsi. s. in. xxxvij. ar. ver. contra aūt. ⁊. xxxix. ar. ver. pōt. Deberet igit̄ quilibet schismaticus timere et aiaduertere/ ꝙ licet aliq̄n nauicula Petri fluctuet: submergi tm̄ nō pōt. xxiiij. q. j. nō turbatur. Schismatici em̄ semp inter initia feruēt: incremēta vero habere nō pn̄t. vij. q. j. nouatian⁹. ⁊ no. i. xxxix. ar. s. ¶ B Quid iuris de ordinationibus factis a schismaticis: sic est dicendū: ꝙ carēt executione taliter ordinati: ⁊ bn̄ficia eis collata vacāt: q: nō tenet collatio. de hoc. ix. q. j. ordinationes. et. c. a nobis. vbi de hoc no. ⁊ ex̄ de schis. c. j. Alienationes etiā rerū ecclesiasticarum ab eisdē facte/ irrite sunt. xij. q. ij. alienationes. ⁊. c. si qua de rebus. Nec em̄ talis prelat⁹ regere potest. Ideo tpe talis prelati ecclesia d: vacare. ex̄ de prescrip. c. j. si quis cōtra hoc venit: ordinationib⁹ vel alienationib⁹ innitēs/ excōicatus est: et ij qui de tenēdo schismate spōte sacramentū prebuerūt: sacris ordinibus ⁊ dignitatibus suspēsi manēt. ex̄ de schis. c. j. ¶ Nedū aūt ordinatiōes a schismaticis irrite sunt facte: inmo etsi ab excōmunicatis vel ab ijs qui renūtiauerūt epatui: ij tamē oēs characterē recipiūt: sicut etsi ab hereticis ordinati forent: dūmodo ordines in forma ecclesie cōferantur. vt. j. q. j. §. opponitur. ver. q̄uis. ⁊. c. ꝙ quidā. xxiiij. q. j. §. his authoritatib⁹. Et hoc siue sciēter siue ignorāter quis recepit. Pro tāto igit̄ dicūtur irrite/ q: executione carēt. vt prealle. c. ꝙ quidā. Et de hoc. ix. q. j. c. ij. ⁊. iij. ex̄ de eo qui renū. epa. c. ij. et. j. q. j. dn̄s declarauit. ⁊ p Inno. ex̄ de schis. c. j. ¶ Potest aūt eps dispēsare cū illis qui ignorāter nō crassa ignorantia ordines ⁊ bn̄ficia a schismaticis receperūt. l. dist. vt constitueret̄. et no. ex̄ de iudi. at si clerici. in glos. magna. Sec⁹ si sciēter fm̄ Osti. et hoc ꝓbatur ex̄ de ordi. ab epi. c. ij. In epatu aūt semp papa dispēsat: siue sciēter siue ignoranter quis recepit. ex̄ de elec. quia. Sed mirū videt̄ quō ordinatus a schismatico recipiat characterē. Nā depositus nō videt̄ ꝙ dare possit qd̄ nō habet. Quō ergo dabit schismaticus hereticus vel excōicatus characterē contra iura illa: j. q. vij. daibertū. ex̄ de iur. patro. ꝙ aūt. ex̄ de cōsue. quanto. in fi. ff. de offi. ꝓcō. l. iiij. Respondeo quātūcūq̄ deponat̄ vel excōicetur/ vel etiā renūtiet dignitati ⁊ ordini: characteri tm̄ ordinis ep̄alis semel impresso renūtiare non pōt. arg. ff. de offi. presi. legatus. et de pac. ius agnationis. C. de pa. po. abdicatio. de cōse. dist. iiij. ostēditur. ⁊. c. quomodo. ibi. et dn̄icū characterē foris accipiebat. c. nullus autē. ⁊. c. nō in vobis. j. q. j. ꝙ quidā. xxxij. q. vij. licite. ex̄ de diuor. quanto. §. si vero. ibi. Quia sacramentū fidei qd̄ semel est admissum/ nūq̄ amittit̄. ⁊. xxiij. q. iiij. displicet. ibi. Characterē dn̄icū portatis in sacramēto qd̄ accepistis. Et loquit̄ ibi Augu. ad Donatū hereticū. ⁊. xxiij. q. vij. quēadmodū. ibi. Respōdeo q: nō facio iniuriā characteri imperatoris: quum errorē corrigo desertoris. ¶ Et ideo cū illo charactere semp remanēt aliquę reliquie ordinis. sicut dicit̄ de illo qui cedit actiones. ff. de pecu. quis ergo. et. ff. p socio. l. ij. et. iij. C. de noua. l. iij. Hec em̄ incorporalia talis nature sunt: ꝙ pn̄t in aliū trāsferri: et nihilomin⁹ retineri: sicut doctor trāsfert scientiā in scholasticū: et eā nihilomin⁹ retinet. Unde nō dat talis ordinans qd̄ nō habet. s. characterem: nō tm̄ efficacem trāsfert: q: nec efficacē habet: et ideo quoad executionē necessaria est dispēsatio. ex̄ de schis. c. ij. q: nudus character trāsfertur: sed per dispensationē calorē sumit: et viuificatur: et sic electio nuda vestit̄ per publicationē. ex̄ de elec. publicato. Iste enim character sp̄ualis

An valida sint q̄ schismatici sanciuere.

Character spiritualis.

est et inuisibilis: et inuisibiliter a sp̄usancto confertur per impositionē manuū factā iuxta ritū ab ap̄lis introductū/ scȝ Petro: Jacobo: Joāne: q̄n miserunt Paulū ⁊ Barnabam ad predicādū. Act. xiij. lxv. dist. porro. lxxv. dist. quod die. ex̄ de sacra vnc. c. j. §. j. ⁊ de sacra. nō ite. c. vlti. ⁊ de bap. maiores. §. itē queritur. et. §. vlti. ⁊. c. debitū. ¶ C Est et alius character corporeus et visibilis. s. coctura ferri cādētis/ que furū faciei imprimitur. ex̄ ne cleri. vel mona. sentētiam. de cri. fal. ad audientiā. ¶ Est et alius character corporeus: qui ⁊ stigma vocat̄: qui fabricēsibus imprimebat̄. Est autē fabricensis/ qui publica arma facit: et in publicis fabricis/ ⁊ nō alibi: et dat primicerio qui reponat in publicis armamentis. Et est stigma insigne quo eoꝝ brachia figurabātur: cui impressum nomē imperatoris erat. Uocat̄ etiā annotatio quidā alius character qui imprimit̄ manibus quorūdā qui vocātur hydrophylati. i. custodes aquarū: dicti ab hydor/ quod est aqua. et inde hydria/ vas quo aqua defertur. Jo. ij. et phylare qd̄ est seruare vel custodire. inde hydrophylati. ⁊ imprimebat̄ nomen imperatoris in eoꝝ manibus. de his. C. de fabricē. l. stigmata. lib. xj. C. de aqueductu. l. de criminibus. ad fi. ⁊ legit̄ ⁊ no. ex̄ de sentē. excō. si iudex. lib. vj. ⁊. xxxiij. q. ij. hoc ip̄m. Sed quum isti characteres corporei admissi semel/ nūq̄ amittātur: multominus sp̄ualis character impressus i aia deleri poterit. vt iurib⁹ preal. ⁊ ar. ex̄ de trāsla. inter corporalia. j. rn̄. Per predicta patet ꝙ schismaticus ecclesiastica sacramēta cōfert. Unde hec sit fides tua/ ꝙ heretici/ ⁊ schismatici/ excōmunicati/ simoniaci in ordine/ depositi/ suspēsi/ vel interdicti/ vera cōferunt sacramēta: et verū corpus christi conficiūt: dūmodo in forma ecclesie conferant. xix. dist. serui. j. q. j. dn̄s declarauit. et. c. ꝙ quidā. de conse. dist. iiij. quomodo. ⁊. c. ostēditur. c. nullus aūt. c. ab antiqua. c. ecclesia. c. satis. c. siue hereticus. ¶ Ceterū si in ijs forma ecclesie non seruetur: nihil agit̄: q: extra ecclesiā. i. extra formā ecclesie nō est locus veri sacrificij. j. q. j. extra catholicā. de cōse. dis. iiij. hi vero heretici. ⁊. c. si reuera. Et tales ordinatiōes seruantium formā ecclesie irrite esse dicūtur quoad executionē: sed rate quoad characterē. vt. j. q. j. si qui a simoniacis. et ex̄ de schis. c. j. vt etiā. s. dixi. et. j. q. j. qui perfectionē. et. c. ventū. ⁊. c. sacramēta. c. sicut ficti. c. nōne est. xxiiij. q. j. audiuimus. et de hoc p Osti. in summa. ex̄ de tēpo. ordi. §. et a quo. ¶ Itē sciendum ꝙ licet schismatici cuȝ vestimentis sacerdotalibus benedictis ⁊ in altaribus cōsecratis celebrauerint: nō ꝓpter hoc erit bn̄dictio vel cōsecratio iterāda. ex̄ de sacra. nō iteran. c. ij. ¶ Itē notandum ꝙ ecclesia schismatica ex quo cōuersa est ⁊ recōciliata: oia iura sua recuperare debet. s. de elec. q: diligētia. et ex̄ de maio. ⁊ obe. inter quatuor. in fine. xv. q. vj. iuratos. ⁊. c. nos sanctorum. ¶ Schismaticus aūt volēs redire ad vnitatē ecclesie/ admittit̄: sed ad mandatū epi satisfacere tenet̄: et debet recipi cū man⁹ impositione: vt accipiat sp̄m sctm̄: qui extra ecclesiā nō est nec dari pōt. xxiiij. q. j. didicim⁹. ⁊. c. pudēda. et c. schisma. de cōse. dist. iiij. hi de quibus. ⁊. c. ab antiqua.

Character corporeus.

Ceterū oēs schismatici/ vt dictū est/ ecclesiā dei diuidūt: in partē se dāt: ⁊ ab ecclesia vnica ⁊ catholica recedunt. xxiij. q. iiij. si q̄s a catholica. xxiiij. q. j. aduocauit. Contra sanctā dei ecclesiā faciūt cōuenticula: que nō concilia sed cōciliabula sunt appellāda. xxiiij. q. iij. clericus. Tunicam dn̄i incōsutilem quā milites Pilati nō fuerunt ausi scindere: scindūt. xvj. q. vij. sicut. xxiiij. q. j. qm̄. Uestem nuptialem que est vnitas et charitas non habēt. Mat. xxij. Unde super illo verbo non vestitū veste nuptiali. Orige. Quid autem debemus intelligere per nuptialē vestē: nisi charitatem: quia hanc in se dn̄s habuit: quum ad sociāde ecclesie nuptias venit. Intrat ergo ad nuptias: sȝ sine veste nuptiali: qui in ecclesia fidem habet: sed charitatē non habet: quā schismaticus habere non pōt: q: spiritū sanctū non habet: qui charitas est. xxiiij. q. j. §. si autē. induti sunt schismatici sacco scisso et sordido non contexto ⁊ mundo:

q: separati ab ecclesia vna ⁊ mūda nō habente maculam
neq; rugam.xxxij.q.iiij.recurrat. Nō cōicant cū columba
q: cū ea pacem nō habent.j.q.j.remissionem. Extra hor-
tum cōclusum spinas colligunt.xxiiij.q.j.oibus. Extra ar
cam naufragio pereunt.xxiiij.q.j.qm. Extra domū agnū
nō comedūt.Exo.xij.ad finē.xxiiij.q.j.q:. Nō sunt filij spō
se christi. Jo.iij.q: ab vna sponsa ei9 legitima eccl'ia sc3/ se
secernūt.xxxvj.di.acutius. Nō est cū eis spūssctūs: q: non
sunt cōgregati in vnū locū catholicū. Jo.xx.xxiiij.q.j.§.ei
aūt.sed aduersus dñm iesum christū caput eccl'ie.ex̄ de sa
cra vnc.c.j. ⁊ aduersus christū ei9.i.vicariū suū in terris.
ex̄ de elec. vbi.li.vj. Schismatici fures ⁊ latrones sunt.vij.
q.j.nouatianus.⁊.c.nō furem. Tales prelati nō intrant p
ostiū. Lupi rapaces sunt. Oues dispergūt ⁊ occidūt. Jo.
x.xxiij.q.iiij.tres psonas. Oues aliene tales sequunt̄. Er-
rant post eos in montib9 Gelboe.ij.Re.j. Gelboe decur-
sus interpretatur: q: schismatici extra ecclesiā decurrunt.
Oues legitime nō recedūt ab ouili.i.ecclesia vna: q: vn9
pastor ⁊ vnū ouile. Jo.x.ex̄ de bap.licet. Norunt voce3 pa
storis.ipm sequunt̄. Jo.x.xxiij.q.iiij.tres. In vnū se colli-
gunt: q: nō se diuidūt: sed dicūt/ stem9 simul. Esa.l.xliij.di.
sit rector.ver. hinc in exodo. Pastoris baculo in canibus
predicatorib9/ vt pre.c.sit rector. latrantib9 predicantib9/
cōtra lupū diabolū.vij.q.j.§.hic aūt.fiducialiter se cōmit-
tunt.v.q.v.nō ois.in fi. Inuente oues ex̄ mandriā ⁊ custo
diam opilionis sanguinolēte ⁊ dilacerate ⁊ interfecte in
montibus sunt repte: q: lupus vorax diabolus eas cruen
tauit: q: prim9 schismaticus qui ecclesiā psequit̄ ⁊ spūali-
ter occidit: lucifer est: qui ⁊ draco dicit̄: qui tertiam partē
stellarū angelorū cauda traxit. Apocal'.xij. ¶ E Inter
alios principales schismaticos fuit dictus Bauarus in-
trusus in imperio: ⁊ caput schismaticorꝫ tam seculariū ꝙ
clericorꝫ ꝙ religiosorꝫ. qui tpe meo/ sicut dixi in principio
istius opis/ cū romanis dñm papā Joan.xxij.de facto de-
posuit: ⁊ Petrū sepe dictū de coruaria sibi in sede Petri
substituit. vere ventus frigidus aquilonis absq; haustro.
Cāti.vj.i.calore spūssancti: qui ausus fuit mittere manū
in christū dñi papā sc3. otra illud.ij.q.vij.§.de his. Nā etsi
dñs papa Joan. a dño esset reprobatus vt Saul (quod
absit) nunꝙ tñ manū depositionis potuit mittere in chri
stū dñi vicariū sc3 christi papā predictus Bauarus: vt ple
ne probaui in prin.istius operis.xxxvij.ar.ver. cōtra aūt.
Quis em̄ delirus ⁊ infidelis amplius crederet dicto ba-
uaro schismatico seculi quodāmodo: ꝙ dño pape Joan.
predicto ipm cōdemnanti cū eccl'ie catholice cōsilio ⁊ as-
sensu? Sed esto ꝙ a papa (qd̄ nō est verisimile in suo iure
si qd̄ bauar9 haberet) grauaret̄: nūquid ꝓpterea schisma
cōtra papā ⁊ eccl'am debuit cōcitare: ⁊ antipseudopapā
aliū subrogare? Quis dubitat quin hoc bauarus fecerit
indignatus ⁊ cōtra suū dñm recalcitrans ⁊ vindictā fa-
ciens? Nūquid q: papa Joā.negauit ei iustissime vel (qd̄
absit) iniuste qd̄ petebat: hereticus factus est: sicut eū ba-
uarus infidelis appellat? Quis tantā iniquitatē ⁊ infide
litatem/ si attenderet/ nō videret? verus em̄ fidelis nūꝙ
quemꝙ maxime suū ⁊ mundi dñm ⁊ dei vicariū de heresi
diffamaret. Odit deus ⁊ ꝓijcit festiuitates schismaticorꝫ.
nō capit odores cetuū suorꝫ: aufert a se tumultū carminū
eorꝫ: carmina lyre eorꝫ nō audit. Amos.v.xxiiij.q.j.odi.j.q.j.
odit. Carnes scē nō auferūt malitias eorꝫ. Hiere.xj.de cō.
di.ij q̄ scelerate.q.d.sed poti9 augent. Panē pollutū quan
tū ad se ⁊ eos sequentes offerūt. Malach.j.xlix.dist.c.vlt.
Osculant̄ filiū virginis in altari: cui9 corpus mysticū qd̄
est eccl'ia.xxiij.q.iij.pro membris.dirūpunt: dum sanctā fa
ciem benedicūt quasi in faciem eius spuūt. ⁊ dum dei filiū
sumūt quasi in luto eū ꝓijciunt. ¶ F Cōtra schismati-
cos ait dñs per Osee.viij.c.multiplicauit effraim altaria
ad peccādū. facte sunt ei are in delictū. ⁊ sequit̄. Hostias
offerent: immolabūt carnes: ⁊ comedent: ⁊ dñs nō susci-
piet eos. Et.c.ix. Osee. Sacrificiū eorꝫ quasi panis lugen
tium. oēs qui comedent eū/ cōtaminabunt̄: q: panis eorꝫ

Ludouicus bauar9 imperator schismaticus.

anime eorꝫ. In cōuiuio eorꝫ nō est dñs: q: cōuiuiū eorꝫ se-
paratū est. Osee.iiij. Vinū acerosum offerūt dño. Jo.xix.
q: ipsum in ara altaris iterū crucifigunt. sed ipse nō vult
bibere. de pe.dist.ij.§.qd̄ nō reprobi. ¶ Nō placent dño sa
crificia schismaticorꝫ. Cyprianus. Vnitū catholice eccl'ie
⁊ authoritatem sibi ⁊ veritatem vendicant: quum ipsi nō
sint in eccl'ia. Benedicūt/ quū sint maledicti. Vitā pollicē-
tur/ quū sint mortui. Deū inuocant/ quū3 sint blasphemi.
Sacerdotiū administrant profani. Cōponunt altare sa-
crilegi. Antistites diaboli audēt eucharistiā facere. Obla
tionem offerūt vbi spūssctūs nō est. Preces offerunt dei
violatores. Falsa quodāmodo altaria ⁊ illicita sacerdo-
tia ⁊ sacrificia quantū ad eos sacrilega offerūt ⁊ compo-
nunt/ quos cōstat a charitate atq; vnitate eccl'ie catholi-
ce recessisse. Sacrificia eorꝫ ṡm Osee.ix. detestat̄ deus: di-
cens. Sacrificia eorꝫ tamꝙ panis luctus. oēs qui mandu
cant cōtaminabunt̄. hec legunt̄.j.q.j. si quis inquit. Diui-
sum est cor eorꝫ interibunt. Osee.x. ¶ De talib9 immolan
tibus scelerate dicit dñs p Esaiā. Esa.j. Quo mihi multi-
tudinem victimarū vestrarū: dicit dñs. Plenus sum. Ho-
locausta arietū ⁊ adipem pinguiū ⁊ sanguinem vitulorū
agnorꝫ ⁊ hircorꝫ nolui.⁊.j. Ne offeratis vltra sacrificium
frustra. Incensum abominatio est mihi. Neomeniam ⁊
sabbatū ⁊ festiuitates alias nō feram. Iniqui sunt cetus
vestri. Kalendas vestras ⁊ solēnitates vestras odiuit ani
ma mea. Facta sunt mihi molesta. Laboraui sustinens. et
quū extenderitis manus vestras: auertā oculos meos a
vobis: ⁊ cū multiplicaueritis orationem vestrā: nō exau-
diam: man9 em̄ vestre sanguine.i.pctō plene sunt. ¶ Ta-
libus etiam diuisis ab eccl'ia dicit dñs p Malachiā.c.ij.
Maledicā benedictionib9 vestris. hoc est/ quicquid a vo
bis benedicet̄ per me erit maledictū.j.q.j.maledica3.⁊.c.
multi.in fi.ibi.maledicā.vel q: nō benedicitis ex vero cor
de: vel q: ij qui inique agunt benedicunt̄ a vobis. Item
Hierony.sup Aggeū.j.c. Propheta qui altari tantū extru
cto/ ⁊ domo mea diruta/ hostias mihi offers in altari: ⁊
victimis eius sanctificari te putas: scito qm̄ sanctum est
quidem qd̄ offertur in altari: sed non tam sanctificaris ex
hostijs ꝙ ex mortuis operib9 pollueris.j.q.j.ꝓpheta. Ite3
Hiero.in Aggeo.ij.c. Sic ppl's iste hereticorꝫ ⁊ schismati-
corum est in cōspectu meo dicit dñs. Omē qd̄ fecerint qd̄
mihi obtulerint.⁊.j.cōtaminata erunt ⁊c.j.q.j. sic pplus.
Item Hierony.sup Amos.v. Odit deus sacrificia hereti
corū ⁊c.j.q.j.odit. Item Hiero.sup Osee.ix. Illi offerunt
panē sacrilegū: ⁊ dant elemosynas: ⁊ sectari videnṫ hu-
militatem: que ego/ si fiant vere/ holocausta interpretor:
quum aūt scientiā dei reliquerint.i.fidem p quā scitur de9
frustra trūcato fidei capite cetera membra habere se ia-
ctant.j.q.j.illi. Tātum em̄ bonū est charitas ⁊ eccl'ie vni
tas: vt sine ea nō ꝓsit etiā martyriū.j.q.j.vide.de pe.dis.ij.
§.euidenter.⁊ di.iij.si quis. Et Cyprianus cōtra schisma-
ticos ait. Quā igit̄ sibi pace3 ꝓmittūt inimici fratrū: qui
sacrificia celebrare se credūt emuli sacerdotū. secum esse
christū/ quū collecti fuerint/ opinant̄. hi qui extra ecclesiā
christi colligunt̄. tales etiā si occisi ī cōfessione christi no
minis fuerint: macula ista nec sanguine abluit̄. Inexpia-
bilis em̄ ⁊ grauis culpa discordie: nec passiōe purgat̄.⁊c.
di.neq; ad cayn. Itē leo papa Leoni augusto. Manifestū
est p crudelissimā ⁊ insanissimā vesaniā in Alexādrina se-
de oē celestiū sacrorꝫ lumē extinctū. ⁊ intercepta est sacrifi
cij oblatio. defecit chrismatis sctificatio. ⁊ paricidialib9 im
piorꝫ manib9 oia se subtraxerūt ministeria.j.q.j.manifestū
Itē schismatici magis frequētāt diuina mysteria vt se iu
stificēt: ꝙ veri mutī corꝫ eccl'ie. S3 ait Cypria. nō statim sus
cipiēda sunt q̄ iactant̄ in christi noie: s3 q̄ gerunt̄ in christi
veritate. quare qui schismaticis patrocinantur: censura
diuina in eorum penis ⁊ facinore inuoluuntur: quo corū
duces ⁊ authores. precipiente dño per Moysen Numeri
xv. separamini a tabernaculis hominū istorꝫ durissimorū.
j.q.j.si quis inquit.⁊.xxiiij.q.j.didicimus. Item Augusti.

schis- rico- crifici- deo n- sunt a- cepta

Extra catholicam ecclesiam non est locus veri sacrificij.j.
q.j.extra. Hi autē schismatici alieni ab ecclesia ꝓfani sunt.
Hostes ecclesie sunt. Nō pñt habere deū patrē: quia nō te
nent vniuersalis ecclesie vnitatē. quō pñt tales cū aliquo
cōuenire: qui cū corpore et vniuersa fraternitate nō cōue-
niūt? ṡm Cyprianū.xxiiij.q.j.alienus. ¶ Sed nec spūssan-
ctus descēdēs sup cōgregatos in vnū. Act'.ij. eis dat9 est:
q: in vnitate est spūs vnus: nō in schismate aut discordia.
xxiiij.q.j.§.ei aūt. Hi sunt qui ṡm canonicā iude segregant
semetipsos aiales spm̄ non habētes. Jude.j.xxiiij.q.j.§.si
aūt.in prin. Vñ Bern.claraualleñ. Videre est aiam hois
quēadmodū vniuersa corporis mēbra viuificet coherētia
sibi: separa ergo qd̄ vis a iūctura ceterorꝫ: ⁊ vide an mem-
brū illud viuificet. Sic est ois qui dicit anathema iesu: q:
anathema separatio est. iij. q. iiij. engeltrudā. Sic inquā
ois qui ab vnitate diuidit̄: nec dubites quin ab eo recessit
spūs vite. ad hec.iij.q.iiij.engeltrudā.xxiij.q.vij.quēadmo
dū. Isti preterea schismatici nō sunt in domo dñi. ṡm Hie
ro.q: nō ambulāt in eius cōsensu: et q: nō sunt vnanimes
in ea. xxiiij.q.j. oibus. Ista est domus dñi/ de qua dicitur.
Dñe dilexi decorē domus tue.ps̄.xxij. Et iterū. Letat9 sum
in his que dicta sunt mihi: in domū dñi ibimus. ps̄.cxxj.et
Beati qui habitāt in domo tua dñe: in secula seculorꝫ lau-
dabūt te.ps̄.lxxxiij.vt preall'.c.oibus. Itē. Vade in domū
tuā. Mat.ix.et Introibo in domū tuā.ps̄.v.⁊ Dom9 mea
domus orationis vocabit̄. Jo.ij. Esa.lvj. Mat.xxj. Mar.
xj. Luc.xix. ⁊ Domū tuā decet sanctitudo.ps̄.xcij.ex̄ lib.vj.
de immu.eccle. ex̄ de custo. eucha.c.ij. Et hec est dom9 dñi
firmiter edificata: que est eccl'ia catholica edificata supra
firmā petrā christū. Mat.xvj.⁊.xix.dis.in memoriā. ¶ Et
ꝙuis oibus apl'is christus post resurrectionē suā parē po
testatē tribuerit: ⁊ dixerit. Sicut misit me pater ⁊ ego mit-
to vos: accipite spiritū sanctum. Jo.xx.xxiiij.q.j.§.qui aūt.
tñ vt vnitatē manifestaret: vnitatis eiusdē originē ab vno
incipientē sua authoritate disposuit: quū dixit. Tibi dabo
claues regni celorꝫ ⁊c. Mat.xvj.xix.dist.ita. Hoc erāt cete
ri apl'i qd̄ Petrus fuit: pari consortio prediti ⁊ honoris et
potestatis: sed exordiū ab vnitate ꝓficiscitur: vt ecclesia
christi vna monstret̄. De qua in Cañ.vj. Vna est columba
mea/ ꝑfecta mea ⁊c. Et sacramentū vnitatis Paulus ostē
dit dicēs. Vnū corpus/ et vnus spūs/ ⁊ vna spes vocatio-
nis nostre/ vnus dñs/ ⁊ vna fides/ ⁊ vnū baptisma. Vnus
deus. Ephes.iiij. vna ecclesia/ epātus vnus. leguntur hec
xxiiij.q.j.loquitur. Vna sponsa xp̄i sine macula/ sine ruga.
Ephe.v. Hortus cōclusus/ fons signatus/ puteus aque vi
ue/ paradisus cū fructu pomorꝫ. Cañ.iiij. Hec est dom9 dñi
que accepit claues soluēdi ⁊ ligādi. Hāc domū si quis cor
rigentē corripientemq; contēpserit: sit tibi sicut ethnicus
et publicanus. legunt̄ hec.xxiiij.q.j.oibus. Nullū peccatū
grauius schismate: vt.s̄.dixi: ꝙ plus fuit ꝙ idololatria. nā
hec gladio: schisma terre hiatu et celesti igne punitū fuit:
vt.s̄.§. Ceterū in isto ar'.dixi.vij.q.j. deniq;.xxiiij.q.j.non
afferamus. Sed etiā ꝙ sit inseparabile sacramentū vnita
tis: et ꝙ sine spe sit: ⁊ perditionē maximā sibi de indigna-
tione dei incurrūt qui schisma faciūt: ⁊ relicto romano pō
tifice aliū sibi pseudo epm foris constituūt: declarat liber
regnorꝫ.s̄.alleg. vbi a tribu iuda et beniamin.x.trib9 scisse
fuerūt: et relicto rege suo: ꝙuis crudeli et stulto/ scil3 Ro-
boam filio Salomonis alterū sibi foras constituerunt: et
indignat9 est dñs inquit oī semini israel: et demoliuit eos:
et dedit eos in direptionē donec abijceret eos a facie sua:
q: dissipatus est israel a domo dauid: ⁊ ꝯstituerūt sibi Hie
roboam filiū Nabath. Et tanta indignatio dñi extitit ad-
uersus illos qui schisma fecerūt: vt quū homo dei ad Hie
roboā missus esset: q̄ ei pctā sua exprobraret: atq; vltionē
futurā ꝑdiceret: panē apud illos edere: et aquā bibere ve-
taret̄: qd̄ quū nō custodisset: ⁊ cōtra preceptū dñi decept9
ab alio ꝓpheta/ prādisset: statim diuina cēsura ꝑcussus est
vt inde regrediēs impetu ac morsu leonis necaret̄.iij. Re
gū.xiij. Et q: decē trib9 ṡm Cyprianū in Samariā secesse-
rūt: iō dñs ꝓhibuit ciuitatē samaritanorꝫ schismaticorum
ingredi: ⁊ in viā gētiū nō abire: ostēdēs schismaticos gēti
libus adequari. hec legunt̄.iij. Reg.xij.⁊.xiij. ⁊.vij.q.j.de-
niq;. Q: ꝟo schismatici eūdē quē nos deū patrē/ eūdē fi-
liū/ eūdem spm̄sctm̄/ nosse dicunt̄: nec hoc adiuuare tales
potest. nā Chore Datan ⁊ Abiron cū sacerdote Aaron et
Moyse eūdē deū nouerant/ pari etiā religione viuentes:
vnū ⁊ verū deū qui colēdus atq; inuocādus fuerat/ inuo
cabāt: tñ q: loci ministeriū trāsgressi/ et cōtra Aaron sacer
dotē qui sacerdotiū legitimū habebat: sacrificādi sibi licē
tiā vendicauerūt: diuinitus percussi/ statim penas ꝑ illici
tis conatibus pēderūt: nec potuerūt rata esse ⁊ proficere
sacrificia irreligiose ⁊ illicite cōtra ius diuine dispositiōis
oblata. Turibula quoq; ipsa in quib9 incēsum illicite fue-
rat oblatū: in memoriā tāti facinoris schismatici: vt post-
ea successores a schismate precauerēt: iussu dñi cōflata in
laminas ductiles ꝑducūtur: ⁊ affigunt̄ altari. vt hec legū
tur Nume.xvj. ⁊ preall'.c.deniq;.vij.q.j.xxiiij.q.j.didicim9.
et.s̄.tetigi. Et tñ illi ṡm Cyprianū in palleg.c.deniq;. schis
ma ꝓprie nō fecerāt: nec foras egressi contra dñi sacerdo-
tes impudēter atq; hostiliter rebellauerūt: sicut plurimi
schismatici a dñi pape Joan.predicti obedientia receden
tes: et Petro de coruaria pseudo pape et Bauaro tyran-
no vsurpatori imperij: ⁊ dicti Petri inthronizatori adhe-
rētes: graue schisma cōtra ecclesiā fecerūt: ⁊ celebrandi et
ecclesiastica sacramēta tradēdi sibi licentiā vsurparūt. Et
contra preceptū dñi. Exo.xij. Carnes agni immaculati ex-
tra vnam domū comedētes.xxiiij.q.j.quia.et.s̄.dixi. vnde
ibi Grego. In vna nāq; domo agnus comeditur: quia in
vna catholica ecclesia vera hostia redēptionis immolat̄:
de cuius carnibus diuina lex foras efferri prohibet: ⁊ dari
sanctū canib9 vetat. Sola est que intra se positos valida
charitatis cōpage custodit. Nō est ṡm Amb. fides in schis
mate. nā etsi schismaticus fidē erga deū videat̄ tenere: ta-
mē erga dei ecclesiā nō tenet: quā patitur velut quosdam
artus diuidi: et mēbra dilacerari. etem̄ quū ꝓpter ecclesiā
christus sit: ⁊ corpus christi sit ecclesia: nō exhibet̄ ab ijs fi
des christo: a quibus euacuat̄ passio eius.xxiiij.q.j. aduo-
cauit. ¶ Schismatici ꝑmogeniti luciferi capitis schisma-
tici/ tunicā dñi indecisam ⁊ desuper contextā per totū/ mi
nutatim decerpūt. Vulpes sunt vineā.i.ecclesiā: q: vinea
dñi sabaoth domus israel est. Esa.v. extermināt et demo-
liunt̄. Lacus cōtriti nō habētes aquā sapiētie saluatoris.
Eccl'i.xv. Nō sunt aquile cōtemplātes: al's se cum corpore
ecclesie cōgregarent. Mat.xxiiij. quia: vt ibi dicit̄.⁊.xxiiij.
q.j.qm̄ vetus. vbi sunt preall'.verba. vbi fuerit corp9.s.my-
sticū.s.ecclesia vniuersalis.xxiij.q.v. de liguribus. ibi erūt
et aquile.i.sancti vnitatē ecclesie cōtēplātes. Iste sunt aq̄-
le que volāt alis spūalibus circa corpus christi.i.carnē ei9
cōtēplātes in sacramēto altaris ⁊ corpus eius mysticū: vt
predixi. de cōse.di.ij.est cibus. al's est sub.c.in quibus. vñ ⁊
glos.i pall'.c.qm̄.in ver.aq̄le. exponit.i.alie eccl'ie vel fide
les q̄ alte volant.xxiij.q.iiij.cū in lege. Vñ in pal.c. Mat.
vbi fuerit corpus ⁊c. Orige. vide q: non dixit vbicūq; fue
rit corpus: ibi cōgregabunt̄ vultures aut corui: sed aq̄le:
volēs ostēdere magnificos ⁊ regales oēs q̄ passionē chri-
sti crediderūt. Itē super illo verbo Mat.xxiiij. ecce hic est
christus: ecce illic. Hiero. Si q̄s ergo ꝓmiserit vobis ꝙ in
deserto gētiliū et phariseorꝫ dogmate christus moret̄: aut
hereticorꝫ penetralib9 qui dei pollicent̄ arcana: nolite cre
dere: s3 ꝙ ab oriēte vsq; in occidentē fides catholica in ec
clesijs fulget. ¶ Itē ibi Aug. de questionib9 euāgelistarꝫ.
Orientis em̄ noie ⁊ occidentis totū orbē voluit significare
(al's signare) p quē futura erat eccl'ia. ṡm aūt illū sensum
quē dixit. Amodo videbitis filiū hois venientē in nubib9:
cōuenieter ⁊ nūc fulgur noiauit: qd̄ maxime solet corusca
re de nubib9. Cōstituta ergo authoritate eccl'ie p orbē ter-
rarū clara atq; manifesta: cōsequenter oēs discipulos ad-
monet: atq; oēs fideles/ ne schismaticis atq; hereticis cre
dāt. Vnūquodq; schisma ⁊ vnaquaq; heresis: aut locum

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

suū hʒ in orbe terrarū partē aliquam tenēs: aut obscuris
atq₃ occultis cōuēticulis curiositatē hoim decipit: quo pti
net qd ait. Si qs vobis dixerit/ecce hic est christ⁹ aut illic/
qd significat terrarum partes aut puinciarum: aut in penetralib⁹:
aut in deserto: qd significat obscura et occulta cōuēticula
hereticorum. Hec Aug. Terra schismaticorum in eorum operibus
schismaticis maledicta nō triticū generat: sed lolium ʒiʒa
niaq₃ pducit: que inimic⁹ homo .i. diabolus q hoiem deui
cit pr eorum seminauit in eis. Mat. xiij. vbi Aug. de qstioni-
bus euāgelij ait. Verūtamē qm agrū ipm nō ecclesiā: sed
hūc mūdū dñs interpretat⁹ est: bñ intelligunt in ʒiʒanijs
heretici: q in hoc mūdo pmiscētur bonis: vt illi q in eadē
fide mali sunt palea poti⁹ q ʒiʒania deputentur: q: palea
etiā fundamētū hʒ cū frumēto radicēq₃ cōem. Schismati-
ci aūt vident spicis corruptis etiā similiores vel paleis ari
starū fractis vel scissis: τ de segete abiectis: nō tñ ↄsequēs
est vt ois hereticus vel schismaticus ab ecclesia corporali
ter separet: multos eñ portat ecclesia: q: nō ita defendūt
falsitatē sentētie sue: vt intētā multitudinē faciāt: q si fece
rint tūc pellunt. hec Aug. ¶ Isti schismatici sunt vasa ire
in cōtumeliā dei τ ecclesie. ij. ad Timo. ij. xxiiij. q. iiij. quisq₃.
Nō aurea/in charitatis vnitate. Neq₃ argētea/in ecclesie
soliditate τ sonoritate: sʒ testea τ fictilia τ fragilia/in eorum
leuitate et mutabilitate eterno incēdio cōburēda. xxiiij. q.
j. qm. ¶ In schismaticis nō est ecclesia vera. nā ipsi in par
te sunt: τ partē sibi fecerunt. sicut Donat⁹/Arrius/Sabel
lius: τ ceteri heretici τ schismatici. xxiij. q. v. relegētes. ibi:
vt suā diuisionē .i. schisma catholicam esse credentes eccle
siā τc. τ. q. vj. vides. ibi: in partes Donati. τ. q. iij. pro mem
bris. ibi: q: seruiētes principib⁹ nris aduersus ecclesiā ca-
tholicā .i. aduersus corp⁹ christi armamini. τ. q. v. c. j. in pn.
ibi: clericos ptis donati. τ. j. ibi: quasi in aliene ptis suppli
cijs vindicari τc. Ecclesia aūt est in toto: τ iō dicit catholi-
ca .i. vniuersalis. vt pall. c. τ. xxiiij. q. j. schisma. Qui cum ea
nō colligit/spargit τ diuidit: qui cū ea non est/extra eā est.
Mat. xij. Luc. xj. τ. s. ar. xxxviij. hoc est q christi spōsi eius
nō est: antichristi est: mediū nō est dare. xxiij. q. j. qm. in fi.
¶ Isti schismatici sunt q vadūt de domo vnitatis ecclesie
in domū schismatis ruinosam. Petrū cephas deserentes:
qui ait dño interroganti. Nūquid τ vos vultis abire? dñe
ad quē ibim⁹? τ q: nō mutauit hospitiū celestiū/cōsortium
habitationis imutauit. Jo. vj. xxiiij. q. j. q dignior. de cōse.
dist. ij. prima quidē. τ. c. forte. Vñ τ dicit dñs Luc. x. Nolite
trāsire de domo in domū. Vñ si pfidus τ schismaticus po
pulus deformet habitaculū christi τ eccle: vitāda eorum cō-
munio est. xxiiij. q. j. didicimus. q: schismatici synagoga sa-
thane sunt: τ ibi est sedes ei⁹. Apoc. ij. q: sicut sedes et loc⁹
christi in pace τ vnitate est. ps. lxxv. Fact⁹ est in pace locus
ei⁹. Ita sedes sathane in discordia τ diuisiōe posita est: q:
pmo diuisit celū: τ nūc terrā. Vñ et diabolus extermina-
tor vocat. j. ad Corum. x. ibi. Et perierūt ab exterminatore .i.
diabolo: qui ponit hoies τ angelos extra terminos vnita
tis ecclesie triūphātis τ militātis: vnde et ipsi filij Belial
sunt .i. diaboli/q interpretat absq₃ iugo. vñ τ contra tales
Beda supra Mat. Quicūq₃ ab vnitate fidei vel societa-
te Petri apli quomodolibet semetipsos segregāt: tales
nec vinculis pctorum absolui/nec ianuam pñt celestis regni
ingredi. xxiiij. q. j. quicūq₃. Itē Augu. Vbi sana fides non
est: nō pōt esse iustitia: q: iust⁹ ex fide viuit. Neq₃ schismati
ci sibi aliqd ex illa mercede pmittāt: q: similiter vbi chari-
tas nō est: nō pōt eē iustitia: quā si heretici τ schismatici ha
berēt: nō dilaniarēt corp⁹ christi qd est ecclia. xxiiij. q. j. vbi
sana. Itē rñdeāt schismatici. Ecclia vna est. xxiiij. q. j. loqui
tur. cū si. que intus τ foris esse nō pōt. xxiiij. q. j. didicimus.
in prin. τ. vij. q. j. nouatian⁹. Si eñ apud Petrū de corua-
ria p Bauarū intrusum est: apud dñm papā Joannē. xxij.
nō fuit. Si vo apud dictū Joānē fuit q clemēti pape. v. le-
gitima ordinatiōe successit: Petr⁹ de corua. pseudo ponti
fex est: et i ecclia catholica cū suis fautorib⁹ nō est: nec eps
cōputari pōt q euāgelica τ aplica traditiōe cōtēpta: nemi-
ni succedēs/a seipo ort⁹ est/et a Bauaro intrudētē. Habē
re nāq₃ aut tenere ecclesiā nullo mō pōt q in ecclia ordina
tus nō est. sic argumētat τ cōcludit Cyprian⁹ gliosus mar
tyr. vij. q. j. fact⁹. τ. c. nouatian⁹. τ. xxiiij. q. j. didicim⁹. Itē sic
ut sepe dictū est. Ecclesia vna est. sʒ sm Aug. nullo mō pōt
dici ecclia in qua schisma est. Restat igit vt q: ecclia nō po
test esse nulla: ea sit quā in aplice sedis p successiōes eporum
radice cōstitutā nullorū hoim malitia/etiā si nota excludi
nō possit: sʒ p tpis rōne tolerāda iudicet/nullo mō valeat
extinguere. Sic arguit Gelasi. τ cōcludit. xxiiij. q. j. puden
da. Itē Gelasi. schisma grecū nomē est: scissurā sonat: sed
in vnitate scissura eē nō pōt. Nō igit vnitati cōicat q schis
maticis cōicat: ptes sibi fecerūt: τ ab eo qd vnū est/seipos
segregātes spm nō habēt: qb⁹ oib⁹ illud efficit/vt q: i vni
tate vnū nō sunt: vt q: in pte eē voluerūt: vt q: spm nō ha
bēt corpis christi: sacrificiū quātū ad fructū hre nō pñt. sic
arguit. xxiiij. q. j. schisma. Itē ibidē Aug. τ Gelasi. Ois ca
tholic⁹ secur⁹ eā partē detestat/cui vniuersalē ecclesiā apo
stolicis sedib⁹ roboratā nō cōicare cognoscit. Itē ibidem.
Nō pdest schismaticis q ignorātia rōnis vel simplicitate
sui intellect⁹ ab ecclesie catholice cōione se suspēdūt: idip
sum eñ maius est pp ter qd schismatici sunt: q: nō eos di-
uersa sentiēdi iudiciū: sʒ qdā apud se delata sibi tñ icogni
ta metuētes: τ cōtra aplicā sedē temere credētes/pessima
diuisit opinio. vbi glos. dicit q magis schismatici sunt illi
qui tñ p simplicitatē suā separant ab ecclia: q sint illi qui
pp ter subtilitatē aliquā errāt: falsa eñ subtilitas istos cō
pellit in quo nō cadūt volūtarij: sʒ inuiti. Illos alios deci
pit ignorātia volūtaria que nō excusat. xxxvij. di. nō ois. cū
§. prece. Itē in pce. c. schisma. cū due ecclesie eē nō possint:
aut vos (qd absit) iudicabitis schismaticos: aut si verā in
aplicis sedib⁹ cōstat eē ecclesiā: et illos ab vnitate diuisos
cognoscite. Itē ibi vnā q christi corp⁹ est/cōstat eē ecclesiā:
que in duo vel in plura diuidi nō pōt: simul eñ quū ab eo
discesserit ecclesia: idē de ecclia eē desistit. Insup rñdeant
mihi si pñt sequētes Bauarū schismaticū τ Petrū de cor
uaria pseudo papā/τ ab obediētia dñi pape Joā. et eccle-
sie recedētes: τ schisma publicū faciētes: qd poterūt rñde
re exēplis christi pphetarum/aplorum/et aliorum sctorum phibētiū
corporalē separationē etiā a malis fieri? nā et christ⁹ scele
ratū Judā in numero/choro/τ vita aplorum: τ participatio
ne sui corpis τ sanguinis sustinuit: ne rūperet ecclesie sue
vnitatē. vt malos sm Aug. toleremus ne ab eis corporali
ter recedam⁹. ad hec Mat. xxvj. j. q. j. christ⁹. ij. q. j. nihil. et
c. min⁹. vij. q. j. §. hoc rūc. xxiij. q. iiij. tu bon⁹. ex de offi. ordi.
si sacerdos. Vñ Aug. sup Jo. Quid igit voluit dñs nr ie-
sus fratres charissimi admonere ecclesiā suā qñ vnū pdi-
tū inter. xij. habere voluit. Mat. x. Luc. vj. τ. ix. τ Mar. iij.
nisi vt malos tolerem⁹: ne corp⁹ christi diuidam⁹ .i. schisma
faciam⁹? qd fit si malos nō toleram⁹. xxiij. q. iiij. quid ergo.
Itē Aug. Tu bon⁹ tolera malū. nā τ christ⁹ quū sciret Ju
dā eē furē tolerauit: τ ad pdicādū misit: eiq₃ cū alijs eucha
ristiā dedit. xxiij. q. iiij. tu bon⁹. τ. c. ecce. Ecce iquiūt. s. here
tici. dicit ppheta Esa. lij. τ. xlv. di. recedite. τ. xxiij. q. iiij. rece
dite. Recedite: exite inde: et immundū ne tetigeritis: quō
ergo malos tolerabim⁹ a qb⁹ exire τ recedere iubemur: ne
tāgamus immūdū. Nos illā recessionē spūaliter intelligi
mus: illi corporaliter. τ. j. rece. exi. inde: τ immū. ne teti. sʒ
cōtactu cordis nō corporis. Quid est eñ tāgere immūdū
nisi cōsentire in pctis? Quid est aūt exire inde/nisi facere
qd ptinet ad correctionē malorum τc? Ita plane sociat quis
malis: si aliqd cū eis cōmittit: aut cōmittētib⁹ fauet: si aūt
neutrū facit: nullo mō sociat τc. Itē ibidē Augu. Si quis
a catholica ecclesia fuerit separatus: quātūlibet laudabi-
liter viuere se existimet: hoc solo scelere q a christianitate
seiunctus est/nō habebit vitā: sed ira dei manet super eū.
Itē ibidē Augu. A malis semp corde disiūgimini: ad tēp⁹
caute corpore copulamini: duobus modis nō maculat te
malus. si ei nō cōsentias: et si redarguas. hoc est nō cōmu
nicare: nō cōsentire. et infra. Neq₃ ergo consentiētes sitis
malis/vt approbetis: neq₃ negligētes/vt non arguatis:
neq₃ superbiētes/vt insultāter arguatis. Itē ibidē Aug.
recedite et exite τc. Displicuit tibi qd quisq₃ peccauerit?
nō tetigisti immūdū: redarguisti: corripuisti. Et infra. exi-
sti inde. clamauit Moyses. ista clamauit Esaias. clama-
uit Hieremias. clamauit Ezechiel. videamus si dimiserūt
populū dei: et se ad gētes alias trāstulerūt. q multa et q
vehementer Hieremias increpauit pctores et sceleratos
populi dei: inter eos tñ erat: vnū cū eis tēplū intrabat: ea-
dē sacramēta celebrabat: sed clamādo exibat inde. hoc est
exire inde: hoc est immūdū nō tāgere: et voluntate nō cō-
sentire: et ore nō parcere. τ. c. q magnum. Ibidē Aug. ibi.
Mali sunt i ecclesia tolerādi.
Nō eñ propter malos boni sunt deserēdi: sed propter bo
nos mali sunt tolerādi: sicut tolerauerūt pphete eos con
tra quos tanta dicebāt: nec cōmunionē sacramētorum illius
populi relinquebāt: sicut ipse dñs nocētem Judā vsq₃ ad
condignū exitū eius tolerauit: et eū sacrā cenā cōmunica-
re cū innocētibus permisit. Mat. xxvj. sicut tolerauerunt
apostoli eos .s. pseudo aplos/q p inuidiā q ipsi⁹ diaboli vi
tiū est/christū annūtiabāt. Phil. v. Itē ibidē Aug. c. quāt⁹.
Quātus arrogātie tumor est: quāta humilitatis τ lenita-
tis obliuio: τ arrogātie quāta iactatio: vt quis se posse fa
cere credat/qd nec apostolis cōcessit dñs: vt ʒiʒaniā a fru-
mento putet se posse discernere? Mat. xiij. Itē ibidē Gre
go. c. hec autē. Hec aūt vita q inter celū τ infernū sita est/
sicut i medio subsistit: ita vtrarūq₃ partiū ciues recipit cōi-
ter: quos tñ scta ecclia indiscrete suscipit: et postmodū in
egressione discernet. Si igitur boni estis q diu in hac vita
subsistitis: equanimiter tolerate malos. nā quisquis ma-
los nō tolerat: ipse sibi per intolerātiā testis est/q: bonus
nō est. Abel esse renuit quē Cayn malitia nō exercet. Non
est ergo malis cōicare/cū malis in domo/vel cibo/vel ec-
clesia/vel locutione/vel arte cōmunionē habere: nisi sint
ab ecclesia p excōicationē precisi corporaliter. ij. q. j. multi.
Nā duo incorruptū castūq₃ custodiunt. s. vt nec faciat ma-
lum: nec approbet factū. Porro si addat tertiū vt non sit
in vindicando piger: sed vel corripiat. ps. cxl. iustus in mi-
sericordia τ arguat: vel etiam si eā personā gerit: vel q: est
prelatus vel rector: τ ratio conseruāde pacis admittit: vt
etiā corā oibus peccātes. xlv. dist. sed illud. arguat: vt cete
ri timeant: remoueatur etiā ab aliquo gradu honoris/vel
ab ipsa cōmunione sacramētorum. Sed si hec oia cū dilectio
ne corrigēdi/nō cum odio persequēdi faciat: plenissimum
officiū nō solū castissime innocētie/sed etiā diligentissime
seueritatis impleuit. xxiij. q. iiij. ita plane. vbi Augu. predi
Innocētie tres gradus.
cta verba ponit. ¶ G Innocentia aūt sm Tullium/est
animi puritas ois peccati maculas abhorrēs. Tres autē
gradus innocētie ponūtur in preal. c. ita plane. Prim⁹ est
malū nō facere. Secūdus faciētibus nō cōsentire. Terti⁹
salua pace peccantē corrigere. vt no. lxxxvj. dis. faciētis. in
glos. nam tres. ¶ H Prohibet etiā christus granū a pa
leis et semen bonū a ʒiʒanijs separari vsq₃ ad vltimū vēti
labrū. Mat. xiij. et est dictū. xxiij. q. iiij. quātus. ij. q. j. mul-
ti. xj. q. iij. nolite. In sagena Petri boni pisces cum malis
vsq₃ ad litus perueniūt. Mat. xiij. vbi Grego. Sicut eñ
mare seculū: ita seculi finē significat litus maris: in quo .s.
fine boni pisces in vasis eliguntur: mali proijciunt foras:
q: et electus quisq₃ in tabernacula eterna recipit: τ inter-
ni regni luce pdita/ad exteriores tenebras reprobi ptra-
hūtur. Nūc eñ bonos malosq₃ cōmuniter quasi pmistos
pisces fidei ecclesie sagena trahit. Et Hiero. ibi. Dū eñ sa
gena extrahet ad litus: tūc verū secernēdorum piscium iudi-
cū demōstrabitur. Insup decē virgines fatue τ prudētes
simul lāpades acceperūt: simul surrexerunt: sed carentes
oleo charitatis vel letitie spūalis celestē ianuā non intra-
rūt. Mat. xxv. xxxij. q. v. si paulus. et. ij. ad Timo. ij. In do
mo patrisfamilias simul sunt vasa aurea et argētea in ho
norē: et fictilia et lignea in cōtumeliā. vt. s. dixi. xxiij. q. iiij.
qui sm. xxiij. q. vij. c. j. in fi. ibi. Nōnullos toleramus quos
corrigere nō possumus: nec pp ter paleā relinquim⁹ areā
dñi: neq₃ propter pisces malos rumpimus retia dñi: neq₃
propter hedos in fine segregādos deserimus gregē dñi:
neq₃ propter vasa facta in cōtumeliā migramus de domo
dñi. Idē. xxiiij. q. j. qsquis. Simul sunt in arca Noe q est ec
clesia. xxiiij. q. j. qm. quadrupedia et volatilia/mūda τ im-
munda. Gen. vj. et in linteo qd vidit Petrus Act. x. qd ec-
clesiā designat: simul erant quadrupedia τ volatilia. Itē
Aug. xxiij. q. iiij. quidā. ibi. Qm ʒiʒania in ecclesia esse cer-
nimus/non ideo ipsi de ecclesia recedamus. Et infra ibi.
Certissima exēpla quibus demonstratū τ pronūtiatū est/
malos in ecclesia bonis esse permistos vsq₃ in finem secu-
li tēpusq₃ iudicij futuri malos tolerādos: nihilq₃ bonis in
vnitate ac participatione sacramētorū qui eorum factis non
consenserint obfuturos. Itē idem. xxiij. q. iiij. cū quisq₃. ibi.
Fiat hoc vbi periculū schismatis nullū est. Itē Aug. xxiij.
q. iiij. ipa pietas. Conuiuiū dñi est vnitas corporis christi:
nō solū in sacramēto altaris/sed etiā in vinculo pacis. Itē
Augu. xxiij. q. iiij. nō potest. ibi. Nāq₃ cōsilia separationis
et inania sunt τ perniciosa atq₃ sacrilega: q: impia et sup-
ba sunt: et plus perturbant infirmos bonos/q corrigunt
animosos malos. Itē Aug. xxiij. q. iiij. nimiū. in fi. ibi. Nō
eñ propter malos boni sunt deserēdi: sed propter bonos
mali sunt tolerādi: sicut tolerauerunt prophete eos cōtra
quos tanta dicebāt: nec tñ cōmunionē sacramētorū illius
populi relinquebāt. Esa. lij. Nume. xvj. Hiere. xvj. Itē idē
xxiij. q. v. ad fidē. ibi. Si autē pp ter iniquitatē vestri schis-
matis illi quidem correptores vestri sunt: vos aūt estis si-
cut ceteri diuersorum scelerū rei qui penas legibus pendūt:
pfecto infelices τ in hoc seculo τ in futuro eritis. Et Aug.
ibidē in. c. si vos. Si vos contra ecclesiā christi altaria ere-
xisse/τ a christiana vnitate que toto orbe diffundit sacrile
go schismate separatos esse/et a corpore christi que est ec-
clesia toto orbe diffusa. Et infra. Quātum potestis oppu-
gnādo aduersarios/sancta τ canonica scriptura cōuincit:
vos impij atq₃ sacrilegi estis τc. Itē Pelagi⁹. xxiij. q. v. nō
vos. ibi. Malū aūt schisma esse/et per exteras etiā pote-
states .i. laicas hmōi debere opprimi hoies. Et ifra. Quis-
quis ergo ab aplicis diuisus est sedib⁹ in schismate eū esse
nō dubiū est: et contra vniuersalē ecclesiā altare conat eri
gere. Et infra. Canon statuat. Et infra. Qui a cōmunione
seipm suspēdit: et collectā .i. cōuēticulū facit: τ altare .i. pri-
uatum modū sacrificandi cōstituit: et noluerit vocāti epo
cōsentire: τ noluerit ei acquiescere neq₃ obedire: et primo
et scdo vocāti: hūc oino dānari/nec vnq vel oratiōnē me-
reri/nec recipere eū posse honorē: si eñ permāserit turbas
faciens τ seditiones ecclesie p exterā ptātē .i. secularē tāq
seditiosum cōprimi. Itē Pelagi⁹. xxiij. q. v. de ligurib⁹. ibi.
Corpus dñi nri iesu christi hoc est sanctā ecclesiā lacerare.
Et infra. Nolite ergo dubitare hmōi hoies principali vel
iudiciali authoritate cōprimere: q: regule patrū hoc spe-
cialiter cōstituerūt: vt si q ecclesiastici officij psona cui subie
ctus est restiterit: vel alios seorsum collegerit: aut aliud al-
tare erexerit: aut schisma fecerit: excōicet atq₃ dānet: q si
forte et hoc cōtēpserit: τ pmāserit diuisiones et schismata
faciēdo: p ptātes publicas opprimatur. τ in fi. illius. c. ibi.
Quū mille alia exēpla τ cōstitutiōes sunt/quib⁹ euidēter
agnoscit vt faciētes scissuras in sctā ecclia/nō soluʒ exilijs
sed etiā pscriptione rerū τ dura custodia p publicas pote
states debeāt coerceri. C. de hereti. manicheos. xxiiij. q. j. q
cōtra pacē. ex de here. cū sm. li. vj. Itē Pelagi⁹. xxiij. q. v. c.
quali. qsi in fi. ibi. Nec putetis alicui⁹ eē pctī si hmōi hoies
cōprimunt: hoc eñ diuine τ humane leges statuerunt: vt
ab ecclie vnitate diuisi/τ ei⁹ pacē iniqssime pturbātes/a se
cularib⁹ etiā ptātib⁹ cōprimant: nec qcq maius/vñ deo sa
crificiū possitis offerre: q si id ordinetis: vt ij qui in suā et
aliorum pniciē debacchant: cōpetēti debeāt vigore cōpesci.
Itē Pelagi⁹. xxiij. q. v. relegētes. ibi. Vt suā diuisionem ca
tholicā esse credētes: ecclesiā vos a sua pollutione phibe
rēt: sic eñ p miam dei etiā nescientib⁹ illis hoc factū est: vt
a schismaticorum cōione eruti/catholice quā diligitis serua-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ri vos cõtigisset eccl'ie. et.j.in fi.ibi. Marie ecclesie acqui-
leiensis inuasor: q̄ ꝛ in schismate maledict⁹:nec honorē epi
poterit retinere nec meritū. Ille archāgelus lucifer ꝓprie
dict⁹ Belial/q: sine iugo obediētie voluit esse: primus cri
mē apostasie cōmisit. de pe.di.ij.§.ꝙ vero reprobi. cū.c.se.
hereditatē infelicē casus in ꝓfundū lac⁹/ ꝑ culpa schisma
tis ꝛ iobediētie suis tumidis sequacib⁹ derelinquēs. Pro
hac ariola inobediētia.lxxxi.di.si q̄ presbyteri. de illa ame-
nitate paradisi et cōtēplatione angelica Adā eiect⁹ est.de
pe.di.ij.§.adā.ꝛ.c.p̄nceps. Saul vita ꝛ regno p̄uat⁹.j.Re
gū.iiij.xv.ꝛ vlti.c. Ophni ꝛ Phinees filij Heli morte con
sumpti in bello.j.Reg.j.ex̄ de simo.licet Heli. Moyses et
Aaron terra ꝓmissionis priuati.Exo.xvij.de pe.di.ij.§.op
ponit. Quidā de discipulis iesu carnaliter christi sermonē
intelligētes/retro abierūt:et se diuiserūt. Jo.vj.de ↄse.di.
ij.prima quidē. Julianus apostata celesti lācea pforatus.
Arrius/Sabellius/Donatus/Pelagius/et alij corrupti
vertices sectar̄ ꝑfidarū se a cōione sctē matris eccl'ie in di-
uinis diuidētes/ꝛschisma faciētes/sine detestabili de hac
vita migrauerūt ad mortē eternā.de eor̄ erroribus. xxiiij.
q.iij.quidā. Grecia fornicaria cū Armenia maiori acepha
la a Petro clauigero ꝛ eius romanis pōtificib⁹ successori
bus recedētes et schismatizātes:fidē/sciētiā/fortitudinē/
et vitā vtrāq̄ ꝑdiderunt ꝛ perdūt.nā in pessimas hereses
post schisma collapsa est.xxiiij.q.iij.inter schisma.ꝛgladio
vltori Arabum Turcor̄ ꝛ Cathalanor̄/qui vocātur de so
cietate/tradita ꝛ exposita. Sed ꝛ vltimo intra sanctam ec
clesiā christiani numero ꝛ noie Guelfi ꝛ Gibellini in Ita
lia vocati/se ab vnitate ecclesie reuera diuidētes:sine cau
sa ꝛ cōtra naturā ꝛ cōtra fidē gladijs ꝛ telis ꝛ alijs diuer-
sis mortis generibus dei ꝛ ecclesie sue vltricibus in corpo
re ꝛ in aia quotidie se cōsumūt:vt in cōdēnationis iudiciū
consurgētes/ ꝛ in igne sempiterno consumpti/nūq̄ tñ va
leāt cōsumi. Sed et isti dicāt schismatici mihi qui de mala
societate querunt/ꝛ se diuidūt ab ecclesie corpore: q̄d ob-
fuit peruicacia ꝛ tumor elati luciferi ꝛ schismatici:ꝛ sequa
ciū stellarū ruentiū cum eodē: humilibus alijs spiritibus
et ideo in gratia cōfirmatis. de pe.di.ij.§. ꝙ vero reprobi.
in fi.in eodē celo empyreo simul manētibus? Quid Cayn
inuidia ꝛ malitia Abel innocēti et sancto germano simul
viuenti? Gen.iiij.in canonica Jude.de pe.dist.j.§.deniq̄.
xiiij.q.v.scriptū. Corpus quidē occubuit:qd̄ tandē occum
bere oportebat. Ipse vero corona et merito ꝓmartyris
laureatus.vnde primus sanguis iustus fuit qui fuit spar-
sus.Mat.xxiij. Quid nocuit hispiditas ꝛ ferocitas.Gen.
xvj. l. dist. hismael. Hismaelis egyptij ex parte genitricis
Agar serue/Isaac filio libere Sare ꝛ repromissionis secū
cohabitāti.Gen.xvj.q̄ risus interpretat. Gen.xxj.gauden
ti:obediēti Gen. xxij.et christū repñsentāti: ꝛ paterna here
ditate celestē p̄figurāti:patriarchatū obtinēti? Quid Ga
strimargia pilosi Esau venatoris nocuit Jacob secū coha
bitāti:frugali: quieto:simplici:ꝑsonā sancti tenēti supplā-
tatoris? Gen.xxv. Quid frōtositas impudētia ꝛ irreuerē-
tia Cham filij Noe circa verenda patris nocuit filijs alijs
duob⁹pudoratis Sem ꝛ Japhet cū eo habitantib⁹. Gen.
ix.xxvi.di.in scripturis.j.q.iiij.§.itē pctō ciuiū.ver.itē Chā.
Quid oppressio ꝛ persecutio ꝛ corruptio egyptior̄ nocuit
Moysi ꝛ Joseph ꝛ alijs fratrib⁹ suis p̄riarchis/filijs Ja
cob:ꝛ multis alijs de ppl'o dei electis? Perierūt illi in ma-
ri rubro. Exo.xiiij. Isti euaserūt:immo puto ꝙ nisi isti filij
isr'l ab egyptijs in tribulationib⁹exercitati fuissent:ad mō
tē dei nō venissent.ar.bonū.v.q.v.c.ij. Nec de Loth nepo-
te Abraā pretermittēdū est ꝙ Sodomis pudicitiā obser-
uauit: nec tñ ab illis hoibus sceleratissimis se segregauit.
Gen.xix.xl.di.q̄libet. nec eos iudicauit:ꝛ ꝓpterea ꝑm Eli
mac.archimādritā mōtis synai/eū dñs de illo incēdio libe
rauit. Mirū.Adam in paradiso peccat. Loth Sodomis
pudicitiā seruat.vt pall.c.q̄libet.et in igne illesus in mōte
incestu filiarū pollut⁹ est.Gen.xix.xiiij. di.ꝙ ait.xv.q.j.ine-
briauerūt. Quid offecit ira ꝛ furor ppl'i isr'l sepe ↄtra dñm

Exēplis ꝓbatur malorū cōsuetu-dinē bonis profuisse.

murmurātis.Exo.xvj.ꝛ.xvij.j.ad Cor.x. Moysi māsuetis
simo ꝛ benigno habitāti cū eis? erat em̄ Moyses mitissi-
mus hoim̄ qui habitabāt in terra. Nume.xij. ſꝫ nec oēs de
ppl'o vitulū aureū adorauerūt:ſꝫ adorātes perierūt. Exo.
xxxij.de pe.dis.ij.§.opponitur.xlv.di.disciplina. Nihil etiā
obfuit acidia ꝛ ignauia ppl'i israel terrā ꝓmissionis diffidē
tis intrare/solicitudini Caleph et Josue:q̄ eā cū fidei fer-
uore et ꝑseuerātia intrauerūt. Nume.xiiij.lxxvj.di.ieiuniū.
Deniq̄ in domo dñi Jesu et choro apl'or̄/nūquid philar-
gyria Jude loculos cōpilantis. Jo.xij. furtū ꝛ sacrilegiū.
xxiij.q.iiij.q̄d ergo. ꝓditio.ij.q.j.vnus. Mat.xxvj.ꝛ paricī
diū.ff.ad.l.pōpe.de pari.l.pena.ꝛ.C. de his q̄ patrē vel li-
be.occi.l.vnica.multo poti⁹ paricidiū ē: qd̄ in patrē spūa-
lē cōmittit.vt no.de pe.di.j.aut facta.glos.nā talis. Simu
latio ꝛ hypocrisis simulātis se amicū ꝛ cōicātis corp⁹ chri-
sti. Mat.xxvj.xxiij.q.iiij.tu bon⁹. p̄sumptio ꝑmittēris sibi
lauari pedes a christo. Jo.xiij. xxiiij.q.j. q̄ dignior. Simo-
nia: q: rē sacrā vēdidit.s.christū. Plagiū. q: liberū hoiem
scilꝫ christū vēdidit.de his duob⁹ no.j.q.j.q̄ studet.glos.fi.
Desperatio.q: se laqueo suspēdit. Mat.xxvij.de pe.di.iij.
iudas.ei⁹/ifecit Petrū Jacobū ꝛ Joānē:ꝛ ceteros coapo
stolos veros pauperes fideles sacratos ꝛ pios? Absit. Nā
ille sol⁹ ruptis viscerib⁹ ꝑditionē celātib⁹ deformis leti su
spēdiū desperat⁹ subijt.de pe.dist.iij.iudas.c.nihil iude.ꝛ
c.sceleratior. Mat.xxvij.xxiij.q.v.tu dixisti. Alij i spe resur
rectiōis christi palmas gloriosi martyrij ꝑ fide sui dñi tra-
diti a cōdiscipulo receperūt. Sed veniam⁹ ad caput. Chri-
stus cū pctōrib⁹ habitauit:bibit:ꝛ comedit:ꝛ ↄuersationē
habuit:et ꝓpter hoc ab emulis phariseis falsis iniustis ei
dicebat Luc.xv.q: cū pctōrib⁹ māducaret et biberet. Sed
ipe charitas ꝛ vnitas.j.Jo.iiij. et vnitas:q̄ ad vniēdū ve-
nerat nō spargēdū/aut schisma faciēdū. Jo.x.dicebat. Nō
egēt.de pe.di.iij. adhuc instāt.qui sani sunt/medico:sed q̄
male habēt. Mat.ix.ꝛ Luc.v. Sed vere dñe oīs hō male
hꝫ:ꝛ te medico pio ꝛ cōpatiēte indiget:q: oīs hō mendax.
ps.cxv.ꝛ Roma.iij.ꝛ pctōr̄.de pe.di.ij.si em̄. adhuc Lu.v.
Mat.ix.ij.q.j.multi.ꝛ Luc.xv. Vñ Bern. O benignitas.
o charitas. Rex celor̄ amic⁹ efficit publicanor̄. Panis an
gelor̄ reficit in conuiuio pctōr̄:ꝙ dulce ferculū/panis cō-
pūctionis:ꝙ suaue poculū lachryme deuotiōis.his liben
ter christus vescit:suauiter delectat:vino inebriat:vt oim
offensionū nostrarū nō recordet amplius. Vñ pulchre dr̄
Mat.xj. Potator vini:publicanor̄ ꝛ pctōr̄ amic⁹. Recor-
lite lachrymas Magdalene:ꝛ videbitis hoc verissimum
esse. ¶ I Semp ergo diuisio ꝛ schisma vitāda sunt:nec
timēdū est ꝙ alienū pctm̄ alteri nō consentiēti noceat.vñ
Job.xxxv. Hoi qui similis tui est/nocebit iniq̄tas tua:ꝛ fi-
liū hois adiuuabit iustitia tua. Quod verbū exponēs Greg.
xxviij.li.moraliū ait. Humana ipietas ei nocet quē ꝑuertē
do coinq̄nat:ꝛ rursus eū adiuuat nostra iustitia quē a pra
uis actionib⁹ imutat. Nocere em̄ vel adiuuare nesciūt ea
que vel a bono corrūpere/vel a malo ꝑmutare nō p̄nt.j.q.
iij.hoi. Unde ꝛ Aug. Theodosius quart⁹. Unusquisq̄ ex
suo admisso sorti subijcit:nec alieni criminis successor con
stituit.j.q.iiij.crimē. Aia em̄ q̄ peccauerit/ipa morieē. Eze-
chiel.xviij.causa.j.q.iiij.iā itaq̄.ꝛ de hoc ꝑ totā illā q̄ōnē.ꝛ
in summa. Itē Grego.in.ij. dialo. Ibi adunati equanimi
ter portādi sunt mali:vbi inueniunt aliq̄ qui adiuuent bo
ni.vij.q.j.ibi. Itē Aug. Maius malū in separatiōe bono-
rū cōmittim⁹:ꝙ in cōiūctiōe malor̄ fugiam⁹.vij.q.j.§. hoc
tūc.ver. hinc idē ait. q: separādo nos a malis cōmittimus
schisma:qd̄ malū maximū est.vt dicit ibi glos. que icipit fu
gimus. Nā tolerāti malos nō imputat deus pctā. nō sua:
q: nō fecit.nō aliena:q: nō approbauit. nō negligentiam:
q: nō tacuit.nō superbiā:q: in vnitate ꝑmāsit. in ver.pall.
hinc idē.hinc etiā Aug.in ps.liiij. Ecce elōgaui fugiēs:nō
loco/ne rūpatur charitas bonor̄: ne perdat exercitiū ma-
lor̄:quos deus admiscet vt Judā apl'is.quem q̄uis sciret
esse furē:tñ ad predicandū misit:et ei eucharistiam dedit:
docēs in ecclesia tolerare malos; nec obesse bonis malor̄

consortia.vij.q.j.§.hoc.ver.hinc idē. Itē Paul⁹.j.ad Cor.
v. Scripsi vobis in epistola:nō cōmisceamini fornicarijs:
nō vtiq̄ fornicarijs huius mūdi/aut raptoribus/aut aua
ris/aut idolis seruiētibus:alioq̄n debueratis de hoc mun
do exijsse.q.d.Aug. Nō em̄ p̄nt hoies in hoc mūdo nisi cū
talibus viuere. vñ cōsequēter adiūgit apl's. Nūc autē scri
psi vobis non cōmisceri fornicarijs:si q̄s aūt frater noiat
fornicator aut auarus ꝛc.q.d.q̄n ꝑ istis pctīs excōicat⁹ est:
tunc est vitandus.hec ponuntur.ij.q.j.multi.

¶ Articulus.lxvj.

Quia satis late con-
tra schismaticos sum locutus: q̄ maxime tē-
pore dñi pape Jo.xxij.in qd̄ perueni tēpus/
dānabiliter inundarūt: nūc cū aliquo epilo
go superior̄ ad vnā sanctā matrē ecclesiā/cui⁹caput legiti
mū dictus dñs Joānes summus pōtifex extitit/addēdo
multa vtilia ꝛ necessaria/redeamus. Et sub istius ecclesie
vnice ꝛ predicti ei⁹ capitis firmi obediētia maneamus:et
ibi simus vbi ecclesiā cōiter esse scimus. xxiiij. q.j. schisma.
ibi:ois catholic⁹ ꝛc. Job. In nrō nidulo moriamur. Job
xix. Nō eamus de domo in domū. Luc.x.xxiiij.q.j. que di-
gnior.nō trāsmigremus vt passeres impudici in mōtē.ps.
x. Nō circūferamur omni vēto doctrine cōtra apl'in Ephe.
iiij.j.Reg.xxix.ꝛ.xxvj.ij.Reg.j. Reuerētiā facit Dauid sa-
cre vnctioni etsi peccet inūctus.j.q.j.sacramēta. Sacramē
ta nō peccāt/etsi eor̄ collatores facinorosos esse ↄtingat.
vt plene in prima parte isti⁹ operis dictum est in.viij.ꝛ.ix.
art.vnde scelerati ministri virtute diuina ea cōferūt: ꝛ nō
sua:et ideo virtutē suā nō perdūt collata ꝑ malos:q: chri-
stus cui⁹ potētia cōferūtur/summe bon⁹ est. ps.cxviij. q̄m
bon⁹ es tu.q: de⁹ est q̄ solus est bon⁹. Mat.xix. Luc.xviij.
Et nisi hoc esset/semper in dubio sacramēta reciperem⁹ et
sine fide:nesciētes q̄ sunt boni vel mali taliū collatores:ꝛ
sic ecclesia vacillaret.cōtra illud. xxiiij.q.j.hec est.ꝛ.c.aper
te.quod hereticum est adstruere et sentire. ¶

Attendēdū est insup isto toto tpe. Mat.xvj.
Mar.viij. Luc.xij. a fermēto quorūdā pseu-
do ꝓphetarū: qd̄ est heresis: dicēriū ecclesiā
meretricē.s.vere de meretrice impia conscien
tia ꝛ malignāte.ps.xxv.odiui ecclesiam mali
gnātiū.ecclesia. Tales adulterij ꝛ spurcitiei filij sunt erro
ri. Ecclesia em̄ catholica in se ꝛ in suis sanctis nō meretrix:
sed sancta est/nō habēs maculā heresis. Ephes.v. nec ru-
gā schismatis:nec aliqd̄ hmōi pcti mortalis.xxi.dist.q̄uis.
de pe.di.j.eccl'ia.vbi de hoc. Colūba infellica/ꝛ innocens/
ꝛ immaculata. Inimicis parcit ꝛ eos cibat.xxiij.q.iiij.§.ex
his.xxxvj.di.§.ecce.ij.q.vij.nō ois. Cā.v. Tota pulchra ꝛ
decora virtutib⁹ ꝛ exēplis. Cā.iiij. Vestita byssino candi
do ꝛ splēdēti. Apoc.xix.id est operib⁹ iustitie. Splēdēti ꝓ-
pter honestatē couersationis. ꝛ Candido. ꝓpter puritatē
intentionis. Turtur pudica. Cā.ij. Castā generationē fa
cit cū claritate. Sap.iiij. Una vnius.xxvj.dist.acutius.vij.
q.j.sicut. Regina auro vestita sapiētie et amoris. Adstitit
regina.ps.xliiij. Hortus cōclusus virtutib⁹ ꝓpositis cōti-
nuatis impforabilis. Cā.iiij.xxiiij.q.j.loquit. Fons signa
tus.de quo aqua sapiētie salutaris bibit. Eccli.xv. Unde
et vocat fons aque viue spōsus eius. Hiere.ij. Signatus:
quasi de alio nō sit bibēdū: nec aliter ꝙ eccl'ia itelligit scri-
pturas intelligēdas. xxiiij.q.iij. heresis. Perfecta christi.
Cā.vj.xxiiij.q.j.loquit.q: spōsa illi⁹ q̄ opus impfectionis
nō nouit.ex̄ de bap.maiores.§.ſꝫ adhuc.de pe.dist.iij.sunt
plures. Joā.viij.quare electa christi. Cā.vj.q: reprobata
synagoga electa est eccl'ia ex gētibus.xxxv.q.j.§.hac itaq̄.
ibi.illud qd̄ ꝑ ꝓphetā Osee ꝑdixerat. In pctis vr̄is dimi-
si matrē vestrā. Tricliniū christi. Jo.ij. in quo colitur trini-
tas:ꝛ christ⁹architriclin⁹:q: in christo triplex substātia/car
nis/aie/ꝛ diuinitatis.xxij.di.q̄ eps.sponsus ei⁹. Taberna
culū sanctificatū altissimi.ps.xlv.sanctificauit tabernacu-
lum suū ꝛc. Et Apoc.xxj. Ecce tabernaculū dei cū hoibus.

Sedes ei⁹.ps.xlvj. Sedēs sup sedē sanctā suā. Cubile ei⁹.
Luc.xj.ibi. Pueri mei mecū sunt in cubili:q: nō nisi pueri
vere sunt in eccl'ia.j.Pet.ij.ibi:quasi mō geniti ꝛc. et infra.
sine dolo. Arca sctificationis.ps.cxxxj. tu ꝛ arca sctificatio
nis. Arca in quā cōtinēs virgā districtiōis ꝛ māna dulcedi
nis. Heb.ix.xlv.di.disciplina. Vestimētū ei⁹.ps.cxxxij. In
orā vestimēti ei⁹.xvj.q.vij.sicut. Vestita iustitia.xliij.dis.sit
rector.ibi:vestimēta etenim. Tunica incōsutilis.in se tota
vnita. Jo.xix.xxiiij.q.j.xvj.q.vij.sicut dñi. ꝛ habens tunicā
nuptialē. Mat.xxij.charitatis ꝛ vnitatis.ꝛ oēs domestici
ei⁹ vestiti duplicib⁹. Prouer.vlti.fide ꝛ ope.de pe.dist.ij.si
em̄.ibi:sciēti bonū. Sara princeps.q: sic interpretat.xxxv.
di.eccl'ie princeps. Libera.ad Gal.iiij.nō subiecta pctō:q:
qui facit pctm̄/seru⁹ est pcti. Jo.viij. Roma.vj.ꝛ.j.Pet.ij.
et filijs ei⁹ liberis debetur hereditas. xxxij.q.iiij. recurrat.
Hec figura ꝓbat.xxiij.q.iiij.q̄ñ.ꝛ.c.si ecclesia. Rachel pul-
chra/in cōtēplatiua. Lia lippa/in actiua.q: turbatur erga
plurima cū Martha. Luc.x. ex̄ de renū.§.ne putes. ex̄ de
regu.licet.§.fi. Chananea/cōmutata de synagoga i eccle-
siā ꝛ zelās christum spōsum.xxxv.q.j.§.hac itaq̄.humilis/
patiēs/et cōfessa. Mat.xv. Samaritana/eccl'ia ex gētib⁹.
ꝑm Augu.credula/ꝛ custodiēs.q: Samaritana custos in-
terpretat.se ꝛ suos. Jo.iiij. q: vigilat supra gregē. Luc.ij.
xliij.di.ephesijs. et gratie sitibūda/clamans assidue/sitio.
Jo.xix. Bersabee pute⁹ alt⁹ ꝑ cognitionē clare fidei.xxiiij.
q.j.nō turbat.in fi.a Dauid christo vultu desiderabili san-
ctificata.xxx.q.j.§.ſꝫ obijcit.ij.Regū.xij.q: christ⁹ tradidit
se:vt eccl'iaꝫ suā sctificaret. Ephe.v. Mulier sanguiniflua
ꝑ tactū fimbrie christi curata. Mat.ix. Luc.viij. Mar.v.
eccl'ia ex gētib⁹/pctis sanguinea:q: sanguis sanguinē teti-
git.ꝑm Osee.iiij. Et illud. Qui nō ex sanguinib⁹. Jo.j.per
passionē christi/q̄ est fimbria vestimēti eius/curata. Syon
speculās/eccl'ia firma sicut mōs syon.ps.cxxiiij.que adhuc
in enigmate speculat.j.ad Cor.xiij. Hierl'm. Apoc.xxj. ps.
cxix. Hierl'm q̄ edificat vt ciuitas. Pacificata.q: sic interp-
tat Hierl'm:q: per mortē christi recōciliatio ꝛ pax facta est.
Colos.ij. Ephes.ij. Linteū ostēsum Petro. Act.x.eccl'ia in
qua sunt volatilia cōtēplātia/boni:ꝛ quadrupedia serpē-
tia/mali.xj.q.iij.nolite. Bethleē/dom⁹ panis viui. Jo.vj.
et in qua cōsecrat panis viuus.de cōse.dist.ij.oīa. Betha-
nia/q: sponso obediēs:ꝛ q: extra eā deo non obedit.lxxxj.
di.si qui.ar.xxiiij.q.j.ver.sana. Cenaculum grande. Mar.
xiiij.q: in ecclesia cena dñica manducat.j.ad Cor.xj. xxiiij.
q.j.q: ex sola. Grande/charitate. Bernar. Qui hꝫ charita
tē/magnus est.ꝛ cor Pauli ad Corinthios dilatatū est.ij.
ad Cor.vj. Stratū/humilitate.iij.Reg.iiij. Pauimētum
domus texit Salomon auro.ꝛ ps.cxviij. Adhesit pauimē
to aia mea. Extra hoc cenaculū agnus dei nō comeditur.
prealle.c.q: nec christi corpus cū fructu cōficitur.xxiiij.q.j.
schisma. Nec aia a pctō laudat.xxiiij.q.j.quicūq̄. Nec vera
pax dat aut relinquitur:q: extra ecclesiā vera pax non est.
xxiiij.q.j.q̄ cōtra. Nec fons sacramētalis cū effectu bñdici-
tur.j.q.j.maledicā. Nec Joan.gratia supra pectus iesu re-
cūbit:quia gratia spūssancti extra ecclesiā nō datur. xxiiij.
q.j.§.si aūt. Nec sermo christi proficit:q: margarita verba
dei/porcis non proijcitur. Nec panis filior̄ dei datur cani
bus.xj.q.iij.nolite. Mat.xv. Nec vera dilectio est:q: extra
ecclesiā amor spūssancti nō est.preal.§.si aūt. Nec lactuca-
rū agrestiū comestio.i.pctōr̄ vera cōtritio.pall.c. quicūq̄.
Nec panū azymor̄ puritatꝫ ꝛ sinceritatꝫ cibatio.j.ad Cor.
v. Nec vera discipulor̄ vnio. Nec paracleti ꝓmissio/nec re
ceptio. Act.ij.ꝛ pal.§.si aūt. Predicta in cenaculo celebra
ta sunt. Jo.xiij.ꝛ aliq̄ ex eis i die cene siūt. Ista est ecclesia
ista federis arca de qua.s̄.dixi/cōtinens tabulas legis: q:
ad literā extra ecclesiā hodie maxie vera sciētia nō est:nec
dei cognitio.xxiiij.q.j.q̄cūq̄. Hester decora nimis. Hester
i.abscondita/a conturbatione hoim.ps.xxx. que sponsum
Asuerū beatū christū flectit ad miam quā ppl'o suo impe-
trat. Hester pen.ꝛ vlti.c.ꝛ de pe.dist.j.fleat. Prudētissima
Abigail. Abigail patris mei deitas interpretat; q: pater

Universidad de Deusto Biblioteca

ecclesie deus est.in canti. Moysi. Nūquid nō ipse est pa/
ter tuus? que Dauid flerit ad miam contra Nabal. Nabal
interpretaᵗ scādalū/vel scādalizās: insipiēs vel insipiētia:
virū stultū/virū Belial iratū.j.Reg.xxv.Dauid autē ma/
nu fortis christū fortē designat. Nabal pctōr ē:q: oīs pctōr
stultus/et filius Belial diaboli/absq̄ iugo alios scādali/
zās. Aug. Mali scādalo sunt ecclesie. De scādalizātibꝰ.ex
de no.ope.nū.c.ij. Petri nauicula. Luc.v.xxiiij.q.j.nō tur/
baᵗ.j.q.j.mare.i.in cuius fide mare trāsimus huius seculi.
Heb.x.firma in spe:clauis ꝛ ligno crucis dn̄ice:titubans ꝛ
turbata ꝓpter Judā ꝓditorē designantē malos.xxiiij.q.j.
quodcūq̄.in fi.ꝛ ꝑfidiā que in ea nauigat. vt pal.c.nō tur
baᵗ.et.j.q.iiij.turbaᵗ nauicula. Et Mat.xiiij.vbi Aug. de
verbis dn̄i. In vno aūt aplō.i. Petro i ordine aplōꝝ pmo
et precipuo/in quo figurabaᵗ ecclia/vtrūq̄ genꝰ significā
dū fuit.i.firmi in hoc q̄ sup aquas ambulauit:ꝛ infirmi in
hoc q̄ dubitauit.nā ꝛ vnicuiq̄ sua cupiditas tēpestas est.
Amas deū? ambulas supra mare: sub pedibꝰ tuis est secu
li timor. Amas seculū? absorbet te:s; quū fluctuat cupidi/
tate cor tuū:vt vincas cupiditatē tuā/inuoca christi diuini
tatē.hec etiā scripsi.s.lv.ar. ver.itē Aug. Titubat etiā hec
nauicula ꝓpter vētū tētationū eorū qui in ea nauigāt.nā
vnaqueq̄ tētatio vētus validus est.ƀm Grego. Sagena
petri malos ꝛ bonos pisces habens.Mat.xiij.xxiij.q.vij.
c.j.in fi. Area eius triturās granū ꝛ paleas.pal.c.j.de ꝯse.
di.iiij.est vnitas.ij.q.j.multi. Messis eiꝰ habēs triticum ꝛ
zizania. Mat.xiij.xj.q.iij.nolite. Ouile eius. Joā.x. ex de
bap.licet.habēs oues fetātes/bonos fructum facientes:et
steriles/malos fructu carētes: ꝛ in ignē mittēdos sicut ar
bor sine fructu. Mat.vij.ex de deci.q̄uis.et Luce.xiij.vbi
loquiᵗ de ficulnea fructū non faciente.ibi:succide illā. vbi
Greg. Cū magno timore audiendū est qđ diciᵗ/succide il
lā: vt quid terrā occupat? vnusquisq̄ eṁ iuxta modū suū
sc; inquantū locū vite presentis tenet/si fructū boni opis
nō exhibet:velut infructuosa arbor terrā occupat:quia in
eo loco in quo ipe est/alijs operandi occasionē negat.Ha
bet etiam hoc ouile agnos puros bonos/et hedos pecu/
leos malos ꝛ olidos.glos.super Mat.xxv.in ver. hedos.
Sed vnū ouile:ꝛ vnus pastor.vt pal.c.licet.Domus eius
habēs vasa aurea ꝛ fictilia.ij.ad Timo.ij.xxiij.q.iiij.q̄ ƀm.
charitate feruētes ꝛ amore carētes/vel nō ꝑseuerātes:vt
vas fictile fragile.Cella vinaria.Can.ij.habēs vinū defe/
catū electoꝝ cōpūctionis.ps.lix. Potasti nos vino cōpun
ctionis ꝛ deuotiōis.Jo.ij.et acetū impioꝝ odij et inuidie:
de quo dant dn̄o bibere. Jo.xix. Cathedra eiꝰ. Mat.xxiij.
xl.di.multi.j.q.j.nō quales.Orige.Dilecti christi discipuli
post aduētū christi super cathedrā ecclesie q̄ est cathedra
christi.Cathedra inquit iudicās inter leprā ꝛ leprā. Leui.
xiij.xx.di.§.j.de pe.di.j.§.ex his.ex qui fi.sint legi.per vene
rabilē.§.rōnibus.Scala iacob.Gen.xxviij.ꝑ quā ꝛ in qua
ascēdūt hoies in celū:angelici cōtēplādo:ꝛ descēdūt in ea
ministrādo:q: in ista ecclesia habitat Maria cōtēplando
ad pedes dn̄i:et Martha sibi ministrādo.Luc.x.ex de re/
nū.nisi.§.ne putes. Arca Noe eleuata sup aquas diluuij
tribulatiōis:nec submersa: s; saluās receptos in ea. Gen.
vij.ꝛ.viij.xlvij.di.quātū licet.xxiiij.q.j.qm̄. Ista est ergo il
la sancta ecclesia militās recipiēs bonos et malos: que in
terra sita inter celū ꝛ terrā est.xxiij.q.iiij.hec autē. que etiā
regnum celoꝝ vocaᵗ.Mat.xxv.q: in ea ꝛ per eā itur ad ce
Celoꝝ noie sancti intelligūtur. lū: ꝛ q: christus in ea habitat in sanctis eiꝰ.ps.xxj. Tu aūt
in sancto habitas ꝛc.q̄ sunt celi alti virtutū dignitate:mū
di sanctitate. vn̄ d: Mat. vj. Pater nr̄ qui es in celis.i. in
sanctis.ꝛ Celi.i.sancti enarrāt gloriā dei.ps.xviij. Unde ꝛ
Aug.de sermone dn̄i in mōte. Qui es in celis.i.in sanctis
et iustis:nō eṁ spatio locoꝝ cōtineᵗ deus: q: celū et terrā
implet.Hiere.xxiij. et excelsior celo est. Job.xj.s; sicut ter/
ra appellatus est peccator: cui dictū est Gen.iij. Terra es
(alˢ puluis)et in terrā ibis.sic celū iustus econtrario dici
potest. Recte ergo diciᵗ/qui es in celis.i.qui es in sanctis.
Ista est illa sancta ecclēsia figurata ꝛ descripta Ezechiel.
xvj. Aqua de latere christi manāte lota in sacramento bap
tismi.ex de cele.mis.in quadā. Eius sanguine decorata ꝛ
mūdata.ex in clemē.sacrosancte.de sum.trini. Oleo balsa
mato gratie spūalis in sacramēto cōfirmationis vncta.ex
de sacra vnc.c.vnico.de cōse.dist.v.in primis.v.c.Discolori
bus.i.varietate virtutū induta.ps.xliiij. Adstitit regina.s.
ecclesia in vestitu deaurato circūdata varietate. xliij.dist.
sit rector. Vn̄ Exo.xxviij.in veste Aaron erant quatuor co
lores.s.hyacinthus/purpura/coccinū/ꝛ byssus:in quibus
prudētia/iustitia/fortitudo/et tēperātia designanᵗ: quibꝰ
vtilius nihil est in vita hoibus.Sap.viij. Vestita inquam
hyacintho cōtēplationis ꝛ deuotiōis:purpura dn̄ice pas/
sionis:coccino dilectionis ꝛ scrificatiōis. Calciata hyacin
tho.i.exēplis patrū precedētium munitoꝝ gressibus ope/
rū:vt celo potius inhereāt q̄ terrā tangere videanᵗ:quasi
duo calciamenta sunt fideliter agere/et fortiter tolerare.
Cincta bysso.i.continētie et pudicitie cingulo:quo sensus
exteriores et motꝰ interiores valeat cohibere. ¶ B De
cingulo Paulus Ephe.vj.ibi.State ergo succincti lūbos Cingulum.
vestros in veritate. Et primo cingitur ecclesia zona pelli/
cea: que est carnis mortificatio. hac accincti sunt Helias.
iiij.Reg.j.Baptista.Mat.iij.Luc.iij.Mar.j. vn̄ Beda.
ibi. Zona aūt pellicea qua accinctus erat Joānes et He/
lias mortificationis indiciū est. Et ibi Hiero. In zona pel
licea pauperes mundi mortui signantur. Itē Beda. Zo/
nam pelliceā habebat circa lumbos: quia carnē suam cru
cifixit cum vitijs et concupiscentijs.Gal.v. Scdo zona iu/
stitie que est exercitiū boni operis. De qua Esa.ix. Erit iu/
stitia cingulum lumborum eius. Tertio cingulo fortitudi
nis:vt primis motibus fortiter resistamꝰ. Prouer.vlti. Ac
cinxit fortitudine lumbos suos. Quarto cingulo humili/
tatis.hoc est linteum quo dn̄s erat accinctus quū lauit pe
des discipuloꝝ. Jo.xiij.xxiiij.q.j. q̄ dignior. Induta subti/
libus.i.extenuatione corporis: que optima vestis est con/
tra feruorem estatis.s.libidinis incentiua.Hec signata est
Gen.xxxviij.per teristrum qđ assumpsit Thamar/deposi/
tis vestibus viduitatis.Est eṁ teristrū vestis mulieris te
nuissima/visu peruia/estati idonea. terias eṁ vestis dici/
tur. Ornamēto ornata.i. gloria crucis. q: sicut ait Augu.
crux finita est in pena:manet in gloria.de locis suppliciꝝ
transit ad frontes imperatoꝝ. Armillis in manibus ador
nata.i. virtute bone operationis. Torque circa collū mu/
nita: intelligētia diuini sermonis. Inauribus redimita ꝛ
circulis.circuli sunt sacra scriptura.inaures in auribꝰ depē
dētes/obedientia indiscreta.i.indistincta.xxiij.q.j. q̄d cul/
patur. xj. q. iij. quid ergo. Coronata corona decoris que
datur victoribꝰ.j. ad Coꝝ.ix. In capite.i. glorie celestis in
mente.ex de sacra vnc.c.vnico. queadmodū corona/caret
principio ꝛ fine. Ornata etiā auro sapiētie ꝛ argento elo/
quētie. vestita bysso/cādore innocētie.ꝛ polymito.i. diuer
sitate pceptoꝝ.et multis coloribꝰ/diuersitate cōsilioꝝ. Si/
mila ꝛ oleo ꝛ melle referta.i.sacramēto eucharistie in quo
sunt tres substātie. Simila ē christi caro mūdissima. xxij.
di.q̄ eps. de cōse.di.ij.christꝰ panis est. Oleū/scrissima eiꝰ
aia omni gratia plena ꝛ donis spūssancti. de ꝯse.di.ij.hoc
est.et.c.in calice. Mel/ineffabilis dulcedo diuinitatis. de
cōse.di.ij.sicut verus. Eccli.xxiiij.Spiritus meꝰ super mel
dulcis. De his tribus propheta loquitur ecclesie Ezechie/
lis. xvj. Similam et oleum et mel comedisti: et decora fa/
cta es vehementer. ¶ C

ISta ergo ecclesia sic decorata et laudata/sic
etiā figurata ꝛ descripta antiquitꝰ a pphetis/
maxime ab isto Ezech. xvj. c.a quo traxi ver/
ba ꝓxime posita/inferiꝰ cācellata/nō est me/
retrix.refero me ad ꝑncipiū.§.pce.Sed vxor
agni legitime despōsata:i quo mr̄imonio ecclie sunt duo/
caput et mēbra in vno corpore. Vn̄ Roma.xij. multi vnū
corpus sumꝰ.ex de sum.tri.c.ij.§.rursus. Ephe.v.sacramē/
tū hoc magnū:ego dico in christo et ecclia.xvj.di.acutius.
ex de biga.debitum.quod significatum est Judicum.xiiij.

in prin. vbi diciᵗ. Descendit Samson:qui interpretatur
sol fortis:vel illuminās eos.s.christꝰ sol iustitie ꝛ lux vera.
Jo.j.ex de puri.post par.c.j.in Thānata.scil; mundum.vi
dens ibi muliere de filiabus philistijm. Philistijm interp
tanᵗ cadētes: q: gētiles cadebāt a gratia dei.i.ecclesiā de
gētibus.ascēdit et nūtiauit hoc patri suo et matri sue.i.sy/
nagoge vt acciperēt eā sibi in vxorē. Unde ait Hiere.xxxj.
In charitate ꝑpetua dilexi te: ideo attraxi te miserās tui.
Matrimonium xpi cū ecclesia. Hoc matrimoniū initiatū fuit i paradiso:qn̄ de latere dor
miētis Ade formata est eua. Gen.ij.xxxv.q.j.cū igiᵗ.in pn.
ex de diuor.gaudemꝰ. ex in clemē. de sum.tri. sacrosancte.
Ratificatū in cruce:vbi de latere christi dormiētis ꝓcesse/
rūt duo sacramēta.s.sanguis et aqua:quibus formatur et
dotaᵗ ecclia.vt palᵗ.c.sacrosancte.ꝛ ex de cele.mis. in qua/
dā.Aqua eṁ mūdaᵗ vt sit sine macula.Can.iiij.ibi.Et ma
cula nō est in te.christꝰ loquiᵗ ecclie. Sāguine ornaᵗ: vt sit
purpurata sicut regina. Ps.xliiij. Adstitit regina.i.ecclia.
Cōsummatū erit post iudiciū:qn̄ introduceᵗ spōsa in tha
lamū spōsi: vt bonis eiꝰ plenarie ꝑfruaᵗ: ꝛ nūq̄ ab eiꝰ am/
plexibꝰ auellatur. Apoc.xix.ibi:q: venerūt nuptie agni:et
vxor eiꝰ preparauit se:ꝛ datū est illi vt cooperiat se bissino
splēdēti ꝛ cādido. Bissinū eṁ iustificatiōes sunt sanctoꝝ.
Et infra. Beati qui ad cenā nuptiarū agni vocati sunt.et
xxj.ibi. Ueni ostendā tibi spōsam vxorē agni. Et de hoc est
parabola.x.virginū. Mat.xxv.ibi. Exierūt obuiā spōso et
spōse/christo ꝛ ecclesie. Et infra. Intrauerūt cū eo ad nu/
ptias.xxvij.q.j. nuptiaꝝ.ibi. cui ecclia ipsa cuiꝰ mēbra sunt
cōiunx est: que fidei spe ꝛ charitatis integritate nō solum
virginibꝰ sacris: s; etiā in cōiugatis fidelibꝰ tota virgo est.
vniuerse q̄ppe ecclesie cuiꝰ oia mēbra illa sunt. Apl̄s dicit
ij.ad Coꝝ.xj. Optaui vos vni viro virginē castā exhibere
christo ꝛc. De ꝑdictis virginibꝰ fatuis ꝛ alijs habes.xxxij.
q.v.si paulus. ¶ De isto etiā mr̄imonio inter christū ꝛ ec/
clesiā d: Osee.ij.ibi. Despōsabo te mihi in fide: spōsabo te
mihi in iudicio ꝛ iustitia: ꝛ mia ꝛ miserationibꝰ: sponsabo
te in sempiternū. Ter dicit spōsabo: vt ostēdat hoc matri/
moniū initiatū ratū ꝛ cōsummatū. Initiaᵗ eṁ in fide per
quā quelibet aia de ecclia dei spōsa dei efficiᵗ: ꝛ annulo fi
dei subarratur. de quo Hiere.ij. Nūquid obliuisciᵗ virgo
ornamēti sui.s.annuli desponsationis sue: aut spōsa fascie
pectoralis sue.s. timoris/quo debet cor restringere ne de/
fluat in pctā? arguit hic dn̄s aiam q̄ cōiugij fidē nō seruat:
quū mulieres cōsueuerint seruare annulū despōsationis
toto tēpore vite sue. Ratificatur vero in iudicio ꝛ iustitia
et in mia ꝛ miserationibus. Judiciū est in discussione sui.
de quo de peni.dist.j.iudicet.aliter sumiᵗ ex de verb.signi.
forus. Justitia in punitione pcti. Multi enim sunt qui be
ne iudicāt: sed nō sunt boni iustitiarij: q: nō bene puniunt
qđ se deliquisse cognoscūt. vn̄ Aug. Quē penitet/oino pe
niteat: ꝛ dolorē lachrymis ostēdat. de peni.dist.j.quē peni
tet.in princi. Et ibi. Justitia eṁ sola dānat. Vn̄ Esa.xxviij.
Ponā iudiciū in pōdere: et iustitiā in mēsura: q: iudicium
quasi in statera culpā ponderat: iustitia ꝓ pena culpe cō
mēsurat. Mia est in cordis cōpassione: quasi miserū cor.
Miseratio in bn̄ficij exhibitione: et precedit miseratione
mia. q: sicut ait Grego. Plus est cōpati ex corde: q: qui cō
patitur/seipm dat. Cōsummaᵗ aūt hoc matrimoniū i eter
nitate. et hoc est qđ ait in sempiternū. Sed nō dicit in quo
fiat cōsummatio: innuēs q̄ ineffabilis erit delectatio ma/
trimonij cōsummati. Vn̄ Aug. Qđ deus preparauit dili/
gētibus se/fide nō capiᵗ: spe nō attingitur: charitate non
cōprehēditur: desideria et vota trāsgrediᵗ: acquiri potest:
estimari nō pōt. De isto cōiugio christi et ecclesie Aug. sup
Jo. sermone. vij. Quid mirū si dn̄s inuitatus ad nuptias
venit: qui in hūc mundū ad nuptias venit: vbi verbū spō
sus/spōsa caro humana/ꝛ vtrūq̄ vnus filius dei/ꝛ idem
filius hoīs/vterus marie virginis thalamus fuit: vn̄ ipse
tāq̄ sponsus processit. ps. xviij. Item glos. ad Titū.j. Plu
res vxores antiquorum patrum significauerunt futuram
ex oibus gētibus vnitatē vni viro christo subditam.

CAstissima ergo ecclesia dei est: que et virgo
appellatur.j. ad Coꝝ.xj.xxvij.q.j. nuptiarū.
Sed perdūtur oēs qui fornicātur in ea ꝛ ex/
tra eā: nisi redeāt ad eā. Hi sunt idololatre.
de quibꝰ.j.ad Coꝝ.ix.et.x.c.plene. Sap.xiij.
xiiij.xv.c.et.xviij.q.j.idololatria.xxvj.q.v.cōtra idoloꝝ.vi/
de quod scripsi.s.xlj. ar.ver. de Nemroth. Heretici. de q̄/
bus ex de hereti.ꝑ totū.ꝛ lib.vj.eo.ti.ꝑ totū.xxiiij.q.vlti.§.
qui vero.cū oibus.c.seq.vsq̄ ad.c.quidā autem.vbi ponū
tur secte hereticoꝝ.lxx.ꝛ amplius. Schismatici. de quibꝰ
ex de schisma.vij.q.j.in primis septē.c.xxiiij.q.j.didicimus.
c.schisma. De hoc satis.s.xxi.arti. Excōmunicati. de qui/
bus ex de sen.excō.ꝛ xj.q.iij.in primis.xx.c.vsq̄ ad.§. cū er
go.ꝛ.xxiiij.q.ij.ꝛ.q.iij.pertinaces.lj.dist. aliquātas. in pn.
ex in cle. de fide catho. fidei.§.porro. ꝛ de vsur. ex grādi.§.
penul.cle. proditores. de quibꝰ legiᵗ ꝛ no.xlvj.di.clericus.
xj.q.iij.nolite.xxij.q.v.de forma. Sacrilegi.xvij.q.iiij.per
totū.ij.q.j.si quis in hoc genus. Homicide. ex de homici.
per totū.xxiij.q.v.per totū.de peni.dist.j. homicidioꝝ.ꝛ.l.
dist. in primis.c. Venefici.vj.q.j.infames. Venenum fa/
ciens/vel dans: vel Adulator: q: ƀm Senecā adulatio est
dulce venenū.ps.liiij. Molliti sunt sermones suos super
oleū: ꝛ ipsi sunt iacula. Paricide/interfectores parētum
vel filioꝝ.ff.ad.l.pōpe.de pari.C.de illis qui parentes vel
filios occi.l.vnica.legiᵗ ꝛ no.ex de his qui fi.occi.c.vlti. de
peni.di.j.aut facta.glos.nō talis. Incēdiarij. ex de rap.ꝛ
incē.in literis.xxiij.q.viij.pessimā. Masculoꝝ concubito
res. Molles immūdi. de peni.di.j.si q̄s tā masculū.et.c.q̄
puero.xxxij.q.vij.flagitia.c.adulterij.c.offerebat.ꝛ.c.vsus
ex de exces.prela.clerici.ex de vi.et hone.cle.C.de adul. cū
vir. Adulteri.xxxij.q.vij.ex de adul. Fornicatores i quo/
cūq̄ seru ꝛ cū quacūq̄ creatura.xv.q.j. mulier.xxxvj.q.j.§.
cū ergo. Ibi ponunᵗ gradus fornicationum.ꝛ.xxxij.q.vij.
adulteri.ꝛ.c.nō solū.xxv.dis.§.criminis.xxxiiij.dist. audite
charissimi.palea est. Mechi immūdi in corpore vel aia.
xxxij.q.iiij.meretrices.ꝛ.q.vj. non mechaberis. Falsarij.
xix.di. i memoriā.ex de cri.fal. Periuri/quocūq̄ mō. xxv.
di.§.criminis.ex de iureiur. xxij.q.v.vj.q.j. quicūq̄. Pla/
giarij/vēditores liberoꝝ hoim.no.j.q.j. q̄ studet.glos. nū/
quid. Simoniaci/emptores spūaliū. Giezite vendito/
res.j.causa.oibꝰ.c.ꝛ ex de simo. si q̄s. Cōiuratores ꝛ ꝯspi
ratores.xj.q.j.cōiurationē.cū quatuor.c. seq.vj.q.j.si quis.
Preuaricatores.ij.q.iij.§.notādū.ver.ꝑuaricator. cū.ij.
ver.seq. Raptores rerū et virginū.ex de rap.xxxvj.q.j.et
ij. Fures. ex de fur.xxxij.q.iiij.meretrices.xiiij.q.v. pena/
le.ꝛ.q.vj.furtū. Usurarij.ex de vsuris.ꝛ.xiiij.q.iij.iiij.ꝛ.v.
lxvj.dist.seditionarios.cū duobus.c. sequen. Sortilegi/
et qui respiciūt sortes.ex de sortile. xxxvj.q.j.ꝛ.ij. Male/
fici/qui carmina faciunt.xxvj.q.v.nec mirū.circa prin. ver.
magi. Diuini/diuinatores.j.q.j.nunq̄ predicunt futura.
xxvj.q.ij.intelligi.c. qui fine.c.illos.ꝛ.q.iiij.igitur.cū.§.pre
cedē.ꝛ.q.v.§.j. Incantatores.xxvj.q.v. si quis.c.nō licet.
Augures/qui volatus auiū et voces intendunt. Aru/
spices/horarum inspectores. Genethliaci/natalium die
rum consideratores. de his.xxvj.q.iiij.c.j. Nechromanti/
ci/precantores mortuorum et diuinatores per eos. xxvj.
q.v.nec mirum.ver. nechromātici. Arioli/circa aras ido/
lorum nefarias preces emittētes: et funesta sacrificia offe
rentes. xxvj.q. iiij. c.j. Phitonici/diuinantes arte magi/
ca. xxvj. q.v. nec mirum. versi. preterea. Mathematici/
per cursus siderum mores nascentium et actus et euētus
predicentes.xxvj.q.iiij.igitur. Magi/inspectores astro/
rum.prealleg.c.igitur. Somnia attendentes. xxvj.q.vij.
nō obseruetis. Aeromātici/ diuinātes in aere. Geomā
tici/diuinātes in terra. Hydromātici/diuinātes in aqua.
Pyromātici/diuinātes in igne. de his quatuor pal.c.igi
tur.in pn. Horoscopi/inspectores horarū natiuitatis ho
minū.palle.c.igiᵗ. Salitores/q̄ quū mēbroꝝ q̄cūq̄ pars
salierit:ꝑdicūt ꝓsperū seu triste aliq̄d sibi significari. palᵗ.
c.in fi. Sicarij/cum armis insidiātes/a sica qđ significat

Universidad de Deusto Biblioteca

ferrū ſiue cultrū.vt legit̄ ⁊ no.ex̄ de homici.ſicut dignum. Aſſiſſini/occulte occidentes.ex̄ de homici.ꝓ humani.lib.vj. Abigei/furātes gregē. de pe.diſ.j.§.iniuriarū. ante.c.aut facta. Antropophagi/comedētes hoies: eos ſpoliātes ⁊ tribulātes.pſ̄.lxxviij.q: comederūt Jacob.⁊ in Job xix.Et carnibus meis ſaturamini. Tyranni/crudeles dn̄i et iniuſte dn̄iū vſurpātes.xiiij.q.v.neqꝫ. Torneamētarij/exercitātes ſe in torneamētis.ex̄ de tornea. Duellarij/pugnātes duo.ex̄ de cle.pug.ī duel.ij.q.v.ꝯſuluiſti. Monomachiarij/purgātes ſe ferro calido aqua vel alia re. ex̄ de pur.vul.ij.q.v. cōſuluiſti. Blaſphemi maledici.ex̄ de male. Aleatores.ex̄ de exceſ.pla.inter.xxxv.di.c.j.et alee īſpectores.no.ibi. Ebrij aſſidui. xxv.di.§. ea demū. Jntruſi.ex̄ de elec.quiſquis.xvj.q.vij.ſane. Doloſi.pſ̄.xxiij.Neciurauit in dolo ꝓximo ſuo.j.Pe.j.i ſi. Nōnabiles ſine dolo. Malitioſi.pſ̄.lj.Quid gloriaris in malitia. ex̄ de exceſ.p̄la.ꝙ graue. Nō efficiamini inanis glorie cupidi. Gal.v.xlix.di.§.j.Vane glorioſi. Ficti hypocrite. de peni.di.ij.citius. Adulatores.xlvj.diſt.ſunt nōnulli.xxv.diſt.§.ea demū. Murmuratores.j.ad Cor.x.ibi: nec murmuraueritis.xc.di.alienus. Suſurrones/ꝗ aliq̄d detrahūt in aure alicuius de alio.vn̄ Leuit.xix. Nō eris criminator/⁊ ſuſurro in populis. Diſcordie ſeminatores/quos p̄cipue detestat̄ deꝰ. Prouer.vj.xc.di.diſcordātes.c. diſſidētes. Jnfideles.ij.q.vij.nō pōt.xxij.q.v.de forma. Gaſtrimargi/guloſi.de cōſe.diſt.v.qn̄qꝫ. Furioſi/irati.xj.q.iij.illa. et.c.ira. Jnuidi.xxv.di.§.ea demū.xlvj.di.clericꝰ inuidēs. Philargyri/auari.xvij.di.ꝑ totū. xiiij.q.iiij.q̄d dicā. Acidioſi/vnū eſt de ſeptē pc̄tis mortalibus acidia. vt legit̄ ⁊ notat̄ xxxij.q.vij.nō ſolū.et eſt acidia ſm̄ Damaſce. afflictio ſiue triſtitia aggrauās/reddēs hoiem pigrū et frigidū ad opꝰ bonū. Perſecutores bonoꝝ.xxiij.q.iiij.nimiū.⁊.c.ſi eccleſia. Preſumptuoſi/elati/ſupbi.xlix.diſt.c.j.⁊.xlviij.di.c.j. Mendaces.xxij.q.ij.primū.Falſi teſtes. ex̄ de cri.fal.c.j. Diffamatores. vj.q.j. deteriores. Secretorū aut ſigilli penitētie fractores.legit̄ ⁊ no.xxij.q.v.de forma.de pe.di.vj.ſacerdos.ex̄ de pe.oīs.§.ſi. Jnobediētes. ex̄ de maio.et obe.c.j.lxxj.di.ſi qui. Proprietarij religioſi ⁊ clerici in rebus eccleſie.ex̄ de ſta.mo.c.ij. ſup quodā.c. cū ad monaſteriū.xij.q.j.ſi priuatū.⁊.c.duo ſunt. Votoꝝ violatores.xxvij.q.j.c.j. cū multis.c.ſeq. Nō officiātes clerici bn̄ficiati vel in ſacris/aut religioſi clerici ꝓfeſſi. xcj.di.p̄ſbyter. ex̄ de cele.miſ.c.j.c.dolētes. Jrregulares cū culpa.ex̄ de ſentē.excō.cū medicinalis.xj.q.iij. ep̄s p̄ſbyter. Aut nō canonice electi/aut cōfirmati/aut conſecrati. ex̄ de elec.lxj.diſt.xxiiij.q.j.didicimus. Beneficiati clerici habitū vel tonſurā dimittētes.ex̄ de vi.⁊ hone.cle.c.vlti. Clerici ioculatores/goliardi/aut buffones.ex̄ eo.ti.clerici qui.lib.vj. Clerici carnifices/macellarij/aut tabernarij/aut induti veſte virgata aut partita.ex̄ de vita ⁊ hone. de.c.j.⁊.ij.in clemē. Clerici theſaurizātes de bonis eccl̄ie.xij. q.ij. aurū.xlvij.di.ſicut. Aut laici tpe famis: vt ibi in cōtractibus decipiētes.ex̄ de emp.⁊ vē.c.j.⁊.c.dilecti. Falſa moneta vtentes.ex̄ de iureiur.intellecto.C.de fal.mo. Denarios bolſonātes vel pōderātes vt eligāt meliores:q: defraudant rēpublicā. Caupones/ſtabularij/naute/qui cōiter ſuo officio abutūtur.ff.nau.cau.ſtabu.granū.aut alias merces vt ſuperuēdāt:vel carius tēpus expectāt emētes ſi nō ſint mercatores aut negociatores ſicut tabernarij/et ſtabularij q̄ de iſta arte viuūt.xiiij.q.iiij. quicūqꝫ. Clerici aut religioſi negociatores.ex̄ ne cle.vel mo.ꝑ totū.lxxxviij.di.ambitioſi.j.q.j.principatus. Jngrati.de dona.c.ſi. Litigioſi.xlvj.di.cōtētioſi.j.ad Cor.xj. Terminoꝝ remotores.ff.de termi.amo.xiij.q.i.c.j. Sepulcroꝝ fractores.ff. de ſepul.vio.et ex̄ de iude. ſicut.§. ad hec. Publicani reipublice fraudatores.iiij.q.iij.§.itē in criminali.ver.inuiti. Nō ſeruientes in eccleſijs. ex̄ de cle. nō reſi. Fucati/ponētes in facie colores.de cōſe.di.v.fucare. Sine iuſto bello aut vera neceſſitate vel vtilitate terre tallias collectas gabellas: vel alia ſeruilia indebita imponētes.ex̄ de cēſi.ꝓuenit. Jniuſtas guerras faciētes.xxiij.q.ij.iuſtū. Jura debita ſubtrahētes/iniuſte litigātes/⁊ eos defendētes. ex̄ de pe.calumniā. Rancoroſi.de pe.di.j.homicidioꝝ. Seditioſi/faciētes cōmotiōes in populis.xlvj.di. ſeditionarios. Diuiſi/partiales.xxiiij.q.j. qm̄. Jniuſtoꝝ vectigaliū īpoſitores.ex̄ de cēſi.innouamꝰ. Terrarū dn̄ia vſurpātes/ſicut Nemroth.vj.di.§.his itaqꝫ. Mercenarios defraudātes.Eccl̄i xxiij. Mercenarij nō fideliter laborātes. Clerici aut religioſi de bonis eccl̄ie aut monaſterij parētes vel alios ditātes.lxxxvj.di.nō ſatis. Aut eccleſiam ſuā quomodolibet defraudātes.xij.q.iij.c.j.⁊.q.iiij.c.j.⁊.ij. Cōcuſſores aliq̄d petētes cōtra debitū rōne officij alicuius. legit̄ ⁊ no.xxiij.q.j.paratos.i ſi.gloſ.cōciuē.c.militare.Libellos famoſos cōponētes. v.q.j.⁊.ij.c.j. Emāſores/q̄ diu extra caſtra vagant̄:⁊ ad caſtra reuertunt̄. legit̄ ⁊ no.de pe.diſt.j.aut facta.gloſ.emanſor. Effractores/frangētes carcerē vt euadāt. Graſſatores/latrones nemoris ſeuiētes. Expilatores/res iacētis hereditatis ſubtrahentes.de his quatuor legit̄ ⁊ no.de peni.di.j.c.aut facta. Mediatores ſimonie j.q.j.ex̄ de teſti.mediatores.l.vj.ep̄s. Mimi/rerū humanarū mutatores:ſicut olim erat in recitatione comediaꝝ/q̄ recitator verbo dicebat: mimi motu corporis exprimebant. Hugui.in deriuationibꝰ. Joculatores/de quocūqꝫ ioco in publico/vn̄ ioculatores q̄ſi ioci latores:in publicū em̄ faciunt ſpectaculū ꝓprij corꝑis.ex̄ de vi.⁊ ho.cle.cū decorꝑe.no.ex̄ li.vj.e.ti. clerici. Buffones vulgare Tuſcoꝝ preal̄.c.clerici. Scurra/leccator/vaniloquꝰ.ꝓprie ſcurra dicit̄ q̄ ſequit̄ curiā gr̄a cibi/quaſi ſcutellā radēs. Tragediatores/medicātes fauces ad cātādum in publico. xcij.diſt.c.j. Hiſtriones/geſticulatores/ioculatores/q̄ diuerſos geſtꝰ ⁊ habitꝰ hoim ſciūt rep̄ſentare. vn̄ hiſtriones dicebant̄ rep̄ſentatores comediaꝝ q̄ ī recitatiōe laruas ſue faciei apponētes rep̄ſentabāt habitꝰ ⁊ geſtꝰ diuerſoꝝ. ſm̄ Hug.in deri.de iſto de cōſe.di.ij.ꝑ dilectione.legit̄ et not̄.de his.lxxxvj.di. donare. Traiectatores cū manibꝰ in ludis decipiētes. Cum beſtijs pugnatores.iij.q.vij.§.tria.al̄s ſub.c.infames.ver. q̄ opꝫas. Venatores.lxxxvj.di.qui venatoribꝰ. cū q̄tuor.c.ſeq. Percuſſores. ex̄ de cleri.pcu. Taxilloꝝ aut merciū vēditores ꝓhibitarū ⁊ portatores. ex̄ de iude.c. ita.c. ad liberādā. Stupratores pueroꝝ vel virginū.de pe.diſt.j.qui puero.xxxvj.q.j.§.cū ergo. Jnceſtuoſi.xxxv.q.iij.de iceſtis. et.q.viij.inceſtuoſi.⁊ ex̄ de eo q̄ cog.cō.vx. Tornatrices/q̄ voluunt̄ in ludo vt torni.legit̄ et no.de ꝯſe.di.v.nullꝰ. Scenici.ſcenos vmbra.ide ſcena vmbraculū locꝰ obūbratꝰ in theatro cortinis cooꝑtus.inde ſcenicus ca.cū.i.vmbratilis/theatralis/q̄ facit ludos ⁊ geſtꝰ in theatro:vel q̄ ibi recitat ſcripturā. ſm̄ Hug.ī deri.de his de ꝯſe.di.v. nō opꝫ. Geſticulatores/faciētes geſtꝰ corꝑis. Thimelici miniſtrātes ludētibꝰ.legit̄ ⁊ no.preal.c.nō opꝫ.ij. Alchimiſte.diſcāt factores alchimie īpoſſibile eē vnā ſpeciē ī alterā trāſmutari.ſm̄ p̄hm bn̄ ꝓbat̄.xxvj.q.v.ep̄i eorū.in ſi. Ruffiani ducētes alijs meretrices:nō minus peccātes ꝙ ſi cū eis agerēt.lxxxvj.di.c.j. Patroni turpitudīs vxoꝝ.xxxij.q.ij.c.j. Partū alienū ſupponētes.ex̄ de pe.⁊ re.officij.Partū īpediētes.ex̄ de homi.ſi aliq̄s. Partū necātes quocūqꝫ.e.ti. ſicut. Filioꝝ expoſitores.ex̄ de īfan.⁊ lā.c.j. Falſi accuſatores vel denūtiatores.ex̄ de calū.⁊ accu. accuſaſti. Cōtra legē colludētes actores. et rei latēter ⁊ fraudulēter cōponētes ſuꝑ lite.legit̄ et no.ex̄ de calū.crimina; A fide clericatu ⁊ religiōe apoſtatantes.ex̄ de apoſta. Calūniatores.ij.q.iij.§.notādū.ij.Falſi ꝓcuratores.ex̄ de ꝓcu. mādato. Executores nō fideliter fideicōmiſſa exeq̄ntes aut tarde.ex̄ de teſta.nos q̄dē. Cōtra parētes īſurgētes vel eis īobediētes vel īiuriātes. Leuit̄.xx. Feſta indicta ab eccl̄ia nō cuſtodiētes ſꝫ ſeruiliter operātes.de ꝯſe.di.iij.c.j.et.c.ieiunia ſane. ex̄ de fer̄.c.vlti. Cōuēticula faciētes. Laici p̄dicātes. ex̄ de here. cum ex iniūcto. Cōtra libertatē ſtatuta faciētes ⁊ ſcribētes:⁊ ea ſeruātes.ex̄ de ſen.excō. vocauit. Rebaptizati.de ꝯſe.di.iiij.q̄ bis.⁊.c.ſeq. Reordinati.j.q.vij.ſaluberrimū. Furtiue ordinati.ex̄ de eo q̄ fur.or.re. Per ſaltū ꝓmoti.ex̄ eo.ti. Clamdeſtine cōtrahētes.ex̄ de clamdeſ. Viuētibꝰ vxoribus cōtrahētes.ex̄ de eo q̄ dux.in ma.c.penul. Sponſas fratrū in vxores ducētes.ex̄ de ſpon.ſponſam. Cū affinibꝰ ⁊ cōſanguinibꝰ fornicātes.ex̄ de eo q̄ cogno.cōſan.xxxv.q.iij.⁊.q.iiij.⁊.v. Cū iudeis mulieribus ⁊ ſaracenis vel q̄buſcūqꝫ alijs extra fidē ſe cōmiſcentes.xxviij.q.j.caue. Tēpore interdicto ab eccl̄ia nuptias celebrātes.ex̄ de ma.cōtract.ꝯ inter. Semel in anno nō cōfitētes ⁊ nō cōmunicātes.ex̄ de pe.⁊ re.oīs. Tēpore interdicti ⁊ corā excōmunicatis ⁊ interdictis ſuſpēſis ab officio publice celebrātes ex̄ de ex.pre.tanta.⁊ ex̄ de priui.ep̄orū.li.vj. Prelatorū ſentētias nō ſeruātes.xj.q.iij. Excōicatis ⁊ rebellātibꝰ eccl̄ie ⁊ fidei auxiliū cōſiliū vel fauorē dātes/vel eis cōmunicātes.xciij.di.ſi inimicꝰ.j.q.j.ſiquis inq̄t.ex̄ de ſen.ex. nuper. Pacta nō ſeruātes.ex̄ de pac. Jdē de ꝓmiſſionibꝰ. Thoꝝ maculantes.xxxij.q.iiij.origo.⁊.c.in eo. Extra vas ſemen ꝓijcientes ſicut Onas filiꝰ Jude vn̄ propter hoc ꝑcuſſit Onam dn̄s eo ꝙ rem deteſtabilē feciſſet.Geñ.xxxviij. Jllicite vel impudice ſe vel alios tangētes.xxxij.q.iiij.meretrices.xxxij.q.v.nec ſolo. Poſt ꝓmiſſam cōtinentiā ad inuicem m̄rimonio abutētes.xxvij.q.ij.ſi vir ⁊ vxor. Debitū cōiugij denegātes.ea.cā.⁊.q.ſi tu. Sine religione ſe cōiuges diuidētes.xxvij.q.ij.§.j. Sine licētia reciproca coniuges cauſa peregrinationis vel alia diu abſentes.ex̄ de cōiugio lepro.c.j. Pretextu filiorū nō procreandorū matrimonio nō vtētes.xxvij.q.ij.oē. Faſcinatoriā aut maleficiū cū maleficio remouētes.ar.xxij.q.ij.ſiquis ad te. Poſt votū cōtrahentes.ex̄ qui cleri.vel vo. Preſbyteri cū peccato mortali celebrātes vel cōicantes.de con.di.ij.quotidie.ea.di.qui ſcelerate. Bn̄ficia recipiētes/⁊ nō eccleſiā officiantes.lxxxj.di.eos. Decimas ⁊ iura eccleſiaſtica nō ſoluētes ex̄ de deci.xvj.q.j.decime. Penitētias rūpentes. de pe.di.v.conſideret. Recidiuātes.de pe.di.iij.irriſor. ⁊.c.ille. Potētes reddere aliena/⁊ nō reddētes.xiiij.q.vj.ſi res. Prelati ⁊ ep̄i de relictis pauperibꝰ quartā recipientes no. ex̄ de ſepul.c.ij. Clerici collucrātes. ex̄ de imu.ec. non minꝰ.⁊ c.aduerſus. Pro literis ordinatorū/⁊ beneficiatoꝝ/abſolutorū/cōfirmatorū/cōſecratorū/quorumcūqꝫ clericorū promouendorū/in fraudem iuris ſimoniacos condēnantis/magna precia per notarios ſuos aut cancellarios aut officiales recipiētes.j.q.ij.nullus .ex̄ de ſimo.c.j. Prelati cōdēnationes pecuniarias ⁊ cōpoſitiones imburſantes. legit̄ ⁊ no.ex̄ de pe.c.ij. Adulatores/ ſeruitoribus et conſanguinibꝰ ſuis ⁊ alijs p̄cibus carnalibus aliquorū indignis bn̄ficia cōferētes.ex̄ vt ec.bene.c.j.j.q.j.ſunt nōnulli. Judicia ⁊ ſentētias iuſtas vel iniuſtas vendētes.ij.q.vj.venales .xj.q.iij.nō licet. Expēſas pōpoſas ⁊ ſuperfluas ⁊ curioſas in equis familia ⁊ veſtibꝰ ⁊ ſupellectilibꝰ cibis ⁊ edificijs maxime clerici facientes.⁊ de pauperibꝰ parū vel nihil curātes.xvj.q.j.qm̄.xij.q.ij.gloria. Guerras ⁊ diuiſiones faciētes ⁊ nutrientes.ex̄ de treu.⁊ pa. Sacerdotes ⁊ clerici raro aut nūq̄ celebrantes/aut p̄dicātes/aut ep̄i niſi propter lucrū ep̄ale officium exercētes.ex̄ de celemiſ.dolentes.vij.q.j.ſicut vir. Parū aut nihil de aīabus ſubditorū curātes.viij.q.j.ſunt in eccl̄ia.xxiij.q.iiij.tres ꝑſonas. Pre timore p̄cio vel amore nō corrigētes.xliij.diſ.epheſijs.l.di.q̄ſdiaconꝰ.ex̄ de offi.or.ad reprimēdam.⁊.c.licet. Cum prelati vſurarijs vel eorū heredibus cōuenientes/⁊ libros eorū recipientes/⁊ nūq̄ aliquid illis qui ſoluerūt vſuras reſtituentes.ex̄ de vſu.cum tu. Prelati ſe ab eorū eccleſijs abſentantes abſqꝫ cauſa legitima. ex̄ de vo.et vo. redēp.magne.vij.q.j.ſicut vir.

¶ Articulus.lxvij. A

PRedicti flagitioſi ⁊

eorū cōſimiles q̄ fornicant̄ in adinuentionibus ſuis:ſunt illi per q̄s imaculata eccleſia dei ⁊ ſponſus chriſtꝰ dn̄s diffamat̄:⁊ ab infidelibus fornicaria appellat̄. Sed ſi in toto mūdo non niſi duo vel tres ſancti eſſent:in illis/et nō in alio toto mūdo ſcelerato/eccl̄ia ſancta eſſet.xxiiij.q.j.a recta.legitur ⁊ no.xxj.di.ꝙuis.de cōſe.di.iiij.q̄ris.ſed q: neſcimꝰ reprobos ⁊ electos:de oibus cōſtituit̄ iſta militans eccleſia in hac vita.xxiij.q.iiij.hec autē. Quicquid ergo mali in eccl̄ia agere videamꝰ:ſi habemꝰ officiū ⁊ poſſumus: corrigamus: vl̄ gemamꝰ:⁊ ſileamꝰ.xj.q.iij.q̄ñ. Obturemꝰ aures rumoribꝰ.lxxxvj.di.ſiq̄d. Expectemꝰ dn̄m.pſ̄.xxxix. expectās expectaui. Dimittamꝰ ipm facere:q: bn̄facit oia. Mar.vij.xxiij.q.iij.q̄dā.℣.floriani. Et q̄ nos mala vocamꝰ: ipe bona.et q̄ nos bona:ipſe ſepiſſime mala appellat.facit ad h̄ xxiij.q.v.relegētes.in prin. Nam ſtultū dei ſapientius eſt hominibꝰ.j.ad Coꝝ.j. Bene ſcit deꝰ q̄d facit/⁊ q̄d ꝑmittit de bonis iuſtis ⁊ de malis/ſm̄ Aug.etiā bonum trahens pre.c.relegentes.xxiij.q.v.§.hinc notandū. Oia que ſiūt aut iuſto iudicio facit:aut permiſſu ita fieri ꝑmittit.xxvj.q.v.nec mirū.vltra colum.℣.nec ideo. Non eſt ſapientia nec ꝯſiliū Prouer.xxj.nec fortitudo ꝯ ipſum. Dimittamꝰ ipſum regere mundū/qui creauit mundū:q: bonꝰ rector hūani generis eſt ⁊ author. Pax multa diligētibꝰ legē tuā ⁊ nō eſt illis ſcādalū.pſ̄.cxviij. Jlle ſapiētior q̄ non eſt curioſus ſcire qualiter regat̄ mundus:q̄ hoc cōſiderat pacē habet/⁊ nō eſt illi ſcādalū. Curioſi ⁊ ſcrutantes ⁊ q̄ ſcrutinio ſcrutati ſunt iniq̄tates/defecerunt ſcrutantes ſcrutinio.pſ̄.lxiij. Jn guerra habitāt ⁊ pax lōge eſt ab eis. Beatus q̄ de bono ⁊ malo lucrari ſcit. Jſte eſt Aioth ambidexter lucrans a dextris et a ſiniſtris:de quo dicit̄ ꝙ vtraqꝫ manu vtebatur pro dextra. Judi.iij. Prudentes mercatores de vilibus ⁊ precioſis mercibus lucrant̄:fatui de omnibus perdunt. Quid nobis et nouitatibus mundi: qui ſemper ſe mouit ⁊ mouet:⁊ nos non moueri cum eo debemus. Oportet nos penitētiā agere.ne. Luc̄.xiij.pereamus. Mortui ergo ſimus mundo:ne pereamus cū mundo/⁊ damnemur ſm̄ Paulū.j.ad Corin.xj. Scimus ꝙ deꝰ eſt.Heb.xj. Et totꝰ bonꝰ eſt.Luc̄.xviij. Mat.xix. Et vtrūqꝫ ſeculum bene regit. Sufficiat hoc nobis. Utinam vere ⁊ corde dicamus/Fiat voluntas tua ſicut in celo ⁊ in terra Mat.vj.⁊ Luc̄.xj. vbi Cyprianus. Nō igit̄ petimus vt deꝰ faciat q̄d vult:ſed vt nos facere poſſimꝰ/ quod deus vult quod vt fiat in nobis opus eſt dei voluntate.i.opera eius ⁊ protectione:q: nemo ſuis viribus fortis eſt:ſed dei miſericordia tutus. Que nouitates fuerūt ⁊ erunt non eſt curandum:nec vtile ſcire eſt. Hoc autē ſciendū ⁊ in memoria cōtinue habēdū ꝙ mori nos neceſſe eſt.xxiij.q .iiij.§.ſꝫ in his. Et h̄ nō nouū:ſed vbi ⁊ qn̄ ⁊ q̄liter neſcimꝰ. Quia igitur nos mors expectat vbilibet:⁊ nos eam vbilibet: ⁊ omni tēpore p̄ſtolemur ſm̄ Bern̄. Quidem mihi ſi totꝰ mundus vt luna mutetur/⁊ ſtultus cū ea:Eccl̄i.xvij. Et ego dei gratia ꝑmaneo vt ſol in ſphera ſua. Et quid ſi totus orbis ſaluaret̄/⁊ ego ſolꝰ perirem:vere filij hominū ſumus vanitati ſubiecti. Ro.viij.⁊ diligentes eam ⁊ querentes mendaciū.ſm̄ Dauid.pſ̄.iiij.bonū em̄ ⁊ malū noſtrum intra nos eſt in noſtris effectibus. Vn̄ et regnum dei intra nos eſt. Luc̄.xvij. Quid ad nos de ijs que foris in mūdo ſunt.j.ad Coꝝ.vij.j.q.j.multi. Jdeo chriſtus plāxit Lazarū ſm̄ Hiero.q: foris.i.ad iſtum mundū exteriorem eū vocabat. Sed gloria filie regis ab intus.pſ̄.xliiij. Si non ſaluatur vnq̄ quis/niſi qui ſecum habitat.et qui reuertitur in ſe cum filio prodigo. Luc̄.xv. Accedet homo ad cor altum ⁊c pſ̄.lxiij.⁊ qui conuertitur ad cor ſm̄ Dauid.multo/potiꝰ; hoc tempore tenebrarū examinato me aliquoties ⁊ dico mihi. Quid vis extra deū:⁊ reſpondeo Nihil ⁊ infero. Quis deū tibi tollere pōt niſi ꝑuicacia tua Poſt deū ⁊ cū deo ego mihi bonus:⁊ ſine hoīe ⁊ deo ego mihi malꝰ.j.q.iiij.crimē. Quis ḡ ſepabit me a charitate dei ꝓpetas mei:ſi igit̄ me chriſto ⁊ creature mēte non cōico: me ab eo excōico.ſi in me nō ſum:in ip̄o nō ſum.q: in ipſo moueor/viuo/⁊ ſum. Actu.xvij. Si ℣o in me ſine ip̄o ſum nō ſum ℣e:q: ꝑ ip̄m/⁊ ī ip̄o/ſum id q̄d ſum. Ve vob̄ lippis q̄ ex tumore ſupſiciē intuemini:ſuſpicātes ex hoc oia fore

Universidad de Deusto Biblioteca

salua:nō attendentes interiorē vermē qui interiora corro
dit.fm Bernar. cōcussionē ꝛ terre motus interiores ꝛ ex-
teriores/tēpore presentis dei vicarij concurrētes in myste
rio. Nondū sigillū apertū est. Prestolētur sigillū apertū/
qui erunt:ꝛ videbūt interim sufferendū:ꝛ obediendum.
Euāgelium eternū. Apoca.xiiij.est immutabile. Pauper
missus a deo cū bulla regia. Minister eiꝰ nō est mortuus:
sed viuit. Citius resurget/clarius/et pfectius. Tentātur ꝛ
tētabūtur filij eius pualide: sꝫ patris munere nō deficiēt:
q: in charitate ppetua dilecti et desponsati cū patre sunt.
Osee.ij.ꝛ.xj. serui nō manebūt in domo patris in eternū.
Jo.viij. q: lege pfecte libertatis ab oī carne. Jaco.j. id est
euangeliū negauerūt verbo et opere.xxij.q.v.cauete. Hic
parantes pasca: q: filij Agar ancille egyptiace tenebrose.
lvj.di.hismael. Hic solēnizātes vigilias: pasca typicū euo-
mētes. Blasphematus/ꝛ stolidus reputatus/pater indy
tus pauper/sapiētia plenus/liberās ecclesiā/ꝛ ꝯdēnatus
a filijs spurcitie retrogradis ꝛ apostatis. Vindictā petijt:
et petit. Faciet dn̄s exercituū: q: zelatur eū: et ideo signa-
uit eū. Fiet carnis totalis destructio: alꝭ non fieret spiritꝰ
constructio. Nemo potest discissam disruptā ꝛ veterē tuni
cā plenarie resarcire. Luc.v. Ex vna parte resuitur: ex alte
ra scindit. Deut.xxviij. vermibus ꝛ grādinibus. Leonibꝰ.
Judi.xiiij.et vulpibus. Can.ij.ps̄.lxxix.singularibus feris
apris de sylua exterminata ꝛ vastata ē vinea. ¶ B Frā
cisci sacra regula ad quid sepes et maceria: cōstitutiones
que etiā nō seruātur: vt quid ceco collyrium: quid leproso
sirupus: q̄d mortuo medicamē: quid albedo ethiopi: q̄d
simplicitas vulpi: lupo sobrietas: coruo legalitas: pardo
puritas: leoni humilitas: pauptas gigātibus: charitas li
tigātibus ꝛ ambiētibus: j.ad Cor.xiij. et ideo nullū cata-
plasma/nullū pigmentū/nullū antidotū tāto morbo me
debit: nisi segregatio electorꝝ. Interim sit fex olei amurca
cū oleo: furfur cum similagine: murena serpēs cū anguil-
la: granū cū palea: fictile vas cum aureo.xxiij.q.vij.c.j.ha-
bitet Loth cū Sodomis. Gen̄.xix.xl.dis.quelibet. Job cū
scorpionibus et strutionibus. Job.xxx. Nicolaus inter se-
ptē diacones. Act.vj.xxiiij.q.iij.quidā.ver. nicolaite. Ju-
das scarioth inter aplos.xxiij.q.iiij.quid ergo. Ignis accē
sus tribulationibus separabit ꝛ colabit filios leui.l.dist.ꝛ
purgabit. Malach.iij.vt recedat scoria: ꝛ remaneāt vt au
rū obrisum/offerētes dn̄o sacrificia in iudicio serui condē
nationis/et iustitia primi cōpassionis/ad caminum vere
pauptatis reducti. Esa.xlviij.c.ꝛ vere expropriatiōis facti
dn̄i possessores ꝛ possessio dn̄ica. deficiēt argumēta: q: re-
gnabit veritas. Syllogismus peribit: q: simplicitas pua-
lebit. Cōclusio nō fiet: q: dn̄s humilis sabaoth faciet con-
summationē arrogātiū: ꝛ per eū sapiētibꝰ verius insipiēti
bus cōcludet. Inimici christi ꝛ euāgelij resarciēt euāgeliū
nesciētes q̄d agāt: ꝛ vindicabūt impugnationē.ar.xxiij.q.
v.§.hinc notādū. quia dn̄s pugnat occulte: iacit sagittā a
pharetra sua in indignatione sua: ꝛ abscōdit manū: vt vi-
dētes nō videāt. Jo.ix. ꝛ paret pedicam. Job.xviij. inimi-
cis de virtute ppria gloriātibꝰ.ps̄.lxxvij. Dormiens surgit
tāq̄ crapulatꝰ a vino furoris sui: vt pcutiat inimicos suos
in posterioribꝰ cōsummatiōis vite sue.ps̄.lxxvij. Et fiāt in
opprobriū sempiternū: vt israel saluus fiat. ¶ C

Firma colūna nutabit: ꝛ iam nutat. Scinde-
tur spōsa christi: ꝛ iā lōge lateq̄ scissa est. Pu
gnabit fermētata in mēbris ecclia vera ꝯ fal-
sam: pualebit p tpe mēdaciū: vt purgetur vi
tiū. Resurget ante vltimā resurrectionem in
spū humilitatis. Dan̄.iij. ꝛ aio cōtrita spōsa christi purissi-
ma redibit ad initiū: tribulationibꝰ dealbata: et a fecibus
defecata: q: vexatio apiet eiꝰ auditū. Esa.xxviij. que surda
diu pmāsit. Diu cucurrit iā quartus equus pallidus.s.hy-
pocrisis. Apoc.vj. sed nūc peramplius calces iacit: q: modi-
cū tp̄s habet. Diu regnauit trāsfigurata hypocrisis regē-
te eā trāsfigurato angelo tenebrarū.xxvj.q.v.epi. Sꝫ mo-
do plenarie suū imperiū dilatauit ꝛ dilatabit: quousq̄ ve
niet rex impudēs plenus mysterijs ꝛ velatus/ppositiōes
sciēs. Dan̄.viij. Bestia prima vastās oia plus q̄ credi pos-
sit. Apoc.xiij. Qui huiꝰ imperij carnei caput tenet: cuiꝰ mē
bra labefacta iādiu p orbē preualebūt: ꝛ serpūt sceleratis-
simi eius ꝛ pfidi pcessores. nā sagittās sanctā ecclesiam in
precordijs sue charitatis ꝛ vnitatis/ pacis ꝛ pietatis/mū
ditie et castitatis. Se eius vocat filiū/ipsam scindens. De
parte eius se vocat: ac si ecclesia sit in parte. cōtra id.xxiiij.
q.j.schisma. Plus eā impugnās/q: familiaris inimicus/
q̄ hostis barbarus notorius.xciij.di.si inimicus. Osculat
eā: et transfigit eam sica.i.cultello: Amasam Joab.ij. Re
gū.xx.et Judam christo. Mat.xxiij. se ei exhibens quum
eā salutat. In hac caligine lux lucebit electis habitātibus
in hac regione vmbre mortis: qui nō rapiētur de manibꝰ
dn̄i: et nō dimittent matrē cecam ꝛ quasi sterilem/propter
nouercā adulteram et fecūdam. Recooperient pudenda
patris: q: sunt filij pudorati successores Sem et Japhet.
Gen̄.ix.xcvj.dist.in scripturis. Et in hoc filij cognoscentur
aquilini cum corpore christi/quod est ecclesia/ cōgregati.
Mat.xxiiij.xxiiij.q.j.quoniā.nec diuisi ab ecclesia ꝛ a spō-
so quātūlibet deuiante. Priuigni degeneres sectabuntur
nouercā tumentem ꝛ aconita.i.venenum miscentē. Aqui
la rex Alemānie et Romanorꝝ lactabit nouercā/ ab ea las-
ciuatus: quia ab aquilone pādetur. Hiere.j. malū schisma-
tis. Pascet eā et occidet eā hoc tēpore et futuro. Interim
qui stat videat ne cadat.j.ad Cor.x. Nō dimittat mūdum
donec de medio fiat: q: iustitia colorata regnabit in parte
cubilis christi: sed ipse cubat in meridie. Can̄.j. et in horto
concluso ꝛ signato. Can̄.iiij. etsi spinoso et inculto. Anima
bit se fectus et fictus iustus/lucē habens nō ardorem/ cō-
tra fidem: et habebit argumēta ficte vite: et dicet/ Mecū
est dn̄s. sed fidelis dn̄s in fide vera habet diuersoriū ꝛ cu-
bile: ꝛ in ea resuscitat vitā suam: et Franciscū suū fidelem
discipulū et apostolū: qui dn̄o pape et eius romane eccle-
sie p se et suo corpore mystico/obedientiā specialē promi-
sit: et euangeliū obseruare in regula sua. Fermentatā au-
tem vitā de fide spernit et odit: et fide enim sincera ꝛ non
ex operibus absq̄ ea iustificat Abraam cū ceteris iustis.
Roma.iiij. Jaco.ij. Nihil sit simplicitati diuine cōtrarius:
sicut hypocrisis/ que totā sanctā ecclesiā hodie percutit: ꝛ
synagoge similē eā facit. ¶ C Hypocrisis quidē est ma
ter duplicitatis: filia mēdacij/et patris eiꝰ diaboli: duplici Hypocri
vita viuēs: corpore in celis habitās/mente in terra: bono sim inse
ris auida: in se pauida et infructuosa: doli artifex: martyr cat au
diaboli: emulatrix ꝛ persecutrix bonorꝝ: correctrix oīm: ipa thor.
incorrigibilis: intus arida: antrū demonū ꝛ eorꝝ figura: ti
nea sanctitatis: cōpta meretrix: fucata spurcitia: inflata vi
pera: ornatū sepulcrū: filia peccati et cōtinue peccās: pdi-
tionis pcursor: vermis ecclesie insensibiliter quodāmodo
eā depascēs: negatio nature: crocodilus vitalia cōsumēs
ecclesie: blasphemia alterius vite: genitrix phariseorꝝ: so-
ror scribarū: comes Ananie ꝛ Sapphyre. Actuū.v.xxiij.q.
viij. petrus. Petri timor: iudaizantis gula.ij. q.vij.pau-
lus.pedissequa: Herodis ascalonite. Mat.ij.pedagoga:
totiꝰ puritatis euāgelice inimica. De hypocrita. Job.viij.
xiij.ꝛ.xv.in fi.ꝛ.xxvij.ꝛ.xxxiiij.ꝛ vlti.c.et de peni.dis.ij.citiꝰ.
Scripsi ꝯ hypocrisiꝫ late.j.i pte.ij.ad fi.§.aliō manu pecu-
liare.i ar.lxxviij. Hec iquā ipura sctitas: sꝫ tota iiq̄tas: isto
tpe tenebrarꝝ ī vtraq̄ ecclia malignātiū/ꝛ sctōrꝝ pinariā ar
cē iādiu ꝛ tenuit ꝛ tenet: ꝛ pter eiꝰ iiq̄tatē ecclia ꝯ eccliaꝫ
dimicabit. Militantes filij brauiū pcepturi/quū nuda pꝰ
manebit ecclia sctōrꝝ: vestimēta sua mista sanguie. Esa.ix.
deponētes: ꝛ eā nuptiali. Mat.xxij. iduētes veste: q: eius
vestitꝰ est pprie deauratꝰ.ps̄.xliiij.erūt. Plātatiōes vero
adulterine. Mat.xv. sequētes ecclias.ps̄.xxv. malignātiū
eradicabunt cū ea. ꝛ tūc regnabit dn̄s i tēplo sctō suo. ps̄.
x. vnitꝰ cū spōsa sua in simplicitate fide ꝛ charitate qui tri
plex funiculus nectit ecclesiam cū christo vtrūq̄ rumpa-
tur. ex de treu.et pa.c.j. Duplicitas aūt et infidelitas ꝛ ini-
quitas cōprehēdet pseudo filios: vt cū p̄re eorꝝ Amorreo
et matre Cethea. Ezechiel.xvj. perpetuo disrūpātur: ꝛ flā
mis vltricibus diuisionis.s. et fictionis ꝛ vere matris pse
cutionis ppetuis exurātur. ¶ E Adaperiat pinde obse
cro genu flexo nr̄a sancta mr̄ ecclesia oculos cordis sui: et
cognoscat pessimā suā pacē. Esa.xxxviij. In bonis tēpora
libus dilatata: ꝛ spū minorata: q: dies veniūt: ꝛ ppe: ꝛ in
ianuis: q̄ inimici eius ad literā coangustabūt eā: ꝛ circū-
dabūt eā obsidione psecutionis: ꝛ apprehēdēt eam inter
angustias terre.i.ad terrā quā dilexit dimittēs celū/pster
nēt eā. Luc.xix. Et q: nō fuit deo ꝛ spū eius cōtēta: sed ma-
nus suas misit ad appetitum ꝛ possessionē terre inanis ꝛ
vacue. Gen̄.j. Et in terrenis voluit dilatari: nō cōtēta ter-
minis suis etiā tēporalibus legitimis quos habebat: sed
etiā insup inuasit terminos alienos.xiij.q.j.c.j. Et paupta
tē euāgelicā arram hereditatis ppetue totaliter repudia
uit: ꝛ eā exulare fecit: que data erat ei p dote diuitiarū ce-
lestium: ꝛ in qua fundata erat a spōso suo christo ꝛ a suis
aplis/qui eā in ea plātauerūt et fundauerūt.xij.q.j.c.j. Et
q: ingrata. ex de donat.c.fi.extitit largitoribꝰ patrimonij.
xcvj.dist.cōstātinus.ij.q̄d ad suā ꝛ pauperū.xvj.q.j.qm̄. su
stentationē/nō ostentationē/delectationē/ꝛ thesaurizatio
nē.xij.q.ij.aurū.possedit ꝛ possidet. Ideo dicit dn̄s exerci
tuum. Fortis israel/magnus/ꝛ paruus/diues/ꝛ pauper.
Esa.ix.ps̄. Zelatus sum te: q: dilexi te: et redemi te.ps̄. re-
dēptionē spoliabo te: nudā dimittā te: sicut steti in patibu
lo. Jo.xix. p te effraym augmētū et cayn possessio recedēt
a te. Aurū Euilath. Gen̄.ij. exulabit a te. Vacce pingues
que sunt in mōte samarie. Amos.iiij. prelati diuites in ec-
clesia deficiēt: ꝛ macilēte succedent. Gen̄.xlj. Naues tue q̄
nauigauerūt in ophir pter aurū cōfringētur/in asiō ga-
baa.iij. Reg.vlti. Nō bibes plus nec sities aurū in quo cō
fisa es. Baruch.iij.j.q.j.§.ex his. sed cōfidentia tua in me
erit.ps̄.qui cōfidūt in dn̄o. Job.j. Camelos tuos/asinas/
et greges ouiū arripiēt sabei. Reges te in terra dotātes/
siccabūt vbera tua in terra turgentia. Qui te exaltauerūt
humiliabūt. Bibisti: et propterea totū euomuisti. Nimis
eras plena: euacuata es/et curata. Vituli aurei quos po-
suisti.iij. Reg.xij. in Bethel: te me blasphemare fecerunt:
corruerūt ꝛ ad orbis solū me. Deut.xxxij. icrassata/impin-
guata/dilatata.in cātico. Audite.recalcitrasti ꝛ dereliqui
sti deū factorē tuū: redēptorē et spōsum tuū: sed attenua-
ta ꝛ subtiliata de crassitudine terre redibis ad me. Quere
bas me in armētis ꝛ bobus/curribus ꝛ elephātibus: ꝛ nō
inuenisti me. Osee.v.ps̄.xix. hi in curribus. Calcabis ter-
rā: et dicā ecce adsum. Ad natiuitatē tuā nuda redibis: vt
sic iterū renascaris: q: nisi nata fueris denuo. Jo.iij.nō co
laberis/innouaberis/et purgaberis sicut in diebus anti
quis. Malach.iij.l. dist. et purgabit. Et erit possessio tua
innocētia ꝛ nuditas. Mēdax fecisti euāgeliū meū in con
spectu filiorꝝ hoim: et idololatrare eos fecisti: sꝫ spoliatio
tua verificabit illud: ꝛ orbis te nudā aspiciēs ꝛ absq̄ pul-
uere terre aspiciens celū/adorabit me: q: glorificata es in
thesauris tuis: ꝛ nō erat eis numerus. Baruch.iij. Et eru
ginauit aurū tuū et argētū. Jaco.v. iō Babylonij veniēt:
asportabūt illud. Esa.xxxix. Et p vasis aureis erūt tibi fi-
ctilia ꝛ lignea.i.paupes. Viuos lapides cōtēpsisti ꝛ extra-
xisti mortuos tuos.xij.q.ij.multi corruunt. ꝛ in tabernacu
lis habitabis sicut ꝛ patres tui.ps̄. Et habitare fecit in ta
bernaculis eorꝝ. Vnguentis varijs delibuta fuisti: squalli
da ꝛ hispida iūgeris mihi. Vinis et epulis satiata/sopori
te dedisti: in fame ꝛ siccitate vigilare te faciā. Purpurata
et gēmata fuisti: ꝛ muratorijs vtebaris.iiij. Reg.v. In cili
cio et cinere velis nolis redibis ad me. de pe.di.iij.achab.
Cyrus meus. Esa.xlv. vindicabit me de te: vt habeā te: et
euertā ꝛ occidā te: vt viuificē te: ꝛ prudentia que de terra
est. Baruch.iij. Perdā prudētiā tuā ꝛ sapiētiā tuā. Deut.
xxxij. Et dabo infirmitatē ꝛ stultitiā crucis meā.j.ad Corꝝ.
j. Sap.xj. In quo peccasti/in eo te puniā. ex. de offi.deleg.
cū olim. Infrigidata es: vētꝰ aquilo frigidus verberabit
te. Eccli.xliij. Vt in sanguine tuo calefactam te calefaciat
meꝰ auster calidus. Can̄.iiij. spūsctūs. ¶ F Dilexi te:
iō affligā te: ꝛ irascet furor meus ꝯ te: vt purget te. Amos
iij. Apoc.iij.ps̄.xcviij. Deꝰ tu ppitiꝰ ꝛc.v.q.v. nō ois.xxiiij.
q.iiij.nimiū. Veniet ergo illa mea pauptas beata. Mat.
v. q̄ te ditabit: q: te purgabit.l.di. ꝛ purgabit. in tēplo meo
sedebit: ꝛ regnabit: ꝛ regnū meū vite expropriata euāge-
lizabit: ꝛ faciet familiā pauperꝝ/sup quos intēdā ego dn̄s:
vt in die mala.ps̄.xl.beatus q̄ intelligit. vltime tribulatio
nis liberē eos. nūq̄d cū promptuarijs.ps̄.cxliij. promptuaria
eorꝝ. et enthecis: entheca grece/latine ppriū: siue priuata
pecunia alicuiꝰ. vulgare apulie. Dicit etiā entheca locꝰ in
quo seruat pecunia.xij.q.j. nolo.et.q.ij. vobis. Et erarijs:
locꝰ eris.i.pecunie. Et loculis: pera: bursa: repositoriū. xij.
q.j. habebat.xj.q.iij.ira. pecunia et thesauris. Posses pu-
gnare cū illo filio pditionis qui terrā diuidet gratuito: et
cui p̄r eiꝰ Leuiathā thesauros abscōditos reuelabit: et in
copia rerum oim occidet plurimos. Dan̄.viij.ad fi.ꝛ.xj.ad
fi. Nūq̄d pōt philargyria.i.appetitꝰ habēdi/ꝛ pecunia cō-
tra auaritiā ꝛ abūdātiā dimicare: Nūquid aūt guerrā fa-
ciet cōtra aurū: Immo quāto pecuniosior/tāto auarior: ꝛ
tāto ad lucrandū auidior.xiiij.q.iiij.q̄d dicā.xj.q.vij.sicut.
Quō ergo tales cōtra aurū pugnabūt sitiētes aurū serui
māmone ꝛ auri: Mat.vj. ꝛ Luc.xvj.xiiij.q.v.§.fi. Sed q̄s
palmā habebit cōtra aurū: nisi qui nō cōfidit in auro: nec
abijt post aurū: Eccli.xxxj.et cui nō est aurū. Et pter hoc
apli inopes ꝛ mēdici aureos et auratos huiꝰ seculi princi-
pes cōuerterūt: q: aurū repudiauerūt: ꝛ dixerūt/argentū
et aurū nō est mihi. Act.iij.ꝛ.viij. dixit Petrꝰ Simoni ma
go. Pecunia tua tecū sit i pditionē. Propter q̄d in fine se-
culorꝝ necesse erit/q̄ auaritia huiꝰ seculi igne auaritie inte
riori ardēs/igne exteriori iudicij expiāda p paupes veros
futuros non fictos p̄sentes euāgelicos successores aplorꝝ
funditꝰ extirpet quoad pauptatē. legit ꝛ no.xvj.q.v.ex au
thoritate.xij.q.j.vidētes. O spōsa mea.xxvij.q.j.nuptiarꝝ.
quis te excecauit: vt nuditatē meā nō aspiceres: ꝛ eā nudi
tate tua nō cooperires: Vere puluis terre te occecauit: hu
mor crassus telluris/pupillā ocli tui obtenebrauit.xlix.di.
c.j.§.lippus. Auro ꝛ argēto ꝛ gēmis ꝛ diuersis coloribus
me cooperuisti: sꝫ decepta fuisti: ꝛ illaq̄auit ꝛ decepit te syna
goga aurea cui successisti.xxxv.q.j.§.authoritate. q̄ tēplū
suū ꝛ tēpli vasa deaurabat: ꝛ aurū q̄rebat ꝛ possessionē in
terra: sꝫ carnalis erat ꝛ ceca/ꝛ rudis/et pna idololatrare:
et carnalibꝰ sacrificijs dedita ne flueret. Leuit.ix.xxxj.q.j.
§.sꝫ obijcit.ad simulacra aurea idolorꝝ.xij.q.ij.glia. Sꝫ tu
que me in carne pauperē natū vidisti: ꝛ in p̄sepi luteo po-
situ aspexisti. Luc.ij.vbi dicit Chrys. O si mihi liceret illō
p̄sepe viderei q̄ dn̄s iacuit. Nūc nos christiani q̄si p hono Paup-
re tulimꝰ lutū: ꝛ posuimꝰ argētū: sꝫ mihi pciosiꝰ illō est q̄d tas com
ablatū est: argētū ꝛ aurū mirēt gētilitas: christiana fides mēdat.
et deuotio mirēt luteū illō p̄sepe. Qui i isto p̄sepi natꝰ est:
aurū cōdēnat ꝛ argētū: nō cōdēno eos q̄ honoris cā fece-
rūt: nec em̄ illos cōdēno q̄ i tēplo fecerūt vasa aurea: sed
admiror deū creatorē mūdi: q̄ nō inter aurū ꝛ argētū/sed
in luto nascit: ꝛ semp despectū. Esa.lv.et inopē/ꝛ mēdicū.
ps̄.cviij.et nō habentē vbi caput reclinet. Mat.viij. ꝛ Lu
ce.ix.vbi Beda. Quid me pter diuitias ꝛ seculi lucra cu
pis seq̄: quū tāte sim pauptatis: vt nec hospitiolū videar
habere: ꝛ vt i eo vtar tecto: Itē ibi Chrys. Aspice qualiter
pauptatē quā dn̄s docuerat/p opa demōstrat. Nō erat ei
mēsa: nō cādelabrū: nō domꝰ: nec q̄cq̄ aliud taliū. Et p̄di-
catē/Beati pauperes spū. Mat.v. Et/Vade et vēde oia
q̄ habes: ꝛ da pauperibꝰ.xxiij.q.iiij.nō inuenit.ꝛ.c.si eccle
sia.xcij. dist. legimus. ad mediū.ver. quid enim. Mat.x.
Luc.xviij.et Mat.xix.vbi Remigius. Notanda sunt ista
verba. nō enim ait dn̄s/vade et manduca oia que habes.
Sed vade et vende. Et non ait aliqua: sicut Ananias et
Sapphyra. Actuum.v.xxiij.q.viij.petrus. Sed omnia. Et
pulchre adiungit/que habes. Illa enim habemus que iu
ste possidemꝰ. Illa ergo q̄ iuste possidemꝰ: vēdēda sunt. q̄
vero iniuste: sunt eroganda illis quibus fuerant ablata.

Universidad de Deusto Biblioteca

Luc.xix. de Zacheo.xij.q.ij.cum deuotissimam.xiiij.q.vj.si res. Nec ait. Da primis aut diuitib⁹ a quib⁹ accipies similia. sed/Da pauperib⁹. Augu. de operib⁹ monachoꝝ. Nec attēdendū in quibus monasterijs vel in quo loco indigētibus fratribus hoc qđ habebat aliquis impēderit. Omnium christianoꝝ vna respublica est: ⁊ ideo quisquis christianis necessaria vbilibet erogauerit: vbicūq; etiā ipse quod necessariū est sibi accipit: de eo qđ est christi accipit. Rabanus. Ecce duas vitas hoibus propositas audiuim⁹. Actiuam: ad quā pertinet/nō occides: et cetera legis mādata. et Contēplatiuā: ad quā pertinet si vis perfectus esse ⁊c. Actiua ad legē pertinet. Cōtēplatiua ad euangeliū: quia sicut vetus nouū precessit testamentū: ita bona actio precedit cōtemplationē. Itē Aug. Nec tñ illi soli qui vt sint perfecti/vendūt vel dimittūt oīa sua: pertinent ad regnū celoꝝ: sed huic militie christiane ꝓpter quoddā cōmertiū charitatis/subiūgitur etiā quedā stipēdiaria multitudo: cui dicet in fi. Mat.xxv. Esuriui: ⁊ dedistis mihi māducare. quos absit vt a mādatis euāgelicis alienos ⁊ vita eterna separādos iudicemus. Itē Hiero. Q aūt Vigilātius hereticus asserit eos melius facere qui vtūtur reb⁹ suis: ⁊ paulatim fructus possessionū pauperib⁹ diuidūt: ꝙ illos qui possessionibus venūdatis oīa largiūtur: nō a me: sed a deo ei respōdebitur. Si vis esse perfectus/vade et vende ⁊c. Iste quē laudas: secūdus aut terti⁹ gradus est: quē et nos recipimus/dūmodo sciamus ⁊ prima secūdis ⁊ tertijs preferenda. hucusq; Hiero. facit.lxxxvj.dist.non satis. Itē Genādius de ecclesiasticis dogmatibus. Bonum est em̄ facultates cū dispēsatione pauperibus erogare: sz melius est ꝑ intētione sequendi dñm/insimul donare: ⁊ absolutū solicitudine egere cū xpo. Vidisti: et audisti: quomodo me cōtēpsisti: Operimentū meū/pauꝑtas spūs. Sanctius aurū ante pedes meos qui sunt pauperes/psternere: inde paupes alere: captiuos redimere: viuos lapides cōstruere/quibus cōstruitur celestis hierusalē. ad hec.xij. q.j.nolo.⁊.q.ij.aurum.et.c.gloria.⁊.c.multa. Attēde ergo misera: q: quāto amplius in terra dilatari voluisti: tanto amplius pauper et miserabilis fuisti: et quum diceres/diues sum: et nullius egeo: dico tibi ꝙ tu es mēdica: et pauper spiritu. i. sine spiritu misera ⁊ ceca. Apoca.iij. q: nō vides nuditatē tuā. sicut Hiere. Threñ.iij.in prin. Qñ enim eras pauper ⁊ humilis in tēporalibus: diues virtutibus: te vniuersus orbis adorabat: ⁊ vniuersa que in pauperes erogabas offerebat. Esa.lx. Oēs de saba veniēt. Mat.ij. Et nūc in stercoribus. Phil.iij. ditata et gēmata/quasi ab oībus es cōculcata: ⁊ humana facta es in mēbris tuis minorata.

Ecclesia ditari cupiens in egestatē corruit.

¶ G Dic mihi ⁊ respōdeas mihi. Vbi sunt brachia tua: quatuor sedes patriarchales: quaꝝ caput romana est: xxij.dist.renouātes.ex de primi.antiqua. Quis te colit in oriēte vbi sol oritur: xxiiij.q.j.qm.maior pars tenet a Tartaris idololatris. Alia a Saracenis machometanis. Reliqua ab hereticis ⁊ schismaticis. Quis de aphrica hodie reuerentiā tibi facit: Machometus ꝑfidus ⁊ magus habitat ibi: nō christi fides. Vbi est Grecia plantula tua: reuersa fuit: sed et nūc peruersa facta. ex de bap. licet. Vbi Armenia maior discipula ⁊ filia tua ⁊ pedissequa tua: Nestorius cū suis duplicē in christo ꝑsonā asserens.xcv.di.c.j. Vbi tertia: vbi ⁊ quarta: ⁊c. sicut ibi regnat nō christi vicarius. Vbi est terra sancta: terra promissionis: quā christus suis pedibus consecrauit: lōge est a fide sancta. Soldan⁹ Machometi cultor ibi habitat. Ibi nomē dei blasphematur: facta est hierusalē cū tota ista terra que erat dña gentiū post passionē christi sub tributo Soldani. Threñ.j. Sz et illi christiani qui ibi conueniūt tributarij: vt Greci: Armeni: et Vbiani: schismatici et heretici sunt: ⁊ apostatauerunt a te: quia apostatasti a vita mea. Sed quid de occidēte/vbi caput habes: ⁊ hodie habitas: remanet tibi: vnam partē cultores Machometi obtinēt: reliquā schismatici ⁊ heretici: alteram rebelles cui falsi christiani numero non re/fide nō vita/quasi residuū vendicauerūt. Vere vix hodie habeo christus caput tuū/vbi caput meū sacrosanctū in fide pura que per dilectionē operat. de peni. dist.ij. firmum.⁊.c.circūcisio.reclinem. Mat.viij. Luc.ix. Hoc fecit maxime auaritia ⁊ supbia illoꝝ qui presuntvite: ⁊ occidūt te filij tui ⁊ patres tui.lxviij.dist.quoꝝ. Ipsi ⁊ inimici tui ⁊ persecutores tui. Vñ et doctor tuus minis bene te terrēs et pungens/dicebat. Qui aias regere susceperunt: christi opprobria/sputa/flagella/clauos/lanceā/et mortem/hec oia in fornace auaritie conflāt: ⁊ profligāt in acquisitione turpis questus. Et idem. Heu dñe deus: q: ipsi sunt in psecutione tua primi: qui videnē in ecclesia tua primatū dilligere: ⁊ regere principatū. ad hec.xxiij.q.iij.trāsferunt.

Auaritia ⁊ superbia ecclesie plurimus detrimentose.

In paruo angulo occidētis vix pure coleris pauper: ⁊ tamen diuitem te vocas. Auxisti aurū: minorasti gētem: implesti bursam: defalcasti latriā: cōgregasti equos ⁊ arma: ⁊ occidisti filios: cogitasti stolide ꝑ pecunias ⁊ potentiā carnis mūdū tibi subijcere: nō lachrymis ⁊ oratione/que sunt arma tua.xxiij.q.viij.cōuenior. ⁊ continētia/que est cingulū lumboꝝ tuoꝝ. et iustitia/que est lorica tua. et exēplis sanctoꝝ/que sunt calciamēta tua. et fide/que est scutū tuū. et spe/que est galea tua. et verbo meo/qđ est gladius tuus. Ephe.vj.

Arma ecclesiastica.

Sed ꝑpter eas ipse te mūdus cōculcat: q: minus danā te aspicit. Remansit tibi solū armatura gladij verbi mei: sed ipso teipsam cōfodis: q: dicis/⁊ non facis: pharisea quodāmodo effecta. j.q.j.nō quales.xl.di.multi. Predicatio tua cōtēnitur: q: vita tua despicitur. iij.q.vij.§.idē testatur. Quomodo em̄ presides ⁊ ꝑdicatores tui de medio tui auferre malū poterūt: q̄ in delictū simile corruūt: Aut qualiter a te corripere peccantē poterūt: quum taciti ipsi sibi respondeāt eadē se admisisse que corripiunt: xxv. dist.primū. Quō oratores esse poterūt castitatis: immūdicie patratores: xxvj.dist.vna.j.q.j.ꝓpheta.xlix.dis.c.vlt. Sed et necesse est vt mūda sit manus/que diluere sordes curat: ne tacta quecq; deterius inquinet: si sordida sequēs lutū tenet.j.q.j.necesse.xlvij.dis.§.necesse. Quō ſm Amb. clerici ⁊ religiosi pñt in predicationibus ⁊ alibi laicos arguere: quum ipsis negligētiores/vtinā nō celebratiores/existāt: viij.q.j.quid aūt ego. Sed dicēdum ibi cum Amb. Ego aūt fratres nō de oībus loquor. sunt certe quidā deuoti: sunt ⁊ alij negligētes. ego neminē nomino. conscientia sua vnūquēq; coueniat. Prelati tui lapidādi/alios lapidāt.iij.q.vij.qui sine. Agūt illa que in alijs iudicant punienda.iij.q.vij. iudicet. In grauib⁹ peccatis positi/aliena nituntur diluere. ea. causa ⁊.q.in grauibus. Roma.ij. In quo aliū iudicas/teipsum cōdēnas: eadē em̄ agis que iudicas. Vnde ⁊ Exo.xxxij. Aaron ait ad Moysen. Aurum dederunt mihi ⁊ proieci in ignem: ⁊ egressus est vitulus. vbi dicit expositor. Audi sacerdos q: aurū tibi datum est: nō enim ex tuo thesauro habes illud: vel patrimonio/vel labore: sz oblatione fideliū. Sz acceptū aurū in ignē mittere/est in ipsius ꝯcupiscentiā corda hoīm inflāmare. Inde vitulus terre cultor sic colitur. Inde studiū hoc ⁊ cura vehemētius terrena colēdi ⁊ immoderatius incumbendi hmōi lucris: nā etsi magna de cōtēptu mūdi dicant: plus tñ attēdāt hoies quid agatur. hucusq; expositor. In modico angulo occidētis vix coleris: et tñ diuitē te vocas. vt dixi tibi.s.eo.ver.in paruo. quum etiā in iurisdictione terre minorata sis. Quā longe iādiu vie tue a vijs meis fuerūt: Esa.lv. In ligno ⁊ a ligno: vt legisti i ps. regnaui. vbi Augu. doctor tuus. De cruce sua in qua fixus erat diabolum occidit: ⁊ inde rex noster est in pauꝑtate ⁊ humilitate et cruce. Meū imperiū dilataui: et tu semitis ꝯtrijs meos labores cassasti: possessione me filioꝝ meoꝝ ⁊ tuoꝝ ꝑ maiori parte priuasti: ⁊ fidē meā ⁊ tuā quasi ad nihilū reduxisti: et in fabulā ⁊ derisum eam apud exteros conduxisti: et apud laicos ꝑpter malū exinde datū graue scādalum posuisti: dicētes. Vbi est deus clericoꝝ sic viuentiū: Quia qđ agit a prelatis/facile trahitur a subditis in exēplū: ⁊ si sacerdos qui vnctus est/peccauerit: faciet delinquere populum. Leuit.iiij. ex de vo. et vo. re. magne. §. preterea. Et cōponitur

ponitur orbis ad regis exemplum. Et ſm iudicem populi sic ⁊ ministri ei⁹: Et qualis est rector ciuitatis/tales ⁊ inhabitantes in ea. Eccli.x. Sed expecta paulisper: quia tu syon ecclesia speculatiua renouaberis. Ephe.iiij.ij. Coꝛ.iiij. Ad pugnandū contra bestiam: non armis carnalibus ⁊ coronis aureis: non equitibus ⁊ militibus: sed paupertate apostolica ⁊ humilitate.

Fratres minores in Antichristum dimicaturi.

¶ H Nam rursus quiscōtra illum. Antichristū presumptuosum ⁊ elatū/qui extollitur supra omne quod dicit deus/aut colitur: ⁊ qui sedebit in tēplo ostendens se tanq̄ ipe sit de⁹. ij.Thes.ij. Dan. ix. pugnare posset precipue: nisi tuū germen apostolicum fratrū minorū humiliū ⁊ pauperum: quorū professio vltima humilitas et paupertas est: Qui in quā principaliter pugnare possent contra crucis ꝑuersissimū inimicū Antichristum: nisi filij patris cruciferi ⁊ cruce signati intus et extra almi Francisci: propter qđ in principio cōuersionis sue ego ostēdi sibi palatiū armis militarib⁹ crucis signaculo insignitis: dixiq; ⁊ sibi fore illa arma sua: ⁊ militum suorum. Dimicabit ergo humilitas contra superbiam. de peni.di.ij.c.j.⁊.iij.di.sic achab. Corruet Golias q̄ robust⁹ interpretat coram humili Dauid. j.Reg.xvij. Angelus ascendens ab ortu solis signū dei viui hñs. ad literā Apoc. vij. Franciscus pugnans cū filijs suis pro ecclesia/psternet Sēnacherib. Esa.xxxvij. Humiliabit Pharao coram Moyse. Exo.xiiij. Funicul⁹ pauperis ligabit gigantem lux humilis cognoscet bestiam antichristū. Apoca.xiij. De quo supra in principio isti⁹. §. transfiguratā/q: humili pādetur mysteriū antichristi. Luce.x. Mat.xj.ibi. Reuelasti ea paruulis. Aug. de verbis dñi. Nomine sapientū ⁊ prudentum superbos intellige: quod ipse exposuit/quū ait. Reuelasti ea paruulis. qđ enim nō subest paruulis vt humilibus. Item Grego.xxvij.mora. Q enim nō subiunxit Reuelasti ea stultis: sed paruulis: tumorē se dānasse innotuit: nō acumen. Itē ibi Hilarius. Celestiū ergo verborū arcana atq; virtutes sapiētibus abscondunt: ⁊ paruulis reuelantur: paruulis malicia nō sensu. j.Coꝛ.xiiij. sapientibus vero/nō stulticie sue presumptione: non prudentia carnis. Alij obtenebrati a propria superbia (q: ſm Augu. tumor claudit oculos) nō cognoscēt eū: et adorabunt eū. Sponsa christi mater ecclesia victoriosa tandē in humilitate ⁊ paupertate quiescet: ⁊ finiet dies suos: q: quies in vera paupertate est. Vñ Hiero. Diuitias habuisti: requiem perdidisti/dū vigilas: augmentum diuitiarum cogitas: duz dormis: latronē somnias: in die solicitus/in nocte pauidus: et sic semper mendicus.

Pugnādi ſm bello modus.

¶ I Nos ergo in hoc bello durissimo ⁊ obscurissimo/vbi iā querit/vbi est christus Mat.xxv. certem⁹ viriliter ⁊ tamdiu capiti nostro lapidem supponam⁹ cum Jacob Geñ.xxviij. angularem. ps.xvij.j. Pet.ij. christū Jesum. cuius precipue character humilitas paupertas ⁊ charitas est. Et cum eodē Jacob glacie ⁊ gelu/nocte ⁊ die affligamur ⁊ estu. Geñ.xxxj. Et cum eo sim⁹ simplices: ⁊ in paupertatis ⁊ q̄etis ⁊ cōtemplationis tabernaculis habitem⁹. Geñ.xxv. Et frugales sim⁹ cū eo de rufa lenticula nō curātes. Geñ.xxv. xlj.di.c. j.vt ibi. Et circūueniem⁹ cū eo Esau dictum Edom. i. sanguineum germanū nostrum. pre.c.xxv. Carnem nostram sanguine immūdicie defluentē. Et Laban. Geñ.xxx. qui candidus interpretat. i. mundū: qui exterius cādidus apparet ⁊ speciosus. Sed dicit Prouer.vlti. Fallax est gratia. i. amicitia mundi: q: non est nisi proditio. quoniā sicut iudas/tradit in mortē quecūq; osculat osculo dignitatis ⁊ ꝓsperitatis. Et vana est pulchritudo scz mūdi q: scz cito euanescit ⁊ deficit vt fum⁹. Et Emor. Geñ.xxxiiij. q̄ interpretatur amaricans. i. diabolū amaricantem. i. peccatoribus amaritudinem pene ⁊ cōscientie inducentē. Vnde de egyptijs legit Exo.j. ꝙ amaritudine perducebant vitam filiorū israel operibus duris luti ⁊ lateris. Insuper tamdiu luctemur cum angelo magni consilij christo domino cum eodem Jacob. Geñ.xxxij. Esa.ix. precibus ⁊ fletibus ne deseramur ab eo. Vnde et super Esa.xlix. dicit glossa. Quia Jacob precibus pugnauit cum angelo: non manibus. Volebat em̄ angelus qui custodiebat eū in peregrinatione recedere/sz ipse detinuit eū ꝑ orationē. Vñ Osee xij. Inualuit contra angelum: ⁊ confortatus est. Fleuit ⁊ rogauit. his brachijs duobus/scz fletibus ⁊ precibus debemus cum domino luctari donec emarcescat/vt iacob femur nostre carnalitatis: ⁊ benedicat nobis. Mar.vlti. j.q.j.dominus. Et mutet nobis nomen Jacob supplantātis vitia/in nomen israel contemplatiui effecti celestium gaudiorum. Geñ.xxxij. Cōtemplemur etiam statum presentis ecclesie/⁊ q̄ sunt in ea: ⁊ que oportet fieri cito ꝑ angelum suum signatum Franciscum/habentem in manu euangeliū eternū: in ecclesia sancta dei ⁊ ordine suo prostratis: quam iussu dei doctrina fidelissima vita mundissima innouabit et renouabit: ⁊ se ergo tau T significabit Eze.ix. ⁊ armabit se ad pugnandum ⁊ expugnandū draconem magnū sathanā. Apocal.xx. flāmas igneas auaritie/zenodoxie/inuidie/⁊ immunditie in christi ecclesiam euomentem: ⁊ de abysso: idest populo infideli antichristū ascendentem. Apocal.xj. primā bestiam: ⁊ aliam bestiam ecclesiam infidelem que erit corpus eius/sequentē. Apocal.xiij. cuius caput ipse homo peccati. ij. Thessal.ij. erit: quam dñs illius in pugna illa interficiet spiritu oris sui. ij. Thes.ij. spiritu apostolico/a spiritu scto infuso: ex quo spiritu omnis virtus aploꝝ ⁊ virorum apostolicoꝝ/maxime fratrum minorū verorum nō fictorum: quia spiritus sanctus effugiet fictos. Sap.j. Deinde regnatura est sancta sponsa/vxore traducta/ecclesia renouata per secula infinita. Apocal.xix. Qua generali renouatione/nec puto longe existente/quia iam in mūdo videtur esse omnis malitia ⁊ immunditia consummata: quilibet se renouet in spiritu mentis sue. Ephe.iiij. ⁊ induat nouū hominem Ephe.iiij. qui ſm christum creatus est: vt quū venerit dominus ⁊ pulsauerit ianuam: confestim aperiat ei. Luc.xij. vbi Greg. in homil. Venit quippe dñs quum ad iudiciū properat: pulsat vero: quum iam per egritudinis molestias esse mortem vicinam denuntiat: cui confestim aperimus: si hunc cum amore suscipimus: ⁊ dicamus ei/Cupio dissolui: ⁊ esse tecum. ad Philip.j.c. Et te facie ad faciem nosse: ⁊ loqui tecum sicut amicus amico suo. Exo.xxxviij. j.Coꝛ.xiij. Etiam scire secreta tua ineffabilia: que omnia mihi nota facies: que nō licet homini loqui. ij.Corin.xij. Etiam edere in mensa tua pingui. Luc.xxij. vbi Amb. Nō victus ⁊ potus presentium loco spondetur: sed cōmunicatio glorie celestis. Vel ſm Bedam/mensa proposita ad fruendū omnib⁹ sanctis/celestis est gloria in qua te esuriunt ⁊ sitiunt iustitiam: ⁊ saturabuntur fruendo desiderio boni veri. Et bibere de cella tua vinaria. Cañ.j. Et recumbere supra pectus tuū. Joan.xiij. vbi Beda. Quod autem in sinu ⁊ supra pectus recubuit: nō solum fuit presentis amoris indiciū: sed etiam future rei signū. ꝙ scz inde vocem sumeret: quam postmodū cunctis seculis inauditam/scz In principio erat verbum. Joan.j. emitteret. Item ibi Aug. Per sinū em̄ quid aliud signatur: ꝙ secretum: hic est vtriq; pectoris sinus sapientie secretū. Et edere: ⁊ sitire. Joan.iiij.⁊.viij. ⁊ sumere de mero ⁊ musto: in quo non. Ephes.v. ex de iureiuran. ⁊ si christus. est luxuria. Actu.ij. Et accumbere in cubili tuo. Luc.xj. vbi cubas in meridie. Cant.j. ⁊ dormire somno suauissimo tecum: ⁊ requiescere. Mar.xiiij. Et recipere a te transeunte corā me ministrationem tuam. Luce.xij. Grego. in homil. Dominus coram nobis post iudicium transit: qui ab humanitatis forma in diuinitatis sue cōtemplationem nos eleuat. Et pasci in montibus tuis vberrimis et viridibus. Ezech.xxxiiij. Et cōmunicare tecum omnia bona ineffabilia. Luce.xv. Et ingredi ⁊ exire ad te: ⁊ pascua inuenire. Joan.x. Theoph. Que sunt autem hec pascua: nisi delectatio futura ⁊ requies: in quam nos dominus introducit: Et frui te: ⁊ absq; intercapedine tenere te: ⁊ intrinsecari in te: ⁊ intrare in te: ⁊ esse totus in te: ⁊ deificari in te;

Universidad de Deusto Biblioteca

τ regnare in te. Matth.vi. Cyprianus. Nostruз regnum petimus aduenire ab eo nobis repromissuз / τ christi sanguine acquisitū: vt qui in seculo ante seruiuim⁹: postmodum christo regnante regnemus. ¶ Item Aug. ad Probam. Regnum nāq; dei veniet siue velimus siue nolim⁹: sed desideriū nostrū ad illud excitamus: vt nobis veniat: atq; in eo regnemus. Et preterita τ presentia / q: futurū deficiet / cōtemplari in te: τ purissime τ syncerissime amare me propter te: τ te plus q̄ me: q: nō diligam me ꝑpter me: sed propter te: q: totus ero vnione gratie in te: τ tu in me: quantū pōt capere creatura. Quia etsi facie ad faciē videbo te. j. ad Cor.xiij. τ similis tibi ero: τ videbo te sicut es. j. Joā.iij. Nō tamen immensitatem tuā inuisibilem videre potero: q: finitus suз: q: creatura sum: nō creator. Unde etsi facie ad faciē videbo te sine aliquo medio pleno τ pfecto modo: nō tamen ſm illam plenitudinem: ſm quā tu vides te infinite infinitū: nam essentia tua infinita a nullo plene videbit: licet plene τ pfecte cognoscetur. Et tunc ero nō quidem essentialiter deus: sed nūcupatiue τ vnitiue: q: dixisti in ps̄.lxxxj. Ego dixi dij estis. Et Joan.x. Nam τ factus es homo ſm Aug. vt fierem deus in te deo: q: qui adheret tibi: vnus spiritus est tecū: vnione gratie / nō nature. j. ad Cor.vj. ex̄ de sum.tri.c.ij.§.verum. de con.dist.ij. in christo. Et tunc quicquid vis / volā: τ adimplebitur in me volūtas tua: nihil em̄ impurū erit in me q: purissimus ero in te: nullum meū desiderium erit nisi in te: q: desiderasti me. quid em̄ desiderare possem extra te qui ero totus in te: τ desideriū tuū in me: qui es desiderium collium eternoꝝ. Geñ.xlix. Et qui es desideriū animarū. ps̄.xlj. Sed quid est verum desideriū: nisi desiderare τ habere te: qui es om̄e bonū: Exo.xxxiij. τ in quē desiderant angeli prospicere. j. Pe.j. Anima mea imago tua. Gene.j. xxxiij.q.v. hec imago. refigurabit te. tota erit deiformis in te: q: reparata est in te / τ per te oēs partes eius fruentur te. ratio eius cognoscet te verissime: q: in te lumine / de patris lumine / i symbolo credo. certissime τ plenissime cognoscet te deum suū. memoria eius tenebit te. nec dimittet te. nec pdet te. Cañ.iij. nec cadet a te voluntas eius / amabit te / gultabit te / potabit te / satiabit̄ in te. τ vltra Apoc.vij. Nō esuriet nisi te / satiata de te / τ repleta te: sed τ caro mea et cor meū exultabit in te deo viuo. ps̄.lxxxiij. Non erit in carne mea languor nature: qui dicitur lex cōcupiscentie. de con.dist.iiij.c. nō ex quo. Et lex peccati. Ro.v.e.di.c.ij. Non dicetur vltra corpus peccati: nec corpus mortis: nec habebit legem contrariā spiritui suo. ad Rom.vij. xxxij.q.v. si paulus. τ pre.c.ij. Nec cupiet spiritus dissolui a corpore / τ esse cum christo. Phil.j. ex̄ de renun. nisi.§. porro. q: vtrūq; est cum te christo: τ q: facta est plenissima pax inter vtrumq; in te christo pace nostra. Eph.ij.c. fecit vtraq; vnū. vt dicant: Ecce q̄ bonū τ q̄ iocundū habitare fratres corpus τ animā in vnū. ps̄.cxxxij. τ.xij.q.j.c.j. spiritū τ carnem in vnū cōsensum visionem τ gustum cōcordissima vnitate videntes te: τ amantes te: indissolubili τ ꝑpetua charitate. Osee.xj. O patria beata. O beatissima trinitas consecrata. O sanctorum ciuium societas desiderata. O sanctoꝝ ecclesia christo spōso τ dño sempiternaliter copulata: τ cum ipo beatissimo beata. In te erit plenissime mea tota destitutio reformata: mea cōpago in tuo thalamo collocata: nuptiarū beatarum copula cōsummata. Apoc.xix. ¶ Cōfortemur igitur humiles christi serui in deo nostro fine nostro. satisfaciam⁹ sinterisi / superior pars rationis est nostre. succumbat coram ea totaliter sensualitas. ex̄ de sum.trini. fidei. Glossa Joan.an. de sen.fitā. in clemen. τ de here. ad nrm. §.ij. τ in glos. que est clemē. nostra possideat ratio regnuз nostrū. Purificemus intellectū τ affectum ad aspectum sponsi. Mat.v. Faciamus pacem nobiscum in diebus nostris. nō scandalizet̄ membro nostro: al's abscindatur / nō materiali gladio: sed rationis iudicio. Mat.xviij. Sensitiua nostra τ imaginatiua ante oculos nostre iaceat rationis: Ratio prospiciat intellectū. Intellectiua introeat in potentias dñi: vt sic affectione nostre potentie intellectuales ducant vitam angelicā sup terram: vt etiā in hoc tabernaculo sepe faciē dñi videam⁹ qui in celis est. Mat. xviij. de con.dist.ij. prima quidem. in fine.

¶ Articulus.lxviij. A

Dum autē superius lxv.ar. contra schismaticos late scripserim τ iurisdictionem generalem papalem dñi Jo.xxij. cuius tempore fuit schisma: fundauerim τ roborauerim declarando. Nūc cum stupore querendū est quō illi tot in Italia τ in Alemania se ab eius obedientia subtraxerunt: τ cum predicto Bauaro se pro imperatore gerente / τ Petro de corbaria predicto / Petri cathedrā viuente predicto papa Joanne legitimo vsurpante schisma fecerūt. ¶ Ad quod respōdeo q̄ quidam de predictis schismaticis affectati carnaliter / q: nō erant pedibus loti: q: ſm Aug. pedes anime affectus sunt. Jo. xiij. Quidā mundi concupiscentia τ lucris illecti. xj.q.iij. quatuor. Quidā indignati / τ ad iram prouocati. xj.q.iij. illa. τ.c. ira. τ.c. cum apud. Quidam timore seruili pculsi. xxiij.q.vj.§. ex his. Quidā crassa τ supina ignorātia occecati τ erronea. ex̄ de cle.exco. aplice. Quidā cauteriata cōscientia oppilati: dicētes se esse simplices: quum sint astutia diabolica repleti. xxiij.dis. in noie patris. Quidam sinteresina cōscientia infatuati. ex̄ de simo. per tuas.ij. Quidam (qđ scelestius est) fide corrupti: ter ab ipsius dñi pape Joan. obedientia recesserūt: paruipendentes sententias ei⁹: τ dictis Petro τ Bauaro adherentes: ligati em̄ amplius ligari nō formidant. xj.q.iij. excellentissim⁹. xij. q.ij. de viro. vt qui in sordibus est / sordescat adhuc. Apoc. vlti. xlvij.dist. quantūlibet. Peccatores em̄ quum in profundū maloꝝ venerint: cōtemnūt: ex̄ de iudi. cum non ab homine.§. fi. sequent̄ miseri tales patrem eoꝝ sathan diuidentem empyreā hierarchiam: cum quo nisi redierint / ad inferna descendent: qđ absit. de peni.dist.ij. si em̄. ad fi.
¶ B Sed nos cum sponso ecclesie dei vicario quicūq; fuerit bonus vel malus / immobiliter maneam⁹: quia in eius sede christus sedet: τ ei⁹ vicarius loco eius. ex̄ de trāsla. quanto. Qui superiorem iudicat / necesse est vt ab eo se diuidat: primo mente / deinde corpore: oēm em̄ diuisionem precedit cordis τ oris iudicium. Mater aūt iudicij priuari superbia est. Unde τ ſm Climacū doctorem grecum: Judicare est irreuerens rapina dei dignitatis. Preterea dicit dñs Luc.vj. Nolite iudicare. ¶ C Cōpatiamur ergo schismaticis: sed nō sequamur eos: nec supiores deseramus: maxime supremū papā scз iudicando / nec ab eo nos diuidendo. Nolo ponere os in celum. xj.distin. nunc aūt. nec bestia montem tangā. Exo.xix. Nō mittam manū in christū dñi: nec precidam per schisma oram chlamydis potestatз eius. chlamys em̄ potestas intelligitur. scissio schisma. ij. q.vij.§. his ita respondet̄. sub.§. de his. vbi ponitur historia libri Regum. j. xxiij. de hoc etiam. j. q.j. sacramenta. Nec cum Oza robusto. i. superbo arce inclinate. i. prelato criminoso / manus apponā ad erigendū idest corrigendum: ne a deo pcutiar. ij. Reg.vj. pre.§. his ita. Nō reprehendā seniorem meū / primū patrem senum omniū. j. ad Tim. v. ij.q.vij. paulus. Nō detegā cū Cham infrunito τ effronti verenda patris mei: sed cum filijs pudoratis cooperiā eū: ne videam verecundiā eius: τ nudū eum operiam ne maledicar. Geñ.ix. xcvj.di. in scripturis. Non persequar patrem meū cum Absalon: ne tribus sagittis inobedientie / ingratitudinis τ infidelitatis Joab qui interpretatur inimicus. i. diaboli inimici hois. Mat. xiij. confodiar. ij. Reguз.xviij. Non ero inobediens patri Heli: qui interpretat̄ deus meus. i. pape: qui stat loco dei. ex̄ de transla. inter. τ.c. quanto. ne bello interceam. i. in anima peream in hac vita que est militia super terram. Job vij. de peni.dist.ij. si em̄. historia. j. Reg.iiij. ex̄ de simo. licet

heli. xlvj.di.§. necesse. Nō ero de gnatione maledicenti pape τ matri ecclesie. Prouerb.xxx. ne morte moriar morte sempiterna. Leui.xx. Nō ero cōtumax imperio patris pape τ matris ecclesie: ne lapidib⁹ obruar populi demoniorum. Deut̄.xxj. Nō murmurabo cōtra Moysen qui tenuit typum pape regentis vniuersalem ecclesiā. de pe.disti.iij. inter hec. sicut ipse rexit israel. q: murmur cōtra papā maxime cōtra deum est: cuius ipse vicarius est. ad hoc Exo. xvj. Nec inquā murmurabo cōtra Moysen. i. papaз: q̄q; ducat ethiopissaз. i. deū offendat: ne lepra mortali suffundar. Num.xij. xxxiij.q.ij. hoc ipsum. ij.q.vij.§. de his. versi. his ita. l.di.§. ecōtra. Nolo absorberi a terra cū Datan et Abiron schismaticis. Num.xvj. j.q.j. si quis inquit. vij.q.j. denique. ex̄ de elec. licet. Nolo separari ab area vsq; ad vltimū ventilabrū: ne a coruis deuorer. ij.q.j. multi. ij.q.vij. nō ois. Nō exeat piscis de Petri sagena vsq; ad litus. Mat. xiij. xxvj.q.vij.c.j. Nō transmigramus in montez Gelboe: vbi nō est ros deuotionis: nec pluuia cōpunctionis τ plorationis. i. extra ecclesiā. ij. Reg.j. sicut passer impudicus. ps̄.x. Nō mutemus fidem in idolum: q: idolū nihil est. j. Cor.x. Nō simus corui extra arcam manentes: sed colūba / ad eam reuertentes. Geñ.viij. ex̄ de sacra vnc.c.j.§. penul. Simus in petri nauicula vsq; ad portum: nō nocebit nobis Judas ꝑditor: ibi nauigans / si nō fuerim⁹ ei similes. xxiij.q.j. nō turbat̄. j.q.iiij. homini. Nō separemur ab ouili quod est vnū. Jo.x. ex̄ de bap. licet. ne sicut ouis errabunda peream⁹. ps̄.cxviij. τ lupoꝝ esca fiamus. Moriamur in nidulo nostro. Job.xxix. τ cum turture ibi pullos nostros reponam⁹. ps̄.lxxxiij. cū lectulo nostro in infirmitate nostra eamus in domū nostrā / ecclesiā nostrā. Mat. ix. Non calefiet pullus nisi sub alis galline. Matth.xxiij. Nō resuscitatur lazarus a mortuis / pctō: a peccatis / que mortuum hoiem faciunt: a vita gratie. de pe.dist.j.§. hoc idez. ibi. resuscitatus: nisi in bethania ecclesia domo obedientie. Jo.xj. Nec extra eam vere τ ad salutem Martha ministrat: nec Maria cōtemplat̄. Luc.x. Arrius / Sabellius / Donatus / τ Macedo: et ceteri heretici de quibus xxiij.q.iij. quidam. ecclesiā diuidunt. Petrus vnit. xxiiij. q.j. loquitur. Non cōmunico Grecie: q: acephala est. xciij. dist. nulla. Nō Armenie: q: schismatica: quinpotius heretica est. Non orientalibus q: occidit eis sol. xxiiij.q.j. qm̄. Nō Guelfis τ Gebellinis italicis: q: eis sol i occasuз est.
¶ D Ecclesia nō habet partem. Ecclesia nō recipit diuisionem. pre.c. loquit̄. Uestita est ecclesia auro. ps̄. xliiij. Eructauit. Percutitur: sed dilatat̄. xj.q.j. futuram. in pn. Frangi nō potest nec rumpi. Igne tribulationis purgatur. de pe.dist.ij. si em̄ inquit. vltra tres colū. ver. sedet. ps̄. xvj. Igne me examinasti. Num.xxx. Omne quod potest transire per flammā: igne purgabit̄. j. Cor.iij. Un̄ Greg. Quisquis appetit plene vitia euitare: studeat humiliter purgationis sue flagella tolerare: vt tanto post mūdior ad iudicem veniat / quanto nunc eius rubiginem ignis tribulatiōis purgat. ¶ E Impiū est τ infidele dicere pars ecclesie: sicut dicunt Guelfi: qui se dicūt de parte ecclesie. Donatus τ Arrius τ ceteri heretici partem faciūt. xxiij.q.vj. vides. Nam vnica sponsa christi. diuisionez vnitas nō capit. xxiiij.q.j. loquitur. τ.c. schisma. Unde qui de parte est / de ecclesia que vna est τ totum / nō est. In articulum fidei orthodoxe impingit / scз τ vnā sanctā catholicam ecclesiā / qui eam partialem facit. Quō potest corpus christi qđ est ecclesia / diuidi: xxiij.q.iij. pro membris. τ.q.v. de liguribus. Nec caput a corpore abscindēdū est. ex̄ de prescrip. cum nō liceat. nec membrū de corpore: al's exanime fieret: τ vita nō viueret. xxiij.q.vij. quēadmodū. in prin. ¶ Qui diuisit ecclesiā triumphantem / ille idem draco diuidit τ militantem. Apoc.xij. ibi. Et ecce draco q̄ vocatur diabolus τ sathanas qui seducit vniuersum orbem. vt.c.c. dicit̄. ibi. Et cauda eius trahebat tertiā partē stellarū celi. i. angeloꝝ. de quib⁹ etiaз dicitur Job. xxxviij. Quis dimisit lapidem quum me laudarent simul astra

Eccl'ia diuisionē ex pars.

matutina? Ut vnū christi ouile. Jo.x. disperdat: τ oues a pastore discedant: τ ipse draco eas diuisas deuoret. j. Pe. v. circuit / querens quem deuoret. Esa.lvj. Omnes bestie agri venite ad deuorandū: vniuerse bestie saltus. speculatores eius ceci oēs. Intueamur ergo oculo fidei vnam ecclesiā sedem eius / dignitatem eius / que nō peccat. peccare potest qui stat in ea: q: homo est. de pe.dist.ij. si enim. sed nō papa priuatur ea. vt in prin. istius operis late dixi. viij.ar. ¶ F Cōpatiamur ecclesie tribulate: sed adhereamus ei supra firmā petram christū solidate τ fundate. Matth.xvj. xix.di. ita. τ ex̄ de elec. fundamēta. in prin. lib.vj. Pro ea rogauit sponsus vt nō deficeret fides eius. xxj.dis.§.j. in fi. exaudita est oratio filij: q: semp pater eum exaudit. Joan.xj. vbi Chryso. sup verbo illo: Pater grās ago qm̄ audisti me. hoc est nihil mei contrariū ad te. Ut autem ostendat quoniā nō indiget oratione: subiungit. Ego aūt sciebam q̄ semp me audis. q.d. ad hoc q̄ fiat voluntas mea / nō indigeo orōne: ad hoc q̄ tibi suadeā: vna est em̄ volūtas nostra. Itez Hilarius.iij. de trini. Nō igit̄ prece eguit: nobis orauit: ne filius ignoraret̄. sed propter populū qui circūstat / dixi: vt credant q: tu me misisti: quū em̄ non proficeret sibi deprecationis sermo: ad profectū tamen nostre fidei loquebat̄: nō ergo inops auxilij est: sз sumus inopes doctrine. Titubare potest ecclesia: tempestatibus allidi. xxiij.dist. in noie. sed salua noie sponsi permanebit. Digne pcutit̄: q: plurimū extra amplexus sponsi graditur. Denigrata est eius facies sicut nigredo olle. Thre.vlti. Facies cōbuste vultus eius. Esa.xiij. q: nō respicit τ sequitur sponsum candidū τ rubicundū. Cañ.v. Inclinata est deorsum ad terrena: τ ideo non potest sursuз respicere graui infirmitate gibbosa. xlix.di. hinc etem̄ Lu.xiij. ibi. Basilius. Brutoꝝ siquidem caput humi deflexum est: terram cernit: caput hois erectū est in celū. oculi superna cōspiciunt. Conuenit em̄ eum querere superna: transcendere terrena intuitu. facit pre.c. hinc etem̄. versi. gibbosus. Gibbosus vo est quem terrene solicitudinis pōdus deprimit / ne vnq̄ ad supna respiciat: sed solum in ijs q̄ in infimis calcant̄ intendit τc. Post amatores suos vadit. Osee.ij. q: vnū sepe sponsuз legitimū derelinquit. Quinq; viros concupiscit. Joan.iiij. q: peculeos sensus carnaliter nutrit. Si legitimū virū vocaret: impudicos sensus / intellectus τ ratio superaret nimis. Terrenuз regnum querit: sed regnū sponsi sui non est de hoc mundo. Jo.xviij. qđ. s. xxxvij.ar.§. ad illa. ver.ij. diligēter exposui. Eleuauit se: τ indurauit se: humiliauit se. Lu.xiiij. τ.xviij. sed sponsus eius exinaniuit se: τ exaltauit se. Phil.ij. In magnis τ mirabilib⁹ sup se ambulat. ps̄.cxxx. sed sponsus eius se humiliat τ administrat. Luc.xxij. Mat.xx. Nimis gladio vtitur temporali. sed dicit spōsus vicario suo / mitte gladium in vaginā. Mat.xxvj. xxiij.q.j.§.j. hic.s.xxxvij. τ.xiij.ar. exposui. ij.q.vij.§. his ita respondet̄ miracula τc. Multas pecunias habet τ cōgregat. xij.q.vij. aurū. sed sponsus in pandochio nascit̄. Lu.ij. Pannis semicinctijs vtitur τ induit̄ vt ibi: τ spōsus nō habet vbi caput reclinet. Mat.viij. Luc.ix. nisi in cruce. Jo.xix. τ mendicus est τ famet. Mat.iiij. τ egenus factus est. ij. ad Cor.viij. τ sitit. Jo.xix. τ in alieno sepulcro quiescit. Matth.xxvij. ibi. Et posuit illud in monumento suo nouo. vbi Aug. Ideo aūt saluator in aliena sepultura ponitur: q: pro alioꝝ moriebatur salute. vt quid ergo propria sepultura egebat: q̄ in se mortem propriā nō habebat? Heb.viij. In zona non portat neq; pecuniā neq; peram. Mar.x. Lu.x. Non habз vnde soluat tributū: sed Petrū mittit ad mare vt de ore piscis tollat staterem. Matthei.xvij. xxiiij.q.j. est aliud.
¶ G Sed quātūcūq; ruge τ macule appareant in mēbris sponse: nunq̄ tamen ab ea sponsus separabit̄: q: in fide perpetua desponsauit eam. Osee.ij. xxvj.dist.c.ij. Sed q̄uis filij sint rugosi τ maculosi plurimi: ipsa tamen in se est sine macula τ ruga. Ephe.v. xxiiij.q.iiij. recurrat. quia sponsus ei⁹ in sancto habitat. ps̄.xxvj. quicūq; sit ille ideo

Universidad de Deusto Biblioteca

nõ debem⁹ ab eccl'ia separari: in qua sunt misti filij Agar
cum filijs Sare: vt pre.c.recurrat. Jebusei.i. cõculcantes
scil3 mali psequentes cum filijs suis israel.xi.q.iij. nolite.
¶ Et credamus veraciter q istius ecclesie militantis ca
put τ sponsus est christus.ad Col.i.Eph.i.Jo.iij.ex de sa
cra vnc.c.i.qui reprobata synagoga sc3 Vasthi que inter
pretatur definitio cõsummata: Hester ecclesiã que inter
pretatur eleuata sibi humilem copulauit.Hester.ij.supra
cuius ecclesie caput regni spualis τ tpalis posuit diade
ma.¶ Et si dicat nobis/christus est alibi: nolum⁹ crede
re.Mat.xxiiij.q: vere dies venient in quib⁹ spũs mendax
τ fictus spiritũ in ore habens τ cor impietate plenũ dicet
se spiritũ veritatis.iij.Reg.xxij.τ multos seducet.Et spi
ritus ɔtra spiritũ dimicabit: τ magis carnalis reuera spi
ritus aliũ carnalẽ spiritũ appellabit. τ q verũ dicat mul
tas pro se presumptiões habebit: vt possit diuidere. Sed
qui cum ecclesia que cõiter dicit ecclesia nõ colligit: spar
git.Mat.xij.Lu.xi.xxiiij.q.i.qm̃.τ.c.schisma.Et qui pape
qui cõiter habetur papa nõ obedit: nec de eccl'ia est. xciij.
dist.qui cathedrã. Qui etsi me pcutiat/me anathemati
zet/τ occidat: non separabor a charitate eius.Ro.viij. q:
dñs meus est: pater τ deus in terris: qui constitutus est a
deo in hac egypto deus Pharaonis. Exo.vij. in prin. Si
bene iudicat veniã petam.si enormiter τ male: sufferam.
xix.dist. in memoriã.c.di. contra morem.in prin.xi.q.iij.§.
cum ergo snia. Job.xxxvi. q: christus male iudicatus est.
i.Pe.ij.in fi.sed ab eo nõ recedã: q: aliam ecclesiã neq3 ca
put habeo ad quã cõfugiam.ix.q.iij.alioꝝ.in fi.Et in tem
pestate presentis diluuij aquarũ multarũ tribulationũ/
ad christi vicariũ τ eius ecclesiã approximabo: nec inue
niar extra arcam ne pereã abvndis τ fluctib⁹ tentationũ
Charybdi τ Scylla τ scopulis alijs itercept⁹.¶ H Igi
tur attendendũ est isto tpe fermentato etiam a fermento
quorũdam hereticoꝝ dicentiũ sicut.s. dixi nũc claues ec
clesiã non habere.Sacramenta nõ posse cõferre: q: excõ
municata τ priuata iurisdictione est.Et q papa põt iudi
cari ab imperatore: sicut christus a Pilato τ Cesare. Et
q presbyter tantã habeat potestatem quantã papa.Et q
vacante papatu imperator succedit iurisdictioni pape.
Et q ecclesia nõ potest habere tpalia.Et q christus quã
do ascendit celos/vicariũ nõ dimisit in terris. O autem
claues sint apud bonos τ malos ab ecclesia toleratos: et
q vera sacramenta etiã mali τ etiam heretici conferant:
quantũ ad characterem: late.s.lxv. art.§. ceterũ q:. vbi
predicta τ lucide disputaui. materia aũt tractat hic.i.q.i.
§.sed obijcitur.vsq3 ad.§.ecce si clericus. τ quasi p totam
illam questionem.τ p.xv.c.de con.dist.iiij.a.c.hi de quib⁹.

Nullus clericus põt ab ipatore iudicari

vsq3 ad.c.qs a paganis.iclusiue.τ.iij.q.vij.§.fi.¶ J O
dico papa vel ecclesia vel clericus quilibet ab imperatore
iudicari nõ valeat: sed ecõtra.s.v.ar.τ.xliiij.ar.ver. sed cõ
tra.similiter latius dixi.tum q: papa a deo nõ ab hoie iu
risdictionem recipit: τ ab eo solo iudicandus est.ix.q.iij.a
§.solo.vsq3 ad fi.q.Tum q: imperator inferior. xcvi.dist.si
imperator.τ.c.cum ad verũ.ex de ma.τ obe.solite.xxi.dist.
inferior.Tum q: est impator vicarius pape in temporali
bus.ex de elec.venerabilem. q: a papa recipit imperiu3 τ
tenet.vt.s.dixi.Et vicarius non iudicat illũ a quo iurisdi
ctionem habet: q: vna iurisdictio censet vtriusq3 τ cõsisto
rium.ex de ap.romana. Et nemo seipm in foro cõtentio
so τ sacramentali etiam iudicare põt.cõcor.ponunt ex de
iur.pa.p nostras.ex de iudi.cum venissent.xxi.di.nunc aũt.
glos.fi. Tum q: imperator filius est ecclesie: τ non pater.
xcvi.di.si imperator.pater no filiũ corrigit.nõ ecõtra. vn
de τ lex erubescit filios esse correctores patru3.in aut. de
nup.§.si vo.xxiij.q.iiij.displicet.ver.si volũtas.Parab.xiij.
xlv.di.§.salomon.xcvi.dist.quis dubitat. Tum q: impator
imperiũ tenet ab ecclesia sicut vasallus fidelis.lxiij.dis.ti
bi dño.ex in clem.de iureiu.romani principes. sed vasalli
respondent sub iudicio dñi: nõ ecõtra.ex de iudi.ceterũ.fa
cit qõ no.de fo.com.veru3.glos.fi.τ qõ legit.τ no.xxij.q.v.

de forma.Tum q: imperator aduocatus τ defensor eccl'ie.
ex de elec.venerabilem.xcvi.di.si imperator.τ.c.in scriptu
ris.xi.q.ij.sacerdotib⁹. Tum q: imperator gladiu3 recipit
ab ecclesia: vt.s.in prin.istius operis probaui.sed qui gla
dium ab alio recipit: nõ illum a quo recipit pcutit: aut iu
dicat cũ eodem.ad qõ bene facit qõ legitur τ no.xcvi. dis.
si imperator.ibi.Et ɔtra illius beneficia pugnare videat
a quo propriã cõsecutus est potestatem.facit etiã quod le
gitur τ no.ex de na.ex li.ven.c.i.τ optime qõ legit τ no. ex
de postu.c.vlti.in glos.vlti.Tum q: papa nõ homo simpli
citer s3 quasi deus in terris est.ps.lxxxi. Ego dixi dij estis.
ex de transla.c.ij.τ.c.quanto.τ vt ec.bñ.c.i.sed homo deu3
nõ dijudicat: sed econtra.ix.q.iij.alioꝝ. Tum q: moyses τ
Josue τ Samuel qui typum tenent pape: sicut rectores
populi generales iudicant populũ.Exo.τ Josue quasi p
totum.i.Reg.vij.nõ econtra. Tum q: papa nõ est de foro
imperatoris.nec ratione papatus/quem nõ tenet ab im
perio: sed a deo. Jo.vlti.xxi.dist.in nouo. nec ratione alicu
ius rei terrene quã ab imperatore teneat. Nam etsi impe
rator donatione3 fecit eccl'ie de multis temporalib⁹. xcvi.
dist.cõstantinus. Ipsam tñ donatione3 liberã fecit: nec fe
cit eum feudatariũ suũ: aut emphyteotã/aut vasallũ.lxiij.
di.ego lodoicus.xvi.q.i.§.nouarũ.τ.l.placet.xxiij.q.vlti.§.
quis.l.scimus.Que donatio valida τ ppetua est: vt no.
pre.c.ego lodoicus. Si ergo papa nõ est de foro eius: ad
iudicari non põt per eum. vt ex de fo.cõ.per totũ.τ.xi. q.i.
in primis.τ ex de re iu.c.pastoralis.in clem.ff.de iurisd.om.
iudi.l.vlt.ex de of.le.nouit. ex de cõsti. vt animarũ.§.fi.lib.
vi.Tum postremo q: nedũ nõ sup papam christũ dñi: sed
nec sup aliquem clericum potestas aut iurisdictio datur
cuicũq3 laico: q: sunt clericis inferiores laici τ eis infesti:
vt.ij.q.vij.in primis.xxij.c.vsq3 ad.§. ex his. ex de accu.cũ.
P.ex de cõsti.ecclesia sancte marie.ex de re.ec.nõ ali.cum
laicis.xcvi.di.bene quidem.xi.q.i.in primis.xxv.c. vsq3 ad
§.cũ ergo.Tum q: hoc qõ iuris erat de facto τ sancta cõ
suetudine τ debita reuerentia/ hoc oẽs reges τ romani
principes seruauerunt.xi.q.i.sacerdotib⁹.xcvi.dist. in scri
pturis.xvij.dist.§.hinc est.¶ L O aũt obijcit ab here
siarcha nouello Marsilio paduano q Pilatus iudica
uit christũ: sic τ impator papã iudicare põt. Respõdeo q
nõ iudicauit ipm tanq̃ psonam publicã aut preeminen
tem dignitate: sed tanq̃ psonam priuatã accusatã sibi a
principalib⁹ synagoge τ pplo iudeoꝝ tanq̃ malefactorẽ

Christus quõ a pilato iudicat⁹

qui in hoc erat de foro Cesaris τ suo/qui erat preses in iu
dea pro impatore. Unde idem Pilatus ait Luc.xxiij. Ob
tulistis mihi hunc hoiem quasi hoiem priuatũ: nõ pontifi
cem/nõ in dignitate cõstitutũ. τ ecce ego coram vobis in
terrogans/nullam causa3 inuenio in hoie isto. Tunc eñi
christus nõ tenebat personã pape: sed simplicis hois cora
suo iudice accusati. Unde nec in hoc papa christo succe
dit.succedit eñi christo in potentia: nõ in accusatione ma
ligna facta de deo. Immo existimo q si coram Pilato fuis
set vnus de templi pontificib⁹ accusatus: dixisset qõ dixit
de Christo. Accipite eum vos: τ sm legem vestrã iudica
te. Jo.xviij. Uersipellis ergo vulpecula Marsili⁹ padua
nus allegauit literã euangelij que ipm occidit.ij.Cor.iij.
nõ intellectũ verũ spũalem: τ etiã literale3 qui vtinã ipm
cõuersu3 viuificet. Sed nec accusatores christi iudei ipm
accusauerũt Pilato vt pontificem vel scribã: sed vt quẽ
dam ppl'i deceptorem.vnde dicũt. Hunc inuenimus sub
uertentem gentem nostrã.Lu.xxiij.Exemplũ ergo lupi ra
pacis nõ pcedit: q: si impator iudicaret papam nõ iudica
ret vt Titiũ vel Semproniũ vel priuatũ alium: sed vt pa
pam.τ ad hoc ille impius hoc exemplũ allegat. Et si ille
sciolus verus sciens esset in scripturis diuinis. vel si non
dissimularet se scire: sensum τ intellectũ verboꝝ euange
lij acciperet: τ nõ solũ.i.q.i.marchion. Preterea quõ non
erubescit tale exemplũ adducere: quum τ Pilatus fatea
tur se christũ pperam iudicasse: vnde τ dicit Luc.xxiij. Ni
hil inuenio cause in hoie. Et iterũ.ibi. Ecce ego corã vo

bis interrogans/nullã causam inuenio in hoie isto ex ijs
in quib⁹ eũ accusatis. sed neq3 Herodes. Unde ibi Amb.
Hic Pilatus christũ absoluit iudicio.crucifigit mysterio
duoꝝ ergo viroꝝ testimonio iesus insons ostedit. Et ite
rũ Jo.xix. Ego nullã inuenio in eo causam. Ubi Chryso.
Nõ dixit.q: peccauit τ dign⁹ est morte/donate eũ festo.s3
primũ eũ excusans tũc rogat ex abũdanti: vt si nollent eũ
innocentem dimittere: saltem obnoxiũ darent tẽpori. Nõ
ergo exẽplo pnicioso: sicut fecit iste hereticus: s3 legibus
est iudicãdũ. C.de sen.nemo.vide.xx.dist.c.fi.¶ L Rur

Nõ eq̃lis est pa pe et cũctoꝝ psbyteroꝝ ptãs.

sus ille tam impius dogmatizat q quilibet presbyter tan
tam sicut papa habeat ptãtem. Qõ falsu3 esse τ erroneũ
nullus sane fidei ignorat: q: nedũ papa/sed quilibet eps
maior est in iurisdictione τ administratiõe quolibet pre
sbytero.nam ipse est preordinator in cũctis.xxv.di.plect3.
ver.ad epm.ex de offi.archid.c.ij.de offi.archipres.officiũ.
in fi. Immo nedũ eps maior est in iurisdictione presbyte
ro: sed etiã archidiacon⁹ qui τ diacon⁹ est: maior est in ad
ministratione nedũ quolibet presbytero: s3 etiã archipre
sbytero: qui maior est i ordine archidiacono.vt pre.c. ple
ctis.ex de offi.archid.ad hec.§. archipresbyteri. Põt eñi
vnus esse maior in administratione: q̃uis minor sit in or
dine.vt no.xxi.dist.in nouo.in glos.ar. ¶ Item q̃q̃ olim
idem diceret presbyter τ eps.vt.xciij.di. legimus. τ papa
Petrus vocet se presbyterũ.ibi.ver. s3 τ Petr⁹. τ in glos.
ecce petrus.cõsuetudine tñ τ iure τ ordinatione decretũ
est: vt presbyteri subsint epis: τ maiores eis sint epi: nedũ
in ordinatione τ cõsecratione epali. vt pre.c. legim⁹. ver.
quid eñi.sed etiã administratione τ noie τ iurisdictione:
τ quãtũ ad qdã sacra appropriata epis.xcv.di.olim.τ.c.
ecce.τ de hoc plene notaui predicto.c.legim⁹. in glos.hic
respondet. ¶ Sũmus aũt põtifex nedũ maior est quoli
bet presbytero quantũ ad oia: sed etiã maior oibus epis:
excepto cõsecratione epali. nam τ Petro data est ptãs a
dño sup alios apl'os quib⁹ succedũt epi.lxviij.dist. quorũ
vices.vt hec materia expedit.xxi.di. in nouo. vbi de hoc.
lxx.dist.in illis.vbi de hoc.τ no.xxiiij.q.i.loquit.τ.ij.q.vij.
paulus.in glos.i.τ.c.q̃q̃.ibi. Epat⁹ sit presbytero maior.
τ facit qõ ibi no.in glos.Aug.hoc preterea si tantã presby
teri τ epi ptãtem haberent sicut papa: tot essent dei vica
rij generales in mũdo/quot presbyteri τ epi. Qõ falsum
τ hereticũ est: q: soli Petro dixit dñs Mat.xvi. Ego di
co tibi tu es petrus.Et iterũ. Tibi dabo claues singulari
ter.τ ibi. Quodcũq3 ligaueris. generaliter.loquens sibi
soli.ex de ma.τ obe.solite.§.nos aũt.Et iterũ pasce oues
meas.Jo.vlti.ex de elec.significasti. Iterũ sm hunc erro
rem Marsilij vna eccl'ia haberet multa capita sicut mõ
strũ.ex de offi.or.qm̃. Multi essent sponsi ecclesie vniuer
salis: qõ falsum est: q: vn⁹ fuit christus vnã ecclesiã despõ
sans: τ vnus eius vicarius generalis sponsus ecclesie.i.
ad Corꝫ.xi. Despondi vos vni viro virginem castã exhibe
re christo.xxvij.q.i. nuptiarũ. Et illud apl'i ad Eph.v. ex
ponẽs illud proplasti. Hoc nũc os ex ossib⁹ meis τc. Hoc
aũt dico magnũ sacrm̃ in christo τ eccl'ia.ex de biga.debi
tum.facit.xxvi.dis.c.ij. Item presbyteri tenent typũ.lxxij.
discipuloꝝ.xxi.di.in nouo.lxviij.di.corepi.papa vo christi.
sed illi.lxxij. discipuli nõ habuerũt tantã ptãtem/quantã
apl'i: qui soli mũdũ partiti sunt ad predicandũ τ couertẽ
dum: nedũ quantũ Petrus τ Paulus. Ite3 solus Mel
chisedech tenuit typũ christi.vñ dicit ps.cix. Tu es sacer
dos in eternũ τc. Alij presbyteri testamẽti veteris alioꝝ
sacerdotũ testamenti noui.xxi.di.§.i.vñ trãslato sacerdo
tio τc.ex de cõsti.translato. Item quũ a papa tanq̃ a pri

Nõ põt papa suã a se iurisdictione priuare.

mo fonte descẽdat ois iurisdictio τ epoꝝ τ presbyteroꝝ.
xxij.di.c.i.xxiiij.q.i.loquit.nõ põt papa sic ex toto iurisdi
ctionẽ suã alteri dare/q tantã habeat sicut ipe.al's posset
archipapã vel saltẽ papã aliũ sibi cõsortẽ facere.qõ falsu3
est.viij.q.i.si petrus.cũ.c.seq.q: nec aliũ papã põt facere:
nec se sua iurisdictione priuare.ad qõ facit qõ legit τ no.
ex de censi.cũ venerabilis.in glos.hic pt3 qõ legit τ no. ex

de dona.pastoralis.in glos.si ita.¶ M Ad hoꝝ supra
dictoꝝ declarationem sciendũ est q est quadruplex ma

Maioritas quadruplex.

ioritas in eccl'ia dei.adde hic qõ scripsi in.xxxvij.arti.ver.
primo.τ ver.est autem. Prima ex tpe.xvij.di.§.hoc q̃.τ.§.
verũ.τ.xcv .dist.bene quidẽ.lxxv.di.c.vlt.ex de ma.τ obe.
ca.i.Secũda ex prerogatiua ordinis.ex de ma. τ obe.sta
tuimus.Tertia ex prerogatiua ordinantis seu cõstituen
tis.ex de ma.τ obe.p tuas.ff.de albo scri.l.vlt.in aut.vt iu
di.sine quoquo suffra.§.eos.circa fi.col.ij.ff.de re iu. qui
dam.Quarta ratione dignitatis seu maioritatis officij.
Hac rõne d: archid.maior archipres. vt dictũ est. τ põt vn⁹
minor τ maior esse altero.ij.q.vij.q̃q̃.τ.c.querit. Ide3 in
abbate in minorib⁹ cõstituto.ex de eta.τ qua.tuã. sicut in
subdiacono electo τ confirmato.ex de elec. transmissam.
Item põt esse maior τ equalis. sicut Petrus fuit maior
apl'is in dignitate seu officio: s3 in apl'atu seu ordine epa
li par fuit τ equalis.ij.q.vij.puto.xxi.dist.in nouo.sm hoc
intellige.xvij.di.mult3.ff.qñ appel.sit.l.i.§. s3 si.C. de offi.
vica.l.i. In eo aũt q q̃s minor est/alij sc3 maiori debet re
uerentiã exhibere.ergo quũ archidiacon⁹ in missa minor
sit archipresbytero: tunc debet ei seruire. sed eo maior est
extra missam in voce/in loco/in iurisdictione τ alijs que
ei cõpetũt rõne dignitatis.sm hoc intellige.xxxiij.q.v.est
ordo.xciij.dis.a subdiacono.ex de of.archid.c.i.τ.c.ad hec.
sm Ostiẽ.qui.s.no.ex de of.archid.c.i. sic intellige.xxi.dis.
§.i his oib⁹.cũ.c.seq.¶ N Itẽ notãdũ q psona pest pso

prelatio q̃nq3 modis hri potest.

ne q̃nq3 modis.sc3 ex officio.xxi.di.i nouo. Uite merito.ij.
q.vij.c.i. Ordine.xciij.dist.a subdiacono. Administratiõe
vt archipres.ex de of.archipres.c.i. ɔsecratione.vt eps oib⁹.xxi
di.c.i.¶ O Hec plãtio cõsistit i trib⁹. In iudicijs.xxi.di.
inferior. In pcepti.xxi.di.nũc aũt. In sacris.xxi.di.deniq3.
sm Archid.q ita no.xxi.di.in pre.§.i his.¶ Itẽ notãdũ q
maior ptãs attẽdit q̃nq3 ex dignitate ordinis: q̃nq3 ex di
gnitate dispẽsatiõis siue administrationis. Petrus aũt
ex prerogatiua ordinis vel cõsecrationis nõ habebat: sed
rõne administrationis.sm Lau.q sic no.in pre.c.in nouo.
¶ Itẽ dicẽdo q q̃lib3 presbyter sit equalis pape in iuris
dictione/cõfundit ordo superior 3.c.lxxxix.di.ad hoc. ista
sunt addenda ijs q̃ de ista materia tetigi.s. in prin.istius
opis.¶ P Dicit etiã ille pfidus Marsilius q vacante

Papa succedit ipio/nõ contra.

papatu succedit impator. Sed vñ hoc habuit/τ quo mo
tu hoc dixit/ignoro: quũ nedũ ois scriptura/sed huic po
sitioni ois ratio contradicat. Papa eñi succedit impio. ex
de fo.com.licet.ex de re iud.pastoralis.in clemẽ. Nõ impa
tor in papatu. Que eñi cõicatio cani τ sancto? Ecci.xiij.ij.
Cor.vi.pfanis τ diuinis? ex de iude.ad hec.xij.q.ij. nulli.
Subdito τ dño.ex de elec.venerabile3. Quõ põt impera
tor in eccl'iasticis succedere: quũ inhabilis sit ad talia pos
sidenda τ tractãda? quũ etiã statutũ factũ ab eo in eccl'ie
fauorẽ nõ valeat/nisi expresse ab eccl'ia approbet.xcvi.di.
bene quidẽ.ex de cõstitu. ecclesia. Quia Balthasar vasa
templi cõtaminat a deo pcutit. Dañ.v.de con.di.i. vestimẽ
ta. Ite3 Ozias rex iuda q: sacerdotũ officia vsurpare vo
luit: a dño lepra pcussus est.ij.Paral' xxvi.ij.q.vij.§.itẽ cu3
Balaã.ver.sicut ergo. Itẽ Heliodorus missus a rege An
tiocho inuadere erariũ vbi erant in templo reposita de
posita: calcib⁹ equi mirabiliter apparentis pcussus/semi
uiuus relict⁹ est.ij.Macb.iij.¶ Item si impator succede
ret in papatu: iam solueret τ ligaret: sed nõ imperatoribus
sed piscatorib⁹ date sunt claues a deo.de pe.di.i.quẽ peni
tet.τ nõ laicis/sed presbyteris. Impator eñi a sacerdoti
bus eccl'ie anathematizat τ religat.xcvi.dist.duo.ad hec
faciũt.xcvi.di.satis euidenter.xvij.di.§. hinc etiam. Item
Amb.impatori volenti ecclesia3 occupare ait: quid tibi τ
adultere? adultera est q̃ nõ tibi est legitimo mrimonio co
pulata.cedat palatiũ impatori: eccl'ia antistiti.xxiij.q.viij.
cõuenior. Distincta aũt quantũ ad hoc sunt officia roma
noꝝ põtificũ τ impatoꝝ.x.di.qm̃. xcvi.di.cũ ad verũ.vñ in
fine ibi dicit de impatore: ac vicissim nõ ille rebus diuinis.
presidere videret: q esset negocijs spũalib⁹ implicatus.vi

An eccle/sia possit/ tpalia/ possidere.

An eccle de.s.ar.xl.ver.item error. ❡ O Insuper qd dicit ille im
pius subdolus & sophista q eccl'ia tpalia habere nõ põt.
falsum est.q: nedũ laici sed etiam clerici pñt hre tpalia et
propriũ.Sed ista de antiqua heresi traxit. hi sunt em he
retici qui cõdemnant ꝓpriũ habentes in hoc mũdo.xxiiij
q.iij.quidã.ver.apl'ici.Alij etiã sunt qui dicũt q a tpe Syl
uestri pape qui recepit donationẽ a Constantino.de qua
xcvj.di.cõstantin⁹.eccl'ia nõ fuit in statu salutis. Sed istis
mentita est iniquitas sibi.ps.xxvj. nã eccl'ia primitiua ha
bebat pecunias & ꝓpriũ in cõmuni.Actu.iiij.&.v.xij.q.j.di
lectissimis.&.c.scim⁹. Unde & vidẽtes summi sacerdotes
& alij fideles magis expedire ecclesijs habere possessiões
q pecunias que dabantur eis ex possessionibus venditis
dederunt eis possessiones que in ditione episcoporũ con
sistunt.xij.q.j.videntes.de predijs eccl'iarum.xij.q.ij.qua
si ꝑ totũ.ꝓpter hanc etiã causam christus aliquoties ha
buit loculos. Jo.xij.q: sua erat eccl'ia loculos habitura.
xij.q.j.habebat. &.c.exemplũ.xxiij.q.iiij.duo ista. Q2 aũt &
epi & alij clerici possint habere propriũ in speciali q reli
giosi nõ sunt clarũ est.xij.q.j.epi.cum.ij.c.seq.&.§. cum er
go.&.§.ostensum.&.c.illi.&.q.ij.monem⁹.ibi.reddere com
pellat.&.j.q.ij.clericus.&.c.pastor.xij.q.iij.c.j.&.q.iiij.c.vlti.
ex de testa.c.j.c.cũ in officijs.❡ Item si sancti martyres &
cõfessores prelati in eccl'ia dei sciuissent esse peccatũ eccle
siam bona tpalia possidere:nunq donationes taliũ rece
pissent & dispensassent.sic argumentat Prosper.xij.q.j.ex
pedit.sil'e ar.vij.q.j.oĩs qui gemebat.❡ Preterea filij le
ui qui clericos prefigurãt.xxj.di.§.j. terras & ciuitates ha
bebant:& aliqua alia ꝓpria possidebant.xiij.q.j.§. his ita.
nec ampli⁹ allego:q: ista est heresis manifesta.de hoc etiã
scripsi.s.xl.ar.ver.item error est. ❡ R Postremo qd di
cit dictus hereticus Marsilius q qũ christus ascẽdit ce
los:nõ dimisit vicariũ:falsum & hereticũ est:q: est eccl'iam
acephalare.i.sine capite dimittere/cõtra illud.xciij.di. nul
la.Et q: dimisit loco sui Petrum & successores cui dixerat
pasce oues meas.Jo.vl.Omẽs em romani põtifices succes
sores Petri sunt:& ꝑsonã eius tenent. Unde sicut Petro
sic & cuilibet eius successori dixit verba predicta christus.
vt est expressum ex de ma.& obe.solite.§.nos aũt. & de trãs
la.epi.quãto.ibi.soli btõ Pe.& ꝑ ipm successoribus suis.&
ibi.Ro.pon.qui non puri hoĩs: sed veri dei vicem gerit in
terris.&.c.licet.ibi.qui successor est Petri & vicarius Jesu
christi.& ex vt ec.bñ.vt nostrũ.ibi.qm etsi locum dei tenea
mus in terris.& ex de elec.vbi periculũ.§.ceterũ. li.vj.ibi.
cum agit de creatione vicarij Jesu christi successoris Pe
tri.&.c.fundamenta.§. decet. ibi. ipsoq vicarij dei roma
ni pontificis.lib.vj. Et expressissimum de homic. pro hu
mani.j.rñ.li.vj.ibi.Dei filius iesus christus ne gregem sui
precio sanguinis gloriosi redemptũ ascensurus post re
surrectionem ad patrez absq pastore desereret:ipsi⁹ curã
btõ Petro apl'o vt sue stabilitate fidei ceteros in christia
na religione firmaret: eorũq mentes ad salutis opa sue
accẽderet deuotionis ardore: cõmisit.&.j.ibi. Nos eiusdẽ
apl'i effecti disponente dño licz imeriti successores/& ipi⁹
redemptoris locũ in terris:q̃q indigne tenentes. Unde
ibi glos.Jo.an.sup verbo desereret/dicit.Per hanc lrãm
satis patet q ptãs Petri transiuit ad posteros: al's post
Petrũ sine pastore remansisset eccl'ia & sine capite: qd est
falsuz.ex de of.or.qm.ad h facit.xl.di.nõ nos.Nõ nos btm
Petrũ sicut dicit a dño cũ sedis puilegio vel successores
eius peccãdi licẽtiã iudicam⁹ suscepisse. Ille quippe pen
nem meritorũ dotem cũ hereditate innocentie transmisit
ad posteros &c. Jmmo vacante eccl'ia ꝑ mortez pape/nõ
est dicendũ q remaneat sine capite:q: hoc dictũ non esset
remotũ ab heresi:q: tunc corpus cardinaliũ & tota eccle
sia habet caput eccl'ie generale & verũ & ꝓpriũ/christũ scz
viuentem.de con.dis.ij.prima. in fi.ad hoc.xxij.dist.c.j.&.ij.
❡ Succedit etiã collegiũ card.tunc in quibusdam.ex de
elec.vbi periculũ.§.idem q̃.li.vj.& de elec.ne romani.§.eo
tamen.in clem.& sicut etiã no.Ostie.ex de pe.& re.cũ ex eo.

Vicari⁹ a christo celos ascẽdẽte relictus.

in fi.& no.Joan.an.post eũ ex de schisma.c.j.in glos.nõ ar.
❡ Item bea.Petrus post ascensionẽ dñi primo rexit ec
clesiam Antiocehnã:& tunc illa erat caput: postmodũ ei⁹
sedes translata est Romã iubente dño.xxiiij.q.j.rogam⁹.
& ipse Petrus pro se Clementẽ instituit.viij.q.j.si petrus.
&.c.oportet.&.c.clemens. & deinde electi romani pontifi
ces ꝓcesserunt vsq ad tpa ista:& ꝓcedent vsq ad diem iu
dicij loco christi: q: eccl'ia q est corpus christi non põt esse
nulla & mortua absq capite. & ad hoc optime facit. xxiiij.
q.j.pudenda.in fi.ibi.vt qm eccl'ia nulla esse nõ põt: ea fit
in apl'ice sedis ꝑ successores epõrũ radice cõstituta &c. &.c.
didicim⁹.ibi.firmo apud Corneliũ fuit qui Fabiano epõ le
gitima ordinatione successit. ❡ Uere ergo q hec negat
christum negat sponsum eccl'ie.q: nũq fuit nec erit eccl'ia
sine spõso. Sed heretici in partes diuisi q: multos faciũt
sponsos eccl'ie:ideo negant vnũ verũ.ar.ad hoc.j.q.iij.sal
uator.ver.q̃vo.❡ S Jsto aũt tpe increscũt hereses di
cre & alie:q: intra ecclesiã pro magna parte in omni statu
regnat hypocrisis genimen heresis.Quare aũt de⁹ ꝑmit
tat hereses dicit Aug.xxiiij.q.iij.c.vlt. Sed qui filij legiti
mi sunt eccl'ie numero & re:nõ seruiãt ecclesie fcte demen
dacijs.nũquid deus & eccl'ia indiget nostro mẽdacio/vt
pro illis loquamur dolos: Job.xiij.Qñcũq lingua & cor
nõ cõcordant/mendaciũ est:etsi extra ꝓpositũ lingua ve
rum dicat.q: mentiri est cõtra mentem ire.xxij.q.ij.hoies.
&.c.is qui.Recordemur scriptũ esse Esa.v. Ue qui dicitis
bonũ malũ & malũ bonũ.xj.q.iij.ve qui dicitis. Nõ iustifi
cemus nosmetipsos.Cõfiteamur ergo q: digni sumus &
ecclesia in suis membris puniri:q: nimis discessit a spõso.
Et ideo cõprehenderũt eam amaritudines. Nos em filij
israel:christiani noĩe & nõ re:filij iniqui disposuim⁹ testa
mentum cũ gentib⁹/que circa nos sunt:& edificauim⁹ in
tra ecclesiã gymnasiũ:& fecim⁹ nobis preputia dimissa san
cta circũcisione spirituali:& recessim⁹ a testamento nouo
sancti euangelij.ex de cele.mis.cum marthe.§.ceterũ.& iñ
cti sum⁹ nationib⁹ & venũdati:vt faciam⁹ malũ in iniqui
tatib⁹ nostris.j.Mach.j.&.iiij.v.&.vj.Esa.l. Nam ꝭm Ber.
nostra nos diabolo volũtas mancipat:non ptãs ipsius.&
ideo ceci sum⁹ q: venũdati.Esa.xliij. Facta est hierl'm ec
clesia militans/habitatio exterorũ.i.peccatorũ:q: ipsa in se
nõ peccat.xxj. disti.q̃uis.& facta est extera semini suo san
cto qd christus in ea seminauerat.Matth.xiij.& nati eius
reliquerũt eam:q: de sanctitate ei⁹ nõ curant. Sanctifica
tio eius desolata est:q: nõ colitur. Dies festi conuersi sunt
in luctũ:q: opa scelerata que in ea fiunt plãctu & luctu di
gna sunt:q: gaudiũ spũssancti recessit ab ea. Sabbata ei⁹
in opprobrium:q: sabbata carnalia & venalia. Honores
eius in nihilũ:q: postposuit honorem dei ꝓpter honorem
mundi ꝭm gloriã eius mũdialem multiplicata est ignos
minia ei⁹. Hec legunt.j.Mach.j.vbi typicat ruina eccl'ie
in filijs. Ue aũt tribulantib⁹ ecclesiã & discedentib⁹ ab ea:
q: cõtritione duplici corporis & aĩe cõterent. & hic etiã pu
niunt tribulantes ecclesiã aliquoties exteriorib⁹ tribula
tionibus nedũ interiorib⁹:& in ꝑpetuũ sine fine.de pe.di.
iij.§.authoritas.ver.ignis accẽsus est. Porrem⁹ nos inte
rim filij obedientie ecclesie in patientia possidente aĩas
nostras.Luc.xxj.flagella dignissima nostre purgationis.
de pe.di.ij.si em. vltra mediũ.ꝟ.edificem⁹.q: nulla res sic
purgat peccata/sicut tribulatio scienter & patiẽter assum
pta. Nam ꝭm Aug. Qd fornat auro/lima ferro/flagellũ
grano/mola oliue/hec tribulatio iusto. Oremus sicut di
cit dñs Mat.v.& Luc.vj.xxiij.q.iiij.§.ex his.pro ijs q nos
ꝑsequunt:q: magis se tribulant q nos.q: etsi nobis infe
runt vtiliter damnũ pene:sibi inferũt damnũ & malũ cul
pe:a quo malo in orõne dñica petim⁹ liberari. Matth.vj.
&.Lu.xj. Multũ refert ꝭm Aug. in sermone Jnnocentũ.
inter ferre malũ/& inferre malũ. nihil em simpliciter ma
lum est ꝭm Theodorũ in coll'. de nece sanctorũ. in lib. Joã.
cassi.simpliciter nisi vitiũ & peccatũ.pena em malũ nõ est
proprie; immo aut purgatiua aut punitiua ipsius mali

culpe est:q: oĩs pena de se iusta & ex causa. Uñ & dñs Je
sus christus summe bon⁹ mala pene pro nobis ptulit/vt
culpe pelleret mala nostre. Uñ & de eo scribitur Deut.xxj.
Et Gal.iij.in fi. Maledictus a deo qui pendet in ligno.i.
christus malo pene addictus/qui in ligno pro nobis pe
pendit.j.Pe.ij.in fi.❡ Cõpatiamur ergo eccl'ie tribulate:
sed magis tribulantib⁹ & ꝑsequentib⁹ eã:q: qui eã ꝑsequi
tur/& ꝑsequit christum qui est caput eius.vñ & ipse paulo
ait Actu.ix. Saule saule quid me ꝑsequeris.i.mẽbra mea
fideles meos/ecclesiã meã/fidez meã: ꝭm Aug. Item ipe
ait ꝑ prophetã Zach.ij.Qui vos tangit/tangit pupillam
oculi mei.ij.q.vij.accusatio.j.& ibi.in fi.qm iniuria eorũ ad
eũ ꝑtinet cui⁹ legatione fungunt. Ad idem. viij.q.j.q vos.
Et dñm crucifigũt/qui eũ in suis sacerdotib⁹ ꝑsequũtur.
iij.q.j.nulli.in fi.❡ T Nõ incipit nũc eccl'ia ꝑsecutiões
pati:nutrita est in ꝑsecutiõib⁹:& in eis creuit.xij.q.j. futu
ram.sicut piscis in aqua.xvj.q.j.placuit. Jn pace carnali
decreuit.vt.s.xxxvj.arti.ver.q aũt.&.lxvij.ar.§.firma.ver.
adaperiat.late dixi. tunc vere stringit & amplexat christũ
sponsum in hac vita pro nobis tribulatũ.ps. Dñe exau
di.ibi.& a tribulatione pctõris.qñ sibi facit in tribulatio
nibus comitatũ.❡ Nõ sunt anni ducenti q cũ Alexãdro
canonice electo in sede apl'ica: Octauian⁹ & Jo.post eum
schismatici coeligunt:& fauore Cõradi impatoris defen
dunt:& durauit schisma.xviij.annis. De alio schismate fit
mentio ex de schisma.c.j.& de elec.q: diligentia.&.s.lxv.ar.
§.ceterum q:.ver.item dicitur proprie tetigi.

❡ Articulus.lxix. A

Hunc querenduz est

Qua de cã ptãs eccl'iastica respectui habeatur.

quũ eccl'ia tantã nũc habeat potentiã tem
poralẽ:cur prelatorũ sententie aut nullo mõ
aut male a subditis pro maiori parte seruã
tur/paruipendunt/& despectui habent: maxime quũ in
eccl'ia dei maior pena & cõfusibilior esse nõ possit/q ana
thema: qd separat a corpore christi.qd est eccl'ia. iij.q. iiij.
engeltrudã.xj.q.iij.nemo.ex de sen.exco.sacro.§.cũq. ibi.
tantã infligere penã.xxiiij.q.j.corripiant.❡ Ad qd respõ
deo q duplex est cã:precipue vna est & pma:q: presidẽt in
chartis cõfidentes.ar.xvj.q.j.in canonib⁹. & que sua sunt
querentes.ad Phil'.ij.lxiij.di.nosse.ex de censi. cum apl's.
&.c.ꝓcurationes. Quõ aũt intelligat istud verbum apl'i
exponit Aug. viij.q.j.sunt in eccl'ia.ibi.Quid est sua que
rentes: Nõ christũ gratis diligentes: Nõ deũ ꝓpter deuz
querentes: Tẽporalia cõmoda sequẽtes: Lucris inhian
tes: Honores ab hoĩb⁹ querẽtes.&.c.exactores. Jn eccl'ia
dei potius q dei pontifices noĩati.x.q. iij. q: cognouim⁹.
Cũ quadã iactantie temeritate et iudiciaria inuectione
nõ in lucris animarũ/sed in predandis hoĩb⁹ & spoliãdis
& scandalizandis fratrib⁹/operã dantes.x.q.iij.cauendũ.
animarũ pericula nõ cauentes.cõtra illud ex de consti. vt
animarũ.& de iureiu.cõtingit.& de sepult.c.animarũ. lib.
vj.& facit eo.lib.de offi.le.c.j.immo aĩab⁹ potius laqueos
inijcientes.xxvij.q.j.de viduis.ij.Ex aio frequentius ꝓce
dentes.xj.q.iij.§.si ergo. Jniuste pro causis leuib⁹ & mini
mis excõicantes.cõtra illud.xj.q.iij.epi.&.c.nemo.&.c.nul
lus. Potius timeri q amari volentes: & potius tyrãni et
dñi q pastores & socij & patres apparere volentes.x.q.iij.
q: cognouim⁹.cũ.c.seq.xcv.di.ecce.j.Pe.v. Jn deuia mor
tis subditos impellentes:qui predicatione eorũ ad viã vi
te fuerant reuocandi.ex de deci. q̃uis. Decimantes men
tam cyminũ & anetũ:& relinquẽtes q grauiora sunt legis
iudiciũ/& misericordiã/& fidem. Ceci duces excolãtes cu
licem:camelũ aũt glutiẽtes. Mat.xxiij. vbi Chrys. Quia
sacerdotes auaritia pleni/si quis decimã partem alicui⁹
rei vel minime nõ obtulisset:corripiebãt eũ quasi magnũ
crimen fecisset.si quis aũt alterũ ledebat/aut in deũ pec
cabat:non curabant eũ corripere:de lucro quidem suo so
liciti:de gloria aũt dei & salute hoĩm negligentes:seruare
em iustitiã & facere misericordiã & habere fidez ꝓpter suã

gloriã deus mãdauerat: decimas aũt offerre ꝓpter vtili
tatem sacerdotũ: vt sacerdotes quidẽ ppl'o in spũalibus
obsequant:ppl'i aũt in carnalib⁹ sacerdotũ subministrent
sic mõ sit:q: oẽs de honore suo sunt soliciti:de honore aũt
dei nullus. Portiões aũt suas vigilãter defendũt.sz circa
eccl'ie obsequiũ curã impendere nõ intendũt. Si ppl's de
cimas nõ obtulerit murmurant oẽs:si peccãtem ppl'm vi
derint/nemo murmurat cõtra eos. Sz q: scribarũ & pha
riseorũ ad quos dñs loquebat/quidã populares erant:nõ
est incõgruũ vt aliã expositionem faciam⁹/ꝓpter eos qui
decimã dabant.nam & qui accipit decimas recte decima
re dicit/& qui dat. Scribe igit & pharisei minimarũ qui
dem rerũ decimas offerebãt/ostendende religionis grã.
Jn iudicijs aũt erant iniusti.in fratrib⁹ sine mĩa. incredu
li in veritate.hucusq Jo.Chrys. Item ibi Hilarius. Et q:
min⁹ piaculi esset decimationẽ oleris q beneuolentie offi
ciũ preterire:irridet eos cõsequenter dñs/dicens. Duces
ceci excolantes culicem/camelũ aũt glutientes. Camelũ
puto esse magnitudinẽ preceptorũ/iudiciũ/misericordiã/
& fidem. Culicem decimationem mente/& aneti/& cymi
ni/& reliquorũ olerũ viliũ. hoc aũt precepta dei q magna
sunt deuoram⁹ atq negligim⁹. & opationez religionis in
paruis q modicũ lucrũ habent cũ diligẽtia demõstram⁹.
Item ibi Orige. Excolantes culicem.i.expellẽtes a se mi
nima delicta/q culices noĩauit. Camelũ aũt glutientes.i.
cõmittentes maxima delicta/q noĩauit camelos:aĩalia vi
delz tortuosa & grandia. Item menta & anetũ & cyminũ
cõditure sunt:nõ principales cibi. sic in cõuersatione nr̃a
quedã sunt necessaria ad iustificationẽ:vt iudiciũ/mĩa/&
fides. Alia sunt quasi cõdientia actus nostros/& suauio
res eos faciẽtia:vt abstinentia/risus/ieiuniũ/genuflexio
& hmõi. Quõ aũt nõ existimant ceci/qui nõ vident:qm ni
hil ꝓdest cautũ esse dispensatorem in reb⁹ minimis:quum
principalia negligunt. hos ergo sermo presens cõfundit:
nõ quidem leuia ꝓhibens obseruare:sed principalia pre
cipiens cautius custodire.hucusq Orige. Adde hic que
scripsi.j.in.ij.parte in.§.aliud vitiũ peculiare.ver.qm.cuz
ve.in ar.lxxviij. ❡ Camelum aũt vere prelati nostri tpis
glutiũt:grauia cõmittentes. & pro menta aneto & cymi
no.i.pro leuib⁹ sñias fulminãtes in subiectos,vt pre.c.epi.
&.c.nullus. Onera importabilia sup subditorũ humeros
imponentes:& ea digito mouere nolentes. Matth.xxiij.
Chrys.in homil'. Jn quo duplicem eorũ malitiã ostendit.
vnã quidem in hoc q sine venia expetũt a subiectis sum
mã diligentiã vite. Aliam vero in hoc q sibijpsis multã con
cedunt licentiã. Oportet aũt bonũ principem ecõtrario
se habere:in ijs quidem q ꝭm se sunt/grauem iudicẽ esse:
in subiectis aũt/mansuetũ. ❡ Maxime aũt accusatione
dign⁹ est qui doctrine authoritatẽ habens/legem trans
greditur. Primo quidẽ q: preuaricat qui alios corrigere
debet.deinde q: peccans maiori pena est dign⁹ ꝓpter ho
norem. Tertio q: plus corrũpit/velut in ordine doctoris
peccans.hucusq Chrys.de hoc.xxvj.q.vij. alligant. Rur
sus legis cõditores & predicatores sed primi preuaricato
res.cõtra illud.ix.di.iustũ. palea est.C.de legi. digna vox.
ff.qd quisq iur.l.j.di.j.humanũ.ex de cõstitu.cũ oẽs.§.cuz
igit.de prebẽ.pro illorũ.de homici.cũ iuramẽto.l.di.põde
ret.in prin.ij.q.j.nemo. Aerem sunt verbis verberantes.
Corpora in delicijs nutrientes. cõ illud.j.ad Cor.ix. xxxv.
di.eccl'ie principes.nõ in seruitutẽ redigẽtes. Cymbala &
cãpanas pulsantes: sed sonitũ virtutũ nõ habentes. cõ id
xliij.di.sit rector. Nõ moderamine & discretiõe preuia sen
tentias trutinant:sed mentis impetu vel furore sñias ia
culant. cõ illud.xj.q.iij.illa.cũ trib⁹.c.se. ❡ Alia cã de cõtẽ
ptu sñiarũ prelatorũ/est subditorũ infidelitas: q in platis
authoritatẽ & iurisdictionẽ nõ attendũt:sed vitã/& ꝓpter
vitã nõ iustã credũt sñias iniustas. cõ illud Mat.xxiij.sup
cathedrã moysi &c.j.q.j.nõ quales.&.c.multi.& in oib⁹.c.e.
cã.&.q.a.§.sed obijcit.vsq ad.§.ecce.& ex de deci.tua nob.
&.iij.q.vij.§.vlt.&.viij.q.iiij.nõne.xix.di.sedet.lxxxiij.dis.§.

fi.Sed inter vtrosq; prelatos ⁊ subditos loquens illa lu-
cerna prelatoꝝ Greg. de facto hāc determinat questionē
dicens. Cui9 vita despicit̄/restat vt ei9 predicatio cōtēnat̄.
iij.q.vij.§.porro.virtutes eñ corrigūt vitia:⁊ nō vba cōi-
ter.ar.xxxj.q.j.cū renūciat̄. ℂ B Vñ ⁊ notat Archid.in
pre.§.porro.ver.item in euāgelio.sup vbo festucā.ꝙ sacer
dos vel prelati exercentes officia publica/vt missam dicē
do vel cōfessiones audiendo vel excōicando vel iudicādo
vel sn̄ia faciendo/si sunt in mortali:peccāt mortaliter. nō
q: talia faciūt:sed q: talia in tali statu presumūt.l.di.quid
est.⁊.c.cū exaudiero.xix.dist.fm.ibi. Male bona admini-
strando sibi tm̄ nocuit.xv.q.vlt.sciscitātib9.ibi. Om̄ mali
bona administrādo se tātūmō ledūt.⁊ cerea fax accensa/
sibi quidē detrimentū prestat:alijs vo lumen in tenebris
administrat.⁊ vnde alijs cōmodū exhibet/inde sibi dispē
diū prebet.ad hoc expresse facit Rom.ij.de pe.di.vj.c.j.vl
ti.colū.ibi. Judicans eñ aliū qui est iudicandus ꝯdēnat
seipm.⁊ in glos.ibi.peccat ergo. vbi de hoc. Adde hic qd
scripsi.j.in.ij.parte.in ar.xx.in.§.sed vt sciant. ver.j.Actus
vo priuatos bonos faciēdo:vt sunt orare/ieiunare/labo-
rare/nō peccāt.immo ad hoc tenent̄ si ieiunare se volunt
⁊ de pctō exire.ar.de peni.disti.j.ꝙ obrem.⁊ di.iij.c.siquis.
ℂ Prelati ergo si volūt vere corrigere:corrigāt vita po-
tius ꝙ verbo.q: ꝯria ꝯrijs curant̄. Vñ Gre. in homil. sup
euange.si quis vult. Nā sicut arte medicine/calida frigi-
dis:frigida calidis curant̄. Ita dñs noster cōtraria oppo
suit medicamenta pctis:vt lubricis cōtinentiaꝫ/tenacib9
largitatem/iracūdis māsuetudinē/elatis preciperet hu-
militatē. Humilis ergo corrigit supbū:misericors impiū
⁊ auarū:castus immūdū:verax mendacē:vnicus diuisuꝫ:
rectus duplicē:sobrius gulosum:māsuetus furiosum:fer-
uens spū acidiosum.amans inuidū.fidelis ꝓditorem.pu
rus malitiosum:pacificus discordē: catholicus hereticū.
Ista est cōuersio ⁊ predicatio realis non hypocritalis ⁊
verbalis:q̄potius destruit ꝙ edificet.nam potius audito
res attendūt ad facta:ꝙ ad verba. Tali predicatione vir
tuosa cōuerterūt apl'i totū mundū.fm Chrys.nō ꝑ mira-
cula. Tales sunt predicationes non mortue: q̄ sunt plene
rithmis ⁊ distinctionib9 ⁊ verbis rhetoricis cū prauis mo
ribus ppl'm scandalizantib9/potius ꝙ ꝯuertentib9. sicut
fiūt hodie cōiter ꝑ religiosos vbales:querētes q̄ sua sunt
nō que christi in ꝑplo ei9.viij.q.j.sunt in eccl'ia.adulteran
tes verbū dei.ij.Cor.ij. ℂ Et ideo dicit dñs presidentib9
Hiere.vij. Nolite confidere in verbis mendacij dicentes
templū dñi/templū dñi/tē.do. Et iterū. Vos cū austerita
te impabat; eis. Ezech.xxxiiij.c.⁊.xlvj.di.hoc habꝫ. Et ite-
rū. Nō sicut dñantes in clero:sꝫ forma.i.exēplū facti gre-
gis ex aio.i.dilectione.j.Pe.v.xlv.di.§.ex his.xciij.di.legi-
mus.xcv.di.esto. ℂ Vere parabola dñi adimplet̄ hodie.
q: oēs boues ⁊ asinos extrahunt die festo de fouea. Luce
xiiij. Cadūt pctōres in foueā pctōꝝ. Lu.vj.ex̄ de eta.⁊ qua.
cum sit. Et nō est q̄ extrahat.sꝫ est q̄ amplius liget:⁊ infir-
mū demergat cū ligaminib9 infinitis:vt intm̄ multiplica
tus funiculus nō rumpat̄:sed in eo pctōr desperat9 ⁊ defi
ciens suspendat̄. ℂ Vera aūt iustitia eccl'ie cōpassionem
habet:nō multiplicatā ligationē.xlv.di.vera. In mia ⁊ cō
passione fundata est eccl'ia. in Petro cadente: ⁊ dei mia
resurgente.l.di.cōsiderandū.nō in crudelitate ⁊ ꝑsecutio
ne. Parū de oleo charitatis est hodie in eccl'ia dei. ⁊ ideo
prelatoꝝ lāpades extinguunt̄. Mat.xxv. Defecit manna
dulcedinis.xlv.di.disciplina.⁊ qd supest scatere vermibus
auaritie ⁊ malicie cepit. Exo.xvj. Et ideo fames subditoꝝ
costis adheret:⁊ robur eoꝝ spūale fame vitioꝝ attenuatū
est. Job.xviij. Suauitatis vnguenta defecerūt:⁊ ideo sau
ciati perierūt:oleo eoꝝ vulnerib9 nō adhibito charitatis.
Lu.x.xlv.di.disciplina.ex̄ de pe.⁊ re.cū infirmitas. ℂ Sa-
tis pōt dicere hodie christus prelatis. Curaꝫ illius habe.
Lu.x.sed ipsi nihilomin9 nō curabūt. Vñ Bern. O vtinaꝫ
prelati tam vigiles reperirent̄ ad curā ꝙ alacres currunt
ad cathedrā. Vñ ⁊ hāc curā fm typicū intellectū cōmisit
christus discipulis. Lu.x. Curate infirmos.in aia scꝫ: sicut
ipse curabat dicens Mat.ix.⁊ Lu.v.nō est opus valētib9
⁊c. ℂ L Est aūt triplex cura prelatoꝝ:sicut ⁊ triplici la-
borat incōmodo qui cōmittit̄ eis. Est eñ vulneratus/spo
liatus/⁊ famelicus.sicut typice exponit̄ Lu.x.⁊ ideo prela
tus debet hr̄e curā medēdi/pascendi/⁊ induendi. Hec tri
plex cura tangit̄ Esa.iij.vbi vir iustus recusans prelatio-
nem dicit: Nō sum medicus: ⁊ in domo mea nō est panis:
neq; vestimentū.q.d.nō sum sufficiens ad medēdū: q: nō
sum medicus:neq; ad pascēdū:q: in domo mea nō est pa-
nis.neq; ad induēdū:q: nec vestimēta sunt in domo mea.

Prelatorū cura triplex.

ℂ Primo igit̄ prelatus debet hr̄e curā medendi.iij.q.vij.
sacerdos.ex̄ de pe.⁊ re.oīs.§.si quis. Sed q̄ officiū igno-
rat curādi:quō curat? ex̄ de eta.⁊ qua.cū sit. Propter hoc
necessaria est sciētia ꝑlato:qua sciat curare aīas.xliij. dist.
sit rector. Qui si forte dicat habeo scientiā: dicet sibi dñs:
ostende mihi ex opib9 curā tuā.ar. Ja.ij. Quare nō est ob-
ducata cicatrix filie ppl'i mei? Hiere.viij. Itē Esa.j. Vuln9
⁊ liuor ⁊ plaga tumens nō est circūligata:nec curata me-
dicamine:neq; fota oleo.⁊ precedit. Omne caput langui
dū:⁊ oīe cor merēs:a plāta pedis.i.minimis vsq; ad ver
ticem.i.prelatū:nō est in eo sanitas.vj.q.j.§.verū.q.d. Vul
nus luxurie nō est circūligatū fascijs ꝯtinētie. Liuor aua-
ritie nō est curatus medicamine pietatis. Plaga tumēs
supbie nō est fota oleo humilitat; intime.sed oēs fere par
ui ⁊ magni iacent vulnerati liuefacti ⁊ plagati. ℂ Duo
sunt q̄ maxime medelā impediūt.ignorātia.xxxviij.di.per
totū. Et mala vita.vñ etsi prelatus habeat sciētiā: obijcit̄
ei medice cura teipm. Lu.iiij. Et iterū Luc.vj.⁊ Mat.vij.
Ejice trabem.i.magnū pctm̄ de oculo tuo: anteq; festucā
trahas de oculo meo.i.min9 pctm̄.iij.q.vij.§.idē testat̄. vñ
Greg. Qua frōte mederi ꝓperat: q̄ in facie vuln9 portat?
Vuln9 in facie est pctm̄ in ostēsione. Nā patet laicis igno-
minia clericoꝝ. Jam pctm̄ suū notoriū est. Jā illud adim
plet̄. Pctm̄ suū q̄si sodoma p̄dicauerūt: nec abscōderūt.
Esa.iij. Jā facta sunt in eis vlcera vesicarū turgētiū. Exo.
ix. Frons mulier; meretricis facta est eis:noluerūt erube-
scere. Hiere.iij.c. Jam Amon q̄ interpretatur ppl's turbi-
nis scꝫ turba demonū precidit vestes eoꝝ vsq; ad nates:
vt appareant pudenda eoꝝ:⁊ rasit dimidiū barbe eoꝝ.ij.
Reg.x. Vna medietas barbe scientiā significat:altera vi
tā:in quib9 cōsistit vilitas clericoꝝ.sꝫ diabolus mediā par
tem rasit:q: vitā honestā ab eis abstulit. ℂ Scdo ꝑlatus
debet hr̄e curā pascēdi.ei nāq; sicut Petro dr̄. Pasce oues
meas. Jo.vl.ex̄ de elec.significasti.⁊.j.Pe.v. Pascite eū q̄
in vobis ē gregē dñi.xcv.di.esto.⁊.xciij.di.legim9.⁊.lxxxvj
di.pasce.q.d.dñs.dicit Bern. Pasce exēplo ꝯuersationis.
vbo p̄dicatiōis.fructu orōnis. Vñ idē Ber. Tertio dictū
est pasce:nec mūge siue tonde semel auditū est.sꝫ vos pla
ti lac bibit; :lanā induitis:⁊ carnes comedit; :⁊ gregē dñi
nō pascitis. Vñ querit dñs ꝑ Ezech.xxxiiij. Nōne greges
pascunt̄ a pastorib9? Pōt r̄nderi ꝙ mō non.vñ infert. Ve
pastorib9 qui pascūt semetipos. Vñ Bern. Ve ve credite
mors est in olla.iiij.Reg.iiij.carniū: mors in delicijs tuis
o p̄late.j.ad Tim.v. Pctā ppl'i comedis acsi ꝓpria min9 ti
bi sufficere videant̄. ℂ Sꝫ q̄n Laban q̄ interpretat̄ cādi-
dus.i.p̄latus hypocrita exteri9 dealbat9 tondet oues: Ja-
cob fugit. Gen.xxxj. q: cum prelatus lacti ⁊ lane intēdit:
christū amittit. Itē Nabal q̄ interp̄tat̄ scādalizās : malus
p̄lat9 scādalizās ppl'm: q̄n tōdet oues/male r̄ndet nūtijs
Dauid.j.Re.xxv.i.paupib9 nūtijs christi. Vñ fili9 mort; est
q: nō solū mūgit blādiēdo ⁊ tōdet adulādo.l.di.si q̄s dia-
conus.sꝫ etiā interficit praua exēpla oñdendo.xj.q.iij.pre-
cipue.⁊ excoriat ꝑ violētiā auferēdo:⁊ carnē comedit i cor
pore affligēdo.vñ Zach.xj. Pasce pecora occisiōis: q̄ qui
possederant/occidebant:⁊ nō dolebant:⁊ vendebant ea:
dicentes/Benedictus dñs:diuites facti sumus. He gra-
tiarū actiones latronū ⁊ tyrānoꝝ sunt: nō pastoꝝ:qui do-
minū benedicūt quū diuitias ꝑ furta ⁊ violentias acqui-
runt. Vñ Gre. Anime pereūt; ⁊ ipi de tp̄alibus cōmodis

Medendi cura.

Pascendi cura.

letant̄. Mich.iij. Qui comedūt carnē ppl'i mei:⁊ pellē ei9
desup excoriauerūt:et ossa eoꝝ cōfregerūt:⁊ cōciderūt sic
ut in lebete.ecce ipi se lupos exhibēt gregi.ipsi rapiūt:ipi
dispergūt:ipsi perimūt. ℂ Itē Esa.iij.coquerit̄ dñs de ꝑ-
latis/dicēs. Vos eñ depasti estis vineā meā.i.eccl'iam et
rapina pauperis i domo vr̄a. Quare atteritis ppl'm meū
⁊ facies pauperū cōmollitis? Et Hiere.vij. Ecce vos(lo-
quit̄ p̄cipue p̄latis)cōfiditis vobis in sermonib9 mēdacij
q: dicitis ⁊ nō facit; :q̄ nō ꝓderūt vobis: furari/occidere/
adulterari/iurare mēdaciter/libare Baalim/qui deuora
tor interp̄tat̄.i.vētri:q: hodie p̄latoꝝ de9 vēter est. Phi.iij.
xxv.di.eccl'ie principes.⁊.j. Numqd ĝ spelūca latronū fa
cta est dom9 ista.i.eccl'ia:in q̄ iuocatū est nomē meū i ocu-
lis vr̄is.j.q.iij.ex multis. ℂ Itē Amos.iiij. Audite verbū
hoc vacce ꝓpter immūditiā/pingues ꝓpter gulā : Que
estis i mōte samarie:q̄ interp̄tat̄ custos dñi.i.p̄lati deputa
ti custodes.xvj.q.j.in canonib9.i.elati de p̄latione: Que ca
lūniā facitis egenis:⁊ cōfringitis pauperes:q: raptores
⁊ cupidi. Que dicitis dñis vr̄is afferte ⁊ bibem9:q: curio
si de q̄rendis cibis ⁊ potib9. Jurauit dñs de9 in sctō suo.i.
filio. Ecce dies veniunt sup vos:⁊ leuabūt vos in contis.
sicut fit de vaccis: q̄rū crura solēt in vectib9 leuari.⁊ sic de-
ferri. Crura diuitū sunt affectiones carnales:in q̄b9 p̄mo
puniunt̄:q̄n pre angustia mortis nō p̄nt frui voluptatib9
⁊ delicijs consuetis. Sic Esa.xxij. Ecce dñs apportari te
faciet/sicut apportat̄ gall9 gallinace9. Sequit̄ in Amos.
Et reliq̄s vr̄as aias q̄s reliq̄stis/nō curātes de ipsis. Le
uabūt in ollis feruētib9.i.in penis gehēnalib9. Et ꝑ aper-
turas exhibitis.violēter eductis aiab9 de corporib9.sicut
q̄si extrahunt̄ captiui a victorib9 ꝑ rupturas muroꝝ ciui-
tatis. Altera contra alterā.i.vicissim:nō vn9/nō ali9. Et
ꝓijciemini in armō.qd interp̄tat̄ anathema merorīs.ex-
cōicati ⁊ separati de cōsortio electoꝝ/dicēte summo pōti-
fice christo/discedite a me maledicti i ignē eternū. Mat.
xxv.⁊ Malach.vlti. Percutiet terrā anathemate. ℂ D
Debet ergo p̄lat9 p̄mo pascere vbo p̄dicationis.qd quā-
tū sit necessariū hr̄.iij.Re.xx.ibi. Custodi virū istū q̄ si la
psus fuerit/erit aia tua ꝓ aia ei9:aut argēti talētū appen
des.i.exhortationis verbuꝫ.xliij.di.ephesijs. Itē Ezech.
xxxiiij. In pascuis vberrimis pascā eas in mōtib9 excelsis
vbi Isidor9. Sctārum scripturarū altitudines q̄si mōtes
pascue sunt. Hiere.iij. Dabo vobis pastores fm cor meū:
⁊ pascēt vos sciētia ⁊ doctrina. Itē Exo.iij.dicit̄ ꝙ Moy
ses pascebat oues:⁊ minauit ad interiora deserti:vbi dñs
in rubo ardēti apparuit.qd fit quū p̄lat9 vbo p̄dicatiōis
subditos ad cor reducit.et ibi apparet dñs:quū exterior
cōsolatio relinq̄tur ꝓ interiori. Sicut pauit christ9 duos
discipulos. Luc.xxiiij.q̄b9 quū loq̄ret̄:arsit rub9.i.cor. Vñ
dicebant Nōne cor nr̄m ardēs erat in nobis dū loq̄ret̄ in
via.⁊ aperiret nobis scripturas? Vñ typice bñ dicit̄ ⁊ cā-
tat̄ i eccl'ia/gallo canēte.i.p̄lato p̄dicāte/spes redit despe
ratis:egris sal9 refund; :pctōrib9 venia dat̄:mucro latro
nis cōdit̄.i.abscōdit̄.q: diabol9 latro a latēdo in tētatiōe
succūbit.vñ Eccl'i.xij. Cōsurgēt.scꝫ pctōres a pctō ad vo-
cē volucris.i.galli. Hic gall9 Petrū negantem ad lachry-
mas excitauit. Luc.xxij.q: in p̄dicatiōib9 frequēter hoies
cōpūgunt̄. Vñ Actu.ij.his auditis corde cōpūcti sunt ⁊c̄.
de con.di.iiij.ꝓprie.in fi. ℂ Sꝫ plures p̄latoꝝ galli galli-
nacei.i.capones pingues sunt:de q̄b9.xxiij.q.iiij.cū in le-
ge.⁊ nō galli macilēti.⁊ ideo pre pinguedine nō p̄nt cā
re.i.p̄dicare. Vñ ꝯtra tales loquit̄ Esa.lvj.c. Canes muti
nō valētes latrare.xliij.di.sit rector.iuxta prin. Talib9 etiā
dicit̄ Ezech.xiij. Nō ascēdistis ex aduerso:neq; opposuist;
murū pro domo israel:vt staretis in prelio in die dñi. Vbi
Greg. Ex aduerso q̄ppe ascēdere/est ꝓ defensiōe gregis
libera voce hui9 mūdi p̄tātib9 cōtraire.⁊.j. Pastores eñ
recta timuisse dicere/qd est aliud ꝙ terga p̄buisse.xliij.di.
sit rector. Itē Thre.ij. Prophete tui viderunt tibi falsa et
stulta:nec operiebāt iniq̄tatē tuā:vt te ad p̄niaꝫ ꝓuocarēt
pre.c.sit rector. Hinc Paul9 loquēs de p̄lato ad Titū.j.ait

Predicatiōis pabulum.

Vt potens sit exhortari in doctrina sana:⁊ eos q̄ cōtradi
cunt arguere.pre.c.sit rector. Itē Malach.ij.⁊ pre.c.sit re
ctor. Labia sacerdotis custodiūt.i.custodire dn̄t sciaꝫ:⁊ le
gem req̄runt ex ore ei9.scꝫ subditi.q: angel9 dñi.i.nunti9
(cui9 angeli est virt9 fm Chrys.nihil ꝓpriū dicere) exer-
citū angeloꝝ bonoꝝ est. Quū ergo dicit legē:nō nugas
nō fabulas/nō philosophica/nō naturalia sic eps Deside
ri9:q̄ grāmaticā p̄dicabat.lxxxvj.di.cū multa.q: sicut dicit
ibi Greg. In vno ore se cū laudibus iouis laudes christi
nō capiūt. Vñ ⁊ ꝓhibent̄ sacerdotes comedias legere/q̄
sunt cant9 rusticani/amatoria bucolicorū versuū verba/
cantare.xxxvij.di.sacerdotes. Sed debēt in euāgelijs ⁊ in
apostolis et in ꝓphetis studere.xxxvij.di.siquis.q: de hoc
habēt p̄dicare. Mar.vlti.p̄dicate euangeliū oi creature.
Bern. Nuge in ore sacerdotis / blasphemie sunt fede.ad
cachinnos mouet̄:fedi9 mouet.porro detrahere ac detra
hentē audire/qd horū dānabili9 sit nō facile dixerim. Hic
etiā ꝑ Esa.lviij.loquit̄ dñs p̄latis. Clama:ne cesses:sicut
tuba exalta vocē tuā:⁊ annūtia populo meo scelera eorū
⁊c. Greg. Predicatiōis q̄ppe officiū suscipit quisq̄s ad sa
cerdotiū accedit.sacerdos ergo si p̄dicationis est nescius
quā clamoris vocē datur9 est preco mut9?pre.c.sit rector.
Hinc etiā supra pastores p̄mos in linguarū spē spūs san-
ctus insedit. Actu.ij.q: nimix fm Greg.q̄s repleuerit de
se ꝓtin9 loquentes facit.pre.c.sit rector. Hinc etiā in Exo.
xxviij.p̄cipit̄ Moysi/vt tabernaculū ingrediēs sacerdos
tintinnabulis ambiat̄.vt fm Greg.voces habeat p̄dica
tiōis:ne supni inspectoris iudiciū ex silētio offendat̄.scri-
ptum q̄ppe est vt audiat̄ sonitus:quando ingredit̄ san-
ctuariū in cōspectu dñi.et nō moriatur. Exo.xxix. Sacer-
dos namq; fm Greg.ingrediens vt egrediēs moritur:si
de eo sonit9 nō audit̄:q: irā cōtra se occulti iudicis exigit:
si sine predicatiōis sonitu incedit. Apte aūt tintinnabula
vestimētis illi9 describunt̄ inserta.vestimēta eñ sacerdo-
tis q̄d aliud/ꝙ recta opera debemus accipere?ꝓpheta at
testante q̄ ait in ps̄.cxxxj. Sacerdotes tui induant̄ iusti-
tia. Vestimentis itaq; illius tintinnabula inherēt:vt vite
viam cum lingue sonitu ipsa quoq; opera sacerdotis cla-
ment.pre.c.sit rector. Hinc etiā Paulus ad Timo.ij.epi-
stola.iiij.c. Predica verbum.insta opportune importune.
pre.c.sit rector.in fi. Hinc episcopus q̄ crimina non corri-
git subditorū:magis dicitur canis impudic9 ꝙ episcop9
fm Aug.lxxxiij.di.nemo. Habent aūt cū humilitate predi
care prelati:non cū arrogantia.ne ipsum magistrum ela-
tionis scꝫ diabolū quem verboꝝ iaculis insequunt̄/elatis
moribus predicēt.xlvj.di.hoc habet. Nec cibū vel premiū
de predicatione expectēt. Vnde Michee.iij. Hoc dicit do
min9 super ꝓphetas qui seducunt populū meū:qui mor-
dent dentibus suis:et predicāt pacem.⁊ siquis nō dede-
rit in ore eorū quippiam sanctificant super eum prelium.
ℂ Secundo prelat9 debet pascere subditos exēplo bone
cōuersationis.plus eñ dicit Grego.mouēt exēpla ꝙ ver-
ba. Vñ Jacob posuit virgas decorticatas ante oues pa-
rituras:vt similes fet9 cōciperent. Gene.xxx. Dicit̄ ꝙ quū
quedā mulier accusaret̄ de eo ꝙ peperisset ethiopē:excu-
sata fuit propter imaginē ethiopis quā ante oculos ha-
bebat depictam/quando conceperat. Ita ⁊ subditi excu-
sant se quia nō vident nisi exemplū ethiopū prelatorum.
Vnde Sap.iiij. Ex iniquis oēs filij q̄ nascunt̄/testes sunt
nequitie aduersus parentes. Ad hec.xj.q.iij.p̄cipue.ex̄ de
vo.⁊ vo.re.magno.§.preterea. ℂ Tertio debent pascere
fructu orōnis. Vñ Samuel ait.j.Reg.xij. Absit a me hoc
vt cessem orare pro vobis. Debet ergo prelat9 orare pro
subdit; :⁊ spāliter in altari: quādo i modū crucis expāsis
manibus gerit imaginē crucifixi.ps̄.cxl. Eleuatio manū
mearum sacrificiū vespertinū. Sic orabat etiā Moyses
pro populo cōtra Amalech.i.demones lingentes sangui
nem. Exodi.xvij.xxxvj.disti.c.vlti. Sed necesse est ꝙ eius
manus sustententur ab Aaron: vt ibi dicitur:qui inter-
pretatur mons fortitudinis;et Vr, qui dicitur ignis; vt

Bone cōuersatiōis exēplo pascēdi sunt subditi.

Orādū est ꝓ subditis.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

sc3 fit fortis in ope ⁊ feruēs in mēte.ps̄.xxxviij.⁊ in medi-
tatiōe mea exardescet ignis.sed sup omnia studeat laua-
re manus suas inter innocētes.ps̄.xxv.ne pollutis mani-
bus ꝯsumat agni imaculati sacras ꝯtingere carnes.Ma
lach.i.Offertis sup altare meū pollutū panē.vbi Hiero.
Corpꝰ christi quantū in se est polluit q̄ ad altare pollutꝰ
accedit.xliij.di.sacerdotes.⁊ ab illo.§.sed obijcit.i.q.i.vsq3
ad se.§.cū vita.Vn̄ de agno pascali dicit̄ Exo.xij.Non co-
edetis ex eo crudum q̄d nec coctū aq̄/s3 assum igni.Cru-
dum comedit q̄ sine deuotione accedit.Vn̄ apl's.i.ad Co
rin.xi.Conuenientibꝰ vobis in vnū.i.confuse ⁊ inordinate
simul irruentibꝰ ad altare:iā sc3 in p̄nti:ex eo ꝙ indiscipli-
nate accediris ad mēsam dn̄i sicut ad mensam corporalis
cibi.¶ E Hoc dānū est vobis q: non licet cenā dn̄icam
māducare.Eccl'i.xxxij.Pro reuerentia accedet tibi bona
grā.i.effectꝰ eucharistie/q̄ bona grā interpretat̄.i.q.i.mul
ti.sicut patet in muliere q̄ retro accessit ⁊ tetigit fimbriā3
vestimēti dn̄i:⁊ ꝯfestim curata fuit.Mat.ix.Mar.v.Luc.
viij.Ita ⁊ nos debemꝰ accedere ꝑ cōsideratiōnē vite p̄te-
rite.Esa.xxxviij.Recogitabo tibi oēs ānos meos i amari
tudine aīe mee.He sunt lactuce agrestes cū q̄bus mādu-
candus est agnꝰ pascalis.Debemꝰ aūt tāgere fimbriam
vestimenti.i.deuote recolere passionē christi:in cuiꝰ cōme
morationē instituit sacramētū corporis et sanguinis sui.
Vn̄.i.ad Cor.xi.Quotienscūq3 māducabitis panē hūc et
ca.bi.mor.do.an.donec veniat.de con.di.ij.timore.et.c.ite-
ratur.Vn̄ sup p̄dictū locū Luc.viij.dicit expositor.O quā
docuit mulier ista quantū sit corpꝰ christi q̄ infirma tantū
esse mōstrauit.Miseri q̄ quotidie corpꝰ christi tractamꝰ
⁊ sumimꝰ:⁊ a n̄ris vulneribꝰ nō curamur.Immo(q̄d ma
gis flendū)mulier tulit de vulnere medicinā:nobis ipsa
medicina retorquet̄ in vulnꝰ.nō em̄ infirmantibꝰ christꝰ
deest:sed fides.Hodie posset dicere dn̄o Petrꝰ.Turbe te
cōprimūt ⁊ affligūt.Mat.ix.Mar.v.Luc.viij.Causa ꝓo
indeuotionis notat̄ quū subdit̄.Vnusq̄sq3 em̄ suā cenam
ꝑsumit ad māducādū.q: sicut illi q̄bꝰ loquebat̄ apl's/nō
expectabāt missam:s3 an̄ sumebāt suā cenā.Ita mō q̄dam
ꝓpter festinantiam comedendi/indeuote se ingerūt ad
tam magnificū sacramentū.Vn̄ dicit̄ in canone ꝙ post sa
cram cōmunionem non accedāt statim ad cibos commu-
nes:s3 differant ꝑ spaciū ibi contentū.q̄d hodie etiā a reli-
giosis male seruat̄.de con.di.ij.tribꝰ.¶ Coctū vero aqua
comedit/q̄ dissolutione vocis q̄si ad lasciuiā ꝓuocat au-
ditores.xcij.di.cantātes.cōtra tales dn̄s ait Amos.v.Au-
fer a me tumultū carminū tuo2:⁊ carmina lyre tue nō au
diā.Hos etiā notat Moyses Exo.xxxij.Nō est clamor ex-
hortantiū ad pugnā:sc3 cōtra vitia sp̄ualia:neq3 vocifera
tio cōpellētiū ad fugā cōtra vitia carnalia.s3 vocē cantan
tium sc3 histrionū ⁊ ioculātiū ego audio.Quidā sacerdo
tes ecōtrario ita in clamorē erūpunt:ꝙ audientiū aures
offendūt.Vn̄ Amb.Ipsu3 sonū vocis tue libret modestia
ne cuiusq̄ aures offendat vox fortior:aut nimis emolliat
delicatior.s3 illa ꝓnuntiatio bona est q̄ ad lamentū ꝓuo-
cat audiētes.xj.di.c.i.✠.lectores.¶ Comedēdus est ergo
agnꝰ tm̄ assus igni/cū feruore deuotionis et dilectionis.
de con.di.ij.timorē.⁊ Leui.vj.Ignis i altari meo sc3 cordis
semp ardebit:quē nutriet sacerdos ⁊c.¶ De orone etia3
sacerdotū dicit̄ Osee.iiij.Peccata populi mei comedent
q̄d exponit Alexāder dicēs.i.q.i.ipi sacerdotes.Ipsi sacer
dotes ꝑ ppl'o interpellāt:⁊ pctā populi comedūt:q: suis
p̄cibꝰ ea delēt atq3 cōsumūt.Idē.iij q.i.nulli.x.q.i.q: sacer
dotes.c.hāc.S3 vē hodie eis:q: ad l'ram pctā populi come
dunt:decimas ⁊ oblationes recipiūt:s3 officiū/ꝓpter q̄d
dat̄ beneficiū.de rescrip.c.si.li.vj.lxxxj.di.siq̄s sacerdotum
cū.c.se.non faciūt:nec eorū rara ⁊ sordida oro deū placat.
Vn̄ Greg.Cūctis em̄ liquet q: quū is q̄ displicet/ad iter
cedendū mittit̄:irati animꝰ ꝓculdubio ad deteri ora ꝓuo
catur.iij.q.vij.in grauibus.vbi dicit Ar.orones malo2 ijs
pro q̄bꝰ orāt nocere.s3 dicvt ibi.⁊.i.q.i.fert̄.ibi.Aut quō po
pulū oronis clypeo tueatur:q̄ iaculis hostiū sese feriēdum
exponit:⁊.i.Maior ergo metuenda est locis illis calami-
tas:vbi tales intercessores ad locū regiminis adducunt̄:
q̄ dei in se magni iracundiā ꝓuocāt:quā ꝑ semetipos pla
care debuerūt.¶ Itē dn̄t habere p̄lati curā induēdi sub-
ditos.indumēta aūt q̄bꝰ aīa induit̄ virtutes sunt.xliij.di. Iudici curā.
sit rector.de pe.dist.ij.§.romanos.✠.sapiēs.al's est.c.⁊.c.s3
necadā.Sed vn̄ alios teget q̄ nudus est:oportet vt vesti
menta habeat ex q̄bus subditos vestiat.Tobie.iiij.De ve
stimētis tuis nudos tege.Luc.iij.Qui habet duas tuni-
cas det nō habēti.¶ Sūt aūt quinq3 imo sex sacerdota- Uestium sacerdotalium significatio.
lia indumēta.Primū est amictꝰ/sc3 velū quoddā q̄d poni
tur circa capitiū:⁊ circa collū flectit̄:⁊ significat fidē ꝑu-
mā sc3 virtutē ⁊ fundamētū virtutū:q̄ celat nobis occulta
q: celata iacet in corde/licet cōfiteri sit eā necesse quū ex-
pedit ⁊ ore.Ro.x.Corde credit̄ ad iustitiā:ore aūt fit con
fessio ad salutē.Roma.x.xi.q.iij.nolite.Sed q: fides sine
operibꝰ mortua est.Ja.ij.de pe.di.ij.si em̄.vltra mediū.Se
quit̄ alba vestis:q̄ candorē signat bone operationis:ma- Alba.
xime mūditiā.xxx.q.v.femine.Hec d3 esse longa et ampla
ꝓpter abundantiā iustitie quā sacerdos debet habere.
Mat.v.Nisi abundauerit iustitia v̄ra ⁊c.ps̄.cxxxi.Sacer-
dotes tui induant̄ iustitiā ⁊c.xliij.di.sit rector.lōga ꝓpter
finalitatē ꝑseuerātie.de pe.di.ij.§.euidēter.✠.itē illud euā
geliū.vij.q.i.suggestū.Et q: in exercitio boni opis cauen-
da est admissio prauitat3.de con.di.ij.nihil.Sequitur zo- Zona.
na q̄ significat castitatē.vn̄ in esu agni p̄cipit̄ renes ac-
cingi.Exo.xij.⁊ in euāgelio Luc.xij.expectātes dn̄m suum
iubent̄ lūbos p̄cingere.i.pre alijs p̄cingere:vt q̄ virgineo
partui speciales quodāmō cubicularij deputant̄:speciali
lumbo2 ac cordiū castitate p̄cellāt.Vn̄ Greg.Lūbos p̄ce-
cingimus quū carnis luxuriā ꝑ cōtinentiā coarctamus.
¶ Post hec sequit̄ orariū.i.stola.de q̄.xxiij.di.ecclesiasti-
ca.⁊.xxv.di.vnū orariū.in quo tria notant̄.Primū q: col- Orarium.
lo imponit̄:tanq̄ iugū dn̄i boui suo.Mat.xi.Iugū meū
suaue est.est aūt suaue ꝓpter dominationē:quia sicut ait
Augu.q̄ huic iugo subdit̄/cuncta habet subiecta.Itē ꝑ-
pter amorē:q: sicut Augu.ait/oia seua ⁊ imania facilia ⁊
ꝓpe nulla facit amor.¶ Scd3 q: in pectore cācellat̄.vt sci
at q̄d de delicijs mūdi ad ꝑpetuos cruciatꝰ:⁊ de doloribꝰ
ad eterna solatia ꝑtransit̄.Luc.xv.Fili recordare q: rece-
pisti bona ⁊c.¶ Tertiū est ꝙ copulat̄ zone:q: sacerdos q̄
p̄dicat/debet caste viuere.xxvj.di.c.vlti.Et sciendū ꝙ idē
orariū in sinistro ponit̄ humero.q: eis tradit̄ cura tēpora
lis necessitatis.Vn̄ Act.vj.⁊.vij.leuite electi sunt ab apo-
stolis vt ministrēt mēsis.xciij.di.diaconi.ij.¶ Sequit̄ de Manipulus.
manipulo qui ponit̄ in manu sinistra ꝓ supfluis humori-
bus oculo2 vel sudoribꝰ manuū detergēdis:et significat
sumptꝰ necessarios vite:q̄s a subditis recipit:q: dignꝰ est
operariꝰ mercede sua.Luce.x.ex̄ de p̄ben.cū s̄m.xiij.q.i.§.
ijs ita.xij.q.ij.q̄cunq3.¶ Vltimo d3 indui planeta vel ca- Casula.
sula q̄ significat charitatē.in qua tria sunt notabilia.Pri-
mū q: duas h3 oras.vnā circa caput:q̄ significat amorem
dei.Aliā inferiorē corpꝰ vndiq3 ambiētē.q̄ significat amo
rem ꝓximi.de vtroq3 Mat.xxij.Mar.xij.Luc.x.et de pe.
di.ij.charitas.ij.¶ Scd̄m est ꝙ ad vtrāq3 manū reflectit̄:
ne amor sit ociosus.charitas nāq3 patiēs est:⁊ hoc signifi
cat ad sinistrā.benigna est ⁊ hoc significat ad dextrā.i.ad
Cor.xiij.¶ Tertium est ꝙ ab anteriori ⁊ posteriori parte
vsq3 ad pedes ꝓtēdit̄.vt vsq3 in finē animꝰ ꝑseueret.Eze-
chi.i.de pe.di.ij.nō reuertebant̄.⁊.c.ficta.⁊ nō solū p̄sen-
tem proximū diligat:s3 absentē.Hec est vestis nuptialis
de q̄ Mat.xx.Felix sacerdos q̄ad altare dei cū hmōi sacra
tissimo ꝓcedit ornatu.Talis nimi2 bn̄ pōt induere subdi
tos vestimētis ✠tutū more Joseph q̄ ꝓfert fratribꝰ singu
lis binas stolas Gen̄.xlv.q̄ sunt fortitudo bone actiōis:⁊
decor intēriōis.de q̄bꝰ Prouer.vlti.Oēs domestici eiꝰ ve-
stiti sunt duplicibꝰ:s3 pauci sacerdotes sunt hodie sic vesti
ti.s3 h3 locū ✠bū Greg.Decorari pallio volumꝰ moribꝰ in
decori.c.di.contra morē.Nā sacerdotes n̄ri tēporis more
predonū spoliāt subditos instrumētis virtutū.Job.xxiiij.

Nudos dimittunt hoīes/indumenta tollētes/q̄bus non
est operimētū in frigore ⁊c.Et ita pauci sunt hodie p̄lati
qui vulnerato medicamētū adhibeant:famelicū pascant
⁊ induant spoliatū.⁊ ita christū samaritanū.i.custodē nō
imitant̄ et duobꝰ denarijs eis exhibitis a samaritano.i.
duabus clauibꝰ.xx.di.§.i.male vtunt̄.Et nedū nō supero
gant/euāgelij cōsilia obseruādo.xiiij.q.i.quisq̄s.cū.c.se.s3
nec necessariū eorū officiū exequunt̄.¶ S Est autem
superogare tēporaliter.Primo debitū remittendo.sicut
apl's fecit:q̄ noluit ꝓcurationē recipere a subditis:labo-
rando manibꝰ ꝓprijs pro victu/⁊ p̄dicādo.Actu.xx.in fi. Superogatio tēporalium multifariā fieri potest.
i.ad Cor.ix.i.q.ij.sacerdos.ex̄ de censi.cū apl's.in prin.S3
p̄lati nostri tēporis nec obolū dimittere volunt de ꝓpria
ratione.Vn̄ cōqueritur dn̄s Ezech.xiij.Violabāt me ad po
pulū meū ꝓpter pugillū hordei ⁊ fragmen panis.Sed ⁊
vtinā hodie nec dimitterent aliud de iure eo2:nec ampliꝰ
tollerent ꝙ deberent.sed clerū ⁊ populū excoriant ⁊ co-
medunt.et q̄bus deberent prouidere pauperes clericos
⁊ parochianos aggrauāt suis ꝓcurationibꝰ tallijs ⁊ ex-
pensis cōtra cōciliū generale.ex̄ de censi.cū apl's.nā vt ibi
dicimꝰ/longi tēporis victū clericorū pauperū ⁊ laborato
rum rusticorū breuis hora vniꝰ cene vel prandij consumit
⁊.e.c.prohibemꝰ.⁊.c.cū instantia.⁊.c.ad nostrū.§.i.clemē.
Dixit Tyberiꝰ imperator.Boni pastoris est/pecꝰ tōdere:
nō deglubere.Et tales p̄lati tanq̄ cōcussores ⁊ calūnia-
tores p̄nt cōdēnari ⁊ extorta ⁊ tantūdē tenent̄ pauperi-
bus restituere.vt legit̄.⁊ no.ex̄ de imu.ec.q: plerisq3.Con
tra tales exactores multi canones scripti sunt:de q̄bꝰ ipsi
nō curāt.x.q.ij.inter cetera.⁊.q.iij.cauendū ⁊.c.q: cogno-
uimꝰ ⁊.c.vlti.i.q.ij.placuit.ex̄ de censi.extit.li.vj.¶ Secun
do necessaria sibi subtrahendo/⁊ indigētibꝰ largiēdo.si-
cut fecit beatꝰ Martinꝰ q̄ in tēpore frigoris cū paupere
chlamydē diuisit.sed p̄lati n̄ri tēporis etiā supflua negāt
largientes ea cōsanguineis:vel in vanitatibꝰ expenden-
tes:quū res eccl'iarū sint patrimonia pauperū.xij.q.i.epis
copus ecclesiastica2.⁊.c.q: tua.⁊.c.nolo.⁊.q.ij.apl'icos.c.
quisq̄s ⁊.c.vobis.c.q̄ ⁊ diuinis.c.concesso.c.q̄tuor.c.de re-
ditibus.c.mos est.c.scimꝰ.c.etsi illi.c.aūt.c.gloria.x.q.ij.c.i.
vbi de hoc.c.ep̄s.xxiij.q.vij.q̄d aūt.⁊.q.viij.ꝯuenior.xlvij.
di.sicut hi.Vn̄ Bernar.Res pauperū non pauperibꝰ da-
re par sacrilegij crimē esse dignoscit̄.Item idē.Res eccle
sie paupe2 sunt:eis crudeliter subtrahit̄:quicq̄d inaniter
expendit̄.¶ H Sp̄ualia superogant̄ tribꝰ modis.Pri
mo in frequētia p̄dicationis.ij.ad Timo.iiij.Insta impor
tune opportune.xliij.di.sit rector.Secūdo in assiduitate Sp̄ualium superogatio.
oronis:sicut apl's qui dicebat.Testis est mihi deꝰ/ꝙ sine
intermissione memoriam vestri facio ⁊c.Tertio in subli-
mitate cōuersationis Esa.xl.Sup montē excelsum ascen-
de.i.magnifice cōuerseris tu q̄ euangelizas syon.¶ Pre
terea prelati ⁊ alij curati habētes istū dictum samaritanū
⁊ mendicū christū iesum in exemplū/dn̄t cibare suo2 aī
mas subdito2 ꝑ fidē catholicā/q̄ est panis vite ⁊ intelle-
ctus.Eccl'i.xv.q: iustꝰ ex fide viuit Abachuc.i.ad Heb.x.in
fi.ex̄ de sacra vnc.c.vnico.§.q: vero ⁊ supra rōnē ⁊ sensum
seipsum extendit.In mēsa fidei/sc3 altari panis vite ꝓpo
nitur:cibus angelorū sumit̄ sc3 ipse filiꝰ dei:q̄ ait Joā.vj.
Ego sum panis viuꝰ q̄ de celo descendi.Sed quō descen-
dit iste panis de celo:quū caro sua quā accepit de virgine
nō descenderit de celo s̄m Amb.de conse.di.ij.sicut verus
q: idē dn̄s iesus cōsors est diuinitatis ⁊ corporis:⁊ tu q̄ ac
cipis carnē diuine eius substātie in illo p̄cipias alimēto.
Sed de multis maxime sacerdotibꝰ pōt conq̄ri deꝰ pater
ꝙ comedimꝰ filiū:et nolumꝰ cibare eū filijs nostris.i.bo-
nis operationibꝰ.sic ꝓposuit q̄dā mulier coram rege israel.
iiij.Reg.vj.magis aūt pōt cōqueri de illis q̄ ꝑ exactiones
indebitas pauperes opprimūt ⁊ affligūt.de q̄bꝰ Ezech.
xxxiiij.Facti sunt greges mei in rapinā.¶ Secūdo debēt
potare aīas per spem de calice passionis quā ipse dei filiꝰ
prōpta deuotione suscepit de manu p̄ris.Vn̄ Mat.xxvj.
Accipiēs calicē grās egit.Vbi Chrys.Ideo gratias egit:
vt nos doceret q̄liter nos oporteret h̄ mysteriū p̄ficere.et
etiā mōstrauit ꝙ ad passionē nō venit nolens.Erudiuit
etiā nos quodcūq3 patimur/cū grāru actione ferre ⁊ etiā
ex hoc nobis bonā spem dedit:si em̄ figura sacrificij huiꝰ
sc3 imolatio agni pascalis.Exo.ij.facta est liberatio popu
li ab egyptiaca seruitute:multo magis veritas liberabit
orbē terrarū.¶ De hoc aūt calice primo ꝓpinauit apl'is
q̄s maxime dilexit:⁊ biberūt ex illo oēs.Vn̄ ⁊ filijs Zebe
dei dixit Mat.xx.⁊ Mar.x.Potestis bibere calicē quem
ego bibiturꝰ sum:⁊ Hiere.xxv.Ecce in ciuitate in qua in-
uocatū est nomē meū/ego incipio affligere ⁊ vos q̄si in-
nocentes ⁊ imunes eritis:Nō eritis imunes.Si ergo de
calice isto libēter potas in via:potabit te christꝰ de torrē-
te voluptatis sue in p̄ria.Sed multi potant aīas suas de
aureo calice Babylonis.i.de voluptate carnaliū volup-
tatū.Apoc.xvij.Mulier erat circūdata purpura h̄ns po
culū aureū in manu sua plenū abominatione ⁊ imūditie
fornicationis eiꝰ.Hiere.lj.c.Calix aureus Babylonis in
manu dn̄i inebrians oēm terrā.de vino eiꝰ bibent oēs gē
tes.sed vinū hoc vertet̄ in sanguinē.i.in eternā dānationē
q̄d significatū est in hoc ꝙ aqua egypti versa est i sangui-
nem.Exo.vij.de cō.di.ij.reuera.Vn̄ Luc.vj.Ve vobis di-
uitibꝰ/q̄ habetis hic cōsolationē.Ecōuerso in nuptijs do
minꝰ aquas cōuertit in vinū.Joā.ij.q: electis tristitia ver
tetur in gaudiū.Joan.xvj.ps̄.xciij.Scd̄m multitudinem
dolorū meo2 in corde meo ꝯsolationes tue letificauerūt
aīam meā.¶ Tertio debēt sacerdotes induere ꝑ charita-
tem:q̄ habet ꝓprietates vestis.Primo q: tegit nuditatē
⁊ deformitatē pctōris.Vn̄ Prouer.x.⁊.i.Pet.iiij.⁊ Ja.vl
ti.Uniuersa delicta operit charitas.Apoc.xvj.Btūs qui
vigilat ⁊ custodit vestimēta sua ⁊c.s3 cōminat̄ dn̄s aie re
probe.Naum.iij.Ecce ego ad te(dicit dn̄s exercituū)re-
uelabo pudēda tua.¶ Scd̄o ꝓtegit a frigore.i.atimore
malo infrigidāte ⁊ a calore.i.amore male incēdente.Vn̄
Prouer.vlti.Nō timebit domui sue a frigoribꝰ niuis:oēs
em̄ domestici eiꝰ vestiti sunt duplicibꝰ.¶ Tertio q: discer
nit inter filios dei ⁊ filios diaboli.Vn̄ Joā.xiij.In hoc co
gnoscēt oēs ꝙ mei estis discipuli/si dilectionē ad inuicem
habueritis.¶ Quarto q: dignū facit regali ꝯuiuio Mat.
xxij.Amice quō huc intrasti nō habens vestē nuptialem:
¶ Quarto dn̄t sacerdotes p̄cipue hospitari aīas ꝑ pniā3
Vn̄ Hiere.xlviij.Relinq̄te ciuitates habitatores Moab
⁊ habitate in petra.i.in dura pn̄ia.sicut legit̄ de lepusculo
q̄ collocat in petra cubile suū:magis eligēs securitatē ꝙ
suauitatē.S3 q̄dā sunt q̄ ad pn̄iam nūc veniūt:nūc ad pec
cata redeūt.de ijs de pe.di.iij.in p̄mis.c.oibus vsq3 ad.§.
s3 verba.de q̄bꝰ eccl'i.xxix.Vita nequā hospitādi de domo
in domū.vn̄ Luc.ꝓhibet dn̄s trāsire de domo in domum.
xxiiij.q.i.q̄ dignior.vt nūc sit in domo christi:nūc in domo
diaboli.¶ Quinto dn̄t visitare aīas infirmas ꝑ ꝓprie in
firmitatis cōsiderationē.Eccl'i.vij.Nō te pigeat visitare
infirmū/sc3 teip̄m ⁊ alios.Et q̄s nō causas mille doloris
h3:Hiere.xviij.Surge ⁊ descēde in domū figuli.i.cōpate-
re alteri ꝑ cōsideratiōnē tui.ad h̄.l.di.cōsiderandū.⁊.c.fi-
delior.¶ Sexto dn̄t educere aīas de carcere.i.de mūdo in
q̄ incarcerati iacemꝰ:vel de corpore q̄d est carcer aīe.Job.
vij.Numquid mare sum scilicet ego per superbiam:aut
per cetus per auaritiā:q: circūdedisti me carcere:Eccl'i.
iiij.De carcere cachinni.q: interdū q̄s egredit̄ ad regnū
ꝑ ꝯsideratiōnē felicitatis eterne.Hiero.Seculū mihi car
cer est:solicitudo paradisus.Cōpedes huiꝰ carceris sunt
desideria secularia.de q̄bꝰ.i.ad Timo.vj.Qui volūt diui-
tes fieri:icidūt i tētationē ⁊ i laqueū diaboli.Ab h̄ carce-
re debemꝰ frequēter egredi:⁊ sup amena prata supne Hie
rusalē spatiari.sic spaciabat̄ apl's quū dicebat Eph.ij.Cō
resuscitauit ⁊ cōsedere nos fecit in celestibꝰ.vbi dicit Gre
go.Tunc Paulꝰ fortasse in carcere tenebatur:sed ibi erat
vbi iam ardenter mentem fixerat.non illic vbi illum ne-
cessario pigra caro tenebat.

¶ Articulus.lxx.

Universidad de Deusto Biblioteca

Ceterū quia de cura prelatorū aliqd.s̄.in arti.primo ptractaui. Querēdum est hic qd sit cura. Et potest magistraliter sic describi. Cura est vigil ⁊ onerosa ac solicita custodia aiaꝝ cōmissa alicui:vt curet ne pereāt:sed saluent:que competit ex lege/vel cōmissione canonica/aut cōsuetudine/seu prescriptiōe per sedē apl'icam nō improbata. Hec autem ex diuersis iuribus colligūtur. vnde dicit Cura est vigil ⁊ onerosa ac solicita custodia aiarum.ex̄ de eta.⁊ qua.intelleximus.§.fi.ibi. Circa curā tibi cōmissam solicitudinem exercere studeas indefessam. ex̄ de homic.pro humani.§.j.li.vj.ibi. Ipsi⁹ curā beato Petro apl'o.⁊.ibi.circa gregis eiusdē custodiā solicitis excitari vigilijs:⁊ aiaꝝ saluti iugis attētione cogitationis intēdere: submouēdo noxia ⁊ agēdo profutura debem⁹:vt excluso a nobis negligentie somno/nostriq̧ cordis oculis diligētia sedula vigilantibus/aias deo lucrifacere sua nobis cooperante gratia valeam⁹.ex̄ de of.archi.c.j.ibi.oēm curā.⁊.ibi.studeo ⁊ delinquentiū rationē corā deo reddituru⁹ est.⁊.c.ad hec.ibi. parochiarum solicitudo.et de offi. archipresby .c. fi. ibi. ꝓpter assiduā ergo in populū dei curā.⁊ ibi. solicitudinē gerunt.⁊ ibi.iugi circūspectione custodiant. ⁊ de offi.primicerij.c.j.ibi.doctrine ⁊ custodie insistat:sicut pro aiab⁹ eorū corā deo rationē est redditurus.⁊ ibi.de singulis studium habeant.⁊ ibi.absq̧ vlla vacet negligētia.xliij.dist. ephesijs.viij.q.j.qui epatum.ex̄ in ꝓhemi.vj.li.⁊ ex̄ de priuile.cū ⁊ plantare.ex̄ de regu.non solū.li.vj.lxxxvj.di.fratrem. ¶ Sequit in descriptione. Cōmissa alicui vt curet ne pereant/scꝫ instruendo sibi cōmissos in fide ⁊ morib⁹ ⁊ in vitijs fugiendis:ac virtutibus ⁊ bonis operibus exercendis.vt patet.x.q.j.placuit.⁊ in eo qd legitur ⁊ no.ex̄ de vi.⁊ honesta.cle.vt quisqs.⁊.c.vt clericoꝝ. ⁊ ex̄ de pe.⁊ re.de⁹ q̇.§.apl'i.ex̄ de ma.⁊ obe.solite.§.potuisses. Ex q̇ sequit q̄ si male vl' negligēter curet obligat deo.ar.insti.de iuri.sti.§.siqs aliū.ex̄ de of.or.irrefragabili.rn̄so.j.⁊ de statu.mo.cum ad monasteriū.§.abbas. Hoc autē debet curare predictis modis necnō visitando/⁊ corrigēdo/⁊ puniendo/sacramēta ecclesiastica exhibendo.ex̄ de elec. dudum.ij.§.tandē.de transac.veniēs.rn̄so.j.⁊ ex̄ de pe. ⁊ re. ois.§.sacerdos.⁊.c.cum infirmitas. ¶ Caueat igit sibi ⁊ semp hāc obligationē pre oculis habeat ne reperiat negligens/dormiens/vel dormitans. ps̄.cxx. Non dormitabit neq̧ dormiet q̇ custodit israel. Nec mirum.q: sicut Bern. ait. Non dormitat neq̧ dormit qui impugnat israel. ideo et incurato dicit Prouer.vj.a. Defixisti apud extraneum manū tuam:illaqueatus es verbis oris tui.teipsum libera:discurre:festina:suscita amicū tuum:ne dederis somnū oculis tuis:nec dormitent palpebre tue.exponunt ⁊ legūtur verba p̄dicta.ex̄ de renun.nisi cū pridē.§.verū. ¶ Q: si hoc diligenter seruauerit:esto q̄ propter duritiā plebis non ꝓficiat:tut⁹ erit ⁊ meritū suum habebit.xliij.di.sit rector.⁊.c.ephesijs.ex̄ de renun.nisi.§.porro.in fi. Sed non omittat seculare brachiū inuocare.ex̄ de offi.or.c.j.⁊ ex̄ li.vj.dilecto .de sen.ex. Esto q̄ peccatores sine effusione sanguinis nequeāt coarctari.ex̄ de homi.postulasti. ¶ Sequtur. Que cōperit ex lege scripta siue iure cōmuni.sicut patet.ex̄ de offi.or.cōquerēte.⁊ in p̄latis q̇ per electionē creantur ⁊ etiā rectorib⁹ parochialiū ecclesiarū:ex q̇ sunt authoritate sui iudicis īstituti.vt patet ex̄ de pe.⁊ re.omnis ⁊ in eo qd legit ⁊ no.ex̄ de elc.pere.c.fi.⁊ de offi.archidia. cū satis.ex̄ de offi.or.si sacerdos.⁊.c.cū ab eccl'iarū.⁊.ca. ad repmedā.⁊ de sen.ex.nup.§.in scdo.⁊.§.fi.in fi.⁊ in summa Ostiē. de pe.⁊ re.§.cui confitendū sit.rn̄so.j.⁊ de sen. ex.§.sed qs possit excōicare sub.§.fi.qui incipit. Nedū autem. ¶ Et notandū q̄ hec cura extendit ad oēs habitātes intra limites p̄dictoꝝ:qua rōne ⁊ ꝓuent⁹ spūales exinde ꝓuenientes pcipiunt in vsus necessarios cōuertendos.ex̄ de his q̇ fi.a pre.pastoral'.ex̄ de paro.sup eo.xiij.q.j.

Cure descriptio.

Profusior definitionis explanatio

§.his ita.nisi in aliqbus obstet cōsuetudo.ex̄ de deci.cum sint hoies.⁊.c.ad apl'ice. Hi autē limites quantū ad parochias pro dispositione epoꝝ extēdi pn̄t ex causa/⁊ restringi:put legit ⁊ no.ex̄ de ex.pre.sicut vnire.⁊ de ec.ea.di.ad audientiā.j.qbus et de hac cura tenent incurati reddere rationē.sicut legit.⁊ no.ex̄ de priuile.c.iij.§.in ecclesijs.et de p̄ben.in lateranēsi.x.q.iij.c.j. ¶ Sequit. Uel cōmissiōe canonica/ab epo gn̄aliter vel specialiter facta.sicut p3 in Archidiacono.s̄.ex̄ de of.archidia.c.j. In Archipsbytero.s̄.de offi.archipres.c.fi.⁊ p totū.xvj.q.j.cūctis. Et in officiali suo.vt p3 in eo qd legit et no.ex̄ de isti.c.iij.ex̄ de app.romana.rn̄so.j.li.vj.⁊ invicarijs eccl'iaruꝫ ꝑpetuis.ex̄ de of.vica.ad hec. Et etiā ex causa ad tēpus cōstitutis.ex̄ de ap.ꝑuenit.de offi.or.cū nos. Uel a papa p priuilegiū generale vel speciale.vt patet.xxij.di.§.j.xxv.di.c.j.xxv.q.ij.c.j.⁊ sequen.et in eo qd legit ⁊ no.ex̄ de transla.c.j.et.c.vlti.⁊ de hereti.excōicam⁹.j.§.quia vero.⁊ de ex.pre.accedentibus ad fi. Uel p compositionē ex certa scientia cōfirmatā.ex̄ de transac.c.veniēs.§.fi. ¶ Sequit. Aut cōsuetudine vel prescriptione. Nā ⁊ metropolitani in sua ⁊ etiā in aliena ꝓuincia ⁊ epi in alienis dioce.⁊ etiā abbates archidia.⁊ capitula/⁊ similes iura epalia ⁊ parochialia curā ⁊ ad h̄ ptinentia inquantū ista possunt in ipsos cadere ⁊ p cōsuetudinem ⁊ p prescriptionē acquirūt:sicut de cōsuetudine probat in eo qd legit ⁊ no.ex̄ de elec.dudū.ij.§.tādem.ex̄ de offi.or.quāto.⁊.c.duo simul.⁊.c. irrefragabili.§.excessus.⁊ de fo.cōpe.licet.§.j.et.c.cū cōtingat.et ex̄ de offi.or. romana.⁊ de fo.cōpe.romana.⁊ de ap.romana.li.vj.de p̄scriptione probat in eo qd legit et no.ex̄ de p̄scrip.ex trāsmissa.⁊.c.cū olim.⁊.c.veniens.⁊ de reli. do.cōstitut⁹.et.c.cū venerabilis.⁊.c.cū dilectus. ¶ Sequit. Per sedē apostolicā non improbata. hoc ideo dicit: q: cōsuetudo nō ꝓficit/nisi sit rōnabilis ⁊ p̄scripta.ex̄ de cōsue.c.fi. Irrationabilis aūt iudicat p sedē apl'icā si ex ea limites cōfundātur.ex̄ de deci.cū sint hoies.in fi. Uel si ex inde alij graue p iudiciū pararet.ar.in eo qd legit ⁊ no.ex̄.s̄.de deci.suggestum.de ma.et obe.cū inferior.de ꝯsue.cū olim. ¶ Sed et quantū ad ꝑsonā priuatā reprobat vt nec curā acq̇rat ex cōsuetudine:nec sibi eligat cōfessorē.ex̄ de pe.⁊ re.si eps.§.fi.li.vj.⁊ no.in sum. Ostien.e.ti.§.cui confitendū sit.sub §.cui imperator.rn̄so j. In prescriptione vero taliū bona fides ⁊ iust⁹ titul⁹ exigunt.ex̄ de deci.dudū.⁊ de prescrip.si diligenti.⁊ clari⁹ hodie.ex̄ eo.ti.epm.li.vj.vbi de h longam ponit glos. Io.an. ¶ Notat etiā Ostiē.in summa in titu.de filijs presbyte.§.fi.ante fi.in ṽ. Itē querit que bn̄ficia intelligunt habere curā aiarū q̇bus inest inq̇rere.corrigere:reformare:precipere:interdicere:suspēdere:excōicare:absoluere.ex̄ de elec.dudū.ij.§.tandē. de offi.or.c.j.⁊ iij.⁊.c.cōquerente.§.j.de ma.⁊ obe.ijs q̇.nā hec medicinalia sunt aiarū.ij.q.j.multi.xvj.q.iij.cū aliqs.x.q.j. relatum ⁊.c.sequē.de pe.ois.§.sacerdos ¶ B Item notandum q̄ curam cōmittere pertinet solum ad episcopū dioce.ad quē de iure cōi pertinet institutio authorisabilis.ex̄ de fi. presbyte.ex tua.ad fi.de offi.archidia.cum satis. de hereti.cum ex iniuncto.in fi.de offi.delega. super eodem.§.j.⁊ in glos.ar.de ex.prela.c.iij.xvj.q.vij.null⁹. vbi de hoc.ex̄ de pui.cū ⁊ plātare.§.in eccl'ijs.ex̄ de capel.mona.c.j. Et h institutio loco ꝯfirmationis habet:ante quā nec p̄sentat⁹ nec is cui collata est eccl'ia administrare d3.ex̄ de p̄ben.cū iā dudū.⁊.c.in lateranēsi.cū suis cōcor. Qd si fecerit:pōt eps talē remouere/nisi dispēsauerit gratiose.ex̄ de ele.pe.c.vlti. Est aūt rō hui⁹ iuris q̄ sine authoritate epi/nemo possit intrare vel derelinq̇re eccl'iaꝫ.ex̄ de renū.admonet q: nemo d3 se igerere i talib⁹:s3 q̇ vocat a deo tamq̄ Aarō Heb.v.ex̄ de elec.q̄liter.viij.q.j.in scripturis.⁊ q̇lib3 d3 intrare p ostiū qd est christ⁹. Ioā.x.alioqui fur cēset ⁊ latro s̄m Greg.j.q.j.ordinationes.vij.q.j.non furem.⁊.c.deniq̧ ex̄ de preben.cum qui.li.vj. ¶ Dicit ergo ingerere se is q intrat preter authoritatē ꝓ dioce.ex̄ de offi.or. quoniam in plerisq̧.§.fi.episcopus enim christi vicarius est.xxxiij.q.v.

Cui⁹ sit curā cōmittere.

mulierem.⁊ ex̄ de sacra vnc.c.j.§.q: vero.ver.per frontis. Ideoq̧ q̇ sine episcopo intrat:disrupto ostio cui⁹ vicarius est episcopus:beneficiū ecclesiasticum sibi vsurpat .vt expresse probatur ex̄ de iure pa.relatum.§.j.⁊ patet.viij.q.j. qui vos spernit.et.c.seq.et.c.in scripturis. Et hec est summa ratio quare talis institutio non potest prescribi a minori episcopo. ¶ Est vero secunda institutio corporalis: que ad Archidiaconuꝫ spectat de iure cōmuni.vbi aliud non est cōsuetudine:que sequit hanc precedentem institutionē tamq̄ executoria.ar.ex̄ de sen.⁊ re.iu.cū bertoldus.j.rn̄so.ṽ.qui de cōsensu episcopi.de hac expresse loquitur ex̄ de offi.archidi.ad hec.§.in quadā.⁊.c.vt nostrū. ¶ Est et tertia institutio que pro collatione ponit:⁊ de hac pōt intelligi ex̄ de insti.cum venissent.de ex.pre.c.ij.de preben. referente.xliij.di.si in plebib⁹. Unde ⁊ concessio pro institutione ponit ex̄ de offi.le.dilect⁹.§.j. Sed ⁊ quātumcūq̧ quis cōferat semp anteq̄ vtat corporali possessione semp est ad authoritatē episcopi recurrendum.vt pre.c.cū bertoldus.⁊ ex̄ de of.archidia.ad hec.§.vlti.⁊ de of.vica.c.iij. ¶ C Et ad hec sciendū q̄ distinguendū inter curam ⁊ curam animarū. Quādoq̧ eñ cura animarū dicitur stricte potestas ligandi ⁊ soluendi in foro penitētiali.et hoc in nullo prelato cadit:nisi sacerdos sit.xxj.di.in nouo.ex̄ de pe.⁊ re.noua.⁊.c.ois.⁊ hanc nullus habere potest nisi sacerdos:⁊ nisi detur sacerdotis authoritate speciali.vt ex̄ de offi.archidia.cū satis.⁊.xvj.q.vij.nullus.vel generali. ex̄ de offi.dele.super eo.xxv.di.perlectis. Et tunc hanc dedisse videt non is qui dat:sed ille cui⁹ authoritate datur. ff.de auc.tu.ita autē.§.gessisse. Quāuis dici possit q̄ archidia.⁊ electi cōfirmati et alij huiusmodi q̄uis non sint sacerdotes:tamē possunt dare ecclesias curam animarū habentes sacerdotibus. Nec dant curam animarū cum non sint sacerdotes.sed is cui dant quādo fuit fact⁹ sacerdos simul cū ordine hanc potestatē ligandi et soluendi accepit:licet nō in hos subditos quos modo dat archidia.vel alius prelat⁹ potestatem haberet anteq̄ institueretur per ipsum in ecclesia que habet curā : sed effectū huius potestatis quem nō habebat concedit.j.q.j.§.ex his verbis .ṽ.scꝫ ne augmētū.xvj.q.j.§.ecce in hoc.c.⁊.§.ecce sufficiēter. ¶ Large autē dicitur cura potestas eijciendi ⁊ recipiēdi in ecclesia:⁊ puniēdi ⁊ corrigendi excessus.xxj.di.§.j. Sub hac cura est/interdicere/excōmunicare/⁊ visitare:et alia que sunt ad correctionem moꝝ.ex̄.de elec.dudum.ij.§.tādem.⁊ ex̄ de offi.archidia.⁊ inferiores prelati.vt ibidem. Et de vtraq̧ istarum curarum intelligitur ex̄ de prebē.de multa. Ecclesiā autem vel prebendā conferre non potest archidia.vel alius prelat⁹ preter episcopū.xvj.q.vij.null⁹. nisi hoc consuetudine vel priuilegio habeat.et tunc facit hoc tamq̄ vicari⁹ episcopi.ex̄ de offi.dele.super eo. de insti.cum venissent.ex̄ de offi.archidia.c.j.s̄m Inno.qui sic no.ex̄ de offi.archidia.c.satis. Sed ibi Ostiē.dicit.q̄ hanc distinctionem nō intelligit:quia potestas ligandi in foro penitentiali ⁊ soluendi cura dici non potest s̄m ius:quia hoc nullo iure cauet:nec s̄m rationem naturalē:immo oino aliud est potestas/⁊ aliud cura. Unde ⁊ multi habent potestatem predictam:qui non habent curam.sicut sacerdotes nō curati:⁊ multi habent curā qui non habent predictam potestatē.sicut instituti ⁊ cōfirmati nō presbyteri vt patet ex̄ de eta.⁊ q̄li.preterea.⁊ de elec.trāsmissam. Potestas etiā p̄dicta est nomē iurisdictiōis.vn̄ nec cura dicit sed ptās clauiū in ordine sacerdotali recepta: quā nec sacerdos pōt ꝯcedere:sed episcop⁹ tm̄.vt preal.§.ex ijs verbis.⁊.§.ecce.⁊ patet in eo qd legit ⁊ no.ex̄ de conse.ec.vel al.aqua. Cura ṽo iurisdictiōis est nomē ordinis ⁊ hāc recipit prelatus in cōfirmatione.ex̄ de elec. trāsmissam.vel institutione.ex̄.de ex.pre.ad hec.⁊ de priuil.cū ⁊ plantare. §.in ecclesijs. Un̄ ⁊ qn̄ talis p̄latus ordinat :non datur ei cura quā iam receperat:sed potestas ligandi atq̧ soluendi aias sibi cōmissas:quā sine ordine non habebat: q̄uis tamē posset alicui sacerdoti cōmittere vt easdē in foro penitētiali audiret ⁊ absolueret:q: hec iurisdictiōis est:quā ratione cure h3.vt patet in eo qd legitur et no.s̄. de elec. suffraganeis.de pe.⁊ re.omnis. Et in summa Ostien. de pe.§.cui cōfitendū sit.Rn̄so.j.ver.viij.⁊ seq.⁊ sub rubrica de remissionib⁹.§.j.⁊.§.qs possit.et sequē.⁊ de sentē.excō. §.qs possit excōmunicare.sub.§.de cura.no. Ostien.ex̄ de pe.⁊.re.ois.i ṽbo.ꝓpo ibi.videas nedū illi⁹. S3 nec absoluere qs pōt ab excōmunicatione:nisi sit sacerdos. q: hec absolutio mista est/partim scꝫ penitētialis ⁊ partim iudicialis. Un̄ nec absoluit nisi penitens ⁊ contritus.xxiiij.q.ij.legat. Hanc sniam q̄ nō pōt absoluere ab excōicatione nisi sacerdos/tenet Ostiē.ex̄ de offi .archidia.cū satis.in fi.ex̄ de simo.ad aures.⁊ deinde ita quorūdā.⁊ de sen.ex. a nobis.ij.et.c.cū illoꝝ.et.c.nup.§.vlti.⁊.c.cum desideres. Un̄ ⁊ idē Ostien.no.in pre.c.a nobis.ij.in.§.illud.in glos. scꝫ per peccatū.q̄ ratio est multiplex q̄ non possit absolui qs ab excōicatione/nisi a sacerdote vno:q: nō fert excōicatio nisi ꝓ mortali peccato.xj.q.iij.nemo.sed ab hoc nullus pōt absoluere/nisi sit sacerdos.ex̄ de pe.et re.omnis. de pe.di.j verbū. Quū igit excōicatur qs iudiciali snia:a petō causat:ideo nō est mirū si causatū a causa sua efficitur ⁊ eius naturā sapiat:cui et quodāmodo succedit.ar. ex̄ de vo.magne.§.cū igit. Sed ⁊ vtrūq̧ forū simul miscet in quo casu sicut eccl'iasticū tamq̄ dignius trahit ad se seculare.ex̄ de or.cog.tuā.sic et pn̄ale cōtētiosum .ar.ex̄ de cōse.eccle.q̄ in dubijs. Est ⁊ alia ratio.q: nō hō hanc sententiā ꝓfert:sed poti⁹ deus p hoiem/cui hanc potestatem dedit.xj.q.iij.nemo.j. Iustū ergo dignū ⁊ equū est q̄ a tali nullus possit absoluere:nisi deus vel eius vicari⁹ scꝫ sacerdos:q̇ solus et non inferior habet clauiū ptātem.ar.in eo qd legit ⁊ no.ex̄ de sum.tri.c.j.§.vna vero est.⁊ ex̄ de pe.noua. Un̄ ⁊ in isto casu fallit regula illa qua dicit.q̇ pōt ligare/et soluere.ex̄ de ma.⁊ obe.cū inferior. Officialis nēpe epi non sacerdos pōt excōicare:et tn̄ non pōt absoluere: vt predictū est. Et ex premissis ibidē colligit alia ratio:q: excōicare solius iurisdictionis est. Absoluere vero nō solum iurisdictionis:sed ⁊ fori penitentialis: ⁊ sic miste nature est. Un̄ ⁊ ipsa vi relinquit q̄ aliud iuris est in vno q̄ in alio s̄m Ostien.q̇ ita no.in pre.c.a nobis.ij.in glos.scꝫ p petm̄. Hoc idē ipse Ostien.no.in summa de sen.ex.§.quis possit ab hac snia.ṽ.sed nūquid cleric⁹. Hoc idē videt tenere Inno.ex̄ de cōsue.quāto.⁊ pre.c.cū illoꝝ.⁊ pro hoc facit.c.canonica.de sen.ex.⁊ xxiiij.q.iij.notandū. ⁊.vj.q.j.illi qui.ex̄ de rap.in literis.et de sepul.parochiano .de pe.di.j. verbū.⁊.c.quātūlibet.xxiiij.q.j.§.ijs authoritatib⁹. ¶ S3 salua reuerētia tantoꝝ dominorū/cōtrariū dico:q̄ nō sacerdos si cleric⁹ est et iurisdictionē habet/pōt absoluere sicut potuit excōicare:q: aliud est ligamē peccati:a q̇ non absoluit nisi sacerdos vt iurib⁹ p Ostien.all'. Et aliud est ligamen excōicationis:q̇ non est petm̄/sed pena pro cōtumacia peccati.xj.q.iij.nemo.⁊.c.certū est.xxiiij.q.iij.tam sacerdotes.⁊ legit ⁊ no.de verbo.sig.ex parte.j.⁊ q̇ medicinalis est.xxiiij.q.iij.corripiant.ex̄ de sen.ex.cū medicinalis li.vj. Et hoc vinculū pōt tollere q̇ illud posuit:q: ois res per quascūq̧ causas nascit/p eas dissoluit.ex̄ de reg .iur. ois. Et ista distinctio clare ꝓbat ex̄ de sen.ex.a nobis.ij.allegat p Ostiē.§.nos igit.p quā maxime decre.hoc teneo Et q: excōicare ⁊ absoluere a snia excōicationis simpliciter iurisdictionis est.ex̄ de elec.transmissam.et.c.dudū.ij. Ergo q̇ iurisdictionē habet excōicadi ⁊ absoluēdi. Et q: aliud est ordo sacerdotij aliud iurisdictio prelatorum.ar. xvj.q.j.§.ecce. Et q: dn̄s par illi⁹ esse voluit ligandi ⁊ soluēdi.de pe.di.j.verbū. Ad hoc facit Bern̄.xx.di.§.j.ibi. In altera dans sibi aliquos eijciendi de eccl'ia vel recipiēdi. ¶ Itē q: subtiliter vidēdo/aliud est clauis sacerdotalis fundata ad soluendū petm̄. Aliud iurisdictio excōicandi ⁊ absoluēdi in foro iudiciali.q: multi p̄sbyteri curati vel delegati absoluūt in foro pnie:q̇ nō pn̄t absoluere a snia excōicationis.quia hoc ad epm ptinet . vt no. Ioā.an.ex̄ de pe.⁊ re.si eps.li.vj.et multi h̄nt iurisdictionē:q̇ nō h̄nt

Sol⁹ sacerdos absoluere pōtab excōicatione.

Innocentio ⁊ Ostiēsi refragat

Universidad de Deusto Biblioteca

claues in foro penitentie vt p̄re.c.transmissam.⁊.c.dudū.
¶ Et in hac opinione videt̄ fuisse glos.in p̄re.c.canonica
in glos.nisi esset.⁊ Gof.e.ti.porro.⁊ Archidi.di.xxiiii.q.iii
notandū. Fateor aūt q̄ introductio solēnis in ecclesiā de
qua loquit̄.xi.q.iii.cum aliq̄s.ad ordinem presbyteralem
pertinet: ⁊ hāc inferior presbytero facere potest.vt no.ar
chidi.in p̄re.c.notandū. Et hanc opinionem quam teneo
seruat ritus ecclesie.de hoc no.in spe.de sen.⁊ iis q̄ ipsam
sequunt̄.§.vt autem que premisimus.iuxta fi.v. Itē scias
q̄ licet iudices ⁊c. ¶ D De materia autē cure no.Archi
dia.ex̄ de fi.p̄sby.is q̄. li.vi.i.v.cura. Quia de cura p̄latoꝝ
satis.s.diximꝰ: dolendū est q̄ sola verbalis cura habet̄/⁊
non realis.vix est q̄ possit dicere. Curauimꝰ Babylonem
⁊ non est sanata. Hiere.li.q.d.prelatꝰ: Feci qd̄ debui:non
remansit per me: sanare te noluisti:tibi fecisti/non mihi
xxiii.q.iiii.forte.xlvii.di.c.vlti.xliii.di.ephesiis.vbi de hoc.
Sed est qui sanari desiderat:sed non inuenit curatorem.
Prelati negligē-tie arguuntur. Quis eñ hodie rectorū infirmatur cū infirmo subdito?
Quis cū scandalizato vrit̄.ii.ad Cor.xi. Quis optat fie-
ri anathema pro fratre sibi subdito?ad Ro.ix. Immo q̄s
cū nō anathematizat? Quis hodie petit deleri:aut nore
a domino veniā indulgeri? Exo.xxxii.xlv.di.disciplina.de
pe.di.ii.§.opponitur. Quis eñ hodie pastor ponit animā
suā pro ouibus suis: Ioan.x.xvii.q.i.§.hoc tunc. Immo
quis pastor mutatus in lupū hodie animas nō deuorat?
Ezechi.xxxiiii. Quis samaritanus custos prelatus ligat
vulnera subditi vulnerati? Quis facit secū misericordiā?
Quis ducit eum in stabulum/in ecclesiā vbi pascunt̄ ani
malia mansueta? Quis stabulariꝰ ei supererogat ad hec
Luc.x.xlv.di.disciplinā.de pe.⁊ re.ois.§.sacerdos. Immo
quis eum extra stabulū ⁊ extra synagogam nō eiicit? Io.
ix. Quis eñ hodie Ioseph saluator egypti frumenta po-
pulis diuidit? Gene.xli. Quis hodie cū Iob liberat pau-
perem vociferantē: ⁊ pupillum cui non erat adiutor: ⁊ est
oculus ceco: ⁊ pes claudo: ⁊ pater pauperum: ⁊ causam
quā nescit diligentissime inuestigat:vt cōterat molas ini-
qui: ⁊ de dentibus eiꝰ auferat predā: ⁊ sit merentiū conso
lator? Iob.xxix. Et quis cū eo de prelatis hodie flet cum
afflicto: ⁊ cōpatitur anime pauperi? Iob.xxx. Et quis ho-
die prelatorū ecclesie non negat pauperibus quod volūt
⁊ oculos viduarū expectare non facit? ⁊ nō comedit buc-
cellam suā solus. ⁊ non comedit pupillus ex ea. Et q̄s non
despicit pretereuntē:eo q̄ nō habuit indumentū: ⁊ absq̄
operimēto pauperē si non benedixerunt latera eius ei de
velleribus ouiū suarum calefactus est? Et cui nō manet
peregrinus foris: et cuius ostium viatori semper pateat?
Iob.xxxi. Quis prelatorū poterit dicere verbū Moysi:
Tu scis q̄ nec asellum quidem vnq̄ acceperim ab eis:nec
afflixerim quemq̄ eorū? Numeri.xvi. Quis prelatorū ho
die habet frontē dicendi cū Samuele subditis. Loq̄mini
de me coram dño ⁊ corā christo eius:vtrū bouem cuiusq̄
tulerim aut asinū:si quempiā calūniatus sum:si oppressi
aliquem:si de manu cuiusq̄ munus accepi: ⁊ cōtemnam
illud hodie restituamq̄ vobis.i.Reg.xii. Quis prelatoꝝ
in inuidiā hodie incidit maiorū pro eo q̄ fregit vasa my-
stica cum Amb. ⁊ captiuos redemit.lxxxvi.di.non satis.in
fi. Quis eorū cum eo vasa ecclesie cōminuta deinde con-
flata dat pauperibus ⁊ captiuis.xii.q.ii.aurū. Quis presi
dentium audet hodie dicere subditis per eum correctis:
Mundi sunt manꝰ mee a sanguine:id est a peccato oīm
vestrum? Actu.xx.xliii.di.ephesiis. Sed vtinā viri sangui-
num non sint sicut multi q̄ non dimidiant dies suos. ps.
liii. Ubi inueniemus Samuelem lugētem Saul.i.Reg.
xv. Dauid eundē.ii.Reg.i. Nolanum episcopū Paulinū
vt narrat Greg.in dialogo vendentem se Vandalis pro
filio vidue parochiane sue? Remāserūt nūc sua ⁊ cornua
⁊ indumenta pontificalia. Defecit misericordia. Reman-
sit authoritas. Abiit vite veritas. Stelle prelati nō dede-
runt lumen in custodiis suis. Baruch.iii. ceciderunt de ce
lo. Mat.xxiiii. Draco traxit secū.vtinā non maiorem ter-
tiam partem stellarum. Apoc.xii. Galli nō cantant: quia
gallinacei:id est castrati ⁊ pingues effecti sunt. Esa.xxii.
Canes lingua saniferi/muti effecti sunt.xliii.di.sit rector
Esa.lvi. Uacce de samaria pingues prelati crapulati ⁊ di
tati. Amos.iiii.non mugiunt:neq̄ Bethsamis via recta
gradiuntur q: pingues sunt: ⁊ de filiis nō curant.i.Reg.
vi. Custodes episcopi chartas custodiūt.cōtra illud.xvi.
q.i.in canonibus.⁊ sententiis chartas implent: ⁊ dicunt.
Numquid ego custos fratris mei sum.q.d.non. Geñ.iiii.
de pe.di.i.§.euidēter. Proreta:id est rector nauis a prora
dormit in puppi.vii.q.i.sciscitaris. ⁊ amisso clauo nauicu
la periclitatur fluctibꝰ. Prouer.xxii.i.q.iiii.nauicula. Pri
mipilarii terga verterūt: ⁊ vexillo dirupto exercitus pro-
stratus est. Sacerdotes non dixerunt/vbi est dominꝰ: et
tenentes legem nescierunt eū. Pastores preuaricati sunt
in domino: ⁊ prophetauerūt in Baal.i.vt deuorent̄.nam
Baal deuoratio interpretatur: ⁊ idola secuti sunt. Hiere.
ii. Propheta ⁊ sacerdos polluti sunt: ⁊ in domo dei malū
inuentum est: ⁊ in prophetis samarie vidit dominꝰ fatui-
tatem. Et in prophetis hierusalē vidit dominus simula-
tionem adulterium/⁊ iter mendacii: ⁊ confortat manus
pessimorum vt non conuertatur vnusquisq̄ a malitia sua
Propterea hec dicit dominus exercituum ad prophetas.
Ecce ego cibabo eos absinthio: ⁊ potabo eos felle. A pro
phetis enim Hierusalē est egressa pollutio super omnem
terram. Hiere.xxiii. Nomine autem prophetarum docto-
res intelligūtur.xliii.di.sit rector. Hodie effeminati prin-
cipes dominant̄ ⁊ cōcupiscētia garrula in solio sedet. Ar-
chiflamines filum deposuerunt: ⁊ signum in eis non est.
xxi.di.c.i.v.sacerdotes. Errorū magistri cathedrati sunt:
sed veritatis discipuli non fuerunt.ar.xxxvii.di.relatum.
xxiiii.q.i.cum beatissimis. Non precedunt arietes: ⁊ ideo
oues aberrant.vii.q.i.sciscitaris. Duces ceci sunt:et ideo
subditi foueis dilabunt̄.xxxviii.dist.que ipsis. ex̄ de eta.et
qua.cum sit. Mediatores de medio recesserūt: ⁊ ideo san
guis effusus est. Aduocati preuaricati sunt ⁊ ideo causa
perit.ar.ii.q.iii.§.notandum.⁊.§.preuaricator. Iudices
in muneribus iudicant: ⁊ ideo iustitia exulat.i.q.i.duces
xi.q.iii.pauper. Radix desiccata est vel corrosa vermibꝰ:
⁊ ideo folia pallida ⁊ fructus marcidi:quia qualis arbor
talis fructus. Mat.vii. Capita languerunt. ⁊ ideo mem-
bra dolent.vi.q.i.ex merito. Egroti se medicos iactitant.
Mortui alios resuscitant. Ceci illumināt. Claudi predu
ces sunt ⁊ precursores. Pueri magistri seniorum sunt.sed
non sunt tales pueri de quibus.lxxviii.di.§.hoc regulari
ter. Somniatores prophetizant. Hiere.xxiii. Coniugia
frequētantes/hortatores viduitatis sunt.xxvi.disti.vna.
Exempla vite defecerunt:et ideo subditi corruerunt.vt
preal.c.ex merito. ⁊ extra de vo.et vo.re.magne. Sed po-
tentes potēter tormenta patientur.viii.q.i.illud. ⁊ Iudi-
cium durissimū iis qui presunt. Sapi.vi. ¶ E Sicut ta
men sepe dixi superius: agant quicquid velint summus
pontifex ⁊ alii prelati ecclesiarum:ab eorum tamen obedi
entia recedendum non est.viii.q.iiii.nōne.ii.q.vii.sacerdo
tes ⁊ reliqui.vbi de hoc ibi vide. Non ergo habeamꝰ deū
alienum nec deum recentem.ps.lxxx. Heb.xiii. Iesus chri
stus heri ⁊ hodie ipē ⁊ in eternum.vbi Bernar. Hesternū
quidem ab initio seculi vsq̄ ad dominicam ascensionem.
Hodiernum vero diem exinde vsq̄ ad cōsummationem
mundi. Eternum intellige post cōmunem omnium resur
rectionem. Nec ecclesiam nouā:quia vna est vetus et no-
ua.vii.q.i.deinq̄.xxxii.q.iiii.recurrat.vbi de hoc. ⁊ dixi su-
pra. Unus eius sponsus ⁊ christi vicarius generalis:quē
in terris nemo iudicat: quia solus ipse factorum suorum
indignorum/si qua sunt/solum deum habet vltorem.quo
excepto/quiuis alius homo quātūuis magnus habet su-
per se deum ⁊ hominem impia vlciscentem.ix.q.iii.alioꝝ.
Agat quicquid vult: dominꝰ est: pater est: iudex est: occi-
dat: ⁊ si occiderit me in ipō sperabo Iob.xiii. Anathema-
tizet: persequatur: non fugio nisi ad eum sicut dicit Aug.

A prela-torū obe-dientia est rece-dēdum.

de deo cuius ipse vicarius. Deus ita timendus est: vt ab
ipso fugiatur ad ipsum. sicut facit paruulus cum videt
patrem iratū prosternēs se ante ipm: misericordiā rogās
quasi fugiens a manu ferientis ad pedes miserētis.sic ⁊
nos ad eiꝰ vicariū faciamꝰ: prosternamur ad pedes mie
sue: fugiētes ab eiꝰ ira stimulāte ad eiꝰ miam indulgētē.
¶ F Si ecclesia humiliatur:id est conculcatur: ad cuiꝰ
confugiemus auxilium? ⁊ vbi relinquemus gloriam no-
stram.ix.q.iii.aliorum. Non recalcitro:quia extra eū gra-
tia dei/misericordia dei nō est. Si (quod absit) iniuste iu-
dicat: suffero. Si iuste: veniam peto: sed non apostato.nec
a petra recedo.xix.di.in memoriam.et.c.ita dn̄s.ne ab eo
collidar? Et quo irem? Et vbi cōmunicarē? Ioā.vi.xxiiii.
q.i.§.si autem. Et vbi viuerem.xxiii.q.vii.quēadmodum.
Et vbi saluarer? xxiiii.q.i.quicumq̄. Extra arcam/diluui-
um est.xxiiii.q.i.quoniam. Extra colūbā/amaritudo est.
xxiiii.q.i.loquar. Extra hortū cōclusum/diuisio est.xxiiii.
q.i.omnibꝰ. Extra fontem/siccitas est.ibidem. Extra beth
leem/que est domus panis viui. Ioā.vi.de con.dist.ii.sic-
ut esuries est. Extra dn̄am gentiū/dura mortis seruitus
est.lxxix.di.oportebat. Absq̄ tunica inconsutili inscissa al-
gesco frigore.xvi.q.vii.sicut. Mēbrum sum putridū ⁊ ab-
scissum si separer a corpore.pre.c.quemadmodum. Extra
domū agnum non comedam.xxiiii.q.i.quia. Extra vineā
domini sabaoth. Esa.vi.vinum pungitiuum ⁊ cōpuncti-
uum.ps.lix. Potasti nos vino cōpunctionis. Et letificati
uum.ps.ciii. Uinum letificat cor hominis:non bibā. Re-
ginam deauratam adsistentem a dextris christi.ps.xliiii.
ecclesiā intueor. Decora est. Non habet in se maculā/neq̄
rugam. Ephe.v.xxi.di.quis. Incorrupta est. Pudica est.
Unius cubilis sanctitatem casto pudore custodit.xxiiii.
q.i.loquitur.in fi. Nunq̄ in se cecidit:neq̄ cadet.q: Petrꝰ
romanus eam sustentat.xxi.di.§.i.in fi.de pe.di.ii.si enim.
vltra duas colū. Colliditur.turbatur.xxiii.di.in nomine
domini.xii.q.i.futurā. Exterius denigratur:quia militat
sed gloria eius abintus.ps.xliiii. Fusca est et decolorata:
q: decolorauit eam sponsus eius/sol obscuratus. Cañ.i.
quia non est ei species: neq̄ decor. Esa.liii. Sponsa eius
luna in sanguinem vertitur. Luce.xxi.q: mutatur:quia in
malis filiis turbatur.et ideo quia Iudas erat ibi nauis
Petri periclitabatur.xxiiii.q.i.non turbatur.sed tūc in ea
nō submersus est:s̄ȝ proditor diuisus/et ad phariseos diui-
sos vadēs/pro cōsilio/suspēsus est. Mat.xxvii.de pe.di.vi.
q̄ vult. ⁊ di.ii.iudas est. ⁊.c.seq. Caueant diuisores: caueāt
dispersores: q: ps.xlv. Deꝰ in medio eiꝰ/sponse: nō commo-
bitur/in fidelibꝰ suis membris fixis Petro. Non habet ex
se ecclesia filios priuignos:quia ex se omnes filios legiti
mos generauit.de con.di.iiii.mater ecclesia. Diuisi/quo-
cumq̄ nomine censeantur/non sunt eius re ⁊ merito etsi
numero.de con.di.iiii.est vnitas.de pe.di.i.ecclesia. Adul-
terini sunt qui que sua sunt:nō que matris: querunt.viii.
q.i.sunt in ecclesia. Uocant matrem ecclesiam:fingunt se
habere matrem:sed nouerca est eis: quia ipsi non sunt fi-
lii ⁊ ideo abiicit eos. Non habent characterem filiorum
⁊ discipulorum. Character autem est stigma domini iesu
per quod specialiter sui filii legitimi a spuriis ⁊ māseribꝰ
distinguūtur. Unitas est:charitas est. Unde Ioā.xiii. In
hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli si dilectio
nem habueritis ad inuicem. Ubi Chrys. Pretermittens
autem miracula que erant facturi:ab amore designat/di-
cens. In hoc cognoscent ⁊c. Hoc enim est quod maxime
homines sanctos ostendit:hos enim dicit esse discipulos.
Item ibi Aug. Tamq̄ alia munera mea habent vobiscū
etiam non mei:non solum naturam/vitā/sensum/ratio-
nem/⁊ eam salutem que hominibus ⁊ pecoribus cōmu-
nis est:verum etiam linguam/sacramenta/prophetiam/
fidem/scientiam/distributionem rerum suarum pauperi
bus/⁊ traditionem corporis sui vt ardeant:sed quoniam
charitatem non habent:vt cymbala concrepant:nihil eis
prodest. Ad hec.i.ad Cor.xiii.i.q.i.vide.de pe.di.iii.si quis.
¶ Agareni filii agar habeant sibi ⁊ posteris suis mune-
ra terrena: que Abraam deus pater multarum gētium
quia christianorꝝ/dimittet eis sicut seruis terre.diuisis ab
Isaac christo legitimo herede. Genes.xv.⁊.xxi.lvi.di. his-
mael. Det autem filio suo Isaac christo quod est gaudiū
nostrum ⁊ filiis eius coheredibus eius. Ro.viii. heredita
tem immarcessibilem ⁊ incontaminatam ⁊ incorruptibi
lem conseruatam in celis.i.Pet.i. A quibus Belial absq̄
iugo obedientie christi ⁊ angeli eius diuisi/a suis fratri-
bus angelicis obedientia fixis in celum aereum expositi
fulgoribus tonitruis ⁊ tempestatibus ⁊ guerris cōtinu-
is/ceciderunt traditi in tartarum rudentibus inferni.ii.
Pet.ii.in iudicium magni dei vinculis eternis sub caligi
ne reseruati. Iude.i.c.

Gratia spiritussancti Fini-
tur prima pars huius
operis feliciter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Primus Articulus Secũde partis huius operis.

Amnũc restat de secunda parte isti⁹ operis tractare: que est de plãctu ecclesie. Prima enim pars dei beneficio expedita est: que est de statu ecclesie. in qua expeditũ est de ecclesie fundamẽto:ꝛ eius iurisdictione:ꝛ potentia: et sanctitate:ꝛ dñi pape ꝛ aliorũ prelatorum. Nunc cum Job deduco calamũ/dicẽs. Uersa est in luctũ cithara mea:ꝛ organum meũ in vocem flentiũ. Job.xxx. in fi. De planctu igitur ecclesie/q̃ quasi in filijs ꝛ membris suis a puritate ꝛ sanctitate sua quodammodo defecit: et ideo plangẽda est cum Iere. Thren. per totũ. omni diligẽtia pertractabo. Et quare fit plãgenda: quia ꝓpter casum suũ. Et quõ manente sua iurisdictione ꝛ potentia in statibus suis quantũ ad sanctitatẽ defecerit: in sequentibus declarabo. ¶ A Et licet supra in parte prima isti⁹ operis/de malis filijs isti⁹ sancte ecclesie prelatis ꝛ alijs/in multis locis retigerim: Hic tñ latius de singulis statibus quasi a sanctitate ruentib⁹ disseram. nõ iudicans veritatẽ potentie ecclesie vt supra plene ꝛ pluries probaui. Sed peccata membrorũ ipsius ecclesie corruptorum. Est enim condẽnandũ vitiũ: non sancta iurisdictio/aut natura. xxxv. dist. odio. xxiij. q. iiij. duo. Dicam igit ꝛ plãgam cum Iere. Thren. iij. post medi. Diuisiones aquarũ deduxit oculus meus: in cõtritione filie populi mei. Oculus meus afflictus est: nec tacuit eo q̃ non esset requies. donec respiceret ꝛ videret dñs de celis. Ne auertas dñe aurem tuã a singultu meo/ꝛ clamoribꝰ. Iterũ plangã cum eodẽ Iere. matrẽ meam ecclesiã. ꝛ dicam. Quis dabit capiti meo aquã: ꝛ oculis meis fontẽ lachrymarũ: Et plorabo die ac nocte interfectos/subaudi in aia/filie scz ecclesie/populi mei. Quis dabit me in solitudine diuersorum viatorũ: Et derelinquã populũ meũ: ꝛ recedam ab eis: q: oẽs adulteri sunt/ꝛ cetus prevaricatorũ: ꝛ extenderũt linguã suam quasi arcũ mendacij/ꝛ non veritatis. Confortati sunt in terra: q: de malo ad malũ egressi sunt: ꝛ me non cognouerũt/dicit dñs Iere. ix. in pn. Uere ꝛ verissime obscuratũ est aurũ. Thre. iiij. cõmento: hic ꝓ parte istud. c. ꝛ ire rũ. j. in vij. ar. perfecti⁹. Status sanctus ecclesie mutatꝰ est colo: primꝰ virtutũ in vitia. Dispersi sunt lapides sanctuarii. i. ecclesie clerici ꝛ religiosi: q̃ sunt fundamenta ecclesie. ex de elec. fundamenta. lib. vi. In capite oim platearũ. platea lata vita laicor est. Unde Luc. xiiij. ꝛ xxiij. q. iiij. displiceat. in fi. Exi cito i plateas. ¶ B Dicit Amb. ad plateas: vt de lationibus vitijs ad angustam venirent viã. vñ ꝛ platea latior est q̃ vicus: ꝛ a latitudine nomẽ accepit. In plateis em̃ sunt diuites: q: lata est via que ducit ad mortem. Mat. vij. ꝛ Luc. xiij. Esa. lix. Corruit in plateis veritas: et equitas nõ potuit ingredi. Unde Aug. Quidã sunt q̃ vagant per cãpos licentie: putantes licitũ/quicquid est libitũ: qui laqas sibi fecerũt habenas: effrenata libertate vtentes/ꝛ frenũ continẽtie detrectantes. Dispersi ergo sunt lapides sanctuarij in capite platearũ: q: clerici ꝛ multi religiosi capita sunt hodie ꝛ exẽpla relaxationis ois vite laicis/q̃ laticorem vitã tenent. Et hoc est fm Iero. qõ vehemẽter ecclesiã dei destruit: meliores esse laicos q̃ clericos. viij. q. i. qualis. ad idẽ. c. causa. ꝛ q. c. verior. c. quid aũt. c. illud. Clerici em̃ laicos loco ꝛ religione ꝛ sanctitate debẽt precellere. dist. iiij. denique. i. q. i. vilissimus. lxi. di. in sacerdotibus. xxv. di. §. nunc autẽ. ñ. noie. Filij syon/clerici filij ecclesie speculantis/inclyti virtutib⁹: que sunt anime nobilitas. iuxta illud. Nobilitas sola est/animũ que moribus ornat. ar. xxiij. q. iiij. si nõ ex fidei. ꝛ amicti auro primo/ornati fide/charitate informati. de peni. dist. ij. circũcisio. quomodo deputati sunt in vasa testea: fragilia/vilia: xxiij. q. iiij. qui fm. nullis tentationibus resistentes. Filia populi mei. lxviij. di. quorum. ecclesia/crudelis in prelatis scuissimis in tyrannis. x. q. iij. quia. cũ. c. seq. quasi struthio in deserto/q̃ exponit oua sua. Prelati multi suos filios spoliãtes psequentes/ꝛ ad literã occidentes. p. te. c. quia. Qui vescebãtur voluptuose in virtutibus ꝛ sanctis exẽplis/ecclesia primitiua. xxj. q. j. c. ij. interierunt in vijs/in via larga ꝛ relaxata: que ducit ad mortẽ. ¶ E Unde Mat. vij. ꝛ Luc. xiij. Intrate per angustã portam: q: lata porta ꝛ spatiosa via que ducit ad perditionem: ꝛ multi sunt qui intrãt per eã. q̃ angusta porta/ꝛ arcta via que ducit ad vitã: ꝛ pauci sunt qui inueniunt eam. vbi Thry. Tres sunt naturales passiões ꝛ intime carnis. primo esca ꝛ potus. deinde amor viri ad mulierẽ. tertio loco somnus. ꝛ ideo grauiꝰ est eas a natura carnali precidere q̃ cereras passiões. ꝛ ideo nullius passionis abstinẽtia sic sanctificat corpus/sicut q̃ homo sit castus: ieiunãs: ꝛ vigilans. perseueras ergo ꝓpter has iustitias ꝛ potissimũ ꝓpter laboriosissimũ ieiunium dicit. Intrate per angustam portã ꝛc. Porta perditionis est diabolus: per quẽ introitur in gehennã. Porta vite est christus: per quẽ introitur in regna celestia. Lata aũt porta dicitur diabolus esse: nõ magnitudine potestatis. sed extẽsus. Sed effrenate superbie licẽtia dilatatus. Porta autẽ angusta dr esse christus nõ paruitate potestatis exiguus: sed humilitatis ratione collectus. quia quẽ totus non capit mũdus/seipm inter angustias vteri virginalis inclusit. Uia aũt perditionis est ois iniquitas. Dicitur aũt spatiosa: quia non est intra regulã discipline inclusa. ꝛ ambulãtes in ea quicquid eos delectauerit hoc sequũtur. Uia aũt vite dicitur ois iustitia: ꝛ ꝓpter contrarias causas est arcta. Cõsiderandũ aũt q̃ nisi quis perambulauerit per viã: non põt venire ad portã. qui enim nõ ambulat per viã iustitie: impossibile est vt vere christũ cognoscat. Similiter nõ incurrit in manꝰ diaboli: nisi q̃ in via ambulat peccatorũ. hucusq; Thry. q̃ etiã dicit. Sed quũ postea dicat/Jugũ meũ suaue est: ꝛ onus meũ leue. Mat. xi. qualiter hic angustã viã esse ait ꝛ arctam: Sed post labores ꝛ sudores in bonũ finem deuenire/scz in vitã/sufficiẽs est mitigare eos q̃ agones patiunt. Si enim tẽpestates nautis/ꝛ vulnera militibus leuia sunt ꝓpter spem premioꝝ: multo magis quũ celum preiacẽs fuerit: et immortalia pmia: nullũ aliquis sentiet imminentiũ periculorũ. Sed ꝛ exẽplũ christi preducis pro nobis patientis leue nostrũ facit certamen. Qui em̃ in agone certat: quũ viderit principẽ admittentẽ labores agonũ: animosior fit. Ne igitur mesti simus quũ multa hic contigerint tristia: q: arcta est via/sed nõ ciuitas. Ideo neq; hic quietem oportet expectare: neq; ibi triste aliq̃d prestolari. Dicens aũt qm̃ pauci sunt qui inueniũt eam. rursus hic multorũ desideria significauit: ꝛ audientes erudiuit/nõ multorũ prosperitatibꝰ attendere: sed paucorũ laboribus. hucusq; Thry. so. j. in Thren. c. iij. super litera Teth. ñ. Item hoc iugum. §. Aleph. in. vj. ar. Itẽ Amos. vj. Ue qui separati estis in diẽ malum: qui dormitis in lectis eburneis: ꝛ lasciuitis in stratis vestris. qui comeditis agnũ de grege ꝛ vitulũ de medio armenti. Ber. Quid ad hec dicitis vos gulosi ꝛ luxuriosi: quoꝝ deus venter est. Phil. iij. quoꝝ vsus aut in ventre aut sub vẽtre. q̃ in luxurijs enutritis corda ꝛ corpora vestra. Jac. v. Pinguedo carnis/delicie corporis/saturitas ventris/aut ante mortẽ vos deseret: aut vos illa reliquetis in morte. ¶ D Sequit in Thren. iiij. Qui nutriebãtur in croceis/sancti clerici charitate rubicũdi: ꝛ mũditia formosi. ad exemplũ christi candidi ꝛ rubicundi. Can. v. Amplexa ti sunt stercora. fornicationũ ꝛ immũditiarum. ps. lxxxij. Disperierunt in Endor. q̃ interpretat fons generationis. quia plena est ecclesia filijs clericorũ. Unde oportuit ecclesiam de eis facere titulos speciales/ꝛ tractatũ. ex de filijs presby. ꝛ de cohabi. cleri. ꝛ mu. ꝛ. lvi. di. Facti sunt vt stercus terre. i. feridi ꝛ abominabiles. Joel. j. Cõputruerũt iumenta in stercore suo. Baruch. Jumẽta in stercore putrescere/est carnales homines in carne vitã finire. Tale ster-

Passio carnalis triplex.

Ob nimiã scelerum frequentiã cuilibet clerico iumenta deputantur.

Universidad de Deusto Biblioteca

sus ꝛ omne mūdiale spernit Paulus:vt christum lucrifa
ciat. Phil.iij. Est aūt aliud bonū stercus sanctevilitatis ꝛ
humilitatis:de quo paup suscitatur.ps.cxij. Laudate pue
ri.vt sedeat cū principib⁹ angelis.fm illud. Preuenerunt
principes coiuncti. ps.lxvij.i.angeli cū principibus.id est
apostolis.fm illud.ps.xliiij. Cōstitues eos pncipes.lxviij.
dist.quorū.populi sui.ps.cxij. Et maior effecta est iniqui
tas filie populi mei peccato sodomorꝫ que subuersa est in
momēto. Gen.xix.de pe.di.j.sed ꝛ cōtinuo.q: ecclesia ma
gis recipiens/de gratia ꝛ dignitate/christi magis ingra
ta ꝛ magis ꝙ synagoga offendit.ar.xl.dis. homo christia
nus.cū si. Un Mat.xj. Remissi⁹ erit terre sodomorꝫ ꝛ go
morreorū in die iudicij/ꝙ illi ciuitati. Ubi Hiero. Quia
sodomitis ꝛ gomorreis nō fuit predicatū euangelium.ꝛ
Mat.xj. Dico vobis q: terre sodomorū remissius erit in
die iudicij ꝙ tibi.loquit Capharnaū.vbi dn̄s multa mira
cula fecit.que maior est in condēnatione pter euangelij
preuaricationē/ꝙ sodoma ignorans christū ꝛ euangeliū.
¶ E Et sequit. Candidiores nazarei eius niue. Naza
rei iterpretant virgulta vel floridi siue custodiētes:aut se
parati/mūdi/vel vncti/siue sancti/aut consecrati. Tales
fuerūt clerici in ecclesia primitiua. virgulta virentia san
ctis operib⁹.vnde ꝛ colūba ad noe redijt portās ramum
virentis oliue. Gen.viij.ex de sacra vnc.c.j.§. quia vero.in
fi.virens aūt non siccus aut arenscens est ramus/bonum
opus factū in charitate. Greg. Nec habet aliqd ram⁹ bo
ni operis:si nō manet in radice dilectionis. Floridi/puri.
vnde Can.j. Lectulus noster floridus/conscientia pura ꝛ
bona.de pe.di.ij.charitas.ij.quasi in fi. Custodientes/pre
cepta legis.ps.cxviij. Ut custodiā mandata tua.ꝛ iterum
ps.xviij. In custodiēdis illis retributio multa. Separati
mente a malis.xxiij.q.iiij.a malis. Mūdi/corde Mat.v.
Beati mūdo corde. Aug. Hoc est enim simpliciter cor qđ
mundū cor. Chrys.ibi. Mundos aūt hic ait vel eos q na
turalē virtutē possident:ꝛ nullius sibi malitie cōscij sunt:
vel eos qui in tēperantia cōsistūt:que maxime necessaria
est ad videndū deū.fm illud Pauli ad Heb.xij. Pacem se
quimini cum oibus/ꝛ sanctimoniā: sine qua nemo vide
bit deū. Uncti/virtutib⁹.ex de sacra vnc.c.j. Sancti/maxi
me castitate.lxxxj.di.oportet.j.ad Thessal.iiij. Hec est vo
lūtas dei/sanctificatio vestra:vt sciat vnusquisqꝫ ꝛc. Con
secrati/ad seruitiū dn̄i.xij.q.ij.nulli.de cōse.di.j. vestimen
ta. ¶ Isti(inquit)nazarei cādidiores niue/interna ꝛ ce
lica mūditia.xxx.q.v.femine. Innocētia ꝛ puritate. de cō.
di.iiij.post baptismū.cum.c.seq. De cordis puritate ꝛ cor
poris mundicia clericorū ex de vi.ꝛ hone.cle.vt clericorꝫ.j.
rn̄.De cordis puritate loquit Seneca ad Lucillū in ep̄la.
ij. Proijce oia que cor tuū dilaniāt:que si nec aliter extra
hi possent:cor cū eis euellēdum esset. ꝛ in sacris ordinib⁹
nihil tam dignū sicut caste viuere:quū castitas sit premiū
cleri principiū ꝛ etiam fundamētū. in aut.quō opor.epis.
aut re.cle.ad or.perdu.§.hec de deo.amabilibus. Coll.ix.
Et loquēs alia lex de clericis/ait. Quid enim stabile aut
firmū erit si sanctitas incorrupta/corrūpatur? C.de epis.ꝛ
cleri.si quemꝙ. Nitidiores lacte.honesti corporea castita
te.ꝛ sic habētes zonam aureā ad mamillas. Apoc.j. id est
castitatem in affectu ꝛ effectu. Rubicūdiores ebore anti
quo.in cōposita ꝛ rubicunda verecundia honestatis:que
ingenuos prodit natales. lxxxvj.dist.non satis.ꝛ que est
sordidorū omniū inimica.angelorꝫ ꝛ virginitatis germa
na.ꝛ que detestatur filios infrunitos:ꝛ pudoratos ample
ctitur.xcvj.di.in scripturis. Sapphiro pulchriores.in omi
morū conspicua venustate.sic accipitur de peni.di.ij.prin
cipiū.vltra colū.℟.ois lapis. ¶ F Et sequit in Thren.
iiij. Denigrata est super carbones facies eorꝫ.scꝫ nazareo
rum/qui erāt in ecclesia primitiua.nūc facies clericorum
id est intentio ꝛ cōscientia. Cant.ij. Ostende mihi faciem
tuā. Job.xj. Si non permāserit in tabernaculo tuo iniusti
tia:tunc leuare poteris faciem tuā absqꝫ macula. ps.xlix.
Arguam te:ꝛ statuam contra faciē tuam. Matth.vj. Fa
ciem tuā laua.id est cōscientiā:vt sit sine macula.i. sine ru
ga. Ephes.v. Greg. Scriptura sacra mentis oculis quasi
quoddam speculū opponitur:vt interna nostra facies vi
deatur.ibi enim feda.ibi pulchra nostra cognoscim⁹. De
nigrata/deturpata/depravata est ꝛ cauteriata. lxxiij. dist.
in nomine patris.feditate ꝛ peruersitate.non querēs que
christi sunt sed que sua. Phil.ij.lxiij.dist.nosse. Esa.xiij. Fa
cies cōbustevultus eorū. Super carbones.qui nigri sunt.
Aug. Nigrior est consciētia peccatoris coruo. Un ꝛ Pau
lus simplex quēdam ingredientē ecclesiam in fornicatio
ne iacentē nigrum ꝛ tristem facie vidit. Carbo etiā ignis
extinctus est.quia in clericis hodie ignis charitatis extin
ctus est:ꝛ ignis alienus in eis est. Ignis alienus.libido.
auaritia.ꝛ ois praua cupiditas est/dicūt Adamantius ꝛ
Esitius de peni.di.iij.inter hec.j.℟.ignis. Isti sunt carbo
nes desolatorij.ps.cxix. Ad dominū cū tribularer clama
ui. Sunt ꝛ alij carbones pestiferi:criminationes false.qs
sepe clerici ꝛ accēdere ꝛ reaccendere moliūtur.ex de pur.
ca.cū in iuuentute. Sequit. Et nō sunt cogniti in plateis.
scꝫ laicorū.quia eos subditi per verā obediētiam non co
gnoscūt/propter eorū malam vitā. quia per bonā vitam
que sunt vera stigmata clericorū cognoscuntur:ꝛ in reue
rentiam habentur.mali vero nō cognoscūtur/quū etiam
habitū propriū clericalem dimittant.ad hoc op.ar. eorꝫ
que legūtur ꝛ no.ex de sen.excō.in audientia.ꝛ.c.si iudex.
lib.vj. ¶ Sequit. Adhesit cutis eorum ossibus:aruit:ꝛ fa
cta est quasi lignū.quia conuersatio eorū etiam exterior
que est cutis/arida ꝛ absqꝫ pinguedine deuotionis est.de
qua pinguedine.ps.lxij. Sicut adipe ꝛ piguedine replea
tur anima mea. Et facta est sicut lignū aridum: deputan
dū igni. Sicut em̄ palmes in vite non manēs. Joā.xv.vbi
Aug. Unū ex duob⁹/palmiti cōgruit:aut vitis:aut ignis.
Si in vite non est:in igne erit. sic etiā accipitur lignū ari
dum in malā partem. Lu.xxiij.ibi. Quia si in viridi ligno
hoc faciūt:in arido quid fiet? vbi Theophi. Si erga me li
gnū fructiferum iugiter viuēs/taliter se gerunt romani
quid nō attentabūt erga vos:populū dico/quasi lignum
aridū/priuatum qualibet viuificante virtute:nec vllū fru
ctū ferentes? Item ibi Beda. Si ego qui peccatū nō feci:
lignū vite appellatus. Apoc.xxj.sine igne passionis a mū
do non exeo:qđ putas eis manere tormenti/q sunt fructi
bus vacui? Tale lignū aridum qđ fructū suum non dat in
tēpore suo/non gustabit de ligno vite qđ est in medio pa
radisi. Apoc.ij.ꝛ vlt. Sequit Melius fuit occisis gladio/
materiali cōsumente corp⁹.ꝙ interfectis fame/peccatorꝫ.
de qua fame.j.ad Cor.xj. Alius quidē esurit. peccare.ps.
lxxvij. Et apposuerūt adhuc peccare ei. Quoniā isti extra
buerūt/cōsumpti a sterilitate terre. quoniā omne terrenū
sterile:ꝛ sterilem facit animā a deuotione ꝛ gustu dei. ps.
xxxiiij. sterilitatē anime mee. Et alius ps.cxlij. Anima mea
sicut terra sicca/sine aqua deuotionis ꝛ compunctionis.
Cōpleuit dn̄s furorem suū. Furor autē ira dei non est/vt
hois id est perturbatio cōcitati animi:sed tranquilla iusti
supplicij cōstitutio.dicit Greg.de peni.dist.iij.productio.
Neqꝫ enim/dicit Hiero.deus hoibus irascitur: sed vitijs:
que quū in homine non fuerint:nequaꝙ punit quod mu
tatū est.de pe.dis.j.quāobrē dixi.ꝛ.j.in fi.orationis Hiere.
Effudit irā indignationis sue:ꝛ succendit ignem in syon.
in ecclesia.i.permisit succendi.sic exponitur.xxiij.q.iiij. na
buchodonosor.℟.cū vero. Ignē inquā alienum.de pe.dis.
iij.inter hircum.libidinis/auaritie ꝛ ois praue cupidita
tis.dixi prime supra.℟. Et sequit. Qui ignis non exurit/
non mūdat/vt ibi dicitur de igne auaritie. Eccli.xxiij. Ani
ma calida quasi ignis ardens nō extinguet/donec aliud
degluriat. Quia sicut ait Greg. Auaritia desideratis re
bus nō extinguitur:sed augetur:more ignis cuius flāma
ex lignis videtur cōprimi:sed paulo post cernitur dilata
ri.ad hoc facit quod dicit Hiero. in plogo biblie. viij.c.et
transfertur per Aug.xiiij.q.v.quid dicā. Auaro tam deest
quod habet/ꝙ qđ non habet,credenti totus mūdus diui

tiarū est. Infidelis autem etiā obolo indiget. De igne lu
xurie. Job.xxj. Ignis estvsqꝫ ad cōsummationē deuorās.
quia luxuria non solū coinquinat corpus: sed ꝛ animā:ꝛ
totū deuorat. Unde.j.Corꝫ.vj. Omne peccatū quodcūqꝫ
fecerit homo/extra corpus est.qui autē fornicatur:in cor
pus suū peccat.vbi dicit glos. In fornicatiōis opere sic to
tus homo absorbetur a carne: vt iam dici non possit ipse
animus. Sed simul totus homo dicit caro. Unde dicitur
fornicatio forme necatio. Ignis iste nutrit pinguedine/
scꝫ ventris ingluuie.xliiij.dist.§.j. Un versus. Subtrahe
ligna foco si vis extinguere flāmā: Si carnis mot⁹: otia
vina dapes. ¶ De igne ire ꝛ superbie. Exo.xxij. Si egres
sus ignis inuenerit spicas:ꝛ cōprehenderit aceruos fru
gum:siue stantes segetes in agris:reddet damnū q ignē
succendit.ex de iniur.si egressus. Acerui frugum sunt cō
uentus religiosorꝫ. Can.vij. Uēter tuus sicut aceruus tri
tici vallat⁹ lilijs. Stantes segetes in agris sunt boni acti
ui in habitu vite secularis:quos oēs qui ad iram puocat
ꝙ grauiter peccet/ex hoc patet q: omne damnū restituet.
Unde Greg. Ideo timendi sunt boni ne offendātur: ne
forte per eos ille puocetur ad irā/qui eorū corda semper
inhabitat.nam si malos offendimus/minime timere de
bemus:quia illis nostra actio displicet/quib⁹ nec iustitia
creatoris placet. ¶ Prune cupiditatis sunt diuitie.libidi
nis vero delicie.furoris lites ꝛ discordie. Un orām⁹ quo
tidie. Extingue flāmas litiū. horū omniū igniū follis est
suggestio diaboli. Esa.liiij. Ego creaui fabrū sufflantem
in igne prunas. Hic triplex ignis succēsus est/maxime in
medio clericorū:solam expectans flagrationē elemento
rum.ij. Pet.vlti. Elementa ignis calore soluētur.vt sicut
nūc ardent in culpa:ardeāt pariter ꝛ in pena. Ps.xx. Po
nes eos vt clibanū ignis. Esa.l. Ecce oēs vos accendētes
ignem/accincti flāmis quas succēdistis/ambulate in lu
mine ignis vestri:in flāmis quas succendistis. ¶ Simi
liter vita iustorū ignis est:ꝛ eorum gloria ignis erit:quia
nūc ardent igne diuini amoris.de quo Luce.xij. Ignē ve
ni mittere in terrā.quid volo:nisi vt ardeat? vnde Amb.
Non vtiqꝫ illū consumptorē bonorū:sed bone voluntatis
auctorē:qui aurea dn̄ice domus vasa meliorat:fenū vero
cōsumit ꝛ stipulam. Et ibi Cyrillus. Hui⁹ ignis dn̄s acce
lerabat incendiū.credebant em̄ iam quidā quorum exor
dium fuerātvenerandi discipuli:sed ignis semel in iudea
accensus/totū orbem occupare debebat. Cōsummata tn̄
passionis eius dispēsatione/ꝛ in futuro ardebūt sicut se
raphin in cōspectu dei:ꝛ fulgebūt sicut sol in splendorib⁹
sanctorū. Esa.xxxj. Ignis est in syon/in ecclesia militāti.ꝛ
caminus eius in hierusalē.maximus cumulus in ecclesia
triūphanti. Hūc recipere nō possumus/nisi prius ignē in
nobis extinxerimus alienū.de quo supra dixi.qđ represen
tatur in sabbato sancto:quādo pri⁹ ignis vetus extingui
tur:ꝛ ignis nouus accenditur:ꝛ benedicitur. ¶ Sequit.
Et deuorauit fundamēta eius.i.clericos:maxime plātos:
qui sunt ecclesie fundamēta.vt supra in principio istius.c.
dixi.ꝛ colūne.ij.q.vij.accusatio.j. sequit. Non crediderūt
reges terre ꝛ vniuersi habitatores orbis/qm̄ ingrederet
hostis ꝛ inimicus per portas hierusalē. Quū enim in pri
mitiua ecclesia floreret sanctitas omnimoda ꝛ perfecta:
quis regū aut qs habitator orbis id est ecclesie/crederet
in illo tēpore ꝙ diabolus inimicus ꝛ hostis ingrederetur
per portas.i.per prelatos? Un Joā.x.dicit dn̄s. Ego sum
ostiū.quia ipsi sunt pncipales preuaricatores. xxiij.q.iiij.
transferūt. Uel per portas sensus intelligimus.vn̄ Hiere.
ix. Ascēdit mors per fenestras nostras.mors.i.peccatū vel
diabolus in hierusalē id est ecclesiā pacificam. Dicit autē
diabolus principaliter hostis ꝛ inimicus. vnde Matth.
xiij. Inimicus homo hoc fecit. Ubi Hiero. Diabolus pro
pterea inimicus homo appellat:q: deus esse desijt. Et.ix.
ps.scriptū est de eo. Exurge domine nō cōfortetur homo:
quāobrem non dormiat q in ecclesia prepositus est:ne per
illius negligentiā inimicus homo superseminet zizania:
hoc est hereticorꝫ dogmata. Itē ibi Chrys. Inimicus aūt
vocatur propter iacturam quā infert hoibus. vexatio em̄
diaboli aduersum nos est.principiū autem vexationis fa
ctū est nō ab inimicitia que est ad nos:sed que est ad deū.
¶ Sequit. Propter peccata pphetarū ei⁹. Prophete se
pe in sacro eloquio doctores ꝛ prelati vocātur. xliij.dis.sit
rector. Et iniquitates sacerdotū eius/qui effuderunt in
medio eius sanguinē iustorū/precipue christi. Mat.xxvij.
de peni.dist.j.periculose. Nā a sacerdotibus principaliter
mala procedūt.xxiiij.q.iij.transferūt.maxime auaritia. ex
de deci.c.j. Sanguis aūt multis modis funditur.de peni.
dist.j.homicidiorū.cum.iiij.c.seq. ¶ Sequit. Errauerunt
ceci in plateis.quia prelati ceci:ꝛ duces cecorū.xxxviij.di.
que ipsis.errāt per falsam doctrinā in populo qui late vi
uit. Polluti sunt sanguine.peccati. Jo.j.qui nō ex sangui
nibus.ꝛ paulopost sequit. Appropinquauit finis noster:
cōpleti sunt dies nostri:q: venit finis noster. vere:q: cōple
ta est ois malitia:non restat maius malū addere. vn̄ pau
lopost sequit. Completa est iniquitas tua filia syon.

¶ Articulus Secundus. A

Plango igit ꝛ oro
iterū cum Hiere. Thren.v. Oratio Hie
remie quā iterum cōmentor.j.in threnis
iiij.ꝛ.viij.ar.in.§.recordare. Recordare
dn̄e quid acciderit nobis.q: inuenerunt
nos vere multa mala.j. Macha.j.id est peccata in omi ge
nere. Intuere ꝛ respice opprobriū nostrū. vitiorū nostrorꝫ
quibus opprobriū facti sumus cunctis gentibus.de quo
opprobrio.ps.cxviij. Amputa opprobriū meū quod suspi
catus sum. Et de quorū vitiorum opprobrio venit in op
probrium sempiternū.de quo Dan.xij. Alij euigilabunt in
vitam eternam:alij in opprobriū sempiternū. Hereditas
nostra versa est ad alienos. Historice.quia pter peccata
nostra terra subiecta ecclesie/sicut terra pmissiōis ꝛ alie
in terra grecorū ꝛ armenorū/versa est ad alienos.quia a
saracenis ꝛ tartaris possidetur:q alieni sunt a fide ꝛ obe
dientia romane ecclesie.ꝛ de qbus pōt intelligi illud Ps.
liij. Quoniā alieni insurrexerūt aduersum me. Typice.q:
hereditas christi de qua ps.cxxvj. Cū dederit dilectis suis
somnū ecce hereditas dn̄i.ad quā pncipaliter clerici sunt
vocati. Un pptere a vocant clerici:quia in sortē ꝛ partem
electi. Et funiculus hereditatis ei⁹.xxj.dist.cleros.in pn.ꝛ
xij.q.j.clericus. Et innocentie hereditas ꝛ virtutū/in qua
patribus nostris succedere debebamus.de qua.xl. dis.c.j.
Uersa est ad alienos.i.laicos respectu clericorū ab ecclia
alienos.q: hodie cōmuniter innocētiores ꝛ virtuosiores
sunt clericis.viij.q.j.qualis.hodie em̄ vere qsi sancti sunt
laici respectu clericorū:ꝛ in die iudicij surgent laici cū ge
neratione ista clericorꝫ ꝛ religiosorū:ꝛ condēnabunt eos
cōparatione vite nō sentētie potestate. sicut exponit Hie
ro. Mat.xij.ꝛ Luc.xj.de niniuitis ꝛ regina saba condēnā
tibus iudeos in die iudicij.vide.s.ar.pri.§.j.℟. dispersi s̄.
¶ Sequit. Dom⁹ nostre ad extraneos.ecclesie facte sunt
habitatio incredulorū a fide extraneorꝫ. Sequit. Pupilli
facti sumus absqꝫ patre.q: vere plati/ecclesie patres.ij.q.
vij.qualis.vj.q.j.infamis.vocātur.sed vere cōiter in effe
ctu patres nō sunt:q: inutiles sunt.ꝛ non refert vel prela
tū nō habere/vel inutilē vel malū habere.ad hec.xix.dist.
fm.ad fi.ibi. Ideo s̄ ꝛ hic cuius nomē dr reticendū ꝛc.ij.
q vij.non oēs epi sunt epi.ꝛ.c.q nec regiminis.xl.di.mul
ti sacerdotes/et pauci sacerdotes.vij.q.j.factus. in fi.ibi.
iā non secūdus sed nullus est.de pe.di.j.§.hoc idē.℟. item
a mortuo. Et q inhabilis est ad agendū nullus dicit.ff.qđ
cuiusqꝫ vni.l.j.§. vlti.ꝛ.ff.q satis.cogā.l. quoties. ad velle.
quāuis.§.si couenerit.ex de trāsla.c.ij.§. sed neqꝫ illud.℟.
sicut.ff.si qs cau.l.quoties. Quō enim vocantur patres q
nec sua peccata detergūt:nec filiorꝫ crimen corrigunt:ta
les magis canes impudici ꝙ patres vel epi appellandi
sunt.xlvij.di.§.necesse.ij.q.vij.q nec regiminis.lxxxiij.dist.

Universidad de Deusto Biblioteca

nemo.ij.Cor.xiij.Quū etiam parētes filijs thesaurizare
debeāt:quō patres sunt prelati/qui tota die suos excoriāt
subditos:xvj.q.j.predicator.ex de censi.cum apl's.§.prohi
bemus.Indurātur em̄ prelati patres ad filios subditos.
xvj.q.j.predicator.quasi nō sint sui.vt dicit Job.xxxix.Se
quitur.Matres nostre quasi vidue.q: mater ecclesia q̄si
vidua est/filijs in pctō mortuis viduata.de peni.dist.j.de
fleat.τ q: quasi vidua malos prelatos habēs.vt in pre.ex
de trāsla.c.ij.§.sed nec illud. ¶Aquam nostrā pecunia bi
bimus.aqua fluida hic luxuria est.vnde diabolus rex est
oim qui in aquis sunt:vbi scʒ est voluptas τ luxurie ꝓpa
go.de peni.dist.ij.si enī.in fi. Hec luxuria ad literam pecu
nia que datur scorto cōparatur.Prouer.vj.Preciū scorti
vix vnius panis est.mulier aūt preciosam viri aīam capit.
Ligna nostra precio cōparauimus.ad cōburendum nos.
precio cōparamus:q: ad peccādum preciū damus:τ nos
diabolo per delectationē quā in peccato habemus/vēdi
mus.Esa.l. Iniquitatibus vestris vēditi estis.Et hec est
vēditio culpe que est ab hoie.vn̄ Ber. Nostra nos diabo
lo volūtas mancipat.Est alia vēditio pene eterne/que est
a deo pro vēditione culpe.de qua Deut.xxxij.De⁹ suus vē
didit eos.τ de qua Deut.xxviij.Vēderis inimicis tuis in
seruos τ ancillas.de peni.dist.j.medicina.Ceruicibus no
stris minabamur.i.ducebamur.versus.Quū grex mina
tur/lupus illi dente minatur.q: a diabolo ducimur:quem
sup ceruices nostras imposuimus:quū iugū eius peccati
suscepimus.de quo iugo Hiere.xxx. Conterā iugū ei⁹ de
collo tuo.Lassis nō dabatur requies.q: vere peccatū fati
gat corpus τ aiam:τ nullus malus requiem habere pōt.
sm Aug.q: nunq̄ illi sua conscientia requiescit. vn̄ τ qui
diabolo seruit requiē habere nō potest. Vn̄ ꝓpheta Hie
re.xvj.c.Seruietis dijs alienis qui non dabunt vobis re
quiē.Et nō est pax impijs/dicit dn̄s.Esa.xlviij.c.in fi. Se
quitur.Egypto dedim⁹ manū. Egyptus tenebre vel an
gustia vel tribulatio interpretat: per quā peccatū intelli
gitur:qd aie τ corpori tenebras infert:angustiā facit τ tri
bulationē.Rom.xiij.Abijciamus opera tenebrarū. τ sup
id Ps.xlv.Adiutor in tribulationibus.glos. Nulla maior
tristitia al's tribulatio:q̄ peccatorum consciētia (al's deli
ctorū)cui manū damus quū ad peccandū operam tribui
mus.per manus em̄ opera designātur.ex de sacra vnc.c.j.
§.ad exhibēdū.℣.per manus.Et Assyrijs vt saturaremur
pane.Assyrij facture vigilantes dn̄o interpretātur. ij sunt
demones creature et facture dei τ natura boni creati.ex
de sum.trini.c.j.p̄mo rn̄.℣.diabolus.de peni.dist.ij. princi
piū.quos deus creauit ad se contēplandū τ laudandum:
sed quidā per ingratitudinē ceciderūt.vt pre.c.principiū.
Vigilantes dn̄o:quia nunq̄ dormiunt impugnantes ser
uos dei.vn̄ Ber. Non dormitabit neq; dormiet q̄ custodit
israel:quia non dormit neq; dormitat q̄ impugnat israel.
q̄bus datur manus/quando eis seruitur:pro saturatione
panū.i.delectatione carnaliū.de quo pane Thren.j. Ois
populus gemens τ querens panē dedit preciosa queq; ꝓ
cibo ad refocillandū animā.vbi dicit Greg.Gemens po
pulus querit panē:quū praua multitudo affligitur eo q̄
non ad votū presentis vite iucūditate satiatur.sed precio
sa queq; ꝓ cibo dat/qui virtutē mentis in appetitū transi
torie delectationis inclinat. τ refocillare animas nititur
q: suis prauis desiderijs satisfacere conatur. vnde Eccl'i.
xxiij.Homini fornicario ois panis dulcis.Et Prouer.iij.
Comedunt panē impietatis: et vinū iniquitatis bibunt.
Isti sunt antropophagi.i.hominum comestores. De quo
ps.xiij.τ.lij.qui deuorāt plebem meā sicut escā panis. Itē
Prouerb.ix. Panis absconditus suauior.q: stulti eo ma
gis hereticorū verba suscipiunt:quo cōmuniter nō habēt
de isto pane. Job.xv.cū se mouerit ad querendū panem.
Cur de⁹ peccare nō possit
¶Sequit. Patres nostri peccauerūt:τ non sunt. q: pec
catū nihil est:quia passio τ priuatio.ꝓpterea deus pecca
re nō potest:quia peccare est aliquid nō posse.de peni. di.
ij.§.charitas.in fi.distin.Vn̄ recedente gratia ab anima,
ipsa mortua dicitur:ac si nō esset.de peni.di.j.§. hoc idē.℣.
resuscitatus.τ ps.lxxij.Et ego ad nihilum redactus sum.
subaudi per peccatū.τ nesciui.τ Job.xxx.Redactus sum
ad nihilū.τ Rachel noluit consolari plorans filios/quia
non sunt.Matth.ij.quos sm vnam expositionē Hiero.in
eternū mortuos iudicabat.Et de diabolo dicit Job.xviij.
Habitent in tabernaculo illius socij eius qui non est. Se
quitur.Et nos iniqtates eorū portauimus. Historice/q:
pro peccato vni⁹ alij frequenter tēporaliter puniūtur.j.q.
iiij.sed obijcitur.(al's sub.c. ecclesia)℣.itē peccato achor.
Typice.Puniūtur filij imitatores scelerū parētum.sic in
telligitur sm vnā lecturam.j.q.iiij.§.cōtra. vbi de hoc.lvj.
dist.§.sed hoc.τ.§.q̄ autē.j.q.j.cito turpem.De talib⁹ ma
lis patribus.Ezech.xvj.Pater tuus Amorreus/scilʒ dia
bolus amaricans.τ mater tua Cethea.id est caro garru
la.Serui dominati sunt nostri.literaliter. Saraceni dici
agareni descēdentes de Hismaele filio Abrae τ Agar an
cille.Gen.xvj.di.lvj.hismael. vnde τ Saraceni nō de Sa
ra libera descendūt:sed de Hismaele.de hoc no.Ostié.in
summa.ex de iude. τ sara.in rubricella de saracenis. in.§.
τ vnde dicātur.τ isti sunt Hismaelite q̄ emerunt Joseph.
Gen.xxxvij.Isti inquā agareni serui: quia descendentes
de serua:dominātur christianorū in multiplici parte mun
di:maxime in terra sancta τ in terra egypti τ in aphrica:
propter peccata nostra.Moraliter.Demones serui totali
ter vitiorū/τ serui penarū/dominātur nobis:quia eis in
suis tentationib⁹ obedimus.vn̄ τ auarus demoni dicto
māmona seruit.Matth.vj.non potestis deo seruire τ mā
mone vbi glos.Per māmona intelligit etiā diabolus qui
preest diuitijs nō q̄ possit eas dare/nisi quādo deus per
mittit:sed quia per eas hoies fallit.Itē ibi Aug.Qui em̄
seruit māmone.i.diuitijs/illi vtiq; seruit q̄ rebus istis ter
renis merito sue peruersitatis prepositus/princeps hui⁹
seculi.Jo.xij.τ.xiiij.a dn̄o dicitur.de hoc no.xiiij.q.v.§.sed
hoc.in glos.māmona.¶Vel serui.i.peccata.ab effectu.q̄
seruū faciunt hominem.vn̄ Jo.viij.omnis qui facit pecca
tū/seruus est peccati.ij.q.vij.§.quia ergo.sup quo Greg.
iiij.moral.Quia quisq; se prauo desiderio subijcit: iniqui
tatis dominio dudum libera mentis colla supponit.Sed
huic dn̄o contradicimus quū iniquitati que nos ceperat
reluctamur:quū consuetudini violēter resistimus: quum
culpā penitendo percutimus:τ maculas sordium lachry
mis lauamus. Itē Greg.xxv.moral.Quanto autē aliqui
liberius peragūt peruersa que volūt:tanto eius.i.diabo
li seruitio obnoxius obligātur. Item Aug. Miserabilis
seruitus.seruus hois aliquādo sui dn̄i duris imperijs fa
tigatus/fugiēdo requiescit.seruus peccati quo fugit secū
trahit pctm̄ quocūq; fugerit.pctm̄ em̄ intus est.voluptas
trāsit.peccatū nō trāsit.preterijt qd delectabat:remāsit qd
pugnat.Vnde τ ꝓpter peccatū ebrietatis seruitus indu
cta est.xxxv.di.sexto die.¶B Sequit.Et non fuit q̄ re
dimeret de manu eorū.ps.vij.Et nō est qui redimat.τ ite
rum.ps.xlviij.Frater nō redimit:redimet homo.τ vix in
uenitur qui det preciū redēptionis anime sue. preciū aūt
eleemosyna est. Dan.iiij.dixit Daniel Nabuchodonosor.
Peccata tua eleemosynis redime.de pe.dist.j.quāobrem.
vnde Aug.Redime te homo dū viuis.redime te ipē dum
potes.redime te dū precium in manib⁹ habes.redime te
ne dū mors amara te preuenerit:τ vitam simul τ precium
perdas.Vnde τ de peccatore dicitur ps.xlviij. Non dabit
deo placationē suam : nec preciū redēptionis anime sue.
Est τ alia redēptio/vera cōtritio.Eccl'i.xx.Est qui multa
redimat/scʒ peccata/modico precio.i.vnica vera cōtritio
ne.¶Sed nec prelati redimunt peccata populi/ea com
edentes.i.suis orationib⁹ ea delentes.iij.q.j. nulli. q: ora
tio eorum illa que est in peccato est.ps.cviij.Et oratio ei⁹
fiat in peccatū.de peni.dist.iij.nihil inde.iij.q.vij.in grauī
bus.Nec subditos curāt corrigere:τ sic redimere.ij.q.vij.
qui nec regiminis.Bern̄.Cadit asina:τ est qui subleuet.
perit anima;τ nō est qui adiuuet.Sequitur. In animab⁹

nostris afferebamus panem nobis a facie gladij in deser
to.q.d.Animas nostras exposuimus gladio sententie dei
pro delectatione peccati/que hic per panē intelligitur.de
quo.s̄.dixi.ibi.vt saturaremur panib⁹ in deserto.quia ani
ma per peccatū a deo deserit.Esa.xvij. Eris deserta: quia
oblita es dei saluatoris tui.Osee.ix.Ve eis:quū recessero
ab eis.De gladio sentētie dei cōtra peccatores Deut.xxxij.
Si acuero vt fulgur gladiū meū.gladius iste sentētia iu
dicis est/qua dicet Mat.xxv. Ite maledicti in ignē eter
num.Apoc.j.de ore eius gladi⁹.ex de priuil.ex ore τc. Iste
gladius nō solū sicut fulgur acutus erit: sed omi fulgure
acutior.Aug. Nonne mallent fulmine incendi q̄bus dice
tur in fine. Ite maledicti in ignē eternū:Sequit. Pellis
nostra quasi clibanus exusta est a facie tempestatū famis.
Quia vere tāta est fames peccādi. de qua.s̄.in primo ar
ticulo super verbo in Thren.dixi.Etiā ad literā pellis ex
terior corporis vritur τ attenuat maxime in peccato car
nali:cuius cōcupiscentia etiā corpus cōsumit.vt supra.in
Thren.super verbo succēdit ignē in syon.in ar. p̄mo dixi.
Vel pellis/cōuersatio exterior:quia pellis carnē tegit. ex
usta est/sensibus inhonesta τ turpis.de hoc.s̄.super ℣bo/
adhesit cutis in Thren.di.xj.p̄mo ar.Vocatur autē pecca
tum tēpestas:quia animā cōsumit/tribulat/τ eneruat:vt
tēpestas nauem.de qua tēpestate.ps.lxviij. Nō me demer
gat tēpestas aque/scʒ peccati.Et iterū ibidem.Et tempe
stas demersit me. Perniciosum aūt est prelatū proretam
vocatū in tali tēpestate τ fluctibus peccatorū/subditum
derelinquere.vij.q.j.sciscitaris.Sequit.Mulieres in syō
humiliauerūt.scʒ hostes demones:q: frequenter in eccle
sia cū eis peccatū cōmissum est: τ cōmittitur:τ frequēter
per clericos.ex de adul.significasti.Vnde τ heu adimple
tur illud.ij.lib.Machab.vj.vbi dicit. Nam τ templū luxu
ria/τ comessationib⁹ erat plenū τ scortantiū cū meretri
cibus:sacratisq; edib⁹ mulieres se vltro ingerebāt: vltro
ferentes ea que non licebat.quod aūt.s̄.dicit. humiliaue
rūt.i.vituperauerūt.Vnde ps.xliij. Humiliata est in pul
uere peccati anima nostra.τ illud.ps.ciiij.Humiliauerūt
in cōpedibus pedes eius. Et similis locutio Dan.iij.ibi.
Sumusq; humiles in vniuersa terra hodie ꝓpter pecca
ta nostra.i.humiliati τ vituperati. Similis locutio Jud.
xix.ibi.humilietis eas.¶Sequitur in Thren.Et ℣gines
in ciuitatibus Juda.i.ecclesia que christū confitetur. hu
miliantur nāq; tota die.i. stuprantur virgines intra eccle
siam.stuprū autem est proprie illicita virginū defloratio.
xxxvj.q.j.§.cū ergo.ex de adul.c.ij.τ ibi.vtinā.in quo aper
te ptʒ q̄ prelati puniuntur pro peccatis subditorū.Vnde
ibi Greg.Hoc si hoies cogitarent:principatus nō ambi
rent.Sufficit em̄ pro peccatis ꝓprijs argui τ reddere ra
tionē.quid necesse est ꝓ peccatis populi ostentari contra
solē:stuprate a stupratorib⁹ dotarētur/ne passim fornica
rētur:sed maritarent.e.ti.c.j.¶Sequitur. Principes ma
nu suspensi sunt.De istis principibus vide quod scripsi.j.
Thren.ij.c.in litera Beth.sup verbo principes.in.§. quō.
in ar.v.prelati ecclesie p̄ncipes.xxxv.dist.ecclesie.j.q.vij.cō
uenientib⁹.℣.item tharasius.ꝓpter eorū praua opera de
signata per manū.ex de sacra vnc.c.vnico.ibi.per manus
suspensi.i.suspendio mortis eterne digni sunt.τ q: exēplū
peccandi sunt populo.ex de vo.τ vo.re.magne.§. p̄terea.
Vnde quū peccasset populus fornicās cū filiab⁹ Moab:
iratus dn̄s ait Nume.xxv.Moysi. Tolle cunctos princi
pes populi:τ suspēde eos cōtra solē in patibulis:vt auer
tatur furor meus ab israel.Nā prelati tot mortibus digni
sunt quot ad subditos suos perditionis exēpla transmit
tunt.xj.q.iij.precipue.¶Sequit.Et facies senū non eru
buerunt.s.hostes vel iuniores.qui intra ecclesiā seniores
derident τ increpāt:sicut dicebat Job.xxx. Nunc deridēt
me iuniores tēpore.Cōtra illud Pauli. Seniorē ne incre
paueris.j.ad Timo.v.ij.q.vij.paulus.Vel facies vt sit no
minatiuus pluralis/senū non erubuerunt scʒ peccare ma
xime in immūditia. Isti sunt mali senes impudici de qui
bus dicit Dan.xiij.Egressa est iniqtas de Babylone a se
nibus iudicib⁹ τc.τ.j.inueterate dierū malorū τc. De ta
libus senibus dicit Laqueus iuuenū.glos.malo exemplo.
oēs vos.Esa.xlij.Et maledictus puer centū annorū.Esa.
lxv.τ.ij.q.vij.paulus.ibi.De malo sene.lxxxvj.distin.tanta.
¶Sequit.Adolescentib⁹ impudice abusi sunt.Heu heu
intra sanctā ecclesiam multi religiosi τ clerici in suis late
bris τ cōuenticulis/τ laici iā in plerisq; ciuitatibus/ma
xime in Italia publice quodāmodo nefandū gymnasiū
cōstituunt τ palestram:in illius flagitij abominatione se Italica feditas.
exercētes.τ optimi quiq; epheborū in lupanari ponunt:
vt factū fuit Hierosolymis tēpore Machab.ij.Machab.
iiij.Quod flagitiū vtinā sm leges vltore gladio puniret.
C.de adul.cum vir.al's em̄ timor dei eos a tāto malo non
reuocat.ferro em̄ necesse est vt abscindātur vulnera q̄ fo
mentorū non senserint disciplinam.xvj.q.j.in canonibus.
lxxxij.dist.plurimos.in fi. Tantā enim abominabilē dele
ctationē in illo flagitio immundus spūs subministrat: vt
multo maiorē ibi sentiant q̄ in fetore.ex de presump.cum
in iuuentute.libidinis mulierū:qui isto morbo laborant.
sicut audiui a talib⁹ hoc non erubescētibus cōfiteri.Pro
pter hoc vitiū/q̄nq; ciuitates/due ꝓpter vicinitatē/tres
propter sceleris actū/igne τ sulphure cōsumpte submer
se sunt.in aut.vt nō luxu.cōtra natu.circa fi.coll.vj. de pe
ni.di.j.sed τ cōtinuo. vbi de hoc. Sed cur nubit vir in fe
minā.i.ad modū femine vires porrecturus:qd cupit vbi
sexus locum suū perdit:vbi scelus est id qd non ꝓficit sci
re:vbi sexus mutat in alteram formā:vbi amor nec inue
nitur:Tales ergo infames insurgētibus legib⁹ armatis
viribus sunt vltore gladio feriēdi.vt pre.l.cū vir. ¶Sed
et sm canones ꝓ hoc flagitio clericus deponit:τ in arctū
monasteriū detruditur ad perpetuā penitentiā peragen
dā.Religiosus vero incarceratur sm religiosorū cōstitu
tiones.de hoc ex de exces.pla.clerici. vbi de hoc.τ de vi.τ
ho.cleri.vt clericorū.vbi de hoc.iij.q.vij.§.verū.℣. alij ꝓhi
bētur.De solo verbo tali fedatur os:τ polluitur aer:τ au
res audientiū polluūtur.xxxij.q.iiij.in eo. Per hoc pecca
tū societas que cū deo est/violatur.xxxij.q.vij.flagitia.et
plus peccat talis q̄ cū matre propria.e.causa.τ.q.adulte
rij malū.Propter hoc crimē dicit imperator q̄ tēpestates
τ pestilentie inducūtur τ fames τ terre motus.in aut.vt
nō luxu.cōtra natu.§.si enim.coll.vj.Et qui puerū impu
dicū facere attentauerit:iniuriarū tenetur.de pe.di.j.si q̄s
tam masculū.τ qui eū corrumpit capite punitur.e.di. qui
prauo.Propter tamen actū sodomiticum non pōt vir di
mitti ab vxore.legit τ no.xxxij.q.vij. omnes causationes.
¶Sciendū tn̄ ad hoc detestabile vitiū detestādum τ ca
uendū q̄ magnitudo peccati cōtra naturā pōt ostēdi per
sacram scripturā que hoc vitiū asserit maximū.Vn̄ Gen.
xiij.hoies aūt sodomite erāt pessimi τc.τ.xviij. dicit dn̄s. Varia execran
clamor sodomorū τc.ij.q.j.deus.ex de accusa. qualiter.ij. de hui⁹
Greg.Tāte τ inaudite turpitudinis vitiū quasi admira obsceni
tionē τ dubitationē parit in audiēte.Vnde dn̄s quasi ad tatis sup
mirans τ dubitans super tanto scelere/descēdam inquit plicia.
τ videbo τc.Item Gen.xxxviij.legit de Joseph q̄ accusa
uit fratres suos apud patrem suū crimine pessimo.i.de vi
tio cōtra naturā:vel cū bestijs:vel ad inuicem:vel cū alijs
sm vnā acceptionē.¶Potest etiā ostēdi magnitudo hu
ius pcti per vindictā sumptā de eo:q̄le fuit diluuium inter
alias causas.quia sicut Methodi⁹ historiographus ait.
Mulieres supgresse abutebant viris: τ hoies etiā in al
terutrū exarserūt.Alia vindicta fuit q̄ dn̄s pluit ignem τ
sulphur sup sodomā τc. Gen.xix.Et submerse sunt q̄nq;
ciuitates.τ fecit lacū qui dicit mare mortuū.illa aqua nō
est natabilis nec potabilis.ibi ferrū natat:τ pluuia mergi
tur.τ ibi sunt poma pulcherrima exteri⁹: intus aūt plena
fauilla τ cinere.his verbis describit luxuria.vt no. de pe.
di.j.sed cōtinuo.in glos.j.¶Alia vindicta fuit de Onam
filio Jude patriarche de quo legit Gen.xxxviij. q̄ semen
fundebat.Vnde τ dn̄s percussit eū τ mortuus est. Leuit.

Universidad de Deusto Biblioteca

etiá.xx.legitur.Qui dormierit cū masculo coitu femineo:
vterq; operati sunt nefas:morte moriātur:sanguis eorū
sit super eos.xxxij.q.v.§.hinc apparet.Item qui cū iumen
to coierit:morte moriaṫ.pecus quoq; occidite.Mulier q̄
succubuerit cuilibet iumento/simul interficiaṫ cū eo.san/
guis eoꝝ sit super eos.Leuiṫ.xx.xv.q.j.mulier.ꝛ Johel.iij.
Congregabo oēs gentes ꝛc.Et post.Disceptabo ibi cum
eis.quare sequiṫ ibi.Posuerunt puerum in prostibulo.ad
Roma.j.Propterea tradidit.i.permisit tradi.sic exponiṫ
xxiij.q.iiij.vasis.illos deꝰ in passiones ignominie.nā femi
ne eoꝝ mutauerūt naturalē vsum/in eū qui est contra na/
turā.similiter autē ꝛ masculi relicto vsu naturali. femine
exarserūt in desiderijs suis.inuicem masculi in masculos
turpitudinē operātes:ꝛ mercedem quā oportuit erroris
sui in semetipsis recipiētes. Itē ostendiṫ per hoc q̄ multi
antiqui inueniūtur non reputasse quasi adulteriū vel stu
prū respectu huiꝰ peccati.Geñ.xix.dicit Loth sodomitis.
Nolite queso fratres mei:nolite hoc maluȝ facere. habeo
duas filias que nondū cognouerūt virū: educam eas ad
vos:ꝛ abutimini eis sicut placuerit vobis.xiiij.dist. quod
ait Loth.xxxij.q.vij.offerebat ꝛc.Itē ibi in illo Geñ.c.xix.
alia vindicta. Et eos q̄ foris erant/percusserūt cecitate a
minimo vsq; ad maximū.Et Judic.xix. Educ virū qui in/
gressus est domū tuam:vt abutamur eo.egressusq; est se/
nex ad eos/ꝛ ait. Nolite fratres; nolite facere hoc: q: in/
gressus est homo hospitiū meū.ꝛ cessate ab hac stultitia.
Habeo filiā virginē:ꝛ hic homo habet cōcubinā: educam
eas ad vos vt humilieris eas ꝛ vestrā libidinē cōpleatis.
tantū obsecro q̄ scelus hoc cōtra naturā nō operemini in
virū.¶ Propter hoc vitium qđ erat in humana natura/
filiꝰ dei fere desijt incarnari.dicit Aug.Hoc vitio laboran
tes/homicide sunt:etsi nō gladio/tñ facto:quo dicūt deo.
Tu fecisti masculū ꝛ feminam vt multiplicētur homines.
Geñ.j.nos operā damus vt minuātur ꝛ deficiat genꝰ hu
manū feminis non parturiētibus. Et cōgrue diciṫ pecca/
tū contra naturā:q: tales impij non obseruāt legē quam
et bruta aialia.ar.bo.xxxij.q.vij.non solū.in fi. De hoc etiā
Berñ.sup canti.sermone.lxvij.Tolle de ecclesia venerabi
le coniugiū:nōne reples ꝯcubinarijs/incestuosis/semini/
fluis/mollibus/masculorū cōcubitoribus ꝛc. ¶ Aug. de
adulterinis cōiugijs ꝛ trāsferṫ.xxxij.q.vij. adulteri malū.
Usus em̄ naturalis si vltra modū ꝓlabitur: in vxore q̄dē
veniale est:in meretrice dānabile est.sed illud quod cōtra
naturā fit/execrabiliter quidē in meretrice fit: sed execra
bilius in vxore. Itē Aug.cōtra Joui. Usus naturalis ꝛ li
citus est sicut in cōiugio:ꝛ illicitus sicut in adulterio.con/
tra naturā vero semꝑ illicitus. et ꝑculdubio flagitiosior
atq; turpior.quē sanctus apl's ꝛ in feminis arguebat:dā/
nabiliores volēs intelligi q̄ si in vsu naturali vel adulte/
rādo peccarēt.xxxij.q.vij.vsus.¶ Sodomite vidētes an/
gelos iuuēculos immo vultus decore precipuos:et apud
Loth secessisse cognoscentes:ad iniuriā eorū pulchritudi
nis sunt cōuersi. Josephus. In terra sodomoꝝ gignūtur
poma q̄ ad maturitatis faciē perueniunt:que morsa in fa
uillā ꝛ fumū euanescūt.Aug.de ciui.dei lib.xxj. Itē super
illud Esa.ix. Habitātibꝰ in regione vmbre mortis lux or/
ta est eis. dicit Hiero. q̄ lux illa oēs laborantes illo vitio
extinxit.ꝛ hoc fecit christus:vt oēs eradicaret:ne in natu/
ra quā assumpserat tāta de cetero inmūditia inueniret.
¶ Furētes ista libidine degeneres esse ꝛ ignobiles ꝛ fu/
rētes libidine nec bello seculari fortes/nec in fide esse sta/
biles esse cōstat.lvj.di.si gens angloꝝ.Propter istud vitiū
filij paruuli eoꝝ morte puniūtur igni.sed ignis pena illis
diminuta est/q̄bus successio paterni sceleris adempta est
Diffidentie filij. j.q.iiij.§.his ita.℟.itē paruulos. Isti etiā flagitiosi singu/
lariter dicunṫ filij diffidētie.ex̄ de ex.prela.clerici.q: vt ibi
dicit glos.de eoꝝ salute diffidendū est.q: vix aut difficilli/
me reuertūtur.fm Ostiē.Reuerti tñ possunt si volunt:q:
de nemine desperādū est in hac vita.xxxij.q.iiij. ancillā.de
pe.dis.vij.c.j.¶ Ex superioribꝰ authoritatibꝰ ꝛ originali/
bus colligiṫ q̄ istius flagitij abominabilis multiplex spe/
cies est:ꝛ oīs species criminosa:sed vna magis alia. quia
gradus sunt in pctīs:maxime in pctō carnis.xxxij.q.vij.§.
sunt em̄.cū.c.seq.ꝛ vnū est maius alio.vt ibi.Quos scribā
licet me pudeat:ꝓpter cōfessores vt sciant alleuiare pau/
lisper ꝛ aggrauare semꝑ hoc scelus.nō ad predicādū nisi
generaliter pctm̄ sodomiticum super oīa carnalia aggra
uando:ꝛ si specialiter cautissime.¶ Est autē vna species
manibꝰ se vel aliū tangere impudice:maxime membrum
vel vicina ei.ar.xxxij.q.v.nec solo.ꝛ.q.iiij.c.meretrices.in
fi.xxxij.di.hospitiolū.¶ Scd̄a species est se tangere ꝛ pol
luere.no.xxxij.q.vij.omnes.in glos.vester.ꝛ hec maior.Et
iste vilissimus tactus ꝛ pollutio multū hodie inualuit in
omni genere hoim illoꝝ qui fetores libidinis amplexanṫ:
quū secundā personā nō habent:vel memoria actꝰ illiꝰ se
turpissime fedant.ꝛ talis memoria cū delectatione ꝛ eius
consensu etiā sine tactu peccatū mortale est.vt legiṫ ꝛ no.
xxxij.q.vij.nō solum. ¶ Tertia species/polluere vxorē ex/
tra claustra pudoris.de qua.xxxv.q.iij. extraordinaria. ex̄
de eo q̄ cog.ꝯsan.vxo.sue. fraternitati.vel aliā mulierem.
sed p̄ma maior.de hac etiā pollutione no.xxxij.q.vij.oīa.
¶ Quarta species/cū iumentis.de qua.s.℟.potest.dixi.
¶ Quinta species/masculi cū masculo. quo casu minus
malū est pati q̄ agere.no.xxxij.q.vij.adulterij.in glos.quo
casu.Sed in ista pestifera specie horribiliꝰ ꝛ scelestius est
retro in ano mēbrū immittere:q̄ facie ad faciē se amplex
antes vel procūbentes se cōtingere agitare contrectare
ꝛ fedare.¶ Sexta species est/q̄n mulieres supergrediū/
tur ꝛ abutūtur viris.¶ Septima/q̄n mulieres fede ꝛ im
pudice se adinuicem abutunṫ.vt.s.tetigi.℟.pōt.¶ Octa
ua/q̄n mulier se supponit iumēto.vt.s.dixi.℟.pōt.¶ Non
na/q̄n vir cōtra naturā abutitur muliere.qđ in meretrice
est execrabile:in vxore detestabilius.vt.s.item.℟.Aug.p
baui.¶ Decima ꝛ forsan inaudita.sȝ ego sepe audiui ab
eisdem nefandis.q̄n vna mulier formans sibi formā mem
bri virilis alia abutiṫ cū eodem. Non dedignētur hypocri
te se coram hoibus iustificantes audire talia. Sed cōfun/
dātur ꝛ reuereanṫ ꝛ cōuertātur ꝛ intantū se non dissimu/
lent si tanguntur.¶ Undecima/q̄n semen fundiṫ sine ta
ctu.s.℟.alia vindicta. Intantū totꝰ mūdus maxime Ita/
lia istiꝰ sceleris speciebꝰ obrutus est:q̄ remediū nō super/
est:nec p̄dicationū/nec timoris pene tēporalis:nisi ignis
de celo sulphureus in ira dei ꝛ correctionē aliorū/iterum
sup istos sceleratissimos vtraq; morte dignissimos descē
dat velociter ꝛ cōsumat:sicut consumpsit ꝛ exterminauit
pessimos sodomitas.Geñ. xix. ¶ Circa nouitios ephe/
bos intantū demon manū misit ad fortia ingredientes or
dines:q̄ super ista materia superabūdantissima cautela
et custodia adhibēda est. Job.xl.diciṫ de diabolo. Absor
bebit fluuiū.i.gētes infideles fluidas.nec mirabitur.i.p
magno nō habebit si deuoret infideles. habet em̄ fiduciā
vt influat Jordanis in os eiꝰ.i.q̄ deuoret baptizatos ma
xime religiosos qui se lachrymis ꝛ penitētia iudicāt coti
die. Jordanis em̄ interp̄taṫ riuus iudicij. Vñ Hiero. Job
subuertere cupit.ꝛ deuorato Juda ad turbandos apl'os
expetit potestatē.¶ Sequiṫ in Threnis.Et pueri i ligno
corruerūt. per pueros in sacro eloquio pctōres insensati
sepe intelligūtur.Vñ Eccl's.x.Ue terre cuius rex puer est
id est ratio puerilis.Et pharao pueros masculos submer
gi p̄cepit.Exo.j.A pharaone diabolo submergiṫ:q̄ fluctis
bus tribulationū ad pctm̄ inuoluiṫ.submergiṫ quidē nūc
in culpa:tandē in gehēna.Hiere.lj.Sic submergetur Ba
bylō.Et.iiij.Reg.ij.Duo vrsi lacerauerūt.xlij.pueros. vrsi
luxuriosi significāt spūs fornicationū:q̄ de luxuria tentāt
qui bene duo dicunṫ/ꝓpter vtrūq; sexū quem tentāt.vel
q: in illo pctō duas aias lacerāt:sicut bestie ꝛ aues fetidū
cadauer.Geñ.xl.Lacerabunt volucres carnes tuas.Ta/
les pueri in ligno corruerunt q: se in pctō arido/maxime
sodomitico suspenderunt. Sequiṫ. Senes de portis defe
cerūt.Olim predicatores in porta sedebāt tēpli:vt ingre/

diētes ꝛ egrediētes audirent verbū dñi.Hiere.vij.Sta in
porta domus dñi. ꝛ Amos.v.Odio habuerūt corripiētē
in porta.ꝛ ps̄.lxviij.Aduersum me loquebantur qui sede
bāt in porta.Ad literā hodie predicatores/q: adulatores
sunt:non correctores: nec veritatis liberi denuntiatores.
vñ ꝛ ꝓditores.xj.q.iij.nolite.Hodie oēs dicūt maxime
prelati loq̄mini nobis placentia.Esa.xxx.Ad literā hodie
verbū Hiere.cōpletur.Hiere.vj.Ecce verbū dñi factū est
eis in opprobriū:ꝛ nō suscipiūt illud. q: increpationem ꝛ
correctionē quantūuis generaliter predicatā reputāt vi/
tuperationē:ꝛ ꝓ se dictā vnusquisq; maxime p̄latoꝝ acci/
pit.Unde nō inueniṫ qui pre timore ꝓnūtiare audeat ve
ritatē:quā si dixerit ꝑsecutiones ꝛ tribulationes nedū ab
alijs/sed etiā precipue a suis fratribꝰ sustinebit.sicut ego
in meipo frequēter fui expertus.sed ꝓ persecutione a p̄di
catione cessare nō habet.xliij.di.scimꝰ. Contēnitur etiam
hodie p̄dicator ꝓpter vilitatē ꝑsone.Vñ Eccl'i.xiij.Diues
locutus est:ꝛ oēs tacuerunt:ꝛ verbū illius vsq; ad nubes
ꝑducent.pauper locutꝰ est:ꝛ dicūt:q̄s est hic?¶ Sed ver
bū Pauli de lōge ꝓphetantis cōpleṫ hodie.ij.ad Timo.
iiij.Erit tēpus quū sanā doctrinā non sustinebunt:sed ad
sua desideria coaceruabūt sibi magistros prurientes auri/
bus:ꝛ a veritate quidē auditū auertent:ad fabulas autē
conuertentur.xxvj.q.v.nec mirū.vltra colū. Nemo audet
hodie p̄dicare in genere etiā vitia.quū dicat Paulus.p̄.c.
ij.ad Tim.iiij.argue. obsecra.increpa.Threñ.ij. Prophe/
te tui.i.p̄dicatores tui viderunt tibi falsa ꝛ stulta:nec ape
riebāt iniquitatē tuā vt te ad pn̄iam ꝓuocarent.qđ expo
nitur.xliij.dist.sit rector.Esa.lviij.Et annuntia ppl'o meo
scelera eoꝝ:ꝛ domui Jacob pctā eoꝝ.Tales senes defece/
runt. q: ꝛ ipsi predicatores senes multi etate nō moribꝰ:
que senectus attēdenda est.lxxxiiij.di.porro. Senes non
eos sacra scriptura vocare cōsueuit: q̄ sola tēporū quanti
tate/sed qui morū grauitate maturi sunt.Vñ in li. Sap.
iiij.c.Senectus honorabilis est.non diuturna neq; nume
ro annorū cōputata.cani sunt sensus hois:ꝛ etas sincera
vita immaculata.Greg.in moral.li.xxx.itē Amb.in hexa/
meron.Senectꝰ ipsa in bonis moribus dulcior:in cōsilijs
vtilior:ad cōstantiā subeūde mortis paratior:ad reprimē
das libidines fortior. Itē Chrys.sup epistolam ad Heb.
homil.xiij.Nā ꝛ regem honoramus: ꝛ eiꝰ purpurā ꝛ dia/
dema:q: ista sunt signa principatꝰ.Si vero audiuerimus
illū cū purpura cōspui ꝛ ab armigeris suis cōculcari: nū/
q̄d reuereremur tūc purpurā aut diadema? Noli ḡ ꝓpter
canos velle honorari:q̄n ipse eos iniurias. Itē sup Mat.
Fides nūq̄ senescit:ꝛ religio fatigationē non sentit. Defe
cerūt.q: dicunt ꝛ non faciunt.xix.dist.Sm.j.q.j.nō quales.
¶ Sequiṫ.Et iuuenes de choro psallentiū. ideo nō psal/
lunt iuuenes in ecclesia habētes officium psalmistatus a
psalmis canendis vt.xxj.di.c.j.℟.psalmiste.xxiij.di.psalmi
sta.q: eos comedit ignis luxurie.ps̄.lxxvij. Juuenes eorū
comedit ignis.Amb.sup beati immaculati. Juuentus est
ad amorē liberior.ad ludū incautior.ad infirmitatē fragi
lior.ad correctionem durior.Et q: peccatū qđ suo effectu
tristitiam ingerit/in eis est isto tpe:ideo ab eis recessit leti
tia spūalis.vñ Amb.de officijs. Ut in senibꝰ grauitas: in
iuuenibꝰ alacritas: Ita in adolescētibus verecūdia velut
quadā dote cōmendaṫ nature. Juuenes etiā hic accipiū/
tur non etate sed sensu ꝛ vitio.Vñ glos.ij.Paral.x. Juue/
nem nō etate sed vitio sepe dicimus.non em̄ Roboā erat
etate iuuenis:sȝ sensu.qui.xlj.anno etatis sue regnare ce/
pit.Vñ in p̄n.x.c.Paral.ij.diciṫ. At illi respōderūt vt iuue
nes ꝛ nutriti cū eo in delicijs. Sicut etiā accipiṫ.iij.Reg.
xij.ꝛ.xxxiiij.di.quorūdam.ibi.Merito iuuenis diciṫ:q: iu
uenilibꝰ desiderijs occupatus/nulla grauitate cōstringi/
tur.Vñ Greg.in moral.li.xxx. Juuenes dici solēt q̄ nulla
De vero gaudio plurima cōsilij grauitate deprimūtur.¶ D Sequiṫ.Defecit gau
diū cordis nostri.Gaudiū cordis verum/puritas cordis
est.qđ vocatur ab apl'o.Rom.xiiij.gaudiū spūs sancti.De
quo Phil.iiij.Gaudete in dño ꝛc.ꝛ Eccl'i.ix.Bibe cū gau
dio vinū tuū:q: deo placēt opera tua. Esa.xij. Haurietis
aquas.s.cōsolationis.in gaudio de fontibꝰ saluatoris.Et
Act.viij. Ibat eunuchus per viā suā gaudēs. Et Roma.
xij.Gaudete cū gaudentibus ꝛc.Hoc gaudiū est vbi cri/
men non est.peccator em̄ vere gaudere nō potest.Tob.v.
Quale mihi gaudiū erit qui in tenebris sc; peccatorū se/
deo:de q̄bus.j.Jo.ij.Qui odit fratrem suū:in tenebris est
Et Jac.iiij. Omnis talis exultatio maligna est.q.d. non
est vera exultatio.ꝛ nō solū maligna:sed etiā falsa. q: sibi
effectū letitie causa tristis vsurpat.Vñ Prouerb.xiiij.Ri/
sus dolore miscebiṫ:ꝛ extrema gaudij luctꝰ occupat.Luc.
vj.Ue vobis q̄ ridetis nūc:q: lugebitis.vbi Basiliꝰ.Quū
dñs ridētes nūc arguat:planū est q̄ nūq̄ erit fidei tēpus
risus:ꝛ precipue in tāta multitudine eoꝝ qui in pctō mo/
riūtur:ꝓ quibus lugere oportet.superfluus aūt risus est
immoderātie signū/ꝛ effrenis anime motus.sed vsq; ad
vultꝰ iocunditatis exprimere passionē anime nō dedecet.
¶ Chrys.Dic mihi aūt cur concuteris ꝛ defluis: q̄ debes
adsistere terribili iudicio:et ponere rationē de oībus hic
optatis?Et Ber. Nūquid qui induūtur purpura ꝛ bysso
gaudiū ꝛ letitiā obtinebunt?Absit vt in terra suauiter vi
uentiū inueniaṫ materia gaudioꝝ:quū tantis alteratio/
nibus tota mundi facies immuteṫ:ꝛ eleuetur:ꝛ allidaṫ:ꝛ
respiret allisa.Aug.de verbis dñi.sermone.xxxviij.ꝛ glos.
Phil.iiij.Gaudiū seculi ꝛ letitia est impunita neq̄tia.sc;
luxuriari:inebriari:ꝛ nihil mali pati.Itē Aug.super Joā.
sermone.vij.Letitia seculi est vanitas.cū magna expecta/
tione speraṫ vt veniat:nec pōt teneri quū venerit. ¶ Itē
glos.super Ps̄.xxxvj.Exultare est quū magna alacritate
animi gaudere.letari est tēperata animi affectione gau/
dere. Item Ansel.suꝑ Ps̄.v.Letitia est animi exultatio et
corporis.vñ a saltu diciṫ exulto. Item Greg.in mora.lib.
ij.Prenūtia tribulationis est letitia satietatis. Itē Greg.
in mora.li.xij.Uera mētis letitia creata est.dignū itaq; vt
se semꝑ homo merētē inueniat qui derelicto creatore in se
gaudiū querebat. Itē Cesarius in sermone. Uerum gau
diū non possideṫ nisi pax ꝛ iustitia teneatur. Prima em̄ ꝛ
quasi radix est iustitia. Scd̄a pax. Tertia gaudiū. De iusti
tia nascitur pax.de pace gaudiū.gaudiū vero fructus bo
norū operū ostendiṫ.Seneca in epl'is. Nunq̄ sapiēs sine
gaudio est.gaudiū aūt non nascitur nisi ex virtute cōsciē/
tie.Hiero.ad Heliodoꝝ.Delicatus es frater:si ꝛ hic gau/
dere vis cū seculo:ꝛ postea regnare cū christo. Itē Sene
ca in epl'is.Patrie est non exilij frequētia gaudioꝝ. ꝛ nu/
merositates festiuitatū ciues non exules.itē Greg.in mo
ral.A veritatis pabulo ieiuni sunt:q̄ in hac peregrinatio/
nis inopia letanṫ.Beati tantū gaudebūt:quātū amabūt
ꝛ tantū amabūt:quantū cognoscēt. Itē Aug.de agone.c.
x.Gaudet piscis q̄n nō videt hamū:escā deuorat:sed quū
piscator eū adducere ceperit:viscera torquētur primo:de/
inde ab omni letitia ꝑ ipsam escā de qua ligatꝰ est ad con
sumptionē trahiṫ:sicut sunt oēs qui de bonis tēporalibus
beatos se putāt.hamū acceperunt.veniet tēpus quo sen/
tiēt quāta tormēta cū auiditate deuorauerūt.Et ideo bo
nis nihil nocet q̄ eis hec auferūtur q̄ nō diligūt.bona au
ferre nemo pōt.¶ Berñ.de libero arbitrio.c.xiiij. Qui le
tanṫ quū male fecerint ꝛ exultāt in rebus pessimis. Pro/
uer.ij.Tale est qđ faciūt quale quū phrenetici ridēt. Nul/
la verior miseria:q̄ falsa letitia. Itē Berñ. in sermone de
oībus sanctis. Illud verū ꝛ solū est gaudiū/qđ nō de crea
tura sed de creatore cōcipiṫ:cui cōparata oīs aliūde iocū
ditas meror est:oīs suauitas dolor est:oē dulce amarū est:
oē decoꝝ fedū:postremo oē quodcūq; delectare pōt/
molestū. Itē Greg.in homil.de virginibꝰ. Nemo pōt hic
gaudere cū seculo:ꝛ illic regnare cū christo. Tulliꝰ de offi
cijs.Gaudia semꝑ animos inquietāt.modus em̄ raro le/
tis rebꝰ imponitur:q̄ magis in tristitijs inueniṫ. Merito
igiṫ diciṫ.Defecit gaudium cordis nostri.ꝓpter peccata q̄
sunt intra ecclesiā:que tristes nos faciūt effectiue. Tristi/
tia peccati est amaritudo cōscientie que semꝑ est in prauo

Universidad de Deusto Biblioteca

opere.de qua Eccli.xiiij.Beatus qui non est stimulat⁹ in tristitia delicti. Isid. Vis nunq̄ esse tristis:bn̄ viue.Reus animus nunq̄ securus ⁊ letus est.Hiere.xlvj.Vidi eos pauidos ⁊ terga vertētes.Sequit̄. Versus est in luctū chorus noster.i.instrumentū leticie.de quo ps̄.cl. in tympano ⁊ choro.Et Luc.xv.ibi.symphoniam ⁊ chorū.⁊ ex̄ de cele. mis.dolētes.ibi.chori silentiū fugiētes.¶ E Versus est in luctū.i.tristitiā.vn̄ Augu.sup illud Mat.v. Beati q̄ lugent.Luctus est tristitia de morte charoꝝ. Vere hodie in ecclesia dei nō est materia gaudiorū:sed plāctus ⁊ luctus q: velim⁹ nolimus/pctā grauia ⁊ frequētata/nec ꝑ luctū deleta/nobis luctū ⁊ tristitiā intulerūt.neq3 in dn̄o possumus exultare:q: iusti nō sumus iuxta illud ps̄.xxxij.Exultate iusti in dn̄o.Sed vtinā ⁊ lugeremus.q: nō lugemus. ⁊ bonū luctū nobis ꝓcurarem⁹:vt malū luctū expelleremus.Luctus em̄ ꝛm deū est aie contristatio:in dolore cordis affectio:quem sitit sempiterne feruēter ⁊ impetuose querēs:⁊ in priuatione cōsecutionis quesiti dolorose ⁊ laboriose persequēs:⁊ post hūc lamētabiliter eiulās. Vel luctus est stimulus aureus aie oīs adhesionis ⁊ affectiōis mundatiuus.⁊ in visitatione cordis a sancta tristitia infix⁹ timore liquefaciēs ⁊ humiliās.ꝛm Climac.abba.montis synai.¶ F Sequit̄.Cecidit corona capitis nostri.Vere cecidit a capitib⁹ clericorū corona regni/qd̄ in christo expectat̄ designata.xij.q.j.duo sunt. ꝓpter peccatum q̄ aufert regnū.vn̄ Mat.xxj.Auferet̄ a vobis regnū dei: ⁊ dabit̄ genti facienti iustitiā.xxiij.q.vij.c.ij. Scd̄m Inno. in sermone.duplex est corona sanctoꝝ. Una est in via: q̄ dat̄ ad meritū:q̄ est corona virtutis ⁊ grē:que est iustitia quā cādor grē illustrat. vn̄ ps̄.lxiiij. Bn̄dices corone anni benignitatis tue.i.multiplicabis virtutē grē. Habet aūt corona ꝟtutis in gyro quatuor ꝑncipales lapides.i.q̄tuor virtutes politicas.A parte anteriori/iustitiā.q: que sunt ante/sunt certa.A posteriori/prudentiā.q: q̄ sunt retro/sunt dubia.A dextra/tēperantiā. q: q̄ sunt a dextris/sunt ꝓspera.A sinistris/fortitudinē.q: q̄ sunt a sinistris/sunt aduersa. In certis est adhibēda iustitia. In dubijs adhibenda prudētia. In ꝓsperis opus est tēperātia. In aduersis fortitudo est necessaria . ¶ Alia corona est in patria. de qua ps̄.viij. Gloria ⁊ honore coronasti eū. Hāc coronā perdimus:q: passionē christi nec in memoria nec in imitatione habem⁹.vn̄.j.Macha.x.Misit Alexāder.i.christ⁹ alleuās tenebras/ab intellectu:vel auferēs angustias/ab affectu Joā.j.Gratia ⁊ veritas ꝑ iesum christū. Jonathe.q̇ interpretat̄ colūba domi. Purpurā.passionis.vn̄ illud.Ornata regis purpura.Et coronā.i.premiū passionis.¶ Cecidit etiā corona capitis nostri.q: vitā ⁊ exēpla apl'oꝝ nō tenemus:q̄ sunt corona principū ⁊ fundamenta ecclesie.ex̄ de elec.fundamēta.lib.vj.vn̄ sup ps̄.xx. Posuisti in capite ei⁹ coronā de lapide ꝑcioso.dicit glos.q: in ꝑncipio sermonis eius ambierūt eū lapides preciosi.i.apl'i:qui sunt.xij.lapides in rationali iudicij.Exo.xxviij.⁊ Ezech.xij. fundamēta spūalis edificij.Apoca.xxj.¶ Cecidit etiā corona capitis nostri.q: fides charitate formata: per quā coronā dat caput nostrū christus.defecit quasi.vn̄ Zacha.vj. Sume a trāsmigratione aurū ⁊ argentum.i.charitatē ⁊ fidē.Aurū em̄ species est metallorū. Et facies coronā ⁊ pones in capite iesu.q: oēm gloriā ⁊ honorē ⁊ virtutē christo debemus attribuere.sicut de sanctis legit̄ Apoc.iiij.Mittebāt coronas suas ante thronū dn̄i dei sui. Sequit̄. Ve nobis quia peccauim⁹.subaudi.propter qd̄ cecidit corona capitis nostri:vt premittitur. Ve.i.eterna dānatio. Apoc.viij. Ve Ve Ve habitātib⁹ in terra.Et Eccs.iiij.Ve soli.lxxxj. di.in oibus.Et Luc.vj.vbi quater ponit̄ illud ve.⁊ Mat. xxiij.vbi ponitur octies ve.Ubi Chrys. Hec em̄ dictio ve semꝑ in scripturis d: de ijs q̄ nō possunt euadere a futuro supplicio.propterea factū est mestū cor nostrū.q: peccauimus:⁊ coronā perdidimus.Qd̄ em̄ bonū(dicebat frater Egidius soci⁹ beati Frācisci) pōt habere in hac vita:qui expectat habere oē malū in alia? Quā letitiā habere pōt;

Sctōꝝ corona duplex.

qui sperat oēm habere semꝑ tristitiā? Nā(vt satis dictum est)dome pctm̄ tristitiā necessariā secū portās infert cordi. ¶ Sequit̄. Ideo contenebrati sunt oculi nr̄i.s.interiores. q: pctm̄ mēti tenebras ingerit:⁊ frequēter cordi.vn̄ Gen. xix. Eos qui foris erant percusserunt cecitate.loquitur de Sodomitis. Greg. Carnalis delectatio mētē quā inficit/ obscurat:vt videre veri luminis claritatē nō valeat.⁊ vn̄ inferi⁹ delectat̄:inde caliginē ad supna patiat̄. Apoca.iij. Dicis q: diues.supbis loquit̄. sum ⁊c. Et sequit̄.⁊ nescis q: tu es miser/⁊ miserabilis/⁊ pauꝑ/⁊ cecus. Apl's vocat pctā opa tenebrarū.dicēs Ro.xiij. Abijciam⁹ opera tenebrarū. Aug.in lib.cōfessionū. Et nimis inflata facies claudebat oculos meos. ¶ Occecat etiā auaritia. Exo.xxiij. Nō accipies munera:q̄ excecāt etiā prudentes: ⁊ subuertūt ꝟba iustoꝝ. Eccl'i.xx. Encenia ⁊ dona excecāt oculos iudicū.xj.q.iij.pauꝑ.⁊.c.quatuor. Pastores hodie eccl'ie/ ꝑput cōiter/ceci sunt vtraq3 cecitate ignorātie ⁊ pcti.⁊ adimplet̄ illud Esa.lvj. Oēs bestie agri venite ad deuorandū:vniuerse bestie saltus.speculatores ei⁹ ceci oēs. Bestie demones/q̄si vastie a vastādo.ps̄.lxxiij. Ne tradas bestijs aīas cōfitentiū tibi ⁊c. Bestie agri/sunt q̄ impugnāt actiuos. Bestie saltus/q̄ cōtēplatiuos. Speculatores prelati sunt. Eze.iij.ibi. Fili hois: speculatorē dedi te domui isr'l. Vn̄ pōt exponi l'ra superior. Cōtenebrati sunt oculi nr̄i.s. plati:q̄ sunt oculi in eccl'ia: ꝓspicientes agēda ⁊ cauēda in subditis.xciij.di.diaconi.j.⁊.ij.⁊ ex̄ de of.archi. ad hec. Et de talib⁹ oculis dicit ps̄.lxviij. Obscurētur oculi.i.prelati glos.eoꝝ subditoꝝ.ne videāt.xxxvij.di.§.vt itaq3.vt ceci cecis ducatū prebēres/cū eis in foueā peccati pariter cadāt Luc.vj.⁊ pre.§.⁊.xxxviij.di.q̄ ipsis.⁊ ex̄ de eta.⁊ q̄li. cū sit. Mat.xxiij. Duces ceci.excolātes culicē.camelū aūt glutientes.⁊ ante ꝑmisit in preal.c. Ve vobis duces ceci.⁊ sequit̄ stulti ⁊ ceci.⁊ post sequit̄.qd̄ em̄ maius est ⁊c. vbi Orige. Quō aūt nō existimant̄ ceci:q̄ non vident q̄m nihil ꝓdest tantū esse dispēsatorē in reb⁹ minimis: quū ꝑncipalia negligūtur. ¶ Sequit̄ in Threñ. Propter montē syō q: disperijt. Mons syō ecclesia est speculatiua dicta mons dn̄i. Esa.ij. Venite ascēdam⁹ ad montē dn̄i. Disperijt in malis filijs suis impudicis.ps̄.lxxxij. Disperierūt in endor: facti sunt vt stercus. vt.s̄.dixi in Threñ.iiij.ꝟ. sequit̄ in ar. illo. Vn̄ ⁊ ꝓpterea de terra viuētiū taliū memoria disperibit. ps̄.cviij. Dispereat de terra memoria eoꝝ. ¶ G Vulpes deambulauerūt in eo.heretici multi i eccl'ia.ex̄ de purga. ca.inter. Amb.sup Lucā. Vulpes nunq̄ māsuescit: nec est alicui vsui aut cibo vtilis. ¶ Orosi⁹ sup cantica. Vulpes est aial qd̄ quū esurit/apto ore se mortuū fingit. heretic⁹ per abstinētiā. Mat.vj.vt simplices deuorēt. simplicitatē simulat dolosus. Mat.vij. Attēdite a falsis ꝓphetis q̄ in cōuēticulis occultis habitāt. C.de epis.⁊ cle. cōuēticulā. ex̄ de here. excōicam⁹.j.§.adijcim⁹.xxiij.q.vlti. Feret/ꝓ doctrinā erroneā. Nō gradit̄ ꝑ recta itinera veritatis. Insidias tēdit/vt capiat simplices.⁊ ita aues decipit ⁊ deuorat plena fraudis:in foueis semꝑ latere desiderās: odore tetro putēs:nunq̄ rectis itinerib⁹ sed tortuosis anfractib⁹ currēs:insidias casib⁹(al's canibus)tendēs:q̄ oia heretis cōueniunt. ¶ Amb.sup Beati immaculati. Sāson binas vulpes sibi nexuit:ad quarū caudas faces colligauit per hoc signās q̄ heretici linguā liberā habeāt ad latrandū:sed erit⁹ impeditos.finē vero fraudis sue incēdio depravant. Cañ.ij. Capite nobis vulpes paruulas q̄ demoliunt̄ vineas.i.eccl'ias. Sicut vulpes habēt anhelitū fetidū:ita heretici fetidā doctrinam. de talibus vulpibus ex̄ de hereti. excōicamus.j.⁊.c.excōicamus.ij.⁊ de purga.ca. inter solicitudines.in ꝑn. ¶ Noie etiam vulpiū dolosi et ficti in ecclesia intelliguntur.vn̄ super illud Mat.⁊ Luce ix. Vulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos. Aug.de verbis dn̄i. Filius hois non habet vbi reclinet caput in fide tua:q: dolosus es.quō enim dolosus sequitur simplicitatem. Item Greg.in moral. Vulpes valde fraudulenta sunt animalia:que in fossis aut specubus abscōdūtur.

Vulpibus cōparant heretici

q uūq3 appatuerint:nunq̄ rectis itineribus/sed tortuosis currūt. volucres ꝟo alto volatu se subleuant. Nomine ergo vulpium/dolosa atq3 fraudulenta: noie autem volucrum supba demonia designātur. ac si dicat/fraudulēta ⁊ elata demonia in corde tuo inueniūt habitationem.humilitas autem mea requiē in supba ⁊ dolosa mente non inuenit. ¶ Gualfredus. Quid nobis ꝓdest christianos dici:⁊ esse potius antichristos? quid ꝓdest hoies ab hominibus appellari: ⁊ iudicio veritatis canes malitia: sues immūditia: vulpes astutia: vana gloria volucres reputari? Tales vulpes partes vulpiū.i.demonū erunt. ps̄.lxij. partes vulpium erūt. Sequitur. Tu aūt dn̄e in eternum ꝑmanebis.ps̄.cj. Tu aūt idem ipse es ⁊ anni tui nō deficient.⁊ solū tuū in generatione ⁊ generationē.ps̄.cxliiij. Regnū tuū regnū omniū seculoꝝ. ⁊ dn̄atio tua in oī generatione. Quare in perpetuū obliuisceris nostri? Deus noster nostri nō obliuiscitur:sed nos eius ꝓpter peccata nostra.vnde humano more loquit̄ Hiere.ij. Populus vero meus oblitus est mei dieb⁹ innumeris.ps̄.cxxxvj. Si oblitus fuero tui hierusalem obli.de.dextera mea. Exo.xxxij. in cantico Moysi. Et oblit⁹es dn̄i creatoris tui.ps̄.lxxvj. aut obliuiscet̄ misereri deus.q.d.nō. Et iterū. Nunquid in eternū irasceris nobis? ¶ Derelinques nos in longitudine dieꝝ. ita si nos te dereliquerimus.ij. Paral'.xv. Dn̄s vobiscum q: fuistis cum eo:si quesieritis eū:inuenietis.si autē dereliqueritis eū:derelinquet vos. ¶ Cōuerte nos dn̄e ad te ⁊ cōuertemur.ps̄.lxxxiiij. Cōuerte nos deus salutaris noster.ps̄.lxvij.dixit dn̄s ex basan.i.cōfusione conuertam:cōuertam in ꝓfunduz maris/ꝑnie. Thre.ij. Magna est sicut mare cōtritio tua.ps̄.cxxv. Conuertere dn̄e captiuitatē nostrā.ps̄.vj. Cōuertere dn̄e ⁊ eripe animam meā. Jo.vj. Nemo pōt venire ad me/nisi pater meus traxerit eum.vbi Chryso. Hic aūt insiliūt Manichei dicentes/q̄m nihil in nobis est positū. sed hoc nō quod in nobis est destruit. Sed ostēdit nos diuino auxilio indigentes. Item Augu. Trahit pater ad filium eos qui ꝓpterea credunt in filium/ quia eum cogitant patrem habere deum. deus em̄ pater equalem sibi genuit filiū: ⁊ q̄ cogitat atq3 in fide sua sentit ac ruminat equalem esse pr̄i eu3 in quē credidit:ip̄m trahit pater ad filium. Item Augu. Nullum credimus ad salutem nisi deo inuitante venire. nullum inuitatu3 ad salutem suā nisi deo auxiliante operari. nullum nisi orantem auxilium ꝓmereri. ¶ Et cōuertemur:in toto corde:in ieiunio/⁊ fletu ⁊c. Johe.ij.de pe. dist.j.§.hoc idem.di.vij.nullus.ꝟ.q̄ q̄uis. ⁊ cōuertemur. vtinā hic.ps̄.lxxij. Cōuertetur populus meus hic. in hac vita.sed nō tardemus. Eccl'i.v. Ne tardes cōuerti ad dominū.⁊ ne differas de die in diem. Aug. Ipsa res est que multos occidit:quū dicunt cras cras. ⁊ subito clauditur ostium.⁊ remansit foris cū voce coruina:quia nō habuit gemitu3 colūbinū. cras em̄ cras/vox coruina est. vn̄ consuetudinarij pctōres difficillime conuertuntur. Amos.j. Super tribus sceleribus damasci ⁊ sup quatuor nō conuertam. Hiero. Primū pctm̄ est cogitare que mala sunt. Scd̄m cogitationibus acquieuisse puersis. Tertium/qd̄ mente decreueris opere complesse. Quartū/post peccatum non agere penitentiā:⁊ suo sibi cōplacere delicto.de pe.dist.j.super tribus.⁊ di.ij.sicut tribus.quia assidue peccantiū non miseretur deus.xciij.dis.diaconi.v.in fi. Osee xiiij. Cōuertere israel ad dn̄m deum tuū: q̄m corruisti in iniquitate tua. Ad hoc inuitat dn̄s Prouerb.j. Conuertimini ad correctionē meam. Et nisi fuerimus cōuersi:gladium suū eterne dānationis vibrauit.ps̄.vij. Nisi cōuersi fueritis gladium suū vibrauit. Cōuertamur ad eū:q: benignus est. Johe.ij. Cōuertimini ad dn̄m deum vestrum: q: benignus ⁊ misericors est. Et sequit̄. Et ꝑstabilis sup malitia ⁊c. Bern. Si supra modū peccaui:nō despero.q: supra modū doluit in quo respiro.si exacerbatur immanitate sceleris nostri:mitigabitur i dolore filij sui. ¶ Innoua dies nostros sicut a ꝑncipio. Typice.oratio Hiere.

fit pro ista ecclesia que tātū defecit a perfectione ⁊ sanctitate sua: vt innouetur in plenaria sanctitate: sicut fuit in ecclesia ꝑmitiua.sed ista innouatio nō fiet:nisi prius fiat purgatio: ⁊ vitiorum eliminatio. vt adimpleatur illud Malach.iij. Et purgabit filios leui.scil3 clericos: ⁊ colabit eos quasi aurum ⁊ quasi argentum: ⁊ erūt offerētes dn̄o in iustitia sacrificia:⁊ placebit dn̄o sacrificium Juda ⁊ hierusalem sicut dies seculi ⁊ sicut anni antiqui. q̄ verba exponūtur ab Hiero.l.dist.⁊ purgabit.

¶ Articulus.iij. A

HEc autem renouatio ecclesie que fit per penitentiam.pulchre figurat̄.j.Machab.iiij.vbi Judas id est dn̄s papa vicarius christi descēdētis de tribu Juda. Matth.j. Confessor ecclesie ꝑncipalis. Unde Judas interpretatur confitēs vel glorificans.ait fratribus suis.cardinalibus ⁊ ꝑlatis. ex̄ qui fi.sint le.ꝑ venerabilem.§.sunt autem.xcix.di.ecce. ex̄ de crimi.fal.q̄ graui. Ascendamus mūdare sancta. q̄ quātum ad alios coinquinātur:nō quātum ad se.xlix.di. sacerdotes.xv.q.ſi.c.ſi.quātum ad alios sancta. Et renouare. Et ascēderūt ad montē syon.i.in eccl'iam.i.intrauerunt ad seipsos ascendentes sup se. Luce.xv. de filio ꝓdigo dicitur in se aūt reuersus. vbi Amb. Bene autem in se reuertitur:qui a se recessit.etem̄ quia ad dn̄m reuertitur: se sibi reddit:⁊ q̄ recedit a christo:se sibi abdicat. ¶ Aug. de q̄sti.euange. In se aūt reuersus est: quū ab eis que forinsecus frustra illiciūt ⁊ seducūt: in ꝯscientie sue interiora intentionē reduxit. Et viderūt sanctificationez desertam.ad l'ram.i.eccl'iam a sanctitate corruisse. Vel.i.mentem a dei grā derelictā. Osee.ix. Ve eis quū recessero ab eis. Et altare ꝓfanatū.ꝑ indigne in eo celebrātes.xlix.di. c.si.ps̄.lxxviij.ꝓfanasti i terra sanctuariū eius. Vel.i.cor immūdis cogitationibus ⁊ affectionib⁹ repletū. Thre.ij. Repulit dn̄s altare suū tanq̄ execratum:eo q̄ hō statuit sibi idolum pcti. vnde.j.Reg.xv.sup illud Quasi peccatū ariolandi est repugnare:⁊ quasi scelus idololatrie nolle acquiescere.dicit expositor. Idolu3 hois est quicq̄d plus q̄ deum colit ac diligit. maledixit sanctificatiōi sue. Malach.ij. Maledicā benedictionibus vestris.j.q.j.maledicam.i.maledicturū se esse predixit: nisi reconcilietur. Et sequit̄.j.Macha.iiij. Et portas exustas.i.sensus ardenti illicitoꝝ desiderio iā cōsumptos. Hiere.ix. Ascēdit mors per fenestras. Et in atrijs virgulta nata.i.mala opera exterius ꝓcedentia. Et pastophoria dirupta.i.loca in quibus sacerdotes coram dn̄o sacrificia comedebāt.i.meditatiōes de vita eterna:q̄bus reficitur aīa. Job.xxxvj. Requies mēse tue erit plena pinguedine. Sciderūt vestimēta sua.ꝑ ꝯtritionē.⁊ de pe.di.j.scindite. Et plāxerunt planctu magno. Hiere.vj. Luctū vnigeniti fac tibi plāctū amarū.de pe.di.j.petrus.⁊.c.lachryme.in ꝑn.di. Et iposuerūt cinerē sup caput suū.ꝑ mortis ꝯsiderationem. Gen.xviij. Loquar ad dn̄m quū sim puluis ⁊ cinis. de pe.di.j.predixerat. Et ceciderūt in faciem sup terram ꝑ humiliationē. Gen.iij. Reuertaris in terrā:quia puluis es ⁊c. Et exclamauerūt tubis. per confessionem. Esa.xxiij. Frequenta canticū.sc3 cōfessionis.ps̄.cxviij. Clamaui in toto corde meo. Et clamauerūt in celū.ꝑ cordis intētionē quā exaudit deus.ps̄.xxxiij. Clamauerūt iusti:⁊ dn̄s exaudiet eos. ¶ B Sequit̄ de emūdatione que est excisio ⁊ execratio pctōꝝ. Et elegit sacdotes sine macula.q: maculosi nō debent offerre.j.q.j.sacerdotes. Leuit̄.xxj.xlix.di.hinc etem̄. Sine macula.ꝯscientie. Job.xj. Si nō ꝑmanserit in tabernaculo tuo.sc3 cordis.ps̄.xlvj. Sāctificauit tabernaculū suū al. Iniustitia: Tunc leuare poteris faciē tuā absq3 macula. Sine macula lingue. Jac.iij. Lingua cōstituit̄ in mēbris nr̄is q̄ maculat totū corpus. Sine macula vite. Job xvj. Si adheserit manibus meis macula: seram et alius comedat. Vn̄ in canonica Jude. Odiētes eā q̄ carnalis

Universidad de Deusto Biblioteca

est maculatam tunicam. Macula fame. de qua Eccl'i
xxiiij. Ne dederis maculam in gloriã tuaʒ.i.in famã tuã.
Eccl'i.xi. In electis ponit maculam. Sap.x. Mendaces
ostendit qui maculauerũt illum. De istis maculis Chrys.
Clerici nullam debẽt habere maculam:neq; in cogitatu:
neq; in verbo:neq; in facto:neq; in opinione. q: ipsi sunt
pulchritudo ꝛ virtus ecclesie. ꝛ si mali fecerint totam de-
turpant eccl'iam.ex de vo. ꝛ vo.re. magne. Voluntatẽ ha
bentes in lege dei.ps.i. Et in lege dei medi. die ac nocte.
xxxvij.di.c.ij.ꝛ.xxxviij.dist.c.i.ꝛ.xxxvi.di.§.ecce. ¶ Et mũ
dauerũt sancta.in quo innuitur q bonus ꝛ discretus cõ-
fessor est eligendus.de pe.dist.vi.c.i. Moraliter sacerdo-
tes mũdantes aiam sunt ieiuniũ.de peni.di.v.sint tibi.cõ
tra luxuriã.eleemosyna cõtra auaritiam.de pe.di.i.medi
camentũ.oratio cõtra supbiam. Et destruxerũt altare p-
fanatum.cõgeriem peccatorum. Et tulerunt lapides conta
minationis.i.peccata cõtaminantia. In locũ mũdum.s.
in memoriã recolentes ea ad detestandũ: nõ ad delectan
dum. Esa.xxxviij. Recogitabo tibi omnes annos meos in
amaritudine aie mee.q: nullum tale remediũ/sicut con-
tinuata memoria delictorum.de pe.di.iij.iudas.de hoc legit
ꝛ no.xxxij.q.vij.nõ solum.in glos.scʒ vt delectetur. ¶ Se-
quit de renouatione:q est reparatio virtutũ. Et edifica-
uerũt altare nouũ:sm illud qd fuit pus.scilʒ in eccl'ia pri
mitiua.ꝛ altare cor. Leuit.vi. Ignis in altari meo semper
ardebit.charitas in corde.ps.l. Cor mundum crea in me
deus:ꝛ spm rectũ innoua in visceribus meis.q.d.a vitijs
mũda:virtutibus innoua. Et edificauerũt sancta.scʒ bo
nas cogitationes:ꝛ castas affectiones. Et q intra domũ
erant intrinsecus.i.ipsam ɔsciẽtiam. ꝛ edem ꝛ atria san-
ctificauerũt.i.aiam interius:ꝛ corpus exterius. Et fece-
runt vasa sancta noua.in nouitate cõuersationis compo
nendo sensus ꝛ corda sua. Eph.iiij. Renouamini spiritu
mentis vestre:ꝛ induite nouũ hoiem: qui sm deuʒ crea-
tus est. Et intulerunt candelabrũ.i.exemplũ bonorum ope-
rum. Matth.v. Luceat lux vestra corã hoibus.ar.xi.q.iij.
nõ sunt audiendi. Et altare incensorum.i.oronis studium.
ps.xl Dirigatur dñe oratio mea sicut incensum in cõspe-
ctu tuo. Et mensam.refectionẽ scripturarũ. Exo.xxv. Po
ne sup mensam panes. Et coronam.sicut ibi dicit. Coro-
na vero.iiij.digitis alta fuit.quia sm glos.p doctrinã qtu
or euãgelistarũ ad ipsam puenitur.ꝛ in ps.xxij.parasti in
cõspectu meo mẽsam.scʒ sacram scripturã.ꝛ Eccl'i.xxix.
Transi hospes ꝛ orna mẽsam:ꝛ que in manu habes ciba
ceteros. Et accenderũt lucernas.i.opa charitate iforma-
uerũt.de pe.dist.ij. firmũ. Et apprehenderunt velamina
(al's velamenta) scʒ grãm humilitatis ꝛ timoris que oc-
cultant:ꝛ seruant bona interiora. Matth.vi. Et ɔsumma
uerũt oia ꝛc. quia nihil dr actum quũ aliquid supest ad
agendũ.legitur ꝛ no.ex de renun.c.i.oia ꝛc. ¶ Ad istã re-
nouationẽ in ecclesia faciendã inuocandus est ipse eccle
sie institutor:ꝛ dicendũ Emitte spm tuũ: ꝛ creabũtur.ps
ciij.q: sine spiritu dei nihil est ho. Creare em̃ est aliquid
de nihilo facere. Et renouabis faciẽ terre. Ecclesie. vt sit
noua creatura. Grego. Presentem mundum despicere:
trãsitoria non amare:mentem medullitus in humilitate
deo ꝛ pximo sternere: cõtra illatas ɔtumelias patientiã
seruare: ꝛ custodita patientia dolorẽ malitie a corde re-
pellere: egenis ppria tribuere:aliena minime ambire:
amicum in deum diligere:ꝛ inimicũ ppter deum:de affli
ctione proximi lugere:de morte eius q inimicus est nõ se
exaltare: hec est noua creatura. Et hoc est qd dictum est
in litera innoua in.§.ꝛ ar.prece.in fi. ¶ E Innoua dies
nostros. Vere melior erat ecclesie pmitiue.ps.lxxxiij.dies
vna/sup milia illius ecclesie que nũc currit.dies illa supe
rabat incõparabiliter diem istã. Eccl'i.xxxiij.dies diem su
perat. Illi fuerũt dies salutis.ij. Cor.vi.dies hodierna di
es ire ꝛ amara valde. Sopho.i. Ve nobis q: declinauit
dies. Hiere.vi. Utinã ascendamus in nocte.i. peniteam'
in morte vere. qd raro ɔtingit. Aug. Multos solet sero-
tina penitentia decipere.de pe.di.vij.nullus. ¶ Illa dies
primorum patrũ ecclesie dies sancta. Nume.xxviij. Dies pri-
mitiuorum quãdo offeretis nouas fruges dño. dies vene-
rabilis ꝛ sancta erit.noue fruges noue virtutes sunt ho
minẽ innouantes.ij. Cor.ix. Augebit incremẽta frugum
iustitie vestre. ¶ Illi patres portabũt pondus diei ꝛ estꝰ.
Matth.xx.vbi Greg. Pondus diei et estus ferre est per
longioris vite tempora carnis sue calore fatigari. Porta
bãt etiã illi pres onera sua.defectuũ suorum adinuicẽ. Gal.
vi. Unde vnus patruʒ dixit alteri portanti mortuũ ad se-
pulcrũ.porta viuos nõ mortuos. Sed ve nobis. q: vnus-
quisq; nostrũ onus pctõrum suorum portat. Gala.vi.neq; pla-
tos cõportatores habemus. Bern. Quem platorum dabis
mihi hodie q potius nõ intendit bursis implendis:q vi-
tijs extirpandis. ¶ Illorum etiã patrũ iustorum semita arcta
via.q: arcta est via q ducit ad vitã. Matth.vij.ꝛ Lu.xiij.
quasi lux splendens pcedebat ꝛ crescebat vsq; ad pfectũ
diem. Prouer.iiij.de pe.dist.iiij.nõ reuertebant. Apud il-
los pres dies expiationis.i.cõtritionis ꝛ purgatiõis aie
erat celeberrimus:ꝛ vocabat sanctus. Leui.xxiij. ¶ Con
tra eos tota die verecũdia erat.ps.xliij.ꝛ peccãdi ꝛc.pec-
cabant in ɔfitendo sanctã verecũdiã.sustinendi etiã. sed
vere dies peregrinatiõis nostre in isto tpe parui ꝛ mali.
Gen.xlvij.q: parũ viuim':ꝛ multũ peccamus:ꝛ obũbra-
mur pctis nostris in die belli in quo succũbim'.ps.cxxix.
obũbrasti sup caput meum in die belli ꝛc. ¶ Siluit terra
in diebus illis a pctõ ɔtra ɔscientiam murmurãte. q: ve
ra obedientia tũc regnauit:ꝛ qrebat vnusquisq; bona gẽ
tis sue.i. Macha.xiiij.vbi dr: Siluit terra Juda in dieb'
Simonis:quesiuit em̃ bona gẽtis sue ꝛc. Simon obedi-
ens interptatur.nũc pctã stimulant cõscientiã. cõtra nos
inobedientes deo sumus/ꝛ platis ecclesie:iudicãtes eorum
iurisdictionẽ:ppter malã vitam eorũ.qd fieri non debet.
xix.di.sm.vnusquisq; quasi querit malũ ɔtra pximũ suũ:
quia ignis charitatis extinctus est.maxime ppter vitiuʒ
simonie.i.q.i.sicut eunuchus. ¶ In ecclesia pmitiua pa-
tres nostri sabbatizabant.i.a seruili opere qd est peccare
requiescebant. Hiere.xvij. Custodite aias vestras.ꝛ noli
te onera scʒ pctõrum portare in die sabbati.i.requiei.q:vera
requies est nõ peccare. Aug. Ois homo malus sabbatũ
hrẽ non põt:nunq em̃ illi ɔscientia requiescit.cui autem
bona ɔscientia est:trãquillus est:ꝛ illa trãquillitas sabba
tum cordis est. ¶ Nos autẽ hodie dicam' cũ Hieremia.
Maledicta dies in qua nati sum'.i.malo pene pnie addi
cta. Hiere.xx.ꝛ cũ Job. Pereat dies in qua nati sumus.
Job.iij. Nascitur hõ cũ ostentat ꝛ laudatur. Talem dieʒ
hois desideramus hodie:in potentijs ostentari: placere
hoibus:ꝛ eorum adulationes recipere. Talem diẽ nõ deside
rat hieremias. Hiere.xvij. Diem hois non desideraui: tu
scis. Sequitur in threñ.in orone hieremie. Sed pijciens
repulisti nos.scʒ peccata nostra.ps.lix. De' repulisti nos
al's non repellet domin' plebem suam.ps.xciij. Irat' es
contra nos vehemẽter:quia vehementer offendimus.q:
isto tẽpore iniquitates nostre supergresse sunt caput no- *Ira dei qlis sit*
strum.ps.xxxvij.sm Greg. aũt Ira dei non est vt hois.i.
perturbatio concitati animi: sed tranquilla iusti suppli-
cij constitutio.de pe.dis.iij.pductior.ꝛ Hierony. Neq; em̃
deus hoibus irascitur:sed vitijs. que quũ in homĩe non
fuerint:nequaq punit qd mutatũ est. de pe.di.i.quãobrẽ.
ꝛ Aug. Indignatio eius nõ vltionis executio:sed magis
absolutionis opatio est.de pe.di.i.sed cõtinuo.dixi de hoc
etiam supra in threñ.super verbo.compulit dñs furorem
suũ.in fi.dicamus ergo dño. Domine ne in furore tuo ar-
guas me:neq; in ira tua corripias me.vbi Bern. Ut oẽm
in me excellentiã cõprimat/nõ accensus furor:sʒ infusus
amor:vtinã discam nõ supbire:sed humile sapere vnctio-
ne potius q vltione in grã.vehemẽtia ergo ꝛ magna no
stra ꝛ multa peccata petamus cum Dauid p magnã dei
misericordiã indulgeri. ps.l.miserere. de pe.di.ij. si enim
inquit.ante fi.per colum, Nec desperemus cũ cayn/dicẽ-
tes. Maior est nr̃a iniqtas q vt veniã mereamur. Gen.
iiij.de pe.dis.i.§.deniq;.vũ.cayn. Sed dicam' cũ Manasse
dño deo nostro. Immensa vo ꝛ inuestigabilis mia pro-
missionis tue:qm tu es dñs altissimus sup oẽm terrã:lon
ganimis/ꝛ multum misericors: ꝛ penitens sup malitias
hoim. Peccauim' sup numerũ arene maris:ꝛ multiplica
te sunt iniquitates nostre. Incuruati sumus multo vincu
lo ferri: ꝛ non est respiratio nobis:q: excitauimus iracũ-
diam tuã:ꝛ malũ coram te fecimus:statuentes abomina
tiones/ꝛ multiplicãtes offensiones. Et nunc flectim' ge
nua cordiũ nostrorum pcantes a te bonitate. Dñe peccaui-
mus.dñe peccauim'.iniqtates nostras agnoscimus.pe-
timus rogãtes ꝛc.dñe remitte nobis:ne simul peramus
cũ iniqtatibus nostris.neq; in eternũ reserues mala no-
bis:q: idignos saluabis nos sm misericordiã tuã.ij. Pa-
rali.vlti.in fi. Aug. Nullus de dei mia diffidat maiorẽ esse
q nostra miseria.tardius siquidẽ videt ei veniã dare/q
pctõri accipere.sic em̃ festinat a tormento ɔscientie reum
absoluere:quasi eũ plus cruciet cõpassio miseri:q ipsum
miserũ passio sui. Nũc vero ad threñ. pncipium reuerta-
mur: ꝛ quatuor eius capitula cũ oratione Hieremie per
ordinem exponamus: ꝛ adhuc ecclesiam plangamus.
¶ Aleph.lra hebraica interptat doctrina tentationũ.

¶ Articulus.iiij.

Lamẽtationum hieremie interpretatio.

Quomodo glos.af
fectuose.admiratiue. Luce.i.quomõ fiet
istud.xxvij.q.ij.§.i.vũ.cũ ergo doctrina.
glos. Vera aũt doctrina est qua deus co
gnoscit: ꝛ vniuscuiusq; stat' vel defect'
nõ ignorat. vñ Esa.xxiiij. Glorificate dñm in doctrinis.
Hanc plebs iudeorum nõ habuit:ideo hostibus subiacuit.
Unde bñ Hieremias spũ meroris plen' ait. Et factũ est
postq in captiuitatem redactus est isrl':ꝛ hierl'm deserta
est:Sedit Hieremias flens:ꝛ planxit lamentatione hac
in hierusalẽ: ꝛ amaro animo suspirans ꝛ ciulans dixit.
Quõ sedet sola ciuitas plena pplo ꝛc. Principiũ threno-
rũ. Hieremias qui interptatur excelsus dño: plus signifi
cat virũ pfectũ qui plangit hierl'm:q interptat pacifica.i.
sup eccl'iam militantẽ:que recessit a pace virtutũ:ꝛ q du-
cta est in captiuitatẽ vitiorum:q faciũt hoiem seruũ ꝛ capti-
uũ. Jo.viij.ꝛ vide qd dixi.s.ar.ij.in orone hieremie. Re-
cordare.in vbo.serui dñati sunt nostri. Et sedit solus in
amaritudine. idẽ thre.c.iij.sedebit solitari'. ꝛ op.facit ad
hoc.xi.q.iij.quãdo. ¶ Non plangit menia ciuitatis.sicut
nec christus hierl'm:sed ppl'm. Luce.xix. Sed tropice po-
pulũ in captiuitatẽ ductũ.vñ Esa.i. Et relinquet filia syõ
sicut tuguriũ in cucumerario: ꝛ sicut ciuitas q vastatur.
Similis locutio in Michea.iij.c. Judices (al's pncipes)
eius in munerib' iudicabãt. sacerdotes eius in mercede
respondebãt (al's docebãt) ꝛ pphete eius in pecunijs di
uinabãt:ꝛ sup dñm requiescebãt dicentes. None dñs est
in nobis:nõ veniẽt sup nos mala. Idcirco ppter vos syõ
quasi ager arabitur:ꝛ hierl'm vt custodia pomerij erit. ꝛ
trãsferuntur hec vba ꝛ exponũtur.i.q.i.iudices. Et sic fit
vehemens exclamatio pphete/plena fletibus/plena do-
loribus/plena admiratione ꝛ stupore/dicentis. Quõ se-
det. Sicut em̃ cantica canticorum Salomonis pcellũt alia
cantica.in qbus sponsus christus ꝛ sponsa ecclesia dulci-
bus fruũtur amplexib':ita ꝛ lamẽtatiões Hieremie tro
pice sup eccl'iam sunt lamẽtationes lamentationũ: in q-
bus sposi christi a spõsa eccl'ia absentia ppter multã pua
ricationẽ multi fleribꝰ deplorat.quũ dic. Quõ sedet: Can
tica decẽt in pria. Apoc.v.ibi.ꝛ cantabãt ꝛc.ꝛ.xiiij.ibi. Et
cãtabãt ꝛc. Tob.xiij.ibi.cantabit alleluia. Lamentatiões
i huiꝰ vite miseria.hinc Dauid ps.lxiiij. Te decet hymnus
de' in syon.ꝛ alibi.ps. lxxxiij. Btũs vir cui' est auxilium
abs te ascẽsiones in cor. suo.dis.in val.lachry.in loco quẽ
posuit. ¶ A Luget aũt Hieremias quadrato alphabe-
to per quatuor.c.threnorum:vt oẽs ad lamẽta inuitet.q: hõ
quatuor elementis ꝛ humoribus compactus. ex de cele.
mis.in quadã.§.fi.contra.iiij.euangelia ꝛ.iiij.ɔcilia gene
ralia q sunt sicut.iiij.flumina paradisi:in quibus velut in
quadrato lapide sancte fidei structura cõsurgit ꝛ perma
net.ꝛ.iiij.vtutes cardinales.de qbus Sap.viij.peccauit.
maxime istis tẽporibus malis.xv.di.c.i.et.c.sicut.ex de re-
nũ.post trãslationẽ.§.verũ. Justuʒ est ergo vt cũ ppheta
pctã nostra cũ qternario numero defleamus:ꝛ materiali
numero nos intus exteriusq; renouem'.de q renouatiõe
supra in orone Hiere.thre.iij.scripsi.in.§.pce. ps. cxxxvi.
sup flumina.de pe.di.iij.in salicibus.vt q sup flumina Ba
bylonis captiui tenemur:absoluti pnia/ꝛ gratia pfusi in
nostra syon ecclesia triũphante vera libertate pfruamur.
Constat aũt multa gña rerũ esse:ꝛ qrere multas differẽ-
tias lachrymarum. aliter propria dãna: aliter plãgimus
aliena.id est aliter ploramus desideria celestis patrie.ali
ter pro scelerũ immanitate et terrore gehẽne. vñ Dauid
ps.xli. Fuerũt mihi lachryme mee pa.ꝛc. Et alibi. Labo-
raui in gemitu meo. His affectib' fideles mouent.q to-
tum illud volumen Ezech. in sensum mentis traijciũt in
quo erant scripte lamentationes carmen ꝛ ve. Ezech.ij.
in pn.al'.c.ij in fi.ps.cxviij. Exit' aquarũ deduxerũt oculi
mei ꝛc.vbi expositor. Tunc aqua vere deducit: qñ alter-
nis vicibus/nũc hec nũc illa culpa diluitur. quũ vicissim
modo pro hac modo p illa grã fletus effuderit. Deducit
aquã:qui nũc sua/nũc aliena pctã deflet.vel qui nunc pro
sua nũc p aliena cõpungit miseria. Diuidit aquã: q quã-
doq; luget mala que cõmisit. quãdoq; bona que omisit.
Diuiditur aqua:quãdo vicissim p metu infernalium tor
mentorum/vel pro desiderio lugetur celestium gaudiorum.
Hoc modo est anima iuxta fluuiũ:sicut dr Numeri.xxiiij.
de peni.dist.iij.in salicibus.i.c.ij.super litera Sade. super
verbo.deduc quasi torrentem.ꝛ.c.iij.super litera. Phe.su
per verbo.diuisiones. ¶ B Est aũt lamentatio ex me- *Lamẽtatio qd sit*
rore presentis vite/aut ex desiderio eterne vite/cordibus
humanis dono spiritussancti infusa cõpunctio. Terrene
aũt hierusalem ꝛ populi excidium deploratur:vt psentis
ecclesie dãna defleantur. Et quia ruẽtes a fide populi ca
ptiuantur: vniuscuiusq; anime que fuit templũ spũssan-
cti ruina plangatur.i.ad Cor.v. Hiero. Verum christi tẽ
plum anima credentis est.illam exorna:illam vesti:in illa
offer donaria:in illa christum suscipe. ¶ Plorat aũt Hie
remias ad ruinas singulas ciuitatis ꝛ populi: vt discant
singuli deflere ppria: quũ defleat ipse cõmunia ꝛ aliena
delicta. Dicit ergo. Quomodo sedet sola ciuitas ꝛc. Hi-
storice. Terrestris hierusalẽ ppl'o spoliata:ignominia ple
na:inter hostes humiliata. Olim populosa inter hostes
gloriosa. Facta est quasi vidua dña gentiũ.regibus desti-
tuta.sacerdotibus desolata.templo pfanato.ꝛ vasorum
gloria explosa.auxilio dei destituta. Dña gentium: quas
antea subuerterat ꝛ subiugauerat. ¶ C Item sm alle-
goriaʒ. Pascasius. Quõ sedet sola ciuitas. Lachrymosius
plangenda est ecclesia culpis exigentibus. sponsi absen-
tia viduata.quõ sedet sola ciuitas dei ꝛ angelorũ auxilio
desolata. Si em̃ sponsus cũ ipsa esset:nõ esset lugenda.q:
nõ possunt filij sponsi lugere/q diu cum illis est sponsus.
Mat.ix.ꝛ Luce.v.vñ ꝛ Hiere.pre oibus ꝛ pro oibus fle-
bat:nõ ruinã saxorum/sʒ hoim. Et illi' quã deplorat signat
miseriã.quũ dicit.quõ sedet. et sui plorantis:sicut ꝛ Job
sedere in sterqlinio phibetur. Job.ij. Et de hac captiuita
te historice ꝛ allegorice dr: in ps.cxxxvi. Sup flumina ba.
il.sedi.ꝛc.de peni.dist.iij.in salicibus. ¶ Qui sedimus in
throno regni celestis ꝛ virtutũ.ꝛ stare noluimus.iure su-
per flumina tentationum sedentes/dolemus. vnde Esa.
xlvij. Descende:sede in puluere filia Babylonis.id est cõ
fusionis peccati.sede in terra.nõ est solium filie chaldeo-
rum.que verba exponuntur:ꝛ leguntur.xxxij.q.v.si pau-
lus. Sic nostra hierl'm sancta eccl'ia quũ in membris suis
q plurimis multipliciter offenderit: non est ei solium
dignitatis virtutum ꝛ gratie: sed sordidatur in terrenis

vitijs. vnde Hiere. plangit nõ modo quia sedet terrenis operibus sordidata: sed q: sola ⁊ quasi vidua. q: pro turpitudinis feditate a sponso derelicta. Hiere. iij. Tu autẽ fornicata es cum amatoribus multis. tñ reuertere ad me dicit dñs. non vere vidua scz. nam etsi ad tẽpus a sponso deijcitur: sponsalitatis tñ iura retinẽtur: vt si redire ꝑ penitentiã voluerit/ sponsum retribuat nulli tributo subiacens pctī. Unde dicitur. Quomodo sedet sola. desolata destituta/ humiliata/ sola sine auxilio dei ⁊ angelorum. Talis solitudo mala est. Eccl's. iiij. Ve soli. lxxxj. di. in oĩbus vij. q. j. illud. ex de l'ta. mo. c. ij. id est sine charitate. al's solitudo sancta est. de pe. di. ij. §. romanos. ꝟ. quãdo adã. al's est capitellum. vbi de hoc. ⁊ pre. c. in oĩbus. ⁊ de qua Job iij. Edificant sibi solitudines. vnde Bern. Aia sancta sola esto. vt soli omniũ serues teip̄m/ quẽ tibi ex oĩbus elegisti. fuge publicũ: fuge ipsos domesticos: secede ab amicis ⁊ intimis/ etiam ab illo qui tibi ministrat. an nescis verecũdum te habere sponsum: q̄ nequaꝙ̄ velit indulgere presentiã suam p̄sentibus ceteris: secede ergo potius mente ꝙ̄ corpore. non pro tẽpore: sed deuotione: sed spiritu: sed intentione: qui sic panibus spũalibus saturatur. Mar. viij. j. in. c. Thren. sup litera Joth. i textu. Sedebit sola ciuitas/ aia vel ecclesia. quare ecclesia vocetur ciuitas dixi in p̄ma parte istius operis. s. in. §. ⁊ p̄mo quidẽ. ꝟ. ꝙ aũt ecclesia. in ar. lxj. Ciuitas ecclesia ciuium populi christiani vnitas. de cõ. di. j. ecclesia. Ecclesia nũc scissa: occidentalis ꝑ vitam malã in pluribus. oriẽtalis ꝑ hereses ⁊ schismata. xxiiij. q. j. qm̄ vetus. Plena pp'lo. ecclesia ex gentibus ⁊ tribubus ⁊ linguis cõgregata: ⁊ ꝑ totũ mundum dilatata in fidelibus populis. xciij. dist. legimus. plena etiã quõdam virtutibus ⁊ suffragijs sanctorum: quasi ciuitas plena populo: nũc desolata: que p̄us pollebat diuinis operibus inter frequẽtias sodaliũ sanctorum: nũc inter hostes demones ⁊ facinorosos hoies sedet squallida: cui nulla est societas sanctorum. nulla cũ fructu cõio sacramentorum. nulla cum sponso participatio. sed redacta in tributa vitiorum/ ⁊ seruitutẽ regũ. ex de immu. ec. non min⁹. Facta est quasi vidua. nõ vere/ vel ex toto: ꝓpter bonos intra ecclesiam. de ꝯse. di. iiij. queris. ibi. Sancta mater ecclesia que in sanctis est. Uidua/ absente ⁊ indignato spõso/ ꝓpter multos amatores se derelicto assumptos. Hiere. iij. Tu aũt fornicata est cum amatoribus multis. Domina olim gentiũ deuictarũ scz vitiorum. Princeps prouinciarũ/ quas hierusalem tributarias fecerat. Facta est sub tributo. chaldeorum. ¶ Allego. Princeps ꝓuinciarũ ecclesia romana/ p̄nceps aliarũ ecclesiarũ. xxij. di. de constantinopolitana. facta est sub tributo vitiorum ⁊ censuũ/ in membris in maiorib⁹ p̄latis. Auferat christus cito a sua eccl'ia hoc tributũ ⁊ hoc iugum/ ⁊ hanc virgam diaboli exactoris. sicut in die madian/ q̄ interpretatur ꝯtradictio. Esa. ix. ¶ Beth plorans plorauit in nocte. Pascasius. Plorat ecclesia in nocte. i. inter aduersa huius vite. de hac nocte Job. iij. vel in nocte peccati posita. vnde Rom̄. xiij. Nox precessit. Job. iij. Sit nox illa solitaria nec laude digna. Sed nõ plorat suo arbitrio: sed miserante dño. nisi enim dñs misericordia motus. Luce. vij. de vidua/ eã solã sedere vidisset: minime plorasset. vnde ⁊ Luce. xxij. Cõuersus dñs respexit petruz. ⁊ sequit. Petrus fleuit amare. de pe. dist. j. petrus. in p̄n. di. vbi Beda. Respicere namq3 eius/ misereri est. p̄s. xxiiij. Respice in me ⁊ miserere mei. q: nõ solum quũ agitur penitentia/ verũ etiam vt agat dei misericordia necessaria est. ¶ Itẽ Amb. Deniq3 quos iesus respicit/ plorant delictum. vñ sequitur. Et recordatus est petrus ⁊c. Et lachryme eius in maxillis eius. Max. Illa anime cõscientia est. vultus in maxillis formatur. Unde vniuscuiusq3 qualitas in conscientia monstratur. conscientia vero que nouit peccata sua/ semper debet fonte lachrymarũ irrigari. de pe. dist. j. in p̄n. c. lachryme. c. petr⁹. He lachryme vtinam a maxilla ascendant vsq3 ad celum. Eccl'i. xxxv. a maxilla em̄ ascendunt vsq3 ad celũ. ¶ Itez in nocte intus/ aliena aura. Luce exterius/ mũdi aduersitate. peccatorum cecitate plorans plorat: q: intus p̄us pungitur. ⁊ sic exterius proprijs lachrymis baptizatur: q̄ de cordis fonte ꝓducuntur. quarũ vbertatem insinuans ꝓpheta Hiere. ait. Plorãs plorauit. Hoc modo nõ minus exterior ꝙ̄ interior homo reformãdus abluitur. Lachryme eius in maxillis eius. Maxille ecclesie/ sunt doctores ⁊ rectores/ qui sciũt sua ⁊ aliena pctã plangere/ nõ tẽgere: de q̄bus dicitur in canticis. j. c. Pulchre sunt gene tue sicut turturis. xliij. dist. in p̄n. ⁊ Canti. v. Gene illius sicut areole aromatum. ⁊ Canti. vj. Sicut cortex mali/ punici: sic gene tue. In his em̄ doctorib⁹ ⁊ p̄latis quũ sctī sunt/ ecclesie pulchritudo ostendit. vt ait Chryso. Et ipsorum ꝑdicatione in corpus ecclesie traijcimur. qui sicut plus ceteris in corpore christi mystico laborant. ex de renũ. ꝟ. cũ pridem. §. verum. ibi. ꝓpter laborum angustias. ⁊. §. porro. ibi. qm̄ si laboris causam ⁊c. Plus gemũt ⁊ plorant eos quos vident in nocte delictorum versari ⁊ in cecitate erroris. ¶ Plorat sponsa ecclesia a cõplexu sponsi remota. de ꝯse. di. iiij. queris. ibi. sancta mater ecclesia que in sanctis est. In nocte ignorantie hui⁹ mũdi plorat ꝑ ijs qui mortui iacent in pctīs. Plorat pro virginibus/ continentib⁹/ ⁊ cõiugatis/ q̄ se hospites ⁊ peregrinos cõfitentur super terram. de pe. di. j. fleat. ¶ Non est q̄ ꝯsoletur eam ex oib⁹ charis eius. sanctis scz vel angelis: nisi recipiat ꝯsolatorem spiritussancti. qui ꝓpterea paracletus. i. consolator dicitur Jo. xv. Unde omnes amici eius spreuerunt eam. quia deus spreuit eam: dum subtrahit ei auxiliũ. xxiiij. di. nabuchodonosor. ꝟ. idem. ibi. cum vero aliquos. ⁊ glos. tradere. Et facti sunt ei inimici. cuius deus inimicus. ar. xc. dis. sic inimicus. a cui⁹ equitate nõ possunt discordare. Item. Non est qui ꝯsoletur eam. vero ꝯsolatore amisso. s. spũsancto. qui sunt potius inimici. de quib⁹ d: Hiere. ix. Ois amicus fraudulenter incedit. Facti sunt ini. quũ in die iudicij s'm apl'm ad Roma. ij. insurgent cogitatiões miseram aiam cruciantes: ⁊ demones pessimi ꝑsuasores qui nũc decipiendo vt amici blandiũtur. ¶ Que sit aũt que superius ploret. Beth l'ra ostendit: q̄ interpretat domus/ scz ecclesia. xxiiij. q. j. q̄ dignior. Quare eccl'ia vocet domus. s. in p̄ma parte istius opis dixi. in. §. ⁊ p̄mo q̄dẽ. ꝟ. ꝙ autẽ. in. lxj. ar. Ista est domus Jacob primũ synagoga in egyptũ ingressa/ ⁊ in captiuitate detenta/ ⁊ dñi dementia egressa. s'm illud p̄s. cxiij. In exitu isrl' de egypto domus Jacob ⁊c. Et ecclesia sancta exigentibus pctīs rursus in babylone captiuatur. i. in confusione pctōrum. ⁊ ideo ploranda. ¶ Item. Omnes amici eius spreuerunt eam. quia ecclesia nõnũꝙ̄ pro peccatis suis affligitur: et condẽnatur tam ab interiorib⁹ ꝙ̄ ab exterioribus inimicis qui se dicunt amicos. ¶ Gymel plenitudo interpretatur. ecclesia p̄mitiua plena gratia. Actuũ. ij. Mnstople ni sunt feruore spũssancti. Actuũ. vj. Elegerũt stephanuz plenũ fide. Nunc aceto furoris ⁊ odij in membris plena. Jo. xix. Uas aũt positum erat aceto plenũ. ⁊ dolo. Actuũ xiij. ⁊ maledictione ⁊ amaritudine ⁊ dolo in ore. p̄s. ix. quorum os maledictione ⁊c. ¶ Migrauit Judas propter afflictionẽ ⁊ multitudinẽ seruitutis. Plenitudine em̄ delictorum suorum migrauit. Judas scz pctōr in captiuitatẽ: qui sibi accumulãdo pctã/ ꝓuocauit dei vltionẽ. aliter enim eccl'iam dilectã ⁊ gloriosam nõ traderet. i. ꝑmitteret tradi deus in tantam vitiorum ignominiã. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. ꝟ. vasis ire. qui se amorreos nõ posse tradere dicit: q: nõdum sunt cõpleta pctã amorreorum. Gen̄. xv. xxiij. q. v. §. hinc notandũ. ꝟ. ꝑ sciẽtes. Unde migrauit Judas Eccl'ia glorificãs deũ/ afflicta vitiorũ seruitute/ de vitijs ad vitia. nec inuenit requiẽ. vnde apl's Rom̄. vij. Uideo autẽ aliam legẽ in mẽbris meis repugnantẽ legi mentis mee. xxxij. q. v. cum paulus. de ꝯse. dist. iiij. c. ij. Euadendi autẽ nulla alia via/ nisi quã ipse demonstrat apl's ibi ad Roma. gratia dei ꝑ iesum christũ. ¶ Eccl'ia igit libertate virtutum amissa/ sepe in seruitutẽ gentium et in afflictionem vitiorum migrat: et nullam inuenit requiem. quia s'm Aug. nũꝙ̄ mala conscientia quiescit: sed de loco in locũ fugiens/ a ꝑsecutoribus dep̄hensa/ grauiori affligitur angustia. Jure em̄ fit vt qui leue iugũ dñi fugiunt. Matth. xj. dura afflictione vitiorum premant. ⁊ qui libertatẽ ꝟtutũ in christo ꝓmissam vilipẽdũt: afflictiõe ꝯscie p̄mãtur. sicut em̄ cayn fratricida abscõsus a facie dñi vagus ⁊ ꝓfugus in terra. Gen̄. iiij. sic in mẽbris christũ ꝑsequẽtes dum pctm̄ suũ ꝯfiteri recusant: fugiũt a facie dñi/ indigni diuine miserationis respectu. de pe. di. j. §. ex his. ꝟ. cayn. non sic electi: qui etsi mala faciant in ꝯspectu dei faciũt ⁊ non descendũt ab eius mia ⁊ respectu piorum scz coram ipso p̄niam faciunt. de pe. dist. j. ⁊ euenit. ¶ Habitauit inter gentes. vitia vel demones. nec inuenit requiem. in aia. Matth. xj. vitijs instãtibus vel demonibus. Oẽs ꝑsecutores eius. Ecclesie/ demones ⁊ tyrãni ⁊ vitia. sunt aũt hi mali ꝑsecutores. sunt ⁊ alij boni. de vtrisq3 Augu. xxiij. q. iiij. qui peccat. ¶ D Inter angustias. pctōrum ⁊ afflictionem. vtinã tales angustiati ⁊ oppressi ere alieno. i. pctō q̄d est deus alienus. vñ sup illud. p̄s. lxxx. Nõ erit in te deus recens. dicit glos. Illud vnicuiq3 deus est: q̄d deo preponit. in amore ⁊ amaro animo cõueniant ad Dauid j. Reg. xxij. christũ vultu desiderabilẽ. ⁊ cõuertant ad eũ. Multi em̄ (q̄d est mirabile.) sic pctīs angustiati mori appetẽtes: ⁊ de morte pctī ad mortẽ pene perpetue/ q̄ est secũda mors. Apoc. ij. transire volẽtes: dicũt verbũ Saul. ij. Reg. j. Sta sup me: ⁊ interfice me: qm̄ tenent me angustie. Contra tales d: Amos. v. Ue desiderãtibus diẽ dñi. Ad quid eã vobis? Dies dñi ista tenebre/ ⁊ nõ lux. ¶ Ista etiam est angustia illa de qua Esa. xxviij. Coangustatuz est stratũ ita vt alter decidat. ⁊ palliũ breue vtrũq3 operire nõ p̄ot. Lectus est ꝯscientia. de quo p̄s. vj. Lauabo per singulas noctes lectũ meũ. i. ꝑ singula pctã cõscientiam meã. que spõsum christũ ⁊ adulterũ diabolũ simul nõ valet admittere: q: nemo p̄ot duobus dñis seruire. Matth. vj. ⁊ Luc. xvj. de pe. di. j. §. hoc idem. ꝟ. item nos. post duas colum. Palliũ breue amor. q: nõ p̄ot amari simul deus ⁊ diabolus. Unde poeta: Secta biptita quũ mens discurrit vtroq3: Alterius vires subtrahit alter amor. ¶ Ista est etiã illa angustia ꝯscientie de qua Eccl'i. xiiij. Beatus qui nõ est stimulatus in tristitia delicti. i. quem nõ remordet ꝯscia ꝑ delicto aliq̄ graui. qm̄ sicut dicit glos. sup illõ p̄s. xlv. adiutor in tribulationib⁹. Nulla maior ⁊c. tribulatio/ ꝙ̄ delicti ꝯscientia. De ista etiã angustia demonũ et vitiorum. Luce. xix. ibi. coangustabunt te. Grego. Maligni spũs vndiq3 aiam coangustant. qñ ei nõ solũ operis verũ ⁊ locutionis atq3 cogitationis iniq̄tates replicãt. ¶ Deleth tabula interpretat/ vel ianua/ ait paup. Tabula inquit de qua radũtur mali clerici. xij. q. j. nolo. l. dist. contumaces. vel tabula/ p̄nia. de pe. di. j. secũda. Janua foramẽ laterale christi ad ingrediendũ in celũ. Gen̄. vj. Ostium arce pones in latere deorsum. i. vulnus in latere christi. glos. paup ecclesia p̄mitiua. xij. q. j. dilectissimis. Uie syon ecce p̄dicatores scilz parantes viam christo veniendi ad animã. Jo. j. Uie syon. virtutes ad sup̄nam hierusalẽ ducentes ad solẽnitatẽ anime: cui sponsus ablatus est: quũ anima de arce sup̄ne intentionis ad exteriores labitur actiones. solẽnitas eius est celestis vite intima ꝯtemplatio. sed nõ sunt qui veniũt ad solẽnitatem: affectus. s. prioris vite. q: scz nõ veniũt ad solẽnia ꝯtemplationis anime vel diuine. vera enim aie solẽnitas ⁊ festiuitas est de deo. Amb. Qui christũ intra se recipit: maximis pascitur delectationibus voluptatis. Sed hodie in ecclesia magis celebrantur solẽnia ventris ꝙ̄ mentis. xliiij. dis. comessationes. xxxv. di. eccl'ie p̄ncipes. Uie syon. Quoties ecclesia ꝑ pctīs suis itus forisve repletur furoris dñi amaritudine: merito lugent vie. porte iacent destructe. gemũt sacerdotes. squallide sunt virgines. Uie sunt ꝓphete patriarche ⁊ alij ꝑ quos ad christum qui vera est via. Jo. xiiij. venit. sicut em̄ lux dicit a christo luce: sic vie dicũtur ab ip̄o. Un Abraam p̄ma via credendi appellatur. he lugẽt eo ꝙ nõ sunt qui veniant ad solẽnitatem/ celestis patrie. qui enim presunt officio/ nec ipsi intrant: nec alios intrare permittunt. Matth. xxiij. ¶ Jure autẽ sacerdotes virginibus copulantur inferius: quia virginitate sacerdotiũ pollet. lxxxj. dist. minister. ⁊. c. oportet. ⁊ quasi per totũ. ⁊ virginitas regimine sacerdotum eget. Lugent eo ꝙ nõ sunt qui veniant ad solẽnitatem/ patrie celestis. p̄s. cxvij. Constituite diem solen. in conden. vsq3 ad cor. altaris. Uel angelorum. Omnes porte eius destructe. ecclesie. i. sensus dissipati ⁊ vagi. destructe que deberent esse ornate et custodite. p̄s. xxiij. aperite portas iustitie. Sed mors intrat per eas s'm Hiere. ix. c. Et ideo squallet anime virginitas: et gemit regale. j. Pe. ij. sacerdotiũ. dũ ꝑ virtutibus replemur amaritudinibus vitiorum. Sacerdotes eius gementes. qui deberent gaudere in dño. Phil'. iiij. Gementes ꝑ peccatis ex se gemitum ꝓuocantibus. Uirgines eius. caste intentiones. eius/ ecclesie. squallide. quia intus corrupte q̄ deberent fulgere. Et ipsa/ ecclesia scz/ oppressa amaritudine/ vitiorum. Hiere. ij. Scito ⁊ vide quia malũ ⁊ amarum est reliquisse te dñm deum tuũ. ¶ He interp̄tatur ista. q: propter ista peccata eueniũt sup ecclesiã que dicta sunt. ⁊ dicit. Facti sunt hostes eius in capite. heretici aut pagani aut mali catholici. Hostes. ecclesie. xxiiij. q. iij. de illis. in capite. q: capita ecclesie languent: ⁊ ideo cetera membra ecclesie inficiũtur. vj. q. j. ex merito. ⁊ Auaritia in capite omniũ. Amos. ix. idest in p̄latis ecclesie p̄cipue. Plena est ecclesia auaritia. xciij. dist. diaconi. v. Isti sunt optimates capita populorum. prelati scilz ingredientes pompaticẽ domũ israel. Amos. v. Uacce pingues samarie/ calũniã facientes egenis/ clericis: que dicunt eis/ afferte ⁊ bibemus. Amos. iiij. Hostes i capite. quia in p̄latis demones hodie p̄cipue dominãtur. Pingues sunt in peccatis pre ceteris. p̄sunt vt deuorent ⁊ inflentur. viij. q. j. sunt in ecclesia. Inimici eius. ecclesie. Locupletati sunt. disputandi facũdia quũ sit intelligendi penuria. ¶ Item hostes in capite. quũ bonũ opus corrupta mente concipimus: diabolus in p̄ncipio d̄natur diminutione boni/ assiduitate mali. instãt em̄ hostes fortiores aliquãdo in capite/ ip̄am boni operis intentionẽ polluentes: aliq̄ñ longiori vsu voluptatum aiam renitentem impedientes. ab his tãto difficilius liberamur: quãto in capite superiores ⁊ locupletiores d̄nantur. Propter multitudinẽ iniq̄tatũ eius. platorum ecclesie. Paruuli eius. ecclesie. populus lacte ĩdigẽs consolatiõis/ ⁊ panẽ doctrine petens. j. co. iiij. c. Paruuli petierũt panem ⁊c. ꝓpter defectũ boni exempli platoruz instructionis ⁊ correctionis. Ducũtur in captiuitatem. vitiorum ⁊ demonũ. xj. q. iij. precipue. ⁊. c. ita. ibi. vt qui positus fueras ad gubernationem populoruz/ effectus sis ruina multorum. non habentes rectores aut defensores. Ante faciem tribulantis. hostis visibilis vel inuisibilis. vinculis delictorum constricti. p̄s. xij. Qui tribu. me. exulta. si mo. fuero. ¶ Uau interpretatur ipsa vel hec/ scilz ruina multorũ afflicta de qua sequitur. Et egressus est a filia syõ omnis decor eius. Ecclesia vel anima que filia est syon celestis hierusalem. Decor puritas fidei/ ornatus virtutum. Ista est ecclesia pulchra. de qua in Canti. iiij. Tota pulchra es amica mea. Ab ea decor egreditur: quando hereticorum vel malorum catholicorum rabie fides corrumpitur. de qua dicitur. p̄s. ciij. Confessionem ⁊ decorem induisti. iterum p̄s. xcv. Confessio ⁊ pulchritudo in conspectu eius. Decus enim ecclesie ⁊ decor virtus ⁊ sanctitas est. de pe. dist. ij. §. romanos. ꝟsi. princeps ⁊c. illa anima. Facti sunt p̄ncipes eius. ecclesie pastores ⁊ rectores. xxxv. dist. eccl'ie p̄ncipes. q̄ vtroq3 cornu vtriusq3 testamẽti subditos deberent defendere: vel rebellãtes ꝑcutere. xxiij. q. iiij. cũ i lege. Uelut arietes nõ inuenientes pascua. quũ tñ taꝙ̄ fortes arietes ducatuz gregib⁹ p̄bere deberẽt. vij. q. j. sciscitaris. Facti sunt velut arietes macri absq3 pinguedine. de qua pinguedine. p̄s. lxij. Sicut adipe ⁊ pinguedine. charita

Solitudo duplex.

Universidad de Deusto Biblioteca

tis. Non inuenientes pascua. p se ⁊ populo. quia in scri-
pturis pascua vite nõ inuenientes. Isid. Sanctarũ scri-
pturarum altitudine quasi montes pascue sunt. Abierũt
absq; fortitudine. diuini verbi ⁊ virtutũ/ vbicũq; eos ex
tor impellit. Ante faciem subsequẽtis. ante suggestionẽ
diaboli. vt q̃ minare ad pascua vite gregẽ dñi negligũt:
ipsi ad pascua mortis ligati vadũt absq; robore virtutũ.
decor ẽm ecclesie in omnibus fidelibus est: sed maxime
in sacerdotibus ⁊ altari seruientibus. fm Chrysosto. de
hoc ex lib. vi. de immu. eccle. ⁊ de re. ec. lxxxi. dist. per totũ.
xliij. dis. sit rector. i. q. i. sacrosancta. ⁊. c. necesse. ¶ Zay in-
terpretatur oliua. ecclesia pmitiua pacifica. Gen. viij. et
vncta donis spũssancti. Actuum. ij. extra de sacra vnc. c. i.
¶ Et recordata est hierusalem dierũ afflictionis sue: et
preuaricationis omniũ desiderabilium suorum: que habue
rat a diebus antiquis: quũ traderetur (al's caderet) po-
pulus eius in manu hostili: ⁊ nõ erat (al's esset) auxilia-
tor. Recordatur aïa vel eccl'ia afflictionis corporalis et
spũalis ⁊ preuaricationis mandatorum pro qua affligitur.
recordatur inquã nõ ad consolationem: sz ad pene exag-
geratione. iuxta illud Sap. v. qd in inferno dicturi sunt
impij. Errauimus a via veritatis. ⁊ iustitie lumen nobis
nõ illuxit. sol nõ est ortus nobis. lassati sumꝰ in via iniq̃ta
tis ⁊ pditiõis. ambulauimus vias difficiles. quid nobis
pfuit superbia ac diuitiarũ opulentia? transierũt omnia
tanq̃ vmbra mortis. in malignitate nostra ɔsumpti sumꝰ.
Viderũt eam hostes ⁊c. Valde cauendum est vt non so
lum ab interno iudice sabbata nostra exprobentur: sed
etiã ab hostibus derideantur? Si aũt p vanis nostris co-
gitationibus sabbata nostra deridẽtur: quid de illis pu-
tandum est: qui quũ dño vacare debeant: etiam flagitio-
sa cõmittere nõ formidant? Si ergo deo vacare volumus
ipsi soli corde ⁊ corpore vacemus. vnde ps. xlv. Vacate ⁊
videte qm̃ ego sum deus. Sepe etiã intuetur ecclesia po-
pulum suũ cadẽtem in manus hostium. i. demonũ. Alius
per auaritiam: alius per luxuriam cadit. ⁊ pro his ⁊ simi
libus deplorans ecclesia/ recordatur omniũ desiderabi-
lium suorum. i. que nobis promissa sunt in celis. vnde ⁊ nos
perlabimur: ⁊ ipsa peregrinatur. Expono et antepono
textum qui sequit. Deriserunt sabbata. Sabbata quoq;
nostra. i. festiuitates non minus a nobis violantur/ q̃ ab
hostibus deridentur. vnde ⁊ dicitur. Vbi est deus eorũ.
clericorum. ex de vo. ⁊ vo. re. magne. Vñ ⁊ dñs odit ⁊ pijcit
festiuitates nostras. Pleni ẽm homicidijs/ immũditijs/
ambitionibus/ ⁊ cupiditatibus/ ⁊ auaritijs/ ⁊ odijs/ et
sacrilegijs/ ⁊ sortilegijs/ ⁊ crapulis/ ⁊ ebrietatibus/ lotis
manibus ⁊ cruentatis cordibus ⁊ conscijs/ nostra sabba
ta nõ dñica celebramus. Esa. i. Audite verbum dñi princi
pes sodomorum. plati ecclesie/ rectores murorum a laude. po-
pulus gomorre. populus asper. quia Sodoma interpre
tatur muta. Gomorra aspera. i. indeuotꝰ. Quo mihi mul
titudinẽ victimarum vestrarũ/ dicit dñs? que victime im
pie sunt. Prouerb. xv. i. q. v. non est putanda. xiiij. q. v. scri-
ptum. Plenus sum. q. d. fastidio ⁊ nauseo sacrificia vrã.
ps. xlix. Holocausta arietum ⁊ adipẽ pinguiũ ⁊ sanguinẽ
agnorum ⁊ vitulorum ⁊ hircorum nolui. Quũ veneritis ante cõ
spectum meũ: quis quesiuit hec de manibꝰ vestris/ vt am
bularetis in atrijs meis? Ne offeratis vltra sacrificium
frustra. Incẽsum abominatio est mihi. Neomenias ⁊ sab
batum ⁊ festiuitates alias nõ feram. Iniqui sunt cetꝰ ve
stri. Kalẽdas vestras ⁊ solẽnitates ⁊ festiuitates vestras
odiuit aïa mea. facta sunt mihi molesta ⁊c. Et quũ exten
deritis manus vestras: auertam oculos meos a vobis. ⁊
quũ multiplicaueritis orationẽ: nõ exaudiã. manus ẽm
vestre sanguine. peccati cuiuscumq;. plene sunt. Esa. i. ad
hec. i. q. i. §. sed obijcitur. cum sex. c. sequẽtibus vsq; ad. §.
cum vita. xlix. di. c. i. ⁊. ij. iij. q. vij. §. idem testatur. cũ. c. seq.
vsq;. §. sed obijcitur. de cõse. dist. ij. qui scelerate. xxiiij. q. i.
odi. ⁊ pre. c. nõ est putanda. ⁊. c. scriptum. Et omniũ desi-
derabilium suorum. virtutum celestiũ promissorũ: que ha-
buerũt anima ⁊ ecclesia/ a diebus antiquis/ in eccl'ia pri-
mitiua. ps. lxvi. Cogitaui dies antiquos ⁊c. Quũ cade-
ret populus eius. cordis affectus. In manu hostili demo
nũ. Et non esset auxiliator. alius nõ poterat. Deus q̃ indi
gnatus ꝓpter pctã nolebat. Viderunt eam/ ecclesiã. ho-
stes/ demones. deriserũt sabbata eius. sicut hodie deride
mus iudeos cũ eorum synagogis ⁊ sacrificijs: q̃uis eos ex
misericordia toleremus. ex de iude. cõsuluit. ⁊. c. sicut. ⁊. c.
etsi iudeos. Iterum viderũt eam hostes. sepe pro pecca-
tis a paganis ⁊ hereticis vel schismaticis afflicta est ec-
clesia: ⁊ sue puaricationis recordatur in ɔfusionem suam.
⁊ tunc demones sabbata eius derident: quũ ea a bonis
feriare vel cũ peccatis solẽnizare videt. vnde ps. xij. Qui
tribulãt me exultabũt si motus fuero. ¶ Heth interptat
vita. qd ad hoc respicit. Gemẽs ⁊ cõuersa est retrorsum. i.
Ideo ẽm dñs inducit tribulationẽ/ vt peccator cõuertat
⁊ viuat. conuersio ẽm pctoris vera vita est. Ezech. xxxiij.
de pe. dist. i. §. hoc idem. in pn. Peccatum peccauit hieru-
salem. ꝓpterea instabilis facta est. Per diuersa vitia stare
virtutis est: nõ stare vel cadere vitij vel peccati. Ezech. ij.
Sta supra pedes tuos. l. dist. quid est. Peccatum pecca-
uit. ecclesia in mẽbris suis aliqua heresi polluta pctm̃ in-
fidelitatis peccat. ideoq; instabilis vagat: ⁊ nulla fidei
soliditate fundatur que pus fundata erat supra firmam
petram. Mat. xvi. xxi. dist. in nouo. ꝓpter qd veri catholi
ci spernũt eos. ¶ Item quodcũq; peccatũ facit hominẽ
vagum ⁊ instabilem. Gene. iiij. Dicitur de cayn. vagus ⁊
profugus. de pe. di. i. §. ex his itaq;. vsi. cayn. ¶ Unde an-
geli vel viri sancti qui prius glorificabant eam despiciũt:
vt tandem gemat peccatum suũ. ⁊ redeat ad deum: ⁊ au-
diat vocem monentis post tergum. vnde Esa. xxx. Erũt
aures tue audientes post tergum monẽtis. Inde maria
cõuersa retrorsum inuenit iesum quẽ querebat pus/ nec
inueniebat. Jo. xx. ibi. cõuersa illa. vbi Aug. Quia prius
cõuersa corpore qd non erat putauit: nũc corde cõuersa
qd erat agnouit. Sic ⁊ ecclesia in membris suis cõuersa
retrorsum/ inuenit christũ qui apud eam per peccatum
mortuꝰ erat sibi/ resurrexisse a mortuis. qui vero incredu
li sunt: nec aspiciunt retrorsum: vsq; hodie sicut cayn in-
stabiles sunt: ⁊ portant ɔfusionis sue signũ: ⁊ in Babylo
nem. i. in confusionem suã tendunt. Omnes qui glorifica
bant eam. ecclesiam/ heretici applaudentes/ vel adulan-
tes/ vel angeli vel sancti viri. spreuerunt eam. heresi vel
schismate confusam/ vel vitijs constupratam. ¶ Ad lite-
ram hodie plati mali ⁊ doctores vbales ecclesie amici/
hypocrisi q̃ populum beatificant ⁊ seducunt. iuxta illud
Esa. iij. c. Popule meus: qui beatum te dicunt/ ipsi te dec
piunt. ⁊ Esa. ix. Et erunt qui te beatificant populũ istum
seducentes: ⁊ qui beatificantur pcipitati. Ipsi veraciter
spernunt ecclesiã/ q̃ eos exaltauit. quia necesse est q̃ pro-
pter ignominiã peccati/ ⁊ plati subditos ⁊ subditi prela-
tos despiciant ⁊ spernant. i. q. i. multi. iij. q. vij. §. porro. vs.
item grego. Ipsa aũt gemens. i. sic peccatum agnoscens.
⁊ cõuersa est retrorsum. ad deum: quẽ reliquerat. Cõuer-
sa inquã per penitentiã ad cõuersationem celi vnde exci-
derat. que autem sit vera cõuersio: de peni. distin. i. §. hoc
idem. de pe. di. vij. nullus. ¶ Teth interpretatur bonũ. ps.
cxviij. Bonũ mihi q: humiliasti me. Unde sequit. Vide
dñe afflictionẽ meã. Bonũ ẽm est peccatorẽ se cognosce-
re: ⁊ cũ gemitu ⁊ pnia exclamare. ¶ E Vide dñe Sor-
des eius in pedibus eius: non est recordata finis sui. Pe-
Eccle. pedes
des ecclesie doctores ⁊ plati sunt: a quibus debet ecclesia
portari. Exo. xxviij. Portabit Aarõ iniq̃tates filiarũ isrl.
Rom. xv. debemꝰ nos firmiores imbecillitates infirmorum
sustinere. Item Exo. xxviij. Portabit Aaron noia filiorũ
isrl corã dño sup vtrũq; humerũ ob recordationẽ. Ubi pe-
des deberẽt ducere eccl'iam p viã q̃ christus est. Joã. xiiij.
Ego sum via. sed sordibus scelerũ inq̃nati sunt. ⁊ sic eccle
sia non recordat finis sui. i. christi/ q̃ est finis ad iustitiam
omni credẽti. Roma. x. Augu. Ipse finis nostrorum desides.

riorum erit qui sine fine videbitur: sine fastidio amabit: sine
fatigatione laudabitur. Ecclesia etiã in pedibus. i. in af-
fectibus sordes portat: q: in huiꝰ vite miseria nemo est q̃
sine squallore vitiorum incedat: saltẽ in pedibus q̃bus tãgi-
tur terra. Inde dñs pedes discipulorum lauit. Jo. xiij. Ubi
Orig. Prestandi sunt pedes. i. mentis affectus lauandi
Pedes lauandi
a iesu: vt sint pedes nostri decori: ⁊ psertim quũ emulan-
tes potiora bona volumꝰ enumerari eis q̃ euãgelizant
bona. Esa. lij. viij. q. i. olim. Aug. ibi. sed est mũdus totus
Jo. xiij. Totus vtiq; pter pedes/ vel nisi pedes/ quos hz
opus lauare. hõ ẽm in baptismo totus abluit. non preter
pedes. sed totus oïno. verũtamen quũ rebus humanis
postea innititur: terra calcatur. Ipsi igit humani affectꝰ
sine quibus in hac mortalitate nõ viuitur: quasi pedes
sunt: vbi ⁊ humanis rebus afficimur. Unde si dixerimus
quia pctm̃ non habemus: nosipsos seducimus. i. Joan.
i. de pe. di. ij. si ẽm. Si aũt ɔfiteamur pctã nostra: q̃ pedes
discipulorum lauit/ nobis pctã dimittet vsq; ad pedes qui-
bus conuersamur in terra. ¶ Item Orige. Impossibile
aũt puto nõ cõtaminari extrema aïe ⁊ infima eiꝰ: quãq̃
quoad hoïes pfectus quis esse putetur. plurimi autem ⁊
post baptismũ replentur puluere scelerũ vsq; ad verticẽ
qui vero legitimi discipuli christi sunt: erga solos pedes
indigent lauatione. ¶ Item apl'is ait dñs. Excutite pul
uerem de pedibꝰ vestris. Luce. x. ⁊ Matth. x. vbi Beda.
Per pedes ipm opus ⁊ incessus pdicationis significat.
puluis vo quo aspergunt/ terrene leuitas est cogitatio-
nis: a qua ipsi summi doctores imunes esse nequeũt. Pe
des autem christus discipulorum idcirco lauit: vt ⁊ pulchri
essent ⁊ mũdi: ⁊ sic p totũ mũdum pdicaturi discurrerẽt.
De q̃bus d: Cañ. vij. q̃ pulchri gressus tui in calciamen-
tis filia pncipis. Et alibi Eph. vi. Calciati pedes i prepa
ratione euãgelij pacis. Sordes aũt in pedibus sunt/ vi-
ta reproba in pdicatoribus. q: nõ recordãtur finis sui iu-
dicij futuri. vnde deponũtur vehemẽter in conspectu dei
nõ habentes spm̃sanctũ ɔsolatorem q̃ alios ɔsolari debe
rent. cõuersi ergo ⁊ humiliati clamẽt. vide dñe ⁊c. De pe-
dibus aũt speciosis euãgelizantiũ pacem. i. de bonis pdi
catoribus pficientibus sibi ⁊ eccl'ie. Esa. lij. q̃ pulchri su-
pra mõtes pedes ⁊c. viij. q. i. olim. De lotis pedibꝰ. de ɔse.
dist. iiij. quãdo. ⁊. c. si eos. ad si. distin. De his pedibꝰ Aba-
chuc vlti. Egredietur diabolus ante pedes eius. qd tunc
iplerũ est/ quũ ad pedes dñi remissa sunt pctã Magda-
lene. ⁊ implet quotidie quũ pctõr cõpũgit ad pedes pdi
catoris. Et dicuntur pedes dñi pdicatores: q: in eis dñs
graditur ⁊ gestatur. vñ Deut. xxxiij. Qui appropinquãt
pedibus eius: accipient de doctrina illius. Valde formi-
dat hos pedes diabolus. Unde de pisce qui Tobiam vo
luit deuorare: dicitur Tobie. v. Palpitare cepit ante pe-
des. Piscis ille diabolum significat. Tobias christum.
Pedes pdicatores vel sacerdotes. ¶ Item eccl'ia sancta
in mẽbris suis sordes habet in pedibus. sordes vitiorũ: q̃
celestis vite ⁊ pristine cõuersatiõis in sui pncipio cando-
rem perdidit. vnde d: ei. Cõsurge hierl'm: excutere de pul
uere. Esa. lij. Ecclesia q̃ hodie intãtũ intẽdit terrenis acti
bus. i. pompis mundanis ⁊ delicijs: sordes necesse est vt
habeat in pedibus. i. affectibus et actibus. vnde ps. xliij.
Humiliata est in puluere aïa nostra. Ab his quotidie la-
uandi sunt pedes: ne cõtingat qd sequit. Oblita est (al's
nõ est recordata) finis sui. Deposita est vehemẽter/ nõ ha
bens cõsolatorem. Sed dicat ecclesia captiua. Vide dñe
afflictionẽ meã: vt miserearis. nõ iniquitatẽ aut pctm̃: vt
dãnes. sed afflictionẽ: vt liberes. Qm̃ erectus est inimicꝰ.
diabolus tibi imputãs/ tibi insultãs: quasi nõ possis nos
liberare. vñ Dauid ps. iij. Multi dicũt aïe mee: non est sa
lus ipsi in deo eius. ¶ Joth interpretat pncipiũ malorum.
scz q: vidit deus gentes ingressas ad sanctuariũ suũ. q̃si
hec est pcipua causa malorum. Manũ suã. oparionẽ sugge-
stionis. Misit hostis diabolus: Ad oia desiderabilia eiꝰ.
ecclesie sacerdotiũ. regnũ. sanctasanctorum. fidẽ. spem. ba-
ptisma. corpus christi ⁊ ceteras virtutes. Quia vidit dñs
gentes scz carnales. ps. lxxviij. Deus venerunt gentes in
hereditatem tuã ⁊c. Vel vitia vel sacerdotes carnaliter
viuentes: ⁊ sacerdotiũ quãtum in eis est. i. q. i. quidã. ad
si. polluentes. Ingressas in sanctuariũ suũ: aïam/ eccl'iam.
Exod. xv. Sanctuariũ tuum dñe ⁊c. de q̃bus pceperas ne
intrarent sanctuariũ tuũ/ eccl'iam tuã. Exod. xxi. Sacer-
dos in quo fuerit macula/ nõ accedat offerre. xlix. di. hinc
etiã. i. q. i. sacerdotes. Manũ suam ⁊c. Diabolus auda-
cter manũ mittit ad aïe desiderabilia: ⁊ aufert virtutum
ornamenta. fidem. spem. charitatẽ. discretionẽ ⁊c. qd iustꝰ
iudex fieri pmittit: q: videt gẽtes/ scilz prauas suggestio-
nes. vidit ⁊ cogitationes ⁊ voluptates in sanctuariũ ec-
clesie vel aïe introire: que debuit ostiũ mentis claudere:
⁊ in cubiculo patrẽ orare. Matth. vi. vbi Aug. Per cubi-
cula nrã sunt intelligẽda corda nrã: de q̃bus d: in ps. iiij.
Que dicitis in cordibꝰ vestris ⁊ i cubi. ve. cõpungimini
⁊c. Ostium est carnalis sensus. foris sunt oïa tẽporalia q̃
per sensum cogitationes nostras penetrant. ⁊ turba va-
riorum phantasmatũ orantibus obstrepit. Ingredientibꝰ
aũt gentibus mentẽ: pudicitia corrũpit: abstinentia euer
titur: ⁊ pnceps coquorum muros aïe id est virtutes euerte-
re conatur. xliiij. dist. §. i. Sic vindemiatam oïbus bonis
suis aïam sine ɔsolatore relinquit. sicut legitur Luce. x. de
vulnerato a latronibus spoliato ⁊ semiuiuo relicto. Con-
tra tales dicit ps. lxxvij. Tradidit in captiuitatẽ virtutem
eorum ⁊ pulchritudinem eorum in manus inimici. ¶ Item
hostis antiquꝰ ad desiderabilia ecclesie manuũ mittit. in
membris ipsius fidem cõtaminans: baptisma rescindẽs:
doctrinam corrũpens: corpus ⁊ sanguinem domini indi-
gne cõtrectari suggerens: vasa preciosa. i. oues christi q̃si
lupus deuastans. Et causa tanti mali redditur. quia gẽ-
tes carnem amantes/ quasi preputiũ retinentes/ ⁊ chri-
sti circũcisionem nõ habentes/ ministri altaris cõstituũ-
tur. Hiere. ix. Visitabo sup oẽs qui attonsi sunt in comã
habitantes in deserto. Isti sunt clerici ⁊ religiosi habitã-
tes in ecclesia solitarij in oratione vel in claustro: q: quasi
omnes habent preputiũ ꝓprietatis proprie voluntatis ⁊
voluptatis/ more incircũcisorum viuentes spiritualiter lai-
corum. de qua circũcisione spirituali Deutero. x. Circũci-
dite preputia cordis. ⁊ Actuũ. vij. etiam incircumcisi cor
dibus ⁊ auribus. ⁊ Hiere. iiij. Circũcidimini domino: et
auferte preputia cordium vestrorum. ¶ F Caph interpre-
tatur manus: de qua dictum est. s̃. proxime. Manũ suam.
ex cuius tactu clamat vox pphete. Omnis populus eius
gemẽs. ecclesie angustia tribulationis vitiorum ⁊ tenta-
tionũ. maxime isto tempore carnali ⁊ hypocritali. Que-
rens panem/ delectationis carnalis. de quo pane dixi. s̃.
in ar. ij. in oratione Hiere. recordare. super verbo. ⁊ sa-
turemur panibus. non panem verbi dei. Matth. iiij. Lu-
ce. iiij. Deutero. viij. Non in solo pane viuit homo ⁊c. vbi
Rabanus. Testimoniũ autem h̃ ex Deutero. sumptũ est
viij. c. ergo si quis non vescitur verbo dei: iste non viuit.
quia sicut corpus nõ viuit sine terreno cibo: ita anima vi-
uere non potest sine verbo dei. Procedere autem verbum
dei de ore dicitur: quũ voluntatem suam per scripturarũ
testimonia reuelat. De ista fame verbi dei. viij. q. i. auda-
cter. Dederunt queq; preciosa/ celestia pro terrenis: vir-
tutes pro vitijs: pro cibo/ voluptate carnali. ad refocillã-
dam nõ satiandam animam animalitate. Bern. Nec ani
mus vanitate/ nec voluptate corpus aliquãdo satiatur.
Unde Osee. iiij. Fornicati sunt: ⁊ non cessauerunt. Ubi
Hiero. Voluptas insatiabilis est. habita irritat. famem
non saturitatem parit. Aug. Delectatio psens non satiat:
preterita nõ delectat. futura cruciat. Idem. Breuis est vo
luptas fornicationis: sed perpetua est pena fornicatoris.
quãtũ ẽm btã Maria vgo purissima morabit i celo: tan-
tũ aïa fornicatoris torq̃bit in inferno. O: aũt aïa frequẽ-
ter ponat p aïalitate ⁊ sensualitate. Actuũ. xx. Non facio
animã meam pciosiorem q̃ me. Jo. xij. Et qui perdiderit

Universidad de Deusto Biblioteca

siam suam τc. Vide dñe/ꝑ compassionē. Vox ecclesie vi
tijs tribulate. Facturā tuā/non iniquitatē meā: vt ꝑdas
me. qm̄ facta sum vilis pctō. Vilis efficitur ecclesia: quū
crescente numero maloꝝ nō summa petit τ celestia: sed
infima τ terrena. Hiere. ij. O vilis facta es nimis iterās
vias tuas. Seneca. Si scirem deos ignoscituros τ homi
nes ignoraturos: adhuc dedignarer peccare. Ambro. Di
sce homo vbi grandis τ ꝑciosus es. Vilem te terra mon
strat: sed preciosum te faciet imago. quid enim tam pre/
ciosum ꝙ imago dei? quam timens/homo iure vocaris.
hominis vero nomen amittis: quū eadem neglecta in
vitia cadis. ¶ Lamech disciplina vel contritio interpre/
tatur. qd̄ em̄ ꝓpheta luget/alijs disciplina est: τ cōtritio
cordis: vt lugeant sancti simili modo. O vos oēs/sancti:
q̇ transitis ꝑ viam/celeriter: nō habentes hic manentem
ciuitatem. Heb. x. Viam christū. Jo. xiiij. Ego sum via ve
ritas. Attendite/cōpatienti corde. Et videte charitatis
intentione. Si est dolor τc. ij. Cor. xj. Quis infirmatur:
τ ego non infirmor? quis scandalizatur: τ ego non vror?
Conqueritur ecclesia vel aia preuaricatrix. Sicut dolor
meus. ꝓ terrenis celestia ꝑdidi. qm̄ vindemiauit me bo/
nis virtutū: vt locutus est dñs/qui nō mentitur ꝑ ꝓphe/
tas: in die furoris sui iudicij q̄ exacerbaui eum. O vos
oēs τc. Ecclesia que parit τ generat τ nutrit τ lactat/ꝓ
oibus contristatur. teneros lactat. auersos reuocat. pi/
gros expectat. ꝑcipites vt ꝓuideant castigat: ne quem ho
stis extra castra inueniat: dum ipsa ordinato agmine ad
patriā festinat. Videte dolorem meū. Filios educare vo
lui: τ educere de miseria exilij: τ ꝑducere ad gaudia celi:
sed multi errant. multi exasperant. multi languēt. pauci
sunt q̇ venire queāt. ꝓ oibus lugeo. ꝓ oibus vror. videte
ergo si est dolor sicut dolor meus. Tedite oculū ad extre
mi iudicij diem: de quo ps. vj. τ. xxxvij. Dñe ne in furore
tuo arguas me. quādo reddet vnicuiqꝫ ꝼm opa sua. Jtē
O vos oēs τc. Pascasius. Ecclesia in mēbris τ filijs pre/
grauata vitijs/nō tñ oino excecata/videns bonos filios
ad patriā festinātes ꝑ viā virtutis: cū ingenti merore ex/
clamat. O vos oēs τc. videte quib⁹ passionib⁹ subiaceā:
qm̄ Vindemiauit me dñs: in filijs bona virtutū iusto iu/
dicio abstulit: q̇bus me quasi sponsam decorauit: in die
furoris sui exacerbatus malis filioꝝ meoꝝ. Vos ergo fi/
lij qui transitis ꝑ viam. i. qui presentē despicitis vitā: ten/
dentes in viam verā/que christus est: videte si est dolor
sicut dolor meus. celestia amisi in quibusdā filijs. thesau/
rizaui mihi irā. Roma. ij. ibi. Thesaurizas tibi iram τc. ꝓ
eis in die iudicij: τ grauor malis in eis: nō vobiscū pos/
sum festinare ad gaudia celi. Mali etiam filij qui preter/
grediuntur viam mādatoꝝ dei: iuxta illud ps. cxviij. viā
mādatoꝝ tuoꝝ cucurri τc. vindemiant bonis racemis vi
neā: eccl'iam/que est vinea dñi sabaoth. Esa. v. τ paucos
bonos ibi racemos dimittūt. vnde τ sponsus christi pro
ea cōqueritur/dicens Michee. vij. Ve mihi. q̄ factus sum
sicut qui colligit spicam in messe/τ sicut racemū in vin/
demia τc. xvj. q. vij. τ hec diximus. ¶ Mem interpretat
ex ipsis. scꝫ donis spūssancti eruditur ecclesia. De excelso/
alto ꝯsilio diuino. ps. cj. Prospexit de excelso scō suo τc.
Misit ignē/spūssancti. Actuū. ij. Apparuerūt dispertite
lingue tanqꝫ ignis. Luce. xij. Jgnē veni mittere τc. Hic
ignis sanctus vrēs nō cōburēs/spūales viros illuminat
ad cognitionē veritatis: inflāmat ad amorē bonitatis: τ
cōfirmat ad tolerātiā aduersitatis. vñ Eccli. xliij. Tripli
citer sol exurens montes. i. christus perfectos viros igne
spūssancti. illuminādo rationē. accendendo voluntatem.
corroborando infirmitatem. De excelso. i. a patre. Jo. xv.
quē ego mittam vobis a p̄re. Jsti sunt illi tres panes q̇s
petit homo amicus a christo amico. Luce. xj. Deficit ratio
ꝑ ignorantiā veritatis. languet volūtas per inediā affe/
ctionis. infirmatur caro per inopiā fortitudinis. Nam et
ratio minus intelligit q̄ agenda sunt. τ volūtas minus
diligit intellecta. τ adhuc corpus qd̄ corrumpitur aggra

uat animā. Sap. ix. vt non quecūqꝫ volumus illa facia/
mus. Tres ergo panes sunt. veritas. charitas. fortitudo.
Cōmoda ergo christe amice tres panes mihi. τ intelligā.
diligam. faciā volūtatem tuam. sic em̄ viuitur: τ in talib⁹
vita spūs mei. ꝼm Bern. hec ꝑ te christe missus dabit spi
ritussanctus. ¶ M Dicitur aūt pater excelsus ꝓpter au
thoritatem ꝑncipij. q ipse a nullo. Alie ꝑsone scꝫ filius et
spūssanctus existunt ab eo. nec ꝓpter hoc ponit ordo di/
gnitatis in trinitate: vt pater sit maior filio: vt mentitur
Arrius. seu spūsancto/vt mentiūtur Donatiste/asserens/
tes minorē p̄re filium: τ minorē filio spm̄sanctū. xxiiij. q.
iij. q̇dā. ℟. donatiste. τ. ℟. boetiani. sed est ibi ordo nature.
sicut ait Aug. q̇ ordo nō ponit ḡdū in ꝑsonis ꝼm essentiā:
sed ꝼm ꝓprietates ꝑsonales: q̇bus ꝑsone adinuicē distin
guūtur. vt persona patris sit que a nullo est: τ a qua sunt
alie ꝑsone. τ ꝼm hoc dr̄ pater excelsus. nō tamen filius vel
spūssanct⁹ est inferior eo. qm̄ oimoda equalitas τ coeter
nitas est in ꝑsonis diuinis: nec alter est alteri prior tēpo/
re/vel dignitate. ex̄ de sum. tri. c. ij. Ossibus meis. i. apl'is
fortioribus. Ossa dicūtur apl'i ꝓpter sustentationē τ re/
ctificationē corporis. τ sunt dura τ sicca. tales igitur exti/
terūt apl'i: sup quos fundauit dñs eccl'iam suā. xxj. dist. in
nouo. ex̄ de elec. fundamēta. lib. vj. j. Reg. ij. Posuit super
eos orbē. Job. xxx. Vbi eras qn̄ ponebā fundamēta terre
id est eccl'ie/que firma est fundata supra christū. Math.
xvj. xix. dist. ita dñs. Fundamenta apl'os. pre. c. fundamen
ta. quos tanqꝫ lapides ꝑciosos posuit in ecclesie funda/
mento. ꝑ hos sustentatur τ rectificatur corpus eccl'ie. su/
stentatur meritis τ intercessionibus: rectificatur fide et
moribus. Duri etiam extiterūt per tolerantiā. iuxta illud
ps. xxxiij. Vnū ex his nō ꝯteret. Grego. Occidi possunt:
flecti nequeūt. Sicci etiā per tēperantiā. ij. ad Cor. x. Jn
carne ambulantes nō ꝼm carnē militamus. ¶ Jtē misit
ignē/diuinam vindictā. de qua Job. j. Jgnis dei descen/
dit de celo τc. τ. iiij. Regū. j. descendit ignis τc. xxiij. q. iiij.
ꝙ christus. τ. c. ea vindicta. Jgnem inquā/aereas potesta
tes/q de ore eoꝝ lampades ꝓcedūt sicut tede ignis accē
se: halitus eoꝝ prunas ardere faciunt: τ flāma de ore eoꝝ
egreditur. Job. xlj. Jn ossibus meis: vt fortia scilꝫ ꝑlatos
interius exteriusqꝫ affligant: τ sic erudiantur q̇ deū blan
dientem audire noluerūt. Vnde addit. Et erudiuit me.
Esa. xxviij. Vexatio dabit intellectū auditui. Expandit
rete pedibus meis: ne post voluptates τ desideria vana
vsqꝫ ad finem vite irē. Cōuertit me retrorsum: ne ꝑ angu
stias τ tribulationes vadā. Posuit me desolatā. Amos
iij. Tm̄modo vos cognoui ex oibus cognationibus ter/
re. idcirco visitabo sup vos oēs iniquitates v̄ras. ¶ Jtē
ecclesia collecta de iudeis τ gētibus dicit. De excelso mi/
sit ignem τc i. spiritūsanctū: ꝼm quē corroborat ecclesia
virtutibus: τ eruditur diuinitus: ne vltra idolis seruiat:
vel mundi delicias querat: caste viuat: caste timeat: et ex
ipsis erubescat vitijs quib⁹ seruierat. Roma. vj. ibi. Quē
ergo fructū habuistis tūc in illis/in q̇bus nūc erubescitis?
de pe. dis. j. quē penitet. Expandit illius rete scꝫ ꝑdicatio/
nis. Luce. v. Lauabāt retia. τ iterū. Laxate retia vestra in
capturā. Beda. Piscatores sunt ꝑdicatores ecclesie τ do
ctores qui nos ꝑ rete fidei cōprehendunt: τ quasi litori/
sic terre viuenti aduehūt. Sed hec retia modo laxantur
in capturā: modo lota plicātur: q non oē tēpus est habi/
le doctrine. sed nunc exercenda est lingua doctoris: nunc
sibimet cura gerenda. Jbi etiā Amb. Que sunt apl'oꝝ q̄
laxari iubent retia: nisi verboꝝ cōplexiones: τ quasi q̇dā
orōnis sinus: τ disputationū recessus: qui eos quos cepe
rint nō amittant: Et bene apostolica instrumēta piscan/
di retia sunt: que nō captos perimūt/sed reseruant: τ flu/
ctuantes de infimis ad supna traducūt. Vñ τ retia pisca
toꝝ/sunt eloquia predicatoꝝ: de fide τ moribus τ diuer/
sis authoritatib⁹ vtriusqꝫ testamenti cōplexa. Abachuc. j.
Facies hois quasi pisces maris. Bene ergo expanditur
rete ꝑdicationis, ne ecclesia vadat post vanitates erroꝝ
τ ꝯcupiscētias

et cōcupiscētias. Pedib⁹ meis/voluptatib⁹/prauis affe/
ctib⁹. Conuertit me retrorsum. de vitijs ad ꝟtutes. de infi
delitate ad fidē. Retrorsum. vt audirē vocē post tergum
monētis. Esa. xxx. Cōuertit etiā me retrorsum. vt post ipm̄
irē: et nō ꝑirem. Hoc rete apl'is τ viris apl'icis ē cōmissuꝫ:
vt de mari hui⁹ mūdi pisces hoies extrahāt. Luc. v. Pe/
dib⁹. ps. cxviij. Ab oī via mala ꝓhibui pedes meos. Po
suit me desolatā. terreno solatio/τ p̄ntis vite dolore/et
desiderio future. vnde ps̄. xlj. Fuerunt mihi lachryme τc.
Tota die. oī tp̄e. Merore cōfectā. dolore scꝫ ꝑsentiū tribu
lationū/τ amore futuroꝝ bonoꝝ. Et tanto forti⁹ merore
cōfecta/ꝓ filijs plāgit ecclesia: τ p̄ntis vite cōsolationem
nō recipit: quāto verius in eis per vana desideria ꝑuerse
considerat aberrasse. Vñ ad Rom̄. vj. Sicut exhibuistis
mēbra v̄ra τc. xlvij. di. oēs. ¶ Nun sempiternū interp̄tat.
Deut. xxxij. ꝓuocat dñs ad vindictā. in Canti. audite. Si
acuero vt fulgur gladiū meū. Vigilauit. q̄si vindictā/pu
nit q̇ dormire videbat. Jugū. de quo. xxx. c. Hiere. Conte
rā iugū eius de collo tuo. supponendū mihi. Jniquitatū
meaꝝ. q̄ ex me sunt. ps̄. l. Qm̄ iniq̄tatē meā ego cognosco.
Jn manu ei⁹. in retributiōe dñi. Jugū eccl'ie vigilat i ma
nu dñi: que se scelerib⁹ in suis mēbris subdidit: nisi quoti/
die penitēdo/ponat ea corā oculis suis. vñ. ps̄. Et pctm̄
meū cōtra me est semꝑ. de pe. di. j. τ venit. Voluit em̄ Da/
uid vigilare: τ pctā fletib⁹ abluere: ne vigilaret iugū eoꝝ i
manu dñi. vñ dixit. Auerte faciē tuā a pctis meis. q. d. vt
in manib⁹ tuis vigilēt. sꝫ vt ego ꝓpter peccata mea vigi/
lē: τ fletib⁹ purgē: ne ꝯuolutas iniq̄tates imponas collo
meo: nec me des in manu de q̄ nō potero surgere. Jtē dū
eccl'ia tētationib⁹ q̄titur: vigilat in manu dñi iugū iniqui
tatis eius: et hostib⁹ tam visibilib⁹ ꝙ inuisibilib⁹ subijcit:
amissis monilib⁹ q̄ sibi dederat in ornamentū spōsus: vñ
ingemiscēs ait. Cōuolute τ imposite sunt collo meo: inso
lubili vinculo. tanqꝫ suffocando: sicut laqueus Jude. de
pe. di. iij. scelerator. Collo meo. tāqꝫ graue pondus. Esa.
iij. Quia filie sion/aīe in eccl'ia/ambulauerūt extento col
lo: auferenda esse oīa ornamenta dicit: τ inter cetera/tor
ques τ monilia. Torques in pect⁹ pēdētes/intelligentiā
mētis demonstrāt. Monilia/oīa ornamēta spūalia signi
ficāt. quib⁹ amissis viri eccl'iastici muliebri affectu ambu/
lāt extēto collo: τ nutib⁹ oculoꝝ loquūtur: τ plaudētes
manib⁹ τ pedib⁹ cōposito gradu incedūt/seculi gloriā se
ctātes. cōtra illud. xlj. di. clericus. τ. §. vlt. Jure ergo iugo
iniq̄tatū ꝑmit/q̇ tantis ornamētis virtutū spoliat. vñ cō
uolute iniq̄tates/vinculo insolubili plangunt: τ imposi/
tē collo ei⁹ q̇bus quedā mēbra ei⁹ suffocant: sicut Judam
se laqueo suspendisse legim⁹. de pe. di. iij. iudas. Vñ ad/
dit ecclesia. Jnfirmata est virtus mea. vt non possum resi/
stere. ps̄. xxx. Jnfirmata est in pauꝑtate virtus mea. De/
dit me dñs. dari permisit. xxiij. q. iiij. §. vasis. iusto iudicio
dei. Jn manu. diaboli. De q̄ nō potero surgere. ꝑ me. vñ
non adijciet vt resurgat virgo filia israel. Jnfirmata est
inquā virt⁹ mea. q impij tradunt in eternū: vbi vermis
eorū non morit/τ ignis non extinguit. Esa. vlt. Mat. ix.
Vermis conscientie. vbi Chrys. Nō de sensibili verme hoc dicit. sed vermē con
sciētiā vocat mordētē aiaꝫ: ꝙ sit nō oꝑata bonū. vnusq̇sqꝫ
em̄ suijpsius accusator fiet/rememorās que gessit in vita
mortali: τ sic eorꝫ vermis immortalis permanet. Sicut
superior sentētia q̄ Mem intitulat. i. ex ipsis/que scꝫ do/
minus misit de celo/cōuertit eā ad penitētiam ita ex iugo
iniquitatū ei⁹. Nun qd̄ sempiternū interp̄tat/impegit in
interitū: vt iusto dei iudicio ꝼm impenitēs cor suū sempi/
ternū incurrat suppliciū. non ꝙ ecclesia ad vitam ꝑdesti/
nata. xxiij. q. iiij. obtineri. cum. c. se. his tradat supplicijs:
sed que in mēbris suis accidunt imputat sibi ac plangit.
¶ Jugū etiā iniq̄tatis est dormire in neq̇cie torpore. se/
cure τ impune quiescere. sꝫ vigilat iugū τc. Vñ Hiere. j.
Virgā vigilantē ego video. ait dñs. Vigilabo ego super
verbo meo: vt faciā illud. Nobis em̄ torpētib⁹/pctā latēt:
sed in manu dñi vigilāt: dū nos ad vindictā iuste retribu

tionis accusant. vñ Gen̄. iiij. Vox sanguinis tui clamat
ad me de terra. Job dicit ad dñm. xiij. c. Signasti q̄si in
sacculo pctā mea. Osee. xiij. Colligata ē iniq̄tas effraim:
ad similitudinē pecunie/q̄ postqꝫ numerata est/ligat in
sacculo et signat. Et cōuolute sunt: q̄si pondus ad ꝑmen
dū. Et imposite collo meo. ꝓ torque aurea. funiculo iniq̄
tatis circūdant. vñ Prouerb. v. c. Jniq̄tates sue capiunt
impiū: τ funib⁹ pctoꝝ suoꝝ cōstringit. ¶ Samech adiu/
toriū interpretat. scilꝫ dei qd̄ q̄si hodie ꝓpter pctā nimia
sublatū ē. Abstulit dñs oēs magnificos meos: nō dei: de
q̇b⁹: deposuit potētes de sede. Luc. j. Dñs de medio mei
iusto iudicio. Vocauit aduersum me tp̄s. qui diu distule/
rat. i. tp̄e accepto affligat me: quia non punit ante pctm̄:
τ expectat post peccatū. ps̄. lxxiiij. Cū accepero tēpus: ego
iustitias iudicabo. Ber. Quid de iniustitijs cū iustitie iu
dicabūtur? Sed hoc ideo: q quasi pānus mēstruate oēs
iustitie nostre. Esa. lxiiij. vt conterat electos meos. nō dei
q̇s ip̄e nouit. Joā. x. Cognosco oues meas. ps̄. ix. Cogno
scetur dñs iudicia faciens. Ber. Qui nūc ignorat miseri
cordiā querēs electos ꝑlatos. vel qui videbant virtutib⁹
eminētiores: vel conatu mētis excellētes. Vñ Esa. iij. Au
feret a hierl'm validū τ fortē: et oē robur panis. verbi dei
scꝫ: τ omne robur aque. scilꝫ sapientie salutaris. Eccl'i. xv.
Fortē et virū bellatorē iudicē τ ꝓphetā τc. et sicut fecisse
in hierl'm legim⁹: sic hodie in ecclesia angeli clamāt custo
des eius: trāseamus ex his sedib⁹. τ dicūt Hiere. lj. Cura/
uimus babylonē/ecclesiā in mēbris cōfusam: et non est sa
nata: derelinquam⁹ eā. ¶ Jtē abstulit τc. Quotiēs eccle
sia querit: totiēs tribulationib⁹ agitat: vel hereticoꝝ insi
dijs impugnat. vñ merito plāgit dicēs. Abstulit dñs oēs
magnificos. sepe em̄ in toto orbe ꝑpauci remanserūt ma
gnifici: q̇ sana doctrina defenderēt causam fidei. Voca/
uit aduersum eā tp̄s. pctis exigētib⁹. tēpus vindicte. Ad/
ducit dñs vt cōte. elec. eius: q nō est qui defendat vel mu
rū ponat ꝓ domo isrl'. Ezechi. xiij. τ. xliij. di. sit rector. i ꝑn.
¶ Ayn interpretat fons vel oculus. Quū em̄ christ⁹ plū
crucis pressit: de christi latere fons emanauit. vñ τ conti/
nuo exiuit sanguis τ aqua. Joā. xix. ex̄ de cele. mis. in quā/
dā. de sum. tri. in clemē. c. vnico. Hoc fonte lauat sponsa
eccl'ia sponsi cōplexib⁹ sociāda. vñ idē Joan. xix. Latus
eius aperuit. Aug. Vigilanti verbo euangelista vsus est:
vt nō diceret latus ei⁹ ꝑcussit aut vulnerauit: sꝫ aperuit:
vt illic quodāmodo vite ostiū pāderetur: vñ sacramenta
ecclesie emanauerūt: sine q̇bus ad vitā: que vere vita est:
nō intratur. vnde sequit. Et cōtinuo exiuit sanguis τ aq̄.
Jlle sanguis in remissionē fusus est pctōꝝ. Aqua illa salu
tare tēperat poculū. Hec lauacrū ꝑstat τ potū. hec ꝑnun
tiauerat ꝙ noe in latere arce ostium facere iussus est quo
intrarēt aialia que nō erāt diluuio peritura: q̇b⁹ ꝑfigura
bat ecclesia. ꝓpter hoc ꝑma mulier facta est de latere viri
dormiētis. τ hic scd̄s adam inclinatus in cruce dormiuit
vt inde formaret eius cōiunx. per id de latere dormiētis
effluxit. o mors. vñ mortui reuiuiscūt. Quid isto sangui/
ne mūdi⁹? quid isto vulnere salubri⁹? Chris. q hinc susci/
piunt principiū sacra mysteria. quū ad tremendū calicem
vt ab ip̄a bibitur⁹ christi costa accedas. de hoc ex̄ de cele.
mis. in quadā. ex̄ i clemē. de fide. c. j. sacroscē. ¶ Ayn etiā
interpretat ocl'us. Nō imerito de h fonte oculus inebria/
tus/aquā lachrymaꝝ deducit. ps̄. cxviij. Exitus aquarum
deduxerūt oculi mei. Torcular crucis. vñ. Esa. lxiij. Tor/
cular calcaui solus. oēs em̄ apl'i relicto eo fugerūt. Mat.
xxvj. Mar. xiiij. Luc. xxij. i. dolores crucis patienti solo su/
peraui. in qua pressus fui: sicut vua ꝑmi solet in torcula/
ri. Mat. xxj. Et fodit in ea torcular. Torcular calcauit do
minus virgini filie iuda synagoge vel ecclesie/q̄ est filia
synagoge vel anime confitenti. Jdcirco ego plorās. vox
ecclesie. et oculus meus deducēs aquā fontē lachrymaꝝ.
alludit litere Ayn q̄ oculus dicit vt dixi. quia longe fact⁹
est a me cōsolator. paraclerus. oēs alijs consolatore one/
rosi sunt. Job. xvj. in prin. cōuertens ad bonum scilꝫ. ani/

Universidad de Deusto Biblioteca

ma mea vacantē et errantē.facti sunt filij mei pditi.Ad li
terā ppter pctm̄ in guerris ⁊ inter se ⁊ in corpore ⁊ in ani
ma frequēter vel opera mala.de quib⁹ filijs Mat. xviij.
ibi:Jussit eū dn̄s ve. ⁊ vxo.eius ⁊ filios:qm̄ cōualuit ini-
micus diabolus. Mat.xiij.Jnimicus homo fecit. ¶ Itē
torcular ⁊c.Quisquis doctorū sibi ecclesiā cōmissam ani-
mus conuerti viderit:de fonte amoris hauriat:vn̄ lachry
mas pducat donec cōsolatorē ⁊ cōuertentē paracletū re
ducat.alioquin inualescēte inimico fiūt filij eius pditi:q:
scʒ nōdū ablactati: nōdū in virū pfectū sunt pducti: sʒ p-
gnātes sunt.Mat.xxiiij. ¶ Vel torcular fm̄ Pascasium
vltionem significat ⁊ pctōꝝ supplicia.Esa.lxiij.Torcular
calcaui solus.illud scʒ quo malis supplicia.bonis premia
calcant.hoc solus dn̄s calcauit:q: nullum adiutoriū ha-
buit.neqʒ em̄ angelus:neqʒ archāgelus corpus humanū
assumpsit:vt p nobis moriēs aduersarij nr̄i fortitudineʒ
calcaret atqʒ cōtereret.Hoc torcular calcauit dn̄s in pas-
sione sua virgini filie iuda ecclesie ⁊ synagoge:vt credēti
bus p̄mia:⁊ incredulis ⁊ crucifigentib⁹ ppetue captiuita
tis ⁊ eterne dānatiōis effunderet supplicia. ¶ Torcular
etiam dominus calcat quādo ecclesie sterili et absqʒ ope-
ribus vacue et otiose penam ⁊ tribulationem infligit.vn̄
sequit: Jdcirco ego plo.q: sentit se amisisse cōsolatorem:
⁊ impenitentē ruere:vbi erit flet⁹ ⁊ stridor dentiū.Mat.
viij.⁊.xiij.xxij.⁊.xxv.Et Luc.xiij.vbi ingens aīe fletus de-
scribit:vt sibi sciat post mūdi hui⁹ vanā leticiā/oēm cōso-
lationē defuturā vbi filij perdent:quia fructus malorum
dissipabitur:solus inualescit inimicus. ¶ Phe interpta-
tur os.dum sion.i.ecclesia manus suas expādit inter an-
gustias.significat q ore non valet exprimere qd patitur
in corde dum fit sine cōsolatore. ¶ Expandit sion man⁹
suas/ecclesia quasi pturiēs:vt qd nō valet ore: significet
manuū extēsione.sicut moyses manus extendēs ad deū.
Exo.xvij.xxxvj.di.si quis.⁊ nō est q cōsoletur eā. ps̄.lxxvj.
Renuit cōsolari aīa mea.amisso vero cōsolatore.Māda
uit dn̄s iuste dissipādo aduersum iacob in circūitu ei⁹.ec-
clesiā solo nomine gloriantē: ⁊ demones nō supplātantē
hostes ei⁹ demones.facta est hierusalem ecclia quasi pol
luta menstruis in membris vana gloria:dum nobis attri
buimus bona ex ipsa vanitate:sicut menstruis quicquid
tāgimus/polluim⁹: ⁊ sicut abominabilis est mulier dum
mēstrua patit:sic hodie magna pars christianorum alijs
gērib⁹. ¶ Itē quotiēs ecclesia hereticorū vel schismatico
rū vel falsorū christianorū publicorū vallat exercitu: do-
minus aduersus iacob/ecclesiam scilicet que debet vitia
supplantare cōtra eā instaurat inimicorū exercitus:q: spi
ritū sanctū cōsolatorem amisit ⁊ doctorē sine quo nullus
ad fidē erudit.nullus a vitijs releuat.ideo expandit ma
nus suas in p̄ssuras ⁊ dolores.nec est ei vlla vox doloris
digna.qua possit hostiū dogmata vincere ⁊ sua defende-
re.vn̄ sepe fit pollura feditate carnaliū operū et sangui-
ne carnaliū desiderioꝝ inter hostes.quib⁹ interius ⁊ exte
rius impugnat.Unde ve pgnantibus ⁊ nutriētib⁹ in illa
die.Mat.xxiiij.p̄gnantes dicunt anime que cōcipiūt bo
nū ppositū:sed non ponūt in opere nutrientes:q adhuc
opus impfectū habēt: tales in magnis tētationib⁹ defi-
ciūt. ¶ Itē expandit ⁊c.ecclesia q est speculū dei i terris
et viciorū supplātatrix:quū ppter iniquitatē traditur in
mēbris spūalibus nequicijs frustra querit cōsolatorē ex-
tra quū careat eo intra.Merito ergo mandauit dn̄s ad-
uersus iacob ecclesia quondā vitia supplantantē:nunc
exteri⁹ gloriantem.vnde in circūitu spūales hostes obsi
dent eam:ne possit effugere.que sepe se vallatam vidēs
expandit man⁹ suas inter angustias cogitationū.nec em̄
est ei vox oris:nec vlla excusatio sermonis:q: mēstruis in
mēbris pollura.i.cruētis opibus maculata:a quib⁹ nūq
sine cōsolatore paracleto liberabit: quū etiā ppheta te-
stet/q oēs iustitie nostre/sic sunt corā eo/sicut pann⁹ mē-
struate.Esa.lxiiij. ¶ Sade iustitia interpretatur. signifi-
cat q: iustitie dei iuste;qd bene his verbis ostēditur. Ju-
stus est dn̄s quasi iusta sentētia ore dn̄i ptra me plata. Ju
stus dn̄s in omnib⁹ vijs suis.ps̄.cxliiij. Quia os eius ver
bum patris.Canti.j.Osculetur me osculo oris sui.i. filij
verbi incarnati. sic exponit ibi Bern̄. vel predicatores.
Hiere.xv.Si separaueris preciosum a vili:quasi os meū
eris.vel prophetas.Hiere.j. Ecce dedi verba mea in ore
tuo.vel presentiā.Ad iracundiā puocat ecclesia peccādo
in mēbris.Audite obsecro aure cordis:quod est intellige
re.Mat.xv.Audite ⁊ intelligite vniuersi populi dolorē
meū:nō trāseūtes per viā vt supra.⁊ videte diligēter cō
siderate.ps̄.xliiij.Audi filia ⁊ vide. virgines mee ⁊ iuue-
nes mei. virgines em̄ nec alium ledere:nec se defendere
possunt.virgines caste intentiones.abierūt in captiuita
tem.sensuū exteriorū cū quib⁹ cibū recipit bestiarum.fm̄
Jsaac.qui aīam captiuat sub iugo suo. Luc.xiiij.ibi: Ju-
ga boum emi qnqʒ.qd exponit de curiositate.v.sensuum.
Justus est dn̄s ⁊c.ecclesia que superius oris iudiciū pru
lit.que os dn̄i in scripturis sanctis.ad iracūdiā puocauit
dicitur confiteri.iustus est dn̄s.nihil em̄ sine causa fit sup
terram.et in magna dei republica/nihil sine prouidentia
dei fit.xxvj.q.v.nec mirū.vltra colū.℟.nec ideo quisqʒ.q:
os eius. non q humana mēbra habeat deus: sicut dicit
heretici antropomorphite.xxiiij.q.iij.quidā.℟.antropo-
morphite.Sed sicut tropice adscribunt ei humani affe-
ctus:ita ⁊ membra. Per os verbum de ore patris pgeni-
tū significat.Canti.j.Osculet me osculo oris sui.ac si di-
cat.flagitijs meis iustū iudiciū puocaui natura clemētē.
de pe.di.j.c.q: diuinitatis natura clemens est. cōpuli cō-
tra me duram ferre sentētiā. Audite ergo vni.ppli ⁊c. ca-
lamitatē suā duplicem pensat ⁊ ineffabilem.vnde ad cō-
dolendū inuitat vt multorum compassione anxietas le-
uior fiat:et vt eorū sit vna passio.ij.Coꝝ.xj.Quis infirma
tur et ego non infirmor:Rom̄.xij.Gaudere cum gaudē
tibus:flere cum flētibus.quorū est vna nature conditio.
talis quippe est nature affectus vt dolores nr̄i ⁊ gaudij
cōsortes gram⁹: quorū participatione facili⁹ feram⁹. vn̄
Luc.xv.Cōgratulamini mihi quia inueni ouem ⁊c. virgi
nes de quibus dicit.ij.ad Coꝝ.xj.⁊.xxvij.q.j. nuptiarū. sʒ
iste fatue de quib⁹ Mat.xxv.⁊.xxxij.q.v.si paulus. iuue-
nes quos in fonte baptismi regenerat mater ecclesia. de
con.di.iiij.mater ecclia.tales bone virgines/et iuuenes
laudāt dn̄m.ps̄.cxlviij.iuuenes ⁊ virgines ⁊c. sed muta-
ti in malum vrunt igne maxime luxurie.vn̄.ps̄.lxxvij. Ju
uenes eorū comedit ignis.et virgi.eorū nō sunt lamētē ⁊c.
Hi cū aut heretica prauitate corrūpunt:aut vitijs cōstu
prant:non loco:sʒ mēte in babylonem.i.in cōfusionē ca-
ptiuātur.qui em̄ adheret meretrici:vnū corpus efficit cū
ea.j.ad Coꝝ.vj.de talibus virginib⁹ cadentib⁹/Amos.v.
virgo isrt cecidit.⁊ Amos.viij.⁊ virgines bone deficient.
iste sunt sine oleo.Mat.xxv. Esa.xvij.descende ⁊ sede in
terra/virgo filia babylonis.de his oib⁹.xxxij.q.v.si pau
lus.de statu virginū scripsi in fine istius opis.de iuueni
bus dissolutis.Esa.xl.iuuenes i infirmitate sua cadēt ⁊c.
¶ Coph vocatio interpretat.vn̄ cōtinuo subiungit. Vo-
caui amicos meos hereticos q fraudulēter incedūt. Hie
re.ix.vel affectus animi.⁊ ipsi deceperūt me. Ecclia sepe
amicos vocat quos in fide socios putat:sʒ ipsi decipiunt
qui fidē corrūpunt:aut intus latēdo:aut in apertam he-
resim prorumpendo.mali quoqʒ catholici in potestatib⁹
maxime cōstituti:in quib⁹ ecclesia sepe confidit:quasi ami
ci sepe decipiūt eam.tales inimici sunt.v.q.v.non omnis
xciij.di.si inimicus.quodqʒ peius est:tūc crudelius seuiūt
quū sacerdotes ⁊ senes fame verbi dei psumpti sunt:qui
sequētes lucra carnalis vite:magis querūt cibum aialis
vite q celestem.de salomonis ferculo.Canti.iij.vel euan
gelico prādio.Mat.xxij.vel sapiētie cōuiuio. Prouer.ix.
ad quod oim vocatio in Coph lra designat. sacerdotes
mei.regale.j.Pet.ij. Uos estis genus electum regale sa-
cerdotium.ex de elec. fundamenta.§.j.li.vj. Senes mei
maturitas cōsilij.lxxxiiij.di.porro. Canities hominū pru-

dentia est.Sapientie.iiij.⁊ pre.c.porro in vrbe.in ecclesia
consumpti sunt:quia intra ecclesiam sacerdotes nomē do
mini despiciunt.et quantum ad se panem pollutum offe
rūt:qui ad altare indigne accedūt quiqʒ dato munere sa
cerdotiū psumunt. Malach.j.c.xlix.di.sacerdotes.cū. §.
se.Et omissis euangelijs ⁊ pphetijs comedias legunt et
amatoria bucolicorū versuū verba cantant. xxxvij.di. sa-
cerdotes. Pertinētia ad sua officia ignorāt ⁊ negligunt.
xxxviij.q ipis. Pauci hodie boni.xl.di.multi.de altari for
nicant.xliiij.di.§.j. Labia eorū nō custodiūt sciam.xxxvj.
di.§.ecce.xliij.di.sit rector. Cōuiuijs vacant contra illud
xliiij.di.nō oportet.⁊.c.quando.que est palea.⁊.c. non li-
ceat.Turba eos cōtēptibiles facit.xciij. di.legimus. ℟. sʒ
dicis. Jmpie agūt cū maculis celebrantes.j.q.j. sacerdo-
tes. Pro mercede rūdent:⁊ sacramēta vendūt.j.q.j.iudi
ces.⁊.c.nullus epus.Sua peccata non sanāt: ⁊ aliorum
diluunt.iij.q.vij.sacerdos.de pe.di.vj.qui vult. De eccle-
sijs ad alias ecclesias migrant. vij.q.j. eos sacerdotes.
Non libere pnuntiant veritatem:ideo pditores.xj.q.iij.
nolite.Defraudant ecclesias.xij.q.iiij.c.j.Auaritie incum
būt.ex de deci.c.j.Jn hoc etiā patentissimū est crimen sa-
cerdotū ⁊ vltra modū detestabile fm̄ Aug. qui nō prius
se iudicāt ⁊ alios alligāt. de pe.di.vj.c.j.℟.in hoc. ¶ Ta-
les etiam sacerdotes sunt nūc qui omnē iustitiā pplo mā
dant:et ipsi nec modicā seruant fm̄ Chryso. Mat.xxiij.
xxvj.q.vij.alligant. p̄cipue ipi scindūt ecclesiā ⁊ de domo
dn̄i pplos seducūt: ⁊ vbiqʒ ponūt scandula fm̄ Hierony.
xxiij.q.iij.trāsferūt.Difficile penitēt ⁊ cōuertunt. j.Reg.
ij.si sacerdos peccauerit:qs orabit p eo: de pe. di.j.§. qd
autē.℟.si sacerdos.⁊.c.quis aliqn̄.ante.§. his authorita-
tib⁹.⁊ ppter hoc dicit cōsumpti sunt in aīa ⁊ corpore. vn̄
in Canti.moysi/Audite:Deut.xxxij.Cōsument fame: et
deuorabūt eos aues.i.demones morsu amarissimo. Se-
quit.q: quesierūt cibum/sibi lucra terrena vel vana desi
deria.vt refocillarēt.q: peccatū nūq satiat.supra dixi in
lra Caph.animas suas.i.aīalitatē.dixi.s̄.in isto.c.Senes
etiam mali.de quibus.ij.q.vij.paulus.⁊ dixi.s̄.in exposi-
tione Hiere. ¶ Jtem qplurimi in ecclesia dulces carnis
affectus vocāt amicos:sed ipsi eos decipiūt.Et q: in eis
regale perit sacerdotiū: ⁊ senium maturitatis vanis ille-
cti desiderijs laborāt ad refocillandā pcupiscētiā carnis:
sed egyptus vane auxiliat.Esa.xxxvj.xxiij.q.iij.§.j.q: mū
dus transit ⁊ pcupiscētia eius.j. Joan.ij.que est baculus
arundine⁹:qui superinnitētis pforat manū.Esa.xxxvj.vt
pre.§.j. ¶ Res capitis interpretat.i. mentis.ex de sacra
vnc.c.j.§.q: vero.℟.in vertice.Uide dn̄e qm̄ tribulor. vox
ecclesie.cōturbatio em̄ ventris:vel subuersio cordis/est
gemitus mentis que in capite designatur.iure ergo ptur
batio capitis dicitur/dū ecclesia suorū casibus amaritu-
dine replet.que dolorem ⁊ tribulationē suā quotidie de
merissimo exponit iudici.Ecclesia em̄ varijs dolorib⁹ ve-
xata/ventrē.i.mentē turbatā gemit.mēs em̄ designat in
capite vt dictū est.vn̄ Hiere.iiij. Uentrē meū doleo.ven.
me.doleo.⁊ exponēs adiungit:sensus cordis mei turbati
sunt.Sicut em̄ in ventre cibi cōcipiuntur ⁊ ples:sic in mē
te cogitatiōes.Ecclesia em̄ tētationib⁹ fatigata intus et
extra/anxiam se demōstrat foris psecutionibus:intus do
loribus. foris em̄ flagellis atterimur.intus carnis sugge
stionibus fatigamur.vnde addit:foris interficit gladi⁹:
et domi mors similis est.pturbatus est venter meus. ps̄.
xx.pturbatus est in ira.Rom̄.xj.xj.q.iij.illa.oculus me⁹/
aīa mea/⁊ vēter meus. Subuersum ē cor meū in memet-
ipsa:qm̄ amaritudine plena sum.subuersum est cor meū:
q: scʒ super cor suū non posuit dei signaculum. vn̄ Canti.
viij. Pone me vt signaculū sup cor tuū.si em̄ ecclia signa
ta esset semp hostis eā nō pcuteret. Ezech.ix.ibi. Signa
thau ⁊c.et sequit ibi:Oēm aūt super quē videritis thau:
ne occidatis.Feritur ergo ecclesia foris gladio psecutoꝝ:
intus doctrina hereticorum.aut improbitate morum que
felle amariora sunt. vnde sequitur. Foris interficit gla-
dius persecutorū exteriorū.Apoca.vj. Exiuit ali⁹ equus
rufus ⁊c.et sequitur.Et datus est ei gladius magnus. p-
secutio magna.tartarorū et saracenorū contra ecclesiā.q
hucusqʒ durat.vel quecūqʒ alia manifesta tribulatio con
tra ecclesiā diabolo pcurante.vn̄ holofernes ait Achior
Judith.v.Gladi⁹ militie mee trāsiet per latera tua. Ho-
lofernes interpretatur infirmans vitulū saginatum: ⁊ si-
gnat diabolum persequētē christum in ecclesia sua. Luc.
xv.Adducite vitulum saginatuʒ ⁊ occidite.vel quēlibet
iustū de ecclesia.ps̄.l. Jmponēt super altare tuū vitulos.
vnde Achior interpretat fratris mei lumen: et significat
quēlibet christianū lumine christi fratris nostri illumina
tū.christus frater est. Joā.xx.Uade ad fratres meos. Et
domi.i.in mēte/mors tētationū et suggestionū cum con-
sensu.ista est puella que domi mortua iacebat quam chri
stus resuscitat.Mat.ix.Mar.v.Luc.viij.de pe.di.j.§.nō
ergo.ibi:non sunt.⁊.c. quē penitet.⁊. dist.ij. sicut tribus.
¶ Sin interpretat dentiū.i.predicatoꝝ.hic est fletus dē-
tiū:de quib⁹ Cañ.iiij. Dentes tui sicut greges tonsarū.j.
Coꝝ.iij.hi sunt qui non lacte infantie indigent:sʒ mādu-
cant solidum panem.Heb.v.vn̄ Petro dicit Act.x.Occi
de ⁊ māduca. Predicatores aūt sunt vt greges tōsarū:q
vetustate viciorū spoliati fetib⁹ suis lac doctrine/⁊ indu-
menta virtutū.xliij.di.sit rector. ministrāt. Audierūt ini-
mici ecclesie.q: ingemisco ego.absente sponso. Et nō est
qui cōsolet me.fugato spū.oēs inimici mei demones/he
retici vel mali catholici/audierunt malū meū letati sunt
afflictionē.Esa.xlv.ibi:Creans malū.xxiiij.q.iij.quidam.
℟.colliciani.qm̄ tu fecisti.i.iusto iudicio pmisisti. xxvij.q.
v.nec mirū.℟.nec ideo.adduxisti idest adduces diem iu-
dicij pſolatiōis mee/non illorū: ⁊ fient similes mei capti
ui afflicti. ¶ Audierūt inimici sponsam ecclesiā ploran-
tē:que sentit sponsum absentē.qui etsi semp adest p maie
statem:patitur tn̄ spōsam tētationibus cōcuti. xij.q.j. fu-
turā. vt semp solicita sit et timida ne corruptoris sugge-
stionē suscipiat. Judic.ij. Non delebo gētes quas dimisit
iosue:vt in ipsis experiar israel. Nō est qui cōsoletur me.
q: vt dicitur in li.Sap.j.c. Spiritussanctus discipline ef-
fugiet fictum.i.hypocritā qui fingit se disciplinaʒ habere:
quū nō habeat:qm̄ tu fecisti.vnde Esa.xlv. Ego dn̄s fa-
ciēs pacem ⁊ creās malū.xxiiij.q iij.quidā. ℟. colliciani.i.
iusto iudicio pmittens.xxvj. q.v.nec mirum.℟.nec ideo.
Adduxisti diem cōsolationis. Rhetoricorū more loquit:
qui sibi iudicē conciliant ⁊ aduersarium incitant. ¶ Itē
audierūt q videbant amici ecclesie tribulatē:q debuerāt
cōpati scientes scelera membrorū ecclesie irrident quasi
inimici.vnde Aug.in.ps̄.xxxiiij.Si aliqn̄ pedes nostri hu
mana infirmitate in aliqd pctm̄ mouent:insurgūt lingue
iniquissimorū inimicorū:cui fuisset miserendum.irrident
impij vn̄ dolent pij.v.q.v.§.sed aliud.in fi.vnde.ps̄.
Qui custodiebant aīam meā:con.fe.in vnū/dicen.deus
dereliquit eū.Sed habet ecclesia dētes virtutes discernē
tes inter psperа ⁊ aduersa: ⁊ nouū consolantē spm̄ requi
rere:et in misericordia dei sperare: ⁊ post angustias peni
tētibus cōsolantē veniam dari: ⁊ insultantibus supplicia
retribui. ¶ R. Thau interpretat signa pluraliter:q: h
signo monstrat illud ad quod multa significātia referū-
tur.vnde Ezechi.ix.Signa thau in frōtibus virorū gemē
tiū ⁊c.in hoc crux dn̄i significat: sicut ipsius figura T te-
statur. Et sicut apud grecos ω.vltima est: ita apud he-
breos thau.vnde dn̄s ait Apocal.j. Ego sum alpha ⁊ o.
principium et finis.Hac cruce christiani signantur ne ab
interfectorib⁹ interficiant.vn̄ Rabanus. Postea signat
baptizandus signaculo sancte crucis tam in fronte q in
corde:vt ab eo tēpore apostata diabolus in vase suo pri-
stino sue interēptionis cognoscens signaculū/iā sibi de-
inceps illud sciat esse alienum.vnde diabolus dixit. sicut
narrat Grego.in dialogo de quodam iudeo qui supra se
fecerat signum crucis.heu heu vas vacuum:sed signatū:
vnde nec ei nocuit.hoc legit ⁊ no.de cō.iiij.postea signa-

Universidad de Deusto Biblioteca

tur. Preterea thau/finis hebraicarū literarū: sic crux chri
sti que est finis legis ad iustitiā. Rom. x. Et quia oia testa
mēti veteris signa dñice incarnationis ⁊ nostre redēptio
nis sunt sacramēta: ideo thau virū interpretaꝛ signa: vt
per eadē signa/hoc vnū annūtietur in quo oia referūtur
signa iudiciorū dei. Saluanꝛ aūt electi ꝑ gemitum ⁊ do
lorem signati. pdunꝛ impij indurati designati. Apoca. vi.
¶ Ingrediaꝛ omne malū/qd̄ videris nescire/corā te.
vox ecclesie. ⁊ vindemia eos futuris bonis/sicut vinde
miasti me p̄sentib9 ꝑ eos/ꝓpter iniq̄tates meas. iuste scʒ
multi enim gemitus mei: q: multi excessus. ⁊ cor meū me
rens. ¶ Ingrediaꝛ omne malū ⁊c. q. d. quare non vindi
cas dñe sanguinē nrm̄. ps̄. lxxviij. vindica dñe sanguinē
seruorū tuorū ⁊c. et Apocal. vi. Usq3 quo dñe sctūs ⁊ ve
rus nō iudicas et vindicas sanguinē nostrū ⁊c. Et vinde
mia eos. hoc in iudicio cōplebitur: qn̄ mali recipient qd̄
merenꝛ: sed impij auferunt tēporalia ⁊ in futuro amittēt
eterna. Et sicut sanctos deo ꝑmittente oppresserunt: ita
deo eos opprimēte/sustinebunt penas eternas. quod ti
mens ecclesia conquerendo adiungit. multi enim gemi.
mei: quia multa perditio filiorum impiorū eius: q: multi
perdūtur: pauci saluantur. Mat. xxij. ij. q. i. multi. in fi. ⁊c.

¶ Articulus Quintus. Aleph.

Quomodo exclama

tio ꝓphete ꝑ ecclesia a sponso deuiāte ad
miratiōis et doloris plena. Quomodo. q̄si
non bene cōueniunt. obtexit subito caligi
ne erroris peccati et ignorantie. Est caligo bona de qua
diciꝛ Exo. xix. Jam nunc veniam ad te in caligine nubis.
et alibi. ps̄. xvij. ⁊ caligo sub pedibus ei9. sed sion ecclesia
nunc caligine turbinis peccatorū et meroris tegiꝛ: ⁊ ꝓie
cta est ꝑ magna parte de celo cōtēplationis ⁊ celestis cō
uersationis. de altitudine glorie virtutū. de tutela dei: q:
diem dñi nō obseruat quem vidit abraam ⁊ gauisus est.
Gen. xviij. Joan. viij. ⁊ impegit in diē furoris. ¶ Itē quō
obtexit: mystica sion ecclesia caligine peccati ⁊ erroris et
ignorātie tegitur: q̄ tantis muneribus antea in ecclesia pri
mitiua a suo spōso ditabaꝛ. terrā inclytā israel. terrā pro
missionis. terrā ecclesie peculiarē. terrā hereditatis eccle
sie scilicet specialiter acquisitā et emptā sanguine christi.
Ad literā de celo ꝓiectā cōspicimus: q: quasi inhabitata
est ⁊ deserta. et siq̄ supsunt cultores: qn̄ arabes et sarace
ni sunt. Et hoc ideo: quia iā diu ipsa in mēbris purioribus
actibus terrenis inheret: ⁊ eius vēter terre adheret. cui9
cōuersatio in celis prius erat: sed abijcitur iusto dei iudi
cio: ⁊ nō recordatur scabelli pedū suorū. Quis em̄ eccle
sia fuerit habitatio pulcherrima dei ministrātib9 angelis
et dei ꝓtectione honorata multis miraculis: ⁊ diuinis so
latijs educata: ⁊ adhuc sit in sanctis. de con. di. iiij. q̄ris.
vltra mediū. tamen scabellum diciꝛ dei ꝓpter adoratio
nē in terra. ps̄. xcviij. ⁊ adorate sca. pe. eius: quoniā sctm̄
est. Unde et moyses videbat dñm israel: et sub pedibus
eius quasi opus lapidis sapphiri. ⁊ quasi celū. Exo. xxiiij.
ad mediū. quod serenū est. hoc ē celum. i. ecclesia de quo
diciꝛ. ps̄. xviij. Celi enarrāt gloriā dei. In furore suo. s. c.
ꝓximo dixi. ⁊. s. iiij. c. in ar. i. super verbo/cōpleuit dñs fu
rorē suū in vindicta. filiam sion. quā tantū diligebat. pro
iecit de celo/de celesti cōuersatione. terram inclytam isrl̄
bonā ꝑus que afferebat fructū euangelicū: ⁊ in ꝯtempla
tione videbat deum ⁊ nō est recordatus sca. pe. suorū. q:
desertam eam patitur esse: que esse cōsueuerat sedes dei.
¶ Itē quō obtexit ⁊c. ecclesie lumen scientie ⁊ speculum
diuine cōtemplationis habuit: ⁊ nomen eius anteq̄ pec
caret in mēbris in celo scriptum fuit. de pe. di. iiij. si ex bo
no. cum. §. se. Sed peccato detecto in terram ꝯstituitur: ⁊
vitijs inquinaꝛ: et pedes dñi. i. vestigia p̄ceptorū eius de
reliquit quū esset templū in quo habitaret de9 ⁊ deambu
laret. ij. Cor. vi. Apocal. xxj. Ideo in die furoris sui ab ho
stibus conculcatur: nec dñs recordatur: quia in die dñi et
in luce stare noluit: et tradidit eā in die furoris sui. Job.
iij. Pereat dies in qua natus sum. ⁊ in qua homo de celo
cecidit. et colles: ⁊ mēbra christi fecit mēbra meretricis. i.
ad Cor. vi. i. babylonis. et ideo eius nō recordatur: sʒ in
iuriā suā vlciscitur. ps̄. xcviij. Et vlciscēs in oib9 adinuētio
nibus suis. ¶ Beth. Precipitauit. dñs qui solebat exal
tare quia nō est conuersa. Johel. ij. de pe. di. i. cōuertimini
nec pepercit grām subtrahēdo. oia speciosa iacob/virtu
tes que pulchre sunt. Sap. iiij. O q̄ pulchra est casta ge
neratio. destruxit. qui cōstruxerat. in furore suo. qui natu
ra mitis ⁊ misericors est. de pe. di. i. quia diuinitatis. Mu
nitiones. pastores doctores. virtutes q̄ armāt ⁊ muniūt
aiam. Ephe. vi. virginis iuda. eccle vel anime ꝑus caste:
q: cecidit. xxxij. q. v. cū paul9. Deiecit in terrā. ꝑmisit deijci
in terrena desideria qui eleuabat in celū/in celestē cōuer
satione: vbi paulus cōuersabatur. Phil. iij. polluit. pollu
tū ostēdit. xi. q. iij. quomō. qui mundauerat. ps̄. l. Cor mū
dum crea in me deus. Regnū. ecclesie de quo. xxiij. q. vij.
si de rebus. sacerdotes. ex de elec. fundamenta. i. rn̄so. vel
aia que dei erat tēplū. i. ad Cor. vi. et. ij. c. p̄ncipes. sensus
quos ꝓmouerat qui solidati erant. Ecclesiastes. x. Ue ter
re vbi rex puer est. i. ratio puerilis. ⁊ cui9 p̄ncipes. i. sensus
mane comedunt. i. in presentib9 delectanꝛ. Beata terra
cuius rex nobilis est/nobilitate morū. et cuius p̄ncipes. i.
sensus/comedūt in tp̄e suo. scilʒ in eterno cōuiuio ieiunā
tes in hoc exilio. ¶ A Uel p̄ncipes prelatos/q̄ delitijs
affluunt: ⁊ iesum crucifixū pauperē ⁊ esurientē farsis cor
porib9 ⁊ rubentib9 buccis p̄dicāt. xxxv. di. ecclesie. Ibi p̄n
cipes non portant crucem/sup quā fundat9 est principa
tus eorū cū christo: q̄ eā portauit sup humerū: quā māda
uerat christus deferri. Mat. x. ⁊. xvi. Mar. viij. Luc. viij.
et. xiiij. Esa. ix. factus est p̄n. sup hu. ei9. et Joā. xix. baiulās
sibi crucē ⁊c. vbi Aug9. Grande spectaculū: sed si spectet
impietas grāde ludibriū: sʒ si pietas grande mysterium.
Ridet impietas regem ꝓ virga regis lignū sui portare
supplicij. videt pietas regem baiulantē lignū ad semet
ipsū figendum: qd̄ ipse etiam fixurus erat in frontibus re
gū spernendū oculis impiorū in quo erāt glorificāda cor
pora sanctorū ipsam suam crucem gestans humero. cōmē
dabat et lucerne arsure q̄ sub modio ponēda nō erat: can
delabrū ferebat. Chryso. Et sicut victores: ita ⁊ ipse in hu
meris portauit victorie signū T Nec sunt hodie prelati
principes pacis sicut christus: Esa. ix. sed guerre: et alios
ꝑsequētes: de quibus. ps̄. cxviij. principes ꝑsecuti sunt me
gratis. nō veniūt cū michaele in subditorū adiutoriū/sm̄
illud Daniel. x. Ecce mihael vnus de p̄ncipibus venit in
adiutoriū mihi. sʒ in rapinā ⁊ in dispēdiū. xciij. di. diaconi.
v. ⁊ crudelitatē et tyrānidē. x. q. iij. §. de his. cū q̄nq3. c. vsq3
ad fi. questionis. ¶ Principes sunt exercitus demonum:
quū deberent esse exercitus dñi. Josue. v. Mala consilia
tales p̄ncipes dant: sʒ sperneda sunt. ps̄. xxxij. Reprobat
cōsilia principū. Cōstituti sunt a christo super oēm posses
sionē suam principes. ps̄. ciiij. et principē ois possessionis
sue. que sunt bona ecclesiarū: que christi dicunꝛ esse. xij. q.
i. sicut manifeste. ⁊. q. ij. c. i. ⁊. c. qui abstulerit. i. q. iij. salua
tor. ℟. quisquis igitur. Sed ipsi mali p̄ncipes possessionē
christi dissipant et cōsumūt et defraudāt. xij. q. ij. q̄squis.
quū q̄tuor ꝑtes deberēt facere de bonis sue ecclesie cathe
dralis: et vnā sibi: aliā clericis: aliam paupibus: aliam fa
brice distribuere. xij. q. ij. nobis. c. cōcesso. c. quatuor. c. de
redditibus. c. cognouimus. c. mos. c. sancim9. totum nunc
quasi rapiūt. xcij. di. diaconi sunt. ℟. sed cunctis auferunt
vniuersa. ⁊. i. solus episcopus incumbit bonis. solus sibi
vendicat vniuersa. solus partes inuadit alienas. solus oc
cidit vniuersos. ¶ Principes nostri p̄lati/prout cōmuni
ter infideles. Esa. i. Principes tui infideles: socij furum
⁊c. infideliter bona ecclesiarū dispensantes. consangui
neis et amicis: vt. pre. c. quisquis. ⁊. lxxxvi. di. non satis. vt
de histrionibus ⁊ ioculatoribus/⁊ alijs qui seruiūt in clā
culo taceamus. Socij furum. Notariorum suorū et tenē

tiū sigilla sua: et cū quib9 participāt lucra simoniaca: que
recipiūt pro chartis ⁊ sigillo. maxime in magna quātita
te: quū concedūt literas ordinationis ꝯtra iura. i. q. ij. nul
lus abbas. qd̄. c. palea est granosa. sʒ p̄latis arsuris vt pa
lea/est palea eos ardens. ⁊. c. sicut epm. et ex de simo. c. i.
Adde qd̄ no. j. in. §. postq̄ dei grā. ℟. sed dicunt isti. in ar. x.
Crederem tamē q̄ etsi pro sigillo vel chartis post datum
libere ordinē/species mali sit ⁊ auaritia. ar. i. q. i. emenda
ri. aliquid accipere ⁊ turpe lucrum. ex ne de. vel mo. c. i. Si
tamē ordo vel beneficiū sine modo cōditione pacto ⁊ ta
xatione libere datū est: nō cōmittitur simonia. ij. q. i. q̄pio.
ex de pac. c. si ⁊ de simo. ca. tua. ⁊. c. dilectus fili9. A. in fi. ⁊.
pre. c. nullus abbas. que est palea. ibi: Aliqua pacti obser
uatione. et pre. c. sicut epm. ibi. Si non ex pacto. vt in pre.
c. de simo. i. c. ibi: Calamum vēdere. ⁊ ibi in glos. q̄ incipit:
Uerbū vēditiōis. ⁊ hec est ibi mens Lau. ⁊ Uincē. Et hoc
tenet ibi Joā. an. in sua additione in ope suo qd̄ diciꝛ no
uella: dicens q̄ si non precedente pacto vel taxatione ali
quid reciperet: nō diceret simonia detestabilis: sed forsan
mētalis que ꝑ penitētiā aboletur. ⁊. e. t. si. facit pro hoc ex
presse ex de elec. statutum. in clemē. ℟. fructus sigilli succes
sori reseruanꝛ. Et glos. Joā. an. ibi que incipit: ex qua. ⁊ in
glos. siue ad vsuʒ. et si hoc simoniacū esset: papa in curia h̄
tacite minime approbaret. lxxxiij. dist. error. ℟. pro chartis
plūbatis tot aurei et taxati reddūtur. Socij etiam furum
idest mediatorū cū quibus cōmittunt simoniacam praui
tatem: de quibus mediatorib9. i. q. i. siquis epus. ⁊. q. iij. sal
uator. ℟. alioq̄n. ⁊. c. siquis p̄bendas. ex de testib9. media
tores. li. vi. Oēs isti principes diligunt munera: sequūtur
retributiones. vt. pre. c. Esa. i. Ad literā nihil hodie cōmu
niter faciūt p̄lati nisi ꝓpter munera ⁊ retributiones data
vel danda: sed dare est quādocūq3 dare. ⁊ accipere est qn̄
cūq3 accipere ante vel post. i. q. i. eos. scʒ ex pacto vt ibi no.
et. q. iij. saluator. ⁊. c. siq̄s obiecerit. scʒ ex pacto: vt ibi no. c.
siquis p̄bendas. ¶ Principes nostri prelati vt leones ru
giētes. i. seuientes/⁊ vrsi esuriētes sunt sup pplm̄ ⁊ clerū.
Prouerb. xxviij. Leo rugiēs/et vrsus esuriēs: p̄nceps im
pius sup pplm̄ pauperē. Principes nri p̄lati q̄ hodie libē
ter audiūt mendacia reportationes ⁊ murmurationes:
oēs seruitores impios sicut ipsi sunt habēt. Prouer. xxix.
Princeps q̄ libēter audit ℣ba mēdacij: oēs ministros hʒ
impios ⁊c. Principes isti tota die ꝯueniūt aduersus dñm
patrē/⁊ aduersus christū ei9 filiū: vt i. ps̄. ij. Oēs isti p̄nci
pes declināt ambulātes fraudulēter. Hiere. vi. Isti princi
pes nō cogitāt que sunt digna principe christo. Esa. xxxiij.
christus p̄nceps pacē q̄rit. Esa. ix. ibi. princeps pacis. Pre
lati nri ad occidendū armati incedūt: sicut principes illi
de quib9 Ezech. xxiij. diciꝛ. Principes principum et noīati
ascēsores equorū instructi curru. ⁊ rota multitudo pplorū
lorica ⁊ clypeo ⁊ galea armabunꝛ ⁊c. Stulti facti sunt p̄n
cipes thaneos emarcuerūt. principes mēpheos decepe
rūt egyptū ⁊c. Esa. xix. Itē. Esa. xxij. Cūcti p̄ncipes tui fu
gerūt simul. dureq3 ligati sunt p̄ncipes eccle negotiato
res. Esa. xxiij. et principes cōtaminati. Esa. xliij. in fi. Itē
de istis principibus p̄latis nostris Ezech. xxij. ad fi. Prin
cipes scʒ ecclesie quasi lupi rapiētes p̄dam ad effundēdū
sanguinem ⁊ ad ꝑdendas aīas et auare sectādo lucra. et
Esa. iij. Dabo pueros p̄ncipes eorū. effeminati dn̄abunꝛ
eorum. et sequiꝛ. §. in. e. c. ⁊ mulieres dn̄ate sunt eis. Isti sunt
p̄ncipes nri p̄lati de quib9 Greg. Principis error multos
inuoluit. ⁊ tantis obest: quantis preest. Nec cū christo p̄n
cipe pastorū recipiēt immarcessibilē coronā. i. Pet. v. sed
sociabūt se cū beelzebub p̄ncipe demoniorū. Luc. xi. Qui
est p̄nceps hui9 mūdi. Joā. viij. xij. ⁊. xiiij. de pe. di. ij. si em̄
vltra colum. ℟. eligat. De quo principe Grego. in homil.
Magnis quotidie fletib9 cogitādū est/q̄ seuerus: q̄ ter
ribilis in die nri exitus p̄nceps huius mundi veniat: si ad
deū in carne morientem venit. Isti sunt ergo polluti p̄nci
pes q̄plurimi ecclesie: quos hic Hieremias deplorat alle
gorice. Adde hic qd̄ scripsi in orōne hieremie/Recordare
in p̄n. sup textu/matres nre sicut vidue. in ar. viij. ¶ Pre
cipitauit dñs ⁊c. Ad ecclesiam pplo peccante hec iure refe
rūtur: q: si ramis naturalib9 nō pepercit de9: nec nobis q̄
de oleastro p̄cisi sumus. ad Rom. xi. Etsi eorū desperit of
ficia: quātomagis et nostra polluūtur mente et ꝯsciētia.
Speciosa autē ecclesia est. vn̄. ps̄. xliiij. Adstitit regina a
dextris tuis in ves. deau. et Canti. i. ⁊. ij. et. iiij. c. Pulchra
es amica mea ⁊c. et macula non est in te. sed multis peccā
tibus deiecit dñs speciosa eius: q̄ olim in principio virili
ter luctabaꝛ: et tradunꝛ hostibus. dei autē deijcere/est iu
sto iudicio vnūquemq3 in desiderio cordis sui ꝑmittere.
Rom. i. ibi. Tradidit ⁊c. ⁊. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. §.
vasis ire. Destruit autē quū grē sue subtrahit auxiliū. de
struūtur munitiones/qn̄ ecclesie dei cultores auxilio dei
nudanꝛ: et voluptatib9 deprauanꝛ: Quia vero se destru
ctos ⁊ dissipatos minus intelligūt: corpus sctōꝝ eorū pul
chritudinē ⁊ fortitudinē deperisse deplorat. Est nāq3 eccle
sia christi hierl̄ʒ q̄ edificaꝛ vt ciuitas. ps̄. cxxi. Et sicut tur
ris dauid cū propugnaculis. mille clypei pendent ex ea/
oīs armatura fortiū. Can. iiij. Sed quū muri. i. pastores ⁊
doctores: qui debēt defendere ciuitatem. id est ecclesiam.
Ezechi. xiij. in prin. et xliij. di. sit rector. i. rn̄so. destruūtur ꝑ
malā vitā: hostis ingrediꝛ ciuitatē et populatur: q: nō est
qui se opponat murū ꝓ domo isrl̄. xliij. di. sit rector. vn̄ se
quiꝛ. Deiecit eā in terrā. quū scʒ terrenis vitijs ⁊ actib9 oc
cupatur. nec est qui sustineat eā: vel doctrine verbis: vel
operū exēplis: q: colūne eius scʒ p̄lati corruerūt. ij. q. vij.
accusatio. ex de accusa. qualiter. ij. de of. custo. c. ij. Ideo di
uina vltio sequiꝛ. Polluit regnū et principes eius. Deus
aūt polluit quū iuste pollutos ostendit: qui se et alios co
rā deo et pplo castos exhibere ⁊ custodire debuerūt ⁊ im
maculatos: q̄ facti erāt regale sacerdotiū. vnde culpa sa
cerdotum ruina est pplī. xi. q. iij. p̄cipue. xl. di. si papa. ex de
vo. ⁊ vo. redē. magne. §. preterea. ⁊ capite languescente mē
bra dolēt. vi. q. i. ex merito. ¶ Gimel. Cōfregit in ira furo
ris sui omne cornu. regnū. Luc. i. Cāti. zacharie. Et erexit
cornu salutis ⁊c. fortitudinē virtutum. Israel ecclesie vel
anime. Auertit retrorsum dextrā suā. defensionē. ps̄. lxxiij.
Ut q̄d auertis. Dextrā tuā de med. si. tuo in fi. A facie ini
mici. Mat. xiij. inimicus homo ⁊c. diabolus. insequentis.
Et succēdit in iacob. ecclesia quasi ignē flamme. ire luxu
rie/cōcupiscētie. de pe. di. iij. inter hec hircū. i. deuorātis in
gyro. Job. xxi. Ignis est vsq3 ad cōsummationē deuorās.
vide. s. e. c. i. in verbo succendit ignem. ¶ Cōfregit ⁊c. nra
hierl̄m scʒ q̄ est spōsa dei summi quū a deo in mēbris ma
lis recesserit: ⁊ sceleribus seruierit cornu ei9. i. potētia ꝯfrin
giꝛ qd̄ erexit dñs in domo dauid pueri sui. in Cāti. zacha
rie. Luc. i. ne possit resistere inimicis fidei ⁊ vitijs. manū
auertit dñs retrorsum a facie inimici. quā extentā tenebat
ad defensionē et vltionē. Sed prius ipsa auersa est retror
sum. Per dexterā dei fili9 intelligitur. et dei virtus et dei
sapiētia. dist. xxviij. si iuxta. Cui9 auxiliū subtrahiꝛ: quum
spōsa amatoribus ꝓstituiꝛ. succen. ig. q: quū grā dei deso
laꝛ: suis virib9 eneruaꝛ. ⁊ igne libidinis ⁊ vitiorū intus ⁊
foris deuoraꝛ. hec est fornax babylonica q̄ septuplū succē
ditur. vij. vitijs capitalib9. de q̄bus no. xxxij. q. vij. q̄d in oi
bus. vt incendat quoscūq3 reperit de chaldeis. Danie. iij.
¶ Deleth. Tetendit dñs arcum suū. iudiciū. ps̄. Nisi ꝯuer
si fueritis arcum suū tetendit. firmauit dextram potentiā
ad ꝑcutiendū. suā quasi hostis et occidit omne quod pul
chrū erat visu. pastores. doctores honestatē morū q̄ pul
chri dicunꝛ. Sap. iiij. in p̄n. in tabernaculis. corpore vel cō
sciētia. Job. xi. Si nō ꝑmanserit in tabernaculo tuo in iu
stitia ⁊c. filie sion ecclesie. effudit potestateʒ dando quasi
ignē ire cōcupiscētie indignationē suā. Aug. Indignatio
eius. non vltionis executio: sʒ magis absolutionis operatio
est. de pe. di. i. sed cōtinuo. Tetēdit cōtra ecclesiā. tēdit do
minus arcū suū quasi inimicus: q: ipsa quasi inimica/non
vult audire clamantē vt peniteat ⁊ redeat. per arcum/iu
diciū intelligitur. quo quisq3 nunc percutitur vt corrigaꝛ.

Universidad de Deusto Biblioteca

In arcu diuerse sunt sagitte. Alie mittuntur ad perimēdū veterē hominē. Ephe.iiij. cum actibus suis. Alie ad flagellādum: aut ad coronā. vt Job.j. Aut ad correctionem: aut ad penam/ vt pharaonem. Exo. xiiij. xxij. q. iiij. nabuchodonosor. Illos autē gemit ecclesia et plangit quos percutit dn̄s quasi inimicus/ aut per diabolum: aut per hereticos: de quibus dicitur/ Peccatores intenderūt arcū suū: para. sagit. su. hmōi enim sagitte de arcu dn̄i. i. de iudicio diuino veniūt. vñ. ps̄. xxxvij. Sagitte tue infixe sunt mihi. Quosdam aūt percutit dn̄s: q: arcus in furore tenditur vt corde indurati durius feriant. vñ ps̄. lix. dedisti metuētib⁹ te signi. vt fugi. a fa. arcus. Firmat dn̄s manum suā quasi hostis contra ecclesiam/ quū incessanter affligit vt correcta redeat: aut īdurata sua luat supplicia. occidit pulchra visu dum p̄ciosiora eius membra perire patit. effudit q̄si ignē indigna. suam. videmus oīa discordie incendijs et cōcupiscētie flāmis cremari. hoc citius in nobis ipsis legimus q: experimur: q̄ q̄ in scriptura recordamur. ¶ He. Factus est dn̄s velut inimicus. non vere: q: quis nos amare pōt amplius q̄ christus. Joā. xv. Maiorē charitatē ꝛc. xxiij. q. iiij. quis nos. precipitauit israel. precipitari ꝑmisit ecclesiā. p̄cipitauit omnia menia eius/ que sunt ornamenta ecclesie virtutes. de pe. di. ij. §. recta nos. ℣. al. c. illa anima. dissipauit munitiones ei⁹. ¶ Ad literā/ magna pars ecclesiarū derelicta ꝛ dissipata iacet ꝑ mūdum ꝑpter peccata ꝛ guerras vel dissensiones ecclesie. vel dona sp̄ussctī auferendo vitijs succrescentib⁹: q: simul esse non possunt xxxij. q. j. quū renuntiat. ꝛ repleuit multiplicauit. in filia iuda ecclesia. humiliatū tribulatū et despectum. sic sumitur in ps̄. cxviij. Bonū mihi q: humiliasti me. Et vide qd̄ dixi supra in orōne hieremie. super verbo/ mulieres in sion humiliauerunt. in. §. plange. in. ij. ar. Et humiliatā in vtroq̄ secu. ¶ Factus est dn̄s. Quū sponsa dn̄i speciosa se auertit a cōplexibus spōsi cōtra p̄cepta ei⁹ agēdo inimicitiam dei cōtrahit: sed tēperat de⁹ sentētiā seueritatis: quia non absolute dicit inimicus. q. d. Quis enim ecclesia affligatur: et penitus destituta videat: vt redeat flagellatur: sicut pastor flagello ad gregem consueuit pecora errantia reuocare. ſm Aug. qui ait. Exercet fame patriarchas. populū cōtumacem penis grauioribus agitat. nō aufert ab apostolo stimulū carnis vt virtutes in infirmitate pficiat. ij. Cor. xij. v. q. v. non omnis. xxiij. q. iiij. nimiū. c. quis nos. ¶ Sed notādū q̄ prius p̄cipitat israel: qn̄ mūditiam cordis aufert. deinde menia ei⁹ que ad pulchritudinem ꝛ decorem ꝑtinent religionis: que sunt exteriora cerimonialia in ecclesia. aliquos etiā de ecclesia dn̄s p̄cipitari permittit qui videbant sancti ꝛ ornamentū ecclesie. aut in heresim: aut in quelibet vitia ꝑpter eorū supbiam: aut hypocrisim. de pe. di. ij. citius. siue masculos siue feminas: vt sic humilientur. dist. l. fidelior. de pe. di. j. potest. ¶ Vau. et dissipauit q̄si hortū. i. dissipari ꝑmisit hortū cōcupiscētiarū. istum hortū voluit facere achab de vinea naboth. iij. Re. xxj. de pe. di. iij. §. ecce. c. achab. xxiij. q. viij. cōuenior. tentoriū suū demolitus est. tabernaculum ecclesiam. ps̄. lxxiij. q̄ dilecta tabernacula ꝛc. in quibus quasi in tabernaculis videbatur quiescere. demolitus est tabernaculū suū. de quo dicit. ps̄. xiiij. Dn̄e quis habita. in taber. tuo ꝛc. Obliuioni tradidit dn̄s in sion festiuitatē. in ecclesia ciuitatem populi vnitatem: q: ciuitas fidelis plena iudicij facta est meretrix. Esa. j. ps̄. liiij. et ꝯtradictionē in ciuitate. ¶ B Et sabbatum. non sabbatum delicatū scz requiescere a malis opibus et vacare mūditie interiori et cōtemplationi superiori. de quo sabbato Esa. lviij. Sed sabbatum carnale scz vacare otio. nihil boni agendo: ꝛ cōmessationib⁹ et dissolutionib⁹: sicut iudei sabbatizant carnales carnaliter. sabbatū obseruātes vacantes cōmessationib⁹ ꝛ otio: quū ecōtrario dn̄s mandauerit eis sabbatū sanctificare. Exo. xx. et Deut. v. Memēto vt diem sabbati sanctifices. tale sabbatū carneū tradidit domin⁹ in obliuione. de quo Mat. xxiiij. Orate ne fiat fuga vestra sabbato. i. in ignauia mentis seu torpore boni operis. Aug. Quū deus p̄cepit obseruari sabbatū: illi in his que deus prohibet exercent sabbatum. Vacatio nr̄a a malis opibus: vacatio illorū a bonis opibus. melius est arare q̄ saltare. fodere q̄ murmurare. christiani carnale sabbatū non obseruant nec literale. de cō. di. iij. peruenit. sed sp̄uale. legit ꝛ no. di. vj. §. his ita. de quo Esa. vlt. Erit mēsis ex mense: et sabbatū ex sabbato. et Heb. iiij. Relinquit sabbatismus scz requies eterna populo dei: vt de sabbato pectoris ꝑueniatur ad sabbatum eternitatis. Aliud carnale sabbatū nr̄i hostes deridērūt s̄. in Tre. j. c. sup litera Zaij. in verbo/ viderunt. in. iiij. ar. Et in opprobriū et in indignationē furoris sui regē male se regentem. ij. q. j. scelus. de quo dicit: erunt reges nutritij tui. Esa. xlix. et mamilla regum lactaberis. Esa. lx. ꝛ sacerdotiū. al. sacerdotem. de quo dicit Job. xij. sacerdotes ducit ingloriosos. de quibus satis. s̄. dixi p̄mo. c. in Thre. in lr̄a. Coph. sup ℣bo/ sacerdotes mei. in ar. iiij. ¶ E Dissipauit in ecclesia multa dissipari videm⁹ quasi hortū. Hortus hic est ecclesia: de qua Can. iiij. Hortus cōclusus ꝛc. ꝛ. xxiiij. q. j. qm̄. ibi. Puteus aquarum viuētium. sapiētie salutaris. Eccli. xv. Ibi spirat hauster calidus amor inflāmans: q: deus charitas est. j. Joā. iiij. spiritussctī. et remouet aquilo lo vetus frigidus q̄ ruit a deserto. Job. j. infidelitatis vel torporis ꝛ ignauie. fluunt aromata gratiarū scz et sancte fame. ex̄ de sacra vnc. c. vnico. Fauum cum melle comedit sponsus. Luc. xxiiij. opus bonū cum deuotione. Sed ali⁹ est hortus deliciarū carnaliū: de quo dicit Gen̄. xiij. Eleuauit oculos suos loth: et vidit omnē regionē iordanis/ que irrigabat sicut paradisus dei et sicut egyptus: vt esset q̄si hortus delitiarum et voluptatis. ad has delitias suspirabant iudei cepas et pepones ꝛ cucumeres egyptiorū desiderantes. Num̄. xj. j. ad Cor. x. q̄ oia in animo eorū sunt q̄ terrena sapiunt. vñ et in eccl̄ia nr̄a multi et q̄plurimi sunt et seculares et clerici et non min⁹ multi religiosi talē paradisum desiderātes carnalē mēte: et quantū possunt corꝑe in egyptū reuertentes. ꝯtra illud de pe. di. ij. pennata. qui ipam terrā ꝑmissionis nō intrāt: sed eorū cadauera in deserto hui⁹ mūdi a dei gr̄a derelicto/ sepulta sunt. lxxvj. di. ieiuniū. contra quos Bern̄. Expergiscimini ebrij et flete. heccine cruciatuū diuitis causa tota/ q̄ in hoc seculo bona recepit. neq̄ enim nos ad hoc de paradiso voluptatis aiaduersio diuina eiecit: vt hic alterū paradisū humane adinuentio p̄pararet si talis est finis. si tale est iudicium: vt extrema gaudij luctus occupet. Prouerb. xiiij. Nunq̄d nō p̄ferenda sunt in hoc seculo mala bonis: Ad hui⁹ horti similitudinē dissipat dn̄s in ecclesia lasciuiētes: ꝛ ad sodomorū et gomorreorū et egyptiorū desideria suspirātes: sicut in synagoga aberrātes demolit tabernaculum: quum quosdā in ecclesia degētes flagitijs exterminari et cōcremari vitijs ꝑmittit. Non em̄ habitat in tabernaculo dei numero et merito: nisi q̄ ingreditur sine macula ꝛ operatur iustitiam. ps̄. xiiij. q̄bus ꝑmissis obliuioni tradit dn̄s festiuitates et sabbata nr̄a. non q̄ ei nō placeant festa nr̄e religionis: sed q: in nobis tabernaculū. i. templū dei violatur. ¶ D Respicit em̄ offerentes/ ꝛ sacrificantes: non sacrificia. xiiij. q. v. scriptum. iij. q. vij. in grauibus. xxiiij. q. j. odi. Non est enim in nobis vnde placeant ei sacrificia que offerunt. vnde obliuisci dicitur que nobis ad iustitiā violato dei tēplo non imputant. Inde rex et sacerdotes opprobrio tradunt qui ecclesie iuxta Esa. xlix. c. quasi nutritij p̄ponunt. vñ erūt reges nutritij tui. dicit ibi. et Esa. lx. Suges lac gentium: et mamilla regum lactaberis. sed quia violant templū sp̄ussancti magis in ecclesia opprobriū sunt q̄ decus. de quibus dauid. ps̄. ij. Et nunc reges intelligite ꝛc. Ex quibus verbis insinuat. q: regale genus et sacerdotiū sanctum sumus si salutares hostias offerre deo volum⁹. j. Pet. ij. ex̄ de elec. fundamēta. li. vj. salutare sp̄ussancti tēplū sumus: in quo digne deo hostie offeruntur. Hoc ne vitijs demoliat diligenter obseruem⁹. vnde ps̄. xlix. Nūquid māducabo car. tau. aut sang. hir. po. immola deo sacrificium laudis ꝛ red. al. vota tua. scz q̄ in baptismo ꝑmisisti/ scz ꝛ articulos fidei. ꝛ renūtiare diabolo et omnib⁹ pompis eius. de cō. di. iiij. primū interrogetur. de quib⁹ votis no. ex̄ de vo. et vo. re. c. j. in glos. fi. Sed hodie habet locū qd̄ dicit. in. ps̄. lxxvij. Et nō seruauerūt pactum queadmo. pa. eorū. cōuersi sunt in arcū prauū: q̄ repercutit iacientem. ¶ E Zay. Repulit dn̄s altare suum. Istud est altare carnale ꝑpter impie offerētes: in quo offerunt hostie peccata non auferentes. in quo altari dei filius cōculcatur hodie ꝛ sanguis sacrosanctus testimonij quātum. xlix. di. c. fi. ad sacrificantes pollutus ducit. Heb. vj. Et christus iterū crucifigit. de quo altari ad Heb. x. et ostentui habet. ad Heb. vj. ꝛ de pe. di. ij. si enim. post tres colū. ¶ Nostra aūt ecclesia plena et supplena est altaribus missis ꝛ sacrificijs. sed cū hoc plena in sacrificantib⁹/ homicidijs/ sacrilegijs et immūditijs et simonijs et alijs sceleribus/ excōmunicationib⁹ et irregularitatib⁹ vsq̄ ad summū. Sed dn̄s de⁹ nō sacrificiorū magnitudinē multitudinē et apparatus deauratos. ꝛ cantores ad modū tragediarū guttura ꝛ fauces medicamine leniētes. xcij. di. cātantes. respicit: sed offerentiū merita causasq̄ diiudicat. xxiiij. q. j. odi. de cōse. di. v. nō mediocriter. j. q. j. non est putanda. et. c. fertur. xxxviij. distin. sedulo. xiiij. q. v. scriptum de consecra. di. iiij. retulerunt. ꝛ. c. si non sanctificat. de cō. dist. j. quando. vñ ironice loquēdo ait dn̄s Hiere. xj. Quid est q̄ dilectus meus fecit in domo mea: experte dn̄e sicut dixisti iude: amice ad quid venisti: Mat. xxvj. vel dilectus qui esse debebat: scelera multa: nūquid carnes sancte afferent a te malitias tuas: de con. di. ij. qui scelerate. immo iudiciū tibi māducas ꝛ bibis. j. ad Cor. xj. xxiij. q. iiij. forte et de. con. di. ij. q̄d est christū. ꝛ. c. ꝛ sancta malis. non quia res illa corporis christi mala sit: sed potior omnibus oblationibus est. de con. di. ij. nihil. ꝛ. j. q. j. multi. sed q: malus male accipit. vt pre. c. ꝛ sctā. ꝛ. c. p̄ce. qui discordat. ¶ Tot enim hodie dicūtur misse quasi q̄stuarie: vel cōsuetudinarie: vel ad cōplacentiam: vel ad scelera cooperienda: vel propriam iustificationem/ q̄ apud ppl̄m vel clerū sacrosanctū corpus dn̄i iam vilescit. ar. ex̄ de priuil. c. j. q: omne rarum preciosum. xciij. di. legimus. Et rarum est omne qd̄ magnū est. ij. q. vij. in sancta nicena. Unde ꝛ almus Franciscus voluit q̄ in quocūq̄ loco fratres cōtenti essent vna missa: presciens fratres se velle iustificare per missas: ꝛ ad questum eas reducere: sicut videmus hodie fieri. vnde ꝛ dicebat q̄ vna missa celum et terrā implebat. Hoc dico saluo eo qd̄ dicit ex̄ de cele. mis. cū creatura. Et ad literā dicit hodie pplus christianus: Anima nr̄a arida est. nihil aliud respiciūt oculi nostri nisi man. Num̄. xj. Repulit igit dn̄s altare: quū sacerdotes sacrificantes indigne et cōmunicātes scelerate cōpellit. Nam qui tm̄ sanctū accipit sanctus non erit. vnde Aug. Talis cōuenit cura sinceritatis sacramētis: q̄lia sunt sacra ipsa q̄bus exhibent officia seruitutis. Maledixit sanctificatiōi sue sacrificijs nr̄is: q: ea que sancta sunt in se. xv. q. vlt. sanctificātib⁹. polluim⁹ nos polluti/ quātū in nobis est. xlix. di. c. fi. j. q. j. maledicā. ꝛ. c. multi. in fi. Tradidit in man⁹ inimici. diaboli vel heretici. muros. apl̄os vel opera turriū eius. vnde dicebat Heliseus Helie currus israel. iiij. Reg. ij. Fidelium vel virtutū eius in quibus curribus ambulare debemus. ps̄. lxxxiij. Ibūt de virtute in virtutem. de pe. di. ij. dū sanctā. ps̄. lxvij. Currus dei decem. Vocē dederūt in domo dn̄i. hostes vel demones vel vitia. in domo. ecclesia vel anima. sicut in die solēni. Solēnizant de nobis quodāmodo demones nr̄a sabbata deridētes. s̄. e. j. c. super lr̄a zay. in verbo/ viderūt. Dicamus ergo cum Esaia. Desolata est domus sctificationis nostre: vbi laudauerūt te p̄res nr̄i. Esa. lxiiij. ¶ Repulit ꝛc. Est vnū altare in ecclesia christus: q̄ hostia et sacrificiū pontifex et sacerdos dicit. de con. di. ij. sacerdos. in eo omnia sacrificia offerimus. de quo altari Apocal. vj. ibi. Vidi subtus altare. quod exponitur de corpore christi: sz sunt sctī altaria. ab h̄ altari dicti: vt lux a luce. xciij. dist. sacerdotes. ꝛ mōtes a mōte. ex̄ de elec. fundamēta. li. vj. pastores a pastore. xcv. di. esto. Altare illud pater repulit in passione ꝑ iudeis orantē. Mat. xxiiij. pr̄ trāsfer calicē hunc a me. A quib⁹ repulsus paterno iudicio trāsfert ad gētes. ps̄. lxxxviij. Tu vero repulisti ꝛ despexisti distulisti christū tuū. sicut em̄ sacrificia illa figurā christi gerebāt: ita altare de lapidibus impolitis quos ferrū nō tetigit. Deut. xxvij. et Exod. xx. in fi. signabat corpus dn̄icum nullo humano ope cōtaminatū. Iterū maledixit de⁹ pater sanctificationi sue christo: qui quū pctm̄ non haberet: ꝑ nobis pctm̄ et maledictū factus est/ ſm Paulū. ij. ad Cor. v. in fi. vnde moyses Deut. xxj. in fi. quē allegat paulus ad Gal. iij. maledictus oīs qui pendet in ligno. i. malo pene addict⁹. hic est oīs nr̄a sanctificatio. j. ad Cor. j. in fi. qui ꝑ nobis crucifixus est. Philip. ij. ¶ Itē repulit ꝛc. quod fit quū ara cordis nr̄i ꝑfanat: ꝛ mēs et cōscientia nr̄a ꝓstituta vitijs polluit. vbi a nobis acceptū deo sacrificiū. sp̄us cōtribulatus. de isto cordis altari Leui. vj. Ignis charitatis i altari meo. scz in corde semꝑ ardebit. Sanctificatio maledicit quū anima maledictione ꝓsternit: q: in se nomē dn̄i sanctificare. Mat. vj. sanctificet nomē tuū: voluit cū digno sacrificio. ¶ Heth. Cogitauit dn̄s. cogitādi facultatē reliquit. dissipare murū. auxiliū christi qui murus dicit. xlix. dist. symeō. ibi: Suffoderūt murū ꝑpter peccata. filie sion ecclesie vel anime. tetendit funiculū suū. nihil faciat sine mēsura. q: oia fecit in numero/ pōdere/ ꝛ mēsura. Sap. xj. Et non auertit manū suā. nō retraxit in sinū manū/ vindictam. Exo. xiiij. in fi. a ꝑditione. q: ꝑdes oēs qui fornicant abs te. ps̄. lxxij. Luxitq̄. lugere fecit antemurale. fides christus. ꝛ murus pariter dissipat⁹ est. ne defendat. ¶ Cogitauit dn̄s sup ecclesiā funiculū pctōꝝ nostroꝝ: ꝛ normā districti iudicij extēdit: vt ipam affligat ſm delictorū merita. vnde Deut. xxv. Pro mēsura pctī erit plagarū modus. nec pena vlterius est ꝓtrahēda: q̄ delictū est in excedente repertū. ex̄ de his q̄ fi. a ma. par. q̄suit. murus dissipat scz rectore. scz et defensore. scz cū aut immatura morte subtrahunt: aut ab hostib⁹ superātur. Sed q: iudicio dei fit: manū suam ad ꝑditorū afflictionē non auertit. vrbs em̄ fortitudinis nostre sion saluator. ponet in ea murus et antemurale. Esa. xxvj. in p̄n. Urbs em̄ fortitudinis nostre sion nō minus ab inuisibilib⁹ hostib⁹ interius: q̄ a visibilibus exteri⁹ deuastat. Luget murus. i. saluator. dū nos lugentes facit. christus in hac ciuitate/ ꝛ antemurale est ꝛ mur⁹. cui mēbroꝝ suorū luct⁹ adscribit. Hic murus dissipat quū eius munitione ecclesia desolat. De hoc muro q̄ corpus christi est ꝓphetauit Ja. Gen̄. xlix. Et in volūtate sua suffoderūt murū. i. corp⁹ christi. ps̄. xxj. foderūt manus me. et pe. meos. ¶ Itē sup ℣bū/ tetēdit funiculū. dicit glos. Audiāt hoc q̄ temere iudicant: nec causas iusto examine ꝑpēdunt. Dn̄s nihil sine deliberatiōe ꝛ mēsura facit. iusto examine cūcta ꝑpendit: qui ꝑfecte oia creauit ꝛ nouit. ad hec xj. q. iij. illa. ꝛ. c. summope. xxiiij. q. j. non afferam⁹ stateras dolosas. xlv. di. ois. Omnis qui recte iudicat: stateram in manu gestat. In vtroq̄ penso iustitiā ꝛ misericordiā portat. ex̄ de emp. ꝛ ven. c. j. ex̄ de re. iudi. cū eterni. li. vj. ij. q. j. deus. Unde ꝛ articulus script⁹ in pariete dicebat Mane techel/ phares. Dan̄. v. Numerauit: appēdit: ꝛ diuisit. Antemurale fides est: q̄ dissipato muro lugere dicit. nō illa q̄ ꝑ dilectionē operatur ſm apostolū ad Gala. v. de pe. dist. ij. §. ex p̄missis. ℣. amē amē. ꝛ. c. firmū. ꝛ. c. circūcisio. sed qua demones credere ꝛ cōtremiscere dicunt. Jaco. ij. et de pe. di. ij. si em̄. vltra colū. ℣. nec grande. ꝑ quam si murus dissiparetur. virtutū scz ceterarū cōstructio. erat ei christ⁹ murus ꝛ antemurale ꝑ eandē fidem in aīa collocatus: sed q: noluit ꝑ fidem christum custodem et defensorem habere: dissipatur operatio virtutum: et luget antemurale. fides scz: quia iudiciū credit et cōtremiscit ꝛ ita nō pōt resistere hostib⁹. nō q̄ penitētie auferatur locus: sed q: redire contēnit. ¶ Teth. defixe sunt mente. in terra terrenis. porte doctores qui docebant in portis. ps̄. lxviij. qui sedebant

Universidad de Deus
Biblio

in porta. Amos.v. Odio habuerunt corripientē in porta.
vel sensus. Hiere.ix. Ascēdit mors ꝑ fenestras. ꝑdidit ⁊ cō
uertit dñs vectes. doctores ꝑdicatores. q̄ diuine legis ia
nuā aperiūt. ar. xx. di. §. j. sicut ostiarij. xxj. di. c. j. ℟. ostiarij.
qui immūdis spiritib⁹ ianuā claudūt. reges. qui nō se re-
gūt. xxj. di. cleros. ℟. sacerdos. ei⁹ ecclesie. ⁊ principes effe
minatos: q: delitijs et vitijs affluūt. xxxv. di. ecclesie ꝑnci-
pes. qui hodie in ecclesia ꝑncipanł. ei⁹ mādatorum dei in-
gentib⁹ vitijs. Non est lex opinione eorū: sed fortitudo et
potentia in ecclīa est hodie cōmuniter ꝑ lege. Sap. ij. ibi.
aūt fortitudo nr̄a lex. vel quia non seruał lex ꝑ eo est ac si
nō esset: q: parū est iura condere nisi sint q̄ ea tueantur. ff.
de origi. iuris. l. ij. §. post originē. ex̄ de elec. vbi periculū.
§. ꝑterea. li. vj. ⁊ ex̄ de sta. reg. c. vno. §. ⁊ quoniā. ⁊ dist. iiij.
facte. et ꝑmi hodie legum institutores ꝑmi ꝑuaricatores.
cōtra illud. ix. di. iustū. que est palea. ⁊ ex̄ de cōsti. cum oēs.
Plena est hodie ecclīa ⁊ supplena sanctionib⁹ ⁊ plura eo
rū ꝑuaricationib⁹: q: vix hodie factores legis inueniunł
qui iustificenł. Jac. j. de pe. di. ij. si em̄. vltra tres colum. ℟.
rursus. Rectores em̄ ecclesie legē ꝑcipiūt: sed eam digito
mouere nolunt. Mat. xxiij. xxvj. q. vij. alligāt. sed plus at-
tendūt hoies ad illud qđ faciūt q̄ qđ dicūt. ex̄ de vo. ⁊ vo.
redēp. magne. xj. q. iij. ꝑcipue. et post eos ppl's ruit. xl. dist.
si papa. et ꝓphete eius. doctores. xliij. di. sit rector. j. rn̄so.
nō inuenerūt visionē spūalem intelligentiā. vñ. Hiero. ad
rusticū Narboñ. epm. Nūc autē ex quo in ecclesijs sicut in
romano imperio creuit auaritia: ꝑijt lex de sacerdotib⁹: et
visio de ꝓpheta. xciij. di. diaconi. v. ℟. nūc autē. Et ad lite-
rā hodie in ecclīa defecit spūs ꝓphetie: et adimpleł quod
scribitur. iij. Reg. xxij. Egrediar et ero spūs mēdax in ore
oīm ꝓphetarū. Sōniatores ꝓphetāt hodie et mulierculę
le q̄ a dño nō mittunł. cōtra illud. xxvj. q. v. nec mirū. ad fi.
¶ Defixe sunt porte. ecclesie doctores. sunt qui clauē sciē-
tie gerūt. de qua. xx. dist. §. j. qui in terra fixi sunt dū terre-
nis occupātur. Nam hodie ꝓut cōiter finis sciētie tam in
secularib⁹ ⁊ q̄ in clericis ⁊ religiosis terra est. discūt em̄ vt
honores habeāt ⁊ terrena. De q̄b⁹ Baruch. iij. Filij agar.
qui interꝑtanł solēnitas vigiliarū: q: in isto mūdo qui est
vigilia solēnitatis eterne: q̄rūt tales festū carnis. de quo.
xliij. dist. c. j. q̄ exquisierūt prudētiā que de terra est nego-
tiatores terre et themā: ⁊ fabulatores et exquisitores pru
dētie et intelligentie: viā autē sciētie nesciūt. sed tales di-
scūt et nūq̄ ad veritatē sciētie ꝑueniūt. ij. ad Timoth. iij.
xxvj. q. v. nec mirum. vltra colū. ℟. his ergo. Contra tales
Berñ. Impie mētes cōtente scientia q̄ inflat. j. Cor. viij.
Illam que edificat: nescierunt. De ista terre infixione ps̄.
lxviij. Infixus sum in limo ꝓfundi ⁊c. Et iterū ps̄. lxviij.
Eripe me de luto vt non infigar. Non est lex quātum ad
eos scʒ qui quotidie sibi mala accumulant: ⁊ sine legis vin
dicta se putant posse peccare. tales doctores ecclesiarum
quasi ꝓphete iudeorū diuine inspiratiōis visionem non
merenł vt recte doceant, maxime de futuris: quia se pra-
uis et vanis implicant desiderijs: q: s̄m Grego. carnalis
delectatio mentē quā inficit obscurat. ¶ Joth. Sederūt
humiliati in terra. in terrenis ecclesia in malis mēbris fi-
lia babylonis. Esa. xlvij. xxxij. q. v. si paulus. ibi: sede in ter
ra. Cōticuerūt senes. q̄bus dicił inueterate dierū malorū.
Dañ. iij. ij. q. vij. paulus. et senes ab etate. filie sion. cōtem-
plationis. filie solo noie. cōsperserūt cinere. terrena volu-
ptate. Geñ. xviij. Loquar ad dñm quū sim puluis ⁊ cinis.
capita. mentes sua. ex̄ de sacra vnc. c. j. ℟. per caput. virgi-
nes fatue. Mat. xxv. xxxij. q. v. si paulus. Hierl'm ecclesia
visio pacis. accincti sunt cilicijs. habitu penitentie. Job.
xvj. Ago penitētiam in fauilla et cinere. vbi Greg. In fa-
uilla et cinere penitētiā agere nihil aliud est q̄ fauillā ci-
nerēq̄ se cognoscere. Hester. iiij. Planct⁹ ingēs erat apud
iudeos: ieiuniū, vlulatus, fletus, sacco ⁊ cinere multis ꝓ-
strato vtentibus. et de ipa hester Hester. xiiij. Pro vnguē
tis varijs, cinere et stercore impleuit caput. Hiero. Cinis
et ciliciū arma sunt penitentium. l. dist. in capite. Abierūt
in terra. in terrena. capita mentes sua virgines iuda solo
noie amisso spōsi. ¶ Iterum sederūt ⁊c. senes in ecclesia
dei merito tacēt: q̄m in terra sedēt. Hieremias ꝓpheta lu
get eos q̄s greci vocāt ꝑsbyteros: nullo etatis ope decora
tos. lxxxiiij. dist. porro. qui fatui in terra sedent: dum terre-
nis inherent: quibus dicił semen chanaan et nō iuda ⁊c.
Daniel. xiij. ℣gines iuda et hierl'm idem significant: quia
renatorū aīe celestis hierl'm filie sunt. he sunt filie iude. i.
cōfessionis et filie sion. i. diuine cōtemplationis: quib⁹ di-
cił Canti. iij. Adiuro vos filie hierl'm: sed he non cinere se
aspergūt: nec cilitio se induūt: que cōposite et ornate fe-
stinant ad sponsi amplexū: sed iste sunt filie solo noie ⁊ sa
cramēto q̄ ceciderūt in heresim aut schisma de throno re-
gni. aut ꝓlapse sunt in puluere terrene actiōis: quib⁹ op-
pilatū est os: nec ad deū audēt leuare oculos quarū capi
ta. i. mentes pulueris opibus aspergunł. ¶ Caph. Defe-
cerūt pre lachrymis oculi mei. ꝓuisores ratiōis. ps̄. lxviij.
Defecerunt oculi mei dū spero in deū meū. j. Reg. xxx. Et
plāxerūt donec deficerēt in eis lachryme. Cōturbata sunt
viscera mea. cōceptiones cogitationū. Effusum est in ter-
ra iecur meū. diuites curis et voluptatib⁹ seruientes. Je-
cur luxus cōcupiscētiarū. super cōtritionē filie ppl'i mei. ec
clesia dicił mater et filia q̄nq̄. de cō. di. j. ecclesia. Nā catho
licorū collectio: que est ecclesia: per epoꝝ ꝑdicationē gene
rał. xxxij. q. iiij. recurrat. et legił. ⁊ no. lxviij. dist. quorum vi
ces. glos. ecclīa ergo dū deficeret paruulus. ps̄. lxxij. Zela
ui sup iniquos pacem pctōꝝ videns. Paruulus. fide lac
tens sensus extenuat⁹. paruul⁹ ⁊ lactēs. j. ad Cor. ij. q̄b⁹
etas et innocentia misericordiam impetrat. d. ¶ Iterum
defecerūt. ecclīa cum hieremia ad lachrymas. quasi ad re-
media doloris recurrit: et se i lachrymas ꝓ mēbris suis ꝓ-
fudit dicēs, defecerunt ⁊c. Cōturbata sunt viscera mea. ꝑ
hec multitudo fideliū accipił: q̄ diuinis alimentis quoti-
die infra vterū ecclesie replet: sed ꝑsuarū tētatione aut
morū prauitate quasi matre turbał. pro quib⁹ maiores et
fide robustiores soliciti sunt. vñ dicit ecclesia. Cōturbata
sunt. visc. ef. est i ter. iecur. ꝑ iecur locupletes intelligunł
q̄ in ecclīa voluptatib⁹ deseruiūt. aiunt em̄ physici, q̄ in ie
core voluptas ⁊ ꝯcupiscētia habeanł. Quū hi ꝑ vana de-
sideria se effundūt vt laxēt frena cōcupiscētiarū: iecur ec
clesie effundił. filie po. ecclīa recte vocał sctōꝝ filia. q̄ tūc
cōterił ⁊ afficił tētationib⁹ q̄n iecur. i. potētes ⁊ diuites in
terrena desideria effundunł. tūc paruulus ⁊ lactēs defi-
ciūt i plateis oppidi: quū tales oī felicitate abūdare vidē
tur: q̄ visi ꝑuuli in fide ⁊ doctrina christi imꝑfecti essent in
plateis hui⁹ seculi: q̄ est via lata ducēs ad mortē: nō defi-
cerēt. et angustā viā q̄ ducit ad vitā. Mat. vij. ⁊ Luc. xiij.
nō relinquerēt. ¶ F Lamech. matrib⁹ suis voluptati-
bus hui⁹ seculi. dixerūt vbi est triticum. doctrina spūalis.
Geñ. xxvij. ibi: abūdantiam frumēti. ⁊ vinū. g̃ra inebrias.
ps̄. xxij. calix me⁹ inebriās q̄ preclarus est. Amb. Preclara
est ebrietas q̄ sobrietatē mentis oꝑatur. de cō. di. ij. in cali-
ce. vel cōpunctio. ps̄. lix. potasti nos vino compunctionis.
De hoc vino Zacha. ix. Quid bonū ⁊c. ibi. Et vinū germi
nās virgines. q: penitētia de meretrice virginē facit. talia
vina cor letificāt. ps̄. ciij. ⁊ vinū letificet cor hois. Prouer.
xxxj. Date sicerā merētib⁹ et vinū his qui amaro sunt ani-
mo. ¶ Hoc est vinū viscera anime reficiens. ⁊ cōsolatio-
nis qđ christus nobis ꝓpinat. Prouer. ix. Bibite vinum
qđ miscui vo. et qđ de apotheca spūsctī extrahił. Act. ij.
Musto pleni sunt. hoc est vinū conditū specieb⁹ diuerso-
rū sentimētorū. Canti. viij. Dabo tibi poculū cum vino cō
dito. Beata aīa q̄ de hoc vino gustat. oīs aqua tribulatio
nis mutał sibi in vinū cōsolationis. Joā. ij. qui de hoc vi-
no vult bibere debet os in oratione aperire. Berñ. Oran
do bibił vinū spūale letificās cor hois. vinū qđ inebriat
spm̄ ⁊ carnaliū voluptatū infundit obliuionē. hoc vinum
nouum est: non mittitur a christo in vtres veteres in pec
cato. Mat. ix. ⁊ Luc. v. ibi. Neq̄ mittunt vinū nouum in
vtres veteres. vbi Rabanus. Vinū nouū appellat pleni

tudinē spūssancti ꝓfunda celestiū mysterioꝝ q̄ ꝑus disci-
puli ferre nō poterāt: sed post resurrectionē vtres noui fa
cti sunt: ⁊ vinū nouū receperūt q̄n spūsctūs repleuit cor-
da eoꝝ: vñ musto pleni dicebanł. Itē idē Raban⁹. Vinū
quo int⁹ reficimur: feruorē fidei et charitatis quo intus re
formamur. Itē Ber. Lachryme penitētiū vinū angelorū
sunt quū deficerent fame peccandi. j. Cor. xj. Et alius qui
dem esurit: idest patitur famē peccati. ps̄. lxxvij. et appo-
suerunt adhuc peccare ei. Osee. iiij. Comederunt et non
saturabunł. fornicati sunt et non cessauerūt. de ista fame
Luc. xv. de filio ꝓdigo dicēte. hic autē fame pereo. xxxvij.
di. §. hinc etiā. quasi vulnerati a diabolo in peccatis. Luc.
x. ibi: Et plagis impositis ⁊c. Illi latrones demones sunt
mystice in plateis. ampla est via q̄ ducit ad mortē. Mat.
vij. Ciuitatis. Hiere. xlvij. relinquite ciuitates habitato-
res moab. Et alibi: Ego dñs et ciuitatē ingrediar. Osee.
xj. Quū exhalarēt animas suas fame peccati visum pessi-
me oblectationis vel gehenne q̄ nutrit ad mortem. in si-
nu matrū suarū. talibus matribus dicendū est non noui
vos. xciij. dist. diaconi. v. circa ꝑn. j. q. j. ꝓphetauit. matres
tales odiende sunt. Luc. xviij. qui non odit prēm et ma-
trē ⁊c. talis mater nedū in peccatis concipit: sed et alit et
nutrit. ps̄. l. Ecce em̄ ⁊c. ⁊ sequitur. Et in pctīs cōcepit me
mater mea. Ezech. xvj. mater tua cethea. i. ꝯcupiscētia gar
rula. ¶ Iterū matribus suis ⁊c. quia paruulus ⁊ lactens
vtrinsq̄ sexus ꝑ plateas hui⁹ sclī luxuriose vaganł. vt su-
pra ꝓxime dixi. sicut ꝓdigus filius. bonis spūalibus spo-
lianł. et fame periclitanł. vnde ꝓdigus filius qui nec fili-
quas habebat. quāti inq̄t mercenarij ⁊c. Luc. xv. Vbi est
triticū et vinum? Geñ. xxvij. Frumēto et vino stabiliui eū.
pane confirmał cor. de con. di. ij. accipite. ps̄. ciij. Et panis
cor hois cōfirmet. et vino letificał. vñ ibi: Et vinum letifi
cet cor hois. hic est panis qui de tritico conficitur. de con.
di. ij. c. ij. quod in terrā cecidit et mortuū fuit. Joā. xij. ibi.
nisi granū frumenti ⁊c. vbi Aug⁹. Se autē dicebat morti-
ficandū in infidelitate iudeorū: multiplicādū in fide po-
pulorū. ⁊ ibi Beda. Ipse enim ex semine patriarcharū in
agro hui⁹ mūdi seminatus. i. incarnatus est: vt moriendo
cū multiplicatiōe resurgeret. solus mortu⁹ est. cū multis
surrexit. Mat. xxvij. Et multa corpora sanctorū qui dor-
mierunt surrexerūt. vbi Hiero. Quomodo autē lazarus
mortuus surrexit: sic ⁊ multa corpora sctōꝝ surrexerūt vt
dñm ostēderent resurgētem. ⁊ s̄m Remigiū, incunctāter
credere debem⁹, q̄ resurgente dño a mortuis surrexerunt
nec post mortui fuerūt: q̄m maius illis esset tormentum si
iterū mortui essent: q̄ si nō resurgerent: sed ascendēte do
mino ad celos, ⁊ ibi pariter ascēderūt. Hoc fuit etiā triti-
cū panis viuus qui de celo descēdit. Joā. vj. de con. dist. ij.
omnia. ⁊. c. sicut est ver⁹. Vinū hoc vinū de vinea soreth.
additio. Soreth interpretatur bona vitis: vel optima vi-
nea: seu electa vitis: aut vinea electionis. ⁊ hoc verbū pu-
to q̄ non sit in nostra translatione cōmuni: sed est eius in
terpretatio. Hiere. ij. i. de vite que est christus sumił. Joā.
xv. hoc paruulus et lactēs req̄rit. i. peccatores minimi in
mandatis dei: quū ipse sit cibus grandiū in charitate, et
humilitate. Vnde dixit christus augustino vt ait ipse in li.
ix. cōfessionū. Cibus sum grandium: cresce ⁊ māducabis
me. Nec in plateis inuenił: nec a vulneratis peccatis di-
gne accipił. j. Cor. xj. de cō. di. ij. qui scelerate. Ideo tales
lactētes carnales in sinu matrū suarū: idest cōcupiscētiaꝝ
animas exhalāt: que illos male nutrierāt: et in sinu pessi-
me oblectationis allexerant. sapientior est euangelicus
prodigus: qui Luce. xv. dicit: Surgam et ibo ad patrem
meum. Si isti lactei ad patrem redirent: non fame exhala
rent. hi aūt sunt filij patris: q̄ nō ex voluntate car. neq̄ ex
vo. viri: sed ex deo nati sunt. Joā. j. de. con. di. iiij. si quis au-
tem. ¶ G Men. Cui cōparabo te. typice loquitur eccle
sie. filia ecclesia hierusalem celestis. cui adequabo te. nul-
li subaudi. et consolabor: idest cuius casus comparatione
cōsolabor te filia virgo sion. ecclesia speculatiua. magna
est enim sicut mare sine quiete: tempestate plena, contri-
tio tua. ruina dissipatio. Esa. lix. Vastitas et contritio in
vijs eorum ⁊c. quis medebitur tui. aut rarus: aut nullus.
¶ Iterū cui cōparabo. historice nulli dubium est q̄ quā-
to iudea gens ceteris precellebat gloriosior: tanto pecca-
tis exigentibus illis modo est inferior. Allegorice sicut
iudea ceteris regnis gloriosior: ita ecclesia omniū marty-
rum mater. vñ Maximinus. Fides catholica mater mar
tyrij est et filia. ps̄. xliiij. Audi filia celestis patrie. summi
regis sponsa. Osee. ij. pre omnibus est gloriosa. hui⁹ iusti-
ficatio ex solo deo est. ad Titū. iij. vt iustificati gratia ipsi⁹.
et ex omnibus fidelibus vna ecclesia. xxiiij. q. j. loquił. ⁊. c.
quoniā. ⁊ vnum christi corpus cum capite suo. ad Colł. j.
xxiiij. q. iij. pro mēbris. ex̄ de sacra vnc. c. j. §. sed et iesus. fi-
de et charitate coniungitur. ⁊ sicut ex omnibus est vna ci-
uitas gloriosa: de qua dicitur in ps̄. lxxxvj. Gloriosa dicta
sunt de te ciuitas dei: Ita vna est illa que in babylonia a
christo fornicans degenerat. de qua ps̄. xxv. Odiui eccle-
siam malignantiū. cuius caput diabolus. qui est s̄m Aug.
caput omniū iniquorū. de qua propheta lugens ait. Cui
cōparabo te ⁊c. Sicut enim illa gloriosior est omnibus q̄
ad brauium supne vocationis peruenit: ita nulli cōparan
da est ignominia ei⁹ qui cecidit. Ista est illa babylon ma-
gna mater fornicationum et abominationum terre: que
et vocatur magna meretrix: que sedet super aquas mul-
tas delectationum carnalium: cum qua fornicati sunt re-
ges terre. inebriati sunt qui inhabitant terram de vino ꝓ-
stitutionis eius. hec est etiam illa mulier: id est vita carna
lis: que sedet super bestiam coccineam plenam nomini-
bus blasphemie: et que erat circūdata purpura et cocci-
no et inaurato auro et lapide precioso et margaritis: ha-
bens poculum aureum in manu sua plenum abominatio
ne et immunditia fornicationis ei⁹. Apocał. xvij. Hec etiā
ecclesia carnalis et malignātium est illa babylon: de qua.
Apoca. xiiij. cecidit babylon illa magna que a vino ire for
nicationis sue potauit omnes gentes. Nunc autem quia
de tanto dignitatis culmine: immo deitatis altitudine:
ad tantā miserie profunditatē: imo in beluinam. i. bestia-
lē ignobilitatē, proiecit se ista babylon ꝓpheta vel corpus
electorū dei, ait. Cui cōparabo te: quasi non inuenił tibi
digna cōparatio vel assimilatio vel exequatio: vbi nec spe
cies: nec forma inuenił. tota es informis. tota es horribi-
lis. totā te ruina et cōtritio deuastauit. ad nō esse tendis:
Nescio an possis reuocari. q. d. cui cōparabo talē ecclesiā a
sponso derelictam? vnde sequił. Quis medebitur. ac si di
cat nullus medebił: nisi ad deum redeas: a quo recesse-
ras. quasi nō est qui faciat bonum: nō est vsq̄ ad vnū. ps̄.
xiij. ⁊. lij. ¶ H Num. Prophete tui viderūt tibi falsa ⁊c.
ꝓphete falsi quasi ꝑmissionē annūtiantes. falsa bona scʒ
nō vera. non aperiebāt tibi iniquitatē tuā. scʒ quam vide-
bant: et erunt qui beatificant ppl'm istum seducentes: ⁊ q̄
beatificanł ꝑcipitati. Esa. ix. vt te ad penitētiā ꝓuocarēt:
penas futuras ꝑdicando. Viderūt autē tibi assumptiōes
falsas. i. magna ⁊ criminalia pctā: ⁊ eiectiōes ejicienda q̄-
si cōtēnenda dicentes. que omnia pro suo lucro faciunt: si
cut adulatores molientes sermones et vendētes oleū. et
ipsi sunt iacula. ps̄. liiij. ¶ Prophete tui. Greg. in. xv. c. sui
pastoralis. Prophete in sacro eloquio, nōnūq̄ doctores
vocanł: qui dum fugitiua esse ꝑsentia iudicāt: que vētura
sunt manifestant: q̄s diuin⁹ sermo falsa videre redarguit:
q: dū culpas corripere metuūt incassum delinquētib⁹ ꝓ-
missa securitate blandiūtur. q̄ iniquitatē peccantium ne-
quaq̄ aperiūt. qui ab increpationis voce cōticescunt. Cla
uis quippe apertionis est sermo correctionis: q: increpā
do culpā detegit: quā sepe nescit ipe etiā q̄ ꝑpetrauit. xliij.
di. sit rector. iuxta ꝑn. Item Hormisda papa. l. dist. si quis
diaconus. Vere dico q: illi ipsi quibus quū ꝑiculosa ⁊ fal
sa misericordia indulgere videmur: quū añ tribunal chri-
sti pro tantis peccatis damnādi aduenerint: contra nos
causaʒ dicturi sunt dicētes q̄ dū aut durā asꝑitatē lingue

Universidad de Deusto
Biblioteca

corū expauim⁹: aut falsa blādimēta et periculosas adula
tiones ipsorū libenter accepimus: in eisdē ꝑmanere pctis
eis inutiliter indulgem⁹. Isti sunt illi de quibus dicit per
Ezech. xiij. Ve vobis q̄ cōsuūt puluillos sub oī cubito ma
nus: et faciūt ceruicalia sub capite vniuerse etatis. Quod
exponēs Grego. in moralib⁹ ait. Ad hoc q̄ppe puluillus
sub cubito: vel ceruical sub capite iacentis ponit: vt molli
ter quiescat. quisquis ergo male agentib⁹ adulatur: ⁊ pul
uillū sub cubito: vel ceruical sub capite iacentis ponit: vt
qui corripi debuerat ex culpa: in ea fultus laudib⁹ molli
ter quiescat. ꝑut hec habenter. xlvj. di. sunt nōnulli. Item
Ezechi. xxij. c. Ipse em̄ edificabat parietē: illi aūt liniebāt
eam. vbi Grego. in moralibus. Parietis noīe peccati du
ritia designat. edificare ergo parietē est contra se quēpiā
obstacula cōstruere. sed parietē liniūt: qui pctā perpetrāti
bus adulant. h̄ legunt. xlvj. di. sunt nōnulli. ps. cxl. Oleū
aūt pctōris non impinguet caput meum. Oleū ꝑm Aug.
adulatio est et falsa laus. vendūt oleum oēs adulatores.
De istis malis ꝑphetis Hiere. v. Prophete fuerūt in vē
tum locuti. ⁊ in fi. c. Prophete ꝑphetabūt mendaciū: ⁊ sa
cerdotes applaudebāt manib⁹ suis: et populus me⁹ dile
xit talia. q̄d ergo fiet in nouissimo eius? ¶ Item allego.
mista historie ꝑm Pascasiū. ꝑphete tui ⁊c. habuit hierl̄m
pseudo ꝑphetas. habet ecclesia hereticos ⁊ schismaticos
doctores prauos q̄ liniūt absq̄ tēperamēto charitatis ⁊
dolosis argumētationib⁹ vel falsis opinionib⁹ subuertūt
corda simpliciū a veritate recte fidei ⁊ statu boni opis. vñ
Petrus ait. ij. Pet. ij. Fuerūt pseudo ꝑphete in pplo: si
cut ⁊ in nobis erunt magistri mēdaces ⁊c. Nec dubiū q̄m
culpa magistrorū ⁊ sacerdotū ruina fit pplis. docēt enim
falsa ⁊ stulta quasi viderint visionē: et ppl̄i palpāt iniqui
tatē. multa etiā que docēt verbis/malis destruūt exēplis.
j. q. j. nō q̄les. vt meretrix q̄ vigilās filiū lactauit: dormiēs
oppressit. iij. Reg. iij. hi faciunt oīa causa lucri. ¶ Isti fal
si ꝑphete quādo afflictionē populi vidēt/ et imminentia
delictorū supplicia/falsis cōsolationibus leuigant: sed ve
illis qui dicūt malū bonum. Esa. v. xj. q. iij. siquis hoīem. ⁊
c. ve qui dicitis. et viuificant aīas q̄ non viuūt. Ezechi. xiij.
xj. q. iij. plerūq̄. vñ Isidorus. q̄ defendit aliū delinquentē
maledictus erit apud deū ⁊ hoīes. xj. q. iij. q̄ peccantibus.
¶ Isti sunt prophete qui liniūt pctōres: de q̄bus Ezechi.
xxij. ad fi. ibi. Prophete autē liniebāt eos absq̄ tēperamē
to vidētes vana et diuinātes eis mēdacia. et Ezechi. in fi.
ibi: Cū tibi viderēt vana al's vacua ⁊ diuinarent mēdacia.
Tota scriptura maxime ꝑphetarū semꝑ inuehit se cōtra
doctores et rectores ecclesie et synagoge. vnde Hiere. v.
ibi. Ibo igit ad optimates: et loquar eis. Ipsi em̄ cogno
uerūt viam dn̄i: Et ecce magis hi simul cōfregerūt iugū:
ruperunt vincula. Idcirco percussit eos leo de silua ⁊c.
Mali etiā doctores in ecclesia hoc leuigant. illud grauāt
xj. q. iij. plerumq̄. sua leuiora putant: aliena grauiora ex
amore et ideo carnali. obcecat in eis iudiciū rationis. xj.
q. iij. quatuor. a talib⁹ prophetis dicit dn̄s attendendum
Mat. vij. Attendite a falsis ꝑphetis. i. caute considera
te. dicit Chrys. q: firma tutela salutis est scire quē fugias.

Falsi ꝑphete tres spirit⁹ immūdos rep̄sentant;

¶ Iuxta tropologiā/falsi ꝑphete sunt tres spūs immūdi
qui exeūt de ore draconis. ⁊ de ore bestie ⁊ de ore pseudo
ꝑphete. de quib⁹ Apocal. xv. Spūs draconis. i. diaboli/ q̄
aīas deuorat. iij. q. j. nulli. Tērans de honore ait. ascende
ad p̄lationē quia sufficiens es ad regendum. ⁊ ꝑphetat
q̄ multas animas lucraberis: s; spūs mendax est dicens.
ascēde in ramoth galaad. iij. Reg. xxij. Ramoth interpre
tatur excelsum signū: et significat dignitatē cui⁹ appetit⁹
est certū signū reprobationis. xl. di. qui primatū. j. q. j. pn
cipatus. et. c. nullus itaq̄. viij. q. j. in scripturis. j. q. vj. si
cut is. galaad interp̄tat trāsmigrātes testes: q: ibi fit trās
migratio de bonitate in iniquitatē. ps. x. Transmigra in
montem sicut passer. Ut apparet in saule qui ante regnū
fuit humilis. post superbus. j. Reg. ix. Grego. Superbus
totiens ad culpam apostasie dilabitur; quotiens preesse

hominibus delectat. Chryso. O prelate tanto igni sum
mittis caput tuū? Miror si quem saluari cōtigerit de his
qui ꝑncipant in tantis ruinis. ⁊ tanta pigritia video cur
rentes: ⁊ sponte se ꝓijcientes in pericula. Unde inuenit
de quodam priore clareuallensi/Gaufrido noīe. q̄ quum
electus esset in episcopū tornacen̄. ⁊ ab Eugenio papa et
abbate suo sancto Bern̄. cogeretur ad recipiendum: ipse
ꝓstratus ad pedes abbatis et clericorū qui eum elegerāt
in modū crucis ait: Monachus fugitiu⁹ si me eijcis esse
potero: episcopus vero nūq̄. Postmodū aūt laborāti in
extremis/quidā monachus ei charus ait. Chare mi quia
corpore separamur: rogo te vt si potes salua voluntate
dei: statū tuū mihi post mortem reueles. Cui oranti post
mortem eius coram altari apparuit Gaufridus in visio
ne dicēs: Ecce adsum gaufridus frater tuus. Cui ille. cha
re mi quomodo est tibi? Cui ille. Bene. Sed reuelatū est
mihi a sancta trinitate/ q̄ si fuissē de numero episcoporū:
fuissem de numero reproborū. Nō propterea dicendū est
q̄ omnes damnent episcopi: q: multi sancti fuerūt ⁊ erūt
xl. dist. ante oīa. ij. q. vij nō omnes. Adde hic quod scripsi.
s. prima pte in ar. lxij. ℞. habet ⁊ cupido glorie. ⁊. j. in. x. ar.
in. §. postq̄. prope fi. et. j. in. §. expeditis. in ar. lxxiiij. in. §.
tertia. ¶ Spiritus cupiditatis egrediēs de ore bestie. i.
mundi/qui amatores suos deuorat. quia inimicos dei cō
stituit. Iaco. iiij. xxiiij. q. iiij. §. et his. dicit ad cor hominis:
Acquire vt des filijs et pauperibus. quia redemptio ani
me viri diuitie sue. Prouerb. xiiij. s; dn̄s. Hiere. xxiij. Pro
phetauit in noīe meo mendacium. i. sub pretextu pietatis
dicentes: somniaui somniaui: q: temporalia mendacia et
quasi somnia sunt. Eccli. xxxiiij. Multos errare fecerunt
somnia: et exciderūt sperātes in illis. Quia dicit Luc. xij.
Stulte hac nocte animā tuam repetent a te: que autē pa
rasti cui⁹ erūt? ¶ I Spūs voluptatis egrediēs a pseu
do ꝑpheta sc; carne q̄ nobis quotidie necessitates suas
pronuntiat dicit: Rationabile sit obsequiū tuum. Rom.
xij. Et nemo vnq̄ carnem suam odio habuit. xiij. q. ij. non
existimem⁹. Esa. lviij. ibi. Carnem tuā ne despexeris. exp̄s
sum ad Ephe. v. Comede ⁊ bibe ⁊ epulare. Iste est socer
leuite: de quo dicit Iudic. xix. q̄ vir secutus est vxorē suā
sc; carnalē concupiscētiā cōtra illud Eccli. xviij. Post con
cupiscētias tuas non eas. ⁊. j. Si p̄stes aīe tue cōcupiscen
tias ei⁹: faciet te in gaudiū inimicis tuis. q: in labijs suis
indulcat inimicus: ⁊ in corde suo insidiat. Eccli. xij. vt sub
uertat te in foueam. q: sicut ait Grego. super illud Gen̄.
xxxiiij. tristē blanditijs deliniunt. Quādoq̄ facit attende
re aliorū grauiora peccata: vt vel nullum vel paruum ap
pareat ei peccatum suum: et inde venit temeraria pecca
di audacia. Qn̄q̄ facit attendere penitētie acerbitatē: et
inde orit diffidentia. Aliqn̄ facit cogitare de multitudine
misericordie dei: ⁊ inde venit falsa spes venie. Aliqn̄ fa
cit cogitare iuuētutē peccātis dicēs: poteris penitere in se
nectute. ⁊ inde exit stulta securitas. Sed falsus ꝑpheta
est: q: hō est spūs vadēs ⁊ nō rediens. ps. lxxvij. q: postq̄
spōte cadit: nullo mō potest resurgere nisi grā releuet. sed
pondere suo de peccato in pctm̄ demergit vsq̄ in abyssū
sine fundo. i. in ꝓfundū peccatorū sine estimatione nisi mi
sericordia dei retineat. ideo pctm̄ cōparat puteo sine fun
do. Iob. xxxvj. Saluabit te de ore angusto latissime: et nō
habēt fundamētū subter se. ps. lxviij. Neq̄ absorbeat me
ꝓfundū: neq̄ vr. sup me pu. os suū. qd̄ Aug⁹. exponēs ait:
Puteus est profunditas humane iniq̄tatis: in quā si ceci
deris: non claudet sup te puteus os suū: si tu non claudis
os tuum. de pe. dist. j. §. ex his itaq̄. ad fi. ℞. hinc christus.
¶ Samech. Plauserūt ⁊c. p̄res cōdolētes sup manibus
oēs trāseuntes ꝑ viā: sibilauerunt et mouerunt. cōpatien
tes affectu. capita sua mentem. ex̄ de sacra vnc. c. j. ℞. per
caput suū. sup filiam hierl̄m ecclesiā vel aīam que tā subli
to de tanta gloria corruit. Heccine est vrbs. Esaie. xxvj.
Urbs fortitudinis nostre sion. ps. lxxxvj. Gloriosa dicta
sunt de te ciui. dei. dicentes perfecti decoris. Pulchra cor

decora filia hierl̄m. Can̄. vj. Ecclesia i ꝑncipio ⁊ nūc in san
ctis decora virtutib⁹ eccl̄ia sctā. de tali pulchritudine de
pe. di. ij. § romanos. c. ꝑnceps. ⁊. c. illa anima. Canti. j. Ec
ce tu pulchra ⁊c. et. c. ij. ibi: Formosa mea. ⁊ ibi: Speciosa
mea. ⁊ ibi. Et facies tua decora. ⁊ Cāti. iiij. in ꝑnci. Q̄ pul
chra es amica mea. ⁊ ibi. Q̄ pulchre sunt māme tue. ⁊ ibi:
Pulchriora sunt vbera tua vino. et Canti. vj. Pulchra es
amica mea suauis ⁊ decora sicut hierl̄. ⁊ ibi: Pulchra vt
luna. et. Cāti. vij. Q̄ pulchri sunt gressus tui ⁊c. et ibi. Q̄
pulchra es et q̄ decora charissima in delitijs. q̄ oīa de pul
chritudine virtuali eccl̄ie allegorice intelligunt. Gaudiū
vniuerse ecclesie terre. gaudiū istud est in spūsancto. ad
Rom̄. xiiij. ibi. Gaudiū in spūsancto. quū sunt mēbra ec
clesie virtuosa. Esa. lxj. Gaudens de collatis. i. virtutib⁹.
gaudebo de bonis opibus. ⁊ exultabit anima mea in deo
meo. quia gaudiū hoc spūale est: non carnale. Unde autē
gaudeat ostēdit Isid. quū ait: q: induit me vestimētis sa
lutis/quantū ad grām intus ornantē aīam ⁊ decorantē. ⁊
indumento iustitie circūdedit me/quātū ad bonā opatio
nē exterius munientē ⁊ cōponentē. vñ Prouerb. vlt. For
titudo et decor indumentū eius. ¶ Iterū plauserunt ⁊c.
Pascasius historice allegorice ⁊ moraliter. aliqui sup sy
nagogā vel ecclesiā vel aīam hoc interpretātes/ plaudē
tes manib⁹ inimicos esse dixerūt ex irrisione sc; ⁊ gaudio
insultātes. Sed nos ecōtrario dicim⁹ sctōs patres ⁊ ami
cos zelo charitatis affectos. hi quū ecclesiam vel aīam ꝓ
iectā in peccatis esse cognoscūt: ꝑmo plaudūt manus ad
inuicē: sicut facere cōsueuerūt dolētes. plaudūt manibus
non ridentis: sed dolētis affectu: q: de tanto culmine san
ctitatis sicut fuit in ꝑncipio/ et per lōga tēpora ecclesia vel
anima/ꝑlapsa ad tantā ꝑuenit fidei diminute et virtutū
ruinā. Hi patres vere transeūtes sunt per viā: sicut dictū
est supra in ꝑmo. c. ibi. O vos oēs q̄ trāsitis per viā. nō ho
stes ecclesie: qui viam pacis nō cognouerūt: vt ait. ps. xiij.
sed aberrātes ⁊ tumultuātes ad ima corruūt ⁊ errāt. vñ
et errare fecit eos in inuio ⁊ non in via. ps. cvj. Sibilaue
rūt et mouerūt capita sua. Solet motus capitis vel ma
nū et sibilus diuersos significare affectus dolētis: sicut
et plaudentis. vnde sequit: Heccine ⁊c. non hostes eccle
sie putant eā esse ꝑfecti decoris aut gau. vniuerse ter. sed
soli sancti ⁊ amici: qui quanto gloriosiorē et pulchriorē si
de ⁊ morib⁹ videbāt: tāto admirātur et lugent: quū in ma
nibus hostiū visibiliū paganorū ⁊ schismaticorū ⁊ inuisi
biliū sc; demonū/deiectā in peccatis ⁊ diminutā in pplis
fidelibus vidēt. sed q: gemitū sanctorū sup eā ꝑpheta et
ipse gemēs exhibuit: inimicorū gaudiū ⁊ insultationē sub
ijcit dicēs: Apuerūt sup te os suū ⁊c. ¶ Ayn. Aperuerūt.
accusantes. ps. cviij. De⁹ laudē meā ne tacueris. q: os pec.
et os do. sup me aptū est. sup te os suū oēs inimici tui here
tici/schismatici/demones sibilauerūt quasi serpentes. et
fremuerunt quasi leo deuorare cupiens. iij. q. j. nulli. denti
bus suis. ps. lvj. filij hoīm dētes eorum arma ⁊ sagitte. de
pe. di. j. periculose. ⁊ dixerūt: deuorabim⁹ eā. q: ablato dei
auxilio/ecclesiā deuorare possumus in sanguine pctōrū cō
culcatā. ¶ Aperuerūt ⁊c. Pascasius. hoc quoq̄ historice.
allegori. et moraliter exponimus: q: parū differt. ꝑpheta
afficit. vel q: amici gemunt ꝓ ecclesia vel anima. vel quia
inimici insultār si qua prosternitur vnde aperuerunt ⁊c.
Inimici os aperiūt. sicut etiā dicit ps. xxj. Aperuerūt sup
me os suum ⁊c. quū q̄d accusent inueniūt: aliter tenēt os
clausum ꝯtra ecclesiā deiectā vel delinquētē. vel animam
pctōrū sanguine cōculcatā. Quotidie venant q̄d accusan
do obijciāt. Unde de quodā legit/ q̄ sic allegabat diabo
lus ꝯtra eū. volui ipm̄ incitare ad gulā: sed ipse anticipa
bat meā cautelā. Uolui inflāmare ad luxuriā: sed ipe ꝑue
niebat suggestionē. Uolui fallere ꝑ auaritiā: sed ipse erat
ipsa auaritia. Unde qd̄ dicit Luce. xix. Circūdabūt te. mo
raliter. tūc demones circūdant aīam/ qn̄ eductā de corpe
ad societatem sue damnationis trahūt. eiq̄ oīa mala que
gessit replicant. Unde et quomodo aperient os suū con

tra nos in die iudicij accusando/ait Aug. sic dicēs. Presto
tunc erit diabolus recitās verba ꝓfessionis: et obijciēs no
bis omnia quecūq̄ fecerimus: et in quo loco: et in qua ho
ra peccauimus. ⁊ quid boni tūc facere debuimus. Dictu
rus nāq̄ est ille aduersarius. Equissime iudex iudica istū
meū esse ob culpā: qui tuus noluit esse per gratiā. tuus ꝑ
naturā: meus per miseriam. tuus ob passionem: meus ob
suasionē ⁊c. Heu heu poterit ne talis aperire os qui talis
inueniret: vt iuste cū diabolo deputetur? nō: quia obmute
scet. Mat. xxij. Felix si cui obijciūtur culpe: laudes e regio
ne ad stūt que culpas repellūt. vnde. ps. cviij. deus lau
dē meā ⁊c. sequit q: os peccatoris ⁊ os do. super me ap
tum est. Sibilauerūt vt serpētes. fremuerūt dentib⁹ suis
vt leones ad deuorandū rugiētes. Sicut em̄ boni chari
tate cōpuncti/stupore permoti sibilant: ⁊ caput agitāt: ita
irridētes quū quēlibet corruentem viderint: sibilant: fre
mūt subsannant et derident. vñ Aug⁹. in. ps. xxxiiij. Quū
fuisset miserendū irrident impij: vnde dolent pij. v. q. v. §.
sed aliud. vnde sequitur. Ista est dies quam expectaba
mus: inuenimus ⁊ vidimus. illam diez que est dies ire ca
lamitatis et miserie. Sopho. j. Semper hostes expectant
qua liceat eis vel cuiuscūq̄ animā: vel totā ecclesiā deuo
rare. sed hoc non potest fieri: nisi peccatis exigentibus: et
in parte ecclesie non in tota. q: semper sunt sancti in eccle
sia: in quibus ipsa dicit esse sine macula et sine ruga. xxj.
dist. q̄uis. vbi de hoc. ⁊ de con. dist. iiij. q̄ris a me. ℞. offerū
tur. ibi: Tota ergo hec sancta mater ecclesia: que in sctis
suis est ⁊c. Et iusto iudicio dei permissum fuerit. sicut ⁊ ter
rene hierl̄m accidit. ad hoc. lvj. di. si gens. vnde addit. fe
cit dn̄s ⁊c. ¶ Phe. Fecit dominus. tandē que cogitauit.
diu expectauit tribuens spacium penitendi et expectat.
Rom̄. ix. Sustinuit in multa patiētia vasa ire apta in inte
ritu. Rom̄. ij. Ignoras q̄m benignitas dei ad penitentiā
te adducit? et Sap̄. xj. dissimulans peccata hominū ꝓpter
penitētiam. Bern̄. Propter hoc dissimulat: vt cōmendet
patientiam suam: vt impleat electionē suam: vt cōfirmet
charitatem suam. Cōpleuit opere sermonem suum nō ho
minis: quē ꝑceperat eterna prescientia: vel lōge ante per
prophetam. ad Heb. j. in prin. A diebus antiquis. Destru
xit ne habeat semper voluntatem peccandi. de pe. dist. j.
voluissent. sub. §. quod aūt. Non pepercit. quia non fuit
emendatum delictū. de pe. dist. j. nouit deus. sub. §. et his
omnibus. ⁊. c. vide benignū. vnde Aug⁹. super. ps. lxxxiiij.
q. d. deus: parcamus huic quia iam non parcit sibi. igno
scamus quia agnoscit. de pe. dist. j. quis aliquando. sub. §.
quecūq̄. Non pepercit. glos. quia tu tibi parcere noluisti.
Sed nisi dominus edifi. do. in va. labo. qui edificāt eam.
ps. cxxvj. Et letificauit super te inimicum: idest letificari
permisit propter peccata. Et exaltauit: id est exaltari per
misit. Cornu. potentiam. hostiū tuorum. visibilium ⁊ inui
sibilium. ¶ Iterum fecit ⁊c. Sicut inimici corporei cōtra
hierusalem hic fecerunt: sic spirituales nequitie et mini
stri antiqui hostis contra ecclesiā faciūt quādo deo iuste
inimicos flagellante: sibi traditam penis et doloribus af
fligunt. hoc tamen de his dicitur/qui intra ecclesiam esse
videbantur: non de ista de qua dicitur Mat. xvj. ⁊. xix. di.
ita dominus. Et porte: idest vitia et hereses/inferi nō pre
ualebūt aduersus eam. quod ibi exponitur. Et dixi supra
in prima parte istius operis in. lv. ar. §. ad ostendendum.
℞. item hilarius. cum. ℞. se. Sed de quibusdam dicitur. A
nobis exierunt: sed ex nobis non erant. j. Joan. ij. de pe.
dist. iiij. si ex bono. Cornu hostium exaltatur quum eccle
sia infirmatur. Habēt etiam carnales intra ecclesiam hic
diem suam que trāsitorijs fruitur bonis: sed eterna restat
damnatio in die aliena: in qua ꝓ iniq̄tatib⁹ suis cruciabit
quisq̄ penis eternis. tunc que ad pacem sunt in amaritu
dine erunt. hec sunt abscondita nūc ab oculis pctōrū fasci
natorū: vt dicit dn̄s Luc. xix. Facit ergo subito dn̄s/ q̄ diu
expectās deliberauit: i iustitie seueritate vt destruat pctō
rē et tradat hostibus diripiendū; a quorū iugo se eruere

noluit. ¶ Sade. Clamauit intētione cor eorū/hostiū. i. cō
tra dñm. sup muros filie sion. ecclesie vel aie. Deduc. vox
Hiere. ad hierl'm. Deduc quasi torrētem. ps̄. cxviij. Exitus
aquarū deduxerūt oculi mei. Lachrymas/diuina inspira
tione nō humana volūtate infusas. ps̄. cxlvij. Flabit spiri
tus ei⁹ τ fluēt aq lachrymaꝝ. Per diē/in psperis. τ noctē
in aduersis. Nō des requiē tibi: neqꝫ taceat pupilla oculi
tui cōpūctio rōnis nō tēperat modū lachrymādi: q: tribu-
latio ecclesie excessiua est. ¶ Iterū clamauit. Clamāt ma
gis intētione ꝙ voce visibiles aut inuisibiles inimici. sup
muros filie sion/eccl'ie vel aie quū potestatē qua eis do-
minātur: nō diuino iudicio: sꝫ potētie sue adscribūt. Cla-
māt aūt ꝯtra dñm: cui⁹ potētia q̄si murus ptegit, τ defen-
dit. Quū vero suum auxiliū subtrahit: hostes super mu-
ros eorū: quos opprimūt: clamare dicunt ꝯtra deū: quū
scꝫ sibi attrahūt/quicqd cōtra eos pñt: quos dei pus mu-
niebat auxiliū: q̄si liberare nō possit. Talis em̄ oppressio
venit de equitate iudicij: nō de impotētia ptegētis. lvj. di.
si gens angloꝝ. xxiij. q. v. §. hinc notandū. Hoc ꝙ ppheta
deplorat. vñ mox ad ipam hierl'm sermonē conuertit. De-
duc q̄si torrentē lachrymas τc. ps̄. cxxv. Cōuerte dñe cap.
nr̄am sicut torrēs in haustro. Torrēs nō semp vno eodēqꝫ
tpe defluit: sꝫ sicut inūdatio de celo cōfluit: sic τ lachryme
ꝓm ꝙ diuina inspiratiōe τ cōpūctione cordis dn̄ant. Ne-
mo quippe pōt sua virtute vt torrentē lachrymas cōpun-
ctiuas deducere. sꝫ his verbis innuit ꝙ mēs τ oculi parati
semp debēt eē τ lachrymas iuxta gr̄aꝫ diuine inspiratiōis
effundere: τ in psperis. τ in aduersis: nūꝙ qescere: vt ne
mo sibi parcat dū viuit. nemo torpeat quasi securitate ac
cepta/donec ad illā requiem pueniat: in q̄ absterget deus
oēm lachrymā ab oculis sctōꝝ. Apocal'. vij. ps̄. cxxv. Eūtes
ibāt τ flebāt mit. se. sua: veniētes aūt venient cū exul. por.
ma. suos. ¶ Neqꝫ taceat pu. ocu. tui. Pupilla oculi orat τ
imperrat. cōpūcta inspiratiōe diuina ista tacere nō debet:
donec his malis ecclesie deus finē imponat. τ oēm lachry
mam abstergat. Est aūt oculus interior q̄ ad deū stillat:
vñ exterior: causa lachrymaꝛ: τ tūc fluminis impetus leti-
ficat ciuita. dei. ps̄. xlv. alioqn sterilis est lachryma q: tacet
pupilla. ¶ R̄ Quū de⁹ in carne fleuerit: q̄s nō flebit?

Quinq̄es saluator noster fleuit.

¶ Quinquies aūt dñs fleuisse legit. Primo in die natiui
tatis sue. Nā q: pueri cōmunicant lachrymis τ vagitui: et
ipse siliter pticipauit eisdē. Sap. vij. Primā vocē similē oī
bus emisi plorans. Inde canit eccl'ia: Uagit infans inter
arcta ꝯditus p̄sepia. Ber. Plorat em̄ christ⁹: sꝫ nō sicut ce
teri pueri. in alijs sensus: in christo p̄ualebat affect⁹. Alij
lugēt ex passiōe: christ⁹ ex cōpassiōe. In isto fletu instruit
nos deflere miseriā ꝯditiōis humane: q: sicut legit Eccl'i.
xl. Iugū graue sup filios ade/a die exitus de vētre matris
eorū vsqꝫ in diē sepulture in matrē oīm. vñ dicit Gualfre-
dus. Quē nō humiliet ꝯcept⁹ impurus/τ lugubris ortus
aut vñ ei gaudiū in vita sua q̄ incipit a merore: nascit ad
laborē: terminat cū dolore. dura oīno cōditio: quādoqui-
dē nō est nobis excutere a ceruicib⁹ graue iugū/donec in-
grediamur sepulcrū. nec euadere huius vite laborē: nisi p
mortis horrorē. Ex hoc iugo nobis iminet fames τ sitis.
ardor febriū. dolor viscerū τ multipliciū egritudinū. In-
de insipiēter extollit: impatiēter attrahit: inde succendit
ira: tabescit inuidia: ebrietate mergit: crapula suffocat: in
quinat luxuria: auaritia stimulat: inde voluptas illicit: cu
riositas angit: timor ꝯtrahit: meror cōsumit. Uñ ergo hec
vita diligit: in qua etiā q̄ cautissime gradit: sepissime labi-
tur τ quassat. misera τ fugiēda vita q̄ sic pcedit: sic orit:
et sic pgredit τ sic finit. ¶ Secūdo fleuit in suscitatiōe la
zari. Ioā. xj. Et dicit ibi glos. flebat q: eū suscitaturus erat
ad erūnas seculi. et Hiero. Nō fleuit lazarū mortuū: sꝫ re
diuiuū/cōpatiens illi ad presentis vite miseriā reuersuro.

Quatuor de causis saluator fleuit.

¶ Quatuor aūt de causis fleuit tūc dñs. Primo pp̄ter
marie deuote sue cōpassionē: q: vidit eam plorantem. nec
mirū si fons pietatis prorūpit in lachrymas. vnde petrus
Rauēnas. O vis. o potentia lachrymarū: que celi ac terre
dñm. eum qui angelorū et hoīm letitia est ad lachryman-
di humilitatē: infirmitatēqꝫ deposuerūt. Lachryme sunt
q̄ samuelis ortū impetrauerūt. q̄ aperuerūt tobie oculos
et a nuru eius demoniū excluserūt. ipse sunt per quas pe-
tri negatio: τ marie magdalene crimina sub vnius hore
momēto deleta sunt. Scōo pp̄ter assumpte nature defi-
gnationē. vnde Chryso. Uide qm̄ naturā humanā circū-
induit. Tertio propter nostram instructionē: vt. j. statim
dicam. ¶ Quarto propter lazari resuscitationem. causa
supra dicta est. In isto autē fletu docet nos deflere mor-
tem anime nostre. Lazarus enim quatriduanus latens
in monumento ligatus institis: sudario coopertus: la-
pide superposito pressus/significat aīam in pctō mortuā:
que iacet in ergastulo cōsciētie/ ligata vinculis pctōrum.
Prouerb. v. Funib⁹ pctōꝝ suorū quisqꝫ cōstringitur. opta
desiderio tēporalium. Iob. xv. Operuit faciem eius cras-
situdo. vbi dicit Grego. in moralibus. Faciem crassitudo
operit: quū considerata rerū abundantia oculos mentis
pmit. ps̄. lxxij. operti sunt iniqui. τ impie. sua. Iacet etiam
p̄ssa pondere obstinationis. Iob. xxxviij. In similitudine
lapidis aque durant. ppl'i scꝫ. ex de cele. mis. cum marthe.
§. verū. Quatuor dies sunt pctm̄ cogitatiōis/locutionis/
operationis/τ praue cōsuetudinis. de pe. di. ij. sicut trib⁹. a
qb⁹ dñs reuocat dicēs Cañ. vj. reuertere reuertere suna-
mitis. reuer. reuer. vt intu. te. ¶ Quinqꝫ aūt fecisse dñs le-
git in suscitatiōe ei⁹. infremuit: turbauit seipsum: lachry-
matus est: patri gratias egit: τ magna voce clamauit. In
quibus notant. v. necessaria penitenti. Primū omniū de-
bet fremere in cōtritione: quia offendit deum τ creatorē
patrē/τ benefactorē et redemptorē suū. Prouer. xix. Sic-
ut fremitus leonis: ita τ ira regis. quia sicut ad fremitum
leonis sistunt gradus omnia aīalia: ita ad cōpunctionē
penitētis motus carnales. de hac cōtritione de pe. di. j. §.
hoc idē. et a prin. distinctio. vsqꝫ ibi: τ vsqꝫ ad. §. econtra.
et di. vlt. c. nullus. Secūdo turbari debet in cōfessione. vñ
Eccl'i. xxx. Super omnē vocem turbabuntur viscera eius.
ps̄. lix. Cōmouisti terrā et cōturbasti eam: sana contritio
nes eius quia cōmota est. Tertio debet lachrymari in ora
tione. quia sicut ait Aug⁹. Plerūqꝫ hoc negotiuꝫ plus ge
mitibus et fletu: ꝙ sermonibus agitur. de pe. distin. j. pe-
trus. τ. c. lachryme. Quarto debet gratias agere per cor-
dis deuotionē: ne tepescat a feruore conuersionis. sicut il
li quibus ait Apostolus. Gala. iij. Quum spiritu ceperi-
tis nunc carne consu. de pe. di. ij. pennata. Quinto debet
magna voce clamare: id est intenso affectu seipsuꝫ ad ex-
ercitia bonorum operum excitare dicens. Lazare veni fo-
ras/ad mundum qui in limbo es. Or autem dicit: Tollite
lapidem: idest duritiā cordis. peccator debet tollere et fa-
cere cor molle. Ezechi. xxxvj. Auferam cor lapideū de car-
ne vestra. qđ quia frequēter per predicatores fit: dicit. tol
lite lapidem. Hiere. j. tollite de via lapides. ¶ Item qua
re christus fremuit super lazarum. Dicit Petrus Rauen.
Fremuit spiritus vt caro reuiuiscat. fremuit vita vt mors
fugetur. fremuit indulgentia ne conscientia contradicat.
fremuit rursus vt gemine/scilicet mētis et corporis demō
stret insignia. Or etiam exclamauit/innuit ꝙ magno cla-
more ecclesie opus est vt aliquis de tumulo praue consue
tudinis educatur. ps̄. xc. Clamauit ad me τ ego exau. e. et
iterum ps̄. cxviij. Clamaui in toto corde. et iterum. xc. Cla
mauit ad me et ego exaudiā eum. vbi dicit Bern̄. In dei
auribus desiderium vehemens clamor magnus. Remis-
sa vero intentio vox summissa. dulcis lex que meritum ex-
auditionis in clamore posuit postulantis. ¶ Tertio fle-
uit super hierusalem. Luc. xix. vbi Gualfredus. O digna-
tio. o compassio saluatoris/ꝙ lapidum cor et vere ferreū
pectus: quod non his lachrymis emollitur. Ue mihi quē
nec peccati cōsideratio. nec alieni compassio periculi mo-
net ad lachrymas. Ue etiā duro cordi qđ ad ruinā inimi-
ci: vel forte innocentis cuiusqꝫ letat. Benignus deus su-
per inimicos τ iniquos suo p̄ituros scelere lachrymatur.

Circa lazari suscitatione q̄nqꝫ dominus egit.

et ꝙ abundanter prumpat in lachrymas verborū inter-
dictio manifestat. In quo docet nos deflere mala prauita-
tis aliene. vnde Ezechi. ix. dicit ꝙ dñs precepit sex viris
ad interficiendū paratis trāsire p mediā ciuitatē hierl'm
et interficere oēm virū super quē non inuenirēt thau: qđ
erat signū gementiū τ dolentiū super cunctis abomina-
tionib⁹ que fiebāt in medio eius. Ex quo datur intelligi-
ꝙ qui pro alienis pctis non dolet: spūaliter interficit. ps̄.
cxviij. vidi puaricātes τ tabescebam. Ezechie. iij. Mansi
septem diebus merens in medio eoꝝ. ¶ Quarto fleuit
post cenam nocte qua tradebat: qñ orauit in mōte oliue-
ti/fundēs in sero lachrymas sanguineas. qui in crastino
erat sanguinē largius effusur⁹. sicut ait glos. j. Thre. c. iij.
Diuisiones aquarum deduxit oculus meus. vñ Luc. xxij.
Factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis
in terrā. Ubi Bern̄. O sudor preciose: o signum salutis
humane. attēdite miseri amatores carnis: inimici crucis
qui in delitijs vestra corpora enutritis: si tātū laborauit
in oratione: quātum in passione. ¶ In hoc quarto fletu
docet nos flere cōtra horrorē gehenne. Iaco. iiij. Miseri
estote: lugete τ plorate. risus vester in luctū cōuertat: et
gaudiū in merorē. Bern̄. Contremisco a dentibus bestie
infernalis. ps̄. lxxiij. ne tradas bestijs aiam cōfi. τc. a vētre
inferi. a rugientib⁹ p̄paratis ad escā. Eccl'i. lj. Horreo ver-
mē rodentē. Mar. ix. Esa. lxvj. g. Ignem torrentē. Mat.
xxv. fumū τ vaporē. Iohel. ij. Apocal. ix. sulphur et spiri-
tum procellaruꝫ. ps̄. cxlviij. Horreo tenebras exteriores.
Lu. xiij. Mat. viij. xiij. xxij. xxiiij. τ. xxv. Quis dabit capiti
meo τ oculis meis fontem lachrymarū: vt p̄ueniam fleti-
bus fletum? Hiere. ix. τ stridorem dentium. Math. xxij.
et pondus catenarum p̄mentiū/scꝫ ignearum. Math.
xxij. ligatis manibus. stringentium: vrentium et nō con-
sumentiū: q: i. i diebus illis querent hoīes mortē: et non
inuenient eam: τ cupient mori: et fugiet mors ab eis. Apo
cal. ix. Heu heu mater mea: vt quid me genuisti filiū do-
loris? Hiere. xv. in fi. filium amaritudinis τ indignatiōis
et plorationis eterne? Cur exceptus genibus? cur lacta-
tus vberibus natus in cōbustionē? Iob. iij. vt cib⁹ ignis.
Esa. xxiiij. ¶ Quinto fleuit in cruce beatā animā emissu-
rus. vnde Heb. v. Preces et supplicationes: cum clamo-
re valido et lachrymis offerens: exauditus est p sua re-
uerentia. In quo docet nos flere pro dilatione patrie. si-
cut. ps̄. xlj. dicit: qñ veniaꝫ τ apparebo ante fa. do. fue. mi.
lachryme mee pa. die ac no. dū dicit mi. quo. vbi est deus
tuus. Ubi Richar. de sancto victore. O quantus amor:
quāta fiducia. amor pulchritudinis diuine. fiducia forme
ꝓprie. Sciebat em̄ anima illa casta/q: omne genus ad si-
mile suū cōuertitur. si enim oīs homo similem sibi querit.
Eccl'i. xiij. et deus pfecto suam similitudinem diligit. Uis
et tu diligi a deo tuo? repara in te imaginē τ similitudinē
suā: τ cōcupiscet rex decorē tuū. Lachryme vero ad mo-
dū balnei lauant aiam celestis regis cubiculum ingressu
rā. vnde sequit. Ingrediar in taber. admi. vsqꝫ ad do. dei.
Quid est autē simile esse deo: quere de pe. di. ij. §. roma-
nos. v̄. simile est. al's est cap̄. ¶ Quidā patrū ait. Lachry
ma est sanguis anime lauans ipam. ¶ Dicebat quidam
frater: qro lachrymas et nō inuenio τ cōturbor. Rn̄dit al
ter. lachryme terra sunt promissionis: ad quā filij isrl' cum
multo labore venerūt: quas qui habet prelium non p̄ua-
let. sic aūt de⁹ vult vt semp anima tribulet τ desideret in-
gredi illā terrā pmissionis. ¶ Uidēs quidā frater aliū ri-
dentē/dixit: pñti celo τ terra totius vite nr̄e redditurí su-
mus rationē: τ tu rides. sicut em̄ vmbrā corporis nr̄i vbi-
ꝙ portam⁹: ita plāctū τ cōpunctiones vbicūqꝫ sum⁹ relin
quere nō debem⁹. ¶ Itē ait abbas pemē. luctus duplex
beneficiū ē: q: nō tm̄ opat: sꝫ etiā seruat. ¶ Quū abbas
pānon. mulierē mimā in ciuitate vidisset: plāxit τ ait. du-
plici causa plāgo. vna pditio illius mulieris: alia q: ego
tātam curā nō habeo placēdi deo: quātam hꝫ ista placen
di hoibus. ¶ Dixit climacus archimādrita mōtis synai.
luctus seu lachrymarū fons est maior post baptismū cō-
stitut⁹. eo ꝙ ille quidē ab ingenit' nobis τ antea patratis
malis est purgatori⁹. iste vero postea patratorū. τ illū q̄-
dē paruuli oēs suscipiētes sordidauim⁹. p hūc v̄o et illū
repurgamur: q̄ nisi ex deo hoib⁹ benigne donatus esset:
rari vero τ difficulter inuenirent q̄ saluati fuissent. Idem
timēt merorē demones: sicut latrones canes. ad hūc nos
vocauit in hac vita christus. Mat. v. Beati q̄ lugent. nō
ad nuptias. Idē nō cōuenit theologia lugētib⁹. Nam eo
rū luctū soluere naturaliter habet. nēpe ille sup thronuꝫ
quidem sedenti magistraliter cōparat: iste vero sedēti in
sterq̄linio τ sacco. Idē cōpunctio pprie est dolor aie non
elatus: nullā sibi ipsi cōsolationē pbens: solūqꝫ suam reso
lutionē imaginās oibus horis et consolationē dei humi-
les cōsolantis sicut aquā frigidā sitiendo expectās. Isid.
Cōpunctio cordis est mentis humilitas ꝯ exoriēs de recor
datione peccati et timore iudicij. Idem climacus. Sicut
ignis est stipule ꝯsumptiuus: ita τ lachryme caste omnis
inquinamēti et sordis intellectualis τ apparētis. ¶ Idē
multis modis lachryme oriuntur. ex natura: ex deo: ex tri
bulatiōe cōtraria: ex laude τ laudatis: ex vana glia: ex for
nicatione: et ebrietate: ex charitate: et memoria mortis.
Uniuersorū vero predictorū istorū lugentiū modos/cū
timore dei exercitantes et discernentes nr̄e resolutionis
lachrymas mūdas et sine dolo adipiscamur. Quicūqꝫ in
luctu incessabili ꝓm deū gradit: iste festum diē agere quo
tidie non quiescit. Qui vero corporaliter diē festū agere
non desistit: hunc luctus eternus suscipiet in futurum.

Lachrymarū efficacia triplex.

¶ L Efficatia lachrymarū triplex. Primo: q: deum in-
ebriāt. Esa. xxxiij. Adipe victimarū tuarū. scꝫ lachrymarū
nō inebriasti me. Scōo deum pūgunt. Tob. iij. Tūc tobi-
as igemuit. Glos. Oratio deū lenit: lachryma cogit. hec
vngit: illa pūgit. Tertio quodāmō violentiā ingerūt. vñ
super illud. ps̄. xxxviij. Auribus pcipe lachrymas meas:
ait Aug⁹. Uiolente sunt in precibus lachryme. ¶ Soph.
Cōsurge. a torpore negligētie τ pctō. Rom. xiij. Hora est
iā nos de somno surgere. Aug. Ex ad illū redeamus: a q̄
peccādo recesseramus. ibi esse nostrum non habebit mor
tem. velle nostrū/nō habebit errorem. ibi amare nostrū/
non habebit offensionē. Hiere. vj. Surgite τ ascēdamus
in nocte. τ p̄cessit. ibi. Ue nobis: q: declinauit dies τc. l.
di. quidē. Lauda in nocte. i. in aduersitate. multi sunt ad
modū cicade cātantes in estate psperitatis. ps̄. xlviij. Cō
fitebitur tibi quum benefeceris ei. silent in hyeme: vel no
cte aduersitatis. Contra quos Iob. j. Si bona suscepim⁹
de manu domini: mala autem quare non sustineam⁹. In
principio vigiliarum. ne in principio operis somnus irre
pat deceptionis vigiliarum. ps̄. cxviij. preuenerunt oculi
mei ad te diluculo τc. Effunde lachrymas cōpunctionis.
sicut aquam cor tuum calore dilectionis dei ante conspe
ctū dñi. Luc. j. In sanctitate τ iustitia corā ipso τc. Nō co-
ram hoibus pro gloria tua. Leua ad eum manus tuas.
opera tua que dant intellectum. ps̄. lxxvij. et in intellecti-
bus manuum suarum τc. pro animabus paruulorū. fide τ
opere. magis em̄ fide et virtute non pereunt. de qua ma-
gnitudine virtuosa Luc. j. Erit enim magnus coram do-
mino. Math. v. Qui sic fecerit et docuerit: magnus vo-
cabitur τc. tuoꝝ. qui defecerūt fame verbi dei. viij q. j. au-
dacter. in fi. τ siti charitatis. ps̄. lxj. cucurri in siti. Ioā. xix.
Sitio. Quid? nr̄am fidem. nr̄am salutē. nostrū gaudium.
plus aiaꝝ nr̄aꝝ ꝙ corpoꝝ. minime cruciat⁹ tenet. Pereūt
si sic nō essent nō perissent. in capite oim̄ cōpitoꝝ. cōpitū
triuium est. i. in suggestionib⁹ diaboli mūdi τ carnis. qui
sunt tres hostes aie ad perditionem eā ducentes. Uel il
la tria de quibus. j. Ioā. ij. Omne qđ in mūdo est: cōcupi
scētia carnis est: cōcupiscētia oculoꝝ: τ supbia vite. Cōcu
piscētia carnis ad voluptates. cōcupiscētia oculorum ad
opes. supbia vite ad honores ptinet. Bern̄. Bestia hec
triformis non tantum ascensura est: quātum ascēdit iam
de abysso. os habet loquēs ingentia. τ nominibus plena

Universidad de Deusto Biblioteca

blaſphemie.totū pene genus humanū/tribus dictis corꝛibus ventilauit.omnes ꝑperāt imprimere ſibi imaginē beſtie hui⁹.ꝛ letanꝟ eius charactere inſigniri. Imago et character ei⁹ quicq̄d exterius patet in hoīe qḋ nō deceat chriſtianū:ſicut ē inuerecūdia. turpiū executio.odioſa cōtentio.vanitas ſecularis.Cōcupiſcētiā carnis elidit caſtitas.cōcupiſcētiā oculoꝝ/pauptas.ſupbiam vite/humilitas.hec tria ꝑmittim⁹ religioſi q̄ male ſeruamus. de iſta beſtia Apoca.xiij. ❡ Cōſurge ꝛ lauda ꝛc. Paſcaſius allego.ꝑ eccl'ia.moraliter/ꝑ anima.in voce conſurgit/qui de tribulatione vel anguſtia pn̄tis vite/ſpe eleuatus torporē negligētie excutit ꝛ in oībus deum laudat: q: callidus hoſtis dū flagella ingerit vt deus blaſphemeꝟ intēdit.vn̄ Job.j.Sicut dn̄o placuit:ita factū eſt.vnde ꝛ vxor ait Job.ij.Benedic deo.quaſi maledic. In principio vigiliarū laudare debemus:vt oīa que agim⁹ aut patimur ad gloriam/ꝛ laudē eius referam⁹.maxime p̄cauendum eſt/ne ex vitio intētionis opus cōdēneꝟ.vn̄ Luc.xj.Mat.v.ꝛ.xviij.ſi oculus tuus.i.intētio.ꝛ.j.ſi aūt nequā fuerit.i.intentio mala.etiā corpus tuū.i.opatio corporalis/tenebroſuꝫ erit.i.corrupta. Vigilare aūt ḃm Greg. eſt oculos mētis ad claritatē veri luminis habere.torporē negligētie a ſe excutere.opus dictis adequare. Precipue aūt in orōnib⁹ vigilandū eſt.j.Pet.iiij.vigilate in orōnib⁹.quia niſi hō vigilet orare nō pōt.vnde.j.Reg.xxvj.legiꝟ ꝙ dauid haſtā ꝛ ciphum aq̄ ſauli dormiēti in tentorio abſtulit. q: quū homo dormit ꝑ negligētiā: grām orōnis et donū lachrymarū amittit.ꝛ.j.Pet.v.ibi.Et vigilate:q: aduerſarius veſter diabol⁹ tāq̄ leo rugiēs circūit.q̄rens quē deuoret.iij.q.j.nulli.pſ̄.xxj.Circūdederūt me canes multi. vn̄ ſctūs doctor ait.Que ſpatia terrarū.q̄ magnitudo orbiū que latitudo regionū/tot hoſtes capere ſufficiūt innimicos ad vnā ouē.Heu cur tanta feritas beſtiarū ꝑ vni⁹ hedi captiōe:quare tot p̄dones ad vnā colūbam:tot aquile.tot vultures.tot rapaces.tanta cōgeries auium ſordidarū:Luc.xxj.Vigilate omni tēpore orātes ꝛc.p̄cipue rectores vigilare debēt ſuꝑ gregē ſuū.Luc.ij.pſ̄.cxxvj.Sed niſi dn̄s cuſto.ciui.fruſt.vigi.qui cuſto.eā. Effunde ſicut aqua cor tuū. Ille ſicut aquā cor ſuū effundit in conſpectu dn̄i:qui ex intimo cordis affectu lachrymas producit cōpunctionis.Cor quoq꜠ ſicut aq̄ effundiꟹ: quādo liquefactū amore dei ꝛ proximi/q̄ſi glaties calore diſſoluiꟹ.vn̄ ſequiꟹ.Leua ad deū ma.tu.ꝛc.ſicut moyſes man⁹ leuaſſe dicitꝛ:ne pplꝫs dei vinceref.xxxvj.di.ſiq̄s.Exo.xvij. Leuātur man⁹ ꝑ aiabus paruulorū q̄ pereūt fame verbi.in capi.oī.cō.niſi em̄ in vijs ꝛ in capite cōpi.eſſent nō fame ſpirituali ꝛ ſiti laboraſſent.de iſtis vijs vocanꟹ ad prandiū. Luc.xiiij.ꝛ.xxiij.q.iiij.diſplicet.i ſi. ❡ Res.Vide dn̄e oculis miſericordie.pſ̄.xxiiij.Reſpice in me ꝛ miſerere mei.ꝛ cōſidera diligenter quē vindemiabis.pplo tuo p̄uaberis verior lr̄a/quē vindemiaueris.q̄ſi pplm̄ tuū deſtruis cui tanta beneficia cōtuliſti. ❡ Ita ergo ne comedēt mulieres anime pctōꝝ a mollitie peccati.xxxij.q.vij.§.ſed illud ambroſij.§.hic ſi quis.fructū ſuū/pctm̄ ſuū.paruulos iuſtitia ꝛ fide.ad menſurā palme/operū. Prouer.vlt. Palmas ſuas extēdit ad pauperē.Si ꝑ q:/occidiꟹ in ſanctuario dn̄i ſacerdos ꝛ ꝓpheta ad lr̄aꝫ zacharias.Mat.xxiij. et Tho.cātuarieñ. ❡ Iterū vide dn̄e ꝛc. deū nihil latet. rogat tamē vt videat:vt verbis ꝛ affectib⁹ ad miſericordiā flectat:quē vindemiaueris.q̄ſi diceret nulli tāta bn̄ficia ꝯtuliſti ſicut eccl'ie tue.nulli tā iuſte tāta irrogata ſunt ſupplicia:q: ꝑ vuis fecit labruſcas. Eſa.v.ꝛ ꝑ fructu ſpinas.plus em̄ ſpinarū ꝙ vuarū.plus tribulorū ꝙ ficuū. Mat.vij.fructū hodie ꝑfert eccleſia.ſi occidiꟹ ꝛc. quaſi iuſto dei iudicio puniunꟹ q̄ ſanctuariū dei polluerūt ſanguine ꝓphetarū.hoc ꝙ eccleſie chriſti ꝛ cuilibet aie timēdū eſt.ſi em̄ diuinis mācipati officijs ſiſia cōmittim⁹:ſimiliter puniemur.ꝛ noſtra eccleſia ꝓfanabiꟹ. Mulieres ꝙ id eſt anime peccatoꝝ ad menſurā palme filios vteri ſui comedūt.q: quicquid vitiorū ex ſe gignunt; ad menſurā

operū recipiūt:ſuiſq꜠ ſaturanꟹ fructib⁹ iniquitatū. vnde nobis magis lugēdū eſt ꝙ explanandū:ne exaltati vſq꜠ ad celos demergamur vſq꜠ ad aſſyrios. ❡ Syn. Iacuerūt in terra.terrenis negotijs.iacere accipiꟹ in ſacro eloquio ꝑ peccare.l.di.quid eſt hoc.foris in mūdo. Ioā.xj. Lazare veni foras. Puer.debilis ſenſib⁹ ꝛ moribus.maledictus puer centū annorū. Eſa.lxv.ij.q.vij. paulus. ſenex inueteratus dierū maloꝝ.Danieꟹ.xiij.lxxxvj.di.tanta nequitie. Job.xxvj.Ruge mee teſtimoniū dicunt contra me.Virgines mee.apparēter:ſed fatue ſunt. xxxij.q.v.ſi paulus.Mat.xxv. Iuuenes.morib⁹.xxxiiij.di.c.j.mei ceciderūt in gladio inuiſibili.interfecti ſunt in aīa.in die furoris tui.ſubtractionis grē ꝑpter peccata ꝑcuſſiſti vt penitterēt.dei ꝑcuſſio eſt vt fiat humiliatio. pſ̄.cviij. Bonū mihi quia humiliaſti me.nec miſereberis in punitione tēporali vt couertanꟹ.pſ̄.cvj. Et clamauerūt ad dn̄m quū tribula.Et iterū.pſ̄.lxxxij.Imple fa.eo.ig.et querent nomē tuū dn̄e. ❡ Iterū.iacuerūt ꝛc.Iacēt foris q̄ exeūt ab eccleſia:nec ꝑmanent in opibus fidei: de q̄bus loquēdo moraliter.j.ad Coꝝ.v. Nihil ad nos de his q̄ foris ſunt. ij.q.j.multi.ex de diuoꝝ.gaudem⁹.plures aūt corꝑe intus ſunt:ꝛ apud nos viuunt:ſed apud deū ꝑditi ſunt.de q̄b⁹ Apocaꟹ.iij.Nomē habes ꝙ viuas:ſꝫ mortuus es. Mali pueri ꝛ ſenes criminoſi iacēt in fecib⁹ terrenis:ꝛ virgines fatue ꝛ iuuenes vecordes feriunꟹ gladio diuine aiaduerſionis. ꝛ quia nō penitēt:iā interfecti ſunt eterne damnationi deputati:vbi nūq̄ eis deus miſerebitur: q: ibi non eſt locus miſericordie: q: nō eſt ibi aqua miſericordie refrigerās. Luc.xvj.Sed ꝑpetue miſerie. ❡ Thau. Vocaſti.nec habes ꝯtradicentē vo.demones.quaſi ad diē ſolēnē.iudicij terribilis q̄ deterrerēt me:quū ſolut⁹ fuerit ſathan:timebunt electi:ꝛ territi purgabunꟹ.de circūitu in circūitu impij. pſ̄.xj.ambulant.ꝛ non fuit qui effugeret indiſcuſſus.Aug.O ꝙ anguſte erūt vie reprobis.ſuꝑius iudex erit iratus:inferius horrendū chaos:a dextris peccata accuſantia:a ſiniſtris infinita demonia ad ſuppliciū trahētia:intus cōſcientia vrēs:foris mūdus ardēs.miſer pctō: ſic depħēſus quo fugiet:latere erit impoſſibile:apparere intolerabile.pſ̄.cxxxviij. Quo ibo a ſpū tuo:et q̄ a facie tua fugiam. Anſelmus. Si ea que celi ambitu cōtinenꟹ:vellēt nō eſſe ſub celo:vel elōgari a celo: nullaten⁹ poſſent eſſe niſi ſub celo: nec fugere celū: niſi appropinquādo celo. Nā et vn̄/ꝛ quo/ꝛ q̄liter irēt ſub celo eſſent: et quanto magis a q̄libet ꝑte celi elōgarenꟹ:tāto magis oppoſite parti appropinquarēt:Sic ꝙuis hō/vel malus diuine volūtati ſubiacere nolit:nō tm̄ eā fugere valet:q: ſi vult fugere de volūtate iubēte:currit ſub voluntate puniente.vnde pſ̄.lxxiiij. Neq꜠ ab ori.neq꜠ ab occi.neq꜠ a deſer.mō.ſupple fuga patet.qm̄ deus iudex eſt.i.vltor iniquitatis. Job.iiij. Vidi eos q̄ operātur iniquitatē ꝛ ſemināt dolores ꝛ metuūt eos:flāte deo periſſe: ꝛ ſpū ire ei⁹ eſſe cōſumptos.vn̄ valde ſtultus erat Jonas.q̄ volebat fugere a facie dn̄i. Jone.iij. In die furoris dn̄i/diſtricti iudicij.ꝛ relinquereꟹ.quos educaui diſciplina tyronum ꝛ doctrina. Tyro eſt nouus miles.vj.q.j.ſi clericat⁹.ꝛ ſic nutriui lacte deuotionis.inimicus meus diabolus cōſumpſit eos vitijs.j.ad Coꝝ.ij.c.ſicut gerula nutrit paruulum lacte carnali. ❡ Iterum vocaſti ꝛc.dies ſolēnis/dies iudicij.de qua in litera ayn.in ſi.in hoc.c.ſ̄.en iſta ē dies quā expectauimus inuenimus vidimus. dies ſolēnis vocatur/non ꝙ deo placeat:ſed ꝙ tunc improborum expectata laſciuia compleatur: ad cuius ſolēnitatis diem: id eſt vltimi examinis ſoluetur ſathanas q̄ ligatus eſt per annos mille. Apocaꟹ.xx.vbi dicit gloſ. a tempore paſſionis chriſti vſq꜠ ad nouiſſima tempora.vnde addit. Qui terrent me.Sapientie.xvij. Perſone triſtes apparentes pauorem illis preſtabunt. Videbūt em̄ electi ḃm Paſcaſiū demones vndiq꜠ ꝯgregatos/viſu horrēdos/ad deuorādum aīas.effrenati ꝛ exterriti purgabunꟹ.vn̄ ſctōꝝ eccleſia gemebūda et planctu conſona adempta ſibi membra

deplorans dicit.quos edu.ꝛc.in fide ꝛ moribus:q: nō ꝑuenerūt in virū ꝑfectū vt dimicarēt cōtra exercitū hoſtiū. inimicus cōſumpſit eos vitiorū ſcꝫ delitijs niſi qui ſigna que thau lr̄a T ſignat in fronte portat. Vn̄ illud Mat.x.et.xvj.Mar.viij.Luc.ix.ꝛ.xiiij.ſiquis vult poſt me venire abne.ſe.ꝛ tol.cru.ꝛc. Reliqui nō effugiēt gladiū furoris dn̄i:ꝙuis in eccleſia dediti educati ꝛ nutriti fuerint:q: inimicus ꝯſumpſit eos in vitijs finientes.vtinā hodie in eccleſia dei/diem nobis iudicij terribilis dn̄o cōminante eleuemus voces noſtras ꝛ fleamus.ꝛ eccleſia dei ꝑ mēbris ſuis/pro magna parte ſceleratiſſimis/vocetur locus flētiū ſiue lachrymaꝝ. Judic.ij.ꝛ hic lachrymas aqueas emittamus lauātes animas:vt euadam⁹ locum illū gehennalē vbi eſt fletus cōtinuus. Mat.viij.xiij.xxij.xxiiij. et.xxv.ibi erit fletus ꝛc.vbi Berñ. Fletus erit ob ignem qui non extinguitur.et Greg. Illic oculi defleāt q̄ hic per illicitas cōcupiſcētias verſabanꟹ. ❡ Macharius faciēs verbū fratrib⁹ ꝛ plorans ait:plorem⁹ fratres ꝛ producāt oculi noſtri lachrymas/anteq̄ exeamus hinc:ꝛ eamus illuc vbi lachryme nr̄e corpora nr̄a cōburāt.ꝛ fleuerūt oēs ꝓni i terrā.Sed q: pena eſt flere:vix inueniꟹ q̄ diligat lamentatiōes. Sed nos ſuper aſinam ſedētes cum Axa.i.ſuꝑ laſciuā carnē:rogemus vt digneꟹ deus arentem animā irrigare.et ſi nō ſuꝑius irriguū.i.pro celeſti patria lugere ſaltem cōcedat inferius.i.ꝑ pctīs. Joſue.xv. Judic.j.Axa autem montana interpretaꟹ:quia flentes ſolitudinē appetūt:et dicaꟹ nobis a chriſto Mat.v.Bti q̄ lugēt.

❡ Articulus Sextus. A

ALeph. Ego chriſt⁹

vel eccleſia. vir viriliter agens. pſ̄.xxvj.g.xxx.g.viriliter agire.xxxij.q. vij.§. ſed illud ambroſij.ibi.ſciat virū ab ambroſio appellatū/non ſexu:ſed animi virtute. Job.j.Erat vir vidēs diligēter id eſt cōſiderās.de cō.di.iiij.veniſti. paupertatem chriſtus in paſſione clementiā ex qua oēs diuitie paupertatē in ſpū.Mat.v.vel pau.nihilitatē.pſ̄.lxxxvij.pauper ſum ego.et.lxviij.g.Iterū ego ſum pauꝑ ꝛ dolēs. ꝛ iterū lxix.ego egen⁹ vero et pauper ſum. Apocaꟹ.iij.in ſi.ibi:Et neſcis quia tu es miſer ꝛ miſera ꝛ pauꝑ ꝛ cecus ꝛ nudus pſ̄.xxx. Infirmata eſt i pauꝑtate virtus mea.in virga indignationis ei⁹ nō furoris ſed correctionis.de pe.di.j.ſed continuo. Iterū.ego vir. Allegori.ꝑ chriſto. Quid enim mirū ſi paupertatē ſuā quiſq꜠ videat:ſed ſicut glorioſior eſt pauꝑtas chriſti ꝛ mirabilior eſt omnibus diuitijs ſeculi:qui non rapinam arbitrat⁹ eſt eſſe ſe equalem deo ꝛc. Philip.ij. Ita hec viſio pauꝑtatis ꝓfundioꝝ. Ideo tota mentis ꝛ corporis intētione ꝯſiderāda eſt.vn̄ pſ̄.xl. Beatus qui intelligit ſuper egenū ꝛ pauperē chriſtū. Si em̄ chriſti pauꝑtas ꝛ exinanitio cōmunis eſſet:ſenſu diſcerni poſſet.nec ſolo intellectu paſceret. Nūc aūt beat⁹ p̄dicaꟹ q̄ intelligit.bn̄ aūt pauꝑtas admirāda ꝛ inquirēda: quū ſctōꝝ ḃm apl'm pauꝑtas.ij.ad Coꝝ.viij.altiſſima ſit. que a paucis intelligiꟹ.tanto ergo illa magis admirāda quā et angeli mirantur.ꝛ de qua intellecta beatitudo naſciꟹ. ſunt quidē bti pauperes ſpū. Mat.v. Sed eo ſpū q̄iſta pauꝑtas intelligiꟹ que a ſpūſctō datur.ait ergo:Ego vir. q.d.ego cui adſunt oēs theſauri ſapiētie ſcientie. ad Colo.ij.video paupertatem meā quā ſponte ꝑ alijs ſuſcepi: quā miſeri nolūt intelligere: qui nec oīmodam miſeriam ſuā volunt aduertere. ❡ Fuit aūt in chriſto principaliter quadruplex pauꝑtas. Prima quātū ad diuitias corporales in natiuitate:q: inuolutus vilib⁹ pānis.Sap.vij. In inuolumentis nutrit⁹ ſum. Luc.ij. Inuenietis infantem pānis inuolutū. Berñ. Nō cōſolanꟹ pāni chriſti ambulātes in ſtolis.nō cōſolatur ſtabulū et preſepe amātes primas cathedras in ſynagogis. Itē ibi ſuꝑ illo verbo: Pānis eum inuoluit. Luc.ij. Beda. Qui totū mundū nouo veſtit ornatu:pānis vilibus inuoluitur:vt nos primā ſtolam innocentiā ꝛ iuſtitiā vnde lapſus eſt adam.de pe.di.

In xp̄o quadruplex fuit pauꝑtas.

ij.§.romanos.ꝟ.ꝛ poſt pauca. recipere valeam⁹ ab eo ꝑ quē oīa facta ſunt. Joā.j. Itē ibi.grecus. O admirabilē coarctationē et peregrinationē/ quā ſubit q̄ cōtinet orbē ab initio:captat penuriā: ꝛ eā in ſeipo decorat. Nimirū ſi voluiſſet venire poterat mouendo celū.cōcutiēdo terrā/emittēs fulgura.nō em̄ ſic ꝑceſſit.nō em̄ ꝑdere ſꝫ ſaluare volebat. Joā.iij.ab ipſis p̄mordijs humanā ꝯculcare ſuperbiā: atq꜠ ideo nō tm̄ homo:ſed etiā hō pauper: ꝛ pauperē matrē elegit:q̄ caret cunis: q̄b⁹ natū infantē declinet Dicit de pauꝑtate matris Chryſo. xxvij.q.ij.ſi em̄. ibi loquēs dicit de dn̄a: Et nihil penit⁹ habēre. Itē Luc.ij. Reclinauit in p̄ſepio. Beda. Dura p̄ſepis anguſtia cōtineꟹ cui celuꝫ ſedes eſt:vt nos ꝑ celeſtis regni gaudia dilatet. qui panis eſt angelorū in p̄ſepio reclinaꟹ:vt nos q̄ſi ſancta aīalia/carnis ſue frumēto reficiat.pſ̄.lxvij. Aīalia tua habitabūt in ea:paraſti in dulcedine tua pauperi deus. Itē ſuꝑ pre.c. Pānis inuolutū ꝛ poſitū i p̄ſepio. Beḋ. Et notādū ꝙ ſignū nati ſaluatoris datur nō in purpura ad ornatū:ſꝫ pānis ſqualētibus inuolutū.nō in ornatis auro ſtratorijs:ſed p̄ſepibus inueniēdū. Apl'us.ij.ad Coꝝ. viij. Scitis grāꝫ dn̄i noſtri ieſu chriſti:qm̄ ꝑpter nos egenus fact⁹ eſt quū eſſet diues. Ber. Vere magna abuſio. nimis magna vt diues velit eē vermicul⁹ ꝑpter quē pauper fieri voluit dn̄s ſabaoth et deus maieſtatis. Itē idē. Pauper natus eſt chriſtus:pauꝑ vixit:pauper obijt. Itē ſuꝑ illud Luc.ij. Reclinauit eum in p̄ſepio. Chryſo. O ſi mihi liceret illud p̄ſepe videre i quo dn̄s iacuit. Nūc nos chriſtiani q̄ſi ꝑ honore tulim⁹ lutū ꝛ poſuim⁹ argentū:ſꝫ illud mihi p̄cioſius eſt qḋ ablatū eſt. Argentū ꝛ aurū miraꟹ gentilitas:chriſtiana fides miretur illud luteū p̄ſepe qui in iſto p̄ſepi natus eſt aurū cōdēnat et argentū. non condēno eos q̄ honoris cauſa fecerūt vaſa aurea.xij.q.ij. aurū.ſed admiror deū q̄ creator eſt mundi:q̄ nō inter aurū ꝛ argentū:ſꝫ in luto naſciꟹ. Itē. Vir iſte chriſtus pauꝑ cōuerſatiōe:q: ſine hoſpitio. Hiere.xiiij. Quare futur⁹ es quaſi vir vagus:q: nō habuit domū ꝓpriā ad manendū. Mat.viij.ꝛ Luc.ix.vulpes foueas habēt ꝛc.vbi Beda. Quid me ꝑpter diuitias/ꝛ hui⁹ ſeculi lucra cupis ſequi: quū tante ſim pauꝑtatis/vt nec hoſpitiolū quidē habeā nec modo vtar tecto. Itē Chryſo.in ſermone de ꝑditione iude: Quos inq̄t p̄cioſorū marmorū pompa delectat: cognoſcāt chriſtū dn̄m oīm/ꝙ locum in quo caput inclinaret:nō habuit.ꝛ ideo diſcipuli ip̄m interrogant: Vbi viſ paremus tibi comedere paſca: Mat.xxvj. Mar.xiiij. Ibi etiā Chryſo. Aſpice q̄liter pauꝑtatē quā dn̄s docuerat: ꝑ opa demōſtrat.nō erat ei mēſa.nō cādelabrū.nō domus. nec quicq̄ aliud taliū. Itē ſuꝑ illud Mar.xj. Et introiuit hierl'm in templū. Beda. Hoc ꝙ intelligēdum eſt:ꝙ tante dn̄s fuerit pauꝑtatis:et ita nulli ſit adulatus:vt in vrbe maxima nullum hoſpitium:nullam manſionem inuenirer:ſed in agello paruulo apud lazarū ſororeſq꜠ eius habitaret.eorum quippe vicus bethania erat. Vnde ſequitur. Et circumſpectis omnibus ſiquis eum hoſpitio ſuſciperet: quum iam veſpera eſſet hora: exijt in bethaniam cum.xij. ❡ Itē pauper in morte:quoniā nudus pependit in patibulo. Geñ.xxxvij. Nudauerūt eum tunica talari.pſ̄.xxj.diuiſerunt ſibi veſtimenta mea. vt per crucem reducat nos ad ſtatū innocentie.xij.q.j.dilectiſſimis. viij.di.§.j. In quo p̄mi parētes nudi erant et non erubeſcebant. de pe.di.ij.§.romanos.ꝟ.aꟹ.c.ſed nec adam. ꝛ.c. ſe.vt cognouerunt. Berñ. Vide pauperem chriſtum natum ſine hoſpitio:iacentem inter bouem et aſinum in p̄ſepio inuolutum vili panniculo: fugientem in egyptum cum ioſeph et matris conſortio in exilio:ſedentem in aſino:nudum in patibulo. ❡ Item pauper poſt mortē non habens propriam ſepulturam. Matth.xxvij. ibi: Et poſuit illud in monumēto ſuo nouo. Anſelm⁹ in li.de ſacramētis. Pauper ita fuit chriſt⁹ vt veniēs in mūdū/nō i ſua ſed in aliena domo naſcereꟹ: natus ꝑpter inopiā loci in preſepio brutorum aialium poneꝛeꟹ:et viuēs in mundo

Universidad de Deusto Biblioteca

non haberet vbi caput suū reclinaret: nec moriens vnde
nuditatē suam tegeret. Nec mortuus vbi vellet. Nec
sepulcrū aut locum vbi corpus mortuū locaretur. ¶ Se
Secūda paupertas. cūda pauptas fuit in isto viro christo quātū ad potentiā:
qñ pmisit se capi ⁊ crucifigi. Unde Hiere. xiiij. Quare fu
turus es velut vir vagus: et fortis qui saluare nō potest.
Hinc est ꝙ princeps sacerdotū deridebat eū dicēs Mat.
xxvij. Luc. xxiij. Alios saluos fecit: seipm nō pōt saluū fa
cere. vbi Hiero. Etiam nolētes cōfitentur scribe ⁊ phari
sei: ꝙ alios saluos fecit. itaqꝫ vestra vos cōdemnat sentē
tia: qui em̄ alios saluauerat: vtiqꝫ si vellet seipm saluare
poterat. Item ibi Bern. Quū sit ipse salus: saluatione
non indiget: sꝫ opatur salutē nostram. nec caudā patitur
deesse sacrificio vespertino hostie salutaris. Nā quū salu⁹
esse non possit nisi q pseuerauerit vsqꝫ in finē. Mat. xxiiij.
et. x. de pe. di. ij. §. euidēter. ℣. ppter. ⁊. ℣. item illud. quan
to min⁹ poterit esse saluator. Item Abachuc vlt. ibi: Ab
scondita est fortitudo eius. et Esa. l. Faciē meā non auer
ti ab increpantib⁹ et cōspuentibus in me ⁊c. Aug. Inue
nio fortem iesum. in pncipio erat verbū. Joā. j. Inuenio
infirmū iesum. verbum caro factū est. Fortitudo eius me
creat: ifirmitas me recreat. Amb. Pauptas tua patrimo
niū meū ē. infirmitas tua sanitas mea ē. plus debeo iniu
rijs tuis quib⁹ redēptus sum: ꝙ opib⁹ tuis quib⁹ creatus
Tertia paupertas. sum. ¶ Tertia pauptas fuit in eo quātū ad sapiētiā. vñ ⁊
dicebāt iudei: Demoniū habet et insanit: q̇d eū auditis?
Joā. vij. viij. ⁊. x. Luc. xj. ⁊ Mat. xij. In pncipe demonio
rū eijcit demonia. Unde iterū interrogat⁹ a pilato nihil
rñdit ita vt miraref pilat⁹. Mar. xv. vbi Theophil⁹. Mi
rabaf aūt pilatus: q: quū doctor legis esset eloquēs ⁊ po
tēs respōsione sua eorū accusatiões infringere: nō respō
debat quicq̄: sed magis accusatiões viriliter sustinebat.
Quarta paupertas. ¶ Quarta pauptas quātū ad pulchritudinem: q: iste in
quē desiderāt angeli pspicere. j. Pet. j. Et cui⁹ pulchritu
dinē sol ⁊ luna mirantur, fm Amb. cesus alapis: sputis
illitus deformaf. Esa. liij. Non est ei species neqꝫ decor.
Bern. Facies pulchra p filijs hoim. sputis iudeoꝝ detur
patur. Iterū idē. Vultū tuū bone iesu in quē desiderant
angeli pspicere: sputis inquinauerūt: manibus pcusse
rūt: velo p derisione opuerūt. Idē. Intuere pannis sor
didū: plagis liuidum: sputis illitum: morte pallidū et ni
Quinta paupertas. grū. ¶ Paupertas q̄nta addenda est in christo q maior
supioribus est: scꝫ quātū ad ppriā volūtatē. Joā. vj. Quia
descēdi de celo nō vt faciā voluntatē meā: sꝫ voluntatem
eius qui misit me pris. vbi Aug. Propterea em̄ aīa a deo
exijt: q: supba erat. supbia em̄ eiecti sum⁹: hūilitate regre
dimur. Medicus em̄ qñ egritudinē discutit si curet qd p
aliquā causam factū est: ⁊ ipam causam nō curet: ad tem
pus videf mederi: sed causa manēte morbus repetitur.
Ut ergo causa oim morborū curaref. i. supbia, descendit
et humilis factus est filius dei. Quid supbis homo: fili⁹
dei ppter te humilis factus est. Puderet te fortasse imi
tari hoiem humilē: saltē imitare humilem deum. Hec em̄
cōmendatio humilitatis est. Nō veni facere voluntatem
meā: sꝫ volūtatem ei⁹ q misit me. Supbia quippe facit vo
luntatem suā: humilitas volūtatem dei. Item idem ibi.
Ideo eum qui ad me venerit nō eijciā foras: q: non veni
fa. vo. me. humilis veni humilitatē docere. Qui ad me ve
nit incorporaf mihi: ⁊ humilis fit: q: nō facit voluntatē
suā sꝫ dei. ⁊ ideo nō eijcief foras: quia quū supb⁹ esset ho
mo: eiect⁹ est foras. ad me em̄ venire nō potest nisi humi
lis. non mittif foras nisi supbia. qui seruat humilitatē: nō
labitur a veritate. Itē Luc. xxij. idem Mat. xxvj. ⁊ Mar.
xiiij. ibi. Uerūtamē nō mea volūtas: sꝫ tua fiat. vbi Dio
nysius alexādrin⁹. Perfectissim⁹ aūt modus tētationes
euitandi manifestaf hic. quū dicif: verūtñ nō mea vo. ⁊c.
Dices em̄ inexptus est malorū. Vult aūt nobis bona lar
giri supra illud qd petim⁹ vel intelligim⁹. Ergo pfectā vo
luntatē pris quā ipse nouerat petit sortiri effectum. que
eadē est et sua fm deitatem. Renuit autē impleri huma

nam voluntatē quam dicit suam paterna voluntate mi
norem. Item ibi Athanasius: Geminū quidez velle hic
ostēdit. alterū quidē humanū quod est carnis: alterū di
uinū. Humanitas em̄ ob carnis fragilitatem recusat pas
sionē: sed diuinus ei⁹ affect⁹ affectanter eam subijt, eo ꝙ
non esset possibile eum detineri a morte. ¶ Sequitur in
Thre. In virga indignationis ei⁹. Hac virga christus p
cussus est. Esa. liij. Propter scelus ppli mei percussi eum.
Non ꝙ indignatiōe dignus esset: sed pplus ppter quem
pcussus est a patre. ¶ Itē admonetur ecclesia militās vi
dere paupertatem suā et miseriam ꝙdiu peregrinaf in
terris: ⁊ pcutiunf mēbra eius indignatione diuina: vt hu
miliētur ⁊ cōuertanf: q: castigat deus omnē filiū quē re
cipit. Prouer. iij. Heb. xij. Apocal. iij. de pe. di. ij. si enim:
Si em̄ pater filiū ppriū virga passionis pcussit: quanto
magis mēbra? vnde sup illud Ezech. j. Cū fieret vox sup
firmamentū ⁊c. Greg. Scri quicqꝫ quū ipm vnigenitum
quoqꝫ flagellatum ex sentētia patris in hoc mūdo cōspi
ciunt: deponunt siquid de suis meritis psumunt. Nam si
hic ipse sine flagello nō exijt qui sine pctō venit: quō fla
gellis digni non erunt qui huc cū peccato venerūt? Hie
re. xlix. Ecce quibus non erat iudicium vt biberēt calicē:
bibētes bibēt: ⁊ tu quasi innocēs relinqueris? Itē quod
libet mēbrū de ecclesia ad deū cōuersuz post pcussionē di
cit, Ego vir ⁊c. propterea em̄ deus tribulatiões mittit vt
homo humilief ⁊ cognoscat paupertatē ⁊ nihilitatē suā.
Vñ fm Isaac. de vita cōtēplatiua. Regulariter humili
tas q̄ est cognitio ppie infirmitatis ⁊ paupertatis: nisi p
tribulatiões nō acquirif. quā siquis patienter portat pre
miū cōsequef. ps. ix. Patientia pauperū nō peribit in fi
nē. ¶ Quis autē cogitare posset quāta est hūana paup
tas ⁊ miseria exterior ⁊ interior. ppter qd homo ille adā
descēdēs dicitur a hierlm pacifica. i. paradiso terrestri in
hiericho. i. in defectu. Luc. x. quia homo miser et mēdicus
aliūde cogitur oia vendicare. victum a terra. vestitum ab
aīalibus. adminiculū a iumentis. respiramē ab aere. In
de est illud poeticū. Uestes q̄s geritis sordida lana fuit.
Unde increpat dñs iactantiā supborū diuitū huius mū
di. Apocal. iij. Dicis ꝙ diues sum ⁊ nulli⁹ egeo: ⁊ nescis
q: tu es miser ⁊ miserabilis ⁊ paup: ⁊ cecus ⁊ nudus. vñ
Seneca. Si quē vere vis estimare: nudū inspice: ponat
primoniū ⁊ honores ⁊ alia fortune mēdacia: pfecto sicut
ait poeta, Moueret cornicula risum furtiuis nudata co
lorib⁹. ¶ Quāta paupertas ⁊ miseria in carcere sumus.
Job. vij. q: circūdedisti me carcere. ⁊. ps. cxlj. fm aliā trā
slationē, educ de carcere aīam meā. in quo ligatus est ho
mo. et septē penalitatib⁹ vinculat⁹: que sunt fames et si
tis, frigus et calor, labor et dolor. propter istam pauper
tatem nobis innatam: dicit Paulus. j. ad Cor. iiij. quid
habes quod non accepisti? et Gal. vj. Si quis existimat
se aliquid esse quum nihil sit. ei paupertas. Sed pau
pertas maior que est in homine: est suam non cognosce
re paupertatem. tamq̄ pauperes ⁊ mēdici oramus: Pa
nem nostrum quotidianum da nobis hodie. Matth. vj.
Luc. xj. de cō. di. ij. in calice. in fi. vbi dicit Aug. Qui panē
quotidianū petit: diues est aut pauper. Hui⁹ paupertatis
cognitionē habebat q̇ dicebat. ps. lxviij. Ego sum paup
et dolens. vbi dicit glo. Non gementi inopi quis subue
niet? quis satiabit pauperē non dolentē? ve pauperi dicē
ti: quia, Diues sum ⁊ nullius egeo. Apocal. iij. Ue pau
peri ridenti. pauperi insolenti. pauperi sectanti inania:
dū mēdicātibus alijs distribuit alimonia vite. ¶ Aleph
me minauit. ℣sus. Quū grex minaf: lupus illi dēre mina
tur. ¶ Quasi leprosuz ⁊ abiectū. ⁊ adduxit in tenebras.
tribulatiōis. Et nō in lucē. psperitatis. Me minauit ⁊c.
quū. s. pr̄ voluerit cōterere filiū i infirmitate. ⁊ reputat⁹ ē q̄si
leprosus ⁊ pcussus a deo. Esa. liij. q̄si i tenebras: ⁊ nō i lu
cē duct⁹ est: sꝫ tenebre eū nō cōprehēderūt. Joā. j. Eccle
siā quoqꝫ cū minis ⁊ terroribus. subijcit adducit in tene
bras afflictionis; ⁊ non in lucem presentis prosperitatis.
Aleph.

¶ Aleph. Tantū in me vertit. in labore hominū sunt: nō
in alios q in labore hoim non sunt: ⁊ cū hominib⁹ non fla
gellabunf. ps. lxxij. sed cū demonib⁹. Uertit. liuiādo cedē
do, parcendo. Et cōuertit manū suā, vindictā operatio
nem. Tota die assidue. Tota vita sanctorū, dies est. Job.
vlt. in fi. Mortu⁹ est Job senex ⁊ plen⁹ dierū. Greg. Dies
est vita iusti. ps. xviij. Dies diei eruc. ⁊c. Aug. christianus
christiano. ⁊ nox nocti. iude⁹ iudeo. Prouer. iiij. Iustorū
semita q̄si lux splendēs pcedit ⁊ crescit vsqꝫ ad pfectā diē
de pe. di. ij. nō reuertebanf. vbi Greg. In eorū namqꝫ aio
bonū desideriū atqꝫ intellect⁹ lucis intime iam pars diei
est. ¶ Iterū. Tātū in me ⁊c. Hoc quoqꝫ ad caput christū
⁊ mēbra eccl'ie eque referf. Quicūqꝫ em̄ pie volunt viue
re in christo: psecutionē patiunf. ij. ad Timo. iij. quorū vox
est tm̄ in me ⁊c. Alios em̄ nō corrigit: sed libere vagari p
mittit eccl'iam non tam de iudeis ꝙ gentib⁹ multis disci
plinarum affligit languoribus. Manū ad flagellandū
mittit: q: castigat oēm filiū. Prouer. iij. Heb. xij. Apoc. iij.
quē recipit: ⁊ clementer cōuertit vt misereatur. ps. xcviij.
Deus tu ppitius fuisti eis: ⁊ vlciscens in oēs adinuē. eo
rum ⁊c. vbi expositor dicit. Non odij: sed pacis est talis vl
tio: qua flagellat filiū, ne pereat. nec se iudicē dñs exhibet
sed amicū. Zelus dñi exercituū facit hoc. dum in virga ⁊
verberibus iniquitates visitat ⁊ peccata. Cōuertit ergo
manum parcendo auxiliādo eis: quos emēdat puniēdo.
De alijs aūt dicif. ps. lxxij. In labore hoim nō sunt: ⁊ cum
hominib⁹ nō flagellabunf. subaudi: sed cum demonibus
de pe. di. j. serpens. ¶ Beth. Uetustā. quasi q̄s tam mise
ro nō misereaf. Fecit pellē meā. vetustā inquā peccato. Et
carnē. plebē fragilem. Contriuit ossa mea. fortiores in ec
clesia. vij. q. j. §. hoc tūc. ℣. est ⁊ aliud. Uetustā. nō vetusta
te peccati christ⁹ afficif: sed mēbra eius vitijs inueterata
corrūpunf. qd cōmuniter deplorat ⁊ caput ⁊ corp⁹. vnde
Dauid. ps. vj. Inueteraui inter oēs inimicos meos. Ba
ruch. iij. Inueterat⁹ es in terra aliena. Gemit christus vel
ecclesia: q: quidā afficiūtur peccati macula. Quasi pellis
inueterata, pctm̄ ptinet ad vetustatē: virtus ad nouitatē
vnde exuentes veterē hoiem cū actibus suis: ⁊ induētes
nouū. Ephe. iiij. Hac vetustate cōfecta est eccl'ia: q in pre
senti non pōt esse sine macula ⁊ ruga in mēbris. q: si dixe
rimus ꝙ peccatū non habem⁹: nosmetipsos seducim⁹: et
veritas in nobis nō est. j. Jo. j. ⁊c. de pe. di. ij. si em̄. ¶ Alie
sunt pelles Salomonis. Canti. j. id est christi cui⁹ pelles
sunt oēs sancti. q se cū christo mortificantes, crucifixerūt
carnē suā cū vitijs et cōcupiscentijs. Gala. v. Dātes pellē
ppie mortificationis pro pelle. i. pro saluatione aliorum
Job. ij. Constat em̄ sanctos passionibus traditos esse: vt
ipsorū ⁊ aliorū aie saluarenf: doctrina ⁊ exēplis informā
de. Per carnē vniuersa plebs in corpore christi q̄si mollis
⁊ tenera significaf. ps. xxvj. Dū appropiant sup me nocen
tes vt edāt carnes meas. Nisi em̄ in vetustate pcti carnes
essent: esca inimicoꝝ nō essent. Cōtriuit ossa mea. i. fortio
res: q: in passione christi etiā apostoli sunt cōtriti: ⁊ timo
re dispersi. Mat. xxvj. Hoc deū fecisse dicit: q: iusto iudi
cio pmisit. ¶ Beth. Edificauit in gyro meo. ⁊ circūdedit
me. Circūdederūt christū cū laternis ⁊ facib⁹ ⁊ armis. Jo.
xviij. ⁊ Luc. xxij. circūdedit me ne possem effugere. Felle ⁊
labore. ps. lxviij. dederūt in escā meā fel ⁊c. ¶ Edificauit
vox eccl'ie gementis: imo christi in mēbris suis. qui in pas
sione deprehēsus inq̄t. Tradit⁹ sum: ⁊ non egrediebar. in
ps. lxxxvij. q: edificauerat scꝫ pater in gyro obsidionē: q̄si
cū armis ⁊ fustib⁹ circūdederūt: ⁊ vinctū ante presidem
adduxerūt. Hoc vallo circūsepta q̄si felle amaritudinis
⁊ labore tribulationis afflicta est hūanitas christi. sic etiā
vallatus ad passionē ductus: ⁊ ibi cibat⁹ est felle ⁊ labore
In felle, amaritudo tribulationis in mente designaf. In
labore tribulatio. in carne. vt integra christi passio intus
⁊ extra intelligaf. vt homo q peccat cū aia ⁊ corpore libē
ter easdē passiones quotidie in ecclesia patif christ⁹ que
est de carne ei⁹ ⁊ de ossibus. Ephe. v. vt compleat ea que de

sunt passionib⁹ christi. ad Col. j. Inde dicit. edificauit in
gyro. Eccl'ia em̄ obsessa oib⁹ malis inter scorpiones habi
tat. Ezech. ij. vbi est sedes sathane. Apoca. ij. soror est dra
conū ⁊ socia strutionū. Job. xxx. hereticoꝝ vallaf exercitu
A falsis fratrib⁹ q̄si felle ⁊ aceto potaf. xciij. di. si inimicus.
Undiqꝫ opprimif tormētis psecutoꝝ. vij. q. j. §. hoc autem
Huic seculi adulanf et carnis blādiunf desideria. Hostis
antiqu⁹ vndiqꝫ tendit insidias. Vñ recte clamat. Edifica
uerit in gyro meo. vnde ps. liiij. Quis dabit mihi pēnas
sicut colūbe ⁊ volabo ⁊ reqescā. vij. q. j. §. hoc aūt. vbi Gra
tian⁹ tractat de ista eccl'ie psecutione occulta ⁊ manifesta
¶ Beth. In tenebrosis iferni vel sepulcro. ps. lxxxvij. Po
suerunt me in lacu inferiori in tenebrosis ⁊ vmbra mortis
Collocauit me. verbū christi. pater collocari pmisit. Qua
si mortuos sempiternos. q: non vere. q: tertia die resurre
xit. Mat. xxviij. Et in symbolo. credo. inter mortuos liber
ps. lxxxvij. ¶ In tenebrosis. Passio Hieremie christi pas
sionem significat. christ⁹ em̄ pro nobis mortu⁹ est. nō mor
tuis seculi: qui in mercedē iniq̄tatis recipiūt mortē. et ex
ppagine peccati. de con. di. iiij. c. ij. Vñ q̄si mortuos sempi
ternos. Licet em̄ mortu⁹ fuerit. ex de cele. mis. cū marthe.
§. ex eo. ⁊. c. in quadā. §. j. collocat⁹ tñ in tenebris vel infer
ni scꝫ limbi patrū: vel sepulcri vel passionis. sed nō mortu⁹
sempitern⁹. q: inter mortuos liber. ps. lxxxvij. q: sine pctō
vnde cito resurrexit. Et ecce mēbra lugere habēt: q: amis
so lumine interiori in peccatorum tenebris collocata. nec
seipsa quantū sint misera: ꝙ in felicia: ꝙ malis oppressa iā
nudata bonis videre possunt. Hoc em̄ maxime conaf ini
micus, vt anima lumē amittat: nec amissum recipiat. Hic
Philistei Samson oculos eruerūt. Deinde ad molā mit
tūt: vt ābulās in circuitu nūq̄ viā vite iueniat. Judic. xvj.
Hinc Sedechie oculos Nabuchodonosor effodit. dein
de vinctū in caueā Babylonis deiecit. iiij. Reg. vlt. Quū
aūt talia mēbra adhuc in carne deuicta plorāt: nō sunt ve
re mortua: sed q̄si. q: datur eis loc⁹ penitētie anteꝙ vrge
at super ea pute⁹ os suū. ps. lxviij. q: miserāte deo de pro
fundo iniq̄tatis ad vitā redeūt. de pe. di. j. §. ex ijs itaqꝫ. ad
fi. ¶ Gymel. Circūedificauit. ps. cxiiij. Circumdederūt
me dolores mortis. cohortes iudeoruz. Aduersum me. vt
non egrediar. ps. lxxxvij. Tradit⁹ sum ⁊ nō egrediebar de
manib⁹ inimicoꝝ. de laqueis peccatorū. Aggrauauit cō
pedē meū. Hieremias in carcere cōpeditus erat. Hiere.
xxxij. historice. christ⁹ ligatus a iudeis allegorice. aia a vi
tijs tropologice. ¶ Circūedificauit. alleg. ac si christ⁹ di
cat. Excitauit aduersum me pater corda iudeoꝝ. circūedi
ficauit cohortes vt nō egrediar de manibus eorū: donec
impleanf vaticinia pphetarū. Ecclesia quoqꝫ cōcluditur
dogmatib⁹ hereticorū. vallaf supplicijs peccatorū vel p
secutorū. qd deplorās, totū deo attribuit: cui⁹ iudicio fit.
Aggrauauit cōpedem meū. i. imanitatem tormentorum
ps. ciiij. Humiliauerunt in cōpedib⁹ pedes ei⁹. Uel dece
ptionem. qd frequēter cōtigisse nemo dubitat. sed habet
anchorā suā. i. spem in celo: Hebre. vj. defixaz: ne huiusmo
di fluctib⁹ submergaf. j. q. iiij. turbatur. Mēbra eccl'ie sce
leribus aggrauata ne possint euadere formidant: quoꝝ
fuit corruere: sed misereris dei est eruere. vñ cōclusa carce
re pessime captiuitatis, nō possunt egredi ad libertatem
bone actionis. Aggrauanf cōpedes: quoties iniq̄tatem
iniquitati apponim⁹ funibus peccatorū nostrorum con
stringimur. Prouer. v. His aggrauati cōpedib⁹, pium do
minū indesinenter orem⁹. vt propter importunitatē acci
piam⁹ qd petim⁹. Luc. xj. de pe. di. j. importuna. Greg. Im
portunitas deo placet: que ingrata hominib⁹ esse solet.
ps. cxliiij. Prope est dñs omnib⁹ inuocantibus eū: alioq̄n
ad patriam transire non poterimus. obstruxit em̄ nobis
viā cōcupiscētia oculorū: voluptas carnis: et superbia vi
te. j. Joan. ij. Istis cōpedibus ligantur potentes ecclesie:
qui ⁊ reges dicunf: regnantes male in carne. ps. cxlix. Ad
alligandos reges eorū in compedib⁹ ⁊c. Et vtinā ferrea
essent hec vincula: ⁊ timerent. Augu. Ferrea sunt vincula

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ diu timent.amen:τ aurea erūt. Itē Hiere.lij. Oculos
Sedechie eruit:τ finxit eū cōpedibus.ps̄.ciiij. Humiliaue
runt in cōpedibus pedes ei⁹. Itē ps̄.cxlv. Dn̄s soluit com
peditos. Aug. Ligat qui soluit cōpeditos.ligno suspēdit
τ erigit elisos.aceto potat fons vite. Bern̄. Uide hō quo
amore te dilexit deus:vt vestigia ei⁹ imiteris.pro te ligat⁹
est:vt te a vinculis peccatoꝝ solueret. ¶ B Symel. Sed
et quum clamarem τ rogarem.vox christi. Pater si fieri
potest transeat a me calix iste. Mat.xxvj. Exclusit oratio
nem meam. aia peccatis obsistentibus non auditur.ps̄.
xvij. Clamauerūt:nec erat q̄ saluos faceret.q: cū superbia
clamauerūt ad dn̄m.nec exaudit eos : q: causas cōtra q̄s
orabant non absciderūt ẜm Climacū in gradu de supbia
τ ps̄.cviij. Et oratio eius fiat in peccatū.de pe.di.iij.nihil.
Joā.ix. Scim⁹ autē q: peccatores de⁹ nō exaudit.volētes
sc3 i pctō remanere.j. Joā.iij. Charissimi si cor nr̄m nō re
prehenderit nos:fiduciā habem⁹ ad deū vt quicq̄d petie
rimus/recipiem⁹ ab eo.vn̄ ps̄.lxv. Iniquitatē si aspexi in
corde meo:nō exaudiet de⁹. Greg. Quādo is q̄ displicet/
ad intercedendū mittit:irati anim⁹ ad deteriora puocat
iij.q.vij.in grauib⁹.xlix.di.§.fi.al's peccatores ad deum re
uerti volētes deus exaudit. Vn̄ Aug. super illo verbo pre
dicto Joā.ix. Scim⁹ τc.ait. Adhuc tn̄ inūctus loquit:nā
τ pctōres exaudit de⁹.si em̄ non:frustra publican⁹ diceret.
Luc.xviij. Deus ppiti⁹ esto mihi peccatori.τ ex ista cōfes
sione meruit iustificationē:quō iste cecus illuminationē.
Siqs etiā orat pro aliq̄ cui⁹ puersitas orōni resistit:vt p
positum peccandi:maxime perpetm̄ in spiritumsanctū.de
quo Mat.xij. Mar.iij.xxv.di.q̄lis. Que sunt pctā in spiri
tumsanctū legit τ no.de pe.di j.§.pōt.etiā in glos.pctm̄ in
spiritumsanctum.non impetrabit.sicut nec Hiere.cui dn̄s
ait. Hiere.vij. Noli orare pro populo hoc.nec adsumas p
eis laudē τ orōnē:τ non obsistas mihi:q: non exaudiā.de
pe.di.j.pdixerat.τ Hiere.xv. Si steterit Moyses τ Samu
el cōtra me:nō est aia mea ad populū istum.ad hoc.l.dist.
siqs. ¶ Symel. Cōclusit vias meas.i.itinera sanctarum
scripturarū. Joā.j. Dirigite viā dn̄i sc3 p sanctaꝝ scriptura
rum predicationes. Lapidibus quadris.philosophorum
quadratis eloquijs.ne recto tramite fidei citius ad eter
nam pueniant patriā. Lapidibus qua.quatuor affectib⁹
hinc cupiūt metuūtq3 dolent gaudentq3.dicit Uirgilius
enei.vj. ¶ Quatuor aūt sunt affect⁹ animi:q̄ ẜm Aug.q̄si
quedā principia τ cōis materia sunt oīm vitiorū atq3 vir
tutum.sc3 timor/τ dolor:spes τ gaudiū.vel quatuor lapi.
logica arithmetica geometria astronomia.q̄ non sunt sci
entie pietatis.de q̄bus.xxxvij.di.nōne.et.c.oēm vim.q̄ pa
lea est.τ.§.sed τ cōtra legit.ibi.qō infideles nō putant.q:
non legūt in euāgelijs τ pphetis astrologiā:τ alia hmōi
que despecta sunt.q: nihil valent ad salutē.sed mittūt in
errorē.τ.c.siquis grāmaticam. Semitas meas subuertit.
subtilissimas sc3 diuinaꝝ rerum intelligētias seculari do
gmate subuerti permisit.sicut fit Parrhisijs τ in Anglia
Oxonie. ¶ C Deleth. Ursus insidians factus est mihi
diabolus in mēbris. Leo in abscōdito in seipso q̄ circumit
querens quē deuoret.iij.q.j.nulli.ps̄.ix. Insidiat in abscō
dito q̄si leo in spelunca sua.de pe.di.ij.si em̄.℣.sedet q̄ppe.
¶ Ursus insidians τc. Alleg. Cōis vox est capitis christi
τ corporis eccl'ie:q̄ vrsus insidiās factus sit eis.qui τ eter
nus est τ incōmutabilis.non q̄ a natura pietatis τ boni
tatis imutetur,sed propter effect⁹.xxij.q.iiij.incōmutabi
lis.de pe.di.j.q: diuinitatis. Illū enim cōtra filiū suū eri
gi permisit:τ contra suā ecclesiam pmittit:qui vrsus τ leo
est per effectus.his em̄ duabus bestijs oīs diaboli seuitia
demonstratur. Per leonem ipse diabol⁹.vij.q.j.§.hoc aūt
Per vrsum vero mēbra eius/heretici τ falsi fratres. Sed
proprie leo est diabolus in aperta persecutiōe ecclesie.vt
pre.§.hoc autē. Ursus vel draco in occulta.vt ibi.vn̄ Aug.
Leo aperte irascitur.draco occulte insidiat. Pugnauit ec
clesia priorib⁹ tēporibus aduersus leonē. pugnat modo
aduersus draconē. Gemit ergo propheta immo christus
et ecclesia. Ursus insi.τc. He sunt bestie que cōtra Dauid
pastorē obuiam veniūt:τ gregē deuorare cupiūt.sed eruit
Dauid ouem de ore leonis τ faucibus vrsi.vnde.j.Reg.
xvij. dicit dauid qui christū significat.q: interpretat ma
nu fortis. Luc.xj. Leonē τ vrsum interfeci ego. Hic est chri
stus qui oues suas ducit ad pascua vite. Ezech.xxxiiij. Jo.
x. Et eruit de ore leonis:τ vrsorum brachia confregit.ps̄.
xciiij. Nos autē popul⁹ eius τ oues pascue eius.hoc factū
est in morte christi quando oues liberauit. Luc.xv.ps̄.xc.
Conculcabis leonē τ draconem.de isto per quē diabolus
accipitur in mēbris. Dani.vij. Bestia vrso similis in parte
stetit. Et tres ordines erant in ore ei⁹ τ in dentib⁹ eius.et
sic dicebāt ei:surge comede carnes plurimas. Ursus ani
mal est deuorās.significat carnales gulosos τ murmura
tores.maxime q: mel libēter comedit. Inquietū est.vagi
sunt serui demonis per mundum.sicut Gen̄.iiij.de pe.di.
j.§.ex ijs itaq3.℣.cayn. In abditis locis morat:q: qui ma
le agit odit lucē. Joan.iij.xviij.q.ij.perniciosam.ex̄ de of.
dele.consuluit. Caput habēs debile.q: debilis est diabo
lus si sue suggestioni q̄s a principio cōtradicat.vnde τ si
percutiat in capite cadit.vnde.ps̄.cxxxvj.τ allidit paruu
los.i.primos mot⁹ vel suggestionē suam ad petrā christū.
Mat.xvj.ibi.sup hanc petrā.j.ad Coꝝ.ix.de con.di.ij.reue
ra. ¶ Triplici ordine dentiū pcurit et mordet. quosdam
apertis vitijs.quosdā occultis.quosdam sub specie virtu
tis vel boni:in lucis angelū transfigurat⁹.ij.Coꝝ.xj.xlj.di.
sepe.xxvj.q.v.nec mirū.ex̄ de regu.licet. Comedit carnes
plurimas . q: multos carnales deuorat.ps̄.xxvj.vt edant
carnes meas.τ iterum .q: comederunt Jacob.et iterum
ps̄.xiij.τ.lij. Qui deuorāt plebē meam vt cibū panis. De
duob⁹ vrsis diabolo τ corpe ei⁹.iiij.Reg.ij.ibi dicit q̄ duo
vrsi lacerauerunt.xlij.pueros. ¶ Deleth. Semitas meas
subuertit.vox eccl'ie.i.subuerti pmisit semitas.stricta con
silia euangelij.de quib⁹ Mat.v.xiiij.q.j.§.j.xxxiij.q.v.qui
sint.ps̄.cxxxviij. Semitā meā iuestigasti.τ iterū ps̄.cxviij.
Deduc me in semita mandatorū.τ iterum.ps̄.xxiiij. Uias
tuas dn̄e demōstra mihi:τ semitas tuas edoce me. Et cō
fregit me.i.permisit/propter peccata. Posuit me desola
tam. Ecclesia sponsa christi sanguine ei⁹ dotata gemit se
desolatā τ quasi adulterā a sponso relictam in malis mē
bris. Nec est qui hodie consoletur eam ex omnib⁹ charis
eius.s̄.j.c.in litera. Beth.q: consolationē terrenā querit.
vnde habet ibi consolationē suā in suis honoribus/deli
cijs τ diuitijs. Sed ve ei Luc.vj. Bern̄. Preciosa est diui
na consolatio:nec oino attribuitur admittētibus alienā.
¶ D Deleth. Tetendit arcum suū.iudicium.ps̄.vij. Nisi
cōuersi fueritis τc.arcū suum tetēdit τc. Uel arcum scri
pturarum. Apoc.vj.ibi. Habebat arcū scilicet scripturam
cū qua percutit cōtumaces. Et posuit me.vndiq3 percuti
endam. Quasi signū ad sagittā.scilicet timoris/vel amo
ris/vel cuiuslibet afflictionis.christus em̄ τ ecclesia in ti
tulum contra oēs aereas potestates erigitur . vnde.j.ad
Coꝝ.iiij.spectaculū facti sumus huic mundo angelis et
hominibus.christ⁹ in se τ in omnibus mēbris iaculis ini
mici opponitur.τ ip̄e est signū cui tota die contradicitur
Luce.ij.ibi. Et in signū cui contradicetur.vbi Basili⁹. Si
gnum contradictionē accipiens proprie crux dicit a scri
ptura.fecit em̄ inq̄t Nūeri.xxj.iiij.Reg.xviij. Jo.iij. Moy
ses serpentē eneum.τ posuit pro signo.lxiij.di.§.verū. Et
Origenes. Omnibus autē que de christo narrat historia
contradicit ab incredulis.quia apud incredulos vniuer
sa que de eo scripta sunt:signū sunt cui cōtradicet. Bern̄.
Sustinuit in dictis contradictores . in factis obseruato
res.in miraculis depravatores.in tormentis illusores.et
in morte exprobratores. Specialiter in signu3 charitatis
positus fuit christus in hac vita.maxime in cruce. Quāte
enim charitatis fuit signū q̄ christus sagittas opprobrio
rum/irrisionū/sputorum/colaphorū/clauorum/τ lancee
sustinere voluit:sic nos per charitatē debemus esse tanq̄
signū immobile contra sagittas castigationum diuinaꝝ.

de quibus Job.vj. Sagitte dn̄i in me sunt. Itē contra sa
gittas detractionum τ persecutionū humanarum . de q̄
bus ps̄.lvj. Filij hoīm dētes eorum arma τ sagitte.de pe.
di.j.periculose. Itē contra sagittas tentationū diabolica
rum. Ephe.vj. In omnib⁹ sumentes scutū fidei:vt possi
tis tela nequissimi extinguere τc.ps̄.cxix. Sagitte potētis
acute ꝯtra multiplices aduersitatū sagittas stat cha
ritas quasi signū immobile. Aug. Charitas inter oppro
bria secura est.inter odia/benefica.inter iras placida.in
ter insidias/innocēs.in iniq̄tate/gemens.in veritate/re
spiciens . Prelati etiā intra ecclesia3 sunt sicut signū posi
tum ad sagitta3.ex̄ de accusa.qualiter.ij.§.licet.qui a sub
ditis merito sagittātur:q:/prout cōiter/signis τ vite dn̄i
cōtradicūt. Nam pre alijs ipsi castitati sue τ matris virgi
nis cōtradicūt. Quib⁹ Ezechi.xvj.dicit. Ad omne caput
me edificasti signū prostitutionis tue.caput vocat princi
pium. ¶ Infelix enim luxuria principiū est viarū malaꝝ
sicut patet in pueris colludentib⁹. Bene aūt dicit edifica
sti. Sicut em̄ edificantes lapidem lapidi opponūt: Ita lu
xuriosi nūc v̄bis/nūc actu/nūc tactu/nūc visu/nūc nutu/si
gna prostitutionis multiplicant.xxij.q.iiij.meretrices.et
q.v.sicut.c.nec solo.c.qui viderit. Contradicunt etiā hūili
tati christi nō detestando signū supbie:sicut Hester q̄ dice
bat. Hest.xiiij.deo: Tu scis infirmitatem meā τ necessita
tem q̄ abominer signū superbie τ glorie mee quod est su
Supbie signa sunt qtuor. per caput meū. ¶ E Quatuor sunt signa superbie. Or
natus vestiū.sicut patet in diuite purpurato Luc.xvj. vbi
Greg. Si subtiliū pciosarumq3 vestiū cultus/culpa non
esset:nequaq̄ sermo dei tam vigilanter exprimeret/q̄ di
ues purpura τ bysso indutus/apud inferos torqueretur
nemo quippe vestem preciosam nisi ad inanem gloriam
querit vt honoratior ceteris esse videatur. Nemo em̄ vult
preciosis vestib⁹ indui:nisi vbi ab alijs possit videri. Un
de τ septima synodus dicit: Omne quippe qō non ppter
necessitatē suā:sed propter venustatē accipitur: elationis
habet calūniā quēadmodū magn⁹ ait Basili⁹.xxj. q. iiij.
ois iactātia.℣.b. ℣ba τ pōposa et se iactātia. p̄s.xvj. Os
eorum locutū est superbiam. Tales loquuntur grandia
totus eorū sermo superbia est.de pe.di.ij. si em̄. ℣. petrus
quoq3.τ.ij.Pe.ij.ibi.superbiā enim vanitatis loquentes
xlvj.di.hoc habet. Ascensus loci ps̄.lxxiij. superbia eorū q̄
te oderunt ascendit semp. Amant primas cathedras i sy
nagogis. Mat.xxiij. Contradicunt etiā signo charitatis
christi.de quo dicit: Hic quasi signū ad sagittā. per signū
fraudulentie τ odij. Mat.xxvj. Qui autē tradidit eū/de
dit eis signū τc. ¶ He.misit in renibus τc.luxuriosis vel
infidelib⁹ . Filias pharetre sue.sagittas occulti iudicij vl'
scripture. Misit.mitti pmisit.vox sponsi τ sponse. Phare
tra dei patris scriptura est: ex qua iudicij dei quasi ex ar
ca sagittas corpus christi accepit. ¶ Heretici quoq3 sa
gitta ifidelib⁹ aliq̄n intoxicatas ex hac pharetra pducūt
corda innocentiū feriūt. Ex hac pharetra veniūt sagitte/
ex quib⁹ exterior homo timore cōfigitur:τ interior amo
re afficitur.vn̄ misit in re.re.fi.pha.i.i. affectiones diuini
amoris vel timoris.ps̄.cxviij . Cōfige timore tuo carnes
meas a iudi.em̄ tuis timui. Et iteꝝ ps̄.xxv.vre renes meos
τ cor meū τc.τ iterū.ps̄.xxxvij. Sagitte tue infixe sint mi
hi. Uel pharetra astutia τ malitia diaboli est. de q̄ pcutit
in ecclesia multos.ps̄.x. Parauerūt sagittas suas in pha
retra:vt sagittent in obscuro.i. subtili tētatione maxime
sub spe boni que difficillime cognoscit. ¶ He.factus sum
vox xp̄i vel corporis sui ecclesie. In derisum omni popu
lo.infideli/vel heretico.ps̄.xxj. Oēs vidētes me deriserūt
me. Tota etiam die pagani deridēt christū τ ecclesiā: ma
xime propter scelera nostra: ppter q̄ nomen domini blas
phematur:τ fides nostra cōtēptibilis hētur .xlv.di. de iu
deis.ex̄ de bap.maiores.§.item queri t. Canticū eorū to
ta die.ps̄.lxviij. In me psallebāt qui bibebāt vinū. ¶ He.
Repleuit me amaritudinibus passionis. Inebriauerunt
me absinthio.myrrhati vini. Marc.xv.ibi. Et dabāt ei bi
bere myrrhatum vinum.vbi Aug. Hoc intelligendū est
Mattheū dixisse Mat.xxvij. Et dederūt ei bibere vinum
cum felle mistum.fel quippe p amaritudine posuit. My
rhatū enim vinū amarissimū est quāq̄ fieri possit vt τ fel
le τ myrrha amarissimū reddere t. Ibi etiam Theophil⁹
ait.vel ignoratione quadam existēte/alij alia offerebāt.
quidā acetū τ fel:quidā vinū myrrhatū. Beda Hiere.ij.
ad meō. Amaravitis/amarum vinū fecit/quo ppinat do
minū iesu3.vt impleat qō scriptū est.ps̄.lxviij. Dederunt
in escā meā fel:τ in siti mea potauerūt me aceto . ¶ Uau
Confregit ad numerū dentes meos.ps̄.iij. Dētes pecca
toꝝ ꝯtriuisti.τ iterū.ps̄.lvj. Filij hominum dentes eorum
arma τ sagitte.loquitur detractoribus/diffamatoribus/
τ falsis accusatorib⁹ .de pe.di.j periculose.vt nec vnus re
maneat. Dētes.christi apl'i. Allego.τ alij discipuli i passio
ne ꝯfracti τ dissipati sunt.q̄b⁹ q̄si dentib⁹ credētes i corp⁹
suū trāsfundit xp̄s. Cant.iiij. Dētes tui sicut greges tōsaꝝ
Cibauit me cinere.ps̄.cj.q: cinerē tāq̄ panē māducabā.
¶ Ecclesia quodāmō etiā fractos dentes hab3. Et ideo
plāgit:q: sanctā scripturā nō ruminat neq3 terit. Animal
aūt qō in lege nō ruminat immūdū est. Leui.xj. Nam etsi
hodie plena sit eccl'ia scientia legendo audiendo τ predi
cādo:pauci tn̄ in ea sunt ruminatores/gustatores/τ se ca
spiritualiter pascentes.τ aliquoꝝ hic mentes impie scien
tie q̄ inflat cōtente:eā que edificat nesciērūt.vnde Chrys.
Sicut qui nō masticat cibum nō sentit ei⁹ saporem:ita ni
si masticauerim⁹ verbū dei quod audiuerim⁹ retractan
tes intra nos:nō intelligem⁹ virtutem verbi.vn̄ Pascasi⁹.
Uerbū dei sensib⁹ quasi dentib⁹ molere τ ruminare sani
tas τ vict⁹ est.vn̄ in preconiū dicit Moysi Deuter.vlt. q̄
dentes Moysi nō fuerūt cōminuti. q: verbum dei semp
corde τ ore ruminauit:τ panem angeloꝝ.ps̄.lxxvij. Pa
nem angeloꝝ sc3 gustū dei indesinenter comedit. Cuius
aūt dentes frangunt/recte cinere cibatur : in quo cordis
mestitia et penitentia designatur. Job.xlij. Ago peniten
tiam in fauilla τ cinere. Dicit ergo ecclesia / quia verbum
dei ruminare distuli: igemisco cibata cinere mortalitat3
isipido ¶ Uau. Et repulsa ē aia mea.vox christi.i.repulsus
a deo credebar a crucifigentibus. Oblitus sum.credebar
oblitus. Bonoꝝ.credo videre bona dn̄i.ps̄.xxvj. ¶ Et re
pulsa τc.dolet ecclesia in mēbris se a deo repulsam τ ten
tationib3 expositā:ne ad bona q̄ sentit redire possit q̄ op
pressa bonoꝝ acredine doloris/nō pōt bonorū spiritualiū
que habuit in primitiuo tēpore/recordari nec futuroꝝ.de
quibus ps̄.xxiiij . Aia mea in bonis demorabitur.de istis
bonis Mat.xvij. Mar.ix.τ.Luc.ix. Bonū est nos hic esse.
Ubi Bern̄. Quid enim tam bonū est illo:quid aliud bo
num q̄ in bonis animā demorari : quandoquidē corpus
nō pōt: Quis ex nobis cogitās futurā illā vitā s3 letitiā:
sed iocunditatē/s3 btitudinē/sed gloriam filiorū dei:non
cōtinuo de plenitudine suauitatis intime eructat:domine
bonū est nos hic esse: Non sane in hac erumnosa peregri
natione:vbi corpus detinetur:sed in sua salubri cogitatio
ne:in qua corde versatur beatus qui in istis moratur bo
nis. ¶ Uau.vox christi. Et dixi Perijt finis meus.perijsse
videbar. Et spes mea a dn̄o. Principes sacerdotū dicebāt
Mat.xxvij. Alios saluos fecit seipm̄ sal.fa.non pōt Eccle
sia dicit τ luget pro membris. Perijt finis meus.i.spes fi
nis.vnde τ sequitur. Et spes mea a domino . quia ad deū
se erigere nō valet τ oppressa doloribus ps̄.lxxj. Mei au
tem pene.mo. sunt pedes Peccata grauia frequentata
spem minuunt.et quum in pfundū malorū quis venerit:
cōtemnit. Prouer.xviij.xvij.di.nec licuit.τ facto desperat
non verbo.ex̄ de iudi.cum nō ab homine.§.fi. ¶ Zay. Re
cordare paupertatis.vox christi.pro nobis pauper factus
est τ transgressio τ maledictū τ peccatū.i.pena peccati.de
eius paupertate..s̄.in isto.c.dixi in prima litera. Trāsgres
siōis.i.exinanitiōis .i.modi excessiui quē tenuit in passiōe
quē lucas vocat excessum Luce.ix. ibi. Et dicebant exces
sum eius quē cōpleturus erat in Hierl'm.vbi. Cyrill'.j.my

Universidad de Deusto Biblioteca

sterij dispensationis in carne.necnō salutiferam passio-
nem cōpletā in venerabili cruce. Non em̄ xp̄s transgres-
sus est.sȝ transgressio legis pro nobis factus est.sicut ma
ledictum.vt nostrā transgressionem deleret. sicut factus
pauper.vt nos ditaret.Absinthij erumne.Fellis amaritu
dinis.¶ Recordare.vox ecclesie q̄ in paupertate bonita
tis ꝛ virtutis in mēbris suis viuit:p quibus orat.sed etiā
transgressionibus legis dei plena est.vnde ꝛ multis erū-
nis repletur:ꝛ amaritudine absinthij ꝛ fellis:dum labo-
ribus ꝛ doloribus fatigatur:vt decocta passionibus/spō-
so suo fiat aptior.Augu.in homil.ego sum vitis. vt q̄nto
fuerint mundiores/tanto amplius pulchriores. ¶ Zay.
Memoria memor ero.recordās ecclesia que p transgres-
sionem patitur.i.absinthij ꝛ fellis tribulationū/ait.Me-
moria memor ero.eterne scilicet vite. ꝛ ideo mox.Tabes-
cet anima mea/ad eam suspirans.ſm illud ps̄.cxviij. De-
fecit in salutari tuo anima mea.vnde ꝛ Hec/sȝ vitā eter-
nam recolens in corde meo/in deo sperabo.Quū enim ec
clesia ad eius cōtēplationem se dirigit quasi deficiēs ge-
mit.ꝛ q̄ expressissime potest dicit:Me. me.ero.sȝ memo
ria eterne vite.que interius aspirata viuificat.vt discant
christi mēbra nihil aliud memorari ꝛ cogitare.ps̄.xxvj.q:
vnam petij a domino hāc re.vt inha. in do. dn̄i oi. diebus
vite mee.Hec recolēs in corde meo i deo spabo.¶ Heth.
Mie dn̄i.multe mie dn̄i est:non nostri meriti.vox ecclesie
Quia non sumus consumpti.tot peccatis ꝛ tribulationi
bus.Quia nō defecerūt miseratiōes.ps̄.l.Miserere mei
deus ſm magnā misericordiam tuam.Hiero.Magnum
pctm̄/magna vult deleri mia. de pe.di.ij. si em̄. vltra.iiij.
colum.ꝟ.dauid.item ps̄.cxliiij.Miserationes eius super
omnia opa eius.ꝛ iterȝ ibid.ꝛ.cx.Miserator ꝛ misericors
dn̄s.de pe.di.j.multiplex. Johel.ij.Cōuertimini ad dn̄m
deum vestrum:q: benignus ꝛ misericors est:ꝛ prestabilis
sup malitia:patiens:ꝛ multe mie. Bern̄.Si supra moduȝ
peccaui:non despero.q: supra modū doluit in quo respi-
ro.si exacerbatur in immanitate sceleris mei:mitigabitur
in dolore filij sui.Augu.Multe ꝛ magne sunt domine lā-
guores mei.multi ꝛ magni.sȝ amplior est medicina tua.
vnde nulli diffidendum.de pe.di.j. q: diuinitatis.ij.q.vij.
c.j.Fons mie nō siccat̄ nisi prius fueris exiccatus . Aug.
Nullus desperet de dei mia.maior est em̄ incōparabiliter
sua mia:q̄ nostra miseria.Est ergo initium nostre con-
uersionis timor ne cōsumamur.ps̄.cxviij.Confige timo-
re tuo car.me.a iudicijs enim tuis timui. Iste timor chari
tatem introducet.de pe.di.ij.sicut.¶ Heth.Noui dilucu-
lo.ps̄.cvij.exurgam diluculo.exurgit diluculo qui querit
bona.puer.xi.qn̄ sol iustitie surrexit.Mar.vlti.Magna
(al's multa)est fides tua.sic dixit dn̄s Chananee Mat.
xv.O mulier:magna est fides tua. ac si dicat. approbaui
que humiliter gemens enumerasti:ꝛ noscere te feci quia
multa est fides tua.Diluculo.radio exorto.qn̄ sȝ christus
resurrexit. Mar.vlti. Hic ergo sponse angustias suas
plangenti continue adest sponsus: ꝛ consolatur dicens.
No.di.mag.est fides tua.fidem tuam laudo ꝛ p̄ntem me
exhibeo:quem absentem lugebas.vn̄ ecclesia respondet.
Pars mea dn̄s:dixit anima mea.felix qui hoc dicere po-
test/alienus a vitijs/segregatus ab omni labe peccati.vn̄
ꝛ ps̄.cxviij.portio mea domine. ¶ Iterum Heth.portio
mea (al's pars mea)que modo dicebas in litera Vau.su
pra perijt finis meus. Dixit anima mea.ps̄.xv.Dominus
pars hereditatis mee.ꝛ iteruȝ ps̄.cxviij. Portio mea dn̄e
dixi custodire le.tuam.xxi.distin.cleros.xij.q.j.cui portio.
¶ Sed contra illud quod fit hodie cōmuniter in ecclesia
intonat Hiero.dicens. Propterea clerici dicuntur q: de
sorte domini sunt. Vel quia ipe domin⁹ sors pars clericoꝝ
est.Et q: vel ipse pars domini est:vel partē domini habet
talem se exhibere debet/vt ipse possideat dominum.ꝛ ipe
possideatur a domino:qui dominū possidet.ꝛ cū prophe-
ta dicat/pars mea dominus. nihil extra dominū habere
potest. Nā si quispiā aliud habuerit preter dominū:pari

eius nō erit dn̄s/vbi gr̄a.si aurū.si argentū.si possessiones
si variā supellectilē ꝛc.hucusq̄ Hiero.qui tamē ſm glos
satores loquit̄ de clericis abutētib⁹ his reb⁹.hec legūtur
xij.q.j.cleric⁹ q̄. Propterea expectabo eum.ps̄.xxxix.expe
tās expectaui dn̄m.ꝛ iterū ps̄.cxviij. ꝛ nō cōfundar ab ex
pectatione mea. ¶ Teth.Bon⁹ est domin⁹.q̄ bonus israel deus.ps̄.lxxij.ꝛ iterum. Bonitatē fecisti cum seruo tuo
domine.ps̄.cxviij.Sperantib⁹ in eum . optando diligēdo
non est ociosa spes.Aug.Quantū quis sperat/tantū dili
git.Anime querenti.desideranti illū.Canti.iij.In lectulo
in nocte quesiui quē diligit anima mea.¶ Ubi quasi
tuo: omni quereti notant̄.vt scilicet deliberet quid grat.
ꝛ vbi.ꝛ quādo.ꝛ q̄diu.donec scilicet inueniat.Qui enim
in lecto querit.Prouer.vij.Intexui funib⁹ lectulū meum.
carnalis.Et in nocte.per totā noctem laborantes nihil ce
pimus.Luc.v.cecitatis/dominū q̄rit:nulli dubiū est q̄ in-
uenire nō possit:sed lectū exeat:torporeȝ abijciat.ad Ro.
xiij.ad diē veniat gratie.Ro.xiij.Dies autē appropinqua
uit.querat donec inueniat.Requirit̄ aūt inquirendo deū
tēpus quo inueniri possit:scilicet in hac vita.Esa.lv.Que
rite dn̄m dum inueniri potest.Et quō sit querendus adiū
git.Derelinquat impius viam suā . Et vbi sit querendus
Hiere.xxix.Queretis me ꝛ inuenietis quū quesieritis me
in toto corde vestro.Sed prius oportet purgari cor vitijs
ꝛ cogitationibus malis.q: de corde exeunt cogitationes
male.Mat.xv.xv.q.vj. c.j. Nec inter parentes inuenitur.
Luc.ij.vnde Bern̄.Quomodo te o bone iesu inter cogna
tos meos inueniā:qui inter tuos minime es inuent⁹:quō
te inueniam in gaudio: quem mater dolens vix inuenit.
Quomodo etiā queritur dicit Dauid.ps̄.xxiij.quis ascen-
det ꝛc.Et sequitur.Hec est generatio querētiū dominuȝ.
Bernar.Non curant carnales querere quem tamen desi
derant inuenire cupientes consequi sed nō sequi. Et qui
eū querit inuenit.ij.palip.xv.Dn̄s vobiscum q: fuistis cū
eo.si q̄sieritis eū inuenietis.si derelinquitis eum: derelin
quet vos.qui eum querit:viuit.Amos.v.Querite deuȝ ꝛ
viuite.Semendo queramus panem viuum. Jo.vj.de cō.
di.ij.omnia.s̄.thre.j.in lr̄a Caph.Omnis popul⁹ gemens
ꝛ querens panem.Augu.Famelici dei esse debemus. an
ianuam conspectus illius in orationibus mendicemus:
queramus vultum eius videre.ps̄.quesiui vultum tuuȝ.
item ps̄.ciiij.querite faciem eius semp.Bern̄.Occultat se
dominus vt ardentius queratur: quesitus cum gaudio
inueniatur: inuentus cum solicitudine teneat̄:tentus nō
dimittatur:donec in amoris cubiculū māsur⁹ introducat̄
¶ S Teth.Bonū est prestolari cū silentio.cordis absq̄
murmuratione cum patientia. Salutare dei.christum ie
sum.Luc.ij.q: vi.oc.mei.salutare tuum.vbi Greg.nissen⁹
Salutare namq̄ quod tuis oculis pcepisti/ipse iesus est
quo nomine salus declaratur.Cū silentio.venit dn̄s.Sa-
piētie.xviij. Dum mediū silentiū tenerent omnia ꝛc.Esa.
xxx.Erit fortitudo vestra in spe ꝛ silentio.Luc.vlti.sabba-
to siluerunt pp̄ter mandatū.Job.iij.Nunc dormiens.sȝ
in quiete conscientie silerem.scilicet a mūdi strepitu.iij.
Reg.ij.silete.¶ In vitis patrū legitur q̄ abbas Agathō
per tres annos portauit lapidem in ore affectans silentiū
Alter pater dixit.serua silentium vsquequo interrogeris.
Qui silet requiē habet intus dicebat Arseni⁹. Sepe fuis-
se me locutū penituit:at ꝟo tacuisse numq̄. Dicebat Sy-
sony⁹.Qua rōne aias nr̄as possumus saluare: quum lin-
gua nostra apto ore sepe prosiliat: ¶ Iterū cuidam seni
dixit Antonius.Bonos socios inuenisti.cui senex . Boni
quidē sunt.sed atrium eorum nō habet ostium.sed q̄ vult
ingreditur in stabulum ꝛ soluit asinum:ꝛ quo vult pro-
ficiscitur.hoc tamen dicebat:q̄ q̄cquid illis euenisset in ore
loquebantur.Dixit abbas pamen.Si cor alicui⁹ multos
cōtemnat :iste talis multum loquitur.qui autē cum iuua
mine loquitur semper silet. ¶ Item senex qui nō silet pe-
regrinus non est.monachus sileat.xvj.q.j.placuit.j.in ora
torio/refectorio/dormitorio ꝛ claustro silentiū obseruetur

ex de sta.mo.cū ad monasteriū.§.i oratorio Clerici i choro
ex de cele.mis.dolentes.Silentiū verum est cum clausura
labiorū contra malas cogitationes pugnare et ad deum
cor leuare.¶ Iod Teth.bonum est viro quum portaue-
rit iugū.graue originaliter.Eccl'i.xl. Iugū graue sup fili
os Ade ꝛc.ab adolescentia sua.ps̄.cxviij. In quo corrigit
adolescētior viam suā.xvi.q.j.si clericat⁹ .ibi. In adolescē-
tia sua iugum christi collo suo imposuit.de talibus bonis
adolescentib⁹.lxxviij.di.§.hoc regulariter.¶ Est iugū p
prie volūtatis:qȝ non est simplex / sed multiplex. q: sin-
guli sensus iugū suum imponūt.Luc.xiiij. Iuga boū emi
quinq̄.i.curiositatē sensuū nō sine magno labore acquisi
ui:vana inuestigādo/ꝛ delectando in eis . Hoc iugum q̄
graue sit ostendit̄ Job.vij. Posuisti me contrariū tibi :et
factus sum mihimetipsi grauis. vbi Bern̄. Nullum mihi
onus importabili⁹ meipso.nulla sarcina grauior est.fact⁹
sum mihi talentū plumbi:ꝛ resedit iniquitas super illud.
Osee.x.Cōfundet̄ israel in volūtate sua. Itē Bern̄. Qui
iuga iumētorū emit:iumētis stolidior/ꝛ bestialior bestijs
reputat̄.si optas iugum:tolle super te iugū christi suaue.
Mat.xi.qȝ nō infligit laborē:sed tribuit requiē. dimitte
cupiditatē:ꝛ elige charitatē.¶ Est aliud iugū diabolice
dn̄ationis.Esa.x.Auferetur onus de humero tuo:ꝛ iugū
eius de collo tuo:ꝛ cōputrescet iugū a facie olei.i.a gratia
spūssancti.Hiere.xxx.cōterā iugū eius de collo tuo.¶ Ter
tium est iugū diuine iussionis.Mat.xi.Tollite iugū meū
ꝛc.ꝛ hic.vbi Rabanus.Iugū christi est euangeliū christi
qȝ Judeos ꝛ gētes in vnitate cōiungit.hoc aūt iubemur
sumere.i.in honore habere:ne forte subt⁹ ponentes.i.pra
ue illud cōtemnētes/luculentis pedib⁹ vitiorū concul-
cemus.ꝛ in eodē.c. Mat.ibi. Iugū em̄ meū suaue est:ꝛ on⁹
meū leue.Hilari⁹: Iugū aūt suaue ꝛ leuis oneris blandi-
dimenta proponit:vt credentibus ei⁹ boni scientiā p̄stet
qȝ ipse solus nouit in patre.Gre.iiij .mora.Quid graue
ceruicibus nr̄is imponit:q̄ vitare omne desideriū qȝ per-
turbat precipit:q̄ declinare laboriosa hui⁹ mundi itinera
monet: Itē ibi Hilari⁹.Et q̄d ipso iugo suauius:q̄d one-
re leui⁹:pbatū fieri:scelere abstinere.bonū velle . malum
nolle.amare oēs.odisse nullū . eterna cōsequi.presentib⁹
non capi.nolle inferre alteri qȝ sibi perpeti sit molestum:
di.j.humanū. Itē Rabanus.Sed quomodo iugū christi
suaue quū.s̄. Mat.vij. c.dicat̄ ꝛ Luce .xiij. q̄ arcta est via
que ducit ad vitā.Sed qȝ angusto initio incipit̄/processu
temporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatat̄. ¶ Itē
Aug.de verbis dn̄i. Iugū dn̄i q̄ intrepida ceruice subeūt
tam difficilia pericula patiunt̄:vt non a laboribus ad q̄e-
tem:sed a quiete ad laborē vocari videāt:sed profecto ad
est spiritussanctus.q̄ in exterioris hoīs corruptione/inte-
riorē renouat.Ephe.iiij.de die in diē.ꝛ gustata requie spi-
rituali/in affluentia deliciarū dei in spe future beatitudi
nis omnia presentia delinit:ꝛ oia aspera releuat.Omnia
em̄ seua ꝛ imania prorsus facilia ꝛ pp̄e nulla efficit amor
Itē hoc iugū domini leue est pp̄ter dn̄ationem.vnde Au-
gu.qui huic iugo sub dit̄:cuncta sunt ei subiecta.¶ Qua
re autē hoc iugū leue/graue nobis videt̄ declarat disertis-
sime ꝛ pulcherrime Abraā in li. collationū . Jo.cas.in col-
latione vltima de mortificatione dicēs.Ut aūt vobis ecō
tra iugū christi non leue nec suaue videat̄/cōtumacie nr̄e
est iusti⁹ adscribendū.Ex nobis em̄.i.ex vitijs nostris.dia
bolus telū quo dilaceremur exculpit.funiculis nāq̄ pec-
catorū suorū vnusquisq̄ cōstringit̄. Prouer.v.ꝛ Esa.dicē
te.Esa.l.Ecce vos accendētes ignē accincti flāmis quas
succendistis ambulate in lumine ignis vestri:ꝛ in flāmis
quas succēdistis. Per hoc em̄.vt sapiens ait Sapiētie.xi.
vnusquisq̄ per qȝ peccauerit puniet̄. Ipse em̄ nobis tor-
menta sunt qb⁹ vtimur voluptates.ꝛ oblectamenta hui⁹
carnis atq̄ delicie carnificū vice in suū retorquent̄ autho
rem.Vn̄ ꝛ alibi. Nā si ambularēt semitas rectas:inuenis-
sent vtiq̄ vias iustitie leues. Nostra ergo culpa est:q̄ semi
tas dn̄i rectas ac leues prauis desideriorū cantib⁹ asper-

Iugum multifarium.

namur:q̄ viā regiā apostolicis ꝛ pp̄heticis silicibus com
munitā sanctorūq̄ oim ac precipue ipsi⁹ dn̄i vestigijs cō-
planatā amentissime deserētes / deuia queq̄ ac dumosa
sectamur.ꝛ p̄sentiū oblectationū illecebris occecati/per
obscuros ipeditosq̄ sentibus calles laterib⁹ crurib⁹/ꝛ di
rupta illa nuptiali veste. Mat.xxij.reptamus: non modo
acutissimis veprium aculeis cōfigendi:sed etiā virulēto-
rum serpentiū vel scorpionū illic latitantiū ictibus vulne
randi.Tribuli em̄ ꝛ laquei in vijs prauis.Qui aūt timet
deum fugiet ab eis.Et ita ab itinere regio deuiātes/ad il
lam metropolim ciuitatē/vbi noster cursus indeclinabi-
liter semp debet esse direct⁹:non potuerūt puenire.q: La-
bor inquit Eccl's.x.stultorȝ affliget eos q̄ nesciunt in vrbē
pergere.i.q̄ non cognouerūt ire in ciuitatē illā sȝ Hieru-
salem celestē:que est mater nostra. Gala.iiij.Quisq̄s aūt
in veritate huic mūdo renuntians super se tulerit iugum
christi:abrenūtians delectationib⁹ carnis/diuitijs mūdi
ꝛ pprie voluntati:ꝛ didicerit ab eo quotidianis iniuria-
ruȝ exercitijs erudit⁹/q: mitis est ꝛ humilis corde. Mat.
xi.in cunctis tētationib⁹ semp manebit immobilis.oiaq̄
illi cooperabunt̄ i bonū .Ro.viij.q: ſm Osea. Osee.c.vl-
ti.Recte vie dn̄i:ꝛ iusti incedent in eis. puaricatores ꝟo
corruent in eis.nihil dulcius q̄ respicere in mandatis dei
Eccl'i.xxiij.in fi.hucusq̄ Abraam. Item Pascasi⁹. Hoc iu
gum pp̄ter austeritatem correctionis ꝛ crucis graue est:
sed spe remunerationis suaue.magnū aūt est iuuenibus
se a vitijs abstinere:ꝛ lubrice ꝛ pplexe vie errorem fugere.
Unde Dauid.ps̄.xxiiij.delicta iuuētutis mee ꝛc̄. Hec em̄
etas fragilis est xij.q.j.c.j.ꝛ labilis.iustitia temeraria hoc
graue iugū super se leuat.q̄ autē a iuuenture seculo in ve
ritate renuntiat:suauitatē inuenit primit⁹ inexpertē. De
isto iugo pleni⁹ no.j.in ar.lxviij.§.ꝛ ſm eorū vitiū.ꝟ.secū-
do.obediētia cum se.ꝛ.s̄.in ista secūda parte in princi.§.q̄
incipit.iā nunc.in expositione.iiij.c.thre.sup textū interie-
rūt in vijs prio ar.¶ J Ioth Sedebit solitari⁹.a strepi-
tu mundi.Solicitudo iustorū est/vt si corpore sint in mū-
do:animo sint in celo. Job.iij.Edificant sibi solitudines.
Bern̄.Aia sancta sola esto.vt soli oim serues teipsam quē
tibi ex oibus elegisti.adde qȝ dixi.s̄.in thre.c.j.in prima li-
tera.¶ Dixit senex.Si non dixerit homo in corde suo:q:
deus ꝛ ego sol⁹ in isto mundo sum⁹:non habet requiē. Itē
senex. Imminuēs humanā notitiā ꝛ ventrē habet requiē
¶ Dixit dn̄s Arsenio magno Romano:Arseni fuge ho-
mines.tace.quiesce.ꝛ saluus eris.¶ Dixit magn⁹ Anto-
nius.Qui sedet in solitudine et quiescit a tribus pericu-
lis eripitur.auditus.locutionis.et visus. ¶ Est autē bo-
na sessio per humilitatē ꝛ penitentiā. de qua Jone.iij.Se
dit in cinere.Esa.xlvij.Descende sede in puluere virga fi-
lia Babylonis.xxxij.q.v.si paul⁹.j.in illo.c.prima lr̄a.ꝛ.s̄.
in primo.c.ꝛ prima litera in threñ.dixi.Est ꝛ sessio cōtem-
plationis de qua hic ꝛ Canti.ij.sub vmbra illius quē desi
deraui sedi.Luc.xxiiij.Sedere in ciuitate. Est et sessio au-
thoritatis.Mat.xix.Uos q̄ secuti estis me:in rege.cū se.
fi.hoīs sedebitis ꝛ vos sup sedes duodecim ꝛc̄.Est et ses-
sio tranq̄llitatis.Esa.xxxij.Sedebit popul⁹ me⁹ i pulchri
tudine pacis.Apoca.iij.Qui vicerit dabo ei sedere mecū
in throno meo.¶ Et tacebit.q: non erit opus excusatiōe
Solitudo p̄parat silētiū corporale.corpale mētale. mēta-
le ascensum parat ad cōtēplationē ꝛ extasim.vnde sequit̄
Leuauit se super se.videlicet extatic⁹.q: nō sentit se . vnde
Antonius . Non est perfecta oratio/in qua se monachus
vel hoc ipsum quod orat intelligit.ꝛ ponitur hoc.in li.col
lationū Jo.cassi.in collatione Isaac prima de oratione.
Istū raptū ꝛ extasim habuit Paulus .ij.Cor. xij.c.Ad se
reuersus est Petrus.i.ad fruendū visibilibus.et ratione
humana de extasi rediens.Act.xij. In se reuersus est fili⁹
prodigus.i.ad viuendū rationabiliter.ꝛ ad cognoscēdū
vitā bestialē in qua vixerat. Luc.xv.vltra.vires corrupte
nature. Supra se.sensum carnis.ꝛ sepe supra intellectum
ꝛ rōnem.vt non sentiat se in deū transformatus.¶ Aug.

Universidad de Deusto Biblioteca

Natꝰ est homo ab exterioꝛibꝰ ad interioꝛa redire.ab interioꝛibus ad superioꝛa ascẽdere. Tante em̄ dignitatis est humana cõditio:vt nullũ bonum pꝛeter summũ bonũ ei sufficere possit.⁋ Itẽ Aug. Ubi te inueni veritas deꝰ meus/nisi in te:Supꝛa me. Unde Paphũtius de tribꝰ renũtiationibus in li.collationũ Jo.cassi.dicit. Uerã perfectionem tertie renũtiationis de visibilibꝰ huius mundi tunc merebimur obtinere:qñ mens nostra nullo pinguedinis hebetata cõtagio/sed impuris eliminatis omnibꝰ/⁊ polita ab omni affectu ⁊ qualitate terrena/per indesinẽtem diuinarũ rerũ meditationem spiritualesq̃ theoꝛias ad illa que inuisibilia sunt eousq̃ transierit: vt circũdatam se fragilitate carnis ac situ coꝛpoꝛis supernis ⁊ icoꝛpoꝛeis intẽta nõ sentiat:atq̃ in huiusmodi rapiatur excessus vt nõ solũ nullas voces auditu recipiat coꝛpoꝛali:nec intuendis pꝛetereuntiũ imaginibus occupetur:sed ne adiacentes quidem moles et ingentes macerias obiectas oculis carnis aspiciat. Cuius rei fidẽ atq̃ virtutem nemo nisi is capiet q̃ hec q̃ dicunt̃ experientia magistra perceperit.cuius videlicet ita dñs coꝛdis oculos de vniuersis pꝛesentibꝰ aduocauerit. Adde qd̃ dixi.s.in thꝛe.j.c.in pꝛima litera.vt ea non tam̃ transitura/sed quasi transacta iam reputet:⁊ velut inanẽ fumũ in nihilũ resoluta cõspiciat.ambulansq̃ cũ deo vt Enoch Gene.v.ac de humana cõuersatione moꝛibusq̃ translatus/nõ inueniat̃ in p̄sentis seculi vanitate.⁋ Joth. Ponet in puluere os suũ.caput se humiliauit pꝛo coꝛpoꝛe.chꝛistus pꝛo ecclesia.posuit etiam in sepultura os suũ chꝛistus. Si foꝛte sit spes.si pꝛo quia foꝛte dicit:quia nõ pꝛo omnibus spes.q̃ desperant p̄ malã vitã ⁊ humilitatẽ chꝛisti nõ participãt. Ecclesia em̄ qd̃ sit puluis.momẽtis singulis cogitabit. Gen̄.iij. Quia puluis es ⁊ in puluerem reuerteris. Et Mich.j. In domo pulueris puluere vos cõspergite. Gen̄.xviij. Loquar ad dñm meũ quũ sit puluis ⁊c. Factus est autẽ hõ de puluere ⁊ de limo terre:vt humilietur ex consideratione sue oꝛiginis:vt in tam vili materia appareat sapientia artificis. Mirabilis artifex dñs:qui de tam vili materia fabꝛicam coꝛpoꝛis sic cõpegit/vt aĩa taꝫ gloꝛiosa habitaret in eo. Si foꝛte sit spes.q: erit p̄ humilibꝰ/q̃ se cognoscẽtes ⁊ humilitatẽ chꝛisti sectantes/in eũ sperabunt.q: sine humilitate nõ habet̃ spes. ps̄.cxxxv.q: in humilitate nostra memoꝛ fuit nostri.⁋ Joth. Dabit percutiẽti se maxillam. Jo.xviij. Unꝰ assistens ministroꝛũ dedit alapã iesu.vbi Alchuinus. Hic implet̃ pphetia. Dedi maxillã meam percutientibus. Esa.l. Jo.xix. Dabant ei alapas. ppterea mãdauit.⁊ qui percutit te in maxillã pꝛebe ei ⁊ alterã. Mat.v.⁊ Luc.vj.xxiij.q.iij.§.j.vbi Chꝛys. Nã ⁊ medici quũ calce feriunt̃ ab insanis:tũc maxime miserentur eis:⁊ accingunt se ad eoꝛũ remedia. Tu quoq̃ similẽ habeas coniecturã erga p̄sequẽtes. Ipsi namq̃ sunt qui pꝛecipue infirmant̃.nec pꝛius desistamus/q̃ totam amaritudinẽ euomuerint.tunc vberes gratias agent tibi:⁊ ip̄e deus te coronabit.q̃ fratrem tuum a pessima egritudine liberasti. Itẽ ibi Basiliꝰ. Fere autẽ cuncti contra hoc mandatũ p̄cedimus/⁊ pꝛecipue potentes seu pꝛincipes:non solum si passi fuerint cõtumelias:sed ⁊ si pꝛestita eis nõ sit reuerẽtia/aduersarios reputantes quicunq̃ eos minꝰ reueriti fuerint q̃ se reputauerint dignos. Est autẽ magna infamia pꝛincipis esse pꝛomptũ ad vindictam. Nam qualiter alios docebit nil mali pꝛo malo rependere:qui nocenti retribuere satagit? Itẽ sup̄ verbo pꝛe. Jo.xviij.dedit alapã iesu. Aug. Quid ista responsione veriꝰ/mansuetiꝰ/iustius qui em̄ accepit alapã:nõne vellet eum qui p̄cussit aut celesti igne cõsumi:aut terra dehiscẽte soꝛberi:aut coꝛreptũ demonio volutari:aut etiã alia huiusmodi qualibet pena vel etiã grauioꝛe puniri? Quid hoꝛũ per potentiã iubere non potuisset per quẽ factus est mũdus. Jo.j.nisi nos patientiam docere maluisset qua vincit̃ mundus? Hic dicet aliquis. Cur nõ fecit qd̃ ipse pꝛecepit.p̄cutienti enim non sic respondere/sed maxillam aliam debuit pꝛeparare.sed non solũ alterã maxillam:sed totũ coꝛpꝰ figendũ p̄parauit in ligno. Hic potius demõstrauit illa pꝛecepto patientie non ostentatione coꝛpoꝛis sed coꝛdis p̄paratione facienda. Fieri enim põt vt alterã maxillam homo visibiliter pꝛebeat iratus.quanto ergo melius rñdet vera placatus tanto ad perferenda grauioꝛa tranq̃llo aĩo fit magis paratꝰ.ad hoc.xxiij.q.j.§.his ita.et.c.paratꝰ.vnde ⁊ in li.collationũ Jo.cassi.in collatione de amicitia Joseph sic ait ⁊ exponit hoc verbũ. Siq̃s te percusserit in dextra maxilla tua.pꝛebe illi alterã.subaudit̃ sine dubio dexterã scꝫ interioꝛis hominis.i.si exterioꝛ dextera tua impetũ ferientis exceperit:interioꝛ quoq̃ homo per humilitatis assensum dexterã suã pꝛebeat ad verberandum.vt sic non solũ nosmetipsos alienos ab iracundie perturbatione seruemus sed illos qui suo cõmoti sunt vitio succũbentes eoꝛũ iniurijs ad placiditatẽ expleta cedis satietate cogamꝰ. Item super pꝛe.verbo Jo.xix. Dabãt ei alapas. Chꝛys. Totaũt ⁊ talibus factis ipse stabant similes.tu vero audiens hec in mente habe cõtinue.⁊ regem oꝛbis terrarũ ⁊ angeloꝝ dñm videns cõtumeliã patientem ⁊ oĩa ferentem silẽtio imitare. Itẽ ibi Aug. Sic em̄ implebant̃ que de se dixerat chꝛistus.sic martyꝛes infoꝛmabantur ad oĩa que p̄secutoribus libuisset facere perferenda.sic regnũ quod de hoc mundo nõ erat Jo.xviij.superbũ mundum nõ atrocitate pugnandi/sed patiendi humilitate vincebat.⁋ Petentibus sermonẽ fratribus ait Antoniꝰ.si te percusserit aliq̃s in maxilla ⁊c. At illi hoc se nõ posse facere dixerunt.quibꝰ ipse.si pꝛebere alterã non potestis:vel in illa vna/vt iterũ si voluerit feriat/sustinete. Sed quũ hoc se nõ posse facere testarentur.dicit eis.si ergo nec hoc potestis:ne reddatis quod accipitis.q̃ ⁊ dixerũt nec hoc possumus. Tũc Antonius ait discipulo. Fac eis escas: q: nimis infirmi sunt. si em̄ nõ potestis poꝛtare.quid a me requiritis.necessaria est vobis oꝛatio per quã infirmitas vestra sanet̃. Sequit̃ Saturabit̃ oppꝛobꝛijs auide suscipiet vsq̃ qd̃ est ad completionem oppꝛobꝛij. Psalm̃.cxv. Calicem salu.ac.⁊ iterum: Oppꝛobꝛia expꝛobꝛãtiũ tibi ceciderũt sup̄ me.⁊ iterum Oppꝛobꝛiũ factꝰ sum multis ⁊c.⁋ Saturabitur.non dicit sustinebit oppꝛobꝛia.sed saturabit̃. Facile est vnũ ⁊ alterũ sustinere.sed vt facilꝰ misericoꝛdiã iudicis moueat multitudinẽ oppꝛobꝛioꝛũ auide suscepisse declarat.q: ab auiditate surgit satietas.vnde ⁊ Dauid semei oppꝛobꝛia ⁊ cõuitia patienter tolerat dicens.q: dominꝰ iussit illi vt maledicat mihi si quomodo videat hũilitatẽ meã ⁊ retribuit mihi bona p̄ maledicto.ij. Reg.xv.⁋ Caph. Quia non repellet in sempiternũ dñs.etsi ad hoꝛã non repellit si reuertatur.sic eccl'ia nulli claudit gremiũ redeũti.xxiij.q.iiij.duo ista. C.de sum.tri.inter claras.quod qualiter intelligatur declarat̃ ex̃ de here.super eod.li.vj.⁋ Quia si abiecit.a facie pctoꝛis. Et miserebitur.ps̄.cij. Non in perpetuũ irascetur ⁊c. Et iterũ. Non obliuiscet̃ misereri deus s̄m multitudinem misericoꝛdiarum suaꝝ.ps̄.l.que a seculo sunt. Et iterũ.s̄m multitudinẽ miserationum tuaꝝ ⁊c. de hoc supꝛa in isto.c.sup̄ litera Heth dixi.⁋ Non enim humiliauit ex coꝛde suo.non vult saturari penis nostris. vnde Aug. Non concupiscit deꝰ penã reoꝛum tam̃ saturari desiderans vltione:sed qd̃ iustũ est cum tranquillitate discernit ⁊ recta volũtate disponit. Ut etiam mali sint inoꝛdinati.⁊ abiecit penitus filios hominũ.q: non vult moꝛtẽ peccatoꝛis. Ezechi.xviij.xxij.q.ij.admonere.iij.q.ij.admonere.iij.q.iiij.hi qui.⁋ Lamech. Ut cõtereret crudeliter.sub pedibꝰ suis.ps̄.viij. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Omnes vinctos terre. terrenis cõpedibus. Uerba stulti sunt.q̃ pꝛopheta accipit.quasi diceret. Non contereret reuertentes:quia magis vult saluare q̃ damnare. Ut declinaret iudiciũ viri.qui est iudex viuoꝛũ ⁊ moꝛtuoꝛum. Actu.x.ex̃ de sum.tri.c.j.§.hec sancta.qui reddet vnicuiq̃ iuxta opera sua. Mat.xvj.ps̄.lxj. Ro.ij. Apoca.xix.⁊.xxij.ex̃ de sum.tri.c.j.§.hec sancta. In cõspectu vultꝰ altissimi.⁊ si nõ in conspectu hominum.irrisoꝛie.q: dicit dauid ps̄.cxlij. Non intres in iudiciũ cũ seruo tuo:q: non iustificabitur in cõspectu tuo oĩs viuẽs. Ut peruerteret hominẽ in iudicio suo. pꝛesenti vel futuro. dñs qui oĩa iuste agit. Dñs ignoꝛauit.q.d.q̃ stultus q̃ audax est hoc dicens q: oculus eius oĩa conspicit. Eccl'i.xxiij.xviij.q.ij.perniciosam. Hiere.xxiij. Si occultabit̃ vir in absconditis:et ego non videbo eũ.ps̄.xciij. Qui finxit oculũ non considerat.⁋ Mem. Quis est iste:tam amẽs.quũ sit puluis et cinis Qui dixit vt fieret aliq̃d dño non iubẽte? quo iuste disponente oĩa fiunt volũtate vel permissione.xxvj.q.v.nec mirum.xxiij.q.j.quid culpatur. Ex dñi misericoꝛdia patrant̃ bona.⁊ ex dei iusto iudicio fiũt mala.xxiij.q.v.§.hinc etiã.⁋ Ex oꝛe altissimi.q.d.stultus Uel peccatoꝛ. sine dispositione dei fluctuãt oĩa moꝛtalia. Non egredientur bona vel mala.q.d.infidelis. Omnia a casu vel a foꝛtuna absq̃ dei dispensatione veniũt. Apud veros chꝛisticolas nec est genesis/nec casus/nec foꝛtuna/nec necessitas/nec fatum xxvj.q.vij.non obseruetis.de pe.di.ij.si em̄.℟.⁊ paulo post sed dei pꝛouidẽtia ⁊ iusta permissio.vt in glos.pꝛoxime posita sicut dicebat pater sancti Clemẽtis oĩa fieri a genesi. id est a natiuitate. Unde ⁊ genethliaci dicunt̃.p̄pter natalitioꝛũ cõsiderationes dierũ. Geneses em̄ hoĩm p.xij.signa describunt.xxvj.q.iiij.igitur.℟.genethliaci.⁋ Quid murmurauit homo? cõtra deũ. Gen̄.xvj. Nec contra nos est murmur vestrum:sed cõtra dñm. Et Numeri.xiiij.ibi: Usquequo multitudo hec pessima murmurat cõtra me? xc.di.alienus.j.ad Coꝝ.x.ibi. Neq̃ murmurauerítis. Sapientie.j. Tumultus murmurantiũ nõ abscõdetur. custodite ergo vos a murmuratione q̃ nihil pꝛodest. Ex octaua synodo. Alienꝰ sit a fratrũ vnitate:q̃ murmurat ⁊ opꝰ eius.i.oꝛatio vel oblatio s̄m glos.abijciatur q̃ murmurans extiterit.xc.di.alienus.de hoc etiã.vij.q.vij.§.item obijcit̃. Uinens vir pꝛo pctĩs defendendis/vel deo imputãdis.sic ut dixit Adam Gen̄.iij. Mulier quam dedisti mihi sociã dedit mihi de ligno:⁊ comedi.suis.ex se/ex libero arbitrio xxiij.q.iiij.vasis ire.de pe.di.ij.si em̄.vltra q̃tuoꝛ colum.℟.⁊ paulo post. Hinc Paulꝰ ait ad Ro.ix. O homo:tu quis es qui respondeas deo? ⁊c.q.d. Quid dicturus es homo pꝛo peccatis tuis quũ omne os obturatur.ps̄.cvj.g. Ois iniquitas oppilabit os suum. Unde vigilãter vir ait pꝛo peccatis suis. Uir seruꝫ indicat.xxxij.q.vij.§.sed illud. hõ cõem naturã.xxiij.q.iiij.duo. Aliud est ex natura.aliud ex gratia:vt neq̃ homo/qui ex pꝛopagine pꝛime nature coꝛrupte.de con.di.iiij.non ex quo.quã nutrit/flagellat̃.neq̃ vir/qui gratia discernit̃.i.qui a virtute nominat̃. vt pꝛe.§.sed illud.habeat cõtra figulũ quid querat̃. Unde Job ait.j.c.tribulationibus pꝛessus.sit nomen domini benedictum.⁋ Nun. Scrutemur.diligenter a pꝛopꝛia persona Uias actiones.scito teipsum ⁊ queramꝰ diligenter. Et reuertamur penitendo. Ad dñm.a quo recesseramꝰ per peccatum. Hiere.xxx. Reuertetur Jacob ⁊ requiescet. Cãti.vj. Reuertere sunamitis.⁋ Tria facere debemꝰ. Scrutari opera nostra. Querere quid facti sumꝰ.quid fuimꝰ.q̃d esse debemꝰ. Et reuerti ad dñm patrem. a quo discessimꝰ peccantes. Magnũ est vnicuiq̃ seipsum cognoscere. Uñ Moyses. Attende tibi ne fiat verbum abscõditũ in coꝛde. Attende tibi.nõ diuitijs/non possessionibus/nõ viribꝰ sed animo ⁊ menti:vnde facta ⁊ cõsilia ⁊ cogitationes veniunt. Canti.j. Si ignoꝛas te inquit o pulchꝛa ⁊c.ij.ad Coꝝ.xiiij. Uosmetipsos tentate si estis in fide.ipsi vos p̄bate. Itẽ.ij. Jo.canonica.c.vnico. Uidete vosmetipsos ne perdatis q̃ operati estis:sed vt mercedẽ plenã accipiatis In vitis patrũ legit̃ q̃ quidã frater dixit cuidã seni: Quẽadmodum dicunt quidã/q: visiones videmus angeloꝛũ respondet. Beatꝰ est qui peccatum suũ semper attendit/⁊ videt.cognitio sui pꝛecedit dei cognitionẽ.q: qui se nõ cognoscit: nec deũ.⁋ Lꝛ Leuemꝰ. a limo terre. Coꝛda nostra.integritatẽ fidei. Cũ manibꝰ.operibꝰ. Ad dñm in celos.ps̄.xxiiij. Ad te domine leuaui animã meam ⁊c. Et iterum.ps̄.cxxij. Ad te leuaui oculos meos ⁊c. Hiere.iij. Leua oculos tuos in directũ:et vide vbi nunc pꝛostrata sis. Leuauerunt vocẽ lepꝛosi. Luc.xvij. Leuandũ caput. Luce.xxi.⁋ Nos inique egimus.quasi culpa nostra est:nõ tua. egimꝰ cõtra pꝛoximũ. Et ad iracundiã pꝛouocauimꝰ deũ quod peius est. Idcirco inexoꝛabilis es pꝛo tantis pctĩs Sed si plura essent ⁊ innumerabilia: exoꝛabilis est.vt in Manasse.ij. Parali.vlt̃. Uide supꝛa in ista.ij.parte.in.iij.ar.in fi.in.§.hec autẽ. Sed hoc dicit vt aggrauemus peccata nostra.⁊ quia magni peccatoꝛes non confidunt oꝛare. Nam multiplicatũ peccatũ fiduciã tollit oꝛandi. Sed quisq̃ se cogat cũ gratia oꝛare.q: deus audit oꝛationem humiliũ ⁊ non spꝛeuit pꝛecem eoꝛũ.ps̄.cj. Leuemus ergo coꝛda nostra cũ operibus ad deum.q: deum ad iracundiã pꝛouocauimus. quia pꝛeterea abundant.pꝛesentia,peccata non cessant. Aliter em̄ inexoꝛabilis est. non q̃ venie claudatur ianua.nisi nostra claudat̃ malitia.⁋ Samech Operuisti in furoꝛe. Percussisti plaga dispersionis. Occidisti.spiritualẽ intelligentiã abstulisti. Nec pepercisti.oĩbus bonis spoliari tẽpoꝛaliter sepe ⁊ spũaliter permisisti Plangit se ecclesia pꝛo mẽbꝛis/peccatoꝛum caligine operiri.⁊ percussam iudicio dei pꝛeeũte vulnere pꝛauitatis. Nubes delictoꝛũ opposita plangitur:q̃ magis cõtra nos oꝛare q̃ deum exoꝛare creditur. Unde Gen̄.iiij. Uox sanguinis fratris tui ⁊c.⁊ Heb.xj. Melius loquentẽ q̃ Abel Nam cogitatio terrena ⁊ delictoꝛum immanitas facit ne oꝛatio nostra possit ad deũ transire.nec ipse oꝛantibꝰ parcere:quia clamoꝛ terrenus opponitur.⁋ L Opposuisti nubẽ.peccatoꝛũ/que contra nos clamat tibi ne transeat ad te oꝛatio nostra.j. Jo.iij. Si coꝛ nr̃m non repꝛehẽderit nos:fiduciam habemus ad deũ vt quicquid petierimus accipiemus ab eo. Esa.lix. Iniquitates nostre diuiserunt inter nos ⁊ deum nostrum. Non edificantur bona nisi destruantur mala. Hiere.j. Ut euellas ⁊ dissipes ⁊c.edifices ⁊ plantes ⁊c.⁊ ex̃ de ma.⁊ obe.solite.§.potuisses:non em̄ edificant̃ bona nisi destruantur mala vt dictũ est.xxxij.q.j.cũ renuntiatur.⁋ Est autem nubes leuis supꝛa quã ascendit dñs. de qua Esa.xix.in pꝛin. Ecce dñs ascendet sup̄ nubem leuẽ.i.assumet carnẽ a grauedine peccati immunẽ ⁊ ingredietur egyptũ.i.hũc mundũ/visibiliter apparẽdo ⁋ Est nubes lucida in figura spũsancti. Mat.xvij. Est nebula obscura ⁊ densa:q̃ densitatẽ peccatoꝛũ significat. de qua hic de oꝛatione.s̄.e.c.sup̄ litera Gymel dixi.⁋ Samech. Eradicationẽ.de terra viuentiũ. Et abiectionẽ in indignationem contra indignos. Posuisti me.chꝛistũ. In medio populoꝛũ.in manifesto.vox chꝛisti est. Jo.ix. In iudicium ego in hunc mundũ veni:vt qui non vident videant:⁊ qui vidẽt ceci fiant.vbi Aug.i.qui se non videre cõfitentur:⁊ medicũ querunt:videant:⁊ qui putant se videre ⁊ medicũ non querunt:in sua cecitate permaneant.simile qd̃ dicit Symeon Luc.ij. Ecce positus est hic in ruinã ⁊ in resurrectionẽ multoꝛum ⁊c.vbi Oꝛige. Qui simpliciter potest exponere ⁊ dicere in ruinã eũ venisse infideliũ ⁊ in resurrectionẽ credentium. Amb. Ut scꝫ iustoꝛum iniquoꝛumq̃ merita discernat:⁊ pꝛo nostroꝛum qualitate factoꝛum iudex verus et iustus aut supplicia decernat aut pꝛemia.ad hec di.iij.oĩs autem lex.⁋ Mem. Ayn. oculus meus afflictus est. Ideo dicit̃ oculꝰ singulariter/nõ oculi vt cum deo vniat̃. Canti.iiij. Uulnerasti coꝛ meum in vno oculoꝛum tuoꝛũ. Oculus dexter charitas est.oculus sinister cupiditas.chꝛistus in vno oculo videt̃. Alij sunt oculi carnis:qui aperiunt̃ ad malũ.alij mentis: qui transeunt in vnũ vt sit vna mens cum deo. Ecclesia etiã duos habet oculos. Moꝛalẽ ⁊ Mysticũ.mysticus.acutioꝛ. Moꝛalis dulcioꝛ. Hꝫ etiã eccl'ia oculos p̄ q̃s videt.scꝫ p̄latos.de q̃bꝰ Cañ.j.ibi. Oculi tui colũbaꝝ.⁊.v.ibi. Oculi tui sicut colũbe.sic intelligit Gratianꝰ.xxxvj.di.§.ecce.i si.facit.xciij.di.diaconi.j.⁊.ij. ⁊ ex̃ de of.arch.ad hec. Sed isti oculi hodie obscurati sunt:⁊ iõ nõ vidẽt:sicut p̄dixerat ps̄.lxviij. Obscurentur oculi eoꝛum ne videant.xxxvij.distin.§.vt itaq̃.⁋ Nec tacuit. Lachꝛyme apud deum pondera vocis hñt

Oculi ecclesie.

Universidad de Deusto Biblioteca

de quibus Eccli.xxxv.dicitur.A maxilla vsq ad celū ascē
dunt.Esa.xxxiij.Adipe victimarū tuarum non inebriasti
me.de his.s̄.c.ij.supra lrām sade.in thre.late dixi.Eo q nō
esset requies.scilicet:vera quia deū amisit q̄ sabbato car/
nali requieuit.Hiere.xlviij.Requieuit moab in fecibus
suis.¶Ayn.Donec respiceret.Qui perseuerauerit vsq
in finē hic saluus erit.Mat.x.et.xxiiij.de pe.di.ij.§.euiden
ter.ṽ.item illud.vbi Chrys.Multi enim consueuerūt mul/
ti in principijs esse vehementes:postea vero dissolui:pro/
pter hoc ait/quoniā finem regro.q̄ enim vtilitas est semi/
num in principio quidē florescentium/postmodū vero ta
bescentiū?Item Hiero. Non enī cepisse/sed perfecisse vir
tutis est.ad hoc de pe.di.ij.non reuertebant.et.§.euidēter
ṽ.item illud euangelij.cum.c.se.Et videret domin⁹ oculo
misericordie.sic vidit viduam et misericordia motus est.
Luc.vij.De celis.de altitudine bonitatis sue.¶Ayn.Ocu
lus meus.singulariter.quia ad diuina tēdit:depredatus
est animā meam.omnia extrahendo in deum. In cunctis
filiabus.cogitationib⁹ eterne vite.Vrbis mee afflictio/
nis delictorum.Oculus animā depredatur:quando oīs
doloris affectus effundit.Et ardor animi in animas liq/
tur:quādo quicq̄d est in anima/sicut de fonte riuus fluit
vnde ps̄.cxviij.Defecit anima mea in salu.tu.et defecerūt
oculi mei ad te.Anima enim depredationē patit ab ocu/
lo:vt suo creatori hereat:de se diffisa:in illo confisa.Defi/
cit vt in spiritū transeat:et fit vnus spiritus cum deo.Iō
dicitur singulariter oculus:nō oculi.vt cum deo vniatur.
Vnde oculus christi amore repletus animā depredatus
in cunctis filiabus vrbis mee.per singulas delictorū affe
ctiones vel afflictiones et eterne vite cogitatiōes.Debet
enim quisq peccator fonte lachrymarum rebaptizari qui
nutritur oculo sancte cōuersationis vel cōtemplationis
Isto se fonte spiritualiter baptizabat Iudith in valle Be
thulie.Iudith.xij.Greg.Quia post baptisma inquinaui
mus vitam:baptizem⁹ lachrymis cōscientiam.De isto ba
ptismo lachrymarū de pe.di.iij.baptizant.et Eccli.xxxiiij.
in fi.ibi.qui baptizatur a mortuo.Est et intellectus magis
adherens litere:q oculus impudicus animam depreda/
tur in aspectu mulierū.vnde Mat.v.Omnis qui viderit
mulierē ad concupiscēdū eam:iam mechatus est eam in
corde suo.xxxij.q.v.qui viderit.vbi Hiero.Inter passionē
et propassionem hoc interest:q passio reputatur pro vitio
propassio licet vitij culpam habeat:nō tamen adhuc cri/
men.Ergo qui viderit mulierē:et anima eius fuerit titil/
lata:hic propassione percussus est.Si ergo cōsenserit:de
propassione transiuit ad passionē.et huic voluntas pecca
ti non deest:sed occasio.Quicūq igitur viderit ad concu
piscendum.i.sic aspexerit vt cōcupiscat et facere disponat
iste recte mechatur in corde.Item ibi.Aug.Tria sunt qui
bus impletur peccatum.scilicet suggestio que post memo
riam fit.siue p corporis sensus.qd̄ si frui delectauerit.dele
ctatio illicita refrenanda est.si autē consensio facta fuerit
plenum peccatū erit.¶Duplex est consensus s̄m Tho.
Vnus est circa delectationē.et hoc mortale.Alius est cir/
ca actū.et hoc grauius.Vnde Leuit.xvij.Hō qlibet de do/
mo israel et de aduenis q̄ peregrinātur inter vos si come
derit sanguinē:obfirmabo faciē meā cōtra aiam illius:et
disperdam eam de populo suo:quia anima carnis in san/
guine est.Satis surdus est qui ad tonitruū tante cōmina
tionis non timet.Sanguis est noxia delectatio.quā sicut
canis inpudētissimus lābit/qui ad delectandū peccata
preterita recolit.de hoc legit et not.xxxij.q.vij.non solū.in
glos.scz vt delectet.Adde hic qd̄ scripsi.j.in ista.ij.parte in
ar.lij.§.septim⁹.in prin.et i ar.lxxiij.§.Nūc de imūditia.ṽ.
super verbo autē.et versiculo se.Leui.xvij.phibet sanguis
comedi.et aia in sanguine est.Nam sicut caro per sangui/
nem viuit:ita fomes praui operis in delectatione cōsistit.
Funde sanguinē:et caro morietur.Tolle delectationem et
nō erit qui praua operetur.Vnde nō vitulum/sed caput
vituli/populus dicitur adorasse.et licet hoc non dicatur.

Exodi.xxxij.h̄ tm̄ dicunt doctores.vnde Eccli.xvij.Nimis
odito execrationē.i.peccatum opus execrabile.ita vt nec
videre nec audire nec loqui nec cogitare velis de illo:nisi
ad detestandū et dolēdum de illo.Sicut Ezechias q̄ dice/
bat.Esa.xxxviij.Recogitabo tibi omnes annos meos in
amaritudine anime mee.facit quod legit.et no.lxxxi.dist.
valet.in glos.memorie.¶Verūtamen delectatio ante cō
suetudinem vel nulla est vel tenuis.cui cōsentire peccatū
est.Si autē et in factum processerit videtur satiari et extin
gui cupiditas.sed postea quū suggestio repetitur:maior
attendit delectatio:que adhuc minor est q̄ illa que in con
suetudinē vertitur.quā vincere difficile est.Greg.xxi.mo/
ra.Quisquis vero incaute exterius respicit/in delectatio
nem peccati cadet.atq obligatus desiderijs incipit velle
qd̄ noluit.Namq caro deorsum trahit:et semel forme cor
de per oculos alligata/vix soluitur.Prouidendum ergo
nobis est.Quia intueri non debet:quod nō licet cōcupis
ci.Vt enī munda mens in cogitatione seruetur:a lasciuia
voluptatis sue deprimendi sunt oculi.quasi quidā rapto
res ad culpā.Chrys.in homi.Si ergo cōtinue velis ocu/
los pulchris faciebus insigurare:et si bis vel ter forassis
possis continere:nō tamen semper.non enī es extra hūa/
nam naturam.Qui autē flāmam semel accendit:etiā visa
muliere absente format apd̄ se imagines turpiū actionū:
a quibus multotiens procedit ad opus.Mi si aliq̄ se ornā
do/oculos hominū ad se attraxerit:etiam si nulli plagā
intulerit:penā patietur extremam.Venenū enim fecit et
porrexit:etsi nullus qui bibat inuent⁹ est.Mō aūt viris di
cit hoc et ad feminas loquit.capiti enī loquens et corpori
persuadet.¶Itē Pascasius.Non dixit simpliciter qui vi
derit.sed addidit:ad cōcupiscendū eam.Nec dicit mecha
tus est in oculo:sed in corde.q.d.consensit in delectatione
videndi.et ibi est mechia.vt pre.c.q̄ viderit.et.c.nec solo.q
adulteriū cōmittitur voluntate cū cōsensu delectationis
vt pre.c.et.c.sicut enim.cū.c.se.et.xxxij.q.v.non mechabe/
ris.et.q.vij.nō solū.Job.xxxi.in prin.Pepigi fedus cū ocu
lis meis:vt nec cogitarē quidē de virgine.vnde Augu.in
pre.c.nec solo.Oculus impudic⁹/impudici cordis est nū/
tius.Vn̄ narrat in.li.de vita cōtemplatiua Isaac.q quis
dam pater,pbatissim⁹ noluit videre quēdam aliū anacho
ritam imberbē iuuenē.dicēs socio suo qui dixerat ei.Nū/
quid tu pater times?Non timeo.sed occasionē timēdi no
lo mihi inducere.¶Phe.Aperuerūt.sanguis ei⁹ super
nos et sup filios nostros.Mat.xxvij.vbi Hiero.Perseue/
rat vsq in presentē diem hec imprecatio super iudeos.et
sanguis eorū non aufertur ab eis.Aperuerūt.vox,pphe/
te.sup nos deuorādos.Os suū.omnes inimici.demones
persecutores etiā christi et ecclesie.¶N Phe.Formido
cordis.Et laque⁹.pedib⁹ insipientiū.Sap.xiiij.Facta est
nobis.que debuit iuuare.Vaticinatio.ppherarū.quā ti/
mebat ne impleretur in christo.vn̄ passio et cōtritio et hu/
militas christi infidelib⁹ fuit ruina.vnde Ioā.xv.Si non
venissem/et locutus eis nō fuissem:petm̄ non haberēt.nūc
autē excusationē non habent de peccato.Et cōtritio.i.de/
structio et ruina.Alia vero est cōtritio,pphetarum et ser/
uorum dei deuotione diuine inspirationis.Deus enī cor
contritū non despicit.ps̄.l.de pe.di.i.cōuertimini.Alia co/
rum q̄ pro peccatis afflicti spū vexant erroris.de quibus
hic loquit.Quia enī vaticiniū et contritionē,pphetarum
pro iudeis gementiū spreuerunt:ideo vaticinium eis la/
queus et cōtritio fuit.qd̄ in passione dn̄i accidisse nulli du
biū est.Sic et hodie in eccl'a.q pdicatorū multi et vidētes
multa pdicunt de futura et quasi intolerabili tribulatiōe
ecclesie.et cōiter maxime a platis eccl'ie non curatur.et ab
ista veritate auditum auertunt et ad fabulas cōuertunt.
xxvi.q.v.nec mirum.sed in cāticum et derisum et fabulam
talia vba ducunt.Ezechie.xxxiij.Idcirco h̄ vaticinatio in
laqueū erit eis et cōtritio et ruina.¶Phe.Diuisiones.plā
git ecclesia super contritionē et ruinā filiorum suorū.Diui
siones aquarum.Pascasius.De diuisiones aquarū pctā

abluūt.deliciarū areolas infundūt.vt fluāt oīa aromata
virtutū.Cant.iiij.Has diuisiones aquarū cū impetu de/
ducit eccl'ia de libano.Libanus interpretat candidatio.
pctā abluēdo.Diuisiones aūt aquarū deducit:qui singu/
la crimina abluendo profundit:vel amoris vulnera linit.
vnde Cant.iiij.vulnerata charitate ego sum.Deducebat
illa diuisiones aquarū:que pedes dn̄i lachrymis irriga/
uit.Lu.vij.et Dauid ps̄.xciij.s̄m multitudinem dolor̄ suo/
rum.Et Petrus fleuit amare.de pe.di.i.petrus.et Dauid
ps̄.vi.Lauabo p singulas noctes lec.me.la.me.stra.meū
rigabo.Et iterū ps̄.cxviij.Exitus aquarū dedux.ocu.mei
q nō cus.legem tuā.Flent enī sancti magis culpā q̄ erū/
nam.Flet Hiere.nō tam cōtritionem presentis vite in ec/
clesia/q̄ penā eternā supplicij.q videt in eccl'ia plurimo/
rum impenitentiā.Oēs sancti flent et diuisiones aquarū
deducunt:vt vberiorem accipiant fructū.De istis lachry/
mis superius in thre.ij.c.super litera Sade.super verbo/
deduc quasi torrentem.et iunge qd̄ scripsi.s̄.e.ca.i.in prin.
ver.cōstat.in litera Aleph.in textu.Quō sedet.plene dixi.
Deduxerūt oculi mei.In cōtritione spūali.captiuitate Fi/
lie.ecclesie.Populi mei.est enī ecclesia mater et filia.vt.s̄.
in thre.dixi.ij.c.sup lra Caph.in ṽbo filie ppl'i mei.¶Sa
de.Venatione.deceptiōe.Ceperūt me.vox christi.Quasi
auem inimici mei.iudei.Gratis.sine causa.quasi venātes
auem cū gladijs et fustib⁹ christū apprehenderūt.Lu.xxij.
Job.v.homo/scz christus/nascit ad laborem/scilz in pas/
sione.et auis ad volandū/scz in ascensione.Sic et tota die
inimici demones qui nos oderunt gratis capiunt in suis
tentationibus membra ecclesie/sicut aucupes auem.
¶Sade.Lapsa est.vox christi.In lacū vita mea.in torcu
lari passionis.Vnde torcular calcaui solus.Esa.lxiij.Et
posuerūt lapidem.qui aduolutus est ad ostiū monumen
Sepul/cri dn̄i. ti.Mar.xv.ibi Beda.Dicitur q monumentū dn̄i domus
rotunda fuit ex subiacente rupe excisa/tante altitudinis
vt homo rectus medius existens vix extenta manu culmē
possit attingere.et habet introitū ab oriente:cui lapis ma
gnus aduolutus atq impositus est.In eius parte aqui/
lonari ipsum sepulcrum.i.locus dominici corporis de ea/
dem petra factū est/septem pedes habens longitudinis:
trium palmor̄ mensura a pauimēto altius eminens.qui
scz locus nō desup/sed a latere meridiano per totum pa/
tet:vnde corpus inferebat.Color aūt monumēti et locus
albo et rubro colore dicit esse pmistus.¶Secundū mysti
cum intellectū domus rotunda diuinitatem christi desi/
gnat seu significat.q̄ caret principio et fine.et qui est prin/
cipium et finis.Apo.i.Figura enī circularis eternitatē de/
signat.xij.q.i.duo.xxiij.dist.prohibere.Et q perfectior est
alijs figuris:designat pfectionem corporis christi in instā
ti cōceptionis factā.Vnde Greg.Nuntiāte angelo et ad/
ueniente spūsancto/mox verbū in vtero/mox intra vterū
verbū caro.Ideo dicit Hiere.xxxi.Femina circūdabit vi/
rum.¶Qd̄ erat excisum de petra/designat q caro chri/
sti excisa est de massa humani generis incorrupta/opera/
tione spūssancti.Lu.i.et ideo dicit Danie.ij.abscissus est la
pis de monte sine manib⁹.Mi homo nō posset attingere
culmen:q humanus intellectus nō sufficit incarnatiōis
mysteria indagare:q nedū de diuina natiuitate sed etiā
de humana dicit Esa.liij.Generationem eius quis enar/
rabit?Introitū habebat ab oriente.i.a beata virgine:de
qua ortus est sol iustitie christus deus noster.Eccl's.i.ori/
tur sol.et ipse oriens.Zach.vi.Ecce vir oriens nomen ei⁹.
In parte aquilonari erat locus dn̄ici corporis:q nunc in
populo gentili factus est locus dn̄i.xxxv.q.i.§.hac itaq.
Septem pedes habet longitudinis:ppter opationē gra
tie septiformis manentem in christo.Esa.xi.Tribus pal/
mis eminebat a terra,ppter fidem trinitatis:que non de
terra/sed de celo est:sed celum et terrā implet.Hiere.xxiij.
Pater a parte meridiana:q cor fideliū inhabitat ad reci
piendā gratiā spūssancti:que designat in haustro.Canti.
iiij.Surge et veni hauster.christus calidus charitate.Co

lor erat ex albo et rubro pmistus.q ipse dn̄s cādidus fuit
per munditiā.Ruber p charitatem et innocentiā.Cant.v.
Dilectus meus candidus et rubicūdus.Sup me.ne resur
gerem.respice textū.s̄.posuerūt lapidem.¶Inundaue/
runt aque.ppl'i.Apoca.xvij.de con.dist.i.cū omne.ex de ce
le.mis.cū marthe.§.verum.Sup caput meū.q caput sue
ecclesie.ex de sacra.vnc.c.vnico.§.sed vbi iesus.Dixi.Perij
in membris desperantib⁹.vnde Michee.vij.Ne leteris
inimica mea.scz synagoga.Quia cecidi/scz per mortem.
Consurgā.quū sedero in tenebris:dn̄s lux mea est.q diui
nitas cū corpore in sepulcro et cū aia in inferno.i.in limbo
Vnde et qd̄ prime dicit.Lapsa est in lacū vita mea.expo/
nitur.i.anima mea in limbū inferni.sicut hydrus serpens
in vētre Crocodili.Dicit q hydrus inuoluit se luto vt fa/
cilius labi possit et intrat p os Crocodili.et mordet cor ei⁹
et interficit eū.Ita christus lutū nostre carnis assumens
infernū momordit:et vires demonū eneruauit.iuxta il/
lud Osee.xiij.O mors ero mors tua.¶Coph.Inuoca/
ui nomen tuū.vox christi s̄m humanitatem ad patrem.et
vox ecclesie pro membris in lacu tribulationū.Dn̄e de la/
cu nouissimo.ps̄.xxxix.de lacu miserie et de luto fecis.Et
Daniel.vlti.Qui liberasti Danielem de lacu leonū.De la/
cu corruptiōis nouissimo inferno.q.d.christus et ecclesia
Miuis in lacum lapsa sit vita mea:ego tm̄ de nouissimo la
cu inuocaui.sicut Ionas in ventre ceti.Ione.ij.Cui sil'e
dicit Job.si descendero in profundū inferni:inde me libe
rabis.Incarnatus christus ad extrema montiū descende
rat terre vectibus cōclusus.sed fiducialiter sciebat q libe
raret pater eius vitā de corruptione.qua pressus nobiscū
pro nobis dolens dicebat.Inuocaui nomen tuū etc.Qui
in infirmitate carnis venit vsq ad nouissima laci:sed in/
uocando exauditus est pro sua reuerentia.Hebre.v.Nos
quoq corruptione et peccato cōclusi/idem nobis adfutu
rum credim⁹:vt nos fiducialiter idem dicam⁹ et sperem⁹.
Qui aūt sic conclusi sum⁹/aspicere et circūspicere nos de/
bemus:et dicere deo.Aspice q mortalitas et corruptio ad
nouissima laci nos pduxit.quō laqueis sumus cōclusi.et
noli infirmitatem et periculū dissimulare.nam concludit
vnusquisq innumeris laqueis.de quib⁹ ps̄.cxxiij.laqueū
parauerunt.et iterū.ps̄.cxxiij.Laqueus cōtritus est.Hos
euadit sola humilitas s̄m Antonium.¶Vocem meā au
disti.a psona sua quasi humilis et suppliciter orat.Exau/
disti.q pater semp exaudit filium.Ioā.xi.Forma orandi
et impetrandi proponitur nobis.Ne auertas aurem tuā
a singultu meo.Iaco.iiij.Miseri estote et lugete.Et cla/
moribus cordis et mētis.Exo.xiiij.Quid clamas ad me?
ibi glos.deuotione taces.qui clamat sine deuotione/silet.
cor requiritur non vox apud deum.xxxviij.dist.sedulo.de
con.dist.v.nō mediocriter.¶Appropinquasti.ad te feci/
sti appropinquare.In die.fiducie exauditionis.Quādo
inuocaui te.ps̄.xxvi.Dn̄s illuminatio mea et salus mea quē
timebo?Dixisti ne timeas.cōfortatio.Esa.xl.Noli timere
serue meus Iacob.Gen̄.xv.in prin.Noli timere Abraam
ego protector tuus sum etc.Et in Ioāne.Io.xvij.Cōfidite:
ego vici mundum.De duplici timore.xxiij.q.vi.§.ex his.
¶Res.Iudicasti dn̄e.vox capitis et vox elector̄.i.corpo/
ris christi qui sunt primatū benedictionis adepti.qd̄ de/
signat litera Res.que interpretat primat⁹.Causam.iusti
tiam.ps̄.xlij.Iudica me de⁹ et discerne causam meā etc.Et
est vox iustor̄ venūdata sub pctō.His tribus versib⁹ ele/
cti per caput qd̄ est christus.ad Colo.i.ex de sacra vnct.c.
vnico.patri commendantur.eiusq iudicio iustificati et
redempti offeruntur.et iniquitas et furor aduersariorū
et cogitationes condemnantur.et mira capitis et corpo/
ris vnitas declaratur.¶Vidisti domine.quem nihil la/
tet.xviij.q.vlti.perniciosam.Iniquitatem illorum aduer/
sariorum demonum.vox capitis cum corpore.Aduersum
me.Iudica.qui omnia recte iudicas.ps̄.cxviij.Et rectum
iudicium tuum.qd̄ sustineo pro corpore mystico/ecclesia.
Colo.i.xxiij.q.v.de liguribus.¶Vidisti.quia intellexisti.

Universidad de Deusto Biblioteca

Oēm.absq̧ meo. Furorem.absq̧ ratiōe.xj.q.iij.illa. Prophetat Jacob. Gen.xlix. In furore suo occiderūt virum. scz christum iudei. Uniuersas cogitationes eoꝝ.ps.xciij. Dn̄s scit cogitationes hoim ꝛc. Aduersum me. innocentem agnū. Joā.j. ⁋ Syn. Audisti opprobriū eoꝝ. In his tribus versib⁹ irreuocabilis maloꝝ insania plāgitur. qui oēm medicinā repellunt: quā quasi sup vulnus christus attulit. qui vinū ꝛ oleum in semiuiui vulnera relicti infudit: ꝛ alligauit: ꝛ stabulario qui curā illius haberet/cōmisit qui de Hierusalem descendebat in hiericho. Lu.x.xlv. dist.disciplina. Opprobriū.vt Demoniū haber. Joā.viij. ꝛ hmōi. Oēs cogitationes eoꝝ.vt/Quid cogitatis mala in cordib⁹ vestris: ꝛc. Mat.ix. ⁋ Labia. Labia dolosa in corde ꝛ corde locuti sunt.ps.xj. Et meditationes eorū aduersum me tota die. assidue. vox christi ꝛ ecclesie cōtra schismaticos ꝛ hereticos ꝛ pseudo christianos. quib⁹ detractoribus ꝛ eccl'ie psecutorib⁹ vtrinā p malam vitā prelatoꝝ eccl'ie psequendi paleā ecclesie tanta occasio nō daretur. Sed ipi qui ecclesiā regere videnť/vita pessima totaliter christo cōtraria ꝛ sepe pestifera doctrina.q̄ de vita carnali oritur. sunt principales psecutores ꝛ sancte eccl'ie inimici. Heu heu dn̄e deus: q: ipsi sunt in psecutione tua primi: qui videnť in eccl'ia tua primatū diligere/ꝛ regere principatū. Bern. Quis em̄ in prelatū hodie euocať: qui virtute aliqua polleat? nam etsi aliqui nō vere sapientes sed scioli ad prelationes accedant: ppter malā vitam tamen eoꝝ ecclesiā implent errorib⁹ cum suis subtilitatib⁹ carnalibus. Nam fm abbatem Nesteroth in sua collatione de scientia spūali in li.collationū Jo.cassi. Impossibile est immundā animā quantalibet desudauerit lectiōis instantia adipisci scientiā spūalem. Quum em̄ in christo oēs thesauri sapientie esse dicanť. Colo.ij.quō is qui christum inuenire cōtēpsit/aut inuentū sacrilego ore blasphemat/aut certe catholicā fidem immūdis operib⁹ polluit/veram scientiā assecutus credēdus est? Quid em̄ prodest quempiā ornamentū eloquioꝝ celestiū/ꝛ illā preciosissimā scripturarū speciem cōsequi: si eam lutulentis operibus vel sensibus inherendo quasi immundissimā terram subigendo cōfringat? ⁋ Sessionem eoꝝ quasi magistrorum. Mat.xxiij. Sup cathe. Moy.sedebant ꝛc.j.q.j.non quales. Et resurrectionem.exaltationem. Ego sum psalmus eoꝝ.i.confabulatio ꝛ derisus ego sum.ps.lxviij. ꝛ in me psallebant q̄ bibebāt vinū.vox christi. ⁋ Thau. Reddes eis vicem.pro fidelitate amplius expellenť a fide.ar. xlvij.disti.quantūlibet. Juxta opa manuū suarū.qui reddes vnicuiq̧ iuxta opa sua.ex̄ de sum.tri.c.j. Mat.xvj.ps. lxj. Ro.ij. Apoca.xix.ꝛ.xxj. Imprecatur propheta mala cōtra malos: vt territi conuertanť. Hoc primū deus iudeis reddidit: qui corde obdurati ꝛ pfidi excecati/a fide ꝛ veritate amplius sunt expulsi. vt videntes nō videant. Jo. ix. Qui em̄ vitam pemerūt mortem meruerūt. Dabis eis scutum cordis.ne penetrenť iaculo predicationis. Laborem tuū.passionem/crucem/mortem.ps.ix. Tu solus laborem ꝛ dolorem cōsideras. Et iterū. Uide humilitatez meā ꝛ laborez meū. Sed q: pauci sunt qui hunc christi laborem cōsiderent/ꝛ sequanť: ait Esa.xlix. In vanū laboraui sine causa ꝛc. ⁋ Dabis ꝛc. Judei dum laborem passionis deriserūt: eodez cor suū texerūt: nec predicationis iaculis penetrari pmiserūt. Sic quoq̧ reprobi quos inuitat ad penitentiā patientia dei/eādem opponūt sibi quasi scutū cordis: vt nō videant q̄ sustinens laboret: ꝛ sic thesaurizant sibi iram. Rom.ij. ⁋ Aliud est scutum electoꝝ. ps.v. Dn̄e vt scuto bone vo.tue co.nos. qui habent etiam scutū fidei cum quo extinguūt oīa tela nequissimi ignea. Ephe.vj. Hoc scutū fides incarnatiōis ꝛ passionis est. Et est istud scutum triangulū: licet sit vnū. q: in christo vna psona. triplex est suba: diuinitatis/carnis/ꝛ aie. Item in scuto corium desup extendiť in ligno: ꝛ pingiť extra. Ita ꝛ caro christi extēsa fuit in ligno crucis ꝛ picta. Hiere.xj. Uenite mittam⁹ lignū in panē ei⁹. Pictura est effusio sanguinis p diuersas ptes corporis. Esa.lxiij. Quare rubrū est vestimentū tuū? Hoc scutū debet geri a sinistris. q: ibi est cor hois. Prouer.iiij. omi custodia serua cor tuū. Et sic etiā pōt hic intelligi scutū in bonā partez. q: qui in corde passionem dn̄i portat: armatus est in corde suo fortissimo scuto cōtra tentationes diaboli. Mentalis ꝛ fidelis meditatio passionis christi/potētissima est ad expellēdū aereas ptātes. ⁋ Persequeris. vox christi. sicut me psecuti sunt gratis. ps.cxviij. Persecuti sunt me gratis.i.sine causa. In furore tuo. hic vel in futuro. Justitia dei furor: videtur esse dānatis. de pe.di.j.sed ꝛ cōtinuo. Et cōteres eos. Ite maledicti in ignez eternū. Mat.xxv. Sub celis: quia celestes esse noluerunt. Domine duplici contritione contere eos dn̄e deus noster. Hiere.xvij. ⁋ Persequeris. vox pphe imprecatoria cōtra nō reuertētes ad christū: ꝛ passionē eius cōtemnentes. Qui em̄ christū ꝛ mēbra ei⁹ psecuti sunt: iure in furoris psecutione cōtriti sunt ꝛ erunt. Quia dedit eis dn̄s signationē fm Dauid ps.lix. scz passionem ꝛ crucē christi. vt fugiant a facie arcus vltionis diuine: ꝛ noluerūt: nec se signaculo crucis signauerūt: ideo liberati nō sunt. Ezech.vj. Nec erunt sicut dilecti dn̄i: q̄ p crucē dn̄i liberanť: sicut p ratem nauigātes. Sap.xvij. q: ipsi reprobi cōtra hmōi scutū perfidie obiecerunt.

⁋ Articulus.vij. A

Leph. Quō obscu-

ratū. Mq̄ hoc.iiij.c.threnoꝝ.s.in ista.ij.parte in pn.in illo ar. anteq̄ exponerē primū.c. exarauerim: q: tn̄ hic Hiere. euidentius lamentať statū miserabilē istius tpis eccl'ie militātis: ideo ꝛ denuo in prin.ꝛ in fi.istud.c.quantū ad excitandū solicitius ecclesiā sanctā in se nimis ruentem in mēbris/ad plāctum ꝛ tristitiā sanctā/latius cōmētabor. dicit ergo Hiere. Quō. Attentos nos facit dicens rem magnā nouā et incredibilem. quasi admiratiue ꝛ lamentabiliter loquendo. Unde vox est pphete dolentis ꝛ increpantis. Sicut illa: Quō se.so.ci.supra.j.c. Obscuratū est aurum. vita reproba ministroꝝ dei sordib⁹ fuscata: quondā virtutib⁹ gloriosa: nunc p negotia seculi obscurata. Color optim⁹. sanctitatis habitus/p terrena ꝛ abiecta mutatus. ⁋ Obscuratū: q: fides in nobis remanet ꝛ baptismi sacramentum Aurū.vocamur. Lapides sanctuarij. sed obscurati caligine peccatoꝝ. ꝛ Dispersi. p diuersa genera negotioꝝ ꝛ vitioꝝ. vnde plangit se ecclesia in baptismo niue dealbata. ps.l. Lauabis me. scz in baptismo. ꝛ sup niuē: scz materialez: dealbabor. in aia spūaliter. Et ppterea tradiť christiano post baptismū vestis candida. q̄ significat innocentiā ꝛ puritatē. fm Raba. de cō.di.iiij. post baptismū. infusiōe spūssctī auro pulchri⁹ colorata. sz postea in mēbris aliqb⁹ ꝛ heresib⁹ infecta ꝛ in alijs vitijs obscurata. cui⁹ sapiētia auro clari⁹ fulgebat in lege dn̄i diligenda. ps.cxviij. Sup aurū ꝛ topazion: eloquētie colorib⁹ distincta. Sed dū mūdi cōcupiscentijs obiectať: aurū obscurať. ꝛ color mutať in amorem mundanarū rerū ab amore celestiū. Lapides sanctuarij.i.eccl'ie. ps.xxj. Tu aūt in sctō habitas. Uirtutes dispergunť. In capite oim platearū. q: amissa charitate cetere virtutes dissoluunť: ꝛ ad cōcupiscētiā mūdane vite inclinanť. ꝛ lapides quos sup rōnale Exo.xxviij.ꝛ.xxix. iudicij āneros in pectore portare debēt in gloriā ꝛ laudē dei: in deteri⁹ cōmutati dispersi iacent in.c.pla. Quia quū verbi dei suba in nobis manet incorrupta: q̄uis peccatis obscurata: nō nature suba perēpta/sed obscurata plangitur. Nā etsi heretici integritatē fidei corrūpere videanť: vis verbi ꝛ natura nō soluitur. obscurať quidem: sed nō corrumpitur. Ita ergo obscuratur aurum. eloquium. ps. cxviij. scz dei ignitum. ꝛ preceptū dn̄i lucidum illuminās oculos. ps.xviij. Quō obscurať mihi quod lucet alijs: ad hec.xix.distin.secundū.xv.q.vlt.sciscitantibus.de con.dist. j.ꝛ sancta.ꝛ dist.iiij.queris a me.ibi. Dicit enim apostolus Spiritūsanctum nolite extinguere. j. Thes.v.f. nō quia

ille extingui possit: sed quantū in ipsis est/extinctores ei⁹ merito dicunť: qui sic agūt vt extinctū velint. ⁋ B Item quō obscuratū est aurū. Greg.mora.xxxiiij. Appellatione auri aliqn̄ in sacro eloquio diuinitatis claritas accipitur vt Can.v. Caput eius auꝝ. diuinitas. optimū. Aliqn̄ splēdor superne ciuitatis. Apoc.xxj. Ipa vero ciuitas aurum mundum simile vitro mūdo. Aliqn̄ charitas. Apoc.j. precinctū ad mamillas zona aurea. ꝛ de pe.di.ij. principium ꝟ.si enim. Aliqn̄ nitor glorie secularis Apoc.xvij. Habēs poculū aureum in manu sua. ꝛ alius propheta. Hiere.lj. Calix aureus babylon. Aliqn̄ arrogantiam spūalium designat. vn̄ Dan.ij. dicitur de illa statua que est vanitas humanus mundi q̄ habeat caput aureum.i.arrogantes plātos qui sunt capita in populo ꝛ clero. Aliqn̄ pulchritudo sanctitatis. sicut hic. Quomodo obscuratū est aurū. mutat⁹ est color optim⁹. Aurū obscuratur/quū subsequentib⁹ iniquitatū tenebris iustitie pulchritudo deseriť. Color optimus mutať: quū splendor innocentie in feditatem vertiť culpe. Et sic adimpletur illud Job xli. Sternit sibi aurū quasi lutū. vnde Greg. in preallega. loco. Hoc in loco aurum claritas sanctitatis accipiť. Lutū vo vel terrenarum rerū auaritiā/vel prauarū ꝯtagia doctrinarū/ vel sordes carnaliū voluptatū/nil obstat itelligi. Quia em̄ multos Leuiathan iste qui intra sanctā ecclesiā fulgore iustitie et scientie resplendere videnť: terrenarū rerū cōcupiscentia vel errantis doctrine cōtagio/vel carnalib⁹ sibi voluptatibus subijcit: aurum sibi pculdubio quasi lutum sternit. Totiens nūc igitur aurū sibi quasi lutum subijcit: quoties castitatem fideliū per carnis vitia sternit. Toties aurum velut lutū calcat: quoties sensum cōtinentiū per immunda desideria dissipat. hucusq̧ Greg. Noie etiam auri hic possunt hypocrite intra ecclesiā designari. qui aurū videntur/desup deaurati. sicut interpretatio nois sui importat. q: hypocrita diciť ab epi qd est.s.ꝛ crisis qd est aurū. quasi desuper deauratus. sed q: non pseuerant/ obscuranť in tenebris peccatoꝝ. de quib⁹ de pe.dist.ij.citius.cum.§.prece. nam electi in hac vita in tribulationib⁹ ꝛ tentationib⁹ probanť ꝛ purgatur. Sap.iij. Tanq̄ aurū in fornace ꝛc. de pe.di.ij.si enī.ver.vasa figuli. Sed hypocrite in tribulatione deficiūt ꝛ in scoriam vertunť. vnde Ezech.xxij. Uersa est mihi domus israel in scoriam. oēs isti es ꝛ stannū ꝛ ferrū ꝛ plumbū in medio fornacis. qd ad literaz hodie de ecclesia prohdolor dici potest. q.d. Purgare eos p ignem tribulationis volui: ꝛ eos aurū facere vel argentu: sed ipi facti sunt es vel stannū/ferrū ꝛ plumbū: q: nō ad virtutē sed ad vitia in tribulatione prorūpunt. In es vertiť/qui in tribulatione murmurat. Num.xiiij.j.ad Coꝝ.x. In stannum/ qui simulatione se palliat. Mat.vj.ꝛ.xxiij. De hypocritis de peni.disti.ij.citius. In ferrū/qui nocendi maliciā nō relinquit. Mat.xxij. In plumbū/qui peccādi pōdera non deponunt. Hiere.xvij. Nolite portare pondera. ⁋ Item aurū in quinq̧ excellit alia metalla. scz in claritate/in puritate/in preciositate/ in ponderositate/ in durabilitate. In claritate splendor diuine sapiētie/bone fame/ꝛ virtutū designatur. Sap.iiij. O q̄ pulchra est casta generatio cum claritate. Unde super illud.ij. Coꝝ.iiij.ibi. A claritate in claritatem. glos. a claritate fidei in claritatem spei. fide em̄ oculi anime clarificanť. Unde de ceco illuminato diciť Mar.viij. Restitutus est vt clare videret oia. Pagani habent oculos cecos. deus huius seculi excecauit mentes infideliū. ij. Coꝝ.iiij. Judei velatos.ij. Coꝝ. iij. Mali christiani lippos.xlix.di.c.j. Leui.xxj. Greg. Qui nunc deo inhabitante nō regitur. diuine claritatis specie non letatur. ⁋ De claritate fame ꝛ bonoꝝ operū. Mat. v. Luceat lux vestra coram hoibus ꝛc. Sed separeť a malis qui claritatem bonoꝝ desiderat. vnde Joan.xij. Nunc clarificatus est filius hois. clarificatus em̄ fuit in mēbris suis bonis ab ipsis Juda separato. ⁋ De claritate sapiētie ꝛ bone fame Sap.viij. Habebo propter hanc claritatem ad turbas. scz propter sapientiā. Grego. Fama a bono opere virtutes accipit: ꝛ fauoris gratiā quasi claritatis lumen aspergit. vnde qui clare nomen suū conseruat: clarificatur in eo nomen dn̄i. Jo.xij. Pater clarifica filiū tuū. ⁋ De puritate auri ministroꝝ ecclesie quid dicā? Ubi est verbū Petri.j.Pe.ij. Deponentes oēm malitiā/ꝛ oēm dolū/ꝛ simulationes ꝛ inuidias: sicut modo geniti infantes ꝛc.? Ubi est hodie cordis puritas/cōscientia bona/ꝛ fides nō ficta? ꝛ hec charitas.j.ad Timo.j. de pe.di.ij.charitas.ver.hec est. Jaco.iiij. Purificate corda vestra duplices animo. ps.xvij. fm puritatem manuuz mearū. Bern. Purus est qui in oibus que agit aut dei honorē: aut proximi vtilitatem respicit. Egidius socius beati Francisci. Puritas deum videt: deuotio ipm manducat. Item puritas malum alterius nō videt. malitia alioꝝ mala scrutať scrutinio. ps.lxiij. scrutantes scrutinio. ⁋ De preciositate auri referatur ad opus martyrij. ps.cxv. Preciosa in conspectu dn̄i mors sanctoꝝ eius. Nam hoc sum⁹ precio cōparati. empti em̄ sum⁹ fm apl'm precio magno. Portemus christum in corpore nostro.j.ad Coꝝ.vj.c.in fi.per carnis mortificationem.ij.ad Coꝝ.iiij.c.j.Pe.j. Redempti estis nō corruptibilib⁹ auro vel argento: sed precioso sanguine agni incotaminati ꝛ immaculati iesu christi. Aug. O bone mercator: gratias agim⁹: q: emisti nos. sanguinez tuū bibimus: carnem tuā comedim⁹. euangeliū legim⁹ instrumentū nostruz. serui tui sum⁹. creatura tua sumus: fecisti nos: redemisti nos. Esa.xiij. Preciosior erit vir auro. ꝛ homo mūdo obrizo.i. auro mundo ꝛ rutilante. ⁋ Ponderositas auri referenda est ad grauitatem fidei ꝛ morū et constantiā. Job.xxviij. Qui facit ventis pondus.i.sanctis animabus que propter subtilitatem nature dicunť venti dedit grauitatez maturitatis: vt nō dissoluanť vitio leuitatis. ps.xxxiiij. In pplo graui laudabo te. Pondus hoc facit proprie timor dei. Job.xxxj. Semp quasi tumentes super me fluctus/timui dn̄m: ꝛ pondus eius ferre nō potui: scz cōminationem diuini iudicij. Alibi ponderosus p vitio accipiť. xlix.di. hinc etem̄.ver.ponderosus. ⁋ In durabilitate virtus boni in perseuerantia accipitur. de qua Mat.x.ꝛ.xxiiij. de pe.di.ij.§.euidenter.in.c.apl's.ꝛ.c.in bono.ꝛ.c.propter.ꝛ.c.multi.al's sunt.ver.sub illo.§.q: Et he virtutes ꝛ alie designate per proprietates auri/quasi hodie in ecclesia defecerunt: ideo bene dicitur. quō obscuratum est aurū. ⁋ Ideo aūt hoc aurum.i.virtutum sanctitas obscuratū est in ecclesia: q: qui aurum materiale concupiscit/libentius intuetur aurum q̄ solem iustitie christum. xlvij.disti.sicut hi. Ordinationes in ecclesia/prout cōmuniter auro emuntur: ꝛ auro venduntur. j.q.j.cū ordinaretur. Aurum habet ecclesia: ꝛ aurum cōseruat: aut cōsanguineis dat. auro sacramēta emuntur ꝛ aurū querunt. cōtra id.xij.q.ij.aurum.ꝛ.c. si quis eps.lxxxvj.dis.nō satis. Et auro nitent sepe marmora ecclesiarū: sed ministroꝝ eccl'ie ꝛ pauperū nō est cura. xij.q.ij.gl'ia.ver. multi. De parte dn̄i.i.de decimis ꝛ primitijs ꝛ oblationib⁹.xij.q. j.cui portio.ꝛ.c.sicut manifeste.ꝛ.xvj.q.j.reuertimini. aurū sibi reponunt.xij.q.j.clericus. Epi aurū seruant: ꝛ a se mendicantiū manus reuocant.xij.q.j. nolo. Josaphat fecit naues q̄ nauigarent in Ophir ppter aurū. q̄ cōfracte sunt in Asyon Gaber.iij. Reg.vlt. Josaphat interpretať iudicās. Ophir mūdū infirmū. interpretať em̄ infirmās. Nauis Josaphat in Ophir ppter auruz vadit: qn̄ rector prelatus vel iudex in ecclesia nil nisi temporalia querit. xj. q.iij.pauper.ibi dicitur. cito violať auro iustitia. ⁋ Per aurum idololatria cōmittitur.iij. Regū.xij. ibi dicitur q̄ Hieroboam fecit vitulos aureos vt adoraret eos populus. Et Exodi.xxxij. ait Aaron ad Moysen. Aurum dederunt mihi: ꝛ proieci illud in ignem: et egressus est hic vitulus: quem populus adorabat. vbi dicit expositor. Audi sacerdos quia aurum tibi datum est. nō em̄ ex tuo thesauro habes illud/ vel patrimonio/ vel labore: sed oblatione fideliū. Sed acceptū aurū in ignem proijcere/est in ipsius cōcupiscentiā corda hoim infl āmare. inde vitulus

Aurum qd in sacris scripturis significet

Nimia rei habē de cupido cā est idololatrie.

Universidad de Deusto Biblioteca

terre cultor: sic colitur. inde studiū hoc est cura vehemen-
tius terrena colendi/ ꝛ imoderatius incūbendi eiusmo-
di lucris. nam etsi magna de ꝯtemptu mūdi dicant: plus
tamen attendunt hoīes quid agatur. ⁋ Achor ꝑpter re-
gulā aureā quā furatus est/ lapidatꝰ est. Josue. vij. j. q. iiij.
§. item peccato ciuiū. Thesaurizantes aurū exterminati
sunt ꝛ ad inferos descenderūt. Baruch. iij. Datur aurum
clericis: sed ipsi de eo fecerūt sibi Baal. i. idolū auare cō-
seruādo vel male expendēdo. j. q. j. cū oīs. Osee. ij. ⁋ Tu-
lerūt clerici aurū dñi ꝛ intulerūt in delubra sua. sup capi-
ta coꝝ fiet retributio. Johe. iij. ait dñs. Naum. ij. clericis.
Diripite argentū. diripite aurū. ꝛ nō est finis diuitiarū ex
oībus vasis desiderabilibꝰ ꝛc. ꝛ sequit̃ in fi. c. Extermina-
bo de terra p̄dā tuā ꝛc. ⁋ Uere hodie q̄libet quasi p̄-
latus cooptus est auro ꝛ argento: ꝛ oīs spūs nō est in vi-
sceribꝰ eius. q: idolū est pastor hodie. Zach. xj. Abachuc. j.
in fi. Repleta est ecclesia auro ꝛ argēto: ꝛ nō est finis the-
sauroꝝ eius. clericoꝝ. Esa. ij. Uere hodie in eccl'ia stat ver-
bum Sophonie. Sopho. iij. Principes eius scilꝫ ecclesie
in medio eius quasi leones rugientes. Judices eius lupi
vespere nō relinquebant in mane. Prophete eius vesani:
viri infideles. sacerdotes eius polluerūt sanctū. Iniuste
egerūt cōtra legem. Aurum tollunt clerici: sed nō faciūt
inde coronā iesu. Zacha. vj. Et vtinā de auro hodie cleri-
ci calices fabricarent. de con. di. j. vasa. ꝛ. c. ꝛ calix. Sed ipsi
in poculis bibunt aureis. Hester. j. calix stagneus est. p̄e.
c. ꝛ calix. q: ipsi de auro in stagnū cōuersi sunt. Ezech. xij.
Quis hodie in ecclesia dei pōt dicere verbū Pauli Act.
xx. Argentū ꝛ aurum aut vestē nullius cōcupiui. vos ipsi
scitis. Utinā nō fuerit mortis occasio a Cōstantino data
corona ex auro purissimo ecclesie sacrosancte in abutēti-
bus hac corona. xcvj. di. cōstātinꝰ. ver. decreuimꝰ. ⁋ Oēs
de saba veniūt. i. de terra orientali: vbi nascit̃ aurum opti-
mū. Geñ. ij. Aurū sed nō tus deferentes. Esa. lx. ad roma-
nā curiam. Et plumbū reportantes. Plus ponderat au-
rum qđ datur pro ipō plumbo/ q̄ ipm plumbū. nam ꝛ fre
quenter pro ipsa bulla plumbea quinquaginta. lxx. ꝛ. c.
floreni soluunt̃. Sed pro plumbo datur aurū: vt de plum-
bo fiat maius aurū. q: qđ quis emit/ paratus est alijs vē-
dere: ꝛ simoniā cōmittere. j. q. j. quibusdā. Nec curandum
est si qđ datur pro bulla/ totū vel pars pauperibꝰ eroget̃.
j. q. j. nō est putanda. xiiij. q. j. p to. in primis. viij. c. vsq̄ ad
§. ecōtra. ⁋ Recordent̃ dñi p̄lati ꝛ alij clerici de Cras-
so dictatore Romano/ q aurū sitiuit: ꝛ auruꝫ bibit. eque
perijt vero auro/ sicut vero veneno. j. q. j. §. ex his verbis
Petrus cephas ecclesie. i. caput. xij. di. c. ij. ait Actu. iij. Ar-
gentū ꝛ aurū nō est mihi. Prelatus hodie quilibet dicit
au. ꝛ ar. est mihi. sed nō est ei qđ sequit̃. In noīe iesu christi
nazareni surge ꝛ ambula. q: auro abutit̃: ꝛ aurum auet. i.
cupit: ꝛ sic auarus. Unde Isidorus. Auarus dictus est q
sit auri cupidus. Et Chrys. Nō amabit primū qui auruꝫ
amat. Et Jo. euangelista de virgis fecit miraculose aurū
ꝛ gemmas quas reddidit duobꝰ iuuenibus Tito ꝛ Eu-
genio. q: oīa pro christo reliquerāt ꝛ pauperibꝰ erogabāt
xvij. q. iiij. §. sed notandū. Hiero. Nemo opponat diues in
iudea templū/ mensam/ lucernas/ turibula/ patellas/ cy-
phos/ mortariola ex auro fabricata. hec in figura p̄ces-
serunt. nunc vo cū paupertate domus se pauper deo dedi
cauit. portemꝰ crucem: ꝛ delicias lutū putemꝰ. xij. q. ij. glo
ria epi. al's est. c. multi. In thecis clericoꝝ eruginauit ho-
die aurū ꝛ argentū. ꝛ erugo coꝝ in testimoniū eis erit: et
manducabit carnes coꝝ sicut ignis. Jaco. v. q: qui aurū
diligit/ nō iustificabit̃. Eccli. xxxj. Nō possunt simul stare
virtutes ꝛ aurū: q: virtus aurū distribuit si qđ habet. xij.
q. ij. socrates. ⁋ Aurum fm Ber. terra rubra est/ ꝛ fex ter-
re. sed hec terra ꝛ fex celū ꝛ mundiciā eius superat hodie
in ecclesia militanti. Propter hoc aurū terrenū qđ chari-
tatem celestem designat: ipsa charitas exulat hodie a cō-
sistorijs prelatorum: quia ipsa et cupiditas que est radix
omnium malorum. j. Timoth. vj. xl vij. distin. omnium bo-

Diplomatū papaliū p̄cia notatur.

norum/ fm Aug. simul esse ambe nō possunt: nisi vna euul
sa radicitus fuerit: alia plantari nō potest. de pe. disti. ij. §.
ex premissis. xxxij. q. j. cū renuntiat̃. De auro charitatē desi
gnante ps. xliiij. loquens de ecclesia. adsti. regi. a dex. tuis
in vesti. deau. ꝛc. Sicut em̄ aurū est species metalloꝝ: sic
charitas forma virtutū. de pe. dis. ij. §. euidēter. j. ad Cor.
xiij. q: nō habꝫ fm Greg. in se aliquid viriditatis ramus
boni operis: nisi procedat ex radice charitatis. de pe. dist.
ij. §. opponitur. ⁋ Item sicut aurum in fornace nō corrū-
pitur: nec charitas in tribulatione. Sap. iij. Tamq̄ aurū
in fornace ꝛc. Unde Aug. Aurum in igne fulget: palea fu
migat. aurum nō tinnit percussum. charitas patiens est.
j. ad Cor. xiij. Fulget in splendore bone opationis: q: be-
nigna est. vt in p̄e. c. xiij. Rubet pudore honestatis: quia
charitas nō gaudet super iniquitate. p̄e. c. xiij. feditatis/
vel alia. Uisum infouet consideratione felicitatis aliene.
q: charitas nō emulatur. p̄e. c. xiij. Aurum vitam conser-
uat. charitas vita est anime. de pe. dist. ij. charitas. ij. Aurū
preciosius inter metalla: charitas excellentior inter virtu
tes. p̄e. c. xiij. ꝛ p̄e. c. charitas. ver. hec est charitas. Istud
est aurū charitatis quod defert nauis Salomonis. idest
christi pacifici de Tarsis: que interpretat̃ exploratio gau-
dij. i. de vita eterna plena gaudio. iij. Regū. x. Qđ aurum
charitatis obscuratū est. q: versum est in scoriā cupidita-
tis. Omnes em̄ hodie/ prout cōmuniter/ querūt in eccle-
sia aurum: ꝛ que sua sunt/ non que christi. ad Phil. ij. lxij.
dist. nosse. viij. q. j. sunt in ecclesia. ex̃ de renū. quidam. ꝛ de
censi. cum ap̄ls. Hoc aūt aurum charitatis suadet nobis
deus emere: q: ignitum est. Apoc. iij. ad fi. ibi. Suadeo ti-
bi a me emere aurum ignitum probatū/ vt locuples fias.
O quot sunt ex numero clericorum ꝛ religiosoꝝ nedum
laicorum/ qui fornicantur cum illa muliere inaurata au-
ro: ꝛ habente poculum aureū plenū abominatione. Hec
mulier cupiditas ꝛ ambitio honoris huius vite. Apocal.
xvij. que mulier. ibi in fi. c. dicitur. Ciuitas magna que ha
bet regnū super reges terre. ⁋ Hec est ecclesia militans
que et ciuitas dicitur: ꝛ regnum suū habet super alia re-
gna. vt latius scripsi. s. in. lxj. arti. §. ꝛ primo quidem. in pri
ma parte istius operis. Que ꝛ in mēbris suis malis Ba-
bylon. idest cōfusio dicit̃. de qua dicitur Apocal. xviij. Ce-
cidit cecidit Babylon magna. scꝫ a sanctitate ꝛ virtutibꝰ
suis que fuerunt in ecclesia primitiua. ꝛ facta est habita-
tio demonioꝝ. Demoniū interpretatur sufficiens iniqui-
tas. qua sancta ecclesia plena est maxime in prelatis ini-
quis: qui demones visibiles sunt: qui cruci nō cedūt. Tot
etiam sunt in ecclesia demonia/ quot vitia. de quibus de-
monijs Mar. vlti. In nomine meo demonia eijciēt. idest
peccata. Unde sup illo Marci. xvj. Apparuit primo Ma
rie magdalene de qua eiecerat septē demonia. dicit Gre-
go. Septem demonia Maria habuit: q: vniuersis vitijs
plena fuit. ⁋ Et sequitur Apocal. xviij. Et custodia om-
nis spiritus immundi: quia intra ecclesiam omnia pecca-
ta inueniuntur hodie: que immunda dicuntur: quia im-
mundam faciunt animā maxime spiritus immūditie for-
nicationis. De istis spiritibus immūdis Matth. xij. ꝛ Lu-
ce. xj. Quis em̄ clericoꝝ intra sanctā ecclesiam castitatem
seruat? rarus est. l. di. quia tua. quia difficile est. xxviij. di.
de his. xxxiij. q. v. qui sitit. Sed licet istud peccatum sit na
turale. i. ad quod natura corrupta inclinat: nō excusat ta-
men. ff. ad. l. aqui. si seruus. §. si fornicaueris. ꝛ no. in p̄e.
c. q: tua. i glos. fi. Perpauci em̄ hodie sunt presbyteri ma-
xime in Hispania ꝛ regno Apulie q̄ quū sint publici con
cubinarij. ꝛ q̄q̄ sint suspensi a iure ꝛ quantū ad se ꝛ quā-
tum ad alios: nihilominꝰ ꝛ tota die celebrant: ꝛ dant ec-
clesiastica sacra/ cōtra canonica instituta. xxxij. di. §. verū.
c. nullus. ex̃ de cohabi. cle. vestra. ꝛ. c. fi. ⁋ Et sic suspensi
celebrantes irregularitatem. fm Ostien. incurrunt. qui
hoc no. ex̃ de biga. q: circa. ꝛ sic seruat stilus curie sicut in
officio penitentiarie dñi pape fui expertus. qui multas
literas dedit clericis cōcubinarijs hispanie vt cum eis su

Charitas cum auro cōfertur.

epi super irregularitate sic cōtracta authoritate mea dis-
pensarent. de hoc etiam scripsi. s. in. xxviij. ar. §. de presby-
teris. ꝟ. xxx. ⁋ Sequitur. Apoc. xviij. Et custodia omnis
volucris immūde. Noīe volucrū volantiū ꝛ subtiliū/ pctā
spūalia Inuidie Malitie Hypocrisis. Supbie ꝛ similiū
designātur. q̄ hodie intra sanctā ecclesiā magnū vendicāt
sibi locū. ꝛ plus vere in clericis. ꝛ religiosis q̄ in laicis: q̄
in peccatis corporalibus/ furtis/ homicidijs/ ꝛ immūdi-
tijs/ ꝛ periurijs plus offendūt. nam quilibet fm suū mo-
dū plus a demonibus tentatur. seculares de peccatis cor-
poralibus. ꝛ clerici ꝛ religiosi de spiritualibus. sicut ꝛ ex-
periētia manifestat. Carnalia aūt peccata fm Greg. mi-
noris sunt culpe: sed maioris infamie. Ecōtra peccata spi
ritualia maioris sunt culpe: sed minoris infamie. Et odi-
bilis. q: omnes seculares ꝛ nationes de clericis murmu-
rant propter coꝝ vitam: ꝛ eis/ non dubito/ ꝑpterea oppi
do sunt infesti. ij. q. vij. laicos. Quis enim vel infelicissimꝰ
bonum clericū aut religiosum odit. immo bonitas de se
odio non potest haberi. Unde qui odit bonū virum: non
odit proprie in eo virtutē: sed naturā: nec pctm̄ qđ nō ha
bet. ꝛ in hoc peccat. xxiij. q. iiij. duo. Fateor tamen q cōtin
git sepe quemq̄ maxime inuidū odisse bonū. lxxxvj. disti.
odio. ꝛ diligere malū. qđ pscrutari subtiliū est. vnde Mi-
chee. iij. Nūquid nō vestrū est scire iudiciū: q: odio habe-
tis bonū ꝛ diligitis malū? Quia de vino ire fornicatiōis
eius. scꝫ ecclesie. Fornicatio accipit̃ pro omni pctō. xxviij.
q. j. idololatria. Biberūt oēs gentes. malū exemplū pec-
candi a clericis ꝛ malis religiosis accipientes/ ꝛ maxime
a prelatis. ex̃ de vo. ꝛ vo. re. magne. Et reges terre cū illa.
eccl'ia. i. membris eius. Fornicati sunt. peccauerūt. q: ad
literā frequenter principes mūdi cum quibusdā prelatis
ecclesiarū ineūt cōtra deū ꝛ ecclesias pacta sua. gratias
cōtra deū ab ecclesia impetrant: ꝛ eas emūt speciē simo-
niacā cōmittentes. j. q. j. gratia. Decimas ecclesiarū ab ec-
clesia nunc inuita nunc volūtaria absq̄ causa necessaria
vel vtili ecclesijs recipiūt ꝛ detinent. vnde ꝛ dantes eis ꝛ
ipsi recipientes eterni ignis incendijs deputantur. j. q. iij.
peruenit. Et mercatores terre de virtute deliciarū eiꝰ diui-
tes facti sunt. Ad literā familiares secretarij negocioꝝ ge
stores precipui aliquoꝝ p̄latoꝝ ecclesie mercatores sunt:
maxime Florētini ꝛ Senēses ꝛ alij de Thuscia ꝛ de alijs
puincijs. ꝛ de pecunijs ecclesiarū fenus continue aliqui
exercentes ꝛ prelatis quibusdā de certa parte responden
tes/ noīe partis vel mercantie vel societatis/ ꝛ de alijs
denarijs prelatoꝝ ꝛ reditibꝰ beneficioꝝ que predicti mer
catores impetrāt pro ꝯsanguineis suis diuites facti sunt
ꝛ si nō respondeant frequēter mercatores prelatis de lu-
cro pecunie quā ab eis tenēt in pecunia numerata: respō-
dent tm̄ eis de precijs pannoꝝ: de vasis argenteis: ꝛ orna
mentis eccl'iasticis ꝛ alijs magnis encenijs q̄ ad munerū
veniunt quantitatē. ff. de of. p̄e. solent. §. vlt. ex̃ de rescrip.
statutū. §. insuper. Que etsi encenia ab eis dicantur: vsu-
ra tamen est: quia nec ipsi mercatores talia presentarent:
nisi ab eis pecunias tenerent. Nec prelati apud eos pecu
niam deponerent: nisi ab eis talia nō dico emolumenta/
sed reciperent detrimenta. cōtra iura illa. xiiij. q. iij. p illa
iiij. c. vsq̄ ad fi. questionis. ꝛ. q. iiij. canonū. cū. ver. c. seq. ꝛ
ex̃ de vsur. cōsuluit. ꝛ. j. q. iij. p totū. ꝛ legit̃ ꝛ notat̃ ex̃ de si-
mo. tua. in fi. ꝛ. c. fi. Et paulopost sequit̃ ibi Apoc. xviij. de
ecclesia. Quantū glorificauit se eccl'ia in membris corru-
ptis. gloriant̃ inquā in diuitijs. ps. xlviij. Et in mul. diui.
suarū gloriantur. Et in malitijs. ps. lj. Quid gloriaris in
malitia. ex̃ de exces. prela. q̄ graue. In potentia. j. Mach.
ij. ꝛ scientia. Hiere. xx. ꝛ similibꝰ. Et in delicijs fuit. xxxv.
dist. ecclesie principes. Tantū date illi tormentū ꝛ luctū.
vt puniat̃ in eo in quo deliquit. ꝛ inquantū deliquit. ex̃ de
his que fi. a prela. quesiuit. ꝛ. xvj. q. vij. cognouimꝰ. ꝛ. c. il-
lud. Quia in corde suo dixit. eccl'ia. Sedeo regina regū.
ꝛ vidua nō sum. tot prelatos magnos habeo pro maritis
vij. q. j. sicut vir. Et luctū. tribulationē. Nō videbo. in hac

Prelatorū negotiatio taxatur.

vita. nec mala. sed decepta est: q: beati qui lugent. Mat.
v. Et risus ecclesie dolore miscebitur. Prouerb. xiiij. Et
extrema gaudij eius luctus occupat. vt ibi dicit̃. Ideo in
vna die. in vno tempore in quo in ianuis sumus. Uenient
idest venerunt ꝛ veniunt toto die/ in multis malis cleri-
cis maleviuentibꝰ ꝛ finientibꝰ. Plage eius. ecclesie. p̄di
ctio tribulationis eccl'ie supbientis in membris. Mors
ꝛ luctus ꝛ fames. p hec tribulatio corpoꝝ ꝛ animarū p̄-
dicitur. Et igni comburetur. tribulationis in hac vita: ꝛ
membra incontrita igne inextinguibili gehēnali. Mat.
xxv. Quia fortis est deus qui iudicabit illā. sponsam adul
teram in membris. ⁋ C Et paulopost. Ue ve ciuitas
illa magna Babylon. damnatio ecclesie malignantium
in corpore ꝛ in anima. ꝛ ideo duplex ve. ꝛ semp ve in scri-
ptura damnationem designat pro mortali. fm Chryso.
Ciuitas illa fortis potentia. Quoniā vna hora. i. vno tē-
pore. Uenit iudiciū tuū. cōdemnationis tue. Et negotia-
tores terre flebunt: ꝛ lugebunt super illam. ecclesiam scꝫ.
Quoniā merces eoꝝ nemo emet amplius. Ad literā/ tem
pore psecutionis ecclesie recedent mercatores de curijs
prelatoꝝ/ cum mercibus que ibi specificantur: q: nō inue-
nient emptores clericos. nec venditores beneficioꝝ: nec
florenos eoꝝ: q: fugient a facie arcus: ꝛ vix audebunt pu
blice apparere. Et amplius illam nō inuenient mercato-
res. ad literam. Qui diuites facti sunt ab ea. scꝫ ecclesia.
Longe stabūt propter timorem tormentoꝝ eius: flentes
ꝛ lugentes ac dicentes. Ue ve. damnatio tribulatio. Ci-
uitas illa magna. ecclesia. Que amicta erat bysso purpu-
ra ꝛ cocco ꝛ deaurata auro. per hec omnia diuitie ꝛ vana
gloria ecclesie designant̃. Et lapide precioso ꝛ margari-
tis. qm̄ vna hora destitute (al's destructe) sunt tante diui
tie. Ad literā quum sepe intrauerim in camerā camerarij
dñi pape: semp ibi vidi nūmularios ꝛ mensas plenas au-
ro: ꝛ clericos cōputantes ꝛ trutinantes florenos. quas
christus pauper iterū irremediabiliter ꝛ sempiterne de
ecclesia euertat ꝛ cito. Marci. xj. Matth. xxj. Lu. xix. Jo.
ij. j. q. iij. ex multis. ꝛ c. vendentes. Ad literam: q: velit no-
lit ad initium paupertatis sancte redibit ecclesia: in qua
fundata est. xij. q. j. c. j. cum seque. Uide. s. in prima parte
in. §. firma columna. in ar. lxvij. ⁋ Et sequit̃. Ue ve ciui-
tas illa magna. ecclesia ꝛc. ꝛ. j. Quoniā vna hora. vno in
tempore. Desolata est. temporaliter. quod electis expedit
propter caput tribulatū christū pauperem et mendicum
ꝛ cōpunctū corde ꝛc. ps. cviij. Exulta sup eam. ecclesiam.
Celū. celestes hoīes. ps. lvij. Letabitur iustus quū viderit
vindictā ꝛc. Et sancti apostoli ꝛ prophete: patres ꝛ eccle
sie fundatores. xxxv. q. j. §. hac itaq̄. pauperes ꝛ despecti
crucis dominice portatores. quibus dignus non fuit mū
dus. Hebreo. xj. Quoniam iudicauit deus verum iudi-
cium de illa. de membris eius inimicis paupertatis ꝛ cru
cis. ꝛ. j. Hoc impetu mittetur Babylon ciuitas illa ma-
gna. Infinitus est numerus stultoꝝ. Eccl's. j. Et multi vo
cati: pauci electi. Matth. xx. Et vltra nō inuenietur eccle
sia reproboꝝ. remanente ecclesia in sanctis suis sine ma-
cula ꝛ sine ruga. Ephe. v. xxj. dist. quis. de con. di. iiij. que-
ris. ad mediū. ibi. tota ergo. ꝛc. Et vox citharedoꝝ ꝛc. Re
cedent ioculatores de ecclesia. cantores/ ꝛ cantatrices/ et
tibicines: q: neq̄ clerici talia audire debent: nec talibus
interesse. xxiiij. dist. presbyteri. de con. dist. v. nō oportet. di.
lxxxvj. donare. ꝛ. j. Quia mercatores tui erant principes
terre. Ad literā/ prelati cum mundi principibꝰ multas fa-
ciunt mercaturas/ emptiones/ ꝛ venditiones in suarum
ecclesiarū dispendiū ꝛ iacturam. xij. q. ij. quicūq̄. ꝛ. c. quis-
quis eps. Quia in veneficijs tuis errauerūt oēs gentes:
quia a clericis accipiūt laici exemplū male viuendi. xj. q.
iij. precipue. ex̃ de vo. ꝛ vo. re. magne. Et in ea mēbris cor-
ruptis ecclesie/ sanguis sanctoꝝ ꝛ prophetarū inuentus
est. magnā em̄ persecutionem ꝛ mortes sustinuerūt mul-
ti sancti ꝛ sustinent a viris sanguinum rectoribus. xcv.
distinc. diaconi ecclesiarum. ꝛ omnium qui interfecti sunt

Universidad de Deusto Biblioteca

in terra. Nam hodie intra ecclesiā sanctā multi clericorū
⁊ innocentū ⁊ alioꝝ/etsi nō actu: lingua tñ/calamo/⁊ si-
gnis/⁊ nutu adiutorio familie/⁊ equoꝝ ⁊ pecuniarū san
guinem fundūt.l.di.si qs viduā.ex de homic. sicut dignū.
de cle.pug.in duello.c.ij. Merito ergo dicit: Aurū obscu-
ratū. Intelligit etiā aurū obscu. Ignitū verbū. Greg.q:
pectus frigidū nō pōt verba ignita pferre. Mutatus co-
lor optim⁹. sanctitatis habitus: charitatis ornatus. Co-
lor optim⁹.candidus p innocentiā ⁊ puritatē.de con.dist.
iiij.post baptismū. Mutatus in nigredinē iniquitatis et
feditatis. Augu. Anima petōris nigrior est coruo. Color
op.rubicūdus p charitatem/mutatus in pallorē inuidie
⁊ furie. Greg. Mens inuida dū de alieno bono affligit:
quasi de radio lucis obscurat. De istis bonis colorib⁹ Cā-
ti.v. Dilectus meus candidus ⁊ rubicūdus.⁊c. ¶ D Dis
persi sunt lapides. Lapides viui disper. a sanctuario dei/
eccl'ia scz. Lapides sanctuarij patriarche/pphe/sacerdo-
tes christi/monachi/virgines virtutes q̄ semp debent ad-
sistere cōspectib⁹ dei: q̄ nec debent exire foras: nec occupa
ri circa secularia. ex ne cle. vel mo. p totū.xvi.q.i. monachi
vagātes.⁊.c.gñaliter. Dum foris animi inquietudine et
corporis occupant ⁊ dispergunt iure in capite platearū
vagantes plangunt. Nō est secularis vite actio: quā non
administrant sacerdotes hodie/⁊ ministri altaris ⁊ reli-
giosi. ex de of.or.quāto. Oēs hodie cōiter secularia que-
runt: ⁊ in eisdē implicant: ⁊ virginū castitas ⁊ verecūdia
multis exponit illecebris ⁊ familiaritatib⁹ carnalib⁹ ꝯ oia
illa iura.lxxviij.di.p to.xxi.q.iiij.p to.ex ne cle.vel mo.p to
tum.xxiij.di.his igit.xvi.q.i.placuit.c.qui vere.c.de presen
tiū.c. sunt nōnulli.c. gñaliter.c.monachi vagantes.xviij.
q.ij.quidā monachoꝝ.ex de of.or.quanto.ex de regu.c.si.
Dispergunt ergo lapides nō solū in plateis: sed in capite
oīm platearū: dum p desideriū ⁊ sepe p actū opa huiusmo
di agunt: ⁊ de religioso habitu culmen honoris vel lau-
dis querūt.ex de elec.quorūdā oculos.li.vi. Horū lapidū
ordinem dñs pmittit dicens. Esa.liiij. Sternā p ordinem
lapides tuos: ⁊ fundabo te in sapphyris: ⁊ ponā iaspides
propugnacula tua. ⁊ quū loquit christus ecclesie sponse
sue. statuit em̄ christus in ecclesia electorū aias varietate
meritoꝝ distinctas.ps.xliiij.adsti.re.a dex.tuis investi.de-
au.circū.va. Fundauit eā in sapphyris/qui sunt aerei co-
loris.i.in aiabus celestia petentib⁹. Iaspidem posuit pro-
pugnacula.qui est viridis coloris. illos scilz qui in virore
fidei ⁊ morū cōtra aridos ⁊ marcescentes ecclesiā dei de-
fendūt. De istis lapidib⁹ preciosis designatiuis virtutuz.
de pe.dist.ij.principiū.ver.ois lapis. ¶ Notandū etiā hic
fm Pascasiū quanta sit vis hui⁹ lamenti.quante pphcta
charitatis ad oia se extendit. Plangit cecitatem iudeoꝝ:
dispersionē ecclesiarū: nuditatem animarū. veniente aūt
tpe persecutionis que in proximo est: isti lapides dispersi
nō relinquent in eccl'ia dei: q: deficient in tribulatione. et
hoc tropice predixit dñs Luc.xix.ibi. Nō relinquēt. scz pse
cutores ecclesie. in te eccl'ia sancta. lapidez/prelatū disper
sum. sup lapidem/subditū dispersum cū suo capite. sed re-
manebūt lapides viui ⁊ virtuosi illo tpe qui ecclesiā sustē
tabunt ne deficiat: tracti ⁊ excisi de illo lapide angulari
christo iesu. Ephe.ij. sup quem ecclesia est fundata.xix.di.
ita dñs. ⁊ ex de elec.fundamenta. ⁊ Mat.xvi. Unde Esa.
xxviij. Ecce ego mittā in fundamentis syon.i.ecclesie fun
damentū.lapidem angularem/scilz christū gentiles ⁊ iu-
deos in vnitate fidei copulantem.probatum/in passione
sicut solent probari lapides preciosi. Sap.iij. Et probem⁹
patientiā eius.preciosum/in sanguinis effusione.i. Pe.ij.
redempti estis ⁊c.⁊.i. sed precioso sanguine agni imma-
culati. Hic est lapis vere adiutorij. maxime in tpe tribula-
tionis ecclesie. de quo.i. Reg.iiij. Castrametati sunt filij
israel.christiani ope.qui deum videbunt. Mat.vij. scz iu-
xta lapidez adiutorij. vbi dicit glos. Lapis iste fortitudo
castroꝝ ⁊ in circūitu sese ducens nō solum murū sed an-
temurale constituit.legitur em̄ in ps.cxxiiij. Et dñs in cir

cūitu populi sui. Bene aūt lapis adiutorij dicit: q: nō so
lum munimentum tribuit. sed etiam adiuuat ⁊ defendit:
dum de petriculis ei⁹ in funda accipim⁹: ⁊ rotantes q̄nq3
fideles lapides de fide q̄nq3 suoꝝ vulnerū ꝯ Goliā gl'io-
sam de aduersario cū Dauid christo manu forti victoriaz
reportamus.i.Reg.xvij. Iste est etiam lapis a iudeis re-
probatus.christus a iudeis cōdemnatus.ps.cxvij. Lapi-
dem quem reprobauerūt edificantes ⁊c. lapis etiā abscis-
sus de monte.vtero virginali.sine manib⁹ ⁊c.q: cōceptus
de spūsancto. Luc.i.qui pcussit statuā. vanitatem antichri
sti ⁊ membroꝝ eius. Dan.ij. Isti ergo fixo lapidi adheren
tes/nō dispergemur per latā viam: que ducit ad mortem
Mat.vij. ⁊ Lu.xiij. Et carnalem huius mūdi: designatā p
plateas latas. sed edificabitur hierl'm celestis: ⁊ repara-
bitur ruina eius ex nobis viuis lapidib⁹ preciosis. de qui-
bus expresse loquit Apocal. penul.c. ¶ Sequit in thre.
Beth. Filij syon. ecclesie christiani fideles. Inclyti. gene-
re.q: a christo christiani.de con.disti.iiij.postq̄. ⁊ ex de sa-
cra vnc.c.vnico.§. ante baptismū. ⁊ doctrina euangelica
tota sancta ⁊ virtutibus nobilissima. Amicti. ornati. Au-
ro primo.i.purissimo scilz celesti sapientia ⁊ amore.de pe.
di.ij.principiū. maxime clerici in ecclesia primitiua. Quō
q̄ admiranda: q̄ insperata mutatio: Reputati sunt in va
sa testea.que erant aurea.relictis celestibus curantes ter-
rena. ¶ E Opus manuū figuli.qui potest de eodez lu
to aliud vas facere in honorem.aliud in cōtumeliam: ad
Roma.ix.c.⁊.ij.ad Timo.ij.xxiij.q.iiij. qui fm carnem. et
q.vij.c.i.in fi. ¶ Filij ⁊c. Auro primo. dei sapientia. vnde
thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Hoc
auro amicti nostri patres in ecclesia primitiua fulgebāt
quasi luminaria in mundo.cui⁹ sapientie celestis nō secu-
laris radix est timere deū. Eccl'i.i. fructus est videre ipm.
Auro primo. membra ecclesie sapientia dilectionis dei ⁊
proximi amicta.que erant vasa aurea ad fragilia ⁊ terre-
na labunt opera. ⁊ sunt vasa testea/que debuerūt esse va
sa incorruptibilia ⁊ celestia. ¶ Est aurū primuz arabicū
purissimū. ⁊ quod de saba offertur dño. Matth.ij. Est ⁊
preciosissimū qd de Ophir affertur.iij.Reg.vlti. Ophir
em̄ risus vel herbosum interpretat: in illo scz risu de quo
sunt oia gaudia.vbi anime sanctoꝝ in herbis virentibus
requiescūt. Ezech.xxxiiij. hoc iure primū ⁊ purissimū dici
tur.hec em̄ sapientia ⁊ immortalitas preciosior est cūctis
opibus.sed facta sunt hec vasa testea ⁊ lutea.ps.xvij.f. vt
lutum platearū delebo eos. Hec aūt vasa probat fornax
tribulationis.de peni.di.ij.si em̄. Ne.edificemus aurū. Ho
die dñi clerici nō custodiunt vasa sua in honore bone fa-
me ⁊ sanctificatione munditie.i.ad Thessa.iiij. ⁊ ideo lu-
tea sunt ⁊ stercorea.ps.lxxxij. Facti sunt vt stercus terre.
Hodie ecclesia pauca vasa habet plena oleo charitatis
iiij.Reg.iiij. ⁊ pauca sunt vasa electionis cū Paulo. Act.
ix.quia multi sacerdotes numero: pauci vita.xl.disti.mul-
ti. ¶ Pauca sunt vasa mellis gestatiua ⁊ contemplantia
christum.iij.Regū.iiij.ibi. Et vas mellis. ¶ Pauca vasa
sapientie ⁊ discretionis.iiij.Regū.ij.ibi. Afferte mihi vas
nouum: ⁊ mittite in illud sal.xliij.dist.sit rector.ver.per sa
lem. ¶ Pauca sunt vasa admiratione digna. Eccl'i.xliij.
vas admirabile. Multa sunt vasa aceto odij iniquitatis
plena. Ioan.xix. vas autem positum erat aceto plenum.
Pauca sunt habentia manna.id est dulcedinem cum cō-
municant. Exo.xvi. Manna aūt corpus christi designat.
de con.dist.ij.reuera. Propter hec oia dicunt clerici pluri
mi ⁊ religiosi vasa testea: ⁊ vasa ire.xxiij.q.iiij.nabucho-
donosor.ver.vasis ire.nō vasa aurea.de quibus potat rex
Salomon.i.christus pacificus.iij.Reg.x. omnia vasa de
quibus bibebat rex Salomon erāt aurea. sicut enim im-
pij sunt vasa lignea ⁊ fictilia ⁊ cremabilia: sic iusti sunt va
sa aurea preciosa. vt preal.ca.qui fm.xxiij.q.iiij. ¶ Po-
tat autem christus in his vasis aureis vinum charitatis:
que inebriat eum: que ebrietas fm Ambrosium preclara
est. que sobrietatem mentis operatur. de con.distin.ij.in

calice. Hoc vinū aiam inebriat. Unde quicūq3 gustu cha
ritatis pfecte inebriatus fuerit: ad oēm laborē ⁊ dolorez
hilarescit. deridetur/⁊ nō auertit. laborat/⁊ nō lassescit.
¶ F Gymel Sed ⁊ lamie ⁊c. heretici hypocrite. Nuda
uerunt mámas. aperuerūt prauā doctrinā. Lactauerunt
catulos suos. discipulos/vel actus suos prauos. Filia po
puli mei. ecclesia. Crudelis. in prelatis tyrānis. que filios
suos exponit absq3 fomēto. Quasi strutio in deserto. pre-
sentia tm̄ cogitans: nihil de futuro curans. ¶ Sed ⁊ la-
mie/prelatoꝝ eccl'ie isti⁹ tpis duritia ⁊ crudelitas arguit:
qui lamijs duriores lac doctrine paruulis negauerunt.
¶ Lamia aūt crudelior suis fetibus q̄ cetere bestie dici-
tur. vnde lamia quasi lania appellat: q: catulos suos la-
niare fertur. Sic ⁊ prelati hodierni pplo doctrinā negā-
tes insup populū laniant ⁊ excoriant. Michee.iij. dicitur
de prelatis. Qui comederūt carnem populi mei: ⁊ pellez
eius desup excoriauerūt: ⁊ ossa eoꝝ cōfregerūt: ⁊ concide
runt sicut in lebete: ⁊ quasi carnem in medio olle.⁊.i. Hec
dicit dñs sup pphetas qui seducūt populū meū: qui mor-
dent dentib⁹ suis: ⁊ predicant pacem: ⁊ si quis nō dederit
in ore eoꝝ quippiā: sanctificant sup illū preliū.⁊.i. Audite
hoc principes domus Iacob ⁊ iudices domus israel: qui
abominamini iudiciū: ⁊ oia recta puertitis: qui edificat
syon.i.ecclesiā in sanguinib⁹.i.in cōsanguineis: ⁊ Hieru-
salem ecclesiā in iniquitate. Principes eius in munerib⁹
iudicabāt. ⁊ alia q̄ sequunt ponunt.i.q.i. iudices. Stru-
tiōibus etiā similes q̄ oua sua vbi ponūt/exponūt. nec in
fe ū calefaciūt. ¶ Lamia etiā hebraice lilit noiatur. quaz
quidā hebreoꝝ vnā de furijs suspicant. que parce dicunt/
eo q̄ nulli parcant. quib⁹ similes nostri sunt prelati scri-
be ⁊ pharisei. qui totū christū crucifigūt in membris suis
ad He.b.vi.de pe.di.ij.si em̄.vltra tres col.ver.ad hebreos
quoq3. ¶ Per lamias etiā hypocritarū ⁊ hereticoꝝ calli-
da peruersitas designat. q: faciem humanā ⁊ corda belui-
na gestant. Mammā nudant: qn̄ errorem suū libere pre-
dicant. Catulos lactant: qn̄ sequaces peruersa doctrina
oblectant. ⁊ ad impietatem male nutriendo cōfirmant.
Filia ppl'i mei scz ecclesia delinquentiū membroꝝ: que fi-
lia sanctoꝝ al's dicit: p quos in christo renascit: sed quasi
bestia inuoluta cōsuetudine peccandi fil'is est strutioni:
presentia tm̄ cogitanti: nihil in futurum speranti. partus
suos sine calore charitatis exponit: nullā future vite cu-
ram gerit. fm glos. ¶ Item lamia est aial magnū ⁊ cru-
delissimū: nocte syluas exiens ⁊ hortos intrans: frangēs
arbores ⁊ dissipās. eo q̄ habet brachia fortia in oēm actū
humilia. Et quū hoies superuenerint (vt dicit Aristo.) pu-
gnat cū eis. ⁊ morsib⁹ vulnerat. sauciatus aūt morsibus
eius nō sanat: donec eiusdem bestie rugientis vocem au
dierit. Hoc aial in desertis riuosis habitare diligit. ⁊ ali-
quantulū in vultu figurat feminā. Et est pium catulis qn̄
lactat. Dicunt aūt quidā q̄ quedā lamie sunt in chaldea/
capris in quātitate equales. ⁊ domesticant. ⁊ vberes sunt
in lacte. hec cōmentator in cōmento de aialibus. li. xxiiij.
tracta.ij.c.iij. ¶ Item est alia lamia piscis crudelissimus
quātitatis imēse: tres ordines dentiū habēs: cui⁹ dentes
venenū fugant ac manifestant. quēadmodū ⁊ lingue ser
pentine quib⁹ prelati vtunt. Idem cōmentator. ¶ Item
lamia fm Hugu. in deriuationib⁹. dicit quasi lania/a la-
niando pueros.i.strix. ⁊ habet faciem hois: sed corpus be
stiarū. Item Esa.xxxiiij. Ibi cubauit lamia: ⁊ inuenit sibi
requiem. dicit glos. Lamia pedes habet equinos: cetera
feminea. Et Greg.xxxiiij.mora. dicit Lamiā humanā ha-
bere speciē: sed corp⁹ bestiale ō: sicut oēs hypocrite in pri-
ma facie qd ostendūt quasi ex ratione sanctitatis est. sed
bestiale est corpus qd sequitur. q: valde iniqua sunt que
sub boni specie moliunt. Item idem Greg. Quid vo stru
tionis noie nisi hypocrisis designat: strutio nāq3 speciem
volandi nō habet: ⁊ tamen quodāmodo volare nititur ⁊
alas expādere. sicut vidi Auinione in horto papali. q: hy
pocrisis cūctis intuentib⁹ imaginem de se sanctitatis in-

Prelatorū cū lamijs cōparatio.

sinuat: sed tamen vltā sanctitatis ignorat. In puersa er-
go mente draco cubat: ⁊ strutio pascitur. q: ⁊ latens ma-
litia callide regitur: ⁊ intuentiū oculis simulatio bonita-
tis antefert. hec glos. Greg. ponit in pre.c. Esa.xxxiiij. ibi.
Et erit cubile draconū ⁊ pascua strutionū ⁊c. ¶ Deleth.
Adhesit lingua. misera. Lactentis/incipietis/infirmi/in-
scij/⁊ simplicis. Ad palatū eius. in siti verbi dei. Paruuli/
qui nondū poterant sumere solidū cibum. Heb.v. Perie-
runt panem vite ⁊ intellectus. Eccl'i.xv. Sed nobiles in-
terierūt fame: ⁊ multitudo eius siti aruit. Esa.v.c. Et nō
erat qui frangeret ⁊ exponeret. Integrū em̄ paruuli non
comedūt. ¶ Paruuli.i.paupes. Mat.xxv. Qd vni ex mi-
nimis ⁊c. Perierūt panem. sustentationē vite. Gen.xxxix.
dicit de Ioseph. Nec quicq̄ aliud nouerat nisi panez quo
vescebat. sed nō est qui frāgat: q: pauci hodie intra eccle-
siam dei frangūt panez pauperib⁹. Esa.lviij. Frange esu
rienti panem tuū. Aug. Dicit christus. da mihi ex eo quod
dedi tibi. habuisti me largitorem: habe me debitorez: ⁊ te
feneratorem. Un̄ ⁊ quidam sanctus amore pauperū ven
dit domos ⁊ regnū suū. fragmētū panis ponit in preciū.
Quid cause excusare poterit non ementem: sed hodie in
domib⁹ prelatorū dat canib⁹ ⁊ ioculatorib⁹ panis filioꝝ.
Ad literā cōtra verbū dñi. Nō est bonū panē filioꝝ scz pau
perū dare canib⁹. Mat.xv. Et nolite sanctū scz panem da
tum in eccl'ia ⁊ dño cōsecratū.xij.q.ij.nulli. dare canibus.
Mat.vij.xi.q.iij.nolite. ¶ Item paruuli pe.pa. ppl's ver-
bum dei. Mat.iiij. Lu.iiij. ⁊ Deut.viij. Nō in solo pane.i.⁊
Eccl'i.xxxi. Splendidū in panib⁹.i.verbis dei dispensan-
dis. bene dicent labia multoꝝ: hoc indigem⁹ ad nostraz ⁊
alioꝝ instructionem. Iob.xxxi. Si comedi buccellā meā
solus. Sed prelati hodie hunc panem raro frangunt. q:
sunt/prout cōiter/ignorantes. alij scientes laborare no-
lunt: aut predicare erubescūt: timentes ne eis dicat hypo
crita ejice primū trabem de oculo tuo. Mat.vij. Lu.vi. et
q: cuius vita despicit: restat vt eius predicatio cōtemnat
de his.iij.q.vij.§.idem testat.cū.c.se/vsq3 ad.§.item in euā
gelio. Cōtra tales tepidos ⁊ timidos prelatos. Prouer.
xi. Qui abscōdit frumenta/maledicet in ppl'is. vbi Greg.
dicit. Qua pena plectendi sunt qui quum fame verbi ani
me pereant: panem pcepte gratie nō ministrant: Luc.xix.
Quare nō dedisti pecuniā meā ad mensam: cōtra nō pre-
dicantes prelatos.xliij.di.p totū.lxxxvi.di.in trib⁹ primis
ca.ex de of.or.inter cetera.viij.q.i. audacter. ¶ He. Qui
vescebant voluptuose. Amb. sup Mat.ix. Qui christū do
micilio recipit: in throno maximis delectationib⁹ exube-
rantiū pascitur voluptatū: sacramentis scripture ⁊ eccle-
sie. Interierūt in vijs.i.in vita larga ⁊ relaxata. ⁊ q: chri-
stum cōtemnunt qui est via veritas ⁊ vita. Io.xiiij. ⁊ dist.
viij.si consuetudinem. Qui nutriebantur in croceis. do-
nis spiritussancti. Amplexati sunt stercora. carnalem vi-
tam. Croceis. color croceus claritatem dilectionis desi-
gnat. quum autem charitas amittitur: relique virtutes
amplexantur stercora. de peni.dis.ij.§.euidenter. q: de bo
no dei ⁊ proximi odore dilectionis transitur hodie ad fe-
torem prauitatis. vnde.i.ad Coꝝ.xiij. Si charitatem nō
habuero factus sum velut es sonans aut cymbalum tin-
niens. ¶ Color etiam croceus/igneus. quo designatur
ignis spiritussancti: quo corda inflammantur. Actu.ij. de
con.dist.iij.c.vlti. Ignem veni mittere. ⁊ est signum saluā
dorum de hiericho/que interpretatur deficiens. id est de
mundo. cum Raab meretrice: que funiculuz coccineū in
signum posuit ad fenestram. per qd saluata est. Iosue.ij.
Qui ignis hodie extinctus est: maxime propter heresim
simoniacam.i.q.i. sicut eunuchus. ⁊ remanet stercus re-
rum tpalium in bñficijs emptis. Phil'.iij.ibi. Et arbitror
oia vt stercora/vt christū lucrifaciā. ¶ Uau. Et maior ⁊c.
Plangit eccl'ia petā ppl'i: maxime clericoꝝ. quasi maiora
petō sodomoꝝ. videm⁹ em̄ q̄ fides ⁊ iustitia terram reli-
querunt: humanitas ⁊ benignitas nulla sit: discordia et
concupiscentia orbem incendunt: ire et inuidie flamma

Universidad de Deusto Biblioteca

vorat rapinis & fraudib⁹ & simoniacis contractib⁹ eccl'ia populat: paupes excoriant. Iā iacet orbis terrarū incultus in vepribus legis sacratissime p ora principū diuinitus pmulgate. de accu. c. qualiter. ij. C. de legi. leges. xvj. q. iij. nemo. Sacra pagina sacriq; canones pro fabulis habentur. Phs in cathedris christianoꝝ & maxime religiosorū pstrepit & triūphat. nō est sciens hodie q̄ nouitates nō inuenit. q̄ ad literā inter scholasticos pariūt discordiā. xj. di. quis nesciat. ex̄ de cōsue. cū cōsuetudinis. Tota lectio ecclesie in questionib⁹ est & opinionib⁹ recitādis. & solutio & cōclusio veritatis nulla. fasq; nefasq; cōfundunt. Maior em̄ iniquitas nr̄a: q̄ eoꝝ qui viā veritatis nō agnouerūt. & ideo minora supplicia meruerunt. xij. q. j. scim⁹. Que in momēto subuersa est. Gen̄. xix. Momentū est om̄e qd viuimus. & quotidie peccādo quasi in momēto ad penam subuertimur. q̄ deteriora meremur/ qui thesaurizam⁹ nobis irā i die ire iudicij. Ro. ij. ¶ Vau. Et maior effecta est &c. q: eccl'ia maiorem noticiā habuit dei q̄ synagoga. & synagoga q̄ gentes. & cōtempsit. Vn̄ seruus sciens volūtatem dn̄i & nō faciens/ vapulabit plagis multis. Luce. xij. vbi Chrys. Non em̄ sil'r oia in oibus iudicant. sed maior cognitio fit maioris pene materia. Vn̄ sacerdos eadem ppetrans cū ppl'o/ multo grauiora patiet. de pe. di. j. §. q aūt. ver. si sacerdos. al's est. c. xl. dis. homo christianus. vbi plene de hoc. & ex̄ de iureiu. cū quidā. vbi de hoc. ¶ Item ibi sup Lucam Cyrillus. Homo em̄ perspicax qui turpioribus suā volūtatem implicauit: inexcusabile pctm̄ comisit: q: ppter malitiā recessit a dn̄i volūtate: sed homo rusticanus rationabili⁹ implorabit veniā iudicantis. sed s̄m Theophilū ibi. Iste ignorās nihilomin⁹ puniet. sz nō tm̄. q: pigritia ipa fuit sue ignorantie cā. Et etiā s̄m Basiliū ibi. etsi in eternū cruciabit: remissius tn̄. nō s̄m numerum penarū. sz in verme mitius torquēte & alijs penis. de hoc xxxij. di. §. si. cū. c. si. Iniq̄tas filie ppl'i mei eccl'ie peccātis in mēbris. Pctō Sodomoꝝ: q̄ sine lege & noticia dei erāt Que subuersa est. Sodoma. In momēto. q: gaudiū hypocrite adinstar pūcti. Iob. xx. c. & idem Iob. xxj. Ducunt in bonis dies suos: & in pūcto ad infernū descendūt. Et non ceperūt in ea man⁹. aliq̄d boni. q: manus nō extendit ad pauperes. Prouerb. vlt. ¶ Et maior &c. pctm̄ sodomoꝝ. s̄m Ezech. xvj. c. supbia fuit abūdantia: saturitas panis: & otiū. & pauperi nō porrexerūt manus. In his & in alijs magis hodie offendit in eccl'ia dei. vn̄ eccl'ia iustificat sodomā: sicut Niniuitas: & reginā saba. scz cōparatiue. vide Mat. xij. & Lu. xj. q: cepit mādata dei facere: & postea cōtempsit. & (qd peius ast) mala deaurando tegit: simulando virtutes cū cerimonijs suis: quas nō habz. & spūs imūdus exierat ab ea. Mat. xij. & Lu. xj. Sed q: inuenit eam otiosam: & vacātem a bonis operib⁹: ornatā exterius missis & cantib⁹: & in solennitatib⁹ sctōꝝ/ preciosis apparatibus & v̄bosis predicationib⁹ & eleemosynis. Lu. xv. xxxvij. di. §. hinc etiā. siliquarū & quisquiliarū sunt frumēti immūditie. Amos. viij. furfurū & micarū remanentiū de adipib⁹ & nidorib⁹ & delitijs prelatoꝝ. Remanentib⁹ alijs occultis vitijs & manifestis in ea cupiditatū/ ambitionū/ simoniarū/ intrusionū/ immūditiarū/ xenodoxie/ & philargyrie/ & inuidie/ & tyrānidis & alioꝝ flagitioꝝ indicibiliū ideo reuersus est ad mēbra eius cū septem spiritibus nequioribus se. Matth. xij. & Luce. xj. q: s̄m Augusti. super Lucam. xj. c. super hec verba. Peior est charitas simulata/ q̄ odium: & paupertas simulata/ q̄ auaritia: & castitas simulata/ q̄ luxuria. & sic de alijs virtutib⁹ simulatis. ¶ Zay. Candidiores nazarei ei⁹. eccl'ie florentes vel sancti. Niue. que de celo est contemplatiui. Nitidiores lacte. qd de terra est. de pecudibus terre. actiui. Rubicūdiores ebore antiquo. antiquoꝝ patruz fortitudine. Sapphyro pulchriores. in spirituali feruore. Candidiores habet ecclesia nazareos suos: qui interpretant sancti vel cōsecrati. niue candidiores. & lacte nitidiores. p quos abstinentia & vita actiua significat. Per niuem candor vite celestis. Per lac temporalium actio demonstrat. Habet ergo ecclesia nazareos: qui per contemplationem vitā ducunt celestē. de qua. ij. q. vij. sancta. & xvj. q. j. placuit. & c. de presentiū. Et per actualis vite dispensationem lacte candidius ad laudem creatoris nitent: vt plerūq; eos qui celestem vitā tenent: terrena bene dispensando virtutū operibus transcendant. ex̄ de renū. nisi cū pridem. §. ne putes. & de regu. licet. §. sivo. ver. q̄m. Quia v̄o per feruorē spiritus antiquoꝝ fortiū patrū vitam superabant in ecclesia primitiua: recte adiungit. Rubicūdiores ebore antiquo. Dum em̄ ruboris pulchritudo laudat: flamma sui desiderij exprimit. Ebur aūt elephātis os esse nō dubitat. Sapphyro pulchriores. Sapphyr⁹ etherei coloris est. vbi breuiter tota nazareoꝝ vita expressa est. q: p actionem ad cōtemplationem tendentes precellentes patres veteris testamenti superare visi sunt. maxime post missionem spiritus sancti illi de eccl'ia primitiua. Sed q: plerūq; inopem copia facit: & felicior est homo q̄ expedit: mens sepe de se presumens & vano fauori acquiescens/ fuscat. & q̄ albescere videbat: denigrata sordescit. Et patres nostri in eccl'ia primitiua. Ideo p exaggerationē laudant. vt istius temporis membroꝝ eccl'ie maxime clericoꝝ & religiosoꝝ feditas & dissolutio ostendat. vn̄ sequit. ¶ Heth. Denigrata est. amisso candore iustitie. q: presumit de se. Unde. Noli esse nimis iustus. ij. q. vij. §. his ita. j. ver. leuita. Sup carbones facies eoꝝ. nedū in vita interiori/ sed exteriori. Et nō sunt cogniti in plateis: q: prius in angusta via que ducit ad vitā: nunc in ampla sunt/ que ducit ad mortē. Mat. vij. & Lu. xiij. Adhesit cutis eoꝝ: infirmitas vitioꝝ. Ossib⁹ fortitudini virtutū. vij. q. j. §. hic tūc. ver. est & aliud. Aruit: & facta est quasi lignū aridum/ insensibile/ vel inflexibile ¶ Denigrata. Nigri post candorez fiunt: qui amissa dei iustitia suā laudem querunt: q: de se presumunt. Unde in peccata etiam corruunt nescientes. & post ignem mentis ad frigus corporis: post candorem vite/ ad nigredinem vane adulationis descendūt. vnde extinctis carbonib⁹ similes sunt. Et nō sunt cogniti in plateis. i. in vite secularis latitudine. Nihil em̄ humane menti angustius: q̄ proprias voluntates abnegare: desideria carnis frangere: & hmōi. Unde nihil latius q̄ proprijs seruire voluptatib⁹: nullis subesse legibus: & hmōi. In plateis aūt sunt querentes sua. Ampla aūt hec via que ducit ad mortē. Mat. vij. sed in plateis nō cognoscunt: qui nō sunt qd videbantur: qui aliud erant: & aliud ostendebant. sicut hypocrite. de pe. di. ij. citius. ¶ Teth. Melius fuit occisis gladio. verbi dei. Ephe. vj. q̄ interfectis fame. eiusdem verbi. viij. q. j. sunt in ecclesia. Om̄ isti extabuerūt cōsumpti a sterilitate terre. penuria ecclesie. duz predicatio cessat/ ecclesia nō fructificat. Melius &c. gladio verbi dei q̄ interfectis fame eiusdem verbi. hi occidunt ad vitam: illi interficiuntur vt pereant. Est aūt gladius quo mors punitur: vt vita sequatur. Iste est gladius verbi dei. ad Ephes. vj. ¶ Est alius qui precidit vitā: occidit animā. de quo. Gladius meus deuorabit carnes eius. Iudi. vj. Alius gladi⁹ flammeus atq; versatilis ad custodiendā viam ligni vite. Gen̄. iij. in fi. Alius limatus & acutus. de quo Luce. ij. Tuā ipius animā gladius ptransibit. idest dolor dominice passionis. s̄m glos. Luget ergo ecclesia cōsumptos fame & siti verbi dei. Hac fame qui fuerit peremptus: eterne morti subiacebit. Sicut em̄ homo ex duabus substantijs constat. ex̄ de cele. missa. in quadam. ita duabus vitis conseruat. caro sustentatur corporali: animus cibo spirituali. ex̄ offi. ordi. inter cetera. Et maior est refectio mentis q̄ dapes corporis. vt dicit glos. super illud Actu. vj. Nō est bonū nos derelinquere verbum dei: & ministrare mensis. Unde panem quotidianū petimus vtrūq;. de con. di. ij. in calice. & Matth. vj. & Luce. xj. vtrumq; petimus qui vtroq; indigem⁹. Sterilitas terre/ penuria ecclesie. quādo magistris deficientibus verbi imbribus/ nō infunditur. Esa. xxix. Dabitur pluuia semini tuo vbicūq; seminaueris in terra.

ueris in terra. q: semen est verbū. Matth. xiij. Luce. viij. pluuia/ gratia. de qua Ezech. xxxiiij. Pluuie benedictionis erunt. Promittit ergo dn̄s predicatori q̄ in quacūq; gente seminauerit verbū dei: ipse gratie pluuiam largietur. Unde est magna pmissio q̄ gratia sequatur predicationē. vnde valde beatū est audire p̄dicationem. quū per hoc audientibus gr̄a infundatur. Culpam aūt sacerdotum & predicatoꝝ iniustitiā vel negligentiā docendi consumptio sequit plebis. ¶ Ioth. Man⁹ mulierū. q̄ sexus natura misericordes sunt. Mulierū p̄dicatorū vano fauore effeminatoꝝ. Misericordiū. opinione sua. Coxerūt iniurijs/ afflictionibus. Filios suos. subditos. Facti sunt cibus earum. dum carnalem vitam subditorū affligunt reprehendunt: & arguūt. In cōtritione filie ppl'i mei. apostoloꝝ & successoꝝ. In ecclesia em̄ quasi filios suos decoquūt: qui culmine regiminis sublimati/ igne zeli vel inuidie inflāmant aias subditoꝝ: dum nimis iusti videri cupiunt: & tyrānica potestate opprimūt. xlv. dist. sunt nāq;. c. vera. c. recedite. ij. q. vij. §. his ita. v̄. vnde bene. qui etsi habeant zelum dei: sed nō s̄m scientiā. ad Rom̄. x. xv. q. j. §. j. quia austeritate dn̄ationis quasi pro iustitia adurunt: et infirmā carnalem vitam subditoꝝ minis & increpationibus quasi dentibus rodūt. Hec oia in cōtritione ecclesie que est filia ppl'i dei. i. apl'oꝝ & successoꝝ: ab eis fiunt q̄ seculari aut ecclesiastica potestate animas tyrānice exurūt. dum inuidie/ aut ire/ aut indiscreti zeli/ ɔcupiscētia inflāmati/ filios q̄s lacte doctrine nutrire debuerāt: adustiōe afflictionis vexant: nō attendentes qd dicitur. j. ad Coꝝ. x. Factus sum infirmis infirmus. xlv. dist. recedite. xxvj. q. vij. alligāt. ¶ Caph. Compleuit. quasi iam cesset ira cui satisfecit pena. Dn̄s furorem suū. impletis peccatis. Effudit irā indignationis sue. hoib⁹ p vitia effusis. Gen̄. xlix. Effusus es sicut aqua. scz in vilem libidinem. Nō crescas. ps. lxviij. effunde sup eos iram tuā &c. ¶ He Et succēdit dn̄s ignem in syon. ɔcupiscentiā peccatoꝝ succendi pmisit in ecclesia ingrata. Et deuorauit fundamēta eius. vera fide mista heresibus. Cōpleuit. sup ecclesiam cōpler⁹ est furor dn̄i: q: mensurā pctōꝝ impleuit. vnde p̄s. cvj. Effusa est ɔtentio sup p̄ncipes. scz ecclesie p̄latos. xxxv. dist. ecclesie p̄ncipes. & errare fecit eos in inuio & nō in via. Et Apoca. vlt. Qui in sordib⁹ est sordescat adhuc. & iustus iustificetur. xlvij. di. quātumlibet. Succendit dn̄s ignē in syon. nō qui ibi super apl'os descendit. Actuū. ij. de ɔse. di. iij. c. vlt. sed qui pueros Iob ɔsumpsit Iob. j. & duos q̄nquagenarios. iiij. Reg. j. & xxiij. q. iiij. ea vindicta. Habet enim deus ignes varios quos emittit de thesauris suis. cuius ignis in syon: & caminus in hierusalem. Esa. xxxj. Alios inflammat vt erudiat. vt. s̄. in. j. c. in litera Men. in thren̄. Misit ignem in os meum & erudiuit me. Alios vt exurat. Matth. xxv. Ite in ignem &c. & in vitijs accendi pmittat. de pe. di. iij. inter hec hircū. j. quib⁹ succensis fundamētū fidei dissipatur. Unde magis nostras q̄ iudeoꝝ miserias plangere debemus: q: magis in nobis q̄ in eis ignis ois ɔcupiscentie succensus est: vsq; ad ɔsumptionē deuorans maiora & puriora mēbra ecclesie. Iob. xxj. Vitioꝝ omniū flāma vorax quasi vniuersos possidet. & olla succensa a facie aquilonis feruet. Hiere. j. Et fornax chaldeoꝝ chaldeos incendentes incendit. Daniel. iij. Hāc fornacem ille lucifer cū suis satellitib⁹ ignis succendit: cui⁹ halitus prunas ardere facit: & flāma de ore eius egreditur: & de naribus eius pcedit fumus/ sicut olle succense atq; feruentis: & de ore eius lāpades pcedunt/ sicut tede ignis accense. Iob vlt. Iste etiā faber succendit hāc fornacem vitioꝝ. de q̄ Esa. liiij. Ego creaui fabrū sufflantez in igne prunas. Illi aūt pauci intra eccl'iam dei q̄ nō adorauerint aureā statuaz istius vanitatis & carnalitatis/ q̄ est in eccl'ia militanti: euadent hāc fornacē de corde & ore & opere. & cū illis tribus pueris dn̄m hic & in perpetuum collauda būt. Dan̄. iij. Fundamēta aūt hereticoꝝ et hipocritarū quibus in oi statu eccl'ia plena est: deuorant & deuorabūtur ab ira furoris dn̄i. Iob. v. Vidi stultum firma radice. supple firmatum. in gloria mūdi. et maledixi pulchritudini eius statim. id est exteriori apparentie. q: hypocrite sepulcra sunt dealbata extrinsecus/ fetida intus ex ossibus mortuoꝝ. Matth. xxiij. O quot p̄lati in eccl'ia dei pulchri exterius/ potentes a seculo/ viri famosi/ gigātes in terra. Gen̄. vj. Sunt hic & erunt ppter eoꝝ pulchritudinē maledicti. & eradicabūtur a fundamentis: eoꝝ radice fundata in terra salsuginea & sterili penitus desiccata. Quis em̄ tales videantur exterius q̄busdam apparentibus & cerimonialibus operib⁹ firmati & radicati: sunt tn̄ coram dn̄o maledicti: quoꝝ corda & corpora varijs vitijs & vanis laudibus & fauoribus inflāmantur. vn̄ seq̄tur. nō crediderūt &c. ¶ Lamech. Non crediderūt &c. Reges terre. demones vel quilibet p̄nceps. Et vniuersi habitatores. nō transitores. Quoniā ingrederetur hostis. diabolus vel membra eius. Et inimicus. cōfortauit dn̄s seras portarū tuarum &c. p̄s. cxlvij. Per portas. p̄dicatores vel virtutes. Hierl'm ecclesie. Nō cre. re. terre. de quibus dicit. p̄s. ij. Adstiterūt reges terre & p̄n. cōue. in vnū. vel demōes s̄m illud Eph. vj. Nō est nobis colluctatio &c. Habitatores orbis. qui nesciūt dicere p̄s. xxxviij. Aduena ego sum apud te & peregrinus. sz audiūt/ ve sup habitatores terre. Apocal. viij. hi videntes eccl'iam dei/ auxilio dei firmatā/ non credunt q̄ ingrediatur hostis p portas hierl'm. de quibus d: in p̄s. ix. Qui exaltas me de portis mortis vt annūtiem oēs laudationes tuas in portis filie syon. ¶ Mem. Propter peccata pphetarū. prelatorum. j. q. j. iudices. Eius ecclesie. Et iniquitates sacerdotū ei⁹. Qui effuderunt. fide corrupta vel exemplo. In medio. publice. Eius ecclesie. Sanguinē iustoꝝ. Propter iniquitatem sacerdotū & p̄ncipum ecclesie mala crebrescunt: q̄ legem in publico puertunt. iudicia inuertūt. & sanguinē sanguini addunt. nam & eoꝝ machinationibus et consilijs & fraudibus & preceptis multoꝝ sanguis funditur. & vix fit bellum hodie & guerra inter christianos: in q̄bus p̄lati ɔsanguinei & amici/ vel odio vel amore manū nedū clāculū sed publice non apponant. nō obstātibus. c. xxiij. q. viij. §. j. cū. c. seq. vsq; ad. §. his ita. & c. reprehensibilem. & c. si in mortem. l. dist. miror. c. clericū. c. de his clericis. c. si quis viduā. & c. de his. & c. studeat. c. si quis homicidiū. c. hi qui arborem. lj. dist. c. j. c. si quis. ij. q. vij. §. his ita. iiij. ex̄ ne cleri. vel mo. clericis. c. sententiā. de homic. quasi p totū. de cle. percus. per totum. de cle. pug. in du. p totū. de rap. in archiepatu. de ex. pre. ex literis. cum si. Ipsi autem glossant & declarant iura sicut volūt. sed in die iudicij erit alius declarator: qui illa iura edidit p vicariū suū papā. l. dist. si quis diaconus. ¶ Num. Errauerūt. doctores a via v̄itatis. Ceci. sine luce. xxxvij. di. §. vlti. In plateis. voluptatibus. Polluti sunt sanguine. peccatis subditoꝝ. xliij. dist. ephesijs. Quūq; nō possent. itrare scz eccl'iam: quia nolebant. Tenuerūt lacinias. Lacinia s̄m Hugu. in deriuationibus/ est vestis lacerata. vel ora vestimenti. vn̄ Macrobius in saturnalibus. Toga cesar p̄cingebatur: vt trahendo laciniam mollius incederet. Et inde laciniosus. a. um. i. laceratus vel pānosus. vnde Hiero. in expositione sup Esa. Qui pre cunctis laciniose legis cerimonijs dedit p̄ceptum. & inde lacinio. as. i. euellere/ lacerare/ bellare/ vel bellicare. Suas. peccata veteris vite. a lacerādo. i. vestes laceratas. Allegorice. In ecclesia doctores & p̄lati & sacerdotes sanguinē iustoꝝ effundūt: qui iusti esse possent/ nisi eoꝝ negligentia deperissent. vnde Ezech. iij. c. et xviij. & xxxiij. Si non annūtiaueris impio iniquitates suas: sanguinē eius de manu tua requiram. Actuū. xx. Mūdi sunt manus mee a sanguine omniū vestrum &c. xliij. dist. ephesijs. ex̄ de of. or. irrefragabili. vbi de hoc i glos. j. Sanguis aūt. i. pctm̄ subditoꝝ culpa sacerdotū & platoꝝ effundit. & sepe qui videbātur iusti exēplis platoꝝ/ & doctrina prauitatz peruertūtur. & peccati sanguine polluti moriunt. inde sacerdotes & pphete ceci errāt in plateis.

Universidad de Deusto Biblioteca

dum spatiosam ⁊ latam viá que ducit ad mortem/apprehendunt: ⁊ angustam q̄ ducit ad vitá. Matth.vij. ⁊ Luce xiij. nō introeunt: nec alios introire permittunt. Matth. xxiij. Et hoc est qđ p̄missum est. Sanguinē iustoꝝ effuderūt in medio eius.i.ecclesie. que est hierl'm vera ⁊ mater nostra. Gal.iiij. de ↄse.dist.iiij. mater ecc'ia. Hi quum dei templū sanguine suo polluti intrare nequeūt: tenent lacinias suas: vt quū cecus ceco ducatū p̄beat: ambo in foueam cadant. Matth.xv. Luce.vj. ⁊ xxxvij.dist.§.fi. Hoc deplorat ꝓpheta/immo electoꝝ concio tota: ꝙ in spatiosam viá ambulantes/⁊ veterem vitá ducentes/viasvite nō apprehendūt: ⁊ suis se anfractibus impediūt. Ceci se sequūtur: qui christū verá lucem.xxj.di.c.j.℣.acholyti. sequi dedignātur. ¶ Samech. Recedite.a nobis. Polluti. ne nos polluatis. Clamauerūt.p̄lati. Eis subditis. Recedite: abite.ad ↄsimiles. Nolite tangere.sacramēta dei. sꝫ talis locutio ꝭm Hiero.nō illuminat cecū: nō sanat egrotum: nō curat infirmū: sed magis occidit atqꝫ in desperationē cadere periclitantē ꝑmittit.xlv.di.recedite. Iurgati quippe.pro tali correctione. Sunt: ⁊ cōmoti sunt. ideo Dixerūt inter gentes.gentiles. inter quos ꝑ tales nomē dn̄i blasphematur.xlv.disti.de iudeis. Non adijciet (al's addet) vltra vt inhabitet in eis.vbi nō est pax vel concordia.xxiiij.q.j.§.si autē. ¶ Recedite.sepe in ecclesia ceci et polluti nequeūt ingredi templū dei viui: ⁊ sacris participare mysterijs.xlix.di.hinc etenim.quos alij/ꝙuis ⁊ ipsi polluti/quasi zelo dei despiciūt: qui iusti videri appetūt: q: nōdum manifesti sunt. vnde erecto supercilio obiurgātes dicūt. Recedite a nobis ⁊ sacris dei. Ite ad eos quorū ↄsortes estis. Nolite tangere sacrosancta q̄bus indigni estis. his ⁊ hmōi alios criminādo/iustos se ostendere conant'. inde sepe lites generant': q: nō ꝭm deum corrigunt: sed alijs oppressis sanctiores videri cupiūt. Unde subditur. Iurgati sunt quippe ⁊ cōmoti sunt. p̄us enim cōmoti iurgant': deinde acrius cōmouen tur: q: nō stant in illo qui idem est: ⁊ eū reliquerūt qui est pax vera. Ioá. iiij. ꝑterea subditur. Inter gentes nō adijciet vltra ⁊c. q: vbi pax ⁊ concordia nō est/deus esse non pōt. p̄s.lxxv. q: factus est in pace locus eius. Inter gentes nāqꝫ ꝑ tales nomen dei blasphemat'.xlv.di.de iudeis. ¶ Ayn. Facies dn̄i.ira vel vindicta. Diuisit eos. Ite maledicti in ignē eternū. Mat.xxv.diuisit inquá a p̄destinatis: q tandē nō pereūt.de pe.di.ij.§.hec itaqꝫ.℣.firmū al's ē.c.⁊.℣.si.null⁹ al's est.c. ¶ Non adijciet (al's addet) vt respiciat eos.sꝫ miserando.vn̄ respexit dn̄s Petrū. Luce.xxij. vbi Augu. de ↄsensu euāgelistarū. Mihi videt' illa respectio diuinitus facta. Et sicut dictū est. Respice ⁊ exaudi me dn̄e de⁹ meus ⁊c. ⁊ ibi p̄s.vj. Cōuertere dn̄e: ⁊ eripe aiam meam. Ita dictū arbitror: ↄuersus dn̄s respexit Petrū. ⁊ Beda. Respicere nāqꝫ eius/est misereri. q: non solū quū agitur penitentia: verūetiá vt agat': dei misericordia necessaria est. ⁊ Amb. Deniqꝫ quos iesus respicit/plorant delictum ⁊c. Facies sacerdotū.quoꝝ facies reuerenda ⁊ dignitas. lxxxiiij.dist.porro. Non erubuerūt illi de ppl'o quib⁹ p̄sentibus ⁊ corrigentibus peccauerūt. Nec senū. dicentium quis infirmatur ⁊ ego nō infirmor. ij.ad Coꝛ.xj. ⁊ vij.q. j.§.hoc autem. Miserti sunt. quū sit miseranda senectus ꝓphetarū ⁊ sacerdotū. ¶ Facies ⁊c. Quidá in ecclesia dei timore abiecto facies sacerdotū nō erubescūt. quia a facie dn̄i ⁊ ab ira vult⁹ ei⁹ diuisi sunt ab ijs q vocati sunt ad vitam. neqꝫ miserti sunt senū p̄latoꝝ scꝫ/qui omnibus eis cōdolentes cōdescendūt. Nota ꝙ terribile sit sacerdotes contēnere: nec faciem eoꝝ erubescere.i.illis mouentibus ⁊ videntibus a sceleribus nō cessare. de his em̄ dn̄s dicit Luce.x. ⁊.xxj.di.in nouo. Qui vos audit/me audit. vbi Cyrillus. Per qđ docet q̄cq̄d ꝑ sctōs apl'os eccl'ie dei d'r acceptadū esse q: q illos audit/⁊ christū audit. Ineuitabilis est g̃ pena illis q apl'os ⁊ eoꝝ successores ↄtēnūt. vn̄ ⁊ sequit'. Et q vos spernit/me spernit.viij.q.j.qui vos. Beda. Ut scꝫ in audiendo quisqꝫ vel spernendo euangelij predicatorem/nō viles quasqꝫ ꝑsonas sed dn̄m saluatorem immo ipm p̄rem spernere se vel audire disceret. nā sequitur ibi. Qui aūt me spernit/spernit eum q me misit. q: in discipulo magister auditur. ⁊ in filio pater honoratur. Ibi etiam Aug. de ℣bis dn̄i. Si aūt sermo dn̄i ad vos quoqꝫ ꝑuenit: ⁊ in eo loco nos cōstituit: videte ne spernatis nos. ne ad illum ꝑueniat qđ nobis feceritis. Hec aūt diuisio de qua hic loquit'/plene fiet in iudicio. dicēte dn̄o Matth.xxv. Ite maledicti. Et notandū ꝙ supra sacerdotes quasi homicidas planxit ⁊ hic separant' a facie dn̄i q nō detulerint eis. ꝙuis em̄ mali sint nō sunt contēnendi. sed ille in illis colendus ⁊ honorandus in quo missi sunt xcx.dist. ꝭm.j.q.j.nō quales. ⁊.§.p̄ce.hoc ergo. cum.c.seq. vsqꝫ ad.§.fi. ¶ Phe. Cū adhuc subsisteremus.in carne.in fide. Defecerūt a vero lumine oculi nostri. intentiōes terrenis insistentes: sicut oculi cornini vel vulturini. non columbini. colūbarum. Cañ.iiij. Que resident iuxta fluēta plenissima scripturarū.xxxvj.di.§.ecce.in fi. Ad auxilium nostrū vanū. mundanū. de quo Esa.xxxvj. Baculus arūdineus rex egypti. ⁊ cum.xxiij.q.iij.§.j.facit de cōse. dist.j. ois christianus. Cū respicerem⁹ potentes. diuites literatos buccinantes. Attēti ad gentē. maledictus q confidit in hoīe ⁊ ponit carnē brachiū suū. Hiere.xvij. Que saluare nos nō poterat. q: tu solus saluas dn̄e: qđ alius nō potest. q: p̄s.cxxiij. Adiutoriū nostrū in noīe dn̄i q fecit celū ⁊ terrá. ⁊ iterū p̄s.lxxxiij. Beatus vir cui⁹ est auxiliū abs te ⁊c. ¶ Cum adhuc. vox est in ecclesia plangentiū. q se vana spe lactauerunt secularibus negotijs occupati. sed mortis infirmitate aut qualibet tentatione ꝑuenti/inueniūt se nō solum deceptos: sed etiá cecos: cū adhuc subsisteremus. Subsistit quisqꝫ qui dū viuit in carne/rectam fidē tenet etsi operibus nō implet: sed aliq̄ tactus molestia inuenit oculos suos defecisse: quos ad caduca ⁊ labētia intenderat/vanū querēs auxiliū. q: ꝭm Grego. Qui labentibus adheret/necesse est ꝙ cū eis pariter collabat'. ¶ Sade. Lubricauerūt. p̄s.xxxiiij. Fiat via illoꝝ tenebre ⁊ lubricū. Uestigia nostra. nō fixa supra petrá christum. xix.di.ita. In itinere platearū nostrarū. voluptatū largarum. Appropinquauit. dum secula cōplent': dum securis ad radicem ponit'. Matth.iij. ⁊ Luce.iij. vbi Chryso. sup Matth. Securis em̄ acutissima est ira consummationis q totum p̄cisura est mūdum. sꝫ si posita est: q̄re nō p̄cidit? quia rōnales sunt arbores: ⁊ in ptāte habēt facere bonū aut nō facere. vt videntes ad radices suas positá esse securim timeát: ⁊ faciant fructū. Ergo denūtiatio ire q est securis posita/etsi malis nihil agat: tm̄ a malis segregat bonos. Finis noster. retributionis. Cōpleti sunt dies nostri. sicut cōpleris pctis Amorreoꝝ venit finis eoꝝ. Gen. xv. xxiij.q.v.§.hinc notandū. Quia venit finis noster. Lubricauerūt hoc quoqꝫ in ecclesia iure plāgimus/dū eos q voluptuose ⁊ splendide viuūt respicim⁹. plāgimus eoꝝ lasciuiá qui lubricá sectantur viam. q: nō sunt fun. super fir. me. Hanc se euasisse gaudebat Dauid dicēs. p̄s.xxxix. Statuit supra petrá pedes meos ⁊ direxit gressus meos. ⁊ alibi p̄s.xvij. Qui perfecit pedes meos tamq̄ ceruoꝝ. ¶ Coph. Uelociores fuerunt ꝑsecutores nostri. heretici. demones tyrāni ecclesie. Aquilis celi. doctoribus. xxiij. q.j.qm̄.de conse.dist.ij.est corpus.post.c.est cibus. Super mōtes.in specula regiminis positos. Persecuti sunt nos percutiá pastorem ⁊c. Matth.xxvj. vbi Hiero. Percutit' pastor bonus: vt ponat aiam suá ꝓ ouibus suis: ⁊ de multis gregibus erroꝝ fiat vnus grex ⁊ vnus pastor. ¶ Est aūt duplex ꝑsecutio. Bona qua apl's tradidit Corinthū sathane: vt spūs eius saluus esset. j.ad Coꝛ.v. ⁊ simile. j. Timo.j.xj.q.iij.audi.in die dn̄i. Et christus flagellat iudeos. Matth.xxj.j.q.iij.ex multis. de qua p̄s.c. Detrahentem secreto ꝓximo suo hunc ꝑsequar. Alia mala. qua rex nequissim⁹ ꝑsequebatur Heliá.iij. Reg.xviij. ⁊.xix. et mali ꝑsequūtur bonos.xxiij.q.iiij.qui ꝭm.de vtraqꝫ.c.cū.⁊ q qui peccat. In deserto monachis ⁊ eremitis. Hiere.ij.

Persecutio duplex.

Uisitabo sup omnes qui attonsi sunt in comá habitátes in deserto. Insidiati sunt nobis. demones ⁊ heretici. ¶ Velociores. Plangit ꝓpheta ꝑsecutiones eccl'ie: cui⁹ ꝑsecutores aquilis velociores sunt. immūdi siquidē spiritus velociores sunt nequitia/fraude ⁊ agilitate vane ad lacerandū ⁊ deuorandū/ꝙ aquile celi.i.predicatores ad eripiendū. velociores em̄ sunt aerie ptātes: q: non est ptās sup terram q cōparetur eis. Iob.xlj. Sup montes ꝑsecuti sunt nos. q: dum ad eccl'ie regimina extollimur: acrius eos ad ꝑsequēdum incitam⁹. nec in specula sedis apl'ice positi sunt securi. q: quos sup montes eleuatos vident: vt ceteros diligētius inspiciendo conseruent ⁊ ad culmina virtutū ꝓuocent/tanto ardentius ⁊ audacius infestant. In deserto insidiati sunt nobis. Per desertum vita monastica vel eremitica q in desertꝭ ⁊ in solitudinibus agit'/designatur.xviij.q.ij.luminoso.ibi.ne in dei seruoꝝ recessibus. ℣si. de hoc. ⁊.xvj.q.j.si cupis. contra quos quasi athletas fortiores ⁊ inuisibiles. seuiūt hostes. Un in vitis patrū legit' ꝙ quū diabolus in quodá tēplo visitaret alios demones: oēs fecit verberari/q: parū maleficij videbatur ei qđ fecerant. post vnus demon aduenies/dixit se xl. annis in eremo quēdam monachū impugnasse: ⁊ vix nocte illa eū cōpulit fornicari. tunc diabolus surgens ⁊ osculans eū imposuit ei corōná suá: secūqꝫ sedere pcepit dicens eum magnū qđ fecisse. Quantis vrgemur malis: in occulto instant insidie. in apto super mōtes seuit ꝑsecutio. vt pastores deijciat: oues sternat. Inde sequtur. Spūs oris ⁊c. ¶ Res. Spūs oris nostri ⁊c. de quo spū. p̄s.l. Spm̄ rectū innoua ⁊c. Oris nostri. corde creditur ad iustitiam: ore aūt fit ↄfessio ad salutē. Roma.x.xj. q.iij.nolite. Christus dei filius. Dn̄s. qui nō fecit peccatū j.Per.ij. Captus est. quasi totius miserie solatiū. In peccatis nostris. in christo sperem⁹: illū imitemur: q captus est ꝓ pctis nostris. Cui dicim⁹. In vmbra tua. refrigerationis. p̄s.xvj. Sub vmbra alarū tuarum ꝓtege me. Ala glos.mie ⁊ charitatis. Uiuem⁹. In gētib⁹. adunati. Gentibus. vt fiat vnū ouile ⁊ vn⁹ pastor. Io.x.ex de bap. licet ꝑ grecos. Pascasius. Sicut ex hoc aere ducimus spiritū quē ad ipm reducim⁹ ⁊ inde viuim⁹: Ita hō interior per fidē spm̄ dei attrahit: ⁊ inde viuit/qđ bene facit: qđ orat: qđ cogitat. deniqꝫ. oia bona sua ipsi adscribendo reddit. ¶ Spūs. christus dn̄s cui⁹ doctrina/cui⁹ gr̃a/cuius sanguis est nobis spūs ⁊ vita. In nostris nō in suis pctis captus est. p̄s.lviij. Quia ecce ceperūt aiam meá: irruerunt in me fortes. Et sequit'. Neqꝫ iniq̄tas mea neqꝫ peccatū meū dn̄e: sine iniq̄tate cucurri ⁊ direxi. ⁊ iterum p̄s.lxviij. Que non rapui tunc exoluebá. Spūs em̄ d': filius dei: q: deus est. ⁊ deus spūs est. j. Io.iiij. Humanitas insinuatur quū subiūgit'. christus dn̄s. ex de sacra vnc.c.vnico. Quia em̄ vna ꝑsona est deus ⁊ hō. ex de here. cum christus. vbi christus capit': deus capi d'. Spūs oris nostri b̄n christus d': q: quē in corde credimus/ore ↄfitemur. sed eoꝝ ꝓprie vox ista est/qui ita in ore habēt verbū veritatis: qđ christ⁹ est: sicut ⁊ in corde: q: ex abūdantia cordis os loquitur. Matth.xij. Uñ ⁊ Petrus ore negádo se discipulū christi/mortaliter peccauit. sicut ⁊ legit' ⁊ no.xj.q.iij.nō solū. Hic christus captus est pro nostris pctis: vt nostra pctá deleret. Cui diximus. In vmbra tua viuem⁹ in gentib⁹ ⁊c. q: ipse est expectatio gentiū: ⁊ semē Abrae in quo b̄ndicent' oēs gentes. Gala.iij. in hoc credebat ꝓpheta. corde ⁊ ore ↄferebat in vm.t. Uenturus em̄ erat/vt cū gentibus iudeos saluaret. vn̄ ꝑ futurū dixit viuem⁹. q pctis mortui eramus. Sub vmbra passionis nos ꝓtexit/q̄si alis in cruce extensis. Caro ei⁹ nobis vmbra fuit. q: estus nostre mētis refrigerauit: ⁊ varias estuū passiōes tēꝑauit. Sub vmbra illius apl'oꝝ vmbra sanabat infirmos. Actuū.v. Hec vmbra totū nūc illuminat mūdū. Io.j.xxj.di.c.j.℣.acholyti. ꝙuis adhuc ꝑ vmbrá sui corporis.i.eccl'ie.xxiij.q.iij.pro mebris. videam⁹ eū nō facie ad faciē. In hac vmbra refrigerati ab estu vitioꝝ. Luce.j. Uirt⁹ al'. obūbrabit ti. spe viuimus. ¶ Syn. Gaude ⁊ letare. ironice. gaudium hypocrite ad instar pūcti. Iob.xx. Filia Edom. terrena vel sanguinea ecclesia malignātiū: sicut in christo spes sanctorū ⁊ exultatio: ita ⁊ maloꝝ ↄfusio ⁊ dānatio. Que habitas. ꝑtinaci studio. In terra. nō in celo. Hus ↄsiliatoris.s.diaboli. Ad te quoqꝫ. sicut hierl'm. vnde q acceperit gladiū/gladio peribit. Matth.xxvj.xxiij.q.viij.§.j. Perueniet calix Babylonis qui inebriat oēs gentes. ⁊ est calix ire dei. Apoc.xiiij. Inebriaberis atqꝫ nudaberis. virtutibus. de hac mala nuditate Abachuc.ij. Ue qui potum dat amico sꝫ mittens fel suū ⁊ inebrians vt aspiciat nuditatē eius. Exod.xxiij. Agent tecū in odio: ⁊ tollent oēs labores tuos: ⁊ dimittent te nudá. Naum.iij. Ostendá gētibus nuditatem tuá. Ezech.xvj. Nudabo ignominiá tuā coram eis: ⁊ videbunt oēm turpitudinē tuá. Aug. Nudabit' pectoris mei ↄscientia: ⁊ aperto corde videbūtur litere peccatoꝝ: que stilo ferreo in vngue adamātino. Hiere.xvij. in p̄nci. scripte sunt. atqꝫ vniuersa expectātiū multitudo leget in pectore meo signatas imagines peccatorum. Apoc.xvij. Odient fornicariá: ⁊ desolatam facient illam ⁊ nudam. Hiero. Omne tēpus vite nostre ↄsumim⁹ expoliantes dn̄m/scilꝫ aiam: ⁊ ornantes ancillá/scꝫ carnē. Et ideo btūs qui vigilat ⁊ custodit vestimēta sua: ne nudus ambulet: ⁊ videant turpitudinē suá. Apoc.xv. vide in vlti.℣.qui sequit'. Attribuit ꝓpheta vnicuiqꝫ parti qđ cōuenit. vt scꝫ syon afflicta ecclesia iustoꝝ non desperet. ⁊ filia edō synagoga pctōꝝ nō insultet. Et est notandū ad quátam altitudinem hieremias ↄscenderit. vnde q̄si de specula dilatato corde agones huius seculi ↄsiderat. Nunc simul oēs/nūc singulos/nūc iudeoꝝ casus deplorat: nūc ecclesie luget detrimenta: moꝝ perturbationē dolet. nūc restaurationē hierl'm ⁊ gloriam intuet'. ⁊ eccl'iam exaltādam gloriatur. cū victoribus gaudet. cum victis luget. Deniqꝫ oēm sexum/oēm etatē/p̄latos ⁊ subditos tamq̄ vnus sit in oibus/singulis ꝑsonis singula lamēta impertitur. ⁊ semꝑ nouas lachrymas fundit dū alternatim nouas ꝑsonas inducit. ad vltimū dn̄m nostrū iesum christū esse captū pro pctis nr̄is testatur: nō tm̄ oēs a morte redemisse ꝓpe finē ingemiscit. ⁊ eoꝝ qui cōuersi sunt finitam esse malitiá gaudet. eos vero q sanctos ꝑsecuti sunt/pro iniq̄tatibus puniendos esse affirmat: quū eoꝝ detegētur pctá. Hinc intelligendū est q: in scripturis sanctis nihil aliud est p̄ncipaliter ꝙ lamētationes q frequētande sunt in hoc seculo. ⁊ carmen qđ cū angelis cantabim⁹ in celo. ⁊ ve Ezech.ij. qđ filij edom vlulabunt in inferno. Lugeamus ergo cū Hieremia in hoc seculo: ne vlulem⁹ cū filijs edom in inferno. Fugiam⁹ gaudia p̄sentis vite: q: p̄ntia gaudia sequūtur perpetua lamēta. Hanc charissimi letitiá fugite/si illic flere formidatis. Greg. ⁊ mania carnia vt cum angelis cantare possim⁹ perpetuū all'a. All'a interpretatur laudate deū. ⁊ est vox gaudij. qđ signat ineffabile gaudiū angeloꝝ ⁊ hoim eterna felicitate letantium. Cassiodorus. Uox ista scilꝫ Alleluia est q̄si musica salutaris/harmonia celestis/q nō solum hoies sed angelos delectat. Apoc.xix. Tob. vltio. ¶ Gaude. Edom ⁊ Babylonia idem significant. Due em̄ ciuitates ab initio seculi significant'. Altera hierl'm. altera Edom q ⁊ Babylō. de q̄bus btūs Aug. libro de ciuitate dei fecit. Altera cū propheta plangit nūc ⁊ parturit. Altera cur plangat' nescit. Alterá christus edificat. Alteram diabolus. qui ꝑ Nabuchodonosor significat'. Babylon est ciuitas ꝑditoꝝ. que inebriat oēm terrá vino iniquitatis. vnde Hiere.lj. Calix aureus Babylon in manu dn̄i inebrians oēm terram. de vino eius biberūt oēs gentes. vide Apoc.xviij. ⁊.s.e.ar. ℣.hec est ecclesia. cum sequēti. Et ideo quiete sunt. Subito cecidit Babylon ⁊ cōtrita est. que ⁊ Edom inebriata plangit'. Ideo d': ironice. Gau. ⁊ le. fi. edom. Edom sanguineus vel rubeus interpretat'. Hic est populus qui carnis vitia sectatur: ⁊ sanguinē.i.pctm̄ tágit. Osee.iiij. Unde sequit'. Que habitas i terra Hus. Nisi em̄ in terrenis

Universidad de Deusto Biblioteca

mentem posuisset: inebriari vel virtutibus spoliari non posset. Hierlm aūt sursum est cui' cōuersatio in celis est. Gal.iiij. Phi.iij. Ve em̄ habitantibus in terra. Apoc.viij. in fi. Edom No.i.eccl'ia carnalis in mēbris/licet gaudere ⁊ letari videat: aureo poculo inebriatur: ⁊ in furore dñi nudatur virtutibus: q̄ sunt anime velamina. de pe.dist.ij. §.romanos.c.sed nec.c.illa.q: decreuit nō solū in terra cō uersari sed in terra Hus.i.ōsiliatoris diaboli.qui scz per/uersa suggerit consilia/cōtra angelū magni cōsilij. Esa. ix.sicut suggessit Eue. Gen.iij. Nam ⁊ Edom terren' in/terpretatur. in quo designant qui terrena sectant/diaboli decepti ōsilio. vnde ad eos puenit aureus calix: ⁊ nudatur grā dei. ¶ Thau. Cōpleta est. finita. vn̄ Esa.xl. Dimissa est iniqtas illius. Filia ecclesia. Syon speculatiōis. Nō adijciet (al's addet) vltra. Plantati i domo dñi in atrijs domus dei nostri. ps.xci. Non adijciet vltra vt transmi/gret te. q: imutabili imutabiliter adhesisti. Visitauit. pu/niendo. ps.lxxxviij. Visitabo invirga iniquitates eorum ⁊c. Iniquitatē tuā. nō creaturā suā. Filia Edom. ecclesia malignantiū. terrena. sanguinea. discooperuit pctā tua. Nam iij. Reuelabo pudēda tua in facie tua q̄ ōfiteri noluisti. ¶ Completa est. He sunt/vt dixi/due ciuitates q̄ ab ini/tio cōstruūtur. Syon que hierlm p Esaiā.xl.c.dicit q cō pleta sit malitia eius: ⁊ dimissa iniquitas illius. Scdm illud ps.xxxi. Beati quorum remisse sunt iniqtates ⁊c. vide de pe. dist.iij. ille rex. Vnde leta pmissio subiūgit. Non adijciet. vt trāsmigret te. Qum̄ em̄ facto iudicio iniqtas cessaue/rit: ⁊ plena requies adfuerit: nulla eius mutatio erit. sed visitabit Edom nō remittendo/puniendo/dicendo. Ite maledicti in ignem eternum. Matth.xxv.

¶ Articulus.viij.

Recordare. Hec lamentatio q̄ est oratio Hieremie que fuit exposita in pnci. lamentationū: ⁊ hic iterū exponit a quibusdā canticū appella/tur. Nam ⁊ lamenta cantica dicūtur. et ecōuerso. Sicut em̄ in psenti sine miserijs nulla sunt gaudia: ita sine lamētis aut pauca aut nulla sunt gaudia vel cantica. Monachi tamē psalmū decantant. Vera autez cantica in celesti syon decent. ps.lxiiij. Te decet hymnus deus in syon. Lamentatiōes in exilio. Iure tn̄ ante q̄ ad patriā veniat ad quā pperat. quasi in meditullio carmi/na fletibus ⁊ ecōuerso pmiscent: dum pn̄tia mala plāguntur: ⁊ gaudia futura sperant. ¶ Recordare. Hieremias fratrū amator ⁊ ppl'i israel q̄ multū orat p pplo ⁊ sancta ciuitate. ij. Macha. vlti. p oībus lamētans/ecclesiam ad lamentationē q: tribulata est ⁊ minorata temporaliter ⁊ spūaliter: inuitat. Vnde dicit. Recor.a papa iudicij ei' misericordiā implorat. Recorda. q̄ oblitus videris: dū non vlciseris. Quid acciderit. q̄ magnū q̄ crudele. Nobis. quasi nō meritis. Intuere. cuz mia. Et respice. cū effectu. Opprobriū nostrū. ps.lxxviij. Facti sum' opprobriū vicinis nostris. Hereditas nostra. historice. Iudei in captiuitatez chaldeorum ducti. tropologice. scriptura versa est. Ad alienos. demones. Domus nostre. intelligentia scripture vel mētes. Ad extraneos. infideles. Pupilli. qbus debes esse adiutor. ps.ix. Pupillo tu eris adiutor. Facti sumus absq pr̄e. deo p pctis nostris offenso. Matres nostre. ecclesie. vel fides spes ⁊ charitas. Quasi vidue. qsi vir ha/bentes verū cultorē. ¶ Recordare. vox martyrū ⁊ tribu/latorum in ecclesia est: q̄ tormētis ⁊ pressurz afflicti clamāt. Quū em̄ in psentia nō vlciscatur mala q̄ fiūt intra eccle/siam deus: oblitus videt. ps.xij. Vsquequo obliuisceris me ⁊c. et alibi. Obliuisceris inopie nostre ⁊ tribulatiōis no/stre. Sed ad hoc Anacletus papa rn̄det. Si oīa in hoc se/culo vindicata essent: locū diuina iudicia non haberent. vj.q.j.si oīa. Intuere ⁊ respice. Idem est. sed iteratio/affectionis indiciū est. hoc em̄ affectu legendum est. Hereditas. heretici ⁊ falsi christiani hereditatem ecclesie aut de/monibus aut prauis institutionibus tradiderunt. scri/ptura em̄ hereditas est fideliū. hāc vertūt/q a deo alieni sunt. ⁊ sensu ⁊ ingenio eam credentes intelligere. peruertunt a cōmuni intellectu ecclesie discedentes. xxxvij. dist. relatuz. xxiiij.q.iij. heresis. ⁊.c. transferunt. Domus nr̄e.i. mentes humane ad immūdos spūs peccādo trāsierūt. Pupilli. vere pupilli ⁊ orphani sunt hodie qdāmodo christiani. Absq patre cōsolatore.i.plato in spūalibus nutrito/re. Sacerdotes em̄ ⁊ plati q̄ presvocātur. iij.q.v. oēs qui. vj.q.j. sacerdotes. ⁊.c. infames. filios excoriant ⁊ occidūt. xciij.di. diaconi.v.ix.q.iij.§. de his. cū.c. seq. vsq ad finez q̄stionis. Matres nr̄e q̄ū vidue eccl'ie q̄ nos nutriūt lacte spūali. de ōse. dist.iiij. mater eccl'ia. a pastoribus viduate fugientibus vel negligentib' nō possunt deo filios ge/nerare. ¶ A Notoriū em̄ est hodie q raro prelati maxime epi resident in ecclesijs cathedralibus. sed nūc p curi/as pncipum ōtra iura vagantur. maxime qū ab eis re/poralia nō tenēt. xxiij.q.viij. quo ausu. ⁊.§. ecce. ⁊ ex̄ de ap. cum parati. vbi de hoc. ⁊ eorum tractant negotia tempora/lia ⁊ pcurant/ōtra iura. lxxxviij. di.c.j.c. eps. c. perlatum. ⁊ ex̄ ne cle. vel mo. per totum. Aut in laribus paternis habitant ppe sanguinē ⁊ carnē: dicentes. Pater ⁊ mater no/ui vos. quū ecōtra deberēt dicere Deutero. xxxiij. xcij. di. diaconi. v. Aut in curia romana trotant post equos car/dinaliū. adde qd̄ scripsi. j. in ar. x. in. §. postq̄. in fi. serui ibi effecti ⁊ mercenarij. quū in suis epatibus essent liberi domini ⁊ maiores. vt ambiant ampli': ⁊ habeant de hono/re terreno: nō contenti terminis suis: quū habeant vltra cōdignū/contra iura. j.q.j. pncipatus. ⁊.c. nullus itaq. et q.vj. sicut is. ⁊.q.vij. sancimus. ⁊.xlj.di. miramur. ⁊.viij.q. j. in scripturis. ⁊.c. sciendū. ⁊.c. qui epatum. Aut p mūduz vagant suas eccl'ias deserentes: nec de aiabus subdito/rū aliquā curā habētes. ōtra illa oīa iura. vij.q.j. sicut vir. ibi. Epm vero opz opportune ⁊ importune atq sine iter/missione eccl'iam suā docere: eamq prudenter regere et amare ⁊c. ⁊.c. qualiter. ibi. Ne diutius gregi fideliū desit pastoralis custodia. ⁊.c. q̄uis. ibi. Ne ergo languescente pastore grex (qd̄ absit) insidiatoris laniandus dentibus exponatur: vel ecclesie ipsius vtilitates depereāt. ⁊.c. puenit. vbi est expssum. ⁊.c. placuit. ⁊.c. si qui. ⁊.c. epm de dio/cesi. ex̄ de cle. non resi. ex tue. ⁊ expssum in.e.ti.in.c. qualiter. ⁊ de trāsla. epi inter corplia. §. sicut autē. ⁊ de renū. nisi cum pridē. §. veruz. ibi. Non debes deserere sponsam tuā: cui defigendo manū apud extraneū te fide media copulasti. Immo nec longā peregrinationē pōt facere eps sine licentia pape. ex̄ de vo. ⁊ vo. re. magne. §. pterea. in fi. Sed q: / put cōiter/ hodie oēs plati mercenarij sunt/que/rentes q̄ sua sunt nō q̄ christi. Phil'.ij. viij.q.j. sunt in ecclesia. nō pastores lucra animarum q̄rentes. xxiij.q.iiij. tres psonas. Ideo fugiūt ab ecclesijs: ⁊ nō est eis cura de oui/bus. sed est eis cura de lana ⁊ lacte ⁊ carnibus. Nec curāt si greges eorum a demonib' lacerent. ex̄ de elec. ne p defectu. vij.q.j.§. hoc tunc. Quū ⁊ ipsi demones visibiles eos la/cerent excoriādo. vt supra dictū est. ij.c. thren. in lr̄a Beth. v.ar. ¶ Aquā nostrā. doctrinā salutarē. Eccl'i.xv. ⁊ aqua sapie salu. po. ⁊c. Pecunia cōparauim'. ōtra illud Esa.lv. Qui nō habetis argentum pperate emite ⁊c. Et ligna nostra. eccl'iastica sacra calefacientia aiam. sicut fax accē/sa. xv.q.si.c.si. Precio cōparauim'. a sacerdotibus simo/niacis. j.q.j. cum ordinaret. ⁊.q.iij. saluator. ⁊.c. ex multis. ⁊.c. nō solum. Cōtra sacerdotes dicit hoc: q̄ faciūt domū dei domū negotiationis. vt pre.c. nō solū. Esa.lvj. Mat. xxj. Mar.xj. Luce.ix. Io.ij. qui sacramēta vel doctrinam ⁊ dona dei pecunia distrahūt. j.q.j. grā. ⁊.c. cito turpem. ⁊.c. qui studet. ¶ Ceruicibus. pcussis. Nostris minabamur. id est ducebamur a psecutoribus. Lassis. i pctis. Nō dabatur requies. q: nullus malus sabbatizare pōt. i. requiescere. q: nūq̄ illi sua ōscientia requiescit. Scdm Aug. ¶ Deplorat ecclesia q martyres a psecutoribus colaphizantur. li/gatis ceruicibus trahūtur, de loco in locū sine requie fu/

In epos non resi dentes

gere cōpelluntur. Vel quia dictū est Matth.v. Luce.vj. ⁊.xxiij.q.j.§.j. Siquis pcusserit te in vnā maxillā ⁊c. meli' ceruicem supbiā accipim': qua ferimur et fugamur/quū ex ōscientia reatus ptimescimus. q: deus humilia respi/cit: ⁊ alta a longe cognoscit. ps.cxxxvij. quo ōsiderato nō est requies. q: vita carnalis laboriosa. spūalis quieta. q: sub iugo dñi. ¶ Egypto. Egyptus interpretat tenebre vel angustia vel tribulatio. potentioribus qui curis diuitiarū obscurant. Dedim' manū. quasi vincti. ⁊ Assyrijs Assyrij iterpretant sustollentes vigilias dñi. dirigentib' se ad lucra seculi. Vt saturaremur pane. caducis rebus trāsitorijs. j. Regū.ij. Repleti pus pro panibus se locauerunt ⁊c. ¶ Ecclesia lamentat q etiā ministri altaris pro terrenis rebus dant manus egypto/potentioribus q̄ di/uitiarū vel delictorum tenebris obscurant. Egyptus enim tenebre interpretat. ⁊ Assyrijs. i. dirigentib' qui se scz ad oīa mūdana dirigūt: vt diuitijs afflu āt: honoribus excellant. qbus seruiūt ministri christi p caducis ⁊ trāsitorijs. ⁊ sic luminaria mūdi scz rectores ecclesiarū. xciij. di. sacerdotes. tenebre facte sunt. q̄ manus ad celū deberēt leua/re/⁊ cū Moyse ad celuz tendere ne fiant graues. Exod. xvij. xxxvj. dist. c. vlti. vnde ps.cxxxiij. In noctib' extollite man' vestras in sancta ⁊ be. dño. ¶ Pr̄es nostri. eccl'ia. ps.xliiij. Pro patribus tuis ⁊c. lxviij. dist. quorum vices. vel Adam vel Eua. de pe. dist.j. sicut pmi. Peccauerūt. Pr̄es nostri comederūt vuā acerbā: ⁊ dētes filiorum obtupescūt. Ezech.xviij. Et nō sunt. Rachel plorans filios mortuos noluit ōsolari: q: nō sunt. Matth.ij. quia mortui. Et nos iniqtates eorum portauim'. i. pctm̄ originale. de ōse. dist.iiij. c.ij. ⁊.c. seq. ⁊.c. nō ex quo. Vel penā culpa sacerdotū. vox est christiani populi q̄ sacerdotū ⁊ principū peccatis fla/gellatur dicētis. Patres nostri peccauerūt. quasi nō sunt qui debuerāt. ⁊ nos iniq. eorum por. Non tn̄ de se psumat. q: p merito plebis est electio pastoris. ij.q.vij.c.j. ⁊.§. itez qd̄ dicitur. vj.q.j. ex merito. viij.q.j. audacter. neq imitatori/bus. lxxxvj. di. facientis. xxiij.q.iiij. ita plane. ij.q.j. votum. culpa minuitur: sed auget vnde Cayn septies punit. La/mech septuagesies septies. Gen.iiij. xxxj.q.j. quō. Post pceptum em̄ ⁊ exemplū supple bonū/maior est peccatis pena sicut ⁊ pctm̄. ¶ Potest etiā hoc referri ad origina/le pctm̄: cui' tabes in oēs transijt. Et nō sunt. peccatum em̄ nihil est. ⁊ qui peccat nihil est. de pe. dist.ij.§. si. q: reli/cto vero esse/voluit nō esse. i. peccare. Non dixit/pr̄es peccauerūt ⁊ nō est pctm̄ eorum. Illis em̄ defunctis manet peccatū/⁊ pena peccati. Sed postq̄ pctm̄ in baptismo remissum est: vnusquisq punitur p pprijs malis: aut remune/ratur p bonis. ex̄ de sum. trini. c.j. ¶ B Sciendū q tri/plex est pena. eterna/corporalis/⁊ spūalis. Eterna pena nūq̄ punitur vnus pro alio. Exo.xvij.j.q.iiij. iudei. Corporalis pena duplex est. Vna circa corpus. ⁊ illa sepe punit vnus p alio. j.q.iiij.§. item pctō ciuiū. Alia circa statū rei. vt est seruitus/vel infamia. ⁊ illa sepe punitur vn' p alio. filius p patre. vj.q.j. siquis. ¶ Alia est etiā pena tēpora/lis. ⁊ illa sepe punitur vnus p alio. ex̄ de here. vergentis. ¶ Est alia pena spūalis. ⁊ hec quadruplex. scz Excōica/tionis. ⁊ nūq̄ hac punitur vnus pro alio. xxiiij.q.iij. si ha/bes. Alia interdicti. Alia remotio ab oblationibus. Alia remotio ab ordine ⁊ his tribus sepe punit vnus p alio. vt de hoc plene no.j.q.iiij. in summa. xxiiij.q.iij. in summa. ex̄ de his que fi a ma. quesiuit. ¶ Serui demones vel heretici. vel mali plati serui peccati. Ioā.viij. dñati sunt no/stri qui debuerūt seruire. Non fuit q̄ redimeret. ps.vij. nō est qui redimat neq qui sal. fa. si deus nō vult. alius non pōt redimere: nisi christ' q̄ seipm dedit in pciū. Ephe.v. ¶ Serui ⁊c. Plorat gens sancta ppl'us acquisitionis. ex̄ de elec. fundamēta. lib.vj. spūales nequitias. que suā per/diderunt libertatem. Dñantur nostri ⁊ affliguntur serui/tute pcti. Vel serui peccatorum in ecclesiarum regimine cō/stituti: in eos quos dñs redemit/luporum vtunt rabie: non canū defensione. xliij. dist. sit rector. Luctus ergo peniten/tium est: qui laqueos sathane euadere cupiunt: cui' do/minio subiugati sunt per pctm̄. ¶ In aiabus. desiderio animarū. q̄si di. q̄ indigna patimur q̄ crudelia q̄ miserāda. Nostris/afferebamus panē nobis. afferebamus scri/pturarū virtutum panē/qui de celo descendit. Ioā.vj. de ōse. dist.ij. oīa. A facie gladij in deserto. ab impūgnatione diaboli insidiantis/qui cecidit de celo. Esa.xiiij. de peni. di.ij. pncipium. ⁊ habitat in deserto. in corde a deo derelicto. Matth.xij. ⁊ Luce.xj. ¶ Pellis nostra. mortalitatis. Quasi cliban'. diaboli. Exusta est. flatu diaboli fabri suf/flantis prunas. Esa.liiij. A facie tempestatū famis. spūa/lis. que est quasi turbo tempestatis. Plangitur pellis nostra quasi clibanus exusta: qua primi parentes induti. de pe. dist.j. adam. Gen.iij. de paradiso sunt eiecti. vnde sin/gulariter pellis nō pelles dixit. quia ex ipsis oēs cōtraxi/mus vnā pellem mortalitatis. de cons. di.iiij. nō ex quo. Hec fedata est quasi clibanus. i. diabolus q̄ est fornax vi/tiorum. ⁊ quotidie nouis concupiscentiarū incendit vstionibus. Hac vstione tēpestate famis affligimur qui eterne vite epulis nō reficimur. ¶ Mulieres in syon humilia/uerunt. corrumpendo. quoties peccatorum feditate graua/mur: ⁊ de syon altitudine ad humilia corruimus. Mulieres. i. anime nostre. In syon. i. in culmine ecclesie leuate humiliant humi demones. Et virgines in ciuitatibus iuda. nō furtim sed publice. Virgines fideliū mentes sunt deo dicate. Ciuitates in quibus humiliant: diuersi sunt gradus. Alia em̄ est pfessio sacerdotum. alia leuitarum. alia monachorum. alia virginū. alia viduarū. alia cōiuga/torum. In singulis sunt alique pure virgines. alique ppositum nō seruantes deuirginātur. xxvij.q.j. que christo. ⁊.c. impudicas. cū.iiij.c. seq. Vel iste sunt virgines fatue cor/pore/nō mente. xxxij.q.v. si paulus. Isidorus. Virgo car/ne nō mente nullū premiū habet in remuneratiōe. Ber. Sine humilitate/audeo dicere/nec virginitas Marie deo placuisset. Aug. Non dubito pferre mulierē supbe virgini. ¶ Principes manu suspensi sunt. Doctores sancti eccl'ie hostium manibus ad alta suspendūtur: quādo in/tentionē boni operis deserentes/ad volūtatem hostium distrahūtur. Tales pncipes nō vitijs pncipantur: sed eis vitia. ij.q.j. scelus. Tales pncipes mala cōsilia dant ⁊ re/probanda. ps.xxxij. Et reprobat cōsilia pncipum. Principes mali suspendi mandātur a dño. Numeri.xxv. Tolle cunctos pncipes ⁊c. vbi Greg. Hoc si hoīes cogitarent: pncipatus nō ambirent: sufficit em̄ p peccatis pprijs ar/gui: ⁊ reddere rationē. quid necesse est p pctis ppl'i ostentari cōtra solem? De istis pncipibus dixi.s.c.ij. super lite/ra Beth in verbo pncipes. in.v.ar. ¶ Facies senum non erubuerūt. nulli em̄ etati parcit. q: serpens callidissimus nec pueris miseretur. nec iuuenes reueretur. nec parcit senibus. oēm etatem ⁊ dignitatem vna tempestate iuol/uit. ¶ Adolescentibus impudice. factum spuriū ⁊ nefa/riū. vnde pncipaliter hostes adducuntur in odium. De isto execrabili vitio plene supra i ista orōne Hieremie sup isto codez verbo dixi scdo ar. Abusi sunt. ⁊ pueri in ligno corruerunt. suspensi in eo. qbus nec etas pepercit. Pueri stulti in ligno corruerūt qui in christum in ligno pendentem. j. Pet.ij. credere noluerūt. ¶ Senes de portis defe/cerunt. senes scz quorum sensus sunt cani. lxxxiiij. dist. porro. mansueti ⁊ quieti. sed si deum offendūt: de portis defici/unt. de qbus d: ps.cxvij. Aperite mihi portas iustitie. in his deficiūt dum scandalis fatigati iter rectuz destituūt. Vel senes. i. pdicatores defecerūt de portis vbi consueuerant pdicare. vnde Amos.v. Odio habuerūt corripiētē in porta. ¶ Iuuenes de choro psallentiū. sanctorum. Iuue/nes deficiūt de choro psallentiū: quū in eis spūale canti/cum deficit. q: nō psallūt spū ⁊ mente. j. Cor.xiiij. xxxviij. dist. oēs psallentes. ⁊.c. sedulo. Et a choro sanctorum alieni obliuiscūtur canticū dñi dicentes. ps.cxxxvj. Quō cantabimus canticū dñi in terra aliena? de peni. dist.iij. in salicibus. ¶ Defecit gaudiū cordis nostri. cessauit gaudium.

Pena triplex.

quieuit sonitus letantiũ.conticuit dulcedo cithare. cum cantico nõ bibent vinũ.Esa.xxiiij.ps.l. Auditui meo dabis gaudiũ ⁊c.Cordis ꝯtriti ⁊ humiliati.ps.l.Uersus est in luctum chorus noster.harmoniã lugendi. chorus virtutũ.Uox est penitentiũ qui cor cõtritum ⁊ humiliatum deo offerũt.l.dist.ponderet.⁊ q: abest sponsus:oẽ gaudiũ in luctũ cõuertunt.qđ Dauid recuperare volẽs/ait.Redde mihi letitiã salutaris tui ⁊c.Quoties aĩa sagitta pcti vulneratꝰ:gaudiũ eius dissoluitur.quũ ad ꝯscientiam reuertitur.⁊ chorus ꝟtutũ in luctũ cõmutatur.qđ in Asael recte figuratꝰ.ij.Reg.ij.qui tanꝗ caprea velocissimꝰ cursor erat. Unde dum incaute ⁊ pcipitanter insequeretur Abner: pcussus in inguine/perijt. Sic animꝰ q̃ velocissimus motus suos patientia ⁊ grauitate nõ moderatꝰ: sepe in fornicationez mentis ⁊ corporis pcipitatur. Unde in libro collationũ Jo.cassia.in collatione.ij.de castitate dicit sic Theremo. Quãtum quis in leuitate ⁊ patientia cordis/tãtũ in corporis puritate pficiet. quãtoqꝫ lõgius iracũdie ppulerit passionẽ:tanto tenacius castitatem seruabit. Non eñ estus corporis declinabit/nisi q̃ animi motus ante cõpresserit. Quia beati mites: qm̃ ipsi possidebũt terrã. Matth.v. id est. Non alr̃s ditioni nostre rebellis huiꝰcorporis terra subdetur:nisi mens nostra prius patientie lenitate fuerit fecũdata. Nec poterit quis aduersus carnẽ suã insurgentia bella libidinis cõprimere: nisi prius armis mansuetudinis instruatꝰ.❡ Chorus vertitur in luctũ:qñ in penitentibus virtutũ chorus quasi harmonia lugendi deplorat qđ amisit.⁊ concentũ sumit penitẽdi.vt post planctus ⁊ lachrymas redeat idem chorus ad gaudia.sicut dixit Sara deo Tob.iij. Post lachrymationẽ ⁊ fletum/exultationẽ infundis.❡ E Cecidit corona capitis nostri.honesti in ecclesia vel fulgidi moribus vel bone volũtatis. Ue nobis q: peccauimꝰ. amissa corona. Tunc mens nostra corona virtutũ decoratur: quũ scuto bone voluntatis ornatꝰ.ps.v. Scuto bone volũtatis tue coronasti nos. Sed quũ volũtas mutatur: quasi corona victoribus datur.ꝺm Maximũ.Apoc.ij.Esto fidelis vsqꝫ ad mortẽ:⁊ dabo tibi coronam vite. Corona amittitꝰ. vnde sequitꝰ. Ue nobis q: peccauimꝰ. frustra eñ in ceteris laboramus:si bona volũtate caremus. Unde super illud Luce.ij.Et in terra pax ho.bo.vo. dicit Grego. Ante dei oculos nunꝗ manus vacua est a munere: si arca cordis plena est bona volũtate.nil quippe offertur dignius bona voluntate.⁊ Aug.xiij.de trini. Pertinet eñ iustitia ad bonã volũtatem.Sacerdotes etiã ⁊ virgines sunt quasi corona decoris ecclesie.q: illustrior portio gregis christi. ꝺm Cyprianũ.sed ij sepe cadunt vitijs labefactati.Fides quoqꝫ dum integritatem amittit/quasi corona de capite cadit. ❡ Scđm Esa.etiã christus corona ecclesie est. vnde ait Esa.xxviij.Erit dñs exercituũ corona glie.Hanc coronam ecclesia pdit:dum fides christi pditur in q̃busdaz membris:vel prauis operibus maculatꝰ. ❡ Per coronã etiã capita eccl'ie digne intelliguntur.q: corona in capite ponitur.ps.xx. Posuisti in capite eius coro. de la.⁊c. Isti sunt plati qui hodie cõiter a vita apl'ica ceciderũt. Nam etsi teneant locũ aplorꝫ.lxviij.di.quorꝫ.⁊ sanctorꝫ.nõ tamẽ tenent eorꝫ sermones/cõuersationẽ/⁊ abstinentiã/⁊ opera.xxxv.di.ecclesie pncipes.xl.dist.nõ est facile.Et ideo cõtra ista coronata capita ⁊ mitrata dicitꝰ Amos.vj.Ue vobis q̃ opulenti estis in syon.i.in eccl'ia. auro suffarcinati. vestra timide reseruantes.aliena scꝫ bona ecclesie nõ fideliter dispensantes.xij.q.ij.gloria ꝟbi.socrates.al's est.c. Et cõfiditis in monte samarie.in altitudine dignitatis q̃ data est vobis ad custodiã subditorꝫ.vnde ⁊ dñs se samaritanũ.i.custodem nõ negauit.Luce.x.melius Jo.viij.ex de pſump.nõne.⁊ Luce.ij d: in psona platorꝫ.Et pastores erant in regione eadem vigilãtes/⁊ custodiẽtes vigilias noctis supra gregem suũ.Optimates pomparice ⁊ sicut dñi pcedentes:nõ se humiliantes.ꝯtra illud.c.dis.contra more.Capita populorꝫ.hodie exquo membra infecta.vj.

q.j.ex merito.vere hodie in ecclesia adimpletur verbum Esa.j.c.⁊ vide Hiere.vj.⁊.viij.c.Omne caput languidũ: id est platus.⁊ omne cor merens.tristitia mũdi q̃ mortez operatur.ij.ad Corꝫ.vij.A planta pedis.i.minimis subditis.Usqꝫ ad verticem.platum superiorem. Non est in eo. corpore ecclesie.Sanitas.spũalis.Malach.iij.ibi.Orietur vobis timentibus nomen meũ sol iustitie. et sanitas in pennis eius.⁊ transferũtur hec verba.vj.q.j.§.verum. ❡ D Quã infirma ⁊ vulnerata capita.j.q.j.ventum.hodie habeat ecclesia/experientia manifestat. ⁊ ideo Dum caput egrotat cetera mẽbra dolent.Berñ. Principis error multos inuoluit:⁊ tantis obest quãtis pest.ad hoc ex de vo.⁊ vo.re.magne.Multi de cauda ad caput venerũt de humilitate ad dignitatem.j.Reg.xv.Nõne quũ paruulus esses in oculis tuis: caput in tribubus israel factus es:Et put frequẽtius/dum sunt plati in capite dignitatis:dimittunt caudam humilitatis.sicut Saul.Et iõ merito caput cũ cauda pdunt.j.Regũ.xxxj.Preciderunt caput Sauli ⁊ spoliauerũt eum armis. De isto malo capite ⁊ mala cauda.Esa.ix. Et disperdet dñs ab israel caput ⁊ caudã incuruantẽ ⁊ deprauantẽ die vna.Lõgeuus ⁊ honorabilis ipse est caput:⁊ pphета docens mendaciũ ipse est cauda. Potens quilibet depositione vel etiam morte deijcitꝰ.Arma sunt carnalia.mũdana sapiã/potẽtia/opulentia/que sunt arma hostis antiqui ad miseras aias capriuandas.ex de renũ.nisi cum pridẽ.§.verum q̃bus potentes in morte (ipsa est cauda) caput dum Saul preciditur:spoliãtur.Hec sunt arma cum q̃bus Dauid contra Goliam pugnare nesciuit.j.Reg.xvij. q: nõ carnalibus sed spũalibus armis diabolus est vincẽdus.ij.ad Corꝫ.x. Arma militie nostre non sunt carnalia: sed potentia dñi. Arma spũalia ponũtur ad Ephe.vj.ibi.Accipite armaturam.Et clericorꝫ arma sunt lachryme ⁊ orones.xxiij.q.viij.cõuenior.cum.§.pcedenti.❡ Propterea mestũ pnia cõtritum factũ est cor nostrũ.ideo cõtenebrati sunt cornu ptione pcti/oculi interiores.puisores in ecclesia:quia debuerũt in deũ aspicere.vox est penitentiũ.❡ E Est aũt duplex mestitie species est ⁊ doloris. de quo Hiere. viij. dolor meus sup dolorem.q: pctorꝫ dolori dolor additꝰ cõpunctionis.De quo Aug.in lib.de pnia.Dolor in pnia cõtinue custodiatur.hic semp doleat.de peni.dist.iij.si apl's. Christianus nimis doleat:q: christus nimis doluit.s.e.c. j.ibi.O vos oẽs.⁊.j si est dolor sicut dolor meus. sup ista Lamech.in ar.iiij. Est ⁊ dolor malus.de q̃: In dolore paries filios.Geñ.iij.Est ⁊ bonus.ps.xxxviij.⁊ dolor meus renouatus est.ita post pctm̃ cor humiliatur: vt huius doloris medicina infirmitatis dolor abscedat.Contenebrati sunt oculi nostri.malitia pctorum scꝫ infecti ⁊ cecati:vt christi lumen videre non possint.ps.cxiij.⁊.cxxxiiij.Oculos habent ⁊ nõ videbũt. ❡ Propter montẽ syõ.ecclesie ps.lxxvij.Mons christus coagulatus/mons pinguis/de monte abscissus sine manibus. incarnatus de spũsancto ex maria virgine.Dañ.ij.Quia disperijt.qui quum equalis esset pri:semetipm exinaniuit. Phi.ij. Ideo obtenebratis oculis hunc montẽ nõ vident pfidi:q: disperijt apud eos.Roma.xj.Cecitas ex parte contingit in isrl'.Uulpes ambulauerũt in eo.psecutores vel heretici qui male senriũt de incarnatiõe dñi: eccl'iam lacerantes ⁊ catholicaz fidem fraudulẽter corrũpentes.ideo partes vulpiũ erũt. ps.lxij. Uulpes fuit Herodes psecutor christi ⁊ ioannis. vnde Luce.xiij. Ite ⁊ dicite vulpi illi. vbi Beda. Propter dolos ⁊ insidias Herodem vulpẽ appellat.qđ plenũ fraudis est aial.in foueis ppter insidias latens. odore fetẽs. nunꝗ rectis itineribus incedens.Que oia hereticis conueniũt.quorꝫ typum Herodes tenet.qui christũ latorem fidei christiane in credentibꝰ conatur extinguere.De istis vulpibus dixi plene supra in ista orone Hieremie/in isto eodem ꝟbo.vulpes.ij.ar.Tu autẽ dñe. Judicis fortitudinẽ ⁊ magnitudinem pdicat. In eternũ pmanebis. ps.cj. Tu aũt dñe in eternũ pmanes. ⁊ iterũ ibidẽ.ps.Tu aute

idem ipse es:⁊ anni tui nõ deficient. Nec est localis eius mansio aut tpalis. nec aliud q̃ ipse.sed ipse vna ⁊ indiuidua ⁊ pmanens essentia.q: q̃uis filius se exinaniret seruí formã accipiens. Phi.ij. manet tñ in eternũ soliũ tuũ. ps.xliiij. Sedes tua deꝰ in seculũ seculi.⁊ iterũ ps.cxliiij. Regnũ tuũ regnũ omniũ seculorꝫ. Dum soliũ audis/iudicem intellige:⁊ time quasi deũ.Time: ⁊ mãdata eiꝰ obserua.Eccl's vlti.in fi.etsi ꝺm hoiem iudicatur: regnũ tñ eius est in eternũ:q: nõ est de hoc mũdo. Joã.xviij.xxiiij. q.iij.si.§.j.❡ Quare. Post oimodas species lamẽtationis ad deũ solũ pces cõuertit:q̃ solus põt ꝯsolari. In perpetuũ obliuisceris nostri:ps.xij. Usqꝫquo obliuiscerĩs me in finẽ ⁊c.⁊ iterum ps.cij. Nõ in perpetuũ irascetꝰ neqꝫ in eternũ cõminabitꝰ. Non ꝺm pctã nostra facias nobis. Simus ĝ memores eius: ne obliuiscatur nostri.q: ps. lxxvj. Non obliuiscitur misereri deus: nisi nos obliuiscamur. etsi obliti fuerimus:ipe grãm inspirat.obliuionez fugat. vñ ps.xxj. Reminiscentꝰ ⁊ conuertentur ad dñm vniuersi fines terre.Et ideo nõ obliuiscitꝰ misereri deus. q: nõ cadit in euz obliuio:cui oĩa nuda ⁊ apta ⁊ pñsentia sunt. ad Heb.iiij.xviij.q.ij.pniciosam. Sed quũ differt auxiliari: videtur oblitus.vt sic ascendat desideriũ:⁊ dulcius sit solatiũ.Sic figulus vasa sua pbat: vt vasa in honorem faciat.ij.ad Timo.ij.q: vasa figuli pbat fornax. de pe.di.ij. si eñ.vltra.iiij.colum.ꝟ.sedet.derelinques nos.passionibus subiacere. In lõgitudinẽ dierũ.ps.cij. Non in perpetuũ irascetur.❡ Conuerte.iudicẽ puocatum ad iustitiã ppter pctã/humiliter ⁊ suppliciter obsecrat.Dñe nos ad te.ps.lxxxiiij.Cõuerte nos deus salutaris noster.Cõuerte p grãm.Et cõuertemur. quãtum in nobis est arbitrio libertatis. vñ.j.ad Corꝫ.xv. Gratia dei sum id qđ sum. et grã eius in me vacua nõ fuit. Grã eñ vocantis pcedit:⁊ excitat libertatem volũtatis. Nostrũ est qđ decidimꝰ.dei qꝫ resurgimus.Hoĩes eñ caro sunt.spũs vadens ⁊ nõ rediens. Non eñ volentis est neqꝫ currentis/sed miserentis dei ⁊ adiuuãtis.Roma.ix.vt puenire valeamꝰ ad calcem.de pe.di.ij.si eñ.per q̃tuor colũ.ꝟ.⁊ paulo post. Non tñ grã dei cõuertimur solũ:nisi ⁊ nostra volũtate conuertamur.Est aũt quoddã velamen nostre infirmitatis sensibus nostris obiectũ:qđ nisi dei illuminatione fuerit remotũ:cõuerti nõ valemus.Libertas ergo p gratiã redditur.Semp ergo nobis orandũ est.Conuerte nos dñe.vñ Aug. Nullũ credimus ad salutẽ nisi deo inuitante venire.Nullũ inuitatũ salutem suã nisi deo auxiliante operari.Nullũ nisi orantẽ auxiliuz pmereri.ad hoc.xxiij.q.iiij. obtineri. Item Aug. Fecisti nos dñe ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ tuam.fecisti nos nũmum tuũ.mitte radiũ sapientie tue.expellat tenebras nostras:⁊ fulgeat in nobis imago tua.

❡ F

Unde notandũ q̃ in pdicto loco apostoli ad Corinth. grã dei ⁊c. duas hereses destruit apl's. Fuerũt eñ q̃dã supbi heretici q̃ totaz virtutum efficaciã putabant cõsistere in sola arbitrij libertate. Cõtra quos dicit apl's. Gratia dei sum id qđ sum. Iste error ponitꝰ ⁊ destruitur. xxiiij.q.iij.quidã.ꝟ.pelagiani.de ꝯse.di.iij.in tribus vlti.c. ⁊.xxvj.q.ij.qui sine.⁊.xxiij.q.iiij. nabuchodonosor.ꝟ.pdestinationẽ.❡ Fuerũt alij heretici qui dicebant liberũ arbitriũ nihil esse: vel nõ posse iuuare ad salutẽ. ꝯtra quos ostendẽs Paulus liberũ arbitrium simul esse cum grã/⁊ opari cũ ea:dicit.⁊ grã eiꝰ i me vacua nõ fuit.❡ Quãdã feminã q̃ spũalis appebat: inueni in Italia in isto errore dicentẽ deũ in nobis sine nobis oia opari. ⁊ correcta remansit.❡ Iste error Manicheorꝫ dicentium nihil in nobis esse positũ/qui negant arbitriũ liberũ: tollitur. xxiij. q.iiij.§.nõ ergo.⁊.§.sed in his.⁊ de pe.di.ij.si eñ.post.iiij. colum.ꝟ.liberi arbitrij. Et licet grã dei fit q̃ creati sumꝰ q̃ viuimꝰ q̃ mouemur:tñ hic apl'us loquitꝰ de gratia gratum faciẽte:sine qua nullus hõ saluari põt. ❡ Est enim duplex grã:creatrix ⁊ saluatrix. Per gratiã creantẽ virtu- Gratia duplex.

tes naturales sunt nobis insite. Per gratiã saluantẽ bona perdita restaurantur.⁊ opa deo grata eliciũtur.Huiꝰ gratie multiplex est effectus. Primo nãqꝫ liberat a culpa cũ arbitrio libero:⁊ a pena eterna. vnde ps̃.lxxj. Ex vsuris ⁊ iniquitate redimet aĩas eorꝫ ⁊c. vbi glos. Usura est pena eterna.q: plus inuenitur in supplicijs/q̃ cõmissum fit in peccatis. Hec gratia semp offertur hoĩ si velit eam accipere.Heb.xij.Contẽplantes ne quid desit gratie dei. j.Per.j.Sperate in eã que offertur vobis gratiã.❡ Secũdo preparat voluntatẽ vt bonũ velit. Bonũ aũt velle nõ põt nisi ipsa sit bona.Esse non põt bona nisi a grã.vñ Roma.ix. Non est volentis neqꝫ currentis. ꝺm qđ vult et currit.sed dei miserentis.vt pre.c.si eñ inquit.nec est contra qđ dicitꝰ Prouer.xvj.Hois est animũ preparare. quia homo preparat materialiter p humiliationẽ.sed deꝰ preparat effectiue p informationẽ.vnde.iiij.Reg.iiij. Illi afferebant vasa:⁊ illa infundebat. ❡ Tertio dat bene operari.Esa.xxvj.Oĩa opera nostra operatꝰ es in nobis domine. Jo.xv.Sine me nihil potestis facere. vnde Grego. Qui aspirando nos puenit vt velimus adiuuãdo subsequitur ne frustra velimus.aliter eñ vacua esset in homie gratia.si nõ moueretur ⁊ operaretꝰ.⁊ hoc est qđ ait apl's. Et grã eius in me vacua nõ fuit.vñ.ij.ad Corꝫ.vj. Hortamur vos ne in vacuũ gratiam dei recipiatis.❡ Quarto ptegit a malo/dando vires resistendi.vnde ps.xxvj.Dominus illuminatio mea.cõtra tenebras ignorantie. ⁊ salus mea.cõtra infirmitatẽ.ps.xv. Qm̃ a dextris mihi est ne cõmouear. Unde iam possum pctõ resistere. Ro.viij. Si deꝰ p nobis:quis contra nos? ❡ Quinto pmouet in bono:vt iustitia augeatur.vnde Luce.xvij. dixerũt discipuli dño. Adauge in nobis fidem.q.d.auge qđ dedisti.pfice qđ cepisti.de pe.dist.ij dum sanctam. ❡ Sexto pficit/dando pseuerantiã.vnde Phi.ij.Deus est q̃ operatꝰ in nobis ⁊ velle ⁊ pficere p bona volũtate.Hanc orat.ps.Misericordia tua subsequetꝰ me oĩbus diebꝰ vite mee.i.q̃diu sum in hac vita mortali.⁊ iterũ ps.lxvij.Cõfirma hoc deꝰ qđ operatus es in nobis. Et hec est grã saluans. de qua Esa.xxxj.Sicut aues volantes/scꝫ ptegunt pullos suos. sic pteget dñs hierl'm.protegens/⁊ liberans: trãsiens/⁊ saluans.Liberat eñ/sicut dictũ est/a malo culpe ⁊ pene. ptegit/in bono cõseruando.transit/ad meliora pmouẽdo.saluat/pseuerantiã tribuẽdo. Matth.x.⁊.xxiiij. Qui pseuera. vsqꝫ in finẽ:hic sal.erit.de pe.dist.ij.§.euidẽter.ꝟ. ppter hmõi.⁊.§.seq. Item illud.vij.q.j.suggestũ. ❡ Septimo cõplet gl'iam tribuendo.vñ Roma.vj.Stipendia pcti/mors.gratia aũt dei vita eterna. Zacha.xiiij. Exequabit grãm gratie.scꝫ grãm patrie gratie vie. nõ ꝺm quãtitatem:sed ꝺm pportionez. q: ignis in syon ⁊ caminus in hierl'z.Esa.xxxj. Gratias ĝreddamus diuine gratie gratis dare:nõ ex operibus iustitie que fecimus nos. ad Titum.ij.⁊.iij.⁊.j.q.j.gratia.vnde.ij.ad Corꝫ.iij. Non q̃ sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex deo est.vnde Berñ.Tria sunt in opere bono. Primũ est cogitare.deinde velle. postea pficere. Primũ opatꝰ deꝰ in nobis sine nob. Scđm nobiscuz. Tertiũ per nos facit. Siquidẽ imittẽdo bonã cogitationẽ nos puenit immutando malã. ⁊ immittendo bonam sibi p ꝯsensum iungit.ministrando ꝯsensui facultatem foris p apertum opus nostrum internus opifex innotescit. Duo ergo in predicta authoritate tangit apl's.cogitationem q̃ est pncipium ois boni.⁊ sufficientiã que est ꝯsummatio vel seruatio.⁊ hec duo attribuit deo.vnde Apoc.j. ⁊ vlti.d:.Ego sum alpha ⁊ o.pncipium ⁊ finis. vñ ⁊ pcepit Numeri.xviij. Primitias et decimas offeretis mihi. xiij.q.j.§.his ita.⁊ ex de deci.c.j. Primitie debentur ei in signũ q̃ est pncipium. dicime ꝟo in signũ q̃ est ꝯsummatio.❡ G Ut aũt plene liqueat,in qđ bonũ liberum arbitriũ possit p se:⁊ in quo indigeat gratia. Sciendũ est q̃ liberũ arbitriũ põt per se in bonũ nature.sicut est dormire/⁊ vigilare:comedere ⁊ similia.nõ tamen a se.quia nõ ex- Liberũ arbitriũ

cludit causa efficiẽs prima. Omne em̄ qḋ est: a summo
deo est. vnde ait Jo.xv. Sine me nihil potestis facere. vbi
Aug. Non ait paꝝ potestis facere. q: nisi palmes in vite
mãserit ꝛ vixerit de radice: quãtũlibet fructũ a semetipo
nõ potest ferre. Quãuis aũt christus vitis non esset/ nisi
hõ esset: tñ istam gratiam palmitibus nõ preberet: nisi ꝛ
deus esset. j. ad Coꝝ. iiij. Quid habes quod nõ accepisti?
Potest etiã per se in bonũ in genere. sicut dare eleemosy
nã. qḋ pbatur hac ratione. Uidemus ꝙ aĩal brutum affe
ctu naturali dat fetui nutrimentũ. ergo si hõ non posset
dare eleemosynã ex bonis naturalibus: deterioris eẽt cõ
ditionis. Ad hoc vero vt possit in bonũ ex circũstantijs. s.
in bonũ morale: de quo tractant phi. qḋ consistit in exerci
tio politicaꝝ virtutũ. indiget gratia data gratis. que re/
mouet difficultatẽ que est in operabilib⁹. Ad remouẽdũ
aũt tentationez cui p se non põt resistere: indiget gratia
gratis superaddita. vnde Josue. vj. Anathema in medio
tui israel. non poteris stare coram hostibus. Ad hoc vt li
beretur a pctõ: indiget gratia gratũ faciente. vnde Job
xxxvj. Saluabit te de ore angusto latissime ꝛ nõ habente
fundamentuz subter se. Et ḋ: puteus angustus pctm̄. eo
ꝙ facilis sit ingressus: sed egressus difficilis. q: sicut ait
btũs Berñ. Non tam facile quis valet exire de fouea: ꝙ
facile in cã labi. Sola voluntate cadit hõ in foueam pctĩ:
sed nõ ex voluntate sufficit resurgere. Dicit etiam funda
mentũ non habere. q: ex quo quis labitur in pctm̄ morta
le: nõ habet per se in quo subsistat/ donec in gehẽnam ca
dat. Ad hoc vero vt bene operet: indiget gratia operan/
te ꝛ cooperante. vt dictum est. Quia vero quidã non diu
psistunt in bono: indigent gratia pseuerante. vñ Berñ.
Gratia excitat arbitriũ quũ seminat cogitatũ. sonat quũ
mutat affectũ. roborat vt pducat ad actũ. seruat ne sen/
tiat defectũ. Ut aũt sint stantes ꝛ pficientes pfecti indi/
gent gratia corroborãte. vnde ps. lxvij. Cõfirma hoc de⁹
qḋ operatus es in nobis. vbi dicit glos. iuuando gratiaz.
Dei pscientia. ¶ Sed quidã sic obijciunt. Quicq̄d futurum est de vno
quoqꝫ hoie/ puisum est ab eterno. sed puisio dei est imuta
bilis ꝛ infallibilis. fm qḋ orat ecclesia. Deus cui⁹ puiden
tia in sui dispositione non fallit. ergo illi quos puidit sal/
uandos: necessario saluabunt. ꝛ ita de dãnandis. Quare
ergo orabimus vel conabimur ad bene operandũ? qḋ fu
turũ est fiet. Quib⁹ sic rñdetur. verũ est ꝙ puisio dei nõ
fallit nec mutatur. videt em̄ vere res sicut future sunt.
non tñ cogit liberũ arbitriũ ad bonũ nec ad malũ. sed in
nobis est sequi deũ ad virtutem: vel diabolũ ad errorem.
Eccli. xv. Apposui tibi aquã ꝛ ignẽ. ad qḋ volueris exten
de manũ. Unde ad cõmendationez viri iusti dicit Eccli
xxxj. Qui potuit trãsgredi: ꝛ nõ est trãsgressus. facere ma
lum: ꝛ nõ fecit. Patet g ꝙ libere possum⁹ ꝛ absqꝫ coactio
ne malũ opari vel bonũ. sed bonũ nõ possumus sine auxi
lio gratie. malũ vero possumus p nosipsos. Et est ratio.
q: bonũ operari/ est ascendere. tunc em̄ ordinatur hõ ad
id qḋ est supra se. sed operari malũ/ est descendere. q: ma
lum infra hoiem est. vñ Geñ. iiij. Nõne si bene egeris: re/
cipies. Sin aũt male: statim in foribus pctm̄ aderit. sed
sub te erit appetitus eius: ꝛ tu dñaberis illius. Sicut er/
go puer q adhuc infirmus ꝛ debilis est: per se põt descen
dere: ascendere vero nõ: ita hõ per se potest ad maluz: ad
bonũ vero meritoriũ nõ. sed adiungit adiutoriuz gratie:
qua mediante possit ascendere. ¶ Ad hoc qḋ opponitur
dicimus ꝙ vtraqꝫ ppositio est vera. sed ɔclusio falsa. Nul
lus em̄ de necessitate saluat vel dãnatur: sed p opera libe
ri arbitrij: q sine necessitate fiunt. Predestinatio em̄ non
facit certam salutem. sed p bona opa que fiunt libero ar/
bitrio: certa efficitur vocatio ꝛ electio. vñ. ij. Pet. j. Qua/
propter fratres magis satagite vt p bona opa certam ve
stram vocationẽ ꝛ electionẽ faciatis. hec em̄ faciẽtes nõ
Necessitas duplex. peccabitis aliqñ. Quãuis em̄ que puisa sunt necessario
eueniant: non tñ hmõi necessitas infert vim libero arbi/
trio. qm̄ sicut ait Anselm⁹. Duplex est necessitas coactio
nis. Que precedit efficit rem. vt quũ dico necesse est celũ
volui: qm̄ violentia naturalis cõditionis cogit ipm volu
ui: ꝛ ideo necesse est vt voluatur. ꝛ est necessitas absolu
ta. Que sequit rei positionẽ: vt nihil efficit. quũ dico ne
cesse est te sedere dum sedes. non ꝙ aliqua vi cogaris ad
sedendũ: sed dum sedes nihil põt facere vt nõ sedeas. et
talis est puidentie diuine necessitas. Unde quid est aliud
dicere necesse est puisum euenire. nisi vt dicat. necesse est
aliquẽ saluari dum saluatur. ꝛ necesse est futurũ esse futu
rum? Et ita p illam necessitatem nõ tollitur cõtingentia
rei. Omnia em̄ que a libero arbitrio pcedunt: ꝛ volũtas
te cõtingunt: non necessario eueniũt. de pe. dis. ij. si em̄. ꝟ.
liberi. Patet ergo ꝙ si volumus salutem cõsequi necesse
est bene agere. qm̄ sic pdestinauit nos deus saluandos p
orationes ꝛ bona opa: qbus meremur vitam eternam.
¶ Ideo Uñ Greg. iiij. li. dialogoꝝ. Obtineri nequaꝙ pñt
q pdestinata nõ fuerint. sꝫ ea q sancti viri orãdo efficiũt/
ita pdestinata sunt: vt pcibus obtineantur. Nam ipsius
quoqꝫ regni perennis predestinatio ita est ab oipotenti
deo disposita: vt ad hoc electi ex labore puemant. quaten
nus postulando mereantur accipere qḋ eis oipotẽs de⁹
ante secula disposuit donare. xxiij. q. iiij. obtineri. Itẽ Au
gu. Predestinatione dei siue ad bonũ siue ad malũ in ho
minibus operari ineptissime dicit vt ad vtrũqꝫ hoies q
dam necessitas videatur impellere. quũ in bonis volun
tas sit intelligenda nõ sine gratia. in malis aũt volũtas
intelligenda sine gratia. xxiij. q. iiij. vasis. als est. §. sub. c.
nabuchodonosor. Aug. etiã duplicem necessitatez ponit.
Unã simplicem. veluti oẽs hoies esse mortales. Alteram
cõditionis. vt si aliquẽ ambulare quis scit: euz ambulare
necesse est. xxiij. q. iiij. §. q̃uis. ꝟ. vnde Augu. ibi vide. et in
glos. ad huius. §. intelligentiã. ¶ Item sup illo ꝟbo pre.
Jo. vj. Nemo põt venire ad me ꝛc. Aug. Magna grẽ cõ
mendatio. nemo venit nisi tractus. quẽ trahat ꝛ quẽ non
trahat/ noli velle iudicare: si nõ vis errare. ad hoc. xxiij. q.
iiij. de tyrijs. ꝛ de pe. dist. iiij. si ex bono. in pn. sed q: volun
tate cordis credimus. iuxta illud. Corde credit ad iusti
tiam. Rom. x. ꝛ. xj. q. iij. nolite. voluntate trahimur. Quid
est aũt trahi? fm Aug. Delectare in dño: ꝛ dabit tibi peti
tiones cordis tui. ps. xxxvj. Porro si poete dicere licuit.
Trahit sua queqꝫ voluptas. Uirgili⁹ eglo. ij. quãto forti⁹
nos dicere debemus trahi hoiem ad christũ: qui delectat
veritate/ beatitudine/ iustitia/ sempiterna vita/ qḋ totuz
christus est? xj. q. iij. existimant. Porro primã gratiã nemi
nem mereri certũ est. de ɔse. di. iiij. c. placuit. legitur ꝛ no.
xxiij. q. iiij. vasis. sub. c. nabuchodonosor. ꝛ in glos. ex hoc
patet. Quia quãto in ista materia se amplius quis dila
tat: tãto amplius se obscurat. Restat dicere cũ paulo. O
altitudo diuitiaꝝ ꝛc. Roma. xj. ꝛ de pe. di. iiij. si ex bono.
vbi de hac materia tractatur vsqꝫ ad finẽ distinctionis. et
in pre. c. nabuchodonosor. ¶ Calcem tñ isti⁹ materie cuz
fideli Chremon qui tertiam collationẽ fecit de ptectiõe
dei. sicut patet in lib. collatio. Joã. cassia. concludam his
verbis. Hoc a catholicis oibus patribus definitur: q pfe
ctionem cordis nõ inani disputatione verboꝝ/ sed re atqꝫ
ope didicerunt: diuini esse muneris primũ: vt accendatur
vnusquisqꝫ ad desiderandũ omne quod bonũ est. sed ita
vt altera parte plenũ sit libere voluntatis arbitriũ. Itẽqꝫ
etiã scḋm diuine esse gratie: vt effici valeant virtutũ exer
citia: sed ita vt possibilitas nõ extinguat arbitrij. Tertiũ
q ad dei munera ptinere: vt acq̄site ꝟtutis pseuerãtia te
neat. sꝫ ita vt captiuitatẽ libtas addicta nõ sentiat. Sic et
vniuersitatꝫ de⁹ oia i oib⁹ credẽdus ẽ opari: vt icitet/ pte
gat/ atqꝫ ɔfirmet: nõ vt auferat quã semel ipe ɔcessit arbi
trij libtatẽ. ¶ Sequit i threnis vltim⁹ ꝟsus. Innoua di
es nr̃os. diez inouatio eternitatꝫ pceptio. Sic a pncipio.
egressus eius. sicut ab initio eternitatis. Michee. v. Sꝫ
proijciens a te qui vbiqꝫ es. Repulisti nos. quasi pollu
tos. Iratus es. vt pater: vt non irasceris vt iudex in fu
rore tuo. de quo ps. vj. ꝛ. xxxvij. Domine ne i furore tuo. i.

in terribili condẽnatione ꝛ importabili ira pro peccatis
nostris. Contra nos. cõtrarios tibi. Uehementer. quia ve
hementia sunt peccata nũc intra ecclesiam ꝛ innumera: in
capitibus ꝛ in mẽbris. vñ sceleratiora commissa/ sunt gra
uius iudicãda. xxiiij. q. j. nõ afferam⁹. in fi. ¶ Innoua dies
nostros. De ista innouatione dicit Job. xxxix. Quis mihi
tribuat vt sim iuxta mẽses pristinos/ fm dies quib⁹ deus
custodiebat me: quãdo splẽdebat lucerna ei⁹ super caput
meũ: ꝛ ad lumen ei⁹ ambulabã in tenebris: sicut fui in die/
bus adolescẽtie mee: quãdo deus secreto erat in taberna/
culo meo? Ad hoc principiũ reuocamur/ quũ cõuertimur.
xxxij. q. j. apud. Inueterati enim sumus ꝛ corrupti: ꝛ dies
eternitatis perdidimus. ps. xxxvij. Putruerũt ꝛ corrupte
sunt cicatrices mee/ a facie insipiẽtie mee. ¶ J Adhuc
restat impleri in ista nostra ecclesia militanti qḋ scribitur
Johe. ij. Reddã vobis annos quos comedit locusta/ bru
chus/ ꝛ rubigo/ ꝛ eruca. facit de pe. di. j. ne forsitan. ¶ Lo/
custa vana gloria. q inanes saltus velociter casura secta/
tur. Hac plena est nostra ecclesia/ in saltantibus de prela/
tione in prelationẽ/ ꝛ de beneficio ad beneficiũ. Immo p
eis ad maleficium ꝛ beneficiorũ non est numerus. q: non
deest q male cõferat ꝛ qui male recipiat. Nec finis est am/
bitionis in ista ecclesia in omni genere hominũ. Et plus
in nobis regnat qui mũdo specie tenus renũtiauimus. ex
de elec. quorũdam oculos. lib. vj. Et quãꝙ sancti Romani
pontifices multa cõtra pluralitatem beneficiorũ ꝛ ambi
tionem statuerint. xcix. di. singula. lxx. di. sanctorũ. xxj. q. j. p
totum. lxxx. dist. episcopi vero. ex de elec. dudũ. ij. ex de pre/
ben. de multa. c. cũ non ignores. c. cũ teneamur. ꝛ Latera/
nẽse concil. c. ti. intantũ. vbi est expressissimũ. ex de rescrip.
c. vlti. lib. vj. ꝛ de elec. auaritie. ex lib. vj. de pben. cum singu
la. xvj. q. j. presbyteros. Uñ ꝛ dicit lex ꝙ difficile est vt vn⁹
duorũ vicem obtineat. ff. de pac. si plures. C. de asse. nemo.
C. de testa. consulta. vbi dicit ꝙ absurdum est si pmiscuis
actibus rerum turbentur officia. Similiter dicit lex ꝙ nõ
põt qs per plures ciuitates habere potestarias. ff. ad mu/
nici. libertus. §. prescrip. Nec prelat⁹ in diuersis ecclesijs.
x. q. iij. vnio. Nec idẽ seruus vicem pluriũ sustinet dñoꝝ. ff.
de sti. seruo. l. j. §. cõmunis seruus. Hoꝝ tamen iuriũ nul/
la vel modica vtilitas est. ꝛ frustra membranas occupãt.
lxx. dist. si romanoꝝ. Pro nũc sine dispẽsatione: nunc cum
dissipatione animaꝝ suaꝝ. nõ dico dispẽsatione/ que re
quirit aut necessitatẽ aut vtilitatem. vt. j. q. vij. §. nisi rigor.
cum. c. seq. vnde vbi causa sufficiẽs non est dispẽsationis:
ille cũ quo dispẽsatur/ quantũ ad deũ tutus nõ est: etiam
si papa dispenset. vt no. ex de vo. ꝛ vo. redẽ. non est. in glos.
si causa subest. Facili⁹ ergo ꝛ curialius talis cũ sua dispen
satione ad gehennã fm Ostien. vt no. pre. c. dudũ. ij. descẽ
dit. Passim clerici hodie habẽt bñficia quotquot possunt
habere per nefas non per fas. ꝛ reuera ventri deseruiunt.
Raptores ergo fructuũ sunt taliter perceptorũ. q: datur
beneficiũ propter officiũ. lxxxj. di. eos. ꝛ. c. si quis sacerdo/
tum. xxxij. di. preter hec. de cle. ex. latores. de ap. pastoralis.
ex de rescrip. c. vlti. lib. vj. ¶ Bruchus gula est. cui magn⁹
venter in paruo corpore: vel potius vẽter in toto corpore.
de hoc vitio. xlj. dis. ꝛ. xliiij. ꝛ dist. iiij. deniqꝫ. ¶ Rubigo de
qua. xlij. ꝛ. xlvij. ꝛ. lxxxv. di. auaritia. que fruges ꝛ metalla
inficit ꝛ corrũpit. Jac. v. Agite nũc diuites. ꝛ. j. diuitie ve/
stre putrefacte sunt. ¶ Eruca/ luxuria. de qua. xxxij. q. v. ꝛ
q. vj. ꝛ. q. vij. que toto corpore repens depascit olera. q: lu
xuria inquinat corpora ꝛ aĩas. j. ad Coꝝ. vj. Adhuc etiam
implebitur de ista nostra ecclesia. qḋ ḋ: Ezech. xxxvij. Ha
bitare faciã vos sicut a principio. scꝫ in ecclesia primitiua.
bonisqꝫ donabo maioribus. Et Aggei. ij. Magna gloria
erit domus isti⁹/ scꝫ ecclesie/ nouissime plus ꝙ prime. Ar/
bitror em̄ ꝙ ista ecclesia renouata perfectior erit pma ec/
clesia primitiua. exceptis fundatorib⁹ eius scꝫ aplis. post
quos perfectiores in hac vita non existimo aduenire. op.
ar. xxiiij. q. ij. legatur. Singulariter em̄ apli domini fuerũt
beati ꝛ perfecti in hac vita octo beatitudinibus. de qbus
Mat. v. vt dicit Aug. in homil. illius euãgelij. Beati pau/
peres. ꝛ quibus dixit dñs. Beati oculi qui vidẽt que vos
videtis. Luc. x. Et quibus fuit cõcessum vt tam presentia/
liter viderẽt speciosum pre filijs hominũ. ps. xliiij. tam fa/
miliariter ei adhererẽt. verba vite ab illius ore diuino su/
sciperent. signa ꝛ miracula assidua cernerẽt. dulcedinem
cõuersationis eius gustarent. Unde nec mirum/ sicut ait
Hiero. si nec puncto tẽporis paterẽtur ab eius facie sepa/ Ira dei qlis sit.
rari. Iratus es cõtra nos vehemẽter. Quãdo tẽtamur et
vincimur: irascitur deus cõtra nos. quia maior est ipse et
fortior qui nos defendit/ ꝙ diabolus qui nos impugnat.
nec sine permissu eius tẽtamur. Job. j. Si aũt postꝙ cadi
mus penitere nolumus: irascitur vehementer. Ps. lxxxix.
Quis nouit potestatẽ ire tue ꝛ pre timore iram tuã dinu/
merare. Aliquãdo em̄ irascitur vt pater: quãdo verbis in/
crepat delinquentẽ: ꝛ facit penitentẽ. xxiij. q. iiij. nimium.
ꝛ. c. displicet. v. q. v. nõ osculat. Irascitur autem vt dñs: qñ
corripit durius: ꝛ statim vlciscitur. vnde Moyses. Exoḋ.
xxxij. Cur dñe irascitur furor tuus cõtra populum tuum?
Ut iudex irascetur: quũ dicet. Matth. xxv. Ite maledicti
in ignem eternum. quũ iam nec penitẽtie nec venie locus
erit. quia qualis quisqꝫ hinc egredit: talis in iudicio pre/
sentatur. xxv. di. qualis. Et qualem te inuenerit dominus
quum vocat: supple de hac vita: talem pariter et iudicat.
de pe. dist. j. nunqd cayn. ¶ Articulus. ix. A

Postquã dei gratia
in cõmento Threnoꝝ quod supra proxi/
me cõpleui: planxi sanctã ecclesiam ma/
trem meã generaliter: adhuc superaddẽ
do planctũ/ plango adhuc vitia mẽbro/
rum eiusdẽ in genere: ꝛ in specialibus statibus ꝛ gradib⁹
vt supra in prhemio isti⁹ operis promisi. ¶ Spõsi namqꝫ
christi sancta mater ecclesia in se immaculata. q: sine ma/
cula sine ruga. ad Eph. v. de peni dist. j. ecclesia. in mẽbris
suis diuersis et ꝙplurimis maculis deturpatur. Nã rece/
dens a sponso humili. Phil. ij. ꝛ Ps. cxxx. In magnis am
bulat ꝛ in mirabilibus supra se. Omnis em̄ superbus in
admirationẽ haberi desiderat: ꝛ ab his adorari. sicut dia/
bolus Mat. iiij. Luc. iiij. A sponso mũdissimo qui est splẽ/
dor glorie. ad Heb. j. ꝛ cãdor lucis eterne: ꝛ speculum sine
macula. Sap. vij. recedens/ in fetidis membris in sterco/
ribus ponit nidum suũ. quia/ proh dolor/ sacrosanctũ do/
mini templũ scorto plenum est. ꝛ ephebia nec nominãda:
sed capite plectenda. C. de adul. cum vir. in aula dei pale/
strat. ij. Machab. iiij. vide quod scripsi supra in Threñ. in
oratione Hieremie. Recordare. in prima expositione. sup
verbo adolescẽtibus impudice abusi sunt. in ar. ij. Et mer
ces prostibuli ab officialibus sponse (quod lugubre est fa
ri: sed lugubrius agere) sepe recipit manifeste. vt sic det
occasio non modica hereticis impijs vocandi dei ecclesiã
meretricem. q: scriptum est. vide Hiere. ij. ꝛ. iij. Deut. xxiij.
Non offeras mercedem prostibuli/ nec precium carnis in
domo dñi dei tui. Et Nume. xxxv. Nõ accipias mercedem
meretricis neqꝫ preciũ sanguinis. ꝛ no. ex de deci. ex trans/
missa. ¶ Suffarcinati etiã auro ecclesiastico. xij. q. ij. glo/
ria. ꝟ. socrates. Impinguati dilatati. in cãti. Moysi. Deu/
te. xxxij. Buccas rubentes habẽtes. gastrimargi diuersis
epulis ꝛ comessationib⁹ spumantes: diuersis speciebus ꝛ
falerni ꝛ meri poculis calefacti ꝛ estuãtes. xxxv. dist. eccle
sie principes. Non seruitores ꝛ domicellos simplices ꝛ se/
nes pallidos ꝛ macilẽtos/ sed cõptos nitidos rubicũdos
ꝛ iuuenes ꝛ procere stature/ filij ecclesie degeneres recto/
res ꝛ prelati vocati desiderãt habere: vt incitamẽta xeno/
dochie ꝛ libidinis. vt sic in eoꝝ triclinio non trinitatis re
uerentissime cult⁹/ sed simul habitet arrogãtie cõcupiscẽ/
tie carnis ꝛ gule triplex funiculus eos ligans: qui raro ꝛ
difficillime rũpitur ab eisdẽ. Ecci. iiij. de treu. ꝛ pa. c. j. Uti/
nam tales eijcerẽtur ad literã de eoꝝ prelationibus/ lau/
tisqꝫ cõuiuijs ꝛ multo labore epulis preparatis: nõ in te/

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de De Bibliot

neb:as exterio:es Matth. viij.xiij.xxij.ꝛ.xxv.ꝛ Luce.xiij.
xxxv.diſt.eccleſie.ſed vt fierent remotis p:edictis occaſio
nibus in abſtinētia ꝛ ſanctimonia fo:tio:es.vt euacuato
mero vēter non diſpumaret in libidines.vt in palea.xxxv.
diſt.vinolentū.Sed ſitiant parſimoniā.xlj.di.parſimoniā.
et munditiā:bibētes aquaticū vel ceruiſiam.ex̄ de homic.
c.ij.ꝛ edentes nō ſimilaginē.i.flo:ē farine.ſed ſiligines mi
liū ꝛ panem cibariū.xij.q.ij.glo:ia.vt ſic ſo:dibꝰ abluti et
mūdi per abſtinentiā veri ſponſi filij veri ſpōſi ꝛ recto:es
dignitate ꝛ vita eccleſiarū merito dicanẗ.¶ P:ohdolo:/
nihilominus nō miro: q: in regentibus cōmuniter ſpon
ſam chriſti ꝛ co:pus eiꝰ.xxiij.q.iij.p:o mēb:is.ſcꝫ eccleſiā
o:thodoxā adeo inualuit ꝛ p:eualuit philargyria.i.amo:
pecunie que eſt idolo:ū ſeruitus ꝛ radix omniū malo:ꝝ eſt
cupiditas.j.Timo.vj.Ephe.v.j.q.j.cū omnis q̄a minimo
vſqꝫ ad maio:ē omnes ei ſeruiunt.vnuſquiſqꝫ ad auaritiā
ſuā a ſummo vſqꝫ ad nouiſſimū declinat. Eſa.lvj. Hiere.
vj.ꝛ.viij.non reco:dātes q̄ dr̄ Abachuc.ij. Ve qui congre
gat auaritiā malā domui ſue vt ſit in excelſo nidus eiꝰ: et
liberari ſe putat de manu mali. Aurū ſitiunt hodie p:ela/
ti:aurū bibūt.j.q.j.§.ex his.vt conſeruēt carni:ꝛ ſanguini
erogent:non egenis.contra illud.xij.q.j.nolo.ꝛ.q.ij.aurū.
Vide qđ ſcripſi ſup:a in Th:e.iiij.c.ſup verbo/quō obſcu
ratū eſt aurū.in.ij.expoſitione in ar.vij. Utinā p:o mino:i
malo/vterētur ſuperfluis:ꝛ neceſſaria darent inopibus.
vterētur p:ecioſis:ꝛ darēt pauperibus vilia.xlj.di.non co
gūtur. Sed iſtius noſtri cui cōiter nōn paſto:es.xcv.diſt.
eſto.ſed pelliū venato:es cum Eſau.Gen̄.xxv.ꝛ ouiū ton
ſo:es. Non piſcato:es: ſed dep:edato:es. Non cuſtodes.
Luc.ij.ſed gregis deuo:ato:es. Non defenſo:es:ſed impu
gnato:es.ex̄ de na.ex li.ven.c.j. Non paupertatis euāgeli/
ce zelato:es:ſed ſubſannato:es ꝛ contēpto:es. Non fide/
les diſpēſato:es chriſti patrimonij.ex̄ de elec.cum ex eo.li.
vj.xxiij.q.vij.quod aūt.ꝛ.q.viij.cōuenio:.ꝛ.xij.q.j.ſi p:iua/
tum.ſed defraudato:es ꝛ diſſipato:es.xij.q.iiij.c.j.Regnū
terrenū querentes.de paupertate chriſti ꝛ ſpūs eiꝰ ꝑpter
quā datur celeſte/non curantes.Mat.v.xij.q.ij.glo:ia.℟.
multi.xxxv.diſt.eccleſie. Cunctis auferūt vniuerſa.oīa in
ſuos abuſus redigūt.oīa deuo:ant.ſoli p:elati partes in/
uadūt alienas.ſoli occidunt vniuerſos.ſic teſtificaẗ Hie/
ro.ꝑ ſuo tēpo:e.xciij.di.diaconi.v.quod in iſto toto quaſi
lep:oſo.Phil.j.ꝛ.ij. Vere q̄ ſua ſunt querunt.viij.q.j. ſunt
in eccleſia.vt q̄ ſua ſunt perdant.nam perdere chriſtū/eſt
vere male perdere ſemetipſum. In muneribꝰ iudicāt. In
mercede reſpondent. In pecunijs diuinant.j.q.j.iudices.
Michee.iij. P:o pecunijs celeb:āt. Co:pus chriſti p:o pe
cunia vendūt cū Juda.j.q.j.qui ſtudet. P:o pecunijs con
ſecrant ꝛ o:dinant.j.q.j.cū o:dinaretur.ꝛ p:o pecunia oīa
cōferunt ſacramēta.Sacramenta emunt.ſacramēta ven/
dūt.ſed gratiā non conferūt quam nō habēt.j.q.j. gratia.
ꝛ.c.nullus ep̄s. Nihil accipitur gratis:nihil datur gratis.
Mat.x.Gratis accepiſtis:gratis date.j.q.j.quicq̄d. Pau/
ci intrant per oſtiū per hunc modum.j.q.j. o:dinationes.
Quilibet paratꝰ eſt vēdere ſacramēta que emit.j.q.j. qui/
buſdā. Nihil ſibi i eccleſiaſticis hono:ibꝰ grauitas/nihil
ſibi defendit induſtria.j.q.j.fertur. Hodie beneficio:um ꝛ
ſacramento:ū benedictiones potius ſunt quātū ad indi/
gne conferētes ꝛ recipientes maledictiones.j.q.j.maledi
cā. Non curāt nec timent hi quodāmodo deſperati recto/
res de lep:a Giezi.j.q.j.cito. Nec de ſuſpēdio Jude.de pe.
di.iij.iudas.ꝛ.c.nihil.chriſtū vendentis.Mat.xxvj.Mar.
xiiij.Luce.xxij.ꝛ Jo.xviij.j.q.j.qui ſtudet. Nec de eiectione
de tēplo celeſtis glo:ie ſi colūbas vendūt:gratiam ſcꝫ ſpi
ritusſancti deſignati per columbā.j.q.j.q̄buſdā.ꝛ.q.iij. ex
multis.c.ſaluato:.c.vendētes.¶ B De fide male ſenti
re vidētur:quia ſimonia cauſat hereſim.j.q.j. qui ſtudet.
cū.c.liqueat.c.petrus.ꝛ.c.cū oīs.c.eos.c.fertur.ꝑ peccato
nō vidētur habere.cuiꝰ tñ cōparatione cetera crimina ꝑ
nihilo reputantur.ex̄ de ſimo.per tuas.j.q.vlti. Ubi ſimo/
niacos vocat Paſcalis papa p:ecipue hereticos. ꝛ ex̄ de
ſimo.per tuas.j. Nihil hodie datur gratis:quia nec aliq̄d
recipitur gratis.quia dicūt collato:es/qđ cōparauimus
vendimus.vt p:eal.c.quibuſdā. Quicūqꝫ emit laudat qđ
vendit ꝛ lucrari deſiderat.j.q.iij. ſaluato:. Sed ſm Aug.
Lucrum in burſa damnū in conſciētia. Vendidit ſacrum.
perdidit fidē.pecunia dantis ꝛ accipientis cum eis ꝛ Si/
mone in perditione erit.Act.viij.j.q.j.qui ſtudet.c.cito.ꝛ
q.iij.ſaluato:. Lep:oſi ſunt ſimoniaci.j.q.j.cū o:dinaretur.
ꝛ.c.cito. Trapezite ſunt.xxiij.diſt.in noīe dn̄i. Nō iſraelite:
ſed giezite.p:e.c.q̄ ſtudet. Sed de lep:a anime non curāt.
quia invano accipiunt animā ſuā.pſ̄.xxiij. De facto aliam
vitam non credētes cū Simone mago purā fidei cōſcien
tiam non habētes.j.q.j.petrus. Allegant conſuetudinē in
hmōi venditionibus ſimoniacis/co:ruptelā potius aua/
ritie ardo:e ꝛ cupiditatis illectā. ex̄ de ſimo.nō ſatis.c.cū
in eccleſie.j.q.iij.ſi quis p:ebēdas. Nam cōſuetudinem ra
tio ꝛ veritas ſemꝑ excedit(al's excludit)diſ.viij.veritate.
cū.c.ſeq.¶ Sed vtinā conſiderarent hi poſteri Simonis
harioli:q̄ etſi nō hic/in loco tamen to:mento:ū per to:to/
res.de peni.di.iiij.tradidit.irremediabiliter to:quebunẗ.
Sed dicunt hi lep:oſi. Samueli offertur a Saule quarta
pars ſicli.ſed vere non recipit. ſed Saulem pauit.j.Reg.
ix.j.q.j.iudices.ſed nec Heliſeus vi tractus quicq̄ recepit
a Naaman de bonis damaſci.ſed ait. Viuit dn̄s ante quē
ſto:quia nō accipiam. Quūqꝫ vim faceret: penitus nō ac/
quieuit.iiij.Regū.v.j.q.j.iudices.in ſi. Et ꝓhibuit beatus
Coſmas ſanctū Damianū germanū ſuū ſecum in vno tu/
mulo ſepeliri:q: a quodam ſanato ab eis quoddā accepe
rit munuſculū gratis oblatum.qđ contra ius nō eſt.j.q.ij.
c.j..ꝛ.c.ſicut epiſcopū.xviij.diſt.de eulogijs.¶ Sed dicūt
iſti ficti p:elati.ſacramēta non vendimus.ſed dicendū eſt
etſi ipſa ſacramēta inuēdibilia nō vendāt cōtra ſacros ca
nones:vendūt vocem/ſigillū/ꝛ calamū.p:e.c.ſicut ep̄m.ꝛ
in palea.p:eal.c.nullus abbas.ꝛ ex̄ de ſimo.c.j.vbi de hoc.
Et canoni fraudē faciunt de perſona ad perſonā.q: q̄cq̄d
accipit notarius ꝑ literis o:dinato:ū:vel totum vel quaſi
totū tollit ep̄s. De qua fraude quō quadrupliciter cōmit
tatur/no.xiiij.q.iij.plerīqꝫ.ꝛ ex̄ de p:iuil.quāto. Et acceſſo
rium vendēdo ſcꝫ ſigillum ꝛ chartas/o:dinē vēdit.j.q.iij.
ſi quis obiecerit.¶ Nec dicāt q̄ datur p:eciū poſt o:dinē
acceptum.quia ex quo datur ex pacto:vel exigitur vel pe/
titur:p:ohibitū eſt etiam poſt dare.vt p:eall.c. ſicut ep̄m.
quia accipere eſt quādocūqꝫ accipere.j.q.j.eos qui.in ſi.ꝛ
q.iij.ſaluato:.ꝛ.c.ſi quis p:ebēdas.adde qđ ſcripſi ſup:a
in.ij.parte hac in.ij.c.Th:e.qđ incipit quō.in.℟.p:incipes
noſtri p:elati in ar.v. ꝛ in additione.ibi poſita.ꝛ.j.in arti.
xx.in.§.ſed vt ſciāt.℟.xxiiij.¶ Hi ergo p:elati venales au
rum p:o ſpiritusſancto recipientes/lep:am dederunt:ꝛ le
p:am ſibi retinuerūt.j.q.j.cū o:dinaretur.ꝛ male queſita
mercede non tā patrimonij facultatem q̄ theſaurū crimi
nū congregant eterno ſupplicio ꝛ b:eui fructu. j.q.j.cito.
in ſi.¶ O lep:a cōtagioſa:lep:a fetida vſqꝫ ad aures dn̄i
ſabaoth.lep:a labefaciens interio:a vitalia. ꝛ ſacra in dei
eccleſia ſacrificia.abominabilis deo ꝛ diuinis hominibꝰ.
apud homines incurabilis.ſoli deo chriſto dn̄o qui appa
rere voluit tāq̄ lep:oſus.Eſa.liij. Cura poſſibilis: ſed ra/
ra ꝛ admirabilis. Utroqꝫ teſtamēto p:ohibita es. vt p:e.
c.qui ſtudet.Sāctio ciuilis te rep:obat.ff.ad.l.iuli.de am/
bitu.l.j.j.q.vij.ſancimus. Canonica te hereticam vocat.vt
p:eal.c.cum liqueat.ꝛ.c.petrus.c.ſi. A templo dei eijceris
cum flagellis.j.q.iij.ex multis.iiij.Reg.v. Joā.ij. Ab heli/
ſeo lep:a perfunderis.a Petro in perditionem dānaris.
Actuū.viij.j.q.j.§.quia ergo.in ſi.¶ L Que fieri debēt
lep:oſis.Leuit.xiij.tibi competunt. Quia caput nudū ha/
bes:vt cognoſcaris ꝛ confundaris.q: caput habes vulne
ratum.j.q.j.vētum eſt. Os veſte contectū.ne alios tu dra/
co flatu inficias.ar.xxxij.q.iiij.in eo.q: cōtagioſa es.j.q.j.
cito.Conciſam veſtē.quia eccleſiā diuidis.q: peſſime am/
bis ꝛ mercaris. et ab eccleſia que vna eſt diuideris.xvj.q.
vij.ſicut.contagioſa ſemper ꝛ ſo:dida apparebis. Exod.

Fraus p:elatoꝝ in accipiēda ꝑ o:dinatione pecunia.

Simonie lep:a in tho: in ctatur.

ſiij.quia manū ad burſam poſuiſti:ꝛ extrahendo ſoluiſti.
cū hoibus/deo tamen nō latuiſti.xv.q.vj.c.j. Cum Ozia
ſanctuaria p:ofanaſti.ꝛ lep:oſa effecta cum lep:a vſqꝫ ad
mo:tē permāſiſti.ij. Paral.xxvj.ij.q.vij.§.his ita. Perra/
ro em̄ ſimoniaci vere cōfitentur. nec dimittere beneficia
acq̄ſita ſimoniace ſunt parati.nec o:dinis executioni inſe
cti renūtiare.ſed nec aliter ſalui ſiūt.j.q.j. ſi quis neqꝫ.ꝛ.c.
o:dinationes.vbi de hoc.ex̄ de ſimo.ex tue.ꝛ.c.mattheus.
vbi de hoc.xiij.diſt.nerui. Aurū habes cum Naamā ſy:o.
iiij.Regū.v.ſed lep:oſo.j.q.j.qui ſtudet.ꝛ.c.cito. De domo
Joab es.ij.Reg.iij. eccleſie inimica. Sic em̄ Joab inter/
p:etatur. Fluxum ſanguinis pateris/ quia emēdo ꝛ vēdē
do tuū ꝛ multo:ū ſanguinē fundis/te ꝛ multas animas
perdēdo:fuſum tenes.q: mollis ꝛ effeminata es: tota re/
ſoluta in co:de terre. Gladio tranſfoderis ſcꝫ in p̄co:dijs
cōſcientie tue ꝑpter vermem conſcientie co:rodētem. vt
p:e.c.mattheus. ꝛ nulla talis plaga ſicut ſtimulus cōſciē/
tie.Eccl'i.xiij. Beatus qui nō eſt ſtimulatus in triſtitia de/
licti. Pane cares.q: panis viuus angelo:ū. de cōſe.diſt.ij.
omnis.ꝛ.c.ſicut.quem tu vēdis ꝛ emis/ſicut panem ma/
terialē.recedit a te:ꝛ fames vt canis.pſ̄.lviij. quia cōſola
tione dei p:iuata/ciuitatē mūdi in qua eſt cōtradictio cir
cūis cōparas ꝛ vendis.¶ Ambitioſa es. Antiochū adis:
vt cōpares p:incipatū. talenta p:omittis cum Jaſone. ij.
Machab.iiij. P:opter te ignis charitatis almus in eccle
ſia dei extinctus eſt.q: nihil ꝑ amo:e dei aut ꝑximi digni
in eccleſia dei quaſi hodie ſit.j.q.j.ſicut eunuchus.q: chri/
ſtus charitas ꝛ ſpiritus ſanctus amo:vēditur tota die.vt
p:e.c.q̄ ſtudet.ꝛ.c.nullus epiſcopus.¶ Uirus habes oc/
cultū o hono:is cupiditas.q: clam paciſceris de p:imatu
xl.di.quicūqꝫ. Mater es hypocriſis. q: apparet p:elatus:
et co:ā deo nō eſt.quia in ſua radice vitiatus eſt.j.q.j.qui/
buſdam. Fateo:.characterem habet.ꝛ characterē cōfert.
ſed vitioſum.no.p:e.c.o:dinationes.ꝛ legiẗ ꝛ no.j.q.j.do/
minus.quia intus o:tus talis occidit.j.q.j.fertur.no.ex̄ de
ſimo.tāta.¶ Cyp:ianus marty: te ſimie cōparauit.j.q.j.
ſi quis inquit.quia effectū ſacramēti non tribuis.i. execu
tionē ꝛ gratiam.j.q.j.§.ex his.quum ſcienter a ſimoniaco
alij o:dines recipiūt.vt ibi.ꝛ.j.q.j.per Eſaiā.ꝛ.c.dn̄s. Doli
artifex es.q: ſuperio:um peſſima adulatrix:vt aliquid lu
creris ab eis. Et ꝑ p:ecio beneficij offeras munus lingue
j.q.j.ſunt nōnulli.¶ D O ambitio:nedū ſuperio:a agis
cum tua filia ſimonia:ſed ꝛ ſuperio:es p:elatos aſſocias.
tuū caput vulneratum inclinas.encenia mittis. non ſolū
eſculēta ꝛ poculenta.de q̄bus legiẗ ꝛ no.ex̄ de reſcrip. ſta/
tutū.lib.vj.ꝛ de vi.ꝛ hone.cleri.cū ab omni.ꝛ de ſimo. etſi
queſtiones.ſed dextrarios/panno:ū pecias/ꝛ vaſa aurea
et argentea/ꝛ alia occulta auri ꝛ argēti talenta. Blande
ꝛ humiliter ꝛ reuerēter loqueris dominis:vt lucreris. Di
mittis curā parochiano:ū tuo:ū: ꝛ cultum diuino:ū offi/
cio:ū quibus es obligata.vij.q.j.ſicut.xcij.diſ.c.vlti. lxxxj.
di.cos.vt trores. Junge qđ ſcripſi.ſ.in Th:eñ.in.§.reco:/
dare in.vij.ar.in textu quaſi vidua.ꝛ curras poſt caudas
equo:ū domino:ū tuo:um. Tanta eſt cupiditas tua ꝛ ho
no:is auiditas:q̄ quū ſaltem extra ſis libera in terra tua
et in eccleſia tua:vbi habes beneficiū tuū: in curijs ſupe/
rio:um efficeris peſſima ſerua. Diues eras in mūdo ꝛ con
tentari poteras: et in pace quodāmodo bonis tuis gau/
debas. Sed radicata cupiditas inſatiabilis.xlvij.di.ſicut
xiiij.q.v.quid dicā.auiditas ꝛ mēs hono:is auida te ege/
re/ꝛ quodāmodo mendicare/ꝛ in labo:e inutili cōtinuo
viuere/ꝛ bonis tuis non gaudere coarctat. xlvij.diſt. bo/
no:um.ꝛ.c.virū.vbi dicit Leo. Mens potentie auida nec
abſtinere nouit a vetitis:nec gaudere cōceſſis: nec pieta/
ti adhibere cōſenſum. Et viuere in curijs magnatum: vt
dei iuſto iudicio ip̄a tua ambitio duplici contritione te cō
terat in anima ꝛ in co:po:e/diuino ſpiritu nō contritum.
Hiere.xvij.vbi dicitur. Et duplici cōtritione contere eos
domine deus noſter. Quia tua ambiens p:oteruitas hoc
meretur.ar.ex̄ vt lit.non cōteſt.quoniam.§.ſi.Sepe enim

In Ambitione inuehit.

quis ſimul duplici pena punitur.ex̄ de rap.in archiepiſco
patu.legitur ꝛ no.xvij.q.iiij.attendendū. regulariter nō.
vt legitur ꝛ no.ex̄ de iudic. at ſi clerici. vbi de hoc. vt ipſa
tua cupiditas in te p:op:ium mo:e carnificum debacche/
tur autho:em:teqꝫ excruciet ꝛ cōſumat. Utinam igitur iā
veniat diu deſideratus dei vicarius in eccleſia ſua aliq̄s:
qui eiectionem de tēplo quā incepit de te facere dominus
ieſus.vt Marc.xj.Lu.iij.Jo.ij.c.ꝛ Matth.xxj.dicunt ſim/
pliciter eiecit.ꝛ.j.q.j.q̄ ſtudet.ꝛ.q.iij.ex multis.adimpleat
et perficiat cū perſeuerantia vſqꝫquaqꝫ. Quia poſt duas
eiectiones de templo.quas de te fecit dominus.ſm Aug.
quarū vnam ponit Joā.aliam tres alij euangeliſte.vehe/
menter in templo eius ſuccreuiſti:ꝛ eius templū p:ofana
ſti.ſed tertiā peremptoriā expulſionem faciet ille ſanctus
ſancto:ū:qui omnia eccleſiaſtica dare gratis p:ecepit per
ſuū vicarium.vel/p:ohdolo:/per exteras poteſtates: con
fido certiſſime anteq̄ trāſeat b:eue tempus. Ait enim ille
chriſtus gratioſus. Gratis accepiſtis gratis date.j.q.j.c.j.
ꝛ.c.quicquid.ꝛ.q.iij.ſaluato:. Matth.x.vbi Chryſ. Uide
autem qualiter mo:ū diligentiam non minus habet chri
ſtus q̄ ſigno:um:mōſtrans quoniam ſine his nihil ſunt.
Etenim ſuperbiā eo:um p:emit/dicēs Gratis accepiſtis.
et ab amo:e pecuniarum mundos eos p:eparat/dicens.
gratis date. Uel vt non videatur eo:ū beneficium eſſe:ait
gratis accepiſtis.q.d. Nihil vos de veſtro largimini ſuſci/
pientibus. Neqꝫ enim mercede hoc accepiſtis:neqꝫ labo/
rantes. Mea eſt gratia.gratis eā accepiſtis: ita igiẗ alijs
date. Neqꝫ enim eſt condignū p:ecium eo:ū inuenire. Igi
tur timendum eſt vehementer/q̄ niſi dei vicarius arcem
ſyon tenens/iſtam eiectionē ſimoniaco:ū et giezitarum
cito faciat:permittat deus fieri:vt p:edixi: in gladio furo
ris ſui per exteras poteſtates.ſicut fecit contra Anglicos
et Hiſpanos.lvj.diſt.ſi gens. Fo:mido etiam ne Baltha/
ſar diripiens p:ecipue ꝑpter hoc vaſa ſacra Hieruſalem
bibat ꝛ edat in eis cum concubinis ſuis. Dan̄.v. de conſe.
diſt.j.veſtimenta.xij.q.ij. aurum. Sed fo:tius trepido ne
p:opter ſcelera p:edicta maxime ſimonie/heretice/ꝛ am/
bitionis/ſicut ager aretur Hieruſalē.ꝛ ſicut cuſtodia po/
merij collectis pomis et fructibus deſolari. Michee.iij.
j.q.j.iudices. Neceſſe eſt enim eccleſiā tribulari et purga/
ri.l.diſtin.ꝛ purgabit.ſed impoſſibile eſt q̄ ſit nulla. xxiiij.
q.j pudenda.in ſi.

¶ Articulus Decimus.

A

Quia vſqꝫ adhuc de vitijs maxime ſimonia co:rupto:um
mēb:o:ū eccleſie locutus ſum generali/
ter: Nunc ad ſpeciales ſtatus eccleſie vt
ꝓmiſi ſuperius/deſcēdendo: tangam vi
tia ꝛ defectus eo:ū.vt in hoc tractatu ſe de illo ſtatu ſpecu
lantes/ꝛ vitia ſua videntes/ꝛ co:rigentes/ꝛ ſanctam ec/
cleſiam amplius non ſcandalizantes/in eccleſia exiſtētes
vere filij eccleſie cenſeantur. Nam ſm Aug. Nec ille dicen
dus eſt eſſe in eccleſia:ꝛ ad iſtam ſocietatē ſpiritus perti/
nere:qui ouibus chriſti ficto co:de miſcetur. ſpiritꝰ enim
ſanctus diſcipline effugiet fictū. Sap.j. Neqꝫ em̄ ad eccle/
ſiam illi ſoli non pertinent qui ſeparationis aperto ſacri/
legio manifeſti ſunt:ſed etiam illi qui in eius vnitate co:/
po:aliter miſti per peſſimā vitam ſeparantur.xxiiij.q.iij.de
illis. Ego aūt ſcripto: cū Hieremia paupertatem ꝛ miſe/
riam videns meā.Th:eñ.iij.in p̄n.ad literam neminē no/
mino.cōſcientia ſua cōueniat vnūquēqꝫ.viij.q.j.quid aūt.
ſed vitia que q̄libet in quolibet ſtatu debet habere odio/
tango.lxxxvj.diſt.odio.xxiij.q.iiij.duo. ¶ B

A Capite ergo a quo ratio eſt edēda.ff. de
edendo.argētarius.ꝛ.l.di. ꝛ purgabit.ꝛ
c.quia tua.incipiendo.q: ſm Grego.pa/
pā. Capite langueſcente facilius cetera
co:po:is mēb:a inficiuntur.vj.q.j.c. ſunt
plurimi.c. ex merito. Uulnerato namqꝫ

Universidad de Deusto Biblioteca

pastore principali/quis curandis ouibus adhibet medi/
cinā:j.q.j.fertur.A reuerendissimo dei vicario dn̄o papa.
ex de trāsla.inter corporalia.⁊.c.quanto.Qui est caput to
tius ecclesie sicut Petrus.xxij.di.c.ij.q: quū homo sit: pec
care pōt.xl.di.si papa.Et aliud dicere/error est.de pe.di.ij.
si enim.Incipio.nō ponens specialiter os in celū: tangen
do ei⁹ vitia.xxj.di.c.si.sed aliqua scribens que conuenit ⁊
oportet ipm̄ facere:in q̇bus si offenderit/ipe viderit:⁊ nō
ego.Omnia em̄ peccata sua occulta ⁊ manifesta/excepta
sola heresi ꝓbata ⁊ contumaci/deū habēt vltorē solum ⁊
non aliū.ix.q.iij.aliorū.xxj.di.nūc autē.Et de ista materia
supra maxime in.v.⁊.vj.ar.in.j.parte istius operis latius
disputaui.Et q: ibidē latissime eius posui potestatem:in
ista.ij.parte ad pedes sanctitatis ei⁹ iacens seruus/excita
bo dn̄m meū:vt potestatē suam cōseruando maxime gra
uiter nō peccet.q: hoc ad potentiā suam non pertinet.q:
ꝟm Aug.posse peccare/non est aliq̇d posse:immo aliquid
nō posse.Vn̄ solus deus/cuius ipse est vicarius/vocatur
omnipotens q̇ hoc nō potest.q: oīa potest q̇ posse est aliquid
posse.de peni.di.ij.§.si.Immo Petrus q̇ ceteris plus chri
stū dilexit.Jo.vlti.vj.q.j.imitare.lapsus est.vt ibi.⁊.l.dist.
fidelior.⁊.c.considerandū.Et postq̄ receperat spiritūsan
ctū a Paulo reprehēsus est.q: reprehēsibilis erat:ad veri
tatē euāgelij non recte ambulabat.Gal.ij.ij.q.vij.paul⁹.
⁊.c.puto.Vn̄ elegāter ait papa Symmach⁹.xl.dis.c.j.Nō
vos beatū Petrū/sicut dicitis:scʒ vos heretici.a dn̄o cum
sedis priuilegio vel successores ei⁹ peccandi licentiā iudi
camus suscepisse. Ille q̇ppe perēnem meritorū dotem cū
hereditate innocētie transmisit ad posteros.i.suos succes
sores ⁊c̄.Vt ergo Romani pōtifices successores Petri ⁊
vicarij dei.ex de elec.vbi periculū.⁊.c.fundamenta.lib.vj.
priuilegio potestatis tradite Petro rite vtantur:retineāt
nō Petri lapsum/sed innocētiam ⁊ sanctitatē eius.xxiiij.
q.j.manet.q: ⁊ quū nedum christi sed etiam Petri vicarij
sint oēs Romani pontifices.lxiij.dist.ego lodoicus.j.q.j.
non quales.⁊.q vij quotiens.⁊.ij.q.vij.in sancta.xxv.q.j.
nulli fas. Et in legenda beati Joannis pape martyris. ⁊
notat Archid.ex de elec.fundamenta. super verbo vicarij
dei.lib.vj.sicut tenent vices potētie:sic sanctitatis ⁊ inno/
centie.vt preal.c.j.xl.dist.Peccare ergo potest papa:⁊ gra
uius q̄ quiuis alius.quia quāto gradus altior/tanto ca/
sus grauior.ꝟm Greg.de pe.dis.ij.principiū.Et ꝟm Chry/
so.xl.dist.homo christianus. vbi de hoc. Et ꝟm Hilarium
papā.xxv.q.j.nulli fas.ꝟ.dicit. Siquidē maiori reatu de/
linquit:qui potiori honore fruitur. ⁊ grauiora facit vitia
peccatorū/sublimitas peccantiū.⁊ loquitur de papa pec/
cante.Et ꝟm Hiero.Non sanctorū filij sunt qui tenent lo
ca sanctorū.sed qui exercent opera eorū.xl.dist. non est fa
cile.Idē Greg.e.di.nos q̇ presumus.Et ꝟm Bonifacium
martyrē.Si papa malus fuerit: innumerabiles populos
cateruatim secū ducit primo mācipio gehenne cum ipso
plagis multis vapulaturus ineternū.xl.dist. si papa.q.di.
Maior est pena sua/omniū.sicut diaboli.Et ꝟm Symma
chum/nō habebit de allegationis nitore subsidiū:quādo
ipsorū factorum vtetur eo teste quo ⁊ iudice. Nā et ab eo
cui plus cōmittitur:plus exigitur.ix.q.iij.aliorū. Et quia
alijs potētior:si offenderit:tormēta potentius patiet.viij.
q.j.illud.Sap.vj.Quapropter ꝟm Jo. duo testes suffice/
rent contra papam.qd̄ intelligo etiam in casu heresis. xl.
dist.si papa.Et quāq̄ in cōdemnatione episcoporū. lxxij.
testes.⁊ presbyterorū cardinaliū.xliiij. ⁊ diaconorū cardi/
naliū.xxvij.requirant.vt.ij.q.iiij.presul.In condēnatione
tamen pape/vt dictū est/duo sufficiunt. Nec in hoc priui/
legiatus est:immo deterioris cōditionis.quia ipse maior
sine cōparatione aliorū creatus est. ⁊ ideo sine spe venie
condēnandus: vt diabolus. de peni.dist.ij.principium. vt
no.Jo.in preal.c.presul.⁊ Anastasius quia Acatiū hereti/
cū occulte reuocare voluit:diuino iudicio percussus fuit.
Nam dum assellaret/intestina emisit. legitur ⁊ no. xix.di.
Anastasius. Unde et errare potest papa.vt ibi.⁊ no. xxiiij.

q.j.a recta. Et legitur in legenda beati Eusebij q̄ Libe/
rius papa arriane perfidie consensit.Et quidā papa Leo
non doctor arrianus fuit.cui dixit sanctus Hilari⁹ q̄ non
erat leo de tribu iuda vt legitur in legenda ei⁹. ¶ Item
dicit Aug.q̄ quanto Adam deo erat proximior:tanto ma
gis peccauit.de peni.di.v.consideret. ¶ E Papa dicit
apostolicus:cuius studiū debet esse circa profectum impe
rij.xcvij.dist.victor.M olim de sacerdotibus nati ex legi
timo matrimonio fuerunt promoti ad papatum.lvj.dist.
in palea.osius.⁊.§.cū ergo.Propensius est pro papa orā/
dum.quia ex ipso depēdet salus omniū. xl.distin.si papa.
M in cultu dei maiorem zelum debet habere q̄ alij chri/
stiani.xxiiij.q.j.officij.M bonitas ipsius salus est omniū.
⁊ peruersitas ipsius cedit in dānationem innumerabiliū
personarum.preal.c.si papa. Defert episcoporum ⁊ eccle/
siarū priuilegijs:nisi in casu necessitatis.ix.q.iij.nūc vero.
⁊.c.seq.xj.q.j.peruenit. Confirmare vsq̄ ad animā ⁊ san/
guinem debet papa ⁊ seruare que a suis precessorib⁹ san/
cita sunt.xxv.q.j.sunt quidam.⁊ per totā illam questionē.
M authoritate eius conciliorum statuta reprobant.xvij.
dist.concilia.Et absoluit quos conciliū damnauit.ix.q.iij.
cuncta.⁊.c.fratres.Ab omnibus sibi obediēdum est.xxiij.
dist.si inimicus.⁊.c.seq. Non dat papa vni ecclesie priuile
gium in damnū alterius.xxv.q.ij. de ecclesiasticis. M sic
debet reputari statutū pape/aci ab ore dei vel beati Pe/
tri esset prolatum.xix.dist.sunt onmes. Non licet alicui de
eius iudicio disputare: vel ab eo appellare.xvij.q.iiij.ne/
minem.ix.q.iij.cūcta.vide in prima parte istius operis in
xv.ar. ¶ Ad conseruationē ergo innocentie sue/⁊ purga
tionem peccatorū suorum/nihil sic Romano pōtifici ma
xime proficit sicut assidue pro parte tēporis consideratio/
ni sui ⁊ status ⁊ vniuersalis populi sibi commissi vacare.
non totū actioni se dare.exemplo Moysi:qui nunc ascen/
debat in montē:vt ibi gloriā domini cum maiori cerneret
libertate.nunc vero descendebat in castra: vt necessitati/
bus populi prouideret. Exod.xxiiij.⁊.xxxvj.dist.si quis.⁊
lxxxviij.dist.decreuit.⁊ ex de renū.nisi cū pridem.§.ne pu/
tes.vnde Ezech.iij.primo dominus ait prophete.Surge
et egredere in campū.deinde. Ingredere ⁊ includere in
medio domus tue.vbi dicit Greg. q̄ semper predicator ⁊
prelatus debet ad montē recurrere.humilitatē atq̄ mun
ditiam intrinsecus custodire.post campū necesse est vt do
mum redeat;quaten⁹ in ijs que dicit qualis ipse sit iuxta
conscientiā agnoscat.hoc idem notatur.j.Regū.x.vbi di/
citur Sauli inuentis asinis.Pater tuus solicitus est pro
vobis. quia celestis pater noster ita vult nos proximorū
salutē querere:vt curam salutis ꝓprie non negligamus.

¶ De septem considerationibus pape. D

Prima ergo cōside/
ratio Romani pōtificis erit:An canoni/
ce sit electus.vt vitet perpetuum anathe
ma.scʒ a duabus partibus cardinalium
consentiētibus in eum:eo non cōputato.
Cessantibus iuramentis/pactionibus/conuentionibus/
obligationibus/condictis/intendimentis/simoniaca he
resi/violenta intrusione/nullo alio vero papa superstite/
et q̄ ipse electus catholicam teneat vnitatem. alias non
apostolicus/sed apostaticus haberetur. hec legunt ⁊ no.
ex de elec.licet.xxiij.distin.in nomine domini.lxxix. dist.c.j.
c.si quis papa.⁊.c.nullus pontifice.c.si duo.c.si quis pecu
nia.c.si transitus.ex de elec.vbi periculum.lib.vj. ⁊ in de/
men.de elec.ne romani.xvj.q.vij.sane.vij.q.j.nouatianus.
c.deniq̄.c.nō furem.xxiiij.q.j.didicimus. Adde hic quod
scripsi supra in prima parte in ar.j.§.primus. ¶ E Se/
cunda consideratio.An sufficiens sit ⁊ idoneus ad regen
dā vniuersalē ecclesiā:⁊ summi pōtificatus onera suppor
tāda.ex de elec.vbi periculū.§.ceterum.in si.li.vj.xxiij. dis.
in nomine.⁊ hoc ꝟm possibilitatē humane nature. Nā ta/
lis debet esse qui nulli⁹ incōgrue voluntati deseruiat; sed

Septem cōsiderationes summo pōtifici diligentius obseruande.

vita ⁊ moribus decorat⁹/tanto ordine dignus valeat in/
ueniri.viij.q.ij.illud.Et qui sit prestātior ex omi populo ⁊
doctior.In omi virtute eminētior.In quo cōcurrant oēs
animi virtutes. Nihil ei desit sapiētie.nihil scientie. nihil
desit industrie.Omnis ei adsit multitudo sensuum.adsit
ois congregatio sanctarū cogitationū.vt q̇d sit summus
pōtifex/quid eius vnctio/q̇d indumēta/q̇d potestas con
ferēs intra sacrariū cordis sui possit aduertere.viij.q.j.li/
cet.Sit etiā talis qui habeat spiritū dei.⁊ precepta dei in
cōspectu eius.Sit in quo sit claritas legis ⁊ scientia. viij.
q.j.si ergo.Debet esse cum Clemēte predecessore optime
eruditus/⁊ doctus/irreprehēsibilis/matur⁹/⁊ pauidus.
viij.q.j.oportet. ¶ Qualis etiā esse debeat ponit cōciliū
Carthaginēse/dicēs q̄ quilibet eps̄ maxime summus na
tura sit prudēs docibilis/morib⁹ tēperatus/vita castus/
sobrius/peruigil/semꝑ suis negotijs cauens/nō habens
simplicitatē asininam/ꝑpter quā repellitur q̇s a ꝓmotio
ne.xxxix.dist.petrus.humilis/affabilis/misericors/litera/
tus/in lege dn̄i instruct⁹/in scripturarū sensibus acutus ⁊
cautus/in dogmatib⁹ ecclesiasticis exercitatus/oīa fidei
documēta verbis simplicibus asserēs/suscipiens papatū
nō sue delectationi nec suis morib⁹ sed patrū definitioni/
bus.hec ponunt.xxiij.di.qui eps̄.A vulgari vita seclusus/
a mūdi voluptatibus abstinēs/spectaculis/pompis nō se
cōmiscens/cōuiuia publica fugiens/priuata nō tantū pu
dica sed ⁊ sobria colens/vsuris nequaq̄ incumbens/nec
turpiū occupationib⁹ lucrorum/non fraudis cuiusq̄ stu/
diū appetens/amorē pecunie quasi materiā cunctorū cri
minū fugiens/secularia officia negotiaq̄ abnuēs/hono/
ris gradū per ambitionē non suscipiēs/ꝑ beneficijs me/
dicine dei.i.ꝑ sacramentis munera nō accipiens/dolos ⁊
cōiurationes cauens/odiū emulationē obtrectationem
atq̄ inuidiā fugiens/nō vagus oculis/non effrenus lin/
gua aut petulans/fluidoq̄ gestu incedēs/sed pudorem
atq̄ verecūdiam mentis simplici habitu incessuq̄ osten/
dens/obscenitates etiā membrorū ⁊ verborū sicut ⁊ ope
rū penitus execrans/viduarū ⁊ virginū frequentationē
fugiens/cōtubernia extranearū feminarū nullaten⁹ ap/
petens/castimoniā quoq̄ inuiolati corporis perpetuo cō
seruare studens.hec legūtur.xxiij.di.his igitur. ¶ Talis
etiā erit papa.cuius cōparatione ceteri grex dicātur.xxv.
di.§.nomine. In quo cōcurrunt tredecim capitula aplīce
regule.scʒ q̄ sit sine crimine/vni⁹ vxoris vir/nō vinolen/
tus/prudens/ornat⁹/hospitalis/pudicus/doctor/nō per/
cussor/nō litigiosus/nō cupidus/domui sue bene prepo/
situs/nō neophytus.que ponūtur.j.ad Timo.iij. ⁊ ad Ti
tum.j.⁊ prosequit ea Gratia.xxv.di.§.nunc aūt.vsq̄ ad.l.
di. ¶ Debet etiā summus pontifex scire legem dei scruta/
biliter ⁊ non trāsitorie.sacros canones.sanctum euange/
liū.⁊ diuini apostoli librū.diuinā scripturam atq̄ manda
ta cōseruare:⁊ docere populū sibi cōmissum. Substantia
em̄ summi sacerdotis nostri sunt eloquia diuinitus tradi
ta.i.vera diuinarū scripturarū disciplina. queādmodum
magnus perhibet Dionysi⁹.xxxviij.di.oēs. ¶ F Unde
⁊ summus pōtifex se cognoscens si nō renuntiaret papa/
tui:credo q̄ grauiter peccaret. q: vult preesse et non pro/
desse.viij.q.j.q̇ episcopatū.⁊ facit qd̄ no. xvj.q.j. monachi
vagantes.sicut fecit papa Celestinus sanctus Petrus de
moron.in quo etsi esset sanctitas:deerat scientia ⁊ indu/
stria.xvj.q.j.legi.ex de renū.quoniā.lib.vj.⁊ co.ti. nisi cum
pridē.§. pro defectu.adde qd̄ no.j.§.primo.ꝟ. cōsiderās.
¶ G Hinc est etiā q̄ si in gremio cardinales non inue
niūt idoneū ad papatum/siue inueniant/possunt eligere
aliunde.xxiij.di.in nomine.vbi de hoc.⁊ vide qd̄ no. xl.di.
si papa.⁊.lxxix.dist.c.j.Et hoc innuitur in.c.preal.licet.vbi
hoc etiā tenet Ostien.vbi etiam tenet Inno.q̄ in electio/
ne romani pōtificis nō est ex necessitate aliqua forma ser
uanda.immo quomodocūq̄ appareat duas partes con/
sensisse in aliquem tāq̄ in electū/ius habet ⁊ verus papa
est.Si autē interuenisset impressio/quū solo cōsensu libe/

Qualē decet summū esse pontificem.

ro non coacto matrimoniū contrahatur.ex de spon.cū lo
cum.non esset tūc papa:nec esset ei obediendū. Itē si pre/
ce vel precio.j.q.j.si quis.neq̄ elegerunt cardinales. quū
legitimus interuenire debeat cōsensus non corruptus si
id sit notoriū. Idem videtur si cōtra eum probaretur. vel
ipse in cōcilio confiteretur.quia ista paria sunt in iure. ex
de cohabi.cle.⁊ mu.c.vlt.⁊ facit qd̄ no.xl.di.si papa.in ma
gna glos.Et vide quod legit ⁊ no.lxxix.dist.si quis pecu/
nia.nō erit papa.alias de hoc nō potest excipi.ꝟm Innoc.
⁊ Ostien.in preal.c.licet.Eadē ratione etiam si occultum
est/corā deo non erit papa.quia non fuit consensus legiti
mus.ar.op.de simo.tua.ibi.licet ab eo non sit recedendū.
vt scripsi supra in ꝑma parte isti⁹ operis in ar.iiij.§.quar/
tus.ꝟ.cōsentiant. ¶ H Tertia cōsideratio est habēda
in domino papa de statu quē habet:quantis periculis la/
boribus ⁊ anxietatib⁹ plenus est. Sic enim tantū pōdus
est cuiuslibet episcopi quantū erit romani pontificis:Vn̄
Augu.ad Valeriū.Ante omnia peto vt cogitet religiosa
prudētia tua/nihil esse in hac vita maxime in hoc tēpore
facilius ⁊ leuius ⁊ hominib⁹ acceptabilius episcopi offi/
cio:si perfunctorie.i.negligēter ⁊ adulatorie res agatur.
sed nihil apud deū miserabilius est ⁊ tristius ⁊ damnabi/
lius.Idē.Nihil in hac vita ⁊ maxime in hoc tēpore diffici
lius/laboriosius/⁊ periculosius episcopi officio ⁊c̄.xl.di.
ante omnia. ¶ I Et hoc ideo.quia nō est facile in loco
Petri ⁊ Pauli stare:⁊ tenere cathedrā cū christo regnan
tiū.xl.dist.non est.immo periculosissimū si non concordet
vita.vt ibi.Nec loca vel ordines creatori nostro nos pro/
ximos faciunt.sed nos aut bona merita coniungunt: aut
mala disiungūt.xl.dist.non loca.xxiij.q.iiij.sicut. ¶ Item
Amb.Non loci nobilitate sed virtute vnusquisq̄ gratiam
cōparat.xl.dist.illud facit.xij.q.ij.gloria. Nec aliquis festi
net quomodo maior appareat:sed quomodo oībus infe/
rior videatur.Quoniā nō qui maior est in honore/est iu/
stior.sed qui fuerit iustior/ille maior.xl.di.multi. alias est.
c.⁊ incipit quicūq̄.⁊ quāto quisq̄ est dignitate celsior:tā/
to debet esse virtute potentior vel potior.xvj.q.j. sunt nō/
nulli.iiij.di.deniq̄.Et sanctius est in hac vita sub inferiori
habitu domino famulari:q̄ alta indebite appetendo dā/
nabiliter in profundū inferni submergi.ꝟm Nico.l.dist.de
his.in fi. ¶ Et Grego.scribit Genando patritio dicens.
Conciliū vero catholicorum episcoporū admoneri preci/
pite vt primatē non ex ordine loci postpositis vite meritis
faciat.quoniā apud deum nō gradus elegantior/sed vite
melioris actio cōprobatur.vt pre.c.sicut.xxiij.q.iiij. ¶ Et
Leo papa ait.Merito patrum beatorū venerabiles san/
ctiones quū de sacerdotum electione loquerētur:eos de/
mum sacris administrationibus idoneos esse censuerūt:
quorū omnis etas a puerilibus exordijs ad perfectiores
annos per discipline ecclesiastice stipendia cucurrisset.vt
vnicuiq̄ testimoniū prior vita preberet. nec potest de ei⁹
prouētione dubitari:cui ꝑ laboribus multis/pro morib⁹
castis/ꝑ actibus strenuis/celsioris loci premiū debet ⁊c̄.
lxj.di.miramur. ¶ Itē Clemēs.iij.Nō in sublimitate gra
duū/sed in amplitudine charitatis acquirit regnū dei.ex
de tēp.ordi.ad aures.Et ꝑpter timorē insufficiētie sancti
dei fugerunt honores ⁊ dignitates.Vn̄ ⁊ Aug.petis suis
deputat q̄ Valerio coeps fact⁹ est inuit⁹.xl.dis.ante. in fi.
Et Marcus euāgelista pollicē sibi amputasse dr̄.vt sacer
dotio reprob⁹ haberet.vt dicit Hiero.⁊ in sua est legēda.
Et Greg.doctor cōgaudēti sibi Narso patritio de papa/
tu scripsit/dicēs.Dū contēplationis alta describitis ruine
mee mihi gemitū renouatis.q: audiui q̇d itus ꝑdidi: dū
foris ad culmē regiminis immeritus ascēdi. tāto aūt me
ꝑculsum merore cognoscite:vt vix loq̄ sufficiam. Nolite q̄
me vocare Noemi.i.pulchrū.sʒ vocate me mara: q: ama/
ritudine repleuit me dn̄s.Et alibi.Qd̄ me ad epat⁹ ordi/
nē cognoscitis peruenisse:si me diligitis:plāgite.qd̄ ego in/
cessanter defleo:atq̄ vt ꝑ me deū exoretis/rogo. Vn̄ ipse
in prologo.iiij.lib.dialogorū sic ait se lamētando de statu

Universidad de Deusto Biblioteca

papali. Mero: quē quotidie patior/τ semꝑ mihi ꝑ vsum vetus est:τ semꝑ per augmentū nouus. Infelix q̄ppe animus me⁹ occupationis sue pulsat⁹ vulnere/meminit q̄lis in monasterio fuerit.quō ei labentia cūcta suberāt:quantū rebus oībus que voluūtur eminebat.τ.j.At nūc ex occasione cure pastoralis/seculariū hoim negotia patitur. τ post tā pudicam quietis sue speciē/terreni act⁹ puluere fedaṫ.τc.Un̄ τ in vitis patrū legiṫ de Amone. q̄ fuit magnus abstinētie τ castitatis amator:perit⁹ sciētia scripturarū τ eloquētia sermonis.ꝙ quū ab archiepō Alexādrie cogereṫ ad epatum:τ ipē nollet eremū dimittere:accepto forpice abscidit sibi sinistrā auriculā.dicens corā populo/Uel nūc certi estote q: impossibile est me fieri posse epm. Quū aūt adhuc cogereṫ ad epatum:ait/Si me coegeritis ampli⁹:etiā linguā meā ꝑpter quā molesti estis mihi: abscidā. ℂ Itē abbas Theodorus diacon⁹ institut⁹ quū cogereṫ ab anachoritis vt ministraret in suo ordine: ait/Permittite me deprecari deū/si iubet me ministrare in loco meo.Et orauit sic.Dn̄e si voluntas tua est vt in ordinatione mea ꝑsistā:ostēde mihi.τ ostēsa est illi colūna ignea a terra vsq; ad celū pertingēs.τ vox ad eū facta est.Theodore si potes fieri sicut colūna ista/vade τ ministra.quod ille audiēs vltra administrare nullaten⁹ acquieuit. Sed quū venisset in ecclesiā: deprecabanṫ eū/vt si nō ministrabat:saltem calicē teneret.q̄ non acq̄euit/dicēs. si mihi amplius de hac re verbū feceritis: discedā hinc. ℂ Itē quū abbas Motues inuitus fact⁹ esset presbyter a quodā episcopo:τ diceret ei epš: Indulge mihi abba.scio eñ ꝙ hāc causam nolebas.Cui senex ꝑ sua humilitate ait. Et mea cogitatio parū volebat. Nunq; τ discipulus eius factus esset etiā presbyter:permāserūt ambo vsq; ad finem suū/vt ad altare quantū ad oblationē sacramēti/nūq̄ accederent.Un̄ dicebat senex.Confido in deo meo:q: nō habeo grāde vitiū ꝑpter ordinationē hāc:q: oblationē nō mihi presumpsi offerre.nā ordinatio illoꝝ est q̄ sine culpa sunt: ego autē me bene cognosco.ℂ Itē ꝭm Aug. Epatus nomen est operis τ oneris poti⁹ q̄ honoris.viij.q.j.q̄ epatū. vñ Petrus ad clementē.Clemēs: si tāq̄ oībus preesse volueris:singulos ꝑut potueris adiuua.singulos releua.q: et singuloꝝ onus τ solicitudinē portas.viij.q.j. clemens. Et Hiero.illud inferendū est aduersus eos q̄ de epatu intumescūt:τ putāt se nō dispēsationem christi sed imperiū cōsecutos.q: nō statim oībus his meliores sunt quicūq; epi non fuerint ordinati.τ.j.Quāto magis se vnusquisq; cōsiderans τ sciēs q: potēs potēter tormēta patieṫ:retrahet se ab hoc non tā honore q̄ onere:τ alioꝝ locū qui magis digni sunt ambiget occupare:viij.q.j.illud. Multis aūt fit rapine securitas/epatus ambitio.ꝭm Pelagium. viij.q.iij.c.j. ℂ Itē Greg.xiij.di.nerui.ꝟ.alius.Alius pensare pōdus honoris ecclesiastici negligēs/ad locū regiminis premijs ascēdit.sed q: oē quod hic eminet plus meroribus afficiṫ/q̄ honorib⁹ gaudeat:dū corplus tribulatione premiṫ:ad memoriā culpe reuocatur. Iunge hic quod scripsi.s̄.in ista.ij.pte in.ij.c.Thre.sup ꝟbo ꝑpbe.in ar.v.in §.quō.τ.j.§.v.in ar.xiij. Idē no.in ar.xxiij.ꝟ.omne.

ℂ Articulus Undecimus. A

Preter hec sciēdum ꝙ

quū ordo epoꝝ ꝭm Isidorū quadripertitus sit: in Patriarchis/Archiepis/ Metropolitanis/atq; Epis.xxj.di.c.j. omniū illoꝝ papa sortitur noīa τ effectū.papa eñ ꝑprie patriarcha est τ patriarcha vocaṫ. Nā patriarcha greca lingua summus patrū interpretaṫ.τ iste est papa.vñ in pre.c.j.xxj.di.patriarcha Romanus vocaṫ ibi. Sicut roman⁹.τ.xxiij.di.in noie dñi.in p̄n.τ.xxij.di.c.vlti.Sicut aūt posuerunt antiqui patres:Urbs romana caput toti⁹ orbis effecta est.xxij.dis.c.ij.τ.ij.q.vij.beati petr⁹ τ Paulus.ex̄ de elec. fundamenta. j.rñ.lib.vj.Et eius est iudiciū τ composita est vrbs ad modū orbis,sed orbis maior est vrbe.xciij.dist.legimus.ꝟ.q̄d enim.ℂ B Et sicut tot⁹ orbis habet quatuor patriarchales τ principales sedes et ecclesias:de q̄bus habetur xxij.dist.c.ij.τ.c.penul.τ vlti.ex̄ de priuil.antiqua.xcvj.dis. constātinus.scꝫ Constātinopolitanam.Alexādrinam.Antiochenam. Hierosolymitanā.sic τ vrbs Romana habet quatuor patriarchales ecclesias.scꝫ ecclesiā sancti Petri. ecclesiā sancte Marie maioris.τ ecclesiā sancti Laurētij/de foris muros.τ ecclesiā sancti Pauli ꝭm quosdā. Sed Hugo.dicit ꝙ sunt quinq; patriarchia/quatuor predicta/τ quinta est Lateranēsis.vt pꝫ de eo in preall.c.in noie.τ lxiij.di.hadrianus papa secūdus.nā ibi est sedes papalis. et dicitur patriarchiū: q: ibi residet frequētius summus patriarcha. ℂ Alij dicūt ꝙ sunt quatuor tātū.q: ecclesia sancti Petri non est patriarchiū.nec est episcopalis ecclesia.nā subest episcopo Portuēsi.τ est de eius diocesi.Sed hoc videṫ mirabile.quia ecclesia beati Petri ꝑma appellatur.xij.q.j.futurā.ibi.prime sedis beati Petri. sed ibi exponiṫ.prime.i.apostolice sedis ꝭm Hug. τ diciṫ caput ceterarū.iij.q.vj.dudū. vbi dicitur ꝙ sicut Petr⁹ apostolus primus fuit omniū apostoloꝝ:ita τ ecclesia suo noie consecrata prima sit τ caput ecclesiarū.τ ibidē dicit Lauren. ꝙ ecclesia beati Petri maior est Lateranē.ar. ad hoc.x.q.j. sanctoꝝ.τ preal.c.futurā.vbi de hoc.Et in chronicis legiṫ ꝙ Bonifacius papa.viij.obtinuit ab Augusto imperatore/vt ecclesia beati Petri apostoli caput esset omniū sanctorū.ℂ C Cōmuniter teneṫ ꝙ ecclesia Lateranē. que intitulatur noie saluatoris:de qua habeṫ in pre.c. sanctorum.τ in pre.c.hadrianus.maior est alijs.τ ecclesia romana appellaṫ.τ ibi est prima sedes apostolici ꝭm Hug. Ad hoc facit qō legitur in chronicis ꝙ Constātinus intra Lateranēse palatium ecclesiā saluatoris nostri cōstruxit.quā ecclesiā censuit esse in toto orbe terrarū matrē ecclesiarū. facit.xcvj.dist.constātinus.τ huius sentētie est Jo. monachus cardinalis.vt no.in pre.c.fundamenta.in glo.intra illud.dicens ꝙ solus papa τ epi cardinales in altari maiori sancti Jo.celebrant.sed in alijs nedū predicti/sed etiā presbyteri cardinales. ℂ D Est etiā papa archiepiscopus.τ sic vocaṫ vrbis rome archiepiscopus.iiij.di. statuimus.in ti.ipsius.c.τ.v.iiij.c.ij.in titu.τ.C.de sum.trini. victoꝝ.in prin. Aliquoties diciṫ archiepiscopus magne Rome.vt.xxj.di.intantū.Archiepiscopus greco vocabulo interpretatur ꝙ sit summus τ princeps episcoporū.xxi.dist.c.j.ꝟ.archiepiscopus.ℂ Est etiā metropolitanus vniuersalis quantū ad rei significationē.quia a mēsura ciuitatū vocātur metropolitani.singulis eñ ꝑuincijs preeminent xxj.di.c.j.ꝟ.metropolitani.sed iste solus oībus.ix.q.iij.cuncta.ex̄ de priuil.antiqua. ℂ Uocatur etiā Romanus pontifex.iij.q.vj.accusatus.ex̄ de priuil.pastoralis.ex̄ lib.vj.de rep.gratiose.τ de consti.licet.li.vj. Et diciṫ pontifex quasi pontē faciens.vñ dicitur quasi via sequentiū.xxj.dis.c.j.ꝟ. pontifex.vbi diciṫ τ ipse summus sacerdos. Ipse etiā pontifex maximus nūcupatur.ℂ Aliquādo vocatur Romanus siue romane ecclesie episcopus. ij.q.vj.si eps accusatus.ℂ Aliquādo appellatur papa vrbis. xcvij.dis. victor. in p̄n.τ.xxij.dist.c.vlti.facit ex̄ de iureiur.ego. ibi. papam. Hic iunge qō notaui supra in ꝑma parte istius operis in ar.xxxij.§.trigesimus.ℂ Aliquando appellaṫ simpliciter episcopus.vt.j.q.iij. saluator.in titu.τ.c.ex multis.in titu. τ.xij.q.j.c.ij.in prin.τ sic debēt vniuersaliter τ antonomastice appellari.vt patet in p̄n.vj.lib.τ in prin.decre.Greg. in clemē.cum si.ℂ Aliquādo appellat se ministrum indignum.vt in preall.c.ex multis.ꝟ.quapropter.ℂ Considerēt ergo domin⁹ papa ꝙ tot nomina sint in eo cōsona rebus.xl.di.oratorium.τ.c.in oratorio.ℂ E Considerās ergo sanctus Petrus de morron/canoniʒatus per ecclesiam/qui fuit papa Celestinus quintus tāta onera papatus τ pericula τ suam insufficientiā/quia simplex τ iuris ignarus/prouide τ perfecte renūtiauit papatui.ex̄ de renū.c.j.lib.vj.qō credo fuit maius miraculum τ maius verū exemplū humilitatis τ perfectionis isto infirmo tēpore

Patriarchia quinq; sunt.

Summi pōtificis aliquot nomina.

q̄ aliquod qō fecit.τ quod fuerit in diebus nostris/et ante per multa tēpora. Adde quod scripsi.s̄.§. proximo. ꝟ.vnde.quia totū istud onus papale qō maius est q̄ dici possit:nō est q̄ reijciat:sed q̄ in illud se proijciat τ imergat gloriā considerās τ nō onus.Quid est eñ cogitare/preesse deretoti eccl'ie militāti:bene oportet ꝙ laboret in ea preesse dēs sicut bonus miles iesu christi.ij.ad Timo.ij.c. De ista militanti ecclesia diciṫ ex̄ lib.vj.fundamēta in p̄n.τ.ij. q.j. multi.xxiiij.q.j.a recta.de sen.excō.a nobis.ij.xj.q. iij. nolite.Et tractaui sepe in prima pte isti⁹ operis.ℂ Et hoc est corpus mysticum in quo sunt boni τ mali.vt no.xxvj.dist. acutius.in glo.j.in fi.nam cōtinet paleas cum granis. de cōse.dist.iiij.est vnitas.τ legitur τ no.xxxij.q.iiij. recurrat. ℂ F Nunq; diciṫ ecclesia sanctoꝝ collectio.xxvij.q.j.nuptiarū.τ pre.c.recurrat.in fi.Quādoq; dicitur ecclesia catholicorū collectio.de cōse.di.j.ecclesia. Itē τ alijs plurib⁹ modis diciṫ ecclesia.τ no.ex̄ ne prela.vi.su.c.vlti.in fi. τ de ver.sig.cū clerici.τ de pe.di.j.ecclesia.vbi de hoc.Diciṫ etiā ecclesia que nō est cōsecrata.de cōse.di.j.ecclesiā.j.τ.ij. τ in alijs ibi.c.τ de con.eccle.c.si.Aliqn̄ ecclesia oratoriū appellatur.xlij.di.c.penulti.τ vlti.xvj.q.v.lator.Sed ꝑprie diciṫ ecclesia quū est consecrata.ante basilica appellaṫ.xvj.q.v. possessio.legiṫ τ no.ex̄ de reli. do.c.j. Aliqn̄ ecclesia vocaṫ domus oronis.xvj.q.vij.τ hec diximus.ex̄ de immu.eccle. cū ecclesia.Aliqn̄ templū.lxxxviij.di.eijciēs.j.q.iij. ex multis.ꝟ. illud quoq;.ij.q.vij. accusatio. Aliqn̄ tabernaculū. de cōse.di.j.c.j.xxxvj.di.c.si.Aliqn̄ domus dei.j.q.iij. non solū.Et est ratio:q: i ea specialiter habitaṫ per gratiā. vñ in ecclesia habitātes digne christus ꝑtegit.dom⁹ eñ tutissimū refugiū τ receptaculū est.ff.de in ius vo.plerique.vñ τ tutela refugij vocaṫ in p̄.c.de immu.ec.cū eccl'ia.ℂ Et nota ꝙ sicut ex decretis Julij pape τ.c.ij. sumiṫ:Ecclesia nomen grecū est:qō in latinū versum sonat cōuocatio:ꝑpter hoc ꝙ oēs ad se vocat.vt habeṫ brocardicorū li.iij.c.j. Ex hoc appellaṫ catholica.vt ibi.τ.xxj.dist.q̄uis.τ.j.q.j.extra catholicā.et diciṫ catholica.i.vniuersalis τ hoc ideo/q: ꝑ vniuersum mundū est constituta.vt pre.c.quāuis. vel qm̄ vniuersalis hoc est generaliter in eadē doctrina est ad instructionē.De hoc satis in ꝑma pte dixi in arti.liiij.§. nunc de gradib⁹.Et in ar.lxiij.§.ostēdendū.vt in pre.c. Julij pape hoc habeṫ.Et est fideliū.Sed synagoga/que cōgregatio interpretaṫ/est ꝑprie iudeoꝝ.ex̄ de iude.iudei.τ.c.consuluit.quāuis eccl'ia dicta sit. Nume.xx.in p̄n.ibi. Cur eduxisti ecclesiā dn̄i in solitudine:Sed nostrā apl'i nūq̄ synagogā dixerūt:sed semꝑ ecclesiā.siue causa discernēdi:siue q: interpretatione differūt.nā conuocari est propriū vtentiū ratione:sicut sunt hoīes.sed congregari solent pecora ita dicit Hugu. Ideo aūt nostra ecclesia diciṫ: q: verā cōtinet conuocationē.i.populū cōuocatū.de q̄b⁹ dicit apl's ad Rom.viij.c.quos vocauit hos τ iustificauit. Ideo aūt diciṫ synagoga.i.cōgregatio:q: virga legis q̄ erat dura τ aspera/populus iste grex irrationabiliū pecorū cōgregabaṫ.sed in catholicis diciṫ ecclesia.i.conuocatio:q: amore spūsancti ppl's iste ad vnā fidē/ad dei iudicia/ad christi conuiuiū conuocaṫ:vt audiat penas τ premia futuri seculi:τ percipiat corpus christi.ad hoc ex̄ de sen.ex. responso. ℂ Potest etiā ecclesia dici castrū.ꝭm Archi.in quo fides est murus.temperātia sensuū/est ianua.patiētia admirabile fossatū.humilitas turris.spes custos.prudētia arma. opera bona machine.orationes victualia. verba scripture.aque deuotiones. Si dn̄s papa fortis armatus spūalibus armis.xxiij.q.viij.cōuenior.Ephe.vj. custodierit hoc castrū/hoc atrium/hanc ecclesiā:in pace sunt vere omnia que possidet.Luc.xj.τ Mat.xij. Sed si simon Joānis dormierit.Mar.xij.succedens inimicus seminabit ʒiʒania in medio tritici.Mat.xvj.ex̄ de elec. licet. ℂ B An possit papa cōtra sacramēta baptismi/cōfirmationis/vel alia/statuta facere cōtra eorū formam:vel dantium personas. aut potest cōmittere presbytero cōfirmationis sacramentū:τ episcopo ꝓhibere:vel possit aliq̄d statuere cōtra statū ecclesie generalē.Et in q̄bus pape non sit obediendū. Et qualiter intelligaṫ illud/quodcūq; ligaueris τc.de cōsue.quanto.per Inno.τ de sen.excō.a nobis.Secūdo per Ostien.τ de pe.τ re.quod aūt.per Inno. Item de potentia pape per Inno.de vo.τ vo.redē.veniēs. Qualiter intelligitur ꝙ in iuramēto authoritas pape intelligiṫ.de rescrip.constitutus.per Inno. An papa pōt detrahere de iure aliorū.de offi.or.duo.per Inno. An possit destruere statuta conciliorū.di.xv.sicut.τ.xvij.di.nec licuit.ℂ Semper pōt papa leges nouas facere:oīmodo non sit cōtra euangeliū vel apostoloꝝ vel sanctorū eos sequētium definitiones.xxv.q.j.quidā.cum.c.iiij.seq. Sentētia que per se non tenet/per sentētiā pape efficitur valida.iij.q.vj. hec q̄ppe. ex̄ de trāsac.c.j. Sacrilegiū cōmittit/qui pape mētitur.no. de peni.dist.j.serpens.in glo.ar. An papa possit facere nouum articulū fidei.ex̄ de here.cū christus.xxiiij.q.j.hec est. τ.c.quodcūq;.De inhibitione facta aliquib⁹ ne eligāt per papā.τ decreto pape an liget ignorantes.τ ꝙ papa nō debet vti plenitudine potestatis nisi ex causa. de elec. innotuit.per Inno.τ ex̄ de elec.si eo tēpore.lib.vj. An papa sibi possit eligere successorē.lxxix.di.si trāsitus.viij.q.j.in summa.τ.c.ij.τ.§.his oīnibus. An papa pōt priuilegiare clericos sine volūtate imperatoris.an pōt suis cōstitutionib⁹ penas corporales imponere.de ma.τ obe.si q̄s.per Inno. M papa est publica persona.τ singulariter τ vniuersaliter super oēs ecclesias habet plenitudinē potestatis.τ acquirere pōt singulis ecclesijs.de pac.cū pridē.ꝭm eūdem. ℂ Postq̄ papa ad se aliq̄d reuocat:qō postea fit/est irritū τ inane.de ap.vt nostrū.ꝭm Inno.τ vt ec.bene.c.j. τ de preben.inter cetera. Quādo veniēs ad curiā intelligitur esse sub ꝑtectione pape.de ap.vt debitus.per Innoc̄.τ de cle.peregri.c.vnico. An papa dans rem alienā transferat dominiū. An ɔtra papā possessio acquiraṫ vel prescribaṫ. de postu.pre.bone.ij.ꝑ Inno.An papa possit alicui auferre ius suū sine causa.ix.q.iij.per principalem. In quo casu pōt papa papā ligare.xxiiij.q.j.acatius.j. Pape presentia supplet iuris solēnitates.de litis conte.c.vnico.per Inno. Papa sñias τ ꝑcessus sine iuris ordine τ interdum a nō suo iudice factos.ꝟ.de veritate constat.facit valere.ij.q.j. in primis.iij.q.vj.hec quippe.xvj.q.vj.si episcopū. de sen.τ re iudi.cū olim.de accusa.ad petitionē. Si electū in papā reperit vxor.an sibi reddetur.lxxix.dis.si quis pecunia. De discordia in electiōe pape.si cardinales eligēdo indignū/sint eligendi potestate priuati ea vice lxxix.dist.si duo.τ.c. si papa. An papa possit cōpellere aliquem renuntiare ius suū.de elec.cū inter.j.per Inno. An papa pōt restituere famē laicum non de sua iurisdictione.an seruū alteri⁹ possit assumere sibi in clericatu si est sibi necessarius. de re iudi. cū te.ꝭm Inno. M papa quādoq; de se scribendo loquiṫ in singulari.xxiij.dist.in noie.iuxta prin. Nullus potest cognoscere de crimine obiecto pape.de ver.signi.ex parte in christo.per Inno. Quare non solum papa/sed etiam episcopus dicatur summus sacerdos.de conse.dist.v. de his. De potentia pape.de fide instrumen.cum.P.tabellio.per Innocē. Per que verba ecclesia romana alijs sit prelata. de transac.c.j.de fo.cōpeten.licet.per Innoc̄. An solus papa sine cōcilio habet in arduis plenitudinem potestatis. de re iudi.cū te.per Inno.τ.c.ad apostolice.lib.vj. per eūdem. An papa dispenset cū bigamo τ in voto τ iuramento cōtra apostolū:τ in his que spectant ad generalem statū ecclesie:τ addere possit euangelio:τ declarare illud:τ interpretari.τ an Paulo maior sit papa in administratione.xxv.q.j.sunt quidā.de biga.c.ij.per Inno. An papa possit laicis qui de sua tēporali iurisdictione nō sunt/penas statuere tēporales.de iude.ita quorūdam.τ.c.ad hec. Si papa velit causam suā in propria persona agere:quis erit iudex:τ quid tunc fiet.vj.q.vj.c.j.de iudic.cum venisset.de cōfir.cū dilecta.τ per Inno.de ver.sig.ex parte.j. An papa mortuo/eccl'ia sit sine capite.τ an cardinales tūc suppleāt pape defectū.lxxix.dis.ex̄ de elec.ne romani.in cle. null⁹.ꝗ.

Universidad de Deusto Biblioteca

An contra confirmatū a papa possit corā metropolitano agi.de reg.iur.decetero.p Inno. An sñia pape ius faciat. de reg.iu.in causis.de frig.cōsultationi.Quid iuris si nō pareatur pape mandato.de pben.dilect⁹.ij.Ubi est papa/ ibi sunt limina aploꝝ ꝛ roma.de iureiur.ego.N.p Inno. Papa salutādo excōicatū etiā ex certa sciētia nō absoluit. de hoc ex̄ de sen.excō.si aliqñ.ꝛ eo.ti.in cle.c.fi. An noie se/dis apostolice intelligat alius q̄ papa.de pben.de multa. lxx.di.sanctoꝝ. In qualibet ꝓfessione authoritas pape in/telligit excepta.de vi.ꝛ hone.cleri.deus.fm Inno. An valeat excusari q̄ venit contra indulgentiā pape/authorita/te cardinalis vel legati.de pben.pro illoꝝ.ꝛ.c.dilect⁹ fili⁹. Quid videt quū papa ordinat per simoniā.lxxix.di.si qs pecunia. Si monachus fact⁹ est papa inuito abbate q̄d fit.xviij.q.ij.quā sit.Ratificat papa qd nihil est.de cōse.ec. vel alta aqua.De casibus in qbus papa dispēsat:ꝛ in qui/bus nō:ꝛ de eius potētia copiose tractaui.s.in pma parte istius operis in ar.xlv.§.ad que autē.ꝛ.§.sciendū.ꝛ in articulo.xlvj.§.iterū.ꝛ hoc repertorium ibi iunge.

¶Articulus Duodecimus.

QUarta papalis cōsideratio est circa quedā particularia.vt scꝫ ab occupationib⁹ exteriorib⁹ tātis se ad tēpus subtrahat q̄ se patiat ab ipsis trahi:ꝛ paulatim duci quo ipse non vult. Jo.xxi.Nam dare se totaliter talibus/ꝛ nil sibi tēporis relinquere/est tēpus perdere:ꝛ se stulto labore cōsumere.vt ait Jetro Moysi.Exo.xviij. Tales em̄ occupationes ex/teriores nimie fm Ber.in lib.de cōsideratione/non sunt nisi afflictio spūs:euisceratio mētis:euacuatio gratie. nā fructus horū q̄d nisi aranearū tele: Unde Esa.lix. Telas aranee texuerūt.ꝛ.j.Tele eoꝝ non erūt in vestimēta. sub/audi cōtra frigus inferni. Neq̄ operient operib⁹ suis. scꝫ cōtra confusionē iudicij.opa eoꝝ opera inutilia.¶Quid em̄ est in romano pōtifice cogitare de mane vsq̄ ad vesperā litigare aut litigātes audire: ꝛ vtinā sufficeret dici malitia sua.Mat.vj.in fi.Nam nō sunt libere noctes. vix re/linquit necessitati nature qd corpusculi pausationi suffi/ciat.Et rursum ad iurgia surgit.Dies diei eructat lites.ꝛ nox nocti indicat malitiā.vsq̄adeo q̄ non est respirare in bonis.nō est alternā capessere requiē.non vel raro inter/seri otia salutaria ad sibi vacandū. ¶Potius ergo dicat dn̄s papa cū Job.Job.vj.Que est fortitudo mea/vt sustineā: aut qs finis meus/vt patiēter agam: nec fortitudo lapidū fortitudo mea.nec caro mea enea est.Magna virt⁹ patiētie.sed non hāc pape ad ista optauerim. Interdū impatientē esse ꝓbabilius ꝛ virtuosius est. Est ne illorū pa/tiētia approbāda qbus Paulus dicebat.ij.ad Coꝝ.xj.libēter sufferris insipientes. Ironia est:non laus ꝛ sugillatio quorūdā māsuetudinis:q̄ a pseudo aplis p falsa dogma/ta se trahi patiētissime ferebāt. Uñ sequit.Sustinetis em̄ si qs vos in seruitutē redigit ꝛc̄. Nō bona patiētia quum possit qs liber esse/sic seruū effici tota die. Hebetari cor/dis indiciū est/propriā non sentire vexationē continuā:in qua nec sibi liber nec tut⁹ nec suus est.q: vbi semp tumul/tus/vbi semp strepitus/ibi iugū pessime seruitutis pmit. Uñ Paulus.j.ad Coꝝ.vij.Precio empti estis: nolite effi/ci serui hoim.Quid seruilius/q̄d indignius summo pōtifice/nō solū omni die sed pene oī hora insudare talib⁹ re/bus ꝛ ꝓ talibus: Deinde qñ orabit:xxxj.di.si laicus.qñ horas canonicas deuote exoluet: ex̄ de cele.mis.c.j.qñ doce/bit populū:xliij.dis.c.j.quādo meditabit in lege dn̄i:ps.j. xxxviij.di.oēs.¶Et q̄dē quotidie perstrepunt in palatio leges:sed iustiniani.nō dn̄i.iuste ne etiā istud:ipse viderit. ps.xviij.Nam lex dn̄i immaculata cōuertēs aias. He aūt nō tā leges q̄ ligamina ꝛ lites sunt ꝛ cauillationes iudi/ciū subuertentes.papa vero pastor ꝛ ep̄s animarū quare sustinet corā se silere illā:garrire istas:ps.cxviij. Narrauerunt legisse fabulationes;sed nō vt lex tua dn̄e. Nec dico dn̄m papā omnia negotia rūpere:sed interrūpere.det de eo qd nouit ꝛ sapit actioni:det ꝛ ꝯsiderationi. q̄d prodest si vniuersum mundū lucretur:aie vero sue detrimentū patiatur: Mat.xvj.Chrys.Si em̄ famulos tuos videres in letitia:te aūt in malis vltimis cōstitutū: quid lucraris ex eoꝝ dn̄io: Idē Luc.ix.ꝛ ex̄ de simo. mattheus. ¶Quam/obrem quū oēs habeant papā:sit etiā ipse vnus de habē/tibus se ꝛ de redeūtibus in se.Luc.xv.ibi. In se aūt reuer/sus dixit.vbi Aug. de questionib⁹ euangelij. In se aūt re/uersus est quū ab eis que forinsecus frustra illiciūt ꝛ seducunt/in cōscientie sue interiora suā intentionem reducit. ¶Oēs papā participāt:stultus/ꝛ sapiēs:seruus/ꝛ liber: diues/ꝛ pauper.oēs de fonte suo bibūt:ꝛ ipse seorsum stabit sitiēs: si maledictus qui partē suā deteriorē facit. vide qd legit ꝛ no.de pe.di.iij.qui vult.q̄d ille q̄ se penitus red/dit expertē:bibat ꝛ ipse de fonte putei sui.alienus non bibat ex eo.Qui non alienus si sibi bonus est.Denique q̄ sibi nequā/cui bonus: Eccli.xiiij.ergo si non semp:interdū tn̄ reddat seipm sibi. Riget dn̄s papa agros alienos:sed sui non sitiant.C.de serui.prefes. Nec tenet aliqua actione q̄ propter suas/alienas merces proijcit.ff.de prescrip.Nobis. qui seruandarū.Et qui ordinate vult facere eleemosynā/ a seipso debet incipere:ꝛ eam primū sibi dare.de pe.di.iij. qui vult.sub.§.sed verba. Utatur se inter multos.aut post multos.audiat apostolū q̄d de hmōi sentit.j.ad Coꝝ.vj. Sic nō est sapiens inter vos quisq̄ qui possit iudicare in/ter fratrē ꝛ fratrē.ꝛ infert ad ignominiā.Uobis dico: cō/temptibiliores q̄ sunt in ecclesia/illos constituite ad iudicandū.xj.q.j.§.ex his.ij.vbi hoc exponit a magistris/con tēptibiles.i.laicos sapientes in rebus tēporalibus.vel minores clericos q̄ non ita curāt de spūalibus.¶Itaq̄ fm apostolū/indigne sibi vsurpat apostolicus gradū contē/ptibiliū.vñ ꝛ dicebat scꝫ Paul⁹ Timotheū ep̄m instruēs. ij.ad Timo.ij.Nemo militās deo/implicat se negotijs se/cularib⁹.lxxxviij.di.cōsequens.xxj.q.iij.c.j.ij.iij.ꝛ ex̄ ne cle. vel mona.c.j.ꝛ.c.sed nec.vñ ꝛ Luc.xij. O homo:qs me cōstituit iudicem aut diuisorē inter vos: Et premisit Lucas ibi.Magister:dic fratri meo/vt mecū diuidat hereditatē. vbi Theophilus. Hi duo fratres q: de hereditate pater/na diuidēda cōtendebāt:consequēs erat vt alter alterum fraudare intēderet.Dn̄s aūt docens nos q̄ nō oportet ad terrena flecti:repellit vocantē eū ad hereditatis diuisio/nem. Sequit em̄.At ille dixit.O homo ꝛc̄. diuisorē scꝫ fa/cultatū.Et ibi Beda.Qui magistro fraterne pacis gau/dia cōmendāti terrene diuisionis vult ingerere molestiā. merito homo vocatur fm illud.ij.ad Coꝝ.iij. Quū sit in/ter vos zelus ꝛ cōtentio nonne homines estis: ¶Itē ibi Cyrillus.Fuit autē dei filius quādo factus est similis no/bis cōstitutus a deo patre in regem ꝛ principē:super syon mōtem sanctū eius annūtians diuinū mandatū.nō que/stionū adsessor. ¶Et ibi Amb. Bene ergo terrena decli/nat:qui ꝓpter diuina descēderat.nec iudex dignatur esse litiū ꝛ arbiter facultatū:viuorum habens mortuorūq̄ iu/diciū arbitriūq̄ meritorū.nō ergo q̄d petas/sed a quo po/stules intuendū est.nec maiorib⁹ intēto animo putes mi/noribus obstrependū.Unde nō immerito refutat hic frater q̄ dispēsatorem celestiū gestiebat corruptibilib⁹ occu/pare:quū inter fratres patrimoniū non iudex medi⁹ sed pietas debet sequestra diuidere.quāq̄ immortalitatis patrimoniū nō pecunie sit hoibus expectandū.¶ B Itē Ber.ad Euge.lib.j.Putas ne hec tēpora sustinerent si hominibus ꝓ terrena hereditate litigātibus ꝛ flagitātibus abs te iudiciū/voce dn̄i tui respōderes: O hoies: qs me cōstituit iudicem super vos: In quale mox iudiciū tu ve/nires: Quid dicit hō rusticanus ꝛ imperitus ignorās pri/matū suū inhonorans summā ꝛ precexcelsam sedem/dero/gans apostolice dignitati: Et tn̄ non mōstrabunt/puto/ qui hoc dicēt vbi aliqñ quispiā aploꝝ iudex sederit hoim aut diuisor terminorū/aut distributor terraꝝ. Stetisse deniq̄ lego aplos iudicādos.Mat.xix. Sedisse iudicātes nō lego.

lego. Erit illud.non fuit.ꝛ infra.Quis me cōstituit iudicē ait ille magister ꝛ dn̄s/ꝛ erit iniuria seruo discipuloq̄ nisi iudicet vniuersos: Mihi aūt non videt bonus estimator rerū qui indignū putat aplis seu aplicis viris nō iudicare de talibus:quib⁹ datū est iudiciū in maiora. Quidni cōtē/nāt iudicare de terrenis possessiūculis hoim:qui in celestibus ꝛ angelos iudicabūt: j.ad Coꝝ.vj.ex̄ qui fi.sint legi.p venerabilē.§.rationib⁹.in fi. Ergo in criminib⁹/nō in pos/sessionibus prās vestra: ꝓpter illa siquidē ꝛ nō ꝓpter has accepistis claues regni celoꝝ: puaricatores vtiq̄ exclusu/ri:nō possessores.vt sciatis. ait Mat.ix. q: filius hois po/testatē hꝫ in terra dimittere pctā ꝛc. Quenā tibi videt di/gnitas maior: et ptās/dimittēdi pctā: an predia diuidēdi: Sed nō est cōparatio. Habent hec infima ꝛ terrena iudi/ces suos/reges ꝛ principes terre. Quid fines alienos in/uaditis: Quid falcem vestrā in alienā messem extenditis: xiij.q.j.c.j.vj.q.iij.c.j.Nō q: indigni vos:sed q: indignū vobis talibus insistere:quippe potiorib⁹ occupatis. Deniq̄ vbi necessitas exigit:audi q̄d cēseat:nō ego:sed apls.j.ad Coꝝ.vj.Si em̄ in vobis iudicabit hic mūdus:idigni estis qui de minimis iudicetis.Sed aliud est incidēter excurrere in ista/causa siquidē vrgente: aliud vltro incūbere istis tāq̄ magnis dignisq̄ tali ꝛ taliū intentione reb⁹. hucusq̄ Bern. Pro hoc expsse facit canō Petri ad clementē papā qui ponit.xj.q.j.te q̄dē.Te quidē opꝫ irreprehēsibiliter vi/uere:ꝛ summo studio niti vt oēs huius vite occupationes abijcias:ne fideiussor existas:nec aduocat⁹ litiū fias:neue in vlla alia occupatiōe inueniaris mūdialis negotij occa/sione pplexus. Neq̄ em̄ iudicē neq̄ cognitorē secularium negotioꝝ hodie te ordinare vult christ⁹:ne prefocatus hominū curis/nō possis verbo dei vacare: hec vero opa que tibi min⁹ cōgruere diximʼ/exhibeāt sibi inuicē vacātes lai/ci:et te nemo occupet ab his studijs p quē salus hoib⁹ da/tur. Idē ponit in.c.seq.sicut em̄. ¶Teneat ergo dn̄s no/ster papa consiliū Jetro datū Moysi:qui oia negotia populi israelitici p se expedire volebat.Exo.xviij.vbi d̄r. Altera aūt die sedit Moyses vt iudicaret populū. qui adsistebat Moysi vsq̄ ad vesperā.quod quū vidisset cognatus eius oia.s.que agebat in populo/ait.quid est hoc quod facis:cur sol⁹ sedes:ꝛ ois popul⁹ prestolat de mane vsq̄ ad vesperā: Et infra. At ille.nō inquit bonā rem facis: stulto labore cōsumeris: et tu ꝛ ppls iste qui tecū est.vltra vires tuas est negotiū:solus illud non poteris sustinere.Sꝫ audi verba mea atq̄ cōsilia:ꝛ dn̄s erit tecū.Esto tu in popu/lo in ijs que ad deū ptinēt:vt referas que dicunt ad eū.Et infra. Prouide aūt de oī plebe viros potētes ꝛ timentes deū/in quibus sit veritas:et qui oderint auaritiā: et cōsti/tue ex eis tribunos ꝛ centuriones et quinquagenarios et decanos qui iudicēt populū oī tēpore. quicq̄d aūt maius fuerit referat ad te: et ipsi minora tātummodo iudicēt:le/uiusq̄ tibi sit partito i alios onere. Hoc aūt sanctū Jetro consiliū canones approbāt: vt dn̄s papa ꝛ alij prelati sua cū fratribus suis ꝛ subditis suis onera partiātur:ꝛ ardua eis reseruētur.xxv.di.plectis.ver.archidiacon⁹.lxxix.dist. singula.vbi de hoc.cū duob⁹.c.seq.xciiij.di.c.j.et.c.dictū.x. q.j.epm.ꝛ preall.c.te quidē.cū.c.seq.xj.q.j.ꝛ.ij.§.ex his. ex̄ de offi.archidia.ad hec.ver.itē in epla.ꝛ de offi.archipres. vt singule.j.rñ.ibi. Quia etsi valde sufficiēs sit:decet tn̄ vt sua onera partiat. de offi. ordi. inter cetera.de psumptio. Mādata celestia efficatius gerimus:si nostra cū fratrib⁹ onera partiamur.vbi de hoc.l.di.pōderet. Roman⁹ ergo pōtifex tot labori⁹ pressus diuidēs cū alijs onera sua in/tret ad se:vt corā deo suo respiret.vacet sibi: et videat qm̄ ipse cui⁹ est vicarius est deus.¶Quid aūt operet hec sancta cōsideratio ait Bernar.in.j.lib.ad Euge.dicēs. Et primū quidē ipm fontē suū.i.mētē. de qua oritur purificat cōsideratio: deinde regit affectus:dirigit actus: corrigit ex/cessus:cōponit mores: vitā honestat et ordinat: diuinarū pariter ꝛ humanarū rerū scientiā cōfert. Hec est que con/fusa discriminat; hiantia cogit: sparsa colligit: secreta ri/matur:vera inuestigat:verisimilia examinat: ficta et fuca/ta explorat:agenda preordinat:acta recogitat: vt nihil in mēte resideat:aut incorrectū:aut correctione egens:in p/speris aduersa presentit:in aduersis quasi nō sentit:quoꝝ alterū fortitudinis:alterū prudentie est. Ibi etiam aduertere est suauissimū quēdam complexū virtutum/atq̄ alteram pendere ex altera.¶Sed q: fraus ꝛ circūuētio ꝛ violentia inualuere super terrā:calūniatores multi:defensor rarus:vbiq̄ potentes deprimunt pauperes:et necesse est q̄nq̄ extra otiū dn̄m papā actioni litigantiū vacare:attendat cōpescere modū execrabilē qui in causis tenet: qui nō dico ecclesiā/sed nec foꝝ deceret.¶ C Quō em̄ religiose aures Roma.pōti.audire sustinēt disputationes aduocatoꝝ/ꝛ pugnas verboꝝ:que magis ad subuersionē q̄ ad inuentionē proficiunt veritatis: precidat ergo prauū morē:linguas vaniloquas:labia dolosa:hi sunt q̄ docuerunt linguas suas loqui mēdaciū. loquūtur grādia.totus eoꝝ sermo supbia et vana gloria est.de pe.di.ij.si em̄.post tres colū.ver.nonne.diserti aduersus iustitiā.eruditi pro falsitate.sapiētes sunt vt faciāt mala.Hiere.iiij.candorē sapiētie sibi adscribūt: a luce superne cogitationis exclusi. xlix. dist.c.j.ver.albuginem.eloquētes vt impugnēt. Uerum ij sunt qui instruūt a quibus fuerant instruēdi . adstruūt nō comperta:sed sua. struūt de ꝓprio calūnias innocētie.de/struūt simplicitatē veritatis.obstruūt iudicijs vias. Nihil ita absq̄ labore manifestā facit veritatē/vt breuis ꝛ pura narratio. ergo illas causas ad quas necesse erit papā in/trare: q: ad paucas: diligēter sed breuiter decidere assue/scat:frustratorias et venatorias precidere dilationes. ar. ex̄ de iudi.venerabilis.quia cause hodie in curia immortales existūt:et quāq̄ dicatur ex̄ de do.et cōtu.finem litibus imponere cupiētes.cū ꝯcor.ibi positis in prima glos.finis tn̄ vix est. Causa vidue intret ad papam:ꝛ eius qui nō habet quid det.lxxxvij.dis.p totū.ex̄ de foro cōpe.ex parte.ar. lxxxj.di.vidue.cū.c.seq.¶Cōpescat zelus dn̄i pape tantā impudentiā multoꝝ:qui quū manifeste ambitionis prurigine scateat tota facies cause eoꝝ: nō erubescunt audien/tiā flagitare. Plena est ambitiosis ecclesia ꝛ negotiatori/bus:facta est in eis spelūca latronū in spolijs viatorū.j.q. iij.ex multis. Ignescat zelus pape christi discipuli et vica/rij cōtra eos.xxiij.dist.in nomine dn̄i. Erubescāt trapezite hmōi vultum eius. Apponat flagellū ꝛ eijciat eos. Jo.ij. Mat.xxj.Timeāt nūmularij:nec fidāt in nūmis: sed diffidāt.Baruch.iij. Abscondāt os suū ab eo sciētes effunde/re q̄ accipere paratiorem.hoc studiose et constāter agēdo multos lucrifaciet lucrorum turpium sectatores.

¶Articulus.xiij. A

QUinta cōsideratio romani pōtificis vt nō ambulet in magnis: neq̄ in mirabilib⁹ supra se.ps.cxxx. est cogi/tare quid est:quis est:et qualis est.¶Quid in natura:quia homo:licet dei vicarius:mortalis. Eccli.x. Quid superbis terra ꝛ cinis: Hinc homo ab humo vel a limo dicit.q: vt ait Bern. Limosa ꝛ glutinosa nimis est/nō modo exterior verū etiā interior substātia:et facile cor hu/manū oibus que frequētat adheret.j. Macha.ij. Gloria impij stercus ꝛ vermis.hodie extollit: et cras nō inuenit: q: cōuersus est in terrā suā.Eccli.vij. Humilia valde spiritū tuū:qm̄ vindicta carnis impij ignis ꝛ vermis.ps. Uidi impiū superaltatū et eleuatū sicut cedros libani. Trāsiui et ecce nō erat. Job.v. Uidi stultū firma radice:et maledixi pulchritudini ei⁹ statim.¶Quis.papa vel summ⁹ pōtifex caueat sibi de honore tā sublimi:et recordet de infirmitate sua.ne dicat illud ps.xlviij.Hō quū in honore eēt:nō intellexit. Dicat ergo/Quis ego: aut que dom⁹ pr̄is mei: nūquid nō fili⁹ gemini ego sum: de minima tribu israel: et cognatio mea nouissima inter oēs familias de tribu bēia/min: j.Reg.ix. Recordet sibi dictū. Amice ascēde superi⁹. Luc.xiiij. Qui eum vocauit amicū/amicū cū fore ꝯfidit: si

Universidad de Deusto Biblioteca

minus inueniat: nō expedit quidē: qui eleuauit/⁊ deijcere
pōt: sera querela/qm̄ eleuās allisisti me. ps̄. ci. ¶ Sed ad
quid eleuat⁹ dicit: Hiere. j. ex̄ de maio. ⁊ obe. solite. vt euel
las/⁊ destruas/⁊ disperdas/⁊ dissipes/⁊ edifices/⁊ plan/
tes. quid hoꝝ fastū sonat rusticū magis? sudoris schema/
te quodā labor spiritalis expressus est. Sētiat ergo papa
impositū sibi ministeriū/non dominiū datū: discat exēplo
ꝓphetico nō tā ad imperandū q̄ ad factitandū qđ tēpus
requirit. discat sarculo sibi opus esse: nō sceptro. ex̄ in cle.
in ꝓhemio. ibi. ꝑ cultoris ꝓuidi sarculū. ⁊ quidē ille nō re/
generaturus ascēdit: sed extirpaturus. antecessores eius
audierūt. messis quidē multa: operarij aūt pauci. Luce. x.
xxi. di. in nouo. Paternā sibi vendicet hereditatē: Nam si
filius: et heres. Gala. iiij. vt ꝓbet se heredē: euigilet ad cu
ram: ⁊ nō otio torpeat. ne sibi dicat. quid hic stas tota die
otiosus? Mat. xx. Multo min⁹ inueniri opꝫ aut delitijs
resolutū: aut resupinū pompis. nil hoꝝ sibi tabule testato
ris assignāt. Si illarū tenore cōtentus sit: curā potius he/
reditabit q̄ gloriā. etsi diuitijs blandit cathedra: specula
est. inde deniqꝫ superintēdit/sonās sibi epī noie nō domi/
niū/sed officiū. xxi. dis. c. j. ver. epatus. viij. q. j. qui epatum.
Quidni locetur in eminēti: vnde oia ꝓspectet: qui specu/
lator sup oia cōstituit? Ezech. iij. Prospectus iste ꝑcinctū
parit nō otiū: qm̄ liber gloriari: vbi otiari nō licet? nec loc⁹
est otio/vbi sedula vrget solicitudo ecclesiarū. ij. ad Cor.
xi. ex̄ in ꝓhemio. vj. lib. ex̄ de cēs. cū instātia. ¶ B Unde
Bern. in. ij. lib. de cōsideratiōe ad Euge. Nā qđ tibi aliud
dimisit sanctus apl's? qđ habeo/iquit/hoc tibi do. Act. iij.
Quid illud? Unū scio. nō est aurū: neqꝫ argentū. quū ipse
sibi dicat. Argētū et aurū nō est mihi. Si habere cōtingat:
vtere nō ꝓ libito: sed ꝓ tpe. Utere auro sicut fictili: ⁊ ficti/
li sicut auro. sic eris vtens illis/quasi nō vtens. j. ad Cor.
vij. xxiij. q. v. scd̄m. Nā talia (qđ ad animi bonum spectat)
nec bona sunt nec mala. Usus tn̄ hoꝝ bonus: abusus ma/
lus. solicitudo peior: quest⁹ turpior. Esto vt alia q̄cūqꝫ ra/
tione hec tibi vendices: sed nō aplico iure. nec em̄ ille tibi
dare qđ nō habuit potuit. j. q. vij. daibertū. cum. c. seq. Qđ
habuit/hoc dedit. solicitudinē: vt dixi: super ecclesias. Nū/
quid dñationē? Audi ipm. j. Pe. v. xcv. dist. esto. Nō domi/
nātes ait in clero: sꝫ forma facti gregis. Uide etiā Lu. xxij.
et Mar. x. ⁊ j. Coloß. iiij. ⁊ Mat. xx. Reges gentiū domi/
nātur eoꝝ: ⁊ qui maiores sunt potestatē exercēt in eos: nō
erit ita inter vos. Sꝫ quicūqꝫ inter vos voluerit maior fie
ri: erit vester minister. Apl's interdicit dñatus. J ergo tu:
et tibi vsurpare aude aut dominās apostolatum: aut apo
stolicus dñatū. Plane ab alterutro prohiberis. Si vtrūqꝫ
simul habere voles: ꝑdes vtrūqꝫ. ¶ Alioquin nō te exce/
ptū illoꝝ numero putes. de quibus querit sic deus. Jpi re
gnauerūt ⁊ nō ex me: principes extiterūt: ⁊ ego nō cogno
ui eos. Osee. viij. viij. q. j. audacter. Unde sup p̄dicto ver/
bo Mat. principes gen. do. eoꝝ. dicit Orige. Et nō cōten
ti bene regere suos subditos/violēter eis dominari nitun
tur. inter vos aūt qui estis mecū/nō erūt ista: qm̄ sicut oia
carnalia necessitate sunt posita: spiritualia aūt in volūta/
te: sic et qui principes similiter sunt spūales/principat⁹ eo
rū in dilectione subiectoꝝ debet esse positus: nō in timore
corporali. ¶ E Jtē Chrys. in homil. Ostēdit aūt in hoc
q̄ gentile est primatus cupere. et sic gētiū cōparatione eo
rū aiam estuantē cōuertit. Jtem idē ibi super Matth. Et
opus quidē desiderare bonū est: q2 nostre volūtatis est: ⁊
nostra est merces. Primatū aūt honoris concupiscere: va
nitas est. hoc em̄ cōsequi iudiciū dei est: ꝓpterea q̄ ex pri/
matu honoris nescim⁹ an mercedē iustitie meremur. Neqꝫ
em̄ apl's laudē habet apud deū q2 apl's fuit: sꝫ q2 op⁹ apo/
stolatus sui bene impleuit. Nec apl's ꝓ merito suo antece
dēti honoratus est vt esset apl's: sꝫ ad hoc ministeriū apt⁹
est iudicatus s̄m votū aie sue. Primatus etiā se fugiētem
desiderat: desiderantē se horret. j. q. vj. sicut. viij. q. j. in scri
pturis. ¶ Cōuersatio ergo melior desideranda est: nō di/
gnior gradus. Uolēs ergo dñs duoꝝ fratrū filioꝝ Zebe/
dei et alioꝝ indignationē extinguere: introducit differen
tiā inter principes mūdiales et ecclesiasticos: ostendēs q̄
primatus in christo: nec ab aliquo appetendus est nō ha
bēre: nec alteri inuidēdus est habenti: q2 principes mūdi
ā sunt: vt dominent minoribus suis: ⁊ eos seruituti subij
ciāt ⁊ expoliēt: ⁊ vsqꝫ ad mortē eis vtantur ad suā vtilita
tem et gloriā. ¶ Principes aūt ecclesie siūt/vt seruiāt mi
noribus suis: et ministrēt eis quecūqꝫ acceperūt a christo:
vt suas vtilitates negligāt: ⁊ illoꝝ procurēt: et mori nō re
cusent ꝓ salute inferioꝝ. Primatū ergo ecclesie cōcupisce
re/neqꝫ iustū est neqꝫ vtile. Quis em̄ sapiens vltro vult se
subijcere seruituti: ⁊ periculo tali vt det rationē ꝓ oi ecde
sia? nisi forte qui nō timet dei iudiciū: aburēs primatu suo
ecclesiastico seculariter: ita vt conuertat illū in secularem.
hucusqꝫ Chrys. adde qđ scripsi. s̄. e. §. tertia. in ar. xj. ¶ Jtē
Hiero. Deniqꝫ sui ꝑponit exēplū: vt si dicta paruipēderēt/
erubescerēt ad opera. vnde subdit. Sicut filius hois non
venit ministrari/sed ministrare. Origenes. Nā etsi angeli
Mat. xvij. ⁊ iiij. et Luc. x. Jo. xij. et Martha ministraue
runt ei: tn̄ nō ideo venit vt ministraret: sed vt ministraret.
et tn̄ creuit ministrās/vt impleret qđ sequit. et daret ani
mā suam redēptionē pro multis. ¶ Ecclesiarū ergo prin
cipes imitari debēt christū accessibilē. Mat. ix. Luce. viij.
Mar. v. Et mulieribus loquentē. Jo. iiij. Et pueris man⁹
imponentē. Mat. xviij. Et discipulis pedes lauātem. Jo.
xiij. et ipsi similiter faciāt fratribus. Nos aūt tales sumus:
vt etiā principatus mundi supbia excedere videamur: vel
nō intelligētes/aut contēnentes mandatum christi queri
mus: sicut reges acies p̄cedentes ⁊ terribiles: nos accessu
difficiles/maxime pauperib⁹ exhibem⁹. nullā affabilitatē
habētes: vel haberi ad nos permittētes. ¶ Jtem Chrys.
Quātūcūqꝫ ergo humiliat⁹ fueris: tu nō poteris tātū de
scēdere sicut christus. Jtē Luc. xxij. Facta est aūt ⁊ conten
tio inter eos quis eoꝝ videret esse maior. Grego. Hec con
tētio videt habuisse motiuū/q̄ quū dñs ab hoibus trans
migraret: oportebat aliquē eoꝝ fieri alioꝝ principē/quasi
vicem dñi gerentē. ¶ Jtē Beda. Sicut boni in scripturis
exēpla patrū quibus ꝓficiāt ⁊ humiliētur/requirūt: sic re
probi si quid forte in electis reprehēsibile repererint: quasi
si suas ex eo nequitias obtecturi/libēter solent amplecti.
Jdeo multi ardētius legunt q̄ facta est cōtentio inter di
scipulos christi. Unī ibi Amb. Si em̄ cōtendebāt apl'i: non
excusationi obtēditur: sed cautioni ꝓponit. Caueam⁹ er/
go ne in ꝑditione aliqua inter nos de prelatione possit eē
cōtētio. ¶ D Beda. Potius aūt videamus: nō qđ car
nales adhuc discipuli gesserint: sꝫ qđ iusserit spūalis ma
gister. Sequit em̄. dixit autē eis. Reges gētiū dominātur
eoꝝ. Chrys. Gētiliū meminit: vt ex hoc rem vituperādam
ostendat. gētilium em̄ est ambire primatū. Cyrillus. Sed
et blandi sermones eis offerūtur a subditis. vnde sequit.
Et qui potestatē habēt sup eos benefici vocant: sꝫ illi qui
dē quasi extores a sacris legib⁹ hmōi subiacēt morib⁹: ve
strū aūt culmen est in humilitate. Unde sequit. Uos autē
nō sic: sed qui maior est in vobis: fiat sicut minor. ¶ Basi
lius. Non extollat presidentē dignitas: ne ab humilitatis
beatitudine corruat. Jllud autē nouerit q̄ humilitas ve
ra/ministeriū pluriū est. Sicut em̄ qui pluribus ministrat
vulneratis: ⁊ abstergit cuiuslibet saniē: non sumit ministe
riū in causam elationis: sic multo magis cui cōmisse sunt
cure fraternoꝝ languoꝝ sit oim̄ minister: redditurus ꝓ oi
bus rationē: cogitare debet ⁊ esse solicitus. ⁊ sic qui maior
est fiat sicut minor. ¶ Decet autē etiā corporale obsequiū
ab ijs qui president offerri: exēplo dñi lauātis pedes disci
puloꝝ. Unde sequit. Et qui precessor est sit sicut ministra
tor. Nōne aūt timēdū: ne in subdito soluatur humilitatis
ꝓpositū: dū ei a maiori seruitur? sed in imitatione pandit
humilitas. ¶ Amb. Cōtuendū est aūt q2 nō ois honorifi
cērie studio humilitas definit. Pōt em̄ deferri alicui ꝓ
pter seculi gratiā/potētie metū/vtilitatisqꝫ cōtuitū: et tūc
sua edificatio querit: nō alterius honor. ⁊ ideo vna datur

Princi... pat⁹ m... dan... ecclesi... ci diffe... rencia

oibus forma sentētie/vt nō de prelatione iactātia fit: sed
de humilitate cōtentio. ¶ Beda. Jn hac tn̄ forma a dño
tradita/maiores nō minima discretione opus habent: ne
sꝫ adinstar regū gētium dominari subiectis/seseqꝫ ab eis
gaudeāt laudib⁹ attolli: et tn̄ cōtra delinquētiū vitia sint
erecti. Ad verba aūt exhortationis suimet adiūgit exem/
plū. vnde sequit. Nā quis maior est: qui recumbit: aut qui
ministrat? Nonne qui recūbit? Ego aūt in medio vestrum
sum: sicut qui ministrat. Chrys. q. d. Nō putes tu discipulū
tui egere: te vero nō illius. ego vero q̄ nullo: ego quo vni
uersa egēt: celestia ⁊ terrestria: ad ministerialē gradū con/
scēdi. ¶ Beda. Loquit de ministerio quo s̄m Joannē ca.
xiij. eorum pedes lauit dñs ⁊ magister: q̄uis etiam verbo
ministrandi possint oia que in carne gessit intelligi: sed et
suū sanguinē nobis ministrādo effudit. ¶ E Est ergo/
vt ex predictis patꝫ/forma apl'ica hec: qua dñatio interdi/
cit: indicit ministratio. vnde sup verbo predicto. Ego au/
tē ⁊c. Bern. ad Euge. ij. lib. Quis iā se titulo hoc inglorīū
putet quo se prior dñs. Act. vij. glorie. ꝓsigniuit? Merito
Paulus gloriat in eo dicēs. ij. ad Cor. xj. Ministri christi
sunt: ⁊ ego. ⁊ addit. Ut minus sapiēs/dico. Plus ego. Jn
laboribus plurimis. in carceribus abundātius. in plagis
supra modū. in mortib⁹ frequenter. Quo nō id gloriosius
principatu? Si gloriari oportet: forma sanctoꝝ tibi ꝓfigi/
tur: aploꝝ ꝓponit gloria. Parua ne tibi illa videt? Quis
mihi tribuat similē fieri in gloria sanctorum? Ps̄. cxxxviij.
Eccl'i. xlv. Clamat ꝓpheta Dauid. Mihi aūt nimis hono
rati sunt amici tui deus: nimis cōfortat⁹ est p̄ncipat⁹ eoꝝ.
Clamat apl's Gal. vj. Mihi absit gloriari/nisi in cruce do
mini nr̄i iesu christi. Hoc glorieris opto: semꝑ optimo ge/
nere glorie. qđ apl'i/qđ ꝓphete delegere sibi: trāsmisere ti
bi. Agnosce hereditatē tuā in christi cruce in laborib⁹ plu/
rimis. Felix qui dicere potuit: plus oībus laboraui. j. ad
Cor. xv. Gloria est: sed nil in ea inane: nil molle: nil resupi
num. Si labor terret: merces inuitet. Unusquisqꝫ em̄ s̄m
suū laborē mercedē. ex̄ de renun. nisi cū pridē. §. verū. j. ad
Cor. iij. recipiet. Exi in agrū dñi tui. Exi in mundum. ager
est em̄ mūdus. Mat. xiij. isqꝫ tibi creditus. Exi in illū: nō
tāq̄ dñs/sed tāq̄ villicus. Luc. xvj. videre ⁊ procurare vn
de exigendus es rationē. Exi dixerim/quibusdā tue passi
bus intente solicitudinis ⁊ solicite intētionis. Neqꝫ enim
ipsi apl'i qui iussi sunt ire in orbē vniuersum: totū orbē cir/
cuierūt presentia corporis: sed mētis prouidētia. Jn hunc
quondā agrū Jsaac patriarcha exierat. Gen. xxiiij. ad me
ditandū. tu ad extirpandū egrediaris necesse est. Hiere. j.
hucusqꝫ Bern. Ex oībus predictis originalib⁹ liquet dñm
papā se debere habere vt seruū/dispensatorē/laboratorē/
villicū: ⁊ nō vt dñm. ¶ F Unde idē Bern. ad Euge. ꝓ/
pe finē. iiij. lib. ait. Cōsideres ante oia Romanā ecclesiā/
cui deo authore prees: ecclesiarū matrē esse: non dominā.
te vero non dñm epoꝝ: sed vnū ex ipsis. ad hec. xij. q. ij. qui
abstulerit. xvj. q. j. vos aūt. xij. di. c. j. xcvij. di. ecclesie. de cō/
se. di. iiij. mater. ex̄ de magistris. c. j. de priuil. antiqua. ex̄ de
sum. tri. c. j. li. vj. de elec. fundamēta. lib. vj. C. de sacrosanc.
eccle. iubemus. Nā ipsa nos genuit. lxviij. dis. c. vlti. sꝫ per
baptismū. vt in p̄alle. c. qui abstulerit. Et ideo oēs fideles
vocant fratres. xj. q. iij. ad mēsam. Unde ⁊ Romana eccle
sia est aliarū ecclesiarū mater: nō dña. Neqꝫ dñs papa ꝓ/
prie dñs est: nec imperator ꝓprietarius rerū imperij. C. de
quadri. prescrip. li. vij. a zenone. dist. viij. quo iure. Unde ⁊
pbs. Sic oia sapientis sunt: vt nihilominus quisqꝫ ꝓpriū
in reb⁹ suis dñiū habeat. Jure ciuili oia regis sunt. xviij.
q. j. quo iure. ⁊ tn̄ illa quoꝝ ad regē ꝑtinet vniuersa posses/
sio: ⁊ in singulos dños distributa sunt: ⁊ vnaqueqꝫ res hꝫ
suū possessorē. Jtaqꝫ regi ⁊ domū ⁊ mācipiū et pecuniam
dare possumus: nec dare illi de suo dicimur. Ad regē oim
ptās pertinet/defensio/⁊ gubernatio: ad singulos ꝓprie
tas. facit ꝓ hoc. vij. q. j. mutationes. in p̄n. ibi. Aut dñatio/
ne. x. q. iij. q2 cognouimus. ibi. Nō vt dominātes ⁊c. ⁊. ix. q.
iij. nullus. ibi. Nec aliquo dñationis fastu. et ob hoc forte

Regis sunt oia iure ciui.

scripserūt Jnno. et Osti. q̄ si imperator vel alius p̄nceps
sine iusta causa faceret cōstitutionē q̄ dominia de altero
in alterū trāsferrētur: talis cōstitutio nō teneret: nec in fo/
ro aie: nec ciuili seruāda est. ar. xij. dist. c. j. ⁊. ij. ij. q. vij. qua/
propter. et hoc ipsi no. ex̄ de immu. eccle. q2 pleriqꝫ. de hoc
vide qđ no. C. de preci. impe. of. quotiēs. in glos. j. in fi. ⁊ qđ
no. lxiij. di. ego lodoicus. in glos. j. ⁊. ix. q. iij. per principalē.
in glos. ij. Quicquid sit/ecclesia romana in canone dña vo
cat. lxxix. di. oportebat. de hoc no. etiā Archidia. ex̄ de sum
ma tri. fideli. in glos. xij. li. vj. ¶ G Pro ista etiā humili
tate papali d: Mar. x. ibi. Scitis q2 ij qui videnf eis prin/
cipari gētibus: dominantur eis. et principes eoꝝ ptātē ha
bēt ipsorū. Nō ita est in vobis. sed quicūqꝫ voluerit maior
fieri: erit vester minister. et quicūqꝫ voluerit in vobis pri/
mus esse: erit oim̄ seruus. et premittit. Uocās eos. Theo/
philus. Demōstrādo q̄ vsurpare honorē/⁊ desiderare pri
matū gētiliū est: gētiliū principes tyrānice et dānabiliter
ad principatū se ingerunt: non ita in vobis. ¶ Beda. Jn
quo docet eū maiorē esse/qui minor fuerit: et illū dñm fie/
ri/qui oim̄ seru⁹ fit. Frustra igit aut illi immoderata que/
sierūt: aut isti dolēt super maioritatis desiderio. quum ad
summitatē virtutū nō potētia/sed humilitate veniat. De/
niqꝫ proponit exēplū: vt si dicta paruipēdant: erubescant
ad opera. Unde sequit. Filius hois nō venit vt ministra/
ret ei: sed vt ministraret: et daret aiam suā redēptionē pro
multis. Theophilus. Quod maius ei⁹ est/q̄ ministrare.
Quū em̄ aliquis ꝓ eo cui ministrat moritur: quid isto po/
test esse maius ⁊ mirabilius? ¶ Jtē Bern. in. ij. li. ad Eu/
ge. Accingere gladio tuo. ps̄. xliiij. gladio spūs qđ est ver/
bū dei. Ephe. vj. Glorifica manū ⁊ brachiū dextrū in faciē
do vindictā in nationibus increpatiōes in populis: in al/
ligando reges eoꝝ in cōpedibus/et nobiles eoꝝ in mani/
cis ferreis. ps̄. cxlix. Si hec facis: honorificas ministerium
tuū/⁊ ministeriū te. Domabis ⁊ ꝑsequeris lupos: sed oui
bus nō dñaberis. Jo. vlti. Pascēdas vtiqꝫ/nō premēdas
suscepisti. Si bn̄ considerasti quis sis: hec te oportere face
re nō ignoras. Porro sciēti et nō faciēti peccatū est tibi. de
pe. di. ij. si em̄. Jaco. iiij. Seruus sciēs voluntatē dñi/⁊ nō
faciēs: plagis vapulabit multis. Luc. xij. Sic prophete/sic
apl'i factitabāt. Fortes fuere in bello. Heb. xj. Nō molles
in sericis. xxj. q. iiij. c. j. Si filius es ⁊ successor aploꝝ ⁊ pro/
phetarū: et tu fac similiter. Uēdica tibi nobile gen⁹ simili/
bus morib⁹: qđ nō aliūde nobile q̄ moꝝ ingenuitate et fi/
dei fortitudine fuit. Per hanc vicerūt regna: operati sunt
iustitiā: adepti sunt repromissiones. Heb. xj. Hoc chirogra
phum tue paterne hereditatis qđ tibi euoluimus: vbi in/
spicias portionē que te. Luc. xv. cōtingit. Jnduere fortitu
dinē. Prouer. vlti. et hereditasti. Possidē fidē. possidē pie
tatē. possidē sapientiā. sed sapientiā sanctorū. Eccl'i. xxxix.
Jpsa est timor. Eccl'i. j. dñi. Et habes quod tuū est. Mat.
xx. Habes sine defraudatiōe itegrū paternū fundū. Pre/
ciosissimus fundus virtus est. Bonus fundus humilitas
in quo omne edificiū spūale cōstructū/crescit in tēplū san
ctum in dño. Ephe. ij. Per hāc etiā nōnulli possedere por/
tas inimicoꝝ. Que em̄ virtutū eque pōt demonū debella
re superbiā: tyrānidē hoim? Ceterū quū omni indifferēter
ꝑsone hec sit quedā turris fortitudinis a facie inimici. ps̄.
lx. nescio tamē quo pacto vis eius maior in maioribus/et
in clarioribus clarior cōprobat. Nulla splēdidior gēma in
omni precipue ornatu summi pontificis. Quo em̄ celsior
ceteris: eo humilitate appareat illustrior ⁊ seipō. hucusqꝫ
Bernar. Unde Greg. doctor hac virtute inter oēs roma/
nos pōtifices decoratus/ait. Nihil in epali ceruice splēdi/
dius fulget q̄ humilitas. Sed ista virtus vix inuenitur in
filijs hominum. vnde Bernar. Magna prorsus et rara
virtus humilitas honorata. Et Chrysosto. Hoc vere ma/
gnum et mirabile est: si is qui vere magnus est nihil de se
magis sentit aut loquitur: sed vltimum se omnium iudi/
cat. c. distinct. contra morem. ¶ H Jste Gregorius hu/
millimus fuit primus qui ex humilitate seruū seruorū dei

Seruus seruorū dei papa vocatur.

Universidad de Deusto Biblioteca

In suis literis se vocauit: et post eū ad exemplū eius sic se alij Romani pōtifices vocauerūt. vt habetur in chronica martiniana. Que clausula nedū ponit̄ in iurib⁹ nouis in prin. prohe. grego. ⁊. vj. lib. ⁊ clemen. sed ⁊ in veteribus. j. q. iij. saluator. in ti. ⁊. lxiij. di. nosse. in ti. ⁊. c. in synodo. ⁊ ex̄ de sen. excō. relatū. Ex hac humilitate in salutatione se postponit Clemens. xij. q. j. c. ij. ⁊ postponit̄ ab imperatore. xcvij. dist. victor. ⁊. lxiij. di. ego lodoicus. ¶ Seruū aūt se vocat papa seruorum dei: q: papa est seruus beati Petri et Pauli. Vn̄ versus. Seruierāt tibi Roma prius dn̄i dn̄orum. Seruorū serui nūc tibi sunt dn̄i. sic no. j. q. vij. quotiēs. in glos. ar. cōtra. et no. Archidia. in prohemio. vj. li. in glos. in chronica. ¶ Itē seruus vocatur papa: q: quū sit liber ex oībus: oīm se seruū facit vt oēs lucrifaciat. j. ad Cor. ix. xxviij. q. j. iam nūc. ver. iam vero. et ꝓpter laborē ⁊ solicitudinē quā sustinet ꝓ oībus sicut seruus. ex̄ in prohemio. vj. lib. sacrosancte. et ex̄ de censi. cū instantia. ex̄ de offi. leg. officij. lib. vj. et de resti. spo. frequēs. lib. vj. ¶ Vocat̄ etiā papa seru⁹: q: sicut per seruū acquiritur dn̄o: sic per papā cuilibet ecclesie pōt acquiri. vt no. ex̄ in prohe. decre. Grego. eps. in glos. sic etiā. Item q: dicit dn̄s Mar. x. Qui maior est vestrū: erit minister vester. Nō veni ministrari: sed ministrare. ix. q. iij. nullus primas. et dixi. s̄. in alio folio. ver. itē Hieronymus. et ver. Cyrillus. ¶ Ex hac humilitate papa Leo se cōmittit iudicio imperatoris. ij. q. vij. nos si. et Sixtus papa purgationi. ij. q. v. mandastis. quod est verbū humilitatis in papa. Et Leo papa ea. causa ⁊. q. auditū. Ex hac humilitate Greg. doctor nō vult vocari papa vniuersalis: quia vocat hoc verbū superbe appellationis. xcix. di. ecce. ⁊ tn̄ vniuersalis est: ⁊ in oībus ecclesijs ordinarius papa. ex̄ de priuil̄. antiqua. et vniuersalis vocatur. xcvj. dist. cōstātinus. Leo papa vocat imperatorē et imperatricē dn̄os. lxiij. di. nobis. ⁊ c. plebs. ⁊. c. salonitane. ¶ Itē paret comiti. dist. ea. lectis. Papa supplicat regib⁹. xxiij. q. viij. hortatu. ¶ Ex summa humilitate Grego. nullo modo se laudari pmittebat. Nā stephano epo qui eū in suis epistolis laudauerat: ista scribit. Multū mihi ⁊ vltra q̄ audire debui indignius fauorē in vestris epistolis demōstrastis. ⁊ tn̄ scriptū est: Ne laudes hoiem q̄ diu viuit. Eccli. xj. tamen etsi audire talia dignus nō sui: orationibus vestris peto vt dign⁹ efficiar: vt si bona ideo in me dixistis q: nō sunt: ideo sint q: dixistis. ¶ Itē in epistola ad Marsum patritium. Charissime frater: Simiam, leonē vocas: qd̄ eo modo nos agere te conspicim⁹: quo scabiosos sepe catulos, pardos vel tigres vocamus. ¶ Itē in epistola ad Anastasiū patriarcham Antiochenū. Qd̄ vos meos dn̄i: qd̄ lucernā dicitis: qd̄ loquēdo multis prodesse multisq̄ lucē posse infundere perhibetis: estimationē meā mihi fateor: in dubitationē maximam perduxistis. Cōsidero nāq̄ qd sum: et nihil in me ex hmōi boni signo deprehēdo. Cōsidero aūt quid estis: et vos mētiri posse non arbitror. Quū ergo credere volo qd̄ dicitis: contradicit mihi infirmitas mea. Quū disputare volo qd̄ in laudē meā dicit̄: cōtradicit mihi sanctitas vr̄a. Sed q̄so vir sancte: vt nobis aliquid de hoc certamine nostro conueniat: vt si nō quod dicitis ita est: sit ita q: dicitis. Verba etiā ⁊ vocabula vanitatē vel iactantiā sonātia omnino respuebat. Vnde Eulogio patriarche Alexandrino vocāti eū vniuersalē papā: ita scribit. In prefatione epistole quā ad me direxisti: superbe appellationis verbū, vniuersalē me papam dicēs, imprimere curauisti. qd̄ peto dulcissima sanctitas vestra vltra non faciat: q: vobis subtrahit̄ qd̄ alteri plus q̄ ratio exigit, prebet̄. Ego em̄ verbis ꝓsperari nō quero: sʒ moribus. nec honorē meū esse deputo, in quo fratres meos honorem perdere cognosco. Recedāt ergo verba que vanitatē inflāt: charitatē vulnerāt. prealle. c. ecce. xcix. di. ¶ Hinc est q̄ quū Ioānes eps Cōstantinopolitanus hoc vocabulū vanitatis sibi vsurparet: ⁊ se vniuersalē papā vocari fraudulenter a synodo obtinuisset: inter cetera sic de eo scribit Grego. Quis est iste qui cōtra statuta euāgelica, cōtra canonū decreta, nouū sibi nomē vsurpare presumit? vtinā vel sine imminutione sit vnus, q̄ esse appetit vniuersus. ¶ Verbum etiā iussionis sibi a coepis dici nolebat. Vnde ait ad Eulogiū epm̄ Alexā. In epistola vestra mihi loquit̄ charitas dicēs. Sicut iussistis. quod verbū iussiōis peto a meo auditu remoueri: q: scio q̄ sum: et qui estis: loco enim mihi fratres estis: moribus patres. ¶ Insuper ob nimiā humilitatē qua erat preditus: nolebat q̄ matrone se ancillas suas dicerent. vnde Rusticane patritie scribēs ait. Vnū in tuis epistolis egre suscepi: qd̄ q: semel esse poterat: sepius dicebatur ancilla vestra. Ego em̄ qui per epatus onera oīm seruus sum factus: qua ratione te mihi ancillā dicis cuius ante receptū epatum proprius fui? Et ideo rogo per oīpotentē deū ne hoc verbum aliqn̄ ad me in scriptis tuis inueniam. ¶ Libros suos ob nimiā humilitatē, dū adhuc viueret: publicari nolebat: et in aliorum cōparatione suos nil valere existimabat. Vn̄ Innocētio prefecto aphrice sic scribit. Ex expositionē sancti Iob vobis trāsmitti voluistis: vestro studio cōgaudem⁹. Sed si delicioso cupitis pabulo saginari: beati Augustini cōpatriote vestri opuscula legite: et ad cōperationē illi⁹ similaginis nostrū furfurem non queratis: nec em̄ volo dū in hac carne sum: si qua me dixisse cōtigerit: ea facile hominibus innotescere. ¶ Legit̄ etiā de eo q̄ quū quidā scūs pater noīe abbas Ioānes Romā ad visitāda limina apostolorum venisset: et beatū Grego. papā per mediū ciuitatis trāsire vidisset: voluit ei occurrere: ac vt decebat reuerētiā exhibere. cernēs vero beatus Greg. q̄ se in terrā volebat prosternere: festinauit. et primo corā ipso se in terram prostrauit: nec inde surrexit quoadusq̄ abbas primo surrexit in quo maxima eius humilitas cōmēdatur: quā ꝓ hereditate reliquit suis successoribus obseruādā. ¶ In epistola etiā quā Apocrisario mittit: sic ait. Vnū est qd̄ suggeratis dn̄is vestris: q: si ego seruus eorum in mortē Longobardorum vel dānū me miscere voluissem: hodie Lōgobardorum gēs nec regē, nec ducē, nec comites haberet: sed q: deū timeo: in mortē cuiuslibet hoīs me miscere formido. xxiij. q. viij. si in morte. Ecce quāte humilitatis fuit: q: quū esset summ⁹ pontifex: imperatoris se seruū vocabat: et dn̄m suū eū appellabat. Ecce quāte innocētie: q: in mortē suorum inimicorum cōsentire nolebat. ¶ Itē quū Mauritius imperator Gregoriū ⁊ ecclesiā dei persequeretur: inter cetera sic scribit ei Gregorius. Quia em̄ pctor sum: credo q̄ oīpotētē deū tāto vobis amplius placabitis: quāto me male seruientem affligitis. Inaudita humilitas in tāto sancto: q̄ credebat tyrānū et persecutorē ecclesie deū sibi placare quū eū affligebat: nec aliud credebat in cōscientia q̄ dicebat. xxij. q. ij. cū humilitatis. quod de perfectissima mēris humilitate ⁊ sui abiectione ꝓuenire non dubiū fuit. Propriū em̄ humiliū est, de se modica sentire: ⁊ de alijs magna. ꝑm eundem Grego. Vn̄ Phil. ij. Sed in humilitate superiores sibijnuicē arbitrātes. vbi dicit glos. Alter alterū reputet digniorē: pōt em̄ aliqd esse occultū in alio quo nobis superior sit. ¶ Ex summa humilitate Grego. papa pueros cantū docebat: et flagellū eius quo pueris minabatur: cū antiphonario Rome cū veneratione debita reseruatur. Cesset ergo fastus Romanorum pōtificum vicariorū filij dei in carne humiliati. Phil. ij. et crucifixi, nostro infelici tpe tumētiū: et succedant sic in humilitate Gregorio, sicut ⁊ dignitate. Vn̄ Hiero. Fatiscat (al's facessat) inuidia: romani culminis recedat ambitio: cum successore piscatoris discipulo christi loquor. xxiij. q. j. qm̄ vetus. vbi glos. dicit. q̄ quum duo certarent de electione papatus: ⁊ vnius nobilitas allegaretur: alius ex aduerso respōdit. Piscatori Petro fabri filio christo. Mat. xiij. et Mar. vj. Lu. iiij. ⁊ simile Io. vj. successorē querimus: nō augusto. ver. Nobilitas fastum: fastus litem parat: armat Lis odium: capiūt hec tria mortis iter. ¶ Consideret papa q̄ nō quia summus pontifex ideo summus: qui em̄ summū se credit: infinitum se existimat: sed quis summus cui addi non possit: solus de⁹ essentialiter bonus et in infinitū bonus. Mar. x. Matth. xix.

Gregoriane modestie exempla papa.

et Luc. xviij. de pe. di. j. q: diuinitatis. Nūquid semita iustorū quasi lux splēdēs procedit ⁊ crescit vsq̄ in perfectū die? Prouer. iiij. de pe. di. ij. nō reuertebatur. Absit a papa credere hoc. Hoc em̄ illorum est qui dignitates virtutes putāt. Augustis relinquat illā sniam: alijsq̄ q̄ diuinis coli honoribus nō timuerūt. verbi grā. Nabuchodonosor. Alexandro. Antiocho. in li. Macha. Herodi. Act. xij. ¶ I Papa vero cōsideret nō cōsummatione se summū dici: sed cōparatione. nec cōparatione meritorum: sʒ ministeriorum. j. Pe. iiij. ⁊. j. ad Cor. iiij. Sic eū existimet quilibet vt ministrum christi: ⁊ inter ministros summū. Dicat papa cum Paulo. Nō q̄ iam acceptus aut iā perfectus sim. ⁊ rursum. Et me nō arbitror cōprehēdisse. Phil. iij. hec sciētia sanctorum. hec longe ab illa que inflat. j. ad Cor. viij. ex̄ de renū. nisi cum pridē. §. de profectu. ¶ Restat adhuc querere cuiq̄ pape quis sit quā gerat in ecclesia dei ꝓ tpe personā. Est aūt potestate Petrus. ex̄ de elec. c. significasti. §. ceterū. Vnctiōe christus. ex̄ de sacra vnct. c. vnico. Cui claues tradite: cui oues vniuerse cōmisse sunt. Io. vlti. ex̄ de elec. significasti. Et quidē alij ianitores et gregū pastores. xcv. di. esto. sed ipse tāto gloriosius: quāto ⁊ differētius. Heb. j. vtrūq̄ pre ceteris nomē hereditauit. Habent illi sibi assignatos greges: singuli singulos: sibi vniuersi crediti. ex̄ de ma. ⁊ obe. solite. ij. q. vj. decreto. nō modo ouiū: sed ⁊ pastorum ipse vn⁹ oim pastor: q: vicarius principis pastorū. xcv. dist. esto. De hoc aūt copiose in prima parte isti⁹ operis. s̄. tractaui. nec hic repeto. sed ibi remitto. ¶ Sed ꝓsequor vt papa tumorem deponat: vt cōsideret quid sit: q: homo. quis: q: eps. homo natus: eps factus. sed qualiter natus attendat. de muliere. ad literā. breui viuēs tpe. q: parū viuūt pape. repletur multis miserijs plus q̄ alij hoies. Iob. xiiij. Tollat proinde nunc hereditaria hec perizomata ab initio maledicta. Gen. iij. de pe. di. j. adā. Dirūpat velamē foliorum celātiū ignominiā: nō plagā curantiū. Deleat fucū. de cōse. di. v. fucare. fucati honoris huius, ⁊ male colorate nitorē glorie: vt inde se nudū cōsideret: q: nudus egressus est de vtero matris sue. Iob. j. Nūquid infulatus? Nūquid micans gēmis, aut florib⁹, sericis, aut coronat⁹ pēnis, aut suffarcinatus metallis? Si cūcta hec veluti nubes quasdā matutinas velociter trāseūtes et cito ptrāsituras dissipet et exsufflet a facie cōsiderationis sue: occurret sibi hō nudus ⁊ paup et miserabilis. Apoc. iij. homo dolēs. ps̄. lxviij. Ego sum pauper ⁊ dolēs. Ex homo sit. erubescēs q̄ nudus sit. Gen. iij. de peni. di. ij. §. romanos. ver. vt cognouerūt. al's est. c. Plorās q̄ natus sit. murmurans q̄ sit homo nat⁹ ad laborē. Iob. v. nō ad honorē. salubris copula vt cogitans se summū pontificem attēdat vilissimū cinerē nō fuisse sed esse. Gen. viij. Vnde si cogitat se quātus est: cogitet ⁊ qualis ⁊ quid est. ¶ Cogitet ergo papa qualis sit ex se: ⁊ qualis ex dono dei. non sit in spū ei⁹ dolus. ps̄. xxxj. sed reddat que sua sunt sibi: mala. s. et que sunt dei deo. Mat. xxij. ca. bona scʒ. Iaco. j. Mat. vj. ⁊. xviij. et Lu. xj. Attēdat qualis sit in donādis iniurijs. lxiij. di. salonitane. qualis in vlciscēdis. xxiij. q. iiij. si is. vbi de hoc. q̄ in vtroq̄ ꝓuidus ⁊ discretus modi, loci, ⁊ tēporis, obseruator. l. di. vt cōstitueret̄. ex̄ de de. excō. mi. latores. Qualis in tribulationibus. Si cōstans in suis. vij. q. j. suggestū. In alienis cōpatiēs. vij. q. j. §. hoc tūc. Hoc recti cordis. e regione puersissimi. si in proprijs impatiēs: in alienis nō sit cōpatiēs. ¶ L: Cauenda precipue in summo pōtifice otiositas. Otiū em̄ mater nugarū nouerca virtutū. lxxxiij. dist. nihil. Nuge in ore sacerdotis blasphemie. Cōsecrauit os suū euangelio. talib⁹ iā os aperire illicitū: assuescere sacrilegiū est. Fede ad cachinnos mouet̄: fedi⁹ mouet. Porro detrahere, an detrahentē audire, quid horum dānabilius sit: non facile dixerim. vj. q. j. ex merito. ⁊. c. deteriores. ¶ L M autē precipue sibi attendēdum est q̄ nō sit acceptor personarū (qd̄ raro inuenitur) q: non est personarū acceptio apud deū cuius ipse est vicarius. Act. x. j. Pet. j. Iaco. ij. vbi de hoc. vn̄ ibi. Si aūt personam accipitis: peccatū operamini redarguti a lege quasi transgressores. Deut. j. c. vbi de hoc. j. q. vij. §. hinc petrus. xxxj. q. iiij. §. his ita. iij. q. ix. c. vlti. vbi de hoc. iiij. q. iiij. nullus. vbi de hoc. ex̄ de iudi. venerabilis. ⁊. c. nouit. §. si forsan. j. q. j. si quis neq̄. ex̄ vt eccle. benefi. c. j. §. in omnibus. Vnde et pharisei adulantes domino dicebant. Matth. xxij. Et non est tibi cura de aliquo: nō enim respicis personam hominum. Sap. vj. Pusillum et magnū ipse fecit: ⁊ equaliter ei cura est de omnibus. vbi dicit Hiero. Non rex apud illum nobilior: non pauper infirmior: non diues potentior: non dn̄s potior: non seruus deterior: sed omnibus equalis: omnibus iudex: omnibus deus: omnibus dn̄s est. Contra hec sunt que leguntur et no. xxiiij. q. j. qui contra pacem. vbi aliter puniuntur nobiles: quia minus q̄ serui. de hoc de iureiur. cum quidam. Sed ibi soluitur: quia in pena pecuniaria plus punit̄ nobilis et diues: in corporali vero plus ignobilis ⁊ pauper. ¶ M Sed et a vitio magis periculoso pape et alijs rectoribus super omnia sibi cauendū est. s. ne sit facilis ad credēdum: cuius callidissime vulpecule magnorum neminem comperiri scitis. ꝑm Bernar. cauisse versutias. Inde eis ipsis pro nihilo ire multe. Inde innocentum frequēs accusatio. Inde preiudicia in absentes. Inde suspitiones cor excruciātes. Inde indignationes. Inde adulatorum perstrepit turba in elatione. Inde peruersitas iudiciorum. Nihil sic regimen vniuersale destruit. Ad hoc. xxiij. q. iiij. q̄ magnum. vbi de hoc. vnde Gregorius. De vestra igitur sanctitate absit a christianorum iudicio ea que maledicorum hominum rumoribus conficta credimus: in qualicumq̄ modulo suspitionis adduci: quia et sacri eloquij testimoniū tenemus: vt mala maiorum, supple maxime, quum forsitan dicuntur: nisi probata credi non debeāt. Et infra. Hec igitur dixi vt nimie leuitatis esse ostenderem: si quis mala grauia credere studeat que probari non possunt. xj. q. iij. in cunctis. ¶ Item in. vij. synodo. nō solum ille reus est qui falsum de aliquo profert: sed etiam is qui aurem cito criminibus prebet. xj. q. iij. non solum. lxxxvj. distinc. si quid. xv. q. vij. c. ij. et. q. vlti. c. vlti. in fine. ibi. Quia non statim qui accusatur reus est: sed qui conuincitur criminosus. Eccli. x. Ante q̄ scruteris non reprehendas. intellige prius. et tūc increpa. ante q̄ audias non reprehendas. xj. q. iij. eorum. Et Augustinus. Nam si nominatio sufficit, id est diffamatio ꝑm glos. multi damnandi sunt innocentes: quia sepe falso in quoq̄ crimina nominātur. ij. q. j. multi. in fine. Et dominus mala audita de Sodomis noluit iudicare pri⁹ q̄ manifeste cognosceret que dicebantur. Genes. xviij. de accusa. in multis. c. ij. q. j. deus. Et ibi dicitur per Euaristū papam. Mala audita nullum moueant: nec passim dicta absq̄ certa probatione quisq̄ vnq̄ credat: sed ante audita diligēter inquirat: nec precipitanter quis aliquid agat. Si enim deus omniū cognitor, Sodomorum mala quorum clamor vsq̄ ad celum peruenerat, omnia sciēs prius non credere nec iudicare voluit: q̄ ipsa ea cum fidelibus testibus diligenter inuestigans que audierat opere comprobaret: Nos qui sumus homines ⁊ peccatores, quibus incognita sunt iudicia dei, hec precauentes nullū ante veram iustamq̄ probationem iudicare aut condemnare debem⁹ manifeste apostolo Paulo dicente Roma. xiiij. Tu quis es qui iudicas alienum seruum? suo domino stat aut cadit. Idem. xxx. q. vlti. nullum faciunt. ea. cau. et. q. §. his ita. et. c. iudicantem. c. incerta. ex̄ de simo. licet heli. de hoc no. xxij. q. iiij. innocēs. glos. j. ex̄ de cleri. excom. mi. illud. in glos. scʒ quod nō. M autem dicitur, Charitas omnia credit. j. ad Cor. xiij. exponitur. que suadet veritas ad fidē credēdam. s. que credit ecclesia. ¶ Quum quidā pater alteri malum de quodā fratre retulisset: dixit ille. Vn̄ hec scis? dixit referēs. quidā bonus frater mihi retulit. rn̄dit audiēs. si bonus fuisset: nūq̄ hec tibi dixisset. Habet hoc ꝓpriū antiqui hostis inuidia: vt quos improborum actuū ꝑpetratione deo sibi resistēre deijcere nō valet opiniones eorū falsa ad tps simulādo dilaceret. ij. q. v. habet hoc.

Hec idē summo pōtifici considerāda.

Ab adulatorum peste cauendum.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶ Articulus.xiiij. A

Sexta consideratio principalis papalis est cogitare quid hʒ regere. q: totū mundū. Nā parētes eius apostoli destinati sunt a dn̄o non ad aliquas regiones: sed ip̄m debellaturi orbem. Ite/inquit/in vniuersum mūdū ꝛc. Mar. vlti. Et quo nō peruenerūt victores inclyti filij excussoꝝ. ps̄. cxxvj. quō sagitte potentū acute. s. lingue ignite. ps̄. cxix. de pe. dist. j. periculose. cū carbonib⁹ desolatorijs. Et quidē in oēm terram exiuit sonus eoꝝ ꝛc. ps̄. xviij. xix. di. ita dn̄s. ex̄ de elec. fundamēta. lib. vj. Penetrabāt verba illa incēsa igni. ps̄. lxxix. quē dn̄s misit in terrā. Occurrebāt strenuissimi bellatores ʒ nō succūbebant. ¶ B Triūphabāt etiā mortui. ps̄. cxxxviij. nimis cōfortatus est principat⁹ eoꝝ. Cōstituti sunt principes sup oēm terrā. ps̄. xliiij. lxiij. di. quoꝝ vices. Papa eis in hereditatē talē succedit. Ipse heres orbis. Hereditas illi⁹ est. Dispensatio sup illū credita est sibi. ſm Bern̄. non data possessio. Vsurpat ꝛ hāc. Cōtradicit sibi qui dicit/meus est orbis terre ꝛ plenitudo eius. ps̄. xxiij. Et alius ꝓpheta. Et erit oīs terra possessio eius. Christus hic est qui possessionē sibi vēdicat/ꝛ iure creationis/et merito redēptionis/ꝛ dono patris. ps̄. ij. dabo tibi gētes hereditatē tuā: et possessionem tuā terminos terre. possessionē et dn̄iū. Cedat huic papa. Ipse curā illius habeat. Preest papa vt ꝓuideat/vt cōsulat/vt seruiat: preest vt ꝓsit. viij. q. j. qui epatū. Preest vt fidelis seruus et prudēs quem singulariter constituit dn̄s. Mat. xxj. Lu. xij. Mar. xxiiij. super familiā suā. Ad quid? Vt det illis escā in tēpore. hoc est vt dispēset. xliij. di. ephesijs. nō imperet. Hoc faciat: et dn̄ari ne affectet hominum hō: vt non dn̄etur sibi oīs iniustitia. ps̄. cxviij. ¶ C Bernar. ad Euge. papā. Nullū tibi venenū/nullū gladiū/pl⁹ formido: q̄ libidinē dn̄andi. Certe vt multū tibi tribuas: si multū deceptus nō es: nil te existimas pl⁹ accepisse a magnis apl̄is. Paulus. Sapiētib⁹ ꝛ insipiētibus debitor es. Roma. j. Hoc nomē poti⁹ cōgruit seruiēti q̄ dn̄anti. Ergo si papa debitor est: curādū summopere ꝛ vigilātia cōsiderandū sibi est/quō ꝛ qui nō sapiūt sapiāt: docēdo eos. xliij. dist. ꝑ totū. vt qui sapiūt nō desipiant. ex̄ de renū. nisi. §. verū. ibi. desipis si sic sapis. ꝛ qui desipuere resipiscāt. Nullū gen⁹ insipiētie infidelitate (vt sic loquar) insipiētius. Est ergo infidelibus debitor. est Judeis ꝛ grecis ꝛ gentibus. ¶ D Interest proinde sua/dare operā quā possit: vt increduli cōuertātur ad fidē. ex̄ de cōuer. infi. ꝑ totū. cōuersi nō auertant̄. auersi reuertant̄. ¶ E Ambitiosi specialiter a dei eccl̄ia. j. q. iij. ex multis. c. vēdētes. eijciant̄. O ambitio ambientiū crux: quō oēs torquēs/oībus places? Nil acerbius cruciat: nil molestius inquietat: nil tn̄ apud miseros mortales celebrius negotijs ei⁹. An nō limina aploꝝ plus iā ambitio q̄ deuotio terit? An nō vocib⁹ eius papale tota die reboat palatiū? An nō questib⁹ ei⁹ tota legū canonūq̄ disciplina insudat? An non spolijs ei⁹ oīs Italica inhiat inexplebili auiditate rapacitas? vide qd̄ scripsi de ambitione. s̄. in ista. ij. parte. in. ix. ar. in ver. ambitiosa es. ꝛ ver. O ambitio. ¶ F Inter alia etiā ꝯsiderāda Romano pōtifici est appellationes frustratorias refutare. ex̄ de appel. cū friuolis. li. vj. q: appellationis remedium nō est ad defensionē iniquitatis: sed ad presidiū innocētie instituit̄. ex̄ de ap. cū speciali. §. porro. et. c. ad nostrā. Appellat̄ ad papā de toto mundo: ꝛ id quidē in testimoniū singularis sui primatus. ij. q. vj. quisquis. cū. iiij. c. seq. et. c. ideo. et c. decreto. c. qui se scit. sed ipse nō primatu gaudeat: sed fructu. Vnde Luce. x. In hoc gaudere nolite: q: spūs vobis subijciūtur. Nō est autē appellatio subfugiū: sed refugiū. Qd̄ ꝓuisum est ad remediū: nō tendat ad noxā. j. q. vij. qd̄ pro remedio. lxiij. dist. c. verū. ex̄ de rescrip. statutū. in prin. li. vj. ¶ G Quid de auaritia in summo pontifice precipue detestāda dicā? Si quidem auarus est: totus mūdus cui preest/obolus sibi est. in ꝓlogo biblie. viij. c. xiiij. q. iiij. quid dicā. Quia beatus ꝛ sanct⁹ est aut esse debet. xl. di. c. j. excutiat man⁹ suas ab oī munere. Esa. xxxiij. j. q. j. sunt nōnulli. ex̄ de simo. et si q̄stiōes. Parui deiectiq̄ animi est de subditis nō ꝓfectū querere subditoꝝ/sed questū ꝓprium. In summo ꝑsertim oīm nihil turpi⁹. Thesaurizare hʒ pater filijs: nō ecōtrario. ij. ad Cor. xiij. vbi etiā dicit̄. Nō em̄ quero q̄ vestra sunt: sed vos. ex̄ de censi. cū apl̄s. Vn̄ idem Paulus ait Phil. iiij. Non quero datū sed fructū. Narrat Bern̄. li. iij. de cōsidera. in laudē Eugenij pape saccos germanicos tumētes precio Romā aduenisse. Argētū reputatū est fenū. Sūmarij nō leuati sarcinis onusti nihilominus repatriāt vel inuiti. Noua ꝛ mira res. Qn̄ hacten⁹ aurū Roma refudit? ꝛ nūc romanoꝝ cōsilio id vsurpatū non credimus. Itē duo venerūt ad curiā: ambo locupletes: et ambo rei. siquidem vnus Magūtinus. Coloniēsis alter. Alteri gratis. j. q. j. gr̄a reddita est. alter indign⁹ credo cui gratia redderetur: audiuit: Cū quali veste intrasti/cū tali egredieris. O vocē magnificā. vocē prorsus aplice libertatis. Quid min⁹ ab illa hec habuit: pecunia tua tecū sit in ꝑditionē? Act. viij. ꝛ. j. q. j. qui studet. nisi q̄ in illa pl⁹ zeli: in ista plus modestie sonuit. cōtra auaritiā ꝛ simoniā. s̄. eo. arti. x. §. postq̄. ¶ H Hic aūt querēdum est an papa possit cōmittere simoniā. Et tenet Tho. q̄ sic. scilʒ q̄ papa pōt cōmittere vitiū simonie sicut quilibet ali⁹ homo. Peccatū em̄ tāto in aliqua ꝑsona est grauius: quanto maiorē obtinet locū. Ad hoc. xl. di. hō christian⁹. ꝛ. c. si papa. ꝛ dixi s̄. in. x. ar. Quāuis em̄ res ecclesie sint ei⁹/vt principalis dispēsatoris: nō tn̄ sunt eius vt dn̄i ꝛ possessoris. ad qd̄ facit qd̄ no. Inno. ꝛ Osti. ex̄ de cōsti. que in ecclesiarū. et de immu. eccle. q: plerīq̄. et dixi. s̄. in arr̄. ꝓxi. in. v. cōsideratione pape. ver. est ergo. Et ideo si reciperet ꝑ aliqua re spirituali pecuniā de reditib⁹ alicui⁹ ecclesie: nō careret vitio simonie. Et similiter posset simoniā cōmittere recipiēdo pecuniā ab aliquo laico nō de bonis ecclesie ſm Tho. q̄ hoc scribit in. ij. ij. q. c. ar. j. in solutiōe vltimi ar. et in. iiij. sen. di. xxv. ibi. Ad tertiū sic procedit̄. ver. ad scd̄m. vbi dicit q̄ si papa ꝑ aliquo spūali mun⁹ acciperet: simoniā cōmitteret sicut et alius hō: q: ab ipso Petro cui papa succedit/simonie vitiū recepit dānationē in nouo testamēto. j. q. j. petr⁹. c. qui studet. Act. viij. Et q̄uis res ecclesie sint aliquo mō pape: nō tn̄ sunt ei⁹ modis oībus habende: sicut illud qd̄ ad manū hʒ. Nō autē est dubiū q̄ simonia cōmitterēt: si quis aliquod spūale debitori suo daret: vt qd̄ suū est recuperaret: et ita etiā in ꝓposito papa a simonia non excusaret̄: si (qd̄ absit) spūalia ꝑ rebus tēporalibus daret. ſm Tho. et hoc videt̄ tenere Archid. vt no. xij. dist. c. j. ¶ Sed videt̄ cōtra no. j. q. vj. c. vlti. vbi d: q̄ lex iulia de ambitu nō habet locū in Romana ciuitate. per. l. ff. ad. l. iul̄. de ambi. l. j. Idē no. lxxxij. di. ꝑsbyter. in glos. et ita. Itē papa legib⁹ loquentib⁹ de simonia et canonib⁹ solut⁹ est. ff. de legi. princeps. ex̄ de elec. innotuit. ex̄ de cōces. ꝑbē. ꝓposuit. ꝛ no. ex̄ de cōsti. c. j. ¶ Credo q̄ si papa in ijs que sunt ꝓhibita/q: simoniaca: vt vēdere sacramēta: quoꝝ vēditio in veteri testamēto etiā ꝓhibet̄. j. q. j. q̄ studet. ꝛ. c. sicut eunuchus. pactū vel conditionē vel cōuētionē apponeret: cōmitteret simoniā. Sec⁹ in ijs que sunt simoniaca/q: ab ecclesia ꝓhibita: vt vēdere bn̄ficia/sepulturas/ꝛ similia: que habent̄ ex̄ de simo. nō satis. c. cū in ecclesie. q: tūc etsi peccet malū exēplū dando. xj. q. iij. ꝑcipue. xl. dist. si papa. ꝛ mali speciē cōtineat: a qua eū cōuenit ꝛ oportet abstinere. iuxta apl̄m. j. ad Thessa. vlti. ꝛ ex̄ de vi. ꝛ hone. cle. cū ab oī. ex̄ de simo. audiuim⁹. j. q. j. emēdari. Si tn̄ ex certa sciētia hoc faciat: nolēs subijci iuri positiuo quo solutus est/nō cōmitteret simoniā. licet vt dixi illa pactio et cōuētio etiā in ijs de se graue pctm̄ sit. Sic sentio. Ar. eoꝝ que no. q̄ quedā sunt ꝓhibita/q: simoniaca: quedā simoniaca/q: ꝓhibita. ex̄ de offi. delega. ex pte. j. in glos. j. fine. ꝛ de pac. cū pridē. in glos. q: ius. ꝛ de iureiur. et si christ⁹ q̄dā. ꝛ. j. q. iij. saluator. in glos. sicut. ¶ I Non minus inter alia attēdat summus pōtifex cōseruare suos inferiores prelatos in honore et iurisdictione eoꝝ: et non

An papa simoniā possit cōmittere.

omnia trahere ad se. Vnde Grego. Nā si sua vnicuiq̄ episcopo iurisdictio nō seruetur: quid aliud agitur: nisi vt per nos ꝑ quos ecclesiasticus custodiri ordo ille debuit: cōfundatur? xj. q. j. peruenit. ¶ K Nō subtrahat ergo ꝑ suas exēptiones que nutriunt supbias ꝛ incorrectiones: abbates epis: epos archiepis siue primatib⁹ quib⁹ subsunt. ix. q. iij. in primis. ix. c. vsq̄ ad. §. sola. Vnde ꝛ dictus Grego. Nec honorē meū esse deputo: in quo fratres meos honorē suū perdere cognosco. Me⁹ nāq̄ honor est fratrū meorū solidus vigor. Tunc ego honoratus sum quū singulis quibusq̄ honor debitus nō negatur. xcix. di. ecce. Nō ergo satisfaciat appetitui suo in istis exēptionib⁹ faciendis nec in alijs. Non faciat voluntatē suā: sed illius cuius est vicarius. qui ait Jo. vj. Nō veni facere voluntatē meā ꝛc. de cōse. dist. v. c. vlti. Nā nō minus q̄ elati animi est veluti rationis expertē nō pro ratione: sed ꝑ libito agere: nec iudicio agi/sed appetitu. xj. q. iij. illa. Quid em̄ tam indignū sibi ꝛ cōtrariū rationi: q̄ vt totū tenēs/non sit cōtētus toto: nisi minutias quasdā atq̄ exiguas portiones ipsius sibi credit vniuersitatis tāq̄ nō sint sue/satagat: nescio quō adhuc facere suas: nō recordās parabole Nathan de hoīe qui cētum oues habēs/vnā que erat pauperis cōcupiuit. ij. Regū. xij. de pe. di. j. §. ex his itaq̄. ver. dauid. Achab quoq̄ q̄ rerū summā tenebat: vnā vineam Naboth affectauit. iij. Reg. xxj. de pe. di. j. §. ex his. ver. achab quoq̄. ꝛ di. iij. §. ecce. ver. vidisti. ꝛ ṽ. si achab. xxiij. q. viij. cōuenior. ver. nabure. vbi de hoc. Auertat de⁹ a papa qd̄ ibi sequit̄ qd̄ ille audiuit. Occidisti ꝛ possedisti. Si em̄ extollit̄ qui eximitur ꝛ alteri subtrahitur: et cui subtrahitur vritur: qui subtrahit/quō innocēs: si is qui murmurat ſm aīam mortuus est? ꝛc. di. neq̄. Qui instigat quō viuit? Quō nō reus mortis amboꝝ ꝛ sue pariter qui gladiū dedit? ar. lxxxiij. dist. §. j. ex̄ de iudeis. ita quorūdam. j. rn̄. vbi de hoc. ¶ Nō ergo perturbet papa terminos quos posuerunt patres ꝛ precessores sui. de sepul. c. j. vj. q. iij. scitote. xiij. q. j. c. j. Non mutet ordinationes et canones antiquoꝝ. xxv. q. j. quasi per totū. Si iustitia est vnicuiq̄ seruare ius suū. ff. de iusti. ꝛ iur. l. j. di. j. humanū. ex̄ in ꝓhe. decre. Greg. rex pacificus. insti. de iusti. ꝛ iur. in prin. auferre cuiq̄ sua iusto quō poterit conuenire? ex̄ de ver. signi. forus. Errat papa si vt summam ita ꝛ solā institutā a deo suā apostolicā authoritatē existimat. Si hoc sentit: dissentit ab eo qui ait Roma. xiij. Nō est potestas nisi a deo. Et ptās data est pape in edificationē: nō in destructionē. ij. ad Coꝝ. x. ꝛ vlti. ꝛ. xxiij. q. j. quid culpat̄. xxij. q. ij. monet. Deinde sequit̄ in aplo. Qui potestati resistit: dei ordinationi resistit: etsi principaliter ꝑ papa facit: nō tn̄ singulariter. deniq̄ ibi ait Apl̄s ad Roma. xiij. Ois aia potestatibus sublimioribus subdita sit. ex̄ de cēsi. ois. vbi de hoc. Non ait sublimiori/tāq̄ in vno: sed sublimioribus/tāq̄ in multis. Non ergo sua potestas sola a dn̄o est: sunt ꝛ mediocres: sunt et inferiores. quāq̄ aliter ptās papalis sit a deo: q: immediate. alie papa mediāte. vt dixi latius in. j. parte isti⁹ operis quasi post prin. in ar. xiij. ꝛ. xviij. Nā alios christus dedit in ecclesia doctores: alios aplos: alios ꝓphetas: alios euangelistas ꝛc. j. ad Corinth. xij. ad Ephe. iiij. ex̄ de here. cū ex iniūcto. §. sunt em̄. Nam ꝛ sicut sunt ordines angeloꝝ ꝛ alijs alij superiores sub vno capite deo: ita in hac ecclesia militāti sub vno summo pōtifice primates vel patriarche/archiepi/epi/abbates/ꝛ alij ꝑsbyteri/ꝛ reliqui in hūc modū. Ad hoc. xxj. di. cleros. lxxix. dist. ad hoc. xciij. dist. a subdiacono. ¶ M Si dicat eps: nolo esse sub archiepo: aut abbas/nolo obedire epo: nūquid hoc de celo est? immo de supbia: que inde ꝓiecta est in lucifero obedire nolēte ꝛ superiorē recognoscere. de pe. dist. ij. principiū. Esa. xiiij. Quis vnq̄ angeloꝝ dixit nolo sub archangelis esse? Si aūt dicit papa. Prohibes me dispensare. Dicam cū Bernar. non. sed dissipare. Non sum tam rudis vt ignorem positū dn̄m papam dispensatorē. xliij. dist. ephesijs. sed in edificationem/non in destructionē. ij. Corinth. x. ꝛ. xiij. Deniq̄ queritur inter dispensatores vt fidelis quis inueniatur. j. ad Coꝝ. iiij. quasi dicat rarus inuenitur. Vnde scriptū est Prouerb. xx. Virū fidelē quis inueniet? Vbi necessitas viget: excusabilis dispensatio est. vbi vtilitas prouocat: dispēsatio laudabilis est. l. dist. vt cōstitueretur. j. q. vij. §. nisi rigor. cum. c. seq. vsq̄ ad. §. ceterū. ex̄ de tēpo. ordi. c. ij. ex̄ de elec. innotuit. §. multa. Vtilitas dico cōmunis: non propria. vij. q. j. scias. vbi de hoc. ex̄ de postu. prela. bone. j. vbi de hoc. Nam quū nihil horum est: nō plene fidelis dispēsatio est: ʒ crudelis dissipatio. ſm Bernar. Adde hic quod scripsi. s̄. eo. in ar. xj. §. vnde notandū. in tex. in noua oratiōe Hieremie. ¶ L Circa hoc nō desit cōsideratio Romano pontifici circa habitū honestum clericoꝝ tonsuram et rasurā et coronam et modū viuendi etiā exterius: quia in exemplū dati sunt: vt ex eis exeat bonus odor. ex̄ de sacra vnc. c. vnico. Nam et eoꝝ vestes ꝛ habitus mystici quēadmodum sunt ꝛ sacramētales. xliij. dist. sit rector. viij. q. j. licet. Nec dicant clerici. Non est cura deo de vestibus: sed de moribus. nam deformitas vestium/deformitatis mētium et moꝝ indiciū est: et habitus discolor et lasciuus ꝛ incōpositus sacrum statū et ordinem decolorat. ad hec. xxj. q. iiij. per totū. j. q. vij. et si illa. ibi. Illa tamē magnopere precauēda sunt que recipi sine manifesta decoloratione nō pn̄t ꝛc. xlj. dist. §. j. et. c. per simoniā ꝛc. Clericus professionē suā etiam habitu ꝛ incessu probet. ꝛ ideo nec vestibus nec calciamentis decorē querat. et. §. seq. xxx. dist. si quis viroꝝ. xxiij. dist. sanctimonialis. ex̄ de vi. et ho. cle. vt clericoꝝ. ꝛ. c. clerici. ꝛ. c. cū decorē. Cōtra transgrediētes in huiusmodi prouidit Clemēs. ex̄ in cle. de vita et ho. cle. qm̄. que male seruātur: et maxime in curia. vbi magna pars domicelloꝝ cardinalium ꝛ alioꝝ prelatoꝝ clericoꝝ ꝛ beneficiatoꝝ sine tōsura: et cū virgatis ꝛ partitis vestib⁹/sicut alij domicelli laici incedit. Et quū de hoc in curia vbi erā penitētiarius dn̄i pape secreto quēdam ep̄m monuissem: ꝛ induxissem q̄ illi de familia sua qui erāt clerici ꝛ beneficiati non sic irent: superbus correctionē meā euangelicam. Mat. xviij. ij. q. j. si peccauerit. pati nō potuit. sed indignationē eius incurri. Sciēs aūt dn̄s papa Joannes ꝑ alios/dixit q̄ bene corrigeret hoc. quod sciēs ille ep̄s ꝛ timens induit illos domicellos vestib⁹ clericalibus: magis timens papam q̄ deum. ¶ M Ad euidentiā aūt horū sciēdum est q̄ de tonsura clericoꝝ iura varijs verbis vtuntur. Quedā enim dicūt tonsuram rasurā in parte superiori ad modū sphere. xxiij. dist. §. clerici. et. c. seq. Dicitur autē sphera rotūditas/vel corpus seu spatiū rotūdum. Vnde Hugui. in deriuationibus in lr̄a. s. in. c. spatiū. ait Sphera est rotūditas. Vnde sphera est manente diametro continua circa ipsam semicirculi circūductio. et dicit̄ sphera q̄si spatium rotūdū. Quedam dicunt coronā tonsuram. xij. q. j. duo sunt. Dicitur autē corona ſm Hugui. in deriuationibus in lr̄a. C. chorus. q: rotūda ad modum chori soleat fieri. Et est insigne victorie: vel regij honoris signum. que igitur in capite regū ponitur: ad signādū circūfusos in orbem populos: quibus accinctū quasi caput suum coronatur. Quedā tonsuram et coronā. ex̄ de vita et hone. cleri. clerici. ij. et ex̄ de de. cōiu. c. si. et ex̄ de cele. mis. graui. in cle.

Tōsura clericalis.

Quedam simpliciter tonsurā. ex̄ de cleri. cōiug. ex parte. et. c. ioannes. ꝛ. c. clerici qui. lib. vj. et ex̄ de priuile. ex parte. et ex̄ de biga. altercationis. lib. vj. ex̄ de sen. excō. c. iudex. libro. vj. ex̄ de transac. ex literis. ex̄ de eta. ꝛ quali. cum cōtingat. Quid ergo hec verba intendant videamus. ¶ Circa hoc sciendū q̄ clericis deputatis ad diuina ministeria cōpetit rasura et tonsura in modū corone: ratione figure: q: corona est signum regis et perfectionis: quum sit circularis figura carens angulo: in signū carentie sordium. quia ſm Bernar. vbi angulus: ibi sordes. Se igitur ꝛ alios virtutibus regere et sordibus mūdare debēt: et sic in deo regnabunt. vt in prealleg. c. duo. Per rasuram autē ex parte superiori capilli subtrahuntur: ne mens ipsoꝝ per occupationes tēporales retardetur a cōtemplatione diuinorum mysteriorū. Summitas em̄ capitis est eminentia mentis.

Corona quāobrē clericum deceat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

facit ex̃ de sacra vnc.c.vnico.ver.in vertice. Per ipsi⁹ ergo denudationem mẽtis releuatio(al's reuelatio)designat. Et q: cõuersi religiosi ministerijs diuinis nõ occupant: superius nõ radũtur: licet inferius tondeant. ad hec.xx.q.ij. c.j.in prin.z.q.iiij.c.ij.z.c.vlti.ibi.Comã deposuerũt.lxix.di. qm̃.ex̃ de eta.z quali.cũ cõtingat. q: temporalia deponũt. Et pprie vocãtur cõuersi/professi.xxvij.q.j.vt lex. Tõsura vero ex parte inferiori capillos tõdet vsq; ad releuationẽ (al's reuelationẽ) sensuũ.s.visus et auditus: ne.s.oculos vel aures impediat.z est signũ q̃ precidẽda sunt vitia cordis z corporis: ne intuitũ diuinorũ impediãt. Et ex his debet corona celestis. Unde dicit canõ q̃ incedere debẽt clerici detonso capite z patẽtibus auribus.xxiij.dist.c.penul.

Ex predictis videt q̃ pprie rasura respicit partẽ superiorẽ: quã itali dicũt clericam coronã/circulũ capillorũ: tonsura abscissionem ipsorũ.facit de sen.exco.contingit.ij.ibi.circũcisis crinibus. et vtrũq; hz portare cleric⁹.vt iurib⁹ pall. Or si clericus vnũ tm̃ deferat/vel clericam/vel tonsurã et nõ coronã.s.inferius circulũ capillorũ cũ vestibus virgatis vel veste partita publice: penã illius decre.qm̃.incurrit.s. alleg.et hoc de mẽte fm Jo.an.vt ibi no. Debet aũt differẽtia esse inter tonsurã et coronã regularẽ z clericalẽ: quia maior dz esse regularis: q: plus mũdo renuntiat: z magis dz esse attẽtus cõtẽplationi diuinorũ religiosus q̃ clericus. Unde magnitudo corone signũ est conuersionis.vt legit et no.xxiij.di.c.quãq̃ oẽs.§.et ideo. Dicit conciliũ Agathẽse de clericis q̃ tonsurã z coronã habeant congruentẽ. di. preal.c.clerici.quasi differant a religiosis.vt no.Ostiẽ.eo. c.sc3.de vi.z ho.cle.in sum.§.et in quibus. ¶ N Sed q̃d si religiosus portat habitũ suũ: quẽ tñ cooperit habitu clericorũ vel seculariũ? Apostata est: et sic fuit determinatum Bononie.et est questio Mercur.sub tit.de apostatis. Et ad hoc facit op.preal.c.clemẽ.qm̃.ibi. Ac religiosi quilibet quos oportet per decentiã habitus extrinseci morũ intrinsecam honestatẽ ostẽdere.z ex̃ de iudeis.in nõnullis.facit ex̃ de vita z ho.cle.deus. Et sic etiã tenet Jo.an.in preal.c.
Habit⁹ qm̃.in glos.hec litera. ¶ Et hic notãdũ q̃ habitus mona/
mona/ chalis est Cuculla.xix.q.iij.mãdamus.xx.q.iij.p̃sens.z ea.
chalis. causa in themate ipsius.z ex̃ de eta.z quali.intelleximus. vel floc⁹.ex̃ de sta.regu.ne in agro.in clemẽ. Et ibi vtrũq; ponitur p habitu cuculla vel flocus: et forma vtriusq; ibi ponitur: z nõ debet esse diuersi coloris seu diuerse partis: neq; notabilis/sed religiosa: nõ suspecta. vt habet.xx. q.j. c.vlti. De colore aũt monachi nõ causent vt in eorũ regula cõtinetur. Conformet aũt se quilibet in habitu z colore illis inter quos viuit.vt Cisterciẽses albo colore/Cluniacẽses nigro vtãtur.xxxiij.q.v. quod deo. facit qd legit et no. ex̃ de vi.z ho.cle.deus qui.ex̃ de sta.mo.recolẽtes. Est aũt habitus ita annexus religiosis: q̃ in quocũq; loco cõsistẽtes/siue in lecto quiescẽtes constãter eo vti debẽt.vt habetur.xx.q.j.vidua.ex̃ de vi.z ho.cle.clerici.in fi.xxiij.dist. sanctimonialis.vbi dicit q̃ eo habitu semp vti debẽt. Or si in scholis vel alibi sine causa dimiserint religiosi habitũ suũ: excõicati sunt ipso iure.ex̃ ne cle.vel mo.vt periculosa. lib. vj. Et licet postea ad male dimissum habitum reuertãtur: etiã si postea sunt vel efficiãtur bone fame: nõ tñ poterũt eligi in prelatos quasi infames et irregulares: quia om̃es infames irregulares sunt: nisi cũ eis dispenset.scripsi.s̃.in j.parte.in ar.xlviij.in fi. Et in hoc credere posse epm dispẽsare.scripsi.s̃.in.j.parte.l.art.ver.xxvj.ar.j.q.vij.si q̃s oẽm. xvj.q.j.legi.iuxta prin.xxxij.q.v.ille aũt.z hui⁹ sentẽtie fuit Lau.in prealle.c.legi.ad idẽ ex̃ de vo.z vo.redẽ.p tuas.vbi patet q̃ ille vouẽs de quo ibi loquitur: fuit ineligibilis ante q̃ regularẽ habitũ suscepisset: quum hoc vouisset: ergo multo fortius ille qui habitũ suscepit regularem: z postea apostatando illũ dimittit: est ineligibilis.quũ magis apostatet nõ deferendo habitũ: q̃ ille qui nũq̃ suscepit.z isti⁹ snie fuerũt ibi Jaco.de albe.z Per.de samp.qui dixerunt q̃ nõ solũ talis erat ineligibilis: immo institutus deijceretur: q: al's nõ posset saluare suã cõscientiã: nisi resignaret. vt ibi dicit.sic no. Archidia.in preal.c.vt periculosa.lib.vj. ¶ Itẽ sicut.s̃. tetigi tõsura monachalis maior est q̃ clericalis. Sed nũquid alia est quantũ ad aliquid? Dico q̃ sic: q: tonsurã clericalẽ nõ põt ferre bigamus in mũdo remanẽdo: sed monachalẽ sic.vt no. Archidia.ex̃ de biga.altercationis.lib.vj.in glos.vlti. Nã z bigamus põt esse monachus.vt no.xxxj.di.seriatim. Nec generali vocabulo clericorũ: vbi de clericis fit mẽtio: cõprehẽdũtur monachi.iij.q. v.c.iij.ver.si quis.xviij.q.ij.quidã.ver.eos vero.z in fi.xvj. q.j.legi.qd põt induci p et cõtra.z.§.superiori.z.l. generaliter.xciij.di.a subdiacono. ¶ O Hodie aũt parũ curare vidẽtur dñi clerici q̃ appareãt clerici: q: quũ in eis deficiat signatũ.i.illud quod significat in eis clericatus ordo. xxj.di.cleros.in prin.z.xij.q.j.clericus.deficit et signũ exterius.ar. bonũ ex̃ de sen.excõ.cõtingit.ij.ibi. Clericalis fori priuilegiũ labijs allegãtes: qui factis paulo ante negauerãt clericatũ: imo erubescũt clerici apparere: z inter alios legere z cantare: q: cõditio eorũ eis displicet.vt legit z no. xxiij.q.v.si apud. Nõ erubescunt tamẽ fructus beneficiorũ recipere: immo potius rapere: q: nõ fiunt clerici vt deo seruiãt: sed vt fructus recipiant: qui seruiẽtibus dari debent. ar.bo.ex̃ de elec.cõmissa.§.ceterũ.li.vj.lxxxj.dist.si quis sacerdotũ.cũ.c.seq. Unde no. Jo.mo.in preall.c.cõmissa.in vlti.glos. Nota penã cõtra cõferẽtes beneficia illis qui nõ putãtur proficere in eis.vnde Berñ. de cõsideratione ad Euge.iij.li.in fi. Quid sibi vult qd clerici aliud eẽ et aliud videri volũt? Id quidẽ minus castũ minusq; sincerũ. Nãpe habitu milites: questu clericos: actu neutrum exhibẽt. Nam neq; pugnãt vt milites: neq; vt clerici euangelizãt. Cuius ordinis sunt? Quũ vtriusq; esse cupiũt: vtrũq; deserunt: vtrũq; cõfundũt. Unusquisq;/inquit Paulus/in ordine suo resurget.j.ad Cor.xv. Isti in quo? An qui sine ordine peccauerũt: sine ordine peribunt? aut si summe sapiẽs deus veraciter creditur a summo vsq; deorsum nihil inordinatũ relinquere: vereor nõ alibi ordinandos: q̃ vbi nullus ordo: sed sempiternus horror inhabitat. O miserãdam spõsam ecclesiã talibus creditã paranymphis: qui assignata cultui eius proprio retinere questui non verentur. Non amici profecto sponsi. Jo.iij.sed emuli sunt. husq; Bernardus.

Clerica/ lis tõsu/ ra dif/ fert a mo/ nachal.

¶ Articulus.xv. A

S Eptima considera

tio pncipalis papalis est circa Cardinales et suã aliã familiã specialẽ regendã z puidẽdam que circa ipm z prope ipm est: circa capellanos/cubicularios/penitẽtiarios/et ministros alios diuersis officijs deputatos: circa obsequiũ eius z ecclesie. Interest em̃ glorie z sanctitatis papalis/vt quos pre oculis habet: ita sint informati/ita ordinati/quatenus totius honestatis z ordinis ipsi sint speculũ: ipsi forma. Inueniãtur pre ceteris opz expediti ad officia: idonei ad sacramenta: ad plebes erudiẽdas soliciti: circũspecti ad semetipsos custodiẽdos in castitate z honestate. Habeat ergo specialẽ curã papa de sua familia speciali. Qui em̃ fm Paulũ.j. ad Timo.v.suorũ et maxime domesticorũ curã nõ habet: fidẽ negauit: z est infideli deterior. Quia fm Gratianũ.qui in re minima de qua sibi familiarior dz cura inesse/fidelis nõ est: quõ in ecclesia dei vbi tot sunt et alieni solicitã diligentiã adhibebit.xlvij.di. vbi ponunt p̃dicta verba Apli. §.necesse.i fi. ¶ B Laboret papa generaliter: laboret specialiter. Paulus dicit.plus oĩbus laboraui.j. ad Cor. xv. Nõ ait.plus oĩbus pfui: plus oĩbus fructificaui. Reddet aũt deus mercedẽ laborũ sanctorũ suorũ. Sap.x.ex̃ de renũ.nisi cũ pridẽ.§.porro.i fi. Fuerũt antiqui Romani põtifices q̃ se totos ouib⁹ pascendis exponerẽt: pastoris opere z noie gloriãtes: nil sibi reputantes indignũ: nisi qd saluti ouiũ obuiare putarẽt: nõ querẽtes que sua sunt. lxiij. di.nosse. Sed impẽdentes seipsos p subditis.vnde et ait apls.ij.ad Cor.xij. Superimpẽdar p aĩabus vr̃is. Unus

erat de subditis questus/vna pompa/vnaq; voluptas si quo modo eos possent parare dño plebẽ perfectã. Luc.j. Id oimodis satagebãt: etiã multa cõtritione cordis z corporis. Ubi nũc queso cõsuetudo hec? Subijt dissimilis valde. Lõge in aliud mutata sunt studia. Cura tñ z anxietas/et emulatio/et solicitudo fateor perseuerãt. Trãslata hec: non immutata(al's imminuta.) Diuersa aũt locatio dissimilitudinẽ facit. Magna abusio. Pauci ad os legislatoris: ad manus oẽs respiciunt. Pauperũ vita in plateis diuitũ seminat. Sũmus pastor deauratus pcedit tã multa circũdatus varietate: cõtẽpta omnimoda paupertate.ait Berñ.de cõsideratiõe ad Euge.li.iiij.in pn. Demonũ magis q̃ ouiũ pascua hec. Non sic factitabat Petrus.non sic Paulus ludebat. Uidemus omnẽ ecclesiasticũ zelũ feruere sola p dignitate tuẽda. Honori totũ dat: nihil aut parũ deuotioni z edificatiõi. Si causa requirẽte paulo submissius/socialius/z humili⁹ se habere papa tentauerit: absit/inquiunt adulatores/nõ decet: tẽpori nõ cõgruit: maiestati nõ cõuenit: quã geras personã attẽdito. De placito dei pltima mẽtio est: p iactura salutis nulla cunctatio: nisi qd sublime est/hoc salutare dicamus: et qd gloriã redolet/id iustũ. Ita oẽ humile probro ducit inter palatinos z papales: vt facilius qui esse q̃ qui apparere humilis velit inuenias. Timor dñi fatuitas vel simplicitas reputat. Uirum circũspectũ z amicũ pprie cõsciẽtie calũniãtur hypocritã. Porro amatorẽ quietis z sibi interdũ vacantẽ/inutilẽ dicũt. Increduli z subuersores. Ezech.ij.ad lat⁹ pape sunt. Scorpiones. Ezech.ij.cũ eo habitant. Lupi nõ oues sunt. Talium tñ ipse pastor. Agat sicut põt vt cõuertat eos: ne ipsi subuertãt eũ. Aut pastorẽ se exhibeat: aut negabit se illi⁹ cuius sedẽ tenet esse heredẽ. Petrus hic est qui nescit processisse aliqñ vel gẽmis ornatus vel sericis: non tectus auro: non vectus equo albo: nec stipatus milite: nec circũstrepentibus septus ministris. Absq; his tñ credidit satis z melius posse impleri salutare mandatũ: si amas me pasce oues meas. Jo.vlti.ex̃ de maio.z obe.solite.§.peñ. Petrus argento z auro carebat. Act.iij. Tunica sola z pallio pro vestitu: p victu pomo et oliuis raro oleribus cõtẽtus erat: et nihil aliud querebat.vt ait Clemẽs discipulus ei⁹. In his ergo ornamentis pompis z militibus nõ successit papa Petro: sed Cõstãtino.xcvj.di.cõstãtinus. Tolerãda hec p tẽpore: nõ affectãda p libito.ar.xxxiij.q.v.scdm. Diuitie si affluant(vtinã sic nõ affluerẽt) nolite cor apponere.ps̃.lxj. Etsi deauratus et purpuratus incedat: nõ est tñ q̃ horreat operã curãve pastoralẽ pastoris heres: non est q̃ erubescat. Roma.j.euangeliũ z crucẽ eius. ¶ C Ueniam⁹ iã ad collaterales z coadiutores dñi pape: precipue dños Cardinales. Ij seduli sibi: ij intimi sunt. Quãobrẽ si boni sunt: sibi potissimũ sunt.s.pape. si mali: eque pl⁹ sibi. Nec se dicat papa sanũ/dolẽte latere.ex̃ de offi.lega.volẽtes.hoc est ne se dixerit bonũ/malis innitentẽ. Corruptis sociatus/incorruptus nõ est.xxiij.q.iiij.quisquis. Aut si bonus sit papa: quid emolumẽti afferret ecclesie dei sua sola iustitia: vbi snia pualet aliter affectorũ? Sed nec tuta sibi sua bonitas malis obsessa: nõ magis q̃ sanitas vicino serpẽte qui malã retributionẽ cõsueuit suo hospiti exhibere. ex̃ de iude.si iudeos. Sibi ergo papa imputet quicqd patit ab ijs qui sine eo pñt facere nihil. Jo.j. ¶ Pape est vndecunq; euocare sibi exemplo Moysi senes nõ iuuenes. Exo.xviij.in prin. Sz senes non tã etate q̃ morib⁹.lxxxiij. di.porro. An nõ eligẽdi de toto orbe/totũ orbẽ.ex̃ qui filij sint legi.p venerabilẽ.§.rõnib⁹.ver.sunt aũt.al's est.§.iudicaturi? Sane huic negotio sese ingerat rogans.j.q.j.ordinatiões.z.c.si q̃s neq;.ex̃ de eta.z quali.tuã. cõsilio nõ prece agendũ est. Nec interest an q̃s p se an p aliũ rogat. Primũ impudẽtius. Scdm callidi⁹. Sz talis suspectus expellẽdus est.j.q.vj.sicut is.vbi de hoc.viij.q̃stiõe.j.in scripturis. ¶ D Clericũ/multo poti⁹ religiosum/curiã frequẽtãtẽ qui nõ sit de curia ad idẽ pertinere ambientiũ genus cogitã.ar.ex̃ de offi.ordi. quãto. Adulãtẽ et ad placitũ cuiusq; loquentẽ vnũ de rogantibus puta: etiã si nihil rogauerit. xlvj.dis. clericus qui adulationibus.z.c.sunt nõnulli.j.q.j. sunt nõnulli. Scorpioni nõ est in facie qd quis formidet: sed pũgit a cauda. Uiri callidi et dolosi propriũ esse solet: tũc pretẽdere humilitatẽ: quũ aliq̃d obtinere voluerit. de quo dr: Eccli.xix. Est qui se humiliat nequiter: et interiora eius plena sunt dolo. Uerbosum adolescentẽ z studẽtem eloquentie/quũ sapiẽtie sit inanis/nõ aliud q̃ iustitie hostẽ reputes. Pro hmõi falsis fratrib⁹ dr.j. ad Timo.v. Nemini cito manuz imponas: neq; cõicaueris pctis alienis. Qd exponit a papa Leone.lxxviij.di.q̃d est. Quid est manus cito imponere: nisi ante etatis maturitatẽ/ante tẽp⁹ examinis/ante meritũ obediẽtie/ante experiẽtiã discipline/sacerdotalẽ honorẽ tribuere nõ pbatis? Et q̃d est peccatis cõicare alienis: nisi effici talẽ ordinãtẽ qualis ille est qui non meruit ordinari? ad idẽ.xxiiij.dist.§.j.ex̃ de elec.cũ nobis olim. Huic Leoni sctũs Petrus apparuit: et dixit. Oia peccata tibi dñs dimisit: solũmodo de manuũ impositione debes inq̃rere: siue bene/siue aliter alicui manũ imposueris.vt dr in legenda istius Leonis. Cure sit pape tales introducere quos postmodũ itroduxisse nõ peniteat. Turpe est pape sepius tractare qd fecerit: z iudiciũ suum periclitari nõ decet. Et diligẽter preuideat oẽ qd faciẽduz erit. Tractet apud se: z cũ ijs qui in veritate diligũt. Tractet ante factũ: quia post factũ sera tractatio est. Diuinus fruct⁹ est iustitiã sepius recẽseri.xxxv.q.ix.graue. Uiros pbatos.j.q.j.estote.eligat: nõ pbãdos. ¶ E In monasterijs quasi oẽs recipiũt spe meliorandi.at curia bonos facilius recipere q̃ facere cõsueuit. Or si plures in ea defecisse bonos q̃ malos pfecisse pbatũ est: querendi sane quibus nec defectus timeat: nec pfectus optetur: vtpote iã perfectis. Itaq; nõ volẽtes.viij.q.j.in scripturis.nõ currentes. Plena est curia currẽtibus z discurrẽtibus vt dicat pprie. Si videbas furẽ: currebas cũ eo.ps̃.xlix. Nõ rogãtes: non adulãtes.j.q.j.sunt nõnulli. Nõ soluẽtes.j.q.iij.ex multis. post colum.ibi. Nec eligãt in domũ dei qui maiores sacculos pecunie conferãt: sed eos qui moribus et disciplina et scientia diuites p officio suo ipsam valeant sustentare ecclesiam. Non de potẽtia et diuitijs et genere.ex̃ de prebẽ. c.peñ.gloriantes. Non sibi carnaliter attinentes assumat ad latus suum papa: sed cuncta renuentes: vita et scientia sufficiẽtes: etiam cogat illos et compellat intrare. Luce.xiiij.xxiij.q.iiij. displicet. in fi. xvj.q.j. vos autem.j.q. vj. sicut.viij.q.j.in scripturis. In talib⁹ opinor requiescet spiritus papalis.fm Bernar. ad Euge.iiij. libro. Qui non sunt attrite frontis. Ezechielis.iij. Sed verecundi: sed timorati.lxxxvj.dist. non satis.ver.item consideranda.xcvj. distin.in scripturis. Preter deum tamen timeãt nihil. xj. q.iij. nolite timere. Matth.x. Nihil sperent nisi a deo. de peni.dist.iij.inter hec hircum.j.ibi.quorum spes sera. Ps̃. lxj. Sperate in eo omnis congregatio. Qui aduentantiũ manus non attendant: sed necessitates.lxxxvj.dist. nõ satis. Qui stent viriliter pro afflictis.lxxxvij.dist. defensionis. Et iudicent in equitate pro mansuetis terre. xxiij. q. v.regum. Qui sint compositi ad mores.xlj.dist.§. finali.

Probati ad sanctimoniam.lxxxj.distin.quasi per totum.

Parati ad obedientiam.xciij.dist.per totum.lxxxj.dist.si qui. Mansueti ad patientiam.vij.q.j.suggestũ. Subiecti ad disciplinam.ex̃ de appel.ad nostrã. Rigidi ad censuram.l. dist. si quis diaconus. Catholici ad fidem. xxiij. dist.qui episcopus. Fideles ad dispensationem. xij.q.ij. c.j. Concordes ad pacem.xc.dist.per totum. Qui sint in iudicio recti.xj.q.iij. quatuor. In cõsilio puidi.j.q.j.estote. In iubendo discreti.xj.q.iij.summo. In disponendo industrij.xxxix.distin. petrus. In agendo strenui. xxiij.q. iiij.sicut. In loquendo modesti.xliij. dist. sit rector. In aduersitate securi. vij. q.j. aduersitas. In prosperitate deuoti et humiles.xcv.dist.esto.et.c.episcopus in ecclesia.

In zelo sobrij.xlv.dist.sunt namq;.cum.c.seq. In misericordia non remissi. xlv. distinc. disciplina. In otio non

Universidad de Deusto Biblioteca

otiosi.de cõse.dist.v.nũq̃. In hospitio nõ dissoluti.xliiij.
dist.comessationes. In conuiuio nõ effusi.xlj.di.qd dicit.
In cura rei familiaris nõ anxij.lxxxviij.dist.eps nullã.cũ
c.seq. Aliene nõ cupidi.xlvij.dist.bonoꝝ. Sue nõ prodi
gi.xlj.di.sepe.lxxxvj.di.nõ satis.ibi.item dñs vbiq̃. Et in
oĩbus circũspecti.xciij.di.diaconi.j.ꝛ.c.diaconi.v. Qui le
gatione pro christo fungi.ij.ad Coꝝ.v.quoties opus erit/
nec iussi renuant:nec nõ iussi affectẽt.viij.q.j.in scripturis.
et.c.sciẽdũ.ꝛ.c.qui epatũ. Quicquid verecũde excusant:
obstinatius non recusent.xix.dist.in memoriã. Qui missi
post aurũ nõ eant.Eccli.xxxj. sed christũ sequantur.xij.q.j.
clericus. Qui questũ legationem nõ existimẽt: nec requi
rãt datum. Phil.iiij.sed fructũ.ij.ad Coꝝ.vlti.ibi. Nõ eñ
quero que vestra sunt:sed vos.ex̃ de censi.cũ apls.x.q.j.ca/
uendũ. Qui regibus Joannẽ baptistã exhibeãt: Mar.
vj.xxij.q.iiij.vnusquisq̃. Egyptijs Moysen.Exo.ij.xxxiij.
q.iij.non inferenda. Fornicãtibus Phinees.Nume.xxv.
xxiij.q.viij.occidit. Heliam idololatris.iij.Regũ.j.ꝛ.xix.
xxiij.q.iiij.ea vindicta. Heliseum auaris.iiij.Reg.v.j.q.j.
qui studet. Petrũ mẽtiẽtibus.xxiij.q.viij.petrus.Act.v.
et de his.e.cau.et.q.legi. Paulũ blasphemãtib⁹.vt pal.
c.legi.et.xlv.di.§.salomõ. Negãtibus christũ.Jo.ij.j.q.iij.
saluator. Qui vulgus non spernant:sed doceant.Mat.
xviij.xxxvj.dis.§.ecce. Diuites nõ palpent:sed terreant.l.
dist.si quis diaconus.xlvj.di.sunt nõnulli. Pauperes nõ
grauẽt:sed foueant.x.q.iij.q: cognouimus.et.c.cauẽdum.
Minas principũ nõ paueant:sed cõtẽnãt.xxiij.q.viij. cõ
uenior. Qui nõ cũ turba intrent.Mat.ix.ibi. Et quũ eie
cta esset turba.que nihil habet honesti.in aut. de refe. ad
fi.coll.ij.Jo.vij.Sed turba hec que nõ nouit legẽ maledi/
cti sunt.Amos.v. Ingredientes pompatice domũ israel.
Nec cũ ira exeant. xj.q.iij.ira. Qui ecclesias nõ spoliẽt:ꝫ
emendẽt.x.q.j.cauẽdum. Qui marsupia nõ exhauriant:
sed corda reficiant.ex̃ de offi.ordi.inter cetera. Et crimina
corrigant.ex̃ de accu.qualiter.ij.et de simo.licet heli. Fa/
me puideant sue.xij.q.j.nolo.xj.q.iij.nõ sunt audiẽdi. Nec
inuideãt aliene.xlvj.di.clericus.inuidẽs.xj.q.iij. si quis ve
ro. Qui orandi studiũ gerant.xxxj.dist.si laicus. et vsum
habeant xxxiij.q.iiij.c.j. et.c.christiano. ac de oĩ re orationi
plus fidãt:q̃ sue industrie vel labori.de cõse.dist.j.ois chri
stianus. Quoꝝ ingressus pacific⁹.viij.q.j. olim. Mode/
stus exitus sit sine scãdalo.ex̃ de reg.iur. q̃ scãdalizauerit.
Quoꝝ sermo edificatio.xliij.di.sit rector. Quoꝝ vita iu
stitia.xij.q.ij. cũ deuotissimã. Quoꝝ psentia grã.j.q.j. c.j.
Quorum memoria in bñdictione est.Eccli.xlv. Qui se
amabiles prebeãt:nõ verbo/ꝫ opere.j.Jo.iij. Se reuerẽ
dos exhibeãt:sed actu nõ fastu.xlviij.dist.c.j. Qui humi/
les cũ humilibus.c.di.cõtra morẽ. Innocẽtes cũ innocẽ/
tibus.de pe.di.iij.c.j. Duros dure redarguãt.xlv.dist.sed
illud. Malignãtes coerceãt.lxxxij.dis.plurimos. Red/
dãt retributionẽ supbis.xxiij.q.iiij.nimiũ. Qui nõ de do/
te vidue ꝛ de patrimonio crucifixi.ex̃ de elec.cũ ex eo.li.vj.
et de prebẽ.cũ ſm.se vel suos ditare festinẽt.lxxxvj.dist.nõ
satis.xij.q.ij. quisquis abbas.lxxxix.dist. decẽter. Gratis
dãtes qd gratis acceperũt.Mat.x.j.q.j.quicq̃d.ex̃ de ma/
gistris.c.ij. Gratis faciẽtes iudiciũ.xj.q.iij.nõ licet. iiuriã
patiẽtibus.vindictã in nationibus.ps̃.cxlix. increpatiões
in populis.ij.ad Timo.iiij. Qui de sancto spũ papali in/
star illoꝝ.lxx.Nume.xj. senioꝝ Moysi accepisse cernãtur:
per quẽ presentes siue absentes ꝯtẽdãt placere pape.pla/
cere deo. Qui ad papã de legatione redeãt fatigati q̃dẽ:
sed nõ auro suffarcinati.xij.q.ij. socrates. (als est.§.sub.c.
gloria epi.) simul et gloriantes: nõ q̃ curiosa seu preciosa
queq̃ terraꝝ attulerint:ꝫ q̃ reliquerint pacẽ regnis.ex̃ in
prohemio decre.Rex pacificus.Legẽ barbaris. Roma.j.
Memoranda sprete pecunie exẽpla.
Mar.vlti.Quietẽ monasterijs.xviij.q.ij.luminoso.Eccle
sijs ordinẽ.xxv.di.plectis.Clericis disciplinã.ex̃ de offi.or.
irrefragabili. Deo populũ acceptabilem sectatorẽ bonoꝝ
operũ.ad Titũ.ij. ¶ F Dignũ laudabili memoria factũ
Martini monachi Cisterciẽsis ꝛ Clareuallẽ. Is presby/
ter cardinalis functus aliqñ legatione in Dacia/paup tã
mẽ remeauit vt pene expẽsis ꝛ equis deficiẽtibus vix pue/
niret Florẽtiã. Ibi eps loci donauit sibi equũ quo Pisas
vsq̃ vbi eramus tunc pfectus est. Post triduũ credo secu
tus eps (erat eñ illi causa cũ aduersario: ꝛ agendi aderat
dies) cepit requirere suffragia amicoꝝ. Quũq̃ per singu
los solicitarent: ventũ est ad martinũ: fiducia erat maior
in illo qui nõ posset esse immemor recẽtis beneficij. Tunc
Martinus. Decepisti me/inquit. Nesciebã tibi imminere
negotiũ.tolle equũ tuũ:ecce in stabulo est.et hora eadem
resignauit illi. Quid dicem⁹ o dñi cardinales ad hec: qui
man⁹ aptas insatiabiles.xxiiij.q.iiij.q̇d dicã.xlvij.di. sicut.
ibi. Nec satietas vnq̃ nec finis aderit cupiditati:ad carpẽ
dũ habetis;nec vnq̃ dicitis satis est: Nõne alterius seculi
res est:rediisse legatũ de terra auri sine auro: trãsisse p ter
rã argẽti/ꝛ argentũ nescisse:donũ insuper qd poterat esse
suspectum/illico reiecisse: ¶ G Narrat similiter Berñ.
de Gaufredo epo Carnotẽsi legato in partib⁹ Aquitanie
qui legationẽ ppriis sumptib⁹ strenue administrauit.Cui
quũ a quodã presbytero presentat⁹ eẽt piscis/quẽ vulgus
vocat sturionẽ:interrogans quanti fuit venditus/nõ acci
pio/inquit/nisi receperis pciũ: et resignauit solidos.v.in/
uito ꝛ verecũdo. ¶ Itẽ quũ quedã dña obtulisset sibi pre
deuotione cum manutergio tres paropsides pulchras li
gneas:tñ laudauit eas: sed homo scrupulose cõsciẽtie nõ
acquieuit accipere. Qñ argẽteas recepisset:q̇ ligneas re/
futauit: Non fuerũt qui possent dicere legato ditauimus
Abraam Geñ.xiiij.in fi. Ipse vero cũ Samuele libere cõ/
cionabat ad oẽs.Loquimini de me corã dño ꝛ corã christo
ei⁹:vtrũ bouẽ cuiusq̃ tulerim aut asinũ:si quẽpiam calum
niatus sum:si oppressi aliquem: si de manu cuiusq̃:accepi
munus:ꝛ cõtẽnã illud hodie vobisq̃ restituã.j.Reg.xij.in
prin. Quis felix cardinalis secura cõscientia posset hodie
dicere cũ Moyse.Tu scis q̃ nec asellũ cuiusq̃ acceperim:
nec afflixerim quẽpiã eoꝝ. Nume.xvj.Fateor q̃ nõ accipe/
ret hodie a cardinale asellus christi. Mat.xxj. sed equus
a Cõstãtino cõcessus libẽter.xcvj.di.ꝯstãtinus. vltra colũ.
ver.et vt clerici cãdidissimo colore decoratos equos equi/
tẽt:siue albus/siue rufus/siue niger/ siue pallidus. Apoc.
vj. O si viderem in vita mea ecclesiã dei talibus innixã co
lũnis. O si dñi mei spõsam cernerẽ tãte cõmissam fidei:tã
te creditã libertati. Tales collaterales habeat pr̃ patruꝫ.
Cõmittat vni prudẽti ꝛ fido/cui alij rñdeãt/curã rei fami/
liaris.lxxxviij.di.perlatũ.cũ.iiij.c.seq. ¶ H Quid nedũ
summo põtifici/immo cuilibet epo tã indignũ: q̃ incũbe/
re supellectili ꝛ substãtiole sue:scrutari oĩa:de singulis sci/
scitari: de oĩbus morderi:suspitionibus moueri ad queq̃
perdita vel neglecta: Ad verecundiã dico quorũdã cõmo
di causa scrutãtiũ quotidie oẽm substãtiã suã/numerãtiũ
singula/de minutis ꝛ quadrãtibus exigentiũ rationẽ. Nõ
ita ille egyptius qui Joseph oĩbus traditis ignorabat q̇d
haberet in domo sua. Geñ.xxxix. Erubescat christian⁹ chri
stiano suo nõ credẽs. Homo sine fide: fidem tñ habuit ser
uo:super oĩa bona sua constituens eum. Mat.xxv. Et hic
erat alienigena. Luc.xix. Mira res.satis epi ad man⁹ ha/
bent quibus aĩas credãt:et cui suas cõmittant facultatũ/
culas non inueniunt. Optimi (ironia est) estimatores re/
rum:qui magnam de minimis paruam aut nullã de maxi
mis curam gerunt. Sed vt liquido datur intelligi patien/
tius ferimus christi iacturam q̃ nostrã. cõtra illud.xxiij.q.
iiij.si is. Quotidianas expensas quotidiano reciprocam⁹
scrutinio: et continua dominici gregis detrimenta nesci/
mus. ¶ De precio escarum et numero panũ cuꝫ ministris
quotidiana discussio: raro admodũ cum presbyteris cele/
brat collatio de pctis populoꝝ. Cadit asina: et non est qui
subleuet eã. Perit anima: et nemo est qui reputet. Nec mi
rum quidẽ: quũ nec nostros quidẽ assiduos sentiam⁹ defe/
ctus. Nõne ad singulas supputatiões nostras irascimur/
vrimur/et anxiamur: q̃ tolerabilius rerum q̃ mentium su
stineremus iacturã: xij.q.j.precipimus.xxxviij.dist.sedulo.

Riuus qua fluit cauat terrã: sic discursus tẽporaliũ cõsciẽ
tiã rodit. Si põt torrẽs in agros excurrere sine lesione sa/
toꝝ: ꝛ quilibet ista sine vulnere mẽtis posse tractare confi
dat.ſm Berñ. ¶ Omnimodis cõsulo studeat prelat⁹ ma
xime papa a se auertere recursum horum. Multa nesciat.
Plurima dissimulet. Nõnulla obliuiscat. Sunt tamẽ que
ignorare eum nolim:mores quorũcũq̃ ꝛ studia. Nõ opor
tet q̃ vitia domus sue vltim⁹ sciat.quapropter ali⁹ alia di/
spẽset.de disciplina ipe puideat: vlciscat papa iniuriã chri
sti in vitijs. Nã impunitas ausum.xxiij.q.iij. est iniusta. ex̃
de vi.ꝛ ho.cle.vt clericoꝝ.parit.ausus excessum. Prelat⁹ q̃
nõ corrigit: magis dicẽdus est canis impudicus q̃ episco
pus.lxxxiij.di.c.ij.ꝛ si dissimulat mala:cõsentit. lxxxiij.di.p
totũ.ꝛ.lxxxvj.di.c.j.c.faciẽtis. Domũ pape et cuiuslibet epi
decet sanctitudo.ps̃.xcij.ex̃ de immu.eccle.decet.lib.vj. De
cet modestia. Phil.iiij.decet honestas.ex̃ de vi.ꝛ ho.cle.p
totũ. Hoꝝ custos disciplina.xliij.ꝛ.xlv.di. Sacerdotes do/
mestici aut ceteris honestiores aut fabula oĩbus sunt. In
vultu/in habitu/in incessu illoꝝ qui circa papã sunt: nil re
sideat impudicum:nil indecẽs.xlj.dis.§.si. ¶ I Discãt a
papa coepi alij comatulos comã cõponẽtes. Vñ ethicus.
Sint procul a nobis iuuenes et femina compti.
Siue coli modico forma virilis haber.
Pueros ꝛ cõptos.dixi.s̃.in.§.postq̃ dei grã.in ista.ij.par/
te.in ar.x.adolescẽtes secũ nõ habere.cõtrariũ totũ fit in
curia vt est notorium.ait Bernar. Et certe inter mitratos
discurrere calamistratos non decet: q: talis dom⁹ talis fa
milia esse dꝫ honesta.xlvij.di.§.si. Grauẽ nõ hilarẽ faciem
ad suos ostẽdat. Teneat mediũ: vt ne de seueritate/fami/
lie sit oneri:nec de familiaritate/cõtẽptui.ar.xlv.dist.disci/
plina.xlj.di.sepe.lxxxvj.di.epi. In palatio ostẽdat se papã.
domi se patrẽfamilias exhibeat.ar.xcv.dis.eps in ecclesia.
Amẽt eũ domestici sui: sed nõ faciat vt timeãt. Utilis. ps̃.
xxxviij.dixi custodiã.semp custodia oĩs:que tñ affabilita/
tẽ nõ excludat.nã os claudit:ratio aperit. v.q.iiij. in loco.
Ille vero ſm Berñ. cõueniẽtior habitus est in papa et in
prelato quolibet: si actu quidẽ seuerus.xlv.dis. disciplina.
sit vultu serenus. Hester.xv.verbo serus.ps̃.xxxviij.silui a
bonis. Capellani ꝛ qui cũ dño papa diuinis intersunt offi/
cijs:nõ sint sine honore. Eius est puidere q̃ digni sint: ser/
uiat eis ab oĩbus:necessaria recipiant de manu pape. Jis
cõtenti. Lu.iij.xxiij.q.j.paratus.in fi.ꝛ.c.militare.sint:que
ipse puiderit illis. Ipse videat ne egeãt.lxxxvj.dist.nõ sa/
tis. Super hoc quẽ forte ab aduentãtibus petere aliquid
deprehẽderit: iudicet giezitam a giezi vẽditore sanitatis.
iiij.Regũ.v.j.q.j.qui studet.ꝛ.c.cito. Id de ostiarijs/id de
cubicularijs:id de ceteris officialibus decernendũ. Quid
digni⁹ apostolatu: q̇d salubrius ad cõscientiã: honestius
ad famã: vtilius exẽplũ: Amb. Laus dñi/mũda possessio:
familia innocẽs ꝛ disciplinata. ¶ L Mundet igit̃ dei
vicarius curiam suã consuetudinibus simoniacis. ex̃ de si/
mo.cũ in ecclesie.et.c.ea que.q: ad eũ pauci intrãt: nisi qui
soluũt. Nullus quasi paup hodie ad papã intrare potest.
Clamat: ꝛ nõ audit̃: q: nõ habet quid soluat.xj.q.iij. pau/
per. Uix aliqua petitio expeditur per eũ: nisi mediãtibus
interuẽtoribus corruptis pecunia.nõ obstãtibus.c.j.q.j. si
quis eps.ꝛ.q.iij.saluator.ver.alioq̃n.ꝛ.c.vlti. ꝛ.q.v.c. pre/
sentiũ.ibi. Uni ex principibus.esto q̃ ipse ignoret. Sed ca
ueat dñs noster de ignorantia crassa:que non excusat ipm
apud deũ.ex̃ de cle.excõ.mi.aplice. ¶ Corrigat precia im/
moderata que accipiunt̃ p bulla/p scriptura literaꝝ. Ho
die sic immoderata salaria p literis ꝛ alijs accipiunt̃ in cu
ria: q̃ per indirectũ grẽ spũales ꝛ bñficiales vendũtur: et
oẽs officiales quasi calũniatores et cõcussores sunt: vltra
etiã cõstitutũ preciũ extorquẽtes.p ea q̃ legunt̃ ꝛ no.xxiij.
q.j.paratus.in fi.ꝛ.c.militare.j.q.j.cõcussionis.xiiij.q.v.nõ
sane.ex̃ de cẽsi.pcurationes.de immu.eccle.q: pleriq̃.xviij.
dist.qm̃.j.q.vij. sancimus.C. de offi.prefec.preto. aphri.in
noie.ver.si.§.hec etiã decernimus.ex̃ de rescrip.statutum.
§.adsessorẽ.et.§.notariũ. No.de hoc Guil.in Specu.in ti.
de salar.§.ij. Cohibeat papa officiales a pessima/nõ dico
cõsuetudine/sed corruptela que est in curia: q̃ a consecrã/
dis accipiũt equũ ꝛ bacciuilia in quibus lauant̃ aurea vel
argẽtea/ꝛ pãnos/ꝛ alia:que oportet soluere ad cõsecran/
dũ:vel cũ eis de predictis pacisci.cõtra iura.lxiij.dist.aga/
tho.j.q.j.null⁹ abbas.et.c.sicut epm.ex̃ de simo.audiuim⁹.
et.c.intantũ.ꝛ.c.j. Adde qd no.s̃.in hac.ij.parte.in.ij.ar.c.
threñ.in ar.v.in ver.principes. ¶ L Nõ teneat sine cau
sa necessaria in curia sua:nec permittat epos ꝛ abbates et
alios prelatos venatores ꝛ ambitiosos suas ecclesias de
serẽtes/et amplius ambiẽtes/ad literã que sua sunt. viij.
q.j.sunt in ecclesia.querẽtes/ꝛ suas oues sicut strutio oua
sua in deserto exponẽtes. Threñ.iiij. Nõ eñ absq̃ rõnabi
li causa debẽt tales prelati deserere ecclesias suas. vij.q.j.
sicut vir.ex̃ de vo.ꝛ vo.redẽ.magne.§.preterea.ꝛ de hoc la
tius.s̃. in threñ.iiij.c. super verbo/matres nostre quasi vi/
due.in oratiõe Hiere. Recordare.in.viij.ar. ¶ M Ca/
ueat summus põtifex ne edificet syon.i.ecclesiã in sangui/
nibus. Mich.iij. Nõ cognouit Petrus christũ per carnẽ
et sanguinẽ:sed per patrẽ celestẽ. Mat.xvj. Non det pra/
uũ exemplũ alijs prelatis nepotulos pmouẽdi pueros ꝛ
indignos. dicũt eñ sic papa facit: quare ꝛ nos non possu/
mus: qd eñ male agitur a summo capite facile trahit̃ ab
alijs in exẽplũ.ex̃ de vo.ꝛ vo.redẽ.magne. ¶ Felix exẽplũ
clemẽtis.iiij.pape prouincialis: qui quum ex vxore legiti/
ma virgine secularis existẽs duas filias genuisset: tãdem
promotus fuit ad culmẽ papatus: q: filiã suam vnã in mo
nasterio collocauit: solũ ei.xxx.libras paruorũ turoñ. p do
te sibi in illo monasterio faciens assignari. Idem sanctus
dei papa alteri filie noĩe Egidie quã habuit fecit dari pro
dote de patrimonio suo.ccc.libras turoñ. nõ amplius: mã
dans ei q̃ maritũ acciperet ſm conditionem suã: cui nũq̃
in vita sua dedit aliquid de bonis ecclesie. Quumq̃ habe
ret nepotem clericũ cui nũq̃ aliquid dederat: ꝛ veniẽs ad
mortẽ audiuisset q̃ habebat tres prebẽdas quas ei dede/
rant prelati ecclesie Francie: et supplicatũ pro eo ei fuisset
q̃ daret ei vnã dignitatem: mãdauit q̃ vnã de illis tribus
prebendis quã mallet.ex̃ de preben.preterea.retineret: et
alias duas dimitteret. Et sic non acquieuit carni ꝛ sangui
ni. Gala.j. ¶ Celestinus quintus sanctus Petrus de mo
ron quẽdam nepotem filiũ germani fecit Neapoli de cu/
ria expelli: a quo cardinales vix tandẽ impetrauerũt q̃ ei
vnã simplicem prebendã in qua viueret concederet: cum
qua recessit de curia: quibus dixit. Potestis bibere calicẽ
quẽ ego bibiturus sum: Mat.xx.et Mar.x. Christus Ja/
cobũ et Joannẽ filios Zebedei. Mat.iiij.et Jacobũ mi/
norẽ ꝛ Simonẽ: et Judã Jacobi ad cardinalatũ tribula/
tionis ꝛ apostolatũ asciuit: nõ q: ꝯsanguinei/sed q: electi
predestinati ad vitã.de pe.di.iiij.si ex bono.cũ.§.seq.ꝛ eos
altissima paupertate dotauit.ij.ad Coꝝ.viij. Mat.xix. dicit
Petrus p se ꝛ eis: Ecce nos reliquimus oĩa. Petrus ama
tor. Jo.vlti.viij.q.j. in scripturis.christi primus ei⁹ vicari⁹
dignitate ꝛ vita filie sue Petronelle paralysim p dote de
dit: dicẽs coapostolis p ea rogantibus: sic expedit ei in le/
genda eius. Paulus vas electionis nõ acquieuit carni et
sanguini. Gal.j. Dauid cõcinit ps̃.xxix. Que vtilitas i san
guine meo: dũ descẽdero in corruptionẽ: Utinã ante ocu
los mentis oẽs prelati hũc versum semper memoriter ha
berẽt. quẽ versum allegauit vnus sanctus prelatus cuidã
suo cõsanguineo inquietãti eum de pmotione. ¶ Sancti
prelati dixerũt ꝛ dicũt ꝯsanguineis. Nõ nouim⁹ vos.xciij.
dist.diaconi.v.circa prin. Deutero.xxxiij. Per tales eñ cõ/
sanguineos periclitari solet ecclesiastica substãtia. xxviij.
dist. de syracusane. ¶ Pulchre de hoc Ambrosius in lib.
de officijs ait cõtra cõsanguineos loquẽs prelato. Si sal/
tem debita intentione te deo dedicasti: nec enim propter/
ea te deo dedicasti: vt tu illos diuites facias: sed vt tibi vi/
tam perpetuam fructu boni operis acquiras: et precio mi
serationis peccata tua redimas. Putant se parũ poscere:
preciũ querunt tuũ: vite tue cõtẽdũt adimere fructum: et

Eos ise/crat̃ qui ꝯsanguineos be/neficijs obruũt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

accusant q eos diuites nõ feceris: quũ te velint illi paren
tes eterne vite fraudare mercede. lxxxvj.dis.nõ satis.(als
est sub.c.est probãda.)lxxxix.di.decẽter.ibi. Aut sanguine
ppinquis.vbi de hoc no. ¶ Itẽ Greg. Peruenit ad nos
fama sinistra: q quidã epõꝝ nõ sacerdotibus ppꝛie dioce-
sis decimas atq christianoꝝ oblationes cõferant: sꝫ potiꝰ
laicalibus psonis militũ siue seruoꝝ: vel (qđ grauius est)
cõsanguineis. Unde si qs amodo eps inuẽtus fuerit huiꝰ
precepti diuini trãsgressor: inter maximos hereticos ⁊ an-
tichristos non minimus habeat. Et sicut nissena synodus
de simoniacis statuit: ⁊ q̇ dat eps: ⁊ qui recipiũt ab eo lai-
ci siue precio siue bñficio: eterni incendij ignibus deputen
tur. j.q.iij. puenit. vbi de hoc. Idẽ c. ponit pro palea. xvj.q.
vij. puenit. x.q.ij. eps. ibi. Si autẽ res ecclesiasticas eps in
suas voluntates vsurpare voluerit: aut fratribꝰ/aut filijs
vel quibuscũq ppinquis suis dederit potestatẽ: vt p eos
res ledãtur ecclesie: hũc oportet obnoxiũ esse cõcilio. x.q.
ij. nec vsus prestatio. (als est. §. paulo ante. c. precarie) xij.
q.j. eps. ⁊.q.ij. quisquis eps. ibi. Nõ aũt liceat ei fraudare/
quicq̇d ex illis velit cognatis vel propinquis donare/que
dei sunt: q si pauperes fuerint: vt pauperibꝰ largiat. sed
nõ sub hoꝝ occasione/que sunt ecclesie defraudẽtur. Sed
et simoniacus reputatur: qui amore carnali indigno con-
fert beneficiũ. legit ⁊ no. j.q.j. si qs neq. ex vt eccle. benefi.
c.j. §. oibus. in glos. hoc casu. De hoc plene p Innoc. ex de
eta. ⁊ quali. tuã. Unde ⁊ lex dicit q in clãdestinis ⁊ dome-
sticis donationibꝰ facile quid ꝯfingitur p negotij qualita
te. C. de dona. l. donatio. §. j. ¶ Itẽ Hiero. Ut scíremꝰ prin
cipatũ in populo nõ sanguini deferẽdum esse sed vite. At
nũc cernimus plurimos hãc rẽ bñficio facere: vt non que-
rãt eos in ecclesia colũnas eligere / quos plus cognoscãt
ecclesie pdesse: sed vel quos ipsi amãt: vel quoꝝ sunt obse
quijs deliniti: vel p quibꝰ maiorũ q̇spiã rogauerit: vel (vt
deteriora taceã) qui vt clerici fierent muneribus impetra
rũt. viij.q.j. moyses. ¶ Itẽ Hiero. Audis euidẽter ordina
tionẽ pncipis populi tã manifeste descriptã: vt pene expo
sitione nõ egeat. Nulla hic ppli acclamatio. Nulla consan
guinitatis rõ: nulla ppinquitatis habita contẽplatio est:
vt propinquis agroꝝ ⁊ predioꝝ relinquat hereditas. Gu
bernatio ppli illi tradat: quẽ deus elegit. ⁊. j. in quo sit cla
ritas eius legis ⁊ sciẽtia: vt possint eum audire filij israel.
viij.q.j. si ergo. Et q: criminis detestatio nõ est maxime do
ctoribꝰ ecclesiã scriptis edificãtibus murmuratio: audea-
mus dicere presertim qđ notoriũ satis est q vere hodie lu
na. i. ecclesia eclipsim patitur: ⁊ in capite et in mẽbris. istis
carnalibus tẽporibus fere tota versa est in sanguinẽ. Luc.
xxj. Johel. ij. Apoc. vj. Tota quasi edificat in sanguie syõ.
Michee. iij. ecclesia speculatiua. Prelati ex sanguine nati
sunt: ⁊ ex volũtate carnis. Jo. j. de cõse. di. iiij. si quis autẽ.
(als est sub. c. pprie.) Prelati imũdi sunt: q: sanguinifluꝰ
filij Hemorrhoisse. Mat. ix. Mar. v. Luc. viij. sanguis eo
rũ ⁊ carnalitas sanguinẽ tetigit. Osee. iiij. q: cũ sanguine
eos promouẽt viri sanguinũ. Prelati carnales edificãt tẽ
plũ dño: ⁊ presunt illi nõ obstãte qđ dixerit dñs ad Dauid
j. Paralip. xxij. Nõ edificabis mihi tẽplũ: q: vir sanguinũ
es. j.q. vij. si qs oẽm. de cõse. di. j. c. j. ¶ Romani multi põti
fices nři hypocritalis tpis / ⁊ iã multa lustra trãsierũt / licet
dei veri vicarij. ex de trãsla. quãto. Jesu christi paupis cru
cifixi. xxv. di. ecclesie. et Petri vicarij. j.q.j. nõ quales. et suc
cessores Petri pauperis piscatoris / manu et arte victũ q̇-
rẽtis reti et nauicula / prediuites. xxiiij.q.j. qm̃. nepotulos
et alios cõsanguineos clericos nedũ ad altas prelatiões
promouẽt ditissimas et altissimas: sed etiã ad statũ cardi-
nalatus inscios totaliter ⁊ indignos: et cõmittunt eis iu-
dicare ⁊ regere totũ mundũ: qui regere nesciunt semetip-
sos. ex de eta. ⁊ quali. indecoꝝ. Magistri fiũt qui discipu-
li nõ fuerũt. lxj. di. miserũ. xlviij. di. §. j. ex de elec. cũ in magi
strũ. xvj.q.j. si cupis. vñ Celestinꝰ. Debet em̃ ante esse disci
pulꝰ / q̇squis doctor esse desiderat: vt possit docere qđ didi
cit. Ois em̃ vite institutio hac ad id qđ tẽdit. i. ad magiste
riũ ipsius artis / se rõne cõfirmet. Et infra. Qui nõ p singu
la stipẽdia creuerit: ad meritũ stipendij ordinẽ nõ põt pue
nire. Solũ sacerdotiũ rogo inter ista vilius est: cur facilis
tribuit: quũ difficilius impleat: lix. di. ordinatos. Vñ Hie
ro. sup epistolã ad Titũ. Qui heri erat in theatro: hodie
nõ sedeat in ecclia. qui vespere erat in circo: hodie non mi
nistret altario. qui dudũ fautor fuerat histrionum: hodie
nõ sit cõsecrator virginũ. Hec trãsferunt. xlviij. di. §. j. Se-
dẽt in thronis senioꝝ. Apoc. v. ⁊. xj. q̇ paulo ante sederant
et discurrerãt in choro. xxxviij. di. sedulo. psallẽtiũ ⁊ canen
tiũ pueroꝝ. Qui pẽdebãt modo ad matrũ vbera: sedẽt ad
dei vicarij latera. ¶ Cõsanguineis autẽ secularibꝰ pcurãt
et emũt nedũ cãpos / terras / et vineas / ⁊ simplicẽ militiã:
sed etiã baronias / comitatus / marchionatus / ⁊ oẽs alios
mũdi potẽtatus. Et tales pape consanguinei qui ante eiꝰ
papatũ soli vagabant p mũdũ peditãdo: nũc stipati mili
tũ agminibꝰ incedũt. Qui ante cũ mulieribꝰ plebeijs aut
aliis suis paribꝰ cõtraxissent: post cũ comitissis ⁊ marchio-
nissis / aut ducissis cõtrahunt. Qui ante forsan byrro aut
alia veste humili iduti fuissent: post sericis auratis pallio
et alijs fucatis vestibus adornati incedunt. xxx. di. si qs vi
roꝝ. xlj. di. p simoniã. Et q̇ ante habitabãt in domibꝰ patrũ
suoꝝ / aut mercatoꝝ / aut agricolarũ / aut artificum / vel alꝭ
pauperũ despectoꝝ: post habitant in domibꝰ regũ ⁊ impe
ratoꝝ. xxj.q. iiij. c. j. Et q̇ ante papatũ sui cõsanguinei / nati
in paupere domo et tugurio rusticano vir milio ⁊ cibario
pane ructiẽtẽ ventrẽ saturare poterãt: post simila et mella
fastidiũt. fm Hiero. xij.q.ij. gloria. ¶ Cardinales quidã ⁊
alij plati multi talia a Romanis põtificibus multis nunc
exẽpla pniciosa vidẽtes: sequunt eos sic gratãter in carna
libus hmõi quocũq ierint: non christũ agnũ. Apoca. xiiij.
Quia pcliuis est cursus ad voluptatẽ: ⁊ imitatrix natura
vitioꝝ. xxj.q. iij. pcliuis. et in phemio cleme. ver. q: omnis
etas prona ad malũ ab adolescẽtia. Geñ. vj. Uidẽs deus
q multa malitia hoĩm esset in terra: ⁊ cũcta cogitatio cor-
dis esset intẽta ad malum ⁊c. Geñ. vj. Itẽ sensus ⁊ cogita
tio humani cordis prona sunt in malũ ab adolescẽtia sua.
Geñ. viij. xij.q.j.c.j. de pe. di. iij. inter hec. j. ibi, repugnat na
tura. Vñ ad literã / aie platoꝝ carnee in sanguine sunt. Sꝫ
attẽdãt qđ ibi dicit dñs Leuit. xvij. Hõ q̇libet de domo is-
rael ⁊ de aduenis qui morant apud vos: si comederit san
guinẽ: obfirmabo faciẽ meã cõtra aiam illiꝰ: ⁊ disperdã eã
de pplo suo: q: aia carnis in sanguine est. Utinã ad literã
dicerẽt hodie plati ecclie suis cõsanguineis. Mũde sunt
manꝰ nře a sanguie oĩm vestrũ. Act. xx. xliij. di. ephesijs. Li
cet ibi sanguis in alia significatione accipiatur. j. pro pec
cato. Sed qđ hodie in ecclesia dei maius peccatũ. i. cõmu-
nius. xxxij.q. vij. quid in oibus. q carnalitas ad suos con-
sanguineos: Prelatoꝝ nepotuli et alij cõsanguinei dij eo
rũ hodie sunt. Ipsos supra deũ ⁊ cõtra deũ diligũt. Ipos
cõtra deũ et plus q deũ honorãt. Vñ sup illud. j. Reg. xv.
Quasi pctm̃ hariolandi est repugnare: ⁊ quasi scelus ido
lolatrie nolle acquiescere. dicit expositor. Idolũ hois est /
quicq̇d plus q deũ colit ac diligit. et sup illud ps. lxxx. Nõ
erit in te deꝰ recẽs. dicit glos. q illud vnicuiq deꝰ est: quod
deo pponit in amore. ¶ Hi sunt dij in quibꝰ plati habẽt fi-
duciã q eis in abbatijs ⁊ epatibꝰ succedãt. ⁊ pptereã ma-
xime edificant ecclesiã in sanguinibꝰ. Michee. iij. vt semp
de eoꝝ genere aliqs sit q̇ eis in abbatijs et epatibus succe
dat. Unde ⁊ totã ecclesiã ⁊ monasteriũ implẽt consangui
neis: vt per eos aliquis cõsanguineus eligatur: ⁊ sic quã-
tum pñt volũt sanctuariũ dei iure hereditario possidere:
sicut patriarcha Cõstãtinopolitanꝰ Uenetus faciebat. ex
de insti. ad decorẽ. viij.q.j. aplica. ex de fi. pñby. ex trãsmissa.
ex de elec. venerabilem. §. vlti. Quia vero prelati hodie
plus cõsanguineos honorãt / q deum: audiãt quid loqua
tur eis dñs in persona Heli. j. Regum. ij. Honorasti filios
tuos plus q me ⁊c. qui fractis ceruicibus expirauit: et fi-
lij eius in bello consumpti sunt Ophni et Phinees. j. Re
gum. iij. ⁊. iiij. xlvij. distinct. §. necesse. ex de simo. licet Heli.

¶ O quot nepotes ⁊ cõsanguineos plati premittũt ⁊ se-
quũtur ad inferos: eis beneficia impetrãtes et cõferẽtes:
quorum amplissima stipẽdia recipiet nõ militaturi in eis:
nec debitũ seruitiũ in suis bñficijs dño impensuri: de cura
aiarũ nõ curãtes: sed de bursa prouẽtus bñficioꝝ luxurio-
se expẽdẽtes: aut in suis pompis vel possessiones sibi vel
suis emẽtes: ⁊ ecclesias defraudãtes. ad hec. lxxxj. dis. si qs
sacerdotũ. cũ. c. seq. ex de rescrip. c. q: per ambitiosam. li. vj.
ex de cle. nõ resi. per totũ. xxxij. di. §. ad hec. xvj.q.j. genera-
liter. xliiij. di. §. j. xij.q. iij. c. j. ⁊.q. iiij. c. j. ⁊. c. vlti. ⁊ ex de pecu.
cleri. presbyter. ⁊. c. inquirẽdũ. deinde per superiora dicta
has allegatiões prout eis cõpetũt. ¶ Tẽpus veniet quo
cõsanguinei platoꝝ cõtra suos platos cõsanguineos vlu-
labũt / qui causa pditionis eoꝝ fuerũt. vñ Eccli. xlj. querũ-
tur filij: qm̃ propter ipm. j. patrẽ sunt in opprobriũ. j. filij
predonũ / furũ / feneratoꝝ / et cõsanguinei prelatoꝝ: q̇ pro-
pter eos ⁊ cũ eis erũt ppter iniuste possessa in opprobriũ
sempiternũ. Dañ. xij. Ad hec. xiiij.q. vj. si res. de pe. di. v. fal
sas. j.q. iij. §. itẽ peccato ciuium. ver. veluti si quispiã de la-
trocinio et rapina filio suo ignorãti diuitias cõgreget ⁊c.
Clamabunt etiam infelices dãnati prelati cõtra suos con
sanguineos damnatos. Propter vos dãnati sumus. Pe-
reat dies. Job. j. in qua vos cognouimus ⁊ ditauimꝰ. ij.q.
vij. querit pater de malo filio. Nõ ergo nepotes ⁊ consan
guinei Romanoꝝ pontificũ / cardinaliũ / ⁊ alioꝝ platorũ /
quũ pmouẽtur: sibi gaudeãt: nec eos pmouẽtes sibi ⁊ eis
cõgaudeãt. q: scribit Prouer. xiiij. Risus dolore miscebi-
tur: ⁊ extrema gaudij luctus occupat. ⁊ Luc. vj. Ue vobis
qui ridetis: q: lugebitis. Vñ legit in lib. ludoꝝ Senece de
morte Claudij imperatoris q̇ regnauit ante Nerone. ⁊ lo
quit Seneca de descensu Claudij ad inferos: ⁊ quõ multi
nobiles qui erãt apud inferos / ei occurrerũt: ⁊ noiat eos.
oẽs etiã cõsanguinei agmine facto Claudio occurrerunt.
quos quum vidisset Claudius: exclamauit. Quõ vos huc
venistis: tunc pedo Pompeius. Quid dicis hõ crudelissi
me: queris quõ: Quis em̃ alius nos huc misit: q tu ami-
coꝝ oĩm interfector: ¶ N Nec applaudãt sibi tales con
sanguinei prelatoꝝ: q sup pluralitate bñficioꝝ in simplici
(Non est sine causa dispẽsandũ.) bus. no. ex de elec. dudũ. ij. p epos: in curatis bñficijs p pa
pã cũ eis extitit dispẽsatũ: q: nedũ alij prelati / sed etsi pa-
pa cũ aliquo sine causa dispẽsat: etsi habeat exceptionem
quãtũ ad ecclesiã: quantũ tñ ad deũ tutus nõ est. vt no. ex
de vo. ⁊ vo. redẽ. nõ est. in glos. ar. quod et no. per Ostiẽ. in
sum. ex de vo. ⁊ vo. re. §. vtrũ. et per quẽ ver. Quarti dicũt
et verius. Ubi em̃ causa legitima nõ est: aut ppter necessi
tatẽ: aut propter euidentẽ vtilitatẽ: non est dispẽsatio / sed
dissipatio. j.q. vij. §. nisi rigor. cũ oibus. c. seq. Berñ. de pce
pto. Absq necessitate remissio voti nõ est dispensatio / sed
dissipatio. De hoc etiã. s. dixi in. vj. consideratione papali.
ver. si autẽ dicat papa. in ar. xiiij. ¶ Itẽ ibidẽ Berñ. Fide-
lis seruus et prudẽs quẽ cõstituit dñs super familiã suam.
Mat. xxv. Luc. xix. ibi tamẽ põt vsurpare dispẽsationem:
vbi bonã possit recipere cõpẽsationẽ: sit ergo fidelitas ex
parte dispẽsantis: et ex parte subditi obedientis. ¶ Item
Bernar. in eo. lib. de precepto. Quedã sunt precepta sta-
(Preceptoꝝ differẽtia.) bilia. vt regule sanctoꝝ patrũ: ⁊ autẽtica: canonica ⁊ eccle
siastica instituta. In ijs põt dispẽsare deus: ⁊ homo papa.
Justissimũ est em̃ vt que p charitate inuẽta sunt: p chari-
tate / quũ expedire videbit / vel intermittãtur: vel in aliud
cõmodius cõmutẽtur. Quedã sunt pcepta immobilia. vt
precepta scđe tabule. In ijs nõ põt hõ dispẽsare. no. ex de
iureiur. etsi christꝰ. sed deus. qui dispensauit cũ Hebreis vt
Egyptios spoliarent. Exo. xij. xiiij.q. v. dixit. cũ Samsone.
Judi. xvj. xxiij.q. v. si nõ licet. de homicidio: et cum patriar
chis de pluribus vxoribꝰ. Ad hoc. xxiij.q. v. si nõ licet. ex de
diuor. gaudemꝰ ⁊c. Osee q cũ fornicaria misceret. Osee
j. Sed Augu. dicit cõtra Faustũ q Osee meretricem acce
pit vxorẽ. et hoc approbat ab Hierony. xxxij.q. j. c. si. cũ. §.
prece. et de spõ. c. inter opa. Quedã incõmutabilia. vt pre
cepta prime tabule. In ijs nec deus nec hõ dispẽsare põt.
Et pptereã legit in vitis patrũ / q opus monachoꝝ ignis
est: ⁊ vbicũq ponit / cõburit illud. Et bona ecclesiaꝝ ignis
sunt: et vbicũq intrãt domos seculariũ cõsanguineoꝝ nõ
indigẽtiũ / cõburũt oia: q: vere raro est q ditati de bonis
ecclesiarũ / finaliter nõ cõsumãtur in hoc mũdo: sed finali
ter. vt. s. dixi. vbi tẽpus veniet annũtiabũtur in cõsumma
tione in ira ꝯsummationis ⁊ nõ erũt. ps. lviij. ¶ O Ca
ueat etiã sibi papa ne alienet bona ecclesiarũ. xij.q. ij. non
liceat. q: vt. s. in. v. cõsideratione papali. §. est ergo. ar. xiij.
probatũ est. Nõ est dñs ppꝛietarius rerũ ecclesiasticarũ: sꝫ
legitimus dispẽsator: sicut ⁊ alij plati: licet ipse preordina
tor in cũctis. ix.q. iij. cũcta. xxv. di. c. j. ver. ad epm. Unde et
summus põtifex ⁊ alij plati ecclesiarũ / nõ dñi vel ppꝛieta
rij dicũtur: sed pcuratores / dispẽsatores / custodes. vt pal.
c. nõ liceat. ⁊ cã. e. j.q. expedit. c. res ecclesie. c. si. c. eps. rerũ
ecclesiasticarũ. j.q. ij. sacerdos. xxiij.q. vij. qđ autẽ. ⁊.q. vlti.
cõuenior. et de dona. c. fraternitatẽ. ¶ P Quis aũt ha-
beat dominiũ rerũ ecclisasticarũ: diuerse opiniones ponũ
tur ⁊ no. pal. c. expedit. Hugo ⁊ Uincẽ. ⁊ Archid. ⁊ Inno.
tenẽt q sunt christi singularius q alia: ⁊ ecclesie vniuersa
lis: que est corpus christi. vt no. Inno. ex de cau. pos. cũ su
per. in glos. q: iam. no. etiã de hoc. xij.q. j. duo sunt. et. c. epi
de rebus. ⁊. c. res ecclesie. Uerbũ aũt alienationis cõtinet
conditionẽ / donationẽ / venditionẽ / permutationẽ / ⁊ em-
phiteosim / perpetuũ cõtractũ. ex de rebus eccle. non alie.
cũ nulli. Adde hic qđ no. j. in arti. xxix. in. §. vlti. hec quero.
¶ Q Hoc deniq neq latet neq lateat dñm nostrũ pa
pam: q: in toto mũdo nõ est homo in tanto periculo / quã-
to ipse: q: de vita ⁊ doctrina solicitudine ⁊ labore habet re
spõdere de toto mundo illi christo cuiꝰ ipe est vniuersalis
vicarius sup terrã. Nã sicut dicit glos. ix.q. iij. alioꝝ. papa si
peccauerit: sine venia puniri debet: sicut diabolus qui ma
ximus cõparatione alioꝝ creatus est. de pe. dis. ij. pncipiũ.
et notaui. s. in. xj. ar. in. §. a capite. Recordor em̃ statutum
humilis Greg. Cõstituo vt feretrũ quo Romani põtificis
corpus ad sepeliẽdũ ducit: nullo tegimine velet. Greg. in
registro. ¶ Ad te ergo mi mr ecclia: cuiꝰ ipe est caput: ver (Apostrophe ad ecclesiã.)
to stilũ. Dic mihi. Ubi sunt illi Romani põtifices: Petrꝰ
dico et alij post eũ successores eiꝰ legitimi martyres quasi
oẽs vsq ad tpa hec infelicia gloriosi / cõfessores lucidi / do
ctores illuminatissimi / q̇ te suo pcioso sanguine. xxj. di. q-
uis. xxij. dis. c. ij. doctrina catholica / paupertate euãgelica.
Mat. v. humilitate / patiẽtia / abstinẽtia / puritate / innocẽ
tia / mia / et veritate / castitate angelica / iustitia / tẽperãtia /
fide / spe / charitate indefessa feruẽtissima / ⁊ ceteris virtuti
bus / ⁊ exẽplis lucidissimis plãtauerũt / ppagauerũt / et in
perfectã virtutũ gloriã prouexerũt. ex de elec. fundamẽta.
§. j. regnãt in celis cũ illo: cuius fuerũt vicarij authoritate
et scitate fidelissimi sectatores. Post quos multis cẽtena
rijs annoꝝ fuerũt multi Romani pontifices sanctã dei ec
clesiã numero ⁊ merito fideliũ ampliantes: ⁊ ecclesiã triũ
phãtẽ ciuibꝰ eoꝝ imitatoribꝰ reparãtes. Surrexerũt / iam
sunt multa tpa / eorũ successores authoritate: sꝫ dissimiles
a scitate romano põtificatui se ingerẽtes. lxxix. di. si qs ex
epis. Procurãtes. vtinã ante pmotionẽ nõ paciscentes ⁊
cõuenientes ⁊ pmittẽtes. viij.q. iij. artaldus. ex de elec. p in-
quisitionẽ. xxiij. di. in noie. ibi. trapezitas. Aurũ. xij.q. j. vo-
lo. cumulãtes absq mẽsura. lxxxvj. dist. nõ satis. Parẽtes
ditãtes ⁊ exaltãtes: ⁊ cõsanguineos pmouẽtes. j.q. iij. pue
nit. In delicijs. xxxv. di. ecclie. viuẽtes. Amicos dignifican
tes. xj.q. iij. plurimũq. alios ꝯculcãtes. In Babylonia. i.
Roma fm Hiero. j. Pe. vlti. turres ⁊ palatia edificantes.
Guerras nutriẽtes. Parte tenẽtes i Italia: quũ sit vna ec
clesia. xxiij.q. j. schisma. i si. Bona ecclĩaꝝ dissipãtes. xij.q. j.
expedit. Indignos pmouẽtes. xlix. di. c. j. et. ij. In curribꝰ /
et elephãtibꝰ / ⁊ dextrarijs / pciosis vestibꝰ / familia amplis
sima militũ ⁊ baronũ armatoꝝ / et in mũdi potẽtia gloriã-
tes. q̇ gĩa est stercus ⁊ vermis. j. Macha. ij. tpaliũ dñorũ
aliquoties terminos inuadẽtes. de salute aiarũ parũ curã-
tes. vj.q. iij. c. j. Et quid plura: Que carnis sunt sapiẽtes.

Universidad de Deusto Biblioteca

Phil.iij. Vide dñe et cõsidera q: sponsa tua nimis humiliata est. Eius in gentibus potẽtia diminuta est. Eius mia quasi extincta est. Ad cuius cõfugiemus auxiliũ? Translata est vere .s. virtutũ gloria/de israel. sicut dixit nurus Heli vxor Phinees .j. Regũ.iiij. ix.q.iij. alioꝝ. in fi. Manda. Remanda. Esa.xxiiij. Mitte quem missurus es. obsecro. Exo.iiij. sanctũ vicarium tuũ qui aliquẽ ecclesiam cõformare. Et hec de vicarijs christi satis cum eorum venia.

¶ Articulus.xvj. A

Nunc autem ad fratres dñi pape et collaterales qui sibi in executione sacerdotalis officij adiutores existunt. ex qui si. sint legi. p venerabilẽ.§. sunt aũt. et ex de elec. fundamẽta.§. decet. lib.vj. accedẽdũ est.

Cardinalium pma istitutio.

¶ Ubi dñi cardinales videntur incepisse tpe Potiani pape: qui fuit Anno dñi.ccxxj. vt dicitur in chronica. vbi etiã dicit q Marcellus qui fuit anno dñi.ccciiij. cõstituit.xv. Cardinalatꝰ in vrbe Roma: ppter baptismata et sepulturas hominũ. De istis etiã habetur.lxxix.dist.c.j.c.oportebat.c. si qs ex epis. et c. si quis ex pecunia.xxiij.di.c.j.xciij.dist. a subdiacono.ij.q.iiij. presul. et pall.c. fundamẽta. ¶ Et põt dici q dicunt cardinales ecclesie Romane: q: sicut cardine regitur ostiũ: ita ecclesia Romana eorum bono cõsilio. sic no. Lau. et Jo. de fau.xxij.di. sacrosancta. in fi. vbi de hoc not. Archidia. et ex de elec. vbi periculũ. lib.vj. in glos. isti. et no. de hoc ex de offi. archipr. c.ij. in glos.j. ¶ Cardinales autẽ sunt sacerdotes leuitici generis. vt habetur in Deut.xvij. et preal.§. sunt aũt. et C. ad.l. iul. maie. quisquis. in pnc. vj.q.j. si quis cũ militibus. Isti hodie habẽt culmẽ et gloriam et singularẽ potentiã et dignitatẽ senatorꝫ vrbis: et consules sunt et patritij.xcvj.di. cõstãtinꝰ.ver. viris etiã.

Cardinaliũ triplex gradus.

¶ B Sũt autẽ in triplici gradu. Nã quidã sunt diaconi Cardinales septẽ diaconibꝰ succedentes. de quibꝰ loquitur Act.vj.xciij.di. diaconi septẽ. qui circũstãt dñm papã celebrantẽ et predicantẽ.xciij.di. diaconi qui. Quidã presbyteri tenẽtes typũ sicut alij presbyteri.lxxij. discipuloꝝ.xxj.di. i nouo. Quidã epi/sicut alij epi aplis succedẽtes.xciij.di. legimus. ibi. Ceterũ oẽs successores aploꝝ sunt. Maior est aũt i dignitate quilibet eps/presbytero cardinali. legitur et no.ij.q.vij. quãq. Usus tñ vel abusus curie seruat cõtrariũ. et hoc tenet Hug.

Cardinaliũ nomen vnde.

¶ Et dicũtur cardinales ab eccl'ia romana/que est caput et cardo aliarũ. vt pall.c. sacrosancta. et xxv.q.j.§. vlti. in prin. C. de sum.tri. inter claras. Et dicunt sic cardinales duplici similitudine. Sicut em domꝰ habet ostiũ et cardinẽ: sic ecclesia papã: qui est ostiũ dei vel ecclesie. Unde et christꝰ cuiꝰ ipse vicarius est ostiũ se vocat. Jo.x. Et cardinales: q sunt cardo sup quẽ fundatũ est ostiũ tale: q: papa eoꝝ fulcitur cõsilio. Uel ideo: q: sicut ostiũ preest: et cardo subest: ita papa preest/et cardinales subsunt. Puto tñ q et se inter cardinales dinumeret. ar. C. li.xij.l. ius senatoꝝ. arg. ff. de ver. sig. familie. Sic ergo sacer ille senatꝰ cardinaliũ.xvj.q.j. ecclesia habet. a cardine nomẽ accepit: qsi se regãt et alios.xj.q.j. duo sunt. Aliqñ etiã epi dicunt cardinales.xxj.q.j. relatio. ibi. Sibi cardinalẽ. glos.j. pprium epm. Hug.vij.q.j. pastoralis.lxxj.dis. fraternitatẽ. i fi.xxiiij.di. presbyteri. ¶ Cardinales vero epi metropolitani vice fungũtur.xxiij.di. in noie dñi. Eps vero Ostiẽsis cardinalis ex puilegio papali cõsecrat papã: et inũgit imperatorẽ. no. Osti. ex de priuil. antiqua. Aliqñ cardinalis accipitur p principali. sic sumitur ex de offi. archipr.c.ij. ibi. Sacerdotũ cardinaliũ. glos.j. pncipaliũ. Et quare dicantur/et quot modis accipiantur cardinales ibi no. in glos. preal.j. ¶ C De ptãte Cardinaliũ legatorũ dixi plene in.j. parte istiꝰ opis. Illuc recurrẽdũ est in.§. et primo. in ar.xlvij. et ad ea que legũtur et no. ex de offi. leg. p totũ. et eo.ti.li.vj p totũ. de sen. excõ. ad eminentiã. de iure patro. cũ dilectus. de elec. si abbatẽ.vj.li. de ver. sig.c.j.li.vj. Põt aũt cõferre bñficia quorũ collatio est ad sedẽ aplicã deuoluta. ex de prebẽ.c. peñ. no.p Jo.an. ex de offi. lega.c.j. in glos. vnde bñficia. ¶ De potestate Cardinaliũ sede vacãte vide qd no.lxxix.di. nullus.ij. Plenius p Osti. ex de pe. et re. cũ ex eo. in fi. per Jo.an. ex de schisma.c.j.li.vj. in glos. notatur ar. et in clemẽ. ex de elec. ne romani. Et p Archidi. ex de elec. vbi piculũ. in magna glossa sua. que incipit. Fm possibilitatẽ. vbi tenet post Bern. cõpost. Gof. et Ostiẽ. q collegiũ cardinaliũ posset inter se ordinare/ q valeret electio de papa celebrata a maiori parte ipsoꝝ. et talis electus õ electus. nõ tñ a maiori parte: immo a toto collegio. Tenet etiã ibi q collectio cardinaliũ nõ posset tollere illã decre. vbi periculũ. nec in aliquo vulnerare. Tenet etiã ibi q cõtra electũ in papã non põt excipi de heresi: licet post cõsecrationẽ posset de ea accusari. legitur et no.xl.di. si papa. ¶ D Quũ primo fuerũt cardinales in Romana ecclesia instituti: pauperculi erãt Rome in suis titulis habitãtes: et eoꝝ qui erãt epi epatus in reditibus tenues et exiles. sicut et hodierna die apparet in eoꝝ titulis Rome. Tituli cardinaliũ totidẽ.lxx. sicut seniores israel. Nume.xj. Uel.lxxij. quia tot christi discipuli. Luc.x.xxj.di.§.j.c. in nouo.lxviij.di. corepiscopi. Sed contrariũ.xvj.di. septuaginta. vbi ponitur q christi discipuli fuerũt.lxx. Sed dic fm Hug. q minor numerꝰ nõ excludit maiorẽ. vt no.xv.di.c.j. in glos.iij. et xxxv.q.ij.c.j. in glos.j. Et in epatibus eoꝝ adiacẽtibus Rome sicut epatus Salinẽsis/ Portuensis/ Ostiensis/ Albanensis/ Uolaterranensis/ Tusculanus/ Prenestinus. Et aliqui vix vnũ equũ habebãt: aut cõiter peditabãt/sicut rurales presbyteri. Uilẽ supellectilẽ habebãt.xlj.dist. eps. Simpliciter et humiliter et in egestate viuebãt: sicut et tũc Romani põtifices. sed virtutibus abũdabãt. Nũc cum romanis pontificibus: nunc per se martyria subibãt. Pro cõfessione fidei: dãna/et exilia/et verbera/insuper et vincula/et carceres. Heb.xj. sustinebãt. Miraculis coruscabant. Ecclesiã cũ sanctis romanis põtificibus doctrina et sancta vita regebãt. Sed iam diu est q in quibusdã ex eis/sicut et in quibusdam Romanis põtificibus optimus color mutatꝰ est. Threñ.iiij. Exeuit in eis.xciij.di. diaconi.v. potẽtia/dignitas/honor/et diuitie. sed decreuerũt virtutes. Aucta est possessio: diminuta religio. Creuerũt in exterioribus: minorati sunt in interioribus. Cõsueuerũt esse alijs odor bonus christo vite in vitã. Nunc sunt/prout cõiter/odor mortis in mortem per perniciosum exẽplũ.ij. ad Coꝝ.ij. ex de sacra vnct.c. vnico.§. de odore. ¶ E Et cũ eoꝝ venia/ad particularia vitia alioꝝ que sunt notoria descendo: preter ea que intrinseca sunt. Cañ.iiij. Ephe.v. et soli deo patẽt: et frequenter paucis hoibus. ¶ Offendũt aũt eoꝝ aliqui: q: quũ ad eos ptineat electio Romani põtificis. vt pall.c. vbi periculũ. li.vj. ex de elec.c. licet. in cõpi. Greg. ante q eligãt inter se eorũ aliqui priuata affectione corrupti querẽtes suam. viij.q.j. sunt in ecclesia. Philip.ij. non publicam mũdi vtilitatem.vij.q.j. scias. vbi de hoc. de certa persona eligẽda/vel non eligenda/conuentiones/obligationes/pmissiones/condicta/intendimenta/et pacta/et iuramenta faciũt. cõtra illud prealleg.c. vbi periculum.§. ceterum. et de censi. procurationes. et eo.tit. romana. lib.vj. et optime.viij.q.j. sunt in ecclesia. et.q.ij. illud. et c. dilectissimi. et q.iij.c.j. et c. artaldus. et ex de elec. per inquisitionem. et ar.lxxix. dist. si quis papa. et c. nullus pontifice. ¶ Item nunc fauore pape/nũc timore/nũc spe aliquid psequẽdi/nõ dãt sibi consilia vera et libera: sed propter predicta/consilia/fraudulẽta et periculosa eis et mundo et cõtra consciẽtiã dãt. ex de elec. fundamẽta.§.j. ver. decet nãq. Unde tenentur de consilio fraudulẽto. ff. de reg. iur.l. consilij. ff. de dolo. q si quũ scires.lxxxvj.di. tãta. ex de renũ. sane. Legitur et no. ex de regu. iur. nullus ex consilio. lib.vj. et ex de senten. excõmu. nuper. in glos. q aliter. ¶ Item multi ex eis indigne promoti sunt: aut corrupte/aut timore regũ/aut priuato amore pape.j.q.j. si quis neq. sed qui per ostium non intrauit: nisi renuntiet: non est tutus. vt ibi.xxiij.q.iiij. tres personas. ¶ Item preter cardinalatum: cuius hodie reditus pingues sunt: cõiter vltra milia florenorũ: et prouisiones

magnas et encenia que ad munerũ veniũt quãtitatẽ. ff. de offi. procon.l. solẽt. in fi. ex de rescrip. statutũ.§. insup. lib.vj. Alias obtinẽt dignitates et beneficia pinguiora vbiq terrarũ pretextu familie dilatãde: et honorẽ carnalẽ cardinalatus in equis et domicellis et lautis.xxxv.di. ecclesie. cõuiuijs manutenẽdi. quoꝝ reditus plus q cõiter cardinalatꝰ ascendũt. Sed inter eos multi reditus obtinent.x. mil.xv. et.xx. et.xxx. miliũ florenoꝝ. et sic partes alienas inuadũt. xciij.di. diaconi.v. deuorãtes multoꝝ stipẽdia ministrorũ. lxxix.di. singula. vbi de hoc. ex de prebẽ. q: intantũ. vbi de hoc ex de rescrip. q: per ambitiosam. li.vj. Et qui ante cardinalatũ vno cõpetenti vel duobus potuit cõtentari/absorbet fluuiũ beneficioꝝ: et fidutiam habet q influat Jordanis in os eius: q: nũq beneficioꝝ cumulo satiantur. Job xl. Et (qd peius est) vix de hoc aliquis eoꝝ conscientiã habet: q: sic est quasi oim abusus: sed nõ minus ardebũt qui cũ multis ardebunt.ij.q.j. multi. in fi. De dispẽsatione qua se colorant vide qd dixi.s. in.vij. cõsideratione papali. vbi. nec applaudant. in art.xv. ¶ Itẽ dilatant patrimonia de reditibus ecclesiarũ. castra/villas/et ciuitates suis consanguineis emẽtes: et eos ditãtes: et in mũdo eos ecclesiarũ reditu exaltantes. quicquid em habẽt/quasi habẽt de bonis ecclesiarũ: aut in pompis huius seculi et expẽsis delicatis aut in cõsanguineis consumunt: pauperes tñ aliquos paucos pascũt: et q: parce seminant/parce et metent.j. bona tẽporalia eternis perditis.ij. ad Coꝝ.ix. Sed nec sufficit de male quesitis multa pauperibus erogare.j.q.j. non est putãda.xiiij.q.v. per totũ. vt cesset mũdi murmuratio: sed vere decimant mentã et anetum. Mat.xxiij. Aliquas paucas escas/et byrros/vel vestes cõscissas/aut saga pauperibus impẽdẽtes: thesauros aũt auri et argenti et gẽmarũ/preciosas vestes/ingẽtia predia/ et vt dixi castra et villas de reditibus ecclesiarũ cõsanguineis erogantes: et sic ecclesias defraudantes.xij.q.iij.c.j. et q.iiij.c.j. et vlti. ex de pecu. cleri. presbyter. et c. inquirẽdum. ¶ Item nedũ recipiunt dñi cardinales cõiter esculenta et poculẽta que paucis diebus pñt cõsumi/que cõcedũtur. ex de rescrip. statutum.§. insuper. ff. de offi. presi. plebiscito. sed etiã que multis diebus nõ pñt cõsumi. Et non solũ recipiũt cõiter predicta. j. comestibilia et potabilia: sed aurũ/et argentũ/gẽmas/et iocalia preciosa/equos/et pãnos/et queq alia pmanẽtia: que ad magnoꝝ munerũ veniũt quantitatem: et que in anno ascẽdũt frequẽter ad valorẽ miliũ florenorũ. ff. de offi. procõsu. solent.§. vlti. no. ex de vi. et ho. cle. cũ ab omni. in glos. delegati. quorũ intuitu munerũ preciosorũ/multa p offerẽtibus impetrãt beneficia. Nã et hoc respectu offerunt offerẽtes contractu innominato tacite vtentes. do vt des: facio vt facias. et sic saltẽ per dationẽ et receptionẽ hoꝝ munerũ hoc respectu mẽtalis cõmittitur simonia.j.q.j. sunt nõnulli. vbi de hoc. et ex de simo. etsi questiones. vbi de hoc. et c. si. vbi de hoc. et aliqui manus suas a nullo excutiũt munere: de Esaie beatitudine nõ curãtes dicẽris Esa.xxxiij. Beatus qui excutit manus suas ab omni munere. vt pall.c. sunt nõnulli. et c. etsi qstiões. Sꝫ Job verbũ dñicũ loquitur. Ignis deuorabit tabernacula eoꝝ q munera libẽter accipiũt. Job.xv. ¶ Itẽ beneficia que impetrãt a papa cõiter p indignis/aut ad preces regũ et pncipũ cardinales: aut p suis seruitoribus: aut/ put frequentius/ p suis cõsanguineis impetrãt: vix vnq alicui clerico bñmerito impetrant vnũ pauperrimũ bñficiũ dei amore: quẽ par habẽt pre oculis: semp cecũ aĩal/aut claudũ/aut languidũ offerẽtes. Leuit.xxj. cõtra illa iura.j.q.j. ordinatiões. et c. si qs neq. ex de eta. et qua. tuã.xlix.di. hinc etem. cũ.§. sequẽ. et expssum p Hiero.viij.q.j. moyses. ibi. At nũc cernimꝰ plurimos hanc rẽ bñficio facere: vt nõ querãt eos in ecclesia colũnam erigere: quos plus cognoscũt ecclesie pdesse: sꝫ quos vel ipsi amãt/vel quoꝝ sunt obsequijs deliniti: vel p quibꝰ maioꝝ quispiã rogauerit: et (vt deteriora taceã) qui vt clerici fierẽt muneribus impetrarũt. facit op.j.q.j. fert. et q.iij. ex multis. ver. neq eligãt. Pro mũdo impetrãt: a mũdo mercedẽ recipiũt: nõ a deo. Nihil enim deꝰ remunerat/qd amore sui factũ nõ est. sicut ecõuerso illud remunerat qd sui cõtẽplatione factũ est.xxvj. dis. deinde. ad fi. de pe.di.iij.§. ex hoc sensu. ver. si qñ. O quot/que bene gesta videntur q: deus in causa nõ est/erugo et tinea demolitur: et fures effodiũt/et furantur. Mat.vj. Offendunt in pomposis vestibꝰ/familia magna/equis hispanis/et cũcta sua supellectili pciosa. vbicũq enim in mũdo preciosa sunt: ad manus eoꝝ perueniũt: et in gloria huiꝰ mũdi viuũt. Qui eoꝝ habebunt aliã gloriã/deus nouit. ¶ De his cardinalibꝰ dñs Ostiẽ. Cardinalis lumẽ iuris scribẽs in summa sua in ti. de pe. in.§. cui cõsitẽdũ. ver. cui cardinales. sic scribit. Cardinales quũ delinquũt/acrius puniri debent: quũ dño pape adsistãt exemplo Ade de quo dicit Aug. q quãto erat deo proximior: tãto magis peccauit. de pe. dis.v. cõsideret. Exẽplo luciferi. de peni. dist.ij. principium. De his Esa.lx. Qui sunt isti q vt nubes volãt/p altitudinẽ status et eminentiã sanctitatis: et quasi colũbe/per simplicitatẽ/puritatẽ/et charitatẽ ad fenestras suas.j. ad sensuũ corporaliũ coertionẽ ad christi vulneꝝ meditationẽ: Caueãt igitur ne sint dracones stãtes iuxta arcã dñi.xxxvij.di. legãt. Et ne sint nebule et nubes sine aqua deuotiõis lachrymarũ turbinibus demonũ agitate. vt pbat beatus Petrꝰ.ij. Pet.ij. et Hiero. de penit. dist.ij. si em. vltra quatuor colũ. ver. petrus. Et Beda.ij.q.vij. secuti sunt. Nõ capiãtur superbia que mater est oim vitioꝝ/et initiũ ois pcti: et odibilis corã deo et hoibus. Eccli.x. Tob.iiij. Superbiã nũq in tuo sensu/aut in verbo tuo dñari pmittas. In ipsa em initiũ sumpsit omnis perditio: et que est pprium vitiũ diaboli. xlviij.di.§.j. et c.j. q: diabolus magister elatiõis est.xlvj.di.c.j. ¶ Nõ vana gloria: que oẽm virtutẽ euacuat. Nõ amore pecunie: que tãq venenũ est fugiẽda: q: est materia cũctoꝝ criminũ.xxiij. dist. his igitur. Nõ amore parentũ: ne eos in vita corrodant tãq musce morientes: que perdũt suauitatẽ vnguenti.j. deuotionis. Eccl's.x. et eos post mortẽ despiciãt dicẽtes. Bene fecit mihi: sed melius facere potuit. ad hoc.lxxxvj. dist. non satis. vt de alijs taceamus. ex de cele. mis. dolẽtes. ¶ Sed die noctuq nõ cessent virtutibus insistere. vt pbat Isid. in preall.c. his igitur. et Amb.xij.q.j. cui portio deus. et pal.c. nõ satis. Tales ergo si delinquãt: per sentẽtiam remoueantur: et sine spe restitutionis deponãtur. ex de cle. nõ resi. ex gestis. sicut lucifer. pall.c. principiũ. hucusq Osti. ad id ex de schis. ad succidẽdos. li.vj. ¶ Notat etiã Osti. in sum. ti. de offi. archipres.§. que pertinent. ver.iij. q dicũtur Cardinales a cardine quo ostium regitur: q: ipsi post papã et cũ papa regũt ecclesiam. ex de consue. cũ venerabilis. de elec. corã. et.c. qrelã. Et nota q presbyteri cardinales habẽt titulũ diaconi. nõ ecõtra. vt pbatur.s. in eisdem cõcor. et ex de arbi. cũ a nobis. de testa. raynutiꝰ.§. cum autẽ. et c. raynaldus.§. a cuius. ¶ Et licet in decretalibus plerũq ponantur presbyteri sine titulo: in literis domini pape numq ponitur presbyter quin additur titulus/nec diaconus/nec episcopus cum titulo. Hoc ideo noto vt si literam bullatam in qua hoc non seruetur inueneris: ipsam iudica falsam. ar. ex de crimi. fal. q graui. In. c. aũt.ij. de offi. archipres. vocantur cardinales psbyteri et alij tã in ecclesijs ciuitatibꝰ q diocesibꝰ principaliter seruiẽtes: et in diuinis officijs ministrãtes. fm Osti. ¶ Sunt etiam in ecclesia Cõpostellana Cardinales presbyteri mitrati: et in ecclesia Rauennati. tales cardinales sunt derisui potiꝰ q honori. notatur.xxxij.q.ij.c.j. glos. fi. ex priuilegio speciali. ¶ Conditiones autem sanctissimas et necessarias quas debẽt habere dñi cardinales posui post Bernar.s. in.vij. cõsideratione papali. ver. q nõ sint. in ar.xv. ¶ Opto aũt fieri dños meos cardinales sicut Pascasiũ diaconum romane eccl'ie cardinalẽ. De quo scribit Grego. in.iiij. dialo. q fuit vir mire sanctitatis/eleemosynarũ maxime opibus vacans: cultor pauperum: et contẽptor sui: cuius dalmaticã feretro eius superpositã quũ esset defunctꝰ/demoniacꝰ tetigit: statimq saluatus est. Ueniat oro spiritussanctus

Universidad de Deusto Biblioteca

super cardines orbis terre et super mõtes Gelboe. quod interpretatur volutatio vel decursus. Isti inclyti interfe‑cti sunt ⁊ fortes israel. ij. Reg. j. Plangat eos interim sancta mater ecclesia: q: cardo quorũdam eorꝫ confractus ia‑cet: et ostij clausura ⁊ aptura cõpedita est. ¶ F Or col‑legiũ cardinaliũ dispẽsare possit etiã vbi epi dispẽsare nõ pñt. de re iudi. cũ te. ẜm Inno. An cardinales priuẽtur iu‑re eligẽdi si male eligãt. lxxix. di. si papa. Or instãtia cardinalis est oĩm solicitudo ecclesiarũ. de postu. prela. bone. j. ẜm Inno. An soli assertioni cardinaliũ sine iuramẽto credat. de priuil. cũ olim. j. p Inno. An credat cardinali dicẽ‑ti aliqđ officiũ sibi esse cõmissum, nisi sup hoc litere ostẽdãtur. et an credat actis eorꝫ vel ipsis de ijs que agũtur corã ipsis. de elec. bone. j. de offi. deleg. cũ in iure. de fi. instru. ꝙ super his. de appel. cõstitutus. p Inno. de accu. cũ dilecti. An cardinales pñt accusari ꝙ papã p simoniã elegerint: et ipse de hoc accusari. xl. di. si papa. lxxix. dis. si qs pecuniã. ij. q. vij. nos si. ix. q. iij. nemo. ⁊ de elec. licet. p Inno. An diaconi cardinales subsint sub presbyteris. lxxix. dist. si qs. iij. xciij. dist. §. vt ex premissis. vsq ad finẽ distin. Adde hic qđ dixi. s. in. j. parte de dispẽ. lega. in. §. j. in ar. xlvij.

¶ Articulus. xvij. A

Ceterũ quia post di‑

gnitatẽ Cardinalat⁹, dignitas maior in ecclesia dei patriarchatus est: Ideo de eis aliquid dicẽdũ. Sunt aũt in ecclesia dei q̃tuor principales patriarchat⁹ post Romanũ patriarchatũ. scꝫ Cõstãtinopolitanus. Alexãdrinus. Antiochenus. ⁊ Hie‑rosolymitanus. de quibus. xxij. di. c. ij. ⁊ c. renouãtes. ex de priuil. antiqua. xcvj. dis. cõstãtinus. quib⁹ quatuor colũnis propter petrã nostra priuata est ecclesia. Remanẽt em̃ eo‑rũ dignitates ⁊ nõ popul⁹. ꝓpter qđ et ipsi in tãto honore in mũdo nõ sunt: q: mũdus plus considerat aurum ꝙ an‑nulũ, potentiã ꝙ mitrã. De iurisdictione et ptãte istorꝫ. de officio. ⁊ vbi debẽt cõstitui. ⁊ qualiter puniri. xvij. dist. multis. xviij. di. c. j. ⁊. ij. ⁊. xix. di. ẜm. et. c. ꝓpter. xxj. dist. cleros. c. summittit. c. intantũ. xxij. di. p totũ. lxiij. di. c. j. ⁊. ij. ⁊. c. aga‑tho. lxxx. di. p totũ. xcvj. dist. satis. vj. q. iiij. si inter epos. j. q. vij. c. iij. iij. q. v. multũ. iiij. q. j. ꝙ aũt. ix. q. iij. conquestus. iij. q. v. q: suspecti. ix. q. iij. nullus primas. ⁊. c. epi. xj. q. iij. theogualdum. xij. q. j. dilectissimi. xv. q. j. frater. et. q. vj. placuit. xcix. di. §. j. cũ oĩbus. c. seq. in illa distin. Pñt aũt isti dispẽsare vltra ꝙ metropolitani: vbi pñt cõtẽtiose cõtẽdere, pñt dispẽsare: et vbi expresse nõ ꝓhibet. lxv. dist. mos antiqu⁹. ex de priuil. antiqua. ad fi. ex de prebẽ. graue. ad fi. ẜm Jo. de deo. ¶ B Inter patriarchã aũt ⁊ primatẽ differẽtia realis nõ est: sꝫ vocalis. q: noĩa sunt synonima idẽ repñsen‑tãtia. xcix. di. c. j. Idẽ est de noĩe archiepi ⁊ metropolitani. vt ibidẽ. ⁊. ix. q. iij. cõquest⁹. ⁊. xxj. di. cleros. ⁊. lxxx. dis. quasi per totũ. Oẽs aũt isti in ordine epali cõtinent. vt pal. c. cleros. Istis aũt patriarchis siue primatib⁹ obedire habent archiepi ⁊ metropolitani in certis ⁊ licitis: sicut epi archi‑epis ⁊ metropolitanis. vt. ix. q. iij. in primis octo. c. vsq ad §. sola. Quã iurisdictionẽ habẽt in ꝓuincia ⁊ epatib⁹ suis no. ix. q. iij. in sum. ⁊ ex de offi. ord. pastoralis. ⁊. c. romana. lib. vj. ⁊ de cẽsi. romana. lib. vj. et de appel. romana. lib. vj. ¶ C De iurisdictiõe ⁊ ptãte istorꝫ. ex de offi. vica. roma‑na. li. vj. de offi. ordi. romana. li. vj. de fo. cõpe. romana. lib. vj. de ap. romana. li. vj. de cẽsi. romana. ⁊. c. ꝑpetuo. li. vj. de pe. ⁊ re. romana. li. vj. de exces. pla. archiepo. in clemẽ. Pñt tales dispẽsare nisi interdicat, in penalib⁹ actionibus vbi pñt iudicare. de pe. di. vj. c. j. ad fi. Pñt dispẽsare cũ epis et electis suis suffraganeis: sup qb⁹ habẽt ordinariã iurisdi‑ctionẽ in penalib⁹ actionib⁹, ⁊ ꝓcuratiõib⁹ ⁊ similib⁹: nisi ꝓhibeat. ex de offi. ordi. pastoralis. ex vt li. nõ cõtesta. accedẽs. ix. q. iij. c. j. ⁊. ij. ex de offi. ordi. irrefragabili. Et quũ potest ex officio visitare: ⁊ p cõsequẽs corrigere: ⁊ etiã pote‑rit dispẽsare: q: delusoria esset correctio sine dispẽsatione. ex de pscrip. cũ ex officij. ex de cẽsi. sopite. et. c. cũ venerabi‑lis. c. romana. li. vj. ẜm Jo. de deo. ¶ Sed q: nõ est nostri operis pñcipaliter de eorꝫ iurisdictiõe tractare. Sꝫ quĩa in ecclesia dei per pctm̃ a statu rectitudine quodãmodo ceciderũt: Ideo statim ptractãdo stat⁹ et excessus eporꝫ: sub quo noĩe includũtur. vt dixi. s. in. iij. ꝯsideratione papali. in. §. iij. cõsideratio. in ar. xj. in ver. inter hec. de eis parũ aliquid dico: q: oẽs iurisdictionẽ epalẽ habẽt: ⁊ filijs est quasi eorꝫ offensio in isto tpe vulnerato. ¶ Attẽdãt ergo pdicti status ꝙ quãto post papã ⁊ cardinales maiori preeminent dignitate: tãto eorꝫ grauior est offensa. xl. dist. hõ christian⁹. Regant ergo suas ꝓuincias in pace ⁊ cõcordia: nihil de iure eporꝫ vsurpãtes: nisi vbi ius eis cõcedit: q: tali cõcordia altissim⁹ gloriat in mẽbris suis. ix. q. iij. archieps. cũ. c. pce. ⁊ seq. Quã autẽ iurisdictionẽ habẽt quatuor patriarchales sedes. vide palle. c. antiqua. ex de priuilegijs. ¶ D Offendũt autẽ pdicti, quũ visitãt suas ꝓuincias: sicut ⁊ quũ epi visitãt suas ecclesias: q: nimis grauant parochianas ecclias in eorꝫ ꝓcurationib⁹ maledictis vsq ad exinanitionẽ extreme virtutis basilicas pducẽtes. x. q. iij. iter cetera. nõ sacerdotaliter sꝫ crudeliter seuiẽtes. x. q. iij. q: cognouim⁹. nõ solũ erga subditos: sed etiã socios tyrã‑nidem exercẽtes: nõ cũ charitate, sed cũ quadã iactãtie temeritate: nec cũ gratiarum actione, sed cũ quadã iudicia‑ria inuectiõe stipẽdia exigẽtes. poti⁹ depredãdis et spoliãdis ⁊ scãdalizãdis hoibus, ꝙ lucris aiarũ operam dãtes. Hec legunt ⁊ hodie ad literã miserabiliter et dãnabiliter obseruantur. x. q. iij. cauendũ. ex de cẽsi. cũ apl's. ⁊. c. ꝓcurationes. ¶ Itẽ multas ꝓcurationes vna die recipiũt: ⁊ nõ visitãt. In pecunia recipiũt malo velle dãtium: officiales sui et alij de familia munera recipiũt. cõtra oĩa iura predicta. et ex de cẽsi. romana. §. ꝓcurationes. ⁊. §. caueat. li. vj. Visitãs em̃ qui aliquod mun⁹ receperit hodie, vel ꝓcurationẽ in pecunia a volẽte, vel qui receperit ꝓcurationẽ et nõ visitat, ad duplũ tenet reddendũ illi ecclesie quã gra‑uauit intra mẽsem. quo elapso nisi restituerit: patriarche, archiepi, epi, ipso iure ab ingressu ecclesie interdicti. Inferiores vero ab officio et bñficio: quousq grauatis ecclesijs satisfaciãt sunt suspẽsi: nulla in eis in hac dantiũ remissione liberalitate vel gratia valitura. vt hec legunt ex de censi. exigit. et. c. felicis. li. vj. Habet etiã de istis grauãtib⁹ eo. ti. c. ij. in clemẽ. Is aũt cui est ingressus ecclesie interdict⁹: si cõtra interdictũ hmõi diuinis se ingerat ea in suo agẽs officio sicut prius: irregularis efficit. ex de sen. excõ. is cui. li. vj. ¶ Ve ve q: de hmõi penis plati nõ curãt: vnde vere ẜm hec paucos platos credo in dei eccl'ia, marie in Hispania irregulares nõ esse. Pro his ergo plangat ecclesia: q: quũ sint maiores patres ei⁹: maiorib⁹ sunt periculis ⁊ cri‑minib⁹ irretiti. Et ẜm Grego. quãto in honore precellunt alios: ⁊ in crimine. et de hoc satis. Or lat⁹ pape sint cardinales: ⁊ de ptãte ipsorũ circa absolutionẽ quũ sint legati. de offi. leg. excõicatis. An cardinales mortuo papa faciũt capitulũ. et qđ pñt. lxxix. di. null⁹. An presbyter cardinalis sit eligẽdus in epm. de elec. ecclesia. ij. de pena offendẽtiũ cardinalẽ. de pe. felicis. lib. vj.

Patriarchat⁹ ecclesiastica.

Patriarchatus ⁊ primat⁹ idem.

¶ Articulus. xviij.

Consequẽter de sta‑

tu eporꝫ tractãdũ est. de quorꝫ potentia et iurisdictione ⁊ in quib⁹ pñt casib⁹ dispẽsare. s. in prima parte isti⁹ opis pleniter ptractat. Nũc aliqua de eorꝫ iurisdictione adhuc iũgens, de eorꝫ ex‑cessib⁹ vt se corrigãt exarabo. ¶ Et est sciẽdũ ꝙ ordo epo‑rũ quadripartit⁹ est. vt. s. pte. ij. ar. xj. A. in. iij. cõsideratiõe papali. ver. ĩ hoc. ꝓxime tetigi. s. in patriarchis, archiepis, metropolitanis, ⁊ epis. Papa etiã in numero eorꝫ cõtinetur. vt apparet in ꝓhemio cõstitutionũ ⁊ decretaliũ ⁊ literarũ apl'icarꝫ. Nã vltra epatus ordinẽ alius nõ est. ẜm Archidia. ordo iste ponit. xxj. di. c. j. Ibi assignat differẽtia inter archiepm et metropolitanũ. Nã archieps maior est: vt colligit in aut. coll. ix. de priuile. archiepi. in prin. vbi dicit. Non solum

Nõ solũ metropolitanus is fit: sed etiam archiepus fiat. ¶ A Tractando ergo de statu ⁊ defectib⁹ eporꝫ, tractabo p ꝯñs de statu ⁊ defectib⁹ patriarcharũ, primatũ, ar‑chieporꝫ, ⁊ metropolitanorꝫ. de quibus tetigi in. §. prece. Notandũ ergo ꝙ Paulus eps, epos vocat presbyteros glos. Philip. j. In primitiua ecclesia bene fuerũt presbyteri ⁊ epi. xxj. di. c. j. vltra mediũ. ver. ideo. xciij. di. legim⁹. vbi de hoc in glos. hic rñdet. xcv. di. olim. ¶ B Epi successores aplorꝫ sunt. lxviij. di. quorꝫ vices. xciij. di. legim⁹. xxj. di. in nouo. ex de sacra vnc. c. vnico. §. a christo. vbi vocantur vicarij aplorꝫ. Et dicuntur arietes gregis. i. duces. vij. q. j. sciscitaris. q: duob⁹ cornib⁹. xxiij. q. iiij. cũ in lege. i. vtriusq testamenti authoritate preualent cõtra hereticos. Inde est ꝙ mitra pontificalis duo habet cornua. q: oĩs doctus in regno celorum profert de thesauro suo noua ⁊ vetera. Mat. xiij. glos. sup ps. xxviij. Item dicunt canes: q: latrare debent. i. predicare cõtra hereticos ⁊ tyrannos: ⁊ subditos informare. xliij. di. sit rector. Dicuntur rectores nauis pre. c. sciscitaris. Dicunt colũne. ij. q. vij. accusatio. viij. q. j. moyses. ex de accusa. qualiter. ij. ⁊ ex de pen. si qs suadente. §. epi. in clem. Dicunt patres spũales. in pre. §. epi. ⁊ pre. equalis. ⁊. lxviij. dist. quorꝫ. Dicunt custodes. xij. q. ij. nõ liceat. xvj. q. j. in canonib⁹. xxiij. q. vlti. §. ꝙuis. Dicunt vicarij christi. xxxiij. q. v. mulier. Dicunt pastores. j. q. ij. pastor. xcv. di. esto. xxiij. q. iiij. tres psonas. Dicunt etiã speculatores. Ezech. iij. xxj. dist. c. j. ver. epatus. Dicunt defensores. xvj. q. j. in canonib⁹. Dicunt procuratores. xij. q. j. c. vlt. ver. de hoc. ¶ Qui prestantior est ⁊ doctior omni pplo ⁊ studiosior ⁊ virtutib⁹ eminentior: ille ad sacerdotiũ eligi debet. glos. Leui. viij. viij. q. j. licet. In tunica hyacithina fuerũt mala punica ⁊ tintinnabula. xliij. di. c. j. ver. hinc in exodo. et Exo. xxviij. q: tanta debet esse põtificis authoritas: vt motus ei⁹ ⁊ gressus vocales sint. ⁊ veritatem quã mente ꝯcepit habitu resonet. Quicquid loquit ⁊ quicq̃d agit doctrina sit. sine tintinnabulis, colorib⁹ diuersis, gẽmis floribusq virtutũ, nec ecclesiã ingredit nec pontifex est. Glos. Leui. viij. facit. viij. q. j. licet. ¶ Epat⁹ nomen est operis nõ honoris: scopos quippe intentio est. vñ eps supin‑tendere debꝫ. vt intelligat se nõ esse epm qui preesse dilexerit nõ pdesse. Aug. de ciui. dei. li. xix. trãsfert. viij. q. j. qui epatum. ⁊ facit. xxj. di. c. j. ver. epatus. ¶ C Hieronym⁹. Si qs epatum desiderat: bonũ opus desiderat. j. ad Tim. iij. Sed ab aplo illo tpe dictum est, quo quisquis plebib⁹ preerat: prim⁹ ad martyrij tormenta ducebat. Tunc ergo fuit laudabile epatum querere: qñ p hunc quẽq dubium nõ erat ad supplicia grauiora puenire. Ipsum quoq officium boni opis expressionem definit. quꝫ dicit. Si quis epatum desiderat: bonũ opus desiderat. De ipso igit sibi testis est: q: epatum nõ appetit: q̃ hũc nõ ad boni opis mi‑nisteriũ, sed honoris gloriã querit. ¶ D Grego. in cura pastorali. c. ix. Duo sunt pontificis opa. vt a deo discat legendo scripturas diuinas: ⁊ sepius meditãdo. aut populum doceat: sed illa doceat q̃ ipse a deo didicerit: nõ ex ipo corde vel humano sensu, sed que spũssanctus docet. Est ⁊ aliud opus qđ facit Moyses. ad bella non vadit. non pugnat ꝯtra inimicos: sed orat. ⁊ donec orat: vincit ppl's ei⁹ hostis vincit ⁊ fugat. Exo. xvij. Orige. sup Leui. li. vj. trãsferuntur hec. xxxvj. di. c. vlt. Orige. Epi locũ aplorꝫ tenent Hiero. ad Marcellum. xxj. disti. in nouo. ⁊ dixi. s. ver. epi. ¶ Qualem oportet esse epm in. xiij. c. apl'ice regule continetur. que ponunt a. xxxv. dist. §. nunc aũt. vsq ad. l. dist. Nõ facile admittit accusatio eporꝫ. ij. q. vij. accusatio. Eps qui nõ corrigit, impudicus canis dicit. lxxxiij. disti. nemo. nihil illo epo miseri⁹ q̃ malorꝫ gloriat laudib⁹. e. dis. nihil. Nõ credat eps solam lectionẽ ⁊ orationẽ sufficere. Sed largam manũ habeat. necessitatem patientib⁹ succurrat. alienam inopiam suã credat. q: si hoc nõ habꝫ: vacuũ epi nomen tenet. Greg. lxxxvj. di. fratrem. Nõ debet aliquem epus manu sua cedere. lxxxvj. di. nõ liceat. xlv. di. c. j. ⁊. c. cũ beatus. Eps nullã rei familiaris curã ad se reuocet. sed lectioni ⁊ orationi ⁊ verbo predicationis tñmodo vacet. cõcil. car. lxxxviij. di. eps nullã. Aug. Nõn oĩs qui dicit pax vobis, quasi colũba audiendus est. Habent oscula colũbe. habent ⁊ oscula corui. sed in columba vera pax. in coruo falsa pax. ij. q. vij. nõ oĩs. ibi no. quõ ꝯditiões corui malo prelato cõueniant. Item nõ oẽs epi sunt epi. ea. cã ⁊. q. nõ oĩs. Hiero. Qui epatum desiderat: bonũ opus desiderat. Apl's. j. ad Timo. iij. dixit. nõ dignitatem. si aũt despecto ope solam appetit ⁊ aspicit dignitatem. cito corruet. Hiero. sup Sopho. adde. s. e. ver. si quis epatum. Honor ⁊ sublimitas epalis nullis poterit cõparatiõib⁹ adequari. Si regũ fulgori cõparas ⁊ principũ diademati: lõge erit inferius ꝙ si plumbi metallũ ad auri fulgorem cõpares. quippe quũ videas regum colla ⁊ principũ submitti ge‑nibus sacerdotum: ⁊ osculata eorꝫ dextra orõnibus eorũ credant se cõmuniri. Amb. li. de pasto. trãsferunt. xcvj. dis. duo. facit ex de ma. ⁊ obe. solite. Et est arg. expressum ẜm Laur. cõtra viles prelatos Hispanie qui osculant manus regũ. Fateor ego vilis presul Siluensis ecclesie, scriptor huius opis, poti⁹ timore ꝙ humilitate coactus sum osculari dexterã Regis Portugallie. ꝙꝙ ab eo nõ teneã regalia. sed qui ex timore facit, iam nõ facit. ex de reg. iu. qui ex timore. Dictũ ꝙ si eps comes sit, osculari debet. quũ ex cõsuetudine alij magnates hec faciant. x. di. certum. j. c. suscipitis ne. lxiij. dist. valentinian⁹. Lau. ⁊ facit. xxiij. q. viij. §. ecce. xviij. di. si eps metropolitanus. ¶ Nihil in hoc seculo excellentius sacerdotibus. Nihil sublimius epis. Nomen ergo cõueniat actioni. ⁊ actio nomini rñdeat. alias fit nomen inane ⁊ crimẽ immane. Nõ sit honor sublimis ⁊ vita puerilis. Ne sit deifica ꝓfessio: ⁊ illicita actio. Ne sit religiosus amict⁹: ⁊ irreligiosus ꝓfectus. Ne sit gradus excelsus: ⁊ deformis excessus. Nõ habeatur in ecclesia cathedra sublimior: ⁊ cõsciẽtia sacerdotis recipiatur humilior. Ne locutionẽ simulemus colũbinã: ⁊ mẽtẽ habeam⁹ caninã. Ne professionẽ monstremus ouinã: ⁊ ferocitatem habeamus lupinã. Amb. in. li. de pasto. ¶ Quantum pre ceteris gradus est episcopalis altior: tãto si per negligentiã dilabatur, ruina grauior est. Magna sublimitas magnã debet habere cautelã. Honor grandis grandiori debet solicitudine circũuallari. Cui plus credit, ab eo plus exigitur. Mat. xxv. Greg. in homil. Quũ em̃ augent dona: rõnes etiã crescũt donorꝫ. Amb. ibidem. Nihil in hac vita difficilius, laboriosius, periculosius, epi officio. Aug. ad Valeriũ. xl. di. ante oĩa. Nihil in epali ceruice splendidius fulget: ꝙ humilitas. Greg. c. di. cõtra morem. Epus in quolibet loco sedens, stare presbyterũ non patiat. xcv. di. eps in quolibet loco. Eps in ecclesia sublimior sedeat. intra domũ vero presbyterorꝫ collegã se esse cognoscat. xcv. dist. eps in ecclesia. ¶ Dicite pontifices in freno quid facit aurũ. Tolerabilius em̃ in sancto cernitur ꝙ in freno. Bern. in epl'a ad Senonensem archiepm. Nõ est eporꝫ seruare aurũ: ⁊ a se reuocare mendicantis manũ. xij. q. j. nolo. Incidant epi in inuidiã detractorꝫ cõfringentes vasa mystica vt captiuos redimant. Amb. lxxxvj. di. nõ satis. Epi satis in manu habent quib⁹ credãt aias. ⁊ cui cõmittant suas facultates nõ inueniũt. Ironia. Adde hic qđ dixi. s. in. vij. cõsideratione pape. ver. mira res. ar. xj. Optimi estimatores. q̃ magnã de minimis, paruã aut nullã de maximis curã gerãt. Bern. de cõside. li. iiij. Vbicũq fuerit eps: siue Rome, siue Eugubij, siue Constantinopoli, siue Regij, eiusdem meriti est: eiusdem sacerdotij. Potẽtia diuitiarũ, pauptatis humilitas, nec sublimiorem nec inferiorem epm facit. Ceterũ oẽs apostolorꝫ successores sunt. Hiero. xciij. di. legim⁹. Idem. Gloria epi est pauperum prouidere opibus: Ignominia sacerdotis est, proprijs studere diuitijs. xij. q. ij. gloria. Idẽ ad Narbonẽsem epm. Solus eps incũbit bonis. solus vtitur ministerio. solus eps sibi vẽdicat vniuersa. solus ptes inuadit alienas. solus occidit vniuersos. Hic ꝓpter auaritiã sacerdotũ sepe odia cõsurgũt. hinc epi accusant a clericis. hinc princi‑

Universidad de Deusto Biblioteca

piū litis.hinc detractionis causa. hinc origo fit criminis.
xciij.di.diaconi.v. Idem loquens Narbonensi epo. Dñici
patrimonij dāna cōquiritis:dū soli vultis in ecclijs potē-
tari.xcv.di.ecce ego. Idē ad Nepotianū. Epi sacerdotes
se esse sciant:nō dños. Honorent clericos quasi clericos:
vt ipsis epis a clericis quasi epis honor deferat. Et.j. Pa-
scite eum qui in vobis est gregem dñi:puidentes nō coa-
cte:sed spontanee fm preceptū dñi: neq; turpis lucri grã
sed volūtarie.neq; vt dñantes in clero:sz forma facti gre-
gis ex aio ⁊c.xcv.di.esto. ¶ Agnoscat eps seruū se esse ple-
bis nō dñm. Isid.de sum.bo.q: ⁊ papa se seruū vocat. Vi-
de.s.in.v.cōsideratione papali.in.℣. Iste greg.in ar.xij.
in ista.ij.parte. Sciat se nō esse epm qui preesse desiderat:
nō pdesse. Aug.ad Orosium. Pontifex legalis fronte la-
mina ornabat aurea: inferius in extremo tunice in mar-
gine portabat tintinnabula. Exo.xxviij. nobili imagine
instruens:q: spūalis quisq; doctor cōtemplationis aurū
haurit superius: qd inferius p sonū predicationis pplis
infundit. Rodul.sup Leuiti. Inter.xij.abusiua seculi vnū
est eps negligens. ¶ E Sunt aūt ista.xij.abusiua. Pri-
mū scz sapiens sine predicator sine operibus. Auditores
eñ doctrine dicta cōtemnūt: quū predicatoris opa a pre-
dicationis verbis discrepare cōspiciūt. Et quū ipe doctor
doctrina sua nō cōsiderata lapsus fuerit:auditor etiaz al-
terius doctoris medicamētū suis vulnerib⁹ adhibere par
uipendit. vñ dicit Mat. v. Si sal euanuerit:in quo salie-
tur? Ad nihilū prodest vltra: nisi vt pijciat foras. Ad hec
ij.q.vij.nō omnes.iij.q.vij.§.idem restat. ver. Item greg.
¶ Scdm. Senex sine religione. Quid enim stolidius si
mens ad pfectionem festinare nō cōtendat:quū totū cor-
pus ad interitū pperat:dum oculi caligant: auris graui-
ter audit:capilli fluūt: facies in pallorem mutat: dentes
lapsi minuunt:cutis arescit:flatus nō suauiter olet:pect⁹
suffocat:tussis cachinnat:genua trepidāt: talos ⁊ pedes
tumor inflat. Hec oia namq; ruiturā domū corporis pro-
nūtiant.ad hoc.lxxxvj.di.tanta. ¶ Tertiū. Adolescens si-
ne obedientia ⁊ reuerentia. Qualiter nāq; in senectute il
le sibi ministrari sperabit:qui in adolescentia senioribus
obedientiā exhibere cōtemnit? Leo.ij.q.vj.qui scit se. Si-
cut ergo in senib⁹ sobrietas ⁊ mor pfectio inquirit: ita in
adolescentib⁹ obsequiū ⁊ subiectio ⁊ obedientia requirū
tur.facit.lxj.dis.miramur.ad fi.ibi. Quorum ois etas ⁊c.
¶ Quartum. Diues sine elemosyna. Qui dum in terra
quesita diligenti cura custodit:celestis patrie pennem ha
bitationem amittit.xlvij.di.sicut. ¶ Quintū. Femina si-
ne pudicitia. Sicut eñ oēs bonos mores puocat ⁊ custo
dit in viris prudentia.de qua.xxxvj.di.§.j. Sic in feminis
cūctos honestos actus nutrit fouet ⁊ custodit pudicitia.
xxxij.q.v.pposito.⁊.c.de pudicitia. ¶ Sextum. Dñs sine
virtute:q: nihil cōfert habere dñandi ptātem: si dñs ipse
nō habet virtutis vigorem. Eccli. vij. Noli querere fieri
iudex:nisi valeas virtute irrūpere iniquitates. ¶ Septi-
mū. Christian⁹ ɔtentiosus.christian⁹ eñ a christo dicit.ex
de sacra vnc.vnico. Christus aūt mitis est. Mat.xj. Con-
tentio vitiū est.de pe.dist.ij.c.j.ij. Timo.ij. Noli verbis con
tendere. Phil.ij. Nihil p cōtentionem ⁊c.j.ad Cor.xj. Si
quis videt cōtentiosus esse: nos talem cōsuetudinem nō
habemus.nec ecclesia dei. Est aūt contentio impugnatio
veritatis agnite. Causa clamoris fiducia. Petrus de sali.
¶ Octauū. Pauper supbus. Quid eñ stolidius q̄ illuz
qui p infimaz miseriā velut in terra abiectus extremus ⁊
humilis incedere ⁊ cōtristari debuerat: frontoso supbie
tumore inflatā mentem cōtra deuz erigere? Unde dicitur
Mat.v. Beati pauperes spū.i.humiles ⁊ timentes deuz.
Aug. ¶ Nonū. Rex iniquus. Nomen eñ regis rectoris
officiū indicat.xxj.dis.c.j.ver.sacerdos. Sz qualiter alios
corrigere poterit:qui pprios mores nō corrigit? iij.q.vij.
sacerdos.xj.q.iij.ita corporis. ¶ Decimū. Eps negligēs.
Eps eñ speculator intelligit seu interpretat.xxj. disti.c.j.
ver.epat⁹. Debet ergo eps supintēdere ⁊ corrigere.lxxxiij.

Abusiua mundi.xij.

di.nemo. ¶ Undecimū. Plebs sine disciplina.xlv.di.disci
plina. ¶ Duodecimū. Populus sine lege. Qui eñ dei di
cta ⁊ legis scita cōtemnit p diuersas errorū vias eūdo/pro
ditoris laqueū incurrit.di.iiij.facte sunt.de peni.dist.iij.iu
das. Cyprianus li.de.xij.abusiuis. ¶ F Redeundo ad
materiā epoꝝ. Ait Berñ.sup Cant.sermone.xij. Fratres
reuereamur epos:sed vereamur onus. Si pensam⁹ labo
res.xl.dist.ante.nō affectam⁹ honores. Agnoscam⁹ vires
nr̄as:nec delectemur molles ⁊ femineos humeros suppo
nere sarcinis duris. Nec obseruem⁹ eos:sed honoremus.
xxj.di.in nouo. Lu.x. Inhumane nēpe eoꝝ redarguis opa
quoꝝ refugis onus. Temerarie redarguit virū de prelio
reuertentez mulier manens in domo. Dico eñ si quis de
claustro/eum qui versat in pplo/interdū min⁹ circūspe
cte deprehenderit agere:vbi gra:in vbo/cibo/somno/ri
su:non confestim ad iudicandum prosiliat: sed memine
rit scriptū esse. Melior est iniquitas viri q̄ mulier benefa
ciēs. Eccli.xlij. Nā qui in tua custodia vigilas:bene facis.
sed q̄ iuuat multos.melius facit ⁊ virilius. Nō si imple
re nō sufficit absq; aliqua iniquitate vite ⁊ cōuersationis
sue:memēto q: charitas operit multitudinē pctōꝝ.j.Pe.
iiij. Prouer.x.ex de bap.maiores.j.rñso. Hec dicta sunt ad
geminā tentationē pellendā: qua sepe religiosi epoꝝ vel
ambire gloriā/vel excessus temere iudicare diabolicis in
stigationib⁹ incitant. ¶ Presbyter etatis:epus dignitatis
nomen est.xciij.di.legim⁹.fm Hiero. Si tentatio est hois
vita sup terrā. Job. vij.de pe.di.ij.si eñ.ad fi.quantis pu
tas periculis patet vita pontificis:cui necesse est oim fer
re tentationes? viij q.j.clemēs. Berñ. in epl'a ad Senonē
ses. Fila rubea dependētia ex duab⁹ linguis mitre pōtifi
calis/significāt ignē charitatis. Sicut eñ p duas linguas
significat q̄ noua ⁊ vetera noui ⁊ veteris testamenti testi
monia pferre debet pōtifex.ut dixi.s.e.§.ɔsequenter.ver.
⁊ dicunt arietes. Ita in rubeo filioꝝ colore figurat ignis
charitatis:quē in se habere pōtifex ⁊ in alijs accēdere de
bet. Inde etiā est q̄ Romanus pōtifex cappa rubea sicut
christus.Lu.xij.induit.q: totus igne charitatis ardere dz
⁊ ex charitate oia facere:aio q̄ martyrio non deesse:sicut
cōfessorib⁹ almis Martino ⁊ Frācisco. Gerēs psonā chri
sti:cui⁹ vestimentū rubeū est:sicut calcātium in torculari.
Esa.lxiij.glos.super ps.cxviij. Quid antistes ad dñm nisi
pro delictis ppl'i intercessor eligit? Qua itaq; fiducia ad
deū pro pctis alienis intercessor venio:apud quē de pctis
meis secur⁹ nō sum? Greg.in registro.facit.iij.q.vij.in grã
uibus.⁊.c.vlt.xlix.di.§.j. Qr me ad epat⁹ ordinē cognosci
tis puenisse:si me diligitis/plāgite: q: tāte hui⁹ mūdi oc
cupationes sunt:vt p epatus ordinem pene ab amore dei
me videā esse separatū. Greg.in registro. De ista materia
de honore ⁊ periculo epatus scripsi etiā.s.in.iij. cōsidera
tione papali in ar.xj. Et illud iungat cum isto.

¶ Articulus.xix. A

VIde iam nunc ad
episcopoꝝ excessus accedendū est ⁊ alio
rū prelatoꝝ. Sed q:/vt sepe dixi/in ordi
ne epali intelligunt includi pape/cardi
nales/epi/patriarche/archiepi/ pmates
Ideo primo dicendū est q̄ quum papa peccat: potest sibi
eligere confessorē quemcūq; voluerit. Nā in iurisdictione
contentiosa hoc receptū est.ff.de iuridic.omni.iu. est rece
ptū.ij.q.v.mandastis ⁊.c.auditū est.ij.q.vij.nos si. Multo
potius in voluntaria potest se submittere cuilibet sacer
doti.q: quātū ad hoc vnusquisq; sacerdos catholic⁹ tenet
locū dei viuentis:⁊ loco dei potest absoluere penitētem.
xj.q.iij.absit.de pe.di.iij inter hec hircum.j.⁊.ij.l.di.de his.
Et sic in foro penitētiali factus ē papa minor: ⁊ confessor
maior.vt in pre.iuribus. Et hoc innuit Chrys.xl.di. multi
sacerdotes.ex de pe.⁊ remis.c.si. ¶ G Cardinales con
fitebuntur penitētiario dñi pape.ar.xciij.di.c.si.xciij.di.
c.j. Vel potius distinguedū ē inter peccatum publicum ⁊

Pape confes.

Confessionis cardinalis auditores.

illud cōfiteat pape.occultū penitentiario dñi pape. Sed
verū est q̄ in vtroq; sufficit cōfiteri pniario dñi pape q̄ad
saluationē aie:nō tñ quoad dispēsationē quā pniari⁹ face
re nō pōt:nisi de spēali mādato dñi pape. sicut ⁊ curia te
net.fm Ostiē. ¶ Tutius aūt est vt quilibz cardinalis licē
tiā habeat a papa:q̄ sibi possit eligere ɔfessorē.quū tales
imediate ei subsint.ar.ex de pe.⁊ re.ois. Exceptis epis: q̄
in hoc oēs sunt puilegiati.ex de peni.⁊ re.c.fi. ¶ E Pa
triarche quū offendūt:q: epi sunt:eligūt sibi cōfessorē. vt
pre.c.fi.de pe. In foro ɔtentioso a sola papa debēt puniri:
q: ei subsunt imediate.vñ Greg. Quedā de primate nro
Clemētio plata sunt: q̄ nullo mō debēt sub silētio preter
iri:ne totū corpus (qd absit) morb⁹ inuadat:si languor in
capite curat⁹ nō fuerit.ij.q.vij.sicut inqt. Et Inno.iij.pu
niuit patriarchā Antiochenū.ex de trāsla.epi.c.j. Et Ioā
nes ⁊ Felix Cōstantinopolitanū.xxiiij.q.j.acatius. Nico
laus Bituricēsez primatē.p eo q̄ iudicabat clericos Nar
bonenses.ix.q.iij.cōquestus. Et Leo Dioscoꝝ Alexādrinū
patriarchā:pro eo q̄ nō seruabat tpa in ordinib⁹ cōferen
dis.lxxv.di.q̄ a prib⁹.⁊ cōsecratione epoꝝ.e.di.q̄ die. ⁊ ce
lebratione missarū.de cō.di.j.nosse.⁊ in alijs multis.xxiiij.
q.j.cū btissim⁹. Et Inno.iij.de falsitate reprehēdit Hiero
solymitanū.ex de his q̄ fi.a pre.quāto.⁊.c.prece.⁊ Gre.ix.
patriarchā Gradensem eo q̄ cōtra canones exegerat iu
ramentū a Castellano episcopo.ex de ma. ⁊ obed. dilecti.
¶ D Patriarchis subsunt archiepi. ⁊ ab ipsis ad eos
appellat.ix.q.iij.cōquest⁹. Nō debet Archiepus incōsulto
primate vel priarcha/aliquē in epm ordinare.di.lxv.pla
cet. Patriarche vbiq; ante se portāt crucem:nisi in vrbe ⁊
vbi papa vel eius legatus insignia papalia deferens pre
sens est.de priuil.antiqua. An habeat idē ius in suis sub
ditis patriarcha qd papa in suis.xxij.di.renouātes. Qua
liter petat patriarcha subiectionē eccl'iarū. de ma. ⁊ obe.
inter quor.fm In. An priarcha in subditos suoꝝ suffraga
neoꝝ habeat aliquā ptātē.de of.or.duo.de re iud.cū inter.
Iunge hic qd no.s.e.§. Ceterū.ante.§.ɔsequēter.ver. in
ter priarcham.in additiōe in.xvij.ar. ¶ Licet aūt epi pos
sint sibi eligere cōfessores.vt pre.c.si.de pe.⁊ re. Archieps
tñ cui subest/debet scire q̄s est cōfessor epi:velit nolit eps.
Hoc nō admitto.q: beneficiū iur̄ nemini est auferendū.
xxviij.di.de his.in aut. de nup.circa.si.§. sed hoc qd.ff. de
reg.iu.l.iiij.§.si q̄s cōdēnatus.ex de reg.iu.indultū.lib.vj.
vbi de hoc no. Nec aliq̄s debz presumi q̄ cōfessorē suspe
ctū eligat:q: nemo presumit immemor sue salutis.j.q.vij.
scitissim⁹.ex de elec.significasti.ij. Et etiā ipm pōt cōpelle
re vt sibi cōfiteat:si suspectū habeat cōfessorē.q: ⁊ ab ipo
de aia epi ratio exiget.ar.ex de of.or. pastoralis.⁊.c. irre
fragabili.ex de cēsi.romana.li.vj. Nec istud phibet decre.
pre.ne p dilatiōe.ex de pe. Sed quū intendat aiaꝝ pericu
lis potius hoc admittit fm Ostieñ.in sum.de pe.§.cui cō
fitendum.℣.sed nunquid archiepiscopus.

Priarcharū confessiõe.

ad priarchā spectantia.

Archiepi puilegia.

¶ Articulus Uicesimus. A

SEd vt sciāt episco
pi ⁊ qui istiusmodi sunt/in quibus ecclesiā
quā deberent regere scandalizant:⁊ in qui
bus peccant coiter ⁊ confiteri debent: No
tēt casus.j.scriptos. ¶ Et primū ē.q: sciēter celebrāt: vel
ordines faciūt:vel etiā iudicāt subditos:dū in mortali cō
stitutos se sciunt.ar.ex de coha.cleri. ⁊ mu.vestra.§.fi.⁊.c.
fi.xxxij.di.§.verū.c.ad hec.ex de tēpo.or.c.vlt.de cle.ex.mi.
c.fi.iij.q.vij.iudicet.c.postulatus.e.in grauib⁹.c.sacerdos
xj.q.iij.plerūq;.de pe.di.vj.qui vult. ¶ Tamen tales ab
soluere pñt.⁊ dare sacramēta:⁊ iudicare:q̄diu ab ecclesia
tolerant.licet peccent mortaliter talia in mortali exercen
do/cōferendo/⁊ agēdo. De hoc vide qd nota.post Archi
dia.s.in.j.pte istius opis.in.§.nunc querēdū est quum ec
clesia.℣. Unde ⁊ no. Archid.in ar.lxix. Nam tales etsi non
possunt ex vite merito:q: hoc in eis deficit: pñt tñ ex offi
cio q̄diu ab ecclesia tolerant.j.q.j.§.sed obijcit illd Aug.

In qb⁹ vulgo aberrāt epi.

cū.c.sequē.vsq; ad.§.ecce.⁊ a.§.hoc igitur.e.causa.⁊.q.cū
c.sequē.vsq; ad.§.sed obijcit.⁊.§.cum vita.e. causa.⁊.q.cū
c.sequen.dictum est a dño.⁊.iij.q.vij.§.vlt. ⁊ de con.di.iiij.
quomodo.cū pre.⁊ sequen.c. Et no. Ostien.in summa de
remissionibus.§. vtrū fiat.⁊ de of.or.§.⁊ a quo.℣. hec igi
tur fit fides tua. Et ego hoc lati⁹ disputaui.s.in prima par
te istius opis.in.§. Et q̄ dignitas.in. viij.ar. ⁊.§. q̄ sacra
mēta.ar.⁊ in.lxv.ar.in.§. Ceterū q: in fi. ¶ Scdz est.quia
conferūt bñficia indiscrete ⁊ contra deū maxime obten
tu carnalitatis psonis minus idoneis ad talia beneficia
obtinenda.ex vt ec.bñ.vt nrm.de preben. graue. de etate
⁊ qua.indecoꝝ est.j.q.j.si quis neq;. Si aūt cōsanguineus
plati dignus est:in veritate forti⁹ tenet ei q̄ extraneo pro
uidere.ar.ex de coha.cleri.⁊ mu.c.j.j.q.j.filiū.c. quibusdā.
ad fi.melius.xiij.q.ij.nō existimemus.lxxxvj.di. non satis.
¶ Prelati vero nostri tpis hoc nimis cōmuniter āplectē
tes pter suū sanguinē hodie quasi nihil reputant esse di
gnū.q: ceci sunt epi circa cōsanguineos.no.j.q.iij. puenit
Ber. Mira res. Hñt epi cui cōmittūt animas:cui autem
res tpales cōmittāt nō inueniūt. Nam episcopi alicui ne
potulo suo cōmittunt multa milia animaꝝ:cui nō cōmit
terent duo pyra.fm Ostieñ.q̄ ita not. in summa de simo.
§.qualiter.sub.§.lingua. De ista materia plene dixi supra
in.vij.pape cōsideratione.℣. caueat summus pontifex.in
xv.ar.ibi videas. ¶ Tertiū est. q: indoctū ⁊ minus ido
neū sciēter ordināt.qui vnū pedē tenet in mūdanis:⁊ aliū
in ecclesiasticis apparēter.xlix.di.c.si.c. hinc etenim.cū.§.
pre.ex de eta.⁊ qua.ex rōne.c.q̄ sit.de tempo.or. vel nō est
xxiiij.di.quando episcopus.lix.di.c.j. ¶ Quartū est. quia
rogant superiorē p indigno scienter.l.di. miror. Multis
aūt modis dicunt idigni vl' min⁹ idonei ij q̄ ordinari dñt
quos oñs repellere tenent epi.qd dic vt plene no. Ostiē.
in summa.ex de tēpo.or.§.⁊ cui.sub.§.ibi sequen. cōtinen
tibus regulas apl'i. Prosequit aūt Gratian⁹ a.xxv.dis.§.
nūc aūt.vsq; ad.l.di. Ostiē.etiā no.in summa de seru.in or
di.fa.§.qñ fieri debeat. ¶ Quintū est: q: trahunt mona
chos ⁊ alios religiosos de monasterijs sine causa ⁊ cōtra
volūtatē abbatū.lviij.di.c.j.⁊.ij.xviij.q.ij.quā sit.℣.de hoc
⁊.c.luminoso. Hoc eñ pprīū ppe est.ix.q.iij. p pncipalē. ɔ
ij.q.vij.cū pastoris.⁊ in eo qd no.j.q.j.p pncipalez.glos. ij.
huic ɔ sto.cū additione Bar.in pre.c.cū pastoris. posita.
¶ Sextū est.q: cōferūt ordines loco remunerationis.si
monia mētalis est.ex de simo.c.si.⁊.j.q.j.sunt nōnulli.quū
nō habeāt aliud qd ɔferāt.q̄ tñ ordinis collatio debz esse
discreti iudicij:q: rarū est oē qd magnū est.lix.di.si officia
¶ Septimū est.q: ipsi ex laicis vel q̄si subito pmouentur
spe dignitatis.lix.di.hoc ad nos.c.ordinatos.xlviij.di.fa
cit.ex de elec.cū causaz.de tēpo.or.c.nullus.e.t.lib.vj. §.j.
Uel q: pncipiū electiōis sue fuit al's vitiosum. Uñ nō pos
sunt bono exitu pagi q̄ malo pncipio sunt inchoata.lxj.di.
miramur.c.in sacerdotib⁹.⁊.c.miserum.j.q.j.principatus.
de elec.p inquisitionē.q: principiū in electionib⁹ attendit
e.t.dudū.j.in glos.ista tria.vbi de hoc. ¶ Octauuz est.q:
pmouent clericos sine titulo.q̄ postea mēdicare cogunt.
lxx.di.neminem.⁊.c.sctōꝝ. ex de preben.eps.⁊.c. cum fm.
xciij.di.diaconi.v.ibi. Mendicat infelix.ex de renū.ad sup
plicationē. ¶ Nonū est.quia indistincte sine lr̄is pprij pre
lati clericos recipiūt alienos.lxvj.di.illud. ⁊.c. siquis.⁊.c.
de aliena.⁊.c.clericos.ex de cle.pe.c.vlt.lxxiij.di.clericum.
Unde ⁊ receptus ⁊ recipiēs deponi dñt.xxj.q.ij.c.j.⁊.ij.suf
ficiūt tñ lr̄e pape.ex de cle.nō resi.fraternitati. ¶ Decimū.
q: negligūt pprios clericos idoneos:⁊ relinquūt eos q̄si
oues errātes.lxxiij.di.epus. ¶ Undecimū.q: pmouēt ali
quos inuitos nulla cā hoc exigēte:nisi forte odij.vt.lxxiij
di.c.j.⁊.ij.c.vbi ista.c.honoratus.c.cōsuluit.xxv.q.ij.denun
tiam⁹. Sed dic vt ibi in summa. Et p Ostieñ.de eta.⁊qua.
§.ordo.℣.circa hoc q̄rit.⁊ seque. Uide qd legit ⁊ no.ex de
etate ⁊ qua.queris.⁊.e.t.in clemē.c.vt hi. ¶ Duodecimū
est.q: nō suāt tpa aliquoties in ordinib⁹ celebrādis.ex de
tēpo.or.cū quidā.⁊.c.dilectus. Et de hoc.lxxv.di.p totum

Universidad de Deusto Biblioteca

¶ Tredecimū.q: nō seruāt iterstitia tpoꝝ i ordinib⁹ cele
bradis.lxxvij.⁊.lxxviij.di.p totū. ¶ Decimūquartū ē.q: su
stinēt clericos in suo delicto nec corrigūt obtētu obsequij
sibi prestiti/vel carnalis amoris/vel pecunie corruptiōis
lxxxiij.di. si quis epus.⁊.c.nemo.⁊.c.error.⁊.c. consentire
lxxxvj.di.c.j.ex̄ de of.or.irrefragabili.in fi.ibi. Prouideāt
itaq3 diligenter ecclesiaꝝ plati:vt hoc salutare statutū ad
questū pecunie vel grauamē aliud nō ꝯuertāt. ¶ An pre-
lati possint penas pecuniarias recipere p criminib⁹ puni
endis.⁊ no.ex̄ de penis.suam. vbi de hoc.xxiij.q.v.si vos.
xij.q.ij.fraternitas.xviij.di. q̄mquidē.vbi de hoc.⁊.xxiij.di.
quāq̄.vbi de hoc.⁊.xxj.q.v.si quis cuiuslibet. vbi de hoc.
ex̄ de of.or.cum dilectus.de delic.pu.c.ij.legit̄ ⁊ no.p Ar-
chid.ex̄ de sen.ex.venerabilib⁹.§.deniq3.vj.li. Penas aūt
pecuniarias q̄s recipit epus/nō lucrat̄ ipse:s3 in vtilitatē
ecclesie vertere debet.vt legit̄ ⁊ no.de penis.c.ij. Hoc te-
net Gof.in summa.de penis.§. Item nota . Et idē tenet
Ostien.in summa.de of.or.§. quid ptinet.v̄.non tn̄. Et in
summa de accu.rubricella de criminibus sine ordine pu-
niendis.v̄.vlt. Et Archid.in.c.de sen.ex.venerabilibus.§.
deniq3.li.vj. Et adde qđ scripsi.j.§. Nūc ad iudicis.v̄.viij.
xlij.ar.qđ nullo mō seruāt epi.immo eas imbursant cum
alia mamona. ¶ Quindecimū.q: omittunt punire deli-
cta:vt ppl'is placeant.qđ plebi sibi cōmisse pniciosum est.
⁊ q: magis vtunt̄ ꝯsilijs laicoꝝ q̄ clericoꝝ.lxxxiij.di.nihil
lxxxiiij.di.puenit.⁊.c.nūtiatū.l.di.si quis diaconus. ¶ Se
decimū.q: parū aut nihil volunt paupib⁹ erogare. vnde
vacuū nomen epi hn̄t.lxxxvj.di.fratrē.⁊.c.nō satis. ¶ De-
cimūseptimū.q: nō defendūt:vel negligenter : viduas et
orphanos ⁊ paupes ⁊ alias psonas miserabiles ad defen
sionē ecclesie spectātes.lxxxvij.di.p totū. ¶ Decimūocta-
uū.q: nimiā curā hn̄t de rebus tpalib⁹.quū tn̄ scriptū sit
q̄ epi nullā curā rei familiaris ad se reuocent.sed lectiōi
⁊ orationi ⁊ verbo p̄dicationis tm̄modo vacēt.lxxxviij.
di.platū est.⁊.ij.c.sequentib⁹. ¶ Decimūnonū.q: vni pso-
ne plura bn̄ficia ꝯferūt cōtra apl'm ⁊ Greg.lxxxix. di.sin
gula.etiam sine dispensatiōe in simplicibus bn̄ficijs.no.
de elec.dudum.ij. ¶ Vicesimū.q: volūt habere oecono-
mos:sub quoꝝ testimonio res ecclesie gubernant̄.contra
iura.lxxxix.di.volum⁹.⁊.c. q:in quibusdā.xvj.q.vj.q̄m.ix.
q.iij.cum simus. Et si hn̄t oeconomos:nolūt hēre nisi lai
cos.cōtra iura.lxxxix.di.indicatū.xvj.q.vij.in noua actio-
ne.vel cōsanguineos.contra cōsiliū Toletanū.lxxxix. di.
docent.vbi epus vsq3 ad annū suspendit̄. ⁊ oeconom⁹ in
duplū punitur. ¶ Vicesimūprimū.q: vnus inuidet alte-
ri.⁊ laborat vt cadat.⁊ adinuicē discrepant in diuinis.xc.
di.c.vlt. ¶ Vicesimūscdm.q: approp̄iāt sibi oia bona ec-
clesiastica.xciij.di.diaconi.v.xij.q.j.res eccl'e. ¶ Vicesimū
tertiū.q: cōtemnūt presbyteros.⁊ vbi ipsi sunt:nō cōmit-
tūt eis officiū facere:vel predicare:ac si essent gibbosi vl'
idiote vel eis inuident.xcv.dist.ecce. Epi em̄ ⁊ presbyteri
dn̄t regere ecclesiam in cōmuni.xcv.di.olim. Nec hēre dn̄t
p̄sbyteri epm vt principē: nisi ipse hēat eos vt senatores
xcv.di.esto. ¶ Vicesimūquartū.q: ordināt p simoniā: pe-
cuniā accipiendo p ordinib⁹ vel mun⁹ quodcūq3 p se vel
p suos mediatores.nunc pticipando cū notarijs suis lu-
cra lr̄arū.nunc sigilloꝝ.nunc totū lucrū accipiēdo.ad hec
j.q.j.cū ordinaret̄ epus.c.eos.c.cito turpem c.sunt nōnul
li.c.si quis neq3.c.si quis epus.⁊.q.ij.nullus abbas.c.sicut
epm.⁊.q.iij.saluator.ex̄ de simo.c.j. Et de radice īfecta bo
nus fructus exire nō potest.j.q.j.fertur. Iunge hic quod
notaui.s.post cōmentū threnoꝝ.in.§.magno.postq̄ dei
gratia.⁊.v̄. phdolor. ⁊.v̄. sed nunquid.⁊.v̄.sed dicunt in
x.ar. Et quod notaui.s.in.ij.parte in.v.ar.in.ij.thre.v̄.prin-
cipes nostri prelati.⁊ in additione ibi.que incipit. crede-
rem tn̄. Et nisi talis renunciet:saluari non pōt. vt pre.c. si
quis neq3. Vix credo maxime in Hispania q̄ de centū epi
scopis sit vnus qui non sit simoniacus in ordinibus ⁊ be
neficijs conferendis. Nam nec propter aliud ordines ce-
lebrant:dantes suas bn̄dictiones a domino maledicti.j.
q.j. maledicā.nisi vt lucrentur pecunias. Unde in vna or-
dinatione lucrabitur ibi epus nunc p expēsas nūc per ta-
xas simonias/suaꝝ lr̄arū/sigilloꝝ/portarioꝝ/matricula-
rū obtentu.cccc.⁊ quingentos ⁊ eo āplius frequenter flo
renos. Nec de hoc videntur hre cōsciētiā occecati a dn̄o
in cupiditate sua.nō cōsuetudinē sed corruptelā veri⁹ il-
lius puincie allegantes.que colligit̄.j.q.j.nullus eps gra
uamen.ex̄ de simo.nō satis.c cum in ecclesie.c.ea que.c.ia
cobus.⁊.c.sicut p certo. ¶ Vicesimūquintū. Nec absol-
uunt aliquē nisi absolutio redimat̄.ex̄ de simo. ad aures.
¶ Vicesimūsextū q: vtunt̄ cōsilio clericoꝝ extneoꝝ cōtem
ptis ppriis qui melius scirent vellent ⁊ possent consule-
re.ex̄ de his que si.a pre.nouit. ¶ Vicesimūseptimū.q: lai
ci sciunt eoꝝ cōscientiā:⁊ p̄sbyteri ignorāt.nec hn̄t idone-
os secum cubicularios:q̄ eis reddant testimoniū conuer
sationis.ij.q.vij.cum pastor's.c.puenit. ¶ Vicesimūocta
uū.quia etsi in clericatu fuerint:sunt tn̄ idiote: ⁊ pmittūt
se in epos pmoueri xxiij.di.qui epus.xxxviij.di. omnes.j.
q.vij.cōuenientibus.j.q.j.vilissim⁹.viij.q.j.licet.ex̄ de elec.
cū in cunctis.ex̄ de eta.⁊ qua.q̄uis. ¶ Vicesimūnonū. q:
quū pmoti sunt:negligunt discere vel doceri. Unde ⁊ ta-
les infideles sunt.s̄m sanctū Clementem.xxxviij.di.null⁹
epus. Et s̄m Greg. Stult⁹ est qui in eo maiorem se episti
mat:vt bona q̄ audierit discere cōtemnat.xxij.di.de con-
stātinopolitana. Idem pbat Aug.xxiiij.q.iij.si habes. Et
Innocē.dicens q̄ epus p exercitiū legendi potest acqui-
rere scientie margaritā.ex̄ de renū.post trāslationē.§. Ce-
terū. Nā omne artificiū per cōtinuū exercitiū recipit incre-
mentū.ff.de lega.iij.legatis seruis.§.ornatricib⁹. ¶ Tri-
cesimū.q: nolunt vel nesciunt canonibus obedire. quare
deberent ab administratione vsq3 ad dignā satisfactionē
remoueri.xxv.q.j.omnia.cū.c.sequē.xv. di.sancta.xix.di.si
romanoꝝ.iiij.di.§.fi. Et violatores canonū in spiritūscm̄
peccant quo dictante cōscripti sunt.xxv.q.j.violatores.c.
sunt quidam.l.di.si ille.c.si quis diaconus.lxxx.di.illud sa
ne. Ideoq3 epi q: sepe ⁊ sepi⁹ veniūt cōtra: essent sepe et
sepi⁹ puniendi.ex̄ de exces.p.nimis praua.c.nimis iniqua
c fi. ¶ Igitur p̄sumptuosum est asserere q̄ absq3 canoni- Sine ca
bus sacris p solā bibliā vel theologiā theoricā regi posset nonib⁹
ecclesia sancta dei.s3 hoc tm̄ cōsueuerant asserere ius ca- non pō
nonicū ignorātes:p̄sertim viri religiosi supbi q̄ ab Inno- eccl'ia re
cētio.iij.idiote vocātur:qui sunt iuris ignari.ex̄ de vo.et gi.
vo.re.ex multa.§.illis.⁊ ideo despiciūt scientiā quā igno-
rāt. Et tamen toto die partim p̄sumptione/ne inscij repu
tent̄:ptim auaritia/vt lucrent̄:rn̄dēt de casib⁹ quos igno
rant/ ponentes se ⁊ alios in errore ⁊ derisu.q: impitus
matheseos loquens de ea risui patet.xxxvij.di.q̄ de mēsa.
Et tales diuinādo rn̄dent sicut sepe eos derisi loquentes
de sensu pprio non de iure:qđ ignorant.cōtra.c.xxxvij.di.
relatum. Nulla maior superbia q̄ nō ppriā ignorantiam
cōfiteri. Recurrat ergo quilibet p casibus ad iurispitos
non ad religiosos.q: tractant fabrilia fabri. in plogo bi-
blie.c.v. ¶ Canonica em̄ scientia practica theologia est.
⁊ licet isti religiosi coiter ignorēt canones:ipsis tn̄ nihilo
minus adstringunt̄.ex̄ de consti.c.j.⁊.c.fi.de tempo.or. vl'
non est. Compo. Et hoc sancti doctores approbant.xix.⁊
sequentibus tribus distinctionibus p totū.⁊.xxxviij.di.q
ipsis. ¶ Tricesimūprimū.q: nimis creduli sunt in preiu-
diciū alioꝝ.⁊ ante q̄ eis constet de crimine suas s̄nias
fulminant cōtra cano.lxxxv.di. siquid .xj.q.iij.q̄uis.⁊.c.
non solū.c.graue.vj.q.j.ex merito.xxxiij.di. habuisse.xx.
q.v.§.his ita.c.nullus.ex̄ de accusa.q̄liter.ij. Et de hoc su-
pra dixi in.v.cōsideratiōe papali.v̄.sed ⁊ a vitio.in ar.xiij.
¶ Tricesimūsecūdū.q: volunt in ecclesia colūnas erige
re non quos nouerint meliores.sed quos ipsi magis dili-
gunt: ⁊ quorum sunt obsequijs deliniti .viij .q .j. moyses
xij.q.ij.gloria.j.q.iij.ex multis.ibi. Nec eligāt in domo dei
qui maiores sacculos pecunie conferant:sed eos qui mo-
rib⁹ ⁊ disciplina atq3 scientia diuites pro officio suo ipam
valeant sustentare ecclesiam. Adde quod dixi.s.e.§.nunc

autem ad fratres.v̄.item beneficia.in ar.xvj. ¶ Trigesi-
mūtertiū.q: paulati quolibet āno ius parochiale subtra
hendo sibi appropriāt:⁊ clericos grauāt.x.q.iij.q: cogno
uimus.c.inter cetera.xvj.q.j.cōstitutū est. ¶ Trigesimū-
quartū.q: vlciscunt̄ iniurias p̄sonales.cōtra cano.j.q.vij.
si q̄s omnē.in fi.xlvj.di.seditionarios.xxiij.q.iiij.inter que
relas. Vix tn̄ est iniuria que tangat prelatū/q̄ nō tangat
ecclesiam:q: epus est in ecclesia:⁊ eccl'ia in eo.vij.q.j.scire
Pro ecclesie aūt iniuria excoicare potest.notatur de hoc
xxiij.q.iiij.guilisari⁹.ij.q.vij.si quis erga.vide qđ legitur
⁊ no.ex̄ de penis.romana.li.vj. Volunt esse actores ⁊ iudi
ces.⁊ tn̄ quum p̄sona actoris assumit̄:iudiciaria potestas
amittit̄.ij.q.j.§.sciendū. Et ideo epus actor vel reus non
debet esse iudex.xj.q.j.si cleric⁹.iiij.q.iiij.c.j.⁊.ij. ¶ Trige-
simūquintū. q: pro minimis culpis paratos etiā corrigi
excoicāt.quum tn̄ nemo excoicari debeat:nisi p magnis
peccatis.⁊ q̄n aliter corrigi non pōt.xj.q.iij.epi.⁊.c.nemo
¶ Trigesimūsextū.q: expellunt illos qui precessoribus
suis fideliter seruierunt.⁊ (qđ deterius est) remuneratio
ne seruitij quā receperant spoliāt.contra cano.xij.q.ij.hec
huius placiti.xvj.q.vj.illud. ¶ Trigesimūseptimū.q: ad
uocatis vel seruitorib⁹ nolunt reddere qđ pmiserūt:nec
ipsos remunerare.cōtra iura.xij.q.ij.q̄cumq3 suffragio.⁊
c.eccl'iasticis.ff.loca.qui operas.ff.de vari. ⁊ extraor.cog.l.j.
§.in honorarijs.iij.q.vij.§.tria.in.v̄.fi. apud vrbē. ¶ Tri-
gesimūoctauū.q: volūt q̄ eis credatur in p̄iudiciū alioꝝ
contra illud.vj.q.ij.epus.⁊.c.si tantū.c.placuit.xv.q.v.c.ij.
¶ Trigesimūnonū.q: soli volūt clericos deponere. quū
tn̄ in depositione p̄sbyteri requirantur sex epi preter pro-
priū/qui debet esse septim⁹. In depositiōe diaconi tres
l.di.studeat.xv.q.j.de crimine.⁊.q.vij.felix.⁊.c. si p̄sbyteri.
Item solus nō potest auferre honorē epus.licet solus da
re possit.xv.q.vij.sexta accusatione.ex̄ de transla.inter cor
poralia.rn̄.j.post prin. Vn̄ nec minores clericos deponere
potest:nisi cū capitulo suo.xv.q.vij.epus nullius.vide qđ
legitur ⁊ no.ex̄.de here.quoniā.li.vj. ¶ Quadrigesimum
quia.impugnant exemptos iniuste: nec seruant eorum
priuilegia.xvj.q.j.frater noster.ex̄ de puil.dilecti.⁊.c.quā
to. ex̄ de ex.prela.c.penul. ⁊ vlti. ⁊.c.frequens. in clemen.
⁊ de priui.⁊ ex.pri.archiepo.in clemē.⁊ de censi.⁊ ex ac.ad
nostrum.in clem̄. ¶ Quadragesimū p̄mū. ligāt ⁊ absol-
uunt sine cause cognitione.vn̄ diuersas penas pati debēt
xxiiij.q.iij.de illicita.ex̄ de sen.ex.sacro. Sicut em̄ quosdā
gr̄a fauoris sublimant:sic plerumq3 alios odio inuidiaq3
humiliant.xv.q.vij.c.j. ¶ Quadragesimūscdm. q: in cō-
uiuio non faciunt legi sacras lectiones.xliiij.di. p reuerē-
tia. Nam dū corpus diuersis ferculis reficitur:nisi lectiōe
retrahatur:lingua in detractionib⁹ relaxat̄.vt dicit Gre.
In moralibus.li.j.⁊.xliiij.di.cōuiuia.⁊.c.prece. Et ppterea
diues epulo ampli⁹ in lingua ardebat: q: delicata gusta-
uerat:⁊ linguā detrahendo relaxauerat. Vn̄ Pe. Rauē.
loquens damnato diuiti ait. Si iā te totū possidet ignis:
quare solius lingue desideras estib⁹ subueniri? An quia
lingua magis vritur:magis ardet:que pauperi insultauit
que misericordiā denegauit:hec precedit ad iudiciū. hec
prima degustat cruciatus:que deliciosos cibos ⁊ odora-
ta pocula degustauit. Item Greg.in homil'. Quid autē
est q̄ in tormentis positus linguā suam refrigerari postu
lat:nisi q̄ is qui cōuiuando de loquacitate peccauerat:p
retributionis iustitiā in lingua atrocius ardebat. abun-
dare em̄ in ꝯuiuijs loquacitas solet ¶ Quadragesimū
tertiū.q: in ecclesia vel dū in publico pdeūt: indumentis
lineis nō vtunt̄:⁊ pallia hn̄t diffibulata vt. seculares.con
tra cōsiliū ex̄ de vi.⁊ ho.cle.clerici.ij.ad fi. ¶ Quadrage-
simūquartū.q: magis curāt de lautis cōuiuijs q̄ de diui-
nis officijs. Inde pcedit pctm̄ luxurie.inde fabule otiose
inde virtutū eneruatio.inde fomentū criminū.xliiij.di.§.
j.⁊.c.sequen.p totū. Inde consurgunt ad cōcentum auiū
matutinū cōtinua syncopa transcurrentes.⁊ vix celebrāt
quater in anno.⁊ vtinā nec tunc taliter celebrarent. ex̄ de
cele.mis.dolētes. Inde faciūt sibi d ici missam iuxta lectū
in domo vbi spurcitie multe fiunt. vn̄ diuinā patientiā ad
iracundiā puocāt.⁊ min⁹ malū esset eis missam nō audi-
re:q̄ in domibus sic ipsam audire:in quib⁹ sine causa ma
gna nullatenus sunt celebrande.de cō.di.j.c.j.⁊.c. sicut nō
alij.cū.c.sequē.q: diuersis ex causis epi se absentāt ab ec-
clesijs.nec cōmode pn̄t frequēter ad eas accedere ad mis
sam dicēdā vel audiendā.cōcedit̄ eis hodie habere alta-
re viaticū ⁊ in domib⁹ celebrare vel missam audire. ex̄ de
priuil'.q̄m li.vj. ¶ Quadragesimumquintum.quia char-
tas ⁊ instrumenta ecclesie nō custodiūt.xij.q.ij.si quis de
clericis. Immo res dilapidāt male administrādo.contra
cano.xvj.q.j.in canonibus.xxviij.di.de syracusane.xij.q.ij.
et si illi.⁊.c.vulterane.c.apl'icos.ex̄ de elec.q̄ sicut.de offi.
dele.venerabili.de accusa.c.vlt.de simo.p tuas.j. ¶ Qua
dragesimūsextū.q: res alienas vsurpāt.xvj.q.vj.placuit.
nec ipsas reddere volunt a precessoribus occupatas.eoꝝ
sanctitatē ⁊ cōscientiā pretendētes. quū tn̄ nihil intersit
quoad piculū anime/inuadere alienas.aut scienter deti
nere.sicut dicit cōciliū gn̄ale.ex̄ de resti.spo.sepe cōtingit
⁊ ideo qđ alienū est:reddi debet.ex̄ de testa.fili⁹.j.q.iiij.§.
itē peccato ciuiū.v̄.sicuti. q: nihil depit vtilitatib⁹ eccle-
siaꝝ:si ea que sunt aliena reddant̄.liiij.di.gn̄alis.in fi. vbi
de hoc.ex̄ de postu.pre.bone.ij.vbi de hoc. in glos.ar. q̄ si.
¶ Quadragesimūseptimū.q: nō cognoscūt seipsos:cui⁹
seminis/cui⁹ vite/cui⁹ve generis sint.s3 in cathedris suis
⁊ cornib⁹ gloriātes/p̄sbyteros ⁊ clericos.viij.q.j.quid au
tē.fratres suos nedū filios suos seculares despiciūt ⁊ cō-
tenūt. Sed si se attēderēt:non paterent̄ sacerdotes mino
res sedere iuxta scabellū pedū suoꝝ intra camerā suā: in
qua eps debet se recognoscere collegā.q̄uis in ecclesia ⁊
extra camerā supior sedere debeat.xcv.di.epus in ecclesia
Nam s̄m Greg.quū culpa non subest s̄m rōnē humilita-
tis:omnes equales sumus.xxij.di.de cōstantinopolitana.
Sicut dicit Greg. Dn̄s ondit petro vt se cognosceret an-
teq̄ ipm vniuerse ecclesie pponeret. ⁊ ideo ipsum pmisit
cadere:vt in se addisceret qualiter deberet alijs misereri
l.di.cōsiderādum. ⁊ .c.fidelior. Quid em̄ intolerabilius
s̄m Hiero.q̄ q̄ nat⁹ in tugurio rusticano ⁊ paupe domo:
q̄ vix poterat habere panē de milio vn̄ saturaret ventrem
rugiētē:nūc fastidit mella ⁊ panē de simila.i.de flore fari-
ne mūdissimo ⁊ subtilissimo factū.xij.q.ij.gl'ia. ¶ Qua-
dragesimūoctauū.q:.faciūt idiscretas ⁊ fatuas remissio
nes.extra de pe.⁊ re.cum ex eo.§.ad hec. ¶ Quadragesi
mū nonū.q: grauāt subditos in tallijs ⁊ exactionibus ⁊
encenijs q̄ ad munerū veniūt quantitatē:⁊ in subsidijs q̄
petunt non charitatiuis sed excoriatiuis ⁊ tyrānicis.pro
pter q̄ deberēt in quadruplū ꝯdēnari.xviij.di.q̄m.de hoc
x.q.iij.inter cetera.c.q: cognouimus.extra de ex.p̄la. cum
ad quorūdā.de censi.cū apl's.⁊.c.pcurationes. Iure no-
uo etiā puniūtur.extra de censi.romana.§.penult.⁊ vlti.
⁊.c.exig.⁊.c.felicis.li.vj. Et de hoc.s.terigi in.§.nunc aūt.
de immu.ec.q: pleriq3.v̄.inter patriarchā.v̄. offendūt in
ar.xviij. ¶ Tales deberēt mādare memorie q̄ man⁹ suas
deberent seruare innoxias deo ⁊ principi:nullūq3 lucrum
cōtingere.in aut̄.de māda.prin.§.j.coll'.iij.C.de supindic.
l.j.li.x.ff.de damn. infec.ex damni.in aut̄.de collato.§.hoc
quoq3 coll'.ix.xvj.q.j.§.nouaꝝ.ex̄ de vi.⁊ ho.cle.cū ab omni.
ex̄ de rescrip.statutū.li.vj. ¶ Quinq̄gesimū. Excedūt iniu
ste excoicādo.⁊ suspēdēdo.vl' q: h̄ faciūt sine ꝯsensu capl'i
xv.q. vij.nullus.saluo eo qđ dicit̄ ex̄ de cōsue.nō putam⁹
li.vj. S3 hic vide qđ no.xv.q.vij.epus.⁊ ex̄ de of.or.irrefra
gabili.in glos.vel per decanū. Vel q: nō seruāt ordinē iu-
diciariū.ex̄ de ex.p.c.j.puta.q: s̄nias suas fulmināt:⁊ excoi
cant nulla p̄missa monitione.ij.q.j.nemo.ex̄ de ap.rephen
sibil'. Vel q: sine causa/vel causa iniusta/vel falsa. qđ val-
de cauendū ē:quū sit hec maior pena/q̄ inueniat̄ in eccle
sia dei.xxij.q.iij. corripiant̄.iij.q.iiij.engeltrudā. Vel q: ex
odij fomite ad hoc procedunt. ex̄ de accusa. q̄liter.ij.§.j.
ad fi.xj.q.iij.§.si ergo.⁊.§.cū g̃. ¶ Pena autem excoicāti

Universidad de Deusto Biblioteca

iniuste infligitur vt dānatus separetur a colone quantū visum fuerit superiori .xxiiij.q.iij. de illicita. ij.q.j. nemo. ¶ Si aūt iudex inferior epo monitione nō pmissa excoicat: ingressum ecclesie sibi nouerit interdictū. ex de sen. ex.sacro j.rn. Si aūt in scriptis sniam excoicatiōis nō pro ferat: ⁊ causam excoicatiōis expresse nō cōscribat: p mēsem vnū ab ingressu eccl'ie ⁊ diuinis nouerit se suspēsum. Quod si ptigerit sic suspēsos diuina officia exequi sicut prius: incurrūt irregularitatē: sup qua nō nisi p summū pōtificē poterit dispēsari. vt pena docēte discant iudices eccl'iastici q̄ graue sit excoicationū sentētias sine maturitate debita fulminare. h' legunt ex de sen.ex.sacro. ⁊ .c.cū medicinalis.l.vj. He suspēsiones nō tāgūt epos q: nullā penā suspēsiōis a iure incurrūt. nisi de ipis ibi specialiter caueat. ex de elec. si cōpromissarius.c.huiusmodi.li.vj. ⁊ de sen.ex.q: piculosum.li.vj. Et faciūt que leguntur ⁊ no. ex de of.dele.sane. ⁊ quod no.j.§.sequē.vs. Itē nullā. ¶ Si aūt alias iniuste q̄s excoicat postq̄ de hoc superiori patuerit querela pposita excoicator cōdēnabit ad interesse excoicato. et alias supioris arbitrio puniet. quū non sit leuis culpa tātā infligere penā insonti. ⁊ hec legunt. p.c.sacro.§.cumq3. Sz et si post appellationē legitimā talis sentētia pferat: degradari debet pferēs in criminalib9 .ij.q.vj.decreto. Itē excoicās iniuste tenetur actione iniuriarū xj.q.iij.illud ⁊ c.temerariū. ⁊ crimine sacrilegij xxiiij.q.iij. nō i ppetuū. et extraordinarie puniri pōt. ar. ex de excel.p.c.j. et p.§.cumq3. ⁊ no. de hoc in.p.c. nō in ppetuū. Ergo nō d3 quis excoicari ex leui causa. q: nō nisi p mortali. xj.q.iij.nemo. ⁊ c.sequē. Hoc em̄ ē sentētiā fulminare. qñ sc3 ex leui causa vel alias iniuste fert. vl' nō seruat ordo iudiciarius. vt ex de ex.p.nimis praua.§.j. Nec refert vtrū nulla causa subsit. vel iniusta. ar.ff. de autho.tu.nulla differētia. exemplū ex de ex.p.dilectus. ¶ Quinquagesimū primū. q: in iudicijs criminalib9 clericor3 suor3 non vtunt cōsilijs. contra id.xv.q.vij.epus. ⁊ c.si.hoc enim tenent facere. sicut ⁊ preses p̄sentibus officialibus suis iudicat. C. de sen. ⁊ interlocu.oi.iu.cū sentētiā. ex de his q̄ si. a p.c.nouit. ⁊ c.quāto. Adde.§.e.vs.j. ¶ Quinquagēsimū scdm. q: q̄dā eorum nūc nimiū rigorē in corrigēdo ⁊ iudicādo: sicut hypocrite ⁊ pharisei. xlv.di. vera. xxvj.q.vij. alligant. nūc nimiam miam ostendūt. p quā fauent criminibus. l.di. si quis diaconus. quū mediū tenere deberēt. xlv.di. sunt nāq3. ⁊ c.disciplina. Supbe etiā p̄dicant. xlvj.di. habet hoc. ¶ Quinquagesimū tertiū. q: passim ordināt malos ⁊ bonos. de q̄bus dicit canō q̄ hoc facit nimia remissio sacerdotū nror3 i. epor3. q: pōpā multitudinis q̄rūt: ⁊ putant ex hac turba aliquid sibi dignitatis acquiri. vel quib9 aliud p̄stare nō pñt: diuinos ordines largiunt. qd tñ districti oportet esse iudicij. magnum enim est esse quod rar3 est. lx.di. si officia. ¶ Quinquagesimū quartū. q: aliqui eor3 curiosi sunt circa ecclesie ornamenta ⁊ edificia. s3 de ministris nullā curā hñt. xij.q.ij. gloria. Sed vtinā hec hodie circa altaria ⁊ nō circa eor3 palatia ⁊ calcaria ponerent. ¶ Quinquagesimū quintū. q: detrahūt vel diminuūt reditus subditorū. contra id. ex de resti.spo. cōquerēte. ⁊.c. grauis. pper qd puniri pñt pena extraordinaria. ⁊ sunt omnia redintegrāda. ex de ex.p.c.ij. Nec dñt eos irrationabiliter ḡuare: vel inhoneste tractare: s3 tamq̄ filios ⁊ fratres fraterna charitate tueri ⁊ honorare. ex de ex.p.c.j. ex de ma. ⁊ obe. per tuas. Non ergo dñt derogare inferior3 honorib9. ex de ex.pre. ad hec. q: sicut nolunt grauis oneris sarcinas ferre: ita nō dñt alijs importabile pōdus imponere. ij.q.vj. q̄ se scit. ⁊.c. qui scit se. An aūt possint diminuere fructus vacātis beneficij: dic vt legit ⁊ no. ex vt ec.bñ.c.j. ⁊ qd legitur ⁊ no.p. Jo.an. ex de re.ec.nō alie. si vna.§.si.i clem. ¶ Quinquagesimū sextū. excedunt denegādo sacramēta eccl'iastica malitiose ⁊ sine causa. in quo casu alibi possunt recipi p exēptos. ex de p̄scrip. cum olim. in casib9 pcessis. ex de sepul.c.j. de regu.l3. alias recurrēdū est ad supiorē. ex de iu.pa.null9. Aliqua tñ sunt q̄ vrgente necessitate a q̄libet accipi pñt. de cō.di.iiij.sanctū. ex de of.or.pastoralis.§.pterea. ¶ Quinquagesimū septimū. nō seruāt priuilegia religiosor3. immo eos grauāt. ex de priuil. dilecti. de ex.p. sane. ex de simone dei. ex de censi.c.ij. in clemen. adde.s.e.vs.xl. ¶ Quinquagesimū octauū. q: nedū intersunt bellis. sed pugnāt manu ppria ⁊ cū armis. qd est cōtra iura. Nā etsi epi ⁊ alij clerici possint interesse iustis bellis: ⁊ cōfortare alios ad pugnādū ⁊ hortari: tñ non pñt pugnare manu ppria: etiā cōtra saracenos. xxiij.q.viij. clerici quicunq3. ⁊.c. cōuenior. saluo eo qd dicit ex de homic. si furiosus.ij. rñ.in clem. Cōtra qd plati in hispania ⁊ alemānia faciunt tota die: de hoc conscientiā aliquā nō habētes. cōtra iura xxiij.q.viij.§.j. ⁊ cū.c.sequē. vsq3 ad.§.is ita. ⁊.c. rephēsibile.cum.c.se.l.di. clericū q̄ paganū. ex de excess.p.c. ex.lris. de rap. i archiepatu. ne cleri. vel mona. cleri.c.sniaz. de homi. petitio. vbi de h. de penis. qd in dubijs. de cleri. pcus. p totū. De h latius dixi in p̄ma pte isti9 opis tractās de dispēsationib9.§. s3 querit qñ. vs. pñt. cū vs. sequen. p duas colū. in.xlviij.ar. ¶ Quinquagesimū nonū. q: raro morantur in ecclesijs suis. immo quasi in tota vita eorū p curias p̄ncipū ⁊ Romane curie ⁊ p paterna hospitia euagant. cōtra omnia iura. vij.q.j. sicut vir peruenit. ⁊.c. placuit. ex de vo. ⁊ vo.re. magne. Et de hoc.s. dixi in threnis in oratiōe Hiere. recordare.ij. super verbo matres nre quasi vidue. viij.arti. ¶ Sexagesimum. Aut non aut pessime dicunt officium diuinū in lectis recumbentes vel continue corporaliter vagantes vel audientes ⁊ male nō pdicētes. q: non sufficit audire solū: sed clerici tenētur officiū diuinum aut p se dicere: aut cū alijs pdicere. i. ptē suam dicere ⁊ alterā audire. alias q̄libet vellet in ecclesia mutitare. sicut faciunt religiosi ⁊ clerici acidiosi. Ad hec. xcij.di. in palea. presbyter. que ponit p grano. ex de cele.mis.c.j. ibi. psoluat. ⁊ ibi. cōpleant. ⁊ ibi. laudē dixi. ⁊ ibi. psoluam9. ⁊ ibi. ad cōfitēdū tibi. ⁊ ibi. referamus laudes. ⁊ ex de cele.mis. dolentes. in fi. ibi. celebrent. ⁊ ex in cle.j.all'. graui. ibi fructū labior3. ⁊ ibi. dicere seu psallere. ⁊ ibi. celebret. ⁊ ibi psallat. Et ad istas horas vocales seu laudes tenemur: non mētales ex debito. fm Tho. Cañ.ij. Sonet vox tua. nō vicarij. vox em̄ tua dulcis ⁊c. Adde qd no. ex de cle. nō re.c.iij. in glos. hoc quod. Et adde hic qd not. Jo.an. ex de reliqui. ⁊ ve.sanctorū. si dñm. in glos. magna: que incipit de orone. vs. S3 dubitatur. Alia secularia intermiscentes currentes sincopātes anticipātes nunq̄ in horis. ex de of.custo.c.j. pcetērib9. dicentes nihil quasi cordialiter attendētes vix labijs deū honorātes multas horas dimittentes put coiter in pctō mortali cū psalmodiant existētes raro chor3 intrantes. ⁊ quū ibi sunt nunq̄ sicut mutos apiētes aues ⁊ canes ad ecclesias p suas familias ducentes añ finē officij de choro exeuntes in choro cū secularibus de mūdo loquētes ⁊ officiū interrūpētes ⁊ deū deridētes nec alios dissolutos clericos in choro corrigētes. cōtra oia illa iura. de cō.di.j. quando. ⁊ di.v. nō mediocriter. xxxviij.di. sedulo. ex de cele.mis. dolentes. ⁊.xcj.di. presbyter. xcij.di. cantātes. ex de cele.mis. graui. in clem ¶ Infirmus cleric9 in lectulo recubās nec tenet officiū dicere nec audire: nec postq̄ cōualuerit omissum recupare. xcj.di. cleric9 victū. ex de cle.nō re. ad audiētiā. ¶ Sexagesimumprimum. q: nunq̄ reddunt rationem administrationis sue. tenentur enim reddere rōnē administrationis sue tamq̄ tutores. C. de tut. dis.l.ij. Et no. ex de accusationib9 q̄lr.ij. in glos. s3 q̄liter. ar. ex de testa. religiosis. in cle. ⁊ de relig.do. q: cōtingit.§. illi etiā. clem. ⁊.x.q.iij.c.j. quā rōne tenet ab eo exigere ⁊ potest suus metropolitanus. q̄ est eius iudex ordinarius. ix.q.iij. p singulas. Si bona epi et capituli essent cōmunia: crederē cōsensu3 capituli in hac rōne exigenda ⁊ reddenda requirēdum. q: eius interest. ar.bo. ex de rescrip. edoceri. de ma. ⁊ obedien.c.si. ⁊ ar.bo. lxxix.di. volum9 forsan. Idem si nō essent etiā bona coia ar.xij.q.ij. quatuor. in fi. ¶ Sexagesimū secūdū. quod omnibus predictis excessibus graui9 est: nedum de eo quod

In occulto peccant per suas immunditias ⁊ simoniacas pactiões ⁊ fraudes superbias ⁊ inuidias ⁊ auaritias que tñ a plerisq3 sciunt: nullā verecūdiā hñt aliqui ex eis. sed nec de ijs in q̄bus publice delinquūt. immo in peccatis gloriari vident. ex de ex.p. q̄ graue. vñ frons meretricis facta est eis. nec de pctis erubescūt. ⁊ pctm̄ suū sicut sodoma p̄dicauerūt. Esa.iij. Unde tot mortes sibi pponūt: quot pniciosa exēpla alijs dāt. xj.q.j. precipue.

¶ Repertoriū de materia Episcoporum. E

Nunc de Episcoporū

authoritate iurisditione ⁊ cōditiōe ⁊ excessibus simul aliquid tractādū est. q: diuisim de hoc supius ptractaui. Uñ epis sciendū est q̄ nō sufficit eis cū subditis equalē gerere vitā. sed sicut sunt sup alios honoratiores: sic vita dñt esse p̄stātiores. viij.q.j. nec sufficere. j.q.j. vilissim9. ex de voto. ex multa.§.j. Itē epus in eo q̄ alijs p̄fert: nō debet se alijs presumere meliorē. viij.q.j. illud. Item plus laudat patientia epi in aduersitate: q̄ quies in religioso. vij.q.j. suggesti. Epus quū celebrat: secum debet hr̄e saltē tres diacones: qui oculi eius dicunt. xciij.di. diaconi qui. ⁊ subdiacones ⁊ ministros: qui sacris induti vestimētis in fronte ⁊ a tergo ⁊ p̄sbyteri a dextra regiōe leuaq3 cōtrito corde ⁊ humiliato spiritu ac pno stent vultu custodientes eū a maleuolis hominib9: ⁊ cōsensum prebentes sacrificio. de cō.di.j. epus deo. Dom9 epi d3 esse ppe eccl'iaz: vt aptior sit cōtēplationi. xlj.di. epus. Et epi mēsa nō debet resplendere vasis aureis ⁊ argenteis. s3 fide ⁊ meritis. ibidem. Nō licet epo intendere venationi: nec psanguineor3 etiā nimie familiaritati. xxiiij.di. quorūdā. ex de p̄sumpti. cum in iuuentute. Quid in p̄mitiua ecclesia epi pter paupertatē recipiebāt: ⁊ q̄d modo dñt recipe de oblationibus ecclesiar3. x.q.j. antiquis.c. de his. ⁊.q.iij. placuit. xij.q.ij. vulterane. cū.vj.c. sequen. Eo die quo epus celebrat in aliquo altari. supple vel h3 celebrare: q: eadē ratio est vtrobiq3. sc3 reuerētia epi. vt dicit glos.c. inferius alleg. sacerdos nō debet celebrare. de cō.di.ij.c.vlt. P̄nte epo sacerdos non d3 nisi de suo mandato benedicere nec signare. Heb.vij. xxj.di. deniq3. xcv.di. ecce. Conceditur epo tempore interdicti celebrare sub certa forma. ex de priuil. q̄ nōnullis. Epi sunt legati xpi. ij.q.vij. accusatio q3. in fi. xxj.di. in nouo. Itē oculi eiusdē. vj.q.j. oues. Deferre hñt iudices delegati ⁊ conseruatores epis. ex de of.dele. sane. et e.t. quia pontificali. li.vj. Itē nullā sniam suspensionum vel interdicti incurrunt: nisi de epis mentio habeat. ex de sen.ex. q: piculosum. li.vj. ⁊ de elec. si cōpromissarius. li.vj. §. huiusmodi. ⁊ in additione quā posui. s.§. primo. vs. l. in fi. P̄nt vbiq3 cum altari viatico celebrare vel facere celebrari. ex de priuil. qm̄. lib.vj. ⁊ in additione quā posui. s.§. primo. vs. xliiij. P̄nt eligere pfessorē. ex de peni. ⁊ re.c.si. An ius vel statutū factū sup personatib9 ⁊ ministris ecclesie ad ep̄atus extēdat. no. Innocē. ex de cōces.pben. dilectus q̄ non. Q: Ep̄at9 nō propter bona tpalia: sed propter deū ⁊ curā aiar3 est recipiēdus: ⁊ q̄ ipsi olim nihil habebant. no. Innocē. ex de ap. constitutis. ij. in vlti. magna glos. in fi. An Ep̄at9 sit ordo. xxj.di. cleros. ex de pur.ca. quotiēs. xxxij.di.c.j. vs. de hoc. An Ep̄atus sit fugiendus vel desiderandus. an sit desiderantib9 denegādus. ⁊ de similibus. no. ex de elec. cū in iure. fm Innocen. An Qui est dign9 pōt ep̄atū desiderare. Et p quē modū debet electus dissentire qui se credit indignum. ⁊ q̄ peccat mortaliter qui se credit dignū si platurā sibi oblatā respuit. ⁊ de q̄busdā fil'ib9. viij.q.j. in scripturis. ⁊.c. qui ep̄atū. Et per Innocē. in p.c. cū in iure. Que sunt de lege iurisdictionis epi. ⁊ de lege diocesana. de of.or. cōquerēte. ⁊.c. dilectus. ⁊ per Innocē. de sta.mo.c.j. Maior est dignitas ep̄alis q̄ impialis. xcvj.di. si impator. ⁊. lxiij.di. valētinian9. Quo ad que tenent epi loca apl'or3. xij.q.j. videntes. ex de sacra vnc.c. vnico. Palatium epi habet priuilegium defensionis: siue habeat capellam siue nō: siue sit itra. xxx. passus ab ecclesia: siue non. xvij.q.iiij. diffiniunt. ⁊.§. q̄squis. fm Innocē. ⁊ Ostieñ. in.c. hic. j. alleg. inter. xvij.q.iiij. id cōstituimus. ⁊ de immu.ec. inter alia. fm Innocē. Nō pōt episcopus cubicularios criminosos suos vel familiares ab accusatione repellere. ex de accusa. nulli. Nō peccant clerici: si non vocant ep̄m dñm. ex de ex.pre. grauem. fm Innocen. An ep̄us sit de capitulo vt ep̄us vl' vt canonicus. ⁊ qñ ptās iudicandi vel eligendi de capitulo ad ep̄m deuoluat. ex de cōce.p. postulastis. ⁊ de of.or. irrefragabili. maxime fm Innoc. Ep̄us in cōsecratione religiosus dicit religiosior abbate. ⁊ ep̄us ad pfessionē monachos recipit vt abbas. no.p Jo.an. ex de elec. nullus. li.vj. vltima glos. Et excellētia dignitatis ⁊ ordinis ep̄alis facit vt episcopus etiā secularis immediate p̄sit monachis. An habens filios vel nepotes possit fieri ep̄us vel alius p̄latus xxviij.di. de syracusane. ⁊.c. pusq̄. ⁊. lxj.di. catinēsis. ⁊ ex de testa.c. per Inno. An ep̄us debeat potius obedire regi suo q̄ metropolitano. vel patriarche vel regi q̄ pape vel eius delegato. xviij.di. si ep̄us. xxiij.q.viij. rephensibile. de offi.dele. pastoralis. de ap. cum parati. ⁊ de censi. significauit. An omnis ep̄s sit par apl'ico. xxj.di. in nouo. De prelatione inter ep̄os ⁊ presbyteros. xciij.di. legim9. ⁊.ij.q.vij. quāq̄. ⁊.xcv.di. olim. Epi dñt vocare clericos nō filios s3 fratres vel socios. Et clerici ep̄os nō fratres s3 patres xcv.di. esto. An ep̄us possit agere p pcuratorē vel per se. ex de rescrip. edoceri. de syndi.c.j. v.q.iij. q: episcopi. Qualiter iuret ep̄us pape. ex de iureiu. ego. N. De pena suum ep̄m interficientiū vel manus in eū inijcientium. ex de penis. ad aures.c. in q̄busdā. xxv.q.ij. ita nos. Et de penis. si quis suadente. in clem̄. Que requirant quū agit contra ep̄m ciuiliter vel criminaliter. ex de postu.p.c.j. de elec. bone.j. de prebē. graue. fm Inno. ¶ H Inq̄sitores heretice prauitatis non pñt inquirere contra ep̄os: nisi habeāt a papa speciale mādatum. ex de hereti. inquisitores. li.vj.

Monachus adeo ēpatu an ab regula absoluatur.

Monachus factus ep̄us eximit ab obediētia abbatis ⁊ a regula quātū ad esum carniū. ⁊ sic tenet Goff. ⁊ hec cōmunis opinio. Sed Hug. contra. etiā si sit papa. Idem tenet Archiđ. de hoc per Ostieñ. in summa de penis. Teneo cū opinione cōmuni. q: nō comedere carnes non est de substātia monachatus. sicut abdicatio ppietatis: ⁊ custodia castitatis. ex de sta.mo. cum ad monasteriū.§. si. Et q: ibi abbas dispensat cum monacho. vt no. doctores. e.c. cum ad monasteriū. de silentio ⁊ obedientia ⁊ ieiunio. et quicquid acquirit: acquirit eccl'e cuius fact9 est ep̄us. xvj.q.j.c.iij. vbi de hoc. xviij.q.j.c.j. ⁊ ibi de hoc no. Monach9 qui transit ad ep̄atū vt presit: peccat mortaliter: ⁊ votum frangit. nota. xvj.q.j. monachi vagātes. In locis insignibus cōstitui dñt epi. ⁊ quātū vn9 ep̄atus ab alio d3 distare. lxxx.di. per totū. ⁊ ex de priuil.c.j. An lr̄is epi sit credēdū. ex de fi.instru.c.j. ⁊.ij.p Inno. de pba.c. post cessionem xj.q.iij. cure Quū recusat iudex secularis: an ep̄us erit iudex in causa illa. ex de foro compe. licet. per Innocen.

¶ Articulus Uicesimusprimus.

De potestate episcoporū.

q̄ sine licentia episcopi nullus p̄sbyter in sua diocesi potest missam cantare vel baptizare vel aliud simile facere. xvj.q.j. cūct ⁊.c. multis Q: sine cōsensu eius nō debet edificari monasteriū vel oratorium. xviij.q.ij. quidam.c. de monachis ⁊.c. sequē. ⁊ de priuil. cum olim.ij. Q: iurisdictionē hab3 in religiosorum monasterijs. xviij.q.ij.c.j. ⁊.c. monasteria. de of.or. dilect9. Q: p̄sbyteri ⁊ clerici ⁊ religiosi sue diocesis ipsius subiacent potestati. xviij.q.ij. quida3. Q: epi est in omnibus parochialibus ecclesijs presbyteros instituere. xvj.q.ij. sane. ⁊.q.vij. nullus. ⁊.c. sicut. ex de hereti. cum ex iniuncto. Q: episcopi monialibus ⁊ alijs feminis religiosis prelatum preficere debent: ⁊ curam ipsarū habere. xviij.q.ij. qui religiosis. de relig.do. de xenodochijs.

Universidad de Deusto Biblioteca

Or defensor deputatus a papa non debet cogere subditos episcopos coram se litigare.xi q.i.peruenit. Or epus potest omnez principem ꝓ culpa excõmunicare.xi.q.iij.si autem.xcvi.di.duo. Potest falsarium lraꝝ domini pape vsq3 ad mandatũ dñi pape incarcerare.xix.di.in memoriam. Quid de episcopo quum ab ecclesia sua nõ recipit. xcij.di.§.de epis.cum.c.se. An epus sine licentia diocesani in aliena dioecesi põt pontificalia exercere.c.di.si qs.ij. Dic ꝙ non sine licentia diocesani.quicquid dicat ibi Jo. Uide qđ no.Jo.an.ex de priui.exces.priuil.archiepo.in glos. in pontificalibus.in clem.ex de vsu.pal.c.fi.per Innocẽ. ⁊ Ostien.⁊ de foro cõ.c.quis.in clemẽ. Or authoritate epi inferiores possunt ad alias ecclesias transferri.vij.q.i. epus de loco. Causam epi accusari Archiepus cũ suffraganeis ꝯquirere potest:sz non determinare.iij.q.vi.accusatus. Or cum multa discussione contra epm debet recipi accusatio.ij.q.vij.accusatio.cum.v.c.sequen. Or episcopum subditi nec arguere nec accusare passim possunt. ij.q.vij.oues.⁊.ij.c.sequen. Or sine licentia sui episcopi clerici non dñt ꝑegrinari.de con.di.v.nõ oportet.ex de vo. ⁊ vo.re.magne.⁊ etiã Hierusalem.vt ibi. Clerici non tenẽtur seruire episcopo in opere seruili.x.q.iij.placuit. Episcopus in ordinando ecclesiam dz requirere consensum patroni.xvi.q.vij.de criminis.ex de iur.pa.a nob. An episcopus inconsulto papa ad bellũ debet ꝓficisci.xxiij.q.vlti.quo ausu. Non potest episcopus successorem sibi instituere.vij.q.i.peristi.viij.q.i.episcopo.⁊.ij.c.sequen. De rebus ꝓprijs ⁊ acquisitis intuitu persone potest episcopus testamentũ facere.de alijs nõ:q2 cedunt eccl'ie.xij.q.i.episcopi.⁊.ij.c.sequẽ.⁊.q.iij.pontifices.⁊.q.v.per totũ.⁊ ex de testa.c.i. Or morientis episcopi res debẽt pro futuro põtifice conseruari.⁊ diripientes illas dñt anathematizari. xij.q.ij.hec huius placiti.⁊.c.non licet.⁊.c.charitatẽ.c.de laicis illud.c.non liceat.ij.ex de elec.vbi ꝑiculũ.§.prouisionis.li.vi.⁊.c.gñali.li.vi.⁊.c.q2 sepe.li.vi.⁊ de of.or.cũ vos ⁊ c.pñti.li.vi. An eps põt infeudare rõne ꝓstiti obsequij.ex de dona.ꝑ tuas. An epus possit aliqd statuere ꝯ ius cõmune.⁊ an possit aliquid statuere in preiudiciũ ecclesiaꝝ factaꝝ vel faciendarũ.ex de consue.cum dilectus. An episcopus possit constitutionẽ facere.⁊ super qb9.⁊ in quos xviij.di.§.i.de ma.⁊ obe.si quis.de of.le.c.vlt.⁊ sm Inno. de locato.c.nostra.de testa.requisisti.de hereti.ad abolendam. An episcopi possint restituere famã.⁊ absoluere a iuramentis.vide quod dixi.s.in.i.parte de dispẽ.§.q2 episcopus.ꝟ.lxiij.cum.ꝟ.sequẽ.in.l.ar.votis ⁊ fidelitatib9.de re iudi.cum te.per Inno.ij.q.iij.§.hinc autem.in glos.facti.⁊ per Archidiac.de elec.licet canon.li.vi. An omnes clerici se possunt opponere ꝓ iuribus epi.ex de cõfir.vti. cum dilecta.per Inno. An licet episcopo laico vel clerico alterius episcopi ecclesiastica sacramenta cõferre.vel eos sine lrĩs cõmẽdatitijs ꝓprij episcopi ad ordines vel ad beneficia recipere.⁊ an in clericis noti sicut in ignotis lrẽ cõmendatitie requirantur.⁊ que sit differentia inter lras commendatitias ⁊ dimissorias.⁊ an clericum alienigenam possit epus ordinare sine lrĩs cõmendatitijs sui episcopi si habet beneficium in dioecesi sua:vel alias est ei subditus.⁊ an quis possit esse clericus plurium episcoporum.ex de preben.cum iam dudum.per Innoc.⁊ in.c.cum nullus.⁊.c.si.de tempo.or.li.vi.⁊ de cleri.pe.c.i.per Inno. ⁊.lxxi.di.per totum.⁊.lxxij.di.per totum.⁊.lxxiij.di.per totũ.xxi.q.ij.per totum.xcviij.di.per totũ. Cũ episcopi seruare debeant canones:non debent contra facere:nisi expresse concedatur eisdem.ex de tempo.or.dilectus.ꝑ Innocen. An archiepiscopum episcopus aliquo casu iudicare potest. Or episcopus habet dispositionem omniũ de sua dioecesi ac in maioribus semper sit ad episcopũ recurrendum.ex de maio.⁊ obe.cum inferior.sm Innocen. ex de rap.c.i.in fi.magne glos.xcij.di.si qui episcopi.i glos. i.in quo.in fi.iij.q.vi.c.i.in glos.sed quid. Non potest episcopus inuito ⁊ irrequisito papa fieri religiosus.vij.q.i. scias.ex de regu.licet. An vnus episcopus in alterius episcopatu possit prescribere iura episcopalia. Et ꝙ ius qđ habetur in canone de limitibus non prescribendis:locũ habet in prouincijs/episcopatib9 ⁊ parochijs.de ꝓscrip. si diligenti.per Innocen.et ex de paroch.super eo. An de iure communi ecclesie ⁊ decime ad episcopum pertinent.⁊ an potest agere episcopus ꝓ ecclesijs sibi debitis ad decimas.ex de deci.dudum.sm Inno. Or ecclesia inferior põt ꝓscribere aliqua iura episcopalia ⁊ aliqua non. ex de capel.mo.c.ij. An sufficiat testimonium epi ne promouendus examinetur.xvi.q.i.si quis.ix.q.ij.episcopum. An episcopus possit excoicare/absoluere/delegare/iudicare/vel beneficia conferre extra suuz episcopatum.ex de of.le.nouit An abbas iura episcopalia possit ꝓscribere.⁊ que ⁊ qñ.ex de prescrip.auditis.⁊.c.veniẽs.⁊.c.cum olim.maxime per Innocen. Non põt episcopus sine licẽtia pape votũ lõge ꝑegrinatiõis emittere.ex de vo.⁊ vo. re.magne.de reg.licet Et an possit ꝑegrinari episcop9 sine licentia capituli.vel modicam ꝑegrinationem facere sine licentia pape.pre.c.magne.per Inno. An episcopus fundet suam intentionem de iure cõmuni in monasterijs sui episcopatus.⁊ an possit cognoscere inuito prelato inferiori de causis ad eius iurisdictionem spectantibus.et de similibus loquentibus de iurisdictione episcopi in loco ad suam iurisdictionem non pertinente.ex de of.archidiaco.dilecto.ꝑ Inno. An epus possit facere constitutionẽ ligãtẽ nõ suos subditos.ex de sen.ex.a nobis.de ꝯstitu. vt animarum.li.vi. An episcopus possit esse iudex in causa ecclesie sue ⁊ suorum:vel ecclesie sue iniuriã vindicare xxiij.q.iiij.inter querelas.ex de iud.cum venissent An eo ipso ꝙ aliqua ecclesia est in alicuius epatu vel dioecesi constituta:ꝑ cõsequens sit illi subiecta.ex de rescrip.cum non liceat.de excep.venerabilis.per Inno.⁊ de reli.do.cum venerabil'.per eũdem Quũ epus de aliqua causa cognoscit:an tunc quilibet canonicoꝝ erit iudex.de of.or.irrefragabili.xv.q.vij.eps. In casu nõ punit epus excessus suorũ canonicoꝝ.de of.or.irrefragabili. Qualiter ⁊ qñ vn9 epus qui scit aliũ epm suos subditos excoicare:⁊ in eos iura epalia exercere:perdit possessionẽ hoꝝ iuriũ.de restitu.spo.olim.iij.ꝑ Inno. An decimas vel eccl'iaz quã tenet vel ius patronatus possit dare laic9 sine authoritate epi. de iure pa.nullus.⁊.e.t.c.i.li.vi. An eps possit excoicare/vel interdicere/vel suspẽdere/sine consilio capituli sui.ex de ex.ꝑ.c.i. Eps hz iura episcopalia:nõ solũ in bonis a ꝓncipio eccl'ie assignatis:sz etiã post modũ acquisitis.ex de resti.spo.cũ ad sedẽ.per Inno. An ꝓtẽ fabrice põt eps in vsus suos cõuertere.x.q.iij.vnio. An epus põt corrigere subditos subditoꝝ suoꝝ eis ꝓtermissis.⁊ qñ ptãs iudicãdi vel eligendi de capitulo ad epm deuoluat.de of.or.irrefragabili.sm Inno. An epus potest agere sine cõsensu capituli vel ecõtrario vel etiã conueniri.An põt agere vl' respondere pro ecclesijs sibi subditis.An ipse alijs preferatur.Or epus est precordinator in cunctis.Or ipsius est omnis cura ecclesiarũ.Et ꝙ epus per se vel per alium debet interesse constructioni ecclesiarũ.de restitu.spo.olim causam.sm Inno. An episcopus potest pro suis necessitatibus fructus ecclesiarũ sibi subditarũ accipe.ex de cẽsi.cũ apl's.sm eũdẽ. Or eps gñaliter eccl'iam eximendo nihilomin9 tria vel q̃tuor ibi intelligit retinere.ex de cẽsi.cũ venerabil'.ꝑ Bern.⁊ Inno.⁊ ex de dona.pastoral'. in glos.si ita. An locus possit effici sacer sine authoritate episcopi. An episcopus habet iura parochialia in hospitalibus.⁊ possint construi sine eo.ex de reli.do.de xenodochijs.ex de do.inter dilectos.sm Innocen. De potestate episcopi in monasterijs ⁊ ecclesijs sue dioecesis.An exẽpti rõne populi nõ exẽpti subsint episcopo.ex de sta.mo.c. per Inno. Priores et rectores ecclesiarũ curam animarũ habentium perpetui nõ possunt ab illis amoueri sine consilio epi.e.t.monachi.sm eũdẽ. Nihil debet epus exigere de tꝑalibus in ecclesijs sibi subiectis preter iura sua. ex de reli.do.de xenodochijs.per Inno. An priuat9 sine authoritate episcopi locũ religiosuz vel hospitale vel oratorium ad celebrandũ/vel domũ ad recipiẽdũ pauperes deputare potest.eodẽ ti.ad hoc.per Inno. An eps possit ecclesiã in emphiteosim dare.An abbatẽ ⁊ cõuentũ alicuius monasterij põt ad iura episcopalia exercẽda suos vicarios cõstituere.ex de reli.do.cõstitut9.per Inno. An solus eps potest cognoscere de crimine vbi agit ad priuationem officij vel beneficij.xvi.q.vlti.inuentũ. An ꝓscribẽs vnũ ius episcopale vel plura/videat etiam aliud possidere vel prescribere.de ꝓscrip.auditis.⁊ de capel.mo.dilect9 sm Inno.et alios. Cui poti9 monachus epo an abbati debeat obedire.et ad quẽ principaliter spectet correctio eius.xi.q.iij.q̃ resistit.xviij.q.ij.c.i.xi.q.i.de ꝑsona.ex de of. or.quanta.maxime ꝑ Inno.⁊ Ostien. De ptãte episcopi in ecclesijs sibi subiectis quoad alienationes ⁊ alia.ex vt ec.bene.vt nostrũ.⁊ sm Inno.de elec.vt preterite. Qualiter ⁊ in quo patri eps vel ecclesia filio cõparat.lxviij.di. quorũ. An eps possit remittere de penitẽtia pape.xxxiij. q.ij.latorẽ. An episcopus possit fruct9 alicui9 ecclesie in suam vtilitatẽ cõuertere.ex vt ec.bñ.vt nostrũ.sm Inno. Licet episcopi sine authoritate pape nõ possint aliquẽ sanctorum catalogo aggregare:possunt tamen statuere aliquem sanctũ solenniter venerari.de ferijs.c.si.sm Inno. Et adde qđ not.de con.di.iij.c.i.in glos.sed de quibus.

Articulus Uicesimussecundus. A

Et aliud repertoriũ de materia episcoporum.

DE officio episcopi:

nunc tractem9.Episcopi officiũ est virgines altaria/ecclesias cõsecrare.Chrisma cõficere ⁊ cũ ipso cõfirmare.lxviij.di.quis. Ideo inungit eps: vt ꝓcurator animarũ ⁊ distributor spũaliũ existat.xi.q.i.§.ex his oibus. Non sufficit epo innocẽs vita:nisi adsit doctrina.xliij.di.§.i.⁊.c.i. Eps debet docere populũ sacrã scripturã non grãmaticã vel physicã.lxxxvi. di.cum multa.xxxviij.di.ignorãtia. Officiũ epi est discordantes cõcordare:⁊ ad pacẽ cogere.xc.di.ꝑ totũ. Debet sibi cõmissos solicite regere.c.di.ratiõis.vij.q.i.suggestũ. ⁊.c.sequẽ. Non licet sibi aliquẽ ꝓprijs manibus cedere. lxxxvi.di.non liceat.Episcopi est locũ assignare degradato in quo peniteat.lxxxi.dis.sacerdos. Or eps in ordinatione clericorũ statuta consiliorũ debet ordinãdis ꝓnuntiare.xxxviij.di.placuit. Episcopi est ordinare ꝙ in ecclesijs baptismalibus sint doctores ⁊ magistri q̃ pueros in liberalibus artibus ⁊ in alijs vtilibus doceãt.xxxvij.dist.de quibusdã. Inter episcopũ ⁊ ecclesiã est spirituale matrimonium.vij.q.i.sicut alteri9. Eps possideat res ecclesie ad dispensandũ nõ ad dissipandũ.xij.q.i.eps.et.c.expedit c.res ecclesie.cũ.ij.c.se. Debet abijcere curas seculares. xi.q.i.te quidẽ. Nõ debet esse aduocat9 vel tutor.lxxxviij. di.eps tuitionẽ.⁊.iij.c.sequen. Nõ per se sed ꝑ Oeconomũ clericũ debet tẽporalia eccl'ie gerere.xvi.q.vij.quoniã in qbusdã.⁊.c.sequẽ.lxxxviij.di.eps nullam.xxxix.di.volumus.⁊.ij.c.sequẽ.viij.q.i.si petrus. Officia ecclesiastica non debet ꝓpinquis cõmittere.lxxix.di.decenter.cum.§. prece.Uide sup hoc.ꝟ.prece.qđ notaui.s.eodem.§.sed vt sciant.ꝟ.xx.in ar.xx. De rebus ecclesie primũ sibi:postea ministris:demũ alijs fidelibus debet ꝓuidere.xij.q.i.§.si ergo. Non debet in suam vel suorũ ꝓprietatem res ecclesie cõuertere.xij.q.i.episcopus.⁊.c.res ecclesie. Raptores rerũ episcopi debent excõmunicari.xvi.q.i.similiter. Ratio reddit episcopo de tertia deputata fabrice cuiuslibet ecclesie.x.q.iij.c.i. Debet episcopus pauperibus ⁊ oppressis solicite prouidere:⁊ eos defendere.lxxxij.di.episcopus lxxxiiij.di.peruenit.lxxxvi.di.fratrẽ.lxxxvij.di.per totũ.xij. q.i.videntes.⁊.e.ex ijs.⁊.ij.c.sequẽtibus. Episcopi est ꝓuidere de personis idoneis que predicẽt ipsius subditis. ex.de of.or.inter cetera.Que iura cõsequatur episcopus in electione.⁊ que in consecratione.ex de elec.trãsmissam de conse.ec.aqua. An ad episcopũ spectet causarum matrimonialium et criminaliũ cognitio.clericorum ꝑpetua depositio.diutina suspensio.ecclesiaruz vnio vel diuisio. ex de offi.archidia.ad hec per Innocẽ. De iurisdictione multiplici epi.de verbo.sig.abbate.sm eumdem.de of.or. ad reprimendam.sm eumdem. An eps diuersarum linguarum ⁊ rituũ habens populũ/debeat habere vicariũ nationibus illis conformem.et an in vna ciuitate plures possint esse episcopi.Et an vnus sub se aliũ habere potest de offi.ordi.quoniã.sm Inno. An defensio ⁊ executio testamentorum quoad pias causas vel alias:⁊ an publicatio testamentorũ ad epm pertineãt.ex de testa.c.iij.sm eũdem. An episcopo vel rectori ecclesie cõpetat defensio super ecclesie libertate.ex de prescrip.auditis.sm eumdem. Quando legata pijs causis incerta dispositioni epi committantur.ex de verbo.sig.cum tibi. Que sunt que solis sunt episcopis reseruata. Et an papa possit ꝓhibere eis ne chrisment in fronte:⁊ episcopi presbyteris ne baptizẽt lxviij.di.quis.⁊ ex de cõsuetu.quanto.sm Inno.et alios. An que sunt ordinis/possint epi demandare.ex de conse. ec.aqua. De solẽnitate dedicationis eporum annuatim facienda.de con.di.i.solẽnitates.i.Hoc non obseruat hodie nisi a papa.sm glos.in hoc.c. An eps qui renũtiauit ordini episcopali/minores cõferat ordines.ex de sup.ne. pre.c.i.sm Inno. Et an semel cõsecratus episcopus possit in aliquo casu reconsecrari.dic qđ no.ex de renun.post transla.in glos.sed quid. Quãdo et qualiter episcopus in capitulo vocẽ canonici habeat.⁊ quando capitulo negligente deuoluatur ad eum potestas beneficia cõferendi.ex de preben.postulasti.maxime per Inno.⁊ ex de ap. a collusione.lib.vi. De duobus epis cõtendentibus sup iurisdictione alicui9 monasterij.ex de sen.et re iu.quis.ꝑ Inno. An eo ipso ꝙ episcopus recipit preposituram vel aliquam dignitatẽ:vacet episcopatus.⁊ an decre.de multa.in episcopatibus locum habet. An episcopatibus renuntiari possit tacite vel expresse sine licentia pape. An episcopo possint dari alia beneficia si est pauper. An episcopatui propter paupertatem possint vniri alie dignitates:⁊ per quem.de cõces.pre.cum nostris.per Inno. Si aliquarum ecclesiarum episcopi cum toto suo populo labunt in heresim vel schisma:an nihilomin9 ecclesie ille honorem suum retineãt:⁊ ecclesias sibi subiectas quoad ꝓprietatem ⁊ possessionem.de ma.⁊ obe.inter quatuor.per Inno. De duobus episcopis in eadez ecclesia.vij.q.i.nõ autem. An inuitis detur episcopat9.lxi.di.nullus. An in vna ciuitate possint plures pontifices similes esse.⁊ q̃d videtur si vnus excommunicat ⁊ alter absoluit:vel contrarias ferunt sententias.in quibus locis episcopi sint instituendi.⁊ ꝙ parua vel magna ciuitas non facit maiorem episcopum vel minorem.⁊ an plures Romani põtifices possint esse simul.lxx.distin.per totum.xciij.dist.legimus vij.q.i.non autem.vbi de hoc in glos.c.in apibus.xxiiij.q. i.didicimus.de offi.ordi.quoniam.de priuile.c.i. An propter excommunicationẽ episcopi iurisdictio eius ad Archiepiscopum deuoluatur.de sup.ne.pre.romana.lib.vi. De modo procedendi contra episcopum:⁊ que requirantur.⁊ qui.de preben.graue per Inno.Que res intelligantur de mensa episcopi.⁊ ad que bona iuramentum de non alienando/extendatur.de re.ec.non alie.vt super Inno. De quarta decimarum et mortuariorũ quam habet episcopus in ecclesijs sue dioce.an prescribi valeat ꝙ episcopus pro omnibus ecclesijs suis agere potest ꝙ locationes et venditiones non possunt facere clerici de rebus ecclesiarum sine authoritate episcopi.de testa.requisisti.sm Innocen. Or iure primitiuo omnia que ecclesijs relinquuntur ad episcopi manus debent venire.et ad eius voluntatem expendi.de sepultu.relatum.sm eumdem. An portio decimaruz et perceptio canonice portionis quas recipit episcopus ab ecclesijs sue dioecesis sint de iure episcopali.ex de parochijs.in rubrica per Innocen. Quot

debent episcopum duobus diebus.lxvj.distin.po:ro.cum §.prece.lxxv.distin.φ die dominico.ex̃ de tempo.o:di. nec episcopi. An per installationem:vel per quem modū apprehendit quis possessionem episcopatus. ex̃ de restitu. spo.in lr̄is.ſm Inno. An ⁊ quādo criminosus ad ep̄atū promot⁹ sit deponendus.de iureiu. sicut nr̄is .ſm Inno. Multa de iurisdictiōe ep̄ali vtilia no. Inno.ex̃ de excep. cū venerabilis. ⁊ de prescrip.de q̄rta.ſm eūdē. Mr̄ Pōtificalia nō sunt de sua substātia o:dinis vel officij ep̄alis q: sine ipsis quodlibet officiū fieri potest. Et ideo si episcopus a pontificalib⁹ suspensus/nihilomin⁹ celebret in pontificalib⁹:nō incurrit irregularitatē.de sen.ex.cū medicinalis.li.vj.per Inno.de ꝯsue.cū dilect⁹. Quid iuris quū se intromittit Archiepiscop⁹ de subditis episcopi.de of.o:.duo simul.ſm eundem. Quis dabit expensas pro episcopo visitanti.eodē ti.inter cetera.ſm eūdem.⁊.ca.si episcopus.li.vj. Et an episcopus debeat habere aliquid ab ecclesijs quas per aliū visitat.ibidem. De iure multiplici episcopi.de of.o:.cōquerēte.ſm Inno.de ma.et obe. inter eum.⁊ eodem ti.dilecti.per eundē. Quantū episcopus ⁊ qualiter de bonis ecclesie sue vel reditibus religiosis dare potest xij.q.ij.si episcopus.⁊ ex̃ de ijs que fi.a pre. sine con.c.pastoralis. ❡ Inter ea q̄ in.j.parte istius opis s.in.§.q: episcop⁹.in ar.l.posui de potentia epo:um in dispensando:⁊ q̄ in superio:ibus addidi de eo:ꝝ iurisdictiōe ⁊ officio:⁊ in q̄bus cōmuniter transgrediunt̃:plene episcopo:um materiā explicaui. Neminē tamen epo:um rephendi in speciali:quū sint patres.sed vt a delictis abstineant admonui:⁊ me cū eis.⁊ deliberata ⁊ examinata conscientia cōueniat vnūquemq̄.vj.q.j.oues.viij.q.j.qui vos ⁊.c.qualis.⁊.c.sequē.ad si.et.c.quid autē. ❡ Fateo: autē φ locū tenent apostolo:ū.xciij.di.legimus.sed co:am deo nullū cognoui:qui exerceret opera eo:ꝝ.xl.di.c.ij. Omnes presunt ⁊ desiderant preesse: perpauci prodesse.viij.q.j.q̄ episcopatū.⁊ ideo vere non oēs episcopi consecrati/ sunt episcopi sanctitate.ij.q.vij.nō oēs episcopi. Loquar ergo sicut cōsueui:⁊ dicā sancte ecclesie. Ubi sunt apl'i dn̄i fundato:es tui.xxv.j.§.hac itaq̄.ṽ.deus em̄.⁊ ex̃ de elec.fundamenta.li.vj. Uere celos incolūt. Successo:es eo:um ⁊ inimici eo:ū nunc terram lingunt. Ue vobis q: co:ruunt edificia:quia fundamenta arenosa sunt et sabulo herent. Mat.vij.in fine. Et colūne arundinee sunt. Mat.xj.ex̃ de accusa.qualiter.ij.§.licet.non argentee.Cañ.iij.nec marmoree.Cañ.v.⁊ de hoc satis.

❡ Articulus Uicesimussecundus. A

Po:ro q: post episco

pos singulo:ū officialiū/p:eposito:um/⁊ recto:um/⁊ pasto:ū/⁊ prelato:ū in ecclesia dei specialiter defectus ponere/iurisdictionem ⁊ potentiā longū esset:ponam in genere pro potentia et sanctitate eo:ū aliqua o:iginalia.deinde iuridice tāgam in quadā recollectione iurisdictitonē eo:ū.quos omnes prelato:ū vel preposito:ū noīe cōp:ehendo.ex̃ de verbo. signi.φuis. ❡ Primo igit̃ sciendū φ dum durat mūdus angeli angelis presunt:demones demonibus : homines hominibus:ad vtilitatē viuentium ⁊ deceptionē.sed omnibus collectis iam omnis prelatio cessabit.glos.j.ad Corin.xij.facit.j.ad Co:ꝝ.xv.ibi.Deinde finis⁊c.⁊ que legunt̃ ⁊ no.lxxix.di.ad hoc. ❡ Prelati mali oues fortes et pingues necāt quantū in ipis est.et si ille viuūt:de mia dei viuūt.tñ quātū ad malos pasto:es attinet malo ea sexēplo occidūt. Attendēs em̄ ouis in p̄positū suū male viuentē/ incipit dicere apō se. Si p̄posit⁹ me⁹ sic viuit:ego q̄s sum qui nō faciā qō ille facit.glos. ad Titū.ij. Uitia p̄posito:ꝝ subiectis sunt offendiculū glos. Leui.x. Preposito:ꝝ bonitas/subiecto:ꝝ salub:is est regula. Greg.in Registro.⁊ salus.lxj.di.miramur. ❡ Prelati non tm̄ pro suis arguunt̃ delictis.pro populo em̄ cogunt̃ principes reddere rōnē ne fo:te quū non docuerunt:vel solicite non arguerunt:q̄ p:imo peccauerunt:vt contagio dispergatur in populos. In ipsos em̄ cōuertetur ira dei et cessabit a populo. Hec si cogitarent hoies:p:incipat⁹ nō ambirēt. Sufficit cuiq̄ pro peccatis p̄p:ijs argui ⁊ reddere rationē.quid necesse est pro peccatis populi ostērari contra solē ante quem nihil pōt abscondi: Un̄ Josue principes populi contra solē suspendit:⁊ furo: dei a populo est amotus.glos. Numeri. xxv. Adde qō scripsi sup:a in ista secunda parte.in The.in o:atione Hiere.reco:dare.ṽ.p:incipes manu.et in additione ibi posita.in ar.ij. En ergo sanguis subdito:um de manibus p:elato:ū exquirit̃.ex̃ de of.o:. irrefragabili. cū suis ibi coco: . ❡ Bon⁹ pasto: egrotantia peco:a visitat. dispersa perquirit.relicta recolligit.lassa sustentat.malus pasto: econtrario oia dispergit glos. Zacha.xj. O q̄rat⁹ est dn̄o p̄pter dn̄m seruiens.oues christi non ad lucrū sed amo:e christi pascens.glos. Mat.xxiij. Prelato:um fures multi:q̄ per ostiū nō intrarūt mercenarij quasi oēs.xxiij. q.iiij.tres personas.viij.q.j.sunt in ecclesia. Duo suntque a populis querūt pasto:es pascētes seipsos nō oues: lac ⁊ lana. Lac p:ebet/qui victū p:ebet. Lanā p:ebet/qui hono:em p:ebet. Ista ergo duo a populis q̄runt:cōmodum supplende necessitatis/et fauo:ē hono:is ⁊ laudis. Aug. in li.de pasto:ib⁹. Indignus lacte ⁊ lana cōuincit̃:qui nō pascit oues:qui non vigilat in custodia gregis iudicium autē sibi māducat ⁊ bibit.xxiij.q.iiij [illegible]te. Bern̄.in sermone.dixit simon petrus. Bon⁹ pasto: nō populi requirit datum:sed lucrū. Phil'.iiij. Nec glo:iā dei vsurpat sibi. Luce. ij. Acceptū talentum nō ligat in sudario:sed partit̃ nūmularijs:a quibus ⁊ vsuras recipit non sibi sed dn̄o. Luc.xix. Mat.xxv. Non habet foueam vt vulpes.nec habet vt volucres nidū. Mat.viij.⁊ Luc.ix.non loculos quō Judas Joā.xij.xxiij.q.iiij.qd ergo. Non deniq̄ sicut nec Maria locū in diuerso:io. Luc.ij.sed tantū puritatis intime bono glo:iat̃. Non pōt veraciter loqui:nisi qui extrīnsecas glorias pfecte respuerit.nec valet pure vel dei vel p̄:imi querere lucra:q̄ p̄p:ia non cōtempserit. Bern̄.in ep'la ad Hericum Senonēsem archiepiscopū: Paul⁹ non q̄rit q̄ sua sunt. Phil'.ij.viij.q.j.sunt in eccl'ia.sed q̄rit que filio:ꝝ sunt quos in christo p euangeliū genuit.j.ad Co:ꝝ.iiij.qō vtiq̄ obseruandū est singulariter ijs q̄ spiritualiter p:esunt populo.vt p:e oībus q̄ sunt sua negligant ⁊ cōtemnāt p̄vtilitate cetero:ū.vij.q.j.scias. Greg.sup Apoca. ❡ Qui ad regimē alio:ū assumit̃:se obligat vt quib⁹ eterna p̄dicat etiā in tēpo:alibus p̄uidere studeat.glos.inde.ij.vt christ⁹ turbis.xxxvj.di.§.ecce facit.lxxxvj.di.fratrē. Quū incomparabiliter lōge melio: sit aia qua viuim⁹ terrena substātia:quā exteri⁹ possidem⁹.xij.q.j.scimus.qui nō dat p ouibus substantiā suā:quando pro ijs datur⁹ est aiam suam. Greg.in homil. Ego sum pasto:. In trib⁹ maxime p:elati christū imitari debent:q: in loco christi sunt in dignitate potestate/officio. Fuit em̄ christ⁹ sacerdos.ps̄.cix. Tu es sacerdos in eternū. Heb.vj. Rex.ps̄.lxxj. De⁹ iudiciū tuū regi da.⁊ Mat.ij. Et mister. Mat.xx. Luc.xxij. Sacerdos quūin ara crucis seipsū hostiā dedit. Phil'.ij. Rex quum a ligno regnauit.ps̄. Minister quū pedib⁹ Petri aquam ministrauit. Joan.xiij. Sacerdoti igit̃ dignitas. Regi potestas. Ministro cōpetit officiū. Dignitati debetur reuerentia.j.Pe.ij.ex̃ de ma.⁊ obe.solite. Potestati obediētia Ro.xiij.xj.q.iij.qui resistit. Officio cura .xj.q.j.iure. Duo ex his/p:elatis debentur:tertiū vero subiectis. Reuerentia ⁊ obedientia p:elatis exhibēda est a subiectis.cura vero subiectis impendēda est a p:elatie. Hugo. de claustro li.ij.de his.xciij.distin.per totum.⁊ ex̃ de of.o:.per totum. ❡ Quidam amant subesse:vt possint p:eesse. Hono:es fugiunt:vt hono:ibus obuient. Ibidem lib.iij. Animus quietus sedet super fenum:quando carnem subijcit. sup p scabellū.quū mūdū subijcit.sup cathedram:quum p:oximum non despicit. Ibidem. Prelatus non habens cōpassionem ⁊ congratulationem alijs in bonis. Ad Rom: xij.j.ad Co:inthi.xiij.quasi duo vbera.gaudere cum gau

dentibus:flere cū flentib⁹. duo vbera sunt.ſm Bern̄.sup Cañ.j. Melio:a sunt vbera tua vino.alijs nō p:odest:⁊ sibi obest. Bernar.super Cañ.sermo.x. Quū sederē mihi ad pedes iesu merens/⁊ offerēs sacrificiū co:dis ⁊ spūs contribulati in reco:datione peccato:ꝝ meo:ꝝ:aut certe ad caput vel raro starē.⁊ exultarē in reco:datione beneficio:ū dei:audiui dicētes. Ut quid Mat.xij.perditio hec:clamātes videlicet φ mihi soli viuerē.ij.q.vij.sancta.q̄/vt putabant/multis prodesse poterā.⁊ dicebāt. Potuit em̄ venūdari multo:⁊ dari pauperib⁹. Mat.xxvj. Joā.xij. Sed nō bonū nuntiabant mihi. Nā etsi vniuersum mundū lucrer ⁊ perdā me:quid p:odest: Mat.xvj. ⁊ Luc.ix.ex̃ de sine. matthe⁹. Un̄ intelligens verba hec inter illas q̄s scriptura vocat muscas mo:ientes q̄ perdunt suauitatē vnguēti reco:datus sum illius diuine sciētie. Esa.iij.⁊.ix. Popule meus:qui te beatū dicūt:seducūt te. Bern̄.super Cañ.xij. sermo. ❡ Discite p:elati subdito:um vos matres debere esse non dominos.ideo magis studete amari q̄ metui.etsi interdū seueritate est opus:paterna non tyrannica. Matres fouendo:patres vero co:ripiendo vos exhibeatis. Gratian⁹. Recto:ē subditis pietas matrē: disciplina vero patrē exhibeat.xlv.di.§.hinc etiā. Un̄ versus. Ubera patris habens/vbera matris habe. Ponite seueritatē.suspēdite verbera.verba p:oducite.peco:a lacte pinguescant. Quid iugū vestrū super eos aggrauatis.quo:ū poti⁹ pōdus po:tare debetis: Bern̄. super Cañ. sermo.xxiij. Talē te redde subditis:vt magis ameris q̄ timearis. Reuerentia em̄ ex amo:e p:ocedit.odiū timo: offert. Isiō.in synonimis. ❡ Recto:ē subditis ⁊ pietas matrē:⁊ patrem exhibeat disciplina.atq̄ inter hec solicita circūspectione p̄uidendū est:ne aut discretio rigida sit:aut pietas remissa Greg.in cura pasto.ad hoc.xlv.di.§.hinc etiā alibi.⁊.c.licet.j.⁊.ij.⁊.c.ois qui.⁊.c.disciplina.et.c.sunt nōnulli. Non est vni⁹ meriti socialiter viuere ⁊ vtiliter p:eesse. Mr̄ multi deniq̄ sub p:eceptore quieti viuunt:quos si iugo absoluas:videas nō posse quiescere:nec se equalib⁹ vllo modo seruare innoxios: ❡ Itē innumeros cernis sine querela inter fratres cōuersari:sup fratres autē nō solū inutiliter sed etiā insipienter et nequiter. Bern̄.sup Cañ.sermone. xxiij. P:elat⁹ aūt debet habere feruo:ē zeli cū discretione xlv.di.disciplina.ibi. Sit zelus.sed nō imoderate seuiens Itē Bern̄. Zelū tuum regat sciētia.firmet cōstantia. Ibidem. Tria necessaria sunt ijs qui dominant̃ ⁊ p:esunt. terro:.amo: ⁊ o:dinatio. Absq̄ o:dine ergo dominiū nō stat Per beneficia ergo ⁊ affabilitatē p̄curet vt diligat̃. Per iustas vindictas nō prop:ie iniurie.lxiij.di. salonitane. et xxiij.q.iiij si is qui.sed legis diuine studeat vt metuat̃. Cyp:ianus de.xij.abusiuis. P:elato vtraq̄ vita:cōtēplatiua ⁊ actiua necessaria est.xxxiij.di.siquis vult. lxxxviij.dis.c.j. exp:essum.⁊ ex̃ de renū.nisi cū p:idē.§.nec putes. Nec dubium quin longe periculosio: sit ceteris eo:um administratio.tamen si bene administrauerint gradū:bonū sibi acquirūt ⁊ maio:ē abundantiā ⁊ supereffluentē. Luc.vj. mensurā accipient. Bern̄.in epistolis. ❡ Sciant boni p:elati languentiū. Luc.x.xlv.di.disciplina.j.rn̄so sibi animaꝝ curam traditā:non pompā. Quicūq̄ interim. Nūeri.xj.⁊ xx.xc.di.c.j.murmur.cū insipientia subdito:ū querule vocis iudicio dep:ehendunt:etiam si in ipsos vsq̄ ad vitia ⁊ cōtumelias p̄rumpat:medicos se ⁊ non dn̄os.xcv.di.esto agnoscētes/parent cōfestim aduersus ph:enesim aīe non vindictam sed medicinā. Bon⁹ pasto: animā suam dat p ouibus suis. Joan.x. Animā pro illis.carnē illis. Illam in p:ecium:istam in cibū. Res mira. Ipse pasto:.ipse pascua ⁊ ipse redempto:. Ibidē sermone.xxvij. Ueri pasto:es licet tabernacula habeant de terra in terra:co:po:a.ij. Pe. j.ij. Co:ꝝ.v.videlicet:non tamen de terra:sed de celestibus greges dn̄icos pascere consueuerūt. Ezech.xxxiiij. Ibidē sermone.xxvj. ❡ Non otiose toties repetitur. Joan.xx.vj. q.j.imitare. Petre amas me.in cōmissione ouium. Ego q̄dem id signatū puto:acsi dixisset illi Jesus. Nisi testimonium perhibeat tibi conscientia φ ames valde pfecte:q: hoc est plus q̄ tua/plus q̄ tuos/plus q̄ te. Ista triplex renuntiatio:in q̄ est perfect⁹ amo: posit⁹. Luc.xiiij.nequaq̄ suscipias curā hanc. Propterea attendite vobis quicūq̄ ministerij hui⁹ op⁹ secuti estis.attendite inquā vobis:⁊ p̄cioso deposito quod vobis creditū est. Ciuitas est:vigilate ad custodiam. Luc.ij. Spōsa est:studere o:natui.xxx.q. v.femine. Oues sunt:intendite pascuis.j.Pe.v. xcv.disti. esto. Po:ro custodia ciuitatis vt sit sufficiens:trifaria erit A vi tyranno:ū.vij.q.j.§.hoc. A fraude heretico:um.ex̃ de pur.ca.inter. A tentationib⁹ demonū.xvj.q.j.c.ij. Sponse vero o:natus in bonis operib⁹/mo:ibus/et o:ationibus j.q.j.ipsi sacerdotes.cōstat. Ad past⁹ ouiū/pascua. Ezech. xxxiiij.scripturarū.sed disiunctio est in illis. Sancta sunt mandata:que duris ⁊ carnalib⁹ imponunt̃ ex lege vite ⁊ discipline.lxxxij.distin.plurimos. Eccl'i.xlv. Et sunt onera. Ro.xiiij.dispensationū:que infirmis ⁊ pusillis co:de de respectu misetico:die.l.di.pōderet apponant̃. Et sūt. Mat. xix.xxiij.q.j.§.j.xiiij.q.j.§.j.consilio:ū fo:tia:que ex interna sapientia p̄ponat̃ sanis.⁊ qui exercitatos hn̄t sensus ad discretionē boni.ad Heb.v.⁊ mali. ❡ Ad custodiā ciuitatis opus est fo:titudine:ad repellendas. Eccl'i.vij.ibi. Noli querere fieri iudex:nisi valeas virtute interrūpere iniqtatem/iniurias. Spirituali astutia:contra demonū astutiā.ij. Co:ꝝ.x. P:ouer.xvj.xxiij.q.iiij.§.vasis.ad dep:ehēdēdū insidias. Fidelitate:vt nō q̄rat p̄latus q̄ sua sunt.viij. q.j.sunt in eccl'ia. Po:ro ad mo:es honestandos vel co:rigendos.ex̃ de accusa. q̄liter.ij.qō vtiq̄ ad deco:ē pertinet sponse scꝫ ecclesie:necessaria est discipline cēsura.xlv.disti. disciplina. Iā ergo in pascua diuino:ꝝ quō educet greges dominicos pasto: idiota.xxxvij.di.§.si.sꝫ etsi doct⁹ fuerit: non aūt bonus:verendū est ne non tam nutriat doctrina vberi q̄ noceat vita sterili.ar.xxv.dist.c.vlti. Ibidē Bern̄. lxxvij.sermone. Si diligitis me:pascite Joā.xxj.viij.q.j.in scripturis.oues meas. Si ergo dilectionis est testimoniū cura pasto:alis : quisq̄s virtutib⁹ pollēs gregē dn̄i renuit pascere:pasto:ē summū ꝯuincitur non amare. Quō em̄ is q̄ p:oximis p:ofutur⁹ enitescere potest:vtilitati ceterorum secretum p:eponit suū:qn̄ ipse summi patris vnigenitus vt multis p̄desset:de sinu egressus est patris ad publicum nostrū: Greg.in pasto.c.vj.⁊.viij.q.j.in scripturis. Sunt nōnulli qui ex sola humilitate refugiūt:ne eis quibus se impares existimant p:eferantur.quo:ū p̄fecto humilitas si ceteris virtutib⁹ cingitur:tunc ante dei oculos vera est:quū ad suscipiendum hoc quod vtiliter subire p̄cipitur pertinax nō est. Nec em̄ verus est humilis:q̄ supni nutus arbitrio vt debeat p:eesse intelligit.et tn̄ p:odesse cōtemnit.sed diuine dispositioni subditus atq̄ a vitio obstinationis alien⁹ quū sibi regiminis culmen imperat̃: et ex co:de debet fugere:⁊ inuit⁹ obedire.ad hec.viij.q.j.sciēdum.cū.c.se. Ibidē Greg.c.vij. Uirtutib⁹ pollens/coact⁹ j.q.vj.sicut is.ad regimē veniat.virtutib⁹ vacuus nec coactus accedat.xlix.di.§.j.xxvij.q.ij.pri⁹ q̄. Ibidē.c.iiij. Intuere quomodo p:elati incedūt nitidi ⁊ o:nati/circūamicti varietate vestium non mo:ū.ps̄.xliiij.tamq̄ sponsa carnalis p:ocedens de thalamo suo.ps̄.xviij.nā si repēte quēpiam taliū p:ocedentem aspexeris:sponsam potius putabis q̄ sponse ecclesie scꝫ custodē. Unde vero hāc illis existimas exuberare/reꝝ affluētiā/splēdo:ē vestiū/mēsarū luxuriam/congeriem vaso:um argenteo:um et aureo:ū nisi de bonis sponse: Inde est φ illa ecclesia scilicet paup inops ⁊ nuda relinquitur facie miseranda inculta hispida exanguis.p:opter hoc non est hoc tēpo:e o:nare sponsam:sed spoliare.nō est custodire:sed p̄dere.nō defendere sed exponere.nō instituere sꝫ p̄stituere.nō est pascere gregē:sed maculare ⁊ deuo:are.de q̄bus dn̄s dicit in ps̄.xiij.⁊ lij. Deuo:ant plebē meam sicut escam panis. ❡ Qui mūdum deserunt ad exterio:a officia p:ouehi nō debēt:nisi p humilitatē diuti⁹ in eiusdē mundi cōtēptu solident̃. citi⁹ namq̄ bona depereunt:que hominib⁹ ante tēpus inno

Seueritas nimia p̄lato vitanda.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deus
Bibli

tescunt.qꝛ ⁊ arbusta plātata prius q̄ radice fixa coalescāt
si manus cōcutiens tangat: arefacit. at si in altū radix fi-
gitur: tunc ⁊ hanc ⁊ man⁹ impellit: sed nō ledit. ⁊ ventoꝝ
flatus inflectendo cōcutit: sed nō euertit. Quid pariete
robustius: q̄ tamē si dū cōstruit̄ impellitur: statim sine la-
bore destruitur. si autē per spaciū tēporis ab humore suo
siccari permittitur: etiam arietū ictibus minime quassat̄.
faciunt. xlviij. di. §. j. ⁊ c. si. sic bona nostra intēpestiue ma-
nifestata pereūt: ⁊ diuti⁹ occultata solidant̄ Greg. in mo
rali. li. viij. ¶ Magna sacerdotis gloria rectitudo subie-
ctorum. vn̄ Paulus. j. ad Thessa. ij. c. in fi. dicit discipulis.
Que est enim spes nostra aut gaudiū aut corona glorie:
nōne vos ante dn̄m nostrū iesum christū in aduentu ei⁹:
Greg. in mora. li. xj. Quanto alti⁹ hic aliq̄s erigitur: tāto
casib⁹ grauiorib⁹ occupat̄. xl. di. homo. viij. q. j. illud. eisq̄
ipsis populis mēte ⁊ cogitatione supponit̄: quib⁹ digni-
tate preponitur. Ibidē. li. xvij. Omne qđ hic eminet: plus
merorībus afficit̄: q̄ honoribus gaudeat. Ibidē. li. xxxij.
⁊ est. xiij. di. nerui. ¶ Is qui preest ea circa se mēsura sub-
ditos moderet̄: quaten⁹ et arridens timeri debeat: et ira
tus amari. vt eū nec nimia leticia vilem reddat: nec imo-
derata seueritas. xlix. di. §. j. odiosum. sepe enim subditos
frangim⁹. xxvj. q. vij. alligant. dū plus iusto rigorē tenem⁹
Qui pfecto iam rigor iustitie nō erit: si se sub iusto mode
ramine nō custodit ⁊ discipline metu. Resoluimus subdi
tos: si nostro regimini hilaritatis frena laxamus. qꝛ dum
nos q̄si liceat letos aspiciūt audacter: ipi ad illicita resol-
uuntur. Ut autē rectoris vultus debeat timeri: necesse est
vt ipse vultū dei sine cessatiōe timescat. illi em̄ merito dif-
ficile de leticia credit̄: qui q̄ se pro amore dei cōtinue affli
gat: a subditis scitur. qui em̄ incessanti estu spiritualis de
siderij superna appetit: de eo in dubiū venit hoc q̄ aliquā
do ante hoīes hilarescit. Greg. in mora. li. xx. Prelat⁹ nec
seuerior eē debet: nec dissolutior. ne de seueritate fit oneri
⁊ de familiaritate contēptui. Unde in omnib⁹ ijs modus
est tenendus. Ille autē erit cōuenientior habitus: si actu
quidē seuerus sit: vultu grauis: verbo serenus. Bern. iiij.
de cōsideratione. Idē scripsi. s̄. e. ar. xv. ℟. ille vero. Prela-
tus modū excedens in corrigēdo non debet veniā petere
a subditis. Aug. lxxxvj. di. quādo. dic vt ibi. Disciplina vel
misericordia multū destituit̄: si vna sine altera teneatur.
Greg. in mora. li. xx. ⁊ est. xlv. di. disciplina. Ibi vide pul-
chram doctrinā pro p̄latis. ¶ Sancti viri nō preesse ap-
petunt hoibus sed pdesse. viij. q. j. qui episcopatū. Greg.
in mora. li. xxj. Superbus rector totiens ad culpā aposta-
sie labitur: quotiēs preesse hominib⁹ delectatur: ⁊ hono-
ris sui singularitate letat̄. Nā vnde hec vitiorū radix pul-
lulat in corde regentiū: nōne ex imitatione illius q̄ despe
ctis angeloꝝ societatib⁹ dixit Esa. xiiij. Ascendā super al
titudinē nubiū: ⁊ ero similis altissimo: Ibidē. li. xxiij. Leui
te ab anno. xxv. tabernaculo seruiunt. ⁊ a. l. custodes vaso
rum fiunt. Numeri. viij. Quid per. xxv. annuꝫ in quo flos
iuuentutis oboritur: nisi ipsa cōtra vnūquodq̄ vitiū bel
la signant̄. Et quid per quinquagenariū in quo iubile⁹.
Leui. xxv. ⁊ vlti. ⁊ de peni. di. j. qui domū. sub. §. nō sunt hec
cōtinet̄: nisi interna requies edomito mentis bello expri-
mitur: Quid ℟o p vasa. xxiij. q. iiij. q̄ s̄m. ⁊. c. vasis. sub. c.
nabuchodonosor. j. Thessa. iiij. Sciat vnusquisq̄ vas suū
possidere in sanctificatione ⁊ honore tabernaculi: nisi fi-
deliū aīe designant̄: Leuite ergo ab anno. xxv. tabernacu
lo seruiūt. ⁊ a. l. custodes vasoꝝ fiūt. qꝛ videlicet q̄ adhuc
impugnantiū vitiorū certamina p cōsensum delectatiōis
tolerāt: aliorū curā suscipere nō presumāt. quū vero tēta-
tionū bella subegerint: tūc aiarū custodiā sortiant̄. xlix. di.
§. j. Sꝫ q̄s hec pfecte subiugat: Quū paul⁹ dicat ad Ro.
vij. xxxij. q. v. si paul⁹. video aliā legē in mēbris meis repu
gnantē legi mentis mee. Sed aliud est bella fortiter per-
peti: aliud autē expugnari. In istis exercitat̄ virtus: ne ex-
tolli debeāt vt in Paulo. ij. ad Cor. xj. ⁊. v. q. v. nō omnib⁹
xxxij. q. v. si paulus. In illis vero extinguit̄: vt succūbant.

Greg. in mora. li. xxiij. ¶ Arrogantiū prepositoꝝ hoc pro
priū esse solet: vt in afflictos audientes suos magis distri
cte corripere appetāt q̄ blande refouere. Pl⁹ em̄ student
vt mala obiurgādo increpēt: q̄ bona laudando cōfirmēt
Superiores q̄ppe se videri desiderant. ⁊ magis gaudēt
quū ira eos leuat: q̄ quū eos charitas exequat̄. Semp in
ueniunt qđ increpādo rigide feriant. qꝛ peutere rigide sci
unt. ad hec. xlv. dis. vera. ⁊. xlvj. di. c. j. sed cōpati humiliter
nesciunt. Greg. ibidē. ¶ Potestas accepta/ nō honor: sed
onus. xl. di. ante oia. existimāda est. nā cui esse nunc iudicē
liber: huic videre iudicē iratū. Apoca. j. tunc nō liber. tunc
em̄ solū potestas bene gerit̄: quū non amādo sed timēdo
retinetur. Dixit q̄dā minister sancti Frāscisci puincie fra-
tribus. Tollite mihi officiū q̄diu mihi displicet. qꝛ si mihi
incipiet cōplacere: ve vobis ⁊ mihi. q̄ vt ministrari ratiōe
valeat: oportet vt hanc nō cupiditas/ sed necessitas ipo-
nat. Percepta autē nec per formidinē debet deseri. nec ex
libidine retineri. ne aut pei⁹ quis ex humilitate superbiat
si diuine dispēsationis ordinē fugiendo. viij. q. j. in scriptu
ris. ⁊. c. sciendū. cōtēneret. aut eo magis superni pectoris
humilitateꝫ abijciat. Mat. xj. quo eū sup ceteros priuatū
regimen delectet. Greg. ibidē. ¶ Secundū merita subdi
torum tribuunt̄ psone regentiū. vt sepe q̄ vident̄ boni ac
cepto regimine mox pmutent̄. sicut Saul dignitas muta
uit. j. Reg. xv. Un̄ pro qualitate subditorū disponitur vita
regentiū. ij. q. vij. c. j. ⁊. §. sed q̄liter. vj. q. j. ex merito. vt sepe
pro malo gregis etiā delinquat vita boni pastoris. Unde
Dauid supernoꝝ mysteriorū consci⁹/ tumore repētine ela
tionis inflat⁹/ populū numerādo peccauit. ij. Reg. vlti. j.
q. iiij. §. his ita. ℟. itē dauid. Sed vindictā popul⁹ Dauid
peccante suscepit. Cur hec: qꝛ s̄m meritū plebiū/ disponū
tur corda rectorū. Iustus ergo iudex peccātis vitiū ex ip
sorum auersione corripuit/ et quorū dauid peccauit. sed
qꝛ ⁊ ipse sua voluntate supbiēs a culpa alien⁹ nō fuit. vin
dictam culpe etiā ipe suscepit. nā ita seuiens q̄ populū cor
poraliter ptulit: rectorē quoq̄ populi intimo cordis dolo
re prostrauit. ibi. pcussit autē cor Dauid. ij. Reg. vlti. Cer-
tum ergo est q̄ ita sibi inuicē ⁊ rectorū merita cōnectunt̄
⁊ plebium: vt sepe ex culpa pastorū deterior fiat vita ple-
bium. Et ex vita plebiū mutatur vita pastorū. Ibidem li.
xxx. ad hoc. viij. q. j. audacter. ¶ Sūmus locus bene regit̄
quū is q̄ pest vitijs poti⁹ q̄ fratrib⁹ dn̄atur. Cūctos q̄ppe
eq̄les natura genuit. Ut aūt alijs ad regimē alij cōmittā
tur: nō eos natura/ sed culpa p̄ponit. Greg. in mora. lib.
xxvj. ad hoc. xxij. di. cōstātinopolitane. ¶ A prelato seruā-
da est ⁊ in corde humilitas: ⁊ in opere disciplina. atq̄ iter
hec solerter intuendū est/ ne dum imoderati⁹ custoditur
virt⁹ humilitatis: soluant̄ iura regiminis. ⁊ dū p̄lat⁹ q̄sq̄
plus q̄ decet deijcit̄: subditorū vitā stringere sub discipli-
ne vinculo non possit. Sꝫ decēter q̄busdā erūpentibus si-
gnis tales nos apud nos eē etiā ipsi q̄ nobis cōmissi sunt
non ignorēt: vt de authoritate nostra qđ formidēt/ videāt
et de humilitate nostra quod imitentur/ agnoscant. Con
siderem⁹ assidue q̄ sum⁹ equaliter/ nō q̄ sumus tēporali
ter alijs prelati. Greg. ibidē. Ad officium pastoris ptinet
opertos fontes aperire: ⁊ aquam scꝫ sapientie salutaris.
Eccl̄i. xv. purā innoxam sitientibus ouib⁹ ministrare. Au
gu. de verbis dn̄i. xliiij. c. ¶ Tres personas designauit do
minus in euangelio. Ioan. x. pastoris/ mercenarij/ ⁊ furis
Diligendus est pastor. mercenarius tolerandus. latro vi-
tandus. Pastor autem non est qui annuntiat deum pro-
pter commodum suum/ siue propter suaꝫ pecuniam/ siue
ppter honorem ⁊ laudem humanam. Pastor ergo in ve
ritate christum annuntiat. mercenarius occasione. fur est
qui ascendit aliunde. Ibidem Aug. sermone. j. Idē. xiij.
q. iiij. tres. Adde quod scripsi. s̄. e. §. ver. O q̄ rarus. Non
decet eum qui superior ceteris gradu: inferiorem esse bo-
norū gestu. Raba. sup librū Numeri. j. q. j. vilissimus. Iusti
etiam quū imperant: seruiunt eis quib⁹ imperare vident̄
Neq̄ em̄ dominandi cupiditate imperant. xxiij. q. j. q̄d cul

patur. sed officio cōsulēdi. Nec principandi superbia: sed
prouidendi misericordia. Nā ita deus hominem cōdidit.
Dominamini inquit. Gen̄. j. piscib⁹ maris ⁊ volatilibus
celi. Hominē rationalē noluit nisi irrationalib⁹ dominari
nō hominē homini: sed hoiem pecori. Inde primi iusti pa
stores pecorū magis q̄ reges hominū fuerunt: vt sic etiā
insinuaret deus q̄d postulet ordo creaturarū: ⁊ q̄d exigat
meritū peccatorum. Cōditio quippe seruitutis iure intel
ligit̄ imposita peccatori. Aug. de ciuitate dei. li. xix. c. xiiij.
⁊. xv. ⁊. j. ad Timo. v. xxij. di. constātinopolitane. ¶ Prela
tus instare debet opportune importune. xliij. dis. c. j. ad fi.
Opportune volentibus. importune nolentibus. prorsus
importunus sum. tu vis errare. tu vis perire. ego nolo. nō
vult postremo ille q̄ me curat dicens. Ezech. xxxiiij. xxiij.
q. vj. c. ij. Quod errauit nō reuocastis. et quod perijt non
quesiuistis. Reuocabo ouem errantem. requiram perdi
tam. Luc. xv. Et si me inquirentē lanient vepres syluarū:
per oia angustata coarctabo: oēs sepes excutiā: quātum
mihi dn̄s dederit omnia peragere. Aug. in li. de pasto. fa-
cit. xxiij. q. iiij. displicet. ⁊. q. vj. quod errauerat. c. vides. Si
bonus fuerit q̄ tibi preest: nutritor tuus est: si malus ten-
tator tuus est. Nutrimenta tua libenter accipe: ⁊ in tenta
tione probatus esto. Iaco. j. Aurū mundandū in fornace
artificis. In vno angusto loco tria sunt. aurū. palea. ignis
ad illa duo ignis apponit̄. palea vritur. aurū purgatur.
Aug. de verbis dn̄i sermo. vj. ¶ Sunt quidam qui sciunt
possunt/ et volunt preesse. si hi volūt prodesse: charitatis
est. vij. q. j. qui episcopatū. alioquin superbie. Quidā autē
sunt: qui sciunt/ ⁊ possunt: ⁊ nolunt preesse. Hoc quidē hu
militatis est/ q̄ renuunt. sed inertie est: si quum sciunt/ oī-
no resistunt. xvj. q. j. nos autem. Quidam autem sunt: qui
nec sciunt nec pn̄t: sed volūt. Hoc quidē cupiētis videt̄ eē
q̄ volunt. j. q. vj. sicut. stultitie vero est q̄ hoc volūt qđ nec
sciunt nec possunt. Quidam autē sunt: qui nec sciūt nec
possunt nec volunt. q̄ prudenter agūt. Hugo de claustro
Extorta seu coacta licentia non est licentia. sed violētia.
quod ergo tua importunitate. ex̄ de rescrip. li. vj. vict⁹. epi
scopus fecit inuit⁹ aīo fuit absoluere sed irrūpere. Bern̄.
in epistola ad Odonē qui importune obtinuit absolutio
nē a prelatura. Plerūq̄ ij qui magisteriū pastorale sub-
ire cupiunt: nnonulla bona in aio proponūt. ⁊ quāuis hoc
elationis tentatione appetant. operaturos tamen se ma-
gna pertractant. Sed penset quisq̄ quid subditus egerit
⁊ cognoscet si prelatus bona agere que proposuit possit
quia nequaq̄. i. difficile. qꝛ honor inflat superbiam. xlv. di
stin. licet. valet in culmine humilitatē discere: qui in imis
posit⁹ didicit superbire. Nequaq̄. i. difficile. quia augmē
tum rerum auaritiā gignit. ar. xiiij. q. iiij. quid dicā. Auari
tiam vincere potest: qui ad multorū sustentationem ten-
dit. is cui nec sufficere pprium soli potuit. Hugo. de clau-
stro. ¶ Qui in regimine sunt semper affici debent pro ijs
qui ad eorū solicitudinē ptinēt. Et qn̄. ij. Cor. xj. possibile
est: recordari eorū debēt/ et nomine. ⁊ orationis exhibere
Ro. j. suffragia. Neq̄ aliud occupare illud pect⁹ debet q̄
animarū sicut in Moyse. xlv. di. disciplina. ⁊ in Paulo q̄
optabat fieri anathema a christo pro fratrib⁹. Ro. viij. ze-
lus. Quia illi⁹ officij est/ reuocare. xxvj. q. vj. quod erraue-
rat. deuios. Recōciliare. xxvj. q. vj. per totū. erroneos. Cō-
firmare/ vt deus. ps̄. lxvij. ꝯfirma hoc deus. eos qui in iu-
stitia pficiunt. ⁊ qui deficiūt hortari: ne desperent de ve-
nia. de pe. di. vij. c. j. Chrys. in cura de past. Nō debet hono
ris ducatū suscipere: q̄ nescit subiectos tramite vite melio
ris preire. xxv. di. §. nunc autē. xlix. di. §. j. Isido. de summo
bo. li. iij. c. xxxiiij. Nulla ars doceri presumit̄: nisi pri⁹ discat̄
lix. di. per totū. Ab imperitis ergo pastorale magisterium
qua temeritate suscipit̄: qn̄ ars est artiū regimen aiarum
Greg. i pasto. c. ij. facit. xvj. q. j. si clericat⁹. ex̄ de eta. ⁊ qua.
cū sit. Nulla res absq̄. Hiero. in prologo biblie. magistro
discit̄. ⁊ muta aialia ⁊ ferarū greges ductores suos sequū
tur. In apibus principes sunt. grues vnum sequunt̄ ordi

ne literato ⁊c. Hierony. ad rusticuꝫ monachum. et. vij.
q. j. in apib⁹. ¶ Mihi videtur esse ars artiuꝫ ⁊ disciplina
disciplinarum hominē regere. quia certe est inter omnia
animātia. maxime morib⁹. Ouid. Pectoribus mores tot
sunt: quot in orbe figure. ⁊ volūtates hominū vane sunt.
ff. ad Tre. qꝛ poterat. de hoc legitur ⁊ no. ex̄ de con. pre. qꝛ
Glos. j. vari⁹: ⁊ voluntate diuersus. Greg. Nazāzenus in
apolog. Quū homini sit perdifficile scire regi. i. regēri se
obtēperare. Quia s̄m Senecā Anim⁹ hominis naturali
ter est in potestate recalcitrans. multo difficilius est scire
alios regere. qꝛ quanto gloria maior est: tāto periculum
graui⁹. viij. q. j. illud. habentibus intellectū. Ibidē. Quū
pastor per abrupta graditur: ad precipitiū grex sequitur.
Greg. in pasto. c. iij. Nemo in ecclesia plus nocet: q̄ qui p-
uerse agens nomen vel ordinem sanctitatis habet. Delin
quentē namq̄ hunc redarguere null⁹ presumit. ⁊ in exem
plum culpa vehementer extenditur: quuꝫ pro reuerentia
ordinis peccator honorat̄. Greg. ibidē. ⁊. lxxxiij. di. nemo.
¶ Ille ad dignitatē pastoralis officij debet prouehi: qui
ad aliena suscipienda non ducit̄: sed propria largit̄. qui p
pietatē viscerū citius ad ignoscendū flectitur: sed nunq̄
plus q̄ debeat ignoscens ab arce rectitudinis inclinatur
xlv. di. licet. Qui nulla illicita perpetrat: sed pperrata ab
alijs vt ppria deplorat. Ro. xij. Qui ex affectu cordis alie
ne infirmitati cōpatitur. ij. Cor. xj. xlv. di. vera. sicq̄ in bo-
nis proximi sicut in suis pfectibus letatur. Qui ita se imi
tabilem ceteris in cunctis que agit insinuat: vt inter eos
non habeat quo saltem de transactis erubescat. Qui sic
studet viuere. vt proximorum corda arentia. Ezechi. xxxvij.
xij. q. ij. de viro. doctrine valeat fluentis irrigare. Qui ora
tionis vsu ⁊ experimento. xxxvj. di. siquis. iam didicerit qđ
obtinere a domino q̄ poposcerit possit. Ibidē. c. xj. ¶ Tā-
tum debet actionē populi actio transcendere presul̄: quā-
tum distare solet a grege. xxv. di. §. nunc autē. ibi. Cui⁹ cō-
paratiōe ceteri grex dicant̄. vita pastoris. Sit ergo neces-
se est cogitatione vt Maria. Luc. ij. mundus. actione pre-
cipu⁹. discretus in silētio. vtilis. xliij. di. sit rector. in verbo
singulis cōpassione proxim⁹. pre cunctis cōtemplatione.
ex̄ de renū. nisi cū pridē. §. nec putes. suspēsus. Bene agē-
tibus per humilitatē socius. xcv. di. esto. Cōtra delinquen
tium vitia per zelū iustitie. xlv. di. disciplina. erect⁹. Inter-
norum curā exteriorū occupatione nō minuens. Exterio
rum prouidentiā. xxxix. di. petr⁹. internorum solicitudine
non relinquens. Greg. ibidē. c. xiij. ¶ Tales sese qui pre-
sunt exhibeant: quibus subiecti sua occulta prodere non
erubescant. vt quū tentationū fluctus paruuli tolerant:
ad pastoris mentē quasi ad matris sinū. ar. ij. q. vj. ad ro-
manam. ij. ⁊ Ioā. xiij. de ioanne recūbente in sinu iesu. re-
currant. Grego. ibidē. Quod pauci sunt electi culpa for-
san rectorū est. qꝛ dum pastor terrenis incūbit: lupus oui-
le irrūpit/ oues rapit/ et dispergit. Ioan. x. Richar. super
Apo. li. j. In alto positū non altum sapere. Ro. xij. diffici-
le/ ⁊ omnino inusitatū. quia honor inflat xlv. di. licet. tan-
to gloriosius. Bern̄. in epistolis. Illa solicitudo ppositoꝝ
vtilis est. Illa cautela laudabilis est: cū qua totum ratio
agit: ⁊ furor nihil sibi vēdicat. Greg. in Registro. xj. q. iij.
illa. Cū honoris augmēto cura quoq̄ solicitudinis debet
exercere. Ibidē. Usus couersationis humane est/ vt pre-
esse nō audeat: q̄ subesse non didicit. lxj. di. miramur. ex̄ de
elec. cum in magistrum. nec subiectis obedientiā imperet
quam prelatis exhibere non nouit. ij. q. vj. q̄ scit se. ¶ Sūt
tn̄ nōnulli q̄ ita per mysterium spiritus docētur intrinse-
cus: vt si eis exterius hūanū magisteriū desit: magistri in
timi cēsura non desit. quoꝝ tn̄ libertas vite ab infirmis in
exēplū non est trahenda. xxvj. q. ij. nō statim. ⁊. c. nō exēplo
sed veneranda. ij. q. vij. §. hs ita. ante ca. siquis. Ne dum se
quisq̄ similiter spiritusancto impletū presumit: discipul⁹
hois esse despiciat: ⁊ magister erroris fiat. xxiiij. q. iij. q̄d
autē. Mens autē que diuino spū implet̄: hꝫ euidētissima
signa sua/ virtutes scilicet ⁊ humilitatē. Greg. in dialo. li.

Universidad de Deusto Biblioteca

vi.¶ Hec sunt que pastori conueniunt.bonitas.Joan.x. Disciplina.xxiij.q.iiij.ita sciētia.xliij.di.c.j.Bonitas attra bit.disciplina corripit.sciētia pascit.xcv.di.esto.Bonitas amabilem.disciplina imitabilē.scientia docibilem reddit Bern.A prelato tria sunt necessaria Verbū dei.ex de offi. or.inter cetera.Exēplū.xcv.di.esto.ibi.Forma facti.Oro. xxx.di.siqs.Nam etsi vocis virtus sit opus:tamen ⁊ operi ⁊ voci efficaciam promeretur oratio.Bernar.in epistola ad Balduinum abbatem.¶ Inquantum prelatus per subditos grauatur:tantum lucratur.⁊ inquantum iuuatur:et tantum sibi sua premia minuuntur.Elige ergo quos vis an qui grauando iuuent.an qui iuuando grauent.Illi tibi promeritores:isti meritorum fraudatores existunt.Nam qui socij sunt laboris:⁊ mercedis.Sapien. x.ex de renun.c.nisi.§.verum.in fi.participes erunt.Bernar.in epistola ad Raynaldum abbatem.¶ Mendicātibus honores blandiūtur:sed onera pensantibus tedio sunt atq; formidini.non autē omnes capiunt verbū hoc. Multi non tanta fiducia alacritateq; currerēt ad honores:si sentirent ⁊ onera.xl.dis.ante.viij.q.j.clemens.vnde profecto grauari metuerēt.nec cū tanto honore ⁊ periculo quarumlibet affectarēt infulas dignitatū.Nunc vero qr sola attenditur gloria/non pena:purū.i.simplicem se esse clericū quilibet erubescit esse in ecclesia:seq; viles existimant/qui quocūq; eminentiori loco non fuerint sublimati scholares/pueri/⁊ impuberes adolescentuli/ob sanguinis dignitatē.contra id ex de preben.c.penul.promouentur ad ecclesiasticas dignitates.⁊ desub ferula trāsferuntur.xlviij.di.§.j.ad presidendū presbyteris:letiores interim ꝙ virgas euaserint q̄ principatū meruerint.nec tā illis blanditur adeptū:quantū euasum magisteriū.⁊ hec quidem initio.processu vero tēporis paulatim insolescentes docti fuerūt in breui vēdere altaria.j.q.iij.altare.subditorum euacuare marsupia.magistris nimirū in hac disciplina vtētes idoneis:ambitione scilicet ⁊ auaritia.j.q. j.cum omnis.Bern.in epistola ad Henricū senonensem archiepiscopū.¶ Prelat⁹ quecūq; docuit discipulis esse contraria:hec in suis actibus iudicet non agenda:ne forte submurmurare possit frater quē arguit.⁊ dicere Medice.Luc.iiij.cura teipsum.talis eñ occasio plurima dānatio prelati.plurima subditorū.xj.q.iij.precipue.subditorum perditio est.Non ꝙ sine peccato penitus esse possit in hac misera vita.de pe.di.ij.si enim.xxv.di.§.criminis.sed ꝙ ea q̄ arguit in discipulis oportet summope vitare magistrū lxj.di.c.ij.Bern.in smone ad abbates.¶ B Cathedra pestilentie quatuor pedibus cōsistit.Pes primus est malitia.Secūdus est cōtemptus dei.Tertius irreuerētia Quart⁹ astutia.Non vos puteris esse felices/qr preestis. sed si non prodestis infelices vos esse putate.viij.q.j.qui episcopatū.Vt autē secure preesse possitis:subesse et vos cui debetis non dedignemini.ij.q.vj.qui se scit.Dedignatio quippe subiectionis/platione reddit indignū.Bern. in epistolis.vbi quatuor predictos pedes exponit.Malitia est amare malū:⁊ saporem mali habere:⁊ malū inquātum est malū/diligere.Michee.iij.ibi.Et diligitis malū. Et Osee.viij.Proiecit israel bonū.sicut facit diabolus et nōnulli iniqui.Sed quia aliquādo tales timent deū:non timore bono/sed ne incurrant damnū rerum vel corporis cruciatū:vt amplius sint mali cōtemnunt ⁊ ipsum deum. Interim posset fieri vt malū amarent ⁊ deū cōtemnerent sed inhiberet eos pudor hoīm.Ideo ad augmentū mali. sequit terti⁹ pes irreuerētie.vt nec deū timeant:nec homines reuereant.Ad ↄsummationē vero toti⁹ malitie adest quart⁹ pes.astutia vt sciant vti predictis trib⁹.vt miscentes oleo venenū et melli acetū.Eminens pars cathedre cui sedes inheret/est potentia.cui tamē opponitur puluinar:vt suauiter sedeat.xlvij.di.sunt nōnulli.Puluinar fit de leuibus pēnis auiū.⁊ signat vanā gl'iam et fauorē popularem.scabellū pedibus supponit:ne tangāt terrā.Tales eñ nōnulli terrenas actiones nō faciūt sed spūales se simulāt:vt magis decipiant vt hypocrite,Mat.vj.Bern;

Cathedre pestilētie expositio.

¶ In omnibus exēplo apl'i honorabitis ministeriū nrm inquit ad Ro.xj.et.ij.Corin.vj.ibi.Vt non vituperet ministerium nostrū.meū honorificabo.dñm quidem ipsum honorabitis:non nos.Nam qui querit q̄ sua sunt.Phil.ij.se cupit honorari:non ministeriū.Honorificabitis autē nō cultu vestiū/non fastu equorum/nō amplis edificijs:sed moribus ornatis/studijs spiritualibus/ac bonis operib⁹ Greg.in Registro.O peruersitas ⁊ ambitio filiorū Adā qui qnū ascendere difficillimū fit:descēdere autē ad ima facillimū ipsi ⁊ leuiter ascendūt ⁊ descendunt difficilius Unde illud:Facilis descensus ad honores graduū ecclesiasticorum/ipsi etiam angelicis humeris formidandos. Bern.in epistolis.¶ Inter cetera que ad pastorale spectant officiū sancte predicationis virtus.facit.ex de of.or. inter.excellit.iuxta qd̄ decet egregius predicator.Nō misit me inquit.j.Cor.j.christus baptizare.sed euāgelizare. Inno.in sermo.Quotiens prelat⁹ pro vno ex minimis. Mat.xxv.dei spirituale studiū intermittit:totiens pro eo spiritualiter animā.Joā.x.⁊.xv.ponit.Bern.in sermone. ¶ Sit erga subiectos solicitudo laudabilis.Exhibeat cum mansuetudine disciplina.fit cum discretione correctio.Iram benignitas mitiget.Benignitatem zelus exacuat:⁊ ita ex altero alterū cōdiatur.xlv.di.disciplina.clicet.j.⁊.ij.vt nec īmoderata vltio vltra q̄ oportet affligat. nec iteruz frangat rectitudinē discipline remissio.Greg. in Registro.¶ Prima virtus in prelatis est cognitio infirmitatis.Atq; ex eo colligimus posse nos bene susceptū ministerium implere:ꝙ videmur infirmitatē nostrā ⁊ propriam.l.di.considerandū.c.fidelior.ex humilitate cognoscere.oēs enim infirmi mente et carne.Job.vj.ad Ro.vj. ibi.propter infirmitatē carnis nostre.xlvij.di.omnes sum⁹ sed ille est infirmior:qui suā non valet cōsiderare infirmitatem.Greg.in Registro.¶ Qui regendā nauim.nauis ecclesia.xxiiij.q.j.non turbat.rector vel proreta prelatus. vij.q.j.sciscitaris.suscipit:tanto amplius necesse est vt vigilet:quanto ampli⁹ litus reliquit.vt aliquando futuras procellas ex signo.xxvj.q.iiij.sciendū.preuideat.aliquādo vt veniētes directo clauo.clauus est gubernaculū nauis. Prouer.xxiij.si parue sunt/superet.at si vehementer intumescunt:dato in obliquū latere declinet.⁊ sepius sol⁹.Ince.ij.vigilet:quū cuncti qui illic sunt quibus nulla nauis cura est cōmissa/quiescunt.Greg.in Registro.¶ Regentium merita ⁊ plebiū ita cōuertuntur(al's cōnectūtur) ꝙ sepe ex culpa regentiū deterior fit vita subditorū.vide s.e.℟.fol'.prece.Secūdū merita.Et sepe ex merito plebiū delinquat vita pastorum.Qr enim mala actio presidētis valde noceat subditis/testantur pharisei.de quibus scriptum est.Mat.xxiij.Clauditis regnum celorum ante homines.vos non intratis.nec introeuntes sinitis intrare. Et ꝙ culpa plebium multum noceat vite pastorū.ij.Reg. vlti.j.q.iiij.§.ijs ita.℟.Item dauid.Et vide.s.e.℟.fin me rita.In dauid numerante populū cognoscimus.Greg. in Registro.¶ Lingua prelati sit codex illi qui nescit legere vt dono predicationis eius vel operis quod imitet aspiciat.Solet enim strictius vox viua trahere.Hiero.in prologo biblie.Habet nescio quid latentis energie viue vocis actus.transfusa fortius sonat q̄ lectio dicta transitu.Grego.in Registro.¶ Prepositorum solicitudo/subiectorum cautela est.quia si super rem creditam vigilat: hostis declinat insidias.Quum autē dormiunt homines id est rectores inimicus superseminat zizania.Mat.xiij. Ibidem.Tales ergo subiectis nostris debemus existere: quales nobis quum fuimus subiecti/nostros voluimus esse prelatos.ar.ij.q.vj.qui scit se.Ibidem.Ex inordinato regimine oritur irreuerentia.dummodo prelatus studet peccantibus leniter blandiri.xlvj.distin.sunt nōnulli.l.di. siquis diaconus.modo inordinato ⁊ extra modum nimium irasci.xj.q.iij.illa.Nam si semetipsum in mentis sue ratione tenuisset:ipsa eius maturitas haberi in reuerentia potuisset.Ibidem.Lux gregis est flamma pastoris.decet enim dominicū pastorem ⁊ sacerdotē moribus ⁊ vita

clarescere.viij.q.j.licet.q̄tenus in eo tamq̄ in vite sue speculo.Et preterea speculatores dicunt.Ezech.iij.vt videāt ⁊ videant.xxj.di.c.j.℟.episcopat⁹.plebs cōmissa ⁊ eligere quod sequat:et videre possit qd̄ corrigat.Ibidē.Si cura pastoris gregi defuerit:facile laqueos insidiatoris incurrit.ex de elec.ne pro defectu.

¶ Sequitur Repertorium prelatorum. B

Expeditis originalibus prelatorū:nunc iuris ↄcordantias super eorū conditione/iurisdictione/et potentia/apponamus.Qr platio non est cōstituta cōtra bonos.sed ad coercendū malos.xxiij.q.v.ad fidem.ex c.regū.xxij.di.constantinopolis.Non est cōtemnēda prelatio ecclesiastica.xj.q.iij.nemo ↄtemnat.Nec auide suscipienda.nec propter desidiā respuēda.xvj.q.j.vos autē.viij. q.j.olim.⁊.iij.c.se.xl.di.multi.Qr ambitiosus/etiā si alias bonus sit/reprobatur.j.q.j.principatus.lxj.dis.miramur. Fugientes eam sunt assumendi.se ingerentes repellendi j.q.vj.sicut.viij.q.j.in scripturis.Non cōsanguinitas/sed vite ⁊ cōscientie congruitas est in ipsa attendēda.viij.q. j.licet.⁊.c.se.Propter prelationis inuidiam Cayn occidit fratrē.xxxv.di.sexto.Nō prelatio/sed bona cōuersatio iungit deo.xl.di.non loca.⁊.c.nos qui.xxiij.q.iiij.sicut.Qr ois sanctitas presumenda est de summo prelato/papa scilicet xl.di.c.j.Qr absurdū est prelatum peiorez esse populo.j.q. j.vilissimus.⁊ clericū laico.viij.q.j.qualis.Prelati dñt esse literati.xxxvj.di.q̄ ecclesiasticis.⁊.c.siquis vult.⁊.xliij.dist. §.j.⁊.c.j.Vide Inno.de elec.cū in cunctis.et Compost.de sum.tri.c.j.Vita pastoralis est exēplaris subditis.ij.q.vij. cum pastoris.Integritas prelatorū salus est subditorum Ex ecclesiasticus ordo nutabit si quod requiritur in corpore non inuenit in capite.lxj.di.miramur.Qr prelat⁹ debet in cōuersatione ⁊ sermone preire.viij.q.j.qualis.xl.di. non vos.⁊.iij.c.se.Minorū exempla ad imitandū est.Doctrinam ad addiscendū non debet spernere prelatus.xxij. di.de cōstātinopolitana.xxiiij.q.iij.si habes.Dz circa subditos solicitam curā gerere.viij.q.j.in scripturis.Itē nūc actioni/nunc cōtemplationi vacare.lxxxviij.di.decreuit.⁊ c.episcop⁹ nullā.ij.q.vij.epi.viij.q.j.in scripturis.Erga infirmos cōpatiens esse.xlv.di.recedite.Discordantes concordare.xc.di.c.j.⁊.c.studendū.De subditis non debet ante examinationem mala credere.lxxxvj.di.siquid.ex de simo. licet heli.§.sed iuxta.Non debet ex vindicta corrigere.ibi. ⁊.c.sequen.et.c.odio.xxiij.q.iiij.ita plane.Item nec iuxta velle debet subditū punire.xlv.di.cum beat⁹.ij.q.iij.ipse. Pronior esse debet ad miserādū q̄ ad puniendū.xlv.dist. licet.seuerus debet esse cōtumacibus.benignus penitentibus.ij.q.v.quanto.ex de postu.prela.c.j.§.nos igit.Non est de facili cōtra prelatū presumēdū.xj.q.iij.absit.Prelati pl⁹ alijs sunt aduersitatib⁹ expositi.ij.q.j.nulli.vij.q.j. suggestū.⁊.ij.c.sequen.⁊.xiij.di.nerui.Peccata subditorū rectorib⁹ negligētibus corrigere/imputant.j.q.j.quicqd l.di.siquis diacon⁹.de of.or.irrefragabili.xliij.di.ephesijs. Superbia ⁊ auaritia in ipsis pre ceteris reprobatur.xcij. distin.diaconi sunt.Immundi sunt si sine temporalibus non presint.j.q.j.siquis.j.Nihil periculosius et laboriosius ⁊ damnabilius malo prelato.xl.dist.ante.xcvj.di.duo. Facilius deus ipsorum si boni sunt orationes exaudit.j. q.j.ipsi.Toleratur malus prelatus q̄diu nō deijcitur.xv. q.viij.c.vlti.xxiij.q.iiij.tres.viij.q.iiij.nōne.Honor adept⁹ ⁊ ei exhibitus cedit ei male agenti ad penā et culpā.dist. xl.multi.ij.q.vij.secuti.in fi.Non sunt eorū mala opera attendenda:sed doctrina.j.q.j.non quales.xix.di.fin.Mali prelati non sunt a subditis cōtemnendi.j.q.j.multi.⁊.ij.c. se.vj.q.j.sacerdotes.⁊.c.oues.Christus malis deferendo prelatis/exemplum nobis humilitatis ⁊ patientie dedit xxiij.di.dñs.Non debet prelatus cōmutationē/venditionem/⁊ permutationē/de rebus ecclesie facere sine cōsensu capituli.ex de his que fi.a pre.sine con.ca.c.j.⁊.c.sequē.

Desunt pedaris macimo pere con siderāda

⁊.c.cum apostolica.⁊.c.tua.Et quū confert beneficiū vel presentat:ad ipsum debet reqrere ↄsensum.ca.c.ti.ea noscitur.Debent prelati fouere subditos suos sicut filios.de ex.pre.c.j.Non debent aliorū prelatorum inferiorum iura infringere.e.t.ad hec:Que competūt solis episcopis denegantur abbatibus.e.t.accedentibus.Non excedāt prelati numerū statutum euectionum ⁊ personarū in visitādo.e.t.cum ad quorūdam.ex de censi.cum apostolus.x.q. iij.inter cetera.Non debent purgationem ferri candentis indicere:nec authoritatē pstare.e.ti.ex lris.Repellit a prelatura/⁊ ludus alearū.xxxv.di.c.j.⁊ vsura.xvij.di.per totū eo.ti.inter dilectos.Trahēs prelatum suū super spiritualibus ad iudicium seculare priuatur beneficio.eo.ti.vide quod legitur ⁊ no.de fo.com.si diligenti.Quod sit officiū maioris ⁊ inferioris prelati.de of.archidia.cū sequen.ti.⁊ xxiij.di.per totum.⁊.xxv.di.perlectis.Qui prelati habent iurisdictionē ⁊ qualiter:⁊ in quos.de of.or.cum ab ecclesiarum.per omnes ⁊ maxime per Inno.An quilibet prelat⁹ ecclesie collegiate potest suos subditos coercere.An prelati minores episcopis possint causas criminales audire.eo.ti.quanto.fm Inno.Non debet prelatus officia consanguineis cōmittere.lxxix.di.decenter.Maior ↄnexitas est inter prelatū ⁊ capitulum suum quoad iura spiritualia q̄ quoad temporalia.et ideo in spiritualibus magis tenetur prelatus requirere consensum sui capituli q̄ in tēporalibus.de verbo.signi.cū clerici.per Inno.An p̄latus tenetur de facto vel delicto subditi:si eū nō correxerit.⁊ an imputetur ei.de renū.nisi cum pridē.de regu.c.vlti.de simo.in tantū.de reg.iu.q̄uis.xliij.di.ephesijs.xxxiij. q.ij.admonere.Qualiter prelati debēt tractare ⁊ nō grauare subditos.de ex.pre.c.j.de priuile.peristis.de penis.in quibusdam.xcv.di.esto.xvj.q.j.nulli.⁊.ij.c.sequen.¶ An domin⁹ vel prelatus potestas vel ali⁹ superior possit pro subditis agere:vel eos ab alio captos vel detentos repetere.Et coram quo:⁊ quando appellatio episcopi vel domini prosit subiectis.Et an damnuz subdito meo datum possiz repetere.de his de of.or.duo.de ap.dilectis.de deci. dudum.de priuile.quanto.de sen.ex.vt fame.de verbo.sig. cum inter.per Inno.et alios.⁊ de priui.authoritate.li.vj. Non debet ex cōtractu episcopi ecclesia damnum sentire. ex vt li.pen.ecclesia.j.per Inno.xvj.q.vj.si episcopuz.ex de excep.cum venerabilis.Qualiter prelatus se debet opponere pro ecclesia et pro defensione rerū ecclesie/etsi martyrio.vij.q.j.§.hoc tunc.xxiij.q.viij.cōuenior.de renun.nisi cum pridem.⁊ de sen.ex.dilecto.li.vj.fm Innocē.et alios. Quilibet prelatus ecclesie sue dicitur princeps.de regu. c.ij.xxxv.di.ecclesie principes.j.q.vij.cōuenientibus.℟.itē Tharasius.fm Inno.Quid iuris si prelatus dicit aliquē suum clericum vel monachum:⁊ ille negat:vel in libertatem proclamat:coram quo tractabitur hoc.de ser.non ordi.c.ij.fm Inno.An omnes prelati sint iudices ordinarij. de iudi.c.ij.An prelat⁹ potest alicui occulto peccatori mādare vt abstineat a sua secreta vel sacramentorum cōmunione.de offi.ordi.c.ij.vj.q.ij.si tantum.An eo ipso ꝙ quis suo prelato non obedit/eius presumitur inimicus.xciij.di stin.si inimicus.An teneant ea que fiunt nomine ecclesie ab eo qui est prelatus de facto.de conce.pre.literas.p Inno.de electi.in cle.est.An prelatus maior vel minor agēs ecclesie nomine vel petens possessionem.dignitatis vel prebende vel ecclesie sibi collate:tenetur de sua canonica electione institutione vel confirmatione facere fidem.Et an soluentes clerici nomine ecclesie liberētur:esto ꝙ in veritate eius electio institutio vel cōfirmatio non teneat.de elec.transmissam.per Inno.Nomine prelati intelligitur quicunq; legitimus administrator ecclesie.de ver.figni. abbate.per Innocen.Qui prelati habeant licentiam clericos capiendi per se,vel per alios:vel de eorum criminibus iudicandi.de senten.excommuni.vt fame.per Inno. Qualiter ⁊ quādo prelatus ecclesie iuret.⁊ q̄liter ei⁹ responsio eccl'e preiudicet.Et qd̄ si rñsio plati sit contraria

Universidad de Deusto Biblioteca

respõsioni capituli vel syndici.de elec.dudũ.ij.fm Inno.
Et de testi.presentiũ.li.vj.An prelat⁹ agens repellat̃ si ex-
cipitur cõtra eũ ꝙ non est prelat⁹:vel canonice institutus
de electio.nihil.⁊ de resti.spo.in literis.fm Inno.An pre-
latus sit domin⁹ vel procurator vel custos ecclesie vel re-
rum ecclesie.Et an conditionẽ ecclesie potest facere dete-
riorem.xij.q.j.si priuatũ.c.expedit.et.c.res ecclesie.xxiij.q.
vij.quod aũt.et de dona.c.ij.⁊ de causa pos.cum super.per
Inno.An liberior est ⁊ maior potestas prelatorũ ꝙ tuto-
rum ⁊ aliorũ administratorũ.v.q.iij.quia epi.de prescrip.
veniens.per Inno.⁊ de simo.licet heli.per eundẽ.An pre-
latus q̃ iurauit nõ repetere rem eccl'ie quã alienauit/vel
qua spoliatus fuit/possit eã petere hoc iuramẽto non ob-
stante.de iureiu.puenit.j.de insti.cũ venissent.de re.eccle.
non alie.siquis.In q̃bus possint maiores vel minores p̃-
lati dispensare.de eo.qui fur.or.re.c.ij.fm Inno.An deli-
ctum p̃lati vel populi redundet in damnũ ecclesie.xvj.q.
iij.placuit.⁊.q.vj.si episcopũ.⁊.c.sequẽ.⁊.xxv.q.ij.ita nos.
xxvij.q.j.siquis rapuerit.de excep.cum venerabilis.de do-
na.c.ij.An propter insufficientiã/⁊ propter quã prelatus
remoueat̃ ab administratione.de simo.licet heli.per In-
no.An prelat⁹ negocia eccl'ie sue presertim magna/cũ cõ-
cilio capituli sui facere debet.de procura.c.j.per Inno.de
his q̃ si.a pre.nouit.De p̃lato q̃ canonicum nõ habuit in-
gressum:⁊ ideo non est prelat⁹:licet esse putet̃.vel qui ha-
buit ingressum canonicũ.sed post fact⁹ est heretic⁹/simo-
niacus/vel suspensus/excõicatus/vel hmõi/an facit fru-
ctus suos.An tenent ea q̃ facit ꝙdiu ab ecclesia tolerat̃:
siue sint alienationes/siue ordinũ vel beneficiorum colla-
tiones/vel quicq̃d aliud.⁊ an liberent̃ ei soluẽtes.de elec.
nihil.maxime per Inno.⁊ Bern.cõpost.⁊.c.ꝙ sicut.p eun-
dem.An ille q̃ putatur cõmuniter prelat⁹ ⁊ in veritate nõ
est decipiat aias subditorũ.an valet penitẽtia ab eo rece-
pta.an absoluat ꝙdiu ab eccl'ia tolerat̃.e.ti.dudum.ij.ma
xime fm Inno.De grauaminib⁹ illatis per p̃latos quum
visitant loca religiosorũ non exẽpta.ex̃ in clemen.de cẽsi.
c.ij.De prelatis se absentantib⁹/⁊ vicarios nõ dimittenti
bus.ex̃ de homi.c.j.in glos.no.cõtra.li.vj.An prelat⁹ tenẽs
in curia debitũ noie ecclesie sue:si negatur prelat⁹ per ad-
uersariũ:teneat̃ se docere prelatũ ante litem contestatam
vide cõpost.de electionib⁹.nihil.§.sed pone ꝙ quidã.An
consuetudine valeat introduci ꝙ sint plures in eadem ec
clesia:⁊ nullus eorũ sit prelatus.vide qđ no.Inno.de pre
ben.cũ non ignores.An prelat⁹ possit dare licentiã studẽ-
di sine capitulo.de magist.sup specula.qđ not.Archidia.
de fi.pres.c.j.li.vj.in verbo episcopi.Prelati tenent̃ cõpel-
lere illos q̃ habent plures dignitates vel ecclesias curam
aiarũ habentes ostendere dispẽsationẽ quã habent super
hoc.ex̃ de of.or.c.ordinarij.li.vj.Nõ tenet aliqua obliga-
tio vel sententia facta prelato vel data per prelatũ/quin
subditi ei⁹ teneant̃ visitatorib⁹ de interrogatis dicere ve
ritatem.e.t.q: plerisq̃.li.vj.

¶ Articulus.Vicesimustertius.

Oĩa vero post epi-

scopos inter maiores p̃latos in ecclesia dei
cõputant̃ Abbates:maxime regulares.Io
post tractatũ prelatorũ in genere tracto de
Abbatib⁹.Primo ponendo aliq̃ pauca originalia de eis.
Secundo summarie iuridice tangendo eorũ iurisdictio-
nem/potentiam/⁊ conditionem.Tertio in quibus offen
dunt communiter subnectendo. A

Regule monachor ab eccl'ia approbate.

Ut patres testantur:

Tres fuerunt regule principales ab ecclesia
approbate.Prima Basilij.quã seruant gre-
ci calogeri ⁊ alij monachi orientales et aliq̃
in sicilia ⁊ Calabria ⁊ Armenia.Secũda Benedicti.quã
seruant oẽs monachi ⁊ monache occidẽtales.siue Cister
cienses siue Claraualenses Cartusienses Camaldulen-
ses sancti Petri de morono/q̃ fuit papa Celestin⁹ quint⁹
fratres monachi de valle vmbrosa in Tuscia.⁊ sancti Gu
ilhelmi de deserto.Et multa alia genera monachorũ in
Romana ecclesia militãtium:siue sint albi siue nigri/siue
grisi.¶ Tertia Regl'a Bti Augustini.sub q̃ militãt oẽs
canonici regulares qui regule inseruiũt lariori.ex̃ de sta-
tu.mo.qđ dei.Et fratres sancti Augustini mẽdicantes.li-
cet ampli⁹ se arctauerint per suas ɔstitutiones.⁊ fratres
predicatores ampli⁹ arctari per sua statuta.⁊ sancti sepul
cri Hierosolymitani.Et fratres Premonstratẽses ⁊ mul
te sanctimoniales.¶ De istis tribus regulis.xviij.q.ij.dif
finim⁹.⁊.c.perniciosam.xvj.q.j.sunt nõnulli.ex̃ de sta.mo.
cum ad monasteriũ.c.in singulis.c.ea q̃.xij.q.j.c.ij.c.nolo.
c.nõ dicatis.c.q: per tua.c.scimus.c.certe.ex̃ de reli.do.re-
ligionũ.xix.q.vlti.mandam⁹.ex̃ de eta.⁊ qua.intellexim⁹
⁊ de sta.re.recolentes.¶ Basili⁹ ergo fuit prim⁹ regule
institutor post ap'los.⁊ eo tẽpore cõmuniter monachi nõ
erant clerici.xciij.di.a subdiacono.xvj.q.j.§.superiori au-
thoritate.⁊.l.generaliter.¶ Tẽplarij vero q̃ modo ꝓpter
eorũ flagitia ab ecclesia reprobati sunt.⁊ Hospitalarij:q̃
solũ nomen religiosorũ habent.⁊ fratres de spata q̃ dicũ
tur duces.⁊ de Calatraua.⁊ de Alcãtara.⁊ de christo et
de Auisio.⁊ sancti Iacobi q̃ sunt in hispania.⁊ Crucifero
rum qui sunt in Alemãnia.Bohemia.Polonia de ordine
militari sunt ab ecclesia approbati ⁊ instituti pro fidei de
fensione ⁊ terre sancte.Habent suas obseruãtias regula
res quas carnalib⁹ operibus suis calcant/militantes ma
gis carni contra se.j.Pe.ij.ꝙ christo.¶ Quarta ⁊ vltima
regula.ab ecclesia approbata.⁊ ab ecclesia multipliciter
cõmendata ⁊ declarata est fratrũ minorũ strictior ⁊ perfe
ctior alijs.quã beatus Frãcisc⁹ instituit illã eandẽ profes
sionem instituẽs/quam christus ⁊ apostoli seruauerunt.
de qua ex̃ de ver.sig.exijt.li.vj.⁊.e.ti.exiui de paradiso.in
clemen.Oẽs iste.iiij.regule ab illa regula ap'lica tracte
sunt de qua loquit̃ Actu.iiij.⁊.xij.q.j.dilectissimis.sed mi
norum addit perfectionẽ euangelicam ⁊ apostolicã non
habens aliq̃d propriũ/etiã in cõmuni vt pre.c.exijt.⁊.c.exi
ui.¶ De predicatorib⁹ ⁊ minoribus vltimis ⁊ sanctis or
dinibus/licet multũ a sua perfectione collapsis/⁊ ecclesie
sancte perꝙnecessarijs/q̃ elegerũt in pauptate altissima
domino famulari:habet̃ ex̃ de excessi.pre.c.penul.et vlti.
¶ Carmelite q̃ sunt de ordine mendicantiũ:⁊ sunt ab ec
clesia approbati.ex̃ de reli.do.religionũ.§.ceterũ.habent
suam formã viuendi editam a patriarcha Hierosolymi
tano.Eremite certã regulã non habent tamen status est
ab ecclesia approbatus.in quo statu anachoritico multa
milia patrũ in Egypto ⁊ Thebaida ⁊ Palestina ⁊ Libya
⁊ in oriente in multiplici parte pfecte vixerũt.hodie defe
cit quodãmodo.propriũ habere possunt.De eis legitur ⁊
no.xvj.q.j.q̃ vere.xxvij.q.vij.§.ecce.xix.q.vlti.§.ecõtra.ex̃
de ex.prela.cũ ex eo.§.si.li.vj.vbi tenet Archid.ꝙ eremita
non est persona religiosa:nisi deuoueat se alicui religioni
de approbatis.de hoc etiã no.xxvij.q.j.de viduis.j.in glos.
potest ergo.De his etiã legit̃ ⁊ no.ex̃ de elec.cũ monaste
rium.per Inno.⁊.ij.q.vij.§.vlti.⁊ de verbo.sig.priuilegiũ
li.vj.Et adde hic qđ de istis scripsi.j.in.§.ex quo sponsa in
lj.ar.in primis chartis ⁊ in.§.adhuc circa istũ.in ar.lxiij.in
princi.¶ Dicit̃ autẽ Abbas ab abba grece qđ est pater la
tine.Vñ ap'ls ad Ro.viij.In quo clamamus abba pater
xxiij.q.iiij.§.ex his.⁊.q.vj.§.ex his.in si.In interpretatioĩ
bus autẽ biblie dicit̃ Abba pater vel paternitas Syrũ est
non hebreũ.¶ Abbas super fratrũ transgressiones.ex̃ de
sta.mo.cũ ad monasterium.§.prior.⁊.c.ea que.§.j.non su-
per patrum traditiones constituitur.qui abbas eligitur
vt sit mandatorũ cultor.xviij.q.ij.siquis abbas.vitiorum
vltor.Bern.de precepto.Quoscũq̃ inueneris de tuis fra
tribus tristes/pusillanimes/murmurosos/ipsorum te pa
trem/ipsorum te statuas esse abbatem:cõsolando/exhor
tando/increpando.xlv.di.c.j.c.cũ beatus.agis opus tuũ
portas onus tuũ.portãdo saluas.quos sanando portas.
Gal.v.

Gal.vj.l.dist.ponderet.Si quis vero ita sanus est vt ma-
gis iuuet te:ꝙ iuuetur a te:huius te nõ patrẽ/sed parem:
comitem/non abbatẽ cognoscas.Bern.ibidem.¶ Ma-
gnopere debet solicitudinem gerere abbas.ex̃ de sta.mo.
cũ ad monasteriũ.§.prior.cum.§.seq.Et omni sagacitate
et industria curare:ne aliquã de ouibus sibi traditis per-
dat.Nouerit eñi infirmarũ se curam suscepisse animarũ.
ij.Cor.xj.ibi.Quis infirmatur ⁊ ego nõ infirmor:nõ sup
sanos tyrannidem.x.q.iij.cauendũ.benedictus in regno.
¶ Abbas in imperijs sit ꝓuidus:et cõsideratus:siue fm
deũ siue fm seculum siue fm opera que iniũgit discernat
⁊ tẽperet cogitet discretionẽ sancti Iacob dicentis.Gen.
xxxiij.Si greges meos plus in ambulando fecero labo-
rare:morientur cuncti vna die.ibidem.

¶ Repertorium abbatum. B

Abbas non ab ep̃o

deponitur:sed a monachis.xviij.q.ij.ab-
bas.j.⁊.c.seq.xvj.q.vlti.c.vlti.In abbatẽ
debet eligi q̃ sit dignus morib⁹ atq; acti-
bus monastice discipline.xviij.q.ij.abba-
tem.j.⁊.ij.Abbas debet esse cautus in regimine.humilis/
castus/misericors/discretus/⁊ sobrius:⁊ talis qui diuina
precepta verbis ⁊ exẽplis ostendat.xviij.q.ij.si q̃s abbas.
Irrequisito abbate exẽpto nil debet eps in ipsius mona-
sterio exercere.xviij.q.ij.luminoso.Subest correctioni et
depositioni epi abbas nõ exemptus.xviij.q.ij.abbates.c.
abbatibus.c.si quis.ex̃ de sta.mona.ea que.§.ꝙ si.Abbas
exẽptus pape.vt ibi.Abbas solus habet potestatẽ in mo-
nasterio.xviij.q.ij.nullam.ex̃ de sta.mo.c.cum ad monaste
riũ.§.abbas.Potest abbas cõferre duos ordines primos
sacerdos existẽs ⁊ munere benedictionis recepto.lxix.di.
quoniã.ex̃ de eta.⁊ quali.cũ cõtingat.de sup.ne.pre.c.j.vi-
de etiã quod legit̃ ⁊ no.ex̃ de priuil̃.abbates.lib.vj.Or nõ
debet quis esse in diuersis abbatijs.xx.q.j.vnum.ex̃ de re-
li.do.ne nimia.Dispensat cũ monacho vt habeat specialẽ
cellam.xviij.q.ij.nullus.xx.q.iiij.monachũ.ex̃ de exces.pre.
cũ ex eo.§.si.lib.vj.Non põt monachus sine suo consensu
vouere.xx.q.iiij monachis.Sine sua licẽtia non licet mo-
nachis aliq̃d vẽdere/accipere/donare/nec multa alia fa-
cere.xij.q.j.non dicatis.liiij.dist.abbati.Potest deponi ab
epõ abbas criminosus inuito conuentu.xviij.q.ij.si quis.
Non licet abbati alienare bona monasterij absq; consen
su episcopi.xij.q.ij.abbatibus.xvij.q.iiij.in vẽditionibus.
Non potest audire cõfessiones vel iniungere penitẽtias:
nisi suorũ subditorum.xvj.q.j.peruenit.⁊.c.seq.Non licet
abbatibus aliter ꝙ eps regulariter eis indulserit diuina
officia decãtare.xij.dist.de his.Non professus non põt eli
gi in abbatem.ex̃ de elec.cũ in magistrũ.⁊.c.nullus.li.vj.
Reuerentiã ⁊ obedientiã tenent̃ facere epõ saluo ordine
suo.ex̃ de simo.ne dei.Abbates eiusdẽ regule de triennio
in trienniũ ad capitulũ debent venire:⁊ equaliter viuere
ex̃ de sta.mona.in singulis.⁊.c.ne in agro.§.vlti.in clemẽ.
Abbates exẽpti in talibus capitulis corrigi possunt:sed
nõ deponi.e.ti.ea que.Huius cõcilia sine preiudicio epi-
scoporũ fieri debent.vt pre.c.in singulis.Abbas suũ sub-
ditum ad arctiorẽ ordinem petita licentia transeuntẽ re-
uocare nõ põt.de regu.sane.An de religione maiori ad
religionẽ lariorem nõ petita licentia transiens efficiatur
irregularis:⁊ possit esse abbas sine dispẽsatione.de eta.⁊
quali.intelleximus.de tẽp.or.ex parte.Non debẽt abba-
tes vsurpare que sunt epor̃.de exces.prela.accedentibus.
Abbates ⁊ alij prelati religiosi iurisdictionem habẽtes
possunt excõicare suos subditos.de ma.⁊ obe.cũ in eccle-
sijs.de simo.sicut tuis.de of.or.cũ ab ecclesiarũ.Quãdo
abbas ⁊ cõuentus simul possunt agere vel diuisim.de re-
scrip.edoceri.Non potest abbas terras vni⁹ ecclesie ap-
plicare alteri.de re.eccle.nõ alie.c.j.Abbates populũ ha-
bentes ad synodũ episcopi tenẽtur venire.de ma.⁊ obe.
quod super his.Abbas exẽptus sine licentia pape cede-
re non põt.Et non exẽptus sine licẽtia episcopi.de renun.
dilecti.de cõsue.cũ venerabilis.Nec ecclesias sibi pleno
iure subiectas põt vnire.no.Inno.ex̃ de exces.prela.c.vni-
re.Et no.ex̃ de sta.mona.c.j.in clemen.in glos.approbat.

Ad abbatiũ dignitatẽ spectantia.

Abbas potest prescribere cognitionẽ causarum matri-
monialiũ.de prescrip.auditis.An abbates sint in digni-
tate.de p̃ben.de multa.per Innoc.de elec.indẽnitatibus.
lib.vj.Immo videt̃ ꝙ abbatia sit in primo gradu dignita
tis.sicut epatus.cetere appellãtur inferiores dignitates.
xvj.q.vij.si quis deinceps.De hoc.fm Greg.de p̃ben.licet
lib.vj.An abbates exẽpti subsint episcopis vel archidia
conis ratione ppl'i quẽ habent.de of.archi.c.si.fm Inno.
ex̃ de priuil̃.per exẽptionem.lib.vj.An abbas non bene-
dictus:vel qui benedictionẽ non recepit:possit suos mo-
nachos benedicere vel coercere vel ordinare:vel portet
baculũ pastoralem.An abbas sit iudex ordinarius cleri
corũ ⁊ monachorũ sibi subiectorũ.Cui magis tenet̃ mo-
nachus obedire:an epõ an abbati.Et quam ⁊ quãdo iu-
risdictionẽ habet in monachos.abbas vel eps.de of.ordi.
quanto.per Inno.⁊ de sup.ne.pre.c.j.per eũdem.Abbas
et conuentus sunt ꝓcuratores ⁊ ministri monasterij:non
dñi.An aũt agat pro iuribus monasterij noie proprio vel
quo.⁊ de similibus.de testi.presentiũ.lib.vj.De epõ nolẽ
te abbates benedicere.de sup.ne.pre.c.j.Cum abbas eli
gitur:An oẽs abbates quib⁹ preest debeant consentire ⁊
electioni interesse.lxvj.di.c.j.An monachi morantes per
prioratus vel cellas sint de obediẽtia abbatis:⁊ an debẽt
vocari ad electionẽ abbatis.de reli.do.c.si.per Inno.An
possit q̃s in abbatem eligi quãcito est monachus factus.
de elec.officij.An abbas potest p̃scribere ꝙ possit a quo
maluerit episcopo benedici.de p̃scrip.auditis.fm Inno.
An modice rei vel modico priuilegio põt abbas renun-
tiare sine cõsensu conuẽtus.de prescrip.veniens.p Inno.
Si abbas habet in aliqua ecclesia iura episcopalia aliq̃:
an intelligitur habere oia iura episcopalia:⁊ qualiter di-
cantur ad abbates.spectare ecclesie siue capelle pleno iu
re.de sen.⁊ re iudi.cum inter.p Inno.Quid iuris habet
abbas in ecclesijs sibi vel monasterio suo datis ab epõ vel
a papa.⁊ qualiter ab epõ possunt fieri hmõi donationes.
de dona.pastoralis.per Inno.De regulari qui sine abba
tis licẽtia vel eo cõtradicente aliã religionem ingreditur
qua actione potest repeti ab eodẽ.⁊ an abbas nõ benedi-
ctus hanc licentiã dare possit.de regu.licet.p Inno.An
abbas possit de esu carniũ dispẽsare.de sta.mona.cum ad
monasteriũ.maxime per Innoc.An abbas dicit̃ prelat⁹
non solũ monasterij:sed etiã omniũ ecclesiarum ⁊ priora-
tuũ ipsius monasterij.de reli.do.cũ venerabilis.p Inno.
Si eps est in possessione subiectionis alicuius abbatis:
an per hoc ꝓbetur tenere sentẽtia excõmunicationis:vel
alia in ipm abbatẽ per eũdem episcopũ lata.An abbas
possit priuilegio sui monasterij renũtiare:vel monasteriũ
exemptũ alteri subijcere.eo.ti.cũ dilectis.per Inno.Ab-
bas potest esse in causa sibi cõmuni ⁊ alijs procurator.de
censi.sopite.An abbas possit cõcedere possessiones vel
administrationẽ alicui⁹ ville.de rescrip.edoceri.p Inno.
An ⁊ quãdo abbas pro ecclesijs suis respõdeat.de censi.
cũ olim.fm eũdem.De monachis accusantib⁹ abbatem.
de accusa.ex parte.An abbas põt dare licentiã predican
di vel celebrandi.de hereti.excõmunicamus.j.fm Inno.
An abbas obligetur alijs vel alij abbati ex cõtractu vel
maleficio monachi.Et an abbas habet actionẽ ad repe-
tendas res depositas penes monachum suũ vel monaste
riũ.⁊ qualiter tenetur abbas ex deposito facto monacho
vel monasterio.de priuil̃.cũ olim.ij.per Inno.An episco
pus habet iurisdictionẽ in abbatem exẽptum ratione cõ-
tractus vel delicti cõmissi vel initi in mẽbris vel locis non
exẽptis.Et an abbas extra monasteriũ suũ intelligit̃ ha-
bere domiciliũ.⁊ quis deponet presbyterũ abbatis exem
pti.de priuile.ex ore.fm Inno.⁊.c.per exẽptionem.lib.vj.
Or abbatia cũ suis prioratibus non dicũtur diuersa lo-

Universidad de Deusto Biblioteca

cs.⁊ q abbas potest monachum excommunicare.de priuile.volentes.lib.vi.per Innoc. An liceat abbati monachũ verberare.⁊ per quẽ.de sen.ex.vniuersitatis. De absolutione abbatũ circa monachos suos ⁊ eorũ dispensatione.eo.ti.cum illorum.⁊.c. monachi.⁊.c.religioso. li.vi.

An abbas habet merũ imperiũ ⁊ correctionẽ in monachos suos.⁊ an potest eos p se vel per aliũ capere:vel dare laico iudici licentiã capiendi.eo.ti.vt fame.fm Innoc.

An admittatur abbas ad agendum vel defendendũ pro ecclesia sibi subdita:⁊ qualiter.de verb.signi.cũ inter.fm eũdem. De examinatione abbatis benedicẽdi.an sit necessaria.an huius benedictio fiat cũ manus impositione. an ante cõfirmationem debet benedici.de elec. venerabilem.fm eũdem.⁊ de sup.ne.pla.c.i.fm eũdem. An abbas dicatur cõsecrari.xii.q.ii. alienationes. An abbas possit cõpromittere pro ecclesiis seu capellis vacantib⁹.de arbi. cũ tẽpore.fm eũdem. De potestate abbatũ instituendi ⁊ destituendi eos.de prebẽ.in lateranẽsi.fm eũdem. Magis puniẽdus est abbas q alii a delicto in monasterio cõmisso.de simo.dilectus filius.A.per Inno. Abbas ꝑpter insufficiẽtiam remouetur.eo.ti.licet. fm eũdem.ex de sta.mona.cũ ad monasteriũ.§.abbas. An electus in abbatẽ ecclesia cathedrali diocesana vacante authoritatẽ capituli ecclesie cathedralis/vel potius metropolitani in administrãdo requiret.eo.ti.sicut.fm eũdem. et Bern. Quãdo factũ abbatis vel prelati intelligatur capitulũ vel conuẽtus.de rescrip.edoceri.⁊.c. randulfus. fm Innoc. An vnus abbas debet recipere clericũ alterius sine literis cõmendatitiis.⁊ q̇d iuris si abbas non vult dare monacho licentiã transeundi.de regu.licet.fm Inno. An irregularis possit esse abbas.de eta.⁊ qua.tuã.per Inno.⁊ Bern. et de cor.viti.c.penul.fm eũdem. An abbates exẽpti vel alii literas dimissorias concedere possint.de cleri.pere.in rubrica.per Inno. An infamis vel existẽs in minoribus ordinib⁹ vel diaconus possit fieri abbas.l.dist.accedens. de eta.⁊ qua.c.i.⁊.c.tuam. An abbas exẽptus possit sine licẽtia pape trãsire de abbatia in abbatiã.de consue.cũ venerabilis.per Innoc.de elec.si abbatem.li.vi.⁊ in glos.idẽ de. In quibus locis possunt benedicere abbates.de priuile.abbate.lib.vi. Quibus mitris vti debeant abbates de priuile.eo.ti.vt apostolice.lib.vi.

¶De dispensatione abbatum. C

Quando et in quibus casibus possit abbas dispensare. de sta.mona.cum ad monasteriũ. de sen.ex. cum illorũ.xx.q.vlti.c.vlti. An cũ eo qui furtiue ordines recepit possit abbas vel prelatus inferior epo vel capitulũ dispensare. Et an abbas nõ possit dispensare:nisi vbi inueniẽ cõcessum a iure. de eo qui fur.or.re.c.ii.per Innoc. An abbas possit cum suspẽsis:⁊ an ipse vel q̇s possit cũ monacho dispensare in apostasia:vel religionẽ laxioris ordinis recipiente.de tẽp. ordi.ex parte.⁊ de aposta.c.vlti.per Inno.⁊ alios. Dispẽsat abbas cũ illo qui in seculo ordines furtiue recepit antequ esset monachus.ex de eo qui fur.or.re.cum.H. Item cum monachis quãdoq qui excõmunicati ordines receperunt.de sen.excõ.cum illorum. D

Que autem sunt vitia q̇bus abbates pro magna parte sunt irretiti breuiter perstringamus.¶In primis peccant q̇ hac spe ⁊ intẽtione specialiter ducti habitu regularem assumunt: vt abbates fiant vel priores: vel alia officia in monasterio habeant.contra cano.xvi.q.vii. per laicos.de elec.officii.⁊.c.ad nostrã.In quo etiã multi religiosi delinquunt:paupertatẽ ⁊ laborem ⁊ esuriem fugientes/vt diuites fiant:quiete degãt:splendide reficiantur.vide ex de elec.quorũdam.xii.q.ii.gloria. Et de talib⁹ dicit Greg.q non intendũt seculum fugere: sed mutare. lii.dist.c.vnico.Ꝙ detestanda sit talis mutatio in monasterio de paupertate ad diuitias:de ignobilitate ad honorem:de labore ad requiẽ:de seruitute ad dominiũ: ponit Bern.eleganter super euangeliũ missus est.ad hoc.lxxviii.dist.negotiatorem clericũ.xii.q.ii.gloria.

Abbatũ erratus frequentiores.

¶Secundo quia directe vel indirecte cõmuniter abbatiã emunt scilicet electionẽ vel confirmationẽ vel installationem vel benedictionem.⁊ tales nisi renũtient saluari nequeunt.i.q.i.si q̇s neq.de simo.mattheus.⁊.c.sicut.xiii.di.nerui.¶Tertio quia nullũ recipiunt nisi charitate pecunie vel alteri⁹ tẽporalis cõmodi interueniente tacite vel expresse. super quo plerũq obtentu abolende cõsuetudinis se satagunt excusare.ex de simo.veniẽs.c.de regularibus.c. quoniã.c. sicut pro certo. Qꝛ si accusentur:deponendi sunt.de simo. dilectus filius.A.⁊.c.licet heli.⁊.c.p tuas. alias iudicis arbitrio puniũtur.eo.ti.intantum.de accusa. inquisitionis. ¶Quarto.q: ecclesias in quibus habẽt ius patronatus sibi oino appropriãt.nec ponunt ibi vicarios perpetuos. ⁊ positos ita grauant q non possunt hospitalitatẽ tenere nec episcopo in episcopalibus respõdere.de prebẽ.de monachis.c.auaritie.⁊.c.extirpande.⁊ eo.ti.c.i.li.vi.⁊ de sup. ne.prela.c.ii.⁊ eo.ti.quia regulares.in clemẽ.¶Quinto. quia ad ecclesias ad ipsos pertinẽtes sine pecunia neminem presentant.⁊ vt vitium vtrũq pallient:plerũq ecclesia vacãte super ea mutuũ recipiunt vsq ad aliquam certam summã pecunie:⁊ eam sic obligatã demũ conferunt: dicẽtes q quelibet res transit cũ onere suo.de deci.pastoralis.⁊ de pig.ex literis.sed seipsos seducũt.quũ etiã epis hoc nõ liceat. Immo vacante ecclesia etiã fruct⁹ interim percepti sunt futuro successori fideliter reseruãdi:vel aliter in vtilitatẽ ecclesie conuertendi.de offi.ordi.cum vos. vide ex de offi.ordi.presenti.lib.vi. Et q̇ aliquid inde subtrahit:etsi episcopus sit:tãq furti ⁊ latrocinii reus honore suo priuari debet.x.q.ii.c.si. Tales etenim exactiones ⁊ cõsimiles sunt penitus interdicte.⁊ si quis eas receperit:tenetur in duplũ eas restituere in vtilitatẽ grauate ecclesie conuertendas.de simo.audiuimus.Qꝺ intelligas si proprium habeat.de preben.de multa.§.⁊ si vltra.⁊ de ap.reprehẽsibilis.§.si autem.Alias hec in penã aliam cõmutetur.de male.statuimus.de iude.c.ad liberandã. ¶Sexto quia dant pactiones aliquas vel certã pecuniã vel domũ cõmodant alicui tali pacto.q decimas certarũ possessionum eis soluant:vel apud eos sepulturã eligant. que pacta in preiudiciũ ecclesie parochialis facta minime sunt seruanda.de pac.plerique.etiam si iuramentũ interueniat. vt no.Ostien.in summa de sepul.§.an licitũ.ꝟ.quid si q̇s eligat.Uide ex de sepul.animarũ.li.vi. ¶Septimo.quia negligũt punire monachos fugitiuos.xviii.q.ii. abbates ⁊ eos reuocare/inquirere/⁊ recipere/salua ordinis disciplina.ex de regu.c.si. ¶Octauo.q: recipiunt monachos alienos sine literis commendatitiis.xviii.q.ii.abbates.in si.⁊.c.quam sit.¶Nono.quia indiscrete monachos suos eiiciunt.ex de rescrip.cũ dilecta. Uide qꝺ legitur ⁊ no. ex de ma.⁊ obe.cũ in ecclesiis.in si.⁊ de sta.mo.ea que.§.ipsi. in quo mortis eorũ rei sunt.ar.xvi.q.i.placuit.¶Decimo. quia monachis sine causa literas dimissorias cũ quibus vagãtur per mundũ.xvi.q.i.monachi vagantes.ex de of. ordi.quãto.concedunt.⁊ credũt monachi se per tales literas absolutos.quod tamẽ verum nõ est:quousq ab alio sint recepti.lxxi.dis.illud quoq.⁊.c.de aliena.⁊.c.clericis. vii.q.i.non oportet.⁊.c.peruenit.xxi.q.ii.c.i.⁊.ii. Ubi dicit Leo.q non debent dari litere dimissorie.nisi constet quare.ne ouis errans ⁊ perdita inueniatur sine pastore. lxxii. di.episcopus.Et vide qꝺ no. Inno.ex de renũ.c.si.¶Undecimo.quia reuertentes vel alios fratres delinquentes sicut latrones/quũ aliter corrigi possent/ponũt in vincula.lxxxiiii.dist.quorũdam.Et per laicum faciunt capi: vel verberari.quũ hoc per monachũ vel saltem per clericum fieri deberet ⁊ posset.in quo casu excõmunicationis vinculũ non euadunt.ex de sen.excõ.vniuersitatis. Et hec est norma praue consuetudinis.ex de sta.mona.ea que.rii.§.cia.

Bñfici vacãtis fructus successori [...]

Literas [...] missorias.

Seueri [...] monachos abbati supplicia.

¶Duodecimo.quia si aliqui monachi grauati. alias cõtra.ex de appel.ad nostrã.c.de priore.⁊.c.reprehẽsibilis.§. si.appellant:appellationi nõ deferunt. sed appellãtes capiunt/verberãt ⁊ excõmunicant.ex de accusa.olim.ꝑpter quod ad sedẽ apostolicã sunt mittẽdi.ex de appel.de priore. ¶Decimotertio. quia quosdã monachos ex carnali amore exaltant:alios ex odio vel inuidia opprimẽtes.xv. q.vii.c.i. ¶Decimoquarto.q: sub spe pietatis impietatẽ palliantes occasione hospitalitatis manducãt carnes extra refectoriũ:illos quos familiares habent splendide secum reficiẽtes.aliis qui portãt põdus diei ⁊ estus.Mat. xx.esuriẽtibus in refectorio.quũ tamen sine delectu personarũ nunc hi nũc illi essent fm regulã euocandi.de conse. dist.v.carnem.ex de sta.mona.cũ ad monasteriũ.§.in refectorio.¶Decimoquinto.q: infirmis ⁊ debilib⁹ male ꝓuidẽt.pre.c.cũ ad monasteriũ.§.debiles. ¶Decimosexto.q: permittũt continue monachos habere pecuniã. cõtra ex de sta.mona.monachi.c.super quodam.c.cũ ad monasteriũ.§.si.Non potest abbas cõcedere monacho nõ officiali pecuniã:vt eam expendat in suis vel aliorũ necessitatibus p libito volũtatis.q: hoc est ipsum esse proprietariũ. sicut cõmuniter faciunt hodie oẽs prelati religiosorũ.cõtra iura hic allegata.quia magis cõtrahitur proprietas in retẽtione pecunie: q in reb⁹ aliis quarũ vsum possunt cõcedere prelati suis subditis religiosis:⁊ licentiã dandi eas.xii.q.i.nolo.c.nõ dicatis.Ad hec optime facit quod legitur ⁊ no.ex de pig.c.vlt.super verbo pecuniã.in glos. vero.Hic adde quod legitur ⁊ no.xxvii.q.i.de viduis.i.⁊ ex qui cleri.vel vo.c.vlti.que vidẽtur contra.Et adde hic qꝺ scripsi.i.in.§.adhuc petita.ꝟ.sed cõtra hoc.cum.vi.ꝟ. seq. in ar.lxiiii.¶Decimoseptimo.quia ecclesias ⁊ decimas ⁊ alia spũalia recipiunt de manu laici:⁊ curam animarũ cõmittunt monachis sine licẽtia episcopi. ⁊ sacerdotes habẽtes curã instituunt ⁊ destituũt per se p libito volũtatis et alias vsurpant iura episcopalia.xvi.q.i.peruenit. ex de prebẽ.in lateranẽsi.de priuil.cum ⁊ plantare. ¶Decimooctauo.q: monachis nobilib⁹ parcũt ob potẽtiã amicorũ. quũ tamen ex quo incorrigibiles sunt/essent eiiciendi.de sta.mona.ea que.§.i.xlv.dist.sed illud.de regu.c.si.§.si.

¶Articulus Uicesimusquartus. A

Viso de abbatib⁹ de monachis nostri tẽporis videamus.Et licet sint qplurima vitia monachorũ ⁊ aliorũ religiosorũ:hec tamẽ magis detestabilia ⁊ penitus condẽnanda.¶Et primo.quia cõtra abbatẽ cõspirant volentẽ eos corrigere.⁊ eũ procurant deponi:⁊ aliũ sibi institui fm mores eorũ.cui nulla potestas remanet dũ monachis incipit subiacere.xviii.q.i.nullã potestatem.xi. q.i.coniurationũ.⁊.c.conspirationũ.¶Secundo.q: non solũ conspirãt ad depositionem:sed ad extinctionẽ ei⁹ vel detruncationẽ.sicut illi qui in necem Benedicti nequiter coniurarũt.vii.q.i.§.hoc tunc.in si.xviii.q.ii.§.ecce in toletano.⁊ tales sunt infames:nec ad testimoniũ admittendi preal.c.conspirationũ.⁊.c.coiurationũ.de simo.licet heli. per.c.per tuas.de sen.⁊ re iudi.cũ.I.⁊.A. ¶Tertio.quia incautã familiaritatẽ habent cũ mulieribus quas sibi cõmatres faciunt.cõtra iura de cõse.di.iiii.monachi.⁊.c. nõ licet.xviii.q.ii.peruenit.c.perniciosam.nisi sit epẽ fact⁹.vt no.xviii.q.i.c.i.glos.i.¶Quarto.quia incaute cũ monialibus cõuersanẽ.xviii.q.ii.monasteria.⁊.c.in decima actione.⁊.c.diffinimus. vbi dicit q non licet monacho cõuiuari cũ monacha.nec secũ in eodẽ monasterio habitare/nec loqui etiã cum consanguinea:nisi per verba cõpendiosa: ita q cito recedat:et sub testimonio abbatisse.et idẽ iuris est de abbate. Ideo nec clericus nec laicus debet ipsorum monasteria frequẽtare.ex de vi.⁊ hone.cleri. monasteria. ¶Quinto.quia quidã ex ipsis non erubescunt matrimoniũ contrahere.xxvii.q.i.vt lex.⁊.c.impudicas.licet matrimoniũ non teneat quũ bigami sunt effecti.xxvii.q.i.quot.⁊.c.monacho.ex de biga.nuper. ⁊ hodie sunt excõmunicati.ex de cõsan.c.i.in clemẽ. ¶Sexto.quia vagantẽ extra monasteria sine licẽtia abbatis sui.xvi.q.i.quidam monachi.⁊.c.seq.⁊.c.legi.⁊ ex de offi.or.quãto. ¶Septimo.quia sunt otiosi.ex de renũ.nisi.§.verũ. de cõse.dist.v. nunq.¶Octauo.q: comedunt carnes cõtinue sine infirmitate ⁊ debilitate ⁊ dispensatione abbatis.de cõse.di.v. carnem.⁊ ex de sta.mo.cũ ad monasteriũ.§. in refectorio. ⁊ contra eorũ regulam que dicit. Carnes oino non comedant.Sed dicũt monachi carnales q eis prohibenẽ fm regulã carnes bipedũ.ergo possunt a sensu cõtrario comedere carnes quadrupedũ.ar.ex de his que fi. a pre.cum apostolica.sed nõ habet locũ argumentũ a contrario vbi ius contradicit.vt in pre.c.carnẽ.quod.c.carnes simpliciter monachis ꝓhibet.¶Nono. quia gloriãtur de nobilitate sua ⁊ potentia amicorũ:propter qꝺ viuere volunt ad libitũ ⁊ aliis dominari.quũ tamen monachatus oẽm nobilitatem tollat.in auẽ.de monachis.in ꝓn.coll.i. xxvii.q. ii.c.scripsit.de purga.cano.c.i.⁊ in glos.ii.doct.quod prohibet conciliũ generale.ex de sta.mona.ea que.§.i.Et gloriã mundanã venantur.Et cũ secularibus cõuersantur contra etymologiã vocabuli sui:fm quã monachus solus et tristis sedere debet:nec de mũdo debet disputare:cui mortuus est. Monachus enim dicitur a monos q est vnus/et cahos tristis.xvi.q.i.placuit.⁊.c.sunt nõnulli. ¶Decimo. quia volunt habere cellas a dormitorio separatas.nec volunt abstinẽtiam cõmunem tenere.xx.q.iiii.monachum.⁊ c.seq.⁊.§.verũ. ¶Undecimo.quia propriũ habent.ex de sta.mona.c.ii.⁊.c.cũ ad monasterium.§.si.xii.q.i. non dicatis.¶Duodecimo.quia sibi adinuicẽ inuident.⁊ tota die murmurat vnus cõtra aliũ.vi.q.i.deteriores. de peni.di.i. homicidiorũ.quod est contra regulã veritatis: fm quam causa cõmendandi tui nihil debes facere: quo minor ali⁹ fiat.xi.q.iii.si quis vero. ¶Decimotertio. quia aduocati existũt.ex de postu.ex parte.xvi.q.i. presentiũ. ¶Decimoquarto.quia physicã ⁊ leges audiunt: aut in eis student extra claustrũ.fm Inno.sed fm Ostiẽ. etiã ꝓhibitio multo potius est in claustro.fm mẽtem.vt no.in isto.c.si. Idẽ tenet Archid.Sed teneo cũ Inno.quia pena maxime excõmunicationis:qua maior in ecclesia dei nõ est. xxiiii.q. iii.corripiãtur.restringenda est.ex de elec.statutum.lib.vi. sed si doctoratus legeret:nõ incurreret.fm Io.an. qui sic no:in isto.c.non magno.Unde sunt ipso iure excõmunicati. ex ne cleri.vel mona.nõ magno.⁊.c.si. ¶Decimoquinto. raro pure obediũt:sed in proprio sensu viuũt.xii.q.i.nõ dicatis.ex de ma.⁊ obe.in ecclesiis.xciii.dist. a subdiacono. ¶Decimosexto.quia habitũ sine necessitate ⁊ temere dimittũt vel occulte portant.Unde sunt hodie excõmunicati. ad hec.xx.q.i.c.vlti.ex de vi.⁊ hone.cleri.clerici officia.⁊.c. deus.ex de iude.in nõnullis.ne cleri.vel mo.vt periculosa. li.vi.Adde hic qꝺ notaui.s.in hac parte secũda.in.vi.cõsideratione pape.ꝟ.sed quid.cũ.ꝟ.seq.ar.xiiii.Ex causa enim posset dimittere.s.ad se mutandũ.vel causa pluuie.vel nimii caloris in cella.vel per viã.vel laboris.vel timoris.vel cõformationis quantũ ad habitum exteriorẽ. faciunt ad hec que no.ex de vi.⁊ hone.cle.si quis ex clericis. ⁊ quod legiẽ ⁊ no.eo.ti.clerici.ii.cappas. et qꝺ legitur ⁊ no. eo.ti. deus qui. Nec dimittit habitũ:qui volũtatem dimittendi nõ habet:sed cito reassumit.vt in.l. canonizata. ⁊ in his q̇ ibi no.de peni.dist.i.l.diuortiũ.⁊ ex de ver.signi. nã ⁊ ego. ⁊ optime in.l.canonizata destitisse eũ accipimus qui totũ animũ agendi deposuit non quoniã distulit accusationẽ sub.§.notãdum.ii.ii.q.iii. ¶Decimoseptimo.quia quotidie inter seculares morãtur ⁊ in ciuitatibus ⁊ cũ suis parẽtibus de prelatorũ suorũ extorta licentia vel nõ data cõtra.xvi.q.i.si cupis.c.monachi vagãtes.ex de of.or.quãto. Uide de sta.mona.ne in agro.§.quia vero.in clemẽ.Nam sicut piscis sine aqua:sic monachus sine monasterio mortuus est.xvi.q.i.placuit.i. ¶Decimooctauo. ꝓcurant sua studia.⁊ doctorari vt presideant ⁊ aliis dominentur cum

Uulgarissima monachorũ scelera.

monachus nõ docentis sed plangẽtis habeat officiũ.xvj.
q.j.monachus. Non cõuenit theologia lugentibus. nam
eorũ luctum soluere naturaliter habet.nẽpe ille sup thro-
nũ quidẽ sedenti magistraliter cõparatur:iste vero seden
ti in sterquilinio ⁊ sacco.Climacus. Monachoꝝ eñ vita
subiectionis habet verbũ ⁊ discipulatus: non docẽdi vel
presidẽdi vel pascendi alios.vij.q.j.precepit.vide pre.c.vt
periculosa.⁊ qd ibi no.Archid. ¶ Decimonono. q: multi
seruorũ fiunt monachi inuitis dominis.contra illud.xvj.
q.j.qui vere.liiij.dist.generalis. ¶ Vicesimo.q: retinent
res suis laboribus acquisitas vel quascũq̃ alias sine licẽ
tia abbatis:contra eorũ regulã ⁊ iura.xviij.q.ij.abbates.
xij.q.j.non dicatis.c.nolo. ¶ Vicesimoprimo.quia cõiter
monachãtur spe abbatie/prioratus/vel aliorũ officiorũ.
xvj.q.vij.per laicos. ¶ Vicesimosecũdo.q: stant vltra tẽ-
pus professionis in monasterio:⁊ nolũt profiteri. xviij.q.
ij.peruenit.ij.de regu.vt clerici.⁊.c.ex pte.de elec. causam
que.vide eo.ti.eos qui.in clemẽ. ¶ Vicesimotertio. q: te-
stamẽta frequẽter faciunt:quũ nõ possint C.de epis.⁊ cle.
aut ingressi.xix.q.iij.quia.cũ.c.seq.ex de testa.c.ij. ¶ Vice
simoquarto.q: vouent sine licẽtia abbatis.qd nõ possunt
xx.q.iiij.monachis. ¶ Vicesimoquinto.quia frequenter
trãseunt ad strictiorẽ ordinẽ sine licentia.qd non possunt.
multo minus ad parem:vel laxiorẽ.xx.q.iiij.c.j.⁊.c. mona
chum.de regu.licet.ibi vide Inno.de renũ.c.fi.vide quod
notaui supra in prima parte in ar.l.§.q: eps.ꝟ.xx. ¶ Vice
simosexto. q: tractant negotia secularia.et sunt maiores
dñi in domibus dominorũ.contra oĩa iura.ex ne cleri.vel
mona.c.j.§.fi.⁊ firmas.i. arcẽda cõmunes tenent a laicis
⁊ clericis.contra id.eo.ti.scdm.Et ad hec.xvj.q.j. sunt nõ-
nulli.c.de p̃sentiũ.⁊.c.monachi. ¶ Vicesimoseptimo.fre-
quẽter loquunt de pecunia quã desiderãt.et ideo potius
sunt institores q̃ monachi.xvj.q.j.si cupis. ¶ Vicesimo-
octauo.quia habent horaria muliebria ⁊ zonas p̃ciosas.
xxvij.q.j.monacho. Sup quo vide in clemẽ.de sta.mona.
ne in agro.§.j. ¶ Vicesimonono.q: absoluunt ⁊ ligant ⁊
sacramẽta cõferunt postq̃ sunt presbyteri sine licẽtia epi.
Et in hoc valde offendunt:⁊ hoĩes decipiunt.cõtra iura.
xvj.q.j.monachi.ij.c.sic viue.c.si clericat⁹.⁊.c.seq.⁊.§.ecce
sufficienter.⁊.c.placuit oĩbus.⁊.c.monachus.⁊.c.iuxta.⁊
c.adijcimus.⁊.c.j.⁊.c.agapitus. ¶ Trigesimo.q: sine licẽ
tia abbatis ep̃atus recipiũt.cõtra id.xviij.q.ij.q̃ sit. ⁊.xvj.
q.j.si quis monachus.⁊.c.legi.⁊.§.pre.ex de elec.si religio
sus.lib.vj.Immo tales se ep̃atibus ingerentes ⁊ procurã
tes peccãt mortaliter.⁊ votum frangũt.vt no. Jo.xvj.q.j.
monachi vagantes. ¶ Trigesimoprimo.q: facti ep̃i ea q̃
acquirũt ratione persone sibi appropriãt ⁊ dant parenti-
bus ⁊ alijs sicut clerici seculares.quũ tamen quicq̃d acq̃-
runt:acquirũt sicut prius monasterio.xviij.q.j.c.j.ex de pri
uil.cum olim.ij.vbi de hoc. ¶ Trigesimosecũdo.q: multi
qui vouerunt monachatũ vel aliã religionẽ/in seculo re-
manent:⁊ votũ frangũt.ex de regu.porrectum. ⁊ de vo.⁊
vo.redẽ.p tuas.⁊ de regu.constitutionẽ.lib.vj.nec contra
hoc votũ prescribitur.eo.ti.sicut nobis. ¶ Trigesimoter-
tio.camisijs lineis cõmuniter vtũtur.ex de sta.mona.cum
ad monasteriũ. ¶ Trigesimoquarto.q: tenent officia ad
vitã.cõtra pre.c.cum ad monasteriũ.§.tales.⁊ dãt ⁊ acci-
piũt/vendũt ⁊ emunt/⁊ contractus proprietarioꝝ faciunt
sicut alij seculares.cõtra pre.c.cum ad monasteriũ.§.j.xij.
q.j.nõ dicatis.de accusa.olim. ¶ Trigesimoquinto. extra
causam monasterij sui ferũt testimoniũ. qd nõ possunt.ex
de testi.insup.a sensu contrario. ¶ Trigesimosexto.multi
simoniace sunt recepti.de quo.j.q.ij.p totũ.⁊ ex de simo.di
lect⁹.ij.⁊.c.de regularib⁹. ¶ Trigesimoseptimo.multi ha
bẽt locũ in diuersis monasterijs.cõtra id de p̃uil.volẽtes.
lib.vj.⁊ de reli.do.c.fi.⁊ de p̃ben.cũ singula.§.prohibemus.
lib.vj. ¶ Trigesimooctauo.habẽt reditus ⁊ prouẽtus et
vsufruct⁹ separatos a cõuentu:⁊ prebẽdas separatas.cõ-
tra ea q̃ legunt ⁊ no. maxime. p Inno.ex qui cle.vel vo.c.
fi.xix.q.fi.si qua.xij.q.j.necessaria.c.q: tua. ¶ Trigesimo-
nono.nõ seruãt ieiunia regularia.xvj.q.j.q̃ vere. ¶ Qua-
dragesimo.nõ dicunt officia monachalia.xij.di.c.penul.⁊
vlti. ¶ Quadragesimoprimo.nõ seruant silentiũ nec in
choro nec claustro nec dormitorio et refectorio. ex de sta.
mo.cũ ad monasteriũ.§.in oratorio. ¶ Quadragesimo-
secũdo.induti nõ iacent.cõtra id.xx.q.j.c.vlti. Multi aũt
alij defectus eoꝝ tangũtur ⁊ corrigũtur in cõsti.clemẽ.de
statu regu.ne in agro. Hec sunt ergo eorũ peccata specia-
lia p̃ter alia que cõiter habẽt cũ alijs peccatoribus multi
eorũ: scz luxuriã/superbiã/auaritiã/gulã/⁊ alia mortalia
que ponunt.xxv.di.§.ea demũ. Quãq̃ ergo monachi te-
neant figurã aploꝝ.xvj.q.j.ex authoritate. lõge hodie re-
moti sunt a vita eorũ. Plangat ergo eos ecclesia: ⁊ dicat.
Ubi sunt mei antiqui monachi q̃ post aplos ecclesiã fun-
dauerũt:⁊ vitam sanctã primitiue ecclesie retinuerũt: de
qua.xij.q.j.quasi per totũ. qui circũibant in melotis ⁊ pel-
libus caprinis/in solitudinib⁹ errãtes in spelũcis ⁊ cauer-
nis terre: q̃bus dignus nõ erat mũdus: Heb.xij. Mortui
deberẽt esse mundo.preal.c.placuit.xvj.q.j.sunt nonnulli.
hodie viuunt mundo: et mortui sunt deo. quia in delicijs
viuunt.j.ad Timo.v.

¶ Articulus.xxv. A

Post abbates ⁊ pri-

ores cũ monachis suis/q: sicut supra di-
xi longũ esset singuloꝝ graduũ ecclesia-
sticorũ vitia enarrare: Ideo colligamus
eoꝝ vitia isto modo.scilꝫ q̃ Decani ⁊ Ar-
chidiaconi Archipresbyteri Prepositi Priores Sacriste
Magistri scholarũ Cãtores Custodes peccãt in suis offi-
cijs nõ faciendo que spectant ad ea:⁊ in eis negligentissi-
me ⁊ fraudulẽtissime se habẽdo. sicut apparet in eoꝝ titu-
lis corpe iuris canonici clausis:⁊ in eoꝝ vita ꝯria. Sed in
quibusdã cõueniunt in miserijs in ipsum.ex de hereti. ex-
cõmunicamus.j.rñ.j. ¶ Et primo.q: suis ep̃is graues/su-
perbi/⁊ cõtumaces existunt.ex de appel.dilectis.de excel.
pla.grauem. ¶ Secũdo.q: in ipsius ep̃i contemptũ absti-
nent a diuinis.de of.or.irrefragabili.§.ceterũ.⁊.c.si cano
nici.⁊.c.quãuis.lib.vj.ibi vide qd legit ⁊ no. ¶ Tertio.q:
pro pctõ alterius ecclesiã interdicunt.ex de his q̃ fi.a ma.
par.capi.quesiuit. ¶ Quarto.q: sigillo capituli sine con-
sensu ipsius sigillãt.de pbatio.tertio.de testi.⁊ attesta.tã
literis.§.vlti.suspẽsi sunt officio ⁊ beneficio.⁊ tãq̃ falsarij
puniũtur tales. vt ibi legit ⁊ no.§.fi. ¶ Quinto.q: cõmu-
ne sibi appropriãt.ex de p̃ben.ratio.xij. q.j.§.fi. ¶ Sexto.
q: nolũt ad ordines sibi debitos pmoueri.de eta.⁊ quali.
c.j.lx.dist.innouamus.⁊ per totũ. ¶ Septimo.ep̃is cõsen-
tiunt in pctis.ex de elec.per inquisitionẽ.lxxiij.dis.error:
⁊.lxxxvj.di.facientis. ¶ Octauo. q: nolũt surgere ad ma-
tutinũ:nec alijs horis canonicis interesse.volũt percipere
prouentũ:⁊ nolũt facere seruitium.cõtra iura ex de cle.cõ-
iuga.diuersis.⁊.c.precedẽtibus. Unde si admoniti p ep̃m
nõ satisfaciũt:deponi possunt a clero.xcij.di.c.fi. ¶ Nono.
q: se absentãt sine licentia ep̃i.ex de cle.nõ resi.ex parte.⁊
c.relatũ.de cõse.dist.v.non oportet. ¶ Decimo.q: audiũt
leges ⁊ physicã.ex ne cle.vel mo.c.fi. ¶ Undecimo.q: in-
differenter exercẽt officiũ aduocati.ex de postu.c.primo.
⁊ fi. ¶ Duodecimo.q: superbi sunt/iferiores ⁊ simplices
clericos cõculcantes.cõtra.xcv.di.esto. ¶ Decimotertio.
q: plura beneficia ⁊ dignitates tenẽt sine dispensatione.⁊
si dispẽsationẽ habẽt:habent eã tacita veritate/vel sugge-
sta falsitate:que nõ valet.ex de rescrip.super literis.de co-
san.⁊ affi.quia circa.vel ipsam dispẽsationem non seruãt.
quũ enim p̃m stilũ curie semper dicat ⁊ apponatur in tali-
bus literis:q̃ cura aĩarũ vel obsequiũ ecclesie nõ negliga-
tur:de ista clausula nihil curant:dũmodo possint ipsi redi-
tus imbursare.sed hoc faciat auaritia ⁊ ambitio nimia:q̃
tanta laborãt vt nequeãt satiari.ex de p̃ben.q: intantũ.⁊
c.cũ iamdudũ.de cle.non resi.relatũ.⁊.c.p̃. propter qd red-
dunt ineligibiles, vt in pre,c,cũ iãdudũ,⁊ de elec,dudũ.ij.

Passim cõferũtur ⁊ recipiũtur hodie beneficia simplicia
ab habẽtibus personatus vel curã animarũ sine dispensa
tione aliqua ep̃ali.etiam si mille essent.non obstat qd hic
legit ⁊ no.⁊ ex de p̃ben.de multa.⁊.lxx.di.sanctoꝝ. Et hic
adde qd legit ⁊ no.p Jo.an.ex de rescrip.grã.li.vj. ¶ De-
cimoquarto.q: faciũt tallias in p̃sbyteros.qd eis nõ licet
xxiij.di.c.fi.ex de censi.cum apl's.§.inhibem⁹. ¶ Decimo-
quinto.quia recipiũt vaccam albã vel aliq̃d tẽporale pro
inuestitura faciẽda.ex de exces.pla.puenit.de simo.cum in
ecclesijs. ⁊.c.q: intãtũ. ¶ Decimosexto. q: clericos in suis
peccatis tolerant p pecunia.quã extorquent.ex de penis.
licet.⁊ de offi.or.irrefragabili.§.fi. ¶ Decimoseptimo.no
lũt excõicatos absoluere nisi p̃cio.cõtra.j.q.j.§. quolibet.
cũ.c.seq.ex de simo.ad aures. ¶ Decimooctauo.q: vẽdũt
iurisdictionẽ ⁊ vices suas.ex ne p̃la.vi.su.c.j.⁊.ij. ¶ Deci-
monono.q: quidã eoꝝ cũ mulieribus frequẽtant/ne dica
mus se polluunt.lxxxj.dist.archidiaconũ.cum tota illa di.
¶ Vicesimo.q: sunt circa sua officia negligẽtes.ex de of.
archid.ea que.de of.custo.c.j.⁊ fi.xxiij.di.nõ liceat.⁊.c.non
oportet.xxv.di.perlectis.ad fi. ¶ Vicesimoprimo.q: ven
dũt docẽdi licentiã.ex de magistris.quãto.⁊ dignis licen-
tiam denegant.eo.ti.prohibeas.vñ si de hoc accusent:a suo
throno remouẽdi sunt.j.q.vij.sancimus. ¶ Vicesimosecũ
do.q: quũ quidã idiote sunt:pmittunt tñ se ad ista officia
pmoueri.ar.ad hoc cõtra eos.ex de eta.⁊ qua.ad aures.
ff.ad.l.aquil. Idẽ iuris.xxxvij.di.qui de mẽsa.⁊.c.legant.
lxj.di.miserum.de elec.cum in magistrũ. ¶ Vicesimoter-
tio.cõspirant cõtra episcopos.xj.q.j.coniurationũ.⁊.c.cõ-
spirationũ.cũ alijs ibi.c.de calũ.c.ij. ¶ Vicesimoquarto.
quia omnia predicta officia ambiũt:a diabolo puniendi.
j.q.j.non est putanda.in fi.viij.q.j.illud.

¶ Articulus.xxvj. A

Post istos peccant

Canonici. Primo.q: nolunt ad ordines
pmoueri necessitate vel vtilitate exigẽ-
te.xxiiij.di.si q̃ clerici.c.placuit.ex de eta.
⁊ quali.queris.de hoc in clemẽ.de eta.⁊
qua.vt hi qui. ¶ Scdo.q: sepe se permittũt intrudi p am-
bitionẽ in locũ viuẽtis.de p̃ben.c.j.vij.q.j.eum qui.⁊.c.nõ
furem.ij.q.ij.audiuimus.ij.q.j.in p̃mis.ex de p̃ben.eũ qui
beneficiũ.lib.vj. ¶ Tertio.sunt delicati.nec volũt eccl'ias
frequẽtare.lxxxj.di.si q̃s.⁊.c.his.de cleri.nõ resi.c.penul.⁊
fi.⁊.c.consuetudinẽ.li.vj. ¶ Quarto.quidã eoꝝ septem ⁊
octo ⁊ decẽ vel amplius canonicatus habẽt.⁊ loca serui-
torũ detinent occupata.nec ipsi seruiunt per aliũ:nec p se.
nec de hoc(qd est deterius)cõscientiã sibi faciunt aliquã.
cõtra.lxx.di.sanctoꝝ.de cle.nõ resi.c.penul.de elec.dudũ.ij.
de p̃ben.quia intantũ.⁊.c.cũ singula.li.vj.lxxxix.di.singu-
la. Adde hic qd notaui.s̃.§.primo.ꝟ.xiij. Et in additione
que incipit/passim. ¶ Quinto.accumulãt pecuniã de pre
bẽdis:nec pauperib⁹ quasi aliq̃d largiũtur.xij.q.j.§.fi.im-
mo negotiantur de suis pecunijs.lxxxviij.di.negotiatorẽ.
¶ Sexto.q: male viuũt canonici ecclesie cathedralis lu-
xurijs debacchãtes. Uñ põt dici q̃ tota domus taliũ capi
te deorsum pẽdet.ar.xxxij.q.vj.c.vlti.ibi. Uis tuã domũ ca
pite deorsum pẽdere:nã ⁊ totius ciuitatis status p tales
cõturbatur:maxime qñ nolũt ep̃is obedire.xvij.di.§.hinc
etiã. Laborent ergo ⁊ studeãt circa opera ciuitatis. xxj.q.
iiij.c.fi.ibi.ne quoꝝ forma ⁊ exemplũ esse debẽt offendant
aspectũ. ¶ Septimo. q: discordant in capitulis ⁊ partes
sibi faciũt:maxime circa electiões.in q̃bus quasi nihil de
deo agitur.sed sequũtur carnalitatis affectũ tam priuati
q̃ prelati: nõ iudiciũ rationis.ad hoc ex de his q̃ fi. a ma.
par.capi.c.j.de elec.in causis.§.j.⁊.c.cũ dilecti.c. cõgrega-
to.c.auditis.c.cõsiderauim⁹.⁊ de p̃ben.graue.vt ec.bene.
c.j.§.oĩbus.viij.q.j.moyses.j.q.iij.si q̃s prebẽdas.xxiiij.di.
quãdo. Uñ quũ in ecclesia argẽtina tractaret capitulũ de
canonicis creãdis:⁊ quilibet noĩaret nepotẽ suũ vel con-
sanguineũ inhabilem ⁊ inutilem: quidã Romanus q̃ ibi
erat canonicus: quẽdam asinũ q̃ plus q̃.xv. annis capl'o
seruierat:noĩauit/dicẽs q̃ dictus asin⁹ propter seruitiũ qd
ecclesie fecerat:dignior erat oĩbus noĩatis.⁊ sic erant con
fusi alij nominãtes.vide ex de elec.vbi periculũ.§.ceterũ.
¶ Octauo.de suis reditib⁹ ecclesiasticis emũt filijs ⁊ cõ-
sanguineis suis possessiones.⁊ sub eoꝝ noĩe emptionum
confici faciũt instrumẽta.⁊ sic defraudant ecclesias.con-
tra iura.xij.q.ij.c.j.⁊.q.iiij.c.j.⁊ ex de pecu.cle.in p̃mis.iiij.
c.quia quicq̃d emitur de pecunia ecclesie/ecclesie est.no.
xij.q.j.res ecclesie.⁊.q.ij.apl'icos.⁊ de pecu.cleri.inquiren
dũ. ¶ Nono.quia cõiter in capitulis suis ep̃is ex malitia
et cõtumacia cõtradicunt.nisi eoꝝ faciant volũtates.con
tra oĩa illa.c.xj.di.c.ij.⁊.iij.xij.di.c.j.de cõse. dist.iij. celebri-
tatem.ex de prescrip.cũ non liceat.in aut.de eccle.ti. in p̃n.
¶ Decimo. quia cõmuniter cõspirant ⁊ coniurant cõtra
suos ep̃os.pena taliũ.xj.q.j.coniurationũ.⁊.c.cõspiratio-
num. ¶ Undecimo.q: raro cõcordant in ep̃o eligẽdo. ex
de elec.quasi per totũ.quia querũt que sua sunt: non que
christi.viij.q.j.sunt in eccl'ia.⁊ sic cũ suis discordijs ⁊ que-
stionibus ⁊ friuolis appellationib⁹ grauant ecclesiã ⁊ ele
ctos.⁊ cõtra iura ⁊ conscientiã facientes ad restitutionẽ
expensarũ ⁊ damnorũ ⁊ interesse predictis tenẽtur in con
sciẽtia ⁊ in iure.ar.eorum que leguntur ⁊ no.ex de elec.q̃
sicut.§.fi.ex de fo.cõpe. dilecti.de do.⁊ contu.finem. ex de
elec.cõmissa.§.penul.⁊ fi. ¶ Duodecimo.quia quũ ad ec-
clesiam non veniũt:cõmuniter non dicunt officium sicut
tenentur.xcj.dist.per totũ.de rescrip.c.fi.lib.vj.

¶ Articulus.xxvij. A

De presbyteris quid

dicemus? quod dicit Chrys. Multi sacerdo
tes ⁊ pauci.xl.di.multi. Vere multi sunt ha-
bẽtes characterẽ:⁊ eius characteris mune-
re priuati. Turba eos contẽptibiles facit.xciij.di.legim⁹.
ad fi. ¶ Peccant in his cõiter. Primo.q: permittũt se in-
dignos ad ordines pmoueri.xxiiij.dist. quando.xxiij.dis.
his igitur lege.⁊.c.tales.de eta.⁊ quali.cũ sit.xxxviij. dist.
que ipsis. ¶ Secũdo.q: non recipiũt ordines propter deũ:
vt ei seruiant:sicut interpretat vocabulũ clericus.xxj.dist.
cleros.xij.q.j.clericus.sed propter beneficiũ ⁊ vitam miserã
corporalẽ.vñ eoꝝ intẽtio est corrupta ⁊ male fundata. vñ
postmodũ male viuũt.ar.j.q.j.p̃ncipatus.facit bene.xxiij.
dist.qui ep̃s.in fi. ¶ Tertio.q: prout cõmuniter/pmouẽ-
tur per simoniacã prauitatẽ.vñ celebrare nõ debent:quia
suspẽsi ipso iure.ex de simo.tanta.c.tue fraternitatis.j.q.j.
quisquis per pecuniã.c.reperiũtur. ¶ Quarto. q: nimis
incõtinenter viuunt.⁊ vtinã nũq̃ continentiã pmisissent
maxime Hispani ⁊ Regricole.in q̃bus prouincijs in pauco
maiori numero sunt filij laicoꝝ q̃ clericorũ.ad hec a.xxvj.
dist.vsq̃ ad.xxix.⁊ a.xxxj.vsq̃ ad.xxxv.⁊.lxxxj.⁊.lxxxij. dist.
quasi per totũ.de coha.cleri.⁊ mu.per totũ.⁊ de cle.coniu
ga. Et(qd scelerattus est) per plurimos annos de latere
cõcubine qualibet die surgũt:nõ premissa confessione vel
hypocritali cum proposito redeũdi:⁊ pcedũt ad altare ad
terrificam hostiã consecrandã:panem pollutũ quantũ in
eis est dño cordibus ⁊ labijs scelestis offerentes. xlix.di.c.
fi.j.q.j.illi offerunt.c.propheta.c.sacerdotes.c.necesse.c.q̃
q̃dã.ad fi.ibi. Et qd dicit. ¶ Quinto.q: immiscent se spe-
ctaculis/⁊ põpis mulierũ/⁊ conuiuijs publicis/⁊ vite in-
honeste/vsuris ⁊ turpib⁹ lucris/fraudibus/amori pecu-
nie/secularib⁹ negotijs atq̃ officijs. Munera cõtinua re
cipiũt p beneficijs medicine.i.p sacramẽtis. Dolosi sunt/
cõspiratores/sectãtes odiũ/emulationes/obtrectationẽ/
inuidiã.sunt vagi oculis/effreni ligua/petulãtia ⁊ gestu
fluido laborãtes. Inuerecũdi sunt/obsceni/v̄gines ⁊ vi-
duas ⁊ alias mulierculas frequẽtãtes. inobediẽtes/sese
iactãtes ⁊ extollẽtes.doctrinã lectionẽ psalmos hymnos
cãtica fugiẽtes.p̃m q̃ hec oĩa tãgit Isidorus:dicẽdo q̃ ta
lia caueãt.xxiij.di.his igit.qd.c.vtinã oẽs clerici maxime
prelati ⁊ p̃sbyteri cõtinue ante faciẽ cordis ⁊ corporis p

Promul- gatioꝝ canoni- corumpi- tia.

que sint tritiora presbyterorũ flagitia.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

speculo deportarent.q: eis sufficeret ad salutē. ¶ Sexto.
q: libētius dāt ioculatori ꝛ meretrici: ꝙ pauperi. Plus di
ligūt venari: ꝙ psallere.lxxxvj.di.q̇ venatori.ꝛ.c.dare.ꝛ.c.
esau.xliiij.di.§.j.ꝛ alia negotia secularia exercēt.ꝛ officiū
notarie exercēt ꝛ aduocationis ꝛ tutele.ex̄ ne cle.vel mo.
c.j.c.de sacerdotib⁹.c.sicut.lxxxviij.dis.ꝑ totū.ꝛ.c.nec.quia
sunt ꝓcuratores ꝛ ministri rerū seculariū. Uide.xxvij.q.ij.
multorū.ꝛ ex̄ de here.vt officiū.§.ad cōscribēdas.ꝛ qd̄ scri
psi.j.§.vlti.ꝟ.specialr̄.in ar.xxix. ¶ Septimo.q: superio-
rib⁹ suis infideles sunt ꝛ inuidēt ꝛ detrahūt.ꝛ superiores
eisdē.quū tn̄ poti⁹ deberēt esse cōnexi vinculo charitatis.
lxxxix.di.ad hoc.xxiij.di.quāꝙ.xxiij.q.v.prodest. ¶ Octa-
uo.q: vn⁹ subtrahit alij parochianos suos tā viuos ꝙ mor
tuos.in quo grauiter delinquūt:ꝛ ad restitutionē tenent̄
oim ꝑceptorū.ex̄ de paro.c.ij.ꝛ.iij.ix.q.ij.ꝑ totū.de pe.di.vj.
placuit.ꝛ de sepul.ex pte canonicorū.ꝛ.c.seq.ꝛ.c.in nostra.
¶ Nono.q: multa vitia sub specie ꝟtutis palliāt.nā quū
sint auari.ex̄ de deci.c.j.xciij.di.diaconi sunt.volunt videri
boni dispēsatores.quū sint crudeles:volūt videri iustitie
zelatores.quū sint remissi:volūt videri subditis cōpatien
tes.xlj.di.sepe.ij.q.vij.§.his ita respōdet.vij.q.j.§.hoc tūc.
de here.sicut in vno corpe. ¶ Decimo.q: imponūt missas
ꝑ pecunia cōfitentib⁹ sibi:vt pecuniā ꝑ eis ipsi recipiāt:ꝛ
fingāt se dicere.qd̄ nō debēt facere.q: quāꝙ ꝑ sacrificiū al
taris aīe liberent̄.xiij.q.ij.aīe.hoc tn̄ in fraude presumunt̄
facere.vt accepta pecunia ꝑ illis missis/eos ab onere pe-
nitētie releuēt.ar.xxvj.q.vij.alligant.Et q: talis pnia non
inuenit̄ a canone cōcessa: ergo ꝓhibita.de trāsla. inter.§.
sed neq̄.Et q: species mali est.j.q.j.emendari.de vi.ꝛ ho.
cle.cū ab oi.Si aūt talē penitētiā iniungūt: dicāt ꝙ faciāt
sibi eas dici ꝑ alios sacerdotes.non tn̄ vicinos eis:q̄ simi-
li morbo auaritie laborāt.alias posset fieri fraus legi. ar.
ex̄ de testi.ꝑsonas.de iudi.tāꝙ. Sed semꝑ tutius est aīab⁹
eorū/ꝙ tales pnias nō imponāt.q: semper est timendū ne
magis auaritia ꝙ charitas sit in causa.ar.ex̄ de cēsi. ea q̄.
ꝛ.c.ex pte.ꝛ de deci.c.j.ad fi.Et sanū est cōsiliū a talib⁹ im-
positionib⁹ sicut a ꝑiculosis cōtractib⁹ abstinere.q: q̇cq̇d
auari sacerdotes palliēt cogitatiōes:tn̄ intētionē quā ha
bēt de recipiēdis oblationib⁹ oipotēti deo nequeūt occul
tare.ex̄ de vsur.in ciuitate.ſm Osti.q̇ ita no.in summa.de
pe.ꝛ re.§.ꝛ ad q̄d.ꝟ.q̄d si sacerdos. ¶ Undecimo.q: sibi
adinuicē inuidēt ꝛ cōsumūt. ꝛ ideo deteriores raptorib⁹
sunt.vj.q.j.ex merito.c.deteriores.c.summa iniq̄tas.de pe.
di.j.homicidiorū. ¶ Duodecimo.subdoli sunt/ꝛ fallaces/
et incōstātes/ꝛ ficti/multa ꝟba inhonesta ꝛ illicita ꝓferē
tes.ꝯ iura.xxij.q.ij.nec artificioso.ꝛ.c.oē gen⁹.ꝛ.c.is aūt.ꝛ
q.v.iuramēti.Et nō solū ſm Amb.filij diaboli sunt:q: pec
cant in ꝟbis fallacib⁹:sed etiā in operib⁹ simulatis.e.q.ca
uete.Et ſm Ber. Uerbū sacerdotis aut verū aut sacrile-
gū.ꝛ iterū.Nuge in ore sacerdotū blasphemie sunt. ¶ De-
cimotertio.q: nō recte penitēti ferūt testimoniū: vel vere
penitentē accusant/corrupti munere inuidia vel fauore.
qd̄ eis prohibet̄ ex̄ de simo.nemo. ¶ Decimoquarto.q: se
pe cū parochianis mulierib⁹ q̄s ad cōfessionē admittunt
scelestissime fornicant̄.in quo casu eṗs.xv.annis. p̄sbyter.
xij.penitere dꝫ.ꝛ si ad scientiā ppl'i venerit:deponat̄. xxx.
q.j.non debet.ꝛ.c.si q̄s sacerdos.ꝛ.c.oēs. ¶ Decimoq̄nto.
q: peccāt in sacrificijs:dū hostiā fractā offerūt:vel a muri-
bus corrosam:vel putridā:vel nō de simila.i.de flore fari-
ne confectā:vel nō totaliter triticeā.vel nimis paruā.licet
ibi sit corp⁹ christi.sed q: a ppl'o vix videt̄.vel de corrupto
tritico cōfectā:vel nō rotundā: ꝓpter significationē.q: ibi
est de⁹ ꝛ tota trinitas carēs pncipio ꝛ fine:vt forma circu-
laris vel sphera.xxiij.dis.ꝓhibite.nec sit nimis subtilis:q:
adheret palato species.Et dicebat papa Nicolaus. iiij.ꝙ
poneret̄ satis de pasta.i.massa in hostia. Et tpe aplorū de
panib⁹ cōficiebant̄.Act.ij.ibi.Et fractione panis.qd̄ intel
ligit̄ de corpe christi.sicut ponit̄ in legēda de corpe christi.
Sit etiā hostia bn̄ cocta:sicut christ⁹ in cruce in solis ardo
re in meridie.q: meli⁹ ꝛ deuotius teritur.q: terēda est:nō
trāsglutiēda.sicut faciūt q̇dā.de ꝯse.di.ij.vt q̄d paras.ꝛ.c.
ego berēgarius.Licet sint p̄dicti defect⁹ in hostia:tn̄ p̄sby
ter ꝯficit.Uinū sine aqua vel ecōtrario/vel ponētes plus
de aq̄ ꝙ de vino/vel in p̄uatis domib⁹ celebrātes/aut sine
lumine/aut in eccl'ia violata/aut sup altari moto vel enor
miter fracto/aut in altari in q̄ eadē die celebrauit eṗs sine
licētia. Nō custodiūt chrismā vel eucharistiā sicut debent.
Nō mūdāt siue lauāt vestimēta vel vasa eccl'iastica vt de-
cet.vt hec ꝓbant̄ ex̄ de ꝯse.ec.c.j.ꝛ.c.cōsuluisti.c.ligneis.de
custo.eu.c.ij.de ꝯse.di.j.c.j.c.sicut nō alij.c.sufficit.c.nemo.
c.vestimēta.c.vasa.de ꝯse.di.ij.scriptura.c.in sacramēto.c.
si.de cele.mis.c.j.ꝛ.c.cōsuluisti.c.ex pte.c.sane.c.referēte.c.
ꝑniciosus.Adapta prudēs lector has ꝯcor.ar.p̄ce. ¶ Deci
mosexto.q: polluti nocturna pollutiōe ex crapula vl' ebrie
tate vel turpib⁹ delectationib⁹ ꝛ cogitatiōib⁹ diurnis de-
scēdente celebrāt:ꝛ frequēter nō ieiuni.de hoc.vj.di. testa
mentū.vij.q.j.nihil.de ꝯse.di.ij.liq̇do.ꝛ di.v.vt ieiuni.lxxv.
di.qd̄ a patrib⁹.de cele.mis.c.j.Si aūt abluendo os mane
ante missam/glutiat casu aliquā stillā:eadē rō esset: si ca-
sualiter micā panis vel rei alterius esibilis glutiret:q: de
modico nō curat̄.legit̄ ꝛ no.de ꝯse.di.ij.reuera.in p̄n.glos.
exceptis.nō impedit̄ celebrare:nisi ex ꝓposito h̄ faciat.ar.
xxiij.q.v.de occidēdis.xv.q.vj.c.j.talia em̄ cōtēni p̄nt.ff.de
vētre inspi.l.j.§.si.Si aūt ex ꝓposito accidat por⁹ etiā mi-
nimus:celebrationē impedit.vt p̄.c.nihil.ſm Ostiē.q̇ ita
no.in summa.de ꝯse.ec.§.ꝛ q̄liter.ꝟ.sꝫ q̄d. Prāsus tn̄ cōfi-
cit:sꝫ grauiter peccat.de ꝯse.di.j.sacra.ꝛ di.ij.liq̇do.vbi de
hoc.ꝛ no.ex̄ de cele.mis.ex pte. ¶ B Decimoseptimo.q:
prout cōiter nō dicūt horas canonicas. vij.ad q̄s tenent̄.
xcij.di.p̄sbyter.ꝛ.c.vlt.lxxxj.di.eos.ex̄ de cele.mis.c.j.ꝛ in.c.
graui.in clemē.eo.ti.Et si dicūt:nō dicūt in eccl'ia vt tenē
tur.xcj.di.c.j.ꝛ.xcij.di.c.vlt.de cele.mis.c.j.Et ꝓpterea pul-
sant̄ cāpane ad horas:vt ꝯueniat ppl's ꝛ clerici ad diuinū
officiū dicendū ꝛ audiēdū.ex̄ de of.custo.c.j.ꝛ.ij. ꝛ de offi.
archip̄s.c.ij.ꝛ no.Osti.in sum.de ꝯse.ec.§.si.in si.Sed etiā
dicūt ordine p̄postero:sepe ponēdo currū an̄ boues:dicē-
do pri⁹ tertiā ꝙ primā:vel vesꝑas ꝙ nonā:ꝛ missam ꝙ ma
tutinū vel primā. Nō improbo cōsuetudinē quorūdā mo
nachorū:q̄ missam matutinalē dicūt āte p̄mā:et post dicūt
p̄mā ꝛ aliā missam.in tertio ar. de ꝯse.di.j. necesse.cū.c.se.
Et h̄ est qd̄ dꝫ de of.archip̄s.c.ij.ibi. Incipiēdo ꝑ oēs horas
canonicas indeclinabiliter ꝑseuerēt.i.nō reciprocādo or-
dinē officij/ꝓponēdo postponēdū.de cele.mis.c.j.in si. ſm
Osti.q̇ ita no.in sum.de ꝯse.ec.§.a quo dꝫ aūt. Nec debēt
horas soli dicere ī eccl'ia nec missam.de ꝯse.di.j.hoc ꝙ.vbi
tn̄ no.ꝙ inclusus pōt missam dicere.ex̄ de vi.ꝛ ho.cleri. vt
q̇sq̄.de si.p̄sby.ꝓposuit.ad si.vij.q.j.illud.lxxxj.di. in oib⁹.
de cele.mis.c.j.ibi.a scholarib⁹.q: eēt ei periculū de irregu
laritate.ex̄ de sen.ex.cū medicinalis.§.si.lib.vj. ꝛ alijs sibi
participātib⁹ de excōicatiōe/ꝛ de interdicto sibi ingressu
eccl'ie.xj.q.iij.excōicatos.cū.c.se.ꝛ de p̄uil.eṗorū.li.vj. Ex-
cōicat⁹ tn̄ licet nō dicat horas cū alijs:ꝛ suspensus ab offi
cio/vel interdict⁹:ꝑ se tn̄ tenet̄ dicere.vt no.xxviij.di.p̄sby
ter.ꝛ de cle.ex.mi.illud.in glos.in h̄. Et si dicūt horas siue
officiū:nō dicunt in tpe suo sicut tenent̄.ex̄ de cele. mis.c.j.
nisi sint dediti agriculture.ꝓpter paupertatē.q: tūc simul
p̄nt eas dicere ſm formā eiusdē.c.ꝛ.xcj.dis. clericus victū.
Idē tenet Osti.de clericis peregrinis.q: p̄nt simul dicere
horas suas:ꝛ postea facere iter suum. Idē intelligit̄ de cu
rialib⁹ ꝛ officialib⁹ occupatis. vt no.in sum.de ꝯse.ec.§.ꝛ
q̄liter.ꝟ.ꝛ no.ꝑ pre.c.j.de cele.mis.ꝛ de doctorib⁹ actu legē
tib⁹.ꝛ de p̄latis et clericis legitime occupatis. q: eadē rō
est vtrobiq̄.q̇ idē ius p̄sertim in ecclesijs nō residēribus.
Sil'is em̄ eq̇tatis rō sil'ia iura suadere videt̄.ff.ad.l.falc.l.
vlti.ꝛ ex̄ de ꝯfirma.cū dilecta.§.nos igitur.ꝛ in glos. sil'is.
¶ E Decimooctauo.q: missas diurnas ꝛ ordinarias di
mittunt ꝑ peculiarib⁹.q: oēs celebrant̄ ꝑ salute viuorū ꝛ
mortuorū.ex̄ de cele.mis.c.ij. Ideo null⁹ p̄sbyter eas debet
dicere in publico h̄ mō ꝙ ꝓpter ipsas peculiares/publice
et diurne q̄ audiri debēt ab oib⁹/omittant̄.de ꝯse.di.j.et h̄

Ieiuniū ante celebrationē obseruandum.

Hore canonice quō dicende.

attēdendū. Nā ſm cōtinentiā dierū missarū sunt solēnia
celebrāda.ex̄ de cele.mis.cū creatura.Si aūt missa diei cō-
uentualiter celebret̄:p̄nt alie peculiares dici ab alijs p̄sby
teris.vt ibi innuit̄. ¶ Decimonono.q: celebrāt pro adula
tionib⁹ seculariū/ꝛ ꝑ pecunia.Et iā ꝯsuetudine vel poti⁹
corruptela.ex̄ de ꝯsue.cū venerabilis.in plerisq̄ partib⁹ vt
in Portugallia vbi missa ꝑ trib⁹ solidis est taxata:q̄ taxa
tio simoniā inducit.ex̄ de simo.dilect⁹ filius.A.inoleuit ꝙ
missa taxata trib⁹ vel.iiij.denarijs vel vno solido vēditur
ꝛ emitur a ppl'o ceco ꝛ p̄sbyteris simoniacis sceleratis.ꝯ
id ex̄ de simo.sicut in eccl'ie corpore.ꝛ.c.null⁹.ꝛ.c. ad apo-
stolicā.de ꝯse.di.j.sufficit. Pōt tn̄ sacerdos ad aliq̇d tēpus
vel dies operas suas locare:si nō pōt aliter viuere:ꝑ labo
re/nō ꝑ missis pecuniā recipiēdo.ar.C.de loca.ꝛ cōduc.q̄
opas.de p̄bē.significatū.vbi de hoc.xij.q.ij. charitatē. xcj.
di.c.j.ij.ꝛ.iij.j.q.j.iudices.j.q.ij.c.penul.ꝛ vlt.x.q.iij.relatū.
xij.q.ij.quicūq̄.ꝛ.c. eccl'iasticis.ꝛ ar.op.xij.q.j.illi q̄. ex̄ ne
p̄.vi.c.si.Sed caueat ꝙ intētionē suā principalē nō ad pe-
cuniā referat:sed ad remissionē ꝛ veniā obtinendā. ¶ Si
ꝟo sacerdos sit eccl'ie despōsatus ꝛ intitulat⁹:nihil ex pa-
cto dꝫ recipere:etiā obtētu sumptuū.de cō.di.j.sufficit.ſm
Ostiē.q̇ sic no.in sum.de simo.§.q̄liter.ꝟ.ꝛ sunt hec. ꝛ de
con.ec.§.a quo.ꝟ.pōt. Idē no.Ber.in p̄.c.significatū. ꝛ h̄
legit̄ ꝛ no.xxj.q.ij.c.sicut. No.etiā Gof.in sum.ꝛ in titu.de
simo.in ꝟ.q̄rit an sacerdos.ꝙ si sacerdos nō tenet̄ ad illd̄
officiū ꝑ quo pecuniā recipit:ꝛ sumptus ei desunt:nō pec
cat nec simoniā cōmittit.ꝑ pre.c.iudices.q: locare pōt ope
ras suas vt supra ꝓbatū est.dū tn̄ in celebratiōe misse vel
aliorū officiorū intētionē suā habeat ad remissionē obtinē-
dā.secūdario autē respectū h̄re pōt ad denarios/vt dictū
est. Pro illo aūt officio qd̄ tenebat̄ sine pecunia exequi: si
pecuniā recipit:simoniā cōmittit.j.q.iij. vendētes.Sꝫ etsi
nō teneat̄ ad illud:hꝫ tn̄ al's sumptus suos. Pro denarijs
illud exeq̄ aut est simoniacū aut auarū.Uerūtn̄ si laici cō
sueuerūt dare eleemosynas ꝛ subtrahant:puto eos posse
cōpelli talē laudabilē cōsuetudinē obseruare.ex̄ eo.ti.ad
apl'icā.§.si.ꝛ sic ad dādas oblationes.vt.xvj.q.j.statuim⁹.
xxxij.di.pter hec.in si.legit̄ de hoc ꝛ no.de ꝯse.di.j. ois chri
stianus.ꝛ no.Osti.in sum.de paro.§.in q̄b⁹. ¶ Uicesimo.
q: tabernas intrāt ꝛ tabernas tenēt:ꝛ couiuia ꝛ comessa
tiones frequētāt:ꝛ ibi se ingurgitāt:ꝛ nedū ibi ter bibūt:
immo calices fecūdiores exhauriūt absq̄ mēsura. in q̄b⁹
couiuijs nec sacra lectio legit̄:nec cibi bn̄dictio/nec ī fine
refectiōis gratiarū sequitur actio.sed audiūt ibi ꝛ faciūt
plausus ꝛ risus incōditos ꝛ fabulas inanes: et turpia io-
ca viso vel tornatricib⁹ an̄ se fieri patiunt̄ ꝛ laruas demo-
nū.cōtra cano.xliiij.di.ꝑ totū.de ꝯse.di.v.null⁹ p̄sbyterorū.
cū.c.seq. ¶ Uicesimoprimo. q: celebrāt cōiter cū mortali
pctō/maxime luxurie. ꝛ ideo addūt sibi iudiciū ꝛ mortē.
de ꝯse.di.ij.q̄tidie.ꝛ.c.sctā.ꝛ.c.q̇ scelerate.j.q.j.sacerdotes.
ꝛ.c.sacrosancta.ex̄ de coha.cle.ꝛ mu.ꝛ.c.vlt.Si tn̄ instat ne-
cessitas celebrādi:vt q: festū/vel funus/vel ꝑsona notabi
lis:ꝛ nō hꝫ cui cōfiteat̄ de mortali:si cōterit̄:q: cōtritione
culpa remittit̄.de pe.di.j.in p̄mis.c.ꝛ.§.vsq̄ ad.§.alij ecō-
tra.ꝛ confiteri ꝓponit quācitissime poterit:celebrare pōt
absq̄ reatu. vt no.ex̄ de cele. mis.de hoie.in vlti.glos.in si.
¶ D Uicesimosecūdo.q: frequēter ꝑ negligentiā eorū
sanguis distillat in tabula q̄ stat ad pedes p̄sbyteri. ꝛ tūc
lingua dꝫ lābi:tabula radi.si in terrā:locus radet̄: et igne
cōsumet̄:ꝛ cinis iuxta altare cōdet̄:ꝛ sacerdos.xl.diebus
penitebit.Si aūt sup altare stillauerit calix:sorbeat mini-
ster stillā:ꝛ trib⁹ diebus peniteat.Si sup linteū altaris:et
ad scdm̄ linteū puenerit.iiij.dieb⁹ peniteat.si vsq̄ ad ter-
tiū.ix.dieb⁹.si vsq̄ ad quartū.xx.dieb⁹.ꝛ linteamina q̄ te-
tigerit stilla minister trib⁹ vicib⁹ abluat calice subterposi
to in q̄ recipiat̄ aq̄ ablutionis:ꝛ iuxta altare recōdat̄.hec
legunt̄ de ꝯse.di.ij.si ꝑ negligētiā. Si ꝟo eucharistiā per
ebrietatē vel voracitatē euomuerit p̄sbyter.lxx.dieb⁹ peni
teat.Si laicus.xl.Si eṗs.xx.di.c.si q̄s per ebrietatē.Nō tn̄
credo ꝙ teneat̄ euomēs illd̄ sacramētū reaccipere ꝓpter
periculū iterū euomēdi.sicut nō tenet̄ accipe si aliq̇d tur-
pe ceciderit in calicē/aranea/musca/vel sil'e. vt no.in p̄.c.
si ꝑ negligētiā.sed recōdet̄ in capsula ꝓpe altare honorifi
ce.ar.p̄.c. si ꝑ negligētiā.ꝛ ꝙdiu fuerint ibi accidētia: erit
ibi verū corp⁹ christi.vt ibi no.ꝛ di.e.nō iste est panis. Si
aūt p̄sbyter nō bn̄ custodierit corp⁹ christi:ꝛ mus vel aliq̇d
aial comederit vel corroserit illud:vel aliter ꝑdiderit: aut
ꝑs ei⁹ inuēta nō fuerit.xl.dieb⁹ peniteat.de ꝯse.di.ij. q̇ bn̄.
Et iō districte p̄cipit Honori⁹ terti⁹ ꝙ eucharistia in loco
singulari mundo ꝛ signato semꝑ honorifice collocata de-
uote ac fideliter cōseruet̄.ne sinistra man⁹ ad eā possit ex-
tēdi.ex̄ de cele.mis.sane.de custo.eucha.c.j.qd̄ p̄sbyteri ma
le seruāt:sic ꝛ alia. Illa etiā hostia reposita frequēter saltē
de octo ꝛ.viij.dieb⁹ renouāda est ꝛ absumēda:ne ei⁹ acci-
dētia corrūpant̄. ¶ Xxiij.q: nō cōseruāt hostiā cōsecratā
ꝑ infirmis:vn̄ frequēter infirmi sine cōione moriunt̄.ꝯ id
de cōse.di.ij.p̄sbyter eucharistiā.ex̄ de of.archip̄s.c.officiū.
¶ Xxiiij. q: nō cito vadūt ad audiēdas cōfessiones infir
morū.vn̄ frequēter sine ꝯfessione moriunt̄.vn̄ rei sunt aiarū
illorū.xxvj.q.vj.si p̄sbyter.cū.c.seq.ꝛ legit̄ ꝛ no.p̄.c.de of.ar-
chip̄s.c.ij.in glos.si culpa. Idē faciunt de alijs sacramētis:
q: differūt ea cōferre.qd̄ periculosum est valde: maxime i
sacramēto baptismi.Un̄ dicebat be.Amb.quū iret ad ba-
ptizādū Ualētinianū imperatorē q̇ morte p̄occupat⁹/ba-
ptizat⁹ nō fuit:Uētrē meū doleo.alter dixit caput meū do
leo.iiij.Reg.iiij.q: quē regeneratur⁹ erā perdidi. Ille tn̄
grām quā poposcerat nō amisit.vt no.ex̄ de p̄sby.nō bap.
c.ij. Legit̄ etiā de btō Marcello Anglie eṗo ꝙ q: distulit
baptizare puerū:ꝛ iō sine baptismo decessit:septēnē pniam
in horto regis Anglie spōte priuat⁹ dignitate eṗali imple
uit.ad h̄ ex̄ de of.archip̄s.c.ij.in si.j.q.j.baptizādis. ¶ Xxv.
q: cū malis suis exēplis litib⁹ ꝛ cōtentionib⁹ furtis homi
cidijs ppl'm scādalizāt.voluunt em̄ in laqueū tortuosum
in oibus locis ponētes scādala.sicut ait Hiero.xxiiij.q.iij.
trāsferunt̄. ¶ Xxvj.q: faciūt sibi relinq̄ legata a testatori-
bus q̄ eis cōfitentur.vt no. Inno.ex̄ de testa.req̄sisti.in si.
¶ Xxvij.nō docent parochianos symbolū ꝛ fidē ꝛ orōnē
dn̄icā.ex̄ de vi.ꝛ ho.cle.vt q̇sq̄. ¶ Xxviij.q: multi eorū isa-
mes celebrāt.ꝯ cano.l.di.de his.ꝛ.c.si post.ꝛ indigne cele-
brātes idololatris cōparāt̄.xxxij.di.§.porro. ¶ Xxix.mul-
ti p̄sbyteri maxime nobiles et delicati ꝛ diuites q̇ magis
ꝓpter bn̄ficia curā habētia coacti ꝓmouent̄: ꝙ ꝓpter dei
seruitiū.ex̄ de elec.lꝫ canō.li.vj.aut nūꝙ aut rarissime cele
brāt.q̇dā eorū habētes lesam cōsciam.q̇dā ꝓpter ignauiā.
vn̄ peccāt grauiter sacrm̄ ordinis p̄sbyterij ꝛ ei⁹ gratiā in
vacuū recipiētes.ij.ad Corū.vj. ꝛ se ad illud nō p̄parātes.
vn̄ ꝛ idē apl's.j.ad Corū.xj. Probet (inq̇t) se hō:ꝛ sic de pa
ne illo edat ꝛc.ad h̄ ex̄ de cele.mis.dolētes. ¶ Xxx.non do
cēt parochianos suos vt in celebratiōe misse ad eleuatio-
nē eucharistie ꝛ infirmorū portationē ꝓfunde ꝛ deuote se
inclinēt ꝛ adorēt.ex̄ de cele.mis.sane. ¶ Xxxj.ꝓpter negli-
gentiā omittūt ponere vinū in calice: vel loco vini ponūt
aquā.ꝛ tūc reponāt vinū ꝛ ꝓijciāt aquā: sꝫ iūgāt cū vino:
sicut facere cōsueuerūt:ꝛ dicāt solū ꝟba cōsecratiōis san-
guinis sup ip̄m dicentes.Sil'i mō postꝙ cenatū est. cū se-
quētib⁹ orōnib⁹.nisi scādalū generet̄ ex ꝓlatione aliarū
orōnū.q: tūc sufficit dicere ꝟba solū ꝯsecrationis calicis.
Si aūt postꝙ sumpsit corp⁹ dn̄i:etiā sumit calicē: et ꝑ gu-
stū sentiat aquā in calice:nō dꝫ eā emittere: sed sumere cū
ꝑticula q̄ est in calice: ne viliter tractet̄:ꝛ ꝓpt̄ scādalū.Si
aūt eā deglutiat/aquā scꝫ/vlteri⁹ celebrare nō pōt: q: nō
est ieiun⁹.vij.q.j.nihil.ſm Inno.q̇ ita no.ex̄ de cele.mis. cū
marthe.in glos.ꝟitas. ¶ Xxxij.q: quū sint notorij fornica
tores:ꝛ ꝑ ꝯn̄s suspēsi quātū ad se ꝛ quātū ad alios:ꝛ simo
niaci etsi occulti:vel al's suspēsi vel irregulares: nihilomi
nus celebrāt oi die.vn̄ ſm Inno.sunt irregulares.vt no.ex̄
de sen.ex.cū medicinalis.li.vj.ꝛ Osti.ex̄ de biga. q: ꝛ hoc
seruat stilus curie.q: pniarij cōmittūt diocesanis dispēsa-
tionē sup taliū irregularitate ꝯcubinariorū eorū.sicut ī offi
cio pniarie sepe feci Hispanis.de h̄ scripsi.s.in.j.pte in ar.

Pecuniaria missarum celebratio.

Si quid sanguis christi de facerit quid agendum.

Universidad de Deusto Biblioteca

xlviij.ꝟ.itē suspēsus.⁊ cōferūt oīa alia eccl'iastica sacramē
ta qđ facere nō pñt:nec a talib⁹ pñt parochiani recipe sa-
cramēta:nec eoꝝ audire missam.xxxij.di.§.verū.c.null⁹.ex̄
de cohabi.cle.⁊ mu.§.fi.⁊.c.fi.de simo.tanta.vbi de h̄.nisi in
mortis articulo.xxxij.di.§.veꝝ.⁊ in glos.sic ḡ.⁊ ꝑ Inno.de
here.fraternitatis.⁊ de ꝯsue.quāto. ¶ Xxxiij. q: ex negli-
gētia frequēter omittunt/dū celebrāt/stolā vel manipulū
vl' amictū.xxiij.di.eccl'iastica.nō tñ ex h̄ irregularitatē in-
currūt:etiā si sciēter dimitterēt:licet grauit' peccarēt: quū
hoc in iure exp̄ssum nō sit.ex̄ de sen.ex.is q̇.li.vj. ¶ Xxxiiij.
q̇dā bestiales i canone misse exprimūt vocaliter noīa ali-
quoꝝ viuoꝝ vel mortuoꝝ ꝓ q̇bus orāt.quū in canone soli
deo loq̄mur q̇ oīm noīa nouit. Pōt tñ in missa viui ⁊ mor-
tui ppl'o cōmēdari.⁊ p̄sbyter pōt i canone i mēte ꝓ aliq̇b⁹
specialib⁹ rogare suspēsis ꝟbis canonis vel iā dictis.de h̄
de cō.di.j.visum.⁊.c.de noīb⁹. ¶ Xxxv.aliq̇ eoꝝ morbo ca
duco laborātes celebrāt.ꝯ.vij.q.ij.c.j.⁊.ij.xxxiij.dis.cōiter.
vbi de h̄.ex̄ de elec.cū inter canonicos. ¶ Xxxvj. aliq̇ eoꝝ
pernoctāt:⁊ altera die celebrāt.de h̄ de accu.si cōstiterit.vi
de qđ legit' ⁊ no.de cō.di.j.sacramēta. ¶ Xxxvij. cū vilissi-
mis ⁊ sordidissimis ⁊ vetustissimis ⁊ ruptis ⁊ scissis para
mētis ⁊ calicib⁹ ⁊ pallis altaris celebrāt.quū eñ immūdi
sint i se imūda nō abhorrēt:sꝫ sil'es sil'ia q̄runt.ꝯ id de cō.
di.j.nemo.vbi mādat' ꝙ corꝑalia ⁊ palle altaris ⁊ vasa in-
tra sacrariū lauent' ꝑ diacones ⁊ ministros i pelui noua:⁊
nihil aliud ibi fiat:⁊ i alia pelui lauent' vela ⁊ cortine eccle
sie.De mūditia hoꝝ loquit' ⁊ ꝑcipit Inno.iij.in ꝯcil'. gene
rali ex̄ de custo.eu.c.ij.vbi đr. Nimis eñ videt' absurdū in
sacris sordes negligere:q̇ dedecerēt etiā in ꝓfanis.⁊ ex̄ de
imu.ec.decet.li.vj.de h̄ ꝑ Inno.de p̄bē.significatū. ¶ Xxx-
viij.q: admittūt publice excōicatos ⁊ interdictos ⁊ suspē
sos ab officio ad missam ⁊ ad alias horas:quū deberent
cessare ipsis intrātib⁹:nec i missa nec i alijs officijs ꝓcede
re donec exeāt:Immo si extra starēt ecclesiā audiēdo diui
nū officiū:cessare dꝫ sacerdos:nisi sit i canone misse. quia
tūc ipse cū seruitore pōt cōplere missam:ne diuidat' myste
riū vnitatis.⁊ sic no.Inno.de sen.ex.nuꝑ. ⁊ sic itellige qđ
no.xj.q.j.sicut apl'i. Isti aūt excōicati ⁊ interdicti ⁊ suspēsi
(isti eñ i iure ambulāt pari passu.ex̄ de sen.ex. cū medici-
nalis.§.hec eadē.li.vj.)se ingerētes officio diuino itra ec-
clesiā vel extra etiā vidēdo corp⁹ dñi peccāt mortaliter:q:
ꝓhibiti sunt ab h̄.ex̄ de cle.ex.mi.illud.de pe.⁊ re.qđ in te.
de sen.ex.ex frequētib⁹.in clemē. etiā excōicati a sede solū
apl'ica absoluēdi.e.ti.grauis is q̇ vel vi. Admittētes aute
publice excōicatos vel interdictos ad diuina/interdicti
sunt ab igressu eccl'ie:donec satisfaciāt illi cui⁹ sniam cōtē
pserūt.ex̄ de p̄uil'.⁊ ex.p̄ui.epoꝝ.li.vj.q̇ interdicto pēdēte/
si q̇s se diuinis ingerat sicut p̄i⁹:irregularis est.ex̄ de sen.
ex.is cui.li.vj.nō tñ est irregularis q̇ celebrat p̄sente excōi
cato.ex̄ de sen.ex.is q̇ vel vi. ¶ Xxxix.q: dāt licētiā suis pa
rochianis vt ꝯfiteātur alijs p̄sbyteris nō curatis:qđ est ꝯ
ius.ex̄ de pe.⁊ re.oīs.ibi.alieno supple executionē habēti.
ſm Io.an.i.curā.q̇ ita etiā no.ex̄ de p̄ui.⁊ ex.p̄ui.c.j.in cle-
mē.in glos.h̄ etiā. Nā etiā pōt ꝯfiteri etiā de licētia ꝓprij sa
cerdotis alteri non curato.vt no.Ray.in sum. sua de pe.⁊
re.⁊ Goff.⁊ ꝑ h̄ facit.xvj.q.j.alia.c.ꝓuenit.⁊.§.ecce.⁊.§.h̄
idē.Osti.ꝟo tenet exp̄sse ꝙ i necessitate pōt cuilibet ꝯfite
ri etiā nō curato.vt q: iminet bellū:vel grauis infirmitas
vel intrat mare.de pe.di.j.q̄ penitet.⁊ di.vj.q̇ vult.de cō.
di.iiij.sanctū est. Tenet etiā Ostiē.ꝙ si licētiā habeat a ꝓ-
prio sacerdote vl' iudice scꝫ epo in gñe ꝙ cōfiteat' cuicūq̄
voluerit:vel tali i sp̄ali:dūmō al's sit discret⁹:poterit etiā si
curat⁹ nō fuerit ꝯfiteri religioso vel seculari p̄sbytero. ex̄
de pe.⁊ re.ne ꝓ dilatiōe.⁊ ꝑ.c.oīs.Mđ.c.ipe intelligit indi
stincte nisi suus sacerdos exp̄sse de aliq̇ vel aliq̇b⁹ ꝓhiberet
q: tūc obediet ei i dubio.xxiij.q.j.q̇d culpat'. Nō obstat ſm
eū qđ allegat Ray.q: iura illa intelligēda sunt de religio
sis q̇ volūt vsurpare parochias sine licētia supioris sui et
sine authoritate epi.vt ipa iura bene innuūt.vel qñ volūt
audire aliquē sine licētia iudicis pctōris vel qñ h̄ faciunt

Nō sunt admittē di ad rē diuinam excōmu- nicati.

sine licētia abbatis alia necessitate nō instante.vt innuit
xvj.q.j.placuit cōi.ibi.nefandissimo ausu p̄sumat. Itē nō
obstat.de fo.cō.c.penul.q: ibi loquit' in iurisdictiōe cōten
tiosa:quā nō hꝫ q̇s nisi ordinarius.nec alia nisi ordinaria
pōt ꝓrogari quātū ad ꝑsonā.ex̄ de of.dele.P.⁊.G.Porro
sicut cōtētiosa pōt prorogari.vt ibi.sic ⁊ multo forti⁹ ordi
naria volūtaria.vt hic.⁊ ar.ff.de of.cōsu.l.vnica.⁊ de offi.
ꝓcō.l.ij.Deniq̄ quū q̇libet sacerdos recipiat i ordinatiōe
ꝑtātē ligādi atq̄ soluēdi dūmō materiā habeat:pōt solue
re ⁊ ligare. Materiā aūt hꝫ:ex q̇ de licētia sp̄ali vel gñali.
ar.bo.in eo qđ legit' ⁊ no.xvj.q.j.cūctis.glos.j.ꝓprij sacer-
dotis aliquē audit.nec in h̄ req̇ro licētiā epi ꝯfitētis pctō-
ris:sꝫ sui sacerdotis parochialis tñ.vt in p.c.oīs.nisi in ca
sib⁹ q̇ ad epm sp̄aliter ꝑtinēt.sꝫ Osti.q̇ ita no.i sum. de pe.
§.cui cōfitendū.ꝟ.vij.cū se.ꝟ. ¶ Xl.q: absoluūt partim ꝑ
ignorātiā inexcusabilē.xxxviij.di.in p̄mis.iiij.⁊.ꝑtim ꝑ ma
litiā/de casib⁹ epo reseruatis.ꝯ id in clemē.de ex.p̄ui.reli-
giosi. ¶ E Prim⁹ est in solēni pnīa iponēda.q̇ fit i capi-
te q̄dragesime cū solēnitate.de q̇ habes.l.di.i capite.q̇ nō
pōt iponi nisi ab epo tñ: vel sacerdote de mādato ei⁹ ſm
quosdā.Hoc teneo ꝑ ea q̇ no.in.c.j.al'.de penitētib⁹.⁊.c.ij.
de of.or.Alij ꝯ.sup q̇ vide qđ no.Osti.i sum.de of.archip̄sb.
§.q̇ ꝑtinēt.ꝟ.quinto.⁊ se.⁊ nō nisi ꝓ crimine publico ⁊ vul
gatissimo qđ totā vrbē cōmouerit:puta ꝓ homicidio/ma
xime vxoris/vl' patricidio vel matricidio publico.l.di.pla
cuit.xxxiij.q.ij.admonere.pro sacrilegio.xij.q.ij.de viro.⁊
sil'ib⁹.de pe.di.iij.de penitētib⁹. Et(vt breuiter dicā)de oi
pctō qđ totā cōmouerit ciuitatē/villā/vel castrū/per epm
pnīa idici dꝫ .xxvj.q.vj.c.j.⁊.c.fi.de h̄.l.di.penitētes.c.alie-
nū.ex̄ de of.archip̄sb.c.ij. Scđs est in excōicatis a canone
vel statuto epi.de sen.ex.a nobis.multo poti⁹ ab hoīe.q̇ ꝑ
suū excōicatorē vel superiorē debēt absolui.ex̄ de of.or.ad
reprimēdā.de sen.ex.ꝑ tuas.vide in clemē.de ex.p̄uil'.c.reli
giosi.ex̄ de sen.ex.nuꝑ. Terti⁹ est in irregularitate ꝯtra.
vbi etiā eps nō dispēsat:nisi ei a iure ꝯcedat'.ex̄ de re iudi.
cū eterni.li.vj.⁊ de sen.ex.cū medicinalis.lib.vj. Quart⁹.
In incēdio.xxvj.q.viij.si q̇s mēbroꝝ.c. pessimā. Quint⁹.
est in publice blasphemāte.ex̄ de male.c.statuim⁹. Sext⁹.
In voto.ex̄ de vo.⁊ vo.redē.c.j.qđ intelligo i dispēsando.
sed a pctō voti fracti absoluere pōt suus curat⁹.q: p̄e.c.lo
quit' in dispēsando. Septim⁹.In sortilegio.ex̄ de sorti.c.
ij.xxvj.q.v.epi. Octauus.si eps cōfessionē audiuit de ali
quo pctō:eo inferior nō absoluet.xxj.di.inferior.⁊ ar.de cō
se.di.ij.c.vlti. Nonus.Restitutio male ablatoꝝ incertoꝝ.
ex̄ de iude.cū sit.clemē.de ex.p̄ui.religiosi.Tenet tñ Archi
dia.ex̄ de testa.c.vlt.lib.vj.ꝙ idē q̇ tenet' pōt ad cautelā cū
cōsilio epi vel curati.ſm Ray.⁊ Monal.⁊ sic erit concor-
dia.q: cura pauperū epo pertinet.lxxxj.di.c.penul.⁊ vlti.⁊
lxxxij.di.c.j.pauperib⁹ erogare.ex̄ de homic.sicut dignū.§.
eos.legit' ⁊ no.ex̄ de vsu.cū tu.§.j. Decim⁹. In clādestine
ꝯhentibus vel cōtra eccl'ie interdictū.ex̄ de clā.desp̄o.c.cū
inhibitio.⁊ de ma.ꝯtrac.cōtra inter.c.j.⁊ vlt. Vndecim⁹.
In sacrilegio.xij.q.ij.de viro.xvij.q.iiij.miror. Duodeci-
mus.In incestu.xvij.q.j.ꝟginē. Decimusterti⁹. In falsa-
rijs.xix.di.in mēoriā.ex̄ de crimi.fal.c.j.⁊.ij. Decimusquar
tus.in opprimentib⁹ filios negligēter.ex̄ de his q̇ si.occi.c.
vlt. Decimusquint⁹.In homicidio volūtario.l.di.miror.
Cōsuetudo etiā generalis/⁊ in q̇busdā locis specialis/re
seruat epo casus periurij/pcti cōtra naturā cū hoibus vel
cū brutis/instrumēti falsi/corruptionis monialiū/falsi te-
stimonij in iudicio ⁊ similiū. In homicidijs volūtarijs ad
terrorē epi etiā mittūt pctōres ad curiā propter ipsoꝝ cri-
minū enormitatē. ad hoc.xxxiij.q.ij.quicūq̄.cū si. de hoc
per Ostiē.in sum.de pe.§.cui confitendum.ꝟ.ne in hoc.⁊
per Io.an.ex̄ de pe.⁊ re.si episcopus.li.vj. Addo hic.xvj.
casum de raptorib⁹ vel predonibus publicis.ex̄ de rap.c.j.
⁊.ij. Decimusseptimus. de rapientibus virgines vel vi-
duas.xxxvj.q.ij.raptores. ibi.ob immanitatem tanti faci-
noris detestamur illos vehementius ꝓsequendo ⁊c. De-
cimusoctauus.In heresi publica vel occulta.ex̄ de hereti.

Casus epo re seruati.

ad abolendam.§.j.q: ⁊ tales excōicati sunt.vt ibi.⁊.c.ex-
cōicatus.j.⁊.ij. Xix. In apostasia vel fidei vel religionis
vel clericatus.ex̄ de ap.quidā.cū.c.seq. Xx. In vsura.ex̄
de vsu.vsurarū.li.vj. Xxj. In simonia in cui⁹ cōparatiōe
cetera crimia ꝓ nihilo reputant'.j.q.vlti.c.vlt. ex̄ de simo.
per tuas.j.⁊.c.sicut simoniaca.cū.c.seq. Et credo vbicūq̄
est necessaria epi dispensatio in pctō:illius pcti in foro pe
nitentie ad euꝫ ꝑtinet absolutio. q̇ in p̄ma parte posui in
§.q: eps in ar.l. Epis aūt nullius pcti absolutio interdici
tur in foro pnīe:q: successores apl'oꝝ sunt.lxviij.di. quoꝝ.
q̇bus dictū est Matth.xviij.⁊ Io.vlti. Quodcūq̄ solue-
ris sup terram ⁊c.de pe.di.j.q̄ penitet. nihil excipiēdo.
ex̄ de ma.⁊ obe.solite.§.penulti. ¶ Xlj.q: absoluunt ⁊ li-
gant:⁊ nesciūt quasi aliq̇d: ⁊ ceci sunt ⁊ duces cecorum.
Matth.xv.⁊ Luce.vj. ⁊ imponūt nūc leuissimas pnias:
nunc austeras. Sunt tñ pnie hodie arbitrarie: ⁊ possunt
sacerdotes curati canones penitentiales mitigare: et in
eis dispensare.xxvj.q.vij.tēpora.c.de his.c.penitentibus.
de ꝯse.di.iij.de penitentibus.de pe.di.j.mensurā.cōsidera
tis circūstantijs pctoꝝ ⁊ peccantiū.de pe.di.vj.c.j.⁊ dis.v.
c.j.ex̄ de pe.⁊ re.significatū.c.de⁹ qui.⁊.c.oīs.§.sacerdos.
de homic.sicut dignū.de eo qui cog.ꝯsang.vxo.sue.trans-
misse.ad si.xv.q.vj.c.j.xj.q.iij.absit. Et de hoc ꝑ Berñ.no.
ex̄ de iudic.at si clerici.in glos.magna.ad si.⁊ i sum. Osti.
de pe.§.que pnīa sit ꝓ pctis. Et respondēt de casib⁹ fre-
quēter difficillimis pctōꝝ.⁊ vix factū ⁊ casum intelligūt
ita sunt hebetes.nedū responsionē iuris:qđ totalit' igno
rant. Et sic quātum in eis est/decipiūt pctōres:q̇ nō sunt
ꝓpterea excusati:q: debēt tales q̄rere sacerdotes/q̇ sciāt
soluere ⁊ ligare.vt iuribus infra allegatis.qđ est vnū de
grauioribus periculis q̇ ipsi habent. sed ipsi miseri vix h̄
vident.ad hec de pe.di.vj.q̇ vult.xxxviij.dist.q̇ ipsis.xxiiij.
di.qñ.xx.di.§.j.ibi. In altera dans sibi sciam discernendi
inter leprā ⁊ leprā.xj.q.iij.quō.xxvj.q.vj.alligant.xlv.dist.
sunt nōnulli.ex̄ de eta. ⁊ qua.cū sit.qui si.sint le.ꝑ venera-
bilem.§.rōnib⁹.de pe.⁊ re.oīs.§.sacerdos.de elec. duduꝫ
ij.§.j.ibi. Eedem aīe dānabiliter sunt decepte.vide qđ ibi
no.Ber.in glos.q: cū. ¶ Xlij.q: quū vadūt ad cōicandū
infirmū:nō portant duas hostias ꝯsecratas/sicut porta-
re debēt:vt cū vna cōicent infirmū.aliā reportent honori
fice:vt ppl's adorans non decipiat'.ar.ad hec.de cele.mis.
de hoīe.in si. Si aūt nō portauerint nisi vnā: in reditu ab
infirmo/cesset lumē ⁊ sonit⁹ cāpanelle: q: vacu⁹ redit ca-
lix.⁊ de hoc no.e.t.sane.dñs Osti. ¶ Xliij.comedūt obla
tiones:⁊ nō orant ꝓ ppl'o.ꝯtra illud qđ sacerdotes dicun
tur comedere pctā ppl'i.i.oblata ꝓ pctis.vel q: ea orōnib⁹
suis delēt. vel q: exēplo bone operationis corrigūt hoīes:
vel ꝟbo p̄dicationis.⁊ ita quātum in eis est/delent.sicut
legit' ⁊ no.j.q.j.ipsi sacerdotes. ¶ Xliiij.q: quū eoꝝ sit of
ficiū ꝓpriū p̄dicare. Malach.ij. nūq̄ tñ p̄dicant: q: idio-
te sunt.ad hec.xxxvj.dist.§.ecce.ibi.labia sacerdotis ⁊c.et
xvj.q.j.adijcimus.vbi de hoc.ex̄ de sepul.dudū.§.verū.in
clemen. ¶ Xlv.nō intendūt hospitalitati ⁊ infirmoꝝ vi
sitationi sicut legitur.ex̄ de cele.mis.c.j.ex̄ de p̄ben.de mo-
nachis. Tanta eñ auaritia regnat cōiter in eis: ꝙ nedū
pauꝑ sed nec amicus ad charitatē eoꝝ introeat nisi vi.vt
in Gallicia.lxxxv.di.archidiaconū. ¶ Xlvj.peregrinant'
⁊ vagant' sine licentia epi/vel de licentia: ꝓ se vicariū di-
mittentes:frequēter nullū.ꝯtra id de ꝯse.dist.v.nō opꝫ.ij.
ex̄ de vo.⁊ vo.re.magne.vij.q.j.siquis in clero.ex̄ de p̄ben.
extirpande.§.qui ꝟo.de elec.licet canon.§.is etiam. li.vj.
¶ Xlvij.ꝓprium matrimoniū bene curant.de p̄rimonio
eccl'ie nō curant.imo chartam venditiōis cōsanguineis
faciūt de emptis de bonis eccl'ie. ꝯtra id.xij.q. iiij.c.j.ij.et
lij.ex̄ de pecu.cle.p̄sbyter. ¶ Xlviij.faciūt sibi seruiri in al
tari ⁊ in ecclesia ꝑ suos filios illegitimos.ꝯtra id ex̄ de si.
presby.indecoꝝ. ¶ Xlix.de bonis eccl'ie pascunt ꝯcubinā
ꝯtinue ⁊ filios.⁊ de pecunia eccl'ie emūt eis possessiones.
sed tales possessiōes pōt eccl'ia sibi vēdicare. legit' ⁊ no.
xij.q.j.res eccl'ie. Vñ ad restitutionē eoꝝ que sic dederūt

credo eos teneri:si habent ꝓpriū aliūde:vt eccl'iam con-
seruent indēnē.vel fructib⁹ beneficij ꝓuentur in vtilitatē
eccl'ie cōuertendis.ad hec.xlviij.dist.§.j.vbi de hoc no. Ar
chid.lxxxvj.dis. q̇ venatoribus.de fideius.ꝑuenit.facit op.
qđ legit' ⁊ no.xij.q.iiij.c.ij.de elec.cōmissa.§.ceterū.lib.vj.
de elec.qđ.sicut.§.si.ibi.reddat indēnē. ex̄ de accu. q̄lit'.ij.
ibi.dissipasset.in glos.sꝫ q̄l'r.adde hic qđ notaui.j.§.q̇b⁹ ḡ.
ꝟ.j.cū.iij.se.in ar.xlvij. ¶ L.q: ꝓmouētur ad p̄sbyteratū
añ.xxv.ānū:maxime qñ recipiūt curata bñficia:vt possint
ea hr̄e facti p̄sbri.sꝫ mētita ē iniq̇tas eis.ꝑs.xxvj. Q: quū
añ.xxv.nō debeāt ꝓmoueri:nec in h̄ epi valeāt dispēsare.
ar.ex̄ de tēp.or.dilect⁹.⁊ q̇ no.ꝑ Bar.⁊ Io.an.i.§.licet ca-
non.de elec.li.vj.iō suspēdēdi sunt ab ordinis executione.
ex̄ de tēp.ordi.vel nō est.sic ꝓmoti. Nō crederē eos facere
fruct⁹ suos:q: fraudulēter ⁊ ꝯ iura ordies receperūt: ⁊ ec
clesiā deceperūt. Et ad h̄ ex̄ de elec.licet canō. li.vj.de tēp.
or.vel nō est.de eta.⁊ q̄li.gñalē.i clem.legit' ⁊ no.ꝑ Io.an.
¶ Lj.multi sine licētia ꝓprioꝝ epoꝝ maxie in remotis p̄ti
bus se faciūt ab alienis epis ordinari.ꝯ iura.lxxj.⁊.lxxij.⁊
lxxiij.di.ꝑ totū.ꝑ totū. Vñ hodie citramōtani ordinati in
Italia absq̄ licētia ꝓprioꝝ epoꝝ suspēsi sunt ipo iure.nec
cū eis pōt citra sedē apl'icā dispēsari.ex̄ li.vj.de tē.or.sepe.
Alijs iterdicēda ē ordis executio sic suscepti.ex̄ de tēp.or.
ꝙ trāslationē.ex̄ de tēp.or.eos.li.vj. De ista materia ex̄ de
eo q̇ fur.or.re.legit' ⁊ no.ꝑ totū. ¶ Lij. multi excōicati et
homicide ⁊ alias irregulares diuersis irregularitatib⁹/
siūt p̄sbri.cū q̇b⁹ ꝑ sedē apl'icā solūmō dispēsat'. ex̄ de tēp.
or.c.vlti.de accu.inq̇sitiōis.j.rñ.de sen.excō.cū illoꝝ. de si.
p̄sby.c.penul.⁊ vlti.lj.di.q̇ in aliq̇.ex̄ de cle.ex.mi.ꝑ totum.
¶ Liij.multi p̄bri ⁊ alij ꝯstituti i sacris maxie in hispania
in Asturia ⁊ Gallicia ⁊ alibi ⁊ publice ⁊ aliq̇ties ꝑ publi
cū istrumētū ꝓmittūt ⁊ iurāt q̇busdā/maxie nobilib⁹ mu
lierib⁹ nūq̄ eas dimittere:⁊ dāt eis arras de bonis eccl'ie:
⁊ possessiōes eccl'ie publice eas ducūt cū ꝯsanguineis et
amicis ⁊ solēni ꝯuiuio ac si eēnt vxores legitime.ꝓpter qđ
reputo eos q̄si bigamos ꝓpter malā intentioneꝫ cū ope
subsecuto.xxvij.q.j.siq̇ ꝟgo.⁊.c.q̊tq̊t.⁊.ex̄ de biga.c.de bi-
gamis.c.debitū.⁊.c.nuꝑ. Et plures ifames.xxij.q.iiij.q̇ iu
ramēto.xxij.q.v.siq̇s cōuict⁹.⁊.c.ille.vj.q.j.ifames. Et dñt
ꝑuari bñficijs.ex̄ de iureiur.q̄relā.⁊.c.tua. Et eē hodie ex-
cōicatos.de mēte decre.ex̄ de ꝯsan.⁊ af.eos q̇.in clemen.
Sꝫ etiā ducte dñt in seruitutē redigi vel vēdi.vt no.j.§.se.
ꝟ.penul. ¶ Liiij.q: faciūt sibi seruiri in missis a laicis:q̇ ⁊
contrectāt calices ⁊ vestimenta ⁊ alia eccl'ie ornamenta.
Clerici eñ dñt seruire i missis:⁊ talia eccl'iastica ꝑamēta
tractare:nō laici.ad hec.xxiij.di.p̄sbri.j.q.ij.c.j.de ꝯse.di.j.
nemo.de ꝯse.di.j.i sctā.cū.c.se.ex̄ de si.p̄s.ꝓposuit.ex̄ de vi.⁊
ho.cle.c.j.⁊.c vt q̇sq̄.de h̄ no.de ꝯse.di.j. h̄ q̇ꝫ.xxxviij.di.se-
dulo.sꝫ tene qđ dixi.⁊ iūge qđ no. Inno.ex̄ de cele.mis.c.j.
in ꝟbo scholaribus. ¶ Articulus.xxviij. A

Vltimo generali-
ter de defectibus omniū clericoꝝ tangē
dum est. Et licet in multiplici parte isti⁹
operis dispersim multa tetigerim cōtra
eos:hic aliqua simul cōiungā vt plenior
doctrina habeatur. Et p̄mo cōiter offendunt in intētio
ne q: non siūt hodie clerici ꝓpter deū vt ei seruiant sicut
sonat verbi significatio. Clericus eñ a cleros qđ est sors
dicit':quasi in sortem dei electus.xxj.di.c.j.xij.q.j.clericus.
Sed ꝓpter beneficia:maxime nobiles q̇ larga habentes
p̄rimonia/beneficia recipiūt pauperib⁹ debita. Nec dicas
dari pñt talib⁹ q: ꝯuiūt eccl'ie.q: nūq̄ hodie aut raro ser-
uiūt.j.q.ij.clericos.cū duob⁹.c.se.op.ar.ex̄ de elec.cū ex eo.
§.j.ibi. Ne sicut a multis de christi p̄rimonio sublimatis ⁊c.
⁊.c.cōmissa. §.ceterū.xvj.q.j.c. vlti.in si. Scđo intersunt
cōuiuijs ⁊ nuptijs.ꝯtra.xxxiiij.dist.p̄sbyteri.xliiij.dis.nul-
lus.palea est. Tabernas sine necessitate intrāt.xliiij.di.
nō oportet.⁊.ij.c.seq.ex̄ de vi.⁊ hone.cle.clerici.ij.⁊ scripsi
s.§.proximo.ꝟsi.xx.in arti.xxviij. Magicis artibus et

Quibus vitijs cle rici sint vt pluri- mus obnoxij.

augurijs siue incantationibus multi attendūt.ꝓpter qđ debēt deponi.xxvj.q.v.non opꝫ.cū.ij.c.seq. Arma etiam offendibilia ferūt.xxiij.q.viij.clerici.⁊.c.seq.⁊.c.cōuenior: ex̄ de vi.⁊ ho.cle.clerici. In bellis pugnāt multi.xxiij.q. viij.quicūqꝫ clericus.ex̄ de homic̄. sicut dignū.§.fi.de vo. ⁊ vo.re.ex multa.§.fi. Illicitis lucris et questib⁹ se immiscent.xiiij.q.iiij.clerici.⁊.ij.c.seq.xlvij.di.oēs. Usuras frequēter exercent.xiiij.q.iiij.siquis oblitus.dis.xlvj.seditionarios.⁊.ij.c.seq.xlvij.dist.eps.⁊.c.seq. Male dispēsant res ecclesie.x.q.ij.eps. Filios ⁊ ɔsanguineos de bonis ecclesie nutriūt/magis in philosophicis ⁊ lr̄is secularib⁹ q̄ diuinis studentes.xxxvij.di.legant. De bonis ecclesie testantur.xij.q.v.ꝑ totum.de testa.ad hec.c.relatū. Iura ⁊ parochias alienas inuadunt.xiij.q.j.ecclesias. Peregrinātur sine licentia epi.de ɔse.dist.v.nō opꝫ.ex̄ de vo.et vo.re.magne.§.ipm. vide.s̄.§.ꝑxi. ꝟ.xliiij. Permittunt laicos secū intra cancellos stare. ex̄ de vi.⁊ hone.cleri.c.j.

Comā ⁊ barbam nutriūt.xxiij.dist.clerici. ex̄ de vi.⁊ ho. cleri.c.clericus. Predia aliena cōducunt:quū sua eis sufficiūt.legit̄ ⁊ no.ex̄ de deci.dilecti. Non portant habitū clericalem multi ex eis nec tonsuram nec coronā: sed pānos virgatos ⁊ ptitos ⁊ topetum.ex̄ de vi.⁊ ho.cle.c.vlt. ⁊ de cleri.cōiuga.c.penulti.⁊ vltimo. de puil̄. ex parte.de sen.excō.si iudex.vj.li.de vi.⁊ ho.cle.qm̄.in clemen. vbi de hoc.de cele.mis.graui. in clemē.de apo.c.j.⁊ ibi ꝑ Innoc̄.

Enormitatib⁹ se immiscent pleriqꝫ eoꝝ.de sen.excō.cuꝫ nō ab hoīe.c.perpendim⁹. Crapule ⁊ ebrietati ⁊ incōtinentie(qđ est eoꝝ vitiū cōmune)intendunt.⁊ pleriqꝫ vitio ɔtra naturam.de quo in Thren.c.iiij.in orōne Hiere. recordare.in.ij.ar.plene dixi.ad hec ex̄ de vi.⁊ ho.cleri.vt clericoꝝ.c.a crapula.xliiij.di.§.j.cū.c.seq.de ex.pla.clerici.

Dant histrionib⁹. Intersunt cōuiuijs vbi itersunt ioculatores ⁊ mimi.ex̄ de vi.⁊ ho.cle.clerici.iij.xxiij.di.his igit̄ xxxiiij.di.presbyteri.lxxxvj.di.donare.⁊.c.seq.⁊ de ɔse.dist. v.nō oportet. ⸿ B Ludūt ad aleas ⁊ taxillos. ex̄ de vi. ⁊ ho.cle.clerici.ij.vbi de hoc.de ex.pla. inter dilectos. vbi de hoc.xxxv.dist.c.p̄mo.vbi de hoc. Sunt aūt tales ludi noxij/⁊ ɔsimiles euitandi/pessimi/⁊ seruiles: quoꝝ effectus iniuria est. Quis em̄ ludos appellet illos ex q̄bus

Aleā decē ⁊ septē crimina comitantur.

crimina oriūtur:vt in ꝓhemio.ff. veteris.§.illud vero sane. Decem aūt ⁊ septem crimina ex ludis taxilloꝝ oriūtur. Unū ⁊ primū.q: contēnitur ꝓhibitio sancte matris ecclesie.vn̄ pctm̄ hariolandi ⁊ paganitatis est nō obedire ecclesie ⁊ imperatori.lxxxvj.di.siqui. Secūdū. Rapina.vnus em̄ aliū in ludo nititur spoliare. vn̄ et plerūqꝫ ɔtingit ꝙ nudi i braccis ad aleam remanēt. vnde quoad deū qui cor respicit/raptor reputatur.xiiij.q.v.siquid. Et frequēter ibi se aliqui ludētibus vendūt vel in perpetuū vel ad tempus:⁊ p̄cium sui ludunt. quū tm̄ venditio hoīs liberi sit ꝓhibita.ff.ad.l.faui.de plagia.l.j.⁊ no.j.q.j.q̄ studet.glos.fi.vbi cum cōditionibus q̄ no. xxix.q.fi. ꝑlatum.

Tertium. Usura q̄ ibi fit. prestant em̄ adinuicem vel alij adsistentes.xj.pro.xij. vt ꝑ.e.c.inter dilectos. Quartum. Scandala. Scandalizantur em̄ ex hoc boni.ex̄ de renun. nisi.§.per gratiā. Quintū. Nuge. multiplicantur enim mēdacia ⁊ verba otiosa ⁊ vana:de q̄bus tenemur reddere ratione in die iudicij.xxij.q.v.quotiēs.⁊.q.ij.c.in ipsarum.§.Itē qđ d:.cū.c.seq.xliij.dis.cōuiuia.ex̄ vt ec.bn̄.c.j. §.penulti. Sextū. Blasphemia.q: ibi frustatim incidūtur mēbra illius q̄ ꝓprio sanguine nos redemit. matris eius/⁊ sanctoꝝ. Ergo tales peiores sunt iudeis.'quia illi saltem corpus integrū reseruarūt. vide. xxij.q.j.siquis ꝑ capillum.vn̄ ⁊ magis est talis quodāmodo heresis. ex̄ de maledi.c.ij. Septimū. Furtū. furtū em̄ ibi sibi adinuicem faciunt.⁊ circūueniūt/⁊ decipiūt/⁊ falsam monetaꝫ ponūt.q̄ mortalia sunt.xxv.dis.§.crimis.⁊ de fur.ꝑ totuꝫ.

Octauū. Uiolentia.aliquotiēs enim vt aliquis ludat violēter detineri.ff.alea.solet.ecce seruit⁹dura.institu. de iur.ꝑso.§.j. Nonū. Crimen falsi.qđ cōmittit̄ in falsis taxillis ⁊ ex certa sciētia cōmodādis siue locandis/⁊ in eis vtendo.ex̄ de emp.⁊ ven.cū dilecti.'ex̄ de crimi.fal.sup eo. ⁊.c.ad audientiā. Decimū. Mortis causa. q: de ludo veniūt ad verba:de verbis veniūt adverbera:de vulnerib⁹ ad homicidia.ḡa p̄mo de ludo ad homicidiū. q: qui occasionē dāni dat:damnū dedisse videt̄.ff.ad.l.aqui.q̄.occidit.§.in hac.⁊ ex̄ de iureiur.c.vlti.§.vlti. Undecimū. Deceptio.is em̄ qui melius scit decipe:melius credit̄ ludere. Sed eccl'ia neminē dꝫ decipe.ex̄ de dona. ꝑ tuas.et dolus ⁊ fraus ⁊ machinatio nemini debent patrocinari. de rescrip.sedes.in fi.de do.⁊ cō.c.ij.de elec.c.ij. Duodecimū. Perditio tpis ⁊ bonoꝝ operū. nam ꝓpter ludos rudes scholares amittūt tps suū.vt in ꝓhem.ff.veteris.§.illud sane. Decimūtertiū. Desideriū lucrādi. ⁊ ecce cupiditas q̄ est mater oīm maloꝝ.xlvij.di.bonoꝝ.in aut̄.vt iudi.sine quoquo suffra.§.cogitatio.coll'.ij.⁊ ex̄ in prohem. decre. Rex pacificus.⁊ de cōst.nā cōcupiscentiā. Decimūquartum. Corruptio multiplex.scilicet primo:uꝫ insipiētium: quos malo exemplo corrumpit ludens: ⁊ sic delinquit. xj.q.iij.in cunctis. et.c.precipue.de elec. cum in cunctis. de vo.⁊ vo.redemp.magne.§.j.de sacra vnctio.c.vnico.§. ad exhibendum. Ideoqꝫ dici pōt ꝙ domino nostro iesu christo cui⁹ serui sumus/oīs lusor tenetur de seruo corrupto.ar.ff.de seruo cor.l.j.⁊.l.vt tm̄.§.vlti.⁊.l.seq. Decimū q̄ntū. Adulatio.q: dicūt homīes/Pulcher ⁊ bonus lusor est dn̄s meus.lxxxvj.di.donare.q̄ adulatio clericis capitale crimen est.xlvj.di.§.ecce q̄ret.c.sunt nōnulli.⁊.c.se.⁊ dicit lex/ꝙ nō opꝫ laudādo augeri malitiā.ff.de seruo cor. l.j.§.sed vtrū.de adulatione triplici vide.xxv. dist.§.criminis.in glos.xxij sup verbo adulari. Decimūsextum. Uita turpis.⁊ sic ledit̄ primū p̄ceptum iuris.s.honeste viuere. in ꝓhem̄.decre. Rex pa.§ ideoqꝫ. Nā illa rōne q: inhonestum est/ꝓhibet̄ clericis.ex̄ de vi.⁊ ho.cle.clerici.ij.in aut̄. de san.epis.§.interdicimus. Decimūseptimū. Periuriū multiplex.qđ fit a ludentibus vt se alter alterū decipiant. Un̄ de eis vere d:. Ecce iurant:ecce piurant. xxij.q.v.ille.

Or aūt maior ps criminū superioꝝ ex ludo oriatur/elici pōt ex.l.ff.de alea.l.j.⁊ ex.l.greca.alearū vsus.⁊ ex.§.ɔstitutiōis.ff.veteris.§.illud sane. Unū tm̄ nota q̄uis clerici aliquos ludos honestos inter se possint facere cā recreationis:nō tm̄ oēs:nec aliquos vna cū laicis simul misti.ex̄ de homic̄.lator.c.ɔtinebat̄.vbi de hoc. ⸿ C Immiscēt se negotijs secularibus.ɔtra id ne cleri.vel mo.ꝑ totū. Specialiter vtunt̄ officio notarie.cōtra id ex̄ ne cleri. vel mo. sicut.qđ itelligit Osti.scꝫ ꝙ clerici in sacris ɔstituti. sicut dicit.c.sicut.secus de alijs ꝟm Innoc̄. Sed clerici notarij nō possunt facere instrumēta in secularibus negotijs. vt docet rubrica ista ne cleri.vel mo.sub qua decre.illa collocatur.

An clericus notarie possit exercere.

Si tm̄ ⁊ in ijs ɔficiant instrumēta: valent vsqꝫ quo eis interdicatur.ꝟm Innocē. ⁊ Osti.ad hec de p̄scrip.ad audientiā.de p̄sump.illud.q: multa fieri ꝓhibent̄: facta tm̄ tenēt.ex̄ de iureiurā.queadmodū.§.ꝙ si post huius.ad fi.⁊ de p̄ben.dilectus. Postq̄ publice sunt interdicti/non valent.ex̄ de do.⁊ contu.veritatis.ad fi.C.de legi.non dubium. Si aūt a laico sunt cōstituti notarij:etiam in sp̄ualibus nō possunt cōficere instrumenta.ar.ex̄ de deci.tua.de iudic̄.decernimus.de arbi.cōtingit.de re.ec.nō alie.cū laicis. Cui em̄ p̄ncipale ꝓhibetur: ⁊ accessoriū.de iudi.quāto. ⸿ In ecclesiasticis ⁊ sp̄ualibus ⁊ in ciuilibus ⁊ criminalibus vbi habet iurisdictionē temporalē ⁊ merū imperiū:ꝑ iura q̄ sequētur puto ꝙ eps pōt cōstituere tabellionem etiā laicum vel clericuꝫ ꝑ totā suam diocesim cui cura omniū cōmissa fit.x.q.j.regenda.xij.q.j.eps.⁊.c.precipimus. Et qui habeat nedū mistū sed merū imperiū in ea. ex̄ de crimi.fal.super eo.melius in.c.ad audientiā.de rap. in archiepiscopatu.de apo.a nobis.de of.or.cum eps. lib. vj.ex̄ de penis.q̄uis.li.vj.de senten.excō.si clericos.lib.vj. Et si sic fecerit:vocabit̄ ad scribenda acta ecclesiastici fori.⁊ sic intelligo ꝙ clerici p̄nt esse notarij dn̄i pape.v.q.j. quidā.sꝫ ɔstitut⁹ a papa ḡnaliter ɔficiet instrumēta.ix.q. iij.cūcta.c.ꝑ p̄ncipalē. ⸿ Pōt etiā esse clericus notarius

archiepi vel epi.ex̄ de ꝓbatio.quoniā.⁊ ar.lxxvij.dist. monachus.de simo.c.j.j.q.ij.sicut.sed talis nō habet potestatem extra diocesim illius qui ipm cōstituit.ff.de iuris.om. iudi.l.fi.ex̄ de of.le.nouit.ex̄ de cōst. vt animarū.§.fi.li.vj. ff.de bo.autho.iu.pos.cum vnus.§.penulti. ⸿ Duo enim operant̄ ⁊ faciunt fidem haberi hmōi instrumētis. Unū est p̄statio iuramēti.ex̄ de p̄scrip.ad audientiā.§.fi. Scd̄m est authoritas iudicialis eius a quo tabellio recipit potestatem.vt patet in aut̄. de tabel.§.j.⁊ fi.coll'.iiij. ⁊ ex̄ de fi. instru.c.penulti.⁊ fi.quoꝝ si vnū deficiat:deficit ⁊ effect⁹. C.de fer.l.iij. Nō ergo debet tabellio ecclesiasticus instrumētū cōficere in secularibus:nec secularis in ecclesiasticis. Consuetudo seruat ɔtrariū.que forsitan valet:⁊ que dat iurisdictionē.ex̄ de fo.cōpe.cum ɔtingat. q: cōuersatio hoꝝ discreta debet esse.ij.q.vij.laicos. C.de epis.⁊ cle. repetita.⁊ de testa.cōsulta.in aut̄.de san.epis.§.oibus aūt laicis.coll'.ix. Ergo si laicus scribat vota singuloꝝ in electionibus:hoc ipso reprobabitur electio. sicut factū fuit in electione Placentini. ꝟm Iac̄. vt ⁊ ꝓbatur ex̄ de elec. massana. Consulimus igit̄ ꝙ quilibet eps faciat tabellionem suū:nec de potestate dubitamus. Qui em̄ pōt epm ɔsecrare ⁊ regem inūgere/multo fortius tabellionem cōstituere.ar.ex̄ de deci.ex parte.iij.lxij.dist. in synodo. sed hoc nō poterit demandare.ar.ff.de tu.⁊ cu.da.ab his.nec mandante. Et cum authoritate magistri census pōt sibi tabellio aliū ɔstituere ex causa vera ⁊ necessaria/q̄ cōpleat qđ ipse cōplere nō pōt.in aut̄.de tabel.§.penul.coll'. iiij.ad hec de fi.instru.c.penulti.⁊ fi.ꝟm Osti. qui ita no. in summa.ex̄ ne cleri.vel mona.§.que sunt.ꝟ.clericis etiā. Hic adde qđ legitur ex̄ de hereti.officium.§.ad cōscribēdas.⁊ no.in glos.Io.an.ꝑ hanc. De materia ista quō clerici se immisceant negotijs secularibus:⁊ quō se non debeant intromittere:⁊ de q̄bus.xxiij.di.§.clerici.vsqꝫ ad fi. distin.⁊.c.his igitur.xxxij.xlj.xliiij.lxxxvj.xcj.xcij.di.ꝑ totū. ⁊ de conse.dist.v.nūq̄.vsqꝫ ad.c.de spū. Non rep̄sentant ꝓfessionem suā in habitu/in incessu/⁊ in moribus: vt tenentur.xlj.di.clericus.⁊.c.eps.xxiij.di.his igitur.xxxv.di. ecclesie p̄ncipes.xliiij.di.ꝑ totum. Non sunt in exemplū bonū laicis sicut deberent:immo potius in cōtrarium.q: cōiter hodie peiores sunt clerici q̄ laici.viij.q.j.qualis.vj. q.j.beatus. Nec p̄cellūt religiōe laicos sicut loco.iiij.di. statuimus.cū.ij.c.seq. Nec explēt horas suas canonicas ⁊ statutas diurnas ⁊ nocturnas statutis tēporibus sicut debent.xcj.di.eleutherius.⁊.xcij.dist.c.vlti.ex̄ de cele. mis. dolentes. Nec intendūt literarū studio sicut debent.xvj. q.j.sic viue.xxxviij.di.q̄si per totū. Item quū res clericorū pauperū sint:nō tm̄ intendūt hospitalitati ⁊ eleemosynes:ꝫ aut in suis supfluitatibus ⁊ vana gloria expendūt: aut suis cōsanguineis dant:aut in suis immūditijs cōsumunt.xvj.q.j.qm̄ quicq̄d.xlij.di.§.j.⁊.c.quiescamus. xxiij. q.viij.cōuenior. Contra sanctā castitatē quā dn̄o ꝓmisērunt/sic offendunt cōtinue etiam publice: p̄ter ea nefandissima q̄ in occultis perpetrant: ꝙ nec charte reciperēt/ nec posset calamus exarare.de quoꝝ immūdicia sepe dispersim in hoc ope pertractaui.cōtra cano.a.xxvj.dis.vsqꝫ ad.xxx.ꝑ totum.⁊ a.xxxj.di.vsqꝫ ad.xxxv.per totum.⁊ dixi s̄.§.primo.ꝟ.iiij.⁊.ꝟ.xxj.⁊.ꝟ.xxx. in ar.xxviij. Nō est ergo mirū si mulieres suspectas tenēt in domo cōtra cano. ex̄ de coha.cleri.⁊ mulie.c.j.⁊.c.penul.xxxij.dis. interdixit. lxxxj.di.oibus.c.volumus. De pena clerici cōcubinarij. ex̄ de coha.cleri.⁊ mulie.clericos.c.sicut.c.si autem.c.vr̄a ducit.c.tua.c.a nobis.c.quesitū. De pena cōcubine clerici ⁊ ꝙ filij suscepti ex ea in seruitutē redigūtur eccl'ie.e.ti. c.ij.xv.q.vlti.cum multe. De pena ⁊ de modo ꝓcedendi ɔtra clericos ɔcubinarios:⁊ an debēt electiōib⁹ iteresse: ⁊ an sint suspēsi:⁊ an eoipso ꝙ a pctō cessant/cesset suspēsio:⁊ an coꝝ beneficia possint cōferri.e.ti.sicut ꝑ Innoc̄. ⁊.c.vestra. De materia ɔcubinarū ⁊ incōtinentie clericoꝝ.xxxij.dist.nullus.vsqꝫ ad.§.ꝓhibentur.⁊.c.interdixit. ⁊.xxxiij.dist.c.vlti.xxxiiij.⁊.lxxxj.di.per totum. xviij.q.ij.§. pro hmōi etiam.cum.c.seq.vsqꝫ ad.§. Item sunt alij. Or ɔcubine coꝝ in vxores ducte vel vendi vel in seruitutem debēt redigi.lxxxij.di.eos.xxxj.dis.q̄dā. Quū cognoscūt sanctimoniales:debēt deponi.xxvij q.j.siq̄s eps. ⸿ D

DE clericis cōiugatis. Or clericus coniugatus depositus gaudet priuilegio clericali.⁊ an tōsuram portare teneatur.ex̄ de cleri.cōiu.in.c.ioānes.⁊.c.clerici qui. lib.vj.c.vlti.de vi.⁊ hone.cleri.clericus.l. dist.c.vlti. lxxxiiij.dist. quisquis. xx.q.iij. eos. An clericus cōiugatus possit habere beneficiū ecclesiasticū vel vacet ipso iure.e.ti.c.j.⁊.ij.⁊.c.ioānes. xxxj. dist.c.j.xxxij.di.siqui vero.vide.s̄.in p̄ma parte de dispen. §.quia eps.ꝟ.xxv.in ar.l. An clericus coiugatus possit habere p̄bendam.de cōuer.cōiu.cōiugatus.ꝟm Innocē.

An clericus in minoribus contrahens possit viuere laicaliter.xij.q.j.quia tua.⁊.e.ti.c.vlti. Or clerici orientales possunt in minoribus ordinibus ɔtrahere ⁊ vti in sacris matrimonio iam ɔtracto.de cleri.cōiu.cum olim.xxviij. dist.diaconi.xxxj.di.al'r.⁊.c.in cena.xxxij.di.siquis eorum.

Habens vxorē legitimam ⁊ filios ex ea pōt eam pascere de bonis ecclesie.xxxj.dist.oino.vide qđ legitur ⁊ no.ex̄ de coha.cleri.c.j. An qui ordinantur ad sacros ordines ante annos.xiiij.postea possint ɔtrahere:an cogant̄ continentiam obseruare.de tempo.ord.vel nō est.per Inno. de cle.nō or.mi.c.ij.in glos.ifra ānos. An clerici cōiugati gaudeant p̄uilegio clericali.e.ti.clerici.li.vj. De materia clericorum cōiugatorum. xxviij.xxxj.xxxij. dist.per totum.⁊.xxvij q.j.vt lex. ⸿ E

DE clericis nō residētibus in ecclesia vel prebenda. An clericus sine licentia sui epi possit abesse ab ecclesia sua.e.ti.relatum. An debet intelligi p̄sens/qui ꝑ negotijs ecclesie abest vel alijs suis:etiaꝫ si iurauerit residere.e.t.ex parte.ij.⁊.j. An beneficiū illius q̄ appellat a residentia facienda/pōt a iudice appellato alteri appellatione pendente cōmitti:qui eidē beneficio seruiat.de ap. ꝑuenit.ij. An intelligit̄ seruire vel residere q̄ est absens iusta de causa.x.q.ij.hoc ius. (al's est.§.sub.c.ea em̄).e.t.ex parte. An clericus manēs in seruitio epi vel pape/vel ꝓpter infirmitatē absens/presens debeat reputari: ⁊ an debeat ꝑcipere victualia q̄ tm̄ residentibus tribuūtur.e.ti.cū dilectus.c.seq.c.de cetero.

De clericis manentibus in seruitio epoꝝ vel canonicis an dicantur in ecclesia residere.pre.c.de cetero. ꝑ Innoc̄.

An p̄latus vltra tempus suū pōt alicui dare licentiaꝫ ꝙ sit absens.e.ti.cum ad hoc. Qualis ɔsensus epi sit necessarius/vt clericus ad aliam ecclesiam transeat.vij.q.j.placuit.j. An debet quis cōtinue in p̄benda residere:⁊ quid iuris si quis plures habet.vij.q.j.placuit.j.⁊.c.eps in diocesi. Or interdum beneficia exigunt residentiam:nō solum de iure/sed etiam ex ɔsuetudine/ priuilegio/vel statuto.e.ti.quia nōnulli.ꝟm Innocen. An inferiores p̄lati licentient ad scholas ⁊ alia.e.ti.relatum. ꝟm Innocen. ⁊ ex̄ de elec.cum ex eo.lib.vj.in glos.licet. Quando ⁊ q̄liter episcopus possit conferre beneficia eorum qui a suis ecclesijs absunt.ex̄ vt lit.non contest.quoniā.§.si vero.de ap.peruenit.ij.l.dist.contumaces.vij.q.j.§.ambitionis.de cleri.non resi.c.vlti.ꝟm Inno. An is qui nō residet in ecclesia cum cura/ea ipso iure priuetur.de elec.licet canon. lib.vj.de p̄ben.extirpande. An absens possit fruct⁹ bn̄ficij sine pctō recipere.de cōst.cum oēs. An q̄libet clericus teneat̄ ad residentiā.⁊ q̄ bn̄ficia residētiā req̄rant.e.ti.q: nōnulli.c.conquerēte.c.fide.li.vj.de ap.ꝑuenit.ij. ⸿ F

DE clerico egrotante vel debilitato.ex̄ de clerico egro.ꝑ totuꝫ.vij.q.j.in summa. An inuito detur coadiutor.⁊ de coadiutorib⁹ quibus ⁊ qualiter dentur ⁊ an liberam habeāt administrationē.vij.q.j.scripsit.⁊.§ ecce his de sup.ne.prela.grandi.lib.vj. An egrotantes in benefi-

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciorum collationibus/in scrutinijs/ et alijs negotijs ecclesie requirant. de elec. q: ppter. fm Inno. De materia huius tituli. xxxij. dist. vij. q. j. et ij. quasi p totum. iij. q. ix. iudicas. Qualr clerici corpore vitiati pmoueant vel nõ. di. xxxvj. illiteratos. lv. di. p totũ. vj. q. j. infames. circa fi. ex de cor. vi. p to. De cleric negotiatorib⁹. Clerici vt melius diuinis possint vacare officijs: secularibus nõ debent implicari negotijs. xxj. q. iij. mollitijs. et ij. c. seq. vj. q. j. ex quidez xij. q. j. cui portio. lxxxvj. di. puenit. lxxxviij. dist. p totum. ex ne cleri. vel mo. p totum. Q ex exemplo apl'i proprijs manibus possunt laborare clerici: dũmodo diuinũ officiũ nõ negligant. xcj. di. §. j. et c. clericus victũ. xxj. q. j. c. j. de cõse. di. v. nũquã. no. xiiij. q. iij. in summa etc. ¶ B

De clerico excõmunicato/suspenso/deposito/vel interdicto celebrante. An excõmunicato vel interdicto licet stare ante fores ecclesie dũ celebrant diuina. de pe. et re. cum in te. ex in cle. de sen. excõ. et frequẽtibus. cũ. c. seq. et seq. §. de psbyteris. ff. xxxvj. in ar. xxviij. Ignorans se excõicatum/celebrando vel ordinẽ recipiendo nõ incurrit irregularitatem. de sen. excõ. cũ illoz. de cleri. excõi. aplice. An celebrans in ecclesia que est a canone interdicta sit irregularis. de exces. plato. tanta. fm Inno. de sen. excõ. is qui. li. vj. Que sit pena illoz qui excõicati/suspensi/vel iterdicti/in quocũq officio celebrant. e. ti. c. j. et ij. clerici latores. de eta. et quali. cũ bone. de sen. excõ. cum medicinalis. li. vj. et xj. q. iij. in summa. et pre. c. tanta. p Inno. et de priuil. tuarum. p eũdẽ. An celebrans post iniustã excõicationẽ/sit irregularis. xj. q. iiij. eps psbyter. et e. t. c. j. An suspensi a canone vel ab hoie/sine metu irregularitatis possint celebrare: sacramẽta conferre: vel ab eis sint pcipiẽda. e. ti. c. vlti. An de licẽtia epi possit celebrari in ecclesia interdicta. de ap. ad hec qm. c. dilecti. et de priuil. vt priuilegia. de sen. excõ. pmittimus. p Inno. de vbo. sig. cũ in partibus. fm eũdẽ. ex de exces. priuil. epoz. c. licet. lib. vj. de pe. et re. qd in te. de sen. excom. pmittimus. et c. qm. li. vj. de exces. pla. tanta. de priuil. vt priuilegia. de sen. excõ. si snia. et c. alma. lib. vj. de exces. pla. c. j. et pre. c. tanta. p Innoc. de spon. nõ est nobis.

De clerico nõ ordinato ministrante. An constitutus in minoribus ordinibus dicet eplam. de vi. et hone. cleri. vt quisq. An nõ sacerdos põt conficere. et an cũ tali põt eps dispensare. e. t. c. ij. An eps cum nõ ordinato ministrante vt ad superiores ordines ascendat valeat dispensare. e. ti. c. ij. Aquam benedicens non presbyter/irregularis est. de conse. dist. iij. aquam etc. ¶ D

De clerico per saltũ pmoto. lij. di. lix. et de cleri. per sal. promoto. Q clericus p saltum pmotus nõ est suspensus: sed suspẽdendus. de cleri. excõ. mi. c. si. p Innocẽ. An possit eps cum talibus dispensare. e. ti. c. j. De captione clerici et detentiõe. de ap. dilectis. fm Inno. de sen. excõ. si clerici. li. vj. et de penis. quis. li. e. vj. et de of. or. cũ eps. lib. vj. Qui sunt iudices clericoz. xj. q. j. p totum. de pecu. cleri. e. ti. p to. xij. q. iij. et iiij. et q. v. per totũ. De libertate clericoz data p imperatores. xvj. q. j. generaliter. xxiij. q. viij. §. quis. Item ad dei iudiciũ reseruãtur. xj. q. j. sacerdotibus. xj. q. j. futurã. xcvj. di. in scripturis. Ab ecclesia defenduntur. xxiij. q. iij. paternarũ. Non accusantur a laicis. xj. q. j. nemo. ij. q. vij. de accusa. cum. P. Q in certis casibus capi et ligari possunt a laicis de licentia vel mandato speciali vel generali suoz platoz. quũ dicũt ptãtibus secularibus. quũ clericos compreħenderis in aliquo maleficio vel cuz armis: capite eos: et repsentate eos nobis. de hoc legitur et no. in pre. c. vt fame. j. all. et de iudic. cum nõ ab homine. expssum de sen. excom. si clericos. li. vj. et vide qd no. ex de deci. tua. j. xxiij. q. v. non vos hominũ. et ij. c. melius in. c. principes. vbi no. in quibus casibus laici potestatem habẽt super clericos. c. seque. xvij. dist. nec licuit. de senten. excom. vt fame. et c. si vero. j. fm Innocẽ. Q histriones et curiales nõ promouentur ad clericatum. lj. dist. per totum. liij. dist. legem. de cõse. dist. ij. p dilectione. Q clericis nõ est solẽnis penitentia iniungenda. lj. dist. confirmandum. de peni. et remis. quesitum. Q clerici vix aut nũquã penitent recte. de peni. dist. j. quis aliquando. Item pauperi clerico tenetur eps puidere ne mendicet in opprobrium clericale. ex de renũ. ad supplicationem. ¶ F

Vltimo hic quero (quod sepe sparsim per doctores tangitur) an clerici sint domini fructuũ perceptorum ab ecclesijs: et possint de eis facere quicquid volunt: sicut de proprio patrimonio. Quicqd autem alij dixerũt antiqui et noui doctores: teneo vrgente consciẽtia fulta euidentioribus iuribus cum dño meo et magistro a quo recepi licentiam et doctoratum Bononie regẽdi in iure canonico dño Guidone de baysis Archidiacono Bononie auditore contradictarum in curia. q clerici non sunt dñi rerum ecclesiasticarum: nec fructuũ collectoruz. quia res acquisite de bonis ecclesie nõ sunt pprie. vt patet in eo quod legitur et no. xij. q. j. res ecclesie. vbi dicit Ioã. q illud solum qd acquiritur occasione ecclesie est clericorũ quod pbabili vsu consumũt. nec alio modo debent dispẽsare bona ecclesie vel res: nisi in suas necessitates et eorũ qui seruiũt sibi: et etiam pauperibus erogare possunt et debent. j. q. ij. pastor. et huius sententie est Innocen. ex de eta. et qua. indecorum. expresse. Nam clerici debẽt sibi necessaria retinere: et supflua pauperibus erogare. et si contra fiat: est iniquitas. vt patet in eo qd legitur et no. xxxij. q. iiij. sic nõ sunt. Unde si de bonis ecclesie emit equũ clericus vel librum vel simile: ille nõ est suus sed ecclesie. vt no. in pre. c. res ecclesie. facit qd legitur et no. xliiij. dist. §. j. ff. sacerdos. vnde dicit canon. Quicqd de puisione ecclesie fuerit: siue de agris/siue de frugibus/siue oblationib⁹ omnia in iure ecclesie seruare censuimus. xij. q. j. episcopi de rebus. et c. nulli episcopoz. §. si ergo. Nam vsus tñ/nõ pprietas rerum ecclesiasticarum tam mobilium q imobiliũ conceditur clericis. xij. q. j. c. vlti. et q. ij. sine exceptione. Unde acquisita de bonis ecclesie põt ecclesia sibi vendicare. xij. q. iiij. sacerdotes. et q. vlt. fixum. ar. e. causa. et q. ij. apostolicos. in fi. et q. iij. c. j. in glos. hoc est spãle. vbi de hoc. et patet i eo qd legitur et no. ex de pecu. cleri. inquirẽdum. et de fideius. c. vlti. in glos. hoc dicitur. Quidam dicere voluerunt q clericus siue canonicus facit fruct⁹ suos. ar. ex de cleri. non residẽ. c. consuetudinem. iuxta finem. lib. vj. Sed secus de prelato. Sed hoc dicere credo/dicit Archidia. hereticum iure nostro. Nam dicunt ctra casuz canonis. xij. q. iij. c. j. in pnci. vbi est expressum de quocũq clerico. sicut etiam illũ casum in canone intelligit in suo casu Bar. brix. vt posuit. e. causa. q. iiij. c. j. sic etiam clare colligitur. xij. q. j. §. vlti. et xvj. q. vj. §. vlti. Bene tamen cõfiteor q clerici talium fructuũ pceptorum sunt dñi: et habent eorum pprietatem quãtum ad fidelem et debitam dispensationem faciendam sibi/aut suis. xxxj. di. oino. l. di. studeat. lxxxvj. dist. nõ satis. ff. Item est pbanda. pauperibus. xij. q. j. quia tua. in fi. vbi dicitur. qd supest date eleemosynam. Luce. xj. Et patet in eo qd legitur et no. xlvij. di. sicut hi. et fm hoc intelligo qd dicit pre. decre. consuetudinem. et hoc est quod probatur. xiiij. q. j. §. quia ergo. vbi dicit q clerici vtuntur rebus ecclesie non vt suis: sed tamq ad dispensationẽ sibi creditis. ¶ Non obstat decre. ex de fideius. puenit. per quã pbat Osti. q clericus facit fructus suos. Nã sicut clarius colligit ex antiqua: illud cõtingit ibi ex spãli mandato pape. als fuisset iniquũ q ecclesia siue pauperes fuissent dãnificati ex facto illoz. ex de excep. cum venerabilis. nam alteri p alterũ nõ debet iniq cõditio afferri. et fructus qui supsunt clericis: maxime esuriẽtiũ sunt. vt pre. c. sicut hi. in fi. ¶ Uel dic q licet mãdet in pre. c. puenit. satisfieri papa de reditibus illoz clericoruz: nõ tñ ex hoc colligit q illi redit⁹ pueniãt de bonis ecclie.

An clerici fructuum ecclesiastice sint dñi

et sic nõ obstat. et ad hoc expresse facit quod legitur et no. ex de preben. de multa. §. et si vltra. ibi. de suis cogatur puentibus etc. in glos. bene dicit de suis. j. proprijs si pprium habet. ex de ap. rephẽsibilis. alioqn delictũ psone etc. vide ibi. Igitur clericus q alr distribuit q debuit bona ecclesie: furtũ facit fm Archid. qui ita no. ex de re. pmu. statutum. glos. pprium. lib. vj. qd. c. facit p hac sententia. quum dicat ibi de suo proprio. q. d. p̃rimonio suo vel alio ratione psone acquisito. nã qd de eccl'ia erit: nõ põt dici ppriũ. vt pre. §. vlti. xij. q. j. et §. quia ergo. xiiij. q. j. Unde faciẽda est vis quũ dicit suo proprio. simile. xij. q. ij. statuim⁹. in fi. et c. se. et c. diaconi. j. de ap. reprehensibilis. §. si in quocũq. ibi. Siquid pprium habuerit: als nõ. xvj. q. vj. illud. fm Innocẽ. ibi. ¶ Pro hac vera sententia adhuc faciunt. x. q. ij. casellas. ibi. quasi commendata fideli preposito. et j. ibi. Res vnde pauperes viuũt: alienare psumant. et c. eps habeat. ibi. Si aũt eps aut q cũ eo sunt psbyteri vel diaconi accusant: q: ea q ex reditu vel ex quolibet actu ecclie veniunt/in suos vsus colligunt: et pauperes fraudãt: et fame cõficiũt: hos em corrigi ops etc. et s. dixit de clericis. Uictum et tegumento his cõtenti sumus. dicit Aug. exponẽs verba ista apl'i. j. ad Timo. vj. Nõ dicit habẽtes cibũ et vestimentũ: q: cibus et vestimentũ ad abundantiã ciboz et vestimentoz ptinent. victus aũt et vestitus vel tegumentum. j. cibus modicus et strictus et vix sufficiẽs: vestit⁹ aũt tenuis et breuis siue succinctus/quo põt nuditas operiri et vix frigus arceri: quõ ipse apl'us seruiẽs erat in fame et siti et frigore dño die ac nocte: ad penuriã ptinẽt. Idez xij. q. j. clericus. dicit etiã Archid. sup verbo pdicto. Que ex reditu. pre. c. eps. ar. cõtra illos qui dicũt q canonicus vel clericus fruct⁹ perceptos ecc'ie facit suos. xij. q. j. duo sunt. ibi. Illi em victu et vestitu ctenti nullam inter se pprietatem habentes. et c. quia tua. ibi. Nullus eoz q possidebat suũ esse dicebat. et c. dilectissimis. et c. scim⁹. et c. expedit. ibi. Non em pprie sunt sed cões. et c. videntes. ibi. Fideles dispensatores. et c. habebat. ibi. Et suoz necessitatibus alijsq indigẽtibus tribuebat. et c. epi de rebus. ibi. De fructibus. Ergo eps nõ facit fruct⁹ suos ante cõsumptionẽ. Lau. et ibi in iure. Nam vsus tñ et nõ pprietas rerũ ecclesiasticarũ tam mobiliũ q imobiliũ cceditur clericis. j. e. sine exceptione. Hug. Nã platus rerũ ecclesie efficitur dispẽsator. j. q. ij. sacerdos. et pre. c. expedit. x. q. ij. pcarie. ibi. Quia siceas queq tractare vt alienarũ rerũ dispẽsatorem cõuenit: nõ ppriarũ largitorẽ. xij. q. j. sint manifeste. ibi. manifeste dñice. ar. dominiũ rerũ ecclesiarum esse apud deũ. vt. c. eps ecclesiasticarũ. Eps ecc'iasticarũ rerũ habet ptãtem ad dispensandũ erga oẽs qui indigent cũ summa reuerentia et timore dei. et ibi. vsib⁹ pfuturis. vbi dicit glos. Lau. et Io. Hic ostendit qua necessitate clerici nõ debent esse ctenti. scilz vt habeant victũ et vestitũ. et j. hic refertur necessitas ad nature necessitatẽ. vnde sequit ibi. Habentes victũ et tegumentũ his cõtenti sum⁹. j. ad Timo. vj. xliiij. dis. §. j. xvj. q. j. si cupis. in fi. et no. pre. c. duo. xij. q. j. c. res ecclesie. Uel agroz fruct⁹. glos. Ergo res mobiles nõ põt dare sine csensu clerici sui. de hoc tñ vide qd legit et no. ex de dona. ceterũ. et xvj. q. j. possessiones. Seqtur vt ex hoc paupes affligantur: qbus subtrahũt quartam partẽ pauperibus debitã et sibi appropriant. Hug. et c. videntes. ibi. ex sumptibus. et j. sumptibus. et j. dispensatores. et j. necessaria. et c. pcipimus. ibi. Indigentib⁹ oia dispensent. et c. illi qui. ibi. Dispẽsatori relinquãt nihil habentibus cferenda. et pre. c. res ecclesie. nõ quasi pprie sz vt cõmunes. et sequit in pfatos vsus fideliter dispensande sunt. et §. sequẽti. Si ergo res ecclesie non quasi pprie/sed quasi cões habende sunt: quũ de cõi nullus dicat hoc meũ: nec de reb⁹ eccl'ie hec mea est põt aliquis dicere etc. et j. Ex qbus res ecclesie licet oibus debeãt esse cões: primũ tñ sibi et eccl'ie seruientibus necessaria eps subministret: que supsunt fidelium vsibus ministraturus etc. et. c. si priuatũ. Si priuatũ possidemus qd nobis sufficiat: nõ illa nostra sunt quoz pcurationẽ quodãmodo gerimus. nõ pprietatem nobis vsurpatione dãnabili vendicem⁹. qd. c. ponit. xxiij. q. vij. q aũt. Ad hoc facit qd dicit Bern. qui dicit. Res ecclesiarũ pauperũ sunt. sacrilega eis crudelitate subripit: quicqd pter victuz retinent vel vestitũ. Idem. Cõcedit tibi vt si bene deseruis: de altario viuas. Non aũt de altario luxuriaberis. nec de altario supbias: vt inde compares tibi frena aurea. sellas depictas/calcaria deaurata. xliiij. di. §. j. Ad id facit qd legit et no. §. e. res ecclesie. Faciũt etiam p hac sententia. xij. q. ij. qui abstulerit. ibi. christi pecunias et ecclesie. et c. j. ibi. qui christi pecunias. ¶ L Sed nec mutuare põt pecuniã ecclesie/platus. nam decapitatur q sub specie publici creditoris etiã de publicis rationibus mutuat. C. de his qui ex publi. rationi. mutu. pecu. acce. l. vlt. et qui accipit eam punitur in quadruplum. C. e. ti. l. j. Nam vtilius est collocare in emptione pdioz. s. xij. q. j. videntes. et c. e. q. ij. vobis. fm Lau. Facit etiã. c. e. q. ij. apl'icos. ibi. Ecclesiasticos redit⁹ ledere: quos. et j. ob escam pauperũ et peregrinoz sustentationem esse decernimus. et j. ibi. salarijs. et c. monemus. ibi. sed nec salariũ. et c. quisquis. de salarijs epi. et c. indigne. ad substantiã pauperũ derelicta. et c. vobis. ibi Tertiam vero pauperibus sub oi cõscientia faciat erogari. et c. q diuinis. ibi. in pauperũ puenire dispẽdium. et c. concesso. ibi. reditus et oblationes. et j. quartam pauperib⁹ et peregrinis. et c. quatuor. ibi. tam de reditu. ibi. tertia pauperum. et c. de reditib⁹. ibi. erogationi pauperum. et c. mos. est. ibi. tertia vero pauperibus. et cap. sancimus. ibi. tertiam cunctis pauperibus. et c. et si illi. ibi. qui auferũt pauperibus qd nõ dederunt. et c. de laicis. ibi. ecclesie pauperibusq subripiũt. et c. sine exceptione. ibi. Episcopus reb⁹ ecclesie tamq cõmendatis non tamq proprijs vtatur. et c. aurũ. ibi. et subueniat in necessitatibus. et j. ibi. ppter alimoniã pauperũ. et j. cur passus es tot inopes fame mori? et j. nemo põt cur paup viuat. et j. p minutas erogatiões dispensata egentibus. et c. gl'ia epi est pauperũ puidere opibus. et ibi. accepisse pauperib⁹ erogandũ etc. et. j. quõ possumus aliena. i. res eccl'ie. Glos. fideliter distribuere: q nostra timide reseruamus? Et. xij. q. iij. c. j. s. all'. placuit. Placuit vt epi vel psbyteri vel diaconi vel quicũq clerici qui nihil habentes ordinãtur: et tẽpore epatus vel clericatus sui agros vel quecũq predia nomie suo comparant: tamq dominicarũ rerũ inuasionis crimine teneant. vbi dicit glos. qd speciale est i ecclesia q licet sacerdos aliqd suo noie emat de pecunia ecclesie: q res illa statim facta est ecclesie. et idem no. xij. q. ij. apl'icos. et ex de pecu. cleri. inquirendũ. glos. j. et q. iiij. c. j. Sacerdotes vel quilibet quibus ecclesiasticarũ rerũ cura cõmissa est: quecũq administrationis sue tempore emerit. et. j. ad ecclesie nomen cui psunt/chartarũ conficere instrumenta pcurent. Ad hanc sententiam facit tota questio. v. eiusdem cause. in qua cauetur q clerici de bonis ecclesie testari nõ possunt: q: nõ sunt sua. Potest tamẽ clericus aliqua mobilia dare causa eleemosyne in egritudine constitut⁹. ex de testa. ad hec vbi no. Innocen. et Osti. q fieri potest talis donatio sine traditione. C. de donatio. quisquis. et successor tenebitur. ar. s. e. q. ij. quicũq suffragio. et ex de dona. per tuas. fm eos. ¶ Sed Uincen. in pre. c. ad hec. vim facit in eo q dicitur illa decre. erogare subaudi. et ita tradere. sec⁹ si erogandum post mortem dimittat. Nam episcopus põt de fructibus suis monasteriũ construere. xij. q. ij. bone rei. ex de dona. apostolice. sed post mortem erogando disponere nõ potest. xij. q. v. quia nec credit ipse Uincen. q generaliter consuetudo excusat clericos qui tempore mortis omnia mobilia dant pauperibus: multo minus filijs et consanguineis. xij. q. ij. quisquis episcopus. et hanc sententiam tenet Hug. Dicit inquã q nullo modo cleric⁹ testari potest de rebus quas habet de eccl'iastico bñficio. Naz cõparat clericus vsuario. nã dicit q clericus vsum tantũ hz. nec facit fructus suos nisi quoad vsum. vnde in vita

Universidad de Deusto Biblioteca

modeste poteſt aliquid dare:non autē teſtari.vt in p̄re.c.
ad hec.ſm Lau.qui ita no.xij.q.v.ſi eps.¶ Sed idē Lau.
⁊ Hu.no.xij.q.ij.alienationes.ꝙ ꝯſuetudo eſt in quibuſ-
dam eccleſijs ꝙ clericus moriens poſſit diſponere de oī-
bus fructibus ſue ꝑbende ꝑcipiendis vſq; ad annū quā-
do papa ſcit ⁊ tolerat. ⁊ hoc probatur per decre. ſignifi-
catum.ex̄ de preben.ſm intellectum quē poſuerūt Hoſ.⁊
Phi.qui exponūt ibi/ad āniuerſarium.i.fructus percipi
endos per annū.quia forte conſuetudo erat illius eccle-
ſie ꝙ canonicus decedens fructus ꝑbende ſue poſſet cui
vellet poſt mortem ſuā legare per annū.⁊ hanc ſententiā
ſequit̄ Oſtiē.ꝑut ſatis no.de iſta materia. de pecu. cleri.
ſane.Et ita no.Car.⁊ card.Jo.mona.ex̄ de re.ec.hoc con
ſultiſſimo.li.vj.Qđ poſſet concedi de fructibus ꝑceptis.
ſecus de ꝑcipiendis. ⁊ eſt ratio diuerſitatis:q: fructus q̄
ꝑcepti ſunt ⁊ nōdum conſumpti a canonico ſiue a clerico
defuncto: ꝑtinent ad capl'm ipſius eccleſie in qua defun-
ctus erat canonicus.ex̄ de teſta.relatuȝ.ij.⁊ ſic poſſunt de
eis ordinari ſiue cōſuetudine ſiue cōſtitutione ſua. Sed
in ꝑcipiendis nō eſt ita:nam illi ꝑtinent ad eum qui loco
defuncti ſurrogatur:qui nō debet ſuis ſtipendijs milita-
re.xij.q.ij.ꝑcaric.quia ad quē ſpectat onus: ⁊ emolumen
tum.vt patet in eo qđ legit̄ ⁊ no.ex̄ de ſepul.c.j.De h̄ etiaȝ
tangit̄ per Inno.ex̄ de teſta.cū in officijs.ſed de hoc vide
qđ no.in ſpe.c.de fructibus.⁊ inter.§.j.v̄.ſed ipſe p̄latus.
ibi vide.¶ Facit etiā pro hac materia qđ legit̄ ⁊ no.xvj.
q.j.Qm̄ quicq̄d habent clerici pauperū eſt.⁊ domus illo
rum oībus debent eſſe cōmunes.ſuſceptioni peregrino-
rū ⁊ hoſpitum debent eſſe intenti ⁊c.xxiij.q.vij.ꝙ aūt.ibi.
Non ſunt illa noſtra:ſȝ pauperū. quoꝝ ꝓcurationē quē-
admodum gerimus:nō ꝓprietatem nobis vſurpatione
dānabili vendicamus.⁊ premiſit ibi. Que tamen ſi pau-
perū compares ſumus:etiam noſtra ſunt ⁊ illoꝝ. ⁊ ibi in
gloſ.non intelligas iuris dominij. ⁊ in gloſ.ſe.i.ad ſeruā
dum nobis data.⁊ in gloſ.ſeq.p̄lati. ⁊ optime qđ legitur
⁊ no.xxiij.q.viij.conuenior.ad ſi.ibi.Templo em̄ dei nihil
poſſum aut decerpere aut tradere: quū illud cuſtodiēdū
nō tradendū ſuſceperim.⁊ in gloſ.vlti. que incipit/⁊ ita
p̄latus.facit ad idem qđ legitur ⁊ no.xij.q.j.c.ſi. Et qđ le
gitur ⁊ no. ex̄ de p̄ſcrip.c.ij.in ſi.ibi.in rebus pauperū in
ꝑiudicium nō facturam.⁊ in gloſ.ibi. ⁊ ſic bona.⁊ p̄re.§.
xliij.di.§.j.ibi.ꝑmittitur.⁊ in gloſ.ſufficere.¶ Predictis
ergo iuribus teneo/vt dixi/nullo modo beneficiatū quē-
cūq; facere fructus ſuos ꝑceptos vt poſſit eos dare cui-
cūq; voluerit.nec ꝯſanguineis:niſi indigentib⁹.nec alijs
quia vere ſic eccleſiarū ⁊ pauperū ſunt vt eis cōmunicē-
tur.q: ſemper indigent:⁊ ſemꝑ ſunt ſicut predia ⁊ alia bo
na immobilia:⁊ nūq̄ poſſunt mutare naturam ſuam: vt
aliter poſſint expendi/q̄ in varias neceſſitates eccleſiarū
miniſtroꝝ ⁊ pauperū.vt ꝓbant clariſſime ⁊ late omnia iu
ra predicta.⁊ ſicut infra tetigi in hac parte ſecunda in ar.
lxvij.in p̄n.v̄.quod de prelatis. Credo clericos beneficia
tos teneri ad reſtitutionem illorum fructuū quos volu-
ptuoſe conſumūt non facientes officium:vel facientes/ſȝ
non debito modo:⁊ nō orantes pro populo: vel indigne
orantes:quum ſint in peccato mortali. Quia iſta oblata
ſunt ob cauſam eccleſijs vt oretur pro ipſis offerentibus.
j.q.j.ipſi ſacerdotes.legit̄ ⁊ no.iij.q.j.nulli. Ut inde pau-
peres alerentur.vt.s̄.ꝓxime plene ꝓbatum eſt. Quia er
go hoc non faciunt:⁊ fructus recipiunt: infideles ſunt et
pauperū necatores.xiij.q.ij.qui oblationes. ij.⁊.c.ſequē.
¶ Item cōmittunt furtum: quia ſubtrahunt inuito qđ
obtulit.non em̄ obtulit iſtis ſed illis qui debēt facere ſer-
uitium.ad hoc.lxxj.diſt.ſiquis ſacerdotum.cum.c.ſeq.xij.
q.ij.qui abſtulerit.⁊.c.gloria epiſcopi.v̄ſi. amico rapere.
¶ Item cōmittūt ſacrilegiū. quia fraudāt totā eccl'iam
cui debent prodeſſe in orationibus. vt p̄re.c.qui oblatio-
nes.⁊.c.gloria. In grauibus peccatis quis poſitus/duȝ
ſuis premitur: aliena nō diluit. Cūctis enim liquet quia
quū is qui diſplicet ad intercedendū mittitur; irati ani-
mus ꝓcul dubio ad deteriora ꝓuocatur. ſm Greg.in pa
ſtorali.cuius verba habent̄.xlix.diſt.§.j.⁊.iij.q.vij.in gra
uibus.vbi dicit gloſ.que incipit.ex vite.⁊ bene quidē.eſt
ibi ar.orationes maloꝝ ijs pro q̄bus orant nocere.⁊ opti
me.j.q.j.fertur.ibi. Aut quō ppl'm orationis clypeo tuea-
tur:qui ſe iaculis hoſtium feriendū exponit? ⁊.j. Maior
ergo metuēda eſt locis illis calamitas: vbi tales interceſ-
ſores ad locū regiminis adducuntur:qui dei in ſe magis
iracūdiam prouocant:quā ꝑ ſemetipſos placare debue-
runt.⁊ in gloſ.ecce ꝙ crimen.⁊.xlix.di.§.j.ibi.Solicite for-
midandū eſt/ne qui placere poſſe irā dei creditur:hāc ipſe
ex ꝓprio reatu mereatur:cūcti em̄ liquido ⁊c.et.j.Qui q̄
deſiderijs terrenis adſtringitur:caueat ne diſtricti iram
iudicis grauius accendēs/dum de loco delectat̄ glorie.
fiat ſubditis author ruine. Qui ſibi cōſcius eſt his audi
tis det ipſe ſolutionem. Hui⁹ ſentētie eſt Ray. in ſumma
ſua in rubrica de apoſtatis.in ſi.§.ſed nūquid ⁊c.vñ dicit
Archid.in p̄.§.j.xliiij.di. Certe iudicio meo hinc ex dicto
Hiero.poſito in p̄re.§.j.xliiij.di.pōt elici ſolutio hui⁹ que-
ſtionis.ꝙ teneant̄ ad reſtitutionē: quū dicat ꝑmiſſum vi-
ctum de bonis altaris altaris:non abuſum. Fateor hūi ꝙ
durus eſt hic ſermo:⁊ multos ſcandalizat. ſicut verbum
chriſti.niſi quis māducauerit carnē meā ⁊c. Jo. vj.de ꝯſe.
diſt.ij.ſed panis. Nihilomin⁹ verus eſt. q: licet actio ꝯtra
tales ꝯſumptores directa nō ꝓcedat.indirecta tñ ꝓcedit
nō ſolum coram deo/ſed etiam corā eccleſia q: tenent̄ ra
tionē reddere de malis expenſis clerici ep̄o.legit̄ ⁊ no.ex̄
de accuſa.qualiter ⁊ q̄n.ibi.redde rōnē.⁊ in gloſ.ſed qua
liter.⁊ caſus expreſſus.x.q.iij.c.j.ibi.et in ſingulis annis
ep̄o ratio fiat. Et clerici ſuas eccl'ias tenentur cōſeruare
indēnes de dilapidatione ⁊ malis expenſis: ⁊ de dānis q̄
ei intulerūt.vt eſt expreſſum.xij.q.ij.ſtatuim⁹.ibi.⁊ de fa-
cultatibus/ſiquas habent ꝓprias/indēnem eccl'iam red
dant.⁊.c.ſeq.⁊.c.diaconi.j.ibi. Sacerdotes nihil de reb⁹
eccleſie ſibi cōmiſſe alienare p̄ſumant.qđ ſi fecerint:cōui
cti in ꝯcilio ⁊ ab honore depoſiti de ſuo ꝓprio aliud tātū
reſtituant ⁊c.ex̄ de elec.ꝙ ſicut.§.ſi.Cōſumere autem/vel
male expendere/alienare eſt.vt ꝓbat meus.§.preal.xliij.
diſt.§.j.⁊ clare.xij.q.ij.monemus.ex̄ de re.ec.nulli. De iſto
pūcto an clerici ſint dñi fructuū notauit Oſtiē.ex̄ de pe-
cu.clerici.ſane.⁊ Jo.gal.⁊ Jo.mona.ex̄ de rebus eccleſie
nō alie.hoc conſultiſſimo.lib.vj.quoꝝ opinio ſalua eoruȝ
reuerentia parat viam ⁊ laqueū clericis bona eccleſiarū
amplius conſumendi:que tot ſacris canonibus allega-
tis ſuperius contradicit.

¶ Articulus.xxix. A

Expediti dei gra-
tia de defectibus ⁊ peccatis primi ⁊ pre-
cipui ordinis clericalis:ad tranſgreſſio-
nes ſecūdi ordinis laicalis per ꝯſequēs
accedamus. Et quia inter alias mundi
dignitates eccleſie/iperij romani dignitas maior ⁊ pre-
cipua eſt:quia ſuper omnes mūdi reges et principes eſt
vnus imperator.⁊ oēs mūdi reges ei ſubeſſe debēt:qcq̄d
dicat rex frācie de facto.ex̄ q ſi.ſint le.ꝑ venerabilē.§ inſu
per.in glo.de facto.⁊ reges hiſpanie.ad h̄.lxiij.di.hadria-
nus.ij.vbi de h̄.in gloſ.ḡ.ibi vide.xj.q.j.§.hec ſiq̄s.vij.q.j.
in apib⁹.xcvj.diſ.duo ſunt.ff.ad.l.rho.de iac.q̄ leuāde.Et
q: maior plus offendit:ſicut.s̄.§.a capite.in ar.xj. dixi de
papa.xl.di.hō. Jō de ei⁹ defectib⁹ ⁊ ſcelerib⁹ ꝑmit⁹ eſt di-
cendū.¶ Peccāt aūt imꝑatores p̄mo: q: nō faciūt iuſti-
tiā:ꝓpter qđ veniūt tēpeſtates in ppl'm ⁊ flagitia.xxiij.q.
v.ſi q̄s violētos.⁊.c.regū.de nullo em̄ magis placere deo
pñt ꝙ ſi iuſtitiā exerceāt cōpeſcēdo eos q̄ in ſuā ⁊ alioruȝ
ꝑniciē debacchant̄.xxiij.q.v.q̄li nos.⁊ iuſticiā colere ſum
mū bonū eſt i hac vita.xij.q.ij.cū deuotiſſimā. Scđo pec
cant impugnādo ſanctā eccl'iam matrē ſuā.xij.q.ij. q̄ ab-
ſtulerit.xcvij.di.eccleſie.ibi:Noſtra tñ mater eccleſia quā
tenentur defendere. ex̄ de natis ex li. ven.c.j.vnde papa
quādoq; deponūt eum.ex̄ de elec.venerabilē.§.obiectio-
ni.⁊.§.ſi.ex̄ de re iudi. ad ap̄lice.lib.vj.q: ſiue pacata ſiue
turbata eccl'ia fuerit t̄pe regiminis eoꝝ:p̄nceps is q̄ tui-
tionē ſibi cōmiſit ſcȝ deus/exiget rationē. xxiij.q.v.princi
pes. Tertio q: diſtringūt clericos in foro ſuo placitare/
cōtra id.xj.q.j.cōtinua.⁊.c.nullus.⁊.c.inolita.⁊.c.placuit.
ex̄ de fo.cōpe. ſi diligenti.xxj.q.v.c.ij.⁊.c.ſi quis eps.cū.c.
ſequē.⁊ ꝯtra illud qđ iuſſerūt ⁊ fecerūt coꝝ p̄deceſſores.
cauſa.e.q.c.ſacerdotibus.⁊.xvij.diſt.§.hinc etiā.xij.q.j.fu
turam. Quarto q: imiſcent ſe electionib⁹ prelatoꝝ aut
per ſe aut ꝑ ſuos ſatellites: aut ꝑ ſuas literas cōminato-
rias/cōtra iura.lxiij.di.ſacroꝝ.⁊.§.ſeq.⁊.c.hadrianus.j.⁊
c.ego lodoicus.de elec.ſacroſancta.xvj.q.vij.ſane.⁊.c.q̄ſ-
quis.niſi hoc habeant de dñi pape p̄uilegio ſp̄ali.lxiij.di.
hadrianus.ij.cum.c.ſeq.⁊.§.p̄ncipibus.⁊.§.verū.⁊ ſic in
tellige.ex̄ de iu.pa.nobis fuit. Quinto quia aliquos ex
odio exheredant ⁊ deijciūt:⁊ quoſdam ex leui opinionis
aura ſublimant. xv.q.vij.ſexta actione. Sexto q: ſine cā
pedagia concedūt ⁊ pecuniā mittunt. Non pñt impera-
tores ſine cā ꝯcedere pedagia. Cauſa legitima ſm Ray.
eſt defenſio ſtrate publice cōtra p̄dones in terra:vel pira
tas in aqua:vel ꝑ defenſione fidei vel patrie cōtra paga
nos.vel hereticos:vl' alia ſimili iuſta cā. Qui ergo aliter
recipit ea:ad reſtitutionem tenet̄:q: ꝓhibita ſunt:niſi ab
iperatore vel rege vel lateran̄.concil'.ſunt cōceſſa ex cā vl'
ex longiſſima conſuetudine cuius nō extat memoria de-
bita.ex̄ de verbo.ſigni.ſuꝑ quibuſdā.§.p̄terea.ff.de pe. et
vec.l.vectigalia. ex̄ de cenſi. innouam⁹. xxiiij.q.iij.ſiquis.
vide qđ ſcripſi.j.in.xlvij.ar.v̄.quid de pedagijs. Quod di
ctū eſt de rege: Oſtiē.intelligit Romanoꝝ.ff.de ori.iu.l.
ij.§.nouiſſime.inſtitu.de iure nature.§.ſed qđ principi. et
no.Oſti.in ſumma.de cenſi.§.ex q̄bus.v̄.ſed nūquid ſine
cauſa. Imperator etiā vel rex qui mutauit ꝑ lucro tēpo-
rali in grauamen populi monetā: tenet̄ ad ſatiſfactionē.
maxime ſi primā iurauit tenere.ſic loquit̄ ex̄ de iureiurā.
quāto. Caueant ergo p̄ncipes monetā mutantes.nam ⁊
apud deū/⁊ in foro penitentiali aſtringuntur ſicut ex no-
uis pedagijs:vt dictū eſt:niſi forte hec innouatio fiat/po
pulo:cui⁹ intereſt:approbante.ar. ex̄ de maio. ⁊ obe.c.ſi.
ſm Oſti.qui ſic no.in p̄re.§.ex q̄bus.v̄. ꝙ ſi moneta. Se
ptimo q: dimittunt vxores ſuas. vt ex̄ q̄ ſi.ſint le.c.ꝑ vene
rabilem.§.videbat̄.ij.q.j.ſcelus.xj.q.iij. ita. Octauo q:
labūtur in hereſim.xj.q.iij.iulianus. Nono q: nō reuerē
tur ep̄os qui ſunt maioris dignitatis.xcvj.di.duo.⁊ ex̄ de
ma.⁊ obe.ſolite. Sed ipſos ſepe mutilāt ⁊ occidunt ⁊ ca
piūt ⁊ banniūt ⁊ degradant:ſicut quidā reges iam fece-
rūt portugallie/cōtra ex̄ de iureiurā.olim.⁊ de elec.vene
rabilē.⁊.c.ad ap̄lice.li.vj.pena taliū.ex̄ de penis.felicis.li.
vj.⁊.e.ti.ſiquis ſuadēte.in clemē. Decimo quia nō defen
dunt eccl'iam vt tenent̄: ꝓpter qđ poſſunt deponi.p̄re.c.
p̄ncipes.xxvij.di.eccleſie.xv.q.vj.alius. Undecimo quia
periuri ſunt:q: raro ſeruāt fidelitatē quā iurant pape et
eccl'ie romane.lxiij.di.ego.ex̄ de re iudi.ad ap̄lice.v̄.deie-
rauit.li.vj.ex̄ de iureiurā.Romani.in clemē. ⁊ dic Guil'.
in ſpec.in tit.de iureiurā.§.j.v̄.illud aūt.poſt p̄n. ꝙ elect⁹
p̄ſtabit p̄mo illud iuramentū legato ap̄lice ſedis: poſtea
q̄n coronabitur:iterum p̄ſtabit illud pape: vt p̄re.c.roma
ni. Duodecimo:q: nō curant recuperare terrā ſanctā: et
ſaracenos inimicos crucis dñice impugnare. qui fidem
catholicā pſequūtur.quū ad⁹ hoc ſit romanū imperiuȝ a
dño ſp̄aliter inſtitutū. xcvij.di.eccl'ie. xxiij.q.v. p̄ncipes.c.
vnū ſolū.c.de ligurib⁹.xcvj.di. cōſtantin⁹.⁊ vide Innoc.
devoto.ꝙ ſuꝑ defect⁹ alij imperatoꝝ pñt colligi de his q̄
ponūtur p̄re.c.ad ap̄lice. ¶ B Attendant aūt impera-
tores ad triplicē coronā:quā recipiūt ad bene agendū et
ꝓmerendū deſignatiuā. Nam rex romanoꝝ coronat̄ tri-
plici corona. Prima eſt ferrea: quā recipit ab archiepo
Colonien̄.aquiſgrani eiuſdem dioce. Ferrū autē fortitu
dinē deſignat:qua debet vincere rebelles.⁊ infideles cō-
culcare.vnde Dañ.ij.ibi: Et regnū quartuȝ erit velut fer
reum: quō ferruȝ cōminuit ⁊ domat omnia:ſic cōminuet
oia hoc ⁊ conteret. ¶ Secūda eſt argentea: quā ingreſ-
ſus italiam recipit a mediolanen̄. archiep̄o in villa mo-
dicen̄.eiuſdem dioc.tamen Henricus catholicus valde:
quem vidi recepit illam mediolani in eccleſia ſancti Am
broſij tēpore pape Clementis.v. Argentū aūt ſonoꝝ deſi
gnans mūditiam ⁊ claritatem iuxta illud Prouerb.xxv.
Aufer rubiginē de argento:⁊ egredietur vas puriſſimū.
ſignificat ipm principem ſonoꝝ ꝑ bonam famam.ex̄ de ſa
cra vnc.c.j.mundum.ij.q.j.ſcelus.⁊ clarum ꝑ ſapientiam.
Sap̄.viij.Habebis ꝓpter hanc ſcȝ ſapientiā/claritatem
ad turbas. ¶ Tertia eſt de puro auro: quā coronam per
papam in eccleſia ſancti Petri ad altare ſancti Mauri-
cij recipit:⁊ deſignat aurum qđ oībus metallis eſt excel-
lentius ⁊ nobilius:ipm imperatorē alijs regibus ⁊ p̄nci-
pibus in potētia ⁊ iuſtitia excellentiorē eſſe debere ⁊ pre-
cioſioreȝ.plūbo tñ eius dignitas cōparatur: reſpectu ſa-
cerdotalis q̄ comparat̄ auro:vt p̄re.c.duo.ſic olim in his
tribus metallis dabatur tributum romanis. Quū ergo
imperatores grauiter peccant: corone he ſp̄ualiter de ca
pitibus cadunt.vñ poſſunt dicere Thre.iiij. Cecidit coro
na capitis noſtri.ve nobis q: peccauim⁹. Tredecimo:q:
alienāt bona imperij.nō em̄ ſunt ꝓprietarij iperij.vide qđ
legit̄ ⁊ no.xxviij.q.viij.§.q̄uis.gloſ.j.que incipit:⁊ ita.Sȝ
defenſores etiā miniſtratores ⁊ augmētatores. Ūñ pro-
pterea auguſti vocātur ab augeo auges. Luc.ij.Exijt edi
ctum a ceſare auguſto. ad hoc facit.C.quadrie. preſcrip.
bene a zenone.viij.diſt.quo iure. ⁊ eſt caſus ex̄ de iureiur.
intellecto.⁊ iunge qđ no.s̄.§.vna cōſideratio.v̄. eſt ergo
in ar.xiij. ¶ C Et ꝓpterea dicit Accur.ꝙ donatio facta
eccl'ie per Conſtantinū de qua dicit̄.xcvj.diſt. cōſtantin⁹.
⁊ de elec.fundamenta.ꝙ nō tenuit.⁊ ꝙ ſucceſſor eam po
tuit reuocare:vt ſcripſit in aut̄.quō oportet epiſ. poſt p̄n.
⁊ hoc cōmuniter tenent legiſte.decretiſte tenent contra:
vt no.Joā.lxiij.diſt.ego lodoicus.gloſ.j.pro quo facit ibi
textus vſq; in perpetuuȝ. Patet ꝙ hoc non fuit ꝑſonale:
nec papa huic renūtiauit vt non poſſet iterato reuocare
ſm Hug.⁊ p̄re.c.conſtantinus.ad ſi.ibi:ſtatuimus ⁊ con
firmamus vſq; ad finem mūdi.⁊ ex̄ de iureiurā.Romani
§.ſi.v̄.eidem.ibi:ac p̄cipue p̄clare memorie Conſtantinū.
in clemē.ex̄ de elec.fundamenta.§.ne aūt.li.vj. Unde dñs
papa vel imperator poteſt donare in quātacūq; quātita-
te donare voluerit:⁊ valet ſine ſcriptura ⁊ inſinuatione.
C.de dona.ſancimus.⁊ q̄ fiunt in priuatis.in p̄ncipē ſimi
liter valent cuiuſcūq; fuerit quātitatis.C.de dona. autē.
⁊ a priuatis. Et quū datur pijs locis optima menſura eſt
rerum donatarum imenſitas.in aut̄.de non alie.aut per-
mu.re.eccle.§. ſinimus.coll'. ij. ⁊ loquitur proprie in do-
natione quā facit imperator ſm Hoſ.⁊ Joan.de anto.in
ſumma ſua de dona.§.dñs papa.vñ in p̄re.c.ego lodoic⁹.
ibi/concedo.i.nō inquieto:non moleſto:habere ꝑmitto:
non reſiſto/q̄n pacifice ⁊ quiete habeas ⁊ poſſideas.naȝ
antea eccleſia romana habuerat ⁊ tenuerat iſta:ſicut ptȝ
ex litera:ſed forte non oia Hug. ſic autem fecit dñs Ru-
dolphus rex alemānie qui donauit eccl'ie romane ciuita
tem bonon̄.cum diſtrictu ſuo/⁊ totam romandiolā.nam
nō donauit ſm veritatem:quoniā ab antiquo facta erat
donatio a Pipino patre Caroli magni/⁊ alijs imperato
ribus.qđ dic vt no.in ſpec̄.de reſcrip.p̄ſentia.§.ratiōe cau
ſe.v̄.item qđ obtentū eſt ⁊c.facit ꝓ hoc qđ legit̄ ⁊ no. xvj.
q.iij.placuit.j.adde hic quod ſcripſi.s̄.in p̄ma parte in ar.
xiij.v̄.Item romana.⁊ in ar.xliij.v̄ſi.ceterum.⁊ in ar.xlv.
v̄.⁊ auguſtin⁹. ¶ Hic tamen ſciendȝ eſt ꝙ quilibet pōt
regulariter rem ſuā eccleſie relinquere:contra quā multi
tyrāni multas diuerſas machinationes ingerunt:⁊ ideo
ꝯtra tales inuehit̄ cōciliū ḡnale.ex̄ de re.ec.nō alie. cū lai
cis.ibi: Non ſolū de alienatiōe feudoꝝ ac aliarū poſſeſſio
nū eccleſiaſticarū ⁊ vſurpatione iuriſdictionū:ſed etiam
de mortuarijs ⁊c.i.ꝑ aīa derelictis. de q̄b⁹ aliq̄ ſtatuūt ꝙ
eccleſia infra annū ⁊ diē diſtrahat al's authoritate ꝓpria

Oēs re-ges [illegible] ipatori

Impera-tores in q̄b⁹ pec-cent.

Triplici coronis imperatori significa-ta.

Donatio facta ecclesie a Cōſtātino an ſit reuocabilis necne.

Pōt quiuis rem ſuā eccleſie relinquere.

Universidad de Deusto Biblio

relicta occupant cõtra.l.C.de sacro.ec.generali.⁊.l.iubemus.vbi d:ꝙ cuilibet res suas patrimoniales/vel partem siue causa mortis vel iure institutionis vel quocũq̃ alio modo relinquere vel inter viuos donare licet eccl'ie: nec est necesse ꝙ talis donatio actis insinuetur. C.de sacro.ec.illud.videq̃ legit ⁊ no.in prima ⁊ vltima glos. ex de cõfir.eccle.c.ij.vnde siquis etiã de curiali fortuna ecclesie reliquerit: tales donationes et ecclesie libere sunt et imunes a lucratiuorum inscriptionibus. Cur enĩ nõ facim⁹ discrimen inter res diuinas ⁊ humanas. C. de sacro.ec.l. sancimus.ij.q̃ est canonizata.xxiij.q.viij.§.quis in.l.sancimus. ⁊ hec etiã futurũ tẽpus respiciũt.in aut.de eccl'ia. titu.§.ad hec.C.de sacrosanc.eccle.decernimus.C.de epi. ⁊ cleri.omnia priuilegia. Hoc enĩ ius ꝙ ecclesie relinquat maxime in vltimis volũtatibus/valde fauorabile est:tũ fauore vltime volũtatis.C.de sacro san.ec.l.j.tum fauore anime.xiij.q.ij.anime defunctorum.C.de sacro.ec.sancim⁹.j. Tũ fauore ecclesie que habet loco minoris ⁊ filij.in aut. de sanc.epis.§.penulti.in fi.in aut.de eccle. titu.§. signis. in noĩe magni de.coll.ix.⁊ pce.nulla igit cõstitutione.nulla consuetudine ↄtrariũ statui põt:quũ sine periculo aĩe seruari nõ possit.ex de ↄsue.c.fi.⁊ de pscrip.c.fi. Sed contra:q: si sic tẽporalia possunt relinqui ecclesijs:cito ad ecclesiam poterũt deuolui oia tẽporalia:q: quũ nihil possit alienare eccl'ia exquo semel acquisiuit rẽ. ex de re.ec.non alie.nulli.⁊.c.siquis.p totum.C.de sacrosan.ec.iubemus. ⁊ in Aut.hoc ius porrectum.q̃d ponit.x.q.ij.hoc ius. ⁊ in Aut.de nõ alie.re.ec.coll.ij.⁊ de aliena.emphite.coll.ix.et p totum.nũq̃ desinet esse heres:vt in li.feu.de feudi.aliena. clientulus. ¶ D Et expssum est ꝙ non licet feudum donare:nec p aia iudicare:nec in dotẽ p filia dare.in lib. feudo.qualiter iurare debet vasallus dño donare. ideo si vasallus religionẽ intrauerit:feudũ amittit.idem si clericus fiat.in lib.feu.si de feu.vasal.interpel. fuerit clericũ de feudo femineo.§.ex hoc illud. q: nec ptinet ad eum beneficiũ qui nõ dz gerere officiũ.in li.feud. de inuestitura: quã citius accipit miles.⁊ ar.ex de cleri.cõiu.ꝙ autẽ. ⁊.c. diuersis.⁊ de pben.sup inordinata.⁊.c.exstirpãde. Quid plura:nec vendere licet feudum:nec pignorare:nec p aia iudicare:nec quoquo modo alienare pter dñi voluntatẽ: vt in li.feu.de feu.nõ alie.sine cõsensu maioris dñi/imperialẽ.§.habito.legit ⁊ no.ex de feu.c.ij. ¶ Nec obs. de re. ec.nõ alie.cũ laicis.vel alia iura canonica.q: nihil ad ecclesiã de feu.ex de fo.cõpe.ex trãsmissa.⁊.c.verũ. Nec etiã papa vult detrahere iuri regio.ex qui fi.sint legi. lator.et c.causam.ij.de ap.si duobus.⁊ distincte sunt iurisdictiões in Aut. quõ opz epis. respõso.j.in pn.coll.j.⁊.xcvj.di.duo. Solu.qualitas feudi cõsideranda est. nã si sit de camera dñi ad tẽpus datum:in tali habent ↄtraria locũ:quũ nõ sit perpetuũ:nec heres succedat.de tali loquit in lib.feu. q̃bus mo.feu.amit.§.Item siquis feudũ in curte.⁊ in pn. li.qui.feu.dare pos.p totum.⁊ de feudo gardie seu gastallie. Item illud idem est de comitatu:in quo non succedit filius sm ius antiquũ:q̃d tñ hodie vsurpatũ est.sic loquitur de feu.alie.si clientulus.⁊ de tali etiã scz tpali loquit. ex de dona.inter virũ ⁊ vxo.nuper. ¶ Item si de natura feudi est/ꝙ vasallus in ppria psona seruiat.⁊ in tali non succedit clericus etiã si filius sit:quũ non psonaliter possit seruire.xxiij.q.viij.§.j.⁊.c.his a quibus.nec p alium:q: natura feudi:q̃d psonale est: hoc nõ patitur.ar. ex de offi. dele.qm̃.ff de solu.inter artifices. C.de cadu. tol.l.j.§.fin vero talis. Si vero paternũ ⁊ reale siue ppetuũ sit:⁊ consueuit seruiri p alium:sicut fere vbiq̃ est: tunc habẽt locũ pma iura.vide q̃d no.xxxiij.q.ij.latorem.in glos.amittat. Et si quomodo sit inter dñm ⁊ vasallu3/vtrũ sit paternũ vel nouu3: bonus iudex estimare debet cui deferat iuramentũ vt in lib.feu.de gradi.succe.c.j.⁊.ij. ⁊ de inuestitura quã citius accepit.§. Item placet.⁊.c.ibi sequẽ. qui sibi ⁊ heredibus.vbi etiam loquit de allodio. ⁊ de eodem allodio habes in lombarda de probi.nup.l.vt epi.de quo etiam dicitur/ꝙ si alicui in feudum concedatur: demum def ecclesie.is cui ↄcessum fuerat in feudum non põt ipm retinere:nisi sibi denuo ab ecclesia cõcedatur. ⁊ hic est casus in quo vasallus amittit feudũ sine culpa sua: vt in li. feu.de pace iura.fir.l.vnica.§.penulti. Igitur cõsuetudo terre ↄsideranda est. nã inuenitur feudũ sine fidelitate, vt in lib.feu.qualiter fiat inuestitura.c.nulla. Item inuenitur feudum liberũ ⁊ immune: de quo nõ tenetur quis facere nisi simplicem recognitionem. vnde cõsueuit dici vulgariter. Ego teneo hoc castrũ in feudum liberũ.et sic sm diuersas cõsuetudines/diuersimode iudicabitur de feudo.⁊ si nõ apparet certa cõsuetudo:iure scripto vtendum est:vt in li.feu.explicit liber pmus. ¶ Incipit secundus de feudi cognitione.c.causaru3.p q̃d apparet ꝙ iura liberi feudi nõ astringunt aliquos nisi sit lex imperialis. Et in tali scilz feudo paterno succedit filius etiam si religiosus sit.in Aut.de sanc.epis.§. nullam. coll.ix. antiquũ ergo feudum q̃d quasi patrimoniũ põt dici:nisi consuetudo cõtraria repugnet: vnde ⁊ plat⁹ põt h dare in feudũ: quis aliud sit in nouo.ex de feu.c.ij.⁊ in lib.feu.de cleri.q̃ inuestituram facit.c.j.in fi.hec solũmodo expresse cõprobatur in li.feu.in capl'is.conradi regis.c.si quis ea. ⁊ hoc verum est:nisi in fraudem fiat:vt in li.feu.q̃d sit inuestitura.c.noui vero feudi inuestitura.puta patitur se conueniri aliquis vasallus ab ecclesia coram ecclesiastico iudice:⁊ ↄfitetur in fraudem se vel pdecessores suos magna dãna dedisse ecclesijs:quũ tamen falsum ↄfiteatur.vñ in restaurationem dãnorum dat ei quicq̃d habet retento sibi vsufructu ad vitã suam.⁊ de his oĩbus fit libellus: ⁊ dicit/Ego iudico hic animã meã vt vitem extremũ iudiciũ futuru3. taliter colludendo nõ põt feudũ pro aia iudicari. sic põt intelligi lex/imperialem. ¶ Or aũt imperatores successores Cõstantini nõ possunt reuocare donationem illam factã ecclesie p eum:ex eo etiam apparet: q: iura illa q̃ de hac donatione loquũtur:sunt authoritate apl'ica perpetuo ↄfirmata.xxv.q.ij.c.j.⁊.iij.⁊.c.ecclesiastice. et pte. igit exquo authoritas superioris intercessit: silet ptãs inferioris.ex de iudic.cum venissent.⁊ de cõfirma. vti.c.j.⁊.ij. papa autẽ superior est.ex de maio.⁊ obe.solite. qui fi. sint legi.p venerabilem.§.j. Non poterat aũt cogi imperator: vt hanc donationẽ faceret ecclesie: vel priuilegium ↄcederet.sed exquo dedit auferre nõ põt.xxv.q.ij.priuilegia.j.⁊ ij.⁊.l.seq.⁊ ar.C.de acci.⁊ obli. sicut in initio.de vo. ⁊ vo. re.magne.maxime exquo romana ecclesia ipsa approbauit.xcvj.dist.bene.de.cõst.ecclesia.⁊ ar.xxiij.q.v. ad fi. sm Osti.qui ita no.in summa de imu.eccle. §.penulti.℟. sed nec.ibi vide q̃d hic deest. ¶ Immo etiã rex romanorum qui nondum est coronatus vel imperator priuilegia dare põt. de quo satis no.in spec.de rescrip.presentia.§.fi.℟. Item q̃d est obtẽtum.⁊ hoc disputauit ⁊ tenuit Iacob⁹ de arc. ⁊ facit q̃d no. Innoc.de elec.venerabilem.⁊ clemẽ. de iu. iu.romani.ibi/reges romanos. ¶ Et refert Osti.de ℟. signi. super quibusdam. ꝙ vidit in alemãnia per principes iudicari/ꝙ rex romanorum post electionem concordẽ eãdem habeat potestate3 quã iperator.⁊ ꝙ vnctio nihil addit. ⁊ facit q̃d no.xciij.di.legim⁹.in Glos.ex sola.⁊ op. ar.de transla.inter corpalia.§.cũ g̃.ibi: Cui pfecto epalis dignitas nihil addit.⁊ de hoc p Ioã.an.in pre.c.romani. in glos.romanos. et sequit vt dicit ꝙ vidit ⁊ habuit formas quarũdam literarũ que de registro Inno.iij.dicuntur extracte:que emanauerũt sup negotio discordie electionis de qua loquit decre.venerabilem.quaru3 altera dirigebatur/archiepis/epis ⁊ platis ⁊ pncipibus alemãnie ⁊ sclauonie:altera spãliter maguntiñ.inter alia referẽtes/ꝙ inconcussa cõsuetudo imperij romani cõsona iure subnixa per patientiã sedis apl'ice tolerata.⁊ per tolerantiam approbata/habet hoc ꝙ elect; duobus in discordia vterq̃ administrat vt rex:⁊ omnẽ imperij iurisdictionem exercet.q̃d declarat ibi papa locũ habere donec per papã alterius electio fuerit approbata: vel reprobata. ⁊ adde q̃d scripsi

q̃d scripsi in prima pte in ar.xliij.℟. Itẽ nota.in additione si queris. de priuilegijs ↄcessis ecclesie ⁊ clericis ab imperatorib⁹.de sen.ex.nouerit.sm Innocẽ. Et q̃s exemit clericos a iurisdictiõe imperatoris.de ma.⁊ obe.siquis.sm eũ priuilegijs datis ab impatoribus et regibus fidelibus ecclesijs et clericis in diuersis casib⁹.lxxix. dist.si duo.in titulo rub.xcvj.di.in scripturis. ⁊.c.satis.⁊.c. cõstantin⁹. xcvij. dist.eccl'ie mee.⁊.c.victor honori⁹.xj.q.j.cõtinua.⁊.l.siquis cũ clerico. ⁊.l.quicũq̃ itẽ. ⁊.c.de psona.ij. q.j.in pnis.xv. q.iij.sane.xvj.q.j.gñaliter.§. nouarũ.xvj.q.iij.§. pscriptionũ.⁊.c.vlt.xix q.vlt.si qua mulier.c.nunc autẽ.c.nõ liceat. xxiij.q.iiij.ipsa pietas.⁊.q.viij.§.quis.xxv.q.j.§.vlt.⁊.q.ij. l.quecũq̃ igitur.⁊.l. si ecclesie. xxvij. q.j. siquis rapuerit. xxx.q.vltima.§.sed obijcitur.⁊c. ¶ Articulus.xxx. A

Post imperatorũ de

fectus de regum criminib⁹ est tangendum.

Reges i quib⁹ offendit.

¶ Peccant autẽ reges primo trahendo clericos ad forũ suum: vnde deponẽdi essent a ppria dignitate.xj.q.j.null⁹. Nã q̃ celestẽ militẽ pulsat.j.q. iij.saluator.ei⁹ forũ sequi debet.xj.q.j.christianis.vide q̃d dixi.s.§.primo.℟.tertio. Secũdo/q: a clericis ⁊ ecclesijs et ecclesiasticis psonis pẽsiones ⁊ pcurationes ⁊ banna et penas extorquẽt cõtra iura et ecclesiasticã libertatẽ.xv. q.j.§.nouarũ.l.placet. ⁊. C.de sacro.ec.l.placet.⁊ ideo tenent pena.x.librarũ auri astricti.xxv.q.ij.quecũq̃.al'.est.c. per se.⁊ incipit.si ecclesie igit.in q̃ casu iniuriarũ actiõe tenent.ex de iniur.olim.ad idẽ. xxiij.q.viij.§. quis.nã plus iuuat ecclesia regem orationib⁹ q̃ armis miles vel armiger vt in.l.ibi sequẽ.quicũq̃. Tertio q: ducũt secum sacerdotes ⁊ clericos ad bellũ cõtra iura.xxiij.q.viij.quo ausu. et.c.siquis eps.c.si vobis fratres.c.reprehẽsibile. xxxvj.di. siq̃s vult.ex de vo.de multa.§.penul.q̃d intelligas qñ vadũt vt pugnẽt ibi psonaliter vt ibi:secus si ad dandũ consiliũ:⁊ ad exhortandũ vadãt in iusto bello:vt ibi.⁊.xxxiij. q.viij.hortatu.vide q̃d notaui.s.in pma pte.§.sz queritur qñ.℟.pñt.cũ.℟.sequẽtib⁹ in xlviij.ar. Quarto/quia nõ faciũt iustitiã: vñ deponẽdi sunt.xxiij.q.v.regũ.xv.q.vj.ali⁹. Quinto/q: tallijs ⁊ exactionib⁹ pplm dei affligũt indebite ⁊ corpib⁹ iniuriant.de q̃b⁹ deo tenẽt reddere rõnẽ.xiiij. q.v.nõ sane.xxiij.q.iiij.qñ vult.⁊.c.si eccl'ia.i fi. Sexto/q: occupãt alienas terras:⁊ nõ sũt ↄtẽti ppriis terminis.xxiiij. q.iij.transferũt.et tales nõ saluãtur si al's bene etiã administrẽt:nisi res restituãt alienas.xiiij.q.vj.si res.de peni.di. v.falsas.xiiij.q.v.neq̃ enĩ.lxj.di.miramur.⁊ ideo etiã iuste possunt impugnari.xxiij.q.ij.c.j. Est enim iustũ bellũ p rebus repetẽdis:vel defendẽdis.xxiij.q.ij.dñs. Itẽ ↄtra Saracenos.vide Innoc.ex de vo.q̃d sup his.⁊ q̃d no. s.in pma pte in ar.xxxvij.℟. Ite3 sm Innoc.qui terras nostras detinẽt occupatas.xxiij.q.viij.dispar.⁊ intendunt occupare si possunt:vt in.c.ibi sequenti. et cõtra excõmunicatos. xxiij.q.v.omniũ.⁊.c.excõmunicatorũ.⁊.q.viij.omni timore et.c.si nulla.⁊.c.vt pridem. De bello iusto et iniusto vide late q̃d scripsi.j.xlvij.ar.℟.circa.cum.℟. sequenti.⁊.§.se.q̃ sic incipit:vt de hoc. ¶ B Septimo/quia quum vnus rex vni mulieri vix sufficiat: volunt tamẽ plures habere:sicut equus emissarius/⁊ mulus quib⁹ nõ est intellectus:in anime sue piculũ/et scãdalũ plurimorũ:q̃re et excõmunicari et deponi deberent tales si incorrigibiles apparẽt.xj.q.iij. precipue.et.c.teugaldũ.c.ita corporis.ij.q.j.scelus.ex de diuor.gaudemus. Octauo simul crimẽ sacrilegij et lese maiestatis cõmittunt/iudeis sup christianos officia cõmittẽtes.liiij.di.nulla.ex de iudeis.cum sit.xvij.q.iiij.constituit. In hoc precipue reges peccãt hispanie:quorũ corporum et rerum iudei fallacissimi sunt:dij rapacissimi: homines deuorantes:quorum perfidia semp christũ et christianos persequit maxime in occulto.ex de iude.⁊ si. Nec obstat ex de iudeis.ex speciali.℟.innuit.ꝙ hec possunt committi iudeo christianis nõ suspecto:quia illud de cõparatiua pmissione est intelligẽdum:sicut et illud q̃d dicit canon.xxxiij. q.ij.siquid verius.vbi de hoc legit.⁊ no.ꝙ siquis vult interficere vxorẽ suam vt accipiat aliam:primã dimittat/et nõ interficiat.nec enĩ ppter hoc ab adulterio excusat sic rex si tali committat: nõ a pctõ:sed a pena tẽporali excusatur.q̃d dic vt no. Ostiẽ. in summa.de iudeis.§.et in quib⁹ grauent.℟.possunt tamen pncipes. Nono/in decimis et primitijs quas nõ soluunt:ad quas tamẽ soluẽdas tenentur.xvj.q.j.reuertimini.⁊.c.decime. xxiij.q.v.dicat aliquis. de cõse.di.v.quadragesima.in fi.xij.q.j.duo.ibi/ Decimas reddere et ita saluari poterũt. quib⁹ habeãt soluere:vide q̃d no. ex de ma.⁊ obe.oẽs pncipes.et si soluũt non tamẽ integre:quia nõ soluunt de furnis/et molendinis/⁊ hortis feno/et lana pecorum suorũ/et piscarijs/est interpositio. Sicut reges portugallie contra iura ex de deci.peruenit.⁊.c.ex transmissa.⁊.c.pastoralis.et auferũt decimas cete et aliorũ piscium ecclesijs et retinent sibi cõtra id ex de feri.licet. Decimo in augurijs q̃d quidã sequũtur:et eis cõfidunt.et in quibusdã alijs sortibus et supstitionib⁹ a vera fide deuiantes.xxvj.q.v.augurijs.et.c.episcopi. ⁊ ideo sine luce sunt tales:quia nihil melius resplendet in principe/q̃ recta fides.C.de summa tri.inter claras.xcvj. dist. si imperator. Vndecimo q: et al's rixosi/et irosi/⁊ furiosi/ et crudeles sunt:quũ deberent esse mansueti et tractabiles et humani.vnde dicit lex.C.de dona.inter virũ et vxorem.l.fi.nihil aliud tam peculiare est imperialis maiestatis/q̃ humanitas:per quam solam dei seruatur imitatio. Prouerb.xx. Misericordia et veritas custodiunt regem: et roborat clemẽtia thronus eius. Adde q̃d scripsi.s.in pma parte in ar.lvij.p totum.et ad hoc est op.ar.ij.libro.de animalibus/ꝙ apis electus in regem ponit vel pdit aculeum.hoc idem dicit Isidorus li.xij.etymologiarum.c.de regibus.vbi dicit ꝙ regis virtutes pcipue due sunt: Iustitia/et pietas. Vnde proprie in iure imperatores et reges clementes pij et tranquilli vocant.C.de legi.l.j.xcvij.dist. ecclesie.⁊.c.victor.xcvj.di.constãtinus.xj.q.j. sacerdotib⁹. Nam iustitia per se seuera est.ad hec.xxiij. q.iiij. duo ista. et.§. precepta.⁊. xlv. dist.in multis.c. Duodecimo leges iniquas constituũt contra id.xxiij.q.iiij.si ecclesia.in fi. di. iiij.erit autẽ.et frequẽter contra ecclesiam et leges eius. ix.dist.c.j. ⁊.ij.⁊.x.dist.in pmis.vj.c. Decimotertio quia nõ faciunt id ad quod est potestas regia instituta/scz vt mali a malo coerceantur:⁊ boni inter malos q̃ete viuãt.xxiij. q.v.non frustra.et.q.iiij.qui peccat.ante fi.ex in prohe.decre. Rex pacificus.dist.iiij.c.j. Decimoquarto impugnãt ecclesiam sepe et clericos quos debent defendere. xxiij.q. iiij. maximianus.⁊.c.ij.⁊.c.se.⁊.q.v. principes. xj.q.j. christianis. Nec impugnant hereses sicut debẽt.xxiij.q.iiij.qñ et.c.si ecclesia.in fi. Decimoquinto non puniunt blasphemantes sicut debẽt.xxiij.q.iiij.nõ inuenitur. Decimosexto non subijciunt se ipsis et presbyteris sicut debẽt:et pmittunt sibi manus osculari ab eis quũ potius ipsi episcoporũ manus debeant osculari.x.dist.certum est.lxiij.dist.valẽtinian⁹.de iudic.nouit.xcvj.dist.duo.in fi.⁊.c.nũq̃.vide q̃d dixi.s.in hac scda pte.§.cõsequẽter.℟.et est argumẽtũ. xviij.ar. Decimoseptimo q: recipiũt ab electis i episcopũ vel archiepiscopũ intra regnũ suũ cautionẽ et homagiũ vel fidelitatẽ:quũ nihil tẽporale teneãt ab eisdem: cõtra iura de q̃bus legitur ⁊ no.ex de simo.et diligenti. de reg. iur.c.vlt. de ex.pre.grauẽ.glos.j. Sed super hoc vide Innocẽ.de elec.significasti. Decimooctauo quia puniũt etiã hereticos/etiam si psone sint ecclesiastice.ar. iuriũ que p eis facere vident.xvij.dist.nec licuit.lxxix.dist.siquis pecunia.j.q.vlti.c.vlti.xxiij.q.iiij. quãdo vult.c.non inuenit.⁊. c.se.et.q.v.non nos.et in.c.se.et.c.si audieris.cũ. iij.c.se.et c.principes.⁊.q.viij.legi.in fi. dist.viij.quo iure. Sed quũ crimen istud ecclesiasticũ sit:sicut et multa alia que no. ex de fo.cõ.in fi.cũ sit.nec reges:nec alij iudices de eo se possunt maxime hodie intromittere.al's hodie sunt excõmunicati:vt est expressum ex de hereti.vt inquisitionis.§. prohibemus.li.vj.nisi quum eorum cõtra eos inuocatur bra

Universidad de Deusto
Biblioteca

chiū seculare:vt in iurib⁹ an̄ dictis. Possunt imperatores et
reges infamiā tollere:⁊ ad famā restituere. vt ad natales
p̄inos:⁊ statū integrū.vide qd no. Inno.ex̄ de re.iu.cū te.
C.de abolitionibus.abolitio.ij.q.iij.l.si q̄d. §.se. C.de sen
tentiā passis et restitutis.li.ix.C.de genera.obla.indulgē
tiam.ij.q.iij.§.notandum.ff.de senten.passis et resti.l.ij.et
iij. Item restituunt illegitimos natalibus: et faciunt eos
succedere.in Autē.quib⁹ mo.natura.effi.libe.efficiant ad
modū.coll.vij.et.e.t.§.j.et.ij. Filium etiam pprium possunt
legitimare.ex̄ q̄ fi.sint le.p venerabilē.§.de filijs.sed vide
ibi glos.que incipit:q: nō. Itē restituūt seruos p̄mis nata
lib⁹ liberorū.xij.q.ij.c.ep̄s.§.qui manumittit. Item dispē
sant cū militibus de acie fugiētibus.j.q.j.q quidā. Deci
monono:q: nō recognoscūt de facto imperatorē sup eos:et
ei subesse:et ab eo debere coronari cōtra iura.lxiij.dist.ha
drianus.vij.q.j.in apib⁹.et eorum legibus teneri.C.de le
gi.leges.sed de hoc vide Innocē.de re.iu.cū te. Vigesi
mo regna sua scindunt et diuidunt inter filios vel cōsan
guineos:sicut fecit Alexander quū adhuc viueret. j.Ma
cha.j.qd tamē fieri nō debet.super quo vide qd legitur et
no.ex̄ de vo.et vo.re.licet.per Bern̄.in glos.dicit.et Inno
cē.quia in vno regno vnus rex.vij.q.j.in apibus. vj.q.iij.
scitote. Vigesimoprimo q: nō prestant auxiliū/et consi
lium iudicibus ecclesiasticis inuocati ab eis vt tenentur.
xxiij.q.v.administratores.⁊.c.principes.⁊.q.iiij.qn̄. super
quo vide qd legit et no.maxime per Innocē.ex̄ de of.or.
c.j. Vigesimosecundo q:non seruant iuramentū qd p̄
stant in sui coronatione de non alienādo bona regni/⁊ cō
seruando eius honorē:et de non mutando monetam legi
timā.ex̄ de iureiu.quāto. et.c.intellecto. et de re iud.sane.
abbate.lib.vj. Vigesimotertio quia maiora negotia re
gni expediūt sensu pprio vel cum paucis suis adsessori
bus:quū tamē maiorem partē regni super hoc vocare de
berent.i.eorum syndicos. super quo vide Innocē. in pre.
c.quanto.ar.ex̄ de ma.et obe.c.vlt. vbi de hoc.liiij. dist.c.j.
vbi de hoc. Vigesimoquarto quia cū indigeant sepe cu
ratoribus et coadiutoribus aut ppter eorū nimiam iuuē
tutem aut fatuitatem aut asininam simplicitatem:nolunt
eos recipere ab imperatore vel ecclesia: vnde ⁊ sepe pri
uant filios vel nepotes ex paterna linea descendentes.su
per quo vide qd legit et no.ex̄ de sup.ne.p̄la.grādi. li.vj.
et per Innoc̄.de fo.cō.licet. Vigesimoquinto quia vsur
pant officia sacerdotum/vn̄ lepra spūali pcutiunt.ij. Pa
ralipo.xxvj.ij.q.vij.§. Item cum balaam.℣.si ergo.et qui
recipiunt res ecclesie ab eis sacrilegi sunt et ipsi.xij.q.ij. in
digne.⁊.c.de rebus.xvij.q.iiij.§. sacrilegium. Vigesimo
sexto malos habēt consiliarios:quorum cōsilio p̄dicta/et
multa mala alia operantur maxime reges hispanie/cōtra
id.lxxxvj.di.tāta.j.q.j.estote.ex̄ de iureiu.quāto.in p̄n.ha
bēt enim consiliarios bilingues et susurrones.Leuit.xix.
Nō eris criminator:nec susurro in populis. Prouer.xviij.
Verba bilinguis quasi simplicia:et ipsa pueniūt vsq ad
interiora vētris. Idem habet eiusdē.c.xxvj.Susurro ⁊ bi
linguis maledictus.multos em̄ turbauit pacē habētes.
Eccl̄i.xxviij.Denotatio pessima super bilinguem.Eccl̄i.v:
Ois peccator inuidus ⁊ bilinguis.Eccl̄i.vj.⁊ Mat.xviij.
et nequā et adinuicē inuidos.Gal.vj. querētes semp que
sua sunt. Phil.ij.lxiij.dist.nosse.nō que regni: nec que re
gis.⁊ quosdā frequenter viles q̄ in modico tēpore ditati
et exaltati de bonis regni regnū cōsumunt:et regem ipm
cum susurrijs et adulationibus.xxij.q.ij.primum.et detra
ctionibus.vj.q.j.deteriores.et mendacijs. xxij.q.ij. omne
genus.cum.c.se.semp ex pessima consuetudine vel potius
corruptela.ex̄ de cōsue.cū venerabilis.corruptela.vsq ad
mortē:noctē plusq mediā detinentes.ad literā Job.xvij.
noctem vertentes in diem.contra consilium Aristote. ad
Alexandrum dicentis.

Consultor procerū seruos contēne bilingues
Et nequā:nec quos humiles natura iacere
Precipit:exalta.nam qui pluuialibus vndis
Intumuit torrēs:fluit acrior amne perenni:
Sic opibus parcis et honoris culmine seruus
In dn̄m surgēs/truculentior aspide surda
Aures obturat. precibus mansuescere nescit.

Mouetur terra cum seruus regnat. Prouerb.xxx. Vi
gesimoseptimo q: ipsi ijdem maxime reges castelle q̄ de
berent esse cultores iustitie.xxiij.q.v.rex debet.⁊.c.regum
et de ppriis et iustis additib⁹ viuere.ex̄ de supplē.ne.pre.
grādi.li.vj.et subditos suos a p̄donib⁹ ⁊ latronib⁹ defen
sare.xxiij.q.v.regum.subditos suos excoriant:nedum per
accusationes ⁊ collectas grauissimas.x.q.iij. cauendum.
cum.c.se.sed rapinas accipientes in castris et villis:et se
pe in ciuitatibus dolia vini. sarcinas grani. greges arie
tū et boum:et alia comestibilia a possessoribus/et labora
toribus:et nihil nisi pictatiolas.i.chartulas:quas vocant
aluala:soluentes.xxvj.q.vlt.nō obseruetis.et cū ab eis re
cedunt:omnes lugentes ⁊ vlulantes dimittentes/cōtra
illud ps̄.lij.Qui deuorant plebē meā sicut escam panis.et
iterū ps̄.lxxviij.Quia comederūt iacob.vn̄ merito antro
pophagi: idest comestores hominum/possint dici. labo
res miserabilium laboratorū totius anni cum suis canib⁹
et auibus et vilissimis meretricibus:q̄s vulgariter vocāt
soldaderias.i.stipendarias:quia stipēdium habēt a rege
et ab alijs magnatibus:q̄s de loco ad locum sequūtur:et
suis vētribus et alijs suis superfluitatibus et carnalitatib⁹
expēdentes.cōtra quos ad literam Ezech.xix. Factus est
leo: et didicit predam capere: et homines deuorare. Ha
bēt em̄ isti reges leunculos suos:scilicet ministrales:⁊ ba
iulos ⁊ factores suos:qui ad modum sanguissuge paupe
rū sanguinem sugunt ⁊ in sinum dominorum euomunt. vn̄
Michee.vij. Principes postulat:et iudex in reddēdo est.
et.j.ibi. Qui optimus in eis est quasi paliurus. paliurus
est cardus spinosus s̄m Hugui.et qui rectus quasi spina
de sepe. ¶ Contra hos etiā clamat dn̄s p Esa.iij.c. Qua
re atteritis populū meum:et facies pauperū commollitis?
Propter oppressionē pauperū tedebat viuere q̄ dicebat
Eccls.iiij. Verti me ad alia que sub sole geruntur:et vidi
calūnias/et lachrymas innocentū: et consolatorē nemi
nē.nec posse resistere eorū violentie omni auxilio destitu
tos.et laudaui magis mori q̄ viuere. ¶ Cōtra tales etiā
Esa.j. Principes tui infideles:socij furum.et iterum Mi
chee.iij.Qui comedūt carnē ppl̄i mei:et pellem eius desu
per excoriauerunt:et ossa eorū cōfregerunt:⁊ cōciderunt
sicut in lebete:et q̄si carnē in medio olle.Ecce ipi se lupos
exhibēt gregi.et ipsi rapiunt.ipsi dispergunt.ipsi p̄imunt.
Contra tales clamant iura.x.q.iij.§.de his.cum.c.se. vsq
ad fi.questi.et que legunt et no.ex̄ de censi.cū apl̄us.et in
glos.xxxv.⁊ in.c.Cū instantia.et in glos.illud semp.Tales
nō reges:sed reguli sunt.ppter defectum quorū filij.i.sen
sus infirmant Capharnaū.i.in pinguedine carnali.et cō
solatione tēporali. Joan.iiij. Interpretat em̄ capharnaū
villa pinguedinis:vel villa cōsolationis. Vigesimoocta
uo vanigloriosi sunt et superbi:⁊ nō se hoies recognoscūt
nec deū regē regum. Apoca.j.timentes.Contra illud:Et
nūc reges intelligite.⁊.j.seruite domino in timore.ij.psal.
xxiij.q.iiij.non inuenit.cū.c. se.¶ E Vigesimonono in
gradibus phibitis cōtrahunt cū suis cōsanguineis ⁊ affi
nib⁹ ante dispēsationē papalē et in hoc magis offendunt
reges hispanie.Et primo cōmittunt incestum.deinde im
petrāt indulgētiā.aliq̄tiēs nullā.in incestu manētes.xj.q.
iij.precipue.vnde peccāt in spe habēdi indulgentiam.qd
est peccatū in sp̄m sctm̄:vt no.de peni.di.j.§.ex his itaq.in
Glos.peccatū in spiritū.Cōtra quos dicit: Maledictus
homo qui peccat in spe.Et ex talib⁹ cōiunctionibus de ge
neres reges nascunt.lvj.dist.si gens.⁊ hodie tales reges
excōmunicati sunt:nisi speciali alio p̄uilegio sint muniti.
ex̄ de cōsang.et affi.eos qui.in cleme.Et hic notandum q
quū scienter cōtrahētes sint ipso facto excōmunicati: vi
detur q si sup tali matrimonio contracto sedis aplice di
spensatio impetretur;vel per procuratorem cōstitutū;vel

ab excōmunicato.ex̄ de procur.c.fi.non obtenta absolutio
ne:que pōt fieri p ep̄m:quia non reseruat pape.in clemē.
ex̄ de sen. ex.nup. prius ab excōmunicatione:q gr̄a sit ipo
iure nulla.ex̄ de rescrip.ipso iure.li.vj. Item q infamia q̄
ex incestu cōtracta est.iij.q.iiij.consanguineorū.vj.q.j.infa
mes.non tollit p dispēsationē que sit vt remaneant in ma
trimonio.ar.bonū ex̄ de p̄ben.nō pōt.§.fi.li.vj.quia p illa
infamia necessaria dispensatio specialis.no.ij.q.iij.§.hinc
colligit p Inno. de re iud. cum te. de simo.ex diligēti. Itē
q ples iam concepta ex tali matrimonio fiat legitima.ex̄
qui fi.sint le.tanta.nisi hec omnia in dispēsatione exprimā
tur:dispēsatio nō valet:quia oia impedimēta exprimēda
sunt.ar.eorū q̄ legunt ⁊ no.ex̄ de rescrip.ex pte.j.⁊.c.inter
ceteras.ergo sup p̄missis quatuor supplicandū est in tali
casu.⁊ primo p absolutione:nisi facta fuerit a dioc̄.matri
monio separato. Trigesimo quia ducunt maxime reges
hispanie in domo sua publicas meretrices:⁊ quibusdam
earū stipendia dant et necessaria in aula sua et duci p̄mit
tunt ⁊ cōsentiūt: et sic eorū aula p parte p̄stibulū est et lu
panar et scortū. sicut tēplū hierosol.ij.Macha.vj.qd chri
stianis p̄ncipibus in magnā apud christicolas verecūdiā
cedit:et offensionem criminalē apud deū:cuius cōtra de
calogū et preceptū mechiā in domo sua nutriunt detestā
dā.Exod.xx. Deutero.v.xxxij.q.iiij.meretrices.⁊.q.vj.non
mechaberis.⁊ p̄cipes sunt libidinis suorum familiariū ta
cite:etsi nō expresse cōsentiendo.lxxxiij.dist. error.⁊. lxxxvj.
faciētis.ex̄ de homici.sicut dignum.§.illi quoq.etiā turpi
tudinis sunt patroni.ar.xxxij.q.ij.c.j.ex̄ de iureiu. quēad
modū.§.illud autē.ibi:patronus est turpitudinis. ⁊.j.ibi:
ne p hoc libera p̄betur ei facultas peccandi ppter impuni
tatem pcti. ⁊.ff.ad.l.iuli.de adul.l.ij.§.j.ff.de fur.q̄ fas.§.j.
⁊ crimen lenocinij q̄si cōmittunt questuaria mācipia in do
mo tenēdo: licet ipe suū q̄stū recipiāt maledictū:q: nō est
hominis q pprio corpore q̄stū facere.ff.de ritu nup.palā.§.
lenocinium. ⁊ no.xxxij.q.j.in.l.crimē.sub.§.q si i adulterio.
in glos.non tn̄. Trigesimoprimo:q: a meretricib⁹ regni
sui mercedem et preciū recipiūt/cōtra illud Non offeres
mercedē p̄stibuli. Deut.xxiij.no.ex̄ de deci.ex transmissa.
xxiij.q.v.in summa.et illi⁹ immūditie cooperatores sunt cū
illis eorū spolia percipiendo.legit ⁊ no.ex̄ de fur. q̄ cum
fure.ex̄ de rapinis.c.ij.§.fi. Trigesimosecūdo:q: recipiūt
p̄cium ab aleatoribus ludi.p̄cipue reges hispanie:qd vo
cat taulagiū:⁊ vendūt quolibet anno p certo p̄cio.vn̄ p̄ti
cipāt precium de ludo p legem phibito.ff.de ale.l.j.⁊ in p
hemio.§.constitutionis.ff.veteris.§.illud sane.⁊ grauiter
peccant ⁊ ad restitutionē talis p̄cij ⁊ lucri tenent:quia cō
tra legem mercant. vt in.l.greca/alearum vsus.C.e. ⁊ no.
xxxv.di.c.j.et ex̄ de vi.et ho.cle.clerici.ij.ex̄ de exce.p̄. inter
dilectos.⁊ fouent illud iniquū et causam dāni dant et pec
cati:ideo dānum dedisse videnf.ff.ad.l.cor.de sic.l.inc.le
gitur et no.ex̄ de homici.de cetero.de iniur.et dā.da.c.vlt.
Trigesimotertio:q: aliq̄ eorū cū suis reginis et filijs car
nes comedūt in q̄dragesima et alijs ieiunijs sine necessi
tate vel ficta:⁊ cū cōsilio suorū carnaliū et adulatorū me
dicorū:q̄ cū eis dispensant de consilio diaboli contra iura
de con.dist.v.quadragesima.et di.iiij.deniq. ex̄ de obser.
ieiu.cōsilium.§.fi.De materia regū et eorū cōditionibus
plene tractaui in.j.pte istius opis in multis locis.maxime
in ar.lviij.§.quib⁹ ergo.et ex virtutibus q̄s debēt habere:
poteris augmētare eorū peccata que habēt pditis virtu
tib⁹.ar.xxxj.q.j.cum renuntiat. Trigesimoquarto:offen
dunt p malū exemplū pre ceteris:quia quū sint reges di
cti a se et alios iuste regendo. xxj.dist. cleros.℣. sacerdos.
ibi:sicut rex a regendo.xij.q.j.duo.nec se nec alios regūt:
sed exemplum mortis prebent subditis suis:vt est expres
sum.xj.q.iij.precipue. et.c.ita corporis. vnde versus.

Rex superes:si te superes precepto: honoris.
Degener es si degeneres a laude prioris.

Immo nec rex
malus dicendus est.ij.q.j.scelus. Trigesimoquinto ven
dunt officia/iudicaturas/tabellionatus/et alia que libe
re debent dari cōtra.l.et canones.C.ad.l.iuli.repe.l.sanci
mus.que est canonizata.j.q.vij. sancimus. ff.ad.l. iuli. de
ambi.l.j.⁊.j.q.j.nullus itaq.⁊.q.vj.sicut is.et sunt occasio
talibus alios in precio aggrauandi et concutiendis suis
ordinatis salarijs non cōtentis contra pre.l.sancimus.ff.
de cōcussi.l.j.et.ij. ⁊ in.l. canonizata.j.q.j. concussionis. et
xxiij.q.j.paratus.in fi.vbi no.quid sit concutere.in glos.cō
cutere.⁊.c.in veritate.in fi.et in glos. sed qualiter.et no.in
§.sequē.et vlt.℣.in additione.q: paratior erit emptor ven
dere quod emit. j.q.j. quibusdam. Trigesimosexto pec
cant in duellis que approbant cōtra.l.et can̄.vt no.j.§.ex
peditis.℣.v.in ar.xxxiij. Trigesimoseptimo pecunias ec
clesie que extrahuntur de regnis suis in auro vel argen
to/suo fisco applicant/dicentes q super hoc legem vel p̄
ceptum fecerūt.qd est cōtra iura ciuilia et canonica.talem
em̄ legē nō possunt facere in pecunia ecclesie. vnde.l. cur
enim nō facimus discrimē inter res diuinas ⁊ humanas.
C.de sacro.ec.l.sancimus.ij.xxiij.q.viij.§.q̄uis.l. sancim⁹.
et.l.vniuersos.ibi/attētationis molestiam non sustinere.
libere enim sunt res donate ecclesijs a lucratiuorum inscri
ptionibus:vt pre.l.sancimus.in autē.de eccle.titu.§.ad h̄
colla.viij.C.de sacro.eccle.decernimus.C.de epis. et cleri.
omnia priuilegia. C. de sacro.eccle.l. placet. canonizata.
xxj.q.j.l.placet.ibi:nulla solicitudo trāslationū signetur.
et ibi glos.et tales sacrilegi sunt. vt ibi.⁊.xij.q.ij.nulli.⁊ ho
micide:vt.e.causa.⁊.q.c.j.⁊ lex particularis/vel consuetu
do in contrariū:quia est contra ecclesie libertatē.ex̄ de cō
sue.cum venerabilis.x.dist.quasi per totum.xcvj.dist.bene
quidem.ex̄ de re.ec.non al.c.fi.qd optime facit.et non pos
sunt res ecclesie confiscari.xvj.q.j.in canonib⁹. ¶ Offen
dunt nihilo minus in omnibus articulis in quibus impe
ratores offendunt.s̄.proximo.§.exaratis.et imperatores
in his omnibus p̄libatis in quibus reges offendunt ⁊c.

¶ Articulus.xxxj. A

DEinde dicendū est
de peccatis principum et aliorum pre
eminētium. Qui autem sint principes/du Diuersa
ces/marchiones/comites/valuassores/ rū scta
capitanei/⁊ alie dignitates seculares.vi riū ptā
de in libro feudorum. quis dicatur ⁊c.et qd legit et no.ex̄ tū noia.
de elec.fundamenta.§.vt ergo.in glos. Joan.an.que inci
pit: In libro feudorum. Principatus autem etsi sit per se
quedam superior dignitas post imperatores et reges:si
cut colligitur ex ordine verborū pre.§.vt ergo. De quib⁹
principibus qui sunt precipue in alemānia: et adhuc ro
me legitur ex̄ de elec.venerabilē.§.verū ⁊ nunquid.§.ob
iectioni.⁊.§.qd autē.§.insuper.⁊ ex̄ de iureiu. Romani.in
clemē. Largum tamen nomen est cōprehendens impera
tores et reges:vt pre.c.Romani.in prin.et.xvj.q.vij.sane.
in fi.et.xij.q.ij.de rebus.sic accipit etiam: venit enim prin
ceps huius mūdi ⁊c. Joan.xiiij.et.j. Joan.iij.de peni.dist.
ij.si enim.ideo mixtim de ipsis et ducibus et pceribus et
baronibus et marchionibus et comitib⁹ simul tractemus
tangendo eorum scelera et defectus. ¶ Peccant aūt hi In q̄b⁹
primo in taleis et exactionibus indebitis subditorum.xiiij. domini
q.v.nō sane.vide qd legit et no.xvij.q.ij.seruitiū.j.q.j. nul et supio
lus.ij.ex̄ de cēsi.peruenit. ¶ Scdo:quia faciunt constitu res of
tiones seu potius destitutiones suas contra ecclesiasticā fendāt.
libertatem.ex̄ de re.eccle.non al.cum laicis.ppter qd tam
ipsi q scriptores ⁊ seruatores sunt excōmunicati ipo iure:
⁊ feudis que tenēt ab ecclesijs:sunt priuandi.tex.c.grauē
dicit priuari.s̄ vide glos.ibi et doct.ex̄ de sen.ex.nouerit.⁊
c.grauē.et possunt feuda alijs potentiorib⁹ concedi: qui
ipsa petant et pro ecclesia recognoscant. ex̄ de feud.c.ij.
¶ Tertio:qd est quasi cōmune omnibus principibus mū
di: q volunt habere capellas suas et capellanos sine au
thoritate episcopali et volūt q capellani sui habeāt curā
animarū suarū vxorū filiorum et familie.⁊ q oblationes
eis factas:vbicūq etiam missas audiant: suas faciant et

imburſent.qꝺ iuri cõmuni non conuenit.xvj.q.j.§.ecce.j.ꝛ ij.et.c.cunctis.ꝛ.q.vij.nullus omnino.vbi de hoc.ex de hereti.ad abolẽdũ.§.fi. de of.archidia.cũ ſatis.vbi de hoc.niſi forſan ſup his ſint a ſe.ap. priuilegiati ſpecialiter: ſicut apparet in duce burgundie:cuiꝰ capella multis ꝑuilegijs eſt munita.ex de priuil.cum capella. Ut tñ ſcias ꝙ alicui clerico in aliqua dignitate cõſtituto ne videat priuilegiũ perſonale.ex de of.del.qm̃ abbas.talia ꝑpetuo cõmittantur.alſ laicus nõ debet ſe de talibus intromittere:nec habere põt poteſtatem cõmittendi curã anime ſue/vel vxoris/vel familie cui vult.xcvj.diſt.bene quidem.xvj.q.vij.c.j.ꝛ.§.cum ergo in noua.et.c.ſequẽ.vſqꝫ ad.§.vt ergo.Nec eñ licet laicis eccleſias regere:nec oblationes accipere.x.q.j.q: ſacerdotes.ꝛ.ij.c.ſeq.et videt ibi dici/ꝙ tales ſunt excõmunicati ipſo iure.nec mirum:quia nec etiã ſacra vaſa vel veſtimenta ab inſacratis hominibꝰ tangi debẽt. de cõ.diſt.j.in ſancta.et.c.veſtimenta. Generaliter etiã ꝓhibitum eſt omnibus laicis/ꝙ de ſpũalibus ſe nullatenus intromittãt.de elec.maſſana.de arbi.cõrigit.de iudic. decernimus. de ꝑſcrip.cauſam. de deci. ꝙuis.c. ꝓhibemus. nec videt excuſare epiſcopi authoritas in hac ꝑte vt ibi.ꝛ lxxix.di.iudicatũ. ¶ Quarto:q: liberos homines ſubijciũt ſeruituti:ꝛ eis graues exiſtunt.xiiij.q.v. nõ ſane. quũ tamen nullus liber ſeruus debeat fieri: niſi qñ vendit ſe ad precium participandum.xxix.q.ij.relatũ.Sed ſicut dicit Salomon:breue regnum nõ parcit ſubditis.quia in lata gente gloria principis:ꝛ in diminutione ppl'i contritio principis denotat. Prouer.xiiij.et adde qꝺ ſcripſi.ſ.in prima ꝑte in ar.lxij.ꝟ.vj.conditio.j.q.iiij.§.Itẽ in pctõ achor.et.ꝟ.Item dauid. ¶ Quinto:in licitis ſuis ſuperioribus inobedientes exiſtunt:ꝛ plerũqꝫ q: pauperes ſunt:ipſos contẽnunt.vnde peccatum idololatrie incurrunt.j.Reg.xv.xxxij.diſt.§.verũ.xxiij.q.j.quid culpatur.vbi de hoc. et.q.v.cũ miles.vide qꝺ legit ꝛ no. ex de tẽpo.or. ad aures. ¶ Sexto:q: ꝓpria temeritate vxores a ſe reijciũt.ꝛ alias intromittunt/credẽtes ſibi neſcio ex qua corruptela ꝯſuetudinis hoc licere.ex de diuor.porro.et de ſponſa.c.j.vide qꝺ no.ex de adulte.c.ſi.xxxiij.q.ij.quos deꝰ.ex de tranſac.c.fi. ¶ Septimo:q: ex adulterio nati ſepe ſuccedũt: et ſic iure ſuo priuãt heredes legitimos qui deberẽt ſuccedere. nec ſaluari poterunt niſi diſpenſet cũ eis per ſuũ ſuperiorem.ex qui fi.ſint le.per venerabilem.ꝛ no.ſ.eodem.§.expediti.in fi.ꝟ.poſſunt imperatores. in additione. xxx.ar. niſi reſtituãt.ex de peni.ꝛ re.officij.de vſuris. cum tu. habet.ſ.§.primo poſt imperatorũ ꝑus.ꝟ.xviij. ¶ Octauo:q: nõ ſeruant iuſtitiam pauperi maxime nõ habẽti qd offerat.xj.q.iij.pauper.quem etiam frequenter ſuſpendunt ꝓ modico.et ideo qñqꝫ ſine iuſtitia occidunt:ſꝫ qui nõ timet iuſtũ iudicem:nõ credit eum beneuolum vel pacificũ inuenire.xxiij.q.v.regũ. ¶ Nono:quia epõs ꝛ alios clericos non honorãt:ſicut debẽt.ex de ma.ꝛ obe.ſolite.ſed eis iura ſua ſubtrahũt:ꝛ plerũqꝫ ſubijciunt ſeruituti: de quo tenent in tremẽdo iudicio reddere rationem:quia hoc faciunt contra iura.diſt.j.ius publicũ.xj.q.j.ꝯtinua.de iureiu.ꝑuenit.j.ꝛ.c.nimis de iure.ꝛ.c.ſe. ¶ Decimo:q: de facili et ꝓ nihilo faciunt guerras:quas et ſi magna eſſet cauſa:ſub authoritate ꝓpria facere non deberent.legit ꝛ no.xxiij.q.ij.in ſumma.ꝛ.c.j.ꝛ dixi.ſ.§.primo.ꝟ. eſt aũt iuſtũ.et in additione ibi. ꝛ in ſumma Oſtiẽ.de tre.ꝛ pace.§.qd ſit iuſtũ bellũ.et ꝑ Innocẽ.de re.ſpo.olim.j. ¶ B Sex ſunt cauſe quare pax non eſt inter homines. Prima/quia nõ puniunt maleficia. Eccſ.viij. Quia non profert cito cõtra malos ſententia:abſqꝫ vllo timore filij hominũ ꝑpetrant mala.Secũda/abundãtia tẽporalium.Geñ.xiij.Facta eſt rixa inter paſtores gregũ Abraam et Loth. Iaco.v.Unde bella et lites ꝛc.Tertia/q: non occupamur in pugna contra demones.ideo non pugnamus vt homines. Ephe.v.Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnẽ ꝛ ſanguinem ꝛc.Quarta/quia non conſideramus dãna guerre:in qua iniuſta ꝑdimus animã corpus et res. Quinta/

Pax q̄re nõ ſit iter mortales.

quia nõ cõſideramus/ꝙ dubius eſt euentus litis. ad hec duo.ij.Reg.xj. Sexta/q: non cõſideramus et ſeruamus precepta dei.Baruch.iij.ibi/Si in via dei ꝛc.Eſt autẽ pax trãquilla libertas.a pacto data:poſterius vero accipitur pax fedus initum primũ ſm Iſido.ad hec.xxiiij.q.iij.illi. Guerra ẽ aſpera:pax dulcis.xxiij.q.j.noli. ¶ Undecimo:q: non ſoluũt decimas:vt.ſ.in ar.xxxj.§.poſt imperatorũ.ꝟ.ix.de regibꝰ dictũ eſt. ¶ Duodecimo:q: ſiqs vaſallorũ ſuorũ vel hominũ quãdoqꝫ offendat in aliquo:ipſum nulla lata ſententia exheredãt:iuris ordine nõ ſeruato:et dicunt ſibi ius:vel ipſimet ſententiam ferunt ſicut placet:et poſtea exequũtur/cõtra iura.C.ne quis in cauſa ſua iudicet.vel ius ſibi dicat.in rubro.ꝛ in nigro.C.de his q̃ ad eccleſias cõfu.damnamus.C.de iudic.nullus.ff.quorũ lega.l.j.legit et no.xxiij.q.iiij.inter querelas.xvj.q.vj.c.j.ꝛ.ij.et ideo tenentur ad reſtitutionem:quia nihil intereſt vtrum hoc fiat nulla lata ſententia: vel vitioſe lata.ff.qui ſatisda.co.quotiens.ff.de accõ.tu.l. nulla differentia. ¶ Tredecimo:in iuſtitia differẽda. Nã ꝛ ſi qui de talibꝰ inueniantur qui nullatenus forſan vellent iniuſtam ferre ſententiam:tot tamen dies aſſignant:ꝛ tot affligunt partes laboribus et expenſis:ꝙ aut cogunt iuri ſuo renuntiare:vel ipſum vẽdere:vel alſ cõponere ſup ipſo ſicut alſ legit ex de reſcrip.nõnulli.Ideoqꝫ tenẽtur ad reſtitutionẽ totius intereſſe.ꝛ alſ puniri debent.ar. ex de reſcrip.c.ſi.§.fi.ꝛ.c.ceterũ.in fi.ꝛ.C.de iudic.ſancimus.ꝛ.l.ꝑperãdũ.§.illo ꝓcul dubio. ¶ Decimoquarto eñ peccant in cõcuſſionibꝰ. Eſt autem cõcutere aliqua petere vltra debitum ratione officij alicuius.Dicit autem cõcutere qui ꝑ oppreſſionem et minas extorquet pecuniã.ff.de cõcuſ.l.j.ꝛ.ij.et no. xxiij.q.j.paratus.in vlt.glo.ſm Canoñ.Concuſſor punit pena quadrupli.et etiã ſm.l.no.xxiij.q.j. militare.in gloſ.ſi.et rapinis in taleis ſpolijs et homicidijs.ſup quo vide ex de rap.c.j.de iureiu.ſicut.ꝛ.j.c.ij.xxiij.q.viij.vt pridem. peccãt et in omnibus alijs in quibus imperatores et reges peccant:que.ſ.ſcripta ſunt in.§.duobus precedentibus.

Pax q̄d ſit.

Concutere.

¶ Articulus.xxxij.

EXpeditis ſuperioribus dignitatibus ſecularibus/ad ſtatus priuatorũ ſecularium deſcendamus. ¶ A Peccant autẽ milites maxime in gallicia in qua ꝑut cõmuniter de rapina viuũt. Primo ſeculares ſimplicis militie:quia non ſunt contenti ſuis ſtipendijs:ſed concutiunt homines contra ſententiam Ioã.bap.dicẽtis eis Luc.iij.Neminem cõcutiatis:neqꝫ calũniam faciatis eſtote ꝯtenti ſtipendijs vr̃is.xxiij.q.j.paratꝰ.ad fi.ꝛ.c.militare.in fi.et.lxxxvj.di.nõ ſatis.in fi. ¶ Scdo peccãt ipugnãdo ſepe p̃rias: ꝛ dñm cui ex forma fidelitatꝫ ſeruire tenent.ff.de iuſti.ꝛ iur.vt i.ff.de reli.et ſump.fu.minime.xxiij.q.j.qd culpat.et.c.ſumma militie.xxij.q.v.de forma. ¶ Tertio q: fauent in illicitis manifeſtis alſ ſecus.xxiij.q.j.quod culpat.dñis:et ſeruiũt in iniuſtis bellis:qñ potius deberent recognoſcere imperatorẽ celeſtẽ.xj.q.iij. Iulianꝰ. et.c.qui reſiſtit.et diſt.viij. q̃ cõtra. Sic fecerũt illi chriſtiani milites thebeorũ dicentes Maximiano precipienti eis cõtra chriſtianos ſeruire.Milites ſumꝰ inquiũt imperator:tui:ſed tamẽ ſerui quidem libere cõfitemur dei.tibi iuſtitiam debemus:illi innocentiam.a te ſtipendiũ laboris accipimus:ab illo vite exordium ſumpſimus.ſequi in hoc imperatorem nequaꝙ poſſumus/vt authorem deum negemꝰ ſi non compellimur vt offendamus:tibi vt fecimus hactenus parebimꝰ:ſin aũt illi parebimus potius ꝙ tibi.dextre re noſtre aduerſus impios pugnare:ac inimicos ſciunt laniare:pios et cõciues neſciunt.pugnauimus ſemꝑ ꝓ iuſtitia.ꝓ pietate.pro innocentium ſalute.pro fide.hec fuerũt nobis hactenus ꝑcia periculorũ.quo ergo pacto cõſeruemus tibi:ſi hec deo noſtro non exhibemus? Iurauimus primũ in ſacramẽta diuina:iurauimus deinde in ſacramẽta regia.nihil nobis de ſecundis credis eſſe neceſſe: ſi pri

Milites in q̄bus plerũqꝫ offendũt.

ma prerũpimus? ad hec. xj.q.iij.non enim.c.ſi dominꝰ.c.q̃ reſiſtit.c.imperatores.c.ſi is qui preeſt. ex de tẽpo. or.dilectꝰ.vbi de hoc.ꝛ.c.ad aures.vbi de hoc.ij.q.vij.nõ põt. Nõ põt erga homines eſſe fidelis:qui deo extiterit infidelis. Ex dictis patet ꝙ chriſtiani milites poſſunt ſeruire ſaracenis:et alijs infidelibꝰ: ſꝫ nõ cõtra chriſtianos:vel in eo qꝺ eſt cõtra deum:vt pre.c. Iulianus.ꝛ.xxiij.q.j.qd culpat.in fi.ꝛ.xv.q.vj.iuratos. ¶ Quarto in torneamẽtis maxime in francia.ex de tornea.ꝑ totũ. ¶ Quinto in duellis:que tota die offerunt et accipiũt contra id qꝺ legitur ꝛ no. ex de pur.vulgari.per totũ.ꝛ cleri.pug.in duello.ꝑ totũ.ꝛ.ij.q.v. monomachia.h̃ etiã ꝓhibet lex romana. C.de gladi.l.j.li.xj.Sed hiſpani ſui homicide ꝛ dei tẽtatores.xxij.q.ij.qliter.nec de canonibꝰ:nec de legibꝰ curãtes paſſim duella offerunt et recipiũt ex eorũ ꝓfanis ordinationibꝰ et cõſuetudinibꝰ:que contra dei ꝛ eccleſie leges non valent.x.diſt.ꝛ.xj.quaſi per totum. ¶ Sexto quia accipiunt ſtipendium et non ſeruiunt.vnde ad reſtitutionẽ tenentur: vel ſeruiunt:ſed non cum tot equis ſicut debent:et ſic defraudant dñm:ſicut dicimus de clerico qui recipit beneficium ꝓpter ſeruitium et officiũ. lxxxj.diſt.ſiquis ſacerdotũ.nec ꝓcuratio dãda eſt niſi viſitanti et laboranti.ex de cenſi.cũ inſtantia.j.rñſo.ꝛ.c.ꝓcurationes.exꝑſſum.ꝛ.c. cum venerabilis.Et ꝓpterea renuit beatus Martinus Iuliani ceſaris donatiuũ non ꝓponens amplius militare:vt habet in ſua legenda. ¶ Septimo cõputant ſe inter milites anteqꝫ ſint inter milites tranſlati:et in eorũ numero cõputati/cõtra.l.ff.de mili.teſta.et eo tẽpore.ꝛ no.ex de priuile.q̃dam. ¶ Octauo quia poſt militiam/et exercitium eius in bellis aliqui ad ordines ꝓmouentur.qꝺ fieri non debet: vt legit et no.lj.di.ſiqs poſt.et ſup hoc vide qꝺ no. Innocẽ.de poſtu.pre.c.vlt.et in ſpec. de legato.§.ꝑuiſimus. ꝟ.ſed quid de iudice. ¶ Nono quia non militant ꝓpter deũ nec ꝓpter rem publicam:ſꝫ ꝓpter ꝑdam et diuitias augẽdas:qꝺ eſt peccatũ damnabile ſm Aug.xxiij.q.j.militare. ¶ Decimo quia multi militũ maxime in lõbardia/tuſcia/et in patrimonio beati petri/recipiunt militiã a ꝓprijs cõſanguineis vel amicis:nõ ab imperatore vel regibus vel alijs ꝑncipibꝰ:nec characterẽ.de charactere iſto vide Innocẽ.de ſacra.nõ ite.c.vlti.de eta.et qua.cũ contingat.ꝛ.j.q.j.ꝙ quidã.et ex de ſen.ex.ſi iudex.li.vj. recipiunt militarẽ.vnde nec veri milites debẽt dici.maxime quum plures eorũ ſint ruſtici/ipſi et genus eorũ.ad hec vide qꝺ legit et no.pre.c.j.q.j.ꝙ quidã.ꝛ in glo.qui forte. ¶ Undecimo q: ſepe fugiunt de bellis iuſtis:ꝛ dominos deſerũt inter hoſtes.vnde et infames ſunt.vj.q.j.infames.ꝛ tales rei ſunt leſe maieſtatis.ff.ad.l.iulia.ma.l.iij.ꝛ capite puniũtur:niſi dñm defendere non potuerint.ff.de re.mili.omne.§.qui in acie.ꝛ no. pre.c.infames.in glo. tales. ¶ Duodecimo quia vilificantes ſe adſumunt aliquotiens officiũ ꝓcurationis.contra.l.C.de ꝓcura.l.militeꝫ.ff.de procura. filiuſfami.§.veterani.ꝛ no.ex de poſtu.ꝑ.bone.j.i gloſ.j. ¶ Tertiodecimo periuri ſunt:quia nõ ſeruant cõmuniter iuramentũ qꝺ preſtant/non euitaturos ſe mortem pro ſalute rei publice.legit ꝛ no.ij.q.j.prohibent.gloſ.j.ꝛ accuſatiõis officiũ adſumunt cõtra.l.illã canonizatã. ¶ Decimoquarto cũ abſunt a ſeruitio reipublice cõmeatu nõ accepto: et cum in domo ſunt:cõmeatu accepto volunt gaudere priuilegio militari:et ſtipendiũ habere cõtra.l.ff.ex qui.cau.maio.l.miles.ꝛ.l.qui mittunt.et no.ex de cõce.pre.quia.in gloſ.ſic miles. ¶ Decimo qnto q: aliqui poſt ſolennẽ penitentiam redeunt ad militiam ꝯtra cañ.xxxiij.q.ij.de his.et.c.latorem.An miles qui non exercuit ſeua ſi viuat clericaliter:gaudeat ꝑuilegio clericali: vide Innoc.de apo.c.j.et qꝺ legit ꝛ no.lj.diſt.ſiquis poſt. ¶ Decimoſexto quia multi ex eis poſtꝙ occiderũt ꝑſbyteros:vtunt militia cõtra cañ.concilium magũ.ex de peni.et re.c.ij. ¶ Decimoſeptimo q: nõ vtuntur militia ad id ad quod eſt inſtituta/ſcilicet propter iniuriam propulſandam/et propter vindictam cõtra impios proferendam.xxiij.q.j.§.j. ¶ Decimo/octauo nõ ſeruant actus et modos militares:qui ponunt per Iſi.j.di.ius militare.quia neqꝫ vacãt militie:ſe cõmeſſationibꝰ/immũditijs/haſtiludijs/ꝛ negotijs mercatorũ/venationibꝰ/aucupationibus:et tota eorũ vita ꝑ cõmuniter eſt vane glorie et deſidijs carnalibus militare cõtra apoſtolũ Petrũ.j.Pet.ij.vnde Berñ.Carni militamus gule illecebris ſeruiẽdo:luxurie moribꝰ obſequẽdo.Sed arma militie chriſtiane non ſunt carnalia:ſed potius deo.ij.Cor.ix. ¶ Arma aũt chriſti militum ſunt.vj. que ponit apoſtolus ad Ephe.vj.ſcꝫ cõtinẽtia:qꝺ eſt cingulũ honeſtatis.lorica iuſtitie.calciamenta pedũ/exempla ſanctorꝫ.ſcutũ fidei.galea ſpei.gladius ſpũs/qꝺ eſt verbuꝫ dei.Nã nedum de milite ſpũali.ſcꝫ religioſo vel clerico.j.q.iij.ſaluator.ꝛ.liiij.diſt.c.j.ſed etiã de tẽporali põt intelligi verbũ apoſtoli.ij.ad Timoth.ij.Nemo militans deo implicat ſe negotijs ſecularibus.lxxxviij.diſt.c.ij.xxj.q.iij.c.j.ꝛ.ij.ex ne cleri.vel mo. c.j. et de tali dicit apoſtolus in ꝑre.c.ad Timoth.labora ſicut bonus miles chriſti.et aliqui eorũ vſurarum voragini.ex de vſu.vſurarũ voragini.li.vj.ſicut viliſſimi ſuam militiam vituperãtes. ¶ Decimonono quia militant nocendi cupiditate.vlciſcendi crudelitate:rebellandi feritate:dominãdi cupiditate cum omni implacabilitate:q.v.ꝑcipue ſm Aug.in militia cõdemnant.xxiij.q.j.quid culpat.in prin.ꝛ.c.apud.nã hac intẽtione militia debet agi vt mali coerceant:et boni ſubleuent vt ibi. ¶ Uigeſimo non intendũt cõmuni vtilitati in militando: ſꝫ priuate cõtra id.xxiij.q.j.ſumma.ꝛ.q.viij.vt pridẽ. ¶ Uigeſimoprimo non obediunt ſuis ſuperioribus in vtilibus et licitis vel in dubijs/ꝯtra id.c.ſumma.ꝛ.c.quid culpatur.in fi. ¶ Uigeſimoſecũdo vſurpãt vltra ſtipẽdia ſua/ꝯ id.xxiij.q.j.militare. ¶ Uigeſimotertio ſine legitima authoritate ſuperioris occidũt homines: vel faciũt guerrã/ꝯ id.xxiij.q.ij.iuſtũ.ꝛ.q.v.miles. ¶ Uigeſimoquarto quia ſimoniã ſepe cõmittũt.vñ magis peccãt ꝙ clerici eccleſie milites: qꝺ eſt ſatis mirandũ.j.q.iij.ſaluator.ſed ibi in gloſ.q̃ incipit/cõtra ponit q̃re. ¶ Uigeſimoquinto quidã poſt ſolẽnẽ penitentiam.de ſolẽni penitentia.l.di. penitentes.c.in capite.ꝛ.c.vltimo.fiunt milites/contra id qꝺ legit ꝛ no. l.diſt.ſiquis poſt. ¶ Uigeſimoſexto quia in ſua militia nõ gradatim:ſed prerupte ꝛ indiſcuſſe ad honores ꝓmouẽtur.lix.diſt.ſi officia.in prin. ¶ Uigeſimoſeptimo inuiti in iuſto bello pugnant ſicut ignaui:vñ ꝛ carent merito:quia voluntariũ militem eligit deus.xv.q.j. non eſt. ¶ Uigeſimooctauo ante victoriam dimittunt bellare:vel militiam ante tempus.ex de renũ.c.j.Non eñ debent ſolui milites niſi cõpletis ſtipẽdijs. C.de his que nõ expleſti.l.iij.ꝛ no.pre.c.j.pri.al. ¶ Deponit autẽ miles.interpoſitio eſt vſqꝫ ad ꝟ.ſeq.xxviij.ſiue exauthorat ſiue degradat.ſup quo vide Innocẽ. de reſti.ſpo.in lr̃is.de peni.ꝛ re.c.ij.de reſti. teſtimoniũ. ꝛ ex de penis.degradatio.li.vj. Eſt etiã duplex militia.ſpũalis et ſecularis.lix.diſt.ſi officia.xxiij.q.viij. reprehenſibile.ꝛ.j.q.iij.ſaluator.vide qꝺ no.xxiij.q.j. militare.in glo.cũ ergo. Nemo autẽ põt militare deo ꝛ mũdo.ij.ad Timoth.ij.xxj.q.iij.c.j.ꝛ.ij.vnde non debet eſſe alligatus alijs qui militie ſpũali eſt aggregãdus.liiij. diſt. nullꝰ ¶ C De gothis militibꝰ.xxiij.q.viij.cõuenior. Et ſcias ꝙ iſti recuperauerũt hiſpaniã.viij. annis cum rege Pelagio.et hoc teneas ꝙ a legione de hiſpania vſqꝫ ad montẽ peſſulanũ:gothi:de quibus. xxiij.q.viij. conuenior. vnde ꝓpe nemauſiũ illa contrata vocat gothia:ſunt/exceptis nauarris:qui fuerũt hiberici.et vt quidã dicũt armeniani vt dicit Priſcianus in.vj.li.a legiõe vſqꝫ ad hiſpalim fuerũt Romani tẽpore Pompei et ceſaris.vñ Lucanus: Ultima funeſta concurrunt ꝑlia mundi.vnde in epiſcopatu vlixboñ.vocat mons pompei.ſm Ioan.de deo. ¶ Uigeſimonono quia captos in bello ſepe interficiunt contra Aug.dicentem. Uictori capto miſericordia iam debet. ſi pacis ꝑturbatio nõ timetur.vt ibi legit et no.xxiij.q.j.noli.in fi. ¶ Trigeſimo quia hodie milites cõmuniter ſunt predones maxime in hiſpania cõtra id Aug.dicẽtis.Qua

Arma militum chriſti.

Miltia duplex.

Universidad de Deusto Biblioteca

dam pudentia militibus stipendia cõstituta sunt: ne dũ sumptus querit: predo grasset. xxiij. q. j. militare. grassari est seuire qd ꝓprie ad latrones in nemore ptinet. legitur ⁊ no. de peni. dist. j. aut facta. ⁊ in glo. ꝙ fit. Idẽ dicit Ambro. sup lucá. li. j. ¶ Trigesimoprimo. In pace gloriantur contra id qd dicit Grego. in moral. xxiij. li. Nemo vires suas in pace cognoscit. Si em̃ bella desunt virtutũ experimẽta nõ pdeũt. iprouidus miles est q̃ se in pace gloriat forte.

De militia spirituali.

Verbũ incarnatũ rex noster est: qui in hunc mundũ venit pugnaturus cũ diabolo. Oẽs aũt sancti qui ante eius aduẽtũ fuerũt: sunt milites ante faciẽ ei⁹ precedentes. qui autẽ postea veniẽt vsq; ad finẽ mundi/sunt milites suum regem subsequẽtes. ⁊ ipse rex medius est in exercitu suo hinc inde vallatus/⁊ stipatus agminib⁹ suis. Hug. de sacra li. j. pte. j. ⁊. c. j. ¶ Christus habet multos milites q̃ vicerũt: sʒ paucos q̃ de fuga reuersi vincãt: q: tepefacti difficile resurgũt. Apo. iij. ibi: Utinam frigidus esses aut calidus: sed q: tepidus es ⁊c. ⁊ ar. de peni. di. j. Berñ. Miles christi nec laude extollit: nec vituperatiõe frãgit: nõ diuitijs tumet: nec cõtrahit paupertate: leta contemnit: ⁊ tristia. ps. cx. Per diem sol non vret eum: neq; luna per noctem. Hiero. ad nepotianum.

¶ Articulus. xxxiij.

Expeditis nobilibus:

plebeiorum vitia ptractemus: ⁊ incipiamus ab eorũ dignioribus. scʒ doctoribus ⁊ magistris: de quibus ꝓprie põt dici illud ad Rom. j. Dicẽtes se sapiẽtes stulti facti sunt. xlix. dist. hinc etenim. ℣. albuginẽ. ⁊ scienti bonũ ⁊ non facienti peccatũ supple maius est. Ja. iiij. in fi. ⁊ de peni. dist. ij. si em̃. vltra colum. et magistri maius sibi iudiciũ assumũt. Jaco. iij. in prin. ¶ Peccãt aũt primo quia quũ indoctos ⁊ minus sufficiẽtes se sentiant: faciũt se p preces et alia munuscula ab alijs doctorib⁹ ⁊ in magisteriũ ꝓmoueri. ⁊ sibi licentiá dari. de hoc ex̃ de magistris. quáto. ⁊. c. prohibeas. ⁊ ar. cõtra eos. de eta. ⁊ qua. ad aures. ff. ad. l. acqui. Idem iuris: et illi qui tenentur examinare et approbare: tenent de salario sic male accepto ad restitutionẽ. liiij. di. si seruus absente. xxiij. di. qñ. ex̃ de eta. ⁊ qua. cum sit. de of. archidi. ea que. Si sufficienti vel insufficiẽti cõcedat licentia docẽdi pro pecunia: nõ cõmittitur simonia: sed crimẽ cõcussionis. C. qd me. causa. si p impssionem. j. q. j. cõcussionis. xxiij. q. j. militare. ẽm Gof. qui sic no. ex̃ de magist. in summa. Doctor qui ꝓmouetur a doctorib⁹ subornatis nõ habet immunitatẽ vt doctor. C. li. x. de athletis. l. j. vix em̃ erit bonus magister: qui nõ fuit bonus discipulus. ex̃ de elec. cum in magistrum. lxj. di. quid proderit. faciũt que legunt ⁊ no. xxiij. q. j. cũ beatissimus. sʒ nec antiqui pro nouis sunt deserendi. valde em̃ est absurdũ/vt noui magistri rudes vel impiti preferant magistris antiquis ⁊ approbatis. lxj. di. statuimus. nisi forte nouo a deo sit aliquid melius reuelatum. xcv. di. esto. ¶ Secũdo peccant: q: despiciunt sufficientes subditos cathedrari. ⁊ ꝓpter vitiũ arrogantie/ea que sciunt: recte docere non pñt xlvj. di. c. j. ⁊ tales iniuriam faciunt cathedre. xl. dist. multi. ¶ Tertio: cõtẽnũt simplices qui magis volunt vitare vitia morũ ꝙ verborũ. xxxviij. di. sedulo. ¶ Quarto: q: conátur differentia subtilia non vtilia/cõtra id Ego dominus deus tuus docens te vtilia. Esa. xlviij. vt videant ab hominibus: ⁊ vocẽtur rabi. ⁊ sic cõfundũt auditores. xliij. di. §. si. ⁊ pcipue in hoc offendunt magistri parisiẽses: ⁊ in anglia: in auxonia/tá seculares ꝙ religiosi maxime pdicatores/⁊ minores. quorũ aliquorũ arrogantia inexplicabilis ⁊ vsq; ad illius luciferi Esa. xiiij. de peni. di. ij. pncipiũ. corruentis/ascendit: in quorũ scholis non ꝓphe. non lex moysi sancta, non christus sapientia pris, nõ ei⁹ sacrosan

Doctores ⁊ magistri q̃b⁹ laborẽt vitijs

ctum euangeliũ. non apli. non sancti doctores ecclesie audiunt: Sed roboat et resonat philosophus idololatra. et cõmentator eiusdẽ cum ceteris liberaliũ artiũ pedagogis adeo ꝙ in scholis sacre theologie/nõ sermo sacer: sʒ philosophia legat. Immo nec iam textũ sentẽtiarum catholicũ legũt lectores in scholis: nec baccalaurij magistrorũ sed ad questiones properát curiosas: vt ad lram appareant: non existant/contra cañ. xxxvij. di. c. ij. Isti sunt de quibus ꝓprie dicit Hiero. ad damasuʒ papá. Physici/pscrutationis oculos trás celum leuantes: ⁊ vltra pfundũ terrarum ⁊ abyssi in quoddá inane demergunt in vanitate sensus et obscuritate mentis ingredientes. insup diebus et noctibus in arte dialectica se torquẽtes. xxxvij. dist. nõne. Innitentes dialecticorũ tendiculis: que non tam vincula sunt appelláda ꝙ phantasmata. i. vmbre quedam ⁊ imagines que cito pereũt ⁊ resoluũtur. xxxvij. di. vino. Hiero. in Esa. Isti etiá sunt magistri qui ẽm vrbanũ papá omnẽ vim inuentorũ suorũ ponũt in dialectica scʒ disputatione que philosophorũ sententia definitur nõ astruendi vim habere: sed studiũ destruendi. Sed non in dialectica placuit deo saluare populũ suum. regnũ dei in simplicitate fidei est: non in cõtentione sermonis. xxxvij. di. omnem vim. Hinc etiá Hiero. sciniphes ⁊ ranas quib⁹ egyptij sunt percussi: vanam dialecticorũ garrulitatem ⁊ sophistica argumenta intelligit. xxxvij. dist. §. hinc etiam. Hinc Paulus theograph⁹ ⁊ doctor seraphicus ad Col. ij. Uidete ne qs vos decipiat p philosophiam ⁊ inanem fallaciam ẽm traditionem hominũ ẽm elementa mũdi: ⁊ nõ ẽm christũ ⁊c. ¶ De talibus etiá supbis doctoribus ⁊ magistris Greg. in moral. li. xxiiij. pte. v. c. ij. ⁊ tráfferunt. xlvj. di. Habet hoc propriũ doctrina arrogantiũ: vt humiliter nesciát inferre quod docẽt. ⁊ recta que sapiunt etiá recte ministrare non possunt. In verbis em̃ eorũ prodit ꝙ quũ docẽt quasi in quodá sibi vident sublimatis culmie residere. eosq; quos docẽt: vt lõge infra sepositos/velut in imo respiciunt. quibus nõ cõsulendo loqui: sed vix dñando dignant. ⁊. j. At cõtra doctrina vera táto vehemẽtius hoc elationis vitiũ fugit per cognitionẽ: quáto ardentius suorũ verborũ iaculis ipm magistrũ elationis insequit. Cauet em̃ ne cum elatis moribus pdicet quẽ in cordibus audientiũ sacris sermonibus insectat. hucusq; Grego. Hinc idẽ Grego. in pastorali ⁊ transfertur. xlix. di. hinc etem̃. in. ℣. puo autem naso. ait. Sunt nõnulli qui dum se existimari hebetes nolunt: sepe in quibusdá inquisitionibus se plus ꝙ necesse est exercẽtes/et nimia subtilitate fallunt. vñ hic quoq; subditur. vel grandi/vel torto naso. Nasus q̃ppe grandis et tortus est discretiõis subtilitas immoderata: qua dũ plus ꝙ decet excreuerit actionis sue rectitudinẽ ipsa confundit. De istis magistris quorʒ totũ mũdũ est legere ⁊ disputare: ⁊ cõmenta curiosa facere: ⁊ de penitẽtia non curare: sed carnaliter viuere: ⁊ honores appetere/loquitur idem Grego. in eodẽ. ⁊ hinc etenim. ℣. lippus vero. Lippus vero est cuius quidẽ ingeniũ ad cognitionẽ veritatis emicat sed tamẽ hoc carnalia opera obscurát. In lippis quidem oculis pupille sane sunt: sʒ humore defluenti infirmátes palpebre grossescunt. quorũ quidẽ q: infusione crebra atteritur: etiá acies pupille vitiat. Et sunt nõnulli quorũ sensum carnalis vite opatio sauciat: qui videre recta subtiliter per ingenium poterant: sed vsu prauorũ actuum caligantur. Lippus itaq; est cuius sensum natura exacuit: sed cõuersationis prauitas confundit. cui bene per angelum dicitur in Apocal. iij. c. Collyrio inunge oculos tuos vt videas. Collyrio quippe oculos vt videamus inungimus: quũ ad cognoscendum veri luminis claritatẽ/intellectus nostri aciem medicamine bone opationis adiuuamus. hucusq; Greg. Fateor aũt me nunꝙ magistrum vidisse inquátũ vt homo scire potui: maxime in sacra theologia. ⁊ maxime religiosum mendicantem/humilem/patientem/pauperem/oratorem/despectum mundo/mortificatum; nec penitẽtiam agentem; nec verum magistrum

christum in virtutibus sectantem: nec propterea magisterium appetisse: nisi magistrum Gonsaluum sacre theologie pfessorem/hispanũ/generalem ministrũ ordinis fratrũ minorũ: qui me assisij recepit ad ordinem: Sed ꝓpter vanam gloriam/⁊ appetitũ honoris. vnde Matth. xxiij. Amát enim pmos accubitus ⁊c. et. j. vocari ab hominib⁹ rabi. vos autẽ nolite vocari rabi. vnus enim est magister vester. vbi Chryso. Uocari volũt: non esse. nomen appetunt: ⁊ officiũ negligũt. sicut ad literá cõtingit in lectoribus cõmuniter fratrũ pdicatorũ et minorũ: qui magis forescariá carnium frequentant ⁊ hospitium/ꝙ lecturam ⁊ sine re in lectoris nomine gloriant: quũ nomina cõsequẽtia sint cum rebus. xlij. dist. in oratorio. cum. c. pre. xvj. q. j. si cupis esse qd diceris. insti. de dona. §. est et aliud. ¶ Origen. Quidá autem machinant vt als magistri epi vocentur ab hominibus qd est rabi. vocari autem rabi: neq; ab hominibus: neq; ab aliquo alio diligit iustus: quia vnus est magister omnium. ¶ Item Chrys. Qd erat omnium malorum causa. i. thronum appetere magistralẽ: hoc medium ducit ad discipulos instruendũ. q. d. nolite vocari rabi. ne qd deo debet: vobis psumatis. nolite vocari rabi: ne diuinum honorem hominibus deferatis. vnus est enim magister omnium: qui oẽs homines naturaliter docet. si enim hominẽ homo erudiret: omnes homines discerent quot habẽt doctores. Nũc aũt non homo docet: sed deus qui docet hominem scientiam. ps. xciij. et iterum eodem ps. Beatus homo quẽ tu erudieris dñe: ⁊ de lege tua docueris eũ. et spũs sanctus docet oĩa. Joá. xiiij. ⁊ vnctio docet de oĩbus. j. Joá. ij. ⁊ ex̃ de sacra. vnc. c. vnico. §. j. Multi quidẽ docent: pauci aũt discũt. homo em̃ intellectũ nõ prestat homini docendo: sed a deo pstitũ p admonitionẽ exercet. ¶ Item Grego. in pre. c. hinc etenim. ℣. albuginẽ. Albuginẽ vero habet in oculo: qui veritatis lucem videre non finitur: q: arrogantia sapientie seu iustitie occecatur. pupilla náq; oculi nigra videt. albuginem tolerás nihil videt: q: sensus videlicet humane cogitationis/si stultum peccatorẽq; se intelligit: cogitationem intime claritatis apprehendit. Si autem candorem iustitie seu sapientie sibi attribuit: a luce supne cogitationis se excludit: et eo claritateʒ veri luminis nequaꝙ penetrat: quo se apud se per arrogantiam exaltat. De istis magistris verbosis ⁊ nebulosis dicit. ij. ad Timoth. iiij. Magistros prurientes auribus/audientibus nõ veritates theologas: sed fabulas: quodámodo philosophicas pdicátes honoratos cũ suis discipulis in peccatis ductos ẽm Aug. varijs desiderijs/semp discentes et docentes: et nunꝙ ad sciẽtie veritatẽ puenientes. xxvj. q. v. nec mirum. vlt. colum. Item de his Hiero. cõtra Jouinianũ de peni. dist. ij. si em̃. vltra. iiij. columibi. Aperiũt enim quasi fontes scientie: q: quũ aquá non habeant doctrinarum: premittunt imbrem velut nubes ꝓphetice ad quas pueniat veritas dei: ⁊ turbinibus exagitant demonũ atq; vitiorum: loquũtur grandia: ⁊ totus eorum sermo superbia est. De istis etiam magistris. ij. Pet. ij. Cor exercitatum in auaritia habentes. quia ẽm Grego. appetitus honoris auaritia est. super illo verbo Phil. ij. Non rapinam arbitratus est esse equalẽ deo. maledictionis filij derelinquentes. j. q. vij. qd. ⁊. c. si qui. ex̃ de heretic. vt officium. §. si viá rectá. scʒ sacre scripture. secuti viam balaá: qui interpretat vanus populus/siue precipitás et bosor: qui interpretatur carneus: siue in tribulatione positus: qui mercedeʒ iniq̃tatis amauit. et paulopost. Hi sunt fontes sine aqua non lauantes: sʒ inquinátes. et nebule turbinib⁹ exagitate quib⁹ caligo tenebrarʒ reseruat. vbi Beda. et transferunt. ij. q. vij. secuti. sic ait. Qui enim agnitá veritatis viam sponte deserunt: quid nisi vanus populus sunt: qui etiam in precipitiũ suos mergũt auditores: quibus nõ salutaria que corrigát: sed que illos delectent erronea pdicant: de quibus apte subditur. hi sunt fontes sine aqua ⁊c. ¶ Isti sunt illi magistri habẽtes sciẽtiam inflatiuam sine charitate: non edificatiuá. cõtra qs

aplus. j. ad Cor. viij. Scientia inflat: charitas edificat. ex̃ de renũ. nisi cum pridem. §. p defectu. vbi. Berñ. Impie mẽtes contente scientia que inflat: illam que edificat nescierunt. de hac etiam materia satis etiam terigi in prima parte istius operis: sub epilogo hic repetita et addita ad confusionẽ superborũ sciolorũ et modernorũ arrogantiam magistrorũ. adde ⁊ hic qd scripsi copiose de sciẽtia abutẽtibus. j. in. §. o pciosa. ℣. alia eorũ gloria. cum. ℣. seq. vsq; ad. ℣. alia eorum gloria. in ar. xlix. ¶ Quinto offendunt magistri: quia docẽt aliqui aliqua falsa in cathedra: vt aliquib⁹ placeát: et isti sunt falsi doctores. xxij. q. ij. primum. hi mali sunt: ⁊ eorũ doctrina mala. j. q. vij. conuenientibus. Mala aũt doctrina et pestifera plures occidit ꝙ gladius et venenũ: sicut doctrina Arrij: cui⁹ pena ẽm Augustinũ indeterminata est. q. d. plurimos infecit oim illorũ hereticorũ penas pcipat. vñ Hiero. Arrius in alexandria vna scintilla fuit: sed q: non statim oppressus est: totum eius orbem flámma depopulata est. xxiiij. q. iij. resecande. Oia crimina superat falsa doctrina ꝓpter sequelá. alia peccata ppetrantem necát: hoc peccatum male doctrine cateruam peuntium secum ducit. ar. xj. q. iij. pcipue. xl. dist. si papa. Impossibile est talem nequá doctorẽ ⁊ pestiferũ posse saluari: nisi publice reuocet quantũ põt intoxicatá doctriná quá euomuit: q: nõ põt de hoc pctõ aliter deo satisfacere ⁊ ꝓximo quẽ corrupit. Nõ pudeat eũ ergo si saluari desiderat: suũ reuocare errorem: ne in sua ptinacia ⁊ pfidia moriatur: et cũ lucifero impenitente accipiat portionẽ. ad hoc ex̃ de accusa. qualiter. j. §. ideoq;. vj. q. j. ex merito. ibi deteriores. ⁊ ar. op. j. q. vij. quod. ⁊. c. si qui. ex̃ de hereticis. vt officiũ. §. si ℣o. li. vj. de peni. ⁊ re. c. j. ¶ Sexto tacent veritatem ne vitia quibus vacant: et seipsos reprehendere videantur. j. q. j. vilissimus. iij. q. vij. in grauibus. et proditor est veritatis: qui pro veritate mendacium loquitur: vel qui veritatem dicendam celat. xj. q. iij. nolite. ¶ Septimo in falsis consilijs que dant pro pecunia: ꝙuis iustum vendere possint. xj. q. iij. non licet. q̃ ergo male extorserunt p immoderatum salarium: pauperibus distribuát. que p falsum consilium: illis quos dánificauerũt reddant. xiiij. q. v. si habetis. ⁊. §. multipliciter. ⁊. c. non sane. xiiij. q. v. si res. ex̃ de vsu. cum tu. de homic. sicut dignũ. §. eos. op. ar. ex̃ de re. iu. cum eterni. §. si q̃s. in fi. cum his q̃ ibi no. li. vj. per veram ergo penitentiá suo satisfaciát creatori. et p restitutionẽ ꝓximo quẽ leserũt. ex̃ de crimi. fal. falsidicus. alias cũ diabolo ppetuis cruciatibus punientur de peni. dist. j. §. his authoritatib⁹. ¶ Octauo cito accelerant ⁊ pmature ad cathedram obtinendá: ⁊ aliter legũt ꝙ deberent: et alia: ⁊ supbe: non excedunt scholares sciẽtia et facũdia ⁊ vita sicut debẽt. ad hec ex̃ de ma. ⁊ obe. humilis. vij. q. j. nouatian⁹. viij. q. j. qualis. xvj. q. j. sic viue. xliij. dist. §. pariter. viij. q. j. oportet. ⁊. c. licet. C. de ꝓfesso. ⁊ ma. l. magistros. li. x. quá autẽ scientiam debet preferre addiscẽs. de sum. tri. c. j. ẽm Innoc. preferat sciẽtiam canonicá: q̃ est mista ⁊ media inter theologiam et legalem. ar. ex̃ de of. deleg. querenti. ẽm Ostien. sic consulentẽ in. pre decre. de sum. tri. c. j. ¶ Nono offendũt magistri: q: pferũt se antiquis iuuenes. erubescant ⁊ confundant et vix peniteát: quia vix de hoc penitent. Quidam fratres minores euntes de gratia parisius vt fiant lectores: et pro duobus annis cõtra eorũ regulam et declarationes. lx. flo. soluẽtes: et ibi per quatuor vel sex menses morantes: et inde cum vacuo noĩe sine scientia reuertentes: ⁊ postmodum nomen lectoris habentes: ⁊ exinde ventres implentes. Cõfundant etiam redeant tales florenos recipientes et rapientes: ⁊ expensas dantibus non facientes: qd non facerent publici stabularij aut caupones solutionẽ recipientes de expensis: quas non fecerunt. ar. ex̃ de censi. pcurationes. et de immu. ec. quia pleriq;. vnde et tales fraudulenter et indebite recipientes vltra ꝙ fratres expenderũt: ad restitutionẽ tenent illis a quibus fratres eleemosynas habuerũt per iura pre. ⁊ ex̃ de elec. cõmissa. li. vj. nec

Universidad de Deusto Biblioteca

fratres possunt hoc cõuentui parisien. remittere: q: pecunia nõ est eoꝝ nec ordinis: sed dantium: vt ex de verbo. si qui. extit. li. vj. ⁊ in clemẽ. e. ti. extiui. ⁊ in modico tẽpore addiscẽtes volũt magistrari. de hoc legit ⁊ no. in pre. c. sic viue. ⁊. lxxvj. dist. ieiuniũ. in glos. collige. ⁊. xxiiij. q. j. cum beatissimus. ꝓpter insufficientiam autem remouẽdi sunt magistri. ex de renũ. c. si. legit ⁊ no. de of. custo. c. j. vbi aũt sunt iura docenda ⁊ ꝓ quali studio competit ꝓuilegium. ex de cleri. nõ resi. tue. ¶ Decimo: quia quidã eoꝝ volunt legere decretũ ⁊ decretales quũ neutrũ possint ꝑficere. xvj. q. j. ꝑsbyteros. no. de cõse. di. v. in die. De opinionibus magistroꝝ. de deci. c. j. de testi. spo. literas. de cele. mis. cũ marthe. §. quesiuisti. ⁊ sm Innocẽ. de cõst. ne innitaris. ¶ Undecimo recipiunt ꝑcium a pauperib⁹ ꝓ doctrina cõtra ex magistris. c. j. ⁊. c. q2. ex de censi. licet. a diuitib⁹ possunt vt ibi no. de materia magistroꝝ et de eoꝝ collectis. xviij. di. de eulogijs. xxxvij. dist. de quibusdã. j. q. iij. vendentes. et c. se. sic et medicus gratis curabit pauperẽ: secus de diuite. no. lxxxiij. dist. §. j. glos. simile. ¶ Duodecimo: quia immoderate et indiscrete ꝑcutiẽdo corrigũt discipulos ꝯ id de homic. ꝑsbyter. de sen. ex. cũ voluntate. xlv. dist. cũ beatus. An magistri ⁊ scho. habeant ius vniuersitatis. de ꝓcur. q: in causis. de hac materia magistroꝝ et scientia eoꝝ ex de elec. cum in magistrũ. xxxvij. ⁊. lxxxvj. dist. per totũ lxvj. dist. quis dubitet. ⁊. viij. q. j. oportet. xvj. q. j. si clericatus. xlviij. di. §. j. ¶ Decimotertio peiores sunt discipulis vnde magistri sunt erroris. ij. q. vij. nos si. ¶ Decimoq̃rto admittũt religiosos sine habitu in scholis: vnde cũ ipsis excõmunicationẽ incurrũt. ex ne cleri. vel mo. vt periculosa. li. vj. ¶ Decimoquinto: quidã eoꝝ errores alioꝝ defendunt: vnde et ipsi magis errant: ⁊ alijs erroris offendicula ꝑparãt. vñ q: magistri erroris sunt: nõ tm̃ heretici: sed heresiarche dicẽdi sunt. xxiiij. q. iij. qui aliorum.

¶ Articulus. xxxiiij. A

De offensione discipuloꝝ

Discipuli et scholastici quibus subiaceant vitijs.

De offensione discipuloꝝ ⁊ scholariũ subsequẽter tangendum est. ¶ Peccant aũt primo: quia volũt esse supra magistros cõtra id. Nõ est discipulus supra magistrum. vj. q. j. sacerdotes. ⁊. c. seq. ⁊ Luc. vj. ⁊ Mat. x. ¶ Secũdo: q: volunt fieri magistri q̃ discipuli legitimi nõ fuerũt. pre. c. miserũ si clericatus. all. in ꝓxi. §. s. ꝟ. an magistri. xxiij. dist. his. in fi. xxxvij. dist. relatum. ¶ Tertio vadunt ad scholas ⁊ nõ student: vel discere negligũt: vel contẽnunt. vide qd legitur ⁊ no. ex de elec. cum ex eo. li. vj. sup verbo/ literarũ studio insistentes: q: non bononie fuisse: sʒ ibi bene vixisse et studuisse laudandum est. xij. q. ij. gloria. de quo peccato confitetur Aug⁹. in. ix. li. cõfessionũ. ⁊ talis magis mẽbrũ diaboli ꝙ christi esse ostenditur. xxxviij. dist. nullus. cõtra qd Aug⁹ dicit. Senex eñ a iuuene ⁊ episcopus tot annorũ a collega necdũ anniculo paratus sum doceri. xxiiij. q. iij. si habes. et vide ibi glos. reprehensibilis. Isti autem tales qui vadunt ad studium et nõ student: nõ gaudẽt priuilegio habendoꝝ fructuũ beneficioꝝ in studio de quo loquit de clericis non resi. tue. ⁊ ex de magistris. c. vlt. ꝙ si eos receperint: ad restitutionẽ eoꝝ tenent: q: fraudulenter eos receperũt. ad hoc ex de elec. cum ex eo. ibi/ Cupiẽtibus in sciẽtia dei ꝓficere vt fructum in dei ecclesia suo tẽpore afferre valeãt opportunũ. ⁊. ĩ. ibi/ literarũ studio insistẽtes. ⁊ in pre. c. si. de magistris. ibi/ aliqui docibiles detinent. ⁊ ibi/ qui cum docti fuerint ⁊c. et. ĩ. ibi/ et studẽtes in ipa. ex de elec. cõmissa. §. ceterũ. ibi/ teneberis ad restitutionẽ fructuũ eoꝝdem quũ res receperis fraudulenter. op. ar. imo expressum. xvj. q. j. gñaliter. ibi. Eos autem clericos ⁊ monachos hmõi beneficium habere sancimus: qui ad sacrosanctas ecclesias vel monasteria ꝑmanent: non deuagantes: neq3 circa ministeria desides: quũ ꝓpter hoc ipsum beneficiũ eis indulgemus: vt alijs oib⁹ derelictis oĩpotẽtis dei inhereãt ministerijs. ⁊ in glos. ar. ⁊. xxxvij. di. de q̃busdã. ibi/ assidue. ⁊ in glo. i. horis cõpetẽtib⁹. ⁊ pre. c. tue. q̃si expressuʒ. ¶ Quarto: q: discunt ea que melius est nescire ꝙ scire. xxxviij. di. q̃uis. ⁊ in glos. hic videt. ⁊ discũt illas scientias que nõ sunt sciẽtie pietatis/ sicut sunt geometria/ arithmetica/ musica/ et astronomia. legitur ⁊ no. xxxvij. dist. siquis. ¶ Quinto: q: tunc volunt discere quũ ex officio alios debeant docere. xxxvij. dist. §. ecce. in autẽ. de sanc. epis. §. damus. col. ix. sed postꝙ male ꝓmoti sunt q: ignorantes: cõsulte agunt si discunt: vt pre. c. nullus. et c. si habes. vel renũtient. ex de renũtia. nisi cũ ꝑdẽ. § ꝓ defectu. ¶ Sexto: q: ad seipsos in obscuris recurrunt dimissa scriptura: ⁊ ideo magistri erroris existunt: q: veritatis discipuli nõ fuerũt. xxiiij. q. iij. qd autẽ. xxxvij. dist. relatum. ¶ Septimo: quia stulti sunt ⁊ peccant. quia cõtẽnunt discere que ignorãt. xxij. dist. de cõstantinopolitana. lxxxiiij. dist. peruenit. ¶ Octauo defraudant magistros salarijs quũ sint diuites. vnde ad restitutionẽ tenent: q: dignus est mercenari⁹ mercede sua. ij. ad Timoth. v. Luc. x. Mat. ix. xij. q. ij. charitatem. ⁊. c. quicũq3. in fi. ¶ Nono: q: inter se malas societates habent maxime iuniores ex eis: ⁊ maxime quũ iacent in scholis turpitudineʒ operantes. xxxij. q. vij. flagitia. vnde sup hoc precipue ⁊ sup alijs vitijs magistri eoꝝ curam debent habere solicitã custodiendi eos et rũpendi feda federa. sicut aliquotiens eos docui maxime magistros in grãmaticis et logicis: qui discipulos habẽt q̃ iacent in domibus eoꝝ: quibus presunt nõ tãtũ sciẽtia quãtũ moribus: sicut dicit lex de ꝑceptoribus pupilloꝝ. ff. de admi. tu. cũ plures. §. cum tutor. ⁊ no. ex de magistris. c. j. ¶ Decimo: q: magistris inobediẽtes sunt ⁊ eis frequẽter resistunt. vnde ⁊ verberibus virgaꝝ subijciendi sunt. q̃ tñ ad vindictã sanguinis nõ ꝓcedãt. nec ꝓpterea incidũt in excõmunicationẽ magistri taliter verberãtes. ex de sen. ex. sup eo. ⁊ vide qd legit et no. xxiij. q. v. c. j. ibi. Sed virgarũ verberibus erudisti. qui modus coertionis ⁊ a magistris liberalium artium/ ⁊ ab ipsis parẽtibus adhibet. ex de rap. in archiepatu. ¶ Undecimo: q: in festiuitatib⁹ potius vadũt ad ecclesiã vt videãt dñas: ꝙ vt audiant diuinũ officium. no. xxiiij. q. j. odi. in glos. ar. ꝯtra. ¶ Duodecimo: quia quũ in diebus festiuis deberent ire ad ecclesias et dñicis diebus ad audiendũ missas cõplete vt tenent ⁊ ꝑdicationẽ: vel vagant per terrã: vel student: quũ in spiritualib⁹ solum sint ꝑncipaliter festa ꝑcipua occupãda. Nõ improbo ꝙ missa audita/ studeãt in domib⁹ suis: q: opus spirituale est studere: quia sciẽtia donũ spiritussancti est. Esa. xj. Sapiẽtie. j. Eccli. j. ⁊ paulus. j. ad Timoth. iiij. attẽde lectioni. xxxvj. dist. §. ecce. in fi. Sine precio etiam librũ corrigere et ipm apostillare in festo nõ est pctm̃: quia ad sciẽtiã facit. ar. ex de of. del. preterea. ⁊. c. prudentiam. in fi. et c. suspitionis. ff. de iure. om. iu. l. ij. ff. de re iu. quedã. xvj. q. j. si monachus. pro ꝑcio vero corrigere vel scribere vel notare in festo/ pctm̃ est: q: opus seruile est vt. c. ieiunia. j. all. et ex de fer. c. vlt. ⁊ de cõse. di. iij. rogationes. ⁊ de cõse. di. j. missas. Missas die dñico secularibus totas audire spũali ordine ꝑcipimus. ⁊. c. sacerdote. c. cum ad celebrandas. c. qui die. Qui die solẽni ꝑtermisso eccle cõuentu ad spectacula vadit: excõmunicet. ⁊ dist. iij. ieiunia sane. ibi. Die aũt dñica/ nihil aliud agendũ nisi deo vacãdũ. nulla opatio in illa die agat: nisi tm̃ hymnis ⁊ psalmis ⁊ cãticis spiritualib⁹/ dies illa trãsigat. ¶ Decimotertio q: clerici curati quũ vadũt ad studiũ de licẽtia ꝑlatoꝝ/ nõ dimittũt in ecclijs vicarios bonos ⁊ sufficiẽtes: ꝑ q̃s animaꝝ cura diligenter exerceat. ex de elec. cũ ex eo. §. si. li. vj. als credo eos teneri ad restitutionẽ fructuũ quos interim perceperint ecclesiã debito seruitio defraudando. ar. ex de elec. cõmissa. §. penulti. et vlti. xvj. q. j. generaliter. ex de rescrip. c. si. ¶ Decimoquarto: quia religiosi quidam et presbyteri et alij prelati scholas sequũtur legales: ꝓpter quod excõmunicati sunt: et quia habitum dimittunt in scholis. ex ne clerici vel mo. non magno. et. c. si. et. c. vt periculosa. lib. vj. ¶ Decimoquinto: quia expensas quas habent a suis parẽtibus vel ecclesijs expendunt in tabernis et taxillis et cõmessationibus ⁊ malis societatibus et meretricibus et vacui ad domũ redeũt sine cõsciẽtia ⁊ pecunia vel sciẽtia. cõtra quos dicitur: nõ Bononie vel parisius fuisse: sʒ bene vixisse. iungo et studuisse laudandum est. xij. q. ij. gloria. ꝟ. socrates. in fi. ¶ Decimosexto: q: q̃dã eoꝝ simoniace recipiunt magisteriũ. nõ credo tales executionẽ habere talis magisterij sine dispensatione si cõuincantur. ar. j. q. j. reperiunt. c. siquis neq3. q. iij. saluator. q. vij. requiritis. Secus si esset occultum. ar. ex de simo. ex tue. et hoc ꝑ pecuniã/ preces/ carnales/ vel seruitia/ maxime quũ sint indigni. j. q. j. sunt nonnulli. ex de magistris. c. ij. ¶ Decimoseptimo: quia debita cõtrahunt: et recedunt de studio debitis non solutis: et ideo excõmunicant: et non curant. et sic triplici vinculo/ debitorum/ et excõmunicationũ/ ⁊ peccatoꝝ/ remanent vinculati: que vincula ꝑ eos difficile rũpunt. sicut experientia manifestat. ex de treu. et pa. c. j. et in glo. ꝑmus est. ¶ Multum ergo et precipue scholares debent attendere vt eligant bonũ magistrũ vita et sciẽtia: quia a bono magistro bonus scholaris ꝓcedit cõmuniter. xxiiij. q. j. cum beatissimus. Nam magister appellat qui bonum regimen habet pre ceteris. ff. de exerci. ac. l. j. §. magistrũ. Et preceptor cuiuslibet discipline magister vocari potest a monendo/ siue monstrãdo. ff. de verbo. signi. quib⁹. ¶ Debet aũt magister esse idoneus. scʒ honestus et discretus in sciẽtia quã docere intendit. ex de magistris c. j. ij. et. iij. magister em̃ primum moribus: deinum facundia illos quos docet ꝑcellere debet. C. de professo. magistros. li. x. imperitus ergo matheseos risui patebit. xxxvij. dist. q̃ de mensa. Nam qui alios docere debet: nõ debet q̃rere ab alijs edoceri. in autẽ. de sanc. epis. §. damus. coll. ix. j. q. vij. conueniẽtib⁹. Ideo neophytus ad hoc onus assumi non debet: ꝙuis ingeniosus sit: sed is qui scientiam a maioribus suis traditam sibi seruat: ⁊ eo modo quo audiuit docet. xxxvij. dist. relatum. Qd de theologia potissimũ intelligendum est/ et seruandum: q: ibi contra dicta sanctoꝝ patrũ non est dicendũ. xvj. di. sancta. nisi authoritate pape aliud fieret in quibusdam. xx. dist. §. j. quia et si papa contra fidem scribere vellet: non est ei credendum. xv. q. j. sunt quidam. cum. c. seq. ⁊ ꝑce. xv. dist. sicut. vbi de hoc. in alijs autem scientijs possumus dicere cõtra maiores. ix. dist. ego solis. ⁊. c. noli. ¶ Utrum autẽ idoneus sit magister de facili potest cognosci in lectionibus et disputationib⁹ et bone fame odore. ex de eta. ⁊ qua. c. penul. et vltimo. a quolibet tamẽ debemus addiscere sine indignatione. xxxviij. dist. nullus. ⁊. xxiiij. q. iij. si habes. ⁊. s. ꝟ. vero dixi.

De religiosis in magistrum possit assumi.

¶ Sed hic quero vtrũ religiosus monachus: vel de ordine mendicãtium possit et debeat in magistrum assumi. et videt ꝙ non: q: vocem habet plangentis: nõ docentis. sm Hiero. xvj. q. j. monachus. cum. c. ibi seq. ⁊ synodus cõstantipol. dicit. vij. q. j. precepit. ibi. Monachoꝝ enim vita subiectionis habet verbum et discipulatus: nõ docẽdi vel ꝑsidendi vel pascendi alios. Sed contra quia sm Hiero. ad rusticũ monachum/ Multo tẽpore debet discere monachus que postea doceat: ne tyro vsurpet ⁊ ne ꝑus sit magister ꝙ discipulus. xvj. q. j. sic viue. ⁊. c. si clericatus. ¶ Itẽ si religiosus idoneus est pre ceteris: q: eminentis sciẽtie et vite sanctissime: nũquid est melius talem ponere in cathedra ꝙ non honestum: vel non tam honestum et literatũ clericum secularem? sic sm Ioã. Chrysosto. ar. xl. dist. multi. ⁊ Ambro. xvj. q. j. doctos. ⁊. c. sequẽtibus. maxime quũ cõmuniter gratis doceant: et sic in hoc ecclesie valeant releuari. vñ nõ sunt prohibendi. ex de magistris. c. j. et penul. nec enim sunt idonei ꝓhibendi. vt. eo. ti. quãto. Idoneus aũt dicitur qui moribus et scientia alios antecellit vt. l. pre. C. de profes. magistros. Solutio si talis se ingerit: sicut hodie communiter predicatores ⁊ minores/ et alij mendicantes: nedum hoc in ordine: sed etiam per seculares potentes et prelatos et cardinales ecclesie hoc magisterium procurantes: repellatur. j. q. vj. sicut. viij. q. j. in scripturis. et in primis concor. Aut a suo superiore mittitur: et ab illo ad quem pertinet licentiatur. et sic est admittẽdus. vt. xvj. q. j. moderamine. c. ex authoritate. c. sunt nonnulli. c. si clericatus. c. monachos. c. nos autẽ. c. ĩ parochia. ⁊. c. sequenti. dum tamen a scientijs prohibitis abstineat. ex ne cleri. vel mo. non magno. Quum enim specialiter prohibeatur ibi de quibusdam scientijs religiosis: de alijs hoc concessum videtur. ex de presum. nonne. maxime de theologia. ad quã indistincte admittendi sunt tã seculares ꝙ regulares: quia generaliter et indistincte Honorius. iij. hoc indicit ex de magistris. c. vlti. Hoc etiam requirit salus animarum et publica vtilitas. ex ne cleri. vel mo. c. vlti. que preferenda est ꝑuate. ex de renũ. nisi. §. nec putes. vj. In hoc potissime obedire debet abbati monachus quum non solum vtilitas proprij monasterij vel ordinis hoc requirat: sed generalis ecclesie hoc exposcat. ar. xvj. q. j. monachi. et. c. vos autẽ. de postu. ex pte. de postu. pre. bone. j. §. nos igit. et de cleri. non resi. ad audiẽtiam. sm Ostien. qui ita no. in summa de magistris. §. qualis debeat. ꝟ. sed nunquid. cum his que addidi. Ego autem raro audiui: nec vidi in aliquo ordine iniunctam alicui religioso talem obedientiam per prelatum. Nam non cum obedientia quicquid dicunt eorum litere: sed extorta et procurata: et frequenter empta licentia: currunt quidam religiosi cũ suis loculis ⁊ pecunijs parisius ꝓ magisterio et lectoratu. tanta est quoꝝdam ambitio. ex de elec. quorũdam. li. vj. tota die. ¶ Item scias ꝙ si magistri quibus prouisum est cõpetenter: nihilominus a clericis ecclesiarum in quibus beneficiati sunt: et ab alijs pauperibus taleas exigant: simoniam committunt. nam in templo vendentes sunt: qui hoc quod dari quibusdam competit: ad premium largiuntur. j. q. iij. vendentes. Item non solum venditores columbarum sunt: et domum dei domum negotiationis faciunt: qui sacros ordines largiendo precium pecunie vel laudis vel honoris inquirunt: verum hi quoq3 qui graduʒ vel gratiam in ecclesia spiritualẽ quam domino largiente perceperunt non simplici intentione: sed cuiuslibet humane retributionis causa exercent. j. q. iij. non solum. sm Gof. et Ostiẽ. q̃ ita no. in pre. titu. de magistris. §. vtrũ. ꝟ. quid si magistri. in fi. in summa. hoc non admitto: quia sic pro mercede legentes incurrent simoniam: quod non est verum per ea que no. xxxvij. di. de quibusdam. ⁊. s. §. proximo. ꝟ. xj. sed committunt crimen concussionis sicut in casu qui sequitur. ꝟ. ĩ. sequẽ. ¶ Si auteʒ is ad quem de consuetudine vel priuilegio: vel de iure ꝑtinet licentiam dare docendi/ propter hoc pecuniam exegerit: licet simoniã proprie non committat: quia non venditur vel emitur spirituali annexũ: crimen tamen concussionis committit: quum pretextu officij per impressionem exigitur qd nõ debet. de qua concussione. j. q. j. concussionis. legitur et no. xxiij. q. j. paratus. in fi. et ideo qui exigit est dignitate et officio spoliãdus. ex de magistris. c. j. et. c. quanto. in fi. et in hoc casu promittenti succurritur et soluenti vt pre titu. prouideas. Nec videtur hic versari turpitudo ex parte soluentis: quia ex quo idoneus est: suam redimit vexationem. ex de simo. dilectus. sm Gof. et Ostiẽ. qui hoc no. in summa ex de magistris. §. quid iuris. ꝟ. sed nunquid. Male hoc seruatur Bononie. vbi a quolibet cõuentuãdo vel licentiando archid. Boñ. qui dat licentias: exigit et recipit pro licentia. xxv. libr. Boñ. ergo etiã peccasti: licet ego ei non soluerim nisi. xv. ex gr̃a speciali. Quilibet etiã doctor qui interest examinationi priuata recipit tres libras quasi ꝓ suo labore. ar. xij. q. ij. charitatem. ex de ꝑscrip. cum ex officij. de simo. cuʒ sit romana. ¶ Decimooctauo: q: studentes bononie in iure cõmuniter sunt piuri: q: iurant rectorib⁹ obedire in licitis ⁊ honestis: et non faciunt. maxime quũ vocant ad vniuersitatem non veniunt: ⁊ ideo priuãdi sunt beneficijs. ex de iureiu. querelam. ¶ Decimonono maretricatores et litigiosi sunt. xlvj. distinctio. seditionarios. substantiam paternam

Universidad de Deusto Biblioteca

cum meretricibus dissipantes sicut filij prodigi. Luc.xv. et.Eccli.ix. Ne des fornicarijs animam tuam:ne perdas te ⁊ hereditatem tuã. Prouerb.xxix.Qui nutrit scortū ꝑdit substãtiã. Prouerb.vlt. Ne dederis mulierib⁹ substantiã tuã. ¶ Vigesimo. Nimis se grauãt et suos in expẽsis quum recipiunt doctoratum: et ideo expense hodie sunt taxate ex̄ de magistris.cū sit nimis.clemē.

¶ Articulus.xxxv. A

Aduocati in qb⁹ offendant.

Expeditis magistro

rum ⁊ scholariū defectib⁹ ⁊ pctīs: de Aduocatis dicēdū est. Peccant aūt multipliciter. ¶ Primo:q: subdole fouēt causas ꝑdendo ꝓprium clientulū.⁊ tales ꝑuaricatores sunt ⁊ ꝓditores et infames.ij.q.iij.§.notandum.ij.℟.preuaricator. Est autem ꝑuaricator q̄si varicator:qui diuersam causam adiuuat ꝓdita causa sua.nam q̄ ꝑuaricat̄ ex vtraq; pte cōsistit q̄nimmo ex aduersa.vt.ff.de his qui infa.athletas.§.ꝑuaricator.⁊.ff.de ꝑuarica.l.j.quō puniant̄ in foro ꝯtentioso vide.l.illa; canonizatã.l.ꝑuaricator. ⁊ vide qð no.⁊ legit̄ lxxxvij.dist.irreligiosum.glo.⁊ ita.¶ Scðo:q: causas desperatas fouēt cōtra cōscientias:⁊ in hoc eorū aliqui gloriant̄ quasi magis subtiles aduocati:⁊ tn̄ scriptū est improbū nō defendas.xj.q.iij.siqs ℟o.⁊.c. q̄ cōsentit.xxiij.q.iiij.ne amisso.¶ Tertio:q: dilatiões sup̄fluas nitūtur obtinere ad hoc tm̄ vt fugiant. ⁊ negotiū ꝓtrahat̄. ex̄ vt li.nō cō.c.j.de dol.⁊ cō.ꝑut.iij.q.vij.§.tria.℟.ꝑrerea nō licet aduocato.ibi nec ex industria iurgium ꝓtrahere. in quo casu pena duarum librarū afficiendus est ꝑ iudicē. C.de iudic.properādum.§.illo ꝓculdubio.⁊ no.in pre.℟.nō licet.in glos.qð si fecerit. ¶ Quarto recipiendo nimis magnū salarium:vel paciscēdo sup certa pte litis cum graui dāno litigatoris: ꝓpter qð debēt ab aduocatione remoueri.iij.q.vij.§.tria.℟.arcētur.vbi etiam de hoc no. ¶ Quinto:q: ignorantes iura quū nesciant q̄d dicāt aliud opprobrijs certant.in pre.§.tria.℟.siquis adeo ꝓcax.¶ Sexto: quia vbi est copia aduocatorū sicut bononie: vt alijs lucrū subtrahāt q̄ boni sunt:paruissimo salario sunt contēti tāq̄ viles ⁊ abiecti.pre.§.tria.℟.apud vrbē.ibi Nam si lucro pecuniaq; glos.modica capiantur:veluti abiecti atq; degeneres inter vilissimos numerabunt̄: secus si facerēt pro clientuli paupertate.ar.lxxxvj.dist.non satis.ex̄ de rescrip.statutū.§. prouisurus.li.vj. ¶ Septimo:q: recipiūt salariū nimis magnū inspecta sua facundia et labore quē subeunt quātitate cause et fori consuetudine.ff.de varijs et extraor.cog.l.j.§.in honorarijs.taxabit iudex salarium aduocatis et adsessorib⁹.ex̄ de rescrip.statutū adsessorem li.vj.¶ Octauo informant testes falsos: et querūt et faciunt positiones cauillosas vt aduersam partē decipiant. vide ex̄ de iureiu.cū impositionib⁹.li.vj.⁊ inducunt clientulū ad deierandū ponendo ⁊ respōdēdo:⁊ ideo tāq̄ homicide tenent̄:⁊ infamia ꝑpetua notant̄.xxij.q.v.ille q̄ hominē.⁊.c.siquis cōuictus. ¶ Nono:q: recepto salario nō curāt de causa:nec student:nec vigilant circa eam:⁊ sic ꝓpter eorū negligētiã aliquotiēs amittit clientulus bonã causam:⁊ ideo ipsi obligant̄.ar.bo.ex̄ de eta.⁊ qua.ad aures.ff.loca.⁊ con.sed addes.§.illud. ¶ Decimo: q: sciunt aliqui se idiotas ⁊ insufficientes:⁊ nihilominus recipiūt salariū:⁊ ꝓpter insufficientiam suam amittāt causam vn̄ in culpa sunt:⁊ ad restitutionē tenent̄.arg.ff.ad.l.acq̄.idē iuris.ff.de of.presi.illicitas.§.sicut institutū.ad.l.acqui. §. imperitia.ff.de var̄.⁊ ex̄ or.cog.l.vlt.⁊ vide qð no.ex̄ de re.iu.cū eterni.li.vj.in glos.C.de penis fisc.¶ Undecimo:q: vbi sufficientes sunt alijs insufficiētibus vices suas committunt. vnde et ipsi de lesione clientuli tenent̄.ar.ff. de prescrip.verbis.l.apud labeonem. ff.si.nisi forte clientulus sciens et prudens contentus fuisset: quia eo inuito non potest alij hoc cōmittere:quia differentia est inter artifices.ex̄ de of.dele.c.si.et si eo inscio hoc fecit:debuit preuidere hoc ipsum non permissurum si sciret.ar. ff. de furtis.quia re sibi cōmodata.respō.j.ad fi.¶ Duodecimo falsam.l.allegando:vnde crimē falsi incurrit.C.de veteri iure enucle.l.ij.§.hoc autē.⁊ ex̄ in prohemī.decretal. Rex pacificus.§.si.et no.ex̄ de iudic.nouit.in glos.sed cum.vel falso legem inducendo et eius intellectum peruertendo mētientes:et a veritate recedentes:et ad sensum suum et ꝑ parte sua.l.interpretantes.cōtra.l.C.de iudic.rem nō nouam.§.patroni.C.manda.ab anastasio.respō.j.in autē.cōstitutio.q̄ ex ascriptitio.⁊ libera matre.in ꝑn.coll.v.xxxvij.dist.relatum.possunt tamen aduocati varijs modis iura exponere.no.l.dist.quid est.in glos.hic stans.et cōtra conscientiam facientes edificant ad gehennã.ex̄ de sta.mo.c.j.de resti.spo.literas.vide qð no.de iureiu.breui.in glos.ij. Lucrant̄ totum mundū:⁊ animarū detrimēta patiuntur Mat.xvj.⁊ Luc.viij.ex̄ de simo. mattheus . et nō minus peccatum est in offensione lingue: q̄ in effusione sanguinis.xj.q.iij.quisquis. Inde dauid.ꝑs.xiij. Quorū os maledictione plenum est:veloces pedes eorū ad effudendū sanguinem.de peni.dist.j.periculose.et si causam desperatam accipiant oīno salarium debent restituere ꝰm Gof. sicut tutori imputat̄ si causam pupilli desperatam ducat: vel superuacuam.C.de admi.tu.si bonam.ff. de admi.tu.quotiēs.§.sicut.⁊ ideo aduocatus nequã tenet̄ clientulo adinteresse in tali casu.ar.C.de admi.tu.non est ignotum. Tenetur etiam aduocatus nedum si causam desperatam cōsulat prosequendam:vt dictum est ꝓxime. sed et si per imprudentiam ipsam amittat:vel per negligentiam:vt.l.ꝑdicta.s̄.e.℟.x. Idem iuris.ff.loca. ⁊ conduc. cum in plures.§.locator.⁊.l.pre.illicitas.⁊.pre.c.ad aures.multo fortius si causam ꝓdiderit:q: tunc maior pena debetur.ff.de penis.siquis aliqð.§.siquis iustam.ff.ad.l.cor.de fal.l.j.§.is qui.ff.de extraor.crimi.saccularij.§.j.⁊ breuiter tenetur qualitercūq; vitio suo causam amittat.ar.ff.de euictio.si ideo.C.de euic.emptor.ff.de tabu.exhi.locum.§.condemnatio.secus si ex qualitate cause:vel ob defectum probationis:quia vitium est materie:non artificis. ff.ad.l.acq̄.si seruus seruum.§.si calicem.ff.loca. Item quare.§.si gēma.nam ignoscendum est illi qui bonam fidem agnouit. ff.manda.quintus.adde hic quod no.j.in ar. xlvij.in.§.s; vt de hoc.℟.quod de aduocatis.cum.iiij.℟.se.¶ ℞ Decimotertio:quia quidam aduocāt qui aduocare non possunt vt minores.xiiij.annis peregisse non debent.xvij.annum.ff.de postu.l.j.§.inuitum.iij.q.vij.§. tria.℟. quidam. surdi prorsus.vtroq; lumine orbati.femine.vide etiam.xv.q.iij.§.j.muliebria passi in corpore.crimine capitali damnati.qui operas suas locauerunt vt pugnarēt cum bestijs in arena.⁊ alij infames.⁊ qui continentur.iij.q.vij.§. tria. ⁊ clerici in sacris vel in minoribus beneficiati.ex̄ de postu.c.j.scilicet in foro ciuili:sed in ecclesiastico possunt a sensu contrario illius.c.vt ibi no.Bern.⁊ Ostien.in summa de postu.§.quid pertinet.℟. Item honor.vbi etiam tenet q̄ etiam coram seculari si necessitas vrget:quia iusta negotiatio non est clericis interdicta.et hec iusta est.xj.q.iij.nō licet.et ex̄ et ne cleri.vel mo.c.j.vide qð no. xv.q.ij.in summa.Et religiosi.ex̄ de postu.c.ij.xvj.q.j.de presentium.Itē episcopi.v.q.iij.quia episcopus.ꝰm Gof. quod intelligit Ostien.in foro ciuili alias contra:quū habeat optionem vtrum per se vel per procurationem litiget coram iudice ecclesiastico.ex̄ de iu.calum.c.si.Et qui funguntur iudicis et aduocati officio.C.de of.adsesso.l.si.Et qui ad mandatum iudicis volunt patrocinari.C.de postu.prouidēdum iij.q.vij.§.tria.℟.si vero.Item qui non sunt catholici.C.de postu.nemo. de peni.dist.j. nemo. ex̄ de hereti. excommunicamus.§.preterea.Item excommunicati.xj.q.iij.cū excommunicatus.ex̄ de sen.excommuni.decernimus. lib.vj.Item clerici in causa sanguinis.lj.dist.aliquantos. vbi de hoc.xxiij.q.viij.his a quibus.et tutius est ꝰm Ostien. q̄ etiam pro reo ibi non aduocent.ar.ne cleri.vel mo.sententiã.vide quod no.xv.q.ij.in summa.Et quia ad rēpus per iudicē prohibiti sunt.ff.de postu. puto, et qui non ad

Aduocare prohibiti.

aduocandum pecuniã receperūt.ff.ad.l. iulia.repe. eadē. Et qui audierūt leges parisius. ex̄ de priuil.super specula.Et plati et presbyteri nedū religiosi qui audiūt leges. ex̄ ne clerici.vel mo.c.si.⁊.c.nō magno.¶ Decimoq̄rto q: ꝑ eos frequēter stat ne causa terminet̄: ⁊ tn̄ totū salarium petunt.secus si per eos non staret: quia tūc totū salariū petere possunt.ff.loca.et cōduc.qui opas.⁊ ad.l.rhodi.de iactu.q̄ leuāde.§.si vehēda.al.est lex.ff.de var̄.et extraor. cog.l.j.§.si iulius maternus. C.de aduoca. diuer.iu. post duos.vide qð no. Ioan.an.ex̄ de rescrip.statutū. li. vj.in glos. quia cōmune.et si transigat clientulus videtur aduocatus obtinuisse.ar.ff.manda.l.fina.¶ Decimoquinto q: ꝓponūt factū qð ꝑncipales ꝑsone deberēt in iudicē ꝓponere.ex̄ de iudic.pastoralis.¶ Decimosexto q: recipiūt salariū vel partem ante finem cause:immo aliq̄ anteq̄ incipiãt cōtra id qð no. Innocē.ex̄ de loca.⁊ cō. ꝓpter.in glo. magna.Si aduocat⁹ mai⁹ petat salariū.vide Inno.ex̄ de rescrip.ꝑnti.li.vj.¶ Decimoseptimo q: volūt esse testes in causa in qua sunt aduocati: contra id qð legit̄ de testi. in lris.ar.⁊ sup h̄ vide Innocē. de trāsac.ex lris. ¶ Decimooctauo q: quū sint q̄dã vassalli dnoꝝ:nolūt pro eis aduocare:nec de aduocatiõe eis seruire:quū ad hoc ex pacto teneant̄: al's secus ꝰm Inno. qui de hoc no. ex̄ de iureiu.sicut.⁊.j. ¶ Decimonono quia quū fuerint aduocati in causa:volunt esse iudices in eadē cōtra id qð legit̄ ⁊ no.ex̄ de ap.postremo.⁊ in vlt.glo.¶ Vigesimo q: vociferant̄ ⁊ cōtēdunt rixose:quū miti ratione nō tumultuosa voce factū suū debēt proponere ⁊ ius.v.q.iiij.in loco.iij.q.vij.§.tria.j.l.canonizata.siq̄s adeo.¶ Vigesimoꝑmo.q: nō iustitie: s; lucro intēdūt.iij.q.vij.§.tria.℟.apð vrbē. ¶ Vigesimo scðo q: quū religiosi i aliq̄ casu licito aduocāt munera accipiūt ꝯ id.xv.q.ij.c.j.cū.§.se.¶ Vigesimotertio q: monachi ꝑ monasterio suo aduocāt sine licētia abbatis ꝯ id.xvj.q.j.monachi.ij. ¶ Vigesimoq̄rto q: frequēter clerici aduocāt ꝯ ecclesiã suã vl ep̄m vel patronū. quo casu merent̄ perdere bn̄ficium.xxij.q.v. de forma.xcvj.dist.si imperator. ex̄ de postu.c.vlt.vbi de hoc.legitur ⁊ no.j.q.vij.c.j.vbi de hoc.¶ Vigesimoq̄nto q: aduocāt ꝓ hereticis cōdēnatis: vn̄ a suo officio ꝑpetuo sunt suspēsi ⁊ ꝑpetuã ĩfamiã incurrūt.ex̄ de hereticis.si aduersus.qð intelligit.Ostiē.postq̄ sunt heretici ꝑ ecclesiã excōmunicatiõe notati.i.excōmunicati denūtiati:vt no.in summa ex̄ de heretici.§. qua pena.℟.hanc aūt penam.Sic etiã intellige eodē.ti.c.ij.§.hereti.li.vj.al's si negat se hereticū: defensio sibi dat̄ per se ⁊ ad uocatū per ea q̄ no.pre.ca.si aduersus.q: sepe falso inquã crimina notant̄.ij.q.j.multi.in fi.facit optime ex̄ de hereticis.multorū.§.verū. clem̄. ¶ Vigesimosexto quia dederūt consiliū: vel fauorē:vel auxiliū morti vel insecutioni ep̄o:q: tūc aduocare nō possunt nec aliud habere officiū ex̄ de penis.felicis.§.nulli.¶ Vigesimoseptimo q: aduocāt quū fuerint filij vel nepotes hereticorū:vel fauentes hereticis contra pre.§. hereti. ¶ Vigesimooctauo non ꝑstant quidã patrociniū ecclie sue quū teneant̄.iij.q.j.nulli.¶ Vigesimonono q: quidã volūt esse aduocati ꝓ vtraq; parte bona fide.ꝓ q̄bus facit qð no.xlv.di.disciplina.in glo.ar.Sed hoc intelligit ibi archidia.quū ex aduocatione nō fit ꝑiudicium parti.Sed ego non video quomō pure vtriq; parti sibi inuicē contrarie possunt seruire: ⁊ ideo peccāt.ar.pre.l.canonizata.ij.q.iij.§.notandū.℟.ꝑuaricator.An sufficiat aduocato dicere ita dicit.l.licet eam nō alleger.j.q.j. vt euidenter. An aduocati in causa principali teneant̄ defendere suos clientulos appellantes ꝓ eodē salario.vide.ij.q.vj.§.post secundam.de medico an teneatur curare ꝓ ꝑmo proprio salario recidiuantē.de peni.di.iij.adhuc instāt.glos.artis. Or aduocatus idē ius sepius pōt inducere.xxiij.q.vij.quēadmodū.glos.in ꝑn.Et cōtra illiteratum debēt aduocati loqui vulgariter.no.xxiiij.q.j.odi.in glos.j.⁊ est figura.⁊ legit̄ ⁊ no.xxviij.q.j.sicut enim ꝓpe fi.℟.si ergo.ibi intelligis ne quid dicam.an in hoc explanando aliquando diligentius immorabor.attende vt rem ipsam explanandam tāq̄ incōspectu declarandã blādiore sermone ponamus.⁊ in glos.ar.⁊ ex̄ de statu monachorum.ne in agro.§. regula. clemen. Or possunt etiam aduocati siue iurisconsulti mutare suam opinionem si expedit mutari no.xxiij.q.vj.vides.glos.et volēs sic ex. Possunt etiã aduocati in causis matrimonialib⁹ ⁊ alijs spūalib⁹ leges nō cōtrarias canonib⁹ allegare.x.dist.c.j.xxix.q.ij.siquis ancillã.¶ An aduocatus debeat habere salariū qui voluit sed non potuit negotio interesse. pro et cōtra. de peni.dist.j.magna pietas.in prin.dist.ibi.votum em̄ ꝓ ope reputatur.in glos.hoc enim tm̄ in bonis. Pro salario ꝓmisso vel debito aduocato ꝓ causa vētilata in curia metropolitani:nō aget corã eo: s; corã ordinario litigatoris. ex̄ de fo.cō.romana.§.nec etiã.li.vj.Nō tenet̄ aduocatus dicere parti aduerse ius quod ꝓ eo facit. no.iiij.q.iiij.c.j. ¶ E De satisfactione ⁊ restitutione faciēda ꝑ aduocatos .ex̄ de immu.ecclesie.quia pleriq;. per Innocen. Restituant autē violēter et malitiose acquisita si volunt saluari.nec enim in die iudicij habebūt de allegationis nitore subsidium.ad hec de peni.dist.v.falsas.ix.q.iij.aliorum Boni ⁊ fideles aduocati milites sunt rempublicam legibus potius q̄ armis defendentes. C.de aduoca.de iureiu.aduocati.ar.ff.de voca.mu.l.ij.§.quam ita.et.§.se.ff.de cap.⁊ postlimi.re.l.postliminiū.§.si.tales si vltra salaria petant concutiūt.super his vide qð legitur ⁊ no.xxiij.q.j.militare.in glos.cum ergo.⁊ ex̄ de vo.⁊ vo.re.ex multa.§.ij.in fi.et in glos. Idem dicit lex.

¶ Articulus.xxxvj. A

De offensionib⁹ iu-

risperitorum et adsessorum:idem quasi per omnia potest dici sicut de offensionibus magistrorum ⁊ aduocatorū ꝓxime dixi.Dicitur autē iurisconsultus is q̄ sibi questiones factas soluit ⁊ determinat per ius:et non aduocat.Sed si ꝓponat̄ sibi questio de facto:ipsam soluit sicut sibi videt̄:et de iure respondet.in italia tales vocātur sapientes.vnde frequēter partes petunt sapientem a iudice super aliquo articulo incidenti vel principali decidēdo per eum ad expensas petentis vel vtriusq; partis si concordant.hi olim cōstituebantur a principe: et eorum opinio vim legis habebat.institu.de iure.natura.§.respōsa.et dist.ij.responsa prudētum.hodie autem tales nō inueniuntur:sed tantum hi qui consiliū dant credendi aut litigandi et frequenter suas faciunt allegationes ꝓ parte consulente eos vel pro vtraq;: sed eligit verius. qui si rectum consilium dant:cōpetens salarium recipere possunt.xj.q.iij.c.non licet.⁊.xiiij.q.v.non sane. et vide quod no.ex̄ de vi.et hone.cleri.cum omni.glos.penul.et de magistris.q̄ non nullis.glos.sed nunquid non licet.Adsessores autē dicunt̄ quia adsistunt iudici ad consilia dāda in omnibus articulis in causa. Hi duo potissime offendunt in salarijs immoderatis:et in malis consilijs que dant:siue per ignorantiam:siue per negligentiam:siue per malitiam.et tunc ad restitutionem tenent̄ ⁊ ad interesse parti lese sicut.s̄.dixi de aduocatis.Et de istis ⁊ de eorū salarijs.ex̄ de of.del.super questionū.§.verū.de vi.⁊ ho.cleri.cū ab oi.⁊ de rescrip.statutū.l.vj.plene legit̄ ⁊ no.in multis glo.ibi.et.xiiij.q.v. non sane.⁊ de appel.postremo.

Iurisperiti. Adsessores.

¶ Articulus.xxxvij.

De procuratorū ex-

cessibus nunc dicamus.Quid autē sit actor: quid syndicus:quid ꝓcurator:quid oeconomus:quid vicedominus : quid prepositus: et a q̄bus:⁊ qualiter:et in quibus causis:⁊ cuius authoritate:⁊ ad que cōstituant̄:et de officio eoꝝ:⁊ de differentia nominū ipsorū:⁊ q̄ voluntas constituentis ꝓcuratorum semꝑ est cōsiderāda:⁊ de forma procurationis in iudicio vel extra. ex̄ de procura.petitio.de obli.ad rōcinia.c.j. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

syndico.c.j.de iura.ca.imperatorum.et.c.cum in causa.⁊.c. cũ causam.de ex.pre.dilecta.lxxix.dist.diaconũ.⁊.c.se.j.q. iij.saluator.ij.q.vij.siquis ergo.ix.q.iij.cũ simus. xvj.q.vij. quoniã in quibusdã.de of.del.cũ olim.de fideius.c. penul. p Innocẽ.de censi.sopite.ne se.va.c.j.p Innocẽ.de confir. vti.vel inu. cum dilecta.xxj.q.j.relatio.Est aũt procurator q negociũ gerendum suscipit ab eo q põt mãdare:q: epus dñs nõ est:sed procurator.ex de dona.c.ij.⁊ tñ procuratorem cõstituit.ex.e.auditis.¶ A Peccãt primo autem multi procuratores q officium procuratoris exercẽt ⁊ procuratores esse nõ possunt:vt minor.xxv.ad iudicia.⁊ minor.xvij. ad negocia.ff.de procurato.l.minor.⁊ ex de procura.q generaliter.§.j.li.vj.Si quũ detur ad negocia maior.xvij. annis: minor etiã.xxv.annis põt agere ⁊ experiri: vt ibi no. Joã. an.post Ostiẽ.Que etas reqrat in iudicibus:vide qd legitur et no.ex de of.del.cũ vicesimũ annũ.In promouendis ad ordines:dic vt de eta.⁊ qua.generalẽ.in clemẽ. In aduocatis requirũtur.xvij.vt dixi.s.e.§.expeditis.v.xiij.Ad matrimoniũ contrahendũ ⁊ sponsalia/vide qd no.de etate.ex de despõ.impu.c.vbi nõ est cõsensus. de etate ad religionẽ.ex de regula.q: in insulis.c.ad nostrã.c.significatũ. itẽ.c.is qui.c.nõ solũ.li.vj.xx.q.j.illud.⁊.q.ij.c.j.et.ij.Ad episcopatũ:⁊ ad curã animarum:⁊ dignitatem/vide de elec. cum in cunctis.c.licet canõ.c.cũ ex eo.c.cõmissa.li.vj. ex de eta.⁊ qua.c.ij.⁊.iij.⁊.c.pmittimus.li.vj. De etate eligentiũ abbatissam ⁊ electarũ.ex de elec.indẽnitatibus.lib.vj.De etate eligentiũ episcopũ.eodẽ.c.ex eo.lib.vj.furiosus.ff. de procura.l.ij.§.furiosus. Infamis.vide.l.dist.accedens. iij.q.vij.c.j. Itẽ surdus vel mutus.ff. e.l.ij.§. furiosus. ⁊.l. mutus. Itẽ accusatus de crimine.C.e.reum. Itẽ miles.vide de post.pre.bone.j.glo.j.⁊ qd no. Innocẽ.de cõfir. vti. cũ dilecta.⁊ de accusa.sup his.per eum.et de of.del.prudẽtiam.sm eundẽ:Seruus.C.de iudic.seruus.Excõmunicatus vel cõstitutus ab excõmunicato. ex.e. c.fi. legit et no. de iudic.intelleximus.de rescrip.ipso iure.li.vj.qd fieret tamẽ cũ occulto:tenẽt.ex de procura.auditis.de re.iu.ad probandũ.ff.de of.pro.barbarius. C.de testamẽtis.l.j.⁊ sic fuit iudicatũ in curia.Itẽ regularis.ex de syndico.c.vnico nisi pro causa sui monasterij abbate imperãte.xvj.q.j.monachi.in fi.⁊.c.qui vere.no.xvj.q.j. de presentiũ.vide clemẽ. de procura. Religiosus. Item clericus in gradu quolibet cõstitutus non debet constitui procurator litis.in autẽ. de sanctis.et reuerẽ.epis.§.deo amabiles.⁊ sequen.§. alium autẽ.ex ne cleri.vel mo.sed nec procurationes.⁊.c.j.v. cõductores.qd verũ est in ciuilibus:sed nõ in spũalibus ⁊ in ciuilibus p psonis miserabilibus põt:vt no.Ostiẽ.de procura.in summa.§.quis dari.v.itẽ monachi.vide Innocẽ.de iura. cal.c.j.vbi tenet q clericus nõ põt cõstitui procurator sine licentia plati sui.Itẽ femina.iij.q. vij.§.tam.C. de procura. alienationẽ no.ex de confir.cum dilecta.§.quia vero.qd videt cõtra.sed ibi soluitur in glos.sic ergo.Item q: cõstituitur in causa criminali.ex de procura. tue. ex de accusa. veniẽs.vbi de hoc.iij.q.v.reos. ¶ Secundo q: nõ appellãt: vel dũ nõ denũtiant q appellent.ex.e.non iniuste.¶ Tertio quia plene dominum non defendunt:q: omnia debet facere q faceret scz dominus si psens esset.ff.e.sz hic.§.defendere.Nec enĩ sufficit talem diligẽtiam adhibere qualem suis rebus adhibet:immo maior ab eis exigit.C.manda.in re mãdata.Tenetur aũt pncipaliter ad tria procura. vocatus ad iudicium venire.iustis pceptis parere. et sine licẽtia non recedere.xj.q.iij.certum.in autẽ.de litigi.§.si vero intra pdictũ.coll.vij.¶ Quarto q: frequẽter confitentur cõtra dñm malitiose vel corrupti. Et cõfessio procuratoris nocet dño.de postu.pre.c.j.de capel.mo.dilectis.de re. iu.suborta.vt lite nõ con. c.j.§.fi.vbi de hoc.quo casu tenetur domino ad interesse sicut.s.dixi de aduocato.et vide qd no.de testi.in inte.c.ij.in glos.fi.¶ Quinto q: sunt falsi nõ habẽtes mandatum vel falsum mandant.ex.e. in nra. ¶ Sexto q: excedunt fines mandati.ex de rescrip.cum dilecta.⁊ desup hoc vide qd no. Innocẽ.de fideius.q quibus dã.vtrũ autẽ piudicet dño qd facit procurator cõtra ius vel iniuriose contra eum sine speciali mãdato eius.ex.e.t.dilecti.sm Innocẽ.¶ Septimo q: male/⁊ negligẽter ⁊ fraudulẽter frequẽter tractãt causas et negocia dominorũ et tenent in foro cõscientie ad interesse dominis:vt.s.tetigi in.§.expeditis.v.ix.⁊.v.xj.in ar.xxxvj.Et vide Innocẽ. de causa pos.cum olim.¶ Octauo q: recipiunt et extorquẽt magna salaria:vnde tenẽtur de supfluo.xiiij.q.v.non sane.¶ Nono quia intromittunt se de officio aduocandi: quũ parum vel nihil iuris sciant.vñ in culpa sunt vsurpãtes officiũ alienũ.et quãtum p hoc dãnificãtes dños tenẽtur:legit ⁊ no.ex de homici.tua.§.nos igit.⁊ in glo.j.ex de eta.⁊ qua.ad aures.¶ Decimo quia in fauorez dominorz multa p pte sua mẽdacia dicũt:⁊ partẽ aliã decipiũt ⁊ cauillationibus ⁊ falsis positionibus et allegationibus vtuntur.vñ et in his tenent deo ⁊ primo et iudici. sicut.s. dixi de aduocatis.ex de crimi.fal.c.j.⁊ quasi in omnibus in qbus mali aduocati offendũt ⁊ ipi.vñ de eis nõ tãgo amplius.

Procuratorum errores.

¶ Articulus.xxxviij. A

AD peccata testiũ

veniamus. Testes sm Isi.antiquitus superstites dicebãtur:eo q sup cause statu pferebãtur:nũc pte ablata nominis/testes vocant.ex de v.signi.forus.§.testes. ¶ A Peccant testes in multis. Primo q: multi ferunt testimoniũ in iudicio q testes esse non possunt. vide ex.e. c.ij.vt seruus.iiij.q.iij.§.Item in criminali.v. Item sm responsio.ex de.v.sig.forus.§.testes. Item mulier in causa criminali mota criminaliter.⁊ no.xxxiij.q.vlt.mulier.xv.q. iij.de crimine.ex de v.signi.forus.§.testes.ex de testi. quoniã.⁊.c.tã lris.Quid de hermaphrodito:q habet vtrũqz sexum/scz hominis et mulieris:dic seruandũ qd qualitas sexus incalescentis ostendit.iiij.q.iij.§.Item in criminali. v.hermaphroditum. Si autẽ vtriusqz membri officio vti põt:sicut refert Ostien.de quodã qui fuit in villa sua securia:que est in episcopatu taurinẽ. eligat quo vtat: et iuret q de cetero alio non vtet:q: nec duplici debet fungi officio maxime tam diuerso.xvj.q.j.presbyteros.ff.de pac.si plures.sic fecit eps taurinẽ.de pdicto vt no. Ostiẽ.ex de testi.§.quis possit.v.qd de hermaphrodito. Impubes ante annũ.xiiij.in ciuilibus:⁊ minor.xx.annorũ in criminalibus.ff.de testi.l.inuiti.⁊.l. testimonium.⁊. iiij.q.iij.c.j.⁊.§. Item in criminali.v. Itẽ in testimoniũ furiosus.iij.q. vij. §.tria.ex de succe.ab intesta.c.vlt.de regula.sicut. xvij.q.j. gonsaldus. Infamis. pre.c.forus.§. testes.ex de testi.coprerea.iij.q.v.cõstituimus.ex de testi.licz ex quadã.⁊.c.testimoniũ.nisi in criminibus exceptis.legit ⁊ no.de simo. licet heli.c.per tuas. Pauper:Suspectus. legit et no.iiij. q.iij. §. Itẽ in criminali. v.testiũ.⁊ in glo.in salomone. Infidelis siue hereticus.ij. q.vij.c.si hereticus.c. pagani. xxiij.q. iiij.ipsa pietas.de hereticis.excõmunicamus. legitur no.ex de testi.c.j.c. iudei.et in clemen.eo.titu.c.j. Reprobantur etiam omnes qui continentur in pre.§. in criminali. vsqz ad.§.vlti.¶ Secundo peccant quia non dicunt totam veritatem quam nouerunt sicut iurauerunt de causa illa. iij. q.ix.hortamur.et solam veritatem non miscendo falsitatem.ij.q.iiij.nullam.quia nec de suo debent aliqd adiicere etiam et quod bonum est.iij.q.ix.pura.ex de accusa.qliter.j.§.formam.⁊.c.seq.⁊ ideo sunt periuri.et hoc ideo inuentũ fuit:quia cum quidam iurasset dicere veritatem: et quum eam dixisset:apposuit postea contrarium in dicto suo.et cum postea argueretur de periurio/dixit q non deierauit:quia si plus erat:res vtiqz tanta erat cui debuit dici.q si esset tanta:non tamen erat talis.arg. eorum que no.xxxij.q.v.§.j.in glos. arg. ¶ Tertio peccant quia non dicunt veritatem pro vtraqz parte sicut iurant. C.de episcopis et cleri.auten.si iudex.xiiij.q.v.non sane.ex.eo.titu. veniens. ij. in fine. ¶ Quarto quia prout communiter precio et amore odio et timore dicunt contra veritatem

Testes qbus vitijs laborãt.

et cõtra iuramẽtũ suũ qd fecerunt.ex.e.quotiẽs.⁊.c.licz.§. testes.xj.q.iij.quor.iiij.q.iij.§. Itẽ in criminali.v.testium fides.¶ Quinto q: non dicunt totam veritatem quũ nõ interrogant.ex de accusa.qualiter.j.§.j.et.c.seq.¶ Sexto quia pandũt suũ testimoniũ cõtra propriũ iuramentũ.pre. §.Item in criminali.v. Item qui falso.ff.e.q falso.ex.eo. fraternitatis.¶ Septimo q: qd credunt asserunt:qd pessime faciunt:quia nõ debẽt se reddere certos de eo qd audiunt vel credunt.xliiij.dist.habuisse.de simo.per tuas.ij. nec etiã si malũ sit de facili credere debẽt. lxxxvj. dist.siqd de quocũqz.de simo.licet heli.§.j.ergo nõ dicãt p sacramẽtũ se certos vbi certi nõ sunt.ex de rescrip.cũ cõtingat.als incurrẽt anceps piuriũ.ff.iureiurã.marcellus.Itẽ de in litẽ iurã.videamus.¶ Octauo q: deponunt de die mense et anno:et nõ recordant.vñ et cõtra iuramẽtũ faciunt: q: et sine his:esto q nõ recordant: valet eorũ testimonium. vel faciunt scribi:⁊ dicũt iurati verum esse qd in scriptura quã tradũt cõtinet.qd testimoniũ non valet.nã iudex cõsiderare habet vocẽ testis.sermonis cõstantiã:et trepidationem.⁊ ex multis suũ animũ informare.ff.de questioni. de minori.§.ij.ex de testi.in nostra psentia. igit quia etatẽ habet de se loquat. Joan.ix.de cõ.dist.iiij.cum p paruulis et q nõ valeat tale testimoniũ satis pbat.v.q.ij.relatum. iij.q.ix.testes.⁊.c.charte.ij.q.vlt.c.vlt.de accusa.inquisitionis.§.tertie.⁊ expressius ex qui ma.ac.pos.c.ij.¶ Nono q: obscure vel captiose deponunt. de hoc ex.e. cum clamor. pre.§.in crimi.v.in testibus. ¶ Decimo q: nõ corrigũt dictum suum qd possunt corrigere.ex de testi. co. preterea. ¶ Vndecimo q: volunt pbare puram negatiuã simplicẽ et indeterminatã.vñ non valet eorũ testimoniũ.ex de renũ.sup hoc.de elec.bone.j. ¶ Duodecimo q: cũ veritate: admiscẽt falsitatẽ.vt.s.e.v.ij. tetigi.ix.di.si ad sacras.pre. §.Itẽ in criminali.v. Itẽ qui falso.de causa pos. cũ eccla. no.pre.§.itẽ in criminali.v.si testes.glos. circa. Xiij.corrupti deponunt.pre.§. Itẽ in criminali.siqs testibus.¶ Decimotertio quia vnũ eũdemqz sermonẽ pmeditatũ pferũt pre.§.Itẽ in criminali.v.in testibus.¶ Decimoquarto q: testis sibiipsi cõtradicit:vnde nec valet dictũ eius.C.de libe.causa.cũ pro.de appel.solicitudinẽ.no.p.§.Itẽ in criminali.v.si testes.in glos.circa in prin.et ex.e.in nra psentia.in glos.j.in pn. ¶ Decimoqnto q: quũ sint in peccato et peccatis mortalibus/testimonium cõtra alios ferũt: ⁊ lapidandi volũt alios lapidare.iij.q.vij.iudicet.et.c. postulatus.de hoc tamen vide ex de excep.c.j.§.ceterũ.vide qd no.de testi.cum causam.in glos.causam.qd legit et no.⁊ p Innocẽ.de elec.cum dilectus.⁊.c.illa.ex de testi.testimoniũ. Itẽ nõ cognoscũt frequẽter psonas a quibus et cõtra quas inducũtur.vñ non possunt cõgrue testificari.ar.in aũt.de testi.§.j.⁊ in autẽ.de instru.cau.circa prin.§.siqs igit.⁊.C. de iure deli.sancimus.§.finaũt.et no.de hoc ex de testi.cum causam que.in glos.causam.¶ Decimosexto q: sunt ignoti.facit qd legit et no.xcviij. di.aphros. de cleri. peregri.c. j.sed sup hoc vide Innocẽ.de accusa.inquisitionis.¶ Decimoseptimo:q: sunt subornati.vide Innoc.de re.iu.causam.¶ Decimooctauo q: excõmunicati vel suspẽsi ab officio.de accusa.olim. p Inno.de testibus.testimoniũ.de elec. cũ nobis p eũ.¶ Decimonono q: fuerũt iudices; vel aduocati:vel adsessores:vel arbitri:vel procuratores in cã.e.t. dilecto.⁊.c. Roma.li.vj.de trãsac.ex lris p Innoc. ⁊ alios ij.q.vj.statuẽdũ.⁊ de accusa.cũ dilecti.p Inno. ¶ Vigesimo q: sunt clerici ⁊ sine licẽtia epi ferũt testimoniũ:qd nõ pñt.ex de iura.ca.c.j.§.fi. ¶ Vigesimoprimo q: socij criminis cõ alios testificant ⁊ cõfitent.ex de cõfes.c.j.legit ⁊ no. et de testi.veniens.j.xv.q.iij.nemini. ¶ Vigesimosecũdo q: laici in criminalibus testificant contra clericos.sed sup h vide qd legit et no.ij.q.vij.c.j.et in summa.⁊.c.laicos et.c. clericos.ex.e.tam lris.de accusa.cũ. P.mãconella.¶ Vigesimotertio quia volunt esse accusatores ⁊ testes.ex de simo.licet heli.¶ Vigesimoqrto q: volunt esse iudices ⁊ testes.iiij.q.iij.§. Itẽ in criminali.v.nullus vnqz.¶ Vigesimoquinto q: qui inhabiles ad sacerdotium sunt in causa criminali volunt contra sacerdotes testificari.ij.q.vij.ipsi apli.¶ Vigesimosexto quia epus et psbyter volunt testificari quũ aliter veritas sciri possit.xj.q.j.testimoniũ.in fi. ¶ Vigesimoseptimo q: volũt iscribi testes:vel se pmittũt in instrumẽtis conficiẽdis seculariũ sine licẽtia epi.xiiij.q. ij.§.põt etiam.⁊.c.sequẽti.qualiter punit testis falsus. ex e.t.testimoniũ.de crimi.fal.c.j.iij.q.ix.nihilominus.v.q.vj.c. q: iuxta.i.l.psbyteri.xxiij.q.v.rex debz. xxxiij.q.v.h imago. ¶ Vigesimooctauo q: clericus fert testimoniũ in causa criminali cõtra laicũ.cõtra id qd legit ⁊ no.xj.q.j.testimoniũ. lj.dist.c.j.in glo. quicũqz.⁊ p Innocẽ.ex de accusa.cũ. P. ¶ Vltimo sciendũ q quantum p testimoniũ falsum/vel subticẽdo verũ/testis dãnificauit ptem cõtra quã inducitur:vel partẽ q eũ inducit:intantũ tenet ei ad interesse in vtroqz foro.⁊ sup hoc vide qd legit ⁊ no.xj.q.iij. de crimi. fal.c.j.xxxiij.q.v.hec imago.als est.c.p se.⁊ incipit/satis.in glos.j.accusatiõe.iij.q.iij.in summa.⁊. xxiij.q.v.rex debet. et.vj.q.j.quicũqz.⁊ adde qd no.v.q.vj.psbyteri.ij.⁊ qd scripsi.j.xlvij.ar.in.§.sed non de here.v.quod de testibus.

¶ Articulus.xxxix.

IN quibus peccãt ac

cusatores tractãdum est. Accusare autẽ nihil aliud est/q reũ criminis aliquẽ p libellũ deferre. vel facere ad vindictã. vt ex de accusa.sup his. C.qui accu. nõ pos. cum rationibus. ⁊.l.non igno.⁊.l.siquis ex familiaribus. ff.de pua.delic.l.vlt.ij.q.viij.libellorũ.¶ Accusator autez vocatus est quasi accausator:q: ad causaz vocat eũ quem appellat.ex de.v.signi.forus.v.accusator.¶ A Peccãt autẽ primo:q: multi accusant qui accusare nõ pñt multipliciter.ij.q.j.phibent.xv.q.iij.de crimine. nisi in exceptis criminibus.e.q.nemini.de simo.tanta.et pre.c.prohibentur.§.mulierem. Itẽ pupilli.ff.e. qui accusare. ⁊.l.ij.§.pupillus.et pre.c.phibent.nisi in casibus in quibus admittunt a tutore actore.ff.e.l.j.§.j.milites.C.q accusa. nõ pos.l.nõ phibent.⁊.l.si crimẽ.ingratus. Infames q duo iudicia aduersus duos reos subscripta hñt. Qui receperũt nũmos ad accusandũ.vel nõ accusandũ. Libertini cõtra patronos q subornati falsum testimoniũ dixerũt. Minus.l. aureis habẽtes.hi tamẽ omñs si suarũ iniuriarũ/vel suorz ppinquorũ mortẽ psequant:ab accusatione nõ repelluntur vt.l.pre.canonizata. Prohibent criminosi: q: criminosus criminosum accusare nõ põt.iij.q.vij.qui sine.c.postulatus.⁊.§.porro.ad fi.j.q.j.multi.etiã si modo nõ sunt criminosi:quia sufficit si fuerunt.vj.q.j.qui crimen.xxv.di. c.vlt.vt no.Ostien.in summa de accusa.§.qs possit.v. alij ppter crimẽ.vide.e.t.cum. P.mãconella.⁊ qd ibi no.⁊ de simo.p tuas.j.in glos.magna que incipit/regularem.⁊ qd legit eo.t.de accusa.c.j. Item qui ad magos currunt.ij.q. viij.quisquis Item qui semel calũniati sunt.ff.e.si cau.§. hisdem. Vel quia semel destiterunt.ff.ad turpil.l.ij.ex.e. veniẽs. Itẽ inimici et cum inimicis cohabitantes. ex. e. cum. P.⁊.c.meminimus.c.repellant. ⁊.c.cũ oporteat. iij.q. v.quia suspecti. Item aliqui ppter suspitionẽ turpis qstus.ex qui ma.accu.pos. significante. Item aliqui propter participationem eiusdem criminis.ex de adul.c. vltimo.et penultimo.de testibus veniens.j.C.de libe.cã.si filium. Item beneficiati contra ecclesiam.ex de postu. c. vlt. Item liberti ecclesie cõtra ecclesiam.xij.q.ij.liberti.⁊ c.viij. Item aliq ppter reuerentiã ⁊ cõditionẽ suam: vt quia sunt liberti vel liberi vel serui.ij. q.vij. querendum. vel familiares.ff.e.qui accusare.in fi.⁊.l.hi tñ.§.j.C.qui accusa.non pos.iniquũ. ⁊.l.siquis ex familiaribus. et.l.vlt. Tamẽ familiares admittunt cõtra episcopum. ex.e.nulli et canonici cõtra platũ.ex.e.licet.⁊.c.veniens. ⁊ monachi cõtra abbatẽ.ex.c.olim.J.V.et.P.et.c.expte.l.si.magnũ. et.l.ppter.de his omnibus.in pre.l.cano. phibentur.⁊.ff. e.qui accusare.iiij.vlt.c.j.c.omnibus. Admittũtur tamẽ

Accusare qd sit

Accusatores in quibus offendũt.

Accusare q non possunt.

hi omnes sup:adicti/excepto inimico capitali/ q̄ nūq̄ ad/
mittit.iij.q.v.c.ij.τ de simo.licet.τ.c.per tuas. in exceptis
criminib⁹.ex̄ de p:esump.literas.de simo.tāta.xl.dist.si pa
pa.xv.q.iij.sane.c.nemini.no.p:e.c.p tuas.ij.q.j.in p̄mis.
¶ Secūdo peccant:quia multi accusant mortuos: q̄ ac/
cusari non possunt.xxxiij.dist.quorūdam.xxxiij.q.ij.admo
nere.vbi de hoc:nisi in casibus no.in p:e.c.quorumdā. et
xxiiij.q.ij.in summa. ¶ Tertio:q: quidam accusant papā:
qui accusari nō pōt:nisi de heresi.xl.dist.si papa.vide Jn/
nocen.ex̄ de elec.licet.lxxix.dist.siquis pecunia.ix.q.iij. ne/
mo.et tunc vocato cōcilio s̄m Ostiē.vt no.ex̄ de accusa.§.
quis accusari.℣.regulariter.in summa.probatur hoc cla/
re.xvij.dist.§.hinc etiam.xxj.dist.nunc aūt.satis de hoc di/
xi in p̄ma pte isti⁹ opis circa prin.p̄sertim in.iiij.τ.v.τ.vj.
ar. Jmperator aūt et quilibet rex ratione peccati in quo
subest pape.accusari pōt coram eo.vn̄ imperator summit/
tit ei caput suū et leges suas.C.de sum.tri.l.vlt.et.l.j.τ in
autē. vt clerici apud p̄pri.epis.conue.§.si vero ecclesiasti/
cum.coll.vj.ex̄ de iudic.nouit. ¶ Quarto:quia accusant
iterū accusatos et de crimine absolutos. ex̄.e.de his.xxiij.
q.iiij.si illic.ij.q.si.in si.τ.q.iij.§.notādū. ¶ Quinto:q: q̄/
dam accusantes desistunt ante inscriptionē factam:tenē/
tur ante accusationē iniuriarū illis quibus libellos obtu/
lerūt.ff.de iniurijs.l.item apud labeonem.§.siq̄s de bel/
lo. ¶ Sexto:q: calumniant falsa crimina sciēter intendē
do:et p:euaricant vera crimina abscondēdo:et cū reo col
ludēdo p̄prias p̄bationes dissimulādo et tergiuersantur
in totū ab accusatiōe absq̄ abolitione desistendo.de hoc
ij.q.iij.§.notandū.ij.et ex̄ de collusi.dete.p totū. ¶ Septi
mo: q: recipiūt pecuniā ad accusandū:vel nō accusandū:
ad cui⁹ restitutionē tenent/etiā in foro aie:q: cōtra.l.mer
cati sunt.ij.q.j.p̄hibent.dabit autē illa pecunia non illi q̄
turpiter eam dedit:sed in cuius lesionem data est.legitur
et no.j.q.j.in eū.τ in glos.non ei.τ.l.cōcussionis. ¶ Octa
uo:quia non accusant ex charitate p̄pter quā fieri debet
accusatio al.admitti non debet.iiij.q.iiij.nullus introdu/
cat.de accusa.qualiter.ij. ¶ Nono:q: nō accusant in scri/
ptis.ij.q.j.legū.τ.q.iij.siquis iratus.τ.q.viij.accusatorum.
¶ Decimo:quia accusant absentes.de hoc.iij.q.ix.in sum
ma.τ p totum. ¶ Undecimo:q: heretici τ pagani τ apo/
state/et alij infideles accusant fideles. cōtra cā.ij.q. vij.
pagani.iij.q.iiij.alieni.τ.c.se.iiij.q.j.c.j. ¶ Duodecimo:q:
criminosi.vj.q.j.q̄ crimē.iij.q.v.cōstituim⁹.τ.ij.c.se. ¶ De/
cimotertio:quia cōspiratores.iij.q.iiij.cōspiratores.et in/
cestuosi.e.q.consanguineor.et hoies male opinionis. iij.
q.v.suspectos.τ litigiosi et calumniatores.e.q.nullus. et
infames.p:e.c.nullus.de accusa.cum oportear. et inimici
vt dixi.iij.q.iiij.detractores.τ p:e.c.cū oportear. ¶ Deci/
moquarto: q: excōmunicati.iij.q.iiij.nullus.cū.c. se.iiij.q.
j.c.j. ¶ Decimoquinto:q: sortilegi et diuinatores.iij.q. v.
cōstituimus. ¶ Decimosexto:p̄secutores epor.iij.q.iiij.hi
qui.et in tota illa questione ponunt qui repellunt ab ac/
cusatione:ibi vide. ¶ Decimoseptimo:q: qui sacerdotes
esse non possunt:sacerdotes accusant cōtra id. ij.q.vij.ipi
apostoli.vj.q.j.oēs vero.τ.c.sacerdotes. ¶ Decimoocta/
uo: q: laici epos passim accusant.ij q.vij.c.j.et sequenti.v.
c.et.c.oues.cū.ij.c.se.Et clericos.e.q.nullus laicus.τ.ij.c.
seq.τ.c.sicut.τ.c.in sancta.τ.c.laicus.ex̄ de testi.de cetero.
xv.q.iij.§.j.Nisi suam vel suorum iniuriam p̄sequatur.iiij.
q.vj.omnibus.et adde quod no.ij.q.vij.in summa.τ.c.lai
cos.in glo.certum.τ ex̄ de accusa.c.penul. ¶ Decimono/
no:quia accusati accusant.iij.q.xj. negāda.τ.§. neganda.
¶ Uigesimo:q: mala conscientia:vel inani gloria accu/
sant.ij.q.vij.siqui sunt. ¶ Uigesimop̄mo:quia accusant
procuratores.v.q.iij.in criminalibus.ij.q.viij.per scripta.
¶ Uigesimoscd̄o: q: accusant anteq̄ annūtiēt ei quē ac/
cusare volūt:τ ideo nō essent audiēdi.ff.de adul.denūtiar
se.no.ij.q.viij.per scripta. in glos.pōt. ¶ Uigesimotertio:
quia vir adulter accusat de adulterio vxorē.xxx. q.v. chri/
stiana.ex̄ de adul.c.penul.τ vlt.τ.vj.oppressam.xxxij.q.v.

ita ne.cū.c.se.et que credebat maritū mortuū.xxxiiij.q.j.
cū publicani.vide qd̄ legit.τ no.ex̄ de se. nup.c.ij. Et quā
cognouit alius sub specie mariti.xxxiiij.q.ij.in lectū.τ quā
post adulterium scienter cognouit.xxxij.q.j.siq̄s vxorem.
et quā ipse tradidit adulterandam.ex̄ de eo qui cognouit
cōsangui.vxo.sue.discretionē.de his casibus no.de maris
to.xxxij.q.vj.in summa.τ p:e.c.penul.de adul. in glos.sic.
ff. ¶ Uigesimoquarto:q: gradus cōsanguinitatis accu/
sant extranei τ iuuenes:non p̄pinqui et antiq̄.xxxv.q.vj.
c.j.τ se.et q̄ ma.ac.pos.vester. ¶ Uigesimoq̄nto:q: nō ac
cusant zelo iustitie:sʒ ex malitia.q̄ paucissimi de hoc euas
dunt:quia deum non habent p:e oculis: sed p̄priā vltio/
nē.vn̄ et si accusatio sit leuissima intentio nō est recta. vn̄
τ si in accusatione sit veritas:in corde tamē est iniquitas:
et ibi peccatū.de peni.di.iij.ille rex.vel odio. iij.q.v.c.iij.ij.
q.iij.si quē.iij.q.iiij.clericus.c.hi qui. ij.q.iij.siq̄s episcopū
ij.q.vij.siqui sunt.ex̄ de accusa.cū oportear. ¶ Uigesimo/
sexto:q: falso epos accusarūt vel in probatione defecerūt
iij.q.x.placuit.c.si accusatorū.iiij.q.vj.c.j.τ.c.vlt.iij.q.x.eos
qui.v.q.vj.epiphaniū.ij.q.iij.siquis epm. ¶ Uigesimose/
primo:q: p̄cio vel p̄missione desistunt ab accusatione. ij.
q.iij. siquem. ¶ Uigesimooctauo: q: sine deliberatione
accusant cōtra id. q̄liter.ij.circa p̄n. ¶ Uigesimonono:q:
accusant notoria.ex̄ de accusatione.euidētia.ij.q.j.manife
sta. ¶ Trigesimo: q: iurāt q̄dam nō accusare:et posthmo/
dū accusant.vn̄ et piuri sunt:nec ad accusandū debēt ad/
mitti.ex̄.e.veniēs. ¶ Trigesimop̄mo:q: accusant in eadē
causa in qua tulerunt testimonium.ex̄. e.cū. P. māconel/
la.de penitētia iniuste accusantis.ex̄.e.accusasti.τ de pena
de calum.c.j.q̄d aūt sit accusatio/inquisitio/infamatio/de
nūtiatio:et q̄ vel affectus imponat cōuicto in q̄libet mo/
do agendi in simonia vel alijs.e.t.c.inq̄sitionis.c.cū opor
teat.c.q̄liter.ij.de simo.dilect⁹ filius.A.c.licet heli.s̄m Jn
nocē.et alios.ij.q.viij.in summa. De accusationibus cleri/
corū et q̄litatib⁹ accusatorū:τ an admittant ad accusan/
dum nisi illi quorū interest:per alios doctores et p Jnno
cē.e.t.cum. P.de testi.ex pte. A.ij.q.j.si peccauerit. ¶ Tri/
gesimosecūdo:q: accusant anteq̄ moneant accusandū.de
quo vide qd̄ no.j.q.iij.ex multis.in glos.ar.simo.τ.q.vij.re
quiritis.in glos.hic collige.ex̄ de accu.inquisitiōis.in glos.
videt.τ melius.ij.q.vij.accusatio.j.in glos.h.de simo. licet
heli.xij.q.ij.indigne pars.ex̄.e.c.ij.τ.c.q̄liter.ij.τ.c.sup his.
de re.iu.ad ap̄lice.li.vj.de calum.c.ij. ¶ Trigesimotertio:
q: accusant illi quor actores repellunt.sʒ hic vide qd̄ no.
ex̄.qui matri.ac.pos.cū in tua. in glos.hic habes. ¶ Trige
simoquarto:q: emuli.vide qd̄ legitur τ no.ij.q.vj.decreto.
¶ Trigesimoq̄nto:q: suspensi ab officio et beneficio cle/
rici alios accusant.sup hoc vide ex̄ de excep.ap̄lice.ij.q.vij.
ipsi ap̄li.xxiiij.q.j.audiuimus. ¶ Trigesimosexto:quia vo
lunt esse accusatores τ testes.vide.iiij.q.iiij.in summa. de
simo.licet heli. Jn quib⁹ casib⁹ nō pōt quis etiam p̄ facto
p̄prio accusare.iiij.q.vj.omnib⁹.notat.§.q̄s pōt accusare.
et quis non.e.t.c.j.nulli ex parte.lxxj.di.maximian⁹. An
ordinatus simoniace ordinatorem valeat accusare. vj.q.
j.§.porro. An vasallus pōt dominum accusare.xxij.q.vj.
de forma. An p̄pter minorem excommunicationē remo
ueat q̄s ab accusatione.ex̄ de excep.a nobis.de sen.ex.in p
sentia. ¶ Trigesimoseptimo q: libidine vindicte q̄dā ac
cusant.sup q̄ vide qd̄ no. Jnnoc.de elec.dudū.ij.τ qd̄ dixi.
s̄.e.℣.xxv. ¶ Trigesimooctauo:q: pactū vel iuramētū fe/
cit de nō accusando.ex̄ de iureiu.quēadmodū.§.si.τ vide.
s̄.c.℣.xxx. An sit pctm̄ vel malū accusare:τ quid de his q̄
p calūniā vel ex odio accusant.ij.q.vij.siquis epm.vj.q.j.si
oia.τ ex̄.e.t.accusasti.de accusationib⁹/inquisitionib⁹/de/
nūtiationib⁹ tractat.ij.q.vij.τ.viij.τ.iij.q.iiij.v.ix.x.τ.xj.et
iiij.q.j.et.iiij.τ.vj.τ.v.q.iij.et.v.et.vj.q.j.et.xv.q.iij. per to/
tum. De oi aūt dāno quod accusatores falso accusantes:
vel nō p̄bātes pti accusate dederint: ad restitutionē tenē
tur:vt.s̄.dixi de aduocatis in.§.expeditis.in ar.xxxvj.τ in
§.ad pctā.in fi.in ar.xxxix.τ vide qd̄ scripsi.j̄.in ar.xlvij.i.§.

sed vt de hoc.℣.quod de accusatoribus τ de testibus.

¶ Articulus.xl. A

De tabellionibus si

Notarij in q̄bus offendunt.

De tabellionibus siue notarijs/est dicēdum. Et primo offen
dūt:quia quū iurent inter alia exercere
fideliter officium suū de his q̄ videbunt
et audient τ pro vtraq̄ parte.hoc multi
non faciūt:q: plus vel min⁹ ponūt in instrumēto/q̄ vide
rint vel audierint.vnde incurrunt vitium falsitatis τ piu/
rij.ex̄ de p:esum.illud. de p̄scripti.ad audiētiā. in Auten.
de tabel.coll.iiij.§.de tabulari.l.iij.li.x. ¶ Secūdo offen
dunt:quia quū sint serui publici:quia publice seruiunt.ff.
rem pupill.sal.fo.l.ij.ex̄ de vsuris.q̄q̄.lib.vj.et iurauerint
facere instrumēta quotiēs fuerint requisiti ab aliquo: et
sup quacūq̄ causa de auditis et visis:frequenter odio vel
timore alicuius domini/contra cuius factum petitur fieri
instrumētū:p̄ce vel p̄cio non ɔficiunt instrumenta.in quo
etiam casu periuri remanēt et executionē officij amittūt.
vnde non pōt de cetero scriptura sua fidem facere quum
author reprobetur.ex̄ de hereticis.fraternitatis.sicut no.
Ostien.in summa.de si.instru.§.quibus instrumentis. ℣.
et hi. ¶ Tertio cōficiunt instrumenta quidā quū nō sint
cōstituti notarij ab eo qui eos facere potuit. scilicet papa
vel imperator. Jdem crederem de quolibet rege in regno
suo:qui generalē iurisdictionē et meruʒ imperiū habet in
regno suo:et omnia facere pōt que expediunt regno suo:
et sine quibus iurisdictio sua impediretur.ar.ad hoc.viij.
dist.quo iure.xxiij.q.v.regum.de sup.ne.p:e.grandi.li.vj.
ff.de iur.omni.iu.cui iurisdictio.de officio del. p:eterea.c.
suspitiōis.et si seruat generalis cōsuetudo in omni regno
que ei iurisdictionem dat.C.de emā.l.j.τ vlt. de fo.cō.cū
cōtingat.et cuius memoria in cōtrarium non existit.iij.q.
vj.hec quippe.ff.de aqua quoti.et esti.hoc iur.§. ductus.
de ℣.sig.super quibusdā.§.j.qui bene ad hec facit s̄m Jn/
nocē.vt no.ex̄.e.cū.p.tabel.Ostien.tamē no.in summa.ti.
ne cleri.vel mo.§.que sunt.℣.sed nunquid.q̄ episcopi pos
sunt facere tabelliones.et hoc asserit sicut.s̄.remotius di
xi p.xiiij.fol.§.vlt. generaliter.℣.specialiter.in ar. xxix. Si
autē est legitime notarius institutus ab illo qui potuit:τ
perdidit instrumentū officij tabellionatus: qd̄ nec alias
potest probare per testes:sufficit q̄ probetur ipm per lon
gum tēpus maxime exercuisse officium.et q̄ instrumētis
suis fides habebatur per terram tāq̄ publicis.argu.ex̄.e.
cum dilectus.de re.iu.ad probandū.ff.ad mace. si fili⁹. ff.
de of.p̄to.barbarius.τ est expressum in autē.de tabelli.§.
penul.coll.iiij. ¶ Quarto quidam falsa cōficiunt instru/
menta.ex̄.e.inter dilectos. ¶ Quinto q: abradūt vel can
cellant vel vituperaturā faciunt in loco suspecto/ sicut in
incarnatiōe vel indictione:vel in omnibus principalib⁹:
vel in principali substātia facti:propter qd̄ instrumentum
totum suspectum redditur.qd̄ debet apparere non abra/
sum:nō cancellatū:non abolitum:nec in sui parte aliqua
vitiatū.ad hoc.C.edicto diui hadri.tol.l.vlt.ff.de his que
in testa.delen.l.j.ff.de proba.si chirographum. ex̄ de reli.
do.cum venerabilis.§.sed pars vestra.de crimi. fal.licet.
§.v.et se.de priuil.cum olim.ij.§.distinguētes.ex̄.e.inter di
lectos.§.sed ɔtra.τ.§.instrumētum.τ.c.ex literis.ex̄ de re/
scrip.significante. τ.c.rodulphus. ¶ Sexto:quia non po
nūt pape vel imperatoris vel regis vel annū pontificat⁹
vel imperij:vel consulis:vel potestatis sub cui⁹ regimine
cōfectū est instrumentū. Jtem q: nō ponūt mensem et diē
et indictionē.oia enim hec apponēda sunt de iure ne in/
strumenta adulterina videant:vt in aūt.vt p:eponat no/
mē Jmperatoris instrumentis.§.j.τ.ij.coll.v.et quib⁹ mo
dis natura.effi.le.§.in maiorib⁹. coll.vj. C.de apo. publi.
l.j.in Autē.de exhi.et introdu.reis.§.sancim⁹. C.de diuer.
respō.p.sancimus.ex̄.e.inter dilectos.§.sed econtra.xxiij.
di.in noie dn̄i.ff.quēadmodum testa. aperi.l.ij.§.diē. Jtē
et locus apponendus est.ar.ij.q.viij.libellorū. C.de ɔhē.

vel cōmit.optimā.ex̄ de testi.ex tenore.ex̄ qui si.sint le.per
tuas.de proba.quoniam.ibi/loco designando τc.de testi.
cum causaʒ.qd̄ legit et no.ex̄ de re.iu.ab be sane.§.p̄fatus.
ibi/veluti locus et tempus.τ in.glos.Joā.an.scʒ donatio.
¶ Septimo:quia nō conscribunt tot testes quot sunt ne/
cessarij s̄m negotij qualitatem.in Auten.de tabelli.§. sed
etiam instrumenta.coll.iiij. ¶ Octauo:quia aliquotiens
notarij non se subscribunt:vn̄ et instrumentum suspectuʒ
reddit:vel etiam partes vbi contractus celebratur in scri
ptis.C.e.contractus.et ne fis.cre.l.ij.ex̄.e.inter dilectos.§.
instrumētum.ex̄ de ɔuer.coniu.dudū.xvj.q.iij.§.pōt etiā.
¶ Nono:quia sup:ascribunt vel subscribunt instrumen/
to cōpleto aliquid in fine addendo:et ex hoc ipso instru/
mentum apparet falsum.ff.ad.l.cor.de fal.paulus. ¶ De
cimo:quia litteras suas diuersificant p̄pter qd̄ eor instru
menta redduntur suspecta.quia non est similis litera. in
Auten.in prin.§.et in his vero.et.§.qui si.τ.§.si vero nul/
lus. ¶ Undecimo:quia nō faciunt mentionem in instru/
mento q̄ cōtractus habuit testium p:esentiam.in Auten.
e.§.siquis ergo.τ.§.sed τ siq̄s.in Auten.de heredi.et fal.
§.si vero absunt.coll.j. ¶ Duodecimo:quia non retinent
protocolla.vel abbreuiaturas vel notas: sicut iurauerūt
ad que posthmodū recurri pōt.ex̄.e.cum. P. ¶ Decimoter
tio:q: abbreuiaturā vł notā ita abbreuiāt q̄ nō intelligit
q̄d dicere velit:sicut faciūt tota die tabelliōes dicētes eo
dē anno τ eodē die τ mense tali Petrus vendidit fundū
suum henrico p̄cio.x.lib.renuntiāti τc.fuit fideiussor.B.τ
B.renūtia τc.et sicut plura τc.vel τ.j.ponit quā decre. ex̄
vt li.pē.ecclesia.ij.τ.ex̄.e.accepimus.τ.ij.q.j.in primis glo
riosus. Jta q̄ non poterit bene ad talem notam recursus
haberi si cōtingat mori notarium/cōtra p:e.decre.cū. P.
¶ B Decimoquarto:q: notarij seculares facti notarij
a laicis cōficiunt instrumēta sup rebus ecclesiasticis τ spi
ritualibus/ɔtra id ex̄ de iudic. de criminibus.xcvj.dist. be
ne quidem.et cōtra id qd̄ no.Ostien.ex̄ ne cleri.vel mo.in
p:e.§.q̄ sunt.℣.sed nunq̄d. Adde hic qd̄ scripsi.s̄.§.vlt.ge
neraliter.℣.specialiter.in ar.xxviij. ¶ Decimoq̄nto: q: ex/
ercent officium tabellionatus clerici maxime circa tpalia
contra id ex̄ ne clerici. vel mo.sicut.de hoc.s̄.dixi de pecca/
tis clericorū in p:e.§.vltimo generaliter.℣.duo.in ar.xxix.
¶ Decimosexto:q: notarij in seculo facti religiosi exercēt
officium suum ex̄ casum heresis/cōtra id qd̄ legitur τ no.
ex̄ de hereti.vt officium.§.ad conscribēdas. τ in Glos.per
hāc literā. ¶ Decimoseptimo:q: scribunt aliquid in instru
mento qd̄ est contra ius:qd̄ dic vt no. Jnnocē.de testa. fi/
lius. ¶ Decimooctauo:qiua aliquotiens instrumenta fa/
ciunt p alium trāscribi:et ipsi nec p subscriptionē aut alio
modo legitimo faciūt notū qd̄ sua authoritate factū ē.ar.
ff.de admi.tu.l.tutor.§.j.gessisse.sup q̄ vide Jnnoc.ex̄ de
prob.quē.in Glos.p se. ¶ Decimonono:q: dicūt se aliquo
tiēs manu p̄pa subscripsisse:τ tn̄ subscriptio de alia manu
est:τ tūc nō valet instrm̄.ex̄.e.inter dilectos. ¶ Uigesimo
faciūt instrumēta quū nō p̄nt esse notarij vł officiū exeq̄:
q: p̄secutores card. vel filij eor:aut nepotes per rectā li/
neā descēdētes.ex̄ de penis.felicis.§.j.cū.ij.§.se.vel.vj.vel
fautores hereticorū.ex̄ de here.excōmunicam⁹.§.creden/
tes.ibi. Si tabellio. τ.e.t.c.ij.§. heretici.lib.vj. ¶ Uigesi/
mop:imo:q: faciūt instrumēta sciēter super vsuris τ piuri
sunt.vide.s̄.e.℣.ij.q: qn̄ creant/iurant q̄ hoc nō faciēt.er/
go de cetero nec testificari poterūt: nec publica conficere
instrumenta. Periurus em̄ testificari non pōt quātūcūq̄
penitētiā fecerit.ex̄ de testi.ex pte. A.τ.c.si.ex̄ eriā sunt in
fames.vj.q.j.ifames.q̄b⁹ sunt actus legitimi interdicti.ex̄
de testi.licet ex quadā.rn̄so.j.ad si.s̄m Ostiē.qui ita no.in
summa ex̄ de vsuris.§.an aliquo casu.℣.qd̄ de notarijs.B
exaudio si est notoriū rei euidētia:q: ɔuictus vel cōfessus
in iure alias secus.viij.q.iiij.nonne.ff.de of. p:eto. barba/
rius.ex̄ de re.iu.ad probandum. ¶ C Credo etiam ta/
lē notariū participē vsurarū τ pro rata sua vel forsan p̄ to
to per iura que sequuntur ad restitutionē vsurarū teneri

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

authorizando eas in instrumēto suo. Nā ꝛ subscriptio cō
sensum/ꝛ approbationem inducit. ex de re.iu. cum inter
vos.C.si certū peta.mutui.C.de admi.tu.si nō subscripsi
sti.ff.de donat.nec ignorans. C.de siderius.si pater.C. de
re.nō al.l.ij. ¶ Vigesimosecūdo q: recipiūt preciū maius
ꝙ ordinatū est in terra illa: vn̄ q̄si crimine cōcussiōis tenē
tur ad restitutionē sup̄flui qd receperūt in foro penitētie
in foro iudicij pena quadruplici puniunt. et hoc no.xxiij.
q.j.patus.in fi.in glos.vlt.ꝛ.c.militare.in vlt.glos. ¶ Vi
gesimotertio qñ nō est p̄cium ordinatū: nimis magna ex
torquēt salaria: que sunt p iudicē cōpescenda et taxanda.
legit.ꝛ no.ex de rescrip.statutum.§. notarios.et in Glos.
nota.li.vj.in quo casu tenentur extorsionem saltem pau
peribus erogare.xiiij.q.v.non sane.de oī autē damno qd
patroni intulerint per sua instrumenta vel falsa vel non
sufficienter facta per ignorantiam vel negligentiam vel
als qualitercumq; ad restitutionem tenentur: vt pre al.c.
sane.sicut supra dixi in tribus.§.proximis in fi.de aduoca
tis ꝛ de testibus et accusatoribus. ¶ Articulus.xlj.

NUnc ad iudicum

quorūcūq; vitia descēdamus. Iudex au
tem dictus est quasi ius dicēs pplo: siue
ꝙ iure disceptet. Iure autem disceptare
est iuste iudicare. non est ergo iudex si nō
Iudicis officiū. est in eo iustitia. ex de verbo sig. forus.ꝟ.iudex.xxiij.q.ij.c.
j. Iudicis officium generale et merum/est rationabilis ꝛ
equus motus iudicis: quo inductus cōdemnandos con
dēnat: absoluēdos absoluit: penas vel mulctas infligit vel
remittit: deneganda denegat: concedēda concedit: et faci
enda facit/s̄m ꝙ decet regendo seipsū et subditos ac do
mino famulando. quia non potest iustitia cum scelerato
homine habere cōmertium. pre.c.forus.ꝟ.non em̄.et ad
hoc ptinet qd legit ex in phemio decre.§. Ideoq; lex pdi
tur.et insti.de iusti.ꝛ.iur.r̄nso.j.et.§.iuris precepta.j.di. cō
Iudices in q̄bus peccent. suetudo.ꝛ di.iiij.facte. ¶ A Peccāt aūt iudices pmo: q:
multi iudicant ꝛ locum tenent iudicis: qui nō possunt esse
iudices: vt quia seruus qui nec iudex nec arbiter esse pōt.
ff.de arbi.pedius.§.fi. Si tn̄ credit liber et sentētiā ferat:
tenet sententia.iij.q.vij.§.tria.ꝟ. verū.ar.ff. de decur. he
rēnius modestinus.insti.de testa.§.sz debet. C. de testa.l.
j.ff.ad mac.l.iij.in prin.C.de lati.liber.tol.l.j.§.sed et quid
dn̄i.§.sed et si quis homini libero.ff. de of.p̄to. barbarius
sic dicimus in excōmunicato. ar.ex de p̄cur.c. fi.de excep.
exceptionē.de re iud. ad pbandū.ꝛ de excep. pia. §. si ve
ro posthmodū.ꝛ.§.sed si post q: femina.xxxiij.q.v.mulierē.
xv.q.iij.§.j. vbi de hoc.et ex de arbi.cū dilecti. de his duo
bus.iij.q.viij.§.tria.in prin.quia imperitus maxime in iu
re.de consang.c.j.xx.di.§.j.et improuidus. ex de of. iudic.
del.cū.R.canonicus. et non est psona ecclesiastica: q̄ iu
dicare habet de ecclesiasticis: ꝛ idonea ꝛ discreta pre.titu.
si p debilitate. de re.potest. statutū.li.vj.de iudi.de crimi
nibus.de arbi.ptingit. ¶ Quoad causas tēporales suffi
cit ꝙ peritiam habeat vel p lectionē librorū vel p experiē
tiam.ar.C.de epis.ꝛ clerici.parabolarū.C.de iudicijs cer
ti iur.est.in aūt.de iudic.j.r̄nso.coll.vj. Si autē cōmittere
tur causa ecclesiastica laico simul ꝛ clerico nō teneret cō
missio.ar.s̄.de elec.massana.de constitu.eccl'ia.ꝛ.c.q̄ in ec
clesiaꝝ.de īmu.ec.aduersus.nisi a papa fieret ex certa sciē
tia: qui etiā mulierē dare posset.ij.q.v.mēnam.xxiij.q.iiij.si
quos subscriptiōe.xij.q.ij.cū deuotissimā.s̄m Ostiē.i sum
ma.de of.del.§.cui.ꝟ.gnarus.q: furiosus.iij.q.ix.indicas.
xxxij.q.vij.neq; furiosus.xvij.q.j.consaldus. ꝛ pre. §.tria.
vbi etiam prohibent natura impubes mutus ꝛ surdus:
q: infamis. de testi.lic;.ex de ex.p.iter dilectos.q̄ sint infa
mes q̄re.iij.q.iiij.hi qui.et.q.v.omnes.ꝛ.c.constituim⁹.vj.
q.j.infames.ꝛ plenissime.s̄.in p̄ma pte.§.est autē sciēdū.ꝛ
§.se.sunt autē infames in.xlix.ar. Itē quia minoris etatis.
ex.e.cū vicesimū.ꝟ.no. Innocē.quam etatem debēt habe
re iudices delegati et arbitri. ¶ Itē quia religiosus.xvj.
q.j.de presentium.nisi a papa sibi fieret commissio ex scien
tia.ex de priuil.cum olim.ij. Unum tamen nota/ꝙ lic; in
famia impediat ordinarium iudicem demerito vite: tamē
non pōt repelli p exceptionē quādiu ab ecclesia tolerat.et
tenet sententia lata.viij.q.iiij.nōne.ex de cohabi.cleri.ꝛ mu.
vestra.delegatus autē repellitur per exceptionē.ex de re
scrip.sciscitatus es.s̄m Osti.qui sic no.in summa de of.or.
§.quis possit.in fi. ¶ Secundo peccant: quia delegati se
pe formam mandati nō seruant: vnde non valet qd agūt.
ex de rescriptis. cum dilecta. de resti.spo.pisanis. ¶ Ter
tio: quia non expediunt p̄us qd prius expediri mādatur:
vt pre.c.pisanis.et de of.del.venerabili. vbi de hoc. C.de
rei vē.ordinari.ex de causa pos.ad vlt. ¶ Quarto: q: non
admittunt exceptiones legitimas.ex de of.del.ex parte.ij.
et.c.super eo.de iudic.exhibita.de prebē.c.fi.nisi mera exe
cutio demandetur.e.t.scilicet.de of.del.pastoralis.§.quia
vero. ¶ Quinta: q: nō faciunt dari copiam attestationū.
ex de accusa.olim.J.V.ꝛ.P.§.si vero. ¶ Sexto: quia nō
assignant diem ad sentētiam audiendam: et procedūt sic
contra non contumaciam. de accusa.qualiter.ij.§.debet.
¶ Septima: quia in multis alijs articulis non seruāt iu
stitiam: quā seruare summum bonum in hac vita est.xij.q.
ij.cum deuotissimam.vnde nō est iudex: quū nō sit in eo iu
stitia.xxiij.q.ij.c.j.et pre.c.forus.vnde imperator in votum
gerit/nihil in iudicijs preterꝙ iustitiam locū habere de
bere.C.de appel.eos qui.respōso.j.ꝛ debet reddi ius sine
delectu psonarum.de iudic.nouit.§.j. Nec debet pretextu
delicti iustitiam denegare.ff.ex quibus causis ma.sz et si p
per p̄torem.§.actio.de priuil.dilecti.c.quāto.de excep.cum
inter priorē.et iudex iustitiā denegās cōuenit.xxiij.q.ij.do
minus.et.q.v.administratores.iij.q.vij.qui sine.in aūt. vt
diffe.vidi.§.penul.ꝛ fi.coll.ix.C.de app.si appellationem.
et iudex secularis qui clericis vel personis ecclesiasticis iu
stitiā denegat tertio requisitus/iurisdictionē amittit: vt
in li.feu.in constitutione frederici/Hac edictali. ¶ Octa
uo: quia non puniunt delinquentes: quia delicta in lucrū
ꝯuertunt.ex of.or.irrefragibili.§.fi.de vi.et ho.cleri.vt de
ricorū.§.penul.non enim res sunt que delinquūt: sed ipse
psone q̄ res possident. Sed praui iudices cōuertunt ordi
nem: eos qui digni sunt postea dimittunt: alijs aūt aufe
runt res: sed non debet peccatum cōuerti in pecuniaz.ex
de penis.licet.vbi de hoc.ne iudices alienā litem reputēt
suam p̄dam. C.ad.l.iuliā.repe. omnes.xvj.q.j.p̄dicator.in
autē.vt iudices sine quoq; suffra.§.cogitatio. ¶ B Sed
cōtra.quia bene imponit pena pecuniaria p delicto.xxij.
q.v.si vos.vbi de hoc.xviij.q.vlti.§.fi.ex de of.or. dilectus.
de delic. pue.c.ij.de rap.in archiepiscopatu. de male.cū.
de penis.presbyteri. Solutio. Siquis accusatus sit et cō
uict⁹: et certa pena reperitur in iure: vel illa infligēda est:
non mollior: vel durior. alioquin iudex infamis fit. C.de.
pu.seu.priua.seruos qui.in fi.C.ne sanc.bap. reiteretur.l.
iij.in fi.nisi in causa subsit.ff.de penis.respiciendis.ꝛ.l.an
te facta.in fi.ꝛ.l.hodie.de his q̄ no.infa. qd ergo.§. pena
grauior.C.ex quibus causis infa.irroga.et si.seuerior. de
transac.c.si.in princi. Ubi vero certa pena statuta non est:
vel ex officio mero ꝛ puro inquiritur: iudex procedere de
bet equitate seruata/in humaniorem partem declinan
do.pre.c.fi.de transac. Non tamen debet leuare penam
ex auaritie fomite. quod intelligo quando eam sibi reti
net. et sic loquuntur prime concor. Generaliter vero pōt
punire pecuniarie causa correctionis: penam in pias cau
sas expendendo: nō sibi retinendo. Contradicunt expres
se iura pro contra all.que innuunt ꝙ sibi detinere possint
penas.excepto.c.p̄sbyteri.qd loquitur in casu speciali de
morte presbyteri.et pro hoc expresse facit de sen.ex. vene
rabilibus.§. deniq;.lib.vj. adde quod scripsi.s̄. eo.§. sed
vt sciāt.ꝟ.an plati.in ar.xx.ꝛ sic loquūtur ꝯtra.q: siue ple
ctendo/siue ignoscēdo/hoc solū bene agit: vt vita homi
nū corrigat.xxiij.q.v.prodest.C.de modo mulcta.l.v. In
tellige etiā quando mulcta leuat ppter delictum: de ipsa
satisfaciendum

satisfaciendū est lesis. vt in auten.de manda.prin.§.ꝙ si
delinquentes.coll.iij. Regulariter etiā quoad correctio
nem ptinet/puto ꝙ ea sit pena q̄ magis timenda est/infli
genda.ex vt li.nō con.qm̄ frequēter.§.fi.xxiij.q.iiij.ea vin
dicta.s̄m Osti.qui ita no. in summa de of.or.§.quid per
tinet.ꝟ.debet.cū se. ¶ Nono, q: quum puniūt malefacto
res delectant in pena eoꝝ: nō condolendo ijs quos puni
unt.q: vera iustitia cōpassionē habet.xlv.di. vera.xlvj. di.
hoc habet propriū.vn̄ narrat Gregorius in dialogo.iiij.
li.iij.c.q̄dam miles Romanus ꝛc.ꝙ Petrus familie eccle
siastice maior deorsum posit⁹ in locis teterrimis magno
pondere ferri ligatus visus est a predicto milite Roma
no.q̄ idcirco se pati dicebat: q: siquando p facienda vltio
ne iubebatur ad inferendas plagas: plus ex crudelitatis
desiderio q̄ ex obedientia seruiebat. ¶ Decimo.q: vt ap
pareant iusti: ad mūdi gloriā iustitiā se monstrant facere.
sz iniustitiā sceleratā cōmittunt innocentes cōdēnando.
Hiere.vij.xxiij.q.v.regū ¶ Undecimo.offendūt grauis
sime q̄a quum accusatos vel viles testes torqueri faciūt
habitis presumptionib⁹.vt no.j.c.j.alleg.c.cum in cōtem
platione.ꝛ.c.p tuas.in glos.talis.sic cōtra iura torquēt:
ꝙ mortes incurrunt piculū.ex quo tortores ꝛ iudex preci
piens pessime homicide sunt ꝛ irregulares. Nō enim tor
tura ad mortē fit: sed ad veritatē trahēdā.ff.de questioni
bus.l.ductus.ꝛ per totū.ꝛ.v.q.v.illi.ꝟ.de hoc qui.ibi.reli
giosus tortor.q.d.tempatus tortor/nō interēptor.ꝛ.xxiij.
q.v.c.j.in fi.ibi. Quando tantoꝝ scelerꝝ confessionē nō ex
tento eculeo/non sulcantibus vngulis/non vrentib⁹ flā
mis/sed virgarū verberibus eruisti ꝛc.ꝛ.xiiij.q.vj.c.j.ibi.
aliquos sustinēt cruciatus ꝛc.facit.vj.q.j.§.porro.in.l.nul
lus.ibi: fidicularū.i.chordaꝝ tormēta offerunt ꝛc. De que
stionibus talib⁹ vide.xv.q.vj.in summa.ꝛ quod legitur ꝛ
no.ij.q.vj.in.l.ante sentētiā.ꝛ in glos. in criminib⁹. ꝛ ex de
regu.iu.cū in cōtēplatione.de noui opis nū.c.vlt.p Inno.
ꝛ.xiv.di.c.j.ꝛ.c.cū beatus.xij.q.ij.fraternitatis.iiij.q.iij.itē
in criminali.ꝟ. Itē serui respōsio.de accusa.cū glos.j. et.c
si confiterint.in glos.talis.de simo.per tuas.§.nos vero.
glos.cū iā deponunt.c.j.vbi de hoc. Item quū ponūt eos
ad eculeum: ꝛ ibi confitentur qd volūt: ꝛ depositi negant
qd dixerunt: ꝛ in confessione nō perseuerāt: toties ad tor
turas eos reducunt: quousq; in confessione pseuerent. q̄
confessio nulla est. vt est casus.xv.q.vj.c.j. Usq; ad tertiam
vicem cum ad eculeū crederem reducendū.ar.xxiiij.q.iij.
de illicita. ¶ Duodecimo.cōdēnatis sepe ad mortem: ne
gant dare confessionē ꝛ corpus xp̄i.cōtra cano.xiij.q.vlt.
quesitū.c.fures.ꝛ ex de hereti.super eo.li.vj. de peni. ꝛ re.
cū s̄m sta.clem̄. ¶ Decimotertio.vendunt iustitiā.xj.q.iij.
non licet.ꝛ.c.paup.ij.q.vj.venales. ¶ Decimoquarto.mu
nera recipiunt preter esculentū ꝛ poculentum q̄ excecant
oculos iudicū. Eccl'i.xv.j.q.j.iudices. Exo.xxiiij. Non ac
cipias munera q̄ excecāt etiā prudētes: ꝛ subuertunt ꝟba
iustoꝝ.de hoc in proximo ar.vide qd legit ꝛ no.ex de vi.ꝛ
ho.cleri.cum ab omni.xj.q.iij.qui recte.xiiij.q.v.nō sane.j.
q.iij.vēdētes.ex de rescrip.statutū.§.isup.li.vj. ¶ Decimo
quinto.prauo est ꝙ nō puertāt iudiciū rectū: aut timore/
aut amore/aut odio/aut censu/aut nimia rigiditate/aut
remissione/vel iniusta misericordia.legit ꝛ no.xj.q.iij.qua
tuor.cū.ij.c.se. ¶ Decimosexto.q: frequēter quidā fatui ꝛ
tenuis religionis iudices fauent pauperi contra iustitiā.
xxiij.q.iiij.ne amisso.ꝛ.c.est iniusta ꝛ no.in pre.c. quatuor.
¶ Decimoseptimo.q: cū sint criminosi: alios iudicāt, te
net tn̄ eoꝝ sentētie q̄diu tolerātur.vt in concor.se.contra
Isidoꝝ dicentē. Non pōt iustitia cū scelerato homine ha
bere cōsortiū.ex de verbo.sig.forus.ibi ad finē.nō em̄ ꝛc.
iij.q.vij.§.idem testat.cum.c.se.vsq; ad.§.fi. sz hic vide qd
no.ex de of.dele.cū.vicesimū. Pena aūt iudicū ecclesiasti
coꝝ iudicantiū cōtra iustitiam p grām vel p sordes ponit
ex de re iu.cum eterni.li.vj. ¶ Decimooctauo.pferūt sen
tentiā sine scriptis.ij.q.j.in primis.ꝟ.sed et de personis. et
vide qd legitur ꝛ no.ex de probatio.qm̄.in glos. licet sit,et
stando non sedendo.vide in cōstitutione clemē.de verbo.
sig.sepe.que est nulla.iij.q.vij.postulatus.ex de re iu. et si
sententia.li.vj. De pena iudicum ecclesiasticoꝝ excōmuni
cantiū vel suspendentium vel interdicentiū sine scriptis.
ex de sen.ex.sacro.ꝛ.c.cū medicinalis.li.vj. ¶ Decimono
no.pferunt sententias aliquoties contra res prius iudi
catas: aliquoties nō cōtinēt absolutionē vel cōdēnatio
nem: aliquoties contra ius scriptū in quibus casibus pec
cant.ꝛ non tenet sententia ꝛ in alijs q̄ ponunt cum ijs.ij.
q.vj.§.si vero.cū legibus canonizatis sequen.ex de re.iu.
c.j. ¶ Vicesimo.non sunt in correctione beneuoli: in iudi
cio iusti: in animaduersione misericordes. contra cano.
xlv.di.licet.iij.q.vij.iudicet.xlv.di.vera. Iudices em̄ nō de
bent condescendere cōtra illos quos malos putāt: neq;
p̄cibus calamitosoꝝ illachrymari eos oportet. Id em̄ nō
est cōstantis ꝛ recti iudicis/cuius animi motū vultus de
tegit.ff.de.of.p̄si.obseruandū.ar.xlj.di.§.fi.vj. Inter vtrā
q; psonā sit iudex medius nulla interlocutione dijudicās
qd senserit.C.ad.l.cor.de falsa.vbi falsi.crimine. Sz miseri
cors sit erga corrigibiles: ꝛ erga incorrigibiles sit seuer⁹
ex de postu.p̄.c.j.§.penult.de elec.cū in cunctis.§.penult. de
vi.ꝛ ho.cleri.vt clericoꝝ.§. ne vero.vbi de hoc.xxviij.di.q:
sunt culpe.lxij.di. docēdus.xlv. di.disciplina.xxiij.q.iiij.cū
iniusta. ¶ Vicesimoprimo.occultos peccatores cōtra q̄s
crimen pbatū nō est publicant ꝛ cōdēnāt.cōtra id ex de
of.or.si sacerdos.vj.q.ij.si tm̄.ꝛ.c.placuit.ij.q.j.si peccaue
rit.de cō.di.ij.nō phibeat.pn̄t in occulto vitare eos vt pe
nitētiā agant.ex de sen.ex.cū nō ab homine.j.tn̄.c. porro.
nō tn̄ publice phibere.ex de simo.ex tue.ꝛ.c. Matthias.
sed potius pallio cooperire.xcvj.di.in scripturis. ¶ Vice
simosecundo.q: q̄dam tenuis religionis quos sinteresissi
mos a sinteresi que est pars suprema rationis/vocor iudi
ces volūt iudicare s̄m conscientiā: non s̄m allegata sicut
debent.legit ꝛ no.iij.q.vij.iudicet.xj.q.iij.summo.ex de of.
dele.pastoralis.§.q: vero.de of or.c.j. ¶ Vicesimotertio.
q: sunt publice excōmunicati.ex de sen.ꝛ re iu.ad pbādū.
de excep.pia.li.vj. Secus si occulti.vide Inno.ex de do.et
con.veritatis.de sen.ex.si vere. ¶ Vicesimoquarto. q: nō
deferunt/sec⁹ si friuolis.ex.e.cū friuolis.li.vj.iustis appel
lationibus.vnde ꝛ peccāt corā deo ꝛ iudice superiore ad
quē appellatum est: ꝛ puniunt vt legitur ꝛ no.ex de ap.de
priore.ꝛ.ij.q.vj.decreto. ¶ Vicesimoquinto.q: superflu
as delationes dant in fauorē partis ꝛ leucas aliquoties
nimis breues. ex de dila.c.j.ꝛ.c.fi.iij.q.iij.in.c.omnib⁹ vsq;
ad.§.se. ¶ Vicesimosexto furiose irose ꝛ tumultuose ꝛ su
perbe causas audiunt: ꝛ sententias furibūdas sepe pro
ferunt.xj.q.iij.illa. cum tribus.c.sequent. ¶ Vicesimose
ptimo.accipiunt aliqui iudices eccl'iastici p̄ciū certe ptis
litis. Aliqui expēsas non necessarias extra domiciliū pro
ficiscētes vel causaz fingētes.in quo casu ad restitutionē
tenent. Et aliq̄ accipiūt sportulas.sup quo vide qd legit
ꝛ no.iij.q.iij.offerat.ex de vi. ꝛ ho.cleri.cū ab omni.ex de
rescrip.statutū.§.insup.li.vj. ¶ Vicesimooctauo. q: noto
ria eis non vt iudicibus/negata tn̄ p parte. punire ꝛ iudi
care volunt. contra id.ij.q.j.§.vlti. ¶ Vicesimonono.q:
sentētias ferunt: sz executionē non mandant. legit ꝛ no.
ex de of.dele.q̄rēti de sen.ꝛ re iu.cū aliq̄b⁹.xj.q.iij.cū apud
¶ Trigesimo.q: nō supplēt de iure sicut possunt ꝛ debēt.
vide qd legitur ꝛ no.de postu.p̄.bone.j.ꝛ in glos.j. ꝛ.c. cū
nobis olim.in glos.nota.de of.iudic.c.ij.in glos.j. ¶ Tri
gesimo p̄mo nō sunt diligentes ꝛ puidi ad cūcta in cā ri
mandum ꝛ diligenter examinandum vt debent.xxx.q.v.
iudicantem.C.de iudic.iudices.de fi.instru.cum ioannes
¶ Trigesimosecundo.ptelant causas: nec dirimūt cito
prout possunt.in quo grauissime peccant/grauantes par
tes laboribus ꝛ expensis.ff.si certum peta.quidam existi
mauerunt.ex de do.ꝛ con.finem.ꝛ.c.venerabilis. ¶ Tri
gesimotertio.non inducunt partes ad cōponēdum sicut
debēt: immo poti⁹ in eoꝝ litigijs delectant.cōtra id ex de
trāsac.c.fi.de simo.q̄relā.de elec.cū inter.R.seniorē.v.q.ij.

fi primates.xc.di.studendum. ¶ Trigesimoquarto. non obuiāt malitijs hoim litigātiū corā eis ⁊ ordinarij extra iudiciū. ex̄ de rescrip.plerūq̄.⁊.c.nōnulli.ff.de rei.vē.i fundo. ¶ Trigesimoq̄nto.nō arctāt exceptiões.ex̄ de excep. pastoralis. ¶ Trigesimosexto.crimina nō puniūt:⁊ equitatē corā oculis nō hn̄t.ad hoc ex̄ de sen.ex.vt fame.ff.ad.l aqui.ita vulneratus.añ fi.ff.de pos. bona fides.j.rñ.in fi. ff.de fideiuſ.si a reo.§.fi.ff.de eo qd certo loco dari oportz ꝙ si.ephesi.in fi.C.de iudic.placuit ¶ Trigesimoseptimo nō expellūt publice excōmunicatos si non opponit̄ cōtra eos.cōtra id ex̄ de excep.exceptionū.nota de postu.pre.bone.j.glos.j. ¶ Trigesimooctauo.nō condēnant s̄m ꝙ petitū est.ff.cōi diui.vt fundus.C. de fideicō. liber.l.fi.ex̄ de iudic.examinata.de or.cog.cum dilectus.§.fi.de accusa. q̄liter.ij.§.penult.de simo.licet heli.§.j. ad.fi. ¶ Trigesimonono. q: nō patienter audiunt aduocatos.ff.de of.pconsu.l.nec quicq̄.§.circa.vel plus aduocatū vnius partis q̄ aliū/acceptores psonaꝝ.ex̄ de iudic.nouit. ¶ Quadragesimo.nō taxant expēsas fideliter p personarū ⁊ negotij qualitate.sup quo vide qd legit̄ ⁊ no.in autē.de iudic.§.oportet.coll.vj.C.nū.iu.si qñ.ij.q.j.in primis.ex̄ qd me.causa.c.fi.de fo.com.dilecti.glos.expense. ¶ Quadragesimoprimo.q: si etiam recte pcedāt.iudicando:temporale premiū expectāt: vnde fraudem in deū cōmittūt.xj. q.iij.q recte. ¶ Quadragesimoscdo. q: sepe immeritos damnant quia vita cum loco iudicij non cōcordāt.xj.q.iij. plerūq̄. ¶ Quadragesimotertio.cupidi sunt:⁊ideo cito vendunt iustitiā.xj.q.iij.paup. Nulla est venalis sentētia. ij.q.vj.venales.sec⁹ in sententia arbitri.vt ibi no. ¶ Quadragesimoquarto.q: quum recusant̄ tamq̄ suspecti:indignant̄:⁊ nolunt ꝙ causa suspitionis p arbitros cognoscatur.ex̄ de offi.dele.suspitionis.⁊.c.ab arbitris.li.vj. de ap. legitima.li.vj.nō recordātes q̄piculosum est coram suspecto iudice litigare.iij.q.v q: suspecti. ¶ Quadragesimoquinto.q: quidā eoꝝ añ iudicant.q̄ intelligant.xj.q.iij.eorū.vñ in erroris labyrinthum q̄dā eorum impingūt.xxix. di.c.j. ¶ Quadragesimosexto. circumstātias facti nō rimātur:⁊ rei ordinē nō inquirūt.xxx.q.v. iudicantem.ij.q. j.in primis.de peni.di.vj.c.j.post medium. ¶ Quadragesimoseptimo.faciles sunt ad credēdū ⁊ ad vīdictā ferēdā lxxxvj.di.siquid.xj.q.iij.quāuis.cū.ij.c.se.xv.q.vij.si quid. ¶ Quadragesimooctauo. dānant frequenter sine accusatione.xxiij.q.iiij.si quis potestatē.excipiunt causas.ij. q.j.de manifesta. ¶ Quadragesimonono.volunt esse accusatores ⁊ testes sepe.ij.q.j.multi.iiij.q.iiij.c.j. ¶ Quinquagesimo.sepe sunt suspecti ⁊ inimici.iij.q.v.c. vlt.ex̄ de exceptio.cū inter. ¶ Quinquagesimoprimo.volūt iudicare ⁊ nō iudicari.xxxij.q.vj.iniquū. ¶ Quinquagesimo secūdo.q: inferiores sepe iudices supiores cōdēnant.contra id.xxj.di.inferior.cum.v.c.se.⁊ ex̄ de ma.⁊ obe.cum inferior. ¶ Quinquagesimotertio.q: recipiūt clericos cōfugientes ad eos:quum ipsi sint seculares iudices:⁊ deberent eos remittere ad suum forum ecclesiasticum.xj.q. j.quasi per totum.xxj.q.v.per totum.xcvj.di.in scripturis ex̄ de iudic.at si. de fo.cō.si diligenti. ¶ Quinquagesimo quarto.quia quidam dicunt sibi ius in causa sua volentes iudicare.contra id.C.nequis in causa sua ius sibi di. in rubro ⁊ in nigro.xvj.q.vj.c.j.xxiij.q.iiij. inter. ex̄ de penis.delicti.⁊.c.romani.li.vj. ¶ Quinquagesimoquinto. quia quidam non habentes munus scientie/volunt esse in foro anime iudices spirituales.de peni. dist.vj.c.j.ex̄ de peni.omnis. ¶ Quinquagesimosexto.quia non cognoscunt per seipsos in principio in medio et in fine ante q̄ proferant iustitiā.ex̄ de of.iudicis dele.super questionum §.ij. ¶ Quinquagesimoseptimo.remittunt penam parti quum non possint.super quo vide Innocen.ex̄ de of. le. non esset.⁊ Ber.ibi.in glos.j.de of.dele.de causis. in glos. sicut.⁊ in glos.se.⁊ de penis.licet.⁊.ij.q.iij.§. notādum .ij. in.l.ibi.canonizata legit̄ ⁊ no.ibi.nam facti quidem questio.⁊ cum se.in glos.vt.j.vbi de hoc. ¶ Quinquagesimo octauo.q: sepe volunt reddere testimoniū de ijs que facta sunt coram eis.super quo vide Innocen.de procura. in nostra.⁊ in glos.Ber.q̄ incipit/hec faciebat. ¶ Quinquagesimonono.quia quum sint in peccatis grauibus/ iudicant.vnde peccant.super quo vide Innocē.ex̄ de of. dele.cum supra.⁊ qd dixi.s̄.e.ꝟ.xl.⁊ quod no.s̄.eodem.§. ⁊ vt sciant.in ar.xx. ¶ Sexagesimo. q: cognoscunt sepe de negotio quod ad se superior reuocauit: vel de quo iucepit cognoscere.ex̄ de ap.vt nostrum.⁊ vide Innocē.c.t. intimasti. ¶ Sexagesimoprimo.quia intromittunt se de tractu futuri temporis.quum lex dicat/tractus futuri temporis non spectat ad iudicem.ff.de vsu.li.j.§.j.qd qualiter intelligatur:vide Inno.⁊ Berñ.in glos.fi.ex̄ de procura. auditis.⁊ quod no.Ioan.an.ex̄ de homi.c.ij.li.vj.in glos. prouidet. ¶ Sexagesimosecundo.q: qñ accusantur ꝙ pecuniam receperunt pro causa definienda:⁊non probatur contra eos aliquid:nolunt iurare ꝙnihil receperunt.quū tñ hoc facere debeant.s̄m Inno.ex̄ de iureiu .c.fi. ¶ Sexagesimotertio.q: nolunt corrigere errorem suum quum errant in processu/vel interlocutoria/vel definitiua:sicut tenētur.ex̄ de elec.nosti.de ap. cū cessante.de accusa.qualiter.j.xxxv.q.ix.in summa.⁊.c.loci.in glos.nota. ¶ Sexagesimoquarto.q: nolunt locum securum partibus prouidere.de ap.ex parte tua.vbi de hoc.⁊vt li.non con.accedens ij.⁊ in clem̄.de re.iu.pastoralis.de spon.cum locum.xxxiij. q.ij.siue. Nec parti nō habenti aduocatum dare. ex̄ de of. iudic.c.j.⁊.iij.q.vij.§.tria.l.si vero in vno. ¶ Sexagesimo quinto.iudices superiores recipiunt friuolas appellationes. ex̄ de ap.pastoralis.⁊.c.cuz friuolis.li.vj.De pena friuole appellantis et iudicis friuolam appellationem recipiētis legitur ⁊ no.ij.q.vj.in.l.cano.si q̄s ausus. in glo. nota. ¶ Sexagesimosexto frequenter postq̄ functi sunt suo officio se de illo amplius intromittunt. contra id ex̄ de off.dele.in litteris. vbi de hoc. ex.c.venerabili. et de ap.personas.per Innocen. ¶ Sexagesimoseptimo.quia extra territorium suum suam iurisdictionem extendunt super quo vide ex̄ de of.dele.nouit.ex̄ de cōstitu.vt animarum.§.fi.li.vj.in clemen.de re.iu.pastoralis. ¶ Sexagesimooctauo.volūt suam iurisdictionem.exercere pñte maiori vel superiori.super quo vide qd legitur ⁊ no.ex̄ de of. le.volentes. ¶ Sexagesimonono.aliquoties plus fauēt vni q̄ alteri parti.super quo vide de elec.venerabilem.de of.dele.cōsuluit. ¶ Septuagesimo.q: nolūt iurare: sicut vide .j.q.ij.in.l. sancimus. tenentur. ⁊ volunt preponere sensum suum vel equitatem iustitie.⁊leges transgredi.super quo vide Inno.ex̄ de consti.c.j. ¶ Septuagesimoprimo.quia collectant clericos.propter qd sunt excōmunicati ipsi ⁊ successores ipsorum nisi satis fecerint.ex̄ de immu.ec.nō minus.vide ibi in glos.ar.qd nec tenet. in glos. alia que incipit/conferre.per ea que no.xvj.q.j.§.nouarū in.l.iuxta.in glos.ex ordinarijs. ⁊.c.aduersus.§.fi. ¶ Septuagesimosecundo.quia iudicant s̄m statuta ciuitatum que sunt contra ecclesiasticā libertatem.propter qd sunt excōmunicati.ex̄ de sen . ex.nouerint. ¶ Septuagesimo tertio.quia incerta ⁊ dubia iudicant.vnde ⁊ diuinum iudicium vsurpant.ij.q.j.nomē.⁊.c.deus.xj.q.iij.graue.xxxij. di.erubescunt.ij.q.v.consuluisti.quia non possunt humano condemnari examine que dominus suo reseruauit iudicio.xv.q.vj.si sacerdotibus. ¶ Septuagesimoquarto. quia nolunt vel verecundantur petere consilium ab alijs propter qd frequenter male iudicant vel procedunt.quū tamen integrum sit iudicium qd a pluribus confirmatur lxiiij.di. extra cōscientiā.de of.dele.prudentiam.j.rñ.in.fi. ¶ Septuagsimoquinto.quia frequenter volūt iudices ecclesiastici iudicium ecclesiasticū sanctorum patrum authoritatibus definire.xx.di.de libellis. ex̄ de constitu.c.j. ¶ Septuagesimosexto.quia permittūt tumultuare partes ⁊ aduocatos coram se in iudicio.contra id.v.q.iiij.C. de obsequijs patro.l.si manumissoris in loco. ¶ Septuagesimoseptimo. q: permittunt coram se trahi et litigare

spoliatos ante q̄ in integrū restituātur .ij.q.ij.null⁹ episcoporū. ⁊ in.c.se.iij.q.ij.electis . ⁊.c.sequentibus.v.q.ij. si primates.ex̄ de restitu.spo.c.j.⁊.c.in lris.ex̄ de or.cog.c.fi. ¶ Septuagesimooctauo.q: absente reo pcedūt frequēter in iudicio.iij.q.ix.accusatori.⁊.c.se.vsq̄ ad fi. questionis.iij.q.viij.accusatores. ¶ Septuagesimonono.q: candentis ferri ⁊ aque iudicium faciūt sepe fieri ⁊ admittūt. ij.q.v.consuluisti.ex̄ de pur.vul.c.fi. ¶ Octogesimo.quia sepe iudices ecclesiastici exercēt iudiciū sanguinis.xxxiij. q.viij.sepe.cū.c.sequentibus.ex̄ de exces.prela.ex lris.ex̄ ne deri.vel mo.sniam. ¶ Octogesimoprimo.q: diebus solēnibus sepe exercent iudiciū.xv.q.iiij.placuit.xxij.q.v.decreuit.de con.di.iij.c.j.ex̄ de feri.c.vlt. ¶ Octogesimosecundo.sepe non prouident eo ꝙ persona agens in iudicio vel defendens sit leuissima.ex̄ de iudic.tamq̄.⁊sepe in iudicio personas accipiunt.e.t.nouit. ¶ Octogesimotercio.sepe pcedunt contra non conuictum/nō confessum/non contumacem.ex̄ de ma.⁊ obe.inter quatuor.ij.q.j.in primis. ¶ Octogesimoquarto.sepe volunt facere iustitiam alicui per viā inquisitionis cui directum cōpetit iudicium vel actio.super quo vide Inno.de iureiu. ad nostram.ij. ¶ Octogesimoquinto.nō determinant causas infra tempus a iure statutū.ex̄ de iudi.venerabilis. de of. dele.de causis. ¶ Octogesimosexto.q: volūt in notorijs sepe iuris ordinem obseruare.contra iura. sup quo vide ij.q.j.in summa.de elec.bone.j.§.licet.de transla.quāto.de iureiu.ad nostrā.iij.de ap.cum sit romana.de vi.⁊ ho. de. tua.de diuor.porro.de accusa.euidētia.de vsuris.cū in tua de pur.ca.cum dilectis.de sen.ex.sacro.s̄m Inno. ⁊ alios. ¶ Octogesimoseptimo.volūt totaliter obseruato iuris ordine procedere:vel penitus non seruato:quum debent de plano ⁊ sine strepitu ordinis iudiciarij pcedere. ex̄ de hereti.statuta.in prin.li.vj.sup quo vide qd legitur et no. ex̄ de accusa.olim.s̄m Innocen.⁊ hodie in clemen.de verbo.sig.c.vlt.⁊ de iudicijs.dispendiosam.clem̄. ¶ Octogesimooctauo.non seruant equalitatem in iudicio/plus deferentes vni parti q̄ alteri : et facientes iudicium claudicare.sup quo vide.iij.q.ix.c.fi.iiij.q.iiij.null⁹.ex̄ de iudic nouit.de mutu.petitio.c.ij.de excep.cum inter.de despon. impu. de illis.de cōsan.⁊ affi.non debet.de materia iudiciorum ⁊ iudicum.xcvj.di.bñ quidē.ij.q.j.⁊.q.ij.vj. ⁊.viij. v.q.iij.xj.q.iij.xiiij.q.j.xv.q.vij.xvj.q.vj.q.vlt.i noua. ⁊.xxx. q.vlt.§.his ita.vsq̄ ad finem questionis. ¶ Octogesimo nono.non portant in vtroq̄ penso iustitiā ⁊misericordiā xlv.di.omnis. ¶ Nonagesimo.desides sunt in pscrutando q̄ sunt necessaria ad causam.ex̄ de eo qui mitti.in pos. c.j.⁊ de fi.instru.cū Ioannes.in fi.xxx.q.vlt. iudicantem. ¶ Ultimo qñcumq̄ iudex vel per dolum vel per ignorātiam vel per malitiam vel p negligentiam vel per metum vel alias qualitercūq̄ corruptus/aliquid omittit de ijs q̄ debet facere in iudicio:vel facit q̄ nō debet facere in preiudicium ptium vel partis:ad damna eis ⁊ interesse tenetur in foro anime ⁊ in foro iudicij.sicut.s̄.dixi de procura. in.§.de pcuratorum.xxxviij.ar.⁊ de aduocatis in.§.expeditis.xxxvj.ar.super quo vide qd legit̄ ⁊ no.ij.q.vj.statuēdo.⁊.c.hoc etiā placuit.xj.q.iij.temerariū.de pba.qm̄ contra.ex̄ de re.iu.cum eterni.li.vj.p Innocen.de procura. in nostra.ex̄ de of.Archidia.ea q̄.de sta.mo.cum ad monasterium.§.penult.ff.de custo.⁊ exhi.reo.l.fi.

¶ Articulus.xlij.

Expeditis criminib⁹ maiorum ⁊ magis scientium membrorum eccl'ie/ad membra debilia descendamus:et de vitijs mercatorum ptangamus. ¶ Isti autez proprie sunt negatiatores s̄m Chrys.dicentē Quicunq̄ rem comparat/non vt integram ⁊ immutatam vēdat sed vt materia sibi sit aliquid inde operandi ille non est negotiator. Qui vero rem cōparat/vt integram ⁊ immutatam vendendo lucretur.ille est mercator q̄ de tēplo dei eijci t̄.lxxxviij.di.eijciens .⁊ de qua negotiatione dicit Gregorius.ꝙ difficile est inter ementis ⁊ vendentis cōmercium non interuenire peccatum.de pe.di.v. qualitas lucri negotiantē aut accusat aut arguit.vbi dicit glos.ꝙ contrahentibus naturale est.i. inclinat natura corrupta se se inuicē decipe.ff.loc.⁊ itine.si pcio. ⁊.ff. de minor.l. in cause.§. Idem pōponius.Et licet naturale sit:nō tñ excusat.ff.ad.l.aqui.si seruus.§.si fornicari⁹.sicut dicit̄ de peccato carnali.⁊ no.l.di.q: tua.in glos.fi. contra quos cupidos mercatores terribiliter Chrys.intonat dicēs in illa granosa palea decretoꝝ.lxxxviij.dist. Eijciēs dñs ementes ⁊ vendentes de tēplo/significauit q: mercator nunq̄ l.vix pp̄ter cupiditatem fraudes ⁊ mendacia. sed qd vix sit:tamen sit.xv.q.j.merito.saluantur ergo aliqui mercatores.q: mercatio ⁊ negotiatio non est prohibita:sed peccatum qd in ea facile cōmittitur.hoc habetur.lxxxviij.di. in palea.qm̄ non cognoui. cum palea se.q̄ incipit quid est aliud.de peni.di.v.negotiū.aut vix pōt placere deo.⁊ideo null⁹ christian⁹ dz esse mercator.aut si voluerit esse:pijciatur de ecclesia:dicente pp̄ha Dauid.q: nō cognoui negotiationes:introibo in potētias dñi. Quemadmodū em̄ q̄ ambulat inter duos inimicos volens ambobus placere/ sine alloquio mali esse non pōt: necesse est enim vt et isti male loquat̄ de illo:⁊ illi male de isto.sic mercator sine mēdacio ⁊ periurio esse non pōt. Sed substantia talium stabilis esse non pōt.nec ad bonum pficit qd de malo cōgregatur. Quemadmodum em̄ si triticuz aut aliud tale cernas in cribro:dū huc ⁊ illud iactatur/omnia grana paulatim deorsum cadunt:⁊ tandem in cribro nil remanet nisi stercus.sic de substantia negotiatorum nouissime nil remanet nisi solum pctm̄. hucusq̄ Chrys.in pre.c.eijciēs. Mercatoꝝ scelera ppalantur. ¶ Negotiatio autem ista s̄m Isid.in cōmercijs dicit̄ vbi aliquid dat̄ vt maiora lucrentur.ex̄ de verbo.sig.forus.ꝟ. negotium.⁊ negotium aliquoties p ista negotiatiōe accipitur.ex̄ ne cleri.vel mona.c.j.ver. negotium iniustum.

¶ A Peccāt aūt primo mercatores ⁊ mercenarij q̄ merces vendunt in decimis psonalibus:quas non reddunt ⁊ quas reddere tenent̄ nedum de pdialibus/sz etiā de personalibus.xxxij.di.pter hec.xij.q.j.xvj.q.j.decime.ibi.de negotiatione ⁊ artificio.vbi de hoc.⁊ in glos.dūmō.vbi etiā no. ꝙ iudei tenent̄ ad decimas psonales p.c. quanto. ex̄ de vsuris.sz contra no.Ber.ex̄ de decimis.de terris qd est verius.nec obest.c.quāto.q: oblationes quas debent soluere iudei de domibus christianoꝝ in q̄b⁹ habitāt. reales sunt non personales.sic etiā intellige qd no.e.t.tuā nobis in glos.hec ideo.ex̄ de deci.ad apl'ice.vbi de hoc.⁊.c.ex trāsmissa.⁊.c.tua nobis.⁊.c.non est.vbi de hoc. ¶ Secundo peccāt quia sub specie pietatis ⁊ liberalitatis vsuras palliant vendentes ad terminū vltra q̄ debeant.ex̄ de vsuris cōsuluit.⁊.c.nauigāti. ¶ Tertio peccāt in cōtractib⁹ etiā veris alterutrum decipiendo.de peni.di.v.q̄nalitas. Naz vendere carius q̄ emat̄/⁊causa lucri vel cupiditatis emere vt carius vēdat̄:pctm̄ ⁊ turpe lucrū est.xiiij.q.iiij. verū si mercator vel negociator vel caupo vel stabularius viuens de hac arte/vt sustentet̄ emit vilius:⁊ vendit cari⁹: cōpetenter sine aliq̄ fraude:nō dicerē pctm̄:vt colligitur de isto textu vbi dicit̄ nō necessitate sz pp̄ter cupiditatem ⁊ q: mundus talibus vix careret:oportet em̄ esse tabernas ⁊ stabula ⁊ mercationes pp̄ter transeuntes ⁊ cōmunem vitā hoim:multe enim regiones nisi pp̄ter mercatores portātes alimenta ⁊ necessaria perirēt.faciūt ad hoc l.illius tituli.ff.nau.cau.sta.C.de cōmer.⁊ merca.p totum di.ij.rhodie.xliiij.di.nō oportet.⁊.c.clerici.⁊ sunt casus expressi.lxxxviij.di.qm̄.cuz.c.se.q̄ sunt granose palee. vbi nō reprobat̄ negotiatio:sz mendacium ⁊ iniquitas.⁊ ꝙ sit licitū laicis negotiari est casus.lxxxviij.di.fornicari q̄cūq̄. ¶ Quarto peccāt vendendo carius peregrinis ⁊ trāseūtibus q̄ vicinis.ff.de cantrahen.emp.l.j. ¶ Quinto in falsis ponderibus ⁊ mensuris.ex̄ de emp.⁊ ven. vt mensure. Diuus Hadrian⁹ stateras seu mensuras adulterinas siue

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

falsas tenentes.l.cor.de falsis,teneri dixit si ipsis vsi fuis-
sent.qui aūt inuēti sunt ipas habere/relegari pñt: vel alr.
ex ordinem puniri.ff.de extraordi. crimi.l. ānonā.ꝛ.ff. de
penis.ydardanarios.vel dardanarios.Sunt vocati dar
danarij qui falsas mēsuras tenēt a quodā dardario fun-
ctionū actore q̄ maximā dabat opam vt annona carior fie
ret:emendo omnē quā inuenire poterat:vt postea solus
vēderet sicut vellet.qui puniunt.p.l.p̄dictas.¶Sexto in
mendacijs ꝛ piurijs infinitis q̄ cōmittunt an q̄ vendide-
rint sex nūmatas mercimonior suor. Jurant eīn ꝛ affir-
mant/melior non repiret.tantum cōstitit.p deū nō habebi
tis p minori precio.tantum mihi fuit pro ista merce pro-
missum:ꝛ nolui dare.ꝛ in ijs ꝛ in omnibus alijs similib⁹
mētiunt.ꝛ sic plerūq; accidit q pro lucro vnius oboli cō
mittunt tria vel quatuor peccata mortalia magna.xxij.
q.ij.primū.ꝛ.c.mihi aūt.ꝛ.c.omne genus.ꝛ.q.v. iuramen
ti.ꝛ ideo dicit canon q sint pleraq; negotia q̄ vix aut nul
latenus sine peccatis exerceri pñt.de peni.di.v. negotiū.
¶Septimo nō seruando fidem datam nec iuramentū
prestitū in societatibus.vnde nec fides est eis seruanda.
ex de iureiu.c.iij.ꝛ.c.sicut.ꝛ.j.in fi.¶Octauo nō soluēdo
ad terminum sicut iurauerūt:nisi iusta causa ipsos excu-
set.ex de pig.significanté.¶Nono transferendo se ad re
giones remotas ꝛ minimā morā trahentes:ꝛ ibi cū diuer
sis etiam alienis vxoribus adulterium cōmittēdo/ꝛ suis
vxoribus causam adulterij prebendo.ex de sponsa.in pre
sentia.ꝛ est casus ɔtra eos. ex de cōiu.lepro.c.j.ibi. Nō de
bet alter sine altero diutius esse:q: matrimonium est con
iunctio maris ꝛ femine indiuiduam vite cōsuetudinē re-
tinens.xxvij.q.ij.§.j.facit.xxxij.q.ij.si tu abstines.¶Deci-
mo.directe peccāt mortaliter cōtra verbū apl'i.j.ad Thes
sa.iiij. Ne quis supergrediat scz proximum/ɔculcando ꝛ
affligendo ipsum:sicut nobiles rusticos suos ꝛ frequen-
ter alienos grauib⁹ exactionibus affligendo.cōtra quos
Esa.iij.q̄re atteritis ppl'm meum ꝛc. Neq; circūueniat in
negotio fratrem suum:sicut ad l'ram faciunt mercatores
ꝛ artifices:qui in stateris ponderibus ꝛ mēsuris iniquis
mendacio ꝛ periurio multos decipiunt.quū dominus p-
cipiat Leui.xix.Statera iusta ꝛ equa sint pōdera. Justus
modius/equusq; sextari⁹.xxxiiij.q.iij. siquis romipetas.
ꝛ cau.e.q.j.non afferamus.xlv.di.oīs.Oēs circumueniūt
etiam ꝛ mentiunt rem vilem ꝛ corruptam esse preciosam
ꝛ bonam:ꝛ exercent p magna pte quicquid doli vel frau
dis pōt excogitari.contra quos etiam ait Esa.v. Ve qui
dicitis malum bonū.sicut venditores.ꝛ bonū malū. sicut
emptores.ponentes tenebras lucem:ꝛ lucem tenebras.
sicut drapanni.i.venditores pānor:qui tenebrosa eligūt
loca in quibus vendunt pannos:vt alterius modi appa-
reant.vnde merito tamq̄ filij tenebrarum p̄jicientur in
tenebras exteriores. Matth.xxij.ꝛ.viij.xiij.xxij.ꝛ.xxv.et
Luc.xiij.ponentes amara p dulcibus:ꝛ dulcia in amaris
Esa.v.sic faciunt stabularij q̄ cibos infectos vendunt pro
dulcibus.ꝛ caupones qui vina miscent ꝛ lymphant:ꝛ vē-
dunt malum vinum acetosum:vel botado.qd vocat lom
bardus chercon:vel aliud corruptum p bono. in saccaro
ponunt mel.species corruptas miscent cū bonis.in lacte
miscent aquā.mala blada vel frumenta miscent cum bo-
nis transferuntve. hec verba Esa.ꝛ exponuntur.xj.q.iij.
c.siquis hominum.ꝛ.c.ve qui dicitis.Taliter aūt decepti
pñt agere contra decipientem.ff.de dolo. eleganter.xij.q.
ij.quisquis epus.ppe finem.ar.ex de re.permu.cum vni-
uersor.ff.de minoribus.in cause.ij.§.j.ꝛ de iure do.Si res
§.j.decepti sunt vltra dimidiam iusti precij.si citra: nō cō-
petit ei ciuilis actio.ex de emp.ꝛ ven.cuz dilecti.ꝛ.c.cum
causa.q: p.l.licita est deceptio vsq; ad dimidiam iusti pre-
cij.ff.de minoribus.in cause.§.in precio.Secus dico in fo
ro anime:vbi semp tenet ad restitutionem inquātū dece-
pit fratrem suum. maxime ppter dictum verbum apl'i.j.
ad Thessa.iiij. Neq; circūueniat in negotio fratrē suū.nō
est dubiū quin decipiēdo peccauerūt.sz forsan etiā in foro

anime ad restitutionē tenet.q: talis deceptio cōcedit sibi
a lege.op.ar.xiiij.q.v.dixit.ꝛ.xxiij.q.iiij.qui peccat.in prin.
al's lex pararet laqueū contrahēti.cōtra id.xxvij.q.j.de vi
duis.ij.p hoc facit q: res tātū valet quātū vēdi pōt.ff. de
dona.causa mor.l.mortis causa accipimus.in fi.cū cōcor.
ibi.ꝛ rer precia cōmuniter estimant.ff.ad.l.falc.l.p̄cia re-
rum.adde qd notat ex de vsuris.cū tu.in glos.immo vide
tur.Quum aūt aliquis aliū decipit vendendo rem corru
ptā p bona:vel male mēsurādo:in tali fraude ꝛ deceptio
ne restitutio locum habet.fm vtrūq; ius.sic intellige ius
ra all'.s.in isto.℣.ꝛ in versiculo tales autem.ꝛ.xij.q.ij.cum
deuotissimā.q: eccl'ia nullā fraudē admittit.ex de dona.
per tuas.ꝛ sic intellige qd ibi no.locū habere de iure ciui-
li.ꝛ facit.xij.q.ij.fraternitas.ꝛ.q.iiij.c.j.fm Ostien.¶Vn
decimo.q: quantumcūq; prestant sine pacto: sz cū inten-
tione vltra sortem habendi.vñ iudicandi sunt male age
re:ꝛ in foro anime sunt tales ad restitutionem efficaciter
inducendi.ex de vsuris.cōsuluit.ꝛ cōpellendi. al's non ab
soluant fm intentionem glos.vlr.in hoc.c.q: remanent in
mortali.de peni.ꝛ re.q quidā.de peni.di.v falsas.¶Duo-
decimo.q: quosdā contractus ineunt fraudulēter in frau
dē vsurar.de quo dic vt ex de vsuris.in ciuitate.ex de pig.
illo vos.ꝛ cū opponunt penam in fraudem.xij.q.ij.frater
nitas.ex de arbi.dilecti.vbi de hoc no.i glos.j.¶Decimo-
tertio.contrahūt societates leoninas nō p̄ticipātes equa
liter lucrum ꝛ dānū.ff.p socio.si non fuerit. ꝛ.l.v.ꝛ.C.de
solu.l.ij.ꝛ institu.pro socio.§.de illo.ꝛ se.no.xiiij.q.iij.c.ple
riq;.glos.videtur. ¶Decimoquarto.nunq̄ ponunt fines
in vita sua i lucro ꝛ diuitijs.q: eor auaritia satiari nescit.
xlvij.di.sicut.xxiiij.q.iiij.qd dicā. ¶Decimoquinto. q: ipsi
ꝛ artifices male seruant festa/vendentes ꝛ ementes fre-
quenter in eis.cōtra rextum ex de ferijs.j.c.ibi.vt mercatū
in eis minime fiat.¶Quod dixi de vitijs mercatorū/idē
per omnia dicēdū est de vitijs artificū.de quib⁹ dicit Au-
gu.q omnes artifices mētiunt.lxxxviij.di.qm̄.Sz ars ar-
tificum non ita implicat ad peccatū sicut mercatorū. Nā
vt.s.hic in prin.dixi:Artifices sunt ppric qui rem integrā
cōparant vel materiam:non vt ita integram ꝛ inmuta-
tā vendant sicut mercatores:sed vt eis fiat materia inde
aliquid opandi.vt de ferro clauē clauū vel vectes vel fer
raturā.de ligno arcam vl' scamnum.de lino rete.de char-
tis librū ꝛ simile.sic distinguit Chrys.inter mercatorem
ꝛ artificē p̄cedenti.c.eijciens.Et talem artem alias licitā
possunt clerici exercere.de con.di.v.negotium.et.c.nunq̄
ex ne.cleri.vel mo.c.j.ad finem.de censi.cuz apl'us.x.q.iij.
cauendū.ꝛ.xcj.di.clericus victū.ꝛ no.xiiij.q.iij.in summa.
Bonus institor christus qui nauem habet eccl'iam.xxiij.
q.j.non turbatur.de qua Prouer.vlt.Facta est quasi na-
uis institoris delonge portās panem suū. Institor dicit
mercator:eo q acquirendis mercibus sedulus instet.Bo
nus mercator christus:qui nos nō auro emit sed suo san-
guine p̄cioso.j. Pe.j.xij.q.ij.cū redemptor. ex de sum.tri.
fidei.in clemē.de quo mercatore August.O bone merca-
tor: grās agim⁹ q: emisti nos:carnē tuam comedim⁹.san-
guinem bibim⁹.de cō.di.ij.accesserūt.euāgelium legim⁹
instrumentum nostrū:serui tui sum⁹:creatura tua sumus
fecisti nos:redemisti nos. vñ Bern. Voluit autē nos eme
re tā magno p̄cio ppter tria. Primo vt q̄ p̄ciosa creatu-
ra sit homo ostenderet.de quo Esa.xiij.Preciosior erit vir
auro ꝛ homo mundo obryzo.i.auro mundo ꝛ rutilante.
vñ Bern.Quo ego me infelix/quo me vertā:si tantū the-
saurum:si p̄ciosum illud depositū qd sibi christus sangui
ne pprio p̄ciosius iudicauit:negligenter contingit custo
dire. ¶Secūdo.vt homo de cetero se p vili precio non
exponeret.sicut Salomō de luxurioso ait Prouer.vj.Pre
cium scorti vix vnius est panis.quia delectatio que ibi ap
petit breuis ꝛ vilis est.ꝛ p ea datur anima christi sangui
ne comparata.vnde sequitur ibi.Mulier autem viri pre
ciosam animam capit. Matthei.x. Nonne duo passeres
scz corpus ꝛ aia asse.i.denario veneūt.i.vēdunt.i.diabolo

exponunt pro precio momētanee delectatiōis. As assis
gnis mas.ꝛ tertie declinationis tria hz significata. vñ.℣.
As obolus/punctus decij/tibi sit quoq; pondus.
Tertio vt ipse solus nos possideret.vñ.j.Cor.vj.Nō estis
vestri.Empti em estis precio magno. vnde Augu. Tanti
emit:vt solus possideat.Fenerare cum isto nobili merca-
tore qui dabit centum pro vno. Matthei.xix.

¶Articulus.xliij. A

Rusticorum vel labo

ratorum vel agricultorum vitia designem⁹
¶Peccant autē primo in decimis p̄sonali-
bus ꝛ predialibus quas non soluunt.ꝛ si sol
uunt diminute vel non integre deducendo de fructibus
expensas ꝛ salaria colonorum ꝛ alias fraudes exhibēdo.
ex de deci.cū homines de thortona.ꝛ.c.cuz nō sit in homi
ne.ꝛ.c.nō est i potestate.ꝛ.xvj.q.j.decime.¶Secundo q:
tarde eas dant.q: dande sunt quum fructus colliguntur
vt in pre.c.cum homines.vbi de hoc.legit ꝛ no.xvj.q.j.re-
uertimini.ꝛ in glos.non tñ.ꝛ.c.decime.ibi. Sz si tardius
dare peccatū est.Et de peiori grano ꝛ vino ꝛ fructib⁹ dāt.
ꝛ indignū est dare deo/qd dedignat homo.xlix.di.§.si.ex-
pressum.xvj.q.vij.quicūq;.Et ad eccl'iam nō deferunt vt
tenentur.vt p.c.reuertimini.Et de decem p̄tibus vnā nō
dant vt tenent.vt.p̄.c.cum homines de thortona.de frugi
bus.ix.p̄tibus sibi retentis/decimā eccl'ie cuius parochia
ni sunt sine diminutione soluere teneant.ꝛ.p̄.c. decime.de
bite sunt decime ecclesijs tā p̄diales q̄ personales iure di
uino ꝛ humano de.x.p̄tib⁹ vna/ɔsuetudie ɔtraria nō obstā
te.nō obstāte.etiā.falsa opiniōe magistri Petri Lōbardi i
sententijs ꝛ quorūdā alior theologor/dicentiū p̄ceptum
deo ꝛ eccl'ie de decimis soluēdis esse institutū non mora-
le:scz aliqd soluere fm cōsuetudinē sz nō decimā.sup quo
vide qd no. Inno.e.ti.de decimis sup Rubrica.ꝛ Archid.
ꝛ Joan.an.e.t.discretione.l.vj.ꝛ Ray.in summa sua in ti.
de deci.in.§.Item q̄ritur vtrū in prima pte.Et hodie cō-
trariū p̄dicantes ꝛ asserentes religiosi/sunt excōmunica
ti.ex de penis.cupientes.§.illos.in clem.Et hanc q̄stionē
quum legerem doctor decre. Perusij in domo p̄dicator
publice disputaui:ꝛ sic determinaui.Et quū de vna terra
diuersos colligūt fructus:non nisi de vno fructu decimas
soluere volūt.contra id ex de deci.ex parte canonicorū.et
no.in p̄.c.reuertimini.in glos.nō tñ.¶Tertio q: de modi
co qd supest non decimatū/nolūt decimam soluere. Pro
qb⁹ videt facere qd no.de cō.di.v.quadragesima.in glos.
ar.ꝛ in glos.p.in fi.ꝛ in eo qd no. Inno.de priuil. cōsulta-
tioni.Sz secus est.quia qd superest/indecimatū est:vñ et
illud decimandum est. Nil est em̄ tam modicum qd deci-
mandū non sit:ꝛ decimari non possit vel estimari.ar.p̄.c.
cum homines de thortona.ꝛ.c.tua nobis.ibi. ꝛ quum de
cunctis omnino prouētibus decime sint reddende ꝛc.Et
vidua de suo modico duo minuta i corbonā misit. Mar.
xij.ꝛ Luc.xxj.in fi.facit.xiiij.q.v.scriptum.xxiiij.q.j.odi.
¶B Quarto peccant rustici diuites nō reuerēdo do-
minos pauperes:nec eis in vite necessitatibus p̄uidendo
q: quū cuilibet fame moriēti debeāt subuenire.lxxxvj.di.
nō satis.ꝛ.c.pasce.multo fortius dño sunt adstricti.ar.ex
de resta.cū in officijs.ꝛ.xxij.q.de forma. ¶Quito peccāt
iura dominor eis subtrahendo:ꝛ cū eis placitando:ꝛ ve
xando laborib⁹ ꝛ expensis:ꝛ aliquoties alijs potētiorib⁹
dando quilipsos contra veros dominos p̄regant.in quo
debitū non remittit:sed auget.ex de iureiu.ea te.de deci.
tua nobis.§.pretextu vero nequitie.C.de agrico. censi.ꝛ
colo.quemadmodū.ꝛ.l.litibus.ꝛ.l.cū satis.ꝛ.l.nemini au
tē liceat. libro .xj.de alie.iu.in.c.ij.de iudeis.c.ij. ¶Sexto
in festis.quia non colunt sed frangunt ꝛ violāt. quum in
eis nullum opus seruile sit faciendum.ex de ferijs.c.j.de
con.di.iij.c.j.quum ꝛ si abstineant ab arando vel fodien-
do:nō abstinent a ligna portādo/vel domū repando/vel
simili.ꝛ sic faciunt fraudē de re ad rem de ope ad opus,de

quo dicit ex de priuil.quanto.¶Septimo in piurijs fal-
sis testimonijs metu dominor eos in testes inducētium
aliquoties pretextu pauptatis:in quo obedire nō debēt.
xj.q.iij.Julianus.xxxij.q.iiij.sic.¶Octauo. in damnis q̄
dant vicinis vel cū bestijs/vel cedendo eorū ligna vel in
vineis/vel furando.de hoc ex de fur.p totū.ex de iureiu.
c.si rixati.c.si leserit quispiaz.ꝛ.c.si egressus. ¶Nono re-
mouēt terminos de p̄dijs vicinor.de quor pena.ff.de ter
mi.amo.l.ij.ꝛ.iij.ꝛ legit ꝛ no.lxxxvj.di.tāta.xij.q.ij.in legi-
bus.¶Decimo q: dimittunt pprium curatū:ꝛ vadunt ad
alios sine licentia eius ad cōfitendū/ꝛ missas audiendū/
ꝛ oblatiōes faciendum/ꝛ decimas p̄soluēdū.ex de peni.
ꝛ re.omnis.de paroch.vt dominicis.ex de deci.cum homi
nes.ꝛ.c.cū sint.xvj.q.j.doctos.x.q.j.q: sacerdotes.ꝛ.c. san
ctor.ꝛ.c.hanc consuetudinem.¶Vndecimo.q: dieb⁹ do
minicis non audiunt missas cōplete vsq; ad bnedictionē
sacerdotis:vt tenent p preceptū eccl'ie. Immo stant extra
eccl'iam:quum p̄sbyter dicit missam:nec intrant nisi ad vi
dendū cōmuniter corpus domini.ꝛ tunc multi etiam nō
intrant eccl'iam sz extra vident.ꝛ ibi de suis bobus ꝛ ani
malibus ꝛ de alijs turpibus loquunt sicut homines be-
stiales.ad hoc de con.di.j.missas.cū.c.se.ꝛ.c.q̄n. ꝛ.c. q̄ die
solenni. ¶Legitur in legenda sancti Joannis eleemosy
narij q quum post lectionē sancti euāgelij aliqui de ppl'o
starent extra ecclesiā otiando. Ipse sanctus patriarcha
Joānes mox exijt eccl'iam:ꝛ sedit cū turba foras. Omni
bus vero stupentibus/dixit iustus iste. Filij vbi oues ibi
pastor.aut ergo itrate intra:ꝛ ingrediar. aut manete hic
ꝛ manebo.ego ppter vos descendi in sanctā ecclesiā:nam
poterā facere mihimet ipam sine populo.fecit ergo semel
ꝛ bis hoc ipsum erudiēs in hoc plebē ꝛ emēdans.¶Duo
decimo.coeūt cū animalibus que pascūt ꝛ custodiunt:sic
homines animales:cōparati fm Dauid.ps.xlviij.iumen-
tis insipientibus:ꝛ similes facti sunt illis.ps.xxxj.Et sicut
equus ꝛ mulus in quibus nō est intellectus. vñ ꝛ morte
digni sunt. Leui.xx.xv.q.j.mulier.fm.l.sz eccl'ia mortē non
dat.xxxiij.q.ij.inter hec.xxvj.q.vj. agnouimus. ¶Deci-
motertio.abstinent sepe a coitu vxorū:ne filios generent
timētes non tot posse alere pauptatis p̄rextu.in quo gra
uissime peccant.ꝛ cōtra legem matrimonij viuūt.qd fuit
ad sobolem generādā a dño principaliter institutū.xxxij.
q.j.nō em in sola.ꝛ.q.ij.§.debet ergo.ꝛ.c.solet queri. cum
c.se.¶Decimoquarto.tanta est quorundā eor auaritia:
q quamq̄ sint diuites:vt opus augeant/secus si ex humi
litate vel vt otium vitarent.de con.di.v.nunq̄.ex de renū.
nisi cum pridem.§.verū. Ipsi diuites pprijs manibus la-
borant:ꝛ senecture depressi nō cessant: corpora torquen-
tes/ꝛ animas corrūpētes.ps.xvj.Oculos suos statuerūt
declinare in terrā.Sicut em̄ tota die terrā arāt ꝛ fodiūt:
ita totaliter terreni:terrā lingūt:terrā cōedūt:de terra lo
quūtur:in terrā suā spez totaliter posuerūt:nec de manē-
ti substantia celesti aliquid curant. Heb.x. ꝛ istis dicitur.
Ve Ve Ve habitātib⁹ in terra. Apo.viij.in fi.Tales etiaz
rustici diuites q̄ laborare volunt nō excusant a ieiunijs ec
clesie/p̄textu sui laboris:q: vel nō laborēt in talibus die-
bus:vel per suos alios colonos laborent:ꝛ ieiunēt.de cō.
di.iij.c.j.in fi.ꝛ di.v.ieiunia. ¶Decimoquinto.multū sibi
inuident:quum vn⁹ maxime plus de vino vel blado colli
git de tāta terra q̄ alius:nesciētes q nō est in hominis po
testate quātū terra fructificet:sz in domini bonitate ꝛ libe
ralitate.ex de deci.non est.quia nec q̄ plantat est aliquid.
sed q̄ incremētū dat deus.j.ad Cor.iij.ex e.cū nō sit in ho-
mine.vbi de hoc.ꝛ.xix.di.fm.vbi inuidia vitiū ppe diabo
licuz appellatur.¶Decimosexto.diebus festis quibus nō
laborāt:otiosi stant in plateis vel in tabernis vel in ludis
quum fm Aug.meli⁹ sit arare q̄ saltare.ꝛ quū dicat in ca
none de cō.di.iij.ieiunia.q nihil aliud in die dñica agat:
nisi deo vacandū. Nulla opatio in illa die sancta agat: ni-
si tm̄ hymnis ꝛ psalmis ꝛ cāticis spiritualibus dies illa
transigat.¶Decimoseptimo,rixant ꝛ male stāt cum suis

presbyteris:τ de eis murmurāt:respicientes corū pecca/ta/nō sua.ad hec.j.q.j.multi.ex de deci.tua nobis.ij.q.vij. sacerdotes τ reliqui.τ.c.qualis.τ.c.siqui sunt.τ.c.sunt nō nulli.vj.q.j.oues.τ.c.ex merito.¶ Decimooctauo.audiūt missas scienter:al'ignorātia iuris eos excusat.vt no.j.q. iiij.§.notandū.in glos.est ignorantia.τ de solu.c.si.in glos. q: psumit.Sz postq̄ eis predicat:nō excusant.de cleri.ex mi.aplice.xvj.di.c.vlt.vbi de hoc.Et recipiunt sacramēta a publicis cōcubinarijs presbyteris.contra id.xxxij.di.§. ad hec.c.nullus.xv.q.si.sciscitātib9.ex de coha.cleri.τ mu. vr̄a.¶ Decimonono.cōmuniter inhumani sunt pegrinis τ paupib9:q: auari sunt.nec a deo fruct9 terrar τ anima liū τ arborū recognoscūt:sz suis laboribus imputāt τ na ture.contra.p̄.c.nō est.τ.c.cū non sit.τ expressum.xxvj.q.v. nec mirum.vltra colū.ṽ.ne ideo q̄squam.τ cōtra id.xlij. di.p totum.¶ Vigesimo.dimittunt vnam coloniā vt acci piant aliam cōtra pactū τ fidē datā.sup quo vide Inno. de ap.dilectis.τ de iudeis.c.ij.¶ Vigesimoprimo.frequē ter possessiones interuertūt.sup quo vide Inno.de loca. ppter.τ qd no.xvj.q.iij.clerici.glos.j.¶ Vigesimosecūdo qn ad certū salariū stant:non laborāt fideliter:sz decipiūt dn̄os suos.vn̄ τ ij in quātū defraudāt/intātum dn̄is suis vel āplius seruire tenent:vel de suo salario diminuere.qa omnis fraus restitutioni subiacet.xij.q.ij.cū deuotissimā.

¶ Articulus.xliiij.

Adolescētes in hec vitia sunt procliuiores.

NEc puerorum vltra septennium:q: an̄ etas illa ignorat quid vi/deat.C.de fal.mo.l.j.τ.xv.q.j.firmissime te/ne.j.adolescentiorum vitia omittamus.

¶ A Peccāt primo q: percutiunt clericos:τ sacrilegiū committunt.sz ab ep̄o pn̄t absolui.ex de sen.ex.c.j.τ.c.vlt. ¶ Secūdo in crimine furti.ff.de furtis.impuberē.τ piu rij.ff.de libe.cā.l.vlt.ex de delic.pue.c.j.¶ Tertio non co/gnoscendo a deo bona fortune/gratie/τ nature.nā τ vi/tiū ingratitudinis talis incurrit.institu.quibus mo.tu.fi. ¶ Quarto calumniando.C.de epis.τ cleri.omnes.§.fi. ¶ Quinto adulterando vel fornicādo.nā hec etas aliqn̄ anticipat.ex de despon.impub.c.de illis.c.a nobis.τ tētāt qd adimplere nō pn̄t.ex de spon.iuuenis.vn̄ nec a pecca/to excusant.de peni.di.j.si q̄s nō dicā.τ narrat Greg.q q̄ dā impregnauit nutricē suā in nono anno.vt no.xx.q.j.in summa.τ de Salomone dicit q in.xj.āno habuit filiū vt no.Ost.in summa sua.in titulo de penitētijs.§.cui cōmit/tēdū.ṽ.cui pueri.¶ Sexto ī blasphemādo.vn̄ (qd est mi/rabile τ speciale) narrat Greg.in dialogo.iiij.libro de q̄/dā infantulo.v.annor q dānatus est propter blasphemiā Sz dicit Osti.in summa de delic.pu.q in illo malitia sup/pleuit etatē.nā si non esset doli capax:etiā septēni non im putaretur peccatū.ff.de re.iu.pupillus.ff.in.l.aqui.sz et q̄ cunq̄.§.j.ff.de dolo.heredib9.§.j.xv.q.j.illud.ex de despō. impu.c.de illis.ij.τ.c.vlt.vbi de h̄ in glos.j.carnalis.¶ Se ptimo q: sepissime mētiunt.vt isp.c.j.de delic.pu.¶ Octa uo pcutiunt alios pueros τ vulnerant:τ sepe vsq̄ ad mor tem.ex de delic.pue.c.ij.vbi de hoc legit τ no.¶ Nono q: faciunt malos ludos qui sunt in culpa.legit τ no.ex de ho mici.exhibita.legit τ no.de presum.c.j.¶ Decimo.minor etas non excusat totaliter ab iniuria sacramēti.ex de apo sta.c.ij.de cō.di.iiij.eos.¶ Undecimo.q: frequēter coopa tores sunt delictor τ puniunt.puta si preciū accepit puer p cōperto stupro.vel domū prebuit ad stuprum vel adul/terium cōmittendū.ff.de minori.auxilium.§.in delictis.τ l.si ex causa.¶ Duodecimo.in tētando peccare carnali/ter:etsi actum adimplere nō possint.ex de.spō.Iuuenis.τ dixi.s̄.ṽ.v.¶ Decimotertio.recipiunt aliquoties ordinē sacrū ante annū.xiiij.ex de tēpo.or.vel nō est.τ.j.q.j.pueri. vbi de hoc.τ in clem.de eta.τ qua.generalem.¶ Decimo quarto.recipiunt personatum τ curas.ex de eta.τ qua.ex ratione.τ.c.sequē.de alijs beneficijs vide qd legit τ no.ex de preben.super inordinata.τ per Inno.ex de eta.τ qua.

c.ij.τ per Archi.ex de rescriptis.si eo tēpore.l.vi.τ de elec. ex eo hoc.li.vj.per Io.an.¶ Decimoquinto.recipiunt mi nores ordines ab episcopo nō suo.ex de tempo.or.nullus li.vj.¶ Decimosexto.furātur patri τ matri τ consanguineis qd est etiā mortale.xij.q.ij.q̄ abstulerit.nisi crederent eos pmissuros.legit τ no.ex de elec.dudū.ij.§.p̄dict9.in glos. simile.¶ Decimoseptimo.quia quidam eorum incipiunt esse superbi τ malitiosi τ cōtēnere mandata dei.ex de pre sum.ex studijs.¶ Decimooctauo.otiosi sunt:tota die lu/dunt:τ turpia loquunt.Colos.iiij.deponite turpē sermo/nē de ore vestro.Prouer.iiij.Remoue a te os prauū.mali pueri malum ludū faciunt.xxxij.q.iiij.recurrat.de otiosi/tate ex de renū.vbi.§.verum.τ.xiij.q.j.§.his ita.ṽ.itē dn̄s ¶ Decimonono.inobedientes sunt parentibus.contra Paulū.Colos.iij.Filij:obedite parentibus per omnia.et Deutero.xxj.Si genuerit homo filium cōtumacem τ pro teruū/qui non audiat patris τ matris imperium.τ.j.lapi dibus eum obruet omnis populus.¶ Vigesimo.tota eo rū vita in vanitate est τ voluptate.Eccl's.xij.Adolescen/tia τ voluptas vana sunt.¶ Vigesimoprimo.reportato res malorum sunt contra id.Audiuisti verbū aduersus p ximum tuū:cōmoriat in te videns qm̄ non te dirūpet.Ec clesiasti.xix.q: proniores sunt ad malū q̄ ad bonū.xij.q. j.omnis etas.xx.q.iij.pcliuis.¶ Vigesimosecundo.non cōfitent quolibet āno sicut tenent.ex de peni.τ re.omnis. in prin.vbi de hoc glos.j.¶ Vigesimotertio.q: nolunt di/scere:τ fugiunt de scholis.de quo peccato cōfitet Augu. [illegible] de se quū erat puer in.ix.li.confessiōis.τ hoc.xxxviij.di.c.vlt. nō vadunt ad eccl'iam sicut Nicolaus nunc cum parenti bus nunc per se.de cō.di.j.omnes.c.missas.¶ Vigesimo quinto.turpia cantant τ dicunt.xxxvij.di.legat.¶ Vige/simosexto.non ieiunant sicut Nicolaus qui etiam in cuna/bulis.iiij.τ.v.feria semel sugebat vbera.q̄a ex quo pn̄t peccare mortaliter τ se diabolo obligare:multo potius deo per aliqua ieiunia τ bona opa.ar.bonum.xlvij.di.oēs ibi.sicut em̄.xxxvij.di.turbat.dani.ij.faciunt que no.p Inno.de obs.ie.super rubrica.τ de regu.postulasti.¶ Vige/simoseptimo frequenter recipiunt alimenta a non paren tibus:quum credant filij qui nō sunt.de peni.τ re.officij. ¶ Vigesimooctauo.nolunt corrigi.xxiij.q.iiij.displicet. ¶ Vigesimonono.inducunt quū sunt virgines/ad in/trādum circulū ad demones consulendos τ diuinādum. xxvj.q.ij.τ.q.iij.τ.iiij.τ.v.τ vlt.p totum.¶ Trigesimo.ne sciunt symbolum τ orationem dominicam:que scire tenē tur.τ patrini eos docere.de cō.di.iiij.vos ante omnia.

¶ Articulus.xlv.

FEminarum siue mulierum que s̄m Chrys.sunt caput peccati/arma diaboli/expulsio paradisi/delicti ma/ter/corruptio legis antiq̄.in homilia de cha nanea/vitia τ scelera designemus.q̄ etsi om̄ia vitia viros participant:aliqua tn̄ sibi peculiarius scriptura ap/propriat τ cōiūgit.¶ A Et primo sermōes suos emol lit mulier.Femina τ ad mortem dom9 eius inclinata est: ad inferos semite ipsius.Prouer.ij.c.¶ Secundo fallax est.Prouer.v.Ne intēderis fallacie mulieris.¶ Tertio. linguā habet blandā:τ nutrib9 capit.Prouer.vj.¶ Quar to.meretricio se ornatu adornat/garrula/τ vaga/τ quie tis inpatiens est:nec valet in domo cōsistere pedib9 suis nūc foris/nunc in plateis/nunc iuxta angulum insidiat: τ pcaci vultu blāditur.sagitta eius iecur transfigit:mul/tos vulneratos deijcit:τ fortissimi quiq̄ interfecti sunt ab ea.vie inferi domus eius penetrant in interiora mor/tis.Prouer.vij.¶ Quinto stulta est/τ clamosa/plenaq̄ illecebris nihil omnino sciēs.gigantes cum ea sunt.et in profundis inferni cōuiue eius.Prouer.ix.Circulus aure9 in aurib9 suis.i.porci.mulier pulchra τ fatua.Prouer.xj. ¶ Sexto illecebrosa.Prouer.xxj.Fouea profunda mere/trix et puteus angust9,aliena insidiat in via quasi latro:

Nititur mulie[r] ... narrat vitia.

et quos incautos viderit interficiet.Prouer.xxij.¶ Se/ptimo amario: morte est.τ laqueus venator τ sagena cor eius:τ vincula manus illius.Ecclesiastici.vij.Nō des mu lieri ptātem anime tue:ne ingrediat in virtute tua τ con/fundaris.Eccl'i.ix.¶ Octauo multiuola est:τ saltatrix.c. c.τ Mar.vj.τ.xij.q.iiij.vnusquisq̄.¶ Nono comit se:pin git/τ fucat.Eccl'i.ix.de cō.di.ij.fucare.¶ Decimo.aposta tare facit hominē.Eccl'i.xix.¶ Undecimo.relinquit vir:et statuit hereditatē ex alieno matrimonio.Eccl'i.xxiij.ex de peni.τ re.officij.¶ Duodecimo.nō cōsentit cū marito: sicut deo beneplacitū est.Eccl'i.xxv.in prin.¶ Decimoter tio.malitiosa est.Eccl'i.xxv.om̄is malitia neq̄tia mulieris ¶ Decimoquarto irosa est.e.c.Nō est ira sup irā mulieris Et litigiosa.e.c.¶ Decimoquinto.superba.vn̄ Eccl'i.e.c. Mulier si primatū habeat:contraria est viro suo.¶ De/cimosexto.Initiū peccati.τ p illā omnes morimur.e.c.et j.ibi.Si nō ābulauerit ad manū tuā:cōfundet te in cōspe ctu inimicor tuorū.¶ Decimoseptimo.zelotypa.Eccl'i. xxvj.Dolor cordis τ luctus mulier zelotypa.In muliere zelotypa flagellū lingue oībus cōmunicans.¶ Decimo octauo.ebriosa q: min9 vini ledit eā.e.c.Mulier ebriosa ira magna.τ cōtumelia:τ turpitudo illius nō cōtegetur. ¶ Decimonono.extollit oculos τ palpebras.vn̄ ī eodē.c. Fornicatio mulieris in extollētia oculorū/τ in palpebris eius cognoscit.¶ Vigesimo.spernit virū.τ ideo nō est tu tum ei dare potestatē.Eccl'i.xxxiij.Mulieri nō des pote/statē sup te.¶ Vigesimoprimo.iniquū facit virū.Eccl'i. xlij.De vestimētis pcedit tinea:τ a muliere iniq̄tas viri. Melior est iniquitas viri:q̄ mulier bn̄faciens.vide quod scripsi.s̄.in ista.ij.pte in ar.xviij.in.§.cōsequēter.ṽ.redeū/do ad materiā.¶ B Vigesimosecūdo.ministra idolola trie.Eccl'i.xlvij.vbi de Salomone dicit.Inclinasti femo/ra tua mulieribus.τ.iij.Reg.xj.in prin.Rex autē salomō adamauit mulieres alienigenas mltas:filiā quoq̄ Pha raonis τ Moabitidas/τ Amonitidas/Idumeas/τ Sido nias.τ cetheas de gētibus.sup q̄bus dixit dominus filijs israel.Nō ingrediemini ad eas:neq̄ de illis ingrediētur ad vestras.Certissime em̄ auertēt corda vestra:vt sequa/mini deos earū.His itaq̄ copulatus est Salomō arden/tissimo amore.Fueruntq̄ ei vxores quasi regine septingē/te:τ cōcubine trecēte.Et auerterūt mulieres cor eius:vt sequeretur deos alienos.τ.j.Sz colebat salomō Asther/then deā Sidonior:τ Thamos deū Moabitarū:τ Mo loch idolū Ammonitarū.et.j.Tunc edificauit Salomon fanū Thamos idolo Moab ī mōte qui est cōtra Hierl'm et Moloch idolo filior Ammō.Atq̄ in hunc modū fecit vniuersis vxorib9 suis alienigenis:q̄ adolebāt tura τ im molabant dijs suis.de hoc legit τ no.xxxij.q.iiij.Salomō de peni.di.ij.si em̄.ṽ.Salomon.τ Nume.xxv.Fornicat9 est ppl'us cū filiabus Moab:que vocauerūt eos ad sacri ficia sua.At illi comederūt τ adorauerunt deos earū.Ini tiatusq̄ est isr'l Beelphegor.In hoc q fornicat9 est ppl'us notatur precepti transgressio.Exo.xx.Deutero.v.xxxiij.q. vj.nō mechaberis.In hoc q ait/cū filiabus moab.i.cum alienigenis:notat fidei violatio.Quum em̄ partus sequa tur ventrē.C.de rei.ven.partū.legit τ no.ex de ser.nō or. c.vlt.τ.xxxij.q.iiij.liberi.sequit vt filij eorū sint infideles.si cut τ filij christianor qn̄ cōmiscentur Iudeis vel Sara/cenis.Osee.v.In dn̄o p̄uaricati sunt.q: filios alienos ge nuerunt.In hoc qd sequit/q vocauerunt eos ad sacrifi/tia sua:notat q nō est aliqua immunditia ad quā nō tra/hat luxuria.quū idolothytū comedere sit fideli abomina bile.xxxij.q.iiij.sicut sancimus.Ita τ nūc meretricule τ fre quēter vxores immunde omnes immūditias dant ama/toribus suis τ viris suis ad comedendū:vt eas solas dili gāt/vel plus q̄ alias.quū dn̄s dicat Deutero.xiij.Nō cō/edes q̄ inmūda sunt.In hoc qd addit q comederūt τ ado/rauerūt deos ear:notat q luxuria facit hominē idolola/trare.vt.s̄.dixi Vinū τ mulieres apostatare faciūt sapien tes:Eccl'i.xix.sicut prius de Salomōe pbatū est.In hoc

Salo non mu[...] idolatriam la[...] plus est.

quod subdit q initiat9 est Beelphegor:notat q fornica/tores immolāt seipsos demonijs.vn̄ non dicit initiauit:sz initiatus est.ps̄.cv.Et initiati sunt Beelphegor τc.Nam p carnis libidinē q̄s edificat tēplū idolo.Per vitia namq̄ maxime carnis demōes colunt/ait Hiero.xxxij.q.iiij.ī eo fornicator.τ.q.vij.nō solū.Hiero.sup Ezech.faciēs mētio nē de Salomone in.xvij.li.ait.Quāuis peccasset:tn̄ egit penitentiā scribēs Prouer.vbi dicit.Nouissime egi peni/tētiā:τ respexi vt eligerē disciplinā.Itē sup Eccl'iastē.Aiūt hebrei hunc libr esse Salomōis penitētiā agēti.Ambro/sius in apologia Dauid.Quid de dauid dicā:τ qd de san cto Salomone:q̄ qm̄ iudei illū existimabāt venisse p chri sto:ne videret eē sup hominē:nutu diuino corruit.Dauid vero dicit sanct9:q: ab hoībus sanctus esse scit.Et sanct9 Ambrosius nominat:vt nobis de penitētia eius dubieta tē tollat.Itē amb.de satyre fratre suo hoc ait sanct9 Salo mon.Itē asserūt hebrei Salomonē q̄nquies tractū fuis/se p plateas Hierl'm causa penitētie.Itē dicūt eū ī illō tē plū qd ipse edificauit/venisse cum q̄nq̄ virgis nudū:q̄s dedit q̄nq̄ legisperitis vt verberaret ab eis.q̄ cōmuni cō silio dixerūt q in vnctū domini nō mitterent manū.vnde frustrat9 a seipso est deposit9.Ioānes Chrys.ad Ianua riū de lapsu Macharij.Salomō ille mirabilis,q̄ meruit adsistrici dei sapiētie copulari:in alienigenar icurrit am/plexus:τ vinculo libidinis laqueat9/etiā sacrilegij errore se polluit:q: simulacrū moabitico idolo fabricauit.Sz q: p prehabitā vocē culpā erroris agnouit:nunq̄d miē cele stis extorrē forsan dicas?Nunq̄d in canone lego eū nec penituisse:nec miam esse cōsecutū?Audi ergo frater peni tētiā eius q̄ nō legit publicis lr̄is.Fortasse ideo accepta/bilior iudicat:q̄ nō ad faciē ppl'i/sz in secreto cōsciētie teste deo penituit.Veniā aūt ex hoc cōsecutū eū agnoscimus: q: quū solut9 a carne esset:sepultū illū inter Regū israe/litarū corpa scriptura cōmemorat.qd tn̄ alibi peccatorib9 regib9 q̄vsq̄ in finē in malo pposito pseuerauerūt τ ope/denegat.sicut de Ioachim rege iuda p Hieremiā dicitur Sepultura asini sepeliet putrefactus/τ piect9 extra por tā Hierl'm.Et ideo q̄ inter iustos reges meruit sepeliri; nō fuit alienus a venia.veniā aūt sine penitentia nō po/tuit pmereri.C.de hereticis.manicheos.xxiiij.q.ij.legit. de peni.di.j.neminē.¶ Vigesimotertio.frequēter mutat naturalē vsum in eū q̄ est cōtra naturā/abutēdo alia.ad Ro.j.¶ Vigesimoquarto.supgredit vir.pter qd vitiū vt narrat Methodius historiograph9 factū fuit diluuiū. ¶ Vigesimoq̄nto.accedit ad pecus:τ cū eo miscet.Leui. xx.xv.q.j.mulier.¶ Vigesimosexto.q: multis modis illici tis/τ frequēter cōtra naturā/τ inexplicabilib9 q: fetidis/simis/nunc voluntarie nūc quodāmō inuite cōtra purita tem sancti matrimonij se pmittūt a maritis bestialib9 cō/trectari:vt eor cōiunctiones poti9 videant animalium τ adulteror:q̄ cōiugū esse.ad hec.xxxij.q.ij.q̄cquid.τ.c.ali/q̄n.τ.q.iiij.nemo.τ.c.origo.τ.q.vij.adulterij.c.ipsus.c.nō solū.¶ Vigesimoseptimo.cū cōsanguineis vel affinibus τ patribus spiritualibus suis frequenter etiā cū diuersis cōsanguineis vel affinib9 idē facin9 ppetrat.de quo.j.ad Cor.v.c.in prin.xxxiiij.q.ij.c.ego dixi.§.de simpliciter.cum iij.c.se.xxxv.q.j.ij.iij.iiij.v.vj.vij.viij.x.p totū.ex de cogna. spi.p totū.xxvij.q.ij.q̄ dormierit.cū.ij.c.se.τ.c.siquis vxorē. τ.c.si q̄s despōsauerit.Et monacha cū monachis τ alijs xxvij.q.j.p totū.¶ Vigesimooctauo.adulterat accedēs ad aliū torū vel alicui9 soluti:vtrūq̄ adulteriū.sz p̄mum mai9:q: duplex.de hoc ex de adul.p totū.xxxij.q.j.p totum xxxiiij.q.ij.in lectū.¶ Vigesimonono.cōtrahit cū alio vxo rē habente:vel ipsa maritū cui fidē dedit:viuente marito vel illius vxore:τ ab illo fuit cognita.de hoc.xxxj.q.j.p to/tū.¶ Trigesimo.cōtrahit cū cōpatre vel fratre suo spiri/tuali.super quo vide.xxx.q.iij.τ.iiij.ex de cogna.spi.per to tum.¶ Trigesimoprimo.q̄dā sunt meretrices.de q̄b9.j. ad Cor.vj.ibi.Nescitis quoniā corpa vr̄a mēbra sunt chri sti.tollēs ergo mēbrū christi faciā mēbra meretricis?Absit.

Salomonem penituit idololatrie.

Universidad de Deusto Biblio

an nescitis:qm̄ q̄ adheret meretrici/vnum corpus efficit. Dicta aūt meretrix ƀm Hiero.q ue multorꝝ libidini patet. xxxiiij.di.vidua.de q̄b⁹.xxxij.q.iiij meretrices. ¶ Trigesimosecūdo.q̄dā sunt cōcubine clericorū vel laicorꝝ.de q̄bus xxxiiij.di.in palea.audite. de peni.di.i. agite.xxxiij.di. habuisse.ex̄ de coha.cleri.clericos.q̄ etiā fornicarie dicunt.c. t.sicut.cū.c.seq̄nti.τ.xxxij.di.null⁹.q̄ etiā infideles dicunt xxxij.q.iiij.c.ij.q: nō seruāt fidē amic suis.vt ibi no.xxxiij. Quedā impie phitonisse/diuine/τ sortilege.de q̄b⁹.xxvi. q.v.epi.τ.c.nec mirū.c.nō lic3.τ.q.iiij.c.i.τ.q.ij.c.illō.xxxiij. q.i.si p sortiarias.¶ Trigesimoq̄rto.q̄dā rufiane q̄s Hispani altayotas vocant.maxime vetule deformes et paupes q̄s null⁹ appetit pelliciūt iuuēculas v̄gines τ alias:τ circūueniūt:τ eas alijs ꝓcurāt:τ sunt causa mortis illarꝝ.ad hoc facit de peni.di.v.c.i.v̄.animaduertere etiam oportet.τ.ij.Pe.ij.τ de peni.di.ij.si eni v̄.petr⁹. ¶ Trigesimoquinto.q̄dā vouētes τ pollicitationē suā irritā faciētes.xxvij.di.q̄si p totū.τ ex̄ q̄ cleri. vel vo.c.si. ¶ Trigesimosexto.q̄dā maritis suis assignāt filios adulterinos:q̄s ex adulteris genuerūt:τ cū filijs legitimis patri putatiuo succedūt.in q̄ casu ipe τ de dote τ pafernalib⁹ τ alijs q̄ hn̄t tenent satisfacere/τ maritis τ heredib⁹ maritorū: et filij adulterini postq̄ sciuerint.de h̄ i p.c.officij.de hoc dic vt no.in summa Ost.§.q̄b⁹ τ qualiter.v̄. qd̄ de muliere. i titulo de penitētijs.scripsi de hoc.j.§.se. q̄b⁹ ergo τ q̄liter v̄.qd̄ de muliere q̄ filiū.xlvij.¶ Trigesimoseptimo. q̄da3 dant ꝓvirginib⁹ alijs matrimonio q̄ p̄us corrupte fuerūt q̄ in virginitate despōsari debuerūt.sicut dicit de Anna filia Phanuel q̄ vixerat cū viro suo ānis.vij. a virginitate sua.Luc.ij.τ.xxx.q.v.femine.τ.c.qualis.cū.c.se.xxxij.q.vi.si ducturi.error: tn̄ talis matrimoniū nō ipedit.xxix.q.i.§.i. ¶ Trigesimooctauo.aliq̄ cōtrahūt in occulto.vn̄ τ mortaliter peccauerūt:τ in mortali sunt:si nō matrimoniū in facie eccl'ie publicat.xxx.q.vlt.p totū.τ ex̄ de clam. despō. p totū. ¶ Trigesimonono.aliq̄ contra volūtatē mariti τ vltra faciūt eleemosynā ɔ id qd̄ legit τ no.xxxiij.q.v.quod deo.de bonis dotalib⁹:sec⁹ de pafernalib⁹.vt ibi no. tene de h̄ qd̄ scripsi.§.q̄b⁹ ergo.sub.§.3 vt de hoc.v̄.q̄d de vxore.j.ar.xlvij.¶ Quadragesimo.Alique volūt tētari a spū phātastico.ɔtra voluntatē mariti vestē viduale accipe:τ a carnali copula abstinere.ɔ cano.xxxiij.q.v. p totum. xxvij. q.ij.si tu.xxxij.q.vij.nō solū.τ.q.ij.§. his ita. ¶ Quadragesimoprimo.q̄dā sunt nefandissime:q̄ cū suis carminibus maleficijs τ arte Zabulō ɔcubit⁹ impediūt aliorꝝ/vl' gn̄atione ꝓlis:q̄ sortiarie appellantur.xxxiij.q.i.si p sortiarias.τ no.ex̄ de frig.τ malefi.fraternitat.in glos.ar. Sed pone sortiaria venit ad pniam:nunq̄d iponet ei sacerdos penitētiā q destruat maleficiū: Dico q sic:si destructio illa pōt fieri absq̄ alio maleficio/absq̄ peccato.al'.nō.q: non debent fieri mala vt veniāt bona.legit τ no .xxx.q.i.nosse glos.ij.xxxij.q.iiij.sic nō sunt.vbi de h̄ ad Ro.iij.c.τ sunt casus.xxij.q.ij.omē gen⁹.ibi. Nec vt p̄stes.glos.i.ꝓsis:mētiri studeas:nec qualib3 fallacia vitā alicui⁹ defendas. τ c.si q̄s ad te.ibi. Nunq̄ p cuiusq̄ vita tēporali mētiēdū est.facit optime qd̄ legit τ no.xxiiij.di.c.i.i glos.i. magna.Quid ergo faciet sortiaria. Plāgat tātū facinus.τ sufficit ei cū cōfessione.de peni.di.i.quātuslib3.Pro maleficiatis vero requirant medici:si possunt iuuare. vl' oratiōes sctōrū.vt p̄.c.si p sortiarias.¶ Quadragesimo secūdo.Quedā nō lactāt proprios filios nec nutriūt:s3 alijs mulierib⁹ ad nutriendum tradūt: qd̄ fideliter ex sola carnis incōtinentia videt fuisse inuētū.q: dū se cōtinere nolunt: despiciunt lactare quos gignunt.v.di.ad eius vero . ¶ Quadragesimotertio.Frequētāt choreas/cantatores/τ cantatrices/ que sunt genimen totius immunditie τ incitamēta libidinis.Exo.xxxij.Sedit ppl's māducare τ bibere. τ surrexerūt ludere.sc3 corā vitulo.τ.j.Sed vocē cantatium ego audio.Quumq̄ appropinquasset ad castra:vidit vitulū τ choros.Ibi om̄s sensus carnis illecebris seruiūt.Eccl's ij.Feci mihi cantores τ cātatrices.vbi dicit Hugo de sancto.vic.Nūquid his delectationibus q̄res sapiētiā quam q̄rere ꝓposuisti.iij.Re .iij.xxxvi.di.§.ecce.Eccl's.i.Extisse videbaris a vanitate:quomō tam cito reuersus es: numq: in circūitu cū impijs ābulasti:τ i voluptate semita tua: τ captiu⁹ fact⁹ es vanitatis.Esa.iij.respōdebūt tibi vlule vbi dicit glos.Vlule sunt magnitudinis corruine:q̄ rostro in palude fixo horrende stridēt.Tales sunt mulieruele q̄ in choreis clamorē emittūt dū cantica ad immūditiā incitandā canunt.de cantu christi.xcij.di.cātātes.¶ Quadragesimoquarto.Loquax est:maxime in eccl'ia. cōtra apl'm i.ad Cor.xiiij.ad si.Mulieres in ecclesijs taceant.nō eni pmittit eis loqui:s3 subditas esse τc.τ.j.Turpe est eni loq̄ mulieri in eccl'ia.xxxiij.q.v.mulier.¶ Quadragesimoquinto.Sūt in ecclesia orātes capite nō velato.cōtra apostolū.i.ad Cor.xi.semp dn̄t habere caput velatum ꝓpter angelos.i.p̄sbyteros.Malach.ij.xxxvj.di.§.ecce.xliij.dist. sit rector.vt vbi in p̄.c.mulier.s3 ibi dicit ꝓpter reuerētia3 episcopalē.¶ Quadragesimosexto.Nutriūt comam ad multā vanā gloriā.quarꝝ alique imponūt sibi capillos pulchros mortuorꝝ.quarꝝ quādā quū cōperisset marit⁹ de nocte decaluans eā τ de lecto ejiciens ait: nō sum maritus mortue s3 viuētis.cōtra quas verbū poete cōperit dicētis Moueat cornicula risum Furtiuis nudata coloribus. q̄ concessa est eis ꝓ velamine in signū culpe.de eo qd̄ deberent verecundari gloriant.vn̄ in p̄.c.xi.i.ad Cor. Paulus Vir quidē si comā nutriat:ignominia est illi.mulier vero si comā nutriat:gloria est illi:qm̄ τ capilli ꝓ velamine ei dati sunt.τ.s̄.in.e.c.Vir q̄dē nō debet velare caput suum: qm̄ imago est τ gloria dei:mulier aūt gloria viri est. ad h̄ xxxiij.q.v.hec imago.τ p̄.c.Mulier debet velare caput:q: nō est imago dei.τ.j.τ q: p illam p̄uaricatio inchoata est. ¶ Quadragesimoseptimo.Volūt dominari viris. quū ƀm apl'm debeāt eis subijci:τ eos timere:τ eis seruire. ad Ephe.v.ibi.Mulieres viris suis subdite sint sic dn̄o:qm̄ vir caput est mulieris:sic christ⁹ caput est eccl'e.τ.j. S3 vt eccl'ia s̄biecta ē christo:ita τ mulieres viris suis i oib⁹.τ.j. i si.c.s̄.v̄.xliiij.Vxor aūt timeat virꝝ suū.ad h̄ .xxx.q.v.c. est ordo.Est ordo natural'i hoib⁹:vt seruiāt femine viris τc. Sat3 hic appet queādmodū vir3 feminas s̄bditas eē/τ pene famulas le voluit eē vxores.τ.e.c.τ.q.c.cū caput mulieris.Cū caput mulier3 vir sit:caput aūt viri christus:q̄cūq̄ vxor nō s̄bijcit viro h̄ ē capiti suo/eiusdē criminis rea ē cui⁹ τ vir si nō subijcit capiti suo.i.christo.τ.j.Christi infamat euāgeliū:dū ɔ legē fidēq̄ nature ea q̄ christiana ē/τ ex lege dei s̄biecta:viro ipare desiderat.quū etiā gētiles femie viris suis ƀuiāt cōmuni lege nature.τ.c.mulierē. Mulierē cōstat subiectā dn̄io viri esse τ nullā authoritatē h̄re τc. τ.c.adā.Adā p Euā decept⁹ ē.Gen̄.iij.nō Eua p Adā quē vocauit ad culpā mulier:iustū ē vt eā in gubernationē assumat.τ itcꝝ Colos.iij.Mulieres s̄bdite estote viris sicut oportꝫ i dn̄o.τ.i.ad Tim.ij.ibi.Docere aūt mulieri n̄ pmittit:nec dn̄ari i virꝝ.de h̄ Hester.i.¶ Quadragesimooctauo.Incedūt i habitu ornato τ sine verecūdia τ sine sobrietate se ornātes τc.In tortꝫ crinib⁹ τ auro τ margaritꝫ et veste p̄ciosa.cōtra Paulū.i. ad Timo.ij.τ.i.Per.iij.in pn. Simil'r τ muleres subdite sint viris suis τ.i.q̄rū nō sit extrinsec⁹ capillatura aut circūdatio auri aut vestimētorū cult⁹.¶ Quadragesimonono.offēdūt i ijs q̄ ponit Esa. iij.ibi. Pro eo q eleuate sunt filie syō:et ābulauerūt extento collo:τ nutib⁹ oculorꝝ ibāt:τ plaudebāt:τ ābulabāt:et pedib⁹ suis cōposito gdu icedebāt:decaluabit dominus verticem filiarū syon:τ dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet domin⁹ ornamētū calciamētorꝝ/τ lunulas/et torques/et monilia/et armillas/τ mitras/τ discriminalia/et perichelides τ/murenulas/et olfactoriola/et inaures/et annulos/τ gemmas in fronte pendentes/et mutatoria /et palliola/et linteamina/et acus/et specula/τ syndones/τ vittas/τ theristra.Et erit pro suaui odore fetor.τ pro 3ona funicul⁹.τ pro crispante crine caluitiū τ pro fascia pectorali ciliciū.¶ Quiquagesimo, Nō sunt

Vxor viro sit su diens.

pudice:nec sobrie:detrahūt:nec fideles in oibus:nec bene presunt suis domib⁹.i.ad Timo.iij. ¶ Quinquagesimoprimo. Vidue non bene regunt filios τ nepotes τ domū: nec seruiunt parētibus:nec instant obsecrationib⁹ τ orationibus. Nocte ac die in delicijs viuūt. Non recipiūt pauperes hospitio. Non lauant pedes sanctorū:nec subministrāt tribulationē patientib⁹.Quum sunt iuuenes:ꝓmittunt continentiam:τ postea luxuriant.Otiose circūeunt domos:verbose τ curiose:loquentes q̄ nō oportet.hec colligūtur.i.ad Timo.v.¶ Quinquagesimosecūdo. Anus earum quedā non incedūt cū sancto habitu. Criminatrices sunt.multo vino seruientes:non docētes prudētiam. Quedā earū adolescentule/non amāt viros suos. Nō docent prudentiā. Non diligunt filios. In domo fatue τ vane sunt.nec sobrie:nec caste:nec habētes curā domus:nec benigne:nec subdite viris suis.cōtra Paulū eas ad contraria cōfortantē.ad Titū.ij. ¶ Quinquagesimotertio. Alique se intromittūt de officijs publicis:de iudicando/ detestificando/accusando/procurādo.super quo vide qd̄ legitur τ no.ex̄ de of.dele. cū vicesimū. de arbi.dilecti. de peni.τ re.noua.de cōfir.vti.cū dilecta.xij.q.ij.cū deuotissimam.xv.q.iij.c.i.xxxiij.q.v.mulierē.iij.q.vij.§.tria.An fideiubere valeat/quere q̄liter legitur τ no.ex̄ de iureiu.ex rescripto.de fo.com.si diligenti.in glos.i. ¶ Quinquagesimoquarto.Maxime vagatrices sunt:q: van nunc ex occasione peregrinationis/de qua cōmuniter parū eas credo lucrari:imo poti⁹ perdere ex tanta vagatione/ et sensuum corruptione/τ mētis τ vtinam non corporis.vn̄ de eis cōgrue pōt dici q ecclesia cōpensare nō vult tale damnum cū tali lucro:legit τ no.ex̄ de cōuer.in si.c.i.τ in glos. fic.xiiij.nunc ecclesiarū frequētationis:nunc vicinarū visitationis:τ aliquoties aliq̄ moniales extra claustrū vagātes.ad hec ex̄ de elec.indēnitatibus.§.sed cū eas.τ de iudicijs.mulieres.li.vi.de sen.ex.de monialib⁹.de sta.mo.ca. si.§.si.ex̄ de sta.re.c.vnico.li.vi.vbi de hoc.¶ Quinquagesimoquinto.Accusare de adulterio/volunt manumittere seruos:quū nō possint/lege vetante.ff.qui τ a quib⁹ manu.libe.l.prosperit.τ no. Joan.an.ex̄ de ef.or.q: pleriq̄ in glos.simile.li.vi.¶ Quinquagesimosexto. Plerūq̄ peierant:q: primo iurant non alienare rem dotalē:nec alienationi cōsentire:τ postmodū alienant:τ iurant nō contrauenire. sed stabitur tn̄ primo iuramento.vt no . Ostiē.ex̄ de iureiu.cum contingat.τ Jo.an.e.t.licet.in glos.si. li.vi. ¶ Quinquagesimoseptimo.Sacrate moniales contingunt pallas altaris sacras:τ circa altare incēsum ponere volūt:ex quadā sua presumpta deuotione.cōtra cān.xxiij. di.sacratas.τ no.ex̄ de vi.τ ho.cleri.c.i.in glos.¶ Quinq̄gesimooctauo.Sedent intra cācellos:τ seruiūt presbyteris i altari.cōtra de cohabi.cleri.τ mu.c.i.§.si.An possunt in feudū succedere:vide in li.feu.si de feu.do. cōtrouersia fuerit.τ in eodē li.de feu.femine.§.ex hoc.τ qd̄ no.Ostiē. qui si.fint le.c.i.¶ Quinq̄gesimonono.Docēt in pulpito predicādo vel legendo sicut magistre.contra i.Cor.xiiij. xxiij.di.mulier legit τ no.de con.di.iiij.mulier.¶ Sexagesimo.Aduocāt.contra.xv.q.iij.§.i.¶ Sexagesimoprimo. Aliq̄ recipiunt ordinem.quū non possint.vide qd̄ legit τ no.xxvij.q.i.diaconissam.xxxij.dist.mulieres.xv.q.iij.§.i.et xx.q.i.sanctimoniales.τ in.§.velamen.in glos.hic agitur. ¶ Sexagesimosecūdo. Aliq̄ corrupte inter virgines consecrant.qd̄ nō licet.xx.q.i.iuuēculas.xxvi.di.acuti⁹.xxxij.q. v.finge.¶ Sexagesimotertio. Permittūt se tāgi.qd̄ malum est.i.ad Cor.vi.in pri.xxxij.di.hospitiolū.¶ Sexagesimoquarto.Cohabitāt cū clericis.cōtra.lxxxi.di.cū oib⁹. τ.vi.c.se.de coha.cleri.τ mu.p totū.xxxij.di.interdixit.xxiij di.his ergo.lxxxi.di.cūctis.¶ Sexagesimoquinto.Lauant se cū clericis.aliquoties cū alienis viris.ꝓpter qd̄ perdūt dotes scd̄m.l.li.τ no.lxxxi.di.nō oportet. ¶ Sexagesimosexto.Aliquoties custodiūt balneatorū vestes.cōtra.l.ff. de his q̄ no.infa.athletas.¶ Sexagesimoseptimo.Diu τ diuq̄ ad fetorē mariū dn̄i sabaoth loquunt religiose cū religiosis:τ frequēter absq̄ societate:cum multo scādalo aliarū τ aliorū:τ cū multo periculo sancte cōtinētie regularis.cōtra cano.xviij.q.ij.diffinim⁹.τ.c.in decima. τ aliq̄ties insimul cōuiuant:τ simul habitāt ignē inextinguibilem accēdētes:τ se intus τ exteri⁹ cōburētes.cōtra cano. al'.Que aūt i occulto ibi fiūt p eos turpe est dicere τ scribere.Ephe.v.Maledicta est talis deuotio:q̄ tota est corruptio.q: in tali cōfabulatione nō deest viscariū diaboli.ƀm Hiero.Fabri sufflātes in igne libidinis prunas.Esa.liiij. Adde hic qd̄ scripsi.j.§.nūc de imūdicia.v̄.alia occasio immunditie.in ar.lxxiij.¶ Sexagesimooctauo.Nō portant caput velatū in signū subiectionis τ verecūdie pctī qd̄ primum mulier induxit.nedū in ecclesia:sicut.s̄.v̄.xlv. τ.seq. dixi.Vide Gen̄.xx.g.sed nec alibi . Discoopertis capitib⁹ vadunt cōmuniter/maxime iuniores:etiā maritate maxime in lingua doc.cōtra id qd̄ legit.τ no.xv.q.iij.§.i. τ.xxx. di.quecūq̄ mulier.¶ Sexagesimonono. Aliq̄ vtuntur veste virili.cōtra cano.xxx.di.si qua mulier.ij.¶ Septuagesimo. Post partū statum statim τ tēpore mēstrui miscēt se cū maritis.cōtra id qd̄ legit τ no.v.di.ad ei⁹ vero.Sed iūge h̄ qd̄ no.xxxij.q.ij.origo.i glos.pecudes.τ.xxxiij.q.iiij.si causa.τ.c.i.τ in summa.¶ Septuogesimoprimo.Quedā fatue abbatisse velāt velo cōsecrationis.sec⁹ de velo ꝓfessionis.no.e.cā.τ.q.i.in.§.velamē.in glos.hic agit. moniales.ɔtra.xx.q.ij.statuim⁹.¶ Septuagesimosecūdo.Quedam excōmunicāt:τ ab officio suspendūt:τ introducunt: τ cōfessiones audiūt.cōtra id qd̄ legitur τ no.ex̄ de ma.τ obe.dilecta.de peni.et re.noua. ¶ Septuagesimotertio. Quedā viuūt vt canonice seculares:quarum statū eccl'ia nō approbat.de q̄b⁹ in pre.c.dilecta.τ ex̄ de elec.indēnitatib⁹.§.sup dicta.xij.q.vlti.ca.si.¶ Septuagesimoquarto. Benedicūt bn̄dictione solēni τ ep̄ali.de q̄ legit τ no.xxvi q.vi.ministrare.de con.di.i.cū ad celebrandas. τ de priui. abbates.li.vi.sec⁹ de priuata.de q̄.xxi.di.deniq̄.xxiiij.q.iij cū scti.ꝓprias moniales.Quedā abbatisse legunt in publicum.in matutino autem possunt ordinate.ad. hec.legitur τ no.per alios τ Inno.in pre.c.noua.¶ Septuagesimoquinto.Sepe machinant in mortē virorū.de q̄ dic vt xxxi.q.i.si q̄s viuēte.τ in palea.si q̄.τ ex̄ de diuor.c.i.de conuer.infi.c.i.ex̄ de eo q̄ duxit in matri.quā pol.c.i.τ.c.significasti.de pena taliū.xxxiij.q.ij.admonere. ¶ Septuagesimosexto.Quedā frequēter ɔtrahūt:nūc publice i alijs regionib⁹:nūc occulte cū vno.τ palam cū alio de hoc.ex̄ de spō.duo.p totū.de clā.des.p totū.xxvij.q.ij. duob⁹ . ¶ Septuagesimoseptimo. Zelotype sunt nimiū de maritis: se τ suos maritos cū suis carnalib⁹ suspitionib⁹ tribulātes de quo spū zelotypie legit Numeri.v.τ.ij.q.v.§.hoc autē. ¶ Septuagesimooctauo . Naturali q̄si odio priuignos vel priuignas vel filiastros vel filiastras ꝓsequunt.de q̄b⁹ xxxij.q.vij.si q̄s viduā.τ.c.si quis cū nouerca.ex̄ de cogna. spi.c.i.vn̄ Ouidi⁹.i.metamor.miscēt aconita.i.venena nouerce.¶ Septuagesimonono. Procurāt cū succis herbarum τ alijs carminib⁹ vetularū τ baculo arundineo.xxiij q.iij.§.i.medicorꝝ sterilitatē suā:cōtra deū qui creat hoies lvi.di.nasci.inutiliter τ ifideliter adiuuare.i q̄ grauissime peccant:l3 pudor sit eis nuptiarꝝ p̄mia nō h̄re.xxxij.q.ij.c.i. Nō arte hūana aut potētia creature/s3 v̄tute diuia Sara steril.τ Elizabeth genuerūt.Gen̄.xviij.τ.xxi.τ Luc.i.¶ Octogesimo.Frequēter suos filios puulos i lecto icaute opprimūt.iij.Reg.iij.de peni.τ re.q̄situ̅.de ijs q̄ si. occi.c.vlt. ¶ Octogesimoprimo.sepe ex furore eos occidūt.aliq̄ties vt cooperiāt adulteriū ɔiugate:vl' v̄gines suū strupꝝū:vl' alie solute suā fornicationē abortū ꝓcurāt:cū suis maledictis herbis vel potib⁹ q̄s cōmedūt/fet⁹ freq̄nter occidūt vn̄ sūt pessime homicide τ scelerate filie mortꝫ.ꝓprijs filijs nō pcētes:sic vipe venenate/τ lamie.Thre.iiij.filios laniātes.q̄rū ƀm legē pena. τ ƀm cano.pnia no.τ legit ex̄ de ijs q̄ si.occi.c.i.τ.ij.de homi.si alicui⁹.τ.c.sic.xxxij.q.ij.§.de ijs. cū.iij.c.se.¶ Octogesimosecūdo.alique nō recipiūt semē viri in vas suū vt nō cōcipiant.de q̄b⁹.xxxij.q.ij.aliquād•

Universidad de Deusto
Biblioteca

Propter hoc vitiũ percuſſit dñs Onam filiũ Jude.Ge
ne.xxxviij.vbi dicit de Onam q̃ ſemen fundebat in terrã
ne liberi fratris noĩe naſcerent.¶ Octogeſimotertio ex
ponunt filios paupertatis pretextu aut vt peccatũ coope
riant.de quo.lxxxij.diſt.ſi expoſitus.⁊ de infan.ex.c.vnico.
¶ Octogeſimoquarto cõmiſcent ſe cũ ſacerdotibus qui
bus confitent:⁊ q̃ eas de ſacro fonte leuauerunt ⁊ bapti
zauerunt.de quarũ penitentia.xxx.q.j.oẽs quos.cũ.ij.c.ſe.
¶ Octogeſimoquinto.cõcubine clericorũ de excõmuni
catione nõ curant.ex̃ de ſen.ex.ſi cõcubine. ¶ Octogeſi
moſexto.alique cũ patrib⁹ ſuis ⁊ filijs coeunt.xxxij.q.vij.
adulterij. ¶ Octogeſimoſeptimo.ſepe ſe miſcent cũ iu
deis ⁊ ſaracenis.xxviij.q.j.ſiquis iudaice. ¶ Octogeſi
mooctauo.contrahunt contra eccleſie interdictũ.de quo
xxxij.q.iiij.§.hinc etiã quẽ.cum.iiij.c.ſe.⁊ ex̃ de ma.cõtrac.
de.contra inter.ec.per totũ.¶ Octogeſimonono. volũt
facere abſtinentias ⁊ ieiunare contra voluntatẽ marito
rum.xxxiij.q.v.manifeſtũ.c.volũt. ⁊ peregrinari:quũ etiã
mariti hoc nõ poſſint ſine earũ licẽtia:voto vltramarino
excepto de quo dicit legitur ⁊ no.ex̃ de vo.⁊ vo.re.ex mul
ta.§.in tanta.¶ Nonageſimo.ſcandalizant maritos ni
mis ſtando in eccl'ia.vel eundo per ſanctuaria:⁊ tarde ad
domũ redeundo.j.Reg.xv.Melior eſt em̃ illa ad maritũ
obedientia q̃ illud ad deum ſacrificiũ.viij.q.j.ſciendum.
¶ Nonageſimoprimo accuſant marito filiũ.⁊ quantum
poſſunt adulant maritis contra deũ ⁊ veritatem.⁊ nõ cõ
tradicunt eis in ijs que cõtra deũ ſunt:partim timore par
tim cõplacẽtia.ſicut fecit illa procax egyptia mulier accu
ſans falſo ſanctum Joſeph pudicũ marito.Gen.xxxix.de
adulatione.xxij.q.ij.primũ.℣.quantũ.qd ſit placendi cupi
ditate.de ſuaui eloquio/de mala obedientia vxorũ cõtra
deum.xj.q.iij.ſi dñs.ibi.de vxoribus apud viros.ibi vide
⁊ gloſ.j.xxxiij.¶ Nonageſimoſecundo.ſuperbiſſime ſunt
in capitis ornamẽtis ⁊ vultus cõpoſitione.qd Heſter hu
milis deteſtabat dicens. Heſter.xiiij.Tu ſcis infirmitatẽ
⁊ neceſſitatẽ meã:q: abominer ſignũ ſupbie ⁊ glorie mee
qd eſt ſuper caput meũ.contra quas Eſa.lvij. Ornaſti te
regio cultu:⁊ multiplicaſti pigmẽta tua.vñ Hiero. Mu
lier ad ſpeculũ pingitur:⁊ ad cõtumeliã creatoris conat
pulchrior eſſe q̃ nata eſt.Qua fiducia vult⁹ ad celos eri
git/quos cõditor non cognoſcit:de hoc in pre.c.fucare.de
con.di.v.vbi Aug.Fucare figmentis quo vel rubicũdior
vel verecũdior: vel candidior: appareat:adulterina falla
cia eſt:qua non dubito etiã ipſos maritos ſe nolle decipi:
quib⁹ ſolis permittẽde ſunt femine ornari ſm veniã :non
ſm imperiũ.Nã verus ornat⁹ maxime chriſtianorꝝ ⁊ chri
ſtianarum non tantũ nõ eſt vllus fucus mendax:verum
ne auri quidẽ veſtiſq̃ pompa/ſed mores boni ſunt.Exe
cranda autẽ eſt ſupſtitio ligaturarũ:in quib⁹ etiã inaures
virorꝝ.gloſ.j.a viris date.in ſummis ex vna parte auribus
ſuſpenſe deputant.xxvj.q.ij.igit.non ad placendũ hoibus
ſed ad ſeruiendũ demonibus adhibent. hucuſq̃ Aug.in
pre.c.fucare.⁊ quũ dicãt ſe huiuſmodi femine meretricie
facere hos fucos.j.tincturas vel colores. Ethic⁹. Nõ eſt
natiu⁹ color ille:ſed fucatiu⁹:Qui fugit a facie cũ fugien
te die.Ad placendũ maritis ſupra caput ſuũ mentiuntur:
q: ita faciũt in longa abſentia maritorꝝ.ꝑ qd manifeſte cõ
uincitur ↄtra eas q̃ hoc faciũt ad alijs hoibus cõplacẽdũ
⁊ ad ſe trahendũ. Chryſ.Mulier ſi ſe depinxerit:⁊ ocu
los hoim ad ſe traxerit:vindictã dabit extremã. Venenũ
em̃ obtulit:etſi non fuit q̇ biberet.ar.ad hoc de peni.diſ.j.
ſi forte.cũ.l.prece.⁊ ſe.¶ Nonageſimotertio. Alique cor
pus dñi infirmis portant tradẽtibus preſbyteris :ſacra
rium ingrediunt:⁊ ad altare appropinquant.cõtra cano.
de con.di.ij.puenit.¶ Nonageſimoquarto aliq̃ de fenore
dotiũ viuũt.aliq̃ de bonis vſurarũ maritorum vſurariorꝝ
cõtra id qd legit ⁊ no.ex̃ de dona.inter virũ ⁊ vxo.ꝑ tuas
ibi.de ꝑte honeſti lucri.⁊ in gloſ.nõ em̃.Si em̃ marit⁹ non
habeat aliud vñ viuat:⁊ vxorẽ paſcat:niſi de vſuris:muli
er tñ nõ debet de illis emptis cibis de pecunia fenoris cõ
edere nec bibere:q: totũ eſt rapina.xiiij.q.iiij.ſiq̃s.iij.Sic
quis vſurã accipit:rapinã facit.vita nõ viuit.Et de furto
aut de rapina non eſt licitũ viuere.vñ Tob.ij.in fi.dicebat
Tobias vxori.Nõ licet nobis de furto aliq̃d edere vel cõ
tingere.expreſſum.xxviij.q.j.vxor.Sic faciebat ſancta Eli
zabeth ⁊ eius bonus marit⁹ dicebat in menſa. De hoc ſo
ror nõ comedas:q: de rapina eſt.quũ aũt cibus erat de li
cito:dicebat ei/De hoc ſecure comede.Aut igitur viuat de
ſuo labore:aut de bonis parẽtũ:aut mẽdicet.nõ tñ ꝓpter
ea ſepararet a viro.xxij.q.vij.oẽs cauſationes.⁊.c.dñs.vi
de qd no.j.§.ſed vt de hoc.℣.ſed q̃d de his.in ar.xlvij.⁊.℣.
ſe.⁊.℣.Sed nũquid.¶ Nonageſimoquĩto.Cogũt filias
⁊ ꝑminas ⁊ frequenter per verbera inducũt contra earũ
velle maritos ducere:q̃ nuptie malos exitus ↄſueuerunt
habere.ex̃ de ſpon.ꝑterea.⁊.c.cũ locũ.⁊.c.req̃ſiuit.⁊ expreſ
ſum ampli⁹.xxx.q.ij.c.j.⁊ adde qd legitur ⁊ no.xxij.q.ij.ho
norantur.in gloſ.innuit.Frequẽter etiã cogunt religionẽ
intrare.ↄtra id.xx.q.iij.ꝑſens.xxxij.q.j.integritas.¶ No
nageſimoſexto.Nimis delicate nutriũt filios q̃s carnali
ter diligunt:ſicut dñe Florẽtine.vñ poſtmodũ miſeri effi
ciuntur carnales et molles.ar.xliiij.di.§.j.et optime.xlvij.
di.c.ſicut hi.§.neceſſe.per quẽ.§.nimis offendũt dicte ma
tres:q: non corrigũt filios:⁊ honorant eos poti⁹ q̃ deum
vt ibi dicit.Nõ ſic nobilis mater beati Ber. q̃ filios ſuos
poti⁹ pro eremo q̃ pro ſeculo nutriebat.ſicut ⁊ factũ fuit
q: omnes clarauallenſe cenobium intrauerũt.ar.ad hoc
xxxvj.di.turbat.⁊.c.q̇ de menſa. ¶ Nonageſimoſeptimo.
quedã ſunt nimis auare:oĩa pro filijs reponẽtes:pauperi
bus parũ aut nihil dantes:quũ auaritia ſit radix oĩm ma
lorũ.xlvij.di.bonorũ.quo vitio omne gen⁹ mulierũ plenũ
eſt.Immo frequenter increpãt maritos miſericordes ipe
impie:ſic eleemoſynas retrahẽtes/q̃s illi facturi erãt.deq̃
bus in foro aĩe de ſuo ſatiſfacere pauperib⁹ obligantur:
quia cauſam dãni dederunt pauperib⁹ ex̃ de iniu.⁊ dam.
da.c.vlti.¶ Nonageſimooctauo.quedã earũ ſpm̃ fingen
tes ⁊ raptũ ⁊ ectaſim ſimulãtes ⁊ ꝓphetizantes ⁊ diuinã
tes.j.q.j.nunq̃.xxvj.q.v.qui diuinationes. quũ a deo miſ
ſe.ar.ex̃ de hereti.cũ ex iniũcto.nõ ſunt.multa lucrantur.
⁊ multos decipiũt ad quorũ reſtitutionẽ tenentur.q: per
fraudem lucrate ſunt.ar.eorũ que leguntur ⁊ no.xxxv.q.
ix.veniã.quarũ vnã ego cognoui habentẽ raptũ ad placi
tum:⁊ fornicantẽ in occulto ad libitũ.cuius poſt mortem
eius filiã vidi monachã:quã de fornicario habuerat:que
mihi illud facin⁹ reuelauit matris:quã longo tempore ꝓ
ſancta decept⁹ honorauerã:⁊ multa illi loca vbi ipſa ſta
bat qñ eram in ſeculo dederam pre deuotione quã ad eã
habebam:in qua fui deceptus cũ plurimis alijs de illa ꝓ
uincia.nec ego ſol⁹ ⁊ alij inferiores:ſed multi prelati ⁊ ſan
cti religioſi ⁊ multi etiã cardinales.in qua recte ſe tranſfi
gurauerat angel⁹ tenebrarũ in angelũ lucis.ij.Corin.xj.
xxvj.q.v.epi.¶ Nonageſimonono.quedã ſunt fermẽtate
in fide.de q̃bus ex̃ de hereti.ad noſtrũ.in clem̃.¶ Centeſi
mo.alie q̃dã ſunt beguine q̃ multa mala cõmittebant ſub
velamine ſanctitatis.Sed ſm̃ Greg. ſimulata eq̃tas eſt
duplex iniq̃tas.nota ſm̃ Joã.an.q: malũ facit ⁊ abutitur
bono.ſed iſte ſunt hodie reprobate.ſup quo dicvr' legitur
⁊ no.ex̃ de reli.do.cũ de q̃buſdã.in clemẽ.Sed mẽbranas
occupat:q: adhuc vbilibet eſt ſtatus earũ q̇ defendit con
tra illã decre.q̄ ponit excõmunicationẽ per aliq̃s religio
ſos.vnde beguine ꝑdicatorꝝ ⁊ eremitarũ maxime in Ita
lia ⁊ aliorũ religioſorũ videãt ſibi:et qui eas nutriũt ⁊ de
fendũt:niſi ſicut ꝑ ſedẽ apl'icã approbate.Sorores aũt ter
tij ordinis bti Frãciſci q̃ ↄtinẽtes dicunt: q̇ ordo approba
tur.j.modus viuẽdi ⁊ ↄfirmat⁹ eſt.ar.de ſen.ex.cũ ex eo.in
clem̃.⁊ bullat⁹ ꝑ papã Nicolaũ.iiij.⁊ cõfirmat⁹ ꝑ papam
Jo.xxij.nõ tãgit dicta clem̃.vt ibi no. Jo.an.¶ Cẽteſimo
primo aliq̃ ſupponũt ſe demoni trãſfigurato icubo.ſic in
q̃dã cenobio ſctimonialiũ eam demoniacã vexationẽ poſt
multas penitẽtias ⁊ cõſil'ia ⁊ ꝑdicatiões nõ vſqueq̃ de
eis potui extirpare.tantã em̃ familiaritatẽ cũ quibuſdã

ex eis iſti demones contraxerant:q̃ ad eorũ aſpectum nõ
terrebant.ſed abſq̃ pauore cũ eis loquebantur ⁊ contre
ctabantur:ſicut ex earũ iudiciali confeſſione habui. vere
ſpũs immũdus in immunditia delectatur.Luc.xj.xxxij.q.
iiij.in eo.de peni.di.ij.ſi em̃.in ſi. Job.xxxviij.Dormit in lo
cis humentib⁹.j.luxuria humoroſa.¶ Centeſimoſecũdo
⁊ vltimo.quedã earũ incorrigibiles ſunt:q: ſuperbiſſime
ſunt:licet exterius humilitatẽ pretendãt: et dedignantur
corrigi.cõtra quas dicit Prouer.xv.Qui increpationes
odit/moriet.Vñ ⁊ tales demoniace poſſunt dici q: aſſimi
lantur diabolo q̇ incorrigibilis eſt.vñ Eccl'i.xxj.Qui odit
correctionẽ/veſtigiũ eſt peccatoris.habet em̃ characterẽ
beſtie.j.diaboli. Unde iudeis incorrigibilibus ait domi
nus.Joan.viij.Uos ex patre diabolo eſtis.

¶ Articulus.xlvj.

Expeditis igitur cri

minibus mulierũ centũ ⁊ duobus preter alia
que enumerari nõ poſſunt ⁊ oĩm aliorum ſta
tuum/q: neceſſarium eſt cuilibet in quolibet
ſtatu in quo nullus euadit quin ad reſtitutionẽ aliquam
teneatur:ſcire q̄liter neceſſe eſt quid ⁊ qualiter/teneatur
in quantũ/⁊ quibus.Ideo de reſtitutione ⁊ ſatiſfactione
que eſt tertia pars penitentie.de peni.di.j.perfecta penitẽ
tia.vbi de hoc nota.⁊ di.iij.perfecta.⁊ ſine qua falſa agit
penitentia.xiiij.q.vj.ſi res.de peni.di.v.falſas.aliq̃ adnota
Reſtitutio quid ſit — bo.¶ Eſt aũt vera reſtitutio vera ⁊ plena redintegratio
rei ablate ei cui⁹ eſt res:⁊ eius corporalis per eũ apprehẽ
ſio.probatur hoc aperte.iij .q.j.§. Sed notandum.cum.c.
ſequen.⁊ ex̃ de reſti.ſpo.c.ſi.

Quibus ergo ⁊ qua

liter/⁊ a quibus/⁊ inquantũ/facienda eſt re
ſtitutio male ablatorũ:Breuiter reſpõdeas
q̃ damnũ paſſis:vel heredibus/vel ſucceſſo
ribus eorũ ſi extant.Ab ijs qui damnũ dederunt:vel here
dibus eorũ/Et in ſolidũ ſi facultas ſuppetit facienda eſt
reſtitutio.Alioquin fruſtratoria eſt penitentia.vt pre.c.ꝑ
ce.§.ſi res.⁊.c.falſas.⁊ ex̃ de vſur.cũ tu.⁊ ex̃ de homi.ſicut
dignum.§.hi quoq̃.¶ A Quid de prelatis vel alijs cle
ricis tenentib⁹ adminiſtrationẽ eccleſiaſticã vel beneficiũ
⁊ male adminiſtrantib⁹:numq̇d tenẽtur reddere eccleſiã
indemnem:Sic.ex̃ de elec.qd ſicut.§.ſi.vbi de hoc.⁊ de re.
ec.non ali.ſiq̃s.xij.q.ij.monemus.vbi de hoc.⁊.c.ſtatuim⁹
cum.iiij.c.ſe.Et hoc intelligas ſiue prelat⁹ de rebus eccle
ſie expenderit in meliorationẽ proprij patrimonij:vel al's
male:vel etiã ſi propter nimiã diligentiam ꝓpriorum ne
gotiorum/neglexerit eccleſie negotia ꝓcurare:⁊ ſic eſt ec
cleſia damnũ paſſa. Idem eſt ſi potuit acq̃rere eccleſie ſue
⁊ noluerit:vel neglexerit: et maluit ſibi acq̃rere:imputat
ei:⁊ tenet adinſtar tutoris.C.arbi .tu.q̇cq̇d. Nec em̃ vtili
tatem ſuã ꝑponere debet vtilitati eccleſie:ſicut nec tutor
vtilitatẽ ſuã vtilitati pupilli.ff.de admi.tu.tutor.§.j.ff. cõ
mo.ſi vt certo.§.cõmodatũ.in ſi.ibi.quẽ non cauſa replẽ
de neceſſitatis eccleſie.⁊.vij.q.j.preſentiũ.⁊.c.placuit.vbi
de hoc in gloſ.nota.⁊ legit ⁊ no.xij.q.iiij. q̇cumq̃.ij.q .vij.
lator.expreſſum.ex̃ de rebus ec.epi. Sed et de culpa ſeu
negligentia ꝓcuratoris ſui/ſeu vicarij tenent.ex̃ de of.ar
chid.ea que.de ſta.mo.cum ad monaſteriũ .§.penul.ff.de
cuſto.⁊ exhi.re.l.ſi. Ille aũt prelat⁹ ad talẽ reſtitutionẽ ad
ſtringitur q̇ propriũ habet.ex̃ de preben.de multa . vbi de
hoc.de app.reprehenſibilis.al's pena alia puniatur.ꝑ ea.
xiiij.q.vj.ſi res.etiã adde hic quod ſcripſi.ſ.in hac.ij.parte
in.§.vlti.q̇ incipit hec q̃re.in ar.xxix.¶ Quid de ijs q̇ do
nant inhoneſtis ſuis mulierib⁹/vel mimis/vel ioculatori
bus:vel expendũt ad põpam mũdi:Dicq̃ ſi propter pecca
tum qd cõmittunt:vel propter carnalitatẽ vel fauorẽ ſecu
li/hoc faciũt:peccant mortaliter.lxxxvj.di.donare.⁊ tenẽ
tur reſtituere ſi habent vnde et propriũ. Pro hoc faciunt
optime.xij.q.ij.gloria.ibi.Eccl'iam fraudare ſacrilegium

Prelati [illegible] ecclesiasti[illegible] ad/ministra/tores [illegible] sunt restitu/tori.

Pecunia famosis [illegible] aut mulieri/bus data.

eſt.Accepiſſe pauperib⁹ erogandũ ⁊ eſurientib⁹ plurimis
illud reſeruare/vel cautũ vel timidũ eſt.vel(qd apertiſſi
mi ſceleris eſt)aliq̃d exinde ſubtrahere oĩm predonũ cru
delitatem ſuperat.⁊.c.et ſi illi.ſm Ray.De ijs etiam q̇ re
ceperunt taliter/nõ eſt dubiũ q̃ tenent ad reſtitutionem
faciendã.xiiij.q.vj.ſi res.Et de hoc.ſ.notaui vbi dixi de de
fectibus clericorꝝ.§.de preſbyteris ℣.xlv.⁊.℣.xlvj.⁊.xlviij.
ar.⁊.§.vlti.hic q̃ro.vbi de hoc copioſe diſſerui.xxix.ar. i ſi.
Si ℣o cauſa eleemoſyne ⁊ ſuſtentationis nature cõferãt:
non peccãt:nec tenent ad reſtitutionẽ.dum tñ alias abſti
neant a peccatis.lxxxvj.di.paſce.xij.q.ij.⁊ ſi illi.⁊.c.gloria
epi.⁊.xlvij.di.ſicut hi.Et h̃ maxime cauſa hoſpitalitatis:
vel quãdo caſu fortuito veniunt:nec al's q̇d comederent
de facili iuenirẽt.ar.xlij.di.quieſcam⁹ .xj.q.iij.qm̃ multos
ex̃ de ſen.ex.ſi vere.⁊.c.cũ voluntate. Hoc etiã intelligen
dum eſt q̃ cauſa eleemoſyne talibus dari põt:ſi a peccato
amodo abſtinere ꝓponunt.al's eſurienti vtili⁹ panis tolli
tur ſm Aug.ſi de cibo ſecur⁹ iuſtitiã negligat:q̃ eſurienti
frangit vt iniuſtitie ſeduct⁹ acq̃eſcat.v.q.v.non oĩs.xxiij.
q.iiij.nimiũ.de hoc in pre.c.q̃eſcamus.et pre.c.nõ omnis.
¶ B Sed cui fiet reſtitutio ab hiſtrione vel meretrice
q̄ non debuit hoc recipere propter peccatũ cõmittendum
nũquid illi q̇ dedit:non.ſed ſucceſſori ſuo vel ſuperiori:q̇
hoc in vtilitatẽ eccleſie expẽdat.ar.xvij.q.iiij.ſiq̃s in atrio
ex̃ de of.or.cũ nos.de cleri.coniu.diuerſis fallacijs.facit ex̃
de here.vt cõmiſſi.§.ſi.li.vj.in ſi.Nec obſtat.ex̃ de deci.tua
nobis.§.j.℣.preterea.q: illud intelligit qñ is qui tenetur
ad reſtitutionem/non receperat a clerico id qd tenet reſti
tuere.⁊ ſic non erat clericus particeps in delicto.Ubi ℣o
particeps eſt clericus:non ei ſit reſtitutio:vt puniat in eo
in quo deliquit.ex̃ de immu.ec.c.ſi.de iure pa. paſtoralis.
de tẽpo.or.literas . ¶ Quid de muliere que filiũ ſuſcepit
de adulterio:vel partũ ſibi ſuppoſuit alienum:vt ſic here
ditas mariti ad filium ſuſceptum de adulterio vel ſuppo
ſitum partum perueniat.Hic notãdũ q̃ partus ſuppoſiti
accuſatio nullo tempore claudit.vnde ⁊ poſt mortẽ illius
qui cõmiſit de hoc querendũ eſt.ff.de falſis.qui falſam.§.
j.contra regulã illam q̃ crimina morte extinguũtur.xxiij.
di.quorumdã.vbi de hoc.Non tamẽ eſt hec accuſatio po
pularis:ſꝫ ijs tantũ quorũ intereſt cõpetit.ff.de fal.lex cor
nelia.ij.§.j.Tali aũt mulieri nõ videtur q̃ poſſit de leui cõ
ſuli.quia ſi hoc reuelat:multiplex periculũ imminere po
teſt.forte vir dimittet eam:vel interficiet.et ſic continere
nequentes vterq̃ adulterabuntur:fient guerre inter pa
rentes viri ⁊ mulieris:et homicidia cõmittentur. Prete
rea quid proderit hec reuelatio:quia non credetur ei de
adulterio in preiudiciũ filij forſitã hoc negantis.nec for
ſan ſuppoſitio probari põt et ſic nõ obeſt filio quã nuptie
demonſtrãt.ff.de ijs qui ſui iuris ſunt.filiũ.⁊ ex̃ ar.de pro
ba.per tuas.⁊ qui ſi.ſint le.per tuas . Si vero hoc non re
uelat durante hac fraude:non videt q̃ debeat ei pñia iniũ
gi.ar.ex̃ de peni.et re.q̃ quidã.⁊ pre.c.ſi res. Solũmodo
tali mulieri etiam durante fraude iſta non eſt penitentia
deneganda.ſed ſiue habeat alios filios vel parentes q̇ ab
inteſtato venirent:ſiue alios heredes inſtituerit ſibi mari
tus:ſiue propter hoc dimittat q̃ nõ inſtituat:nam et quo
ad hec peccat mulier indiſtincte:quia per hoc videtur im
pedire factionem liberam teſtamenti. C.ſiquis aliquem
teſta.prohibu.l.j.et.ij. In ijs omnibus caſibus eſt eidem
mulieri per diſcretum et cautum ſacerdotem competens
ſatiſfactio iniungenda.et hoc eſt quod ſoluitur ex̃ de pe
niten.et remiſſio. officij. Et nota quod dicitur ſub decre.
preal.officij.per diſcretum ſacerdotem/ſubaudi tu/⁊ cau
tum.ſcilicet vt ſciat hoc celare non publicare.ex̃.e.omnis
Et vt ſciat conſulere mulieri. Quod vt cautius faciat/
conſiderare debet qualitates perſonarum:tam mariti q̃
mulieris et filij putatiui. Si enim mulier dominatur vi
ro:et confidit de ipſo intantum q̃ ſecure poteſt ei dicere.
et q̃ inde faciet quicquid voluerit:ſicut alique mulieres
inueniuntur de quibus vulgariter in Lombardia dicit q̃

Partus de adul/terio ſuſ/cepti aut/alteri/ſuppoſi/ti.

Universidad de Deusto Biblioteca

lumbare ſiue braguerium portant: ꝛ alique etiā inueniū
tur que ſcientibus viris adulterantur: nec viri audēt etiā
inde loqui. vt narrat Oſti. de quadā quam inuenit: quam
maritus nō poterat cognoſcere: ꝛ ſuſtinebat ꝙ ab alio co
gnoſceret: et filios tn̄ ab alio ſuſceptos nutriebat tamq̄
ſuos. In tali caſu tute pōt ſacerdos conſulere ꝙ hoc reue
let marito. Et ex quo cōſentiet: quoad reſtitutionē eſt mu
lier abſoluta: q: conceſſum eſt marito de ſuo cōcedere ſic
ut placet. C. de iudeis. nemo exterus. C. manda. in re man
data. Si vero periculū imminet in reuelatione marito fa
cienda: ſicut pro maiori parte preſumendū eſt: ꝛ filius pu
tatiuus ſit homo ſimplex ꝛ ſpiritualis ꝛ timens deum: re
cepto iuramento a muliere ꝙ hoc non proponit malitio
ſe: et a filio ꝙ ſecretum teneat: ſi hoc tamen viderit expedi
re/ poterit hoc in ſecreto filio reuelari. ꝛ inducendus erit
vt intret religionem vel ad remotas vel vltramarinas
ſe transferat regiones: ꝛ de hereditate nil habeat vel cō
tingat. et ſic quoad ſatiſfactionem hereditatis mulier ſi
militer eſt in tuto: nec tenetur filius de cōſumptis bona ſi
de. ar. C. de rei ven. certū eſt. Mulier tamen tenetur: que
cauſam dāni dat. ex de iniuri. c. ſi. Q ſi filius nō eſt talis
nec vult credere mulieri: nec cōſilio ſacerdotis acq̄eſcere
ꝛ ei periculū eſt reuelare: tunc nullū reſtat remedium niſi
ꝙ mulier ſi propriū habeat: ijs qui inteſtato venirent vel
alijs ſcriptis heredibus quoad valorem partis iſtius filij
putatiui ꝛ eſtimationē per eū cōſumptorū ſatiſfaciat cō
petenter. vel ſi tales non extant: faciat inde eleemoſynam
de epiſcopi dioceſani conſenſu. ar. ex de iude. cū ſit. Verū
ſi proprium non habet: vel nō poteſt ad plenū ſatiſfacere
doleat de peccato: proponens firmiter in mente ꝙ q̄ citiſ
ſime poterit ſatiſfaciet iuxta poſſe. Satiſfactio etiam ſi fa
cultas ſatiſfaciendi adeſt caute fiat per eundē ſacerdotē
vel aliā perſonā interpoſitam: que caute hoc ſciat facere.
ſic videlicet dicendo. Quedā perſona tenet vobis intātū
Ecce ego vobis reddo. accipiatis quod veſtrū eſt. Vel ſi
non poteſt ſatiſfacere mulier: poterit dicere. quedā perſo
na tenetur vobis intantū. penitet multū de peccato. ſup
plico pro deo ꝛ pro ſalute anime veſtre ꝙ ei remittatis. ſic
intellige ex de penitē. ꝛ re. officij. ꝛ ar. xxij. q. v. hoc veſter.
Sed ꝛ conſiderare debet ſacerdos qualitatē perſone cui
hoc dicet. Nam ſi forte eſſet fama ſuper hoc. vel is cui di
cet hoc/ aliquā maculā ſuſpitionis habere poſſet de mu
liere: propter quod forte ad dominū terre iret: ꝛ ipſam fa
cere poſſet poni in tormentis: melius eſt tacere: ꝛ cōtritio
ſufficit mulieri. ar. xxij. q. ij. ne quis. Illud etiam caueat ſa
cerdos ne illud reuelet iudici cuicūq. ex de ex. pre. dilect⁹

Naufragia. ¶ E Quid de naufragijs: Et quidē talia poſſunt occu
pari vt ſalua fiant. et dn̄o reddantur. vt no. ex de accu. cū
dilecti. in gloſ. epiſcopus. Eſt tamen totū reſtituendū. ff.
de incen. rui. nau. l. ſiquis ex naufragio. non obſtante con
traria conſuetudine vel ſtatuto. Et qui talia occupāt ad
retinendum excōmunicati ſunt. quod dic vt legit ꝛ no. ex
de rap. ex cōmuni. ꝛ lex cōtraria iniquiſſima erat. legitur ꝛ
ij. di. rhodie. quia cōtra preceptū dn̄i. Diliges dn̄m deū et
proximū. Matth. xxij. ꝛ Mar. xij. ꝛ Leuit. xix. Luc. x. de pe
ni. di. ij. charitas. j. Itē Mat. vij. Luc. vj. Oia que vultis vt
faciant vobis hoīes ꝛ vos facite eis. di. j. humanū. de ma.
ꝛ obe. dilecti. vbi Aug. Q dictum eſt Oia quecūq vultis
non vſitate ac paſſim ſed ꝓprie dictū accipi oportet. Vo
luntas namq nō eſt niſi in bonis. nam in malis ꝓprie cu
piditas dicit non voluntas. Item Cyprianus. Verbū pa
tris dn̄s Ieſus chriſt⁹ oībus venit. preceptorꝫ ſuorū fecit
grande cōpendiū quū dixit. Quecūq vultis ꝛc. vnde ſub
dit. Hec eſt em̄ lex ꝛ ꝓphete. Chryſ. ſup Matth. Nam q̄
cumq lex ꝛ prophete ſparſim in oibus preceperūt ſcriptu
ris: in hoc cōpendioſo continent mādato: quaſi innume
rabiles arbores rami in vna radice. Grego. x. moralium
Qui em̄ cogitat vt ea alteri faciat q̄ ipſe ſibi ab altero fie
ri expectat: penſat nimirū vt malis bona ꝛ bonis meliora
reſpondeant. Itē Chryſ. Vn̄ manifeſtū eſt etiā q̄m et no
bis q̄ debeāt hoīes ſcimus: ꝛ nō eſt poſſibile ad ignorātiā
recurrere. Itē Aug. de ſermone dn̄i. Videtur aūt hoc pre
ceptum ad dilectionē proximi pertinere: non autē ad dei:
quū in alio loco. Mat. xxij. duo precepta eſſe dicat in q̄b⁹
tota (al's vniuerſa) lex pēdet ꝛ ꝓphete. Quū aūt hic nō
addat tota lex/ qd ibi addidit: ſeruauit locū alteri pcepto
qd eſt de dilectiōe dei. Itē Aug. viij. de trinitate. c. vij. Vel
aliter. ideo ſcriptura tm̄ dilectionē proximi hic cōmemo
rat: quū dicit Oia quecūq vultis ꝛc. q: qui proximū dili
git: cōſequens eſt vt etiā ipſum precipue diligat deū. Itē
predicta. l. Rhodia et conſuetudo eſt contra id. Tob. iiij.
Quod ab alio oderis fieri tibi: vide ne alteri aliquādo fa
cias. Predicta vera ſunt: niſi ſint talia nauigia q̄ piratica
tyrannidē exerceant: vel ſint inimica nomini chriſtiano.
vt in conſtitutione noua Frederici Ad decus ꝛ honorem
imperij. §. nauigia. q̄ res naufragij occupat furti teneat.
ff. de acq. rerū domi. qua ratione. §. ſi. In hoc multū offen
dūt reges Hiſpanie. no. de hoc. j. q. vij. diſpēſationes. gloſ.
penul. ꝛ pre. l. Rhodie. ¶ D Quid de pedagijs et telo
neis: Eſt aūt teloneū vt dicit Iſidorus/ loc⁹ in portu ma
ris vbi merces nauiū ꝛ nautarum emolumēta reddūtur — Telonearij q̄ publicani.
telos em̄ grece vt dicit Beda/ latine dicit vectigal. a telo
neo dicuntur telonearij colligētes tributum nauium pro
rege. hi al's dicuntur publicani. iiij. q. iij. §. in criminali. ℣.
inuiti. ibi. Itē publicani. vbi gloſ. exponit. i. telonearij. ta
lis fuit Mattheus apl's. Luc. v. ꝛ Mat. ix. ibi. vidit ieſus
publicanum nomine Mat. ſedentē ad teloneū ꝛc. Diſtin
gue q: aut ſunt antiqua: aut noua. In primo caſu ſi ſunt
impoſita ab ijs q̄ potuerunt imponere ſcilicet principib⁹
vel regib⁹ ꝛ pſertim authoritate eccl'ie ꝛ pro iuſta cā. vt p
defenſione ſtrate publice cōtra latrones in terra. ꝛ cōtra
piratas in aqua: vel pro defenſione fidei vel patrie cōtra
hereticos vel paganos. vel pro alia ſimili cauſa: et recipi
ens facit illud ꝓpter qd fuit impoſitū: libere ꝛ ſine ſcrupu
lo cōſcientie pōt recipere. Si aūt neſcit a quo fuerit inſti
tutum: credit tn̄ ꝙ ab illis q̄ potuerūt et ex pdictis cauſis
credo idē etiam ſi iſte talis nō laborat modo: nec facit ex
penſas: q: non eſt neceſſe quū terra bene ſit purgata et in
pace. Parat⁹ eſt tn̄ ꝛ labores ꝛ expenſas impēdere ſi eſſet
neceſſe: ita etiā ꝙ ꝓponat iminente neceſſitate nō ſolū qd
tunc acciperet in illas expēſas ponere: ſed etiā vltra ſi eēt
neceſſe. vt q̄ſi fieret cōpenſatio antiquorū pedagiorū re
dituū: in quib⁹ nil vel parū laborauit vel expēdit ad illos
in q̄bus oporteret eū multū expendere. ſi hec ita geſſerit
pura ꝛ bona fide ſecure pōt recipe. ¶ In ſcdo ℣o caſu ſcꝫ
ſi ſit nouū pedagiū vel teloneū: nullo mō pōt aliq̄s illius
occaſione ab aduenientibus vel tranſeūtibus aliq̄d acci
pere abſq periculo aīe ꝛ rapine. niſi certū ſit illud a rege
vel principe ſtatutū: et ꝓpter iminentem neceſſitatē aut
aliquā de ſupradictis in principio. ꝛ exinde ꝓcedat p oīa
vt. s. dictū eſt de antiquo. hec oīa probātur. xxiiij. q. iij. ſiq̄s
romipetas. ex de treu. ꝛ pa. inouam⁹. ff. de publi. ꝛ vec. ve
ctigalia. ex de cenſi. innouamus. et. c. peruenit. vbi de hoc
ibi. oportet quippe ꝛc. ꝛ. c. cum apoſtolus. §. prohibemus.
xij. q. ij. nobis. circa ſi. ℣. ſiquid forte ꝛc. ff. loca. ex condu
cto. §. ſi vno. legitur ꝛ no. ex de verbo. ſig. ſuper quibuſdā.
§. preterea. ꝛ ibi vide. ꝛ ex in de cenſi. quamq̄. li. vj. vbi po
nitur pena contra exigentes talia a perſonis eccleſiaſti
cis ꝛ rebus eccleſie pro rebus ſuis quas deferūt non cau
ſa negotiationis. Si contra formam iſtam eſt acceptum
aliquid: dico eſſe reſtituendum illi a quo acceptū eſt: ſi ſci
ri poteſt. vt pre. c. quamq̄. in ſi. Sin minus cū cōſilio eccle
ſie eſt erogandū in pijs cauſis. ex de iudeis. cū ſit. Hic ad
de qd ſcripſi. s. in hac. ij. pte in. §. expediti. ℣. vj. quia ſicut.
xxx. ar. Mercatores vero ꝛ tranſeuntes credo indiſtincte
ꝙ debent perſoluere antiquū ꝛ nouū: dūmodo recipiens
faciat illud propter quod fuit inſtitutū: vt dictū eſt iuxta
formā predictā in vtroq. Quod ſi nō faceret: iſti a q̄b⁹ exi
gitur vel debent adire ſup hoc iudicem: qd tutius eſt: vel
ceſſante in illo cauſa/ ceſſat in eis obligatio: vel illo nō ſer

uante fidem eis/ nec ipſi tenētur ei. lxj. di. §. his omnib⁹. ex
de iureiu. puenit. ij. de vo. ꝛ vo. re. magne. facit quod legit
ꝛ no. xxiij. q. viij. tributum. in gloſ. ergo non defendāt ꝛc.
Si autē ille recipiens faceret quod ſuū eſt: ꝛ iſti aliquid
ſubtraherent: rapina vel furtum eſſet. vnde preciſe tenerē
tur ad reſtitutionem: ꝛ agere inſuper penitentiam de fur
to ꝛ mendacio ꝛ alijs peccatis ibi cōmiſſis. Si vero iuſte
ſubtraherent: ꝛ ſic iſti furtiue retinerent: peccarent ad mi
nus venialiter in mendacio: dicendo ꝙ ſoluerant quum
non ſoluiſſent. quod erat mēdacium pietatis. xxij. q. ij. pri
mum. ad reſtitutionem autem non tenentur. ¶ Sed q̄d
An telonearia peccatū fraudari poſſint infidelis. de chriſtianis qui accedētes ad ciuitates paganorū ſub
trahunt paganis hmōi pedagiū vt teloneum: Ad hoc di
co ſi vadunt illuc tēpore treuge: ꝛ non portant merces ꝓ
hibitas. ex de iude. quod olim. ꝛ ipſi ſaraceni tenent eis ſi
dem defendendo: tenentur. facit ſicut. s. apoſtillaui quod
legitur. ꝛ no. xxiij. q. viij. tributum. in gloſ. ergo non. ꝛ cau.
e. q. j. quid culpat. ad ſi. ℣. ergo vir iuſtus. ex de iude. ſicut
iudei. ibi. vir ſuas pecunias auferre preſumat. ex de ſen. ex
com. Si vero eos in ſuis terris vel territorio vel mari tuē
tur a piratis: debent ipſi chriſtiani fideliter eis perſolue
re ſm̄ ſtatutum vel pactum. al's tenentur eis ad reſtitu
tionem: ſi poſſunt. vel ſi non poſſunt: erogare in vſus pau
perum ad mandatum eccleſie. Nam fides etiam hoſti ſer
uanda eſt. xxij. q. iiij. innocens. xxiij. q. j. noli. Si autem iue
runt tempore guerre vel etiam in tēpore treuge ſcilicet cū
mercibus prohibitis: non credo ꝙ teneantur illis ad re
ſtitutionem. ſed quia peccauerunt hic quodāmodo cōtra
chriſtianam religionē: credo vt puniantur ꝛ in eo in quo
delinquunt: ꝙ ſit iniungendum eis in penitentia vt illud
dent in redemptionem captiuorū: vel in ſubſidium eorū
qui pugnant pro fide chriſtiana: vel ipſemet in eodem ſub
ſidio ſi ad hoc ſunt idonei corporaliter laborent. ar. xvij. q.
iiij. ſiq̄s in atrio. j. rn̄ſo. ex de vo. et vo. re. magne. ꝛ. c. quod
ſup his. vide ibi Inno. ¶ Quid de queſtis ꝛ taleis ꝛ ſer
An liceat taleā vel dari gatione ſubditi exigere. uitijs: Et quidem ſi appareat inſtrumentum quomodo
dominus colonis cōceſſit predia: ſicut aliquoties fieri cō
ſueuit: pacta ſeruanda erunt. ex de pac. antigonus. Nam
ꝛ quilibet in traditione rei ſue poteſt pactū apponere. ex
de conditio. appo. verū. xviij. q. ij. eleutherius. Et ſi de ijs
que certa ſunt aliq̄d retinuerit ſubditus: vel ſubtraxerit:
vel diminuerit: vel ꝯcelauerit ex certa ſciētia: tenet tamq̄
fur ꝛ latro ad reſtitutionem. Idem intelligas etſi inſtru
mentum non extet: eſt tamē antiqua talea ꝛ certa: et ſi ſci
tur vel creditur probabiliter ꝙ ab initio ex iuſta cauſa fue
rit impoſita: ſoluenda eſt. quod dic vt no. Oſtien. in ſum
ma. de cenſi. §. ſiquis cenſus. Si vero non eſt dictum quo
ta talea fiat: ſed indefinite dictum eſt ꝙ dominus in tali
homine vel in tali caſamento debeat taleam facere: debet
intelligi moderatam conſiderata facultate hominis ſeu
caſamenti. ar. ex de cenſi. cum apoſtolus. §. ſi. x. q. iij. c. ſi. ff.
de le. iij. ſi filie. ff. de iur. do. quero. C. de nup. ſi furioſi. Et ſi
de hoc habet dominus leſam conſcientiam: inducatur ad
reſtitutionem faciendā. Sed ſi ſubditus non exactus taci
te vel expreſſe ſine fraude ꝛ dolo aliq̄d vltro domino ob
tulerit: licite recipit dominus: nec tenetur ad reſtitutionē
ar. xviij. di. de eulogijs. j. q. vij. placuit. Licet enim inhone
ſte exigeretur: honeſte tamen recipitur. ff. de vari. ꝛ extra
cog. l. j. §. eſt quidem res ſanctiſſima. ex de ſimo. dilect⁹. ſi
lius. in ſi. ꝛ. c. ꝛ ſi queſtiones. §. ſi. ¶ E Si vero violēter
accipit dominus: vel precibus importunis ſuccedētibus
quaſi loco minarum exigit dominus: ad reſtitutionem te
netur. xiiij. q. vj. ſi res. ꝛ patet in ijs que no. Oſti. i ſumma
quod'me. cauſa. §. qualiter retractetur. ℣. Item per conſti
tutiones. ꝛ ſeque. Quid ſi difficilis ſit reſtitutio: q: forte
extorſit domin⁹ ꝛ ſui preceſſores tātū ꝙ ſi venderet quic
quid habet: ad reſtitutionem non ſufficeret. ſcripſit Ray.
ꝙ poteſt ei mederi hoc modo. Remittat hominibus in re
compenſationē aliquam ſeruitutem ad quam tenētur ei
in perpetuum. Vel det aliquā immunitatem vel libertatem
Vel faciat inde aliquod hoſpitale vel aliam eleemoſynā
cum conſenſu ꝛ volūtate dāna paſſorum vel ſucceſſorum
eorum. ſuper quo vide qd no. Oſtien. in ſumma de vſura.
§. que pena. ſub. §. alia a iudice. ℣. Quid ſi fenerator ꝛc. et
ſequē. Et hoc intelligas niſi iuſta cauſa ipſum dominum
ad talem exactionem faciendam inducat. Sunt enim q̄
dam cauſe iuſte. Vna pro defenſione patrie: ꝛ maxime ſue
ciuitatis/ caſtri/ vel ville. Ad hoc em̄ tenerentur oēs non — Certis de cauſis licꝫ a ſubditis pecuniā exigere.
ſolum res ſuas partiri: ſed etiam corporaliter laborare:
munire ſe in caſtro vel ciuitate ꝛ vigilare: vt ſic ſeipſos et
res ſuas ſaluent. Vnde philoſophus. Pugna pro patria
xxiij. q. iij. fortitudo. ex de immu. ec. peruenit. Itē ſi domi
nus vult ire in exercitum indictum ab eccleſia vel princi
pe contra hereticos vel paganos: nec de ſuo abſq graui
dāno facere poteſt expenſas ſibi neceſſarias: poteſt a ſub
ditis auxiliū petere moderatum. ex de cenſi. cum apoſto
lus. §. prohibem⁹. x. q. iij. cauendū. Item ſi in guerra vel in
bello iuſto ex parte ſua ſit captus ab hoſtibus: nec poteſt
ſoluere redemptionem petitam ab eo. ar. bonū. xij. q. ij. au
rum. ℣. nemo graui dāno. Item ſi vellet ire ad principem
pro obtinendo priuilegio ſpecialis protectionis pro ſe et
pro eis: nec poſſet de ſuo expenſas ad hoc vtiles ꝛ neceſſa
rias abſq graui dāno facere. et ſiqua alia cauſa conſimi
lis contingeret: dum tamē ſemper moderate ꝛ nō ad gra
uamen eorum ꝛ cū charitate et non violētia exigeret. x. q.
iij. vnio. circa medium. ex de cenſi. cū apoſtolus. §. prohibe
mus. expreſſum. xxij. q. v. de forma. Vnde ſi prelati ꝓcura
tionem vel ſeruitiū aliquod impendant legato vel alijs: et
plus a ſubditis extorquent q̄ ſoluant: ꝛ ſic extorta debēt
reſtituere: ꝛ tantūdem pauperibus erogare. ex de imu. ec.
quia pleriq. ¶ F Si autē dominus vult ad aleas lude
re: vel vltra vires ad vanitatē expendere in veſtibus ho
ſpitibus ꝛ ſimilibus: non debet ꝓpter illas cauſas exige
re. qd ſi fecerit: tenetur ad reſtitutionem. Idē ſi captus eſt
in bello iniuſto: ſibi imputet: non vaſallis. ex de re. iur. dā
num. li. vj. ¶ Quid de quibuſdam qui nil penitus recipi
unt in ſubditis nec taleas vel queſtas. Ad hoc diſtiguo cū
Oſti. ꝛ Ray. ꝙ aut ab antiquo eſt ſibi ꝛ ſuis anteceſſorib⁹
ſoluta talea/ aut de nouo eſt impoſita ſiue petita. In pmo
caſu ſi ſcitur vel creditur ꝓbabiliter ꝙ ex iuſta cauſa ꝛ li
cita fuerit impoſita ꝛ ſoluta: poteſt exigere: ita tamen ꝙ ꝛ
ipſe compleat ſiquid ex illa cauſa vel inſtitutione cōplere
debeat. vt. s. ℣. mercatores cum. ℣. ſequē. tactū eſt. In ſecū
do vero caſu vel etiam in primo quū nec ſcitur: nec credi
tur iuſta cauſa: non debet exigere. et quod mala fide rece
pit debet reſtituere ſi poteſt. xiiij. q. vj. ſi res. ¶ Poſito ta
men ꝙ vere dominus eſt: ꝛ ꝙ nihil penitus percipit qd vix
eſt credibile qui ad min⁹ recipiat iuſtitias ꝛ caualgatas
in iuſto bello ꝛ ſimilia: ſi tn̄ ita eſt ꝙ nil percipit de volun
tate hoim: eſſet certū q̄d ſtatuendū qd ei darēt in ſignum
dn̄ij ꝛ ſubiectionis: ne al's penes tales inutile ꝛ vacuū no
men dn̄i remaneret. xviij. q. ij. eleutherius. j. q. iij. ſiq̄s obie
cerit. ꝛ expreſſum ex de cenſi. oīs anima. Quid ſi dubitet
quid vel quantū debeat eſſe illud: Recurrendū eſt ad cō
ſuetudinē vicinorꝫ. ar. ex de of. archid. c. ſi. de cē. ſup eo. ꝛ. c.
in eccl'ijs. c. di. cōtra morē. Et ſi diuerſe ſunt ꝯſuetudines
illa eligenda eſt que melius portari pōt ſine grauamine
ſubditorum. ar. ex de cōſue. cū olim. in. ſi. de cenſi. ex parte.
ff. de le. in minimis. ff. de regu. iur. ſemp. Et hoc intelligas
verū niſi forte dn̄s ex aliqua cauſa vēdidiſſet/ vel donaſſet
vel remiſiſſet id qd in talib⁹ hoibus cōſueuerat recipere ꝛ
habere. Nā ſi hoc eſſet: null⁹ dandus eſſet regreſſus ſuas
remittētib⁹ actiones. ff. de redibit. act. q̄ritur. §. ſi vēditor.
vij. q. j. q̄ periculoſum. In oī tn̄ caſu credo ꝙ debeāt habe
re in memoria inſepabiliter annexa dn̄o illa ſex. incolume
tutū. honeſtū. vtile. facile. poſſibile. vt in eis ſint ei fideles
xxij. q. v. de forma. Quod etiā credo verū niſi ſubdit⁹ ꝯtra
dn̄m libertatē totaliter preſcripſiſſet. vt patet in ñs q̄ no.
Oſti. in ſumma de imu. ec. §. a q̄b⁹ munerib⁹. ℣. ego puto.
ꝛ de pſcrip. rer. imo. §. q̄ exigunt. ſub. §. q̄rtū. ¶ Circa pnd

Universidad de Deusto

pes vel milites hñtes guerras adinuicē distingue:q: aut ille de quo queritur habet iustam guerram vel iustū bellum vel non. In primo casu quū habet iustum bellum:et exercet illud nisi contra innocentes. Innocentes nō sunt si iuuant dominū in iniusto bello.xj.q.iij.qui peccantibus ij.q.j.notū.in fi.xxiiij.q.j.c.j.⁊ non habet intentionem corruptam:quicquid capit ab hostibus suum est:nec tenetur restituere.di.j.iusgētiū.xxiiij.q.vij.si de rebus. ¶ E Ut autem de bello plene liqueat:nota ꝙ quinq; requiruntur ad hoc ꝙ bellum sit iustū:scilicet persona/res/causa/animus/⁊ authoritas. Persona scilicet habilis ad pugnandum.oportet ergo ꝙ sit secularis cui licet sanguinem fundere:non clericus:cui non licet.xxiij.q.viij.clerici.⁊.c.ijs a quib⁹. ex̄ de voto.ex multa.§.fi.nisi in necessitate ineuitabili.ex̄ de homi.si furiosus.in clemē. Res vt sit pro rebus repetendis:vel pro defensione patrie.xxiij.q.ij.c.iustum.⁊ q.iij.fortitudo.⁊.q.viij.si nulla. Causa vt si propter necessitatem pugnetur vt per pugnā pax fiat.xxiij. q.j.noli. Animus vt non fiat propter odium/vel propter cupiditatem vel ad vltionem:sed ad correctionem:⁊ propter charitatem / iustitiam / et obedientiam .xxiij.q.j.quid culpatur. ⁊.c.militare.militare non est delictum : sed propter predā militare/peccatum est. Authoritas vt fiat authoritate ecclesie.precipue vbi pugnaꝛ pro fide:vel authoritate principis.xxiij.q.j.quid culpatur.⁊.q.ij.c.j.

Ad bellū ee iustū q̄ reqruntur.

SEd vt de hoc plenissima detur doctrina : Sciendum est ꝙ sicut s.§.proxi.℣.penulti.dictum est: militare nō est peccatum.vt pre.c.militare. Quod verū est si a principe indicatur.vt dictum est. Similiter pro defensione sua vel patrie vel legum patriarū.c.causa.xxiij. q.viij.si nulla. Et quando bellū iustum est:non solū heretici/sed omnes qui capiunꝛ ⁊ spoliantur/serui sunt capiētium:⁊ spolians domin⁹ rei fit.c.causa.⁊.q.v.dicat.dist.j. ius naturale.ff.de acqui.rerum.do. naturale.§.vlti. Sed quod dicit Ambro.in predi.c.dicat.videtur sibi contradicere quia in prin.dicit ꝙ res capta est victoris.postea videtur dicere ꝙ sit regis. Et in Gene.ita dixit Abraā Gene.xiiij. Non accipiam ex omnibus que tua sunt.i.fuerunt que abstulerunt inimici.⁊ hoc dixit Abraam ex summa perfectione. Ad hoc dic ꝙ abraam non suberat illi regi : nec erat de regno suo.⁊ ideo preda erat in sua potestate. Alioquin si non fuisset sua:nō potuisset dedisse decimas Melchisedech de illa preda.ex̄ de deci.ex trāsmissa . Uerum siquis sub alio militet:tota preda est domini. Sed domin⁹ ipse tenetur eam equaliter diuidere.c.causa.⁊.q.j.militare. Et hec diuisio fit fm̄ qualitatem personarū.sic et decime dantur episcopo vt eas diuidat.xij.q.ij.concesso.⁊.ca. vulterane.⁊.c.cognouim⁹. Quod ergo dicitur in.l.pre.naturale.ꝙ ea que capiuntur in iusto bello/capientiū sunt:verum est ꝙ fiunt capientium:sed tenenꝛ illa dare domino: vt diuidat fm̄ merita personarum fm̄ Joannem.qui sic no.in pre.c.dicat.⁊ di.j.ius militare. ¶ Est ergo iustū bellum quod ex edicto principis geritur : de rebus repetendis/aut propulsandorum hostiū causa .xxiij.q.ij. iustum. ⁊.§.cū ergo. Et breuiter siquis authoritate sui iudicis recte interueniente accipit gladiū siue iubentis siue cōsentientis:iustum est.xxiij.q.iij.§.ecce.⁊.q.iiij.ille gladiū.⁊.q. v.miles.⁊.c.sequen.⁊.c.rex debet.⁊.c.se.⁊.c.preterea.⁊ ad de quod no.Ostien.in summa de resti.spo.§.j.sub.§.intelligendum.℣. Item nota.⁊ se. ¶ H Quod autē dictum est s.§.proxi.℣.vlti.qui incipit/vt aūt. est iniustū esse bellum ratione persone.vt q: clericus. In hoc est dissensio. Quidam em̄ dicunt ꝙ clerici possunt tantum vti armis defensionis:vt clypeo/lorica/⁊ galea:sed non impugnationis/ vt lancea/gladio/vel sagitta . Alij dicunt ꝙ in necessitate ineuitabili pro se tm̄ non pro alijs ad defendendum possunt omnia arma assumere:sed si aliter possunt euadere non sumant.ex̄ de homici.interfecisti.⁊.c.sicut dignum.⁊ c.suscepimus.⁊.c.significasti.xxiij.q.viij.conuenior.et fm̄

Preda militaris cui⁹ sit.

An clerico liceat militare

hoc intelliguntur ex̄ de cleri.pcus.presentium ,⁊.c.cōtinētia. Alij dicunt ꝙ authoritate pape hoc possunt , al's non. Gratianus dicit ꝙ possunt non in persona propria.sed per alios scilicet hortando eos ad pugnam.e.q.hortatu. Hugo.et Joan.dicunt indistincte ꝙ non possunt: siue sint in sacris siue non.e.causa.⁊.q.viij.c.j.⁊.ij.⁊.c.ijs a quib⁹.nisi forte pro defensione sui ⁊ vehemētissima necessitate:⁊ nisi contra paganos iussu maioris:et nisi habeant iudiciariam potestatem.⁊ sic videtur intelligere capitula q̄ videtur contradicere.vt no.e.causa.⁊.q.in summa. Alij dicunt indistincte ꝙ possunt clerici vti armis se suaq; defendēdo vel recuperando.vt in all'.decre.de homi.⁊ de ap. significauit.⁊ de resti.spo.olim causam.⁊.j.di.ius naturale. Nec obstant.c.allegata per Joan.quia loquunꝛ de ijs qui sumunt arma voluntate:non necessitate:vel defensione. Licet em̄ clericis maxime qui iurisdictionem habent tēporalē/hortari alios ad arripiēdū arma pro defensione oppressorum:⁊ ad impugnandū inimicos dei. Item pro sua ⁊ patrie sue seu legū patriarum defensione ⁊ pace ⁊ iustitia tuenda: Bellum em̄ geritur vt pax acquiratur.hec probantur de peni.di.v.falsas.xxiij.q.j.noli.et.q.vlti.§.ijs ita. vsq; ad alium.§.in registro.⁊.c.scire.vbi dicit papa. Scire vos oportet ꝙ nunq̄ ab aliquibus homines nostros sinimus opprimi.sed si vlla necessitas incurrerit:presentialiter vindicamus.quia nostri gregis in omnib⁹ vltores esse debemus ⁊ precipui adiutores ⁊c. Nec obs.illa duo.c.que ibi sequuntur.reprehensibile.⁊.c.si in mortē.quia loquūtur fm̄ ꝙ dicit Gratianus in sequenti.§. in episcopo. qui nō habet temporalem iurisdistionem. Concilium autem pictauieñ.hanc expedit questionem dicens. Clerici arma portantes excōmunicentur.ex̄ de vi.⁊ ho.cleri.clerici.j.dic vt ibi etiam no. Et adde hic que scripsi in.ij.parte in arti. xlviij.§.sed queritur.℣.possunt milites.cum.ix.℣. sequen. Lex autem expresse dicit ꝙ ij quibus populus Romanus bellum indicit:vel ipsi populo romano:hostes proprie dicuntur:ceteri latrūculi.ff.de cap.⁊ postlimi.reuer.hostes. Unde videtur ꝙ bellum quod tota die exercent principes nostri temporis:est iniustum. Et quod etiam per diffidentiam fidem sibi remittere non possunt. Quum enim natura inter nos quoddam ius cognationis constituerit hominē homini insidiari nefas est.ff.de iusti.⁊ iur.vt vim quia hoc ius per pactum renuntiari non potest.ff.de pactis.ius agnitionis.C.de patria po.abdicatio.etiam si ad inuicem consentiant.ff.de pac.ius publicum. Nam ciuilis ratio naturalia perimere non potest.v.dist.§.j.ff.de capi. mi.eas. Institu.de iure natura.§.sed naturalia.vj.distin. §.ijs ita. Tales ergo puniendi sunt:quia nō debent remanere maleficia impunita.ff.ad.l.aqui.ita vulneratus.circa fi.⁊ de fideius.areo.§.fi.⁊.ff.de pac.si vnus.§.illud.⁊.§. sequen. Et generaliter prohibitum est ne quis sibi ius dicat.C.neq̄s in causa sua sibi ius dicat.in rubro ⁊ in nigro. ⁊.C.vnde vi.siquis in tantam.ff.quod metus causa.extat edictum.xvj.q.vj.c.j.⁊.ca.placuit.cum ijs que ibi no. Sed ⁊ siquis assissinos receptauerit:hodie est populo romano perpetuo diffidatus.⁊ possunt bona eius occupari.ita ꝙ nulla alia diffidantia requiritur. Uidetur ergo ꝙ in alijs requiratur:⁊ ꝙ ex quo aliquis alium diffidauit:ipsum iniuste impugnat.ar.ex̄ de homici.pro humani.§.fi.li.vj.sed ⁊ illud intellige quando interuenit authoritas iuris:vel iudicis. Est tamen in lege arg.contra.quia si cum aliqua gente fedus amicitie non habemus:ij hostes quidem nō sunt:homo tamen noster liber qui ad eos peruenerit/seruus eorum fit:et quod de nostro ad eos peruenerit/ipsorum fit:et econuerso quod de suo ad nos peruenerit nostrum fit.ff.de cap.et postlimi.re.l.v.§.in pace. Sed illud potest intelligi quando authoritate fit iudicis.et dicitur pax respectu belli hostium populi romani. Nec licet mouere vel portare arma inscio pricipe.C.vt armorum vsus inscio principe interdictus sit: in rubro et in nigro. lib.xj. Nam et qui iniussu id est sine iussu principis bellum gerit tenetur,l.iulia maiestatis,ff,ad,l,iuli, maiesta,l,iij. ad

idē in auten.de man.prin.coll'.iij.⁊ de armis.coll'.vj.ꝙuis necessitate iminente sufficiat authoritas magistri officiorum.sicut tradiꝛ.C.de fabricēsibus.l.si.li.xj. Solet tm̄ princeps aliq̄bus concedere quādo ad aspiciēdos agros vel ob aliam causam pficiscunꝛ:ꝙ cingulo possint vti:dū tamen ad nulli⁹ lesionem respicere videantur.C.de prepositis sacer.cubi.l.fi.li.xij. ¶ Si ergo aliq̄s ceperit hominē nostrū sine authoritate iudicis vel consensu:potest peti p interdictum de libero hoie exhibendo. Res vero p vi bono.rap.cautio.per edictum qđ metus causa.C. qđ metus cā.l.ij.ff.vi.bo.rap.pretor ait . Sed si authoritate iudicis rem occupauerit nostrā q̄s:iustam causam habet detinendi:⁊ ideo habet exceptionē.sic intelligi pōt.ff.de libe.ho. exhi.l.j.§.in hoc interdicto. Tū et illud dico ꝙ si inferenti iniuriā referatur iniuria repellēdo ob tuitionē sui corporis:repellens non teneꝛ.ff.de iusti.⁊ iu.vt uim.⁊ ad.l.aqui. sed ⁊ si quecūq;.ex̄ de reg.iu.qđ non est licitū.xxiij.q.viij.si nulla. Sed quid si q̄s non habeat copiā iudicis? Recurrat ad principē.al's illicite agit. Nec ppter periculum aliquis debet violentiam inferre sine authoritate iudicis.ex̄ de homi.suscepimus. Quod credo verū si nō potuit retinere res sine periculo mortis alicui⁹.alias si nō imineret mortis periculū:res suas posset retinere.ar.ex̄ de sta.mo. in singulis.§.si.ff.de mino: in causa.j.⁊ q̄ i frau.credi. fac. sunt.ait pretor.§.si debitorē.et ar.de iniu.verū.fm̄ Ostiē. qui ita no.ex̄ de treu.et pa.in summa in.§.qđ sit.℣.sed qđ Tu aūt dic ⁊ tene fm̄ ea q̄ no.xxiij.q.j.in summa in glos.q repellere.⁊ ex̄ de homi.significasti.ij.i glos.magna. ¶ I Sed vt de hoc noticiam habeas clariorem:nota ꝙ multiplex est bellū. Unū qđ est inter fideles ⁊ infideles ⁊ hoc iustum est respectu fideliū.ex̄ de heret.excōmunicam⁹.xxiij. q.viij.dispar. Aliud qđ est inter fideles hinc ⁊ inde.⁊ hoc multiplex.q: aut fit authoritate iudicis:aut iuris:aut propria voluntate. Si aūt authoritate iudicis legitimi:puta quia cōtra quos authoritatē dat/imediate subsunt ei :et habet ius exercendi merū imperiū : nec est actor in causa propria:nec errat:iustū potest dici.ad hoc.ff.qđ me.causa continet. Igiꝛ contra nō subditos non dabit authoritatē nec actionē:q: actor sequitur forū rei.ex̄ de fo.cō.cum sit. Unde nec est vn⁹ pro alio pignorandus vel impetendus vt.C.ne vxor pro ma.⁊ fili⁹ pro pa.per totū.in aūt.vt non fiant pignora.coll'.v.nisi forte in defectū iudicis iniuriantis nolentis vel negligētis ius reddere.xxiij.q .ij.dñs . Is etiam q̄ non habet merū imperiū:hanc actionē nō potest dare.ff.de iuris.oīm iu.l.iij.et.iiij. Itē null⁹ in causa ppria iudex erit.vt.s.dictū est.℣.lex aūt. Itē error iudicis nō excusabit:saltē a toto.ex̄ de tēpo.or.dilectus.§.cum igitur.⁊ de transla.c.ij.§.vlti.nam ⁊ si pbabilis esset:tamen cōperto errore est satisfaciendū.ex̄ de frig.fraternitatis.§.quāuis.de pur.vul.significantibus. ¶ Est tamen prima facie pro authoritate iudiciaria/nisi manifesta appareret contrarium:presumendū.ar.ff.de acq̄.pos.iuste possidet.⁊.ff. ne vis fiat ei q̄ in pos.mis.est.l.j.⁊ ex̄ de renun.in presentia. Ergo q̄ authoritate iudicis legitimi nō errātis ipugnat aliū:iuste pugnat:impugnatus autē iniuste defendit.q: tanto magis apparet de cōtumacia ⁊ p̄sumptuosa rebellione.ar.de peni.di.vj.c.j.ad fi.ex̄ de ma.⁊ obe. siquis.ff.de rei ven.q̄ restituere. Idē est si fiat authoritate iuris vbicū ꝙ scz a iure concediꝛ quoad illū cui ius concedit. sicut est ponere exemplū in p̄dictis assissinis a iure diffidatis.vt in pre.c.pro humanis.⁊.C.vbi ⁊ quando licet vnicuiq; se sine iudice medi.l.j.⁊.ij. Itē proximi vel vicini iniuria repellenda.xxiij.q.iij.nō inferenda.ex̄ de sen.ex. dilecto.§.et quidē.li.vj. In supradictis ⁊ consimilibus casibus is qui gladio vtitur/iuste agit:⁊ per consequēs is qui se defendit/temerarie defendit. Sapienter autem faceret si emendaret vitam suā.ex̄ de iudi.cum nō ab homine. Sed si nō iteruenit authoritas iudi.vel iuris hic ⁊ inde : iniustū est quoad impugnantes:sed quoad defendentes iustum.ff. de iusti.⁊ iur.vt vim.ex̄ de homi.significasti.vbi de hoc.e

Multiplex est bellum.

de resti.spo.olim. ¶ Ut autē predicta recolligam⁹: aliud potest dici bellum romanū inter fideles ⁊ infideles.⁊ hoc iustum.vt.℣.sed vt.s. Hoc autē voco Romanum:quia roma est caput fidei nr̄e ⁊ mater.xxv.q.j.§.his ita.C.de sum. trini.l.fi.xxiiij.q.j.hec est fides.⁊.c.quoniā.et de hereti. ad abolendam. ¶ Secundum quod est inter fideles impugnantes authoritate iudicis.⁊ hoc iudiciale pōt dici ⁊ iustum vt.s. ¶ Tertiū quod faciunt fideles iudici cōtumaces ⁊ potest vocari presumptuosum.⁊ est iniustū.vt supra ¶ Quartum quod faciunt fideles authoritate iuris et hoc licitum ⁊ est iustū vt.s. ¶ Quintum quod faciunt fideles contra authoritatem iuris ⁊ hoc temerarium ⁊ iniustum vt.s. ¶ Sextū quod faciunt fideles authoritate propria alios impugnantes ⁊ hoc potest dici voluntariū ⁊ iniustum vt.s. ¶ Septimū quod faciunt fideles defendendo se authoritate iuris contra voluntarie impugnātes.⁊ hoc potest dici necessarium ⁊ est iustum vt.s. Ergo in Romano in Judiciali Licito Necessario non tenetur quis ad restitutionem.in Presumptuoso Temerario et Uoluntario tenetur quilibet ad restitutionem .⁊ secūdū hoc itellige.ex̄ de iureiu.sicut.⁊.j. Et vide quod ibi latissime ⁊ vtilissime sicut semper facere cōsueuit:not. Inno.et de resti.spo.olim.j.in glos.quomodo. ¶ Quid ergo de comitibus ⁊ baronibus:qui tota die sine authoritate principis arma sumunt:⁊ sumi faciunt:⁊ vasallos pprios exheredant:⁊ adinuicē se spoliant et vasallos? Non dubito quid ad restitutionem teneanꝛ plenariam:nisi seruēt iuris ordinem:qui est vt si vasallus vult stare iuri:audiatur si cōtumax est:impugnetur.quod potest fieri authoritate iuris vel precipiente iudice.ff.de rei ven.qui restituere.C. de epis.⁊ cleri.siquis in hoc gen⁹.C.de ijs qui latro.occul. l.vlti.§.j.al's si obediens sit non est vtendū gladio.C.de of.iudi.diuer.mili.l.j.C.de actio.⁊ obli.negātes.C.de gladi.l.vnica.li.xj. Nulli em̄ licet arma sumere ad aliū impugnandum sine authoritate iuris vel iudicis:sicut dictum est:al's penā habet:quum intelligaꝛ violētia inferri.ff.qđ metus causa extat.ff.de vsufruc.equissimū.ff.de vi. priua. creditores.ff.de ori.iur.l.ij.§.post originem.ff.de relig. et sump.fu.ossa.rñso.j.ff.de publica.vecti.licitatio.§.quod illicite.C.de iudeis.nullus.et in coustitu.frederici de pace tuenda.⁊ totū. Est tamen ar.contra in constitutione feudorum de inuestitura quā citius accepit.c.fina.in fi.et in titu.que fuit prima clausa beneficij amittendi. §.illud tamen. Sed illud intelligi potest fm̄ Ostiē.quando authoritas iudicis habetur. ¶ Si ergo dominus qui imediate subest principi/de vasallo proprio conqueratur:⁊ velit tutiorem viam eligere quoad animas:consulo ꝙ non dicat sibi ius:sed vel authoritate principis gladiū assumat. vel ad diocesanum vasalli recurrat : ad cuius monitionem si obedire noluerit:excōmunicabitur ratione peccati.ex̄ de iudici.nouit de ma.⁊ obe.solite.de censi.omnis anima.et si per annum excōmunicatus extiterit : extunc diocesan⁹ ipsum ⁊ res eius exponet.ar.xj.q.iij.rursus. de hereti. excommunicamus.§.j.sic recurrere debet brachium seculare ad ecclesiasticum:sicut econuerso fit.de iudic.cum non ab homine.§.fi.de ex.pre.tanta.in fi. Et in hoc casu etiam videꝛ loqui ex̄ de homi.postulasti . Et hoc est qđ forte innuitur quando dicitur ꝙ vnus gladius alio semper eget x.distin.si in adiutorium.⁊.c.sequen.xcvj.distin.cum ad verum.⁊.c.duo sunt.et in lombarda.vt episcopi et comites inuicem sibi auxilium dent.in rubro ⁊ in nigro. Hoc ergo fixe tenendum est ꝙ is qui iuste pugnat : non tenetur ad restitutionem prede:sed fit capientis.vt dictum est vt pre. ca.iusgentium.distin.j.⁊.xviij q.vij.si de rebus. Et hoc intelligas siue capiatur de rebus iniuste pugnātis/siue valitorum/vel hominum suorum:quousq; iuste pugnanti de debito suo vel iniuria vel offensione illata vel dato dāno sibi ⁊ suis ⁊ interesse suo ⁊ suorū sit iuxta propriā ⁊ sanam cōscientiā plenarie satisfactū:vel donec hostis paratus sit satisfacere:vel se iuri pariturū offerat. ¶ Illos aūt

Bellū romanum.

Judiciale. Presumtuosum. Licitum Temerarium. Uolūtarium. Necessarium.

Justi belli pda capiētis ē.

Universidad de Deusto Biblioteca

intelligas suos:qui plus hominē q̄ deū timentes/sequū-
tur dominū suum in bello illicito.contra id qđ legit̄.xi.q.
iij.iulian⁹.⁊.c.domus.Alios aūt qui non prestant ei cōsi-
lium auxiliū vel fauorem non credim⁹ puniēdos.q: pena
debet suos tenere authores.ex̄ de his q̄ fi.a ma.par.c.q̄si-
uit.lvi.di.satis puersum.de cōsti.cognoscentes.i.q.iiij.c.i.
Adde hic qđ nota.s̄.§.priori.ver.circa principes.⁊ in ad
ditione ibi.Q: autem dictū est teneri illos q̄ dn̄m in iniu-
sto bello sequunt̄:intelligas quādo ij qui sequunt̄ de hoc
certi sunt:vel probabiliter credūt iniustū bellū esse.⁊ ma-
xime vbi ecclesia hoc prohibebat:⁊ tales excōmunicabat
Si vero certi essent/vel probabiliter crederent/q̄ iustum
esset:in nullo tenerent̄:nisi forte haberent corruptā cupi-
ditatis intentionē.s̄m Ray.Sz hoc reputo periculosum
q: sola conscientia non facit iustū vel iniustū bellum.Im
mo authoritas iuris vel iudicis quantū ad hoc pertinet/
requirenda est.vt supra dixi.Q: si probabiliter dubitat
vtrum sit iustum an iniustum:adhuc propter bonum obe
dientie excusatur.xxiij.q.i.quid culpat̄.s̄m Ray.Sed hoc
dicas verū:si inquisiuit quantū potuit:⁊ peritiores cōsu-
luit:⁊ semper dubius remansit.Alioquin affectator igno
rantie sicut nō expers sciētie puniret̄.ex̄ de clam.despon.
cū inhibitio.§.siquis vero.Nec excusatur ꝓpter timorem
amittendi feudū/vel incurrendi damnū aliud tēporale.
xxij.q.v.ita ne.licet metus culpā attenuet quoad penitē
tiam iniungendā circa ieiunia ⁊ orationes.ex̄ qđ me.cau
sa.sacris ⁊ facit qđ no.ex̄ de ex.pre.tanta.in glos.propter
hoc.sed authoritas iuris vel iudicis reqrit̄.vt.s̄.sepe no.
Ubi ergo habetur authoritas iudicis:dici potest q̄ etsi
iudex errauerit:ad pugnantis tamen conscientiā recur-
ratur.Et in hoc casu potest habere locū distinctio dicta/
in foro penitentiali.secus in cōtentioso.nisi error aperte
detegeret̄ suo tēpore vt patet in ijs q̄ no.de re iudi.lator.
⁊.c.cōsanguinei.⁊ de frig.fraternitatis.❡Sed nunquid
ij q̄ sequuntur/tenētur insolidū:Distingue vtrū scirent
predam cōmitti debere.vel etiam ignorarent.tn̄ venientes
ad predam non abstinuerunt.imo alios adiuuarunt.⁊ ta
les ⁊ etiā ij qui cōsilio vel auxilio vel adulatione vel detra
ctione seu causa cōsimili inducūt tyrannū ad predā faciē-
dam vel guerram mouendā iniuste:tenent̄ insolidū:si ꝓ-
pter hoc sciunt vel credunt q̄ tyrānus ad hoc sit induct⁹:
al's nō facturus:quoad id qđ plus fecisse creditur ex tali
instigatione ar.ex̄ de homi.sic dignū.de sen.ex.quā te.⁊.c.
nuper.et in glos.q̄ al'r.xvij.q.iiij.oēs.ij.q.i.notum.lxxxiij.
di.error.⁊.lxxxvi.di.c.facientis(al's incipit culpā ꝓculdu
bio)Si vero sciunt vel credunt q̄ ꝓpter hoc ad hoc non
fuerit mot⁹:nec propter talia plus vel minus fecit:tūc nō
tenent̄ nisi inquantū ad eos puenerit vel de ijs expende-
runt:⁊ inquantū damnū dederunt per se vel familiā suaz
directe vel occasionaliter.ad hoc ex̄ de sen.⁊ re.iu.cum.J
⁊ A.de eta.⁊ qua.tuā.ex̄ de sen.ex.inter alia.xi.q.iij.quoni
am multos.ff.si certum pe.si me ⁊ titium.de iureiurā.c.si.
❡ L: Sed q̄d si vnus satisfecerit in solidum siue princi
palis siue alius:Ceteri oēs liberātur.ff.de reg.iu.bona fi
des.ff.de eo per quē factum erit.l.i.§.si plures.Et hoc in-
telligas quoad deū:⁊ de magna equitate.nam quoad pe
nam quadrupli.adhuc potest in solidum quilibet cōue-
niri quū sit pena.ff.de iurisd.oīm iu.a deo.et.l.precedēti.§.
fi.ff.ad.l.aqui.item mela.§.sed si plures.xij.q.ij.cū deuotis
simam.⁊ iuxta verbū Zachei dicentis Luc.xix.Siquē de-
fraudaui:reddo quadruplū.de quo tangit̄.xiiij.q.v.non
sane.in fi.Unde sanū est consiliū q̄ de hac pena quilibet
humiliter misericordiā petat.verū est si in foro cōtentio-
so inquietet̄.al's in foro anime non tenet̄ ad penā.sed suf-
ficit q̄ reddat quantū q̄libet accipit:vel alter pro eo:vt di
ctum est.ad hoc facit qđ legit̄.⁊ no.xij.q.ij.fraternitas.in
glos.vlti.in fi.❡Sed numq̄d qui suū recuperat:tenetur
cedere actiones suas contra alios qui damnū dederunt.
Scripsit Ray.q̄ sic in iudicio aīe q̄uis in iudicio cōtētio
so non teneatur.nisi forte ijs qui satisfecit in solidū/prin-
cipalis esset,vt sic non ab vno in solidū sed a pluribus ꝓ
partibus erigat̄.In foro aūt contentioso non video qua
fronte is q̄ ꝓpter ꝓpriam punitur cōtumaciā possit pete
re cessionem.ff.de admi.tu.si plures.ij.ff.de tutelis ⁊ ratio
nibus distra.l.i.§.nunc tractem⁹.s̄m Ray.Q: dicit de ces
sione facienda in foro aīe non videtur fructuosum multū
nec cum tali cessione agi posset.nisi velis intelligere q̄ de
voluntate cōfitentis publicetur.sed nec ex hoc in foro cō
tentioso agi posset obstantibus.l.s̄.priori.al'r.Dicas ergo
q̄ siue cessio facta sit siue non:alij q̄ nihil soluerūt ad rele
uandū illū qui in solidū satisfecit:pro suis partib⁹ sunt ef
ficaciter inducendi.Nā soluens vtiliter fecit negociū eo[rum]
ergo tenentur tenere ratū qđ fecit:⁊ ei satisfacere.ar.ff.de
nego.gestis.cū pecuniā.⁊.l.soluendo.⁊.l.pōponi⁹.in fi.et
l.se.rn̄so.i.⁊ glos.Jo.que ponit̄.xij.q.ij.monemus.et inci-
pit.ipse ergo.in fi.magis fauet Ray.§.i.Ostiē.Quid si
neuter raptorū dn̄s erat:nec vn⁹ magis animauit alium
q̄ alius ipsum:sed simul cōuenerūt de faciendo tali insul-
tu vel tali rapina cōmittenda:Quilibet tenet̄ in solidum
vt patet in concor.signatis.s̄.e.v̄.Sed numq̄d ij q̄ sequūt̄
tur etiā si vnus solus nō potuisset hoc perfecisse vt ꝓbat̄
aperte.ff.ad.l.aqui.Ita vulneratus.§.fi.ff.arbo.fur.cesa.
si plures.ff.de fur.vulgaris.ff.siquis ex testa.liber esse ius.
fu.l.i.⁊ qđ legit̄ ⁊ no.xxiij.q.vlti.c.vlti.in glos.i.Aliqui ta-
men dicūt q̄ sufficit si q̄libet pro parte sua satisfaciat.Sz
primū non solū tutius imo verius est.❡Quid de ijs qui
non cōsentiunt:tn̄ de preda scienter ex dono/vel etiā igno
ranter:sed postea audiuerūt veritatē:Quatenus habue-
runt tenent̄ restituere.ff.si certū peta.si me et titium.ff.de
condi.indebi.nam hoc nota.ex̄ de homi.sicut dignum.§.
eos insuper.Nisi forte hoc consumpsissent anteq̄ intelli-
gerent veritatem.C.de rei ven.certum est.ff.de vsur.q̄ scit
§.fi.ad hoc.ff.de petitio.heredi.si a domino.§.fi.et duab⁹
l.sequē.⁊ adde qđ no.xi.q.ij.nō liceat.in glos.hic aduerte.
❡Sed quid de ijs qui inde comedunt ⁊ bibūt ⁊ induūt
Uidet̄ q̄ vxor ⁊ familia qui non habēt aliunde vn̄ viuant
excusentur:dūmodo peccato nō consentiant:sed raptorē
ad restituendū ⁊ corrigendū inducant.ar.xi.q.iij.quoniā
multos.ex̄ de sen.ex.inter alia.⁊.c.si vere.Sed ⁊ predica
tores gerētes negotium spoliatorū in hoc casu propter
hoc excusantur.de sen.ex.cū volūtate.i.rn̄so.§.i.Et hoc di
xit Ray.verum esse si spes sit de correctione:⁊ cū mode-
ramine tali vt per hoc nō subtrahat̄ facultas restituendi
spoliatori in totū vel in magna parte.ar.ij.q.vi.anterior[um]
§.illud.Potius teneo qđ scripsi.s̄.§.feminarū.v̄.xxiiij.in
ar.xlvi.❡Quid ergo faciet vxor vel filij.vl' familia si nul
la sit spes correctionis:supple maxime.vide.xxxi.di.c.oīno
xxi.nota.Dixit Ray.q̄ si sunt aliq̄ separata de iusto viuāt
de illis.si non sunt:querāt victū ab amicis suis vel cōsan-
guineis vel alijs ꝑsonis honestis.vel querant victum pro
prijs manibus.xci.di.clericus.de con.distin.v.numq̄.Ud
ostiati.Et nullo modo comedāt de rapina.xxviij.q.i.vxor
❡Sed q̄d si maritus crudelis nō permittit q̄ vxor sua ⁊
filij de alio comedant:Triplex est remediū s̄m Ray.Pri-
mum est:vt viuat de dote sua:vel de sponsalitio.Secūdū
est vt hec denuntiet talibus q̄ maritū cōpescant vel etiam
episcopo.ij.q.i.si peccauerit.xxij.q.v.hoc videt̄.Sed hec
duo remedia inania sunt.Tanta pōt esse tyrānis mariti.
ex̄ qđ me.causa.c.i.de resti.spo.lr̄as.Tertiū est q̄ vbi aliud
facere non pōt:ex quo ita arctata est:poterit inde cōme-
dere:nec tenetur:quia tempore necessitatis tante etiam a
futuro excusaretur in totū.licet si periculum mortis non
immineret:aliquod peccatū cōmitteretur:⁊ ideo aliqua
penitentia iniungetur.sic intellige ex̄ de fur.siquis ꝓne-
cessitatem.Hec enim necessitas legem non habet.de cō.
di.v.discipulos.ex̄ de reg.iuris.qđ non est.Tutius tn̄ est q̄
talis rem restituat si potest.vel estimet quantū comedit:
⁊ proponat soluere quum poterit illi cui facta est rapina.
ex̄ de solutio.c.ij.ff.de cessi.bo.is qui.interim aliquam pe-
nitētiam faciat ad cautelam.⁊ parcius sumat q̄ potest ad
victum necessarium de illa rapina.ad hec ex̄ de homi.c.ij.
v.distin.ad eius vero.xij.q.i.clericus.In omni autem casu
reddat

Dissidet authoritas et Raymundo.

reddat debitum viro suo nisi aliud subsit impedimentū.
xxiij.q.v.si dicat.⁊.c.s̄m.⁊.c.vna.❡Quid de p̄dam emē-
tibus:Et quidē siquis emat scienter predam:vel credēs
ꝓbabiliter q̄ p̄da sit:tenetur indistincte.nec liberat̄ ven
dendo/vel qualitercūq: alienādo/nec amissiōe/vel mor
te rei/vel alio aliquo casu interueniente/quo minus te-
neatur restituere p̄cium s̄m qđ plus valuit q̄ emerit:vel
plus vendidit q̄ emerit:vel tēpore cōtractus valeret.⁊
quicq̄d ex re habuit vel habere potuit:nullas expensas
deducendo.q: talis contrectando rem alienā/furtum cō
mittit:⁊ malam fidez habuit.etiam si ꝑ mille manus res
illa furtiua scienter transiret:⁊ fur semꝑ in mora est.ad
hec.C.de fur.l.ij.ff.de fur.qui iumenta.ff.de condi.fur.in
re furtiua.ff.de peri.⁊ cōmo.si vt certo.§.sed interdū.C.
de rei ven.circū.Et qđ dictum est de p̄mo raptore/idē in-
telligas de secūdo/tertio/⁊ etiam millesimo:vt dixi.q: si
per plures manus ambulauerit idem iuris erit.ff.de mi-
no.sed vbi.ff.de peri.heredi.sed ⁊ si.§.sumi aūt.Sinaūt
scit q̄ de iusto bello est:oīno excusatur:quum a vero dn̄o
emat.vt.s̄.sepe dictum est.Si vero emens hoc nesciebat:
ꝓbabiliter tn̄ hoc credebat:puta q: omnes vicini sui vel
maior pars ⁊ maxime sapientes hoīes ⁊ honesti ita cre-
debant q̄ res illa esset vendentis:durante hac bona fide
nō tenetur.sed tenet̄ si postea audierit veritatem.⁊ curet
al's cauti⁹ negotiari.C.de fur.l.ij.Et si iudice sententiātē
restitutionē fecerit:pōt agere ɔtra venditorē:vt ipsuz ser
uet indēnem.xij.q.ij.vulterane.Si aūt hoc faciat ad pre-
ceptum sacerdotis in foro penitentiali:⁊ in eodē foro in-
ducendus est venditor vt ipm̄ seruet indēnem.sed in fo-
ro cōtentioso ipm̄ non poterit emptor cōuenire.ff.de eui
ctio.si rem.de cōtrahen.emptio.c.si.Q: si sciebat factum
emptor:sed ignorabat ius:vel ignorantia facti duct⁹ cras
sa ⁊ supina nō ꝓbabili rem captam emerit:in iudicio aīe
ad restitutionē tenetur.ad hec ex̄ de cleri.excō.mi.apl'ice.
Dicet̄ aūt crassa ⁊ scz supina ignorantia:qn̄ cōiter alij vi-
cini dicebant ⁊ credebant q̄ res esset de p̄da ⁊ bello iniu
sto.ff.de v̄bo.sig.late culpe.vel qn̄ eccl'ia hoc ꝓhibebat:⁊
tales publice excōicabat.vnde nō excusatur emptor tali
ignorantia duct⁹.xij.q.ij.qui ⁊ humanis.xvi.q.i.si cupis.
de ordi.ab ep̄o qui renū.ep̄a.c.i.§.fi.⁊.c.ij.legitur ⁊ no.ex̄
qui matrimo.accu.pos.c.vlti.Et si de hoc nihil cogitabat
quādo emit:nec inquisiuit quātum potuit:in culpa est si-
cut supra.v̄.Sed hoc dicas nō in casu simili.❡Quid si
emptor nō pōt cōmode restituere:nisi forte vendat quic-
quid habet:Dic q̄ ad hoc tenetur de rigore iuris vt s̄m
suū posse totū restituat.xxiiij.q.vi.si res.ex̄ de vsur.cū tu.
s̄m Osti.Sed tu dic q̄ si emit bona fide ⁊ ꝓbabili igno-
rantia:habenda erit ratio ne egeat ipse ⁊ vxor.quia non
est fraudandus alimentis quotidianis.ff.q̄bus nō com.
bono.pos.q̄ bonis.⁊ Institu.de accu.§.vlti.⁊ no.ex̄ de so
lu.c.ij.in glos.si.ad finē.etiā ꝓ eo qđ dixi.s̄.v̄.q̄d ḡ de vxo
re.facit expresse qđ legit̄ ⁊ no.xxxi.dist.oīno.⁊ in glos.ar.
❡Quid si raptor idem donator vel venditor satisfecit
plene de p̄da data vel vendita.Dicas donatariū vel em-
ptorem liberatum.Uerū quicquid habet de lucro ⁊ ꝑce-
pit ante restitutionē factam debet in vsus pauperum ero
gare vbi fuit male fidei.ar.xiiij.q.v.qui habetis.⁊.§.seq.
s̄m Osti.❡Sed nūquid emptor satisfaciens pōt sibi cō
sulere ꝑ cessionē actionū sibi faciendam ɔtra venditorez
⁊ raptorem:Non.nec aliquo alio modo:nisi quādo emit
sibi de euictione expsse caueri fecerit.quia obstat propria
turpitudo scz emendo scienter ⁊ mala fide.C.de rei ven.
si mancipium.x.q.ij.hoc ius.(al's est.§.sub.c.ea em̄)C.de
euic.si fun.idem sentit Jo.vt no.xij.q.ij.monem⁹.in glos.
q̄ incipit/ipse ergo.in fi.❡Quid siquis emat rem de pre
da scienter:tn̄ hoc facit bona fide:nō vt ipsam lucret̄:sed
vt ipsam restituat dn̄o recepto precio ⁊ interesse suo:quū
al's dn̄s rei ipsam nullo modo recuperare posset.vel non
ita de facili:⁊ quidem hic non cōmittit furtum.ff.de fur.
falsus.§.penulti.Immo vtiliter gerit negotiū.⁊ ideo to

In licet predam emere.

Prede restitutio quō facienda.

tum poterit recuperare p̄cium ⁊ interesse suū.etiaz si res
sine culpa sua perimatur vel amittatur.vt eum q̄cq̄d per
cepit ex tali re vel occasione ipsius totū cōpenset vsq: ad
quātitatem cōcurrentem.s̄m Ray.ar.ff.de neg.gestis.sz
an vlti.§.ij.ex̄ de accusa.cū dilecti.§.fi.Sed licet in iudi-
cio aīe credat̄ ei de ɔscientia sua:in iudicio tn̄ cōtentioso
nō credetur ei:nisi hoc publice ꝓstaretur.ar.ff.de nego.
nemi.censem⁹.C.de fur.l.ij.ff.de admi.tu.nō existimo.ex̄
vt ec.bene.c.i.§.i.de elec.q: ꝓpter.§.fi.❡Quid si nō pōt
reperiri dn̄s rei:vel nescitur vbi sit:Erogetur pauperi-
bus de ɔsilio diocesani.Et hoc etiā publice fiat premisso
banno in ecclesia/⁊ diligenti inquisitione facta:vt oīs su
spitio euitet̄.ar.in ꝓxi.s̄.iduc.iurib⁹.⁊ ex̄ de clam.despō.
cū inhibitio.⁊ qui matrimo.accu.pos.cū in tua.adde qđ
no.ex̄ de vsur.q: frustra.in glos.sz nūquid.v̄.Item quid.
Et si hoc facto nō inueniatur cui⁹ sit res:liberabit̄ dādo
pauperib⁹.vt.s̄.pro aīa illius cui⁹ res est.ex̄ de vsur.cū tu.
q: in hoc vtiliter gerit negotium suū.ar.xi.q.ij.quatuor. Officialium meminit.
circa fi.❡ L Quid de officialib⁹ iudicis:Quicūq: offi
cialis incitauerit iudicē ad iniuste iudicandum ex certa
scientia vel ɔtra ɔsciam:tenetur s̄m qđ no.in simili mate
ria.§.e.v̄.Sed nūquid ij qui sequūtur.Ideoq: ⁊ si iudex
simplex s̄m ɔsciam iudicet:deceptus tn̄ ɔsilio adsessoris
bona fide electi:q: scz ab oīb⁹ iustus ⁊ perit⁹ credebat̄:⁊
ad ipm̄ cōiter tamq̄ ad talem recurrebat̄:excusatus est
iudex.⁊ adsessor tenetur.Sic intellige.ff.qđ quisq: iuris
l.ij.Tenetur etiā iudex vel adsessor si se sentiat imperitū:
⁊ se de iudicio intromittit.vt instit̄.de obliga.q̄ quasi ex
malefi.nas.rn̄.i.legit̄ ⁊ no.ex̄ de sen.⁊ re iu.cum eterni.in
glos.q̄uis.lib.vi.ij.q.vi.hoc etiam placuit.in glo.si iudex.
Et idem in medico.necnon ⁊ qui talem scienter eligit de
culpa ipsius tenetur.ex̄ de offi.archid.ea que.⁊ adde que
dixi.s̄.§.nunc ad iudiciū.v̄.vlti.xlij.ar.⁊.§.de offensioni-
bus.in.xxxviij.ar.de criminibus iudicum ⁊ adsessorum.
Sed ⁊ si adsessor habet certuz salariū:⁊ vltra extorquet:
tenetur.ex̄ de vi.⁊ ho.cleri.cum ab oī.❡Alij aūt inferio-
res officiales/puta nuntij siue missi infulati vel similes
etsi certum salariū habeant:⁊ aliquid ꝑ vim vel ꝑ imode
ratam improbitatē extorquent iuxta morem patrie:puta
denariū vel obolum vel aliud certū vile ⁊ modicum:nō
tenentur ad restitutionē.sed possunt inde facere eleemo-
synam.xiiij.q.v.non sane.s̄m Ray.Sed certe nō ꝓbat q̄
de ijs possit fieri eleemosyna.immo notat factū.qđ et in
vsurarijs verū est.facilius em̄ induceretur vsurarius ad
dandū decē solidos ꝓ deo:q̄ restituendos duos ei a quo
extorsit.restituant ergo qui ɔcesserunt.legitur ⁊ no.xxiij.
q.i.militare.vel petāt remissionē ab eo sibi fieri.❡Quid
de aduocatis:Et quidē tenentur ad restitutionē si in cul De aduocatis v̄ba fiunt.
pa sunt.In culpa aūt sunt si nō erant idonei ad aduocā-
dum.puta q: religiosi in casu nō concesso vel in sacris cō
stituti.ex̄ de postu.c.i.⁊.ij.Tamen in hoc casu non credo
si al's aduocatus diligenter suū officiū exequatur:⁊ peri
tus sit:nec in culpa amissionis cause sit:q̄ debeat resti-
tuere illi a quo recepit:quū sua non intersit.sed al's est ei
iniungendū vt illud vel magnā partem expēdat ad pias
causas:⁊ subueniatur peccatori orōnibus et suffragijs
ecclesie ⁊ illorū qui eleemosynā recipiunt.ar.xiiij.q.v.non
sane.⁊.xij.q.ij.gloria epi.⁊.c.aurū.Si vero in culpa est q:
recepit imoderatam quātitatem:tunc id qđ nimis rece-
pit tenetur restituere illi a quo extorsit.sup quo vide qđ
no.Ostiē.in summa.de postu.§.quis postulare.vbi dixit
cum Azo.⁊ sequen.Potius credo dandū pauperibus.et
est casus.xiiij.q.v.non sane.Si vero est in culpa quia per
ignorantiā suam vel negligentiam clientulus suus ami
sit causam:tenetur restituere sic extortuz:⁊ damnū quod
incurrit clientulus.ar.ff.ad.l.aqui.idem iuris.ex̄ de eta.⁊
quali.ad aures.❡Sed et si per cauillationem suam ab-
stulit aduersario bonā causam:vel ipsum grauauit in ali
quo:petendo dilationē sup̄fluam vel allegando falso cō-
tra cōscientiā:vel faciendo positionem duplicē vel cauil-

Universidad de Deusto Biblioteca

Testes

losam:vel per institutionem falsi testis: vel quia induxit clientulum suũ ad veritatem negandã:tenetur in solidũ quoad verũ interesse.insti.de obli. que quasi ex malefi. nas.rñ.j. ⁊ iunge qꝺ no.s̄.§.expeditis.ꝟ.ix.cũ tribus ꝟsi. seq.in ar.xxxvj.de pctis aduocatoꝝ. Sed ⁊ pauperi tenetur cõsulere gratis.xj.q.iij.paup.quãdo sine magno laboꝛe põt respondere. Nam sicut gratis accepit:sic et gratis debet dare.ex̄ de magr̄is.Matth.x.c.⁊ facit quod no. lxxxiij.di.§.j. Si aũt petens ꝯsiliũ diues sit:põt recipe salariũ de ꝯsilio:esto ꝙ nõ laboꝛet modo:q: laboꝛauit alias expensas fecit studendo ⁊ addiscendo. ad hoc.xj.q.iij.nõ licet.xiiij.q.v.non sane.x.q.ij.pꝛecarie. ℂ M Quid de testibus coꝛruptis? Et quidẽ si per dictum ipsoꝛum aliqꝺ falsum/aliqua partiũ amiserit causam suã: tenetur ad restitutionẽ faciendam ei qui dãnificatus est.ar.xvij.q.iiij. siquis in atrio.ff.de col.generaliter.§.illud.j.q.j.iubem⁹.

Si aũt recepit vltra expensas aliqd p vero testimonio ferendo:tenetur hoc pauperibus erogare. vt dictũ est.s̄. pꝛoxi.de aduocatis.ꝟsi.quid est de aduocatis.in parua additiõe q̄ incipit/potius. Et idem est in iudice sicut no. Osti.in summa de re iudi. sub rubꝛica de re iudicata.§.q̄ sit pena. Nam ⁊ venalia testimonia sicut ⁊ iudicia repꝛobantur.no.Ostiẽ.in summa de testi.§.quis possit esse testis.ꝟ.repellitur. q̄uis testis suas moderatas expensas recipere possit.iiij.q.iij.ꝟ.venturis. de hoc vide qꝺ no.in pꝛe.c.nõ licet.⁊.c.qui recte iudicat.⁊ pꝛe.c.nõ sane.⁊ ex̄ de vi.⁊ ho.cleri.cum ab omni.⁊ dixi.s̄.de peccatis testiuz.§. ad peccata.ꝟ.vlti.in.xxxix.ar. ℂ N Quid de accusatoꝛibus ⁊ denũtiatoꝛibus criminũ? Dic ꝙ si calũniose hoc fecerunt:tenentur ad restitutionẽ dãni dati.vt no.Ostiẽ.in summa de calum.§.quãdo debet.⁊.§.quali pena.⁊ adde qꝺ no.s̄.§.in q̄bus.in.ꝟ.vlti.in ar.xxix. Sed ⁊ tenent penitentiã facere:si ex odio ad hoc pcedant. esto ꝙ denuntiatio al's vera ⁊ legitima sit.q: ex charitate talia debent pcedere.xxiij.q.v.pdest.ij.q.v.nõ vos.⁊.q.j.si peccauerit. v.q.j.c.j.vide qꝺ scripsi.s̄.de pctis accusatoꝝ.§.in quib⁹. ꝟ.xxv.in ar.xl. Obligant etiam tales nõ solum ad restitutionẽ pecunie: sed etiam fame. vj.q.j.ex merito. ⁊.c.deterioꝛes.cum.c.seq.⁊.§.pꝛece. si falso denũtient vel nõ pꝛobent. ℂ O Qꝺ hoc modo debet fieri. Ubi p se vel aliũ dixit cantilenam:vel libellum famosum legit:⁊ in aliis locis sentiret alium dicto vel facto suo infamatum:publice recognoscat erroꝛem suũ:⁊ dicat ꝙ mentitus fuit per os suũ.ƀm Ray.ar.ex̄ de pur.ca. inter solicitudines.§.pcipias. Qꝺ intelligas nisi ex tali recognitione publica mag infamaret infamat⁹.ergo nõ dicat ego de tali facto infamauerã talem/specificando crimen.sed sic dicat in genere/ego infamauerã talem de eo de quo inter vos est diffamatus.bene scitis q̄d est.illud sciatis ꝙ ego tanq̄ malitiosus ⁊ maleuolus hoc inueni: ⁊ mendaciuz est q̄cquid dixi.nõ dicat falsum. sed mendaciũ: q: ꝯtra mentẽ.xxij.q. ij.hoies.cum.c.seq.dicebat pximũ infamando.ij.q.j.si peccauerit.⁊ tñ verũ põt esse qꝺ dicebat. ℂ Sed q̄d si de diuersis ⁊ a diuersis? si q̄libet faciat sicut pxime dictum est. infamatus est:nã ibi necesse est ꝙ specificetur. Hic dicerẽ ꝙ ad arbitriũ infamati/vel si grauiter arbitraret ad arbitrium iudicis deberet se purgare. ar. ex̄ de iureiurã. veniens.⁊.c.quitauallis. ⁊ de arbi.c.ij. Sed ⁊ ab infamato tenetur veniã postulare.ad hec.xiiij.q.vj.si res.v.q.j.quidam.vj.q.j.deterioꝛes.xxxvij.dist.legant. adde hic qꝺ scripsi.j.in ar.lxxx.in.§.aliud vitium pestiferũ.ꝟ.sed hic q̄ro.

Accusatores.

ℂ Quid de condentibus leges iniquas? Et quidẽ si sint contra.l.naturalem que in.l.⁊ euãgelio.vj.dist.§.his ita. continetur:ipso iure non tenent.viij.dist.que ꝯtra moꝛes. xxxij.q.vij.flagitia. Idem est si laici talia statuant in pꝛeiudiciũ ecclesie.ex̄ de cõstit.que in ecclesiarũ.⁊.c.ecclesia. xcvj.di.bene. Et obligãtur in solidũ statuarij/consiliarij/scriptoꝛes/⁊ iudicantes/⁊ ea seruantes/⁊ exequẽtes.ex̄ de sen.excõ.nouerit.c.graue. Idem est si fiat ꝯtra ius positiuũ ad pauperes oppꝛimẽdos ⁊ iustitiã impediendã,

Legũ iniquaꝝ cõditores.

⁊ de talibus põt intelligi qꝺ legitur ⁊ no. Esa.x. Ve q̄ cõdunt leges iniquas:⁊ scribentes iniustitiã scripserunt vt oppꝛimerent in iudicio pauperes:⁊ vim facerent cause humiliũ populi mei:vt essent vidue pda eoꝝ:⁊ pupillos diriperent. Quid facietis in die visitationis/moꝛtis vel iudicij generalis. Hec est visitatio pessima peccatoꝛũ. de qua Pꝛouerb.xix. Qui nõ cõgnouerũt tẽpus visitationis sue Luce.xix.⁊ calamitatis. Sopho.j.c.de longe venietis. Ad cuius fugietis auxiliũ:⁊ vbi derelinquetis gloꝛiã vestrã. ix.q.iij.alioꝝ.in fi.ne incuruemini in vinculo:⁊ cũ interfectis cadatis.hucusq̄ Esa. ℂ P Quid de furibus? Planũ est ꝙ nõ tenentur ad restitutionẽ faciendaz ⁊ fures et ij qui opem vel ꝯsilium pbuerunt.ex̄ de fur.q̄ cum fure.§. sed vt de hoc.qꝺ dic vt.s̄.dictum est de rapina.ꝟ.quid ergo.cum.x.ꝟ.seq. Caute tñ restituat sacerdos rem sibi restitutam in foꝛo penitentiali:ne denudet ꝯfitentem.ex̄ de of.oꝛdi.si sacerdos. ℂ Quid si aliquis recipit rez aliquã ad certum vsum sibi cõmodatam:⁊ ipse commodat alij: nũquid cõmittit furtum? Sic. quia nec ad hoc faciendũ ⁊ sic nõ ad hunc vsum cõmodata erat.idem no. ex̄ de cõmo.c.j.glos.j.⁊ spẽs lucri est ex alieno largiri. Idem no. xiiij.q.v.foꝛte.⁊ sibi acquirere beneficij debitoꝛẽ. Et creditoꝛ cõmittit furtũ si re sibi obligata vtatur.ff.de fur.si pignoꝛe.rñ.j.⁊.§.j. In hoc aũt casu tenetur fur ad estimationez vsus:etiam re dño restituta.ar.xiiij.q.vj.si res. ƀm Ray. Quid si quis emat rem furtiuã etiam ignoꝛãter:⁊ est statutũ in terra ꝙ si quis talem rem emerit publice in mercato nõ teneatur ipsaz restituere:etiã nec dño postea venienti:nihilomin⁹ euincetur ab eo res.C.de fur.l.ij. Nec obstat statutũ:quũ sine pctõ moꝛtali nõ possit teneri.xj. q.ij.vulterane.⁊ patet in iis q̄ no.s̄.ꝟ.quid de cõdentib⁹. Sed etiam in illo casu vbi scz bona fide ⁊ vt eaz vero dominio restitueret/emit: expensas bona fide factas circa eãdem rem poterit exigere.ar. ex̄ de restit. in integrũ.c.j. de rebus eccle.nõ alie.ad nostrã.ff.de acqui.re.domi. bone fidei emptoꝛ. Item si interim pereat res: nõ tenetur. quia nõ est in moꝛa. Item si interim alienauit: nõ tenet. q: nec desiit dolo possidere nec pcium ex re furtiua redactuz est furtiuũ.ar.ff.de fur.qui vas.§.si.vide qꝺ no. ex̄ de vsur.cum tu.in glos.ex hoc videt. ⁊ a ꝯtrario sensu.ex̄ de aliena.mutan.iudi.causa facta.c.j.⁊.ij.⁊ ad hoc.ff.de petitio.here.si possessoꝛ.§.restituere.⁊.l.si matre.⁊.l.vtruz. Si quid tñ habet inde de lucro: illud debet reddere dño postea venienti.ar.ff.de cõditio.indebiti.nã hoc natura. ℂ Sed nũquid licitũ est furari furi vel raptoꝛi vel vsurario vt inde fiat elemosyna? Non. q: non debent fieri mala vt eueniãt queq̄ bona. Rom.iij.xxx.q.j.nosse.vbi de h. xxxij.q.iiij.sic nõ sunt.vbi de hoc.ex̄ de vsur.super eo.de talibus dicit.xiiij.q.v.foꝛte.Aug. Huiusmodi cogitatio diaboli calliditate suggeritur.nam si totum tribuat pauperibus qꝺ abstulit:addit potius peccatum q̄ minuat.quia aufert sibi copiam restituendi.ad idem.j.q.j.nõ est putanda. Idem. Neq̄ eñ si agris inique ac perperam inuasis ita quisq̄ vtatur:vt ex eoꝝ fructib⁹ largas eleemosynas faciat: ideo rapinam iustificat.xiiij.q.v.c.neq̄. ƀm Ray. Quid ergo si ideo furatur vt domino restituat? Videt excusatus ar.ff.depositi.bona fides.nam ⁊ vtiliter gerit negotiũ furis. ergo cogitur hoc habere ratum.ff.de nego.gestis.sed an vltro.§.j.ƀm Ray. Hoc non admitto q: pꝛedo restituendus est.ex̄ de restitu.spo.in literis.ff.de vi ⁊ vi arma.l.j.§.qui vi a me.⁊ facit qꝺ no. Inno.e.ti.olim. ℂ Q Quid si inuenerit pecuniam vel aliaz rem in via publica vel alibi? Dicas ꝙ debet facere pconizari:⁊ in loci illius ecclesiis vbi res inuenta est/⁊ adiacentium denũtiari publice coꝛam populo ꝙ talis res inuenta est:⁊ si reperiat dominũ ei reddat. pmo tamẽ dicat ei circũstantias per quas certificetur vtrum vere sit domin⁹ is qui petit.alias foꝛte multi non dñi peterent.ad hoc.ff.de furtis.falsis.§.qui alienũ.⁊.§.seq̄ẽ. Si nõ inuenit dominũ cum cõsilio ⁊ authoꝛitate ecclesie potest ipsam rem reti-

Fures.

Quando [illegible] pignoris [illegible]

Nõ furi dã dei [illegible] mosyna facienda causa

Rerum amissarum inuentores

nere si pauper est:⁊ oꝛet pꝛo eo cui⁹ est res.alias si diues: pauperibus eroget:alioq̄n si non restitueret iuxta posse: fur esset.⁊ sic intellige illud Augustini Hiero. ⁊ Grego. xiiij.q.v.si quid inuenisti.cũ.ij.c.seq. ℂ Quid si quis furatur chꝛistianos captiuos a saracenis detẽtos? Non tenetur.ar.xxiij.q.ij.dñs.⁊.q.viij.vt pꝛidez. Et hoc intelligas quãdo nõ est tẽpus treuge. Quid ergo si treuga sit? Dic ꝙ tunc tenetur subtractã rem restituere:⁊ estimationem hoĩs vel alterius rei sublate ⁊ oĩs dãni dati. ar.xxiij.q.j. noli. Qꝺ intelligit Ray. nisi foꝛte saraceni compellerent captiuos idololatrare:vel legem chꝛisti dimittere.in quo casu eriperetur captiuus in libertatem.ar.liiij.di.nulla.⁊ tunc nõ tenetur surripiẽs.quũ ex quo de pctõ moꝛtali vel subuersione fidei agitur:magis sit deo q̄ hoibus obediendum. Actuũ.iiij.⁊.v.c.xj.q.iij.iulianus.⁊.c.qui resistit.

Ego aũt dico ꝙ cũ hodie vbilibet Saraceni teneãt terras i quibus nomẽ chꝛisti colebatur: siue in Egypto/siue in tota Aphꝛica/siue i Thebaida ⁊ Palestina et terra pmissionis. optime facit.xxiij.dis.legimus.post colũ.ꝟ. nec altera.⁊ q: nocere semper parati sunt.xxiij.q.viij.dispar. semp contra nos terram nostrã volendo recuperare:iniustum bellum agũt:⁊ nos iustum. Unde seruos quos capiũt in iniusto bello iniuste detinent:⁊ ipsi iuste fugiũt.et qui eos furantur sua furantur chꝛistiani.p ea que no.per Inno.⁊ Ostiẽ.ex̄ de voto.qꝺ super his.⁊ scripsi late post eos in pma parte istius operis.s̄.in.§.xxxvij.in ꝟsi. Itez ƀm Inno.⁊ Osti.in ar.xxxvij. ℂ Quid si chꝛistian⁹ captiuus furetur saraceno q̄ eum captiuũ detinet? Si erat captus dum erat treuga quã frangebat:⁊ sic erat in culpa. xxiij.q.j.noli.⁊ nõ iminebat famis necessitas:tenetur ad restitutionẽ. Si autẽ tpe belli capt⁹ fuerit: vel necessitas famis imminebat: quũ talem teneatur saracen⁹ pascere ƀm naturã.di.j.in pn.nõ tenetur ad restitutionẽ.ƀm Ray. ℂ Quid de vsurariis? Certũ est ꝙ ad restitutionẽ tenentur.ex̄ de vsur.cũ tu.c.tua.c.tuas.⁊ quasi p totũ. Quis aliquãdo de facto retineantur vsure: q: nõ inuenitur iudex qui iustitiã inde faciat.sic intellige.xiiij.q.iij.quid dicam. Sed quid si pena imposita sit/nisi pecunia mutuata ĩfra certum tẽpus fuerit psoluta? nũquid talis loco vsure succedit? Distingue vtrũ sit iudicialis an cõuentionalis. Si iudicialis sit: puta iudex pcepit debitoꝛi ꝙ nisi satisfaceret infra mẽsem:talem penã incurreret:nõ est vsura: quũ imposita sit ad puniendã cõtumaciam debitoꝛis.ar.xxiij. dist.queq̄.in fi.ff.de re.iu.qui actione. Si vero est cõuentionalis:⁊ est apposita bona fide:vt scz debitoꝛ metu pene satisfaciat:adhuc non est vsura.dum tñ intentio recta fuerit in pꝛe.c.queq̄.⁊ ex̄ de arbi.dilecti.vbi de hoc.⁊ no. ex̄ de vsur.cõquestus.⁊.xiiij.q.iij.in summa. Ex duobus tñ pꝛesumitur ꝙ sit vsura. scz si is qui ipsam apposuit/cõsueuit vsuras exercere. ar.ff.de actio. ⁊ emp.⁊ ven. iulianus inter eũ.§.papinianus.ff.de vsur.qui semisses. ex̄ de pig.illo.in fi. Scꝺm est.si penã vel in annos singulos vel menses stipuletur. in aut. vt nullus mutuans agricole. coll.iiij.posita.C.de vsur.aũt ad hoc. Licet aũt in iudicio sic cuilibet sit credendũ de sua conscientia.j.q.vij.sancimus.est tñ cautius examinandũ ⁊ inquirendũ pꝛpter pꝛesumptionũ circũstantias supꝛadictas. ℂ Quid si parat⁹ sum emere merces aliquas pcio.c.libꝛarum in quibus lucraturus eram ƀm sanam cõscientiam ⁊ spem firmam.x. lib. Raro hoc cõtingit: ideo tutius est a tali contractu et mutuo abstinere.ex̄ de vsur.in ciuitate.vbi de hoc vsq̄ ad mensem ipsis ad locum certuz depoꝛtatis. ⁊ tu pꝛpter nimiã instantiam tuã impedis me ne emam: ⁊ a me hãc pecuniã mutuo recipis:⁊ pmittis infra mensem reddere.c. x.lib.nũquid est vsura? Non videt.q: loco interesse succedit.super quo vide qꝺ no.ex̄ de vsur.cõquestus. ⁊.xiiij.q. iij.in summa.⁊.q iiij.quoniã multi. ℂ R Quid de ciuitatibus vel collegiis dantib⁹ pecuniã ad vsurã: nũquid singuli sunt vsurarij:⁊ tenent ad restitutionẽ? Nõ videt. q: causa vniuersitatis nõ est singuloꝝ.xij.q.ij.qui manu

In captiuis a saracenis detentis furari licet.

Usurarij.

mittitur. (al's est.§.sub.c.eps.) Sed dicas contra. nam quoad delicta oẽs ij qui cõsentientes sunt: puniuntur. ⁊ singulariter obligant. nõ tanq̄ vniuersitas q̄ animã nõ habet.nec tãq̄ vniuersi. sed tanq̄ singuli. ar. ex̄ de vsur. cõquestus.vij.q.j.sicut vir.xxiiij.q.iij.si habes.ff.qꝺ me.cã. metum.§.animaduertendũ. vide qꝺ no. ex̄ de simo.dilectus filius.A.glos.sicut.s̄.e. Qꝺ intelligas de iis q̄bus in mente sua hoc placet:⁊ ratum habent:⁊ cõsentiũt:vel phibere possent ⁊ nõ faciũt.ex̄ de sen.excõ.quãte. Hoc etiã teneas ꝙ a nullo fideli vel infideli debes vsuras exigere ⁊ si exegeris: teneris restituere. ƀm Ray. ℂ Quid g̃ si a Iudeo vsuras exegeris? Soluẽdo ⁊ reddendo ei liberaris. Cõuenientius tñ est vt inde authoꝛitate ecclesie satisfacias chꝛistianis:a q̄b⁹ foꝛsitan idẽ iudeus vsuras extoꝛsit.ar.eoꝝ q̄ legũtur ⁊ no. ex̄ de vsu.q: frustra.vel quib⁹ est al's obligatus. ⁊ sic eris liberatus.ff.de nego.gest.soluẽdo.⁊.l.cũ pecunia.ꝯ.xiiij.q.iiij.ab illo.vbi dic Amb. Ab illo exige vsuram: cui nocere merito desideras. Sed illa litera legit negatiue.ƀm glos.q: sicut nulli debes nocere: sic a nullo debes petere vsuras. Nullo modo talem intellectum patitur illud.c.quũ dicatur ibi Cui iure inferunt arma:huic legitime auferuntur vsure.quẽ bello vincere nõ potes:ab hoc vsurã exige.quẽ non sit crimẽ occidere. sine ferro dimicat:qui vsuras flagitat. Sine gladio se de hoste vlciscitur: q̄ fuerit vsurarius exactoꝛ inimici. Ergo vbi ius est belli:ibi ius vsure. Nec vsura maioꝛ est q̄ rapina:q: ⁊ rapina dꝛ.xij.q.iiij.siquis. Immo rapina ampli⁹ punit:q: in quadruplũ.xij.q.ij.cum deuotissimã. Sed qꝺ aufertur ab hoste in iusto bello/nõ dꝛ rapina: sed licituz. xxiij.q.v.dicat. Ergo pꝛie dꝛ vsura/q̄ capit ab hoste cui iuste bellum indicit.sed q̄d sit licitum p istud.c.ab illo. Et in hãc opinionẽ potius declinat glos.q̄ in aliã.⁊ Guido magr meus/⁊ ego cum eo.vt saluetur istud.c.Ambꝛo. Et ita erit iste casus specialis/vbi licite recipitur vsura: cum aliis q̄ no.xiiij.q.iij.in summa.⁊ ex̄ de vsur.cõquestus. facit ad istũ intellectũ qꝺ legitur ⁊ no.xxiij.q.vj.iam vero.⁊ q.iiij.debet hõ. Sed pone ꝙ vsurari⁹ multa lucratus est cum vsuris:nũc rediens ad coꝛ penitet:nũq̄d etiam tenet restituere lucrũ qꝺ fecit cuz pecunia vsuraria? Ita videt. q: que ex radice infecta pcedunt:coꝛrupta sunt. xiiij.q.v. neq̄.xvj.q.iij.si sacerdotes.in fi.⁊ faciũt que le.⁊ no.ex̄ de vsur.cũ tu.§.fi.⁊ difficile est vt bono peragant exitu ⁊c.j. q.j.pncipatus.ex̄ de accusa.qualiter.j.Ambꝛosius. Siq̄s vsuram accipit:rapinã facit:vita nõ viuit.xiiij.q.iiij.siq̄s. Et Hierony. Usuras querere/vel fraudare/aut rapere/ nihil interest. Sed in rapina ⁊ furto ad h videt teneri.ex̄ de resti.spo.g̃uis.g̃ ⁊ in vsura. Solutio. Qui nimis emũgit:sanguinẽ elicit.Pꝛouer.xxx.iiij.dist.deniq̄. Dicẽdũ est ꝙ nõ tenetur nisi ad restitutionẽ coꝝ que a debitoꝛe extoꝛsit:vel occasione soꝛtis recepit:pacto vel intentione coꝛrupta pcedẽte.ex̄ de vsur.ꝯsuluit.⁊ foꝛte etiã expẽsas moderatas ⁊ operas suas deducere potest.vt in his mitius agatur cũ vsurario q̄ cũ raptoꝛe. Est tñ tutũ ꝯsilium ꝙ post restitutionẽ vsure factã de aliis de q̄bus tenet foꝛte: pꝛpter pmissa petatur venia ad cautelã.ƀm Ray. Alij stãt indistincte pmo dicto. Dicas ƀm Osti. mediã viam tenẽdam.ꝙ tenent ad restituendas expensas ⁊ interesse debitoꝛis.in quo quidẽ lucrũ ⁊ damnũ suũ computandũ est: sicut satis expꝛesse legit.ff.de eo qꝺ certo loco.l.iij.§.penulti.⁊ fi.⁊.l.seq. Nec eñ video quare interptatio Ray. sit p vsurario facienda. Sed nec video quare debitoꝛ vltra interesse suũ possit petere totũ lucrum. Hoc eñ esset suũ repetere cum vsuris.q: quicquid soꝛti accedit: vsura est. Matth.xxv.⁊ Luc.xix.xiiij.q.iij.pleriq̄. Et quia qꝺ lucratus est feneratoꝛ de vsura/siue denarios siue aliud/nõ est vsura.vt dicit in pecunia habita de re furtiua.vt no.s̄. e.ꝟ.sed etiam nullo. Sed nũquid vxoꝛ ⁊ familia vsurarij tenentur ad restitutionem? Dic sicut no. in rapina.s̄.e.ꝟ. quid ergo faciet vxoꝛ.⁊ seq.⁊ dixi.s̄.vbi tractaui de peccatis mulierũ.§.feminarũ.ꝟ.xciiij.in ar.xlvj. ℂ S Quid

Universidad de Deusto Biblioteca

Aleato/res.

de lusoribus siue aleatoribus? Et quidem de talibus si cle
rici sunt:magna vindicta sumi debet. Unde in canonibꝰ
apostoloꝝ. Episcopus aut presbyter aut diaconus alee
aut ebrietati deseruiens/aut desinat: aut certe deponat.
(als dãnetur.) Subdiaconus aũt/lector/aut cantor/si/
milia faciẽs:aut desinat:aut cõmunione priuetur. Simi/
liter etiam et laicus.xxxv.di.eps. Hodie vero idem vide
tur in subdiacono.ar.ex̃ de seruis nõ or.miramur.Ex hoc
autem qđ dicitur in dicto canone/deseruiens:notari põt
assuetudo ⁊ frequẽtia nimia. Sic ergo si hoc nõ ducit in
consuetudinẽ.non punietur.ſm Ray. Et hoc innuit glos.
p̃e.c.episcopus.que incipit.i.valde seruiens.Et qđ ibi di
citur/desinat: potest colligi q̃ ⁊ si hoc in consuetudinem
duxerit:⁊ admonitus destiterit:penã vitabit in foro con/
tentioso:licet debeat agere penitentiã de peccato cõmis/
so.ſm Ray.Ex illis aũt verbis/dãnetur/⁊ cõmunione pri
uetur:habes q̃ peccatũ est mortale.nam pro leui crimine
nõ imponerentur tales pene.ſm Ray.xj.q.iij.nemo. Du
bitatio non est/q̃ nedum ludus assiduus peccatũ morta
le reputatur:sed que ⁊ ab eo oriũtur.xvij.peccata q̃ scripsi
s̄.§.vlti.generaliter.⁊.ꝟ.xvij.in ar.xxix.sed etiam ipsa cõ/
tumacia q̃ hanc penam exigit.vt p̃e.c.nemo. ⁊.c.nullus.
Sed nũquid repeti potest qđ in alea ꝑditur? Generali/
ter dicunt quidam q̃ nõ.sed est pauperibus erogandũ.
xiiij.q.v.nõ sane.quũ em̃ hinc ⁊ inde turpitudo versetur:
melior est cõditio possidentis.ff.de cõdi.ob tur.causã.l.
iij.⁊.iiij.Sed hodie fere oẽs doctores tenent cõtra.per.l.
ff.de alea.l.fi.in fi.⁊.l.greca.alearũ vsus.que vsq̃ ad.l.an
nos repetitionẽ admittit.Ray. vero distinguit.vel aliq̃s
ludens voluntarius ⁊ ex cupiditate/amiserit: ⁊ talis nõ
potest repetere.⁊ si lucretur: saltẽ in iudicio anime: tene/
tur restituere.vel coactus/inuitus/vel attractus/⁊ ꝑ ni/
miã importunitatem inductus:⁊ si talis amittat: potest
repetere.⁊ si lucretur:nõ tenetur restituere. debet tñ pau
peribus erogare. Et idem dixi de illo qui quũ infirmus
esset:causa recreationis modicũ lusit:dum tñ alium inui/
tum nõ compulerit.ar.ad hanc dist. p̃e.c. non sane. ex̃ de
simo.dilectꝰ.R.ff.si q̃dru.pau.fe.dis.l.j.§.cum arietes.C.
ad.l.iuliã de vi.pu.quoniã multa.ff.ad.l.aqui.si ex plagi.
§.tabernarius. Noc obs.si dicat lusor q̃ nõ fecit iniuriam
ꝑrimo qui voluntarius lusit.nam inuitus ⁊ nolens ami
sit:⁊ iste ludus ꝓhibitus est per.l.⁊ cõtra deum est. ergo
illicite acquisiuit.⁊ ideo ex tali titulo etiam p̃scribere nõ
poterit.ar.ex̃ de p̃scrip.c.si. Iniustus em̃ titulus et illicitꝰ
pro nõ titulo est habendus.ff.de petitio.here. nec nullã.
C.de agri.censi.⁊ co.queadmodũ.li.xj.Sed ⁊ sunt ꝑsone
q̃bus est restituendum indistincte quicq̃d ab eis in ludo
lucratum est siue extortũ est.puta furiosi/ꝓdigi/minores
xxv.annis ⁊ maxime pupilli.Item mẽte capti/surdi/mu/
ti/ceci/⁊ morbo perpetuo laborantes. quibus tutores ⁊
curatores dandi sunt:⁊ sic per se etiam propria non libe/
re administrant.ff.de postula.l.j.in fine. ⁊.l.ij.insti. de cu/
ra.respon.j.⁊ se. Idem de monachis ⁊ claustralibus.ar.
xij.q.j.nolo.⁊.c.nõ dicatis.ex̃ de statu.mo.cum ad mona/
sterium. Idem in vxore ludente res mariti.⁊ in filiofami
lias ludente res paternas.⁊ in administratore ecclesie lu
dente res ecclesie:que pauperũ sunt.xvj.q.j.qm̃. In qui/
bus casibus tutori vel curatori/abbati/marito/patri/et
ecclesie erit restitutio facienda.ſm Ray. Quecũq̃ sit in/
tentio standũ est ei qđ dixi.s̄.ꝟ.sꝫ hodie fere.q: ex equo
ludus illicitus est ⁊ reprobatus:bono animo fieri nõ po
test.ar.ff.de furtis.in furti actione.in si.ex̃ de reg.iur.esto/
re. Si ergo dicat quis q̃ hoc faciat bona intentione: vel
causa recreationis: aut ludat sine denarijs: ex quo ludit
ad aleas.vel taxillos:aut accipiat vnũ ludum de non re/
probatis si velit facere sponsionem: alioquin/in iudicio
contentioso ad minus/nullatenus ei credam:q̃n ex cupi
ditate hoc faciat:quia pro maiori parte sic fieri cõsueuit.
ar.ff.de legi.nam ad ea.⁊ ex̃ de deci.c.j.⁊ de censi. ea que.
⁊.c.ex parte. De isto ludo no.in p̃e.c.eps. ⁊ de vi.⁊ hone.

cleri.clerici.ij.⁊ de exces.pla.inter dilectos.⁊ per Innoc.
de immu.eccle.quia pleriq̃.Et de peccatis q̃ in eo cõmit
tuntur dixi.s̄.vbi tractaui de peccatis clericoꝝ.§.vlti.ꝟ.
xvij.in ar.xxix. ❡Quid de negotiatoribꝰ? Dic nota q̃ q̃/
dam sunt negotia in se ⁊ ex natura sua illicita: sicut vsu/
ra/simonia/meretriciũ/⁊ similia: que sine peccato morta
li exerceri nõ possunt.⁊ hoc nõ solum clericis/sed ⁊ laicis
⁊ cunctis hominibus sunt penitus interdicta.⁊ oẽs obli
gantur ex quo sunt doli capaces.xiiij.nec hoc quoq̃.j.q.j.
reperiũtur.lxxxviij.dis.fornicari.ex̃ de delic.pu.c.j.de iure
iuran.⁊ si christus.§.quedã alia sunt negotia que ex na/
tura sui nõ sunt inhonesta:sed ex adiuncta causa:puta ex
persona/ex loco/ex tẽpore/ex iniusto exercitio/⁊ fraudu/
lenta intentione/⁊ deceptione. vt venditio/locatio/⁊ si/
miles contractus.⁊ quasi ꝯtractus/vt tutela/cura nego
tiorum gestoꝝ/⁊ similes.in quo membro ⁊ oĩa mechani/
ca sicut sunt artes textorie/sutorie/⁊ similes includunt.
hec ex ꝑsona clerici inhonesta sunt.Quia nemo militans
deo implicat se negotijs secularibus.ij.Timo.ij.xxj.q.iij.
per totum.ps.lxx.Quoniã nõ cognoui negotiatiões.si/
cut habet vna trãslatio.alia habet literaturam. introibo
in potentias dñi.lxxxviij.disti.qm̃.ſm hoc intellige.ex̃ ne
cleri.vel mona.c.j.laicis aũt licita sunt.lxxxvj.dist. perue/
nit.lxxxviij.di.fornicari.❡ T Sunt tñ casus in quibus
hec secularia negotia etiã clericis sunt concessa.❡ Pri/
mus est in clerico habente iurisdictionẽ ecclesiasticam tẽ
poralem.xj.q.j.c.j.⁊.ij.⁊.c.experientie.lxxix.dis.iudicatũ.
ex̃ ne cleri.vel mona.eps.lib.vj. ❡Secũdus vbi iudex se
cularis negligens est circa iustitiam reddendã inter sub
ditos.talem em̃ põt excõmunicare ecclesiasticus iudex.
xxiij.q.v.administratores.ex̃ de fo.cõpe.licet. ⁊.c.ex teno/
re.excepta sanguinis vindicta.ex̃ ne cleri.vel mo. senten/
tiam.quã tamen in casu potest ꝑ alium exercere.vt p̃e.ex
eps.de ꝟbo.signi.nouitius.cum ibi no. ❡Tertiꝰ quãdo
agitur de tutela miserabiliũ personarũ.quã etiam mona
chus tenetur suscipere.lxxxvj.di.ꝑuenit.lxxxvij.di.perto/
tum.lxxxviij.dist.c.j.⁊.c.episcopus gubernationẽ.Et licet
laicus cogatur recipere tutelã illius cui ab intestato suc/
cedere debet.insti.de legiti.patro.tute.in clerico secꝰ est q̃
succedit ab intestato:q̃ nec recipere cogitur.vt p̃e.c.per/
uenit.Sed nũquid qđ.s̄.dixi monachum cogendum re/
cipere tutelam miserabiliũ personarũ: indistincte verũ
est.Non videt.q: nec eps nec monachus debent tutelam
gerere.in aut.de sanc.epis.§.deo amabiles.coll.ix.sed illi
l.derogatum est ꝑ canones supradictos.hoc tñ adiecto
q̃ in monacho est abbatis authoritas requirẽda.ar.xvj.
q.j.monachi.Uel dic q̃ testamentariã vel datiuã tutelam
nullo modo possunt recipe.⁊ sic põt intelligi. lxxxviij.di.
c.si.xvj.q.j.gñaliter.xxj.q.iij.cyprianus.Et qđ dictũ est de
monachis/idem debet intelligi de canonicis regularibꝰ
⁊ alijs religiosis.ar.ex̃ de postulã.ex parte. ⁊ de sen.excõ.
cum illoꝝ.§.j.⁊.ij.⁊.iij. Junge hoc qđ no. in p̃e.c.perue/
nit.❡Quartꝰ casus est qñ clericꝰ indiget nec habet als
vnde viuat.ar.p̃e.c.ꝑuenit.ibi.auaritie causa suscipiunt.
xcj.di.clericus.de ꝯse.di.v.nũq̃.⁊ ne clerici vel mo.c.j.in si.
no.xiiij.q.ij.in summa. Ex loco vero hec inhonesta dicun
tur:quãdo in lupanari vel alio vili loco hec exercent. nã
in talibus latebris solent cõmitti adulteria:⁊ nutriri he/
retice prauitates.ad hec.ff.de iusti.⁊ iur.l.penul.ff.de ar/
bi.sicut dies.§.si arbiter.lxxxj.dist.in oibus.xxij.q.j.siquis
sacro.xxxv.q.vj.ab isto.Nec obs.qđ dicit Ambro. q̃ lupa/
naria nõ infamant castitatem.xxxij.q.v.tolerabilius.q: si
ludverũ ẽ de ifamia iuris.Porro semp remanet infamia.
de qua.ij.q.iij.§.notandũ.⁊.iij.q.vij.§.porro.peccati: seu
suspitio: que saltem ꝑpter alioꝝ scandala est vitanda.ex̃
de no.ope.nũti.c.cum ex iniuncto.§.penulti.Sed ⁊ rõne
loci inhonesta est negotiatio in ecclia.vnde ⁊ dñs eiecit
ementes ⁊ vendentes de templo. Matth.xxj.Marci.xj.
Luce.xix.⁊ Jo.ij.lxxxviij.di.eijciens.xvj.q.vij.⁊ hec.j.q.iij.
saluator.⁊.c.ex multis.⁊.c.ementes.ex̃ de imu.eccle.c.j.ex

Quibꝰ de causis liceat clerico negotia exercere secularia.

c.decet.lib.vj.de cele.mis.graui. in clemẽ. Ex tẽpore etiã
dicũtur inhonesta:ꝑsertim iudicia:si exerceantur in tene
bris.qđ dic vt legitur ⁊ no.de of.dele.consuluit. Et tẽpo/
re feriarum.ex̃ de ferijs.c.si. Ex iniusto aũt exercitio seu
fraudulenta intentione inhonesta dicũtur: quãdo fraus
in ipsis cõmittitur:vel vltra iustum ⁊ licitũ modũ extor/
quetur.vt scripsi.s̄.de peccatis mercatoꝝ.in.§.expeditis
criminibus.in ar.xliij. Item quãdo plus venditur trans/
euntibus q̃ vicinis.ex̃ de emp.⁊ ven.c.j.quãdo quis mẽ/
titur ⁊ deierat vt carius vendat.vt ibi dixi. ❡Quid er/
go faciet sacerdos de pelliparijs/sutoribus/pictoribus/
pistoribus/cauponibus/mercatoribus/⁊ similibus/qui
vix vendũt.vj.nũmatas aliquarũ rerum: q̃n sexies men/
tiantur vel deierent: ⁊ multis alijs modis ibi offendũt?
s̄.ar.xlij.§.expeditis.ꝟ.vj.nõ dico de ꝯsuetudie:sed de lõ/
gissima corruptela. Ad hoc dicendũ q̃ quoties tale men
daciũ dicunt: mortaliter peccant. xxij.q.ij.primũ. ⁊ quo/
ties ꝑ mendaciũ suũ ꝑximũ decipiunt: vel carius q̃ de/
bent vendunt:ad restitutionẽ tenetur.vide qđ no. Inno.
ex̃ de immu.eccle.q: pleriq̃.Si aũt ignoranter vel ex im
prouiso/q: lingua labilis est/vel etiã sciẽter:sed intendũt
⁊ sciunt sibi ꝓdesse illud:vt sic se seruent indẽnes: ⁊ pro/
ximis nõ obesse:q: satis valet res p̃cium quo datur: ⁊ sic
nõ est deceptio in valore nec in re:q: nõ vendit vnam pro
alia:nec alio modo:tunc põt dici veniale. ⁊ sic põt intelli
gi p̃e.c.primũ.ſm Ray. Uerũtamen ex quo assidue ⁊ de
consuetudine mentiũtur: quicq̃d dicat Ray.ex equitate
⁊ benignitate:tñ de veritate mortale videtur.sicut ebrie
tas si est assidua:est mortale.xxv.dist.§.als. ⁊ hic locũ ha
bet Aug.dictum. Nullum peccatum est adeo veniale qđ
nõ fiat criminale dum placet.xxv.di.§.criminis.Uerũ sa
cerdos discretus debet tales in viam rectam inducere ⁊
dirigere quãtum põt:vt recto fine laborent:⁊ rectã inten
tionẽ habeant:⁊ sine oi fraude officia sua exerceant bo/
na fide.Et consulerem talibus q̃ de licentia epi sui si san
ctus est (qđ hodie raro cõtingit) vel ꝯfessoris sui queren
tis que dei sunt:de licentia epi sciret quãtum possent lu/
crari in mensura bladi ⁊ vini ⁊ olei ⁊ similibus: vel quã/
tum ꝓ libra possent vltra q̃ emerent vendere in recõpen
satione laboris ⁊ alicuius lucri de quo viuerent:q: aliaꝫ
artem nõ habent de qua viuant:⁊ expensarũ. ⁊ si sic ven
derent sine mendacio:ipsos crederem esse in tuto quoad
peccatũ negotiationis.ar.ex̃ de empt.⁊ ven.c.j.⁊ de voto
c.j.⁊.c.magne.§.fina.x.q.j.regenda. ⁊ sic posset intelligi
lxxxviij.di.fornicari.Ii aũt qui hoc nõ faciunt: sine peri/
culo vix euadunt.⁊ sic intelligit qđ dicit Leo.Difficile est
inter ementis ⁊ vendentis cõmerciũ nõ interuenire pec/
catum.de ꝯse.di.v.qualitas.⁊.c.seq.❡Sunt em̃ q̃nq̃ ſm
Ray.que vix absq̃ peccatõ exercentur. Negotiatio.Cura rei
familiaris. Procuratio.Administratio. Militia.de peni.
di.v.falsas.c.negotiũ.xxv.di.qualis.lxxxviij.dist.eijciens.
Adde sextũ ſm Osti.qđ quasi periculosius est oibus.sꝫ
Aduocatio.de quoꝝ peccatis plene dixi.s̄.de peccatis ad
uocatoꝝ.§.expeditis magistroꝝ.in ar.xxxvj.Sed ⁊ septi/
mũ non omittas sꝫ Epatus officiũ quo nihil miserius/
tristius/dãnabilius/periculosius est:si perfunctorie sicut
hodie cõiter/res agatur.xl.dist.ante oia. sicut late.s̄.dixi
de peccatis coꝝ.§.sed vt sciant epi.in ar.xx. licet hec duo
membra sub ꝓcuratione ⁊ administratione in genere va
leant cõprehendi. Et breuiter oia pertinentia ad vitam
actiuam periculosiora sunt q̃ ea que respiciũt vitam cõ/
templatiuã.ex̃ de renun.nisi cum pridem.§.nec putes.et
de regula.licet.❡ V Quid de ijs q̃ faciũt ballistas/ar/
cus/lanceas/gladios/cultellos/toxicũ siue venenũ/sotu
lares pictos/aurifrigium/taxillos siue decios/coronas
de rosis/⁊ alia vana officia/de quoꝝ officioꝝ lucro viuũt
vendendo ⁊ emendo? In talibus p̃cipue est intentio cõ/
sideranda.nam si hec faciũt vt alius inde abutatur: pec
cant mortaliter faciendo ⁊ vendendo.⁊ etiam peccata ex
his sequẽtia iudicant talibus imputanda.ar.ij.q.j.notũ.

Que circa ꝑmissa exerceri queunt.

in si.xj.q.iij.precipue.xv.q.vj.c.j.ad si.xxvij.q.ij.si tu absti/
nes. Si vero dicat is qui talia exercet/q̃ habebat bonaꝫ
intentionẽ:q: credebat hoc alicui esse necessariũ vel vti/
le:vel animũ habuit indifferentem:vel de hoc nihil cogi
tabat:distingue vtrum res esset talis que ad humanum
vsum põt esse vtilis: sicut arma in iusto bello/cultellus
ad scindendũ panẽ vel carnes/vel aurifrigia vel picture
ad ornatũ ecclesie.xij.q.ij.aurũ.vel regum vel reginaruꝫ
vel magnatũ.ar.op.xlj.di.nõ cogantur. ⁊.c.parsimoniã.
ibi.infucatũ.i.p̃ciosum.ſm primã expositionẽ glos.qđ no.
in summa.xxij.q.iiij.Et Cecilia auro tecta desup:⁊ vestis
Barptolemei purpurea erat. vel quedã venena que ad
sanitatẽ corporis a medicis cõponũtur.⁊ tunc nõ peccat
saltem mortaliter hec faciẽdo:nisi ex accidenti:sꝫ ex ꝑso/
na ⁊c.vt.s̄.dixi.ꝟ.quid de negotiatoribus. nisi forte con/
scientia ei dictet q̃ is cui vendit ad abutenduꝫ hoc q̃rit.
xxiij.q.v.de occidendis.v.q.v.nõ ois. Q: si nullo vsui hu
mano apta sunt sine petõ:vt aurifrigia ⁊ picture q̃ fiunt
ad vanã gloriã tantũ:⁊ venenũ malũ ⁊ mortiferum: tũc
peccant mortaliter talia exercendo/faciendo/tenendo/
vendendo/vel als alienando.ar.l.que dicit q̃ siquis libel
lum famosum inueniat:nõ debet alijs ostendere: sed de/
struere.als peccat mortaliter.C.de famo.li.l.vnica.v.q.j.
ꝑ totum.⁊ ad hoc optime facit.l.distinguens inter vene/
nũ bonũ ⁊ maluꝫ:regulam adijciens q̃ flagitiose rei.i.q̃
nullo modo per adiectionẽ alterius rei siue materie põt
esse vtilis vsui humano:nec emptio nec mandatũ neq̃ so
cietas valere põt.vt.ff.de cõtrahen.emp. q̃ inde ꝓueniũt
tali poterunt imputari.⁊ sic põt intelligi illud generale.
Qui occasionẽ dãni dat:damnũ dedisse videt.ex̃ de re.iu.
c.si.facit optime qđ legit ⁊ no.ex̃ de iude. ita quorũdam
ibi arma eis ⁊c.⁊ in glos.ar.clericum.❡ X Quid de fa
cientibus eleemosynã de alieno siue de illicitis acq̃sitis?
dic vt no.j.q.j.nõ est putanda.ex̃ de deci.ex trãsmissa. xiiij.
q.v.in summa ꝑ to.❡ Y Sꝫ nũq̃d monachus vel aliꝰ re/
ligiosus põt facere eleemosynã? Uidetur q̃ nõ.q: nec vo
luntatem nec ꝓprium habet.xij.q.j.nolo.⁊.c.nõ dicatis.
⁊ hoc verũ est de puro claustrali/nullum officiũ/nullam
administrationẽ habente.nisi hoc faceret de licentia ab/
batis/de rebus cõibus vel suis vsibus deputatis. ar.xvj.
q.j.placuit.⁊.c.monachi.ex̃ de postu.ex parte. ⁊ de conse:
di.v.nõ oportet.vel nisi videat hoiem ad mortem esuriẽ/
tem.tunc em̃ hoc põt facere de licentia summi christi ab
batis.lxxxvj.di.nõ satis.c.pasce.q: in tali casu sunt oia cõ
munia.xlvij.di.sicut.nõ obstante contradictione abbatis
inferioris.viij.di.que cõtra.xj.q.iij.q̃ resistit. Si vero ad/
ministrationẽ habet:tunc nõ soluꝫ põt:sed debet quicq̃d
supest pauperibus erogare.xij.q.j.q: tua.in si.⁊.c.aurum
p̃e.c.nõ satis.⁊.xlvij.di.sicut.xvj.q.j.qm̃ quicq̃d. ❡Sed
quid si religiosus vadit ad studiũ:vel in peregrinationẽ
vadit de licentia abbatis ⁊ cõuentus.vt hodie. ex̃ ne cle/
ri.vel mona.vt periculosa.li.vj.nũq̃d facere potest elee/
mosynã? Dicas q̃ sic.q: eoipso q̃ abbas licentiauit ipm:
videtur ei ꝯcessisse q̃ faciat oia bona que honesti schola/
res ⁊ peregrini facere ꝯsueuerũt.ar.ff.de ꝓcur. ad rẽ mo
bilem.⁊.l.ad legatũ. de of.dele.p̃terea.ff.de iureiurã.l.ij.
ff.de iudi.si longius.ita tñ moderate hoc faciat.ff.ad ma
cedo.senatuscõ. Item si filius.§.qđ dr.cõformãdo se illis
inter quos viuit.xij. dist.illa.xlj.dist.c.j.⁊.iiij.de hoc no. in
p̃e.c.nõ dicatis.in glos.nũquid.⁊.ij.q.vij.cuꝫ pastores.et
de accusa.ex parte.❡ Z Quid de vxore: nũquid sine li/
centia viri põt facere eleemosynã.Uidetur q̃ nõ.q: cum
scandalo viri hoc facere nõ debet. sicut exp̃ssum legitur
xxxiij.q.v.quod deo.vbi de hoc.⁊ q: nec votũ põt emitte/
re sine cõsensu viri.xxxiij.q.v.vna.⁊.c.manifestum.⁊.c.no
luit.⁊ q: vxor pene est famula viri:⁊ vir dñs ⁊ caput eius
j.Cor.xj.Ephe.v.xxxiij.q.v.hec imago.⁊.c.cum caput.et
c.mulierem.Solutio.si habet res parafernales.i.ꝓprias
p̃ter dotem:põt ⁊ debet inde facere eleemosynã: etiã vi/
ro inuito.C.de pac.cõuen.hac lege. Sed ⁊ de quibusdaꝫ

An eleemosynã possit monachꝰ facere.

An viro inscio possit vxor dare eleemosynã.

Universidad de Deusto Biblioteca

rebus viri de pane vino ⁊ similibus/ que bono ⁊ appro-
bato more consueuerũt ad dispensationē vxoris ptine-
re:pōt moderate dare pro deo:informans sibi ɔscientiaz
φ maritus debeat hoc ratum habere:licet forte ore aliqñ
ꝓhibuerit hoc maritus. Solent eñ mariti prohibere ta-
lia ad terrorem. vt sic etsi nō in toto/tamen tēperent se a
tanto. Potest etiā sibi informare cōscientiam ex qualita-
te pauperis:de quo credit φ si maritus eũ videret:ei por-
rigeret.ar.instit.de obli. que quasi ex delicto nasc.§.pla-
cuit. Sed ⁊ de licentia viri hoc pōt ⁊ debet facere indi-
stincte. In q̄ casu caueat ne sibi accidat sicut Berte: cui
hoc in partibus Francie maritus suus q̄ mercator et di-
ues erat ɔcesserat:⁊ ipsa moriēs hec oia reliquit arbitrio
viri sui:q: nihil voluit ꝑ eius aīa erogare. sed postea sup
hoc requisitus respōdit Berte fualamait quātum quale
sempr ilt. sesenait. Sinaũt oibus modis credit φ marito
displiceret si daret:nec pōt suam ɔscientiam informare φ
dare possit:nullatenus det cum scandalo mariti nec con
tra volũtatem suam de bonis eius.q: tunc furtum esset.
intellige pre.c.qd deo pari. ⁊ hoc est verũ nisi pauperem
videret fame morientē.q: tunc dare posset eleemosynam
de licentia summi sponsi.sicut.s.in ꝟsi. sed nũquid mona
chus. Nota i monacho. Et nota φ sicut de rebus mariti
nō possunt dare eleemosynā: sic nec de rebus dotalibus/
quarum dñs est maritus cōstante matrimonio. C.de rei
ven.dote.C.de iure do.in rebus.ex̄ de dona.ꝑpter nup.ꝑ
vestras.⁊ de vsuris.salubriter. Nec de alijs q̄ lucratur de
bonis mariti.q: que habet mulier/presumũtur esse de bo
nis mariti.no.ex̄ de in integ.rest.cōstitutus.in glos.scꝫ pa
ter.⁊ de do.post diuor.c.ij.in glos.hoc intelligitur. Si aũt
nō de bonis mariti aliqua lucraref.de illis pōt eleemosy-
nam facere:sicut de ꝓprijs ⁊ parafernalibus dictũ est.ar.
ex̄ de deci.ex transmissa. Item caueant vxores a menda
cio:ne scilꝫ quũ dederint eleemosynā/mentiantur se non
dedisse:forte ꝑpter metum virorũ:nec in temporalē eter-
na quā meruerant retributio cōmutetur. sicut legitur de
obstetricibus.Exo.j.xxij.q.ij.si qlibet. ¶ Quid de filiofa
milias. Dicas φ sic de castrensi.q: aduocatus vel ꝓcura-
tor et quasi castrēsi.qd acquirit in castris.q: miles de pe
culio pōt facere eleemosynā.nā quātum ad illud paterfa
milias censetur.ff.ad macedo.l.j.§.si.⁊.l.ij.C.de inof.test.
l.si.de aduentitio aũt qd ꝓuenit ab extraneo: vel ꝓfecti-
tio qd ꝓuenit a patre vt inde lucretur. φuis pmũ suũ sit
quoad ꝓprietatem:scd̄m quoad spem successionis. ⁊ sic
intellige qd quodāmodo dñs rerũ paternarũ etiam viuē
te patre intelligit.instit.de heredũ quali.⁊ diffe.§.sed sui
nō pōt nec debet facere eleemosynā. sicut ꝓxime supra di
ctum est in vxore ⁊ in monacho:⁊ in his casibus in q̄bus
pōt al's donare:qui sunt quatuor. Nam iusta ratione mo
tus causa mortis donare pōt. Item si habet peculium ca
strense:vt dixi:vel quasi. Item si habet liberā administra
tionē peculij ꝓfectitij:⁊ hoc ipm spāliter ei concessum sit.
Item vbi est fili⁹ comitis vel marchionis vel senatoris.
al's non.quātumcũqꝫ magnus sit ⁊ discretus.ff.de dona.
filiusfamilias. rñ.j.⁊.§.j.ij.⁊.iij. Et si voueat facere elee-
mosynā de peculio ꝓfectitio: ɔsiderata qualitate ꝑsone
patris ⁊ filij ⁊ eleemosyne quātitate/pōt reddere eleemo
synā:nisi pater expresse contradicat. Idem intelligas in
vxore ⁊ mercenario porrigenti modicā eleemosynā indi-
genti.ar.ad hoc expressum.ff.de dona. filiusfamilias.§.j.
⁊.ij.ff.de lega.iij.si filie.lxxxj.dist.pasce. Hec est ɔsuetudo
etiam nā improbanda.ar.ex̄ de dona.ceterũ.⁊ de testa.re
latum.ij.§.j. ¶ Aa Quid de ijs qui excōicati tpe excō-
municatiōis acquisierũt negotiādo vel ex dono accipiē-
do. Item de ijs q̄ al's illicite beneficia ecclesiastica/vel ca
stra/vel alia sunt adepti:⁊ inde multa pceperũt. Et q̄dez
tenenf totũ restituere:si aīas suas velint saluare. vt ꝓba
tur ex̄ de eta.⁊ quali.cum bone.ex̄ de ele.excō.mi. postula
stis.de elec.ꝑ inquisitionez.de p̄ben.dilecto.in fi.de his q̄
si.a pre.cōtinebatur.de iure pa.cũ dilectus,in fi. de simo,

Liceat ne filio- familias eleemo- synā da- re.

Excōica ti.

Mattheus.de ap.pastoralis.§.si. Sed nũquid excōmuni
catus obligat sibi aliquem ɔtrahendo: Non videtur ad
minus ciuiliter.q: sibi sunt cũ effectu oēs actus legitimi
interdicti .ex̄ de sen.excō.solet a nōnullis.§.si.ar. de testi.
licet ex quadam.j.rñ.de excef.pla.inter dilectos.§.j.in fi.
Et oē priuilegiũ legis ⁊ beneficiũ.in auť.de priuił.do.be
reti.muli.nō pstan.§.penulti.colł.viij. Nec heres pōt insti
tui.in auť.vt cũ de appel.cogno.§.generalē.⁊ se.colł.viij.
Sed ⁊ oēs contractus. Unde ⁊ alienatio ab eo facta irri
ta est.ex̄ de do.⁊ cōtu.veritatis.ad fi. Sed ⁊ ois sibi parti
cipatio interdicta.ex̄ de excep. exceptionē.⁊.c.pia. lib. vj.
Se tñ alij obligare pōt. Conditionē igitur suā deteriorē
potest facere:nō meliorē.ar.ex̄ de arbi.cum dilect⁹. de iu-
dic.intelleximus.nisi forte defendendo se in iudicio.ex̄ de
excep.cum inter priorem. Est igitur natura excōmunica-
ti cōtraria nature pupilli.quia pupillus sine authoritate
ptoris potest sibi alium obligare:licet ipse nō obligetur.
q: sine authoritate tutoris licet ei cōditionem suam face
re meliorem:sed nō deteriorem.vt instit.de autho.tu.rñ.j.
¶ Quid ergo si ex cōtractu inito cum excōmunicato te-
pore excōicationis debeo sibi.c.libras. Dic de hoc vt no.
xv.q.vj.nos. Tenet ibi Jo.φ solutio facienda est excōica
to.sed additio Bar.contra.sed Inno.⁊ ego cum eo tene
mus cũ Jo.de do.⁊ contu.veritatis.in fi.⁊ faciũt pro hoc
que no.in additione seq. que incipit ꝰm Osti. in summa
de sen.excō.⁊ q̄ sit pena.ꝟ. Sed quid si dum aliquis esset
obligatus ꝰm Osti. qui ita no.in sua summa de pe. ⁊ re.
§.q̄bus ⁊ qualiter.quasi ad fi.ꝟ. Quid de ijs qui excom-
municati. Qd dicit de excōmunicatis nō teneo.imo con-
tra.q: qd faciũt excōmunicati extra iudiciũ ⁊ in tēporali
bus/tenet.ex̄ de sen.excō.solet.§.si.lib.vj.⁊ hec est senten-
tia Inno.ex̄ de cōsue.cum dilectus.in glos. suspensus.ꝟ.
Item dicunt.⁊ de ꝓcura.consulti.glos.j.in fi. vbi tenet φ
excōmunicatus cōtractus peragere pōt. ⁊ de do. ⁊ cōtu.
veritatis.in glos.excōmunicat⁹.⁊ de excep.pia.li.vj.glos.
in iudicio.vbi tenet φ emptiones ⁊ cōtractus ⁊ hmōi va
lent facta ꝑ excōmunicatum: etiā si publice vel solēniter
sit excōmunicatus.⁊ facit qd etiā ipse no.e.t.exceptionē,
⁊.c.venerabilis. ⁊ de sen.excō. si vere.in glos.hic colligit.
Pro hoc etiam facit q: ꝰm Inno.excōmunicatus testari
pōt.vt ipse no.in pre.c.veritatis.⁊ de sen.excō. cum volũ-
tate.in glos.optime facit ꝑ Inno.de here.excōicamus.§.
credentes.ibi.ex tunc.⁊ ibi.vt nec testandi liberam habe
ant facultatem.ergo ante annũ testari pōt:⁊ tñ est ibi ex-
cōmunicatus.no.Ostiē.ɔtra in pre.c.pia.⁊ Bar.de vsur.
quāqꝫ.li.vj.no.etiā de hoc ꝑ Archid. pre.c.pia. ⁊ per Jod.
an.ex̄ de sen.excō.decernimus.lib.vj. Uide etiam hoc qd
no.xv.q.vj.nos sanctorum.in glos.sed quid.

¶ Articulus.xlvij. A

Sed que forma ser-
uanda est in restitutione illicite acquisi
torũ: Hec/vt semp pmo satisfaciat spolia
tis:vel damnũ passis: vel eorũ heredib⁹
regulariter si inueniri possunt.iij.q.j.re-
dintegrāda.ex̄ de restitu.spo.ꝑ totum.de vsur.cum tu.de
homi.sicut dignũ. Et intelligas satisfactum ex quo ex cor
de remiserũt:qualitercũqꝫ satisfactũ fuerit: etiā si dona-
uit is cui erat restitutio facienda:licet aliqui ɔtradicant:
dum tñ sit ꝑsona q̄ donare possit.que donatio ex quo ꝑfe-
cta est/postea ex penitentia nō reuocat.ex̄ de dona.c.vlti.
legitur ⁊ no. ¶ Dicunt tñ theologi quidā φ si fenerator
partem pecunie fenoris restituat ei a quo habuit:vel he-
redi suo:⁊ de voluntate eiusdem partē retineat: φ nō est
liberatus nisi totum offerat. Sed tu dic φ si ex pacto fit:
liberatus nō est.ar.ex̄ de simo.veniens. Sinaũt vsurari⁹
vel raptor partem liberaliter ⁊ sine pacto soluat et offe-
rat:⁊ de alia parte miam petat: et debitor liberaliter di-
mittat:liberatus est creditor.nec tenetur vlterius ad re-
stitutionē; sicut nec teneretur si gratis recepisset gratis

oblatuz.ex̄ de simo.dilectus filius.A.in fi.⁊.c.tua nos du
xit.xviij. disti. de eulogijs.ꝰm Gof. Hic tamen bonus iu-
dex ex certis cōiecturis motũ sui animi informabit. Nā si
debitor est paup ⁊ inops:⁊ vsurarius diues ⁊ potens vel
raptor:non p̄sumo φ debitor ipm vsurariũ ex corde libe-
ret:sed hoc facit q: vltra recuperare nō pōt:⁊ vt illud tā-
tillum qd offert/recuperet:⁊ nō amittat. ¶ Si vero de-
bitor sit diues ⁊ potens:q̄ cōsueuit mimis ⁊ ioculatorib⁹
tantũdem de suo vel plus frequēter donare:p̄sumi pōt φ
ex corde hoc faciat. Item si aliqua honesta persona puta
eps vel sacerdos hoc tracter:⁊ dicat debitori/Tantũ fa-
ciam tibi reddi si ex corde aliud dimittis:nō decipias me
q: mediator sum: nec creditorem cuius aīe salutem q̄ro.
⁊ debitor respondeat se ex toto corde liberare creditorē:
quare nō dicam ipm liberatũ nō video. Nec eñ curo q̄li-
tercũqꝫ satisfactum sit:dũmodo sit satisfactũ.ff.de pigno.
actio.si rem alienā.§.ois.ff.de ꝟbo.sig.satisdationis.ff.q
satisda.co.l.j.ff.de iureiurā.nō erit. rñ.j.⁊.l.remittit. ⁊ ar.
ex̄ de re iudi.qd ad ɔsultationē. de iureiurā.c.si.c.veniēs.
c.q̄ntauallis.de trāsac.c.si.C.siquis aliquē testa. ꝓhibu.l.
si.de pe.⁊ re. deus qui.⁊.c.ois.de iniurijs. in nostra. in fi.
Siqui moueantur in contrariũ:hoc faciet odium vsura-
rum. Quid eñ siquis ex alia causa alij iniurietur:⁊ q̄dez
hoc admittit quilibet theologus: φ concordia possit tra
ctari:⁊ pars ei⁹ qd debetur ex pacto remitti. al's titulus
de transactionib⁹ esset inutilis. ⁊ quare nō idem in vsu-
ra ⁊ rapina: certe qui nimis emũgit:elicit sanguinē. Pro
uerb.xxx.iiij.di.deniqꝫ.⁊ de renun.nisi cũ pridem.§.ꝓpter
malitiā.in fi. ¶ Nec hoc scribo in fauorem vsurariorũ. q:
nec eis adstrictus sum.sed nolo a veritate rationabili re-
cedere:vt quibusdā theologis faueā: ⁊ in desperantiam
inducā hoies:ac parem laqueũ animabus.ad hec, xxvij.
q.j.de viduis.ij. Dicendũ est ergo ⁊ tenendum φ p̄cibus
possit vel iussu iudicis sine pactione partiũ remissio fieri.
⁊ sic dicam talem raptorem vel vsurariũ absolutuz.vt.ff.
de his qui no.infa.furti.§.pactus.⁊ se.⁊ ex̄ de preben.nisi
essent.§.q: igitur hec ordinatio.ꝰm Osthē. qui ita no. in
summa de vsur.§.que pena.ꝟ.quid si fenerator.cũ seq.ꝟ.
Hanc etiā sententiā tenet Jo.an.ex̄ de reg.iur.peccatum.
in glos.qd dicit.li.vj.per.l.ff.quibus mo.pig.vel hypo.sol
uitur.l. Item liberatur.in pn.ff.de accusa.si rem.§. Qui
satisfactũ. Archidiacon⁹ vero dñs meus ⁊ Dinus ibidez
tenēt φ si res erat restitutioni parata:⁊ tũc fiet remissio:
perinde habetur ac si res restituta esset.⁊ valet remissio.
⁊ ac si restituta esset/liberat⁹ est ille cui remissio facta est.
ar.ff.de dona.inter virũ ⁊ vxo.l.iij.§. Sed si debitorem.et
§.vlti.⁊.ff.de iure do.l.iure ab eo.⁊.ff.si certũ pe.l.singu-
laria.circa fi.⁊.ff.de solutio.l.pecuniā.⁊.ff.de rei vendi.si
res.al's si non esset res restitutioni parata:nō videtur va
lere remissio: nec spoliatus vel ille cui facienda est resti-
tutio est in integrũ restitutus.q: restituere est rem in pri
mo statu reponere.ff.de vsur.l.videamus.§.in fauiana.⁊
ff.ne quid in loco publico.l.ij.§.vt restituas in quid.⁊.ff.
de verbo.sig.cũ pretor.⁊.l.plus est in restitutione.⁊.l.resti
tuere.quia aliud est restituere:⁊ aliud remittere.vt.l.pre.
Pro pma parte op. faciũt.ff.de rei ven.l.iiij.§.soluisse. et
l.intra dies. Et quia satisfactũ accipimus ꝑ eũdez modũ
quē creditor acceptauerit.ff.de pigno. actio.l.si rem.§.sa
tisfactum aũt.⁊ q̄bus mo.pig.vel hypo.l.j.§.item libera-
tur.in pn. Et qd no. per Bar.ex̄ de vsu,q: frustra.glos.ij.
Ista opinio benignior est:sed dñi mei tutior.q: raro re-
missio voluntaria ⁊ libera est. q: nemo pecuniā suam de
facili iactare presumitur.ff.de ꝓba.cum de indebito.j.rñ.
ex̄ de renũ.sup hoc. Sunt autē quidā casus specificati in
iure:vbi remissio ꝓhibita est:⁊ tũc nō valet.ex̄ de rescrip.
statutũ.§.penul.in fi.li.vj.de censi.exigit.ad fi.li.vj. Sed
quid vbi nullius interest:tamen al's aliquid illicite acqui
situm est:ita φ sine peccato retineri nō potest;sicut de ijs
in quibus cōtrahunt excōicati.ꝰm opinionē Osti.⁊.s.in
§.pce.in fi.⁊ in additione dixi.⁊ in officialibus grauanti

bus. Et vbi alicuius interest:tamē nescitur res quis/vel
vbi sit heres eius:est totũ pauperibus erogandũ.vt exp̄s
sum est ex̄ de vsur.cum tu.vel etiam sibi si egeat per epm
qui habet hoc facere relinquēdum.ex̄ de iudeis.cum sit.⁊
debent poni talia in pias causas:⁊ maxime in alimoniaz
pauperũ/vel redemptionē captiuorũ.ar. ex̄ de pig.c.j.x.q.
ij.hoc ius.⁊ precipue in villa.vel si villa nescitur: i diocesi
vbi talia cōmissa/authoritate diocesani. ar.lxxxviij.disti.
eps gubernationem.x.q.j.regenda.⁊.c.seq.xij.q.vij.qua-
tuor. ⁊.c.seq.vj.q.iij.placuit.iij.q.vj.c.j.ex̄ de penis.c.ij.de
succes.ab intesta.c.si.pre.c.cum sit.de rap.c.j.de testa.ioan
nes.⁊.c.tua.⁊.c.nos quidē.⁊ in auť.de ecclesiasti.titu.§.si
autem redemptione.colł.ix.C.cōmunia de succes.in.l.fre
derici.q̄ incipit oēs peregrinos.§.j.C.de epis.⁊ cler.nulli
liceen.ff. ad municipa.qui ex victo. Sꝫ ⁊ aliquoties red-
ditur pecunia illi qui eam illicite dedit. vt ex̄ de simo. ve-
niens. ¶ Quid si is q̄ tenetur restituere factus est nō sol
uendo. Potest distingui: vtrũ nihil oīno possit reddere:
vel possit aliquid/sed nō totum: vel nō potest cōmode.s.
absqꝫ periculo sustentationis sue necnō vxoris ⁊ familie.
Respondeo vbi nihil oīno potest reddere: sufficit contri
tio ⁊ cōfessio ⁊ ꝓpositum quādo cōmode poterit.xiiij.q.
vj.si res.ex̄ de solutio.odardus. Qd verum est si nota est
paupertas.ex̄ de vsu.cum tu.§.penulti. Talis eñ nec ex-
cōmunicari debet:vt dicit.c.odardus.nec alia pena mul-
ctari:vt dicit.c.cum tu. Sed qualiter intelligis φ sit nota
pauptas: Et quidē quādo cedit bonis. Ideoqꝫ tali debet
sacerdos cōsulere si de pauptate dubitat:φ cedat bonis.
vt pre.c.odardus. Sꝫ nũquid sufficit hec cessio:ita φ nul
la sit alia penitentia iniungenda: Non:quia nec solutio
vel satisfactio facta etiam plenarie sufficeret. vt no.s.e.§.
proxi.ꝟ. Quid si raptor. Nam licet cessio seu solutio q̄ad
satisfactionē lesionis seu iniurie proximi sufficiat:adhuc
tñ nō est ecclesie satisfactum nec deo sicut al's dicif ex̄ de
sen.excom.cum desideres.§.si.g. Judex ecclesiasticus et
christi vicarius.ꝓ iniuria in lesione ꝓxi. facta deo q̄ p̄ce-
pit nō furtum faciendum. Exo.xx. Deutero.v.xxxij.q.iiij.
meretrices.in quo ois iniusta ⁊ illicita alieni occupatio
siue acquisitio ꝓhibetur.vt ibi.⁊.xiiij.q.v.penale.q̄ etiaz
dixit Matth.xxij. ⁊ Mar.xij. Luce.x. Leuiti.xix. Diliges
ꝓximũ tuũ sicut teipm.de peni.dist.ij.charitas.j.ꝓ trans-
gressione diuini p̄cepti p̄dicti imponet penitentiam salu
tarem:⁊ sic ecclesie sponse christi cui⁹ authoritate hoc fit/
⁊ spōso suo christo simil'r satisfaciet. Et in hoc sepe offen-
dunt plurimi sacerdotes:qui credentes sufficere satisfa-
ctionem: nihil aliud imponunt ꝓ pctō cōmisso in contre-
ctiōe rei aliene.sed simpliciter absoluũt. In hoc etiam
sepe delinquũt multi pctōres: qui credũt sibi sufficere φ
satisfaciũt:nec transgressionē quā fecerũt/postea ɔfitent.
Sed certe ex q̄ q̄s semel hoc peccatũ cōmisit: quātacũqꝫ
pnia ducat et nō ɔfiteat (hoc contēnens intelligas) in-
nocens esse non desinit.sicut al's dicit.l.ff.de redhibi.ac.
quis sit fugitiuus.ff.de fur.qui ea mente.ff.vi bo.rap.nō
prodesse. ¶ Si vero non est soluendo oīno siue simpli-
citer:puta q: pōt in partem satisfacere: sed nō pōt cōmo-
de:tunc sacerdos debet talem inducere ad contritionē ⁊
veram penitentiā peragendā.hoc modo dicat ei. Fili q̄d
vis eligere de his duobus: vel restituere id qd potes: et
penas gehēnas euadere/⁊ cum deo eternaliter gloriari:
vel nō restituere:sed retinere: ⁊ in perpetuũ cuꝫ diabolo
tormētis intolerabilibus cruciari: Si dicat φ eligit tor-
menta:inducat ad contritionē.si nullo modo pōt induci
apparet φ ei nō potest dari penitentia salutifera:nec ab-
solutio fieri sed cōsiliuꝫ tñ.ex̄ de peni.φ quidā. Sinautē
ex pncipio vel ex post facto per inductionē discreti sacer-
dotis eligit penitentiā:⁊ conteritur de peccato:tũc dicat
ei sacerdos φ emendet statim vel intra certum tempus
quicquid potest cōmode emēdare:⁊ de reliquo petat ve-
niam humiliter ⁊ deuote.si pōt ipsam inuenire: bene est.
si non potest:tunc cũ voluntate illius cui debet satisfieri

Quid si quis sol uēdo nō sit.

paulatim singulis annis vel mensib⁹ vel alijs tēporibus emendet qđ poterit:vel cōponat vel conueniat amicabiliter cū ipso leso vel spoliato:ꝛ de suis reditibus moderate ita ꝙ vita sibi remaneat quosqꝫ plenarie fuerit satisfactum assignando:vel seruiat ei ꝓ residuo vel parte ei⁹.legiť et not.eẋ de iude.c.j.glossa.iij. ¶ Quid si plures sunt et alij volunt dilationē concedere vel in totū remittere: alij nolunt? Tunc debet ei sacerdos cōsulere ꝙ vadat ad iudicem contentiosum:qui in ista discrepatiōe stabit maioris partis iudicio. Et intelligitur maior pars: primo respectu cumuli debitorꝫ/nō personarꝫ. Qđ si omnia eq̄lia sint:erit humanior sententia.i.eorꝫ qui in dilatione danda cōsentiunt preferenda.ar.eorꝫ que legunť et no. eẋ de proba.et literis. in glos.sicut.j. In quo quidē non distinguitur inter hypothecarios ꝛ chirographarios creditores.nec ex dilatione ad prescriptionē temporalem aliqđ preiudiciū creditoribus generatur. C.qui bo.ce. pos.l.fi. ¶ Qđ si nullam potest inuenire misericordiā: tūc absqꝫ dilatiōe teneť satisfacere:vel bonis cedere.quia talis peccator semper est in mora.ff.de conditio.fur.in re fur.ꝛ ar eẋ de simo.cum in ecclesie. ꝛ legitur ꝛ no.e.ti.mattheus de testa.filius.maxime vbi lesi egent ꝛ fame pereunt.ar. de ꝯse.dist.iiij.venerabilis.ꝛ.c.seq.ꝛ.c.ne qđ absit. ꝛ di.v. baptizati.semꝑ eñ vitanda est mora vbi timetur periculum.vt ibi.ꝛ.xxviij.dist.de syracusane.ꝛ de elec. cum inter vniuersas.ꝛ.c.ne ꝓ defectu.¶ Sed quid si nō immineat tale periculum:ꝛ is qui tenetur nō pōt induci ad restitutionē statim faciēdam:nec is cui debet fieri restitutio ad dilationem aliquā concedendā? Puto ꝙ discretus sacerdos pōt suam ꝯscientiam informare ex eo ꝙ intendat gerere vtiliter negotiū creditoris. Nam si videt ꝙ non pōt aliter recuperare in perpetuū:vel nō ita cito: vel non ita cōmode:pōt recepto iuramento ꝛ alia sufficienti cautione si habere pōt dilationē ꝯcedere sub hac conditione/si hoc adimpleuerit intra terminū constitutum/absoluere peccatorem.vt sic creditor qđ ei debetur recuperet:ꝛ peccator nō recedat a p̄sbytero desperatus.cōprobantur hec ff.de nego.gest.soluendo.ff.de minoribus.ait p̄tor.§.j.ff. de pigno.actio.solutum.§.solutam.ff.de solutio.soluere. Sed pone ꝙ guerra fuit inter duos milites vel p̄ncipes vel duas ciuitates vel castra: ꝛ hincinde iniusta: multa etiam dāna hinc inde data sunt:postea facta est pax inter ipsos:ꝛ dāna hinc inde data remissa:nūquid hec remissio extenditur ad hoīes ꝛ validitores vtriusqꝫ? Non videtur nisi ꝛ de eorꝫ ꝯsensu sit facta.ar.C.de transac.l.j.ꝛ.l.transactionis placitum.ꝛ.l.preses.ꝛ.l.vbi pactum.eẋ de ma.et obe.c.si.ff.de transac.l.iij.ꝛ.l.qui cum tutoribus.ꝛ.l.nulli. ff.de pac.si vnus.§.pacta.℣.ꝛ in summa.ꝛ.l.si cōuenerit. vel nisi forsan alr̄ non possit haberi pax:vbi quidem vtiliter partis geritur negotium vtriusqꝫ.ꝛ sic pōt itelligi.ff. de pac.conuentionē.alr̄ quomodo possum remittere ius hois mei:quū nec posset ab eodem tantūdem extorquere sine rapina? vt patet in ijs que no.s̄.eo.in.§. pxi.℣.qđ de questis.¶ Quid de illis qui simul furtum comittunt vel rapinam:nūquid quilibet pōt absolui restituendo id qđ ad eum puenit:quum nec ad aliud induci possit? vide qđ dixi.s̄.e.§.primo.℣.quid si neuter raptorum.ꝛ p̄cedē. ¶ Sed nūquid ille qui nihil pōt restituere de alieno/rapina/vel vsura/vel ꝯcussione/vel fraude:tenetur culpam suam dicere:ꝛ veniam petere ab illo cui damnuꝫ intulit? Dico ꝙ sic:si dānificatus scit q: iniuriam sibi fecit in reb⁹ eẋ de iniurijs.si leserit.ꝛ vt li.nō cōte.accedens. Debet eñ sibi satisfacere de eo qđ potest:postꝙ nō pōt de rebus:de verbis.sicut dicit dñs Matth.v. Uade recōciliari fratri tuo.¶ Si predictam formā restitutionis quā posuit contēnat peccator:non est ei securitas ꝓmittenda. q: non dimittitur peccatū nisi restituatur ablatuꝫ. xiiij.q.vj.si res. Ideo ꝯsiderare debet talis verba Aug.dicentis. Nihil vilius vel miserabilius:ꝙ ꝓpter nummū/deum contēnere. Nihil enim ꝓdest hoi si vniuersum mūdum lucretur ꝛc. Matth.xvj.Luce.ix.eẋ de simo.mattheus.in fi. Faciens posse suū dum viuit/dum sanus est/ꝛ tutus recedit ꝛ securus.xxij.q.ij.faciat.de peni.dist.vij.c.j.ꝛ.ij. ¶ Hec autē in summa notent et retineant sacerdotes: ꝙ s̄m ꝙ maior vel minor fuit fraus vel dolus vel violentia:minor vel maior debet esse discretio iudicātis.ꝛ vbi maior apparet contritio:maior est venia vel remissio misericorditer facienda.de peni.dist.j.mensuram. Sed etiam quia quasi totus mūdus vel fere/libenter occupat alienum:ꝛ difficulter restituit.vnde hoc vitio quasi totus est irretitus: q: a maiore ad minorē omnes auaritie student: ꝛ omnes sequūtur retributiones. Esa.j. Hiere.vj.ꝛ.viij.sic debet sacerdos equitatem rationabilem seruans per mediū currere.ne se veritate vel remissione nimia aliquos sibi cōfitentes desperatos vel nimis securos relinquat.ꝛ sic perire faciat quos ad rectam viam ab inuio discreta equitas poterit reuocare.eẋ de transac.c.vlti. Instruant etiam raptores ꝛ oēs iniuriatores ac eorum cōplices medici animarum ꝛ spūales iudices:vt super ijs quos offendūt humiliter veniam postulent.ne illi remaneant in rancore:sꝫ ꝛ potius hinc ꝛ inde sic ex toto corde non ficto sed vero. Matth.xviij.ꝛ.vj.xxiij.q.iiij.si illic.sibi ad inuicem rem tētant omnia:vt a patre celesti peccatorum suorum remissionem plenariam valeant obtinere,iuxta id. Remittite ꝛ remittetur vobis. Luce.vj.

¶ Repertorium super restitutione. B

CIrca hoc etiā sciēdum est ꝙ vbi restitutionis locus est:nō sufficit cautionē dari:nisi impossibilitas sit in causa.sup quos vide qđ legiť ꝛ no. eẋ de of.ordi. ꝑsenti.li.vj.in glos. Jo.an. que incipit/ꝛ sic.ꝛ no.eẋ de vsur.q: frustra.glos.ij. Itē notandū ꝙ restitutio rerū in foro ꝯtentioso qñqꝫ fit in simplū:ꝛ h̄ sufficit in foro pnie.xiiij.q.v.nō sane.qñqꝫ i duplū lxxxix.di.decēter.xij.q.ij.in legib⁹.qñqꝫ in q̄draplū.e.q.cū deuotissimā. Qñqꝫ in.ix.partib⁹.xlvij.q.iiij.q̄squis (al's est.c.si q̄s domū) Qñqꝫ in vndecuplū.xij.q.ij.in legibus. ¶ Item ꝑ iniquā s̄niam spoliatus debet restitui.eẋ de ꝓcura.ex insinuatione. Et p̄do est restituendus.eẋ de resti. spo.in lr̄is.iij.q.j.§.placet. Et restitutio debet fieri cū fructibus ꝑceptis:ꝛ qui ꝑcipi poterunt nō solum de amissis; eẋ de resti.spo.cōquerente.ꝛ.c.grauis. ¶ Item quū res non pōt restitui:in equiualenti debet fieri restitutio.eẋ vt li.pen.ecclesia.¶ Item res que subiacet restitutioni:nō pōt alienari.no. Inno.de elec.q: ꝓpter.¶ Itē ℣e nō penitet q̄ ablatū nō restituit quū pōt. vt sepe dictum est. vt xiiij.q.vj.si res.xxiij.q.viij.pessimā.de rap.c.ij.de pe.dis.v. falsas. Qui rem alienā cōsecrat:nō rem sed estimationeꝫ rei restituet.xiiij.q.vj.coperim⁹.¶ Itē eccl'ia non dꝫ rem suā recipere cū augmento.xij.q.ij.fraternitas. Item res ablate ipsi ecclesie ꝓpter delictū plati ipsi eccl'ie sunt reddende.xvj.q.vj.si epm. Item cōitas vel ciuitas teneť cogere ciuem ad reddendū aliena.xxiij.q.ij.dom⁹.¶ Item nō habens vnde reddat:nō teneť in foro pnie:sed vbi tenebať de maleficio al's in foro ꝯtentioso corporaliter castigatur.xiiij.q.vj.c.j. Et postea nō reddet:etsi ad fortunā pinguiorē puenerit.no.eẋ de homi.sicut dignuꝫ.glos.al's inanis.ꝛ Jo.an.eẋ de reg.iur.peccatū.lib.vj. Jo.ꝯtra no. in hoc.c.in glos.ergo adhuc. sed sto cū p̄missis ꝓpter rationē quā ponit Ber.in pre.glos. Et ꝑticeps est criminis q̄ fouet aliena nō reddentē.ibidē.¶ Itē accipiētes repsasalia/ad restitutionē tenenť.ꝛ si ꝯtra clericos fiāt:excōicationem incurrūt.eẋ de iniurijs.ꝛ si pignorationes.lib.vj. ¶ An de dāno dato ꝑ seruū teneať dñs.eẋ de obli.ad rati. c.j.per Innocen.¶ An dans dāni occasionem damnū videatur dedisse. Et damnū qđ ex culpa sua ꝓcedit/sibi debeat imputari. Et an in eadem sit pena dās occasionē dāni q̄ faciens.eẋ de iniurijs.c.si.de testi.sicut.de ꝯces.pre.q: de homi.de cetero.vj.di.c.j.l.di.studeat.c.sepe.c.clericum.

furti nomine qđ intelligē dum.

¶ Ad hec sciendū ꝙ furti nomine prohibita est in decalogo ois illicita alienie rei vsurpatio.xiiij.q.v.penale. xxxij. q.iiij.meretrices.ꝛ ideo quicūqꝫ cōtrectat rē alienā inuito dño furtuꝫ cōmittit:ꝛ ad restitutionē teneť. legiť ꝛ no. eẋ de elec.dudum.ij. Uñ ꝛ qui minima furať.i. contra voluntatem domini tollit:ad restitutionē tenetur. Uñ confessores pueris ꝛ alijs accipientibus fructus arborum vel ligna vel aliud quodcūqꝫ comestibile vel vsibile quantumuis modicū/etiam ad valorem vnius denarij restitutionē debēt facere fieri.xiiij.q.vlt.c.vlti.insti. de rerū diuisio. §.gallinarū. Grauius tamē puniť furtum ex auaritia cōmissum:ꝙ ex inopia.xij.q.ij.fraternitas. Unde ꝛ prelati dilapidatores rerum ecclesiasticarū/fures sunt:ꝛ ad restitutionē tenenť.x.q.ij.c.vlt. eẋ de elec.ꝙ sicut. Unde ꝛ qui per ostium nō intrat ad beneficium:fur est:ꝛ ad restitutionem teneť fructuum omniū quos recepit. xxiij.q.iiij.tres personas.eẋ de elec.dudum.ij. Et adde qđ no.s̄.§. quib⁹. ver.j.cū ver.se.in ar.xlvij. Unde ꝛ fures clerici authoritate superiorū possunt incarcerari ꝛ tormētari quousqꝫ res exquirantur.v.q.v.illi qui.xiiij.q.vj.c.j.ꝛ de pe.c.j.eẋ de appella.dilectis.ꝛ deponi.lxxxj.di.presbyter. Et qui percipit fructus bñficij quo priuatus de iure est:fur est: ꝛ ad restitutionē fructuum teneť. vt dixi proxime in alio casu per ca.p̄.dudum.ij.ꝛ no.per Inno.de prebē.de multa. ¶ Uerum q: materia restitutiōis latissima est: nec posset breuibus cōprehendi:ex predictis.s̄. quibusdā casibus vtilib⁹ et quotidianis magis necessarijs pro alijs remissiōes facio. De materia ergo restitutionis vide Inno. eẋ de resti. spo.olim illo.ꝛ de appel.dilectis.de iureiu.sicut.ꝛ.j.de immu.ec.quia plerīqꝫ. de homi. sicut dignum. de furtis. qui cum fure.de vsu.cūtu.ꝛ per alios per Ray. in summa sua in secundo li.in ti.de incēdijs ꝛ furtis. vsqꝫ ad fi. libri per Ostien.in sum.de penitētijs.§.fi.in titulis de raptoribus/ꝛ de furtis/ꝛ de iniurijs/ꝛ de restitutione spo.eẋ. Et.xiiij. q.v.ꝛ.vj.ꝛ.xvij.q.iiij.per totū.vj.q.iij.placuit.xij.q.ij. in antiquis.ꝛ.c.in legib⁹.ꝛ de pe.di.j.vulgaris.ꝛ.l.aut facta.de cō.di.v.discipulos.iij.q.j.per totū.¶ Expedito statu apostolico sub quo posui crimina ꝛ peccata ꝛ defectus membrorū ecclesie militātis:ꝛ sub quo tractaui plenissime in prima parte statum ecclesie apostolice:ꝛ statum papalem apostolicū:ꝛ statum episcoporū successorum apostolorū. lxviij.dist.quorum.ꝛ planxi ruinā eius:in ista secūda parte nunc ad statū martyrum transeamus.

¶ Articulus.xlviij. A

OT ad sanctam matrē ecclesiā vocem dirigēs/sciscitor: ab ea dicēs/Ubi sunt martyres tui o eccl'ia sancta christi sanguine dealbata ꝛ expurgata ꝛ mūdata lauacro aque in verbo vite? Eph.v. Spōsus tuus spōsus sanguinis est. Exo.iiij. Sanguis ei⁹ ornauit genas tuas:vt appareas rubicūda christi sanguine passionis rubicundi in ea. Cañ.v. Tui martyres indyti in sanguine agni suas stolas consueuerūt dealbare. Apo.xvij.ꝛ sanguine ꝓprio christi sanguinē recōpēsare:ꝛ te in suo sacro sanguine cōsecrare.xxvij.di.sacrosancta.ꝛ super cementū sacrosancti sanguinis te edificare: ꝛ vtrūqꝫ postē tuū ꝛ supliminare suo sanguine linire. id est affectū ꝛ intellectū.vide de conse.dist.ij. quid sit sanguis. ¶ B Et synteresim q̄ est iudiciū cōsciētie.vt pertrāseūtis angeli euaderes percussurā. Exo.x.ꝛ ꝑ tui spōsi ꝛ eorū sanguinē propriū introires semel in sanctasanctorū redēpta sanguine dñi ꝛ seruorū. Heb.ix. Spōsus tuus septies pro te sanguinē suū fudit. In circūcisione. Luc.ij. Oratione post cenā. Luc.xxij. Flagellatione. Jo.xviij. Mar. xiiij. Capitis spinarū coronatione. Jo.xviij. Manuū apertione cū clauis/ꝛ pedū perforatione. Luc.xxiij. Lateris apertione. Jo.xix.sicut fuerat figuratum. Nume.xix. de vitula rufa:scꝫ carne christi cui⁹ sanguine septies aspergebatur tabernaculū.pš.xxj. Foderūt man⁹ meas ꝛ pedes meos. vt intingať pes tuus.i.affect⁹ in sanguine in passione christi. Tu eñ ecclesia benedicta es ille ager acheldemach.i. sanguinis ꝓ quo illi.xxx.denarij q̄ fuerunt preciū sanguinis dñi:dati sunt in sepulturā peregrinorū. Mat.xxvij.ꝛ Acť.j.quia vere peregrini sumus.j. Peť.ij.sepulti. Roma. vj.in te ecclesia per mortificationē.ij. Corꝫ.iiij.corporis illius sacri sanguinis agni per cōpassionem ꝛ crucis baiulationem stigmata retinētes. Gaľ.vj. Unde Aug. Prouidentia autem dei factū puto vt preciū saluatoris non peccatoribus sumptū prebeat:sed peregrinis requiē subministret.vt iā exinde christus ꝛ viuos sanguinis sui passione redimat:ꝛ mortuos preciosa passiōe suscipiat. Precio ergo dominici sanguinis ager figuli cōparatur. Legun⁹ in scripturis ꝙ totius generis humani salus redēpta sit sanguine saluatoris.j. Peť.j. Apoc.j. Ager ergo iste mundus hic totus est. Matth.xiiij. Figulus autem qui mūdi possit habere dominatū:ipse est qui vascula nostri corporis fecit de limo. Geñ.ij. Isti⁹ itaqꝫ figuli ager christi sanguine emptus est peregrinis. Peregrinis inquā qui sine domo patria ꝛ toto orbe exules iactabātur: requies christi sanguine prouidetur. Istos autē peregrinos dico qui renūtiantes seculo ꝛ nihil possidentes in mūdo. Matth. xix.in christi sanguine req̄escunt.pš.iiij. In pace in idipm dormiā ꝛ requiescā. Sepultura eñ christi nihil est aliud ꝙ requies christiani. Consepulti eñ sumus sicut ait apostolus Roma.vj.cū illo per baptismū in morte. Nos ergo peregrini in hoc mundo sumus ꝛ tāꝙ hospites in hac vita. Lu.ij. Corꝫ.v.versamur.hucusqꝫ Aug. Sed hodie martyres istius tēporis tepefacti a sanguine sacrosancto agni immaculati.j. Peť.j.ex sanguinibus. Joā.j.polluti sunt.i. peccatis.de conse.di.iiij.si quis autē (al's est sub.c.ꝓprie) pollutū sanguinem tangunt. Osee.iiij.sanguis sanguinē tetigit. Carnis ꝛ sanguinis reuelationē habent. Matth. xvj.de nobili sed carnali sanguine. Pš.xxix. Que vtilitas in sanguine meo.gloriātur. Sanguinem innocētem fundunt.cōtra pš.cv. Effuderūt sanguinem innocentē. Carni ꝛ sanguini acquiescūt.contra Gala.j. Sanguis innoxius effusus in terra cōtra eos clamat ad dominū. Geñ. iiij. Lupi sunt domināes in ecclesia. Pascūtur sanguine. Anima vniuscuiusqꝫ eorꝫ in sanguine est. Leuiť.xvij. Totā te sanctam ecclesiā implent homicidiorū sanguine.cōtra id.xxiij.q.v.penas.ꝛ.q.viij.sepe.cū.c.seq.ij.q.vij.§.his ita. ij.eẋ de rap.in archiepiscopatu.¶ O luna. Canť.iiij.pulchra ecclesia sancta:vere adimpleť de te ꝙ tota quasi versa es in sanguinē. Luc.xxj. Acť.ij.ꝛ aque.i.populi conuersi sunt in sanguinē. Apo.xj.q: sanguinē sanctorū effundunt cum suis sanguineis capitibus. Apoc.xvj.ꝛ sanguinē bibent vt digni sunt.vt ibi quia ebrij sunt de sanguine sanctorū ꝛ de sanguine martyrum iesu. Apo.xvij.sed de⁹ vindicabit sanguinem seruorum de manibus meretricis magne que corrupit terram in prostitutione sua. Apo.xix. Et sanguis impiorū tuorum filiorū homicidarum super eos in crudelitate mitantiū: quia iustum sanguinem effuderūt. Matth. xxiij.sicut iudei ipsi sanguinē.vnde ibi Hiero. Sanguis eis super nos ꝛc. Perseuerat vsqꝫ in presentem diem hec imprecatio super iudeos:ꝛ sanguis dñi nō aufertur ab eis. Heu iam in tuis filijs sceleratis ad vindictā ad literā sanguinis procedis.cōtra id eẋ de rap. in archiepātu.ꝛ iura pre.in additione. Iā gladiū materialē cōtra preceptū dñi extra vaginā traxisti. Mat.xxvj. xxiij.q. j.§.j. Et nedū vnā aurem cōtumacis precidisti.xxiij.q.j.si petr⁹.sed multorꝫ corpora/vtinā nō aias occidisti. nec memor fuisti ꝙ Dauid sanctus ꝓhibitus est templū dño edificare: quia vir sanguinis erat.j. Paralipo.xxij.j.q.vij.si quis omnē.de cōse.dis.j.c.j. Quid tibi o pia:o misericors: que nō claudis gremiū redeūti. C.de sum.tri.inter claras xxij.q.iiij.duo ista.eẋ de hereti.super eo.lib.vj.ꝛ sanguini cū sanguine. Quid tibi o pacifica et benigna ꝛ guerris? Nonne arma tua lachryme sunt ꝛ orationes? xxiij.q.viij. conuenior. Nōne clypeus tuus vnctus.ij. Reg.j.fides est?

Universidad de Deusto Biblioteca

toꝛax iustitie.ad Ephe.vj.Diligẽs filios tuos cõmuniter:
non comedens.ps̄.lxxviij.quia comederũt Jacob.nõ de/
uoꝛans.ps̄.xiij.⁊.lij.Qui deuoꝛant plebem meã.Non no/
uerca.quia miscẽt aconita nouerce.Nõ hiena.Nõ lamia.
Threñ.iiij.sed mater ⁊ agna.xij.q.ij.qui abstulerit.Lũbis
succincta charitatis ⁊ castitatis:nõ carnalitatis ⁊ crude/
litatis.calciata pedes in pꝛeparationem euãgelij pacis.
viij.q.j.olim.Esa.lij.⁊ habens gladiũ spiritus: qd̕ est ver/
bum dei:ad transfigendũ coꝛda cõtumacium superba/et
couertendũ:non ad hoĩes occidendũ.xxiij.q.ij.inter hec.
Hec sunt arma apostolica tua.Ephe.vj.Nũquid dictum
est tibi a sponso tuo ꝙ diligas inimicos.Mat.v.Luce.vj.
xxiij.q.iiij.§.ex his.Nã etsi mali multi filij:tamen tui sunt:
et multi futuri boni ⁊ tui legitime nati.Matth.xxj.Amẽ
dico vobis:q: publicani ⁊ meretrices pꝛecedent vos in re
gno dei.Quot publicani ⁊ meretrices/homicide ⁊ sacri/
legi/depopulatoꝛes agroꝛũ/raptoꝛes virginum/molles/
pꝛoditoꝛes/parricide/⁊ sceleratissimi peccatoꝛes/et infi/
delissimi patrini in domo tua peruersi:sed tandem respi/
ciente eos chꝛisto cõuersi/nunc cũ ipso habitãt:ipsum be/
nedicunt ⁊ laudãt.Nũquid nosti/De nemine desperandũ
est in hac vita:de pe.dist.vij.nemo.⁊.xxxij.q.ij.ancillam.⁊
q.iiij.recurrat.in fi.q: ⁊ latro in die suspendij sui ⁊ obitus
in paradisum introiuit.Luc.xxiij.℣.Ambꝛosius.Uita em̃
est esse cuꝫ chꝛisto.⁊ vbi chꝛistus:ibi regnũ.⁊ de hoc.xxvj.
q.vj.agnouimus.⁊.c.si pꝛesbyteri.de pe.dist.j.impoꝛtuna.
et Apostolus perditus se suspẽdit.Matth.xxvij.de peni.
di.iij.iudas.⁊.c.sceleratioꝛ.¶ E O in charitate nimia
despõsata in misericoꝛdia ⁊ miserationib⁹.Osee.ij.Quid
te vindicas:Spõsus tuus sibi vindictã reseruat.Pꝛouer.
xxij.Deut.xxxij.ad Rom.xij.⁊.xxiij.q.j.§.j.quia ipe est zelo
tes visitans patrũ peccata ⁊c.Exo.xx.xxiij.q.iij.§.ex his.
j.q.iiij.§.ecõtra.⁊ dicebat tibi.Matth.v.Luc.vj.⁊.xxiij.q.
j.§.j.Poꝛrige maxillam alterã percutienti.⁊ qui angaria
uerit te mille passus:vade cũ eo.ij.milia.Jo.vj.⁊ in pꝛe.§.
j.Increpabat discipulos ignem cõtra samaritanos petẽ/
tes.Luc.ix.xxiij.q.iiij.ꝙ chꝛistus.Suadebat animã pone/
re pꝛo amicis/qui eã posuerat pꝛo inimicis.Jo.xv.vt da/
ret itelligere.ẜm Greg.ꝙ nobis amici sibi inimici existũt
qui nos persequuntur.Sed ⁊ ille ignitus apostolus q̃ te
per euangeliũ genuit.j.ad Coꝛ.iiij.⁊ q̃ infirmabatur te/
cum:⁊ vꝛebatur tecũ de tuo scãdalo.ij.ad Coꝛ.xj.dicebat
tibi.Uince in bono malũ:⁊ noli vinci a malo.⁊ si esurierit
inimicus tuus:ciba illũ.si sitit:potũ da illi ⁊ sic carbones
ignitos amoꝛis cõgeres super caput eius.ad Rom.xij.⁊
xxiij.q.iiij.§.ex his.Et iterũ.Cum oĩbus pacem habẽtes
quantũ in nobis est.ad Rom.xij.⁊.xj.q.iij.inter verba.ibi
exponũtur hec verba.Et charitas patiens est.j.ad Coꝛ.
xiij.q: non reddit malũ pꝛo malo.Benigna est: q: reddit
bonũ pꝛo malo.de his.xxiij.q.iij.sex differẽtie.Quam diu
regina deaurata auro p̄mo ⁊ purissimo amoꝛis.ps̄.xliiij.
Pꝛouerb.iij.O sancta ecclesia sic fecisti:per totũ mũdum
ramos extẽdisti:⁊ barbaras nationes tibi subegisti.xcij.
di.legimus.⁊ in tribulatione martyꝛum tuoꝛum creuisti.
xij.q.j.futuram.⁊ paupertate tua altissima diues virtuti/
bus fuisti.ij.ad Coꝛ.viij.et in humilitate tua cũ tuo spon/
so vbilibet terrarum adoꝛata ⁊ exaltata fuisti.Luce.xviij.
Sed postꝙ vindictas expertuisti:thesauros auri ⁊ argen
ti fecis terre non ante pedes tuos.Act.v.sed ante coꝛ po/
suisti:sanguinẽ fudisti:terreni regni gloꝛiã vsurpasti:a mã
suetudine ⁊ castimonia et ceteris virtutibus recessisti:in
mẽbꝛis tuis minoꝛata fuisti.vtrãꝗ Asiam quasi ⁊ Aphꝛi/
cam perdidisti.fidem tuã sacrosanctã etiam per magnam
partem Europe vbi habitas pꝛauis operibus.O sponsa
sine macula.xj.dist.quãuis.maculasti cũ quibusdã mem/
bꝛis tuis peruersissimis:⁊ per occasionẽ tue in membꝛis
pꝛecipue pꝛelatoꝛũ crudelitatis filioꝛum tuoꝛũ coꝛda ad
tuã obedientiã indurasti.Claues enim tue ꝑ tuos recto/
res ꝑfidos affectatos ⁊ diuisos vsurpate causa ⁊ animo
exoꝛdine.xj.q.iij.§.si ergo.de sentẽ.excõ.sacro.oberrantes
quam:ꝙ essent timende ⁊ tenẽde.xj.q.iij.sentẽtia.⁊.§.cum
ergo.contẽptui habentur.Et tue sentẽtie passim late/nec
lãce amoꝛis ⁊ iustitie trutinate.xj.q.iij.q̃ recte.poti⁹ respi
cientes potentiã ⁊ superbiam:ꝙ misericoꝛdiã ⁊ humilita
tem:nõ medicinales.vide qd̕ scripsi supꝛa in pꝛima parte
in.§.nunc querendum.in ar.lxix.sed moꝛtales.xxiij.q.iij.
coꝛripiãtur.⁊.c.notandũ.⁊ ex̃ de sen.excõ.cum medicinas
lis.lib.vj.existunt hominis vtriusꝗ.Obstetricante enim
manu tua/non percutiente ⁊ occidente/extrahẽdus erat
coluber toꝛtuosus.Job.xxvj.ad fi.Natura em̃ hoĩs nobi/
lis est.ẜm Senecã.facilius ducitur ꝙ trahatur.Et seruas/
to consilio senioꝛum cũ misericoꝛdia ⁊ benignitate:nõ cũ
scoꝛpionibus ẜm consiliũ iuuenum superboꝛum ⁊ stolido
rum regẽdus erat populus/etiã contumax:non cedẽdus.
Pꝛopter quod eũ perdidisti:quia ipsum per indiscretio/
nem ⁊ superbiã diuisisti.⁊.x.tribus apostatãtibus a te in
vniuerso oꝛbe/vtinã due tibi ⁊ Roboam capiti tuo pape
⁊ nostro(Roboam interpꝛetatur dilatãs populũ)in fide
⁊ moꝛibus remaneãt tibi salue.ad hoc.iij.Reg.xij.vñ.q.j.
deniꝗ.j.q.j.si quis inquit.Hierusalẽ Hierusalẽ(sic enim
interpꝛetatur pacifica)plena olim iudicio cum misericoꝛ/
dia.xlv.dist.disciplina.iustitia oleata olim habitauit in te.
nũc autem vere homicide.Esa.j.Cõuertere igitur ad do
minum deum tuum iustum ⁊ pium.cui misericoꝛdia cum
iudicio decantaẜ in Ps̄.c.et eijce abs te filios Agar ancil/
le:q: feri sunt.⁊ manus eoꝛum contra oẽs/⁊ manus oĩm
contra eos.Geñ.xvj.Quid tibi ⁊ Cayn fratricide:Geñ.
iiij.de peni.dis.j.nũquid cayn multo hoꝛribilius filijcide.
ex̃ de his q̃ si.occi.ff.ad.l.põpe.de parrici.Quid etiã tibi
⁊ Nemroth venatoꝛi hominũ ⁊ oppꝛessoꝛi:Geñ.x.vj.dist.
§.fi.Quid tibi ⁊ indignationi ⁊ amaritudini infellica co
lumba:ij.q.vij.non omnis.Dimitte synagogam occidere
⁊ occidi.talionibus vti.dentẽ pꝛo dẽte/oculum pꝛo oculo
expetere.Leuiẜ.xxiiij.xxiij.q.iij.sex differentie.⁊.q.iiij.§.ex
his.⁊.c.cũ in lege.Sed pꝛopagatoꝛ tuus per quẽ chꝛistus
loquitur dicit tibi Petrus caput tuũ.Non reddentes ma
lũ pꝛo malo.j.Peẜ.iij.⁊ pꝛe.c.sex differentie.Et ille pacifi
cus Salomon(sic em̃ interpꝛetatur)qui tibi delõge oꝛa/
bat dicebat tibi.Oculi tui colũbarum.Canẜ.iiij.in pꝛin.
xxxvj.di.§.ecce.in fi.non vulturũ/nõ coꝛuoꝛum rapidoꝛũ/
qui de moꝛte pascuntur.ij.q.vij.non omnis.Templũ tuũ
Gedeon.i.chꝛistus q̃ interpꝛetatur tentatio humilitatis
mee:tẽplum tibi cõstruxit:nomen ⁊ titulũ sibi imposuit/
Dñi pax.Judicũ.vj.⁊ ille ps̄.cxxiiij.⁊.cxxvij.dicebat/Pax
super israel.¶ D Aug.In vno verbo esse bonũ statuẽs Pacis
et in tribus literis trinitatis designatiuis.in.P.pater.in cõmen
A.triangulari fili⁹:in quo triplex substantia:verbũ/caro/ datio.
⁊ anima.in.X.q̃ est duplex cõsona: spũssanctus ab vtroꝗ
pꝛocedẽs.ex̃ de sum.trini.fideli.lib.vj.Omne bonũ indu
dens.ꝑpter quod vltimo sponsus tuus de hoc mũdo mi/
graturus ad patrẽ/eam tibi ꝑ testamento reliquit dicẽs.
Pacem meã do vobis.pacẽ relinquo vobis.Joã.xiiij.vbi
Aug.Pacem reliquit in hoc seculo:in qua manentes ho/
stes vincimus:⁊ vt etiã hic inuicẽ diligamus.pacem suã
nobis dabit in futuro seculo:quando sine hoste regnabi/
mus:vbi nũquam dissentire possumus.Pax autẽ nobis
ipse est:⁊ quũ credimus ei quia ipse est:⁊ quũ videbimus
eum sicut est.Sed quid est ꝙ vbi dicit pacẽ relinquo vo/
bis:nõ addidit/meam.vbi vero dixit/do vobis:ibi dixit/
meã.An foꝛte hic aliquid latet.Pacẽ enim suam eã voluit
intelligi qualem habet ipse.pax vero ista quam nobis re/
liquit in hoc seculo:nostra potius dicẽda est/ꝙ ipsius.illi
quippe nihil repugnat in seipso: quia nullũ habet omni/
no peccatum.nos autem talem pacem nunc habemus in
qua adhuc dicamus/Dimitte nobis debita nostra.Mat.
vj.de peni.distin.iij.de quotidianis.⁊ distin.j.tres autem.
Quod vero dominus adiunxit/Non quomodo mun/
dus dat:ego do vobis.quid est aliud: nisi quomodo ho/
mines dant/qui diligunt mundum: qui pꝛopterea dant
sibi pacem:vt sine molestia mundo perfruantur:⁊ quãdo

iustis dant pacẽ vt non eos persequãtur:Pax esse non po
test vera:vbi nõ est vera cõcoꝛdia:quia disiuncta sunt coꝛ/
da.Est aũt pax serenitas mentis:trãquillitas animi:sim/
plicitas coꝛdis:amoꝛis vinculum:consoꝛtium charitatis.
Nec poterit ad hereditatẽ domini peruenire: q̃ testamen
tum pacis noluerit obseruare.Nec potest cõcoꝛdiam ha/
bere cum chꝛisto:qui discoꝛs voluerit esse cum chꝛistiano.
hucusꝗ Aug.ad hoc.xc.di.per totum.xj.q.iij.inter verba.
xxiij.q.j.noli.Nec hoc diciẜ quin per contẽptibiles.j.Coꝛ.
vj.xj.q.j.§.ex his omnibus.in terris tibi subiectis merum
imperium exercere valeas:⁊ animaduertere in facinoꝛo/
sos.ex̃ ne cleri.vel mona.episcopus.li.vj.vt boni quiete vi
uant maxime sub gremio tuo.xxiij.q.v.non frustra.di.iiij.
c.j.⁊ ex̃ in pꝛohe.decre.Rex pacificus.quin etiã rebellib⁹
tuis ⁊ te persequẽtibus per hereticam pꝛauitatẽ bella va
leas indicere.xxiij.q.v.si audieris.⁊.q.viij.vt pꝛidem.⁊.c.
hoꝛtatu.cum si.vt eos ad sinũ tuũ deducas:ne filij tui de/
liri recedant a te:sed reuertantur etsi coacti.xxiij.q.iiij.ni/
miũ.c.displicet.cum.c.seq.Sed quia habere pacẽ/volun/
tatis est:bellũ autem debet esse necessitatis.vt in Macha
beis apparet in libꝛis eoꝛũ.ex̃ de reg.iur.quod nõ est.Nõ
enim pax queritur/vt bellum exerceatur: sed bellũ fit/vt
pax queratur.xxiij.q.j.noli.Maxime ergo tu pugna per
alios coacta:esto in bellando pacifica:vt eos quos expu/
gnas ad pacis vnitatem vincẽdo perducas.Te ergo per
tuos fideles pugnantem necessitas depꝛimat:non volun
tas.⁊ sicut per te resistenti violẽtia redditur: sic victoꝛijs
capto misericoꝛdia debeẜ.vt pꝛe.c.noli.¶ E Que autẽ
in bellis tuis maxime pꝛohibẽtur:hec sunt.nocẽdi cupidi
tas.vlciscendi crudelitas.implacatus ⁊ implacabilis ani
mus.feritas rebellandi.libido dominãdi.concupiscentia
possidẽdi.A duob⁹ vltimis tentaris maxime.hec ẜm Au/
gu.pꝛohibẽtur in bello.xxiij.q.j.quid culpatur.⁊.c.milita
re.adde qd̕ scripsi.s̄.eo.in.§.quibus ergo.℣.vt autem.in
ar.xlvij.⁊ in.§.seq.Tu ergo benigna ecclesia/que chꝛistũ
pacificum facis inter tua vbera cõmoꝛari.Canẜ.j.Et que
cum his qui oderũt pacem:pacifica debes esse.ps̄.cxix.⁊
xj.q.iij.inter.Tu que ramum virentis oliue in oꝛe poꝛtas.
Geñ.viij.ex̃ de sacra vnc.c.vnico.§.penulti.Tu q̃ obuias
chꝛisto venienti ad te cũ ramis oliuarum pacificarũ.ver/
sus.Adiuuat in bello pacate ramus oliue.figuratarum.
Neemie.viij.quia ibi figurabaris.Tu que vncta es a spõ
so tuo chꝛismate olei ⁊ balsami delibuto.ex̃ de sacra vnc.
c.vnico.pꝛe tua synagoga consoꝛte.vt in ps̄.xliiij.Et que
vnctionem accepisti nedũ a tuo capite quod est chꝛistus.
vt pꝛe.c.de sacra vnc.c.vnico.sed a barba eius/apostolico
pacifico cetu:⁊ barba discipuloꝛũ choꝛo descendente vsꝗ
ad te:que es vestimẽtũ eius.xvj.q.vij.sicut.vt in ps̄.cxxxij.
Ecce ꝙ bonum ⁊ ꝙ iocundũ ⁊c.Tu etiam que facis vnã
curiam in tuis electis cũ illa celesti Hierusalẽ.xxxij.q.iiij.
recurrat.que sedet in pulchꝛitudine pacis.Esa.xxxij.Di/
mitte pharetrã ⁊ arcum Esau venatoꝛis.Geñ.xxvij.hasti
le ⁊ lanceã Goliath.j.Reg.xvij.pugionem ⁊ sicam:a qua
sicarij dicũtur.legitur ⁊ no.de homici.sicut dignũ.§.eos.
glos.sicarij.⁊ omnia arma ⁊ bella carnalia:quia non sunt
ꝓpꝛie tua.vt dicit.ij.Coꝛ.ix.electionis vas.Sed designa/
tiua spiritualis pugne.xxiij.q.j.nisi bella.Sed induere ci/
licio:⁊ aspergere cinere.Hiere.vj.Job.xlij.Josue.iij.He/
ster.xiiij.de peni.dist.iij.achab.Plãge ⁊ vlula interfectos
populi tui vtraꝗ moꝛte cũ Hiere.in Threnis.⁊ Hiere.ix.
Audiatur vox tua O pulchꝛa Rachel in Rama.i.in excel
so ploꝛatus ⁊ vlulat⁹:⁊ noli recipere consolationẽ.Mat.
ij.in fi.quia filij tui in montibus Gelboe.i.in decursu car
nali/in quib⁹ nec ros deuotionis/nec pluuia cõpunctio/
nis est.vtinam non opera tua.i.maloꝛũ membꝛoꝛũ tuoꝛũ.
⁊ inclyti tui ⁊ pꝛesidẽtes in ecclesia interfecti sunt.ij.Re/
gũ.j.⁊ non sunt.quia timeo ꝙ suũ felix esse perdiderunt.
quia ⁊ in anima ⁊ in coꝛpoꝛe cõmuniter perierunt.Quis
dabit oculis tuis fontẽ lachꝛymarũ: vt nec quiescant pu/
pille oculoꝛũ tuoꝛum:et plangas eos ⁊ te:que foꝛsan tãti
sanguinis fusi rea in membꝛis tuis fuisti: timens ne rex
exercituũ missis exercitibus angeloꝛum te tribulet ⁊ ho/
micidas perdat.Matth.xxj.¶ F Quis enim pꝛelato/
rum tuoꝛũ qui te videntur regere:teste cõscientia poterit
pꝛoclamare cum Paulo.Mundi sunt manus mee a san
guine interfectoꝛũ.Act.xx.⁊.xliij.dist.ephesijs.Numquid
merito potest dici.Merito pateris ⁊ patieris.q: peccasti
in filios tuos:quoꝛũ miserta non es quũ depꝛecarẽtur te:
et non exaudisti eos:sed pꝛocurasti per crudelia membꝛa
tua eoꝛũ sanguinem fundi:En sanguis eoꝛũ exquiritur.
Geñ.xlij.et sparsus clamat ad deum de terra: ⁊ vindictã
petit.Geñ.iiij.Hiena bestia moꝛtuos deuoꝛat.Tui nutri
tij/optimates tui/capita.Amos.vj.in populis/crudelio/
res ea/viuos homines deuoꝛant.comedunt Jacob.Ps̄.
lxxviij.deuoꝛant plebẽ tuam vt cibũ panis.vt ait Dauid.
ps̄.xiij.⁊.lij.⁊ postꝙ occiderint:sacrificãt in altari sangui
nis manibus sanguinolentis ⁊ coꝛdibus:⁊ bibunt sacro/
sanctũ sanguinem sacramẽtaliter qui pꝛo populo effusus
est/cum consciẽtia cruentata.de cõse.dist.ij.qui scelerate.
⁊.c.accesserunt.Quin insuper qui in bellis iniustis dede/
runt consiliũ auxilium vel fauoꝛem vbi multi ceciderunt:
sine aliqua dispensatione a te obtenta/contra sacros ca/
nones pꝛomouẽtur assidue celebꝛãtes/irregularitate du
plici irretiti.lj.dist.qui in aliquo.xxiij.q.viij.his a quibus.
l.dist.sepe.ex̃ de homi.sicut dignum.de excess.pꝛela.ex lite/
ris.de accusa.inquisitionis.j.rñ.¶ G Sed posses dice
re:etsi martyꝛes coꝛpoꝛales istis tẽpoꝛibus non sint in do
mo mea:sunt tamẽ martyꝛes spirituales.vtinam sic esset.
Scio enim ẜm Augu.in sermone beati Laurentij/ꝙ vita
chꝛistiani si ẜm euangeliũ viuit in cruce ⁊ martyꝛio: est tẽ
perantia in abundãtia/cum.xlj.dist.delicie.Dauid.Casti/
tas maxime in adolescẽtia/cum Daniele.Dani.per totũ.⁊
Joseph in egypto.Geñ.xxxix.Largitas in penuria/cum
Tobia.Tob.iiij.in fi.ẜm Berñ.In iniurijs Patiẽtia.xxiij.
q.j.paratus.Ad inimicos Beneuolẽtia.xxiij.q.iij.sex diffe
rentie.Ad afflictos coꝛdis cõpassiui misericoꝛdia.xlv.dis.
vera.ẜm Greg.martyꝛia sunt:sed vere perpaucos habes
filios talibus martyꝛijs laureatos.vñ Greg.Martyꝛes
sine ferro esse possum⁹:si patientiã in animo veraciter cu
stodimus.Et idem.Qui doloꝛẽ exhibet in aliena necessi/
tate:crucem poꝛtat in mente.Et idem: Ferre cõtumelias
et inimicos diligere/martyꝛiũ est in occulta cogitatione.

Sed pꝛohdoloꝛ contra martyꝛiũ temperantie tui abun
dantes crapulati sunt.contra Dauid.ex̃ de vi.⁊ hone.cle.
a crapula.Mense eoꝛum plene vomitibus.de cõse.dis.v.
ne tales.quia non ad necessitatẽ/sed ad voluptatem reci
piunt alimẽta.vnde Greg.in homil.Cum audieritis pꝛe/
lia ⁊c.Ubertatis abũdantiã non ad necessitatem carnis/
sed ad peruersitatẽ intoꝛsimus voluptatis.Coꝛda eoꝛuꝫ
non eructãt verbũ bonum ẜm Dauid.ps̄.xliiij.sed eoꝛum
ructus ex pꝛegrauato vẽtre feroꝛem exhalant: ⁊ diuersis
ferculis saginati indigeriem suã eructãt:ad celum coꝛda
habentes.cõtra pꝛeceptũ domini.ebꝛietate ⁊ crapula pꝛe
grauata.Luc.xxj.vbi Basilius.Singulum animalium a
conditoꝛe omñiũ in deo habet intrinsecus causas facien/
tes ad tutelã consistẽtie pꝛopꝛie.pꝛopter quod ⁊ chꝛistus
dedit nobis hanc monitionẽ:vt que illis a natura/vel no/
bis auxilio rationis ⁊ cautela cõtingant: fugientib⁹ qui/
dem peccatũ.vt irrationabilia fugiunt moꝛtifera pabula
inquirentibus vero iustitiã:sicut illa herbas nutritiuas
requirũt.Eadem vero admonitio egrotantes sanat:⁊ sa
nos perficit seruatoꝛes pꝛesentiũ:pꝛouisoꝛes futuroꝛum:
non alienoꝛũ censoꝛes:sed suoꝛũ scrutatoꝛes: non dimit/
tẽtes intellectum seruũ fieri passionũ:sed irrationale ani/
me subijciẽtes rationali.Itẽ Titus ibi.q.d.Cauete ne lu/
mina vestre mẽtis grauentur:q: crapula ⁊ ebꝛietas fran
gũt pꝛudentiã:quassant fidẽ:operanẜ naufragia.Itẽ ibi
Basili⁹.Est autẽ ebꝛietas nimius vsus vini.Crapula ℣o
anxietas ⁊ nausea q̃ est in edacitate.Sicut igitur cibis vt
nõ esuriamus:sic ⁊ potu ne sitim patiamur vtendũ:vitã/

do diligentius lapſum. Fallax eſt enim vini ingeſtio. Anima autem a vino libera prudentiſſima erit ⁊ optima. ſed humectata vini vaporibus quaſi quadã nube velatur. ad hec. xlj. di. quiſquis. ⁊. c. parſimonie. c. delicie. xxxv. diſt. per totũ. xliiij. di. comeſſationes. de cõſe. di. v. ſicut tibi. cum. c. ſeq. ⁊. c. nihil. ex̃ de vi. ⁊ ho. cleri. a crapula. ¶ Cõtra martyriũ caſtitatis. Caſtitas aũt nedũ in pueris ⁊ adoleſcentulis vt Daniele ⁊ Joſeph dictis. ſ. ꝟ. pri. q̃ in ligno corruerũt. Thre. iiij. ⁊ in iuuenibꝰ qui in immũditia infirmati ſunt. Eſa. xl. Juuenes in infirmitate ſua cadent. ſed etiã in ſenibꝰ impudicis: qui videtur regere populũ: periclitata eſt. q: iudicia dei nõ attendẽtes ⁊ ad celum oculos nõ leuantes. Joã. xj. Luc. ix. ex̃ de cele. miſ. cũ marthe. §. j. fetores libidinis amplexantur: vt ſic inueterati dierũ malorũ merito poſſint dici: ⁊ ſcindi per medium angelico enſe digni. Danie. xiij. ex̃ de p̃ſum. cũ in iuuenture. Nũ eñ deficiente calore naturali continẽtiores eſſe deberent: ⁊ quãto morti viciniores efficiũtur: tanto ſolicitiores atq; timidiores eſſe deberẽt. lxxxvj. di. tanta. ipſi econuerſo immundiores igne alieno. de pe. diſ. iij. inter hec hircũ. j. ⁊ vſq; ad cõſumptionẽ deuorante. Job. xxj. ſuccẽſi ⁊ audaciores ad deũ prouocãdum fiunt: vt eorũ ſenectus nõ venerabilis. Sap. iiij. lxxxiiij. di. porro. ſed apud deũ ⁊ hoies abominabilis habeatur. ⁊ maledicti pueri centũ annorũ increpatione prophetica nuncupentur. Eſa. lxv. ij. q. vij. paulus. ⁊ condẽnentur cõparatione vite/a pudiciſſimis pueris/ſenibus moribus venerabilibus Joſeph ſaluatore Egypti experte tenebrarum carnis. Gen. xxxix. Samuele induto ephot lineo puriſſime mũditie. j. Reg. ij. Hieremia mũdo nato/q: in vtero ſanctificato. Hiere. j. ⁊ Joanne baptiſta pellicea zona in ſignum premortuorũ lumborũ accincto. Matth. iij. vbi Hiero. Zona pellicea qua cinctus erat et Helias/mortificationis indicium eſt. Et Daniele frugali ad conſeruationẽ honeſtatis. xliiij. di. §. j. Danie. j. prefigurãtibus dominicã puriſſimã ⁊ angelicam caſtitatẽ. de iſtis bonis pueris. lxxviij. di. §. hoc regulariter. ¶ Cõtra martyriũ largitatis in paupertate. Ubi aũt ille martyr erit vt Tobias largus in penuria. quũ vix intra te O mater eccleſia inueniãtur largi in abundãtia ſicut eſſe deberent? lxxxvj. diſt. non ſatis. ⁊. c. archidiaconũ. Plurimi enim tui preſules ⁊ rectores de patrimonio. ex̃ de p̃ben. cũ ſm chriſti patrimoniũ ſuorum conſanguineorũ ampliantes/vel nouiter edificãtes. ex̃ de elec. cũ ex eo. ꝟ. ne ſicut. li. vj. ⁊ in fraudem ſuarũ eccleſiarũ inſtrumenta emptionũ in perſonis ſuorũ attinẽtium conficientes. xij. q. iij. c. j. ⁊. q. iiij. c. j. ⁊ ex̃ de pecu. cleri. c. ij. nec pauperes buccellã in eorũ aceto intingere permittunt: nedũ in vino. Job. xxxj. Si comedi buccellã panis ſolus. ante eorũ valuas vlceroſi iacent: nec eis micas panis porrigunt. nec familia crudelitatem dñi imitata. Luc. xvj. vbi Amb. Jta eñ ſunt cõditionis humane immemores: vt tãq̃ ſupra naturã ſiti de miſerijs pauperũ incentiuũ ſuarum capiãt voluptatũ. Rident inopẽ. inſultant egẽti. ⁊ quorũ miſereri debuerant/ijs auferunt vniuerſa. xciij. diſt. diaconi. v. ibi etiã Aug. de verbis domini. Jnexplebilis eñ eſt diuitũ auaritia. xlvij. di. ſicut. c. bonorũ. nec timet deũ: nec hominẽ veretur. Luc. xviij. nõ parcit patri: amico fidẽ nõ ſeruat: viduã opprimit: rem pupillorum inuadit. ¶ Canes impudici. lxxxviij. di. nemo. tui cornuti canibꝰ diuerſi generis domũ plenam habentes: ⁊ eos (qđ pudet ſcribere) intra ſinus ⁊ gremiũ nutrientes cum eis ludẽtes/⁊ caudas eorũ palpantes/nedũ panem filiorũ pauperũ. xvj. q. j. ſi cupis. et orphanorũ eis tribuũt ad edendũ. Matth. xv. ſed perdicibus ⁊ caponibꝰ ⁊ alijs carnibus eos alunt. Jncarcerati aũt vermibꝰ ſcaturiunt. Captiui etiã pro quibus ſacra vaſa conflata vendi iubentur. xij. q. ij. aurũ. ⁊. x. q. ij. hoc ius. in cõpedibus ⁊ catenis languidi ⁊ paralytici in plateis ſtercoribus ⁊ porticibus incenati dormitant: nudi frigore algẽt: peregrini foris in vijs hoſpitantur: ⁊ ꝓ talibus proſelitis ⁊ miſeris nec panis nec veſtimentũ eſt in domibus prelatorũ: nec vas frigide aque tantũ. Matth. x. g. Mar. ix. vbi Hiero. Non calide. ne ⁊ in calida paupertatis ⁊ penurie lignorum occaſio quereret. Tales prelati nolunt ſibi facere amicos nedum de mãmona iniquitatis. Luc. xvj. quod exponit. xiiij. q. v. §. ſed hoc. i. ſuis ꝓprijs ſi qua habẽt: Sed nec de agape eccleſiaſtice charitatis. xlij. di. c. j. ⁊. c. non oportet. j. ⁊. ij. quũ tamen quicquid habent clerici excepto victu ⁊ veſtitu/pauperũ cenſeatur. x. q. ij. epiſcopus. xvj. q. j. quoniã. de quo. ſ. parte. ij. ar. xxix. §. vlti. ꝟ. de hoc late. B

Patiẽtie martyrium.

SEd de martyrio patiẽtie in iniurijs quid dicemus? Quis hodie intra te mater eccleſia manſuetus aut mitis eſt: qui patiatur ⁊ nõ deducatur ſm ſapientem. i. leſiones cordaliter nõ ſentiat? Quis eſt qui ſe non vindicet: aut corde/aut verbo/aut ſigno/aut actu/quicquid dicat? xxiij. q. j. §. j. ⁊. q. iij. §. j. ⁊. c. ſex differentie. ⁊. q. iiij. §. ex his. ⁊ c. cum in lege. Quis nõ recordatus iniuriarum ciuiũ ſuorum ſibi factarũ? Leuit. xix. Quis orat in ſpiritu ⁊ veritate. Jo. iiij. pro perſequentibus ⁊ calũniantibus eũ? Mat. v. ⁊ Luce. vj. Et quis benefacit ijs qui oderunt eũ? vt pre. §. ex his. Ubi inueniemus mãſuetos ⁊ mites: qui terram viuẽtium hereditent vel poſſideant? Matth. v. vbi Aug. Mites ſunt qui cedunt improbitatibus: ⁊ non reſiſtũt in malo: ſed vincunt in bono malũ. Roma. xij. Rixentur igit immites ⁊ litigent ꝓ terrenis: ⁊ dimicent pro temporalibus rebus. ſed beati mites: quoniã ipſi hereditabunt terram. Jtem Ambroſius ſuper Lucã. Mitiga ergo affectũ tuũ: vt non iraſcaris: aut certe iratus ne peccaueris. Prelatorũ eſt enim motũ temperare conſilio. nec minoris virtutis dicitur cohibere iracundiam q̃ omnino non iraſci. quũ plurimũ illud leuius: hoc fortius exiſtimetur. Sed ⁊ qui ſunt hodie diſcipuli chriſti cordis humilis: quibus dicat magiſter humilis: Diſcite a me: q: mitis ſum: et humilis corde. Matth. xj. vbi Aug. de verbis domini. Non mũdum fabricare/nõ in ipſo mundo miracula facere/ſed q: mitis ſum ⁊ humilis corde. Magnus eſſe vis? a minimo incipe. Cogitãs magnã fabricam cõſtruere celſitudinis/de fundamẽto prius cogita humilitatis. quia quãto quiſq; vult ſuper maius edificium edificare: tanto altius fundamentũ fodit. Quo autem peruenturũ eſt cacumen noſtri edificij? vſq; ad conſpectũ dei. Et ibi Rabanus. Diſcendũ nobis ergo a ſaluatore noſtro/vt ſimus mites moribus ⁊ humiles mentibus. Neminẽ ledamus. neminẽ contẽnamus. ⁊ virtutes quas foris oſtẽdimus more: intus teneãmus in corde. Et ibi Chryſ. Et ideo incipiens diuinas leges ab humilitate incipit: ⁊ magnum premium ponit dicens. Et inuenietis requiem animabus veſtris ⁊c. Uide qđ ſcripſi. ſ. in hac. ij. parte in. c. iij. Thren. in litera Thet. ꝟ. eſt iugum. cũ ꝟ. ſeq. in. vj. ar. Et Ber. Collactanee ſunt humilitas ⁊ mãſuetudo. ⁊ ſicut preſumptio ab elatione: ſic vera mãſuetudo ex vera humilitate ꝓcedit. Mortuus eſt Moyſes mitiſſimus hoim qui erant in terra. Numeri xij. ⁊ vere ſepulcrum eius nõ apparet. Deut. vlti. Samuel etiam ꝓ inimicis orãs. j. Reg. xv. in ſi. defunctus eſt. Sed vbi eſt Paulus qui optat fieri anathema ꝓ fratribus? ad Roma. ix. cum predicto Moyſe petente deleri de libro vite: aut parci populo iſraelitico vitulo immolanti. Exodi xxxij. xlv. diſt. diſciplina. Ubi eſt Dauid qui peſſimũ inimicum Saul cũ de ſola inuidia perſequente. j. Regũ. xviij. ⁊ xix. ⁊. xx. ⁊ quem in ſpelunca potuiſſet occidere: et vite reſeruauit. j. Reg. xxiiij. j. q. j. dominus. ⁊. ij. q. vij. § de his. ꝟ. Jtem in libro regũ. ⁊ in monte Gelboe corruentem plangit: ⁊ planctum ſuper eum docet filias iſrael. ij. Regũ. j. et filiũ filij eius cõmenſalem facit. ij. Reg. ix. ⁊ viros Jabes galaath ſepeliẽtes Saul benedicit ⁊ remunerat. ij. Reg. ij. Sed inſuper Abſalonẽ ſceleſtum perſecutorem filium diuturne deplorat. ij. Regũ. xviij. ⁊. xix. Farcor ſepulcrum iſtius Dauid miſericordis apud nos eſt. Act. ij. ſed nõ ipſe nec miſcdia eiꝰ. q: vacuũ eſt mauſeolũ eius. quũ vix reperiatur hodie ſucceſſor eius in charitate ⁊ pietate. ſed etſi ipſe nõ ſit hic: doctrina tamen eius nobiſcũ eſt. q̃ dicit. pſ. vij. Si reddidi retribuẽtibus mihi mala ⁊c. ⁊ iterũ. Cum ijs qui oderũt pacẽ eram pacificus. pſ. cxix. Et ideo vere fuit homo ſcđm cor dei. j. Regũ. xiij. Act. xiij. ⁊. j. q. vij. ſi q̃s omnẽ. quia nil ſic facit hominẽ ſimilẽ deo/ſicut miſericordia: maxime in p̃latis. quia nil tã peculiare eſt imperialis maieſtatis: q̃ humanitas: per quã ſolam ſeruatur dei imitatio. ſm. l. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. ſi. ¶ Uerũ de martyrio cõpaſſionis quid dicam? quod ſcriptũ eſt. Amos. vj.

Cõpaſſionis martyriũ.

Nil cõpatiebantur ſup cõtritione Joſeph ſcꝫ pauperis ⁊ afflicti. Jmpietas regnat hodie. ⁊ ideo compaſſio exulat: quia ſoli pij cõpatiũtur. vñ Hugo de ſancto vic. Omnes patiuntur. pauci cõpatiuntur. Pati poſſunt impij. cõpati autẽ niſi pij. Et vtinã homines iſtiꝰ generationis ſibimet bene cõpaterẽtur: ⁊ flammarũ perpetuarũ recordarent. ſed paralytici ⁊ inſenſibiles facti ſunt ſibi. Miſeri etenim hoies toti pergentes. ſm Bern. in ijs q̃ foris ſunt: ignari ſunt interiorũ ſuorum. Exteriorẽ quippe ſuperficiẽ intuẽtes/ſalua ſibi oĩa ſuſpicantur: nõ ſentiẽtes vermẽ occultũ qui interiora corrodit. cõtra quos dicitur Prouerb. xxiij. Uerberauerũt me: ſed non dolui. traxerunt me: ⁊ nõ ſenſi. Membrũ aũt quod dolorẽ non ſentit: mortuũ eſt. ⁊ inſenſibilis morbus incurabilis eſt. ſm Bern. Quis autem hodie maxime prelatorꝫ ſentit in ſe qđ in chriſto Jeſu? Phil. ij. ⁊ in ſenſu cogitat circũſpectionem dei? Eccl. xiiij. quam habuit in redimẽdo proprio ſanguine vermiculos inimicos? Ubi eſt Jonathas. Jonathas interpretat colũba domini. chriſtianus ſcꝫ dono ſancti ſpiritus in baptiſmate renatus. cui Alexander/chriſtus/alleuãs (interpretatio alexandri) tenebras. q: lux eſt vera. Jo. j. vel auferens anguſtias per gratiã qua eſt plenus. ibi Jo. j. mittat purpuram crucis ſanguine agni. j. Pet. j. immaculati rubricatã. ⁊ coronam triũphanti in cruce vt ſentiat que chriſti crucifixi ſunt? j. Machab. x. Chriſtus in carne paſſus eſt. quis eadẽ cogitatione armatur? j. Petri. iiij. Quis ſtigmata eius in mente ⁊ in corpore ſuo portat? Gala. vlt. xij. q. ij. gloria. ꝟ. multi. in ſi. Quis configitur chriſto in cruce? Quis in ea gloriatur? Gala. ij. ⁊ vlti.

¶ Articulus. xlix. A

O Preciosa ſpõſa chriſti

O Preciosa ſpõſa chriſti eccleſia: iã gloria tua nõ eſt ab intus neq; in cruce. ex̃ de ſacra vnc. c. vnico. §. ad exhibẽdum. ſm Dauid. pſ. xliiij. Nam gloria rectorum tuorũ quedã eſt a partu. ſm prophetã Oſee. ix. q: in eis hodie nõ requirit morũ ſed carnis nobilitas. cõtra id ex̃ de p̃ben. venerabilis. xl. diſ. nos q̃ preſumus. quũ tñ vacãte papatu dixerit ille Piſcatori Petro ⁊ fabri. i. chriſto Mat. xiij. Mar. vj. Luc. iiij. Jo. vj. ſed ⁊ Marcus fabrum eũ dicebat vocari. Mar. vj. q: putabat filius Joſeph: qui erat faber lignarius. filio ſucceſſorẽ querimus: non auguſto. q: nobilitas faſtũ/faſtus litem/lis odiũ parit. no. xxiiij. q. j. qm̃.

Opulẽtie cauſa nimii gloriantium.

¶ Alia gloria tuorũ mercenariorũ prelatorum in theſauris ⁊ pecunia eſt. q: gloriãtur in multitudine diuitiarũ ſuarũ. ſm Dauid pſ. xlviij. paupertatẽ cõculcantes: ⁊ cõtra eã dogmatizantes: ⁊ pecunias iuſtificãtes contra pre. c. gloria. xij. q. ij. ⁊. q. j. clericus. Unde ⁊ ꝓpter eas recipiũt clericatũ recte cõtra id. c. clericus. Nec cogitãt qualiter eccleſijs habeãt deſeruire: ꝓpter qđ habent beneficia. ex̃ de reſcrip. c. ſi. lib. vj. ſed qualiter recipiãt fructus earũ. vñ ſemꝑ querunt quãti valet tale beneficiũ: q: querunt q̃ ſua ſunt: non que chriſti. Phil. ij. viij. q. j. ſunt in eccleſia.

Appetẽtes vindictã fugiẽda.

¶ Alia eorũ gloria eſt quũ vindictas ⁊ alia mala faciũt. Exultãt enim in rebus peſſimis. Prouer. ij. Sed talis exultatio maligna eſt. Jaco. iiij. maxime in victorijs iniquorũ bellorũ ⁊ perditionibꝰ hoim interfectorũ: quos gemitibus ⁊ lachrymis cũ Hieremia plãgere debuiſſent. Hiere. xiij. ⁊. ix. in p̃n. Nec recordãtur qđ ſcriptũ eſt Prouer. xvij. Qui in ruina letatur alteriꝰ: non erit impunitus. ¶ Alia eorũ gloria eſt in quadrigis/⁊ equis phaleratis/albis et pinguibus/loco aſelli dñici. Mat. xxj. Mar. x. Luce. xix. ⁊ Jo. ij. ⁊ domicellis armatis/loco puerorũ hebreorum oliuarũ ⁊ palmarũ deferentiũ ramos. Jo. xij. A talibꝰ armatis capitur chriſtus. Joan. xviij. Contra talẽ gloriam ait Chryſ. Uis cognoſcere chriſti manſuetudinem veniẽtis? cõſidera ſpeciem aduẽtus eius. Nõ ſedet in curru aureo purpura fulgẽti. neq; aſcẽdit ſuper equũ feruidum diſcordie amatorẽ. Non habet in circuitu ſplendentes gladios aut ornamẽta terribilia armorũ: ſed ramos florẽtes: teſtimonia virtutis ⁊ pietatis. Non recordãtes q̃ ſplẽdor clericorũ maxime prelatorũ humilitas eſt. c. di. contra morẽ. ⁊ arma eorũ lachryme ⁊ orationes. xxiij. q. viij. conuenior.

Nimius epularũ et ornatuum luxus.

¶ Alia eorum gloria in dapibus ⁊ vtẽſilibus exquiſitis thalonibus/tapetis/cortinis/poculis aureis cryſtallinis argẽteis ⁊ mutatorijs nedũ. x. cũ Naamã ſyro. iiij. Reg. v. ſed. xx. aut plerũq; amplius/annulis aureis ⁊ gẽmatis/⁊ iocalibus arcis plenis/⁊ thalamis cameris ⁊ lectis eburneis ⁊ ornatis tapetibꝰ pictis ex egypto ſtrate ſunt eorꝫ camere: aſperſa ſunt eorũ cubilia myrrha ⁊ aloe ⁊ cinnamomo. Prouerb. vij. Sed de corporibꝰ potius cadaueribus quorũdam eorũ aſcendit fetor. Eſa. xxxiij. Eſdre. j. vt non videãtur camere ⁊ diuerticula dei ſeruorũ: ſed triclinia regũ ⁊ imperatorum. quũ apoſtoli quorũ vices ipſi tenent. lxviij. diſt. quorũ. pre fame ſpicas alieni agri fricauerint ⁊ comederint. Matth. xij. ⁊ Luc. vj. de cõſe. di. v. diſcipulos. ⁊ mantellis ⁊ tunicellis vilibus cõtenti fuerint ⁊ paucis. Luc. ix. quia de domo in domũ ibant expediti abſq; pera ⁊ ſacculo: de craſtino non cogitãtes. Matth. vj. Luce. xij. xj. q. iij. ira. ſed cogitatum ſuũ in dño iactandum. pſ. liiij. ⁊ ſpem in eo habẽtes q̃ veſtit lilia et paſcit volatilia. Mat. vj. Non recordantes prelati iſtius tẽporis q̃ illorum ſucceſſores in vita ⁊ iuriſdictione eſſe debẽt: de quibꝰ dicitur Heb. xj. Circuierunt in melotis ⁊ in pellibꝰ caprinis/egẽtes/anguſtiati/afflicti/in ſolitudinibꝰ errantes/⁊ in mõtibus ⁊ in ſpeluncis ⁊ in cauernis terre. cõtra tales prelatos. xlj. diſt. epiſcopus vilem. xxxv. di. eccleſie. ¶ Alia eorũ gloria in argumentis ſophiſticis ⁊ terrenis ſcientijs eſt. cõtra id Hiere. ix. Non glorietur ſapiẽs in ſapientia ſua. Tales exquirũt prudentiã que de terra eſt: non doctores: ſed negotiatores. Baruch. iij. Sapientes ſunt vt faciant mala: bene autẽ neſciunt facere. Hiere. iiij. Et dicentes ſe eſſe ſapiẽtes/ſtulti facti ſunt. ad Rom. j. ⁊. xlix. di. c. j. ꝟ. albugine. ſapientes inquã in verbo in quo euacuatur crux chriſti. j. ad Cor. j. ibi vide ſatis de iſta ſapientia carnali. ⁊ Jac. iij. vbi vocatur terrena/animalis/⁊ diabolica. vnde Bern. Mentes impie cõtente ſcientijs que inflant: eas q̃ edificant neſcierũt. luciferi quidẽ tales ſunt: non igniferi. vñ loquens Ber. diabolo ait. O lucifer: ſi fuiſſes ignifer/nunq̃ cecidiſſes. Tales non ardent ⁊ lucent cum Helia ⁊ Joanne. Jo. v. Jlle erat lucerna ardẽs ſcꝫ per amorẽ. ⁊ lucens ſcꝫ per ſplendorẽ. vnde Ber. Tantũ lucere/vanum: tantũ ardere/parũ. Ardere ⁊ lucere perfectũ. ⁊ de Helia Eccli. xlviij. dicit in p̃n. Et ſurrexit Helias ꝓpheta quaſi ignis: ⁊ verbũ ipſius quaſi facula ardebat. vñ in pre. loco Joã. v. Jlle erãt ⁊c. ait Alchuinus. Joannes enim erat lucerna/illuminatꝰ a chriſto luce/ardens fide ⁊ dilectione/lucẽs verbo ⁊ actione. Carnales ſciẽtes ſunt angeli tenebrarum trãſfigurati in angelos lucis. ij. Cor. xj. xxvj. q. v. epiſcopi. ⁊. c. nec mirum. xxix. q. j. §. j. ex̃ de regu. licet. §. verum. ſed veritate nudati/ſemper diſcẽtes/nunq̃ ad veritatem ſciẽtie peruenientes. ij. ad Timo. iij. xxvj. q. v. nec mirum. vltra colũ. ſed ⁊ margaritam ſcientie. ex̃ de tranſla. epiſcopi. poſt tranſ. ſi quam habent/per vitam abominabilem denigrantes. De talibus dicitur Prouerb. xj. Circulus aureus in naribꝰ ſuis. i. porci/mulier pulchra ⁊ fatua male morigerata/videt literatus male morigeratꝰ. vt dr in collatione Neſteroth de ſciẽtia ſpũali in lib. collationũ Jo. caſſi. Sermocinatio autẽ domini cũ ſimplicibus eſt ⁊ humilibus. Un q̃ ambulat ſimpliciter: ambulat confidenter. Prouerb. x. dũ tamen cum ſimplicitate columbina ſit

mista/sicut dicit dñs/astutia serpentina. Matth.x. Esto-
te ergo prudētes sicut serpētes:et simplices sicut colūbe.
xxxvj.dist.§.ecce.vbi Hiero.vt per prudentiā deuitent in-
uidias:per simplicitatē non faciant malū.⁊ serpētis astu
tia ponitur in exemplū:q: toto corpore occultat caput.et
illud in quo vita est/protegit.ita ⁊ nos toto periculo cor-
poris/caput nostrū qui est christus.ex̄ de sacra vnc.c.vni-
co.℣.sed vbi.sub.§.vnde in veteri testamēto.custodiam⁹.
Item ibi Remigius.id est fidē christi integram ⁊ incorru
ptā seruare studeamus. Rabanus. Solet etiā serpens eli
gere strictas rimas per quas trāsiens veterē pellē exuat.
similiter predicator trāsiens per angustā viam veterē ho-
minē oīno deponat. Item ibi Remigius. Pulchre etiam
dñs predicatores serpētis astutiam monet habere:q: pri
mus homo per serpentē deceptus est.de peni.di.j. serpēs.
ac si diceret. Quia hostis callidus fuit ad decipiēdū vos:
prudētes sitis ad liberandū. Ille laudauit lignū:vos lau
date crucis virtutem. Itē ibi Chrys. Sicut autē pruden-
tiā serpentis oportet habere:vt in principalibus nō leda-
mur:sic ⁊ simplicitatē columbe in nō vindicando quū in-
iusta patimur:neqꝫ per insidias alicui nocēdo. Itē Remi
gius. Ideo autem dñs hec duo sociauit:quia simplicitas
absqꝫ prudētia facile decipi potest: ⁊ prudētia periculosa
est alicui nocēdo nisi simplicitate temperetur.ad hec.xvj.
q.j.si cupis.vj.q.j.ex merito.in fi.ij.q.vij.non omnis.xxxvj.
dist.§.ecce. Idiotas em̄ ⁊ elingues elegit dñs discipulos:
vt nō gloriarentur contra eū. Perdā enim(inquit)sapiē
tiam sapientiū ⁊ prudentiam prudentiū reprobabo. Ubi
sapiens.vbi scriba? Stultā deus fecit sapientiā hui⁹ mun
di.j.ad Cor.j.ex̄ de pben.venerabilis.que oīa intelligunt
de abusu sciētie ⁊ de scientijs reprobatis.xxxvij.di.si quis
grāmaticam.⁊.xxxviij.dist.quāuis.vbi de hoc.xxvj.q.ij.§.
his ita.in fi. ¶ De sancta sciētia ⁊ ea bene vtēribus loqui-
tur in magna parte liber Prouer.⁊ Sapiētie ⁊ Eccl'i.⁊.j.
ad Cor.j.⁊.ij.c.⁊.xxxvij.⁊.viij.dist.per totū.⁊.xliij.di. sit re
ctor.⁊.xxxvj.§.ecce.⁊ ex̄ de renū.nisi cum pridē.§.pro defe-
ctu. Et donum sciētie inter septē dona spūssancti cōputa-
tur. Esa.xj.⁊ Cherubin que plenitudo sciētie interpretan
tur in ordine prime hierarchie secūdus est. de peni.dist.ij.
principiū.℣.omnis. Sed cōtra de scientia presumētes ait
Bern. Multi multa sciunt:⁊ semetipsos nesciunt. Alios
inspiciunt:⁊ seipsos deserunt. Et idem iterū. Multo me-
lior et laudabilior es si te cognoscis: ꝙ si te neglecto co-
gnosceres cursus siderum:vires herbarum: cōplexiones
hominū:naturas animaliū:⁊ haberes omniū celestium ⁊
terrestriū scientiā. Item Aug. Indocti rapiūt celū:⁊ nos
cū nostris literis in infernū descendimus. Plato ⁊ Aristo
tiles ⁊ Auerroes cum alijs paganis philosophis/Orige
nes ⁊ Arrius cū alijs subtilibus hereticis tenebras exte-
riores incolūt:quia nō deum glorificauerūt. Rom.j. Non
saluat ꝓphetare/predicare/⁊ mysteria vtriusqꝫ testamēti
noscere/⁊ multos cōuertere/⁊ penitētias audire/⁊ cōsu-
lere/⁊ etiā miracula facere/et male viuere. Sed mādata
dei seruare/⁊ eū ex toto corde amare. Joā.xiiij.j.ad Cor.
xiij.j.q.j.multe.c.teneamus.c.prophetauit.⁊.vide.de peni.
dist.ij.charitas.j.⁊ dist.iij.§.vlti. Dicebat ⁊ ille seraphicus
christi discipulus verus alm⁹ Frāciscus. Tantū quilibet
scit:quantū operaē:⁊ non plus. Itē dicebat loquēs fratri
bus. Si haberes oēm scientiā:⁊ scires interpretari oīa ge
nera linguarū:⁊ subtiliter de celestibus reb⁹ perscrutari:
in ijs nō potes gloriari.q: vnus demon sciuit de celestib⁹
et modo scit de terrenis plus ꝙ oēs homines.licet fuerit
aliquis qui summe sapiētie cognitionē a dño recepit spe-
cialē:vt Salomon. Itē dicebat super verbo Apostoli Lite
ra occidit:spūs autē viuificat.ij.Cor.iij. Illi sunt mortui
ad literā/qui tantū sola verba cupiunt scire:vt sapientio-
res videātur inter alios: vt possint acqrere diuitias hui⁹
seculi ⁊ honorē. Et illi religiosi sunt mortui ad literā/qui
spiritū diuine litere nolūt sequi:sed sola verba magis cu-
piūt scire ⁊ alijs interpretari:ꝙ operari. Et illi sunt viuifi

Non est ob erudi tionem glorian- dum.

cati a spū diuine litere/q̄ omnē literā quā sciūt ⁊ cupiunt
scire nō attribuunt corpori:sed verbo ⁊ exēplo reddūt ex
altissimo dño cuius est omne bonū. Itē dicebat. Quū vi-
deris scientē male viuentē: cogita ꝙ sit vnus de demoni-
bus subtilibus.cognitio in demonib⁹ afflictio erit eis et
est:q: non diligūt quem cognoscūt.⁊ Iaco.iiij. Sciēti bo-
num ⁊ non facienti peccatū est.subaudi maius.de pe.dist.
ij.si em̄ inquit.post colū.⁊ Luc.xij. Sciens seruus volūta-
tem dñi sui/⁊ non faciēs:plagis vapulabit multis. In dei
vero electis ipa cognitio amor est.q: quē cognoscunt hic
diligunt:⁊ perfecti⁹ in patria. Uere quidē qui se ignorāt/
pulchri sunt.i.pulchri apparēt inter mulieres. Cātico.j.
id est inter hoīes seculares:ꝓpter scientiā quā ostendunt.
Sed q: se ignorāt:vel qđ cognoscūt non operanē:pascūt
hedos/suos sensus peculeos. Est em̄ hedus aial.ꝑm glo.
Mat.xxv.peculeū ⁊ olidum. Et vadunt post vestigia gre
gum suor.i.post cogitationes ⁊ affectiones bestiales. Et
specialiter pascūt porcos. Luce.xv.quia vt porci vel sues/
in suis voluptatib⁹ inuoluūtur.ij. Per.ij.de pe.dis.iij.sunt
qui debēt. Et ventrē cupiūt siliquis saturare.ꝑm Aug.sup
pre.c.Luc.xv. Porci sunt immūdi spūs qui sub ipso erant.
Nam ciuis de quo premisit/cui adheserat adolescens:ali
quis aereus princeps est ad militiā diaboli pertinēs.cui⁹
villa est mūdus potestatis ipsius:de qua premisit.⁊ misit
illū in villā.ꝑm Bedā. Porcos pascere/est ea q̄bus immū
di spūs gaudent operari. Siliqua aūt ꝑm Amb.genus le
guminis est:intus inanis/foris mollis:quo corpus nō re-
ficitur:sed impletur vt sit magis oneri. Itē ibi Aug. Sili-
que ergo q̄bus porcos pascebat: seculares doctrine sunt/
steriles/vanitatē personātes:de q̄bus laudes idolorū fa-
bularūqꝫ ad deos gentiū pertinentiū vario sermone atqꝫ
carminibus percrepāt:quib⁹ demonia delectātur. Unde
quū iste saturari cupiebat:aliquod solidum ⁊ rectū quod
ad bonā vitam pertineret/inuenire volebat in talibus:⁊
nō poterat.vñ sequiē. Et nemo illi dabat.q: in sciētijs mū
danis queriē gustus ⁊ fruct⁹ anime:⁊ nō inueniē. q: vere
tales sciētie liberales inflant:et nō satiant. de hoc.xxxvij.
di.§.hinc etiam ille.⁊.c.⁊ ideo. Et studētes maxime diu in
talibus sciētijs appendūt labores:⁊ nō in saturitate:⁊ ar
gentū:⁊ non in panib⁹ diuine scientie anime refectiuis:q̄
sunt panes vite. Eccl'i.xv.de hoc Esa.lv.ad literam. Tales
carnales sciētie destruenē.j.ad Cor.xiij. sed vnū iota diui
ne sciētie non preteribit. Mat.v. Et celū ⁊ terra trāsibūt:
scꝫ in superficie quū purgabuntur. verba autē dei in eter
num stant. Mat.xxiiij.⁊ Luc.xxj.xxxv.q.x.fraternitatis.q:
sacra lex ab eterno est:⁊ ex ore altissimi exijt: ⁊ cū eo ꝑma-
net in euū. Eccl'i.xxiiij. Adde hic qđ scripsi.s.in.§.expedi-
tis nobilib⁹. vsqꝫ ad ℣.v.in ar.xxxiiij.in ista.ij.pte. ¶ Alia
eorū gloria est in decore exteriori:quū sint moribus inde-
cori.c.di.cōtra. Topetum seculariū/portare tōsuram par-
uulam clericalē circūferre ⁊ abscondere:pannis viridib⁹
⁊ rubeis ⁊ exquisiti coloris ⁊ quidā eorū virgatis ⁊ par-
titis se induere.cōtra quos ex̄ de vi.⁊ hone.cleri.clerici.ij.
⁊ pena eorū.eo.ti.quoniā.in clemē. In edificijs ⁊ supelle-
ctilibus decorē querere:pulchros apparere: se comere:et
dealbare:pectere:⁊ ad delectationē balnea frequentare:
pingues ⁊ magnos dextrarios equitare: familiā iuueni-
lem ⁊ diuersis mutatorijs adornatam ⁊ preciosis pannis
amictā ⁊ splēdidam secum ferre:frena argentata ⁊ calca-
ria ⁊ sellas preciosas habere:vt exterior oīs pulchritudo
appareat. Sed glia taliū stercus ⁊ vermis.j.Machab.ij.
Tales fuci meretricij sunt.de cō.di.v.fucare. Tales appa
ratus militantiū mūdo sunt. Tales pōpe Cesaris ⁊ regū
sunt.xxj.q.iiij.⁊ hic adde qđ scripsi.s. in magno.§.postꝙ.i
pn.in ar.x.⁊ in.§.vij.℣.discāt.in ar.xv.in ista.ij.pte. ¶ Un
Paphūcius in collatione de trib⁹ abrenūtiationibus in
lib.collationū Jo.cassi. Ut em̄ virtutes vel ipsa charitas
que earū fons est:in hoc seculo cōquisita/post finē quoqꝫ
huius vite pulchrū ac splendidū amatorē suū reddit. Ita
vitia ad illam perēnem cōmorationē obfuscatam mētem

Secula- res doc- plure fa quis ci paritur.

quodāmodo coloribus tetris infectāqꝫ transmittūt. Pul
chritudo em̄ vel deformitas anime virtutū seu vitiorū gi
gnitur qualitate.ex q̄bus quidam attractus color aut ita
eam splendidā reddit: vt a propheta Dauid.ps̄.xliiij.me-
reatur audire: Et cōcupiscet rex decorem tuum.aut certe
atram fetidā atqꝫ deformem ita vt fetorē proprie turpitu-
dinis ipsa cōfiteatur:⁊ dicat in ps̄.xxxvij. Computruerūt
⁊ corrupte sunt cicatrices mee:a facie insipientie mee.⁊
dñs alibi Hiere.viij.in fi.ad eam. Quare(inquit)nō est
obducta cicatrix filie populi mei? Cultū ⁊ decorem virtu-
tum requirit dñs in ecclesia sua:non colorū.ex̄ de vi.⁊ ho.
cleri.cum decorem.⁊ de immu.eccle.decet domū.lib.vj.de
pe.dist.ij.§.romanos.℣.illa anima.al's est.c.in ps̄.⁊ Cañ.
v. Rex noster speciosus forma pre filijs hominū. cui⁹ pul-
chritudinē sol ⁊ luna miranē.vt dicit alma Agnes. In cru
ce liuet:pallet:sputis illitus deformatur:non est ei species
neqꝫ decor:⁊ quasi leprosus apparet. Esa.liij. Equum nō
habet neqꝫ domicellū.cum vilibus se associat. Jo.iiij. san
ctus sanctor. De quo ordine sunt tales ⁊ prelati ⁊ clerici?
Non habēt ordinem contra apostolū.sed ordinē faciunt.
ij.ad Cor.xij. Expectent locū illū vbi nullus ordo sed sem
piternus horror inhabitat. Job.x. ꝑm Bern. Tota quasi
es inglori a in mēbris mater ecclesia:detenta falsa ⁊ vana
gloria aufers spōso tuo gloriam quā alteri non vult dare.
vñ dicit Esa.xlij. Gloriam meā alteri non dabo. Ipse qui
est rex glorie.ps̄.xxiij.dicit Jo.viij. Ego gloriam meā non
quero.vbi Chrys.q.d.ex honore quē ad patrē habeo hec
locutus sum vobis:⁊ ꝓpter hoc dehonoratis me.sed nul
la est mihi cura huius cōtumelie. Illi em̄ noxas debetis:
ꝓpter quē hec audio. Paulus in gloria ꝓpter christū ait.
j.ad Tim.j. Regi seculor immortali inuisibili soli deo ho
nor ⁊ gloria in secula seculorū. Et angeli concinūt Luc.ij.
Gloria in excelsis deo.⁊ de cōse.di.j.hi duo.⁊.c.porro.quā
tu ei aufers in terris.⁊ ideo perdis eius pacē ⁊ gratiam:
et tādem filij tui vane gloriosi perdēt illam verā gloriam
propter istā falsam gloriā.q: quū deum cognouissent:nō
sicut deū sed se glorificauerūt:quia euanuerūt in cogita-
tionibus suis.ad Rom.j.interpretatiuere ꝑ Achor. Josue
vij.j.q.iiij.§.item peccato ciuiū.qui interpretaē lumen fra
tris:qui significat quēlibet xenodoxie deditū:foris lucen
tem intus tenebrosum.q̄ furatur regulā auream diuine sa
pientie oīa regulantis.iij.dis.regula.sibi eā appropriās:
⁊ ex ea placere desiderans hoībus. contra id.j.Per.iiij.⁊
j.q.iij.vendētes.si quis loquitur quasi sermones dei. vbi
Greg. Qui in verbo dei gloriā propriā querit:ius dantis
inuadit,quia scriptum est. Danti mihi sapientiā dabo glo
riā. Eccl'i.lj.quia ex ore eius prudētia ⁊ sciētia. Prouer.ij.
⁊ ps̄.xliiij. Lingua mea calam⁹ scribe velociter scꝫ spūssan
cti scribentis:quia digito dei.i.spūsancto. Joā.viij. Mat.
xij. Luc.xj.ibi. Si in digito dei testamēti tabule cōscribun-
tur. Exo.xxxj. Quis em̄ appropriabit sibi dei doctrinam:
quū filius coeternus. ex̄ de sum.tri.c.j.⁊ in cle.eo.ti. fidei.
pater/⁊ sapiētia eius. Eccl'i.xxiiij.dixerit Jo.vij. Mea do
ctrina non est mea:q: ꝑm Aug.filius a patre est.⁊ quicq̄d
habet:ab eo habet. Furatur etiā Achor chlamydem cocci
neam.i.potentiā vel dignitatē ecclesiasticam:quā sibi ap-
propriat vane gloriosus de ea superbiēdo ⁊ ea abutendo
⁊ qui in eo ꝙ presidet nō deo placere/sed hoībus delecta
tur.cōtra qđ Gala.j. Si hoībus placerē:christi seruus nō
essem.l.di.si quis diaconus.lxxxiij.di.c.vlti. Talis xenodo
xus dicit in corde suo. Deus sum:⁊ in cathedra dei sedeo.
Ezech.xxviij. Sed nō videt quomodo sedet in cathedra.
q: q̄ male sedet in cathedra:iniuriā facit cathedre.xl.dist.
multi, quia super cathedram Moysi sedēt hodie scribe ⁊
pharisei. Mat.xxiij.j.q.j.nō quales.xix.di.ꝑm.sed vtinam
bene facerēt ⁊ bene dicerent.quia os eorum locutū est su
perbiā.ps̄.xvj. ⁊ linguam habent magniloquā.ps̄.xj. Et
loquūtur grandia:⁊ totus eorū sermo superbia est.de pe.
di.ij.si enim inquit.℣.petrus. Sed frequenter malam ha-
bent doctrinā.quia malorū doctorum doctrina mala est.

j.q.vij.conuenientib⁹. Et peiorem vitā: q: mala loquunē:
et peiora agunt. Non magis in regno celor:sed in regno
superborū spirituū vocabuntur. Matth.v. vt sic potētes
dignitate/potētes sint in tormentorū maiorum eternita-
te. Sap.vj.viij.q.j.illud.quia cathedra taliū pestilēs fuit:
maxime simoniacorū vendentiū colūbas.i.gratiam spiri
tussancti:in manuū impositione ⁊ beneficiorum collatio
ne. Et ideo dñs eorū cathedras euertit. Mat.xxj. Marc.
xj. Luce.xix. Joā.ij.j.q.iij.ex multis. Isti tales rectores vel
potius destructores sunt qui primos accubitus in cenis
et primas cathedras in synagogis querūt. Matth. xxiij.
semper ambiētes/⁊ nunꝙ satis bibentes. Utinam hi ꝑm
Bern.ita agiles inuenirētur ad curam:sicut agiliter cur-
runt ad cathedrā. Uere prelati mercenarij ne dicamus fu
res. Mercenarij quidē sunt ꝑm Greg.quia locū quidem
pastorū tenent:sed lucra animarū non querunt. terrenis
cōmodis inhiant.tēporalibus lucris pascuntur.impensa
sibi reuerētia delectantur. De ijs plus ꝙ satis in isto ope-
re dixi:quia satis ⁊ plus ꝙ satis est necesse impingere con
tra eos: qui cū suis ambitionibus totā quasi dei ecclesiā
vastauerunt. De ijs Jo.x.⁊.xxiij.q.iiij.tres personas. Sed
insuper dictus Achor.historia Achor Josue. vij.j.q.iiij.§.
item peccato ciuiū.ducētos siclos furatur:ꝑ quos corpo-
rales ⁊ spirituales diuitie designātur:quas illi furanē qui
in eo ꝙ plus se estimant gloriantur: sicut phariseus in tē-
plo orans ⁊ dicens. Non sum sicut ceteri hoim. Luc.xviij.
Contra qđ dicebat ille inglorius in se/sed in christo sum-
me glorians. Non glorietur fortis in fortitudine sua:⁊ sa
piēs in sapientia sua:⁊ diues in diuitijs suis:sed glorietur
scire ⁊ nosse deū. Hiere.ix.⁊ alter ait. Qui gloriaē:in dño
glorietur.ij.ad Cor.x. Et iterū. Nemo glorietur in homi-
nibus.j.ad Cor.iij. Et iterū. Quid habes quod nō acce-
pisti? si autē accepisti:quid gloriaris quasi nō acceperis?
j.ad Cor.iiij. Et iterum. Gratia dei sum id quod sum.j.ad
Cor.xv. Recte igitur humilis diciē ab Egidio fratre so-
cio beati Francisci q̄ aliena reddit.⁊ omnis superbus fur
et latro sibi appropriās alienū.nihil enim propriū est ho-
minis:nisi peccatū.quia omnis homo mendax. ps̄.cxv.⁊
Rom.iij.⁊ nullus sine peccato.de pe.di.ij.si enim.licet ne-
mo ex necessitate peccet.quia omne peccatū voluntariū.
xv.q.j.§.j.⁊.xxiij.q.iiij. vasis ire.al's est.§.sub.c. nabucho-
donosor. ¶ Dic ergo ecclesia i christo sancto gloriosa/re-
ctoribus tuis xenodoxis querētibus gloriam ab hoībus
et nō deo. Si ego glorifico meipsum:gloria mea nihil est.
Joā.viij. Et ideo talis gloria vmbre similis est: que nihil
aliud est ꝙ priuatio lucis ex obiecto corporis:⁊ que fugit
sequentes ⁊ insequiē fugientes.iuxta illud Eccl'i.xj. Si se-
cutus fueris:nō apprehēdes.⁊ si precurreris:nō effugies
vñ Philosophus. Hoc solū habet humana gloria glorio
sum:ꝙ se appetētes fugit:⁊ se fugiētes apperit.ar.viij.q.j.
in scripturis.j.q.vj.sicut. Quid miseri vane gloriamur:et
conamur vincere alios:⁊ trāscendere vbi premiū non est?
vt dicit glos.Gal.v.sup ℣bo inanis glorie cupidi. Stulti
mercatores sumus:q̄ bonū opus vñ poteramus habere
verā ⁊ eternā gloriā: pro falsa ⁊ momētanea vendim⁹.di-
cente dño Matth.vj. Receperūt mercedē suā. vñ Greg.
Quū ꝓ recto opere laus trāsitoria queriē:eterna retribu-
tione res digna vili ꝑcio vendiē. Et Bern. Quicq̄d fauo
ris captam⁹:deo furamur. Quid etiā infelices hypocrite
sepulcris dealbatis siēs/pleni intus ossibus mortuorū.
Mat.xxiij.laudari cupim⁹:quū simus vituperabiles? vñ
Ber.sup illud Pauli. Ro.viij. Uanitati subiecta est crea-
tura nō volēs. De qua vniuersali vanitate inest nobis vel-
le laudari quū sim⁹ vituperabiles: ⁊ nolle laudare quos
scimus laudabiles. Cōtra qđ dicit Chrys. Hypocrita: vt
q̄d nō vis esse laudabilis: q̄ vis vt lauderis? q̄d formosus
apparere:⁊ formosus nō esse? ¶ Sꝫ o ℣a mater eccl'ia/⁊
nō ficta:simplex/nō duplex:nō rugosa/sed sincera:realis/
nō sūpficialis:humilis/nō elata:formosa interi⁹/nigra in
mortificatiōe corpis exteri⁹;querēs spōsi gloriā/⁊ nō tuā.

Universidad de Deusto Biblioteca

O ethiopissa prius nigerrima. O catula prius immūda. Mat.xv. O alienigena per samaritanā prefigurata. Jo. iiij. τ peregrina. O sanguiflua. Mat.ix. Marc.v. τ Luce viij. O chananea. Mat.xv. O prius ceca τ orphana τ vidua pri⁹ multos habēs amatores. Hiere.iij. Ingrata deo τ nature. Bestiarū socia. Plasmatoris ignara. Promissi messie nescia. Joā.iiij. Omni trāseunti pedes tuos. Esa. xlvij. diuaricans. xxxij.q.v.si paulus. O oleastrū syluestre. ad Rom.xj. Filia tenebrarū ad Roma.xiij. Expers lucis. Serua sensuū exteriorū. Socia reptiliū. Prius idolorum cultrix. Ignominia peccatorū plena. Quis te prouexit in hanc gloriā τ honorem: vt sanctorū sancto despōsareris? Deo viuo spūaliter vnireris? Osee.ij.j. ad Cor.vj. Et sacramētaliter. de cōse.di.ij. in christo pater. τ ex̄ de sum.tri. c.ij. ipsi⁹ sanguine mūdareris ab oibus immūditijs tuis? Ephe.v. Ab ipso luce illuminareris? Jo.j. Et synagoge τ filijs regis. Mat.viij. τ ouibus israel. Mat.xv. preponereris? Et regum vberibus lactareris? Esa.lx. Tantis gratijs tēporalibus τ spūalibus ditareris? Ab oriente in occidentē adorareris? xciij.di.legim⁹. Et deinde gens sancta, populus acq̄sitionis, regale sacerdotiū vocareris? j.Pe.ij. ex̄ de elec. fundamēta. §.j.lib.vj. Clauibus regni celestis ligādi τ soluendi in terra potestate vtereris? Mat.xviij. xxiiij.q.j.quodcūq3. de pe.di.j. quē penitet. Unde totū tibi hoc: nisi a crucis sancta ignominia? j.ad Cor.j.τ.ij. que est tua gloria. Gala.v. Nam a ligno tuus sponsus regnauit Phil.ij. τ in ps.q: ibi cōtra hostem tuū seuissimū triūphauit. Super lignū te portauit. j.Pet.ij. In ligno te multiplicauit granū frumēti qd in cruce caput inclinauit. Jo.xij. τ.xviij. In ligno te ad patriam transportauit. Sap.xvij. Ergo gloria tua τ filiorū tuorū maxime rectorū in cruce est, in fame, siti, nuditate, persecutionib⁹, τ tribulationibus. ij.Cor.xj. Ro.v. Gloria etiā tua testimoniū conscientie tue. ij.ad Cor.j. xj.q.iij. inter verba. τ.c.seq. τ.c.custodi. τ.c.in cunctis. τ ex̄ de sacra vnc.c.vnico.§.j. Gloria tua et pregustatio tua patrie facta est tibi persecutio sicut spōso tuo. Jo.xvj. Gloria tua gloria spōsi tui q̄ est carnis ingloria. Quis gloriabit̄ se mundū habere cor? Prouerb.xx. de pe.di.ij.si em̄.ad.ij.colū. Sed nūquid gloriabitur securis contra illū qui secat in ea. aut figmentū contra figulum. Esa.x.τ.xxix.τ.xlv.di.xxj.inferior sedes. Adde hic qd scripsi.s̄.in prima parte in.§.q: satis.per totū.in ar.lxvj. τ in §.firma colūna.in ar.lxvij. Qui pacē τ gloriam verā querit: inglorius habitat super terrā: querens hic τ tandē in dño gloriari. ij.ad Cor.x. participās gloriā recumbentiū cū Abraā, Isaac, τ Jacob. Mat.viij. Sede ergo in loco nouissimo humilis sponsa christi ecclesia, nihilitatem tuā τ miseriā τ offensiones cōtinuas recognoscēs: vt sit tibi gloria in celis coram simul discūbentibus: dicēte sponso. Amica ascēde superius. Luc.xiiij. vbi Basilius. Occupare ergo locum vltimū in conuiuijs iuxta mandatū conueniēs est. Sed rursus in hūc contētiose irruere reprobum: tamq̄ interemptoriū ordinis, τ causariuū tumultus. τ de eo mota cōtentio equiparabit nos litigātibus de primatu. ¶ Preter genera martyrij q̄.s̄.posui sunt τ alia multa martyria sancta: de q̄bus hodie nec vnū video superesse. Et primo quidē quū quis patitur pro iustitia sicut Abel. de quo Mat.xxiij. a sanguine Abel iusti. vbi dicit Aug. q̄ in Abel triplex pfectio fuit: virginitatis, sacerdotij τ martyrij. dixi in prima parte in.§.xxxvj.in.ṽ. Quid etiā. in ar. xxxvj. De isto martyrio Mat.v. Beati q̄ persecutionē patiūtur propter iustitiā. vbi Chrys. super Mat. hoc est ppter virtutē: propter defensionē aliorū: propter pietatem. iustitiā enim cōsueuit p virtute anime ponere. vt ibi. Nisi abundauerit iustitia vestra τc̄. Mat.v. τ ibi. Primū querite regnū dei τ iustitiam eius τc̄. Mat.vj. ¶ Item Aug. de sermone dñi in monte. Pace enim intrinsecus custodita ac firmata, quascūq3 persecutiones ille q̄ foras scilicet princeps huius mūdi. Jo.xij. missus est, forinsecus concitauit: auget gloriā que s̄m deum est. Item ibi Hiero. Significanter aūt addidit propter iustitiā. multi enim propter sua peccata persecutionem patiuntur: τ nō sunt iusti. Simulq3 cōsidera q̄ octaua vere circūcisionis. Luc.ij. beatitudo martyrio terminetur. Itē Chrys. Non aūt dixit beati qui a gentib⁹ persecutionē patiūtur. ne putes illum solum beatū qui persecutionē patitur ppter idola non colēda. Ideo τ qui ab hereticis persecutionē patitur propter veritatē non relinquēdam: beatus est. quia ppter iustitiā patitur. Sed τ si quis ex potētibus qui christiani videntur: forsitā propter peccata sua correctus a te, fuerit te persecutus: beatus es cū Joā. baptista Matth.xiiij. xxij.q.iiij. vnusquisq3. Si em̄ verum: est q̄ martyres sunt pphete q̄ a suis occisi sunt: sine dubio qui ppter causam dei quid patitur: τ si anus.i.vetula patitur: mercedē martyrij habet. Et ideo non posuit scriptura personas persequentiū: sed solā causam persecutionis vt nō aspicias q̄s te persequitur: sed ppter quid. Itē ibi Hilarius. Sic ergo ad postremū eos in beatitudine numerat: q̄bus oia pro christo pati, qui iustitia est, pronus affectus est. His igitur τ regnū seruatur: quia in cōtēptu seculi sunt pauperes spiritu. De isto martyrio τ materia. xxiij.q.iiij. nimiū. τ.c. qui peccat. τ c.si ecclesia. Sed vbi est hodie talis martyr qui p iustitia velit pati? Multos autē martyres passiuos video in dei ecclesia: adulteros, homicidas, maledicos, alienorū appetitores: sed christianos paucos video p iustitia patientes. j.Pet.iiij. Sed pena s̄m Aug. nō facit martyrem: sed causa. alias coronātur etiā τ latrones. ¶ Secundo. quū q̄s patitur p lege. sicut Machabei. Pro quib⁹ licet passi sunt ante incarnationē agit festum ecclesia. quia sicut ait Bern̄. quod negauit eis tēpus: concessit forma martyrij. quoniā eo modo passi sunt quo τ martyres noui testamēti. Passi em̄ sunt ne transgrederētur legem: sicut τ isti ne agnitā negarent fidē. Alia causa est, fides resurrectionis quā apertissime testati sunt dicentes. ij.Machab.vij. Tu quidem sceleratissime in presenti vita nos perdis. sed rex mūdi defunctos nos p suis legibus in eterne vite resurrectionē suscitabit. Martyrizati etiā pro fide τ lege dei fuerūt tres pueri. de q̄bus Dan̄.iij. xj.q.iij. imperatores. xxiij. q.iiij. quādo. τ.c. nō inuenitur. ¶ Tertio. quū quis patit̄ pro christo.i. vice christi. sicut innocentes in quorū singulis christus putat̄ occidi. Matth.ij. ¶ Quarto. quū quis occiditur p fide christi sicut Stephan⁹. Act.vj. τ alij martyres in nouo testamēto. et isti dicūtur proprie martyres: q: passi sunt ppter testimoniū rei geste: sc3 incarnationis τ aliorū articulorū fidei christiane: de quibus multi dubitauerūt. τ ideo ad certificandū de hmōi veritate necesse fuit adducere testes. de quibus Esa.xliij. Uere vos testes mihi. glos. apostoli τ martyres testificantes: Fuerunt aūt omnia in martyribus q̄ in testibus requirūtur. Primo. liberi. iiij.q.iij.§. item in criminali. ṽ. item serui. Et ipsi liberati a seruitute peccati. de qua Joan.viij. τ.ij. Pet.ij. a quo quis superatus est, ei⁹ seruus est. Secūdo. sexus virilis. xv.q.iij. de crimine. τ ipsi inflexibiles. vnde Greg. super illo verbo, nimis cōfortatus est principat⁹ eorū. Occidi possunt: flecti nequeunt. Tertio. legitime etatis. iiij.q.iij.c.j. τ ipsi sensati. j.Cor.xiiij. Nolite pueri effici sensibus. Quarto. sane mentis. iij.q.viij.§. tria. quia elegerūt temporaliter cruciari: vt possent eternaliter delectari. Sapiē.iij. In paucis vexati, in multis bene disponentur. Quinto. bone operationis. iiij q.iij.§. item in criminali. ṽ. in testibus. Et ipsi tales. Job.ix. Transierunt quasi naues poma portantes: que post se relinquunt odorem. Sexto. diuites virtutibus. iiij.q.iij.§. item in criminali. ṽ. testium. Greg. in homi. Si vere fratres diuites esse cupitis veras diuitias amate. Septimo fideles. ex̄ de testi.c.j. quia pro fide mortui. Act.xxj. Non solū alligari sed etiam mori paratus sum propter nomen dei Jesu. Octauo. quia non surdi. iij.q.vij.§. tria. sed obedientes legi. Prouerb.xviij. Qui declinat aures suas ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis. Nono. q: non pro se sed pro christo testificati

(que sūt in testib⁹ requirēda)

ficati sunt. iiij.q.iij.§. oibus. Act.x. Nos sumus testes oīm que fecit in regione iudeorū. Decimo: q: iurauerūt. ex̄ de testi. nuper. ppter firmū propositū. ps.cxviij. Juraui τ statui custodire iudicia iustitie tue. Undecimo: examinati. ex̄ de testi. venerabili. τ eo.ti. In noie dñi. no.glos. non est. Et ipsi multis tribulationibus purgati τ examinati. Sap. iij. Tāq̄ aurū in fornace τc. de pe.di.ij.si em̄. vltra.iiij.colū. ver.sedet. Duodecimo: ieiuni. ex̄ de testi.c.j. et ipsi tm̄ crucifigētes. Gal.vlti. Hos testes instaurat dñs ꝯtra nos. Job x. vnde Grego. Totus mūdus martyribus plenus est. Jā pene tot qui videmus nō scimus quot veritatis testes habemus: cōtra nos ergo erūt in iudicio: q: ipsi sanguinē fuderūt p dño: quē nos miseri p vili pecunia seu ferida luxuria negare nō formidamus. xj.q.iij. existimāt. verbo et opere dictā fidē. Unde martyr grece, d: testis latine. s̄m Maximianū. ¶ Quatuor em̄ sunt necessaria vt aliq̄s proprie dicat̄ martyr. s. Uolūtaria. xv.q.j. nō est. sustinētia passiōis. Puritas cōsciētie. j.q.j. vide. Bonitas cause. j. Pe.iiij. Nemo aūt vestrū patiat̄ quasi homicida aut fur τc. Et infra. Si aūt vt christianus: nō erubescat. Et tēpus gratie. Sufficit tm̄ forma martyrij. vt dictū est. s̄. ver.ij. Sz τ quotquot prophete τ sancti ante christū mortui sunt: p fide et in fide christi mortui sunt et salui. Actuū.xvj. Unde quidam.

(Ad martyriū necessaria.)

Cui patientia: mens bene conscia: congrua causa:
Tempus et adfuerit: hic bene martyr erit.

¶ Quinto. quū patit̄ p libertate ecclesie sicut beat⁹ Thomas cātuarien̄. Eque em̄ desiderāda est ecclesiastica libertas. ex̄ de immu.eccle. non minus. vt fides. Un̄ btūs Amb. ait imperatori. Si rapis: si deuoras: si acceperis: sustinebo. si aūt extēdas manū ad sanctuariū dei: ibi me inuenies sacerdotē. de hoc. xxiij.q.viij. conuenior. ¶ Sexto. quū patit̄ p assertione veritatis. sicut Hieremias lapidat⁹: τ Esaias serra lignea serrat⁹. et Ezechiel. xxiij.q.iiij. recedite. ¶ Septimo. quū patit̄ p redargutiōe iniquitatis. sicut beatus Joānes baptista. Mat.xiiij. Mar.vj. xxij.q.iiij. vnusq̄sq3. ¶ Octauo. quum patit̄ ex solo motu charitatis. sicut christus d: martyr τ ptomartyr in testamēto nouo p redēptione humani generis. vñ Cañ.v. Dilectus meus cādidus et rubicūdus. In hoc q̄ ait dilectus: notat radicē ministerij: sc3 charitatē. In hoc q̄ ait cādidus: puritatē mentis τ corporis. In hoc q̄ ait rubicundus: tolerantiā passionis. De isto martyrio dicit̄ Luc.xij. Baptismo habeo baptizari: et quō coarctor quousq3 impleat̄. vbi Beda.i. sanguinis proprij tinctione prius habeo pfundi: τ sic corda credētiū spiritus igne inflāmare. ¶ Nono. quū quis patitur p suo crimine: sz in patibulo reatū ppriū confitet̄ τ christū. legit̄ τ no. de pe.di.j. importuna. in glos. nō in rei veritate. Ue autē nobis qui in honorē martyrū comessationes et ebrietates creberrimas celebramus. xliij.di. comessationes. Ipsi em̄ nobis exēplum certādi dederūt: nō crapulandi. vnde Chrys. Tu christiane delicatus es miles: si putas te posse sine pugna vincere: sine certamine triumphare. Exerce vires in fortitudine. dimica atrociter in prelio: τ certa. Cōsidera pactū: conditionē attēde: militiam nosce: pactum qd spopōdisti: cōditionē qua accessisti: militiā cui nomē dedisti. hoc em̄ pacto cuncti pugnauerūt: hac cōditione cuncti vicerūt. Nō oremus pro martyribus ne eis iniuriā faciamus. ex̄ de cele.mis. cū marthe.§.si. Honoramus eos verbis: vita ab eis disiūgimur. Oramus eos p nobis: sz eorū martyria fugim⁹. Quare ergo suffragia eorū querim⁹? Si em̄ exēpla eoȝ sequi vellemus: eos ppitios haberem⁹: q: dati sunt nobis in patronos ad auxiliandū. adiuuant em̄ nos meritis suis τ orationib⁹. De primo Aug. als Maximus. O immēsa dei pietas. Martyrū merita, nr̄a vult esse suffragia. Illos examinat: vt nos erudiat. Illos cōterit: vt nos acquirat. Illoȝ cruciatus, nostros vult esse pfectus. De scđo Hiero. contra Uigilantiū. Si apl̄i τ martyres adhuc in corpore positi orāt p ceteris: qñ de se adhuc deberēt esse soliciti: quanto magis post coronas victorias et triumphos? vnus homo Moyses sexcētis milibus armatorū impetrauit veniā a dño. Exo.xxxij. xlv.dist. disciplina. Et Stephanus veniā deprecat̄. Act.vij. et postq̄ cum christo esse ceperūt nō minus valebūt. Paul⁹ apl̄s. cclvj. aias sibi asserit donatas. Act.xxvij. et nunc cū christo residēs ora clausurus est? Persecutio martyrū in equo rufo signata est. Apoc.vj. Hereticoȝ in equo nigro. vt ibi. Hypocritarū qui nūc consumunt ecclesiam: in equo pallido. In equo albo ecclesia primitiua. vt ibi.

¶ Articulus.l. A

SCiscitor etiā abs te dña gentiū mater ecclesia: vbi sunt confessores tui lucidi: postq̄ martyres inclytos pdidisti? Fūdata es in cōfessione Petri clauigeri. Mat.xvj. xix.dis. ita dicēs. Fides tua te saluā fecit. Luc. vij. Confessione induta es. Cōfessione pulchra effecta es. s̄m Dauid. Audiuisti a spōso. Si me cōfessa fueris coram hoibus: confitebor et ego te corā patre meo τ angelis dei. Luc.xij. vbi Ambro. Preclare fidē intexuit: et fidei ipsi virtutū fundamēta subiecit. Nam vt fortitudinis fundamentū est fides: ita et fidei firmamētū est fortitudo. Item ibi Chrys. Nō est ergo cōtentus fide intrinseca: sed τ exteriorem confessionē requirit. Inducēs aūt nos ad fiduciam τ maiorē affectū. ait Paulus ad Roma.x. Si cōfitearis ore tuo dñm iesum: τ credas in corde tuo q̄ eū dñs a mortuis suscitauit: saluus eris. Totū christū et mysterijs in his interpretatur. Decet em̄ prius ortū a deo patre verbū.i. vnigenitū ex ipsius substātia cōfiteri dñm oim: nō tāq̄ ab extrinseco et furtiuū sortitū dominiū: sed existērē re vera naturaliter dñm. in vtroq3 symbolo. dñm iesum christū τ patrem. Cōsequenter oportet fateri q̄ hunc deus a mortuis suscitauit: ipm.s. factū hoiem et passum in carne p nobis: sic em̄ resurrexit a mortuis. Quisquis ergo sic cōfitebitur christū corā hominibus vt deū τ dñm: christus eū cōfitebitur corā angelis dei: tūc tēporis quū descēderit cū sanctis angelis in gloria patris sui in seculi cōsummatiōe. Mat. xxv. hucusq3 Chrys. Dixisti in Ps.cv. Cōfiteamur nomini sancto sponsi: et gloriemur in laude eius. Iterum dicis in ps.cx. τ.cxxxvij. Confitebor tibi dñe in toto corde meo. Et iterū in ps.cxliiij. Cōfiteātur tibi oia opera tua. et psalmographus in persona tua hāc cōfessionē sepissime repetit: vt eā cordi et auribus tuis inculcet. Sed quis hodie ex illis qui se filios tuos dicūt: τ maxime qui te regūt: spōsum tuū dñm iesum christū veraciter confitetur? Radix em̄ vere fidei cōfessionis in corde nascit̄. s̄m Chrys. Quia corde credit̄ ad iustitiā. Roma.x. et Philippus eunucho ait. Si ex toto corde credis. Act.viij. In ore sicut flos pducitur: q: ore fit cōfessio ad salutē. ad Roma.x. et ps.cviij. Cōfitebor dño nimis in ore meo. Propter quā confessionem ait dñs cephe Petro cōfitenti. Tu es christus filius dei viui. Beatus es Simon bariona. Mat.xvj. Quā beatitudinem tūc perdidit τ pro illo tpe ipse Simon: quum timore mortis negauit: τ ait. Nō noui hoiem. licet corde nō negaret: criminaliter tamē peccauit: sed hereticus nō fuit: quia nō corde negauit: sed propter oris negationē perijsset: nisi ad lachrymās cucurrisset: τ nisi eum dñs misericorditer respexisset. de hoc Mat.xxvj. dist.l. fidelior. vj.q.j. imitare. xj.q.iij. nō solum. de peni.di.j. petrus. ¶ B Et hoc ideo quia radix que nō germinat frondes: exiccata est: et fides cordis et nō oris arida est. nā et ideo deus nobis dedit os sicut τ cor: vt vtrūq3 pariter christū cōfiteatur: fructus vero cōfessionis in operib⁹ ostendit̄. Sed preuaricatores redite ad cor. Quot em̄ intra istā sanctā ecclesiā perfidi heretici corde negant saluatorē nostrū incarnatū verbū? aut eum verū deum christū negantes corde.i. hominē de spiritusancto conceptū: τ plenū spiritusancto: subsistentem ex aia rationali τ humana carne: passibilem τ mortalē negātes: aut verū dei filiū, patri consubstantialē, coomnipotētem, et coeternū pertinaciter diffitētes. xxiij. dist. qui episcopus. ex̄ de sum.trini.c.j. τ de cele.mis. in quadā.j.rñ. et ex̄

Universidad de Deusto Biblioteca

de sum.tri. catholice.in cle. aut de hac orthodoxa fide cor/
daliter hesitātes: qđ dubiū mētis impie hos hereticos fa/
cit: q: hec fides est corde firmiter credenda: ⁊ ore simplici/
ter cōfitēda. de hoc legit̃ ex no.xxiiij.q.j.aperte. de sum.tri.
c.j.⁊ de hereti. dubius. Tales impij nullatenus p ignorā/
tiā excusantur: q: circa fidē ignorans ignorabit̃.j.ad Cor.
xiiij.xxxvij.di.§.vlti.⁊.c.vlti. et heretici nescientes heretici
sunt.vj.q.j.quero. hi impij filiū dei dn̄m iesum aut hoiem
purū.xxiiij.q.iij.quidā.ver.pauliani.⁊ ver.harpocratiani.
aut sine aīa.vt eo.c.ver.apollinariste. aut minorē patre cō
stituūt filiū.p̄al.c.quidā.ver.donatiste.carnalē imagina
tionē habētes: ⁊ carnaliter verbū Joannis/ Pater maior
me est. Jo.xiiij.intelligētes.¶ C Dn̄s em̄ Jesus tūc lo/
quebatur de se hoie: quo maior est deus pater suus: et de
se creatura: qua maior est deus creator pater suus: et ipse
q: deus/maior est se creatura: sed quantū ad diuinitatem
suā quā eādem habet cum patre: ⁊ a patre.ait Jo.x.ego et
pater vnū sumus.ex̃ de sum.tri.c.ij.vbi Aug. Utrūqꝫ audi.
et vnū.et sumus.⁊ a charibdi.⁊ a scylla liberaberis. Dū di
xit/vnū: liberat te ab Arrio.de quo.xxiiij.q.iij.resecande.⁊
q.ea.quidā.ver.arriani.et ver.bonosiani.et ex̃ de cele.mis.
in quadam.j.rn̄. Dū dixit/sumus: liberat te a Sabellio.de
quo.xxiiij.q.fi.c.quidā.ver.sabelliani. Si vnū: non ergo di
uersum.si sumus: ergo pater ⁊ filius. Jtē Augu.vij.de tri/
ni.c.vlti. Unum em̄ sumus dictū est: ꝙ ego ⁊ ille ꝺm essen/
tiam vnū sumus: nō ꝺm relatiuū. Jtē Hilarius.viij.de tri/
ni. Hec igitur q: heretici negare nō p̄nt: impietatis sue mē
dacio neganda corrūpunt. tētant em̄ illud ad vnanimita
tis referre cōsensum vt volūtatis in ijs vnitas sit: nō natu
re.i.vt nō per id ꝙ sunt: sed per id ꝙ idem volūt vnū sint:
sed per nature natiuitatē/ dū nihil deus in eo ex se gignen
do eū degenerat/vnū sunt: dū operāte se operatur pater:
dū ip̄e in patre/et in eo pater est. Hoc nō prestat creatura:
sed natiuitas.nō efficit volūtas: sed potestas.nō loquitur
vnanimitas: sed natura. Non negamus igit̃ vnanimitatē
inter patrē et filiū.nā hoc solēt heretici mētiri: vt cū solam
concordiā ad vnitatē nō respicimus: discordes ab eis a no
bis affirmari loquātur. Sed audiāt qm̄ a nobis vnanimi
tas nō negat̃: vnū sunt pater ⁊ filius: natura/honore/vir
tute: nec natura eadem potest velle diuersa. De heresibus
Arrij ⁊ Sabellij.xvj.dist.c.sexta.ver.prima.xxiiij.q.iij. qui/
dā.ver.arriani.et ver.sabelliani. Jtem Jo.x. Pater in me
est: ⁊ ego in patre.vbi Hilarius. Hoc est illud/dei fili⁹ sum.
Hoc est illud/ego et pater vnū sumus. Et ibi Augu. Non
em̄ sic filius dei dicit. Jn me est pater: ⁊ ego in illo.quomo
do p̄nt dicere hoies. Si em̄ bene cogitemus: in deo sum⁹:
et deus in nobis est: quasi participātes eius gratiā et illu/
minati ab ipso. Unigenitus aūt filius in patre est: ⁊ pater
in illo: tāqꝫ equalis. Et iterū. Pater meus qđ dedit mihi
maius oībus est. Jo.x.ex̃ de sum.trini.c.ij. Hilarius.vij.de
trini. Nō occultat ex patre esse se natū.qđ em̄ a patre acce
pit: accepit nascēdo: nō postea. Et ibi Augu. Nō em̄ crescē
do/sed nascendo equalis est: qui semꝑ natus est/de patre
filius: de deo de⁹. Hoc est ergo qđ dedit mihi pater: quod
maius oībus est: vt.s.ꝺm verbū eius: vt ꝺm vnigenitus fi/
lius eius: vt ꝺm splēdor lucis eius. de hoc ex̃ de sum.trini.
c.ij.§.licet.ibi.iuxta qđ. Et iterū. Pater in me manēs ipse
facit opera. Nō creditis q: ego in patre: ⁊ pater in me est?
Jo.xiiij.vbi Chrys. Uidi aūt abūdantiā super vnius sub/
stantie demōstratione.q.d. nequaqꝫ aliter facit pater ⁊ ali
ter ego.sicut et Jo.x.alibi ait. Si nō facio opa patris mei:
nō credatis mihi.¶ D Jtē ibi Augu. Arriani dicūt. Ec/
ce inequalis est patri filius: nō a seipso loquitur. dicūt Sa
belliani. Ecce qui pater est: ipse est fili⁹. Quid est pater in
me manens ipse facit opera: non in me maneo ipse qui fa/
cio. Sed manere in filio patrem nō est singularis atqꝫ vni
ti.q.d.alius est pater/alius filius. Operari vero per filiū/
patrem: nō est differentis aut exteri: sicut nō vnius est/nō
a se loqui que loquitur: neqꝫ rursus alieni ac separabilis/
loqui per loquentē. Et q: in se patrem loqui ⁊ operari do/
cuerat: perfecte vnius vnitatis fidē statuit dicens. Credi/
te mihi: quia ego in patre: et pater in me est: ne.s.per virtu
tis efficiētiam/et nō per nature que ꝺm natiuitatē est pro/
prietatē/pater in filio ⁊ operari crederet̃ et loqui. Jtē Jo.
v. Nō potest filius facere quicqꝫ nisi quod viderit patrem
faciētem.de cōse.dist.v.c.vlti.in fi.vbi Augu. Quidam qui
christianos se haberi volunt Arriani heretici dicentes ip/
sum filiū dei qui suscepit carnē: minorē esse ꝙ pater est: ca/
piunt ex his verbis causam calūnie.et respondent nobis.
Uideris q: dn̄s Jesus quū aduerteret iudeos ex hoc mo/
ueri ꝙ patri deo equalem se faceret: talia verba subiunxit:
vt se equalē non esse monstraret. Qui enim nō potest (in/
quiunt) facere a se quicqꝫ/nisi quod viderit patrem faciē/
tē: vtiqꝫ minor est: non equalis. Sed si dicat deus erat ver
bum: ⁊ est deus pater maior: duos deos colimus: nō vnū
deum.et ibi Hilarius.vij.de trini. Ne igitur exequatio illa
per nomen naturam natiuitatis que filij est/auferretur ei
dem: ait filiū a se nihil facere posse. Jtem ibi Augu. Tāqꝫ
diceret. Quid scandalizati estis: quia patrē meū dixi deū:
et quia me equalē feci? deus ita sum equalis vt ille me ge/
nuit: non vt ille a me/sed ego ab illo sim. Filio hoc est esse
quod posse. Quia ergo substātia filij de patre est: ideo po
tentia filij de patre est. Quia ergo filius non est a se: ideo
nō potest a se. Sic ergo nō potest filius a se facere quicqꝫ:
nisi quod viderit patrē facientem: quia videre filij hoc est
natum esse de patre: non alia visio eius et alia substantia
eius: totū qđ est de patre est. Jtem Hilarius.vij.de trini.
Ut aūt maneret salutaris in patre ⁊ filio confessionis no
stre ordo: naturā natiuitatis ostendit: que potestatem effi
ciendi nō per incrementa indultarū ad vnūquodqꝫ opus
virium sumeret: sed de cognitione presumeret. Presume/
ret aūt nō de aliquo operis corporalis exemplo.vt qđ pa/
ter prius faceret/id postea filius facturus esset: sed quum
ex patre filius natus esset: per virtutis ac nature in se pa/
terne consciētiam nihil quod patrē faciētem vidisset/filiū
posse facere testatus est: non em̄ corporalib⁹ modis deus
videt: sed visus ei oīs in virtute nature est. vide de conse.
dist.v.c.fi. Jtem Aug.ij.de trini.hoc autē si proprie dictū
accepimus q: in forma accepta ex creatura minor est fi/
lius: consequens erit vt prior pater supra aquas ambula
uerit: et cetera fecerit que filius in carne apparēs inter ho
mines fecit: vt possit ea filius facere. Quis autem vel deli
rus ista sentiat? Jtem Augu.super Jo. Jo.vj. Ambulatio
illa carnis supra mare a patre fiebat per filium: quādo
enim caro ambulabat: ⁊ diuinitas filij gubernabat: pater
absens nō erat.quū filius dicat Jo.xiiij. Pater in me ma/
nens ipse facit opera. Quum ergo dixisset Jo.v. Non po/
test filius a se facere quicqꝫ: ne forte carnalis arriperet in/
tellectus vt faceret sicut hō: quasi duos fabros vnum ma
gistrū alterum discipulū: vt quomodo ille fecit arcam: iste
facit alterā secutus eum: ait Jo.v. Quecūqꝫ ille fecerit/et
filius similiter facit. Non ait quecūqꝫ pater facit/et filius
alia similia facit: sed hec eadē. Mundū pater/mūdum fi/
lius/mūdū spiritussanctus fecit. Unus mūdus factus est
a patre per filiū in spū sancto. Hec ergo eadē facit. Simili
ter aūt addidit ne alius error in animo nasceretur. Uidet̃
em̄ corpus hoc idē facere qđ animus: sed nō similiter. Ani
mus em̄ imperat corpori: corpus visibile est: animus inui
sibilis: vt si aliquid seruus iubente dn̄o fecit: idē ab vtroqꝫ
factum est.sed nūquid similiter? nō.ergo sic pater ⁊ filius.
Sed et hec eadē facit et similiter facit: vt intelligamus si/
mili potētia facere filium eadē ipsa que facit pater. Equa/
lis est igitur patri filius. Jtē Chrys. Dū dicit̃ Jo.v. A seip
so non potest facere quicqꝫ: intelligendū est quia nihil cō/
trarium patri/nihil alienum ab eo facere potest. Jdeo au
tem nō dicit quoniā nihil contrarium facit: sed quoniā nō
potest facere: vt hinc ostendat similitudinem et certitudi
nem parilitatis. Nō inbecillitatem filij: sed multam eius
virtutem ostendit hoc verbū. Sicut enim quum dicimus
impossibile est deum peccare; non inbecillitatē eius accu/

samus: sed ineffabilem quādam eius virtutem testamur.
Jta quū dicit filius non possum a meipso facere quicqꝫ: di
cit ꝙ impossibile est eū facere aliquid cōtrariū patri. Jtē
Augu.cōtra sermonē Arrianorū. Hoc aūt nō deficiētis est:
sed in eo ꝙ de patre natus est ꝑmanētis. Tamqꝫ laudabi/
le est omnipotētē nō posse mutari: ꝙ laudabile est ꝙ om/
nipotēs nō potest mori. Potest em̄ filius facere quod nō
vidisset patrē facientem: si posset facere qđ per illum nō fa
cit pater: hoc est si posset peccare. Neqꝫ em̄ nature immu/
tabiliter bone que a patre est genita conueniret. Hic autē
q: nō potest: nō deficiēter non potest: sed potēter. Jtē Jo.
vj. Sicut misit me viuēs pater: et ego viuo propter patrē.
vbi Chrys. Ac si dicat. Uiuo ego sicut pater. Et ne ingeni/
tum existimes: adiecit/propter patrē: patrē esse principiū
occulte insinuās. Et Augu. Quia ipse de illo est sine detri
mento equalitatis dictū est. Nec tn̄ nostrā eādem et suam
equalitatē significauit: sed gratiā mediatoris ostēdit. Si
aūt ꝺm id accipimus/Uiuo propter patrē/ꝙ alibi ait/Pa
ter maior me est.hec verba dixit/Sicut misit me. Joā.xiiij.
ac si dicat. Ut ego viuā ꝑpter patrē.i.ad illū tāqꝫ ad maio
rē referam vitā meā: exinanitio mea fecit: in qua me misit.
Ut aūt quisqꝫ viuat propter me: participatio facit: q: mā/
ducat me.de cōse.di.ij.in christo pater. Jtē Jo.xiiij. Phi/
lippe/qui videt me: videt ⁊ patrē. Hilarius.vij.de trinita.
Solemus enim de simillimis duobus ita loqui. Uidistis
illum? vidistis illum. Sic ergo dictū est. Qui videt me: vi/
det et patrē. Non ꝙ ipse sit pater ⁊ filius: sed ꝙ a patre si/
militudine in nullo prorsus discrepet filius. Nō autē hic il
le visum oculorū carnaliū signat. Nō em̄ hoc quod ex par/
tu virginis carnale est: ad cōtēplandam in eo dei formā et
imaginē proficit. Sed intellectus dei filius/id prestat: vt
intellectus et pater sit: vt dn̄ica imago est: vt non differat
genere: sed significet authoritatē.nō enim solitariū sermo
signat: ⁊ indifferentē tamen naturā professio docet. Quū
enim dicitur ⁊ patrē: exclusa est singularis atqꝫ vniti intel
ligentia. Et quid reliquū est: nisi per nature vnitā similitu
dinem pater per filium visus sit? Que enim ignorādi pa/
trem aut ostendendi ignorantibus necessitas relinqueba
tur: quū pater in filio visus esset ex proprietate nature: dū
ex indifferentia vnitatis vnū sint natus ⁊ generās? vt hic
sermo dn̄i sequeretur Jo.xiiij. Non credis quia ego in pa/
tre: et pater in me est? Pater aūt in filio: et filius in patre:
nō per duplicem cōuenientium generū coniūctionē: neqꝫ
per insitam capacioris substātie naturam: q: per corpora/
lem necessitatē exteriora fieri ijs quibus cōtinētur interio
ra nō possunt: sed per natiuitatem viuētis nature ex viuē/
te: dum non aliud ex deo ꝙ deus nascitur. Naturā em̄ suā
(vt ita dicā) sequitur indemutabilis deus indemutabilē
gignēs deum: nec naturā suā deserit ex indemutabili deo
indemutabilis dei perfecta natiuitas. Subsistentē igitur
in eo dei naturā intelligimus: quū in deo de⁹ insit: nec pre/
ter eū qui est deus/quisqꝫ alius deus sit. Quod autē dicit̃
in eodē.c. Jo.xiiij. Pater maior me est.s. exposui.ver. sed
preuaricatores.vnde ibi Augu. Per qđ ergo filius nō est
equalis patri: per hoc erat iturus ad patrē: a quo ⁊ ventu
rus est iudicaturus viuos ⁊ mortuos. Per illud autem in
quo est equalis gignēti: nūqꝫ recedit a patre: sed cum illo
est vtiqꝫ totus pari diuinitate quā nullus continet locus.
Jp̄e ergo filius dei equalis patri in forma dei: q: semetip
sum exinaniuit. Phil.ij.non formam dei amittens: sed for
mā serui accipiēs: maior est etiā seipso: quia forma dei ma
ior est q̄ amissa non est/ꝙ forma serui que accepta est. Hec
igit̃ est forma serui in qua dei filius minor est nō patre so/
lo sed etiam spiritusancto. ꝺm hanc formā serui puer chri/
stus etiam parentibus suis minor erat; qm̄ paruus maiori
bus.sicut scriptū est Luc.ij.subditus erat. Agnoscam⁹ igi/
tur geminā christi substātiam: diuinā.s.qua equalis est pa
tri: humanam/qua maior est pater: vtrūqꝫ autē simul non
duo/sed vn⁹ christus: ne sit quaternitas: sꝫ trinitas deus.
Jdeo ergo dixit Joā.xiiij. Si diligeretis me: gauderetis
vtiqꝫ: q: vado ad patrē: quia nature humane gratulandū
est eo ꝙ sic assumpta est a verbo vnigenito: vt immortalis
cōstitueretur in celo: atqꝫ ita fieret sublimis: vt incorrupti
bilis puluis sederet ad dexterā patris. Quis nō hinc gau
deat: qui sic diligit christū vt et suam naturā iam immorta
lē gratuletur in christo: atqꝫ ip̄m speret futurū esse per chri
stum? Subtilior expositio precedenti illius verbi/ Pater
maior me est. Jtē ibi Hilarius.ix.de trini. Si donātis au
thoritate pater maior me est: nūquid per doni cōfessionē
minor filius est? Maior itaqꝫ donans est: sed minor iā nō
est cui vnum esse donatur. ¶ Hec vnitas et nō maioritas
per aliqua exēpla manualia/licet multū a trinitate ineffa
bili differētia/aliqualiter intelligi potest. Quia radius so
lis minor sole nō est: quia vnū cum ipso: et in ipso: et de ip/
so est. Nec sapientia sapiēte. Nec cogitatio cogitante. Nec
virtuoso virtus. Nec ars artifice. Sicut enim artifex nihil
operatur sine arte ⁊ sapientia sua: immo prius oia operat̃
in arte: ⁊ postea cōsequēter in opere: ita ⁊ pater nihil agit
sine filio. Sed prius omnia in ipso fecit sicut in arte: ⁊ con
sequēter oia fecit per ipsum in opere. Heb.j. Per quē fecit
et secula.vnde Augu. Jpse est ars dei omnipotētis plena
oīm actionum. Nec oculus vidente. Nec candor niue. Nec
verbū gignente. Nec vultus imprimēte. Nec imago signā
te. Nec brachiū forti. Nec nomen nominante. Nec intelle/
ctus intelligēte. Nec splendor igne. Nec esse ente. Nec spe
culum speculante. Nec odor odorante. Nec truncus radi/
ce. Nec notitia notificante. Nec puritas puro. Nec summa
bonitas summo bono. Nec charitas diligente. Nec simpli
citas simplicissimo. Nec perfectio perfectissimo. Nec enim
pater deus filiū generauit q̄ esset aliud ꝙ deus. homo em̄
hominē generat. deus deū: qui nō est alius deus: q: vnus
est deus: sed est ali⁹ a patre: quia filius non aliud: q: deus.
ex̃ de sum.trini.c.ij.§.licet.et.c.j.§.hec sancta. Non ergo fi/
lius minor patre ꝺm diuinitatē: quia idipsum est in maie/
state cū patre. Maledictus ergo Arrius de cuius errore
xxiiij.q.vlti.quidam.ver.arriani.cum sua sobole. cuius pe
na ꝺm Augu. indeterminata est: q: crescet eius pena vsqꝫ
ad diē iudicij: propter peccatū sequentium dogma suū pe
stiferum.facit qđ no.xxiij.dist. qui ep̄s.in glos.j. creationē.
apud inferos: q: eius venenosa doctrina totū fere orbem
depopulata est.xxiiij.q.iij.resecāde. quia negat filiū patri
equalē: et qui negat filiū patri equalem: negat deū patrē
habere deum filiū coequalē. Jmpius em̄ ille Arrius pres/
byter Alexandrinus cōfitetur deū patrem: et sterilē eū fa/
cit: vt filium cōnaturalem ⁊ coequalem nō gignat. ps̄.sed
mentita est iniquitas sibi. ps̄.xxvj.quia dicit dn̄s Esa.lxvj.
Nūquid ego qui alios parere facio: ipse non pariā? Unde
et senior ep̄s de sanctis ait contra Arrium. Maledicta sit
perfidia Arrij qui patrē omnipotentē sterilem facit. vnde
de filio dei dicit̃ Michee.v. Et egressus eius sicut a dieb⁹
eternitatis. et Osee.vj. Quasi diluculum preparatus est
egressus eius: et veniet quasi imber tēporaneus nobis: et
serotinus terre. ⁊ ps̄.ij. Ecce ego hodie genui te. Se enim
pater cognoscendo gignit filium. ⁊ ideo dicit hodie. Et q:
semper fuit pater: ideo dicit genui. q: in principio erat ver
bum. Jo.j. et verbū filius erat apud deū patrē per genera
tionē eternā.et ideo dicit erat: quod est verbū substātiuū.
q: filius homousion. et deus erat verbū: quia deus filius
de deo patre absqꝫ initio ⁊ fine. Hec est confessio orthodo
xa Nisseni concilij.cccxviij.patrum: vbi Arrius impius he
reticus cum suis hereticis discipulis condēnatur.vt habe
tur.xv.dist.canones.ver.horum prior.et.xvj.distin.c.sexta.
ver.prima autem. Hec confessio Athanasij greci doctoris
lucidissimi orientis et pro hac virtute cōfessoris clarissimi
in symbolo: Quicūqꝫ vult. Ac deinde confessio pape Jn/
nocentij.iij.theologi doctissimi in generali concilio decla/
rantis Firmiter credimus. ex̃ de sum.trini. Confessio con/
cilij Carthaginensis.iiij. cui interfuit Augu. xxiij.dist. qui
episcopus. Postremo confessio Clementis pape.v.in cō/
cilio Uiennensi.ex̃ de sum.trini.fidei catholice.in clemen.

Universidad de Deust[o] Biblio[teca]

Pro hac confessione confessores τ martyres inclyti effecti sunt diuersis orbis climatibus quamplurimi orthodoxi: vt ecclesiastica et tripertita narrat historia τc. ¶ Hic adde qđ legitur τ no. ex de sum.trini.c.ij. de cele.mis.in quadam. de hereti.cum christus.et.xxiiij.q.iij. quidā.ver.bonosiani. et ver.carpotraciani.et ver.alogij.τ ver.pauliani.τ ver.boetiani.et ver.sabelliani.et ver.nestoriani. E

Sed etiam o mater ecclesia etiā ore quot sunt intra sinum tuum exteriorē: qui sponsum tuū christum in quem se dicunt credere/ blasphemant. vt dicatur eis. Tota die nomen meum per vos blasphematur. Esa.lij.xlv.dist. de iudeis.j.ad Timo.vj.xxiij.q.v. cū caput. de qua blasphemia ex de maledi.c.ij. In nomine eius peierant. Per membra eius iurant: qui essent capite plectendi fm legē. vt legitur et no.xxij.q.ij. si quis per capillū. Falsas accusationes cōponūt. de ijs.iij.q.iiij. per totū.ij.q.viij.per totū.et.ij.q.iiij. Falsa testimonia proferunt.iiij.q.iij.qui falso. ex de crimi. fal.c.j.xj.q.iij.nolite. Corpus dominicū super quolibet verbo allegant et dilacerant mēdaces fallaces duplices.xxij. q.ij.§.ille.c.primum.et.q.iiij.§.ex his. Ore diligentes christum: sed lingua mentiti sunt ei: quia nunquam in ea est christus. Jo.xiiij.qui veritas est.dist.viij.si consuetudinē. Ora talium diaboli confessorum/ quia tota die eum habent in ore/ maxime Hispani qui in quolibet fere verbo dicūt/ demon. Ora draconis bestie τ pseudo prophete. de quibus Apocal.xvj. Uirus seminant: proditiones subordinant τ discordias inter fratres. Prouer.vj.xlvj.di.seditionarios. ps.xvj. Ora eorum loquuntur superbiam. Eorum lingua magniloqua.ps.xj. Labia eorum dolosa. Lingua eoꝝ gladius acutus.et ps.xiij. acuunt linguam suam sicut serpentes. venenum aspidum sub labijs eorum. de peni. dist.j.c. periculose. Adulatores.xlvj.dist.clericus qui.xxij.q.ij. primum. Molliūtur sermones suos super oleum: τ ipsi sunt iacula. fm Dauid ps.liiij.quia beatificātes alios/ deceptores sunt et proditores.xlvj.dist. sunt nōnulli. Turpia etiā eorum colloquia que bonos mores corrumpūt. fm Paulum.j.ad Coꝝ.xv.vt no.xxxvij.di.turbat. Uere lingua multoꝝ plena veneno mortifero. Jaco.iij.vbi satis de ista mala lingua. Murmuratores sunt contra deum τ eius rectores. Exo.xvj.j. ad Coꝝ.x. Judicatores hominum ante tēpus.j.ad Coꝝ.iiij.ij.q.j.multi. Cōtumelijs τ iniurijs alios contristātes. De verbis otiosis de quibus in die iudicij ratio est reddenda. Mat.xij.xxij.q.si.c.penul. cōscientiam nō habētes.contra Apostolū Roma.xij. Maledicētes: nūquam benedicentes. xxiiij.q.iij.§.illicita.cum.c. seq.et.§. sed qui pro persecutoribus.cū.c.seq.et.c. deus quando maledicit. Contra consuetudinē ecclesie contendentes.j. ad Coꝝ.xj. Contra veritatem disputantes.xxiij.q.vj.vides.iij.q.vij.§. tria.ver.si quis a deo. et determinantes. Falsa patrocinia et consilia impendentes.xj.q.iij.non licet. Iniquas sentētias dei timore postposito proferentes.xj.q.iij. tunc vera. et.c.quatuor. Pauperes exasperantes.xxv.dist.§.als aūt. ver. qui autem. Se laudantes.xj.q.iij.si quis vero. vbi de hoc.xxviij.q.ij.quidā monachorum. Muti ad deū laudādum: ora hiantes ad rumores dicendum et detrahēdum. de peni.dist.j.homicidiorum. ¶ F Sed et quot et derici religiosi τ prelati cum talibus linguis pestiferis dicunt horas canonicas et deum laudare vidētur: immo potius irrident et subsannant. vnde ps.xlix. Peccatori autem dixit deus. quare tu enarras iustitias meas τc. iij.q.vij.§.tria. ver.idē testatur. quia et de vno fonte non procedit aqua amara et dulcis: nec de vno ore maledictio et benedictio. Jaco.iij. Unde et dominus talibus benedictionibus maledicit.j.q.j.maledicam.et officia taliū et festa eorum odit anima eius et proijcit. Esa.j.xxiiij.q.j.odi. et kalendas eorum non recipit. Labijs christum honorare videntur: sed cor eorum lōge est ab eo. Esa.xxix. Mat.xv. Literam mortuam proferunt: quam nec intelligunt/ nec attendunt: de viuificante spiritu non curantes.j.Coꝝ.xiiij. Orabo spiritu: orabo et mēte.et sequitur ibi. Sed in ecclesia magis volo quinque verba meo sensu loqui: vt et alios instruā: quam decem milia verborum in lingua.ij. ad Coꝝ.iij. Multa verba psalmorum proferunt: sed parum colligunt. de conse. dist.v.non mediocriter.quia grano iūgunt zizania. Mat. xiij. Mens eorum plena iniquitate/ caret suauitate. Currunt τ syncopizant officium. ex de cele.mis.dolentes. quia non habent ad deum desiderium nec animum: quum more tuo sono verborum credunt deo τ conscientie satisfacere: sed ipsum videntur potius deridere. deus em̄ spiritus est: et qui ipsum adorant: in spiritu et veritate adorāt. Jo.iiij. quia sursum corda. de conse. dist.j.quando.et in veritate.j. absque iniquitate orant. ad hec.xxxviij.dist. sedulo.xcij.dist. cantantes. de conse. dis.iiij.si non sanctificatur. Et hoc est quod precipit concilium ecclesie generale quod per obedientiam omnes derici/ quorum etiam nomine religiosi intelliguntur. xvj.q.j.legi.xij.q.j.duo. officium diurnum pariter et nocturnum dicere tenentur quantū cum deo poterunt attente pariter et deuote. ex de cele.mis.dolētes. Sed que attentio potest esse vbi cor nō est? vt hodie quasi quilibet possit dicere cum ps.xxxvij. Et cor meum dereliquit me et ipsum non est mecum. Extra se enim quasi omnes vagantur: et vix inuenitur qui fm Dauid cōuertatur ad cor: et in se: sicut filius prodigus fecit. Luc.xv. nec qui secum habitet: sicut christicola Benedictus relinquens pestiferos cucullatos qui porrexerant ei venenum. vij.q.j.§. hoc tūc in si.τ.xviij.q.ij.§.ecce. nec qui cor deo tribuat: quod a nobis principaliter petit deus dicens. Prebe mihi fili cor tuum. Prouer.xxiiij. Quis hodie potest dicere/ Clamaui in toto corde meo: exaudi me dn̄e. ps.cxviij. Nec qui dicat/ In toto corde meo exquisiui te. ps.cxviij. Nostrū enim cor intra nos diuisum est: et ideo interimus. Osee.x. et prauum est et inscrutabile et malitia plenum. Hiere.xvij. Nō enim coram deo nostro rectū est cor nostrū: nec fideles sumus in testamento eius. ps.lxxvij. Cordis mūditia recessit a nobis: et ideo non videmus deum. Mat.v. Si cor contritum et humiliatum esset/ fm Dauid/ et spiritus contribulatus.l. dist. ponderet. attentum esset in oratione. sed cor nostrum escis nō gratia stabilitum est. Hebre.xiij. et ideo mobile et vagum est. et in corde et non corde loquimur. fm Dauid. Et ideo Cyprianus martyr dicebat. Quando stamus ad orationem: inuigilare et incumbere ad preces toto corde debemus: cogitatio omnis carnalis τ secularis abscedat: nec quicquam tūc animus quam id solum cogitet quod precatur. Ideo autem sacerdos ante orationē prefatione premissa parat fratrum mentes/ dicēdo Sursum corda: vt dum respondetur/ Habemus ad dominum: admoneamur nihil aliud quam deum cogitare debere. Claudatur contra aduersarium pectus nostrū: et soli deo pateat: nec ad se hostem dei tempore orationis venire patiatur. de conse. dist.j.quādo. Immo etiam fm Bernar. in canticis. nedum malum maxime tempore psalmorum cogitare non debemus: sed nec aliud bonum quam verborum psalmorum quos canimus intellectum: quia psallam spiritu psallā et mēte.j. ad Coꝝ. xiiij. quia propria proferimus verba psalmorum: vt ea intelligamus: nec alias cogitationes quantūuis bonas misceamus: quia spiritussanctus simplex omnino in illo tempore de alio quam de sensu litere psalmoꝝ seruiri sibi nō vult: vnde Hiero.ad Rusticum monachum. Dicatur ad verbū oratio: sine intermissione vigilet sensus: nec vagis cogitationibus fit patens: corpus pariterque animus tendat ad deū. de conse. dist.v.nūquam.in prin. vbi de hoc.in glos.j.iuxta verbum. et sequitur in eodem.c. Nec vacet mēs tua varijs perturbationibus: que si peccato insederint: dominabuntur tui. ps.xviij. et te deducent ad delictum maximum τc. Predicta vera sunt nisi per excessum psalmodiādo extra se mens aliquādo rapiatur: et tūc deo fruatur: sed cessante gustu ad se reuertatur: et de intellectu verboꝝ que profert domino obsequatur. Sed quomodo possumus mentē tenere in officio quā mundo vendidimus. que etiā seminauimus in corde ante psalmorum decantationē cum mūdo loquendo et mundo cōuersando: hec in eis metemus. glos.vj. Cor dedimus ante officium vagationibus/ cogitationibus malis/ et affectionibus carnalibus/ tempore orationis talia metemus: et quia cor non custodiuimus ante officium diuinū: ideo ipsum in eo attentū tenere nō possumus. Quales ergo fm Jo. cassia. in collatione de oratione.i. nos in oratione inueniri volumus: tales ante orationem simus. super cordis custodiam stemus. Abacuc.ij.c. Audiamus quid loquatur in nobis dn̄s deus fm Dauid ps.lxxxiiij. quoniā loquetur pacē. et sanctas cogitationes et desideria inspirat et contritiones: per que vitia expellūtur. xxxij. q.j.cum renuntiatur. que faciunt guerram cordi. Et audiamus quid loquat in nobis luridus Behemoth. qm̄ loquetur guerrā malas cogitationes et desideria carnalia vel secularia. ad Tit.ij.in cordib9 exufflando. Si em̄ intrauit in cor Jude simonis scariothis vt suum proderet redemptorem. Luc.xxij.in prin.ibi. Intrauit autem sathanas in Judam. vbi Titus. In Judam sathanas intrauit: non impellens: sed patulum inueniens ostium. nam oblitus omnium que viderat ad solā auaritiam dirigebat intuitum. Item ibi Beda. Non est autem huic contrariū qđ Jo. dicit Joā.xiij. post buccellam intrasse in eum sathanā: quia nunc intrauit vt quod erat alienum tentaret: tūc autem vt quasi proprium ad quecūque vellet agenda attraheret. Et Jo.xiij.ibi. Cum diabolus iam misisset in cor vt traderet eum Judas simonis scariothis. Ubi Aug. Missio ista spiritualis suggestio est: et non fit per aurem: sed per cogitationem diabolice suggestiones immittuntur: et humanis cogitationibus immiscētur. Factum ergo iam fuerat in corde Jude per immissionem diabolicam vt traderet discipulus magistrum. Et in codē.c.ibi. Et post buccellam introiuit in illū sathanas. vbi Orige. Attende. de primo quidem nō introiuit sathanas in Judam: sed immisit in cor eius solum vt proderet preceptorem. post panē aūt in eum ingressus est. quāobrem nobis cauendū est ne diabolus intrudat in cor nostrum aliquod ignitoꝝ suoꝝ telorum. Nā si intruserit: insidiatur deinde vt et ipse introeat. Item Chrys. Donec em̄ fuit in collegio: non audebat insilire: sed extrorsum immittebat. quando vero eum manifestum fecit τ expulit: libere de cetero in eum insiliuit. Item Aug. Uel intrauit in eū: vt sibi iam subditū plenius possideret: neque enim non in illo erat quando cū iudeis de precio tradēdi dominum pactus est. quum Lucas dicat Luc. xxij. Intrauit autem sathanas in Judam: et abijt: et locutus est cum principibus sacerdotū. Talis iam venerat ad cenādū: sed post panē introiuit in eū: nō ad hoc vt alienū tentaret: sed vt proprium possideret. Item ibi Orige. Decebat em̄/ vt existimo/ per panis exhibitionem auferri ab eo bonum quod se habere credebat: quo priuatus factus est capax ingressus sathane in ipsum. Dicūt autem aliqui. Ita ne meruit panis porrectus de mensa christi: vt post illum intraret in discipulum sathanas? Quibus respondemus hinc potius nos doceri quam sit cauendum male accipere bonū. Si enim corripitur qui nō dijudicat.j. ad Coꝝ.xj. hoc est/ non discernit a ceteris cibis domini corpus: merito a dn̄o dānatur qui ad eius mensam fingēs se amicū accedit inimicus. ad hec de conse. dist.ij.et sancta. sicut etiam tētauit sathanas Ananiā et Saphyram: vt de precio agri venditi Petro apostolo mentirentur: et ab eo necarētur. Act.v.xxiij.q.viij.legi.τ.c.petrus. Iste est ille inimicus homo: quia hominem decipit: qui seminat inter triticum bonarum cogitationum quas immittit dn̄s zizania turpiū τ vitiosarū affectionū et intētionū. Mat.xiij. ¶ G Iste enim aduersarius sathā maxime psalmorum et orationis tempore seruos dei nititur impedire: quia nil eum sic percutit/ sic eneruat/ sicut oratio coram deo. Ignita enim oratio et fidelis ignis demonū est: τ victoria cōtra eos.xxxvj. dist. si quis. Ibi enim corā tribunali christi deuota anima aduocat contra eos: impugnat eos: allidit eos: incendit eos: detinet eos: discooperit eos. sic Publius monachus orans continue decē diebus missum demonē a Cesare Juliano apostata in occidentē detinuit ne transiret. spiritus demones ab oratione que fit in spiritu repelluntur: subtiliores enim demones et robustiores oratione pēnata pellūtur. Mat.xvij. et Mar.ix.ibi. Hoc autem genus nō eijcitur nisi oratione τ ieiunio τc. vbi Remigius. Oratio intelligenda est generalis que in pijs et bonis operibus cōsistit. de qua dicit apostolus. Sine intermissiōe orate.j.ad Thessa.v.xxxj.dist. tenere.et.c.si laicus. Idem Mar.ix. et Luc.xviij. Oportet semper orare. penne autem orationis que faciunt eam volare: sunt ieiuniū et eleemosyna. vnde Isidorus. Facilius per ieiuniū oratio penetrat celos. Itē Chrys. Infirma est oratio que eleemosynarū largitate nō est munita. vnde Hester.xv. Hester oratura regem Assuerum indura habitu regio cū duabus famulis intrauit ad ipsum Hester que interpretatur eleuata: significat animā deuotam: que eleuat se interius cōtra se: et quia etiam interpretat abscōdita: que est oratio que se occultat. Mat. vj. Ora patrem tuū in abscondito. Tob.xij. Bona est oratio cum ieiunio et eleemosyna. Sic a Moyse orante vincitur Amalech. Exo.xvij.xxxvj.dist.c.vlti.a Judith Holofernes. Judith.xiij. A machabeis hostes. vt in lib. Macha. legitur. ab Hester inimici iudeorū maxime Aman. Hester vij. a magno Antonio egyptio et Bartolomeo aplo demones. a Petro et Paulo Simon magus. vt in legenda eoꝝ dicitur. Et hec est ratio principalis quare etiam fideliter et deuote orantes magis quam alio tempore vagationes sentimus: quia a demonibus tūc amplius impugnamur. ¶ H Et nota quod ante introitū officij premittimus ver. Deus in adiutorium meum intēde. ps.lxix. de quo.vij.q.j. §.hec aūt.q: sicut dicit glos. sup pdicto ver. hic versiculus ante omnes horas in initio dicitur: q: quum orare debemus: maxime tunc tentare nititur diabolus: vt musce morientes perdāt suauitatē vnguēti. Eccl's.x. quare ante omnia cōtra illius insultus auxilium a dn̄o postulamus. Sed si impugnamur: signū est quod pugnamus/ fm Climacū/ maxime in oratione q̄ pregrandē habet laborem τ pugnam. vera igit oratio/ vera est christi cōfessio. veri em̄ oratores veri cōfessores. Quis enim vere cōfitetur deū creatorem redemptorem/ gubernatorē/ remuneratorē/ condēnatorē profectorē/ τ defensorem/ adiutorem/ cōfortatorē/ liberatorē/ boni inspiratorē/ τ tādem glorificatorem: nisi qui eū orat in spū τ veritate. Jo.iiij. Quis em̄ cognoscit se τ deum: nisi orans spū. quis deū sentit: quis in eo cōfidit τ sperat: credit τ amat: τ regratiat: nisi orans mētaliter. Que magis cōfessio: quam cōtinua oratio: pressum acidia τ dormitatione τ pugna nō recedere a deo: sed cum eo colluctari. hec dei latria/ dei glīa/ gemitus/ planctus/ dolores coram eo/ τ sancta suspiria τ singultus. I

Orationis vis ex.

Sed de cōfessione reali operis quid dicamus hodie: nisi quod dicit Apl's ad Tit.j. labijs me honorāt τc. Esa.xxix. τ Math.xv. Cōfitentur se nosse deum: factis aut negant. Negatur autē virtus p vitium. τ quoties bonū agimus: cōfitemur deum. τ quoties malum: toties deum negamus.xj.q.iij.existimant.xxj.q.v.cauete. vn̄ Bern̄. Putas ne filium dei reputat iesum quisquis homo ille est/ q̄ nec ipsius terretur cōminationibus: nec attrahit pmissionibus: nec preceptis obtempat: nec cōsilijs acquiescit: nōne talis nosse se deum fatetur: factis aūt negat. vn̄ τ dominus ad opera nos remittit. Jo.x. Si mihi non vultis credere: operibus credite. τ Ja.ij. Ostendam autem tibi ex operibus fidem meam. vn̄ τ ibi dicit. Fides sine operibus mortua est. de peni.di.ij.si enim.τ ex de sacra vnc.ca.vnico. §.refert. ad Ro.ij. vbi de hoc. Tota hodie dei ecclesia in omni statu plena est verbis sterilibus: et quibusdam exterioribus cerimonialibus apparentijs. nam quicquid predicent religiosi τ derici et cantent et celebrent et legant alijs: nullus eorū satiatur honoribus: impletur pecunijs:

Universidad de Deusto Biblioteca

repletur comessationibus. exulat puritas. malitia triumphat. mendacium inundauit. auaritia in capite omnium. ad literā impletū est. Amos.ix. id est in prelatis. qui sunt capita aliorum. Amos.vi. Optimates capita pplorum. i. Regū xv. Nōne quū paruulus esses in oculis tuis caput tribubus israel factus es. vel in capite. i. in mente. ex de sacra vnc. c. vnico. §. refert. quia radix est auaritia in cordibus et mentibus omniū. Hiere.vi. A minori quippe vsq ad maiorem oms auaritie student: et a propheta vsq ad sacerdotem cuncti faciunt dolum. et Hiere.viii. A minori vsq ad maximum oms auaritiā sequūtur. A ppheta vsq ad sacerdotem cūcti faciunt mēdacium. Pudicitia vix inuenitur. Superbia dilatauit soliū. Nedum recessit humilitas a cordibus quasi omniū: sed nec agnoscitur quid sit. Est autem humilitas sm Bern. virtus animi in nullo se preferens: nihil boni sibi adscribēs: exterius etiam deiectionis habitū deferēs. i. ad Cor. iiii. Quid habes qd non accepisti? Regnat crudelitas. Pietas non apparet. Pro obolo negatur deus. Spes in celestibus non est. Unusquisq se diligit carnaliter. sm illud. ii. ad Timo. iii. Et erūt homies seipsos amātes. Prudētia spūs soliuaga incedit. Prudētia carnis q est mors. Ro. viii. in curijs dnorum est. Temperantia est vbi copia non est. Somnus occupat totam noctem et partem diei. Fortitudo cedit tentationibus. Uilis et breuissima et vmbratilis oratio si qua est in peccato est. de peni. dis. iii. nihil profuit charitas. i. amor sui cōtra de peni. di. ii. charitas. iii. nūc semp excidit: sed vera nūq excidit. i. ad Cor. xiii. nullus pseuerat in bono incepto. vii. q. i. suggestū. Oēs manū ponūt ad aratrū et retro aspiciūt. de pe. di. ii. pēnata. Lu. ix. in fi. Luctus in carnis gaudiū versus est. Zelus pauptatis in aurū mutatus est. Māsuetudo simulata crebras vindictas facit. Misericordia ad celū redijt: et ibi predestinatos expectat. Stabiliuit sedem infelix martyrium vitiorū. Cōfessores adulatores facti sunt. Obediētia cōcupiscētias suas sequitur. Eccli. xviii. Si prestes anime tue concupiscētias faciet te in gaudiū inimicis tuis. xlviii. dis. virum. Sensus peculei. vagantur p cāpos. mors per eos continue intrat. Hiere. ix. nec est q claudat ostium. Mat. vi. Sitis iustitie. Mat. v. in psecutionē proximi versa est discretio. s. carnis dicens Roma. xii. Rationabile obsequiū vestrū. Ephe. v. et nemo carnem suam odio habet. Esa. lviii. xxiii. q. ii. non ex. corpus impinguat et vētrem distendit. Innocentia contra naturam machinatur dolos. Simplicitas colūbina. xvi. q. i. si cupis. vulpina astutia plena est. Ratio et intellectus captiui a sensualitate trahuntur. ex in clemen. de here. ad nostrū. §. ii. Sinteresis feruentiū in principijs in stoliditatem mutata est. Oēs cupiūt videri ab hominibus. Mat. vi. Uidere deū vix vnus desiderat. Luc. x. Mat. v. Xenodoxia. i. vana gloria opit oculos oim: et oms excecat. Tristitia scdm seculū multos perimit. ii. ad Cor. vii. Tristitia de peccato non inuenitur in terra. Animarū zelus. ex de custo. eu. c. ii. prelatos diffidat: q: amor sanguinis in eis arcem constituit. Cōfessiones in hypocrisi fiunt. de peni. dist. i. §. cum ergo. vt ex premissis ante. c. peniter. et di. v. c. i. ad fi. ꝟ. Quia igitur cor cōfitentiū versum non est. de peni. di. i. cōuertimini. Omni die fit vocalis cōfessio: et omni die canis reuertitur ad vomitū: et sus ad volutabra luti sui. ii. Pe. ii. Prouer. xxvi. de peni. di. iii. qui sunt. Uere crebra cōfessio: et nulla correctio nec mutatio. sed dei irritatio et irrisio. de peni. dist. iii. irrisor. Jeiunium celebratur: et gastrimargia solennizatur. xliiii. dist. c. i. Multe campane pulsantur. multe misse celebrantur. et multa crimina cumulantur. et multe iniurie deo irrogantur. Ordines conferuntur: sed precio cōparantur. i. q. i. cum ordinaretur. Sacramenta pfanantur: et characteres vitiantur. i. q. i. quibusdam. Multi dicunt officium: sed omnes habent preputium. Gala. vlti. Quilibet timet si mundus ei subtrahitur: nullus timet si regno priuatur. Clericatus accipitur vt quisq sortem mūdi nanciscatur. xii. q. i. clericus. Nullus tonsuratur vt deo seruiatur. Curia Romana regum et principum clericis et religiosis plena est. ex de of. or. quāto. Ecclesie solitudinem seruāt. O ecclesie derelicte. O ecclesie viduate. ex de elec. ne pro defectu. O ecclesie a suis precipue rectoribus et ministris spoliate. O ecclesie violate. xvii. q. iiii. protum. O ecclesie/ proh nefas/ stercoribus et immūditijs sordidate. ex de reli. et ve. sancto. c. ii. Sirene et heritij in vobis habitant. Altaria vestra discoopta manent. Sacramētalia nō reperiuntur in vobis. Quaterni disligati et iā ceci in fenestris vestris a muribus corrosi stāt. Paramēta p nimia vetustate. de conse. dist. i. vestimenta. dirupta et sordidissima super vestra altaria remanent. Lumen in vestris habitaculis non refulget. Lampades extincte sunt. Mat. xxv. ex de offi. custo. c. i. Sarratecta diruta. ex de eccle. edi. c. i. Uix habetur candela psalmi breuis cerea vt cōpleatur missa. de cele. mis. c. si. et de of. sacer. c. i. Pixides hostiarum araneis plene sunt. Calices stagnei: et aliqui plūbei pre vini erugine in eis impressa celebrātes ad vomitū prouocāt. de cō. di. i. et calix. Ostia vestra clausa sunt. xxi. di. c. i. ꝟ. ostiarij. et xxv. dis. c. i. ver. ad ostiariū. Rei ad vos cōfugiētes. xvii. q. iiii. p totum. ex de immu. eccle. inter. et c. vlti. ad vos intrare non possunt. Cur tanto tēpore tacuistis? Cur ad dnm amplius non clamatis: vt de his iam se vindicet? In his vitijs allegaris. s. que totam dei ecclesiā occupant/ iura pauca allegaui: q: notoria: neq accusatione/ neq alia pbatione indigent. ii. q. i. manifesta. ex de accusa. euidentia. ex de iureiuran. ad nostram.

¶ Articulus. li. A

Ex quo spōsa christi alma ecclesia cōfessores paucos germinas: quero abs te vtrum hoc tēpore gignas anachoritas et eremitas assisterios/ et solitarios veros/ qui soli deo sedeant et taceāt? xvi. q. i. placuit. ii. et leuent se supra se. Thren. iii. Qui edificent sibi solitudines: qui expectent mortē quasi effodientes thesaurū: qui gaudeāt vehementer quū inuenerint sepulcrum. Job. iii. qui errant in solitudinibus: qui habitēt in sepulcris. ps. xlviii. Sepulcra eorum domus illorum in eternum. et in cauernis terre. qui circūeāt in melotis et in pellibus caprinis. Heb. xi. qui ciuitates nō ingrediātur. facit. xviii. q. ii. quidam. sicut de se dicit dns per prophetam Exo. xi. qui socij sint ferarū et strutionum. Job. xxx. qui diem hominis nō desiderent. Hiere. xvii. qui vocē exactoris. i. ventris. i. non sint gulosi. sm Grego. in mora. non audiant. sm Job. iiii. Qui mollibus induātur. Mat. xi. circa prin. et Luc. vii. xxi. q. iiii. c. i. in fi. qui luctuosi et tristes sint. Mat. v. xvi. q. i. monachus. et c. placuit. in quorum maxillis lachryme sint. qui de labore manuum suarum viuant. i. ad Cor. xi. i. Thessa. iii. et. ii. ad Timo. vlti. et Ephe. iiii. i. q. ii. sacerdos. de cōse. dist. v. nūq. et panem otiosum nō māducent. Prouer. vlti. sed in sudore vultus sui vescantur pane suo. Gen. iii. Sed o vidua mater ecclesia domina gētiū multos habes sarrabaitas perpaucos anachoritas. de quibus. xvi. q. i. qui vere. et legitur et no. xxvii. q. ii. §. ecce q. et in glos. dicūt plurimos gyrouagos. xvi. q. i. monachi vagātes. perpaucos solitarios et celle assisterios. de quibus. xxvii. q. i. si quis rapuerit. et ex de. nō resi. c. penul. Istis em vltimis temporibus hypocritalibus plurimi maxime in Italia et Alemānia et Prouincia prouincie vbi tales Begardi et Beguini vocātur: nolentes iugū subire vere obedientie: sed libertate noxia potiri: nec seruare regulā aliquam ab ecclesia approbatā sub manu preceptoris: et ducis legitimi. vocati fratricelli. Alij de paupere vita. Alij apostolici. aliqui Begardi: qui ordinē in Alemānia habuerunt specie tenus: et quantum ad hominem exteriorem mundo renuntiare videntur: et dicentes religiosos ab ecclesia approbatos promissas regulas non seruare/ durante primo feruore deserta domestica penetrāt. Soli sedent: vel pauci simul. Paupertatem seruare videntur. Abstinentijs se macerant: sed ventrē replent. Disciplinę operam dant: sed deficiente feruore quasi post annū sedēt sub vmbra iuniperi. Jone. iiii. cuius cinis ignē vsq ad annum cōseruat. habita occasione de petēda Heliani eleemosyna: quam nequeunt petere nisi religiosi mēdicantes ab ecclesia approbati. ex de reli. domi. religionū. lib. vi. et inferius declarato. Uagari incipiūt. Ad hoies se conuertunt. Laborare refugiunt: q: panem otiosum inueniunt. Familiaritates maxime feminarū nunc spiritualiū nunc aliarum accipiunt. xviii. q. ii. diffinimus. et c. perniciosam. eis predicant. contra id ex de hereti. cū ex iniuncto. de deo loquuntur: dulces sermones proferūt. ii. ad Timo. iii. Roma. vlti. Simplices se ostēdunt. Per domos dominorum et viduarum conuiuātur. Otio vacāt. ii. Thessa. vlti. dictis et enumeratis aliquot pater noster: reliquo tempore aut pedes in commotionem dant: aut in suis cellis dormitant. Quid dicā pia mater ecclesia de talibus? quod dicunt sancti patres diuinitus inspirati: sicut dicit Piamon in collatione de tribus generibus monachorum. in li. Jo. cassi. qui vocatur collationes patrū. q istud est genus teterrimum et infidele monachorum in vera hypocrisi cōstitutorum: et noxia illa plantatio rediuiua que per Ananiā et Saphyram in exordio ecclesie pullulans/ apostoli Petri seueritate succisa est. Act. v. xxiii. q. viii. legi. et. c. petrus qui. Beatus apostolus predictos noui facinoris principes non penitentia. nō vlla passus est satisfactione curari: sed perniciosissimum germē clerici morte succidit. Illo igitur exēplo quod in Anania et Saphyra apostolica districtione punitum est/ nonnullorum contemplatione paulatim lōga incuria et temporis obliteratione subtracto: emersit istud sarrabaitarū genus: qui ab eo q semetipsos a cenobiorum regularium sub obedientia viuentium congregationibus sequestrarent: ac sigillatim suas curarēt necessitates: egyptie ligue pprietate sarrabaite dicuntur. hucusq Piamon. Et vt eorum secta pessima confundatur: sciāt se in nullo ordine viuere: nec in aliqua sancta vocatione manere. i. ad Cor. vii. c. ex de regula. licet. in pn. ab ecclesia approbata. Et hoc ideo precipue quia cōtra ecclesie sanctiones et cōcilia generalia/ statum et regulam et religionem sibi confingūt: nolentes vnam de approbatis ab ecclesia regulam profiteri: neq sancti Basilij epi Cesariensis. de qua. xviii. q. ii. diffinimus. nec sancti Augustini mūdi luminis: de qua ex de sta. re. quod dei. nec sancti Benedicti: de qua. xvi. q. i. sunt nōnulli. xx. q. iiii. c. fi. ex de sta. mo. cum ad monasterium. ex de regu. super eo. nec almi Frācisci preceptoris minorum: de qua ex de ver. signi. exijt. li. vi. et in clemē. eo. ti. exiui. ad hoc de cōse. dist. i. ecclesia. i. catholicorum collectio. ex de reli. domi. ne nimia. et. c. religionū. lib. vi. ff. de collegi. illi. l. iii. Et si aliqui de predictis gyrouagis aliquā regulam de prenominatis seruare se dicant: quia tamen extra congregationes promittentes predictas regulas sub prelatis legitimis tales acephali viuunt: nūq in veritate viuere possunt. vt preal. c. religionum. quia fundamēta religionum vera obedientia est. vnde dns Math. xvi. et. x. Marc. viii. Luc. ix. et. xiiii. Si quis vult post me venire: abneget semetipsum et c. xii. q. i. non dicatis. et ps. lxv. Imposuisti homines supra capita nostra. xix. q. iii. statuimus. Contra istos sarrabaitas sunt expresse capitula. xviii. q. ii. quidam cellulas. c. nullus. c. perniciosam. Dare enim pro deo temporalia magnum est: dare in crucifixionem carnē propriam maius est; sed semetipsum sub manu prelati et obedientie dare et abnegare (quod est maximū) viri religiosi est. viii. q. i. sciendum est. Et ideo patres dixerunt q monachus fornicans adhuc monachus est: proprietatem habens adhuc monachus est: sed inobediēs monachus/ monachus non est.

Sarrabaitarū appellatio.

¶ B Magis est enim fundamentum religionis et stabilimentum obedientie vinculum q castitas et paupertas: quia sine obedientia impossibile est veram religionem posse fundari. ex de sta. mo. cum ad monasterium. §. abbas. de maio. et obe. cū in ecclesijs. §. ideoq. et. c. legebatur. xvii. q. ii. abbates.

Obediētia religiosis fundamentū.

¶ C Nec potest esse vera et perfecta religio: vbi non est sui abnegatio: et alteri superiori subiectio. Unde et tales religiosi fictivere acephali possunt dici. xciii. di. nulla. et facit quod no. xvi. q. i. qui vere. in glos. ii. Et ideo filius dei factus obediēs vsq ad mortē. Phil. ii. exemplum obediētie nobis prebens ait Mat. xxvi. Mar. xiiii. Luc. xxii. Uerūtamen non mea voluntas/ sed tua fiat. vbi Dionysius Alexandrinus sexto. Perfectā volūtatem patris quam ipse nouerat petit sortiri effectū: que eadem est et sua sm deitatem. Renuit autem impleri humanam voluntatem: quam dicit suam/ paterna voluntate minorem. Item ibi Athanasius. Geminum enim hic velle ostendit: alterum quidem humanum: qd est carnis. alterum vero diuinum. humanitas enim ob carnis fragilitatē recusat passionē: sed diuinus eius affectus affectans eam subijt: eo q non esset possibile eum detineri a morte. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. ps. xv. et Act. ii. Item Greg. Nissenus. Apollinaris hereticus asserit q christus nō habuit sm terrenam naturam propriam voluntatem: sed solum in christo est volūtas dei qui de celo descendit: quia dicebat christum corpus sine anima assumpsisse. xxiiii. q. iii. quidā. versi. apollinariste. Dicat ergo quam volūtatem vult. preal. c. Luc. xxii. dns nequaq euenire. neq enim deitas aufert propriam volūtatem. Item ibi Beda. Appropinquans etiam passioni saluator infirmātium in se vicem sumpsit: vt quum hoc imminet quod fieri nolumus: sic per infirmitatem parati simus/ vt volūtas conditoris nostri contra nostram voluntatem fiat. Et iterum Jo. vi. Quia descendi de celo non vt faciam volūtatem meam: sed volūtatem eius qui misit me patris. vbi Aug. Propria enim anima a deo exijt: quia superba erat: superbia em eiecti sumus: et humilitate regredimur. Medicus enim quando egritudinē discutit: si curet quod per aliquam causam factum est: et ipsam causam non curet: ad tempus videtur mederi: sed causa manente morbus repetitur: vt ergo causa omnium morborum curaretur. i. superbia: descēdit: et humilis factus est filius dei. Quid superbis homo? filius dei propter te humilis factus est. Puderet te forsan imitari humilem hominē: saltem imitare humilem deum. hec est enim cōmendatio humilitatis/ Non veni facere voluntatem meam et c. Superbia quippe facit voluntatem suam: humilitas voluntatem dei. Ideo ergo qui ad me venit non eijciam eum foras: quia non veni facere voluntatem meam. Humilis veni humilitatem docere. qui ad me venit: incorporatur mihi: et humilis fit. quia non facit voluntatem suam: sed dei. et nō eijcietur foras: quia quum superbus esset: proiectus est foras. Ad me venire nō potest nisi humilis. Non mittitur foras nisi superbia. Qui seruat humilitatem: nō labitur a veritate. Item ibi Hilarius. iii. de trini. Nō igitur hoc dicit quia faciat qd non velit: sed obediētiam suam sub effectu paterne volūtatis ostendit/ volens ipse voluntatem patris explere. Et iterum. Descēdit cum eis in Nazareth: et erat subditus illis: scz Joseph et Marie matri. Luc. ii. vbi Orige. Discamus igitur et nos filij parētibus nostris esse subiecti. Or si patres non fuerint: subijciamur ijs qui patrum habēt etatem. Jesus filius dei subijcitur Joseph et Marie. ego nō subijciar epo qui mihi cōstitutus est pater? puto q intelligebat Joseph q maior se erat iesus: et trepidus moderatur imperium. Uideat ergo vnusquisq q sepe qui subiectus est maior fit. qd si intellexerit: nō eleuabitur superbia qui est sublimior dignitate: sciens sibi meliorem esse subiectū. Item ibi Basilius in lib. religionum. Ab ipsa autem primeua etate parētibus obediens quēlibet laborem corporeum humiliter et reuerenter sustinuit. Quum enim parētes homines essent honesti et iusti: egeni tamen et necessariorum penuriam patientes: teste presepi partus venerādi ministro: manifestum est q sudores corporeos cōtinue frequentabāt necessaria sibi inde querētes. Jesus autem obediens illis/ vt scriptura testatur/ etiam in sustinēdo labores subiectionem plenariam ostēdebat. Item Ambro. Et miraris si patri defert: qui subijcitur matri? non vtiq

Universidad de Deusto Biblioteca

infirmitatis/sed pietatis est ista subiectio. attollat licet caput hereticus: ut alienis auxiliis asserat eum qui mittitur indigere: nunquid humano egebat auxilio ut materno seruiret imperio? Deferebat simulato patri: et miraris si deo detulit. an homini deferre pietatis est: deo deferre infirmitatis? ¶ Item ibi Augu. O potentia/o humilitas. Subditus est parentibus cui seruiūt angelorum exercitus. Item ad Heb. v. Et quidē quum esset filius dei: didicit ex iis que passus est obedientiam: et consummatus factus est omnibus obtēperātibus sibi causa salutis eterne. ¶ D Qui autem in ecclesia primitiua conuertebantur viri religiosi erant: et sic omnes perfecti/quia vix tempore sanctorum monachorum et anachoritarum etiam perfectorum aliqui sic perfecti inueniri possent: sicut probat collatio Piamonis in lib. collationum Io. cassi. et tamen uxores communiter habebant: etiam apostoli aliqui: sicut patet de Petro Luc. iiii. et de Philippo apostolo: et alio Philippo uno de septem diaconibus. Act. xxi. et v. c. de Anania et Saphyra. et. xxxi. dist. omnino. Sed sub obedientia primo apostolorum/deinde septem prepositorum quos elegerant. Act. vi. viuebant: a quibus postmodū monachi descēderūt: ut describit collatio ante dicta. et colligit. xii. q. i. quia tua. vnde et ista duo substantialia/viuere sine proprio/et caste/ ecclesia sancta religiosis indixit. ¶ E Quare ex causa magna legitima papa posset in his duobus cum aliquo dispensare. ut no. Inno. ex de sta. mo. cum ad monasteriū. §. si. et dixi de hoc late. s. in prima parte istius operis: ubi posui casus in quibus dispensant Romani pontifices. §. iterum de dispēsatione. ver. item quidam dixerunt. in ar. xlvi. Sed si cum aliquo religioso papa super obedientia dispēsaret: loco prelati succederet ei papa/nedū generalis sed specialis prelatus. ¶ F Nullus enī in hac vita sic imitatur christum sicut circulum aureum: id est obedientiā in collo portans. sicut apparuit in visione cuidam sancto patri ostēsa: ut legitur in vitis patrum. Sine vera enim viuentes obedientia et in sensu proprio/in canone sicut dictum est acephali iudicātur. xciii. dist. nulla. vnde et sancti Benedicti monachi de castitate et expropriatione in sua professione mētione non facta/stabilitatem loci et obedientiam simpliciter repromittunt. ar. in iis que legūtur et not. ex de ma. et obe. legebatur. In qua tamen professione et promissione intelligunt se caste et sine proprio debere viuere profiteri. ut ex de regu. super eo. et preal. c. cum ad monasterium. §. finali. ¶ G Quis enim unquam superbiam proprii cordis potest expellere: quādiu in sensu proprio et voluntate viuit? Quis enim unquam veram humilitatē adeptus est: nisi per obediētiam superbiam depellentem? opti. argu. de peni. dis. ii. c. i. Et ideo dicit Bernar. Nihil in inferno regnat nisi voluntas propria. et ideo lucifer Belial qui interpretatur absque iugo: quia sub iugo dei noluit permanere: in baratrū demersus est. vnde Luc. x. Uidebam sathanam sicut fulgur de celo cadētem. xvi. q. ii. visis. de peni. dist. ii. si enim. et eū imitantes filii Belial dicti sunt. i. absque iugo. i. Reg. x. Et quia iugum rumpunt isti pseudo eremite: ideo ruptis vinculis in deserto a demone agitantur. Luc. viii. ¶ De obediētia plenissime tractaui. i. in. §. tertius error. lii. ar. et. §. et secundum eorum vitium. lxviii. ar. et. lxvi. ar. fere per. xx. chartas. Et quia obedientia ligati non sunt/pro libito comedūt: et bibunt: surgunt: et ambulant et ex occasione libertatis: quia corrigi nō timent: nec per hominem visitari nec excitari: communiter poltronizant. vulgare est italorum. i. vitam pinguem volūt cū libertate et sine labore: dediti somno et vagationi continue: et pro leui commotione suborta loca in quibus habitant dimittunt: et abinuicē se diuidūt: et sicut passeres insolentes de monte in montem transmigrāt. ps. x. et torpore et tepore letheo tepefacti cum curtis capitiis et repeciatis: et cū amictibus et habitibus quos sibi contra ecclesiam inuenerunt: discurrunt per mūdum. Et quia circa ieiunia et orationes et obseruationes regulares domino non promiserūt: sed quod faciunt de specie boni/ex libertate propria faciunt: ideo recedēte primo igne forsan diuino qui eos urebat: peiores quam frigidi essent in seculo: quia tepidi recedēte calore: ab ore dominico euomūtur. Apoc. iii. speciem quidem sanctitatis habentes/virtutem autem abnegantes ad literam. ii. ad Timo. iii. in sua hypocrisi se et mundum decipiunt: nam eorum prima abstinentia in gastrimargiā vertitur: paupertas in peculii: vigilia in somnolentiam: silentium in multiloquium/maxime sub specie loquendi de deo: simplicitas in malitiam: solitudo in consortium et familiaritatem seculariū et mulierum. Eorum etiā aliqui in ciuitatibus et villis/alii prope habitant: et a secularibus de die in diem conuiuia recipiunt sub specie charitatis. xliiii. dist. cōuiuia. cōmatres et compatres sibi faciunt. contra id de conse. dist. iiii. nō licet abbati. et c. seq. Ambaxatas. i. legationes faciūt et referūt. De animarū cōsiliis presumptuosi idiote se intromittūt. contra id ar. ex de eta. et quali. cū sit. De peregrinatione in peregrinationē discurrunt: quia acidia eos de cella expellit: quam quum sic credunt expellere sub specie boni peregrinando per mundū per sanctos: tunc eam amplius nutriunt: quia nūquam acidia expellitur: nisi per continuationē celle et violētiam sibi factam. Mat. xi. Regnum celorum vim patitur: et violenti rapiunt illud. Nam acidiosus si cōtra acidiam exeundi de cella solatium querat: ad horā corpus solatium sentit: sed parū post ad exeuntem fortior redit: more febricitātis qui per haustū aque frigide aliquod refrigerium sentit: sed post paululum febris contra eū fortior inualescit: ut dicūt patres. ¶ H Uerus enī peregrinus mundo est in cella residens/et silentium seruās/et lugens. et talis vere cōsequitur remissionem culpe et pene. Alii peregrini per mundū discurrentes/quod lucrātur in indulgentiis comuniter perdunt in vagis sensibus et mūdi delectatiōibus. Et ideo Macharius solitario acidioso conquerenti sibi quod nil boni in cella poterat facere pre tedio et mentis ariditate/respondit. Comede et bibe et dormi quantūvis: tantūmodo extra cellam non exeas. Et dic tētatori suggerēti tibi de cella recedere. Istos muros celle custodio propter deum: continuatio enim celle facit eremicolam ad suum redire ordinem. Idem etiam Macharius tētatus de cella recedere/se in limine ostii celle in modum crucis proiecit: et ait clamādo. Demones: si potestis trahite me extra cellam: quia per me non intendo exire: et sic usque ad vesperam mansit: et surgens dixit demonibus. Postquam extra cellam me trahere non potestis: nec ego exibo. Alter pater tentatus de cella exire/ait sibi. Sustineamus hodie propter deum: et cras poterimus recedere. adueniente die altera iterum dixit sibi. et hodie etiā propter deum sustineamus ne recedamus: et sic de die in diem dicēdo cras recedā: et adueniente die altera se violentans ad non recedendum per nouem annos mansit in cella: et tūc cessauit tentatio recedēdi. vnde et Antonius magnus dixit. Sicut piscis extra aquam viuere nō potest: sic nec monachus extra cellam. Idem dicit Eugenius papa. xvi. q. i. placuit. ii. Et idem Antonius ait. Moyses quum erat in monte: cū domino loquebatur. quum descēdebat de monte: cum populo. xxxvi. dist. c. si. sic et monachus in cella cum deo loquitur: extra cum demonibus. vnde Bernar. ad fratres de monte dei dicit quod cella dicitur a celo: quia de cella itur ad celum. Et alter pater dicebat quod si gallina dimittit oua calida: nō exibunt pulli. sic qui dimittit cellam: fructū non facit. et sicut arbor que sepe transplantatur fructū nō facit: sic monachus migrans de loco ad locum: quia non mutatur tentatio etsi mutetur locus: aliquoties tamē valet loci mutatio. lxxxi. dist. valet. quia locus de se nec nos coniungit deo/nec disiungit. xl. dist. non loca. et c. quelibet. quia diabolus aquila velocior. Thren. iiii. circūuolās ubilibet tentare paratus est. i. Pet. v. Uigilate: quia aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens circūit querēs quem deuoret: cui resistite fortes in fide. et habet. iii. q. i. c. nulli. vi. q. i. §. verū. tāgitur. xxv. q. i. c. v. in prin. Et ideo pugna ubilibet

Peregrinari dedecet eremitā.

necessaria est et sufferentia in tentationibus adhibenda: quia beatus vir qui suffert tentationem: scilicet non consentiēdo/non recedendo. de hoc de peni. dist. ii. si enī. et Iaco. i. ¶ I Uocatio enim vera anachoritarum et eremitarū est in cella manere: continue orationi/meditationi/lectioni/psalmorum decātationi/manuum labori vacare intra cellam: et prope cellam aliis laboribus corporalibus occupari. ut preal. c. placuit. xvi. q. i. et de conse. dist. v. nūquam. et de satisfaciendo proximo non curare. ii. q. vii. sancta quippe. quia dicebat quidam pater. Nō vacat lugenti charitas. Tales enim solum tenēt vitam Marie: et de vita Marthe quātum ad proximum curare non debent: quia nō est eorum vocatio. et unusquisque sm apostolum. i. ad Cor. vii. maneat in ea vocatione qua vocatus est. ex de regu. licet. i. rū. et ibi. de utraque vita. in. §. penul. et de renun. nisi. §. ne putes. Et ideo quandocūque tales solitarii regulariter loquēdo sub specie charitatis volunt visitare infirmos in mundo: vel questum facere pro pauperibus alendis: vel dare cōsilia animarum etiam si scirent: vel de pace faciēda inter discordes se intromittere: vel executiones testamentorū recipere: vel captiuos redimere: vel incarceratos visitare: vel viduas/vel orphanos/vel tribulatos consolari: vel feminarum quantumuis spiritualium curam recipere: vel predicare: vel literas supplicatorias pro aliis mittere: vel preter socios proprios. xvi. q. i. c. i. cōfessiones audire: vel aliis operibus misericordie corporalibus quātum ad proximū vacare: paracaraximo. i. peccato sub specie boni. xli. dist. sepe. diaboli illudūtur: sicut probat dare collatio Moysi. ii. de discretione in lib. collationum Io. cassi. Tales enim habētes zelum sm scientiam. ad Roma. x. c. et arbitrātes se obsequiū prestare deo. Io. xvi. et. xv. q. i. §. i. pro auro recipiūt orichalcum. xxix. q. i. §. i. stannū pro argento: amurcam pro oleo: zizania pro tritico. Mat. xiii. falsum denarium pro legitimo. no. xlv. dist. vera. imaginem tyranni pro vultu cesaris. Mat. xxii. idolum pro veritate: quum idolū nihil sit. i. ad Cor. viii. angelum tenebrarum. ii. Cor. x. pro angelo lucis. xxvi. q. v. episcopi. nam eo ipso quod vitā eremiticam et solitariam elegerunt: eo ipso mundo etiam quātum ad opera corporalia mie secularibus impendenda mortuos se fecerunt. ar. op. xvi. q. i. placuit. ii. et c. sunt nōnulli. Et ideo quia lumine discretionis carentes de eo quod ad eos non pertinet se intromittunt: et contra suam vocationem faciunt: de eo quod mereri credunt amplius demerentur: et quod aliis actiuis in mundo existētibus. s. vacare operibus misericordie/et proximo ministrare/est via salutis. Mat. xxv. Luc. vi. xlii. dist. quiescamus. lxxxvi. dist. non satis. istis occasio mortis existit. vnde Prouerb. xiiii. Est via que videtur homini iusta: nouissima aūt eius deducunt ad mortem. quia sicut ait Greg. sepe est causa damnationis: quod putatur profectus virtutis. Denique ille Saul quī primus iudicio dei regnū populi israelis obtinuit. i. Reg. x. viii. q. i. audacter. quia hunc discretionis oculum non habuit: velut toto corpore tenebrosus etiam ipso deiectus est regno: dum lucerne huius tenebris atque errore decept⁹ acceptabiliora deo sacrificia quam precepti Samuelis obediētiā. lxxxi. dist. si qui. iudicauit. atque ex illa magis parte causam offensionis incurrit: ex qua repropitiādam sibi diuinam sperauerat maiestatem. sicut narrat collatio Moysi. ii. de discretione in lib. collationū Io. cassi. Sed nec reuera isti tales solitarii ficti se dantes proximo/querūt que sunt proximi: sed que sua. ad Phil. ii. lxiii. di. nosse. nā in cellis manere nequeuntes/querūt occasiones quomodo vacent proximo: immo sibi/vagationi/lucris/et gule/et confabulationibus vacātes/sub charitatis palliolo se velantes. Celliste enim veri seruientes mundationi animarum suarū ad salutem animarum aliorum intra suas cellulas se extendūt: quia nemo sibi solum viuit. Roma. xiiii. Purgatus enim oratione et contritione absentes etiam precibus suis purgat: quia charitas incipit a se. de usu pallii. nisi. et ibi nota. et deinde in alios se extendit. Can. ii. Ordinauit in me charitatem. de peni. dis. iii. qui vult. sub. §. sed verba. Immo etiā quicūque intra ecclesiam in gratia sunt: siue seculares siue religiosi: bona sibi spiritualia cōmunicant. quia particeps ego sum omnium timentium te. ait Dauid ps. cxviii. Et quicūque in maiori gratia sunt et charitate: plus de oībus bonis spiritualibus communicant que intra ecclesiam sanctam fiūt: sicut fit in ecclesia triumphāti. nam iustorum omnia sunt cōmunia. xii. q. i. c. ii. et dist. viii. §. i. et xxiii. q. vii. c. quod autē. c. si. et qui plus communicat: plus est iustus. charitatis enī debitum quanto plus redditur: plus et crescit. vnde apostolus ad Roma. xiii. Nemini quicquam debeatis: nisi ut inuicem diligatis. et qui sic plus dat: plus abundat. quia omni habēti charitatem et ea fruenti dabitur amplior charitas et abundabit. Mat. xiii. et Luc. xix. vn Grego. Quisquis enim charitatem habet: et de alia dona percipit. quisquis charitatem nō habet: etiam dona que videtur percepisse amittit. Seruiāt ergo anachorite veri proximo de professione sua. s. oratione et gemitu et sancto mortificationis exēplo. Unde quum patriarcha Alexandrinus ad visendum patres deserti venisset: et dixissent patres cuidam seniori ex eis quod diceret unum verbum edificatorium patriarche. ait senior. Si non fuerit edificatus patriarcha in silentio meo: non erit edificatus in verbo meo. Unde narratur in lib. qui dicitur paradisus. quod anachorita Nathanael summus patrum septē epos eum visitantes in cella sua per passum extra cellam noluit deducere: et quum a diaconibus eorum argueretur: quod in hoc superbam rem egisset: rūdit. His et uniuerso seculo mortuus sum. meum propositum deus nouit. Non ergo se anachorite de aliis in mūdo actiuis operib⁹ intromittant: nisi ultima necessitas facere hoc cōstringat: et alius actiuus qui hoc faciat inueniri nō possit. sicut cōtigit in Machario: qui rogatus a fratribus ne periclitaretur fides: descēdēs de deserto in Alexandriam cum heretico disputauit: et facere miraculum ut loqueretur mortuus et sepultus: et fidei orthodoxe testimonium perhiberet: amore fidei fuit constrictus. ut dicitur in vitis patrū. Sic etiam alius anachorita audiens feminā in doloribus partus constitutam: et sine obstetrice totaliter desolatā: e cella charitate et necessitate primi ultima cōpulsus exiit: parturiētē iuuit: et vices tenuit obstetricis. ut narratur in li. qui dicitur paradisus. quod summo preconio charitatis extollendū fuit. Sic etiā Abraam summus anachorita pro nepte germani filia quā prope se in quadā cella in sctā vita nutrierat: et christo lucrifecerat: que et ad culmē perfectionis peruenerat: liberanda/quia eā quidā pseudo monachus deceperat et violauerat: et extūc meretrix publica facta fuerat: de cella de qua multis annis nō exierat/exiens equū ascēdit: vestes seculares recepit: pecuniā in bursa portauit: qui. xl. annis a talibus abstinuerat: stabulū lupanaris ubi manebat neptis intrauit incognitus: quasi fornicari intēdēs: et exinde cū sua predicatione et manifestatione neptē ad suā cellā reportauit. que in omni plāctu et sanctitate reliquam vitā ducēs vitā sanctissimā finiuit. Isti aūt casus et cōsimiles diuina inspiratione et ultima necessitate charitatis patrati per anachoritas nō sunt ad cōsequentiā deducēdi. xiiii. q. v. dixit. xxvi. q. i. nō statim. xvi. q. i. hinc est. Sed et predicti perfecti existētes aliorū nō potuerūt cōuersatione carnali corrūpi. xxiii. q. iiii. quisquis. Nostri autē tēporis anachorite quia nōdū salui facti sunt: alios saluare non curent: sed in cellis suis olus māducēt: quia adhuc infirmi sunt. Rom. xiiii. ne volētes alios saluare et ipsi pereāt cū eisdē. i. Cor. ix. Ne forte quū aliis predicauerim: ipse reprobus efficiar. xxxii. q. v. paulus. de peni. di. ii. si enī. ver. paulus. Frequēter enī aliū de pelago liberare festinās/tractus ab illo cū eo pariter a fluctibus deuoratur. Et sm Grego. arbor que radicē non fixit: fructum ferre non valet. facit de peni. dist. ii. radicata. circa prin. dist. et sicut Mat. xiii. dicitur. et Luce. viii. hi radices non habent: quia in cella credunt: et extra quia tēpus tentationis est/recedunt: scilicet a deo. Et ideo dicit dns totaliter mūdum nolēti relinquere: sed patrē defunctum

Universidad de Deusto Biblioteca

antea volẽti sepelire: Dimitte mortuos sepelire mortuos
suos. Mat.viij.vbi Chrys. Hoc autem dixit non iubẽs cõ
temnere honorẽ qui est ad parentes. Exo.xx.sed mõstrãs
q̃m nihil cum celestibus negotijs nobis necessarium esse
oportet:et quando cum toto studio ijs iungi debemus:et
neq̃ parum tardare: etiam si valde ineuitabilia et incitã
tia fiunt que attrahunt. Quid em̃ magis necessariũ erat:
ꝙ sepelire patrem? Quid etiam facilius? nec enim tẽpus
multum cõsumendum erat. Per hoc etiam dñs eũ a mul
tis malis eripuit:puta luctibus et meroribus.xiij.q.ij.qui
diuina.et ab ijs que hinc expectantur. Post sepulturã em̃
iam necesse erat et testamenta scrutari et hereditatis diui
sionem et alia huiusmodi. et ita fluctuationes ex fluctua
tionibus ei succedentes alonge eum a veritatis abduce
re portu. Si autem tu tumultuaris:excogita quoniã mul
ti infirmos non permittunt scire nec ad monumentum se
qui: etiam si pater aut mater aut filius sit: etiã qui defun
ctus est. Nec in hoc incusantur crudelitatis:sed contrariũ
crudelitatis esset:et multo magis malum est abducere ho
minem a spiritualibus sermonibus:et maxime quum fue
rint qui hoc compleant:erant qui completuri erant hmõi
funeris sepulturam. vnde dicit Dimitte mortuos sepeli
re mortuos suos. Aug.q.d. Pater tuus mortuus est. sunt
alij mortui in anima. de pe.dist.j.resuscitatus.qui sepeliãt
mortuos suos:quia infideles nõ sunt. Item Hilarius ibi.
Quia accepimus in dominice oratiõis exordio ita primo
precãdum/Pater noster qui es in celis. Mat.vj.Et in di
scipulo credentis populi persona etiã admonetur. Mat.
xxiij.quia pater sibi viuus in celis est.deinde inter fidelem
filium patremq̃ infidelem ius paterni nominis nõ relin
qui admonuit: et nõ admisceri memorijs sanctorum mor
tuos infideles: et etiam eos esse mortuos qui extra deum
viuunt. Et ideo mortui sepeliãtur a mortuis:quia per dei
fidem viuo viuos oportet adherere. Si autem mortuum
sepelit mortuus:non debemus habere curã taliũ mortuo
rum:sed viuẽtium.ne dum soliciti sumus de mortuis:nos
quoq̃ mortui appellemur. Mortui etiã sm Grego. mor
tuum sepeliunt:quum peccatores peccatorem fauoribus
premunt. Qui enim peccantẽ laudibus prosequuntur:ex
tinctum sub verborum suorũ aggere.i. campo abscondũt.
Item ibi Rabanus. Notandum etiam est in hac sentẽtia
quia aliquando bona minora pretermittenda sunt pro vti
litate maiorum. Ex predictis notandum est ꝙ nec pro pa
tre sepeliendo/quod erat opus magne mie. Tob.j.ar.bo
nũ.xij.q.ij.aurũ.et quodãmodo preceptũ dei de patre ho
norando. Exo.xj. Deute.v.et.xxx.di.c.j.noluit sibi inducias
indulgere. Propter quod quidã monachus requisitus
a quodam seculari germano suo ꝙ exiret parũ de mona
sterio ad iuuandum eum:quia boues sui et currus cecide
rant prope monasterium:respondit. Cur non vocasti aliũ
fratrem quem habes in mundo vt te iuuet? Cui frater ait.
Iam anni.xv.sunt ꝙ mortuus est. Et monach9 ait. Et ego
xx.sunt anni ꝙ mortuus sum mundo. Colos.iij.ibi.mortui
enim estis. xvj.q.j.placuit.§. tñ te possum iuuare quãtum
ille q̃ mortu9 et sepult9 est.hec in vitis patrũ. ¶ L: Quẽ
dam aliũ anachoritam et oclusum annis.xl.x. decepit dia
bolus in monachum transfiguratus: et extraxit eum con
tra suum propositum die pasce de cella:vt missam audiret
in quodam monasterio quod prope erat. Et extũc sugge
rens ei comedere cum monachis/finxit se sub specie nũtij
de domo patris venire in secunda deceptione: et ꝙ pater
suus mortuus erat:et eum fideicõmissarium reliquerat:et
ꝙ rediret ad domum patris executionem testamẽti factu
rus:et statim ad cellam rediturus:redijtq̃ cum diabolo:et
pater viuebat:et ingrediẽs domũ et vidẽs patrẽ et deceptio
nẽ cognoscẽs/dixit ꝙ venerat ad eum visitandũ:et paulo
post concubuit cũ ancilla domus: et in mũdo desperatus
remãsit. Et tñ occasio prima cellam egrediendi missa fuit:
et bona videbatur sua fuisse intentio:sed q: lumine discre
tionis caruit:ideo finis bonus secutus non est: non enim
sufficit ꝙ bona sit intẽtio et zelus:nisi adsit scientia.xv.q.j.
§.j.Roma.x. Et quo em̃ firmauerat se cũ deo de cella non
egredi:et tãto tẽpore steterat sine missa:nõ debebat egre
di propter missam: q: magis deo gratũ erat sacrificiũ sue
mortificationis in cella: q̃ in hac parte sacrificium misse.
Sufficiebat em̃ huic anachorite sicut et multis alijs homi
nibus inuisibilibus verbũ Augu. Crede:et mãducasti:et
vidisti. Jo.xx.de cõ se.di.ij.vt quid paras. et.c.credere in ie
sum christũ. ¶ Iste sunt ille vulpecule.i.tẽtationes subti
les sub specie boni:que sm Bern. capiẽde sunt. Can.ij. id
est cognoscende et ligande:quũ tentatur monachus clau
stralis:predicare:curam miserabiliũ personarũ suscipere.
xvj.q.j.iuxta.et.c.placuit. studijs maxime sciẽtiarum lucra
tiuarum.s.iuris et medicine et seculariũ vacare.de quibus
xxxvij.di.le.xãt.et.c.nõne.et.§.hinc etiam.de curis seculariũ
se intromittere sub spe alios corrigẽdi: et pauperes pascẽ
di:prelationes etsi dignus sit appetere: ignorantes et sim
plices literas docere:curam animarũ recipere.et vt.s.ver.
eorũ etiam.dixi per status peregrini. Quis em̃ sm Clima
cũ in lib.suo qui vocat scala in gradu.iij.de peregrinatio
ne verus peregrinus/et realiter peregrinus/et cũ indulgẽ
tia plenaria peregrinus:nisi mortuus mundo: qui presen
tes nõ nouit? Scribitur etiã. Qui dixerũt patri suo et ma
tri sue:nescio vos.et fratribus suis:ignoro illos.et nescie
runt filios suos.hi custodierunt eloquium tuũ: et pactum
tuũ seruauerunt. Deutero.xxxiij.xciij.dis.diaconi.v.s.famã
mundi refugit. Thesaurũ virtutũ occultat sicut magi vsq̃
ad christum. Mat.ij. Prouer.xxj. Thesaurus desiderabi
lis.s.multitudo bonorũ et oleũ.s. pinguedo dilectionis in
habitaculo viri iusti.i.in consciẽtia. Eccl.xliij. Aperti sunt
thesauri:et euolauerũt nebule sicut aues.i.euanuerũt vir
tutes per iactantiã. Grego.in homil.xj. euangelistarũ sup
per illo Mat.xiij. Simile est regnum celorũ thesauro. De
predari desiderat qui thesaurum in via portat. Hiere.xvj.
Victu et vestitu tenui contẽtus est.xij.q.j.clericus. Nõ vẽ
dit se et operas suas spũales mũdo. Ad patriã/cũ David
ps.xlj.sitit sicut ceruus ad fontes aquarũ. A via regia que
est crux dñi discreta nõ declinat ad dexterã falsi spũs et ced
feruoris:nec a sinistris que est via carnis. Nume.xxj. Qui
nihil sibi appropriat.xij.q.j.nolo.et.c.nõ dicatis. Qui oẽm
secularem cõuersationẽ vitat:et solus in amaritudine pec
catorũ suorũ sedet. Hiere.xv.xvj.q.j.placuit.xj.q.iij.qñ. Iste
sic peregrinus est onager in eremo: quẽ leo.i. diabol9. ij.
q.j.nulli.maxime sub specie spũs. vt superius est probatum
in prin.istius.§.depredari festinat. Eccl.xiij. Verus enim
anachorita peregrinus sicut incognitus et aduena intrat
desertũ:et vsq̃ ad mortem et monumentũ syluaticus et in
cognitus in eo viuit:priuatus omi familiaritate humana
maxime parẽtũ.sm Climacũ. ¶ Vnde quum iudex Ale
xandrie abbatẽ Moysen summũ anachoritam quereret
in deserto: et ei obuiasset:quũ eũ non cognosceret: dixit ei
iudex. Vbi est cella abbatis Moysi? rñdit ipse idẽ. Quid
queritis hoĩem stultũ et hereticũ? et sic noluit se ibi pande
re. Immo etiã nec pastor abbas matri sue ostium celle vo
luit aperire ne eam videret. ¶ Nec altera sanctimonialis
Germanũ religiosum eam visitantem voluit videre: mit
tens ei dicẽdo. Videbimus nos in alia vita. Et Arsenius
patriarche Alexãdrie volẽti eum visitare misit dicẽdo. Si
solus veneris suscipiam te:al's hic non sedebit Arsenius.
Sed hodie cellule nostrorũ anachoritarũ hypocritarum a
mulierculis visitãtur:qđ eis sepe Assisij et alibi prohibui.
Aduenientibus secularibus sub specie charitatis mẽsas
parant. Cũ eis comedunt:et vltra tertiam vicem bibunt.
xliiij.dist.qñ presbyteri.que palea est. Cum eis de mundo
loquũtur. Se eis ostẽdũt viuos:nõ mortuos.xvj.q.j.sunt
nonnulli. Sed talis vita mors est:q: nomen habent sicut
eremite.viuunt:et mortui sunt in anima. Apoc.iij.in prin.
quia seculariter viuunt.vita enim et mors interius sunt:
vt si cum secularibus delectet et afficiat et tristet in eorũ et
prosperis et aduersis:mortuus sum cũ eis; et eũdẽ locum

in illa vita participabo quem ipsi habebunt:quia cum eis
viri mente et moribus:etsi non loco et habitu in hac vita.
vt dicit magnus Antonius qui allegatur ab Abraam ana
chorita in collatione.xxiiij.et vlti. in li. collationũ Jo.cassi.
Aut ergo huiusmodi gyrouagi religionem accipiãt ab ec
clesia approbatã : aut vitam eremiticam veraciter seruẽt:
que etiã est ab ecclesia approbata. xvj. q.j. qui vere. xxvij.
q.ij.§.ecce.ij.q.vij.§.vlti. ex de excess.prela.cũ ex eo.§.si.lib.
vj. Sed q: tales in duas partes claudicant: recti nõ sunt.
iij.m.xviij.xlix.dist.hinc etenim. Nõ diligunt simplicem.ex
de sum.trini.c.j.in prin.omnino deũ verũ:sed in duas par
tes diuisi deum et mũdum querunt: quinimmo mũdi cul
tores in eorũ cordibus sibimet contradicunt: q: deũ volũt
et nolunt:sed verius mũdum volunt et colunt. Quidam
etiã ex eis superius apostolici et Begardi nominati pau
pertatem euangelicam se seruare dicẽtes:quia nec locum
habent/nec aliquid se portare dicunt: vere gyrouagi et ve
ri ribaldi per mundũ cursitant:in plateis comedũt: q: ali
qui eorum conscientiã habent comedendi in domo: et spe
cialiter ab aliquo aliquid petendi: sed clamant in plateis
eleemosynam sibi dari:vel cantãt/nil exprimere petẽdo:sed
clamando:nec laborare volunt/consciẽtias habẽtes si ali
quod opus faciant corporale. Dicunt enim ꝙ debẽt orare
cõtinue ne cadãt in tẽtationẽ.et q: ap's dicit.j.ad Thessa.
vlti. Sine intermissione orate. Et maria optimã partẽ ele
git. Luc.x.et similia allegãtes. Isti in vestibus ouium ve
niunt. Mat.vij.sed intus sunt lupi rapaces. Isti illos he
reticos sequi videntur qui in canone apostolici nũcupan
tur:qui nil propriũ possidentes/nequaq̃ recipiũt eos qui
aliquid proprium possident in hoc mundo.xxiiij.q.iij.qui
dam.ver.apostolici. ¶ L Imitari etiã vident alios he
reticos qui vocãtur montani.de quibus.xxiiij.q.iij.quidã.
ver. montani. Nolle em̃ aliquid propriũ possidere in spe
ciali et in cõmuni/sicut fratres minores ex regula profitẽ
tur:perfectissimũ est.ex de ver.signi.exijt.lib.vj.et eo.ti. exi
ui a paradiso.in clemẽ.sed eos qui propriũ possident con
dẽnare hereticum est.vt preal.c.quidã.ver.apostolici. Nã
et apostoli aliquoties pecunias habuerunt:et cibos eme
runt. Jo.iiij. Et Judas loculos dominicos portabat. Jo.
xij.xxiij.q.iiij.quid ergo.xij.q.j.habebat. quod tamẽ decla
rat ecclesia ꝙ habuit dñs loculos in personam infirmorũ
de ecclesia.quã declarationẽ etiã habuit ab Aug9.et alijs
doctoribus ecclesie qui hoc dicunt: et hoc bene colligitur
preal.c.habebat.et clarius in preall.c.exijt.lib.vj.latissime
istam materiam pertractaui.j.in.§.porro.in.lv.ar.et in ar.
lvj.per totum. Et ecclesia primitiua in cõmuni propriũ ha
bebat.xij.q.j.c.ij.et.c.q: tua. Et omnes antiqui et probatissi
mi anachorite de laboribus suis precia recipiebant:et pro
prium habebãt/licet permodicũ: et pauperrimi essent: et
multas eleemosynas de suis laboribus pauperib9 eroga
bant:quia pecunie eorũ erant:et propriũ habebant.ad hoc
xx.q.vlti.§.ecõtra paulus.et quod no.xxvij.q.ij.§.ecce. in
glos.j.tantũ. Sed et christ9 et apostoli nõ in plateis come
debant:nec petendi eleemosynam consciẽtiã habebant:
immo frequẽter in Bethania in domo Lazari/Marthe/
et Marie/comedebãt. Luc.x. Jo.xij.et in domo Simonis
leprosi. Luc.vij.et in domo principis phariseorũ. Luc.xiiij.
et in domo leui. Mat.ix.et Luc.v.et i domo Zachei. Luc.
xix. et in nuptijs in chana galilee celebratis. Jo.ij. Sz isti
pseudo apostoli et Begardi istius temporis perfectiores
apparere desiderãt ꝙ veri apostoli et veri anachorite qui
et viri apostolici extiterunt. Sed mẽtita est iniquitas eis:
quia ipsi professionem apostolicã non seruant:nec vitam.
Apostoli enim in se perfectissimi.xxiiij.q.ij.et vlti. legatur.
et pauperrimi in salutem gentium per orbem a dño missi
sunt ad baptizandum/ad predicandum. Mar.vlti.de cõ
se.dist.iiij.proprie.ad ligandum et soluendum per claues
eis a domino datas. Jo.xx.de peni.di.j.quem penitet. sed
isti pseudo boues sunt ad presepe euacuandũ : non tritu
randũ et predicãdum.xiij.q.j.§.his ita.q: missi ab ecclesia
nõ sunt: sed a spiritu maligno ad illos de ecclesia decipiẽ
dum.ex de hereti.cum ex iniuncto.nõ catechizant:neq̃ ba
ptizant:neq̃ predicant:nisi de facto.xvj.q.j.adijcimus. q:
nec presbyteri sunt:et si aliqui sint nõ curati:nec absoluũt:
nec ligant:quia claues non habẽt.xvj.q.j.§.ecce.j.et.ij. Ve
re poltrones et ribaldi et ab hominibus detestandi sunt:
quia nec ecclesie seruiunt:nec proximo:nec sibi in christo:
nec dño iesu christo:in nullo ordine permanentes:de pau
pertate plenis ventribus quorũ ipsi sunt deus. Phil.iij.et
vita apostolica gloriantes:contra em̃ dei ecclesiã et sua sa
cra concilia superius in prin.istius.§.allega. sibi ordinem
in oculis hominum inuenerũt. ¶ Q: autem se dicũt vel
le orare continue:falsis gestis et verbis se et mundũ deci
piunt: q: nec christus qui viator et cõprehensor erat semp
in actu exterioris orationis erat: nec Apostoli: immo pre
dicabant et docebant. Mat.v. Mar.vlti. et quidam eorũ
manibus proprijs laborabãt.ij. Thessa.vlti.et Jo.vlti.de
apostolis et discipulis piscãtibus et sic laborantibus pro
prijs manib9.j.q.ij.sacerdos.de cõ.di.v.nũq̃. ¶ M Nã
qđ dicit ap's.j.ad Thessa.vlti. Sine intermissiõe orate.nõ
ad literam.ij. Cor.iij.que occidit debet intelligi:sed horis
cõpetentibus.vt no.in preal.c.nũq̃. in glos.j.et colligitur
xxxj.di.si laicus. Nam idẽ ap's Paulus dicit.j.ad Cor.vij.
ꝙ vacandum est vsui matrimonij:nisi ex consensu ad tem
pus vt expeditius vacẽt cõiuges orationi.xxxiij.q.iiij.chri
stiano. quum dicit ad tempus ergo nõ semper actualiter.
Et sup verbo preall. ap'li/sine intermissiõe orate.j.Thessa.
vlti.glos. Si continuum est desideriũ:continua est oratio.
et Augu. Beatã vitam semper a dño desideremus:et sem
per oramus. Et sm Aug. Omne bonũ opus oratio est:q:
non desinit orare qui nõ desinit benefacere. Et omnis san
cta affectio et cogitatio et intẽtio et memoria dei vera ora
tio est. Et ideo quum Jo.anachorita illusus a demone di
xisset germano suo cum quo erat in cella: ꝙ nolebat labo
rare:sed continue orare sicut angelus: et magis ad deser
tum ire:tandem dimissus est a germano:et stans per octo
dies in interiori deserto absq̃ cibo maceratus fame/reuer
sus est ad cellam fratris. et quũ pulsaret ostium:et se Joã
nem diceret:et frater alius obaudiret:et diceret ei. Joan
nes factus est angelus: et non est super terram:tandẽ ape
ruit ostium:et quum Joãnes ab eo veniam peteret:ait ei
germanus. Si homo es:labora et comede et viue: q: scri
ptum est in ps.cxxvij. Labores manuũ tuarum quia man
ducabis. Quum etiam alij anachorite venissent ad quẽ
dam patrem qui manebat cum discipulis suis: et eos labo
rantes inuenissent:et dixissent eis. Cur laboratis cibũ qui
perit? Jo.vj. Nos enim continue oramus. dixit eis senior.
Nũquid non dormitis et comeditis? ergo non verum dici
tis. Sed ego ostendo vobis quomodo oro continue:inte
xo palmas:et dico. Miserere mei deus. Numquid est ora
re? Deinde per laborem meũ duodecim denarios lucror:
quorũ duos do pauperibus:vt pro me orẽt quum comedo
et dormio. ¶ Alius frater peregrinus veniens ad Sylua
num abbatem laborantem/dixit. Cur laboratis? Maria
optimam partem elegit. Luc.x. Syluanus ait discipulis.
Date ei codicem ad legẽdum : et ponite eum in vna cella.
Transacta hora nona postq̃ fratres comederant:exiuit il
le de cella dicens/Numquid fratres non comederunt? et
audiuit ꝙ sic:et dixit. Quare me non vocastis? Et dixit ei
Syluanus. Tu homo spiritualis es: et non indiges hac
esca.nos autem tamq̃ carnales opus habemus mãduca
re:et ideo laboramus. Et quum ille frater verecundatus
inciperet penitere:et dicere/Indulge mihi abba.tunc re
spondit ei Syluanus. Necesse est Martha Marie. pro
pter Martham enim ministrãtem laudatur Maria. hec
in vitis patrum. Sine intermissione etiã orare est. sm Jo.
cassi.in lib.collationũ.in.j.collatione.de oratione.s.custo
dia cordis a vitijs et curis secularibus : vt tales ante ora
tionem simus quales in orationibus volumus inuenire.
Et sm Jo.cassi.ibi; orõ est voti adimpletio. Item si actus

Universidad de Deusto
Biblioteca

liter semper orandū esset: frustra ecclesia cum dauid septies in die ꝛ nocte orare preciperet. xcj. dist. presbyter. ꝛ ex de cele. mis. c. j. Sed q: sm Damasce. Oratio est pius affectus in deū directus: hāc semꝑ conari habere debemꝰ, comedēdo, bibēdo, ambulādo, laborando, loquēdo, ꝛ q̄dāmodo dormiēdo: sicut de beato Frācisco legitur: q: etsi corpus dormiat: cor cū deo ambulat: cuz eo vigilat: ꝛ de eo somniat. Can. v. Sed vere oratio istorū pseudo aplorū ꝛ begardorum in peccatum fit sm ps. cviij. ꝛ de pe. dist. iij. nihil inde. q: non orationi vere: sed vagationi ꝛ dormitioni ꝛ ingurgitationi operā dāt more hypocritarū in angulis platearū, ꝛ palam in cōspectu hominum in ecclijs, actum orationis exterioris ostendētes: sed in cubiculis de nocte scribentes. ꝛ si orant tēpus quodāmodo perdentes: q: corde vagātes: vt populus iste labijs aliquoties deum honoret cor autē longe sit ab eo. Esa. xxix. ꝛ Mat. xv. facit de cō. di. v. non mediocriter. et Mat. vj. in prin. Cum oratis nō eritis sicut hypocrite tristes: qui amant in synagogis ꝛ in angulis platearū stantes orare: vt videant ab hominibus. Chryso. super Mat. Est aūt oratio quasi quoddā spūale tributum: qd aīa offert deo de visceribus suis. quāto ergo gloriosior est: tanto cautius est seruāda: ne propter homines facta vilescat. Item idem in Homil. Hypocritas vocat qui deū se fingentes orare: homines circūspiciunt. et ideo subdit: Qui amant in synagogis orare. Idem super Mat. Puto aūt ꝙ hoc non ad locum refert dominus: sꝫ ad propositū orātis. In cōuētu em̄ fidelium orare laudabile est sicut dictū est. in. ps. lxvij. In ecclijs bn̄dicite deū. qui ergo sic orat vt ab hominibus videat: non deū aspicit sed homines. ꝛ ideo quantū ad ꝓpositum suuꝫ in synagoga orat: vn̄ dicit dn̄s: qui amāt quasi cupiant videri. Cuiꝰ autē orantis mens solum aspicit deum: quāuis in synagoga oret: tamē apud se in secreto videat orare. Et in angulis platearū. vt videant abscōse orare: ꝛ sic dupliciter laudētur: ꝛ q: orant: ꝛ quia absconse orant. sed nullus angulus platee multū occultus est. Itē ibi glos. vel anguli platearū sunt vbi via ꝑ trāsuersum vie ducit: ꝛ in quadriuiū redit. Chryso. super Mat. Eo ergo ꝓposito in cōuētu vetat orare vt a conuentu videatur. vnde subditur: vt videātur ab hoībus. Orans ergo nihil nouū faciat, quod aspiciant homines: vel clamando: vel pectus percutiēdo: vel manus expandendo. Augu. de sermone dn̄i. Non autem videri ab hominibus, nefas est: sed ideo hoc agere vt ab hominibus videaris. Chry. in homil. A vana em̄ gloria vbiꝗ erui bonum est: maxime autez in oratione. si em̄ sine hoc cogitationibus circūferimur: si ad orādū ingressi fuerimus, hanc habētes egritudinem qualiter intelligemus ea que a nobis dicunt? adde hic que no. j. in. §. aliud vitiū peculiare. ver. Item Mat. vj. in ar. lxxviij. ¶ Habere aūt gratiam orationis mētalis paucoꝝ est: rarissimoꝝ aūt statum ecstaticum et contēplationem ascēdere. Et ideo ecclesia non precipit nec indicit orationē mentalem: sed attentam vocalem pro loco ꝛ tēpore opportuno. ex de cele. mis. dolentes. de quo vide qd no. Jo. an. in de. de rel. ꝛ venera. sanctoꝝ. si dn̄m. ¶ N Utinam hi tales pseudo apostoli et ficti religiosi nō sic orarent: sed foderēt et ararēt. Gen. iij. Et panem in sudore vultus sui manducarent: et oratione vocali dn̄ica, pater noster, cōtēti essent: sicut alij simplices huius mundi: vt non cum sua simulata et imaginaria oratione perirēt. Sed quidā ex eis in mūdo porcarij: quidam pecorarij: quidam armētarij: quidam cemētarij: quidā carbonarij: quidā fabriferrarij: aut alijs diuersis operibus mancipati, de labore manuum iuste sibi victū querentes: ꝛ sue familie, talem sanctum laborē et a dn̄o indictum refugientes. Gen. iij. quia homo nascitur ad laborādum. Job. v. muta habitu quē sibi adinuenerūt: sꝫ nō corde de labore et erūna, vilitate et paupertate ad otium ꝛ requiē corporis, vbertatem et libertatem noxiam, transierunt: ꝛ de vera penitentia quā in mūdo faciet de iustis suis laboribus se et suam familiam sustentātes; et christum in suis

pauperibus honorantes. Prouer. liiij. j. q. j. non est putanda. ad fictam penitētiam transierūt: ꝛ de eis ad literā verbum dn̄i potest dici Act. xx. in fi. et ex de cele. mis. cum marthe. §. verum. beatius erat illis dare pauperibus eleemosynas etsi paucas: ꝙ nunc sub habitu pauperum recipere aliena: sicut inferiꝰ declarabo. ¶ Porro nullus quasi supradictoꝝ sarrabaitarū gyrouagoꝝ et pseudo apostoloꝝ begardoꝝ et fratricelloꝝ, ꝛ illorū de paupere vita laborare vult manibus suis: sed de eleemosynis viuunt. Or aūt mendicare nō possint et de eleemosyna viuere sic dare probatur. ¶ O Sancta dei ecclesia certos in cōcilio generali, mendicantiū ordines approbauit: oēs alios reprobauit. ex de reli. domi. religionū. lib. vj. Sed certū est ꝙ oēs predicti aliquē modum ordinis sibi cōstituūt in habitu in vita et in cōgregatione. quidā ex eis in sua secta viuētes, sub cuius colore mendicant de nullo approbato ab ecclesia ordine mendicātium existentes cōtra ecclesiam viuūt. immo istis temporibus dn̄s papa Joānes. xxij. cōtra oēs sic viuentes et eis fauentes excōmunicationis sententiam promulgauit in quadam extrauagāti edita cōtra eos que incipit, Sancta romana. et nihilominus clemēs in sua cōstitutione istos begardos tāꝙ suspectos de heresi reprobauit. ex de hereti. ad nostrū. in clemē. quorum errores inferius annotantur. Itē sm Augu. de operibus monachorum. Nō possunt de eleemosyna viuere nisi predicatores ab ecclesia approbati. xlij. dist. quiescamus. sacramentorū ministratores. ministri etiam altaris: qui tantū etiam reliquerunt ꝛ pauperibus erogarunt: ꝙ in seculo poterāt viuere. Et intelligo ꝙ aliquē statū approbatū ab ecclesia receperunt, saltem verum eremiticum. xvj. q. j. qui vere. quia non sufficit relinquere sua ꝛ dare pauperibus: nisi ꝛ xpm in aliquo statu licito q̄s sequatur. vnde Matth. xix. Ecce nos reliquimus om̄ia ꝛ secuti sumus te. Ubi Greg. Quia ergo non sufficit tantū relinquere: iungit qd perfectum est: ꝛ secuti sumꝰ te. nō dixit qui reliquistis om̄ia. hoc em̄ ꝛ Socrates phus fecit ꝛ multi alij diuitias contēpserūt: sed qui secuti estis me qd ꝓprie aplorū est atꝗ credētium. ad hec xij. q. ij. gloria. ℣. Socrates. Sed supradicti pseudo nullū statū ab ecclesia approbatum seruāt: nec aliquā de predictis cōditionibus quas Augu. ponit prout cōmuniter habent. ¶ Item habens in bonis vnde victum ꝛ vite necessaria sibi ꝑcipiat: mēdicare non pōt. j. q. ij. pastor. ꝛ c. clericos. ꝛ ibi no. ꝛ. lxxxvj. di. nō satis. ℣. sed hec. ꝛ alias habēs etiam facultatem laborādi operādi ꝛ artificijs vel manibus proprijs victum querendi, mendicare nō potest. xij. q. j. clericus. in fi. ꝛ. xci. di. clericus victum. ꝛ ibi no. ꝛ. lxxxj. di. c. j. C. de mendi. val. l. vna. v. q. v. non omnis. xxiiij. q. iij. nimium. in aūt. de questore. §. si vero vite. ℣. si vero huiusmodi. vsꝗ ad. §. si vero aliqui. xxxj. q. j. quomodo. no. xxiij. q. iiij. §. ex his. glos. dum inde. ¶ Unde ꝛ dicti fratricelli ꝛ begardi ꝛ pseudo apostoli quū propriū habere possint nullam approbatā regulā promittentes: ꝛ si aliqui ex eis vitam eremiticam tenere videantur: qui propriū habent. vt. xix. q. vlt. §. econtra. quū laborare possint: ꝛ si nesciunt discant: petēdo eleemosynam peccant mortaliter contra iura ꝛ canones faciendo. xxv. q. j. violatores. ꝛ. c. generali. iiij. q. j. qd precipit. ¶ Itē ꝯtra charitatē faciūt: q: eleemosynā pauperis infirmi, vel senis, vel nō potentis laborare sibi vsurpant contra id. xlvij. di. sicut hi. ꝛ pre. c. non satis. Et quia negligunt tales iustitiam operandi de cibo mendicato securi: ideo eis etiam esurientibus non tamen ad mortē cibus tollendus est sm Augu. v. q. v. non omnis. et no. xlij. distin. quiescamꝰ. Et si monachi ab ecclesia approbati manibus laborare tenētur. xvj. q. j. de presentium. et probatur late inferius. Et fratres minores sm regulam eoꝝ, vt declarat ex de ℣. signi. exiij. li. vj. multo potius hi tales: qui nec tamen veri eremite sunt eremum incolentes. de quibus in autent. de monachis. §. cogitandum. habentes nomem sine re. contra id. xlij. distin. oratorium. xvj. questi. j. si cupis. ¶ Itez si statum anachoriticum aut

eremiticum seruare se dicunt qui est, vt. s̄. dixi, ab ecclesia approbatus. ex de exces. prela. cum ex eo. §. si. lib. vj. vbi de hoc. adhuc eos i tali statu laborare oportet: vt dictū est in additione. et de sudore suo sibi cibum querere: ꝛ non mendicare: nec alienam agapen recipere: nisi in vltima essent mortis necessitate ineuitabili cōstituti. ad hoc. lxxxj. dist. c. si. et. lxxxij. dist. §. j. ꝛ. c. j. vbi de hoc a sensu contrario. et ibi no. ꝛ expressum. xxxj. q. j. quomodo. ibi. Et idcirco etas prescribitur: vt illi tm̄ accipiant pauperum cibos: qui iam laborare non possunt. et de cōse. dist. v. nūꝙ. Et fratres etiā minores ex regula laborare tenētur: sed clerici propter occupationē laboris spiritualis, officij diuini, lectionis, studij, predicationum, cōfessionum, et similium, excusantur: sed eoꝝ laici professi obligantur ad laborandum: nisi quū sunt in fratrum clericorum seruitijs occupati. ex de verbo. signi. exiij. lib. vj. facit etiam ad hec. j. q. ij. sacerdos. xcj. dist. in palea. presbyter. et. c. clericus. j. et. ij. v. q. v. nō omnis. Et dicit lex ꝙ pauper qui laborare potest, si se immiscet eleemosyne imperatoris redigitur in seruitutem. C. de mendican. vali. l. j. lib. xj. et notatur in preal. c. j. lxxxj. dist. Sic vixerunt omnes anachorite et eremite ꝛ cenobite in Egypto, et in Libya, et in Palestina, ꝛ in omnibus alijs Grecie locis: ꝛ vbilibet antiquitus cōstituti. j. de laboribus manuū suarum, sicut in vitis patrum, et in libris Jo. cassi. ꝛ in lib. qui dicitur paradisus: et in regula beati Benedicti manifestum est. et patet. xvj. q. j. de presentiū. ibi. labor manuū. Et hanc formā laborādi primo dedit angelus sancto Antonio magno secundo eremite post Paulum in forma humana sibi apparens, instruens per actum quomodo oraret et operaretur: et postmodum post eum oēs sancti anachorite et cenobite egyptij maxime de laboribus proprijs vixerunt. sicut in vitis patrum habetur. adeo enim intēti erant illi veri religiosi operi manuali: ꝙ non solum vitam suam ex suis operibus transigebant: sed per Egyptum et Libyam per carceres et hospitalia et alia pia loca que superant eleemosynas transmittebāt: et de suis sanctis et iustis laboribus alios pauperes inualidos sustentabāt: adeo vt vix pauperes sufficerent ad tantas eleemosynas receptandas. Immo quidam ex patribus in vltimis eremis remotis ab hominibus existentes, et operas suas vēdere nō valentes, et de fructibus et herbis eremi ꝛ de alijs qua agricultura viuētes, nihilominus laborabāt: ꝛ postꝙ cellas suis operibus implerāt: ignē eis apponebant: asserentes monachum nō posse in solitudine sine labore manuum permanere. vt narrat Jo. cassi. in. xij. libel. in lib. de acidia. de abbate Paulo probatissimo patrum. Quanto autem (quod est mirabile et notabile) magis contemplatiui quidam ex eis amplius manibus laborabāt: vt patet in Machario et Arsennio. Laborabāt autem de palmis funiculos faciendo et plectas, vascula lignea aut iuncea, aut cingula. quidam eorum erant fabri. nā et Joseph pater christi putatiuus faber lignariꝰ fuit. Mat. xiij. Mar. vj. Luc. iiij. ꝛ simile Jo. vj. ibi. Nōne hic est filius fabri? Augu. in sermone natiuitatis. Est autē pater christi faber deꝰ qui totius mūdi opera fabricatus est: arcā Noe disposuit: Moysi tabernaculū ordinauit: arcam testamēti instituit. Fabrum dixerim qui mentē rigidā explanat: ac cogitationes superbas excidit. Quidam scriptores, quidā agricultores, quantum eis sufficere poterat: quidam hortulani, quidam eorum tempore messis messores, de quo mercedē recipiebant: nunc pecuniam, nunc alicuius speciei granū: quidam eoꝝ fabricabant cellas: ꝛ puteos fodiebant: quidam clibanarij. Tradit Jo. cassi. in. ij. lib. institutoꝝ monachorum Egypti sic dicens. Operis autem ac sudoris assiduitatem quisꝗ monachorum subire compellitur: vt proprijs manibus iuxta apostolū. ij. Thessa. iij. quotidianum victum vel suis vsibus vel aduenientiū necessitatibus parans, et fastus vite preterite possit et delicias obliuisci: et humilitatem cordis contritione laboris acquirere. Et in alio. c. eiusdem libri sic dicit. Nam pariter exercētes corporis animeꝗ virtutes, exterioris hominis stipēdia cū emolumentis interioris exequantur: lubricis motibus cordis et fluctuationi, et cogitationi instabili operum pondera velut quādam tenacem atꝗ immobilem anchoram prefigētes: cui volubilitas atꝗ peruagatio cordis innexa, intra claustra celle velut in portu tutissimo valeat contineri: atꝗ ita meditationi spirituali tantum et custodie cogitatio intenta non modo ad consensum: non praue cuiusꝙ suggestionis peruigilem mentem corruere non sinat: verum etiam ab omni superflua otiosaꝗ cogitatione custodiat: ita vt quod ex equo pōderat aut facile possit a quoꝙ discerni. i. vti propter meditationem spiritualē incessabile manuum opus exerceant: aut propter vigilitatem operis tam preclarum spiritus profectum sciētieꝗ lumen acquirant. ¶ In quarto autem libro sic dicit. Et quum tantum vnusquisꝗ eorum quotidie de opere proprio reditum cōferat monasterio: vt ex hoc nō solum sustentare suam valeat parcitatem: verū etiam vsibus possit exuberare multorum: in nullo tamen inflatur: nec sibi de tāto operis sui questu ac sudore blāditur: sed preter duo paxematia que tribus vix denarijs ibidem distrahūtur: nihil sibimet amplius vnusquisꝗ presumat. ¶ Itē in. v. lib. sic dicit. Quū quidam seniorum videret Symeonem italicum non operantem: conijciēs eum tam otij vagatione ꝙ rerum penuria diutius in cella durare nō posse: certus neminem posse impugnationes solitudinis tolerare: nisi quum quis proprijs manibus sibimet victum fuerit parare cōtentus: vt daret Symeoni materiam laborandi: quasi indigeret senior pro quodam fratre suo libro apostoli latine conscripto: dedit illi membranas et vtensilia ad scribendū: et necessitates quasi pro totius anni mercede: ꝛ recepit codicē scriptum illi nullis vsibus profuturum: quippe in illa regione vniuersis notitie lingue latine penitus ignaris: et hac subtilitate charitatiua egit ille senior vt ille Symeon sine confessionis verecundia merito laboris et operis sui necessaria victus alimenta perciperet: ꝛ ipse sue munificētie pietatem tamꝙ debiti necessitate compleret. ¶ Item in eodem. v. lib. dicit ꝙ Archebius cenobita qui matrem in quinquaginta annis non viderat: quamꝙ castrum de quo fuerat amplius quatuor milibꝰ a suo monasterio non distaret: sciens eam grauari a creditoribus post mortem mariti debito cētum solidorum, inter monasterij claustra perdurās solitum operis pensum sibi triplicari poposcit: et per totum anni spatium diebus pariter et noctibus desudans debiti nodū operis sudore creditoribus soluens, matrem omni inquietudinis iniuria liberam dereliquit. ¶ Item super illud Mat. j. Erant enim piscatores, dixit Theophilus. Uide autē ex laboribus proprijs enutritos: tales enim digni, erant christi primi discipuli fieri. Item idem in. x. lib. de spiritu acidie apostolum commemorans exponit. ij. ad Thessa. iiij. c. Rogamus autem vos fratres vt abunderis magis: et operam deris vt quieti sitis: et vestra negotia agatis: et operemini manibus vestris: vt honeste ambuletis ad eos qui foris sunt: ꝛ nullius aliq̄d desideretis. Repete. Quieti sitis. i. in vestris cellulis cōmorātes: ne diuersis rumoribus qui solent otiosorum votis vel fabulis generari, inquieti effecti: alijs quoꝗ inquietudinē inferatis. Uestra negotia agatis: non curiositate vestra actus mundi velitis inquirere: ac diuersorum conuersationem explorantes operam vestram nō erga correctionem vestram seu virtutum studia, sed ad detractionē fratrum velitis impēdere. de qua detractione de peni. dist. j. homicidiorum. et. xx. dist. alienus. Et operemini manibus vestris. Nullus enim potest vel inquietus non esse: vel aliena nō curare negotia: nisi qui operi manuum suarum non acquiescit insistere. Et honeste ambuletis ad eos qui foris sunt. Nunꝙ potest nec apud homines seculi honeste incedere: qui nequaꝙ claustris celle et operi manuum suarum inherere contentus est. Sed necesse est eum inhonestum esse: dum necessaria victus requirit; adu

Universidad de Deusto
Biblioteca

lationi quoq; operam dare:nouitates etiam rumoꝝ sectari:causarum fabularumq; occasiones acquirere:per quas sibimetipsi aditum paret/ ac facultatem qua diuersorum domos valeat penetrare. Et nullius aliquid desideretis. Nõ potest nõ alienis donis et muneribus inhiare:qui nõ delectaꝛ pio quietoq; labore operis sui quotidiani victus parare substãtiã. Et in.ij.epistola ad Thessa.c.vlti. Denũtiamus autẽ vobis fratres in nomine dñi nostri iesu christi:vt subtrahatis vos ab omni fratre ambulãte inordinate. Itaq; ab iis qui vacare operi nolunt/iubet subtrahi:et velut membra otij corrupta putredine desecari:ne inertie morbus velut letale contagiũ etiam sanas membroꝝ partes tabe serpente corrũpat.ad hoc.xlv.dis.sed illud. xxiiij. q.iij.resecande.ex de sta.mo,ea que.s.rñ. Qm̃ non inquieti fuimus inter vos:neq; gratis panẽ mãducauimus.qui tamẽ poterat de euãgelio qđ predicabat/viuere. q: dignus est operarius mercede sua. Luc.x.s. ad Timo.v. Dign' est operarius cibo suo. Mat.x.xij.q.ij.quicũq;.s. ad Cor.ix.s. q.ij.sacerdos.xiij.q.s.§.his ita. ex de censib'.cum ex officij. ¶ P Quid nos faciemus: quibus nõ solum nulla predicatio verbi cõmissa est:sed nec vlla quidẽ/nisi aie nostre solius cura mãcipatur? Qua fiducia otiosis manibus gratis panẽ comedere audebimus: quẽ vas electionis euangelica predicatione cõstrictus/sine opere manuũ comedere nõ presumit:sed in labore(inquit)et in fatigatione nocte et die operãtes:ne quẽ vestrũ grauaremus? Si em̃ ille qui euangeliũ predicabat:signis illud virtutibusq; cõmẽdans: ne grauaret quẽpiam/gratis manducare panẽ ausus nõ fuit:quomodo illi nõ existimãt se grauare: qui quotidie cum otiosi presumũt? Nõ quasi nos nõ habuerimus potestatẽ:sed vt nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandũ nos. Et quidẽ quum haberemus potestatem:⁊ paterẽt nobis facultates omniũ vestrũ atq; substantie: ⁊ vtẽdi eis dñi nostri nossem me habere permissum:nõ sum tñ vsus hac potestate: ne qđ a me bene ⁊ licite fieret:aliis otij noxij preberet exẽplum. Et idcirco euangelium predicans meis manibus volui sustẽtari: vt vobis quoq; volẽtibus iter virtutis incedere/viam perfectionis aperirem: et conuersationis formam meo labore preberẽ. Nã ⁊ quũ essemus apud vos: hoc denuntiabamus vobis:vt si quis non vult laborare:non manducet. Audiuimus em̃ quosdam inter vos ambulare inquiete: nihil operãtes:sed curiose agentes. His aũt qui eiusmodi sunt/denũtiamus et obsecramus in dño iesu christo: vt cũ silẽtio suũ panẽ operantes mãducent: nõ gladio carnali eos addicẽs: sed auctoritate spũssancti vite eis interdicens substãtiam: vt si forte penã future mortis minime cogitãtes/adhuc velint amore otij existere contumaces: saltẽ naturali necessitate cõstricti ⁊ metu presentis interitus/saluatoris precepta suscipere cogantur. Qꝫ si quis nõ obedierit verbo nostro:per epistolã hunc notate:et nõ cõmisceamini cum illo: vt confundatur. Ecce qui laborare recusat et apostolo obedire: quasi excõicatus debet ab oib' euitari: vt publica oim segregatione cõfusus/ad tramitẽ salutis incipiat aliquãdo reuocari. ¶ Item ad Ephe.iiij. Qui furabatur iam non furetur:magis aũt laboret manibus suis:quod bonũ est: vt habeat vnde tribuat necessitatẽ patientibus. ⁊ Act.xx. in fi. Ad omnia que mihi opus erãt:et iis qui mecum sunt ministrauerunt manus iste oia. Ostendi vobis q: sic laborantes oportet suscipere infirmos:ac meminisse verbi dñi iesu. Beatius est magis dare q̃ accipere. xvi.q.s. predicator.⁊ ex de cele.mis.cum marthe.§.verum. Hec est autem impertientis beatior largitas: q̃ accipiẽtis penuria: que non de pecunia pro infidelitate reseruata/nec de reconditis thesauris impẽditur: sed que de fructu operis proprij et pio sudore profertur. Et idcirco beatum magis est dare q̃ accipere:quia quum illius qui accipit hic qui tribuit habeat paupertatem:nihilominus labore proprio non solũ sue necessitatis sufficientiam/ verum etiam quod tribuat indigenti pia solicitudine parare festinat; duplici gratia decoratus: q̃ ⁊ perfectam nuditatem christi/vniuersarum suarum abiectione possideat facultatum: sed et munificẽtiam diuitis labore suo exhibeat et affectu. Hic quidẽ honorãs deum de suis iustis laboribus. Prouerb.iij.s.q.s.nõ est putanda. Ille vero otij torpore ⁊ inertia solutus/indignum se etiam cibo panis apostoli probat sententia:quũ contra interdictum eius panem edere otiosus presumit. hucusq; Io.cassi. Adde hic quod scripsi.s.in.§.ad partem contrariã.ver.xi.cũ duobus ver.seq. et in additione ibi imposita.et.s.§.hoc autem preceptũ. ver. super illud actu.in ar. lxv. Et idem in eodem lib.x. Solent autem ij qui sunt hac segnitie dissoluti/ nolentes opere manuum sustentari: quibusdam vti testimonijs scripturarũ: quibus quodam inertie velamen imponunt: dicentes/ Operamini cibum qui nõ perit:sed permanet in vitam eternam. Io.vi. et Io. iiij. Meus cibus est vt faciam volũtatem eius qui misit me. ibi Orige. Idoneus cibus filio dei:quum actor paterne voluntatis efficitur: hoc velle in semetipso protestans/quod erat in patre. Solus autẽ filius perfecti operis paterne volũtatis est capax. Ceteri vero sancti nil preter diuinam peragunt volũtatem. Plenam autem ⁊ integram dei facit voluntatem: qui dixit meus cibus ⁊c. Proprius enim cibus eius ostenditur/volũtatem patris facere. Sed ſm Io.cassi. hec testimonia panni quidã sunt:qui contegunt potius ignominiam otiositatis et verecundie nostre: q̃ calefaciant nos illa veste virtutum. de qua Prouerb.vlti. Fortitudo et decor indumẽtum eius. et ſm Salomonem. Qui sectatur otium stultissimus est. Prouerb. xij. Et ibidem. Manus fortium dominabitur: que autem remissa est: tributis seruiet. et Prouerb.xxi. Desideria occidunt pigrum: noluerũt enim quicq̃ manus eius operari. Tota die concupiscit et desiderat. qui autem iustus est tribuet et non cessabit. et Prouer.xxviij. Qui operatur terrã suã: saturabitur panib'. qui sectatur otiũ: replebitꝰ egestate. et Eccl's.x. In pigritijs humiliabitur contignatio: et in infirmitate manuum perstillabit domus. Et ſm eũdẽ Salo. non reperi in nostra translatione. sed est sententia hec. Prouerb.xxiiij.ibi. Per agrum hominis pigri transiui: et per vineam viri stulti: et ecce totum repleuerant vrtice: et operuerant superficiem eius spine. Vie nihil operãtium strate sunt spinis: id est vitijs. Et iterũ Prouerb.xxi.quantum ad sententiã. In desiderijs est omnis otiosus. de consecra. dist.v. numq̃. Et iterum Prouerb.xxi. Desideria occidunt pigrum. His itaq; exemplis per Egyptum patres eruditi nullo modo otiosos esse monachos/ac precipue iuuenes patiuntur: actum cordis et profectum patientie et humilitatis vtilitate operis metientes. Et non solum a nullo quicq̃ ad vsum victus sui accipere sinunt: sed etiam de laboribus suis non tantum superuenientes et peregrinos reficiunt fratres: verum etiam per loca Libye que sterilitate laborant: nec nõ etiam per ciuitates ijs qui squalore carcerum contabescũt: immanem dirigunt alimonie substãtiam: de fructu manuum suarum rationabile ac verum sacrificium dño tali oblatione se offerre credentes. Hec est autem apud Egyptum ab antiquis patribus sancita sententia/demone vno monachum operantem pulsari: otiosum vero innumeris spiritibus deuastari. hucusq; Io.cassi. in prealleg. lib.x. Item in vltima collatione patrum que est.xxiiij. verba Abrae anachorite. Preferẽdus est manuũ labor otiose in hac parte meditationi scripturarum: infructuose lectionis instantie: ſm apostolicam auctoritatem et seniorum instituta: quia qui sani corporis est ac robusti: stipe aliena sustentari nõ debet: que iuste solis est debilibus attributa. Nam vtiq; agape: id est charitate vel stipe aliena certum est omne genus hominum sustentari: etiam ipsos reges: quod proprijs manibus non laborat. nam maiorum habet definitio: quicquid ad necessitatem quotidiani victus insumitur: quod opere manuum nostrarum effectum partũq; nõ fuerit: ad agapen referri debere sanxerũt. ſm Apostolũ qui otiosis penitus interdicẽs opẽ largitatis aliene/qui (inquit) nõ operatꝰ: non manducet.ij.ad Thessa.vlti. Itẽ in vitis patrum. Abbas sysoy ait. Corporalis labor dux est humilitatis. Item dixit Abbas Achillas Abbati Amon. Ego hac nocte.xxij. vlnas funiculi operatus sum: ⁊ in veritate nõ indigeo: sed propterea laboro ex omni virtute mea: vt ab opere ad orationẽ tãq̃ ad requiẽ veniã. Itẽ dixit alter senex. Labor et humilitas ⁊ oratio sine cessatione possidẽt christũ. nam requies ⁊ iustificatio propria et volũtas impedimẽta sunt. oẽs em̃ pene per ea perierunt. Item dixit quidã frater abbati Sysoy. Si habeo aliũde sufficiẽtiã: videtur tibi vt cogitem de labore manuum? Rñdit. Quãtũuis habeas: nõ negligas operari: et quantũ potes/fac: nõ tamẽ cũ turbulento animo. Itẽ Serapion presbyter pater erat quasi.x. miliũ monachoꝝ: qui oẽs ex laboribus ꝓprijs et mercede manuũ viuebãt: quã tẽpore messis acquirebãt: ⁊ partẽ plurimã ad supradictũ senem ꝓ pauperibus deferebãt. Omnibus em̃ pene Egyptijs monachis moris erat/tempore messis locare operas suas ad partẽ frumenti habendam: de quo magnã partem pauperũ vsibus offerebãt: sed nec intra Egyptum sufficiebãt pauperes qui possent mĩe eoꝝ fructus ⁊ largitatem absumere: sed in Alexandriã naues onuste frumẽto huiusmodi dirigebãtur: vel in carcere conclusis vel reliquis peregrinis ⁊ pauperib' erogãdo: Docuit etiã magnus Antonius Paulũ simplicẽ quõ digitis corporis opus carnale: cogitatione vero mẽtis ⁊ intentione operaretꝰ que dei sunt. Itẽ interrogatus abbas sysoy quomodo oportet monachũ sedere in cella. Rñdit. Quantum ad id qđ in manifesto est: hoc est vt opus manuum faciat: et semel comedat: ⁊ taceat: ⁊ meditetur. Occulte aũt in cella ꝓficere est: hoc est vt redarguat seipm̃ vnusquisq; de proprijs excessibus in omni loco ad quẽ perrexerit: ⁊ vt ministerij horas custodiat: ⁊ de occultis non negligat. Si autẽ tẽpus contigerit q̃ vacet ab opere manuũ: intret ad ministeriũ operis dei: et id sine aliqua perturbatione consummet. Finis autem hoꝝ est vt cogitatũ bonũ simul teneat: et reuocet a se maloꝝ cogitatũ. Itẽ de Hilarione legitur q̃ fiscellas iunco texens emulabatur monachorum Egypti disciplinã. et Apl'm dicentẽ/qui nõ laborat nõ mãducet.ij.ad Thessa.vlti.ad Ephe.iiij. de cõse.dist.v. nũq̃. Item de eo legitur q̃ quum vadẽs per mũdũ ad insulam peruenisset: in deserto agello manẽs/lignoꝝ quotidie fascem colligẽs/imponebat dorso: quo venũdato sibi alimoniam et ijs qui forte veniebãt ad eũ/ pauxillũ panis emebat: q: nec fragmẽ panis a quoq̃ accepit. Itẽ quum Macharius maior venisset ad Antoniũ: et loquerẽtur sero de humilitate animarũ: et operarẽtur: vidẽs Antonius magnũ opus plectarum qđ fecerat Macharius/admiratus est: et osculatus est manus eius dicens/ Multa virtus de manibus istis egrediꝰ. In monasterio Euticij narrat Grego.in dialo. erãt antiquarij libros scribentes: ⁊ ipẽ abbas Euticius in valle fenum secabat: ⁊ falcem fenariã in collo deferẽs veniebat. Omnes etiã monachi de vita manibus cõficiebant linteamina: ex cuius operis emolumẽto nulli eorũ quicq̃ deficiebat ad vitã. Regula data Pachamio ab ãgelo dicit. Permittas vnicuiq; vt tãtũ quãtũ possit ⁊ cibi sumat et potus: et iuxta manducantiũ et bibentiũ vires paribus quoq; eos operib' subiugabis. Et neq; quẽq̃ ieiunare vel manducare ꝓhibeas: ita tamẽ vt fortioribus et magis edentibus semper onus grauius iniungas. Infirmiores autem et vere monachi ad operandũ leuius vrgeantur. Philothonius monachus ex quo gratiam baptismi suscepit: sine causa se alterius vsum pane nesciuit: et ex laboribus proprijs elephantiosis. cc. solidos dedit. Liconius presbyter nũq̃ de solitudinibus egressus est per xl.annos fungens officio sacerdotis: nec nisi ꝓprio opere et sudore quesitum attigit panẽ. Venerũt quidã patres ad quẽdam leprosum vt darẽt ei eleemosynam: ille nõ acquieuit accipere/dicens. Ecce modicas palmulas habeo quas operoꝝ et facio plectas ex eis; et mãduco panẽ. Et iterum venerũt ad domũ cuiusdã vidue que habebat filios: ⁊ quum pulsarent ostiũ: cucurrit filia nuda ad ostiũ: mater vero iuerat ad opus: erat em̃ candidatrix: et dabãt filie eius vestimẽtum et nũmos: ipsa autẽ nolebat accipere dicens venisse matrẽ suã et dixisse sibi/cõfide filia: quia noluit deus: et inuenio opus qđ facio hodie vnde habeamus victũ nostrũ. Et quum venisset mater eius: rogabãt eam vt eleemosynã acciperet: ⁊ noluit dicens. Ego habeo curatorẽ deum meũ: ⁊ vos vultis eum tollere a me hodie. Illi autem agnoscentes fidem eius glorificauerunt deũ. Ista etiam duo exẽpla proxima posui.s.in.§.nũc vero.ver. quidam.cũ seq.in ar.liiij. Iterũ dixit senex. Surgens mane dic ad teipsum. Labora corpus vt pascaris. sobria esto aia vt apprehendas hereditatẽ. hoc de vitis patrũ et collationib' intuli. Et recusantes hodie manib' laborare cõfundantur: et timeant mortem panem comedẽtes otiosi: q: scribitur Prouerb.vlti. Et panem otiosa non comedit: et date ei de fructu manuum suarum. Et Hiero. in canone de cõse.dist.v.nũq̃.dicit. Semper aliquid facito: vt te diabolus inueniat occupatũ. ⁊ sequitur ibi. Si apostoli habẽtes potestatẽ de euãgelio viuere/laborabãt manib' suis ne quẽ grauarẽt: et alijs tribuebãt refrigeria quoꝝ pro spiritualibus debebant metere carnalia.s. Cor.ix. ex de prescrip.cum officij.de censi.cũ apostolus.cur tu in vsus tuos successura non prepares? vel fiscellam texe iunco: vel canistrum lẽtis plecte viminibus: seratur humus: areole equo limite diuidãtur: in quibus quum olerum iactata fuerint semina: vel plante per ordinem posite: aque ducantur irrigue. Inserãtur fructuose arbores vel gẽmis vel surculis: vt paruo post tẽpore laboris tui dulcia poma decerpas. Apũ fabrica aluearia ad quas te mittũt Salomonis prouerbia.texantur quantũ ad sententiã. Prouerb.xxiiij.ibi. Comede fili mi mel: quia bonum est. quãtum ad literã in ecclesiastico dicitur Eccl'iasti.xi. Breuis in volatilibus est apis ⁊c. lina capiendis piscibus. scribantur libri vt et manus operetur cibos: et anima lectione saturetur. In desiderijs autem est omnis otiosus. Prouerb.xxi. Egyptiorũ monasteria hunc morem tenent: vt nullum absq; opere ⁊ labore suscipiãt: nõ tam propter victus necessaria/q̃ propter anime salutẽ: ne vagentur peruersis cogitationibus et ad instar fornicantis israel omni transeunti diuaricent pedes suos.xxxij.q.v. paulus. in fine. hucusq; Hiero. scribens ad Rusticum monachũ ⁊ per eum alios monachos instruens. vt dicit in fine.c.predicti. Item ibi Hierony.in canone.xxi.q.s.quomodo.exponẽs verbum Apostoli.s. ad Timo.v. Vidua/inquit/eligatur non minus.lx.annorum que fuerit vnius viri vxor: hoc est preceptuꝫ de eis viduis que ecclesie pascuntur eleemosynis: et idcirco etas prescribitur: vt ille tantum accipiant cibos: que iam laborare nõ possunt.et.s̃. positum est. Itẽ Prosper in canone preall. s.q.ij. sacerdos. Quid est de euangelio viuere: nisi laborantem inde vbi laborat necessaria vite percipere? Qui ergo in euangelio nõ laborat: quomodo potest eleemosynam recipere: quam tamẽ Paulus non recipit viuens de suis laboribus? vt ibi dicitur. vt gyrouagis ⁊ pseudo religiosis tolleret materiam mendicandi: et daret materiam laborandi. vt superius est probatum. Preterea canon preallega. lxxxij.dist.c. episcopus. dicitur. Episcopus pauperibus vel infirmis qui debilitate faciẽte suis manibus laborare nõ possunt: vestitum et victum inquantum sibi fuerit possibile/largiatur. ergo a sensu cõtrario/si laborare possunt: nõ debent eleemosynam recipere. Item vere ſm Augu. in canone.v.q.v.non omnis. xxiij.q.iiij.nimium. vtilius esurienti panis tollitur: si de cibo securus iustitiam negligat: quia iustum est ſm Apl'm.ij. Thessa.vlti. Qui nõ laborat non manducet: q̃ panis ei frãgitur: vt iniustitie seductus acquiescat.i.ignauie ⁊ acidie: q: homo nascitur ad laborẽ. Iob.v.ergo iustum est vt laboret.vbi Bernar. Homo ad laborẽ natus/si laborem refugit: nec facit ad qđ natus est: ad qđ venit in mũdum; quid respondebit ei qui misit eũ:

Universidad de Deusto Biblioteca

qui instituit vt laboraret? Itē super illud Mat. vj. Ideo dico vobis ne soliciti sitis aīe vestre q̄d māducetis: nec corpori vestro q̄d induamini. Aug. de heresibus. dicunt autē Euticitide quidā heretici opinātes monachis nō licere sustētande vite sue causa aliquid operari: atq̧ ita seipsos p̄fiteri vt oīno ab operibus vacēt. Itē Aug. de operib⁹ monachoꝝ. Inquiūt enim. nō de hoc opere corporali in quo vel agricole vel opifices laborant/ precepit apl's quū diceret. ij. Thessa. vlti. Qui nō vult operari nō māducet. Neq̧ euāgelio posset eē cōtrarius vbi ait dn̄s. Ideo dico vobis ne soliciti sitis aīe vr̄e ⁊c. In verbo ergo apl'i predicto spiritualia opera debemus accipere: de quib⁹ alibi dicitur. j. Cor. ij. xix. di. scd̄m. ex̄ de deci. cū nō sit. Ego plantaui: apollo rigauit. Et ita se arbitrātur apl'ice ⁊ euāgelice obtēperare sententie: quum euangeliū credūt de non curāda corporali huius vite indigētia precepisse: et Apl'm de opere ⁊ cibo spūali intellexisse. Qui nō vult operari nō manducet. Prius ergo demonstrare debemus Apl'm opera corporalia seruos dei operari voluisse. premiserat em̄ dicens. ij. ad Timo. vlti. Ipi em̄ scitis quomodo oporteat imitari nos: qm̄ nō inquieti fuimus iter vos: neq̧ panē ab aliquo gratis manducauimus: sed in labore et fatigatione die ac nocte laborātes: ne quē vestrū grauaremus. Nō quasi nō habuerimus potestatē: sed vt nosmetipsos formā daremus vobis q̄ nos imitaremini. Nā et quū essemus apud vos: hoc denūtiabamus vobis: qm̄ si quis nō vult operari: nō manducet. Quid ad hoc dici potest: qn̄ exēplo suo docuit quod precepit. s. corporaliter operādo? Nā q̄ corporaliter operaret̄ ostēditur in actibus vbi dicit̄ Act. xviij. q̄ mansit cū Aquila et vxore eius Priscilla opus faciēs apud illos: erant em̄ tabernaculoꝝ artifices. Nostra translatio sic habet. Et q: eiusdē erat artis: manebat apud eos ⁊ operabatur: erant aūt scenofactorie artis. Et tn̄ Apl'o tāq̄ predicatori euāgelij/ militi christi/ plātatori vinee/ pastori gregis/ constituerat dn̄s. Luc. x. Mat. x. vt de euangelio viueret: qui tamē stipendiū sibi debitum nō exegit: vt se formā daret eis qui exigere indebita cupiebāt. Audiāt ergo qui nō habēt hanc potestatē quā ille habebat: vt tātūmodo spiritualiter operātes/ manducēt panē a corporali labore gratuitū. Si aūt euangeliste sunt: si ministri altaris: dispensatores sacramētoꝝ: habēt hanc potestatē: si saltē habebant aliquid in seculo quo facile sine opificio sustentarent hāc vitā: qd̄ couersi ad deū indigentibus dispertiti sunt: ⁊ credēda est eoꝝ infirmitas ⁊ ferēda. Nec attendendū in quo loco hoc qd̄ habebāt impēderint: quū oīm christianoꝝ sit vna respublica. Sed qui veniūt ad professionē seruitutis dei ex vita rusticana et ex opificū exercitio et plebeio labore: quominus operētur excusari nō possunt. Nullo em̄ modo decet vt in ea vita vbi senatores sunt laboriosi: ibi fiāt opifices otiosi. Et quo veniūt relictis delicijs suis qui fuerunt prediorū dn̄i: adsint rustici delicati. At quum dn̄s ait Mat. vj. Nolite soliciti esse ⁊c. nō hoc dicit vt ista nō p̄curēt quantū necessitatis est: vnde honeste viuere poterūt: sed vt nō ista intueantur: ⁊ ppter ista faciāt quicq̄d in euāgelij predicatione facere iubētur. Eā nāq̧ intentionē paulo superius oculū vocauerat in eodē. c. Mat. vj. ibi. Lucerna corporis tui est ocul⁹ tuus. si oculus tu⁹. i. intentio simplex fuerit ⁊c. hucusq̧ Augu. vbi. s. ⁊c. ¶ Item ibi Hiero. Precipit̄ ergo nobis ne soliciti simus q̄d comedamus: q: in labore vultus. Geū. iij. preparam⁹ nobis panē: ergo labor exercēdus est: solicitudo tollēda. Item ibi Chry. Nō em̄ solicitudinibus spūalibus/ sed laboribus corporalib⁹ acquirēdus est panis: qui laborātibus p̄ premio diligētie deo prestāte abūdat: ⁊ negligētibus p̄ pena deo faciente subducit̄. Itē Aug. de operibus monachoꝝ. Quidā dicūt propterea se operari nō debere: q: volucres celi nec semināt nec metūt. Cur ergo isti nō attendunt quod sequitur. Neq̧ cōgregāt in horrea? Cur ergo isti manus otiosas: et plena repositoria volūt habere? Cur deniq̧ molunt et coquūt? Hoc enim aues non faciūt. Aut si reperiunt quibus hoc persuadeāt vt eis per singulos dies escas afferāt preparatas: saltē sibi de fontibus aquā afferunt ⁊ reponunt: qd̄ volatilia nō faciūt. Sed si nec aqua sibi vasa coguntur implere: iam illos qui tūc erāt Hierosolyme nouo gradu iustitie supgressi sunt: q̄ demisso sibi ex Grecia frumēto panem fecerūt/ aut facere curauerūt qd̄ aues nō faciunt. Nō possunt aūt seruare vt nil. s. in crastinū reponāt/ qui se per multos dies a conspectu hoīm separatos ⁊ nulli ad se prebētes accessum includūt seipsos: viuentes in magna intētione orationum. An forte quo sunt sanctiores: eo sunt volucribus dissimiliores? Qd̄ autē dicit̄ de volatilibus celi/ ad hoc dicit̄ ne quisq̄ putet deū seruoꝝ suorum necessaria nō curare: quū eius prouidētia vsq̧ ad ista gubernāda p̄ueniat. Neq̧ em̄ nō ipse pascit eos qui manibus operantur. Neq̧ em̄ q: deus dixit in ps̄. xlix. Inuoca me in die tribulationis ⁊ eruā te. nō debuit fugere apl's: sed expectare vt Act. ix. vij. q. j. ibi cōprehenderetur: ⁊ cū deus sicut tres pueros de medijs ignibus liberaret. Dan. iij. xi. q. iij. imperatores. ⁊. xxiij. q. iiij. nō inuenitur. Sicut em̄ qui sanctis fugiētibus huiusmodi questionē obijceret: respōderēt nō se oportuisse tentare deū. Mat. iiij. ⁊. xxij. Luc. iiij. ⁊. xxij. q. j. queritur. sed tūc talia deum si vellet esse facturū: vt eos. s. liberaret sicut Danielem a leonibus. Dan. vlti. et Petrū a vinculis. Act. ij. quū ipsi quid facerēt non haberēt: quū vero fugiendi eis potestatē dedisset: etiā si liberarētur per illam: nō nisi ab ipso liberari. Sic dei seruis valentibus manibus suis victum transigere: si ex euāgelio mouerit questionē de volatilibus celi que nō semināt neq̧ metunt: facile respondebūt. Si nos per aliquā infirmitatē vel occupationē non possumus operari: ille nos pascet sicut aues que nihil operātur. Quū aūt possumus: nō debemus tentare deum: q: hec que possumus: eius munere possumus: et quum hic viuimus: illo largiēte viuimus: qui largitus est vt possimus: et ille nos pascit a quo aues pascuntur. hucusq̧ Augu. vbi. s. O

LAbor aūt manuū intētione recta adhibitus hec bona oīa operatur. scilz Otium ⁊ acidiā expellit. Corpus mortificat. Cor humiliat. Mentē cōprimit: ne per illicita vagetur. Tenet hoiem ne discurrat. Paupertatem cōseruat et nutrit. Libidinem refrenat. Silentiū subministrat. Grauem et maturū religiosum cōstituit: ⁊ honestū preceptū dn̄i/ scz In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Geū. iij. Et apl'i. Qui nō laborat nō māducet. ij. ad Thessa. vlti. custodit. Verecundiam petendi contegit et conseruat et frontositatem et importunitatem exigendi repellit. Furtum et quācunq̧ vsurpationem rei aliene cohibet. Eleemosynam nutrit. Orationem et contemplationem geminat. Fastum et elationem vulnerat. Cor compungit. Si moderatus sit: tristitiā carnalem fugat: et ceteras passiones marcescere facit. Solitudinem manutenet. Beatitudinem gratie impetrat in hac vita: et glorie in futuro. iuxta illud ps̄. cxxvij. Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es et bene tibi erit. Caueant autem laborātes maxime viri spirituales/ ne labor nimius manuum sit philargyrie: id est auaritie incentiuum: sicut in collatione predicta Piamonis de tribus generibus monachorū de sarrabaitis habetur. Nam ibi Piamon pater loquens de nobili genere monachorum qui cenobite dicūtur: et de teterrimo et infideli genere monachorum qui sarrabaite dicuntur. dixi in prin. istius. sic ait. Illi scz cenobite ob hoc certatim statutum trangredi canonem diuinis operibus elaborant: vt quicquid monasterij sanctis vsibus redundarit: vel carceribus/ vel xenodochio/ vel indigentibus p̄ abbatis dispensetur arbitrio. Isti scz sarrabaite sic laborare nitūtur: vt quicquid quotidiane superfuerit gule: aut profusiori proficiat voluptati: aut certe philargyrie vitio recondatur. Illos scilz cenobitas patientia atq̧ discretio qua tam deuote in hac quam semel arripuerint professione perdurant: vt numq̄ suas expleant voluptates crucifixos huic mundo quotidie ⁊ continue viuosq̧ martyres facit. Hos scilicet sarrabaitas arbitrij sui repor viuos ad inferna demergit. hucusq̧ Piamō.

Varia labor commoda.

¶ Propter predictas oēs vtilitates q̄ ex dictis vite patrū trahunt̄: oēs sctē regule ab ecclesia approbate eas pficientib⁹ labores manuū indixerunt. ps̄. lxxvij. Sed heu heu sancte eleemosyne et sanctus panis angelicus q̄ pro noīe dn̄i petit⁹ colligitur ostiatim: impinguāt hodie in ecclesia dei centum milia et mille milia ribaldorū: q̄ pane saturati et otio dediti: sicut ab Ezechiele deplorat̄ in iniquitatē incidunt Sodomoꝝ qui fuerunt acidiosi ⁊ gulosi: ⁊ ideo in illud nefandū piaculū iciderūt. Eze. xvj. vltra mediū. Multi em̄ sub specie religionis alios visitantes/ ⁊ eis adulātes/ ⁊ mēdacia cōponentes/ comedūt panē impietatis: ⁊ vinū iniq̄tatis bibunt. Prouer. iij. ⁊ Eccli. xx. Qui edunt panem illi⁹: false lingue sunt. Iste est etiā ille panis pessimus de q̄ etiā dicit̄ Prouer. xx. Suauis est homini panis mendacij: et postea implebit̄ os eius calculo. i. lapide ignito. dicit glos. Et vtinam pro minori malo tales pseudoreligiosi otiosi panem necessariū peterent ⁊ acciperent. sed supfluum petūt: ⁊ sicut mercatores ⁊ fures qd̄ superest eorū gule ⁊ crapule/ cōmutant ⁊ vendunt. panē sanctū in se amore dei collatum in profanas alias species cōmutant dātes pro eis panes eleemosyne: imo se turpiter defraudantes. Nō em̄ datur panis eleemosyne vt vendat̄: sed vt pauper exinde alatur vnde Eccli. xxxiiij. Panis egentiū vita pauperis est: q̄ defraudat illū: homo sanguinis est. ar. xiij. q. ij. q̄ oblationes. s. Erū superest altari pauperi tribuat̄. lxxxvj. di. non satis. ⁊. ideoq̧. ⁊ i glos. ar. q̄ paup. ⁊. xij. q. j. habebat. Accipiētes aūt panem supfluū vel alias eleemosynas nō necessarias pro presenti vel breui tēpore in futurū aliena s̄m Hiero. xlij. di. §. ordinandus itaq̧. ⁊ Ambro. xlvij. di. sicut. rapere cōuincunt̄. ibi dicit̄. Plusq̄ sufficit sumptū/ violenter obtentum est. Et Amb. ali. Qui nō indiget ⁊ accipit: rapit. ⁊ de talib⁹ Job. xv. Ignis deuorabit tabernacula eorū qui libenter munera accipiūt. Sed dicit dn̄s Esa. xxxiij. Beatus q̄ excutit manus suas ab omni munere. lingue man⁹ ⁊ obsequij. s̄m Greg. j. q. j. sunt nōnulli. O sancta ecclesia mater verorū pauperū: quot hodie in te cōmuniter sunt questores tot sunt raptores. vix hodie nedum inter seculares: sed etiā inter religiosos inter mille nō inuenit̄ q̄ recuset oblata: imo q̄ de eleemosynis promptuaria nō faciat et hoc in illud. s̄m Dauid. ps̄. cxliij. imo q̄ non necessaria p̄ importunitatē nō petat. Nō inuenit̄ quasi qui dicat satis est: non plus. Et scribitur. Prouerb. xxix. Sanguisuge. i. demonis sanguinē fideliū sugentis due sunt filie: scilicet fornicatio ⁊ auaritia. semper dicentes/ Affer affer. q: s̄m Bern. nec corpus voluptate nec animus vanitate aliquādo satiat̄. Homini em̄ fideli totus mūdus diuitiarum est: quia in deo sperat. Homini aūt infideli nec obol⁹. subaudi totus mundus est. xiiij. q. iiij. q̄d dicamus. ¶ R Sed sancta hodie paupertas sobria fidelis ⁊ larga in profluitatē infidelitatē ⁊ auaritiā versa est. hodie tenacitas sub specie virtutis parsimoniā se vocat. xlj. di. sepe. O quot milia eleemosynarū procurat fieri crudelis sathan: vt veri pauperes spiritu ⁊ opere accipientes supflua aliena rapiant. xlvij. di. sicut. et perdant meritū paupertatis. Nec curat astutus serpens si eleemosynam quis aliquādo dans lucretur vitam: dūmodo indebite accipiens incurrat philargyrie mortē. nam in eodē actu frequenter vnus demeretur: ⁊ alter meretur. xxiij. q. j. quid culpatur. in fi. xxij. q. v. proposito. Audiui enim quū starem in monte aluerne: a fidedignis fratribus/ q̄ quū in primis nostri ordinis temporibus fratres nostri vbilibet maxime in monte illo rigidam tenerent obseruantiam paupertatis in terricula illa demon in domicellum pulcherrimuz ⁊ industriū transfiguratus/ ad domum cuiusdam nobilis de illa guardiana venit. q̄ nobilis satis inhumanus illis fratribus ante erat factusq̧ cellerarius suus demon ille/ frequenter dominū arguebat q̄ sanctis illis fratribus de aluerna non faceret eleemosynas copiosas. ⁊ ad instantiā eius nobilis ille incepit largissime fratrib⁹ prouidere: et de die in diē in eleemosyna eis facienda crescere. propter quod fratres inceperunt in vita relaxari: ⁊ ex occasione abundantie rūpere paupertatē. qd̄ quidam seniores de loco fratres attendētes/ ⁊ gementes/ ⁊ admirātes quomodo ille nobilis qui prius tenax erat ad fratres: sic misericors factus erat: iuerunt ad domū eius: ⁊ interrogantes eum quomodo nūc sic afficeretur ad eos/ qui de eis curare non consueuerat: Respondit q̄ hoc ad suggestionē illi⁹ sui cellerarij faciebat. quo viso vnus eorū cognouit in spiritu q̄ demon eēt q̄ nullo modo respicere poterat in illum fratrē. Cui quū diceret frater ⁊ coniuraret quis esset: demon cum magno strepitu disparuit sic fum⁹. fratres redeūtes ad locū ⁊ referētes hec ad suā parcitatē ⁊ sanctā inopiam redierunt.

¶ Articulus. lij.

SEd ⁊ O alma mater ecclesia nedum contra tua statuta viuūt sapradicta pseudo anachorite: ⁊ contra dicta apostoli pauli: ⁊ dicta sanctorū superius allegata: sed insuper multi eorū maxime pseudo apostolorum ⁊ begardorū multis sunt erroribus implicati. quorū aliquos sponsus tuus papa clemens quintus in sua declarat cōstitutione: que incipit/ ad nostrum. in titu. de heret. in clemen. dicens. A

SEt vnus error eorū est: Homo in presenti vita tātum ⁊ talē gradum perfectiōis potest acquirere/ q̄ reddetur penitus impeccabilis: ⁊ amplius in gratia proficere non valebit. nam vt dicunt/ si quis posset semper proficere: posset aliqs christo perfectior inueniri. Isti moueri videntur ex authoritate Jo. in epistola. j. c. iij. ibi. Omnis qui nat⁹ est ex deo: peccatum non facit. de peni. dist. ij. §. opponitur. ꝟ. Item s̄m hanc. Sed Hiero. contra Jouinianum predicte authoritati respōdet probās oēm hominē in hac vita posse peccare: ⁊ peccato esse subiectū multis hoc probans exemplis. Iste etiā error ab illo videtur trahere ortum qui dicit nullum imputari peccatuz in fide manentium. xxiiij. q. iij. quidam. ver. eunomiani. Si ad impeccabilitatem in hac vita venire possemus: frustra oraremus/ Dimitte nobis debita nostra. de peni. di. iij. de q̄tidianis. ⁊ pre. c. si enim. ꝟ. si non peccam⁹. ⁊ di. j. tres aūt et de con. di. ij. iteratur. Et Mat. vj. ⁊ Luce. xj. vbi Cyprianus. Q̄ necessarie autem ⁊ salubriter admonemur: q̄ peccatores sumus: qui pro peccatis rogare compellimur. Et ne quis sibi quasi innocens placeat: et se extollendo plus pereat: instruitur se peccare quotidie dum pro peccatis q̄tidie iubetur orare. Item Augu. de bono perseuerantie Hoc autem telo pelagiani confodiuntur heretici: qui audent dicere hominem iustū in hac vita habere nullum oīno pctm̄. Et in talib⁹ hoībus nō est iam videre in presenti tempore ecclesiā nō habentē maculaz aut rugā. ad Ephe. v. xxj. di. q̄uis. Chry. in homi. Quoniā vero fidelib⁹ hec oratio conuenit: leges ecclesie docent: ⁊ orationis principium: quod docet deū patrem vocare. Qui ergo fidelib⁹ iubet remissionē peccatorū petere: demonstrat q̄ post baptismū contingit peccata dimitti cōtra nouatianū. de solo christo filio dei dicit Petrus. j. Pe. ij. Qui peccatum nō fecit. ⁊ Jo. xiiij. Venit enim princeps huius mūdi: scilicet diabolus s̄m Aug. ⁊ in me non habet quicq̄. Aug. q: neq̧ cum peccato deus venerat: neq̧ eius carnē de peccati p̄pagine virgo peperat. ¶ B De matre etiam eius beatissima tenent sancti maxime Aug. q̄ non peccauit etiam venialiter in hac vita: tamen in originali peccato ɔcepta fuit: sicut ⁊ ceteri homines. q: ab illa sententia patris sui Dauid. Ecce enim in iniquitatibus cōceptus sum. ps̄. l. xxxiij. q. iiij. vir cum propria. nullus excipitur nisi christus qui non de semine humano sed spiritusancto/ et in vtero

An possit q̄s hac in vita fieri impeccabilis.

An maria in originali fuerit cōcepta.

Universidad de Deusto Biblioteca

virginis iam sanctificato cõceptus fuit.ex de sum.tri.c.j.
xxiij.di.qui episcop⁹.Domina autem nostra de semine vtri
usqꝫ parentis Joachim ⁊ Anne concepta fuit:sicut cetere
mulieres:non de spiritusancto sicut fili⁹.⁊ ideo in origina
li peccato fuit concepta vt late probat Bern.in ep̃la quã
scribit canonicis Lugdunen̄.in qua reprehẽdit eos:q: cõ
ceptionis festum domine celebrabant:qd non debet fieri
sed quũ fit:referri debet ad sanctificationẽ eius in vtero.
quia ſm Bern.ante fuit sancta q̃ nata.vnde ⁊ Aug.super
hoc ad petrum diaconũ ait de con.dis.iiij.firmissime tene.
Firmissime tene:⁊ nullatenus dubites omnem hominem
qui per concubitum viri ⁊ mulieris concipitur:cum origi
nali peccato nasci:impietati subditum/mortiqꝫ subiectũ
Et ob hoc naturaliter nasci filium ire.de qua dicit ap̃ls.
Eram⁹ natura filij ire sicut ⁊ ceteri.Eph.ij.⁊ Rom.v.ad
h facit quod legit ⁊ no.de con.di.iiij.c.ij.in v̾bo miraculo
glos.vt in beata Maria.⁊ de con.di.iij.c.j.in glos.de festo.
⁊ facit op.xxvij.q.ij.omne.et hanc sententiam tenent oẽs
antiqui theologi:Alexander/Thomas in suo quarto ⁊.ij
Bonauẽtura/Richardus.licet q̃dã noui theologi a sen
su ecclesie recedentes cõmuni tenere cõtra indeuoti reue
ra domine/ei tamen deuoti cupientes apparere/nitantur
eam quodãmodo sic deo ⁊ suo filio cõparantes.quorũ no
ua opinio ⁊ phantastica sit a fidelibus cancellata:q: san
ctificationem virginis negat.contra id qd tenet ecclesia
ipsam sanctificationẽ fuisse.⁊ sic ſm Bern.antea sanctam
id est sanctificatam in vtero q̃ natam extra vterũ. Si em̃
in peccato originali qd contrahitur in anime infusiõe:vt
no.de con.di.iiij.non ex quo.in glos.ij.non fuisset cõcepta
sanctificatio necessaria non fuisset:sicut nec in christo.et
ideo Romana ecclesia festum conceptionis non agit:et si
tolerat q alicubi fiat:maxime in anglia:non tamẽ appro
bat.q:quod permittitur nõ approbatur.iiij.di.deniqꝫ.xxj.
q.j.hac ratione vel illud festum debet referri ad sanctifica
tionem virginis non conceptionem.vt dictum est.Et ita
dicit oratio que dicitur in hoc festo Rome in sancta Ma
ria maiori.Deus qui sanctificationem virginis ⁊c.sicut vi
di ⁊ audiui quũ ibi de ista sanctificatione predicarem in
isto festo sanctificationis:quod fit in decembri ante festũ
natalis.per.xv.dies.Pro hac veritate facit illud Salo.
Prouerbio.xxv.Aufer rubiginem de argento:et egrede
tur vas purissimum.Vas purissimum fuit virgo:que ru
bigine originalis peccati abluta per sanctificationem in
vtero factam purissima in necessitate sua egressa est ex
vtero.et illud.Psalm̃.xlv.Sanctificauit tabernaculum
suum altissimus.Tabernaculum sanctificatum dei fuit
virgo Maria.iuxta illud Ecclesiasti.xxiiij.Et qui creauit
me requieuit in tabernaculo meo.facit verbũ Aug.in ser
mone purificationis dicentis.Solus est sine peccato na
tus:quẽ sine viri cõplexu nõ concupiscentia carnis:sꝫ obe
dientia genuit mentis.Hoc etiam determinat Aug.sup
Gen̄.ad literam.vj.c.facit de peni.di.ij.si enim.in fine.ibi.
⁊ docuim⁹ q excepto deo omnis creatura sub vitio sit ⁊c.
Idẽ tenet magister sententiarũ.Contra hos etiã qui im
peccantiam posse haberi in hac vita dicunt:est illa coll̃o
Theone q̃ intitulatur de anamarchitio.i.impeccantia.in
li.collationum Jo.cassi.vbi etiam allegat Paulus dicẽs
Ago.qd volo:⁊ infelix ego homo:q̃s me liberabit de cor
pore mortis huius?ad Ro.vij.⁊.xxxij.q.v.si paulus.et de
con.di.iiij.c.ij.⁊ illud Ro.vij.Video aliam legẽ repugnã
tem legi mentis mee.in pre.c.ij.⁊ di.vj.in palea/sed pẽsan
dum.in fi.que omnia intelliguntur q nunq̃ mente vole
bat a deo discedere:sed hoc nõ poterat perficere quin mo
tus vagationum sentiret:⁊ quin descendere cum aliquã
do oporteret ab illa continua theoria.¶ C Nullus em̃
hominũ excepto dño saluatore ⁊ domina matre eius (vt
pie creditur) naturalẽ per vagationem mentis ita defic⁹
semper in dei cõtemplatione cõtinuit:vt nunq̃ ab ea ra
ptus mundane cuiusq̃ rei delectatione peccaret:dicente
scriptura.Sidera ipsa non sunt munda in cõspectu eius
nostra trãslatio habet.celi non mundi.Job.xv.¶ D Et
etiam dicũt dicti Begardi q tantum potest homo cresce
re in gratia in hac vita:q amplius crescere nõ valebit.fal
sum esse nõ dubium est:quia scriptum est in.ps̃.lxxxiij.⁊ de
peni.di.ij.dum sanctã.Ibũt de virtute in virtutẽ vsqꝫ quo
videatur deus deorum in syon.i.in gloria sempiterna vbi
dñm speculabimur facie ad faciẽ.Joãnis cap.xvij.Cõtra
etiam verbum Ambrosij in sermone resurrectionis de
sanctis dicentis.Quis em̃ in hac vita tã mũdus:q̃ amplius
mundari nõ possit:magis magisqꝫ mundãdus nõ fit:⁊ se
quit post.Vt tãto sint fecundiores:quanto fuerint mun
diores.Et contra hoc etiam est illud Apoca.c.vltimo.Et
qui iustus est:iustificetur adhuc.xlvij.di.quantũlibet.Et
illud Salo.Prouer.iiij.Justorum semita quasi lux splen
dens procedit ⁊ crescit vsqꝫ in perfectum diem.de peni.di.
ij.iustorum semita.post.c.nõ reuertebantur.Vocat autem
perfectum diem scilicet glorie sempiterne.de qua die dici
tur in ps̃.lxxxiij.Quia melior est dies vna in atrijs tuis su
per milia.quod verbum Salomonis exponit Grego.in
Ezech.homi.v.⁊ in prece.c.non reuertebantur dicens.In
eorum nãqꝫ animo bonum desiderium atqꝫ intellectus lu
cis intime iam pars diei est:sed q: vsqꝫ ad finem vite in vir
ture proficiunt:ad perfectum diem tunc veniunt:quãdo
ad regna celestia perduci in ea luce quã desiderant iã mi
tius aliquid nõ habebunt.Item Nedum inter virtutes
sed etiam in eisdem virtutibus gradus esse probãtur.de
peni.di.ij.§.hec que de charitate.⁊.c.dum sanctã.vbi Gre
go.probat per multas authoritates hoc q in ista vita p
fectissima charitas sicut in patria haberi non potest.Vn
de peni.di.ij.§.hinc etiam.v̾.Item Hiero.Charitas in q
busdam perfecta est:in quibusdam imperfecta:perfectissi
ma autem in hac vita haberi nõ potest.Quis em̃ in hac
vita ad tantũ gradũ perfectionis peruenit:ad quãtũ per
uenit mater dei?⁊ tamen semper in ea creuit gratia ⁊ me
ritum vsqꝫ ad mortem.q: semper gratia vtebatur recte ⁊
virtuose viuendo.Et credo salua ecclesie veritate q si
dña.c.milibus annorũ vixisset in hac vita:in fine illorum
dierum perfectior extitisset.q: nulla creatura sic est plena
gratia quin amplius repleri valeat.excepto illo homine
in christo deo vnito qui ab instãti ɔceptionis omnib⁹ cha
rismatibus diuini ⁊ sanctispiritus plenissime plenus fuit
q: nõ fuit sibi datus spiritus ad mẽsuram.Jo.iij.⁊ ibi.De
plenitudine eius omnes accepimus.Jo.j.⁊ ibi.Plenum
gratie ⁊ veritatis.Unde super illud verbum/Non enim
ad mensuram dat deus spiritum.Jo.iij.Aug.Hominib⁹
ad mensuram dat:vnico filio nõ dat ad mensuram.Alij q̃
dẽ dat per spm̃ sermo sapiẽtie:alij sermo scientie.Ro.xij.j.
Cor.xij.aliud habet ille:⁊ aliud hꝫ iste.Mensura diuisio
q̃dã donorum est.sed christus que dat nõ ad mensuram
accepit.Item super id pre.Jo.j.Plenum gratie ⁊ verita
tis.Origen̄.in homi.Duplex intellectus est.Potest enim
de humanitate ac diuinitate incarnatum verbi accipi:ita
vt plenitudo gratie referatur ad humanitatẽ ſm quam
christus caput est ecclesie ⁊ primogenitus creature vni
uerse.quoniã maximum ⁊ pricipale gratie exemplũ qua
nullis precedẽtibus meritis homo efficitur deus in ipso
primordialiter manifestũ est.Potest etiã plenitudo gra
tie christi de spiritusancto intelligi:cuius septiformis ope
ratio hũanitatẽ christi impleuit.Plenitudo v̾o veritatis
ad deitatem refertur.Et super pre.verbo/Et de plenitu
dine eius ⁊c.Chrysostomus.q.d.nos omnes.xij.⁊ omnis
plenitudo fidelium ⁊ qui nũc sunt ⁊ futurorum de pleni
tudine eius accepimus.Item illud Esa.xj.Et replebit eũ
spiritus timoris domini/scilicet filialis.de quo.xxiij.q.vj.
§.ex ijs.Et ideo nunq̃ aliquis ita perfectus sicut christ⁹
nedum non perfectior potuit inueniri.ad hoc.ex de sum.
tri.c.ij.§.quũ ergo.v̾.quia inter.Quia omnib⁹ alijs quã
tũuis perfectis spiritussanctus ad mensuram datus est.
op.ar.de pe.di.ij.querẽdũ.⁊ c.põt.⁊.semp in eis per bona
opera crescebat:christo autem sine mensura vt dictum est
⁊ ideo non crescebat in eo gratia.vnde super illud Luc.ij.
Puer crescebat.dicit Beda Crescebat inquãtũ puer erat
fragilis.crescebat sicut ceteri homines:nõ inquantũ ver
bum.nec crescebat ex parte anime q̃uis appareret.vnde
Greg.in homil.Juxta naturaꝫ hominis proficiebat sapi
entia.nõ tamen ipse sapientior fuit extunc:quia prima cõ
ceptionis hora plenus sapientia permanebat.sed eamdẽ
qua plenus erat sapientiam ceteris paulatim ex tempore
ostendebat.vnde ⁊ ij nequã heretici alium antiquũ erro
rem in isto tacite includunt.Quidã enim fuerunt hereti
ci vocati Ebionite:qui christum virũ iustum per profectũ
putant effectum.xxiiij.q.iij.quidam.v̾.ebionite.Christus
enim non per pfectum fuit iustus:sed ab instanti ɔceptio
nis.Illud autem q in operibus iustitie crescebat pro no
bis ⁊ pro se erat:quia nobis meritabat ⁊ sibi.iuxta illud
Phil.ij.Propter quod deus exaltauit illũ ⁊c.Et ideo di
cit Paulus.j.ad Corin.j.Qui factus est nobis a patre re
demptio/sanctificatio/sapiẽtia/et iustitia.quia nos in se
redemit sanctificauit sapiẽtia illustrauit ⁊ iustificauit.q:
quos predestinauit:hos ⁊ vocauit.⁊ quos vocauit:hos ⁊
iustificauit.ad Ro.viij.de peni.dist.iiij.§.finis.v̾.hinc etiã
Aug.Hi ergo miseri Begardi qui se iustificãt:⁊ plenitu
dinem spiritussancti se habere credunt:similes alijs here
ticis sunt:⁊ de eadem infecta stirpe descendũt q̃ cataphry
gij dicuntur.de quibus.xxiiij.q.iij.quidã.v̾.cataphrygijs
mũdos enim se facientes immundissimi sunt:immundus
est enim apud deũ omnis q̃ exaltat cor suum.de peni.di.ij.
si enim.vltra quatuor colum.v̾.immundus enim:Ille enim
vere est immundus:qui se videt mundum.⁊ ille mundus:q̃
se videt immundum.Et sic quidã sanctus pater intelligit
illud ad Titũ.j.c.Omnia munda mundis.Nam ſm pre
dictum patrem Theonẽ in predicta collatione de amar
thitio.Quanto magis profecerit mens humana:⁊ ad sin
ceriorem cõtemplationis peruenerit puritatem:tanto se
immundiorẽ quasi per speculum sue puritatis se aspiciet.
q: necesse est dum animus ad sublimiorẽ se extendit intui
tum:⁊ maiora q̃ agit prospiciens ɔcupiscit:illa inferiora
semper ⁊ viliora despiciat.Plura siquidem denotat since
rior obtutus:paritqꝫ sibi maiorem reprehensionis dolo
rem irreprehẽsibilis vita:⁊ multiplicat gemitus atqꝫ sus
piria emendatio morum ⁊ emulatio attenta virtutũ.Ne
mo enim illo in quo profecerit gradu potest esse contẽtus
⁊ quanto quis fuerit mente purgatior:tanto se sordidio
rem videns magis humilitatis q̃ elationis inuenit cau
sas.⁊ quanto pernicius ad sublimiora conscendit:tanto
ampli⁹ puidet sibi superesse quo tẽdit.q̃ authoritas plenis
sime destruit dictũ errorẽ.Item Greg.Quãto q̃s semin⁹
videt:tãto min⁹ sibi displicet.⁊ quãto maioris grẽ lumen
acq̃rit:tanto se reprehensibiliorẽ esse ostẽdit.Item Aug.
Semper tibi displiceat qd es:si vis peruenire ad illud qd
non es.nam vbi tibi placuisti:ibi mansisti.Si aũt dixeris
sufficit:periisti.semper ergo adde:semp ambula:semp pro
fice.Item Bern.Aut ascendas necesse est:aut descendas.
Si attendas stare in pendulo huius vite:ruas necesse est
q: vbi incipis nolle fieri melior:desinis esse bonus.Nolle
ergo proficere/nõ nisi deficere est.q: inter profectum ⁊ de
fectum mortalis vite nullum mediũ inuenitur.Sicut em̃
corpus continue aut crescit aut decrescit.de con.di.v.ne
tales.sic necesse est semp spiritum aut proficere aut defice
re.Esaias etiã quum vidit dñm exercituũ:tunc se immundũ
vidit.⁊ dixit:Ve mihi:q: vir labijs pollutus ego sum:⁊ vi
di dñm exercituum.Esa.vj.Isti ergo miseri Begardi.sic
ut dicit Greg.quo peccatores se esse nõ credunt:eo dete
riores peccatores fiunt.xlv.di.vera iustitia.Isti vero mise
ri albuginẽ habent in oculo.sicut dicit in Leui.xxj.Quod
Grego.in pastorali exponẽs/ait ⁊ est.xlix.di.hinc etenim
v̾.Albuginem vero habet in oculo:qui veritatem lucis vi
dere non sinitur:qui arrogantia sapientie seu iustitie ex
cecat.Pupilla nãqꝫ oculi nigra videt:albuginem tolerãs
nihil videt q: videlicet sensus hũane cogitationis si stul
tum peccatoremqꝫ se intelligit:cognitionem intime clari
tatis apprehendit.Si autẽ candorem sapientie seu iusti
tie sibi tribuit:a luce se superne cognitionis excludit:⁊ eo
claritatẽ veri luminis nequequã penetrat:q̃ se apud se par
rogãtiã exaltat.sicut de quibusdã dicit ad Ro.j.c.Dicẽtes
se esse sapientes stulti facti sunt.⁊ Jo.ix.In iudicium ego
in mundum veni:vt qui non vident.i.reputant se non vi
dere:videant/per humilitatem illuminantẽ eos.Et q̃ vi
dent.i.qui reputant se videre ⁊ intelligere:ceci fiant/per
superbiam excecantẽ eos.vnde Aug.in libro.ix.ɔfessionũ
Tumore meo separabar a te:⁊ nimis inflata facies clau
debat oculos meos:q: intellectũ dat paruulis.ps̃.cxviij.
⁊ Matth.xj.Reuelasti ea paruulis.i.humilibus.Cogno
scant ergo isti Begardi se maxime in istis erroribus ma
ximos peccatores:vt iustificentur ſm Dauid.⁊ cecos:vt il
luminentur.Quia ⁊ Petrus postq̃ receperat spiritũsan
ctum:reprehensus est a Paulo:q: reprehensibilis erat:q:
in illa simulatione peccauerat.Gala.ij.ij.q.vij.puto.q: in
hac vita ois ho mendax.Ro.iij.ſm Dauid ps̃.cxv.Pro
uer.xx.Quis potest dicere/mũdum est cor meum:⁊ pur⁹
sum a peccato?⁊ omnis homo amplius crescere potest:vt
superius est probatum.⁊.xlvij.distin.quantumlibet.

¶ Secundus error Begardorum. E

Secundus error Be

gardorum est/q ieiunare nõ oportet homi
nem vel orare:postq̃ gradũ vltimũ perfe
ctionis fuerit assecutus.quia tunc sensuali
tas est ita perfecte spiritui ⁊ rationi subiecta:q potest ho
mo libere corpori concedere quicquid placet.¶ Sed iste
error fundat⁹ in errore spiritus libertatis facile extirpat
si veritas attendatur.Nam certũ est q q̃diu quisqꝫ in hac
vita est quantũcumqꝫ pfectus sit:caro contra spiritũ con
cupiscit.Gala.v.⁊ Ro.vij.Video autẽ aliam legẽ in mẽ
bris meis ⁊c.Et iterum ibi.Non em̃ qd volo bonum/hoc
facio ⁊c.xxxij.q.v.si paulus.ergo semp necessaria est absti
nentia ⁊ ieiuniũ impetum carnis refrenãs.vnde.j.ad Co
rin.ix.Castigo corpus meũ ⁊c.etiã.ij.Cor.xj.In ieiunijs
multis ⁊ vigilijs multis.Unde Bern.Velis nolis intra
fines tuos habitat Jebuseus.i.cõculcatio.Judi.j.xj.q.iij. ieiunijs
nolite.ɔprimi quidẽ potest:subiurgari vero minime.Nul est incũ
lus enim in hac vita absqꝫ priuilegio singulari sine aliq̃ sti bendum
mulo carnis viuit.Unde ille sanct⁹ presbyter gracus quũ
esset in trãsitu:appropinquãte sibi vxore sua legitima.de
quo.xxxij.di.presbyter.vocẽ recolligens/ait.Recede a me
mulier adhuc igniculus viget:tolle paleam.Et tamẽ iste
presbyter/vt narrat Greg.in dialogo.iiij.libro adeo per
fectus fuit:vt in morte videret apostolos Petrũ ⁊ Pau
lum:quib⁹ dixit/Venio:ecce venio.⁊ inter hec verba red
didit spm̃.Et quis christo in perfectione similis?et tamen
in nostrum exemplũ in deserto ieiunat.Matth.iiij.⁊ Luc.
iiij.⁊ orat in monte.Luc.vj.⁊.ix.Quis perfectorũ noui et
veteris testamenti non ieiunauit ⁊ orauit?Jeiunauerũt
⁊ orauerunt Moyses et Helias.Deutero.ix.iij.Reg.xix.
Judith/Samuel/Dauid/Prophete/et Apostoli.et scti
Anachorite.quorũ aliqui quantũ plus morti appropinq̃
bant ⁊ perfectiores erant:tanto amplius ieiunabãt.sicut
apparet in magno Antonio ⁊ Hilarione.Genus em̃ ma
xime subtiliũ demonum ieiunio ⁊ oratione expellitur/di
cit dominus Mar.ix.Mat.xvij.Hunc errorem tacite tã
git Serapion abbas in collatione sua.de.viij.principali
bus vitijs in fine collationis in libro colla.Jo.cassi.vbi sic
dicit.Ab ista gula tamq̃ ab inimico cauendũ est:ſm illud
Salo.Prouer.xxvj.ad fi.Si te rogauerit inimicus voce
magna:ne cõsenseris ei:septem enim nequitie sunt in aia
eius.i.si superatus gastrimargie spũs cepit ibi sua humi
liatione blandiri:rogans quodãmodo vt aliquid relaxãs
accepto feruore impertias ei/quod continentie modum
⁊ mensuram iuste discretionis excedat:ne resoluaris ei⁹
suggestione:ne arridente impugnationis securitate qua

videris paulisper a carnalibus incentiuis factus quieti/
or/ad pristinā remissionem vel preteritas gule cōcupiscē/
tias reuertaris.per hoc em̄/dicet ille spūs gastrimargie
quē viceras:reuertar in domum vnde exiui Matth.xij.⁊
Luce xi.⁊ procedentes ex eo confestim septē spūs vitiorū
erunt tibi acriores:q̄ illa passio que in primordijs fuerat
superata. Nam nequiores hi septē spūs illo priore q̄ egres
sus fuerat/idcirco dicuntur: q: desiderium gule.i.gastri/
margia per se nō tantū esset noxia:nisi intromitteret gra
uiores alias passiones .i. fornicationis /et philargyrie/
ire/tristitie/siue superbie:que per se esse noxia anime ac ꝑ
emptoria dubiū non est. Uidi enim duos fratres nostros
sanctitatis nimie famā habentes:dicentes se gustū in cō/
edendo perdidisse:⁊ in cibis saporem nō inuenire:qui tm̄
reuera semota hypocrisi plus de bono vino q̄ de malo bi
bebant:et pro eis specialiter querebatur et emebatur:et
q̄ plus de bona coquina carnibus ⁊ piscibus ⁊ fructibus
edebant /q̄ de malis : immo nec communibus contenti
erant sed specialia querebant et habebant :facta verbis
contraria ostendentes . in verbis mendacibus glorian/
tes:vere malus spūs est spiritus gastrimargie ⁊ periculo
sus:q: ianua vitiorū.xliiij.di.§.i.Sed deterior abstinentia
simulata.vt exponit Aug.illud verbū dictum Luc.xi.Cū
immundus spūs ⁊c.⁊ malū est curā carnis in desiderijs
facere.cōtra verbū apl'i.Gala. v.ibi. Et desideria carnis
ne perficieritis:⁊ de con.di.v.nō mediocriter.in fi.sed dete/
rius est se falso abstinentē ⁊ frugalē dicere:⁊ se in cibis in
sensibilem facere:q: non possumus nō esse qd̄ sumus. Et
Isaac cōtemplatiuus ait.Quū rerū opportunitatē acci/
pimus:nosipsos nō possumus ꝯtinere.ar.ex̄ de eo q̄ cog.
cōsang.vxoris veniēs.vñ Greg. Sancti viri a licitis absti
nent ne illicita ꝑpetrēt.¶ Isti etiā begardi tacite in aliū
errorem videntur incidere Iouinianistarū : nullū discri/
men facientes inter abstinentes ⁊ laute epulantes.xxiiij.
q.iij.quidā.ꝟ.Iouinianiste.Et ideo non dicant quidā/ꝑ/
fecti sumus:carne mortui sumus: dimittamus abstinen/
tias ⁊ ieiunia:⁊ teneamus vitā cōmunem:aliorū q: gulā
vicimus . vere tales non victores gule:s; victi a gula sunt
quia etsi quod intrat per os nō coinquinat hominem . vt
Matth.xv.Et oīs creatura dei bona est:⁊ nihil reijciēdū
qd̄ cum gratiarum actione recipitur.i.ad Timo.iiij.⁊ qd̄
dictum est Petro.Quod deus purificauit tu ne cōmune
dixeris.Act.x.Ab omni tamen specie mala ⁊ occasione ab
stinendū est.i.ad Thessa.vlti.ex̄ de simo.audiuim⁹.Et ite
rum Paulus .i.ad Corin.ix.Qui in agone contendit:ab
oībus se abstinet.Et quis est iste elatus qui se agonē istū
credat vicisse:quū vas electionis dicat ad Ro.vij.Quis
me liberabit de corpore mortis hui⁹.xxxij.q.v. si paulus.
Unde quū; quidā pater diceret q̄ mortuus erat mundo
dixit alter/si tu mortuus es:diabolus tamen mortuus nō
est. Sed ⁊ quis Serapione sublimio ꝑfectior est:de quo le
gitur in collationibus patrū/q̄ dixerit/Tribus creditori
bus/pater me⁹ me obligatum dimisit.a duobus scilicet lu
xuria et auaritia expeditus sum.sed a tertio scilicet vitio
gule cōtinue satisfaciendo nequeo liberari.Quis enim a
gula ex toto liberari potuit/sm̄ Climacū/nisi sepulcrum
inhabitans:Et idem.Quid ex toto gulam euacuat: ⁊ ꝑ/
fecte deseruit:nihil.vsq; ad monumentum em̄ durat pu/
gna ventris:⁊ ideo nullus ex toto liberatur ab illo . Sed
⁊ quomodo dicti Begardi dicere audent q̄ hoīem perfe
ctum non oportet orare:quū perfectio maxime sm̄ Moy
sen in prima collatione de destinatione monachi in libro
collationū Io.cassi.in indefinenti mētis oratione cōsistat
Nam ad punctū a cōtemplatione discedere perfectum vi
rum/pro fornicatione est:vt ibi dicitur:nam etsi pater ce/
lestis virtuosos querit:precipue oratores precipuos que/
rit qui adorent eū in spiritu ⁊ veritate. Io.iiij Nam si isti
ceci de oratione mētali loquantur:q: de vocali nō sumus
semper adstricti:vt superius est ꝓbatum .s̄. in.§. Exquo
ꝟ.Q autē.xlj.ar.quomodo ꝑfect⁹ erit:cui⁹ mens frequē/
ter a deo discedit.sed ⁊ quomodo poterit euadere tētatio
nem/al's militiam/q̄ cōtinua est sm̄ Iob.vij.c.de peni.di.
ij.si em̄.nisi ad orationem vadat/sicut dicit expositor sup
illud Matth.xxvj.Oretis ne intretis in tētationē. In tē/
tationē cadit qui ad orōnem nō vadit.Et quomodo/sm̄
Climacū/poterimus euadere offensionem:si non tenea/
mus mentis orationē:Nam/vt ipse ait/qui incessanter te
net baculū orationis:nō offendit:qd̄ si cōtigerit nō tamē
cadit in fine.Quid em̄ eque bonū ⁊ perfectū in hac vita
sicut mente deo continue adherere:vnde ps̄.lxxij. Mihi
aūt adherere deo bonū est.Et sm̄ eū ibidem. Quid enim
mihi est in celo:⁊ a te quid volui sup terrā:subaudi nihil
sm̄ pre.Climacū.sed tm̄modo sine occupatione tibi sem/
piterne in oratione adherere. Isti miseri Begardi quō si
bi sint cōtrarij attendat quisq; fidelis. Dicūt se continue
orare ⁊ debere orare:⁊ ideo non possunt nec debēt manī/
bus laborare.Et ipsi idē dicunt q̄ ꝑfectus vir orare nō te
netur.Uere deo ⁊ sibi cōtrarij sunt:⁊ ideo nō sunt audien
di.xiij.q.ij.q̄ preposterū.xxiij.q.vij.qd̄ autē.ex̄ de appel.so/
licitudinē. in fi.vbi de hoc.Mendaces sunt:⁊ de spū liber
tatis carnalis sunt.q: quāto q̄s ꝑfectior:tanto cogēte spū
sancto(vt ita loquar)orationaliter ⁊ ad deum mente et
corpore deuotior ⁊ illuminatior.Quis em̄ tale quid qua/
lis est oratio poterit inuenire:Quis enim ille magis vite
angelice appropinq̄t:q̄ orator assidu⁹. scilicet mēte a deo
nō recedere: Qd̄ deo sacrificium magis gratum ⁊ perfe
ctum:q̄ per importunitatem ipsum ꝯtinue petere sicut fe
cit mulier Chananea: Matth.xv.de peni.di.ij.importuna
de qua dicit Greg.q̄ importunitas deo placet:que ingra
ta esse solet hominibus.¶ ✠ Nam etsi singulariter tria Oratio
in Tobia cōmendant:sc; Ieiunium/Eleemosyna ⁊ Ora nis excel
tio:To.xij.Bona est oratio cū ieiunio ⁊ eleemosyna.Ora lentia.
tio tamen excellit in sex.¶ Primo in facilitate: q: debilis
non potest ieiunare:neq; pauꝑ eleemosynam dare:q̄libet
tamen potest ⁊ debet orare.vnde ps̄.xxxvj. Iustus aūt mi
seretur ⁊ tribuet.dicit glos.Semꝑ aliq̄d est qd̄ det . saltem
orationē.etsi nō ore si sit mutus/tm̄ corde si sit iustus.quia
ait Isidorus/oratio cordis est:non labiorū.non em̄ verba
deprecantis attendit de⁹:sed orantis cor aspicit.de cō.di.
v.nō mediocriter.xxxviij.di.sedulo.¶ Secūdo in veloci/
tate:vnde.ps̄.lxxxvij. Intret in cōspectu tuo oratio mea.
dicit glos.Magna virtus pure orōnis hic notat:q: quasi
quedā persona ad deū intrat ⁊ mandatū peragit:quo ca/
ro peruenire nequit.¶ Tertio in iocunditate.nihil enim
delectabilius ⁊ menti iocūdius/q̄ loqui cū tam benigno
⁊ dulci deo.vnde frequēter orare debemus ⁊ legere in li/
bris deuotis.q: sm̄ Bern.quū oramus:cū deo loquimur
quū vero legimus:deus nobiscū loquit̄ . Tunc em̄ homo
quasi mundū exit:carnē exuit:⁊ ad tertiū celū scilicet em/
pyreum vbi sancte anime cū angelis fruuntur visione dei
cum Paulo ascendit.ij.ad Cor.xi.se.supra sc.Threno.iij.
¶ Quarto in ꝓpinquitate ad deū:quoniā qui orat:facie
ad faciem añ dn̄m cōstituitur:cui audacter causam expo/
nit.vnde ps̄.xxiiij.Respice in me:⁊ miserere mei.vbi dicit
interlinearis glos . Eleemosyna em̄ ꝑ manū paupertatis
mittitur in Hierusalē:per afflictionem corporis deo ostē/
ditur:sed oratio imediate dn̄m quasi presentem alloquit̄
¶ Quinto in dignitate.q: mox vt ab ore ⁊ corde processe
rit:suscipiunt eā angeli ⁊ cōstituunt ante deū.sicut ange/
lus ait Tobie To.xij.Quādo orabas cū lachrymis: ego
obtuli orationē tuā domino.¶ ✠ Sexto in vtilitate.q:
diabolum fugat. Mar.ix.xxxvj.di.c.vltimo. A tentatione
liberat.vt dictū est. Corporē expellit. Eccl'i.xviij. Non im/
pediaris orare semper. In dubijs dirigit. Eccl'i.xxxvij.ij.
Parali.xx.Desideriū accendit.iiij.Reg.xviij. Ad oratione
helie descendit ignis de celo.iij.Reg.i.xxiij.q.iiij.ea vindi
cta.Et cū Salomon explesset fundens preces : descendit
ignis de celo:⁊ deuorauit holocausta ⁊ victimas.ij. Para
lipo.vj.Et orāte moyse descēdit ignis de celo.ij. Macha.
ij.Et orante sancto Martino in ara altaris glob⁹ igne⁹

apparuit super caput eius. Itē impetrat veniā.ij.Reg.xij
postq̄ orauit Dauid:audiuit/Trāslatū est peccatū tuum.
de peni.di.i.§.q̄ aūt.ꝟ.dauid.⁊.c.ille rex.⁊.c.illud. Itē gra
tiam acquirit. Zacha.x. Petite a dn̄o pluuiā:⁊ ipse faciet
niues ⁊ pluuiā imbris. Nix destruit herbas nociuas:plu/
uia nutrit vtiles:sic gratia destruit vitia ⁊ nutrit virtutes
et bona opera.de con.dist.iiij.in tribus vltimis.cap̄. Item
impetrat sapientiā . Ia.i.Siquis indiget sapientia:postu/
let a deo.Eccl'i vltimo.Quesiui sapientiā in oratione mea
Prolongat vitā ad agendā penitentiā.Esa.xxxviij. Item
sanitatē restituit.Eccl'i.xxvij.Fili in tua infirmitate ne de/
spicias temetipsum:sed ora dn̄m ⁊ curabit te. Iaco.vltio.
ex̄ de sacra vnc.c.vnico.§.i. Item iram dei placat. Judith
viij.Indulgentiā eius cū lachrymis postulem⁹.nō em̄ q̄si
homo deus sic cōminabitur:neq; sicut filius hoīs ad ira
cūdiā inflāmabit.de peni.di.iij.§.ecce achab.⁊.c.sic achab
Itē bona tēporalia multiplicat.iiij.Reg.xviij.orauit heli
as ⁊ celū dedit pluuiā ⁊ terra dedit fructus. Iaco.vlti.Et
orāte sctō bñdicto/aq̄ de monte exijt.et sctūs Frācisc⁹ de
aqua quā orando de petra produxit:suū asinariū refocil/
lauit.Item pacē ⁊ quietē cōseruat.i.ad Timoth.ij. Obse
cro primo omniū fieri obsecratiōes/oratiōes/postulatio
nes/gratiarum actiones/pro regib⁹ ⁊ omnibus qui sunt
in sublimitate cōstituti:vt quietā ⁊ tranquillā vitā agant
Isti ergo begardi maligni sacrificēt se sanctā hostiā.Ro.
xij.viuentē.ꝑ ieiunia ⁊ abstinētiā carnē macerādo in atrio
exteriori.Ro.xij.de peni.di.iij.Achab.Et per orationē mē
tis continuā quā operibus manuū nutriant:vt.s̄.dixi.§.
exquo.ꝟ.imo quidā.cum se.in ar.v.in atrio īteriori cordis
christo domino cōcrement thymiama.Et sic holocausto/
matum plenum semꝑ vsq; ad mortē offerant deo suo.sem
per etiam decimēt se deo suo.carnē ieiunando.de con. di.
v.quadragesima.animā vel spiritū orando.de peni.di.iij.
ille rex.res(si habent)totas vel partē pauperibus erogā
do.lxxxvj.di.nō satis.de peni.di.i.quamobrē.per orationē
diabolū ⁊ superbiā.per eleemosynā mundū ⁊ auaritiā . ꝑ
ieiuniū carnis concupiscentiam vincant ⁊ in ijs ꝑseuerēt
sic em̄ vere ⁊ spūaliter viuit:⁊ in talib⁹ vita spiritū eorum
q: tunc cū paulo.i.Cor .ix.ieiunabunt .de peni.di.ij.si em̄
ver.paulus.Si autē isti allegent illud Matth.ix. Luc.v.
Non possunt filij sponsi ieiunare q̄diu cū eis est sponsus:
Respondent tibi Ambrosi⁹ dicens. Non hoc ieiuniū rele
gatur quo conficitur caro:⁊ corporis luxuria castigatur.
Hoc ieiuniū nos cōmendat deo:sed non possum⁹ ieiuna/
re qui christū habem⁹:⁊ christi carnē epulamur ⁊ sangui/
nem.de con.di.ij.in calice.⁊.c.accesserunt. Item ibi Basili
us.Filij etiā sponsi ieiunare nequeūt.hoc est aīe nutrimē
tum non sumere nec viuere sine omni verbo dei qd̄ proce
dit de ore dei. Matth.iiij . Deutero.viij. Item ibi Beda.
Quādiu em̄ nobiscū est sponsus:nec ieiunare possumus
nec lugere:quū autē per peccata ille recedit:tunc indicen
dum est ieiuniū:⁊ requirendus luctus. Exponitur etiam
tripliciter illud verbū vt scribit Tho.in secunda scd̄e.q.c.
xlvij.ar.iiij.in fi.⁊ no.de hoc Ioan.an.in pre.c.ad nostrū.
in glos.hoc est heretic̄.Orent etiam isti cū christo. Io.xvij
Pater clarifica filium tuū. Q aūt.s̄.dixit iste error de sen
sualitate rationi subiecta.Dic q̄ sensualitas est vis anime
appetens desiderabilia corpori/⁊ refutans nociua:⁊ hāc
dicimus animā sensitiuā.⁊ de hoc no.per Ioan.an.in pre.
c.ad nostrū.in glos.que est vis appetēs.⁊ de sum.tri.c.i.in
clemen.Isti etiā dicētes sibi licere cōcedere corpori quic/
quid placet:non viderunt textum eos expresse confundē
tem.iiij. disti.deniq;.in fi.vbi dicitur:Uinū g̊ ita bibere ꝑ/
mittitur:vt ebrietatē omnino fugiamus:alioquin restat
vt ⁊ omnia que corporibus libent : similiter faciamus.vñ
⁊ Alexāder ad didimū.Ea q̄ volūtas sibi vendicat:hone/
state plerūq; negam⁹ admittere.dedit nobis multas na/
tura blāditias:q̄s plerūq; virt⁹ cohibet.Et Ouidius epi
stolarum.Est virt⁹ placidis abstinuisse bonis.facit.xi.q.i.
aliud.⁊.q.iij.q̄d ergo.xiiij.q.i.§.i.et.§.quia ergo.et.c.quis/
quis.⁊.xlj.di.quisquis ⁊c. ¶ Tertius error. H

Ertius error begar
dorum est/q: dicunt q̄ illi q̄ sunt in predicto
gradu perfectionis ⁊ spiritu libertatis:non
sunt humane subiecti obediētie. contra istū
errorem ex̄ de renū.nisi.§.sed dices.de regu.licet.de elect.
gn̄ali.§.illos.li.vj.Et q: ecclesia ista ordinata ad instar ec
clesie triūphantis vbi est vnus monarcha cui omnes obe
diunt.Apoca.xxj.Exo.xxv.in fi.ex̄ de sen.ex.c.i.in clemen.
de elec.significasti.dixi satis de hoc in prima parte istius
operis.nec ad aliqua precepta ecclesie obligant̄.q: /vt di/
cunt/vbi spiritus dn̄i:ibi libertas . Gala.v.xix.q.ij. due.ij.
Cor.iij.Ceterū quū iste error tres ꝯtineat articulos:ideo
contra vnūquemq; disserā:⁊ singulatim tollam. Et pri/
mo quia se dicunt nō teneri ad hominū obediētiā : postq̄
perfecti sunt:dico istum errorē antiquum errorē heretico/
rum. Q autem iste sit error:patet per testamentū vetus
⁊ nouum. In lege em̄ veteri precipiunt̄ occidi qui impe/
rio sacerdotis vel principis vel parentum inobedientes
sunt.de primo Deuter̄.xvij . Qui superbierit nolens obe/
dire sacerdotis imperio:morietur.ex̄ qui fi.sint legi.ꝑ ve/
nerabilem.§.rationibus. De secundo Iosue.i.Qui con/
tradixerit ori tuo/moriat̄.ex̄ de ma.⁊ obe.c.ij. De tertio
Deute.xxi.Si genuerit homo filiū cōtumacem ⁊c.¶ Per
testamentū nouum patet falsitas istius erroris . Ro.xiij.
de censi.omnis anima.Omnis aīa/nullam excepit quan/
tumuis perfectam/potestatibus sublimioribus subiecta
sit ⁊c. Ephe.vj. Filij obedite parentibus vestris ⁊c.Et ibi
dē.Serui obedite dn̄is carnalib⁹ ⁊c.Colos.iij.Filij obedi
te parētib⁹ vestris.⁊ in eodē.serui obedite ⁊c.Titū.iij.Ad
mone illos principibus ⁊ potestatibus subditos esse. He
bre.vlti.Obedite ꝑpositis vestris.i.Pe.ij.ex̄ de ma.⁊ obe.
solite. Subiecti estote omni hūane creature ⁊c. In eodē
Serui subditi estote in omni timore dominis vestris. Pre
terea constat q̄ christus voluit esse loco sui ⁊ vicē eius ge
rere. Matth.x.⁊ Luce.x. Qui vos audit me audit ⁊c.Et
qui vos recipit me recipit.xxj.distin.in nouo testamento. ⁊
viij.q.i.qui vos spernit. Obediendū ergo fuit apostolis
sicut christo tamq̄ eius vicarijs:maxime Petro primo et
precipuo.vt pre.c.in nouo.a simili ⁊ eorū successorib⁹ obe
diendum est. Unde si quis diceret obediendū christo:sed
non ei⁹ vicarijs:ergo christus nō sufficienter ecclesie pro
uidisset postq̄ celos ascendit:qd̄ falsum est.ex̄ de homici.
pro humani.li.vj.vbi de hoc.non em̄ remāsit ecclesia sine
capite loco christi.vt ibi.q: corpus christi mysticū ecclesia
est.xxiij.q.v.de liguribus.qd̄ sine capite nō est.ex̄ de of.or.
quoniā in plerisq;.Si quis autem diceret obediendū esse
bonis p̄latis:nō malis:falsum diceret contra illud Mat.
xxiij.Supra cathedram moysi ⁊c.i.q.i.nō quales.xix.dist.
secundū.⁊.i.Pe.ij.Serui subditi estote ⁊c.nō tātū bonis
sed etiā dyscolis.xi.q.iij. Iulianus.xxiij.q.i.quid culpatur
Si em̄ tantū bonis esset obediendū:iurisdictio ecclesie ni
hil haberet certitudinis.nesciretur em̄ quis esset bon⁹ vel
malus.Eccl's.ix. Nescit homo vtrum amore vel odio sit di
gnus. Item iurisdictio ecclesie nihil haberet stabilitatis
Ille em̄ qui est bonus in momento fit malus:⁊ econuerso
q: sm̄ Iob.xiiij. Mutat̄ homo:⁊ numq̄ in eodē statu per
manet.de con.di.v.ne tales.¶ H Preterea sicut pictor
fedus facit pulchram imaginē: sic malus prelatus bonū
preceptū.Si autē precipiat qd̄ malum est vt peccatū obe/
diendum non est.vnde Aug.super illud Ro.xiij.Qui po/
testati resistūt:ipsi damnationē acquirunt. Si ille iubeat
qd̄ non debes facere:hic sane cōtemne potestatē timēdo
potestatem maiorem.de ista materia plene.xi.q.iij.siquis
episcopus.c.nō semper.c.si domin⁹.c. Iulianus.c.qui om
nipotentem.c.qui resistit.c.si is qui preest.viij.di.que ꝯtra
Q autē homini obedire superiori sit necessarium:proba
tur clare.xi.q.iij.si aūt nobis.⁊.c.siquis nō obediat.⁊.c.ab
sit.⁊.c.quicquid ergo.ex̄ de ma.⁊ obe.solite.⁊ per totū.⁊ q̄

Universidad de Deus
Bibl

ri.sint legi.per venerabilem.§.rationibus.Itē.i.Reg.xv. dicitur.Peccatū hariolandi est nō obedire.vbi dicit expositor.Idolū hoīs est quicq̄d plus q̄ deū colit:ac diligit.filijs ergo inobedientie voluntas sua idolū est:cui⁹ nutus cōtempta dei voluntate sequunt̄:⁊ quicq̄d ipsa iusserit q̄si sacrosanctū adorant.et hi dicunt̄ filij Belial.i.Regū.x. .i.diaboli qđ iterpretat̄ absq̄ iugo.Hiere.ij.A seculo cōfregisti iugū meū.Item Gre. Peccatū paganitatis incurrit quisq̄s se dum christianū asserit/sedi apostolice obedire cōtēnit.lxxxi.di.si qui.ij.¶ I Propterea ratione culpe sine qua nullus viuit:vt supra in.§.Et vnus error.plene probatū est:necesse est vnumquēq̄ superiori esse subiectum.xxij.di.de cōstantinopolitana.Immo magis meretur homo obediendo homini etiam malo propter deū:q̄ christo in ꝓpria persona.Quis em̄ christum cognoscens ei personaliter precipienti nō obediret:quū ad hoc cōpellat timor ⁊ amor:sicut apparet in Paulo audiente vocem dn̄i.Act.ix.Et i Thoma vidēte christū.Jo.xx.Et ideo maxima fuit inobedientia protoplasti dn̄o inobedientis per se loquenti.cui ⁊ dixit.Quia audisti vocē vxoris tue.Genes.iij.q.d.non meā quū dixi.De ligno scientie boni ne cōedas.Gen̄.ij.Sed hoc magnū est homini/ꝓpter deū obedire homini:maxime malo.quū ad hoc nec tantus amor nec timor nec reuerentia incliner.Nō em̄ est naturale homini:vt homini dominet̄:sȝ brutis.vnde Gen̄.i.Dominamini piscibus maris ⁊ volatilib⁹ celi ⁊ bestijs terre.Quāto em̄ peiori prelato vel homini alij obedit q̄s propter deum:tāto plus meretur.Voluit em̄ de⁹ humilis homini superbo iugū hominis imponere vt humilietur.et per obedientiam ad celū reuocet̄:qui per inobedientiā a paradiso eiectus fuerat:vt dicit Gre.super euangeliū de magis In fi.Matth.ij.Et de hoc mirabile exemplū nobis reliq̄t sanctus Genebaldus ep̄s Laudunen.quē quum sanctus Remigius in quadā cella occlusisset per septē annos propter peccatū:qđ cōmiserat cum vxore sua post cōtinentiā quū ea promissam:in septimo anno apparuit angel⁹ sancto Gene.predicto oranti dicēs pct̄m sibi esse dimissum ⁊ q̄ egrederet̄ extra cellā.cui sanctus Gene.respōdit. Non dossum:q: dn̄s meus Remigi⁹ ostiū hoc clausit:⁊ sigillo suo muniuit.Cui angelus vt scias tibi celū aptum esse:h̄ etiam ostiū saluo sigillo nunc aperiet̄:qđ et factū est.Tūc Genebaldus iactans se in medio ostij in modū crucis ait etiā si dn̄s meus iesus christus ad me veniat huc:hinc nō egrediar nisi dn̄s me⁹ Remigi⁹ huc veniat qui me occlusit.Et tunc sanct⁹ Remigius ad monitionē angeli venit Laudunū ⁊ ipsum in locū et sedē suam restituit.Maius est ergo/vt dixi/obedire homini q̄ deo.q: duplex obediētia dei ⁊ hominis.sed in illa dei/vna.vnde ⁊ almus Franciscus dicebat q̄ si videret venientē per viā presbyterum ⁊ angelum:prius reuerentiā faceret presbytero q̄ angelo Qui aūt inobediētes sunt:in canone acephali nūcupant̄ xciij.di.nulla ratione.et tota illa distinctio tollit istū errorem.⁊.lxxix.di.ad hec.Nullū em̄ tale sacrificiuȝ sicut obedientia:que omni sacrificio antefertur.vt dixit Samuel Sauli.i.Reg.xv.qđ Greg.exponit in moralib⁹.et est.viij q.i.sciendū.dicens.Per victimā aliena caro:p obedientiam vero voluntas ꝓpria mactatur.¶ L Quāto autē quis magis est obediēs homini propter deum:tanto ampli⁹ est deus sibi obediēs.vt apparet in Josue filio Nun discipulo Moysi obedientissimo:cui propterea dn̄s obediuit stante sole ad verbū eius.Josue.x.Hoc idem contigit in Abbate patremucio precipiente soli stare ⁊ non occūbere quousq̄ ꝑueniret ad vicū ad quē ibat infirmū visitare.Et s̄m Aug.Quanto caro ampli⁹ subiecta est spūi tanto spūs deo.Et q: sacer Franciscus obedientissimus fuit homini propter deū:etiā socio suo:quū obedientiam promittebat ⁊ seruabat:quū esset iam perfect⁹:ideo obediebant ei insensibiles ⁊ irrationales creature:vt in sua legenda scribitur.Nullus etiā status est in hac vita ita altus sicut status obedientie:q̄ in collo circulū aureū habet

Obediētie hoīpstire cōmēdatio

vt vidit in extasi quidā frater:vt legitur in vitis patrum. Nec christo sic similis/nec sic sibi est cū fiducia adsistens: sicut ipse obediens patri vsq̄ ad mortē.Phi.ij.sicut alius abbas dixit.Et hic iungendū est qđ scripsi supra in.§.Ex quo.℣.Sed si cū aliquo religioso.in ar.li.⁊.j.in statu religiosorū in.§.⁊ secundū eorum vitiū/in ar.lxviij.de istis et alijs qui sine obedientia viuunt:subtile est vitiū istā sanctam obedientiā enumerans.⁊ vocatur s̄m grecos idiorithimia.i.proprie voluntaris motus/ordo/regula/forma/amor/⁊ cōplacētia sub specie spiritus q̄ istos Begardos decipit ⁊ alios fratricellos.Qui em̄ istam idiorithimiam ex toto penitus abnegauit:in ijs etiā que arbitrat̄ bona ⁊ spiritualia et deo placentia ante transuadare peruenit s̄m Clima.in.iiij.gradu de obediētia.Dicebat em̄ almus Franciscus q̄ si subditus videat meliora anime sue/q̄ ea que sibi prelatus precipit:suā voluntatem deo sacrificet. que autē sunt prelati studeat adimplere:nā hec est charitatiua obedientia.de qua Petrus in prima epistola.i.ca. Animas vestras castigātes in obedientia charitat̄. que deo ⁊ proximo satisfacit.vnde pulchre Daniel in collatiōe sua de cōcupiscentia carnis ⁊ spūs ait.Vnū sane atq̄ idē inobedientie genus est vel propter operationis instantiā vel propter otij:desideriuȝ/senioris violare mandatum. tamq̄ dispendiū est pro vigilia q̄ pro somno statuta monasterij cōuellere.Tm̄ denīq̄ est abbatis trāsire preceptū vt legas:quantū si contēnas/vt dormias.nec alius superbie fomes est pro ieiunio fratrē q̄ pro refectione negligere:nisi q̄ perniciosiora ⁊ a remedijs longiora sunt vitia q̄ sub specie virtutū ⁊ imagine spiritualiū rerum videntur emergere:q̄ illa q̄ ex aperto pro carnali voluptate gignūtur.Hec enim velut expositi ⁊ manifesti lāguores ⁊ arguunt̄ cōminus ⁊ sanantur:illa vero dum sub specie.xlj.dist. sepe virtutum teguntur:incurata perdurant:⁊ deceptos quosq̄ periculosius faciunt ac desperatius egrotare.Tādem cōtra istum errorem dicebat frater Egidius socius sancti frācisci;q̄ qui posuit caput sub iugo obedientie:et postea vt sequatur viā perfectionis/extrahit caput de sub iugo obedientie:hoc est signū magne latentis superbie. Propter omnia bona predicta obedientie abbas Joannes anachorita dimissa eremo ⁊ professione anachoreseos/cōuolauit ad monasterium:vt bono obedientie frueretur:⁊ se sub obedientia humiliaret. vt narrat Jo.cassi. in li.colla.in collatiōe eiusdē Jo.de fine cenobite ⁊ eremite.Begardi vero superbi non deo sicut dicunt obediunt ex quo nolunt propter ipsum prelatis mundi rectoribus obedire.Et hic est iungendū quod dixi latius de obediētia.j.in materia in qua de omnibus religiosis tracto in.§. ⁊ secundū.lxviij.ar.¶ Quod vero dicunt dicti Begardi q̄ postq̄ perfect⁹ est quis:ad nulla precepta ecclesie obligatur:certum est esse erroneum manifeste:sicut apparet xiiij.q.i quod precipitur. Item canones ab ecclesia editi spiritusancto dictante editi sunt.l.di.si quis diacon⁹.xv. q.i.violatores.ij.ad Timo.iij.ibi.Omnis scriptura diuinitus inspirata ⁊c.⁊.ij.Pe.i.c.in fi.ibi.sȝ spiritusancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.ergo quilibet est obligatus ad eos seruandos sicut precepta dei.ad hoc.xxv.q. i.nulli fas.⁊.c.prima sal⁹.⁊.c.gn̄ali decreto.c.oīa decretalia. ⁊.c.hec cōsona.xix.di.si romanorū.Qđ em̄ ecc̄ia mādat:si expsse cōtra deū nō mādat:christ⁹ ⁊ Petr⁹ mādat.xix.di.sic omnes.xxiiij.q.i.manet.c.quodcumq̄. Mat.xvi.xix.disti. enimuero.xxv.q.ij.institutionis.xi.di.hoc vestre.xij.di.nō decet.⁊.c.preceptis.Unde transgrediens precepta ecclesie infamis est.iij.q.iiij.si quis vero.⁊ deponi meretur.iiij. distin.§.hoc etiam si legibus.ad hec.xx.di.si decreta.lxxxi. di.si qui sunt presbyteri.xij.di.illud.xix.di.nulli fas.xvi.dist. quod dicitis. Item sicut p̄cepta diuina principaliter ordinant hominē ad amorem dei:ita precepta ecclesie ⁊ statuta ordinant ad amorē proximi conseruandum.vterq̄ autem amor dei ⁊ proximi imperatur Matth.xxij.Mar. xij.⁊ Luce.x.Diliges dn̄m deum tuum et proximum sicut

Sacris canonibus est obsequendum.

teipsum.de penl.di.ij.charitas.ij. Preterea qđ precipit ecclesia:aut est cōtra deū:⁊ tunc non tenemur obedire.vt.s̄. ver.preterea.probatū est:aut est s̄m deum:⁊ tunc deus p̄cipit:q: de⁹ per ecclesiam nobis loquitur.s̄m illud Mat. x.Non em̄ vos estis qui loquimini:sed spiritus patris vestri q̄ loq̄tur in vobis.Et Hiere.i.Ego ero in ore tuo:⁊ si separaueris p̄ciosum a vili:q̄si os meū eris.Hier̄.xv. L

Rursus quod dicunt Begardi ⁊ allegāt pro se verbum Pauli.ij. ad Cor.iij.Ubi spiritus dn̄i:ibi libertas.Et Gala.v.ibi. Q: si spiritu dei ducimini:non estis sub lege.⁊.xix.q.ij.due sunt.⁊ ex̄ de regula.licet.sed cōtra eos est.Sed ipsi ceci ⁊ carnales equiuocant libertatē Isti em̄ carnales totaliter qui sunt proprie de illis hereticis:de spū libertatis de peccato sibi conscientiā non faciūt dicunt enim/modo est temp⁹ tertiū spiritussancti. Distinguunt enim totū tempus a creatione mundi vsq̄ ad consummationē seculi in tria tēpora.⁊ dicunt q̄ primū tēpus creationis vsq̄ ad christū/fuit tempus patris. Secundū tempus ab incarnatione christi vsq̄ ad aduentū spiritus sancti/fuit tempus filij.⁊ tempus redemptionis a missione spiritussancti/vsq̄ ad finem mundi / est tempus spiritussancti/⁊ tempus libertatis ad faciendū quicquid homini liber.nec reputant hic aliquid malū esse. Sed iste error eorum est periculosior omniū:q: otium errorem includit.ab antiquis hereticis originē traxit:⁊ in istis temporibus nouissimis propinquis perditionis filio antichristo/ multū inualuit ⁊ inualescit ⁊ inualescet. Unus em̄ ex eis dixit:nō est diu qui erat ex episcopatu tudertino:sicut fuit probatum per testes me ibi existente:q̄ nihil aliud erat infernus:nisi non facere propriam voluntatē.⁊ paradisus non erat aliud:nisi facere in omnibus propriā voluntatē ⁊ vti in omnibus propria libertate.De peccato ergo aliq̄ conscientiā aliquam sibi non faciunt/maxime de peccato carnis:sicut patet.ex̄ de hereti.ad nostruȝ.in.vij.errore.⁊ dicam.j.in.§.septimo.propter qđ omnes sunt immūdi:sicut manifestū est per eorū proprias confessiones/⁊ fideles attestationes habitas in diebus meis/maxime in partib⁹ lombardie:⁊ in prouincia ducatana que est prouincia bri frācisci.Caput autē istius secte/spiritus libertatis istis temporibus fuit Dulchinus lombardus:qui fuit cōbust⁹ cum quadā sua meretrice in lombardia prope vercellen̄. ciuitatem.Isti sunt quos litera sacre scripture occidit.ij. Cor.iij.male ⁊ carnaliter per eos intellecta.⁊ spiritus cuius libertatem allegant:non viuificat:quia ad literam intelligere volunt verba scripture de libertate loquētia ad suas feditates nefarias confouendas. Contra hos igit̄: primo petrus apostolorum prim⁹ predixit ⁊ scripsit.i.Pe. ij.ibi/Quasi liberi:⁊ nō quasi habentes malitie libertatē sed sicut serui dei.q.d.nulla vera libertas simpliciter sine seruitute sancta iustitie vt inferius declarabitur.Item.ij. Pe.ij.de istis predixit ibi.Hi vero velut irrationabilia pecora.⁊.j.ibi.Superbia enim vanitatis loquentes/pelliciunt in desiderijs carnis luxurie eos qui paululū effugiūt qui in errore cōuersati libertatem illis promittentes quū ipsi sint serui corruptionis.A quo em̄ quis superatus est: eius ⁊ seruus effectus est.facit ad hec.ij.q.vij.secuti sunt. ⁊ de pe.di.ij.si enim.vltra quatuor colū.℣.petrus.¶ Itē vera libertas est vbi peccatum non est.vnde Jo.viij.Ois qui facit peccatum seruus est peccati.⁊.j.ibi.Si ergo fili⁹ vos liberauerit:vere liberi eritis.Item paulus ad Rom. vj.Liberati autē a peccato/serui facti estis iustitie.⁊.j.in eodem.c.Nunc vero liberati a peccato/serui autem facti deo/habetis fructum vestrū ⁊c.De libertate a peccato loquitur apostolus.i.ad Corin.ix.in prin.Non sum liber.nō sum apostolus.ad Gala.v.Uos enim in libertatē vocati estis fratres:tātū ne libertatē detis in occasionem carnis sed per charitatem spiritus seruite inuicē.Hic paul⁹ istū errorem destruit:quē longe ante preuidit. Contra istum

errorem lōge disputat Aug.super Jo.in homi.supra euāgelium.Dicebat iesus ad eos.Jo.viij.¶ M Circa istū errorem sciendum est.q̄ duplex seruitus in scriptura inuenitur.Una est seruit⁹ legis que ex timore pene operatur. de qua Gala.iiij.in fi.Itaq̄ fratres iam nō sumus filij ancille:sed libere.Est alia seruitus peccati de qua in pre.ca. Jo.viij.dicit domin⁹.Qui facit peccatū.seruus est peccati.⁊ Matth.vj.Non potestis seruire deo ⁊ māmone.Quicumq̄ enim passioni obedit:seruus est passionis:q: cum gratia precedente potest homo passionibus dominari et subijcere obedientie rationis.vnde Gen̄.iiij.Sub te erit appetitus:⁊ tu dominaberis illius.⁊ Actu.xx.Non facio animā meā.i.animalitatem.i.sensualitatē:de qua ex̄ de hereticis ad nostrū.in Clemē.preciosiorem q̄ me.scilicet rationem ⁊ intellectum.q.d.possum per rationē sensualitati dominari.Vera ergo ⁊ prima libertas est s̄m Aug.carere criminibus.verus liber quē dei fili⁹ liberauit.ps̄.lxxxvij. quia inter mortuos scilicet peccato/liber christ⁹ a peccato liberos facit:quod peccatum ipse portauit super lignū crucis.i.Pe.ij.vt peccatis mortui iustitie viuamus:⁊ liberando nos a peccato/seruos fecit iustitie ⁊ virtutis.serui eram⁹ cupiditatis:liberati serui efficimur charitatis. Nō ergo:vt dicit Aug.in dicta homili.dicat christianus liber sum.in libertatem vocatus sum.seruus eram: sed redemptus sum:⁊ in ipsa redemptione liber factus sum.faciam quod volo.nemo me prohibeat a voluntate mea . si liber sum:sed si ista voluntate ⁊ libertate peccatum facis:seru⁹ es peccati.noli ergo libertate vti ad peccandū libere:sed vtere ad non peccandum . Erit em̄ voluntas tua libera: si fuerit pia:eris liber:si fueris seruus.liber peccati/seru⁹ iustitie/dicente Apostolo.ad Ro.vj.Quū serui essetis ⁊c. vt.s̄.℣.Item vera.hucusq̄ Aug. In ista ergo vita vera libertas incipit:q: incipimus carere peccatis : et detestari crimen:quod mortale sonat.xxv.di.§.criminis . quia nullus liber ab omni peccato veniali:vt.s̄.§.⁊ vnus.in principio istius articuli probatum est:nisi christus solus cū matre.libertas ista ibi cōpleta erit.ver.peccatum non erit.Et ideo dicit apostol⁹ Gala.iiij.Que autē desursum est hierusalem que est mater nostra:libera est.In hac autē vita partim sumus liberi/inquantum sumus virtuosi ⁊ in gratia.Partim serui/inquantum peccato saltē veniali/obnoxij.dei enim electi delectantur in hac vita legi dei s̄m interiorem hominē.i.spiritum.Ro.vij.Ista est libertas appetens deo sine offensione seruire.vident autem aliā legem in membris eorū repugnantem legi mentis eorū:⁊ captiuos eos ducentem in lege peccati que est in membris eorum.Ro.vij.de con.di.iiij.c.ij.Si captiui:ergo serui.vbi ergo delectamur legi dei:nō sumus captiui: sed legis amici ⁊ ideo liberi:q: amici vbi aūt trahimur a lege peccati:qđ est in carne:ibi serui.per peccatum ergo primus adā maledictus.Gen̄.iij.Maledicta terra in opere tuo.⁊.j.Spinas ⁊ tribulos germinabit tibi.terra corporis germinat tentationes ⁊ punctiones carnales ante peccatum liberi vnde ⁊ chanaan fili⁹ Cham pro peccato patris a noe auo maledicitur:⁊ in seruitutē redigitur.Gen̄.ix.i.q.iiij.§.ijs ita.℣.Item Cham.Secūdus adam christus a peccato liber dignitatem nobis tribuit:⁊ restituit libertati:vt peccatis mortui ⁊ liberi iustitie viuamus in gratia ⁊ tādem in gloria passione peccati liberi.Et ideo Jo.viij.dicit dn̄s Si filius liberauerit vos:vere liberi eritis.Totū hoc fuit figuratum in filijs Sare libere.Ex Sara em̄ libera q̄ interpretatur dn̄a:natus est Isaac:qui interpretatur risus. Gen̄.xxi.xxij.q.iiij.recurrat.Ex hoc nascuntur filij liberi: qui ex letitia ⁊ libere ex charitate absq̄ timore bonū operantur.xxiij.q.vj.§.et ijs.et cauent a malo amore iustitie. Ex Agar serua ancilla de epypto nascitur hismael homo ferus.manus eius cōtra omnes:⁊ manus omniū contra eum.Gen̄.xvj.Ex isto nascuntur serui peccati:qui etsi aliquando bonum agunt:agunt ex timore potius q̄ amore ex̄ de regu.iuris.qui ex timore,⁊ tales se vēdunt diabolo

Seruit⁹ duplex.

Universidad de Deusto Biblioteca

peccatorū ex.xv.q.j.non est. Isti non manēt in domo dei in eternum. Joā.viij.sed in ista vita hab·t munera.de dit Isaac filio legitimo hereditatē.Gen.xxv.q: liberi a peccato τ ex amore filiali:non timore seruili bonū operantes habent hereditatē immarcessibibē conseruatam in celis custodiri per fidem.ij.Pe.j.c.heredes dei:coheredes aūt christi.Ro.viij.tales vocati filij τ nō serui qualiter heredes.ad Gala.iiij.hismahel aūt et ab eo descendentes/et ipsum imitantes/non erūt heredes cū filijs Sare:sed eijciuntur cum ancilla.Gen.xx.matre.j.carne serua in tenebras exteriores.Matth.viij.xv.τ.xxij.libertatem seruātes:quā christus filius dei liber dedit eis.j.peccatū odientes ex amore patrie τ cauentes.cum christo libero regnabunt in libertate perpetua:in illa celesti hierusalē matre libera.Gala.iiij.libera inquā a necessitate rerum huius mundi.ab impugnatione demonum et vitiorū.a miseria corporum τ seruiture que corrumpuntur quotidie. vnde precatur.ps.cxlj.Educ de custodia animā meam.alia litera habet carcere.Job.xiij.Posuisti in neruo pedem meū τ Esa.xiiij.In die illa quū requiem dederit tibi deus a labore tuo/τ a concussione tua/τ a seruiture dura qua ante seruiuisti:sumes parabolā istam:τ dices:Quomodo cessauit exactor.j.diabolus tyrannus errorum.quieuit tributum vitiorum?

Seruitutes inducentia.

Tria autē sunt que captiuitatem τ seruitutem inducunt.scilicet voluntas/quum quis voluntarie hosti subijcitur:sicut iudei Antiocho.j.Macha.j.τ hic vide quod legitur τ no.xxix.q.ij.c.perlatū.Hostilitas:quū quis ab hoste in iusto bello capitur.j.di.iusgentiū. vbi de hoc.Natiuitas:quum quis in seruitute nascitur.ex de seruis non or.c.fi.Huic triplici seruituti τ captiuitati subiacebat humana natura ante ꝙ eam dei fili⁹ liberaret.Adā namq₃ propria voluntate hosti se subdidit.vt pre.c.nō est xv.q.j.ar.Unde Anselmus ait in libro cur deus homo.In paradiso sine peccato factus quasi positus est pro deo inter deum τ diabolum:vt vinceret diabolum nō consentiē do suadenti peccatum ad excusationem τ honorem dei τ ad confusionem diaboli quū ille infirmior non peccaret in terra eodem diabolo suadente qui fortior peccauit in celo nullo suadente.Et quū hoc facile posset efficere:nulla vi coactus sola suasione se vinci sponte permisit ad voluntatem diaboli cōtra voluntatem τ honorem dei.Propter hoc congrue illi traditus est puniēdus:cui spōte cōsensit vt peccaret.Filij vero sunt peccato illius addicti:q: in captiuitate nati.vnde Ephe.ij.τ de cō.di.iiij.firmissime Eramus enim natura filij ire:scilicet captiuitatis τ miserie:Nam sicut si Adā vixisset in illa libertate iustitie qua erat creatus:fuisset cum tota sua propagine cōfirmatus ita victus seipsum τ posteros cupiditati τ miserie obligauit.Propter hoc seuiebat tyrānus cui nemo poterat resistere:vt seruitutis iugū excuteret a ceruice.q: nō est potestas super terrā/que cōparetur ei:qui factus est vt nullū timeat.Job.xlj.De his tribus modis captiuitatis humane dn̄s ait Esa.lij.In egyptum descendit populus meus a principio.j.in carcerem tenebrosum.j.in Adam qui spōte in merorem captiuitatis deuenit.ecce captiuitas voluntatis.vt colonus esset ibi.qd̄ secutum est quoad posteros eius.ecce captiuitas natiuitatis.τ Assur.j.diabolus qui interpretatur tollens robustum.scʒ Adam.absq₃ causa calumniatus est eū.q: non habebat causam quare hominē punire deberet:ꝙuis homo merito puniretur.ecce captiuitas hostilitatis.Sed q: nō congruebat diuine bonitati/vt dignissima creaturarū scilicet hō propter quem omnia fecerat:totaliter deperiret:q: deceptus fuerat τ incitatorē habuerat.vide qd̄ no.de peni.dis.j.§.ex his.v°. denique.in glos.q: irremediabile.τ de tali vili materia conditus fuerat.ideo dei filius eū proposuit liberare: q: ad ei⁹ qui est imago patris.ad Colos.j.τ de peni.di.j.§.quod autem.c.deus quis similis.imaginē creatus fuerat.de pe.dist.in.ij.§.romanos.c.illa anima. q: dei filius patris imago est.homo ad imaginem creatus.τ se seruum fecit:quū esset filius:vt seruum ingratuʒ redimeret/τ liberaret formam serui accipiens.Phi.ij.Erat fili⁹:τ factus est tamꝙ seruus.vnde Esa.lix.Hec dicit dn̄s:scilicet deus pater ad seruum dominorū scilicet christum:qui ante Pilatum et Cayphan tamꝙ seruus iudicatus est.nec solū formā serui accepit/vt subesset:sed etiam mali serui/vt vapularet.τ serui peccati/vt penā solueret quū culpam nō haberet vnde.ps.lxviij.in eius persona.Que non rapui tunc exsoluebam.τ hoc est ergo qd̄ dicit apl's ꝙ filius nos liberauit a seruitute diaboli τ peccati.Nō ergo redeamus in seruitutem iterum per peccatum:sed liberati a corpore mortis huius per gratiā dei sicut dicit apostolus ad Roma.vij. seruiam⁹ christo liberatori nostro:contra corpus peccati pugnando:et diabolum qui tamꝙ faber sufflat prunas ardentes cōtra ipsum incēdij. vnde Esa.liiij.Ego creaui fabrum sufflantem in igne prunas.habentes aūt spiritū dei liberi erimus.q: vbi spiritus dei.ij.Cor.iij.ibi libertas vera a peccato.Fructus aūt spirit⁹ vt dicit apl's ad Gala.v.duodecim sunt:charitas/gaudiū τc.aduersus hec non est lex.q: qui spiritu dei aguntur:nō sunt sub lege.Gala.v.xix.q.ij.due.q: supra legē operantur.que sunt perfectionis euangelice.cōtra enim impios τ scelestos τ alios criminosos posita est lex ad eos puniēdos.di.iiij.facte.xxiij.q.v.non frustra.Quia ergo spirituales quantū est possibile peccata cauent:non sunt sub lege puniēte scelera:sed sub gratia eos vt virtuosos coronāte.Adde ad istum v°.quod scripsi.j.in.§.offendunt.v°.Itē cum priuilegia.cum v°.se.in ar.lxvij.Sic etiā intelligit illud apostoli.j.Timo.j.Justo non est lex posita.τ Gala.v.Qꝫ si spiritu dei ducimini:non estis sub lege.j.sub timore legis.q: sicut dicitur Gala.iij.Lex posita est cōtra transgressionē prohibēdam τ etiam puniendā.Justus vero potius seruit amore iustitie ꝙ timore pene.¶ N Unde super pred.verbo.Justo non est lex posita.dicit Bern.Alia est lex promulgata a spū seruitutis in timore:alia a spū libertatis data in suauitate.nec sub illa coguntur filij:nec sine ista viuere patiunt. Uis audire q: iustis nō est lex posita? Non accepistis ait spiritū seruitutis iterum in timore.Ro.viij. Uis audire ꝙ sine charitatis lege non sunt:sed accepistis inquit spiritum adoptionis filiorū dei.xxiij.q.iiij.§.ex ijs.Apte nō dicitur/iusti nō habent legē:aut iusti sunt sine lege:sʒ iustis non est posita lex.hoc est non tamꝙ inuitis posita/sed voluntarijs eo liberaliter data quo suauiter inspirata.quia ipsi habentes legem naturalem τ euangelicam in cordibus eorum scriptam.Roma.ij.precepta domini et cōsilia obseruant.et de hoc tangitur in collatione.ij. Sereni de principatibus in libro collationū.Jo.cassi.Ubi ergo christi seruit⁹:ibi v°a libertas.vn̄ dicebat sancta Agatha.Summa ingenuitas hec est in qua christi seruitus cōprobatur. τ imperator Constantinus ait.Qui conatur perpetrare quod malum est:captiuare studet vtiq₃ bonitatē.omniū enim se verum dominum comprobat:qui se verum seruū ostendit.Lex autem euangelica vocatur ab apostolo lex perfecte libertatis.Jaco.j.quia nedum peccata sed etiam seminaria interimit peccatorum.et gratia euangelij non ramos tm̄ malitie amputat.sed ipas penitus radices nō pie voluntatis euellit:Et hoc est quod dicit apostolus ad Ro.vj.¶ O Peccatū enim vobis nō dominabitur:nō em̄ sub lege estis:sʒ sub grā.Lex em̄ vet⁹ ad plenū occasiones τ seminaria pctōꝝ nō euellebat:q: sterili maledicebat Deut.vij.Bona ppa retinebat.Talionē ꝯcedebat.Inimicū odiebat.Leui.xxiij.τ.xxiiij.xix.q.ij.sex dn̄e.τ.q.iiij cū in lege.τ.§.p̄.ex ijs.Lex euāgelica castitatē suadet:τ v°ginitatē exaltat dicēs Gala.iiij.Bn̄ steriles q̄ nō lactauerunt. Mat.xix.xxxiij.q.v.tūc saluabit.τ.c.q̄ sirit.al's ē sub.c.tūc saluabit.Pauptatē ꝯsulit Mat.v.vn̄ Mat.xix.Luc.xviij Mar.x.Si vis pfect⁹ eē τc.xiiij.q.j.§.j.Inimicos eē diligēdos decernit.Mat.v.τ Luc.vj.τ p̄.c.sex dn̄e.τ.c.cū i lege. τ.§.ex ijs.Et talionē phibet dicēs.Qui pcusserit te i vna maxilla: pbe ei τc.Lu.vj.mat.v.xxiij.q.j.§.j.xiiij.q.j.qd̄ debet.Porro etsi mr̄imoniū bonū sit τ a dn̄o istitutū.Gen.ij.Eph.v.scrm̄ in padiso.ex̄ de diuor.gaudem⁹.xxxj.dist.

in cena.raro tn̄ totus immaculatus est:etsi in lege omis fornicatio sit prohibita nomine mechie.Exo.xxij. Deuter.v.xxxij.q.iiij.meretrices.difficile tn̄ est vt ignis cui in matrimonio etiam studiose pabula suggeruntur:ita pstis terminis includatur:vt non etiā extra euagatus adurat quicquid attigerit.τ ipa voluptas culpabilis est:τ ad velocissimos adulteriorū τ immūditiarum multarum capiatur excessus. ad hec.xxxiij.q.iij.vir cuʒ propria.xxxij.q.ij.connubia.τ.q.iiij dixit Sara.τ.c.origo.di.vj.in palea. sʒ pēsandū. Secus est in discipulis euāgelij sancto incorruptionis τ castitatis amore inflāmatis.Legis ergo famuli ex occasione liciti vsus ad illicita plabuntur. vnde j.ad Cor.vj.Omnia mihi licent:sʒ ego sub nullius redigar potestate.xiiij.q.j.§.j.vbi de hoc.Gratie pricipes dū licita contemnunt:illicita nō nouerunt.vnde Grego.Sācti viri vt illicita non perpetrent:a licitis abstinent. Sic etiā est in retinentibus bona sua:qui etsi decimas soluāt: et elemosynas faciant: tn̄ in retentione bonorum τ desiderio hn̄di τ tarde τ negligenter τ diminute dādo phi largytie laqueos nō euadunt.ar ad hec de peni.di.v.qualitas.τ.c.se.τ.c.negotium.vnde Matth.xix.Mar.x.Luc. xviij.Difficile diues intrabit in regnum celorum.vbi Hilari⁹.Periculosa em̄ cura est velle ditescere:τ graue onus innocentia subit incrementis opum occupata.Rem em̄ seculi famulatus dei non sine seculi vitijs assequet. Hinc difficile est diuitem regnum celorꝫ adire.Sed euangelij filius q: amore dei omnia dedit:auaritiam abijcit certus existens se multomagis a deo/ꝙ volucrē celi esse pascendum.Matth.vj.Pari modo non pōt seruus legis odiū τ furorem repellere quum talione vtitur. sʒ gratie filius in pace τ charitate quiescit liber ab omni furore τ indignatiōe parat⁹ reputi.xxiij.q.j.paratus. τ semp diligēs inimicos.Qui ergo nec sub gratia est:q: nequaꝙ ad dominice doctrine culmen ascendit:nec sub lege:q: etiā ipa paruula legis mādata non suscipit:maxime a peccato nō cauendo/qd̄ etiā lex phibet:hic duplici peccatoꝝ oppressus imperio/ad hoc solūmō gratiā christi percepisse se credit:vt p noxiā libertatem ab eo alienus existat.in illud incidit qd̄ Petrus ne incurramus enuntiat. Quasi liberi τc.vt supra dictū est.v°.contra hos.¶ P Hec vero sancta libertas ꝙ nusꝙ sit:nisi ibi tm̄ vbi dominus cōmorat: Paulus docet Dominus inquiens.ij.Cor.iij.spiritus est vbi autem spiritus domini:ibi libertas.vt superius declaraui.de hoc etiam latius tangitur in collatione Theone de remissione quinquagesime.in.ij parte eius in libro collat.Jo.cassi.Begardi ergo isti cōtra quos superius disputaui:redeant ad spiritum dn̄i τ non carnis:si veram habere desiderant libertatem.sed spiritu fornicatiōis decepti sunt ipsi τ coꝝ consimiles:sicut expresse dicitur Osee.vj. Spiritus fornicationis in medio eorum:τ dn̄m non cognouerunt.quia sicut experti sumus his temporibus/finis talis spirit⁹ libertatis qui hodie currit:caro est:τ nō spiritus.Tempore meo in puincia beati Francisci multi seculares τ fratres minores pro isto carnali spiritu libertatis p inquisitores heretice prauitatis incarcerati fuerūt.inter quos fuit quidam frater noster:qui pter perfectionē quā ostētabat Apl's dicebat.q ibi caput fuit istius erroris.qui quum essem nouitius: τ cōsulerem eum/credens eum virum perfectum/super quadam mea tribulatione subridens dixit mihi ꝙ ipse tribulari non poterat. qd̄ verbū non intelligens/ipsum mirabilē hominē reputam.sʒ quū capt⁹ esset pro isto spū libertatis intellexi verbū suū occultū:ꝙ ideo non poterat tribulari/q: faciebat q̄cquid sibi caro τ sensualitas suggerebat seruus carnis libera iustitia.Iste in carcere fratrum mortuus fuit Florentie:si vere penitens nescio.tales valde spūales videbātur in lucis angelum transformari.ij Cor.xj.xxvj.q.v.epi. τ.c nec miruʒ.vltra.ij.colū.v°.porro xxix.q.j.§.j.ex̄ de reg. iter.§.si vero cognoscuntur per opa carnis.Gala.v. Unde secure assero/ꝙ si etiam interrogarētur in eorum conscientijs etiam cauteriatis.j.xiij.di.in nomine.qsi talia ppetrant:an eorū cōscientie sint libere pacifice τ secure:si verū dicerent/respōderent/ꝙ nō.quia omē peccatum secum tormētū τ penalitatem τ pauorem trahit τ nō libertatem.Funiculis namq₃ peccatorum suorum vnusquisq₃ cōstringit.vt dicit Salo.Prouer v.τ Esa.l.Ecce vos omnes accendētes ignem accincti flāmis ambulate in igne luminis vestri:τ in flāmis quas succendistis. Ipse em̄ nobis tormento sunt quibus vtimur voluptates.τ oblectamenta huius carnis atq₃ delicie carnificū vice in suum retorquentur authorē.vt dicit Abraā in vltima colla.li.colla Jo.cassi.τ Seneca Maximum supplicium scelerū est que statim puniunt dū facta sunt:immo dū fiūt.τ Poeta.

Ex téplo qd̄cumq₃ mali cōmittitur:ipsi
Displicet authori.prima hec est vltio:ꝙ se
Judice nemo nocens absoluitur.

Nā punctio cōscientie semp cōtradicit petō etiā in diabolo:τ punit hominē. nā sensualitas impellit hominem ad petm̄/pponēdo carnalem delectationē seu tēporalem vtilitatem:sed ratio retrahit a pecato/pponendo diuinā offensionem τ eternā damnationem.Sapientie.xvij.Quū sit timida conscientia:dat testimoniū cōdēnationis.semp em̄ presumit seua turbata cōscientia.i.anticipat futura supplicia.Prouer. x.Pauor his qui operantur malum. ¶ Q

Quartus error istorū Begardorum est ꝙ homo potest finalem beatitudinē fm̄ omnē gradū perfectionis in presenti vita consequi:sicut eā in vita obtinebit beata.

An possit quis hac in vita beat' effici.

Error iste nullum colorem habēs a scriptura diuina destruitur expresse a dn̄o.quuʒ dicit Matth.xj. Amen dico vobis nō surrexit inter natus mulierū maior Joanne baptista.qui aūt minor est in regno celorum:maior est illo.vbi Augu.Regnum celoruʒ appellauit hic qd̄ nondū accepimus.de quo in fine dicetur⁹ est Matth.xxv. Uenite benedicti patris mei:percipite regnuʒ q: ibi sunt āgeli quorū minor maior est q̄libet iusto portāte corpus: qd̄ corrūpit τ aggrauat aiam:τ deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitātē.Sapiētie.ix.Itē ibi hieronymus.Nos aūt simpliciter intelligam⁹ ꝙ ois scūs q̄ iā est cū dn̄o:maior sit illo q̄ adhuc cōsistit in plio.aliud est em̄ coronā victorie possidere:aliud adhuc in acie dimicare. Nō pōt ḡ clari⁹ ꝙ p hec v°ba text⁹ τ Aug.τ Hierony.tolli iste error.q: quū Joānes pfectissim⁹ esset:etiam ab vtero spū sctō replet⁹.Luc.j.nō tn̄ btitudinē minimi beati in patria potuit attigere.¶ R Tota aūt pfectio hois i hac vita in charitate ē q est vinculū pfectiōis.fm̄ Apl'm Colos. iij.vt tāto quis dicatur maior quanto plus deum τ proximū diligit.vnde Bern.Quantitas anime ex amore existimanda est.vt qui magnam habet charitatem/magnus est qui modicam/paruus.qui non charitatem/nihil.fm̄ A.l'm.j ad Cor.xiij.Charitatē aūt nō habuero: nihil sum sed sic supius pbaui in primo errore istorū in.§.τ vnus. in isto ar.fm̄ Hieronymuʒ.In ista vita perfectissima charitas nō pōt haberi sicut in patria.de pe.di.ij.§.hinc etiā c.item Hieronymus.Charitas in quibusdā.ergo manifeste falsum dicunt.q: ignis in sion.i.in eccl'ia militāti:in q̄ christū speculamur p cōtēplationē in q̄ modicus respectiue est ignis charitatis.τ anim⁹.i.magn⁹ ignis charitatis in Hierl'm.i.in patria btā τ pacifica.sic em̄ interpretat Hierl'm.Esa.xxxi.Preterea fm̄ Apl'ʒ.j.ad Cor.xiij.Uidem⁹ nūc p speculū τ in enigmate.i.in obscuritate.enigma est vestigiū trinitat' i creaturis.Ro.j.Inuisibilia em̄ ipsi⁹ a creatura mūdi p ea q̄ facta sunt intellecta conspiciunt. alia glos.i.in hac vita:tunc scʒ in patria facie ad faciē. sed fm̄ Greg.etiā ipsa dei cognitio amor est.qui aūt clari⁹ videt:purius diligit quem purius cognoscit.¶ S Merces autē fm̄ Augu.tota visio est.Jo.xvij Hec est autē vita eterna:vt cognoscant te verum deū: quē misisti iesum christum.Nunꝙ ergo tali beatitudine pōt perfrui τ tāta

Universidad de Deusto Biblioteca

qui in enigmate deum videt: sicut qui facie ad faciem. vnde dñs ad Moysen.Exo.xxxiij.Posteriora mea videbis.scz in hac vita.i.in enigmate me cognosces.q: qui retro stat:nõ plene hominẽ cognoscit.sz faciem meã non videbis:per quã cognoscitur quisq3 clare.q: nõ clare me cõtẽplaberis sicut in patria.sicut dixit ei.xxxiij.c.Exo. Ego ostendam tibi omne bonũ.i.me in quo est omne bonũ tibi oñdam.Nõ em̃ videbit me homo ⁊ viuet. homo/in hac carne mortali:vt clare me videat:carnis pariete ꝑpediente. Uideamus igitur eum hic ꝑ cancellos vt dicit in Canti.ij.i.per obscurã contemplationẽ.sz qui dilexerit christũ diligetur a patre ⁊ filio:⁊ manifestabit seipsum sibi: vt ipse dicit in Joã. Jo.xiiij.⁊ de con.di.ij.species.i.clare eum in patria videbit.de qua manifesta visione Jo.iij. Similes ei erimus:q: videbimus eũ sicut est. Hanc visionẽ optabat Moyses.p.c.Exo.xxxiij.Si inueni grãm in cõspectu tuo:oñde mihi faciem tuam.Cui dixit dñs qd̃ predictum est.Non videbit me homo ⁊ viuet.Unde tenent doctores ꝙ Paulus raptus vsq3 ad tertium celũ empyreũ.ij.Cor.xij.nõ ita clare vidit deũ sicut angeli: ꝓpter impedimẽtũ carnis corruptibilis.Tenet tñ Augu.xij.sup Gen.ad literam.⁊ in libro de vidẽdo deũ ad Paulinã dicens ꝙ Moyses ex dei priuilegio speciali adhuc mortalem vitã agẽs deum ꝑ essentiam vidit.tamꝙ̃ futurus iudeorũ doctor. vñ Numeri.xij.Non per enigmata/sz facie ad faciem allocutus est deũ.Exo.xxxiij.viij.q.j.moyses.vbi de hoc.⁊ Paulus idem priuilegium habuit:tamꝙ̃ futurus doctor gentium.vnde dicit.ij.ad Cor.xij.se raptum vsq3 ad tertium celum.Tertium celum vocat empyreũ:vbi angeli ⁊ anime sancte fruuntur dei visione manifesta.ibi intellectuali visione vident deum facie ad faciem:eo modo quo videtur ab angelis q̃ sunt de superiori tertia Hierarchia ẜm Dionysium:in qua sunt Cherubin ⁊ Seraphin ⁊ throni:q̃ ꝓxime ⁊ immediate deo fruuntur:ad quorum similitudinem vidit deum Apl's.⁊ istam tertiam Hierarchiam vocat et tertium celum.Ad hanc visionis manifestationẽ nõ ascẽsorijs gradibus/sz inopinatis excessib9 aduolauit Apl's. non em̃ ascendisse sz raptũ fuisse se perhibet. sic ⁊ Adam rapt9 legitur de pe.di.ij.§. Romanos.ꝟ.Adã.⁊ Gen.ij. Jmmisit dñs soporẽ in Adam.i.contẽplationẽ. ẜm Bern. vt in sensibus obdormiret:⁊ anima in visione dicta vigilaret.qd̃ apparet:q: rediens ꝓphetans dixit.Hoc nunc os ⁊c.ex de biga.debitũ.de visione dei vide qd̃ no.xiij.q.ij.q̃ diuina.glos ij.Jtem Bern.contra istos.Nõ enim nos ad hoc de paradiso voluptatis animi aduersio diuina eiecit vt hic alterũ paradisum humana adinuentio ꝑpararet. Si enim ad tantã beatitudinem quis in hac vita posset ꝑuenire/quãta est in patria:frustra desideraret quis aliũ paradisum:⁊ ꝓ nihilo esset ei.qd̃ vere hereticum est sentire.⁊ frustra cõcupisceret Apl's dissolui:⁊ esse cũ christo q̃ cũ christo erat ꝑ grãz.ad Phi.j.c.⁊ ex de renũ.nisi cũ ꝓde §.porro.Frustra etiam idem lamentaretur ⁊ diceret vt superius est ꝓbatum/infelix ego homo ⁊c. Ro.vij. videns se ꝓpter carnis impedimentum ⁊ mentis varios motus extra suum consensum nõ posse sicut optabat dñm contẽplari.Frustra etiam diceret Dauid.ps.xlj.⁊ desideraret Quando veniam ⁊ apparebo ante faciem dei: Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte dum dicitur mihi quotidie vbi est deus tuus.ps.xlj.Et iterum. Quẽadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum:ita desiderat anima mea ad te de9. Et iterũ.ps.lxxxiij. Quia melior est dies vna in atrijs tuis sup milia.scz in hac vita.Et Paulus.Potens est depositum meum seruare in illum diem. ij.ad Timo.iiij.⁊.j.c.Frustra etiam ista eccl'ia militans cõgauderet letitie ⁊ paci ⁊ libertati eccl'ie triumphantis/dicens Letare Hierusalem ⁊c.Esa.vltimo.si tantam letitiã ipsa posset conseq̃ in hac vita.vnde Bern. Quousq3 adoramus ⁊ non gustamus ꝓspicientes patriam:⁊ non appꝛehendentes.suspirantes ⁊ delõge salutãtes: O vera exulum pr̃ia:exilij finis,video te:sz nõ sinor intrare/carne retentus/nec adhuc dign9.Hec desiderabilis pr̃ia celestis/ nõ terrestris/nec manufacta/figurata est.iij.Re.x.vbi dicitur ꝙ Regina haustri scz habitatrix ⁊ dña calide regionis.i.amore inflammata venit audire sapientiam Salomonis.Hec est quelibet anima fidelis desiderio videndi verũ Salomonẽ christum qui est plus ꝙ̃ Salomõ.Matth.xij.succensa:que videns omnem sapientiã Salomõis scz magnitudinem/pulchritudinem/⁊ dispositionẽ creaturarum/⁊ domum quã edificauerat/scz patriam celestẽ de qua Baruch.iij.O israel:ꝙ̃ magna est domus dei ⁊c. ⁊ cibos mense eius:q̃ sunt visio/delectatio/⁊ fruitio/quibus pascit bonos in regno:⁊ habitacula suorum.i. diuersitates celestium mansionũ:de quib9 Jo.xiiij. Jn domo patris mei mãsiones multe sunt.de pe.di.iiij.in domo.⁊ vestes eorũ/scz dotes corporis/agilitatẽ/subtilitatem/claritatem/impassibilitatem/que sunt proprietates solis:ad cuius cõpationẽ fulgebunt iusti.Matth.xiij.⁊c.Esa.xxx. Erit claritas solis septempliciter sicut lux septẽ dierũ. nõ habuit vltra spiritum.vnde Berñ.Quãtus putatis tunc splendor erit animarum:qñ splendorem solis habebunt corpora.Matth.xiij.Fulgebunt iusti ⁊c.Nõ inquam habuit vltra spiritum:scz pre nimia admiratiõe ad spũs sui defectum deuenerat.q: sicut ait Greg.Nisi quis a semet ipso defecerit:ad deum qui supra ipsum est/nõ appropinquat.Preterea sicut dicũt doctores duplex est beatitudo vna ꝑ gratiã/altera ꝑ gloriam.vna in via: alia in patria. De beatitudine patrie dicit ps.lxxxiij.Beati qui habitãt in domo tua in secula seculorum laudabunt te.Et hec beatitudo cõsistit in duplici stola:scz anime ⁊ corporis.Apoca.vj. Date sunt illis singule stole albe: scz glorificatio aie q̃ est in visione dei in celo:⁊ dictum est eis vt requiescerent tempus adhuc modicũ.q: tunc alia stola dabitur eis scz glorificatio corpis.qd̃ est contra quosdã grecorum qui dicũt animas sanctorum non esse adhuc in celo:nec dãnatorum in inferno.ar.xxij.q.ij.tempus.in prin.sz ibi soluitur in prima ⁊.ij.glos.⁊ hoc asserere hereticum est.ẜm Tho.⁊ alios doctores.vnde Paulus ad Phi.j.Cupio dissolui:⁊ esse cum christo.ex de renũ.nisi.§.porro.⁊ Grego.iiij. dialogorum post.c.in ꝓuincia.ꝟ.nosse velim.hoc clare determinat. dicens.Qui christum in celo esse nõ dubitat:nec Pauli animam in celo esse negat.ibi vide.Nõ ergo tanta potest esse beatitudo simpla in anima:quanta est dupla in anima et in corpore.¶ V Sed certum est contra istos ꝙ in hac vita corpora etiam ꝑfectorum hominum non hñt dotes suas.ergo non pñt tñ esse beati in anima:esto pro impossibili ꝙ tãtũ essent beati perfecti in hac vita/quãtũ in illa: quantum sunt beati in anima ⁊ in corpore.Preterea scd̃z Augu.laus diuina incipit in hac vita.sed ꝑficietur in eterna gloria.Quum ergo in patria hoc sit totum negotium sanctorum:scilz laudare deum. vt dicit glos.super illum.ꝟ.ps. lxxxiij.Beati qui habitant ⁊c.ergo vbi nõ est tanta laus: non est tanta beatitudo.quia qui plus laudabit:plus honorabitur.iux illud Sacrificiũ laudis honorificabit me. De beatitudine autem vie dicitur ps.lxxxiij. Beatus vir cuius est auxilium abs te:ascensiones in corde suo disposuit. Jste ascensiones sunt octo beatitudines huius vie: de quibus Matth.v.Beati pauperes spiritu ⁊c. Et istis octo gradibus ascendebatur in templum. Eze.vltimo. Jsta autem beatitudo vie ⁊ gratie est via ad beatitudinem patrie ⁊ glorie.sicut dicit ps.lxxxiij. Jbunt de virtute in virtutem vsq3 quo videatur deus deorum in sion.i.in ecclesia triumphanti ⁊ deum speculanti. ⁊ vtraq3 surgit a visione dei.illa a visione per speciem: ista a visione per fidem sicut dicitur Luc.x.Beati oculi qui vident que vos videtis. De visione vtraq3 satis supra prime. Est ergo iste error cõiunctus cũ primo errore istorum Begardorũ contra quẽ.s.latius disputaui.⁊ q̃cq̃d cõtra illũ errorẽ dictũ est ibi:põt etiam dici cõtra istum.q: cõnexi sunt. Jsti ergo miserabiles nec in vita sua habẽt beatitudinez grẽ:nec in illa beatitudinẽ glorie:nisi reuocent hos errores ⁊c. X

Quintus error istorũ

Begardorũ est ꝙ quelibet intellectualis natura seipsa naturaliter est beata.ꝙq3 anima non indiget lumine glorie ipsam eleuante ad deum videndũ:⁊ eo beate fruendũ.Error aũt iste cõnexus est illi alteri errori Pelagianorum de quo.xxiiij.q. iij.quidam.ꝟ.pelagiani.dicentium sufficere voluntatem hominis sine aliqua gratia ad adimplenda iussa diuina. cõtra illud Jo.xv.Sine me nihil potestis facere. et illud Jaco.j.Omne datum optimũ ⁊c.j.q.ij.ꝙ̃ pio.⁊.j.ad Cor. xij.Gratia dei sum id qd̃ sum.⁊ illud .ij.ad Cor.iij. Nõ ꝙ sufficientes sim9 ex nobis ⁊c.⁊ illud ad Ro.ix. Nõ est currẽtis neq3 volẽtis.de pe.di.ij.si em̃.⁊ illud Esa.xxvj. Oia opera nostra operatus es in nobis domine.Si autem isti Begardi intelligunt de natura intellectuali angelica: ꝙ seipsa naturaliter est beata:falsum est.q: nullus naturaliter est bonus essentialiter ⁊ beatus nisi solus deus:qui essentialiter ⁊ originaliter ⁊ perfecte ⁊ effectiue ⁊ naturaliter est beatus. Jo.x.Ego sum pastor bonus.⁊ Matth. xix.illõ Mar.x.Luc.xviij. Quid me interrogas de bono? vnus est bonus deus.vbi Orig.Oñ em̃ declinam9 a malo ⁊ facimus bonũ:quãtum ad cõparationem ceterorum hominum dicitur bonum qd̃ facimus.quãtum autem ad veritatem ẜm ꝙ hic dicitur vnus est bonus:bonũ nostrũ non est bonũ.Beatus aũt quisq3 esse nõ potest nisi sit bonus.vnde Boetius.Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione ꝑfectus.¶ Y Est autem deus solus essentialiter bonus:q: bonitas sua est sua essentia.Originaliter.q: bonitatẽ suã nõ habet ab alio:sz a seipso. q: ipse non est ab alio sz a se.vñ ps.cj.Tu aũt idẽ ipse es. Perfecte:q: nil mali vel defectus aut diminutionis consistit in illo.Effectiue:q: omne bonum deriuatur ab eo:quum sit ipse fons indeficiẽs omnis boni.de pe.di.j.§.hoc idẽ.versi. Jtẽ ioãnes.omnis qui nõ diligit ⁊c.ex de regu. licet. in si. Jaco.j.omne datũ ⁊c. Naturaliter:q: natura ei9 summe ⁊ plus ꝙ̃ potest intelligi/bona incõmutabiliter ⁊ incorrupta.Nulla aũt creatura potest habere nec habz quinq3 predictas bonitatis cõditiones:etiam angelica creatura nedum humana:nõ est essentialiter bona sicut natura diuina:licet inquantum sit creatura dei sicut ⁊ cetere/sit bona:q: creata a bono ẜm illud Gen.j. Uidit cuncta que fecerat:⁊ erant valde bona.xxiij.q.iij. quidam .ꝟ. floriani. Est ergo bona creatura suo modo:sz non perfecto modo q: si essentialiter esset bona vt dei natura:nunꝙ̃ illud suũ bonum esse posset ꝑdere:nec peccare sicut angeli reprobi ceciderunt.de pe.di.ij.ꝑcipuũ.⁊.c.si em̃.xvj.q.ij.visis.Esa. xiiij. Jtem nec bona est natura quelibet creatura nec originaliter.q: non a se sed a deo creatore.vñ.ps.lxxix. Omnis ipse fecit nos.Jtẽ nec ꝑfecte.q: omnis creatura defectuosa:⁊ ex se in nihilum tẽdẽs:q: de nihilo creata. Luc.xj. Si ergo vos quum sitis mali ⁊c. Jtẽ nec effectiue.q: creatura de se nõ dat aliq̃d boni:nec facit:sz de9 i ipa opans:⁊ ipa cooperans. Jtẽ nec naturaliter:q: tũc peccare nõ posset. sed peccauit prim9 angelus ⁊ sui sequaces.Esa.xiiij. Eze. xxviij.⁊ de peni.di.ij.§.de his ita scribit.⁊.c.principium.ex de sum.tri.c.j.§.diabolus.xxiij.di.q̃ eps.xvj.q.ij.visis.xxvij q.ij.§.et his oibus.ꝟ.sic ⁊ diabolus.Si aũt isti Begardi intelligũt de natura intellectuali hominis:scz aia:ꝙ seipa naturaliter est beata:multo ãplius falsum est.q: si creat9 beatus fuisset Adam a deo ⁊ naturaliter:esset beatus sicut deus: vt supra dixi:⁊ nunꝙ̃ peccare posset:nec mori. q: beatitudo ꝑfecta nõ est subiecta morti nec pctõ.⁊ ideo ꝓpriẽ solus de9 vocatur beat9.j.ad Timo.j.⁊ ideo illi qui querunt beatitudinẽ in rebus creatis:decepti sunt.q: qd̃ a se beatũ nõ est beatitudinem dare non põt.ar.j.q.vij.daiber si.Et ideo abusiue dicũtur beati/hñtes multa ꝓmptuaria in hoc mũdo ⁊ boues crassas.ps.cxliij.beatũ dixerunt ꝓplm ⁊c.⁊ q̃rentes beatitudinẽ in delicijs/sicut epicurei; vel in honoribus/sicut sꝑbi. Adã aũt creatus fuit potẽs mori ⁊ non mori:⁊ potens peccare ⁊ nõ peccare. q: arbitrij liberi creatus fuit.de con.di.iiij.placuit omnibus. Jtẽ si naturaliter Adã fuisset beatus:quomodo illũ a quo habebat beatitudinez offendere potuisset sicut offendit: de pe.di.ij.§.Romanos.Fuit ergo Adã creatus bonus suo modo sicut angelus:sz nõ cõfirmatus in bono virtutis: nec inseparabiliter habens bonum.essentialia enim ⁊ naturalia insepabilia sunt:accidentalia vero secus.di.vj.§. his ita.¶ Z Ceterũ qd̃ dicunt secundario in isto errore ꝙ anima nõ indiget lumine glorie ipsam eleuãte ad deũ videndũ:⁊ eo beate fruendũ falsum est:⁊ contra illud expresse.ps.xxxv.Et in lumine tuo scz filij.ergo nõ nostro.videbimus lumen scz pr̃is. Preterea esto ꝙ anima habeat lumen gratie:non tñ habet lumen glorie.q: tunc lumine glorie non egeret.sz lumen glorie christus est: non anima cuiusꝙ̃ sancti.Apo.xxj.Et ciuitas nõ eget sole neq3 luna vt luceant in ea:nam claritas dei illuminat eam: ⁊ lucerna eius est agnus:⁊ ambulabunt gentes ꝑ lumẽ ei9.ergo non per lumen proprium. vnde ⁊ dicit dñs Jo.viij. Ego sum lux mũdi.subaudi inuisibilis.habitat em̃ lucem inaccessibilem.j.ad Timo.vltimo.Sz isti miseri ⁊ ceci Begardi dicunt.Quomodo em̃ fieri põt ꝙ videatur deus in sua luce inaccessibili per creaturã sine deo luce: quum inter deum q̃ est lux increata/⁊ suaz lucẽ non sit differentia: q: illa lux qua deus videtur/deus est. non em̃ potest videri quin videatur sua lux in qua videtur:⁊ ipse christ9 illa lux de qua Jo.j.Erat lux vera que illuminat omnẽ hominẽ venientem in hunc mũdum.xxj.di.cleros.ad si. Non erat ille lux.ergo nec aliquis homo.vnde dicit Apl's Ephe.v. Eratis aliqñ tenebre:nunc autem lux in dño.ergo nõ a se Sz ⁊ angelus qui est nobilior creatura homine:qui scd̃m Dionysium est manifestatio occulti luminis:speculum purũ clarissimum:nõ in suo lumine videt deum: sz videndo faciem eius in lumine eius qui est fili9 videt patrẽ. Matth.xviij.Angeli eorum semꝑ vidẽt faciem patris mei. qui est ipse qui est splendor ⁊ imago ⁊ figura patris.ad Heb.j. de pe.di.j.de9 quis similis. Jn lumine isto filij ambulabũt sancti in patria.vñ ps.lxxxviij. Dñe in lumine vultus tui qui est fili9 ambulabũt.⁊ ista erit dei fruitio. Quis enim deo fruitur plene.nisi qui ipsum videt: Quis autez eum/ vt dixi/nisi in suo lumine videt: q: extra deũ qui lux infinita est/nemo deum videt:nec aliquam creaturã.vnde in visione extatica beatus Bñdictus videndo deum quasi pũctaliter mundum recollectum vidit.vt narrat Grego. in ij.libro dialogorum.qui ⁊ ait. Qui intus claritatẽ dei viderit:nullo modo credendum est ꝙ sit foris aliquid qd̃ ignoret.no.xiij.q.ij.qui diuina. Jste etiam error cõiunctus est cum precedenti.⁊ que ibi dixi contra illum: contra istum possunt hic dici. maxime illud ꝙ in hac vita non potest ita clara contemplatio haberi de deo:sicut in patria : nisi ex priuilegio speciali.vt in Moyse ⁊ Paulo.sicut ibi pleniter est probatum.Unde ⁊ in hac vita ⁊ in illa omnis anima indiget lumine diuino ipsam eleuãte ad deũ vidẽdũ: quũ de se sit omnis creatura tenebrosa:⁊ obfuscata ꝑ peccatũ originale ⁊ alia que committit.que peccata Apl'us appellat tenebras Ro.xiij.Unde ⁊ ignorantia ⁊ obliuio pena est peccati originalis.xv.q.j.§.vt itaq3.vnde Greg. in principio.iiij.libri dialogorum ait.Postꝙ̃ a paradisi gaudijs expulsus humani generis parẽs/in huius exilij atq3 cecitatis quã patimur erumnam venit peccãdo:extra semetipsum fusus iam illa celestis patrie gaudia que prius cõtẽplabatur/videre nõ potuit. Jn paradiso quippe homo assueuerat verbis dei ꝑfrui:beatorũ ãgelorum spiritib9/cordis munditia/⁊ celsitudine visiõis interesse:sz postꝙ̃ huc cecidit:ab illo quo implebatur mẽtis lumine recessit.⁊ Tobie v. Qd̃ mihi gaudiũ qui in tenebris sedeo:⁊ lumẽ celi nõ video.Et beatus Grego.de illo ceco mendico qui stabat secus viam.Luc.xviij.loquens ad genus hũanũ reducit.

Solus [illegible] ve bon9.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶ A a Adam em̄ anteq̄ peccaret triplici radio lucis illuſtrabatur. habuit enim cognitionē omnium creaturarū q̄ facte ſunt per chꝛiſtū. vnde ⁊ ſingulis nomina impoſuit Gen̄. ij. ad fi. Habuit etiā cognitionē creatoꝛis: nō tamē plenam: inter enigmaticā ⁊ cōpꝛehenſiuam: q꞉ nō ita contemplabatur clare ſicut in patria videtur ab angelo: nec ita obſcure ſicut in hac videt̄ a nobis. Item accepit cognitionē ſui: ⁊ quid ſibi cauendum ⁊ agendum foꝛet. Pꝛimā ſcientiā de creaturis non amiſit: ſ₃ ſcd̄am ⁊ tertiam ꝑ peccatum. vnde ⁊ nos de eo ꝓpagati ceci naturaliter naſcimur. peccante homine pꝛimo ⁊ per peccatū occecato inoleuit vitium ꝓ natura. vnde Apoca. iij. Dicis q꞉ diues ſu₃: ⁊ nullius egeo: ⁊ neſcis q꞉ tu es miſer ⁊ pauper ⁊ cecus ⁊ nudus. Et hoc etiam deſtruit hunc erroꝛem. Ad iſtu₃ etiā erroꝛem extirpandum addendum eſt qđ legitur ⁊ no. de con. di. iiij. gratia. ⁊ tribus. c. vltimis. ¶ B b

Sextus erroꝛ iſtoꝛū

Begardoꝛū eſt ꝙ ſe exercere in actibus virtutum / eſt hominis imperfecti. ⁊ perfecta anima licentiat a ſe virtutes. Iſtum erroꝛē qui etiam ſurgit de ſpū libertatis: repꝛobat ⁊ cōfundit tota vita chꝛiſti ⁊ ſanctoꝛū omnium pfectoꝛū / qui ſe in actibus virtuoſis cōtinue exercitarunt: ſicut ieiunando / genuflectendo / etiā vocaliter oꝛando / paupertatem coꝛpoꝛalem ſeruando / p̄dicando / operibus miſericoꝛdie ⁊ diſcipline intendendo: ſicut apparet in ſylua euāgelica / ⁊ actibus Apl'oꝝ / vitis patrum / ⁊ legendis ⁊ hiſtoꝛijs eccl'aſtica ⁊ tripertita. Ite₃ iſte erroꝛ tollitur Matth. iiij. ſupꝛa illud. Venite poſt me: faciā vos fieri piſcatoꝛes hominum. dicit gloſ. Omnia que de vſu veniunt: non fatigant. virtus exercitio perſeuerat. Item quomodo vir perfect⁹ charitatem habet: niſi pꝛo tempoꝛe opus exerceat charitatis quum dicatur. j. Io. iij. Qui habuerit ſubſtantiam huius mundi: ⁊ viderit fratrem ſuum neceſſitatē habere. ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo: quomodo charitas dei manet ī eo? vnde ⁊ Greg. Sic mens per compaſſione₃ doleat: vt etiā larga manus affectum doloꝛis oſtendat. ¶ C c Item Gre. in homil. penteco. Si amoꝛ eſt: magna operatur. Si autem operari negligit: amoꝛ nō eſt. mathematica em̄ eſt virtus: niſi ſit pꝛacticata. Impoſſibile em̄ eſt virtutem veram non exerceri ꝓ tempoꝛe in operibus virtuoſis. vnde Greg. de charitate. Plerūq₃ charitas quibuſdam occupationibus p̄pedita mouetur in coꝛde: ⁊ tn̄ non monſtratur in coꝛpoꝛe: ſicut ſol nube tectus ardet in celo: ⁊ nō videtur in terra. vnde pꝛopter hoc quoſdam excuſat Apoſtolus Phi. iiij. Occupati eratis. Et in vitis patrum. Cuidam anachoꝛite aduenienti ad cellam alterius indignato q꞉ ei nō occurrerat ille de cella q̄ tunc peccata ſua plangebat ipſe reſpōdit. Non vacat plangenti charitas. Item Apl's. j. ad Timoth. iiij. hoꝛtatur Timoth. viru₃ perfectū ad exercitium virtutis / dicens. Exerce teipſum ad pietatem ⁊c. xlij. di. §. j. ⁊. j. in. e. c. vt pꝛofectus tuus manifeſtus ſit omnibus. Nūquid paulus perfectus erat qui dicebat ad Phili. iiij. Quecūq₃ ſunt vera: quecūq₃ pudica: quecūq₃ iuſta: quecūq₃ amabilia: quecūq₃ bone fame. ſiq̄ virtus ſiqua ſalus diſcipline. hec cogitate que accepiſtis ⁊ audiſtis ⁊ vidiſtis in me ⁊c. quis enim ſcit ſe eſſe perfectum vt licentiare poſſit virtutum actus? certe nullus. j. Coꝛ. iiij. de pe. di. ij. ſi em̄ inquit. ꝟ. nos aūt iuxta. ⁊ di. iij. adhuc inſtant. ad fi. ⁊ de pur. ca. c. ſi. Item quomō licentiari poteſt virtus: q꞉ neceſſe eſt ſi virt⁹ eſt: ꝙ ſit in habitu aut in actu. nec quū eſt in actu habitus eius pdit̄. vnde Augu. de bono coniugali: Virtutes animi aliqñ in opere manifeſtantur: aliqñ in habitu latent. ſi aūt nō eſt ī habitu: nec ī actu: virtus non eſt. nam virtus eſt habitus mentis bene cōſtitute: quū virt⁹ ſit in animo. xxij. v. de pudicitia. ⁊ ibi no. de pe. di. iij. ille rex. vbi aūt ꝟt⁹ nō ē: mēs bñ ꝯſtituta nō ē: imo male: q꞉ iter bonū ⁊ malū nō ē dare mediū. xxxij. q. j. cū renunciat̄. vbi de hoc. de pe. di. j. §. cū em̄. ꝟ. nulla em̄ vt ait. ⁊ c. omnis qui non diligit. Item Augu. tolle charitatem et odium tenet. de pe. di. ij. c. Romanos. ꝟ. tolle. nec in anima eſt dare vacuum: q꞉ ſi eſſet illud vacuum malum eſſet. vnde diabolus ad domum vacantem virtute ⁊ bono tanq̄ ad domum ſuam redit quamq̄ ſcopata ⁊ mundata exterius videatur. ¶ D d Mat. xij. ⁊ Luce. xj. ⁊. xxvj. Iob. Qui extendit aquilonem. i. diabolum frigidum carente₃ igne ſpirituſſancti ſuper vacuum. i. coꝛ otioſum tanq̄ ſup lectu₃. vnde Bern̄. aut deſcēdas neceſſe eſt: aut aſcēdas. ſi attendas ſtare in pendulo huius vite / ruas neceſſe eſt. Item paul⁹ qui perfectū ſe vocat ad Philip. iij. ibi. Quicunq₃ ergo perfecti ſumus. ipſe ſe imperfectū dicit in. e. c. dicens. Non ꝙ iam accepimus: aut iam perfecti ſum⁹. coꝯnoſcere em̄ ſe imperfectum ⁊ poſſe amplius credere eſt eſſe perfectum. vnde in. e. c. dicit. Sequoꝛ aūt ſi quo modo cōpꝛehendam in quo ⁊ compꝛehenſus ſum a chꝛiſto ieſu. fratres ego nō arbitroꝛ me cōpꝛehendiſſe. Ecce quomodo paulus perfectiſſim⁹ creſcebat in virtutibus ⁊ pꝛoficiebat. qui textus deſtruit expꝛeſſe hunc erroꝛem. Nam ille ſm pſ̄. lxxxiij. dicitur beatus: qui aſcenſiones in coꝛde ſuo diſpoſuit. creſcendo de virtute in virtutem. de pe. di. ij. dum ſanctam. Item quomodo poteſt fieri ꝙ virtus poſſit licentiari qñ deſinat eſſe virtus: q꞉ aut virtus exercebitur interius per deſideria illius virtutis ⁊ cogitationes et meditationes ſanctas: aut exteri⁹ per opera bona. ſi neutro iſtoꝛum modoꝝ: virtutis nomen amittit: ⁊ ſine virtute nuda remanet anima. virtutes em̄ ſunt velamina anime. de pe. di. ij. ſapiens nunq̄ inanis eſt. ſub. §. Romanos ⁊. c. ſe. ſed nec Adam. ⁊. c. vt cognouerunt. ⁊. c. illa anima. ⁊. c. ſimilem. quomodo ergo imago dei ⁊ ſimilitudo eſt in anima licentiante virtutes. non dei imago: ſ₃ diaboli eſt virtute vacua: ⁊ vitio ſuccedente. Hinc eſt etiam ſm Io. caſſia. in collatione pꝛima Moyſi / in li. coll'a. ꝙ qui vult ad charitatis faſtigium peruenire: neceſſe eſt vt ſe exerceat in operibus virtuoſis. impoſſibile eſt em̄ charitatē habere quemq̄: niſi membꝛa habeat charitatis ⁊ exercitiū eius: quia charitas patiens eſt. benigna eſt. non agit perperam ⁊c. j. Coꝛ. xiij. Item inter alias cōditiones charitatis / quas ponit pꝛoſper in libꝛo de vita cōtemplatiua / de pe. di. ij. charitas eſt. idē eſt quod effectiua operis eſt. ibi: operoſa in omnibus omnino fidelibus. ¶ E e

Septimus erroꝛ be-

gardoꝛum eſt / ꝙ oſculum mulieris: quū ad hoc nō inclinet natura: eſt moꝛtale peccatū. actus autem carnalis quum ad hoc natura inclinet: pctm̄ non eſt. maxime quum tentatur exercens. ¶ Q꞉ autem dicunt iſti carnales eſſe peccatum oſculum mulieris. Sciendum eſt ꝙ quedam ſunt peccata que ſm ſe / ⁊ ſm ſuam ſpeciē nunq̄ bona intentione fieri poſſunt / ſicut ſunt pꝛecepta decalogi negatiua. Exo. xx. Non occides. Nō mechaberis. ex̄ de iureiu. ⁊ ſi chꝛiſtus. ꝟ. quidā. et c. de quibus. legitur ⁊ no. xxxij. q. vij. quid in omnibus. et hoc mō oſcula amplexus ⁊ tact⁹ nō ſunt moꝛtalia nec venialia de ſe: quū poſſint fieri bona intētiōe vt ꝓ pace danda. vel rōne cōſuetudinis maxime inter conſanguineos iuxta moꝛē ꝓuincialiū: vel quū medic⁹ tāgit mulieris pulſum vel vuln⁹. vide. xxxij. di. hoſpitiolū. qđ videt̄ cōtra: ſ₃ nō eſt. vñ vide qđ no. xj. q. iij. abſit gloſ. j. Alio modo dicuntur moꝛtalia vel pctm̄ ꝓcedēs ex inoꝛdinata ⁊ mala cauſa: vt quū dat̄ eleemoſyna pauperi ex vana gloꝛia. j. q. j. vide. vel vt inducat̄ ad hereſim. Sicut aūt deliberatus conſenſus in actū peccati eſt moꝛtale: ſic etiā ꝯſenſus circa delectationē peccati. etſi nō circa conſenſum tactus: vt pbat Tho. i ſcđa ſcđe. q. liiij. ar. iiij. Adde qđ ſcripſi. ſ. i hac ſcđa pte in. iij. c. thꝛe. in ar. vj. ꝟ. eſt intellect⁹. ⁊ in additione ibi poſita: q̄ icipit / duplex. Si ergo oſculum det̄ ex libidinoſo animo vel tactus fiat. moꝛtale eſt. q꞉ etiam non ſolum tactu ſed aſpectu et affectu etiam ſine aſpectu appetit et appetitur concupiſcentia mulierū. Matth. v. xxxij. q. v. nec

ſolo. et. c. qui viderit. Periurium em̄ ⁊ adulterium ⁊ cetera peccata ſine actu exterioꝛi ſolo cōſenſu coꝛdis nefario cōmittuntur. vt de peni. di. j. ſi cui etiā non contingat. vbi de hoc no. ⁊ p̄. c. qui viderit. ⁊. c. ſicut. ⁊. e. cauſa ⁊. q. in pꝛimis. xij. c. Et iſto modo intelligit̄ verbum. Hiero. ꝙ ſi non tangere mulierem bonū eſt: ergo tangere malū eſt. xxxij. di. hoſpitiolu₃. Item certū eſt ꝙ radix peccati in coꝛde eſt vt dicit dñs in Matth. xv. De coꝛde ꝓcedunt cogitatiōes male / homicidia / adulteria. xv. q. vj. c. j. de pe. di. ij. ſicut tribus. Si ergo coꝛ telo libidinis ſaucium eſt: oſculum moꝛtale eſt. vt p̄. c. nec ſolo. Et qđ dicit̄ p Begardos ꝙ ad hoc natura nō inclinat: falſum eſt. q꞉ ſuo modo ſic inclinat ad oſculum / ſicut ad concubitū. Sed eſto ꝙ ad hoc natura nō inclinaret: nihilominus ex mente coꝛrupta naſceretur peccatum. quod etiā ex hoc apparet q꞉ peccata contra naturā / ⁊ ad que tn̄ natura non inclinat / grauioꝛa ſunt: vt ſodomia. xxxij. q. vij. adulterij. Et igratitudo. ex̄ de dona. c. ſi. Et idololatria. q꞉ cōtra naturam eſt a creatura creaturā adoꝛari. xxiiij. q. j. nō afferamus. ¶ F f Item inclinatio nature vel nō inclinatio non facit peccatum: ſ₃ peruerſa voluntas ⁊ inoꝛdinata / cōmutans bonum incōmutabile i cōmutabile: ⁊ p̄ponēs delectationē creature creatoꝛi: qđ eſt peccare. ſm Aug. Et q꞉ inclinatio nō cogit peccare: q꞉ tunc nō eſſet peccatum. xv. q. j. §. j. ſ₃ ⁊ ſi natura inclinet maxime ad peccatum carnis: nō minus peccās ſuo arbitrio noxius eſt. de pe. di. ij. ſi em̄. ꝟ. liberi arbitrij. poſt iiij. colū. facit qđ no. l. di. q꞉ tua. gloſ. ſi. Q꞉ vero dicunt iſti animales Begardi ꝙ actus carnalis nō eſt peccatū: quū ad hoc natura inclinet: hoc dicunt q꞉ ſunt de ſpū libertatis: vt opus exerceant carnalitatis ⁊ beſtialitatis. nā iter alia pꝛecepta negatiua in decalogo mechia pꝛohibetur. quū dicit dñs Exo. xx. Nō mechaberis. Noie aūt mechie ſm Aug. in queſtionibus Deutero. omnis illicitus cōcubitus atq₃ illoꝝ membꝛoꝝ nō legitimus vſus ꝓhibitus debet intelligi. xxxij. q. iiij. meretrices. Simplex em̄ foꝛnicatio moꝛtale eſt. xxv. di. §. al's ea demū. xxij. q. ij. p̄dicandū. ⁊ p̄. c. meretrices. ⁊. c. ſe. vbi dicit Hieronymus ꝙ ꝑ vitia carnis maxime demones colūtur. ⁊ loquitur ibi de vitio carnis. ⁊ omne opus carnis immunditia vocatur. vbi dicit gloſ. ꝙ immunditia attenditur ſm omnē modū illicitum membꝛoꝛum. Luxuria inceditur a cibo: quū vtit̄ delicatis ⁊ calidis vt aptioꝛ fit ad immūditiā. Cōſideratur etiā luxuria circa ſenſuum petulātiam. ad idē. xxij. q. vj. Non mechaberis. Item apl's. j. ad Theſſa. iiij. ibi. Ut abſtineatis vos a foꝛnicatione. ⁊. j. ibi. Qm̄ iudex eſt dominus de omnibus his. Item apl's ad Gala. v. pꝛemiſſa foꝛnicatione ait. Qui aūt talia agunt: regnum dei non poſſidebunt ad idem To. iiij. Attende tibi ab omni foꝛnicatiōe: ⁊ pꝛeter vxoꝛem tuam nō patiaris crimē ſcire. crimē aūt moꝛtale impoꝛtat. xxv. di. §. criminis. lxxxj. di. c. j. ex̄ de pe. ⁊ remiſ. de⁹. Item Deutero. xviij. Non erit tibi meretrix. j. Coꝛ. vj. Fugite foꝛnicationem. Foꝛnicatio aute₃ ſm doctoꝛes eſt omnis vſus carnalis cōmiſtionis pꝛeter legitimu₃ toꝛi cōcubitum Pꝛouer. vj. Pꝛecium ſcoꝛti vix vnius eſt panis: q꞉ fatua mulier illo pꝛecio dat coꝛpus foꝛnicatoꝛi: ⁊ animam diabolo: quo nō daret ſotulares ſuos. nec tantū dat animā ſuā diabolo: ſ₃ etiam illius miſeri q̄ cōmiſcet̄ ei. vnde ſequitur. Mulier autē viri p̄cioſam animā capit. Ite₃ Eze. xxiij. Pꝛoieciſti me poſt coꝛpus tuu₃. j. Coꝛ. vj. Omne peccatum ⁊c. j. Qui autem foꝛnicatur / in coꝛpus ſuū peccat. ij. Pe. ij. Nouit de⁹ pios de tētatione eripere. iniquos vero in diem iudicij reſeruare cruciandos. magis autem eos qui poſt carnem in concupiſcentia immunditie ambulant. Pꝛouer. vj. Qui adulter eſt pꝛopter coꝛdis inopiam perdit animam ſuam. Augu. O quāta iniquitas: quāta peruerſitas: vt animam ſuam quam chꝛiſtus ſanguine ſuo redemit: luxurioſus quiſquis pꝛopter momēti vni⁹ delectationem vēdat. Eccl'i. ix. Ne des foꝛnicarijs animā tuam in vlloꝛ: ne perdas te et hereditatem tuam. Oſee vj. Omnes adulterantes / quaſi clibanus ſuccenſus a coquente. Iſidoꝛus. Omnibus peccatis foꝛnicatio maioꝛ eſt. Foꝛnicatio vniuerſa antecedit mala. melius eſt ergo moꝛi q̄ foꝛnicari. immo plus. quum neceſſitas excuſet a furto. de cō. di. v. diſcipulos. de furtis. c. ſi quis pꝛopter neceſſitatē. ⁊ ab homicidio. ex̄ de homic. c. ij. ⁊. c. j. in Clemē. nullla tamen neceſſitas excuſat a foꝛnicatione. ff. de ritu nup. palam. §. non eſt ignoſcendum. ⁊ no. ex̄ de fur. ſiquis pꝛopter neceſſitatem. ⁊. xxxij. q. iiij. ſicut'. tractaui lati⁹ de immunditia. j. §. nunc de immūditia. in ar. lxxiij. ¶ G g Nec obſtat quod dicunt iſti Begardi ꝙ qñ q̄s de iſto peccato tentatur: excuſari videtur: q꞉ aliud eſt tentari / aliud tentationi conſentire. non tentari aūt iſtud eſt impoſſibile quum tota vita noſtra ſit tentatio ſuper terrā. Iob. vij. de peni. di. ij. ſi enim. ſed non conſentire tentationi per dei gratiam poſſibile ⁊ facile eſt. vnde Ia. j. Beatus vir qui ſuffert tentationem. i. non conſentit. ⁊ pꝛopterea oꝛamus Matth. vj. ⁊ Luce. xj. de peni. di. iij. de quotidianis. Et ne nos inducas. i. intus ducas in tentatione₃. q꞉ non oꝛam⁹ non tentari: ſed oꝛamus a tentatione non ſuperari. q꞉ de ſe tentatio peccatum non eſt. ſm Greg. ſed virtutis exercitatio. vnde ⁊ Dauid in pſ̄. xxv. tentari petit vt coꝛonetur dicens. Tenta me domine. j. Mach. ij. q꞉ tentatur Abꝛaā Iob Tobias ⁊ Ioſeph ⁊ reliqui ſancti: ⁊ reſiſtentes tentationi coꝛonantur. Quum enim tribus modis impleatur omne peccatum. de pe. di. iiij. ſicut trib⁹. di. vj. in palea ſ₃ penſandum. Suggeſtione: que fit per diabolum. Delectatione: que fit per carnem. Cōſenſu: per ſpiritum. quia ſerpens ſuggeſſit. Eua delectata eſt ſicut caro. Adā velut ſpiritus conſenſit. de pe. di. j. ſerpens. Quum malign⁹ ſpiritus peccatum ſuggerit in mente: ſi nulla delectatio peccati ſequatur: peccatum omnino perpetratum non eſt. di. vj. in palea. ſ₃ penſandum. vbi de hoc. immo foꝛtius ⁊ frequentius tentantur boni q̄ mali a diabolo. vnde Greg. ſuper illud Exo. v. Contemptus Pharao cōſurgit in ſcādala. Illos tentare negligit quos quieto iure ſe poſſidere ſentit. boni enim ad pugnam ſuſcitant leuia thā bonis operibus eum ſtimulando. Iob. iij. Qui parati ſunt ſuſcitare leuiatha₃. Nam ſicut dicit Chꝛyſoſtomus / Non tentatur a libidine: qui ſemper eſt in foꝛnicatione. nō tentat̄ a gula: qui ſemper eſt in delicijs. nō tentatur ab auaritia: qui nulli dat ſua: immo ſi poteſt recipit aliena. Sed ſi pꝛopoſuiſti continere: tentaris a ſpū luxurie. ſi pꝛopoſuiſti ieiunare: tentaris a ſpiritu gule. ſi pꝛoponas eleemoſynam facere: tentaris a ſpiritu auaritie. pꝛoponis humilitatem ſeruare: tentaris a ſpiritu ſuperbie. Uides quomodo filij dei exeunt contra diabolum bella peccatis indicūt: q꞉ victoꝛie gloꝛiam concupiſcunt. Quiſquis ergo expectans chꝛiſtum celeſti tuba iam reſonante / angeloꝛum turba ſpectante / ad hoc virtutis exercitium exire neglexerit: nec chꝛiſtiani vocabulo nec chꝛiſtianoꝛum conſoꝛtio dignus erit. immo deſertoꝛis crimine notabitur: ⁊ velut penitentie pꝛoditoꝛ punietur. Pꝛoinde ſumamus arma celeſtia ſecuri de victoꝛia: quia rex noſter qui nobiſcum eſt vinci non poteſt. vnde. j. Io. iiij. Maioꝛ eſt qui in nobis eſt: q̄ q̄ in mūdo eſt. hucuſq₃ Chꝛyſoſto. Non ergo ſe excuſent iſti Begardi quia tentantur de carne: q꞉ nemo peccat inuitus. xv. q. j. §. j. xxiij. q. iiij. vaſis. al's eſt ſub. c. nabuchodonoſoꝛ. ¶ H h

Mechie nomine quid intelligendum.

Foꝛnicatio quid ſit.

Octauus erroꝛ Be-

gardoꝛum eſt / quia dicunt ꝙ in eleuatione coꝛpoꝛis ieſu chꝛiſti non debent aſſurgere: nec ei reuerentiam exhibere aſſerētes ꝙ eſſet imperfectiōis eiſdem / ſi a puritate ⁊ altitudine ſue contemplationis tātum deſcenderēt / ꝙ circa myſteriū ſeu ſacramētū euchariſtie aut circa paſſionē hūanitat' chꝛiſti aliq̄ cogitarēt. Erroꝛ aūt iſte tollit̄ ꝑ illđ qđ ſcri. ad Phi. ij. ꝙ i noīe Ieſu oē genu flectat̄. ex̄ de immu. ec. decet. li. vj. ex̄ de cele. miſ. ſane. de cō. di. ij. nihil. j. q. j. multi. Item chꝛiſtus ille panis eſt. de conſecra. diſt. ij.

Universidad de Deusto Biblioteca

christus panis est.sed christus dn̄s est. Joan.xiij. Si ego dominus ⁊ magister. Huic aūt dn̄o genuflectendum est. Michee.vj.Quid dignū offeram domino:curuabo genu deo excelso.immo nedū corpori christi/sꝫ etiā quum legiť euangelium:curuari debemus.de cō.di.j.aplica. Item in ps̄.xcviij.Dominus regnauit irascanť populi.ibi.Adorate scabellū pedum eius:quoniam sanctum est. De christi humanitate exponit Augu.⁊ expressum de cō.di.ij. accesserunt.ꝟ.nemo autem illam carnem manducat nisi prius adorauerit. Itez ad Hebre.j.Et quum introducit primogenitū in orbem terre:dicit. Et adorent eum omnes angeli dei.⁊ in ps̄.xcvj.Adorate eū scꝫ filium/omnes angeli eius scꝫ patris. Itē quum quilibet fidelis teneatur omni anno communicare. Jo.vj.Nisi manducaueritis carnem filij hominis ⁊c̄.de cō.di.ij.prima.cum.c.prece. ex̄ de peni.ois.q: ⁊ apl'is summe pfectionis hoc dixit dominus Hoc facite in meam cōmemoratiouem. Luc.xxij.de cō.di.ij.iterať.⁊ ex̄ de reliquijs.si dominum.in clemē.eadem ratione tenetur ipsum adorare etiā adoratiōe latrie.vt probat August.in pre.ꝟ.Adorate scabellum pedum eius. et pre.c.accesserunt.q: caro christi coniuncta diuinitati adoratur latria: inquātuꝫ in creatura hyperdulia:de qua latria legitur ⁊ no.de con.di.iij.venerabiles. Item magi pcidentes adorauerunt eum. Matth.ij.⁊ leprosus. Matth.viij.ibi.adorabat eum.vbi Origen̄.Añ q̄ peteret adorare cepit cultum ostendēs.Et Chrysostomus sup Matth.Non enim illum petebat quasi hominem artificem: sꝫ adorabat quasi deum.oratio autem perfecta est fides et confessio.vnde leprosus fidei opus adorans impleuit: sꝫ opus confessionis impleuit in verbis.vnde adorabat eū dicens domine.Et ille cecus illuminatus. Jo.ix.in fi. Or autem dicunt isti maledicti q̄ caderent a perfectione sue contemplationis si de carne christi aut de passiōe eius aliquid cogitarent:insanum est manifeste/⁊ diabolice arrogantie:q: videndo corpus christi/vident deuꝫ per fidem ⁊ diuinitatem eius:q̄ cōiuncta est carni christi. vnde Jo.xiiij.Qui videt me:videt ⁊ patrē.⁊ beati oculi qui vidēt que vos videtis.Luc.x.⁊ Jo.xvij.Sicut nos vnum sumꝰ. ex̄ de sum.tri.c.ij.§.rursus.⁊ que maior ⁊ purior cōtemplatio:q̄ cogitare deum passum in carne:ad cuius memoriā est illud sacramentum principaliter institutum:vnde dominus:Hoc quocienscūq̄ feceritis:in meam cōmemorationez facietis. Luc.xxij.de cō.di.ij.iteratur.ex̄ de reli.⁊ ve.sancto.si dominuꝫ.in Clem̄.vnde.j.Pe.iiij.Christo igitur passo in carne/ et vos eadem cogitatione armamini. ⁊ ad Heb.xij.Recogitate eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersus semetipsum cōtradictionē ⁊c.Thre.iij.Recordare paupertatis ⁊ transgressionis mee fellis ⁊ absinthij.Sed quomodo hi impij possunt contemplari diuinitatē:nisi ⁊ ibi filiū contemplentur:qui est vna essentia cum patre:q: est id qd̄ pater.pater enim filio dedit id quod est. vnde dicit filius Jo.x.⁊ ex̄ de sum.tri.c.ij.§.licet. pater quod dedit maius est omnibus.Si autem filiū dei contemplātur: deum de deo:vt in symbolo nisseno: quod cantatur in missa :contemplari eos necesse est:si recte credunt eundez filium hominem de maria natum.xxiij. di. qui episcopus.de con.di.iij.c.si.ex̄ de sum.tri.c.j.⁊ in alijs symbolis fidei orthodoxe.sed istius dei ⁊ hominis illa vera caro sacrosancta que conficitur in altari.vnde August. De carne marie carnem accepit: ⁊ eādeꝫ carnem ad manducandum dedit ad salutem.de con.di.ij. accesserunt. nō ergo descendunt a contemplatiōe perfecta adorādo carnem illam vnitam inseparabiliter verbo:sꝫ ascēdunt illū deū hoiem pijssimū cōtēplādo.nihil em̄ sic hoiem ad deū trahit:⁊ ad deū allicit/sicut deū hoiem cōtēplando. nihil enim homini suauiꝰ/dulcius ⁊ gloriosius est: q̄ suū creatorē sue creature corporaliter esse vnitum: et vnum cum ea inseparabiliter esse.i.q̄ nunq̄ separabiť:q̄uis separi posset per potētiā eiꝰ qui eā vniuit:esse effectu veraciter contēplari.vnde Esa.vij.Et vocabitur nomen eius emanuel; quod interpretatur nobiscum deus:quia verbum caro factum habitauit in nobis. Jo.j. Itē per rationem istorum vesanam ergo beata/apl'i euangeliste/patriarche/⁊ prophete/fuissent summe imperfecti:quuꝫ ex gestis ⁊ verbis eorum appareat q̄ circa hec iugiter cogitabāt:immo omnes beati de imperfectione notarētur:qui in diuina essentia vident quotidie omnia sacramenta humanitatis christi:⁊ illa liquidissime cōtemplantur:⁊ in eis ineffabiliter delectanť.vnde ⁊ chori angelorum in sacra illa immolatione adsistunt:⁊ illud altissimum sacramentum pferunt ministerio suo sociandū in celo corpori christi.de cō.di.ij. quid sit sanguis. Preterea via veniendi ad cōtemplationeꝫ diuinitatis est cōtēplatio christi humanitatis que est facilior ⁊ capacior.vnde Jo.j.Deū nemo vidit vnq̄.i.nullus homo simplex:sꝫ vnigenitus qui est in sinu patris ipse enarrauit.i.extra per assumptā humanitatem docuit:illuminando intellectū ad videndum deū. Anima em̄ rōnalis creata fuit in quodam medio habēs extra se mundum se in se/deum supra se. Unde accepit oculū carnis:quo extra se mundū aspiceret.oculum rationis:quo seipsum cerneret.oculum cōtemplationis:quo deū videret. Sꝫ postq̄ tenebre peccati facte sunt super faciem. Gen̄.j.abyssi.i.cordis humani. iuxta illud Hiere.xvij. Prauum est cor hominis:quis cognoscet illud:oculus contemplationis extinctus est:vt nihil videret.oculus quoq̄ rōnis lippus effectus:vt se dubie ⁊ obscure cerneret.solus oculus carnis in claritate remansit. Propter hoc eterna sapiētia in sua natura inuisibilis/facta est in assumpta natura visibilis:vt homo in christo humanitatez oculo carnis cerneret:⁊ per opera diuina que fecit ⁊ facit quasi quodā collyrio oculo cordis illuminato diuinitatē in ipso videret.ac sic totꝰ homo beatificaretur in ipso.vnde ait Luc.x. Beati oculi qui vident ⁊c̄.vt supra dixi.Et ne ab hac beatitudine videamur excludi:qui non vidimus eū in carne presentem:ait Jo.xx.beati qui non viderunt scꝫ corporaliter ⁊ crediderunt cordialiter.Corde em̄ creditur ad iustitiā. Ro.x.xj.q.iij.nolite.quā q̄ ipsuꝫ in hoc altissimo sacramēto corporaliter videamus sub illis visibilibus speciebus latentem si veraciter in ipsum credimus:⁊ propterea ipse nobis in hoc sacramento sui memoriam dereliquit dicēs Luc.xxij.⁊ pre.c. iteratur. Hoc facite in meā cōmemorationem.⁊ p̄.c.si dominum.Clem̄.¶ J i In hoc autē isti Begardi demonibꝰ sunt peiores.demoni em̄ ait dn̄s. Dominum deū tuuꝫ adorabis.in tali latria precipuū deficit: scꝫ dilectio.q: demō nō diligit:q: charitatē pdidit. de pe.di.ij.principium.xvj.q.ij.visis.⁊ vide hic quod no.di.iij.venerabiles,glos.ij.Deutero.vj.Matth.iiij.Sed isti nolunt christum in carne adorare.quum ipse specialiter dicatur deus noster.vt in illo.ꝟ.ps̄.lxvj.Benedicat nos deus deꝰ noster.christus propter humane nature participationez ⁊ redemptionem.Sed possunt dicere isti heretici qd̄ dicitur Jo.iiij.q̄ veri adoratores adorant patrem in spiritu et veritate. ad hoc dicendum est q̄ ideo hoc dicit dominꝰ vt tolleret errorem dicentium deum esse corporeum ⁊ liniamentis distinctum:qui error ponitur .xxiiij.q.iij. quidam .ꝟ.Antropomorphite.quia deus spiritus est. vt ibi dicitur.⁊ p̄.c. Jo.iiij.⁊ filius dei spiritus est:quia deus est. ex̄ de hereti.cum christus.Sed quamq̄ pater incarnatus non sit.de con.distinc.iij.omnis.diuinitas tamen incarnata est in filio toto deo.vnde super illud ps̄.lix. In idumeam extendam .i. mundum sanguineum extendam calciamentum meum.i.humanitatem.dicit Grego.diuinitatem calciatam. Nam filius dei quum sit deus perfectus totꝰ /non concisus/non diuisus:q: indiuisibilis est:incarnatus est.quam incarnationem tota trinitas operta est. vt in pre.c.omnis.⁊ ex̄ de sum.tri.c.j.§.hec sancta.⁊ tota in hoc altissimo per comitātiaꝫ:tres etiam persone ibi sunt per essentiam:per potentiam/ per p̄ntiam/sicut in omni creatura:tm̄ non sunt ibi sub sacramento ⁊ rōne sacramēti.sꝫ sola psona filij icarnati.q: nec pater nec spiritus sctūs

incarnatus est sed filius.de cō.di.iij.c.si.⁊ hoc sacramentū de filio est ⁊ p incarnatione ⁊ passiōis memoria eiꝰ.fit de con.dis.ij.iterať.⁊.c.in christo pater. ⁊ ex̄ de reli.⁊ venera. sanctor.si dn̄m.Clem̄.⁊ per coionē indiuisibilem veraciter est ⁊ per vnionem.vt no.de cō.di.ij.hoc est quod dicimus.⁊.c.cōperimꝰ. Si igitur hi Begardi christi carnem vere manducare desiderant: ipsam carnē veraciter adorent.q: dicit Augu.i ps̄.xcviij. Nemo aūt ipsam carnē māducat:nisi prius adorauerit.de cō.di.ij.accesserunt. In vrbe in quodā monasterio sanctimonialium sancti Laurentij Pamsperne in quo illo tempore manebā.erat quidaꝫ theutonicus qui multū spiritualis videbatur: mihi fuit accusatus de isto errore:q̄ corpus christi nō adorabat qn̄ eleuabatur.Et in predicatiōe tetigi istū errorē cōtra Begardos:de quorum numero ipse erat. ⁊ tunc aderat:quē correxi ad ptē de illo errore:q̄ nullā paceꝫ habebat qn̄ tāgebā in meis predicationibus illos Begardos.q: lupus erat in fabula.nec me libenter videbat.vili habitu se tegebat ⁊ lachrymas habebat.sepe diabolꝰ appentes lachrymas administrat ⁊ raptꝰ.scripsi.s̄.§.feminar.ꝟ.xcviij. in ar. xlvj.i ista scda pte.⁊ se ɔtēplatiuū ⁊ gustantē reputabat.sꝫ xtinā nō esset lupus pelle agnina tectus.si christi nō est: christus eum suum faciat.ex̄ de heretic̄.vt officiū inquisitiōis.§.si vero.Hucusq̄ de Anachoritꝫ ⁊ Begardis cecis ⁊ eorum erroribus dictum sufficiat.

¶ Articulus.liij. A

Gloriosa ciuitas

dei sancta mater ecclesia:postq̄ in te defecerūt anachorite:queramus in te si poterimꝰ inuenire alios religiosos qui veraciter colāt te:⁊ edificent te:⁊ sancta vita ⁊ sciētia illustrent te. Ipsi em̄ a fundamētis fabricauerunt te.nam tota ecclesia primitiua collecta prius Hierosolymis sub apl'is qui caput erant illius sancte religiōis ⁊ fraternitatis/tota erat vna religio. Nam sicut legitur Actuum .iiij.⁊.ij.⁊.xij.q.j.dilectissimis.⁊.c. q: tua .cū.c.se. multitudinis credentiū erat cor vnum ⁊ anima vna. nec quisq̄ eor que possidebat aliquid suū esse dicebat sꝫ erāt illis oia cōmunia.⁊ paulopost.Quotquot em̄ possessores agror aut domorū erant:vendentes afferebant pcia eorum que vendebāt:⁊ ponebant ante pedes aplor.diuidebať aūt vnicuiq̄ put opus erat.Et talis erat tunc tota illa eccl'ia bn̄dicta:quales tempore sanctorum cenobitarū Egypti perpaucos inueniri in cenobijs difficile extitisset vt ait Piamon sanctus anachorita in sua collatiōe de tribus generibus monachorum in li.coll'. Joan.cassi.¶ B De illa etiam eccl'ia Alexandrina sub marco ait Petrus damiani.Tanta sancto marco dn̄s apud Alexandriā gratiam prerogauit:vt omnes qui tunc ad fidei rudimenta cōfluerent/ mox per continentiam ⁊ totius sancte cōuersationis instantiam tamq̄ ad monastice perfectionis fastigium puolarēt. Unde ⁊ in illa ecclesia primitiua tradita fuit forma monastice seu cenobitice vite.iuxta qd̄ glos. Bede dic̄ ibidē.Actu iiij.in textu supra posito.Qui ita viuunt vt sint eis omnia cōmunia in dn̄o:cenobite vocanť. que vita tanto fertilior est:quāto magis statum futuri seculi imitatur:vbi omnia sunt cōmunia. Religiosi aūt illi erant habitu honesti.actione iusti.sermone modesti:cogitatione sancti:affectione puri:intentione recti:puidētes bona nō solū coram deo sꝫ etiā coram omnibꝰ hominibꝰ ij.ad Cor.viij.ad Ro.xij.in fi.xij.q.j.nolo. Sed sicut preteriti temporis religiosi fuerunt ficus dulcissime ⁊ valde bone:ita nostri tēporis Regulares sunt multi ficus amarissime ⁊ valde male.ar.xlvij.di.quātūlibet. Hiere.xxiiij. Ondit mihi dn̄s.Et ecce duo calathi pleni ficis. et.j. ficꝰ bonas/bonas valde: ⁊ ficus malas/malas valde. vnde Augu.in p̄.c.quātūlibet.Sicut non inueni meliores q̄ q̄ in monasterio pfecerūt:ita nō expertꝰ sum deteriores q̄ qui in monasterio defecerūt.ar.ad hoc.Et cum corruunt difficiliꝰ q̄ seculares resurgūt. q: ad l'ram sm̄. Chrysosto. nō ideo dolēt q: peccauerūt:sꝫ cōfunduntť q: suā hic gloriā pdiderūt.de pe.di.j.quis aliqn̄. Un̄ ficte aliqui penitēt ideo non resurgunt.Ad idem de peni.di.j.§.q̄ aūt.ꝟ.si sacerdos(al's est.c.).l.di.vt constitueret.ibi.experti credo aliquorum fictas penitētias ¶ C Nostri quidem temporis religiosi multi similes phariseis:qui in synagoga locum religiosor tenebant:diuisis ab alijs habitu:⁊ exteriori conuersatione similes:tonsuram magnam deferre/habitum suum cōponere/custodire exteriores cerimonias quid sit cerimonia no.xlv.di.q̄ sincera.glos.cerimonia. et obseruantias gloriātur.Sed quid valet religio sine charitate ⁊ pietate q̄ ad omnia valet.j.ad Timo.iiij.xlij.di.§.j.Habitus sine humilitate.Phi.ij.de peni.di.j.c.j.Tonsura sine pauptate:quam designat:xij.q.j.duo.Silētiū oris sine quiete cordis:de cō.di.j.qn̄. Jeiunia cum gastrimargia.xlj.di.q̄squis.de cō.di.v.sint tibi.Psalmodia sine concordia:xc.di.alienus.⁊ cū inuidia.xlvj.di.clericus inuidēs Exterior oratio ⁊ vocalis ⁊ apparens ⁊ interior vagatio de cō.di.j.quando.⁊.di.v.nō mediocriter.xcij.di.cantātes xxxviij.di.sedulo.Sterilis meditatio ⁊ nulla cōpūctio:de pe.di.j.§.hoc idem.in prin.⁊.c.pdixerat.⁊ di.iij.§.Ecce.ꝟ. vidisti(al'.est.c.)nec gemitꝰ nec suspirior emissio:de pe.di.iij.§.his authoritatibus.ꝟ.prima consolatio. Uocalis ⁊ sacramentalis confessio ⁊ nulla mutatio vel correctio. de pe.di.j.nō sufficit.⁊.di.iij.penitentes.cū.c.p̄. Continua missarū celebratio ⁊ vitior augmentatio.de conse.di.ij.q̄ discordat.cū.c.se.⁊.c.sicut iudas.⁊.c.q̄ scelerate.⁊.c.quotidie. Uisitatio ⁊ semp peccator excusatio ⁊ velatio:de pe.di.j.serpens.⁊.§ deniq̄.⁊ di.iij.sunt plures.⁊.c.pluit.⁊ ps̄. cxl.ad excusandas excusationes in peccatis.xvj.q.j.predicator.ex̄ de consue.quāto. Ueritatis lucratiue predicatio ⁊ eiusdem per malam vitā impugnatio.iij.q.vij.§.hoc idē testatur.xxv.di.c.vltimo Corporalis in eundo ⁊ cantando ⁊ comedendo ⁊ seruiendo cōbinatio ⁊ interna diuisio ⁊ reciproca persecutio.j.q.j.multe.xxiij.q.j.vbi sana.xxiij. q.iiij.qui peccat.ꝟ.neq̄ em̄. In choro ⁊ missa benedictio ⁊ extra/⁊ intra in corde maledictio.xxiiij.q.iij.si igitur.⁊ §.sed qui.⁊.c.deus qn̄.xj.q.iij.§. Item Salomon .ꝟ. sicut auis.Detractio.de pe.di.j.homicidiorum. Murmuratio. xc.di.alienus.c.oblationes.xlvj.di.accusatores. Diffamatio.vj.q.j.deteriores.⁊.c.ex merito. Contentio.xc.di.oblationes. Mendaciorum multiplicatio.xxij.q.ij.primū. Cachinnatio/derisio.v.q.v.§. vl.in fi. Subsannatio ⁊ despectio.ps̄.xxxiiij.Subsannauerunt me subsannatione.⁊ idē ⁊ despectio supbis. Pacis labior altrinseca datio ⁊ locutio/⁊ interior cordial' idignatio ⁊ mala cogitatio.ps̄.xxvij. Mala aūt i cordibꝰ eor.De talibꝰ irreligiosis ait dn̄s Sopho.j.Uisitabo super eos q̄ induti sunt veste pegrina. Itē Hiere.ix.Uisitabo super eos qui attonsi sunt coma habitātes in deserto.i.in claustro:q: oēs habent preputiū in scꝫ proprietatem/propriam voluntatem/⁊ carnalem voluptatem.vnde Bern̄.Manet tonsura:vestis necdum mutata est:ieiuniorum regula custoditur:statutis psalliť horis:sed cor eor̄ longe est a me/dicit dn̄s Matth.xv.Esa. xxix.pmiserat em̄ dn̄s ibi i Mattheo:Hypocrite bn̄ de vobis prophetauit Esa.Popl's iste labijs me honorat (al's glorificat me)Esa.xxix Mat.xv.vbi Remigius. Hypocrita dicitur simulator:q: aliud opere simulat/aliud corde gestat. Isti ergo bene. Hypocrite dicuntur : quia sub honore dei terrena lucra sibi accumulare cupiebant. Sic faciunt hodie plerīq̄ religiosi successores phariseoruꝫ in vitijs.contra quos Hieronymus. Ue illis ad quos phariseor vitia deuenerunt. Istiꝰ hipocrytalis tēporis aliqui religiosi irreligiosi.Regulares.i rregulares q: de regula nō curātes.di.iij.regula. Cōuersi puersi: ⁊ ad vitia mūdi reuersi.de pe.di.ij.pēnata. ⁊.c.nō reuertebanť. Cenobite quidam proprietarij sarrabaite.ex̄ de sta.mo. super quodā. Claustrales aliqui regum ⁊ principuꝫ ⁊ Cardinaliū cōmensales. ex̄ de offi.ordina. quāto Monachi gyroua

gi.xvi.q.i.monachi vagantes.⁊.c.legi.⁊ forenses/⁊ aduo
cati/⁊defensores.xvi.q.i.de p̄sentiū.ex̄ de postu.c.ij.⁊ ꝓcu
ratores/⁊ cōductores/⁊ locatores/⁊ mercatores/⁊nūtij
dñoꝝ mundi/⁊ cursores.ad hec ex̄ de syndi.c.i. ex̄ ne cleri.
vel mo.c.i.⁊ ꝑ totū. Cauillosi disputatores/q̄stores ꝑsum
ptuosi/vanigloriosi/⁊ alioꝝ religiosoꝝ cōtēptores.aliqui
paupertatis ꝓfessores:sꝫ hereditatū successores. ⁊ cōtra
eoꝝ sancta statuta vinearū ⁊ agroꝝ possessores. ex̄ de ex.
p̄.nimis.i.⁊.ij.omnibꝰ alijs supbiores:quum deberent ex
vocabulo ⁊ ꝓfessione esse humiliores:pestilētiores/⁊mul
ti mundi carnales possessores:⁊ pauꝑtatis promisse apl'i/
ce in eoꝝ regulis ⁊ statutꝭ p̄uaricatores.aliqui eorū sacre
theologie legum ⁊ decretoꝝ ⁊ aliaꝝ scientiarū ꝓfessores
⁊ vita largiores.Quidā eoꝝ ingredientiū suum ordinem
deceptores:vt prius eis auferāt se ⁊ sua: ⁊ demū ꝓfitean
tur regule inimici.xv.q.i.legi.Quidā ex eis versipelles al
bi exterius nigri interius:quum potius debeat esse con/
trarium.ſm illud Cañ.i. Nigra sum sed formosa. Quidā
vtrāqꝫ vitā simul ꝑticipātes:q̄a mendicantes ⁊ possessio/
nes habentes. contra Cōciliuꝫ ḡnale.ex̄ de religi.domi.
religionū.li.vi.sic hermaphroditi q̄ vtrūqꝫ sexū ꝑticipāt.
iiij.q.iij.§.Itē in criminali.ꝟ. hermaphroditus. Fratres
quidā fratrū ꝑsecutores/diffamatores/⁊ religionū sciſſo
res oblati.xxvij.q.ij.vt lex.Aliqui demonibꝰ immolati/et
cōcupiscētijs mūdi renati/⁊inuoluti facti sunt. Multi ex
eis manū mittentes ad aratrū penitētie/retro aspiciunt
vt p̄.c.pennata.et Luce.ix.Quidā q̄ tectū ascenderūt con
tēplationis ⁊ euangelice ꝑfectionis:mūdi delicias et di/
uitias ⁊ honores tollere descenderūt.contra id Matth.
xxiiij.ex̄ li.vi.de elec.quorūdam.vbi Chrysostomꝰ. Eligi/
bilius erat nudo corpe saluari q̄ intrare in domū vt tolle
ret vestimētū.Spoliantes tunicas/reinduerunt illas. la
uantes pedes/inquinauerūt illos.Cañ.v. Pennata ani/
malia q̄ incesserant/cōtēplatiui religiosi qui mūdo renū
tiauerāt/reuersa sunt.cōtra id Eze.i.Obliti q̄ retro erāt.
Phi.iij.Et qui in āteriora se extenderāt sequētes ad pal/
mā sup̄ne vocationis:que tēporalia sunt requirunt.cōtra
illud quod scribit in.p̄.c.pennata.⁊ ad Phi.iij. Aliq̄ qui
promiserūt saluare animas suas: in mōte fornicati sunt.
Geñ.xix.xv.q.i.inebriauerūt.Et egressi de sodomis.i.mū
do a laude dei muti respicientes retroversi sunt in statuā
salis.Geñ.xix. scꝫ infatuati. qđ ad nihilū valet vltra nisi
vt mittat foras:⁊ cōculcet ab hominibus.i.secularibus.
Quū em̄ viri religiosi qui tenent figurā apl'oꝝ quātū ad
ꝓprioꝝ renūtiationē.xvi.q.i.ex authoritate. ⁊ quibꝰ dñs
dicit.Uos estis sal terre. Matth.v.xciij.di.sacerdotes.de
berent mūdū cōdire lumine p̄dicationis/⁊ exēplo sancte
⁊ ꝑfecte cōuersationis.¶ D Hodie aliqui q̄si sal fatu/
um euanuerunt. vñ sup p̄.verbo Uos estis sal terre/dicit
Hilarius.Est aūt hic q̄rēda ꝓprietas dictoꝝ:quā ⁊ apl'oꝝ
officium ⁊ ipsius salis natura mōstrabit.hoc igit in om/
nem vsum generis humani effectū incorruptionē corpo
ribus quibꝰ fuerit aspersum imptit:⁊ ad omnē sensum cō
diti saporis aptissimū est.Apl'i autē sunt reꝝ celestiuꝫ pre
dicatores:⁊ eternitatis velut satores:merito sal terre nū
cupati.q: per virtutem doctrine quasi eternitati corpora
seruant. Item ibi Remigius.Sal etiam per aquaꝫ in ar/
dorem solis/⁊ per flatum venti in naturā alterā cōmu/
tatur.Sic ⁊ apostolici viri per aquam baptismi ⁊ ardorē
dilectionis ⁊ flatum spiritussancti in spiritualem regene
rationem commutati sunt.Sapientia etiam celestis per
Apostolos predicata:exiccat humores carnalium operū:
aufert fetorem ⁊ putredinem male conuersatiōis:⁊ ver/
mē libidinose cogitationis:⁊ illum de quo dicit propheta
Esa.vltimo in fi.⁊ Mar.ix.Uermis eorum non moritur.
habetur etiam Matth.viij.xiij.xxv.⁊ Luc.xiij. Berñ. sup
illud Matth.xxij.Ibi erit fletus ⁊ stridor dētium. Fletus
erit ob ignem qui non extinguitur.stridor ob vermē qui
non moritur. Item idem. Sunt apostoli sal terre.i.homi/
num terrenoꝝ:qui amando terram terra vocantur. Item

Hieronymus.Uel apostoli sal terre vocantur.quia per ip
los vniuersum hominū conditur genus. Itē Chrysosto.
super Matth.Doctor enim quum fuerit omnibus predi/
ctis virtutibus de quibus dixerat ornatus: tūc est quasi
optimum sal.⁊ totus populus de illo ꝯdit videndo eum
et audiendo. Item Remigius.Est sciendū q: nullū sacri
ficium offerebatur deo in veteri testamento nisi prius cō
dirent sale. Leui.i.q: nullus pōt laudabile sacrificium deo
offerre absqꝫ sapore celestis sapiētie.xliij.di.c.i.ꝟ.per salē.
Itē hilariꝰ. Uerū q: cōuersioni homo subiacet:ideo apo
stolos sal terre nuncupatos monet in tradite sibi potesta
tis virtute persistere:quum subdit. Q si sal euanuerit:in
quo salietur? Hieronymus.i.si doctor errauerit: quomo/
do alio doctore emēdabit? Et Augu. Et si vos per quos
condiendi sunt populi: metu persecutionum temporalium
amiseritis regna celoꝝ:qui erunt homines per quos vo/
bis error auferatur? Alia lr̄a habet si sal infatuatum fue/
rit:ondens fatuos esse iudicādos:qui temporaliū bonoꝝ
vel copiam sectantes/vel inopiam metuentes/ amittunt
eterna:que nec dari pñt ab hominibus nec auferri. Item
Hilarius.Si autē doctores infatuati nil saliant:⁊ ipsi sen
su accepti saporis amisso viuificare corrupta non possint
redduntur inutiles.vñ sequit/Ad nihilum valet vltra: ni
si vt mittat foras ⁊ conculcetur ab hominibus. Hierony
mus.Sal em̄ vt in condimentū ciborum ⁊ ad siccandas
carnes necessarium est:ita alium vsum non habet. Certe
legimus in scripturis vrbes q̄sdam ita victorū sale semi/
natas:vt germen nullū in eis oriretur. Item glos. Postq̄
ergo illi qui capita sunt alioruꝫ defecerint:nulli vsui apti
sunt nisi ad hoc ꝓmittant foras ab officio docēdi. Adde
hic de isto sale qđ scripsi.j.§.Sed contra hoc.ꝟ.ij.patet ex
eo in ar.lviij.Filij israel religiosi vidētes deū in desertum
religionis exeuntes de Egypto de mundo tenebroso car
nes ⁊ pepones cepas ⁊ allia ⁊ cucumeres appetentes.i.
mūdi delectabilia:et super man(alias manhu).i.corpus
christi.de cō.di.ij.reuera.vel rebus sp̄ualibus nauseantes
mente ⁊ vita in Egyptum.i.mundum reuersi sunt.sicut
Numeri.xi.⁊.xiiij.tales ex eis nō intrāt terrā ꝓmissiōis.i.
terram viuentium.lxxvi.di.ieiunium.Cōtra tales religio
sos hodiernos retrogrados Petrus.ij.Pe.ij.c.¶ E Si
em̄ refugiētes coinquinationem mundi in cognitiōe do/
mini nr̄i ⁊ saluatoris iesu christi hi rursus implicati super
antur:facta sunt eis posteriora deteriora prioribus.meliꝰ
em̄ erat illis nō cognoscere viam veritatis: q̄ post agni/
tionem retrorsum cōuerti ab eo qđ illis traditum est san
cto mandato . contingit enim illis illud veri prouerbij.
Prouer.xxvi.Canis reuersus ad suum vomitum:⁊ sus lo
ta in volutabro luti.de pe.di.iij.sunt qui dicunt.⁊.c.irrisor
et.c.inanis. ⁊ di.iiij.si refugientes.⁊ ad Heb.vi. Intermit
tentes sermonem inchoationis christi/ feramur ad eius
ꝑfectionem:non rursus iacientes fundamentū peniten/
tie ab operibus mortuis.de pe. di.iiij intermittentes. Et
sanctius est nō vouere:q̄ votum ꝓut melius pōt nō ꝓ/
ficere.grauius em̄ puniunt qui votū fecerunt. aut fidem
perceperunt: ⁊ votum non ꝑfecerunt: aut in malis vi/
tam finierunt:q̄ illi qui sine voto aut fide mortui sunt:et
tamen bona egerunt opera.xij.q.i. scimus.de pe. di.iiij.§.
finis.Tales cucurrerunt:sed brauium nō habuerūt.quia
ante metam defecerunt.i.ad Coꝛ.xi. Greg.in moralibus
In cassum quippe bonum agitur:si ante terminum dese/
ratur.quia frustra velociter currit:qui prius q̄ ad metam
perueniat/deficit.de peni.di.iij.in cassum.ex̄ de renun.c.i.
vbi de hoc.Tales etiam mortuum baptizauerunt:⁊ mor
tuū iterum tetigerunt.Eccl'i.xxxiiij. Grego.in moral. Ba
ptizantur quippe a mortuo:qui mundant se fletibꝰ a pec/
cato.sed post baptismum mortuum tangit:q̄ culpas post
lachrymas repetit.de peniten.di.iij.baptizantur.Contra
tales etiam dominus in Luca.viij.c.Matth.xiij. In tem/
pore credunt: ⁊ tempore tentationis recedunt. Ber. Ibi
fige tu christiane cursus tui metam ; vbi christus posuit
suam.

suam.Ibi miseri accipiētes ⁊ tenentes clypeū/manum cō
traxerunt quā in sublime porrexerāt: anteq̄ interficerent
oēs habitatores hai.i.vallium.i.mūdi. Josue.viij. Tales
etiā postq̄ peccata planxerūt:vultus mutauerūt.cōtra il/
lud.i.Reg.i. Isti sunt qui mortui mūdo. C.de epis.⁊ cleri.
deo nobis.xvi.q.i.placuit.redierunt ad literā/ad sepelien
dos mortuos huius mūdi.Et in spū tales mortui in pec/
catis iacētes sepeliunt alios mortuos corporales. Mat.
viij.Et cura eorū de mortuis est:vt de eorū cadaueribus
pascātur sicut lupi ⁊ canes de morticinis bestiarū. ꝓpter
sepulturas multi se in inferno sepelierūt. Lu.xvi.¶ Stel/
le etiā scꝫ religiosi nō manētes in ordine/scꝫ aut per apo/
stasiam aut per malā vitam:⁊ cursu suo:de quo. Cucurri
in siti.i.in feruore charitatis/cōtra Sisaram.i.diabolum:
interpretatur em̄ Sisaras exclusio gaudij:non pugnaue
rūt perseueranter. Judic.v. Non em̄ tales religiosi tepefa
cti currūt in siti.i.in feruore sancto ⁊ desiderio.de qua siti
ait dñs Jo.xix.Sitio.Nec viā mandatorū currunt : q: nō
habent cor per charitatē dilatatū.ps̄.cxviij. Uiam māda/
torum cucurri cū dilatasti cor meū. Non currūt post chri/
stū gigantem:q̄ exultauit vt gigas ad currendā viam.ps̄.
xviij.nec cū achimaas currunt per viā cōpendij consilioꝝ
christi de quo.ij.Reg.xviij.vbi dicit. Currens Achimaas
per viā cōpēdij transiuit chusi.Achimaas signat feruē
tes in bono religiosos:qui non cōtenti obligationibꝰ pre
ceptorū extendūt se ad consilia euāgelica. Mat.xix. xiiij.
q.i.§.i.⁊.c.quisquis. vnde interpretat fratris mei assum/
ptio:q: formam illius christi fratris nostri:de quo. ps̄.xxi.
Narrabo nomen tuū fratribus meis:assumūt.post quem
currere debemus. Cant.i.in odorē curremus vnguentoꝝ
tuorū. Ber. Currentem non apprehēdit:q: ⁊ ipse pariter
nō cucurrit. ⁊ ꝓpter hoc dicit Jo.xx.q̄ currebant Petrus
⁊ Joannes simul.i.in charitate. Chusi interpretatur tene
brās me.et signat tepidos religiosos q̄ alios obtenebrāt
exēplo imperfectionis sue ⁊ preuaricationis . Hiere.xiij.
Date dño deo vestro gloriā ante q̄ tenebrescat: ⁊ ante q̄
offendāt pedes vestri ad montem caliginosum. Seneca.
Faciamus qđ in itinere solet fieri.qui tardiꝰ de hospitio
exierunt:velocitate cōpensant morā.vñ de bonis religio/
sis dicit Rom.xij. Spiritu feruētes:dño seruientes. Eccl'i.
xiiij. Nō defrauderis a die bono ⁊ particula bone diei nō
te pretereat.vñ ⁊ Sene. Cum celeritate tēporis vtendi ve
locitate certandū est:⁊ velut ex torrente rapido nec semꝑ
ituro cito hauriendū est. Legit de Tito quū sederet ad
mensam:⁊ recoleret nil strenuū aut memorabile se egisse
die illo:cum gemitu graui ⁊ dolore mensam repulit excla
mās. O amici diē perdidi. Idē nota supra in prima parte
in ar.xlij.ꝟ.item recor. Berñ. Omne tēpus in quo de deo
nō cogitas:te cōputa perdidisse. ⁊ Hiero. Semper aliq̄d
operis facito ⁊c.de cōse.di.v.nūq̄.diabolus enim semper
redit ad domū vacantē:⁊ ibi requiē habet. Matth.xij.de
peni.di.iiij.reuertar vnde.in pre.loco Mat. Inuenit eam
vacantē/ait Rabanus/a bonis operibꝰ ⁊ actibus per ne/
gligentiā:scopis mundatā scꝫ a vitijs pristinis per baptis
Religio est alter baptismus. mū ⁊ religionem:q̄ est alius baptismus:in cuius ꝓfessio/
ne nō simulata remittit deus ꝓfesso cōtrito ⁊ nouitio ꝓ/
ponēti remanere oīa peccata sicut in baptismo : sicut fuit
reuelatū cuidam monacho ab angelo.vt legit in vitis pa
trū. Ornatā simulatis virtutibus ꝑ hypocrisim. Et Aug.
de concordia euangelistarū ait super pre.verbis. Per hec
verba signat dñs quosdam ita creditores vt non possint
ferre laborem continētie:⁊ ad seculū redituri sint. Greg.
etiā.vij.lib.moral.sic ait. Plerūqꝫ etiā fit quū mens ex sui
exordio profectu extollitur:quūqꝫ iam se quasi de virtu/
tibus erigit:seuiēti cōtra se aduersario aditū pandit.tan/
toqꝫ vehemētius in eius cōfractione se exhibet: quāto et
grauius quia vel ad modicū fuerat proiectus dolet. Itē
Job.xxvi. Qui extēdit aquilonē.i.diabolum super vacuū
id est cor otiosum tāq̄ super lectū. Religiosi autē acidiosi
vident sibi lucrifacere diem: si sine opere aliquo totꝰ eis

per inertiam elabatur . Inter em̄ alias infirmitates reli/
giosoꝝ acidia est eis domestica ⁊ familiaris.que a Dama
sceno describitur/afflictio siue tristitia aggrauās. Tales
religiosi designati sunt in Helia:de quo dicit q̄ quū fuge
ret a facie Jezabel in deserto ⁊ proijceret se ad vmbrā iu/
niperi : petijt anime sue vt moreret. Juniperus designat
religionē.quia sub cinere illius cōseruatur ignis per an/
nū:ita ⁊ feruor nouitiorū vsqꝫ ad professionē. Sed multi
proijciunt se ad vmbrā iuniperi:quia torpent a bono ope
re refrigerati a sancto p̄mo feruore:quos angelus.i.gra/
tia excitat monēs vt surgant:⁊ panem subcineritiū com/
edant.i.recogitent christū pro se tot opprobria passum.⁊
hoc cū aqua lachrymarum. Nec semel de christo cogitare
sufficit:sed frequēter donec perueniāt ad mōtē dei Oreb
id est ad mēsam celestis glorie. interpretatur em̄ oreb mē
sa.iij.Reg.xix. Nostris autem tēporibus stelle multe.i. re/
ligiosi qui fulgere cōsueuerant in firmamēto celi.i. eccle/
sie:⁊ noctem huius seculi vita ⁊ doctrina illuminare:ceci
derūt de celo puritatis ⁊ altitudine sanctitatis. Matth.
xxiiij. Unde dies iudicij in ianuis est.vñ Aug.ad Esitium
super verbo pre. Stelle cadent.quoniā multi q̄ gratia ful
gere videbātur:persequētibus cedent ⁊ cadent : ⁊ quidā
fideles fortissimi turbabuntur. Uñ ⁊ hodie veraciter pōt
dici illud Job.xxiiij. Et stelle multe.i. religiosi/non sunt
munde in conspectu eius scꝫ christi:licet munde in conspe
ctu hominū videant. Et licet tales erudire plurimos po/
pulos ad iustitiā videantur:quia tamen eorū vita discor/
dat a doctrina sicut phariseorū.i.q.i.nō quales.xix.di.ser/
ui. Mat.xxiij.non fulgebūt multi ex eis sicut stelle in per/
petuas eternitates. Dani.xij.ex̄ de magistris.c.si.

¶ Articulus.liiij. A

HUnc vero ad reli/
giosorū omniū singulatim vitia descen
damus:vt ex vitijs virtutibus cōtrarijs
xxij.q.i.cum renūtiatur. virtutes eoꝝ ad
quas tenent clarius cognoscātur.¶ Et
primo in vitio ꝓprietatis offendūt multipliciter ⁊ trans/
gressione paupertatis.⁊ hoc tripliciter ⁊ diuersimode in
ingressu/⁊ progressu/⁊ egressu. Et primo in principio cō
uersionis quidā eorum nō plene se expropriant:sibi redi/
tus loculos ⁊ aliā supellectilē infideliter reseruātes:sicut
Ananias ⁊ Saphyra vxor eius. Act.v.xxiij.q.viij.legi.⁊.c.
petrus. Contra tales mystice in Deut. precipitur.xx.c.si ꝗ
Judic.vij.⁊.i. Machab.iij. Si q̄s est homo formidolosus
⁊ corde pauido:nō egrediatur ad bellū:reuertatur in do
mū suā ne pauere faciat corda fratrū suorū:sicut ipse per/
territus est. ꝓpter qđ Jo.cassi.in.iiij.lib.de institutis renū
tiantiū ait in p̄mo.c. De illo qui renūtiat diligētia summa
perquiritur ne de pristinis facultatibꝰ suis inhereat ei vel
vnius minimi contagiū. Sciunt em̄ patres sub monaste/
rij disciplina diuturnū esse non posse:sed nec humilitatis
quidem aut obediētie apprehensurū esse virtutē: nec illa
cenobij paupertate ac districtione contentū fore:si in con
sciētia eius pecunie quantulūcūqꝫ latitauerit.sed vbi pri/
mū exorta fuerit quelibet occasionis cōmotio: fiducia sti/
pis illius animatū cōtinuo de monasterio velut funda ro
tante fugiturū.¶ B Unde Mat.iiij.ibi. Relictis reti/
bus. Greg.in homil.v.euangelistarū. In quo affectū po
tius debemus pēsare q̄ cēsum. Multū enim reliquit:qui
sibi nihil retinuit.multū dimisit:qui cū re possessa concu/
piscentijs renūtiauit.a sequētibus ergo tāta dimissa sunt
quanta a nō sequētibus concupisci potuerūt. Et Chrys.
ibi in homil. Tante igitur ꝓmissioni crediderunt: et per
sermones quibꝰ sunt capti/crediderūt se alios posse pisca
ri. Item idē super Matth. Hoc igit cupientes secuti sunt
omnibus relictis.in quo nos docuerūt quia nemo potest
terrena possidere:⁊ perfecte ad celestia peruenire . Item
in eo.c. Matth.iiij. Illi aūt relictis retibus ⁊ patre secuti
sunt eū. Chrys.super Matth. Tria em̄ sunt que relinque/

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

re debet q̄ venit ad christū.Actus carnales:q̄ p retia pisca
tionis signant.Substantia mūdialis:per nauē.Parētes:
per patrē.Reliquerunt ergo nauē: vt fierent ecclesiastice
nauis.xxiiij.q.j.nō turbatur.gubernatores. Reliquerunt
retia:vt nō pisces afferrent ad ciuitatē terrenā: sed hoies
ad celestē.Reliquerūt vnū patrem: vt spirituales patres
omniū fierēt.ij.q.vij.qualis.Item ibi Hilari⁹.Eis igitur
artē ⁊ patriam domū relinquētibus docemur christū se-
cuturi ⁊ secularis vite solicitudine ⁊ paterne domus con
suetudine nō teneri.Item Luce.v.⁊ Matth.ix.dicitur de
Mattheo.Et relictis oībus surgens secutus est eum.Itē
Matth.xix.Si vis perfectus esse:vade vende oia que ha
bes:⁊ da pauperibus.vbi Remigius.Notāda sunt verba
ista.Non em̄ ait dn̄s vade ⁊ manduca oia que habes.sed
vade ⁊ vende.⁊ nō ait aliqua:sicut Ananias ⁊ Saphyra:
sed oia.⁊ pulchre subiūgit/que habes.illa em̄ habemus:
que iuste possidemus.illa ergo que iuste possidemus: vē-
denda sunt.que vero iniuste:sunt erogāda illis q̄bus fue-
rint ablata.xiiij.q.vj.si res.de peni.di.v.falsas. Nec ait/da
proximis aut diuitib⁹ a quibus accipies similia. Mat.v.
sed da pauperibus.Item ibi Hiero.cōtra Vigilantiū he-
reticū.Q autē Vigilantius asserit eos melius facere qui
vtūtur rebus suis:⁊ paulatim fructus possessionū paupe
ribus diuidūt:q̄ illos q̄ possessionibus venūdatis semel
oia largiuntur:nō a me ei sed a dn̄o respōdebitur.Si vis
perfectus esse:vade ⁊ vende ⁊c̄.Iste quē tu laudas secun
dus aut tertius gradus est:quē ⁊ nos recipimus.xxx.dist.
§.Item hec scripsimus. dūmodo sciamus prima secūdis
⁊ tertijs preferēda.Itē Genadi⁹ de ecclesiasticis dogma-
tibus.Bonū est enim facultates cū dispensatione paupe-
ribus erogare.melius est p intentione sequēdi dn̄m insi-
mul donare:⁊ absolutū solicitudine.lxxxvj.dist.non satis.
egere cū christo.Item eo.c.Matth.xix.Ecce nos reliqui-
mus oia.ibi.Chrys.in homil.Qualia omnia o beate Pe-
tre:arundinē/rete/nauim:oia quidē hec dicis non pp̄ter
munificentiā:sed vt per interrogationē hanc inopum in-
ducat plebē.quia em̄ dn̄s dixerat/Si vis perfect⁹ esse ⁊c̄.
ne dicat aliquis inopū.Quid ergo si nō habuero nō pos-
sum esse perfectus.interrogat Petrus:vt tu inops discas
qm̄ in nullo hinc diminut⁹ es.Qui em̄ claues regni celorum
accepturus erat:pro ijs qui ibi sunt iā confidit:⁊ pro orbe
terrarū vniuerso interrogat.Contra tales imperfecte re-
nūtiantes/Jo.cassi.in.vij.li.de spiritu philargyrie sic ait.
Quāobrem si euangelico precepto volumus obedire: ac
apl'orum ac totius illius ecclesie p̄mitiue seu patrū q̄ vir-
tutibus ac pfectioni eorū nostris tēporibus successerunt/
imitatores existere:nō nr̄is definitionib⁹ acq̄escam⁹ de h
tepido ac miserabili statu pfectionē nobis euāgelicā pol-
licentes:sed illorū sectātes vestigia circūuenire nosmet-
ip̄os minime studeamus.⁊ ita monasterij disciplinā insti
tutionēq̄ pariter expetamus: vt in veritate renuntiem⁹
huic mūdo:nihil ex ijs que cōtempsim⁹ infidelitate nos
retrahente seruātes:quotidianū victum non recondita
pecunia sꝫ labore pp̄rio eleemosynis aut sumptibus mo-
nasterij cōquiramus.fertur em̄ sanctus Basilius cuidam
dicto torpore torpēti dixisse:qui quum renuntiasse se dice-
ret huic mūdo:quedā de facultatib⁹ pp̄rijs sibimet reser-
uauerat:nolens exercitio suarū manuū vel sumptum ce-
nobij sustentari. Et senatorē inquit somnolente pdidisti
et monachū non fecisti.Ad faciendā istam plenam renū-
tiationē facit.lxxxvj.di.nō satis.℟. Itē dominus.ibi.Sed
relictis omnibus in disciplinā se propheticā daret.xij.q.j.
c.ij.℟.ois vero.⁊ ℟. Ananias autē.⁊.c.clericus.⁊.ca.quia
tua.⁊.c.scimus.⁊.c.nolo.⁊.c. non dicatis.⁊.c. expedit. ibi.
omnia sua.⁊.c.certe.xiiij.q.j.§.j.et.j.q.iij.siquis.xvij.q.vlti
ma.§.sed notādum.Scdo quidā etsi a principio pfecte re-
nuntient:deficiente feruore ad illud scilicet pecunias vel
alias facultates quas renuntiauerant reuertunt. Horū
primogenitus fuit Judas scarioth Apl's:qui post renū-
tiatione loculos cōpilabat:⁊ fur erat ⁊ latro.Jo.xij.xxiij.

q.iiij.c.ij.⁊.iij.Contra tales facit.xvij.q.iiij.sunt qui opes.
⁊.§.sed notandum.⁊.§.si.¶ Tertio quidā qui erant
in mundo paupes cōuertunt:⁊ repefacti in religione/ma
xime q: ex eis aliqui nō pp̄ter deum sed propter haben-
das expensas quas nō habent in mundo cōuertuntur:eti
am illud renuntiauerūt:⁊ quod in mundo nō habebant/
habere in ordine moliunt: pauperes in mundo/ diuites
in religione.Et qui in mūdo vix fm̄ Hieronymū rugien-
tem ventrem pane filigineo aut de milio saturare poterāt
nunc in religione similaginē ⁊ mella fastidiūt.xij.q.ij.glo
ria.Squallidi ⁊ famelici ⁊ nudi in mundo/in ordine deli
cati/in Cātic.audire/impinguati dilatati Deutero.xxxij.
⁊.x.paribus⁊ mutatorijs vestimentorū sicut Naaman sy
rus.iiij.Reg.v.coopti viuere moliunt:humiliati in mūdo
⁊ incogniti/in ordine exaltati:⁊ regibus ⁊ principibus fa
miliares ⁊ cogniti.Horū Giezi seruulus paupculus He
lisei pater est.qui in gl'ia pphetie sui dn̄i successisset: nisi
deceptus philargyria a Naamā syro curato de lepra a suo
domino Heliseo duo talenta ⁊ vestimenta duplicia acce-
pisset.pp̄ter qd̄ lepra Naaman ei ⁊ eū sequētibus giezitis
vēdentibus sacramētorū ⁊ beneficiorū grām adhesit.iiij.
Reg.v.j.q.j.cito.⁊.c. qui studet.⁊ legit ⁊ no. ex de simo.fi-
cut p certo.in fi.Contra tales religiosos Hieronym⁹ ad
Nepotianū loquēs ironice ait.Sunt ditiores monachi q̄
antea fuerāt seculares. possidebāt opēs sub christo pau-
pere quas sub locuplete diabolo nō habuerūt. ⁊ suspiret
eos ecclesia diuites quos tenuit mūdus ante mendicos.
vn̄ experientia manifesta probat digniores fructus pnie
agere magnos viros⁊ diuites expropriatos intrantes or
dinem:q̄ pauperes ⁊ mendicos.q: puriori intentione in
trant:⁊ pfectius presumunt mūdo renuntiare. ⁊ bonum
vel malum principiū in huiusmodi renūtiationib⁹ multū
facit.quia vix bono exitu pagunt:que malo sunt pricipio
inchoata:⁊ ecōuerso.lxj.dist. miramur.j.q.j. principatus.
De isto triplici genere religiosorū pp̄rietariorū loquitur
Jo.cassi.in.vij.li.de spū philargyrie vt dictū est s̄. De tali-
bus etiā loquitur Paphūtius in collatiōe de tribus abre
nūtiationibus in libro collatio. Jo.cassi.dicens. Si ergo
ij qui perfecte istas terrenas ⁊ visibiles abdicant facultā
tes:antiqua vitia retentantes ad illam apl'icam charitā-
tem quā describit Apostolus.j.ad Cor.xiij.Silinguis ho
minum ⁊c.⁊ de peni.dist.ij.§.euidenter ⁊c.peruenire non
possunt:quid illi de semetipsis iudicare possunt qui anti-
quas pecuniarū sordes cum infidelitate pristina reten-
tantes/nudo tm̄ sibimet autumāt monachorū vocabulo
gloriandū.De hoc etiam triplici genere auaritie religio-
sorū dicit Serapion in collatione sua de.viij.principalib⁹
vitijs in libro coll'a.Jo.cassi.q philargyrie.i.amoris pecu
nie monachorum tria sunt genera. Primū qd̄ renūtian-
tes diuitijs ac facultatibus suis plene spoliari non sinit.
Scd̄m qd̄ ea q̄ ab eis dispersa sunt vel indigētibus distri
buta:resumere eos maiori cupiditate psuadet. Tertium
qd̄ ea que nec antea quidē possederāt/ desiderari acquiri
ve cōpellit. Item Nilus monachus de.viij.vitijs capitali
bus in.iiij.vitio de philargyria ait.Amor pecuniarū radix
est oim malorū.est em̄ idolorum seruit⁹. Ephe.v.⁊ radix
oim malorū.j.Timo.vj.xlvij.di.bonorum.de pe.di.ij.§.ex pte
missis.⁊ alit vt panes nequissimi ceteras passiones.Qui
cupit abscindere vitia: radicē abscindat. manente enim
auaritia nihil proficit. onustus monachus quasi nauis
onusta ⁊ in tempestate fluctuū.vij.q.j.sciscitaris.i. tenta-
tionum facile mergitur. vt em̄ cumulata nauis p singu-
los vndarū ictus obruit: sic multa possidēs solicitudini-
bus.nihil possidens monachus viator expeditus:⁊ in oi
loco inueniens diuersorium:⁊ quasi aquila ad celsitudi-
nem peruolans. Apo.iiij.p̄s. Sicut aquila tunc descēdit
ad escā:qn̄ cōpellit necessitas.multa possidens monach⁹
curis secularibus prepeditur:⁊ quemadmodum canis/
catenis innectitur. ⁊ si migrauerit: memoriam eorū que
reliquit/secum defert;⁊ de onere grauissimo et pondere

Monachorum auaritia infecta.

inutili dimisso stimulatur tristitia. Si mors aduenerit:
miserabiliter relinquit presentia. Migrat anima:⁊ ocu-
lus eius non abscedit a terrenis negotijs.inuitus trahit:
sicut mancipium fugitiuū.diuidit a corpore:⁊ a passioni-
bus nequaq̄ diuidit.prudēs monachus corporis necessi
tatem attēdit:⁊ nō adulabitur pp̄ter voluptatem vētris
diuitibus. neq̄ in seruitutē rediget mentē liberā diuitijs
multis.sufficiunt quippe manus eius subministrare cor-
pusculo.de cōse.dis.v.nunq̄.maledictus qui facit simula-
crū.j.q.j.cū omnis.⁊ collocat in occulto:similiter ⁊ qui ha
bet auaritie passionē.vterq̄ adorat qd̄ non prodest simu
lacrū.hucusq̄ Nilus.Item Climacus inclytus archimā-
drita mōtis synai. Pauper monachus mūdi dn̄s deo sui
curam credens ⁊ per fidē omnes possidēs seruos. Paup
vir in oratione mūdus.Amans vero possidere imagines
materie ⁊ delectationes cōcupiscentie adorat ⁊ venerat.
Qui contriti in obediētia sedent:ab auaritia sunt alieni.
Ex quo em̄ corpus tradiderunt ⁊ propriā volūtatem. xij.
q.j.nolo.⁊.c.non dicatis.qd̄ de reliquo propriū possident?
Nō appareamus infideliores volucribus o monachi. nō
enim solicite sunt ille:neq̄ cōgregant.Matth.vj.non de-
ficiūt fluctus mari:neq̄ auaro ira ⁊ tristitia.Amator pos-
sidendi/pro acu vsq̄ ad mortē pugnat. Non erat in Job
vestigiū auaritie. hinc omnibus priuatus/imperturbat⁹
mansit.Job.j.Omniū malorū radix auaritia dicit.j. Ti-
mo.vj.xlvij.di.bonorum. Nam furta ⁊ odia ⁊ inuidias ⁊
dissensiones ⁊ inimicitias ⁊ cōturbationes ⁊ vltiones ⁊
memoriā malitiarum ⁊ incompassiones ⁊ crudelitates ⁊
proditiones ⁊ homicidia ipsa facit.vna virtute oia predi
cta preterita ⁊ presentia vitia effugantur.ipsaq̄ vocatur
aprospachia.quod est nō diligere aliquid vitiose. eādem
vero parit gustus dei/experientia/⁊ sciētia/⁊ cura satisfa
ctionis exitus.Auarus euāgelij Matth.xix. subsannator
⁊ voluntari⁹ preuaricator.Qui possidet charitatē disper
git pecuniā.j. Jo.iiij.Cū charitate ⁊ pecunia viuere/deci
pere se est.Vidi pauperes pecunijs ditatos in pauperum
spiritu.Matth.v.⁊ cōuersatione ⁊ alimento exhibitis.⁊
prioris quidē ipsorū penurie hi huiusmodi sunt obliti.vi-
de supra eo.℟.iij.Amator pecuniarū monachus vt cōgre
get nimis laborat:⁊ vitando otiū.i. laborādo auaritiam
incurrit:quia pp̄ter hoc laborat.Qui vicit auaritiam:aut
charitatē possidet:aut solicitudines recidit. hucusq̄ Cli-
macus in gradu.xvj. de victoria auaritie et celesti cursu
paupertatis. In vitis patrū. Quidā diues renuntiare vo
lens/sed tentus a cogitationibus subito iactans oia vesti
mēta nudus cucurrit ad monasteriū.Et ait dn̄s vni seni.
Surge ⁊ accipe athletam meū.Et obuiauit senex illi nu-
do:⁊ dedit ei habitum monachalē: ⁊ dicebat alijs fratri-
bus veniētibus ad eū pro suis cogitationibus. De renun
tiatione autē hunc fratrem requirite:quia ego ad mensu
ram renuntiationis eius necdū perueni. Itē ibidē.Quū
quidā renuntiasset mundo:⁊ partim sua dedisset paupe-
ribus:⁊ partim sibi retinuisset:⁊ venisset ad beatū Anto-
niū:mandauit ei beatus Antonius q̄ portaret carnes cū
corpore nudo.quo id agente aues ⁊ canes tam corpus q̄
carnes vnguibus ⁊ dentibus lacerarunt.⁊ dixit ei Anto-
nius.Quicūq̄ renuntiant seculo:⁊ volunt habere pecu-
nias:sic a demonibus lacerantur.Itē quū parentes in te
stamēto magnā hereditatem reliquissent sancto Arsenio
anachorite Romanorū olim nobilissimo:⁊ testamentū ei
allatū fuisset in Egyptū de Roma: ille rūpere voluit nisi
portans caput quidē perdere timuisset.Et ait Arsenius.
Ego ante illum huic seculo sum mortuus.⁊ noluit videre
qd̄ esset in testamēto:sed reddidit portitori. Idem cuidā
fratri volenti duos solidos retinere pp̄ter corporis infir-
mitatem/senex vidēs voluntatem eius dixit.Retine.De-
inde senex ab eodē fratre stimulato in conscientia de illis
solidis respondit.Non est bonū tenere plus q̄ necesse est
corpori.duo ergo solidi sunt spes tua.⁊ si cōtigerit vt per-
eant:nunquid deus non cogitat de nobis? P̄s.liiij. Jacta

ergo cogitationem tuam super dominū:qm̄ ipsi.Sap.vj.
Matth.vj.cura est de nobis. Idem respōdit Machari⁹
Abbati Theodoro tres habenti codices p suo iuuamine
et ad prestandū alijs:Melius est nihil habere.vn̄ ⁊ dict⁹
Theodorus vēdidit eos:⁊ precium dedit pauperib⁹. Itē
Serapion sidonius solū euangelium possidēs/ vendidit
illud:⁊ dedit pauperibus:dicens illud verbū. Venūdaui
quod mihi semper dicebat.Matth.xix.Vende omia que
habes:⁊ da pauperibus. Item quū quidam rogaret quē-
dam Abbatē recipere eleemosynā noluit/dicens.Opera
manuū mearū me pascunt.p̄s.cxxvij. Labores manuum
tu.man.de cōse.di.v.nunq̄.Quū autem persisteret distri-
buens:vt saltē reciperet ⁊ pauperib⁹ erogaret:respondit.
Dupliciter verecūdia est mihi:quia nō indigens suscipio:
⁊ alienū pbēs vane glorie subiacebo.Dixit senex. Tribu-
latio ⁊ paupertas sunt monachi ferramenta.Dicebat Ab
bas Paulus.Si plus q̄ necesse habet monachus in cella
habeat:frequēter cogitur de cella egredi:⁊ a demone de-
cipi.Dixit senex fratri volenti aliqua congregare p senec-
ta.Aut habe christū:⁊ cogitat de te:aut pecunias ne mē-
dices. Ergo tuū est eligere deū vel māmona. Matth.vj.
xiiij.q.v.§.Sed hoc dicebat Agathon discipulo suo.Ne ta
le aliquid acquiras qd̄ fratri petenti dare te pigeat:⁊ per
hoc/mandatū dei transgrediaris.Macharius iuuit furē
qui apportabat que in cella habebat ad carricādum aial
cū multa patientia dicens. Nihil in hunc mūdum intuli-
mus.j.Timo.vj. Dn̄s dedit dn̄s abstulit. Job.j.⁊.ij. Quū
quidā frater furaretur frequēter cuidam magno seni id
qd̄ in cella habebat:senex sciens/non illud arguebat: pu-
tans q̄ necesse erat illi.habebat ergo senex magnā penu-
riam panis.quū autem moreretur:⁊ videret illū fratrem
furem:osculatus est manus ei⁹/dicens.Gratias ago ma-
nibus istis: quia pp̄ter eas arbitror me iturū in regnum
celorū.Fur aūt cōpunctus in hoc strenuus monachus fa
ctus est ex actib⁹ quos vidit in illo.Dicebat senex q̄ Laza
rus solū quia cū gratiarū actione paupertatē portauit:⁊
de diuite nō murmurauit:in sinu Abrae suscept⁹ est. Luce
xvj. Idem dicebat q̄ nihil oportebat cogitare nisi de timo
re dei:nec de corporali necessitate ante tēpus. Matth.vj.
Quia Zacharias absente abbate Syluano suo sepē deie
cit:⁊ fecit hortū maiorem. Regressus Syluanus ⁊ vidēs
dilatatū hortū voluit recedere:nisi sepes in loco suo prio
ri fuisset reposita.Dixit senex fratri. Si prestas alicui num
mos semel tantū repete ab eo:⁊ si nihil dat:nihil ei dicas.
Et si cogitatio tua tibi fuerit inopportuna ad repetendū
dimitte eā crepare: tantūmodo fratrem tuū ne cōtristes:
q: monachus es.Abbas Theodorus tria sup multos ser
uauit:scꝫ nihil possidere/abstinere/⁊ homines fugere.Di
xit Sincletica patrissa.Perfectum bonū est nihil habere.
sicut em̄ fortia vestimēta dū calcantur:⁊ pedib⁹ sepius re-
uersantur:incādidant:ita fortis anima per voluntariam
paupertatē amplius cōfirmatur.Rogatus presbyter ere
mi a quodā/vt aurū reciperet p fratribus:respondit. Nō
opus habēt.Tunc ille posuit sportam cū pecunia in egres
su ecclesie:quā nemo fratrum tetigit:sed nec aliq̄ inspexe
runt.Senex vestitus tantū sacco lineo/intrās desertū vi-
dit sub quadā petra viridem herbā ⁊ hominē nudū pascē
tem:qui tentus fuit a sene:sed q: nudus erat fugit ab eo.
Quumq̄ senex clamās curreret post eū: dicens/Expecta
me:q: pp̄ter deum sequor te.ille nudus respōdit. Et ego
propter deū fugio te.Senex aūt vt eum pertingeret/pie
cit a se saccum quo erat indutus.qd̄ quū vidisset ille:expe
ctauit eū:⁊ dixit ei.Quoniā proiecisti materiā mūdi a te:
⁊ ego te expectaui.Quidā obtulit cuidā seni pauperi pe-
cuniā:dicēs.Habe pecuniā:quia senuisti:p expensis. Cui
ille rn̄dit.Tu post.lxx.annos auferre mihi nutritorē meū
venis?Ecce multū tēporis habens in infirmitate mea ni
hil indigui:deo tribuēte ⁊ pascente me.⁊ nō acquieuit ac-
cipere:dicēs/Ecce modicas palmulas habeo quas ope-
ror:⁊ facio plectas ex eis:⁊ mā duco panem.Iterū iuerūt

Universidad de Deusto Biblioteca

ad domū cuiusdam vidue cum filijs suis: ⁊ quū pulsarēt ostiū: cucurrit filia nuda ad ostiū. mater vero/ q: erat candidatrix: iuerat ad opus. ⁊ dabant filie vestimentū ⁊ nūmos: ⁊ noluit accipere: dicens venisse matrē suā: ⁊ dixisse sibi. Cōfide filia: q: voluit deus: ⁊ inuenio opus qđ facio hodie vnde habeamus victum nostrum. Et quū venisset mater ei⁹: rogabāt eam vt acciperet aliqd: ⁊ noluit dicēs. Ego habeo nutritorē deum meū: ⁊ vos vultis eū tollere a me. Illi autē cognoscentes fidem eius glorificauerunt deū. Ista etiam duo proxima exempla posui supra in. §. ex quo sponsa. in ar. li. ℣. venerunt. cū. ℣. seq. Serapion sidonius dedit cuidā petenti amictum suū: ⁊ alteri frigescenti tunicā. ⁊ sic remansit nudus. ⁊ interrogante quodā abbate/ Quis te spoliauit? tenens euāgelij librū ⁊ ostendēs ei respondit. iste. Matth. xix. ibi. Uade ⁊ vende ⁊c. Quum pauperes venissent ad quādam ciuitatē p agape eleemosyna cōmuni. xlij. di. c. j. dormiētibus alijs erat quidam habēs tantūmodo mattam. i. stoream de iuncis vel palmis cuius medietatē sibi substernebat: ⁊ medietate cooperiebatur: erat eñ tunc ibi frigus validū. Et quū exijsset quidā frater ad vrinandū: audiuit submurmurātem illum et gementē de frigore: ⁊ consolabatur seipsum dicens. Gratias tibi ago dñe. quanti eñ sunt modo diuites in custodia: qui etiā in ferro sedent: aut pedes habēt in ligno constrictos: quiq; vrinam suā libere nō faciunt. ego aūt velut imperator sum extendens pedes meos: ⁊ vbi volo ambulo. Quod verbū audiens ille frater/ narrauit alijs: ⁊ edificati sunt. Quidā frater de macria moriens. c. solidos dereliquit. Macharius Pambo Isidorus ⁊ ceteri seniores patres sancto loquēte in eis spiritu/ decreuerūt infodiendos esse cum dño suo: dicentes/ Pecunia tua tecū sit in perditionē. Act. viij. j. q. j. qui studet. c. eos. c. petrus. Ex quo tantus terror per totā Egyptum cūctos monachos inuasit: vt vnū solidum dimisisse grande apud eos sit crimen. Idē fecit beatus Greg. de Iusto monacho q in morte tres aureos reliquit: quos secum sepeliri fecit beatus Greg. vt narrat in lib. dialogoꝝ. ⁊ ex de sta. mona. cum ad monasteriū. Narrat etiā in. iiij. lib. dialogorū de Isaac de Syria: qui dicebat. Monachus q in terra possessionem querit: monachus nō est. sic qppe metuebat paupertatis sue securitatē perdere: sicut diuites auari solēt perituras diuitias custodire. Qd aūt religiosi approbatā religionē profitētes propriū in speciali aut peculiū habere non possint: a primitiua ecclesia credentiū ortum traxit: ⁊ deinde ab vniuersali eccl'ia institutū est. ad hoc. xij. q. j. c. dilectissimis. c. quia tua. ⁊. c. scimus. ⁊. c. duo. c. nolo. c. non dicatis. xvij. q. j. ananias. xviij. q. j. c. j. ⁊. q. ij. abbates. liiij. di. abbati. ex de of. or. quanto. de testa. q: ingredientibus. de regu. ex parte. de sta. mo. c. ij. ⁊. c. sup quodā. ⁊. c. cū ad monasteriū. j. rñ. ⁊. §. fi. vbi de hoc. de accusa. ex pte. ⁊. c. olim. Et q: propriū habere nō possunt in speciali: ideo nec cōtractus facere possunt ad veros dños pertinētes suo noie: sicut vēdere/ emere/ donare/ permutare/ locare/ conducere/ testari/ transigere/ vel pacisci/ alienare sine licētia/ aliqd recipere. vt pre. c. abbati. ℣. de hoc. ex de reb. ec. alie. nulli. C. de epis. ⁊ cleri. aut ingressi. xix. q. vlti. q: ingrediētibus. ⁊ pre. c. nolo. ⁊. c. nō dicatis. Adde hic qđ scripsi de istis contractib⁹. j. in. §. offendunt. ℣. ⁊ quia vt sepe. in ar. lxvj.

¶ Articulus. lv. A

Porro omnis religio potest habere propriū in cōmuni. vt pre. c. dilectissimis. ⁊. c. quia tua. cū si. Excepta regula ⁊ statu fratrum minorum: qui nō possunt habere propriū: etiam in cōmuni. vnde in eorū regula cōtinetur. Fratres nihil sibi appropriēt: nec domū/ nec locum/ nec aliquā rem ⁊c. Fratres dicit: nō frater. q. d. tota illa cōmunitas: nō frater specialis. q: de hoc nō erat dubiū: sicut nec de alijs religiosis qui nō habent propriū in speciali. sicut superius est probatum: prime in. §. pre. in fi. Qr aūt talem statū elegerit beatus Franciscus crucis christi signaculo insignit⁹/ ⁊ ab ecclesia multipliciter approbatus: patet pmo per Greg. ix. qui fuit tēpore beati Francisci sibi familiaris/ ⁊ in condendo ac regulā confirmando sibi specialiter adstitit. vt ipse restatur in declaratione regule: in qua sic determinat dicens. Preterea quū in ipsa regula cōtineatur expresse q fratres nihil sibi appropriēt: nec domū/ nec locum/ nec aliquā rem: ac ipsi processu tēporis cōtaminari timeant ordinis paupertatē: presertim quū iam dixerint aliqui pprietatem mobiliū pertinere ad totū ordinem in cōmuni: nobis fuit humiliter supplicatū vt in hoc animarū dignosceremur prouidere periculis ⁊ totius ordinis puritati. Dicimus itaq; q nec in cōmuni nec in speciali debēt proprietatem habere: sed vtēsilium ⁊ librorum ⁊ eorū mobilium que licet habere/ ordo vsum habeat ⁊ fratres: sm q generalis minister vel puinciales ministri disponēdum duxerint. his vtantur saluo locorū ⁊ domorū dominio illis ad quos noscit pertinere. hec Greg. nonus. qui in eadem declaratione dicit se ex familiaritate speciali quā habuit cū beato Francisco nosse eius intentionē. Itē Innocentius quartus ⁊ Alexander quart⁹: vt dñs Io. papa. xxij. recitat in sua cōstitutione/ quia quorūdam. in suis declarationibus sic definierūt. Dicimus insuper q quū in ipsa regula cōtineatur expresse q fratres nihil sibi appropriēt: nec domū/ nec locū/ nec aliquā rem: q nec in cōmuni nec in speciali debēt proprietatem habere. sed locorū ⁊ domorū ac vtensiliū librorum ⁊ eorū que licet habere: ordo vsum habeat ⁊ fratres: sm q generalis minister ⁊ puinciales ministri ordinandū duxerint his vtantur. Itē Nicolaus tertius in sua declaratione que ponitur ex de ver. sig. exijt. §. verū. lib. vj. sic definit dicens. Uerū condecens fuit ei professioni que spōte deuouit christū pauperem in tanta paupertate sectari: omniū abdicare dominiū: ⁊ rerum sibi cōcessarū necessario vsu esse contentā. nec per hoc q pprietatem vsus/ ⁊ rerū cuiuscūq; dominiū a se abdicasse videtur: simplici vsui omnis rei renūtiasse cōuincitur. Et infra nihilominus dicit sic ad hec. Quū fratres nihil sibi in speciali acqrere vel eorū ordini possint: etiā in cōmuni. Item Clemēs quintus in sua declaratione in Uiennēsi cōcilio edita/ ⁊ inter clementinas posita. exiui de paradiso. ex de ver. sig. sic dicit. Proinde quū vir sanctus paupertatis pmisse in regula modū exprimēs dixit in eadē. Fratres nihil sibi appropriēt. nec domū/ nec locū/ nec aliquā rē: sed tāq aduene ⁊ peregrini in hoc seculo/ in paupertate ⁊ humilitate dño famulantes/ vadant pro eleemosyna confidenter. sicq; declaratū per nōnullos predecessores nostros Romanos pōtifices/ hanc expropriationē intelligi debere tā in speciali q in cōmuni. ppter quod ⁊ rerū omnium cōcessarū ⁊ oblatarū ⁊ donatarū fratribus/ quas ⁊ quarū vsum fratri scilz ordini vel ipsis fratribus licet habere: proprietatē ⁊ dominiū in se ⁊ Romanā ecclesiam receperunt: dimisso ipsis fratrib⁹ in eis tātūmodo vsu facti simplici. Ecclesia etiā declarauit in decre. pre. exijt. §. Porro istū fuisse statū christi viā perfectionis tradētis ⁊ suorum apostolorū. Hec est etiam illa altissima paupertas de qua beatus Frācīscus loquitur in regula. Nihil eñ tam proprium veri ⁊ euāgelici pauperis: q nihil ppriū nec singulatim nec cōiter possidere. ⁊ huic portio/ sicut dicit Ambrosius/ de⁹ est. xij. q. j. cui portio. ⁊ habēs talis victū ⁊ vestitū ad suū vsum his cōtentus est nudā crucē nudus sequens. xij. q. j. clericus. ⁊. c. duo. ⁊. q. ij. gl'ia. x. q. ij. eps. ¶ B Apli eñ post apostolatū/ ⁊ precepto eis dato a dño de nō habēdo es in zonis ⁊ argentū ⁊ aurū/ ⁊ vt ederēt q apud illos erāt vbi predicabāt: propriū nō habuerunt. vt probat pre. c. dilectissimis. ⁊ no. xij. q. j. vidētes. ⁊. xvj. q. j. ex auctoritate. ⁊. xvij. q. iiij. §. notādum. in glos. tito ⁊ eugenio. Et sup illo ℣bo/ Accepit eā discipul⁹ in suā. Io. xix. dicit magister in historia scho. sup verbo suā. quasi suā habēs matrē vel in suā vel in cōmunione rerū suarum. tñ nihil creditur habuisse propriū.

Fratres minores nihil habent proprij.

sed quū esset beata virgo cū Apl'is: iste specialē curā ei⁹ habebat. hucusq; historia scho. quū ipsa mater christi nihil etiā penit⁹ haberet: sicut ait Chrys. xxvij. q. ij. si eñ. Itē super illud Act. iij. Argentū ⁊ aurum nō est mihi. magister in historia scho. sic ait. Non erat suū qđ reseruabat in vsus pauperū: qui reliquerāt patrimonia sua proijciētes oia ante pedes apostolorū. Si eñ clerici in rebus ecclesie vsuarijs ⁊ nō pprie vsufructuarijs cōparantur. de hoc supra in. §. vlti. hic quero. ar. xxix. vt legit ⁊ no. xij. q. j. res ecclesie. ⁊. c. eps ecclesiasticarū. ⁊ ex de pecu. cleri. c. vlti. ⁊ ex de testa. quia nos. glos. clerici. ⁊ de pig. c. vlti. in glos. vsufructus. multo potius religiosi vsu nudo vtuntur absq; pprietate ⁊ dominio. vt no. xij. q. j. dilectissimis. in glos. ergo aliquis. ⁊. c. non dicatis. in glos. nūquid. quo vsu in veteri testamēto vtebantur sacerdotes ⁊ leuite in sacrificijs ⁊ oblationibus. dñs enim speciale dominiū retinuit sacrificiū ⁊ oblationem rerū ecclesiasticarū. j. q. iij. saluator. ⁊ no. xij. q. j. expedit. ℣. hoc tenet Hug. ⁊ Uinc. ⁊ Archi. idem. Uñ Deut. xviij. scribitur. Non habebūt sacerdotes ⁊ leuite et qui de eadē sunt tribu partē cū reliquo populo: quia sacrificia dñi ⁊ oblationes eius comedūt. ⁊ Eccl'i. xlv. de sacerdotibus dicit. Sacrificia dñi edent que dedit illi ⁊ semini eius. Ex qbus patet q dominiū speciale ⁊ pprietatis sacrificiorū ⁊ oblationū fuit dñi: ⁊ nō ministrorū: licet vsus esset ipsorū. Quia sacrificia inquit dñi: ⁊ nō sua. ⁊ oblationes inquit ei⁹ non suas comedūt. Uñ ⁊ soli mares ⁊ in sanctuario solo poterāt comedere ea: et nihil aliud de eis poterāt facere. vt ptz Numeroꝝ. xviij. c. ⁊ Matth. xij. Et licet oia generaliter quoad generale dominiū sint dei: q: dñi est terra ⁊ plenitudo ei⁹. ps. xxiij. di. viij. quo iure. tñ sacrificia ⁊ oblationes specialiter quoad speciale dominiū ⁊ immediatū/ fuerunt dei: inquantum deus ipsa sibi specialiter retinuit ⁊ reseruauit in signum pprij ⁊ immediati dominij. ad hoc faciūt optime. xvj. q. j. quoniā. ibi. In vsu trāsierint monachorū. xij. q. j. q abstulerit. ibi. christi pecunias. ⁊. c. nulli. ibi. sanctūsanctoꝝ. glos. i. ad vsum sanctoꝝ sacerdotum pertinet. ⁊. xxiij. q. vij. quod aūt. ibi. que habebant. glos. non intelligas iure dominij. ⁊ ibi. sed nostra. glos. i. ad seruandum nobis data. xvj. q. vij. omēs decime. ibi. dñi sunt. ex de deci. tua nobis. ibi. Quas dñs in signū vniuersalis dominij sibi reddi precepit: suas esse decimas ⁊ primitias asseuerās. ex de pben. cū sm. ibi. de patrimonio Iesu christi. ⁊ de ver. signi. causam carpenti. vbi de hoc tenet Ber. ⁊ ex de elec. cū ex eo. §. pinde. ibi. de christi patrimonio sublimatis. vbi hoc tenet Io. an. facit etiā. xvj. q. j. in canonib⁹. ⁊. c. reuertimini. ibi. q: fraudastis me parte mea. ¶ Habuerūt etiā apostoli post apostolatū vsum cōcessum absq; pprietate ⁊ dominio: qualē habent pauperes a dñis inuitati seu vocati ad suas mēsas. diuites eñ inuitantes nō concedūt cōmuniter oē dñium propriū ⁊ immediatū quod habēt alimentorū appositorꝝ quoniā vt plurimū non cōcedunt eis potestatē nec dominiū ipsa distrahēdi alienandi ⁊ asportādi: sed tantū edendi ⁊ bibēdi. qđ tamē dominiū ipsi diuites immediate habēt in eis: ⁊ pauperes inuitati solū vsum nudū concessum quū comedunt ⁊ consumūt. ⁊ de isto vsu nudo qđ pōt separari a dñis loquitur p eal. c. dilectissimis. ibi. cōmunis vsus ⁊c. Act. iiij. ibi. Nec quisq eorum aut nostrū de his q possidebāt aliquid suū esse dicebat. Sicut eñ sm Aug. j. de doctrina christiana. abusus est illicit⁹ vsus: ita vsus acceptus cōiter erit licitus vsus: per locū a contrario sensu: quo christus vsus est. Mat. v. de dilectione amici/ ⁊ odio scdm. l. inimici. ⁊ ex de his que fi. a prela. cū in apostolica. vbi de hoc. Si eñ licitus vsus nō est proprie vsus: illicit⁹ vsus non est pprie abusus. per locū a cōtrario. q: cuilibet speciei proprie vsus/ correspōdet ex opposito aliqua species ppria abusus. vsus aūt illicitus in quacūq; materia est pprie abusus. ex de elec. qđ sicut. §. j. ibi. abusiue. ⁊ vsus licitus in quacūq; materia est pprie vsus. ad qđ bene facit qđ legit ⁊ no. xij. q. j. duo sunt. ibi. sed nō nisi ad vsum. ⁊ in fi. glos. que incipit/ phibetur. ibi. ⁊ dic nō nisi ad vsuz. i. nō abusum. De quadruplici specie vsus no. xxxij. q. j. nō enim. glos. j. Et adde hic qđ scripsi. j. in. §. rursus ad finē. ℣. Itē de separatione. in ar. lvj. Item sicut religiosi habētes proprium in cōmuni/ habēt vsum separatū a pprietate: ⁊ possunt cōsumere bona etiā vsu cōsumptibilia: non vt ppria sua/ sed vt ppria cōmunitatis illi⁹ vbi sunt. vt pre. c. dilectissimis. ⁊ vt fratres minores possunt habere vsum quēlibet separatū a proprietate: cuius pprietas Romane ecclesie erat olim: ⁊ nūc dantiū: ppter extrauagantē quā fecit papa Io. xxij. cōtra fratres minores. q incipit/ ad conditorē. ex quo scdm ecclesiā non possunt habere etiā proprium in cōmuni. vt pre. c. exijt. ⁊. c. exiui. sic ⁊ apl'i habuerūt vsum separatū a pprietate que erat ecclesie primitiue. vt pre. c. dilectissimis. Sicut etiā filiusfamilias habet vsum separatū a pprietate que est patris in peculio pfectitio: ff. de acqui. pos. l. qcqd. ⁊. l. j. §. Itē acquirimus. ff. de regu. iur. filiusfamilias. ⁊ seruus a pprietate que est dñi: q: vestis quā habet de peculio dñi est. ff. de peculio. illud vestimentū. ⁊ seruus nō possidet ea q sunt in peculio. ff. de acqui. pos. seruus. ⁊ no. de hoc. xij. q. j. non dicatis. in glos. nūquid. Sicut ergo paterfamilias est psona cōmunis in domo: et dñs est persona cōmunis in dnio. xxiij. q. iiij. duo. ⁊ filiusfamilias ⁊ seruus vtūtur rebus eorū: sic ⁊ apostoli ⁊ fratres minores (vt dictū est) vtūtur rebus ecclesie generalis. ⁊ tamen licet vtatur qlibet apl's vel frater minor rebus ecclesie generalis: vel ali⁹ religiosus rebus sue cōmunitatis specialis: non pptcrea in vsu rei illius pprietari⁹ est: nec in re illa quā potius detētat q possidet. vt no. pre. c. dilectissimis. quia qđ vniuersitatis est vel cōmunitatis: illud non est cuiuslibet. xij. q. ij. q manumittit. ⁊ no. xij. q. j. §. fi. in glos. falsum dicit. ⁊ in textu. ibi. cū de cōmuni null⁹ dicat hoc meū est. ⁊ ar. ad hoc op. q magis dicitur meum qđ per probitatem meā quesiui: q quod per antecessores meos habui. legit ⁊ no. ff. de capti. l. si qs in bello. Et dicit lex. Cum dicimus suū vel ipsius: dño damus actionem. ⁊ cū dicimus in alterius locū: de dño intelligendū est. ff. de relig. l. ij. §. in locū. ⁊ no. de postu. pre. c. j. in glos. bona. Nō obstat. Act. xij. qđ dixit angelus ad Petrū. Calcia te caligas tuas. ⁊ quod dixit. Circūda tibi vestimētum tuū ⁊c. q: in scriptura sepe dicit aliqd alicuius/ nō quoad dñium et proprietatē: sed quoad officiū cōmoditatis ⁊ necessitatis. sicut est illud. j. Reg. xx. Apparuit vacuus loc⁹ Dauid: qui locus nō dicebat Dauid quantū ad dominiū pprietatis: q: quoad dominium erat Saulis: eo q in mēsa regis Saulis haberet specialē locū in sedēdo sibi deputatum. Sic est illud Mat. xxvij. de cruce saluatoris. Angariauerunt quēdam vt tolleret crucē eius/ scz christi. q crux non dicebat in speciali christi quantū ad dominiū pprietatis. sed quoad suppliciū passionis ⁊ officiū redēptionis. Sic ⁊ calige ⁊ vestimentū Petri dicebant eius ab angelo: nō quoad dominiū proprietatis: sed quoad officiū necessitatis corporalis seu vsum necessitatis. Itē facit p ista separatione vsus a pprietate in cōsumptibilibus. Luc. xix. ibi. Quare nō dedisti pecuniā meā ad mensam: ⁊ ego cū vsuris exegissem eā: ex quo videt q seruus habuit vsum pecunie: ⁊ dñs dominiū: ⁊ tamē pecunia cōputatur inter ea que vsu cōsumūtur. legit ⁊ no. ex de pig. c. vlti. Item facit ad hoc illud Aug. in lib. de questionib⁹ euangelij: ⁊ ponit in glos. or. ad Rom. viij. c. Omnia vestra sunt: nō dñio sed vsu. sicut res dñi famuloꝝ sunt: nō dominij potestate: sed vtendi facultate: qua vtunt eis ad victū aut ornamētum aut aliud hmōi. hec. glos. accepta ab Aug. Itē super illud ad Phil. vlti. c. Misistis mihi in vsum. glos. or. preter quē nihil in rebus querendū est. Item Hiero. ad Nepotianū dicit q christus alieno cibo vtebat. Item Greg. in homi. sup euangelia/ parte. ij. Ad se venietibus dñs precipit vt renūtiemus nostris: q: q ad fidei agonē venimus/ luctamen cōtra malignos spūs sumimus. nihil aūt proprium maligni spūs in hoc mundo possidēt. nudi ergo cū nudo

Universidad de Deusto Biblioteca

luctari debemus:quia si vestitus ꝙs cũ nudo luctetur: ci-
tius ad terrá deijcitur:q: habet vñ teneatur.quid em̃ sunt
terrena oĩa:nisi quedá corporis indumenta:qui ergo ad
certamen ꝓperat:vestimenta abijciat: ne succumbat.hec
Greg. ¶ Nec possit obijci de.c.Melchiadis pape.xij.q.j.
futurá.ꝙ apostoli non sunt adepti predia in Judea:quia
futurá ecclesiam in gentibus preuidebát:ergo ea habere
poterát.non sequit.q: Melchiades intelligit ꝙ apl'i non
sunt adepti predia ꝓ ecclesia ipsa quá preuiderunt futurá
in gẽtibus:nõ pro seipsis.q: apl'i pro seipsis nõ plus sunt
adepti predia in gẽtibus ꝙ in Judea.sed nec illa fuit cau
sa principalis ⁊ vniuersalis:sed particularis ⁊ accessoria
Quia ratio principalis ⁊ literalis fuit:vt solis vite neces-
sarijs alimẽtis.s.⁊ regumẽtis cõtenti.j.ad Tim.vj.xij.q.j.
eps.deo liberius vacarent:euãgelio expeditius instarẽt:
mũdo exẽplarius coruscarent:⁊ vniuersorũ necessitatibꝰ
prõptius ministrarent atq; prouiderent.que quadruplex
ratio tãgitur in textu. Ut deo liberiꝰ vacarẽt/⁊ perfectiꝰ:
et euãgelio expeditius instarẽt.ideo scribitur Act.ij.c. de
illa multitudine.Erant aũt pseuerantes in doctrina apo
stolorũ ⁊ cõmunicatione fractiõis panis ⁊ orationibus.
Ut mũdo exẽplarius coruscarent. ideo scribitur ibidem.
Fiebat autẽ omni anime timor:⁊ metus magnus erat in
vniuersis. Ista triplex ratio tangit simul in fine eiusdẽ c.
vbi scribit.Quotidie quoq; perdurantes vnanimiter in
tẽplo ⁊ frangẽtes panes circa domos sumebát cibum cũ
exultatione ⁊ simplicitate cordis/collaudantes deũ ⁊ ha
bentes gratiá ad omnẽ plebẽ. Quarta ratio: vt vniuer-
sorũ necessitatibus prõptius ministrarent. tangitur Act.
iiij.c.vbi scribit ꝙ nec quisq; erat egẽs inter eos: ⁊ ꝙ vni-
cuiq; ꝓuidebatur prout opus erat. He fuerũt pncipales
cause quare apostoli ꝓ multitudine credentium in iudea
non fuerũt adepti predia . Nõ dicit ergo Melchiades ꝙ
apostoli ꝓ seipsis non sunt adepti predia in iudea:q: pre
uidebát seipsos trásituros ad gẽtes:sed ꝙ nõ sunt adepti
predia in Judea q: preuidebát ecclesiá futurá in gentibꝰ.
Non est ergo verũ salua reuerẽtia ꝙ apostoli in Judea li
cite potuerũt ꝓ seipsis recipere predia. quia vt scribitur
Matth.xix.Si vis perfectꝰ esse:vade ⁊ vende oia que ha
bes:⁊ da pauperibꝰ.quod de predijs inter alia necesse est
intelligi:vt ptz manifeste ex textu vbi scribitur de illo iu-
uene ꝙ erat multas habẽs possessiones. Quinta stante
apice apostolice perfectionis/apostoli nõ poterát pro se-
metipsis in speciali nec in cõmuni quantũ ad ipsorũ com-
munitatẽ propriá/predia recipere nec retinere in Judea
nec in gẽtibus.q: si vis perfectꝰ esse:vade ⁊ vẽde oia que
habes: ⁊ da pauperibus. ⁊ nõ retineas tibi/nec portes ad
me/inquit:sed da pauperibꝰ.⁊ ita causa precisa ẽm euan-
gelistá quare apostoli nõ receperunt pro seipsis predia in
Judea:fuit q: possessio ⁊ ꝓprietas prediorũ nõ stabat cũ
apice apl'ice perfectionis. Itẽ apl's Paulus q fuit princi
paliter ad gẽtes missus:⁊ nõ ad Judeos:vt ipse testatur
ad Gal.j.scribens Timotheo.j.ad Timo.vj.ait.Habẽtes
alimenta ⁊ q̃bus tegamur/his contenti simus.xxiij.q.j.§.
his ita.℣.ad hec callida.xij.q.j.eps. Hec ergo sufficientia
apostolica ⁊ limes apl'ice perfectionis ꝓ se ⁊ pro suis pfe-
cte secratoribus fuit esse contentũ victu ⁊ vestitu:que vsu
cõsumuntur:⁊ nihil vltra querere.q: habentes inquit ali
mẽta ⁊ q̃bus tegamur his contenti sumus.⁊ ita recipere
predia ⁊ ipsa tenere nõ stat cũ apostolica perfectione. Itẽ
quũ Petrus dixit in sua ⁊ oim apostolorũ persona . Ecce
nos reliquimus oia.Mat.xix.si post talem relictionẽ vni
uersalẽ maxime rerũ immobilium/predia habuissent:ma
num ad aratrũ posuissent primo:⁊ postmodũ retro aspe-
xissent:⁊ regno dei apti nõ fuissent.Luc.ix.vñ sup Ezech.
j.c. super verbo illo Pennata aialia minime reuertuntur
quũ incedunt: Greg.dicit.q: predicatores sancti sic a ter
renis actibus ad spũalia transeunt:vt ad ea que relique-
rant vlterius nullatenus reuertãtur.de peni.di.ij.penna-
ta.Item q̃bus nõ licuit ex sua ꝓfessione passim ⁊ indiffe-
renter pecuniá possidere ⁊ portare:eis nõ licuit predia re
cipere ⁊ retinere.quia ꝓ quocũq; tempore licet alicui pre
dia recipere vel retinere:ꝓ eodem tẽpore licet eidẽ mul-
to magis pecuniá aliquá recipere vel possidere. sed apo-
stolis non licuit ꝓ seipsis tẽpore predicationis pecuniá re
cipere vel portare quicq̃d sit de alio tẽpore. sicut ptz Luc.
ix. Mar.x.ibi. Nolite possidere aurũ/neq; argẽtum/neq;
pecuniá in zonis vestris:nõ peram in via/neq; duas tuni
cas/neq; calciamẽta/neq; virgam. vbi Hiero. Si enim sic
predicát/vt preciũ non accipiát:superflua est auri ⁊ argẽ
ti nummorũq; possessio. ná si habuissent:viderent nõ cau
sa salutis hominũ/sed causa lucri predicare. Itẽ Chryso.
ibi. Per hoc ergo preceptũ primo q̃dẽ discipulos facit nõ
esse suspectos:scdõ ab omi eos liberat solicitudine:vt va-
catione omnẽ tribuant verbo dei:tertio docet eos suá vir
tutem.hoc nẽpe eis ⁊ postea dicit Luc.xxij.Nũquid aliq̃d
defuit vobis:qñ misi vos sine sacculo ⁊ pera? Itẽ Hiero.
Qui aũt diuitias detrũcauerat: que per aurũ ⁊ argentũ
⁊ es signantur:propemodũ ⁊ vite necessaria amputat:vt
apostoli doctores vere religionis q instituebát oĩa dei
ꝓuidentia gubernari:seipsos ostẽderẽt nihil cogitare de
crastino. Matth.vj. Item ibi glos.nec pecu.in zo.⁊c̃. Duo
sunt genera necessariorũ.vnũ quo emũtur necessaria:qd
intelligit per pecuniam in zonis. Aliud ipa necessaria:qd
intelligitur per peram. Sequit. Neq; duas tunicas. Hie-
ro. In duabus tunicis duplex mihi videtur innuere vesti
mentũ.non ꝙ in locis Scythie ⁊ glaciali niue rigẽtibus
vna q̃s tunica debeat esse contentus.sed ꝙ in tunica vesti
mentũ intelligamus:ne alio vestiri aliud nobis futurorũ
timore reseruemus. vñ ⁊ Aug. Curam ꝓhibuit:ne quisq̃
eorũ preter eam quá esset indutus/aliá portandam puta-
ret:solicitus ne opus esset:quũ ex potestate illá possit ac-
cipere.sic etiá intelligit de calciamentis. Neq; calciamẽta
Hiero. Et plato etiá precepit illas duas corporis summi-
tates esse veládas.neq; assuefieri debere mollitie capitis
⁊ pedũ.quũ enim hec habuerint firmitatem:cetera robu
stiora sunt. Sequit. Neq; virgam.q̃ em̃ habemus auxiliũ
baculi:presidiũ cur queramus.xj.q.iij.ira. Itẽ Remigiꝰ.
Ostendit dñs in his verbis q: sancti predicatores reuo-
cati sunt ad primi hois dignitatẽ:qui quádiu celestes pos
sedit thesauros:ista nõ concupiuit. sed mox vt peccando
illa amisit:ista desiderare cepit. Item Chrys. Felix est au
tem ista cõmutatio.ná pro auro ⁊ argento ⁊ hmõi accepe
runt potestatem curandi infirmos:suscitádi mortuos: et
alia huiusmodi.vñ non a principio dixit eis. Nõ possidea
tis aurũ vel argentũ.sed quádo dixerat Matth.x. Lepro
sos mundate:demones eijcite. ex quo ptz ꝙ angelos eos
ex hoibus(vt ita dicam)constituit:ab omni soluens vite
huius solicitudine:vt vna sola detineantur cura/q est do-
ctrine:a qua etiá eos soluit dicens Matth.x. Neq; solici-
ti sitis q̃d aut qual'r loquamini . qd videt valde etiá one-
rosum ⁊ graue:hoc maxime leue eis ostẽdit ⁊ facile. Nihil
enim est ita iocundũ vt a cura ⁊ solicitudine exutum esse:
⁊ maxime quũ possibile fuerit ab hac erutos in nullo mi-
norari deo presente ⁊ ꝓ omnibus nobis procuratore effe
cto. Hiero. Et quia quodámodo nudos ⁊ expeditos ad
predicandũ apostolos miserat:⁊ dura videbatur cõditio
magistrorũ:seueritatem precepti sequẽti sentẽtia tẽpera-
uit dicens. Dignus est em̃ operarius cibo suo. Matth.x.
xij.q.ij.quicũq;.q.d. Tantũ accipite quantũ in victu ⁊ ve-
stitu vobis necessariũ est.vnde Apl's.j.ad Timo.vj. Habẽ
tes victum ⁊ vestitũ his contẽti simus. x.q. ij. episcopus.
⁊ alibi. Cõmunicet. Gal.vj.xiij.q.j.§.j.is qui catechizatur
ei qui catechizat in omnibꝰ bonis:vt quorũ discipuli me-
ruunt spũalia/consortes faciát eos carnalium suorum.ex
de censi.cum apostolus.xiij.q.j.§.j.non in auaritiá: sed in
necessitatẽ. Item Aug. Non est ergo venale euangelium
vt pro tẽporalibus predicetur. si em̃ sic vẽdunt: magnam
rem illi vendũt. Accipiant ergo predicatores sustentatio
nem/necessitatẽ a populo:mercedẽ dispensationis a deo.

non em̃ a populo redditur quasi merces illis q sibi in cha
ritate euangelij seruiũt:sed táq; stipendium datur quo vt
possint laborare pascátur. Item Mar.vj. Et precepit eis
ne quid tollerẽt in via:nisi virgam tantũ:nõ peram/neq;
panẽ:nec etiá in zonis es:sed calciatos sandalijs:⁊ ne in-
duerẽtur duabus tunicis.vbi Beda. Tanta em̃ predica-
tori in deo debet esse fiducia:vt pñtis vite sumptꝰ ꝙuis
nõ prouideat: tñ hos nõ sibi deesse certissimo sciat.ne dũ
mens eius occupatur ad tẽporalia: minus alijs ꝓuideat
eterna. Item Chrys. Hoc etiá eis dñs precepit:vt per ha
bitũ ostenderent quantũ a diuitiarũ desiderio distabant.
Item Theophilus. Instituẽs etiam eos per hoc non esse
amatores munerũ:⁊ vt videntes eos predicare pauper-
tatẽ acquiescant:quũ apostoli nihil habẽt. Cur vero dicit
Nisi virgam tantũ/intelligit Aug.q: per potestatẽ a dño
acceptam que virge noie signata est:etiá que non portan
tur nõ deerunt. Cur vero Mat.x.c. ⁊ Luc.ix.c. cõmemorat
dñm dixisse discipulis vt nec virgam ferrẽt/intelligit idẽ
Aug.i.nec minimas quidẽ res. Item Amb. de sancto Jo
seph.⁊ est.xj.q.iij.ira.ij.ibi. Dñs Jesus mittens ad euáge-
lizandũ discipulos/misit eos sine auro ⁊ argento/sine pe
cunia/sine virga:vt ⁊ incentiua litis ⁊ instrumenta eripe-
ret vltionis. Quod dicit Mar.vj.c.de sandalijs intelligit
Aug.i.soleis:vt pes neq; tectus sit desuper:nec nudus ad
terrá.i.nec occultetur euágeliũ:nec terrenis cõmodis in-
nitatur. Item Chrys. Mat.x.c.⁊ Luc.ix.c.non calciamen
ta neq; baculũ portare permittit.qd ostendit sanctissimũ
esse. Marcus vero baculũ iubet assumere:⁊ sandalijs cal
ciari.quod dictum est permissiue. ¶ Sexto per superiora
patet ꝙ nõ licuit apostolis alicubi predia recipere nec re-
tinere aliquo tẽpore.quia quũ sepe ⁊ frequenter predica-
rent:si tẽpore predicandi non licuit eis predia retinere:⁊
alio tẽpore licuisset:tũc oportuisset eos tota die sicut mer
catores predia vendere ⁊ cõmutare.qd de apostolis senti
re est incõueniens ⁊ euangelio contrariũ: presertim quia
quum essent de ecclesia primitiua:in qua nullus habebat
propriũ singulatim. vt.xij.q.j.dilectissimus.⁊ illius eccle-
sie capita propriũ non potuerũt dispersi per mundũ vlla-
tenus possidere.vñ Aug.in homilia.c.xix. super illud Jo.
Accepit eam discipulus in suá. Quam suá:quũ reliquisset
oia? Suscepit Joánes matrẽ domini in suam:qui nõ pre-
dia. q nulla ꝓpria possidebat:sed officia que ꝓpria dispẽ-
satione exequẽda curabat. Propterea religiones mendi
cantiũ predicatorum ⁊ minorũ que potestatem recipiẽdi
⁊ retinẽdi predia a se abiecerũt:vt christo pauperi in pau
pertate altissima famularẽtur. vt ex̃ de excel. prela. nimis
iniqua.⁊.c. nimis praua. essent nulle et vacue: si apostoli
quos imitantur in paupertate altissima/ potuissent licite
predia recipere ⁊ tenere.nõ enim in paupertate altissima
christo cũ apostolis famularent:si apostoli potuissent pre
dia recipere ⁊ tenere:que ipsi a se penitus abiecerunt.

¶ Articulus.lvj. A

ITem ꝙ simplex fa-
cti vsus seu actus possit separari a dñio:
⁊ participari ⁊ cõmunicari in rebus con
sumptibilibus : dñio apud verũ dominũ
remanente:ptz per beatũ Clementem in
prima epistola ad beatũ Jacobum de beato Petro sic di-
centẽ. Frequẽter inter vosmetipsos cõmunem cibum ve-
strũ mensamq; faciatis.⁊ inquantũ vnusquisq; preualet:
crebro panes ac sales suos cum suis fratribus sumat. Et
parũ post. Propter quod cõmunes facite cibos vestros
cum ijs qui ẽm deũ fratres sunt.vt per hec tẽporalia offi-
cia pacis ⁊ charitatis fructibꝰ gaudia eterna mereamini.
de hoc etiá Act.ij.c. Erant autẽ omnes perseuerantes in
doctrina apostolorũ ⁊ cõmunicatione fractionis panis.⁊
j.ad Cor.x. Unus panis ⁊ vnum corpus multi sumus:ná
omnes de vno pane ⁊ de vno calice participamus. Item
ꝙ apostoli oia reliquerint quantũ ad proprietatẽ nedum
in speciali sed etiá in suo cõmuni/patet in pre.c.xix. Mat.
Ecce nos reliquimus omnia.quoniá apostoli nõ minus
perfecte oia reliquerunt:ꝙ iuuenis ille cui christus dixit.
Uade ⁊ vende omnia que habes: ⁊ da pauperibus. eo.c.
Mat.habita reliquisset:si christi cõsilium seruasset.⁊ hoc
patet:tũ quia Petrus dixit predicta verba. Ecce nos reli
quimus omnia.occasione illius iuuenis: vt patet in eo.c.
Matth.tũ quia apostoli non fuerũt minus expropriati a
mundo vniuersaliter:ꝙ ille iuuenis fuisset expropriatus
ab habitis:si christi consiliũ seruasset. Sed christꝰ cõsuluit
illi iuueni ꝙ omnia que habebat relinqueret quantũ ad
abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij:⁊ non solum quantũ
ad affectionẽ ⁊ curam eorũ.quia mandauit sibi ꝙ omnia
habita venderet ⁊ daret pauperibus. vẽdita autẽ ⁊ pau-
peribus erogata non remanent amplius quoad ꝓprieta
tem ⁊ dominiũ:quia nemo potest retinere quod vẽdidit.
j.q.j.qui studet.ergo similiter apostoli omnia reliquerunt
quoad proprietatẽ ⁊ dominium:⁊ non solũ quantum ad
affectionẽ ⁊ curam eorum . Nec tamen ꝓpterea sequitur
ꝙ apostoli omnia reliquerunt quoad vsum necessarium:
quoniam relinquere omnia quod vsum necessarium sine
quo homo nõ potest viuere:nõ est perfectionis:sed imper
fectionis/fatuitatis/⁊ impossibilitatis. ex̃ de verb.signi.
exijt.§.porro.lib.vj. Relinquere aũt omnia quoad ꝓprie
tatem ⁊ dominiũ est perfectionis.vt ptz.xiiij.q.j.§.j.⁊.j.q.
ij.si quis. Item ⁊ hoc patet ex circũstantijs sequentibus:
quoniá post illa verba Petri. Ecce nos ⁊c̃. christus intu-
lit. Et omnis q reliquerit domũ/aut agros/aut fratres/
aut vxorem/aut sorores/propter nomen meũ: centies tá-
tum accipiet : in hoc tẽpore domos agros fratres ⁊ soro-
res:⁊ in futuro vitam eterná. vt patet Mar.x. vbi Theo-
philus. Uide igitur hec i apostolis. Multe em̃ mulieres
erant solicite de eorum cibo ⁊ vestimẽtis: ⁊ ministrabant
eis:similiter ⁊ patres ⁊ matres plurimas habuerunt: scz
eos qui eos diligebát. Sed ⁊ Petrus vná relinquens do
mum/postmodũ omniũ discipulorũ domos habebat. Ex
quibꝰ colligitur euidenter ꝙ verba Petri premissa. Ecce
nos reliquimus oĩa. quoad proprietatem ⁊ dominium
sunt intelligẽda:quoniá apostoli non minus perfecte oia
reliquerunt ꝙ christus cõsequenter intulerit dicendo. Et
omnis q reliquerit domũ fratres ⁊ sorores aut agros ⁊c̃.
quod etiá patet:q: apostoli nõ minus perfecte omnia re-
liquerũt:ꝙ christus eorũ exemplo induceret alios ad re-
linquendũ sua ꝓpria.sed verba christi predicta intelligũ-
tur quantũ ad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij:⁊ non
solũ quantũ ad affectionem ⁊ curá:quia dicere ꝙ ois qui
reliquerit aut domos aut agros quantũ ad affectionẽ ⁊
curá/retinendo sibi ꝓprietatem aut dominiũ/centies tá-
tum accipiet:domos scz ⁊ agros in hoc tẽpore : nihil esset
penitus dominij.q: quoad q̃d deberet centies tantũ acci
pere in hoc tẽpore:ex quo sibi proprietatẽ ⁊ dominiũ reti
neret? Aut quoad ꝓprietatẽ aut quoad vsum.non quoad
ꝓprietatẽ:quia illa sibi retinuerũt. Non quoad vsum:q: si
nõ reliquerũt proprietatẽ:multo minus reliquerũt vsum
necessariũ.ergo verba christi ⁊ ꝑ consequẽs verba Petri
quoad abdicationẽ ꝓprietatis ⁊ dominij sunt intelligen
da:⁊ non solũ quantũ ad affectionem ⁊ causam. vñ super
dicta verba Petri. Ecce nos reliquimus oia. Matth.xix.
glos.interlinearis dicit.etiam voluntatẽ habendi.⁊ super
illa verba Luc.xviij.c. Ecce nos dimisimus oia.dicit glos.
interlinearis.etiá voluntatẽ habẽdi.⁊ ita ẽm vtráq; glos.
authenticam/non solũ reliquerunt seu dimiserũt omnia
quoad ꝓprietatẽ ⁊ dominiũ:sed etiam dimiserunt(quod
plus est)voluntatẽ habendi que nũq; habuerunt nec ha
buissent. Itẽ ex alijs circũstantijs hoc apparet. q: eo mo-
do Petrus dixit Ecce nos reliquimus omnia.quo modo
per oppositũ christus dixit de mũdi possessoribus . Mat.
xix.⁊ Mar.x. Cur difficile qui pecunias habent regnũ dei
introibunt.vbi Chrys. Dixit autẽ dominus hoc discipulis
pauperibꝰ existẽtibus ⁊ nihil possidẽtibus:instruens eos

Universidad de Deusto
Biblioteca

inopiā non erubescere:⁊ quasi excusando eis respondēs
pro eo ꝙ nihil eos habere cōcesserat:sequitur in Marco.
Discipuli aūt obstupescebant in verbis eius. Manifestū
est em̄ quoniā inopes existentes ꝓ alioꝝ salute dolebant.
Patet aūt hoc tn̄ quia Petrus dixit predicta v̄ba respon
dēdo ad verba christi.tn̄ quia apostoli nō minus perfecte
mundū reliquerūt:ꝙ christus per verba predicta induce-
ret homines ad mūdi contēptum.sed verba christi predi-
cta/Q difficile q̄ pecunias habent ⁊c̄. intelligūtur quan
tū ad possessionem ꝓprietatis ⁊ dominij pecuniarū:⁊ nō
solū quātum ad affectū ⁊ curam ipsarum : quia affici ad
pecunias ⁊ solicitari ad ipsas non est ipsas pecunias ha-
bere.q: multi afficiūtur ⁊ solicitantur indebite ad ipsas
qui nunꝙ possunt attingere.christus autē dixit in preal.c.
Mar.Q difficile qui pecunias habent regnū dei intro-
ibunt.cuius rationem ipse christus subiūgit immediate.
Mar.x.dicens.Filioli ꝙ difficile in pecunijs confidentes
regnū dei introibunt.q.d.difficile est pecunias habere et
regnū dei introire. vnde glos.accepta ab Augustino sup
illud Luc.xviij.ꝙ difficile qui pecuniae habēt ⁊c̄. dicit sic.
Non impossibile sed difficile ait.quia diuitie difficulter cō
tēnuntur.de omnib⁹ ergo tutius est nec habere nec ama-
re.hec glos.ergo similiter verba Petri predicta intelligē-
da sunt quoad abdicationē possessionis ꝓprietarie ⁊ do-
minatiue.ad hoc facit qđ dicit Beda super illud Mar.x.
ꝙ difficile ⁊c̄.Aliud est pecunias habere ꝙ amare.multi
habent:sed nō amant.multi amant:⁊ nō habent. Itē alij
habent ⁊ amant.alij nec habere nec amare se gaudent. q̄
quidē tutiores cū apostolo dicere possunt.Gal.vj.Mihi
mundus crucifixus est:⁊ ego mundo.hec glos.Bede. Ex
quib⁹ oibus patenter colligitur ꝙ tutius est ⁊ perfectius
pecunias non habere nec amare:ꝙ habere quoad posses-
sionē proprietatis ⁊ dominij ⁊ eas nō amare.Et ꝙ talem
statū apostoli post eoꝝ electionem ad apostolatū ⁊ desti
nationē ad predicandū elegerunt ⁊ seruauerunt. Itē sup
illud Luc.xiiij. Sic ex vobis omnis qui non renūtiauerit
omnib⁹ que possidet:nō potest meus esse discipulus.glos.
or.Hoc distat inter renūtiare omnibus/⁊ relinquere oia:
ꝙ renuntiare cōuenit omnibus qui ita licite vtūtur mun
danis que possident:vt tamen mente tendant ad eterna.
ps.lxj.iuxta illud.Diuitie si affluant:nolite cor apponere.
⁊.xxxiij.q.v.ſm.Relinquere autē tantū perfectorum:qui
omnia tēporalia postponunt:⁊ solis eternis inhiant.hec
glos.Et ita ſm glos.or. licet renūtiare sit quoad affectio-
nem ⁊ curā superfluam/qđ est imperfectorū:tamen relin-
quere est quoad proprietatem ⁊ dominiū:quod est perfe-
ctorū.Item ad hoc est beat⁹ Greg.primo moral. libro de
beato Job sic dicēs.Consideremus cuius sanctitatis vir
iste fuerit:qui ad tam sedula dei obsequia sic occupat⁹ va
cauit. Necdum precepti virtus emicuerat que om̄ia relin
qui preceperat.Mat.xix.sed tn̄ beatus Job eiusdē prece
ptoris vim in corde seruabat.quia nimirū substantiā suā
mēte reliquerat:quā sine dilectiōe possidebat.hec Greg.
¶ Ex qua authoritate colligit duplex mediū.Primū me
dium est quia virtus precepti omnia relinquendi quoad
affectionē ⁊ curam superfluā iam emicuerat. vn̄ ⁊ in ps.
lxx.Diuitie si affluāt:nolite cor apponere.⁊ Prouer. vlti.
c.Mēdicitatē ⁊ diuitias ne dederis mihi:sed tantū victui
meo tribue necessaria.⁊ ita iam emicuerat virt⁹ precepti
omnia relinquendi quoad affectionē ⁊ curam superfluā:
⁊ tamen nōdum emicuerat virtus precepti omnia relin-
quendi in totum ſm beatū Greg.ergo intelligit de prece
pto relinquēdi quoad abdicationem ꝓprietatis ⁊ domi-
nij.⁊ ita apostoli reliquerūt omnia quoad ꝓprietatem et
dominiū.¶ Secundū mediū quia si apostoli nō relique-
runt omnia nisi quoad affectionē ⁊ curam superfluam:⁊
isto modo reliquit omnia beatus Job.quia vt dictū est/
dicit Greg.Nimirū substantiā suā mente reliquerat quā
sine dilectione possidebat.Et in eo.c.de ipso dicit. Nunꝙ
quippe sine dolore amittitur:nisi qđ sine amore possidet.

Renun- tiare ⁊ re linquere nōnihil differūt.

Itaqꝫ dū substātia magna describitur : ⁊ tamē paulopost
patienter amissa perhibet:qđ sine dolore perdidit/cōstat
ꝙ sine amore possedit. Igitur paupertas apostolica seu
euangelica non esset alia a paupertate Moysaica ⁊ san-
ctorū patrum veteris testamēti.quod est erroneū. q: hoc
esset conuertere euangeliū in legem: quod est cōtra illud
Pauli ad Heb.vij.quia trāslata est lex in euangeliū.vt le
gitur ⁊ no.ex̄ de cōsti.translato.Item ad hoc Greg.super
euange.parte prima homil.v.de Petro ⁊ Andrea sic di-
cens.Multū reliquit:qui nihil sibi retinuit.Multum re
liquit:qui quantūlibet parum totū deseruit. Multum di
misit:qui cū re possessa etiam concupiscētijs habendi re-
nūtiauit.A sequētibus ergo tanta dimissa sunt:quanta a
nō sequētibus concupisci potuerunt.hec Greg. Idē scri-
psi.§.eo.§.nunc vero.v̄.⁊ primo.liiij.arti. Et ꝙ intelligit
Greg.quantū ad abdicationem proprietatis ⁊ dominij
⁊ non solū quantū ad affectionē ⁊ curam:patet aperte et
eo maxime ꝙ dicit quia cū re possessa etiā concupiscētijs
habendi renuntiauit.⁊ ita apostoli non solū reliquerunt
affectionē ⁊ desideria seu concupiscentias habendi tēpo
ralia:sed etiam reliquerūt ſm Greg.rem possessam tam
habitā ꝙ habendā. Item ad hoc est ratio.quoniā aut re-
linquere tēporalia quoad affectionem ⁊ ꝓprietatē simul/
est perfectius ꝙ relinquere ipsa solū quoad affectionem:
aut non. Si nō est perfectius:ergo religiosi sine ꝓprio vi
uere profitētes qui figuram tenēt apostoloꝝ in renuntia
tione propriorū.vt legit ⁊ no.in pre.c.xvj.q.j. ex authorita
te.frustra superflue ⁊ inutiliter reliquerūt in speciali pro-
prietatē omniū temporaliū:ex quo talis expropriatio ad
perfectionē nō pertinet:nec perfectioni aliqd addit. quia
frustra ⁊ inutiliter quis obligat se ad gradū vel modum
viuendi arctiorem ⁊ difficiliorem sine maiori gradu per-
fectionis ⁊ meriti.quod est erroneū ⁊ absonum:⁊ contra
omniū patrum instituta ⁊ religionū vota: ⁊ contra illud
xiiij.q.j.§.j.⁊ ex̄ de renū.nisi in pn̄.ibi.frugem melioris vi-
te ⁊c̄.⁊ de sta.mona.quod dei timorē.in prin.de conuersi.
cōiu.gaudemus.de cleri.percu.c.vlti. de regu.licet.j.rn̄.⁊
§.fi.⁊ exponitur frugē.i.fruitionem ſm Gof.vel retribu-
tionem vel plenitudinē ⁊ libertatem ſm Egidiū.facit ad
hoc etiā.xix.q.ij.due.Si autē relinquere rerū proprietatē
cū affectione/est perfecti⁹ ꝙ relinquere res solū quātum
ad affectionē:⁊ pauptas apostolica pfectior est ex gene-
re:ergo apostoli reliquerūt omnia temporalia non solum
quantū ad affectū ⁊ curam:sed etiam quoad proprietatē
⁊ dominiū.Item circa res tēporales:vt supra.v̄.aliud est.
tactū est:sunt quatuor modi differētie:duo mali ⁊ duo bo
ni.⁊ bonus opponitur malo:⁊ peiori melior. ¶ Primus
modus circa res tēporales est ipas inordinate amare sed
nō habere.qui modus malus est.de tali dicit Jo.cassi. in
li.collationū in.iiij.coll.Danielis.ꝙ habet sensum paupe-
ris/⁊ diuitis voluntatē.⁊ tali nō deest animus:sed facul-
tas.facit ad hoc a sensu cōtrario.j.q.ij.si q̄s.ibi.aut q̄ nihil
habuit nec habere desiderat.¶ Scđs modus est ipas in-
ordinate amare ⁊ habere.qui modus est peior primo.qm̄
delectatio potior est in bono ꝙ in malo:rei presentis ⁊ in
actu ꝙ rei absentis in potētia.q: vnūquēqꝫ magis mouet
res ſm ꝙ est p̄sens in actu : ꝙ ſm ꝙ est absens in poten-
tia.Ideo Prouer.xiij.Desideriū si cōpleatur delectat ani
mā.Et Aug.ix.de tri.Desideriū inhiātis fit amor fruētis.
Sed delectatio inordinata rei amate ⁊ habite est delecta
tio obiecti p̄sentis ⁊ in actu. delectatio v̄o inordinate rei
amate sed nō habite est delectatio rei absentis ⁊ in potē-
tia.ergo amor inordinatus seu delectatio inordinata re-
rū temporaliū amatarum ⁊ habitarū/peior est moraliter
ex genere suo/amore inordinato seu delectatione inordi
nata earū rerū amatarū ⁊ nō habitarū:sicut finis malus
est peior ijs q̄ sunt ad finē.amare aūt intēdit ꝓpter habe-
re.¶ Terti⁹ modus est ordinate hr̄e ipsas:sed nō amare.
qui bon⁹ est modus.xxxiij.q.v.ſm.¶ Quart⁹ modus est
ordinate nec habere nec amare.q̄ modus melior est.tn̄ q:

Circa tē- poralia quatuor sunt differen- tie modi

in disparatis et nō subordinatis/ Cuius modus opposi-
tus peior est:ipse quoqꝫ melior.sed inordinate amare ⁊ ha
bere peius est ꝙ inordinate amare ⁊ non habere vt decla
ratum est.ergo ordinate nō amare nec habere: quod op
ponitur directe ad inordinate amare et habere: melius
et perfectius est ꝙ ordinate habere ⁊ non amare:qđ op-
ponit directe ad inordinate amare ⁊ non habere. Tū q:
finis bonus melior est ijs que sunt ad finem. non amare
autem temporalia est finaliter propter non habere. ad
hoc em̄ nō amant:vt non habeant.sicut econuerso ama-
re tēporalia est finaliter ꝓpter habere ipsa:q: ideo aman
tur vt qn̄qꝫ habeant:et non econuerso. ergo nec habere
nec amare ipsa perfectius ⁊ melius est ex gn̄e ceteris pa
ribus ꝙ habere et non amare. Sed apl'i elegerūt modū
perfectiorem et meliorē:non est dubiū.ergo ipsi relique
runt tēporalia nō solum quantū ad affectum et curā in-
ordinatam: sed etiā quantū ad possessionē ꝓprietariā ⁊
dn̄ium ꝓprium. Unde Hieronym⁹ ad demetriadē. Apo-
stolici fastigij perfecteqꝫ virtutis est oia vendere:et pau-
peribus distribuere:et sic leuem atqꝫ expeditum cū chri-
sto ad celestia subleuari. Et licꝫ Petr⁹ non dixerit Mat.
xix.Ecce nos vendidimus omnia ⁊ dedimus pauperib⁹:
q: pro maiori parte pauperes fuerunt:⁊ ea que habue-
runt/suis egenis necessarijs necesse dimittere habuerūt
ar.bo.lxxxvj.di.nō satis.xij.q.j.expedit.tn̄ non minus pfe
cte oia quoad ꝓprietatem reliquerūt: ꝙ si vendita pau-
peribus erogassent. Item apl'i reliquerunt oia que chri
stus consuluit esse relinquenda:sed christ⁹ consuluit cui-
dam principi de sua salute petenti vt oia relinqueret vni
uersaliter.tam preter necessaria ꝙ etiā necessaria vite.q:
vt Lucas refert.xviij.c.christus dixit illi.Omnia quecūqꝫ
habes/geminato termino vniuersali/vende:⁊ da paupe
ribus.⁊ veni/sequere me. ⁊ ita ille si seruasset christi cōsi-
liū:fuisset vniuersaliter oia relicturus:q: omnia illa erat
vniuersaliter relicturus/que secū ad christi et apl'oꝝ col-
legium ferre non poterat seu ferre nō debebat.sed ad col
legiū christi et apl'oꝝ nec in speciali nec in cōmuni debe-
bat secum aliquid ferre ſm formam consilij sibi dati:nec
preter necessaria nec etiam necessaria vite. q: dixit. Oia
quecūqꝫ habes vende:et da pauperibus.et veni/sequere
me. Nisi forte quis contendat de vestimentis ꝙ ea relin-
quere nō debuerit:de q̄bus etiam non est dubium ꝙ ipa
relinquere debebat.q: sicut oēs apostoli postꝙ fuerunt
missi ad predicandū:fuerunt vniformiter semicalciati in
pedibus:q: oēs extunc fuerunt semicalciati sandalijs.vt
habetur Mar.vj. Ita oēs apostoli extunc fuerūt vnifor-
miter induti in corpe:scꝫ palliolo ⁊ vna tunica:vt narrat
Clemens de Petro.⁊ idem d: in legēda beati Joannis
euangeliste. Ideo autē eadem regula vestimētoꝝ datur
oibus sicut ⁊ calciamentoꝝ et oīm alioꝝ preceptorum:vt
nulla in eis diuersitas sed in oibus religionis conformi-
tas appareret. Et ita nullus eis dissimilis seu difformis
habitu iungi vel associari i apostolatu debebat: nisi pri⁹
ꝓprium habitum mutando relinqueret:et nouum habi-
tum assumendo/noue religioni cōformis fieret. sicut eis
nullus i apostolatu iungi debebat:nisi in semicalciamēt
⁊ alijs obseruātijs cōsil'is fieret:sic in religionibus/intrā
tes mutāt vestes:⁊ frēs minores etiā calciamēta. ad hoc
xxiij.dist.sctimonial.⁊.xx.q.j. vidua q̄ ibi.apta religionis
et ꝓfessiōis veste.⁊.q.ij.c.j.ibi.vel religioni debitam vestē
⁊ ibi. ad secularē reuerti habitum.⁊ ibi:aut religiosam ve-
ste aliqñ habuerūt.⁊ ibi.mox ad religiōis cultū habitūqꝫ
reuocent.⁊ ibi.vel secularis vestis.⁊.q.iij.ꝓcliuis.⁊.c.pre
sens.⁊.xxvij.q.j.c.j.⁊.ij.⁊.c.de viduis.⁊.c.sequē.⁊. c. si cu-
stos.⁊.c.si homo.⁊.c.siquis rapuerit.ex̄ de regu.ad nr̄am
⁊.c.sequē.cum multis si.⁊ facit optime ex̄ de vi.et ho. cle.
deus qui.xvj.q.vij.in noua.xxxiij.q.v.qđ deo. Et ita chri-
sto ⁊ apostolis copulandus in pfectione euangelica/vni
uersaliter tam preter necessaria ꝙ vite necessaria relinq-
re debebat:⁊ cibo alieno concesso pasci.Matth.x. vel de

labore manuū vt Paulus.ij.Thessa.vltimo.de cō.dis.v.
nunꝙ.⁊.j.q.ij.sacerdos.Similiter verba Petri premissa
Ecce nos reliquimus oia/comprehendūt similiter om̄ia
tam supflua ꝙ etiam necessaria quoad ꝓprietatem ⁊ do
miniū in speciali et in cōmuni quantū ad cōmunitatem
apostolorū propriā. Item verba Petri p̄dicta se extēdūt
ad omnia illa de q̄bus christus ibi loquebat.sed christus
loq̄batur ibi vniuersal'r de oibus tēporalibus tam super-
fluis ꝙ necessarijs:q: nomine diuitiarū de quibus ibi ex
presse loquebatur ꝓ se et primo intelligunt tam sufficien
tia vite ꝙ superflua. Similiter nomine pecuniaꝝ que ibi
a christo specialiter specificantur:intelligunt omnia que
pecunia mensurantur.vnde iuuenis ille debebat posses-
siones et substātias relinquere eo ꝙ pecunia erant men-
surabilia.licꝫ non essent pecunia.vnde.j.q.iij.totū. Totū
quicquid hoies habent in terra oia quoꝝ dn̄i sunt:pecu-
nia vocatur:seruus/vas/ager/arbor/pecus:quicq̄d hoꝝ
est pecunia dicit.ideo aūt pecunia vocata est q: antiqui
qđ habebant in pecoribus habebāt.⁊.ff.de lega.iij.q̄sq̄s.
vt patet in Job. Job.j.⁊ vltimo.c.ergo verba Petri p̄di-
cta se extendunt ad oia que pecunia mensurātur. Pecu-
nia autē mensurant omnia temporalia siue supflua siue
necessaria vite:q: pecunie obediūt om̄ia.Eccl's.x. Verba
inquā Petri verisimiliter ad oia se extendūt sine aliq̄ ex
ceptione:q: dixit omnia.ex̄ de ma.⁊ obe.solite.§. penul.j.
Cor.xvj.⁊ Heb.ij.xix.di.si romanoꝝ.et de priuil.q: circa.
de elec.vt circa.li.vj.vbi de hoc.in glos.omniū. Joan. an.
ꝓpter qđ Greg.i homi.vt supra dictū est. Tanta a sequē
tibus dimissa sunt:quāta a nō sequētibus concupisci po-
tuerunt. Ecce ergo terminus siue limes apostolice ꝓfes-
sionis et perfectionis:scꝫ omne tēporale cōcupiscibile re
linquere. Necessaria autē vite nō minus sunt concupisci-
bilia/ꝙ preter necessaria vite:et non minus cōprehendū
tur sub verbis Petri ꝙ non necessaria.vnde magister in
historia scho.exponens predicta v̄ba Petri dicit sic. Om
nia illa reliquerat Petrus de quibus dictum est Eccl's.j.
Omnia vanitas. Omnia illa retinuerat sibi de quib⁹ di
ctum est.ij.Corin.xv. Deus est omnia in omnib⁹. ecce er-
go quid reliquerat et quid sibi retinuerat. Item non mi-
nus est vniuersalis de apl'is ista. Ecce nos reliquimus
seu dimisimus oia:ꝙ sit vniuersalis de multitudine cre-
dentium illa:Erant eis omnia cōmunia.quia abdicatio
apostoloꝝ non extendebat se ad pauciora ꝙ abdicatio
priorum credentiuꝫ.sed illa Erant illis omnia cōmunia/
cōprehendit vniuersaliter quecumqꝫ vite necessaria siue
alimenta siue tegumenta:vt ptꝫ per scripturam: ergo si-
militer ista Ecce nos reliquimus oia. cōprehendit simili
ter quecūqꝫ vite necessaria. Similiter non minus vniuer
salis est ista Ecce nos reliquimus omnia. Mat.xix. Act.
iiij.ꝙ illa: Nec quisꝙ eorum que possidebat aliquid suuꝫ
esse dicebat.xij.q.j.c.ij.sed illa/ Nec quisꝙ eorum que pos
sidebat aliq̄d suū esse dicebat/cōprehendit vite necessa
ria:ergo et ista comprehendit vite necessaria. Item non
min⁹ est vniuersalis ista de apl'is Ecce nos reliquim⁹ oia
ꝙ sit illa de discipulis/Sic omnis qui ex vobis nō renun
tiauerit omnibus que possidet:nō potest meus esse disci
pulus. Luce.xiiij.c.sed illa de discipulis cōprehendit vite
necessaria: q: cōprehendit oia q̄ cadunt sub possessione
humana:inter que ꝯtinent vite necessaria: quomōcumqꝫ
illa cōprehendit siue quoad renūtiationē ꝓprietatis/ si-
ue quoad renunciationē voluntatis ⁊ dilectionis inordi
nate:tamē oia cōprehendit.ergo similiter ista de aposto-
lis cōprehendit vite necessaria quomōcūqꝫ ipsa cōprehē
dat. Item nō min⁹ sub verbis Petri predictis cōprehen-
duntur vite necessaria:ꝙ sub voto religiosoꝝ sine ꝓprio
viuere ꝓfitentium:qui in paupertate imitantur vitā apo
stoloꝝ.sed sub voto religiosoꝝ sine ꝓprio viuere absolute
profitentium cadūt vite necessaria sicut alia temporalia.
sicut ptꝫ.xij.q.j.scimus.c.nolo.c.non dicatis. Non dicatis
vos hr̄e aliq̄d ꝓprium:sed sint vobis oia cōmunia.vnde

et de malis de quibus minus videt᷑/scribitur Prouer.c.j. Sortē mitte nobiscum.marsupium vnū sit omniū nr̄m. Nomine autē marsupij intelligunt᷑ omnia que pecunia mensurātur.vnde glos.interlinearis. Marsupiū vnum/cōmunia om̄ia. Si ergo inter malos possunt esse cōmunia oīa:siue preter necessaria/siue necessaria vite:multomagis inter bonos possunt esse oīa communia. Jdeo de prima multitudine scribit᷑ Actuū.ij.ꝙ erant illis oīa communia.quod de necessarijs etiam vite negari non pōt:et necesse est hoc intelligi. Sed votū religiosoꝝ sine ꝓprio viuere profitentium se extendit ad oīa illa que possunt esse cōmunia:⁊ nulli in speciali ꝓpria:sed oīa quecunqꝫ sint/siue necessaria siue nō necessaria vite:possunt esse cōmunia alicui multitudini: ⁊ nulli eoꝝ propria. alioquin falsum esset qđ scribitur de prima cōmunitate siue multitudine credentiū/ꝙ erant illis oīa cōmunia:ergo votum religiosoꝝ absolute sine proprio viuere profitentium ad alimenta vite necessaria se extēdit.⁊ verba Petri scꝫ Ecce nos reliquimus oīa.non extendunt se ad pauciora q̄ votum religiosoꝝ absqꝫ proprio viuere profitētiū/paupertatem euangelicam et apostolicā imitantiū:⁊ votum religiosoꝝ se extendit ad quecūqꝫ minima:ergo ꝟba Petri predicta se extendunt ad quecunqꝫ etiā vite necessaria. Jtem regula beati Francisci ab eccl'ia data/confirmata et approbata/⁊ declarata/et corpore iuris clausa/sic incipit. Regula ⁊ vita fratrum minorum hec est.scꝫ sanctum euangeliū obseruare:viuendo in obedientia/sine ꝓprio et in castitate ⁊c. ergo viuere sine ꝓprio fuit paupertas euangelica.sed viuere sine ꝓprio in nullo loco euangelij conuenientius exprimitur q̄ in verbis Petri predictis. Ecce nos reliquimus oīa.ergo verba p̄dicta debēt intelligi quātum ad abdicationē ꝓprietatis omniū rerū temporalium quarū religiosi voto a se ꝓprietatem abijciūt. sed religiosi abijciūt a se in spāli voto ꝓprietatis ꝓprietatem omniū rerum que possunt esse cōmunes ⁊ nulli ꝓprie.quia votum abdicationis absolute ⁊ cadens super omnia ex forma ⁊ natura sua cadit sup omnia vniuersaliter que possunt esse cōmunia ⁊ nulli ꝓpria.talia autem sunt vniuersaliter quecūqꝫ temporalia absqꝫ exceptione aliqua.vt sepe dictum est.q: illud qđ scribit᷑ de multitudine credentiū ꝙ erant illis oīa cōmunia: intelligitur vniuersaliter de quibuscūqꝫ rebus tēporalibus. ergo verba Petri predicta intelligunt᷑ quātum ad abdicationem ꝓprietatis omniū rerū quarūcūqꝫ. Nisi hoc diceretur/sequeretur ꝙ abdicatio apostoloꝝ fuisset minor q̄ abdicatio religiosoꝝ absqꝫ ꝓprio viuere ꝓfitentiū. qđ est absurdū. vnde Hiero.ad Exuberantiū dicit. Nemo apostolis pauperior fuit.nemo tanta ꝓ dn̄o dereliquit. Ceterū ꝙ pōt argui de illo qđ dicit angelus ad Petrū. Actuū.xij. Circūda tibi vestimentū tuū. Et illud christi ad Petrū. Conuerte gladium tuū. Matth.xxvj.⁊ illud. Uenit Jesus in domū Petri. Luce.iiij. Et illud. Qui habet sacculum tollat: similiter ⁊ peram.⁊ qui nō habet:vendat tunicam suā ⁊ emat gladium. Luce.xxij. qđ fuit dictū singulis ap'lis in speciali.nō obstat.q: hec arguūt ꝙ hec fuerūt singula et in speciali apostoloꝝ quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄ium. ⁊ s̄m hoc semꝑ ⁊ ante p̄dicationem ⁊ post ⁊ post aduentū spiritussancti quilibet apostoloꝝ fuisset ꝓprietarius etiam in speciali:quū quilibet ipsoꝝ ⁊ vestibus ⁊ cibis necessarijs vsus fuerit. Qđ est aperte contra scripturam. Actuū.ij.⁊ iiij.ꝙ nec quisq̄ eoꝝ que possidebat aliquid suū esse dicebat:sed erant illis oīa cōmunia.⁊.j.ꝓ tunc nullus eorum fuit in speciali ꝓprietarius in vestibus nec in alijs q̇bus vtebatur.ergo nec post nec ante.quū nullus ipsoꝝ fuerit magis vsus speciali veste post q̄ ante: nec imperfectior post ecclesiam primitiuā q̄ erat in ea. Est etiā hoc expresse ꝯtra Clementem.xij.q.j.dilectissimis. vbi dicit ꝙ cōmunis vsus omniū que sunt in hoc mūdo oībus hoībus esse debuit.sed ꝑ iniquitatem alius dixit hoc esse suū: ⁊ alius istud.⁊ sic inter mortales facta est diuisio .⁊ sicut nō pōt diuidi aer nec splēdor solis:ita nec reliqua que data sunt hoībus ad habendū diuidi debere:sed habenda oīa esse cōmunia. Jstius cōsuetudinis more retento/apostoli eorūqꝫ discipuli vna vobiscū ⁊ nobiscū cōmunē vitam duxerūt ⁊c. Sexto s̄m Clementem sicut nullus apostoloꝝ vel discipuloꝝ habuit in aere vel in sole spāle dn̄ium ꝓprietatis:nec fuit in spāli in aere proprietarius et sole: ita s̄m ipm nullus fuit in speciali ꝓprietarius in aliqua re huiꝰ mūdi. ⁊ ita predicta opposita nō intelligūtur quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū:sed quoad vsum. Et ita nō excipiūtur ab ista vniuersali. Ecce nos reliquimus oīa.que intelligunt quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄ium vt superius est ostensum. Jtē cōtra hoc ē expresse Remigius doctor eximius sup illo ꝟbo Apoc̄.xj.in pn̄. Metire templū ⁊ adorantes in eo.vbi sic dicit. Dicito em̄ seculo renūtiantibus. Beati estis qui euāgelici p̄cepti memores/cūcta terrena ꝓ christo reliquistis:sequētes eum a quo thesaurū in celo indeficientē percipietis. hec Remigius. Jtem glos.accepta ab Ambro.sup illud.ij.ad Coꝝ.vj.c. Tāq̄ nihil habentes ⁊ oīa possidentes.glos. Hec fuit gloria ap'loꝝ nihil oīno possidere:sine solicitudine esse:⁊ tam res q̄ dn̄os earum possidere.ideo oīa ponebantur ad pedes ap'loꝝ: sicut in actibus ap'loꝝ legit᷑.hec glos. Jtē Nicolaus.iij.in decre. exijt.posita ex̄ de ꝟbo.sig.li.vj.dicit sic. Dicimus ꝙ abdicatio ꝓprietatis huiꝰ oīm omniū rerū tam in speciali q̄ etiam in cōmuni ꝓpter deum meritoria est ⁊ sancta:quā ⁊ christus viam ꝑfectionis ostendēs/verbo docuit: ⁊ exemplo firmauit:quāqꝫ p̄mi fundatores militātis eccl'ie ꝓut ab ipso fonte hauserant/in volentes perfecte viuere ꝑ doctrine ac vite ipsoꝝ alueos deriuarunt. hec Nicolaus. Ex q̇bus sequunt᷑ duo p̄ncipaliter. Primū ꝙ vsus quarūcūqꝫ rerum ꝯsumptibilium ⁊ non consumptibilium vsu est separabilis a proprietate ⁊ dn̄io in speciali ⁊ in cōmuni.qđ patet ex eo qđ dicit/dicimus ꝙ abdicatio ꝓprietatis oīm rerum in speciali ⁊ in cōmuni ꝓpter deum meritoria est ⁊ sancta.sed nō esset meritoria ⁊ sancta:nisi esset possibilis.ergo vsus in oībus rebus est separabilis a ꝓprietate ⁊ dn̄io. Scđm qđ sequitur est:ꝙ christus ⁊ ap'li habuerūt vsum rerū oīm separatū a ꝓprietate ⁊ dn̄io speciali ⁊ cōmuni.quātum ad cōmunitatem ipsoꝝ spālem ⁊ ꝓpriam. qđ patet ex eo ꝙ dicit.quam ⁊ christus vitam ꝑfectionis ostendens verbo docuit:et exemplo firmauit. quāqꝫ primi fundatores militantis eccl'ie scꝫ apostoli prout ab ipo fonte hauserant/in volentes perfecte viuere per doctrine vite ipsoꝝ alueos deriuarūt. Tertiū qđ sequitur est ꝙ sepe dicta verba Petri. Ecce nos reliquimus oīa.sunt intelligenda in speciali ⁊ in cōmuni quantū ad ꝓprietatē et dn̄iū.q: in nullo alio euāgelio cōuenientius ⁊ ꝑfectiꝰ docuerunt abdicationem ꝓprietatis omniū rerū in spāli et in cōmuni q̄ in verbis istis. Quartū qđ sequit᷑ ex premissis est:ꝙ ap'li non potuerunt licite retinere predia et agros.vn̄ in legenda sanctoꝝ apostoloꝝ Simonis et Jude accepta ex libris Aphricani doctoris ⁊ episcopi p̄cipui scribitur de ipsis ap'lis sic. Non nobis licet aliq̇d possidere super terraꝫ:q: possessio nr̄a in celis est: que est eterna vbi immortalitas regnat:⁊ ideo nulla rōne possumꝰ accipere aurum/aut argentū/aut vestes/ aut domos/ aut p̄dia/aut seruos/aut ancillas.ista oīa terrena sunt:⁊ morientem hominē non sequunt᷑.quibus quū diceretur.vel aliquantuluꝫ accipite quia pauperes et peregrini estis: dixerunt. Nō sumus pauperes:q: diuitias celestes habemus. Hec ibi. Nec obstat si dicatur ꝙ Nicolaꝰ tertius loq̄tur de christo ⁊ ap'lis inquantū prebuerūt exēplū perfectis:non condescendendo infirmis et imperfectis: q: infirmis ⁊ imperfectis condescendendo bene habuerunt proprietatē et dominiū aliquarum reruꝫ. Jstud non obuiat:sed cōfirmat ꝓpositū.q: saltē s̄m hoc ostēdēdo viaꝫ ꝑfectionis perfectis/habuerūt vsum taliū rerū separatū a ꝓprietate ⁊ dn̄io in spāli et in cōmuni. Simil'r quocūqꝫ abdicauerint ꝓprietatē oīm rerū in speciali et in cōi ista

[margin: Ex p̄mis dictis q̄tuor hec īferunt.]

verba Petri. Ecce nos reliquimus omnia. intelligenda sunt quantū ad abdicationē ꝓprietatis ⁊ dominij oīum rerū vniuersaliter ꝓ tēpore quo dicta sunt in speciali ⁊ in cōmuni:ita ꝓ illo tēpore habuerūt vsum oīm rerū q̇bus vsi sunt/separatū a proprietate ⁊ dn̄io in speciali ⁊ in cōmuni. Nec est verisimile aut aliquo mō credibile ꝙ vniuersalis ecclesia que predictā decre.dn̄i Nicolai.iij.absqꝫ contradictione aliqua iam sunt q̇nquaginta anni ⁊ amplius recepit:approbauit corpore iuris clausit: publice in scholis ꝑ vniuersitates lecta est ⁊ vbiqꝫ predicata:ꝑ Bonifaciū.viij.in.vj.lib.inserta: ꝑ Clementē etiam.v.in constitutione Exiui de paradiso.in concilio Uiēnensi edita/Approbata per dn̄m papam Jo.xxij.in quadā sua extrauaganti que incipit Quorūdam/corroborata/circa vitā christi ⁊ apostoloꝝ vsqꝫ nunc fuerit in errore.quū vniuersalis ecclesia in fide vel moribus errare non possit.xxiiij. q.j.hec est.⁊.c.a recta. Ad solutionē etiam contrariorum que possunt fieri:sciendū est ꝙ contingit relinquere aliq̄ dupliciter.scꝫ simpliciter ⁊ ꝑfecte cum intentione nō amplius resumendi.⁊ cōuenit relinquere s̄m quid tm̄ ⁊ imperfecte:quātum ad tempus cū intentione iterum resumendi. Petrus aūt in verbis premissis Ecce nos reliquimus omnia.loquebatur de modo relinquēdi omnia ꝑfecte cum intentione nō amplius resumēdi. qđ patet ex eo ꝙ ante ibi premittitur Si vis ꝑfectus esse ⁊c. occasione cuius Petrus dixit verba p̄dicta. Jnstantie aūt que possunt fieri/loquūtur de modo relinquendi impfecte ad tēpus cum intentione iterū resumendi : sicut patet Luc̄.v. Subductis ad terraꝫ nauibus relictis oībus secuti sunt eum.vbi apostoli Petrus ⁊ Andreas nō reliquerūt tūc omnia simpl'r ⁊ ꝑfecte:sed tm̄ impfecte ⁊ ad tempus cuꝫ intentione iterum resumendi.qđ expresse dicit glos.ordi. sup verbis predictis Subductis ad terram nauibus ⁊c. glos.q: adhuc habent voluntatem redeundi.⁊ magister in historia schola. Subductis ad terram nauibus.i.locatis animo redeundi ad eas.secuti sunt aliquātuluꝫ: ⁊ iterum redierūt ad sua.hec magr̄ ibi. Sexto tūc apostoli nō dimiserunt omnia simpl'r ⁊ vltimate: sed tm̄ ad tempus cum intentione redeundi.qđ etiam ptꝫ ex glos. super illo verbo Luce.v. Jam eris ex hoc hoīes capiens.glos. Nondum eligitur in apostolū:sed p̄dicitur ei ꝙ aliq̄n sit eligēdus.hec glos. Et sup illud Matth.iiij. Relictis retibus secuti sunt eū.glos. Ampliꝰ ad ꝓpria nō reuersi. vbi glos. supponit ꝙ p̄us fuerant post p̄mā vocationē ad ꝓpria reuersi. Q: pōt obijci de Mattheo: qui postq̄ euāgelista dixit. Relictis oībus secutus est eū. postea fecit sibi cōuiuiū magnū in domo sua. Matth.ix. ⁊ Luce.v.dicendū ꝙ illud vel dictū est ꝑ anticipationē: sicut sepe scriptura accelerans anticipat tēpus facti : ⁊ postea explicat moduꝫ ⁊ ordinem rei geste:vt superius est ostensuꝫ. Uel relictis oībus tunc inchoatiue:q: tunc incepit oīa dimittere: sed nō cōpletiue:q: cōpletiue postea.sicut de eo scribit᷑: Surgēs secutꝰ est eū.sed inchoatiue ⁊ nō cōpletiue:q: tūc nō christū secutus cōpletiue:sed postea. Uel relictis oībus nō simpl'r ⁊ vniuersaliter: sed illis de q̇bus ibi premittit᷑ scꝫ negotijs ⁊ lucris telonei:de q̇bus ibi immediate premittitur. Uidit leui sedentem ad teloneū.⁊ ait illi. Seq̄re me.⁊ relictis oībus secutus est eū. Relictis ergo negotijs ⁊ lucris telonei secutus est eum. Alia vero facto reliquit postea. licet etiam tunc omnia reliquerit ꝓposito et animo dimittendi. Q: pōt obijci de Jacobo ⁊ Joāne ꝙ relictis retibus ⁊ patre Zebedeo secuti sunt christum:tm̄ ⁊ Matth.iiij.non renūtiauerunt patri vt postea non haberent eum ꝓ patre:hoc ideo est q: pater nō pōt renūtiari quoad generationē:q̇n homo natus sit de ꝓprio p̄re ⁊ matre; sed pōt sibi renūtiari quātum ad obedientiā quā debet filius patri ⁊ curā seculi temporalē.sic intelligitur xxiij.di.diaconi.v.in p̄n.ibi. Dicentes pater ⁊ mater non noui vos. Deute.c.penulti. Nō obstat etiā qđ legit᷑ Mat.viij.ꝙ venit iesus in domū Petri.⁊ tm̄ iam Petrus reliq̄rat oīa post vltimā vocationē. Matth.iiij. ⁊ Luce.iiij.q: domus illa nō erat sua quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū: sꝫ q̄ad habitationē. al's sui fuisset dn̄ij ciuitas Bethsaida. quia legit᷑ Jo.j. Erat aūt Philippꝰ de Bethsaida ciuitate Andree ⁊ petri.qđ friuolū est. Et eadē rōne Nazareth fuisset quoad dominiū Marie ⁊ Joseph. q: legitur Luce.ij. Reuersi sunt in galileam ciuitatē suam Nazareth. Et eadē rōne crux in qua passus fuit christus: fuisset christi quoad ꝓprietatem ⁊ dominiū. quia legitur Matth. xxvij. Angariauerūt vt tolleret crucē eius. Eadem etiaꝫ ratiōe sepulcra in q̇bus iacebāt ꝓphete: fuissent quoad ꝓprietatem corpoꝝ mortuoꝝ.quia legitur Matth.xxiij. Ue vobis:quia edificastis sepulcra ꝓphetarū.que om̄ia sunt ridicula: ⁊ plura alia in scripturis similia. Jdeo dicendū ꝙ sicut ciuitas natiuitatis eoꝝ dicebat᷑ esse ipsoꝝ/quātum ad originē ⁊ habitationē qua ibi habitauerant prius vel nunc:vel quoad dominiū quo prius fuerūt dn̄i eius:nō ꝙ tunc essent actu dn̄i. Sicut sion dicebatur ciuitas Dauid post mortē suam.j. Macha.j.non ꝙ tunc esset eius:sed quia fuerat. Et similiter porticus Salomonis. Jo.x.dicebatur post mortē Salomonis: nō ꝙ tunc esset: sed quia fuerat eius quoquo modo: vel q: fecerat illam cōstrui. Sic etiam dicit᷑ Matth.ix. Ascendēs iesus in nauiculam trāsfretauit:⁊ venit in ciuitatem suā.que fuit ad literam Capharnaū. Mar.ij.vnde Augu. Quis dubitet Capharnaū fuisse ciuitatem dn̄i: quā non nascendo sed miraculis illustrando suā/sed tn̄ nō ꝓpriam fecit: Q: aūt domus illa nō esset actu Petri vel Andree quoad dominiū:patet per illud qđ dicit beatus Grego.exponēs verba illa Matth.iiij.dicta de Petro ⁊ Andrea. Relictis retibus secuti sunt eum.vbi dicit. Tanta a sequentibus dimissa sunt:quāta a non sequentibus cōcupisci potuerūt. ⁊ ita extunc non videtur ꝙ retinuerūt sibi domū quoad dominiū. Ad hoc etiam est glos.sup eisdem verbis:q̄ dicit sup verbo sequenti/incessu sed magis obedientia ⁊ affectu amplius ad ꝓpria non reuersi.hec glos. ⁊ per consequens extunc non retinuerunt sibi aliquid ꝓprium maxime in rebus immobilibus. Adde qđ scripsi.j.in ar.lviij. in.§.sed cōtra.ꝟ.qđ vero obijcitur. ¶ Licet etiam fortassis posset dici ꝙ vocatio Petri ⁊ Andree fuit postquam christus venit in domū Petri ⁊ Andree:q̄uis Mattheꝰ prius narret factū vocationis q̄ factum de domo.tamē Lucas euangelista qui magis in hoc videt᷑ texere ordinē rei geste:p̄us narrat.iiij.c.quomodo iesus venit in domū Simonis:⁊ post.v.c.narrat quomō vocauit eos. vbi dic̄ glos.⁊ accipit᷑ ab origine. quādo hoc factum sit ignorat᷑: quia non semper quod posterius narratur/est posterius in re. Quomodocūqꝫ autem dicatur sic vel sic:postq̄ vltimate omnia reliquerūt: amplius simpliciter propriū nō habuerunt. Qđ potest iterum obijci de caligis. Calcia te caligas tuas. Actuū.xij.⁊ de vestimento. Circūda tibi vestimentū tuum.⁊ de tunica. Qui nō habet vendat tunicam suam. Luce.xxij.⁊ de gladio. Conuerte gladiū tuum in vaginam. Matth.xxvj.⁊ Jo.xviij.xxiij.q.j.§.j.mouere nō debet.quoniā nō aliter vestimentum Petri fuit suuꝫ post aduentum spūssancti:q̄ ante.quia vniformiter Petrus vtebatur suo vestimento:ex quo fuit ad apostolatū assumptus. ⁊ caligis ⁊ tunica.sed vestimentum quo vtebatur Petrus existens in multitudine credentium:non erat Petri quoad ꝓprietatem ⁊ dominium.quia dicitur Actuū.iiij.⁊.xij.q.j.c.ij. Nec quisqꝫ eorum que possidebat aliquid suū esse dicebat:sed erant illis oīa cōmunia.ergo nec post nec ante fuit ꝓprietarius:nec suū quoad ꝓprietatem ⁊ dn̄iū fuit vestimētū.⁊ si postea vniformiter vsus fuerit suo vestimēto sicut ante ⁊ post:nō fuit magis ꝓprietarius in speciali q̄ ante. Si ergo vestimentū quo vtebatur in multitudine credentiū:nō fuit suū quoad ꝓprietatem:sed tm̄ quoad vsuꝫ:eadē rōne ⁊ fortiori tunica q̄ vtebat᷑ i collegio ap'loꝝ an̄ christi passionē/nō fuit sua quoad ꝓprietatem;sed solum quoad vsum. ⁊ tn̄ nō fuit ma

[margin: Bifariā pōt q̄d relinq̄.]

Universidad de Deusto Biblioteca

gis pprietarius in collegio christi τ aploꝝ: ꝙ in cõmunitate credentiũ. nec aliter in speciali fuit vsus tunica ante ꝙ post. τ eodẽ de gladio. Item si ideo vestimentũ fuit quoad pprietatẽ petri: q: scriptũ est. Circũda tibi vestimentũ tuũ τc. Eadem rõne panis quẽ comederunt filij israel in deserto. Iosue.v. Sap.xvj. fuit quoad pprietatẽ τ dominiũ angeloꝝ: q: dicit in ps.lxxvij. Panẽ angelorũ manducauit homo. de ꝯse.di.ij. reuera. τ.c. oia. τ per cõsequens homo habuit vsum panis separatũ a pprietate τ dominio. Item si ideo vestimentũ quo vtebatur Petrus fuit in speciali quoad pprietatem ipsius: q: scribit. Circũda tibi vestimentũ tuũ. Eadem rõne panis de quo d: in ps.xl. Qui edebat panes meos magnificauit aduersum (al's super) me supplantationẽ. fuit quoad pprietatem hois supplantati τ comedentis. τ ita supplantator habuit vsum panis separatũ a pprietate τ dominio. Et eadem rõne panis de quo dixit christus Io.xiij. Qui mãducat panẽ meũ/leuabit calcaneũ suũ ꝯtra me. fuit q̃ad pprietatem christi: τ nõ Iude: nisi quoad vsuz. τ ita Iudas habuit vsum separatum a pprietate panis. τ ita vere hoc pnomen suũ tuũ τ meũ vel similia vt res illius/in scripturis τ modo loquẽdi cõmuni est equiuocũ τ multiplex ad suũ tuũ τ meũ quoad dominiũ vel quoad vsum ßm ꝙ diuerse requirũt materie. Item q: supra allegatũ est.c. Clementis. dilectissimis.xij.q.j. ꝙ vsus põt in ꝯsumptibilib⁹ a dñio separari: τ ꝯtra hoc posset dici ꝙ debeat intelligi illud.c. ꝙ rerũ diuisio facta est per iniquitatem quoad dñium: non quoad vsum: τ sic non faceret p hac parte: dicendũ est ꝙ hac stare non põt et contra decretũ predictum. Clementis est dicentis. Cõmunis vsus omniũ τc. Et nõ dicit Clemens. Cõmune dñium omniũ omnibus hominib⁹ esse debuit. q: in statu innocẽtie fuissent cõmunia omnia oibus: non solũ quoad dominiũ rerum sed etiã quoad vsum siue iuris siue facti. Quoad vsuz iuris/q: ius vtendi quodcũq₃ eis cõueniẽs fuisset commune omnibus: et nulli proprium. ideo sicut primis parentib⁹ fuit traditũ dñium cõmune τ indiuisum oim inferioꝝ: ita fuit eis tradita potestas vtendi oibus alimentis cõmunis et indiuisa. vt ptz Gen.j.c. Et ita vsus iuris naturalis fuisset cõmunis oibus hominibus magis ꝙ dominiũ: vel eque: quia vsus iuris magis erat intentus ppter se in suo ordine: ꝙ dñium sicut finis extrinsec⁹ eius. quia dñium taliũ est aliquo modo ppter vsum magis ꝙ econuerso: τ diuisio facta fuit eius rei cui⁹ prius erat cõmunio. et prius erat cõmunio rerũ quoad vsum iuris naturalis: ergo postea facta est diuisio rerũ quoad vsum: et non solũ quoad dominiũ. Similiter vsus facti fuisset cõmunis omnibus hoibus non in diuisione entitatis materialis actus: sed in diuisione voluntatis socialis. q: licz idem actus vtendi numero fuisset singulorũ/quantũ ad essentiam entitatis: tñ idem actus vtendi numero fuisset singuloꝝ/q̃ntũ cõplacẽtiã volũtatis. q: licet idez act⁹ numero nõ potuisset esse cõmunis oibus/quantũ ad exercitium operis effectiue: tñ idem actus numero fuisset cõmunis omnibus/quantũ ad participiũ consolatiõis cõglutinatiue: p quanto quilibet gaudebat de cõmodo alterius sicut de suo: et solatium vnius redundasset in singulos. τ ita gaudiũ cuiuslibet rei fuisset cõmune omnib⁹ per participationẽ mutue consolationis. iuxta illud Ps. cxxxij. Ecce ꝙ bonum τ ꝙ iocundũ. τ p̃e.c. dilectissimis. vnde super illud.iiij.c. Actu. Multitudinis autẽ credentium erat cor vnum et anima vna. glos. or. ex dictis sctoꝝ collecta. Sic qui mundũ perfecte reliquerant: non de nobilitate generis gloriantes/se alijs preferebãt: sed sicut vnius eiusdemq₃ matris eccl'ie visceribus editi: ita eodẽ amore fraternitatis gaudebãt. Et ita si homo nõ peccasset: omnia fuissent cõmunia tripliciter. sc₃ quoad dñium quoad potestatẽ vtendi: et quoad cõmune solatiũ rerũ. Et post peccatũ per oppositũ tripliciter facta est diuisio: quoad proprietatẽ dominij: quoad appropriationẽ iuris vtendi: τ quoad appropriationẽ solatij et gaudij priuati qd homines malis affectati nolunt alteri communicare. Nec obs. de eo qd dicit in p̃e.c. dilectissimis. data sunt omnibus ad habendum. q: non quicquid datur ad habenduz ab eo qui dare potest datur quoad dñium: quia sepe dat ad vsum/et non quoad dñium. sicut deus dedit leuitis vrbes ad habendũ quoad habitationẽ: nõ quoad dominiũ. vt ptz Numeroꝝ.xxxv.ca.xij.q.j.§. his ita. et sicut etiã dedit Aaron τ filijs eius ad habendũ vestes sacerdotales quoad vsum: τ non quoad dominiũ. Vñ Exo.xxix.c. Vestem autẽ sanctã qua vtitur Aaron/habebunt filij eius post eũ. vij. diebus vtetur illa/qui pontifex p eo fuerit cõstitutus. Et ita dominiũ vestiũ sacerdotalium erat dei: et non sacerdotũ. q: sacerdotes nõ poterant ipsas vẽdere vel alienare. et ita sacerdotes habuerũt vsum dictarum vestium separatum a proprietate τ dñio. τ facit ad hoc.xij.q.ij. nulli. Et ibi. Sanctum sanctoꝝ erit. glos.i. ad vsum sanctoꝝ sacerdotuz pertinet. τ.c. predia diuinis vsibus tradita. τ.e.cau.q.j. eps. ibi. vsibus. τ de cõ.di.j. vestimenta. ibi. in alijs vsibus. Sed qua ratione vsus illaruz vestium fuit separatus a pprietate τ dñio earum: eadez rõne vsus vestimentoꝝ quotidianoꝝ erit separabilis a proprietate τ dñio. q: quecũq₃ sunt separabilia ad tẽpus eadem ratione sunt separabilia p semp: quantũ est ex natura rerũ separabiliũ. Nec valet qd sepe dictũ est p alios ꝙ vsus facti haberi nõ põt. q: hoc falsuz est. qm̃ licet vsus facti non possit haberi permanenter: quomodo habẽtur entia permanentia: tamẽ bene põt haberi successiue i fieri: sicut suũ esse consistit in fieri. q: vsus facti non est magis fluens ꝙ tempus: qd tamen scdm scripturã dicit haberi. vñ Ioan.v. Erat autẽ ibi homo.xxxviij. annos in infirmitate sua hñs. τ ad Gal. vltimo. Dum tempus habemus: operemur bonũ ad oẽs. et Ioan.ix. Etatem habet: ipsum interrogate. Itẽ non obstat qd posset opponi de p̃e.c. dilectissimis. ibi. Nec quisq₃ eoꝝ que possidebat aliquid suum τc. ergo apl'i ante illã cõuersionẽ illoꝝ iudeorũ aliqua possidebãt et habebãt: τ illa cõmunicauerant cõuersis. q: vt supra probatum est post suã renuntiationẽ Apl'i nihil pprium habebant vel possidebãt. Nec Clemens mentionem facit in toto illo passu de proprietate τ dñio proprietatis. τ hoc apparet per primũ exẽplum de statu innocẽtie: quũ dicit. Cõis vsus oim τc. sed p iniq̃tatẽ τc. Cõstat aũt ꝙ in statu innocẽtie nõ fuissent oia cõmunia quoad pprietatẽ et dñiuz introductũ per iniq̃tatẽ: q: illud dñiũ fuit alteri⁹ cõditionis τ nature a dñio introducto p iniq̃tatẽ. q: illud dñiũ fuit mere libertatis et pfectionis naturalis: istud vero est dñiũ seruilis necessitatis τ coacte potestatis. q: nisi homies coactiua ptãte phiberent: quilibz vt plurimũ vellet si posset/totũ vsurpare. Iõ istud dñiũ distat ab illo dñio sicut violentũ a naturali: τ coactũ a libero. Similr p scdm exẽplũ ei⁹ ptz hoc idẽ: q: dicit ibi. Denĩq₃ grecoꝝ q̃dã τc. debere esse amicoꝝ oia cõmunia. Sed bona amicoꝝ nõ debẽt cõiter esse cõmmunia q̃ad pprietatẽ et dñiũ. sed q̃ad cõmodũ necessitatis. vñ.j. Macb.xij. Spartiate velut romani amici iudeorũ scripserũt iudeis i hec ṽba. Pecora nr̃a et possessiões nr̃e vestre sunt: τ vestre nr̃e. qd nõ intelligẽdũ quoad proprietatẽ: sed quoad vite necessitatẽ. Hoc etiã ptz p tertiũ exẽplũ ei⁹. Et sicut nõ potest diuidi aer nec splẽdor solis: Ita nec reliq̃ q̃ data sunt hoib⁹ ad habendũ diuidi debere: sed habẽda esse oia cõia. Constat autez ꝙ in aere τ in splẽdore solis nullus de cõi lege vẽdicat sibi pprietatem nec dñiũ pprietatis: sed dñiũ tñ naturale: qd est alterius gñis ab isto dñio qd est p iniq̃tatẽ: vt dictũ est. quare Clemens nõ loquit nec intẽdit inferre ꝙ apl'i habuerũt i speciali nec in cõi quãtũ ad cõmunitatẽ ipsoꝝ aploꝝ singulare aliqd dñiuz pprietatis: quicqd sit de cõmunitate credentiũ gñali: q: nõ est verisimile nec pbabile ꝙ aliqs sapiẽs intendat inferre in cõclusiõe/qd nullo mõ prelibauit in premissis: quũ ꝯclusio in nulla scientia excedat virtutẽ medij.

Amicoꝝ oia quo ad vsũ debeant cõmunia.

Quũ ergo Clemens in toto suo pcessu nihil fuerit de pprietate τ pprietatis dñio preloquutus: sicut patet per oia exempla eius pus adducta: nõ est verisimile nec pbabile ꝙ voluerit inferre de apl'is/ꝙ habuissent aliqua quoad pprietatẽ τ dñium pprietatis: nisi specialiter expressisset: qd nõ fecit. vnde ꝙ d: ibi. Nec quisq₃ eoꝝ que possidebat aliquid suũ esse dicebat. verbum possidebat accipit p simpliciter habere absq₃ pprietate et dñio. quia aliter esset repugnantia τ cõtradictio manifesta in dicto: si possidere acciperetur ibi iure pprietatis τ dominij. quia tunc esset sensus. nec quisq₃ eorũ que possidebat quoad pprietatem τ dominiũ: suũ esse dicebat quoad pprietatem τ dñium. qui sensus implicat apertam cõtradictionem. ergo possidere accipitur ibi p simpliciter habere seu detinere absq₃ iure pprietatis τ dñij τ titulo possidendi pprio noie. τ hoc clare glos. posita in p̃e.c. dilectissimis. q incipit/ergo aliquis/determinat dicens. Sic ergo aliquis potest possidere rem cuius nõ põt habere pprietatem. τ hec est possessio naturalis: nõ ciuilis. Sz dic possidebat. i. detinebat: sicut seruus dicit possidere. ff. de acqui. pos. ꝙ seruus. ad idem facit qd no.xij.q.j. non dicatis. in glos. nũquid. Ex quo vlterius patet ppositũ: quia abdicatio aploꝝ in cõmunitate generali credentiũ non fuit altior τ pfectior abdicatione ipsoꝝ extra illã cõmunitatem cũ christo: sz apostoli in cõmunitate generali oim credentiũ nõ possiderunt quoad pprietatem τ dominiũ aliquid in speciali: nec in cõmuni quoad cõmunitatem ipsoꝝ specialem τ propriam: q: illud quodcũq₃ fuisset/non fuisset cõmune toti multitudini credentiũ. sicut qd est pprium cõmunitatis specialis: nõ potest esse cõmune toti cõmunitati generali. q: pprium partis/non est cõmune toti. scriptura aũt Actuũ.iiij. dicit ꝙ nec quisq₃ eoꝝ q pos. τc. ergo apostoli nec extra illã cõmunitatẽ vna cũ christo aliquid possederunt in speciali: nec in cõmuni quoad pprietatem τ dñium. Aliter sequeretur ꝙ apostoli fuissent magis pprietarij in ppria cõmunitate cũ christo: ꝙ fuerunt in cõmunitate generali credentiũ. quũ in cõmunitate generali credentiũ non ponantur fuisse pprietarij nec in speciali nec in cõmuni quãtum ad ipoꝝ cõmunitatem specialẽ τ propriam. Item cõmunitas aploꝝ in illa multitudine credentiũ quoad abdicationẽ pprietatis tenuit locũ vnius psone specialis seu singularis: q: sicut nulla psona specialis retinuit sibi aliquã pprietatem in speciali in illa multitudine: ita nec tota cõmunitas aploꝝ propria retinuit sibi aliquã pprietatem in illa multitudine credentiũ. Sed cõmunitas aploꝝ nõ retinuit quoad abdicationẽ pprietatis locum vnius psone specialis in illa multitudine: nisi q: abdicatio pprietatis in spãli τ in cõmuni quacũq₃ cõmunitate speciali citra cõmunitatẽ generalem totius eccl'ie: cui⁹ typum τ figuram gerebat illa eccl'ia pmitiua: est pfectior τ maioris excellentie: ꝙ abdicatio pprietatis omniũ tñ in speciali: τ nõ in cõmuni. aliter enĩ frustra τ inutiliter ac otiose cõmunitas aploꝝ renuntiasset pprietati omniũ in illa multitudine: nisi abdicatio pprietatis omniũ in speciali τ in cõmuni quacũq₃ cõmunitate speciali esset pfectior τ altior/ꝙ abdicatio pprietatis omniũ tñ in speciali τ nõ in cõmuni. Aliter enĩ frustra τ inutiliter ac otiose cõmunitas aploꝝ renũtiasset pprietati omniũ in illa multitudine: nisi abdicatio pprietatis omniũ in speciali τ in cõmuni quacũq₃ cõmunitate speciali esset pfectior τ altior/ꝙ abdicatio τ pprietatis omniũ tñ in spãli τ nõ in cõmuni. q: frustra τ inutiliter quis se obligat ad gradũ abdicationis arctiorem et maiorem: nisi ꝯsequat inde pfectionẽ aliquã maiorem: vt supra dictũ est. ℞. Item ad hoc est ratio. Et sicut in eccl'ia pmitiua: q gerebat typum τ figuraz psentis ecclesie: fuit pfectionis vniuersaliter apud omnes illius eccl'ie abdicare pprietatẽ cuiuslibet rei in speciali τ in cõmuni quacũq₃ cõmunitate speciali citra cõmunitatem generalem illius ecclesie. Ita nũc in ecclesia presenti est pfectionis/saltem in aliquo statu speciali apud aliquos viros perfectos abdicare proprietatem cuiuslibet rei tam in speciali ꝙ in communi quacũq₃ communitate speciali citra cõmunitatem generalem totius ecclesie: q: dicere ꝙ illud qd tunc fuit pfectionis simpl'r apud oẽs: nunc non possit esse pfectionis in aliquo statu speciali: est ridiculum: quũ natura rerũ nõ sit imutata nunc plus ꝙ tũc. Et talis status si ponatur: quicũq₃ sit: habebit vsum oim rerũ separatuz a pprietate τ dñio in speciali τ in cõmuni. sicut habuit q̃libet status seu ordo specialis ecclesie pmitiue. Et talem statum abdicationis oim rerũ in speciali τ in communi/elegit btũs Franciscus p se τ ordine suo: sicut ptz p declarationes multoꝝ summoꝝ pontificuz: vt est supra in ar.lv. in.§. porro. in pn. est euidentius declaratũ. Quẽ statum stulte τ fatue elegisset τ ecclesia approbasset: nisi abdicatio pprietatis omniũ rerũ in speciali τ in cõmuni esset maioris meriti/ꝙ abdicatio pprietatis omniũ rerũ in speciali τ nõ in cõmuni. q: frustra τ stulte quis se obligaret ad gradum vite arctiorem τ difficiliorem sicut est iste: vt ptz ex de ṽb. sig. exijt. li.vj.§. vnde vos. ibi/tenẽtur plus ꝙ ceteri christiani τc. et.j.℞. ceteroꝝ. ibi/christi semitas arctius elegerunt: nisi ex hoc ordinaret ad gradum pfectiorem altiorem τ maiorẽ: vt dictum est. Qd aũt talẽ statum elegerit beatus Franciscus: patet per declarationes romanoꝝ pontificũ/Grego.ix. familiaris beati francisci: Innocẽ.iiij. ianuen. de dodo de flisco/luminis iuris: qui fecit apparatum. Innocẽ. Alexandri.iiij. Nicolai.iij. Clementis.v. Io.xxij. in sua extraua. que incipit/Quorundam. Ex quibus declarationibus Luce clarius cõstat/ꝙ abdicatio pprietatis oim rerũ in speciali τ in cõmuni sit maioris pfectionis τ meriti ꝙ abdicatio pprietatis oim rerũ in speciali: τ nõ in cõmuni: vt supra dictum est. Et ꝙ vsus potest in cõsumptibilibus a dñio separari. Nã: sicut dictum est: frustra τ fatue se beatus Franciscus p se τ ordine suo ad talem expropriationẽ in speciali τ in cõmuni ßm determiatiõe pdictoꝝ romanoꝝ pontificũ obligasset: nisi talis abdicatio esset pfectior τ altior: seu maioris meriti ex genere operis operati/ꝙ abdicatio pprietatis tñ in speciali τ nõ in cõmuni. Frustra etiam τ fatue ecclesia romana talem expropriationẽ approbasset τ priuilegijs innumeris dotasset: nisi talis expropriatio esset ex genere operis operati pfectior expropriatione reruz tñ in speciali τ nõ in cõmuni. Qd nõ est dicendũ de sctõ Francisco nec de romana ecclesia matre omniũ τ magra. ex de priuil. antiqua. de sum. tri.c.ij. in si.xxij. dist.c.j. q: frustra τ inutiliter romana eccl'ia exponeret aliquem ordinem ad modum viuendi difficiliorem τ laboriosorez: nisi per hec exponeret τ intenderet exponere eum ad gradum perfectionis τ meriti ex genere operis perfectiorem τ altiorẽ etsi in tali ordine sic multipliciter ab ecclesia ꝯfirmato et declarato: in quo nihil potest etiam in cõmuni proprium possideri: non separaretur in cõsumptibilibus vsus a dominio: ecclesia periculosum statum approbasset. et in eo professis perplexitatem τ laqueum iniecisset contra apostolum.j. ad Coꝝ.vij. ibi: Porro hoc ad vtilitatem vestrã dico: non vt laqueum vobis iniiciam: sed ad id quod honestum est. τ ꝙ facultatem prebeant sine impedimẽto dominũ obsecrandi. τ.xxvij.q.j. de viduis.ij.xiij. dist. nerui testiculorum. ex de resti. spo. literas.§. porro.℞. sicq₃. Quare manifeste sequitur τ aperte ex omnibus supradictis/ꝙ abdicatio proprietatis omniũ in speciali τ in communi est perfectior τ eminentior ex genere operis operati/abdicatione omniũ tñ in speciali τ non in cõmuni. τ abdicatio apostolorum fuit perfecta ex genere operis operati: non minus abdicatione fratrum minorum. immo fratruz minorum est illa abdicatio τ professio que τ apostolorum: vt ex de verbo. sig. exijt.§. porro. li.vj. ergo apostoli omnia quoad pprietatem τ dñium reliquerunt in speciali et in communi. Quod etiam patet ratione euidẽti necessarij. quia cuius causa prima τ immediata non stat

cum summa ꝑfectione: nec ipsum potest stare cum summa perfectione: sed diuisio quecũq; dominiorum personalis vel collegialis venit causaliter ⁊ immediate ex nõnulla diuisione animorum: sicut per oppositum cõmunio dñiorum venit ꝑ se ⁊ immediate ex cõmunione ⁊ indiuisione animorum. vnde quia in statu innocentie nulla fuisset animorum diuisio: ideo nulla fuisset diuisio dñiorum. sicut apte colligitur. viij. di. §. ſ. ⁊ quia corda amicorum sunt aliquo modo cõnexa in dilectione: ideo bona ipsorum sunt aliquo modo cõmunia participatione ⁊ ſm gradum cõnexionis amicorum adinuicem in dilectione. sic est ꝓportionaliter gradus cõmunitatis bonorum eorum in cõmunicatione. Et propter hoc scriptura Actuũ. iiij. volens reddere rationem ⁊ causam ꝓpriam quare bona pͥmitiue ecclesie fuerunt cõmunia omnibus credentibus: assignat pro ratione ⁊ causa propria ac immediata cõmunionem ⁊ indiuisionẽ eorũ ꝑfectam inter se: dicens. Multitudinis aũt credentium erat cor vnũ ⁊ anima vna. nec quisq; eorum que possidebat aliquid suũ esse dicebat: sʒ erant illis omnia cõmunia. Ecce quare nullus eorum dicebat aliquid esse suũ: sed erant illis omnia cõmunia: q: erat cor illis vnum ⁊ anima vna. ista fuit causa per se cõmunis bonorum ipsorum. ideo scriptura prius premittit ꝑfectam cõmunionẽ ⁊ idiuisionẽ cordiuʒ eorum inter se sicut causaʒ ꝓpriam: ⁊ secũdo ꝯsequẽter subiungit cõmunitatem bonorum sicut effectum ꝓprium ex propria causa. ergo sicut communio bonorum venit vniuersaliter ex cõmunione animorum: ita per oppositũ diuisio dñiorum venit vniuersaliter ex aliqua seu nõnulla disiunctiõe aut certe imꝑfecta vnione animorum: que nõ stat cum perfecta charitate: que est vinculum ꝑfectionis. Colo. iij. quia charitas nõ querit que sua ꝓpria sunt. ſ. ad Cor. xiij. lxiij. dis. nosse. Item maior ⁊ perfectior est connexio fraternitatis spũalis in amore charitatis: q̃ sit cõnexio fraternitatis carnalis in amore carnis. quia ꝑfectius est vinculũ spũs: q̃ vinculum carnis. xiij. q. iij. ita; diligere. sed ꝑfect⁹ amor fratrũ ſm carnem facit omniũ fratrum bona quoad dominiũ esse cõmunia: quia q̃diu inter fratres carnis non nascitur ab intrinseco vel ab extrinseco aliq̃ scintilla diuisionis: tãdiu ducunt cõmunem vitam. ergo multo magis amor ꝑfectus charitatis fraterne facit omnia bona ꝑfectorum toti ecclesie cõmunia ⁊ nulli ꝓpria. xxiij. q. vij. qd aũt. ergo appropriatio dñiorum in speciali vel in communi quacũq; cõmunitate speciali non stat cum summa perfectione: qualis fuit inter apostolos. vnde glos. super illud Act. iiij. Multitudinis autẽ credentiũ erat cor vnũ ⁊ aĩa vna. scʒ. c. ꝟ. simil' vsus. que superius sunt adducta. Qui mũdum ꝑfecte reliquerant: nõ de nobilitate generis gloriantes se alijs ꝑferebãt: sed sicut vnius eiusdẽq; matris ecclesie visceribus editi: ita eodem fraternitatis amore gaudebant. hec glos. Item. Nullus sibi aliquid appropriãs de iure possidet omnia: quia nõ est equũ neq; iustum vt ei sint omnia cõmunia q̃ suũ non vult facere cõmune cum oĩbus. sed viri ꝑfecti omnia possident de iure diuino ſm illud apſi. ij. ad Cor. vj. Tanq̃ nihil habentes et oĩa possidentes. ex̃ de exces. pre. nimis iniqua. ſ. ñ. ⁊ ſm illud ſ. ad Cor. iij. Omnia vestra sunt: vos autem christi: christus autẽ dei. xxiij. q. vij. qd autem. in fi. cum. ij. c. prece. ergo viri ꝑfecti sicut fuerunt apostoli ⁊ eorum ꝑfecti imitatores: nihil sibi debent appropriare: nec in speciali nec in cõmuni quacũq; cõmunitate speciali. quia quãtum sibi appropriant: tantũ eis subtrahitur: ne omnia possideant. iõ apostoli vt oĩa possent iure inuiolabili possidere: oĩa iure violabili contẽnendo reliquerũt. Hinc btũs Francisc⁹ in regula sua fratrib⁹ suis dixit: Fratres nihil sibi approprient: nec domũ nec locum: nec aliquã rem: sed tanq̃ peregrini ⁊ aduene sint in hoc seculo. ⁊. ſ. Hec est illa celsitudo altitudĩe paupertatis: cui dilectissimi fratres totaliter inherentes nihil aliud sub celo in perpetuũ habere velitis. Et ita ſm ꝯsilium salubre beati Francisci ⁊ romanorum pontificũ qui regulam approbauerũt: nullus status

Diuisionis dñiorũ ratio.

seu ordo aliquid sibi appropriãs gerit ꝑfecte in hac vita formam ⁊ moduʒ spũalis peregrini ⁊ ciuis celestis cõciuis angelorum: qui nihil ꝓprium in speciali nec in cõmuni habẽt. nihil em̃ angeli ꝓprium in hoc mũdo possidẽt: sed nec maligni spũs ad quos apostoli calcandos venerant. Luce. x. ꝓprium aliquod in hoc mũdo possident. ſm Greg. in homil. quos etiam viri ꝑfecti melius luctando deuincũt: si a se omniũ ꝓprium qd illi nõ habẽt abĩciũt: huic accedit. ſ. ad Timo. vj. Habentes alimenta ⁊ quib⁹ tegamur ijs ꝯtenti simus. nihil em̃ intulimus in hũc mũdum: haud dubium q: nec afferre quid possumus. xij. q. ſ. eps. Medium aũt ꝑfecte rectitudinis nõ debet ab extremis declinare. extrema aũt nostri cursus sunt ingressus ⁊ egressus de hoc mũdo: in q̇bus ſm apostolũ nihil ꝓpriũ habere ꝑmittimur si ꝑfecte ⁊ recte icedimus. xij. q. ſ. duo. ibi. nõ nisi ad vsum ſm vnam lecturam. Quare si recte ⁊ indeclinabiliter ac expedite nostrũ iter peragimus: nihil ꝓprium in medio vite plus q̃ in extremis habere debemus. Contra illud etiam qd sepe opponit' q in reb⁹ vsu consumptibilib⁹ vsus ꝓprie sumptus haberi nequit: nec illis potest aliquis vti: dicendũ est q istud expresse cõtra Clemẽtem est in pre. c. dilectissimis. qui dicit q cõmunis vsus omniũ que sunt in hoc mũdo: omnibus hoĩbus esse debuit: sed talia vsu cõsumptibilia de hoc mũdo sunt. Et eadem ratione falsum ⁊ impossibile cõsuluit apſus Tymotheo. ſ. ad Timo. v. ex̃ de iureiurã. et si christus. §. quedam. dicens. Vtere modico vino. Et eadem ratione des falsum dixit (qd nefas est) ministris antique legis q primitie ⁊ sacrificia cederent in vsus eorum. vt patet Numeri xviij. Et tota scriptura que loquit' de vsu sepissime falsuʒ diceret (qd nefas est) xxiij. q. v. ergo. ix. di. ego. ⁊. c. quis nesciat. Item dicere q in talibus rebus nõ cõuenit vti sed abuti: periculosum dicere est. quia termini in quacunq; materia dissoni ⁊ oppositi vniuersaliter terminis legis diuine ⁊ sanctorum patrũ non sunt sani: sed absoni ⁊ ꝓfani in illa materia. q: tales termini terminis legis diuine et sanctorum patrũ dissolui abducunt ⁊ auertũt hoĩes a fide scripturarũ ⁊ religione sanctorum patrũ: qd est impiũ ⁊ inhumane. q: scripture sacra ⁊ sanctorum doctrina est nobis forma ⁊ regula recte ac pie loquẽdi: non solum operãdi. vñ ad Titũ. ij. c. Verbũ sanũ ⁊ irreprehẽsibile. ⁊. ij. ad Timo. ij. ibi. Recte tractantẽ verbũ veritatis. ⁊ in pͥmo. c. Formã habens sanorum verborum que a me audistis. ⁊ Aug. in lib. de doctrina christiana loquẽs de sacra scriptura dicit. Quicquid hõ extra didicerit: si noxiũ est: ibi dãnatur: si vtile est: ibi inuenitur. ⁊ facit. xxxvij. dist. §. sed ⁊ ꝯtra. ⁊ Clemens. Non em̃ sensum alienũ extrinsecus ⁊ extraneũ debemus q̃rere: vt quomodo ipm ex scripturarũ authoritate ꝯfirmetis: sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatis oportet. xxxvij. di. relatum. ⁊ verba intelligenda sunt ſm cõmunẽ modũ intelligendi. vt legit' ⁊ no. ex̃ de spon. ex lr̃is. ſ. Sed isti termini abuti ⁊ abusus sunt dissoni et contrarij terminis legis diuine ⁊ terminis sanctorum in qualibet materia licita rerũ vsu consumptibilium. Quia in nulla materia licita rerum vsu cõsumptibilium scriptura ⁊ sanctorum doctrina vtitur predictis terminis: sed tm̃ terminis oppositis (attendant om̃es religiosi ꝑ paupertate altissima) sicut patet discurrẽti totam seriem scripturarũ ⁊ sanctorũ patrum doctrinã: quũ tm̃ scriptura ⁊ sanctorum patrum doctrina frequẽter loquatur de materia licita rerum vsu cõsumptibiliũ noĩe vsus ⁊ vti: ⁊ nũq̃ nomine abusus vel abuti. Notat aũt Archid. ex̃ de of. dele. q̃uis. li. vj. q illicitus vsus abusus ⁊ abusio poti⁹ dicẽdus est q̃ vsus. lxxiij. dist. ꝟ. ista. xj. q. iij. ꝑuilegium. xxv. q. ij. §. his ita. ex̃ de elec. generali. §. fi. ibi. Ab illorũ abusu. ex̃ de rescrip. sedes. ⁊. c. quia nõnulli. ⁊ de elec. qd sicut. ij. rñ. ibi. ⁊ si secus aliquãdo ꝑ vsurpationẽ aliqui faciãt abusiue. ⁊. c. quisquis. ibi. per secularis potestatis abusum. ex̃ de con. pre. detestãda ſ. rñ. li. vj. aliqñ tm̃ abusus appellat' vsus. xij. q. ij. ecclesiarũ seruos. vbi dicit. vt tales vsus ⁊c. vbi debet exponi vsus. i.

abusus. ſm Archi. Et adde hic qd scripsi. ſ. in. §. adhuc pe rita. ꝟ. cum etiam. iiij. in ar. lxiiij. ¶ Vlterius contra illud qd dicitur q beatus Augu. nõ dixit apſos vouisse rerum oĩm abdicationẽ quoad ꝓprium: hoc stare nõ põt. immo expresse Aug. hoc dixit sup illud Matth. xix. Ecce nos reliquimus oĩa. ⁊ ꝑ hec ṽba etiã supra posita hoc votũ potentissime vouerant. Qd etiã sic ꝓbatur. qm̃ ꝯsiliũ ꝯsiliorũ qd est forma ⁊ ꝑfectio seu ꝯsummatio aliorum ꝯsiliorũ nõ est dubium apſos ꝑcipue obseruasse. al'r em̃ apſi non fuissent in apice ꝑfectionis: qd est erroneum. quũ de ipsis ꝑcipue dixit dñs Jo. xvij. Vt sint ꝯsummati in vnũ. op. facit. xxiiij. q. ij. c. ij. sed votũ est ꝯsilium ꝯsiliorum forma ⁊ ꝑfectio ꝯsummatiua eorum. q: votum cadens sup quodcũq; cõsilium euãgelicum reddit ipm essentialiter ꝑfectius et deo acceptius: eo q ꝑ liberam oblationẽ offertur voluntas deo tm̃ actu: ꝑ votum aũt offertur volũtas actu ⁊ potentia qd est multo fortius. q: post votũ emissum non est amplius de iure oppositũ in potestate voluntatis. ꝓpter qd Leuiti. xxij. c. scribitur. Bouẽ ⁊ ouẽ aure ⁊ cauda amputatis volũtarie offerre potes: votum aũt ex his solui nõ potest. hec ibi. sed bos ⁊ ouis aure ⁊ cauda amputatis nõ potest magis voluntarie offerri: q̃ de eis votum ꝑsolui: nisi quia votũ cadens sup quodcũq; opus virtuosum reddit ipm essentialiter ꝑfectius ⁊ deo acceptius. Ideo sup illud p̃s. cxxxj. Sicut iurauit domino votũ vouit deo Jacob. dicit Aug. ⁊ ponit' ibi in glos. ordi. Nemo p̃sumat viribus suis reddere que vouit. qui em̃ hortatur te vt voueas: ipse te adiuuat vt reddas. vouit aũt ecclesia i mansuetudine vt sit domus dei: quo nihil gratius põt deo offerri. hec ibi. Et ita ꝑfectio totius spũalis edificij cõsummatur in ꝑfectione voti: sicut arca Noe fuit cõsummata in cubito vno. Geñ. vj. Vnde ⁊ sup illud p̃s. lxxv. Vouete ⁊ reddite. dicit Augu. Vouere em̃ voluntati cõsulitur: sʒ post voti promissionem redditio exigitur necessario. Et Cassiodorus ibi. Ad hec vouenda nos inuitat: non precipit vt voueamus: sed vt vota reddamus. ⁊ glos. ibi. Vouete mente quodlibet bonũ: ⁊ reddite opere necessario post votũ. ⁊ facit ex̃ de cõuer. cõiugu. ex parte. ⁊ de vo. et vo. re. magne. §. sane. Ergo apſi vouerũt ꝑcipue quodlibet trium ꝯsiliorum euangelicorum: scilʒ obedientiam. ꝑ illud xix. Matth. Et secuti sumus te. Et castitatẽ. xxxj. dist. oĩo. Et ꝓprietatis abdicationẽ. vt pre. c. xix. Matth. Ecce nos reliquimus omnia. vbi ſm Augu. vouerunt. aliter sequeretur q abdicatio ꝓprietatis facta in ꝓfessione oĩm religiosorum absq; ꝓprio viuere ꝓfitentium esset essentialiter ꝑfectior ⁊ altior abdicatiõe apostolorum. quũ votum vt dictum est sit cõsummatio ꝑfectionis aliorum ꝯsiliorum specialis. qd nefas est dicere aut sentire. p̃sertim quũ religiosi sint successores apſorum quoad renũtiationẽ. vt supra dictũ est. ⁊ no. ⁊ legitur. xvj. q. ſ. ex authoritate. ¶ Qz etiã votuʒ supaddat specialẽ ꝑfectionẽ sup opus liberum voluntatis dicit expresse Anselmus in libro de similitudinib⁹: eo q ꝑ opus bonũ libere voluntatis offertur deo fruct⁹ voluntatis: ꝑ opus aũt factũ ex voto offertur ipsa arbor voluntatis cũ oĩbus fructibus suis: qd est multo ꝑfectius ⁊ deo gratius: quãto arbor cum fructib⁹ plus valet q̃ fructus ꝑ se. Qz aũt ista sit intentio beati Aug. de voto apſorum apparet manifeste. xvij. de ciui. dei. c. iiij. ꝑ cum sic dicentem. De terra ergo suscitatus est ille supra oẽs diuites pauper: ⁊ de illo stercore erectus supra oẽs ppſos opulẽtos ille inops: vt sedeat cum potentibus ppſi: q̇bus ait Matth. xix. Sedebitis supra sedes. xij. Et sedem glorie hereditatem dans eis. dixerant em̃ potẽtes illi Matth. xix. Ecce nos dimisimus oĩa: ⁊ secuti sum⁹ te. hoc votum potentissimi vouerãt. sed vnde hoc eis: nisi ab illo de quo hic ꝯtinue dictũ est dans votum vouenti: hec Aug. Ex q̇bus tripl'r patet ꝓpositũ. Primo qm̃ Augustin⁹ i isto ꝯsequẽte hoc votũ potentissimi vouerãt intendit colligere quasi in summa ꝑ modũ epilogi totã potentiã ꝑfectiõis apſorum prius narratam: sed prius expressius ⁊ specialius

vel non minus ꝑnarrauerat potentiã eorum in abdicando temporalia ꝓpter christũ: q̃ i sequẽdo christũ. quare hoc consequẽs referendum est ad totum antecedens in quo eorum potentia ꝑnarratur: ⁊ specialiter ad partem antecedentis in qua specificatur potentia pauꝑtatis. q: de paupertate a ꝑncipio verborum vsq; ad finem specialiter fuerat ꝑlocutus. Scdo hoc patet ꝑ id qd sequit' in ꝑdictis ṽbis Aug. Sed vnde hoc eis: nisi ab illo qui dat votum vouẽdi? Sed in tota scriptura euangelij non habetur plus de voto obedientie: q̃ de voto pauꝑtatis: nec in alio scripture loco. vnde ergo colligatur ex his ṽbis plus votũ obedientie q̃ pauꝑtatis dicat qui cõtra dicit. qd quũ nõ inuenerit redeat ad veritatẽ: ⁊ colligat inde cũ beato Augu. vtrũq; simul. Si vis ꝑfect⁹ eẽ: vade ⁊ vẽde oĩa q̃ habes: ⁊ da pauꝑib⁹: ⁊ veni seq̃re me. inde colligit simul vtrũq; votũ Aug. iõ simul' vtrũq; ponit: sic Petr⁹ vtrũq; dixit simul post illa ṽba christi vade ⁊ vende ⁊c. Ecce nos reliquim⁹ oĩa: ⁊ secuti sumus te. Nec diuidat quisq̃ qd nec christus nec Petrus nec Augustinus diuisit. Ecce christus simul vtrũq; copulatiue ⁊ cõiunctim dixit. Si vis ꝑfectus esse: vade ⁊ vende oĩa que habes: ⁊ da pauperibus: ⁊ veni sequere me. Petrus in ꝑsona oĩm apostolorũ simul vtrũq; copulatiue ⁊ cõiunctim respondit. Ecce nos dimisimus oĩa: ⁊ secuti sumus te. Aug. simul vtrũq; copulatiue ⁊ cõiunctim recitauit. dixerant em̃ illi potentes. Ecce nos dimisimus omnia: ⁊ secuti sumus te. hoc votum ⁊c. Si ergo apostoli vouerũt sequi christũ sicut fatetur opponẽs: ergo ⁊ de dimittendis oĩbus votum fecerunt. ſm Aug. quia pariter ponũtur per christũ ⁊ Petrum ⁊ Aug. relinquere oĩa ⁊ sequi christũ. Adde hic qd scripsi. ſ. in. §. respõdeo. ꝟ. ex ꝑdicta aũt determinatione. cum ꝟ. seq. in ar.

Item apostoli nõ vouerunt sequi christum alia de causa nisi quia sequi christum ex voto est perfectius ⁊ deo gratius q̃ sequi christum sine voto vt supra dictum est. Sed ista causa ita concludit de relinquẽdo oĩa: sicut de sequẽdo christum. ergo quũ apostoli omnia reliquerint perfecte: sicut christum secuti sunt ꝑfecte: sequitur q sicut vouerunt sequi christũ: ita vouerunt relinquere omnia. quum eadem causa sit vtrobiq; vouendi. ex̃ de transla. inter corporalia. Item ſm expositorẽ apostoli vouerũt sequi christum. sed ista sequela fuit magis ꝑncipaliter effectu operis seruando eius mandata atq; consilia: q̃ gressu corporis. vnde glos. sup illud Matth. iiij. Relictis retibus secuti sunt eum. dicit. incessu pedum: sed magis obedientia ⁊ affectu: amplius ad ꝓpria non reuersi. hec glos. Apostoli vouerunt christi precepta atq; consilia. quia sequela christi quã ſm oppositorem vouerunt ꝑncipaliter stat in seruando eius mandata atq; consilia. Sed christus volentibus aggredi viam perfectiõis precipit omnia relinquere. quia licet relinquere omnia simpliciter ⁊ absolute fuerit consilium ⁊ non preceptum tamen viris perfectis volentibus viam perfectionis seruare est preceptum. xiiij. q. ſ. §. ſ. vnde Grego. ſ. mora. supra all'. in isto. §. ꝟ. Item ad hec est. Necdum virtus precepti emicuerat que omnia relinqui preceperat. ⁊ Remigius supra all'. in hoc. §. ꝟ. Itẽ cõtra hoc est. Beati estis: qui euangelici precepti memores cuncta terrena pro christo reliquistis. Item licet q̇s possit relinquere bona temporalia absq; voto: tamen voluntatem habendi temporalia non potest quis perfecte relinquere sine voto. quia licet res exterior absq; voto relinqui possit: tamen voluntas habendi absq; voto simpliciter relinqui non potest. sed apostoli non solum reliquerunt simpliciter omnia tẽporalia: sed etiã reliquerũt simpliciter ⁊ perfecte voluntatem habendi ipsa. vnde super illud Matth. xix. Ecce nos reliquim⁹ oĩa. dicit glos. etiã voluntatẽ habendi. Et sup illud Luc. xviij. Ecce nos dimisim⁹ oĩa. glos. etiã voluntatẽ habendi. Ergo voluntatem habẽdi oĩa reliquerũt ex voto. Item licet q̇s possit renũtiare rebus exterioribus absq; voto: tm̃ renũtiare desiderijs ⁊ concupiscentijs habendi non potest quis

Universidad de Deusto Biblioteca

perfecte sine voto. Sed ſm Grego. in homil. Petrus et Andreas apl'i nõ solum renũtiauerũt rebus oibus tẽporalibus: sed etiã renũtiauerunt oibus desiderijs ⁊ ↄcupiscentijs habẽdi. vbi dicit sic. Multũ reliquit qui nihil sibi retinuit. multũ reliquit: qui quantũlibet parũ / totum deseruit. certe ⁊ nos habita cũ amore possidemus: ⁊ ea q̃ minime habemus ex desiderio querimus. Multũ ergo Petrus ⁊ Andreas dimiserunt: qñ vterq; etiã desideria habendi reliquit. Multũ dimisit: qui cũ re possessa etiaȝ ↄcupiscentijs renũtiauit. hec Greg. Idem. s. e. §. R. item ad hoc Greg. Ergo apl'i ex voto renũtiauerũt desiderijs ⁊ ↄcupiscentijs deliberatis habendi tẽporalia. Simil'r si ſm oppositorem ab hac vniuersali / Ecce nos reliquim⁹ oia / excipiũtur specificata in euãgelio: tunica / gladius / calige / ⁊ vestimenta: sequit' ꝙ ista excipiant' in speciali et singillatim: ⁊ nõ solũ in cõmuni aploꝝ. q: gladius dict⁹ fuit Petri in speciali / vestimentũ / ⁊ calige: q: christus dixit in speciali Petro. Cõuerte gladiũ tuũ ⁊c. ⁊ angelus Petro. Calcia te caligas tuas: ⁊ circũda tibi vestimentũ tuũ. Et ita sequit' ſm eum ꝙ apl'i in p̃dictis ⁊ similib⁹ fuerũt ꝓprietarij in speciali: nõ solũ in cõmuni. Qd̃ esse non potest: qm̃ vt supradictũ est ſm Clemen. cõis vsus omniũ que sunt in hoc mũdo / oibus esse debuit. Et sicut nõ põt diuidi aer nec splẽdor solis: ita nec reliqua que data sunt hoibus ad habendũ diuidi debere: sed habenda oia cõia. ⁊ istius cõsuetudinis more retento apl'i eorũq; discipuli cõem vitaȝ duxerunt. xij. q. j. dilectissimis. Ex qbus ptȝ ꝙ sicut in statu innocẽtie nullus habuisset in speciali ꝓprietatem in aliqua re mũdi quacũq;: sed fuissent oia oibus hoibus pro oi tempore quo nõ peccassent cõmunia. Sic apostoli ⁊ eoꝝ discipuli q̃ in abdicando tẽporalia assumpserũt statũ ↄformem ⁊ similẽ statui innocentie. ſm Clemen. in nulla re huiusmodi habuerũt in speciali ꝓprietatem ⁊ dñium q̃diu in sua ꝑfectione manserũt: q: semper post sequelã manserũt. Et ꝑ ↄsequens vestimentũ calige ⁊ gladius Petri nõ fuerũt quoad ꝓprietatem et dñium plus in speciali Petri q̃ alioꝝ. Simil'r sicut in aere splendore solis ⁊ alijs corporibus celestibus nullus habet in speciali ꝓprietatem et dñium: sed pro oi tpe fuerunt oia oibus hoibus cõmunia. Ita apl'i ⁊ eoꝝ discipuli ꝓ nullo tẽpore postq̃ statum perfectionis excelse sunt adepti: habuerũt in speciali ꝓprietatem ⁊ dominiũ ꝓpriũ in aliqua re mũdi. ergo apl'i nõ habuerũt in speciali et singulatim ꝓprietatem ⁊ dñium ꝓprium in vestibus caligis gladijs ⁊ quibuscũq; alijs similibus vterent'. Et per consequens ista nõ excipiũtur in speciali ⁊ singulatim ab hac vniuersali. Ecce nos dimisimus omnia. Sȝ si exciperent' ab ipa in speciali ⁊ singulatim exciperent' ab ea: ⁊ non in cõi tñ: qm̃ ista in spãli ⁊ singulatim dicũtur fuisse aploꝝ. g̃ talia ⁊ similia nullo modo excipiũtur ab hac vniuersali. Ecce nos reliquim⁹ oia sicut dicit oppositor. Et ꝓpterea non est min⁹ vniuersalis de apl'is ista. Ecce nos reliquim⁹ oia noie ⁊ re: q̃ sit vniuersalis de p̃mis credentibus illa Act. iiij. Nec quisq̃ eoꝝ que possidebat aliquid suũ esse dicebat: sed erant illis oia cõmunia. Ex hoc ptȝ q: abdicatio temporaliũ primoꝝ credentiũ nõ fuit vniuersalior: nec latioris ambitus abdicatione temporaliũ apostoloꝝ: quũ p̃mi credentes nõ fuerũt magis expropriati a mundo q̃ apl'i. Sed illa de p̃mis credentibus scȝ. Nec quisq̃ eoꝝ q̃ possidebat aliq̃d suũ esse dicebat: sed erant illis oia cõmunia. cõprehẽdit ꝓ tẽpore quo dicta est vniuersal'r oia quecũq; aliqua exceptione nõ facta: siue vite necessaria: siue quecũq; alia noiata vel nõ noiata ſm veritatẽ: sicut superius pluries est ostensum. ergo ista dicta de apostolis. Ecce nos reliquimus oia. pro tempore quo dicta fuit cõprehendit vniuersaliter oia absq; aliqua exceptione: siue sint vestes siue gladius siue quecũq; alia. sed ista fuit dicta de apl'is pro semꝑ in futurũ. ergo sub ista cadũt vniuersaliter q̃bus apl'i vsi sunt. ⁊ ꝑ ↄsequẽs in oibus habuerunt vsum separatũ a ꝓprietate ⁊ dñio. Et p̃terea / sicut supra ostensum est isto. §. R. Item nõ minus sub vbis. votum aploꝝ nõ extendit se ad pauciora q̃ votum religiosoꝝ absolute sine ꝓprio viuere ꝓfitentium. q: abdicatio religiosoꝝ vitam apostoloꝝ imitantiũ in parte vel in toto / nõ est vniuersalior: nec ꝑfectior abdicatione apostolorum. Sed votum religiosorũ absolute sine ꝓprio viuere ꝓfitentium se extendit vniuersaliter ad omnia absq; aliqua exceptione: siue sint alimẽta siue quecũq; alia: quia votum eoꝝ absolute factũ se extendit vniuersaliter ex forma ⁊ natura sua ad oia illa in q̃bus vsus põt a ꝓprietate ⁊ dñio separari in speciali: eo ꝙ votum cadens absolute suꝑ abdicationẽ ꝓprietatis cadit suꝑ abdicationẽ ois ꝓprietatis ab vsu separabilis: sed vsus rerũ vsu ↄsumptibilium est separabilis a proprietate ⁊ dñio speciali: quicq̃d sit de separatione eius a ꝓprietate ⁊ dñio cõi: qm̃ vt sepe dictũ est p̃mi credentes ꝓ tempore illo de quo dicit scriptura Actuũ. iiij. ꝙ erant illis oia cõmunia pro tempore: habebant in speciali vsum rerũ vsu ↄsumptibilium separatum a ꝓprietate ⁊ dñio. q: ꝓ tempore illo nullus eorũ habebat in speciali ꝓprietatem alicuius rei: ergo ꝓ illo tẽpore habebant vsum talium rerum separatũ a ꝓprietate ⁊ dñio speciali. Sed qua rõne vsus talium rerũ fuit tunc separatus in speciali a ꝓprietate ⁊ dñio: eadẽ rõne fuit de possibili separabilis ꝓ semꝑ: licet non fuerit de facto semꝑ separatus. quia stante eodem natura rerũ semꝑ vsus est vniformiter separabilis de possibili. Ergo votum religiosoꝝ absolute absq; ꝓprio viuere ꝓfitentium se extendit vniuersaliter ad quecũq;: siue sint vestes siue cibaria. vnde vestis q̃ vtitur seruus: non est sua: sed est de peculio. ff. de pecu. id vestimentum. ⁊ seruus nõ possidet ea que sunt in peculio. ff. de acquirẽ. pos. seruus. quia ab alio possidet': nihil ipse possidet. vt. ff. de adult. sic euenit ⁊ no. xij. q. j. non dicatis. ergo multomagis votum apostolorum: quod fuit forma ⁊ p̃ncipium votoꝝ religiosoꝝ: se extendit vniuersaliter ad oia absq; aliqua exceptione.

Ad illud qd̃ dicit oppositor: ꝙ nõ est intelligendum ꝙ beatus Augustin⁹ intellexerit ꝙ ipsi apostoli vouerũt nõ habere aliquid in cõmuni: quũ intendens iuxta vitam apostolicam suam religionẽ fundare loquens suis fratribus sic dixit in regula sua. Sit anima vna ⁊ cor vnũ in dño: ⁊ nõ dicatis xij. q. j. non dicatis. ⁊. c. nolo. vos habere aliquid propriũ sed sint vobis omnia cõmunia. Et distribuatur vnicuiq; vestrum ꝓut opus erit. ⁊ sequitur. Sic em̃ legistis in actibus apostolorum. Actuum. ij. ⁊. xij. q. j. c. ij. ⁊. c. quia tua ꝙ erant illis omnia cõia: ⁊ distribuebatur vnicuiq; prout opus erat. Quũ igitur beatus Augustin⁹ ⁊ eius fratres habuerint ⁊ habeant in cõmuni: nõ est reuocandum in dubium quin beatus Augustinus apostolos habuisse supposuerit in cõmuni. quare ꝑ authoritatem predictam Augu. nõ potest concludi ꝙ apostoli voto abdicauerint omniũ rerum dñium in ꝓprio ⁊ in cõmuni. Respondendum est p̃mo ꝙ dictuȝ Augustini per oppositorem inductum ꝓ parte sua / est contra eum. quoniã si Augustin⁹ ſm dictum eius intendebat fundare suam religionem iuxta vitam apostolicam: vt nullus eoꝝ haberet aliquid ꝓpriũ sed essent illis oia cõmunia: ergo Augustin⁹ voluit ꝙ fratres sui nõ haberẽt in speciali ꝓprietatẽ alicuius rei: sed tñ in cõmuni. ergo simil'r apostoli iuxta quoꝝ votum Augustinus fundauit suam religionem: ſm ipsum non habuerunt in speciali proprietatem alicuius rei. ⁊ ita vestimentũ q̃ vtebatur Petrus ⁊ calige ⁊ gladius nõ fuerũt in speciali quoad ꝓprietatem ipsius Petri. cuius oppositum oppositor supra dixit. §. primo. R. non obstat. ⁊ R. ceterum. Item si augustin⁹ fundauit suam religionẽ iuxta illud quod legitur in actibus apostolorum. ꝙ erant illis omnia cõmunia. Actuũ. ij. Et augustinus mandauit fratribus suis ꝙ nunq̃ pro perpetuo tempore haberent in speciali ꝓprietatem alicuius rei: sed essent illis omnia cõmunia

munia semꝑ: q: sic intelligẽdũ est: ergo similiter p̃rimi credentes non habuerunt: nec habere potuerũt in speciali ꝓprietatẽ alicui⁹ rei: q̃diu stetit illa cõgregatio in suo robore cuius oppositũ. s. dixit oppositor. Item fratres sancti Augustini nõ debẽt habere in speciali ꝓprietatẽ alicuius rei vsu cõsumptibilis nec nõ cõsumptibilis: q: ipe mãdauit eis / nõ dicatis aliq̃d hr̃e ꝓpriũ: sȝ sint vobis omnia cõmunia. xij. q. j. nõ dicatis. Et qui omnia dicit: nihil excipit. j. Cor. xv. ⁊ Heb. ij. ex̃ de ma. ⁊ ob. solite. §. penul. Sed fratres beati augustini habẽt in speciali vsum rerũ vsu cõsumptibilium: certum est q: in speciali comedũt ⁊ bibũt: ⁊ specialibus vestibus induunt': ergo p̃dicti fratres hñt in speciali vsum rerũ vsu cõsumptibiliuȝ separatũ a ꝓprietate ⁊ dñio cõmuni. ergo vsus earũ de se est separabilis simpliciter ⁊ absolute a ꝓprietate ⁊ dñio. Itẽ fratres sancti Augustini emittunt votũ abdicationis omniũ temporalium: q: vouent viuere sine proprio: ergo multomagis apostoli: quoꝝ vitã imitantur: emiserunt votũ omniũ temporaliũ abdicationis. ¶ Scd̃o respondendo ad illud qd̃ opponit' / ꝙ saltem apl'i habuerunt proprium in cõmuni sicut habent fratres sancti Augustini: qui vitã apostoloꝝ dicunt' eligere: dicendum est. qm̃ regula aplorum ꝓpria ⁊ immediata fuit alia a regula cõmunitatis credẽtiũ: sicut regula specialis est alia a regula generali. Et sicut cõmunitas apostoloꝝ propria fuit alia a cõmunitate gñali credentium: licet etiã regula cõmunitatis gñalis credentiũ quodãmodo fuerit regula apostolorũ inquantũ fuit eis data ab apostolis. ⁊ etiã apostoli aliquo tempore vixerũt illa cõmunitate generali credentium / ⁊ sicut eorũ capita seruando illam regulam: tñ ipsorum regula ꝓpria ⁊ immediata fuit alia ⁊ discreta a regula cõmunitatis credentium. qd̃ patet Mar. j. quia apostoli in sua cõmunitate ꝓpria nõ potuerũt retinere vxores. Illi aũt de cõmunitate gñali credẽtium poterãt retinere cõmuniter vxores: nisi aliquibus repugnaret in speciali aliũde: ideo multi ipsorum habebãt vxores: qd̃ apostolis nõ licebat quãtũ ad cõmistionem carnis: sȝ bñ quãtũ ad ꝓuisionẽ. xxxj. di. omnino. Scd̃o / q: apostoli in ꝓpria cõmunitate portare nõ poterant calciamẽta nisi tñ sandalia: vt patet Mar. vj. Illi aũt de multitudine credentium poterant calciamẽta portare. Qd̃ autem dicit' de petro Act. xij. Calcia te caligas tuas. exponitur ſm Bedam. i. sandalia. i. soleas q̃s portãt fratres minores. vide supra. e. §. porro omnis religio R. nõ obstat. ⁊. R. ꝙ dicit Mar. lv. ar. ¶ Tertio / q: cõmuniter ⁊ immediate nõ licebat eis portare pecuniaȝ: vt patet Matth. x. Mar. vj. Luc. ix. ideo pecunia q̃ portabatur ponebat' ad pedes aplorũ: ⁊ nõ ad manus. Act. iiij. vbi dicit glos. destituendũ probat qd̃ tangere deuitat: ⁊ calcandũ docet esse aurũ / qd̃ subdit gressibus apostoloꝝ. Illi autem de multitudine credentiũ poterant cõmuniter pecuniã portare: ⁊ ipsi cõtrectabant pecuniam sicut religiosi omnes / exceptis fratribus minoribus: cõtrectant de suorũ licentia prelatorũ / q̃ cõmunitatis erat: sȝ non apl'i: nec fratres minores: vt ex̃ de ver. sig. exiit. li. vj. ⁊. e. ti. exiui. clemen. ¶ Quarto / q: recipiẽdus ad cõmunitatem aplorũ nihil debebat secũ afferre: nec res: nec p̃cia rerũ: sȝ omnia que habebat in libera potestate: debebat vendere ⁊ pauperib⁹ erogare: vt patet Matth. xix. Mar. x. Luce. xviij. Recipiẽdus aũt ad cõmunitatẽ generalẽ credẽtium / debebat secũ ferre p̃cia rerũ immobiliũ ⁊ animaliũ ⁊ res alias cõmunitati necessarias: si habebat. Et ita vna regula fuit alia ab alia / ⁊ altera ab altera. ¶ Quinto / q: solis. xj. aplis dixit dñs Matth. vltimo / Eũtes in vniuersum mũdũ p̃dicate euãgeliũ omni creature. nõ fuit hoc dictũ multitudini credentiũ. ¶ Sexto / q: apl'i ꝑ mũdũ eũtes in sortes suas / nõ vixerũt de bonis illius cõmunitatis p̃me credentiũ: sȝ de his que dabant' eis in cibo ⁊ vestitu / ab his quibus p̃dicabãt. Matth. x. ⁊ Luce. x. dign⁹ est operarius cibo suo. xiiij. q. j. §. j. vbi Chrysostom⁹. q. d. Tãtũ accipite: Quãtum in victu ⁊ vestitu vobis necessariũ est. vnde apostolus. j. ad Timoth. vj. habẽtes victũ ⁊ vestitũ / his cõtenti simus. Et alibi Gala. vj. Cõmunicet is q̃ catechizat' ei qui se catechizat in oibus bonis. vt quoꝝ discipuli merũt spũalia: consortes faciant eos carnaliũ suoꝝ: ⁊ nõ in auaritiã: sȝ in necessitatẽ. huc usq; Chrysostom⁹. ad hec. xiij. q. j. §. his ita. j. q. ij. sacerdos. ex̃ de censi. cum apl's. ¶ Beat⁹ autẽ Augu. fundauit religionẽ suã directe iuxta regulam cõmunitatis seu multitudinis credentiũ: ⁊ nõ iuxta regulam propriã ⁊ immediatã apostoloꝝ: vt vt supra dixit in regula sua fratribus suis. Sit anima vna ⁊ cor vnũ in dño: et nõ dicatis aliq̃d ꝓpriũ: sȝ sint vobis oia cõmunia: sicut legitur in actibus apostolorũ. Certũ est aũt ꝙ in actibus apostoloꝝ ista verba sunt dicta directe ⁊ immediate de cõmunitate gñali credentiũ: ⁊ nõ de cõmunitate ꝓpria apostolorũ: sicut oppositor dicit. sic em̃ legitur in actibus apostolorũ. iiij. c. Multitudinis aũt credentiũ erat cor vnum ⁊ anima vna: nec q̃sq̃ eoꝝ q̃ possidebat aliq̃d suũ esse dicebat: sed erãt illis omnia cõmunia. xij. q. j. c. ij. c. q: tua. cũ. c. se. Ecce plane ꝙ ista fuit forma viuendi cõmunis multitudinis credentiũ. Sed preter istã formã viuendi cõmunẽ / alia fuit apostoloꝝ q̃ ꝓxime dicta est. Qr aũt beatus Augu. intẽderit principaliter fundare suã religionẽ iuxta regulã ⁊ formã viuendi cõmunitatis credentiũ: ⁊ nõ cõmunitatis ꝓprie aploꝝ / patet ex verbis premissis in regula sua: in quibus dat formã ⁊ modũ viuẽdi fratribus suis. q̃ quidem verba: vt iã dictũ est: sunt directe de cõmunitate generali credẽtiũ: ⁊ nõ de communitate speciali ⁊ ꝓpria apostoloꝝ. Qd̃ etiã patet ex hoc: q: fratres ordinis sancti Augustini poterant portare libere / ⁊ possunt calciamẽta et pecuniã: que nõ poterãt apostoli. Venientes etiã ad ordinẽ sancti Augustini / possunt offerre cõmunitati bona que habent. Venientes aũt ad cõmunitatem ꝓpriã apostolorũ / nihil poterant offerre: sed oia debebãt si poterãt pauperib⁹ dare. Matth. xix. Mar. x. Luce. xviij. Qd̃ etiã patet ex hoc: q: fratres beati Augustini possunt hr̃e in cõmuni bona imobilia / vt domos ⁊ agros: que apl'i in communi suo nullo modo poterãt habere. vt Matth. xix. ergo beatus augu. non fundauit nec intendebat fundare religionem suã iuxta vitã apostoloꝝ ꝓpriam ⁊ specialem sed solũ iuxta formã ⁊ modũ viuendi cõmunitatis credẽtium. Magis autẽ congrue argueret oppositor / si sic argueret: beatus Franciscus christi signifer insignis volẽs immediate fundare ⁊ directe suam religionem iuxta formam ⁊ modũ viuẽdi ꝓprium christi ⁊ apostolorum: sicut ipse in principio ⁊ fine sue regule dicit expresse. In principio inquã sic: Regula ⁊ vita fratrũ minorũ hec est. scȝ dñi nostri iesu christi sanctũ euangelium obseruare viuendo in obedientia sine proprio ⁊ in castitate. In fine vero sic: Paupertatem ⁊ humilitatem ⁊ sanctũ euangeliũ quod firmiter ꝓmisimus obseruemus. mãdauit fratribus suis in regula sic: Fratres nihil sibi approprient: nec domũ: nec locum: nec aliquã rem. Que verba regule quinq; Romani põtifices. Greg. ix. Alexander. iiij. Innocentius. iiij. Nicolaus. iij. Clemens. v. declarauerunt in scripturis debere intelligi tam in speciali / q̃ etiã in cõmuni: vt diffusius superius est ostẽsum supra. §. p̃xi. in prin. Ita ꝙ fratres minores ſm declarationes istoꝝ Romanoꝝ põtificum. v. et omnes alios summos pontifices intermedios. v. istos sequentes / nõ sunt capaces alicuius ꝓprietatis in speciali nec in cõmuni ſm eorum regulã: ergo multomagis apl'i / iuxta quorũ vitã ⁊ doctrinã ⁊ ꝓfessionem fratrũ minorũ fundata est religio: nihil habuerunt quoad ꝓprietatem ⁊ dñium in speciali nec in cõmuni: q: nõ est verisimile nec ꝓbabile / ꝙ beatus Franciscus volens fundare suam religionem iuxta proprium modum euangelicum viuẽdi / voluerit aut potuerit imponere fratribus suis moduȝ viuendi difficiliorẽ ⁊ essentialiter arctiorẽ ꝓprio modo viuendi euangelico. Sed beatus Franciscus: vt declaratũ est: per omnes Romanos põtifices prenarratos / voluit ꝙ fratres sui non haberent aliquã proprietatẽ in speciali

nec in communi: vt prius dictum est: ergo intentionis sue fuit, et ecclesie suaz regulã confirmantis et declarantis, quod proprius modus viuendi christi et aplorum fuerit nihil habere quoad proprietatem et dominiũ in speciali nec in cõmuni. Preterea: vt supra in.§.pce.tactum est: apostoli nõ fuerunt magis proprietarij in cõmunitate ipsorum propria, quam in cõmunitate generali credentiũ: de qua ipsi tunc erant: in qua nullus suũ aliqd esse dicebat.xij.q.i.c.ij.q: si in cõmunitate ipsorum propriũ habuissent: illud nõ fuisset cõmune quoad dñium omnibus credentibus: q: illud quod est propriũ cõmunitatis specialis: non põt esse cõmune omnib⁹ qui sunt de cõmunitate generali: ergo nec extra cõmunitatẽ generalem credentium habuerunt aliquid quoad proprietatem in propria eorũ cõmunitate in speciali nec in communi: q: aliter sequeretur necessario, quod apl'i fuissent magis proprietarij extra cõmunitatẽ credẽtiũ in propria communitate ipsorum: quam fuerint in cõmunitate generali credentium: quum in cõmunitate generali credẽtiũ nihil potuerint habuisse quoad proprietatẽ in speciali nec in cõmuni, quantũ ad cõmunitatẽ ipsorum specialem et propriam. Item si habere quoad proprietatẽ aliquid in cõmuni non derogat ex genere opis opati pfectioni altissime paupertatis maxime hoc videretur in loculis quos christus in cõmuni cum apostolis dicitur habuisse. Sed christus in loculis suscepit psonam infirmorum ne damnaret talia quesituros sm aug.s. ps.ciij. et xij.q.i.habebat. et ex de ṽ. sig.exiij.li.vi. Sed in eo qd ptinet ad perfectionẽ ex genere operis opati nõ derogat perfectioni non cadit condescensio aliqua ad infirmos et imperfectos: q: cõdescendere infirmis est in aliquo opere ex genere opis imperfecto se conformare eis: ergo habere loculos in communi ex genere operis operati derogat pfectioni altissime pauptatis: licet ex parte operantis seu condescendentis fuit maxime pfectiõis vt.p.c.exiij.q: fuit opus maxime misericordie et pietatis sm eundẽ Aug. Et si habere loculos in cõmuni de quib⁹ minus videtur derogat de genere opis pfectioni altissime paupertatis: multo magis habere agros et possessiones ac supellectilem aliam derogat ex genere opis summe perfectioni.

Item quero in quo christus suscepit personã infirmorum et impfectorum: in loculis sm aug. an quoad dñiũ paupertatis: an quoad ministerium pietatis: an quoad vsum necessitatis? Si quoad dominium: ergo habere dominium talium in communi, derogat ex genere opis perfectioni altissime paupertatis. q: in eo qd nõ derogat ex genere operis perfectioni in eo nõ cadit condescensio ad imperfectos. Si vero suscepit personam infirmorum quoad ministeriũ dispensationis loculorũ: ergo ministeriũ loculorum derogat ex genere operis summe pfectiõi. q: in eo qd ex genere opis non derogat summe pfectioni non cadit cõdescensio ad imperfectos. Et si ministerium loculoruz derogat ex genere opis pfectioni summe pauptatis: quãto magis dñiũ loculorum derogat ex genere opis summe pfectioni: quãto vtiqz dñium ipsorum minus redundat in vtilitatem aliorum quam ministeriũ. Si aũt condescendit infirmis et imperfectis quãtũ ad vsum necessitatis: ergo vsus loculorũ derogabat ex genere operis summe pfectioni. Et si vsus loculorum derogat ex genere operis summe pfectioni: multo magis dñium ipsorum derogat ex genere dominij summe perfectioni: p quãto dñium taliũ minus est per se necessariũ vite mortali quam vsus. Quomodocũqz ergo christus susceperit personam infirmorum in loculis: siue quoad dñiũ siue quoad ministerium, siue quoad vsum: semper sequit quod dñium loculorum derogat ex genere operis pfectioni altissime paupertatis. Et si dñium loculorum derogat etiam in communi pfectioni summe paupertatis sm Augustinũ vt ostẽsum est: eadẽ ratione sequit quod dñium qrũcumqz aliarũ rerũ derogat ex genere operis pfectioni altissime paupertatis: etiã in cõmuni qcumqz cõmunitate speciali

Adde hic qd scripsi.i.in.§.Respõdeo.ṽ.ad quorum euidentiã.in ar.lx. ¶ Itẽ contra pdicta opponit de.c.ex authoritate.xvi.q.i.qd fuit allegatũ. quod apl'i nõ habuerunt propriũ in speciali: sicut nec monachi qui eorum tenerent figurã. qd saltẽ pbabit p illud.c. quod apostoli habuerunt propriũ in cõmuni: sicut et monachi habent et habere possunt.xviij.q.ij. in nullo loco. Ad qd respõdet quod licet figura nõ excedat in pfectione figuratũ: tñ figuratũ bene potest excedere figuram et similitudinẽ suã. Et ideo licet monachi qui figurã et typum gerunt aplorum: talia habeant in cõmuni: tamen q: fuerunt perfectiores quam monachi: ideo non sequitur quod apl'i habuerint vel habere potuerint talia in cõmuni. q: si fratres pdicatores et minores q nõ sunt pfectiores aplis: nõ sunt capaces possessionũ talium in cõmuni: multo potius apl'i. Et sic fratres minores sm declarationes ecclesie nõ possunt habere nec in speciali nec in cõmuni propriũ multo poti⁹ apl'i: vt supius est pbatũ. Nec sequitur si habent monachi propriũ in cõmuni: ergo et apl'i. q: hic est fallacia consequentis. Sicut non sequit. Monachi possunt portare calciamenta et pecuniã: ergo et apostoli. q: apostoli fuerunt pfectiores monachis in multis eis indictis: vt est superius declaratũ. Nec sequit: Monachi tenent figurã aplorum quãtũ ad renuntiationẽ in speciali: ergo tenent quãtũ ad renuntiationem proprij in cõmuni. q: si tenẽt vnã ptẽ renũtiationis in speciali: nõ tñ pfectissime in cõmuni: sicut tenent fratres minores qui apostolorum pfectissimam figurã tenent. ex de ṽ.sig.exiij.§.i.li.vi. Immo sic est poti⁹ arguendũ: Monachi qui tenẽt figurã aplorum, nõ possunt in speciali et singulatim proprietatẽ habere alicuius rei vsu cõsumptibilis nec nõ cõsumptibilis. vt ex de sta.mo. cum ad monasterium.§.fi. ergo nec apostoli. Sz monachi non tenent figurã apostolorum in quãtũ habent proprium in cõmuni: sz proprius et verius religiosi mendicãtes: qui possessiones in cõmuni nõ habent. vnde dicit de predicatorib⁹ et minoribus ex de ex.p.in.c.antepenul. et penult. quod famulantur christo pauperi in altissima pauptate. Et inter ceteros mundi religiosos fratres minores qui non possunt nec in cõmuni nec in speciali propriũ possidere: plus eorum figurã et pfessionẽ tenẽt. Unde in decre.exiij.de ṽbo.signi. post duas colum.ṽ.vnde nos.li.vi.dicit quod christi semitas inter omnes hoies arcti⁹ elegerũt. Et preterea pcipue dixit dñs aplis Matth.vi. Nolite soliciti esse anime vestre qd mãducetis: aut corpori vestro quid induamini et c. q: ista nõ stant cum apice euãgelice pfectiõis. hoc em nõ potest dici proprie de habẽtib⁹ possessiones: de quibus extolẽdis solicitã curã gerũt etiã in cõmuni viuentes: nec curã eos habere oportet de alijs pcurandis. q: qd petũt intus habent: et de proprio suo viuũt. Et causam istius remotionis solicitudinis maxime in viris aplicis ipe christus ibi assignat dicẽs in psal.c. Matth.vi. Quia nõ potestis deo seruire et mãmone. Et si solicitudo cibi necessarij aliqualiter distrahit a predicatione euangelij et oratione et pfecto obsequio christi: quãto magis cura agrorum porcorum et asinorum distrahit a predicatione libera euangelij et perfecto obsequio christi: vnde Petrus pro se et pro alijs aplis ait Actu.vi. Nõ est equũ nos derelinquere ṽbũ dei: et ministrare mensis. Si nõ erat equũ aplos derelinquere verbum dei et ministrare mensis: ne impedirent cursus euangelij: quãto magis non fuit equum aplos p seipsis vacare cure agrorũ et possessionũ? Una vera causa singularis et precipua perfecte huius renuntiatiõis apostolice fuit scz libera predicatio euangelij, et perfecta imitatio christi vt omnes in speciali et in communi possent veraciter dicere. Mihi mundus crucifixus est: et ego mundo. Gala.vi. Et omnes in speciali in cõmuni monstrarent quod christus dixit eis, Uos de hoc mundo nõ estis: propterea odit vos mundus. Jo.xv. Item redeundo ad separationem vsus in cõsumptibilib⁹ a proprietate facit qd legitur Leui.vltimo: vbi dicitur quod omnes decime terre siue de frugibus: siue de pomis arborum domini sunt: et illi sanctificantur.

et tamẽ vsus decimarum erat leuitarum vt patet Numeri.xviij. ¶ Nec obstat si cõtẽdat quod etiã in eis leuite proprietatem habebant. q: saltẽ non põt negari quod in eis proprietatem liberã nõ habebant: q: nõ poterãt oblationes vendere: aut in alios vsus cõuertere: nec quõlibet eis etiam indifferẽter vti: sz tñ mares de stirpe Aaron et in solo sanctuario comedere. ideo dicit pdictum.c.xviij. Nume. In sanctuario comedes illud: et mares tñ edent ex eo. Et ita dominiũ liberũ et immediatũ et absolutũ sacrificiorum soli⁹ dei fuit: et nõ ministrorum. et facit qd legit et no.xij.q.ij. nulli in glos.i.ad vsum.et.c.q abstulerit. Sed et in forma leuit. tradita donationis oblationũ nihil ponit ptinens ad genus dominij: sz solũ ad modum vtẽdi. ideo dicit in ea. In sanctuario comedes illud et mares tñ edent ex eo. ideo scribitur Deutero.xviij. Nõ habebunt sacerdotes et Leuite et qui de eadẽ sunt tribu partem et hereditatem cum reliquo pplo israel. q: sacrificia dñi et oblationes eius comedunt. ad qd facit codẽ.c. Nume.xviij. Primitias aũt quas vouerunt et obtulerũt filij israel, tibi dedi et filijs ac filiabus tuis iure ppetuo. Qui mũdus est in domo tua vescet eis. et iterũ. Uniuersa frugum initia que gignit humus et dño deportant, cedent in vsus tuos. Qui mundus est in domo tua vescet ex eis. In quibus authoritatib⁹ nihil ponit pertinens ad genus nec speciẽ dominij: sz solum ad formam et modũ vtendi. Quod etiã euidẽter apparet in sacrificijs noue legis: scz in accidẽtibus seu specieb⁹ panis et vini in sacramento corporis et sanguinis domini nostri: quorum accidentium sumentes habent vsum separatũ a proprietate et dñio: licet illa accidentia sint vsu consumptibilia. qd sic patet: q: nullus sane mentis debet rem sibi quoad dñium subiectã et suo dominio subiacentẽ venerari et adorare adoratione latrie p se et primo nec sicut ex consequenti. de cõ.dis.iij. venerabiles. q: dñs nõ debet adorare seruum suo dñio subiacentẽ vt subest suo dominio. Sed qlibet fidelis catholic⁹ debet adorare illa accidẽtia adoratione latrie ex consequenti, rõne obiecti principalis. de cõ.di.ij. accesserunt.ṽ.de carne. ergo illa accidẽtia nõ subsunt nec subiacent proprietati et dñio alicui⁹ hominis puri: et subsunt aliquo modo quoad vsum. ergo sumentes corpus et sanguinem dñi habent vsum illaruz specierum seu accidẽtiũ sepatũ a proprietate et dñio. que tñ ita cõsumunt p vsum sumentiũ. sicut qcũqz alia vsu cõsumptibilia. no. de cõ.di.ij.trib⁹.in glos.sz nec. et.c.nõ iste panis. Et hoc est qd dicit apl's.i.ad Corum.x. Non potestis calicem dñi bibere: et calicẽ demoniorum. nõ potestis mense domini pticipes esse: et mense demoniorum. et.xi.c. Iã nõ est dñicã cenã mãducare et.i.in codẽ.c. Quicũqz manducauerit panẽ et biberit calicem dñi indigne: reus erit et c. Calix autẽ dñi nõ bibit corporaliter: nisi mediãtibus speciebus accidentiũ vini. similiter panis ille nõ mãducat corporaliter: nisi mediantib⁹ speciebus accidentiũ panis. de cõ.di.ij. panis est in altari. et.c.vtrũ. ergo sm apostolũ species accidẽtiũ panis et vini quoad dñium sunt immediate dñi et nõ sumẽtiũ: nisi quoad vsum terminatũ. q: dicit calicẽ dñi: et nõ calicẽ nostrũ. et dicit mense dñi: et nõ mense nostre. et cenã dñicam. et non nostrã. et calicẽ dñi: et nõ nostrũ. Calix aũt d: principaliter dñi: magis rõne contenti in eo existentis: quam ratione vasis cõtinentis. ergo illud qd continet in calice, est dñi. sed in calice p se et imediate cõtinent accidentia vini: q: sanguis christi non cõtinet p se in calice nisi rõne illorũ accidẽtiũ: ergo illa accidentia p se sunt dñi et nõ sumẽtis. Similiter mensa domini dicitur principaliter magis rõne contenti quam rõne tabule continentis. sed p se contenta in mensa sunt accidentia panis: ergo illa accidentia sunt per se domini: et tamen vsus conficientium. Ad hoc facit quod ait saluator.xxvi.c. Matth. Mar.xiiij. et Luc.xxij.c. hoc est corpus meum. de cõ.di.ij.timorem. nam totum qd cõtinetur in isto sacramento scz signatum contentũ cum signo accidentium cõtinente, est christi: et non sumentium: nisi quoad vsum participationis et communionis. Nec est diuidendũ signum illud inseparabile a suo signato inseparabili: qd cõtẽtũ signatum sit vnius et signum continens sit alterius. et sic apostoli habuerunt vsum illorum accidentium separatum a proprietate et dñio. Et nõ solũ apte hoc lex diuina pclamat: sz etiã lex humana. vnde Insti. de rerum diuisi.§.nullius. scribitur sic. Nullius autẽ sunt res sacre religiose et sancte. qd em diuini iuris est: illud in nulli⁹ bonis est. Sacra sunt que rite p pontificẽ deo cõsecrata sunt: veluti edes sacre et donaria que rite ad ministerium dei dicata sunt. hoc idem habetur.ff.de rerũ diui.l.i. in princi. et.§.i. et facit.xij.q.ij.c.i. et.c.qui abstulerit.

Ursus posset opponi quod pfectio paupertatis euangelice plus cõsistit in animo: vt scz amore animus istis tẽporalibus nõ adhereat: quam in carẽtia tẽporaliũ rerũ. iuxta illud Mat.v. Beati pauperes spiritu. et in ps.lxi. Diuitie si affluãt: nolite cor apponere. et quod talem paupertatẽ perfectissime christus habuit: et post eum apl'i: quasi ista oppositio innuat quod non fuerunt christus et apl'i pfectissimi in pauptate corporali: q cõsistit in carẽtia rerũ. Que quidẽ oppositio quãtũ ad pmã ptẽ sui quod pfectio pauptatis euãgelice magis consistit in animo quam in carentia rerũ tpaliũ vera est. q: hoc est generale et cõmune in quolibet triũ cõsiliorũ euãgelij: scz obedietia, castitate, et pauptate: quod perfectio cuiuslibet cõsilij euangelici magis cõsistit in dispositione animi interiori: quam in ope exteriori. q: virtus qcũqz magis est pfectio animi, qui violari nõ põt: quam sit pfectio corporis, qd nobis inuitis auferri põt.xxxij.q.v.§.i. cũ iij.c.se. Ideo Augu. dicit de bono coniugali, quod cõtinentia magis est virtus mentis quam virtus carnis. vt p.§.i.et.c.de pudicitia. Sz licet continentia magis in dispositione animi quam in abstinentia carnis consistat. tñ ad pfectã continentiam euangelicã sicut christi et apostolorum non solum requirit bonus motus animi interioris: sz etiã requiritur voluntaria continentia carnis exterior. sicut expresse dicit apl's i.ad Corum.vij. Qui iungit virginẽ suaz matrimonio: bene facit. et qui non iungit: melius facit.xxviij.q.i.sic est. vltra colum. Et ita sm apl'm ad pfectã castitatem euãgelicam requiritur non solum pfectio animi interioris: sz etiã requirit voluntaria continentia corporis exterior. Et dico voluntaria: quia interdum posset inuite corpus violari exteri⁹: sz hoc nõ diminuit pfectionem virtutis.xxxij.q.v.§.i.et.c. de pudicitia. cũ iij.c.se. vñ et in.e.c.vij.i. ad Corum. loquens apl's de muliere vidua dicit. Beatior aũt erit: si sic pmanserit sm meũ cõsiliũ.xxxi.q.i. quod si dormierit. in fi. ergo beatior est mulier q continet mente et corpore: quam que sola mẽte. vnde Matth.xix. Sunt eunuchi qui nati sunt de matris vtero. et sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus. et sunt eunuchi q se castrauerunt ppter regnũ celorum. vbi dicit glos.i. castitati se deuouerunt. Sicut ergo ad pfectam et continuã euangelicã vitã requiritur nõ solum continẽtia animi: sz etiam continentie corporis: licet perfectio cõtinentie magis consistat in pudicitia animi quam in abstinẽtia carnis. Ita ad pfectionem pauptatis euãgelice requiritur non solum bona dispositio animi: sed etiã expropriatio rerũ tẽporalium: licet perfectius cõsistat in expropriatione animi quam in carẽtia rerũ exteriorũ. et ista similitudo sit ex de sta.mona.cũ ad monasterium.§.fi.ibi. quia abdicatio proprietatis sicut et custodia castitatis adeo est ãnexa regule monachali et c. Ideo christus voluit nasci de virgine mente et carne.xxvij.q.ij.§.i. vñ et sm apostolum pre.c.i.ad Corum.vij. Reliquũ est vt qui habent vxores, tamquam non habentes sint: et qui emunt, tamquam non possidentes. et sic hic hec duo combinant. et de hoc legit et no.xxxiij.q.v. scdm. Similiter licet virt⁹ obedientie euangelice seu apostolice magis consistat in dispositione cordis quam in actiõe opis exterioris: tamen ad perfectam obedientiam euangelicam requiritur vtrumqz et sequela animi et sequela operis possibilis: quia ad impossibile nemo tenetur. ff. de regu.iur. impossibilium. ex de pac.c.fi. ideo christus dixit

Cõsiliorum euãgelicorũ pfectio.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

Jo.xiiij. Si diligitis me: mandata mea seruate. Et ibidē. Si quis diligit me: sermonē meū seruabit. ergo similiter ad ꝑfectionem pauꝑtatis euangelice ⁊ apostolice requiritur ꝑfectio animi ⁊ expropriatio rerum tēporaliū. Quod etiā apparet in speciali de vtraq; virtute sc; paupertate ⁊ obediētia. Matth.xix. Si vis perfect⁹ esse: vade. ⁊ vēde omnia que habes: ⁊ da pauꝑib⁹: ⁊ veni sequere me. Que aūt pauperibus erogant̄ re ⁊ nō solū mente: relinquunt̄ ergo perfectio apostolice pauꝑtatis ex genere operis nō pōt haberi: nisi homo omnia derelinquat quoad abdicationem ꝓprietatis ⁊ dominij: ⁊ hoc in speciali ⁊ in cōmuni. q: illa q̄ vendidisset ⁊ pauꝑibus dedisset / nec in speciali nec in cōmuni sibi retinuisset: sed omnia debebat vendere ⁊ pauꝑib⁹ dare fm consiliū christi: ergo nihil sibi in speciali nec in cōmuni debebat retinere. Et que semel homo ex ꝑfectione reliquit: stante illa perfectione nō debet amplius resumere: nō fortassis in casu necessitatis. q: nemo mittens manū suā ad aratruz ⁊c. Luce.ix. de peni.di.ij. pēnata. Et hoc est qd̄ dicit Nicolaus.iij. in decre. Exijt.li.vj. Dicimus ꝙ abdicatio ꝓprietatis huiusmodi omniū rerū tam in speciali q̄ etiam in cōmuni ꝓpter deum meritoria est ⁊ sancta: quā ⁊ christus viā ꝑfectionis ostendens verbo docuit ⁊ exemplo firmauit: quamq; primi fundatores militantis eccl'ie ꝓut ab ipso fonte hauserant / in volētes ꝑfecte viuere ꝑ doctrine aut vite ipsoꝝ alueos deriuarūt. ¶ Ecce in his verbis Nicolai tria. Primū: ꝙ in omnib⁹ rebus est vsus seꝑabilis a ꝓprietate ⁊ dn̄io. q: dicit meritoria est ⁊ sancta. s; non esset nec meritoria nec sancta: si non esset possibilis. ergo est possibilis. s; abdicatio vsus ad vitam necessarij nō est meritoria nec sancta: ergo vsus omniū rerū in speciali ⁊ in cōmuni est separabilis a ꝓprietate. ¶ Scdm: qd̄ dicit / est ꝙ abdicatio ꝓprietatis oīm rerū in speciali ⁊ in cōmuni pertinet ad paupertatē euangelicam ⁊ eius ꝑfectionē ¶ Tertiū qd̄ dicit / est ꝙ christ⁹ ⁊ apl'i istā paupertatē seruauerūt facto ⁊ exemplo vite: et nō solū docuerūt verbo. Et ita nō est verū ꝙ ad ꝑfectionē euangelice pauꝑtatis nō requirit̄ expropriatio rerū omniū temporaliū: sed solū nō adhesio animi per amorē rebus tēporalibus. Unde sicut illa verba Petri / Mat.xix. Secuti sumus te / debent intelligi quātū ad sequelā operationis possibilem: ⁊ nō solum cordis. ita illa verba ibi Petri. Ecce nos dimisim⁹ omnia / que simul copulatiue cum illis fuerunt dicta: debent intelligi quātū ad rem in effectu possibili: ⁊ non solum quātū ad affectū mētis. Immo sequit̄ necessario ex altero: sicut ꝑfectio effect⁹ sequit̄ ex ꝑfectiōe cause. q: sicut ex ꝑfecta obediētia animi sequit̄ ꝑfecta obediētia oꝑis possibil' ꝓ loco ⁊ tpe: q: ipossibiliū nō est obligatio: ita ex ꝑfecta abdicatiōe animi sequit̄ ꝑfecta expropriatio rerū i ope. Et sicut nō cēt ꝑfect⁹ obediēs in animo / qui renuit obedire ꝑfecte in opere possibili: ita non est perfecte pauꝑ voluntate in animo / qui pauꝑtatē respuit in effectu. Un̄ in regula beati Frācisci dicit̄. Pauperes rebus fecit. q: de amore cuiuscūq; virtutis est intelligēdū illud Greg. in Homil. pente. Amor nescit esse otiosus. opat̄ magna si est. si vero opari renuit: amor nō est. q: ꝓ bono dilectiōis exhibitio est operis. ergo si amor pauꝑtatis euangelice est ꝑfectus in animo: debet exire in effectu possibili quantum ad perfectam carentiā rerū temporaliuz. Unde.j. ethicorū dicitur ꝙ nō fortissimi viri s; agonizātes coronant̄. ⁊.ij. ethicoꝝ dicit̄. Signum oportet facere habitum supuenientē oꝑis delectationē. ⁊ hoc q: ad factionē hominis naturalē requirit̄ anima ⁊ corpus: nec ꝑfectio naturalis hoīs cōsistit in sola anima: s; in aīa ⁊ corpore simul: licet magis in aīa q̄ in corpore. ex̄ de cele. mis. in quadā. Ita ad rōnem virtutis sequit̄ perfectio animi et perfectio operatiōis possibilis. nec vnum sine alio sufficit. vnde Jaco.j. Estote factores verbi: ⁊ nō auditores tantum. de pe. di.ij. si em̄. post.iiij. colum. ⁊ Matth.v. Qui autem fecerit ⁊ docuerit: hic magnus vocabitur in regno celorum. Unde non est dubium ꝙ ad perfectionem virtutis requiritur perfectio oꝑis facto vel ꝓposito ꝓ loco et tempore. q: etsi omnis virtus quecumq; sit / magis consistat in animo q̄ in opere: tn̄ ad perfectionē eius requirit̄ ꝙ si non semp / tn̄ ꝓ loco ⁊ tempore prorumpat in opus ꝓportionatū ⁊ cōueniēs: Ergo similiter ad ꝑfectionē paupertatis euangelice requiritur ꝙ reluceat ꝓportionabiliter in habitu exteriori fm proportionem habit⁹ interioris. Item ⁊ hoc patet ex professione religiosorū sine proprio in speciali viuere profitentiū. q: nisi expropriatio rerū requireretur ad perfectionem paupertatis: frustra et inutiliter religiosi paupertatem in speciali ꝓfitentes abdicarent in speciali ꝓprietatem omnium rerū. ex quo talis rerū expropriatio in speciali nō facit ad perfectionem paupertatis: sicut nec expropriatio reruz in cōmuni facit ad perfectionem paupertatis in cōmuni / fm oppositorē s; sufficit sola animi non adhesio ꝑ amorē. ¶ Aliud etiā dicit oppositor / ꝙ pauꝑtas euangelica nō excludit ꝓprietatē ⁊ dominium rerum vsu consumptibilium: immo scriptura supponit apl'os ad minus in cōmuni talia habuisse. vt.xij.q.j.c.ij. Ad hoc dicendū ꝙ / sicut supra dictum est. apl'i non fuerunt magis ꝓprietarij in ꝓpria cōmunitate ipsorum cum christo: q̄ in cōmunitate generali credentiū sed in communitate generali credentium nihil habuerūt in speciali nec in cōmuni quātum ad cōmunitatem ipsoꝝ specialem quoad ꝓprietatē ⁊ dn̄ium: q: illud non fuisset cōmune omnib⁹ credentibus. ergo nec in cōmunitate ꝓpria ipsoꝝ cū christo habuerunt aliquid in speciali nec in cōmuni quoad dn̄ium. Itē nō aliter intelligenda sunt de pauꝑtate hec verba Petri / Ecce nos reliquimus omnia / q̄ sint intelligenda de obedientia ista Et secuti sumus te q: simul copulatiue dicta sunt. Si ergo ista / Secuti sum⁹ te / sunt intelligenda in speciali ⁊ in communi: eadem ratione ista / Dimisimus oīa / sc; in speciali ⁊ in cōmuni: quū nulla sit ratio plus de illis q̄ de istis. Itē eodem mō sunt intelligenda hec verba de omnib⁹ simpliciter / Ecce nos dimisimus oīa / quomodo sunt intelligenda de auro ⁊ argento illa verba Matth.x. Nolite possidere aurū ⁊ argētum. s; illa non est dubiū intelligenda sunt in speciali ⁊ in cōmuni quātum ad communitatem coꝝ specialē: q: quomodocumq; in speciali vel in cōmuni aurū ⁊ argētū possedissent: christi euangeliū venale fecissent: ⁊ christuz perfecte imitati non fuissent. ergo similiter hec verba Petri Dimisimus omnia / in speciali ⁊ in cōmuni intelligenda sunt. Item eodem modo sunt intelligenda hec verba Petri / Dimisimus omnia / quomodo sunt intelligenda verba christi de ipsis apl'is. Joā.xv. Si de mūdo fuissetis mūdus qd̄ suū erat diligeret. Et illa Jo.xvij. Mundus odio habuit eos: q: non sunt de mundo. patet aūt ꝙ de mundo non erant. q: omnia reliquerant que pertinent ad mundum: ⁊ secuti fuerant christum. s; ista verba / Non estis de mundo / intelligēda sunt in speciali ⁊ in cōmuni: sc; quia mundus in speciali ⁊ in cōmuni oderat eos. ergo similiter ⁊ ista verba / Dimisimus omnia / propter que non erāt de mundo quātum ad cōcupiscentiā oculorū in speciali et in cōmuni intelligenda sunt. Item eodem modo ꝓportionabiliter apostoli reliquerunt oīa tēporaliter ꝓpter deū: quomō possederunt oīa spiritualiter ꝓpter deum. q: ideo fuerunt perfecti possessores omniuz spiritualiter: q: fuerunt perfecti cōtēptores tēporaliū omniū. s; apl'i fuerunt spūaliter perfecti possessores omniū in spāli ⁊ in cōmuni: q: illud quod ait apl's.j. ad Coꝝ.iij. Omnia vestra sunt: vos aūt christi. xxiij.q.vij. ꝙ aūt. i fi. ⁊.ij. ad Coꝝ.vj. ⁊ ex̄ de ex.p̄. nimis iniqua.j. rn̄. Tamq̄ nihil habentes ⁊ omnia possidentes. verificatur de apl'is in speciali ⁊ in cōmuni. Itē eodem modo ꝓportionabiliter reliquerūt ꝓpter christi euangeliū ꝓprietatē omniū temporalium: quomodo receperunt ex euangelio a christo potestatē sumendi oīa necessaria. q: ideo christ⁹ tradidit Matth.x. eis iure euāgelij potestatē sumēdi oīa necessaria: q: ꝓpter euāgeliū reliquerūt omnia tēporalia.j.q.ij. sacerdos.xij.q.j.§.

An euangelica paupertas dn̄ium ⁊ ꝓprietate excludat.

Ex euangelio viuere licuit apostolis.

bis ita. in prima colum. Sed christus tradidit eis potestatem sumendi ex euangelio omnia necessaria ⁊ in speciali ⁊ in cōmuni: q: in spāli ⁊ in cōmuni licebat eis viuere ⁊ vixerunt ex euāgelio cum christo q̄diu fuerūt cū christo: ⁊ post. ⁊ qui huic iuri sicut Paul⁹ interdū cedere velet / de labore suo viuere posset. vt p̄.c. sacerdos. iō Matth.x. dixit eis cōmuniter ꝓ oībus. Dignus est mercenari⁹ cibo suo. ⁊ Luce.x. Dignus est oꝑarius mercede sua. xij.q.ij. quicūq;. ⁊ Luc.xxij. Ego dispono vobis regnū sicut disposuit mihi pater: vt edatis ⁊ bibatis sup mensam meaz j. do vobis potestatē sumendi omnia vite necessaria ex officio qd̄ vobis cōmitto. Et ideo cōgrui ⁊ idonei p̄dicatores euangelij sunt ꝓprie pauperes euāgelici: qui omnia amore euangelij ⁊ ꝓpter euangeliū dimiserūt. q: nullus ꝓprie ⁊ ꝑfecte debet ex euangelio viuere: qui sua ꝓpria ꝓpter euangelium non dimisit. a sensu contrario. ar. p̄.c. sacerdos. Hinc est ꝙ fratres minores qui nihil ꝓpriū in cōmuni ⁊ in speciali habere debēt. vt ex̄ de v.sig. exijt.li.vj. inter omnes huius mundi status magis licite ⁊ ꝓprius et ꝑfectius de euangelio viuunt: q: eoꝝ regula ꝓprie ⁊ singulariter euangelica ⁊ apostolica est. vnde ⁊ eis ex regula sine alio p̄uilegio cōpetit predicare: vt habet̄ in regula in.c. fratres non predicent. ex̄ de v.sig. exijt.§. vbiq; quia. qd̄ nulli statui regulari licet ex regula. ergo apostoli q̄ fuerunt precipui euāgelij p̄dicatores. ex̄ de elec. fundamenta j. rn̄.li.vj. ⁊ de reli. ⁊ ve. sanct. gloriosus.j. rn̄.li.vj. quibus licuit in speciali ⁊ in cōmuni de euangelio viuere.j.q.ij. sacerdos. omnia in speciali ⁊ in cōmuni ꝓpter euangelium dimiserunt. Item importantia superogatiuā ꝑfectionem de apl'is nō debent diminui seu ꝑ synecdochen exponi: s; integre ⁊ plene interpretari. aliter esset detrahere de perfectione aploꝝ: qd̄ est impium. S; hec verba Petri / Nos reliquimus oīa / explicāt superogatiuā ꝑfectionē aplorū: ergo nō debent diminui: sed integre ⁊ plene interpretari Sed dicere ꝙ intelligant̄ solū in speciali ⁊ nō in cōmuni / est ea diminuere ⁊ per synecdochen exponere: quum scriptura nō plus eos reliquisse dicat omnia in speciali q̄ in cōmuni. ⁊ vbi canon nō distinguit: nec nos.ij.q.v. consuluisti. xxxj.q.j. ꝙ si dormierit. vbi de hoc. Omnes aūt instātie q̄ possunt adduci de apostolis de ijs que habuerunt / nō intelligende sunt quoad proprietatem ac dominium: s; q̄ad vsum actiue vel passiue. vt supra patuit. ¶ Itē qd̄ opponit̄ ꝙ abdicatio ꝓprietatis ⁊ dominij nō excludit solicitudinem aliquā: immo maiorē inducit: destruit ⁊ confundit omnē religionem habentem annexā abdicationē ꝓprietatis rerū in speciali. q: si abdicatio ꝓprietatis rerū in cōmuni: nō excludit aliquā solicitudinē in cōmuni: eadē ratione abdicatio ꝓprietatis ⁊ dominij in speciali nō excludit aliquā solicitudinem in speciali. q: eadē est ꝓportio ꝑ oīa expropriationis cōmunis ad solicitudinē cōmunē: que est expropriationis specialis ad solicitudinem specialē. ergo expropriatio proprietatis ⁊ dominij in speciali nihil confert ad ꝑfectionē. quod est omnē religionē adnihilare frustra ⁊ in vanū immo deceptorie ⁊ laqueū parādo cōtra id. xxvij.q.j. de viduis. Romani etiā pontifices a tēpore Greg.ix. vsq; ad tēpus pape Jo.xxij. retinuerunt sibi ꝓprietatē ⁊ dn̄ium rerū fratribus minoribus cōcessarū: vsu nudo fratribus ipsis dimisso. frustra etiā dict⁹ dn̄s papa Jo. in cōstit. Ad conditorē canonū / retinuit sibi ⁊ ecclesie Romane ꝓprietatem ⁊ dominium locorum domorum librorū vestimentorum ad cultum diuinum pertinētium fratribus minoribus cōcessorū / fratribus ipsis vsu ipsorum dimisso. S; esto salua veritate ꝙ talis expropriatio non excludit aliquam solicitudinem: vt dicit opponēs tamen excludit aliquam affectionem seu amorem ꝑfectioni dissonum. q: diuisio dominiorum venit causaliter ex diuisione animorum: que non stat cum summa perfectione charitatis: quia charitas nō querit q̄ sua sunt.j. ad Coꝝ. xiij. lxiij. di. nosse. de quo. s̄. e. ar. ⁊.§.j. v̄. quod etiam patet euidenti ratione. Et ideo talis expropriatio dominij excludit amorē partialem diuisiuum voluntatum. vnde sicut expropriatio ꝑsonalis excludit amorē perfectioni personali dissonuz: ita expropriatio collegialis excludit amorem ꝑfectioni collegiali dissonum. ⁊ ideo sicut diuisio dominioꝝ specialium ⁊ ꝑsonaliū est radix ⁊ materia litigiorū / questionum / ⁊ contētionū ꝑsonaliū. xij.q.j.c.ij. ita diuisio dn̄iorū collegiorū ⁊ communitatū specialium. Et propter hoc sunt hodie ⁊ fuerunt a principio litigia / ⁊ contētiones / ⁊ questiōes / inter collegia ⁊ cōmunitates speciales adinuicem ꝓpter diuisionez dominoꝝ cōmuniū: sicut fuerunt inter personas speciales ꝓpter diuisionē dn̄iorū ꝑsonalium. que omnia repugnabant statui ꝑfectiōis apostolice. quare talis expropriatio rerū in speciali ⁊ in cōmuni quacūq; cōmunitate speciali citra cōmunitatē generalem ecclesie / excludit aliquem amorem perfectioni charitatis apostolice repugnantem. Quicquid sit de solicitudine. q: nec dicendum est ꝙ vsus a dominio separatus excludat omnem solicitudinem. q: etiam aues celi de quibus saluator ponit exemplum Matth.vj. solicitantur ad querendum sibi victum. q: vbi est corpus: ibi cōgregātur ⁊ aquile. Matth.xxiiij. ⁊.xxiiij.q.j.qm̄. S; dico ꝙ vsus rerum separatus a proprietate ⁊ dominio proprio in speciali ⁊ in communi q̄cumq; cōmunitate speciali includit solicitudinem quamdam naturalem ꝓ statu isto mortali perfectioni virtutis consonam: ⁊ interduz necessariam ad exercitium virtutis excitandum / ⁊ otium continuum euitandum: ⁊ sine qua impossibile est istam vitam duci: ⁊ ne homo tentare deum videatur. Matth.xxij. xxij.q.ij. q̄liter. querens a deo pasci sine aliqua solicitudine ⁊ labore. Unde Augu. in questionibus Gen̄. Nemo debet tentare deum suum: dum habet quid rationabili consilio faciat. xxij.q.ij. qualiter. ⁊.xxiij.q.viij. si nulla. vn̄ Gen̄.iij. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Hec solicitudo approbatur in fratribus etiā minoribus. ex̄ de v.sig. exijt.§. nec quisq̄.li.vj. Augu. s; appropriatio dominiorū ꝑsonalis vel collegialis includit solicitudinem quādam partialem annexā dilectioni fraterne declinantem. ar. di.viij.§.j. vnde et Aug. Quis auarus querit cōpossessorez. xxiij.q.vij. qd̄ aūt. Unde ⁊ est triplex solicitudo. vna est naturalis necessitatis: de qua dixi ꝓxime. q̄ est materia virtutis. vn̄ Aug. de operibus monachoꝝ super p̄.c. Matth.vj. ibi. Ne soliciti sitis ⁊c. Nō hoc dicit vt ista nō procurent quantū necessitatis est vnde honeste poterunt: s; vt nō ista intueant̄ ⁊ propter ista faciant quicquid in euangelij predicatione facere iubentur. eam namq; intētionem paulo superius oculum vocauerat. ar. ad hoc bonū. xij.q.j. habebat. Item ibi glos. i. cura temporali nec retrahamur ab eternis. Itē ibi Hieronymus. Precipitur ergo nobis ne soliciti sim⁹ quid comedamus: quia in sudore vultus preparam⁹ nobis panem. ergo labor exercendus est: solicitudo tollēda. Item in.c.c. Matth. super verbo / Neq; nent. Chrysostomus. Hoc autem dicens non opus prohibuit: sed solicitudinem. sicut ⁊ supra quū de seminatiōe loqueret̄. ⁊ vt magis dei ꝓuidentiam in ipsis cōmēdet que omnē supat humanam industriā: subdit. Dico aūt vobis ⁊c. ¶ Alia est solicitudo connaturalis pietatis gratia proximi. ⁊ hec est effectus virtutis. de qua Luc.x. Martha solicita es ⁊c. ⁊.ij. ad Coꝝ.xj. Solicitudo omnium ecclesiaꝝ. ¶ Tertia est solicitudo preternaturalis necessitatis. q̄ est cupiditatis. et hec est obstaculum virtutis contra quam Phil.iiij. Nihil soliciti sitis ⁊c. Item fm beatuz Remigium / quātum ad abdicationem ꝓprietatis rerū temporaliū / fuerunt apostoli ad dignitatez primi hominis renouati. quia primus homo ⁊ eius posteri si stetissent in originali iustitia: habuissent vsum rerū vsu consumptibilium sine proprietate ⁊ speciali dominio eorūdē. vt.xij.q.j.c.ij. Sed si vsus rerum vsu consumptibilium est separabilis in speciali quātum ad specialitatē personarum singularium a ꝓprietate ⁊ dominio: eadem ratione ⁊ pari est separabilis in speciali de possibili ⁊ natura sua quantum ad specialitatem

Solicitudinez eijcit abdicatio ꝓprietatis.

Solicitudo triplex.

cuiuscumq; collegij seu cõmunitatis specialis. q: natura
rerũ vsu consumptibilium eadem est in speciali τ in cõmu
ni. Item pecunia vsu consumitur. legitur τ no. ex̃ de pig.
c. vltimo. sʒ in ea potest vsus a dominio separari. vñ Luc.
xix. simile Matth. xxv. Quare non dedisti pecuniã meam
ad mensam: τ ego cum vsuris exegissem qd̃ meuʒ est: ex
quo videtur ꝙ seruus habuit vsum pecunie separatum a
ꝓprietate τ dominio. Item in re in qua vsus non potest a
proprietate τ dominio separari, nõ potest constitui aliqd̃
iustum lucrũ saluo capitali nec non saluo. vt in frumento
vino τ oleo τ alijs mercibus. vsu cõsumptibilibus: τ que
cõsistunt in pondere numero τ mensura. vt. lxxxviij. di. in
palea, eijciẽs. τ ex̃ de vsu. in ciuitate. τ no. xiiij. q. iiij. in sum
ma. in prin. τ. c. j. in. j. glos. q: lucrũ iustum nõ constituit in
aliqua re: nisi rõne alicui⁹ vtilitatis. ex̃ de dona. inter vi.
τ vxo. per nostras. §. fi. Sed in pecunia põt cõstitui iustũ
lucrũ: si totum exponat fortune scʒ principale cũ fortuito
vt p̃. c. p nostras. τ xiiij. q. iij. c. j. in glos. j. τ i. c. plerique. i glos.
videtur. τ ex̃ de vsur. c. fi. ergo in pecunia vsus est separa-
bilis a ꝓprietate: al's nunq̃ species lucri posset iuste con-
stitui in ipsa: siue totũ exponat fortune piculo siue nõ. qd̃
est notorie falsum. ¶ Item non obstat ꝙ posset opponi ꝙ
decretalis Exijt de ṽbo. signifi. li. vj. que loquit de expro-
priatione fratrũ minorum omniũ rerũ in cõmuni τ in spe
ciali: nõ loquitur de expropriatione rerũ vsu consumpti
bilium. q: hoc non est verũ salua gratia opponẽtis. quia
quum ibi dicat in. §. nec quisq̃. ꝙ in rebus tẽporalibus sit
considerare precipuum, ꝓprietatem, possessionẽ, vsufru-
ctum, ius vtẽdi, τ simplicẽ facti vsum: τ vltimo tanq̃ ne
cessario egeat, licʒ primis carere possit vita mortaliũ: nul
la prsus põt esse ꝓfessio que a se vsum necessarie susten-
tationis excludat. sʒ vsus necessarie sustentationis prin-
cipaliter τ primo includit vsu ꝯsumptibilia magis q̃ alia:
q: vita humana principaliter τ primo sustẽtat rebus vsu
cõsumptibilibus. ergo ista distinctio comprehẽdit vsu cõ
sumptibila. Et ꝙ hec sit mens Nicolai τ intentio, patet
clare ex eo ꝙ dicit imediate sic: Verũ cõdecens fuit ei ꝓ-
fessioni que sponte deuouit christũ pauperẽ in tãta pau
pertate sectari: oĩm abdicare dñium: τ rerũ necessariarũ
necessario vsu fore cõtentã. nec per hoc ꝙ ꝓprietatẽ vsus
τ rei cuiusq; a se dñium abdicasse videt: simplici vsui oĩs
rei renũtiatũ esse conuincitur. qui inquam vsus nõ iuris
sʒ facti tñmodo nomen habens, qd̃ facti est tñ in vtẽdo
prebet vtentibus: nihil iuris. Et fratres minores ƀm Ni-
co. abdicauerunt ꝓprietatem non solũ omniũ rerum tẽ-
poralium: sʒ etiam ꝓprietatem vsus cuiuslibet rei: qd̃ est
plus. q: sicut vsus rei est aliud a re vsibili: ita proprietas
vsus est aliud a ꝓprietate rei subiecte vsui: licet autem nõ
omnis ꝓprietas rei cõsumatur p vsum: q: ꝓprietas rerũ
vsu non consumptibilium non cõsumit p vsum: vt domus
vel agri. tñ ꝓprietas cuiuscumq; vsus consumitur p vsuʒ:
q: vsus cuiuslibet rei vsu cõsumptibilis est de genere trãs-
euntium. Quod vero dicitur ꝙ sub vsu talium rerum nõ
saluatur ꝓprietas aut dominiũ: non est verum salua gra-
tia. Quia sicut vsu carnium aut panis aut vestimenti al-
teratur et transmutat natura eorum recedendo a prima
specie: ita vsus carnium continue variatur ꝓportionabi-
liter variationi carnium sicut carnes ipse. nec talis varia-
tio cibi ɀ vsus si transiret p mille species: transfert ꝓprie-
tatem τ dñium ibi de psona in psonam siue de subiecto in
subiectum, plus q̃ variatio speciei frumenti farine τ pa
nis transfert dñium de dño in dñm: qu cui⁹ fuit dñiũ fru-
menti, eiusdem sit dñium farine facte ex frumento: τ pa-
nis ex farina. τ si essent mille species adinuicẽ succedẽtes
quarũ vna fieret de alia: semp cuius est dñiũ p̃me speciei,
eiusdẽ est dñiuʒ oĩm specierũ sequẽtiũ ꝓpter naturalẽ or
dinẽ ipsarum. sicut τ cinis generat ex carbonib⁹: τ carbones
ex lignis: q̃uis ista inter se specie differãt: tñ ꝓpter natu-
ralẽ ordinẽ gñationis vnius ex altera, cuius est dñium p̃
me speciei eiusdẽ est dñium oĩm specierũ sequẽtiũ. ar. op.
ad hec. ff. de lega. ij. impator. in fi. τ. ff. de lega. iij. fidei com
missam. §. si rem suã. τ legitur τ no. ex̃ vt li. pen. eccl'ia. τ ex̃
de vsu. cũ tu. §. fi. in glos. ex hoc videt. Ita in ꝓposito q̃uis
cibus alteretur sub vsu: τ varietur substantialiter vel acci
dentialiter: tñ cuius fuit dominium cibi ante vsum im-
mediate, eiusdẽ est etiã dñiũ cibi sub vsu q̃diu durat vsus
τ nõ est absorptus in stomacho. q: postq̃ est in stomacho:
non cadit amplius sub humano dñio tẽporali. Et ita sub
vsu rerũ vsu consumptibilium saluat τ manet ꝓportiona
biliter ꝓprietas τ dominium q̃diu durat vsus: sicut sal-
uatur spẽs τ natura vsus. Et hoc est dicendũ necessario.
qm̃ aut sub vsu istarũ rerũ vsu consumptibiliũ manet ꝓ-
portionabiliter ꝓprietas τ dñium ipsi vsui: aut nõ. Si sic
habetur ꝓpositum. Si nõ: ergo quilibet qui vtit vel abu-
tit istis rebus: habet vsum earum separatũ a ꝓprietate τ
dñio. qm̃ vsus rei sub quo nõ manet ꝓprietas nec domi-
niũ, est separatus a ꝓprietate τ dñio. qd̃ est ꝓpositum. vñ
Nico. in dicta declaratiõe vt supra patuit, intellexit ꝙ fra
tres minores haberent vsum rerũ consumptibiliũ separa
tũ a proprietate τ dñio. Sic etiã intellexit Greg. ix. fami-
liaris beati Francisci qui p̃mo regulam declarauit, dicẽs
Dicimus ꝙ nec in communi nec in speciali debẽt proprie
tatem habere: sʒ vtensilium τ librorum τ eorum mobilium que
licet hr̃e, ordo vsum habeat: τ fratres ƀm ꝙ generalis mi
nister vel prouinciales disponendũ duxerint ijs vtantur
Ex quibus patet ꝙ dñs Greg. voluit ꝙ fratres minores
haberent vsum rerũ vsu cõsumptibilium τ absq; proprie-
tate τ dñio. Quia dicit, Nec in cõmuni nec in speciali de-
bent proprietatem habere: sʒ vtensilium τ librorum τ eorum
mobilium q̃ licet habere, ordo vsum habeat. sed p̃ter vtẽ
silia τ libros fratribus nõ licet cõmuniter vti alijs bonis
mobilibus nisi vsu cõsumptibilibus ƀm eorum regulam. Et
preterea ex quo distinguit bona mobilia in tres ptes: scʒ
vtensilia, libros, τ alia mobilia que licet habere absolute
absq; aliq̃ exceptione τ modificatione: planum est ꝙ ipse
intendit comprehendere vniuersaliter omnia mobilia q̃
bus fratres minores licite vti possunt. quum mobilia ab-
solute dicta contra vtensilia τ libros distincta cõprehen-
dant oĩa mobilia p̃ter vtensilia τ libros: inter que cadunt
vsu cõsumptibilia nisi apta violentia fiat eius intentioni
τ etiã lr̃e nihil excipienti. ex̃ de ma. τ obe. solite. §. penult.
cum suis si. Silr̃ Alexander. iiij. τ Inno. iiij. sic determina
uerunt in suis declarationibus. Dicim⁹ ꝙ nec in speciali
nec in cõmuni debent ꝓprietatẽ habere: sʒ locorum τ domo-
rũ ac vtensilium τ librorum τ eorum q̃ licet habere, ordo vsum
habeat: τ fratres ƀm ꝙ generalis minister τ ꝓuinciales
ministri ordinandũ duxerint ijs vtant. Quũ ergo dicũt,
τ eorũ q̃ licet habere, intendunt comprehendere omnia
alia, per istum genitiuũ, que licet habere p̃ter nominata:
inter que cadũt p se vsu consumptibilia. Item Clemẽs. v.
in sua declaratione edita in cõsilio Viennensi que incipit
Exiui de padiso. q̃ est in titulo de ṽ. sig. inter clementinas
declarat sic. Sitq; declaratum p nonnullos pcessores no-
stros Romanos põtifices hãc expropriationẽ debere in-
telligi tã in speciali q̃ etiã in cõmuni: ꝓpter qd̃ τ rerũ om
niũ cõcessarũ oblatarũ τ donatarũ fratribus, q̃s τ quarum
vsum facti scʒ ordini vel ipsis licet habere ꝓprietatẽ τ dñi
um in se τ Romanã eccl'iaʒ receperũt: dimisso ipsis fratri
bus tñmodo vsu facti simplici. Quã determinationem
summorum pontificum ipe Clemẽs vt ibidẽ patet acceptat
τ approbat. q̃bus ṽbis Clem̃. nihil clarius. q: vt dicit re-
rũ oĩm concessarum oblatarum τ donatarum quarũ vsum licet ha
bere. τ ita nihil relinquit qd̃ nõ cõprehendat: q: res vsu cõ
sumptibiles p se comprehẽdunt sub nomine omniũ rerũ
concessarum oblatarũ τ donatarũ. q: q̃ omnia p̃cicit nihil
excludit. ex̃ de p̃uil. q:. de ma. τ obe. c. solite. j. Cor. xv. Heb.
ij. Ista etiam declaratio dñi Nicolai vltimo approbat et
laudat a dño papa Jo. xxij. in quadã sua cõstitutiõe q̃ lo-
quit de vniformitate viuẽdi fratrũ τ cellarijs, approbata
est q̃ incipit. Quia quorũdaʒ exigit, in q̃ dicit τ asserit ꝙ

predicta declaratio dñi Nicolai siue decre. lucida solida τ
clara cum multa maturitate est digesta. Vt etiam p̃dicta
decre. Exijt. expresse concedat eis vsum vestimẽtorum τ ali-
mentorum: patet ex hoc ꝙ in ea sic continet. Ex quib⁹ oĩbus
satis claret ad victũ, vestitũ, diuinũ cultũ, τ sapientiale
studium, necessariarũ rerũ vsum fratribus esse cõcessum.
Item in vestibus quotidianis q̃ inter vsu cõsumptibilia
cõputant: bene potest ad tẽpus constitui certũ lucrũ τ iu-
stũ: puta ad mẽsem vel ad annũ: τ talis locatio licita est.
vt no. xiiij. q. iij. in summa. qd̃ nõ esset nisi vsus vestimẽto-
rũ esset separabilis a proprietate τ dñio quãtũ ad tẽpus.
sed qua rõne est sepabilis ad tempus: eadẽ rõne de se τ na
tura sua est separabilis p semp: q̃diu durat substantia ve
stimẽtorum. q: illa que semel sunt separabilia: stãte eadẽ na-
tura extremorum semper de se sunt sepabilia. Et ideo lex ci-
uilis supponẽs vsu rei separabilem p semp τ p perpetuo
a ꝓprietate statuit. ff. queadmodũ vsufruc. amit. p totũ. ex̃
de pig. c. vltimo. ne ꝓprietates rerũ essent inutiles in vni-
uersum dñis semp abscedente vsufructu: ꝙ vsufruct⁹ cer-
tis modis extingueretur τ ad ꝓprietates reuerteretur.
¶ Itẽ de separatione vsus a proprietate in rebus vsu cõ-
sumptibilibus facit illud Exo. xxviij. Facies feminalia li-
nea: vt operiant carnẽ turpitudinis sue. τ vtent eis Aarõ
τ filij eius: qñ ingredientur tabernaculũ. τ xxix. c. Vestẽ
aũt sanctam qua vtit Aaron habebunt filij eius post eũ.
Septẽ diebus vtet illa: qui pontifex pro eo fuerit cõstitu-
tus. τ xxxviij. Vestes quoq; q̃bus sacerdotes vtent in san
ctuario Aaron τ filij eius: obtulerunt filij israel sicut p̃ce-
perat domin⁹. τ Leui. vij. Adipem animalis morticini, et
eius animalis qd̃ a bestia captuʒ est: habebitis in varios
vsus. Item nume. xviij. Vniuersa frugum initia q̃ gignit
humus: τ dño deportant: cedent in vsus tuos. τ. j. in eodẽ
c. Carnes nõ cedent in vsum tuuʒ. Et post. e. c. Nihil aliud
possidebunt decimarũ oblatione contenti: q̃s in vsus eo-
rum τ necessaria separaui. τ Deutero. xxij. c. Non induet
mulier veste virili: nec vir vtet veste feminea. τ. xxiij. c. Si
vindemiaueris vineam tuã: nõ colliges remanentes ra-
cemos. sʒ cedent in vsus aduene τ pupilli τ vidue. Item
Josue. v. Non sunt vsi vltra filij israel illo cibo τc̃. vbi sup
ponit ꝙ antea sunt vsi illo. Itẽ Judic. ix. c. Numquid pos-
sum deserere pinguedinẽ meã q̃ dij vtuntur τ homines: τ
j. xix. c. Habentes panẽ ac vinũ in meos τ ancille tue vsus
Et. ij. li. Re. xiij. c. Huiuscemodi em̃ filie regis ṽgines ve
stibus vtebantur. Et Tob. xij, Ego cibo inuisibili τ potu
q̃ ab hominibus videri nõ pot, vtor. vbi supponit ange-
lus ꝙ cibo τ potu visibili conuenit vti. Item Hester. iiij.
c. Sacco τ cinere multis p strato vtentib⁹. Et Eccl'i. xxxj.
Vtere quasi homo frugi q̃ tibi apponunt. Hiere. xiij. Ec-
ce computruerat lumbare: ita vt nulli vsui aptũ esset. j. ad
Corum. vij. Qui vtuntur hoc mundo tanq̃ nõ vtant. Vsu
aũt cõsumptibilia de hoc mundo esse dicuntur. Phil. vl-
timo. Misistis mihi semel et bis in vsum. τ loquit de vsu
et consumptibilibus vite necessarijs. j. ad Timo. v. Mo-
dico vino vtere. Ergo scriptura loquens de vsu in rebus
vsu cõsumptibilibus, nunq̃ vocat abusum: nec abuti. sed
in bona τ vera significatione: signans licite in eis vsum a
dñio separari: q: moraliter abusus est illicit⁹ vsus ƀm Au
gu. j. de doctria christiana. sʒ vti τ vsus p licito vsu. vñ Isi
dorus. x. li. etymo. Vtile dicitur ab vtendo. τ. Huguitio
dicit ꝙ vtile est dictum qd̃ ad vsum ptinet: qd̃ etiã ipm no
men significat. Sed res vsu consumptibiles sunt proprie
τ non improprie vtiles: immo nihil eis ad vitã corporalẽ
vtilius. Itẽ Augu. x. li. de trinitate definit vti sic. Vti est as
sumere aliquid in facultatẽ volũtatis. sʒ res vsu cõsum-
Vti et Abuti Vsus et Abusus — ptibiles sunt per se assumptibiles in facultatẽ volũtatis.
q: in potestate volũtatis est comedere τ nõ comedere: bi
bere τ nõ bibere: τ sic de alijs. quũ voluntas libere τ con-
tingenter assumat in sua facultate res vsu cõsumptibiles
sicut alias. ergo vti τ vsus p se repitur in istis reb⁹ sicut in
alijs. Similiter Augu. definit vti primo de doctrina chri-
stiana sic: Vti est id qd̃ in vsuʒ venerit, ad id qd̃ amas ob-
tinendũ referre si tñ amãdum est. Sed res vsu cõsumpti-
biles sunt referibiles p se ad finẽ volũtatis p actum eius:
qualiter in eis saluatur vti τ vsus. Similiter Augu. defi-
nit ibi abusum, dicens ꝙ Abusus est illicitus vsus. p locũ
a contrario sensu Vsus ꝓprie est licitus vsus. In reb⁹ aũt
vsu cõsumptibilibus repitur licitus vsus. ergo in eis ƀm
Augu. repitur ꝓprie vsus. Item sup illud ps̃. xxx. In sup-
bia τ in abusione. glos. In abusione. i. puerso vsu benefi-
ciorum dei. ergo ƀm glos. abusio est puersus vsus. ergo p op-
positum vsus ꝓprie est debitus vsus. sed vsus iustus rerũ
vsu cõsumptibiliũ est debit⁹ vsus earum: ergo manifestũ
est ꝙ definitiones sanctorum τ doctorum de vti τ abuti sunt
p fratribus minorib⁹ cõtra opponentẽ. Adde hic qd̃ scri-
psi. s. §. porro. ṽ. habuerunt. in. lv. ar. ¶ Itẽ arguit oppo
nens sic ꝙ vsus non põt esse iustus absq; iure vtendi. sed
hic quero de quo iure vtendi: ꝓprio an de iure vtendi cõ-
muni: Si de iure vtẽdi ꝓprio: falsum est qd̃ dicit Clemẽs
xij. q. j. c. ij. Cõmunis vsus omniũ que sunt in hoc mundo
omnibus hominibus esse debuit: si vsus non põt esse iu-
stus absq; iure vtendi ꝓprio. Falsum etiã erit ꝙ religiosi
vouent viuere absq; ꝓprio: si vsus nõ põt esse iust⁹ absq;
iure vtendi ꝓprio. Si aũt non loquitur de iure vtendi ꝓ-
prio: sed cõmuni: ergo vsus põt esse absq; iure vtendi pro
prio iustus: τ p cõsequens vsus iustus põt separari a iure
vtendi. quia in insepabilibus habens in speciali vnũ, hʒ
in speciali τ reliquum. Et ꝓpterea si vsus põt esse iust⁹ so
lum ex iure vtendi cõmuni absq; omni iure vtendi ꝓprio
vt dictum est. eadẽ rõne sequit ꝙ vsus põt esse iustus solũ
ex iure vtendi comuni totius ecclesie, absq; omni iure vtẽ
di ꝓprio cuiuscumq; cõmunitatis specialis. q: que ꝓportio
est vnius persone singularis ad vnum collegium speciale
eadẽ est ꝓportio vnius collegij specialis ad vnã cõmuni-
tatem specialem. Si ergo vna psona singularis põt hr̃e
vsum iustũ solũ ex iure vtendi cõmuni totius collegij spe
cialis, absq; omni iure vtẽdi ꝓprio psonali: eadẽ rõne qd̃
cumq; collegium speciale poterit habere vsum iustũ solũ
ex iure vtẽdi cõmuni cõmunitatis generalis, absq; omni
iure vtendi ꝓprio cõmunitatis specialis. q: vbi eadem ra
tio: ibi idem ius. v. di. ad eius vero. ṽ. si vero. ibi. qd̃ vni p-
sone τc̃. τ similis equitatis ratio similia iura suadere de-
bet. C. ad. l. falci. li. vltimo. τ facit op. de transla. inter cor-
poralia. §. j. ṽ. vñ cũ nõ sit. τ ibi. idẽ iuris ꝯtinet in vtroq;
τ ibi. ꝓpter tñ τ expressam similitudinem vel idemtitatẽ
τ de confir. vti. vel inuti. cũ dilecta. §. nos igitur. ibi. eiusdẽ
equitatis similitudine ꝓuocari. τ in glos. ibi que incipit
similis. Quia cõmunitas specialis sic se habʒ ad cõmuni
tatem generalem: sicut se habet vna psona singularis ad
vnã cõmunitatem specialẽ. τ p cõsequẽs fratres minores
potuerunt habere vsum iustum rerum eis cõdecentium,
sepatum ab omni iure vtendi proprio τ in speciali τ in cõ
muni quãtum ad cõmunitatem ipsorum ꝓpriã: licet nõ sepa
tum a iure vtendi comuni vniuersalis eccl'ie. Et ꝓpterea
si vsus põt esse iustus ex iure vtendi cõmuni, absq; omni
iure vtendi ꝓprio scd̃m istam responsionẽ: eadẽ rõne vsus
poterit esse iust⁹ ex iure vtendi sepato absq; omni iure vtẽ
di cõiuncto. q: nõ magis cõmuniter psona aliqua specia-
lis est in potestate sue cõmunitatis cui⁹ est pars: q̃ sit seru⁹
in potestate domini sui. si ergo psona specialis potest ha-
bere vsum iustum solum ex ordine ad ius vtendi cõmune
sue cõmunitatis, cuius noĩe τ authoritate vtit, absq; om
ni iure vtendi proprio: eadem ratione seruus põt habere
vsum iustum solum ex ordine ad ius vtendi dñi, cuius no
mine vtitur, absq; iure vtendi proprio. q: sicut religiosus
vtit rebus communitatis nomine communitatis τ non
suo: Ita seruus vtitur reb⁹ domini nomine domini: τ nõ
suo. nec apparet aliqua causa seu ratio plus ex vna parte
q̃ ex alia: nisi mere ficta. Et hoc confirmatur. quia si reli-
giosus quicumq; potest habere vsum iustum ex iure vtẽ-
di sue cõmunitatis absq; omni iure vtẽdi proprio: multo

magis perfectus seruus dei potest habere vsum iustuz ex
iure extrinseco ⁊ separato dei/absq3 omni iure intrinseco
⁊ cõiuncto ꝓprio sui.q: pfect⁹ seruus dei magis est in vo/
luntate dei ꝙ sit religiosus in manu religionis sue. ⁊ de⁹
etiã adsistit presentior suo seruo ꝙ religio suo subdito. Si
ergo religiosus põt vti rebus sue religionis iure religio/
nis: ⁊ nõ suo: eadem ratione verus seruus dei poterit vti
rebus dei iure dei ⁊ nõ suo. Et ita non dicitur ꝙ vsus pos
sit esse iustus absq3 omni iure vtendi: sed dicitur ꝙ vsus
potest esse iustus absq3 omni iure vtendi ꝓprio. Itẽ aliud
est habere ius vtendi: aliud licentiã vtendi. ⁊ ideo ꝙuis
vsus absq3 omni iure ⁊ licentia esset illicitus: vsus tamen
absq3 iure vtendi/cũ licentia tñ vtendi/nõ est illicitus. qa
aliud est licentiam habere reb⁹ vtendi: ⁊ res dãdi. ⁊ aliud
ius. q: de licẽtia prelati põt dare religiosus rem: ⁊ tñ ibi ꝓ
priũ non habet: nec ius dandi. vt est expressum. xij. q. j. non
dicatis. Et de hac licentia loquit᷑ ex de ꝟ. sig. exiit. li. vj. ibi.
Durante licentia concedentis quoties religiosus habe/
ret licentiam in speciali vtendi aliq̃ re vsu consumptibili/
toties haberet in speciali ius vtendi illa: et si in re cõsum/
ptibili vsu non separaretur vsus a dominio ⁊ ꝓprietate/
vt dicit opponẽs: ergo quoties religiosus aliqs haberet
in speciali licentiã vtendi re aliqua vsu cõsumptibili. to/
ties in speciali efficeret᷑ ꝓprietarius in ea. Et quũ nullus
religiosus vtat᷑ rebus vsu cõsumptibilibus licite nisi de li
centia suoꝝ ꝓpositorũ: sequeret᷑ ꝙ in omnibus rebus vsu
cõsumptibilibus eis in speciali concessis omnes religiosi
essent ꝓprietarij. qd esset omnem religionẽ tollere: ⁊ om/
nes religiosos ꝓprietarios facere. Itẽ quũ duplex sit ius
diuinum ⁊ humanum vel nature ⁊ constitutionis. di. viij.
§. j. ⁊ si non iure ciuili vel humano vsus in rebus cõsum/
ptibilibus vsu separet᷑ a dñio: separat᷑ tñ iure diuino: ⁊ in
talibus licitus est vsus ⁊ iustus iure diuino ⁊ spũali. de q̃
etiã iure habet᷑. xxiij. q. vij. c. j. q: nullus sapiens vnꝙ dice/
ret ꝙ non esset in tali vsu licito aliquod ius. Sed questio
est de iure vtendi temporali/ciuili/vel canonico: ⁊ de tali
vsu nudo ⁊ facti separato ab omni iure ciuili ⁊ humano
loquit᷑ decre. Exiui de padiso. in clemẽ. de ꝟ. sig. ⁊ Exiit q̃
seminat. de ꝟ. sig. li. vj. que talẽ vsum separatum ab omni
iure ciuili nõ diuino concedunt fratribus minoribus. Et
de tali vsu ⁊ iure loquit᷑ cõstitutio domini Jo. pape. xxij.
q̃ incipit/Ad cõditorem. ⁊ alia q̃ incipit/Quia quorũdã.

¶ Articulus. lvij. A

An christus rex tẽporalium habuerit dñium.

Circa hec querendũ
est vtrum christus alicui⁹ rei tpalis habue/
rit dñium ⁊ quale. Qr aũt dñium rerum tẽ
poraliũ habuerit/sacra scriptura tam in te
stamento veteri ꝙ in nouo testari videtur. Multi quidẽ
ꝓphete eum regẽ futurũ ppli israelitici/⁊ per consequẽs
habere regni dominium ꝓphetauerunt. Esa. xxxiij. Ecce
dñs iudex noster: dñs legifer noster: dñs rex noster: ipse ve
niet ⁊ saluabit nos. s3 ꝭm Dionysiũ3 de diuinis nominib⁹
a dominio dicit᷑ dñs/dñans/⁊ dñator. Item Hiere. xxiij.
Suscitabo Dauid germen iustum: ⁊ regnabit rex: ⁊ sapi/
ens erit. ⁊ sequitur. Et hoc est nomen quod vocabunt eũ
dominus iustus noster. Iste est etiã lapis abscisus de mõ
te sine manibus: cui deus celi dedit regnum quod in eter
nũ non dissipabitur. Daniel. ij. Itez Zach. ix. Ecce rex tu⁹
veniet tibi iustus ⁊ saluator ⁊c. Item ps. ij. Ego autẽ cõ
stitut⁹ sum rex ab eo. ⁊ in ps. xliiij. Eructauit/qui totus lo
quitur de isto rege. ⁊ ps. lxxj. Deus iudicium tuũ regi da.
⁊ multi alij psalmi. Cañ. iij. Videte regem Salomonem.
Luce. j. Et regnabit in domo Jacob in eternum: ⁊ regni
eius non erit finis. ⁊ Luce. ij. Qui est christus dominus. i.
rex ⁊ dominus. Matth. ij. Ubi est qui natus est rex iudeo/
rum. Jo. j. Tu es rex israel. Item Jo. xix. Jesus nazaren⁹
rex iudeoruz. Item Jo. xviij. Regnum meũ non est hinc.
non dixit non est hic: sed non est hinc. quasi regnum meũ
a mũdo nõ habeo. Act. ij. Certissime sciat omnis domus
israel q: ⁊ dominum eum ⁊ christum fecit deus hunc Je/
sum quem vos crucifixistis. Christum autez regem intel
ligimus: qa christus interpretatur vnctus: ⁊ quia reges
inungi consueuerunt. ex de sac. vnc. c. vnico. per christum
regem intelligimus. vbi Raban⁹. Ibi manifeste Petrus
ex hoc ps. regnum christi non terrenum sed celeste osten/
dit. vbi etiam Petrus videtur concludere ex verbis pdi/
ctis/ꝙ christ⁹ inquãtũ homo subsistens in diuino suppo/
sito/fuerit dominus ⁊ rex factus. constat eñ ꝙ inquãtum
deus crucifixus non fuerit: sed inquantum homo. ⁊ ideo
quũ dñs ⁊ rex fuerit factus inquãtũ crucifixus: ⁊ crucifi/
xus fuerit inquantũ homo: sequitur ꝙ regnũ ⁊ dominiũ
tamꝙ homini deus ei concessit. vnde ꝭm aliam trãslatio/
nem quam Augu. sequit᷑ dicitur Dominus regnauit a li/
gno. vnde Augu. De cruce sua in qua fixus erat/diaboliũ
occidit: ⁊ inde rex noster est. Hoc etiã supponit angel⁹ lo/
quens eo nato pastoribus dicens Luce. ij. Hodie nat⁹ est
vobis saluator: qui est christus dominus. i. rex ⁊ dñs. Hoc
etiam Aug. in li. de concor. euangelistarum in prohemio
expresse testatur dicens. Dominus iesus vnus verus rex/
⁊ vnus verus sacerdos est. ⁊ paulopost dicit sic. Scdm ho
minem quippe christus ⁊ rex ⁊ sacerdos effectus est: cui
dedit deus sedem Dauid patris sui: ⁊ regni eius non erit
finis. Luce. j. Item ꝙ saluator fuerit dñs omnium tempo
ralium videtur. de eo eñ dicitur Esa. xvj. Emitte agnum
dñe dñatorem terre. Item Michee. v. Et tu bethleem ef/
frata nequaꝙ minima es in principibus iuda. Ex te eñ
egredietur qui sit dominator in israel ⁊ egressus eius ab
initio a dieb⁹ eternitatis. Malach. iij. Statim veniet ad
templum sanctum suũ dñator: quẽ vos queritis ⁊c. Item
Jo. xiij. Uos vocatis me magister ⁊ dñe: ⁊ bñ dicitis: sum
etenĩ. Matth. xxj. Mar. xj. Luc. xix. Jo. xij. Siquis vobis
aliquid dixerit: dicite q: dñs his opus habet. ⁊ confestim
dimittet eos. vbi Remigius. Nõ dixit discipulis/Dicatis
dñs tuus his opus habet: vel dñs noster. vt intelligant q:
ipse sit solus non solum animalium sed etiam oĩm homi/
num dñs. Item Apoc. xix. et idez Apo. xvij. ⁊ j. Timo. vj.
Habet scriptum in vestimento suo/Rex regum ⁊ dñs do
minãtiũ. Itẽ in symbolo: Et in iesum christũ filiũ eius vni
cuz dñm nostrũ. Itẽ in alio symbolo sanctoꝝ patrũ. Et in
vnũ dñm iesum christum filium dei vnigenitum. Premis/
sa aũt sc3 regnum ⁊ dominiũ habuit iesus christus inquã
tũ deus ab eterno/eo ipso ꝙ deus pater genuit ipsum: et
dedit ei id qd erat: sc3 suam substantiã dominium ⁊ potẽ/
tiã. Jo. x. Pater qd dedit mihi maius omnibus est. ex de
sum. tri. c. ij. §. licet. Et inquantũ homo ex tempore/sc3 ab
instanti conceptionis sue ex dei datione: vt patet ex predi
ctis. Et nihilominus videtur ꝙ habuerit dñium aliquaz
rerũ temporalium non ab instanti ꝯceptionis sue: sed post/
ea successiue modis alijs: vt puta ex collatiõe fidelium. et
de his dicendum est. Habuit vtiq3 vestimẽta. Mat. xvij.
Mar. ix. ⁊ Luce. ix. Uestimenta eius facta sunt alba sicut
nix. Jo. xiij. Surgit a cena ⁊ ponit vestimenta sua ⁊c. Jo/
annis. xix. Partiti sunt vestimenta mea: ⁊ super vestem me
am miserunt sortem. et Matth. xxvij ad idem. Item de
calciamentis. Matth. iij. Luce. iij. Cuius nõ sum dignus
calciamenta portare. ⁊ Mar. j. Cuius non sum dign⁹ sol/
uere corrigiã calciamẽtoꝝ. Jo. j. Cui⁹ nõ sum dign⁹ vt sol
uã corrigiã calciamẽtoꝝ. Itẽ de locul᷑. Jo. xiij. xij. q. j. habe
bat. ⁊ c. exemplũ. ⁊ Jo. xiij. Qui manducat panem meũ
leuabit calcaneum suum contra me. Item ꝙ vinũ habuit
⁊ panẽ de q̃ instituit sacramẽtũ/habet᷑ Mat. xxvj. Mar.
xiiij. Luce. xxij. Nec videtur ꝙ potuerit renũtiare huic re
gno. q: contra ordinationẽ patris fecisset. Dani. ij. Susci/
tabit deus celi regnũ qd in eternu3 nõ dissipabit᷑. ⁊ regnũ
eius alteri non tradetur. Et Dani. vij. Ptãs ei⁹ ptãs eter/
na q̃ nõ auferet᷑: ⁊ regnũ eius qd nõ corrumpet᷑. Et vide/
tur ꝙ quamꝙ christus fuerit paup: nõ tñ carẽtia dñij fecit
eũ pauperẽ ⁊ egenũ: s3 poti⁹ carẽtia ꝑceptiõis fructus et
obuentionis rerũ quarũ dñs erat. Magnum eñ dñium

separatũ in perpetuũ ab omni perceptiõe cõmodi rei/ha/
bentem nõ facit diuitem: quũ sit inutile reputandũ. sicut
videtur ad sensum. Si eñ rex Francie non renuntiando
regno se abstineret a regno: ⁊ post lapsum alicui⁹ tempo
ris incognitus rediret ad illud: si se pro rege non gereret
nec aliqua emolumenta ꝑciperet dicti regni/sed in domo
regia reciperet vt vn⁹ alius ex gratia necessaria vite sue:
talis vtiq3 licet rex esset ⁊ dñs/posset mendicus ⁊ pauper
esse ⁊ merito reputari. vnde Gala. iiij. Quãdiu heres par
uulus est: nihil differt a seruo: quũ sit dñs oĩm. sic merito
christus paup dici potuit voluntari⁹ ⁊ egen⁹: nõ propter
dominij carentiam siue regni: sed propterea quia se eoꝝ
fructibus ⁊ prouentibus non iuuabat.

Sed contra hoc ꝙ christus nõ habuerit dñiũ
⁊ proprietatẽ in rebus sic ostendit᷑ ⁊ probat᷑.
Nam legit᷑ Act. j. Incepit Jesus facere ⁊ do/
cere. qd est intelligendũ de oĩbus ad discipli/
nam moꝝ pertinentibus. Ideo ibi scribitur
Primũ quidẽ sermonem feci de omnibus o Theophile
que cepit Jesus facere ⁊ docere. Nihil ergo ad perfectio/
nem moꝝ ⁊ disciplinam pertinẽs saluator noster docuit
qd nõ fecerit. propter quod Jo. xiij. Exemplũ eñ dedi vo
bis: vt quẽadmodũ ego feci ita ⁊ vos faciatis. vnde Ro.
xv. Non eñ audeo loqui aliq̃d eoꝝ que per me nõ efficit
christus. vnde Aug. de vera religione de christo dicit ꝙ to
ta vita christi in terris fuit disciplina moꝝ. Sed christus
docuit ac consuluit relinquere dominia tẽporalia regno/
rum ⁊ principatuũ ac possessionũ quarũcumq3. q: vt scri/
bitur Mat. xix. Mar. x. Luc. xviij. cuidã volenti ad perfe/
ctionẽ ascendere dixit. Si vis perfectus esse: vade ⁊ vẽde
oĩa que habes: ⁊ da pauperib⁹. ⁊ veni: sequere me. Et sic/
ut habetur Luce xviij ille cui hoc cõsuluit erat princeps.
ergo christus inquantũ homo pro statu vite mortalis reli
quit dñium temporale cuiuscũq3 regni seu principatus tẽ
poralis. aliter eñ nõ fecisset qd docuisset: ⁊ potuisset sibi
obijci illud quod ipse dixit apostolis Mat. x. Nõ est disci/
pulus sup magistrum: nec seruus sup dñm suum. sufficit
discipulo ꝙ sit sicut magister eius: et seruo ꝙ sit sicut dñs
eius. Si ergo nõ dimisit sed sibi retinuit dñium tempora
le regni ⁊ principatus tẽporalis: qua fronte fuisset ausus
consulere alicui principi vt dimitteret dominiũ tẽporale
sui regni aut dominij: profecto respõderetur sibi/sufficit
mihi ꝙ ego sim pauper sicut tu. licet creatura non debeat
a pari cõtendere cũ creatore: nec discipulus cũ magistro:
aut seruus cum dño. Uñ Aug. scribens ad quemdã comi/
tem/qui liber sic incipit/Frater mi si cupis scire/sic ait de
christo. Christus ne aurũ diligeremus/oblata munera cõ
temnere docuit. Ne famẽ timeremus. xl. diebus ieiunauit
Ne nuditatẽ pertimesceremus/preter vnam tunicã aliaz
discipulos suos habere vetuit. Ne tribulationes expa/
uesceremus/oĩa ipse sustinuit. Ne mortẽ formidaremus/
⁊ hanc ipse suscepit. et quum nos ista docuerit omnia: nõ
tãtũ locutus est verbo/verum etiam exẽplo ipse precessit.
hec Aug. Ex quibus patet ꝙ christus nihil ad disciplinã
morum pertinens docuit/quod nõ fecerit: sed ipse docuit
vt dictum est relinquere dominiũ temporale regnorum ⁊
principatuũ: ergo ⁊ ipse reliquit temporale dñium regni.
Aliud dicere est cõsiliũ et preceptũ euangelicũ destruere.

Item questionẽ istã christus determinauit
Jo. xviij. vbi quũ accusaretur a iudeis/ꝙ se
Cesari in hoc ꝙ se regẽ faciebat/opponebat
⁊ Pilat⁹ timens incurrere Cesaris indigna
tionem quesiuit a christo. Tu es rex iudeoꝝ:
non negando sed distinguendo respõdit dicens/Regnũ
meũ non est de hoc mundo. Quod dupliciter intelligit᷑
non est de hoc mũdo. vel materialiter: q: sc3 non est de re/
bus tẽporalibus hui⁹ mundi. vel causaliter q: scilicet nõ
teneo ipsum ab hoc mundo. ⁊ vtroq3 modo christus nega
uit regnum suũ esse de hoc mundo. Quod patet per me/
dium suum qd vniformiter cõcludit ⁊ indistincte de vno
modo sicut de alio. Si regnũ meũ inquit esset de hoc mũ
do: ministri mei vtiq3 decertarent vt non traderer iudeis
nunc aũt regnum meũ non est hinc. Qd mediũ cum con/
clusione premissa ⁊ cõclusione illata intelligit᷑ materiali/
ter sicut causaliter. q: vndecũq3 tenuisset regnũ suũ causa
liter: dum tñ fuisset de hoc mundo materialiter de rebus
tẽporalibus: ministri vtiq3 decertare debuissent ne trade/
retur iudeis. Et Pilatus etiã magis curabat vnde esset
regnum suũ materialiter: ꝙ causaliter. q: vndecũq3 tenu/
isset causaliter ⁊ effectiue regnũ temporale: quũ non rẽco
gnosceret illud a Cesare: videbat᷑ contradicere Cesari q̃
tunc sibi dñium vniuersale totius orbis vẽdicabat: ⁊ hoc
sibi specialiter iudei obijciebãt. Quã obiectionẽ christus
nunꝙ conuenienter exclusisset: nisi regnũ suũ esse de hoc
mundo materialiter ⁊ nõ causaliter tãtũ negasset: quum
Cesar magis curaret vnde se faceret regẽ materialiter ꝙ
causaliter. q: ⁊ iudei dicebant se tenere regnũ a deo tem/
porale ⁊ non a mũdo causaliter. q: dicebãt terrã ꝓmissio/
nis esse eis traditã a deo. xxiij. q. v. §. hinc etiam. et tamen
Cesar volebat ꝙ ipsi tenerent terrã ab eo: ⁊ nisi ab eo re/
cognouissent/sibi contradixissent. Ita christus similiter
vndecũq3 causaliter regnum tẽporale tenuisset: nisi illud
a Cesare q̃ sibi dñium totius orbis vendicabat/recogno/
uisset: Cesari cõtradixisset. Quum ergo christus sufficiẽ/
ter excluserit obiectionẽ falsam iudeorum: sequitur ꝙ re/
gnum suũ non fuit de hoc mundo materialiter nec causa/
liter. Immo si regnum suũ fuit de hoc mundo materiali/
ter: licet non causaliter: iudei nõ imposuissent sibi falsum
sed verũ. q: iudei non imponebant sibi ꝙ ipse teneret re/
gnum temporale ab hoc mundo: sed imponebant sibi ꝙ
ipse se faciebat regẽ regni iudaici temporalis. Qr etiã ista
fuerit intentio christi/patet ex alia christi responsione. Nã
quum Pilatus post dictam christi responsionem intulis/
set. Joan. xviij. Ergo rex es tu. statim christus respondit.
Tu dicis quia rex sum ego: ego autem in hoc natus sum:
⁊ ad hoc veni in mundum: vt testimonium perhibeam ve
ritati. ⁊ oĩs qui est ex veritate audit vocem meã. Ex qua
christi respõsione patet ꝙ regnũ suũ nõ fuit pro hac vita
mortali temporale: sed spirituale. q: tale fuit regnũ suum
quale fuit officium regni siue regis. sed officiũ christi re/
gis non fuit temporale: sed spirituale: scilicet ꝑhibere te/
stimonium veritati. ergo ⁊ regnũ suum non fuit tẽporale
sed spirituale: sicut ⁊ officiũ regis nõ fuit temporale/sed
spirituale. Siquidẽ ⁊ ipse christus quale regnũ suũ esset/
per signũ ab affectu cõuenienter demõstrauit hoc etiã ip/
sum Dauid ꝓpheta in ꝑsona christi in ps. ij. ꝓphetauit di/
cens. Ego autẽ cõstitutus sum rex ab eo super sion mon/
tem sanctũ eius pdicans preceptũ eius. Hoc ergo fuit of/
ficium regis nostri: pdicare preceptũ dñi. ꝑhibere testimo
nium veritati. qd fuit officiũ spirituale ⁊ nõ tẽporale ⁊ ꝑ
consequens regnũ suũ fuit spirituale: ⁊ non tẽporale. siq/
dem et regis officio regni dominiũ innotescit. Hoc clare
Aug. super Joã. xviij. c. exponendo predicta verba christi
dicit sic. Audite iudei et gentes: audite circũcisi. audite ꝑ/
putium: audite oĩa regna terrena. Non impedio domina
tionẽ vestrã in hoc mundo: q: regnum meũ non est de hoc
mũdo. nolite metuere metu vanissimo quo Herodes ille
maior expauit: ⁊ tot ĩfantes occidit metuẽdo poti⁹ ꝙ ira/
scendo crudelior. Regnũ inquit meũ nõ est de hoc mũdo.
Quid vultis ampli⁹? Uenite ad regnum qd nõ est de hoc
mũdo. venite credẽdo. ⁊ nolite seuire metuẽdo. Dicit qui
dam in ꝓphetia dño deo patri. Ego aũt cõstitut⁹ sum rex
ab eo sup sion montẽ sanctũ ei⁹. sed sion illa/mons ille nõ
de mundo. Quid enim est eius regnum: nisi credentes in
eum: de pe. dist. iiij. §. finis. ꝟ. hinc etiam Augu. quibus di/
cit de hoc mundo non estis: sicut ego non sum de hoc mũ/
do: ꝙuis vellet eos esse in mundo. propter quod de illis
dixit Joan. xvij. ad patrẽ. Non rogo vt tollas eos de mũ/
do: sed vt serues eos a malo. vnde ⁊ hic nõ ait/Regnum
meũ non est in hoc mũdo. sed nõ est de hoc mundo. quum

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deus[to] Biblio[teca]

hoc probaret dicens. Si regnū meū esset de hoc mundo: ministri mei vtiq; decertarent vt nō traderer iudeis. nūc autem regnū meū non est hinc. Non ait/nō est hic. sed nō est hinc. hic em̄ est regnū eius vsq; in finem seculi: habens inter se cōmista zizania. Matth. xiij. xi. q. iij. nolite. xxiij. q. iiij. notādū. de con. di. iiij. est vnitas. vsq; ad messem. messis em̄ est finis seculi: quādo messores venient. i. angeli: & colligent de regno eius oīa scandala. Mat. xiij. qd̄ vtiq; nō fieret si regnū suum non esset hic. sed tātū non est hinc: q: peregrinatur in mūdo. hec Aug. Ex quib9 verbis augustini aperte patet q̄ regnū christi in hac vita mortali non fuit regnum temporale: sed spirituale. qd̄ patet ex hoc q̄ dicit Non impedio dominationem vestram in hoc mundo. Si autem fuisset eius dominiū tēporale: impediuisset eorum dominium. quū in eodem regno siue imperio nō possint esse conuenienter absq; mutuo impedimento inter se plures reges seu iperatores pares: quorū neuter subsit alteri. ar ad hoc ex de proba. licet. §. ex premissis. vs. cū duo insimul. vi. q. iij. scitote. vij. q. i. in apibus. ex de of. or. quoniā. §. i. Et quia nemo potest duob9 dominis seruire. Mat. vi. & Luc. xvi. de pe. di. i. §. Item vt christus ait. sub. §. hoc idē. Quod etiam patet ex hoc q̄ dicit q̄ eius regnū sunt credētes in eum: & q̄ ad eius regnū venitur credendo. ad regnū autē temporale non venitur credēdo: sed dominādo & occupādo poti9. Et q: dicit q̄ sion illa & mons ille nō est de hoc mūdo. Quare autē christus non dixit regnū meum non est hic: sed non est hinc: fuit s̄m Augu. & s̄m veritatem/q: regnum suū spirituale hic erat corpore: licet nō esset hic intentione & dilectione finali. non q: regnum suū esset temporale & de rebus tēporalibus: sed q: regnū suū spirituale/quod est congregatio fideliū in charitate/adhuc hic peregrinatur in corpore mortali: in exilio hui9 mūdi q̄diu sumus in via. ij. ad Cor. v. Ex quibus etiā patet q̄ oēs prophete q̄ pphetauerunt christum regē futurum: prophetauerunt de regno christi spirituali: et non temporali. quoniam promissio legis debet intelligi spiritualiter: & nō tēporaliter. quia dicitur. ij. ad Cor. iij. Litera occidit: spūs aūt viuificat. Hoc em̄ intelligere scilicet legis pmissiones tēporaliter/est iudaizare. cōtra illud ex de sacra vnc. c. vnico. §. penultimo. de con. di. iiij. puenit. & euangeliū ad legis obseruantiā redigere contra illud ex de consti. translato. Unde talē regem in tēporalibus expectant iudei carnales & tēporales. facit ad hoc id ps. xliiij. Offerentur regi christo virgines scilicet sancte. Itē q̄ regnū christi inquantū fuit homo passibilis & mortalis/debeat intelligi regnum spirituale: & non tēporale: patet aperte ex hoc q̄ angelus Luc. i. c. Dixit Marie de christo & regno eius. Dabit illi dominus deus sedem Dauid patris eius: et regnabit in domo Jacob in eternum: & regni eius nō erit finis. Constat autem q̄ christus in hac vita mortali non regnauit in domo Jacob tēporaliter: sed tātū spiritualiter: q: non intromisit se de regimine tēporaliū: sed solū de regimine et cura spiritualium. Regnū etiam tēporale habet quandoq; finem: quū hic finiatur: & ante finem mundi multa regna defecerunt: sicut regna Assyriorū & Grecorū & Chaldeorum Dani. ij. Regnū autem christi nō habet finem: sed manet in eternum. q: regni eius non erit finis: vt dixit angelus, ergo regnū christi non debet intelligi tēporale: sed spūale quod glos. or. dicit ibi Luce. i. valde pulchre sic. Dabit illi dn̄s deus sedē dauid patris ei9. glos. i. israeliticā plebē: cui Dauid & filij eius temporalis regni gubernacula prebuerunt. huiusmodi regnū spirituale datū est christo: quādo dispositū est a deo vt de semine Dauid incarnaretur: qui illā gentem in perpetuū vocaret regnum. & nō solū in illa gente iudeorū/sed regnabit in domo Jacob in eternum i. in tota ecclesia q̄ per fidem & confessionem christi ad patriarcharū pertinet sortem. siue in illis q̄ de patriarcharū sorte nati sunt. siue in ijs qui de oleastro excisi in oliuam bonā sunt īserti. Ro. xi. hec glos. quā corroborat mens canonis. xxxij. q. iiij. recurrat. Et ita tā ex textu q̄ ex glos. patet q̄ regnū christi debet intelligi spūale & nō tēporale. q: eo mō debet intelligi regnū christi: quo mō intelligitur domus Jacob: in qua predicitur ab angelo regnatur9. sed domus Jacob in qua pdicitur regnatur9/debet intelligi spiritualiter: & nō tēporaliter. q: tunc sequeretur q̄ christ9 non fuisset rex nisi solū gentis iudeorū: & nō aliarū gentium & ita alie nationes gentiū nō ptinerent ad regnū christi. qd̄ est erroneū. q: ad regnū christi pertinent oēs vere credentes. iuxta illud ps. ij. Postula a me et dabo tibi gētes hereditatē tuā & possessionē tuam terminos terre. et de hoc satis ad Ro. i. & Joan. xi. ibi. Quia iesus moritur9 erat p gente. Et illud pphete. ij. c. Osee. s̄m aliā translationem. Uocabo plebē meā non plebē meā. nostra trāslatio habet Et dicā nō populo meo populus meus es tu. Osee. ij. c. in fi. xxxv. q. i. §. hac itaq;. ergo dom9 Jacob intelligenda est s̄m glos. pfatam/spūaliter & nō carnaliter. ergo similiter regnū christi q̄ pdicitur regnatur9 in domo Jacob: spirituale & non tēporale accipiendū est. vn̄ et super illud Jo. xix. Erat autē scriptū Jesus nazarenus rex iudeorum/dicit glos. corde non carne. ergo s̄m glos. iudei debent intelligi spūaliter & nō carnaliter: q: corde nō carne. qd̄ etiam patet ex textu ibidē. q: statim sequitur. Erat aūt scriptū hebraice & grece & latine/Rex iudeorū/sed nō fuit hoc scriptum nisi q: iudei quorū christus scribitur rex: intelliguntur spūaliter pro hebreis grecis & latinis. Ex quib9 etiam patet q̄ illud Mat. ij. Ubi est q̄ natus est rex iudeorum. nō debet intelligi de regno temporali: sed spūali. aliter sequeretur q̄ christus nō fuisset rex aliarū gentiū. qd̄ esset error. Unde & Aug. in s̄mone de epiphania ait. Ipse etiā christus expectatio gentiū: de quib9 quondā beatissimo patri Abrae innumerabilis fuerat pmissa successio: nō carnis semine sed fidei fecūditate generāda: & ideo stellarum multitudini cōparata: vt ab omniū gentium patre non terrena sed celestis progenies speraretur. ad credendū ergo pmisse hereditatis heredes in siderib9 designati ortu noui sideris excitantur: vt in quo celū est adhibitum in testimoniuz/celi famuletur obsequium. Sicut ergo fuit soboles spiritualis eius per fidē. sic & regnū. Unde & Leo papa in sermone epiphanie sic dicit. Herodes vero audiens iudeorum principem natū: successorē suspicat9/expauit. & parū post. O ceca stulte emulationis impietas: que perturbādum putas diuinum tuo furore consilium. domin9 mundi temporale non querit regnum: qui prestat eternum. hec Leo Item Fulgentius in sermone de epiphania sic dicit. In his muneribus mysterium videmus vere fidei contineri. Tus quippe pro suis tēporibus in sacrificio dei solebat sacro officio sacerdotis offerri. Aurū quoq; tributis regalibus annua videmus exactione persolui. Myrrha vero sepeliendis adsolet corporibus adhiberi. In illa ergo oblatione turis sacrificiū agnoscitur: in quo christus & verus deus pōtifex inuenitur. Pro quibus em̄ seipsum verus ille pontifex sacrificiū in odorem suauitatis obtulit: ab ipsis sacrificiū idem verus de9 accepit. Munus vero auri regē verū demōstrat dn̄m nostrū iesum christū. nō vtiq; talem regē qui suā imaginē in solidis accipit: sed q̄ suā imaginē in ipsis nominib9 q̄rit. hanc vtiq; imaginē querens dicebat Mat. xxij. Mar. xij. Luc. xx. & xxiij. q. viij. conuenior. Reddite cesari q̄ cesaris sunt. et deo que dei sunt. et parū post. In rege igitur christo cognoscitur liberatio captiuorum. In sacerdote christo inuenitur mundatio pollutorū. In christo mortuo atq; resurgente consistit resurrectio mortuorum. In deo christo posita est eterna felicitas beatorum hec Fulgēti9. Itē Beda. & ponitur i glos. sup illud Mar. xi. c. Benedictum quod venit regnū patris nostri Dauid. dicit sic. s̄m Jo. vi. c. Quum turbe eum rapere vellent et facere regem: fugit: & regnum adhuc victurus noluit. nunc autem iam passurus/regem non refugit se dici: non hymnos filio dei et rege dignos: non eos reprimit qui regnū Dauid in eo restaurandum et prisce benedictionis dona concinunt: quia scilicet non temporalis et terreni: sed

eterni in celis rex esset imperij: ad qd̄ per contemptū mortis gloriam resurrectionis et triumphū ascensionis perueniret. vnde discipulis post resurrectionē ait Mat. vltimo Data est mihi ois potestas in celo & i terra. hec glos. & Beda simul. Itē in eodem regno tēporali nō possunt nec debent esse simul plures reges pares et incōnexi. vt. vij. q. i. in apibus. & supra dixi. vs. ex quib9. Sed Cesar imperator Romanorū fuit verus licet infidelis in tēporalibus: aliter em̄ christus verbo & exēplo sibi dari tributū nō cōsuluisset. Mat. xxij. & xxiij. q. viij. §. ecce. et. c. cōuenior. christus autē a cesare regnū tēporale non recognouit: licet sibi tributum nō in recognitionē regni: sed pro vitatione scādali & futuri significatione mysterij dederit. Mat. xvij. xi. q. i. magnū quidē est. xxviij. q. i. iam nūc. ad fi. Nec Cesar recognouit regnū tēporale a christo inquantū homo: sed potius eius ministri exigebāt tributū a christo. vt Mat. xvij ergo christus inquantū homo pro hac vita mortali non fuit rex in rebus tēporalibus. aliter em̄ in eodē regno fuissent simul plures reges. Nec obstat de titulo quem posuit Pilatus: Jesus nazarenus rex iudeorum. Jo. xviij. q: nō loquitur de regno terreno sed celesti: quamq̄ Pilat9 aliud forsan sentiret. vel dixit hoc derisorie: sicut & illi/Aue rex iudeorum. Jo. xviij. Et q̄ ille titulus nō intelligitur de regno tēporali sed spirituali/patet Esa. ix. Multiplicabitur eius imperiū: & pacis non erit finis. sup soliū Dauid & super regnum ei9 sedebit: vt ɔfirmet illud & corroboret in iudicio & iustitia amodo & vsq; in sempiternū. hec Esa. Nulli aūt intelligenti dubiū est q̄ christus dei filius non corroborauit nec cōfirmauit sed potius dissipauit regnū temporale ipsius Dauid. q: vt ipse dixit Mat. xxi. ipsis iudeis. Auferetur a vobis regnū dei: & dabitur genti facienti fructus ei9 xxiij. q. vij. c. ij. Unde ad sensum videmus illud regnū post christi regnū tēporaliter esse dissipatum: sicut sacerdotiū leuiticū tēporale fuit euacuandū per sacerdotium christi spirituale & eternale. Hebre. vij. & ex de cōsti. translato. Jō Gre. ait in homi. epiphanie. Celi rege nato/rex terre turbatus est. q: nimirū terrena altitudo cōfunditur: quū celsitudo celestis aperitur. Item Hiere. xxviij. Ecce dies veniunt/dicit dn̄s: & suscitabo Dauid germē iustū: & regnabit rex: & sapiens erit: & faciet iudiciū & iustitiam in terra. In diebus illis saluabitur iuda: & israel habitabit confidenter. & hoc est nomen qd̄ vocabunt eū/dn̄s iustus noster. Hec verba nō possunt intelligi ad literā de regno iudaico temporali: sed de regno spirituali: quoniā christus in ista vita mortali nō exercuit iudiciū & iustitiam de rebus tēporalibus: nec exercuit dn̄ium temporaliū. imo cuidam petenti Magister dic fratri meo vt diuidat mecum hereditatem/respōdit. Quis me cōstituit iudicē ac diuisorē super vos? Luc. xij. Similiter populus iudaic9 per christi aduentum non est saluat9: sed potius destitut9 tēporaliter. & plebs israelitica sub christo non habitat cōfidenter tēporaliter: sed cū timore & rubore dispersi & subiecti & male tractati & oppressi & tributarij sunt vbilibet inter gentes. vnde Josephus historiographus iudeorū sup Gen̄. & Eusebi9 episcop9 cesarien. in ecclesiastica historia. li. iij. c. vij. dicit. Propter hoc em̄ iudaica gens p culpa perfidie de regno suo pulsa est & dispersa p terras: vt eius fidei cui9 inimici sunt vbiq; testes fieri cogerentur. perdito quippe templo sacrificio ipsoq; regno/in paucis veteribus sacramētis nomen genusq; custodiūt: vt pmisti gentibus sine discretione dispereāt: & inuiti testimoniū veritatis annūtient: velut Cain Gen̄. iiij. de pe. di. i. §. ex ijs. a facie dei fugientes. Et Augu. in sermonibus epiphanie. Ideo iudeos nō occidit: et de terris non penitus pdidit: ne obliuiscerentur legis ipsi9 quam ppterea legendo reminiscuntur/vt filij sumant iudicium: & nobis pbeant testimoniū veritatis. Ergo pdicta verba Hiere. non possunt intelligi de regno christi temporali. Et illa omnia inducta in prima parte pro parte contraria quantū ad christum viatorē non videtur q̄ possint intelligi de regno terreno & temporali: sed eterno & spirituali. Quod etiā ratione euidenti patet. quoniā velle habere nomen alicuius officij/et nō facere ea q̄ spectant ad illud officium: est velle habere nomē officij sine re. qd̄ non est opus facientis: vocari em̄ velle regem/et nolle facere ea q̄ spectant ad opus & officiū regis: est velle habere nomen regis sine re. & p consequens est vsurpare sibi nomen regis. Sed cōstat q̄ christus in hac vita non exercuit illa que spectāt ad officium regis tēporalis: quia officium regis tēporalis est pcedere suos milites ad bellū: dare eis stipendia debita: punire malefactores penis cōgruis: ordinare de successione hereditatū. di. viij. quo iure. xxiij. q. v. regum. et. c. rex. et. c. de liguribus. quorum nullum christus gessit temporaliter in hac vita: ergo christus nō fuit rex & dominus temporalium. aliter habuisset nomen regis vacuum equiuocū nō regendo a quo dicitur rex. xxi. di. cleros. vs. sacerdos. Item nō habens quantum ad proprietatem & dominiū tēporale aliquam domū/non habet quantū ad temporale dominiū regnū seu imperium: quū temporale dominij regni seu imperij includat temporale dominij hospitij: sicut totum includit partē. xxxij. q. iiij. meretrices. Sed christus nō habuit domū aliquam quoad pprietatem & dominiū tēporale in hac vita mortali: sicut ipse dixit Matthei. viij. & Luc. ix. c. Uulpes foueas habēt & volucres celi nidos: filius autē hois non habet vbi caput suum reclinet. i. hospitium. quod nō est intelligēdum solum de facto: sed etiam de iure. vnde Matthei. viij. sup pdicto verbo dicit sic glos. Quid me propter lucrum seculi vis sequi: quum ita sim pauper/vt nec hospitiolū quod meum sit habeam? Et Luce. ix. super eodem verbo dicit sic glos. Quid me ppter diuitias & seculi lucra cupis sequi? ego tante sum paupertatis/vt nec hospitiolum quidem habeam: nec meo vtar tecto. hec glos. Item regnū illius qui venerat tēporaliter iudicari: non iudicare: nō debuit esse temporale: sed spirituale et celeste. christus autem in hac vita mortali nō venit temporaliter iudicare: sicut faciunt reges tēporales. xxiij. q. v. regum. sed tēporaliter iudicari. s̄m q̄ ps. l. dicitur. Et vincas quū iudicaris. & Act. viij. In humilitate iudicium eius sublatū est. Esa. liij. Itē qui pdicabat dimittere regnum terrenum pro celesti: nō debebat retinere regnum terrenum. sed christus hoc predicabat. Matthei. xix. et Mar. x. & Luce. xviij. ergo nō debuit regnum terrenum habere: ne quum aliud q̄ predicaret/faceret: eius predicatio vilesceret. ar. xxv. distin. c. vltimo. cum ibi nota. & iij. q. vij. §. idem testatur. Item Joan. xij. Nunc iudicium est mundi: nunc princeps huius mundi eijcietur foras. ergo christus &c. Item Joā. xiiij. Uenit enim princeps. de peni. distin. ij. si enim. huius mundi: & in me non habet quicq̄. xxxij. q. ij. pudor. dicit glos. Noluit dominus habere quod perderet: ne haberet diabolus qd̄ auferret. Item tale fuit regnum christi pro hac vita passibili: quale recōmendauit suis principibus primis apostolis. vnde Luce. xxij. Ego dispono vobis regnum &c. et hoc fuit rationabile: quia sui principes debuerūt esse participes sui regni: sicut fuerunt participes euāgelij & persecutionis mundi. Sed christus recōmendauit suis apostolis regnum ecclesie spirituale: et non temporale: quia illud docuit contemnere. Matthei. xix. Ecce nos reliquimus omnia &c. ergo regnum christi non fuit temporale sed spirituale. vnde Dani. vij. He quatuor bestie magne quatuor regna sunt que consurgent de terra. Suscipient autem regnum dei altissimi sancti: & obtinebunt regnum vsq; in seculum & in seculum seculorum. vbi Hieronymus Quatuor regna de quibus supra diximus/fuere terrena omne enim quod de terra est: vertetur in terram. Gene. iij. Sancti autem nequaq̄ habebunt terrenum regnum: sed celeste: cessat ergo mille annorum fabula. Item de regno isto spirituali christi loquitur Apoc. i. Et fecit nos regnum & sacerdotes deo & patri suo &c. vbi Remigi9. Per hanc sententiā oēs electi sacerdotes demōstrantur q̄ supra reges fuerāt appellati. quia enim caput dei filius rex est

Universidad de Deusto Biblioteca

⁊ sacerdos: cōgruenter ⁊ mēbra capitis reges ⁊ sacerdo
tes vocant. quibus p Petrū dicitur prime sue canonice. c.
ij. Uos estis gen⁹ electū regale sacerdotiū. Ipsi em̄ sunt re-
ges: ipi ⁊ sacerdotes ⁊ sacrificiū ⁊ altare. q: ⁊ tumult⁹ car
nalium voluptatum contra se insurgētes vt reges refre-
nant: ⁊ sacrificiū laudis et mortificationis deo imolant:
corpusq; suum a presentib⁹ seculi cupiditatibus mortifi-
cant: vt hostia viua fiant. Ro. xij. Ipse itaq; vnigenit⁹ pa
tris rex ⁊ sacerdos fecit nos suos electos reges et sacer-
dotes: quos reges terre cōstituit: ⁊ ipso opere sacerdotes
monstrauit. hec Remigius. ad hec. xl. di. multi. xxj. di. c. j. ℣.
sacerdos. ij. q. j. scelus. xj. q. iij. ita corporis. ex de elec. funda
menta. §. j. ibi. vos estis. ⁊. j. Pe. ij. Item Esa. ix. Factus est
principatus sup humerū eius. super christi aūt humerum
factus ei⁹ principatus dicit: q: crucem quā pro sui regni
salute suscepit, ipse proprio humero baiulando portauit
sicut Jo. testatur. xix. c. Et baiulās sibi crucē. Itē ex de ex.
pre. nimis praua. ibi. In altissima paupertate christo pau
peri famulant. Sed fratres predicatores ⁊ minores non
famularentur christo pauperi in altissima paupertate: si
christus retinuisset sibi dn̄ium regni tēporalis: quum ipsi
tale dominiū abdicauerint: nec sm eorū statum et regulā
sint capaces. Item Alexander. iiij. in cōdemnatione libel
li contra statū predicatorum dicit sic. Quū insuper idem fra
tres omnia ppter deū reliquerint, exilia vite subsidia me
dicantes: christūq; imitentur pauperē, perfectionē euan-
gelicā amplexando: propter quod euidenter apparet eos
non solū in statu saluandorū existere: sed etiam perfectorum
per sue religionis obseruantiam: que quidem ipsius euā-
gelice perfectionis tenet formam in eterne retributionis
premio precellentē gloriam promereri. hec Alexander. vt
recitat dn̄s papa Jo. xxij. in sua constitutione que incipit
Quia quorūdam. Item Nicolaus in decre. Exijt. de ver.
signi. li. vj. dicit sic. Dicimus q abdicatio ppietatis oīm
rerum tam in speciali q̄ in cōmuni propter deum, merito
ria est ⁊ sancta: quam ⁊ christus viā perfectionis ostēdēs
verbo docuit ⁊ exemplo firmauit. Item regula beati Frā
cisci ab ecclesia approbata dicit sic. Regula ⁊ vita fratrū
minorum hec est. scz domini nostri Jesu christi sanctū euā
gelium obseruare: scilicet viuendo in obedientia sine pro
prio ⁊ in castitate. Et ita sm dictam regulam pfectio euā-
gelica consistit in non habēdo aliquid ppium. ergo chri-
stus qui sm predictos Romanos pontifices ⁊ pre. regu-
lam fuit forma ⁊ exemplar euangelice perfectionis: non
habuit ppietatem ⁊ dn̄ium rerum temporaliū nec dn̄iū
regni mundani: q: vt ait Hieronymus ad Eustochiū: Nō
potuit dn̄s habere quod phibuerat in seruis: q: vere pau
perrimū ⁊ abiectum se prebuit hinc ps. cxiij. Celū celi do
mino: terram autē dedit filijs hominū. Nec obstat illud
Mat. vltimo de christo. Data est mihi oīs potestas in celo
⁊ in terra. quoniā illud dictum est post resurrectionem de
christo sm diuinitatē ostensiue et notificatiue. sm huma-
nitatem autē dictum est de christo post resurrectionē effe-
ctiue ⁊ cōmissiue: ⁊ nō ante resurrectionē actu cōpletiue
Unde super illud Apoca. xviij. Uidi alium angelū descē-
dentem de celo habentē potestatem magnā, dicit sic Re-
migius. Hec potestas ad vtrāq; eius naturā potest refer-
ri: ad diuinā scilicet et humanam. fuit enim hec potestas
in ipso per diuinitatē sine tēpore ante omnia secula. quia
sicut cum patre ⁊ spiritusancto cuncta creauerat: ita cum
patre ⁊ spiritusancto omnia possidebat. Hec etiam pote
stas data est ei in tēpore: quando post triduū resurrectio-
nis data est ei potestas in celo ⁊ in terra: vt in nomine ie-
su omne genu flectatur celestium terrestrium ⁊ infernorum
Phil. ij. De hac em̄ ipse surgens a mortuis dicit. Data est
mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra. De illa vero quam
ante tempus habet cum patre, Daniel dicit Danielis. vij.
Potestas eius potestas eterna. hec Remigius. Ex quib⁹
patet rn̄sio ad authoritates in oppositū adductas. nam
authoritates noui ⁊ veteris testamenti loquentes de re

gno christi quātū ad humanitatē assumpte mortalitatis
pro statu psentis vite, nō sunt accipiēde de regno christi
tēporali: sed spūali ⁊ celesti. vt ex premissis patet. Quod vero
legitur Jo. xiij. Uos vocatis me magister et dn̄e. ibi q di-
cit dn̄e, referendū est ad christi diuinitatem. vnde sup illo
verbo Jo. xiij. Si ergo ego laui pedes vestros dn̄s ⁊ ma-
gister. glos. dicit. Dn̄s, q: deus. magister, q: veritas. Simi
liter super illud Matth. xxj. Dicite q: dn̄s ijs opus habet
glos. Dn̄s simpliciter oīm rerum: cui seruire debet creatu
ra. hec glos. Et sup illud Luc. xix. Quia dn̄s ea desiderat,
dicit glos. Quū dn̄s dicit: vn⁹ agnoscitur. nam etsi multi
dij ⁊ multi dn̄i: generaliter tn̄ vn⁹ deus ⁊ vn⁹ dn̄s. j. Cor.
viij. Et ita sm glos. talia ⁊ similia sunt intelligēda sm diui
nitatem que omnia cōtinet. Quod vero Petrus dixit Act.
ij. Certissime sciat oīs domus israel: q: ⁊ dn̄m eum ⁊ chri-
stum fecit de⁹ hunc iesum quē vos crucifixistis. quantum
ad christi humanitatem attinet vltimate ⁊ cōplete intelli
gendum est pro tēpore post resurrectionē quo dixit. Data
est mihi oīs potestas. vt. s. proxime dixi. Ante resurrectio-
nem vero fact⁹ dici potuit: q: imobiliter determinatū erat
vt fieret. licet etiā ante resurrectionē rex spūalis regni, vt
dictū est, fuerit. qd ⁊ ipa verba Petri satis sonant aperte
vnde et Rabanus ibi. Manifeste Petrus ex hoc ps. cix.
Dixit dn̄s dn̄o meo. regnū christi non terrenū, sed celeste
ostendit esse. i. non de terrenis: sed de celestib⁹: ⁊ a celo. Il
lud vero Apo. xix. Rex regū ⁊ dn̄s dominātiū, dupliciter
potest intelligi ad propositū pro hac parte. Uno modo q
verbum dei patris qd oīa regit et cōtinet: ab instanti sue
cōceptionis fuit scriptū digito dei viui in vestimento hu-
manitatis christi: ⁊ nō solū in aīa, sed etiam in ipsa carne
mortali ex patribus generata: q̄ per femur designat. vn̄
Gen. xxiiij. dixit Abraam seruo suo. Pone manū tuā sub-
tus femur meū vt adiurē te per dn̄m celi ⁊ terre. quasi di-
cat per illū q̄ nasciturus est ex me sm carnē. Mat. j. ibi. fi-
lij Abraam. ⁊ Gala. iij. Abrae dicte sunt pmissiones. ⁊. j.
Semini tuo q̄ est christus. q: qui de virgine nasci dignat⁹
est non solū hō sed etiam dei verbū, cōparatū est. Alio mō
q vniuersalis potestas christi sm q hō, post resurrectionē
sibi merito passionis collata sit scripta in vestimento ⁊ in
femore: pro quanto mortē qua sibi hanc potestatē acquisi
uit, in carne mortali sustinuit: ⁊ eam patri ostēdit. atq; in
obedientia quā deo patri ab instāti cōceptionis exhibuit
per quā vniuersale potestatē accepit in nostra humanita-
te fragili ex patrib⁹ assumpta: q̄uis non ab instanti cōce-
ptionis eam vt hō actu acceperit: licet etiā ab instanti cō-
ceptionis ea dign⁹ fuerit. sed nobis in exēplū pfectionis
datus, ipsam ad tēpus vite psentis suspēdit. sic em̄ assum
psit paupertatē ppter nos: sicut assumpsit mortalitatem
pro nobis. quē sensum ipse ordo verborū demonstrat: vbi
sic dicit. Et vestit⁹ erat veste aspersa sanguine: et vocabit
nomen eius verbum dei. Et sequitur parum post. Et ipse
calcauit torcular vini furoris ire omnipotentis dei. et ha-
bet in vestimento ⁊ femore suo scriptum. Rex regum ⁊ do
minus dominantiū. ¶ De duob⁹ gladijs de quibus Luc.
xxij. potest dici q per duos gladios significari potest du-
plex potestas Petri: scilicet potestas spiritualiter occidē-
di: et potestas spiritualiter viuificandi. quomodo. ij. Re-
gum. viij. legit q Dauid mensus est duos funiculos: vnū
funiculū ad occidendū: ⁊ aliū funiculū ad viuificandum
⁊ significabat duplicē potestatem pontificis: scilicet pote
statem ligandi ⁊ soluendi. xxiij. q. j. qdcūq;. que est duplex
clauis. xx. di. §. j. que eadem potestas licet differat ratione
non tamē differt iurisdictione. Uel etiam per duos gladi
os intelligit ptās spiritualis pōtificis infligēdi p delicto
duplicem penā quā expedit ⁊ spūalem ⁊ tēporalē. q: eccle
sie pontifex potest ratione delicti infligere reo duplicem
penam, spirituale vel tēporalē. xxiij. q. j. q̄ cōtra. xxxij. q. v.
pceptum. ex de homi. p humani. li. vj. ⁊ de penis. felicis. li.
vj. ⁊ de sentē. ex. dilecto. li. vj. licet etiam per duos gladios
duas potestates temporalē ⁊ spirituale aliqui autument

Quid p duos petri gladios intelligendum

vt de hoc satis dixi in prima parte istius operis parū post
prin. in. §. xiij. in ar. xiij. Sed licet Petr⁹ dixerit, Ecce duo
gladij, tamen Petrus nō legitur habuisse nec portasse ni
si tm̄ vnum illorum duorum gladiorum: sed alium gladiū
non legitur Petrū portasse: nec eo vsum fuisse. ex quo da-
tur intelligi q vnus illorū scilicet potestas spiritualis per
tinebat directe ⁊ imediate ad Petrum ⁊ eius successores
reliquus vero gladius scilicet potestas tāporalis seu im-
perialis pertinebat ad Petrū ⁊ eius successores tm̄ medi
ante ratione corporis ecclesie sibi cōmisse: que in collegio
apostolorū et discipulorum representabatur. ideo Petr⁹
dixit, Ecce duo gladij hic, scilicet in ecclesia militāti. ⁊ nō
dixit habeo vel habemus duos gladios. sed dixit hic, dās
intelligere q hic scilicet in ecclesia militanti est duplex po
testas per duplicē gladiū significata: scilicet potestas spi-
ritualis seu pontificialis, ⁊ potestas tēporalis seu impe-
rialis. xcvj. di. duo. ⁊. c. cum ad verum. et. x. di. quoniā. ideo
vnum illorū gladiorum legitur Petrus portasse ⁊ habu-
isse imediate: ac ipso vsum fuisse: alio vero non legit vsum
fuisse. Quāuis etiam per duos gladios vtriusq; testamē-
ti authoritas congrue possit intelligi sm Ambro. Uel etiā
per duos gladios possit intelligi gladius spiritualis sciē-
tie ⁊ veritatis: ⁊ gladius potentie seu potestatis: qui per-
tinent ad pontificē. quia pastor ecclesie secat ac necat vi-
tia ⁊ peccata gladio veritatis per predicationem ⁊ infor
mationem. Heb. iiij. Uiuus est sermo dei ⁊ efficax ⁊ pene-
trabilior oī gladio ancipiti. ⁊. ij. Macha. xv. Accipe gladi
um sanctū munus a deo: in quo deijcies aduersarios po-
puli mei. i. mala opera et voluptates. ⁊ ar. ad hoc. ij. q. vij.
oues. ibi, oris gladio. ⁊ gladio potestatis per correctionē
⁊ debitam punitionez. facit ex de priuil. ex ore. xxiiij. q. iij.
paternarū. ibi. anathematis gladio. Adde hic qd scripsi
s. in prima parte in. §. xiij. in ar. xiij. ⁊ in. §. restat. ℣. ad illud
quod obijcit scdo de gladio in ar. lix. Ex quibus etiā patet
q illud qd dicit apostolus. j. ad Corin. vj. An nescitis quo-
niam angelos iudicabim⁹: quantomagis negotia secula
ria: qd est intelligendum quantū ad apostolos attinet, de
potestate iudicandi rerū secularium mediata, ⁊ non ime
diata: ⁊ authoritate iudicandi quantū ad dignitatem ho
noris ⁊ meriti: ⁊ nō quātū ad opportunitatē laboris ⁊ of-
ficij. ideo subdit ibi apl's. Secularia igit si habueritis: cō
temptibiles qui sunt in ecclesia, illos cōstituite ad iudicā
dum. xj. q. j. §. ex ijs. nisi in causa pia pauperū ⁊ pupillorum
ac viduarum. lxxxvij. dist. per totum. xxiiij. q. iij. illi q̄. ex de
fo. cō. ex parte. ⁊ in casibus specialibus q̄ no. ex de fo. com.
licet. glos. ij. ⁊ vide qd no. e. t. ex tenore. glos. ij. Item dicitur
in pre. decre. Exijt. q ipse christus abdicationem ppietatz
omniū rerum verbo docuit: ⁊ exemplo firmauit. quod nō
esset verum: si in vestimentis ⁊ alimentis ⁊ alijs in specia
li ppium dn̄ium habuisset. Item christus nō fuit magis
proprietarius in speciali: q̄ fuerit quilibet de prima multi
tudine credētium. patet q: perfectio prime multitudinis
credentium fuit deriuata ⁊ exemplata mediantibus apo
stolis ab ipso christo sicut a capite. vnde Hieronym⁹. Non
potuit dominus habere quod prohibuerat in seruis. sed
in prima multitudine credentiū nullus in speciali habuit
proprietatem et dominiū alicuius rei. xij. q. j. c. ij. ergo nec
christus. Item christus in speciali non fuit magis proprie
tarius: q̄ fuit quilibet apostolorum. quum perfectio aposto-
lica fuerit imago ⁊ vestigiū perfectionis christi. sed null⁹
apostolorū habuit in speciali ppietatem ⁊ dominium. vt
pre. c. ij. xij. q. j. ergo nec christus. Item q loculi nō fuerint
proprij christi nec apostolorum quoad ppietatem, videt
ex hoc quoniā que dabantur christo pro pauperibus: non
erant propria christi nec apostolorum. Sed illa que dabā
tur christo pro pauperibus, ponebantur in loculis: ergo
loculi illi non fuerūt pprij christi nec apostolorum quoad
ppietatem. Maior ppositio est clara et nota per se. mi-
nor vero propositio patet per illud quod scribitur Jo. xij
Quare hoc vnguentum nō venijt trecentis denarijs; et

datum est egenis: Dixit autem hoc Judas nō quia ad eū
pertinebat de egenis: sed quia fur erat: ⁊ loculos habens
ea que mittebantur portabat. hec euangelista. Et non so
lum Judas hoc dixit: sed etiam alij discipuli a Juda exci-
tati hoc idem videntur dixisse. vt patet Matthei. xxvj. et
Mar. xiiij. Sed discipuli hoc nō dixissent: nisi ea que mit
tebantur pro pauperibus, ponerent in loculis. nec etiam
Judas potuisset furari de loculis res pro pauperib⁹ mis-
sas: nisi res pro pauperibus misse in loculis fuissent posi-
te. ergo res que mittebantur pro pauperibus, ponebant
in loculis. que fuit ppositio. vnde glos. ibi. Cui angeli mi
nistrabant: loculos habebat in sumptus pauperum, con-
descendens infirmis. Item oblata ⁊ custodita a christo p
seipso apostolis ⁊ alijs pauperibus, non erant ppria ei⁹
nec apostolorum. sed ea que ponebantur in loculis erant
oblata ⁊ custodita non solum pro christo ⁊ apostolis, sed
etiam pro alijs pauperibus: ergo loculi illi nō fuerunt p-
prij christi nec apostolorū quoad dominiū. Minor ppositio
patet. tum ex eo qd ipse christ⁹ dixit Jo. xij. Pauperes
semper habebitis vobiscum: et quū volueritis poteritis
illis benefacere. In quib⁹ verbis christus supponit aper-
te q oblata ⁊ custodita a christo ⁊ apostolis, erant obla-
ta ⁊ conseruata nō solum pro seipsis sed etiam pro paupe
ribus alijs. Tum etiam ex eo qd scribitur Jo. xiij. sic. Qui
dam enim putabāt q: loculos habebat Judas q dixisset
ei iesus: eme ea que opus sunt nobis ad diem festum: aut
vt egenis aliquid daret. sed discipuli non putassent q ie-
sus ppterea dixisset Jude, eme ea q̄ opus sunt nobis ad
diem festum: aut vt egenis aliquid daret: q: loculos habe
bat Judas: nisi q: conseruata in eis erant non solum pro
christo ⁊ apostolis: sed etiā pro alijs pauperib⁹. ergo illa q̄
ferebant pro cōmuni necessitate christi ⁊ apostolorum et
pauperum nō fuerunt ppria collegij christi ⁊ apostolorū.
Et hoc clare patet. xij. q. j. habebat. ibi. Et suorū necessita-
tibus alijsq; indigentibus tribuebat. vn̄ signanter euāge
lista nunq̄ facit mentionē de loculis, nisi faciendo mētio
nem de egenis: q: ⁊ ad eorū subleuandam inopiam fere-
bantur. vnde sup predictis verbis Jo. xiij. dicit glos. Quia
loculos in quibus oblata seruabant: suorum necessitatibus
⁊ alijs indigentibus profutura seruabat. in quo forma ec
clesie datur seruādi necessaria. Et q iubetur nō cogitare
de crastino est ne pro terrenis seruiat: vel timore inopie iu
stitiam deserat. hec glos. Idē dicitur in pre. c. habebat. Itē
Jo. Chrysostomus sup eisdem verbis euangeliste Joan.
xiij. dicit. Et nimirum nullus discipulorum pecunias defe
rebat: sed per hoc quod hic dicit, occulte insinuat q que-
dam mulieres euz de suis facultatibus nutriebant. Qui
autē nō virgā non peram nō es iubet deferre: loculos de-
ferebat ad inopum ministerium. vt discas quoniam val-
de pauperem ⁊ mundo crucifixum huius oportet partis
multam facere procurationem. multa enim ad nostram
doctrinam dispensans agebat. Item Hieronymus super
illud Matthei. xvij. Uade ad mare: ⁊ primum piscem ⁊c.
dicit sic. Christus propter eximiam charitatem ⁊ crucem
sustinuit: et tributa reddidit: nos infelices q̄ christi cense-
mur nomine: ⁊ nihil tanta dignum facimus maiestate: p
illius honore nec tributa reddim⁹: ⁊ quasi filij regis a ve-
ctigalibus immunes sumus. hoc idem simpliciter intelle
ctum edificat auditorem: dum audit dominum fuisse tan
te paupertatis, vt vnde tributa pro se ⁊ apostolo solueret
non haberet. Quod si quis obijcere voluerit quomodo Ju-
das in loculis portabat pecuniam. Respondebimus: res
pauperum in vsus suos cōuertere nefas putauit: nobisq;
idem tribuit exemplum. hec Hieronymus. vbi etiaz glos.
or. dicit sic. Sed simpliciciter intellectum edificat: dum do
minus tante fuerit paupertatis, vt vnde daret tributa nō
haberet. Judas tn̄ habebat cōmunia in loculis: sz res pau
perū in vsus suos cōuertere nefas duxit: illud ipm dans ex
emplū nobis. hec glos. Itez glos. dicit ibidem. Si ille cen-
sum soluit qui nihil possidebat; tu q̄ lucrū seculi sequeris

Universidad de Deusto Biblioteca

cur seculi negotium nō agnoscis: hec glos. Ex quib⁹ oīb⁹ patet christū nō habuisse dñiū i loculis. Adde hic de istis loculis qd̄ scripsi.j.in.§.hoc aūt preceptū christi fuit ergo vna causa.in ar.lxv. Qr vero obijcit de vestimentis et calciamentis christi, q ideo fuerunt christi quoad dñium proprietatis: q: leguntur in scriptura eius fuisse: dicendū q si ideo vestimenta ꝛ calciamenta fuerunt eius quoad proprietatē q: legunt in scriptura fuisse eius: eadē ratione vestimenta angeli fuissent angeli quoad ꝑprietatē: q: in scriptura sacra legunt fuisse eius. vnde Marci vltimo. Et vestimenta eius sicut nix. Et stella que apparuit magis, fuisset christi quoad ꝑprietatem: q: legit fuisse eius. Mat.ij. Vidimus stellā eius. Et crux fuisset eius quoad ꝑprietatem: q: legitur Joā.xix. Stabant autē iuxta crucē eius. Et vincula quibus alligatus erat Paulus, fuissent eius quia legit Colos. vltimo. Memores estote vinculoꝝ meorum. Et.ij. Timo.j.c. Et catenā meam non erubuit. q̄ oia sunt friuola ꝛ ridicula. Adde hic qd̄ scripsi.s̄.e.§. Item q simplex.ꝟ. qd̄ potest obijci de Jacobo in ar.lvj.ꝟ. q potest iterum obijci.ꝛ.ꝟ. Qr etiā euidenter. Ideo dicendum ad oia talia q sicut crux christi dicitur fuisse christi quantum ad officium passionis ꝛ redemptionis. Et stella dicit fuisse eius inquantū homo, quātum ad ministerium operis significationis. Et vestimēta dicuntur fuisse angeli quoad officium apparitionis ꝛ denūtiationis: Ita vestimenta ꝛ calciamenta dicuntur fuisse christi quoad officiū deputationis ꝛ vsum accōmodationis: nō quoad dominiū appropriationis. Excepto q de calciamētis intelligendū est de sandalijs. vt patet Mar.vj. Similiter loculi dicunt fuisse christi quoad officiū gubernationis vel administrationis ꝛ dispensationis: et nō quoad dñiū appropriationis. Similiter panis quem comedit Judas dicitur fuisse christi sm q homo, quantū ad participium ꝛ quantū ad officium retributionis ꝛ dispēsationis: q: christus tribuebat apud deum suis meritis ꝛ intercessione omnib⁹ benefactorib⁹ nō solū pro se sed etiam spiritualiter pro omnib⁹ discipulis: non q ille panis esset christi hoīs quoad dominiū tēporalis appropriationis: q: christ⁹ vt ait Hieronymus, alieno cibo vtebatur vel vescebat. Sic vestimenta ꝛ calciamenta ꝛ libri in quibus student et supellectilia q̄bus vtunt, dicunt religiosoꝝ: q: eis vtuntur: vel q: ad officium eoꝝ spectat talia distribuere: non q: habeant ꝑprietatem quā habere nō possunt: vt patet in ijs que legūtur ꝛ no.xij.q.j.c.ij.ꝛ.c. nō dicatis.xvj.q.j. alia causa. Panis autem ꝛ vinū de quib⁹ christ⁹ consecrauit in die cene, fuerūt absoluta a lege tēporalis ꝛ humani dominij: ꝛ fuerūt effecta iuris diuini ꝛ spiritualis dñij: vt superius est ꝓbatū ꝛ facit.xij.q.ij. nulli.ꝛ.xiiij.q.ij.q̄ semel est. Item de expropriatione christi. Bern. in ep̄la cōsolatoria loquēs de christo ait. Ipsi nimirū vtpote qui peccare non potuit, ꝛ vniuersoꝝ dñs erat: quum mūdi huius delicijs libere ꝛ iuste vti potuisset: voluntariā tā paupertatē tam diligēter amplexus est: vt nec haberet vbi caput suū reclinaret. Mat.viij.ꝛ Luc.ix. In cui⁹ paupertatis executione tantā patri exhibuit reuerentiā: vt non solū delicias sed etiā seipsum abnegaret petens in oībus non suā sed patris fieri voluntatem. Luc.xxij. de con.di.ij. in christo. Qui ergo hoīem errantē in solitudine ꝛ in inaquoso venerat reducere in viam rectam: vt iret in ciuitatē habitatiōis. ps̄.cvj. salubriorem ꝛ securiorē viam redeundi nobis exēplo sue cōuersationis ostendit: nihil ꝑpriū in mūdo possidens: patri obediens vsq ad mortē. Phil.ij. hucusq Bern. Per istā authoritatē Bern. videt patere solutio primaꝝ allegationū ꝛ opinionis ꝛ secundarū. vt videlicet christ⁹ non solū inquantū deus, sed etiā inquantū homo ꝟbo vnit⁹, habuerit dñium generale in regnis et rebus tēporalibus: sicut quilibet rex habet in regno suo. ꝛ sic intelligunt prime allegationes. Dñium vero particulare in regno aliquo aut in rebus quibus vtebat nō habuit postq̄ pdicauit ꝛ cōsilia de paupertate dedit: ꝛ sic intelligant secūde. Facit pro hac solutione di.viij. quo iure. Et hic iungendū est qd̄ notaui de ista materia.s̄. in prima parte istius operis in ar.xiij in.§. tertiusdecim⁹.ꝛ in.§. ad illa. in ar.xxxvij. Et hoc dico salua veritate per ecclesiā declarata vel declaranda.

¶ Articulus.lviij.

Consequēter opponitur q apostoli ꝑprium habuerūt et dñiū in rebus quibus vtebantur: nec apparet q renuntiauerūt oībus rebus. q: legit Mar.j.ꝛ. Mat.viij.ꝛ Luc.iiij. q iesus egrediēs de synagoga venit in domū Simonis ꝛ Andree.ꝛ Luc.v.ꝛ Mat.ix. legit q Matthe⁹ al's leui, postq̄ relictis oībus secut⁹ est christum vocantē: fecit ei magnū cōuiuium in domo sua. Itē de discipulis legit etiam q ꝑprium habebant. vñ Mat.xxvj. legitur de Joseph ab arimathia q erat diues homo ꝛ discipul⁹ iesu. Itē de Simone leproso discipulo christi legitur Matthei.xxvj q Jesus in Bethania erat in domo eius. Itē Lazarus Martha ꝛ Maria qui erāt discipuli eius: erāt multa bona habētes. vnde legit de eis Jo.xj. q castrū dictū Bethania, erat Marie magdalene ꝛ Marthe. ꝛ q in Bethania fecerunt ei cenaꝫ magnā. Jo.xij. De Tabita discipula ꝛ q multas eleemosynas faciebat legit Act.ix. Et vita apostoloꝝ ꝛ discipuloꝝ eadem videtur fuisse. vt patet.xij.q.j.c.ij.ibi. Qui vitā apostoloꝝ eorūq discipulorum ꝛc. Itē apl'i habuerunt panes ꝛ pisces. Mat.vj. Luc.ix. Et de denarijs ibi dicit Matthe⁹. Euntes emamus denarijs.cc. panes: ꝛ dabimus eis manducare. et in Luca. ibi. Eamus ꝛ emam⁹ in oēm turbam escas. Itē Jo.iiij. ibi. Discipuli eius abierūt in ciuitatē: vt cibos emerēt. Et Luc.xxij. Qui habet sacculū tollat: similiter ꝛ peram: ꝛ q non habet vendat tunicam suam ꝛ emat gladium. et sequit ibi. Ecce duo gladij hic.ꝛ Jo.xviij. Simō Petrus habens gladiū ꝛc. Et sequit. Mitte gladium tuū in vaginam. Item saltē quin in cōmuni ꝑprium habuerint negari nō potest. q: apostoli inter credentes etiam cōputandi sunt sicut precipui: sed credētes primi oia habebāt cōmunia: ergo ꝛ apostoli. Act.iiij.xij.q.j.c.ij. Immo videtur Lucas innuere q ante ecclesiam credentiū apostoli habebant ꝑprium: ex quo illud cōmunicauerunt. Itē quantū ad ecclesiam ex gētibus nō videtur q ipsi sibi cōmunicauerunt ꝑprium: imo videtur q ipsi sibi retinuerunt proprium vt ꝓbatur de Corinthis.j. ad Corin.c.xi. in prin. vbi sic dicitur. de collectis ꝛc.ꝛ.j. Vnusquisq vestrū apud se reponat recondens qd̄ placuerit sibi. Itē ad Phil.iiij. ibi In ratione dati ꝛ accepti nulla mihi cōmunicauit ecclesia nisi vos soli.ꝛ seq̄tur. Repletus sum acceptis ꝛc. Itē Act.xj. ibi. Discipuli prout vnusquisq habebat, ꝓposuerūt singuli in ministerium mittere ꝛc. Et hoc est qd̄ Augu.iij. de doc. christia. dicit expresse sic dicens. Tam capaces extiterunt spūssancti qui primo ex iudeis crediderunt, ex quib⁹ facta est prima ecclesia Hierosolymitana: vt ꝛ oia sua venderent: eorum preciū indigentibus distribuendum ante pedes apostolorum ponerēt: seq totos etiā dicarent deo tamq̄ templū nouū in orationib⁹, in fractione panis spiritualis ꝛ corporalis: qui prius veteri templo seruiebant quod nullas ecclesias gentium fecisse scriptum est: quia non tam prope erant: quia simulacra manifesta deos habebant. Ex quo intelligimus magnam vtilitatem fuisse iudeos sub lege tamq̄ sub pedagogo custoditos vt signa que temporaliter eis carnaliter seruientibus erant posita, vnius dei cultum qui fecit celum ꝛ terraꝫ: opinionem obseruantium religarent. hec Augustinus.

Sed contra hoc dicendum videtur potius, q apostoli post vocationem ad apostolatum non habuerunt propriū nec in speciali nec in communi. Vnde circa hoc ꝛ contra predicta proxime allegata, sciendum est q ordo discipuloꝝ christi fuit triplex. Nā quidā fuerunt dicti discipuli christi generaliter cōmuni noīe discipulatus: sicut omnes in ipsum credentes dicebant generaliter eius discipuli vt no.xcij.di.c.ij. in glos.j. Primo enim quō Joseph ab arimathia fuit discipulus iesu: q: credebat in eū: non q esset ex illis.lxxij. quos christ⁹ misit ad predicandū. q: illi.lxxij. discipuli erāt publice ꝛ aperte discipuli: ꝛ ex alijs discipulis electi: de quibus Luc.x.ꝛ.xxj.di.§.j.ꝛ.c.i nouo.ꝛ.xvj.di. septuaginta. Joseph aūt erat occultus discipulus iesu propter metū iudeorum: sicut habet. Jo.xix.c. Predict⁹ autē Joseph sicut habet Mar.xv. erat nobilis decurio: et per cōsequēs sequebatur curiā ꝛ adsistebat curie ꝛ officio curialium: ꝛ non sequebatur christū corporaliter: nec insistebat officio pdicandi euangeliū: sicut faciebant illi.lxxij. discipuli: quibus christus cōmiserat authoritatē predicādi Luc.x.ꝛ.xxj.di. in nouo. Et tales discipuli generali nomie ꝛ cōmuniter dicti poterant habere in speciali diuitias et temporalia queq: sicut habebāt zacheus, et centurio ille cuius seruū christ⁹ curauit: de quib⁹ Luc.xix.ꝛ Mat.viij. ꝛ Luc.vij.ꝛ de con.di.ij. quotidie.ꝛ.xij.q.ij.cū deuotissimā. Et princeps ille Jayrus: cuius christus filiam suscitauit. Mat.ix. Luc.viij. Mar.v.ꝛ de peni.di.j. quē penitet. ad fi. Et plures alij in christū credentes: ꝛ sibi per fidem ꝛ dilectionem adherētes: sicut modo multi boni christiani habent multa bona tēporalia. Quidā vero fuerunt discipuli christi specialiter nomine speciali: quibus cōmisit potestatem predicandi et curandi infirmos: quib⁹ interdixit ne portarent sacculū, nec perā, nec calciamenta: de quib⁹ dicit in pre.c. Luc.x.ꝛ pre.c. in nouo. Et de tali genere discipuloꝝ christi, nō legit q habuerint aliq̄s diuitias nec ꝑprietatē ꝛ dñium alicui⁹ rei tēporalis, postq̄ talē discipulatū sunt adepti. nō est ergo cōfundēdus ordo discipuloꝝ Vñ instātia de Joseph ab arimathia ꝛ de lazaro, ꝛ simone leproso, de maria, ꝛ martha, ꝛ tabita, et similibus discipulis, nō est ad ꝓpositū: qm̄ isti non fuerunt de secūdo sed de primo ordine discipuloꝝ. Nec etiam instātia de castello marthe et marie: q: non sequit q esset de ꝑprietate marthe ꝛ marie ꝑpterea sicut nec bethsaida erat de proprietate petri: q: dicit Jo.j. q Philippus erat de bethsaida ciuitate petri ꝛ andree. Sed ꝛ esto q fuisset eoꝝ quātum ad ꝑprietatem: nō sequitur ꝑpter hoc, q apostoli et alij discipuli ad predicandū missi potuerint habere castella ꝛ villas quoad dñium: q: nō eadem lege paupertatis ꝛ forma viuendi adstringebatur martha ꝛ maria cū euāgelizatoribus veritatis ꝓfessoribus paupertatis. Tertius ordo seu gradus discipuloꝝ fuit ipse ordo apostolorum: quos ipse christus ex oībus alijs discipulis specialiter elegit: ꝛ specialibus donis ꝛ gratijs pre omnib⁹ alijs discipulis priuilegiauit: qui velut christi comites indiuidui ꝛ cōmensales assidui eadem expropriationis lege cū christo viuebant. quod de alijs discipulis ab eis nō est necesse dicere: vnde ꝛ post christi ascensionem pecunia rerū venditarū ponebatur ad pedes ap̄loꝝ: ꝛ non ad manus eoꝝ: q: ipsi pre ceteris a tēporalibus elōgati vsum pecunie ꝛ non solū dñium aspernabātur. vnde ꝛ glos. Act.iiij. dicit destituendū probat, qd̄ tāgere deuitat: ꝛ calcādum docet aurū quod subdit gressibus apostoloꝝ: in quorum persona petrus ad literaꝫ dixit, Ecce nos dimisimus oia. In persona aūt aliorum discipuloꝝ ad predicandū missorum, vtrū petrus prefata verba dixit an non, ex scriptura non habet. Ex eo aūt qd̄ opponitur.s̄. de domo Petri ꝛ Matthei ꝛ eius cōuiuio: per qd̄ non solum in cōmuni: sed etiam in specialitate videntur apostoli ꝑprietarij fuisse. Nam si Mattheus post verba illa, Relictis omnib⁹ secutus est eū: nō reliquit oia quoad dñium: eadē ratione sequitur q petrus et andreas Jacobus ꝛ Joannes post illa verba, relictis retib⁹ ꝛ naui, Mat.iiij. non reliquerūt tunc retia ꝛ nauim quoad dñium: quuꝫ illa fuerit vltima vocatio Matthei sicut ista fuit vltima vocatio istoꝝ quatuor. Et si isti quatuor apostoli nō dimiserunt tūc quoad dñium retia de quibus in speciali specificatur: multo magis non dimiserunt tunc quoad dñium ad qd̄ ibi non specificatur: ꝛ p cōsequens retinuerunt sibi dñium omnium. quod est contra scripture sacre literam et intentionem et sanctoꝝ doctrinā. Contra doctrine euangelice intentionem: qm̄ nisi apostoli tunc dimisissent ꝑprietates ꝛ dominium rerū expressarum: scriptura frustra dixisset de Mattheo Luc.v. q relictis omnibus secut⁹ est eū. Et de petro Jacobo ioanne ꝛ andrea, q relictis retib⁹ secuti sunt eū. Matth.iiij. vnde glos. sup verba predicta petri ꝛ andree Matth.iiij. dicit sic: Incessu pedū: sed magis obedientia ꝛ affectu apli⁹ ad ꝑpria nō reuersi. ꝛ sup predicta ꝟba Jacobi et ioannis dicit glos. relictis retibus. q: etsi postea resumuntur: non tamē cupiditate ꝛ amore ꝑprietatis. in ijs datur forma volētibus sequi. hec glos. Et ita sm glos. isti quatuor apostoli tunc reliquerūt non solū proprietatem ꝛ dñium retiū: sed et ꝑprietatem omniū: q: amplius sm glos. ad propria nō sunt reuersi. Et super illud Luc.v. Relictis omnibus secuti sunt eum. dicit glos. accepta ab Ambrosio sic. Reliquit propria qui rapiebat aliena. nec solum lucra vectigalium reliquit: sed etiam periculum contemnit quod poterat euenire a principibus seculi: q: vectigalium rationes incompositas reliquit. Et quia in nullo prorsus huius vite respectum vel cogitationem sibi reseruauit: dominicorum talentoꝝ talis fidelis dispensator esse meruit. hec glos. et ita sm glos. Matthe⁹ nihil tūc sibi retinuit: nec proprietatem: nec cogitatū eius. Ad hoc est Ambro. in quadā homilia in qua dicit sic: Mystica vocatio publicani quem sequi iubet nō corporis gressu: sed mentis affectu. Itaq illa auara de mercedibus. dura de laboribus periculisq nautarum emolumenta cōuertēs verbo vocatus ꝑpria dereliquit qui rapiebat aliena. ac illud vile sedile destituens, toto post dominum vestigio mentis incedit. hec Ambro. Item hieronym⁹ ꝛ ponitur in glos. super illud Marci.j. Venite post me: faciā vos fieri piscatores ꝛc. dicit sic: Vocantur quatuor piscatores, Simon, Andreas, Jacob⁹, ꝛ Joannes, relictis oībus sequūtur. Hac quadriga vehimur ad ethera vt Helias. his q̄tuor angulis cōstituitur prima ecclesia. his q̄tuor literis hebraicis tetragrammaton nomen domini cognoscitur a nobis: quibus similiter precipitur vt audiamus dominum vocantem: ꝛ obliuiscamur populum. ps̄.xliiij. vitiorum: ꝛ domum paterne traditionis fugiam⁹: que est stultitia deo. ꝛ rete aranearum: quos pene lapsos velut culices tenebat aer inanis qui pēdet in nihili. nauem pristine conuersationis fugiamus. pellibus enim mortuis tegit. de peniten. distin.j. Adam post.c. fleat. Adam pater noster sm carnem ꝛ nunc deposito veteri homine cum actibus suis nouum hominem. Ephe.iiij. sequentes pellibus Salomonis. Canti.j. tegimur. quibus sponsa gloriatur se factam esse formosam. Simon autem obediens, Andreas virilis, Jacobus supplātans, Joannes gratia, in latinū sonat. quibus quatuor nominibus in imaginem dei conuertimur. obediētia vt audiamus. virilitate vt pugnem⁹ supplantatione vt perseuerem⁹. gratia vt conseruemur. q̄ quatuor virtutes cardinales dicunt. per Prudentiā enim obedim⁹. per Justitiā viriliter agimus. per Tēperantiā serpentē calcam⁹. per Fortitudinē grām dei meremur. hec Hieronym⁹. Itē Greg. sup euangelia homi.v. exponens pdicta verba Mat.iiij. de Petro ꝛ Andrea dicit sic: Audistis fratres charissimi q: ad vni⁹ iussionis vocē Petrus ꝛ Andreas relictis retib⁹ secuti sunt redēptorē. nulla vero hunc miracula adhuc facere viderāt: ꝛ tā ad vnū dñi pceptū hoc qd̄ possidere videbant obliti sunt.ꝛ.j. Sꝫ fortasse q̄s tacitis cogitationib⁹ dicit. sed q̄d qm̄ vterq iste piscator ad vocē dñi dimisit q̄ pene nihil habuit: sed hac in re fratres charissimi affectū poti⁹ debem⁹ pēsare: q̄ censum Multum reliq̄t: qui nihil sibi retinuit. Multū reliquit: q̄ quantūlibet parum totū deseruit. hec Greg. Idē no.s̄. in ar.liiij. in.§. nūc vero. iuxta prin. ibi vide. Et ita sm Amb. Hiero. Greg. glos. or. ex dictis sctōꝝ collectā, apostoli in vltima vocatione omnia dimiserunt, nec ex tunc aliquid

Universidad de Deu[sto]
Biblio[teca]

quoad ꝓprietatē ⁊ dominiū sibi retinuerunt. Et qḋ di-
citur de exꝓpriatione istorū.v.apostolorū: licet specialiter
de renuntione ipsorum in euangelio non legatur. Et hoc
apparet expresse per verbum Petri loquentis in persona
omniū apostolorū: quorū vna ⁊ similis fuit vocatio ⁊ pro
fessio. Ecce nos reliquim⁹ omnia. Mat.xix. Mar.x. Luc.
xviij. Qḋ vero legitur de Mattheo/ ꝙ post ista verba/ re
lictis omnib⁹ ⁊c. fecerit christo magnū cōuiuiū in domo
sua: dicendū ꝙ illud est dictum explicando et exponendo
prius dictū: nō ꝙ posterius sit factum. ſm modū loquēdi
scripture in pluribus locis: q̄ prius narrat cōclusionē fa-
cti: ⁊ postea explicat ordinē ⁊ seriem rei geste. Cur autem
non de oib⁹ apostolis sicut de Mattheo scriptura expres
sit ꝙ relictis omnibus secutus est christū? Fortassis q: so-
lus Mattheus lucris auaritie deditus/ ne vllū in se locū
auaritie dereliquisse videref: cuncta pro dn̄o dereliquisse
describitur. Cur etiā sex apostolorū solummō scilicet Pe-
tri andree Jacobi Joannis Matthei et Philippi voca-
tio in euangelio nominatim ꝑsonaliter exprimif: aliorū
vero sex apostolorū vocatio sub silentio tacite pertransi-
tur? Arcanum mysteriū est. ⁊ literalis ratio nescio si reddi
potest: nisi quia ex parte cognoscim⁹ ex parte ꝓphetam⁹.
j. Corin.xiij. vt quemadmodū in celo materiali/ sic in celo
spirituali militantis ecclesie sex signa nobis oriantf: ⁊ toti
dem nobis occultenf per illū qui claudit stellas sub signa
culo: ⁊ facit interiora haustri: expanditq; nubem sup fa-
ciem vniuerse terre. Job.ix. Qḋ vero obijcif de domo Pe-
tri. ſ. responsum est in.lvj.ar.in.§.porro.in.*. nō obstat eti
am. ꝙ domus illa Petri dicebaf: non ꝙ protunc esset actu
ipsius quoad dn̄ium: sed q: prius fuerat eius ⁊ Andree q̄-
ad dominiū vel quoad habitationē. quō Gen̄.xxiiij. legif
ꝙ Ysaac introduxit Rebeccā in tabernaculum Sare ma-
tris sue. ⁊ tamē Sara iam erat mortua. vnde ibi vocabaf
tabernaculū Sare nūcupatiue: q: fuerat eius quoad mā
sionem. Quomodo etiam legitur.xxj.c. primi libri regū ꝙ
Achimelech dixit ad Dauid post mortē Goliath sic. Ecce
hic gladius Goliath philistei quē percussisti in valle tere
binthi. Sic de virga Aaron: q̄ dicebatur eius post mortē:
q: fuerat eius. Hebre.ix. Sic etiā sion post mortē Dauid:
q: fuerat eius: nō ꝙ mortuus haberet dn̄ium. j. Macha.
j.c. vbi legitur ꝙ edificauerūt ciuitatem Dauid muro ma
gno ⁊ firmo. Quō etiā Simon ille in cuius hospitio ꝓpe
passionē christus hospitabaf / dicebatur simon leprosus.
Matth.xxvj. Mar.xiiij. nō ꝙ tūc esset actu leprosus: sed
q: aliqñ fuerat: ⁊ curatus erat. Et ꝙ tunc domus illa non
esset actu Petri: ex hoc etiā patet q: vt legitur Luc.ix. qui
dam ait christo Sequar te: sed primū permitte mihi renū
tiare ijs q̄ domi sunt. ait ad illū Jesus. Nemo mittens ma
num suā ad aratrū ⁊ respiciēs retro/ aptus est regno dei.
Ex quo sequif aperte qm̄ si ille nō erat aptus regno dei/
q: solū volebat renūtiare suis que erāt domi: quanto ma
gis nō fuisset aptus regno dei Petrus: si voluisset sibi re
tinere domū quoad dn̄ium: tanto vtiq; minus/ quātoma
lus est retinere sibi domū q̄ renuntiare ijs que sunt domi
Quū ergo Petrus ⁊ Andreas vocati a dn̄o non curaue-
rint renuntiare ijs q̄ domi sunt: multo magis nō curaue-
runt retinere sibi ꝓprietatē ⁊ dn̄iū dom⁹ quūmagis sit si
gnum terreni amoris retinere sibi domum: q̄ renuntiare
ijs q̄ sunt domi. Ideo vtrūq; propheta Dauid.ps̄.xliiij. vi
ro spūali cōsulit. Obliuiscere populū tuū: ⁊ domū patris
tui. Utrūq; etiam monuit cōtemnere saluator. Mat.xix.
Qis qui reliquerit domū/ vel fratres/ vel sorores/ aut pa
trem/ aut vxorē/ aut agros. Et preterea si Petrus et An-
dreas dimiserunt retia pro christo: quod vili⁹ et imperfe-
ctius fuit: per cōsequens non recte dimiserunt: licet recte
obtulerint pro christo vilius dimittendo ⁊ pro seipsis me
lius retinendo. de cōdi. di.ij. si credis. qḋ de tantis aposto
lis credere indignū est. ¶ Qḋ vero posset obijci: ꝙ qñ chri
stus misit ad predicandū apostolos: inhibuit eis ne por-
tarent aurū ⁊ argentū peram ⁊ calciamenta ⁊ duas tuni
cas: ergo ante q̄ mitterentur ad predicandū: nō relique-
runt ista: nec ante ipsis fuerant interdicta: alr̄s frustra tūc
fuissent interdicta: si eis antea talia nō licebant. Dicendū
ꝙ istud non valet. qm̄ sepe aliquid de nouo precipif: non
q: illud prius preceptū non erat: sed propter specialem ra
tionem precepti superuenientē ⁊ de nouo occurrentē: vel
ad maiorem obedientie cumulū. q: opus factum ex obe-
dientia est perfectius opere sponte facto. xj.q.iij. quid er-
go. vel ad maiorē expressionem seu explicationem ⁊ cōfir
mationē prioris precepti. Sicut deus precepit filijs israel
in lege moysaica. Exo.xx. Non occides. Non mechaberis
Non furtum facies. Non falsum testimoniū dices ⁊c. Nō
quin ista ante fuerint eis iure nature prohibita: quū sint
per se nota omnibus in lumine naturalis rationis. di.j. in
principio. sed propter imediatiorē subiectionē dei/ ⁊ maio
rem infixionem cordi. Similiter christus in cena precepit
apostolis. Jo.xiij.c. dicens. Mandatū nouū do vobis: vt
diligatis inuicem sicut dilexi vos. ⁊ tamen prius apostoli
obligabantur ad illud preceptū. q: prius fuerat manda-
tum eis datum de dilectione dei ⁊ proximi/ ⁊ de dilectiōe
amici ⁊ inimici: sicut patet Mat.v. ⁊.xxij. Mar.xij. Luc.x.
Leuitici.xix.c. Similiter christus precepit apostolis quā-
do misit eos ad predicandū: ne venderent gratiam cura-
tionū/ ⁊ doctrinam euangelij. Mat.x. quod tamen exem
plo christi ⁊ documēto prophetarū eis fuerat interdictū
iiij. Reg.v. de Giezi facto leproso q: Naaman gratiā ven-
diderat sanitatis. j.q.j. cito. ⁊.c. qui studet. ⁊.c. quicq̄d. Si-
militer christus precepit discipulis quādo misit eos ad ꝑ-
dicādum: Manducate que apponunf vobis. Luc.x. ⁊ tñ
prius hoc faciebant discipuli: sicut patet Luc.v. Sed pro-
pter specialē rationem precepti superueniētem: ne scilicet
hoies ꝓpter eorum singularitatē retraherentur ab offi-
cio hospitalitatis ⁊ doctrina euāgelij: voluit eis de nouo
iniungere. Ita similiter ante q̄ christus mitteret aposto-
los ad predicandū: erat eis exemplo christi quē sequebā
tur/ interdictum ne portarent pecuniā: ne haberent duas
tunicas ⁊c. sed propter specialem rationē precepti occur-
rentem ⁊ superueniētem/ ne scilicet propter eorū questū
homines a veritate euangelij retraherentur: ⁊ ne tempo
ralibus spiritualia crederemur esse venalia: ad maiorem
expressionē precepti ⁊ informationē ⁊ exemplū posteris
dandum/ q: non solū propter illos sed etiā ꝓpter nos illa
gesta ⁊ scripta sunt: voluit christus tunc actu ⁊ immedia-
te eis precipere ne talia facerent. Et ꝙ ante predicationē
fuerint apl̄is talia interdicta/ patet: q: nō min⁹ apl̄i in vl
tima sua vocatione omnia reliqrūt: q̄ ille iuuenis cui chri
stus dixit. Matthei.xix. Mar.x. ⁊ Luc.xviij. Uende ois
que habes: ⁊ da pauperib⁹ ⁊ veni: sequere me. reliquisset
si christi consiliū seruasset. sed ille si cōsilium christi seruas
set: non debebat sibi pecuniā aliquam retinere: sed omnē
pecuniam quā habebat vel habere poterat/ debebat pau
perib⁹ dare: ergo nec apostoli in vltima sua vocatione pe-
cuniam aliquā sibi retinuerunt: quū vltima vocatio apo
stolorum non fuerit imperfectior vocatione illius iuue-
nis. Quib⁹ aūt non licet ꝓpriam pecuniā retinere: eisdē
non licet ꝓpriam pecuniam portare: nec cōmuniter defer
re. ergo apostoli ante q̄ mitterentur ad predicandū: non
portabant pecuniam ꝓpriam: nec portabant pecuniā cō-
munitatis: q: quod non licebat ad cōmunitatem ipsorum
deferre: non licebat in eorum cōmunitate deferre: sed vo-
cato ad cōmunitatem ipsorū non licebat aliquā pecuniā
afferre. Similiter Mattheus relictis omnibus secutus
est christum. Mat.ix. ⁊ Luce.v. ⁊ per consequens nullam
pecuniam attulit eorum cōmunitati: quū vocatio omniū
apostolorum par fuerit ⁊ equalis quantū ad rerum tem-
poralium cōtemptum: ergo nec in eorum cōmunitate cō-
muniter licebat pecunias deferre. Nec legitur de aliq̄ apo
stolo ante q̄ mitterentur ad predicandum ꝙ pecuniā ali-
quam attulerit eorū cōmunitati. nec etiam ꝙ pecuniam
aliquam portauerit secum: ⁊ ideo nō est eis imponendū.
¶ Aliud

¶ Aliud quod opponif est/ ꝙ christus quādo misit apo-
stolos ad predicandum/ non interdixit eis simpliciter pro
omni tēpore ne portarent pecuniam: ⁊ ne haberent duas
tunicas: et ne portarent calciamenta: sed solum in via ꝓ
tempore predicationis: q: post reditum a predicatione/
poterant licite talia habere. et aliquādo vt opponitur ta
lia habuerunt. Qḋ non potest stare cum veritate euange
lica: qm̄ vt scribitur Joā.xij. ⁊.xiij.c. christus cōmiserat Ju
de dispensationem loculorū in quibus mittebanf ea que
portabanf. Sed si apostolis fuisset licitū cōmuniter por-
tare post reditum a predicatione pecuniam: tunc pecu-
nia eis necessaria non fuisset posita: nec missa in loculis
post reditum a predicatione: sed solum pro tēpore predi-
cationis: q: non est verisimile ꝙ tantam habuerint pecu-
niā/ ꝙ nō potuerint eā secū portare. hoc aūt est falsum: q:
ꝓ tēpore illo quo iudas dixit Joā.xij. poterat hoc vnguē-
tum venumdari plus q̄ trecentis denarijs et dari pau-
peribus. iam tunc redierant a predicatione. et non ibant
tunc ad predicandū: q: hoc dixit in bethania/ qñ martha
ministrabat et effudit vnguentum super pedes christi: et
protunc dixit euangelista/ ꝙ hoc dixit Judas eo ꝙ locu-
los habebat: in quibus mittebantur ea que portabantur
ergo ea q̄ mittebanf christo ⁊ apostolis post reditū a pre-
dicatione: mittebanf in eis ⁊ in seruabanf. Similiter qñ
christus dixit Joā.xiij. Jude: qḋ facis fac citius: tunc apo
stoli nō ibant ad predicandum: sed redierāt a predicatio-
ne: q: hoc dixit christus in hierusalē tēpore cene: sed tunc
putauerunt apostoli aliqui: vt refert euangelista: ꝙ chri-
stus dixisset Jude/ eme ea que sunt opus nobis ad diem
festum: aut vt egenis aliquid daret: eo ꝙ Judas loculos
habebat. ergo post reditum a predicatione pecunia in lo
culis mittebaf et cōseruabaf. alioquin discipuli nō putas-
sent ꝙ christus post reditum a predicatiōe dixisset Jude/
eo ꝙ loculos habebat: Eme nobis necessaria ꝓ die festo:
aut egenis aliq̄d daret. ergo post reditū a predicatione/
pecunia que portabatur in loculis mittebaf ⁊ cōseruaba
tur: ⁊ ꝑ consequens post reditū a predicatiōe apostoli cō-
muniter nō portabant pecuniam: nec portare poterāt: ni-
si fortassis in casu necessitatis extreme ab omni lege acce-
pte. de cō. dist.v. discipulos. Et hoc est qḋ dicit Joā. Chry-
sostomus sup illud Joā.xiij. Quidā autē putabāt q: locu-
los habebat Judas ⁊c. vbi sic dicit: Et nimirū nullus di-
scipulorū pecunias afferebat: sed ꝑ hoc ꝙ hic dicit occul-
te insinuat/ ꝙ quedam mulieres eū de suis facultatib⁹ nu
triebāt. hec Chrysostomus. Et ita ſm Chrysostomū/ nul-
lus discipulorū tūc pecunias afferebat: et tamen tūc apo-
stoli ad predicandum nō ibant. Et propterea si talia fue-
runt eis interdicta solum ꝓ tēpore ꝑdicationis: ⁊ nō post
reditum a predicatione: tunc fuisset visa quedam simu-
latio ⁊ spūs hypocrisis maiorē paupertatē pretendendo
exterius exeundo corā hominibus/ q̄ interius seruarent
apud seipsos. qḋ de christo ⁊ apostolis sentire nefas est.
ar. bonū.xij.q.j. nolo. ⁊ ꝓfanum mēdaciū est exterius mo
re pauperū mendicare: ⁊ interius more diuitū abundare
et vita sanctorū paupertatē vniformiter seruat. xij.q.j. cle
ricus. Itē apostoli minus indigebant calciamentis ⁊ dua
bus tunicis in domo qñ stabāt sub tecto: q̄ indigebāt ex-
tra domū/ qñ ibant ad predicandū. si ergo tunc fuit eis in-
hibitū multo potius in domo. Itē predicatores veritatis
debent ostēdere vitā exēplarem: nō solū quū vadunt ad
predicandū: sed etiā ante ⁊ post reuersionē. alioquin defi-
ciens ante vel post magis predicationē infirmaret q̄ cō-
firmaret. ar. op. xliij. dist. sit rector. xxxvj. di. §. ecce. iij.q.vij.
§. Idē testaf. Sed christ⁹ interdixit talia apostolis: vt ex
eorū vita mirabili et venerabili eorū doctrina testimoniū
acciperet: ⁊ veritati rerū facta nō verba sola fidē darēt. vñ
dn̄s in Joā.x.c. Si mihi nō creditis operibus credite. vbi
Aug⁹. Ut christo nō verba: sꝫ facta testimoniū darent. et
Greg. Plus mouēt facta q̄ ṽba. ergo talia interdixit nō
solum ꝓ tēpore predicationis: sꝫ etiam ꝓ quolibet tēpo-
re. Et hoc est qḋ dicit Chrysostomus super Mat. homil.
xxij. sic: Neq; em̄ a signis volebat apparere clarus solū: sꝫ
etiam ante signa a ꝓpria virtute. nihil enim sic monstrat
philosophiā sicut nō supfluis vti. ⁊ ſm quod possibile est:
in nullo indigere. hoc ⁊ pseudo apostoli nouerant: ꝓpter
qḋ paulus dicebat. ij. ad Cor.x. vt in eo in quo gloriantur
inueniantf sicut et nos. Si autē in aliena patria existētes/
et ad ignotos abeuntes nihilominus amplius oportet
petere quotidiano cibo: quantomagis domi manentes.
hec Chrysostomus. Et ita ſm Chrysostomū/ si talia non li
cebāt apostolis tēpore ꝑdicationis: multominus licebāt
eis post reditū a predicatione qñ erant domi. Item talia
fuerunt apostolis interdicta/ nō solum ꝓpter doctrinam
euangelij: ne scꝫ ipsam venalē facerent: sed etiam propter
grām curationū/ et potentiā signorū: ne ipsa vendere vi-
derenf. vnde christus de vtrisq; / scꝫ de verbis doctrine/ et
signis potentie precepit apostolis Matth.x. Gratis ac-
cepistis gratis date. j.q.j. quicq̄d. ex̄ de magistris. c.ij. sed
apostoli habebant gratiā curationū/ et efficaciam signo-
rū seu miraculorū/ non solum quādo exibāt ad predican-
dum: sed etiā post q̄ reuertebanf a predicatione ⁊ ante q̄
exirēt ad predicandū: q: potestas miraculorum fuit data
apostolis ꝑmansiue ⁊ stabiliter: et non transitiue ⁊ insta
biliter per interualla tēporū. ꝓpter qḋ Act.v. legif de apo
stolis/ Per manus autē apostolorū fiebant signa ⁊ ꝓdi-
gia multa in plebe. Et sequif ibi: Magis autē augebaf
in dn̄o credentiū multitudo virorū ac mulierum: ita vt in
plateis eijcerēt infirmos: et ponerēt in lectulis ac graba-
tis: vt veniente Petro saltem vmbra illius obumbraret
quēq̄ illorū: et liberarenf oēs ab infirmitatib⁹ suis. Cur-
rebat aūt et multitudo vicinarū ciuitatum in hierusalem
afferentes egros et vexatos a spiritibus immundis: qui
curabanf omnes. Ergo talia fuerunt interdicta aposto-
lis/ nō solum pro tēpore predicationis: sed etiam ꝓ quoli
bet tēpore: siue post predicationē/ siue ante: sicut gratia
signorū fuit eis collata ꝓ quolibet tēpore opportuno: si-
ue tēpore predicationis: siue tēpore alio. Itē illud quod
nō licet nisi in casu necessitatis dispensatiue et speciali di-
spensatione: simpliciter ⁊ absolute nō licet: q: cessante ca-
su et dispensatione speciali: nō licet. j.q.vij. qḋ ꝓ remedio.
sed predicta non licuerunt apostolis post reditum a pre-
dicatione si eis licuerunt nisi in casu necessitatis dispensa
tiue et speciali dispensatione. ergo talia simpliciter et ab-
solute nō licuerūt eis post reditū a predicatione. Minor
ꝓpositio patet ꝑ illud qḋ ipse saluator legitur dixisse apo
stolis post reditum a predicatiōe Luce.xxij. Quādo misi
vos sine sacculo et pera ⁊ calciamētis: nunq̄d aliquid de-
fuit vobis? At illi dixerūt: Nihil. Jesus vero ait illis: Nūc
autē qui habet sacculū tollat. similiter ⁊ peram. ⁊ q̇ nō ha
bet: vendat tunicam suam ⁊ emat gladium. In quib⁹ ver
bis saluator intelligēdo ipm ad literā manifeste dispensa
uit cū apostolis tēpore mortis sue ꝓpter instantē necessi-
tatē persecutionis/ ꝙ possent talia habere que ab ipo eis
alr̄s fuerāt interdicta. qḋ ptꝫ ex eo qḋ dixit: Sed nunc q̇ ha
bet sacculum tollat. silr̄ ⁊ peram. ergo antea apostolis cō
muniter post reditum a predicatione talia nō licebant: sꝫ
fuerant eis regulariter interdicta. vnde sup predictis ver
bis Luce.xxij. Beda/ et glos. ordi. sic dicunt. Non enim ea
dem viuendi regula ꝑsecutionis/ que pacis tēpore disci-
pulos informat. Missis quidem discipulis ad predican-
dum/ ne q̇d tollerēt in via precepit/ ordinans scꝫ vt q̇ euā
gelium annūtiant de euāgelio viuant. Instante ṽo mor
tis articulo/ et tota illa gēte pastorē simul ⁊ gregē ꝑseque
te/ cōgruā tēpori regulam decreuit: ꝑmittens vt tollat vi
ctui necessaria/ donec sopita ꝑsecutorū insania tēpus euā
gelizandi redeat. In hoc quoq; nobis daf exemplū/ iusta
nonnunq̄ causa instante quedā de nostri rigoris ꝓposito
posse sine culpa intermitti. Ad hoc idem facit quod dicit
Chrysostomus super eisdem verbis sic. Et quidem quan
do nec calciamenta: nec zonam habebant: nec baculum:

Universidad de Deusto Biblioteca

necesmullius sunt passi penuriam.vt autem marsupium eis concessit et peram:esurire videntur et sitire et nuditatem pati.acsi eis diceret.hactenus cuncta vobis vberrime affluebant:nunc autē volo vos et inopiam experiri. Ideoq3 non addico necessitati pristine legis: sed mando loculum habere et peram.poterat enim dominus vsq3 in finem in tantam cōstituere copiam:sed noluit ob multas causas.primo quidē vt nihil sibi tribuerent:sed recognoscerent totum sibi emanasse.scđo vt moderari sibi sciant. tertio ne maiora de se opinentur.Horū trium causa pmittens eos incurrere multa inopinatorū/relaxauit prioris legis rigorē:ne grauis et intolerabilis fieret eis vita.hec Chrysostom⁹.Et ita fm Bedā Chrysostomū et glos.christus dispensatiue relaxauit ad tempus prioris precepti rigorem.Et si nunq̄ aliquis dixisset hoc:patet euidenter ex eo qđ dixit.Et qui nō habet:vēdat tunicā suā: ⁊ emat gladiū.Certū est aūt q̄ apostolis nō licuit ante vel post portare arma ad offendendū nec ad defendendū:q2 vt dicit̄.ij.ad Cor.x.Arma nostre militie non carnalia:sed potentia dn̄i ad destructionē inimicorum. ⁊ Math.v. christus dixit discipulis:Ego aūt dico vobis nō resistere malo.⁊.j.ad Cor.xij.⁊ Rom.xij.Nō vos defendēres charissimi:sed date locum ire. et de his satis.xxiij.q.j.§.j.⁊.q.iij.§.j.⁊.q.viij.§.j.Ergo christus tēpore passionis ppter iminentē timorē dispēsatiue ɔcessit apostolis q̄ possent portare gladios.vnde nunq̄ nec ante nec post legunt̄ gladios portasse:nec habuisse.Et eadē ratione dispensatiue concessit eis tunc sacculū et perā pro seipsis. Ex quibus patet etiā q̄ illi duo gladij nō fuerunt apostolorū quoad ppietatē et dominiū:qm̄ vt dictū est:apostoli ante christi passionē nō portabāt gladios:nec arma alia:nec tūc illos gladios emerāt seu alio modo acquisierāt:q2 statim quū christus dixit:Qui non habet:vendat tunicam suam et emat gladiū:Petrus imediate rn̄dit dn̄o:Ecce gladij duo hic. Et infra inter verba christi et respōsionem Petri nō potuissent apl̄i illos gladios emere:nec alio mō acquirere:ergo predicti gladij nō fuerūt apostolorū quoad dn̄ium:sed solū dispēsatiue quoad vsum.fuerūt aūt vel illius hospitis vbi cenauerāt:vel alicuius alterius psone q̄ eos adduxerat.vn̄ nec Petrus dixit:Nos habem⁹ duos gladios:sed dixit:Ecce duo gladij hic.que nō fuerant verba ppria:sed plus alieni dn̄ij.Nec obstat q̄ christus dixit Petro: Conuerte gladiū tuum in locum suum: vt Math.xxvj. quia sicut christus dixit Petro: Conuerte gladium tuum:ita dixit sibi: in locum suum: et tamen locus gladij non fuit gladij quoad dominium:sed quoad repositionem et receptaculū. Ita gladius fuit dictus Petri nō quoad dn̄ium:sed quoad dispēsationē et ministerium. Item nō est verisimile/q̄ christus dei filius iret discalciatus ⁊ nudis pedibus:⁊ apl̄i hoies plebei incederēt calciati. hoc em̄ fuisset valde reprehensibile et confusibile in apostolis/maxime postq̄ fuerūt missi ad predicandum. Si em̄ dn̄s et magister incederet discalciatus: ⁊ discipulus ⁊ seruus incederet calciatus/ fuisset monstrosum et irrationabile:sed christus omni tēpore postq̄ incepit predicare: incessit discalciatus siue eundo ad predicandū:siue redeūdo a predicatione:ergo ⁊ apostoli similiter:⁊ p consequens preceptū de nō portando calciamenta/nō fuit ad tēpus: sed p semp.Et eadem ratione preceptū de nō portando pecuniam/nō fuit ad tēpus:sed p semp et cōtinuo:nisi forte in casu necessitatis. Maior ppositio est clara. Minor ppositio pz:qm̄ christus qn̄ iuit ad domū pharisei vt manducaret cū illo:sicut legitur Luce.vij.tūc nō iuit ad predicādum:sed ad cōuiuandū:sed tunc mulier que erat in ciuitate peccatrix/lachrymis rigauit pedes christi:et capillis capitis sui tersit:⁊ osculata fuit pedes eius: ⁊ vnguento vnxit pedes eius: vt Lucas refert:sed tunc cōmode et cōuenienter predicta mulier nō potuisset lachrymis pedes ei⁹ rigare:nec capillis tergere:nec osculo pedes eius osculari;nec vnguento pedes eius vngere/si christus calciatus fuisset.nec legitur q̄ se tunc discalciauerit:aut mulier(qđ fuisset indecens)aut alius eū:ergo tunc erat discalciat⁹. Similiter in bethania ante sex dies pasce/quādo discumbebat cū lazaro ⁊ martha ministrabat:sicut legit̄ Ioan.xij.tūc christus nō iuerat ad predicandum: sed ad cenandū:sed tunc maria effudit vnguentū sup pedes iesu: ⁊ capillis suis tersit.que similiter ɔuenienter facere nō potuisset:nisi christus p tunc discalciatus fuisset:ergo tunc christus discalciatus erat. Similiter in cena/ qn̄ lauit pedes discipulorū:tūc nō ibat ad predicandū:sed tūc legit̄ Ioā.xiij.deposuisse vestimēta sua:⁊ iterū reassumpsisse ea: nō autē calciamēta:⁊ tn̄ nō est dubium/ q̄ erat discalciatus/ sicut erant apostoli quorū pedes lauit:vt se eis cōformiter coaptaret.ex̄ de vi.et ho.cleri.deus.nec etiā tunc apostoli legunt̄ deposuisse nec reassumpsisse calciamēta. In passione etiam legit̄ Ioā.xviij.q̄ milites diuiserunt vestimenta christi:⁊ super tunicam inconsutilē miserunt sortē. de calciamentis autē christi nihil legit̄ fuisse factum.vnde Hieronymus ad Eustochiū:Discipuli sine calciamentorū onere et vinculis pelliū ad predicationē noui euangelij destinantur.Et milites vestimentis iesu sorte diuisis/caligas nō deuiserunt:q2 caligas nō habebat quas tollerēt. nec em̄ poterat habere dominus qđ phibuerat in seruo.

Caligas et calciamēta ne q̄ christus nec apl̄i habuerunt.

Ex quib⁹ oibus euidenter colligitur/ q̄ christus dei filius exceptis sandalijs:de quibus Mar.vj.et q̄ Rome in sancta sanctorū/cū capitibus apostolorū petri et pauli/⁊ alijs ibi reliquijs cōseruant̄.⁊ que papa Nicolaus.iij.romano populo cū predictis capitibus ostendit. Calciamēta alia non habuit:nec portauit:et per consequens nec apostoli eum sequētes:quia valde dissonum fuisset/q̄ christus discalciatus/et apostoli calciati incessissent. vnde in pre.c. Luce.xxij.Quādo misi vos sine sacculo et sine pera ⁊ calciamentis.Hieronym⁹ li.ij.cōtra Iouinianū ait: Nunqđ omnibus preceptum est ne duas tunicas habeant: nec cibos in pera:es in zona:calciamēta in pedib⁹: vt vendant vniuersa que habent et dent pauperibus et sequantur iesum.sed his qui volunt esse perfecti. Alioquin aliqđ militib⁹ a Ioāne baptista preciperet̄ Luc.iij.xxiij.q.j.paratus in fi.et.c.militare.in fi.publicanis.hucusq3 Hieronymus. Itē idē ad Heruciam: Apl̄i toto orbe peregrini/neces in zonis:nec virgā in manu:nec caligas habuere in pedibus Itē Ambrosius de fuga seculi. Iesus discipulos sine calciamentis misit: ne secū terrena portarent. Item Hieronymus ad Eustochium: Moyses.Exođ.iij.et iesus naue. Iosue.v.in fi.nudis in terra pedibus iubent̄ incedere:et discipuli christi sine calciamentorū onere/in vinculis pellium/nudi ad predicationē euangelij destinant̄. Mat.x. Itē Chrysostom⁹. Vna tunica induti/⁊ discalciati circuierunt ⁊ oēs superauerunt apostoli. vltima Homil̄. super Mat.Eusebius etiā in laudem Origen̄.vij.libro ecclesiastice historie ait:Ante oia vero precepta euangelica/⁊ voces saluatoris summo amore et studio implēdas esse censebat:quib⁹ precipit̄ Mat.x.Luc.ix. duas tunicas nō habendas:nec calciamentis vtendū:nec de crastino cogitādum.Math.vj. Item Grego. Nazāzenus/ Desiderabā inquit et intentis ac pendentibus oculis reqrebam videre cupiens sanctum illū psallentem chorū laudē et gloriā offerentem dn̄o: q̄ in lege dn̄i meditant̄ die ac nocte.ps.j.Qui ad exempla et cōmonitionem melioris vite oibus viuunt/legis dei atq3 euangelij taciti predicatores:in quibus quoq3 ipse habitus prefert virtutis insignia: hirsutū caput/incultis ⁊ horrentibus comis/pedes nudi et apostolicis similes/indumenti vilitas/arrogantiā seculi supbiamq3 cōdēnans/zona ipso suo neglectu preciosior: parū qđ cohibens vestimenti. Nec etiam pmi parentes nostri post peccatum calciati:sed discalciati incessisse creduntur: quod patet ex eo qđ legitur Gen̄.iij.sic:Fecit quoq3 deus ade et vxori sue tunicas pelliceas:et induit eos. de peni. dist.j.Adam.non autem legitur q̄ fecerit eis calciamēta. vnde et dominus dixit de muliere ad serpentem ibi/Tu

insidiaberis calcaneo illius:et ipsa conteret caput tuum. Si aūt mulier calciata incessisset: serpens eius calcaneo ad literā insidiari non potuisset:vel insidiādo nocere nō potuisset.Deus etiā mādauit Moysi:vt ptz Exođ.xxviij. q̄ faceret vestes sacerdotales Aaron ⁊ filijs eius.de calciamentis nihil dixit. Similiter filij israel obtulerūt deo vestes sacerdotales Aaron: sed nō calciamenta. Exođ.xxxviij.Silr̄ deus mādauit Moysi/q̄ spoliaret Aaron fratrem suū in morte:et indueret Eleazarū filiū eius pro eo:de calciamentis nō dicit. Num.xx.c. Precipui etiā prophete/vt Helias ⁊ Ioā.baptista precursores dn̄i/ legunt̄ habuisse vestimenta et zonam pelliceā:non autem calciamenta.iij.Regū.j.et Math.iiij.⁊ Mar.j.et Luce.iij. et Esaias discalciatus incessit tribus annis. Esa.xx. Angeli quoq3 in nouo et veteri testamento in forma et specie humana apparētes vestiti ⁊ nō calciati apparuisse legūtur. Math.⁊ Mar.vltimo ⁊ Luce ⁊ Ioan.penulti.⁊ Act.j. Daniel.x.⁊.xij.c.Tobie.v.⁊ vsq3 ad.xij. Angeli quoq3 qui apparuerunt Abrae ⁊ Loth nudi pedes apparuisse creduntur:ppter qđ eorū pedes lauare rogauerunt. Genes.xviij.⁊.xix.c. In transfiguratione quoq3 dn̄s vestitus/nō calciatus apparuisse describit̄ Math.xvij. ⁊ Mar.ix.et Luce.ix.¶ Nec obuiat q̄ Ioan.baptista dicit/Nō sum dignus soluere corrigiā calciamenti eius. Mat.iij. Mar.j.Luce.iij.et Ioan.j.quoniā calciamēta quātum ad literā accipiuntur p sandalijs; vt patet Mar.vj.licet Ioānes magis mystice fm Grego.in homil̄.sc3 q̄ non erat dign⁹ Ioā.soluere.i. explicare mysterium incarnationis christi: q̄ literaliter de christi calciamentis loqueret̄.hoc idem dicit̄ in petro Act.xij.Calcia te caligas tuas:q2 calige fm q̄ ibi dicit Beda: accipiuntur p sandalijs vel soleis: q2 calige dicunt̄ a calo pedis/eo q̄ ligant̄ ad calū.vn̄ fm eūdē Bedam p caligis vel caligulis grecus habet sandalia.H em̄ genus calciamentorū legit̄ in euangelio Mar. vj.c. apostolis fuisse cocessum.Cui cōsonat Papias dicēs/Calige vel caligule:idest sandalia dicta sunt a calo pedū vel quasi a colligando:q2 ad pedes ligant̄.Sic etiam intelligit caligas petri de caligulis vel soleis.i.sandalijs Ioan.cassia.in pmo libro institutionū monachorū egyptiorum in.c.calciamēta dicens de monachis egyptijs. Calciamenta vero velut interdicta euangelico Mat.x. precepto recusantes/quū infirmitas corporis vel hyemis rigor/seu meridiani estus feruor exegerit:tantūmodo caligis suos muniūt pedes.hoc signātes vsu earū pmissione dn̄ica cōcessarum. Mar.vj.vt si in hoc mundo cōstituti cura et solicitudine carnis hmōi oimodis exuti esse nō possumus: saltē occupatione leui necessitatem corporis expleamus: ne ve anime nostre pedes:idest affect⁹ fm Augustinū/ q̄ expediti ad spūalem cursum et predicationē euāgelij padis semp debē esse parati. Esa.lij. viij.q.j.olim.quib⁹ post odorē vnguentorū christi currim⁹. Cañ.j.⁊ de quib⁹ dauid in ps.lxj.cucurri in siti. norticinijs seculi hui⁹ curis patiamur inuolui.de his sc3 cogitantes que non ad supplendā necessitatē nature:sed ad supfluam noxiāq3 ptinent voluptatē.qđ ita implebimus si fm apostolū/carnis curā non fecerimus in desiderijs.de cō.di.v.nō mediocriter.in fi. et Rom.xiij.hucusq3 Ioā cassia. Et sic ptz q̄ preceptū de nō portādo calciamēta/fuit datū aplis simpliciter ⁊ absolute pro quocūq3 tēpore:⁊ nō pro tpe pdicationis tm̄.vnde fm q̄ refert̄ Mar.x.pcepit christus apostolis simpliciter et absolute ne portarent pecuniā/dicēs: Nolite possidere aurū et argentū:neq3 pecuniā in zonis vestris.in q̄ parte precepti nihil ponitur de via:sed absolute fuerūt eis inhibita:licet Marcus.vj.c.⁊.Lucas.x.c.dicant q̄ pcepit eis/ Ne qđ tollerēt in via:neq3 perā:neq3 pecuniā ⁊c. q2 illa q̄ interdicunt̄ aliquib⁹ simpliciter ⁊ absolute: interdicūtur eis p via ⁊ in via.ar.eorū q̄ legunt̄ ⁊ no.ex̄ de trasla.inter corporalia.§.sed nec illud.⁊ in glos.ar.qđ.⁊ de priuil̄.quia circa.licet etiā dn̄s vtroq3 modo potuerit eis talia interdicere.Ideo mattheus refert vnū modū; Marcus vero et Lucas aliū modū interdicēdi.Sed mattheus magis videt̄ referre distincte seriē et ordinem pcepti fm formā et modū eis dati:ideo post verba premissa subiungit dicēs/ Nō perā in via:neq3 duas tunicas: neq3 calciamēta:neq3 virgam.Et ita fm Mattheū aurū et argentū et pecunia fuerunt eis interdicta simpliciter ⁊ absolute. Pera vero fuit eis inhibita p se et directe in via:q2 perā cōsueuit homo portare maxime in via:ideo perā inhibuit eis p se et primo in via.Ex cōsequēti aūt inhibuit eis in domo: quia si inhibuit eis pro tēpore p quo magis indigebāt/et quo cōsueuerūt eā maxime hoies portare: multomagis inhibuit eis p tēpore quo minus indigebāt/⁊ quo ɔsueuerūt homines minus ipam portare. Aurū vero argentū et pecuniā cōsueuerunt hoies querere simpliciter ⁊ absolute siue in via siue in termino:ideo simpliciter interdixit eis. Similiter calciamentis ppter itineris asperitatē magis indiget homo in via/q̄ in termino. Tunicis etiā vt se possit mutare magis indiget viator q̄ quiescens domi.virga quoq3 defensionis vel sustentationis tam magis hō indiget in via/q̄ termino. Ideo prima tria sc3 aurū argētum et pecunia/fm Math.fuerūt aplis interdicta simpliciter et absolute:reliqua vero quatuor/pera calciamēta ⁊ due tunice in via/fuerūt fm Mat. eis inhibita p se ⁊ pmo in via.Ex cōsequēti aūt et p locū a minori cōstructiue fuerūt eis inhibita etiam in domo:vnde ⁊ post ascēsionē manēs petrus Hierosolymis ait claudo Act.iij.qn̄ ad orādū nō ad predicandū ibat/Argētū et aurū nō est mihi.supl̄.nec Ioāni:q2 pro vtroq3 loquebat̄ Petrus.vnde ait ibi/ Respice in nos.Qđ verbū ptractans Aug⁹.in libro de mirabilibus sacre scripture/dicit sic: In excusatione eleemosyne/paupertatis pfessione/petrus paralytico dixit/argentū et aurū non est mihi:in noie iesu christi nazareni surge et ambula. Illud magistri preceptū seruans/Nolite possidere aurū ⁊c.Qui em̄ soli deo seruiēs:de iniquo māmona expeditus fuerit/verbo impij morbo ligatū cito soluebat.et Ambro.sup illud Math.x. Nihil tuleritis ⁊c.dicit sic:Si phibemur aurū possidere:quid eripere apl̄s Petrus prius dn̄ice executo: sentētie/nō in vacuū effusa dei precepta custodiens/quū posceret̄ a paupere/vt ei aliqđ pecunie largiret̄:ait.Argentum et aurū nō habeo:nō tātum in hoc gloriat̄ Petrus/q̄ aurū ⁊ argentū nō habeat q̄ q̄ seruet dei mandatū q̄ pcepit: Nolite possidere argentum ⁊ aurū ⁊c.hec Ambro.et facit.xj.q.iij.ira.Et si queratur/quomodo apostoli qui ibāt per psonas inhospitales poterāt trāsire sine pecunia et sine pera: Dicendū q̄ lex siue preceptū dat̄ p loco ⁊ tpe possibili:q2 casus necessitatis nō subiacet legi: sed est supra legē: vt patet Mat.xij. Mar.ij.⁊ Luc.xiiij.et de cō.dist.v.discipulos.⁊ ex̄ de reg.iur̄.qđ nō est.ideo p loco ⁊ tēpore necessitatis/quo aliter aplis subueniri non poterat:ad hoc preceptum nō astringebant̄.Sed et hoc nō sequit̄ q̄ tunc ppietatem ⁊ dominiū taliū habuissent:qm̄ necessitas taliū nō respicit ppietatē ⁊ dn̄ium:sed vsum ⁊ modū vtendi.portare em̄ pecuniam p viam ⁊ ipsam expendere p se vel p alijs loco ⁊ tēpore necessitatis nō includit necessario habere ppietatē et dn̄ium eius:q2 vsus pecunie est separabilis a ppietate ⁊ dn̄io eius:vt supra ostensum est:⁊ fm modum quem dant Nicolaus.iij.et Clemens.v.fratribus minorib⁹:quū deponit̄ pecunia apud nuntiū vel depositariū psentatur a fratribus p necessitatib⁹ eorū/vel p dante: vt patet ex̄ de v.signi.exijt.li.vj.⁊ de v.signi.exiui. in Clemē. Similiter de alimētis quibuscūq3:quia vsus alimentorum est separabilis a proprietate et dominio in speciali et in cōmuni quacūq3 cōmunitate speciali vt supra ostensū est:ideo et hoc q̄ apostoli legantur habuisse panes et pisciculos in deserto:non sequitur q̄ tunc habuerint in eis propietatem ⁊ dn̄ium aliqđ:quū sit multiplex modus habendi. ff.de v.sig.l.habere duob⁹ modis.⁊.ff.de verbo.obli.l.stipulatio ista.§.habere dupliciter accipitur.ff.de pre.c.seruus.⁊.l.id vestimentū.⁊ no.xij.q.j.c.ij.in glos.ergo.⁊.c.nō

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicatis.in glos.nunquid.τ legitur τ no.xxiij.q.vij.qd aūt.
in glos.non intelligas.quia Judas dicitur habuisse locu
los:vt patet Joā.xij.τ.xiij.τ tamē iudas nō dicit habuisse
in loculis ppietatē:licet loculi illi essent de rebus q vsu
cōsumunt:q: hō potest consumere dñium rei aliene/sicut
potest cōsumere dñium rei proprie. Similiter homo pōt
trāsferre in alium authoritate alterius dñium rei aliene
sicut dñium rei proprie:nec semp meum et tuum et suū ac
cipiunt quoad ppietatē τ dñium etiam in rebus que vsu
cōsumunt:sed sepe accipiunt quoad vsum vel quoad me
ritum laboris:quomodo accipit illud Matth.x.Dignus
est operarius cibo suo:vel mercede sua.xij.q.ij.quicūq.ci
bo inquā suo/nō quoad proprietatē dñij sz quoad ppie
tatē meriti et eqtatē debiti.vñ glos.dicit ibi/dign9 est ope
rarius cibo suo.glo.q: omnia eis debent.isto mō oia sunt
iustoꝝ.j.ad Coꝝ.iij.τ.xxiij.q.vij.qd autē.et tñ non omnia
sunt iustorū q̄ad proprietatē τ dñium.Et ita nō sequit ꝙ
apostoli habuerūt ppietatē τ dominiū in predictis:sic
ut de hoc satis in superioribus dictum est.vnde sicut legi
tur de apostolis Matth.xiiij.non habemus nisi q̄nq pa
nes τ duos pisces:Ita legit Joā.vj.de quodā puero.Est
puer vnus hic q habet q̄nq panes hordeaceos et duos
pisces.si ergo illi panes et illi pisces fuerunt quoad pro
prietatem dñij apostolorum/eo ꝙ apostoli dicunt eos ha
buisse:eadē ratione et fortiori fuerūt quoad proprietatē
et dñium illi9 pueri:q: legit ille puer habuisse:τ apostoli
non habuerūt nisi mediante illo puero:quū vnam τ eam
dem rem et eodē modo insimul τ in soliduz duo nequeāt
possidere.ex de pba.licet.§.ex premissis. Scdo dicendū
ꝙ sicut legit Mat.xxviij.τ Mar.xv.τ Luc.viij.quedam
mulieres fideles sequebant christū et apostolos:q ipsos
de suis facultatib9 sustētabāt/et nutriebāt:et p cōsequēs
vt plurimū illa q pro christo τ aplis emebant p tales pso
nas intermedias pcurabant:ideo et loculos tales vel cō
similes psone custodiebant:propter qd apostoli nec pdi
cationis tēpore:nec tēpore alio de cōmuni lege pecunias
portabāt.Nā postq a dño sunt electi:et ad predicandum
missi/semp vsq ad mortem τ eorum martyria predicaue
runt maxime post ascensionē christi/τ in puincijs sibi de
cretis:q: ita christus eis mādauerat Mar. vltimo.Eun
tes in mundū vniuersum pdicate euangeliū. Licet nō es
sent in actu cōtinuo predicandi:qd fuisset impossibile:sed
horis et tēporibus et locis cōgruentibus.ar.eorū que le
gunt τ no.de cō.dist.v.nunq.in glo.j.τ.xxxvj.di.c.vltimo.
Nam τ aq̄ quotidiana est τ assidue duci dicit etiam si in
terdum nō ducat.ff.de aqua quoti.τ esti.l.j.§.j.τ.l. seque.
cum si.imo etiā quādo discipuli iuerunt in samariā cibos
emere Joā.iiij.non habet:nec haberi potest/ꝙ ipsi pecu
niā portabāt:quia potuit fieri illa emptio mediāte aliq p
sona idonea alia:sicut in deserto legitur ꝙ ipsi mediante
ministerio illius pueri habebāt quinq panes τ duos pi
sces.Quis etiam si tunc pecuniam portassent:ppter ca
sum necessitatis fuissent excusati:quia samaritani nō erāt
de gente iudeorū:sed erāt iudeis inhospitales non come
dentes cum eis.Joan.iiij.vnde Luce.ix.legit ꝙ quū ipse
misisset in samariā vt pparēt sibi:et nō receperūt eū.xxiij.
q.iiij.quod christus.τ.c.ea vindicta.apli etiā post dñi ascē
sionē legunt habuisse in suo comitatu honestas mulieres
que ipsis ministrabāt:sicut pz.j.ad Coꝝ.ix.exceptis Pau
lo et barnaba:qui pro parte ne offendiculum.j.ad Coꝝ.
viij.darent euangelio/de labore manuū suarū viuebant.
j.q.ij.sacerdos.de con.di.v.nūq. In parte vero vel p tē
pore de predicatione euangelij ducebant vitam suam: vt
patet.j.ad Coꝝ.ix.ad Philippē.vltimo.ij.ad Timoth.j.ac
alijs locis:non tamen propter hoc Paulus et barnabas
pecuniam communiter portabant tempore predicatio
nis:nec alio tēpore.Nec credo posse inueniri/ꝙ vnq pro
seipsis pecunias portauerunt:nec etiam pro alijs.Quis
saluo iudicio meliori/preceptum de non portando pecu
niam/videat datum apostolis pro seipsis; non pro alijs;
ne scilicet ipsi pro semetipsis cupiditatis vel pusillanimi
tatis intuitu pecuniam deferrēt. non autem videtur eis
fuisse interdictum/ꝙ non possent aliquotiens/pietatis
intuitu necessitate interueniēte pro alijs maxime sanctis
pauperibus pecuniam deferre: quod innuitur vel ar. ad
hec.j.ad Coꝝ.vlti.ibi:Qꝛ et si dignum fuerit vt ego eā me
cum ibunt.τ ad Rom.xv.c.ibi/Nunc igitur proficiscar hie
rusalem ministrare sanctis.Probauerunt enim macedo
nia et achaia collationē aliquam facere in pauperes san
ctorum:qui sunt in hierusalem.

Jaūt querat quorū erāt immediate quoad dominium bona
vsu consumptibilia/quibus christus τ apo
stoli vtebantur/Dicendum ꝙ in parte erāt
(vt videtur)dantium et offerentium.Quādo christus et
apostoli inuitabantur ad comedendum et bibendum ab
aliquo fideli et deuoto:tunc vt plurimum dominium ci
bi et potus remanebat apud inuitantem et cōcedentem:
vsus vero erat christi et apostolorum.Et hoc est quod di
cit Hieronymus/ꝙ christus alieno cibo vescebatur. Illa
vero que fideles deuoti dabant christo et apostolis libe
re et absolute absq aliqua retentione dominij videntur
fuisse de iure cōmuni vniuersitatis fidelium pro quib9 se
ipsuz dare venerat et offerre.hinc est ꝙ in deserto de q̄nq
panibus et duobus piscibus ei oblatis/satiauit turbam
vniuersitatis credentium in eum. Joā.vj.xxxvj. dist.§.ex
ce.Matth.xiiij.τ similiter de.vij.panibus et paucis pisci
culis.Mar.vj.Matth.xv.Hinc est etiam ꝙ vestes chri
sti per milites diuise sunt in quatuor partes/significātes
quatuor partes orbis:de quibus.xcvj.di. Constantin9.§.
ecclesijs.Et in tunica incōsulti significāte vniuersitatē o
bis.ar.xxiiij.q.j.quoniā.in prin.ad quam et quas pertinet
de iure cōmuni dominiū rerū temporalium christo τ apo
stolis oblatarū/eo ꝙ p vestes corporales substantia seu
supellex rerū tēporaliū designatur.de iure vero speciali
videtur fuisse vniuersitatis pauperū:quorum christus et
apostoli specialē curam assumpserant.Et eis ex primaria
abdicatione omnia eroganda decreuerāt/iuxta illud ps.
cxj.Dispersit dedit pauperib9. hinc est ꝙ christus cū apo
stolis loculos aliquotiēs specialiter ad inopū ministeriū.
xij.q.j.habebat.arg.lxxxij.dist.eps.τ.xvj.q.j.quoniam. vel
semp remanebat dominium apud dantem vsq ad cōsum
ptionem rei:q: no potuit a se dominium abdicare τ illud
in incapaces trāsferre:vt est expressum ex de v.signi.exiit.
li.vj.¶ Item querēdum est de domo Philippi vnius de
septē diaconib9 de qua dicitur Act.xxj.Et intrātes domū
philippi euāgeliste q erat vnus de septē:mansimus apud
eum.quō dicebatur Philippi post missionem spūsancti:
quū esset discipulus precipuus ab aplis constitutus.Aut
dicebatur sua q: tunc erat quoad dominiū sua:aut q: pus
fuerat sua si erat sua propria.Et fm opponentem nō fuit
alia lex discipulorū et apostolorū quoad contemptū tem
poraliū vt opponit:ergo q̄libet aplorum in speciali pote
rat sibi retinere domum in speciali et in proprio:qd est ex
presse cōtra christi cōsiliū/Mat.xix.et cōtra id qd dicitur
Act.iiij.τ.xij.q.j.c.ij.Si autē domus illa dicebat eius quia
fuerat eius:sz nūc nō erat.eadē ratione domus Petri di
cebat ei9 q: fuerat quoad dñium ei9. Mat.viij. Idē dicē
dum est de domo marie matris Joānis/qui cognomina
bat Marcus:que erat vna de precipuis credentib9 que
erat Hierosolymis: de qua Act.xij.Cōsiderāsq venit ad
domū marie matris Joannis:que dicebat sua q: fuerat:
vel q: inhabitabat eam:q: alijs credentib9 cōmunicaue
rat.sua et quātum ad vsum/et quantū ad dñium:vt pz.c.
xij.q.j.c.ij.¶ Inter alia opponitur ꝙ etiam apostoli licet
non litigasse in iudicio legant:tamen ꝙ eis litigare licue
rit:quia verba illa Mat.v.τ Luc.vj.Qui vult tecum i iu
dicio cōtendere et tunicam tuam tollere:dimitte ei τ pal
lium,intelliguntur fm opponentez de his qui in proprio

Bona vsu consumptibilia/quibus christus et apostoli vtebantur erāt immediate q̄ad dominium.

tēporalia possidebāt.loquit eñ dñs illi qui tunicā habe
bat et palliū.quū dicit/Siquis voluerit tunicā tuā tolle
re:dimitte ei τ pallium.sic etiam sequit ibi:Qui petit a te
da ei:et volenti mutuare a te: ne auertaris. Ex qb9 patet
ꝙ habentibus tēporalia est locut9 quū dixerit/ꝙ det ei q
a se petit.qd nō posset facere quū dare sit accipiētis face
re.j.q.j.qui studet.nisi dñiuz etiā q̄ad tēporalia obtineret.
nec etiam mutuare posset:nisi ei9 qd mutuaret esset dñs:
quū in mutuo a mutuante in eum q mutuum recipit rei
mutuate dñium transferat.lxxxviij.dist.in palea.eijciens.
vnde dicit mutuum quasi de meo tuū.Sed ad hoc dicen
dum est/ꝙ predicta verba fuerunt dicta etiam apostolis
in sermone sancto de mōte/ante quē sermone apostoli fue
runt electi:vt patet Luc.vj.Factum est autē in dieb9 illis/
exijt in mōte orare.Et quū dies factus esset vocauit disci
pulos suos et elegit.xij.ex ipsis:quos τ apostolos nomi
nauit petrū τc.Et sequitur ibi/Et descēdens de monte cū
illis τc.Et sequit ibi/Et ipse eleuatis oculis suis in disci
pulos/dicebat.Beati pauperes spū τc. Et sequit ibi/Et
ab eo qui aufert tibi vestimentum etiam tunicā noli phi
bere. Et.j.et sequit ibi.Et qui aufert que tua sunt ne re
petas τc.hec ibi.Itē super illud Mat.v. Accesserunt ad
eum discipuli ei9 τc.dicit glos.quos ibi cōstituit.xij. Item
alia glos.dicit ibi scz Mat.v.sic aplos preeminentius ab
ducit vt a monte prius.ps.lxxj.Montes.i.apostoli susci
piūt pacem pplo.ex de elec.fundamenta.li.vj.Item sup il
lud Mat.ix.Vidit hoiem sedentē in teloneo/Mattheū
nomine.dicit sic glos.Hinc pbabilius videtur ꝙ ptermis
sa memorat quū.xij.elegerit ante sermonē.vnde verba de
nō repetendo sua/fuerant data apostolis vt viris pfectis
p modū precepti:alijs vero generaliter p modū cōsilij.vñ
τ signāter dicit ibi Mat.v.c. Et accesserūt ad eum disci
puli eius.q: aliud est accedere ad christū p obedientiam
pcepti:aliud p obedientiā cōsilij: vnde Aug9 sup homil.
ibi.Et accesserūt ad eū discipuli ei9:dicit.Vt audiēdis ver
bis illis hi essent etiam corpore viciniores:q pceptis im
plēdis aio appropinquabāt.Unde qd dicit opponens ꝙ
talia verba fuerūt dicta habentibus tēporalia p verba il
la/Qui voluerit tunicā tuam tollere:dimitte ei et palliū.
et ei qui aufert que tua sunt:ne repetas.τ qui petit a te da
ei.Dicendū ꝙ tuum est equiuocum et cōmune ad tuum
quoad dñium et tuū quoad vsum.vnde ad Philip.j.Eo
ꝙ habeā vos in vinculis meis.τ.j.Ita vt vincula mea ma
nifesta fierent in christo.τ.j. Vinculis meis abundāti9 au
derent.τ.j.Existimantes pressuram se suscitare vinculis
meis.Et.j.apostolus quātū in eodē.c.asserit vincula sua:
que tñ non erant sua quoad ppietatē τ dñium:sz quoad
seruitutē τ supplicium.Item Colos.vlti.Memores esto
te vinculorū meorū.τ.ij.ad Timoth.j.Et catenam meam
non erubuit.Et illud ps.cxv. Dirupisti dñe vincula mea.
Et si vincula nobis incōmoda dicunt nostra absq oī no
stra ppietate τ dñio:multo magis vestimenta nobis cō
moda sepe dicunt nr̄a absq omni nr̄a ppietate τ dñio.
xxiij.q.vij.quod aūt.τ no.xij.q.j.nō dicatis. Similiter qd
arguit de mutuo nō valet:q: sicut meum est equiuocū vt
dixi:ita τ mutuū qd descēdit ab hoc pnoie meo: est equi
uocū et cōmune ad mutuum quoad dñium/τ ad mutuuz
quoad cōmoduz. Et isto scdo modo accipit mutuum. iiij.
Reg.iiij.Uade et pete mutuū ab omnib9 vicinis tuis va
sa vacua:τ nō pauca.vbi mutuum nō fuit factum quoad
dñium accipientis:sed solum quoad cōmodum necessita
tis.Similiter eodē li.c.vj.quidā de filijs pphetarū de fer
ro securis qd sibi ceciderat in Jordane/dixit heu heu heu
dñe mi/τ hoc mutuo accepera.vbi mutuū nō fuit effectū
quoad dñium passiue mutuātis: sed solum quoad cōmo
dum.Et ita in mutuo non semp transfert dominium rei
mutuate in accipientē.Nec semp locuz habet in pecunia:
nec in alijs que vsu consumūtur.Et per consequens non
oportet ꝙ ille qui mutuat actiue/ex hoc ꝙ mutuat: sit do
minus rei mutuate:quia homo potest authoritate alteri9
mutuare rem alienam sicut propriam:licet mutuans rem
aliquam authoritate ppria sit dñs eius:tñ mutuans rem
aliquā quacūq authoritate τ nomine alterius τ nō suo/
nō oportet ꝙ sit dñs eius/τ maxime quoad res que non
cōsumunt vsu/sicut sunt vasa τ instrumenta ferrea et bo
na mobilia quecūq.vnde τ religiosi sine pprio viuere psi
tentes/tota die mutuant seu commodant sibi libros suis
vsibus deputatos:quoꝝ tñ librorū adinuicem mutuatoꝝ
neuter scz nec dans nec accipiens habet dñium ipoꝝ.quū
neuter ipsorū sit capax in speciali alicuius ppietatis.Et
si dicat ꝙ in talib9 nō reperit mutuū:q: mutuū est in solis
rebus q vsu cōsumunt. Dicendū ꝙ mutuum fm ꝙ de ipo
loquit scriptura sacra:reperitur in quibuscūq rebus siue
vsu cōsumptibilibus siue nō:vt patet ex premissis autho
ritatibus:vnde scriptura accipit distincte mutuū pro cō
modato:et econuerso accipit accōmodatum indistincte
pro mutuo:et sic accipit mutuo Mat.v.τ.Luc.vj.put mu
tuum est equiuocū τ cōmune ad mutuum quoad dñium/
τ ad mutuū quoad cōmodū.vnde sup illud Mat.v.τ vo
lenti mutuare ne auertaris.dicit glos.duo genera prestā
di cōplectitur.vel eñ beneuole damus:vel redditurо cō
modamus.Et sup illud Luce.vj.Et si mutuum dederitis
ijs a quibus speratis accipere:q vobis gratia? dicit glos.
sic/Duo sunt genera beneficij. vel quū beneuole damus
quod damus:vel quū redditurо cōmodamus.Et sup il
lud Luc.vj.Mutuū date nihil inde sperantes.dicit glos.
sic.Non in homine spem mercedis figentes:qui si nō red
dat quod cōmodastis:reddet deus quo iubente fecistis:
siue non reddat hereditas nostra in eternū erit.¶ Item
arguit opposito: ꝙ apostoli potuerūt in iudicio petere.
q: Mat.xviij.dixit christ9 discipulis vbi erat petrus vt se
quit ibi:Tunc accedens petrus τc.Si peccauerit in te fra
ter tuus τc.τ.j.dic eccl'ie.ergo τc. Itē illud apostoli. j.ad
Coꝝ.vj.Iā quidem delictum est in vobis ꝙ iudicia habe
tis τc.Intelligitur dictum fm oppositorē nō talibus pso
nis qui a se dñium omniū tēporalium abdicarunt.loque
batur eñ apostolus Corinthijs: qui nō renuntiauerunt
bonis suis:vt patet.j.ad Coꝝ.vlti.de collectis quas facie
bant.et Aug9 etiā dicit/ꝙ nō legit ꝙ cōuersi ex gētib9 cō
municauerint sua. Unde dicit opposito: ꝙ precepta illa
data Matth.v.Si quis te percusserit τc. Et qui vult te
cum in iudicio contendere τ tunicā tuam tollere: dimitte
ei et palliū.et quicūq angariauerit te mille passus τc. nō
sunt seruāda in executione operis fm Augustinū in libro
de sermone dñi in monte:sed semp in preparatione animi
sunt habenda:vt scz simus parati hec facere et sustinere/
qñ charitas hoc requiret.et ad hoc allegat.xxiij.q.j.para
tus.cum.§.precedenti.τ propter hoc fm eū non dicit apo
stolus.j.ad Coꝝ.vj.Quare nō iniuriam accipitis.sed dixit
quare non magis iniuriam accipitis.¶ Repetit etiā op
positor de apostolis/ꝙ nō fuerunt electi ante sermonē fa
ctū in monte/Matth.v.Ad hoc dicendum/ꝙ sicut supra
dictum est:apostoli electi fuerūt ante sermonē:sicut patet
Luc.vj.τ ex sex que colligunt ex sermone illo/Matth.v.
Et primo ex eo quod dicitur:Accesserunt ad euz discipuli
eius.scz.xij.vnde glos.ibi/Quos constituit ibi.xij.ergo di
scipuli qui dicuntur propius ad christū accessisse:fuerunt
xij.apli iam ab ipso preelecti. propter qd dicit Aug9 ibi:
Vt hi etiam essent corpore viciniores:qui pceptis adim
plendis animo appropinquabant. Secūdo patet ex eo
quod christus dixit ibi/Vos estis sal terre.qd de solis.xij.
intelligitur ad literam esse dictum:quia ceteri alij discipu
li erant per.xij.apostolos postea spiritualiter sale sapien
tie condiendi.sal enim sapientia est.xliij. distin. sit rector.
apostoli vero a solo christo fuerūt sale sapiētie celestis cō
diti.Et hoc est quod dicit ibi glos.tracta a Hiero.sic Sal
facit terram sterilem.vnde irati victores destruentes vr
bes salē seminabant:ne quod in eis germen oriretur.ita
et apostoli destructo peccati regno/germen vitiorum cō
pescunt.hec glos.Et alia glos.dicit sic.Vt enim non est ci

Universidad de Deusto
Biblio

bus aptus nisi sale conditus: ita sermo non est vtilis sine documento apostolice sapientie. vnde in Leuitico. ij. c. In omni sacrificio sal offeres. i. in omni quod facis vel dicis apostolicam sapientiam habe. hec glos. Item Chrysostomus ibi, In quo monstrat, quod necessario hoc iniungit. non enim pro vestra vita: aut pro vna gente: sed pro vniuerso orbe. vos merito etsi alios mordentes mala audiatis, gaudete. hoc enim est opus salis mollia mordicare: quare aliorum maledictio nihil vobis nocet. xj.q.iij. fin. et c. temerarium. et §. Item Salomon. xxiiij.q.iij. cum sancti. sed est testis vestre virtutis. Item Hilarius ibi, Est autem hic proprietas querenda verborum ass dictorum: quam et apostolorum officium: et ipsius salis natura monstrabit. hoc igitur in omnem vsum humani generis effectum, incorruptionem corporibus quibus fuerit aspersum impertit: et ad omnem sensum conditi saporis aptissimum est. Apostoli autem sunt rerum celestium predicatores et eternitatis velut satores merito sal terre nuncupati: quia per virtutem doctrine quasi salientes eternitati corpora seruant. Item ibi Remigius: Sal etiam per aquam et ardorem solis, et per flatum venti in naturam alteram commutatur: sic et apostolici viri per aquam baptismi et ardorem dilectionis, et flatu spiritussancti, in spiritualem regenerationem commutati sunt. Sapientia etiam celestis per apostolos predicata exiccat humores carnalium operum. aufert fetorem et putredinem male conuersationis, et vermem libidinose cogitationis. et illum de quo dicit propheta Esa. vlti. in fi. Vermis eorum non morietur. Sunt etiam apostoli sal terre. i. hominum terrenorum: qui amando terram, terra vocantur. Vel secundum Hieronymum, apostoli sal terre nuncupantur: quia per illos vniuersum hominum conditur genus. Petrus tamen apostolus hoc verbum, Vos estis sal terre, ad omnes sacerdotes extendit. xciij. dist. sacerdotes. Adde hic quod scripsi. s. de sale in. §. O gloriosa ciuitas. ver. cum enim. in ar. liij. Tertio hoc patet ex eo quod ibi subiungitur. Quod si sal euanuerit: in quo salietur? ad nihilum valet vltra nisi vt mittatur foras. quod de solis apostolis intelligendum est ad literam: quia ceteri discipuli si euanuissent: vel infatuati fuissent: potuissent per apostolos sicut per superiores saliri et reparari. Apostoli vero qui erant supremi: non habebant alios superiores per quos potuissent saliri: et ad statum pristinum reparari: ideo et hoc est quod dicit ibi glos. sic. Si vos per quos alij condiendi sunt: aduersis vel prosperis cesseritis: per quos vobis error auferetur quum vos deus elegerit tollere alijs? Quarto patet ex eo quod ibi sequitur: Vos estis lux mundi. quod de solis apostolis intelligitur: per quos alij erant illuminandi. et hoc est quod dicit ibi glos. sic: Hic ostenditur officium apostolicum: quia scilicet sunt sal terre et lux mundi. Item ibi Chrysostomus, Apostoli dicti sunt prius sal propter iudeos: vel propter populum christianum, a quibus deus cognoscitur: quos seruant in dei scientia. lux autem propter gentes quas ad scientie lumen perducunt. Item ibi Hilarius. Natura enim luminis est, vt lucem quocunque circumferatur emittat: illatumque edibus tenebras interimat luce dominante. Igitur mundus extra cognitionem dei positus obscure tenebratur ignorantie tenebris: cui per apostolos lumen scientie inuehitur: et cognitio dei daret: et de paruis eorum corpusculis quocunque incesserint lux tenebris ministratur. Item ibi Remigius: Sicut autem dirigit radios suos ad effugandas humani cordis tenebras. Quinto patet per id quod dicitur ibi. Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. vsque ibi. coram hominibus etc. Que quidem verba principaliter et precipue de apostolis, qui supra montem vniuersalis ecclesie constituti, ceteris alijs discipulis prefecti sunt. xxj. dist. in nouo. dicta intelliguntur. vnde ipsi soli velut lucerne celestis fulgoris super candelabrum militantis ecclesie positi, ceteris prestant lumen gratie multiformis. vnde glos. ibi dicit sic. Quia apostoli fundamenta sunt apte ciuitas dicuntur. probatur extra de elec. fundamenta in prin. li. vj. Et super illo verbo; Sic luceat lux vestra

glos. Lux tenebras soluit et postea illustrat: sic apostoli expulsis vitijs deducunt ad lumen fidei et cognitionis. Item Hieronymus. Ne autem apostoli abscondantur: sed tota libertate se prodant: docet eos fiduciam predicandi, quum dicit: Non potest ciuitas abscondi etc. Sexto apparet ex eo quod ibi sequitur: Qui autem soluerit etc. vsque ibi, regno celorum. Ex quibus aperte insinuatur, quod erant iam apostoli a christo constituti predicatores veritatis quum dicit: et docuerit sic homines etc. et. j. qui fecerit et docuerit etc. Tunc autem fuerunt apostoli electi ad apostolatum: quando fuerunt constituti predicatores veritatis a christo: sicut patet Mar. iij. c. Et ita non est dubium quin apostoli in sermone domini in monte, essent iam ante ipsum sermonem electi. ¶ Aliud quod opponitur, est quod preceptum de non litigando, et de non contendendo in iudicio datum Mat. v. et Luc. vj. et. j. ad Cor. vj. non semper est seruandum a viris perfectis quantum ad operis executionem: sed solum quantum ad animi preparationem. Et quod hoc dicat: Aug. vt supra dictum est xxiij.q.j. parat. quod est manifeste contra intentionem sacre scripture, et Augustinum ac doctrinam sacrorum doctorum. Omnia in isto precepto siue consilio dato Mat. v. Ei qui vult tecum in iudicio contendere: et tunicam tuam tollere: dimitte ei et pallium. Et in illo dato Luce. vj. ab eo. Qui aufert tibi vestimentum: etiam tunicam noli prohibere. et qui aufert que tua sunt: ne repetas. Continentur duo. vnum affirmatiue: et aliud negatiue. Illud quod continetur affirmatiue est, vt auferenti tunicam dimittamus ei et pallium. et econuerso, auferenti vestimentum dimittamus ei et tunicam. et istud absque dubio non est semper seruandum exterius in opere: sed semper tenendum est in animo preparato. quia preceptum affirmatiuum non obligat pro semper vt est etiam illud: Si quis percusserit te in vnam maxillam prebe ei et alteram. Luc. vj. Et sic intelligit Aug. et sic intelligit eum Gratianus. xxiij.q.j. §. his ita respondetur. quum dicit ibi precepta patientie. et sic loquitur expresse. c. sequens, paratus. Aliud quod continetur seu implicatur negatiue in illo precepto seu consilio est, quod non contendamus in iudicio pro pallio seu tunica nec quacunque re temporali: nec nobis ablata iudicialiter repetamus: nec etiam auferenda iudicialiter prohibeamus. Et istud semper est seruandum a viris perfectis quoad operis executionem: et non solum quantum ad animi preparationem. Sic et in illo precepto. Qui percusserit te in vna maxilla etc. includuntur duo. vnum affirmatiue, scilicet quod percutienti vnam maxillam: ei alteram prebeamus. et istud non semper faciendum est in opere exteriori: sicut probat Aug. de christo et paulo: quorum neuter in maxilla percussus prebuit corporaliter alteram: vt pre. c. paratus. Aliud quod includitur in illo precepto negatiue, quod percutientem nos in quacunque parte corporis, non repercutiamus. et istud seruandum est in opere exteriori maxime a viris perfectis: nisi in casu quum quis tenet locum presidentis: vt pater percutit filium: et dominus seruum corrigendo. iudex reum puniendo. xxiij.q.iiij. quod peccat. ad fi. ideo christus nunquam percussit: sed petro percutienti dixit. Conuerte gladium tuum in locum suum. Mat. xxvj. et. xxiij.q.j. §. j. et. q. iij. §. j. demonstrans facto et exemplo malo non esse corporaliter resistendum. vnde in predicto loco, Conuerte gladium etc. Rabanus dicit sic. Oportuit etiam vt author gratie fideles patientiam doceret: vt potius ad sustinendum aduersa instrueret, quam ad vindicandum prouocaret. Item ibi Aug. contra faustum. Nam vtique dominus iusserat vt ferrum discipuli eius ferrent: sed non iusserat vt ferirent. quid ergo indignum si petrus post hoc peccatum factus est pastor ecclesie: sicut moyses post percussum egyptium factum est rector synagoge. vterque enim non detestabili immanitate: sed emendabili animositate regulam excessit. vterque odio improbitatis aliene. sed ille fraterno: iste dominico: licet adhuc carnali tamen amore peccauit. vnde et christus arguit Jacobum et Joannem petentes vindictam ignis contra samaritanos. Luc. ix. et. xxiij.q.iiij. ea vindicta. Et christus docuit Matth. v. non resistere malo. vbi Chrysostomus. Sine enim hoc mandato legis mandatum stare non potest; quia si secundum legis mandata Leuitici. xxiiij. xxiij.q.iiij.

§. et his cum. c. seq. omnibus reddere malum pro malo ceperimus: omnes efficiemur mali: eo quod persequentes abundant. Si autem secundum christi mandatum Matth. v. non resistitur malo. etsi mali non leniuntur: tamen boni permanebunt boni. Item ibi Hieronymus. Dominus ergo noster vicissitudinem tollens truncat initia peccatorum. In lege namque culpa emendatur: hic peccatorum auferuntur exordia. vnde et Ambrosius de sancto Joseph dicit, quod propterea christus prohibuit discipulos non portare virgam: vt instrumenta eriperet vltionis. xj.q.iij. ira. et Aug. super prece. verbo, non resistere malo, dicit sic: Non ait non reddere malum pro malo: sed non resistere aduersus malum: vt non solum non rependas quod tibi fuerat irrogatum: sed etiam non resistas quin aliquid irrogetur. hoc est quod consequenter exponitur: sed siquis te percusserit in dexteram maxillam: prebe ei et alteram. vbi etiam Aug. Docet ergo dominus medicus animarum: vt discipuli eorum quorum saluti consulere vellent: imbecillitates equo animo tolerarent. omnis namque improbitas ex imbecillitate animi venit: quia nihil innocentius est ab eo qui in virtute perfectus est. Ibi etiam Aug. Omnia autem in quibus improbitatem aliquam patimur: in duo genera diuiduntur. quorum alterum est quod restitui non potest: alterum quod potest. sed in illo quod restitui non potest: vindicte solatium queri solet. Quid enim prodest quod percussus repercutis? nunquid propterea illud quod in corpore lesum est: restituitur? sed timidus et vilis animus talia fomenta desiderat. Item ibi Chrysostomus. Nunquid autem si repercusseris eum compescuisti eum vt te non percutiat: sed magis excitasti eum vt adhuc percutiat. nam iracundia per iracundiam non compescitur: sed amplius irritatur. Item ibi Aug. Tenebitur ergo in hoc iniuriarum genere iste modus a christianis: vt accepta iniuria non surgat odium: sed paratus sit animus plura perpeti: nec correctionem negligat. xxiij.q.iiij. quisquis. cum. c. seq. que vel consilio vel authoritate vti potest. propter quod etiam apostolus ad Rom. xij. c. christi preceptum sequens scribit: Non vos defendentes charissimi: sed date locum ire. xxiij.q.j.§. j. vbi dicit glos. Ille dat locum ire: qui aduersarium permittit facere quod vult. Et si viris perfectis non licet se corporaliter defendere: vt tot originalia probant propter virtutem patientie commendandam et dilectionem proximi, quem debemus in amore christi cunctis rebus temporalibus preferre, etiam vite corporali, extollendam. Eadem ratione non licet viris perfectis iudicialiter defendere et contentiose res suas temporales propter virtutem paupertatis commendandam et dilectionem proximi: quem debemus in amore christi cunctis rebus temporalibus preferre et anteponere. ad hec. xxiij.q.j.§.j.c. nisi bella. et. q. iij. §. j. et legitur et no. extra de homici. suscepimus. Et ideo sicut christus et apostoli nunquam repercusserunt excepto Petro: qui in hoc peccauit: vt. s. ver. Item ibi Aug. dixi: et cui ilico dictum est: Conuerte gladium in vaginam: Ita christus et apostoli pro rebus temporalibus: quibus pax fraterna preferenda est: nunquam in iudicio litigauerunt: nec contenderunt: nec eorum statui competit. Et ideo sicut christus dixit non esse resistendum malo: ita dixit non esse contendendum in iudicio. et sub eadem lege precepti interdixit vtrumque immo vnum comprehenditur sub alio: quia non contendere in iudicio, est quoddam non resistere malo. Similiter sicut apostolus dixit Rom. xij. Non vos defendentes charissimi sed date locum ire. Ita dixit. j. Cor. vj. Jam quidem delictum est in vobis quod iudicia habetis inter vos: Quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini? Ideo secundum preceptum christi percussi in vna maxilla, citius debemus sustinere quod percutiamur in alia maxilla: quam repercutiamus. Item secundum preceptum eius spoliati tunica citius debemus permittere quod spoliemur pallio, quam iudicio contendamus. Et eadem ratio est vtrobique: quia sicut minus: immo nec malum est ex parte patientis, nisi malum pene. de quo malo Esa. xlv. ibi, Creans malum. et. xxiiij.q.iij. quidam. ver. coliciani.

malum est percuti in altera maxilla, quam repercutere: ideo citius debemus esse parati ad sustinendum in altera maxilla: quam repercutiamus: ita minus malum est dimittere pallium quam contendere in iudicio per quod abijcitur vel remittitur pax cum proximo: ideo dimissio pallij intelligenda est quoad preparationem animi: sed declinatio iudicij contentiosi et litigij intelligenda est simpliciter quoad executionem operis. Et ideo sicut corporalis defensio permittitur secundum veniam infirmis et imperfectis: prout patet Luce. xxij. vbi christus concessit apostolis secundum veniam, quod possent circa tempus sue passionis propter ipsorum infirmitatem sumere gladios ad eorum defensionem: ita in iudicio contendere et litigare pro temporalibus rebus permittitur secundum veniam infirmis et imperfectis: ideo apostolus. j. ad Cor. vj. et. xj.q.j.§. ex his omnibus. secularia igitur iudicia si habueritis: contemptibiles qui sunt in ecclesia constituite ad iudicandum. que verba pertractans Grego. xix. li. moral. sic dicit. Quia spiritualia dona non caperet si terrena eos negotia deperissent. longe autem pernisit dicens, Contemptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum. ac si aperte dicat: qui minoris sunt meriti in ecclesia: et nullis magnorum donorum virtutibus pollent: ipsi de terrenis negotijs iudicent: quatenus per quos magna nequeant bona: suppleantur minora. quos et contemptibiles nominat: et tamen sapientes nominat quum dicit sic. Non est sapiens quisque inter vos qui possit iudicare fratrem suum. Qua ex re quid colligitur, nisi vt hi terrenas causas examinent: qui exteriorum rerum sapientiam perceperunt. qui autem spiritualibus donis ditati sunt: profecto non debent negotijs implicari: vt dum non coguntur inferiora bona disponere exercitati valeant bonis superioribus deseruire. hec Grego. Et si iudices immediati rerum temporalium siue secularium: qui ad hoc constituuntur, vt dirimant lites et litigia ac contentionum certaminis finem ponant. vt. C. de agrico. et cen. litibus. extra de re iud. iurgantium. et de do. et co. finem. vbi de hoc. et. c. si. extra de transac. c. vltimo. vbi de hoc. et. v.q.ij. si primates. non debent esse supremi et honorabiles: sed infirmi et contemptibiles in ecclesia: quanto magis supremi et perfecti in ecclesia non debent contendere et litigare. vtique quanto magis distrahit a perfectione contendere in iudicio et litigare quam contentionem et litigium dirimere et interimere. iudices enim pacem et concordiam ferunt procurant et nutriunt. xc. di. c. penul. et vlti. extra de treu. et pa. c. j. litigantes vero ac contendentes rixas et discordias pariunt et accendunt. illi enim omne bonum prospectant: isti bona propria affectant et querunt. Item Aug. pertractans predicta verba apostoli in enchiridion. xliiij. c. dicit sic: Nam et hic posset putari iudicium habere aduersus alterum non esse peccatum: sed tantummodo si extra ecclesiam vellet iudicari: nisi secutus adiungeret. Jam quidem omnino delictum est in vobis: quia iudicia habetis vobiscum: et ne quis ita excusaret et diceret se iustum habere negotium: sed iniquitatem pati: quam velit a se iudicij sententia remoueri: continuo talibus cogitationibus vel excusationibus occurrit atque ait: Quare non magis iniquitatem patimini? quare non potius fraudamini? vt ad illud redeatur quod dominus ait Mat. v. xiiij.q.j.§.j. Si quis voluerit tunicam tuam tollere: et in iudicio tecum contendere: dimitte ei et pallium. et alio loco Luc. vj. Qui abstulerit inquit tua: noli repetere. Prohibuit itaque suos de secularibus cum alijs habere iudicium. Ex qua doctrina apostolus dicit esse delictum: tamen quum finit in ecclesia talia iudicia: finiri inter fratres fratribus iudicantibus: extra ecclesiam vero terribiliter vetat. Manifestum est etiam hic quid secundum veniam concedatur infirmis. propter hoc itaque atque huiusmodi peccata et alia: licet his minora: oportet vt quotidie crebroque oremus dominum, atque dicamus Mat. vj. de peni. dist. j. in actione. et dist. iij. de quotidianis. Dimitte nobis debita nostra. hec Aug. Et ita secundum Augustinum non licet perfectis litigare: infirmis autem conceditur secundum veniam: sed non fraudulenter et cum scandalo. vnde. j. ad Thessalo. iiij. Neque circumueniat fratrem in negotio. et Mat. xviij. Ve illi

Universidad de Deusto Biblioteca

per quē scandalū venit. ex̄ de noui oper. nunt. cū ex iniuncto. ⁊ Luc. xix. Siquid aliquē defraudaui: reddo quadruplū. xij q. ij. cū deuotissimā. ⁊ c. in antiquis. ⁊ c. in legibus. Item ad hoc est glos. sequēs intentionē beati Augustini/ q̄ sic dicit sup illud. j. ad Cor. vj. Jam oīno delictū est in vobis ⁊c. Glos. interlinearis. Ex hoc solo ꝙ iudicia habetis. pctm̄ est eñ litigare quū pax esse debeat. Item glos. continua. Peccatū ē iudicia habere cōtra alios: sꝫ ne excuses ꝙ hoc iuste agis: occurrit: quare nō magis iniuriam accipitis: vnde dn̄s Luc. vj. Qui abstulerit tua noli repetere. sꝫ tn̄ hic ꝑm veniam infirmis cōcedit apostolus. hec glos. et sic in fi. determinat. Ut autē p̄dicta verba Augustini in quibus ait peccatū est iudiciū habere cōtra fratres/ sane intelligant: dicendū quid in huiusmodi liceat pfectis: et quid nō. et q̄d infirmis: et quid nō pfectis. Igit̄ licet repetere sua simpliciter/ sine causa/ sine lite/ sine iudicio: sꝫ non cōuenit eis inde mouere causam añ iudicē. Infirmis vero licet repetere sua mouēdo causam ante iudicē et iudiciuꝫ habendo cōtra fratrem: sꝫ nō cōtentiose vel fraudulēter: nec apud infideles iudices. hec glos. Nec obstat glos. per opponentē allegata sup verbo apostoli/ Oia mihi licent j. ad Cor. x. i. omnia mea licet repetere: q: vt ex premissis apparet: glos. loquit̄ ibi de modo repetendi sua simpliciter sine litigio iudicio ⁊ contētione. Itē ad hoc est Remigius sup dictis verbis apostoli sic dicens: Duplicātq; peccatū: ⁊ ꝙ litigant: ⁊ ꝙ in p̄sentia infidelium litigant: a q̄bus blasphematur nomē christianitatis. Jam quidē ostēsum peccatum est in vobis/ ꝙ iudicia habetis inter vos. accusatio litē: lis discordiā: discordia odiū generat. ne forte illi dicerent oino peccatū est si mea requiro: ideo apostolus dixit: In veritate oīno delictum est in vobis/ q̄ contra preceptū dn̄i agitis: qui dixit Luc. vj. Si quis aufert q̄ tua sunt ne repetas. ⁊ qui vobis pacem suam cōmendauit: quare non magis dānum sustinetis? vt preceptum domini custodiatis. hec Remigi⁹. Item ad hoc est Chrysostomus sup Mattheū dicēs. Indigna res est vt hō fidelis stet in iudicio ante cōspectū iudicis infidelis. vel si fidelis certe secularis et qui te venerari debuerat ꝑpter dignitatē fidei: iudicat te ꝑpter necessitatē cause: ⁊ pdes dignitatē christi ꝑpter negotiū mundi. Deinde omne iudiciū irritatio cordis est: et cogitationum malarū. nam si videris ꝙ causa tua fraudibus aut pecunijs expugnetur: et tu similiter cause tue adesse festinas. et si ab initio hoc cōsilium nō habuisti. Itē idem ibidem. Si semel iudiciū ingressus fueris: iā non cogitas vt veritas cause appareat: sed vt quōcūq; victor existas. vnde et in Prouerbio. xij. c. Qui negligit dānum ꝑpter amicum/ iustus est. Iter autē impiorū decipiet eos. ergo a sensu ꝯtrario/ q̄ nō negligit dānuꝫ ꝑpter ꝓximū: sicut ille qui iudicialiter sua repetit: nō est perfectus perfecta iustitia. vnde glos. inter. dicit ibi. propter amicū. i. ꝑpter christū/ qui dixit Joā. xv. vos amici mei estis. Iter autē impiorū. glos. interlinearis. qui vel sua retinere: vel aliena rapere gaudent. Item glos. dicit ibi sic. Si hoc ad literā accipit̄: quātomagis est dignus corona iustitie q̄ propter deum/ q̄ dixit Luc. xij. ⁊ Matth. x. Dico vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidunt corpus: vel qui vendens oia dat pauperib⁹/ Mat. xix. vel rapinā bonorū suorū cum gaudio/ Heb. x. patitur: vel carnē suam morti tradit. Joā. xij. Hoc etiā apparet in Abraam qui prius elegit ius suū ꝓprium/ qđ in preda de manibus hostium erepta tēporaliter acquisierat. xxiij. q. v. dicat. j. dist. ius militare. totaliter dimittere: q̄ honorem sui nominis quoquo mō vellet tēporali cōmodo inclinare seu humiliare. Geñ. xiiij. vbi dicit: Leuo manum meam ad dn̄m meū excelsum possessorē celi et terre/ ꝙ a filo subteminis vsq; ad corrigiam calige non accipiam ex omnibus que tua sunt: ne dicas ego ditaui Abraam. Isaac etiā patriarcha maluit iuri putei q̄ ex paterna successione/ et propria acquisitione ei debebatur cedere: q̄ contentioni deseruire. Geñ. xxvj. vbi etiam puteum pro quo non accidit contentio merito appellat latitudo. quia plena latitudo iustitie non possidetur nisi in mansuetudine pacis/ foras dimissa temporalium contentione. vnde et p̄s. cxviij. Latum mādatū tuum. idest charitatis ⁊ pacis nimis. scilicet ad amicos et inimicos nostra tollentes. ex̄ vt li. non con. accedens. ij. ⁊. ij. ad Cor. vj. Cor nostrum dilatatum est. ⁊. j. dilatamini et vos. Hinc etiam de prima multitudine credentium scribitur Act. iiij. et. xij. q. j. c. ij. ꝙ erat eis cor vnum et anima vna: et omnia communia. nec erat litigiū nec contentio inter eos ⁊c. sed plena concordia/ et pacis tranquillitas. et implebatur p̄s. cxxxij. Ecce q̄ bonum et q̄ iocundum habitare fratres in vnum. vt pre. c. ij. Nis mirum supra modum est iocundum et delectabile absq; omni temporalium questione litigio et contentione vnanimiter et pacifice viuere: nihil in hac vita felicius: ideo merito ciuitas in qua hec iocunda quies et vnitas precessit hierusalem. i. visio pacis dicta est. hinc apostolus. j. ad Cor. xiij. Charitas non querit que sua sunt. Et si perfecta charitas de qua apostolus ibi loquitur: non querit q̄ sua sunt: quātomagis perfecta charitas non repetit iudicialiter que sua sunt: quum nihil maxime proprium habeat. vt. s̄. probatum est. Si enim perfecta charitas sua non q̄rit: quomodo sua litigando requirit? hinc Phil. ij. Nō que sua sunt singuli considerantes: sed que aliorū. facit. lxiij. dist. nosse. Omnis enim lis et contentio per iniquitatem extitit introducta. si enim homo non peccasset: nulla de talibus fuisset q̄stio litigiū nec cōtentio. Christus autē reduxit apostolos et apostolicos viros quantū ad cōtemptū tēporaliū/ ad rectitudinis prime statum: vt expressum est xij. q. j. c. ij. quare sicut in statu innocentie nulla fuisset questio de tēporalibus: ita nec apostolis ac viris apostolicis ad statum innocentie quoad hoc restitutis/ licuit in iudicio contendere: aut pro talibus litigare. vnde christus licet in maxilla percussus ostenderit nō fuisse percutiendū: cum bis in passione spoliatus nihil reclamauit. Joā. xix. Quā graue sit cōtendere ex hoc apparet/ ꝙ per illud donū cōcordie amittit̄: qđ in vobis spūssanctus precipue diligit. xxiiij. q. j. §. si añt. vnde et in colūba apparuit. Joā. j. de cō. dist. iiij. aliquid. Iracundi eñ suscitant lites et contentiones. Eccli. xxviij. et Phil. ij. Nihil per contentionē. j. ad Cor. xj. Si quis videtur cōtentiosus esse: nos talem consuetudinē non habemus: nec ecclesia dei. ij. Timoth. ij. Seruum dei litigare nō oportet. ex̄ de sindico. c. vnico. Prouerb. xvj. Homo peruersus suscitat lites. Omnis lis etiā iudicialis ex aliqua radice auaritie est. Jaco. iiij. Unde bella et lites in vobis: nonne ex cōcupiscētijs vestris? vnde et Seneca. Quietissimam vitam ducerēt homines: si hec duo tollerētur de medio/ meum et tuum. pro hoc faciunt/ xj. q. j. te quidē. et. §. ex his. xiiij. q. j. §. j. ⁊. §. quia erga. xvj. q. j. de p̄sentium. Item apostolus ad Ephe. v. Redimentes tēpus: quoniā dies mali sunt ⁊c. vbi Aug⁹. Tempus redimit qui perdit. i. dat de suo vt vacet deo: quasi det nummū vt habeat vinum. et ista est quedā temporis redemptio: vt si quis vult tecum in iudicio contendere post tunicam dimitte pallium: vt habeas cor quietum. ¶ Or vero obijcitur ꝙ ista precepta fuerunt data generaliter in monte Matth. v. et omnibus perfectis et imperfectis. verū est: sed non vniformiter: quia apostolis et viris perfectis fuerunt iniuncta simpliciter et absolute: alijs vero fuerūt iniuncta quodāmodo ꝑm quid et sub conditione/ scꝫ si vellent absq; peccato viuere: et ad perfectionem virtutis attingere. vnde alijs magis fuerunt consilia q̄ precepta. appetentibus perfectioneꝫ precepta. vnde Aug⁹. Sed tu longe es a peccato iniusti exactoris: quo omnino non exigis debitū. ideoq; bon⁹ magister ait: Qui ꝑcusserit te in vnā maxillam: prebe ei et alteram. Matth. v. xiiij. q. j. qđ debetur. Item Aug⁹. Quisquis preceptis nō obtēperat: reus est cōsilio. si vti volueris minus boni adipisceris: non mali aliquid perpetrabis. xiij. q. j. quisquis. ¶ Item qđ opponitur de verbo dn̄i loquētibus sibi discipulis. Matth.

xviij. Si peccauerit in te frater tuus. et. j. dic ecclesie. ergo apostolici viri et apostoli possunt conqueri ecclesie de sibi iniuriantibus ⁊ suas res auferentibus. Dicendum ꝙ illud est potius contra opponentem: q: dominus loquit̄ ibi de modo et ordine correctionis fraterne: que est fiēda intuitu fraterne charitatis: ⁊ nō intuitu ꝓprie vtilitatis. ij. q. j. si peccauerit. vbi de hoc. xlv. dist. ꝑm illud. ex̄ de iudic. nouit. et legit̄ et no. ex̄ de hereti. cum ex iniuncto. in glos. ad hanc. Nec eñ admonendus est secreto frater et postmodum denūtiandus ecclesie propter aliquod cōmoduꝫ tēporale: vt opponens in suo medio implicat: sed propter lucrū anime spūale. vnde dicit̄ ibi: Si te audierit lucrat⁹ eris fratrem tuū. non recuperes vestem tibi ablatam: vel aliam rem temporalem. vnde Aug⁹ ibi. Si propter te id facis: nihil facis. si autē amore illi⁹ facis: optime facis. Deinde ꝙ instat ꝙ apostolus. j. ad Cor. vj. quum dicit. Jam omnino delictū est in vobis: ꝙ iudicia habetis inter vos. non loquitur viris perfectis: sꝫ loquit̄ Corinthijs: qui nō reliquerāt: sed sibi retinuerāt bona ꝓpria tēporalia. nō facit pro ipso: sed magis cōtra: quoniā si habere iudicia de rebus temporalibus est peccatū aliqđ infirmis et imperfectis: nec eis licet nisi ꝑm veniam: multo magis est peccatū pfectis: nec eis licet. quod est cōtra opponentē. Or autē apostolus loquitur ibi de iudicio rerū tēporalium vniuersaliter et absolute/ siue cum fraude siue absq; fraude/ patet: q: de tali iudicio loquit̄ ibi apostolus: quale concedit seu permittit ibidem ipsis Corinthijs: sꝫ apostolus cōcedit seu ꝑmittit ibi Corinthijs iudicia sine fraude: ⁊ non iudicia cum fraude. qđ patet in eo qđ dicit/ Judicia igitur secularia si habueritis: contemptibiles qui sunt in ecclesia/ illos cōstituite ad iudicandum. qđ manifestum est intelligere de iudicijs bona fide absq; fraude: q: iudicia cū fraude non cōcedit dicens ibi: An nescitis quia iniqui regnum dei nō possidebūt? et ita omne iudiciuꝫ litigiosum/ siue cum fraude/ siue sine fraude/ implicat ad peccatum: et per consequens repugnat viris perfectis. vnde directe reprehendit in iudicio contentionem quū dicit: Sed frater cum fratre in iudicio contendit. ex qua cōtentione cōtinua subiungit. Jam omnino delictum est in vobis/ ꝙ iudicia habetis inter vos. nulla de fraude et dolo: sed soluꝫ de contentione prehabita mentione. Ideo dicit: Jam delictum omnino est in vobis ⁊c. quasi diceret/ habere iudicia fraudulenta hoc est vituperabile apud omnes gētes etiam infideles: sed apud nos est vituperabile habere q̄cūq; de tēporalib⁹ iudicia siue fraudulenta siue non fraudulenta: ideo citius deberetis pati iniuriam vel fraudeꝫ/ q̄ pro tēporalibus in iudicio contēdere. Istam perfectionis doctrinam sequentes olim sancti anachorite egyptij nedū illud pauperculū modicū quod habebant eis subtractū in iudicio non repetebant: sed nec furibus eis subtrahentibus et scientibus ipsis aliquid dicebant. vnde de Machario legitur/ ꝙ quum semel ad cellam suam reuerteretur: et ibi inuenisset furem tollentem qđ in cella habebat: stetit tāq; peregrinus carirans aīal cum illo latrone de rebus suis cum multa patientia: ⁊ perduxit eū dicens. Nihil in hunc mundum intulimus. j. Timoth. vj. Dn̄s dedit: dn̄s abstulit: sicut ipse voluit ita factum est. benedict⁹ deus in omnibus. Job. j. De quodam alio sene legitur/ ꝙ quū quidā alius frater vicinus suus sepe sibi furaret̄ de his que in cella habebat: ⁊ ipse videret illum: non arguebat senex: sed amplius operabatur dicens/ puto frater ille necessarius est. habebat ergo senex magnā tribulationē ex penuria panis. Quū aūt moreret̄ et circūdedissent eū fratres: senex vidit illum fratrē q̄ solebat ei furari: et dicit ei: Accede ad me frater: et apprehēdit eius manus ⁊ osculabatur dicens: Gratias ago manibus istis fratres: q: propter eas arbitror me iturum in regnum celorum. Ille autem frater compunctus corde et agens penitētiam/ fact⁹ est et ipse strenuus monachus. Alius frater requisiuit senē dicens; si mihi debet paucos nūmos frater; iubes vt repetam eū? Cui senex. semel tm̄ dic ei cū humilitate. at ille: ꝙ si semel ei dixero ⁊ nihil mihi respondeat: quid faciam? Tunc senex. vlterius nihil dicas ei. At ille. Et quid faciam quia non possum vincere cogitationes meas nisi illi fuero importunus. Cui senex. dimitte cogitationem tuaꝫ crepare. tantūmodo fratrem tuum ne contristes quia monachus es. Ergo viris perfectis pro re aliqua temporali litigare nō licet. Legitur etiam in vitis patrū/ ꝙ quum tres anachorite iuissent ad metendum sub certa mercede: et vnus eorum fuisset infirmatus: alij duo inuitabant eū recipere partem mercedis. ipse vero dicebat ꝙ non debebat habere partem: quia non laborauerat. Alius anachorita determinauit hanc questionem charitatiue/ ꝙ reciperet partem. quam cuꝫ planctu recepit ille infirmus. ¶ Item Luce. vj. Et ab eo qui aufert tibi vestimentum etiam tunicam noli prohibere. vbi Cyrillus. Hec est enim virtus anime: que omnino auersa est a passione cupiditatis diuitiarum. decet enim eum qui pius est: et obliuisci malorum: vt et ea quibus charos amicos iuuamus: persequentibus cōferamus. Item ibi. Luce. vj. Et qui aufert que tua sunt: ne repetas. Chrysostomus. Adeo percipimus omnia. ꝙ autem dicimus meum et tuum/ nuda tm̄ sunt verba. Si nāq; domum tuam asseris: emisisti verbum carens substentia rei. Nam et aer et solum et cementum creatoris sunt. tu etiam ipse qui domum construxisti: sed etsi tuus sit vsus: nō solū ꝑpter mortē: sed etiā ꝑpter rerū euētus aīa tua non possidetur a te. et quo pacto tue reputabunt̄ opes? vult autē deus tua fore que tibi ꝓ fratrib⁹ credita sunt. q̄ possides tua nō sunt: nisi ꝓ alijs dispēsaueris. fiūt aūt tua: si pro alijs dispensaueris. Si vero tibi affluenter expēderis: que sunt tua iam facta sunt aliena. Sed ꝑpter nefandā opus cupidinē hoīes in curijs conrixant̄. cōtra qđ christus dicit: Et q̄ aufert que tua sunt: ne repetas. vbi etiā Aug⁹. Qđ de vestimento domo iumento fundo ⁊ generaliter oī pecunia dicit. hec Aug⁹. Perfect⁹ ḡ paup sicut erāt apl̄i q̄ oīa ꝑpter deū dimiserūt: non litigat sup re sibi ablata. et si litigat: iā cupiditate aliqua ligatus est. ⁊ ideo perfectus pauper non est: quia perfectus pauper nihil sibi appropriat: sed oībus omnia cōmunicat: ⁊ semp ad tēpus innocētie: quo omnia erant cōmunia: se reducit. dist. viij. §. j. ⁊. xij. q. j. c. ij. hoc eñ est ꝓprium ꝓprie veri ⁊ pfecti et euangelici et apostolici pauperis: nihil sup terram habere ꝓprium: nec in vsu rerū quib⁹ vtit̄ ꝓprium facere. vn̄ et malus religiosus quū ꝓpriū habere non possit: vt. xij. q. j. nolo. ⁊. c. non dicatis. cōtra naturā vsus in vsu sibi ꝓprium cōstituit: et ideo contra statum regularē viuit: cui annexa est oīs ꝓprietatis abdicatio. ex̄ de sta. mona. cū ad monasteriū. §. fi. Nec glorief̄ se vacuo noīe non habere: si qđ habet ꝓ solo vsu/ alijs non communicat quum nō vtitur: quia factis verbis cōtrarius est: et ideo realiter ꝓprietarius est. xij. q. j. c. ij. et. c. quia tua. ⁊. c. scimus. vnde de eo ꝓprie dicit̄ ad Titū. j. Cōfitet̄ se nosse deū. subaudi in obseruantia regulari. factis aūt negat. q: ꝓprietarius est nō cōmunicādo quod habet quum necessario nō vtitur. hoc optime probat̄. xxij. q. v. cauete. ⁊. xij. q. j. nolo. vnde verū et perfectū pauperem euangelicum: quales erant apostoli: describens Climacus in gradu. xvj. de victoria auaritie dicit/ ꝙ pauper operator nō habet affectum ad aliquid vitiose qđ habet: ⁊ ei aduenientia quasi nō essent reputans. si vero in aliquo contristatur: nondum pauper est factus. Qui contēnit malos liberabitur a cōtradictione verborꝫ et litigatione. amator possidendi pro actu vsq; ad mortē pugnat. Non erat in Job vestigium auaritie. hinc omnibus priuatus imperturbatus mansit. Job. j. hucusq; Climacus. Item in vitis patruꝫ legitur/ ꝙ quum duo patres simul manerēt: dixit vnus alteri: faciam⁹ ⁊ nos vnaꝫ litē sicut ⁊ alij hoīes faciūt. Dixit alter. nescio quēadmodū fit lis. dixit ille. Ecce ego pono vnū laterem in medio: et dico/ quia meus est. et tu quia nō est dic tuus: sed meus. Et ex hoc fit contentio et rixa. Et dum posuissent la-

terem in medio:dicēte vno quia meus est.ille alter primū respōdit:ego meū esse spero.quū ille alter iterum diceret. nō est tuus sed meus.tunc ille respōdit.et si tuus est tolle eum.quo dicto non inuenerūt quēadmodum litigarent Item in vitis patrū/Venerūt latrones in cella cuiusdam senis dicentes:omnia q̄ in cella tua sunt: venimus tollere.Respondit senex quantū vobis placet filij tollite.Tollentes ergo quicq̄d inuenerūt abierunt. Remansit autē saccellus in abscondito:quem tollens senex insecutus est eos/clamans filij tollite qđ obliti estis.Illi vero admirātes patientiā senis/reuocauerunt eū: ⁊ penitētiā egerūt/ restituētes que abstulerāt:dicentes hic hō dei est. Unde pulchre clemens dicit in canone.xij.q.j.c.ij.sed per iniquitatē alius dixit hoc esse suum: ⁊ alius illud. ⁊ sic inter mortales facta est diuisio.Item apostoli quū missi fuerunt a dño specialiter ad predicandū pacem iuxta Esa.lij. Quā pulchri supra montes pedes annuntiantis et predicantis pacē.viij.q.j.olim.quō in iudicio contendissent ⁊ alios ad impatientiā infirmos incitassent:et cōtra illud qđ predicabāt fecissent. h de eis credere indignū ē:q: magni nō fuissent in regno celoꝝ/sicut sunt si dixissent ⁊ nō fecissent et se nō pacificos: ⁊ se non mūdi cōtemptores verissimos ostēdissent.Mat.v.Ad eos enim potissime qui erāt capita ecclesie:et totius perfectionis exēplar ptinebat non litigare.nō alios ad eos odiendos prouocare.Gala.v. s3 ad cōcordiam reuocare et pacificare.xc.dist.per totum. ex de treu. ⁊ pa.c.ij.§.fi.Quis em̄ videret eos p temporalibus que sunt stercora.Phil.iij.litigare/et eis de cōtemptu mūdi crederet?ar.xxv.dist.primū.immo nedū solus paulus dixit/ Phil.iij.sed et omnes alij apostoli omnia arbitrati sumus vt stercora: vt christū et proximum lucrifaciamus. Nam ⁊ simplex laicus frater Egidius socius beati Francisci dicebat:Si vis saluari non petas tibi fieri iustitiam ab aliquo.Preterea si apl'i cum aliquo in iudicio litigassent: supponendū est q semp iuste petissent:et rei cōtra quos egissent se cōtra iustitiam defendissent.In iudicio autem vterq3 subit tam reus q̄ actor calūnie iuramentum.C. de iura.calū.aut.pncipales. ⁊ ex de iura.cal.c.j.et vlti.sed dominus dixit Matth.v.Sit sermo vester est est.nō non.ex de iureiu.et si christus.Iurare autē et si peccatū nō sit:nō tamē debet fieri nisi qs necessitate cogat/videlicet quum videt pigros esse hoīes ad credendum: qđ eis est vtile sicut dicit Aug' in sermone dñi:et ponit.xxij.q.j.ita ergo. s3 nulla necessitas erat apostolis ad repetendū aliquid in iudicio ex quo extra iudiciū eorū debitores nolebant eis reddere:ergo iurare non licite poterant: q: per hoc debitores ad salutem non reducebant:immo fuisset eis occasio peierandi ex quo al's eis satisfacere debitores nolebāt qui em̄ scit alium velle falsum iurare:et a tali recipit iuramentū vincit homicidam:q: homicida corpus occisurus est:ille animam.immo duas animas:et eius quem iurare prouocauit: ⁊ suam.sic dicit Aug' in sermone de decollatione beati Joannis. ⁊ transfertur.xxij.q.v.ille.Itē Mat.v. Uidens iesus turbas.dicit Aug' super illum sermonem/ q apostoli in hac vita illas. viij. beatitudīes ibi descriptas habuerūt.Sed inter alias/scđa beatitudo est/Beati mites ⁊c. vbi Augusti.Mites sunt qui cedunt improbitatibus:et non resistunt malo:sed vincunt in bono malum.Et idem sup lucam.Mitiga ergo affectum tuum:vt nō irascaris:aut certe iratus ne peccaueris. Predarū est em̄ motū tēperare cōsilio:nec minoris virtutis dicitur cohibere iracūdiam/q̄ omnino nō irasci:quū plerūq3 illud leuius:hoc fortius existimet.Rixent igit immites ⁊ dimicent p terrenis ⁊ tpalib' rebus:sed beati mites: qm̄ ipsi possidebunt terrā:de qua euelli non possunt.illam inquā terram de qua in ps.cxlj.dicit:Portio mea in terra viuentium.Ergo ⁊ apl'i p terrenis nō litigauerūt in iudicio nec extra:qđ si fecissent: mititatis beatitudinē nō habuissent. qđ est contra Augustinū vt supra dixi.

¶Articulus.lix.

Restat inter hec querere q̄ possit esse concordia inter decre.exiit. ex de v.signi.li.vj. ⁊ extrauagantē dñi pape Joā.xxij.q̄ incipit/Ad cōditorē.et aliam que incipit/Cum inter.cuius tenor talis est de verbo ad verbum extractus de bulla appensa hic ponit:extrauaganti Joan.xxij.Cum inter nonnullos viros scholasticos/sepe contingat in dubium reuocari/vtrum pertinaciter affirmare redemptorē et dominū nostrū iesum christū/eiusq3 apostolos in speciali non habuisse aliqua nec in communi/hereticum sit censendum/ diuersis diuersa et aduersa etiam sentientibus circa illud. Nos huic contrectationi finem imponere cupientes/assertionem huiusmodi pertinacē.vide qđ legitur et no.ex de sum.trini.c.j.li.vj.in.§.fi. super verbo asserere.in vltima glos.Joan.an.cum scripture sacre que in plerisq3 locis ipsos nonnulla habuisse asserit contradicat expresse ipsamq3 scripturam sanctam/per quam vtiq3 fidei orthodoxe probantur articuli:quoad premissa fermentum aperte supponat continere mēdacij:ac per consequens quantū in ea est:eius in totum euacuās fidem catholicam reddat eius probationem adimēs dubiam et incertam/deinceps erroneam fore censendam ac hereticam de fratrum nostrorum cōsilio hoc perpetuo declaramus edicto.Rursumq3 imposterum pertinaciter affirmare/q redemptori nostro eiusq3 apostolis his q̄ ipos habuisse sacra scriptura testatur:nequaq̄ ius ipsis vtendi seu consumendi competierit:nec illa vendendi seu donandi ius habuerint:aut ex ipsis alia acquirendi: que tamen ipsos de premissis fecisse scriptura sacra quam dicere mentiri nefas est.xxiij.q.v.quid ergo.ix.dist.ego.c.si ad sacras.cum.c.seq.xxv.q.j.sunt quidam.testatur seu ipsos potuisse facere supponit expresse; quū talis assertio ipsorū vsum et gesta euidenter includat in premissis non iusta.Quod vtiq3 de gestis vsu seu factis redēptoris nostri dei filij sentire nefas est scripture sacre contrarium/et doctrine catholice inimicum/assertionem ipsam.ex de sum. trini.et fide ca.§.porro.ibi/pertinaciter.in Clemen.et de vsur.ex graui.§.fi.ptinaciter.i Clem.legit ⁊ no.xxiiij.q.iij: dixit apl's.ibi/ptinaci aīositate. ⁊ glos.fi.ibi/ptinacē de fratrū eorūdē cōsilio deinceps erroneā fore cēsendā merito ac hereticā iudicam'.hucusq3 v̄ba cōstitutionis dñi pape Jo.xxij.Uidet q̄ saluo iudicio Romane eccl'ie sacrosctē/ q verba dicte ꝯstitutiōis nō ꝯtradicāt determinationi ecclesie posite ex de verbo.signi.exijt q̄ seminat.in.§.porro. nec alijs ibi cōtētis:nec a sentētijs reuerēdoꝝ patrū ⁊ doctorū in sacra pagina famosoꝝ fratrū bonauēture in sua apologia ⁊ Joānis de pechano/in libro de pfectiōe euangelica traditis discrepēt.Nec a determinationib' capituli gñalis ordinis fratrū minoꝝ pusij celebrati. ¶Nā hre aliq̄d quātū ad p̄sentē materiā ptinet: accipit tripliciter. Uno modo quantū ad vsum facti simplicē ⁊ tm̄ iustū. ⁊ h modo serui ⁊ religiosi q̄ serui dicunt.liiij.di. multos. et q̄ pro mortuis reputant.C. de epis. ⁊ cleri.deo nobis. §.j.in fi.in textu et in glos. ⁊.xvj.q.j.placuit.vbi de hoc. ⁊.c. sunt nōnulli.in pn.vno modo dicunt hre quātū ad vsum facti ff.de pecu.l.nec seruus. ⁊.l.id vestimentū. ⁊ no.xij.q.j.non dicatis.in glos.nunquid. ⁊.c.dilectissimis in glos.ergo aliquis. ⁊ sic accipitur vno modo habere.ff.de v.signi.habere.legitur et no.xxiij.q.vij.quod autē.ibi/non solum que habebant ⁊c.et in glos.non intelligas.Et hoc modo habere accipitur in regula beati Francisci ab ecclesia approbata/in.c.siq̄.ibi/habeat vnā tunicā cū capitio: ⁊ aliam sine capitio q̄ voluerint hre. ⁊ in.c.clerici.ibi/ex quo hre poterunt breuiaria. ⁊ in.c.fratres nihil.ibi/habere velitis.Et isto mō.habēdi religiosi dicunt hre:q̄ tm̄ quātū ad ppriū nihil habent:vt.xij.q.j.nō dicatis.in pn. ⁊.xviij.q.ij. abbates.ibi/aut peculiare aliquid habere. ⁊. liiij.distin. abbati.ibi/qui enim nihil proprium habet.ex.C.de episco. ⁊ de ri.aut.ingressi. ⁊.xix.q.vlti. q: ingredientibus. et ex de of.

Hre aliq̄d tripl'r capitur.

or.quāto. ⁊.xij.q.j. nolo. ibi:Nulli licet in societate nostra habere aliq̄d propriū.ex de regu.ex parte.de ꝯuer.ꝯiu.dudū.§.verū. ⁊ de sta.mona.c.ij. ⁊.c.sup eo. ⁊.c. cū ad monasterium.§.fi.vbi de hoc. ⁊ no.de cō.dist.j.iubem'. Apocal. c.vlti.in.j.glos.in fi. ⁊ q̄ cleri.vel vo.c.vltimo in glos.ergo. Et de hoc modo habendi simplici loquit p̄re.decre. exijt. et decre.Clemē.exiui de paradiso.posita in tit.de v.signi. In quib' dicit q fratres minores s̄m regulā beati Francisci habere possunt vnam tunicam cum capitio et aliam sine capitio.Et tm̄ in eisdem dicit/ q fratres nihil sibi appropriēt:vel appropriare sibi nihil possunt vel in cōi etiā: q: hoc expresse in regula cōtinet in.c.fratres nihil sibi appropriēt.per qđ liquido apparet/q habere ibi sumit quātū ad simplicē facti vsū.Et s̄m hūc modū christus ⁊ apostoli habuerūt in cōmuni et in speciali et iuste ⁊ etiā aliqn loculos.Quorū apostolorū locū et vitam tenent monachi quātum ad abdicationem pprietatis ⁊ dñium oim̄ rerū in speciali:vt no.xvj.q.j.ex authoritate. ⁊.xij.q.j. videntes.in glos.Episcopi ⁊ fratres quātū ad abdicationē proprietatis ⁊ dñium oim̄ rerū tā in speciali/ q̄ in cōmuni vt habet in dicta decre.exijt.§.porro. ¶Alio mō accipit hre quantū ad ius administrationis ⁊ dispēsationis. Et hoc modo prelati siue episcopi: q̄ in locū apl'oꝝ succedūt quoad prelationē et dispensationē rerū eccl'ie:vt pre.c.videntes.in textu et in glos. ⁊.lxviij.dist.quoꝝ vices. ⁊.xxj.di. in nouo.dicunt habere ⁊ habent ius administrationis ⁊ dispēsationis ad vtendū reb' eccl'iasticis. nō q res ecclesie dicant eorū esse quātū ad dñium ⁊ pprietatem: s3 solum quātū ad procurationē ⁊ dispensationē ⁊ administrationē. ⁊ hoc pbat.xij.q.j.c.vltimo.in textu ⁊ in glos.xxiij.q.vij. quod autē. ⁊.xxiij.q.viij. cōuenior. et ex de dona.c.ij. legit et no.cum si. ⁊.xij.q.j.eps ecclesiasticarū. x.q.ij.eps. Et ex hoc iure cōpetit eis vēdere ⁊ donare in casibus in iure cōcessis.xij.q.ij.sine exceptione.x.q.ij.hoc ius.ex de re. eccle. nō alie.vt.s.ex de his que fi.a prela.cum in apostolica sede. ⁊ legit ⁊ no.de dona.ceterū. cum si. ¶Tertio modo sumit hre quātū ad dñium.Et hoc modo habēdi dñium subdistinguit.Uno modo dicit quis habere s3 quātū ad dñium qđ est de iure diuino:de q̄ iure diuino no.dist.j.ius naturale.in glos.j.et dist.viij. quo iure.in glos. ex hoc. Et hoc mō res deo siue ecclesie donate vel oblate ppter deū: ⁊ decime dicunt haberi ⁊ esse in dñio christi ⁊ corporis ei' qđ est ecclesia.xij.q.ij.qui christi. ⁊.c.nulli liceat. ⁊.c. pdia. et.c.qui abstulerit. ⁊.q.iiij.pontifices.et.q.j.res ecclesie.et c.videntes. ⁊.c.expedit.vbi de hoc no. ⁊ plene p Innocē. ⁊ Ostiē.ex de causa.pos.cum super. ⁊ de hoc dñio legit.xvj. q.ij.inter memoratos.vbi dicit/ecclesie cuius est ius retētionis sic eternum dñium. ⁊ habet Leuit.vlti.circa fi. De hoc dñio:qđ spectat ad christū ⁊ ad corpus eius qđ est ecclesia fideliū.xxiij.q.v.de ligurib'.dicit. j.ad Cor.iij. Oia vestra sunt:vos autē christi.xxiij.q.vij.c.j.circa p̄n.et.c. qđ autē.circa fi.Et de hoc modo habendi expsse Aug' super Joā.loquēs de donatistis dicit:Ueniāt ad catholicam ecclesiam: ⁊ nobiscū habeant nō solum terram:sed etiā eū qui fecit celū et terrā.In hmōi autē cōmunitate viuētes: et iter paupertatis altissime arripiētes/ ⁊ pfectionis euāgelice/non querunt in rebus quas habent nisi vsum.xij. q.j.clericus. ⁊.c.epus.vn̄ Philip.vlti.Thessalonicā mihi misistis in vsum.glo.ibi q̄ est Aug.dicit:Preter vsum in rebus nihil querendū est. ⁊.j.ad Timoth.vj.habētes alimēta ⁊c.ideo dicit ibi signāter:q̄b' tegamur/vt ostēderet se nō q̄rere nisi vsum. ⁊ q: vsus alimētoꝝ ⁊ tegumētoꝝ inter hoīes distinct' est: ⁊ habetur in speciali:ideo sepe scriptura diuina vtit his nominibus/scil3 meū tuum/iuxta illud ps.xxj.Partiti sunt vestimenta mea sibi: et sup vestē meā miserūt sortē.Joā.xix.iuxta qđ dictū est. j.Timoth.vj.habentes alimēta ⁊c.et habebat christus loculos.xij.q.j.habebat.Et q̄ hec intelligant quantū ad vsum/ptz p Augustinū in verbis illis apl'i.j.ad Cor.iij.in fi. Omnia vestra sunt. ⁊.xxiij.q.vij.qđ autē.in fi.dicētē/Omnia vestra sunt/ s3 superiora equalia et inferiora. Superiora vestra sunt ad perfruendum/vt deus trinitas. Equalia ad cōuiuendū/vt angeli qui et nostri sunt modo:quia ad vsū nobis sunt:sicut dñi dicuntur esse famulorum: nō dominio:sed ad vsum eorum.Inferiora ad vtendū.hec Aug'.et ponitur ipsa authoritas Augustini in li.questionum euangelij:et recitatur in glos.ad Rom.viij. ⁊ scđo sententiarum ibi/omnia enim ⁊c.Ex isto etiam iure diuino viris iter pfectionis arripientibus prohibetur dicere/hoc meum/hoc tuum proprium.xiiij.q.j.in prin.dist.viij.§.j. ⁊.c.j.xij.q.j. dilectissimis. ⁊ de hoc statu perfectionis Petrus in persona omnium apostoloꝝ dixit Mat.xix.Mar.x. Luc.xviij. Ecce nos reliquimus omnia.Et christus ostendēs ex hoc eos in regno celorum excellentem gloriam promereri:dixit ibi/Uos qui secuti estis me:quum se.fi.hominis ⁊c.Ex hoc etiam iure phibetur viris iter perfectionis arripientibus in iudicio cōtendere: dicēte christo. Siquis voluerit tunicā tuā tollere: ⁊ i iudicio tecū cōtēdere:dimitte ei ⁊ palliū.vt habet Matth.v. ⁊.xiiij.q.j.in pn. ⁊.c.j. ⁊.xxiij.q. iij.§.j.Ex hoc etiam iure diuino apostolis ⁊ eorū vitā professis cōpetijt et cōpetit tempore necessitatis emere et vēdere.vn̄ dicitur Joan.iiij.Discipuli eius ierunt in ciuitatem vt cibos emerent.M autē hoc fecerint/tempore scil3 quū eis aliter per auxilium humanum non fuisset prouisum.de victualibus patet in eodem euangelio Joan. q: samaritani nō coutebantur iudeis. ⁊ Luce.ix.dicitur/Intrauerunt ciuitatem samaritanorū vt pararent illi:et non receperunt illum.vnde glos.Bede ibi.Nō enim coutunt iudei samaritanis:vt Joan.ostendit. Ex quo patet/ q samaritani erant inhospitales iudeis. vnde apostolis per humanū auxiliū nō fuisset puisū:nisi emissent. ¶Quarto modo dicitur quis habere dominium et proprietatem de iure scil3 positiuo.de iure s3 imperatorū:quod p iniquitatem extitit introductū:s3 vt homines dicāt/hoc meū/ hoc tuum proprium.et in iudicio cōtendant: vt dicitur in pre.c.quo iure. ⁊.c.dilectissimis.et de hoc modo habendi iure proprietatis et dominij loquit lex.ff.de v.signi.l. habere duob' modis dicitur. ⁊.ff.de v. obli.l. stipulatio ista. §.habere. ⁊ no.xxiij.q.vij.qđ autē.in glos.non intelligas. Et ex hoc iure habendi datur et cōpetit in iudicio actio et acceptio.ff.de acqui.re. do.l. rem in bonis.et inde litigia prouenīunt:et huiusmodi dominium et proprietatem abdicare sicut vna persona priuata potest:et ad perfectionē ptinet:sic et vnum collegium singulare hominum qđ obtinet vicem singularis persone.ff.de fideius.l.mortuo.pōt a suo toto collegio abdicare: et ad culmen perfectionis pertinet.Et de tali abdicatione in speciali ⁊ in communi/ q sit meritoria et sancta/et etiam a christo apostolis tradita/loquitur decreta.pre.exijt.§.porro.et alie constitutiones a Romanis pontificibus super regulam et statū fratrum minorū edite/dominio aut iure et cōmunitati emanantibus a iure diuino: per quod est veritas in columba.xxiiij.q.j.loquitur.i.in vniuersali ecclesia non est salubre nec licitum renūtiare.Ex quibus patet q error est dicere simpliciter et absolute siue indefinite/ q christus et apostoli non habuerunt aliqua in speciali nec etiam in cōmuni.et sic omnem modum habendi excludere/et per cōsequens includere/q ipsi non habuerūt res aliquas quātum ad vsum facti nec in speciali nec in cōmuni. Et q inquantum prelati ecclesie militantis/et administratores siue dispensatores/non habuerunt ius vtendi et administrādi in rebus oblatis siue concessis eis/ et vendendi et donandi eas:prout sacri canones dicūt:quū hoc contradicat sacre scripture et sacris canonib' ⁊ dicte decre. exijt. dicenti q christ' loculos habuit: ⁊ cōsequēter in dicta ꝯstitutiōe/Cū inter nōnullos.dicit s3 q h ptinaciter affirmare hereticū sit censendū. Dicere autē cū dicta determinatione ecclesie posita i decre.exijt. §.porro.s3 q abdicatio pprietatis oim̄ rerū tā in speciali q̄ in cōmuni ppter deū sit meritoria et sancta; quam et christus viam perfectio

Universidad de Deusto Biblioteca

nis ostendens/verbo docuit et exẽplo firmauit: quā quia
apostoli inquātum fuerūt ꝓfessores paupertatis excelse/et
de qua dicit Mat.xix. Ecce nos reliquimus oīa ꝛc.in vo-
lentes ꝑfecte viuere ꝑ doctrine ac vite ipsoꝝ alueos deri-
uarūt. Et ꝙ ꝛ christus interdū loculos habuit cōdescen-
dēs infirmis/ac ꝑ cōsequēs ꝙ christus ꝛ eius apl'i viā ꝑfe-
ctionis ostēdētes/nō habuerūt ꝓprietates rerū ꝛ dñium
in speciali: vel ipsorū apostolorū priuato collegio appro-
priatū: qđ est ex iure imperatorꝫ: et implicat ad litigandū:
et per iniquitatē introductuꝫ: vt dictū est: nō est hereticū
nec erroneū. nec hoc dicere videt' dicta ꝯstitutio/Cū inter
nonnullos. cū dicta decre. Exiit. nullā prorsus faciat men-
tionē: nec eā tollit: nec ei in aliq̄ derogare videt': imo quū
idē scīssimus pr̄ ꝛ dñs dñs Joā. papa. xxii. ꝓnuntiauerit
de cōsilio ꝛ assensu dñoꝝ Cardinaliū decre. Exiit. salubri-
ter editā solidā clarā et lucidā multaq; maturitate dige-
stā: put in sua ꝯstitutione q̄ incipit/Quorūdam/expresse
cōtinet': ac etiam viennēse cōciliū in ꝯstitutione illa/Exi-
ui de paradiso. posita in titulo de v. signi. ipsam determi-
nationē factā in illa/Exiit q̄ seminat. ꝯtradictorio iudicio
approbauerit in hac parte: nullo modo dicendū/nec cre-
dendū/ꝙ ꝑ verba aliqua generalia posita in dicta cōstitu
tione vltima/Cū inter. noluerit subuertere ꝑ suos p̄deces-
sores ꝛ seipm̄ cū multa maturitate definita. ex̄ de elec. ec-
clesia nr̄a. ii. sed promptū debet esse iura iurib' cōcordare
C. de inof. testa. si q̄n. de elec. cum expediat. li. vi. cōstitutio
em̄ sequēs s'm precedentem est intelligenda. extra de of.
dele. sup questionē. in prin. nec ꝯstitutioni p̄cedenti ꝑ sub-
sequentē derogat': nisi inquātū inuenit' expressum. C. de
edifi. p̄ua. l. vltimo. ff. de admē. l. alumne. §. qui filias. in
autē. de adminis. offi. in sa. appel. ad fi. Et qđ nō mutatur
quare stare ꝓhibet'. C. de testa. l. sancimus. ꝛ. C. de ap. l. p̄ci
pim'. vide qđ legit' ꝛ no. ex̄ de cōstitu. licet. li. vi. in glos. est
cōtra. Preterea post publicationē dicte cōstitutionis/Cū
inter nōnullos. Idem dñs papa Joā. de cōsilio sacri col
legii dñoꝝ Cardinaliū in condemnatione quā fecit iuxta
supplicationē sibi factā ꝓ parte ordinis fratrū minoꝝ/de
postilla quā frater Petrus ioannis sup Apocal. ꝯscripsit:
habuit cōsilium magistrorū in sacra pagina: q̄b' examina
tionē cōmisit apostille: inter q̄s magistros fuerūt fratres
Grego. de laudinio archieps vienn. ꝛ Petrus de palude
ordinis p̄dicatorū: et multi alii magistri ordinū ꝛ statuū:
in q̄ cōcilio ꝑ ip̄os magistros scripto sub eorū sigillis i for
ma publica instrumēti prefato dño pape tradito de arti-
culo/que dictus petr' Joā. scripsit in dicta apostilla. Cui'
articuli tenor de verbo ad verbū talis est: cōtinet'. Ex quo
ꝑ Romane ecclesie authēticā testificationē cōstat regulā
minorū ꝑ beatū Franciscum editā esse vere ꝛ ꝓprie illam
euangelicam: quā christus in seipso seruauit: et apostolis
imposuit et in euāgeliis cōscribi fecit. Et nihilominus cō-
stet hoc ꝑ irrefragabilia testimonia librorū euāgeliorū/ꝛ
ceterarū scripturarū sanctarū/ꝛ ꝑ scōs expositores ea-
rū: put alibi est supabunde mōstratū: dicti magistri in sa-
cra pagina de hoc articulo suū dant iudiciū in hec verba.
Si dictus Petrus ioā. hec verba accepit s'm intellectū et
declarationē decre. Exiit. verū dicit. Si aūt intelligit sicut
ip̄e alibi declarat: ꝛ sui seq̄ces asserūt: ꝙ regula bti Fran
cisci sit vere ꝛ ꝓprie idē ꝛ ipsum euāgeliū qđ christi: et ecō
uerso: ꝛ ꝙ dñs papa non habet potestatē sup eā sicut nec
sup euangeliū: vel q̄cq̄d est in regula bti Francisci: totum
christus ad literā seruauerit: ꝛ apl'is imposuerit obseruan
dū. hoc totū simpliciter reputam' hereticū ridiculū ꝛ insa
nū. nec istud ꝓbat' ꝑ aliqđ testimoniū quod inducat. Hec
verba dicti cōcilii siue iudicii magistrorū/p̄fatus dñs pa-
pa Joā. recepit. Ex q̄bus patere pōt cuilibet intelligenti/
ꝙ ip̄se dñs papa ꝑ p̄dictā cōstitutionē/cū inter nōnullos
non intelligit dictā determinationē in sepe dicta decreta.
Exiit. positā in hac parte aliqualiter tollere vel limitare.
Idē etiā dñs papa Joā. q̄n in cōsistorio legebat' dicta ꝯsti
tutio/Cum inter nōnullos. ad dictum cuiusdam Card. di-
centis eidem dño pape/ꝙ in ipsa cōstitutione exprimeret
hereticū fore ꝑtinaciter affirmare christū ꝛ apl'os non ha
buisse ꝓprietatē ꝛ dñium rerū in speciali nec etiā in cōmu
ni. Rn̄dit nō faciem'. Preterea nouissime p̄fatus dñs pa
pa venerabilē doctorē fratrē Thomā de aquino catalogo
scōrū adscripsit: q̄ doctor in libello quē edidit contra dā
nantē statum non habentiū in cōmuni possessiones ꝛ do
minia rerū: sed per mendicitatem victum sibi querentiū:
qui libellus incipit: Ecce inimici tui sonuerunt. v. c. expres
se determinat atq; ꝓbat ꝑ authoritates euāgelii et scōꝝ
doctoꝝ ecclesie/ꝙ possessiōes ꝛ dñia tam in speciali q̄ in
cōmuni/et diuitias relinquere: est quidā gradus altior cō
tentus sub perfectione euangelica. Et in respōsionib' q̄s
facit ad argumēta in oppositū/dicit sic de verbo ad verbū
Ad. xvii. ar. dicēdū est/ꝙ eccl'ia: q: multos infirmos susti-
net: qui non de facili sine tēporalium possessionū solatio
ecclesiasticā vitā ducere sustineret: expedit facultates cō-
munes in ecclesia possidere/dimissis ꝓpriis/ꝛ p̄cipue ꝓ-
pter pauperes sustētandos: nō tn̄ ꝓpter hoc sequit'/ꝙ nō
sit expediens a predictis viris qui ꝓpria dimiserūt: vitaꝫ
religiosam agere sine cōmunib' possessionib'. Et q̄uis ꝑ-
fectio euangelica et apostolica nō annullet' in illis q̄ pos
sessiones cōmunes habēt: tn̄ expressius seruat' in illis qui
ꝓpriis dimissis etiā cōmunibus carēt. hec ibi. Et ad illud
qđ obiicit' ꝑ aduersarios paupertatis in speciali ꝛ in cōmu
ni: ꝙ christus loculos habuit. in eodē libello respōdet in
hec v'ba. Ad illud aūt quod. viii. o: dicēdū. ꝙ q̄uis nō sit
preceptū/ꝙ nihil pecunie ad vsus necessarios reseruet' a
sanctis: est tn̄ ꝯsilium. nec dñs habuit loculos quasi alias
ei ꝓuidere nō potuisset: sꝫ vt in se gerēs infirmorū ꝑsonā:
vt sibi licitum crederent qđ a christo obseruari viderent.
hec ibi. que ꝓbat ꝑ authoritates scōꝝ doctorum ecclesie.
Et. j. in eodē libello dicit sic et in eodem. c. Ad. xiiii. dicen
dum est/ꝙ sicut supra dictū est: dñs pecuniā seruari fecit
in loculis in necessarios vsus: vt infirmis cōdescenderet:
et ideo nō est reputandum ꝓ superstitione si aliqui per-
fecti viri nolunt pecunias reseruare. Et q̄uis christus pe
cuniam reseruari fecerit: nec eam habuerit ex aliquib' pos
sessionibus: sed magis ei a fidelib' ꝑ modū eleemosyne
ministrabantur. hec ibi. Et. j. in. e. c. dicit sic. Ad. xxii. dicen
dum est/ꝙ q̄uis sancti patres modū illum habendi pos-
sessiones in cōmuni approbauerūt: nō tamē hunc modū
abdicationis in communi reprobauerunt. et ideo non est
p̄sumptuosum hunc modum sequi. al's nihil de nouo pos
set institui quod non fuerit antiquitus obseruatum: ni-
hilominus tamē iste modus viuendi a multis sanctis pa
tribus fuit antiquitus obseruatus: et etiam in ecclesia pri
mitiua. hec dictus doctor. Si autem huiusmodi doctrina
dicti doctoris fuisset contra fidem euangelii: aut scriptu
re diuine aduersa/ac per consequens erronea et heretica:
non est verisimile nec credendum/ꝙ prefatus sanctissi
mus papa Joan. ipsum sanctoruꝫ catalogo adscripsisset.
Nec his obsistit ꝙ p̄fatus venerabilis doctor in sua sum-
ma secūda secūde dicit ꝙ habere aliquid in cōmuni non
diminuit de perfectione religionis: inducens ad. hoc.
xii. q. j. expedit. quia sicut colligi potest per rationes per
eum ad hoc probandum adductas/intelligit ꝙ habere
in communi non diminuit aliquid de illa perfectione que
essentialiter est annexa religioni: que in abdicatione pro-
prietatis et dominii omnium rerū in speciali siue in singu
lari consistit: de qua loquitur ex̄ de statu. mona. cū ad mo-
nasterium. in fi. et dictum. c. expedit. quam sancti Hilari'/
Augustinus/Benedictus/et plures alii habentes in cō-
muni possessiones et rerum dominia ad suffientiam pro-
fessi sunt. non autē intelligit/ꝙ non diminuat aliquid de
illa ꝑfectione q̄ est superogationis et culminis apostolice:
ꝑ quā abdicant' possessiones in proprio et in cōi: et status
mendicitatis eligit'. alioq̄n si de tali intellexisset (qđ ab-
sit) incurrisset sententiam quam felicis recordationis
dominus Alexander. iiii. de cōsilio dñorum Card. prulit
in oēs asserētes huiōi abdicationē ꝓprietatis et dñii oīm
rerū tam in speciali q̄ in cōmuni/non esse de perfectione
euangelica: ꝛ in eterna retributione precellentem gloriā
nō mereri: put in duabus cōstitutionibus ꝑ ipsum pōtifi
cem super hoc editis: quarū vna incipit/Romanus ponti
fex. et alia/Nō sine multa cordis amaritudine. plenius cō
tinet'. Et fuisset ꝯtrarius sibi ꝛ ordini suo et precedēti de-
terminationi sue: quā in p̄dicto libello ꝯscripsit: qđ de tā-
to doctore credendū non est. Nec obs. qđ dicit' ꝙ licet di-
ctus doctor in dicto opusculo/Ecce inimici. dixerit ꝙ non
hr̄e possessiones in cōmuni et ꝑ mendicitatē victū quere-
re/cōtineat' sub ꝑfectione euāgelica: nō tn̄ dixit: nec intel-
lexit/ꝙ prorsus abdicare ꝓprietatē ꝛ dñium oīm rerū in
speciali et in cōmuni/cōtineatur sub ꝑfectione euāgelica.
quū habere dñium et ꝓprietates aliquaꝝ rerum necessa-
riarū in cōmuni ad vitā nō inducāt vt dicūt solicitudinē
charitatis impeditiuā. Et vere nō obs. Nā oēs rationes ꝛ
authoritates quas inducit ad ꝓbandū statū mendicita-
tis esse licitū et sub ꝑfectione euangelica contineri: ita ar
guunt statum abdicantium ꝓprietatem et dñium rerum
oīm in speciali et in cōmuni/cōtineri sub ꝑfectione euan-
gelica et eminentius/sicut statū illorū qui in aliquib' mo
dicis dicūt se in cōmuni ꝓprietatē ꝛ dñium retinere/ꝛ suf
ficientiā possessionū in cōmuni vnde viuere possint absq;
mendicitate: a se et eorū statu asserunt abdicare/maxime
quū habere in aliquib' rebus ꝓprietatē ꝛ dñium introdu
ctum de iure gentiū vel ciuili nō sit ad vitam humanā ne-
cessarium. Nihil est em̄ ad vitam humanā necessariū con-
seruandam nisi vsus rerum. Et ideo preter vsum nihil in
rebus querendum est: vt superius est probatum. Si em̄
dominiū et proprietates domorū et librorū et vestimēto-
rū ꝛ pecuniarū: ex quibus huiusmodi necessaria acquirū
tur: foret necessarium ad vitā humanam conseruandam:
sicut nullus in speciali potest licite renūtiare his sine qui-
bus nō cōseruatur esse nature: sic nec in speciali/nec in cō
muni posset renūtiari dñio ꝛ ꝓprietati talium rerū neces
sariarū. Retinere etiā in cōmuni dñia ꝛ ꝓprietates in re-
bus/ita videt' inducere solicitudinē suo modo/et animū
ad auaritiam implicare: sicut retentio dominii ꝛ ꝓprieta
tis in singularib' inducit. Sicut em̄ ex eo ꝙ quis dicit/hoc
meum propriū/hoc tuum ꝓprium/inducit' litigium inter
seculares ꝑsonas: ita ex eo ꝙ vnum collegiū qđ vicem ob-
tinet singularis ꝑsone: vt dictū est: hoc meū dicit/hoc tuū
insurgunt litigia ꝛ cōtentiones inter collegia ꝛ cōmunita
tes: q̄ a charitate plurimū distrahūt sicut experientia ma
nifestat. Preterea ecclesia vniuersalis frequēter determi
nauit ꝙ abdicatio ꝓprietatis ꝛ dñii omniū rerū tā in spe
ciali q̄ in cōmuni: quā fratres minores profitent': sub ꝑfe
ctione euangelica arctius etiā ꝯtinet': ꝛ damnat cōtrariū
asserentes: vt in preallegata cōstitutione dñi Alexan. iiii.
Non sine multa cordis amaritudine. cōtinet': quā dict' do
ctor nō potuit ignorare: et ideo nullatenus est dicenduꝫ/
ꝙ ꝯtra ꝯstitutionē definitionē ꝛ determinationē eccl'ie di
cere voluerit/ꝙ abdicare ꝓprietates et dñia rerū oīm tā
in speciali q̄ in cōi/nō cōtineat' sub ꝑfectiōe euangelica: ꝛ
ꝑ ꝯsequēs a determinatiōe eccl'ie deuiare/ꝛ seip̄m ꝓpria
voce dānare: ꝛ sibi cōtrarius esse: ꝛ ꝑ cōsequens minime
audiendus. C. de muneribus. l. ꝓfessio. li. x. lxxiiii. di. gesta.
xxiii. q. vii. qđ autē. ꝛ ex̄ de ap. solicitudinē. Sed et si cōtra
ecclesiā diceret stabit' determinationi eccl'ie ꝛ nō sibi etsi
maior Augustino fuisset. xx. dist. c. j. Et p̄dicta semp intelli
gant' saluo iudicio meliori ꝛ sub correctione dñi pape/et
sedis eius.

An asse re ꝙ christ' et apostoli non ha buerint aliq̄d in cōi sit he reticū.

Articulus. lx. A

Ex premissis patet aliq̄liter/q̄d tenendū sit in q̄stione q̄ mo
ta fuit t'pe dñi pape Joā. xxii. vtrū assere-
re ꝙ christ' ꝛ apl'i nō habuerūt aliq̄d in
cōi sit hereticū. In qua insup questione
primo explicandus est titulus et intellectus q̄stionis. Nā

non querit' de christo inquātum deus: q: hoc mō/dñi est
terra ꝛ plenitudo ei'. vt in p̄s. dicit'. xxiii. ꝛ. lxxxviii. et ex̄ de
deci. tua nobis. §. verū. ꝛ dist. viii. quo iure. sic em̄ loquit'
Joā. s. Joānes euangelista put exponit papa Leo in ser-
mone de circūcisione dñi. In ꝓpria inquit venit: ꝛ sui eū
nō receperūt. et in p̄s. xlix. Si esuriero non dicā tibi: meus
est em̄ orbis terre et plenitudo eius. Nec etiā intelligitur
ista questio de t'pe: put christus fuit in etate puerili seu iu
uenili. Nec de apostolis ante q̄ essent cū christo/ꝛ a chri-
sto vocati/ꝛ ad predicandū missi. nam ante nōdum erant
apl'i. Apl's em̄ interpretat' missus: vt dicit Maxim' in ser-
mone de apostolis. ꝛ facit. xxi. dist. in nouo. Sed intelligi-
tur de christo ꝓ illo ꝛ ab illo tēpore/quo ipse incepit publi
ce predicare: et ad cōtemptū mundi ꝛ penitētiā hoīes in-
uitare. Et apl'os qui fuerunt ꝓpria et p̄ncipalia membra
corporis mystici catholice ecclesie christi/ad statū ꝑfectio
nis vocare. sic habetur Matth. iiii. ꝙ vocauit petrū ꝛ an-
dreā fratrē eius/Jacobū et Joannem fratrē eius: quib'
et dixit: Venite post me faciā vos fieri piscatores hoīm. ꝛ
de apostolis ꝓ illo t'pe/quo christus eos cōstituit aposto-
los illos ad predicandum mittens: ac eis formam perfe-
ctionis dans/dicēs Mat. x. Nolite possidere aurum ꝛc.
Luce. x. Nolite portare sacculum neq; peram. ꝛ Luce. ix.
Nihil tuleritis in via. ꝛ Mar. vi. Precepit eis ne q̄d tol-
lerent in via. Nec etiā pōt intelligi q̄stio de apl'is put fue-
runt prelati ecclesie militantis cōstituti/et cura animarū
eis cōmissa: quia huiōi p̄latio et cura nō fuit eis cōmissa ꝛ
tradita ante mortē christi: sꝫ post mortē et resurrectioneꝫ
christi: vt habet' expresse et no. l. dist. cōsiderandū. et ex̄ de
elec. significasti. ꝛ no. xxi. dist. in nouo. Sed intelligitur de
apl'is pro tēpore in q̄ fuerūt cū christo/ꝛ ab eo missi: ꝛ eis
(vt dictū est) imposita forma ꝑfectionis ad hui' seculi cu
piditatē et auaritiā extirpādā. Et ideo signāter in titulo
questionis copulatiue siue cōiunctim dicit'. Querit' vtrū
asserere ꝙ christ' et apl'i ꝛc. Rursus ad intellectuꝫ dicte
questionis/attendendū est ꝙ habere aliq̄d quantum ad
p̄sentem materiā ꝑtinet: potest intelligi dupliciter. Uno
mō iure dñii vel q̄si/seu ꝓprietatis: vt dictum est in. §. ꝓxi
me pre. Scđo dicit' q̄s habere quātum ad simplicem facti
vsum/nihil sibi ꝓprietatis vendicans: nec habens in hoc
et hoc modo dicit' habere seruus et religiosus vestes et
res quib' vtit'. ꝛ tunc habere demōstrat potius factum q̄
ius. ff. de pecu. nec seruus. q: quantū ad ius ciuile attinet:
seru' ꝓ nullo habet'. ff. de reg. iur̄. l. qđ attinet. Et idem de
religiosis: q̄ quantū ad ius ciuile ꝑtinet ꝛ ad mundū/pro
mortuis habent': vt. s̄. dixi in. §. ꝓxime pre. vel dispensatio
nē: sicut aliq̄n habet religiosus dispensator vel executor
cōstitut' a testatore ad res aliq̄s vel bona vel pecunias
pauperib' vel aliis dispensanda. ex̄ de testa. tua. ꝛ. c. Joā-
nes. ꝛ. c. si religiosus. vi. li. vn̄ et tales executores possunt
agere ꝯtra heredes. C. de epis. et cleri. nulli. Et si null' sit
heres: tn̄ pōt ip̄e executor totam hereditatē vēdicare: nec
detrahet falcidiā. C. de epis. et cleri. si q̄s. et pre. c. tua. ꝛ. c.
Joānes. Si aūt ad alios vsus testator vellet expendi: sic
nullū cōmodū ad executorē ꝑtinere debet. puta/q: mini-
ster tm̄ constituitur: tūc non poterit agere. ff. ad trebel'. lu-
cius. §. meuia. Si vero aliqđ cōmodum puta falcidiā. ad
eum voluit pertinere: tunc aget. ff. de le. ii. titulo. x. s'm In-
nocē. qui sic no. in pre. c. Joānes. Vel quū quis habet res
sibi per aliquem cōmodatas seu depositas seu cōmoda-
tas: et tūc in his non habet nec dñium: nec proprietatem:
nec etiam proprie possessionem iuris: quia rei commoda-
te et deposite possessionem et dominium retinemus. ff.
commoda. rei commodate. ff. deposi. licet. et no. ex̄ de com
moda. c. vnico. in glos. et deposito. c. ii. in glos. j. in fi. et de
sequestra. posses. et fruc. c. j. glos. in hoc ipsum. Sed aliq̄n
quū possidere accipit' largo mō/ꝓ detentione facti: ꝛ hoc
modo dicunt' prelati ꝛ depositarii possidere seu hr̄e/put
hr̄e sumitur largo modo pro detinere: vt. s̄. notatum est.
§. proxime pre. Constat autem ex preallegatis/ꝙ questio

Habere aliquid.

Universidad de Deusto Biblioteca

presens non potest intelligi de vltimis duob⁹ modis habendi. Tū q: etsi detinere res de facto: vel vti reb⁹ simplicis facti vsu: aut administrare res dispensare vel ꝑ modū depositi seu custodie tenere: possit cōpetere plurib⁹ ⁊ singularib⁹: nō pōt tñ competere collegio siue vniuersitati. Nā q̄uis in his q̄ sunt iuris seu q̄ spectāt ad ius: hereditas collegium ⁊ vniuersitas vicē ꝑsone obtineant. ff. de fideius. l. mortuo. ⁊ institu. de stipul. seruo. in pn. In his tñ q̄ facti sunt: seu in quibus factū ꝑsone requirit: siue vbi sine certa ꝑsona quid fieri nō pōt: non obtinet collegiū vicem ꝑsone. ff. de acqui. re. do. l. hereditas. Tum q: questio ꝓposita nō querit absolute vtrū asserere ꝙ christus ⁊ apostoli nō habuerūt aliq̄d sit hereticum: sed cū determinatione sc3 in cōmuni. Habere autē aliq̄d ꝓprie in cōmuni intelligit ꝓut distinguitur ab habere ius in speciali. vsus aūt facti rerū vtibiliū: etsi sit cōmunis: vt. xij. q. j. c. ij. non pōt tñ ꝓprie dici ꝙ habeat ab aliquibus in communi. Fatuum etiam magis q̄ hereticum foret asserere ꝙ apl̄i nō habuissent vsū rerū necessariarū ad vitā humanā: quū vt dicit sepe dicta decreta. exijt q̄ seminat. in. §. porro. nulla prorsus possit esse ꝓfessio q̄ a se vsum necessarie sustentationis excludat. Et ideo verba predicte questionis quū dicit ꝙ christus ⁊ apostoli nō habuerūt aliq̄d in cōmuni accipienda sunt ꝫm illum sensum q̄ questioni de qua agit aptior est. ff. de reg. iur. l. quotiens idem sermo. ⁊ prout sumit in prima significatione que est cum effectu haberi in cōmuni quoad ꝓprietatē siue dñium vel ius agendi seu excipiēdi: vt. l. pre. stipulatio ista. §. habere. ex de ꝟ. signi. l. habere. ⁊. l. bonorū. §. in bonis. ⁊ de acqui. re. do. l. rem in bonis. et sic qui actionē habet: rē habere videt. ff. de reg. iur. qui actionem. Sic ⁊ cui nō cōpetit actio: nec exceptio ꝓ re petenda vel defendenda nō dicit ꝓprie ⁊ ꝑfecte ꝫm iura ciuilia rem habere. ¶ Preterea quū de facto dñi pape Joā. s. ex suspensione sentētie excōmunicationis ꝓlate in dicta decre. exijt cōtente: ⁊ ex his q̄ dicta sunt in cōsistorio de intentione ipsius dñi pape Joā. qui dictam proposuit questionē pateat videlicet ꝙ intentionis ei⁹ est ⁊ fuit querere vtrū asserere ꝙ christus ⁊ apostoli nō habuerūt aliq̄d in cōmuni ꝑ modū dñij et ꝓprietatis sine iure sit hereticū. Et intentio ꝓponentis sit spectanda. ff. de ꝟ. signi. ne pos. ex de preben. c. fi. ⁊ ex de ꝟ. signi. intelligentia. seq̄tur ꝙ sub huiusmodi intellectu ꝟba dicte questionis sunt accipiēda. ¶ His premissis circa dicte questionis euidentiā ad ipsam questionem cum correctione ecclesie Romane et capitis eius domini pape ⁊c. B

Asserere ꝙ christus et apl̄i non habuerūt aliq̄d in speciali vel i cōi ꝑ modū dñij vel ꝓprietatis/non est hereticum.

Respondeo ꝙ nō est hereticum asserere ꝙ christus ⁊ apl̄i nō habuerūt aliq̄d in speciali vel in cōmuni per modum dñij vel ꝓprietatis: vt superius declaraui. qḋ euidenter ꝓbatur rationib⁹ ⁊ iurib⁹. j. scriptis. ¶ Prima ratio est: certū est ꝙ asserere de vita christi ⁊ doctrina qḋ scā Romana catholica ⁊ apl̄ica asserit definit et sentit ecc̄ia: nō est hereticū: s3 catholicū et fidele. hoc ꝓbatur. xxiiij. q. j. hec est fides. c. alienus. c. omnis qui recedit. ⁊. c. qm̄ vetus. ⁊. xx. dist. de libellis. ad fi. xix. dist. nulli fas est. c. ita dñs. xj. dist. nolite. lxxxj. dist. si qui sunt. in fi. ex de heretic. ad abolendā. in textu ⁊ in glos. ord. ⁊ Ostiē. in apparatu. ex de heretic. c. firmissime. ⁊ in summa. e. ti. plene no. et ex de sum. tri. c. j. ⁊. c. ij. cum fi. Et hoc ideo: q: ecclesia romana a tramite traditionis apl̄ice veritatis nūq̄ errauit nec errare pōt. xxiiij. q. j. a recta. ⁊. c. pudenda. in fi. et pre. c. hoc est. Nā christus in euāgelio Luc. xxij. dixit petro in ꝑsona ecclesie: Ego aūt rogaui ꝓ te vt nō deficiat fides tua. xxj. dist. §. j. et peni. dist. ij. si em̄. vltra duas colum. ꝟ. et ipse dñs. cuius orationē cōstat esse exauditā. ad Heb. v. ⁊ Joan. xj. Et qui aliter scripturam sacram intelligit q̄ docet Romana ecclesia que a spū sancto regitur: et nemo extra eam spiritū sanctum recipit. xxiiij. q. j. audiuimus. hereticus appellari potest etiam si in ecclesia sit corpore. xxiiij. q. iij. heresis. immo in his maioris authoritatis est determinatio ecclesie q̄ cuiuslibet alterius sancti. vnde Aug⁹ contra epistolam Fortunati circa principium dicit. Ego euangelio non crederem: nisi me ad hoc authoritas ecclesie cōmoueret. Immo cōcesso pro impossibili ꝙ ecclesia romana semel in fide errauerit: siue falsum dixerit: sequitur ꝙ in eā nulla remanet authoritas. ix. dist. si ad scripturas. Non enim dei vicarius destruet: sed cōstruet que sui predecessores sancte et consulte fecerunt: et in quibus leges ecclesiasticas ediderunt. Regnum enim ecclesie diuisum nō est: q: ipm nūq̄ in veritate desolari cōtinget. xxv. q. ij. si ea. magna maturitate digesta circa fidei declaratione aut euangelij ꝑ successorem retractāda non sunt. xxxv. q. ix. sententiam. ibi Non quādo ipsa que bene sunt definita retractare voluerit. et. xv. dist. sicut. vbi de hoc. xxv. q. j. confidimus. c. que ad perpetuam. vbi de hoc. ⁊. c. sunt quidam. c. contra statuta. c. omne. ⁊. c. prima salus. c. generaliter. c. ideo. c. iustitie. ⁊. q. ij. cum pie. c. quod vero. c. amputato. c. ecclesiastice. xix. dist. si romanorū. in prin. c. sic omnes. c. enimuero. ¶ Item diuersitas personarū romanorum pōtificū et cardinaliū nō facit ecclesie diuersitatē: q: vna est ecclesia vetus et noua: q: rota in rota. et succedit ecclesia synagoge. xxxv. q. j. c. j. al. est. §. hac itaq3. et turbe q̄ precedebant ⁊ que sequebant clamabant osanna. Mat. xxj. Mar. xj. ergo vna sanctio: vnum dogma in sensu et sententia et ratione: etsi aliquando fiat mutatio circa facta mutabilia. ad hec. xvj. dist. habeo. vij. q. j. denique. et in glos. ar. quod. xxiiij. q. j. loquitur. maxime ibi Episcopatum quoq3 et ipsum vnum probemus ⁊c. ⁊. j. Episcopatus vnus est. et. c. pudenda. Nam si ea que vnus vel plures papa determinat de fide vel fidei adiacentibus vel de declaratione euangelij: alter reuocat: iā ecclesia nutat: et dubia est circa fidem ⁊ adiacētia ad fidē: sed hoc dicere error est. xxiij. dist. in nomine. ar. iiij. q. iij. §. Item in criminali. ꝟ. Item in testibus. Fides enim et que circa fidem sunt certa sunt et non dubia. ex de heretic. dubius. ⁊. xxiij. q. j. aperte. ⁊ ar. ff. de fal. eos. ⁊. ff. de questio. de minore. ⁊. l. ex libero. ex vt ecclesiasti. bene. c. vnico. de sum. trini. firmiter. nam si fidei declaratio variatur: et fides variabitur: et multiplex erit fides: quod est error: quia vnus deus: vna fides. Ephe. iiij. xxiiij. q. j. loquitur. ex de sen. excōmunica. c. j. in Clemē. vna ecclesia vnam fidem declarans. Item si ad articulum fidei pertinet si christus et apostoli habuerunt dominium et proprietatem in rebus an non: ergo semper fuerit articulus declaratus: quia non potest fieri nouus articulus per papam. vide quod no. s. in prima parte in. §. ad quē autē. in pn. in ar. xlv. sed iste articulus declaratus est a predecessoribus dñi pape Joā. xxij. maxime a Nicolao. iij. in decre. exijt. ex de ꝟ. signi. ergo circa eum non videtur ꝙ alius papa possit contrariū declarare per ea que no. xxv. q. j. que ad perpetuam. in glos. ex hoc patet. Item si circa hoc esset dubium resuscitatum: et inter se discordent romani pontifices: videtur ꝙ stari debeat sentētia plurimorū. ad hec. xix. dist. in canonicis. xx. dist. de quibus. l. dist. domino sancto. in fi. vbi est expressum. lxv. dist. c. j. ex de tempo. or. nec episcopi. ex de his que fi. a ma. par. ca. c. vltimo. Ecclesia autem sacrosancta clare et aperte definit asserit atq3 docet ꝙ christus et apostoli non habuerunt aliquid in communi proprium nec in speciali. Et in contrariū publice et ex certa sententia docentes seu scripturas aut libellos facientes excommunicationis sententiam ꝓmulgauit: que hodie per dominū papā Joā. predictum est suspensa: ergo habet ꝓpositum. Itē fere oēs romani pontifices q̄ fuerūt a tp̄e beati Francisci tam de cōsilio ⁊ collegio dñoꝝ cardinalium q̄ illo tēpore fuerūt q̄ etiam in cōcilijs generalib⁹ factis postmodum approbauerunt ⁊ cōfirmauerūt regulā et vitam beati Frācisci q̄ est sicut in ea ꝯtinet: scꝫ euāgeliū obseruare in altissima paupertate. sc3 nō habēdo aliq̄d ꝓpriū in speciali nec in cōmuni tāq̄ regulā et vitā euāgelicā a christo datā: sicut pz in approbationibus et confirmationibus dicte regule et vite beati Francisci ⁊ alijs ordinationibus super statum ordinis fratrū minoꝝ factis ꝑ dños Inno. iij. Honoriū. iij. Greg. ix. Innoc. iiij. Alexandrū. iiij. Clementem. iiij. Grego. x. in cōcilio lugdunē. Nicolaū. iij. Clementem. v. Et vltimo ꝑ papā Joā. xxij. Nicolai declaratio sup statū eoꝝ laudata ⁊ approbata q̄ incipit Quorūdam. ⁊ canonizationib⁹ scōꝝ Francisci antonij ⁊ lodoici: q̄ huiusmodi vitā ⁊ paupertatē tāq̄ a christo ⁊ apl̄is eos doctā: ⁊ ab ecclesia (vt dictū est) tam multipliciter approbatā vouerūt ⁊ seruauerūt. quē etiam statū altissime pauptatis tāq̄ statum quē ipsemet tenuit christus ⁊ seruauit miraculose ꝯfirmauit: quū ipsum beatū Franciscum tāq̄ suum specialē sectatorem sacrorū vulnerū stigmatib⁹ insigniuit: ꝓut ex plurib⁹ cōstitutionib⁹ ⁊ statutis ꝑ romanā ecclesiā factis sup predictis collegitur euidēter. In quib⁹ etiā districte oībus fidelibus christianis ꝑcipit et mandat ꝙ ipsa sacra stigmata tāq̄ veraciter ipi sancto Frācisco a christo mirabiliter impressa ⁊ ꝓbata per ipsam romanā ecclesiā veneretur. Et si dicat ꝙ non sequit ꝑ eo ipso ꝙ ecclesia romana approbauit ⁊ cōfirmauit regulā ⁊ vitā bti Frācisci ⁊ ipsum ⁊ alios sanctos dicti ordinis canonizauit: ꝙ ꝓpter hoc christ⁹ nō habuerit aliq̄d in cōmuni et in speciali. Nec ꝙ christus docuerit hmōi vitā ⁊ regulā. Respōdet ꝙ immo sequit. nam quū definitio dicte regule ꝑ dictos romanos pōtifices et cōcilia gñalia (vt dictū est) approbate sit talis Vita fratrū minorū hec est: dñi nostri iesu christi sanctū euangeliū obseruare viuēdo in obediētia sine ꝓprio ⁊ in castitate. ⁊ j. Fratres nihil sibi appropriēt: nec domū: nec locum: nec aliquā rem. ⁊ in fine dicit sanctū euangelium qḋ firmiter ꝓmisimus obseruem⁹. sicq3 ꝑ dictos dños Greg. ix. q̄ se intentionē beati Frācisci in cōdendo regulā cognouisse testat: ⁊ Innocē. iiij. ⁊ Alexandrū. iiij. expressissime declaratū ꝙ hmōi expropriatio quā beatus Franciscus promisit et vouerit ꝓmittēdo euangeliū viuēdo sine ꝓprio debet intelligi ⁊ seruari tā in speciali q̄ in cōmuni: ⁊ in dicta regula hmōi expropriatio vocet celsitudo altissime paupertatis. Et quū quis ꝓmittit altissimā paupertatē: illam intelligat ꝓmittere q̄ principalē habet gradū altitudinis. ita ꝙ nulla altior valeat reperiri. ff. de ꝟ. obli. l. vbi aūt nō apparet. j. respō. Et christus in euangelio docuerit paupertatē vt regula et mensura nō possit excedi ab aliquo cui⁹ ipse christus seu doctrina ei⁹ sit regula: q: si excederet regulam euangelij siue christi: potius esset regula ipsius q̄ ecōuerso: sequit ꝙ si beat⁹ Franciscus vouit ⁊ ꝓmisit euāgelium viuendo sine ꝓprio in speciali ⁊ in cōmuni: ꝙ talis fuit doctrina et regula euangelij: ⁊ ꝑ cōsequēs ꝙ christus nō habuit aliq̄d in speciali nec in cōmuni ꝓprium: q: qḋ christus docuit ꝑmo facit. Act. j. facit Mat. v. ibi: Qui sic fecerit et docuerit. Preterea saltē absq3 dubio aliq̄ sequit ex predictis cōfirmationib⁹ ⁊ canonizationib⁹ scōꝝ et cōfirmationib⁹ ⁊ declarationib⁹ regule sancti Frācisci ꝙ asserere ꝙ christus et apostoli nō habuerūt aliq̄d in cōmuni nō est hereticū: quū manifestissimū sit ex dictis ⁊ factis sanctoꝝ dictorū ⁊ ex eorū legēdis ꝙ ipsi sancti dictā expropriationē in speciali et in cōmuni vouerunt et seruauerūt tāq̄ expropriationē a christo ⁊ apl̄is doctā et seruatam: et ꝙ ipsi sancti hoc asseruerūt. Non autē fuissent sancti: nec ecclesia eos canonizare debuisset si hereticum fuisset asserere ꝙ christus ⁊ apostoli nō habuerūt aliq̄d in cōmuni. imo si hoc esset hereticū ecclesia errasset eos canonizando qḋ est erroneū dicere. Secūdo ꝓbat dicta ꝓpositio euidētissime ꝑ sepe dictā decre. Nico. iij. exijt. ꝑ bonifaciū ei⁹ successorē corpore iure clausā in titu. de ꝟ. signi. et ꝑ Clemētem. v. approbatā in cōcilio vień. in alia cōstitutione q̄ incipit Exiui de paradiso. in ti. de ꝟ. signi. ⁊ ꝑ dñm papā Joā. xxij. in sua cōstitutione q̄ incipit Quorūdam. vt dictū est. In ꝑdicta aūt cōstitutione Exijt. in. §. porro dicit sic Porro quū regula ipsa cōtineat ꝙ fratres nihil sibi appropriēt; nec domū; nec locū; nec aliquē rem; sicq3 declaratum per eundē predecessorem nostrum Grego. ix. et nonnullos alios hoc obseruari debere tam in speciali q̄ etiam in cōmuni. quā si arctam expropriationem abdicationē venenosis obtrectationib⁹ aliquorum insensata damnauit astutia: ne fratrum eorūdem perfectionis claritas talium imperitis sermonibus laceretur: dicimus ꝙ abdicatio proprietatis huiusmodi omnium rerum tam in speciali q̄ in cōmuni propter deum meritoria est ⁊ sancta: quam et christus viam ꝑfectionis ostendens verbo docuit et exēplo firmauit. quamq3 primi fundatores militantis ecclesie ꝓut ab ipso fonte hauserant: in volentes perfecte viuere per doctrine ac vite ipsorum alueos deriuarunt. Ex quibus verbis cōstat manifeste ꝙ christus et apostoli non habuerunt proprietatem vel dominium aliquarum rerum in speciali vel in cōmuni. Alij in eadē decre. demonstrant ꝙ professio hui⁹ regule et vite fuit a christo et apostolis verbo et exemplo docta et firmata: quum circa initium ipsius decre. dicitur sic: Hi sunt illius sancte regule professores: et euangelico fundatur eloquio vite christi roboratur exemplo: fundatorum militantis ecclesie apostolorum eius sermonibus actibusq3 firmatur. hec est apud deum et patrem munda et immaculata religio. Jacobi. j. que descendens a patre luminum per eius filiū exemplariter et verbaliter apostolis tradita est: et demū scilicet per spiritumsanctum beato Francisco et eum sequentibus inspirata. hoc est cui attestante Paulo nemo debet esse. Gala. vltimo. molestus. quē christus passionis sue stigmatibus confirmauit volens institutorē ipsi⁹ passionis sue signis notabiliter insigniri. ¶ Deinde in eadē decretali respondet tribus obiectionibus principalibus que aduersus dictam conclusionem et determinationem fieri ab aliquibus potuissent. ¶ Prima talis est: Posset aliquis dicere domino pape: vos determinando concluditis ꝙ dicta abdicatio omnium rerum in speciali et in cōmuni est meritoria et sancta. Et pro ratione ꝑncipali hui⁹ conclusionis adducitis ꝙ christus et apostoli eius eam exemplo et verbo docuerunt: quia non habuerunt aliq̄d proprij in speciali nec in communi. Et dicitis ꝙ dicte regule professio euangelico fundatur eloquio: vite christi roboratur exemplo et apostolorum: eius sermonib⁹ actibusq3 firmatur. Sed huic conclusioni et rationi obstare videtur ꝙ interdum christus dicitur loculos habuisse: in quibus pecunia et ea que mittebantur pro victu portabātur: et de quibus cibaria emebantur. Ex quo videtur ꝙ huiusmodi abdicatio et professio non fuerit a christo et eius apostolis verbo docta: nec exemplo firmata: sed potius eius actio que debet esse. Joan. xiij. ex de sepul. c. j. nostra imitatio: fuerit in contrarium. Ad que respondetur dicto. §. porro. in hec verba: Nec his quisquā putet obsistere ꝙ interdum dicitur christus loculos habuisse. nam sicut ipse christus cuius perfecta sunt opera. Deutero. xxxij. in suis actibus viam perfectionis exercuit: ꝙ interdū infirmorum imperfectionibus condescendens: et viam ꝑfectionis extolleret: et imperfectorum infirmas semitas nō dānaret: sic infirmoꝝ personas suscepit in loculis: sicut in nonnullis alijs infirma humane carnis adsumens: prout euangelica testatur historia: ꝙ non tm̄ carne: sed et mēte condescendit infirmis. Sic enim humanam naturam assumpsit ꝙ in suis operibus perfectus existens in nostris factus humilis in proprijs permansit excelsus: sic ⁊ summe charitatis dignatione ad actus quosdam nostre imperfectioni conformes inducitur: ꝙ a summe perfectionis rectitudine non curuatur. Egit nāq3 christus ⁊ docuit perfectionis opera. egit etiam infirma: sicut interdum in fuga patet: et loculis: sed vtrumq3 perfecte perfectus existens vt perfectis et imperfectis se viam salutis ostenderes: qui vtrosq3 saluare venerat: qui tandem mori voluit pro vtrisq3. hec ibi. ¶ Ex predicta autem determinatione et definitione ecclesie eliciuntur tres conclusiones. ¶ Prima ꝙ apostoli huiusmodi abdicationem omnium

Universidad de Deusto Biblioteca

rerū tam in speciali q̄ in cōmuni vouerūt. Quod sic ꝓbatur ꝑm definitionē dicte decre. talem abdicationē oīm rerū tam in speciali q̄ in cōmuni oportet cōcedere fuisse in apostolis ꝑm rationē ⁊ cōditionē potissimam ipsius abdicationis/ qualē ponimus fuisse in beato frācisco. qđ patet quū ipsa decre. expresse dicat/ ꝙ abdicationē illā quā habuit beat⁹ frāciscus: apostoli hauserāt a christo ⁊ in alios deriuarūt. Cōstat autē ꝙ in abdicatione oīm rerū in speciali et in cōmuni: quā fecit beatus franciscus vna cōditio et potior: fuit votum ⁊ ꝓmissio illius abdicationis. qđ cōfirmatur: quia cōditio potior abdicationis temporalium non attendit ꝑm actum exteriorē: qui est relinquere siue abijcere de facto res tēporales: sȝ ꝑncipaliter attēdit ꝑm actū interiorē/ qui est nolle habere res tꝑales: ⁊ eis velle carere ꝓpter deum. Ex isto actu ꝑncipaliter censet abdicatio meritoria. abdicare aūt tꝑalia ⁊ eis velle carere sic/ ꝙ in potestate sua sit licite velle ⁊ posse habere res tꝑales quū sibi placuerit: est alteri⁹ rationis/ q̄ abdicare ꝓpter votum ⁊ ꝓmissionē sic/ ꝙ nunq̄ eas liceat habere nec velle habere: q2 illa que fit ex voto est maioris meriti/ q̄ illa que fit ex simplici proposito: vt supra longe probaui in. §. Item ꝙ simplex facti vsus. ℟. qđ etiam sic ꝓbatur. in ar. lvj. ergo si apostoli habuerunt illam abdicationē quā habuit beatus Franciscus: quā innuit decre. ⁊ beatus Frāciscus habuit eā ex voto: sequit ꝙ ⁊ apostoli eā habuerūt ex voto: alias apl'i nō deriuassent illam abdicationē in beatum Fran. seu alios volentes perfecte viuere: nec ipse beatus Franciscus talem abdicationē ex voto habuisset ab apostolis deriuatam. cui⁹ oppositū asserit decre. Q2 aūt apostoli habuerūt illā abdicationē ex voto: ꝓbatur ꝑ Augustinū in li. de mirabilibus scripture in fine. iij. libri vbi loquēs de verbo qđ dixit petrus Act. iij. paralytico: dicit sic: In eleemosyne inq̄t excusatione ⁊ pauꝑtatis ꝓfessione/ dixit paralytico/ surge ⁊ ambula. magistri preceptū seruās dicentis Mat. x. Nolite possidere aurū ⁊c. Nota ꝙ dixit pauꝑtatis professio. Nouerāt eñ apostoli/ ꝙ ea que ex voto fiunt: sunt maioris meriti: q̄ ea q̄ fiunt ex simplici ꝓposito seu ꝓpria voluntate. et Aug. vij. li. de ciui. dei. c. x. loquēs de apl'is dicit sic Mat. xix. Mar. x. Luce. xviij. dixerūt inquit illi potētes. Ecce nos dimisimus oīa ⁊ secuti sumus te. Hoc votum potentissime vouerant. Sed vnde hoc votum illis: nisi ab illo de quo dictum est dans votū vouenti? Nō eñ posset quisq̄ domino vouere: nisi ab illo acciperet ꝙ voueret. hec Aug⁹. Item glos. sup illud quod dicitur in ps. lxxv. vouete et reddite. primū ad consilium: scđm ad imperiū refertur. sed sacra scriptura nunq̄ dat cōsilium nisi de meliori bono. xiiij. q. j. quisquis. ergo melius est bonum quod fit ex voto q̄ sine voto: quia bonum additum bono est maius bonum q̄ alterum tm̄: sed votum est bonum vnde consulitur: ergo melius et magis meritorium est facere bonum ex voto q̄ sine voto. vnde Aug⁹. super illud ps. clxxxj. votum vouit deo Jacob. Nihil inquam deo gratius offerre possumus q̄ vouere quod est firme promittere. hec Aug⁹. Et idem Augustinus in epistola ad Armentarium/ qui votum fecerat continentie. Si fidem deo fregeris (quod absit) tanto miserior eris quāto beatior si persolueris. Ex quo sequitur ꝙ peior est operatio mali que fit cōtra votum: q̄ illa que non fit cōtra votum. op. ar. xij. q. j. nolo. ⁊ c. scimus. Sic ⁊ melior est operatio boni cum voto q̄ sine voto. quod latius ꝑ Ansel. supra longe probaui in. §. Item ꝙ simplex facti vsus. ℟. quod etiam sic probatur. in arti. lvj. Uera est ergo dicta conclusio/ ꝙ apostoli dictam expropriationem omnium rerum in speciali et in communi habuerunt ex voto. Et quod ex dicte decreta. exijt/ ⁊ alijs predictis authoritatibus cōprobatur. ¶ Secunda conclusio que ex definitione dicte decreta. elicitur/ est ꝙ christus et apostoli postq̄ statum perfectionis et paupertatis euangelice assumpserunt: nusq̄ habuerunt proprietatem et dominium alicui⁹ rei tēporalis: nec aliquā rem tāq̄ domini et proprietarij possederunt. Et ꝙ loculos quos interdum habuisse infirmis condescendo dicuntur: habuerunt solum vt dispensatores et administratores pauperum: non vt proprietarij seu dñi. qđ ex verbis dicte decre. ⁊ multis authoritatib⁹ rōnib⁹ et iurib⁹ cōprobatur. Ex decre. ꝓbatur q2 cōclusio ꝑncipalis ⁊ ꝑncipaliter intēta in dicta definitiōe ī dicta decre. est/ ꝙ abdicatio omnium rerū tam in speciali q̄ in cōmuni: quam vouit beatus Frāciscus: est meritoria et sancta: quam christus ⁊ apostoli verbo docuerunt et exemplo firmarunt: et in volentes perfecte viuere: deriuarunt. Deinde ab ipsa conclusione remouet siue excludit instantiam que fiebat de loculis dicens. Nec his quispiam putet obsistere. ꝙ interdum dicitur christum loculos habuisse. exclusio autem obiectionis siue instantie solutio non infringit in aliquo principalem conclusionem. ex de transla. episcopi. inter corporalia. vbi ponitur cōclusio principalis/ ꝙ electus et confirmatus non potest sine romanorū pontificum licentia ecclesiam derelinquere: quia post electionem et confirmationem canonicam inter personas eligētium et electi cōiugium est spirituale contractum. Deinde opponitur instantia que ponitur cōtra dictam cōclusionem de canone/ in quo legitur/ ꝙ si vltra sex menses per suam negligentiam tenuerit ecclesiam viduatam: nec ibi nec alibi donum cōsecrationis accipiat: imo metropolitani sui cedat iudicio. et dicit ꝙ hec obiectio siue instantia dictam conclusionem non infringit etiam per illud quod in dicto canone dicitur: vt non intelligatur ecclesia viduata tāq̄ sponsum non habens: licet quoad quedam quasi viri maneat solatio destituta. vnde ipsa conclusio in sua primitate persistit: Sic ⁊ in proposito licet dicatur aliquādo christum loculos habuisse: non propter hoc infringit dicta cōclusio supradicte abdicationis omnium rerum in speciali ⁊ in cōmuni: sed in sua firmitate persistit. quod cōfirmatur per illud quod subijcitur: quum dicitur ꝙ sic habuit loculos: sicut aliq̄n fugit/ infirmorum scȝ imperfectionibus condescendens: et tamen semper perfecte perfect⁹ existens/ perfectis et imperfectis se viam salutis ostēdit. Ad quorū verborū intelligentiam attendendum est/ ꝙ sicut in fuga infirmorum duo actus considerantur scilicet actus exterior: idest recessus a persequentib⁹: ⁊ actus interior: qui est timor: sic ⁊ in loculis infirmorū: siue in his q̄ ab infirmis habentur in cōmuni/ duo actus considerātur. vnus est exterior: scilicet loculos portare: et res que habētur in loculis siue in cōmuni dispensare siue contrectare. Alius est act⁹ interior. scȝ velle habere ea in dominio speciali vel cum suo speciali collegio participato: et eas iure talis dominij possidere et contrectare. igitur sicut manifestum est christum non ꝯdescendisse infirmis in fuga quoad actum interiorem/ scilicet quantum ad timorem. sciebat eñ vt dicit euangelista Joan. vij. viij. ⁊ x. quando fugit: ꝙ nondum venerat hora eius. Oppositum docuit dicens/ Nolite timere eos qui occidunt corpus. Matth. x. Luce. xij. xj. q. iij. nolite. vnde in eodem. c. Matth. x. super verbo/ fugite in aliam/ ait Hierony. Hoc ad illud tempus referendum est quum apostoli ad predicationem mittebantur: quibus proprie dictum est Matth. x. In viam gētium ne abieritis. ꝙ persecutionem timere non debeant: sed declinare. quod quidem videmus in principio fecisse credentes quādo orta hierosolymis ꝑsecutione/ dispersi sunt in vniuersam iudeam: vt tribulationis occasio fieret euangelij seminarium. Item ibi Augustinus contra Faustum: Neq̄ tamen saluator non potuit tueri discipulos suos quibus fugere precepit: et huius rei exemplum prebuit: sed instruebat hominis infirmitatem: ne deum tētare audeat/ quādo habet quid faciat. vt quod cauere oportet: euadat. Et ad hoc est optimum ar. de Paulo: qui deponi se fecit in sporta per murum damasci. ij. Cor. xj. qui non ex timore mortis fugit: qui paratus erat pro christo mori: sed vt alibi maiorem fructum faceret: vt dicit Greg. in dialogo. et trāsfertur. vij. q. j. c. vltimo. Petijt etiā Paulus milites a

tribuno. Actuū. xxiij. nō timore mortis: nec sue voluntati: sed omnium vtilitati victurus. xxiij. q. iij. §. Item ab aliq̄ cū. c. seq. christus autē si timuisset: tunc imꝑfectus fuisset. ꝑfecta eñ charitas foras mittit timorem. j. Jo. iiij. ⁊. xxiij. q. vj. §. ex his. Pauorem aūt ⁊ timorē mortis naturalem habuit: vñ incepit tedere ⁊ pauere. Mar. c. xiiij. vbi Theophilus. Quia eñ totū assumpserat hominē: assumpsit ⁊ naturales hoīs ꝓprietates/ pauere et tedere ⁊ contristari naturaliter. Nam hoīes naturaliter inuiti tendunt ad mortē. ⁊ Beda ibi. Qui corpus suscepit: oīa debuit suscipere que corporis sunt/ vt esuriret sitiret angeretur cōtristaretur. diuinitas eñ ꝑ hos cōmutari nescit affectus. Et de hoc etiam no. xj. q. iij. nō solum. in glos. nō remouet. Cōcedit ergo christus fugam infirmis quātum ad actum exteriorē scȝ a persequētibus recedendo: non ꝑfectis interius corde timendo. Sic ⁊ in loculis dicendū est/ ꝙ licet christus quātum ad actum exteriorē in loculis deferendis cōtrectandis ⁊ dispensandis his q̄ ibidem reponebantur: cōdescenderet infirmis: vt. xij. q. j. habebat. nō tamen quātum ad volendum sibi vel collegio apostolorū appropriare seu appropriando dñiū loculorū vel eorū que in loculis portabantur. nā hoc nō fuit cōgruū sue potestati nec bonitati: quia quū de iure naturali ⁊ diuino omniū rerum spectantium ad vitam humanā cōmunis vsus esse debeat oībus hoībus. ⁊ per iniquitatem factum sit vt dicam hoc meū hoc tuū: vt habet. xij. q. j. c. ij. ⁊. viij. di. §. j. cum. c. seq. et ipse christus venerit ad docendum ꝑfectissime omniū terrenorū cōtēptum. Mat. xix. ⁊ vitam quietissimā. Matth. xj. ⁊. v. ⁊ ad omnem materiam solicitudinis temporaliū perfecte euangeliū seq̄ volentibus amputandam. Matth. vj. ⁊ ad statū innocētie reuocandum. ps. xxiiij. Innocentes ⁊ recti adheserūt mihi ⁊c. Si christus sibi aut suo collegio speciali apostolorū dñio ⁊ possessiōes temporaliū rerū appropriasset: sequeretur ꝙ nec terrenorū ꝯtemptum: nec vitam quietissimā: q̄ tollit materiā litigādi: q̄ surgit ex rerū appropriatione ꝑfectissime docuisset. nec omnē materiā solicitudinis a suis apl'is ⁊ discipulis spālibus sectatorib⁹ amputasset: nec statū innocentie renouasset. Preterea si christ⁹ dñium ⁊ ꝓprietatē loculorū/ ⁊ eorū que in loculis ferebantur/ habuisset: nō dixisset nec dicere potuisset dicta decre. Nec his quisq̄ putat obsistere/ ꝙ interdū dicit christū loculos habuisse. quia exceptio que veritatis fit a regula: q̄m ad ipsam exceptionē vitiat siue falsificat ipsam regulam: ⁊ ꝑ cōsequēs in hoc ipsi regule obuiat. ff. de reg. iur. l. j. Preterea. vt. s. ℟. ex predicta. cum ℟si. se. ꝓbatum est: apostoli de ista expropriatione in speciali votū fecerunt. vñ postmoduȝ nullo tēpore fuerunt capaces alicui⁹ dñij siue ꝓprietatis: q2 votū expropriationis hm̄oi/ qđ est nec habere: nec velle dñium in cōmuni vel in speciali: quū sit negatiuū: obligat semꝑ ⁊ ad semꝑ ꝑm theologos. ⁊ si sibi in ꝓprio vel cōmuni post emissuȝ votū/ appropriassent inde aliquid/ mortaliter peccasset. ex de sta. mona. c. ij. §. q̄ ℟o. ⁊. c. sup quodam. Et sic patet primū videlicet ꝙ ex diffinitione ⁊ verbis dicte decre. christus ⁊ apostoli non habuerunt aliquid in loculis nec in alijs aliquibus reb⁹ dominiū in speciali nec etiam in cōmuni. Per authoritates etiam sanctorū hoc probatur: vt etiam dixi supra longe in. §. porro. ⁊ in ꝑmis chartis. in ar. lv. vñ super illud Mat. xvij. c. vade ad mare ⁊c. dicit glos. Domin⁹ tante paupertatis fuit: vt vnde tributa solueret nō haberet. Judas q̄dem in loculis cōmunia habebat: sed res pauperum in vsus suos cōuertere nefas duxit. idipm dans nobis exēplum. Et Chrysostomus super Joānem homil. lxxj. super illud Joā. xiij. Aut egenis aliquid daret. dicit sic: Qualiter inquit nō peram: non virgam: non es iubens deferre marsupiū habebat. Et respondens subdit: ad inopū ministerium: vt discas quoniā valde pauperem ⁊ crucifixū huius oportet ꝑpectionis multam facere ꝓcurationem. multa enim ad nostram dispensans doctrinam hec agebat. Ad idem. xij. q. j. habebat. Habebat domin⁹ loculos ⁊ a fidelibus oblata conseruans: ⁊ suorū necessitatibus: ⁊ alijs indigentibus tribuebat. tunc primū ecclesiastice pecunie forma est instituta. hec ibi. Forma aūt ecclesiastice pecunie instituta in loculis est: quā ponit Prosper i libro de vita contemplatiua/ sic dicens: Scientes viri sancti nihil aliud esse omnes res ecclesie: nisi vota fideliū/ ⁊ precia peccatorū/ ⁊ patrimonia pauperum: non eas vendicauerūt in vsus suos: vt ꝓprias/ sed vt cōmendatas pauperibus erogauerunt. Et idem dicit Aug. in authoritate superius circa questionis articulum allegata: posita. xxiiij. q. vij. ꝙ autem. ⁊ in alijs iuribus ibidē allegatis. Ex quibus ⁊ alijs causa breuitatis omissis clare patet ꝙ christ⁹ ⁊ apostoli nō habuerunt dominiū nec ꝓprietatē loculorū nec eorū que a fidelibus offerebantur: sed solum dispensationem/ administrationē/ ⁊ ꝓcurationem pro necessitatibus suis ⁊ aliorū indigentiū. ⁊ hoc idem expresse asserit Aug. sup ps. ciij. qui incipit. Benedic anima mea dño. in verbis illis/ Producēs fenū iumentis. sic dicēs. Habuit dñs loculos in vsus eorū qui cum eo erant ⁊ suos: ⁊ religiosas mulieres in comitatu que ministrabant ei de substantia sua: in his ꝑsonam infirmorū magis suscipiēs. preuidit eñ multos futuros ⁊ ista quesituros. Futurus erat Paulus nihil tale aliquādo querens: ⁊ omnia ꝓuincialibus donans: qui etiaȝ mori optat Actuū. xxij. pro christo. Sed quia multi infirmi ista quesituri erant: magis infirmorū personam suscepit. sublimius tamen egit christus: quia misericordius. hec ibi. Item idem Augu. de opere monachorū aliquātulum post ꝑncipium dicit sic. Dñs more misericordie sue infirmitatibus compatiens/ quum ei possent angeli ministrare: loculos habebat in quib⁹ mitteretur pecunia que offerebatur vtiq̄ a bonis fidelibus eorū victui necessaria: quos loculos Jude cōmendauit. hec ibi. Et quib⁹ patet clarissime ꝙ nec christus nec apostoli habuerunt loculos/ nisi quātum ad dispensationem ⁊ administrationē condescendendo infirmis: ⁊ nō quantum ad dominiū nec ꝓprietatem. Et vocant infirmi: qui timore erūne talia requirunt: ⁊ sibi appropriant. vt. s. q̄bus licet condescenderit quātum ad actum exteriorē: scȝ habendo loculos: vt dictum est supra. ℟. ad quorū: non tm̄ quātum ad actum interiorem: scȝ timorē ⁊ appropriationem. Q2 autem christus ⁊ apostoli postq̄ dictum statum perfectionis ⁊ paupertatis assumpserunt: nusq̄ aliquas in speciali nec in cōmuni per modum proprietatis ⁊ dñij res possederunt: patet ex dictis euangelij ⁊ sanctorum exponentium ea. Nam Matth. x. post vocationem apostolorum eis vitam perfectionis tradēs sic dicit. Nolite possidere aurum/ neq̄ argentuȝ/ neq̄ pecuniā in zonis/ neq̄ peram in via ⁊c. quod exponens Rabanus in originali dicit sic. Consequenter hoc precepit euangelizatoribus veritatis: quibus ante dixerat/ Gratis accepistis: gratis date. si eñ sic predicant vt ꝑcium nō accipiant: superflua est auri ⁊ argenti nummorūq̄ possessio. Nam si habuissent aurum ⁊ argentum: viderentur non tam salutis hominū q̄ lucri causa predicare. Ideoq̄ subiūgit. Quia diuitias detrūcauerat: ꝓpemodum vite necessaria amputat. vt apostoli vere doctores religiōis/ qui docebāt oīa gubernari dei prouidentia: seipsos ostenderent nihil cogitare de crastino. ⁊ parum post. Hec loquebatur apostolis: vt securi non possiderent: neq̄ portarent huic vite necessaria nec magna nec minima. hec Raba. Alia multa originalia sanctorum loquentia de hoc. s. in. §. porro. in ar. lv. in isto tractatu posui que nō repeto hic. Ex quibus patet ꝙ apostoli fuerūt pauperes in summa ⁊ altissima paupertate: qua/ vt dictum est/ altior dari nō potest: que est/ nec habere in ꝓprio nec in cōmuni. Certum eñ est ꝙ si potuissent in cōmuni suo collegio dominia ⁊ possessiones rerum appropriare: potuissent etiam per consequens aurum ⁊ argentum in cōmuni possidere. ⁊ si in cōmuni eorum collegio potuissent hec recipere ⁊ possidere:

Universidad de Deusto Biblioteca

frustra dixissent sancti ꝙ christus eis prohibuit ista possidere: ne viderentur causa lucri predicare. quū ita posset cogitari ꝙ predicarent ⁊ questum facerent ꝓpter diuitias acquirendas eoꝝ collegio: sicut pro lucro singularis ꝑsone ⁊ frustra dicerēt sancti ꝙ per hoc christus apostolos exuit ab omni vite huius solicitudine. quū ita posset esse materia solicitudinis pro acquirendo singulari collegio: sicut ꝓ singulari persona. Et irrationabiliter fuisset eis interdictū ne quid in via tollerent: ⁊ ne sacculū neqꝫ peram nec es in zonis portarent: ⁊ per cōsequens ne reciperent aurum ⁊ argentum ⁊ pecunias: immo potius debuisset eis concedi vt ista reciperent ⁊ portarent ad seruanda ⁊ possidenda ⁊ in cōmuni dominio habēda. Preterea si habere potuissent dn̄ia ⁊ possessiones in cōmuni nō distingueret abdicatio apostolorum ab abdicatione quā faciebat turba q̄ sequebatur apostolos: nec ab abdicatione cenobitarum habentium dn̄ia ⁊ possessiones in cōmuni: quā tamen distinctionē sancti faciūt. vnde glos. Bede super illud Actuū. iiij. Multitudinis credentium ⁊c. dicit sic. Discernit ordinem doctorum ⁊ auditoꝝ. Nā multitudo rebus scriptis copula charitatis inuicē iungebatur. apostoli vero virtute fulgentes mysteria christi pandebant. hec ibi. Ex quo patet ꝙ illa rerum cōmunitas erat turbe: non apostoloꝝ. Nec huic repugnat ꝙ statim sequitur: ante pedes ipsoꝝ pecuniam fuisse positam. quia hoc fiebat vt docerent pecunias esse calcandas. vt dicit Hieronymꝰ ad Demetriadem. Hec etiam forma tradita fuit monastice seu cenobite vite. vnde glos. Bede super illud Actuū. iiij. Multitudinis credentiū/ dicit sic. Qui sic viuūt vt sint cōmunia omnia/ cenobite vocant. que vita tanto est felicior: quāto statum futuri seculi imitatur: vbi omnia cōmunia. Uel certe vt se ⁊ sua apostolice dispositioni cōmitterent sicut docet Ambro. super epistolam ad Coꝝ. Hanc tamen rerum dispositionē maluerunt cōmittere alijs: sicut in actibus legitur. Actuum. vj. consequēter. Non est bonū nos derelinquere verbū dei: ⁊ ministrare mensis. Qd̄ quidem dixerunt vt ministerij refugerēt distractionē: non quia per illud aliquid possederunt: vt patet in authoritatibus supra allegatis. Ex q̄bus constat ꝙ sancti doctores ecclesie distinguunt inter abdicationem apostolorum/ ⁊ eorū qui conuertebantur per eos cenobitarum. quequidem distinctio nulla esset: si concessum fuisset apostolis aurum ⁊ argentū in cōmuni habere. Et ideo preceptum datum apostolis de non possidendo aurum nec argētum nec pecunias/ intelligi debet prout stare potest pro suis suppositis distributiue et etiam collectiue: interdicēdo nō solum cuilibet singulari/ sed etiam toti collegio apostolorum possessionem huiusmodi. Et ideo dicit Petrus vice omniū apostolorum/ Ecce nos reliquimus omnia. Matth. xix. ⁊ qui dixit oia nihil excepit. ex̄ de maio. ⁊ obedi. solite. j. Coꝝ. xv. Heb. ij. ff. de auro ⁊ argen. leg. l. plancius. ⁊ sic omnia tam in speciali q̄ in cōmuni conclusit. Or autem christus hanc paupertatis formam in seipso seruauerit quā apostolis seruandam mandauit: probatum est longe. s̄in. §. porro. in ar. lv. per authoritates Chrysosto. super Matth. homil. xxij. ⁊ per glos. super illud. Uulpes foueas habent/ ⁊ alias. Or si forte dicat quis christum habuisse hospitiū non cōmune: obuiat illud Chrysosto. in sermone de proditione Jude vbi dicit. Quos preciosorum delectat pompa marmorum cognoscant christum dominū omniū ⁊ locū in quo caput reclinaret non habuisse. Et iō discipuli ipm interrogant et dicunt: Ubi vis paremus tibi comedere pasca? Matth. xxvj. Marci. xiiij. Luce. xxij. Sed si christꝰ habuisset cōmune hospitium: illud discipuli non ignorassent: nec ipse caruisset loco in quo caput inclinaret ⁊ pasca comederet. Item Anselmus in libro de sacramentis dicit sic. Pauper ita fuit christus: vt veniens in mundum nō sua sed aliena domo nasceretur: natus propter inopiam loci in presepi brutorum animalium poneretur: et viuens in mūdo non haberet vbi caput reclinaret: nec moriens vnde nuditatem suā tegeret: nec mortuus vbi inuolueretur: nec sepulcrum aut locum vbi corpus mortuū locaretur. hec Anselmus. Item Beda super illud Mar. xj. Circūspectis omnibus/ in originali dicit sic. Intelligēdum ꝙ dominꝰ tante paupertatis fuerit: vt in vrbe maxima nullum hospitem nullāqꝫ mānsionem/ sed in agro paruulo apud Lazarum sororesqꝫ eius habitaret. Constans igitur est ꝙ non hospitio solum sed ⁊ precio quo id cōduceret caruerit: dum necessitate compulsus de vrbe exijt. Hoc etiam ex ratione probatur: nam si filius dei ad hoc assumpsit naturam humanam vt genus humanum qd̄ ꝑ peccatum a statu innocentie conciderat/ repararet: non perfecte reparasset nisi assumpsisset naturam: ergo talē assumpsit. vnde Augu. super illud Jo. j. Ecce agnus dei. Si agnus: ergo innocens. ⁊ si assumpsit naturam innocētem: assumpsit eam s̄m omnem perfectionē anime quā habuisset aliquis in statu innocentie. Sed in statu innocentie fuissent homines sine dominijs distinctis: sicut p̄z dis. viij. §. j. ⁊ c. j. ⁊ s̄. in. §. porro in. lv. ar. Dixi igitur si christus tenuit statum innocentie: nō habuit dominiū distinctum in speciali vel in cōmuni alicuius rei: sed solum simplicem facti vsum licitum ⁊ concessū. Ex quibus omnibus ⁊ alijs pluribus iuribus et rationibus ꝓpter breuitatem omissis/ ⁊ ex ijs que plenius inserūtur in libro de perfectione euangelica: quē composuit frater Joānes de ordine minoꝝ archiepiscopus Cantuariensis ⁊ solēnissimus magister in sacra pagina: ⁊ Apologia fratris Bonauenture cardinalis episcopi Albanēsis magistri de solēnioribus mūdi tempore suo de ordine fratrum minoꝝ/ liquet manifeste ꝙ christus ⁊ apostoli nō habuerunt aliquid ꝓprium nec in speciali nec in cōmuni. Et ꝙ ecclesia romana que in doctrina christi ⁊ apostolorum errare nō potest. xxiiij. q. j. a recta. rectissime definiuit: dicendo ꝙ huiusmodi abdicationem omniū rerum tam in speciali q̄ in cōmuni christus ⁊ apostoli verbo docuerunt ⁊ exēplo firmauerūt. Et siquis dictas authoritates scripture sancte vel sanctorum aliter intelligeret vel exponeret q̄ ecclesia que spiritusancto regitur/ intelligit ⁊ exponit: hereticus foret censendus. vt. xxiiij. q. iij. heresis. Quinimo si quis etiam ex sanctis doctoribus ecclesie aliter sentiret: diceret/ vel doceret: potiꝰ authoritati ⁊ definitioni ecclesie standum esset: q̄ illius sancti doctoris. xxiiij. q. j. hec est ⁊. xx. di. §. j. ¶ Tertia conclusio que elicitur ex dicta determinatione decre. exijt. est/ ꝙ christus nō habuit regulariter loculos: sed solum aliquādo siue in casu: scꝫ infirmis condescendendo. qd̄ demonstratur ex verbis dicte decre. quū dicit: interduꝫ loculos dicitur habuisse. ⁊ quū postea subijcit ꝙ christus sic in suis actibus perfectionem exercuit: ꝙ interdum infirmorū imperfectionibus condescendit. ⁊. j. sicut in fuga patet ⁊ loculis. Ex quibus verbis et sententia siue intellectu ex ipsis verbis sumptis demonstratur ꝙ christus regulariter loculos nō habuit: sed in casu: immo regulam siue legem dedit Matth. x. apostolis suis de loculis non habendis: vt supra probatum est. quā regulam ⁊ ipse quasi semper in seipso seruauit. scꝫ interdum habuit ⁊ in casu: sicut aliquando fugit persecutores: sed vt plurimū non fugit. Jo. xviij. sed eis se opposuit: ⁊ legem de nō timendo persecutores ⁊ eos qui corpꝰ occidunt eis dedit. Matth. x. Luce. xij. xj. q. iij. nolite. vt superius dictum est. vnde glos. super illud Matth. xxvj. Et orauit tertio ⁊c. dicit ꝙ christus trina oratione docuit timorem triplicem superare: scꝫ timorem mortis/ timorem vilitatis/ ⁊ timorem doloris. sic ⁊ lex dicit ꝙ illud qd̄ dicitur interdum concedi qd̄ cōceditur in aliquo casu regulariter prohibetur. vnde posita regula qua dicitur nouo iudicio agendum esse/ vt tollatur opus quod post litem contestatam factum est: tollitur in casu. scꝫ si illud qd̄ antecessit/ tolli sine eo nō potest. ff. de aqua plu. ar. l. aceius. in fi. ⁊. l. sequēti. que incipit/ sed interdum. ⁊ s̄m Papiam

Christꝰ fuit hoīꝫ pauperrimus.

Christꝰ nō semꝑ loculos habuit

Interdum tātū prestat sicut Aliquādo. Attendendū igitur est ꝙ in euangelio aut in aliqua parte noui testamenti nihil plus legitur de loculis: nisi qd̄ legitur Joan. xij. ⁊ xiij. ⁊. iiij. ideo dicitur in pre. decre. exijt. interdum. Naꝫ in ꝓcedenti serie euangelica legitur ꝙ sancte mulieres que comitabantur dominū cum discipulis: ministrabāt ei de facultatibus suis. ⁊ Luce. v. ⁊. viij. ⁊. xiiij. Jo. xij. ⁊. ij. Legitur etiam in alienis mensis de cibo alieno assidue māducasse. quia nūquā habuit hospitium nec mēsam nec candelabrum nec aliquid talium. vnde super Luce. ix. c. dicit Chrysostomꝰ. Aspice qualiter paupertatē quā dominꝰ docuerat: per opera demonstrat. Non em̄ ei erat mensa/ nec candelabrum/ nec domus/ nec quicq̄ aliquid taliū. Et Hieronymus ad Nepotianū dicit: Turpe est ante fores sacerdotis dn̄i crucifixi ⁊ pauperis q̄ cibo alieno vescebatur/ lictores cōsulum ⁊ milites excubare. Ecce christus pro nobis seruus factus in domibus alienis hospitabatur: ⁊ cibis alienis vescebatur. hec Hieronymus. Et Bern̄. super illud Luce. ij. Cum esset factus iesus. xij. annorum. dicit ꝙ christus quasi vnus in turba pauperum stipem per ostia mendicabat. ¶ Ex ijs igitur ⁊ alijs multis supra allegatis euidēter ostenditur ꝙ christus regulariter loculos nō habuit: sed interdum. sed quia necessitas legem nō habet. de conse. dist. v. discipulos. passionis tempore de his loculis dispensauit. vnde Luce. xxij. dixit. Quādo misi vos sine sacculo ⁊ pera ⁊ calciamentis: nūquid aliquid defuit vobis? at illi dixerunt ei. Nihil. dixit ergo eis. Sed nūc qui habet sacculum/ tollat: similiter ⁊ peram. In quibus verbis dicit glos. Bede/ nō eadem viuendi regula persecutionis qua pacis tempore discipulos informat. Missis em̄ ad predicandum discipulis nequid tollerent in via precepit: ordinans vt qui euāgeliū annūtiat de euangelio viuat. Instante vero mortis articulo/ ⁊ tota illa gente pastorē simul ⁊ gregem persequēte/ congruā regulam tempori decreuit: permittēs vt tollant necessaria victui donec sopita persecutorum insania tempus euāgelizandi redeat. Adde hic que scripsi. s̄. in §. porro. in ar. lv. Quia igitur lex quātum ad exteriorem actum illum quātum ad opus exterius aliquādo nō potest seruari: ideo in casu ⁊ ex causa aliquādo solet intermitti. ⁊ sic christus aliquando ⁊ dispensatiue loculos habuit. sciens non omnes posse semper in p̄dicte districtionis semita ambulare. quia illa ꝓpositio censetur vera/ q̄ regulariter est vera: etiam si aliquando fallat: vt dictum est. ⁊ ar. ad hoc. ff. de aq̄ quoti. ⁊ esti. l. j. §. j. ⁊. l. seq. cū si.

Secunda obiectio p̄ncipalis que fiebat olim ⁊ adhuc fit contra predicta que in dicta decre. exijt dicūtur: talis est. Uidetur ꝙ hm̄oi abdicatio omniū rerum taꝫ in spāli q̄ in cōmuni non sit de iure possibilis: ⁊ maxime quoad res illas q̄ vsu consumūtur: sicut ⁊ panis/ vinū/ oleum/ vestimēta ⁊ alie res que vsu consumūtur: quū lex dicat ꝙ si vini olei ⁊ frumenti vsus legetur: ꝓprietas ad legatariū transferri debet. quia vsus in talibus nō videtur posse a proprietate seu dn̄io separari. ff. de vsufruc. ea. re. que vsu consu. l. si vini. cum similibus. ⁊ ideo qui renūtiat omniū proprietati siue dominio talium rerum: videtur per consequēs renūtiare vsui earuꝫ. Cui obiectioni in sepe dicta decre. Exijt. §. porro. ꝟ. non autem. respōdetur per Nico. iij. in hec verba. Non aūt per talem abdicationē ꝓprietatis omnimode/ renūtiationem/ vsus rerum cuiq̄ videatur inducere. Nam quū in rebus temporalibus sit precipuum considerare ꝓprietatem/ possessionem/ vsufructuū/ ius vtendi/ ⁊ simplicem facti vsum: ⁊ vltimo tamq̄ necessario egeat/ licet p̄mis carere possit/ vita mortalis: nulla prorsus pōt esse professio que a se vsum necessarie sustentatiōis excludat. verū condescendens fuit ei ꝓfessioni/ que spōte deuouit christum pauperē in tanta paupertate sectari: oīm abdicare dominiū: ⁊ reruꝫ sibi concessarū necessario vsu fore contentam. Nec per hoc ꝙ proprietatem vsus ⁊ rei cuiuslibet abdicare videtur: simplici vsui omnis rei renūtiatum esse cōuincitur: qui inquā vsus nō iuris sed facti tm̄modo nomen habens/ qd̄ facti est tm̄ in vtendo prebet vtentibus: nihil iuris. quinimmo necessariaruꝫ rerum tam ad vite sustentationem q̄ ad officioꝝ sui status executionem: excepto qd̄ de pecunia. j. subiūgitur: moderatus vsus s̄m eorum regulam ⁊ veritatem oīmodam fratribus est concessus. Ex quibus verbis aperte demōstratur ꝙ quis potest renūtiare omni dn̄io/ ⁊ ꝓprietati/ ⁊ vsufructui/ ⁊ iuri vtendi omniū rerum temporalium: etiam que ad vite sustentationem requiruntur: ⁊ sine quibus vita humana sustentari non potest. inter quas res potissime sunt ille que vsu consumūtur. ⁊ tamen per hm̄oi renūtiationem siue omnimodam abdicationem non videtur renūtiatum vsui simplici facti. nō potest ergo vere dici ꝙ simplex vsus facti non possit a dominio ⁊ proprietate ⁊ vsufructu siue iure vtēdi separari. Nec hoc aliqua lege cautū reperitur. immo oppositum reperit in seruo/ filiofamilias ⁊ religioso: qui in rebus que vsu consumūtur habent simplicem facti vsum: ⁊ tamen nec ad momētum habent in illis rebus aliquid dominij/ proprietatis/ vel iuris: vt supra longe diximus in. §. porro. in ar. lv. In seruo patet qui rei peculiaris nō habet dominiū nec possessionē. ff. de pecu. l. id vestimentum. sed ꝓprietas ⁊ possessio residet penes dominū. ff. de acquirē. posses. l. j. §. itē acquirimus. ⁊. l. ꝙ seruus. Et si cibaria seruis legent: procul dubio domini est legatum: non seruorum. ff. de condi. ⁊ demon. l. filiofamilias. in fi. Idem est etiam de oibꝰ ijs que filiusfamilias etiaꝫ habet ex peculio perfectitio siue sint cibaria/ siue vestes/ aut pecus/ aut animalia/ que vsu consumūtur: quia ⁊ ipsarum rerum habet vsum: ⁊ ꝓprietas siue dominiū in eis non residet penes eum. ff. de acquirē. posses. l. quicquid. ⁊. l. j. §. item acquirimus. ff. de regu. iur. l. filiusfamilias. cum si. Item in monachis ⁊ q̄buslibet alijs religiosis quorū regule ita annexa est abdicatio omnis proprietatis cuiusuis rei: vt cōtra eā nec summus pontifex possit licētiam indulgere. ex̄ de sta. mona. cum ad monasteriū. in fi. manifestissimū est ꝙ in omnibꝰ que vsu consumūtur: ⁊ que spectant ad victuꝫ ⁊ vestitū: habent sic nudum ⁊ simplicem facti vsum/ ꝙ nec ad momentum in illis aut aliquibus alijs rebus proprietatem seu dominiū habent nec habere possunt. vnde nec vestes quas deferūt: sic dicūtur habere quātum ad ꝓprietatē/ dominiū/ aut veram possessionē. vt. xij. q. j. nolo. ⁊. c. nō dicatis. vbi de hoc no. ⁊ ex̄ de sta. mona. c. ij. cū si. Et vsufructum in aliquibus rebus habere nō possunt. vt legitur ⁊ no. xix. q. vltima. c. vltimo. Preterea vsus facti rerum necessariarum ad sustentationē nature est de iure naturali: eo ꝙ ab exordio naturalis creature incepit. v. di. in p̄n. ⁊ dis. vj. §. his ita. ⁊. xxxv. di. sexto die. eo ꝙ vbiqꝫ ⁊ apud oēs instinctu nature nō constitutione aliqua habetur. vt di. j. ius naturale. ⁊ ex eo ꝙ natura hunc vsum docuit. insti. de iure natura. gen. in p̄nci. ⁊. ff. de iusti. ⁊ iure. l. j. §. ius naturale. Et ideo nec ꝑ legem nec per renūtiationem nec per abdicationem nec aliquo modo tolli aut mutari potest. quia talia iura imutabilia ꝑseuerant. dist. v. §. j. ⁊ di. vj. §. his ita. insti. de iure natura. ⁊ ciui. circa si. ꝟ. scꝫ naturalia. Proprietates vero/ possessiones/ ⁊ dn̄ia sunt a iure humano: vt sepe dictum est. dis. viij. quo iure. Usufructꝰ etiā ⁊ ius vtendi est a iure ciuili. Insti. de rebus cor. ⁊ incor. ꝑ totum. Certum est autem ꝙ omni iuri priuato quod alicui competit ex iure humano: potest quis renūtiare: ⁊ illud a se penitus abdicare. vij. q. j. q̄ periculosum. ff. de edili. edicto. l. queritur. §. si vendicator. ⁊ ex̄ de fo. compe. si diligenti. vbi de hoc. Item nullus qui legis naturalis precepto ad esse nature conseruandū indispensabiliter obligatus est: ijs sine quibus nō conseruatur esse nature/ renuntiare potest: sed omnes ⁊ singuli homines cuiuscūqꝫ conditiōis existant/ legis naturalis precepto ad esse na-

Universidad de Deusto Biblioteca

ture conseruandum indispẽsabiliter obligati sunt. ergo his renuntiare non possunt. Manifestũ est autem ꝙ esse nature non potest aliquo modo conseruari sine vsu facti rerũ necessariarum ad vitam humanam: vt sunt alimẽta ⁊ vestimẽta: que sunt inter res illas que consumũtur vsu. ꝓprietas autem siue dominiũ rerum alimentorũ quod est de iure ciuili / non conseruat esse nature: sed vsus facti tm̃. ergo vbiq̃ ⁊ semꝑ proprietati huiusmodi rerũ renuntiari potest. Qꝛ autem vsus rerum alimentorũ cadat sub precepto legis nature / patet Geñ. ij. vbi legitur ꝙ ab exordio rationalis creature in statu scꝫ innocentie deꝰ dedit duo precepta homini. Unum de comendendo. Secũdum de non comendendo. primũ affirmatiuũ. secũdum negatiuũ / dicens Ex omni ligno paradisi comede. de ligno autem scientie boni ⁊ mali ne comedas. ℭ L Ergo aperte patet ex predictis ꝙ vsus rerum alimentorũ que per vsum consumũtur / sic sunt de iure nature: ꝙ etiã earum vsus cadit sub ꝓcepto diuino. Certum est autẽ ꝙ stante iure nature nullus potest dicere de aliqua re / hoc est meum. hoc tuũ. hec enim duo pronomina / vt dicit Clemens / sunt ex iniquitate ⁊ cupiditate gentium ⁊ per humanum ius introducta. vt. xij. q. j. c. ij. ⁊ dist. viij. §. j. Ergo vsus rerum que per vsum consumũtur nõ habet necessario annexum meum ⁊ tuũ. Et per consequens clare ptꝫ ꝙ vsus rerum que vsu consumũtur potest esse sine ꝓprietate ⁊ dominio. Et si quis dicat ꝙ status ille innocentie parum durauit: hoc non soluit q̃n vsus talium rerũ que vsu consumũtur / possit esse in perpetuũ sine ꝓprietate ⁊ dominio. potuit eñ ꝑmus homo nõ peccare. de conse. di. iiij. placuit. ⁊ sic vsus omniũ rerũ semper fuisset in oĩbus hominibus ⁊ omni tẽpore ⁊ vbiq̃ absq̃ ꝓprietate ⁊ dominio. Preterea constat tam de iure canonico ꝙ̃ ciuili / ꝙ tempore necessitatis extreme omnia spectantia ad huiꝰ vite sustentationem sunt omnibus hominibꝰ mundi cõmunia: ita ꝙ nemo potest dicere hoc ꝓprium est: qd̃ tempore huius necessitatis omnibꝰ hominibus cõmune est xlij. disti. sicut ibi. Nemo ꝓprium dicat qd̃ cõmune est. ff. ad le. rho. de iac. l. ij. §. idem. de conse. distin. v. discipulos. Matth. xij. ex̃ de obser. ieiu. c. ij. de consue. quãto. de regu. iur. quod non est. Incongruum est igitur dicere ꝙ iesus christus filius dei qui est etiam dominus sabbati. Mat. xij. Marci. ij. Luce. vj. ⁊ supra omnem legem: subiaceat legi imperatoris: quum etiam ipse imperator sit supra legem: nec legi sue subiectus. ff. de legi. ꝑnceps. ⁊ no. ex̃ de consti. c. j. immo etiam est supra legem nature ipse deus: quia natura ab eo / vt dicit Ambro. in hexameron / ꝙ natura rei nõ est aliud ꝙ̃ voluntas dei. Ergo iste dominus ⁊ apostoli sui quos ad imitationem sui traxit / ⁊ alij eos sequẽtes non subiacẽt legi imperatoris quãtum ad vsuꝫ rei. ℭ Certuꝫ est etiam ꝙ cui potest derogari per aliquã legem: potest pacto siue renũtiatione alicuius vniuersitatis siue collegij quãtum ad singulos ⁊ vniuersos derogari. vt expresse dicitur ⁊ no. C. de decretis decurionũ. in glos. posita super rubricam libro. x. ⁊ no. ff. de regu. iur. l. neq̃ ex pretorio. vbi dicit glos. ꝙ si vniuersitas aliqua statuat contra ius seu etiam legem: quantum ad illam vniuersitatem tenet. Patet igitur ex predictis ꝙ apostoli et fratres minores in speciali ⁊ in communi potuerunt a se abdicare proprietatem ⁊ dominiũ omniũ rerum que vsu etiam consumuntur: ⁊ sibi in omnibus rebus tm̃modo vsum facti simplicem retinere. ℭ Si vero dicatur / cuius ergo erat dominiũ rerum quibus vtebãtur apostoli: Respondetur sicut respondet Augustinꝰ pre. c. quo iure. scꝫ ꝙ iure diuino domini est terra ⁊ plenitudo eius. ps. xxiij. ⁊ lxxxviij. ergo erant dñi: sicut ⁊ res oblate ⁊ donate pauperibus dicuntur esse in dominio dei. xij. q. ij. qui abstulerit. sicut ⁊ res sacre ⁊ religiose nullius hominis sunt: nisi dei. Instit. de rerum diui. §. in nullius. in textu ⁊ in glos. Uel dicetur sicut sunt quedam que de iure naturali communia sunt: sicut sunt aer ⁊ aqua perfluens ⁊ mare ⁊ litora maris. Instit. de rerum diui. §. j. ⁊ in predicto. c. dilectissimis. Et res ecclesie non dicũtur alicuius singularis hominis vel collegij: sed quasi communes vniuersitatis omniũ fidelium que est corpus christi. xij. q. j. res ecclesie. ⁊ c. vltimo. Sic ⁊ dominiũ siue ꝓprietas omniũ rerũ quibus vtebantur apostoli erant vniuersitatis omniũ fidelium siue bonorũ: quorum sunt de iure diuino. xxiij. q. vij. c. j. Non autem potest dici ꝙ dominiũ earum esset ipsis apostolis singulariter aut eorum collegio speciali appropriatum: quũ proprietatem omniũ rerum tam in speciali ꝙ̃ in cõmuni a se abdicassent: vt sepe ⁊ sepius superiꝰ est probatum. Iunge quod notaui. s̃. e. §. si autem queratur in ꝑn. in ar. lviij. ℭ Propterea arguitur sic ad idẽ ꝙ christus ⁊ apostoli se ad statũ innocentie reduxerunt: in quo nullus ꝓprium habuit: vt supradictum est pre. c. xij. q. j. dilectissimis. ergo ⁊ ipse ⁊ apostoli. Item si cõcederetur ꝙ christus ⁊ apostoli habuerunt illarum rerum dominiũ q̃ vsu consumũtur: ex eo ꝙ vsus earum nõ possit a dñio separari: duo absurdissima sequerentur. Primũ / ꝙ ꝺm hoc christus ⁊ apostoli fuissent omnes ꝓprietarij in singulari. quia quũ quilibet vsum haberet vestis quã ferebat: et panis quẽ comedebat: ⁊ vini qd̃ bibebat: ⁊ sic de ceteris rebus que vsu consumũtur: per consequens quilibet in speciali siue i singulari habuisset dominiũ. ⁊ sic quilibet eorum fuisset ꝓprietarius. ⁊ sic ecclesia vniuersalis vsq̃ ad hec tẽpora errasset: que tenuit docuit ⁊ docet ⁊ leges fecit ꝙ religiosi quãtum ad expropriationem ⁊ abdicationẽ dñij rerum temporalium tenent figuram apostolorum. xvj. q. j. ex authoritate. ⁊ supra in. §. porro. in ar. lv. late dixi. Nam ꝺm hoc nulli tenerent figuram apostolorũ: nisi habentes dominia et ꝓprietatem rerum in speciali. Et sic quũ omnis vera consequentia perfectionis nulla esse possit: nisi illa que a christo ⁊ apostolis exemplo ⁊ verbo docta est: nullus haberet statum ꝑfectionis: nisi haberet dñium ⁊ ꝓprietatem rerum in speciali. qd̃ dicere erroneum est ⁊ falsum. Et etiam ꝺm hoc omnes sancti q̃ statum expropriationis omniũ rerum in speciali ita habuerunt ⁊ docuerunt / vt nec panem nec vestem nec aliud aliquid dicerent ꝓprium: nec haberent tamꝙ̃ statum perfectiõis a christo ⁊ discipulis eius edoctũ: errassent. ℭ Secũdum / etiã sequeretur ꝙ christus ⁊ apostoli in singulari habuissent dominia ꝓprietates ⁊ possessiones pecuniarum. nam quũ pecunia inter res illas que vsu consumuntur cõnumeretur. vt Instit. de vsufructu. §. constituitur. ⁊ ex̃ de pig. c. vltimo. ⁊ Io. iiij. dicitur ꝙ discipuli eiꝰ abierunt in ciuitatem: vt cibos emerent. per quod videtur ꝙ haberent pecuniam ad emendum. Sed eoipso quo pecuniam habuerunt: ipso facto dominiũ ipsius pecunie habuerũt: vt dicta opinio arguit: ergo ⁊ possederunt: ⁊ possidere licite iure ꝓprietatis ⁊ dñij potuerunt aurũ pecunias ⁊ argentũ. qd̃ est cõtra textum euangelij Matth. x. Nolite possidere aurũ ⁊ argentũ neq̃ pecuniã in zonis vestris. Preterea si vera esset dicta obiectio que sit de ijs que vsu consumũtur: non faceret aliquid ad questionem propositam. quia non argueret ꝙ christus ⁊ apostoli habuerunt aliquod dominiũ in cõmuni: sed potius in speciali. ℭ Preterea nec huiusmodi lex ad obiectionẽ probandam in contrarium allegata. ff. de vsufruc. ea. re. que vsu consu. l. si vini. nec alique alie similes ꝓbant ꝙ vsus illarum rerum que vsu consumũtur / nõ possit a ꝓprietate ⁊ dominio separari: quia nõ loquũtur in vsu facti simplicis: qui vsus nihil iuris habet annexum. sed loquũtur in vsufructu. vnde merito ⁊ optime differentiam facit dicta decre. exijt / inter ista: dicens ꝙ est ꝑcipuum considerare in rebus proprietatẽ / possessionem / vsufructum / ius vtendi / ⁊ simplicem facti vsum / tamꝙ̃ diuersa ⁊ diuersarum rationũ: quia simplex facti vsus vtentibus nihil prebet iuris. At qui habet vsufructum habet ius in re: ⁊ vtilem possessionem illius rei in qua habet vsufructum. vnde lex definit vsufructum sic dicens. ℭ D Usufructus

est ius vtendi ⁊ fruendi rebus alienis salua rerũ substãtia. ff. de vsufruc. l. j. ⁊ ex̃ de pigno. c. vltimo. ⁊ Insti. de vsufruc. in ꝑn. Et alibi dicitur ꝙ vsufructus est ius quoddã incorporale ⁊ qd̃ in iure tm̃ consistit. sicut hereditas est ipm̃ ius hereditatis: ꝙuis in hereditate contineãtur res corporales. sed ⁊ vsufructus est incorporale quoddã ius vtendi ⁊ fruendi: ꝙuis fructus qui percipiuntur ex fundo in quo quis habet vsufructum / sint corporales: vt hec ꝓbantur Instit. de re. corpo. ⁊ incor. per totuꝫ. ⁊ hoc ius vtendi ⁊ fruẽdi est per leges imperatoris introductũ. q̃ etiam leges dicũt ꝙ ille res que etiam vsu consumũtur / ꝓprie non recipiunt vsufructum. vt Instit. de vsufruc. ea. re. que vsu cõsu. l. j. ⁊. ij. ⁊ quia in eis vsus et fructus q̃ est ius vtendi et fruendi rebus salua rerũ substantia / ꝓprie nõ consistit: quia substantia rei que ipso vsu consumitur / non potest esse salua: ideo improprie dicit̃ ꝙ vsufructꝰ talium rerũ separetur vel nõ separetur a dñio: quia vsufructus qui nõ est / separari vel vniri nõ potest. ff. de vsufruc. lega. l. sempronius accaldus. nec desinere põt vsufructꝰ. l. titio vsufructus. Usufructus autem in rebus q̃ vsu cõsumũtur / ꝓprie nõ cõsistit. ergo nec transire potest cũ dñio: nec ab eo separari põt: quia nusꝙ̃ est. Et ꝙuis in rebus talibus vsufructus ꝓprie non consistit: vtilitatis tamen causa ex interpretatione benigna lex statuit ꝙ vsufructꝰ in his rebus constitui possit. vt in dicto. §. constituitur. et in dicta. l. ij. ff. de vsufruc. ea. rerum que vsu cõsu. In. l. etiã in contrariũ allegata dꝛ / Si vini olei ⁊ frumenti vsufructus legatus fuerit: ꝓprietas ad legatariũ transferri debet: ⁊ ab eo cautio desiderãda est. vt si quãdo is mortuꝰ fuerit aut capite minutus sit: eiusdeꝫ qualitatis restituatur: aut estimatis rebus certe pecunie noĩe cauendũ est. ad idem ex̃ de pigno. c. vltimo. ⁊ habens talem cautionẽ ipsam rem iuris interꝑtatione hr̃e censetur. ff. de solutionibus. qui ergo soluit. ⁊. ff. si certũ peta. l. si tibi. ⁊. ff. de regu. iur. qui actioneꝫ. cũ si. Ex quibus etiã ptꝫ ꝙ ꝓpositio que dicit̃ / In ijs rebus que vsu consumũtur vsufructus non põt a dñio siue ꝓprietate separari / non cõtinet veritatem: siue accipiatur vsufructus vere ⁊ ꝓprie ꝺm definitionẽ vsufructus: qui ꝺm hunc modũ sumendi in rebus talibus vsufructus nullo modo cõsistit: qꝛ definitio ipsiꝰ rebus nõ competit: ⁊ ꝑ ꝯsequẽs nec diffinitũ. siue sumat̃ improprie vsufructus ꝑ quasi vsufructu: sicut ⁊ in rebus incorporalibus nõ dꝛ quis habere possessionẽ: sed q̃si possessionẽ. ff. de serui. l. vltima. ex̃ de causa pos. cũ ecclesia. qꝛ ꝺm hunc modũ sumendi sicut ex benigna interpretatiõe ⁊ vtilitatis causa ꝑ legẽ statutũ est ꝙ in his rebus quasi vsufructus cõseruatur: sic eadem interꝑtatione fit quasi q̃dam separatio: duꝫ is cui vsufructus vini ⁊ olei siue pecunie legatus est: in his rebus sibi legatis et traditis ad fruendũ debet hr̃e quasi vsufructũ. ⁊ is cui debet fieri restitutio tante quãtitatis vini ⁊ olei adueniẽte morte vel capitis diminutione fructu ipsam rem hr̃e videt̃ quũ habeat actionẽ: vt ꝓbatũ est. Dicta etiã lex Si vini / q̃ dicit / Proprietas vini ⁊ olei ad legatariũ transferri dꝫ: loquit̃ de illo qui erat capax ꝓprietatis. ⁊ ideo secus esset in ijs ꝑsonis q̃ nõ sunt capaces ꝓprietatis: vt serui ⁊ religiosi / vt superius est ꝓbatum. ℭ Ex q̃bus concludit̃ ꝺm oĩa iura tam diuina ꝙ̃ canonica ⁊ ciuilia ⁊ ꝺm determinationẽ decre. Exijt / ꝙ ꝓprietas ⁊ dominiũ omniũ rerũ vtibiliuꝫ etiam earũ que vsu consumũtur põt abdicari: ⁊ ei penitꝰ renũtiari: ⁊ vsus simplex facti earũ haberi ꝑ ipsos renũtiantes tali ꝓprietati ⁊ dñio in spãli ⁊ in cõmuni. vt per ꝯ ꝙ talis vsus facti põt a ꝓprietate ⁊ dñio separi. ⁊ sicut equꝰ habet vsum facti auene vel feni qd̃ comedit: nec hꝫ aliqd̃ dñium: sic seruus ⁊ religiosus expropriatus habet vsum simplicẽ facti in vino / pane / ⁊ vestibus / ac alijs rebus q̃ vsu consumũtur: ⁊ tñ in his nec ad momentum hꝫ dñium aliqd̃ / nec aliquã ꝓprietatem / nec ius vtendi: sed simplicẽ facti vsum: q̃ nihil iuris tribuit in vtendo: vt dictũ est. sed iuste vtitur: qꝛ ab habente dñium ei concedit̃. Adde hic qd̃ de ista materia plene scripsi supra in. §. Itẽꝫ simplex facti vsus. in. lvj. ar. Et hoc semꝑ dixi saluis cõstitutionibus dñi pape Io. de ista materia loquẽtibus: quarũ intellectibus sto. que etiam nõ contradicunt veraciter intellecte declarationibus fratrum minorũ: sicut supra scripsi in earũ concordia in. §. restat inter hec. in ar. lix.

ℭ Articulus. lxj. A

Religio autẽꝫ almi

Francisci viri apostolici vere hoĩs missi a deo cui nomen ꝑmo fuit Ioãnes: qui venit in hũc mũdum: vt vita ⁊ v̉bo christo lumini testimoniũ perhiberet. Io. j. que approbat ⁊ cõtinet dictam expropriationẽ tã in speciali ꝙ̃ in cõmuni: quã christus ⁊ apl̃i habuerunt. de qua supra copiose tractaui. lv. ar. vsq̃ huc. Non fuit ficta aut picta aut mathematica: sed digito dei scripta. Luce. xj. q̃ a spũsancto eidem reuelata: euãgelica veritate subnixa: ac Innocẽ. iij. data ab Honorio. iij. ⁊ alijs ꝙ̃ plurimis romanis pontificibꝰ approbat̃ a Greg. ix. Inno. iiij. Alexãdro. iiij. Nico. iij. Clemẽte. v. in Uiẽnensi concilio declarata: ⁊ a dño Io. papa. xxij. vltimo roborata: corpore iur̃ clausa. ex̃ de v̉bo. sig. exijt. li. vj. Et in Clemen. eo. tit. exiuĩ de paradiso. Per vitã multorꝫ sanctorꝫ ⁊ quorũdaꝫ ab ecclesia canonizatorꝫ eam profitentiũ authenticã. ab emulis ⁊ dyscolis ⁊ male de euangelio christi sentiẽtibus impugnata: sed semꝑ a sctã romana eccl̃ia defensata. Cuiꝰ religionis ⁊ regule ꝓfessores nõ colunt eccl̃iam aberrãtem: sed ecclesiã romanã nõ habentẽ maculã neq̃ rugã. Ephe. v. xxj. dis. ꝙuis. xxiiij. q. j. oĩbus. neq̃ a veritate spõsi sui qui christus est / deuiantẽ: sed in ea ꝑseuerantẽꝫ. xxiiij. q. j. a recta. Nam Donati Sabellij Arrij ⁊ Macedonij ecclesia est depicta: saltem quãtum ad effectũ sacramentorum. j. q. j. siquis inq̃t. nõ sancta romana eccl̃ia: q̃ nũꝙ̃ extitit fornicata: sed sancta ꝑstitit ⁊ imaculata. xxiiij. q. j. qm̃. Quid eñ aliud esset ꝓfessoribus huiꝰ regule aliã regulã recipere: istam imutare: maxime a fundamento pauptatis eradicare: nisi actu cõtrario ꝯfiteri ꝙ almus Franciscus istius euãgelice regule institutor et eius socij et alij inumerabiles sancti fratres post eũ: ⁊ oẽs a tꝑe suo vsq̃ huc q̃ eũ exaltauerũt / ꝑuilegiauerũt / declarauerũt / ꝯfirmauerũt / romani põtifices ⁊ gñalia ꝯcilia sacrosancte romane eccl̃ie errauerũt: Absit a ꝓfessoribꝰ huiꝰ sctẽ regule ⁊ ab alijs filijs q̃buslibet eccl̃ie orthodoxe talis ꝯfessio q̃ esset fidei ⁊ clauiũ eccl̃ie eneruatio. Absit etiaꝫ a q̃cũq̃ beatissimo papa nostro ꝙ de hac regula apl̃ica ⁊ euãgelica aliud sentiat ꝙ̃ sui ꝑcessores ⁊ gñalia ꝯcilia a tꝑe bti Frãcisci senserunt. ℭ B Non eñ vicarius dei destruet: sed construet / ꝯfirmabit ⁊ approbabit / que sui ꝑcessores sancte ⁊ ꝑmature fecerũt: ⁊ leges eccl̃iasticas ediderunt. qꝛ vnũ est regnũ ecclesie non diuisum. xxv. q. ij. si ea. ⁊. q. j. in oĩbus. c. vsq̃ ad. §. si ergo. maxime in. c. sunt q̃dã. Sunt q̃dam dicẽtes romano põtifici semꝑ licuisse nouas cõdere leges. qd̃ ⁊ nos nõ solũ nõ negamꝰ: sed etiã valde affirmamus. Sciendũ v̉o summope est: qꝛ inde nouas leges põt cõdere / vñ euãgeliste aliq̃d ⁊ ꝓphete nequaꝙ̃ dixerũt. Ubi vero aperte dñs vel eius apl̃i ⁊ eos sequẽtes scti pr̃es sententialiter aliq̃d definierũt: ibi nõ nouã legẽ romanꝰ põtifex dare / sed potiꝰ qd̃ ꝑdicatũ est vsq̃ ad aĩam ⁊ sanguinẽ cõfirmare dꝫ. Si eñ qd̃ docuerũt apl̃i ⁊ prophete destruere (qd̃ absit) niteretur: nõ sniam dare / sed magis errare cõuincerẽt. Sed hoc ꝓcul sit ab eis q̃ semꝑ dñi ecclesiam cõtra luporꝫ insidias optime custodierunt. hucusq̃ Urbanus papa in dicto. c. sunt quidam. Sed et nũquid iste christi discipulus christo ꝯfixus. Gala. v. etiã corporaliter Frãciscus nouã adinuenit regulã: aut eã de sensu carneo eructauit: minime. Nam dicit lr̃alis ꝓfessio sanctũ euãgelium obseruare in ꝑncipio regule ⁊ in fine. In ꝑncipio dicit sic. Regula ⁊ vita minorꝫ fratrũ hec est: scꝫ dñi nostri iesu christi sanctũ euãgelium obseruare ⁊c.

Professionis fratrum minorꝫ commẽdatio

Universidad de Deusto Biblioteca

⁊ in vltimo.c.dicit sic. Paupertatē ⁊ humilitatem ⁊ san-
ctū euangeliū dñi nostri iesu christi qđ firmiter ꝓmisim⁹
obseruemus.qđ est intelligendū ſm qđ sancta ecclesia ⁊
sancti doctores eā sequētes ipsam declarant. nō ꝙ regu-
la beati Frācisci sit vere ⁊ ꝓprie idem ⁊ ipm euangeliū
qđ christi: ⁊ ecōuerso: ⁊ ꝙ dñs papa non habeat ptātem
sup eā sicut nec sup euāgeliū: vel q̄cq̄d est in regula bti
Francisci totū christus ad literā obseruauerit: vel aplis
imposuerit obseruandū.q: hoc verum nō esset: sed qđ re
gula bti Francisci sit vere ⁊ ꝓprie illa euāgelica quā chri
stus in seipso seruauit: ⁊ aplis imposuit: ⁊ in euāgelijs cō
scribi fecit.sicut cōstat p decre.exijt.ex de ṽbo.sig.lib.vj. ⁊
ꝓpter irrefragabilia testimonia librorū euāgeliorū ⁊ cete
rarū scripturarū sanctarū. ⁊ sanctos expositores earū: et
sicut cōstat p cōsilium multorū magrorū in theologia da-
tum Auinione dño pape Joā.xxij. vt.s.in.§.restat inter
hec.in ṽsi.preterea.in ar.lix.posui.Unde ꝓfessores istius
regule ꝓmittunt in effectu ⁊ in veritate sanctū euāgeliū
seruare pure ⁊ pfecte ſm intellectū ecclesie ⁊ sanctorū. vt
nulla alia obseruantia euangelica ista Francisci purior
possit esse: nec sibi in pfectione pfectissima euāgelica ade
quari.vñ dicit p̄dicta decre.Exijt de professoribus istius
regle christi semitas arcti⁹ ꝙ ceteri elegerūt.Et ꝓpterea
sanct⁹ iste Franciscus signifer christi in vltimis tēporib⁹
euāgelij christi obliterati verbalis ⁊ realis cū suis filijs
legitimis in carne totaliter mortuis purissimus repara
tor/dicebat vt legit in legenda antiqua eius/quā compo
suit frater Joānes de celano hanc regulā librū vite/spem
salutis/medullam euāgelij/viam pfectionis/clauē para-
disi/pactū eterni federis. ¶ Et si dicat ꝙ puritas illi⁹ re-
gule a suis ꝓfessoribus nō seruat: fatendū est.q: dies ma
li sunt.Ephe.v. ⁊ carne pleni. Nec aliqua ꝓfessio est q̄ pu
re hodie obseruet.sed nihilomin⁹ multi sunt in illa euan
gelica ꝓfessione ipsius purissimi obseruatores: necnon
illa cōmunitas plus obseruat de paupertate ⁊ puritate
euāgelica ꝙ regularis cōmunitas q̄ sit in mūdo. vñ etsi
in ista ꝓfessione euangelica dicat ꝙ filij pactū nō serua-
uerunt: pactū tñ in semetipso/q: eterni federis est/immobi
le est: ⁊ in suis purissimis filijs aplorū ductorū ⁊ rectorum
gregis dñici.vij.q.j.sciscitaris.sic exponitur illud p̄s.lxv.
Cum incenso arietū.i.cū oratione aplorū arietū pinguiū
⁊ taurorū aplorū duobus cornibus.i.authoritatibus testa
menti veteris ⁊ noui ventilantiū fidei inimicos. xxiij.q.
iiij.cū in lege.obseruabile ⁊ possibile est: q: euāgelicū est.
Asserere aūt ad seruandū eē impossibile blasphemia est:
quia lex maxime euāgelica nō est de impossibili.ff.de reg.
iur.impossibiliū.ex de pac.c.vltimo.iiij.di.erit aūt.Corri-
genda ergo p̄uaricatio: nō abolenda euāgelica sanctio.
Reducat homo.xxiij.q.iiij. duo. Non feriat Franciscus
terrestris angelus.Ardeat palea: reponat granū. Mat.
xiij.xxiij.q.vij.c.j.de ɔse.di.iiij.cū vnitas.Cōculcet amur-
ca.Recondat oleū in lechito.iiij.Reg.iiij.Non diffamen
tur p̄res antiqui q̄ arctas ⁊ paternas regulares ⁊ ij qui
eos seq̄ desiderant semitas tenuerūt. Prouideat mater
eccl'ia debilioribus impugnantib⁹ statū suū sanctissimū q̄
nō curauerūt regulā nec curant. Nūquid p̄ualebit falsi
tas veritati cōmista: Separet p̄ciosum a vili. Hiere.xv.
ouis morbida ne sanas inficiat.xlv.di.sed illud.ex de sta.
mona.ea que.Samaritan⁹ in duas partes claudicās/le
gem ⁊ idolum: nō vtatur cū ꝑplo isrl. Jo.iiij.q: viri israe
lite nō hñt deū recentē nec deū alienū ſm Dauid in p̄s.
lxx.Sed vnus est eis deus christus dñs: cui⁹ est euange
lium sacrosanctū qđ in arcanis pectoris cōscripsit/serua
uit/ ⁊ sequētibus se seruare p̄cepit ille vir Franciscus ve-
stitus lineis paupertatis ⁊ puritatis: atramentariū scri-
ptoris euangelij habens ad renes suos. Ezech.ix.q̄ ⁊ ad
literā ptātem habuit signandi tau.T.in frontib⁹ gemen
tium ⁊ dolentiū. vñ ait Frāciscus christo/Feci sicut p̄ce-
pisti mihi. ⁊ vbi đ:. Si autē querat quē intellectū habuit
iste Frāciscus scriptor in regula sua de ista exproprlatio-
ne: non a seipso locutus est: q: subtilitates iuriū ignora-
bat.nec multū puto sciuisset discernere inter proprium/ ⁊
possessionē/vsufructū/ius vtendi/ ⁊ simplicē facti vsum.
Sed quū esset christi discipulus cui datum erat nosse my
steriū regni dei.Mar.iiij.Luce.viij.didicit glossare euan
gelium qđ ꝓmiserat lumine spūssancti q: paruulus erat.
Matth.xj.et in p̄s.cxviij. Intellectū dat paruulis.Dicit
ergo sic in sua regula euāgelica ⁊ ecclesiastica q: ecclesia
catholica que regulā approbauit ⁊ dedit/dicit ꝙ Franci
scus fratres dixit in cōmuni nō frater: q: pluralis locutio
plures cōprehēdit.iiij.q.iij.vbi numerus.§.fratres nihil
sibi qđ nedum spālitatem sed etiā cōmunitatem respicit
appropriēt.qđ ⁊ declarat amplius. Sed tamq̄ aduene
⁊ peregrini in hoc seculo in paupertate ⁊ humilitate do
mino famulātes/vadant p eleemosyna cōfidenter.Quā
exproprlationē sicut intellexerat sanctus Franciscus: sic
eam romani pontifices Greg.ix.Innocē.iiij.Alexan.iiij.
Nicolaus.iiij.Clemens.v.declarauerūt esse nedū in spe
ciali sed etiam in cōmuni.Sicut autem scripsit et docuit
iste Frāciscus atramentarius simplex litera/sensu gna-
rus: sic ⁊ vixit: ⁊ fratres suos viuere precepit.Nam sicut
scripserūt socij sui vita ⁊ miraculis corusci: nolebat locū
a fratribus recipi nisi ꝓprium haberet patronū cui⁹ no-
mine locus a fratrib⁹ teneret.Semel audiens ꝙ quidā
frater dicebat ꝙ veniebat de cella fratris Francisci: am
plius ipse illā cellā ꝓpter ꝓpositionē nō introiuit. Trās
iens p Bononiā audiens domū fratrū/in eam igressus
nō est.qn insup mandauit fratribus ꝙ de ea exirent. vñ
qui hec scripsit testimoniū perhibet ꝙ de ea infirm⁹ exi
uit: quousq̄ dñs Hugo cardinalis legatus i platea ibi
dem publice p̄dicauit ꝙ domus illa in qua fratres habi
tabant/nō erat fratrū: sed ecclesie romane: ⁊ tūc fratres
redierunt ad eam.Quādo etiam sibi aliq̄d dabat ab ali
quo ad vsum suū: a dante semp petebat licentiā ꝙ rē illā
posset magis egenti donare. ⁊ hoc nedum in ꝓfanis/sed
etiam in rebus ecclesiasticis obseruabat: nolens in eis
proprietatem aliquā habere.Unde q: eccl'iam scte Ma
rie de angelis cōcessit abbas sancti Benedicti de monte
subasio cum suis monachis btō Francisco ad faciendā
ibi caput ordinis sui: omni anno sctūs Franciscus mitte
bat sibi fiscellā plenā pisciculis q̄ vocant lasque in signū
tributi: ⁊ ꝙ dñium ecclesie erat abbatis: ⁊ nō fratrū. ⁊ do
minus abbas videns tantā exproprlationē fratrū/mitte
bat eis vasculū plenū oleo. Qua de re sctūs Franciscus
in testamēto suo spūs ⁊ nō carnis qđ ipse fecit/mādauit
fratrib⁹ ꝙ in domib⁹ ⁊ locis vbi fratres manebant tāq̄
aduene ⁊ peregrini maneret: nullū ibi plus ꝙ in domib⁹
seculariū dñium vendicantes. Nec volebat ꝙ fratres ex
pulsi de loco querimoniā ꝓponerent ɔtra quēq̄: sed ꝑse
cutionē pacifice sustinentes ad loca alia se trāsferrēt.vñ
q.j.ois qui gemebat.c.sicut. ⁊.c. aduersitas.§.hoc etiam
tunc memor discipulus magistri nō habēris vbi reclina-
ret caput.Matth.viij.Luce.ix.nō ergo vero fratri mino-
ri nec alteri dubiū pōt esse de exproprlatione vera etiam
in cōmuni: ex quo sic sctūs noster ⁊ sancta mater ecclesia
declarauit sequēs sensum ⁊ intellectū sanctorū patrū ec-
clesie orthodoxe. ¶ Si dicat ꝙ nō sit regulā vel ordinem
dare sine ꝓprio in cōmuni: hoc expresse ɔtra p̄dictos pon
tifices romanos declarantes istam regulā apostolicā est.
⁊ ideo ꝓ veritate antea patiendū est/ꝙ sancte regule de-
structioni ɔsentiendū.Matth.v.xj.q.iij. nemo. xxxij.q.v.
ita ne.q: Francisci q̄nimo christi regulam spopondit or-
do: nō aliam.ꝓpter pctā preuaricatorū posset destrui ista
cōgregatio: nō euangelica vnio ⁊ possessio. vide.s.e.ar.
ṽsi.sed ⁊ nūquid. ⁊.s.§.restat.ṽ.p̄terea.in ar.lix.Corpus
potest occidi: nō anima.timeatur ille qui potest corpus ⁊
animam perdere in gehēnam.Matth.x.Luce.xij.xj.q.iij.
nō solum. ⁊.c.nolite.Occisus est christus: sed resurrexit.
Mar.vltimo.dicebāt discipuli/Dubij sperabamus.Luce
xxiiij.sed nos certificati dicimus cū Dauid quia redeunt

⁊ redimet israel ex oībus tribulationibus suis. Nūquid
mortuus est Frāciscus: semel mortu⁹ est in cruce cū chri-
sto.Phil.ij.Jam nō plus morit.Roma.vj.nec discipulus
eius verus morit si in cruce morit. si aūt in cruce nō mo-
ritur: vere morit. ⁊ in ipso Franciscus moritur: nec resur
git.sed in suis crucifixis resurgit ⁊ resurget discipulis nō
fictis ⁊ phantasticis: sed veris ⁊ fidelibus nō claudican-
tibus in duas partes.iij.Reg.xviij.xlix.di.c.j.ṽ.claudus.
sed iter rectū bethsamis agētib⁹ ⁊ gemētibus.j.Reg.vj.
¶ Non errauit sancta mater eccl'ia in Frācisco: nec fuit
decepta: nec nos errauim⁹ eū sequētes. Per ostiū eccl'ie
intrauit.Joā.x.Frāciscus. Singularē obedientiā p se ⁊
p suo ordine p̄mo pape Honorio repromisit: sicut in pri
mo.c.regule ɔtinet. Protectorē cardinalē gubernatorē
sue religionis ⁊ fraternitatis mādauit p obedientiā fra-
trib⁹ semp a dño papa peti. vt semp subditi ⁊ subiecti pe
dibus eiusdē sctē eccl'ie stabiles in fide catholica paupta
tem ⁊ humilitatē ⁊ sanctū euāgeliū dñi nostri iesu christi
qđ firmiter ꝓmiserant obseruarent. vt in vltimo.c.regu-
le ɔtinet.Adde ad istū ṽsi.qđ scripsi.j.in.§.offendūt.ṽ.pe
nultimo ⁊ vlti.in ar.lxvj. Non fuerūt filij quidā degene-
res contenti de regula sancta ⁊ possibili sꝫ arcta: q: tota
euāgelica q̄ ducit ad vitā.Mat.vij. ⁊ testamēto scti p̄ris
⁊ ideo hereditate celesti indigni/vt in regula sctā đ: in.c.
fratres nihil sibi appropriēt. ⁊.C.de fidei cō.l.vlti.xj.q.iij.
syluester.ex de vo. ⁊ vo.re.licet.rectos ⁊ simplices eos p̄r
eorū purissim⁹ fecerat: literā regularē euāgelicā eis dede-
rat: a qua volētes recedere declarationes a sctā romana
eccl'ia obtinuerūt ɔtra voluntatem p̄ris. ⁊ sic se a tpe suo
multis questionib⁹ immiscuerūt. Eccl's. vij.in si. vsq̄ in
hodiernū diē. Male em̄ seruātes regulā/ ⁊ declarationes
quō obseruabūt: nō em̄ declarationes noua regula sunt:
sed eā declarāt.ex de elec.cū expediat.lib.vj. ⁊ de p̄ben. q:
sepe.li.vj.quas si seruarēt: ⁊ regulā vtiq̄ obseruarēt. Sꝫ
certi existāt hui⁹ sancte regule ꝓfessores p̄ntes ⁊ futuri/
ꝙ nisi redeant ad regule puritatē cuius declaratio testa
mentū p̄ris Frācisci est: nunq̄ deerit in ordine tribulatio
corporalis ⁊ spūalis dans auditui intellectū.Esa.xxviij.
Utinā ergo roman⁹ pōtifex tolleret qđ supaddidit huic
regule. ⁊ vtinā declaratio fuerit deo grata: qđ presumo:
ꝓpter multos regule impugnatores maxime tpe Jo.pa
pe.xxij.inter quos p̄cipui fuerūt ipsius regule ꝓfessores.
super quo vide qđ scripsi.j.in ar.lxviij.§.porro.licet a ro-
manis pontificib⁹ cōdescendentibus infirmis pie data:
sed ex ea mortis ꝓpter p̄uaricationē occasio subsecuta.
Tollat inquā charitas p̄uilegium: q: nulla maior ꝓprie
tas fratrib⁹ minoribus ꝙ priuilegiū: qđ est lex p̄uata.iij.
dist.priuilegia.ex de ṽbo.sig.abbate. quū ipsi tamq̄ viri
euāgelici subiecti esse debeant oī creature: maxime prela
tis eccl'ie ꝓpter deū.j.Pet.ij.vltra medium.ex de maio. ⁊
obe.solite.j.rñ.more apostolico in tribulationib⁹ gaudē-
tes.Actuū.v.in si. ⁊ ideo oī iuri nedum p̄uilegio renūtia
uerūt ꝓpter deum: ⁊ hoc fuit eorū ius ⁊ p̄uilegiū/ nō hr̄e
ius ⁊ p̄uilegiū sup terrā.Quid em̄ magis facit in mūdo
fratres miores maiores ⁊ p ɔsequēs superbiores ꝙ p̄ui-
legia: ergo vere ɔtra nomen eorū ⁊ ꝓfessionem sunt. Et
ideo dicebat pater eorum Frāciscus humilis. Hoc sit no
strū p̄uilegiū fratres nō hr̄e aliqđ p̄uilegiū sup terram.
Certū est em̄ apud clare ⁊ oculo puro istū statū speculā-
tes: ⁊ q̄ sua sunt nō querētes. Phil.ij.lxiij.di.nosse.ꝙ oīa
p̄uilegia/excepto regule approbationis ⁊ ɔfirmationis
p̄uilegio/sunt ɔtra regule puritatē pauptatē ⁊ humilita
tē.Et ideo dixerūt quatuor fratres minores magistri in
theologia regulā exponētes/ꝙ timendū ⁊ cauendū erat
fratrib⁹ ne ꝓpter p̄uilegia recederent a regule puritate.
⁊ adde hic qđ scripsi.j.in.§.offendūt.ṽ.volētes.cū ṽsi.se-
quē.in ar.lxvj. ¶ Tollat etiā cadauera mortuorū.i.sepul-
turas.q: p mortuis fratres cū clericis litigāt tota die: et
mortui sepeliūt mortuos. Matth.viij. vbi Chrysosto.in
homil.Monstrat q̄m nihil celestib⁹ negotijs nobis ma-
gis necessariū esse opꝫ: ⁊ q̄m cū toto studio ijs iungi de-
bemus: ⁊ neq̄ paruum tardare etiā si valde ineuitabilia ⁊
incitantia fuerint q̄ attrahunt. Quid em̄ magis necessa
riū erat ꝙ sepelire p̄rem: quid etiā facilius: Neq̄ em̄ tp̄s
multū cōsumendū erat. Per hoc etiā cum dñs a multis
malis eripuit: puta luctibus ⁊ meroribus: ⁊ ab ijs q̄ hic
expectant. Post sepulturā em̄ necesse iā erat ⁊ testamen
tū scrutari ⁊ hereditatis diuisionē ⁊ alia hmōi. ⁊ ita flu-
ctuationes ex fluctuationibus ei succedentes alōge eū
a veritatis abducere portu. ⁊ ita nec ex hoc incusat cru-
delitatis: sed ɔtrariū crudelitatis esset.Et multo magis
malū est abducere hoīem a spūalib⁹ sermonib⁹. hucusq̄
Chrysostom⁹ ⁊c. q̄ authoritas ⁊ sequēs nos miseros fra-
tres minores istius tēporis ad literā ꝑcutit cū sepulturis
⁊ testamētis nostris: sine q̄bus nō credim⁹ infideliores
volucribus nos posse viuere. Matthei.vj. ⁊ in.c.regule.
Uadant p eleemosyna confidenter. Item ibi Hilarius.
Si aūt mortuū sepelit mortu⁹: nō debem⁹ curā hr̄e mor-
tuorū sed viuentiū: ne dum soliciti sum⁹ de mortuis: nos
quoq̄ mortui appellemur. Item ibi Raban⁹. Notandū
est etiā in hac sententia ꝙ aliq̄n minora bona p̄termittē-
da sunt p vtilitate maiorū. ¶ Tollat etiā papa fratribus
minoribus cathedras magrorū. q: iam fratres minores
vocari Rabi ab hoīb⁹ summo desiderio anhelāt. Mat.
xxiij.vbi Chryso.Uocari volūt: nō esse. Nomē appetūt: ⁊
officiū negligūt. Ad lrām frēs minores ⁊ p̄dicatores le-
ctores fieri ⁊ dici cupiūt: ⁊ nō esse.ɔtra id.xliij.di.oratoriū
xvj.q.j.si cupis.ex de p̄ben.cū ſm. Et q: tales sentire no-
lunt onus lectoratus: nec emolumentū in cibis ⁊ vestib⁹
⁊ potib⁹ fecūdioribus sentire debēt.ex de reg.iur.qui sen
tit.li.vj.xij.q.ij.eccl'iasticis. Honores plationū. q: fratres
minores q̄ subesse cōsueuerant: p̄esse desiderant. quū tñ
dñs dixerit aplis quorū vitam ꝓfitentur. Quicūq̄ volue
rit inter vos maior fieri/sit vester minister. ⁊ quicūq̄ vo-
luerit inter vos p̄mus esse/erit vester seru⁹. Matth.xx. ⁊
Luce.xxij.ad si. ⁊ p̄cedit in illo. Principes gentiū dñant.
eorū.vbi Chryso. Ostendit aūt in hoc ꝙ gentile est p̄ma-
tus cupere. ⁊ sic gentiū cōparatiōe eorū aīam estuantem
cōuertit.xl.di.quicūq̄ p̄matū.Et idē introducit differen
tiā inter p̄cipes mūdiales ⁊ eccl'iasticos: ostēdēs q: p̄n
cipatus in christo nec ab aliq̄ appetēdus est.viij.q.j.licet.
⁊.c.qui ep̄atum. ⁊.j.q.vj.sicut.nō habenti.nec alteri inui-
dendus est habēri.q: p̄ncipes mundi ideo sunt: vt dñent
minorib⁹ suis: ⁊ eos seruituti subijciant: ⁊ expoliēt ⁊ vsq̄
ad mortē eis vtant ad suā vtilitatē ⁊ gl'iam. Principes

Eccl'iastici ⁊ secularis p̄ncipat⁹ discrimen.

aūt ecclesie sunt ⁊ fiūt: vt seruiāt minoribus suis: ⁊ mini-
strent eis quecūq̄ receperūt a christo: vt suas vtilitates
negligāt/ ⁊ eorū ꝑcurent.vide qđ legit ⁊ no.xij.q.iiij.c.ij.
in glos.his habes. ⁊ mori nō recusent p salute inferiorū.
Primatū ğ eccl'ie cōcupiscere/neq̄ iustum est neq̄ vtile.
Quis em̄ sapiēs vltime vult se subijcere seruituti/ ⁊ peri
culo tali vt det rōnē.ex de officio p̄mice.c.j. ⁊ de accu.q̄li-
ter.ij.de oī eccl'ia: nisi forte qui nō timet dei iudiciū: abu-
tens p̄matu suo ecclesiastico seculariter: ita vt cōuertat il
lum in seculare: vide.xl.dist.ante oīa. hucusq̄ Chryso. Et
ibi Orige. Ecclesiarū ğ p̄ncipes imitari debēt christū ac
cessibilem ⁊ mulierib⁹ loquētem. Joā.iiij. ⁊.viij. ⁊ pueris
man⁹ imponentē. Matth.xvij. ⁊ discipulis pedes lauan
tē. Jo.xiij. vt ⁊ ipsi simil'r faciant fratrib⁹. de ɔse. di.iiij.ꝓ-
prie.xciij.di.dñs noster. Nos aūt tales sum⁹: vt etiā p̄nci-
pū mūdi excedere supbiā videamur: vel nō intelligētes
vel contēnentes mādatū christi. ⁊ q̄rimus sicut reges aci
es p̄cedere: ⁊ terribiles nos maxime pauperibus exhibe
mus: nullā affabilitatē hn̄tes vel hr̄i ad nos ꝑmittentes.
Item ibi Chryso. Quātūcūq̄ tu humiliatus fueris: non
poteris tñ descendere quantū dñs tuus. Phil.ij. ¶ Tol
lat etiā sicut ⁊ fecit in sua cōstitutione q̄ incipit/Ad cōdi-
torē/remedia ꝓcuratorū rerū tēporaliū/emulatorū ⁊ aīa-
rū inimicorū. Dimittat intactā p dei honore regulam fra
trū minorū. Uere hoc est p̄uilegiū lex p̄uata.dist.iij.p̄uile-

Universidad de Deusto Biblioteca

gia.oculis carnalium occulrata.Hec est illa crucis stulti
tia.j.ad Cor.j.quā impugnat carnis prudētia.ad Rom.
viij.sed btūs qui non fuerit scandalizatus in ea.Mat.xj.
Fateor: Francisci regula semp fuit iudeis fratrib9 totali-
ter literalib9 scandalū:gentibus fratrib9 carnalib9 terrā
comedentib9 stultitia:fratrib9 vo discretis ꝛ spūalib9 vir
tus dei ꝛ sapia.j.ad Cor.j.Existimo ꝙ pater noster pphe
ta de tribulatione nostra q̄ est de regule impugnatiōe et
p̄uaricatione/longe ante pdixit:vt legit in sua legenda.
Et qm̄ futura tribulatio appropinquat: btūs q̄ pseuera-
uerit.Matth.x.ꝛ.xxiiij.de pe.di.iij.§.euidentius.v.Itez.
in ijs que incepit.Predixit etiā/vt in legenda antiqua cō
tinetur/phec verba. Venit tps in quo dilecta deo hec re
ligio diffamet adeo vt exire pudeat fratres in publicū.sz
qui tunc pbati fuerint:pbatiōes nobis erūt. magna em̄
sup eos tribulatio ventura est. Sz q̄ maior tribulatio: ꝙ
cū dei vicario dño Jo.xxij.de caturco cui p regulā submis
si sum9 singulariter ꝛ spāliter:Sed hec submissio sic cōti
netur in regula:vt nō esset pmissi euāgelij p̄uaricatio sz
adimpletio. Sz nūquid dñi pape sanctio videt scīe regu
le euacuatio:Et ꝙ caput nostrū Fācisc9 cū toto suo cor-
pore vsqꝫ ad hec tēpora in errore vixerit pbatio:ꝙ tot ro
mani pontifices cū duob9 gñalibus ɔcilijs errauerint at
testatio:in toto mūdo istius religionis diffamatio:absit.
Sed ꝛ nūquid alterius stat9 receptio pfessionis nostre
esset cōtinua p̄uaricatio pfesse in gñali caplo. vide.j.§.
ad superiora.in ar.lxij. Perusij celebrato euāgelice veri-
tatis:ꝛ misse ad oēs fideles pre timore humano reuoca-
tio:Si g̊ in veritate stat9 fuim9 ꝛ sumus:nō sit in nobis.
ij.Cor.j.est ꝛ nō:sed semp est.Nam ẜm Augu. veritas est
id qđ est.xxij.q.ij.cū humilitatis.Pudeat filios veritatis
crimen incurrere simultatis.Si in veritate stat9 fuisse et
esse nos credim9:nō timeam9:nō diffidam9:q: veritas li
berabit nos.Jo.viij.que fortior rege est.iij.li.Esdre.iij.c.
di.viij.ɔsuetudo.Timeat status falsitas.cōfidat veritas.
Timeat ordo phantasticus. nō paueat ordo euāgelicus
aplicus ꝛ eccliasticus. Unū faciam9: ne sub stramine ca-
meli idola abscondamus.i.ne sub specie scītatis pctā ce
lem9 ꝛ defendam9.Gen.xxxj.Vitā nostrā defectuosam p
statū sanctū nō excusem9. Veritatē cū transgressiōe non
misceamus.Utile p inutile nō vitiet.ex de regu.iur.vtile.
li.vj.vbi de hoc.Cōfiteamur reatū.Nō mutem9 statū:sed
curem9 plagatū pter mandatū apli.Cessent iā nunc in
ordine nobis phibiti ɔtractus:vt nō succūbam9 p ɔrios
actus.Nam longe a pma puritate ordinis ꝛ ab illo apo
stolico cetu euangelico ꝛ angelico fuit emere/vendere/
alijsqꝫ pauperib9 donare/pmutare/refutationes facere/
in iudicio cōtendere/ꝛ alios ɔtractus ppietarioꝝ inire.
vide.j.§.porro ad veritatē.v.ꝛ q: sepe.in ar.lxvij.q̄ respi-
ciunt dñm,ppriuum:nō virū euangelicū.Nam si hec egeri
mus:ɔtra nos ɔcludem9 ɔfusionē dei:ꝛ ei9 vicarij dñi pa
pe nō euadem9:in veritate testificata vbo dei.Actuū.viij.
xj.q.iij.existimant.xxij.q.v.cauete.negata succūberemus.
Quia vo merito tribulationē patimur.Gen.xlij. q: pec-
cauim9 in prēm ꝛ fratrē nostrū christū dñm ꝛ ei9 verū di-
scipulū Franciscū almū:vidētes angustias paupertatis
ꝛ humilitatis aie sue.ꝛ quū nos depcaret vt eum ab op-
probrio ꝛ infamia quā pter relaxationē nostrā in pau-
ptate ꝛ humilitate in se ꝛ in mēbris suis patiebat/libera
rem9:nō exaudiuim9. Si sanguis eius exquirit: q: vere
pauptatez regule laudam9 ꝛ pdicamus.sed in sanguine
agni sine quo nō fit pctoꝝ remissio. Apoc.j. Heb.viij.pe-
dem.ps.lxvij.Ut intingatur pes tuus in sanguine. Per-
parū aut nusqꝫ intingimus. Pecuniā dicim9 nos nō tan-
gere:nec magis dñi multas habētes pecunias eas tāge-
re ɔsueuerūt:sed vix ea possum9 satiari.xiiij.q.v.q̄d dicā.
Caremus ei9 actu:sed affectu ꝛ effectu ei9 in quo ɔsistit
vera eius receptio nō carem9. Passim recipit. passim re-
ponit.passim p fratrē quēlibet quasi in necessarijs ꝛ non
necessarijs expendit ꝛ donat.cōtra declarationem pape.
Clemen.Exiui.ꝛ de ea cōpotuz recipimus.ꝛ eius clauis
vbi reponit p fratres portat.pter quā i ordine ꝛ extra
ordinē emptiones ꝛ venditiones fiūt:ꝛ mutuū sicut iter
mūdi alios mercatores. Vix reperit frater in ordine qui
nō habeat pecuniā:nisi q̄ hr̄e nō pōt. Eius pecunie effe-
ctus deesse poterit:non affectus. Vide qđ scripsi.s.in.§.
nūc vo.j.v.in ar.liiij.facit.xxxiiij.q.j.ẜm.De nūmis crebra
est locutio inter fratres: vt potius ẜm Hiero. videantur
esse istitores ꝙ fratres minores.xvj.q.j.si cupis. Nihil qđ
recipit a fratrib9:q̄n vendat.nō obstante declaratiōe pre.
Nicolai.Exijt.q̄ dicit.Nec ea recipiant vt ea vendāt. Nō
posset generalis minister cū toto caplo gñali dare vnuz
denariū etiā amore dei:q: non est dñs nec administrator
nec dispensator eius:sicut clare colligit ex declarationib9
Nicolai ꝛ Clemen. v.corpore iur clausis. Nā dispēsator
p dño dāte pecuniā fratrib9 p eoꝝ necessitatibus tenēs
illam pecuniā est nuntius vel depositarius.nō generalis
minister vel puincialis nec custos nec gardian9: multo
minus nec quilibet alius simplex frater qui de illa pecu
nia sic deposita in aliquo intromittere se nō dz: sed soluz
famulo tenenti pecuniaz p dño dante necessitates suas
psentes ꝛ ẜm declarationē pre. emergentes simplr nun-
tiare: qđ pessime in ordine obseruat. Maxima ꝛ scelera-
tissima est hypocrisis coram deo ꝛ mundo:inimica almo
Francisco ꝛ ei9 euāgelice regule:mala pnicioso exemplo
animarū fratrū pemptrix/dicere se pecuniā non recipere
ꝛ eā ɔtinue cū instantia vbilibet pcurare/ꝛ ea nunqꝫ ca-
rere/ꝛ verbis manifeste ɔtraria facere/ꝛ sic factis menti
ri.ad hoc.xj.q.iij.existimāt.xij.q.j.nolo.xxij.q.v.cauete.sed
fratres verecūdantes se pecuniā recipere ꝛ petere cōtra
statū:vocant eā eleemosynā.sed fraudē faciūt in vbo: q:
quodcūqꝫ nomen imponāt/pecunia est.ad hoc.xiiij.q.iij.
plerīqꝫ. ex de simo.ea q̄.ꝛ.c.intātū.ꝛ vide sup b ex de vb.
sig.exiui.§.cupientes.in Clemen.Sancta ergo est coram
deo ꝛ vicario eius transgressionis nostre maxime in hu-
iusmodi pecunijs ꝛ pauptate pura cōfessio:vt remaneat
ꝛ seruetur pfessio:nō sit in pctis excusatio.ps.cxl.xiij.q.j.
predicator.ex de cōsue.quāto.ne christi sit irritatio/sit hu
miliatio:ꝛ sequetur iustificatio.Luce.xviij.Sic vite defe-
ctuose ad sanctū statum distinctio:vt pro nobis sit defini
tio.Recordemur de patris prophetia: ne fiat apostasia.
Non sit confidentia verboꝝ ꝛ allegatio inanis ꝛ pompa
tica magistroꝝ ordinis ꝛ alioꝝ aduocatoꝝ: sed pro victo
ria sit manifestatio exemploꝝ.xcix.di.ecce precipua arma
nostra sint pura conscientia ꝛ oratio.xxxvj.dist.c.vltimo.
xxiij.q.viij.conuenior.ꝛ regularis obseruantia:non nuda
scientia.Ut vincat veritas sit vite puritas. Non in equis
ꝛ curribus.ps.xix.argumentis ꝛ probationibus philoso
phicis gloriemur.ad Colos.ij.c.sed victoria hec est vt hu
miliemur. Humiliemus ergo nos cum christo humili.
Phil.ij.ꝛ seruo suo Francisco.ꝛ orationem humiliuz ẜm
ps.cj. dominus acceptabit. Non sit confidentia in legi-
bus ꝛ regibus.xxiiij.q.iij.§.j.sed in precibus. non in da-
moribus.xxxviij.dist.sedulo.sed in gemitibus.Caput no
strum membra habet.ad Ephes.j.ꝛ.iiij. ex de sacra vnct.
c.vnico.§.sed vbi.caput inclinatum. Jo.xix.Cor humilia
tum/pati paratum/in se non iustificatum. de peni.dist.ij.
si enim.per duas colum.v.nos autem.in professione ra-
tum/ad persequentes per amorem corde latum. ij.Cor
vj.et in Ps.cxviij.latum mandatum tuum. per christum
habebit optatum. Nam causa et questio christi est.ps.
xxxix.egeni.lxix.ꝛ.cviij.mendici.Et persecutus est homi
nem inopem et mendicum.ps.cviij.nudi.xij.q.j.clericus.
non querentis que sua erant. Philip.ij.lxiij.distin. nosse.
nec regnum. Joannis.xix. pecunie: sed glorie/sed inno-
centie.ij.Corinth.viij.sed concordie/sed sapientie.Quo
modo enim anima christi dei diuitijs pleni/terre pla-
matoris/celi fabricatoris.Genes.j.ex de summa trinita.

c.j.nec bonorum superiorū nec inferiorū indigētis.ps.xv.
Bonorū nostroꝝ nō indiges. sed supaffluētis/pfectionis
sue perfectissime normā tradētis.quō inquā visco ppie-
tatis terre ligari aut cōpediri potuit: cū ois terra de se sit
inanis ꝛ vacua:Gen.j.Sz nūquid q: se exinaniuit.Phil.
ij.inanis ꝛ vacuus remāsit:Absit.sed terra vsus est: q: p-
pter nos terra carnē assumens factus est. Gen.iij. Jo.j.ꝛ
hec terra superior celo est. vt legit in legēda bti Andree.
Accepit terrā:sed nō submisit se terre. Ne gloriet securis
contra eū q̄ secat in ea.ꝛ ne lutū contra figulū gloriet.ẜm
Esa.x.c.xxiij.q.v.§.hinc notandū.xxj.di.cū inferior. Detur
ergo vsus terre carni christi:q: verus hō erat ꝛ esuriebat.
Matth.iiij.ꝛ Luc.iiij.a pprietate terre ꝛ ligamine libera
pmaneat pfecta aia christi.Nō descēdit vt qđ suū erat sicut
veri dei.viij.di. quo iure.ex de deci.cur ampli9. vt ver9 hō
sibimet vendicaret:sed vt pfecte amitteremus qđ nostrū
erat ꝛ nō erat exēplū daret. Nō terrā dānauit quā creaue
rat:sed cōculcauit.vere nō est plena conculcatio si est dñij
appropriatio:q: qđ cōculcat nō conculcat. Fuit g̊ in chri-
sto nostro pulchra distinctio ꝛ sancta vnio. Jn loculis car
nis cōdescensio.xij.q.j.habebat.ne periret infirm9. Jn p-
hibendo perā argentū ꝛ aurū ꝛ es in zonis.Mat.x.perfe
cte aie ad maiora puectio ꝛ pfectio. Ne degeneraret pfe-
ctus hō/hoibus cōdescendit. Jn perficiēdis pfectis ꝛ an-
gelis terrestrib9 efficiendis de9 ascendit:cōdescendēdo ꝛ
ascēdēdo lucrifaciēs oēs:proportionās oēs. vt in pre.de-
claratione/exijt. Excelsus resignauit in terra suū terrenū
dñiū:vt perfecte sequamur suū consiliū.Mat.xix.Si vis
perfect9 esse ꝛc.Humiliat9 non dānauit dñium pter in-
firmorū subsidiū. Nūquid vnā ꝛ eādem legē de9 ꝛ homo
equaliter tribuit dijs ꝛ hoibus:sed verus hō humanā ꝛ
infirmā de habēdo propriū dedit hoib9.de9 diuinā de non
habēdo propriū dedit diuinis hoibus.q̄bus ꝛ dixit in ps.
lxxxj.Ego dixi dij estis ꝛc.ꝛ Mat.xvj.ibi. Vos aūt quem
me esse dicitis:ꝛ alibi ps.cxiij. Celū celi dño:terrā aūt de-
dit filijs hoim. Nūquid hec militans ecclesia ẜm illā triū-
phātē disponit hierarchiā:lxxxix.dis.ad hoc etiā. Nūquid
differt stella a stella:ꝛ tn̄ oēs stelle ꝛ lucide:ꝛ alique luci-
diores:q: alia est claritas solis ꝛ alia stellarū.j.Cor.xv.ꝛ
facit.lxxxix.di.c.vlti.q: in domo pr̄is mei māsiones multe
sunt.Jo.xiiij.de pe.di.iiij.in domo. Sed nec vna ꝛ eadem
lex data est Rechabitis nō bibētibus vinū ꝛ in tabernacu
lis habitātibus ꝛ israeliticis. Hiere.xxxv. Sed ꝛ nūquid
illud pprium qđ multorū est in cōmuni: perdit nomē ppij
et effectū:Nō.q: illā affectionē vel quasi vnū hz collegiū
ad res suas:sicut vnus priuat9 ad res suas priuatas.ꝛ sic
p eis litigat/ꝛ cōtendit/ꝛ dolet/ꝛ cōturbatur/quū ei au-
fertur:vel sup ea molestat.Adde hic qđ scripsi supra in.§.
rursus posset.v.Jtē qđ opponit.in ar.lvj. Et ꝙuis q̄libet
de collegio rem nō appropriet sibi:nō tn̄ renūtiat illi. Est
ne idē genus crucis ꝛ pauptatis extreme in speciali et in
cōi:quā christus in psona pfectoꝝ assumpsit: ꝛ ad cellariū
propriū recurrere in cōi sine labore ꝛ verecūdia:ꝛ ad bur
sam ppriā manū mittere:ꝛ ostiatim victū querere:Quis
cecus hoc diceret:Nūquid quilibet de illo cōmuni de illo
proprio cōmunicat in cōi ꝛ in speciali:vtiqꝫ.xxiij.q.vij.qđ
aūt.xij.q.j.si priuatū.ꝛ.§.si. Nūquid si neget cuilibet de il-
lo cōi victus aut vestit9 aut aliud sue necessitatis:actionē
habebit cōtra illud cōmune/ꝙ sibi sustentatio debita ne-
getur:vtiqꝫ.sicut legit ꝛ no.ex de rescrip.cū dilecta. in fi.
xviij.q.ij.in nullo.ꝛ in specu.ti.de actore.§.j.v.q̄d si spolia
tur.Et qua actione egerūt apli ꝛ alij discipuli dñi expulsi
de eorū habitaculis ꝛ spoliati paucis substantijs q̄bus p
necessitate vtebātur/cōtra persequētes ꝛ expellētes de iu
dea vt ad gētium populū transmigrarēt:Act.xiiij. immo
rapinā eorū que habebant cū gaudio susceperūt. Heb.x.
Quid in cōi apli propriū habuerunt dispersi vnusquisqꝫ
per prouinciā sibi decretā ad predicandū euangeliū:quū
nec tunc viuerent in cōmuni:An forsan tunc vnusquisqꝫ
bursam habuit:peram detulit:es possedit:cōtra preceptū
diuinū.Luc.x.ꝛ Matth.x.ꝛ apostasiā incurrit:Quis hoc
filius euāgelij ꝛ discipulus diceret:Nūquid preter legem
euāgelicam hoc phibentē eis/gesta eorū veridica ꝛ san-
ctorū originalia testimoniū perhibent semp eos oblatas
res ꝛ pecunias respuisse:ꝛ alieno cibo vixisse:vide qđ scri
psi supra.§.Jtem ꝙ simplex facti.v.quartū qđ sequit. in
ar.lvj.Si em̄ hoc diceretur:iā non in cōmuni sed in singu
lari propriū quilibet possedisset.ꝛ inter eos ꝛ alios mūdi
hoies expropriationis differētia non fuisset. Et preceptū
eis a domino indictum de nō habēdo pecuniā/frustratū
fuisset.Sed super hoc caput isti9 ecclesie ꝛ illius interro-
getur Petrus q̄ dicit Act.iij.Argentū ꝛ aurum nō est mi-
hi.Sed si ipse illius pecunie quā habebat in cōmuni eccle
sia primitiua/dñs fuisset:sicut ꝛ caput erat:non hoc dixis-
set.sicut nec hodie possunt dicere prelati ecclesiarū ꝛ mo-
nasteriorū bona habētium in cōmuni. Aurū ꝛ argentum
nō est nobis. Jmmo est eis tāqꝫ dispēsatoribus.q: ecclesia
aurū habet ꝛ habere pōt:non vt cōseruet:sed vt pauperi-
bus eroget.xij.q.ij.aurū.Manifestū ergo videtur ꝙ illi9
pecunie Petrus dispensator nō erat. Nam ꝛ hoc dixit in
eadē ciuitate vbi in cōmuni illa credētium ecclesia viue-
bat.Unde ꝛ ipse ꝛ alij apostoli.Act.vj.Non est bonū nos
derelinquere verbū dei:ꝛ ministrare mēsis.Licet si dispen
sator fuisset sicut esse poterat/sicut prelatus ecclesie: vt su
pra pbaui:pprietarius propterea non fuisset.xij.q.j.si pri
uatum.xxiij.q.vij.ꝙ aūt.Adde qđ scripsi supra in.§.restat
inter hec.v.alio modo accipit habere.in ar.lix.Quid aūt
de capite nr̄o christo Paulus dicat audiamus.Quū esset
diues:pter nos egenus fact9 est.ij. ad Cor.viij. Sed in
ecclesia primitiua de cōmuni viuente nō erat aliq̄s inops
vel egens:sed dabat vnicuiqꝫ prout opus erat. sicut dicit
text9.Act.ij.ꝛ.iiij.c.ꝛ.xij.q.j.c.ij.ꝛ.c.quia tua.sicut ꝛ hodie
sit inter habētes propriū in cōmuni. ergo ipse nō habuit
propriū in cōmuni:nec apostoli quib9 ꝛ hanc mandaue-
rat paupertatē. Queramus ꝛ vnū inter aliquos aposto-
los de sectatorib9 eius veris Paulū dicētem/Usqꝫ in hāc
horam esurimus:ꝛ sitimus:ꝛ nudi sumus.j.ad Cor.iiij.ꝛ
alibi.Sicut egētes.ij.Cor.vj.Sed inter viuentes de pro-
prio in cōmuni nō est esuries neqꝫ sitis neqꝫ nuditas neqꝫ
egestas.sicut probatū est de ecclesia pmitiua/ꝛ de ista ec-
clesia succedēte sibi bona in cōmuni habente.vñ glos.sup
illud.ij.Cor.vj.Nihil habentes ꝛ omnia possidētes.Hec
fuit gloria apostolorū:nihil oino possidere:sine solicitudi
ne esse.Quū autem dicit oino:procul dubio excludit pro-
priū nedum in speciali sed etiā in cōmuni.alias nullo mo
do dixisset/omnino:ꝛ Paulus/nihil.quia cōmunitas cui
hoc cōpetit bene dicit habere:q: in cōmuni habet. xxiij.q.
vij.ꝙ aūt.ꝛ illorū bonorū pprietas apud illā cōmunitatē
existit.vt no.xij.q.j.expedit.in glos.j.Sup hoc etiā certum
est ꝙ fratres minores p regulā suā ab ecclesia multoties
approbatā confirmatā ꝛ declaratā/nedū tenetur viuere
sine pprio in speciali ꝛ in cōi:sicut ipsa regula clare dicit:
ꝛ Romani pplures pōtifices declararūt:sed etiā pauper-
tatē pmittūt:qđ plus est.vt regula ipsa dicit. Pauperta-
tem ꝛ humilitatē ꝛ sanctū euangeliū qđ firmiter promi-
simus obseruemus.vñ conciliū Viennēse expsse declarat
in decre.Exiui de paradiso.in clemē.teneri dictos fratres
nedū ad paupertatē:sed ꝛ eiusmodi vsum q̄ in regula de-
clarat:eo obligatiōis modo quo ponit regula dictū vsum
Nullū g̊ dubiū ẜm ecclesiā declarantē q̄n hec maior ꝛ alia
sit pfessio:ꝙ pmittere viuere sine pprio in cōi.Hec aūt est
pfessio pfectiōis euāgelice sicut regula āte dicta ꝛ mr̄ de-
clarat ecclia ab alijs pfessionib9 q̄buscūqꝫ:psertim quātū
ad expropriationē ꝛ pauptatē penit9 sepata ꝛ sup alias ele
uata.vñ dicit scīā dicta regula/Hec est celsitudo altissime
pauptatis ꝛc. Et declaratio Nicolai/Exijt.li.vj. de v.sig.
ibi.Quo imitatores tāti pr̄is effecti christi semitas arcti9
elegerūt. Jtē si apli in cōi ppriū habebāt:quare dixit eis
dñs ꝙ ederēt ꝛ biberēt ea q̄ apud illos erāt q̄bus predica
bāt:Luc.x.pfecto q: sumptus alios non habebant.Quis

Universidad de Deusto Biblioteca

enim diceret apl'os suas pecunias recōdere: ⁊ alio⁊ victū
recipere: absfuit, profitendū est ab eis talis auaritia: que
nedū in eis sed in quouis catholico deū timente sicut cri
men philargyrie si cōmuniter sic viueret/ dānaretur: sed
q: veri pauperes nō ficti erant: solū mercedē victus p la/
bore pdicationis recipiebāt: q: digni operarij erāt. vt pre.
c. Luc. x. xj. q. vij. sacerdos. ⁊. xiij. q. j. §. his ita. ⁊. xij. q. ij. qui/
cūq3. ⁊ ex de sepul. c. j. Itē si christi apostoli qd in cōmuni
vel in speciali habebāt ppriū: cur pre fame alieni agri spi
cas euellebāt ⁊ comedebāt? Mat. xij. ⁊ Luc. vj. xxv. q. j. §.
his ita. vbi Beda. Nō habentes em̄ discipuli spatiū man
ducādi ppter importunitatē turbarū/ esuriebāt vt hoies:
sed vellētes spicas inedia cōsolantur. qd est indiciū auste
rioris vite: nō preparatas escas sed simplices qrere cibos
sed si semp in cōmuni pecuniā vel loculos habebāt ⁊ pa/
nem: certū est q ad emēdū inueniebāt: aliena furātes fur
tum cōmittebāt. legit ⁊ no. de elec. dudū. ij. ⁊ facientes cō
tra preceptū decalogi. Exo. xx. Nō furaberis. xiiij. q. v. pe/
nale. mortaliter peccassent. legit ⁊ no. xxxij. q. vij. qd in om
nib⁹. sed hoc falsum est: q: vox christi eos. ibi Luc. vj. excu/
sat ⁊ lex. legit ⁊ no. de cōse. di. v. discipulos. Nō obstat. c. di
lectissimis. xij. q. j. inductū p alia parte/ q apl'i cū alijs pri/
mis credētibus de ecclesia primitiua in cōmuni ppriū ha
bebāt. q: pauco tpe cū illa cōmunitate tāq̄ prelati eo⁊ vi/
xerūt: ⁊ cū eis cōmunem vitā duxerūt. Sed q: nō erat bo
nū relinquere verbū dei ⁊ ministrare mensis: vt supra di/
xi/ prepositos illi⁹ cōmunitatis elegerūt. Act. vj. Et ipi ad
seruādū regulā strictiorē. Adde qd scripsi supra in. §. Itē
q simplex facti vsus. in R. scdo respōdeo. cū se. in ar. lvj. p/
hibentē pecunias possidere redierūt. Et dispersi per orbē
eā seruauerūt vt superius est pbatū. Iura aūt adaptātur
ad ea q̄ frequētius accidunt: nō que raro ⁊ p causa cōtin
gūt. ff. de legi. nā ad ea. ⁊ ex vt lit. nō cōtest. qm̄. in pn. sicut
nō dicit diuertere q̄ statim vel cito redit. de pe. di. j. diuor/
tiū. vbi de hoc. Nam ⁊ nedū viris perfectis apl'icis enthe
ca prohibetur: sed ⁊ viuētibus in cōi. xij. q. j. nolo. ¶ Pre/
terea quō potuit esse q christus propriū habuit cū apl'is
in cōmuni. Aut em̄ istud propriū in cōmuni erat christi ⁊
apl'o⁊ ⁊ non alio⁊ de mundo. ⁊ sic dicetur q christus ali
quid habuit: ⁊ habere voluit: qd non esset cōmune hoim
omniū. ⁊ sic christus malign⁹ fuit ⁊ partialis ⁊ auarus:
querens q̄ sua sunt ⁊ quorūdam: ⁊ non q̄ omniū. qd alijs
prohibet. ad Phil. ij. ex de censi. pcurationes. Et sine cha/
ritate esset: que nō querit q̄ sua sunt. j. ad Cor. xiij. quū tn̄
creator ⁊ redēptor ⁊ gubernator oim sit. qd impiū est sen
tire: ⁊ blasphemū dicere. Nā certū est ⁊ esse debet cuilibet
catholico q de ijs q̄ erāt ad suū vsum ⁊ apl'o⁊: nūq̄ alios
quoscūq3 indigētes excludere voluisset. Vñ non est purā/
dum q deus hō christus de loculis quos interdū habuit
Iudas: si aliq̄s egēs petiuisset: ei vnq̄ negasset. Nā deus
ipse cōmunis oibus creaturis/ cōmunis etiā fuit hō oib⁹
hoibus. q: nec personā accepit. Act. x. ⁊ ex de preben. vene
rabilis. iij. q. ix. c. vlti. Et cura est sibi de oibus. Sap. vj. Nā
ille hō deo vnitus in christo/ nō aliter egit in virtutib⁹ q̄
deus: nec fuit plus vni⁹ q̄ alteri⁹. j. Tim. ij. Nā oēs saluos
volebat facere in corpore ⁊ in aia. ps. xxxv. Hoies ⁊ iumē
ta saluabis dñe. Quō ergo sicut predixi aliqd ppriū ha/
bere voluit qd nō esset cōmune oibus hoibus de hoc mū/
do? Si aūt illud ppriū suū ⁊ apl'o⁊ fuit: ⁊ propriū totius
mūdi fuit/ sicut superi⁹ est probatū. ergo nō debet dici p/
priū christi ⁊ apl'orū cōmunitatis: sed ppriū cōmunitatis
totius mūdi: ⁊ non alicui⁹ collegij specialis. sed illi⁹ pprij
vniuersalis null⁹ fuit dñs pprie/ collegiū/ aut persona: g̃
nec christus inquantū hō. sed fuit dñs vniuersitatis mūdi
vt deus creator oim. Io. j. In ppria venit. Sicut etiā fuit
tpe legis nature: in quo nec psona singularis extra deum
nec priuatū aliqd collegiū fuit dñs: sed oim erāt oia cōia
sicut aer ⁊ sol. xij. q. j. c. ij. nec tūc credit q fuerit vsus pecu/
nie. sicut in li. collationū Io. cassi. in collatione Serapio/
nis cōtinet. q: nec erat necessari⁹. Nō em̄ necesse erat eme
re vel vēdere vel cōtract⁹ alios inire quos ad veros dños
pertinet celebrare. quū null⁹ esset dñs/ vt est dictū: sed oia
essent cōmunia oibus. ¶ C Nā vsus pecunie adinuent⁹
est: quū mūdi diuisio facta est: ⁊ p q̄s lis ⁊ cōtentio obo⁊
ta est. xij. q. j. c. ij. Sed christ⁹ dñs pacificare venit ⁊ vnire.
ad Col. j. ⁊ oibus exēplū dedit de se q̄ete viuere. Sed vbi
tuū ⁊ meū: ibi fm Senecā nō est q̄ete viuere. Et p iniqui/
tatē factū ⁊ dictū est meū ⁊ tuū. vt pre. c. xij. q. j. c. ij. Sed in
dño nostro iniq̄tas nō est: qualitercūq3 glosset iniquitas.
xiiij. q. v. §. sed hec. Itē sicut supra sepe dictū est dñs dixit
illi/ Si vis pfect⁹ esse: vade ⁊ vende oia q̄ habes: ⁊ da pau
perib⁹. Mat. xix. Sed nūquid ista forma pfectionis quā
hic dat dñs/ est sil'is illi per quā viuebat in cōi ecclesia pri
mitiua? Absit. immo penit⁹ alia. Nā veniēti ⁊ volēti in illa
cōgregatione viuere fideliū q̄ tūc oēs in cōi viuebāt: non
dicebat Vade ⁊ vende oia: ⁊ da pauperib⁹: ⁊ sequere nos
nō participātes bona tua. sed forma erat viuēdi q rebus
vēditis pecunia ante pedes apl'o⁊ ponebat: nec alijs pau
perib⁹ dabat: ⁊ de emptis de illis sic positis pecunijs cōi/
ter erat vita. Sed forma maioris pfectionis fuit illa data
illi ⁊ cōsimilib⁹. Nō em̄ dixit dñs illi vēde ⁊ da nobis pre/
ciū: ⁊ viue in cōmuni nobiscū: sicut erat in ecclesia primiti
ua. sed da pauperib⁹ oia non partē tibi retinēs aut alicui
collegio. ⁊ sequere me nihil habentē propriū p me aut cō
muni. Aliud dicere/ est textū euāgelicū puertere aut nega
re. ⁊ de hoc satis supra dictū est in. §. Itē q simplex. in ar.
lvj. Itē nūquid eadē forma viuēdi est in cōi hre pecunias
⁊ forma data apl'is q nō aurū aut argētū perā aut saccu/
lū haberēt? Mat. x. Luc. x. Immo penit⁹ cōria. Habere pe/
cunias ⁊ nō hre licet. vtraq3 bona: sed scda pfectior. nec b
dixit dñs vni soli apl'o aut discipulo: s3 toti collegio apl'o⁊
⁊ discipulo⁊ pfecte viuere volentiū. Vñ dixit Petr⁹ in pso
na sua ⁊ alio⁊ discipulo⁊/ Ecce nos reliquim⁹ oia. Mat.
xix. ⁊ ijs q̄ eū ⁊ discipulos suos pfecte seq̄ volebāt vt in de/
cre. extīt. li. vj. Qui in christo duplicē naturā negauerunt
hereses cōdiderūt. xxiiij. q. iij. q̄dā. R. acephalite. Nā perfe
ctus de⁹ perfect⁹ hō est. vt i symbolo Athanasij/ Quicūq3
vult salu⁹. ⁊ in cōcilio generali. ex de sum. tri. c. j. Distingua
mus euāgeliū: nō negem⁹. Nō demus g̃ pecunias cū euā
gelio christo dño ⁊ apl'is vt perfectis: ⁊ interdū ⁊ raro ex
causa dem⁹ sibi pecunias vt impfectis cōdescēdat. ⁊ in b
nō min⁹ impfect⁹ existēs. vt d: in decre. extīt. ⁊ sic fm Aug:
distinguem⁹ scripturā tpa ⁊ formas viuēdi: ⁊ sanctū euā/
geliū cōcordabit. ij. q. j. si peccauerit. Qui nō distinguit se
extinguit. Sed ⁊ loquēs cū debita reuerētia dñi nrī pape
⁊ suarū ɔstitutionū Ad cōditorē/ ⁊ alia Quorūdā/ ⁊ alia
Cū inter nonnullos/ cui⁹ semp in ijs q̄ scripsi ⁊ scribo me
correctioni cōmitto: ⁊ quarū cōstitutionū intellectib⁹ sto:
q̄ pōt R a inter vsum librorū ad studēdū ⁊ alio⁊ ad officiū
dicēdū ⁊ paramento⁊ ecclesiasticorū ⁊ alio⁊ supellectiliū
fratrū mino⁊ realis differētia assignari. q: ex his dñs pa/
pa in decre. Ad cōditorē canonū/ q̄dā sibi quātū ad pprie
tatē reseruat q̄ vsu cōsumunt cōtinuo: sicut ⁊ alia supelle
ctilia cōsumunt. Quū igit causa sit eadē vtrobiq3: cur ec/
clesiastico⁊ ⁊ nō alio⁊ a dño nrō dñiū retinet? ɔtra illud ex
de trāsla. inter corporalia. §. j. R. vñ. cū ijs q̄ ibi no. qd op. fa
cit. Sed ⁊ nūquid q̄cq̄d habēt religiosi: siue sit ager/ siue
dom⁹/ siue vestis/ siue q̄duis aliud: est dño cōsecratū? xij.
q. ij. nulli. vt q̄d g̃ inter hec oia q̄ vsu cōsumunt ⁊ dño cōse
crant/ sit distātia: ⁊ hec fines faciūt diuersos q̄ sunt paria
rōne? Sil'is em̄ eq̄tatis ratio sil'ia iura suadere videt. C.
ad. l. fal. l. vlti. ex de ɔsti. nā cōcupiscētia. ex de ɔfir. vti. cū di
lecta. §. nos igit. legit ⁊ no. S3 ⁊ nūquid Nicolaus. iij. ge
neraliter oim quorū vsum fratrib⁹ licet hre dñiū sibi reti/
nuit ⁊ eccl'ie Romane dicēs in p. decre. extīt. ibi. oim vtēsi/
liū. Qui dixit oim nihil excepit. xix. di. si romano⁊. de puil.
q: circa. nō q intēderet illud vēdere: s3 veritatē stat⁹ hmōi
declarare. Vis g̃ rōni ⁊ iuri fit: si res eiusdē speciei diuer/
so iure cēsentur. cōtra id ex de deci. cū in tua. cū si. Nō ergo
regula generalis cū iuris iiuria restringat. vt p. c. q: circa.

scilz q certi vsus sit dñium in incerto. qd sit quū quarūdā
rerū vel supellectiliū quarū vsum habemus/ papa sibi do
miniū vendicet: quarūdam vero nequaq̄. Item preter su
perius allegata in. §. Itē q simplex. in ar. lvj. de separatio
ne dominij ab vsu: certū est q q̄libet religiosus nedū fra/
ter minor: filiofamilias cōstituto in potestate patrisfami/
lias cōparatur. Nam vterq3 sui iuris nō est. Sed certū est
fm leges q in peculio pfecticio filiusfamilias vsum h3: ⁊
tn̄ proprietas nec ad momētū residet penes ipm. ff. de acq.
pos. l. q̄cq̄d. ⁊. l. j. §. Itē acquirimus. ⁊. ff. de reg. iur. filiusfa
milias. Itē non habet fm leges dñiū sine animo. vñ here
ditas solo aio acquirit ⁊ repudiat. ad qd facit qd no. ex de
resti. spo. olim. iij. in glos. vt scias. vñ iurisconsult⁹ Iulian⁹
ait. ff. de acq. heredi. l. p herede. circa pn. Pro herede gere
re nō tam facti q̄ animi est. Cui ali⁹ iurisconsultus Paul⁹
cōsonat dicēs. ff. de acq. pos. l. j. §. furiosus. Furiosus ⁊ pu/
pillus sine tutoris ⁊ curatoris authoritate nō possunt in/
cipere possidere: q: affectionē tenendi nō habēt. licet res
suo corpore cōtingant: sicut si dormiēti aliq̄d in manu po
nat. sic ⁊ religiosus q̄ nec animū siue affectionē de iure h3
nec habere pōt. Preterea nūquid Nicolaus. iij. q̄ est lumi
nare maius: potuit qd potuit luminare min⁹ sc3 qd impe
rator: ex de ma. ⁊ obe. solite. q̄ supra legē immo q̄ est legis
origo. q̄ etiā ea q̄ fuerunt p nō factis sancit. sicut pt3 in le/
ge postliminij/ q̄ bello captus ⁊ seruus effect⁹ decernitur
semp fuisse liber ⁊ psens. ff. de postlimi. reuer. l. retrocedit.
⁊ Insti. qb⁹ mo. ius patri. pote. sol. §. si ab hostib⁹. Et ea q̄
non fuerunt p factis habēda decernat. vt in posthumo de
quo nulla fuit mētio: ⁊ tn̄ iudicat mētio facta. C. de inof.
testa. si mater. Mutat etiā substantiā rei Imperator: ⁊ de
nihilo facit aliq̄d fm iura. C. de rei vxo. actio. l. j. ⁊ no. ex de
sta. mo. cū ad monasteriū. in glos. ⁊ ita. Si ergo tantū pōt
Imperator: multo poti⁹ papa: quantūcūq3 in reb⁹ cōsum
ptibilib⁹ vsu nō videat vsus posse a dñio separari fm illā
opinionē. vide supra eo. §. ij. obiectio. R. preterea si vere. in
ar. lx. in fi. Potuit tn̄ idē Nicolaus in reb⁹ vsu cōsumptibi
libus q̄bus vtūtur fratres minores aliud ordinare cōtra
omnē legem positiuā canonicā ⁊ ciuilē: ⁊ mutare naturā
illarū rerū q separet dñium inseparabile. Nā nulla lex le
gē imponit ecclesie Romane: sed ipsa oibus sancit legē. x.
di. c. j. ⁊. c. certū. xxv. q. j. §. his ita. Itē fm Innoc. pōt papa
ex aliqua maxima causa cū monacho q cōtrahat dispēsa
re: ⁊ sic ei⁹ substantiā immutare. vt no. ex de sta. mo. cū ad
monasteriū. §. fi. ⁊ no. late supra in pma parte isti⁹ operis
in. §. Itē de dispēsatione. R. Itē quidā dixerūt. in ar. xlvj.
multo poti⁹ q in rebus vsu consumptibilib⁹ possit ab vsu
dominiū separari. Or aūt dñs papa in sua constitutione
Ad cōditorē canonū/ dicit q p talē expropriationē etiā in
cōi nō creuit in fratrib⁹ minorib⁹ amplius charitas: s3 so/
licitudo amplior habēdi: ⁊ q actus ⁊ cōtract⁹ vsuario cō
trarios faceremus: ⁊ q de retēto dñio rerū quib⁹ fratres
vtunt/ nulla Romane eccl'ie puenit vtilitas: nec in futu/
rū puenire sperat: quin poti⁹ ipsa habebat nudū dñiū et
fratres vsum vestitū. hec oia cū omi reuerētia loquēdo fa
cū respiciūt ⁊ nō iura. nā certū est q quāq̄ pecunia causa/
liter aut formaliter nō sit mala: ⁊ sine pctō possit haberi ⁊
cū charitate. j. ad Timo. vlti. xij. q. ij. aurū. j. q. iij. totū. quū
certū est ⁊ experiētia magistra docet q inter cetera q̄ pos/
sident/ pecunia maxime est illecebrosa ⁊ de facili allectiua
cupiditatis: q̄ est charitati cōtraria. de pe. dis. ij. §. ex pmis/
sis. R. quia radix inductiua. Nam quis pecuniā possidēs
charitatē etiā possidet: q̄ eas dispergit? Quis est hic ⁊ lau
dabimus eū: vere fecit mirabilia in vita sua. Ecci. xxxj. vñ
Chrys. Abijciamus quecūq3 corpus florere faciūt: vitiāt
aūt aiam: vt sunt diuitie delicie ⁊ gloria. Ista authoritas
cōpletur. j. in. §. hoc aūt preceptū. R. Item in eodē sermo/
ne. in arti. lxv. Et Climacus abbas montis synai ait. Qui
possidet charitatē: dispergit pecuniā. Qui vero dicit se cū
charitate ⁊ pecunia viuere: seipsum seducit: ⁊ sibijpsi mē/
titur. Nōne pecunia viscus ⁊ pix est: ⁊ q̄s tetigit eā: ⁊ illa/
queatus ⁊ coinquinatus nō est? Eccl'i. xiij. Quid aūt ma/
gis charitatē inficit q̄ litigare? Sed q̄ hoc faciūt: nō pos/
sunt multū de perfectione euāgelica gloriari. vñ Amb. xj.
q. iij. ira sepe. Dñs iesus mittēs ad euāgelizandū discipu/
los suos/ misit eos sine auro sine argēto sine pecunia sine
virga. vt ⁊ incentiua litis ⁊ instrumēta eriperet vltionis
Non ergo pfessio sine pecunia sed cum pecunia est mate
ria litigandi. Non ergo ppter aliquē fratrē vel fratres cu
pidos sancta ⁊ apostolica religio diffamet. Nec dubiū si
litigāt ⁊ discurrunt aliqui pfessi hunc statū sanctū: illecti
philargyria ⁊ mētis ignauia: si ex concessione papali (qd
absit) haberēt pecunias: amplius litigarent. Nūquid alij
religiosi mendicātes vel nō mendicātes q: pecunias ha/
bent ⁊ habere possunt in cōmuni/ magis q̄ fratres mino
res viuunt pacifici ⁊ quieti: ⁊ maiori inuicē in se ⁊ in alijs
charitatis glutino copulātur? Facti experiētia respōdeat
⁊ non ego. Corrigat ergo in fratrib⁹ minorib⁹ preuarica
tio ⁊ cōtentio: non tangat sancta pfessio. Sed etsi etiam
actus cōtrarios simplici ⁊ nudo vsui faciunt quidam fra
tres: nō est ppterea cōmunitas diffamāda. q: taliter con/
trahētes nō fratres minores vitā apostolicam imitantes
sed institores ⁊ trapezite. xxiij. dis. in noie. xvj. q. j. si cupis.
poti⁹ sunt cēsendi: ⁊ pena legitima corrigendi. Licet insu
per sancta Romana ecclesia de tali pprio in rebus q̄bus
vtūtur fratres minores sibi reseruato vtilitatē nō habue
rit: q: noluit nec indiguit: sed pauperib⁹ fratribus mino/
ribus suis peculiarib⁹ filijs dimiserit ad vtendū: si tamen
vellet habere eorum vtensilia: posset ea sine iuris iniuria
tāq̄ sua propria vēdicare. quia iure suo singulari ⁊ pprio
vteretur. nec fratrib⁹ iniuriā faceret suo iure vtens. ex de
elec. cū ecclesia. Et ex hoc etiam manifesta surgit ratio q
vsus rerū siue vsu consumptibiliū siue non/ potest dici q
in perpetuū a dñio separetur. q: quādocūq3 dño pape pla
ceret: nedū paramētorum ⁊ librorum ecclesiasticorū/ sed
etiam aliarū supellectilium eorū/ panum/ pisciū/ caseorū/
pomorū/ etiam in mensa positorum vsum ante q̄ fratres
dentibus masticarent/ posset suo dominio sociare.

¶ Articulus. lxij. A

D superiora inter

serui hic literas capituli generalis peru/
sini: q̄ nihil aliud continent in sententia q̄
decre. dñi Nicolai/ Exijt qui seminat. quā
supra in. §. restat inter hec. in ar. lix. cōcor
daui cū cōstitutionib⁹ dñi nostri pape Io. predicti. Qua/
rū tenor talis est. ¶ Vniuersis christifidelibus presentes
literas inspecturis fratres Michael ordinis fratrum mi
norū generalis/ Guilhelmus Anglie/ Henricus superio
ris Alemānie/ Arnaldus Aquitanie puinciales ministri
⁊ in sacra theologia magistri: necnon Hugo de nouo ca/
stro/ Guilhelm⁹ de almut theologie doctores: Nicolaus
puincie Francie minister/ ac Guilhelmus bloc baccala/
rij in sacra pagina ⁊ omnes ministri custodes discreti et
lectores generaliū studiorum apud Perusiū congregati
in capitulo generali: ipsumq3 totū capitulum ordinis su/
pradicti salutē ⁊ pacem in dño sempiternā. Noueritis q
nos anno dñi. M. ccc. xxij. indictiōe. v. pridie nonas iunij.
audita ⁊ intellecta questione quadā q̄ in Romana curia
principaliter agitat: qua querit vtrū asserere christum ⁊
apl'os nō habuisse aliq̄d in cōmuni sit hereticū: Et req̄siti
de ipsa questione q̄d sentiremus: ⁊ in scriptis sub nostris
sigillis ⁊ subscriptionibus proprijs redigere curaremus.
Visis ⁊ examinatis dicta questione cū allocutionib⁹ que
pro ⁊ cōtra fiunt: diligētiq3 ac matura deliberatione dige
stis/ determinationi sancte Romane ecclesie firmiter ⁊ to
taliter inherentes/ cōcorditer ⁊ vnanimiter dicimus ⁊ fa
temur q dicere ⁊ asserere q christus viā perfectionis ostē
dens: ⁊ apl'i eādem viam perfectionis sequētes: atq3 per
exemplum in alios volentes perfecte viuere deriuantes:
nihil iuris proprietatis dominij seu iuris pprij in cōmuni

Universidad de Deusto Biblioteca

habuerunt:non est hereticum:sed sanū/catholicū/⁊ fide-
le.maxime quū sancta Romana ecclesia catholica que a
tramite apostolice traditionis nūq̄ deuiasse aut errasse
probat.xxiiij.q.j.a recta.⁊.c.pudenda.in fi.expresse hoc di
cat:affirmet/⁊ determinet manifeste.ex̄ de ver.signi.exijt
qui seminat.§.porro.lib.vj.sic inquiens. Dicimus ꝙ abdi
catio talium rerū tam in speciali q̄ in cōmuni ꝑpter deū
meritoria est ⁊ sancta: quam ⁊ christus viā perfectionis
ostendēs verbo docuit:⁊ exemplo firmauit.quāq; ipsi pri
mi ecclesie fundatores apostoli ꝑut ab ipso fonte scilicet
christo hauserant:in volētes perfecte viuere per doctrine
ac vite ipsorū alueos deriuarūt. Que ecclesie determina-
tio in.vj.lib.per ipsam ecclesiam catholicam est inserta:et
per aliā decre.in Viennēsi cōcilio promulgatam/⁊ in cle-
mentina que incipit/Exiui de paradiso.sub ti. de ver. sig.
insertam/per ipsam vniuersalē ⁊ catholicam ecclesiā est
approbata:ac nouissime per sanctissimū patrem ⁊ domi-
nū dn̄m Joannē diuina prouidentia papam.xxij. in qua-
dam sua declaratione edita super regula ⁊ statu fratrum
minorū:que incipit Quorūdam/est eadē declaratio plu-
rimū cōmendata tā q̄ salubriter edita/solida/lucida/mul
taq; maturitate digesta. Et testāte cano.xix.di.si romano
rū.id quod ꝑ dogmate sano sedes apostolica comproba
uit:semp debet teneri acceptū:nec ab eo licet quomodoli
bet resilire.xxiiij.q.j.hec est fides. In hui⁹ autē nostre opi
nionis ac cōcordis sentētie testimoniū ⁊ munimen/ꝑsen-
tem seriem de cōmuni consensu oīm nostrū sigillis ⁊ sub-
scriptionibus ꝓprijs generalis ministri ⁊ nominatorꝫ su
perius magistrorū ac baccalariorꝫ in sacra pagina necnō
quatuor prouincialiū ministrorum videlꝫ Thome ꝓuin-
cie Bononiēsis/Petri ꝓuincie sancti Francisci/Fernādi
prouincie Castelle/⁊ Simonis prouincie Turonie/duxi
mus muniendā. Datum Perusij anno mēse ⁊ die superi⁹
nominatis. Intersero etiam hic allegationes aliquas di
ctorū magistrorū ⁊ baccalariorū in quibusdam eorū lite
ris contentarū:que sic incipiunt. ❡ B Uniuersis p̄sen-
tes literas inspecturis/fratres Michael ordinis fratrum
minorū generalis:Guilhelmus ꝓuincie Anglie/Henri-
cus superioris Alemanie/Arnaldus Aquitanie ministri:
⁊ Hugo de nouo castro/ac Guilhelmus de almut sacre
theologie magistri:necnō Nicolaus prouincie Frācie mi
nister:⁊ Guilhelmus bloc in eadē sacra pagina baccala-
rij:Salutē ⁊ pacem in domino sempiternā. Noueritis ꝙ
nos anno dn̄i.M.ccc.xxij.indictione.v.idibus iulij in no-
stro generali capitulo apud Perusiū congregati ⁊ requi
siti specialiter quid sentiremus de q̄stione subscripta:dili
genti prius examinatione ⁊ deliberatione matura sup ea
⁊ ipsam tangētia collatione prehabita:Respondem⁹ ꝑut
immediate inferius cōtinetur.dicimus ⁊ fatemur cōcor-
diter ꝙ dicere ꝙ christus viam perfectionis ostendens/⁊
apostoli eādem viam perfectionis sequentes/⁊ in volen-
tes perfecte viuere deriuantes:nihil iuris ꝓprietatis do-
minij seu iuris ꝓprij in speciali vel in cōmuni habuerunt:
nō est hereticum:sed sanum/catholicū/⁊ fidele. Et q̄uis
ad hoc multas rationes habeamus ⁊ q̄plurimas autho
ritates sanctorum tam latinorū q̄ grecorū:qui velut duo
cherubin in medio tabernaculi dn̄i alas suas extēdentes
in hoc puncto cōiungūtur:⁊ velut duo Seraphin in tem
plo idipsum alter ad alterū clamare non cessant. Esa.vj.
Subscripte tamē rationes ⁊ authoritates causa breuita
tis sufficiāt quoad presens. ❡ Prima ratio talis est. Nul
la assertio est heretica que fundatur super determinatio-
nem ⁊ confirmationē multiplicem sacrosancte Romane
ecclesie.sed asserere christū ⁊ apostolos non habuisse ali-
quid nec in cōmuni nec in speciali propriū (vt predictum
est) fundatur super determinationē ⁊ declarationē mul-
tiplicem sancte Romane ecclesie:ergo hec assertio nō est
heretica. Maior est euidēs cuilibet catholico. Cui etiam
concordant multa.c.decretorū.xxiiij.q.j.a recta.⁊.c.pudē-
da.in fi. Et Aug.cōtra epistolā fundamenti dicens. Euā-

Quib⁹ rationibus pba ri possit christū ⁊ aplos nihil habuisse prop̄ij.

gelio non crederem:nisi me ecclesie authoritas cōmoue
ret. Minor ꝓbatur per decre.ex̄ de ver.signi.in.vj.li. exijt.
§.porro.vbi sic habetur. Dicimus ꝙ abdicatio proprieta-
tis omniū rerum tam in speciali q̄ etiam in cōmuni ꝓp-
ter deū/meritoria est ⁊ sancta:quam ⁊ christus viā perfe
ctionis ostendens verbo docuit:⁊ exēplo firmauit.quāq;
primi fundatores militantis ecclesie prout ab ipso fonte
hauserant:in volentes perfecte viuere per doctrine ⁊ vite
ipsorum alueos deriuarunt. Que quidē decre.per aliam
que incipit Exiui de paradiso/in Viennensi concilio ꝓmul
gatā/⁊ in cōstitutionibus Clemē.sub ti.de ver.signi.
insertam/est ab ipsa vniuersali ecclesia cōprobata. Et no
uissime per sanctissimū patrem ⁊ dominū nostrū dominū
Joannem diuina prouidentia papā.xxij. in quadam sua
declaratione edita per eūdem super regulam ⁊ statū fra-
trum minorum:que incipit Quorūdam/est approbata ⁊
q̄plurimū cōmendata:tam q̄ salubriter edita/solida/luci
da/multaq; maturitate digesta. Patꝫ ergo minor: videlꝫ
ꝙ assertio qua dicitur christū ⁊ apostolos nō habuisse ali
quid in speciali vel in cōmuni/vt dictū est:fundatur super
determinationē cōmunem ⁊ confirmationē multiplicem
sancte Romane ecclesie. ❡ Secūda ratio. Nulla assertio
qua dicit christum ⁊ apostolos seruasse altissimā ⁊ perfe
ctissimā paupertatem/est heretica.sed asserere christum ⁊
apostolos nihil habuisse in speciali vel in cōmuni ꝓpriū/
est asserere ipsos seruasse altissimam ⁊ perfectissimā pau
pertatē:ergo hec assertio nō est heretica. Probatio maio
ris/primo per rationē.q: christus ⁊ apostoli fuerunt prin
cipiū ⁊ mensura ⁊ exēplaria cuiuslibet perfectionis euan
gelice.principiū aūt ⁊ mensura ⁊ principale exēplar per-
fectissime ⁊ altissime pfectionis cōtinet perfectiones oēs
que ex illis exēplantur:seu etiā mensurant.ergo perfectio
paupertatis euāgelice sicut ⁊ alie perfectiones fuerūt in
christo pfectissime ⁊ altissime. Ptꝫ etiā per authoritates/
primo de christo p illud Hiero. ad Eustochiū dicentis/ꝙ
christus pauperrimū ⁊ abiectissimū se ostendit. Ad idem
xij.q.ij.gloria.℣.nūc vero.xxxv.di. ecclesie.xij.q.j.clericus.
in fi. Probatio minoris.quia pfectissima ⁊ altissima pau-
pertas est illa q̄ excludit maiorē solicitudinē tēporalem:⁊
animā liberiorē facit ab omni affectione rei tēporalis. Di-
cimus autē per se ⁊ essentialiter ex intrinseca rōne sui.ad
differentiā illi⁹ solicitudinis q̄ oritur ab extrinseco: ⁊ etiā
ex intrinseco status pauptatis.videlꝫ ex infirmitate illi⁹
qui solicit⁹ est circa talia acquirēda ⁊ habēda vltra id qđ
necesse est:vel illius q̄ orit̄ ex defectu charitatis in hoīb⁹/
per quā consueuerant christi pauperes sustētare:⁊ eis de
quotidianis necessarijs ꝓuidere. Sed pauptas illa qua
nihil habetur in speciali ex se ⁊ essentialiter ex intrinseca
ratione sui/magis excludit solicitudinē huiusmodi.quia
bona tēporalia etiam in cōmuni habita mentes possiden
tiū illaqueant ⁊ afficiūt aliquo modo:⁊ suos possessores
reddunt solicitos ad bona talia cōseruanda/defendēda/
acquirenda/amplianda.reddunt etiā suos possessores ti
midos ⁊ solicitos:ne talia bona cōmunia perdant aut di
minuātur:aut sup hec aliqua eis iniuria inferatur. Unde
non oīno sinunt animū esse liberum:sed reddunt eū quo-
dāmodo cōpeditū.sicut clare dicit Aug.de verbis dn̄i ser
mone.xij. Minimi autē sunt qui omnia sua dimiserunt ⁊
secuti sunt christū:⁊ quicquid habuerūt pauperib⁹ distri-
buerūt:vt deo sine seculari cōpede expediti seruirēt:⁊ ab
oneribus mundi liberati velut pennati sursum abeant.
Secūdo probatur per determinationem ecclesie ⁊ confir
mationem in regula beati Francisci sic dicentis.c.de ob-
seruantia paupertatis.§. Hec est illa celsitudo altissime
paupertatis que vos charissimos fratres meos heredes
⁊ reges regni celestis instituit:pauperes reb⁹ fecit: virtu
tibus sublimauit. Hec sit portio vestra q̄ perducit in terrā
viuentiū. Cui dilectissimi totaliter inherētes/ nihil aliud
pro noīe dn̄i nostri Jesu christi in ꝑpetuū sub celo habere
velitis. M autē hic loquatur de paupertate que excludit

omnia in proprio ⁊ in cōmuni:patet ex verbis que hic ex-
primuntur si diligenter attendātur:⁊ ex alijs verbis eius-
dem regule in alio.c.fratres nihil sibi approprient.⁊ ex de-
clarationibus Romanorū pontificum sepe superius alle
gatis. Ad hanc aūt probandam minorem est authoritas
in collationibus patrū collatione.x.c.xj.sic dicens. Reue-
ra que maior aut sanctior potest esse paupertas : q̄ illius
qui nihil se presidij vel iuriū cognoscens habere/de alie-
na largitate quotidianū poscit auxiliū: et vitā suam atq;
substantiam singulis quibusq; momentis diuina ope in-
telligēs sustentari:verum se mendicū domini non imme-
rito profitetur. Confirmatur ista ratio tota authoritate
Eusebij super Matth.sic dicentis. Prohibebat autē eis
id est apostolis christus aurum ⁊ eius possessionem:preci
piens vt nec peram/nec baculum/nec calciamēta/nec ge
minas tunicas/immo nec panes/nec argentum portare
deberent:qui ad alienas partes debebant transmitti: su-
mens experimētum fidei ⁊ animositatis eorū: si quidem
habito in mandatis vitam extreme ducere paupertatis:
vt nec de diurno nutrimento curarent:nec binas tunicas
possiderent:nec vterentur calciamentis:sicq; totum mun
dum circūirent. Et sequitur. Putabat quidem oportere
conductores arrabone regni dei nec quicq̄ eorū que mo-
nachales appreciantur condignū existimare datis sibi ce
lestibus operibus. hucusq; Eusebius. Ubi notandum ꝙ
per hoc ꝙ dicitur hic apostolos habuisse in mandatis vi-
tam extreme ducere paupertatis: confirmatur maior ra-
tionis predicte:que dicit apostolos altissimā ⁊ perfectissi
mā seruasse paupertatem:per hoc quod dicitur/ nec q̄cq̄
eorum que monachales appreciantur eos condignū exi-
stimare debere/ꝙ eorum paupertas fuit ꝙ nihil habeba-
tur in cōmuni.quasi in hoc consistat perfectissima ⁊ altissi
ma paupertas:per quod confirmatur minor. Monacha
les enim dicuntur qui nihil habēt in proprio speciali: ha-
bet tamen cōmunitas eorū aliquid proprietatis ⁊ domi-
nij in cōmuni.xij.q.ij.quisquis.xviij.q.ij.q̄ sit.xix.q.vlti. q:
ingredientibus.c.perlatum.c. si qua mulier.cum.l.se. M
autem eādem paupertatem christus tenuerit/quam apo
stolis iniunxit:patet per Hiero. in epistola ad Eustochiū
dicentem. Nō poterat habere dn̄s quod prohibuerat ser-
uis/dicēs Mat.x. Nolite portare sacculū neq; peram ⁊c̄.
❡ Tertia ratio hec est. Nulla ꝓpositio debet dici hereti-
ca cuius oppositū non exprimitur euidenter in sacra scri-
ptura : nec ſm se nec ſm expositiones sanctorū. vel cuius
opposita ſm determinationē sacrosancte ecclesie non ap
paret euidenter catholica.vel cui⁹ opposita ex aliquo pre
dictorū euidenter ⁊ necessario non concluditur. Sed op-
posita huius ꝓpositionis negatiue/scꝫ christū ⁊ aposto-
los nihil habuisse in ꝓprio nec in cōmuni/que est christū
et apostolos habuisse aliquid in ꝓprio vel in cōmuni/eo
modo quo superius est expressum:nō habetur aliquo pre
dictorū trium modorū. ergo ista ꝓpositio negatiua non
est heretica. Maior patet per sufficientē diuisionem.nec
oportet addere/nec contra articulos fidei:q: a sacra scri-
ptura vel determinatione habentur euidenter expresse.
Opponitur aūt ad quālibet conditionē vel membrū eui
denter.quia argumentū solū probabile vel sophisticū: q:
videtur trahi solū ex altero predictorū modorū:non con-
uincit oppositū sue conclusionis hereticum iudicari. Mi
nor ꝓbatur quantū ad singulas sui partes. ꝑmo ꝙ oppo
sitū illius nō exprimitur euidēter in sacra scriptura ſm se
accepta.q: si sic:hoc precipue esset per hoc qđ dicitur de lo
culis. Jo.xij.⁊.xiij.⁊ ꝑ hoc quod dicit̄ in Actibus.ij.⁊. iiij.
ꝙ erant illis oīa cōmunia.sed per nullū istorum aut cōsi-
lium habetur propositio predicta euidenter ex sacra scri-
ptura ſm se sumpta. Non primū:vbi agitur de emptione
⁊ venditione.quia emere ⁊ vēdere non solum sunt actus
habentium dominiū:sed possunt esse actus dispensatorū
vel administratorū nullum habentiū in re que venditur
vel in pecunia de qua emitur/dominiū. ⁊ ideo per verba

Que ꝓpositio dicenda sit heretica.

talia non habetur determinate:nec per cōsequens euidē-
ter altera pars/scꝫ habere dominiū. ❡ Dicimus ergo ad
omnes authoritates de talibus actibus mentionē facien
tes/ꝙ apostoli nō faciebant hoc vt domini: sed vt meri ⁊
nudi administratores talium:⁊ pro seipsis solum simpli-
cem facti vsum habentes. Et eodē modo respōdemus ad
instantiam de loculis ⁊ ad omnes authoritates de hoc lo
quentes:scꝫ ꝙ apostoli habuerunt tantū vsum pro seipsis
in loculis:dispensationē autem pro alijs. Et si legitur ali-
quid de christo:nō est verisimile ꝙ christus ⁊ apostoli ha-
buerint vel habere voluerint aliquid per modū dominij
summe perfectioni sue ⁊ professioni repugnantem. Hoc
tamen esset:si per modū dominij vel proprietatis aliquid
in loculis habuissent. In voto enim professionis aposto-
lorū cadebat talis pauptas.de quo voto dixi longe supra
in.§.ꝙ simplex.℣.quod etiam sic probatur.in arti.lvj. Ex
quo satis patet ꝙ quū opposita ꝓpositio affirmatiua/scꝫ
ꝙ christus habuit in communi/non habeatur euidenter
nec a sacra scriptura ſm se accepta:nec vt a sanctis expo-
sita:nec per determinationē ecclesie : nec in aliquo quod
euidenter ⁊ necessario sequatur ex eis:ꝙ ista ꝓpositio ne-
gatiua/scꝫ ꝙ christus ⁊ apostoli nihil habuerint nec in ꝓ-
prio nec in cōmuni/modo quo supradictum est/ nullate-
nus est heretica:sed fidelis. In cuius rei testimonium pre
sentem seriem sigillis ⁊ subscriptionibus nostris propria
manu factis duximus muniendam. Data Perusij anno
mēse ⁊ die superius adnotatis. In his literis magistrorū
pretermisi ponere multas authoritates ⁊ respōsiones ad
cōtraria quas ipsi ibi posuerunt:⁊ quas superius cū mul
tis alijs posuerim.⁊ hec causa breuitatis omisi.

❡ Articulus.lxiiij.

ADhuc circa ista ne-
gotiando introduco.xij.fundamēta scri-
pture diuine ex quibus ostenditur et ar-
guitur christū ⁊ apostolos nihil habuisse
propriū in communi. ❡ Quorū primum
est:quod Matt.xj.scribitur ꝙ inter natos mulierum nō
surrexit maior Joanne baptista:⁊ ipse fuit in statu perfe-
ctissimo inter hoīes.sed ipse nihil habuit in ꝓprio nec in
cōmuni. M nō in ꝓprio patet: q: hoc imperfectionis est:
vt ab oībus conceditur.xj.q.j.aliud.xiiij.q.j.§.j. Nec in cō-
muni:q: vbi nō est cōmunitas/nihil pōt esse cōmune. In
vita autē anachoritica quā ipse duxit/nihil est cōmune.ij.
q.vij.§.vlti. Ista aūt deductio confirmatur.tū q: ſm Hie-
ro.duo sunt laudabilia genera monachorū:scꝫ cenobite/
⁊ eremite. Et tū ſm ipsum perfectior est status eremitarū
prius in monasterijs conuersorū qui nō habent in ꝓprio
nec in cōmuni.vt ptꝫ ex dictis eorū. Tum q: beatus Anto
nius trāsiuit de vita cenobitarū ad statū eremitarū. Non
fuit ille magnus Antonius secūdus post Paulū eremitā:
q: ille semper in eremo fuit:vt ptꝫ in sua legenda. Iste fuit
alius Antoni⁹ abbas cōuersatus in monasterio in ciuita-
te Patras primo:deinde in deserto: vt narrat eius legen-
da.cuius festū colitur in ianuario. Et Hierony.ad Eusto
chiū plangit se redijsse de illo statu ad istum communē.et
sic videtur iste perfectissimus tam q̄ sequestratissimus:q:
deo immediate maxime cōiunctus.vnde christus incepit
ab isto.⁊ licet iste sit sublimior:actus tamē predicationis
est vtilior ceteris.⁊ ideo istum statū christus indixit apo-
stolis. Marc.vlti. Unde ⁊ Joannes baptista post deserti
cōuersationem non omisit predicationē. Jo.iij. Et Joan-
nes euangelista istum statum tenuit in Pathmo insula:
⁊ post ad predicationem redijt Ephesum. Simpliciter ta
men sicut sublimius est orare q̄ predicare:sic sursum mo-
ueri q̄ ceteros illuminare/ſm Dionysium. Tamen apo-
stoli vtrumq; statum habuisse inter homines creduntur.
Unde Philip.iij. Nostra conuersatio in celis est. Utrūq;
autem esse/actiuum et contemplatiuum: sicut fuerunt
apostoli: maioris perfectionis est.ex̄ de renuntia. nisi.§.

Nec christus nec apl'i q̄cq̄ habuerunt in cōi.

Universidad de Deusto Biblioteca

ne putes.xxxvj.dist.c.fi. Nec obstat qđ no.xvj.q.j.qui vere. vbi no.ꝙ vita monachoꝛū strictioꝛ est ꝙ eremitarū: quia eremite possunt habere pꝛopꝛiū.quia illud habet locū in eremitis:qui pꝛius pꝛofessionē in cenobijs non fecerunt. Nam facientes/ꝛ postmodū ad vitam eremiticā transeūtes de suoꝛū licentia pꝛelatoꝛū maioꝛis perfectionis sunt. vt narrat Jo.cassi.in.xij.libellis.in lib. de gastrimargia.ꝛ in lib.collationū in collatione Piamonis de tribus generibus monachoꝛū.ꝛ in collatione Jo.abbatis.de fine ce/nobite ꝛ eremite.ꝛ facit quod legit ꝛ no.ex de exces. pla. cum ex eo.§.fi.li.vj.ꝛ notaui de hoc supꝛa in.§.quia vero. in magna additione que incipit/vt patres.ꝟ. eremite.in ar.xxiiij.ꝛ in.§.ex quo sponsa.in pn.in.lj.ar. ¶ Secūdum fundamentū est:quia dn̄s dicit Mat.v. Beati pauperes spiritu ꝛc.pauperes autem simpliciter nō videntur illi q̄ habent aliquid in cōmuni.Act.iiij.xij.q.j.c.ij.ibi. Nec q̄sꝙ egens erat inter eos. ergo paupertas euangelica est ca/rens rebus tam in ꝓpꝛio ꝙ in cōmuni. Unde ꝟm Chꝛys. in greco habetur.Beati mendici vel egeni . ¶ Ista autē deductio cōfirmatur quadrupliciter. Pꝛimo. Quicquid cōuenit aliquibus in cōmuni:conuenit eis simpliciter.vt patet tam in actibus virtuosis ꝙ vitiosis:qui per se cōmunitati attribuūtur.Et ideo si aliqui sunt non pauperes in cōmuni:sunt nō pauperes simpliciter. Uide quod no.xij. q.j.§.fi.in glos.falsum dicit.

Abdicatio rerū in pticulari tātū nō vera est abdicatio.

¶ Secundo quia paupertas ꝟm omnes cōsistit in aliqua abdicatione rerū. ille autem qui dimittit res tēpoꝛales in pꝛopꝛio:ꝛ ipsas retinet in cōmuni:non abdicat ipsas res:sed tantū modū habēdi res ipsas.quū easdem possit modo alio possidere. sicut ptꝫ in transactionibus.ex de trans.per totū. ¶ Tertio idem nō potest esse diues simpliciter/ꝛ pauper simpliciter. quum ista sint opposita.ar.xxxij.q.j.cū renuntiatur.de peni.di.ij. si enim.parū post pꝛincipiū.ibi.que enim cōmunicatio. sed bene ꝟm quid alterū.Sed diues in cōmuni est diues simpliciter:quū sit simpliciter habens.quū cōmunitas de tali ratione non diminuit:vt patet in politicis cōmunitatibus.ergo talis non pōt esse simpliciter pauper. ¶ Quarto quia ista paupertas euangelica quam chꝛistus in loco isto cōmēdat/est paupertas altissima.de qua.ij.Coꝛ. viij. Altissima inquit paupertas eoꝛū.ista autem que est in cōmuni habens nō est altissima.quū talem paupertatē antiqui Romani habuerint:qui nō erāt fideles.vt dicit Aug. in lib.de ciui.dei.ꝛ facit.xij.q.ij.gloꝛia.ꝟ.socrates. ¶ Tertium fundamentū est.quia Matth.vj.dicit ipse saluatoꝛ. Nolite soliciti esse in crastinum ꝛc.

Abnegatio in cōi solicitudinē imminuit.

Dicunt tamē aliqui ꝙ solicitudo que hic pꝛohibetur:nō excluditur:sed augetur per abnegationem rerū in communi.q: maioꝛ est solicitudo de vita in cōquirendo:ꝙ de habito in expendēdo.Adde quod scripsi supꝛa in.§.rursus restat.ꝟ.item quod opponitur.in ar.lvj.Sed istud stare non potest. Tum q: veri fideles sunt securioꝛes de diuina pꝛomissione ꝙ de diuitiarum possessione.chꝛistus autē ibi pꝛomisit/Hec autem omnia adijciētur vobis.Tum quia ipse dn̄s arguit illos qui dubitant circa illud pꝛomissum:dicens. Considerate volatilia celi ꝛ lilia agri ꝛc.ꝛ illud non pōt referri ad illos qui habent satis in cōmuni:quia dubitare de talibus non conuenit.Tū quia ibidem dominus hoꝛtatur ad istā solicitudinem amouendā per fidem dicēs. Si enim fenū quod hodie est ꝛ cras in clibanū mittitur ꝛc. ꝛ tamē non opoꝛtet hoꝛtari istos fide:qui sciūt vnde possunt sibi pꝛouidere in cōmuni.quū fides scientiam non admittat. no. ex de sum.trini.super rubꝛica.Tū quia omnes fideles experiuntur frequēter ꝙ quanto minoꝛē de talibus habent solicitudinem:deus eis magis pꝛouidet sufficiēter.vt frequentissime maxime in fratribus minoꝛibus est expertū. ꝛ ita habet in euangelio Luc.xxij.Quādo misi vos sine sacculo ꝛ pera: nūquid aliquid defuit vobis?At illi dixerūt.Nihil. ¶ Quartum fundamentū est:quod in eodem Matth.vj.chꝛistus iubēs abnegationem omniū tempo/ralium/dicit apostolis.Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra ꝛc.Istam autē monitionem domini saluatoris aliqui exponunt pꝛo thesaurizatione que fit in ꝓpꝛio: ꝛ non in cōmuni.Istud autem stare non potest: quia ipse dominus assignat ibidē quatuoꝛ rationes ad oppositum in textu.quarū pꝛima est illa.

Ubi sit thesaurizandū.

Ibi solum est thesaurizandū vbi sunt thesauri permanentes.in solo autem celo sunt tales:ergo non est thesaurizandum nisi ibi.ꝛ pꝛima ratio cōcludit ita de thesauris in cōmuni : quū non sint quid manens/sed amissibile:sicut in pꝛopꝛio ꝛ in speciali.Secūda ratio est quia ibi non est acquirendus thesaurus bonoꝛū tempoꝛaliū/vbi coꝛrūpuntur talia bona.in terra autem a tinea ꝛ ab erugine coꝛrumpuntur.ꝛ ideo ibi non est thesaurizandum.Ista autem ratio cōcludit contra communia:quū ista ita bene sicut pꝛopꝛia coꝛrūpantur.Tertia ratio est:quia thesaurus qui potest amitti non est thesaurizandus in terra.in terra enim talia fures effodiunt ꝛ furantur.ꝛ istud ita bene quando sunt bona cōmunia:sicut quādo sunt pꝛopꝛia.Quarta ratio:quia vbi est thesaurus vniuscuiusꝙ ibi est coꝛ eius.sed coꝛ nō debet esse in terra: ergo nec thesaurus.Ista autem ratio cōcludit de thesauro cōmuni magis ꝙ de pꝛopꝛio quantū ad homines politicos ꝛ legales.quia bona cōmunia magis diliguntur ꝙ pꝛiuata a viris istis legaliter viuentibus:ꝟm quod docet Aug.in lib.de ciui.dei recitans dictū Catonis de Romanoꝛū perfectione lib.xv.c.xiiij.Uide quod scripsi supꝛa in pꝛima parte in.§ sed licet pꝛincipatus.ꝟ. quātum ad pꝛimū.in arti.xlij. ¶ Quintū fundamentum est:q: Matth. xix.illi iuueni qui cupiebat vitam eternā/dominus dixit. Si vis perfectus esse:vade ꝛ vende omnia que habes:ꝛ da pauperibus:ꝛ habebis thesaurū in celo:ꝛ veni sequere me.hec verba transferūtur.xiiij.q.j.§.j.Istud autem domini saluatoꝛis cōsilium non potest impleri per abnegationem rerum in pꝛopꝛio ꝛ non in cōmuni.quod quadrupliciter declaratur.

Euāgelice perfectioni necessaria est abdicatio in cōmuni.

Pꝛimo quia si euāgelica perfectio potest stare cū possessione rerum in cōmuni:tunc non opoꝛteret ad talem statū omnia sua vendere:sed sufficeret cōmunitati dare:contra dictum ipsius textus. ꝛ hoc magis accōmode tali perfectioni ꝙ si omnia venderentur.vt est expꝛessum.xij.q.j.videntes.eo ꝙ tunc optime talis perfectio seruaretur.Secūdo quia dominus dixit/Uade ꝛ vēde omnia que habes/pꝛimo:ꝛ da pauperibus.ꝛ postea/Sequere me.Ex quo colligitur ꝙ recedens de mūdo/debet vēdere ꝛ dare:ꝛ postea omnibus denudatus/venire ꝛ sequi.vt etiam expꝛesse patet in regula beati Frācisci in ij.c.quod incipit/Si qui voluerint.Si autem posset in cōmuni ponere:non opoꝛteret pꝛius dare ꝛ postea sequi.sed econuerso pꝛius venire ꝛ postea dare.Tertio quia quum iste iuuenis abijsset merēs ad verbū chꝛisti: quia dolebat de amissione tempoꝛaliū:subiunxit chꝛistus dicēs. Q̄ difficile qui pecunias habent/intrabunt in regnū dei. Quū autem contingat dolere de amissione bonoꝛum in cōmuni apud iustos magis ꝙ de speciali:magis videtur facile posse peruenire ad perfectionem quā chꝛistus indixit iuueni cum abdicatione omnium rerum in speciali/et non in cōmuni.Quarto quia adiunxit saluatoꝛ.quia facilius est camelum per foꝛamen acus transire:ꝙ confidētem in diuitijs introire in regnū dei.Et tamen qui in cōmuni habent/vt de talibus bonis sustētentur/in eis confidunt:eo ꝙ non audeant se illis spoliare ne foꝛte deficiant. Itē ibidem dicit cōtra diuites/ꝙ impossibile est istos saluos fieri nisi cum difficultate quadā.Illi autem qui habent diuitias:cōmuniter sunt diuites illo modo. ergo non videtur pertinere ad illam perfectionem quā chꝛistus vult ibi adstruere. ¶ Sextum fundamentū est:quia Matth.x. chꝛistus dans apostolis regulam ad viuendum/dicit. Nolite possidere aurū ꝛc.vbi dicit glos.ꝙ non debēt cogitare de crastino illi pꝛedicatoꝛes qui docent omnia regi a deo. Ista autem regula apostolis data non potest intelligi quoad abnegationem rerum tātum in pꝛopꝛio. Tū quia duas tunicas , id est superfluas vestes:quas interdicit:

pꝛohibebat tam in pꝛopꝛio ꝙ in cōmuni: ꝛ eadem ratione de auro ꝛ argento:quū vnum fuerit pꝛeceptum vel consiliū. Tum quia sicut pera erat interdicta in ꝓpꝛio:ita ꝛ in cōmuni.quū circa istud instrumentum cōueniens non sit distinctio. Tum quia apostoli calciamenta in cōmuni eadem ratione poꝛtare potuissent:ꝛ tūc simpliciter calciati euangelizassent.quod est contra textum qui dicit. Pꝛohibuit eis calciamēta:ꝛ concessit sandalia tantū. Mar.vlti. Tum quia eodē modo diceretur de virga:quia poꝛtabāt virgam:sed non in ꝓpꝛio.quod est cōtra doctrinam Aug. de cōcoꝛ.euan.qui dicit ꝙ non fuit eis concessa virga nisi spiritualis authoꝛitas.ꝛ dictum Mat. exponit ad literā. ¶ Septimū fundamentū est.quia Luc.ix.in quo chꝛistus tradidit apostoloꝛū regulā ꝟm beatū Amb. dicens. Nihil tuleritis in via:nec virgā/nec peram/nec panem/nec pecuniam/nec duas tunicas habueritis.voluit eos spoliare omnibus tēpoꝛalibus. quū ꝟm beatum Amb. ibidem/per ista intelligat omnia tēpoꝛalia . Sed si dicatur ꝙ ista spoliatio est intelligenda in ꝓpꝛio ꝛ non in cōmuni:istud stare non potest.tum quia in sequē.c.postꝙ chꝛistus dederat.xij. apostolis regulam:dedit.lxxij.discipulis. quib⁹ licet pꝛohibuerit sacculum/peram/ꝛ calciamenta:non tamen pecuniam/sicut apostolis aurū ꝛ argentū : vt ostenderetur ꝙ maioꝛ erat abnegatio apostoloꝛū rerum tēpoꝛalium ꝙ discipuloꝛ. Adde hic quod scripsi supꝛa in.§.ad illud.ꝟ.scđo respōdeo. in ar.lvj.ꝛ in.§. sed contra hoc. in pꝛin.in ar.lviij.Et tamē omnes credūt.xij.q.j.c.ij.ꝙ abdicauerūt omnia in speciali.Tū quia Mat.x. dans eādem regulam apostolis/interdixit eis es poꝛtare i zonis suis. ꝛ istud non potest glossari ꝟm cōmune ꝛ pꝛopꝛium.Tum quia in eodē pꝛecepto concessit eis virgam.id est authoꝛitatem apostolicam ꝟm Aug. Et ita non solum in cōmuni sed etiam in speciali cuilibet.Tum quia sandalioꝛū vsum cōcessit:non solum in communi sed etiam in speciali. quū quilibet ipsis vteretur. ꝛ etiam eadem ratione de oībus alijs. ¶ Octauū fundamentū est. Matth.xix.quia dicente ibi Petro chꝛisto/Ecce nos reliquimus omnia:ꝛ secuti sumus te:qđ ergo erit nobis?respondit chꝛistus.Amen dico vobis:ꝙ vos qui reliquistis omnia ꝛ secuti estis me. ꝛc.Et sequitur.Omnis qui re.do.aut fra.aut soꝛ. pꝛopter me ꝛ euangeliū:centuplū accipiet:ꝛ vitam eternā possidebit.Ex quo loco aperte declaratur ꝙ cunctoꝛ abnegatio pertinet ad euangelicam perfectionē. Sed ꝙ ista abnegatio fit non solū in ꝓpꝛio:sed etiam in cōmuni: declarat quadrupliciter. Pꝛimo q: apl's Petrus q̇ ista dicebat/oīa reliquerat:nihil retinēdo in ꝓpꝛio vel in communi de ijs que habebat.vt ptꝫ in euangelio Mat.iiij.relictis inquit retibus ꝛ naui secuti sunt eū . Secūdo q: beatus Hiero. dicit in eodē loco ꝙ istam abnegationem fecit Socrates pħs:cuius discipulus fuit Craton in hoc.ꝛ tamē cōstat ꝙ illi oīa abijciebant in cōmuni ꝛ in ꝓpꝛio:non solū dimittēdo/sed etiam destruendo qđ malū erat.vt in gestis beati Jo.euangeliste.Tertio q: in ista abnegatione continent duo bonoꝛ genera:scꝫ bona naturalia/vt parētes. vt ptꝫ in Jacobo ꝛ Joanne. Mat.iiij.ꝛ bona foꝛtuita/vt possessiones:q̄ magis distant a spūalibus bonis:ꝛ maioꝛē nexū habemus ꝟm virtutē ꝛ naturā.sed illa bona opoꝛtet totaliter dimittere a viris perfectis tam in ꝓpꝛio ꝙ in cōmuni declinando ab eoꝛū cōmunitate in mūdi politia non solū in pꝛopꝛio ab eoꝛū dominio.ergo multo magis cetera bona.Quarto q: magis meruerūt Jacobus ꝛ Joannes dimittētes patrem cui⁹ erant nauis ꝛ retia:ꝙ Petr⁹ ꝛ Andreas dimittentes tantū secūda que erant sua:quāto maius est bonū naturale ꝙ foꝛtuitū.sed illi duo dimiserūt patrem non solū in pꝛopꝛio quoad dominiū:sed etiam in cōmuni quoad ciuitatem ꝛ mūdum:ergo multo foꝛtius illi relinquere habuerūt bona foꝛtuita tam in ꝓpꝛio ꝙ in cōmuni. ¶ Nonū fundamentū est.quia Luce.xiiij. indicens modū sui discipulatus chꝛistus dixit. Omnis ex vobis q̄ non renuntiat omnib⁹ que possidet:non potest meus esse discipulus. Dicūt autem textum euangelij palliantes/ꝙ ista renūtiatio debet intelligi in ꝓpꝛio:non in communi. sed ista expositio nō potest stare quadruplici ratione. Pꝛimo quia nō dat eius sensum perfectū.omne eñ quod verificatur ꝟm quid/diminute verificatur. Iste q̄ renuntiat tēpoꝛalibus bonis in singulari ꝛ non in communi non renūtiat eis simpliciter:quū habens in cōmuni habet simpliciter:sicut dans in communi dat simpliciter : aut emēs vel vendens.ergo ꝛc.Secundo quia ista glos. coꝛrumpit textū in quo dicitur. Nisi quis renūtiauerit omnibus que possidet:nō potest meus esse discipulus. Ille autem q̄ rei habite vno modo renuntiat:ꝛ ipsam alio modo habet:nō renuntiat rei:sed modo habendi ipsam rem:quū solū modum dimittat.vt patuit. Tertio quia ista expositio est contra legislatoꝛis intentionē.dicit enim Greg.in homil.sup Matth.ꝙ istud nouū pꝛeceptum fuit a chꝛisto datum cōtra concupiscentiā alienoꝛum. Unde sicut in vita veteri ꝛ carnali aliena concupiscūtur:ita in spiritualivita ꝛ noua pꝛopꝛia donantur.sed in illa vita contingit concupiscere non solū in pꝛopꝛio:sed in cōmuni.vt patet de ciuitatib⁹/de terminis/ꝛ alijs rebus cōmunibus altercantib⁹ ac cenobijs.ergo in vita noua ꝛ spūali sunt largienda : dimittendo non solū pꝛopꝛiū sed cōmune. Quarto q: ista glos. detrahit a saluatoꝛis documēto.qui alibi dicit Mat. xvj. Qui vult venire post me:abneget semetipsū.Et foꝛtasse inquit Greg. laboꝛiosum non est homini relinquere sua: sed valde laboꝛiosum est homini relinquere semetipsum. sed quicūꝙ accedit ad perfectionem euangelicam relinquēdo seipsum:non solū relinquit se in pꝛopꝛio/vt sibi nō viuat:sed etiam in cōmuni/vt moꝛiatur mundo.vt docet Paulus. Uos inquit existimate moꝛtuos super terrā. ad Rom.vj.ergo multo magis relinquēs facilioꝛa debet ea abijcere tam in ꝓpꝛio ꝙ in cōmuni.Sed occurrit dubium quia Beda in glos.sua super illo verbo/dicit ꝙ abnegare omnia sicut hic chꝛistus dicit:non est omniū sed paucoꝛū ꝛ perfectoꝛū.sed illa glos.potius est ad pꝛopositū. ¶ Decimū fundamentū:q: ipse dicit Luc.vj. Ue vobis diuitibus qui habetis hic consolationē vestram. qđ vtiꝙ non dicit diuitias simpliciter dānans.xxx.dist.ꝛ hec scripsimus.xij. q.j.duo.sed imperfectionē eis annexam. Quū autem consolationes coꝛpoꝛales de q̄bus loquitur:ita ex diuitijs cōmunibus sicut ex pꝛopꝛijs cōtingat haberi: sicut patet in monasterijs diuitibus/vbi monachi delicati⁹ ꝛ pinguius viuūt:vtrobiꝙ imperfectio videtur annexa. Istud autē edictum dominicū ad pꝛopositū pertinere declarat ex duplici parabola in euangelio scripta.quarū pꝛima est de illo diuite cuius ager attulit vberes fructus. Lu.xij.cui fuit dictū/Stulte hac nocte animā tuam repetam. quū in futurum cogitaret.ꝛ sequitur. Sic est qui sibi thesaurizat:ꝛ non est in deū diues. In quo monet nos domin⁹ circa diuitias nos habere ac si statim deberem⁹ spiritū reddere. Et tamen constat ꝙ talis nullū cōmune vel pꝛopꝛiū/nisi foꝛte alicui⁹ rei necessariū vsum/sicut moꝛiētes nō quereret. Scđa parabola est de semine qđ cecidit inter spinas: ꝛ simul exoꝛte spine suffocauerunt illud. Mat.xiij.ꝛ Luc. viij.quas spinas dixit domin⁹ esse diuitias que in anima suffocant verbū dei. Diuitie autem in communi sunt vere diuitie distrahentes ꝛ solicitantes animum multipliciter possidentium se:vt patet ad sensum. ¶ Undecimum fundamentū est.quia Luce.xij.exhoꝛtans chꝛistus suos discipulos ad euangelizandum paupertatem/dicit. Nolite timere pusillus grex:quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. Uendite que possideris ꝛ date eleemosynā. Q: autem istud consilium saluatoꝛis non intelligatur de abꝛenūtiatione tempoꝛaliū in speciali tantū/declaratur. Tum quia illos qui retinent bona in cōmuni: nō opoꝛtet possessiones vēdere:sed tantū cōmunitati dare. ꝛ tn̄ datio ꝛ vēditio in cōsilio sunt expꝛesse. Tum quia assignat dn̄s istius rationē. Facite vobis sacculos q̇ non veterascāt ꝛc. que omnia ita sunt contra tēpoꝛalia in communi/sicut in

Universidad de Deusto Biblioteca

speciali.quū fur ⁊ tinea ista auferant/vt patuit/cōmunia sicut specialia. ¶ Duodecimū fundamētum est q: Mat. viij.⁊.ix.ipse redemptor dixit cuidam ipsum volēti sequi. Vulpes foueas habent ⁊ vo.ce.ni.fi.autem ho.nō habet vbi ca.su.re.Et ꝙ istud verbū faciat ad propositū declaratur.quia ipse dñs voluit in hoc verbo ostēdere ꝙ ipse magis expropriatus esset ꝙ̄ bestie:vt pꝫ ex ipsorū verborum contextu.⁊ tamen constat ꝙ bruta nullū habent in cōmuni dominiū nec in speciali:nisi tantū in eorū foueis vsum determinatū.quem tamē christus non habebat in domibus:quū esset vagans : sicut de ipso fuerat prophetatum Hiere.xiiij. Quare quasi colonus futurus es in terra: et quasi viator declinans ad manendū: Quare futurus es velut vir vagus ⁊ fortis q̄ non potest saluare:que omnia sunt officia solū in rebus vsum habentia. ¶ Ista aūt veritas cōfirmaẜ primo:quia christus fuit ita pauper in suo ortu/vt virgo mater ipsum pariens in diuersorio reclinaret:⁊ pānis inuolueret in presepio. Lu.ij. Ecce quāta paupertas in rebus/in loco/in seruientib⁹. Unde Hiero.contra Eluidiū. Nulla autem ibi obstetrix:nulla muliercularum sedulitas intercessit. Ipsa pānis inuoluit infantem. ipsa mater ⁊ obstetrix fuit. Unde sequitur. Et pānis eum inuoluit. Itē Beda. Qui totum mundū nouo vestiuit ornatu:pānis vilibus inuoluitur:vt nos stolam primā recipere valeamus iustitiā ⁊ innocētiam. Luc.xv. de peni.di. ij.§.romanos.℣.quō renouari.al's est.c.ibi. stola illa p̄ma ⁊ ipsa iustitia est.⁊ ℣.sed nec adam.al's est.c. Itē grecus ibi. O admirabilem peregrinationem ⁊ coarctationem quā subijt qui continet orbem.ab initio captat penuriā:⁊ eam in se decorat. Nimirū si voluisset:venire poterat mouendo celū/concutiendo terrā/emittēs fulmina. non autem sic processit.nō enim hominē perdere sed saluare volebat:⁊ ab ipsis primordijs humanā conculcare superbiā atq; ideo non tantū homo fit:sed etiam homo pauper.et pauperem matrē elegit:que caret cunis quibus natū infantē reclinet.sequitur em̄. Et reclinauit in presepio. Itē Ambro. Propter te ergo infirmitas in se firmitas.postea ꝓpter te inopia in se opulentia. Noli hoc estimare quod cernis:sed ꝙ redimeris agnosce. Plus dñe Jesu iniurijs tuis debeo ꝙ redēptus sum:ꝙ̄ operibus ꝙ creatus. Non prodesset nasci:nisi redimi profuisset. ¶ Secundo q: ipse pauper fuit in suo progressu: vt de eleemosynis acceptis de facultatibus ipsum sequentiū sustētaretur. vt habetur Luc. viij. vbi diciẜ ꝙ quū Jesus iter faceret predicans per ciuitates ⁊ castella:mulieres que ipsum sequebanẜ ministrabant ei de facultatibus suis. qd̄ tamen necessariū non fuisset:si aliquas facultates cōmunes cum apostolis ipse dñs habuisset. immo fuisset superfluū ⁊ peccatum. q: habere ⁊ aliena accipere auaritia ⁊ rapina est.xlij.distin.§.j. ¶ Tertio q: ip̄e pauper fuit in sua passione:vt etiā oībus vestimentis spoliatus nudus in cruce penderet. Joā.xix. Et ipsa tunica inconsutilis super quā sors missa est/vilis erat. Unde.ibi.desuper cōtexta per totum. Chrys. Quia em̄ in Palestina duos pannos cōnectentes subtexunt indumēta:ostendit Joānes ꝙ talis erat tunica Jesu:occulte vilitatem vestimentorū insinuans. ¶ Quarto q: pauper post mortem alienis funeralibus ⁊ sepulcro sepult⁹. Matth.xxij. Et ideo quū christus ita intense exēpla summe paupertatis nobis ostenderet in seipso:nullus euangelicam veritatem diligens debet ambigere ipsum nihil in communi vel proprio habuisse. B

Christi paupies multifariā ostenditur.

AD partem cōtrariam introducuntur.xij. noui testamenti conclusiones siue instātie:que premissis obuiare vidētur. ¶ Quarum prima est que scribitur Jo.iiij. ꝙ discipuli christi id est apostoli ipso relicto iuxta puteum/ iuerunt in ciuitatem Samarie vt cibos emerent. Ex quo colligitur ꝙ apostoli habebāt pecuniam vnde emebāt cibos. Ad quod respōdetur ꝙ ipsi nec propriam pecuniam nec eis cōmunem habebant:que ipsorū esset:sed erat sanctarum mulierū christo ministrātium. vt legitur Luc.viij. ⁊ ipsam pecuniam vel aliorū apostoli dispensabant:non sicut suā/sed sicut alienam:donec cōmutaretur in victum necessariū christo ⁊ apostolis eius. quēadmodum seruus alicui⁹ patrisfamilias dispensat pecuniā eius in qua nihil dominij vel iuris habet : sicut precipitur vel innuitur vel nouit placitū esse domino suo. Hec solutio probatur ꝑ parabolam de seruo dispensante pecuniā domini/⁊ cum eo lucrāte:⁊ de alio de mna dñi sui lucrante.⁊ de alio eam in sudario reponente.ad hec Matth.xxv.⁊ Luc.xix.⁊ vtrobiq; vocatur pecunia ⁊ mna dñi/⁊ non serui. ¶ Secūda instantia est:quia Luc.ix.dicente dño apostolis vt darent māducare turbis:dixerunt. Non sunt nobis plus ꝙ̄ quinq; panes:nisi eamus ⁊ emamus. Unde constat ꝙ pecuniam habebant vnde tante turbe poterāt emere cibos. Respōdetur ꝙ sicut apostoli potuerūt de pecunia mulierum vel aliorū christo ⁊ sibijpsis prouidere tāꝙ̄ executores eā administrantes:in qua nihil habebant dominij : ita de eorū voluntate toti turbe christum sequēti potuerunt prouidere:quādiu ille durabāt pecunie. Probatur hec solutio.q: pecunie quas dispensant executores/non sunt eorum.ex de testa.tua.⁊.c.penul.facit.xij.q.j.habebat. ¶ Tertia instantia est:quia christus soluit didrachmā ad vitandū scādalum. Mat.xvij.xxviij.q.j.iam nunc. Unde videẜ ꝙ saltem habuit illum staterem inuentum in ore piscis per Petrum quem soluit. Didrachma continet duas drachmas. Drachma valet duos denarios vsuales. Stater duas didrachmas.⁊ sic stater valet octo denarios. Istum staterē inuenit Petrus de mādato christi in ore piscis:quem soluit pro tributo pro se ⁊ christo.de hoc.xxiij.q.j.est aliud.⁊ xxiij.q.viij.tributum.xj.q.j.magnum. adde hic quod scripsi supra.§.item: istam questionē.℣.item Hieronymus.in arti.lvij. Sed ibi glos.Hieronymi soluit ad oppositū:que dicit sic. Dñs tante paupertatis fuit : vt vnde daret tributum non haberet. Judas enim in loculis habebat cōmunia:sed res pauperū in suos vsus conuertere nefas duxit. Unde colligitur ꝙ christus fuit pauper. non solū in proprio:sed etiā in cōmuni.quū quilibet habens in cōmuni de ipso cōmuni possit tributa prestare. Sed occurrit obiectio quomodo potest aliquis soluere aliquod tributū nil omnino habēs. Respondetur ꝙ sicut seruus portans res domini sui soluit vectigal de eius ⁊ nō de sua pecunia:vel ali⁹ alicui⁹ domini negotiorū gestor: Ita potuit christus vel beatus Petrus de nō sua pecunia soluere didrachmā. Probatur hec solutio. quia seruus non possidet ea q̄ sunt in peculio:sed dominus.ff.de acqui.pos.ꝙ seruus.⁊ no.xj. q.j.non dicatis.glos. Sed tunc occurrit secūda dubitatio cui⁹ erat stater ante ꝙ̄ solueretur.quū a nullo domino Petrus ipsum sumpsisset. Respondetur ꝙ ille stater nullius fuit illo tēpore:quia nullus potest volens alicui⁹ rei accipere dominiū.ff.de acqui.pos.si de eo.§.j. Et ideo sic erat stater ille in manu Petri sicut in ore piscis quoad dominiū. Sed si dicatur:quomodo potuit soluere id quod suū non erat: Respōdetur ꝙ ad soluendū obligatus nō erat. vt dominus ibi dicit.sed sufficiebat ꝙ sedaret scandalum iudeorꝫ.⁊ ꝙ nulli preiudiciū fiebat:quia vt dictum est:stater in nullius dñio erat. Probatur hec solutio. q: neq; maris neq; piscium ante capturam aliquis dominus est:nisi creator eorū deus.dist.viij.quo iure.ps̄.lxxj. Et dominabitur a mari vsq; ad mare. ¶ Quarta instātia est:quia Jo. xij.scribitur ꝙ Judas dicebat. Quare vnguentum istud non ve.⁊c̄.non quia de egenis pertinebat ad eū:sed quia fur erat:⁊ loculos habens ea que mittebantur portabat. Ex quo habetur ꝙ christus habuit loculos in q̄bus portabantur ea que mittebantur:⁊ sic habuit in cōmuni. Respondetur ꝙ habuit loculos dñs ꝑm Aug.q: ecclesia erat habitura loculos.xij.q.j.habebat.⁊.c.exemplum. Ex quo colligitur ꝙ christus loculos nō habuit nisi quia ecclesia erat habitura.⁊ sic non pro se:sed vt ecclesie esse licitū demonstraret:⁊ in personam infirmorum, vt in decre.exijt.⁊ supra sepe

Quib⁹ argumētis pñt iprobari q de apostolorꝫ paupertate dicta sunt.

s̄.sepe dictum est. Sicut et dicitur de fuga quā christus fecit ad condescendendum infirmis.vt dicit Augu.super illud Jo.vij. Ambulabat Jesus in galileam. ¶ Quinta instātia est:quia Jo.xiij.quum dixisset dñs Jude. Quod facis fac citius.quidam putabāt quia loculos habebat Judas; vt diceret ei dñs . Eme ea q̄ necessaria sunt nobis ad diem festū:aut egenis aliquid daret. Ex quo loco colligūt quidam ꝙ aliquid tenuerit Judas in cōmuni. sed iam ad hoc facta est responsio ꝑm Augu.xij. q.j. habebat. in figuram ecclesie loculos habiture. Unde non habuit christus loculos ad pecuniam possidēdam. quum hoc vt.s̄. patuit apostolis prohibuerit . sed tm̄ ad pecuniam seruādam ad indigentiam egenorum. Pecunie autem seruatio pro necessitatibus ingruentibus nullam in seruante arguit possessionem:quū alienum cōtingat in omni deposito: cuius apud deponentem dominium et possessio retinetur.ff.de positi.licet.§.j. ¶ Sexta instantia est:quia Luc.xxij.videtur dñs reuocasse regulam quam dederit apostolis:quando inquit. Quando misi vos sine sacculo et pera:nūquid aliquid defuit vobis? Quib⁹ respondentibus/Nihil.dñs subiunxit. Et nunc qui habet sacculū tollat:similiter et peram.⁊ qui non habet gladiū:vendat tunicam suā et emat gladiū. Respondeẜ ꝙ non reuocauit: sed in illo tp̄e id qd̄ pacis tempore instituerat dispensauit. Unde glos.ibi. Nō eadem inquit forma viuēdi vel regula persecutionis:que pacis tempore discipulos informat.et cetera quā.s̄.posui. Et per istum modum etiam credunt aliqui doctores christum habuisse loculos: q: non legimus christum habuisse loculos nisi tempore passionis in textu diuine scripture. ¶ Septima instātia est:quia christus in morte habuit vestimēta que erant sua. Jo.xix. Partiti sunt vestimēta mea: et super vestē meā miserunt sortem. Sed instantia arguit de proprio in speciali. Sed respondetur ꝙ erant sua quantum ad vsum:et proprietas illorum qui dederant.sicut vestimēta filijfamilias ⁊ serui sunt patris.et dic sicut lati⁹.s̄. dixi in.§.istam questionem.ver.ꝙ non obijcitur.in ar.lvij. ¶ Octaua instantia est:ꝙ Jo.xxi. dicitur ꝙ Petrus post christi resurrectionem redijt ad piscādum.vbi dicit Augu. ꝙ licitum fuit ei seruata perfectione apostolica victū per piscationē acquirere. Et beatus Grego.ibidē dicit. Negotium qd̄ ante conuersionem sine culpa extitit: post conuersionem repetere culpa non fuit. de peni.dist.v.negotium. Et tunc videtur ꝙ licuit beato Petro pisces suos vendere ad victum habendum:quod non potuit fieri nisi in eis habuisset aliquod dominium. Respondetur ꝙ nūꝙ̄ Petrus pisces suos vendidisset:sed dedisset:aut potius dimisisset eos pro victu sibi necessario dās laborem solum . Et si queratur cuius fuerunt illi capti pisces ante aliorum acceptionē. Respondeẜ ꝙ nullius ꝑm dominiū:sicut nec in mari.quum nullus acquirat ius in re inuitus: sicut maria et flumina et litora in nullius bonis sunt hominis specialis.insti.de rerū diui.§.litorꝫ.vbi no.et dixi.s̄. Et hoc ecclesia determinat in regula beati Francisci:quā ex certa scientia approbauit ⁊ toties confirmauit.in.c.fratres. Illi quibus gratiam dedit dñs laborandi:laborent fideliter ⁊ deuote ⁊c̄. Et infra. De mercede vero laboris ꝑ se ⁊ suis fratribus corporis necessaria recipiant:p̄ter denarios vel pecuniā . Uera regula ista apostolica digito dei viui scripta soluēs dubia et abnegās propria. ¶ Nona instātia:quia j.ad Timo.vj.dicitur. ꝙ habentes alimenta et quibus tegamur/his cōtenti simus.x.q.ij. episcopus. Ex quo habetur ꝙ ad minus oportet victū et vestitum habere: que cōmode haberi non possunt sine aliqua pecunia. Sed respōdetur ꝙ ista authoritas est magis ad oppositum:q: numis erat contentus apostolus ad vitam trāsitoriam. Alimentorum autem et vestimentorum vsus sufficit sine dominio:vt patet in seruis et filijs. vnde plus in istis non requirebat apostolus:vt ibidem dicit. Q: autem apostolus idem nō habuit nisi vsum solum: ipse expresse testificatur ad Phil. iiij. vbi gratias agit quia ei miserant bis alimoniam.bis in vsum inquit:et non in dominium. ¶ Decima instantia est: quia ipse Paulus fuit scenofactorie artis:id est pelliparius.sicut dicit Chrys.de laudibus Pauli.et de ministerio suo lucrabatur victum suum. Act.xviij.et sic lucrum illud erat ad minus suum. Unde dicit ad Ephe. iiij. Unusquisq; magis laboret manibus suis: qd̄ bonum est. vnde operabatur ad lucrum vt non grauaret ecclesiam.j. q.ij. sacerdos. Sed respondetur ꝙ illi apud quos manebat:vt dicitur in prealle.c. Actu.xviij. accipiebant lucrum: et prouidebant ei de victu: sicut faciunt magistri principales in mechanicis de scholaribus quasi suis. At si ipse reciperet pro necessitatibus suis ad seruandum: tunc remansisset dominium apud dantem: et authoritas donec pecunia fuisset expensa.vel hic dicendum est sicut de Petro.s̄. in.viij.instantia. ¶ Undecima instantia est: quia Act.xx. dicitur. Beati⁹ est dare ꝙ̄ accipere.ex̄ de cele.mis. cū marthe.§.j. Et ideo ille religiones que habent aliquid in communi videntur beatiores:et sic perfectiores:quia possunt dare: ꝙ̄ ille que semper habent recipere. Respondetur ꝙ ista ratio probat ꝙ quanto est ditior status: tāto est perfectior.immo ꝙ perfectius est habere in proprio/ꝙ̄ in cōmuni solū. quum res que proprius possidentur/liberius possint dari. Sed dicendum est ꝙ quo modo pauperes euangelici possunt recipere/eo modo possunt dare de licentia dominorum: sicut et vti. et sic faciebat sanctus Frāciscus. et est expressum ex̄ de verbo.signi.exijt.lib.vj. de ministris qui de licētia pape possunt dare in ordine et extra ordinē/excepta pecunia: quam etiam de voluntate illorum quorꝫ est nō possunt cōtrectare aut dispensare. vt in decre. exijt. de verbo.signi.lib.vj.⁊ in decre.exiui.de verbo.signi.in clemen.§.cupientes. Et sic dantes pauperes beatiores sunt/ꝙ̄ alij pauperes non euangelici recipientes:quia cū paupertate et de paupertate sua faciunt misericordiam . et sic intelligit istud verbum/Beatius est dare. Jo.cassi.in.xij. libell̄. in.x. libello de spiritu acidie. Unde christus non solum recipiebat:sed et dabat pauperibus.et facit quod legitur ⁊ no.lxxxvj.dist.non satis.in glos.ar.ꝙ pauper vsum habet in rebus quas recepit:nō dominiū. Et hic adde qd̄ longe.s̄.notaui de isto ar.in.§. ex quo sponsa.ver. item ad Ephes̄.iiij.in arti.lj.et.j.in.§.hoc autem preceptum.ver.super illud.in art̄.lxv. ¶ Duodecima instantia est de.c.sepe dicto.xij.q.j.dilectissimis.ꝙ apostoli viuebant in illa communitate ecclesie primitiue . Respōdetur per doctores ꝙ illa fuit regula discipulorum et non apostolorum christi. ¶ Ista solutio declaratur quadrupliciter ex ipso textu sacre scripture. Primo quia ipse dominus dedit aliam regulam quoad aliqua apostolis et aliam discipulis . vt patet Luce.ix.expresse. Et ideo.c.prealle.dilectissimis. loquitur de discipulis qui non fuerunt ita perfecti . nihil est ad oppositum. ¶ Secundo quia ibi dicit tex. Act.iiij. Multitudinis inquit credentium ⁊c.erant illis omnia communia. Illius autem multitudinis in communitate non nominabantur apostoli:sed nominabantur conuersi ad fidē. Unde sequitur ꝙ nemo ceterorum audebat se iūgere apostolis:sed magnificabat eos populus. Ex quo patet ꝙ populus et multitudo erant ab apostolis sequestrati. ¶ Tertio quia fideles vendebant agros: et ponebant precia ante pedes apostolorum:et illi non detinebant sibi:sed diuidebant prout vnicuiq; opus erat.vnde nō erant ipsi possessores: sꝫ tm̄ distributores. quod officium in re dominiū non requirit.vel sicut testamentorum executores.vt.s̄.dixi. ¶ Quarto quia Actu.iij. quum ille claudus speraret a Petro eleemosynam:dixit ei Petrus. Argentum et aurū non est mihi ⁊c. Si autem aurum et argentum in communi habuisset: de illo sibi communi eleemosynam sibi facere potuisset: maxime quia caput erat totius ecclesie principale. Adde hic quod scripsi.s̄.in.§. sed cōtra hec dicendū. fariā po in prin.in ar.lviij. ¶ Intelligendum est tamen ꝙ habere rest q̄d aliquid in communi potest intelligi quatuor modis . Aut haberi i per modū vniuersaliter aut naturaliter dominantis.sicut cōmuni.

Non eadem fuit aplorꝫ et discipulorum regula.

Quadri

D

Universidad de Deusto Biblioteca

in communi omnia bona regni sunt regis. dist. viij. quo iu
re. sicut dicebat Abneger ad David. Cuius erūt queqꝫ bo
na israel? ij. Reg. iij. in tex. Cui⁹ est terra? Unde reges non
sunt domini proprietarij rerum singularū regni: sed quan
tum ad defensionem et gubernationem. legitur et not. C.
de quadri. prescrip. bn̄ a zenone. facit ex de sup. ne. pre. grā
di. lib. vj. ex de iureiurā. intellecto. xxiij. q. viij. §. ecce. super
verbo/emeret. et in glos. super hoc verbo/posita. que inci
pit/et ita. Aut per modum particulariter possidētis. sicut
Saul preter regnum possessiones quas reddidit David
Miphiboseth. ij. Reg. ix. Aut per modum fideliter distri
buentis. vt Ioiada sacerdos distribuebat pecuniam ope
rarijs domus domini quam populus offerebat. iiij. Reg.
xij. Aut per modum sumentis vtiliter. i. ad solum vsum si
bi necessarium: sicut vidue et pupilli sumebāt sibi victum
de ijs que conseruabat Onias. ij. Macha. xij. Nunc autē
christus habuit omnia in ratione vniuersaliter vel natu
raliter dominātis: quia iure naturali: quum ipse esset prin
ceps omnium spiritualium ꝯm humanitatem habuit sub
se principatum temporalium. Sed non habuit in commu
ni in ratione possidētis particulariter: quia oppositū pre
cepit apostolis: vt nihil possiderent. Tertio habuit in cō
muni ad distribuendum: ex quo ad necessitatem suam su
mebat ex premissis. ¶ Intelligendum est vlterius ꝙ chri
stus vtebatur loculis quadruplici ex causa. Primo quoad
necessitatem suam sumendo. Et ideo dicitur Io. xij ꝙ qui
dam putauerūt quādo dixit Jude. Quod facis facitius:
ꝙ diceret ei/Eme ea que nobis sunt necessaria ad diem fe
stum. quod non cogitassent: nisi alias vidissent simile. Se
cundo vtebatur ad pauperum indigentiam releuandam.
quia ibidem dicitur ꝙ aliqui putauerūt ꝙ ei quia loculos
habebat mandaret ꝙ egenis aliquid daret. Unde habet
ꝙ de illis loculis cōsueuerat egenis aliquid prouidere. et
est expressum. xij. q. j. habebat. Tertio vtebatur loculis ad
dandum exemplum infirmis. vt. s. sepe dictum est. Quar
to vtebatur ad dandum exemplum perfectis: vt pro tem
pore tribulatiōis loculos habere possent. vt. s. patuit ꝯm
Bedam. et bursarios quum per loca inhospitalia transi
rēt. Et nulla istarum causarum arguit ipsum habuisse do
minium aliquod in pecunia: quia de alieno potest quis su
stentari et aliena distribuere. sicut de omnibus istis. s. lon
gius copiosissime dictū est in. §. ꝙ simplex facti vsus. in ar.
lvj. cū quinqꝫ. §. subsequentib⁹ positis sub suis ar. ꝛ. j. in. §.
hoc autem preceptum. ver. fuit ergo vna causa. in art. lxv.
Nec ad hoc obuiat Io. xiij. ꝙ omnia dedit ei pater in ma
nu: et sic videtur ꝙ omnia in eius dominio fuerūt. q: sicut
dictum est/omnia extāt in manu eius iure naturaliter vel
vniuersaliter dominantis: non in speciali vel in communi
particulariter iure proprietario possidentis. Predicta de
intellectu euangelij de paupertate loquētis et de vsus se
paratione in religiosis a proprio quo carent: intelligo sal
uo intellectu constitutionum dn̄i nostri dn̄i pape Ioā. de
ista materia loquētium quibus sto: et cuius correctioni cō
misi in prin. istius operis/in medio/hic/et in fine hoc op⁹.
Facta vtili digressione. a. §. porro omnis religio. hucusqꝫ.
de perfectione euāgelica christi et aploꝝ. Et fratrū minorū
regula et declarationibus eius. Nūc ad materiam de qua
incepi. s. §. nūc vero ad religiosoꝝ. in ar. liiij. scꝫ de religio
soꝝ vitijs/et primo de proprietatis vitio redeamus.

Quatuor ob causas christ⁹ loculis vtebatur.

¶ Articulus. lxiiij.

Et adhuc petita ve

nia a dominis religiosis: de quorum nume
ro indignus ego sum: pro eorum et mea vti
litate/et quia est posteris plurimum profu
turum: de eorum statu et defectibus latius scriptitabo.
¶ A Et quia in preall. §. nunc vero. dixi quomodo reli
giosi offendunt in vitio ꝓprietatis in ingressu religionis:
nūc dicēdum quomodo offendunt in eodem vitio in pro
gressu. Nā istius tēporis hypocritalis nostri regulares ali
qui presertim mendicantes/qui arctius paupertatem ser
uare tenentur. ex de exces. prela. c. pen. ꝛ si. in multis in ista
proprietate offendunt. ¶ B Tum primo quia vltra ve
ras necessitates/etsi frequenter non habeant: res tn̄ mun
di et maxime pecuniam habere cupiunt et intēdūt. Unde
auaritia dicitur ab aueo aues. i. cupio. vel ab auro et sitio:
quasi aurū sitiens. Ad hoc. xlvij. di. sicut hi. xiiij. q. iiij. quid
dicam. et. j. q. j. §. ex his. ibi. Crassus aurum sitiuit: ꝛ aurum
bibit. Unde nō sunt pauperes spiritu. i. voluntate. Mat.
v. Beati pauperes spiritu. vbi Hiero. Qui scꝫ propter spi
ritūsanctū volūtate sunt pauperes. Alij pauperes etsi fre
quenter sint rebus pauperes: non abijciūt tamen diuitis
volūtatem. vt dicit Daniel in collatione sua que est. iiij. in
lib. collationū Io. cassi. ¶ C Et de talibus dicit Clima
cus in gradu. xv. de auaritia. in tit. de celesti cursu pauper
tatis. Qui est irrationabiliter. i. inuolūtarie pauper et in
discrete: leditur in duobus: quia a presentibus est abstra
ctus et elongatus: et priuatus est a futuris. Et ꝯm Hiere.
contritione duplici conteruntur: et presentis egestatis et
future. Hiere. xvij. ꝯm enim Bernar. sermone. cl. Duo ha
bet paupertas voluntaria sequentium christum: afflictio
nem. s. et vilitatē. de quibus ps. cxviij. Uide inquit humili
tatem meam et laborem meum. Et propterea in terra sua
duplicia possidebunt. Esa. lxij. vt pro pudore sit honor iu
diciarie potestatis. ꝓ labore refrigeriū placidissime sessio
nis. Un̄ Iob. xxxvj. Iudiciū dedit pauperibus. Mat. xix.
Uos q secuti estis me ꝛc. et Grego. Quisquis diuini amo
ris stimulo incitat⁹ hic possessa reliquerit: in iudicio pcul
dubio culmē iudiciarie potestatis obtinebit. ¶ D Sed
multi religiosi nostri temporis neqꝫ viles apparere appe
tunt: nec penuriam sustinere. contra quos Bern̄. super il
lud Mat. v. Beati pauperes spū. Sunt qui pauperes eē
volunt: eo tamen pacto vt nihil eis desit. et sic diligūt pau
pertatem: vt nullam inopiam patiantur: nec vilificari/sed
glorificari appetunt. Unde tales a dn̄o odiuntur: q: odit
deus inter illa tria superbum pauperem. Eccli. xxv. Tū se
cundo q: sicut habent tales mentē auaram: sic quum offe
runtur vel dantur superflua: recipiunt. et diuersis modis
et ingenijs aurum extorquent a barbaris. C. de cōmer. et
merca. l. ij. et ex de pe. ꝛ re. abusionibus. Et reuera nūꝙ ta
les communiter satiantur. vt in clemen. xiiij. q. iiij. quid di
cam. quia habent animas calidas quasi ignis ardens: nec
extinguit donec deglutiāt. Eccli. xxiij. Greg. Auaritia desi
deratis rebus nō extinguit: sꝫ augetur: more ignis cuius
flāma ex lignis adiectis videt cōprimi: sed paulo post cer
nitur dilatari. Uere tales religiosi mendicātes/sunt pau
perū qui vere indigēt necatores. Eccli. xxxiiij. Panis egē
tium vita pauperis est. qui defraudat illum homo sangui
nis est. ar. ad hoc. xiij. q. ij. qui oblationes. j. ꝛ. ij. xij. q. ij. qui
abstulerit. et. c. amico. sub. c. gloria epi. Tales etiā fures et
latrones sunt. quia ꝯm Hiero. Aliena rapere conuincitur:
qui vltra necessaria sibi retinere probatur. xlij. dist. §. j. ver.
quomodo. ꝛ preall. c. sicut hi. ex de resti. spolia. sepe. Et ꝯm
Ambro. Qui accipit/et non indiget: rapit. Iob. xv. Ignis
deuorabit tabernacula eoꝝ qui munera libenter accipiūt.
Esa. xxxiij. Beat⁹ qui excutit manus suas ab omni mune
re. j. q. j. sunt nonnulli. vbi verba Esa. per Grego. de tripli
ci munere exponuntur/lingue/adulationis/obsequij/et
cuiuscūqꝫ rei temporalis. ad idem ex de simo. etsi questio
nes. Et ideo dicebat beatus Franciscus verus ꝛ nō fictus
expropriatus et pauper. Nūꝙ fui fur et latro. i. de eleemo
synis que pauperum sunt hereditas: semper minus acce
pi ꝙ me cōtingeret: ne defraudarentur alij pauperes sor
te sua: quia contrarium facere furtum esset. ¶ E Cōtra
tales Luce. xxj. Uidete ne grauentur corda vestra crapula
et ebrietate et curis huius vite. Mō exponens Isaac in. j.
sua collatione de oratione. vt legitur in li. collationū Io.
cassi. ait. Est notādum quibus ex causis grauari mētē dn̄s
designauerit. Non enim adulteria/non fornicationes/nō
homicidia/que mortalia esse nullus ignorat. xxv. distin. §.

In religiosos auri cupidos.

criminis. ver. ea deinde. ꝛ ex de iureiuran. etsi christus. sed
crapulam posuit et ebrietatem et curas seculares: que in
tantum nemo hominum huius mundi cauet: aut damna
bilia iudicat: vt etiā nonnulli (quod pudet dicere) semet
ipsos monachos nuncupantes ijsdem ipsis distentionib⁹
velut innoxijs et vtilibus implicentur. Nā ꝙ seculares cu
re cadere in nos religiosos nonnunꝙ possint: certa et ma
nifesta rōne monstratum est ꝯm regulam senioꝝ: qui quic
quid necessitatem victus quotidiani ꝛ ineuitabilem vsum
carnis excedit: ad secularem definierunt curam et solicitu
dinē pertinere. vt verbi gratia. Si quum possit operatio
vnius solidi necessitatem corporis expedire: ad duoꝝ vel
trium solidorum acquisitionē nosmetipsos propēsiore ve
limus opere et labore aut habendi solicitudine et cura di
stendere. Et quum duarū velamē sufficit tunicarū. Mar.
x. ad vsum scꝫ noctis et diei: tres vel quatuor fieri procure
mus. Quumqꝫ vnius vel duarum sufficiat habitatio cellu
larum: ambitione seculari atqꝫ amplitudine delectati qua
tuor seu quinqꝫ cellas et easdem exquisiti ornatus ꝛ capa
ciores ꝙ vsus desiderat/extruamus: passionem libidinis
mundialis in quibus possumus preferentes: quod nō ni
si instinctu demonum fieri manifesta nos experimenta do
cuerunt. ꝛ paulopost. Et idcirco morbum ambitus secula
ris nostris mentibus non inesse/non vtiqꝫ tantum eorum
ignotorum abstinētia comprobabit: que etiam si velimus
explere nō possumus; neqꝫ illarum rerum aspectus quas
si affectauerimus/tam apud spirituales viros ꝙ apud se
culi homines notabiles prima facie redderemur: sed etiā
quū illa que nostre suppetunt potestati: ꝛ honestate qua
dam videntur obnubi: rigida mente respuimus. Et reue
ra non minus hec que minima videntur: queqꝫ ab ijs qui
nostre ꝓfessionis sunt cernimus indifferēter admitti; pro
qualitate sua aggrauāt mētem: ꝙ illa maiora que ꝯm suū
statum secularium sensus inebriare consueuerunt: non si
nentia deposita fece terrena ad deum in quo semper defi
xa debet esse intentio monachi/respirare: cui ab illo sum
mo bono vel parua separatio mors presens ac pniciosissi
mus interitus est credendus. hucusqꝫ verba Isaac. q etiā
in eadem collatione de huiusmodi superflua seculari cu
ra tale ponit exemplum religiosis perpetuo recordandū.
¶ F Nam quidam probatissimus seniorum quū transi
ret iuxta cellam cuiusdam fratris hac animi quā diximus
egritudine laborātis: vtpote qui extruendis reparādisqꝫ
superfluis inquietus quotidianis distentionibus insuda
ret: et eminus conspexisset eum graui malleo saxū durissi
mum conterentem: vidissetqꝫ ethiopem quēdam. i. demo
nem adstantem illi: et vna cum eodem ictus mallei iūctis
consertisqꝫ manibus illidentem: eūqꝫ ad operis illius in
stantiam ignitis fascibus instigātem: diutissime substitit/
vel impressionem durissimi demonis vel fraudem tāte il
lusionis admirans. quum enī nimia lassitudine fatigatus
frater requiescere iam finemqꝫ operi voluisset imponere:
instigatione illius spiritus animatus iterū resumere mal
leum/nec desinere ab intentione cepti operis vrgebatur:
ita vt eisdē eius incitamentis infatigabiliter sustentatus
tanti laboris non sentiret iniuriam. Tandem igitur senex
tam dira demonis ludificatione permotus ad cellam fra
tris diuertit: salutansqꝫ eū qd inquit est frater istud opus
quod agis? At ille/laboramus ait cōtra istud durissimum
saxum: vixqꝫ illud potuimus aliquādo conterere. Ad hec
senex. Bene dixisti/potuimus. nō enim solus eras quum
illud cederes: sed alius fuit tecum quem non vidisti: qui ti
bi in hoc opere non tam adiutor: ꝙ violentissimus impul
sor adstabat. hucusqꝫ Cassi. Adde hic quod scripsi. s. in. §.
labor autem. in si. in. lj. art. ¶ De religiosis etiam istius tē
poris multis satis illud comperit Baruch. iij. Argentum
et aurum thesaurizant: et non est finis thesaurorum eoꝝ.
Nam nedum inter monachos sed inter mendicantes ali
qui maxime prelati ꝛ literati inter eos summas librorum
pannorum et supellectilium habent; ꝛ ducunt scrinia ma
gna et capsas: nedum contra euāgelium peram. Luc. xxij.
Et eorum celle non pauperum domūcule et tuguria et di
uersoria videntur: sed mercatorum camere et pontice et
speciariorum apothece et enthece. contra illud canonis.
enthecam habere non licet. et loquitur de religiosis. xij. q.
j. nolo. Quicquid quasi preciosum habere possunt: repo
nunt non in celis. Matthei. vj. sed vbi fures effodiunt et
furantur: et tinea demolitur. Multorum supellectilia re
ligiosorum plus constant ad portandum: quum se mutāt
de loco in locum: ꝙ valeat quicquid in mundo antea pos
sidebant. Nummos et pecunias tantas quidam mali reli
giosi habēt: quātas habere possunt: immo nedum in vno
loco quidam eorum/sed in locis diuersis scrinia et arma
ria tenent. Contra quos omnes predictos Io. cassi. in. iiij.
lib. de institutis renuntiantium ait de illis sanctis mona
chis egyptijs inter quos nullum peculiare opus a quoꝙ
penitus affectatur. Quumqꝫ totaꝫ enthecam cenobij suā
credat esse substantiam: ad retinendam nihilominus ar
repte nuditatis virtutem quam studet ad finem perfecte
inuiolabiliter custodire: ita semetipm̄ quisqꝫ a cunctis ex
traneum ꝛ ex omnibus iudicat alienum: vt tamꝙ peregri
num se gerat: alūnūqꝫ se potius monasterij reputet ac mi
nistrum/ꝙ dominiū cuiusqꝫ rei presumat. Ad hec nos mi
serabiles quid dicemus? qui in cenobijs commorātes/ac
sub abbatis cura et solicitudine constituti peculiares cir
cumferimus claues: omniqꝫ professionis nostre verecun
dia et confusione calcata/etiam annulos quibus recondi
ta presignemus in digitis gestare palam non pudet: qui
bus non solum cistelle vel sporte/sed nec arce quidem vel
armaria ad ea que cōgerimus vel que egressi de seculo re
seruauimus condenda sufficiunt. Quiqꝫ ita nōnunꝙ pro
vilissimis nullisqꝫ rebus in iram accendimur: eas dumta
xat velut proprias vendicantes: vt si quis vel digito quic
quid ex ijs contrectare presumpserit: tanta cōtra eum ira
cundia inardescamus: vt commotionem cordis nostri ne
a labijs quidem ac tota corporis indignatione reuocare
possimus. hucusqꝫ Ioā. ¶ Contra quemdam sic peculia
ria possidētem ait sanctus Basilius. Et senatorem inquit
Syncleti perdidisti: et monachum nō fecisti. vt narrat ibi
dem Io. cassi. Sed contra hoc dicunt multi ex talibus re
gularibus tepefacti ꝙ talia omnia etiam superflua tenēt
de suorum licentia prelatorum. Ad quos respōdeo ꝙ pre
lati simplicium et claustralium regularium administratio
nes non habentium non possunt cum talibus ꝙ habeant
et vtantur superfluis dispensare: quia istud non est dispē
sare vel rectam licentiam dare/sed dissipare: quia dispen
satio est discreta pensatio necessitate vel vtilitate suaden
te. j. q. vij. §. vbi rigor. vbi de hoc. cum. c. sequentibus. Quū
enim quilibet religiosus victu et vestitu debeat esse contē
tus. j. Timo. vj. vt superius est ꝓbatū. xij. q. j. clericus. c. epi
scopus. c. habebat. quomodo cōtra iura et eorum regulas
potest cum talibus in tali auaritia dispēsari? nam vbi pec
catum implicatur: licentia vel dispensatio nō habet locū.
arg. dist. viij. que contra. et. xiiij. dist. §. j. cum. c. seq. et de iu
reiuran. etsi christus. §. quedam. Unus enim in congrega
tione debet esse prelatus: et ille cui cōmittit: qui bona mo
nasterij aut illius religionis debet dispensare prout vni
cuiqꝫ opus fuerit. vt. xij. q. j. c. ij. c. quia tua. c. scimus. xviij. q.
ij. nullam. et. c. abbates. Et ꝙ in hoc prelati dispensare nō
possunt cum suis religiosis subditis super peculio haben
do vel proprietate/expressum est in concilio Lateranensi
ex de sta. mona. c. ij. §. qui vero. et. c. cum ad monasteriū. §.
fina. et maxime in pecunia ad libitum monachi expenden
da: nunꝙ salutifera esset dispensatio: quia in pecunia ma
gis inest quedā species proprietatis ꝙ in alijs rebus. Un
de magis denominatur peculium de pecunia ꝙ de alijs
rebus: quamꝙ nomen pecunie quicquid habēt homines
comprehendat. j. q. iij. totum. et argu. ad hoc ex de pigno.
c. vlti. lxxxviij. dist. eijciens. palea est. Unde quamꝙ possit
prelatus dicere suo subdito religioso/De pecunia tibi da

ta vel quam tibi de monasterio do vade eme tibi habitum vel tunicam/vel calciamēta/vel alia necessaria sicut in presenti indigeret: non tamē poterit ei dicere/¶Concedo tibi tot florenos vel tantam pecuniam vt expendas sicut tibi placuerit: vel vt dones eam cuivis: quia hoc est proprie in proprio dispensare: quia illa pecunia que vsu consumitur donataria efficitur: quod esse non potest. vt pre all'. c. de pigno. c. vlti. et pre alle. c. de sta. mo. c. ij. et. c. cum ad monasterium. Nec potest abbas a se excutere iugū dispensationis rerum monasterij que sibi competit de iure: vt alius eius subditus sit su: ipsius et dispensato: : nisi esset cellerarius vel alia persona communis que loco abbatis communia dispensaret: quia hoc non esset viuere in cōmuni sicut habent viuere religiosi. vt in pre all'. c. dilectissimis. xij. q. j. vbi dicit. Et dabatur vnicuiq; prout opus erat. q. d. a preposito vel abbate. tunc a. vij. diaconibus ad hoc electis. Actu. vj. sed seculariter viuere. vt hec sunt expressa. xij. q. j. non dicatis. ¶Unde pessima cōsuetudo quoꝝdam monachorum est et aliorum mendicantium et proprietatis nutritiua/q; quādo debent indui: dantur eis certe pecunie a prelatis: vel tenentur eis dare certam pecuniē quantitatem annuatim pro indumentis et calciamētis et alijs necessarijs: quam postmodū expendunt et dant et reponunt pro libito voluntatis: et efficiuntur proprietarij. Unde debet eis dari et alia necessaria fm indigentiā vniuscuiusq; non pecunia. vt prealle. c. dilectissimis. Nec religiosus debet recipere quasi pro sua prebēda determinata tunicam vel vestem non necessariam: quia tunc superfluū recipiendo quasi furtum videtur committere. vt superius est probatum. nec talis communiter viueret. vt est expressum. xij. q. j. quia tua. et. ℌ. de rebus vero ecclesie. qui. ℌ. si loquitur de religiosis: ad literam debet intelligi. si de clericis secularibus qui non sunt adstricti viuere in cōmuni: habet locum sequens. ℌ. Gratiani. si ergo res ecclesie. quia habenti dare esset perdere. j. q. ij. pastor. quod. c. cum precedentibus. c. multum facit contra religiosos pannis multis et rebus superfluis suffarcinatos: quia nihilominus vestimenta non necessaria vel pecunias recipiunt quolibet anno a communitate: quia sacrilegium et grande peccatum committunt suum alijs profuturum communitatibus et ecclesijs auferentes: et homicide reputantur. xij. q. ij. predia. et c. qui abstulerit. ℣. xiij. q. ij. qui oblationes. j. ℣. ij. in fi. ibi. Ecclesiam vero fraudare sacrilegiū est. Et fi. c. pastor. pre all'. cū alijs precedē. loquatur in clericis secularibus: multo potius in religiosis/qui strictius debent viuere/habet locū. Et eadem est ratio in vtrisq; ergo idē ius. eē de confir. vti. cum dilecta. Si autem in predictis non possunt dispensare prelati cum suis subditis religiosis: multo minus q; habeant specialiter reditus vel prouentus/ vel vsufructum in aliqua terra vinea/vel domo/vel sylua: quia omnia talia monasterio cedunt post professionem. xix. q. ℌ. perlatū. et no. xxvij. q. j. de viduis et puellis. in glos. de pba. c. in presentia. potest ergo. in additione Bar. que incipit/Credo. et plenius. xix. q. vlti. in. l. si qua mulier. in glos. q; si habēt. in fi. ibi. quid si ingrediens. ¶Dispēsare etiam in hoc vel licentiam dare/esset eis licentiam dare q; non viuerent in communi: quod facere non possunt. saluis ijs que leguntur et no. eē qui cleri. vel vo. c. vlti. in glos. ergo non erat. ℣ prealle. c. de viduis. Si in predictis prelati dispensare non possunt cū suis subditis: quid dicemus de pseudo religiosis qui faciūt cum rusticis laboratoribus societates bestiarum: que vocantur Sochetа in vulgari: qui etiam dāt pecunias suas mercatoribus ad partem lucri: qui etiam faciunt massaritias suas ad partem et lucra sua nefanda: et licet subvno tecto viuant cum alijs: non tamen communiter viuunt in refectorio: et vix in choro: necin labore manuum/sed per se vel cum vno socio/vel vna monacha cū alia sua socia non cum communitate ducunt communiter vitam suam? Dico q; tales coram deo et coram ecclesia cū tota de facto tolerantia superiorū fractores sui voti sunt. et in proprio vere viuūt: et toti mortui sunt: quia hypocrite sunt: et melius fuisset eis in seculo cum rebus propriis/ q; in ordine remansisse: quia malum est cadere a proposito: sed peius est simulare propositum. Si nō seruat fortis sanctitatem: dimidius cecidit. si intus habuit simulationem: totus cecidit. xij. q. j. certe ego. et. c. scimus. Melius est habere claudos: id est non professos seculares/q; plāgere mortuos. Quicunq; enim hypocrita est: mortuus est. xij. q. j. nolo. super quo verbo mortuos dicit ibi glos. id est qui renuntiauerunt proprijs: et tamen volūt habere proprium. Preter id autem quod dictum est de pecunia possunt subditi religiosi de licentia superiorum suorum tenere libros et res alias necessarias ad vsum suum. vt no. xij. q. j. non dicatis. in glos. numquid. sed non superfluas: vt superius est probatū. ¶Quicquid superiores cōtra predicta faciunt: cum suis religiosis subditis contra deum faciūt: nec dispensatio nec licentia illi cui data est et facta eā tuetur: sed tales prelati vel ignorāres dispensant: quia ceci sunt et duces cecorum. Luce. vj. Matthei. xv. eē de era. et quali. cum sit. Et ideo tales subditi nō sunt tuti tali dispēsatione. vt scribit Bernar. ad Robertum monachum et consanguineum suum. Immo tales prelati permittūt eos habere talia vel potius dissimulant: quia ipsi in eadē dānatione sunt quam dispensant: sed quod permittimus inuiti toleramus. xxi. q. j. hac ratione. et distin. iij. deniq;. Si dicatur q; omnes quasi religiosi sic viuunt cū sua proprietate permissa: respondeo cum Augu. q; non minus ardebunt qui cum multis ardebunt. ij. q. j. multi. in fi. ℣ opti. ar. dist. viij. que contra mores. Et multi sunt vocati: pauci electi. Matthei. xx. Adde hic quod scripsi. ℌ. in hac secunda parte. im. ℌ. qui autē. ver. xvj. et in additione ibi que incipit/non potest. in ar. xliij. ¶Tum etiam tertio apparet quoꝝdam taliuz proprietas: quia authoritate propria emunt et vendunt et donant: et alios contractus qui ad veros(vide quod scripsi. j. ℌ. posito. ver. et quia vt sepe. in ar. lxvij.)dominos pertinent celebrant. cōtra id. iij. dist. abbati. xij. q. j. non dicatis. et alia iura superi? allegata. Nā multi eorum libros et supellectilia congregant: vt tempore infirmitatis/vel vagationis per mundum/vel alis sine causa possint ea distrahere. Quidam etiam eorum parentibus non pauperibus extorta a prelatis licentia potius q; obtenta dant res et pecunias quas habent ad vsum et pro suis necessitatibus. Quidā libros scribunt et vendūt: et libros emunt et vendunt carius: et alia opera faciunt que distrahunt pro libito voluntatis. vt potius mercatores et negotiatores q; religiosi videantur. ℣ faciunt etiam se procuratores et aduocatos ℣ defensores in curijs forēnsibus: et dispēsatores in curijs domino: um. contra omnia iura. lxxxviij. dist. eij ciens. palea est. xv. q. ij. c. j. cū. ℌ. sequen. xvj. q. j. qui vere. c. monachi. ij. c. de presentium. vbi de hoc. et. c. sunt nōnulli. eē ne cle. vel mo. per totum. eē de postu. ij. c. Mutuant etiam sibi adinuicem pecunias: et faciunt aliqui in studijs et in suis forestarijs expensas nedum nō necessarias nec vtiles/immo superfluas et voluptuosas: enceniantes sibi adinuicem et prelatis et pictantiātes de emptis de pecunia quam tenent: et libros delicatos scribi facientes: perlis et auro et argento eos munientes et coperientes: localia ementes: coralia et cultellos cum manubrijs de argento et de ebore: et pater noster preciosissima de corallio que sufficerēt reginis: cum quibus parum eraudit orantes huiusmodi pater noster: pannos delicatos et molles ementes: quia mollibus vestiuntur: quia regales sunt. xxi. q. iij. c. j. Matth. xj. xlj. dist. parsimoniā. nō viles. contra eorum regulas. emētes superfluos libros et duplicatos habentes: per mūdum vagantes cum burfis plenis et in hospitijs et in tabernis voluptuose expendēntes. xliij. dist. non oportet. et. c. clerici. edificia adornata et superflua cum celaturis et picturis preciosissimis fabricātes: ac si deus in auro et picturis et politis marmoribꝰ excolatur. cōtra id. xij. q. ij. gloria epi. Et (quod deterius est)

aliqui eorum encenia carē empta libros et pannos et nudas pecunias prelatis et alijs qui eos possunt ad officia promouere indebite largiētes: ita q; sepe pecunias quas dicunt se pro eorum necessitatibus a prelatis cōcessas per eos et eorum mandato non pro necessitate vera/sed fictitia dispensant. contra omnia iura et eorum regulas necessarias eis expensas solummodo concedentes superius allegatas. xliij. dist. comessationes. xvj. q. j. monachi vagantes. eē de offi. ordi. quanto. j. q. j. sunt nōnulli. Si enim moderate et necessarie et vtiles expense et non superflue etiā secularibus conceduntur solūmodo: multo potius superflue religiosis qui strictius debent viuere. xvj. q. j. fic viue. interdicuntur. Ad hoc eē de dolo et contu. finem litibus. vbi de hoc. et. c. seq. et de eo qui mit. in pos. cau. rei ser. c. pe nul. vbi etiam de hoc. et eē de elec. vt preterite. vbi de hoc. et. ij. q. j. in primis. in glos. de expensis. vbi de hoc. ¶Sfedū enim et profanum mendacium et hypocrisis. xxij. q. v. cauere. xij. q. j. nolo. est maxime in religiosis mendicantibus exterius more pauperum mendicare: et interius more diuitum affluere ℣ delicate viuere sicut ille diues epulo. Luce. xvj. vbi Gregorius. in homil. super verbo epulabatur quotidie splendide. Ubi solerter intuendum est quia celebrari conuiuia sine culpa vix possunt: pene enim semper epulas comitatur voluptas. Nam dum corpus in refectionis delectatione resoluitur: cor ad inane gaudium relaxatur. Pauperes autem vilibus debent esse contenti. xlj. dist. nō cogantur. Isti etiam religiosi qui sic nimis voluptuose expendunt pecunias eorum vsibus deputatas: vel in aliorum vsibus q; propijs expēdunt: furtū quasi cōmittunt: quia contrectant pecuniam inuito domino in alios vsus q; fuerit concedentis voluntas. Sfurtum enim est contrectatio rei aliene inuito domino. instit. de obli. que ex delic. nascū. ℌ. furtum. et eē de elec. dudum. ij. ℌ. j. vbi de hoc. in glos. fimile. Aliqui etiam religiosi se medicos fingentes cōtra illud quod dicit Augu. Ulcerosi se medicos iactitant: nihil vel parum in physica scientes: licet in ea aliqualiter studētes vt lucrentur pecunias et secularibus adulentur: multos decipiunt et in periculo irregularitatis se ponūt: et ex istis lucris proprietarij fiunt. et contra iura in tali scientia prohibita eis student: et fm hoc excommunicationem incurrunt de mente capituli eē ne cle. vel mona. nō magno. vt ibi no. et facit eo. tit. c. fi. ℣. c. j. lib. vj. faciunt ad hoc eē de erate ℣ quali. ad aures. et de homici. tua. et hic vide quod scripsi. ℌ. eo. ℌ. viso de abbatibus. ver. xiij. et in additione ibi posita in ar. xxv. ¶Tum etiā quarto proprietarij sunt religiosi nostri temporis multi: quia vsum rerū sibi appropriant sicut si res eorum essent proprie. Et sic isto modo proprium potest dici invsu. i. abusu: q; abusus est malus vsus. eē de rescrip. sedes. et. c. nonnulli. et eē de consue. ex parte. et vide quod scripsi. ℌ. eo. ℌ. Item q; simpler facti vsus. in ver. item dicere. et in additione ibi posita que incipit/notat etiam Archi. in ar. lvj. sicut in alio proprio. contra illud c. xij. q. j. dilectissimis. et. c. res ecclesie. et. xiij. q. j. ℌ. his ita. Nam appropriant sibi locavr vir forensem fratrem nisi sit eis nimis vtilis velint subsistere q; sit de familia. Semper volunt in locis propijs commorari: vt proprie dicatur eis illud ps̄. xlviij. Vocauerunt nomina sua in terris suis. Libros et res alias quibus non vtuntur: aut senio: aut infirmitate grauati: aut quia tunc in eis studere non habent: aut quia vadunt alio: ℣ ibi libros et res dimittunt sub sua clausura: aut quia eos duplicatos habent: suis fratribus prestare nolunt: et sic vere sunt proprietarij: et peccāt mortaliter. Nam ex quo libro vel re alia religiosus non vtitur in presenti: vel in proximo modico nō vsurus est: ille liber vel res. i. eius vsus cōpetit alteri religioso volēti vti: quia vsus communis est. vt prealleg. c. dilectissimis. Nec prelatus posset alteri religioso vsum alicuius rei alteri subdito suo concedere nisi eo indiguerit vti: alis faceret eum proprietarium in illo vsu: quod non potest facere. vt superius est probatum. ¶Contra huiusmodi tales sibi appropriā

tes res communes loquitur Daniel in collatione. iiij. in libro collationum Jo. cassi. dicens. Nam illud ridiculū qualiter exprimatur: quod nonnullos post illum prime renūtiationis ardorem quo vel res familiares vel opes pluris mas ac militiam seculi relinquētes semetipsos ad monasteria contulerunt: tanto cernimus studio in ijs que penitus abscindi non possunt: ℣ neq; queunt in hoc ordine nō haberi: q; uis parua viliaq; sint/esse deuinctos: vt horum cura pristinarum omniū facultatum superet passionē? quibus profecto non magnopere proderit maiores opes et substantias contempsisse: quia affectus earum ob quos ille resperē sunt: in res paruas atq; exiguas transtulerūt. Nā vitium cupiditatis et auaritie quod erga species preciosas exercere non possunt: circa vilio: es materias retinentes/ non abscidisse sed commutasse se probāt pristinā passionem. liij. dist. legem. Nam nimia deuincti diligentia erga curam psiacij vel festorij sportelli faccelli/codicis sudarij arramentarij aliarumq; similium rerum q; uis vilissimarum/eadē tamen qua antea libidine detinentur. Que etiam tanta emulatione custodiunt atq; defendūt: vt pro ipsis commoueri aduersus fratrem eos(et quod turpius est)litigare non pudeat. In quibus adhuc egritudine cupiditatis pristine laborantes/hec eadem que vsus corporis possidere monachum vel necessitas cogit fm numerū mēsuramq; communem nō sunt habere contenti. In hoc quoq; sui cordis auaritiam designantes: quum vel ea quibus vti est necesse/propēsius studēt habere: q; ceteri. Vel ercedēres diligentie modum/ peculiarius ea attentiusq; custodiunt: et ab aliorū vsu et contrectatione defendunt: que vniuersis fratribus debent esse communia. xij. q. j. c. ij. quasi verbo differentia metallorum et non ipsa passio cupiditatis habeatur in nora: et pro rebus quidem magnis irasci non licear: pro vilioribus vero rebus hoc ipsum fecisse sine culpa sit: ℣ non idcirco preciosiores abiecerimus materias vt facilius contemnere vilia discreamus. Quid enim differt vtrum quis perturbationes cupiditatis erga opes magnas et magnificas/an erga species exerceat vilio: es: nisi q; in eo reprehensibilio: iudicandus est q; qui maxima spernit mininis obligetur? Ideoq; perfectionez cordis abrenuntiatio talis non obtinet: quia quū censum habeat pauperis: non abiecit diuitis volūtatem. hucusq; Daniel. Audiui q; quum quidam religiosus a quodā alio accōmodari sibi acum petijsset: ille noluit sibi prestare nisi petēs pro pignore forfices sibi daret: sed quum casu acus fracta fuisset: nunq; ille frater forfices sibi reddere voluit anteq; ille frater acum sibi aliam procurauit. Et ideo dicit lex q; furtum etiam committitur in re parua: quia mens ℣ affectus furantis consideratur. instit. de rerum diui. ℌ. gallinarum. xiiij. q. vlti. furtum. instit. de vsu. ℌ. item si is. l. dist. qui saccum. et facit quod legitur et nos. eē de fimo. et tue. in glos. j. In delictis enim voluntas attenditur: non effectus. de peni. dist. j. si quis non dicam. et. c. quisquis. et. c. si quis cum telo. cum. c. ℣. l. prece. et sequē. vsq; ad. ℌ. e. ℌ. Immo (quod nefandius est) aliquoties de malis religiosis contingit q; si frater habet aliquos bonos sermones/ vel bonam apostillam vel librum alium specialem vtilem vel deuotum: quam q; ibi tunc studere non habeat aut per eū predicare: volenti tamen et debenti predicare/ aut causa edificationis sue ibi legere: non solū pretertu auaritie passionis/sed etiam inuidie non prestabit: non attendens talis religiosus habitu et non corde nec opere: quia charitas non emulatur: non querit que sua sunt: sed emulatur proximum dei emulatione. j. ad Cor. xiij. et. r. c. xliij. dist. scimus. viij. q. j. sunt in ecclesia. Contra tales Gregorius. Nostra sunt que amamus in alijs: et amantium fiunt que amantur in nobis. Hinc pensent inuidi quante virtutis est charitas que alieni laboris opera nostra sine labore facit. ¶Tum etiam quinta species proprietatis est in religiosis quibusdam: quia sicut proprietarij sunt corde multi ex eis: ita et ore. quia vbi est thesaurus eorum: ibi est cor: ℣ os

eorum. Matthei.vj. Et ex abundātia cordis. Matth.xij. os loquitur. Frequenter enim de pecunia et denarijs loquuntur. contra quos.xvj.q.j.si cupis. In curijs etiam iudicialibus sunt crebro pro pecunijs litigātes. contra illud xiiij.q.j.§.j. vbi de hoc. et per Innoc. ex̄ de re iudi.c.j.a.a.a. contra illud quod dicit apostolus. Quare nō magis fraudem patimini.j.ad Corinth.vj. Jmmo quicunq̄ experiūtur: reddant testimonium ꝙ fortiores et insolentiores litigatores sunt quidam religiosi: q̄ seculares: quia nobilis materia quum corrumpitur: deterius corrūpitur q̄ vilis. ar.xlvij.distin.quantumlibet. ¶ Dicūt etiam meus liber/ mea cella/mea tunica/non attendentes ceci nec verecundantes: quia meum τ tuum in proprietatē sonat. vt preal. c.dilectissimis.et.xiiij.q.j.§.his ita. τ dist.viij.quo iure.legitur τ no.in glos.hec verba. Unde Jo.cassi.in.iiij.lib.de instit.renuntiantium/ait. Nec verbo audet quis etiam dicere aliquid suum: magnūq̄ sit crimen ex ore monachi processisse/codicem meū/tabulas meas/et similia. proq̄ hoc digna penitentia satisfacturus sit: si casu aliquo huiusmodi verbum de ore eius effluxerit. hucusq̄ Jo.cassia. In ordine etiam vnus litigat contra aliū aliquando pro vsu rerum quibus vtuntur: de vsu proprium facientes. vt superius est probatū. Propter quod frequenter se ad iniurias prouocant et odia: que ex auaritia nascuntur. vt superius est probatum. cuius filia est ꝓprietas in malis religiosis. Unde Seneca. Quietissimam vitam ducerent homines si hec duo tollerentur de medio: meum/et tuum. ¶ Tum etiam sexta species est proprietatis talium malorum religiosorum: quia quum prelati volunt eos remouere de locis natiuis: vel aliq̄d eis auferre de ijs superfluis que habent ad vsum suum: nullo modo habent pacem: sed cum prelatis contendunt: eos persequuntur: contra eos murmurant: coniurant: faciunt ꝑ superiores prelatos: vel (q̄d deterius est) per seculares eorum reuocari obedientias τ precepta. et sic nolunt ꝙ prelati de eorum rebus se intromittant: nec quasi de locis natiuis eorum. cōtra illud. xij. q.j.non dicatis. Contrectant etiam tales res communes: quas sibi appropriant: non permittētes eas per suos prepositos dispensari: et sic furtum committunt. vt superius est probatum. Quilibet enim prout communiter taliū rerum communium dispensatorem se facit: sicut faciūt seculares. Tales ergo religiosi non sunt egressi de terra sua τ de cognatione sua. contra illud Gen̄.xij. quod dictum fuit Abrae in persona religiosorum. Egredere de terra tua τc. sicut etiam potest exponi illud Matthei. xiij. Marci. vj. Joannis.iiij. Luce.iiij. Nemo acceptus religiosus (subaudi deo) in patria sua. Faciunt etiam contra illud quod dixit Hieremias in persona domini τ sequentium eum Hiere.xij. Reliqui domum meam: dimisi hereditatem meā τc. Et iterum Hiere.xlviij. Relinquite ciuitates habitatores Moab: et habitate in petra τc. Et Jsidorus ait. lxxxj. dist. valet. Ualet interdum conuersis pro salute anime mutatio loci. Plerūq̄ enim dum mutatur locus: mutatur mentis affectus. ¶ B

In predictis appropriationibus etsi multum offendant omnes religiosi communiter: maxime tamen caueāt sibi fratres minores: qui nec in speciali nec in communi possunt proprium possidere. vt sepissime.s̄. allegatū est. Qui etiam non solum promittunt sine proprio viuere: sed promittunt etiam paupertatem. sicut in eorum regula cōtinetur. et ex̄ de excess.prela.nimis praua.ibi. In arctissima paupertate christo pauperi famulentur. τ in decre. eorum Exijt.ibi. Christi semitas arcti⁹ elegerunt: sed arctius non seruant aliqui ex eis. immo amplius abūdant quidam ex eis: q̄ alij regulares: quia maior ad eos prout communiter habetur deuotio populi: et amplius eis dat: et populi deuotio est eis preuaricationis occasio: quia eam in questum conuertunt. quicquid dicat eorum sancta et apostolica regula/Hec est celsitudo altissime paupertatis. τ apostolus.ij.ad Corinth.viij. Altissima paupertas eorū abundauit in diuitias simplicitatis eorum. Quidam tamen eorum pauperes sunt sine defectu: et simplices cū multa malitia. quum tamē paupertati euangelice s̄m Ambrosium. vt dictum est. penuria sit annexa. Pauperes delicati. contra illud.xlj.dist.non cogātur. Pauperes mathematici in apparentia: non existentia. Pauperes spiritu.i. sine spiritu paupertatis. Querantur talium promptuaria/enthece/libri/et tunice/loculi et alia supellectilia eructuantia ex hoc in illud. ps̄.cxliij. si verum dico. Propter quod contra tales arguit papa Clemēs in decre. Exiui de paradiso. de verbo.signi. ex̄ in clemen. ꝙ contrarium faciunt ei q̄d promittunt. Nunq̄ enim dicunt quidam ex eis/satis est. xiiij. q. iiij. quid dicam. ¶ Si queris cuius hodie erit proprietas rei date fratri minori. Respōdeo olim erat domini pape. excepta pecunia que sequebat pro dante vsq̄ ad cōsumptionem. vt in decre. Exijt qui seminat. de verbo. signi. in vj. libro. Sed dominus papa Jo. xxij. reuocauit procuratores quos ordo habebat nomine Romane ecclesie institutos: nolēs ꝙ ab illo tempore aliquis in ordine nomine Romane ecclesie procurator possit institui. Renuntiauit enim proprietati omnium rerum quas fratres habent et eis dantur ad vsum. exceptis libris ecclesiasticis et paramentis et locis. vt in sua constitutione continetur. que incipit/Ad conditorem canonum. Ergo necesse est ꝙ quum proprietas rei date apud fratres esse non possit. vt in prealleg.c.Exijt.et.c.Exiui de paradiso. superius alleg. fit dantis: vel heredum eius: vel pauperum. quarum dispēsationem habebit episcopus: qui est pauperū pater. C. de episc. et cleri. nulli. C. communia de succes. auc̄. omnes vero.§.j. ex̄ de iude. cum sit.xij.q.ij. vulterrane. cū.iiij.c.sequen. quia in fratres minores dans transferre nō potuit dominium cuius sunt incapaces: ergo remaneret apud dantem. sicut dicitur de pecunia in prealleg.c.Exijt qui seminat.τ.c.Exiui de paradiso. quia nō potuit facere donator quin in sua donatione leges ecclesie et regula prohibētes fratres minores habere proprium etiam in communi/vēdicēt sibi locum. ex̄ de testa. requisisti. cū simi. Adde hic quod scripsi.j. in.§. ostendunt. ver. sed nec minimus. in ar.lxvj. Quicūq̄ ergo rem domino concedenti τ repetenti frater minor vel communitas eorum nō reassignaret: peccaret mortaliter: quia rem sibi appropriaret: τ inuito domino rem alienam contrectaret: quod est furtum. vt superius est probatum. Semper enim nomine dantis detentat frater minor rem. et ideo sibi eā negare non potest. ex̄ de resti. spolia. cum venisset. Unde τ secularis non posset rem illam prescribere: quam alieno nomine possideret. ex̄ de prescrip. si diligēti. et de hoc plene no.xvj.q.iij.clerici. Nec res assignata fratri minori de licentia prelati potest transferri in communitatis vsus sine licentia concedentis: quia species furti est de alieno largiri. ff. de furtis. si pignore.§.j. Non petitur ergo licentia a prelato fratre minore a subdito suo fratre reindigente: vt propterea res illa in vsus trāseat communitatis: sed vt prelatus sciat et determinet cuius rei vsu suus subditus indigeat et quantum. Si autem concedēs vsum rei cōmunitati concedat: tunc prelatus habet videre quis ex suis subditis vsum illius rei magis habeat necessariū: et illi debet cōcedere vsq̄ ad arbitriū dn̄i principaliter cōcedentis. Ad hoc facit quod legitur in preall. decre. Exijt. et ad supradicta faciūt. ff. deposi.l.j. cōmo. rei cōmodate. ex̄ de preca.c.ij. ex̄ de cōmo.c. vnico. Rerū em̄ quibus fratres minores vtūtur detētores sunt: nō ꝓprie possessores. vt in iuribus preal. et no. preal. c. dilectissimis. in glos. ergo aliquis. Nō dicat ergo prelatus vel subditus in ordine fratrum minorū de breuiario/vel veste/vel re alia quacūq̄ cōcessa eorum communitati vel singulari persone ꝙ ordinis est: sicut tota die dicunt fratres quidam ceci ignorātes statum vel preuaricantes in eo: immo concedentes/q̄ ordo in communi proprium habere nō potest. vt sepe superius est probatum. Petat ergo licentiam semper frater minor

Cui⁹ sit pecunia fratri minori data.

cui aliquid pro suo vsu assignatur ab aliquo extra ordinē concedente: vt re illa possint alij fratres vti vsq̄ ad sue beneplacitum voluntatis: als̄ vsum sibi concessum nō posset alij concedere sine consensu concedentis: als̄ furtum talis committeret. ff. de fur. qui vas.§. si ego. et.l. si pignore.§.j. In affectu igitur τ effectu aliqui fratres minores nō vsuarij sed proprietarij sunt censendi: maxime in sex illis conditionibus proprietatis que superius sunt descripte.

¶ Articulus.lxv. A

Quid dicam de denarijs et pecunia quorum vsus τ contrectatio quelibet per se et per personam interpositam est eis nedum proprietas totaliter interdictus: vt in eorum regula et declarationibus continetur. Pater enim eorū almus Franciscus vir totus euangelicus ad literā etiam in hoc volēs euangelium obseruare sicut in alijs/saluo intellectu ecclesie sacrosancte in tribus locis regule sub precepto fratrib⁹ per se et per personam interpositam recipere pecuniā interdicit. de quo interdicto Luc.ix. Mat.x. Mar.vj. Nihil tuleritis in via τc. et.xj.q.iij.ira. Unde Chrys. super Mat. homil. vlti. Si bonū esset aurū habere: hoc vtriq̄ dedisset apostolis christ⁹ qui ineffabilia tribuit eis bona. Nunc autem non solū non dedit: sed etiā habere prohibuit. ideoq̄ Petrus non solum nō fecundatus/sed decoratus in paupertate dicit Actuū.iij. Argentum et aurum non est mihi. Item Bernar. et habetur Mat.vj. et Luc.xij. in euangelio. Et perfectionis consilium τ remediū infirmitatis. Nolite thesaurizare vobis thesaurum in terra. hec perfectio est. si quidem filius hominis vbi caput suum reclinet non habet. Mat.viij. et Luce.ix. Petro et Joanni nec aurum erat. Act.iij. Paulus simplici victu vestituq̄ contentus.j. Timo.vj. hec ipsa labore manuum acquirebat.ij. Thessal. vlti. Sed non omnes capiunt hoc verbum sicut nec consilium castitatis. Mat.xix. xxxiij.q.v. qui sitit. Ambro. homilia.xvj. super Gen̄. Quid dn̄s noster suis quidem sacerdotibus precepit Luce.xiiij. audiamus. Qui non renuntiat oibus que possidet: non potest meus esse discipulus. Contremisco hec dicēs. Meus enim primus omnium. meus inquam ipse accusator existo: meas condemnationes loquor. Negat christus suum esse discipulum quem videt aliquid possidentem: et eum qui nō renuntiat omnibus que possidet. Et quid agimus? aut quomodo hec ipi legimus: aut populis exponimus: qui non solū non renuntiamus: sed acquirere volumus ea que nūq̄ habuimus ante q̄ venimus ad christum? Numquidnam quia nos arguit cōsciētia tegere nō proferre que scripta sunt possumus? Nolli duplicati criminis esse reus. Confiteor τ palam populo audiente confiteor: hec scripta esse: etiam si nōdū implesse me noui: sed ex hoc saltem cōmoniti festinemus implere: festinemus transire a sacerdotibus Pharaonis. quib⁹ terrena possessio est. Gen̄.xlvij. xxiij.q. vlti.§. q̄uis. ex̄ de immu. eccle. non minus. ad sacerdotes domini quibus in terra pars non est: quibus portio deus est. xij.q.j. clericus. et c. cui portio. Talis enim erat ille qui dicebat.ij. ad Corꝫ.vj. Tanq̄ egentes multos autem locupletātes: vt nihil habentes τ omnia possidentes. ex̄ de exces. prela. min⁹. Paulus hic est qui in talibus gloriatur. hucusq̄ Ambro. Item super illud Mat.x. in fi. Qui potum dederit vni ex minimis istis τc. glos. Minimi sunt qui nihil penitus habent in hoc mundo. tales fuerunt apostoli.

Nō licet fratri minori nec per se neq̄ per aliū pecuniā recipere.

Hoc autem preceptum de pecunia nō habenda non propterea dedit dominus apostolis ꝙ pecunia causaliter aut formaliter mala sit: sed quia absq̄ ea meli⁹ seruatur paupertas et penuria euāgelica: que est prima beatitudo s̄m Amb. Mat.v. Et quia est occasio cupiditatis. Unde Ambro. in libro de offi. dicit. Feralis (inquit) auaritia in illecebrosa pecunia: que habentes contaminat: non habentes non iuuat. Item Bernar. de colloquio Simonis et Jesu. Hec fugiendarum diuitiarum precipua causa est: ꝙ vix aut nūq̄ sine amore valeāt possideri. Limosa si quidem et glutinosa nimis est nō modo exterior/verū etiam interior substātia nostra menti: et facile cor humanū: omnibusq̄ frequenter adheret. Item Augu. super Ps̄.cxxij. Non sunt iste vere diuitie: sed mendicitas: que quāto magis crescunt/crescit inopia auaritie. Non sunt vere diuitie que plus augent cupiditatē eiq̄ eas possidet. ¶ B Itē de lapsu mundi. Diuitijs nihil tam cauēdum est: q̄ superbie modus. Qui enim non habet diuitias: nō habet vnde se extollat. Itē de verbis domini. Nihil enim est quod sic generent diuitie quomodo superbia. Omne germen habet vermem suum. vermis diuitiarū superbia est. Grego. j.mora. Solet (inquit) rerum abundantia tanto a timore diuino mentem soluere: quanto hanc exigit diuersa cogitare. Nam dū foris per multa distrahitur: stare in intimis sita ꝓhibetur. Idē in homil. super illud Luc.viij. exijt τc. Quis vnq̄ mihi crederet: si spinas diuitias interpretari voluissem? maxime quum ille pungāt: iste delectent: et tamen spine sunt: quia cogitationum suarum pūctionibus mentem lacerant: et dum vsq̄ ad peccatum pertrahunt: quasi inflicto vulnere cruentant. Itē Augu. de lapsu mūdi. Diuitie ipse quas putatis plenas deliciarum: pleniores sunt periculoꝝ. Item Ambro. in libro de offi. tractans illud Luce.ix. et Matthei.x. Nolite possidere aurum τ argentum nec pecuniam. Uelut falce pullulantem in mentibus humanis succidit auaritiam. Super eumdem quoq̄ sermonem Chryso. homilia.xxxij. Non dixit/Nolite vobiscum accipere aurū. sed si aliunde possibile est accipere: fugite hāc perniciosam egritudinem. etenim multa per hec emendabit. Predicta originalia a principio istius.§. hucusq̄ posui etiam.s̄. in prima parte. in.§. quadragesimus. ver. fateor. in ar.xl. Item glos. super illud Matth.vj. Hec omnia adijcientur vobis. Omnia sunt filiorū. et ideo hec omnia adijcientur etiam non querentibus. quibus si subtrahantur: ad probationem est. si dētur: ad actionem gratiarum. quia omnia eis cooperātur in bonum. ad Roma. viij. de peni. dist.ij.§. hec itaq̄. ver. in eodem. Augu. super illud Joā. vlti. Uado piscari. Cur non inuenit vnde viueret: quum dominus promisit dicens Matthei.vj. Primo querite regnū dei: τ hec omnia τc. Prorsus dn̄s sicut etiā promisit impleuit. nā quis alius pisces qui caperentur apposuit? Item Chrys. super Mat. homil.lxiij. Nihil ita extinguit cupiditatis sitim: sicut desistere a lucrandi cupiditate vel concupiscentia. sicut amaram choleram abstinentia et euacuatio. Facilius est enim existentes homines volare: q̄ adiectione pluris quiescere facere desideriū. Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit. xiiij.q. iiij. quid dicam. Augu. lib. lxxxiij. questionum. Charitatis venenum est spes adipiscēdorum temporalium. Et super illud apostoli.ij. ad Corinth.vj. Tanq̄ nihil habentes τc. glos. Hec fuit gloria apostoloꝝ/nihil omnino possidere: sine solicitudine esse: et tam res q̄ earum dominos possidere. Item habetur in lib.j. ecclesiastice histo. ꝙ quū Abagarus rex preciperet dari aurum et argentum Taddeo apostolo: ille nō accepit dicēs. Si nostra reliquimus: quomodo accipiemus aliena? Paulus de se τ alijs ap̄lis ait.j. ad Corꝫ.iiij. Usq̄ ad hanc horam. glos. id est continue/esurimus τ sitimus. Et alibi dicit se expositū latronibus quasi aliquid portaret: non obstat: quia illud tractans Ambro. in originali sic ait. Quum in ciuitate diabolus eū occidere non posset: latrones excitabat sibi in via. quum tamen nihil ferret quod latrones cuperent. Ambro. lib.j. de offi. Officium omne aut mediū aut perfectū est. et hoc in euāgelio ꝓbatur. Mat.xix. dicit dn̄s. Si vis ad vitā ingredi: serua mandata. Non facies homicidium. nō adulterabis. Hec media sunt officia: quibus aliud deest. ideo sequitur. Si vis perfectus esse: vende omnia bona tua τ da pauperibus: et sequere me. Hoc est igitur perfectū officiū/quod

Ad q̄d se cauēre fratres minores: pecuniā habeant.

Universidad de Deusto Biblioteca

greci chachomi/vocãt quo corrigũtur oia que alijs potue
runt lapsus habere. Idem super primam propositionem
epistole.j.ad Corinth. A licitis temperare vult fideles: vt
non solum innocentes: sed et gloriosi videantur: concessa
enim preterire virtutis est maxime. Itẽ Hiero. ad Deme
triadem. Prohibẽtur mala. precipiũtur bona. ps.xxxiij.et
xxxvj.et.j.Pet.iij. Declina a malo et fac bonum. Concedũ
tur media. suadentur perfecta. xiiij.q.j.§.j.cũ.c.seq. In duo
bus primis peccatum esse cõcluditur. Reliqua vero in no
stra potestate sunt constituta: vt aut vtamur cõcessis et li
citis: aut ob maius premiũ ea que nobis permissa sunt re
spuamus. ¶ E Itẽ Hiero. ad Heliodorum. Perfectus
seruus christi nihil preter christum habet: aut si preter chri
stum aliquid habet: perfectus nõ est. Idem ad Rusticum
monachum. Si perfectionẽ sequi desideras: exi cũ Abraã.
Gen.xij. de patria et cognatione tua. et perge quo nescis.
Si habes substãtiam. Mat.xix. vende et da pauperibus.
Si non habes: grandi onere liberatus es. Nudus christũ
nudum sequere. xij.q.j. clericus. Durum/grande/difficile.
sed magna sunt premia. Bernar. super illud Ma.xix. Ec
ce nos dimisimus omnia. Optime ⁊ non ad insipientiam
tibi. nam mundus transit et cõcupiscentia eius. j.Joan.ij.
Et relinquere hec magis expedit: q̃ ab eis relinq̃. ¶ Fuit
ergo vna causa de loculis quos habuit dñs ad consolan
dũ infirmos. xij.q.j. habebat. et Augu. super ps.ciij. ⁊ Hu
go super ps.xcj. Bonum est confiteri dño. ⁊.s.in.§.ad par
tem contrariã. in ver.iiij. in ar.lxiij. posita sunt hec et alia.
Alia ad refellendum hereticos: ne cõdemnarẽt ecclesiam
habentem loculos. xij.q.j. exemplum. sicut faciunt Mani
chei: et alij heretici qui dicuntur apostolici. xxiiij.q.iij. qui
dam. ver. apostolici. condemnantes ecclesiam propter re
rum temporalium possessiones et pecuniam. Et ad terrẽ
dũ auaros qui loculos concupiscunt. vnde nullus de chri
sti discipulis perijt nisi qui loculos portauit. Joã.xvij. vn
de Chryso. super Jo. homil.lxv. Si vero quis scrutabitur
quid furi existenti loculos. Jo.xiij. commisit pauperum: et
dispensare fecit aurum: vt omnem abscinderet occasionẽ.
Etenim sufficientem habebat ex loculis concupiscẽtie mi
tigationem. Sed propter nequitiam multam quam vole
bat comprimere christus: condescensione vtens ad eũ nõ
incusabat surripientem: obstruens perniciosam cõcupiscẽ
tiam et omnem auferens occasionem. Alia causa ad infor
mãdum in modo habendi in cenobitis vel alijs regulari
bus viuentibus in communi. xij.q.j. habebat. c. nolo. c. non
dicatis. Alia ad dandum formã prelatis ecclesie ad dispẽ
sandum bona ecclesie aut sustentationem ministror ecc le
sie: ⁊ ad pauperum releuandas miserias. vt.xij.q.j. episco
pus. Unde et Chrys. super Jo. homil.lxxj. de loculis chri
sti loquẽs proponit questionem. Qualiter (inquit Mar.
x.) non perãm non es iubẽs deferre/marsupium ferebat?
Jo.xiij.xij.q.j. habebat. ⁊ respondens subdit. Ad inopum
ministerium. vt discas q̃m valde pauperẽ oportet paupe
ribus multam facere procurationem. quam authoritatẽ.s.
in.§.respõdeo. ver. et Chrys. in ar.lx. perfecte posui. in qui
bus verbis ostendit Chrys. q̃ viris perfectis competit mi
serabilium personarum curam gerere: quod maxime locũ
habet in prelatis ecclesie: quor perfectioni cõsonat vt spi
ritualiter et etiam tẽporaliter pascẽdis sibi gregibus in
tendant exemplo christi. ad hoc. lxxxj. dist. c. penul. ⁊ vlti. ⁊
lxxxij. dist. c.j. et. lxxxvij. dist. per totum. et. xxxvj. dist. §. ecce.
vbi loquitur de refectione panum. Et Prosper de vita cõ
templatiua. Scientes viri sancti nil aliud esse res ecclesie
nisi vota fideliũ/et precia peccatorum/et patrimonia pau
perum: non eas vendicabãt in suos vsus proprios: sed vt
eas cõmendatas pauperibus erogauerunt. Hoc est possi
dendo contemnere: non sibi sed alijs possidere: et nec cu
piditati habẽdi ecclesie facultates ambire: sz pietate sub
ueniendi eas suscipere. Quod habet ecclesia/est cũ omni
bus nihil habentibus commune. Nec aliquid eis qui sibi
sufficiunt de suo debet erogare: quum nihil aliud sit habẽ

Cur loculos christ⁹ habuerit.

tibus dare/nisi perdere. ad hec.j.q.ij. clericos. c. pastor. ⁊. c.
si quis. c. sacerdos. ⁊. c. fi. ¶ Quantum ad modum vtẽdi
forma fuit perfectiõis ipsis apostolis acceteris huiusmo
di paupertatem professis: vt quũ amore paupertatis sem
per carere loculis cupiant: solum quãdo aperte necessita
tis vrget articulus loculos ferãt. vt.s. ostensum est per ori
ginalia. Et hic adde quod scripsi.s.per.v.folia.§.ad partẽ
contrariam in fi. in ar.lxiij. Non igitur loculi christi ad fo
mentum cupiditatis: sed ad exemplum pietatis ⁊ pauper
tatis et condescensionem infirmitatis trahendi sunt. vt in
prealle. decre. exijt qui seminat. Sicut enim in saluatore no
stro crucifixo nil fuit quod seculares glorias aut delicias
saperet: sic nil egit nil docuit per quod mundi diuitias ap
petendas esse monstraret. Quin potius vt nos perfecte
paupertatis amore accenderet: in huius mundi campum
hostem impugnaturus ingrediẽs/de pauperrima matre.
xxvij.q.ij. sic enim. pauperrimus prodijt. Unde Beda su
per Marcum exponẽs illud. Si quis mihi ministrat: me
sequatur. Jo.xij. ait. Cõsideremus qua via venit: vt sequi
mereamur. Ecce quum dñs sit et creator angelorum: susce
pturus naturam nostram quam condidit: in vterum virgi
nis venit. nasci tamen in hoc mũdo per diuites noluit pa
rentes: pauperes elegit. Unde et agnus qui pro illo offer
retur defuit: columbarum pullos ⁊ par turturum ad sacri
ficium mater inuenit. Luc.ij. Itẽ Chrys. super Mat.viij.
homi. Pariens quidem filium confestim illum reclinauit
in presepio: q: multis conuenientibus propter descriptio
nem. Luc.ij. non erat domum inuenire. Sed quid fuit qd
suasit magos adorare? Nihil enim sensibilium magnum
erat illic: sed presepe et tugurium et mater pauper: vt nu
dam magorũ videas philosophiã. Idem quoque in homi.
epiphanie de Magis loquens sic dicit. Viderũt pando
chium tenebrosum ⁊ sordidum: magis animalibus q̃ ho
minibus aptum: in quo nemo contẽtus erat secedere nisi
itineris necessitate coactus: matremque eius vix tunicã ha
bentem vnam: non ad ornatum corporis/sed tegumentũ
nuditatis proficientem. Sed et hostiam deo patri vt pon
tifex offerens/nudus in cruce pependit: necnon vt verita
tis eius tamq̃ perfectissime rectitudinis nequaq̃ discor
daret medium ab extremis: tota ipsius vita caminus pau
pertatis fuit. Esa.xlviij. Unde Bernar. Volue ⁊ reuolue
a partu virginis vsque ad crucis patibulum. non inuenies
in christo Jesu nisi stigmata pauptatis. ad hec.xij.q.ij. glo
ria. ibi. pauper dominus dedicauit. Item Bernar. de col
loquio Simonis ⁊ Jesu. Longe (inquit) aliud est in luto
aquarum multarum diuisi. Exo.xiiij. fundo maris iter car
pere terrena licite possidẽdo: aliud ipam nouis gressibus
nudam calcare omnia relinquẽdo. Matth.xix. Sed tem
pori gratie prerogatiua hec debebatur. Petro nouũ iter
et non typus iterans seruabatur. Mat.xiiij. Antiquorum
sane patrum diebus donec inter homines ⁊ in terris vide
retur ⁊ conuersaretur inter homines dñs maiestatis: non
erat euangelice forma perfectionis: sed spiritũ dñi solo in
terris spũ sequebãtur. At vbi verbũ caro factũ est ⁊ habi
tauit in nobis. Jo.j. Jam in eo tradita est imago vite: ⁊ cõ
uersationis exẽplar: qd oportebat etiam corporaliter imi
tari: vt vtroque sequentes nõ vlterius cum patriarcha Ja
cob altero femore claudicemus. Gen. xxxij. Nec id dicim⁹
tamq̃ saluari quis hoc nequeat tẽpore: si secus egerit: sed
vt gradum agnoscat proprium: et locum perfectionis aut
discipulatus officium non vsurpet. Item idem ibidẽ. Do
tatas et ditatas videmus ecclesias a diuitibus seculi: sed
heu data est ipsa prouidentia eleemosyne in occasionem
carnis. Et qui sibi atque alijs in celo parare tabernacula de
buerant: in terra coniungunt domum ad domum: ⁊ copu
lant agrum agro. Esa.v. Quis huius temporis rapiat ab
ore apostolorum verbum gratie/verbũ fiducie/ Ecce nos
reliquimus omnia ⁊ secuti sumus te? Mat.xix. Ecce enim
vt populus/sic sacerdotes diuites fieri volunt. Similiter
et hic et abundãtius recipiũt consolationem suã. Luc.vj.

Ex quibusdam interpositis ait. Utinã in duodecim vnus
hodie Petrus qui reliquerit omnia: vnus qui loculis ca
reat valeat inueniri. Utinam saperes et intelligeres. in cã
tico Moysi Deutero.xxxij. cum thesauro pecunie thesau
ros ire pariter cumulari. Utinam nouissima preuideres.
Mat.xix. Animaduerteres facile per foramen acus trãsi
turos non diuitiarum cumulos sed delictorum. Nihil em̃
intulimus in hunc mundum: haud dubium q̃ nec auferre
poterimus quicq̃. j.Timo.vj. ¶ Amb. in lib. de offi. Qui
apostolos sine auro misit: ecclesias sine auro cõgregauit.
Mat.x. Et iterum. Qui plurimum auri possidet: nõ abun
dat. Bernar. Animam dei capacem quicquid minus deo
est implere nõ potest. Eccl's.vj. Omnis labor hominis in
ore eius. i. in explendo desiderio anime: sed anima ei⁹ non
implebitur: quia nihil est quicquid in hoc seculo est: quod
figura est. j.Cor.vij. Hiero. ad Lucinum. Joseph cũ tuni
ca egypti fugere nõ potuit. j. pallio. Gen.xxxix. Adolescẽs
qui opertus sindone sequebatur Jesum: quia tentus fue
rat a ministris: terrenũ abijciens indumentũ nudus eua
sit. Mar.xiiij. Mat.xxvj. Helias igneo curru raptus in ce
lum/melotam (pellis caprina est. Hebre.xj: Circuierũt in
melotis) id est pallium. iiij.Reg.ij. reliquit in terris. Heli
seus boues et iuga prioris operis cõuertit in vota. iij.Re
gum.xix. lxxxvj. dist. non satis. Qui tangit picem inquina
bitur ab ea. Eccli.xiij. Quãdiu versamur in seculi rebus: ⁊
anima nostra possessionum ⁊ redituum procuratione de
uincta est: de deo libere cogitare nõ possumus. Cui ⁊ glos.
cõsonat super illud Can.v. Spoliauit me tunica mea. Re
cepta solicitudine temporalium subsidior/quãtũlibet exi
mius doctor difficile vitat peccatum. Isidorus. Semper
interna quiete frueris: si te a terrenarum actionum strepi
tu subtraxeris. Hieronymus ad Rusticum monachum.
Sanctus Exuperius Tolose eps vidue sareptane. iij.Re
gum.xvij. imitator esuriens pascit alios: et ore pallente ie
iunijs fame torquetur aliena: omnemque substantiã christi
visceribus erogauit. xij.q.ij.c.j. ⁊.c.q̃ abstulerit. Nihil eo di
tius qui corpus christi canistro vimineo: sanguinẽ portat
in vitro. nõ ob. c. de conse. dist.j. et calix. Qui auaritiã pro
iecit de templo: qui cathedras vendentium colũbas men
sasque subuertit. Mat.xxj. Mar.xj. Luc.xix. Jo.ij. et.j.q.iij.
et multis. cum.c.seq. Mammone ⁊ nummulariorum era
dispersit: vt domus dei vocaretur domus orationis: et nõ
spelunca latronum. Huius tu sectare vestigia: et ceterorũ
qui virtutis illius similes sunt: quos sacerdotium ⁊ humi
liores. c. dist. contra morem. xciij. dist. domus. xcv. dist. esto.
facit et pauperiores. xlj. dist. eps. Aut si perfectus esse desi
deras: exi cũ Abraã de patria et de cognatione tua. Gen.
xij. Si habes substantiam: vẽde et da pauperibus. Mat.
xix. Si non habes: grandi onere liberatus es. Nudus. xij.
q.j. clericus. xxxv. dist. ecclesie. nudũ christum sequere: du
rum/grãde/difficile: sed magna sunt premia. et hoc.s.po
sui. ver. Idẽ ad Rusticum. Grego.iiij. moral. Rarũ val
de est: vt qui possident aurũ ad requiem tẽdãt: quum per
semetipsam veritas dicat. Luce.xviij. Mat.xix. Marci.x.
Q̃ difficile qui pecunias habent intrabunt in regnum ce
lorum. Rabanus super Mat.xix. ibi. Q̃ difficile. Diffi
cile hoc et maximi laboris est: pecunias habentes/vel in
pecunias confidentes exui philargyrie. i. auaritie retina
culis: et aulam celestis regni intrare. Augu. de moribus
ecclesie. Job omnes diuitias amisit: et factus est repente
pauperrimus. Job.j. sed incõcussum tenuit animum. quo
animo si essent nostri temporis homines: non magnope
re in nouo testamento ab istorum possessione prohibere
mur: vt perfecti esse possemus. Grego.j. moral. Nondum
virtus precepti emicuerat que oĩa relinqui preciperet ⁊c.
vide.s.in.§. item q̃ simpliciter. ad fi. ver. item sm opposi
torem. in.lvj. arti. Bernar. de colloquio Simonis ⁊ Jesu.
Excusant se aliqui fortasse dicentes ad Abraam Isaac et
Jacob. Abraam diues valde. Gen. xiij. Isaac locupleta
tus ⁊c. Gen.xxvj. Jacob diues valde. Genes.xxxvj. Cete

rique sancti numquid diuitias habuisse leguntur? Sufficit
nobis esse sicut patres fuerunt. Neque enim sumus nos pa
tribus meliores. iij.Regum.xix. Si culpabilis esset posses
sio diuitiarum: nũq̃ illi in diuitijs tantam a domino gra
tiam obtinerent. Quid respondebimus nouis imitatori
bus sanctorum veterum patrum? Imponãt certe vitulos
super altare domini. ps.l. Mactent arietes. hircos immo
lent. Heb.ix. quia et Abraam hoc fecit. Gen.xxij. Sed hec
inquiunt statum vltra non habent: vbi reuelata est. ex de
puri. post par. c.j. veritas. Transierũt quidem si ipsas san
ctorum quoque diuitias temporales vmbram fuisse dixeri
mus futurarum. j.Corinth.x. de conse. dist.ij. reuera. In fi
gura si quidẽ omnia eis legimus cõtigisse. Denique quid ni
terrena palam possident sancti et perfecti viri: quum sola
palam terrena promitterentur a domino? Ubi sane cele
stis pmissio insonuit: necesse est spiritualia spiritualibus
comparari. j.Cor.ij. Et mutari sacrificium spe mutata. ar.
ex de constitu. translato. hucusque Bernar. facit op.xij.q.ij.
gloria. ¶ D Immo etiam sancto Esaie qui erat in lege
veteri ait dñs Esa. xlviij. Elegi te in camino paupertatis.
Grego. in homil.xl. euãgelistarũ de lazaro et diuite. Ma
la (inquit) lazari purgauit ignis inopie: ⁊ bona diuitis re
munerauit felicitas transeũtis vite. Illum paupertas af
flixit et tersit: istum abundantia remunerauit et repulit.
ps.xxx. In abundantia proiectus sum a facie oculor tuo
rum. Chrys. super epistolam ad Heb.ij. sermone. Christia
nus in pauperie constitutus/q̃ cum diuitijs magis irra
diat. Quomodo hoc? q: excludit a se superbie typum. Nõ
erit arrogans: sed patiens obtemperans ⁊ pudicus et mi
tis et sapiens. Qui vero in diuitijs constitutus est: multa
illum ad hec bona prepediunt. Inspiciamus ergo que di
ues operat. rapit aliena. estuat cupiditate. nefandos non
definit perpetrare concubitus. maleficia cuncta commit
tit. Nonne vniuersa hec ex diuitijs conspicimus generari?
Intuere quomodo in pauperie magis q̃ in diuitijs virtu
tes facilius possidemus. Nec mihi dicas quia in hac vita
diuites nullam vindictam suscipiunt. nam cum omnibus
malis suis etiam hoc malum habẽt diuitie: quia maligni
tate peccantes adulationibus tenentur. Et quia diuitias
possidet semper peccans: nulla pena reuocatur. facit op.
xxiij.q.j. paratus. ibi. Nihil est infelicius infelicitate peccã
tium ⁊c. Sed fine illis remedijs remedia suscipit peccato
rum: et frenum nullus illi imponit. Item in eodem sermo
ne.xviij. Nemo causetur (inquit) de paupertate: tanq̃ cau
sa sit multorum malorum: neque obloquatur de christo qui
perfectionem illam dixit Matthei.xix. Si vis perfectus
esse ⁊c. Hoc enim ipse dixit: et operibus ostendit: et per di
scipulos suos ostendit et docuit. Sectemur ergo pauper
tatem. maximum quippe bonum est. nihil enim eo opulẽ
tius qui paupertatem sponte diligit: et cum alacritate su
scipit. Item in eodem sermone. Abijciamus quecumque
corpus florere faciunt: vitiant autem animam: vtpote
diuitie delicie et gloria. Idem ponitur.s.§. religio. versi
cu. quod autem. in.lxj. articulo. sed hic plenius. Cuncta
hec carnis sunt: et amor corporum. Itaque non amemus
ampliora: sed paupertatem semper sectemur. ista enim
magnum bonum est. Sed sapientia pauperis pro nihi
lo habetur. Ecclesiastes.ix. Sed iterum. Diuitias et pau
pertatem ne dederis mihi. Et ex camino paupertatis li
bera me. Prouerbiorum. xxx. Quare hec dicta sunt? Hec
in veteri testamento dicebantur: vbi multa ratio diuitia
rum habebatur. vbi paupertatis plurimus erat contem
ptus. vbi hoc quidem maledictio erat: illud benedictio.
Sed nunc nequaq̃ ita est. vide de hoc.xij.q.ij.cap. gloria
episcopi est. Si vis audire paupertatis predicamenta:
ipsam professus est christus. et dixit. Filius hominis non
habet vbi caput reclinet. Matthei. viij. Et iterum. No
lite possidere aurum neque argentum. Matthei. x. et Pe
trus ait. Argentum et aurum non est mihi. Actuum. iij.
cap. Et in ipso quidem veteri testamento Helias preter

Universidad de Deus
Bi

melotã nihil habebat:quã etiã Heliseo reliquit.iiij.Reg.
ij.Nonne Heliseus.iij.Regū.xix. Nõne Esaias ⁊ discalcia
tus.Esaie.xx.Nonne Joãnes baptista.Mat.iij.Marc.j.
Luc.iij.Fides,quia quod maxime facit fiduciam/hoc est
paupertas.Diues seruus est:obnoxius existēs damnis:et
tribuens omniuolenti eum nocere.ille autem nihil habēs
proscriptionem non timens nec cōdemnationē. Nequaꝗ̄
ergo paupertas facit sine fiducia esse. Christus cum pau
pertate mittebat apostolos in causam opus habētem fi
ducia multa.valde enim est fortis pauper verus ⁊ volun
tarius: ⁊ non habet vnde iniuriam patiatur. Amb.li.j.de
officijs.Nō potest quis premiū accipere: nisi legitime cer
tauerit.ij.Timo.ij.Nec gloriosa victoria:vbi nō fuerint la
boriosa certamina. Ideoq; dñs dixit in euangelio.Beati
pauperes spiritu:quoniam ipsorum est regnum celoꝝ. nō
dicit.Beati diuites.sed pauperes. Inde em̄ incepit beati
tudo diuino iudicio:vbi erūna existimatur humano. Hie
ronymus ad Paulinū.et est.xij.q.ij.socrates.als est.c.glo
ria.ver.socrates.Socrates ille thebanus homo quōdam
ditissimus quum ad philosophādum Athenas pergeret:
magnum auri pōdus abiecit:nec putauit se posse simul et
virtutes et diuitias possidere. Deniq; et tu audita senten
tia saluatoris Mat.xix.Si vis perfectus esse:vade ⁊ ven
de oia que habes:et da pauperibus. et veni: sequere me.
verba vertes in opera:et nudam crucem nudus sequeris.
xij.q.j.clericus. expeditior et leuior ascendis scalã Jacob:
purisq; manibus et candido pectore pauper de spū ⁊ ope
ribus gloriaris.Gen.xxviij.Chrys.super epistolã ad Heb.
sermone.ij. Non habentes diuitias non propterea dolea
mus:sed magis gratias vniuersorum deo et domino refe
ramus:quia nos paruo labore eādem mercedem quam ⁊
diuites poterimus promereri: et si volumus etiã amplior
est.nam ex paruis magna lucramur. Mat.xix.Chrys.ho
milia vlti.super Mat.Diuitem necesse est multis indige
re:et turpiter seruire. Formidare et suspicari et timere eo
rum qui suspicãtur emulos et calumniatorum ora et aua
rorum concupiscentias: sed non paupertas est aliquid ta
le:sed contrariū vniuersum.Regina est:furibus non sub
iecta:sed munita.portus tranquillus. palestra et gymna
sium philosophie.Audite quicūq; pauperes estis:magis
autem ⁊ quicūq; ditari concupiscitis.Non pauperem esse
malum est:sed nō velle esse.Et neq; malum existima pau
pertatem:⁊ non erit tibi malum. Et si philosopharis decē
miliū erit bonorum fons et origo.ad hec.xv.q.j.illa. Ber
nar.super ps.Qui habitat.Felix paupertas volūtarie re
linquentium omnia et sequentium te dñe Jesu.Felix pla
ne:que tã securos immo et tam gloriosos faciat:in illo sin
gulari fragore elementorum/in illo tremēdo examine me
ritorū/in illo tanto discrimine iudiciorum tenens iudicia
riam potestatem. sicut dicit dñs/ Vos qui reliquistis om
nia ⁊ secuti estis me:sedebitis sup duodecim sedes iudicã
tes duodecim tribus israel.Mat.xix. Grego. super Job.
Deridetur iusti simplicitas: lampas contempta apud co
gitationes diuitum:parata ad tempus statutum. Job.xj.
Statutum quidem contempte lampadis tempus est ex
tremi iudicij predestinatus dies. Tunc reproborum ocu
lis patescet ꝙ potestate celesti subniri sunt q̊ terrena om
nia reliquerunt. Quisquis enim diuini amoris stimulis
excitatus hic possessa reliquerit: illic proculdubio culmen
iudiciarie potestatis obtinebit: vt simul tūc iudex cum iu
dice veniat: qui nunc consideratione iudicij sese sponta
nea paupertate castigat.Bernar. sermone.lj. Duo habet
paupertas sequentium christum: afflictionem.s.et vilita
tem.de quibus ꝓpheta Dauid ps.xiiij. Vide(inquit)hu
militatem meam et laborem meum. Et propterea in ter
ra sua duplicia possidebunt.Esaie.lxj.Vestiri duplicibus.
Prouerb.vlti. Vt pro pudore sit honor iudiciarie potesta
tis: ꝓ labore refrigerium placidissime sessionis. Hec enim
est q̄ castigat/purgat/probat/humiliat/et exaltat. Chrys.
homil.iiij.super Mat. Descēdamus(inquit)ad pauper

tatis caminum. Videamus qui ambulant in eo:et elatoꝝ
colla conculcant. Videamus miraculū et paradoxum.ho
minem in camino psallētem. hominē in igne gratias agē
tem.paupertati vltime illigatum: et multam ferētem deo
laudationem.ps.lxxij. Pauper et inops laudabūt nomē
tuum.et Esa.xxix.Addent mites in domino leticiã:et pau
peres homines in sancto israel exultabūt. Etenim tribus
illis pueris.Dañ.iij.similes sunt qui paupertatem cū gra
tiarum actione ferūt. Nam et igne terribili paupertas in
cendere consueuit: sed pueros illos nequaꝗ̄ incēdit. Ita
et nunc si in paupertate gratias egeris: vincula dissoluū
tur:et flamma extinguitur: et si extincta non fuerit(quod
multo mirabilius est)pro flãma ros orietur. Quod et in
philosophantibus est videre: quoniam in paupertate di
uitibus curiosius disponūtur: ⁊ in medio camino rore pu
ro potiuntur. Etenim maximus est ros non detineri con
cupiscentia deliciarum. Et illi tunc contēnentes reges fa
cti sunt rege clariores et potentiores. Et tu quoq; si despe
xeris mundana negotia: omni mundo eris honorabilioꝝ
fm sanctos illos.Hebre.x. Quibus mundus non erat di
gnus. Vt igitur dign⁹ celis efficiaris: deride presentia.ita
enim et hic eris clarior ⁊ futuris potieris bonis. Idem ho
milia.xv.super Mat. Talis est luminis virtus: vt non so
lum luceat: sʒ illuc ducat illos qui se sequūtur. Quū enim
nos viderint omnia bona presentia contemnentes et ad
futura preparatos: ante omnem sermonem operibus no
stris credent. Quis enim est ita amens: vt vidēs eum qui
heri et ante lasciuiebat et ditabatur: omnibus exutum/et
ad famem et inopiam et duram vitã et pericula et sangui
nem et occisionem: et ad omnia que videntur periculosa
preparatum: nō manifestam hinc accipiat futurorū demō
strationem? Si autem presentibus nos immiscuerimus ⁊
implicuerimus: qualiter poterunt credere ꝙ ad possessio
nem aliã festinemus? arg.xxv.dist.c.vlti. Damascenus lib.
iij.dicit. Euangelium cognitionis dei non bellis et armis
exercitus aduersariorum deuincens: sed pauci/nudi/pau
peres/et illiterati/persecuti/verberati/mortificati/crucifi
xum in carne et mortuum et deum existentem predicãtes/
sapientibus et potentibus preualuerunt.j. ad Corinth. j.
xxxv.di.ecclesie.Eusebius in ecclesiastica histo.lib.iij.Qui
dam ardentiores diuine sapientie cupiditate succensi ani
mas suas verbo dei consecrabant: explētes perfectionis
salutare preceptum. Mat. xix. vt facultates suas primo
pauperibus diuidentes expediti ad predicandum euãge
lium fierent. Chryso.super Mat.homil.xlvj. Si autē ho
mines duodecim.Mat.ix.⁊.x.Luce.ix.Mar.iij.⁊.vj.orbē
terrarū cōuerterūt:excogita quãta est nostra malitia:quū
tanti existentes eos qui reguntur non possumus corrige
re: quos decem milibus mūdis oportebat sufficere et esse
fomentū. Sed signa(ais)habebant. Sed non signa eos
mirabiles fecerunt: multi enim ⁊ demones proijciētes q
iniquitatem operati sunt: non sunt facti mirabiles sed pu
niti.Matthei.vij.quia et mali prophetant et miracula fa
ciunt.j.q.j.multe.et.c.teneamus.et.c.prophetauit.et ex de
vene. sanc. c.j. Sed quid (inquis) est quod eos magnos
ostendit? Pecuniarum contemptus: glorie despectus: ab
omnibus huius vite ereptio. quia si hec non habuissent: ⁊
si decem milia mortuorū suscitassent: non solum nulli pro
fecissent: sed et seductores et malefici existimati fuissent.
Idem homil.vlti.super Mattheum.❡ E Si quis tibi
principatum et ciuiles potestates et diuitias et lasciuiam
proponeret: deinde paupertatem ponens electionem da
ret quamcunq; velles. hanc confestim raperes: si tamen
eius cognosceres pulchritudinem. Mihi enim pauper
tas puelle cuidam pulchre et sponse similis esse videtur.
Cum hac Helias.iiij.Regum.ij. educatus raptus est bea
ta illa rapina. Cum hac Heliseus claruit. iij. Regum. xix.
lxxxvj.distinctione. non satis. Cum hac Joannes Bapti
sta. Matthei. iij. Marci. j. Luce. iij. Cum hac aposto
li omnes. Matthei. xix. ca. Sed et ipsam puelle huius

Paupertatis laudes.

pulchritudinē intueamur. Etenim oculus eius est purus
et preclarus: nihil habens turbulentum: sed mansuetus/
tranquillus/delectabilis/ad omnes respiciens/mitis/hu
milis/nullum odio habens/nullum auertēs.os et lingua
sana est:continua gratiarum actione plena et benedictio
ne:et mitibus verbis et amicabilibus.ps.lxxiij. Pauper ⁊
inops laudabunt nomen tuū. Si autem et vis proportio
nem membrorum eius videre: longa est ⁊ multum super
eminentior ꝙ abundantia. Si autem fugiunt eam multi:
ne mireris.etem̄ ⁊ alias virtutes fugiunt insipiētes. Sed
cōtumelijs afficitur(ais)pauper a diuitibus. Rursus mi
hi inopie laudem dicis. quoniam beatus est qui cōuicium
patitur. Matthei.v. sed hoc ferre admonet inopia. Sed
esurit pauper(ais)et Paulus esuriebat.ij.Corinth.xj. et
in fame erat. Sed non habet requiem.ij. Corinth.xj. neq;
filius hominis vbi caput suum reclinet. Matth.viij. Idē
homilia.xlvj.super Matth. Anima inopis voluntarij ful
get velut aurū: splendet velut margarita fulgēs: florescit
autem vt rosa. Non enim est illic tinea. Matthei.vj.non
est illic fur:nō solicitudo huius vite negotiorum: sed sicut
angelus ita conseruatur. Vis aiē huius pulchritudinem
videre? vis inopie diuitias addiscere? Non subiacet demo
nibus. Non adsistit regi sed deo. Nō militat cum homini
bus:sed militat cum angelis. Non habet arcas duas vel
tres/vel viginti: sed talem abundãtiam/vt hunc mūdum
vniuersum nihil esse existimet. Non habet thesaurum sed
celum. Non indiget seruis: magis autem possidet seruos
passiones et cogitationes que regū dominantur. Regnū
autem et aurum et omnia talia quemadmodum puerorū
ludibria deridet: et sicut rotam et pilam hec omnia existi
mat esse contemptibilia. habet enim mundum quem neq;
videre qui in his ludunt possunt. Quid igiť paupere hoc
melius est vsq̄? Pauimentum deniq; habet celum. Si au
tem pauimentum tale: excogita tectum. Sed non habet
equos et currus. Quid enim ei his opus est: qui supra nu
bes vehi debet et esse cum christo? Mat.v.Luce.xij. Ber
nar.ad Thomam. O q̄ salubrius disceres christum Jesum
Mar.xvij. Phil.ij. et hunc crucifixum. j.Coꝝ.ij. quã vtiq;
scientiam haud facile nisi cum mundo quis crucifixus fue
rit/apprehendit. Falleris fili falleris: si te putas inuenire
apud mundi magistros quam soli christi discipuli.i. mun
di contemptores dei munere adsequuntur. Nec enim hãc
lectio docet:sed vnctio.j. Jo.ij. sed exercitatio in mãdatis
domini. Augu. in li.de eleemosyna. Metuis(inquis)ne
patrimonium tuum forte deficiat: si ex eo operari largiter
ceperis. Quãdo em̄ factū est vt iusto possent deesse subsi
dia: quum scriptum sit. Nō occidet deus fame animam iu
sti? ps.xxxvj. Non vidi iustum derelictum: nec semen eius
querens panem. Helias in solitudine coruis ministranti
bus pascitur.iij.Reg.xvij. Et Danieli in lacu ad leonū pre
dam iussu regis incluso prandium diuinitus apportatur.
Dañ.vlti. Et timemus ne operanti et dñm deum promerē
ti desit alimentum? quum ipse ad exprobrationem eorum
quorū mens dubia est et parua fides: contestetur et dicat
Mat.vj. Aspicite volatilia celi qm̄ non seminant neq; me
tunt neq; colligūt in horrea: ⁊ pater vester celestis pascit
illa. Volucres deus pascit. ⁊ quibus diuine rei nullus sen
sus est: eis nec cib⁹ nec potus deest. Tu christiano/tu dei
seruo/tu operibus bonis dedito/tu dño suo charo aliq̄d
existimas defuturū? An putas q: qui christū pascit:a chri
sto ipse nō pascitur? aut eis terrena deerūt: quibus diuina
et celestia tribuuntur? Unde hec incredula cogitatio est?
Vñ hec impia et sacrilega meditatio? Nūquid vidua Sa
repte Heliam pauit ⁊ ab eo pasta est? iij. Reg.xvij. Frater
Bonauentura generalis minoꝝ magister in theologia et
cardinalis ait. In camino paupertatis electi ipsius penu
ria purgãtur a crimine: ipsius erubescētia humiliantur in
mēte:ipsius parsimonia castigãtur in carne: ipsius deuo
ta gratitudine cōciliantur ad proximū: ipsius cōdescensi
ua benignitate cōfigurãtur ad christū: ipsius sublimi celsi

tudine sursum aguntur in deū. Augu.super ps.ciij. In lo
culis habēdis et erigenda quodãmodo annona christus
nō petendo/sed prebendo indigentiã suscepit. Super il
lud Act.xx.in fi. Beatius est magis dare ꝙ accipere.glos.
Bede. Non illis qui relictis omnibus secuti sunt dñm di
uites eleemosynarios preponit: sed illos maxime glorifi
cat qui cunctis que possidentur renuntiantes/laborãt ni
hilominus operando manibus: vt habeant vnde tribuãt
necessitatē patienti. Ephes.iiij. Idem dicit Jo.cassi.in lib.
x.de spiritu acidie. et dixi.s.lōge in.§.ex quo spōsa. in ver.
et Act.xx.in ar.lj.et.s.§.ad partem cōtrariam.ver.vndeci
ma instãtia.cū duobus ver.seq. et in additione ibi posita.
in ar.lxiij. Hiero.ad Julianum. Extruis monasteria: mul
tus a te numerus sanctoꝝ sustentatur. sed melius faceres
si et ipse sanctus inter sanctos viueres. Bernar. Volo te
esse amicum pauperum: magis autē imitatorē. ille est gra
dus proficientium: hic perfectoꝝ. Mat.xix. Hiero. contra
Vigilantiū. Non negamus cunctis pauperibus si tãta sit
largitas: stipes esse porrigendas. Apostol⁹ ad Roma.xij.
ibi. Sanctorum necessitatibus communicantes.⁊.ij.Coꝝ.
viij.⁊.ix.quidem docet faciendam eleemosynã ad omnes.
j.q.ij.ꝙ pio.xlij.dist.quiescamus.maxime autem ad dome
sticos fidei. Gala.vlti. Vide quod legitur et no.xxx.di.c.j.
glos.j. De quibus saluator in euangelio loquebatur Luc.
xvj. Facite vobis amicos de mãmona iniquitatis qui vos
recipiant in eterna tabernacula. Nūquid pauperes in qui
bus corporis flagrans libido dominať: pñt habere taber
nacula eterna: q̄ nec presentia possident nec futura? Non
enim simpliciter pauperes: sed pauperes spiritu. Mat.v.
appellãtur. De quibus scriptum est in ps.xl. Beatus qui
intelligit super egenum et pauperem. In vulgi pauperi
bus nequaꝗ̄ intelligētia/sʒ opus est eleemosyna. In san
ctis vero pauperibus beatitudo est intelligentia: vt ei tri
buas qui erubescit accipere: et quū acceperit dolet. metēs
carnalia ⁊ seminãs spūalia.j.ad Coꝝ.viij. et ex̄ de censi.cū
apľs.et Roma.xv. hucusq; Hiero. Et Ambro. Justo am
plius debetur eleemosyna.lxxxvj.dist.non satis. Et in pau
peribus nō tam attendēda est fm Hiero. paupertas ꝙ re
ligio.xvj.q.j.c.vlti. Bernar. ad fratres de mōte dei. Quū
diues esset christus: pauper ꝓ nobis fact⁹ est.ij.Coꝝ. viij.
Et qui voluntarie paupertatis dedit. Mat.v.⁊.xix. prece
ptum: ipse eiusdem in semetipso formam dignatus est de
monstrare.xlij.dist.§.j.xcv.dist.esto. Vt enim sciant euãge
lici pauperes quid eis faciendum sit: ipē etiam a fidelib⁹.
Luce.vij.et Jo.xij.pasci voluit: nōnūꝗ̄ et ab infidelibus.
Luce.xix.sed vt fideles faceret: vite necessaria accipere nō
recusauit. Hieronymus ad Demetriadem. Alij edificēt ec
clesias: vestiant parietes marmorum crustis: non reprehē
do: non abnuo: vnusquisq; in suo sensu abundet. ex̄ de se
pul.certificari. meliusq; est hoc facere ꝙ repositis opibus
incubare. Sed tibi ꝓpositum est christū vestire in paupe
ribus: seruorum dei pauperū habere curam. Mat.v. qui
diebus ac noctib⁹ seruiunt dño tuo: qui in terra positi imi
tantur angelorum conuersationem: et nihil loquūtur nisi
quod ad laudem dei pertinet.j.Timo.vj.xij.q.j. clericus.⁊
c.episcopus. Habentesq; victum et vestitū his gaudent di
uitijs. qui plus habere nolunt: si tamen seruant propo
situm.xij.q.j.nolo. alioquin si amplius desiderant ijs que
necessaria sunt probantur indigni. Sicut omnium maloꝝ
radix est cupiditas.j. Timo.vj. Auaritia est idolorum ser
uitus. Ephes.v.et Colos.iij.de peni.dist.ij.§. ex premissis.
xlvij.dist.bonorum. sic paupertas vera et voluntaria cun
ctorum est origo bonorum: que est contemptus affluentie
et amoris pecuniarū. In historia schola.super illo verbo/
Accepit eam discipulus in suam. Joã.xix. Quasi in suam
matrem: vel in suam quasi potestatem: vel in communio
nem rerum suarum: tamē nihil creditur habuisse propriū.
notatur.xvij.q.iiij.§.notandum.sed quum esset beata vir
go cū apostolis: iste specialē curã eius gerebat. ad hoc fa
cit.xxvij.q.ij. sicut enim. Item in eadē historia scholastica

Universidad de Deusto
Biblioteca

super illud Actuum.iiij. Argentum et aurum non est mihi. Non enim erat suum quod reseruabat in vsus pauperum qui reliquerant patrimonia sua ponētes omnia ad pedes apostolorum. Actuū.iiij. Hieronymus in laudibus Paule ait. Hoc habebat voti vt mendicās moreretur: et vnum nummum filie non relinqueret: et in funere suo aliena sindone inuolueref. sicq̄ facta est sicut christus. Jo.xix. Chryso. in laudibus Pauli dicit q̄ nihil habebat nisi corpus: sꝫ et in hoc exemplum se aliis prebuit quum ait. j. Cor.xj. in princi. Imitatores mei estote: sicut et ego christi. Hieronymus ad Lucinum. Seipsum et res omnes deo offerre christianorum et apostolorū est: qui duo paupertatis sue in gazophylacium era mittentes. Marci.xij. in fi. xiiij.q.j. odi. Luc.xxj. totum censum quem habuerunt domino tradiderunt: et merentur audire. Matthei.xix. Sedebitis super sedes duodecim: iudicantes duodecim tribus israel. Chrys. super Mattheum. homilia.xxxviij. Veruntamen quecunq̄ dixero: nihil representabit tale sermo quale rerum experientia. Et ideo vellem illos qui in illum deuenerunt philosophie verticem, nobis adesse: et tūc manifeste videre huius rei delectationem: et qualiter nulli illorum qui diligunt paupertatem, acceptarent ditari decem milibus prebendis: tamq̄ qui non lamentātur in solicitudinibus: sed rident et saltant: et iis qui diadema sibi circumponūt magis in paupertate decorantur. ¶ Chrys. super Mat. homilia.xlvj. Quid autem si quis tibi proponeret facere fenum aurum, et posse omnes pecunias vt fenum cōtemnere: nō vtiq̄ hoc susciperes magis. et valde decēter. etenim hoc homines maxime attraxissent. Si enim videretur auro affici: concupiscerent et ipsi hanc virtutem. vt Simon magus. Act.viij. j.q.j.c. qui studet. xxvij. dist. quod interrogasti. et augeretur eis pecuniarum cupido. Si autem viderent homines vt fenum aurum despiciētes: olim vtiq̄ ab hac egritudine exuti essent. Letitia mentis pauperem comitatur. Unde glos. super illud ps.lxviij. Ego sum pauper et dolens: salus tua deus suscepit me. Laudabo in me et in membris nomen dei cum cantico: id est cum delectatione: quia si omnia desint: deus tamen mecū est. vt sequitur. Videant pauperes et letentur. vide.s. ver. Chrys. homilia.iiij. Grego. nazanzenus. Sed facultatibus, inquis, defraudabunt meis: sed facilius mihi abscindēt quas nō habeo. Si autem ecclesiasticis hoc vtiq̄ est pro quo omnis pugna et omne certamen est: an ignoramus q̄ per pecunie cupiditatem et loculorum fraudem Judas ad proditionē proficiscitur christi: Jo.xij. et.xiij. et Luce.xxij. in prin. xxiij.q.iiij.c.ij. et.iij.ij.q.j. vnus. Augu. in fine libri, vnde malum. Qui (inquit) bene vult vti temporalibus bonis: non eis amore conglutinetur: et velut mēbra anime sue faciat quod fit a mundo: ne cum resecari ceperint: cum cruciatu tabescat: sed eis totus superferatur: et habere illa atq̄ regere paratus sit: amittere vero ac non habere paratior. Ambro. Nullum adminiculum prestant diuitie ad vitam beatam. quod euidenter monstrauit dominus dicēs Mat.v. Beati pauperes spiritu. et Beati qui nunc esuritis. Luce vj. Itaq̄ paupertatem, famem, dolorē, que putantur mala pene. ex de iureiuran. et si christus. non culpe. xv.q.j. illa. non solum impedimento non esse ad beatam vitam: sed etiam adiumento esse euidentissime mōstratum est. Sed et illa que videntur bona. s. corporalia, diuitias, satietatē, letitiam expertem dolorum, detrimentum esse ad fructū beatitudinis dominico. Luce.vj. Ve vobis diuitibus. declarato iudicio liquet. Sic ergo non solum adminiculo nō sunt ad vitam beatam corporis etterna bona: sed etiam dispēdio sunt. Hiero. in vita Malchi monachi. Ecclesia postq̄ ad pncipes christianos venit: postea et diuitiis maior est, sed virtutibus minor effecta: sed inter turbines et aduersa mūdi succreuit. xij.q.j. futuram. Hiero. ad Eustochium. Alia fuit in veteri lege felicitas: in qua beatus dicitur qui habet semē in sion. Exo.xxiij. et repromissio fit diuitiarum in toto pentatheuco. et.xxiij.q.v.§. hinc notandū. Statim autem vt filius dei ingressus est super terram: nouam sibi legē instituit: vt qui ab angelis adorabatur in celis. Heb.j. haberet angelos et in terris. Tunc holofernis caput Judith continens amputauit. Judith.xiij. Tunc Jacobus et Joānes relicto patre rete et nauicula secuti sunt saluatorem. Mat.iiij. affectum sanguinis et vincula seculi et curam domus pariter relinquētes. Tūc primū auditum est. Mat.x. et.xiij. Mar.viij. Luce.ix. et.xiiij. Qui vult venire post me &c. Nemo enim miles cum vxore pergit ad preliū. Discipulo ad sepulturam patris ire cupienti non permittitur. Matthei.viij. Luce.ix. Vulpes foueas habēt et volucres celi nidos: filius hominis non habet vbi caput reclinet. ne forte contristeris si anguste permanseris. Hiero. ad Nepotianū. et est.xij.q.ij. gloria. Nec vero aliquis mihi opponat diues in iudea templum: mēsas, lucernas, turibula, patellas, ciphos, mortariola, et cetera ex auro fabrefacta: tunc hec probabantur a domino quādo sacerdotes hostias immolabāt: et sanguis pecudum erat redemptio peccatorum: quāq̄ hec omnia in figura precesserunt. Nunc vero quum paupertatē domus sue pauper dn̄s dedicarit: portemus crucem: et diuitias lutū esse putemus. christus vocat Luc.xvj. xiiij.q.v.§. sed hec. Iniquum mammona non amemus quod Petrus se non amare testatur. Act.iij. Alioquin si tantum literā sequimur: et in auro atq̄ diuitiis simplex nos delectat historia: cum auro obseruemus et cetera. Ducant pontifices vxores virgines. Leuit.xxj. xxviij. dist. q: sunt. xxvij. di. nemo. et.c. seminatim. xxxiij. dist. curandū. et.c. precipimus. Lepra corporis. Leuit.xiij. et.xiiij. de peni. di.j.§. ex his. ver. moysi. et in glos. id est aliqua macula. vitiis anime preferaf. Crescamus: multiplicemur: et repleamus terram. Gen.j. Figamus duodecim mense tabernacula. Deut.xvj. et solennia ieiunia buccinis concrepemus. Qui si hec omnia spiritualia spiritualib9. j. Cor.ij. comparantes sic intelligamus vt dn̄s noster intellexit et interpretatus est (sabbatum ista cum ceteris figuralibus euacuata constat. dicit Gratianus. xxxv.q.j.§. hac itaq̄.) Aut aurū repudiemus cū ceteris superstitionibus iudeorum: aut si aurū placet: placeant et iudei: quos cū auro aut pbare nobis necesse est: aut damnare. Si opponatur de eo quod dicit Paulus alibi ad Phil.iiij. et.xlj. dist. q̄ dixit Scio abūdare. nō debet intelligi quantum ad affluentiam rerū: sed quantū ad sufficientiam mētis. de qua Augu. in lib. de beata vita. Nullus perfectus aliquo eget. Et qd̄ videtur corpori necessarium: sumet si adfuerit: et si nō adfuerit: istarū rerū nō frangitur inopia. ¶ Hāc paupertatis formam Joannes etiā seruauit euangelista cū discipulis suis. inter quos duobus. s. Tito et Eugenio. de quibus legitur et no.xvj.q.iiij.§. sed notandū. qui magnas reliquerāt opes, egestate tētatis. sicut scribitur in eius legenda, ait. Nūquid nō valet manus dn̄i vt faciat seruos suos diuitiis affluentes: sed hoc certamen statuit animarū: vt sciant se eternas habituros diuitias, qui pro eius nomine tēporales opes hic habere noluerūt. Mat.v. Chrys. sup Mat. homi.lxiij. Nihil ita extinguit cupiditatis sitim, sicut desistere ab acquirēdi cōcupiscētia: sicut amaram cholera abstinētia et euacuatio. Facilius em̄ est hoīes existentes volare: q̄ adiectiōe pluris quiescere facere desideriū. Et Aug. lib.lxxxiij. questionū. Charitatis venenū est spes adipiscendorum tēporaliū. Greg. sup Ezech. homil.vj. Nec em̄ sanctus vir ideo terrena deserit: vt hic alia tpalia centies plus recipiat. Mat.xix. Sed per centenariū numerū perfectio designaf: q: si quis pro dei nomine tēporalia cōtēnit: hic persecutionē mētis recipit: vt ea nō appetat que cōtempsit. Centies itaq̄ recipit quod dedit: q: pfectionis spiritum accipiens terrenis non indiget: etiam hoc si non habet: his consentit. Bernar. in sermone illo. Dixit simon Petrus Mat.xix. dicens. Quid est centuplum istud fratres: nisi consolationes, visitationes, primitieq̄ spūs qui super mel dulcior est: Illud centuplum pulchre lateq̄ exponit Abraam de charitate et virtutibus et pace anime

et etiā literaliter in collatione sua que est de mortificatione: que est vltima. et.xxiiij. in lib. collationum Jo. cassi. Et post pauca. Non est pater aut mater: non est domus aut ager: nō deniq̄ aliquid corporale: sed plane his omnibus est delectabilius: super oīa hec dulcius: et vniuersis his iocundius est: et quecunq̄ desiderantur in seculo hoc: nequāq̄ huic valent cōparari. Beda etiā super illud Mat.xix. Nemo est qui reliquerit domum &c. Quia nimirum a fratribus atq̄ consortibus propositi sui: quia ei spirituali glutino colligātur, multo gratiorem etiam in hac vita recipiet charitatem. Cui consonat glos. ibidem. Omnes sancti et quecunq̄ habent communicāt. xij.q.j.c.ij. xxiij.q.vij. c.j. et.iij. et.iiij. Item glos. super illud Matth.vj. Hec omnia adiicientur vobis. Omnia sunt filiorum: ideo hec omnia adiicientur: et nō querentibus. si subtrahātur, ad probationem: si dentur, ad gratiarum actionē erunt. Grego. in moral. Solet inquit rerum abundantia tanto a timore diuino mentem soluere: quanto hanc erigit diuersa cogitare. Nam dum foris per multa distrahitur vel spargitur: stare in intimis fixa phibetur. Idem Grego. in homil. super illud Luc.viij. Exiit qui seminat &c. Si nos inquit vobis semen verbum, agrum mundum, volucres demonia, spinas diuitias significare diceremus: ad credendum nobis mens forsitan vestra dubitaret. Unde et idem dominus per semetipsum dignatus est exponere que dicebat. Quis vnq̄ mihi crederet: si spinas diuitias interpretari voluissem: maxime quum ille pungant: iste delectent: et tamen spine sunt: quia cogitationum suarum pūctionibus mentem lacerant: et dum vsq̄ ad peccatum pertrahunt: quasi inflicto vulnere cruentant. Hec etiam duo originalia.s. sunt posita inter ista originalia. Gregori9 in homil. vnius martyris super euangelium, Si quis vult. Nudi cū nudo scꝫ diabolo luctari debemus: quia si vestitus quisq̄ cum nudo luctatur: citius ad terram deiicitur: quia habet vnde teneatur. Quid enim sunt terrena omnia: nisi quedam corporis indumenta: Qui ergo ad certamen properat: vestimēta abiiciat: ne succumbat. Hieronymus ad Nepotianum et transfertur. xij.q.j. clericus. ps.xv. Si autem ego pars domini sum: et funiculus hereditatis eius: nec accipio partem inter ceteras tribus. xiij.q.j.§. his ita. ex de deci.c.j. sed quasi sacerdos et leuita viuo de decimis: et altari deseruiens. j. Cor.viij. ex de prebē. cū sm̄. altaris oblatione sustentor: habens victum et vestitum: iis contentus nudam crucē nudus sequor. ij. Timo.vj. xij.q.j. episcopus. Hiero. ad Heliodorum. Nolo pristinarum necessitudinū recorderis: nudos habet eremus. Bern. de colloquio Simonis et Jesu. Age ergo et qui relinquere omnia disponis: te quoq̄ inter relinquenda numerare memento. Immo vero et principaliter abnega temetipsum. Matth.xvj. Marci.viij. Luce.ix. Hieronymus loquens de paula. Testis est Jesus nec vnum quidem nūmum ab ea derelictū. Quid hac virtute mirabilius: feminam nobilissime familie magnis quōdam opibus tāta fide omnia dilargitam: vt ad egestatem vltimam perueniret: Jactent alii pecunias in corbonam. Luc.xix. xxiiij.q.j. odi. funibusq̄ aureis dona pendeant. Nemo plus dedit pauperibus q̄ qui sibi nihil reliquit. Mat.iiij. ibi Grego. in homil. Greg. in dialogo de abbate Isaac sic ait. Quūq̄ ei crebro discipuli innuerent vt pro vsu monasterii possessiones que offerebātur acciperet: ille solicitus sue paupertatis custos fortem sententiam tenebat dicens. Monachus qui in terra possessionē querit: monachus non est. Sic quippe metuebat paupertatis sue securitatem perdere: sicut auari solent diuites perituras diuitias custodire. Chryso. homil.viij. super Mattheum. Nunc veniens in eremum egypti paradisi hanc videbis meliorem effectam. Etenim est videre vbiq̄ regionis illius christi exercitum et regalem gregem et superiorum virtutum vrbanitatem. Existētia enim omni exuti et mundo omnino crucifixi: Galathas vltimo. et vltra prorsus procedunt ad corporis operationem; ad indigentiam vix cibum sumentes. Nec enim quando ieiunant et vigilant: vacare per diem dignum existimant: sed noctes quidem sacris hymnis et vigiliis, dies in orationibus et manuum operationibus consumunt: apostolicum imitantes zelū. Luce.xviij. Oportet semper orare. j. Thessalonicē. vlti. de consecra. distin.v.j. Corinth.iij. Verecūdemur igitur omnes et diuites et inopes. quum illi nil penitus habentes nisi corpus et manus suas, cogunt se et secum litigant impensas hic indigentibus inuenire. sicut Paulus Actuum.xx. Nos autem multis modis terre reconditis nec superflua ad hoc tangimus. Gregorius nazanzenus in apologia sua. libro.ij. Sed paupertatem inquit et penuriam exprobrabūt. Iste sunt diuitie mee. Ista me non solum gloriantem, sed arrogantem facit. Videor enim mihi hec audire ab inimicis: quia vestigiis illius incedā: qui pter nos egenus factus est quum diues esset. ij. Corinth.viij. Atq̄ vtinam eruere me istis panniculis quibus circumdari video possem: vt nudus effugerē spinas, diuitias. Matthei.xiij. Luce.viij. seculi que retinent et reuocant pergentes ad deum. Chryso. super Matth. homilia.ix. Si ab honore quidem qui in superioribus est pre aliis pecunie nos expulerint: contemptibiles erunt. Celorum autem rege per singulos dies clamante et dicēte Matthei.xix. quia difficile est cum illis celum intrare: non proiiciemus omnia: et non desistemus ab omnibus: vt cum libera facie regnū ingrediamur: Idem super Joannem homil.xix. Omnia agamus vt christum imitemur. Quid igitur christus ait Matthei.viij. Luce.ix. Vulpes foueas habent: et volucres celi nidos. filius autē hominis nō habet vbi caput reclinet. Augu. super illud apostoli.ij. Corinth.viij. Scitis inquit gratiā domini nostri Jesu christi: qui pter nos egenus factus est: quum esset diues &c. Factus est egenus intantum vt non haberet quod habēt vulpes. Luc.ix. et in hoc consilium do vt paupertatē eius seruemus et imitemur.

Predicta originalia que recollegi pro magna parte de apologia fratris Bonauenture de expropriatione et de paupertate et de prohibitione pecunie apostolis et apostolicis viris data, ideo superi9 cumulaui: vt sciāt viri euangelici maxime fratres minores ad quid sunt per euangelium et suam regulam obligari. de quo euangelio et regula et declarationibus et constitutionibus generalibus et prouincialibus aliqui non curantes, votum paupertatis frangunt: superflua recipientes: que habent ad vsum sibi appropriātes: et pecunias per alios verius per se possidentes.

¶ Articulus.lxvj. A

Offendūt autem in ista receptione aliqui fratres minores, prout communiter multipliciter per hunc modum. Cum quia de pecunia que pro eis deponitur: emunt et faciunt supflua. quum vsus moderatus et pauper cōcedatur in rebus eis et non superfluus. vt in decre. Exiit qui seminat. li.vj. et in clemē. Exiui de paradiso. de ver. signi. clarius continetur. Expense em̄ voluptuose oībus sunt prohibite: vtiles concesse: secularibus necessarie sine quibus res stare nō pōt: expēse necessarie: et vita ista nō ducitur: religiosis maxime fratribus minoribus cōcedūtur. vt de hoc no. superius in §. adhuc petita. ver. tum etiam tertio. in fi. in ar.lxiiij. Itē q: de illa pecunia de emptione preciosorum faciunt emi iocalia et preciosa: et scribi libros delicatos, et vestes preciosas, et fercula lauta, cum diuite epulone. cōtra illud Luc.xvj. xlj. dist. non cogantur. et.c. parsimoniā. vide.s. in.§. adhuc petita. ver. tum etiam tertio. in articulo.lxiiij. Item non pro necessitatibus ingruentibus vel emergentibus faciunt pecuniam deponi: sed pro futuris necessitatibus et non necessitatibus; vnde non solum curant de crastino

Fratres minores multifariā abutūtur pecunia.

Universidad de Deusto Biblioteca

contra verbum dei. Mat.vi.in fi. Nolite soliciti esse in cra
stinum.xij.q.i.habebat.sed de annorū circulo.cōtra preal.
decre. exiit. Item quum pecunia deponatur pro aliū ne
cessitatibus:ipsi frequenter faciunt eam expendi et expen
dunt pro aliorum fratrū necessitatibus et seculariū.quod
fieri nō potest sine licentia illius a quo deposita est:et pro
quo retinetur. vt preall.c. exiit. Item tota die emunt per
se aliqui fratres:et vendunt per alios: ⁊ sic per personam
interpositam pecuniam accipiunt et dant.contra eorū re-
gulam ⁊ declarationes predictas. Fratres enim minores
quicquid sit de alijs religiosis, nec emere nec vēdere pos-
sunt per se vel per alios: nec cū licentia nec sine licētia pre-
latorum:quia qui per aliū facit:per se facit.ex̄ de resti.spo.
cum venisset.quia tales contractus ad veros dominos et
proprietarios pertinent. vide.i.§.porro.ver. et quia vt se-
pe.in ar.lxvij. quia emptio et venditio sine precio nō pro-
cedit.ex̄ de emp.⁊ ven.cū dilecti.ff.eo.l.ij.et insti.eo.§.pre-
ciū.sed omnis vsus et contrectatio pecunie p se et p alios
est fratribus minoribus interdictus: vt in eorum regula ⁊
declarationibus continetur. Item tota die vendunt ali
qui fratres minores ligna de syluis : granum de terrulis
quas aliqui habēt iuxta hortos: vinum de quibusdam vi-
neolis et pergolis : hortolitia de horto : mel de aluearijs
apum; fructus de arboribus: legumina de hortis: panem
eleemosyne vel commutant(quod idem est quod vende-
re:⁊ qui contractus ad verum dominum pertinet) et alia
supellectilia que eis dantur.quod facere nō possunt:quia
non debent aliquid recipere, vt id vēdant. sicut expresse di
cit eorū declaratio sepe dicta.exiit.§.preterea.ver. non em̄.
Item vadunt aliqui per terras ⁊ villas, et vbi nō habēt
loca et habent loca, eleemosynas pecuniarias procuran-
do et petendo: et importunitates frequenter ingerendo:
famulum retro ducēdo:et denarijs pixides et loculos im-
plendo.quod est contra eorum statum.quia nō est ille mo
dus deponendi pecuniam pro necessitatibus fratrum. vt
dicunt per eorum declarationes. Itē ponunt aliqui cyp-
pos et arcas in eorum ecclesijs:vt ibi seculares ponant pe
cunias: faciunt etiam per pueros vasa et bacinilia per ec-
clesiam deportari:⁊ aliquoties extra:in quibus ponāt pe
cuniam seculares. que sunt expresse contra declara. eorū.
Exiui de paradiso.§.porro. Quando etiam non habēt fa-
mulum paratum ad recipiendum eleemosynam pecunia-
riam eis datam : faciunt per dantem eam poni in fenestra
vel alio loco: et postmodum faciūt eam inde accipi.quod
est expresse contra mentem declarationum eorum. Item
intromittunt se aliqui de executionibus testamentorū vbi
pecunie expenduntur et dispensantur. Item recipiunt
eleemosynas pecuniarias in altaribus. Item recipiunt
compotum a famulis de pecunia pro eorum necessitatib⁹
deposita. Item portant claues cellarum scriniorum mo-
netarum capsarum capsidilium in quibus pecunie recon-
duntur. Item tangunt pecunias vel cum cera vel cum li
gno vel cum palea. Portant etiam quidam eorum pecu-
nias sutas in habitibus et tunicis. Quidam etiam eorū
faciunt sibi pecuniam poni in capitijs:⁊ sic per tales pecu
nia contrectatur.contra declara.predict. in casibus preli-
batis.et ɔtra predi.decla.maxime in clemē.exiui.§.deniq̄.
de ver.signi.eorū que eis precipiunt a contrectatione qua-
libet pecunie abstinere. Vadunt etiam aliqui per indul-
gentias:et ad visitandos suos parentes, et ad procuran-
dum facta regum et baronum et comitū et aliorum, et ad
studia, et ad eorum consolationes alias corporales, ⁊ ad
faciendum ambaxatas et legationes, equitando et pedi-
tando cum bursarijs, et cum maximis frequenter quanti-
tatibus florenorum et turonum et aliorū denariorū.contra
eorū statum.q: isti et eorū similes non sunt casus in quibus
licitū est eos bursarios ducere:nec in quibus pro eorū ne-
cessitatibus sit pecunia deponenda. et sic faciunt expresse
cōtra declara.exiui.§.quocirca.ex̄ de ver.signi.in cle. Nūq̄
enim per viam bursarios secum possunt ducere:nisi quum
per veram obedientiam non procuratā, multo fortius nō
extortam, a prelatis eorum pro causis necessarijs ordinis
vel alijs mitterentur: et per regiones inhumanas transi-
rent:in quibus non esset verisimile q̄ mendicādo eleemo
synam esibilem inuenirent. In quo casu et per eam possent
ducere et bursarios. sm Bedā. vt i suo originali posito.§.
prori. inter alia paupertatis originalia cōtinetur. Itē
precipiūt aliqui depositarijs suis vel nuntijs, vel famulis
tenentibus pecunias a deponētibus pro fratrum necessi-
tatibus expendendis, quomodo et qualiter expendant il
las pecunias. Capsas pecuniarū aliquoties portāt. Pe-
cunias deponunt:aut deponi faciūt:eas repetūt.hec om-
nia contra predic.§. quocirca.et.§.deniq̄. eiusdem decre.
Item si centum milia florenorū et totidem talenta argē
ti et auri darētur quibusdam fratribus: maxime eorū com
munitatibus:nunq̄ respuerēt: quia nunq̄ talium necessi-
tas finem habet nec satietatē: vt ad literā taliū cupiditas
ti satisfieri nunq̄ possit:et totus mundus ei oblatus est p
obolo.xiiij.q.iiij. quid. Sed falso vocant necessitatem su
perabundantiam et voluptatem : promptuaria eructan-
tia, ad literam sm Dauid, et hoc in illud.ps̄.cxliij.quia sm
Remigium necessitas prope necesse est: et sine qua quis
non potest viuere: que circa victum et vestitū, sm apl̄m.i.
ad Timo.vi. et paucissima supellectilia his annexa, est pu
ro et fideli oculo estimanda.x.q.ij.episcopus.et.xij.q.i.cle-
ricus.et.c.episcopus.sed quidam fratres nec prope mortē
expectant: nec prope infirmitatem:nec prope verā necessi
tatem:quia nullam necessitatem habere volunt nec pati,
nec penuriā:que tamen paupertati euangelice, sm Amb.
est annexa. Et Bernar. sicut superius est probatū in.§.§.
prori.in eorum originalibus.in ar.lxv. Vere ergo et veras
citer hodie de facto pecunie parū vel nihil a fratribus ali
quibus minoribus communiter obseruatur: ⁊ eorum in hoc
potissimū per eos apertissime regula violatur. Recipiūt
em̄ aliqui et quasi omnes maxime cismontani per se ⁊ per
personam interpositā denarios ⁊ pecuniā affectu pariter
et effectu:eas sine necessitatibus veris ⁊ emergētibus vel
ingruētibus iā pro se deponi faciēdo:⁊ in casibus prohibi
tis et pro libito expendendo. vt superius est multipliciter
declaratum. Generalis em̄ eorū cū toto capitulo generali
nō posset alicui vnū denariū etiā causa eleemosyne elargi
ri. vt dixi superius in.§.religio.in ver.nō posset.in ar.lxi.q:
nemo dat qd̄ nō habet:nec habere potest:nec dare. xviij.
dist.presbyterū.i.q.i.ventū.c.gratia.⁊.c.qui perfectionē.⁊
q.vij.daibertū.cū.c.seq.de cōse.di.iiij.quō.in prin.ex̄ de iu
re patro.qd̄ aūt.in fi. Quia denarius fratrū nō est nec esse
potest: sed illius qui deposuit quousq̄ in eorū nō aliorū ve-
ris necessitatibus ingruētibus sit cōsumptus. vt in decre.
Exiit.et Exiui de paradiso, luculenter apparet. Et hoc qd̄
est eis ad summā gloriā, carnales et ceci ⁊ cupidi recipiūt
ad suū defectum et iniuriā. Prouerb.xviij. Nō recipit stul
tus verba prudētie: nisi ea dixeris que versantur in corde
suo. ¶ Qr autem gloriantur quidā fratres minores pecu
niam nō tangere nuda manu : in hoc mores pharisæorum
vsurpant:qui decimant mentam et anetum, culicem colā-
tes, et camelum deglutientes. Matth.xxiij. Non em̄ pro-
prie receptio est in tactu:licet etiam eius cōtrectatio et ta-
ctus sit eis per decre. Exiit.et intellectu regule, ab ecclesia
interdictus: q: etiā ante pedes apostolorū olim precia po-
nebantur;et ab eis non tangebantur. Actuum.iiij. Mul-
ti etiam mundi nobiles pecuniam tangere dedignantur:
tamen expendi eā faciunt et maxima quantitate: quia eo-
rum est. tangeretur enim sicut petra vel lignum pecunia
a fratribus : si haberent eam voluntatem habendi et ex-
pendendi sine peccato:nisi ecclesia prohiberet tamq̄ spe-
ciem mali in fratre minore. i. Thessalonicen. vltimo.i. q.i.
emendari. Decens enim et consequēs est q̄ ab eius etiam
contactu debeant abstinere : quia contactus pecunie est
etiā ad habēdum pecuniam illectiuus : et qui tetigerit pi-
cem:inquinabitur ab ea. Eccli.xiij. Quidam frater noster

lector Parisien. dixit mihi ⁊ gloriabatur q̄ in.xl.annis nō
tetigerat denarium : et tamen trecentas libras turonēses
habebat reconditas(vt audiui) Et adde hic qd̄ scripsi.§.
religio autem.ver.quia vere.in ar.lxi. ⁊ in additione ibi
posita que incipit, maxima. ¶ Qr autem aliqui fratres ce
ci dicunt q̄ pecuniam procuratam legatam vel sponte eis
datam deponi faciant apud depositarios fratrum vel nū
tios per eos pecunias largiētibus presentatos sm decla-
rationes de licentia prelatorum: et sic tuti credunt in suis
conscientijs existere, propter hoc solum quia de licētia fa-
ciunt eam deponi: Sciant q̄ nec prelati nec totus ordo si-
mul iunctus potest dare licentiam q̄ pecunie deponatur
pro fratribus vel in speciali vel in communi. nisi sm decla
rationes predi.exiit.et.c.exiui.scz pro necessitatibus veris
et proprijs ⁊ presentibus, vel iā ingruētibus. vt ibi. ¶ Li
centia autem ideo petitur a prelatis: quia ipsi debent sci-
re et determinare pure et fideliter pro quibus veris neces
sitatibus ingruentibus fratrum non aliorum pecunia de-
ponatur. Unde mortaliter peccant prelati:et preuaricato
res regule sunt:et sunt occasio peccati mortalis subditorū
si aliter q̄ in sepe dictis declarationibus continetur, licen
tiā dent fratribus q̄ p eis aliqua pecunia deponatur. Du
pliciter enim peccāt tales prelati. tum quia dant licētiam
fratribus habendi pecuniam:contra regulam et declara-
tionē predic.tum quia in peculio cum eis dispēsant: quod
nedum prelati fratrum minorum facere non possunt: sed
nec aliorū ordinum qui possunt al's habere pecuniā in cōi.
vt ex̄ de sta.mo.c.ij.⁊.c.cum ad monasterium. Si de licētia
igitur prelatorū pecunia nō potest deponi pro fratrib⁹ mi-
noribus nisi sm declarationes predictas : quid dicem⁹ de
illis pseudo fratribus qui solo fratrū nomine gloriantur:
qui sine aliqua licentia vel conscientia prelatorū suorū pe-
cunias maxime sine vera necessitate faciūt deponi vbi vo
lunt:et dispensant pro libito voluntatis. His peccant ta-
les mortaliter:et quia contra regulā ⁊ declarationē predi
ctam, pecuniam recipiūt:et quia sine licentia proprietarij
sunt:et sicut proprietarij puniēdi tam per eorū constitutio-
nes q̄ per canonicas sanctiones.xij.q.i.non dicatis. ex̄ de
sta.mo.super quodam. Quidam etiam fratrum minorū di
cūt, Pauperes sumus:nō habemus nisi.xx.solidos:vel.x.
vel.v.vel vnū. Uere tales pauperes sunt spū:et sine spū:
q: etsi pauperes sunt in censu: nō tñ in affectu. q: etsi non
habent:hoc ideo est quia habere nō possunt. parati enim
tales sunt recipe sine aliqua necessitate vera:si qui darent
inuenire valerent. sicut et semper recipiunt quū offertur:
et sine oblatione quantū possunt procurāt. Immo etiam
illa modica pecunia que pro eis est deposita non indigēt.
et sic illud modicū tenendo, peccant mortaliter.xiiij.q.vl-
ti.fura ntē.quia nec vnus denarius p fratre minore depo-
nendus est: nisi pro vera et non ficta necessitate ingruēti.
vt probant declarationes eorū predicte. Et cōtra tales di-
xi.§.verbū Danielis anachorite.§.in.§. adhuc petita.ver.
contra hmōi.in ar.lxiiij.q̄ etsi censum habeant pauperis:
habent tamē diuitis voluntatem. Paupertas enim spiri-
tualis.i.voluntaria et penuriosa remuneratur a dño:non
inuoluntaria, nec abundans. vt probat Grego.in homil.
super illud Mat.xix. Ecce nos reliquimus oĩa. Et satis
de ista materia in.vij.§.preall.superi⁹ pertractaui. Nec er-
go credant se tales fratres p modica pecunia excusari cō-
tra regulam recepta pro qua peccant mortaliter(vt dixi)
sicut pro mille florenis. licet fatear q̄ qui plus offendunt
in affectu et in pecunie quantitate:amplius puniētur:im-
mo et aliquo modo sceleratior videtur auaritia in quanti
tate modica, q̄ in magna: q: minus de incitatione habet.
facit quod no.xxvi.di.c.duo. Et superius est dictū sm Da-
nielem anachoritam in collatione sua.iiij.in li. collationū
Io.cassi. q̄ eādem auaritiam quidam in religione cōmit-
tunt in paruis et paucis: quam in magnis et pluribus re-
bus in seculo committebant. Quanta ergo demētia ⁊ be-
stialitas est maxime in fratribus minoribus, pro vno soli-
do quo vere non indigent: et tenent repositū apud repo-
sitarium:perdere animas suas:sicut perderent pro centū
milibus florenorū? quum tamen dicat dñs. Quid prodest
homini si vniuersum mundū lucretur: anime vero sue de-
trimentum patiatur? Mat.xvi.ex̄ de simo.c.mattheus.et
Luc.ix. Tantum autem inualuit ista pestis et ista manife-
sta regule preuaricatio in ordine minorū de pecunia: sicut
et in alijs ordinib⁹: qui tamen tātū nō offendunt: q̄ aliqui
sunt mali fratres minores, et vtinam non sint plures, pro
quibus aliqua pecunia tenetur : etsi veram necessitatē nō
habeant. Et aliqui mali fratres minores, qui etsi vere nō
indigeant:eam tamen non respuunt sibi datam:immo te
nent eam in cistis suis: et vt propriam pro libito exponūt.
In ordine enim minorū non habent aliqui pecuniā (vt de
alijs ordinibus taceamus) quia habere nō possunt:quia
nō inueniunt largitorem:sicut conscientia et experientia ma
nifestat. ¶ Aliquoties frater minor cōtra aliū coram suo
prelato super pecunia nedum super alijs ⁊ libris et supel
lectilibus litigat: et actiones et petitiones suas intentat:
et libellū format ac si sua esset pecunia. et vere sua est quā
tum ad eius voluntatem et affectū:quum tamē petitio et
repetitio et actio vero dño pecunie deponenti pro necessi
tate fratris competat:et non sibi. Ceci etiam et preuarica
tores eorū aliqui prelati super huiusmodi pecuniarijs que
stionibus audiunt aliquos:et faciūt eis iustitie, immo in-
iustitie complementum. Ceci duces aliqui prelati cum ali
quibus suis subditis cecis in foueam mortis baratri pari
ter incidētes. Luc.vi. Mat.xv.xxxviij.dist. que ipsis.ex̄ de
eta.⁊ quali.c.penul. Tales vero prelati circūeunt mare et
aridam vt faciant vnum proselitū peiorem se. Mat.xxiij.
et secum ducunt fratres subditos suos tales cū primo ge
henne mācipio.i. diabolo plagis multis in perpetuū cru-
ciandos.xl.dist.si papa. Et tales ipsi prelati tot mortibus
digni sunt:quot in fratres suos de huiusmodi ⁊ similibus
criminibus perditionis exempla trāsmittunt.xi.q.iij. pre-
cipue. ¶ B Quidam etiā minorū fratrū reditus pecu-
niarios annales vel biēnales vel vltra habent : quos sibi
in testamento dimiserunt parentes: aut al's a dominis da
ri sibi faciunt annuatim: sicut faciūt stipēdiarij seculares:
quum tamē nedum pecuniarios(quod est peius)sed nec
alios reditus quoscūq̄ habere possint sm eorum regulā:
quia tāq̄ aduene et peregrini, vt ibi dicitur, debēt ire per
mūdum mendicando:non reditus habēdo. Et est expres-
sum in predicta declaratione eorum, Exiui de paradiso.§.
proinde.in clemen. Et quamq̄ ordines alij possint succe-
dere in talibus legatis et reditibus dimissis fratrib⁹ suis:
et per eos eorum ordinibus acquiratur: per ea que legun
tur et notantur.xviij.q.i.c.i. xix.q.vltima. si qua mulier. et
ex̄ de priuilegijs. cum olim pp̄ter. in glos. quia quicquid.
Non tamē ordo minorum potest succedere alicui: nec per
fratres ei potest acquiri: quia nō potest habere proprium
in communi sicut alij ordines. vt in predicta declaratione
Exiit qui seminat. et Exiui de paradiso. liquido contine-
tur. ¶ Illud etiā quod in ordine minorum in aliqua pro-
uincia statui consueuit: q̄ gardianus tantum et custos tā
tum ⁊ minister tantum dare possit: si ad pecuniam refera
tur:contra regulam et declarationes est: quia totus ordo
non potest dare vnum denarium: quia nō est suus:nec po
test eo vti. vt superius est declaratū. Donare enim ad do-
minum vel administratorem rerum pertinet. ex̄ de dona-
tionibus. ceterū. Sed nullus frater minor potest esse do-
minus vel administrator pecunie:vt patet per declaratio
nes predictas. ¶ Illud etiam quātum sit contra eorū sta-
tum : quis cecus non videret? Recipiunt enim et petunt
aliqui prelati eorum pecunias et res apostatarum suorū:
quas extra ordinem sunt adepti : quum nunq̄ ordini mi-
norum possit acquiri per aliquē fratrem aliquid. vt in pre-
alleg.decre.exiui.§.proinde. Nec obstat quod legit̄ et no.
xviij. q.ij. abbates. q: illud loquit̄ in ordine quocūq̄ alio
qui potest habere propriū in cōmuni. Et cui per monachū

An pro fratre minore licat pecunii deponere.

Fratres minores nihil omno dare possunt.

Universidad de Deusto Biblioteca

vel fratrem alium acquiritur vagabundum: sicut acquirit
dño per seruum fugitiuum. ff. de acqui. pos. l. j. §. per seruū.
Si aūt religiosus esset expulsus: vel rediens ad ordinem
non admissus: tunc etiam monasterium prius nō succede
ret ei in bonis extra monasterium acquisitis: quia seruus
pro derelicto habitus non acquirit domino. ff. de stipula.
seruo. quod seruus. ⁊ expressum. C. de lati. liber. tollen. l. j.
§. sed et scimus. et no. preal. c. abbates. ⁊ ex de infan. ⁊ lan.
expo. c. vnico. et Inno. ex de priuil. cum olim. ij. ¶ Sz nec
minus absurdum est q quando frater minor moritur: pre
latus aliquis eius preuaricator regule ⁊ cecus/facit ei suā
eleemosynam pecuniariam assignari: ⁊ eo mortuo eam re
tinet vel retineri facit pro communitate contra deū et sta
tum suū: quia ordo nedū in pecunia in qua nihil habet fa
cere/sed nec in re aliqua fratri succedit. Nam pecunia que
erat deposita pro illo fratre: eo mortuo redit ad illum do
minum et deponentē pro quo antea tenebatur. vt in pall.
decre. exijt. ⁊ c. exiui. et tātū in illa pecunia habet facere or
do: quantum in illa que remansit in arca illam deponētis.
Si autem non inueniatur deponens aut heredes eius: il
lam pecuniam que stabat pro fratre mortuo/habet dioce
sanus episcopus pro deponētis anima dispēsare: sicut ha
bet facere de incertis: quia ipse est et esse debet dispēsator
et pater pauperū principalis. xij. q. ij. sancimus. ⁊ c. mos.
c. concesso. c. quatuor. et. q. j. eps habeat. ex de testa. tua. de
iude. cum sit. in aut. de sanc. epis. §. si autem. C. de episco. et
cleri. nulli licere. C. cōia de succes. aut omnes peregrini. Ui
de quod scripsi. s. in. §. in predictis. ver. si queris. in ar. lxv.
¶ Alia autē preter pecuniam/que reliquit frater moriēs:
ad vsum fratrum ordinis remanent: q̄diu rerum illarum
dator et proprietarius patietur: quia donator non potuit
transferre in ordinem proprietatis non capacem etiam in
communi proprietatē illarum rerū/quas ordini vel fratri
ad vsum tm̄ cōcedere potuit: vsq; ad sue vel suorum heredū
beneplacitum voluntatis. Non enim donator talis vel te
stator: potuit facere quin in donatiōe sua vel legato leges
ecclesie et declarationes locum haberent fratrum minorum
proprietatis incapacium. ex de testa. requisiti. legit et nor.
j. rū. et in glos. x. q. j. Usus autē illarum rerum dispēsabitur
per prelatos ordinis: sicut eis cū fratribus videbit expedi
re. vt in preal. decla. exijt. ¶ Item tota die faciunt pictan
ciam aliqui fratres p quorum necessitatibus pecunia est de
posita/bonitati fratrum vel prelatis vel alijs specialibus
suis amicis fratribus ⁊ secularibus. Condēnantur etiam
per p̄latos aliquos fratres aliqui ad eas faciendas. quod
totum est barataria et cōtra statum: vt superius tactū est.
quia pecunia pro necessitate fratris presenti vel ingruenti
deposita: quia nec aliter deponi potuit: nec debuit sm de
clarationem predi. in alienos vel alios vsus expendi non
potest sine voluntate deponentis q̄ fratri necessarios et
ingruētes pro quo est deposita. vt preall. c. exijt. ¶ Iterū
qua conscientia ceci et carnales prelati quidam eorum maio
res vt minister et custodes/possunt condemnare ⁊ taxare
et collectas imponere super gardianos ⁊ vicarios eorum
in certa pecunia exoluenda eis et contribuēda pro eorum
necessitatibus aut prouincie: et mandare per obediētiam
et aliquoties sub pena excommunicationis quam ipso fa
cto incurrunt nisi dederint? Hoc enim totum contra statū
eorum est et regulam. Pecunia enim assignata pro neces
sitatibus loci fratrum/nūq̄ potest sine licētia expressa cō
cedentis in vsus vel necessitates prelatorum vel prouin
cie deputari. vt in p̄all. decre. exijt. ⁊ illa maledicta obediē
tia non est timenda nec seruanda: quia contra regulam ⁊
declarationes eius est: et contra deum. xj. q. iij. non enim. c.
si dñs. c. iulianus. c. qui omnipotētem. c. qui resistit. c. si im
peratores. c. si is. Nec illa sententia excommunicationis ti
menda est nec seruāda: quia errorem continet intolerabi
lem. j. peccatum. vt legitur ⁊ no. ex de sentē. excō. per tuas.
vbi de hoc. et. c. venerabilib. lib. vj. ¶ ¶ De pecunia fra
trum aliquorum studentium quid dicemus? Illi enim ta
les absq; aliqua consciētia cum tota inflatiua. j. Cor. viij.
sciētia. eam extra necessitates veras presentes vel ingruē
tes recipi faciunt et expendi. Primo procurādo studia: et
frequēter emēdo muneribus et adulationibus. j. q. ij. sunt
nonnulli. et inquietationibus: ad que vadūt et in quibus
stant assidue cum pecunia. Quum enim sm decla. predic.
deponi nunq̄ possit pecunia nisi pro necessitatibus veris
presentibus vel iam ingruētibus fratrum: vt sepe dictum
est: postq̄ ordo per obedientiam non procuratam nō mit
tit fratres ad studium: sed potius ipsi cum suis ambitioni
bus se mittūt: que necessitas potest dici/que est potius et
verius importunitas/studia pcurare in quibus expendūt
tantas pecunie quātitates/quas nūq̄ tantas in seculo ha
buerunt: nec loquendo verisimiliter. Uere talis nō est ne
cessitas: quia ordo plenus multis est studentibus et regu
lam frangentibus: et vtinam talis ⁊ tanta in ordine scien
tia inflatiua. ex de renū. nisi cum pridem. §. pro defectu. j.
Cor. viij. scientia nunq̄ esset: occasione cuius quorūdam
fratrū conscientia est consumpta. contra quos Paulus. j.
ad Cor. j. et. xlix. dist. c. j. ver. albuginem. Uere ergo nō est
talis necessitas: sed presidendi ⁊ ambitionis cupiditas/⁊
tollendi desuper caput iugum obedientie regularis. Ue
re enim hodie aliqui fratres qui vadūt Parisios maxime
et alio de gratia et licentia/non proprie de obediētia: non
vadunt vt studeant et sibi ⁊ alijs proficiant. vt ex de magi
stris. c. vlti. sed vt preemineant: et ordinem et fratres cum
suis partialitatibus et diuisionibus et honoribus et pom
pis et dissolutionibus inficiant. Nam veraciter aliqui ma
gistri et lectores primi ⁊ precipui regule preuaricatores ⁊
ordinis destructores. Legem dedit eis euangelicā legisla
tor almus Franciscus: et nemo ex eis ad literam seruat le
gem. Jo. vij. Utramq; legem regule nouam et veterē ver
bis predicant: moribus impugnant: tota die disputāt: to
ta die syllogismos cōponunt: et tota die forastarias ⁊ ho
spitia implent. ex de vita ⁊ hone. cle. a crapula. calices fecū
dos euacuāt: loculos copulant. xij. q. j. nolo. ⁊ post buccas
rubentes. xxxv. dist. ecclesie. et eructantia viscera de crapu
la ⁊ ebrietate/de paupertate regule sacratissime carnales
intellectus euomunt. xxxv. dist. ecclesie principes. In capi
tulis regulam allegant: et regulam beatificant: et digito
eam mouere nolunt. Uere successores tales et heredes fi
lij scribarum et phariseorum: quia ad eorum vitia deuene
runt. Mat. xxiij. xxvj. q. vij. alligant. Qua ergo consciētia
miseri maxime euntes de gratia Parisios soluunt pro ex
pensis: ⁊ alij fratres stabularij recipiunt tantam scilz. xx.
florenos pro anno pecunie quantitatem: quorum parentes
in mundo vix vnq̄ vnum habuere florenum: et vix ventrē
pane miliaceo repleuerunt. xij. q. ij. gloria. Non video: nec
aliquis habens oculum simplicem et clarum potest vide
re: sed video q̄ expresse est cōtra regulam ⁊ declarationes
predictas. ¶ Deinde quū sunt in studio aliqui nō contēti
vita cōi fratrū: emi frequēter faciūt aliqui omni die come
stibilia ⁊ potabilia: adinuicē sibi pictancias faciunt: ⁊ sym
bolizant pro gula. tunicas delicatas emunt. libros precio
sos et vere superfluos/multos nō necessarios emūt: ⁊ scri
bi faciūt. pecunias sibi mutuāt adinuicē: et frequēter secu
laribus libros emūt ⁊ vēdūt: nec per pcuratores Roma
ne ecclesie: per quos tū hodie venditiones/⁊ emptiones/
et pmutationes/quietationes/remissiones/donationes/
locationes/et alij cōtractus ad veros dños ⁊ administra
tores pertinētes fieri nō pnt: q: per dnm papā Joan. xxij.
reuocati sunt. vt in sua cōstitutione/Ad cōditorē canonū/
incipiēte &: manifeste. Qua cōstitutione nihilominus nō
obstāte/quidā fratres abutunt pcuratoribus sicut prius:
et aliqui absq; aliquo pcuratore sicut pessimi proprietarij
predictos actus exercent: quum hodie in ordine nec extra
ordinem: nec per fratres: nec per alios noie fratrū/multo
minus nomine proprio/quum ad eos non pertineant: ali
quid de rebus fratrum cum aliquo possit de predictis acti
bus exerceri; nisi solū per illos qui res quarū vsum habēt
fratres/

Fratres minores extra [illegible] nobis studentes delicia

fratres/fratribus dederūt: ⁊ qui sunt veri pprietarij ⁊ do
mini earundē. Loca autē fratrū libri ecclesiastici ⁊ vasa ⁊
alia ecclesie paramenta/siue que habet vel habebat ordo
ante illā cōstitutionem/Ad conditorē canonum. siue que
postmodū habuit: non possunt distrahi nec aliquo titulo
alienari: sine voluntate expressa romani pontificis: q ad
huc in talib sibi pprietatem ⁊ dñium reseruauit. sicut in
dicta constitutione. ad cōditorē/continet expresse. ¶ De
fratribus autē euntibus per verā obedientiā non procu
ratā/q: tunc non est licētia si procuret: q̄q̄ in lr̄is prelato
rum obedientia vocet: ad studia de voluntate pecunias
pro eis deponentiū satis crederem sm declarationē Nico
lai que cōcedit fratribus libros scientiales ⁊ studia: q ex
pensas necessarias possunt facere pro eis illi depositarij
vel nuntij eorū tenētes eleemosynas: libros paucos ⁊ ne
cessarios ⁊ paupes ipsis facere: emere tunicas viles sm
regulam: ⁊ alias expensas necessarias de illa deposita re
cipere pecunia. Quia ex quo eis studia conceduntur: et oia
illa necessaria sine quib studere nō possunt/cōcessa sunt
ar. pre. declara. exijt. ex de offi. dele. preterea. et. c. prudētiā
⁊. c. suspitionis. ⁊. no. ij. q. vij. cū pastoris. xij. q. j. non dicatis
ex de accusa. ex parte. j. in glos. ij. ⁊ per Jo. an. ex ne cle. vel
mo. vt periculosa. in glos. ⁊ tunc. li. vj. Magis tamen con
sulerem sm beatū Franciscū viam simplicitatis et purio
ris paupertatis tenere: non eundo per studia cū bursis
⁊ bursarijs/cū eqs ⁊ summis librorū ⁊ supellectiliū. q: oc
casio depositionis pecuniarū pro necessitatibus fratrum
preuaricationē regule propter abusum cōmuniter ope
ratur. q: vbi lex declarationis de facto pecunie/ibi ⁊ occa
sio preuaricationis. Lex em̄ sm Paulū iram operatur. ad
Ro. iiij. Ubi em̄ non est lex/nec preuaricatio. vt ibi. ergo a
contrario vbi declaratio de facto pecunie fratrū: ibi pua
ricationis occasio. vnde ⁊ sancta eorū regula dicit. Preci
pio firmiter fratrib vniuersis vt nullo modo per se vel p
personam interpositā recipiant denarios vel pecuniam.
Sed fratres multi recipiunt omni modo: nō negatiuam
sed affirmatiuā tenētes: q carnis est magis amica. Et hoc
ex occasione alicuius modi quē predicta Nicolai declara
tio adinuenit: q modus satis pur si seruaret/difficillim
et subtilissim ad seruandū a paucis bene obseruat. Ad
de qd scripsi. s. in. §. religio autē. ff. vtinā. cū. ff. se. in ar. lxj.
¶ Uolentes em̄ fratres per vias incedere ampliores ⁊ a
puritate promisse euangelice paupertatis recedere/con
tra voluntatē beati Frācisci declarationes fieri procura
runt: q: mandauerat pater per obedientiā in testamento
suo qd fecit/q fratres p nulla re a sede apostolica literā
aliquā impetrarent: preuidens per declarationes aposto
licas ⁊ priuilegia regulā relaxandā sicut impresentiarum
videmus. Si tamen declaratio seruaret: tuti starent in cō
scientijs fratres. sed ex spiritu tepescēte ⁊ declarationum
occasione nec regula nec declaratio cōmuniter obseruat.
Quia em̄ ad literā etiā de facto pecunie ⁊ de sancta paup
tate ⁊ de alijs regule articulis vult regula obseruare: de
clarationibus non indiget. q: vnctio spūssancti eā decla
rat ⁊ docet. j. Joā. ij. ex de sacra vnc. c. vnico. §. de secunda
Et bonā habentibus voluntatē non est regula difficilis:
sed facilis ⁊ possibilis: q: non est aliqua lex de impossibili
ff. de re. iur. impossibiliū. ex de pac. c. si. Et erroneum est di
cere q sancta Romana ecclesia mater oim ⁊ magistra. ex
de priuil. antiqua. regulā impossibilē ɔfirmasset: aut legē
captiosam fratrib dedisset. vt est expressum. dist. iiij. erit
autē. xxvij. q. j. de viduis. ij. Unde propriissime pōt dici de
declarationibus super regulā fratrū minorum: qd dicitur
de creaturis. Sapi. xiiij. q facte sunt in odiū ⁊ in tentatio
nem anime hoim: ⁊ in muscipulam pedib fratrū insipiē
tium. Nam vt dixi quū regula pecuniā nullo modo reci
pi patiatur: fratres nōnulli ex declarationū aliquali mo
do ⁊ occasione eam recipiunt indistincte. q: occasio pecu
niarum sm declarationes pro necessitatibus fratrū depo
sitarū preuaricationem regule cōmuniter operatur. facit

Regule dñi Frāciscī declarationes culpantur.

enim multa occasio ⁊ opportunitas. ex de eo qui cog. con
sang. vx. veniens. Et sm apostolū. j. Thessa. vlti. Ab omni
specie mala abstinēdū est. j. q. j. emēdari. ex de vi. ⁊ ho. cleri
corum. ab omni. ⁊ de simo. audiuimus. Et sm Isaac de vi
ta contēplatiua/ quum rerū opportunitatem accipimus
nosipsos non possumus cōtinere. Et qui occasionē pecca
ti non tollit: sm eum inuitus trahitur ad peccatū. nec ta
men talis simpliciter est inuitus. xv. q. j. merito. ⁊. c. non est
q: voluntarius occasionē peccandi accipit. nemo em̄ pec
cat inuitus. vt pre. c. non est. ⁊. §. j. vbi de hoc. ⁊ de pe. di. ij. si
em̄. ⁊. xxiij. q. iiij. vasis ire. als est. §. sub. c. nabuchodonosor
Depositio ergo scilicet pecunie facta pro fratribus/preua
ricationis regule occasio est. Est em̄ occasio delicatas ex
pensas ⁊ superfluas faciendi: et necessitatē veram in fal
sam cōmutandi: ⁊ veram paupertatē rumpendi. Ex occa
sione ergo declarationum ab ecclesia sancta sancitarum
⁊ male seruatarum/data est occasio cōmuniter fratribus
infirmis cōtra eorum regulā pecunias habendi recipien
di ⁊ eis abutendi. licet ecclesia sancta Romana has san
cte ⁊ sancta intentione ediderit: propter fratrū multitu
dinem relaxatam: quibus arcta via. Mat. vij. maxime de
facto pecunie sancte regule videbatur. Et q: in ordine te
puerat feruor: prim ⁊ apostolicus ⁊ Francisci: et a via dis
cesserat simplicitatis: ⁊ viā acceperat scientie curiositatis
Unde (vt dixi) data occasione pecuniarū per declaratio
nes vere facta est in ordine paupertatis religio preuari
catio cōmuniter generalis. ⁊ qd ab ecclesia prouisum fuit
ad remedium fratrū infirmorum/tetendit ad eorū noxā
vnde propterea reuocande essent declarationes. ad hoc
expressum. ex de rescrip. statutū. j. rūso. li. vj. ⁊ de excep. pia. j.
rūso. li. vj. ⁊ de sen. ex. alma. j. rūso. li. vj. lxiij. di. §. verum. ex
de deci. suggestum. Si abesset regula literalis: daretur si
ne alia glossa sicut ab initio fuit data. Non em̄ pater bene
dictus almus Franciscus vir totus apostolic tale reme
dium ad non rumpēdū euangelicam paupertatē: quam
suam matrē ⁊ sororem ⁊ dominā appellabat/potuit inue
nire: vt se christi euangelio totaliter cōformaret: q de nul
lo modo recipiendi pecuniā per se nec per personā inter
positam vt continetur in regula a spiritusancto dictata/
firmiter preciperet suis fratribus vniuersis. Unde (vt di
xi) contra voluntatē eius patefactā in testamēto fratres
fecerunt ⁊ contra suam obedientiā illi qui declarationes
a sede apostolica procurarunt. Et licet dñs Nicolaus pa
pa in declaratione sua dicat q fratres non sunt obligati
ad eius testamentum seruandū: q: ille almus Franciscus
successores non potuit obligare: q: non habet imperium
par in parem. ex de elec. innotuit. Nec credo salua ecclesie
veritate q parem in ordine in spiritu et de scienda circa
hoc voluntate dei habuit vel habebit. Si em̄ (vt dictum
est) litera regule literaliter est possibilis ad seruandū: ad
quid declaratio? Nec em̄ regularum institutores scripse
runt eas figuraliter: q: non est obligatio in figura. de cō.
di. ij. reuera. xxxv. q. j. §. hoc itaq;. sed literaliter. ⁊ talis lite
ra non occidit: sed viuificat. nec iudaizat obseruans: sed
christianizat ⁊ apostolizat. ex de sacra. vnc. c. vnico. §. fin.
Credo in hoc eum condescendisse infirmitati communita
tis fratrum nolentiū sequi perfectissimā voluntatem bea
ti Francisci edocti a spiritusancto ⁊ sanctum rigorē eius
⁊ testamenti sui. quo durante sancta paupertas in ordine
perdurasset. ¶ Nec dicere intendo (quod absit) q papa
regulam non potuit declarare. q: bene scio q sicut eā po
tuit dare ⁊ cōfirmare: ⁊ dedit et confirmauit: ita eam po
tuit declarare. q: ad quē spectat datio legis ⁊ priuilegio
rum ⁊ regularū ⁊ editio: ad eum pertinet ⁊ interpretatio
⁊ declaratio. xj. q. j. §. ex ijs. C. de legi. l. vlti. ex de sen. ex. in
ter alia. ex de iudi. cū venissent. vbi de hoc. sed q: etsi hoc
dñs papa proculdubio potuit et bonam intentionem ha
buit: beato tamen Francisco non placuit. Nam ⁊ beatus
Paulus ⁊ beatus Barnabas de societate beati Joānis
cognomento marci. Act. xv. discordauerūt ⁊ separati sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

bona intentione ⁊ zelo.sic in casu nostro. Non autē credo ꝙ almus Franciscus testamentū suum quod est sue regule declaratio:⁊ christi ⁊ sua intentio:spirituale non carnale/non tēporale sed eternale/alio spiritu fecerit ⁊ dictauerit ꝙ quo regulam sanctam suam:sed vtrūq spiritus dei viui digito consignauit. Nec enim quū testamētum fecit: erat minus perfectus immo magis.q: crescebat de virtute in virtutem sicut vir iustus.ps̄.lxxxiij. Prouer.iiij.de pe.di.ij.non reuertebantur.⁊.c.dum sanctā. Nec minus de voluntate dei sciuit:imo plus/ꝙ quādo spiritusancto dictāte conscripsit regulā.imo magis cum deo coniūctus erat ⁊ illuminatus magis qn̄ fecit testamentū suum prope finē suum:ꝙ qn̄ conscripsit regulam parū post cōuersionē suā Sed(vt dixi)fratres minores tepefacti a sancto feruore patris ⁊ patrum suorum primorū nauseantes super māna cibum angelicū.i.regulam pascentē animas per virtutes ibi insertas ⁊ dicentes/Quis dabit carnes ad vescendum? Recordamur piscium quos comedebamus in egypto gratis. In mentē veniunt nobis cucumeres ⁊ pepones/porriq ⁊ cepe ⁊ allia. Aia nostra arida ē. Nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi man. Numeri.xi.querentes occasionē recedendi a rigore sancte paupertatis et humilitatis ⁊ ab obseruantia regule ⁊ euangelij possibili literali:que nedum possibilis erat ⁊ est feruorem bonevoluntatis habentibus:imo suauis ⁊ leuis. Mat.xi.et sm̄ Augu. Amor imania ⁊ difficilia facit leuia. Nō curantes seruare voluntatem patris:quam in testamēto suo fratribus notificauerat ⁊ seruare mandauerat. Et sic fractores testamenti ⁊ indigni hereditate perfectionis euangelice:que maxime in paupertate ⁊ humilitate ⁊ charitate consistit. xi.q.i.syluester.a sede apostolica declarationes et priuilegia plurima impetrarunt.per que a sancta paupertate ⁊ humilitate quasi oīmode recesserūt. Nam eorum priuilegia per q̄ nemini subsunt nisi sedi apostolice:eos in superbiam erexerunt:⁊ in cōtumaciam cōtra omnes prelatos. Quū enī omni creature sm̄ beatum Petrū.i.Pet.ij.et ex de ma.⁊ obe.solite.i.rn̄so.quilibet debeat esse subiectus ꝓpter deum ⁊ ꝓpter meritum sancte humilitatis. q: filiorum Belial qui interpretatur absq iugo.i.Reg.x.est nolle subesse.sed semper dominari velle:vt lucifer. Esa.xiiij.contra quos Bern. Quanti vsq hodie feda sequunt infeliciaq vestigia? Immo ꝙ pauci euadunt quibus libido dominādi non dominet? Quem sequimini miseri? Nonne iste est mons in quē ascēdit angelus:⁊ factus est diabolus? Maxime fratres minores q̄ magis humiles esse debent ꝙ homines de mundo:per regulam ⁊ professionē ⁊ vocationē suam omnibus subesse debent:maxime dominis episcopis ⁊ alijs prelatis ⁊ ordinarijs locorū ⁊ sacerdotibus:⁊ eis honorem ⁊ reuerentiā exhibere:sicut ipse pater in regula ⁊ in testamento mandauit. Uerus enī humilis nedum superioribus sed inferioribus subijcit se.sicut christus subiectus erat matri ⁊ Joseph. Luc.ij. Et est iustitia omnis:sicut dicit dn̄s Mat.iij. Joanni baptiste.sic enī decet seruare omnem iustitiā.que est sm̄ glos.ibi.subdere se minori. Eorum priuilegia faciunt eos contēdere tota dei: quum aliam maxillā deberēt porrigere ferienti. Mat.v.xxiij.q.i.§.i. Ego autem citius darem alapam seculari: ꝙ modicum verbū iniuriosum dicerem aliquibus fratribus minoribus.tanta hodie eorū est impatientia ⁊ superbia. Faciunt etiam eos cōtemnere prelatos ecclesiarū:⁊ occasione priuilegiorum magis sunt insolentes et magis delinquunt.q: facilitas venie incentiuum tribuit delinquēdi. xxiij.q.iiij.est iniusta.de facto:vt dicit ibi glos.non de iure. ⁊ ex de vi.⁊ ho.cleri.vt clericorum. Quū tn̄ pretextu priuilegiorum non deberet crescere flagitiorū authoritas.C.de priuil.scho.l.ij.li.xi. Nec remissio peccatorum det licentiam delinquēdi.i.q.vij.exigunt.de pe.di.iij.sane. Et dicit imperator. Non permittas delinquentes aliquibus priuilegijs vti.in Aut.de manda.princi.§.ꝙ si delinquentes no.ex de priui.tuarum. Et faciunt se timeri sicut domini; non sicut serui christi/qui timent ⁊ nolunt timeri.sm̄ fratrem Egidium sed ab omnibus diligi.q: timor non est in charitate:sed perfecta charitas foras mittit timorē.i.Jo.iiij.xxiij.q.vj.§.ex ijs. Non enī dicit homini vt terror suus ac tremor sit contra homines: sed super cuncta animātia terre. Gene.ix.vbi Greg. Homo quippe brutis animalibus natura prelatus est.⁊ idcirco ei dicitur vt ab animalibus non ab hominibus timeatur.q: cōtra naturam est superbire:⁊ ab equali velle timeri.naturaliter enī omnes sumus equales:sed peccatum facit subesse.xxij.di.de constātinopolitana. ¶ Itē priuilegia liberant fratres ab oppressionibus ⁊ grauaminibus ⁊ iniurijs mundanorum/quum tamen ista sit professio apostolica/in tribulationibus gloriari.ij.ad Cor.xij.⁊ Actu.v.in fi. Ibant apostoli gaudentes a cōspectu concilij:quoniā digni habiti sunt pro nomine iesu cōtumeliā pati.⁊ Ro.v.sed ⁊ gloriamur in tribulationibus. Bern. Testimoniū diuini amoris.nullum credibilius:nullum certius in hac vita:ꝙ increpatio que superbiā/negligentiam/et ingratitudinem repellit. quo triplici vitio omne genus religiosorum periculose laborat. Et super illud ps̄ cxvij. Exarserunt sicut ignis in spinis.dicit Greg. Per flāmas detrahentiū ⁊ persequentiū iustorum vita coburitur.sed si que poterāt esse peccatorum spine.concremantur. Item Greg. Abel esse renuit quem Cayn malitia nō exercet.vij.q.i.§.cum autem.vbi de hoc xxiij.q.iiij.hec autem. Item Mat.v.persecutionē sustinētibus dicitur ꝙ ipsorum est regnum celorū:et vasa figuli probat fornax.hoies autem iustos tētatio tribulationis. de pe.di.ij.si enī.vltra.ij.colū.ibi.⁊ vasa. Et Greg. Quisquis appetit plene vitia euitare:studeat humiliter purgationis sue flagella tolerare:vt tanto post mundior ad iudicem veniat:quanto magis nunc eius rubiginem ignis tribulationis purgat. Ex.i.Pe.ij. Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ⁊c. ¶ Item quū priuilegia sint lex priuata.di.iij.priuilegia.et ex de.R̄.sig.abibare.non est virorum perfectorum leges cōmunes abijcere: sed eas perfectius alijs obseruare. Unde super illo verbo i.Timo.i. Justo nō est lex imposita.dicit Bern. Alia est lex promulgata a spiritu seruitutis in timore:alia a spiritu libertatis in suauitate data.nec sub illa cogūtur filij:nec sine ista seuiuere patiuntur. Uis audire quia iustis non est lex imposita? nō accepistis/ait Paulus/spiritū seruitutis iterum in timore. Ro.viij.xxiij.q.vi.§.ex ijs. Uis audire:q sine lege charitatis non sunt:sed accepistis/inquit/spiritum adoptionis filiorum. Unde quod dicit.i.ad Timo.i. Justo non est lex imposita/intelligitur.i.non tanq̄ iniustis imposita.sed voluntarijs eo liberaliter data quo suauiter inspirata. Sancta ergo est omnis lex iusta propter transgressionem prohibendā ⁊ puniendam. Unde Gala.iij. Lex posita est ꝓpter trāsgressionem.⁊ di.iiij.facte sunt. ⁊ in prohe.decre. Rex pacificus.⁊ in prohe.vj.li. Hic adde quod scripsi.s̄.in.§.rursus.R̄.tria autē.cum.R̄.se.qui incipit.sic etiam intelligitur.lij.ar.⁊ in.§.religio.R̄.non errauit.in ar.lxi. Propter causas predictas pater almus Frāciscus noluit in ordine suo haberi priuilegia.sed dicebat Hoc est priuilegiū pro me ⁊ fratribus meis:nullū scilicet habere priuilegium super terram: sed omnibus obedire:⁊ inferiorem me omnibus reputare. Unde contra voluntatem suā a sede apostolica priuilegia impetrarūt. vt patet in testamento suo:⁊ sepius supra dixi.s̄.in.§.religio R̄.tollat inquā.in ar.lxi. Unde quū transiret per Lombardiam:⁊ in quodam loco fratrum dixissent sibi fratres ꝙ quoddam priuilegium impetrarant pro quodam fratre magno predicatore/ꝙ per totam Lombardiam authoritate apostolica posset libere predicare.pater priuilegium sibi fecit dari ⁊ cultellum:quo totum illud priuilegiū minutatim abscidit et proiecit in ignem. ¶ Declarationes etiam(vt dixi)maioris preuaricationis occasio fuerunt. nam sicut experiētia manifestat ⁊ veritas occulta:quāto in ordine facte sunt plures declarationes;tanto sunt plu

res preuaricationes. Sensus enim et cogitatio humani cordis in malū prona sunt ab adolescentia. Gen.viij.⁊ procliuis est cursus ad voluptatem.⁊ imitatrix natura vitiorum dicitur in concilio Toletano.xx.q.iij.procliuis.xij.q.i.c.i. Uolens autē seruare pure ⁊ simpliciter et etiam literaliter suam regulā sanctam ⁊ possibilem ⁊ supererogantem alijs regulis in vita ⁊ in merito.procliuitatē illam facile vincit. Mꝙ autem/vt supra dixi/declarationes Romanorum pontificū contra voluntatem beati Francisci (ne per occasionē earum fratres recederent a regule puritate)fuerint impetrate:q: spiritus ꝓphetie non semper est in sanctis.de pe.di.ij.querendum est.al's est.§.sub.c.valida.credo declarationes per spiritūsanctum ab ecclesia emanasse:q: statum euangelicum ⁊ eius perfectionē declarant ⁊ confirmant.que perfectio tempore pape Joan. de caturco.xxij.fuit vehementissime impugnata:et regula ⁊ declarationes.sed veritas apud Esdram valet ⁊ inualescit.viij.di.consuetudo.⁊ Esdre.iiij. declaratione nō indiget:q: ipsa per se clarissima est:⁊ nedum possibilis sꝫ facilis ⁊ suauissima.vt supra dixi in.§.religio.R̄.non errauit.in ar.lxi.bonam habentibus voluntatem/⁊ gustantibus spiritūsanctum/⁊ vere expropriatis a mundo/⁊ crucifixis mundo. Sed sicut scribitur Prouer.xviij. verū est ꝙ occasiones querit qui vult discedere ab amico.sed hoc intelligo de falso amico. Nam Eccli.vi.quinq amicorum genera distinguūtur.sed qui verus amicus est regule:semper eam diligit ⁊ eam seruat:nec querit ab ea recedere.q: omni tēpore diligit qui verus amicus est. Prouer.xvij.

¶ Articulus.lxvij. A

Porro ad veritatē

⁊ defensionem sancte regule fratrū minorum sciendū est ⁊ memorie cōmendādum futuris tēporibus profuture/ꝙ(sicut.s̄.§.proximo.s̄.R̄.non enī.dixi et probaui)ad illum scilicet Romanum pōtificē pertinet regule declaratio:ad quē pertinet eius concessio ⁊ confirmatio Item quum regula sancta fratrū minorum sit medulla euāgelij sm̄ beatū Franciscum:⁊ de eo sit tracta:ad quē pertinet euangelij declaratio:ad eū pertinet ⁊ regule euāgelice elucidatio.q: hec de maioribus causis est.xvij.di.nec licuit.ex de bap.maiores.in prin. Hoc ideo scribo q: tēpore domini pape Jo.xxij.anno pontificatus eius.xvi.quidā viri Belial pseudo fratres minores inimici dei ⁊ bti Frācisci euangelij christi ⁊ regule predicte ⁊ vere ordinis sceleratissimi proditores ⁊ destructores.⁊ in ordine eodē scilicet fratrū minorum quidā eorum prelati ⁊ ij precipue q̄rentes que sua sunt. Phil.ij.viij.q.i.sunt in ecclesia.ponētes os in celum ventribus gradientes super terram.xxi.di.intantum.nō recte cogitantes/sed malignissime cōtra sanctum ordinē ⁊ regulam machinātes. Sap.ij. ⁊ Hiere.xviij.que duo.c.percutiunt valide istos impios: procurarunt cū predicto dn̄o papa Joāne et quibusdā cardinalibus declarationes omnes factas super regulā a sede apostolica/maxime decre.domini Nicolai totaliter reuocari. allegantes qd̄ ego supra de testamento patris dixi in.§.s̄.proximo.R̄.nec dicere intendo.sed ipsi meo ⁊ sancte regule cōtrarium intellectū habentes/vt regulam destruerēt: dicentes(vt dixi)ꝙ cōtra voluntatē beati Francisci fuit ⁊ cōtra suum testamentum aliquā declarationem sup regulā a sede ap̄lica ipetrare.⁊ ꝙ declarationes erāt fratrū ligamina.⁊ ꝙ sine declarationibus melius poterat regula obseruari.⁊ ꝙ declarationes erant impossibiles ad seruandum.fingentes se pro zelo regule ⁊ testamenti hoc dicere:quū tamen tacite ⁊ subdole ipsam per huiusmodi reuocationem declarationum intenderent destruere. sicut apparet in eorum declaratione.imo potius destructione nefandissima ⁊ falsissima et carnalissima quam fecerunt super regula ante dicta. Declarauerunt enim authoritate propria nulla eis a domino papa potestate cōcessa/sed zelo diabolo concitati(qd̄ nunq̄ fuit in ordine ab aliquo generali ministro vel capitulo attentatum)regulā expresse contra regulā.scilicet ꝙ illud quod dicitur in capitulo regule. Precipio firmiter vniuersis fratribus.vt nullo modo denarios vel pecuniam recipiant per se vel per aliam personam interpositā.tamen pro necessitatibus infirmorum ⁊ alijs fratribus induendis ⁊c.ꝙ illud per personam interpositam nō debebat referri ad necessitates infirmorū ⁊ ad indumenta fratrum. Unde glossauerunt ꝙ pro fratribus infirmis ⁊ indumentis fratrum pecunia bene poterat recipi in ordine per personam interpositam:et tamen in fine illius.c.regule dicitur expresse/Eo semper saluo vt sicut dictum est denarios vel pecuniā non recipiūt. Sed ipsi dicunt/scilicet per se.sed bene per personā interpositam. Et sic ceci ⁊ carnales exponūt textum contra textum.q: textus dicit sicut dictum est.sed.s̄.dictū est ꝙ fratres nullomodo recipiant pecuniam per se aut per personam interpositaꝫ.ergo clausula illa/eo semper saluo/q̄ in fine.c.ponitur ⁊c.ad totum illud quod dictum est in principio referenda est.vt est casus expressus.ex de ap.inquisitioni. Ea etiam que in principio ponuntur:ad finem referenda sunt.vt est etiam expressum ex de ap.scdo.et faciūt que leguntur et no.xxxij.q.vij.apostolus .ff.si certū pe.lecta.ff.de lega.i.si seruus plurium.ff.de ver.obli.titia.xxviij.di.q: sunt.⁊ que precedunt repetita intelliguntur.ff.de cō di.⁊ demon.a via. Faciunt ad hec que notantur ex de rescrip.causam que.in glos.⁊ ita.⁊ decre.illa.⁊.e.ti.olim.§.fi. in glos.videtur. ¶ Glossarunt etiam illi impij ꝙ nomine infirmorum intelligebatur omnis infirmitas.scilicet nedum corporalis sed etiaꝫ spiritualis.dicētes ꝙ pro omni necessitate corporali que sm̄ eos vocatur infirmitas: poterat pecunia recipi in ordine per ꝑsonam interpositam Sed quis cecus ⁊ impius talē glossam fecisset:⁊ textum violentasset.quū in eodem.c.dicatur(vt premissum est)ꝓ necessitatibus infirmorum ⁊ fratribus induendis ⁊c.ergo nomine infirmitatis nō intellexit contineri necessitatem indumentorū.quū vtrūq specificet:infirmos/⁊ fratres induendos. Nam specificatio indumentorum exit a clausula generali infirmorum.ar.bo.ex de rescrip. sedes. Item isti impij trahunt verbum infirmorum extra propriam significationē/q̄ est de infirmitate corporali: ad aliā necessitatem corporalē:que non vocatur infirmitas verbo accepto cōmuniter sicut debet accipi.q: ad cōmunem verbi intelligentiam recurrendū est.ex de sponsa.ex literis.i. Et sm̄ Hilarium/Intelligentia verborum ex causis est assumenda dicendi.ex de ver.sig.intelligentia.vbi pro hoc sunt multe concordantie canonice ⁊ ciuiles. Uere fuerunt infirmi in anima tales glossatores et regule destructores:⁊ male a demonio torquebantur cū filia chananee Mat.xv.⁊ puero cēturionis. Mat.viij. ¶ Tertio glossarūt dicti ceci duces. Mat.xv.⁊.xxiij.⁊ Luc.vi.⁊ ex de eta.⁊ qua.cū sit.quorum oculi obscurati sunt.ne viderent sm̄ ps̄.lxviij.⁊.xxxvij.di.§.fi.⁊ cōpositores maligni volentes aquam ad suū trahere molendinum.quorum infidelium mentes deus huius seculi occecauit.ij.Cor.iiij.et cōtra q̄s christus venit in iudiciū in hunc mundum:vt q̄ viderunt ceci fierent. Jo.ix.facit.xlix.di.hinc etenim.R̄.albuginem. ꝙ verba illa regule posita in.c.illo regule quod sic incipit Fratres qui sunt ministri ⁊c.R̄. Et vbicūq sunt fratres q̄ scirent ⁊ cognoscerent se non posse regulam spiritualiter obseruare:ad suos ministros debeant ⁊ possint recurrere ministri vero charitatiue ⁊ benigne eos recipiant ⁊c.poterant ministri in articulis regule dispensare. Sed veraciter isti machinatores quod preuidit beatus Franciscus per verba predicta ad regulam purius ⁊ perfectius ⁊ spiritualius obseruandam.⁊ sic regule ⁊ eius zelatorum remedium trahunt ad eius preuaricationē ⁊ noxam. cōtra illud.xlv.di.licet.ex de excep.pia.i.rn̄so li.vi. Et totum hoc fiebat ad insidias sanctificationis.i.Macha.i.regule: vt pecunia in ordine reciperentur credentes etiā in hoc dn̄o.

In eos iustif q regulaz minorū curarūt declaratam

Universidad de Deusto Biblioteca

pape Jo.placere.Jam per verba predicta ꝓuidit almus
Franciscus regule zelatoribus ⁊ regule puritati.timens
⁊ preuidens eam in posterum relaxatum iri.sicut impsen
tiarum videmus.Ergo sic ꝙ fratres q̄ scirent ⁊ cognosce/
rent se nō posse ⁊c.ppter impedimentū sociorum fratrū
vel loci vel inferiorū prelatorum.vt inferius declarabo.
ita ꝙ illa impotentia non est referenda ad ipotētiā corpo
ralem vel anime/vel defectū spiritus:quia nullus frater
quicūqꝫ sit/sanus vel infirmus/debilis vel robustus/no/
bilis vel ignobilis/magnus vel paruus/adolescens iuue
nis vel senex/potest cum veritate dicere/nisi ex malitia
vel ex relaxatione ⁊ mala sua voluntate:Nō possum regu
lam purissime obseruare.Quis em̄ frater potest dicere cū
vera consciētia/Nō possum obedire/Nō possum castitatē
seruare/Non possum san⁹ peditare/Non possum sanus
⁊ sine magno frigore glacie ⁊ niue(in quo casu regula ꝓ
uidet dicēs/Et qui necessitate coguntur pos.por.cal.)dis
calciatus ⁊ cum soleis ire/Non possum sanus(q: infirmi
ſm regulam non tenentur.⁊ ius.ex de obser.ieiu.c.ij.)re/
gularia ieiunare ieiunia/Non possum horas dicere ⁊ ora
re/Non possum a murmurationibus et iudicijs cauere/
Carere pprio/Nō possuꝫ esse patiēs ⁊ hūilis/Nō possum
suspecta cōsortia euitare:⁊ monasteria monialium nō in/
gredi/Non possum paupertatem seruare/Nō possum pe
cunia carere/⁊ alia regularia instituta seruare?Nā regu/
la Francisci almi apostolica sacratissima et districtissima
omnia concedit necessaria corporalia.sed nō cōcedit pec/
catum quod deus odit.Esa.i.Sapien.xiiij.Prouerb.vi.
Eccli.xij.Amos.v.i.q.i.odit.xxiiij.q.i.odi.de pe.di.i.quam
obrem.Concedit quidem tunicas ſm tēpora et frigidas
regiones.portare calciamenta in necessitate.equitare ꝓ
magna necessitate aut infirmitate.cōcedere de appositis.
frāgere ieiunia in necessitate.Nam q̄ pre necessitate.aut
infirmitate carnes aut alia delicata comedit:⁊ talis dum
manducat/si se tēperat/ita seruat regulā:sicut qui nō cō/
edit.ar.op.xli.di.quisquis.Qui in necessitate calciat⁹ va/
dit:vel pre necessitate ieiunia frangit:vel pre necessitate
equitat:ita seruat regulā etiam literaliter/q: intellectua
liter ⁊ mentaliter et ſm intentionem cōdentis/sicut qui
discalciatus vadit aut ieiunat aut peditat.Et idem in si/
milibus.ad hec.xxv.q.i.§.ijs ita.vbi dicit de Dauid ꝙ com
edit panes propositionis pre fame.i.Reg.xxi.⁊ Mat.xij.
de con.di.v.discipulos.⁊ di.i.sicut.ex de obser.ie.c.ij.ex de
regu.iur.quod non est.vbi de hoc sunt concor.Nullus er
go retorqueat in indistrictionē vel impossibilitatē regu/
le malam voluntatem suā.Non ergo iniquus exprobret
factori eius:q: nemo peccat ⁊ preuaricatur contra regu/
lam inuitus vel impotens.xv.q.i.§.i.⁊.c.non est.i.q.iiij.ho
mini.Nec regula alio dispensatore indiget:q: ipsa proui/
det ⁊ dispensat sicut cuiqꝫ necesse est.Est ḡ ver⁹ ⁊ pur⁹ et
clarus intellect⁹ dictorum verborꝫ.iste scilicet/Fratres q̄
scirent ⁊ cognoscerent.ergo ex regula eis ⁊ eorū conscien
tie cōmittitur illud scire ⁊ cognoscere.ipsi tamen caueāt
ne nimis habeant conscientiam sine scientia.i.zelum vel
fauorem ſm apostolum non ſm scientiam ad Ro.x.⁊.xv.
q.i.§.i.⁊ conscientiam scrupulosam debent deponere ad
consilium sapientis deum timētis.ex de simo.per tuas.ij.
Se nō posse regulam spiritualiter.i.perfecte ⁊ pure et in
spiritu veritatis obseruare.Hanc literā sic exponūt q̄nqꝫ
magistri theologie Parisiēses scribētes capitulo genera
li fratrum minorum/scilicet frater Gualdifridus/frater
Alexāder de hal'.frater Jo.de rupella/frater Robertus
de bastia/frater Rigandus.Uidetur obseruantia regule
spiritualiter/obseruātia ſm rigorem/siue ſm puritatem
suam sine occasione proxima ad peccatum.Alijs videtur
ꝙ istud referendum sit ad locum.quum scilicet ratione lo
ci prestatur fratribus impedimentum ne pure possint re/
gulam obseruare.vt q: loco est annexa proprietas aut cir
ca aliqua animarum ad quam ratione loci fratres neces/
sario tenerentur.hucusqꝫ magistri.Ego autem vtrūqꝫ ac/
cipio.ꝙ siue ratione loci(vt dictum est)proprietatē habē
tis spiritualem vt parochiam/vel temporalem vt vineas
oliueta vel agros/sicut in ordine aliqua sunt loca:siue re
ditus aut prouētus.siue positi in loco inhonesto inter ha
bitacula mulierū.Siue ratione personarum/quia Guar
dianus est dissolutus/carnalis/et de regula non curans:
⁊ per habitacula mulierꝫ ducit fratrem maxime iuuenem
Uel loci familia cōmuniter dissoluta vocās carni ⁊ nō spi
ritui:⁊ maxime spiritualem fratrem ⁊ regule zelatorē pse
quens ⁊ scandalizans.Uel quia frater per obedientiam
sui prelati cum aliquo cardinali vel episcopo vel domino
temporali ponitur ad morandum:vbi magna est occasio
paupertatem rumpendi difficultas humiliter cōuersan/
di ⁊ orandi:⁊ alios actus spirituales exercendi:Et vbi est
occasio in sua libertate viuendi:et periculum spirit⁹ cum
secularibus cōuersandi:q: sicut piscis sine aqua/sic reli/
giosus extra claustrum moritur in spiritu.xvi.q.i.placuit
Uel quia frater moratur in loco vbi eum mendicare non
oportet.q: habet necessaria ab aliquo domino temporali
vel cōmunitate.vel q: de pecunia continue viuit et nō de
aliqua alia eleemosyna panis aut vini aut olei.sed omnia
emūtur de pecunia.sicut sunt aliqua loca in ordine.in ijs
duob⁹ proximis casibus cōprehensa.In quibus casibus
non potest regula quātū ad veram paupertatem spiritua
liter obseruari.In ijs ⁊ in similibus casibus et exemplis
vbicunqꝫ ratione loci vel societatis vel cōuersationis a
regule disceditur puritate:ad suos ministros scilicet pro/
uinciales.ꝙ si ipse eis non prouiderint:sicut infra pcipit
debent recurrere ad generalem ministrū/quo super hoc
non prouidente/recurrant ad ordinis protectorē:qui ſm
regulam est gubernator/protector/⁊ corrector fraternita
tis fratrum minorum.⁊quem credo super prelatos ordi
nis negligentes in corrigēdo etiā in generalem ministrū
iurisdictionem habere:⁊ super fratres cōtemnentes ordi
nis disciplinam:per verba supradicte regule in.c.ad hec
per obedientiā.ibi.Qui sit gubernator et corrector.ar.ex
de accusa.olim.de sta mo.ea que.et.c.in singulis.§.huius
vero.Et talis protector ⁊ corrector in ijs casibus nedum
habet iurisdictionem:sed etiam punitionē.Ad que faciūt
ea que leguntur ⁊ no.ex de offi.delega.preterea.⁊.c.ex li
teris patriarche.Protectore vero hoc negligente vel fin
cere non curāte/frater recurrat ad papā nec aliud reme
dium potest dari.Ad hec ex de iure pa.nullus.ix.q.iij.cum
simus.ij.q.vi.ad romanam.Debeāt/obligatoriū est.Ergo
frater de hoc sibi faciens conscientiam/tenetur ad mini
strum suum recurrere super obseruanda sue regule puri/
tate.ar.xiiij.q.i.quod pcipitur.Et possint recurrere.Mi
nistri vero charitatiue et benigne eos recipiant:et tam
familiariter habeant scilicet fratres recurrētes apud ip/
sos scilicet ministros:vt dicere possint scilicet fratres eis
scilicet ministris:⁊ facere sicut domini seruis suis.q.d.In
hac recursione pro regule puritate fratres censentur lo/
co domini:⁊ ministri loco seruorū.vnde sequitur.Nā ita
debet esse ꝙ ministri sint serui.ar.eorum que leguntur et
no.ex in ꝓhe.decre.Greg.eps seru⁹ ⁊c.⁊ que legunt ⁊ no.
in prohe.vi.li.super verbo/seruus.Omniū fratrum.q.d.
In hac parte tenentur obedire ministri fratribus recur/
rentibus ad eos vt purius regulam obseruent.Unde et
de mente textus ⁊ satis ex litera dico prelatos ministros
ad quos fratres recurrunt vt purius ⁊ perfectius regulā
suam obseruent:esse obligatos ad prouidendū fratribus
recurrētibus ad eos de loco ⁊ de societate ⁊ de guardia/
no:in quo ⁊ cum quibus possint fratres regulam suā pu/
rius obseruare.al's peccant mortaliter ipi ministri qui in
hac parte non obediunt fratribus ad eos recurrentibus
sicut debent obedire serui dominis suis.ad Ephe.c.vlti.
¶Sed hodie tales fratres recurrentes ad eos pro regu
le puritate poti⁹ ministri aliq̄ tribularent:ꝙ eis de purita
te regularis obseruātie ꝓuiderent.Nā hodie ⁊ iamdiu est
in ordine puritatis regule zelatores ⁊ preuaricationum

res preuaricationes. Sensus enim et cagitatio humani
cordis in malū prona sunt ab adolescentia.Gen.viij.⁊ p
cliuis est cursus ad voluptatem.⁊ imitatrix natura vitio/
rum dicitur in concilio Toletano.xx.q.iij.procliuis.xij.q.
i.c.i.Uolens autē seruare pure ⁊ simpliciter et etiam lite/
raliter suam regulā sanctam ⁊ possibilem ⁊ supererogan
tem alijs regulis in vita ⁊ in merito.prodiuitatē illam fa/
cile vincit.Nūc autem/vt supra dixi/declarationes Ro/
manorum pontificū contra voluntatem beati Francisci
(ne per occasionē earum fratres recederent a regule pu/
ritate)fuerint impetrate:q: spiritus ꝓphetie non semper
est in sanctis.de pe.di.ij.querendum est.al's est.§.sub.c.va
lida.credo declarationes per spiritūsanctum ab ecclesia
emanasse:q: statum euangelicum ⁊ eius perfectionē de/
clarant ⁊ confirmant.que perfectio tempore pape Joan.
de caturco.xxij.fuit vehementissime impugnata:et regu/
la ⁊ declarationes.sed veritas apud Esdram valet ⁊ in/
ualescit.viij.di.consuetudo.⁊ Esdre.iiij.declaratione nō
indiget:q: ipsa per se clarissima est:⁊ nedum possibilis sꝫ
facilis ⁊ suauissima.vt supradixi in.§.religio.ꝟ.non erra/
uit.in ar.lxi.bonam habentibus voluntatem/⁊ gustanti/
bus spiritūsanctum/⁊ vere expropriatis a mundo/⁊ cru
cifixis mundo.Sed sicut scribitur Prouer.xviij.verū est
ꝙ occasiones querit qui vult discedere ab amico.sed hoc
intelligo de falso amico.Nam Eccli.vi.quinqꝫ amicorum
genera distinguūtur.sed qui verus amicus est regule:sem
per eam diligit ⁊ eam seruat:nec querit ab ea recedere.q:
omni tēpore diligit qui verus amicus est.Prouer.xvij.

¶Articulus.lxvij. A

Porro ad veritatē

⁊ defensionem sancte regule fratrū mi/
norum sciendū est ⁊ memorie cōmendā/
dum futuris tēporibus profuture/ꝙ(si/
cut.s̄.§.proximo.s̄.ꝟ.non em̄.dixi et pro/
baui)ad illum scilicet Romanum pōtificē pertinet regu
le declaratio:ad quē pertinet ei⁹ concessio ⁊ confirmatio
Item quum regula sancta fratrū minorꝫ sit medulla euā/
gelij ſm beatū Franciscum:⁊ de eo sit tracta:ad quē per/
tinet euangelij declaratio:ad eū pertinet ⁊ regule euāge/
ce elucidatio.q: hec de maioribus causis est.xvij.di.nec li/
cuit.ex de bap.maiores.in prin.Hoc ideo scribo q: tēpore
domini pape Jo.xxij.anno pontificatus eius.xvi.quidā
viri Belial pseudo fratres minores inimici dei ⁊ bti Frā
cisci euangelij christi ⁊ regule predicte ⁊ vere ordinis sce/
leratissimi proditores ⁊ destructores.⁊ in ordine eodē sci/
licet fratrū minorum quidā eorum prelati ⁊ ij precipue q̄/
rentes que sua sunt.Phil.ij.viij.q.i.sunt in ecclesia.ponē/
tes os in celum ventribus gradientes super terram.xxi.
di.intantum.nō recte cogitantes/sed malignissime cōtra
sanctum ordinē ⁊ regulam machinātes.Sap.ij.⁊ Hiere.
xviij.que duo.c.percutiunt valide istos impios:procura/
runt cū predicto dn̄o papa Joāne et quibusdā cardinali/
bus declarationes omnes factas super regulā a sede apo
stolica/maxime decre.domini Nicolai totaliter reuocari.
allegantes qđ ego supra de testamento patris dixi in.§.s̄.
proximo.ꝟ.nec dicere intendo.sed ipsi meo ⁊ sancte regu
le cōtrarium intellectū habentes/vt regulam destruerent:
dicentes(vt dixi)ꝙ cōtra voluntatē beati Francisci fuit
⁊ cōtra suum testamentum aliquā declarationem sup re/
gulā a sede aplica īpetrare.⁊ ꝙ declarationes erāt fratrū
ligamina.⁊ ꝙ sine declarationibus melius poterat regu
la obseruari.⁊ ꝙ declarationes erant impossibiles ad ser
uandum.fingentes se pro zelo regule ⁊ testamenti hoc di
cere:quū tamen tacite ⁊ subdole ipsam per huiusmodi re
uocationem declarationum intenderent destruere.sicut
apparet in eorum declaratione.imo potius destructione
nefandissima ⁊ falsissima et carnalissima quam fecerunt
super regula ante dicta.Declarauerunt enim authoritate
propria nulla eis a domino papa potestate cōcessa/sed ze/

In eos surgit q̄ regulaꝫ minorū cararūt declara/tum.

lo diabolo concitati(qđ nunq̄ fuit in ordine ab aliquo ge
nerali ministro vel capitulo attentatum)regulā expresse
contra regulā.scilicet ꝙ illud quod dicitur in capitulo re/
gule.Precipio firmiter vniuersis fratrib⁹.vt nullo modo
denarios vel pecuniam recipiant per se vel per aliam per
sonam interpositā.tamen pro necessitatibus infirmorum
⁊ alijs fratribus induendis ⁊c.ꝙ illud per personam in/
terpositam nō debebat referri ad necessitates infirmorū
⁊ ad indumenta fratrum.Unde glossauerunt ꝙ pro fra/
tribus infirmis ⁊ indumentis fratrum pecunia bene po/
terat recipi in ordine per personam interpositam:et ta/
men in fine illius.c.regule dicitur expresse/Eo semper sal
uo vt sicut dictum est denarios vel pecuniā non recipiūt.
Sed ipsi dicunt/scilicet per se.sed bene per personā inter/
positam.Et sic ceci ⁊ carnales exponūt textum contra te/
xtum.q: textus dicit sicut dictum est.sed.s̄.dictū est ꝙ fra
tres nullo modo recipiant pecuniam per se aut per perso
nam interpositaꝫ.ergo clausula illa/eo semper saluo/q̄ in
fine.c.ponitur ⁊c.ad totum illud quod dictum est in prin/
cipio referenda est.vt est casus expressus.ex de ap.inquisi
tioni.Ea etiam que in principio ponuntur:ad finem refe
renda sunt.vt est etiam expressum ex de ap.scđo.et faciūt
que leguntur et no.xxij.q.vij.apostolus.ff.si certū pe.le/
cta.ff.de lega.i.si seruus plurium.ff.de ver.obli.titia.xxviij.
di.q: sunt.⁊ que precedunt repetita intelliguntur.ff.de cō
di.⁊ demon.a via.Faciunt ad hec que notantur ex de re/
scrip.causam que.in glos.⁊ ita.⁊ decre.illa.⁊.e.ti.olim.§.si.
in glos.videtur.¶Glossarunt etiam illi impij ꝙ nomine
infirmorum intelligebatur omnis infirmitas.scilicet ne/
dum corporalis sed etiaꝫ spiritualis.dicētes ꝙ pro omni
necessitate corporali que ſm eos vocatur infirmitas:po/
terat pecunia recipi in ordine per ꝑsonam interpositam
Sed quis cecus ⁊ impius talē glossam fecisset:⁊ textum
violentasset.quū in eodem.c.dicatur(vt premissum est)ꝓ
necessitatibus infirmorum ⁊ fratribus induendis ⁊c.er/
go nomine infirmitatis nō intellexit contineri necessita/
tem indumentorū.quū vtrūqꝫ specificet:infirmos/⁊ fra/
tres induendos.Nam specificatio indumentorum exit a
clausula generali infirmorum.ar.bo.ex de rescrip.sedes.
Item isti impij trahunt verbum infirmorum extra propri
am significationē/q̄ est de infirmitate corporali:ad aliā
necessitatem corporalē:que non vocatur infirmitas ver/
bo accepto cōmuniter sicut debet accipi.q: ad cōmunem
verbi intelligentiam recurrendū est.ex de sponsa.ex lite/
ris.i.Et ſm Hilarium/Intelligentia verborum ex causis
est assumenda dicendi.ex de ver.sig.intelligentia.vbi pro
hoc sunt multe concordantie canonice ⁊ ciuiles.Uere fue
runt infirmi in anima tales glossatores et regule destru/
ctores:⁊ male a demonio torquebantur cū filia chananee
Mat.xv.⁊ puero cēturionis.Mat.viij.¶Tertio glossa
rūt dicti ceci duces.Mat.xv.⁊.xxiij.⁊ Luc.vi.⁊ ex de eta.
⁊ qua.cū sit.quorum oculi obscurati sunt.ne viderent ſm
ps̄.lxviij.⁊.xxxvij.di.§.si.⁊ cōpositores maligni volentes
aquam ad suū trahere molendinum.quorum infidelium
mentes deus hui⁹ seculi occecauit.ij.Cor.iiij.et cōtra q̄s
christus venit in iudiciū in hunc mundum:vt q̄ viderunt
ceci fierent.Jo.ix.facit.xlix.di.hinc etenim.ꝟ.albuginem.
ꝙ verba illa regule posita in.c.illo regule quod sic incipit
Fratres qui sunt ministri ⁊c.ꝟ.Et vbicūqꝫ sunt fratres q̄
scirent ⁊ cognoscerent se non posse regulam spiritualiter
obseruare:ad suos ministros debeant ⁊ possint recurrere
ministri vero charitatiue ⁊ benigne eos recipiant ⁊c.po
terant ministri in articulis regule dispensare.Sed veraci
ter isti machinatores quod preuidit beatus Franciscus
per verba predicta ad regulam purius ⁊ perfectius ⁊ spi
ritualius obseruandam.⁊ sic regule ⁊ eius zelatorum re
medium trahunt ad eius preuaricationē ⁊ noxam.cōtra
illud.xlv.di.licet.ex de excep.pia.i.rn̄so li.vi.Et totum hoc
fiebat ad insidias sanctificationis.i.Macha.i.regule:vt
pecunia in ordine reciperentur credentes etiā in hoc dn̄o

Universidad de Deusto Biblioteca

pape Jo.placere. Jam per verba predicta ꝓuidit almus
Franciſcus regule zelatoribus τ regule puritati.timens
τ preuidens eam in poſterum relaxatum iri.ſicut impſen
tiarum videmus.Ergo ſic ꝙ fratres q̇ ſcirent τ cognoſce/
rent ſe nō poſſe τc. ꝓpter impedimentū ſociorum fratrū
vel loci vel inferiorū prelatorum . vt inferius declarabo.
ita ꝙ illa impotentia non eſt referenda ad ipotētiā corpo
ralem vel anime/vel defectū ſpiritus : quia nullus frater
quicūqꝫ ſit/ſanus vel infirmus/debilis vel robuſtus/no/
bilis vel ignobilis/magnus vel paruus/adoleſcens iuue
nis vel ſenex/poteſt cum veritate dicere / niſi ex malitia
vel ex relaxatione τ mala ſua voluntate:Nō poſſum regu
lam puriſſime obſeruare.Quis em̄ frater poteſt dicere cū
vera conſciētia/Nō poſſum obedire/Nō poſſum caſtitatē
ſeruare/Non poſſum ſan⁹ peditare / Non poſſum ſanus
τ ſine magno frigore glacie τ niue (in quo caſu regula ꝓ
uidet dicēs/Et qui neceſſitate coguntur poſ.por.cal.)diſ
calciatus τ cum ſoleis ire/Non poſſum ſanus (q: infirmi
ſm regulam non tenentur.τ ius.ex̄ de obſer.ieiu.c.ij.) re/
gularia ieiunare ieiunia/Non poſſum horas dicere τ ora
re/Non poſſum a murmurationibus et iudicijs cauere/
Carere ꝓprio/Nō poſſuꝫ eſſe patiēs τ hūilis/Nō poſſum
ſuſpecta cōſortia euitare:τ monaſteria monialium nō in/
gredi/Non poſſum paupertatem ſeruare/Nō poſſum pe
cunia carere/τ alia regularia inſtituta ſeruare? Nā regu/
la Franciſci almi apoſtolica ſacratiſſima et diſtrictiſſima
omnia concedit neceſſaria corporalia.ſed nō cōcedit pec/
catum quod deus odit.Eſa.j.Sapien.xiiij.Prouerb.vj.
Eccl'i.xij.Amos.v.j.q.j.odit.xxiiij.q.j.odi.de pe.di.j.quam
obrem.Concedit quidem tunicas ſm tēpora et frigidas
regiones.portare calciamenta in neceſſitate.equitare ꝓ
magna neceſſitate aut infirmitate.cōcedere de appoſitis.
frāgere ieiunia in neceſſitate. Nam q̇ pre neceſſitate.aut
infirmitate carnes aut alia delicata comedit:τ talis dum
manducat/ſi ſe tēperat/ita ſeruat regulā:ſicut qui nō cō/
edit.ar.op.xlj.di.quiſquis.Qui in neceſſitate calciat⁹ va/
dit:vel pre neceſſitate ieiunia frangit:vel pre neceſſitate
equitat:ita ſeruat regulā etiam literaliter/q: intellectua
liter τ mentaliter et ſm intentionem cōdentis/ſicut qui
diſcalciatus vadit aut ieiunat aut peditat . Et idem in ſi/
milibus.ad hec.xxv.q.j.§.ijs ita.vbi dicit̄ de Dauid ꝙ com
edit panes propoſitionis pre fame.j.Reg.xxj.τ Mat.xij.
de con.di.v.diſcipulos.τ di.j.ſicut.ex̄ de obſer. ie.c.ij.ex̄ de
regu.iur.quod non eſt.vbi de hoc ſunt concor. Nullus er
go retorqueat in indiſtrictionē vel impoſſibilitatē regu/
le malam voluntatem ſuā. Non ergo iniquus exprobret
factori eius:q: nemo peccat τ preuaricatur contra regu/
lam inuitus vel impotens.xv.q.j.§.j.τ.c.non eſt.j.q.iiij.ho
mini. Nec regula alio diſpenſatore indiget:q: ipſa proui/
det τ diſpenſat ſicut cuiqꝫ neceſſe eſt. Eſt ḡ ver⁹ τ pur⁹ et
clarus intellect⁹ dictorum verboꝝ.iſte ſcilicet/Fratres q̇
ſcirent τ cognoſcerent.ergo ex regula eis τ eorū conſcien
tie cōmittitur illud ſcire τ cognoſcere.ipſi tamen caueāt
ne nimis habeant conſcientiam ſine ſcientia.i.zelum vel
fauorem ſm apoſtolum non ſm ſcientiam.ad Ro.x.τ.xv.
q.j.§.j.τ conſcientiam ſcrupuloſam debent deponere ad
conſilium ſapientis deum timētis.ex̄ de ſimo. per tuas.ij.
Se nō poſſe regulam ſpiritualiter.i.perfecte τ pure et in
ſpiritu veritatis obſeruare.Hanc literā ſic exponūt q̇nqꝫ
magiſtri theologie Pariſiēſes ſcribētes capitulo genera
li fratrum minorum/ſcilicet frater Gualdifridus/frater
Alexāder de hall'.frater Jo.de rupella /frater Robertus
de baſtia/frater Rigandus. Videtur obſeruantia regule
ſpiritualiter/obſeruātia ſm rigorem ſiue ſm puritatem
ſuam ſine occaſione proxima ad peccatum.Alijs videtur
ꝙ iſtud referendum ſit ad locum.quum ſcilicet ratione lo
ci preſtatur fratribus impedimentum ne pure poſſint re/
gulam obſeruare.vt q: loco eſt annexa proprietas aut cir
ca aliqua animarum ad quam ratione loci fratres neceſ/
ſario tenerentur.hucuſqꝫ magiſtri.Ego autem vtrūqꝫ ac/
cipio.ꝙ ſiue ratione loci (vt dictum eſt) proprietatē habē
tis ſpiritualem vt parochiam/vel temporalem vt vineas
oliueta vel agros/ſicut in ordine aliqua ſunt loca:ſiue re
ditus aut prouētus.ſiue poſiti in loco inhoneſto inter ha
bitacula mulierū.Siue ratione perſonarum/quia Guar
dianus eſt diſſolutus/carnalis/et de regula non curans:
τ per habitacula mulieꝝ ducit fratrem maxime iuuenem
Vel loci familia cōmuniter diſſoluta vocās carni τ nō ſpi
ritui:τ maxime ſpiritualem fratrem τ regule zelatorē pſe
quens τ ſcandalizans.Vel quia frater per obedientiam
ſui prelati cum aliquo cardinali vel epiſcopo vel domino
temporali ponitur ad morandum:vbi magna eſt occaſio
paupertatem rumpendi difficultas humiliter cōuerſan/
di τ orandi:τ alios actus ſpirituales exercendi:Et vbi eſt
occaſio in ſua libertate viuendi:et periculum ſpirit⁹ cum
ſecularibus cōuerſandi:q: ſicut piſcis ſine aqua /ſic reli/
gioſus extra clauſtrum moritur in ſpiritu.xvj.q.j.placuit
Vel quia frater moratur in loco vbi eum mendicare non
oportet.q: habet neceſſaria ab aliquo domino temporali
vel cōmunitate.vel q: de pecunia continue viuit et nō de
aliqua alia eleemoſyna panis aut vini aut olei.ſed omnia
emūtur de pecunia.ſicut ſunt aliqua loca in ordine.in ijs
duob⁹ proximis caſibus cōprehenſa . In quibus caſibus
non poteſt regula quātū ad veram paupertatem ſpiritua
liter obſeruari. In ijs τ in ſimilibus caſibus et exemplis
vbicumqꝫ ratione loci vel ſocietatis vel cōuerſationis a
regule diſceditur puritate:ad ſuos miniſtros ſcilicet pro/
uinciales.ꝙ ſi ipſe eis non prouiderint:ſicut infra p̄cipiſ
debent recurrere ad generalem miniſtrū/quo ſuper hoc
non prouidente/recurrant ad ordinis protectorē:qui ſm
regulam eſt gubernator/protector/τ corrector fraternita
tis fratrum minorum. τ quem credo ſuper prelatos ordi
nis negligentes in corrigēdo etiā in generalem miniſtrū
iuriſdictionem habere:τ ſuper fratres cōtemnentes ordi
nis diſciplinam:per verba ſupradicte regule in.c.ad hec
per obedientiā.ibi.Qui ſit gubernator et corrector.ar.ex̄
de accuſa.olim.de ſta mo.ea que.et.c.in ſingulis.§. huius
vero.Et talis protector τ corrector in ijs caſibus nedum
habet iuriſdictionem:ſed etiam punitionē.Ad que faciūt
ea que leguntur τ no.ex̄ de offi.delega.preterea.τ.c.ex li/
teris patriarche. Protectore vero hoc negligente vel fa/
cere non curāte/frater recurrat ad papā nec aliud reme/
dium poteſt dari.Ad hec ex̄ de iure pa.nullus.ix.q.iij.cum
ſimus.ij.q.vj.ad romanam.Debeāt/obligatoriū eſt.Ergo
frater de hoc ſibi faciens conſcientiam/tenetur ad mini/
ſtrum ſuum recurrere ſuper obſeruanda ſue regule puri/
tate.ar.xiiij.q.j.quod p̄cipitur.Et poſſint recurrere.Mi/
niſtri vero charitatiue et benigne eos recipiant:et tam
familiariter habeant ſcilicet fratres recurrētes apud ip/
ſos ſcilicet miniſtros:vt dicere poſſint ſcilicet fratres eis
ſcilicet miniſtris:τ facere ſicut domini ſeruis ſuis.q.d. In
hac recurſione pro regule puritate fratres cenſentur lo/
co domini:τ miniſtri loco ſeruorū. vnde ſequitur. Nā ita
debet eſſe ꝙ miniſtri ſint ſerui.ar.eorum que leguntur et
no.ex̄ in ꝓhe.decre.Greg.ep̄s ſeru⁹ τc.τ que legunt̄ τ no.
in prohe.vj.li.ſuper verbo/ſeruus . Omniū fratrum.q.d.
In hac parte tenentur obedire miniſtri fratribus recur/
rentibus ad eos vt purius regulam obſeruent. Unde et
de mente textus τ ſatis ex litera dico prelatos miniſtros
ad quos fratres recurrunt vt purius τ perfectius regulā
ſuam obſeruent:eſſe obligatos ad prouidendū fratribus
recurrētibus ad eos de loco τ de ſocietate τ de guardia/
no:in quo τ cum quibus poſſint fratres regulam ſuā pu/
rius obſeruare.alr's peccant mortaliter ipi miniſtri qui in
hac parte non obediunt fratribus ad eos recurrentibus
ſicut debent obedire ſerui dominis ſuis.ad Ephe.c.vlti.
Sed hodie tales fratres recurrentes ad eos pro regu
le puritate poti⁹ miniſtri aliq̇ tribularent:ꝙ eis de purita
te regularis obſeruātie ꝓuiderent. Nā hodie τ iamdiu eſt
in ordine puritatis regule zelatores τ preuaricationum

regule contradictores perſecutiones ſepe a prelatis ordi
nis quibuſdam τ carnalibus fratribus patiuntur in or/
dine vbilibet/nedum verbales ſed reales.q: fratres zelo/
typi regule ſpirituales τ penitentiā facientes niſi ſileāt/
τ ſe de preuaricationibus fratrū alioꝝ aliquoties cōuiuē
do ſe non intromittant:aut incarcerantur.aut de ordine
expelluntur:aut diuerſis tribulationibus affligūtur per
quoſdam malos prelatos:vt τ ipſi cogantur quaſi de or/
dine recedere τ deſerta τ diuerticula querere.ſicut τ ego
ſcriptor frequenter expertus ſum in meipſo.maxime quū
morarer in monte aluerne vbi almus Franciſcus recepit
ſtigmata chriſti.Gala.vlti.Exempla patentia querantur
in prouincia Prouincie/in prouincia Thuſcie/in prouin
cia Marchie τ beati Franciſci.vt ſic ad literam verbum
apoſtoli impleatur.Qui ſm carnem eſt/perſequitur ſpi/
ritualem.Gala.iiij.xxiij.q.iiij.qui ſm carnem.xxxij.q. iiij.
recurrat.Unde propterea totus ordo diuiſus eſt.τ palee
grana conculcant in ordine τ in area Frāciſci beatiſſimi.
Et in ei⁹ ſagena mali piſces bonos comedunt.Et in eius
domo vaſa fictilia aurea contaminant τ confringunt .ij.
Timo.ij.τ pre.c.qui ſm.τ.xxiij.q.vij.c.j.Et nunquā ceſſa/
bit iſta perſecutio et preuaricatio : donec reuolet.o.ad.a.
xxv.di.ab exordio.vt ſcilicet detur regula a ſancta Ro/
mana eccleſia τ a capite eius vicario dei literalis τ pura
ſine priuilegijs τ declarationib⁹:ſicut data fuit beato Frā
ciſco τ illi ſancto numero duodenario eum ſocianti τ fra
tribus ſpiritualibus eam ſm rigorem τ pure et ſimplici/
ter more apoſtolico volentibus obſeruare:τ ſeparetur ad
literā precioſum a vili.Hiere.xv.τ amurca ab oleo:τ gra
num a palea.Mat.xiij.τ.xj.τ rumpatur rete Franciſci li/
teraliter iam ſciſſum ſpiritualiter/τ boni piſces condiant
eccleſiam:τ mali ambulent in aquis τ locis humentibus
τ paludibus.de pe.di. ij.ſi enim.in ſi.et ſeparetur ſpiritus
a carne.vt pre.c.recurrat. Interim taceant viri dei τ ſan/
ctis virtutibus τ exemplis et obſeruantia puriſſima (qđ
eſt difficillimū:q: mali corrūpunt bonos ſecum habitan/
tes)pſ.xvij.Cum peruerſo peruerteris.xxiij.q.iiij.ita pla
ne.Sed hic vide qđ ſcripſi ſupra in pria parte in.§.ceterū.
ꝧ.inſuper res ponderant.cum.ꝟ.ſeq.τ.ꝟ.ſed et iſti dicāt.
in ar.lxv.predicent fratres ſuos.ar.xxv.diſ.c.ſi. ¶ Iſte eſt
ergo intellectus verus quem poſui verborum in pre.c.re
gule poſitorum in ſumma:ſcilicet ꝙ per veram obedien/
tiam tractam de mente litere (vt dixi).miniſtri requiſiti
a fratribus ſuper obſeruantia regule puritatis/prouide
ant eis in ſocietate τ loco:quo ſm rigorem τ ſpiritualiter
τ perfecte ſuam regulam valeant obſeruare. Nō ꝙ in ali/
quo cum fratribus valeant diſpenſare:τ regulam relaxa
re.ſicut predicti prelati impij gloſſarunt:quātū in eis fuit
regulam deſtruentes:τ dicentes ꝙ de illo.c.τ illis verbis
τ de illo recurſu q̇ ſupra proxime expoſui:nunq̄ ordo ali/
quam vtilitatem habuit.vocantes vtilitatem regule de/
ſtructionem:vt ſcilicet poſſint miniſtri in regula diſpenſa
re.quum tamen vt ſupra in prin. iſtius.§.probatū eſt/ad
dominū papam pertineat ſolum in regula diſpenſare: et
eam declarare qui regulam dedit τ cōfirmauit τ declara
uit. ¶ Quatuordecim autē ſigilla miniſtrorū partim vo
luntariorum partim timidorum quorum aliquos ad con
trarium de eo quod agebant diu τ efficaciter confortaui:
τ eos non potui reuocare:q: a fratre Geraldo generali
miniſtro tunc minis τ iniurijs arctabantur Auinione tē/
pore predicti domini pape Joā.xxij. τ tempore meo cum
ſigillo predicti generalis miniſtri fratris Geraldi de Aq̄/
tania:qui fuit author τ principalis gloſſator trium gloſſa
rum extortarum predictam regulam deſtruentiū:in vna
chartula pependerunt.τ eam dictus generalis cum qui/
buſdam de predictis miniſtris domino predicto Joā.pa/
pe preſentauit/adſiſtētibus multis cardinalibus. Domi/
nus autem papa p̄dictus dei vicarius lumine claritatis
ſpiritusſancti infuſus iuſtus iudex / veritatis zelatorum
ſuorum preceſſorum regulam declarantium ſequens ve/
ſtigia/nolens impinguari.pſ.xxij.in ſuo capite quod eſt
caput eccleſie corporis myſtici.xxiij.q.iij.pro mēbris.et.q.
v.de liguribus.eccleſie.xxij.di.c.ij.militantis.oleo dictorū
miniſtrorum vere coram deo et eius eccleſia peccatorū:di
xit generali predicto fratri Geraldo qui tres predictas
gloſſas quas ſupra proxime poſui ſceleratiſſimas anathe
mate perpetuo feriendas confecerat:credens placere ipi
pape Joan.τ a quo capellum rubeum expectabat:in illo/
rum preſentia miniſtrorū Generalis: intellectus iſte quē
in duobus predictis capitulis regule das:extortus eſt:et
contra regulam eſt.τ non credimus/ꝙ de mille fratribus
vnus de ordine tecum in intellectu huiuſmodi concorda/
ret.Cardinales aūt domino pape adſiſtētes/gloſſas pre
dictas predicti Geraldi cōtra regulam dicentes τ ipſum
concorditer deridebant:cognoſcentes de qua radice pe/
ſtifera fuerant fabricate.j.q.j.fertur.τ.c.quibuſdam.Dixit
mihi tūc quidam cardinalis/Vere hodie nobiſcū quum
eſſemus cum papa fuit ſanctus Franciſcus.quaſi diceret
ad defendendam regulam ſuam. ¶ Poſtq̄ predictus ge
neralis miniſter τ alij miniſtri contra ſacram regulam cō
iurantes ſui peſſimi conatus non habuerūt effectum:cō/
poſuerunt malitie malitiam adiungentes/ꝙ poſtq̄ de/
clarationes non poterant facere reuocari:nec ſuas gloſ/
ſas authenticare:de declaratione domini Clemētis/Exi
ui de paradiſo.certos articulos procurarēt auferri. Sed
in hoc ſuccubuere etiam coram chriſti vicario τ eius reue
rendiſſimis dominis Cardinalibus manu altiſſimi eos
beati Franciſci meritis repellēte. ¶ B Sed poſtq̄ iſtā
digreſſionem vtilem τ neceſſariam pro fundamento re/
gule ſancte factam interpoſui:ad preuaricationes quas
faciunt aliqui noſtri fratres minores in pecunia iterū re/
deamus.Unde τ frequenter quando prelati volūt remu
nerare aliquem fratrem de aliquo ſuo ſeruitio vel lectorē
in ſtudio generali:faciunt ſibi ſolui vel dari in pecunia et
de pecunia loci vel prouincie ſicut vero facerent ſeculari.
Quod eſt contra ſtatum expreſſe.q: non debet fieri fratri
remuneratio pecuniaria:cui a regula pecunia ꝓhibetur
Nec prelatus alicui eam dare poteſt:quum non ſit nec po
teſt eſſe ſua/nec ordinis.Semper eniꝫ oportet ꝙ pecunia
ſit alicuius qui eam depoſuit pro neceſſitatibus fratrum
ſine cuius voluntate de ea per aliquem fratrem vel prela
tum non poteſt aliquid innouari vt ſepe ſuperius dictum
eſt per decre.Exijt. ¶ Itē expreſſe contra textum regule
eſt ꝙ aliquis frater minor recipiat aliquam pecuniā pro
mercede ſua.Unde in.c.illo regule quod incipit Fratres
illi.dicitur ſic.De mercede vero laboris pro ſe τ ſuis fratri
bus corporis neceſſaria recipiant preter denarios vel pe/
cuniam τc.Olim autem pecunie que erant de libris ven/
ditis in ordine vel extra ordinem/τ ſupellectilibus q̇ erāt
pape per priuilegia data ordini:poterāt expendi per pro/
curatores eccleſie Romane in neceſſitatib⁹ ordinis.Sed
hodie (vt dictum eſt ſupra) et procuratores τ priuilegia
ſunt per papam Joā.quātum ad iſtum articulum reuoca
ta.Unde nullus illorum librorum aut ſupellectilium qui
erant ante illam conſtitutionem domini Joan.pape vbi
reuocantur procuratores:et papa renuntiat proprietati
rerum quibus fratres vtuntur / quum illa omnia adhuc
ſint pape quātū ad proprietatem:poteſt vendi ſine licen/
tia expreſſa domini pape:cuius adhuc ille res ſunt:per de
clara.Exijt.Libri autem ſciētiales aut queuis alie res da/
te ordini aut fratribus particularibus poſt dictam conſti
tutionem quum dantium ſit proprietas earundem/non
poteſt vendi:nedum a fratribus qui non habent ibi ius
ſed nec per aliquem procuratorem quia non eſt in ordine
aliquis legitimus procurator . Et ſi eſſet aliquis de anti/
quis:nullo modo poteſt ſe de talibus intromittere . quia
reuera (non obſtante fraude fratrum quorūdam τ loco/
rum in ordine) omnes procuratores facti τ faciendi qui
nomine eccleſie tunc ſiebant reuocati ſunt per cōſtitutio/
nem que incipit/Ad conditorem/predictam. Nec aliquē

Universidad de D
Biblioteca

contractum possunt hodie inire.quum papa eos reuoca
uerit:τ proprio rerum(quibus ordo vtitur) renuntiaue
rit.Sed esto q essent adhuc de reb⁹ datis ordini post con
stitutionem predictã:quum sint dantium quantum ad pro-
prietatem:non possunt se intromittere vt de eis aliquem
contractum ineant sine concedentium voluntate. Circa
istum articulum fratres cõmuniter offendunt.quia τ res
antiquas quas ordo habebat ante pre. constitu. domini
pape.que sunt adhuc pape τ ecclesie Romane/faciũt ven
di de facto τ alias res que peruenerunt ad ordinem post
dictam constitu.distrahunt tamq proprietarij sine domi-
norum concedentium voluntate.τ sic contrectant alienũ
τ per consequens furtum cõmittunt.ex de elec.dudum.ij.
τ mortaliter peccant.vt pre.c.exiij. Nam predicta constitu
tio domini pape/Ad conditorem canonum/quantum est
de facto frustra membranas occupat.xix.di.si romanorũ.
τ sicut ante illam constitutionem/ita τ hodie emendo et
vendendo τ contrahendo cõmuniter viuunt fratres.nec
de aliqua declaratione aut constitutione domini pape et
ecclesie Romane conscientiam aliquam multi faciũt sibi
fratres super articulo paupertatis. Nec mirum.quia quã
tum ad hoc parum de regula curant aliqui fratres. Nec
hodie cõmuniter per declarationes aut per regulam vi-
uunt fratres:sed per quasdam suas constitutiones. qua-
rum multe sunt cõtrarie regule τ declarationibus. et per
quasdam consuetudines: que sunt potius corruptele. ex
de consue.cum venerabilis. ¶ Quidam etiam ex eis la-
borant scribendo eloquearia/ sportellas faciendo/vel suẽ-
do/vel horologia fabricando/vel alia opera mechanica.
τ precium pecuniarium recipiunt sicut alij seculares.con
tra eorum regulam.vt est dictum.s.e.℟.vnde et frequen-
ter.cum ℟.seq. Nunq enim vel raro laborant quidam eo
rum pro cõmunitate.etsi pro cõmunitate:non gratis.nec
opera eorum ponunt in manibus prelatorum: sed distra-
hunt sicut volunt. Jmmo multi eorum scribunt libros ad
vendendum.τ emunt.τ carius quãtum possunt vendũt:
sicut mercatores τ negociatores. lxxxviij.distin.in palea
Ejiciens.τ.c.quoniam non cognoui.xiiij.q.iiij.quicumq
ex ne cleri.vel mo.per totum. ¶ Vadunt etiam quidam
ex eis ad eorum capitula τ al's per mũdum pro eorum ne
gotijs vel consanguineorum vel amicorum:τ aliquoties
nulla causa cogente:sed causa recreationis vagando per
mũdum cum bursarijs:nunc equitando/ nunc peditãdo
contra decre.Exiui de paradiso.§.quocirca.τ de hoc supe
rius tactum est in.§.offendunt.in.℟.vadunt etiam aliqui
in ar.lxvj. ¶ Quidam etiam ex eis debitum contrahunt
contra statum eorum.vt pre.c.exiij.§.ceterum. Frequẽter
etiam granum τ vinum τ oleum τ legumina τ caseos et
lanam τ species alias quas acquirũt pro tunicis vendũt
aliqui fratres.τ non pro tunicis dant illam pecuniam sic-
ut fuit voluntas dantium res illas: sed in alijs necessi-
tatibus τ vtilitatibus ponunt.cõtra eorum statum. quia
non possunt illam speciem in aliud q in tunicas cõmuta-
re.sicut dicitur de pecunia ad certum vsum deputata/q
non potest in vsus alios cõmutari.vt in pre.c.exiij.§.cete-
rum. Jmmo in quibusdam prouincijs in ordine vt in Ale
mãnia lanã que datur eis pro tunicis fratres aliqui por
tant ad nundinas:τ ibi carius vendunt q vnde venerũt
et emunt inde quod volunt sicut alij mercatores. contra
statum τ iura predicta. Jtem quum prelati aliqui deberẽt
facere emi de illa pecunia vel de alijs eleemosynis fratrũ
pannum pro tunicis fratrũ dant eis certas pecunie quãti
tates:de quibus raro habent tunicas cõpletas.quas quã
titates nec prelati dare possunt:nec subditi recipere.quia
contra eorum statum est.quia illa species deberet vendi
de licentia dantium per famulum assignatum per fratres
τ per eum pannus emi de licentia τ authoritate dantium
granum illud vel illam speciem.τ pannus deberet distri-
bui per prelatum inter fratres prout quisq egeret.xij.q.j.
§.ñ.τ.c.quia tua.τ.c.scimus.et non deberet dari pannus

multo minus pecunia fratri non indigenti et diuiti mul-
tas tunicas habenti.xij.q.j.dilectissimis.Actu.iiij. Dicat
ergo frater volens suam regulam τ declarationes super
regulam ecclesie obseruare prelato suo/Pecuniam nolo.
deris mihi pannum quem vultis.contentus sum. Si au-
tem prelatus nõ dat pannum:teneat illam pecuniam as-
signatam fratri pro tunica vel parte eius per guardianũ
famulus pro dantibus granũ: donec ematur pannus pro
fratre. Si autem illa pecunia non sufficit pro tunica: te-
neatur per famulum nomine dantis granum conuersum
in pecuniam: donec alia eleemosyna habeatur pro fratris
necessitate assignata de qua suppleat de tunica qd deest.
Vtraq tamen pecunia retenta a famulo pro dantibus te-
neatur quousq in necessitate tunice sit expensa. vt sic pre-
dicta declaratio obseruetur. Raro tamen hodie inter fra
tres in isto articulo hec veritas τ puritas obseruatur.im
mo pecunia data fratri pro tunica recipitur: τ ad fratris
vbi et in quibus voluerit libitum dispẽsatur. Multi eti-
am fratres maxime maiores in honoribus et pecunijs.l.
di.quia tua.reuera non indigẽtes tunicis/ immo haben-
tes promptuaria τ eleemosynas τ decem mutatoria cum
Naaman syro leproso:τ ipsi lipros si lepra auaritie/ Giezi
discipuli Helisei.iiij.Reg.v.τ.j.q.j.qui studet.τ.c.cito.aut
pannum pro tunicis/quum datur accipiũt:aut pecunias
a guardianis faciũt assignari:sui status dupliciter trans-
gressores.tum quia recipiunt tunicas quibus nõ indigẽt
τ sic rapiunt ꝭm Ambro.xlij.distin.§.j.vt supra dixi.tũ q2
contrectant pecuniam alienam:que erat pro veris fratrũ
necessitatibus assignata a dante.que sine licẽtia eius non
potuit in rem non necessariam expendi.vt pre.c.exiij.τ sic
furtum cõmittunt.vt supra dictum est.legitur τ no.ex de
elec.dudum.ij. Fratres minores etiam stantes cum do-
minis cardinalibus τ prelatis contra eorum statum par-
tem recipiunt dupliciter peccãtes mortaliter:τ quia sine
licentia deponitur:τ sine necessitate.contra decre.exiij.de
pecunijs datis ab alijs inter familiam diuidendis. Cum
etiam starem Rome in sancta Maria de ara celi:fratres
nostri de loco a quodam eorum famulo infirmo octingen
tos τ amplius florenos acceperunt eo inuito: dicentes.
Nobiscum fuit lucratus istam pecuniam.nostra est.quod
tãtũ fuit sicut si raperent eam inuia. ¶ Inquisitores etiã
heretice prauitatis fratres minores quo priuilegio τ qua
authoritate nescio/tota die dispensant pecunias inquisi-
tionis contra eorum conscientias et statum. quia esto q
inqsitores facti sunt:nõ propterea a regula absoluti sunt
nec a declarationibus ecclesie. Et in hoc inquisitores du-
pliciter peccant mortaliter: quia quum per priuilegium
papale tres partes debeant fieri de pecunia inquisitiõis:
τ vna cõmunitati terre de qua est hereticus dari: altera
officialibus officij: tertia reseruari in manu diocesani in
necessitate officij expendenda:nulla parte alicui assigna-
ta totum sibi inquisitores vsurpant/quum ecclesia Ro-
mana nullam eis partem assignet pro expensis.τ sic vere
fures sunt τ latrones pecunie inquisitionis:eam preter τ
contra volũtatem Romanorum pontificum vsurpantes
τ eam in abusus suos fratrum et consanguineorum pro
libito expendentes. Secundo offendunt.quia quum de-
berent esse fratres minores τ pecuniam non contrectare
eam expendunt qualiter eis placet.credunt tamen facere
domino holocaustum:quum de illa pecunia faciunt con-
uentibus vel fratribus aliquam eleemosynam ad literã
de mammona iniquitatis.i.de pecunia aliena.contra illa
iura.xiiij.q.v.forte.c.immolans.c.scriptum.c.dixit.j.q.j.nõ
est putanda. Tertio quia vix faciunt contra accusatos de
heresi nisi pecuniariam condemnationem.vt eam imbur
sent. Propter quod vix credo q aliquis eorum propter
eorum extorsiones pecuniarias euadat excõmunicatio-
nem papalem:que ponitur in clemen.ex de hereticis.mul
torum.τ.c.volentes.j.rñso. Socij etiam inquisitorum fra
tres minores sicut seculares et amplius pro officio nota-

heretice prauita-
tis inqsi-
tores.

riat⁹. videe ex de here.vt officiũ.§.ad cõscribendas.τ alijs
contractibus τ scripturis faciendis in officio inquisitio-
nis pecunias extortas τ immoderatas τ oblatas accipi-
unt tota die absq aliqua dispensatione papali.contra re-
gulam τ declara.predictas. ¶ Fratres etiam cõfessores
aliqui dispensant frequenter incerta ad que tenentur con
fitentes eis sicut volunt.contra predictam decla.exiui.§.
proinde.τ in clemen.de priuile.τ exces.priuile.c.religiosi.
§.quibus.℟.nec legata. Et(quod peius est)sibi frequen-
ter reseruant. Et hoc idem faciunt de penitentijs pecunia
rijs quas imponunt.que pecunie debent ꝭm voluntatem
confitentium pauperibus erogari. Potest tamen confes-
sor dare consilium:τ illum quem absoluit inducere vt fra
tribus suis vel alijs quos nominauerit illam pecuniam
impositam ei per penitẽtiam largiatur.ar.declarationis
Exiui.in clemẽ.§.proinde. ¶ In quibusdam prouincijs
habent fratres minores loca in qbus habent omnia ne-
cessaria a quibusdam dominis / contra eorum statum:
qui est nihil fixum tenere:nec reditus nec prouentus.sed
tamq aduene et peregrini debent ire continue pro elee-
mosyna.τ hec est celsitudo altissime paupertatis ꝭm bea-
tum Frãciscum.vt in regula in.c.fratres nihil sibi appro-
prient.τ nihilominus contra eorum statum τ conscientiã
ibi sicut alibi oblationes pecuniarias τ alias oblatas et
petitas pecuniarias eleemosynas et alias extra pecuniã
quotquot habere possunt/recipiunt indistincte:duplex vi
tium scilicet auaritie τ receptionis pecunie contra regu-
lam cõmittentes.de pecunia vt sepe dictum est in regula
in.c.precipio firmiter.de auaritia in regula in.c.fratres q
sunt ministri.℟.cõsulo vero moneo τ exhortor in domino
Jesu christo vt caueant fratres ab omni superbia / vana
gloria/inuidia/auaritia/cura τ solicitudine huius seculi
τc. Faciunt etiam sibi ministri aliqui prouinciarum red-
di compotum a guardianis:τ guardiani τ compotiste a
vicarijs domus:τ fratres in via et in domo a famulis:et
prouincia a fratre camerlingo prouincie τ ab inquisitori
bus heretice prauitatis:qui nõ prouincie sed ecclesie Ro
mane cuius sunt officiales/tenentur reddere rationem.
ar.x.q.iij.c.j.ex de accusa.qualiter.ij.quod est cõtra decla.
clemen.que prohibet fratribus minoribus cõpotum re-
cipere.vt pre.c.exiui.§.proinde. Quidam etiam eorum
quum habeant eleemosynas pecuniarias: nihilominus
quum infirmantur:vel pro prouincia vel pro locis eorum
proficiscuntur aliquo:faciunt sibi a prouincijs vel a locis
prouideri in expensis pecuniarijs:eorum loculis semper
saluis/sed eorum cõscientijs semper prauis.quia vere ra-
pinam cõmittunt ꝭm Amb.xlvij.distin. sicut. accipientes
maxime pecunias non necessarias sed eis totaliter inter-
dictas. Quidam etiam eorum pecunias habent conti-
nue ad bancas mercatorum:ex quibus eis nomine mer-
cancie aliquid pecunie respondetur.nequiores in hoc in-
comparabiliter q alij mercatores augentes cum maledi
ctis pecunijs suis alias pecunias sceleratas.τ sic pessimi
negotiatores τ proprietarij desperati.lxxxviij. distin.eijci
ens.ex de sta.mona.c.ij.c.super quodam. Quedã etiam
loca fratrum minorum habent casalina et alias domos
τ alios hortos remotos a loco:ex quibus sibi solui faciũt
pensiones:τ reditus recipiunt annales.cõtra eorum sta-
tum τ regulam. Sed τ vix locus est in ordine qui nõ ha
beat aliquos reditus et prouentus annales: vel in vino
vel grano vel oleo vel pictantijs vel vestibus vel cera vel
alijs speciebus vel pecunia numerata. ¶ Et qq sancte
memorie frater Gonsaluus hispanus de prouincia Ga-
licie nobilis genere sed nobilior vita τ moribus et euan-
gelica paupertate:vere frater minor τ zelator ardentissi-
mus regule τ dominus paupertatis. Matthei.xj.et do-
minice humilitatis/cum quo in loco fratrum de Luca scu
tellas laui in eadem pelui lapidea:magister in theologia
realissimus verbo τ opere/de maioribus mundi literatis
in triuio τ quadriuio/qui parum post mortem suam/Pa

risijs in visione quibusdam fratribus nostris apparuit
gloriosus in throno residens cum corona aurea τ septro
qui dixit tunc q sedes throni sibi assignata erat in celo:q2
purissime in ordine iustitiam obseruauerat.xij.q.ij.cũ de-
uotissimam.generalis magister noster totum ordinem ex
propriauerit in vita sua:τ sententiam excõmunicationis
tulerit contra omnes fratres subditos τ prelatos:nisi in-
tra certum terminũ illis a quibus habebant reditus vel
eorum heredibus resignarent.quod τ factum est.et pro-
pter hoc a quibusdam fratribus aliquaз persecutionem
passus est:tamen fratres cõmuniter post mortẽ suam ad
suum vomitum redituum sunt reuersi.ij.Pe.ij.de pe.dist.
iij.sunt qui dicunt.τ.c.qui admisso.et distin.iiij.intermit-
tentes. Et ipse cũ patribus sanctis requiescit in pace bea
ti Frãcisci verus vicarius τ successor. Quid plura?ita re-
cipiunt per personas interpositas aliquoties per se fra-
tres pecunias cõmuniter sicut alij seculares:nedum alij
religiosi qui eas possunt tenere pro suis necessitatib⁹ de
suorũ licẽtia prelatoꝝ. Et qualitercũq possunt habere pe
cunias/dummodo non sint expresse furtiue/procurant et
habent. Et totus mundus vere non posset eorum aliqs
pecunia satiare.vt superius in.§.offendunt.℟. Jtem si cẽ-
tum.in ar.lxvj.plus q satis declaraui τ dixi. Et quum di-
cat regula sancta eorum q nullo modo recipiãt denarios
aut pecuniam:nec per se nec per personam interpositam
ipsi denarios et pecuniam excepto tactu recipiunt omni
modo:vt sic affirmatiua vniuersalis in recipiendo omni
modo/de non recipiendo nullo modo vniuersalem tollat to
taliter negatiuam.ar.op.contra eos.ex de priuile.quia cir
ca.cum si. Nummos enim diligunt multi ex eis.nummos
continue procurant.nummos recipiunt de nummis tota
die loquuntur. Et ideo institores tales ꝭm Hiero.sunt.nõ
fratres minores.xvj.q.j.si cupis.vide.s.in.§.religio.℟.q2
vere.in ar.lxj. Nullo modo etiam credunt communiter q
sine pecunia viuere possent.quia nullam necessitatem pa
ti volunt gloriantes de imaginaria τ mathematica pau-
pertate:quã in effectu τ reuera fugiunt omni modo. San
ctam regulam τ possibilem dulcissimam et facilem veris
non fictis fratribus τ expropriatis a carne τ mundo/do-
gmate pessimo verbo mendaci τ vita pessima blasphemã
tes:infideles in hoc vix credentes q deus posset fratres
sine pecunia sustentare:sicut nutriuit τ per coruum Heli
am.iij.Regum.xvij.τ per viduam Sareptanã.iij.Regũ.
xvij.et filios israel manna in deserto.Sapien.xvj.de con.
distin.ij.reuera. Et Paulum primum eremitam per cor-
uum portantem sibi omni die medium fragmen panis:
τ panem integrum adueniente Antonio magno hospite
τ sicut impleuit sportas panibus beato Apollonio in vi-
tis patrum. Et de paucis panibus hordeaceis centum vi
ros.iiij.Reg.iiij.τ filios israel manna.xl.annis.de conse.
distin.ij.reuera.Sapien.xvj.Exodi.xvj. Et sicut ipse chri-
stus dicit.pascit volatilia non serẽtia nec metentia.Mat
thei.vj.Et pauit de qnq panib⁹ qnq milia hoim.Mat.
xiiij.Jo.vj.xxxvj.di.§.ecce.τ de septẽ panibus quatuor mi
lia.Mar.viij.Unde Climacus in titulo τ gradu de cursu
paupertatis. Si monachi non sumus volucribus infide-
liores.Mat.vj.Et propterea vtinam vtinam non dicant
q pluribus fratribus minoribus/ Pecunia vestra vobis-
cum sit in perditionem.Act.viij.j.q.j.qui studet.ex de sta.
mo.cum ad monasteriũ.§.j. Nam continue sancte legi re-
gule τ declarationibus alias declarationes suas τ inter-
pretationes suas et glossas cõponentes multi ex eis per
oẽm viam per quam possint habere pecuniã:fraudem fa-
ciunt:suas poti⁹ animas defraudantes. ¶ Faciũt inquã
tripliciter fraudem regule. De persona ad personam.q2
quum nõ possint recipere pecuniam per se fratres mino-
res:recipiunt multi contra regulam etiam per personam
interpositã sine necessitate. Jtem de re ad rem. q2 quum
non possint recipere pecuniã:recipiunt aliquã rem quam
vendunt pro pecunia.τ hoc est contra regulã que prohi-

Universidad de Deusto Biblioteca

bet denarios et pecuniam. Pecunia autē ſm generalem constitutionem ordinis est omne illud quod recipitur vt vendatur.ad quod facit.i.q.iij.totum.⁊ cōtra declarationem exijt.vbi dicitur ꝙ fratres non debent recipere rem aliquam vt eam vendant. Item faciunt fraudem regule de contractu ad cōtractum.q: quū non possint aliquam rem vendere eam permutant.que permutatio est species cuiusdam venditionis.ff.de edi.edic.sciendum.§.emptorem.De ijs fraudibus contra leges legitur ⁊ no.ex̄ de cōces.preben. cōstitutus.de priuil.quāto.xiiij.q.iij.plerique.⁊ per Accur.ff.de legi.contra.¶ Quantū ergo est de facto pecunie/regula fratrum minorū per plures eorum ludibrio facta est:⁊ totaliter debito frustratur effectu:⁊ imposita est lex sancta regule verbis ⁊ non rebus.quum sit potius contrarium faciendum. Unde dicit regula in.c.fratres nihil ⁊c.pauperes in rebus.facit ad hec.C.de bonis q̄ li.l.vlti.C.cōmunia delega.l.ij.legitur ⁊ no.ex̄ de elec.cōmissa.§.porro.li.vj. Fratres autem plerique nec verba nec mentem nec sensum regule seruant.quū tamen mens potius attendatur.ex̄ de ver.sig.intelligentia.⁊.c.propterea ⁊ legitur ⁊ no.ex̄ de elec.si postq̄.§.si clericus. Frustra etiā regula quātū ad articulum pecunie/in multis fratribus membranas occupat ⁊ declarationes.quū quasi nihil de eis per plures seruatur.xix.di.si romanorum.¶ Et q:(vt sepe supradictum est)fratres minores non possunt habere proprium in communi:vt in regula ⁊ declarationibus eorum superius allegatis liquido apparet.Et ideo in eis quelibet proprietas magis est condēnanda:vt sciant clare actus ⁊ cōtractus ad veros dominos et proprietarios pertinere:⁊ veram paupertatē euangelicam ⁊ beati Frāncisci regulam inficientes:a quibus debent (si saluari desiderant)totaliter abstinere. Ideo ad eoꝝ salutem hic eos inferius declarabo.Cōtractus autem ⁊ actus proprietariorum oībus religiosis ⁊ precipue fratribus minoribus totaliter per se et p alios interdicti sunt.hi scilicet emere ⁊ vendere.ex̄ de emp.⁊ ven.per totū.⁊.i.q.i.qui studet.Donare.ex̄ de dona.per totum. Permutare.ex̄ de re.permu.per totum.Compensare.C.de cōpēsa.per totum. Locare ex̄ de loca.⁊ con.per totū.et vide quod no.ex̄ de fi.instru.inter.in glos.s3 hoc.Cōducere. Emphiteoticare.C.de iure emphi.per totum.ex̄ de loca.⁊ con.c.si.ex̄ de reli.do.constitutus.x.q.ij.hec ius.Hypothecare rem imobilem. Impignorare rem mobilem.Obligare.Dissipare.Qualitercunque distrahere.Sibi vel alicui appropriare. Extraneo rem prestare. Uero domino datori vel prestatori quū petierit rem statim non reassignare. Pro re aliqua habēda vel recuperanda dño terre iudici vel rectori querimoniā contra quemq̄ in iudicio pponere. Uel ablatā rem iudicialiter repetere. Pecuniā mutuare.q: mutuū est de meo tuum.ex̄ de pig.c.si.lxxxviij.di.in palea/eijciēs. Quācūque eleemosynā a dante vel herede vel executore ex debito iure vel statuto vel consuetudine vel pacto petere. vel ipsum in iudicio vel extra molestare. q: nulla actio cōpetit fratri minori qui nullum ius habet in aliqua re. Testamēta exequi. Pecuniam vel denarios deponere aut deponi facere. Capsulam cū pecunia vel eius clauem deferre. Pecuniam inuentā in via accipere vel accipi facere.xiiij.q.v.per plura.c.Eleemosynā pecuniariam facere per se vel p aliū. Pecuniā manu ligno vel cera tangere vel numerare Pecuniam in capitio vel vestib⁹ portare. Uel capsam vel loculum vel peram in qua est pecunia cuiuscūque sit illa pecunia portare. Quando et qualiter expendatur pecunia precipere.de ea cōpotum exigere. In quacūque hereditate parua vel magna succedere. Legatū quod maiorem partem hereditatis continet accipere. Annuos redit⁹ vel census vel tributa/vel salimaria reditus salis/vel pedagia a pede tributū intinerantium.legitur ⁊ no.de his ex̄ de ver.sig.super quibusdam.vel teloneum habere. Reditus maris.Luc.v.vel recipere vel tenere.Remittere quia remittere dare est.ex̄ de testi.veniens. Refutationes vel quietationes facere.ex̄ in clemen.de iureiurā.ro mani.§.eidem. In certa pecuniaria maxime vel pecuniarias eleemosynas aut penitentias dispensare aut facere dispensari excepto nudo consilio.Cum scriptoribus vel alijs artificibus pactum de dando tātū preciū cōuentionem/promissionē vel obligationem aliquam facere. Pecunias a dantibus depositas apud nuntium vel depositarium pro necessitatibus fratrum aliter q̄ in suis veris necessitatibus emergentibus vel ingruentibus expendere vel expendi facere vt.s̄.per multa exempla apertius declaraui: Necessitate vera non emergente vel ingruente/eleemosynā pecuniariam facere recipi vel deponi. De emptis de pecunia pro necessitate deposita enceniare aut munuscula empta de illa pecunia dare. Scotum pro comestione facere vel symbolizare.aut illam pecuniā depositam pro necessitate fratris cum licentia vel sine licentia prelati alteri cuiq̄ dare vel per tenentem nuntium vel depositarium facere dari. quia prelati non possunt in hoc licentiam dare:quia nihil habent facere in illa pecunia.sicut supra plene ⁊ sepius est prescriptum.Eleemosynarias pecuniarias fratrū decedentium facere accipi:⁊ pro fratribus facere expēdi Bona apostatarū extra ordinem morientium occupare/Uendicare.i.q.iij.saluator.i.q.i.siquis episcopus.Uel recipere Reconuenire.Transigere. Prosenerare:vel licitare.Stipulari.Acceptilari.Homagium recipere pro re cōmoda a fratre pignus accipere partem in hereditate paterna vel bonis consanguineorū tamq̄ iure exigere. Ad depositarium pro aliqua re non vere necessaria nec necessitate emergenti recurrere:vel pecuniā deponi facere parochias vel parochiales ecclesias habere:quia ius et proprietas spūalis est.ex̄ de causa posses.cū ecclesia.et de paro.per totum. Iure aliquo vel consuetudine vel pacto sacra cōferre: Funera in iure repetere.extra ordinem vel episcopalem dignitatem iurisdictionem ecclesiasticam exercere.sicut vicarij vel officiales episcopi.Tabellionatus vel pcurationis officiū exequi nisi in casu heresis.ex̄ de hereti. vt officiū.§.ad cōscribēdas.Gastallorum occonomorum orphanotrophorum xenodochorū actorum syndicorum officiū habere.q: tractāt pecunias ex officio. Intra ordinē vel extra iniuriarū actione/q: nulla actio iuridica cōpetit vero fratri minori ex mente declarationum agere.Et de fratre pro illata iniuria iustitiam petere.eo excepto q̄ seruata admonitione euāgelica vel coact⁹ per obedientiam prelato qui est ecclesia.ar.vij.q.i.scire.denūtiare frater posset ⁊ debet:pro se iustitiam non petendo. Nam frater minor etsi denuntiare possit fratrem suum vel alium denuntiatione euangelica:non tamen canonica:in qua aliqua cognitio necessaria est.super quo no. In no.ex̄ de iudi.nouit.Tunicam meam/pecuniam meam/librum meum/quātulumcumque rem meam/etiam ore dicere:nisi proprium peccatum:vel etiam nostram.nisi intelligendo de vsu nudo.Or res quecumque sit ordinis/nisi ad solum vsum/asserere aut mente credere. In peregrinationem quamcumque aut tractus ⁊ loca ⁊ regiones hospitales cum bursario ire:aut pactum facere cum hospite vel quocumque alio de re aliqua. Claues cellarum tardando per dies extra locum prelato non assignare.Claues capsarum/scriniorum/armariorum/vel quorumcumque repositoriorum/vbi fratres habent libros vtensilia et supellectilem per spaciū dierū eundo extra locum ne fratres vtātur illis rebus prelatis non resignare. Librum aut rem aliam cuius fratres communem vsum debent habere/quum re alia non vtitur nec vti necesse est/in breui fratribus petentibus non prestare. Nam illud est vsum appropriare.vt de hoc superi⁹ dictū est.Oblationes pecuniarias in altari/cyppo/bacinili.Eleemosynā pecuniariā sine nūtio vel depositario faciēdo eā poni a dante in fenestra vel foramine vel capitio vel alio loco/recipere. De cella ablata per prelatum vel quacūque alia re coram superiore alio prelato querimoniam proponere. Multis

Ampla eoꝝ ꝯnumeratio q̄bus est fratrib⁹ minoribus interdictum.

annis vt paucis voluntate propria ⁊ importunitate in loco vel cella manere appellare. quia qui nullum ius habet in aliqua re: in quo grauari potest: Rem in vsum vnum concessam in alium commutare.vt panē eleemosynarium/oleum/vinum/fabas/legumina alia/vel aliam rem esibilem vel nō esibilem/pro lignis vel pro re alia esibili vel non esibili detrahere vel commutare.Superfluarum rerum ⁊ nō vere necessariarum mobilium vel immobilium vsum recipere.q: verus vsuarius ⁊ simplex superflua ad vtendum habere non potest.quia (vt dictum est) ſm Ambro.qui non indiget ⁊ accipit:rapit. Ligna syluarum vbi fratres habitant etiam pro eorum necessitatib⁹ vendere vel vendi facere. quia vsuarius in sylua nemore vel prato vel horto vel alia re qui vsum nudum habet: nihil de fructu rei illius vendere potest:sed solum recipere ad solum suum vsufructum illius rei quātū sibi sufficit ⁊ non in plus.secus est in vsufructuario qui ⁊ vsū habet sibi necessarium in re:⁊ superfluum fructuum non sibi necessariorum vendere potest.q: dominus est totius fruct⁹ salua rei substantia.ex̄ de pigno.c.vlt. Et idem dicēdum est de quibuscumque alijs fructibus quum venduntur. q̇a omne quod venditur/dominium respicit.vt.s̄.dictum est. quia habent dominium vtile.ex̄ de feu.⁊ ex̄ in clemen.de iureiuran.Romani.Infeudare vel in feudum recipere. Testari.Codicillari.aut aliquam vltimam dispositionem rerum facere.C.de epis.et cleri.autenti.ingressi.xix.q.vlti. quia ingredientibus.Seruos aut ancillas possidere aut eos manumittere.xij.q.ij.de libertis.⁊.c.liberti. Prescribere.ex̄ de prescriptioni.Precium pecuniarium per se vel per alium pro opere aliquo vel labore recipere. Pecuniam pro veste depositā vel pro alia re speciali in aliū vsum expendere vel expendi facere.Sine licētia prelati aliquā rem recipere vel dare.xij.q.i.non dicatis.ex̄ de sta.mona. cum ad monasterium.§.i.in.si. In locis vbi fratres nō habent loca/aliquam domum vel emptam vel relictam que nomine fratrum teneatur habere.Debitum contrahere. ex̄ de solutio.c.ij.Usufructum habere.xix.q.vlt.si qua mulier.Fideiubere.ex̄ de fideiusso.Possessiones vineas vel multas vites disiunctas in fraudē regule de quibus maxime fratres faciunt vinum habere. Magna viridaria. Magnos vel plures hortos ⁊ superfluas officinas/Lapifodinas vbi lapis fodit/Cretifodinas vbi foditur creta/Argentifodinas vbi foditur argentum/Aurifodinas vbi foditur aurum/vel loca similia in quibus metalla effodiūtur. Aluearia apum.de cōsecra.distinc.v.nunq̄.Columbaria/Piscinas/Maneria/Uiridaria/Forestas ferarum. In lacubus ⁊ fluminibus ad piscandum partem specialem habere. Pergolas vel vites de quibus fratres reponunt vinum/vel oliuas de quibus fratres reponunt oleum/vel terras de quibus fratres far pro infirmis vel speltam vel hordeum pro asino vel legumina advendendum habere. Rem a volente eam per violentiam auferre defendere.xxiij.q.iij.§.i.⁊.q.i.§.i.Rem ad vsum cuius nō est certus dominus habere.Usum rei generalem ⁊ alijs fratribus communem in specialem sine prelati licētia speciali conuertere. Quācumque societatem lucri cū aliquo habere.Eleemosynam pro necessitate depositam ingruēti non statim expendere.vel in illa necessitate facere sibi ab eleemosyna conuentus prouideri.Eleemosynam primo sibi assignatam pro alijs futuris necessitatibus reseruando.Unde certum est infirmos fratres habentes eleemosynas ⁊ nō expendentes ⁊ necessaria conuentui recipientes esse proprietarios. Quamcumque rem prelato zelare vel eo iubente statim eam non reassignare. Libros duplicatos eiusdem tenoris ⁊ duo breuiaria vel duas biblias habere. Pro labore fctō ordini vel seruitio vel fratri extra ordinē mercedem pecuniariam recipere. Candelas datas in funeribus vel alibi vendere vel commutare. Certam eleemosynam pecuniariam pro eundo ad funus vel pro adsistendo recipere.¶ ¶ Pro pecunia celebrare:vel promittere/pro tanta pecunia tot missas celebrabimus. Rem deputatam ad solū vsum quocūque titulo alienare. Re non vti:sed in thesauro reponere. A damnū inferentibus in hortis vel syluis eorum vel rebus eorum vsui deputatis satisfactionem in iudicio petere. vel emendaam vel condemnationem recipere. Penitētiarias pecunias imponere:⁊ sibi vel conuentui assignare. Extra ordinem in manibus secularium sine licentia prelati rē aliquā habere vel deponere. In sanitate vel infirmitate clauē celle vel armarij vel prelato reassignare ⁊ se expropriare vt rebus religiosorum vtar.q: qui non vixit proprietari⁹ non oportet q̄ se expropriet cum ea intentione tacita/vt prelatus nihil de cella sua auferat vel de disco. Quod si faciat:frater turbatur ⁊ murmurat.⁊ frequenter coram superiore prelato conqueritur. Hic vere fater pprietarius est.q: prelatus vsum rerum habet tollere ⁊ dare fratrib⁹ sicut vult de rebus cōmunibus plusq̄ prelatus vel officialis cōcedat tollere.qd̄ est furtū.ex̄ de elec.dudū.ij. D

DRelato non obedire.q: nulla peior pprietas q̄ proprie voluntatis. cui religiosus libenter renuntiauit.xij.q.i.non dicatis. Prelationem ambire vel procurare.i.q.vi.sicut viij.q.i.sciendum.q: ſm Greg.nō solū auaritia est in rebus:s3 in appetitu honoris.iux̄ illud Philip.ij. Non rapinam arbitratus est esse se equalem deo. non eñ loculis caret ābitiosus ⁊ cupidus dignitate. Promissionem de re aliqua facienda vel nō faciēda alicui sine licentia prelati facere.q: qui non est suus:non pōt se alteri obligare.ar.liiij.di.si seruus. Quodcūque votū sine licētia prelati emittere.q: vere expropriatus sic loquendo nō habet corpus neque animam:s3 totū est prelati.ad hoc.xx.q.iiij.monacho. Unde que sunt de genere bonorū:⁊ que media a sanctis patribus ⁊ doctoribus dicūtur:que nō sunt virtus simpliciter que est in anima.xxx.q.v.de pudicitia s3 sunt boni act⁹ corporales:vt vigilare corporaliter/aut se disciplinare/aut abstinere a quali/aut quamlibet aliam exercitationem corporalē.que ſm apostolum modicū vtilis est.i.ad Timo.iiij.xlij.di.§.i.contra volūtatē prelati subditus religiosus facere non pōt.q: ſm Greg.Etsi mala p obedientiā faciēda nō sunt:bona tñ corpalia sunt pter obediētiā dimittēda.xi.q.iij.qd̄ g̃. Cū plato ꝯtēdere: aut sine ei⁹ licētia/cū eodē ptinaciter disputare.qd̄ ē pprie supboꝝ. Falso se a ꝯplēda obediētia excusare. Cōtra volūtatē platorū extra ordinē p quacūque re vel officio p aliquos seculares vel ab eisdem licentias potiusq̄ obedientias pcurare: aut p platos iūctas facere reuocari. De ablato sibi officio murmurare. Falso platū quēpiā accusare. In loco natiuo vbi fratres idigene habitāt procurare habitare.⁊ pcurare ne fratres extranei ibi habitēt. q: istud ē pprie loca appropriare.iuxta ps̄.xlviij. Uocauerunt nomina sua in terris suis. Pro vsu alicui⁹ rei corā suis plat[?] i iudicio vel extra cū alio fratre cōtēdere:vel litigare:vel suū ius allegare.q: nullū ius fratri vero minori ꝯpetit. s3 simpliciter dicere plato.fac de hac re qd̄ vis. hoc em̄ ē pprie ius fratris minoris/nullum ius in terra habere ⁊ iniurias sustinere. Facientes contra priuilegia ordinis coram priuilegiorum cōseruatoribus iudicialiter molestare. ne dicam frequenter malitiose.quū tale officium principaliter ⁊ totaliter etiam in alijs q̄ in fratribus minoribus iuris indaginē ordinariā non requirat.ex̄ de off.delega.statuimus.li.vj.⁊.c.hac cōstitutione.§.vt autem. Aliqui de casibus predictis.maxime prope finem pertinēt ad pprietatē proprie voluntatis.qui sunt contra votum aut bonū obediētie de qua statim prosequar latius p veritatē. Alij casus ad rerū ⁊ vsus ptinēt pprietatē.q: rūpūt pmissam i regula sctā paupertatē altissime veritatē.sic sci⁹ ⁊ diligēs lector poterit itueri.¶ Casus aūt pdicti sub epilogo ⁊ breuiloquio repetiti/pbati sunt.s̄.vbi eos lati⁹ declaraui.⁊ probātur per iuris titulos speciales.ff.⁊.C.⁊ ex̄ de emp. et vendi.⁊ de donatio.⁊ de locatio.⁊ con.et de deposito.

Et de compensationibus. Et de rerū permutatione. Et
de fideiussoribus. Et de testamentis. Et de codicillis. Et
de vsu. ⁊ habi. Et de vsufructu. Et de pactis. Et de trans-
actionibus. Et in similibus suis titulis. sicut cuilibet arti-
culo competit superius per se ⁊ specialiter declarato. Et
probatur per sanctam regulam pure ⁊ ſm rigorem ⁊ spi-
ritualiter ⁊ veraciter intellectam. Et per declarationes
Nicolai: Exiit. Et Clementi. Exiui de paradiso. sepissime
superius allegatas. Et p̄ cōstitutiones non deuiantes a
declarationibus ordinis generalis. Quia. s̄. in. §. Nunc
vero. in princi. in ar. liiij. dixi q religiosi in vitio proprieta
tis offendunt in ingressu religionis: ⁊ progressu / ⁊ egres-
su. Dicto late supra quomodo offendūt in ingressu ⁊ pro-
gressu: nunc succincte dicendum est quomodo offendunt
in ingressu de mundo in vitio proprietatis. Et siquidem
aliqui eorum ante mortem conueniunt in idipsum / ⁊ ali-
qui etiam de licentia prelatorum / q in morte vnus succe
dat alij in suo peculio maledicto. Aliqui in morte nō se ex
propriant in manibus prelatorum: sed tacēt ⁊ abscondūt
que tenent in ordine vel extra. Vel non faciunt reddi pe-
cuniam illi cuius est: vel res. Vel se expropriāt cum inten
tiōe si de infirmitate conualuerint: suum peculium reha-
bendi. de peni. di. j diuortium. ij. q. j. l. destitisse. Vel aliqui
eorum faciunt legata de peculio vel missas dici pro ani-
ma sua. Vel faciunt fieri post mortem suam pictantiam
fratribus. Vel relinquunt aliqua fabrice ecclesie: vel pro
edificijs vel necessitatibus fratrum vel sacristie vel infir-
marie. Vel dant sine licentia prelatorū in infirmitate ali-
qua in ordine vel extra. Vel eligūt etiam intra locum fra
trum aliquaʒ sepulturam. Vel moriuntur cum delibera-
ta displicentia / magna mortis impatientia ⁊ murmura-
tione. Hec omnia vitium proprietatis sapiūt ⁊ naturam.
ad hoc. C. de episco. ⁊ cleri. aut. ingressi. xix. q. vlt. q: ingre
dientibus. et. l. nunc autem. ibi. deinde iudicio eius ces-
sante. ex̄ de testa. quia ingredientibus. ⁊ de sta. mona. c. ij.
⁊. c. super quodam. ⁊. c. cum ad monasteriū. §. q si. liiij. di.
abbas. xij. q. ij. non dicatis. ⁊. c. nolo. ex̄ de sepult. religiosi.
li. vj. xiij. q. ij. quam preposterum. Referas istas allegatio
nes singulas ad suos singulos articulos prenotatos.

Uia autē diffusius
supra de vitio pprietatis religiosorum maxi
me fratrum minorum huius frigidi ⁊ hypo-
critalis tēporis pertractaui: quia nimis dif-
fusi sunt sup eo: ⁊ vulnera discooperui: vt vere expropria-
tionis ⁊ paupertatis ostēderē medicinam: ne se pretextu
crasse ignorantie valeant excusare. que tamen non excu-
sat. ex̄ de or. ab epis. qui renun. episcopa. c. j. vbi de hoc. ⁊ de
cleri. ex. mini. c. penult. vbi de hoc plene. Nunc ad alia eorū
vitia vt per eos sciantur ⁊ curentur similiter reuertamur
Et vt curati secularium clericorum ⁊ laicorum efficacius
verbo ⁊ exemplo curent scelera ⁊ delicta. xvj. di. c. vlt. xxv.
di. c. vlt. iij. q. vij. §. idem testatur. cum. c. se.

¶ Articulus. lxviij. A

Et secundum eorū
vitium capitale inobedientia hariola. j.
Re. xv. di. lxxxj. siqui. filia belial. i. absq iu
go. i. diaboli. j. Reg. x. Qui noluit subesse
deo: sed ei se parem facere. Esa. xiiij. Eze-
chiel. xxviij. de pe. di. ij. si enim. contra quem ⁊ alios inobe
dientes dicitur Hiere. ij. A seculo confregisti iugum meū:
rupisti vincula: ⁊ dixisti: non seruiam. De obedientia ista
tractaui supra in ista secunda parte istius operis in mate
ria Begardorum in tertio eorum errore in. §. tertius er-
ror. in ar. lij. Et in tractatu anachoritaruʒ. in ar. lj. in. §. ex-
quo sponsa. ℟. ad hec. cum multis se. Hic tamen multa ad
dam / ibi dicta minime repetendo. Secundū vero ea que
no. xciij. di. in summa. ⁊ que no. Raymundus in summa
sua in tertio li. in titulo de summa precepti. ¶ B Obe-

Obediētia trib⁹ implet.

dientia in tribus consistit. in reuerentia exhibenda. in mā
dato suscipiendo / in iudicio subeundo. Reuerentiam de-
bet minor vt assurgat maiori: ⁊ det ei proprium locum et
primum in choro / in mensa / in sedendo ⁊ eundo / ⁊ huius-
modi. nisi minori in ordine maior administratio sit cōmis
sa. Unde archipresbyter vel presbyter debʒ archidiacono
reuerētiam ratione maioris administrationis: licet ordi-
ne maior sit. xcv. di. perlectis. vltra mediuʒ. ℟. archipresby
ter. ⁊ no. xcj. di. in nouo. in glos. ar. q. Et ſm Hug. quilibet
cardinal' psbyter vel diacon⁹ maior est q̄libet episcopo. vt
no. Archid. post eum. ij. q. vij. quāq̄. licet glos. dicat cōtra.
sʒ curia Romana in suo ritu cum Hug tenet. Obediētia
iudicij ⁊ precepti debetur ei tātū qui preest in administra
tiōe vel iurisdictione. vij. q. j. q: frater. ex̄ de ma. ⁊ obe. si qs
venerit. nec est petēda p iuramētū: nec p chartulā conscri
benda. ex̄ de ma. ⁊ obe. legebatur. nisi a suspecto ⁊ al's cō-
tumaci. ex̄ de ma. ⁊ obe. cum in ecclesijs. Forma obedien-
tie manualis quā subdit⁹ religiosus prestat suo prelato:
⁊ prelatus inferior superiori: ponitur ex̄ de simo. ne dei ec
clesiam. ¶ Uirtus seu efficacia precepti est q subditus
tenetur de necessitate obedire precepto sui prelati. vel mā
dato. al's peccat ſm Ray. mortaliter. xiij. q. j. quod precipi
tur. immo hariolus et idololatra dicitur. lxxxj. di. siqui. j.
Re. xv. Quasi peccatum hariolandi est repugnare: ⁊ q̄si
scelus idololatrie nolle acq̄escere. vbi dicit expositor. Ido
lum hominis est quicquid plus q̄ deum colit ac diligit. fi
lijs ergo inobedientie voluntas sua idolum est. cuius nu
tus contempta dei voluntate sequuntur. ⁊ quicquid ipsa
iusserit quasi sacrosanctū adorāt. Et hoc intelligas quo-
ties prelatus precipit licitum. i. ſm deum ⁊ officium suum
xviij. q. ij. hoc tm̄. xj. q. iij. qui resistit. ⁊. c. iulianus. qd princi
paliter debet exercere circa correctionem ⁊ salutem ani-
marum. Secundario circa discretam ⁊ vtilem dispensa-
tionem rerum ecclesie. Unde si precipiat aliquid contra
deum vel regulam: non est obediendum. ⁊ sic etiam in sa-
cra regula beati Francisci continetur. ⁊. xj. q. iij. si idem q̄
preest. cum. ij. c. se. in. p̄. c. iulianus. cum. c. sequen. ex̄ de ma.
⁊ obe. cum in ecclesijs. ⁊. p̄. c. ne dei. ⁊ ex̄ de iureiuran. ego
N. Si autem dubitat subditus vtrum sit contra deum il-
lud quod precipitur vel non: obediat in dubio. c. di. cōtra
morem. in prin. legitur ⁊ no. xxiij. q. j. quid culpatur. in vlt.
glos. ⁊ de tempo. ordi. c. ad aures. in glos. ⁊ ita patet. ⁊. c. di
lectus. in glos. hic habes. Nisi esset tale dubiū in quo nul-
lo modo excusabilis esset ignorātia. puta circa articulos
fidei / ecclesie sacramenta / precepta vel prohibitiones do
mini / vel generale statutum ecclesie. xvj. di. quod dicitis.
xxxviij. di. c. j. ⁊. c. qui ea. ¶ E Religiosi autem lōge ma
gis sunt adstricti obedientie q̄ seculares. xij. q. j. non dica
tis. ex̄ de off. ordina. quanto. Qui sine obediētia supioris
viuunt: in ecclesia Simonis. i. obedientis Petri nō viuūt
Christus enim ascendit in vnā Simonis nauem. Luc. v.
vt qui christi ⁊ sui vicarij seruus est: in obedientia ecclesie
viuat. xix. di. in memoriā. ⁊. c. nulli. Unde ⁊ christus mul-
tum in Bethania. i. in domo obedientie versabatur. Jo.
xij. q: ipse precipue obediens fuit vsq ad mortem. Jo. iiij.
⁊. vj. ⁊ Phil. ij. Et ſm Bern. potius voluit perdere vitam
q̄ obedientiam. Unde inobedientes sine capite viuunt.
⁊ in canone acephali. i. sine capite iudicantur. xciij. di. nul-
la. Et inobediens morte corporali ⁊ spirituali condemna
tur. ex̄ de ma. ⁊ obe. si quis venerit. vbi de hoc. ex̄ q̄ si sint.
legi. per venerabilē. §. rationibus. ¶ D Est ⁊ sciendum
ſm beatum Antonium de ordine minorū predicatorū exi
mium super euangelium. Quid existis. Matth. xj. q vera
obedientia habet in se. v. que ipse colligit de verbo Esa.
xxxv. Germinans germinabit ⁊ exultabit letabunda et
laudans. Uera obedientia est humilis / deuota / festina /
iocunda / ⁊ perseuerans. Humilis / in corde. hoc est Ger-
minans. germen initium est floris: ⁊ humilitas omnis bo
ne actiōis. Superb⁹ em̄ fili⁹ Belial. i. absq iugo vult esse:
⁊ alios subiugare. humilis autem subesse. Unde impos-

Uera obedientia qualis eē debeat.

sibile est quemq̄ esse verum obedientem: nisi sit verus hu
milis. Unde quum Mat. xj. christus dicit / Tollite iugum
meū. sequitur. Discite a me q: mitis sum ⁊ humilis corde.
q. d. Nunq̄ portabitis iugū obediētie: nisi fueritis humiles
Deuota / in voce. hoc est Germinabit. ex humilitate em̄
cordis procedit deuotio vocis. Unde ⁊ Matth. xj. dicitur
Discite a me q: mitis sum exteri⁹: ⁊ humilis corde interi⁹.
Unde Bern. Collactanee sunt humilitas ⁊ māsuetudo.
Et sicut presumptio ab elatione / sic vera mansuetudo ex
vera humilitate procedit. Festina / in iussione. cui cōcor-
dat Exultabit. Exultauit inq̄t ad currendā viā. ps̄. xviij.
Jocūda / in tribulatiōe. hoc est Letabūda. Act. v. Roma.
v. Perseuerans / in precepti adimpletiōe. hoc est laudās
quia omnis laus in fine canitur. Matth. x. ⁊. xxiiij. de pe.
di. ij. §. euidēter. ℟. Itē illud. vij. q. j. suggestum. ¶ E De
bet etiam habere obedientia tres alias conditiones que
notant̄. j. Macha. xiiij. Siluit terra iuda omnib⁹ dieb⁹ Si
monis. quesiuit enim bona gentis sue. ⁊ placuit illis pote
stas eius. Dies Simonis lux est obedientie. Simon enim
(vt dixi) obediēs interpretatur. Tres aūt sunt cōditiōes
vere obedientis ⁊ obedientie. Debet enim esse grata / pu-
ra / solicita. Grata / sine murmuratione ⁊ contradictiōe.
⁊ hoc no. ibi / Siluit terra. Uerus em̄ obediēs nō murmu
rat nec recalcitrat: sed silet mēte ⁊ ore. dicit gallice. Fache.
factum est. quia in corde bono suo pro facto habet verbū
prelati: ac si iam fecisset. ⁊ votū sibi pro opere reputatur.
de pe. di. j. votum. circa princi. di. Item pura sine proprij
commodi carnalis intentione. ⁊ hoc notatur ibi. Quesi-
uit bona gentis sue. non sibi sed alijs per suam obedien-
tiam quesiuit bonum. q: obedientia charitatis. j. Pe. ij.
Phil. ij. nō querit que sua sunt. j. ad Cor. xiij. viij. q. j. sunt
in ecclesia. Sunt enim quidam qui bene obediunt sine
murmuratione: sed ipsi commodum suum considerant:
non aliorum. Item solicita vel festina. ⁊ hoc no. ibi. Pla
cuit illis potestas eius. Quidam enim ita tarde ⁊ confu-
se ⁊ indeuote implent obedientiā: q nulli placet potestas
eorum. i. obedientia per quam verus obediens super se-
ipsum potestatem habet. Prouer. xxj. Uir obediēs loqui-
tur victoriam. Uincit em̄ verus obediēs omnia membra
corporis exterius: ⁊ volūtatem suam interius. Bern. Ue
rus obediens mandatum non procrastinat: sed parat au
res auditui: linguam voci: manus operi: pedes itineri: et
se totū intra se colligit vt mandatum peragat imperātis.
Uerus ergo obediens debet esse silens a murmuratione
purus in intentione: placens sine excusatione: silens ore:
purus corde: placens opere. Unde ⁊ dicebat almus Frā-
ciscus. Fratres: non faciatis me verbum repetere. ad hec
ex̄ de ma. ⁊ obe. legebatur. ⁊. c. cum in ecclesijs. §. cum igi-
tur. in fi. ibi. debite ac humiliter obedirent. c. di. cōtra mo-
rem. in princi. ¶ Ad istam sanctā obedientiam subeundā
inducit dominus: quum ait Mat. xj. Tollite iugum me-
um super vos. Quis non obediat illi qui imperat ventis
⁊ mari: ⁊ obediūt ei? Matth. viij. ⁊. xiiij. ⁊ Lu. viij. ⁊ Mar
ci. v. Unde Ecclesiastici vltimo. Comparate vobis sine
argēto sapientiam. ⁊ collū vestrum subijcite iugo ei⁹ ⁊c̄.
¶ F In verbo autē domini p̄. Tollite ⁊c. tria de obe-
dientia insuper dicuntur. q debet esse voluntaria a prin-
cipio vt ait Tollite. q. d. Non impono vobis vt bobus vel
asinis: sed vos vt homines tollite vobis si vultis. Domi-
nus em̄ filios / scʒ voluntarios vult habere: non seruos /
scʒ coactos. xiij. q. vj. §. ex his. Unde in edificio taberna-
culi dixit Moysi. Exo. xxv. Ab homine qui offert vltro ac
cipietis. Et Ambro. de beata vita. Uoluntarium sibi mi-
litem elegit christus. voluntarium seruum sibi diabolus
auctionatur. xv. q. j. non est. Et ſm hoc male faciūt illi qui
ponūt filios ⁊ filias suas inuitos ī monasterio. cōtra illud.
Uolūtarie sacrificabo tibi ⁊c̄. ps̄. liij. Unde ⁊ canon. Qd
enim quis non eligit nec optat: profecto nō diligit. quod
autem non diligit: facile contemnit. Nullum igitur bonū
nisi voluntarium. xx. q. iij. presens. Sicut ⁊ integritas cor-
poris res est voti: non precepti. xxxij. q. j. integritas. vbi et
notatur q non potest quis compelli ad seruandam re-
ligionem strictiorem q̄ promisit. ⁊. lxxiiij. di. gesta. in glos.
ar. ⁊ ex̄ ne cle. vel mo. relatum. in glos. in penam. ⁊ facit qd
no. lxxxij. di. c. ij. in glos. hic respondet. ℟. promotos enim.
⁊ facit qd no. xj. q. iij. §. Item est quando. in glos. ab hoc lo
co. ¶ G Unde ⁊ tenet Hug. q non tenetur monachus
obedire abbati nisi tantum in ijs que spectant ad imperi
um abbatis. Si enim abbas velit ei iniungere strictiorem
vitam: bene potest. sed ei non tenetur monachus obedire
vt p̄. c. non est. ⁊. c. presens. ⁊. c. gesta. ⁊ sic no. xij. q. j. non di-
catis. Et hec fuit etiam sententia Uincē. ex̄ de maiorita.
⁊ obe. dilecta. facit pro hoc quod no. xj. q. iij. in summa. in
fi. pro hoc facit. ff. de reg. iur. factum a iudice. xviij. q. ij. hoc
tantum. Et facit pro hoc quod no. Inno. ex̄ de constit. cū
omnes. §. in glos. j. ℟. caueat tm̄ episcopus. Idē tamen In-
no. tenet q locum habēt in clericis nō professis. nam pro-
fessis austeriores constitutiones ⁊ obseruantie possunt
indici. vt no. ex̄ de regula. super eo. licet eorum ordo sine
cōmuni consensu mutari non possit. ex̄ qd me. causa. cum
dilecti. Idem etiam tenuerūt Hug. ⁊ Lau. xj. q. iij. in sum
ma. Et Jo. an. ex̄ de sta. regu. c. vnico. in glos. sed quomo-
do. ⁊ de reg. iu. qd omnes. Ego autem in his distinguo. q̄a
aut faciunt constitutiones austeriores contra relaxatio-
nem regularis obseruantie: vt quod promiserunt plene
obseruent. Et tunc teneo cum Inno. ⁊ sequacibus. ⁊ ita
videtur fuisse mens sua in pre. c. super eo. subtiliter intuē-
ti. q: loquitur de conuentu in monasterio relaxato. Si au
tem obseruetur obseruantia regularis promissa: non cre-
do q durior obseruantia possit imponi. ⁊ sic teneo cū pri
mis. Unde si fieret constitutio. q fratres predicatores vel
minores tenerentur ieiunare qualibet septimana die ve-
neris in pane ⁊ aqua: non tenerētur hoc seruare. quia ad
hoc eos eorum regule non obligant. Si autem tales con
stitutiones essent penales pro transgressionibus que fie-
rent: ad tales tenerentur professi. quia pro penitentia im-
ponuntur: quam tenentur facere: ⁊ ad quam possunt cō-
pelli. xxij. q. j. predicandum. al's iniustum ⁊ iniquum vide-
retur q aliquis cogeretur ad seruandum amplius q̄ pro
misit. et quod est supererogationis / ad necessitatē ⁊ obli
gationē adducere. Matth. xxiij. ar. bonū. xiiij. q. j. quisqs.
⁊ ar. xxvij. q. vij. alligāt. Item q: obligatio est de voto. vn-
de ps̄. lxxv. Uouete ⁊ reddite. Et illud ps̄. cxv. Uota mea
reddam. ex̄ de voto. magne. ergo a sensu contrario / quod
non voui non reddam: nisi constitutio annexa esset voto.
ar. j. q. iij. si quis obiecerit. Ad p̄. cōtra de sta. re. c. j. vbi impo
nitur clausura presentibus professis nō promittentibus
eam. Respondeo q in feminis religiosis ad castitatem
seruandam propter sexum debilē annexa est ⁊ consequēs
quemadmodum clausura. vt clare colligitur de verbis ⁊
de mente illi⁹. c. ⁊ ar. ad hoc ex̄ de iudic. mulieres. li. vj. Un
de q: Dina vagari voluit: stuprata fuit. Gen. xxxiiij. de pe.
di. v. c. j. ad fi. vnde Seneca. Initiuʒ bone vite ⁊ mentis ⁊
bene constitute est vt aliquis sciat habitare. Sic etiā nar-
rat Greg. in. ij. li. dialogorum de beato Benedicto qui re
cessit a malis monachis ⁊ habitauit secum. ad hec. vij. q. j.
§. hoc autē. in fi. xviij. q. ij. §. ecce secum. Antiqua etiā clau
sura innuitur feminarū. xviij. q. ij. diffinim⁹. ibi extra posi
tam portam ⁊c̄. ¶ H Secundo obedientia debet esse
iusta. i. in ijs que sunt ſm deum. vt. s̄. ℟. ⁊ hec intelligas. cū
ij. se. satis probatum est. quia in malis promissis fides est
rescindenda. xxij. q. ij. in malis Et ideo dicit Jugum meū
Est autem triplex iugum. Primum est proprie volūtatis.
quod nō est simplex sʒ multiplex. q: singuli sensus iuguʒ
suum imponūt. Unde Luc. xiiij. Iuga boum emi. v. id est
curiositatē sensuum nō sine labore magno acquisiui: va-
ga inuestigando / ⁊ in eis delectando. sicut enim iugū pre
mit ceruicem: ita sensus rationem. Sap. ix. Unde Augu.
Quū exterior sensus carnis bono suo vtitur: interior sen
sus mentis dormit. Et Isaac de vita contemplatiua dicit.

Quatenus obsequēdū sit abbati.

Jugum voluntatis.

Universidad de Deusto Biblioteca

Quum mēs a sensibus exterioribus trahitur:cum eis cibum comedit bestiarum. Quum vero sensus trahūtur a mente:cum ea cibum comedunt angelorum.vnde dicitur ibi in Luca/Eo probare illa.Ecce vitium curiositatis. sȝ si nemo pōt duobus dn̄is seruire.Mat.vj.⁊ Luc.xvj.⁊ de pe.di.ij.§.romanos.℣.nemo pōt.quāto minus.v.tyrānis contra animam ⁊ rationem tyrannizantib':Unde Bern̄. Qui iuga iumentorum emit.iumentis stolidior ⁊ bestialior:bestijs cōputatur.Si optas iugum:tolle super te iugum christi:non graue sȝ leue ⁊ suaue:quod non infligit laborem:sed tribuit requiem.dimitte cupiditatem:⁊ elige charitatem. Iugum etiam ꝓprie voluntatis q̄ graue sit ostenditur Job.vij. Posuisti me contrarium tibi:⁊ factus sum mihimetipsi grauis.Ubi dicit Bern̄. Nullū mihi importabilius onus meipso.nulla sarcina grauior est. factus sum mihi talentū plumbi:⁊ resedit iniquitas sup illud.Zach.v.vn̄ Osee.x.Cōfundetur israel in voluntate sua.

Iugum diabolice dn̄ationis.

¶ Scdm̄ iugum est diabolice dn̄atiōis.de quo Esa.x.Auferet onus de humero tuo ⁊ iugū de collo tuo:⁊ cōputrescet iugum a facie olei.i.a p̄sentia misericordie dei ⁊ vnctione spūssancti.qui dicit Hiere.xxx. Cōterā iugū ei' de collo tuo:⁊ vincula ei' dirumpā.Huic iugo se subdūt qui suggestioni eius consentiūt.Unde Osee.x. Effraim vitula docta diligere triturā.q: sicut vitula spōte accedit ad iugum vt comedat de frugibus aree:ita peccatrix aīa sponte se subdit diabolo propter appetitum delectatiōis momentanee.

Iugum diuine iussionis.

¶ Tertiū est iugū diuine iussiōis.de quo hic.Iugum meum suaue est.⁊ p̄cedit in Mat.Uenite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati estis.Ubi Aug.de verbis dn̄i.Quare em̄ oēs laboramus:nisi q: sum' homines mortales lutea vasa portantesque faciunt inuicē angustias:sȝ si angustantur vasa carnis:dilatenī spatia charitatis. Ad q̄d ergo dicit/Uenite ad me omnes qui laboratis:alibi vt non laboretis.Item ibi Hilarius.Legis etiā difficultatibus laborātes ⁊ peccatis seculi oneratos ad se aduocat.Itē Hieronymus ibi. Grauia em̄ esse onera peccati et Zacharias ꝓpheta testatur.v.c.iniquitatem dicens sedere super talentū plumbi.Et psalmista cōpleuit ps̄.xxxvij.Iniquitates mee aggrauate sunt sup me. Itē Greg.xxx.mora Asperum etiā iugum ⁊ dura seruit' ⁊ pōdus est subesse tēporalibus:ambire terrena:retinere labētia:velle stare in nō stantibus:appetere quidem transeūtia/sȝ cum transeuntibus nolle transire.Dum em̄ contra votum cuncta fugiunt que prius mentē ex desiderio adeptionis afflixerant:post ex pauore amissionis premunt. Item Chryso.Non autem dicit/Uenite ille ⁊ ille.sed omnes qui in solicitudinibus/qui in tristitijs/qui in peccatis estis.nō vt expetam noxas:sed vt soluam peccata/venite.non indigeo vestra gloria.sȝ q: volo vestram salutē. Unde ⁊ dicit.Et ego reficiam vos.Non dixit/saluabo solum.sȝ(quod multo amplius erat)reficiam vos.i.in omni quiete constituam.Rabanus.Non solum exonerabo: sȝ interna refectione saturabo.Item Remigius.Uenite dicit/non pedibus sȝ moribus.non corpore sed fide. Iste namq: est spūalis accessus quo quisq: deo appropiquat. ideo sequitur.Tollite iugū meū super vos.Raban'.Iugum christi est euangeliū christi:quod iudeos ⁊ gētes in vnitate fidei cōiungit ⁊ sociat.hoc autē sup nos iubemur sumere.i.in honore habere:ne forte ponētes.i.praue illud contemnentes lutulentis vitiorū pedibus cōculcemur. Unde subditur.Discite a me.Aug.de verbis dn̄i.Non mūdum fabricare:non in ipso mūdo miracula facere.sed q: mitis sum ⁊ humilis corde.Magnus esse vis:a minimo incipe.Cogitas magnam fabricam constituere celsitudinis:de fundamento prius cogita humilitatis.Et quātū quisq: vult superimponere maius edificium:tanto alti' fodit fundamentum.Quo autem peruenturum cacumē nostri edificij.vsq: ad conspectum dei.Rabanus.Discendū ē nobis est a saluatore nostro vt simus mites morib' ⁊ humiles mentibus.neminem ledamus.neminem condemnemus.⁊ virtutes quas foris ostendimus in opere: intus teneamus in corde.Chryso.Et ideo incipiens diuinas leges ab humilitate incipit:et maximum premium ponit dicens.Et inuenietis requiem animabus vestris. Hoc enim maximum est premium. Non enim alij efficeris vtilis solum:sed teipsum requiescere facis.⁊ ante futuram hanc tibi dat retributionem.in futuro autem perpetua gaudebis requie.Et ne formidarent q: dixerat onus ⁊ iugum.subdit.Iugum meum suaue est:⁊ onus meum leue. Hilarius.Iugi autem suauis ⁊ leuis oneris blandimenta proponit.vt credentibus eis boni sciētiam prestet. quod ipe solus nouit in patre.Greg.iiij.mora.Quid graue mentis nostre ceruicibus imponit:qui vitare omne desideriū quod perturbat precipit:qui declinari laboriosa mundi huius itinera admonet:Item Hilarius.Et quid iugo ipsius suaui':q̄d hoc onere leui':ꝓbaī fieri:scelere abstinere:bonum velle:malum nolle:amare omnes:odisse nullum:eterna consequi:presentibus non capi:nolle inferre alteri quod sibi perpeti sit molestū:Rabanus.Sed quomodo iugum christi suaue est.quū supra dicaī Mat.vij.Arcta est via que ducit ad vitam:Sed quod angusto initio incipit:processu temporis ineffabili dilectionis dulcedine dilatatur.Item Augu.Qui iugum domini intrepida ceruice subierunt:tam alacriter difficillima pericula patiuntur:vt non a laboribus ad quietem/sed a quiete ad laborem vocari videantur. Sed profecto adest spiritussanct' qui in exterioris corruptiōe hominis.ij.Cor.iiij.interiorem renouaret. Ephe.iiij.de die in diem.⁊ gustata requie spirituali in affluentia deliciarum dei in spe future beatitudinis omnia presentia deliniret aspera:et omnia grauia releuaret.Secari ⁊ vri se homines patiuntur:vt dolores acriores eterni aliquādo dolorum precio redimantur.Quibus tempestatibus vel penis importuni sunt mercatores:vt diuitias venturas acquirant.Sed qui has non amant:eadem grauia patiuntur. Qui vero amant:eadem quidem sed non grauia pati videnī.Omnia em̄ seua ⁊ immania prorsus facilia ⁊ prope nulla efficit amor. Quanto ergo facilius ad veram suam beatitudinem charitas facit:quod ad miseriam quantum potuit cupiditas fecit:Hieroymus.Quomodo etiā leuius est lege euāgelium:quum in lege.Exo.xx.homicidiū ⁊ adulterium:in euangelio.Mat.v.de pe.di.j.homicidium.⁊.c.si cu.ira ⁊ concupiscētia puniaī:In lege em̄ multa p̄cepta sunt:que apostolus nō posse compleri plenissime docet.ad Romanos.In lege opera requiruntur.in euangelio voluntas queritur.que etsi effectum non habuerit:tamen premium non amittit.de peni.di.j.votum.in prin.di.⁊ peccatum facit.xxxij.q.v.non nisi.Euangelium ea precipit que possumus:scilicet ne cōcupiscamus. hic in nostro arbitrio est lex:quum voluntatem non puniat.de peni.di.j.§.cogitatio.punit effectum ne adulteriū facias. Finge in persecutione aliquā virginem prostitutam. hec apud euangelium quia voluntate non peccat/virgo suscipitur i lege q̄si corrupta repudiaī.xxxij.q.v.finge.al's est.§.sub.c.de pudicitia.

Iugum christi suaue ob causas multas appellatur

¶ Est autem iugum christi suaue. Primo propter dominationē:q: sicut hic ait Aug.qui huic iugo subditur:cuncta habet subiecta.j.ad Cor.iij.Omnia vestra sunt.xxiij.q.vij.q autem.in fi. ¶ Secundo propter vnctionē. Magna enim suauitas est in obediētia ⁊ adimpletione mādatorum dei.ps̄.cxviij.In via testimoniorum tuorum delectatus sum ⁊c.idem.xviij.In custodiendis illis retributio multa.Ubi dicit Augu. Non ait/pro custodiendis.sed in custodiendis. quia non tantum pro eis reddetur premium.sed hic in eorum custodia magnū est gaudium.Eccl'i.xxiij.Nihil dulcius q̄ respicere in mādatis domini.Unctio hec/sicut dicit Bernar. Andream fecit amplecti crucem gaudentem. Laurentium irridere carnificem.Stephanum.Act.vij.pro lapidantibus flectere genua in oratione.Et apl'os gaudere in tribulatione. Act.v.ps̄.iiij.In tribulatione dilatasti mihi.ij.Corinth.j.

Sicut abundant passiones christi in nobis:ita et per christum abundat consolatio nostra.Unde ⁊ ps̄.xxx. Quā magna multitudo dulcedinis tue dn̄e/quam abscondisti timentibus te.Ubi dicit Bern̄. Uidens quodāmodo memoriam suauitatis huius anima sancta exprimere gestiens:verba multiplicat.hanc dulcedinem nemo expertus.inexpertus ignorat.q: nemo scit nisi q̄ accipit. Apoc.ij.Unde ⁊ ad gustandum nos Dauid inuitat dicens.ps̄.xxxiij.Gustate ⁊ videre.Item Bern̄.Hanc suauitatē docet vnctio:nō lectio.Eccl'i.xxiiij.Sps me' sup mel dulcis. Bern̄.Adeo dulcis/vt ne ipa quidem mortis amaritudo licȝ amarissima queat illi dulcedini p̄ualere. Quid ergo non temperet illa dulcedo:q̄ ipsā mortē facit dulcissimā: Jone.j.Tollite me ⁊ mittite in mare:⁊ cessabit mare ī vobis.Hoc est lignū quod ipsas aquas amaras per Moysen dulcorauit.Exo.xv.de con.di.ij.reuera.Hec est farina q̄ pulmentū ꝓphetarū p Heliseū saporauit.iiij.Reg.iiij. Hic est sal federis quod nulli sacrificio deesse iubeī.Leuit.ij.Unde Job.vj. Numquid pōt comedi insulsum qd̄ non est sale coditū:Hec dulcedo est etiam illa consolatio ⁊ manna quod datum est filijs israel in deserto hui' pegrinationis:donec terram ꝓmissionis intrarent:que est terra viuentium.Exo.xvj.Mane iacuit ros p circūitum castror.q: germen diuine cōsolationis extinguit feruorem cōcupiscētie carnalis:⁊ ab aduersarijs vndiq: nos defendit.Quumq: operuisset superficiem terre.q: gaudiū cōscientie resultat in facie.apparuit in solitudine.i.in contēplatione minutū.ꝓpter subtilitatē cognitionis.quasi pilo tunsum.ꝓpter suauitatem contritionis.in similitudine pruine.q: candorem h̄ȝ per munditiā sanctitatis:⁊ impinguat per affectum pietatis.Quod quum vidissent filij israel:dixerunt/manhu.i.q̄d est hoc:quibus ait Moyses.Iste est panis quē dedit vobis dn̄s ad vescendum.de con.di.ij.reuera.Hec est promissio quā ꝓmittit dn̄s ad se venientibus.in.p̄.c.Mar.xj.Uenite ad me omnes ⁊c.ibi reficiam vos.Quicquid est in hoc mundo:hanc gratiam ⁊ suauitatem non pōt cōparare.Hec est multitudo dulcedinis:de qua dictum est/Delicie cordis/primitie spūs/panis quotidianus/stipendium militie/centuplum huius vite.de quo Matth.xix. ¶ Tertio est suaue hoc iugū dn̄i ꝓpter promissionem.q: magna est spes mercedis.vn̄.ij. ad Cor.iiij.Id quod in p̄nti est momētaneum ⁊ leue tribulatiōis nostre:supra modū i sublimitate eternū glorie pondus operatur in nobis.q.d.Tribulatio est quantitate modica:duratione momentanea:acerbitate mensurabilis ⁊ finita in loco calamitatis:sȝ glorie quātitate immēsa:duratione eterna:dulcedine inestimabilis in loco amenitatis.Eccl'i.xxxviij.Unguentarius faciet pigmēta suauitatis:⁊ vnctiones conficiet sanctitatis. ¶ Quarto propter amorem.Un̄ Gen̄.xxix.Uidebanī Jacob pauci dies quibus seruiuit pro Rachele:pre amoris magnitudine. Bern̄.Nihil credentibus impossibile/nihil amantib' difficile/nihil asperū mitibus/nihil humilibus arduū reputur:quibus gratia fert auxiliū.⁊ obediendi deuotio lenit imperium. ¶ Quinto propter precedentium patrū considerationē.Heb.xij.Habentes impositam tantā nubē testium.i.multitudinem martyrum per patientiā curram' ad ꝓpositum nobis certamen.Unde Greg. Si facta recolamus precedētium:difficilia non erunt que toleram' ¶ Sexto propter subleuationem.q: licet simus sub onere:deus tamen a superiori onus leuat.Sicut mater qn̄q: portat onus super caput filij sui:⁊ tn̄ ipsum reputat portare.sic ⁊ dn̄s suū bonum tribuit nobis ad meritum:licet ipse operetur.Gen̄.xv.Credidit Abraam deo:⁊ reputatū est ei ad iustitiā.De isto iugo etiam scripsi.s̄.in ar.vj.in.§.aleph.in.c.thre.℣.teth.bonū est.sȝ hic plenius.⁊.s̄.in p̄n.istius.ij.partis.§.iam nunc.in tex.interierunt in vijs.j.ar. ¶ Tertio obedientia debet esse deuota.vn̄ ait Supvos. vt in honore habeatis.non subter.vt cōtemnatis. Unde j.ad Cor.x.⁊ Colos.iij.Omnia in gloriā dei facite. Canti.j.Fasciculus myrrhe dilect' me' mihi. vbi dicit Bern̄. Non fascem sȝ fasciculum dicit dilectū.q: leue pro ipsius amore ducit quicquid laboris immineat ⁊ doloris.Inter vbera mea commorabitur. Bern̄. Habeto illum semper nō retro in humeris:sȝ ante pre oculis.vt portantes ⁊ nō odorantes ⁊ onus premat ⁊ odor non erigat. ¶ Item de obedientia.j.Re.j.Loquere dn̄e:q: audit seru' tuus.Esa.vj.Ecce ego:mitte me.viij.q.j.in scripturis. Et Saulus. Dn̄e q̄d vis me facere:Act.ix.super quo verbo Aug.Occisus agn'a lupis fecit agnos de lupis.Iā parat se ad obediendū q̄ prius seuierat ad ꝓsequēdum. Item sup illud Prouer.xv.Responsio mollis frangit irā:⁊ lingua eucharis in bono hoie abundabit.Sanctus Antonius de ordine minorū ait.Rn̄sio mollis humilis subditi frangit irā superbi p̄lati.Unde Prouer.xxv.Patientia scȝ subditi lenietur princeps.i.p̄latus.xxxv.di.eccl'ie.⁊ lingua mollis veri scȝ obedientis cōfringet duritiam.scȝ prelati austeri. Ne coneris dicit sapiens Eccl'i iiij.cōtra ictum fluuij.i.voluntatem prelati.sȝ humilia ei caput tuum.Uerbum dulce multiplicat amicos:⁊ mitigat inimicos.Et lingua eucharis.i.bone gratie in bono scȝ subdito abūdabit.Eccl'i vj.vt dicat cum Job.xiiij.Uocabis me:⁊ ego rn̄debo tibi. Rn̄det qui sibi p̄cipiēti ex aīo obedit f̄m Antonium.Itē j.Mach.ij.Ecce Simon frater vester:scio q vir boni consilij est.ipsum audite semp:⁊ ipse erit vobis pater.Simō interpretatur obediens.Obediētia bonū est cōsilium.q: ꝓpriam volūtatem(que est via ad infernum f̄m Bern̄.) docet mortificare:⁊ alterius voluntatem(que est via ad celum)adimplere.Unde Mat.xvj.Si quis vult post me venire:abneget semetipsum.scȝ per verā obedientiam.⁊ sequatur me.per penitentiam ⁊ cōscientiam.Unde Grego.Sola obedientia est virtus que ceteras virtutes sibi inserit:insertasq: custodit. ¶ J Obedientia autem f̄m sanctum Climacū abbatē montis sinai/est aīe proprie cōsummata abnegatio per corpus manifeste monstrata.

Aut obediētia est perfecta corporis abnegatio per animam ex voluntate feruenter ostensa. Obediētia est f̄m eundem/mortificatio membrorum in viua mente ⁊ deliberatione. Obedientia est imperscrutatus motus:spōtanea mors:sine curiositate vita:absq: cunctatione ⁊ solicitudine periculū:carentia timoris mortis:absq: detrimēto naufragium:dormiens vie peragratio.sicut em̄ dormiens quiescit a curis:nec curat de aliquo:ita qui verus obediens est/siue in mari nauigans vel incidēs in latrones/de periculis nō curabit.Neq: precepta discernit.scit enim constanter q: in martyrium ei imputabitur quod superueniet periculum:eo q obedientiam sine discretione humane prudentie impleuit. Est etiā obedientia perfecte assumpta perfecta omnium presentium rerū obliuio:⁊ a proprijs naturalibus nobilibus verus recessus .Itē obedientia est sepulcrum voluntatis:resurrectio humilitatis.non contradicit aut discernit mortua in bonis aut in apparentibus malis.Qui preest pie mortificat eius animam.⁊ super omnibus satisfaciens reddet rationē.Obedientia est depositio hesitationis ⁊ districtionis in diuitijs discretionis Qui enim in preceptis malis apparentibus sed simpliciter non malis vt peccatum/obedit/vere obediens est.sicut Abraam filium immolans.Gen̄.xxij.⁊ alter cenobita ad preceptum abbatis filium in fumum ꝓijciens.Diuitie vero discretionis in obediētia nō discernēti sunt virtutes que consequuntur obedientiā non discernentem.sicut humilitas ⁊ patientia ⁊ alie virtutes. Initium autem mortificationis ⁊ membrorum ⁊ corporis et anime ⁊ voluntatis labor ⁊ dolor.Medium vero quandoq: est cum dolore:quandoq: sine dolore.Finis vero in omni immobilitate de cetero est et insensibilitate doloris.Tunc inspicitur dolens et contristatus viuens mortuus.iste beatus quando seipsum propriam viderit voluntatem facientem proprij iudicij pondus timens. Quū subditus presidentem dijudicat:numq̄ verus erit

obediēs. Jnquātū em̄ pullulat ad prelatum in corde sub-
diti fides: intātū in ministratiōe corpus accelerat. Quan
do ergo tentatur subditus prepositū iudicare: dicat ser-
penti tentanti. Non ego mei prioris/sȝ ipe mei suscepit iu
dicium. Beatam obedientiā patres martyrij confessio-
nem existere decreuerunt. Qui propter deum pfecte obe-
dit: perfecte se delicto suo exuit. si vero in quibusdam suā
perficit voluntatē: q̄uis obedire appareat: ipse suum pō
dus portabit. hucusq̄ Climacus. ❡ R Sed numquid
solitarij ꝛ anachorite absq̄ obediētia viuūt? Quid ergo
de Paulo primo eremita ꝛ Antonio/ꝛ Maria egyptia-
ca/Joanne baptista/ꝛ alijs sanctis innumeris anachori-
tis maxime in egypto? Sȝ respondendum est ꝙ subsunt
epis in quorū territorio succedunt. vt no. xvj. q. j. qui vere.
in glos. j. Sed ꝛ dicendum igitur proinde est ꝙ qui perfe-
cte carnem spūi subijcit: ꝛ conscientie stimulū iudicē pos-
sidet: ꝛ ei obedit: nihil sibi de propria volūtate relinquēs
diuinis preceptis obediēs factus: ante ꝙ visibilē obediē
tiam ptranseat/ad intellectualē pertingit: que multuȝ ex-
cedit visibilē: sicut aīa corpus/ꝛ spūs lrām/ꝛ gratia euan
gelij legem/ꝛ gloria gratiā/ꝛ hanc illa substituit ꝛ cōmē
dabilem facit. Et per hanc obediētiā intellectualem san-
cti anachorite quasi angeli deo obediebant: solū celestia
sapientes: quibus dignus nō erat mundus. Heb. xj. Pre
cedit ergo intellectualis obedientia visibilem incompa-
rabiliter. Et sicut sol stellas suo ortu occultat: ita intelle-
ctualis visibilem. Quare qui intellectualē non possident:
sȝ adhuc sub vitijs molestātur sine visibili: tamq̄ paruuli
ꝛ sub nocte vitiorū pficere vel saluari nō possunt.

❡ Articulus. lxix. A

Quoniam ergo obe-
dientia intellectualis diuina illuminatione
perficitur: ꝛ conscientiam possidet iudicem:
videndum est quid est conscientia: contra
quam agere est edificare ad gehēnam. xxviij. q. j. §. ex his.
ꝛ ex̄ de resti. spo. lrās. ꝛ de simo. per tuas. ij. ❡ Consciētia
Consciētie descriptio. est diuine scientie motus et operatio cū nostra ꝛ in nostra
scientia. Conscientia est scintilla diuini luminis/in homi
ne condito subseminata a principio/quasi quedam cogi-
tatio feruentior ꝛ illuminatiua/verbum seu rationem lu
cis in se continens/ꝛ ostendens ei bonum a malo. Et hec
vocatur consciētia ꝛ lex naturalis. Hec est Jsaac puteus/
vt dixerunt patres/quē philistini demones repleuerūt ca
ligine vitiorū. Geñ. xxvj. Hec in euangelio. Mat. v. aduer
sarius dicitur. cui q̄diu sumus in via debemus consenti-
re ne moriamur. Cōsentimus vero ei dū eā custodimus.
ad deum per fidem ꝛ obedientiam ꝛ amorē mādatorum.
ꝛ proximum p pietatē patiētiā ꝛ humilitatē. ad nosipsos
per mortificationē sensuum/custodiam cordis ꝛ lingue/
ꝛ odium corporis/ꝛ omnium visibilium/ꝛ proprie volū
tatis. ad materias ꝛ vsum rerū per temperantiā ꝛ sobrie
tatē/ꝛ earūdē custodiā fidelē ostēdēdo in eis: sicut in reb⁹
sacris dn̄i reuerētiā ꝛ seruitutē. ❡ Dicta ē cōsciētia: q̄si cū
sciētia. scȝ naturali diuina ꝛ scripta cōfirmata ꝛ ꝯformata
Aut em̄ lege scriptā p legē naturalē menti⁹ deo insitā se
deo placentes rexerunt: que ꝯscientia ab aplō vocat̄ Ro.
ij. vbi ait. Quum em̄ gētes q̄ legē nō hn̄t naturaliter ea q̄
legis sunt faciūt: eiusmodi legē nō hn̄tes ipi sibi sunt lex
qui ostendūt opus legis scriptū in cordibus suis testimo
nium reddente illis conscientia ipsorū: ꝛ inter se inuicem
cogitationū accusantium aut etiā defendentiū in die quū
iudicabit dn̄s occulta hoīm ꝛc̄. Unde conscientia signat̄
p lapideas tabulas. de q̄b⁹ Exo. xxiiij. Tenet em̄ durabili
ter in se legeȝ scriptā. Nullus ergo excusari pōt ꝙ scriptu
ras nesciat. quū scripturā in corde habeat: s̄m quā viuat.
Sic. x. mādata i tabulis/tabule i arca/arca i tabernaculo.
Heb. ix. sic lex naturalis in cōsciētia: cōsciētia vero in aīa/
aīa vero in corpore est. Sȝ heu ppter pctm̄ obscurata est
lex cōscientie. Jlluminant̄ aūt per legē scriptā ꝛ legē gra-
tie. Heb. viij. Dabo leges meas in cordibus eorū: ꝛ in mē-
tibus eorū superscribā eas. Per legem em̄ scriptam cogni
tio peccati. Ro. iij. ꝛ. vij. Unde peccantes per ignorantiā
nō excusantur: licet bonaȝ hn̄t emulationem. cōtra quos
ad Ro. x. Testimoniū perhibeo illis ꝙ emulationem dei
hn̄t: sȝ nō s̄m sciētiā. xij. q. j. §. j. xxxviij. di. qui ea. Jsta etiā
cōscientia est illa lex dei ꝛ lex mentis de qua Ro. vij. Con
delector em̄ legi dei s̄m interiorem hominem. video autē
aliam legem repugnantem legi mentis mee. ꝛc̄. xxxj. q. v.
si paulus. de con. di. iiij. c. ij. di. vj. in palea. sȝ pēsandū. Jste
liber conscientie scribendus est calamo aureo bonorū me
ritorū. Si aūt scribatur male meritis tunc signatur stilo
ferreo. Hiere. xvij. Peccatū Jude scriptum est stilo ferreo
in vngue adamantino. i. in corde obstinato. sȝ heu q̄ ista
scriptura ab omnibus leget̄ in die nouissimo. Uñ Orig.
Nudabitur pectoris nostri conscientia: ꝛ aperto corde vi
debuntur lr̄e peccatorū: que stilo ferreo ꝛ in vngue adamā
tino scripte sunt. atq̄ vniuersa spectantium multitudo le
get i pectore nostro signatas imagines peccatorū. Quia
ergo quod fit contra conscientiā. subaudi s̄m glos. prece-
pti vel prohibitionis. edificat ad gehennam. xxviij. q. j. §.
ex his. vbi de hoc. ꝛ ex̄ de resti. spo. lrās. ꝛ de prescrip. c. vlt.
Et quidā hn̄t conscientiā cauteriatā insimulatā vel vul-
neratā. lxxiij. di. in nomine patris. ꝛ. j. ad Timo. iiij. quidā
nimis scrupulosam. ex̄ de simo. per tuas. ij. Jdeo consiliū
sapientioris adhibendū est s̄m quod vel sequēda est vel
non sequenda. vt in p. c. per tuas. ꝛ ex̄ de sen. ex. inquisitiōi
Als hn̄s conscientiā erroneā ꝛ faciens cōtra eam peccat
mortaliter. vt si haberet quis conscientiam tollēdi paleā
de terra: ꝛ si tolleret: peccaret mortaliter: si tollit eam pec
cat mortaliter cōtra suam cōscientiā etiā erroneam faciē
do. vt est expressuȝ p̄. c. per tuas. ꝛ no. de hoc. in p̄. §. ex his.
Sicut autem veri religiosi hn̄t suam puram conscienti-
am conseruare: ita precipue cauere dn̄t aliorū fratrum. j.
Cor. vij. cōsciētias ferire aut etiā perturbare. Multis au
tem modis cōscientia fratris feritur: extollentia/ꝛ elatio
ne superflua/prudentia/seductione/infidelitate/menda
cio/fraude/deceptione/cōtemptu/liuore/murmuratiōe/
detractione/vindicta/ꝛ reliquis que pariuntur ex istis.
Pura etiā consciētia est anime testimonium. ij. ad Cor. j.
Gloria nostra hec est testimoniū cōscientie nostre. xj. q. iij.
interverba. Et beatus q̄ pōt dicere cū Job. xxvij. Neq̄ em̄
reprehendit me cor meum. i. cōscientia in omni vita mea.
Jdē tñ dicit. Si fuero iustus: os meum impia loquet̄: ꝛ si
sine crimine prauus inueniar. et si purificatus in niue et
lotus mundis manibus satis me sorde tinxisti. ꝛ execratū
est vestimentum meum. de pe. di. ij. si em̄. vltra colum. Et
Job. ix. s̄m aliam translationem. De ista etiā puritate cō-
scientie apl̄s. j. ad Cor. iiij. Nihil enim mihi conscius sum
Sine puritate istius conscientie nō pōt in anima esse ve
ra charitas. Uñ. j. ad Timo. j. Finis autem p̄cepti est cha-
ritas ex corde puro ꝛ cōsciētia bona ꝛ fide nō ficta. de pe.
di. ij. charitas. ij. ℞. Jtē ergo. Que aūt turbata ꝛ ingrossa-
ta conscientia est semp presumit seua. sicut dicit̄ Sap. xvij.
Recta aūt cōsciētia semp pctō cōtradicit: etiā in diabolo
prescito ꝛ irreconuertibili. Unde poeta.
Ex templo quodcunq̄ mali committitur: ipsi
Displicet authori prima hec est vltio: ꝙ se
Judice nemo nocēs absoluitur. Eccl̄i. xiiij. Beat⁹ q̄ non
est stimulat⁹. subaudi a conscientia. in tristitia peccati. q̄a
omne pctm̄ tristitiā mēti ingerit. Unde Jsidorus. Anim⁹
nunq̄ potest esse let⁹. Si ergo vis esse semp letus: semper
bene viue. O quanta pax: quantum vero gaudium: quan
ta securitas: quanta fortitudo: quanta spes: vbi est puri-
tas conscientie. Nihil em̄ timet exterius: q̄ interi⁹ est secu
rus. De ista sancta conscientia multipliciter cōmēdata. vi
de. xj. q. iij. quid obest. ꝛ. c. scuti. ꝛ. c. in cunctis. c. custodi. c.
inter verba. ❡ Pura conscientia nec adulationibus ma-
culat̄: nec detractionib⁹ irritat̄. q̄ nec dānare pōt iniuria:
nec coronare laus falsa. s̄m Grego. Sicut autem nobis

Sicut abundant passiones christi in nobis: ita et per
christum abundat consolatio nostra. Unde ꝛ ps̄. xxx. O
magna multitudo dulcedinis tue dn̄e/quam abscondi-
sti timentibus te. Ubi dicit Berñ. Uidens quodāmodo
memoriam suauitatis huius anima sancta exprimere ge
stiens: verba multiplicat. hanc dulcedinem nemo exper-
tus. inexpertus ignorat. q: nemo scit nisi q̄ accipit. Apoc.
ij. Unde ꝛ ad gustandum nos Dauid inuitat dicens. ps̄.
xxxiij. Gustate ꝛ videte. Jtem Berñ. Hanc suauitatē do-
cet vnctio: nō lectio. Eccl̄i. xxiiij. Sp̄s me⁹ sup mel dulcis.
Berñ. Adeo dulcis/vt ne ipa quidem mortis amaritudo
licȝ amarissima queat illi dulcedini p̄ualere. Quid ergo
non temperet illa dulcedo: q̄ ipsaȝ mortē facit dulcissimā?
Jone. j. Tollite me ꝛ mittite in mare: ꝛ cessabit mare i vo
bis. Hoc est lignuȝ quod ipsas aquas amaras per Moy
sen dulcorauit. Exo. xv. de con. di. ij. reuera. Hec est farina
q̄ pulmentū pphetarū p Heliseū saporauit. iiij. Reg. iiij.
Hic est sal federis quod nulli sacrificio deesse iubet̄. Le-
uit. ij. Unde Job. vj. Numquid pōt comedi insulsum qd̄
non est sale conditū? Hec dulcedo est etiam illa consolatio
ꝛ manna quod datum est filijs israel in deserto hui⁹ pegri
nationis: donec terram pmissionis intrarent: que est ter-
ra viuentium. Exo. xvj. Mane iacuit ros p circuitum ca-
strorū. q: germen diuine cōsolationis extinguit feruorem
cōcupiscētie carnalis: ꝛ ab aduersarijs vndiq̄ nos defen
dit. Quumq̄ operuisset superficiem terre. q: gaudiuȝ cō
scientie resultat in facie. apparuit in solitudine. i. in contē
platione minutū. ppter subtilitatē cognitionis. quasi pi
lo tunsum. ppter suauitatem contritionis. in similitudi-
ne pruine. q: candorem hȝ per mundiriā sanctitatis: ꝛ im
pinguat per affectum pietatis. Quod quum vidissent fi-
lij israel: dixerunt/manhu. i. q̄d est hoc? quibus ait Moy-
ses. Jste est panis quē dedit vobis dn̄s ad vescendum. de
con. di. ij. reuera. Hec est promissio quā pmittit dn̄s ad se
venientibus. in p̄. c. Mat. xj. Uenite ad me omnes ꝛc̄. ibi
reficiam vos. Quicquid est in hoc mundo: hanc gratiam
ꝛ suauitatem non pōt cōparare. Hec est multitudo dulce
dinis: de qua dictum est/Delicie cordis/primitie spūs/pa
nis quotidianus/stipendium militie/centuplum huius
vite. de quo Matth. xix. ❡ Tertio est suaue hoc iugū dn̄i
ppter promissionem. q: magna est spes mercedis. vñ. ij.
ad Cor. iiij. Jd quod in pn̄ti est momētaneum ꝛ leue tri-
bulatiōis nostre: supra modū i sublimitate eternū glorie
pondus operatur in nobis. q. d. Tribulatio est quantita-
te modica: duratione momentanea: acerbitate mensura-
bilis ꝛ finita in loco calamitatis: sȝ glorie quātitate immē
sa: duratione eterna: dulcedine inestimabilis in loco ame
nitatis. Eccl̄i. xxxviij. Unguentarius faciet pigmēta sua-
uitatis: ꝛ vnctiones conficiet sanctitatis. ❡ Quarto pro
pter amorem. Uñ geñ. xxix. Uidebant̄ Jacob pauci dies
quibus seruiuit pro Rachele: pre amoris magnitudine.
Berñ. Nihil credentibus inpossibile/nihil amantib⁹ dif
ficile/nihil asperū mitibus/nihil humilibus arduū repi-
tur: quibus gratia fert auxiliū. ꝛ obediendi deuotio lenit
imperium. ❡ Quinto propter precedentium patrū con-
siderationē. Heb. xij. Habentes impositam tantā nubē te
stium. i. multitudinem martyrum per patientiaȝ curram⁹
ad ppositum nobis certamen. Unde Greg. Si facta re-
colamus precedētium: difficilia non erunt que toleram⁹.
❡ Sexto propter subleuationem. q: licet simus sub one-
re: deus tamen a superiori onus leuat. Sicut mater q̄nq̄
portat onus super caput filij sui: ꝛ tñ ipsum reputat por-
tare. sic ꝛ dn̄s suū bonum tribuit nobis ad meritum: licet
ipse operetur. Geñ. xv. Credidit Abraam deo: ꝛ reputatū
est ei ad iustitiā. De isto iugo etiam scripsi. s̄. in ar. vj. in. §.
aleph. in. c. thre. ℞. teth. bonuȝ est. sȝ hic plenius. ꝛ. s̄. in pn̄.
istius. ij. partis. §. iam nunc. in tex. interierunt in vijs. j. ar.
❡ Tertio obedientia debet esse deuota. vñ ait Supvos.
vt in honore habeatis. non subter. vt cōtemnatis. Unde
j. ad Cor. x. ꝛ Colos. iij. Omnia in gloriā dei facite. Can-
ti. j. Fasciculus myrrhe dilect⁹ me⁹ mihi. vbi dicit Berñ.
Non fascem sȝ fasciculum dicit dilectū. q: leue pro ipsius
amore ducit quicquid laboris immineat ꝛ doloris. Jnter
vbera mea commorabitur. Berñ. Habeto illum semper
nō retro in humeris: sȝ ante pre oculis. vt portantes ꝛ nō
odorantes ꝛ onus premat ꝛ odor non erigat. ❡ Jtem de
obedientia. j. Re. j. Loquere dn̄e: q: audit seru⁹ tuus. Esa.
vj. Ecce ego: mitte me. viij. q. j. in scripturis. Et Saulus.
Dn̄e q̄d vis me facere? Act. ix. super quo verbo Aug. Occi
sus agn⁹ a lupis fecit agnos de lupis. Jā parat se ad obe
diendū q̄ prius seuierat ad psequēdum. Jtem sup illud
Prouer. xv. Responsio mollis frangit irā: ꝛ lingua eucha
ris in bono hoie abundabit. Sanctus Antonius de ordi
ne minorū ait. Rn̄sio mollis humilis subditi frangit irā
superbi p̄lati. Unde Prouer. xxv. Patientia scȝ subditi le
nietur princeps. i. p̄latus. xxxv. di. eccl̄ie. ꝛ lingua mollis
veri scȝ obedientis cōfringet duritiam. scȝ prelati austeri.
Ne coneris dicit sapiens Eccl̄i iiij. cōtra ictum fluuij. i. vo
luntatem prelati. sȝ humilia ei caput tuum. Uerbum dul-
ce multiplicat amicos: ꝛ mitigat inimicos. Et lingua eu-
charis. i. bone gratie in bono scȝ subdito abūdabit. Eccl̄i
vj. vt dicat cum Job. xiiij. Uocabis me: ꝛ ego rn̄debo tibi.
Rn̄det qui sibi p̄cipiēti ex aīo obedit s̄m Antonium. Jtē
j. Mach. ij. Ecce Simon frater vester: scio ꝙ vir boni con
silij est. ipsum audite semp: ꝛ ipse erit vobis pater. Simō
interpretatur obediens. Obediētia bonū est cōsilium. q:
ppriam volūtatem (que est via ad infernum s̄m Berñ.)
docet mortificare: ꝛ alterius voluntatem (que est via ad
celum) adimplere. Unde Mat. xvj. Si quis vult post me
venire: abneget semetipsum. scȝ per verā obedientiam. ꝛ
sequatur me. per penitentiam ꝛ cōscientiam. Unde Gre
go. Sola obedientia est virtus que ceteras virtutes sibi
inserit: insertasq̄ custodit. ❡ J Obedientia autem s̄m
sanctum Climacū abbatē montis sinai/est aīe proprie cō
summata abnegatio per corpus manifeste monstrata.
Aut obediētia est perfecta corporis abnegatio per ani-
mam ex voluntate feruenter ostensa. Obediētia est s̄m
eundem/mortificatio membrorum in viua mente ꝛ deli-
beratione. Obedientia est imperscrutatus motus: spō-
tanea mors: sine curiositate vita: absq̄ cunctatione ꝛ soli
citudine periculū: carentia timoris mortis: absq̄ detrimē
to naufragium: dormiens vie peragratio. sicut em̄ dormi
ens quiescit a curis: nec curat de aliquo: ita qui verus obe
diens est/siue in mari nauigans vel incidēs in latrones/
de periculis nō curabit. Neq̄ precepta discernit. scit enim
constanter q: in martyrium ei imputabitur quod super-
uenier periculum: eo ꝙ obedientiam sine discretione hu-
mane prudentie impleuit. Est etiā obedientia perfecte
assumpta perfecta omnium presentium rerū obliuio: ꝛ a
proprijs naturalibus nobilibus verus recessus. Jtē obe
dientia est sepulcrum voluntatis: resurrectio humilita-
tis. non contradicit aut discernit mortua in bonis aut in
apparentibus malis. Qui preest pie mortificat eius ani-
mam. ꝛ super omnibus satisfaciens reddet rationē. Obe
dientia est depositio hesitationis ꝛ districtionis in diui-
tijs discretionis. Qui enim in preceptis malis apparenti
bus sed simpliciter non malis vt peccatum/obedit/vere
obediens est. sicut Abraam filium immolans. Geñ. xxij. ꝛ
alter cenobita ad preceptum abbatis filium in fumum p
ijciens. Diuitie vero discretionis in obediētia nō discernē
ti sunt virtutes que consequuntur obedientiā non discer
nentem. sicut humilitas ꝛ patientia ꝛ alie virtutes. Jni-
tium autem mortificationis ꝛ membrorum ꝛ corporis et
anime ꝛ voluntatis labor ꝛ dolor. Medium vero quan-
doq̄ est cum dolore: quandoq̄ sine dolore. Finis vero in
omni immobilitate de cetero est et insensibilitate dolo-
ris. Tunc inspicitur dolens et contristatus viuens mor-
tuus. iste beatus quando seipsum propriam viderit vo-
luntatem facientem proprij iudicij pondus timens.
Quū subditus presidentem dijudicat: numq̄ verus erit

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de De
Bibli

obediēs. Inquātū em̄ pullulat ad prelatum in corde sub/ diti fides:intātū in ministratiōe corpus accelerat.Quan do ergo tentatur subditus prepositū iudicare: dicat ser/ penti tentanti.Non ego mei prioris/ſꝫ ipe mei suscepit iu dicium. Beatam obedientiā patres martyrij confessio/ nem existere decreuerunt.Qui propter deum pfecte obe/ dit:perfecte se delicto suo exuit.si vero in quibusdam suā perficit voluntatē:q̄uis obedire appareat: ipse suum pō dus portabit.hucusq; Climacus.¶ R Sed numquid solitarij ⁊ anachorite absq; obediētia viuūt? Quid ergo de Paulo primo eremita ⁊ Antonio/ ⁊ Maria egyptia/ ca/ Ioanne baptista/ ⁊ alijs sanctis innumeris anachori/ tis maxime in egypto? Sꝫ respondendum est ꝙ subsunt ep̄is in quorū territorio succedunt.vt no.xvj.q.j.qui vere. in glos.j.Sed ⁊ dicendum igitur proinde est ꝙ qui perfe/ cte carnem spūi subijcit:⁊ conscientie stimulū iudicē pos/ sidet:⁊ ei obedit:nihil sibi de propria volūtate relinquēs diuinis preceptis obediēs factus:ante ꝙ visibilē obediē tiam ptranseat/ad intellectualē pertingit:que multuꝫ ex/ cedit visibilē:sicut aīa corpus/⁊ spūs lr̄am/⁊ gratia euan gelij legem/⁊ gloria gratiā/⁊ hanc illa substituit ⁊ cōmē dabilem facit.Et per hanc obediētiā intellectualem san/ cti anachorite quasi angeli deo obediebant: solū celestia sapientes:quibus dignus nō erat mundus.Heb.xij.Pre cedit ergo intellectualis obedientia visibilem incompa/ rabiliter.Et sicut sol stellas suo ortu occultat: ita intelle/ ctualis visibilem.Quare qui intellectualē non possident: ſꝫ adhuc sub vitijs molestātur sine visibili:tamq̄ paruuli ⁊ sub nocte vitioꝝ pficere vel saluari nō possunt.

¶ Articulus.lxix. A

Quoniam ergo obe/ dientia intellectualis diuina illuminatione perficitur:⁊ conscientiam possidet iudicem: videndum est quid est conscientia : contra quam agere est edificare ad gehēnam.xxviij.q.j.§.ex his. ⁊ ex̄ de resti.spo.lr̄as.⁊ de simo.per tuas.ij. ¶ Cōnsciētia est diuine scientie motus et operatio cū nostra ⁊ in nostra scientia.Conscientia est scintilla diuini luminis/ in homi ne condito subseminata a principio/quasi quedam cogi/ tatio feruentior ⁊ illuminatiua/verbum seu rationem lu cis in se continens/⁊ ostendens ei bonum a malo.Et hec vocatur consciētia ⁊ lex naturalis.Hec est Isaac puteus/ vt dixerunt patres/quē philistini demones repleuerūt ca ligine vitioꝝ.Gen̄.xxvj.Hec in euangelio.Mat.v.aduer sarius dicitur.cui ꝙdiu sumus in via debemus consenti/ re ne moriamur.Cōsentimus vero ei dū eā custodimus. ad deum per fidem ⁊ obedientiam ⁊ amorē mādatorum. ⁊ proximum ꝑ pietatē patiētiā ⁊ humilitatē.ad nosipsos per mortificationē sensuum/custodiam cordis ⁊ lingue/ ⁊ odium corporis/⁊ omnium visibilium/ ⁊ proprie volū tatis.ad materias ⁊ vsum rerū per temperantiā ⁊ sobrie tatē/⁊ earūdē custodiā fidelē ostēdēdo in eis:sicut in reb' sacris dn̄i reuerētiā ⁊ seruitutē.¶ Dicta ē cōsciētia:q̄si cū sciētia.scꝫ naturali diuina ⁊ scripta cōfirmata ⁊ ꝯformata Aut em̄ lege scriptā ꝑ legē naturalē menti a deo insitā se deo placentes rexerunt:que ꝯscientia ab apl'o vocaṫ Ro. ij.vbi ait.Quum em̄ gētes q̄ legē nō hn̄t naturaliter ea q̄ legis sunt faciūt: eiusmodi legē nō hn̄tes ipi sibi sunt lex qui ostendūt opus legis scriptū in cordibus suis testimo nium reddente illis conscientia ipsoꝝ:⁊ inter se inuicem cogitationū accusantium aut etiā defendentiū in die quū iudicabit dn̄s occulta hoim ⁊c.Unde conscientia signaṫ ꝑ lapideas tabulas.de q̄b' Exo.xxiiij.Tenet em̄ durabili ter in se legeꝫ scriptā.Nullus ergo excusari pōt ꝙ scriptu ras nesciat.quū scripturā in corde habeat:ſm̄ quā viuat. Sic.x.mādata i tabulis/tabule i arca/arca i tabernaculo. Heb.ix.sic lex naturalis in cōsciētia:cōsciētia vero in aīa/ aīa vero in corpore est.Sꝫ heu ꝑpter pctm̄ obscurata est lex cōscientie.Illuminanṫ aūt per legē scriptā ⁊ legē gra/

tie.Heb.viij.Dabo leges meas in cordibus eorū:⁊ in mē/ tibus eoꝝ superscribā eas. Per legem em̄ scriptam cogni tio peccati.Ro.iij.⁊.vij.Unde peccantes per ignorantiā nō excusantur:licet bonaꝫ hn̄t emulationem.cōtra quos ad Ro.x.Testimoniū perhibeo illis ꝙ emulationem dei hn̄t:ſꝫ nō ſm̄ sciētiā.xij.q.j.§.j.xxxviij.di.qui ea. Ista etiā cōscientia est illa lex dei ⁊ lex mentis de qua Ro.vij.Con delector em̄ legi dei ſm̄ interiorem hominem.video autē aliam legem repugnantem legi mentis mee.⁊c.xxxij.q.v. si paulus.de con.di.iiij.c.ij.di.vj.in palea.ſꝫ pēsandū. Iste liber conscientie scribendus est calamo aureo bonoꝝ me ritoꝝ.Si aūt scribatur male meritis tunc signatur stilo ferreo.Hiere.xvij.Peccatū Iude scriptum est stilo ferreo in vngue adamantino.i.in corde obstinato.ſꝫ heu q: ista scriptura ab omnibus legeṫ in die nouissimo. Un̄ Orig. Nudabitur pectoris nostri conscientia:⁊ aperto corde vi debuntur lr̄e peccatoꝝ:que stilo ferreo ⁊ in vngue adamā tino scripte sunt.atq; vniuersa spectantium multitudo le get i pectore nostro signatas imagines peccatoꝝ.Quia ergo quod fit contra conscientiā.subaudi ſm̄ glos. preces pti vel prohibitionis.edificat ad gehennam.xxviij.q.j.§. ex his.vbi de hoc.⁊ ex̄ de resti.spo.lr̄as.⁊ de prescrip.c.vlt. Et quidā hn̄t conscientiā cauteriatā insimulatā vel vul/ neratā.lxxiij.di.in nomine patris.⁊.j.ad Timo.iiij. quidā nimis scrupulosam.ex̄ de simo.per tuas.ij. Ideo consiliū sapientioris adhibendū est ſm̄ quod vel sequēda est vel non sequenda.vt in p̄.c.per tuas.⁊ ex̄ de sen.ex.inquisitiōi Al's hn̄s conscientiā erroneā ⁊ faciens cōtra eam peccat mortaliter.vt si haberet quis conscientiam tollēdi paleā de terra:⁊ si tolleret:peccaret mortaliter:si tollit eam pec cat mortaliter cōtra suam cōscientiā etiā erroneam faciē do.vt est expressuꝫ p̄.c.per tuas.⁊ no.de hoc.in p̄.§.ex his.

Sicut autem veri religiosi hn̄t suam puram conscienti/ am conseruare:ita precipue cauere dn̄t alioꝝ fratrum.j. Cor.viij.cōsciētias ferire aut etiā perturbare.Multis au tem modis cōscientia fratris feritur:extollentia/⁊ elatio ne superflua/prudentia/seductione/infidelitate/menda cio/fraude/deceptione/cōtemptu/liuore/murmuratiōe/ detractione/vindicta/⁊ reliquis que pariuntur ex istis. Pura etiā consciētia est anime testimonium.ij.ad Cor.j. Gloria nostra hec est testimoniū cōscientie nostre.xj.q.iij. interverba.Et beatus q̄ pōt dicere cū Iob.xxvij.Neq; em̄ reprehendit me cor meum.i.cōscientia in omni vita mea. Idē tn̄ dicit.Si fuero iustus:os meum impia loqueṫ:⁊ si sine crimine prauus inueniar.et si purificatus in niue et lotus mundis manibus satis me sorde tinxisti.⁊ execratū est vestimentum meum.de pe.di.ij.si em̄.vltra colum.Et Iob.ix.ſm̄ aliam translationem.De ista etiā puritate cō/ scientie apl's.j.ad Cor.iiij.Nihil enim mihi conscius sum

Sine puritate istius conscientie nō pōt in anima esse ve ra charitas.Un̄.j.ad Timo.j.Finis autem p̄cepti est cha/ ritas ex corde puro ⁊ cōsciētia bona ⁊ fide nō ficta.de pe. di.ij.charitas.ij.℟.Itē ergo.Que aūt turbata ⁊ ingrossa/ ta conscientia est semp presumit seua.sicut diciṫ Sap.xvij. Recta aūt cōsciētia semp pctō cōtradicit: etiā in diabolo prescito ⁊ irreconuertibili .Unde poeta.

Ex templo quodcunq; mali committitur:ipsi
Displicet authori prima hec est vltio:ꝙ se
Iudice nemo nocēs absoluitur.

Eccl'i.xiiij.Beat' q̄ non est stimulat'.subaudi a conscientia.in tristitia peccati.q̄a omne pctm̄ tristitiā mēti ingerit.Unde Isidorus. Anim' nunq̄ potest esse let'.Si ergo vis esse semp letus: semper bene viue.O quanta pax:quantum vero gaudium:quan ta securitas:quanta fortitudo:quanta spes: vbi est puri/ tas conscientie.Nihil em̄ timet exterius:q̄ interi' est secu rus.De ista sancta conscientia multipliciter cōmēdata.vi de.xj.q.iij.quid obest.⁊.c.scuti.⁊.c. in cunctis.c. custodi.c. inter verba.¶ Pura conscientia nec adulationibus ma/ culaṫ:nec detractionib' irritaṫ.q: nec dānare pōt iniuria: nec coronare laus falsa. ſm̄ Grego. Sicut autem nobis

nostra conscientia necessaria est propter nos: ita bona fama necessaria ꝑpter proximum.qui aūt famam negli/ git crudelis est.xj.q.iij.non sunt audiendi.xij.q.j.nolo.Iu dices tn̄ in iudicando non hn̄t sequi ꝯscientiam: ſꝫ leges: et ſm̄ allegata.q: hn̄t iudicare ſm̄ cōscientiā quā habent vt iudices:non quā hn̄t vt hoies priuati.xj.q.iij. sumope. vbi de hoc.⁊.iij.q.vij.iudicet.vbi de hoc.⁊ ex̄ de off.or.si sa cerdos.vbi de hoc.¶ Ubi etiā ꝑplexa est cōscientia inter duo mala:in que sua culpa incidit:cōsilio prudentiori pre eligat facere minus malum.⁊ illud minus malum facere est tunc malum non facere:sed bonum. q: vitatur maius malum.Perplexitas em̄ nihil est:nisi quātū ad fatuā opi nionē perplexi.Unde qui iurat interficere hoiem:nō peie rat tunc quum nō interficit.q: in hoc bene facit. ſꝫ quum iurauit:perniciose iurauit: ⁊ mortaliter peccauit.vt.xxij. q.iiij.in primis.c.vsq; ad.§.deniq;.De ista ꝑplexitate agiṫ xiij.di.c.j.⁊.ij.⁊ in summa.⁊.xiiij.di.per totū. ¶ Hoc etiaꝫ a memoria tua nunq̄ excidat/ꝙ si vermis conscientie or/ dinate in hac vita non moritur:nec in illa in ꝑpetuū morie tur.Mar.ix.Uermis eoꝝ non moritur.⁊ Esa.vlt.in fi.vbi Chryso.Nō de sensibili verme hoc dicit:ſꝫ vermē cōscien/ tiā vocat mordentē aiam:ꝙ nō sit opata bonū.Unusq̄sq; em̄ sui accusator fiet rememorans que gessit in vita mor/ tali:⁊ sic eoꝝ vermis immortalis permanet. Item super illud Matth.viij.xiij.xxij.⁊.xxv.⁊ Luc.xiij.Et stridor den tium.Gualfredus.Quid em̄ stridor dentiū:nisi ire/furo ris/nequitie/⁊ malignitatis iudicium?Siquidē(vt ego arbitror)nullum tormentū erit grauius malis:ꝙ malitia cordis ⁊ iniquitas ipsa cōscientie ⁊ peruersissime volun/ tatis.Nimirū sicut passiones omnes patientia subleuat: sic impatiētia quātumlibet leues aggrauat. Fletus ergo erit ex dolore:stridor dentium ex rancore. Itēꝫ ibi Beda. Sicut vmis ē dolor interi' accusans:sic ignis est pena ex trinsec' seuiens. Itē Aug.xxj.de ciui.dei.c.ix. Dicūt etiā [illegible] dolore quū sero atq; infructuose penitent/ eos q̄ fue/ rint a regno dei separati.ſm̄ illud Prouer.xxv. Sicut ti/ nea vestimentum/⁊ vermis lignū:sic meror excruciat cor viri.Unde super illud Mat.xxij.Ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū.Bern.Fletus erit ob ignem:qui non extinguitur. stridor ob vermem cōsciētie:q̄ nō moriṫ.Item idem.Ma lus vermis luxuria:quo nullus alter nocentior. Ingrediṫ em̄ blandiendo.mordet ridendo.transforat delectando. perimit consentiendo.Prouer.xxiij.Ingreditur blande: ſꝫ in nouissimo mordebit vt coluber:⁊ vt regulus venena diffundet.Malus etiam vermis acidia.malus tristitia. de quo Prouer.xxv.Sicut tinea vestimento/⁊ vermis li/ gno:ita tristitia viri nocet cordi.Beatus igiṫ qui ad mor tificandos hos vermes preuenit myrrha mortificatiōis sue vngere corpus suum in sepultura.q̄squis ille est:non est qui metuat vermē q̄ nō moritur:q: iā mortuus est ver mis.vnde ille moritur.Cauteriate em̄ cōsciētie igne pro/ prioꝝ sceleꝝ succendētur.iuxta illud ps.xx.Pones eos vt clibanū ignis in tempore vultus tui. Necessarium ergo est sequi cōsiliū Pauli vt emundemus cōscientias nr̄as ab operibus mortuis.i.a peccatis qui mortē inferunt aie ad seruiendum deo.ad Heb.ix.c. Si em̄ non permanserit in tabernaculo nostro iniustitia:tunc leuare poterimus faciem nostram absq; macula.Iob.xj.Tabernaculum no strū est cor nostrum.ps.xlv.Sanctificauit tabernaculum suum altissimus.Facies autem est consciētia.ps.xlix.Ar/ guam te ⁊ statuam contra faciem tuam.Sicut em̄ macu la in facie:sic peccatum in conscientia valde deformat ho minem apud deum. Ideo autem spōsam suam maxime in facie examinat christus.Cant.ij.Ostende mihi faciem tuam.i.conscientiam.Et iterum.Facies tua decora.i. con scientia.Unde sicut sponse facies suas in speculis exami/ nant vt maculas purgent:sic ⁊ anime fideles faciunt.Un de Exo.xxxviij.legitur ꝙ mare eneum factum est de spe/ culis mulierum.xxxvj.di.§.cccc. ad fi.Macule em̄ in spe/ culis vise lauari debent in mari lachrymarum penitentie

Matth.vj. Faciem tuam.i.conscientiam laua. Specula autem sunt dei verba vel scriptura diuina. Iaco.j. Si q̄s auditor ⁊c.⁊.j.Consideranti vultū natiuitatis sue in spe culo.Greg. Scriptura sacra mētis oculis quasi quoddā speculū opponitur vt interna nostra facies videatur. ibi enim feda:ibi pulchra nostra cognoscimus. Saluanda est conscientia.ex̄ de postu.p̄.bone.ij.§.intelleximus.de tē po.or.ad aures. Uocatur conscientia fides que sincera debet esse.ex̄ de prescrip.q̄m̄.de elec.c.ij.Non debet esse le/ sa conscientia.ex̄ de elec.innotuit.§.j.⁊.§.multa. Accipi/ tur aliquoties conscientia pro consensu vel voluntate.ex̄ de elec.per inquisitionem.§.j.de prescrip.cuꝫ olim. Cedē dum est propter cons cientiam criminis.ex̄ de renun. nisi. cū.j.§.ꝑpter. Recta dꝫ esse ꝯscientia:⁊ ꝯsciētia precipuū bonum est.ex̄ de tempo.or.c.vlt. Non est loquendum cō/ tra conscientiam.ex̄ de scruti.in ordi.c.j. Non debet ali/ quis contra conscientiam ordinari.ex̄ de eta.⁊ qua. que/ ris.⁊.c.ad aures.c.intelleximus. Per oleum nitor con/ scientie designatur.ex̄ de sacra vnc.c.vnico.§.ad exhiben/ dum.Habendus est nitor conscientie int'.ibidem.Et ipa est gloria nostra.ibidem. Contra consciētiam est iniusta snia executioni mandāda.ex̄ de off.dele.pastoralis .§. qui vero.⁊.c.si quando. De se confessis nō creditur super cō/ scientijs alioꝝ.ex̄ de confes.c.j. Satisfaciēdum est cōsciē/ tie remordēti.ex̄ de iureiu.quāto.§.fi.Quilibet est sue cō/ scientie relinquendus.e.t.mulieri. Iudex contra consciē tiam non recipiat adsessoreꝫ.ex̄ de rescrip.statutum.§.ad sessorem.li.vj. Cum nuda conscientia electores debent ecclesie vtilitatem prosequi.ex̄ de elec. vbi periculū.li.vj. §.ceterum.Agentes contra conscientiam diuinam offen sionem incurrunt.ex̄ de elec.ꝑpetue.li.vj. Iudices cōtra conscientiā partem grauantes puniuntur. ex̄ de re iudi. cum eterni.§.si quis.li.vj. De cōscientia bona ex̄ de schis. c.j.li.vj.de pe.di.ij.charitas.ij.℟.item ergo. De consciētia cauteriata.lxxiij.di.in nomine patris. De cōsciētia habe/ tur de pe.di.iij.§. item illud Amb.in fi. distinc.xxv.di. pri/ mum.Quotupliciter accipitur cōscientia no. de pe.di.iij. ille rex.in glos.ar.ꝙ non dicitur. ¶ Notandum etiam est ꝙ magna cautela/magna sapiētia/magna discretio/ē ha benda ne conscientia impinguata/⁊ in vitijs antiquata declinet nimis ad carnalia:q̄ in scriptura diuina sinistra pars dicuntur.Tales sunt conscientie hypocritaꝝ ⁊ quo rūdam religiosoꝝ cerimonialium.qui de modicis/ vt de verbo omisso in officio diuino ⁊ de silentio rupto ⁊ risu ⁊ cibo conscientiam sibi faciunt:ſꝫ non de inobedientia pre latorum ⁊ contradictione.⁊ insultatione:non de ambitio ne officiorum ⁊ procuratione/ non de suspecta familiari/ tate/nō de pecunia/ non de paupertate/non de scandalo fratris/non de diffamatione graui ⁊ perditione/ non de inuidia ⁊ superbia ⁊ diuisione ⁊ tyrannide ⁊ persecutiōe fratrum suorum/⁊ similibus grauioribus conscientiam sibi faciunt.contra quos dominus Mat.xxiij.dicit.Ue vo bis scribe ⁊ pharisei hypocrite qui decimatis mentam ⁊ anetuꝫ ⁊ cyminum:⁊ reliquistis que grauiora sunt legis iudicium ⁊ misericordiam ⁊ fidem.hec oportuit facere: ⁊ illa non omitteṙe.Duces ceci excolantes culicem:camelū autem glutientes.Chryso.super Matth.Quia sacerdo tes auaritia pleni:siquis decimam alicuius rei vel mini/ me non obtulisset:corripiebant eum q̄si magnum crimē fecisset.siquis autem alterū ledebat:aut in deum pecca/ bat:non curabant eum corripere:de lucro quidem suo so liciti:de honore autem dei ⁊ gloria ⁊ salute hominum ne/ gligentes.Seruare enim iustitiam ⁊ facere misericordiā ⁊ habere fidem propter suam gloriam deus mādauerat: decimas offerre ꝑpter vtilitatē sacerdotū.vt sacerdotes quidem populo in spiritualibus:obsequantur.populi au tem in carnalibus sacerdotib' subministrent.Sic ⁊ mo/ do fit.quia omnes de honore suo sunt soliciti:de honore autem dei nullus.Portiones autem suas vigilanter de/ fendunt:sed circa obsequium ecclesie curā impēdere non

Universidad de Deusto Biblioteca

attendunt. Si populus decimas non obtulerit: murmurant omnes. si peccantē ppl'm viderint: nemo murmurat contra eos. Sed q2 scribarū ꝛ phariseorū ad quos loquebat̄/quidā populares erāt: non est incongruum vt aliā expositionem faciamus, ꝑpter eos qui decimā dabant. Nā et qui accipit decimas recte decimare dicit̄ ꝛ q̄ dat. Scribe ergo a pharisei ꝛ minimarum quidē rerū decimas offerebāt ostēdēde religionis gratia. In iudicijs autē erāt iniusti: in fratribus sine misericordia: in veritate increduli. Hieronym⁹. Camelū puto esse magnitudinē preceptorū: iudiciū misericordiā/ꝛ fidē. Culicē decimationem mēte ꝛ aneti ꝛ cymini ꝛ reliquorū olerū viliū. hec aūt precepta que magna sunt deuoramus atq3 negligim⁹: ꝛ opationē religionis in paruis q̄ lucrū hn̄t cum diligentia mōstramus. Orig. Uel excolantes culicem. i. expellētes a se minima delicta: que culices nominauit. Camelū aūt glutientes. i. cōmittētes maxima delicta: q̄ nominauit camelos: aīalia videlicet tortuosa ꝛ grandia. ¶ Scribe autē moraliter sunt q̄ amplius nihil existimant positum in scripturis: q̄ simplex s̄mo demōstrat. Pharisei autē sunt oēs qui iustificāt semetipsos. ꝛ diuidūt se a ceteris/dicentes Hiere. iiij. xlv. di. recedite. Noli mihi appropinquare: qm̄ mundus sum. Menta autē ꝛ anetū ꝛ cyminū ciborū conditure sunt: non principales cibi. Sic in cōuersatione nostra quedā sunt necessaria ad iustificationem. vt iudiciū/misericordia/ꝛ fides. Alia sunt quasi cōdientia actus nostros ꝛ suauiores eos facientia. vt abstinentia/silentium/ieiunium/flexio genuum/ꝛ huiusmodi. Quomodo autē non existimantur ceci qui non vident. qm̄ nihil ꝓdest cautum esse dispensatorē in rebus minimis: quū principalia negligūtur. Hos ergo sermo presens cōfundit: nō quidē leuia prohibens obseruare/sed principalia precipiēs cautius custodire. hucusq3 Orig. Item adde hic q̄. j. scripsi in ar. lxxviij. in. §. aliud vitiū peculiare. ℣. quintū ve. ꝛ ibi expono octo ve. ¶ B Ue vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite: qui mūdatis quod foris est calicis ꝛ paropsidis: intus autem pleni estis rapina ꝛ immunditia. Pharisee cece mūda prius quod intus est calicis ꝛ paropsidis. vt fiat id qd̄ de foris est mūdū. Chryso. Hoc dicit q2 iudei quoties ingressuri erant templum: aut sacrificia oblaturi: aut per dies festos seipsos ꝛ vestimenta sua ꝛ vtensilia lauabant: ꝛ a peccatis nemo seipsum purgabat. quū deus neq3 corporis munditiam laudet: nec sordes cōdēnet. pone tñ q̄a deus odit sordes corporū ꝛ vasorū: que necesse est vt ipso vsu sordident: quāto magis sordes cōscientie horret: quā si volumus/semp mūdā seruamus. Itē Hilarius. Arguit ergo eos q̄ iactantiā inutilis studij sequētes vtilitatis pfecte ministerium derelinquunt. Calicis nāq3 vsus interior est. qui si obsorduerit: quid proficiet lotus exterius? Atq3 ideo interioris cōscientie nitor est obtinendus: vt ea que corporis sunt forinsecus abluantur. Itē Chryso. Non autē hoc dicit de sensibili calice aut paropside: s3 de intelligibili. qui si nunq̄ tetigerit aquā: mūdus pōt esse apud deū si aūt peccauerit: ꝛ tota aqua pelagi ꝛ fluminū se lauerit: sordidus est ꝛ miser añ deum. Ergo (vt. s̄. dixi) attendenda est cōscientia: ne nimis declinet ad carnalia: vel declinet nimis ad spiritualia quedā corporalia: vt nimia ieiunia indiscreta/vel nimiā disciplinam/vel nimiam vigiliā de con. di. v. non mediocriter. que p dexteram intelligunt̄. Unde. j. Reg. vj. dicit̄. Ibāt autem in directum vacce per viam que ducit Bethsames: ꝛ vno itinere gradiebantur pergētes ꝛ mugientes: ꝛ nō declinabant neq3 ad dexterā neq3 ad sinistram. Quidam em̄ fatui de omnibus sibi faciunt cōscientiā. quos diabolus tentat de nimia subtilitate cōsciētie: vt eos nō potētes suas fatuas cōscientias seq̄ faciat desperare: vel facere cōtra eā: vel cōtinua melāncholia ꝛ tristitia molestet. sicut sepe expertus sum. Et ideo sapientioris est consilium a talibus requirendum. vt superius est probatum. Et de hoc plene tractat Jo. cassi. in colla. Moysi secunda: q̄ loquit̄ de discretiōe in li. collationū

Interioris munditie cura potissimū est habēda,

Sicut enim caro suam habet sensualitatem declinantem ad carnalia que perdenda est. Jo. xij. de qua sensualitate ex in clementinis. de sum. tri. sacrosancte. ꝛ de here. ad nostrū. §. scdo. ꝛ de sacra vnc. c. vnico. ℣. refert. ℣. p caput. Sic spūs feruens ꝛ effrenis non discernens quid agendū sit: suam quodāmodo sensualitatem h3 precipitē ad oia que spūs videntur. cōtra quē spiritū Bern. ait. Zelū tuum inflāmet charitas. informet veritas. regat sciētia. firmet cōstantia. ¶ C Unde ꝛ media via est eligenda. legitur ꝛ no. ex de off. dele. querenti. Luc. xxij. Ego in medio vestrū sum sicut q̄ ministrat. Apoc. j. Hec dicit q̄ ambulat in medio candelabrorū aureorū. ꝛc. Unde ꝛ sapiens mundi dicit. Uirtus est mediū superfluitatis ꝛ indigentie. Unde ꝛ dñs reperitur in natiuitate in medio aīaliu3. Luc. ij. In natiuitate docet nos tenere medium paupertatis. Aīalia em̄ mansueta in presepio dei sunt pauperes voluntarij. Un̄ ps. lxvij. Aīalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua paupi deus. S3 quidā sunt pauperes sordidi: et ij designantur in asino: qui nihil discernūt: s3 in multis perijs quibus se recipiant ꝛ in squallidis vestibus ꝛ birris singularibus credunt esse justitiam. Quidā pauperes delicati: designati per bouem qui fenū eligit. Ponitur ergo dñs in medio eorū. vt mediocritatem doceat paupertatis Unde Hiero. Nec affectate sordes/nec exquisite delicie laudem pariunt. xlj. di. §. j. ꝛ. c. parsimoniam. ꝛ. c. sepe. In adolescētia stetit in medio doctorū. Luc. ij. ꝛ ibi docuit nos tenere mediū sapientie. ¶ Quidam namq3 sunt qui totū tribuūt intellectui: ꝛ nihil aut parū affectui. sicut curiosi cōiter hodie religiosi mēdicātes laborantes ꝛ pnoctātes circa subtilia ꝛ inutilia. q̄bus apl's ait. Ro. xij. Nō plus sapere q̄ oportet sape: s3 sapere ad sobrietatē. vñ Bern. sup Cant. j. Si ignoras te inquit o pulchra ꝛc. ait. Licet in se omnis scientia bona sit/qñ tñ subnixa est veritati: tu tñ q̄ cū tremore ꝛ timore tuam operaris salutem: pro tēporis breuitate festina ea scire prius ampliusq3 curato que senseris viciniora saluti. Comparatur namq3 sapiētia cibo: circa quem sumendum si modus ꝛ ordo non seruat̄ noxius redditur. Item comparatur sali: quo condiuntur cibi. xliij. di. sit rector. ℣. per salē. tamen si mensura exceditur ꝛ ipse perit: ꝛ quod salierit perdit. Quidā econuerso tribuunt totū affectui: nihil aut parū intellectui. sicut torpētes circa salutē proximi abscondentes pecuniam dñi sui. contra quos dicitur Prouer. xj. Qui abscondit frumenta maledicetur in ppl'is. Ubi greg. Qua pena plectēdi sunt qui quum fame verbi dei anime pereāt: panem percepte gratie non ministrant? Medium ergo tenendum est: vt studeamus circa intellectum illuminādum per discretionem: ꝛ circa affectum attēdendum per deuotionē. Unde j. ad Timo. iiij. Attēde tibi ꝛ doctrine. xxxvj. di. §. ecce. Itē Jo. v. Erat Joannes lucerna ardens ꝛ lucens vbi dicit Bern. Ardere parum: tantū lucere vanum: ardere ꝛ lucere perfectum. ¶ In passione docet nos tenere mediū penitētie. q2 in cruce sedit in medio latronum. Mar. xv. Latrones namq3 sunt: qui seipsos in patibulo penitentie propter peccata suspendunt. Job. vij. Suspēdium elegit anima mea: ꝛ mortem ossa mea. Sed quidam sunt qui indiscretas penitentias faciunt. ꝛ significantur per Zacheū qui ascendit sycomorū: vt videret Jesum. Luc. xix. Sycomorus interpretatur ficus fatua. ꝛ significat talium disciplinam. que dulcis est propter feruorē ꝛ vanam gloriam mistam: q2 regitur sensu proprio: ꝛ nemini credit. sicut in me sepe expertus sum. S3 fatua propter indiscretionem q2 sicut ait Seneca: Cōtra naturam est torquere corpus proprium: ꝛ cibis non tm̄ vilibus sed crudis ꝛ horridis vti. Quemadmodu3 enim desiderare delicatas res luxurie est: ita vsitatas ꝛ magis parabiles fugere, demētie est. Quidam econuerso faciunt penitentiam dissoluta3. sicut carnales significati in populo iudeorum: qui in deserto ad ollas egyptias suspirabant. Numeri. xj. cōtra quos dicitur Matth. xj. Quid existis in desertū videre? Arundinem

Medio critas vbique [illegible]

dinem vēto agitatam? Sed quid existis videre? Hominē mollibus vestitū? Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. xxj. q. iiij. c. j. Arundo indiscreti sunt foris nitidi per ostentationē operis: intus vacui per inanitionē virtutis. ij agitātur vento: quia per impatientiā non possunt resistere etiam leui verbo. Mollibus vestiti sunt deliciarū mollitie resoluti. ꝛ ideo vtriusq3 latronis crura fracta sunt: quia illi per impatientiā/isti per dissolutam vitā frangūtur. Dominus ergo suspensus in medio/docet vt pro mēsura viriū pondus penitētie assumatur. vt s̄m philosophū dicatur semper Ne quid nimis. ꝛ sic nec franget̄ propositū: nec salubris intētio cōteretur. Unde ps. xxxiij. Custodit dñs oia ossa eorum. vnum ex ijs non cōteretur. ¶ In resurrectione docet nos mediū iustitie. quia tunc etiā in medio discipulorū stetit. Luc. xxiiij. Jo. vlti. Unde ꝛ tunc pacem annūtiauit. quia sicut dicitur Esa. xxij. Erit opus iustitie pax. Justi nāq3 sunt qui vitam suā quotidiana examinatione discutiunt. Sed quidā nimis declinant ad sinistrā iudicij/trepidantes timore vbi nō erat timor. ps. xiij. ꝛ. lij. hoc tamē tutius. quia bonarū mētium est ꝛc. v. dist. ad eius. ꝛ ex de obser. ieiu. c. ij. Alij nimis declinant ad dextrā misericordie/dicētes pax vbi nō est pax. Hiere. vj. Propter hoc mediū est tenēdū: ꝛ dicendum cum ps. c. Misericordiā ꝛ iudiciū cantabo tibi domine. Itē alij declinant nimis in misericordiā versus proximū. alij nimis in rigorem. vnde tēperamentū est faciendū. xlv. di. disciplinam. ꝛ. c. omnis qui. ꝛ. c. sunt nāq3. ꝛ ideo dicit̄ Nume. xxj. Publica gradiemur via: non declinātes ad dextram vel sinistrā. xlj. dist. sepe. Nunq̄ hec discretio que est mater virtutū. j. q. v. presentiū. ꝛ ex de offi. custo. c. j. ꝛ sine qua omis virtus est vitiū s̄m Isid. haberi potest vel seruari: nisi per humilitatē: que est vt nullus sue prudētie innitatur. ex de cōstitu. ne innitaris. sed semper ab aliquo seniore. s. sancto experto requirat consiliū in agēdis. j. q. j. estote. legitur ꝛ no. lxxxiiij. di. c. j. sic etiam no. Jo. cassi. in lib. collationū in collatione. ij. de discretione. ꝛ tetigi supra eo. ℣. quidā em̄. ꝛ supra. §. primo. ℣. quia ergo. ¶ Sed iterū facta aliqua digressione vtili ad tractandū bonum obediētie reuertamur. de qua quidā sanctus dixit sancto Climaco: vt ipse narrat in. iiij. gradu de obediētia. Si vtiq3 tibi inest sapiētissime dicentis. Phil. iiij. xlj. dist. qd̄ dicit. in sensu aie operatio: q2 omnia possum in eo qui me cōfortat christo. si spiritus sanct⁹ roris castitatis s̄m virginem superuenit in te. Luc. j. si virtus altissime patiētie obūbrabit tibi. Luc. j. precinge sicut vir christus lūbos tuos obediētie cingulo vel linteo. Jo. xiij. ꝛ surgens a cena tue solitarie q̄etis/pedes fratrū in contribulato spiritu laua. Magis vero sub pedibus cōgregationis prouoluere in subiecta ꝛ deiecta prudentia. Statue duros ostiarios. i. virtutes cardinales/et vigiles in porta cordis tui. Inuincibiliter contine mentē difficulter valentē. Continere in occupato corpore circūquaq3. In mēbris motis ꝛ concussis intellectualē ꝛ quietem exercita: quod est vniuersis supergloriosissimū. Esto imperturbabilis in medio perturbationū ꝛ tumultuum animā pacificam habens. Coge linguā vesanam ꝛ furentem in contradictionibus insilire. Certa contra reginam hāc septuagiessepties in die. Matth. xviij. Cū mortificatione carnis ꝛ crucifixione cū suis concupiscētijs. Gal. v. posside mortificationē anime: sc3 proprij sensus ꝛ proprie voluntatis. Tene mētem imperturbatā vt incudem: sc3 a mutuis inuicē confusionibus ꝛ fragoribus percussam/illusam/improperatā/maledictam/subsannatā/lesam/ꝛ in nullo vnq̄ resolutam: neq3 stragem sustinētem: sed totam planā ꝛ immotā existentem ꝛ manētem. Expolia te volūtate. Luc. xij. Jo. vj. Phil. ij. tāq̄ confusionis amictu: ꝛ ea denudatus in necessitudinis stadiū intra: qd̄ raro ꝛ difficulter inuenitur. Indue loricā/Apostolus dicit/ꝛ scutum Ephe. vj. fidei ad agones. i. prepositi vel prelati preceptorum tolerantiā. non dissolubilem neq3 penetrabilē ab aliqua infidelitate. Tactū tene inuerecunde prosiliētem temperātie freno. Coge oculū memoria mortis. Hiero. in primo prologo biblie in fi. volentem per singulas horas magnitudinē pulchritudinem ꝛ visionem corporum curiose aspicere. Obmutescere fac intellectū curiosum in familiari solicitudine volētem fratrem iudicare. j. Cor. iiij. ij. q. j. multi. in negligentia operātem. Et omnē charitatē. Col. iij. ꝛ cōpassionem ad proximū absq3 errore insinua. Tunc vere in hoc cognoscēt omnes amantissime pater: q̄ christi Jesu discipuli sumus: si in coadunatione inuicem charitatem habeamus. Jo. xiij. iterū ait. veni cōcertabile subsannationes horis singulis sicut aquā vite. quoniā vniuersa que sub celo sunt. Dauid in ps. scrutatus iocunda/vltimo post omnia querens dixit. Ecce quid bonū? ꝛ quid iocundū? nihil. sed habitare fratres in vnum. Si vero nondum bono hmōi obedientie ꝛ patientie facti sumus diligit bonū saltem. igitur est lōge ab agonistico stadio stātes/propriam infirmitatē cognoscere: ꝛ singulariter sub obediētia certātes beatificare: ac eis patientiā imprecari. Quādo absente eo qui preest vultū ipsius imaginamur/hunc nobis semper adstare putantes: ꝛ omnē collocutionē vel sermonē aut cibū vel somnū vel quippiam quod eū suspicaremur odisse/auertimus a nobis: tūc cognoscamus q2 vere legitimā obedientiam exequimur. Segnes prauorum magistri absentiam gaudiū arbitrantur. generosi vero ꝛ nobiles dānum eādem putant. ¶ D Obediētia humilitatē possidet: quia nimirū si prudens ꝛ bene intelligens obediens mortuos suscitet: ꝛ si lachrymarū donum possideat: ꝛ si liberationē a pugnis: existimat penitus quia patris spūalis qui preest oratio fecit: ꝛ manet ipse a vane proprie reputatiōis elatione alienus. Quomodo nāq3 super illo exaltabitur quod ex patris adiutorio dicit factū: ꝛ nō ex solicitudine propria? Sicut apparuit in Mauro discipulo beati Benedicti: qui ad imperiū abbatis sup aquas lacus currens puerū Placidum liberauit. quod miraculum Maurus patri imputauit nō sibi. ꝛ sic Placidus cōfirmauit. Solitarius autē ab ista predicta elatione liber nō est: quia directiones suas sibi imputat. quū nō habeat presidētem. Isidorus ex Alexandria ex principibus in cenobio se conuertens ꝛ obedientie submittens sicut ferrū fabro/per obedientiā presidentis ad portā mansionis stetit ingredientibus ꝛ egredientibus semper dicens. Ora pro me pater: q2 peccaui. In fine. vij. anni quum vellet abbas eū fratribus intus adiūgere: supplicauit se sic manere ad portā: predicens finem suū proximum. ꝛ sic post dies x. expirauit: trahens post septē dies portariū eiusdē mansionis secū. sicut ei in spiritu predixerat ad maximā certitudinem ipsius incōfuse obedientie ꝛ adeo imitatorie humilitatis. Phil. ij. Melius est sub obediētia certare cum hoibus aliquādo quidem seuientibus/aliquādo vero penitētibus: q̄ solitarium certare cū demonibus semper furētibus. Qui quādoq3 est obediēs patri/quādoq3 inobediens: similis est homini aliquādo quidem collyrium aliquādo vero calcem in suos oculos mittenti. vnus em̄/ait qui edificat ꝛ alius q̄ destruit: que vtilitas in vtrisq3 nisi labor tantū? Eccl'i. xxxiiij. Sine medico eger non curatur. Eccl'i. xxxviij. lxxxiij. dist. §. j. Nauis sine gubernatore naufragium patitur. Prouerb. xxiij. vij. q. j. sciscitaris. Cecus sine duce in laqueū cadit. Luc. v. Mat. xvj. xxxviij. di. §. fi. ex de eta. ꝛ qua. cū sit. Grex sine pastore lupis exponitur. Ezech. xxxiiij. Jo. x. Quis sine obedientia superioris potest euadere? xciij. dist. per totū. Sit tibi locus monumentum ante monumentum. nemo enim egredietur a monumēto ante cōmunem. ex de sum. tri. c. j. §. hec sancta. resurrectionem. q̄ si egressus fuerit: iterū perpetuo morietur. Si precaptus ꝛ preuentus es pactionibus ꝛ sponsionib⁹ professionis: ꝛ sine profectu vides anime oculū: non deuites disiunctionē ꝛ separationem. Non em̄ contra obediētiam facit qui a vita ꝛ conuersatione carnali ꝛ a societate fratrum preuaricatorū regule recedit: vt christo perfectius obediat ꝛ seruiat. In oibus enim rebus consideran

Universidad de Deusto Biblioteca

dus eſt finis: ⁊ ſm eū propoſiti noſtri dirigendus eſt cur/
ſus. ſm Joſeph in collꝫ. de definiēdo. q̄ ſi ſuperueniente ſa
lubriori cōſilio ad deteriorem partē vrgere viderim⁹. Re
ctius eſt incōgrua ⁊ incōſiderata cōſtitutione ſummota/
ad meliorem tranſire ſententiā: q̄ ſtatutis pertinacib⁹ in/
herendo/peccatis grauioribus obligari. Nō em̄ tantum
proceſſus operis quantū volūtas eſt attendenda ⁊ intuē
da. Nec ſtatim quid q̄s egerit/ſed quo voto egerit inqui/
rendum. Illud enim pro retributione mercedis iuſte vni
cuiqꝫ repenſatur: quod principaliter mente cōceperit: nō
quod exinde bene vel male cōtra votum operantis emer
ſerit. Emendatio em̄ diſpoſitionis improuide nō voti eſt
iudicāda tranſgreſſio. Quicquid em̄ pro charitate dei et
pietatis amore perficitur: etſi dure atqꝫ aduerſis videat
principijs inchoari: non ſolū nulla reprehenſione ſed etiā
laude digniſſimū eſt. Omnia enim ad hoc agimus: vt cor
mundū deo exhibeamus. faciunt que leguntur ⁊ no. ex̄ de
collu. dete. c. j. in gloſ. de amicitia. ⁊. xiiij. q. v. ſi quid. de pe.
di. j. in prin. ⁊ in gloſ. tribus poſitis. ſuper verbo. votū em̄
c. magna pietas. ⁊. xxiij. q. viij. occidit. Deus enim non ver
borū tantum actuumqꝫ noſtrorū diſcuſſor: ⁊ iudex eſt: ſed
etiam propoſiti ⁊ deſtinationis inſpector. qui ſi quid cau/
ſa ſalutis eterne ac diuine contēplationis intuitu ab vno/
quoqꝫ factū viderit vel promiſſum: tametſi durū ⁊ iniquū
hominibus videatur: ille tamen intimā cordis inſpiciens
pietatem non verborū ſonum ſed votum diiudicat volū/
tatis. quia finis operis ⁊ affectus cōſiderādus eſt perpe/
trantis. quia nec dubitauit Jacob mēdacij maculā inun/
datione benedictionis paterne protinus abluendā: ⁊ ve/
lut nebulā quodam flatu ſpiritusſancti velociter abſumē/
dam. atqꝫ vberiora ſibi per hanc affectatitiam ſimulatio/
nem q̄ per illam ingenitam veritatem meritorū premia
cōferenda. Alia ſolutio ponitur de Jacob mentiente ⁊ ex/
cuſatio. xxij. q. ij. §. item opponitur. Hec predicta ſunt ver/
ba predicti Climachi ⁊ Joſeph anachorite in collꝫ. de de/
finiēdo. Ad quorū probationem facit q̄ beatus Benedi/
ctus receſſit ab illis malis monachis: ⁊ habitauit ſecum.
vt dicit Greg. in. ij. lib. dialogorū. ⁊ habetur. vij. q. j. §. hoc
tunc. ℣. ſic beatus Benedictus. Faciunt etiā illa. c. xxij. q.
iiij. ſi aliquid. j. ⁊. ij. ⁊. c. nō ſolū. ⁊. c. incōmutabilis. ⁊. c. ma/
gne. c. non omnia. c. diffinitio incauta. Facit etiā quia ma
gis deus cordis q̄ operis eſt inſpector. Nec tātum atten/
dendū que fiant: ſed quo animo fiant. xv. q. vj. c. j. Ad hec
facit qđ dicit Seneca. Magna pars ſanitatis eſt hortato
res inſanie reliquiſſe. ⁊ pſ. xvij. Cum ſancto ſanctus eris:
⁊ cū peruerſo peruerteris. Et qui tetigerit picem: coinqui
nabitur ab ea. Eccli. xiij. Et quia eccleſia non debet alicui
laqueū iniicere. xxvij. q. j. de viduis. Sed contra iſta vidē/
tur illa omnia. c. que prohibēt a malis fieri ſeparationem
corporalem ꝓpter ſchiſma vitādum. xxiij. q. iiij. in primis.
vj. c. cum ſi. ❡ Sed credo q̄ ſi in religione vel monaſterio
eſt preuaricatio cōmunis regule vel profeſſionis: ⁊ in illa
profeſſione nō inuenitur arctior ad quā quis poſſit recur/
rere petita licētia. ex̄ de regu. licet. licitū eſt authoritate ꝓ/
pria immo iuris recedere: vbi poſſit ſuā regulam obſerua
re. al's non. ⁊ ſic intelligo contrariū. Ad hanc ſolutionem
facit op. vij. q. j. §. hoc etiā. ℣. cum autem. ⁊. c. ſeq. quod inci
pit. ibi. Et hoc etiā ideo quia ex illorū morbidorum cōſor
tio inficeretur. ⁊ facit bene. xlv. di. ſed illud. ex̄ de ſtatu. mo.
ea que. ⁊ ne cle. vel mo. relatum. in prin. ⁊ que leguntur ⁊
no. xviij. q. ij. diffinimus. cum. ij. c. ſeq. ⁊. xxiij. q. iiij. q̄ſquis.
in ſi. Nec eſt inobediens qui recedit ab obedientia carna
li: vt viuat ſub dei obediētia ſpirituali. ſicut vixerūt ſancti
dei anachorite. Faciūt pro hoc. xj. q. iij. §. item quādo. in. c.
ſeq. vſqꝫ ad. §. cum ergo. ⁊. xiij. diſt. nerui. ℣. alius. ex̄ de re/
ſti. ſpo. literas. §. porro. ⁊ de ſentē. excō. inquiſitioni. Item
Climacus de obedientia. Dominus ſapiētes facit cecos.
obedientium oculos aperit in magiſtri virtutibus: in de/
fectibus vero tenebreſcere facit. Odor autem bonorum
id quod cōtrariū eſt agit. Sic nobis figura ⁊ typus per/
fecte obedientie argentum viuū dicitur. nam ſubtus om/
nia circūuolutum ab omni ſorde manet incōmiſtum. Nō
obliuiſcaris in tota vita tua illius magni creatoris qui in
totis. xviij. annis auribus corporeis a preceptore exteri⁹
nō audiuit/Salueris. auribus vero intrinſecis quotidie
audiuit a domino: non/Salueris. ſed/ſaluatus es. Qui/
dam ad ſuas volūtates conuerſi/ad votū viſiones que/
runt: ⁊ obtinent. At vero a cōfeſſionis corona ⁊ obedien/
tie merito agnoſcant ſe penitus cecidiſſe. Nā obedientia
eſt peregrinatio ab hypocriſi ⁊ proprio deſiderio. ❡ Ex
obediētia humilitas: ex humilitate diſcretio naſcit. vt phi
loſophatur Jo. caſſi. in collꝫ. ij. de diſcretione. Eſt qui ſuſci
pit preceptum: ⁊ voluntatem precipientis ſciens/nō obe
dit. Alter obedit ſciens preceptorem ex animo non preci/
pere. primus non obediens eſt obediens. alter obediens
inobediens eſt. quia volūtas precipientis debet inſpici: ⁊
non iuſſus. ⁊ verba debēt ſeruire intentioni: non econuer
ſo. ex̄ de ver. ſigni. intelligentia. Et ſemper eſt ſcribētis vel
mandātis intentio attēdenda. ex̄ de ꝓcura. petitio. de ar/
bi. expoſita. de reſti. ſpo. audita. de preben. cū cauſam. ⁊. c.
vlti. Sed in dubio ſtabitur ſuper verbo. ff. de lega. iij. non
aliter. Si impugnatur monachus abſqꝫ vera obedientia
de loco recedere: nō recedat. quia ſignū eſt q̄ ſi impugna/
tur pugnat. ❡ Juuenis quidā Innocentius noīe a quo/
dam ſene negligente ⁊ crudeli ſuo preceptore ſepe percu
tiebatur: ⁊ iniurijs afficiebatur. nec propterea ab eo receſ
ſit. qui tādem mortuus eſt cum ſua obediētia ⁊ patiētia.
qui quū ſepultus eſſet: venit ad illum Innocētium mor/
tuū quidam ſanctus Joannes nomine: ⁊ vocauit eum de
monumēto dicens/Frater Innocenti mortuus es. At ve
ro bene prudens obediēs ⁊ poſt mortē obedientiā oſten/
dens reſpōdit illi magno ſeni. Pater quomodo poſſibile
eſt hominē operatorem obediētie mori? Preceptor vero
iſtius Innocentij qui adſtabat tremens in faciem ſuā cū
lachrymis cecidit: ⁊ cellam prope monumētum diſcipuli
fecit: ⁊ de cetero caſte ⁊ ſolicitus vixit dicens patrib⁹ ſem
per quia homicidiū feci. ❡ Contra omnia quidē verum
equaliter cōtra iſta duo vitia qui ſumus in cōgregatione
ſub obediētia horis ſingulis agonizemus. videlicet con/
tra vētris ⁊ gule inſaniam: ⁊ furoris ⁊ ire celerem ⁊ acu/
tam perturbationē. proprias em̄ ⁊ domeſticas materias iſta
vitia poſſunt in turba faciliter inuenire. Reuolue inobe/
dientis improbi deliberationē ⁊ mentem: ⁊ inuenies ibi
cogitationē erroneam ⁊ intētionem ſeductam: videlicet
quietis ſolitarie/ieiunij extremi ⁊ arcti/orationis irrecur/
uabilis/carentie/vane glorie ad ſummū memorie exitus
inobliuiſcibilis/indeſinentis cōpunctionis/oīmode pri/
uationis ire/ſilentij profundi/⁊ caſtitatis ſuperexceden/
tis cōcupiſcentiā. Uere nāqꝫ ſolitariam vitā ⁊ quietem in
oratione exequi rariſſimorū exiſtit. ⁊ illorum ſolummodo
qui poſſidēt conſolationē diuinam ad laborū ⁊ dolorum
ſolatium ⁊ cooperationem impugnātium ⁊ pugnarum.
Sit tibi iſte modus ad obedientiam. videlꝫ exiſtimare q̄
probat te qui preeſt ⁊ tētat. ⁊ nūq̄ aliquando decides vel
errabis: quādo redargutus ⁊ correptus a patre inceſſan
ter ad ipſum ampliorē fidem ⁊ charitatem aſſumis. ſpiri/
tusſanctus inuiſibiliter habitabit in aīa tua: ⁊ virt⁹ altiſſi
mi obumbrabit tibi. Luc. j. Uerūtamen ne glorieris neqꝫ
gaudeas generoſe ſufferens cōtumelias ⁊ ignominias:
ſed magis plora. quia aliquid dignū contumelijs egiſti:
et conturbaſti animā fratris: vel ꝓprij prepoſiti contra te.
Noli admirari ⁊ ſtupere ſuper id qđ dicturus ſum. habeo
enim Moyſen hoc vna mecū predicantem. Expedit ma/
gis in deum ⁊ nō in patrem noſtrū peccare. deo enim ad
iram cōcitato/dux noſter poteſt eum nobis reconciliare.
Exo. xxxij. xlv. diſt. diſciplina. Iſto vero conturbato a no/
bis/aliquē pro nobis exorantem deū ⁊ propitiū faciētem
vlterius non habemus. Intendamus ⁊ vigilemus quan
doquidē a paſtore inculpati trāquille ⁊ cum gratiarum
actione ſuſtinere debemus, vel quando certificare eum ⁊

ſatiſfactionem facere inde videtur: ſuper oībus quidem
nobis ignominiam cōciliantibus eſſe tacendū. lucis em̄
hora eſt. ſuper ijs vero que in perſonā alterius recurrūt:
ſatiſfaciendū ⁊ excuſandū eſſe propter vinculum ⁊ coiun
ctionē charitatis ⁊ inſolubilis pacis. Quicūqꝫ ex obediē
tia reſilierunt: ij tamen annūtiabunt eiuſdem vtilitatem.
tunc enim cognouerāt in quali celo ſtabant. Qui em̄ ad
impaſſibilitatem ⁊ deū currit: omni die in qua non male/
dicitur ſe multū damnū ſuſtinere arbitratur. quemadmo
dū arbores ventis mote profundam radicem ſubtermit/
tunt: ita in obediētia degentes fortes ⁊ inconcuſſas ani/
mas poſſident. Quiſquis in ſolitaria q̄ete ſedens cogno
uit ſuam infirmitatē: ⁊ tranſiens ſeipſum obedientie ven
didit: iſte quū eſſet cecus/abſqꝫ labore ad chriſtū reſpexit.
State/ſtate/⁊ iterū dico ſtate/currētes fratres pugiles.
certatores audientes ſapientē clamātem de vobis. Sap.
iiij. Tāq̄ aurum in fornace/magis vero in cenobio/ꝓba
uit eos dominus: ⁊ quaſi holocauſta victime accepit eos
in finibus ſuis. Quādo ſentiunt grauia eſſe mādata que
iubentur a patribus; qui ſunt pigriores et magis otioſi:
tunc magis preanticipare ⁊ preeligere conantur oratio/
nem. quādo vero leuiora iubentur: ab eadē tunc ſicut ab
igne fugiunt. Quādo igitur ad operationem manuū ac/
cedis: cogita quia chriſto miniſtras qui precepto ⁊ exem
plo ad opera vſqꝫ ad mortē te informat. Operans lauda
deum tuū lingua. mente cogita. intētione glorifica. Nam
qui in laboribus ⁊ in operib⁹ eſt infidelis ⁊ piger: in ora/
tionibus multo amplius erit piger ⁊ infidelis ⁊ remiſſus
Sane oratio nequaq̄ in corporis quiete dirigitur: ſed la/
bore ⁊ actu. Amor quietis orationis eſt exterminium. ⁊ di
minutionem virtutū predicat mandata negligere. Nūq̄
ſuſcipias eum qui tibi ſubditus eſt dicētem tibi/Da mihi
licentiam ⁊ poteſtatem ad talem operationē exequēdam
et ita meipſum ⁊ ad id quod ſpirituale eſt permitte diri/
gere. Qui ita dicit: ſeductus eſt: ⁊ propriā perficit volun/
tatem: ⁊ optime obedientie federa ſpernit: ⁊ deceptus et
illuſus meritū coram deo obediētie perdit. Hucuſqꝫ Cli/
macus a principio quaſi iſti⁹. §. hucuſqꝫ. Uide. j. in iſto ar.
in. §. dicebat. ℣. cum beatus. Dixit ſenex/Obedientia grā
de ornamētum eſt monachis. Quicūqꝫ eam poſſederit ⁊
ipſe audietur: ⁊ cū fiducia crucifixo chriſto obedienti vſqꝫ
ad mortem. Phil. ij. adſtabit. Ordo obediētium qui tor/
quem auream in collo habet/maiorem gloriam poſſidet:
q̄ aliquis ordo viuendi. q: totus in voluntate patris pen
dens nullam habet requiem. Eſt autem obediētia ſalus
omniū fidelium: genitrix omniū virtutum: regni celorum
inuentrix: celos aperit: hominē de terra eleuat: cohabita/
trix eſt angelorum: cibus eſt oim ſanctorum. Ex hac enim
ablactati ſunt: ⁊ per hāc ad perfectionem venerūt. Mar/
cus Syluani diſcipulus quū ſcriberet: ⁊ a patre vocaret:
vt obedientiā feſtinus compleret/mediā quam ſcribebat
figuram litere dereliquit. cui quū diceret Syluanus pa/
ter de ſue ſylueſtri q̄ eſſet bubalus: ⁊ haberet cornua: ⁊ il/
le confeſſus eſt. ij. Cor. x. Captiuauerat enim intellectum
in obſequiū obedientie. ⁊ transformauerat ſuum videre
in videre patris. quod ſupergloriosum eſt. Quū miſſus
frater ab abbate ſuo in vicū vt deferret neceſſaria: ingreſ
ſus eſſet domū vbi erat puella ſola: ⁊ traheretur ab ea ad
peccatum ait: Domine: ꝓpter orationes patris qui miſit
me ſalua me in hac hora. quo dicto/ſubito inuētus eſt ad
ripam fluminis iuxta monaſterium ſuū: ⁊ reuerſus eſt ad
patrem ſine macula. Abbas Paulus mandauit Joanni
diſcipulo q̄ duceret ſibi ſimū boum qui erat iuxta ſepul/
cra. et ſi inueniret ibi hyenam ſeuam beſtiam: q̄ duceret
eam captam. Juit Joannes. irruit ſuper eum hyena. ille
vero voluit eam tenere. ſed illa fugit. fugientem vero in/
ſecutus eſt Joannes/dicens. Abbas meus dixit vt te ligē
⁊ captam ducam. illa vero ſtetit: ⁊ ille ligauit eam captā:
⁊ duxit ad patrem. pater admiratus ait vt humiliaret Jo
anni cedēs eum: Stulte iſtum canem miſerum quid huc
adduxiſti? ⁊ mox ſoluit eum ſenex et permiſit diſcedere.
Unus frater multū al's ſpiritualis inuidebat cuidā al/
teri fratri germano ſuo multum obedienti. ⁊ duxit illum
ad fluuium vbi erant crocodili: ⁊ dixit ei. Intra fluuium.
⁊ intrauit. ⁊ non nocuerunt ei crocodili: ſed lingebant eū
Iterum redeuntes inuenerunt mortuum: ⁊ orauerunt ſu
per illum: ⁊ ſurrexit. quod miraculū ille frater ſpiritualis
et religioſus ſibi imputabat. ſed abbas dixit ei. Propter
obedientiā fratris tui mortuus eſt reſuſcitatus: nō pro/
pter te. Dixit abbas cuidam ſuo diſcipulo q̄ lignū ſiccū
quod ipſe plantauerat/irrigaret. erāt autem ab eis lōge
aqua: vt ſero pergeret/⁊ mane rediret. poſt tres autē an/
nos vixit contra naturam lignū illud: ⁊ fructum fecit: q̄
fuit fructus obedientie. ❡ E Joannes abbas in colla/
tione ſua de fine cenobite ⁊ eremite ait. Uirtus humilita
tis matris omniū virtutum/ac totius ſpiritualis ſtructu/
re ſolidiſſimum fundamentum/a noſtris penitus exulat
inſtitutis. quia ſubiectionis iugum non ſuſtinere conten
ti/ad preſumptionē noxie libertatis protinus euolamus.
quia non ſm diſtrictionis regulam ſed pro noſtri arbitrij
libertate ſenioris ſubijcimur imperio. vt nō patientie fru
ctum addiſcere/ſed tempus adipiſcēde licentie expecta/
re videamur. Si illius temporis ſancti religioſi hoc dice/
bant: noſtri tēporis capitiati ⁊ exterius vix ſignati in con
tinua viuentes noxia libertate et ſub prelatis. Zacha. xj.
idolis victitantes/quid poſſunt dicere? Idem preceptum
euangelicum de craſtino. Matth. vj. non cogitare/⁊ pre/
lato vſqꝫ ad finem obedire/obſeruare: non eſt minus ꝑfe
ctum anachoritica puritate. Talis enim illū imitatur de
quo dicitur Philip. ij. Humiliauit ſemetipſum fact⁹ obe/
diens vſqꝫ ad mortem. ⁊ Non veni facere voluntatē meā:
ſed voluntatem eius qui miſit me patris. Jo. vj. Idem:
Finis cenobite eſt omnes ſuas mortificare ⁊ crucifigere
voluntates: ac ſm euangelium nihil de craſtino cogitare.
Matth. vj. quem virum Eſaias deſcribens ait Eſa. lviij.
Si auerteris a ſabbato pedem tuum facere voluntatem
tuā in die ſancto meo: ⁊ vocaberis ſabbatum delicatum ⁊
ſanctum domini glorioſum: ⁊ glorificaueris eum dū non
facis vias tuas: ⁊ non inuenitur voluntas tua vt loqua/
ris ſermonem: tunc delectaberis ſuper dominū. ⁊ ſuſtol/
lam te ſuper altitudinem terre: ⁊ cibabo te hereditate Ja
cob patris tui. Ecce triplex premium religioſorum vere
obedientiū: ⁊ qui vere ſanctificant ſabbatum: delectatio/
exaltatio/hereditas. Delectationem merentur: ꝓpter car
nis macerationem. Exaltationem/propter voluntariam
ſubiectionem. Hereditatem/propter voluntariā pauper/
tatem, iuxta illud Mat. v. Beati pauperes ſpū: quoniā
ipſorū eſt regnū celorū. In predicta autem authoritate
Eſaie ponuntur bona quibus vacare debēt religioſi: ad
quos proprie ſpectat ſanctificatio ſabbati. Sāctificatur Sabba/
autem ſabbatū per eos per. vij. ſcꝫ per obſeruantiā quie/ ti ſancti/
tis ſpiritualis: per abnegationem proprie voluntatis: per ficatio.
ſtudium dilectionis ſpiritualis: per munditiam mentis ⁊
corporis: per gloriam actoris: per reſtrictionem concupi/
ſcentie carnalis: per cuſtodiam oris. Sed hodie cōmuni/
ter religioſi non ſanctificant ſabbatum. iuxta preceptum
domini. Exod. xx. Memento vt diem ſabbati ſanctifices.
ſed more iudaico carnaliter ipſum maculant: non ſancti/
ficant. Judei nāqꝫ tamq̄ carnales carnaliter ſabbatū cu
ſtodiebant otio ⁊ comeſſationib⁹ vacantes: ſic ⁊ religioſi
hodierni ab exteriori opere ceſſantes ſed nō vacātes deo
ſed acidioſi ⁊ guloſi de propria ſalute non curant. Cōtra
quos Augu. Quū deus preceperit obſeruari ſabbatum:
illi in ijs que deus prohibet exercent ſabbatum. Uacatio
noſtra a malis operibus. vacatio illorum a bonis operi/
bus. Melius eſt arare q̄ ſaltare. ⁊ melius fodere q̄ mur/
murare. melius eſt ſcribere q̄ otiari. Caueant tales ne in
tali ſabbato moriantur. Matth. xxiiij. Orate ne fiat fuga
veſtra. id eſt mors. ſabbato ſcꝫ acidie. hyeme/torporis ⁊ te
poris. ❡ Eremite vero perfectio eſt exuere mentē a cun/

Universidad de Deusto
Biblioteca

cris terrenis:eāq₃ quantū humana fragilitas presumit ⁊
imbecillitas finit/viuere cum christo.de quo d: Thren.iij.
Sedebit solitari⁹ ⁊ tacebit:quia leuauit se super se. ⁊ ps.
cj.Similis factus sum pelicano ⁊c. Raro ergo est ⁊ pau-
cissimis dono dei concessa perfectio. Iste enim vere ⁊ nō
ex parte perfectus est:qui ⁊ in eremo squalorem solitudi-
nis/⁊ in cenobio infirmitates fratrum equali magnani-
mitate sustentat. Et ideo in vtraq₃ professione per omnia
consummatum inuenire difficile est.quia nec anachorita
contēptum ⁊ priuationem materialium rerū: nec cenobi-
ta theorie ad integrum potest assequi puritatē. Io.cassi.
in.iiij.lib.de institutis renuntiātium ait/ꝙ ingrediēs mo-
nasterium in Egypto primo ponebatur ⁊ probabatur ad
portam monasterij ad seruitium peregrinoꝝ ⁊ hospitum
per annum.quo cōpleto admiscebatur cōgregationi fra-
trum: et tradebatur in cura vni seniori: qui.x.iunioribus
preerat ⁊ gubernabat. Cuius hec erit solicitudo ⁊ erudi-
tio principalis:per quam iunior introductus scandere cō-
sequenter etiā culmina perfectionis preualeat; vt doceat
eum primitus suas vincere voluntates. quem studiose ⁊
diligenter in his exercēs ea semper illi imperare de indu-
stria procurabit:q̄ senserit animo suo esse contraria. Mul-
tis siquidem experimentis edocti tradunt monachos et
maxime iuniores ne voluptatem quidem concupiscentie
sue refrenare posse:nisi prius mortificare per obedientiā
suas didicerint voluntates. Ideoq₃ pronuntiant nullate-
nus vel iram vel tristitiam vel spiritum fornicationis pos-
se extinguere:sed nec humilitatem cordis veram nec cum
fratribus vnitatem perpetuam nec firmam diuturnamq₃
posse retinere concordiam: sed nec in cenobio posse qui-
dem diutius permanere:eum qui prius voluntates suas
non didicerit superare. Idem Io.cassi.ibidē. Tanta ob-
seruantia obedientia regule custoditur:vt iuniores absq₃
licentia prepositi sui non solum non audeant cellam egre-
di:sed nec ipsi naturali necessitati satisfacere propria au-
thoritate presumant. Sicq₃ vniuersa complere quecunq₃
fuerint ab eo precepta/tāꝙ si ex deo sint celitus edita/sine
vlla discussione festinant:vt nonnūꝙ impossibilia etiam
sibimet imperata ea fide ac deuotione suscipiant: vt tota
virtute ac sine vlla cordis hesitatione perficere ea ac con-
summare nitantur.⁊ ne impossibilitatem precepti pro se-
nioris reuerentia metiantur. Itaq₃ confidentes intra cu-
bilia sua/⁊ operi ac meditationi studium pariter impen-
dentes/quū sonitum pulsantis ostium audierint/ad ora-
tionem scilicet eos vel ad opus aliud inuitātis: certatim
vnusquisq₃ de suo cubili prorūpit. Ita vt is qui opus scri-
ptoris exercet:quam repertus fuerit inchoasse literā fini-
re non audeat:sed in eodem puncto quo ad aures ei⁹ so-
nitus pulsantis aduenerit:summa velocitate prosiliens/
nec tātum quidem more interponat quantū cepti apicis
cōsummet effigiem:sed imperfecte litere lineam derelin-
quens non tam operis compēdia lucra ve sectetur:ꝙ vir-
tutem obedientie exequi toto studio atq₃ emulatione fe-
stinet.quā non solum operi manuum vel lectioni vel silen-
tio ⁊ quieti celle/verū etiam cunctis virtutibus ita prefe-
runt:vt huic iudicent omnia postponenda.⁊ vniuersa dis-
pendia subire contenti sunt dūmodo hoc bonum in nul-
lo violare videantur. ¶ F Item Io.cassi.ibidem. Per
humilitatem ⁊ veram obedientiam ceterarum virtutum
quis potest culmina ascendere.sicut in Ioāne abbate pa-
tet.qui toto mundo claruit:⁊ vsq₃ ad gratiam prophetie
per virtutem obedientie extitit sublimatus. Hic itaq₃ Io-
annes ab adolescentia sua vsq₃ ad virilem etatem senio-
ri deseruiens/donec ille in huius vite conuersatione dura-
uit:tanta humilitate inhesit eius obsequijs:vt ipsi quoq₃
seni obedientia eius stuporem summū incuteret. Cuius
hanc virtutem vtrum de vera fide ac profunda cordis hu-
militate et simplicitate descēderet/an affectatitia esset et
quodammodo coactitia/atq₃ ad imperantis faciem pre-
beretur/volēs manifestius explorare:ꝙ plurima et etiam
superflua minusq₃ necessaria vel impossibilia frequētius
iniungebat. Ex quibus tria ponam quibus manifestari
possit volentibus scire vel mētis eius vel subiectionis in-
tegritas. Sumpsit nāq₃ lignum aridum ⁊ putre: et fixit
in terra. precepitq₃ Ioanni vt illud aqua vecta quotidie
bis rigaret: vt in antiquā arborē reuiuiscens diffusis ra-
mis amenitatem oculis atq₃ vmbraculum estu feruenti
subter residentibus exhiberet. Quod preceptum venera-
tione solita sine vlla impossibilitatis cōsideratione susci-
piens adolescens/ita quotidianis dieb⁹ expleuit:vt aquā
fere per duo milliaria indesinēter apportans/nullatenus
lignum cessaret rigare.atq₃ per totius anni spatium non
infirmitas corporis/non festiuitatis solēnitas/non occu-
patio necessitatis vllius que illum etiam honeste excusa-
ret ab executione mandati:non deniq₃ hyemis asperitas
intercidens/ab obseruantia precepti huiusmodi potuit
impedire. Quūq₃ hanc eius sedulitatem tacitus senex cō-
sideraret: videretq₃ eum simplici cordis affectu manda-
tum suum velut diuinitus emissum sine vlla permutatio-
ne vultus vel rationis discussione seruare:sinceram eius
obedientiam cōprobans pariter ⁊ admirans tam longū
laborem quem per totum anni spatiū studio deuotionis
impēderat:ad aridum virgultum accedens/O (inquit)
Ioannes:misitne radices hec arbor an non? Quūq₃ ille
nescire se dixisset: senex velut inquirens rei veritatem ⁊
tāꝙ tentans vtrumnam suis radicibus teneretur:euulsit
coram ipso leui cōmotione virgultum:sicq₃ projiciens il-
lud/precepit vt deinceps rigare desineret. Hic idem Io-
annes ad dicti senis imperium tentatiuū lenticulam olei
que sola in eremo remanserat: per fenestram cōminuen-
dam demisit ad terram: parum cogitans vel retractans
precepti ineptiam/diutinam necessitatem/infirmitatem
corporis/penuriam sumptuum/eremi squallentis angu-
stias ac difficultates. Hic idem ad obedientiam dicti se-
nis saxū quod multe turbe hominū mouere non possent:
cōplicita nunc ceruice nunc toto corpore prouoluere con-
tendebat:non metiens impossibilitatem precepti pro re-
uerentia senis/⁊ obsequij simplicitate sincera:qua crede-
bat fiducia senem non posse incassum ac sine ratione pre-
cipere. Abbas pater mutius cū filio suo circiter.viij.an-
norum intrauit monasterium.quadam die quum abbas
infantem vidisset plorātem: simulans se commotum/ad
probandum patris constantiā mortificationem ⁊ obediē-
tiam/precepit patri vt tolleret filium:⁊ iactaret in fluuiū.
quod preceptum velut a deo sibi factum adimplens filiū
in vlnis rapiens proiecit in fluuiū.quem tamen procura-
ti fratres post currentes de fluminis alueo leuauerunt.
Reuelatū autem continuo fuit seniori hac eum obedien-
tia.Gen.xxij. Abrae patriarche opus implesse.quem post
se migrans ad christū abbas successorem monasterio de-
reliquit. Quidam filius comitis ditissimi studijs litera-
libus non mediocriter institutus in monasterio conuer-
sus/ad senioris preceptū confestim postꝙ intrauit mona-
sterium.x.sportas ceruicibus suis portans ⁊ per plateas
circūferens/singillatim multis ⁊ non vni sicut sibi prece-
ptum erat statuto precio venūdedit:non cōsiderans tam
vilis ⁊ inconsueti officij nouitatem/splendorem natalitiū/
venditionis iniuriam:dū illam christi humilitatē. Mat.
xij.(que est vera nobilitas animum que moribus ornat)
per obedientie gratiam desiderat obtinere. Abbas Py-
nufius abbas in egypto ingentis cenobij signis ⁊ virtu-
tibus gloriosus timens ne fauor populi fructus sibi pre-
mij vacuaret eterni:occulte suū monasterium fugiēs ha-
bitu seculari indutus receptus est sicut nouiti⁹ ignotus
in monasterio Tabensiotarum in Thebaida. datusq₃ est
tāꝙ senex inutilis ⁊ incognitus in adminiculum cuidam
fratri adolescenti qui hortum susceperat excolēdum.qui
non solū omnia que ipse prepositus imperasset ⁊ que in-
iūcti operis cura poscebat/cum summa humilitate com-
plebat:fimum humeris portando/⁊ alia officia vilia fa-

ciendo:verūetiam quedam necessaria opera que propter
horrorem a ceteris vitabantur noctis labore complebat.
tādem cognitus a suis monachis eum querentibus/co-
actus est ad suū redire monasteriū: dicens se inuidia dia-
boli proditum/ne bono subiectionis ⁊ obedientie potire-
tur. Simile fecit idem receptus in monasterio Bethlemi-
tano:qui tādem coactus ad suum redijt monasterium in
egypto:⁊ coactus est esse quod erat. ¶ Quidam iunior
cū a suo increparetur abbate cur humilitatem ⁊ obediē-
tiam quā renuntians mundo pro modico tempore reten-
tare cepisset/dimitteret: diabolica inflat⁹ superbia suaq₃
contumacia respondit. Nūquid ob hoc memetipsum hu-
miliaui pro tēpore:vt semper subditus sim? ad quod eius
effrenatū scelestūq₃ responsum ita est senior stupefactus:
precipiens verba hec non ab homine sed ab antiquo lu-
cifero esse prolata:vt nullam vocem aduersus tantā pro-
teruiam de ore suo emitteret:⁊ non nisi gemitus de corde
tātummodo ⁊ suspiria potuerit propalare: tacitus intra
se voluens illud qđ legitur de christo. Phil.ij. Qui quum
in forma dei esset:humiliauit semetipm factus obediens:
non vt ille diabolico spiritu ac tumore possessus/ꝓ tem-
pore:sed vsq₃ ad mortem. Io.cassi. Nullo modo poterit in
anima nostra virtutum structura cōsurgere:nisi prius ia-
cta fuerint vere humilitatis in corde nostro fundamina:
que firmissime collocata perfectionis ⁊ charitatis culmē
valeāt sustinere. Ita videlз vt primum fratribus nostris
veram humilitatem intimo cordis exhibeamus affectu.
in nullo sez acquiescentes eos cōtristare vel ledere. quod
nullatenus poterimus implere:nisi renuntiatio vera que
in expoliatione omniū facultatum ac nuditate cōsistit/in
nobis fuerit christi amore fundata.deinde obedientie iu-
gum ⁊ subiectio simplici corde ac sine vlla fuerit simula-
tione suscepta. Ita vt preter abbatis mandatū nulla pe-
nitus in nobis viuat voluntas. Quod non aliter poterit
obseruari:nisi quis se non solum mortuū huic mundo/ve-
rūetiam insipiētem iudicauerit ac stultum : vniuersa que
fuerint a senioribus imperata/sine vlla discussione perfi-
ciens: sacrosancta ea credens ac diuinitus promulgata.
In qua consistentibus qualitate proculdubio status ille
humilitatis vere tranquillus ac immobilis subsequetur:
vt nosmetipsos inferiores omnibus iudicantes/vniuer-
sa que nobis fuerit irrogata tametsi iniuriosa sint vel tri-
stia vel dānosa:tamꝙ a superioribus nostris illata patien-
tissime toleremus.hucusq₃ Io.cassi.in dicto.iiij.lib.de in-
stitu.re. ¶ G Quū Paulus simplex discipulus magni
Antonij semel ex simplicitate presentibus alijs fratribus
interrogasset ipsum an christus prius fuerit an prophete
beatus Antonius verecūdatus pro eo/ꝙ sic eum discipu-
lus suus absurde interrogasset:silere eum ac abire iussit.
Ille vero quia omne quod ab eo dictū fuisset tāꝙ prece-
ptum dei seruare proposuerat:accedens ad cellam suam
tāꝙ mandato accepto silentiū gerere instituit:nec omni-
no aliquid loqui.⁊ sic.x.annis permāsit. Quod quū per-
cepisset Antonius:mirari cepit vnde hec illi obseruantia
placuisset:quā anime sciebat nō esse mandatam. Quūq₃
eum loqui iussisset:⁊ cur tantū siluerit indicaret: Tu (in-
quit Paulus) dixisti mihi vt irem ⁊ silerē. Et stupefactus
Antonius ita ab eo sermonē quem ipse negligenter pro-
tulerat obseruatum. Omnes nos iste (inquit) condēnat.
Quū enim nos de celo nobis non audiamus loquētem:
ab isto qualiscūq₃ sermo qui ex ore nostro processerit ob-
seruatur.multā tamen Antonius docere volēs eum obe-
dientiā/precipere ei solitus erat etiā que ratio non posce-
bat:in quibus eius animus probaretur. Haurire nāq₃ ali-
quādo eum aquā iussit ex puteo:⁊ in terrā tota die effun-
dere.⁊ contextas sportellas resoluere:atq₃ iterum retexe-
re:⁊ rursus resoluere. Et ita per hec ad obedientiā puris-
simā informatus in breui ad perfectionem peruenit. Ex
cuius exēplo dicebat Antonius ꝙ si quis velit velociter
ad perfectionem venire:non sibi ipsi fieret magister:nec
proprijs voluntatibus obediret:etiam si rectum videre-
tur esse quod velit.sed mandatum saluatoris obseruan-
dum ante omnia/vt vnusquisq₃ abneget semetipsum sibi
⁊ renuntiet proprijs voluntatibus. Matth.xvi.quia chri-
stus dicit Io.vj. Ego veni non vt faciā voluntatem meā:
sed eius qui misit me.⁊ vtiq₃ voluntas sua non erat con-
traria patris:sed qui venerat obedientiā docere/non in-
ueniretur obediens:si propriam faceret voluntatē.quan-
to magis nos iudicabimur inobedientes:si faciam⁹ pro-
prias voluntates? Deniq₃ supra dictus Paulus exemplū
nobis est.qui obedientie ⁊ simplicitatis merito in tantū
spiritualium gratiarum culmē ascendit:vt multo plures
⁊ potentiores virtutes per ipsum ꝙ per Antonium domi-
nus faceret. Tante fuit simplicitatis ⁊ fiducie apud deū:
vt quodam tempore quum celeriter non curaret quēdam
oppressum a dirissimo demone more canis rabiētem:mo-
re infantium indignatus dixit ad christum. Vere hodie
non manducabo si eum non curaueris.⁊ mox quasi deli-
cioso infanti satisfactum est a christo.⁊ statim curatus est
rabidus. ¶ Abbas Basilius interrogat⁹ quomodo sibi-
inuicem fratres obedire deberent:respōdit.sicut serui do-
minis suis.sicut precepit dominus.quia qui vult in vobis
esse magnus/fiat omniū nouissimus ⁊ seruus.sicut filius
hominis non venit ministrari. Matth.xx.sed ministrare.
Dicebat senex quia nihil sic deus querit ab ijs qui initiū
habent conuersionis:quō obediētie laborem. ¶ Quidā
secularis renuntiauit seculo:⁊ venit in monasteriū addu-
cens secum suū filium paruulum infantem. quem abbas
tenens osculabatur : et dixit patri suo/Amas hunc? ⁊ ille
respondit. etiam. Postea dixit illi abbas/Tolle ergo si
amas eum:⁊ mitte eū in furnum ardentem. ⁊ tenēs eum
pater suus iactauit in furnū ardentem.⁊ statim factus est
furnus velut ros. Daniel.iij. Ex quo facto acquisiuit sibi
gloriam quemadmodū Abraam patriarcha. Idem quasi
supra eo.§.abbas pater. ¶ Beatus Benedict⁹ iussit da-
ri oleū quod remanserat cuidā subdiacono.sed cellerari⁹
nō obediuit ne fratribus oleū deesset. Iratus pater iussit
alijs fratrib⁹ vt ipsum vas vitreū in quo parū olei remā-
serat/per fenestrā projceretur : ne in cella aliquid per in-
obedientiā remaneret.factūq₃ est.sed proiectū vas remā-
sit incolume. Tunc collectis fratrib⁹ beatus Benedictus
de infidelitate ⁊ inobedientia inobedientē monachū in-
crepauit. ¶ Narrat Greg.in dialogo li.iij.de epo sabino
episcopo placētino.ꝙ cū Padus fluuius egressus alueū
suū terras ecclesie occupasset: dixit diacono suo/Vade ⁊
dic pado/mandat tibi eps vt te cōpescas: ⁊ ad proprium
alueū redeas.qđ diaconus irrisit:nec obediuit. Tunc vir
dei accersito notario dictauit/dicens. Sabinus dñi nostri
Iesu christi seruus cōmonitoriū Pado. Precipio tibi in
noie Iesu christi vt de alueo tuo in locis istis vlteri⁹ non
exeas:nec terras ecclesie ledere presumas.⁊ dixit notario
Vade hoc scribe ⁊ in aquam eiusdē fluminis hoc projce.
Quo facto sancti viri preceptū suscipiens aqua ad alueū
est reuersa.qua in re inobedientiū duritia cōfundit quan-
do in virtute Iesu ⁊ elementū irrationale sancti viri pre-
ceptis obediuit. ¶ Vir dei cōtra Samariā missus/quia
per inobedientiā comedit in itinere:hūc leo in itinere oc-
cidit.sed statim illic scriptū est.iij.Reg.xiij.vij.q.j. deniq₃.
quia stetit leo iuxta asinū ⁊ nō comedit de cadauere. Ex
qua re fm Greg.in.iij.dialogorū ostēditur ꝙ peccatū in-
obedientie in ipsa fuerit morte laxatū. In libro q̇ dicit pa-
radisus dicit ꝙ quū Didimus monachus rogasset beatū
Antoniū magnū qui eū ad visitādum venerat:ꝙ in cella
sua flecterer genua ⁊ precē funderet:statim fecit. at secun-
do noluit se rogari.ipsis nos rebus docēs sanctorū volū-
tatibus obedire:quia verus monachus nō contēdit. Io-
seph in coll.sua de definiēdo dicit. Seniores nostri quoq₃
fidei apostolicarū signa virtutū testimonia reddiderunt:
quiq₃ vniuersa iudicio potius ac discretione spūs/ꝙ rigi-
da animi obstinatione gesserunt; eos q̄ alienis infirmita-

tibus ⁊ voluptatibus acquiescerent/multo vberiores fru-
ctus penitētie ꝙ eos qui in suis volūtatibus perdurarēt
capere censuerunt. Deniq; abbas Piamon post.xxv.an-
nos oblatā sibi vuam ⁊ vinū a quodam fratre sine hesita
tione suscipiens/cōfestim ea que ingesta fuerant cōtra cō
suetudinē degustare/ꝙ ignote cūctis continentie maluit
propalare virtutē. Idem in eodē. Nunꝙ rationabiles ac
probatos patres duros aut irreuocabiles in suis defini-
tionibus fuisse meminimus. sed velut cerā calore ita etiā
eos ratione mollitos: ⁊ intercedēte salubriori cōsilio me-
lioribus partibus sine hesitatione cessisse. Quoscūq; aūt
vidimus definitionibus ꝓprijs inherere: irrationabiles
semper probauimus ac discretionis expertes. ¶ Quidā
venit ad abbatē Sisoy volens fieri monachus vnicū ha
bens filiū. cui dixit Sisoy. Si vis fieri monachus proijce
filium in flumen. quo volēte facere missus a Sisoy alius
frater dixit. Ne iactes puerū in aquā. dixit ille. Abbas pre
cepit vt iactem. Cui frater. Ille ⁊ iterū precipit ꝙ non fa-
cias. Ille autē relinquens filiū factus est monachus pro-
batissimus ꝓpter obedientiā. ¶ Dixit abbas Sisoy. Ve-
ni ad abbatē Achillem q̄ fuit magne obedientie. ⁊ ad ab-
batem O: qui magne humilitatis fuit. ⁊ quū starem ibi:
allatus fuit eis quidā piscis modicus: quem quū abbas
Achilles incideret vt pararet eum: vocatus est ab O:. ille
autem dimisit cultellū in medio piscis statim: ⁊ non preci
dit eū: ⁊ cucurrit ad eum. ⁊ miratus sum tātam obedien-
tiam eius. quia nō dixit/expecta donec incidā piscem. Et
dixi ego abbati Achilli/Vbi inuenisti obediētiam hanc?
respōdit. Non est mea: sed istius senis. ⁊ dixit mihi. Veni
et vide obedientiā ⁊ humilitatē eius. Coxit aūt Achilles
partem piscis male: ita vt perderet illū voluntarie. ⁊ appo-
suit seni. ⁊ ille manducauit nihil loquēs. ⁊ dixit ei/Bonū
est senex? ⁊ ille respondit. bonū est valde. Post attulit aliā
partem nimis coctam. ⁊ dixit. Ecce illud perdidi senex: et
istud nimis coxi. Respondit etiā modice mali cibi exiuit.
Et cōuersus ad me abbas Achilles dixit. Vide quia hec
obedientia istius senis est. Et exiui ab eis. ⁊ quicquid ibi
vidi: feci ſm meā virtutem. ¶ Quidam patrū misit disci
pulū suum procul haurire aquā ad puteū. qui oblit⁹ por-
tare funem/residens super puteum clamauit dicens. La-
cus lacus: abbas meus precepit mihi vt implerem lage-
nam istā aqua. ⁊ statim ascendit aqua vsq; ad summū pu
tei obediens sibi: sicut ipse suo patri spūali. ⁊ impleuit la-
genam aqua: ⁊ reuersa est aqua in locum suū. ¶ Quidā
puer cū patre suo venit instincte ad penitentiā faciendā.
qui quū tētaretur a fornicatione: dixit patri. Vado ad se-
culū: quia nō possum carnis concupiscentiā tolerare. Cui
pater. Accipe panes. xl. ⁊ esto in eremo deferens folia pal
marū. xl. diebus. qui obediens patri quū quieuisset ibi. xx.
diebus: stetit corā ipso velut mulier ethiopissa turpissima
et fetidissima: ita vt abijceret eā a se fetorem non tolerās.
Cui illa. Ego sum que cordibus iuuenū dulcis appareo.
sed propter tuam obedientiam ⁊ laborē ⁊ orationem nō
permisit me deus te seducere. Ille autē surgens nūtiauit
patri. Cui pater. Et ego inquit noui. sed si permansisses.
xl. diebus iuxta mandatū meū maiora vidisses. ¶ San-
ctus Abraam anachorita in cella occlusus perfecte viuēs
rogatur ab episcopo ire ad vicum gentiliū: ⁊ conuertere
eos. cui Abraam. Obsecro inquit sanctitatē tuam vt me
mala mea plangere permittas. Cui eps. Ecce mūdum ⁊
que in eo sunt reliquisti: ⁊ crucē christi amplexus es. atta-
men donec vniuersa hec expleueris: agnosce te obedien-
tiā (que cunctis virtutibus eminet) non habere. Hec ille
quū audiret cepit flere. ⁊ ait. Fiat volūtas dñi. ꝓpter obe
dientiā quocūq; iusseris pergam. ¶ Beate memorie Ar-
senius dixit aliquādo abbati Alexandro. Quādo expen-
deris palmulas tuas: tūc veni ⁊ gustabimus. Si autē ali-
qui peregrini superuenerint: comede cū eis. Abbas autē
Alexander leuius operabatur. ⁊ quum facta fuisset hora
māducandi; supererat adhuc ei de palmulis suis, sed vo-
lens custodire sermonem senis sustinuit donec explicaret
palmas. Abbas aūt Arsenius quū videret quia tardaret
gustauit. existimās quia forte peregrini superuenerant: ⁊
cū ipsis gustasset. Abbas autem Alexāder. postꝙ explica-
uit palmulas: vespere perrexit ad Arseniū. Et dixit Arse-
nius. Peregrinos aliquos habuisti? Et ille respōdit/nō.
Et Arsenius. Quare ergo nō venisti? Et respōdit. Tu di-
xisti mihi/quādo defecerint palme: tūc veni. ego habens
sermonē tuū in animo meo non veni. q: modo adhuc cō-
pleui opus. Et miratus est senex scrupulositatē obedien-
tie eius: ⁊ dixit. Citius difungere ab opere tuo: vt ⁊ mini
steriū psallendi facias ⁊ aquā tibi haurias. Alioquin citi⁹
debilitabitur corpus tuū. ¶ Venerunt aliquādo fratres
quatuor vestiti pelliceas tunicas deserti ad abbatē Pam-
bo. Et indicauit vnusquisq; virtutē alterius non presente
eo de quo loquebatur. Vnus aūt ex eis ieiunabat multū.
Alter vero nihil possidebat. Tertius vero habebat pluri-
mā charitatem. De quarto dixerunt. ꝙ. xxiij. annos habe
bat permanēs in obediētia senioris. Respōdit eis abbas
Pambo. Dico vobis ꝙ istius virt⁹ maior est aliorum. quō
vnusquisq; vestrū virtutem quā possidet propria volūta-
te retinuit. hic aūt solus suam voluntatē abscindens alie-
ne voluntatis se seruum fecit. Tales enim veri cōfessores
sunt si vsq; ad finē ita perseuerauerint. Dicebant senes ꝙ
ista querit christus a christianis: vt obediat quis diuinis
scripturis. quoniā inde accipiet loquendorū ⁊ agendorū
formā. Et vt cōsentiat prepositis ⁊ patrib⁹ suis orthodo-
xis. ¶ Item sciendū ꝙ vbi inferior prelatus vel iudex ali
quid precipit: ⁊ superior alius contrarium: superiori obe-
diendū est. quod qualiter intelligatur no. xj. q. iij. qui resi-
stit. vbi de hoc. Vnde super illud Rom. xiij. Qui superio-
ri resistunt: ipsi sibi dānationem acquirūt. dicit glo. Aug.
Si quis iusserit: nūquid faciendū est: si contra proconsu-
lem iubebatur? Rursum si q̄d ipse procōsul iubeat: ⁊ aliud
imperator: nūquid dubitatur illo contēpto illi esse seruiē-
dum? De hoc etiā habetur di. viij. que cōtra mores. Notat
etiam Innoc. ex de appel. ad hec. ꝙ in dubijs maxime in
spiritualibus obediendū est. De hoc etiam plene no. ex de
tēpo. ordi. ad aures. ¶ Itē non tenentur subditi obedire
prelatis in his que nō pertinēt ad officiū suum. xviij. q. ij.
hoc tantū. ⁊ no. in pre. c. ad aures. Dicit eñ Seneca in. iij.
lib. de beneficijs. Errat: si q̄s existimat seruitutem in totū
hominē descendere. pars ei⁹ scz corpora obnoxia ⁊ adscri
pta sunt dominis. mens quidē sui iuris est. Et ideo in ijs
que pertinēt ad interiorem motū vel votū voluntatis: nō
tenetur homo obedire homini. sed in ijs que exterius per
corpus sunt agenda. In quibusdā tamē que ad naturam
corporis pertinēt/homo homini obedire nō tenetur: sed
soli deo. quia oēs homines natura sunt pares. puta in ijs
que ad corporis pertinent sustentationē ⁊ prolis genera-
tionē. Vnde non tenētur nec serui dominis/nec filij parē-
tibus obedire in matrimonio cōtrahendo: vel virginita-
te seruāda: aut aliquid hmōi: nisi de bono ⁊ equo. de hoc
legitur ⁊ no. ex de despon. impub. c. j. ⁊ no. ex de regu. cum
virum. in glo. paterna deuotio. ⁊. xxv. q. j. c. j. ⁊ de cōiu. ser-
uo. c. j. xxxij. q. j. integritas. Sed in ijs que pertinēt ad dis-
pensationem actuū ⁊ rerum humanarum tenetur subdi-
tus suo superiori obedire: ſm rationem superioritatis: si-
cut miles duci exercitus in ijs que pertinent ad bellum.
xxiij. q. j. quid culpatur. vbi de hoc. Seruus domino in ijs
que pertinent ad seruilia opera exequenda. liiij. dist. qui-
cūq; ⁊ quasi per totum: ⁊ ex de iudeis. c. ij. Filius patri in
ijs que pertinent ad disciplinam vite ⁊ curam domesticā.
xxij. q. iiij. duo ista. de obedientia religiosorum supra ple-
ne dixi. ¶ H Tenentur etiam christiani potestatib⁹ se-
cularibus obedire infidelibus. per fidem enim non tolli-
tur ordo iustitie: sed magis firmatur. sed ordo iustitie re-
quirit vt inferiores suis superioribus obediant. aliter eñ
non posset humanarum rerum status conseruari. ad hec
j. Pet. ij. Serui subditi estote in omni timore dominis: nō

In q̄b⁹ nō est obediendū superiori.

tantū bonis ⁊ modestis/sed etiam dyscolis. xj. q. iij. iulia-
nus. ⁊. §. Item in psalmis. ⁊ ex de iude. multorū. lxxxix. di.
ad hoc. Non tamen per hoc possunt iudei aut saraceni ha
bere seruos christianos. quia prohibitū est ex causa. ex de
iudeis. c. j. ⁊. ij. ⁊ c. ad hec. ⁊. c. fi. Excōmunicatis etiam do
minis/quādiu extat excōmunicatio/non tenētur vasalli
obedire. Ad hec. xv. q. vj. c. nos sanctorū. ⁊. c. iuratos. vbi
de hoc. Nec hereticis. ex de here. c. vlti. Nec tyrannis vsur
pantibus publice principatum: nisi iam cōfirmatis. iij. q.
vij. §. tria. ꝟ. verūtamen. in glo. ecce quātum. Item supe-
riori iudici/vbi sunt duo/obediendum est. vt dictum est in
pre. c. qui resistit. ⁊ hoc habet locum quando ad superio-
rem appellatum est. vel quādo vnus iudex habet iurisdi-
ctionem ab alio. vt officialis ab episcopo. ff. de iudi. iudi-
cum. C. de offi. rec. prouin. potiores. ad hec faciunt. xxj. di.
inferior. ex de offi. leg. volentes. Vbi autem sunt equales
domini quibus aliquis tenetur: ⁊ precipiunt diuersa: obe
diat vtriq; si potest. ff. de ope. liber. libertus. ⁊ no. de peni.
di. j. §. hoc idem. ꝟ. nemo eñ. in glo. diuersis. al's obediat
cui primo iurauit. quia primū iuramentum seruandū est.
ex de iureiur. tua. ⁊. c. veniens. Si autem quis in duobus
beneficijs intitulatus est: ⁊ sub diuersis prelatis: tūc obe-
diat ei a quo maius habet beneficium: ⁊ qui vtilius preci
pit. ar. ex de testa. cum in officijs. ⁊. c. relatum. ij. ⁊ ex de po
stu. c. fi. Si in omnibus sunt equales: locus est gratifica-
tioni. ff. ad syluia. senatusconsul. si q̄s in graui. §. sicut oīs.
Hec in ordinarijs iudicibus locum habent. In delegatis
vero seruatur quod dicit ex de rescrip. cum cōtingat. Itē
tam in ordinarijs ꝙ in delegatis locum habet. ex de sen. ⁊
re iudi. c. fi. ¶ Si precipiat episcopus sacerdoti excōmu-
nicare vel denuntiare aliquē quē sacerdos ⁊ maior pars
parochie scit innocētem: nihilominus obediat sacerdos.
xj. q. iij. sentētia. xxiij. q. j. quid culpatur. ex de offi. delega. si
quādo. c. pastoralis. §. quia vero. Vnde Berñ. ad Adam
monachum. Quedam sunt pura bona. quedam pura ma
la. ⁊ in ijs nulla debetur obedientia hominibus. quia nec
mala agenda: nec bona sunt propter obedientiam dimit-
tenda. sed inter hec sunt media. ⁊ in ijs nō est fas sensum
nostrum preferre sententie magistrorum: scz vt vigilare/
disciplinare/ieiunare/peregrinari/⁊ similia. ¶ Si episco
pus precipiat clerico suo vt eat Romam propter negotia
ecclesie: non potest se excusare ab obediendo/quia dicit ꝙ
alij sunt ibi magis idonei. quia in legationibus non est
ordo seruandus. ff. de lega. secūdo. §. penulti. ⁊ no. de hoc
xvj. q. j. vos autem. Nec potest se excusare pretextu cure fa
miliaris. quia cōmunis vtilitas preferenda est priuate. ex
de postu. pre. bone. ⁊ hoc tamen intelligas ſm ea que no.
vij. q. j. scias. Non tamen tenetur obedire vt promoueat
negotium cōtra semetipsum. ff. de lega. secundo. §. si accu
satio. ⁊ ar. ex de iureiur. petitio. ⁊ faciunt ea que no. xxij. q.
v. de forma. in glo. sic ergo. ¶ Item nō tenetur clericus
obedire prelato suo ad dādū ei vel suo nepoti libros suos:
vel renūtiare beneficio vel ecclesie sue. quia non pertinet
hoc ad officiū prelati. vij. q. j. quia frater. Ideo dixit can-
tor Parisiensis ꝙ non tenentur clerici ad obedientiā bur
salem siue argentinam/siue mulinam/siue equinam. Si
tñ iste clericus sit habens clericos dure ceruicis: sit ⁊ ipse
superior precipit ꝙ cōmodet clerico bone indolis ⁊ inge-
nij: vt studio theologie ad quod mittit ipsum ꝓficiat vel
iuris canonici aut ciuilis: tunc obediendū est ei. quia non
mouet ipsum cupiditas: sed charitas ⁊ ecclesiastica vtili-
tas. ar. pre. c. quia frater. ⁊ ex de magistris. super specula.
Et hoc intelligas quando ille clericus cui talis obedien
tia iniungitur/libros de bonis ecclesie acquisiuit. al's se-
cus. ex de testa. requisisti. ⁊. c. quia nos. ⁊ de iure patro. cū
dilectus. §. nos igitur. xij. q. iiij. c. j. ⁊. ij. ⁊. q. v. fixum. ⁊ no.
xij. q. j. res ecclesie. Ray. Greg. in moral. Obedientia que
habet aliquid de proprio/in ꝓsperis nulla est aut minor.
quia scz voluntas propria non videtur principaliter ten-
dere ad implendum preceptum: sed ad adsequendū pro-
prium volitum. In aduersis autem nisi ex semetipso ani-
mus appetat: obedientie sibi meritum minuit. quia ad ea
que in hac vita despecta sunt/inuitus nolensq; descendit.
viij. q. j. sciendum. ¶ Religiosi profitentur obedientiam
quantū ad regularem cōuersationem ſm quam prelatis
suis subduntur. Ideo quantū ad illa sola obedire tenen-
tur: que possunt ad regularem obseruantiam pertinere.
Et hec est obedientia sufficiens ad salutem. Si autem in
alijs obedire voluerint: hec erunt ad cumulum perfectio-
nis. dummodo ista non sint contra deum aut contra pro-
fessionem. Vnde Berñ. dicit in lib. de precepto ⁊ discipli-
na. Subditus nec citra promissum est inhibēdus: nec vl-
tra promissum cogendus per legem obediētie. Credo ta
men ꝙ ista regula fallat in obedientia fratrum minorum:
qui per regularem professionem suam tenentur eorū pre
latis obedire in omnibus que non sunt contra regulam/
aut contra deum/aut animā. sicut in eorum regula conti-
netur. Et hec obedientia strictior ⁊ perfectior est obediē-
tijs aliarum regularum. Et hoc est proprie ſm euangeliū
seipsum ex toto abnegare. Matth. x. ⁊. xvj. Mar. viij. Lu.
ix. ⁊. xiiij. Nihil enim fratres minores excipiendo in obe-
dientia regule ad omnem sunt generaliter obedientiam
obligati. j. Cor. xv. ⁊ Heb. ij. ex de priuil. quia circa. cum si.
vbi de hoc. ¶ I Religioso imponuntur aliqua q̄ sunt
ſm regulam. vt que continētur in regula: ⁊ ea que ad de-
bitam illorum obseruantiam expediunt vel requiruntur.
Et in hoc non est dubium ꝙ religiosus tenetur suo obedi
re prelato. nisi impedimento legitimo excusetur. ex de ma
io. ⁊ obe. cum in ecclesijs. ex de simo. ne dei. Aliqua vero
imponuntur preter regulam. vt que nec ibi continentur:
nec expediunt ad illam: nec ordinantur. vt eleuare festu-
cam. ⁊ hic etiam non tenetur obedire. quia non tenet nisi
quatenus se obligauit sua professione. vt supra dixi. Per-
fecta tamen obedientia est in his obedire. Aliqua impo-
nuntur contra regulam. Et hic distinguendum est. quia
quedam sunt in quibus prelatus potest dispensare. vt ab-
bas in esu carnium ex causa. vt no. ex de statu. mona. cum
ad monasterium. in glo. sic ergo. ⁊. xx. q. vlti. c. vlti. Et tūc
tenetur obedire. quia melius est mactare mentem ꝙ ven
trem. viij. q. j. sciendū. Quedam in q̄bus non potest dispē
sare. vt in castitate: ⁊ in habēdo proprium: ⁊ similibus. ex
de sta. mona. c. ij. ⁊. c. cum ad monasteriū. §. si. Et tunc non
debet obedire. Aut dubium est an dispēsare possit aut pre-
cipere. Et tunc obediendum est. xxiij. q. j. quid culpatur. et
de hoc satis notatum est supra. ¶ Item tenetur religio-
sus obedire suo prelato precipienti. ꝙ stet in scholis vel ꝙ
addiscat. quia non est hoc contra professionē regularem.
excepto studio physice/⁊ legum/eis prohibito. ex ne cleri.
vel mona. nō magno. De quo textu arguo ꝙ studere in sa
cra theologia ⁊ sacris canonibus qui practicāt ipsam nō
est ipsis prohibitum. Et ar. decre. eiusdē ti. super specula.
§. si. ⁊ expressum. ex de renū. post translationem. §. ceterū.
ibi. Ac per exercitiū lectionis scientie reperit sciētie mar-
garitam. de cōse. dist. v. nunꝙ. ibi. Ama scientiam scriptu-
rarum. ⁊. xvj. q. j. doctos. in primo verbo. ⁊. c. legi. ibi. ⁊ cū
desit ei instructio necessaria. Idē dico etiam eis cōcessum
studere in liberalibus artibus tēperate ⁊ sine debito ad
sacras literas melius intelligendas/errores vitandos ⁊
confutandos. xxxvij. dist. qui de mensa. ⁊. c. si quid. ⁊. c. tur-
bat. ⁊. §. ecōtra. ⁊. §. cur ergo. excepta Arithmetica ⁊ Geo
metria ⁊ Astronomia: que non sunt scientie pietatis ſm
Hiero. Sciētia autē pietatis est legere ⁊ studere in sacris
literis. xxxvij. dis. si quis grāmaticam. Astronomia autem
prona ad idololatriam in desuetudinem abijt. xxvj. q. j. §.
his ita. ¶ Ad hoc tamen ꝙ possit religiosus sacro studio
intendere/duo precipue exiguntur. Primū/vt ex obedien
tia cogatur. vide ex ne cleri. vel mona. vt periculosa. li. vj.
quia ſm apostolum sciētia inflat. j. ad Cor. viij. ⁊ ex de re-
nun. nisi cum pridem. §. pro defectu. Et ꝙ dicit inflat. i. ad
superbiam inclinat. Inflatio enim pro superbia accipi-

A q̄bus studijs arceant religiosi.

tur.lx.q.lij.si autem. Et dicit Bern. Sicut cibus indige-
stus corrūpit stomachum ⁊ hydropicum facit: sic scientia
adiecta nisi sit feruore charitatis decocta malos mores
generat. Et quia ex se semp debet in claustro manere. xvj.
q.j.placuit.ibi. Sit claustro suo cõtentus. quia sicut piscis
sine aqua caret vita: ita sine monasterio monachus. Se-
deat itaq; solitari⁹ ⁊ taceat: quia mūdo est mortuus: deo
autem viuit. Secundū, ꝙ intentio eius nõ sit ad gloriam
nec appetitū honoris: sed ad sapientiā, dictam a sapore ⁊
gustu diuino, adspirare. quia monachus nõ docentis sed
plangentis habet officiū: qui ⁊ se ⁊ mūdum lugeat. xvj.q.
j.monachus. vij.q.j.hoc nequaꝗ. Et dicebat sacer Fran-
ciscus requisitus a fratre quid legeret, ꝙ sufficiebat ei le-
gere in libro crucis. Et dicebat fratribus suis. Tot erunt
vacantes scientie: ꝙ beatus erit ille qui se ab ea sterilem
fecerit propter deum. ¶ Nec potest abbas nõ exemptus
mandare per obedientiā monacho suo ꝙ non cõfiteatur
episcopo vel penitētiario suo. quia est ordinarius omniū
de diocesi clericorum ⁊ monachorū. xvj.q.vij. omnes basi
lice. ex de offi.ordi.conquerēte. ex de offi.archipres. officiū.
ex de prescrip. cum olim. §. si. ibi. Penitentia in leuioribus
culpis. Nec tenetur monachus denuo suo abbati peccata
illa de quibus semel fuit confessus ⁊ absolut⁹ ab episcopo
vel penitentiario, confiteri. de peni. dist. j. §. his authorita
tibus asseritur. ℞. nec est necesse. nisi in casibus positis ibi
in glos. que incipit, in casibus tamē. Unde dicit Thomas
ꝙ non potest quis authoritate cuiuscūq; hominis cõpel-
li ad confitendū peccatum quod alteri confessus est q ab-
soluere potuit. quia confessio peccatorū est quoddā sacra
mentale diuino imperio subiacēs: non humano. Non te-
nentur religiosi etiam non exēpti obedire in omnib⁹ epi-
scopis. Unde si precipiant prelato eorū vel fratri ꝙ vadat
ad papā vel regem pro ipsis aut pro alijs: aut ꝙ recipiant
cõmissiones eorum in causis: vel executiones testamēto-
rum aut similia: non tenetur obedire. Ad hoc. xviij.q.ij.c.
hoc tantū. xvj.q.j. de presentium. ex de simo. ne dei. Crede-
rem tamen ꝙ propter necessitatem vel magnam vtilitatē
possunt episcopi talia demandare. ⁊ ipsi tunc obedire te-
nentur. per ea que leguntur ⁊ no. xvj.q.j. qui vere. ⁊ c. qui-
dam monachi. vbi de hoc. ⁊. ij.q.vij. cura pastoris. ¶ Non
possunt religiosi non exēpti sine licentia diocesani vel eo-
rum vicariorum vel capituli vacante ecclesia ad ordines
promoueri per alium episcopū. quia subsunt episcopis: ⁊
de eorum iurisdictione sunt. vt supra probatum est. ex de
prescrip. veniens. §. chrisma. expressum ex de tempo. ordi.
cum nullus. §. inferiores. lib. vj. ⁊ sm illum. §. ⁊ sequētem
intellige quod dixi supra de vicarijs. ¶ Si episcopus ve-
lit monachū instituere rectorem in ecclesia seculari: ⁊ ab-
bas nolit: obediet monachus abbati. xvj.q.j. cum pro vti-
litate. ⁊ c. monachi. lviij. dist. c. j. ⁊. ij. Si tamen vtilitas ec-
clesie exigit: cogendus est abbas per superiorem consen-
tire: ⁊ monachū licentiare. vt pre. c. cum pro vtilitate. ⁊ ex
de iure patro. nullus. ⁊ facit ex de sta. mona. quod dei. Si
prelatus vocet ad se aliquem religiosum ad suū comita-
tum vbi ille religiosus regulam suā vel statuta alia regu
laria seruare non potest: cõsulo vt ad claustrū propriū re-
uertatur: nec periculum suum exponat cõmodis alienis.
xlvij. di. sicut. Si vero de precepto pape vel superioris co-
gatur: ⁊ nequeat misericordiā inuenire: necesse est obedi-
re. ar. ex de offi. deleg. si quādo. xix. dist. in memoriam. c. di.
contra morem. ⁊ ibi prout poterit regulam suā obseruet.
quia gratia dei vbiq; datur. ⁊ regula vbilibet difficulter
seruari potest. quia nec societas nec locus est de substātia
regulari. ar. bonū. xl. dist. illud. ⁊. c. quelibet. ¶ Itē notan
dum ꝙ regulares longe magis sunt adstricti platis suis
obedire. vtpote q renuntiauerūt omnibus ⁊ proprie volū
tati. ꝙ clerici seculares epo. xij.q.j. non dicatis. ex de offi.
or. quāto. ⁊ supra dixi. Et clerici magis sunt adstricti obe-
dire epo ꝙ laici. ar. lxxj. di. primatus. viij.q.j. quid aūt. Te-
netur monachus obedire epo inuito abbate vocatus pro

cubiculari. licet videatur priuilegiū papale. no.ij.q.vij. cū
pastoris. sm additionē Bar. licet alij sint contra. vide qd
no. supra. §. sed vt sciant. ℞. inquiūt. ⁊ in additione ibi po-
sita. in ar. xx. ¶ Non solū non est obediendū precepto in-
iusto manifeste: sed etiā inhonesto ⁊ incommodo. no. xj.q.
iij. non semper. hucusq; Ray. ab illo. ℞. supra si eps. ¶ Ut

Terum ad ampliorem obediētie notitiā ve-
niamus: ⁊ primo eā describamus. Obedien
tia est voluntas faciendi preceptū vel man-
datum superioris. Et intelligas mādatum
quod fit mediate: vel per nuntiū: vel per lite Obedientie descriptio.
ras. Preceptū vero quod fit immediate. Uel mandatum
intelligas volūtatem iudicatā que est sine coactione im-
perij. Preceptū vero est quando est imperij coactio. Pro-
batur hec descriptio. xiiij.q.j. quod precipitur. vbi etiā de
hoc no. Item sic describitur. Obediētia est spontaneum
⁊ voluntariū ⁊ rationabile proprie voluntatis sacrificium.
Probat hec descriptio. xx.q.iij. presens. xv.q.j. non est. viij.
q.j. sciendū. Uel obedientia est pio studio proprie volun-
tatis abnegatio. ad hoc. xij.q.j. non dicatis. ¶ Et notan-
dum ꝙ ppria voluntas dupliciter accipitur. Uno em mo
do dicitur volūtas ppria: que non est deo subiecta. Et sm
hoc abnegatio proprie voluntatis fit: quū voluntas nostra
diuine voluntati subijcitur. Phil. ij. Jo. iiij. ⁊. vj. Luc. xxij.
Mar. xiiij. ⁊ Matth. xxvj. Alio modo dicitur ppria volū-
tas: que non est subiecta homini. ⁊ sm hoc volūtas ppria
abnegatur in eo qui se voto obligans homini volūtatem
suam subdit volūtati humane. Et sic abnegatio pprie vo
lūtatis specialiter videtur pertinere ad religiosos. vt pre.
c. non dicatis. ⁊ ex lib. vj. de elec. si religiosus. ¶ De prima
abnegatione magister Hugo de sancto victore ait ꝙ spi-
ritus hois in medio quodā loco cõstitutus, supra se crea-
torem suū habet: cui subiectus esse debet. sub se carnē suā:
cui debet esse prelatus. Rom. viij. Aliud ergo debet crea-
tori ppter subiectionem. aliud carni propter prelationē.
Creatori debet vt nūꝗ preter eius volūtatem se moueat
extra illā effluendo. Gen. xlix. ad Heb. ij. presumens illa q
non debet: vel infra illam subsistendo: torpens ab ijs que
debet. Carni vero scz ancille debet vt eam sm arbitriū ra
tionis scz dñe disponat. Hec caro non est habenda odio.
sm apostolū Ephe. v. xiij.q.ij. non existimemus. Ber. Nō-
ne odit carnē suam qui ei cumulos gehenne mercatur: et
sm duritiam suam ⁊ cor impenitens thesaurizat iram in
die ire? Optime diligit carnē: qui conculcat ⁊ macerat eā:
sicut pannus a fullonibus cõculcatur: vt mundior et me-
lior fiat. Apoca. vij. Hi sunt qui venerunt de tribulatione
magna ⁊ lauerūt stolas suas in sanguine agni. Itē Aug.
Non est aliud peccare, ꝙ nõ reddere deo debitū. Omnis
enim volūtas rationalis creature subiecta debet esse vo-
lūtati diuine. Hoc est debitum qd debet angelus ⁊ homo
deo. Et hec est iustitia siue rectitudo voluntatis: q iustos
facit siue rectos corde. i. volūtate. Hic est solus ⁊ tot⁹ ho-
nor quē debemus deo: ⁊ a nobis exigit deus. Sola nāq;
talis volūtas facit opera deo placita: quū potest operari
⁊ quū non potest. Ipsa sola per se placet. q: nullum opus
sine illa placet. Hunc honorem debitū qui deo nõ reddit:
aufert deo quod suū est: ⁊ deū exhonorat. ⁊ hoc est pecca-
re. Roma. ij. Per preuaricationem legis deū inhonoras.
Nihil enim minus tolerandū est in rerū ordine: ꝙ vt crea
tura debitam subiectionem ⁊ honorem suo creatori aufe
rat: ⁊ nõ soluat quod aufert. Necesse ergo est vt aut abla-
tus honor soluatur: aut pena sequatur. Nā aut homo de-
bitam subiectionem deo volenti spõtaneam exhibet: aut
deus eum inuitum sibi torquēdo subijcit. ⁊ sic se dominū
eius ostendit. Un Ezech. xx. Uiuo ego dicit dñs deus. qm
in manu forti ⁊ in brachio extēto ⁊ in furore effuso regna-
bo super vos. ¶ Pio studio dicit in descriptione, ad diffe
rentiam illorum qui voluntatem suam humane volunta
ti subdunt timore seruili: qui non est in charitate. j. Joan.
iiij. de quo etiam habetur. xxiij.q.vj. §. vlti. Obedientia

autē vera charitate perficitur. j. Pet. j. Castificantes ani
mas vestras in obedientia charitatis. Uel p lucro terre
no. qd excludit sibi meritū dandum a deo. Propter deuz
em nõ ppter lucrū humanū subiecti esse debem⁹. j. Pe. ij.
Subiecti estote ppt deū oib⁹. ex de ma. ⁊ obe. solite. j. rñ.
Et intellige hic pium studium, vehementē animi appli-
cationē ad cultum dei. vt pium hic dicat a pietate: que d:
theosebia sm Greg. ¶ Item notandū ꝙ obediētia put
est virtus specialis: attenditur respectu eoꝝ que sunt in-
differentia. vnde Augu. de vera religione. Peccatum est
nõ solum malum sed etiā vetitum facere. inferens a simi
li ꝙ opus virtutis est nõ solum bonū sed etiam preceptū
facere. Unde dñs obediētiam Ade experiri voluit in eo
qd erat sm se indifferēs. scz in comestione fructus ligni
scientie boni ⁊ mali. Gen. iij. xj.q.iij. quid ergo. Itē obe
dientia generalis virtus est. mouere em põt ad oia ope-
ra virtutum: omne em opus virtutis iuberi põt a supe-
riore, vel deo, vel hoie. Unde si aliquis velit exire in op⁹
virtutis: q: iussum est a superiore: voluntas illa erit obe-
dientis. Unde voluntas faciēdi iussum superioris: quia
iussum est: est specialis actus obedientie. Item sciēduz
ꝙ quū subdere se alteri, sit humilitatis ⁊ obedientie: dif
ferunt tamen. Subdere em se alicui sm reputationē, est
humilitas. Hoc em electoꝝ proprium esse solet: vt de se mi
nus sentiant ꝙ sint. iuxta verbū Greg. Item quū supbia
sit appetitus pprie excellentie. iuxta Bern. in eplis. Ad
humilitatem etiā ptinet amor inferioritatis vel vilitatꝭ.
sm verbum Bern. sup Cant. Uerus inquit humilis vilis
vult reputari. ⁊ Luc. xiiij. Quū vocatus fueris scz ad nu-
ptias: vade ⁊ recūbe in nouissimo loco. Subiectio humi
litatis respicit psonam sm se. Subiectio vero obediētie
respicit eam psonam cui aliquis subditur inquātum est
pcipiens: ⁊ psonam que subditur inquantum est agens.
Exemplum harū duarū subiectionū habemus in christo
⁊ Joanne. Matth. iij. ⁊ Luce. iij. Subiectione obediētie
subiecit se Joānes christo: quādo consensit vt baptizaret
christum prout christus volebat. Unde dicit ibi glos. Ue
ra est humilitas quā non deserit comes obediētia. Chri-
stus vero subdidit se Joāni subiectione humilitatis: vo-
lēs a Joāne minori baptizari. Unde ⁊ dicit ibi. Sic nos
implere opz oēm iustitiam. i. humilitatem: que est subde-
re se minori. sm glos. ibi. Superioris est baptizare. infe-
rioris est baptizari. Actuū. xx. Beatius est dare ꝙ accipe-
re. ¶ Ad cõmendationē obedientie faciūt admonitiões
sacre scripture. Roma. xiij. Ois aia potestatib⁹ sublimio
ribus subdita sit. ex de censi. ois. Ephes. vj. Filij obedite
parentibus vestris in dño. Colos. iij. Filij obedite paren-
tibus vestris per oia. Heb. xiij. Obedite prepositis vris
⁊ subiacete eis. ipsi em peruigilāt quasi rationē p aiab⁹
vestris reddituri. Obediunt etiā deo creature insensibi-
les. ps. cxlviij. Preceptum posuit: ⁊ nõ pteribit. Baruch
iij. Stelle vocate sunt: ⁊ dixerunt adsumus. ps. ciij. Ter-
minū posuisti quē non transgredientur. Mat. viij. Luce
viij. Marci. v. Quis est hic cui mare ⁊ venti obediunt?
Ambro. in hexameron. Non mediocris pudor est iperio
dei insensibilia elementa parere: ⁊ hoies nõ obedire: qui
bus sensus ab ipso tributus est authore. Paruerūt rane
beato Ambrosio que eū predicantē impediebāt: ⁊ tacue
runt. Paruerunt hirūdines beato Francisco predican
ti: ⁊ tacuerunt. Paruerunt ei cicade, ⁊ cuniculi, ⁊ cerui,
⁊ ouis, ⁊ agnus, ⁊ lynx, ⁊ phasianus, ⁊ alie aues. vt ha-
betur in eius legenda. Sancto etiā Martino (vt habet
in legenda sua) obediebant ignis, ⁊ aqua, ⁊ arbor, ⁊ ca
nes, ⁊ serpentes. vñ semel ingemiscēs ait. Serpentes me
audiunt: ⁊ hoies non audiunt. ¶ L Exempla obedien
tie pmo in capite nostro christo obediēte vsq; ad mortē.
Abrae obedientia. Phil. ij. Item obediētia Abrae. Triplici aūt pcepto pba
uit dñs obedientiā Abrae. In prie desertione. Gene. xij.
Egredere de terra tua. In circūcisione. Gen. xvij. In filij
imolatione. Gen. xxij. In pmo fuit renūtiatio quātuz ad

effectū terrenoꝝ. In secūdo consanguineoꝝ ⁊ vitiorū et
carnaliū desiderioꝝ. In tertio renuntiatio filioꝝ. Sed ⁊
in pmo pcepto, Egredere ⁊c. triplex religiosoꝝ renūtia-
tio figuratur: scz terrenoꝝ, carnaliū desiderioꝝ, ⁊ volun-
tatis ⁊ proprij intellectus. Prima fit p pmissionē paupta-
tis. Secūda p votum castitatis. Tertia per abnegationē
proprie voluntatis. que adimpletur p veram obedientiā.
De hoc loquit illa collatio Papuntij de tribus abrenun
tiationib⁹, que est tertia inter coll. Jo. cassia. ¶ Sūt au-
tem. xv. difficilia que cõmendāt obedientiā Abrae ⁊ alio
rum vere obedientiū in ijs que sibi dñs imperauit. Pri-
mū est, ꝙ Abraam voluit ad preceptū dñi re sibi charissi-
ma scz filio vnigenito carere. Scdm, ꝙ dñs voluit ꝙ pa-
ter occideret filium p se. minor em fuisset dolor si p alium
occidisset. Tertiū, ꝙ voluit eū occidi corā se. imo ipsemet
manu ppria voluit h facere. Multi em sustinerēt ꝙ filij
sui occiderent: tñ nõ possent h aspicere vel ppria manu h
facere. Propterea passio dñe nre. Lu. ij. ibi. Tuā aiam. ⁊c.
maior fuit q: psens erat cruci. Jo. xix. Quartū ꝙ filius
eius ille erat vnicus. nõ em habebat alium ex libera vxo
re. Unde dixit ei angelus de celo. Gen. xxij. Quia non pe
percisti vnigenito ppter me. xxxij.q.iiij. recurrat. Quin
tum, ꝙ miraculose habuerat eum. quia ex vxore vetula ⁊
sterili: ⁊ quum ipse iam esset centenarius. Genesis. xxj.
Sextum, ꝙ magna promissio facta erat Abrae de ipso.
Galatas. iij. Gene. xij. ⁊. xv. Septimum, ꝙ ipse solatiū
erat matri sue. quod no. ibi quū dicitur Isaac. quod inter-
pretatur risus. dixit enim mater sua eo sibi dato. Risum
fecit mihi domin⁹. quicūq; em audierit: conridebit mihi.
Genesis. xxj. Quid dixisset mater Isaac: si Abraam re-
uertens de eius immolatione dixisset ei immolaui filiuz
tuum. Narrat etiam Josephus ꝙ ipse puer gratiosus ad
fauorem suum parentes potius prouocabat: eo ꝙ in om
ni virtute studeret: ⁊ parentum haberet solicitudinem:
et affectum circa dei religionem. Octauum, quia vo-
luit eum non solum occidi, sed etiam incendi. Unde dici
tur Genesis. xxij. Offer eum ibi in holocaustuz. quod in-
terpretatur totum incensum. noluit parcere nec viuo nec
mortuo. Nonum, ꝙ voluit eum ducere per triduum ad
locum immolationis. Unde glos. ibi. Non est Abraā ius-
sus statim occidere filium suum: sed per triduum ducere
ad immolationis locum. vt longitudine temporis tenta
tio augeretur. ⁊ crescentibus curis paterna viscera cru-
ciarentur. prolixo spatio pater filium intuetur. cibum cū
eo sumit. tot noctibus pendet in amplexibus. pater cu-
bat in gremio. ⁊ per singula momenta in paterno ample
xu dolor occidendi filium cumulatur. Decimū, q: nõ ap
parebat aliqua pcepti vtilitas vel necessitas. Que em vti
litas inocentē occidere: dānū ℞o manifestū erat. ⁊ sum-
ma crudelitas videbatur. Hiere. vij. xxviij.q.v. regum.
Undecimū, ꝙ non excusasset eum authoritas precipiē-
tis. quū nullus testis adfuisset. nec crederetur ei si dixis-
set hoc sibi dñm precepisse. Duodecimū quia hoc erat
rationi ⁊ nature contrariū. Decimūtertiū, q: non pces-
serat in sanctis patribus hmõi obedientie exemplum.
Decimūquartū, ꝙ oim ad quoꝝ notitiam hoc puenisset
imminebat scandalum. Decimūquintuz, Quū ait, Tol
le. q. d. nõ per alium: sed per teipsum. Filium. non seruuz
vel alienum. Unigenitum. non de multis vnum. q: iuxta
illud poeticum.
Parcius ex multis mater desiderat vnum:
Et que flens dicit, tu mihi solus eras.
Quē diligis. q: in senectute genitū ⁊ a deo munere cõces-
sum ⁊ exhibitū p miraculū. si em nõ diligeret sec⁹ eēt. Isa
ac. in q bñdictionis pmissio. Gen. xij. ⁊. xv. tāꝙ si ille occi
deretur: tota spes pmissionis frustraret. Aug. De chari-
tatis admonitione ⁊ nois recordatione tentatio cumu-
latur. Et vade in terram visiõis. ex hoc aggrauat dolor.
si em precepisset ex impetu filium imolari: aliquātulum
esset tolerabili⁹ hoc. Per tres dies iubet deducere filiuz.

Universidad de Deusto Biblioteca

Unde mirū q̄ visu ⁊ colloquio ⁊ societate dilectissimi filij nō retar datur. vt sup:adictū est. Et offer eū ibi in holocaustum. Et summus cumulus dolo:is. holocaustum em̄ est totum incendiū. vt sup:adictū est. vt nihil de illo remaneret. nec etiam os ad patris solatium. Sup vnum montiū quē monstrauero tibi. Hic est mons Moria/in quo postmodum factū est templum. Sed vide multitudinem obedientie. Abraam de nocte consurgens strauit asinū suum: ⁊ p:eparauit necessaria holocausto. Nemini em̄ que facturus erat voluit indicare: ne forte p̄hiberet parere deo. xxij. q.ij. pphetauit. quod est cōtra reuelātes obedientias nō sibi consolatoias: ⁊ facientes eas ⁊ p̄curātes per seculares maxime reuocari. P:ecepto ergo accepto tam difficili non se excusauit. causam p̄cepti non interrogauit. sicut faciūt quidam religiosi diaboli imitatores. qui ait Ben̄. iij. Cur p:ecepit vobis deus vt nō cōsederetis ⁊c. Item nō p:ocrastinauit mandatum exequi. sed de nocte surrexit: ⁊ ne videretur ⁊ impediretur nulli consilium cōmunicauit. vt dictum est. Si aliquod horum fecisset: forsitan meritum amisisset. q: dñs dixisset ei. Volebam q̄ faceres hoc: sed ad p̄bandum te hoc dixi. xxij. q. ij. non em̄ volebat. Item attendēdum est q̄ vtile sit p:optum esse ad obedientiā. Abraam em̄ filium nō immolauit: ⁊ tamen tātū meritū habuit obediētia eius quātum si immolasset. Ben̄. xxij. Quia nō p:ecepisti filio tuo vnigenito p̄prer me. q: quātum fuit in Abraam filiū interfecit q: votum eius p opere reputatur. de pe. dist. j. magna. in p̄n. dist. cū legib⁹ canonizaris ibi se. vlq; ad. §. cōtra. Benedicā re ⁊ multiplicabo semen tuū. ⁊ in. e.c. In semine tuo benedicentur omnes gentes: q: obediuisti voci mee. Ben̄. xxij. ¶ Homo qui p:omptam volūtatem habet ad obediendū deo: in omnibus placet deo. ⁊ p infinitis rebus quas nunq̄ facturus est meritū habet. Brg. Non est manus vacua a munere: si arca cordis plena fuerit bona voluntate. Tertio die vidit montē p̄cul. ⁊ relictis iuuenibus quos secum duxerat cū asino: ne impedirent eum: aut gemitu obstreperent aut fletu. p̄m Ambro. xxij. q.ij. pp̄erauit. et sic creuit tentatio. quia remāsit solus cum filio. Imposuit ligna super Isaac. Et hic crescit dolor ⁊ tentatio. vt filius materiam sue portaret mortis: sicut chr̄istus crucem. Jo. xix. maior. q̄ si alius materiā sue mortis portaret. Et accipiens ignez ⁊ gladiū solus ascēdit cum eo. vt nemo eum impediret. Et hic augmentat tentatio maior. q̄ si alius materiā mortis filij portaret. ⁊ ait Isaac. Ecce ligna et ignis. vbi est victima? Et hic ingeminantur dolores de verbis filij. Cui pater. Deus p:ouidebit sibi victimā fili mi. Et statuit arā. ⁊ lignis dispositis ignem adhibuit. Et hic augmentatur dolor. Quis liber actus eius quasi quedā occisio filij est. Et (sicut Josephus ait) ad puerum dixit. O puer quē innumeris votis obtinui: susceptūq; diligentissime alui: in quo felicem me arbitrabar quū viderem ad virilem etatem venire: vt moriens mei relinquerem successorem: q: ex voluntate dei pater tuus factus sum: ex volūtate dei similiter te deponam. eo q̄ ipe dignatur accipere te in odorem suauitatis. vt sicut mirabilis fuit ingressus tuus in mūdum: ita ⁊ mirabilis sit egressus. vt Jo. bapti. Luce. j. Mar. vj. Non em̄ iudicauit te dignū egritudine seu bello vitā finire: sed cum orationibus ⁊ sacrificijs aiam tuā ad se vocare. ⁊ ipse de cetero mei curā gerens senectutēq; regēs (qua gratia maxime te nutriebā) moriar de re desolat⁹ p:o obediētia patris. Isaac vero sermones patris libēter accipiens. air. Iniustum erat si natus fuisset: si dei ⁊ patris iudiciū refutarem. quādo solo patre id volēte impiū esset nō obedire. Hec dicēs accessit ad aram pariter ⁊ ad mortem. arreptoq; ab Abraā gladio/puero posito in ara sup struem lignor. vt immolaret. reuocauit de⁹ p:eceptum p angelum. Jam em̄ impleuerat illud Abraam. quū p:eparasset se animo ad immolandum. vt sup:a dixi. Dor ergo angelus dñi clamauit. Ben̄. xxij. ad eum. Ne extendas manū tuam sup puerum. nūc cognoui q̄ timeas dñm. Non em̄ sitiebat deus sanguinē pueri: sed vt sciretur quāru⁹ Abraam timeret dñm. de hoc. xxij. q.ij. §. qñ aliquid. cum. c. seq. vbi de hoc. ¶ D Et hinc digrediēs vtiliter venio ad obedientiā filij dei quā p nobis assumpsit. Nam sm allego. Abraam significat deū patrē. quem innata pietas. de pe. di. j. quia diuinitatis. ⁊ c. multipler. nō solum tentauit: sed etiā cōpulit filium p salute humani generis immolare. Unde sup illo verbo ps. lxxxiij. Misericordia ⁊ veritas obuiauerūt sibi. dicit Bern̄. Veritate ⁊ iustitia in terra manentibus vt miserum hominē flagellarent: pax ⁊ misericordia recesserūt ad deum q̄ dedit illas. Et pio quodā susurro paterna pulsantes viscera loquebantur. ps. lxxvj. Nūquid in eternū p:oijcier de⁹: aut nō apponet vt cōplacitio: fit adhuc? Nūquid obliuiscet misereri deus? ⁊c. Ysaac vero signat chr̄istum. qui reuera est risus ⁊ gaudiū patris ⁊ matris et omniū electorum. Luce. ij. Annūtio vobis gaudiū magnū q̄ erit oi populo ⁊c. Hunc pater singulariter ⁊ ineffabiliter diligit. vñ Joā. iij. Pater diligit filium suū: ⁊ oīa dedit in manu ei⁹. Ipsum quoq; in senectute genuit. q: in fine seculorum icarnari. Hala. iiij. cōstituit. Allegat ergo p humano genere pietas dicens. Abraam Abraam. qui interptatur pater multarū gentiū. Ben̄. xvij. q.o. Tu es pater omniū gentium p creationē: succurre eis per filij missionē ⁊ passionem. Tolle igitur filium tuū. i. tibi cōsubstantialē vnigenitum per naturā. xxiij. q. iij. quidā. ℞. arriani. Et vade in terram visionis. i. in mundum: de quo videbat recessisse p̄pter peccatū Ade. Et dr: terra visionis: q: videtur deus ibi per fidem. j. Cor. xiij. Luce. x. Et offer eum ibi in holocaustum. vt totus immoletur p:o humano genere. Unde Bern̄. Totus mihi datus est. totus in meos vsus expensus. Ceteri nāq; sancti dicunt sacrificia: q: partim p amore dei/partim p̄ seipsis passi sunt. sed chr̄ist⁹ solus dr: holocaustum: quia nihil p:o se pertulit sed totū p:o nobis. Unde signatur p vitulam rufam que tota incēdebatur. Leui. xvj. Super vnū montiū. mons iste est locus calua-rie. Mar. xv. Luce. xxiij. in quo redemptionis nōstre mysterium extitit p̄summatum. Abraam igit super Isaac ligna imposuit. q: chr̄istus ex dispositiōe dei p̄is crucē p̄ p:iam baiulauit. Jo. xix. Ipse vero p:orabat ignem ⁊ gladium scz feruentissimā charitatē qua dilexit nos. Jo. iij. ⁊ seuerissimā sniam qua. pp̄io filio suo nō pepercit. Ro. viij. Altare dr̄o est crux: vbi chr̄istus nō solū ligatus est sz clauatus. ps. xxj. Foderūt manus meas ⁊c. Quādo autē dr. Ne extēdas manū tuā sup puerū. innuitur q̄ caro chr̄isti potuit crucifigi: sed diuinitas nō potuit ledi. Per arietem inter vepres herentem cornibus/significat humanitas. que inter iudeos exasperantes suspensa fuit iter duo brachia crucis. vñ Abachuc. iij. Cornua in manibus ei⁹. ¶ Facit etiam ad cōmendationem obedientie/quia voluit deus scilz pater filium suū chr̄istum p:obare quodāmodo per obedientiam. in quo voluit sibi formare nouū populū. Chr̄istus nō terram sicut Abraam: sed celū quodāmodo deseruit. Hiere. xij. Reliqui domū meam. i. celū vel domum. i. patrem. quia filius est in patre. Joā. j. Unigenitus est in sinu patris. quia carne assumpta nō apparuit in ea forma in qua equalis est patri. Dimisi hereditatem meam. i. ecclesiam triūphantem. quia non apparuit in mundo in ea forma q̄ ab angelis videtur in celo. Matthei. xvij. Item reliquit matrem synagogam de qua natus est sm carnē. qđ figuratum fuit in hoc q̄ Assuerus repobata Vasti cōiunxit sibi Hester. Hester. j. ⁊. ij. Hester interpretatur exaltata in pp̄is. quia chr̄istus reprobata synagoga copulauit sibi ecclesiam de gentibus. quū dicit Esa. lx. Ponā te in superbiam pp̄or. ⁊ facit. xxxv. q. j. cū igitur. vltra mediū. Deleuit etiā matrē suā beatissima. q: ipsius aiam dolores gladius pertransiuit. Luce. ij. Reliquit etiam domū. q: nullam habere voluit. Matth. viij. Luce. ix. Vulpes foueas habent ⁊c. Item formā spūalis circūcisionis dedit: quando volūtatem patris sui sue voluntati p:eposuit. Matth. xxvj. Non sicut ego volo: sed sicut tu. Mar. xiiij. Non quod ego volo: sed quod tu vis. Luce. xxij. Non mea voluntas sed tua fiat. Ipse mandato patris in holocaustum seipsum obtulit. Joan. iiij. vj. ⁊. x. Matth. xxiij. Sicut mādatum dedit mihi pater: sic facio.

Ad chr̄istū refertur Isaac obediētia.

¶ Item valet ab cōmendationē obedientie/qđ legitur de ipso Heb. v. Et quidem quū esset filius dei: didicit ex ijs que passus est obedientiā. didicit inquā per experiētiam. Item didicit in corpore per ea que passus est in cāpite. ipse fuit discipulus ⁊ doctor obedientie. Si filij⁹ dei obedientiā didicit tot labor⁹ib⁹ ⁊ angustijs: nō debet esse homini onerosum addiscere eam. maxime ijs q̄ sunt in scholis ipsius: scilz in claustro. Valde verecūdum erit illis qui diu fuerūt in ijs scholis si obedientie ignari inuēti fuerint. Adam inuent⁹ est male in obedientia se habuisse: in qua dñs eum p̄bare voluit. sed q̄ graue disciplinas dñs ei dederit: ipse ⁊ nos filij eius nouimus. Israel filij similiter in obediētia. p̄bati sunt. ⁊ diutissime flagellati: quū in ea se male habuerunt. sic diutissime flagellabūtur qui inobedientes fuerint. Inobedientia hominē de paradiso eiecit. Ben̄. iij. Obedientia vero ipsum in paradisum introduxit. Luce vlti. Eduxit eos foras in Bethaniam. i. in obedientie. Felix quē dñs duxit in Bethaniam. i. in religionē vbi est locus obedientie. Spera re firmiter pōt q̄ sit inde ascensurus in celum: si tamē in vera obedientia obierit. j. Per. j. Sperate in eam que vobis offertur gratiā in reuelationē Jesu chr̄isti quasi filij obedientie. Obedientia voluit chr̄istus docere ⁊ in hūc mūdum veniens. Jo. vj. Descendi de celo: nō vt faciā voluntatem meam/sed volūtatem eius qui misit me. Et de mundo transiens. Matth. xxvj. Non sicut ego volo: sed sicut tu. Jo. xiiij. Sicut mādatum dedit mihi pater: sic facio. Bern̄. Dementote fratres. chr̄istus ne p̄deret obedientiā: p̄didit vitam. In signū q̄ obediendo mandato p̄is mortē sustinuit/inclinato capite emisit spm̄. Jo. xix. Et in mūdo viuens. Jo. iiij. Meus cibus/inquit/vt faciā volūtatem eius qui misit me. Eiusdē. v. Non quero volūtatem meā: sed voluntatem eius qui misit me. Obedientia est imago celestis hois. Sic inobedientia est imago terrestris hois. j. ad Cor. xv. Sicut portauimus imaginē terreni hois: ita ⁊ portemus imaginē celestis. Ephe. iiij. Induite nouū hominū. qui sm deum creatus est. i. opere diuino conceptus: nō opere humano more aliorū hoim.

Effect⁹ obedientie multiplex.

¶ Cōmendabilis est obediētia a suo multiplici effectu. Unde notandū q̄ obedientia seruū dei efficit. ⁊ ianuam celi aperit. ⁊ inobedientia claudit. Mar. vij. Non ois q̄ dicit mihi dñe dñe/intrabit in regnū celor. sed qui facit voluntatē patris mei q̄ in celis est ⁊c. Magna securitas est habere dñm omnipotentē. Ambro. Modi non timeo: q: bonum dñm habeo. Beatus est q̄ vere habet dñm. ps. cxliij. Beatus populus cuius dñs deus eius. Item obedientia hoiem chr̄isti facit fratrē. immo quasi omni genere attinentie affinē. Eccli. xxxiij. Si est tibi seruus fidelis sit tibi sicut aia tua. quasi fratrē sic tracta illum. Matth. xij. Marci. iij. Luce. viij. Quicūq; fecerit voluntatē p̄ris mei qui in celis est: ipse meus frater p̄pter cōmunez voluntarem operādi/⁊ mater est chr̄istū p̄cipiendo ⁊ in cordibus audientiū generādo. Gala. iiij. Filioli mei quos iterū parturio donec formet chr̄istus in vobis. Greg. Parit deus: qui eū cordi audientis infuderit. Mater eius efficit: si p eius vocem amor dei in mente p̄mi generatur. Simile Matth. iij. Item obedientia deo p̄stat obsequiū acceptissimū. j. Regū. xv. Nūquid vult deus victimas ⁊ holocausta: ⁊ nō potius vt obediat voci eius? Melior est obedientia q̄ victima. lxxxj. di. si qui. viij. q. j. sciendū. ex de maio. ⁊ obe. illud. Eccls. iiij. Multo melius est obediētia q̄ victime. Licz em̄ deus nō exaudiat nos q̄ndoq; ad volūtatem: vt exaudiat ad vtilitatem: eo q̄ ipse scit q̄d nobis expediat: nos vero hoc nescimus. Ipse tm̄ vult vt seruiam⁹ ei ad eius voluntatem: non ad suam vtilitatem. quū ipse p̄s. xv. bonor nostrorum nō indigeat. ⁊ quū volūtas sua semp recta fit. Eccli. xxxv. Salutare sacrificiū est attēdere mandatis dei. Deutero. iiij. in p̄n. ⁊. xij. in fi. P:ouerb. xxx. Que p̄cipio tibi hec tm̄ facias. nō addas quicq̄ nec minuas. Item obediētia in hoie habitaculū deo quasi excidit: expellendo a corde hois sensum p̄p:ium ⁊ p̄priā volūtatem. Unde dñs in domo Simonis discubuit. Si mon em̄ obediens interp:etatur. Luce. vij. sed non in domo Simonis cyrenei: qui crucez domini ferr in angaria. Mach. xv. ⁊ Luce. xxiij. vbi deest vnctio spūssancti: et ideo murmur est ibi. Eccli. xxxiij. P:ecordia fatui quasi rota carri. si vncta non fuerit: murmurat. In Bethania q̄ interp:etatur domus obedientie/chr̄istus vngitur. Jo. xij. Ipe eos diligit qui ibi habitant. Jo. xj. Diligebat Jesus Marthā ⁊ Mariā sorores eius ⁊ Lazarū. Quū deest sibi hospitium: venit Bethaniā: vt ibi hospiretur. Mar. xj. Circūspectis omnibus/quum iam vespera erat hora: exijt in Bethaniā. glos. Ut qđ in vrbe non inuenerat magna: in agro paruulo apud lazarum ⁊ sorores eius habere hospitiū. In vtero virginali hospitio filius dei receptū est: quū Maria verbo angeli obediuit. Luce. j. Fiat/inquit/mihi sm verbū tuū. Item obedientia hominez sup:a se leuat. Thren. iij. Leuauit se sup:a se. Nisi corpus esset sociatum spūi: vt sensu eius ⁊ imperio regeretur: nō ascenderet ad hoc vt remunerationem eternā mereret. sicvir simplex per obedientiā ascendit ad sapientiā ⁊ mores maiorā quibus regitur. immo quodāmodo ad deus ascendit: dum seipm exuit: ⁊ deum quodāmodo induit. Gala. ij. Viuo ego iam nō ego/viuit vero in me chr̄istus. Phil. j. ⁊ ibi. Mihi viuere chr̄istus est ⁊ mori lucrū. Nō intelligitur vt no. de peni. dist. ij. c. fiquis tantam. in glos. chr̄istus. Et sic quodammodo deificatur homo sm illud p̄s. lxxxj. Ego dixi dij estis. Et nō solum deificatur quoad sensum ⁊ voluntatem dei quā assumit: sed quodāmodo quoad potestatem. Facit enim diuina ⁊ mira vt patet in Petro: qui obediens chr̄isto iubenti ambulauit sup aq̄s. Matth. xiiij. Greg. refert de Mauro monacho qui ad iussum sancti Benedicti ambulās super lacū trahit puerum. Placidū. vt sup:a etiam dixi. Item obediētia ponit hominem in excellentissimo statu ⁊ in p:esenti ⁊ in futuro. P:imū ostenditur Deutero. xxviij. Si audieris vocem dñi dei tui: faciet te dominꝰ deus tuus excellentiorē cunctis gentibus. Secūdum ostenditur in patre illo qui raptus in spiritu or:dinem obedientium superiorez vidit tribus alijs. de quo sup:a dixi in. §. sed iterum. ℞. or:do. in ista. lxix. ar. qui or:do. Quē nullam habet hic requiem: in futuro summam habebit. Phil. ij. de chr̄isto dicitur/Factus obediens ⁊c. et sequitur. P:opter quod deus exaltauit illum ⁊c. Item obedientia deum glorificat. Esaie lviij. Si glorificaueris eum ⁊c. ⁊ sequitur. Et nō inuenitur voluntas tua ⁊c. ⁊ sup:a tetigi. Multum vere glorificat deum verus obediens: quia facit beneplacitū dei. quū hoc etiam deus mandat ei per vilem personam aut peccatorem. Et tanto est maior dei gloria: quāto p:ecipiens vilior persona. ideo ho obediens merito a deo glorificatur. j. Regum. ij. Quicūq; honorificauerit me: glorificabo eum. Eccli. x. Semen hominū honorabitur hoc qđ timet dominū. semen autē hoc exhonorabitur quod p:eterit mandatum dñi. Item obedientia quod vult a deo impetrat. Greg. Si obedientes fuerimus p:epositis nostris: obedit deus orationibus nostris. Augu. de operib⁹ monacho: um. Citius exauditur vna oratio obedientis: q̄ decem milia contemptoris. j. Jo. iij. Si cor nostrū non reprehenderit nos: fiduciam habemus ad deum q̄ quicquid petierimus ab eo/accipiemus: quia mandata eius custodimus. Greg. Cūcti liquido nouim⁹ q: quū is qui displicet ad intercedendū mittit: irati animus ad deteriora p:ouocat. iij. q. vij. in grauib⁹. Et post illud Heb. v.

Universidad de Deusto Biblioteca

Exauditus est pro sua reuerentia.subditur.tamq causa illius exauditionis. Et quidem qum esset filius dei:didicit ex iis que passus est obedientiam. Obediētia est que dicit illud Canti.v. Dilectus meus mihi:et ego illi. Deus em̄ facit ac si totaliter esset cum obedientia.quia obediētia totaliter est cum illo. Dicit em̄ verus obediens illud Roma.xiiii. Nemo nostrū sibi viuit. Item obedientia a periculo maris hui9 liberat. Sap.xiiii. Exiguo ligno credunt hoies aias suas: et transeuntes mare p ratem obedientie liberati sunt. Exiguū lignū est obedientia. Obedientia facta est quasi nauis institoris. Prouer.vlt. Qui in naui est:etiam comedens et bibens et quiescens procedit.quia alieno motu mouetur. sic obediens qui in religione est etiam quiescendo comedendo bibendo meret. Nam quicquid agit:in obedientia agit: et ppter deum agit. Item obedientia hominē ditat. Nec mirū.qum de suo nihil expendat.q: nihil suū reputat.et qum in cunctis que agit/voluntatem alterius facere intendat. Ideo pro oibus que agit merito remunerationē expectat. Multe filie dei/scz virtutes/congregauerunt diuitias meritorum: obedientia vero superegressa est vniuersas. Prouer.vlt. Quis est qui quinq nō faciat multa specialiter p se:de qbus nō expectat remunerationē:obedientia vero p alio agit:et ideo semp habet remunerationē. Item obedientia quasi equus in paradisum vadit alieno sensui et voluntati quasi pedibus alienis innitendo. ideo velocius vadit. q: pedes qbus innititur velociores sunt pprijs. immo obediētes nō vadūt:sed volant citissime p obediētiam in celum. De eis em̄ d: Esa.lx. Qui sunt isti/veri religiosi obedientes:qui vt nubes/eleuati a terra et refrigerati a concupiscētia carnali et cōpuncti lachrymarum aquis:volant/alis obediētie et charitatis: et quasi colūbe/simplici intentione obedientes.ij.q.vij.nō ois. ad fenestras suas.i.ad sensuū corporaliū cohibitionē/ad christi vulnerū meditationē/ad ruine angelice reparationē: Sed multi religiosi qn mittunt extra claustrū: volāt ad cadauera gule et luxurie et mūdane glorie: sicut coruus quē emisit Noe. Gen.viij.qui/vt dicit/fluctibus est interceptus:ideo ad arcam nō rediit. Sic tales religiosi intercipiūtur aquis delectationū carnalium.et ideo nō redeunt ad arcam vite. Osee.v. Non dabūt cogitatiōes suas vt reuertant ad deū suū.q: spūs fornicationis in medio eorum volat.q et currunt corporal'r et spūal'r q: multi in religione valde surgūt mane:et frequēter ieiunāt:qui si eēnt in seculo:dormirent et crapule vacarent. Obediētia nō maculatur. Prouerb.iij. Vie eius vie pulchre. Nec ledit. Si quid em̄ culpe et periculi in eo qd iniungitur est: superioris est. sibi non nocet:nisi manifestū pctm̄ sit. xxiij.q.j. quid culpatur. et de hoc satis.s.e.ar.§.item sciendū. Vñ de obediētia pōt dici illud ps.xc. In manibus portabūt te etc. Item obediētia hoiem expedit et exoneratū reddit.alij em̄ incūbit solicitudo p ipo et tpaliter et spūaliter ideo nō solum pōt currere sed etiam volare. vt pxime dictum est. Si tñ habeat alias duas alas sibi piunctas: scz castitatem et paupertatem. Apocal.xij. Date sunt mulieri due ale aquile magne vt volaret in desertū scz religionis Bern. Magna penna paupertas: qua tam cito volatur in celū. Nam alijs virtutibus pmissio regni datur. Paupertati vero nō tam pmittitur:q celi inuestitura datur. qm̄ ipsorum inquit est regnū celorum. Matth.v. Castitas etiā magna penna est.q hoiem expedit ab illa delectatione q difficillimū est hoiem liberari.l.dist.q: tua. et a fortissima occasione peccādi: scz a muliere. p quā diabolus Adam eiecit. Gen.iij.et per quā Job deuicit: quū dixit illi vxor. Adhuc tu pmanes in simplicitate tua etc. Cui ille. Tāq vna de stultis mulieribus locuta es. Job.ij. Itē obediētia facit hoiem triūphare. Prouer.xxj. Testis mēdax peribit.vir obediēs loquet victorias. Testis mēdax est:q professus est obedientiā et eā nō seruat. q in pñti perit:dū in bello spūali succūbit. et in futuro peribit: q: eternaliter dānabitur. Exemplū de hoc in pplo iudaico q pmisit se seruare legem. Exod.xix. Oia que locutus est dñs faciemus. Item Josue.j. Oia que pcepisti nobis faciem9.quū vero transgrediebatur legem vincebat. Josue.vij. Anathema in medio tui israel est.nō poteris stare coram hostibus tuis. Adam similiter factus inobediens superiori suo/habuit repugnās suū inferius. Gen.iij. Qui comedit:et aperti sunt oculi eius.glos. Aug. Aia rōnalis mot9 bestiales in carne sua erubuit. et subdit. Motus iste de transgressione veniebat. Bern. Tale inuenit aia inferi9 suū:qualem se exhibuit superiori suo. Armatur em̄ creatura ad vlciscendā iniuriā creatoris. Unde et iustus Job grauat9 in isto inferiori ait. Job.vij. Quare posuisti me contrariū tibi:et factus sum mihimetipsi grauis: vbi dicit Greg. Dum homo a carne molestias et a mente questiones tolerat:graue pondus supra semetipm portat.et iij.Reg.xj.legitur de Salomone. Fecit Salomon qd nō placuerat corā dño.et subditur. Et suscitauit dñs aduersarium Salomoni. Sic accidit ei qui in religione est:qui obedientiā non seruat ei cui pmisit.q dñs permittit eum impugnari et vinci.et sic perit qui ppriam volūtatem in religione vult sequi tamq filius pditionis. Jo.xvij. Nemo perijt ex eis nisi filius perditionis. Et vere filius pditionis est:qui volūtarium laqueū sibi iniecit quo periturus erat. Prouer.viij. Illaqueatus es verbis oris tui. Et vere filius pditionis de loco salutis fecit sibi locum dānationis.et qum esset liberatus de mari mūdi huius: et iam ingressus nauē religionis:ibi etiam periclitatur. Actuū xxviij. Utique homicida est hic qui qum euasit de mari: vltio diuina nō permittit eū viuere. Unde et Abbas Motues(vt legit in vitis patrum)ait. Nos quidem in tranquillo mari nauigare videmur.seculares vero in periculosis locis.et nos quasi in die nauigamus/ sole iustitie illustrati:illi vero in ignorātia quasi per noctem. Sed frequēter cōtingit q secularis in tenebrosa hyeme nauigās vigilans autem et clamans ppriam nauem saluet. Nos aūt quia in tranquillo nauigamus: sepius ex ipsa securitate negligimus:et perim9 humilitatis gubernacula relinquētes. Obedientia autē filia pmogenita est humilitatis.sicut sensus pprius et voluntas pmogenita filia superbie est.et vt supra tactū est vir obediens pōt loq victoriam. Prouer.xxj.q: habet nobilissimū genus triumphi. Nobilissimū genus triūphi est seipsum vincere. Ezech.v. §sus ethici. Nobile vincendi genus est patientia. vincit Qui patitur.si vis vincere:disce pati.qd facit obediens. Unde sup illud.j.Reg.xv.lxxxj.dist.siqui. Melior est obedientia etc. dicit Gregorius. Vir obediens loquitur victorias. dum enim aliene voci humiliter subdimur: nosmetipsos in corde superamus. Prouerb.xvij. Melior est qui dominatur animo suo expurgatore vrbium. Multi vrbes et regna sibi subiugauerunt:qui ad hunc triūphū nobilem non peruenerunt. Hic triumphus proprius est hominis. Uincit leo vel aliud animal cetera animalia:s3 seipsum vincere non potest. Seneca. Qui seipsum vincit contra omnia fortis est. Constantinus augustus dicit vt legitur in legenda beati Syluestri. Uincim9 nosmetipos quū nos a mala voluntate excludim9. Quid prodest barbaras vincere nationes:si a crudelitate vincamur. Uincere namq bella virtus est populorum. vincere vitia virtus est morum. Obediens deo subiectus est. ideo merito cetera sunt ei subiecta:et nihil ei repugnat. Deus enim in obediente pugnat.ideo nō est mirum si ipse triūphat. Leuit.xxvj. Si in preceptis meis ambulaueritis etc. Persequimini inimicos vestros:et corruent corā vobis. Itē obedientia animā ornat. Uñ inauris est aurea quā celestis sponsus dat aie. Prouerb.xxv. Inauris aurea et margarita fulgens:q arguit sapientem et aurē obedientem. Margarita fulgēs inauri auree decenter iungit: et doctrina mentem illuminans auri obedienti vtiliter pponitur. Dat Eliezer iaures aureas Rebecce. Gen.xxiiij. Inaures ergo dat christus anime.vt in auditu auris obediat sibi in pceptis et prohibitionibus. ps.xvij. In auditu auris obediuit mihi. Item obediētia ecclesiam letificat. Eccli.iij. Qui obedit patri refrigerabit matrem.scilz ecclesiam militantem. Item hominē glorificat. Roma.vlt. Obedientia vestra in omnem locum diuulgata est. Animam castigat a libidine pprie voluntatis.j.Pet.j. Animas vestras castificantes in obedientia charitatis. Item conseruat animam. Prouerb.xix. Qui custodit mandatum:custodit animam suam. Obedientem merito custodit dominus tamq suum. Prouerb.xix. Uerbum custodiens filius extra perditionem erit. Eccl's.viij. Qui custodit preceptum non experietur quicq mali. Item obediētia homini pacem dat. Prouer.xiij. Qui timet preceptū: in pace versabitur.j.Machab.xiiij. Siluit terra iuda oibus diebus Simonis.siluit.i.quieuit:vel pacem habuit. Simon obediens interpretatur. Et vere verus obediēs silet corde et ore: non murmurans de iniunctis nec intus nec extra. vnde et pacem habet quicqd sibi cōmendetur. Esaie.xlviij. Utinā attendisses ad mandata mea. fuisset quasi flumen pax tua. Item obedientia benedici hominem facit. Deutero.xj. Propono vobis benedictionem:si obedieritis mādatis.eiusdem.xxviij. Uenient sup te oēs benedictiones iste et apprehendent te.si tamen precepta eius audieris benedictus tu in ciuitate etc. Item facit hominē beatum. Matth.xvj. Beatus es Simon bariona. Prouer.xxix. Qui custodit legem beatus est. Obedientia in psenti hominē dignum prelatione efficit. Unde domin9 Simonem prefecit ceteris apostolis. Matth.xvj. j.Mach.ij. Simon frater vester scio q vir psilij est. ipsum audite semp.et ipse erit vobis pater. In vita beati Giliberti dicit. Preesse nō audeat: qui subesse non didicerit. nec obedientiā a subditis imploret:qui eam prelatis exhibere(.ij.q.vj.qui se scit.j.et.ij.)nō nouit. Prius quidem debet esse discipulus q magister.lix.dist.ordinatos.ex de elec.cū in magistrū. Atqui inuerecūde repente religiosi prepositi ducatum ambiunt:quia necesse adhuc milites didicerunt. Quid putamus:quid istis subiectis prestaturi sunt:qui ante q discipulatus limen attingant: tenere locum regiminis nō formidant:lix.dist.hoc ad nos. Et q sub alio est vel esse debet:alium sub se habere non debet. ff.de adult.sic eueniet.ff.ad mace.filium habeo.lvj.di.miserum. Item obedientia ad regnū celi introducit. Mat.xix. Mar.x.et Luce.xviij. Si vis ad vitam ingredi: serua mandata. Inobedientia clauē paradisi amisit:sed obedientia eā recuperauit. Unde Simoni Petro dicit Mat.xvj.et.xxiiij.q.j.quodcūq. Dabo tibi claues regni celorū. Item obedientia vitam homis feliciter cōsummat. Job xxxvj. Si audierint et obseruauerint:cōplebūt dies suos in bono:et annos suos in gloria. Si autem nō audierint transibūt per gladium. Item de obedientia dicit Greg. q non tam est virtus q mater virtutum.quod ideo dicit quia obediētia producere potest motus omniū virtutū. omnes em̄ possunt iuberi. et si aliquis producat motus illos qui iussus est:obedientie sunt.et de hoc supra in isto ar.in.§.iterum etiam.§.item obedientia.tactum est. Itē super illud Genes.ij. Lignūq scientie boni et mali. dicit glos. Aug. Obedientia sola verissima est virtus: creature subdi rationali sub dei potestate degenti. Quod pōt intelligi dictum esse. primo quia obedientia perficit hominem ex parte illa qua habet comparationē ad deū sub quo est.et respectu actus qui est nobilissimus tamq finis hominis. Finis enim est optimū in vnoquoq. Hic actus est obseruatio mādati diuini. Eccl's vltimo. Deū time et mandata eius obserua.hoc est omnis homo. Secundo potest hoc intelligi dictum propter meritum. ad quod valet obedientia. Unde super illud Gen.ij. Lignūq sciētie dicit Aug. Oportebat vt homo sub domino positus ab aliquo phiberetur: vt esset virtus merendi. Obedientia (dum aliquis intendit facere volūtatem ppriam) nō videtur mereri:nisi apud seipsum. Ab illo em̄ merces expectatur cui seruitur:vel cuius volūtas fit. Non meretur ergo apud alium:nisi qui nō vult facere volūtatem ppriā. qd est obedientie. Unde et Greg. Sola est obedientia q meritū fidei possidet. Tertio potest intelligi dictū Aug. ppter maiorem difficultatem. Uirtus est em̄ circa difficile.iuxta sapientem. Et nomen virtutis a vi videtur esse deductum. Difficillimū autem videtur agere cōtra se.qd facit obediēs.qd sonat nomen obedientie. Obedire em̄ est ptra audire.ptra scz pprium sensum et ppriam voluntatem. Greg.super.j.Regū.xv. Melior est obedientia q victima.quia per victimā aliena caro: per obedientiam vero ppria mactatur.et de hoc supra dictum est. in ar.lij. in.§.tertius error.§.qui autem. Obediētia quasi quoddam martyriū est sm Climacum. Greg. Tanto quisq cicius deum placat:quāto repressa arbitrij sui supbia gladio precepti se immolat. Obediens quasi proprium sibi amputat pro christo caput:et caput sibi christū constituit vel eum qui loco eius est.qui martyrium pro christo sustinet:vnam voluntatem sibi amputat.scz volūtatem viuēdi.sed obediens omnē voluntatem:et sepius vsq ad mortem. Obediētia maxime pprie volūtati detrahit.et ideo virtuti maxime addit. Sapiens. Hoc solum virtuti adijciens:qd proprie voluntati detraxeris. Poeta. Est virt9 placidis abstinuisse bonis. Propter ea q dicta sunt amāda est obedientia a fidelibus tamq mater eorū.j.Pet.j. Sperate in eam que offertur vobis gratiam in reuelatione Jesu christi quasi filij obedientie.

¶ Sequit de ijs que iuuare possunt obedientiā:vt aliquis ad eam magis reddatur flexibilis. *Quib9 iuuetur obedientia.* Primū est exilitas. vt pm in virga q ppter exilitatem flexibilis est.etiam ferrum si sit exile vel tenue:flecti potest.sic exilitas humilitatis perpcipue valet ad obedientiam. Unde canto: Parisiensis humilitatem posuit matrē obedientie.et Phil.ij.premittit humilitatem christi. Apostolus. Humiliauit inquit semetipsum factus obediens etc. Augu.xiiij.de ciui.dei. Obedientia nisi humilium esse non potest.humilitas em̄ vacuitas est proprij sensus et politi.et alienū sensum et volitum recipit quasi vacua a suo.et sic fit obediens. Superbus sensum pprium retinens nō recipit sensum alienū et velle.et ideo non obedit. Prouerb.xxvj. Uidisti hominē sapiētem sibi videri:magis illo spem habebit insipiens. Cibus nimis salitus quasi perdit9 est.facilius sal cibo additur q subtrahatur. Sic qui ad religionem venit:si sal proprij sensus in eo nimis abundet:non est aptus religioni. Facili9 homo simplex religiosus bon9 efficitur q sapiēs. Bern. ad fratres de monte dei. Superbia quantūuis sibi prudens videatur:dimittenda et abigenda est. Si enim admittitur superbus. prima die qua incipit habitare icipit leges dare.nimiū §o stultus discere non pōt quas inuenit. Eccli.xix. Melior est qui minuitur sapientia: et indiget sensu in timore dei: q qui abundat sensu et transgreditur legem altissimi. Timor quidem existimat pericula: etiam que non sunt.defectus suos scrutatur et inuenit se sensu indigere.et sic timor humilitatem introducit. Humilitas vero videns sensum suū non sufficere:alieno sensui acquiescit.nec vult habere ducem illū qui in tot foueas eum precipitauit.scilicet sensum proprium.

¶ Secūdum est assuefactio.vnde equus assuefit circumuolutionibus: vt facilius ad voluntatem sessoris flecti possit. Prouerbiorum.xxj. Equus paratus ad diem belli.dominus autem salutem tribuet. Equus autem est religiosus cui frenum obedientie impositum est. Zacha.x. Posuit eos quasi equos glorie sue in bello. Operatur autem deus in viro religioso gloriosa et salutifera.et ideo equus glorie potest dici. Hic equus per assuefactionem parandus ad obedientiam/vt vult sessor eius.i.platus.nūc ad dexteram prosperitatis: nunc ad sinistram aduersitatis vertit.aliter in die belli succūbet: qn scilz aliquid graue iniūgetur. Religiosus qui in sua voluntate nutritur:de

ſtruitur. ❡ Tertium eſt ignis amo:is.vt patet in cera q̄
calefacta facile flectitur.ꝛ in metallis que ab igne lique
fiunt:ꝛ ſic facile fo:mam rei cui infunduntur accipiunt.
Et hoc valere poteſt ad hoc ꝙ co: per obedientiā magis
flexibile fiat:ſi ignis diuini amo:is oſtēdatur. Qualiter
deus dilexit nos. Luce.xij. Ignē veni mittere ꝛc. Frequē
ter cogitandus eſſet amo: ille/ex quo ꝑ nobis altiſſim⁹
obedire voluit vſqʒ ad mo:tē crucis. Phil.ij.vt cōfunde
remur inobedientes eſſe ad leuia que nobis ex eius ipe
rio iniungūtur. Leuit.vj. Ignis in altari/ ſcʒ co:dis mei
ſemꝑ ardebit. quem nutriet ſacerdos/homo contritus
ſubijciens ligna/ſcʒ memo:iā crucis. per ſingulos dies/
ſcʒ cōtinue. ❡ Quartū eſt ſeparatio rei ab aliquo magꝭ
flexibili cui adherebat.vt pʒ in co:io adherēti ligno:qd̄
flecti nō poteſt niſi a ligno ſeparetur. ſic expedit ei q̄ pfe/
cte obedire vult: ꝙ voluntatem ſuā ab omni re tēpo:ali
ſeparet:ꝛ eam recolligat.vt habeat eā paratam quando
mādatum ſuperio:is veniet.ps.cxviij. Paratus ſuʒ ꝛ nō
ſum turbatus. Item.ps.lvj. Paratum co: meū deus pa/
ratum co: meum. Bern. Paratum ad ſublimia/paratuʒ
ad humilia/paratum ad oia. ❡ Quintū eſt alicui⁹ liquo
ris admiſtio.vt pellis dura vngitur:vt ſit tractabilio:.et
terre dure aqua miſcetur. ſimiliter vnctio gratie neceſ/
ſaria eſt vt co: magis obediens fiat. Ideoqʒ qui in reli/
gione eſt frequēter in o:atione debet ſupplicare vt gra/
tiam obediēdi ei tribuat:ꝛ co: eius leuiat ꝛ humiliet ſpi
ritusſanctus: ꝛ p:elato beneplacitum ſuū deus inſpiret.
Aug.x.lib.ꝯfeſ. Domine cōtinentiā iubes.da qd̄ iubes.et
iube qd̄ vis. ❡ N Valet etiam ad obedientiā imperan/
tis modeſtia. Seneca. Remiſſius imperāti melius pare/
tur. Greg. Qui ab vnoquoqʒ bono etiā ſubiectos vetat:
neceſſe eſt vt multa ꝯcedat.ne obedientis mens fundit⁹
itereat:ſi a bonis oibus repulſa ieiunet. Unde dn̄s Ade
vnicā arbo:em ꝓhibuit:oēs alias cōceſſit. Gen.ij.ꝛ.iiij.
Reg.xij.populus inobediēs factus fuit ꝓpter graue im
periū.iij.Reg.xij.vij.q.j.deniqʒ.facit ad hoc.xxvj.q.vij.al
ligant.xlv.di.cum brūs. Unde ꝛ dn̄s nō pcepit Petro: ſʒ
rogauit vt nauē a terra ſubducat. Luce.v. In quo cōfun/
ditur ſupbia p:elatoꝝ qui ſemꝑ imperant:ꝛ ꝑ obediētiaʒ
mandant:ꝛ vix aut nunq̄ rogant. Gladius in manu fu/
rioſi p̄ceptum p̄ceps in o:e p̄lati. Ezech.xxxiiij. Cū auſte
ritate imperabatis eis ꝛ cū potentia.xlvij.di.hoc hʒ.faci
unt ad hec.xlv.diſti.licet.j.ꝛ.ij.xcv.diſt.eſto.xj.q.iij.rogo.
Hoc etiā eſt ꝯtra illos p:elatos qui p:o quacūqʒ cauſa ꝛ
p̄cipitanter excōicationis ſnias ꝛ aliam cenſuram fulmi
nant in ſubiectos.ꝯtra illa.c.xj.q.iij.nemo.c.nullus ſacer
dotū.ex̄ de ſen.excō.ſacra.ꝛ.e.ti.cum medicinalis.li.vj.et
de re iud.cū eterni.lib.vj. Seneca. Generoſus eſt aīm⁹
ꝛ in ptāte naturaliter recalcitrās.facilius ducitur q̄ tra/
hatur. Uera em̄ obedientia ꝛ pura imponēda charitatē
reſpicit nō timo:em.j.Pet.j. Caſtificantes aias in obedi
entia charitatis. Ouidius. Si quotiens peccant hoies
ſua fulmia mittat Iuppiter:exiguo tempo:e nullus erit.

Obediē tie grad⁹ ſeptem

❡ O Gradus autē obedientie ſm Bern. ſeptem ſunt.
❡ P:imus eſt obedire libenter.quē gradū (vt ipſe ait)
nec pōt aſcendere qui voluntatē p:ecipientis ſed ſuam
nō fecerit. Libenter obediebat qui dicebat Ioā.iiij.ꝛ.vj.
Meus cibus eſt vt faciam voluntatē eius qui miſit me.
Aug.x.lib.cōfeſ. Optimus tuus miniſter eſt: qui nō ma/
gis intuetur a te audire qd̄ ipſe voluerit: ſed potius hoc
velle qd̄ a te audierit. Bern. Quiſquis occulte ſatagit vt
qd̄ vult ipſe hoc ei p:elatus iniūgat:ipſe ſe ſeducit ſi fo:/
te ſibi quaſi de obedientia blandiatur. Neqʒ em̄ in ea re
ipſe p̄lato ſed magis ei p:elatus obedit. Paratā ad deū
voluntateʒ oſtendit Paulus dicēs. Act.ix. Dn̄e quid vis
me facere. Bern.in ſermonibus. Nec dubiū quin amplio
rem gratiā mereatur qui obedientē ſe exhibet ante man
datuʒ q̄ qui obedire ſatagunt poſt mandatū. Requirit
dn̄s oblationes voluntarias. Exo.xxv. Ois volūtarius
ꝛ p:ono aio offerat p:imitias dn̄o. coacta em̄ ſacrificia
deo nō placēt.xx.q.iij.p:eſens. Sed quidaʒ religioſi ſunt
ſimiles ruſticis qui dn̄is ſuis nullum ſeruitium volūt fa
cere niſi coacti.ꝛ de hoc ſup:a dixi. Et notandū ꝙ liben/
ter obedire p:ecipue laudabile eſt quū grauia iniungū/
tur. Unde ſuper illud.j.Reg.xv. Melio: eſt obedientia.
gloſ.Aug. Sciendū eſt ꝙ obedientia aliquādo recuſat.
viij.q.j.ſciendum.ꝛ de hoc.s̄. Hinc Moyſes p̄ncipatum
populi humiliter recuſat. Exod.iij.ꝛ.iiij.c. Paulus autē
audacter dicit Actuū.xiiij.c. Ego nō ſolum ligari in hie/
ruſalem:ſed mo:i paratus ſum. Eſt notanduʒ inſuper ꝙ
obediētia in difficilio:ibus humiliatis gratio: eſt.ꝛ exul
tima ſuperbie radice p:ocedit. Bern.de p:ecepto ꝛ diſpē
ſatione. In obediendi ratione hec regula generalis te/
neatur.vt in difficilio:ibus quibuſqʒ agendis obediētia
gratio: q̄ p:euaricatio grauio: iudicetur. Et in facilio:i
bus minuſqʒ onero ſis contēptus dānabilio: q̄ actus cō
mendabilio: exiſtimetur. Aug.xiiij.de ciui.dei. In para/
diſo tanto maio: inobedientia fuit:quāto id quod p:ece
ptum eſt nullius difficultatis fuit. Ubi enim magna eſt
inobedientia:pena ꝓpoſita. Quiſnā ſatis explicet quan
tum malum ſit nō obedire in re facili: ꝛ tante poteſtatis
imperio:ꝛ tāto terrenti ſupplicio? ❡ Secūdus gradus
eſt obtemperare ſimpliciter. Multos enim videmus ſm
Bern.poſt p:ecipientis imperium multas facere q̄ſtio/
nes:ſepius ingeminare/Unde hoc venit? Quis hoc iue
nit conſiliuʒ?inde murmuratio/excuſatio/ ſimulatio/im
poſſibilitatis aduocatio.ps.xvij. In auditu auris obedi
uit mihi. vt oſtendat vno eodemqʒ momento p:oceſſiſſe
ꝛ imperantis imperium ꝛ obſequentis obſequium.ꝛ de
hoc ſatis ſup:a. ❡ Ad ſimplicitatem obedientie ptinet
non iudicare quid vel quare p:ecipiatur. Bern.in lib.de
conſideratione. Omnibus nobis maxime in cōuerſiōis
initio nulla magis virtus nobis neceſſaria eſt: q̄ ſimpli/
citas humilitas ꝛ grauitas verecūda. Bern.ad fratres
de monte dei. Perfecta obedientia maxime in ſuſcipien
te indiſcreta eſt.hoc eſt nō diſcernere quid vel quare p:e
cipiatur.ſed ad hoc bene niti:vt fideliter ꝛ humiliter fiat
quod a maio:e p:ecipitur. Idem loquens de nouitio ait.
Stultus fiat:vt ſit ſapiens.ꝛ hec omnis ſit eius diſcretio
vt in hac parte nulla ſit ei. Idem in ſermonibus. Rara
auis in terris diſcretio. Ideo diſcretionis locum fratres
in nobis ſuppleat virt⁹ obediētie: vt nihil plus nihil mi/
nus nihil aliter q̄ imperatum ſit faciatis. Deutero.xij.
Quod p:ecipio tibi hoc tm̄ facias:nec addas quicq̄:nec
minuas.facit qd̄ legitur ꝛ no.xlv.diſt.diſciplina.ex̄ de of.
cuſt.c.j. Quum Julius Ceſar in perdomandis hoſtibus
quinqʒ anno:um ſibi permiſſum terminū pertranſiſſet:
licet glo:ioſe triūphaſſet:hono: tamen debitus denega/
tus eſt ei.nec v:bem intrare permiſſus eſt:eo ꝙ vltra ter/
minū ſibi p:efixum mo:am traxiſſet. Deutero.xij. Non fa
cietis ibi quod nos facimus hic hodie.ſinguli quod re/
ctū ſibi videtur. Aug.v.de ciui.dei.c.xviij.narrat de Tor/
quato qui filiū:qui non ſolum nō cōtra patriam ſed etiā
p:o patria pugnabat:tamen quia contra imperium ſuū
hoc feciſſet occidit:ne plus mali in exemplo imperij con
tempti q̄ glo:ia occiſi hoſtis eſſet. ꝛ etiam hoc poſui in
p:ima parte iſtius operis.s̄.in.§.ſed licet.ꝟ.confimile.in
xlij.ar.ꝛ.in.§.cum ꝟo.ꝟ.amplius.in.xlij.ar. Scdm etiam
leges ſiquis extra aciem contra p:eceptum ducis etiam
fo:titer pugnauerit ꝛ vicerit:tamen punitur.quia cōtra
p:eceptum fecit.ff. de re mili.l.iij.§.in bello. ꝛ no. xxiij.q.
v.relegentes.in gloſ.j. Et Bern.ſuper Canti. Qui veſtri
curam ſemel credidiſtis:quid rurſus de vobis vos intro
mittitis? Perfecte obediens debet ſe habere vt iumen
tum.ps.lxxij. Ut iumentum factus ſum apud te. Idem
lxxvj. Deduxiſti ſicut oues populum tuum. Et iterū.lxxix.
Qui deducis velut ouē Joſeph. De iſta materia ſatis
per Jo.caſſ.in.iiij.li.de inſtitutis renūtiantiū in vlti.c.de
nouitio ꝑ p̄rem Pynuſiū info:mato. Simplicitateʒ obe
dientie multū amabāt antiqui patres in diſcipulis ſuis.

Ideo in p:incipio non p:ecipiebant eis congrua ꝛ diſcre/
ta. Unde invitis patrū dixit quidā abbati paſto:i. Senio
res nō loquūtur ab initio fratribus recta:ſed magis di/
ſto:ta.ꝛ ſi viderint quia ea que to:ta ſunt faciūt: iam eis
nō loquūtur niſi quoad expedit: agnoſcentes q̄m in oi/
bus obedientes ſunt. Debent inferio:es audire manda/
ta ſenioꝝ ꝛ p:elato:uʒ/quaſi a deo decerentur. Matth.x.
Qui vos audit me audit. Luce.x.xxj.di.in nouo. Unde ſi/
cut nō diſcernerent/ſi aliquid a deo eis p:eciperetur:ſed
humiliter illud implerent:ſic nō debent diſceptare de mā
datis p̄lati. Bern. Nō te moueat magiſtri impetus indi/
ſcreta poteſtas: ſʒ memento q: nō eſt poteſtas niſi a deo
ꝛ qui poteſtati reſiſtit:deo reſiſtit.xj.q.iij.qui reſiſtit.xxiij.
q.j.quid culpatur. Roma.xiij. Coloſ.iij. Ephe.vj. Hebꝛe.
vltio. Serui obedite per oia dn̄is. Et ſequit̄. Quodcūqʒ
facitis ex animo operamini ſicut dn̄o et nō hominibus.

Cādide eſt ꝛ ipe rādum ꝛ obediendum.

❡ Tertius gradus eſt hilariter obedire. Hilarem enim
dato:em diligit deus.ij.ad Coꝛ.ix.ex̄ de dona.c.j. Bern.
Serenitas in vultu/dulcedo in ſermonibus/multū colo
rant obedientiā obſequētis. Nubiloſa co:po:is cōpoſi/
tio/ꝛ facies teneb:is triſtitie occecata vel obfuſcata/ab
animo receſſiſſe ſinceram ꝛ iocūdam animā ſignāt. In/
compoſitio em̄ co:po:is (ſm Aug.) inequalitatē mentis
indicat.xlj.di.ꝰ.ſicut ergo. Sed ꝛ ſuperio: cū hilari vul/
tu p:ecipiat. Qui em̄ libenter obediat hoi triſtitiā efflan
ti. Ephe.vj.ibi. Et vos dn̄i eadem facite illis remittēres
minas. Eccli.xxxv. In oi mādato hilarem fac vultū tuū.
Ouidius. Super omnia vult us Acceſſere boni. Qui cū
murmure obediunt felle deum paſcūt.ps.lxviij. Dederūt
in eſcam meā fel. Cibus chriſti obedientia eſt. vt ſup:adi
ctum eſt Jo.iiij. Meus cibus eſt ꝛc. fel inquā murmurꝭ.
Obedientia taliū eſt quaſi obedientia demonū. Ad p̄ce/
ptum enim chꝛiſti exibant demonia a multis clamantia.
Luce.iiij.qui licʒ obediant/nō tm̄ obedientes ſunt: etſi di
cantur eſſe. Matth.xxvij. Inuenerunt hoiem cireneum
ſimonem noie:ꝛ hunc angariauerūt. Uere em̄ tales cum
multa ſui angaria ꝛ p:elatoꝝ triſtitia ꝛ melancholia obe
diunt.ſicut hodie inter religioſos continua experientia
manifeſtat. Tales ſunt vt magni lapides: q̄ moueri non
poſſunt ſine afflictione mouentis. Eccli.x. Qui trāſfert
lapides:affligetur ab eis. Ad lrāʒ hodie ſi p̄latus trāſfe
rat de loco ꝯſolabili fratrem ad aliū locum nō ſibi conſo
labilem: afflictionē ꝛ perſecutionē recipiet a fratre trāſla
to. Tales ſunt vt rote carri: nō ſolum in hoc ꝙ ꝑ defectu
vnctionis murmurant:ſed q: vnus alterū p:ecedere non
vult.nō faciam hoc dicit vnus niſi ille idem fecerit. Eccli
xxxiij. P:eco:dia fatui quaſi rota carri.vnde Jo.xxj.quū
dixiſſet dn̄s Petro: Sequere me. ꝛ ille dixiſſet de Joāne.
Hic aūt quid? ait ei dn̄s. Quid ad te? tu me ſequere. Ta/
les etiam ſunt ſicut imagines in edificijs que ſuſtinēt co/
lūnas:que in facie triſtitiam oſtendūt. ❡ P:elat⁹ cuius
ſubditi cum triſtitia ꝛ murmure obediūt:ſimilis eſt illi q̄
habet oia mēb:a infirma:q̄ neceſſe habet mouere: ꝛ nul/
lum mouere pōt ſine magno labo:e ꝛ dolo:e:vnde eſt in
magna miſeria. P:elatus talis imperat iſti: ꝛ ipſe affligi
tur ꝛ contriſtatur.ꝛ ipſe cum eo.ꝛ ſic qui obſequi debue/
runt offendunt. Heb:e.xiij. Obedite p:epoſitis veſtris:ꝛ
ſubiacete eis. Ipſi em̄ peruigilant quaſi rationē p:o ani
mabus veſtris reddituri. vt hoc faciant cū gaudio ꝛ nō
gementes.hoc em̄ nō expedit vobis. Seneca in li.de offi/
cijs. Ita a natura comparatū eſt:vt altius iniurie q̄ me/
rita deſcendant. Illa cito defluūt.has tenax memo:ia cu
ſtodit. Satiſfacit dn̄s p:o obedientia aliquoꝝ:ſi afflictio
nem quā ipſi faciūt ſuperio:ibus ſuis ignoſcit. Quā ho/
die rationem p:elatus p:o ſubdito reddet dn̄o:quū raro
hodie quis obediat: niſi vbi conſolationem ſuam vide/
rit? Secure dicat eis p:elatus ſi eos co:rexit: Mūde ſunt
manus mee a ſanguine veſtro. Actuū.xx.xliij.di.epheſijs
ꝛ vide qd̄ legit̄ ꝛ no.ex̄ de off.o:.irrefragabilis. ❡ Quar
tus gradus eſt velociter obedire. Luce.xix. dictū eſt Za/
cheo. Feſtinans deſcende.ꝛ ſubditur remuneratio. Ho/
die ſalus huic domui facta eſt. Matth.iiij. Illi continuo Qd̄ p̄ce
relictis retib⁹ ſecuti ſunt euʒ. ꝛ de Mattheo d: Matth. ptū eſt ci
ix.ꝛ Luce.v. Surgens ſecutus eſt eum. Hiero. Perfecta to ipleat̄
obedientia eſt imperfecta relinquere. Canti.v. Manus
eius to:natiles. Ualde gratum ſolet eſſe p̄ncipibus quū
p:ecepta eoꝝ velociter adimplent̄. P:ouerb.xxij. Uidiſti
hoiem velocem in opere ſuo. co:am regibus ſtabit. non
erit ante ignobiles. Ethicus. Tolle mo:as: nocuit ſemꝑ
differre paratis. ex̄ de reg.iur.li.vj.mo:a. Marianū rauē
natem epm rep:ehendit Greg. ꝙ ſtatim in iniunctis ſibi
non obediuit.xviij.q.ij.dudum. Et epiſcopuʒ ſipontinū.
xxvij.q.j.ſi cuſtos.ibi. Et ſtatim nō ſolum ꝛc. Et Sergiuʒ
defenſo:em.e.q.ꝛ cauſa.ſi homo.ibi. Omni ergo dilatio/
ne/omni excuſatiōe poſtpoſita. Et pape Uicto: dicit. Nā
ſi hoc agere cito neglexeritis ꝛc.xc.diſt.c.ſi. Et hic adde q̄
ſcripſi.j.in.§.ſpecies acidie.ꝟ.alia ſpecies acidie eſt tardi
tas.in ar.lxxv. Et Gelaſius Caſto:iuʒ epm.xviij.q.ij.p:i/
dem. ❡ Quintus gradus eſt viriliter adimplere māda/
tum. Bern. Manū tuam miſiſti ad fo:tia.agendū eſt in/
ſtanter ꝛ conſtanter obediendum. Nec inter aſperitatem
verberū tam regalis eſt ſemita relinquenda.ꝛ loquit̄ de
ſemita obedientie.ps.xxvj. Uiriliter agite. Chꝛiſtus hāc
ſemitam etiā p:o mo:te ignominioſiſſima relinquere no
luit. Phil.ij. Factus obediens vſqʒ ad mo:tem. Bern.ad
fratres de monte dei. Putas obedientie fructum quum
ſubditus audit obedientiā quā multis expetierat votis?
quū ei p:ecipitur quod redoleat dignitatem? E cōtrario
meritum aſſigna illi obedientie que terreat animū audi
entis:grauis ad audiēdum:grauio: ad implendū:ꝛ gra
uiſſima ad tenendum. Ad hoc facit.xix.diſt.in memo:iaʒ.
in p̄n.ꝛ.c.di.cōtra mo:em.in p:in. ❡ Sextus gradus eſt
humiliter obedire. vnde Bern. Magna virtus humili/
tatis:ſine cuius obtentu virtus fo:titudinis non ſolū vir
tus non ſit:ſed etiam in ſuperbiam erūpit. Lu.xvij. Quū
feceritis omnia que p:ecepta ſunt: dicite Serui inutiles
ſumus.quod facere debuimus fecimus. ❡ Septim⁹ gra
dus eſt indeſinenter obedire. Bern. Perſeuerantia ſin/
gularis eſt filia ſummi regis. Matth.x.ꝛ.xxiiij. Qui pſe/
uerauerit.vij.q.j.ſuggeſtum. Ideʒ. Quid currere ꝓdeſt:
ꝛ ante metam curſus deficere? Sic currite vt comp:ehen
datis.j.ad Coꝛ.ix. Greg.in mo:al̄. Incaſſum quippe bo/
num agitur:ſi ante vite terminuʒ deſeratur. quia fruſtra
velociter currit:qui p:ius q̄ ad metaʒ perueniat/deficit.
de hoc de peni.diſt.iij.incaſſum.et de hoc legitur ꝛ no.ex̄
de renun.c.j. ❡ Hi ſunt ſeptem gradus ſcale quam vidit
Jacob. Gen.xxviij. Hanc viſionem vidit iacob do:miēs
in itinere lapide ſuppoſito capiti.gloſ. Caput ponit in la
pide:qui chꝛiſto inheret mente. Et ſm Augu. In itinere
do:mire:eſt in via huius ſeculi ab impedimēto ſeculariū
actionum quieſcere. Beatus Baſilius/ꝛ Auguſtinus/ꝛ
Benedictus/ꝛ Franciſcus/qui religiones inſtituerunt:
quū chꝛiſto co:de adheſiſſent:ꝛ a curis huius ſeculi quie
ſcerent:ſpiritualiter viderunt viſionem illam. Scala hec
obedientia eſt.iuxta illud. Si vis ingredi ad vitaʒ:ſerua
mandata. Matth.xix. Mar.ꝛ. Luce.xviij. Cuius duo la/
tera poſſunt intelligi/paupertas voluntaria/ꝛ continen
tia:vel ab:enuntiatio p:op:ij ſenſus ꝛ p:op:ie volunta/
tis. ❡ Attendenda autem ſunt quatuo: que de hac ſcala Circa
dicuntur. ꝛ tria infra adduntur. P:imū eſt ꝙ erat ſtans ſcalaʒ ab
ſuper terram.in quo notatur rectitudo intentionis. que iacob vi/
debet eſſe in ijs qui viam obedientie aggrediuntur.ꝛ ex/ ſam cōſi
cluditur per hoc macula intentionis terrene eoꝝ qui ha derāda.
bent terrenā intentionem in religione.in q̄bus ſcala non
ſtat ſed potius iacet ſup terrā. Eccl'ſ.iiij. Cuſtodi pedem
tuū.i.intentioneʒ ꝛ affectionem ingrediendo domū dei.
❡ Scdm eſt.cacumen eius tāgebat celū.in quo figura/
tū eſt ꝙ cōuerſatio religioſoꝝ in celis dʒ eſſe.iuxta Pau/
lū. Noſtra cōuerſatio in celis eſt. Phil.iij. Uel ꝙ imedia/
tus trāſit⁹ eſt in mo:te a via pfecte obediētie i celū.q: ſm

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deus
Bibli

Bern̄. A cella itur in celum. Parum em̄ vel nihil moran-
tur perfecte obediẽtes in purgatorio: quia hic in purga-
torio vixerunt. Vera em̄ religio purgatoriũ ⁊ fornax est:
in quo purgantur ⁊ depurgantur viri religiosi. de quo
purificatorio igne.xxvij.q.j.ipudicas. ⁊ iuxta illud. Tan̄q̄
aurum in fornace ⁊c. Sapiẽ.iij. Et illud Eccl'i.ij. ⁊.xxvij.
vasa figuli probat fornax. de pe.di.ij.si em̄.vltra.iiij.colũ.
℣si.sedet. Et quia magis lucri est obediẽtia: vt supra ple
ne ostẽsum est: ideo sufficit hic soluere debita. quia in ℣o
obediente christus viuit ⁊ operatur. Gala.ij. Viuo ego
quasi nõ ego. viuit vero in me christus. Nec est verisimi-
le ꝙ in futuro deus sit eorꝫ vltor. quorum hic est author.
¶ Tertium est ꝙ Jacob vidit angelos ascẽdentes ⁊ de-
scendẽtes per scalam illam. in quo insinuatur ꝙ via obe
dientie vita angelica est. siue em̄ descendant vere obedi
entes fratribus suis ministrãdo. ps.ciij. Qui facit ange-
los suos spũs: ⁊ ministros suos ignem vrentem. siue ascẽ
dant deo adsistẽdo in oratiõe, meditatione, lectione, si-
cut angeli qui semper vident faciẽ patris. Matth. xviij.
ad modum angelorum voluntatem dei peragũt. ad hoc
ex de renun. nisi cum pridem. §. porro. xxxvj. dist. c. vlti. Vñ
quãtum ad illos ipletur illa oratiõis dñice petitio, Fiat
volũtas tua sicut in celo ⁊ in terra. Matth. vj. ¶ Quar
tum est ꝙ domin⁹ erat innixus scale. in quo insinuatur ꝙ
ꝑfecta obedientia se habet immediate ad deum. Nullũ
em̄ interuallum vel modicum est inter mortem veri obe
dientis ⁊ diuinam visionem. ps. lxxij. Tenuisti manum
dexterã meã: ⁊ in voluntate tua deduxisti me: ⁊ cum glo-
ria suscepisti me. Esa. lviij. Si auerterꝫ a sabbato ⁊c. ⁊ se-
quitur, Dum nõ facis volũtatem tuam ⁊c. sequitur. Su-
stollam te super altitudinem terre: ⁊ cibabo te heredita-
te Jacob patris tui. Multũ debet incitare eos q̄ sunt in
cella obedientie ad ascendendum viriliter spes ⁊ deside
rium videndi dominũ innixum scale. sicut quũ clamatur
in obsidione alicuius castri illum habiturum centum li-
bras qui p̄mo intrauerit spes. ⁊ desideriũ tanti lucri facit
aliquos per scalam ascendere tenentes clypeos supra se:
licet lapidibus desuper percutiantur. Sic spes ⁊ deside-
rium paradisi deberent facere vt homines per scalã obe
dientie ascenderent: omnes aduersitates que occurrerẽt
superando. Matth. xj. Regnum celorꝫ vim patitur: ⁊ vio
lenti rapiunt illud. Vere enim violẽti sibi sunt: qui abne
gantes ꝓpriam voluntatem, cogunt se alijs obedire. Fe
lix talis coactio que est regni possessio. Item insinuatur
ex hoc ꝙ domin⁹ innixus erat scale: ꝙ ipse paratus est iu
uare ⁊ cõseruare eos qui viam obedientie aggressi sunt
quasi suos. ps. lxij. Adhesit anima mea post te: me susce-
pit dextera tua. Attendendum est etiam qd sequit. Ve-
re domin⁹ est in loco isto. dicit Jacob. Deus se exhibet spe
cialiter vere obedienti: eum iuuando, conseruando, pro
uidendo. ⁊ merito: quũ ille exhibeat se seruũ dei volun-
tatem eius adimplẽdo. ¶ Itẽ attende ꝙ Jacob postea
dixit. Q̄ terribilis est locus iste. sanctus locus religionis
ꝓpter dñi p̄sentiam. solicite em̄ se debẽt habere p̄cipue q̄
sunt in religione: pro eo ꝙ ibi domin⁹ presens est. Hoc est
vnũ illorꝫ que deus requirit ab homine: scilꝫ solicite am-
bulare coram deo suo. Michee. vj. Terrorem domini in-
cutere ijs qui peccant in locis sanctis pena eorum qui in
locis sanctis peccauerunt: vt pena luciferi. Esa. xiiij. xvj.
q. ij. c. visis. Et pena adam. Geñ. iij. de vtroqꝫ. xl. di. queli-
bet occulta. Et Heliodorus quia profanauit templũ: ac-
cipiens pecunias depositas in erario eius: calcibus equi
terribilis apparentis percussus semiuiu⁹ relictus est. ij.
Macha. iij. sequitur. Non est hic aliud nisi domus dei et
porta celi. Domus dei dicitur religio: quia in vere obediẽ
tibus domin⁹ habet domũ. Porta vero celi vocatur reli
gio: ꝓpter ꝓpinquitatem quã habet perfecta obedien-
tia ad dei visionem. Sed ve illis qui de porta celi faciunt
portam inferni: de domo dñi speluncam latronuꝫ. vt qui
simoniace intrant religionem aliquã: vel ꝓprietarij sunt
ibi, vel inobedientes, vel incontinẽtes. Mat. xxj. Mar.
xj. Luce. xix. ⁊ Jo. ij. Domus mea domus orationis vo-
catur. Vos autem fecistis eam speluncam latronũ. j. q. iij.
saluator. Nil em̄ prodesse humilibus obedientia videre-
tur: si contemptus contumacibus nõ obesset. ex de postu.
pre. c. j. §. nos igitur. ij. q. v. quãto. Item ve illis religiosis
qui de scala celestis regni scalam faciũt confusionis. quo
rum peccata tanto amplius ferẽt hominibus: quãto ipsi
in altiori gradu sanctitatis consistunt. stercus enim hois
qui est post angelos nobilior creatura: horribilius feret
ꝙ aliarũ creaturarũ. ¶ In comitatu senensi cuidã sim-
plici laboratori apparuit hec visio tẽpore meo non phan
tastica sed verissima. videbat em̄ ille in domibus religio
sorum mendicantiũ scalam positam: cuius cacumẽ celos
tangebat. que erat in terra fixa. ⁊ videbat continue ꝑ sca
lam illam homines ascendere vsqꝫ ad celum: ꝓpellenti-
bus eos religiosis illis qui stabant ad pedẽ scale. Et quũ
per eãdem scalam ipsi religiosi ascendere niterentur: per
pauci ascendebant: propellentibus eos deorsum cadere
alijs viris fulgentibus qui super scalam inniti erant de-
super. quã reuelationem quia simplex erat non intellige-
bat. vnde eã in domo predicatorꝫ retulit. sed in parabolã
versa est. Ego aũt de visione timeo. quia reuera religiosi
huius tẽporis cum nostris p̄dicationibus multos ad ce
lum mittimus. sed quia dicimus ⁊ nõ facimus. Matth.
xxiij. in p̄n. xix. di. scdm. j. q. j. nõ q̄les. multos nõ saluãdos
formido. ¶ P Sequit de partibus obedientie. Et no-
tandũ ꝙ est obedientia rephensibilis: ⁊ obedientia com
mendabilis. Obedientia reprehensibilis est triplex. Pri
ma est quũ quis obedit creature inferiori hoĩe. vt pecu-
nie. Eccl's. x. Pecunie obediũt oĩa. Scda est quũ ⁊ remis-
sione superioris ⁊ quũ ceruicositate inferioris fit. quũ il-
le scꝫ obedit qui debet imperare. ⁊ ille imperat q̄ dꝫ obe-
dire. quũ scꝫ ille est supra q̄ debuit esse infra. ⁊ mẽbrũ su-
pra verticẽ se extendit. Prouer. xxx. Per tria mouetur ter
ra: ⁊ quartum qd non potest sustinere. Per seruũ quũ re-
gnauerit. facit. lxxxix. disti. ad hoc. hoc est quũ ratio obe-
dit sensui carnali: ⁊ lex rationis legi carnalis. Roma.
vij. xxxij. q. v. si paulus. Tertia est quũ quis in malo simpli
citer scꝫ in pctõ obedit. Greg. Nunq̄ ꝑ obedientiã malũ
fieri debet. xj. q. iij. quid ergo. c. iulian⁹. Bern̄. Facere ma
lum. i. pctm̄ quolibet etiã iubente cõstat nõ esse obedien-
tiam: sed inobedientiã. Greg. Caueãt subditi ne plus ꝙ
expedit sint subiecti ⁊c. ij. q. vij. admonendi. Aug. Sic mo
dus obedientie tenẽdus est: vt bonis in malo nõ consen-
tias. nec malis in bono ꝯtradicas. de hoc. xj. q. iij. §. Item
est qñ ꝯtra equitatẽ. cũ. c. multis se. Et de hoc satis supra
in p̄ncipio hui⁹ materie scꝫ de obediẽtia dictũ est. Obe-
dientia vero cõmendabilis quedã est necessaria: quedaꝫ
abundans vel perfecta. Necessaria est quũ aliquis obe-
dit in ijs in q̄bus tenet obedire. Abundans vero est quũ
obedit in ijs in q̄bus non tenetur obedire. Bern̄. Subie
ctus hmõi obedientiã q̄ finibus cohibet nouerit imꝑfe-
ctam. Nam ꝑfecta obedientia legeꝫ nescit: terminis non
arctatur. neqꝫ ꝯtenta angustijs ꝓfessionis largiori chari
tate ⁊ humilitate fertur in altitudinem charitatis. Hec
est ꝓfessio fratrũ minorꝫ regularis: q̄ iubet in oĩbus obe-
dire que nõ sunt ꝯtraria aĩe ⁊ regule. Nulla alia regula
talem ⁊ sic strictã obedientiã hꝫ: sed limitatã. ar. xviij. q. ij.
hoc tm̄. Et de hoc supra satis dictũ est: maxime in isto arti
culo. §. sed iterũ facta. ℣. religiosi. post. v. folia. ¶ Ireꝫ ad
ꝑfectionẽ obedientie ꝑtinet facere nõ solũ qd iubetur: sꝫ
etiã sicut iubet. Ber. Illũ optimũ dixerim obediẽtie gra
dũ: quũ eo aĩo opus iniũctum: recipit, quo ⁊ precipitur.
Geñ. xvij. d: de Abraã. Et circũdit carnẽ preputij corꝫ sta-
tim ipsa die sicut preceperat ei dñs. Mat. j. Exurgẽs Jo
seph a somno fecit sicut ei p̄cepit angelus. Jo. xiiij. Sicut
mandatũ dedit mihi pr̄ sic facio. ¶ Et est notandũ ꝙ est
obedientia q̄ debetur ex natura: vt illa que debetur deo.
Actuũ. v. Obedire opꝫ deo magis ꝙ hoibus. ⁊ illa que
debetur

Obediẽtia rephẽsibilis triplex.

Obediẽtia cõmẽdabilis duplex.

debetur parentib⁹ carnalibus. Ephe. vj. Filij obedite pa-
rẽtibus vestris per oĩa. hoc em̄ et iustũ est. ⁊ Col. iij. Filij
obedite parẽtibus vestris per oĩa. hoc em̄ beneplacitum
est in domino. lxxxvj. dist. nõ satis. ℣. ceterũ. Item est obe-
dientia que nõ debetur ex natura: sed habuit voluntatem
principium sui: vel voluntatem liberam: vel non liberam.
Voluntatem non liberã principiuꝫ sui habuit obediẽtia,
quã seruus debet dño. Col. iij. Serui per oĩa obedite dñis
vestris. Voluntatẽ vero liberã sui principium habuit obe
diẽtia, quã vxor debet viro: vel quã subdit⁹ p̄lato. Ephe.
v. Mulieres subdite sint viris suis in oĩb⁹. Geñ. iij. Sub
viri potestate eris: et ipse dñabitur tui. xxxiij. q. v. manife-
stũ. c. est ordo. c. cum caput. c. mulierem. c. mulier. Heb. xiij.
Obedite ergo prepositis vestris. ¶ Q

Obediẽtie aduersantia.

Multa autẽ sunt que
obediẽtie aduersant. et primo potissimũ ꝓ-
prius sensus et ꝓpria volũtas: sicut equus
vidẽs non est idoneus circũire ad molam:
Sic qui hꝫ ꝓpriũ sensum: non est aptus volubilitati obe-
diẽtie. Deutero. xij. Nõ facietis ibi qd nos facimus hic ho-
die singuli quod rectũ sibi videt. Judic. xvij. In illis die-
bus non erat rex in isrl. sꝫ vnusquisqꝫ qd sibi rectũ videba
tur hoc faciebat. De christo dicit Luc. ij. Et erat subditus
illis. Bern̄. Quis non erubescit obstinatus esse in cõsilio
suo: quãdo sapiẽtia ipsa ipsum deserit? Proprius sensus
occultus est veteris hominis qui inimicus est deo: ⁊ ideo
eruẽdus est. Mat. xviij. Prouerb. iij. Ne innitaris prudẽ-
tie tue: ⁊ ne sis sapiẽs apud temetipsum. ex de cõst. c. j. c. ne
innitaris. Ve qui sapientes estis in oculis vestris: ⁊ corã
oculis vestris prudentes. Esa. v. Quõ sensus ꝓprius ob-
uiet obediẽtie: et quõ non: quere. viij. q. j. sciendũ. Dicebat
almus frãciscus. Nõ est sine loculis: qui loculos ꝓprij sen
sus sibi reseruat. Ad literã, verus obediẽs stultus fiat vt
sit sapiẽs. j. ad Corinth. iij. De cõsilio ꝓprio nõ sequẽdo, q̄
re collationẽ moysi de discretione scdam. in li. coll. Joan.
cassi. vbi etiã dicit de paulo: qui euangelium quod didice
rat per reuelationẽ: predicauerat cum virtute et signorũ
operatione: voluit cõferre cum Petro Jacobo ⁊ Joanne.
Gala. ij. Dicebat pater Pinusius cuidam iuueni, quẽ ad
professionem recipiebat: ꝙ esset cecus ⁊ stultus vt esset sa
piẽs. vt dicit in. iiij. li. institutionũ Joã. cassi. Et tota syno-
dus Nicena. cccxviij. patrũ stetit sentẽtie solius pannutij.
xxxj. di. Nicena. ¶ De ꝓpria volũtate notandũ est ꝙ ipsa
multũ deo displicet: diabolo multũ placet: homini multũ
nocet. Nec mirũ si multũ deo displiceat. ipsa enim est que
primo deo iniuriatur. ipsa sola aufert dñium suum deo et
dat illud diabolo. Sicut em̄ obediẽtia efficit hoiẽ seruũ
dei: sic ꝓpria volũtas efficit seruum diaboli. et ideo mul-
tũ sibi placet. Eccl'i. xviij. Post cõcupiscẽtias tuas nõ eas:
et a voluntate tua auertere. si em̄ prestas aie tue cõcupi-
scẽtias ei⁹: faciet te in gaudiũ inimicis tuis. Propria vo
luntas homini multum nocet. Primo enim aufert deum.
Bern̄. sup Canti. Non dabit inobedienti copiã sui tãtus
obediẽtie amator, vt mori ꝙ nõ obedire maluerit. Secũ
do beneficia dei homini subtrahit. Grego. Dignum est vt
ab ei⁹ beneficijs quilibet sit extraneus: q̄ eius iussionib⁹
nõ vult esse subiectus. Tertio meritũ euacuat. Esa. lviij.
Quare ieiunauimus et nõ aspexisti: et subdit. Ecce in die
ieiunij inuenit voluntas vestra. Bern̄. sup Canti. Gran-
de malũ voluntas ꝓpria: qua fit vt bona tua tibi bona nõ
sint. Quarto hoiem excõmunicat. ij. Thessa. iij. Siquis
non obedit verbo nr̄o: ꝑ epistolã, hunc notate: et ne cõmi
sceamini cũ illo. xciij. dist. si inimicus. Frater qui corripit
ab ecclesia et non obedit: sit tibi sicut ethnicus ⁊ publica-
nus. Mat. xviij. xxiiij. q. iij. notandũ. ij. q. j. si peccauerit. ex
de iudic. nouit. nemo excõmunicat nisi ꝑ cõtumacia. xj. q.
iij. nemo. Quinto hominẽ furẽ efficit. ille em̄ q̄ est in reli-
gione proprie voluntatis: contrectat rem alienam scilicet
seipsum domino inuito. legitur et no. ex de elec. dudum.

Volũtas ꝓpe incomoda.

Matth. xvj. Siquis vult post me venire: abneget semet-
ipsum. vbi Grego. in homil. Non est laboriosum homini
relinquere sua: sed valde laboriosum est homini relinque
re semetipsum. minus q̄ppe est abnegare qd habet. valde
autẽ multũ est abnegare quod est. Luce. xiiij. Ois ex vo-
bis qui non renũtiat oĩbus que possidet: non potest me⁹
esse discipulus. Inter alia possessa et corpus et anima est.
vnde Luc. xxj. In patiẽtia vestra possidebitis aĩas vr̄as.
Verus ergo obediẽs nedum alijs: sed et seipso expropria
tus est. vnde nec animã habet: nec corpus quodãmodo:
quia prelati sunt ad vtendũ. xij. q. j. non dicatis. ex de elec.
si religiosus. li. vj. Sexto reddit hominem maledictum.
Deutero. xxviij. Si audire nolueris vocẽ dñi dei tui: vt cu
stodias ⁊ facias mandata eius: venient super te maledi-
ctiones iste: ⁊ apprehendent te. maledictus eris in ciuita
te ⁊c. Septimo idololatriaꝫ efficit. j. Reg. xv. Quasi pec
catum ariolandi est repugnare: et scelus idololatrie nolle
acquiescere. vbi dicit expositor. Idolum hominis est quic
quid plus ꝙ deũ colit ac diligit. Filijs ergo inobedientie
volũtas sua idolum est: cui⁹ nutus contempta dei volun-
tate sequũtur. et quicquid ipsa iusserit: quasi sacrosanctũ
adorant. ad hoc. lxxxj. dist. siqui. xxxij. dist. §. verũ. ℣. porro.
ibi, ait em̄ samuel. Et de hoc etiam. s̄. glos. sola est obediẽ-
tia que fidei merituꝫ possidet: sine qua infidelis quisqꝫ cõ
uincitur: etsi fidelis esse dicatur. Inobediẽs negat deum
inquantũ dñs est. Grego. in moral. Contra deum superbi
re, est precepta eius peccãdo transcẽdere: q: quasi iugum
a se dñationis excutit: cui per inobediẽtiã subesse cõtenit.
Octauo hominẽ a dignitate eijcit: vt patet in Saul. cui di
cit samuel. j. Reg. xv. Quia proiecisti sermonẽ dei: proie-
cit te dominus ne sis rex super israel. facit. xix. distin. nulli
fas. Nono aduersarium suscitat. iij. Reg. xj. fecit salomõ
quod non placuerat dño: ⁊ suscitauit dñs aduersariũ sa-
lomoni. Decimo hominẽ cõfundit. Osee. x. Confunde-
tur israel in voluntate sua. Esa. xlv. Confundantur oẽs q̄
repugnant ei. In hoc confunditur qui in religione ꝓpriã
voluntatem sequit: quia cõtrarium accidit ei illius quod
intendit. querit alicubi consolationem: et ex hoc post ha-
bet maiorem desolationem: vel in remissione conscientie:
vel impugnatione penitẽtie: vel infirmitatem que quan-
doqꝫ ex hoc sequit. Qui plus vult facere in religione vo-
luntatem suam: plus cogitur facere cõtra eam. multa non
conceduntur sibi que conceduntur vero obedienti. Jo-
nas fugere voluit voluntatem dei: ⁊ tñ impleuit eam in-
uitus. Jone. iij. Grego. Ecce ionam fugitiuũ dei potestas
inuenit. sors ligat. mare recipit. et q: authoris voci obedi-
re renuit: ad locuꝫ quo missus fuerat: suo reus carcere por
tatur. Undecimo hominem affligit. Unde saul inobe-
dientem malignus spiritus exagitat. j. Reg. xvj. Homo ꝓ
prie voluntatis in religione animũ habet inordinatum:
et ideo affligitur. Aug⁹. in. j. li. cõfessi. Jussisti dñe: ⁊ sic est:
vt pena sit vnicuiqꝫ oĩs animus inordinatus. Duodeci-
mo hoieꝫ morte tẽporali ⁊ eterna dignũ efficit. Deutero.
xvij. Qui superbierit nolẽs obedire sacerdotis imperio:
moriatur. ex qui fi. sint leg. per venerabilem. §. rationib⁹.
et de ma. et obe. c. ij. Deutero. xxj. Si genuerit homo filiuꝫ
cõtumacem: qui non audiat patris aut matris imperiũ: ⁊
coercitus obedire cõtẽpserit: lapidib⁹ eũ obruet ppl's. Jo
sue. j. Qui ꝯdixerit ori tuo (⁊ sequit) moriat. iij. Reg. xiij.
Vir dei q̄ inobediẽs fuerit ori dñi: ꝑcussus est a leone: ⁊ tñ
alter ꝓpha deceperat eũ: dicẽs ꝙ angel⁹ dixerat ei vt inui
taret eũ. Bern̄. Quid odit de⁹: aut q̄d perimit: p̄ter volũ
tatem ꝓpriã? cesset em̄ ꝓpria volũtas et infernus nõ erit.
¶ Quidã heretic⁹ (sicut i actis reperi) dixit. ꝙ nihil aliud
erat infernus: nisi nõ facere ꝓpriã volũtatẽ. sup quo vide
qd scripsi. s̄. in. §. rursus ꝙ dicũt. in illo. ℣. in ar. lij. ¶ R

Sciendum insuper est
ꝙ est quadruplex obedientia. Una que obedit
inspirationibus sanctis dei. de qua ps̄. lxxxiiij.

Obediẽtia q̄druplex.

Audiam quid loquatur in me dominus deus. huic inſpi-
rationi obediuit illa mulier Sareptana de qua dicit dñs:
iij. Reg. xvij. Precepi mulieri vidue vt paſcat te. Hoc pre
ceptum. ſm Aug. non fuit vocale: ſed in mente inſpiratio.
de qua etiam obedientia poteſt intelligi illud ps. xvij. In
auditu auris/ſcilicet interioris/obediuit mihi. De interio
ri etiam locutione. Job. iiij. c. Ad me dictum eſt verbum
abſconditum. i. carnalibus ignotū: et quaſi furtiue. i. latē
ter ſuſcepit auris mea/ſcʒ cordis venas ſuſurrij eiꝰ. Uene
ſuſurrij ſunt modi quibꝰ ad intelligētiā nr̄am venit inſpira
tio dei. vide. ſ. e. ar. §. et ſm eorū. ꝟ. ſʒ nunquid. Scđa obe-
diētia eſt/que fit legi dei et eccleſie. ex de ma. ꝛ obe. c. j. ꝛ. ij.
Theſſa. ij. Siquis non obedierit verbo meo: per epiſto-
lam ꝛc. Tertia que fit rectoribus et prelatis. de qua ple-
ne. ſ. dictum eſt. Quarta que fit priuato homini propter
deum. de qua Petrus. j. Pet. ij. et ex de ma. et obe. ſolite.
j. reſpōſo. ꝛ illud pauli/ad Ephe. v. Subiecti inuicem in ti
more chriſti. Tres prime ſunt neceſſarie ad ſalutē: quarta
de bene eſſe eſt et perfectorū. Quinta poteſt addi: vt qs
obediat ꝓprie rationi ſequens eam. de qua dicit dñs Sa-
maritane. Uade voca virum tuum. i. intellectum et ratio-
nem. ſm Aug. pugnantem cōtra ſenſualitatem. Joā. iiij.
Leo. Tunc eſt vera pax hominis: et vera libertas: quādo
et caro iudice regitur: ꝛ animus deo perſide gubernatur.
Quātum obediens eſt ſpiritus deo: tantum et caro ſpiri-
tui. ſm Hugo. ſancti victoris. ꝛ quātum deo ſpiritus recal
citrat: tantū ſibi caro. ¶ De errore vero illorum qui dicūt
deo/ꝛ nō homini obediendum: plene. ſ. ſcripſi inter erro-
res beghardorum. et ꝙ plurimis authoritatibꝰ ꝛ teſtimo
nijs noui et veteris teſtamenti/ꝛ iure canonico ꝛ ciuili ꝓ-
batum eſt/non ſolum deo: ſed etiam hominibꝰ neceſſario
obediendum eſſe. vnde hic nō repeto: ſed ibi vide in iſta
ſcđa parte iſtius operis. in. §. tertius error. i ar. lij. ¶ Sed
adhuc de virtute obedientie inſtruat nos ille humilis et
obedientiſſimus ſacer Franciſcus in ſuis legendis. Legi
tur ꝙ quodā tēpore ſedens ipſe inter fratres/tale quod-
dam emiſit ſuſpirium dicēs. Uix aliquis religioſus eſt in
toto mūdo: qui perfecte obediat prelato ſuo. permoti fra
tres et timore pculſi: dixerunt ei. dic nobis pater q̄ ſit pfe-
cta obediētia. At ille verum deſcribens obedientem ſub
figura corporis mortui. Coll. iij. xvj. q. j. placuit. ij. reſpōſo.
tolle inquit corpus exanime: et vbi placuerit pone. vide-
bis non repugnare motum. non murmurare ſitum. quod
ſi ſtatuatur in cathedra: nō alta: ſed ima petit. Hec eſt hu-
militas ſine qua nullus obediens eſt. vt. ſ. dictum eſt. ps.
cxij. Humilia reſpicit. ſi collocetur in purpura duplo pal-
leſcit. Hic ait verus obediens eſt: qui cum moueatur: non
dijudicat. vbi locetur: non curat. vt tranſmutetur: nō ſup
plicat: nec inſtat. euectus ad officium ſolitam tenet humi
litatem. xcv. diſt. epiſcopus in eccleſia. c. diſt. cōtra morem.
plus honoratus plus reputat ſe indignum. ¶ Alia vice
de hoc loquēs. cōceſſas poſt petitionem ꝓprie licentias/
dixit. iniunctas vero nec poſtulatas ſacras obedientias
nominauit. vocauit autē obedientiā tutiorem q̄ licentiā:
q: in iſta prima volūtas regnat: et ideo non eſt pura obe
diētia. xij. q. j. nolo. ꝛ. c. non dicatis. Summā vero obediē-
tiam/ꝛ in qua. ex de ſacra vnc. c. vnico. §. ad exhibendum.
ibi. vt cortina cortinā trahat. nihil habet caro et ſanguis.
illam eſſe credebat qua diuina inſpiratione. xix. q. ij. due.
ex de regu. licet. inter infideles itur. ſiue ob proximorum
lucrū: ſiue ob martyrij deſiderium. hāc vero petere multū
deo dijudicabat acceptū. per obedientiā vero raro preci-
piendum cenſuit. nec primo iaculum fulminandū: quod
debet eſſe extremum. Uide quod no. xxxv. diſt. c. j. gloſ. ſi.
ꝛ quod no. ſ. in iſto ar. in. §. cōmendabilis. ꝟ. valet etiam.
Ad enſem inquit nō cito manus mittenda eſt. enſem vo-
cabat obedientiam. ſicut vocatur excōmunicatio. xvj. q. ij.
viſis. Quum vero qui precepto obedientie obedire non
feſtinaret: nec deum timere: nec hominem cenſuit reuere
ri. Nam quid in temerario preceptore authoritas impe-
randi: niſi gladius in manu furioſi? quid vero deſpera-
tius religioſo obedientiā contēnente? Tā vberem aſſere-
bat obediētie ſancte fructū: vt eis qui iugo eius colla ſum
mitterent: nil tēporis ſine fructu tranſiret. quere. ſ. in iſto
ar. Et dicebat in prelatione caſus. xl. diſt. ante oia. xiij. diſt.
nerui. in laude precipitium vane glorie. vj. q. j. ſunt pluri-
mi. xj. q. iij. inter. in humilitate ſubditi anime lucrū eſt. q:
in vero obediēte nihil tēporis ſine lucro tranſit: vt proxi.
dicit. ſ. cur ergo periculis plus q̄ lucris attendimus: quū
tēpus ad lucrandum acceperimus? Gala. vj. Dum tēpus
habemus operemur bonū. Grego. Omne tēpus tibi im-
penſum/requiretur a te qualiter fuerit expenſuʒ. dñs eni
non venit miniſtrari: ſed miniſtrare. ꝛ dixit: Quicū ꝙ in-
ter vos voluerit maior fieri: erit veſter miniſter. et quicū ꝙ
voluerit primus fieri: erit veſter ſeruus. Luce. xxij. Mat.
xx. diſt. xl. quicū ꝙ. Abhorrebat quippe ſanctus Frāciſcus
ſuperbiā oim malorū originē: et inobedientiā peſſimā eiꝰ
prolē. Tob. iiij. Nam inobediētis fratris capitiū in mediū
flammarū fecit proijci vt oēs aduerterent quāta/qualiꝙ
vindicta ſit offenſa inobediētie percellenda. Dicebat etiā
chariſſimi fratres pmo verbo pceptum implere: nec expe-
cteris iterandum. Idem poſui. ſ. in pn. iſtius ar. in. §. j. qđ
dicit. Nihil etiam impoſſibilitatis cauſemini: qm̄ et ſi ſu-
pra vires ipſe mandarem: merito obediētia non careret.
Ipſe etiā in quodā capitulo ſancte marie de portiuncula
reſignauit officium miniſtri generalis: et promiſit obediē
tiam fratri Petro cathanij/ſicut generali. ac deinde vſꝙ
ad mortem ſemp remanſit ſubditus quaſi vnus de alijs
fratribus. immo non ſolum generali miniſtro et prouin-
ciali ſubditus eſſe voluit: qm̄ in quacū ꝙ prouincia mora
batur vel iret ad predicandum obediebat miniſtro illius
prouincie. ſed etiam propter maiorem perfectionem ꝛ hu
militatem longo tēpore ante mortem ſuam. Quadā vice
dixit generali miniſtro. Uolo vt cōmittas vicem tuam de
me ſemp vni de ſocijs meis cui obediam vice tua: quoniā
propter bonum et virtutem obediētie in vita et in morte/
ſemp volo ꝙ maneas mecum. Et exinde vſꝙ ad mortem
ſemp habuit vnū de ſocijs ſuis guardianum/cui obediē-
tiā promittebat et ſeruabat vice generalis miniſtri. Dixit
etiam quadā vice ſocijs ſuis. inter alias hanc gratiam cō-
tulit mihi altiſſimus: ꝙ ita libenter obedirem fratri noui
tio qui intraret hodie in religionē: ſi eſſet meus guardia-
nus: ſicut ille qui eſſet ſanctus et antiquus in religione:
qm̄ ſubditus ſuum prelatum non hominē debet cōſidera
re: ſed deū. p cuiꝰ ar. Luc. x. Qui vos audit ꝛc. xcj. di. in no
uo. ꝛ. viij. q. j. qui vos. ij. q. vij. accuſatio. amore ſibi ſubdi-
tus eſt. Et quāto prelatus vilior eſt et ſimplicior: tanto ei
obediens ꝓpter deuʒ maius meritū hʒ: q: humilius agit.
ar. j. q. j. non quales. ſubditus em̄ prelatum ſuū vice dei ſu
pra caput ſuum poſuit. xix. q. iij. ſtatuimus. ex de elec. ſi reli
gioſus. li. vj. xvij. q. iij. §. j. in ſi. ps. lxv. poſuiſti homines ſu-
per capita noſtra. Similiter dixit. non eſt prelatus in toto
mūdo: qui tātū timeatur potius ametur. di. xcv. eſto. a ſub
ditis et a fratribus ſuis: quantū dñs faceret me timeri a
fratribus meis ſi vellem. ſed hanc gratiam cōtulit mihi al
tiſſimus: ꝙ volo eſſe cōtentus oibus et cōmunis ſicut qui
minor eſt in religione. vnde quū alij fratres non ſatiſface
rent ſibi in neceſſitatibus ſuis: vel dicerent ei aliqđ verbū
per quod ſolet homo moueri ad ſcandalū: ſtatim ibat ad
orationem: ꝛ in reuerſione ſua nolebat recordari: dicens
talis frater mihi nō ſatiſfecit: vel dixit tale verbum: q: cha
ritas oia ſuſtinet. j. Cor. xiij. mihi. immo quodā tpe ſue in-
firmitatis/oēs ſuos ſocios reſignauit generali miniſtro
dicens. nolo habere ſocium ſpecialem: ſed ꝓpter amorem
dñi dei fratres de loco ad locū mihi prouideant ꝛ me aſſo
cient. ſicut dñs inſpirauerit eis. Et ait. vidi iam cecum q̄
non habebat niſi caniculā pro duce itineris ſui. Dixit etiā
ſemel ſocio ſuo. non video: mihi frater minor eſſe: niſi ſue
ro in ſtatu quem tibi deſcribam: Ecce prelatus fratrū exi-
ſtens; vado ad capitulū predico et cōmoneo fratres ꝛ in

fine dicit̄ ſupra me. nō cōuenis nobis q: illiteratus. xxxvj.
diſt. illiteratos. es elinguis: idiota et ſimplex. xxxix. diſt. pe
trus. tandem eijcior vilipenſus/cum opprobrio ab omni-
bus. Dico tibi niſi eodem vultu. eadem mentis letitia. et
eodem ſanctitatis propoſito/hec verba audiero que au-
diui quū factus fui prelatus ꝛ a fratribus laudatus: vere
mortuus erat mūdo. Col. iij. frater minor nō ſum. et ideo:
quia humillimus et obedientiſſimus fuit: obediat ei do-
minus ad votum et creature. vt. ſ. in iſto ar. dixi in. §. ad cō
mendationē. ꝟ. j. vt apparet in ſua legenda. Exponebat
etiam illud Luce. xiiij. ꝛ Joā. xij. Qui non renuntiat omni
bus que poſſidet: non poteſt meꝰ eſſe diſcipulus. Mat.
x. Et qui voluerit animā ſuam ſaluam facere: perdet eam.
Ille homo relinquit omnia que poſſidet: et perdit corpꝰ
ſuum: qui ſemetipſum totum prebet ad obediendum in
manibus ſui prelati. Et quicquid facit aut dicit quod ipſe
ſciat ꝙ non ſit cōtra voluntatem eius: dummodo bonuʒ
eſt qđ facit aut dicit: vera obediētia eſt. Et ſi quādo ſubdi-
tus viderit meliora anime ſue/q̄ ea que prelatus ſibi pre-
cipit: ſuam voluntatem deo ſacrificet: que autē ſunt prela
ti ſtudeat adimplere. Nam hoc charitatiua. j. Pet. j. obe-
dientia eſt que deo et proximo ſatiſfacit. Si vero prelatꝰ
precipit aliquid cōtra animā ſuam ſubdito: liceret ei nō obe
diat: vt plene dictuʒ eſt in prin. iſtius ar. in. §. j. tamē ipſum
prelatū non dimittat. viij. q. iiij. nonne. Et ſi ab aliquo in-
de perſecutionē ſuſtineret: magis eos diligat ꝓpter deū
Matth. v. nam prius ſuſtineat: q̄ velit a ſuis fratribus ſe
parari. ad hoc. xxiij. q. iiij. c. j. cum. vij. ſe. c. vij. q. j. §. hoc tm̄.
ꝟ. cum autē. viij. q. iiij. nonne. Talis non recedens: nec pec
cato obediens/vere permanet in perfecta obedientia: q:
ponit aiam ſuam pro fratribus ſuis. Joā. x. Unde et dice-
bat. ſunt multi religioſi/quibus ſua meliora videntur: q̄
que ſui prelati precipiunt. Luce. ix. ꝛ tales retro. de pe. di.
ij. pēnata. aſpiciunt: ꝛ ad vomitum proprie voluntatis re-
deunt. ij. Pet. ij. hi homicide ſunt. ꝛ ꝓpter mala ſua exem
pla multos animas ſuas perdere faciūt. xj. q. iij. precipue.
Exponebat etiam verbum illud domini. Non veni mini-
ſtrari: ſed miniſtrare. Matth. xx. Illi qui ſunt ſuper alios
cōſtituti prelati/tantū de illa prelatione glorientur: quā-
tum ſi eſſent ad abluendum pedes fratrum in officio. Et
quātum magis turbantur de ablata ſibi prelatione/q̄ de
pedum officio: tanto magis loculos ad periculum aie cō-
ponunt: quia ambitioſi. j. q. vj. ſicut. Et dicebat. beatus ille
prelatus/q inuentus eſt ita humilis inter ſubditos ſuos:
ſicut qn̄ eſt inter dños ſuos. Et beatus ille ſeruus q ſemp
eſt ſub virga correctionis et obedientie. talis enim pur-
gatur: quia obedientia purgatorium vt dixi. ſ. in iſto ar. ꝛ
purgat a malo creſcit in bono in virtute proficiendo. de
pe. diſt. ij. dum ſanctam.

Dicebat beatus Egi-
dius beati Franciſci ſocius: et erat laicus:
quātomagis eſt cōſtrictus religioſus amore
dei ſub iugo obedientie: tāto maiorem red-
dit fructum. Et quātomagis eſt religioſus obediēs ꝛ ſub-
iectus prelato ſuo propter honoreʒ dei: tāto magis eſt ve
rus pauper carens ſenſu proprio/pauper ſpū. Matth.
v. ideſt humilis et timens deū ſm Aug. ꝛ mūdus a pecca
to ſuo purgatus in camino paupertatis/vincens cor ſuū
de ſenſu ꝓprio: quod eſt difficillimū. Eſa. xlviij. Elegi te in
camino paupertatis. l. diſt. ꝛ purgabit. Pre ceteris hoibꝰ
huius mūdi religioſus bene obediēs ſimilis eſt militi be-
ne armato ſedenti ſup bonum equum: qui tranſit ſecurus
inter hoſtes: et nemo pōt offendere eum. Religioſus au-
tē obediens cū murmure/ſimilis eſt militi inſidenti equo
malo: qui tranſiens inter hoſtes cadit: et ab inimicis capi
tur/vulneratur ꝛ vinculatur: et in carcere mittitur: ꝛ quā-
doꝙ occiditur. Religioſus qui in propria vult viuere vo
luntate: ad ignem inferni vult ire per propriam volunta-
tem. ſm Bern. ꝛ dixi. ſ. eo. ar. §. multa. in ſi. Et q̄diu bos

Religioſus obe diēs cui cōparet.

tenet caput ſub iugo implet horreū frumēto. xiij. q. j. §. his
ita. Bos autem non tenens caput ſub iugo: ſed vagando
diſcurrens: ſibijpſi magnus dñs videt̄: ſed frumento hor
rea non implentur. Magni ſapientes ponunt caput ſub
iugo obediētie humiliter. ſtulti de iugo obedientie caput
abſtrahūt. Religio ſcilʒ mater quꝙ filium ſcʒ religioſum
exaltat: q poſtꝙ magnus effectus eſt: matri ꝓpter ſuā ſu-
perbiam non obedit: ſed eam deridet et ſpernit. imo ma-
ter lactat. ij. q. vj. ad romanā. ij. filium. ꝛ ipſe in ſinu eiꝰ ege
rit. ar. ex de iude. et ſi iudeos. Magis reputo obedire pre
lato homini ꝓpter deū: q̄ obedire creatori ipſi p ſeipſum
mandāti: q: maior fides et reuerentia. Uidetur autē mi-
hi/ꝙ ſiquis eſſet in tanta gratia/ꝙ cum angelis loqueret̄:
ſi vocaretur ab hoie cui promiſit obedientiā: deberet col-
loquium angelorū dimittere: ꝛ hoi cui promiſit obedien-
tiā obedire: q: dū ſubditus eſt in hoc mūdo/tenetur obe-
dire prelato creature/cui ſubiectus eſt ꝓpter creatorem ꝛ
hoc ſignum: q: dñs Samueli nō manifeſtauit voluntatē
ſuā anteꝙ licētiam habuiſſent ab Heli. j. Reg. iij. Qui ca-
put poſuit ſub iugo obedientie: et poſtea vt viā ſequat̄ ꝑ-
fectionis extrahit caput de ſub iugo obediētie: hoc eſt ſi-
gnum ſuperbie magne: q: vult viuere in ſenſu ꝓprio: qđ
eſt ꝓpriū ſuperborum. Immo abbas Joānes probatiſſi-
mus anachorita dimiſſo eremo venit ad cenobiū ſub ab-
batis obediētia moraturus aſſerens maiorem fructum aſ
ſequi de obedientia q̄ de anachoreſi. vt narrat Joā caſſi.
in li. coll. in coll. de ſine cenobite et anachorite. ¶ Dice-
bat quidam ſanctus frater minor laicus florētinus Gui-
do noīe/ꝙ ſi angelus de celo deſcenderet et predicaret in
platea florentina: ꝙ non peteret licentiam a prelato au-
diendi eum. Renuebat cū dauid ps. lxxvj. cōſolari in ani-
ma ſua: vt ſe in vera obediētia abnegaret. Matth. xiiij. ꝛ
magis meretur renuntiās dei cōſolationi propter deum:
quod perfectorū eſt in cruce gloriantium: nō hic conſola-
tionem querentium. Gala. vj. Et nunꝙ reperitur/ꝙ in vi
ta ſua licentiam aliquā petiuiſſet a prelato pro re aliqua:
niſi ꝙ ſemel petijt ſe remoueri p cuſtodiam de officio por
te: q: tēpore hyemali prohibitus fuit a guardiano intro-
mittere intra portam loci in veſtibulo pauperes: qui expe
ctantes eleemoſynam extra portam frigore cruciabātur.
non potuit pati videre tantā crudelitateʒ. Quū ſanctus
Franciſcus cōſiderans ſanctitatem fratris Egidij/dixiſ-
ſet ei vt pergeret quo vellet. Reſpōdit frater Egidius ꝙ
in tā libera obediētia ire et viuere nolebat. ¶ De obediē
tia aūt fratrū minorꝝ ſic ait frater Joānes de pichano ma
giſter in theologia ſup regulam eorū. Primam virtutem
prefert regula obediētiā. non qualemcūꝙ: ſʒ que illā dñi
noſtri emuletur: vt humana fragilitas patitur: qui vſꝙ
ad mortem patri humiliter obediuit. Phil. ij. Quū igitur
obediētes religioſi alij ſoleant obediētiā promittere ſal-
ua ſtabilitate ad locū. ex de iureiuran. ſicut ex lrīs. ꝛ non
ſupra regulam quam vouerūt: ſciat frater minor nullum
ius ſibi eſſe in loco: nec ſibi in aliquo loci ambitu obediē-
tiam coarctari: aut etiā terminari. Sciat etiam nihil into
lerabile poſſe ſupra ius obediētie eſſe aſſerere: niſi cōtra-
riū ſit regule/vel ſaluti generaliter vel ex euidenti cauſa
aliqua ſpeciali. de hoc etiā. ſ. in hoc ar. in. §. cōmendabilis
ꝟ. obediētia vero. ꝛ in. §. ſed iterū. ꝟ. religioſi. Sciat etiā
quo eſt aſperius humilius carni horribilius/qđ ſibi cōtin
get obediētialiter imponi: eo ad id debet eſſe paratior: ex
aio. viij. q. j. ſciendū. Obediētia vero fauorabiles ꝓ viri-
bus declinare. hoc eſt em̄ obediēdo ſctm̄ euangeliū obſer
uare. Sicꝙ ſibi ꝓſpiciat: vt qcqd facit per ſuperiores obe
diētiā faciat: vt dū bona facie ex charitatis ꝛ obie radice:
ex ꝯcurſu harū duarū ꝟtutū ſemp meritū duplicet̄. ¶ S

Ad commēdationem
huiꝰ alme virtutis obediētie/ſcale celi/extirpa
tricis ſuperbie/filie humilitatis/ſingularis dei
cultricis/exterminatricis caſus/filie pmogenite fidei/na

Obediē tie com menda tio.

tris castitatis/pacificatricis fratrū et platoꝝ/mortue in
sia ⁊ in corpore/nutricis vite/et reductricis protoplasto-
rū et ꝓpaginis eorū in paradisum non terrestrem: sed dei
viuentis celestem. ⁊ pro expeditione eius aliqua iungam
originalia preter superius allegata. ¶ Ualde iniquū est
velle sibi obtēperari a minorib⁹ et nolle obtēperare maio
ribus. glos. j. ad Cor. xj. facit. ij. q. vj. qui se scit. Qui se scit
alijs esse ꝓpositū: nō moleste ferat aliquē sibi esse platū.
Redde reuerētiam ⁊ obediētiā prelato. quarū altera cor
dis est: altera corporis. Nec em̄ sufficit exterius obtēpera
re maioribus nostris: nisi et intimo cordis affectu sublimi
ter sentiamus de eis. Bern̄. in sermonib⁹. Bene ita regi
est cum timore honorem impendere. glos. ad Hebre. xij.
Tanto citius quisq̄ deum placat: quāto ante ei⁹ oculos
repressa arbitrij sui superbia/gladio precepti se immolat.
viij. q. j. sciendum. Greg. in moral. li. xxxv. ¶ Ad obedien-
tiā requirūtur. Rectū: q: non est obediendū cōtra deum.
xj. q. iij. si is. Uoluntarium: q: quod ex necessitate fit: non
est bonū. ex̄ de re. iu. qui ex timore. xv. q. j. non est. Purū: vt
intentio sit pura: q: si oculus simplex est: totum corpus lu
cidum est. Luc. xj. Mat. v. ⁊ xviij. Discretū: ne quid nimis.
qui em̄ ratione offert: si non ratione diuidat: peccat. de cō.
dist. ij. si credis. de off. cust. c. j. Firmū. i. perseuerans. perse-
uerantia em̄ oīa claudit/⁊ tenet. nullum bonum sine per-
seuerantia est. vij. q. j. suggestum. vt aūt perseuerantiā ha
beat manus obediētie inherere sibi debent propugnacu-
la patientie. Bern̄. in sermonib⁹. Sic multorū vsq̄ hodie
pusillanimitas et peruersitas exigit: vt ab eis queri opor
teat a prelatis/quid vis vt faciam tibi? Luc. xviij. non ipsi
querere/dn̄e quid vis me facere. Act. ix. Tales cōsiderāt
quid sibi precipi velint: non que sit voluntas preceptoris.
qui aperte vel occulte satagit: vt quid vult ipse. hoc enim
prelatus iniungat. ipse se seducit et frustra sibi de obediē-
tia blanditur. non em̄ in ea re ipse prelato: sed magis ei p̄-
latus obedit. Ber. in sermonibus. ⁊ de hoc etiam. s̄. Qui
importabilib⁹. ex̄ de pac. c. si. exceptis partē acerbissimam
seruitutis elegit. sc̄z facere qđ velit. nō qui iussus facit mi-
ser est: sed qui inuitus facit. Seneca in ep̄lis. Dixit dn̄s ad
adā Gen̄. ij. xj. q. iij. qđ ergo. de oī ligno paradisi comede:
de ligno aūt sciētie boni et mali nō comedas. De oī ligno
paradisi poterat comedere: q: dū non venit cōtra obediē
tiam nō peccauit. ille em̄ comedit de ligno scientie boni: q̄
voluntatē suaz sibi appropriat: et se exaltat de bonis que
dn̄s dedit: ⁊ opatur per eum ⁊ per suggestionem diaboli
et transgressionem mandati. factū est ei pomū sciētie ma-
li. vnde oportet q̄ sustineat penā. ¶ Franciscus. obedien
tia est mater quodāmodo custosq̄ oim virtutum. Aug. in
li. xiiij. de ciui. dei. c. xv. Sicut abrae non immerito magna
obediētia p̄dicatur: cui vt occideret filium res difficillima
est iperata. Gen̄. xxij. xxij. q. ij. ꝓphetauit. de quo plene. s̄.
e. ar. Ita in paradiso tanto maior inobediētia fuit: quāto
id quod preceptum est nullius difficultatis fuit. Magna
em̄ est hoīs miseria aduersus eum ipsum inobediētia ei⁹
ipsius. qm̄ nec voluit quod potuit: quod non potest velit.
ex̄ de off. deleg. qm̄. in paradiso em̄. etiam si nō omnia po-
tuit ante peccatum: quicquid tn̄ nō poterat non volebat.
et etiam poterat oīa que nolebat. Nunc aūt ps. cxliij. ho-
mo similis factus est vanitati. Quis enumeret q̄ multa q̄
non potest: velit: dum voluntati sue ipse animus: eoq̄ in-
ferior caro non obtēperet. Rom̄. viij. xxij. q. v. si paulus.
Ipso nāq̄ inuito et animus plerūq̄ turbatur: ⁊ caro do-
let et veterascit et morit. Aug. de ciui. dei. li. xv. diuino in-
tonante p̄cepto obediēdum est. xiiij. q. j. quod precipitur.
non disputandum. Aug⁹. li. quo. s̄. Diuinis imperijs cedē
dū est obteperādo: nō resistendū disputando. Aug. ꝯtra
Faustū. Ut sciremus non dei creaturam esse culpabilem:
sed inobediētiā cōtumacem ⁊ cupiditatem inordinatam:
non ꝓpter porcum: sed ꝓpter pomum/primus homo in-
uenit mortem. Et esau primatus suos non ꝓpter gallinā
sed ꝓpter lenticulā perdidit. Gen̄. xxv. Aug. super Joan.

Ad obediētiā requisita.

homil. xix. facit. xlj. di. q̄squis. ⁊ c. delicie. ⁊. xiiij. q. vlt. c. vlt.
Qui se sibi magistrū cōstituit: stulto se discipulum subdit.
cetem̄ quid alij de se sentiant ignoro: ego de me expertus
sum quod dico: et facili⁹ imperare ⁊ securius preesse alijs
multis q̄ mihi. Bern̄. in ep̄la ad odonem. Quicquid no-
bis a senioribus fuerit imperatū/sit tāq̄ si de celo sit ore
dei prolatum. nihil reprehēdas nihil despicias: in nullo
penitus murmurare presumas: q: in monasterio seruire
venisti: non imperare. obedire: non iubere. totum sanctū.
totum vtile iudica: quicquid aut tibi aut alijs videris im-
perari. Cesarius in sermone. Obediētia in omni rationa-
li creatura est oīs iustitie origo atq̄ ꝑfectio. Unde ꝑ obe-
dientiā ⁊ inobedientiā distinguit christus ab adā. Unde
ap̄ls ad Rom̄. vj. Sicut ꝑ vnius hoīs inobedientiam ⁊c.
Aug. sup questiones. lxxj. Prepositū monasterij timeas:
vt dn̄m diligas: vt patrē credas tibi salutare quicquid ille
p̄cipit: nec de maioris sentētia iudices: cui⁹ est officiū obe-
dire: et q̄ iubent implere. Hiero. in ep̄la ad Rusticū. Didi
cit ex his q̄ passus est obediētiam. ad Heb. v. Hoc dupli-
ter pōt intelligi. aut em̄ dictū est/didicit q̄ alios discere fe-
cit: aut q: experimēto didicit quod per scientiam nō igno
rauit. Anselm⁹ in li. Cur deus homo. c. xj. Aliq̄n precipitur
bene ⁊ obedit bene: vt quū precipit seruari castitas. aliq̄n
precipit male ⁊ obedit male: vt quū alicui p̄cipitur furari
aliq̄n p̄cipitur bene ⁊ obedit male: vt cum alicui captiuo
dicit/fuge ⁊ ero ꝓ te in vinculis et penam pro te accipiā:
vt fecit Sacculus pro diacono capto a longobardo: vt
narrat Greg. in. iij. li. dialogorū. Bona quidē est talis p̄ce
ptio: q: ex perfecta charitate: sz mala obediētia: q: obuiat
charitati. Aliq̄n precipitur male et obedit bene: vt quum
prelatus sibi p̄cipit afferri a subdito q̄d qđ sine periculo
esse non potest: vt dauid qui precepit sibi aquā deferri de
cisterna bethleē cum periculo missi: quā ꝓpterea effudit ⁊
dn̄o libauit. Anselmus de similitudinib⁹. ij. Reg. xxiij. xli.
dist. delicie. Omnis virtus ab obediētia incipit: quēadmo
dū omne vitiū ab inobediētia processit. Frustra nāq̄ vel
in obediētia rebelli vel cōtumaci doctrina: vel non intel-
ligenti preceptū daretur. Hugo de similitudinibus. j. par
te. xiiij. c. iiij. Obediētia ad omne quod iniungit sponta-
neo vigore: aliterq̄ animo fertur: modū non cōsiderans
in infinitum libertate extenditur. Unde etiam si impossi-
bilia iniunguntur: ꝯfidens de dei bonitate/obedit ex cha
ritate. Bern̄. de p̄cepto. Obediētie limes sm̄ tp̄s est ipsa
tēporis extremitas: vt sit terminus obediētie/qui ⁊ vite.
quod nobis maxime cōmendat vnigeniti dei exemplum:
qui fact⁹ est patri obediens vsq̄ ad mortē. Phil. ij. Bern̄.
de precepto. Obediētia nō seruili metu: sz charitatis affe
ctu seruanda est. nō timore pene: sz amore iustitie. Greg.
in mora. sed a timore incipit ⁊ in charitatem ꝑficit. de pe.
dist. ij. sicut seta. ¶ Bonus obediētie gradus si ꝓpter me-
tū gehenne: siue ꝓpter factam professionē/quā professus
est: quisq̄ obediat. Melior aūt cū dei amore obedit. illa
quippe obediētia necessitatis: ista charitatis est. Ille aūt
optimus est obediētie gradus: quū eo aīo opus iniunctū
recipit: quo et precipitur. Greg. ibidē. Imperfecti cordis/
et infirme volūtatis indiciū est statuta senioꝝ studiosius
discutere: rationem ad oīa que iniunguntur exigere. de q̄-
busq̄ male suspicari. de oī p̄cepto (cui⁹ causa latuit) nec
vnq̄ libēter obedire: nisi ⁊ audire cōtigerit/qđ forte libue
rit: aut qđ nō aliter licere vl̄ expedire mōstrauerit: vel ap-
ta rō: vel indubitata authoritas. Greg. ibidē. Etsi oīs in-
obediētia inexcusabiliter sit culpabilis: nulla tn̄ eternali-
ter est dānabilis: nisi quā remedium penitētie non sanat.
nulla est letaliter criminalis: nisi que cōtemptum sup̄bie
non euitat. Un̄ si iubente seniore vt sileam: verbum mihi
forte per obliuionem elabitur: reum me fateor inobediē-
tie: sed venialiter. Sed si ex contēptu. xj. q. iij. §. premissis
et. §. cum ergo. in si. xxiiij. q. iij. notandum. in si. ex̄ de deri.
ex. mi. si celebrat. in si. sciens et deliberans in verba prorū-
pi: et silentium rumpo: preuaricatorem me constituo ⁊ cri-

minaliter pecco: et si impenitēs vsq̄ ad mortem perseue-
ro: dānor. Grego. ibidē. Adolescens sine obedientia inter
seculi abusiua est. obediētia mater oīm disciplinarum est.
Cyprianus de. xij. abusiuis. vide. s̄. e. §. cōsequēter. ℣. inter
xij. abusiua. in ar. xviij. qui obedit prelatis: hz sibi corpus
obediens. Bern̄. in sermo. festi/Erat subdit⁹ illis. Luc. ij.
Quis? quibus? deus hoībus. deus cui angeli subditi sunt
erat subditus marie. nec tm̄ marie: sed etiam Joseph pro-
pter mariam. Mirare ergo vtrūq̄: et elige quod ampli⁹
mireris. filij benignissimā dignationem: an matris excel-
lentissimā dignitatem. vtrūq̄ stupor. vtrūq̄ miraculum.
et q̄ deus femine obtēperet: humilitas sine exemplo. ⁊ q̄
femina deo precipiat: sublimitas sine socio. In laudibus
virginum. Apocal. xiiij. dicitur singulariter. q̄ sequuntur
agnum quocūq̄ ierit. Quibus ergo laudibus iudicas di
gnam: que etiam preit? Addisce homo obedire. certa sub-
di. disce obtēperare. De authore nostro et preceptore dici
tur: Et erat subditus illis. Erubesce superbe cinis. dn̄s se
humiliat: et tu te exaltas. deus se humilibus subdit: et tu
te preponis authori. Quoties em̄ preesse desidero: toties
deum meum preire cōtendo. Si hominis o homo imitari
dedignaris exemplū: certe non erit tibi indignum imitari
authorem tuū. Bern̄. super Missus. Homo subdere ei q̄
supra te est. ⁊ infra te erunt illa quib⁹ p̄positus es. Quia
em̄ homo deseruit eum sub quo esse debuit: ideo subdit⁹
est eis supra q̄ esse debuit. Supra te deus est: sub te peco-
ra. agnosce eum q̄ supra te est: vt agnoscant te que infra te
sunt. Ideoq̄ quū Daniel cognouisset supra se deuz: agno
uerūt illum supra se leones. Daniel. vlt. Si autem superio
rem contēnis: subderis inferiorib⁹. ꝓpterea superbia egy
ptiorū de ranis. Exod. viij. ⁊ muscis cōdēnata est. poterat
deus leones mittere: sz aliquis magnus leone terrendus
est. quāto illi erant supiores: tāto de rebus cōtemptibili-
bus ⁊ abiectis fracta est eorū ceruix mala. Aug. super epi-
stolā Joā. homil. viij. Non erit caro subiecta anime: nec vi
tia rationi succumbent: si animus nō est subditus authori
suo. Tunc aūt rationi subijciuntur nobis omnia que no-
bis sunt: si nos subijcimur ei a q̄ nobis illa subiecta sunt.
Nam que videntur subiecta ei esse qui deo subiectus non
est: non sunt vere subiecta ei: sed ille potius subijcit eis
qui suam voluntatē subiugabit eis. Isidorus de summo
bono. li. j. Dei prouidentia regens ministris suis vniuer-
sam creaturam naturas et volūtates. Naturas vt sint. vo
luntes autem vt nec infructuose bone: nec impunite sint
male subdidit. Primus subdidit oīa: deinde creaturā cor
poralem creature sp̄uali. irrationalem rationali. terrestrē
celesti. femineam masculine. minus valentem valentiori.
indigentem copiosiori. Aug. super Gen̄. li. viij. Puer pa-
rentibus subditus erat. Luc. ij. doctrina em̄ deus appare
bat ⁊ actib⁹ hō. Aug. de vera religione. c. xx. Oīs creatura
velit nolit subest creatori. Sed a creatura rōnali volūta-
ria subiectio tripliciter esse debet. vt q̄ certū est deū velle
id qđ nos velimus. ⁊ id quod certum est eum nolle id exe-
cremur. quod autē incertū est vtrū velit an nolit: neq̄ ve-
limus ex toto: neq̄ penitus non velimus. Bern̄. Quidaz
amant subesse vt possint preesse. honores fugiūt vt hono
ribus obuient. Hugo de claustro. li. iij. Et de hoc. s̄. in hac.
ij. parte. in. §. porro. ℣. quidam amant. in ar. xxiij. Bonum
est obedire maiorib⁹: parere perfectis: ⁊ post regulas scri
pturarū vite sue tramitem ab alijs discere: nec preceptore
vti pessimo. sc̄z presumptiōe sua. Hiero. in ep̄lis. Seruias
fratribus: hospitum pedes laua: passus iniuriam taceas:
prepositum monasterij timeas vt dn̄m: dilige vt patrem:
credas tibi salutare quicquid ille precipit: nec de maiorū
sentētia iudices: cuius officiū est obedire/et implere q̄ ius-
sa sunt. Hiero. ibidem. ⁊ de hoc etiam. s̄. in ar. xxij. §. porro.
Quedā sunt pura bona: quedam pura mala. in his nulla
debetur hoībus obedientia. qm̄ nec illa omittenda sunt/
etiam quū prohibentur. nec ista etiam quū iubentur sunt
cōmittēda. Porro inter hec sunt media q̄dā: que pro mo

do loco et tēpore iudicio et persona ⁊ mala possunt esse
et bona. Et in his lex posita est obediētie tāq̄ in ligno sciē
tie boni. Gen̄. ij. vide. s̄. eo. ℣. dix. ⁊ mali. qđ erat in medio
paradisi. in his omnino prelatorū/nec iussio: nec prohibi-
ditio est contēnenda. Bern̄. in ep̄lis. Monachū obedien
dissimuz dico: cui ex quibuslibet seniorū verbulis/ne vnū
quidez iota preteruolat. Matth. v. nec attendit quale sit
quod precipitur. ⁊ sit obediētia sine mora. Bern̄. ibidem.
Quū semel vicarius beati Francisci teneret capitulū: et
ipse in cella sua oraret: vnus ex fratrib⁹ defensionis quo-
dam cōtextus palliolo non se discipline subdebat. vidēs
hoc vir sanctus absens in sp̄ū/vocauit quēdam de fratri-
bus et dixit ad eum: vidi frater diabolum super illius fra-
tris inobedientis dorsum/collū eius tenentē adstrictum:
qui tali sessori subiectus/obediētie freno spreto instinct⁹
eius sequebatur habenas. ⁊ cū rogarem deum pro fratre
subito ꝯfusus demon abscessit. vade igitur et dic fratri vt
obediētie sancte iugo collū sine mora summittaat. moni-
tus per internuntium frater statimq̄ cōuersus ad deum/
ad pedes vicarij humiliter se ꝓiecit. In legēda beati Fra
cisci/in titulo de intelligentia scripturarū/⁊ sp̄ū ꝓphetie.

¶ Articulus. lxx. A

Contra sanctaz obe

dientiam/aut ei⁹ puritatē supra copiosissime
approbatam cōmendatam et descriptā/mul
tipliciter sit a religiosis istius tp̄is hypocrita
lis: qui ei capita summiserunt. ¶ Et primo et grauius: q:
multi ex eis nedum non obediunt simpliciter: sz precipiē-
tibus eis prelatis multas verbales inferūt iniurias. ⁊ ali
quoties (qđ est desperatius) manus mittunt in christum
dn̄i prelatum suū. cōtra illud. j. Reg. xxiiij. ⁊. ij. Reg. j. ij. q.
vij. §. de his etiam illud. ℣. Itē in libro regū. ex̄ de sen. ex.
cum illorū. ¶ Scđo/q: etsi non iniuriantur platis: sicut se
pe eis iniuriantur: vt vidi fieri dicentibus subditis: tantū
tibi obedirē: quātum cani vel asino. non tn̄ obediunt: sed
inflati tacēt vel recedūt a facie eius: sicut cayn a facie dn̄i.
Gen̄. iiij. et de pe. dist. j. ⁊ venit. Uidi quēdam fratrem. et
vtinam solus esset. in eremitorio chiboroli in custodia pe
rufina in prouincia beati Francisci: vbi eram de familia:
qui in mea presentia: quū precepisset ei gardianus/q̄ red
deret mantellos superfluos quos habebat in cella ꝓ fo-
rensibus fratribus/q̄ venerant: noluit reddere. et quū fra
ter fugeret ad cellam recedens a facie Gardiani/cucur-
rit post eum gardianus clāculo: et ego cum eo. et retroue
niens mandauit ei iterū per obedientiā/q̄ redderet mā-
tellos. ille nunc nolens audire obediētiam quam ante ta
men audierat: cum ambab⁹ manibus clausit aures suas:
et sicut serpens obturauit aures suas. ad literā ne vocem
incantatoris. i. preceptoris audiret: ⁊ cellā suam sic intra-
uit. ps̄. lvij. Cōtra tales Hieremias. Hiere. xxij. Locutus
sum ad te in abundantia tua. i. superbia vel auaritia. que
vtraq̄ fuit in isto fratre. et dixisti nō audiam. ⁊ Ezech. iij.
Domus israel nolūt audire te: q: nolūt audire me. Oīs
quippe domus israel attrita fronte est et corde duro. Itē
cōtra tales Act. vij. Dura ceruice et incircūcisis cordibus
et auribus ⁊c. Contra tales etiaz dicit Job. xxx. Seruum
meum vocaui: et nō r̄ndit mihi. Contra tales etiam dicit
Esa. xxx. Aures tue audient post tergū monētis te. Zach.
vn. Auerterūt scapulas ⁊ aures aggregauerūt/ne audi-
rēt. Esa. xlvj. Audite me duro corde qui longe estis a iusti
tia. Esa. xxx. Ad vocem clamoris tui statim vt audierit re-
spōdebit tibi. ¶ Tertio/aliquoties respondēt suis prela-
tis quū precipitur eis aliquid. faciatis vos. accipiūt perso
nam prelatorū: quū sint subditi. cōtra illud. lxxxix. dist. ad
hoc. xxj. dist. inferior. cum. ij. c. seq. ¶ Quarto/quidam se
excusant et falso cōmuniter. cōtra id ps̄. cxl. Non declines
cor meum in verba malitie/ad excusandas excusationes
in peccatis. Deutero. xxx. Mandatum quod dedi tibi: nō
est supra te. ex̄ de cōsue. quanto. xvj. q. j. p̄dicator. ¶ Quin

Religiosoꝝ taratur inobediētia

Universidad de Deusto Biblioteca

to/et si aliquoties obediūt:cum murmuratiōe tñ ꝛ displi
centia et tristitia.Exod.xvj.Non est dicit moyses:murmur
vestrū cōtra nos:sꝫ cōtra dñm.nos em̄ quid sumus? cōtra
murmuratores.xc.dist. alienus. ij.q.vij.§. de his.℣. item
obijcitur.Quum semel murmuraret coraꝫ fratre Egidio
socio beati francisci quidam frater de obediētia sibi data:
dixit ei frater Egidi⁹. Amice mi/quāto plus murmuras:
plus te oneras.et quāto humilius et deuotius summise/
ris caput obediētie:tanto leuior et suauior tibi erit.vince
temetipsuꝫ:ꝛ vinces oia.q: parū est homini vt trahat ani
mas ad deum nisi semetipsum vincat.Et dicebat beatus
Frāciscus/ꝙ victoria mundi a suīpsi⁹ est victoria inchoā/
da.¶ Sexto/tarde obediunt.cōtra id Mat.iiij.ibi. Illi
aūt statim ꝛc.ꝛ.s.dixi.¶ Septimo/non cōplete obediūt:
vel amplius ꝙ eis fuerit imperatum faciunt. Contra pri/
mū ex de regu.iur.defleat peccator.de pe.dist.v.c.j.Exod.
xix.Oia que preceperis nobis faciemus.Contra scdm est
q: idem est facere plus in talibus:ꝙ minus.ex de off.cust.
c.j.cū ijs que ibi no.et de hoc.s.in.lxix.ar.in.§.cōmendabi
lis.℣.quartus gradus.¶ Octauo/frequēter audiunt vo
cantes prelatos eos:et non respōdent ex superbia vel im/
patiētia vel acidia vt preceptum subterfugiāt.Non sic sa
muel dicens heli.Ecce ego.vocasti em̄ me.ꝛ tamē non vo
cauerat.j.Regū.ij. ¶ Nono/abscondunt se ne a prelatis
inueniantur:et ne eis precipiat. Isti vere cōtumaces obe
diētie sunt.ex de alie.iudi.mu.c.j.ibi.vel malitiose se duxe
rint absentandos.ex de off.deleg.consultationibus.in fi.
ibi.Nisi is qui possidet se pro cōtumacia absentasset.ex vt
lit.non cō.qm̄ frequēter.§.porro.ibi.Siue q: malitiose se/
ipsum occultat.siue ꝙ impedit ne possit ad eum citatio p/
uenire.ex de de.nō resi.ex tue.ibi. Qui se fraudulēter ab/
sentant.v.q.v.quidā.ibi.q̄ si non exierint.faciunt que no.
ex de do.ꝛ cō.c.ij.in glos.cōtumacia. ¶ Decimo/faciunt se
timeri a prelatis verbis et signis et factis et iniurijs ꝛ mi
nis:ne eis aliquid precipiant.ita ꝙ prelati non audēt cō/
muniter hodie aliquid precipere eis magis timētes sub/
ditos tales ꝙ ipsi eos:ꝛ quia nolūt scandalizari in se pas
siue nec in subditis.Tales subditi filij mortis sunt: q: ni/
hil possunt aut audēt eis prelati p̄cipere:nec in subiectio/
ne viuunt:sꝫ in supbia et elatione et rebellione. Tales p/
prie filij belial sunt.i.absqꝫ iugo.sic em̄ interpretat̄ belial.
ita vt nemo maxime prelati possint eis loqui. j.Reg. xxv.
¶ Undecimo/obediunt ex timore seruili non amore: et
ideo meritum obediētie pdunt.ex de reg.iu.qui ex timore.
q: timor non est in charitate.j. Ioā.iiij.xxiiij.q.vj.§. ex his.
et de hoc etiam loquit̄.viij.q.j.sciendum.ꝛ.j. Pet.j.Castifi
cantes aias in obediētia charitatis. ¶ Duodecimo/quū
vtcūqꝫ obediunt:mercedem tēporalem ꝛ cōsolationē ex/
pectant ꝛ recipiunt.vnde meritum obediētie pdunt:quia
sub ista spe obediunt: ꝛ sic mercedem suā recipiūt. Mat.
vj.ꝛ op.ar.xvij.q.ij.si quilibet.vbi obstetrices pro reserua/
tione puerorū domos tēporales receperunt. tales miseri
stulti mercatores sunt:q̄ bonū opus obediētie vn̄ possunt
habere vitā eternā:vendūt p vili pictantia: vel vili tuni/
ca:vel vili munusculo:vel aliq̄ alia cōsolatione tpali.ꝯtra
quos Grego. Quū pro opere recto laus transitoria aut
premiū queritur:eterna retributiōe res digna vili precio
venditur. ¶ Decimotertio:quū obediunt. et iterū de eas/
dem materia.vt de eundo pro pane:vel facere hebdoma
dam:vel associando fratrem:vel cōsimili:vel alia eis a p̄/
latis precipitur:improperant/et referunt q̄stiones eis.to
ties iui pro pane/vel simile.quasi obedientia sit terminis
cōclusa:vel limitata vicibus:et nō ppetua ꝛ vsqꝫ ad mor/
tem vt christi. Phil.ij.ꝛ de hoc satis.s.in.lxix.ar.in.§.com
mēdabilis.ad fi.℣.obediētia vero. ¶ Decimoquarto:in/
stant cum prelatis precipientib⁹ precibus ꝛ frequēter mi/
nis:vt reuocent obediētias eis datas:vel per superiores
prelatos:et frequēter per seculares eas faciunt reuocari.
qd̄ idē est in effectu:et pessimo et cōtumaci affectu.ac si di
cerent.nolo facere quod vis prelate. Ista autem reuoca/
tio.etsi exterius in foro contentioso excusare videatur vt
inobediens non iudicetur:nec vt inobediens non punia
tur:in foro tamē cōscientie non excusat. Nec credo eos ex/
cusari a mortali:q: reuera inobedientes sunt.ex de ma.et
obe.siquis.quia prelati tunc obediunt:et subditi p̄cipiūt.
qd̄ est ordo retrogradus sm̄ vnum intellectum.xxxiij.q.v.
est ordo.quū cōtrariū debeat esse.xcv.di.esto a subdiaco/
no.et tales ꝓprietarij sunt ꝓprie voluntatis:ꝛ in suo pro
prio pessimo corde viuūt.ex de sepul.c.vlt.li.vj.ꝛ de testa.
c.vlti.li.vj. ¶ Decimoquinto/accipiunt vnam licentiā vel
obedientiā eundi ad vnum locum:et vadunt ad alia ꝛ ad
personas alias.Et proprie tales cōtra obedientiā vel licē
tiā faciunt:q: formā obediētie eis traditam non seruant:
que est exacta diligētia obseruanda.ex de rescrip.cum di/
lecta.vbi de hoc.ꝛ de off.deleg.venerabili.ibi.cōtra māda
ti nostri tenorem.ex de rest.spo.c.vlti.ff.māda.diligenter.
Uel vltra terminū eis datum in obedientia stant: quū ta
mē dies assignata p prelato interpellet.ar.ex de loca.po/
tuit.Non em̄ possunt subditi sine voluntate p̄lati sibi ter
minū obediētie prorogare.ar.op.ex de off.dele.de causis.
Et vt narrat climacus senior sanctissimus missus alexan/
driam ab abbate pro necessarijs:q: non venit in termino
prefixo:ꝙꝙ fuerit legitime impeditus:ꝛ vtiliter egit agē
da monasterij:publicam nihilominus coram fratrib⁹ pe/
nitētiam fecit impositam per abbatem. Et in lxix. ar.§.cō
mendabilis.℣.cum iulius.s.dictū est de Iulio cui honor
solitus redeunti negatus fuit a senatu:q: vltra terminuꝫ
quinqꝫ annorum sibi assignatum tardauit:ꝙꝙ cum maxi
ma victoria redijsset. ¶ Decimosexto/q: raro per obediē
tiā vadunt:sed per licentias procuratas:ne dicam extor/
tas.et frequēter cum minis ꝛ subsannationib⁹ expetitas:
procurātes cum talibus licentijs suas consolationes cor/
porales et tēporales eundi parisius/standi cum cardina/
libus/regibus/ꝛ episcopis/ꝛ alijs dñis mundi/visitandi
cōsanguineos ꝛ amicos.eorū maledictas deuotas in mo
nasterijs pellicientes.vide qd̄ legit̄ ꝛ no.xxxiij.dist.laici.ꝛ
de pe.dist.ij.si em̄.vltra.v.colum.℣. petrus.ibi. pelliciunt.
ꝛ in glos.i.alliciunt.bibendi/discurrendi/ꝛ per peregrina
tiones vagādi potius ꝙ plorandi.cōtra illud.viij.q.j.scie
dum:ex de off.or.quāto.xvj.q.j.monachi vagantes.xviij.
q.ij.quidā monachorū. ¶ Decimoseptimo/q: licētias ta/
les quas ꝓcurant faciunt eas per prelatos in litteris eis
datis ad eorū quasi excusationem et vanam gloriam obe
diētias appellari:quū tamē ꝓprie non possit dici obediē/
tia:nisi quam prelatus subdito suo motu suo sine requisi/
tione eius imponit ꝛ voluntate.al's potius obedit prela/
tus ꝛ satisfacit misere cōsolationi subditi/ꝙ ecōtra. vt.s.
e.ar.§.sciendum.℣.alia vice dictū est.Est autē differentia
inter licentiā ꝛ obediētiā que est quodāmodo inter pmit/ Inter licentiā et obedientiam discrimen.
tere et precipere et velle.quod autem permittimus inuiti
toleramus.xxxj.q.j.hac ratione.iiij.dist.deniqꝫ. Permitte
re autem tribus modis accipitur.vt no.iiij.di.c. vlt. quod
autē precipimus volumus.xiiij.q.j.qd̄ precipitur.Un ꝛ ta
les dupliciter offendūt.ꝛ q: ꝓcurāt ꝛ extorquēt tales car
nales licētias.ꝛ q: fingūt eas obediētias. qd̄ est quoddā
tacitum mendacium et hypocrisis.xxij.q.v. cauete. xij.q.j.
nolo. ¶ Decimooctauo aliquoties non obediūt sub spe/
cie spiritus.quando eis aliquod consolabile pro corpore
vel pro anima a prelatis iniungitur:vel vt vadant ad ho
spitium vel forestariam ad comedendum: vel ꝙ sedeant
in loco superiori:vel ꝙ non veniant ad chorum:vel ꝙ va
dant ad orandum quū alij laborant:vel ꝙ dimittant ab/
stinentiam specialem.et hoc sub specie humilitatis/quasi
vel austeritatis.sꝫ ista superbia occulta est.ar.xxij.q.ij. cuꝫ
humilitatis.q: vera humilitas.vere obediēs est in omni/
bus/nihil habens de suo.xij.q.j.non dicatis.ꝛ talis auste
ritas voluntaria fructu caret. Esa.lviij. In die ieiunij ve
stri inuenitur voluntas vestra.et de hoc.s.in.§.multa.℣.
tertio.in.lxix.ar. Et idem genus inobedientie est vel pro
refectione:vel pro ieiunio:vel pro orando:vel p dormien

do senioris violare mandatū. sm̄ Danielē.in coll.iiij.ꝛ de
hoc supra etiā. Posset tn̄ subditus in tali cōsolatiua obe/
dientia dicere prelato suo: Si placeret vobis pater/refu/
gerem istam consolationem. sin autem: fiat voluntas ve/
stra.et sic intelligitur.viij.q.j.sciendū.perfectius est tn̄ sim
pliciter obedire ꝛ nihil prelato dicere. Et de tali obedien
tia dico/ꝙ benedicta sit talis obediētia:que corpus ꝛ ani
mā cōsolatur:q: aliquā similitudinē habet cum illa quam
sunt sancti in patria habituri in duplici stola/corporis et
anime.Apocal.vj.Esdre.ij. ¶ Decimonono/sciūt frequē
ter voluntatem prelati:licꝫ eis nihil dicant timore:aut ne
eos tribulent:ꝛ non faciunt.cōtra tales dicit̄ Luc.xij.Ser
uus sciēs voluntatem dñi/et non faciens/vapulabit pla/
gis multis.xxxviij.dist.§.vt itaqꝫ.religiosus autem seruus
est.liiij.dist.multos. ¶ Uigesimo obediētias impositas p
cōstitutiones vel ordinationes prelatorū cōmuniter non
seruāt:dicentes/non seruāt prelati:nō seruemus nos.cō/
tra tales dicit dñs Matth.xxiij.Oia quecūqꝫ dixerint vo
bis: seruate et facite:sm̄ opera vero eorum nolite facere.
xix.dist.sm̄.j.q.j.non quales. Nam et si cōstituentes prela
ti seruare debeāt que cōstituerūt:vt.ix.dist.iustum est. Et
qd̄ quisqꝫ iuris statuit:ipse debeat vti eo.ex de consti.cum
oēs.ff.qd̄ quisqꝫ iuris.l.j.ꝛ in prin. decretorū/humanum.
nec debēt alijs legem imponere:quā ipsi negligunt obser
uare.ex de preben.pro illorū. si tn̄ non seruant:seruare te
nentur subditi.j.q.j.oia sacramēta.et.c.significasti.ꝛ.c. nō
quales.j.q.vij.siquis omnem.C.de legi.et cōsti.l.leges.ex
de cōsti.c.j.ꝛ.c.vlti.xix. dist. romanorū. ¶ Oēs aūt predi/
cti articuli obediētie et puritatis ei⁹ infectiui: et siqui alij
inueniri possunt:per originalia superius allegata/referē/
do singula singulis ꝛ adaptando sm̄ prudentiam legen/
tium:que hic causa breuitatis non repeto: ostendunt cla
re et legitime refelluntur. Et hucusqꝫ de obedientia et
multiplici eius commendatione et transgressione dixisse
plenissime sufficiat.

¶ Articulus.lxxi. De disciplina. A

SEd q: dictum est de

obedientia/qua reddit̄ quod debet̄ superiori:
Cōgrum est vt dicamus de disciplina/q red
ditur quod debetur inferiori. ¶ Primo igit̄
ponam diuersas acceptiones huius nois disciplina. Di/ Discipline acceptiones.
sciplina igit̄ quādoqꝫ dicit̄ desiderium corrigendi inferio
res:ꝛ sic videt̄ pars iustitie. Quādoqꝫ dicit̄ disciplina id
quod adhibetur ad correctionē aliorum.sic sumitur Heb.
xij.Fili mi noli negligere disciplinam.in eodem. In disci/
plina perseuerantes ꝛc. Iteꝫ si extra disciplinam estis ꝛc.
sic etiam sumitur.xlv.dist.disciplina. Quādoqꝫ disciplina
dicit̄ effect⁹ discipline sumpte scd̄o modo.et sic videt̄ eam
describere Cyprianus dicens:Disciplina est morū ordina
ta correctio:et maiorū precedentium patrū regularū ob/
natio.Itē magister Hugo de sancto victore.Disciplina in
quit/est conuersatio bona ꝛ honesta:cui parū est non ma
lum facere:si non studet in his que bene agit per cuncta
irreprehensibilis apparere. ps.xxxiij.ꝛ. xxxvj.ꝛ.j. Pet.iij.
Declina a malo ꝛ fac bonum.Bern.in epistolis. Discipli/
na ceruicem summittit.deponit supercilia:q: verecunda ꝛ
pudorata.lxxxvj.dist.non satis.xcvj.dist.in scripturis.com
ponit vultū.ligat oculos.xxxij.q.v.nec solo.cachinnos.v.
q.iiij.in loco.cohibet.moderat̄ linguā.v.q.iiij.in loco. gu/
lam frenat.xlj.dist.c.j.cum seq.rixam.xc.dist.per totum.se/
dat.format incessum.xlj.dist.§.sicut ergo.xlj.dist. §.fi. Itē
magister hugo de sancto victore.Disciplina est omniū mē
brorū motus ordinatus:et dispositio decens in omni ha/
bitu et actione. ¶ B Disciplina primo modo sumpta/
Zelus qd̄ sit. idem potest esse quod zelus.de quo in ps.lxviij. ꝛ Ioā.ij.
Zel⁹ dom⁹ tue/comedit me. ꝛ ex de custo.eucha.c.ij. Qui
zelus sic ab Aug.describitur in loco predicto.Bon⁹ zelus
est feruor animi quo mens abiecto timore humano/p vir
tutis defensione accenditur/ꝛ comeditur:q̄ quelibet pra/
ua que viderit corrigere satagit:si nequit tolerat ꝛ gemit.
hoc probatur.vij.q.j.ois qui.ꝛ.c.aduersitas.§.hoc etiam.
℣.hinc etiā Aug⁹.ibi. Irascit̄ iustus peccatis palearū ꝛc.
ꝛ.j.ibi.non clamat.glos.alte:sed intus gemit dicēs.Quia
defecit in dolore vita mea:ꝛ anni mei in gemitibus.ꝛ.℣.
hic idem.columba a molestijs querit auolare:sed dilectio
nē non amittit:sed semp gemit.facit.xj.q.iij.qm̄.xxiij.q.iiij.
q̄sq̄s.c.recedite.c.quidā.ibi.Cum vero eis per quos eccle
sia regitur:adest salua pace potestas discipline ꝛc. ¶ Ad Ad zelū que spectent.
zelum autem primo videtur pertinere dolor de dei contu
melia.qui est quasi scissura cordis:quam interdū indicat
scissura corporis vel vestis. Iohel.j.de pe.dist.j.§.hoc idē.
℣.hinc etiam. Secūdo tabescentia:que est quū dolor ve
hementior: aut diuturnior fuerit.ps.cxxviij.Super inimi
cos tuos tabescebam.Et idem.ps.lxij.zelaui super iniq̄s.
Tertio ira per zelum:que est appetitus vlciscendi dei of/
fensam:que ira est odium cōtra vitium.ps.cxxxviij. Non/
ne qui oderunt te dñe oderam.vij.q.j.§. hoc etiam tūc. ℣.
hic idē in ps.irascit̄ iustus pctis palearū.lxxxvj.dist.odio.
xxij.q.iiij.duo ista.in iudice quū oē signū ire maxime in fe/
rēda sentētia cauēdū est.xj.q.iij.§.si ergo.℣.ira em̄ viri.ꝛ.c.
illa.ꝛ.c.ira.ꝛ.c.cū apd̄. Itē ps.cxxxviij. Perfecto odio ode
rā illos. Perfectuꝫ odiū est quo inimicos dei vsqꝫ ad dile/
ctionem persequimur:nō habentes pacem cum eis:ꝙ diu
sunt dei inimici.q: sm̄ Grego.dei se amicum denegat:qui
eius placet inimicis.De isto bono odio loquitur.xxiij.q.v.
non est innocentie.Uel perfectum odium dicitur omniū
perfectorum: quo peccata hominum non homines odio
habentur.vt pre.c.odio.ꝛ.c.duo.Ambro.Qui habent ze/
lum dei omnes inimicos putant suos qui sunt hostes dei:
ꝙuis patrem fratrem sororē. de omnibus dicunt.ps.pre.
Et inimici facti sunt mihi. De isto zelo.xxiij.q.v. si audie/
ris.ꝛ.q.iiij.ꝙ christus.xlv.distin. disciplina. xxiij.q. viij. le/
gi.ꝛ.c.petrus.xij.q.j. dilectissimis. Idem. Nemo grauior
hostis omnium/ꝙ qui omnium ledit authorem. Augu.
Unumquēqꝫ christianū zelus domus dei comedit. Non
em̄ est magis dom⁹ tua/ꝙ illa vbi habes salutē eternā. si
ergo in domo(ne q̄d puersum fiat)satagis:in domo dñi/
vbi salus est ꝓposita ꝛ requies sine fine non debes pati/
quātū in te est:si q̄d peruersum forte videris. ¶ Notādū
etiam ꝙ non videtur omnino idem esse zelus et ira per
zelum.Bonus zelus est.vt ait glos.Aug.super illud Ioā.
ij.c.zelus domus tue ꝛc.feruor animi ꝛc. vt proxi. ℣. disci/
plina.s.Ira vero per zelum est ira iusta. de qua glos. sup
illud Matth.v.Omnis qui irascitur.Iusta ira est mater
discipline.Et super illud Iob.v. Uirum stultum interfi/
cit ira.dicit Greg.Est ira per zelum qua irasci sicut nobis
nostris primis errātibus debemus.de hac ira dicit glos.
super illud Eccl's.vij.Melior est ira risu ꝛc. Hec est ira q̄
vitijs irascimur. Item notandū ꝙ super illud Ezech.iiij.
Sume tibi sartaginem ferream. dicit glos.Grego. Nullū
maius sacrificiū deo est/ꝙ zelus aiarū.dei gloriā in h̄ mū
do defendit. Zelus carbo est quē vn⁹ de seraphin accepit
de altari celesti: ꝛ tetigit labia Esa.eiusdē.vj.viij.q.j.i scri
pturis.Nam non sunt digna predicare labia illa verbum
dei:que hic carbo non tetigerit.ps.lviij. Mors in labijs
eorū.vbi litera cōmunis hꝫ:gladius in labijs eorū. In la
bijs quorūdam verbū dei/qd̄ dicit̄ et esse spūs et vita. de
pe.dist.iiij.si ex bono. mors est.ꝓpter defectum eiūs zeli
verbum dei ita frigide annūtiant aliqui/ꝙ auditores eo
rū inde potius frigescunt ꝙ accendantur. Grego. Pect⁹
frigidū verba ignita ꝓferre nō pōt.ꝓpter ignem istum di
ctum est de helia.Eccl'i.xlviij.Surrexit helias ꝓpheta q̄si
ignis. Prouer.xxx.Ois sermo dei ignit⁹ ꝛc.Zach.xij. Po
nā duces iuda sicut caminum ignis in lignis. ¶ C

SEquitur de his que

possunt incitare ad correctionem faciendam. Ad correctionē faciēdā incitantia.
¶ Et primo incitare potest frequens admoni/
tio sacre scripture. Matth.xviij. Si peccauerit in te fra

Universidad de Deus
Bib

fer tuus: corripe eum inter te et ipsum solum.ij.q.j.si peccauerit.vbi de hoc.xlv.dist.sed illud.vbi de hoc.xxiij.q.iiij.ita plane.⁊.c.duo ista.vbi de hoc.ex de iudic.nouit.vbi de hoc.ex de hereti.cum ex iniuncto.§.ne quisq̄.vbi de hoc. Gala.vj.Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spūales estis/instruite hmōi in spū lenitatis.j.ad Thessalo.iiij.Rogamus vos fratres corripite inquietos. Prouer.xxiij.Noli subtrahere a prauo disciplinam.Eccli. vij.Filij tibi sunt erudi illos:et curua illos a pueritia eorum. Eiusdem.xxx.Tunde latera eius dum infans est:ne forte induret et nō credat tibi.Ibidem.Doce filiū tuū:⁊ operare in illum:ne in turpitudinem illius offendas.Ephe.vj. Educate filios vestros in disciplina et correctione dñi.ij. ad Timoth.iiij.Argue obsecra increpa ⁊c.xlv.dist.c.j.⁊.c. cū beatus.ij.ad Timoth.iij.Ois scriptura diuinitus inspirata vtilis est ad docendū: ad arguendum: ad corripiendum ⁊c.ps.xcviij.Deus tu ppitius fuisti eis et vlciscens in omnes adinuētiones eorū.vbi dicit expositor.nō odij: sʒ pacis est talis vltio qua flagellat pater filiū ne pereat. necse dñs iudicem exhibet sed amicum.Esa.ix.Zelus dñi exercituū faciet hoc.dum in virga et verberibus iniquitates visitat ⁊ peccata.Apocal.iij.Ego quos amo arguo et castigo.Amos.iij.Tantūmodo vos cognoui ex oībus cognationibus terre:idcirco visitabo sup vos omnes iniquitates vestras.de hoc.xlv.distin.quasi per totum.et maxime in pre.c.cum paulus.et.§.salomon.c.licet.c.disciplina et.c.licet.ij.xxiij.q.iiij.ipsa pietas.c.quid faciet.c.nimium sunt inquieti.c.displicet.c.qui peccat.c.si ecclesia.v.q.v.nō omnis.c.non osculat.ex de off.or.licet.c.irrefragabili.ex de accusa.qualiter.ij.de simo.licet heli.de sta.mo.in singulis.⁊.c.ea que.cum multis. ❡ Secundo incitat ad correctionem faciendam/exemplū maxime christi.de cuius zelo habes Matth.xxj.Joā.ij.Mar.xj.et Luce.xix.ps.lxviij. Zelus domꝰ tue comedit me ⁊c.ex de custo.eu.c.ij.j.q.iij. vendētes.c.saluator.xxiij.q.iiij.qui peccat.lxxxviij.dist.eijciens.xvj.q.vij.et hoc diximus.Esa.lix.Opertus est dominus pallio zeli.Canti.ij.En ipse stat post parietem.ad modum scilʒ zelantis et auscultantis.Exemplum zeli habes Exod.xxxij.in moyse ⁊ leuitis vindictam sumentibus de idololatria ppl'i iudaici.et pre.c.disciplina.dist.xlv.Num. xxv.in phinee qui occidit filium israelitam coeuntem cum madianita.de quo dñs ad moysen:Phinees filius eleazari auertit irā meā a filijs israel.quia zelo meo cōtra eos cōmotus est.de hoc.xxiij.q.viij.legi.cum.c.seq.ij.q.vij.§.item cum balaam.℣.tunc phinees.⁊.xxiij.q.iiij.q̄ christus.Itē in helia.iiij.Regū.x.qui interfecit prophetas baal:et fecit descendere ignē super duos quinquagenarios.iiij.Reg. j.et pre.c.q̄ christus.Item in matathia.j.Machab.ij.qui trucidauit iudeum sacrificantem idolis.et pre.c.q̄ christꝰ. Item in petro animaduertente in ananiam ⁊ saphyram. Act.v.xxiij.q.viij.legi.et.c.petrus.Item in paulo occecāte Elimam magum.Act.xiij.xlv.distin.§.salomon.de isto zelo est quarta beatitudo/Beati qui esuriunt et sitiūt iustitiam.❡ Tertio vtilitas ex correctione prouenies.virga em̄ correctionis fructifera est.ps.xxij.Virga tua et baculus tuus ⁊c.Grego.Virga percutimur.baculo sustentamur.xlv.dist.disciplina.vnde significata est per virgam illam.que protulit flores et amygdala.Num.xvij.❡ Vtilitatem correctionis in multis locis insinuat sacra scriptura.Prouer.xxvij.Melior est manifesta correctio q̄ amor absconditus.et in eodem.Meliora sunt vulnera diligentis q̄ fraudulenta oscula odientis.v.q.v.non omnis.⁊.c. nō osculatur.xxiij.q.iiij.nimiū.et.c.xxviij.Qui corripit hominem:gratiam postea inueniet apud eum/magis q̄ qui per blandimēta lingue decipit.eiusdem.xix.Virga atq̄ correctio tribuit sapientiam.Eccls.vij.Melius est a sapiente corripi:q̄ stultorum adulatione decipi.Eccli.xxx. Qui diligit filium assiduat illi flagella: vt letetur in nouissimo suo.facit.xxiij.q.iiij.ea vindicta.Item in eodem. Qui docet filium suum:laudabitur in illo.Augu.ad Vincētium.Non omnis qui parcit amicus est.nec omnis qui verberat inimicus.Melius est cū seueritate diligere:q̄ cū lenitate decipere.vtilius esurienti panis tollit:si de cibo securus iustitiā negligat:q̄ esurienti panis frangit:vt iniustitie seductus acquiescat.et qui phreneticum ligat: et qui lethargicum excitat/ambobus molestus/ambos amat.hec verba ponuntur in pre.c.nimium.xxiij.q.iiij.et c.ipsa pietas.⁊.c.quid faciet.❡ Item Augu.Quis nos potest amplius amare q̄ deus:et tamen nos non solum docere suauitatem:verum etiā salubriter terrere non cessat.❡ Quarto damnum proueniens ex defectu correctionis.quod in multis scripturis insinuatur.j.Regū.iij.Suscitabo aduersus heli oia que locutus sum sup domū eiꝰ: eo q̄ nouerit indigne agere filios suos:et tamen non corripuit eos.vnde et voce diuina dicitur ei.Honorasti filios tuos magis q̄ me.de hoc.xlvij.dist.§.necesse.iij.Regū.j.Adonias eleuabatur.dicens:Ego regnabo.⁊.j.nec corripuit eum pater eius aliquando.quem hac occasione postea salomon frater eius fecit occidi.Vnde et gratianus.Hinc etiam dauid erga filios bonitatem non discipline seueritatem exercens/eorū iuuentutē experimento didicit perniciosam:quorum pueritiam vaga licētia permisit esse voluptuosam.Vnus quippe eorum sororem suā stupro corrumpens.ij.Regū.xiij.a fratre eius absolone scʒ/inter epulas quas fratribus suis fraudulenter parauerat:obtruncatus est.Absolon postq̄ veniam a patre obtinuit:de regno illum expulit:et ad concubinas eius ingressus est:demum per inuia deserti patrem persequēs quercui inhesit.xlvij.distin.pre.§.necesse.Item Prouerb. xiij.Qui parcit virge:odit filium.qui autem diligit instanter erudit.facit.xxiij.q.iiij.displicet.℣.quare mouetur pater.Prouer.xxix.Puer qui dimittitur voluntati sue:confundit matrem suam.Eccli.xxij.Confusio patris est de filio indisciplinato.eiusdem.xlj.De patre impio queruntur filij:quoniā propter eum sunt in tormento.ij.q.vij.qui tur.Esa.xiiij.Preparate filios eius occisioni in iniquitate patrum eorum.❡ D Sequitur de impedimētis correctionis.Notandum igitur q̄ octo sunt que solent impedire ne correctio debito modo fiat.❡ Primum est indiscreta humilitas. *Correctionē impedītia* Augu.loquens prelatis.Quando necessitas discipline in moribus coercendis dare vos dura verba compellit:si etiam vos excessisse modum sentitis: non a vobis exigitur vt a subditis veniam postuleris:ne apud eos quos oportet esse subiectos:dum nimium seruatur humilitas regendi frangatur authoritas:et tamē petenda est venia ab omniū domino qui nouit eos quos plus iusto forte corripitis:quanta beniuolentia diligatis.lxxxvj.di.quādo.vbi no.q̄ authoritas illa:Vade pus reconciliari fratri tuo.Matth.v.de prelatis non intelligitur:nisi quando ex odio corrigunt.Item Eccli.xiij.Noli esse humilis in sapiētia tua.ad Titū.ij.Hec loq̄re et exhortare et argue cum omni imperio.❡ Scd'm est timor scandali.sed veritas vite doctrine vel iudicij/propter scādalū dimittenda non est.ex de reg.iur.q̄ scandalizauerit. vbi de hoc no.xj.q.iij.inter verba.et vide quod no.ex de renunti.nisi cum pridem.§.pro graui.ex de no.op.nun.c. cum ex iniuncto.Item Galat.ij.dicit paulus.Quum venisset petrus antiochiam:in faciē restiti ei quia reprehensibilis erat.ij.q.vij.paulus.Matth.xv.quum diceret christo.Scis quia pharisei audito hoc verbo scādalizati sunt. ipse respondit.Omnis plantatio quā non plantauit pater meus eradicabitur.finite eos quia ceci sunt ⁊ duces cecorum.pre.c.inter verba.❡ Tertium est timor humanus vel mūdanus.cōtra quod legitur de helia Eccli.xlv.Non pertimuit principem.nec superauit eum verbum aliquod et.iij.Regū.xviij.dixit helias ad achab regem.Non conturbo ego israel:sed tu et domꝰ patris tui.et Joānes herodem arguebat dicens.Non licet tibi habere vxorem fratris tui.Mar.vj.xxij.q.iiij.vnusquisq̄.Facile enim a iustitia deuiat;qui hominem timet,sic pilatus timore dominū

iesum christum morti adiudicauit.Joan.xix.xj.q.iij.quatuor.⁊.c.quisquis.❡ Quartum est remissio.de qua exemplum habetur in heli.j.Regū.ij.qui remisse arguebat filios suos dicens.Quare facitis res huiusmodi quas ego audio.xlvij.dist.§.necesse.Non sic paulus.xliij.dist.ephesis.non moyses.xlv.distin.disciplina.De negligentia maxime in corrigendo prelatorum:que est in eis peccatum mortale.lxxxiij.dist.in pmis.v.c.vsq̄ ad.§.sicut autē.et ex de of.archid.ea q̄.legit ⁊ no.ex de of.or.irrefragabili.vbi de hoc legitur et no.in glos.j.❡ Quintum et sextum sunt austeritas ⁊ indiscretio.contra que duo sunt in arca testamenti cum virga et manna.Heb.ix.In virga correctio.in manna mansuetudo.cōtra austeritatem.xlv.distin.disciplina.cōtra austeritatem dicitur Gala.vj.Vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis.Contra indiscretionem dicit Prouerb.xiiij.In ore stulti virga superbie.Faciendum est ergo tēperamentū quoddaʒ inter rigorem ⁊ desidiam.vt pre.c.disciplina.⁊.e.dist.oēs qui.Et leniter castigatus reuerentiam exhibet castiganti asperitatis autem nimie increpatio/nec correctionem recipit:nec salutem.xlv.dist.cum beatus.Item rectorē subditis pietas matrē:disciplina vero patrem exhibeat.xlv. dist.sed illud.et in.§.seq.hinc etiaʒ.❡ Septimum est ira vel odium.Prouer.xviij.Spiritū ad irascendum facileʒ/ quis poterit sustinere:Eccli.xix.Est correctio mendax in ira contumeliosi.videtur esse correctio:quod potius est corruptio vel conuiciatio.xj.q.iij.ira.j.⁊.c.ira.ij.⁊.c.illa.et pre.c.quatuor.❡ In vitis patrum legitur/q̄ discipulus Macharij ipsum precedens in via/inueniens presbyterū idolorum:dixit ei.quo vadis demon:quem ipse presbyter percussit vsq̄ ad mortem.Macharius sequens discipulum:et obuians eidem presbytero:dixit ei.salueris.ex quo verbo conuersus fuit presbyter.vnde Hierony.Vide quid benignitas sermonis:quid austeritas fecerit.Sapiens ecclesiasticus.Eccli.vj.Verbum dulce multiplicat amicos:et mitigat inimicos.❡ Octauum est amor terrenorū.Genes.iiij.dixit cayn.Num custos fratris mei sum ego:de pe.di.j.serpens.Cayn interpretat possessio.Amator possessionum/custodiā fratrum negligit.cōtra illud. Eccli.xix.Perde pecuniā propter fratrem.Malus autē prelatus dicit verbum cayn:qui magis curat de pecunia q̄ de anima.ppter quam christus Apocal.j.Ephe.v.mortuus est.Bern.Cadit asina:et est qui subleuet.perit anima:et non est qui adiuuet.Idem.Venient ante tribunal christi:et audietur populorum querela grauis:et accusatio dura:quorū vixere stipendijs et non diluerūt peccata. ad hoc.j.q.j.ipsi sacerdotes.iij.q.j.placuit.l.di.siq̄s diaconus.expressum.❡ Nonū est timor detractionis vel appetitus adulationis.Prelati em̄ timentes asperitatem lingue subditorū:aut falsa blandimenta:⁊ periculosas adulationes libenter accipientes/pmittūt eos in peccatis iacere.et isti añ tribunal christi accusaturi sunt tales platos in die iudicij:vt dicit papa hormisda.l.di.siquis diaconus aut presbyter.⁊ Hiero.xlv.dist.sʒ illud.propter easdē adulationes iustitia deserit.j.q.j.sunt nonnulli. ❡

SEquit de modo faciendi correctionem.

Corrigēdi modus.

Attendēdum ergo q̄ correctio procedere debet ex amore.Apoc. iij.Ego quos amo corrigo.arguo ⁊ castigo. xlv.di.licet.j.⁊.ij.Sed sunt aliqui qui illos maxime corrigunt:quos nō amant:quorum ab his quibus adhibetur non reputatur correctio:sed hostilis persecutio.Esaie.xj. Egredietur virga de radice iesse.Iesse interpretatur incendium.et debet ex incendio amoris/egredi virga correctionis.ij.Thessa.vlti.cap.Nolite quasi inimicum existimare illum:sed corripite vt fratrem.Qr autem ex amore correctio facienda est:est expressum.xxiij.q.iiij.ita plane. ibi.Et hec omnia cum dilectione corrigendi:non cū odio persequendi faciat.⁊.c.nimium.vltra medium ibi.Illi seuientes cupiditate:isti charitate.⁊.c.ea vindicta.Ea vindicta que valet ad correctionem nō prohibetur.⁊.j.Sed huic vindicte inferende non est idoneus:nisi qui odium quo flagrare homines solent:qui se vindicare desiderāt: dilectione et māsuetudine superauerint.⁊.j.Quem enim diligit dominus:corrigit:flagellat autem omnem filium quē recipit.Prouer.iij.⁊ Hebre.xij.⁊.j.Animaduertētes eos non amare correctionem:sed odio desiderare vindictam.Item correctio debet fieri cum compassione.Aug. Duo ista nomina quū dicimus/homo/peccator/nō vtiq̄ frustra dicuntur:quia peccator est corripe:et quia homo/ miserere:nec omnino liberabis hominem:nisi quū persecutus fueris peccatorem.xxiij.q.iiij.duo ista.ps.cxl.Corripiet me iustus in misericordia et increpabit me.sicut dicit glos.super illud Matth.v.Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam.iustitie lumen est misericordia.Jacobi.ij.Iustitia sine misericordia/cecus furor.zelus absq̄ misericordia est vt cecus sagittarius qui intendens occidere feram:occidit hominem:sicut lamech:qui intendens sagittare ferā:sagittauit Cayn.Gen.iiij.xxxj.q.j.quomodo.ignis zeli ardere.xlv.distin.disciplina.debet in oleo misericordie. Grego.super Ezech.Zeli sacri districtio de virtute misericordie necesse est vt ardeat.ad hoc.xlv.distin.disciplina. Ideo necesse est eū qui alios habet corrigere:iugiter meditari in seipso ppriam infirmitatem:vt sciat quid alij portare possunt.l.distin.considerandum nobis est.viij.q.j.clemens.Contra quod aliqui prelati faciunt.xxvj.q.vij.alligant.ps.ix.Sciant gentes quoniam homines sunt.Gal. vj.Considerans temetipsum:ne et tu tēteris.Ecclesiastici.xxxj.Intellige que sunt proximi tui ex teipso.Grego. Omnipotens deus idcirco principem apostolorum permisit cadere:vt in culpa sua disceret qualiter alijs misereri debuisset.vt pre.c.considerandum.Et de christo legitur Esaie.liij.Virum dolorum et scientem infirmitatem.ad Hebre.iiij.Non habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris:tēratum autem per omnia p similitudine absq̄ peccato.qui non didicit pati disciplinā nescit eam in alijs.ar.j.c.cōsiderandum.exercere.❡ Quidam religiosi habentes abbatem tortorem crudelissimū inexpertem discipline:quam volebat in alios exercere: coegerunt eum sedere per mensem inter fratres:et gerere se tāq̄ simplicem fratrem:quem quotidie perclamantes et egregie verberantes:tandem restituerunt eum sedi sue:dicentes.Ecce per mensem fuisti in scholis discipline:et non solum audisti doctrinam discipline:sed etiam sensisti.non erat mirum si nesciebas quod non didiceras sis memor eorum que didicisti:alioquin rememoratione faciemus tibi.vbi Heb.iiij.Esa.liij.Eius qui didicit ex his que passus est disciplinā.Vnde dicit sapiens.Ecclesiastici.xxxiiij.sententialiter.Inexpertus q̄d nouit:et Greg.ix. Cum in magistrum sumi non debeat/qui formam discipuli non assumpsit:nec sit preficiendus qui preesse non nouit.ex de elec.cum in magistrum.facit.lxj.distin.miserū xvj.q.j.si clericatus.Sunt multi qui alios dure volunt corrigere:se tamen nolentes corrigi.Contra quos Bern.super illo verbo.Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam. Matth.v.Sunt multi qui zelū iustitie videntur habere sed si verū haberēt zelū se festinarēt corrigere et correctionē recipere:sed q: hoc nolūt verū zelū nō habēt.Cōtra tales dicit dñs Mat.vij.et Luce.vj.Hypocrita eijce primū trabem de oculo tuo:⁊ tunc perspicies vt educas festucā de oculo fratris tui.Inter alia signa que ponit Aug.quomodo cognoscat hypocrita est vnum:quia hypocrite faciles sunt ad reprehendendū:vt videant habere zelū.Talium qui nolunt corrigi:est ille qui dicitur.Noli me tangere.tales a solo deo sunt curabiles:quū omnem humanuʒ tactū fugiunt.p q̄bꝰ dicit a dño in ps.lxxxij.Imple facies eorū ignominia:⁊ querent nomē tuū dñe.Supbi et pestilentes nolunt corrigi.Prouerb.xv.Non amat pestilens qui se corripit.et Sap.ij.Dixerunt impij non recte cogi-

Universidad de Deusto Biblioteca

rantes ⁊c.et.j. Improperat nobis peccata legis: et diffamat in nobis peccata discipline. Prouerb.xv. Qui increpationes odit morietur. Incorrigibilis characterē habet bestie.i. diaboli/ qui est incorrigibilis. Apocal.xix. Unde iudeis incorrigibilibus ait dñs Joan.viij. Vos ex patre diabolo estis. ⁊ talis incorrigibilis a domino maledicit̄ Deuterono.xxviij. Sit celum quod supra te est eneum: et terra quā calcas ferrea. Tūc ergo fit celum eneū: quando orās nō habet deuotionē. terra fit ferrea qn̄ ceci ducunt et obstinatis nullū fructū affert impatiētia. Luce.xviij. Esa.xlviij. Scio q: durus es tu: ⁊ neruus ferreus ceruix tua: et frons tua enea. verbū corrigentis. Esa.xlv. Audite me duro corde. Prouer.xviij. Peccator quū in profundum malorū venerit: cōtēnit/ scʒ correctionem.xvij. dist. nec licuit. vbi ponūtur hec verba. Et sequit̄ ibi. Ira obstinati et contumaces extiterunt vt doceri non velint. ⁊ ex̄ de iudic. cū nō ab homine. ps̄.xciiij. Nolite obdurare corda vestra. ¶ Itē correctio debet fieri cū mansuetudine. ps̄.lxxxix. Superuenit mansuetudo ⁊ corripiemur. Seneca. Uitium animi sicut vitia corporis leniter tractāda sunt. Ambro. sup Lucā. Plus proficit amica correctio: q̄ accusatio turbulenta. illa pudorē incutit: hec indignationē mouet. Gal.vj. Vos qui spūales estis: instruite hmōi in spū lenitatis.l.dist. ponderet. faciūt sepe all̄.c.xlv.dist. licet.j.⁊.ij.⁊.c. disciplina. zelus sedet in fornace vel iuxta fornacem. scʒ vim irascibilē. vnde de facili emicant scintille ire: quib⁹ turbatur oculus mētis. ps̄.xxx. Cōturbatus est in ira oculus (.i.ratio) me⁹ et illud Cato. Impedit ira animū ne possit cernere verū. Et sup illud Job.v. Virū stultum interficit iracundia. dicit Grego. Ira per zelū turbat. Ipse nāq: zelus rectitudinis dū aciem mentis agitat: turbat. Ideo sancti viri impetum ire sentientes/ supersedent correctioni donec ira cessauerit: et tranquillitas in mente facta sit: imitari volentes illum cui dicit̄. Sap.xij. Tu dn̄ator virtutis cum tranquillitate iudicas. Aug⁹. Non cōcupiscit deus reorū vindictam tāq̄ saturari desiderans: sed quod iustum est cum trāquillitate discernit: ⁊ recta voluntate disponit: vt etiā mali sint inordinati. Grego. Ira dei non est vt hois pturbatio cōcitati animi: sed tranquilla iusti iudicij cōstitutio. de pe.dist.iij. productior. neq: em̄ deus hoibus: sed vitijs irascitur. dicit Hiero. de pe.dist.j. q̄obrem. Jaco.j. Ira viri iustitiam dei non operatur.vj.q.iij. ira.j.⁊.ij. cū.c.seq. Diogenes philosophus quū esset iratus seruo suo ait: Jam te nisi essem iratus verberib⁹ enecassem.xj.q.iij. cū apud. Cassianus in.viij.li. de spiritu ire ait. Ira em̄ in nr̄is cordibus insidente: et oculum mentis noxijs tenebris excecante: nec iudicium recte discretionis acquirere: nec cōtēplationis intuitum: nec maturitatem cōsilij possidere: nec vite participes: nec iustitie tenaces: sed nec spūalis quidē ac materia luminis capaces poterimus existere: q: turbatus est inq̄t ps̄.xxx. pre ira oculus scilʒ ipsa mens. ⁊ Eccl̄s vij. Ira in corde insipientiū requiescit. et ira q̄ pdidit prudentes. ⁊ vir iracūdus inhonestus est. ⁊ iracūdia agit sine cōsilio. ⁊ Prouer.xix. s̄m aliam translationem. sʒ sentētia vna. Prouer.xxvj. Homo iracūdus suscitat rixas. eiusdē. xxix. Vir iracūdus puocat rixas. et Eccl̄i.xxviij. Homo iracūdus incēdit litem. Vir autē iracūdus effodit peccata. In oibus aūt iracundis non exilit scintilla de fornace vis irascibilis: sed flamma totum vorans. ⁊ qd̄ zelo sctō ceperint: furore ɔsumunt. In eis opus sanctū quod zelus sanctus tenebat: ira rapit et sibi vendicat. scintilla vero ire: etsi aliquid turbationis oculo mentis ingerat: non tamē opus sciētie zelo inceptum sibi vendicat. Grego. Illa prepositorū solicitudo est vtilis. illa est cautela laudabilis/ in qua totum ratio agit: et furor sibi nihil vendicat. Restringenda est sub ratione potestas. nec est q̄d agendū prius q̄ cōcitata ad trāquillitatē mens redeat. Nā cōmotionis tpe iustū putat esse oē quod fecerit.xj.q.iij. illa. Simile inuenitur in viro/ q̄ ex iustitia reddere vult debitū vxori: cui⁹ opi dupliciter se pōt ingere voluptas. Vel sic vt opus iustitie non auferat: vel ita vt in totū sibi rapiat/ vt scilʒ solo voluptatis amore cōsumetur. Gala.iij. Sic stulti estis: vt cū spiritu ceperitis: nunc carne cōsumemini. Hiero. Adulter est in suam vxorē amator ardentior.xxxij.q.iiij. origo. et vide.xxxiij.q.v.c.j.⁊.xiij.dist. nerui. in fi. Simile accidit in illo qui ex charitate vult dare eleemosynam: cui vana gloria dupliciter se potest ingerere. aut per modum titillationis vel tētationis: aut per modum cōsensus deliberati. de qua incipit quis tabescere et cōtabescere/ exinaniri et inflari. et se hoibus appetit innotescere: non dei gloriam querens: sed suam vt ab hoibus videatur. s̄m Aug. in sermone de cōfessore non pontifice. Prima periculosa non est: q: omne bonum opus gloriam secum portat/ ⁊ letitiam: que non homini: sed deo assignanda est: vt de⁹ glorificetur: et proximus vt edificetur. Matth.v. Luceat lux vestra ⁊c. Secunda periculosa. de qua legit̄ et no.j.q.j. vide. in glos.j. Simile etiam accidit in eo qui ex deuotione inchoat iter hierosolymitanum: ⁊ intrat in cor eius cogitatio de negotiatiōe ibi exercēda. que cogitatio dupliciter se potest ingerere vt pus/ et tunc piculosa: vel vt posterius et tunc non: quia principalis est intentio attendēda/ s̄m Aug. in primo sermone. et ar.xxiij.q.v. de occidendis. ¶ Item correctio occulte et secreto facienda est/ si occulta sit culpa. Matth.xviij. si peccauerit in te ⁊c.ij.q.j. si peccauerit. ⁊ ex̄ de iudic. nouit. vbi de hoc. ⁊ ex̄ de here. cū ex iniuncto.§. nec quisq̄. vbi de hoc. Si vero culpa sit manifesta: manifeste facienda est.j. ad Timoth.v. Peccātes corā omnibus argue: vt ceteri timorem habeant.xlv.di. sed illud Isido. Manifesta peccata non sunt occulta correctione purgāda. sʒ q̄ palā nocent: palam corrigantur: vt dū aperta obiurgatione sanantur: hi qui imitando eos deliquerunt corrigantur. dum vnus corripitur plurimi emendantur: necesse est: vt pro multorum saluatione vnus condēnetur: q̄ per vnius licentiam multi periclitentur. Aug. Ita erga delinquentem sermo est proferendus: sicut eius qui corripitur expostulat salus. de hoc legitur et no. ex̄ de pe.⁊ re.c.j. ¶ Item in correctione attendendus est stat⁹ personarum que corriguntur: quia non sanat oculum: qd̄ sanat calcaneum. ad hoc op.ar. eorum que leguntur ⁊ no. xxiiij.q.j. qui cōtra.xl.dist. homo christianus. ex̄ de iureiur. quidam medicus imperitus vno collyrio omniū oculos vult curare.xxix.dist. sciendum. Seneca. Cum veteranis parcius est agendum.j. ad Timoth.iiij. Seniorem ne increpaueris: sed obsecra vt patrem. ⁊.lxxxvj. distin. tanta ibi. canis tuis parcimus. quod qualiter intelligendum sit habetur.ij.q.vij. paulus. ¶ In correctione etiam seruanda est modestia. tenendum enim est medium inter remissionem et discretū zelū.ij. ad Timoth.ij. Seruū dñi oportet esse patientem: cum modestia corripientem. de hoc satis.s̄. maxime.xlv.dist. q̄si p totū. Qui nō possunt benignitate corrigi: terrore sunt corrigendi. optime facit.xxix.dist. sciendū.l.dist. vt cōstitueret̄. ibi. Cogūt em̄ multas inuenire medicinas/ multorum experimenta morborum. ⁊ ex̄ de vi.⁊ ho. cleric. vt clericor̄. ibi. vt quos diuinus timor a malo non reuocat: tēporalis saltē pena cohibeat a peccato. vbi de hoc plures sunt concordantie. Aug. ad bonifaciū. Quidam dixit pudore et libertate liberos retinere sanctius esse credo/ q̄ metu. Et subdit Aug⁹. Hoc quidem verū est. Sed sicut meliores sunt quos dirigit amor: ita plures sunt quos corrigit timor. Roboā fili⁹ Salomonis/ credens consilio iuniorū/ terrens ppl̄m et cōminationibus vtens decem tribus perdidit.iij. Regū.xij.vij.q.j. deniq:. Isidorus. Qui blādo verbo castigatus non corrigit̄: alicui⁹ acrius necesse est vt arguat̄. Cū dolore em̄ abscindenda sunt q̄ leniter sanari nō pn̄t. Syrici⁹ papa. Ferro necesse est vt abscindantur vulnera: que fomentorū non senserint medicinam.lxxxij.dist. plurimos. in fi. Idē dicit Symmachus.xvj.q.j. in canonibus. Bern. super Canti. Zelum inquit tm̄ inflammet charitas: informet sciētia: firmet cōstantia; sit feruidus; sit circumspectus; sit inuictus. Idem

Correctio q̄uā pacto sit exercenda.

Quo zelus feruidior/ ac vehemētior spūs/ pfusior: q: charitas: eo vigilātior scientia opus est/ q̄ zelum supprimat: spm̄ tēperet: ordinet charitatem. Sunt qui zelū habēt nō s̄m sciētiā. Rom.x.xv.q.j.§.j. q̄ vulgariter vocant̄ hoies sine capite/ belluina rabie seuientes in peccatores cōuicijs eos dehonestātes: nō medicos: sed hostes se exhibentes: quātum in eis est iudiciū dei euacuantes: dum omnia hic vindicare volunt. si em̄ oia hic iudicarent̄ (vt dicit Aug.) locum diuina iudicia non haberent.vj.q.j. si oia. Ipsi officium demonuʒ quod est torquere. Mat.xviij. tradidit eū tortoribus. de pe.di.iiij.§.j.℣. tradidit. diligenter facerēt: si haberēt potestatē in ore eorū personant he voces diabolice. crucifigatur. Luc.xxiij. cōfundatur: deponat̄: eijciatur. potestas eorū vt gladius in manibus furibundi. vix ab ore eorū auditur/ corrigatur. ipsi solū vrere norunt. et secare cum omni egritudine ignem ⁊ ferrum adhibere volūt: ignorantes q̄ oim medicamentor̄ saluberrimū est sapientia. Sap.ix. circa finē. Per sapientiā sanati sunt quicūq: placuerūt ab initio. eiusdē.xvj. Nec herba: nec malagma sanauit eos: sed sermo tuus dñe qui sanat oia. Peccatores (vt ait dionysius) tamq̄ ceci manuducendi sunt. Tullius. Undiq: fulciendi sunt q̄ ruunt. erigendi sunt qui ceciderunt. et sanandi qui vulnerati sunt: ⁊ nouo vulnere transfigendi. Qui zelū indiscretum habēt/ similes sunt illis qui reficiunt veteres patellas: qui foramē vnum volētes obstruere/ vno ictu mallei multa faciūt: vel illud augent: vel patellam oino confringunt. facit.xxvj.q.vij. alligant. videntur tales credere q̄ oia vasa sunt malleabilia quū tamē fictilia vel vitrea malleatione potius cōfringātur. facit.xxiij.q.iiij. qui s̄m carnem. Correctio est refectio vasorū spūalium cōfractorū. Eccl̄i.xxj. Cor fatui quasi vas cōfractum.ij. Timoth.ij. In domo magna sunt vasa/ non solū aurea ⁊ argentea: sed etiam lignea et fictilia. vt pre. c. qui s̄m carnem. Hi correctionem hoim facile desperant: ad male sentiendū de hoibus faciles: ad male faciendum difficiles. cōtra illud Ambro. de oibus iudicat. glos.j. bene presumit qui fidem esse in oibus arbitratur.xxij.q.iiij. innocens. hi peruersum sanitorē cordibus suis prefecerūt: qui mala fratrū tam faciliter pmittunt intrare: bona vero vix vel raro. Opinionē malam de aliquo cōceptā vix aut raro deponunt. ɔtra id.xj.q.iij. absit. et melius. in.c. in multis. Contra muscas vel pulices in gladio magno pugnare volunt: similes cuidā qui dū musculam quādam quam videbat sup caput alterius volitantē securi intenderet p cutere excerebrauit eum. Multotiens dū tales ligna peccatorū intendūt cedere: fugit securis manum eorū: ⁊ ferrū lapsum de manib⁹ proximuʒ occidit. Deutero.xix. glos. simpliciter ligna succidimus: quū delinquētium vitia pia intentione resecamus. securis manum fugit: quū increpatio in asperitatem sese pertrahit. ferrū de manubrio prosilit: quū de correctione sermo durior exit. amicum occidit: qui per asperā correctionem eum magis inobedientē facit. Bern. Cōmotio tua ibi moriatur: vbi oritur: ne pmittatur exire que mortem portat. Eccl̄i.xxviij. Flagelli plaga liuorē facit. scʒ in mēbris corporis: plaga autem lingue cōminuit ossa: idest virtutes mentis. Tales zelatores pro medicina venenum portant et ppinant. Job.xx. Panis ei⁹ in vtero illius vertetur in fel aspidū intrinsecus. Tales similes sunt cuidam fatuo: qui rectissime volens incedere sine ruina domorū: non poterat per ciuitatem incedere. Tales spūaliter multos corruere faciunt. in tempestate ⁊ turbine sunt vie eorū. Naum.j. Prouerb.x. Quasi tempestas transiens non erit impius. Tales similes sunt pugilibus/ qui incedentes per mediū pssure/ alios impellunt: alios cōculcant: alios impediūt a gressu. maledictionem multitudinis post se relinquunt. Sic in quacūq: cōuersatione tales conuersati sunt: post decessum vel recessum querelas vel maledictiones relinquūt. hi periculose ambulant inter ventres pregnantium. Quis em̄ enarraret abortus sanctorum propositorum quos faciunt: et tenerorum animalium vel spiritualium. Tales in principe demoniorū eijciunt demonia. et sathan a sathan expellitur: si tamen expellitur/ et nō potius introducitur. Luc.xj. ⁊ Matth.xij. Interdum enim querentes se expellere spiritū luxurie: non expellunt eum: sed latere cogunt introducentes cum eo alios spūs nequā et nequiores. spiritum mendacij/ simulationis/ ire et odij. Unde opportunitate inuenta exeūt vitia: vt bestie de cauernis cum multitudine nouorum vitiorum. et est error nouissimus peior priore. Matth.xij. et procurātur quandoq: depositiones habētium zelum indiscretum: vel etiam mors eor̄. Multum attendenda esset in correctionibus infirmitas corrigendorum/ et potestas correctionis: ne stragem multorū operetur correctio: sed salutem paucorum. ar.l.dist. vt constitueretur. ⁊.c. considerandūʒ.xxiij.q.j. noli. ex̄ de cleri. excomi. latores. Erubescenda est medicis spiritualibus timoratio medicorum temporalium: quēadmodum solicite cauent ne medicina eorum sint mortis occasio. ex̄ de eta. et qua. ad aures. deridenda est eorum iustitia/ qui ne amittant de suo vilem denarium: parati sunt centuʒ marchas expendere. Timendum est ne zelū aliquorum inanis gloria concitet: vt cuidam accidit: qui vt iustus appareret: proprium filium pro leui delicto decollauit. mercator insanissimus qui mortem filij sui vanam laudem sicca iustitia cōparauit. ¶ Zelus iste indiscretus procedere solet ex inexperiētia discipline in seipsis: et ex ignorātia proprie infirmitatis et aliene: et ex amore inanis glorie. talibus nō esset danda potestas. Ipsi ad instar demonum quocūq: introeunt/ incendium post se dimittūt. Qui vero zelum discretū habere cupiunt: medicos corporū imitent̄. morbos spirituales persequentes: salutem vero egrorum querentes. ar. ex̄ de pe.⁊ re. cum infirmitas.§.fi. Non irascuntur medici corporum patientibus: immo consolantur eos et ad tollēdum horrorē medicine/ prius inde gustant. Unde dicit Aug⁹. de saluatore. Calicem inquit passionis p̄us bibit medicus: ne illum abhorreret egrotus. Non puniūt homines habent zelum discretum s̄m merita. hoc em̄ deo relinquunt. sufficit eis vt faciant homines penitere. puniunt vt emendant: vt qui peccauerunt humilientur: non conterantur. tales officium tortorum diabolo et angelis eius relinquunt. Matth.xviij. de pe.dist.iiij. in prin.℣. tradidit. Unde legitur in legenda antiqua beati Francisci/ q̄ quum quidam frater redargueret beatum Franciscum q̄ non corrigeret fratres/ qui recedere videbantur a via simplicitatis et paupertatis. Respondit sanctus Franciscus et ait. meum officium est spirituale/ videlicet sup fratres: quia debeo emēdare vitia et eis dn̄ari. vnde si vitijs fratrum dominari ⁊ ea emēdare non valeo predicatione verbo et exemplo: nolo carnifex fieri ad percutiendum et flagellandum sicut potestates huius seculi. Sed ɔfido in dño/ q̄ adhuc inimici inuisibiles/ scʒ demones q̄ sunt castaldi dñi ad puniendū illos in h̄ seculo ⁊ in vēturo: q̄ trāsgrediūtur mandata dei: sument de ipsis vindictam faciētes ipos corrigi ab hoibus hui⁹ seculi: ⁊ ad improperium et verecundiam ipsorū reuertent̄ ad pfessionem suā ⁊ vocationē suam. Uerūtamē vsq: in diem mortis mee exemplo et operatione non cessabo fratres docere ambulare per viam quā mihi dñs ondit: ⁊ ego ostēdi eis: ⁊ ipsos informaui: vt sint inexcusabiles coram dño ⁊ ego corā ipso de ipsis: et de me non tenear vlterius reddere rationē. Ecce forma et verba et doctrina sancte correctionis sanctor̄ platorū volentiū se ⁊ aīas subditorū saluare. ad hoc.xliij. dist. ephesijs. ⁊ optime.xlvij.dist.c. vlti. Tales boni correctores sic secant putrida.xxiiij.q.iij. resecande. ex̄ de sta. mo. ea que.j. responso: vt sana illesa relinquāt. sic herbas pestiferas euellunt. ex̄ de ma. et obe. solite.§.j. vt saluratores non ledant. sic zizaniam extirpant.xxiiij.q.iij. notandum. vt tritico lesionem non inferant. Matth.xj.xj.q.iij. nolite.xxiij.q.iiij. quantus. Quidam habētes zelum: non scientiam.xv.q.j.§.j. sic hortos abbatiaruʒ suarum purga-

Universidad de Deusto Biblioteca

uerunt ab arboribus fructiferis.vt fere ibi nullã relinque
rẽt.❡Et notandum ꝙ quũ parcere ꝛ punire(vt cõtrario
rũ)in eadẽ sit disciplina.ff.de ver.obli.inter stipulantẽ.§.
sacramenta.Qui nescit parcere nescit punire. Et notan-
dum etiam/ꝙ sicut zelus indiscretus reprehensibilis est:
ita remissio est reprehensibilis.Bern. Nõ irasci vbi irascẽ
dũ est:nolle emẽdare peccatuz est. Plus vero irasci ꝙ ira-
scẽdum est: peccatũ peccato addere est. Remissio ipa est
vt somnolentia in rectore nauis. Prouer.xxiij. Eris sicut
dormiens in medio maris. et quasi sopitus gubernator
amisso clauo.Unde dominus ait Petro in persona prela
torum. Simon dormis. Mar.xiiij. Isidorus prelatum ne
gligentẽ dormienti assimilat:de cuius manibus cadit ba-
culus pastoralis.et pictores pingunt ipsum accumbentẽ
in cathedra super cubitũ somno grauatum: ꝛ cadentẽ de
manu eius baculum pastoralem.de quo baculo de conse-
cra.dist.j.nullus episcopus.ꝛ.xlv.distin.disciplina.et vide
qđ no.ex de sacra vnc.c.vnico. §.fi.in fi.in glos.martialis.
in fi.et in glos.seq.que incipit.quia baculus. ❡Item re-
missio pigritie agricole assimilatur. Prouerb.xxiiij. Per
agrũ hominis pigri transiui:et per vineam viri stulti: ꝛ ec
ce totum repleuerãt vrtice.et operuerãt superficiẽ eiꝰ spi-
ne.facit ex de sta. mo.ne in agro.in cle.in prin. Remissio
est velut defectus latratus in cane gregem seruante. Esa.
lvj.Canes muti nõ valẽtes latrare.quod exponit Grego.
in pastorali/de pastoribus prelatis negligentibus predi-
care et corrigere.xliij.distin.sit rector. Item sicut defectus
gladij in custode.Esa.lvij.Super muros hierusalem con-
stitui custodes:sed non chartarum.xvj.q.j.in canonibus.
Prelatis eñ proprie dicitur/Gladij ancipites in manibꝰ
eorum.ps.cxlix.ꝛ.ij.Macha.xv.Accipe gladium sanctũ/
scilicet correctionem et predicationem pungentes. ex de
priuil.ex ore.l.dist.siquis.in fi.ibi.que est ista iustitie inimi-
ca bonitas/palpare criminosos: ꝛ vulnera eorũ vsq; in diẽ
iudicij incurata seruata.Heb.iiij. Uiuus est sermo dei ꝛc.
penetrabilior omni gladio ancipiti.munus a deo/in quo
deijcies aduersarios populi mei:id est mala opera et vo-
lũtates. Itẽ defectus buccine in speculatore. Ezech.xxxiij.
Si speculator viderit gladium venientẽ/et non insonue-
rit buccina: et pp'lus nõ custodierit se: veneritq; gladius
ꝛ tulerit de ijs animã: ille quidez in iniquitate sua captus
est: sanguinez autem eius de manu speculatoris requirã.
ex de off.or.irrefragabili.vbi de hoc.ꝛ de reg.c.vlt.in prin.
vbi de hoc. Speculator autem prelatus est.xliij.dist.sit re-
ctor.❡Sunt qui remissionez misericordiã reputant: quũ
tamen potius sit crudelitas.xlj.di.sepe.xxiij.q.iiij.est iniu-
sta.Misericorditer agitur cum phrenetico quũ ligatur.ꝛ
cum lethargico quũ excitatur.xxiij.q.iiij.quid faciet eccle-
sie.ꝛ.c.nimium. Et cuz eo qui in igne est: quũ per capillos
inde trahit: si aliter inde extrahi nõ põt. De ore lupi infer
nalis violenter extrahẽdi sunt hoies. Amos.iij. Quomo
do si eruat de ore leonis duo crura: aut extremum auricu-
le: sic eruentur filij. Job.xxix. Conterebam molas iniqui:
et de dentibus illius eripiebam predam. Mole diaboli
sunt vitia et peccata. Eadem etiam dentes possunt dici.
Eccli.xxj. Dentes leonis dentes illius ꝛc. Item extrahẽdi
sunt de aquis deliciarum et inuiti anteq; ibi submergan-
tur.ar.xxiij.q.iiij.displicet. Et de hac materia satis supra.
❡Et notandum ꝙ ij qui faciũt correctionem non debent
de se confidere: sed de deo.et orationi debẽt instare: quũ
solius dei sit hominem corrigere. Ecclesiastes.vij. Consi-
dera opera dei: ꝙ nemo põt corrigere quẽ ille despere-
rit.considera.i.discerne inter opera dei.sibi hoc spera esse
possibile ꝛ non alij/scz hominẽ corrigere.corrigere eñ est
cor hominis dirigere et regere.xlvij.di.§.necesse.in fi.ps.
v.Dirige in conspectu tuo viam meam. ❡F

Incitantia ad recipiẽdaz eq aio disciplinã.

Sequit de ijs que in-

citare possunt ad libenter recipiendum vel cor
rectionem vel disciplinaz. ❡Primo multiplex
admonitio sacre scripture. ps.ij. Apprehendite discipli-
nam ꝛc. Prouerb.iij. Disciplinam domini fili mi ne abij-
cias. ꝛ eiusdem.iiij. Tene disciplinam et ne dimittas eam.
Heb.xiij. Noli negligere disciplinam. Item.in disciplina
perseuerare.ps.cxviij. Bonitatem et disciplinam ꝛc. Itẽ.
et disciplina tua ipsa me docebit. ❡Secundo vtilitas ex
correctione vel disciplina pueniens. Prouer.xxix. Uirga
atq; correctio tribuit sapientiã.et eiusdem.xij. Qui diligit
disciplinam: diligit sapientiã. qui autẽ odit increpatiões:
insipiens est. Disciplina vel correctio placet sapientibus
et in eis proficit: insipientibus vero displicet nec proficit
in eis. Eccli.x. Uir prudens et disciplinatus non murmu-
rabit correctus(al's correptus.) Prouer.ix. Argue sapiẽ-
tem et diliget te.et eiusdem.xv. Non amat pestileus eum
qui se corripit.eiusdem.ix. Qui arguit in ipsum generat
maculam sibi.idem ibidem. Qui erudit derisorem/ipse si-
bi iniuriam facit.et.j. Noli arguere derisorem:ne oderit te.
Eccle.j. Peruersi difficile corriguntur. Peruersus est qui
et in intellectu et in affectu a bonitate auersus est. Eccle-
siastici.xxxij. Hõ peccator vitabit correctionem. Prouer.
xvij. Plus proficit correctio apud sapientem: ꝙ centum
plage apud stultum.eiusdem.xxvij. Si contuderis stultũ
in pila/quasi ptisanas feriente de super pilo: non aufere-
tur stultitia eius. ❡Tertio malum pueniẽs ex eo ꝙ di-
sciplina vel correctio abijcitur. virga enim correctionis in
colubrum vertitur. qui enim hic non corrigitur: in futu-
ro a serpentibus infernalibus punietur. Exod.iiij. Pro-
iecit moyses virgam que versa est in colubrum. Prouer.
xv. Qui increpationes odit: morietur.et eiusdem.xix. Ui-
ro qui corripientem se dura ceruice contẽnit: repentinus
superueniet interitus. Eccli.xix. Qui odit correctionem:
minuetur vita. vita inquã triplici. nature/gratie/ꝛ glorie.
Homo qui est sine disciplina: terrenis adheret: de eternis
non curat. Job.xvij. Cor eorum longe fecisti a disciplina:
propterea non exaltabitur. Glos. qui per disciplinam ni-
mine custodire vitaz student: semper per desideria in rui-
nis iacent. Qui sine disciplina est in periculo est. Prouer.
xv. Qui abijcit disciplinam: despicit animã suam. sicut car
nem despicit: qui eam non vult sale condire ne putrescat.
qui contẽnit disciplinam per consequens abijcit omne bo
num. Sap.iij. Sapientiam et disciplinam qui abijcit in-
felix est. fugiunt enim eũ omnia bona. talis diabolo mul-
tum assimilatur qui incorrigibilis est. Eccli.xxj. Qui odit
correctionem vestigium est peccatoris. diabolus pecca-
tor dicitur antonomastice: cui multum assimilatur. Qui
odit correctionem vt vestigium similes similis est pedi in
pinguedine terre ꝛc. Geneb.xxvij. pinguedo terre gratia
compunctionis. impinguatur terra quum in ea fimus ia-
citur. ꝛ cor peccatoris quum in correctione compungitur.
Luce.xiij. dixit cultor vinee/de ficu quam volebat dominꝰ
excidere: Fodiam circa illam ꝛ mittã stercora. increpando
et exprobrãdo ei peccata sua. Sed quidã sunt terra male-
dicta: q2 vnde deberẽt impinguari: inde cõtingit eos mise-
rabiliter indurari. quod no. Eccli.xxij. De stercore boũ la-
pidabit piger. qđ est/qñ de increpatione plati indurescit
peccator. vbi dicit Bern. Quid faciemus tibi o piger: nõs
ne bonꝰ fimus spargit in agro tuo? vñ ergo lapides.i. tu
inimicus homo hoc facis/qui fimum tibi cõuertis in lapi-
des. ❡Et notandũ ꝙ laudabilius est correctionem libẽ
ter accipere: ꝙ audacter facere. Aug.ad hiero. Quũ san-
ctius sit a tenendo itinere in nullo ꝙ in aliquo declinare:
multo tñ est mirabilius et laudabilius libenter accipere
corrigentẽ ꝙ audacter corrigere deuiantẽ. ❡Partes dis-
sciplinae multe sunt. Est disciplina ad oẽs pertinens.scz di-
sciplina pprij corporis. de qua Esa.liiij. Disciplina pacis
nostre sup eũ. Et est disciplina pertinẽs ad eos/qui psunt
ceteris hoibus. Prima multiplex: vt ieiunium/asperitas
vestimenti/duritia lecti/peregrinatio/vigilia/disciplina
verborum. Secunda vero duplex est. quedã spũalis/quã
scz delinquentes feriuntur gladio spũali; que specialiter

pertinet ad prelatos ecclesie.xvj.q.ij.visis. Quedam vero
materialis/quũ scz delinquẽtes feriunt gladio materiali
q maxime ptinet ad pncipes terrenos.xxiij.q.v.rex.ꝛ.c.re
gum.ꝛ quasi per totam illam questionem.

❡Articulus.lxxij. A

Sequitur videre de

erroribꝰ circa disciplinã.et primo de errore
illorũ qui dicũt nullum esse excõmunicãdũ.
Scđo de errore illorũ qui dicũt maleficos
non esse puniendos pena corporali. ❡Primus error vi-
detur inniti his testimonijs sacre scripture. Luce.vj. Noli
te iudicare et non iudicabimini.xxiij.q.iiij.§.j. peccant er-
go sacerdotes qui excõmunicationis sententiã ferẽdo ho
mines excõmunicãt et iudicãt. Itẽ ad Rom.ij. Inexcusa-
bilis es o homo omnis qui iudicas.in quo enim iudicas
alium: teipsum cõdẽnas. Itẽ Rom.xij. Benedicite ꝛ no-
lite maledicere.xxiiij.q.iij.§. illicita. Peccant ergo sacer-
dotes qui hominibꝰ maledicunt.j.ad Cor.vj. Neq; male
dici.neq; rapaces regnũ dei possidebũt.pre.§.illicita. Itẽ
ij.Pet.iij. Non reddentes malum pro malo.ad quod mo
nemur exemplo christi.j.Pet.ij. Quũ malediceret nõ ma
ledicebat. Item Eccli.xxj. Dũ maledicit impius diabolũ:
maledicit ipse animã suam. Si ergo diabolus maledicen
dus non est: vt est expressum.xxiiij.q.iij. si igitur.multo for
tius homines non sunt maledicendi. ❡Ad primũ dicen-
dũ est/ꝙ est iudiciũ iustum ꝛ iudicium iniustum. Iudiciũ
iniustum prohibitũ est.iudicium vero iustum nõ est prohi
bitũ.imo christus monet ad illud Joã.vij. Nolite (inqt
christus) iudeis fm faciem iudicare: sz iustum iudiciũ iu-
cate. De manifestis ɔcessum est nobis iudicare: non de oc
cultis.xxxij.dist.erubescãt.vbi de hoc.xxxij.q.v.christiana.
j.ad Cor.iiij. Nolite ante tempus iudicare.ij.q.j.multi. in
prin.ꝛ ad fi.ibi. Nõ eñ cõtrarium est huic loco illud qđ di-
cit ap'lus Rom.xiiij. Tu q es qui iudicas alienum seruũ?
suo dño stat aut cadit. Noluit eñ hominem ab homine iu
dicare ex arbitrio suspitionis: vel etiam extraordinario
et suspecto iudicio: sed potius ex lege dei fm ordinem ec-
clesie. Mar apli potestatẽ habuerũt iudicandi/ostẽditur
in hoc qđ dicit petro/Mat.xvj. Quodcũq; ligaueris sup
terrã ꝛc.xxiiij.q.j.quodcũq;. Item eiusdẽ.xviij. Quecũq;
alligaueritis super terram: erunt ligata ꝛ in celis. de pe.
dist.j.quẽ penitet. Joã.xx. Quorũ remiseritis peccata: re-
mittunt eis.ꝛ quorũ retinueritis: retẽta sunt.j.ad Cor.v.
ostẽdit ap'ls se iudicasse corinthum fornicatorẽ. Ego inqt
absens corpore: psens autem spũ: iam iudicaui eum q sic
operatus est in noie dñi nostri iesu christi: cõgregatis vobis
ꝛ meo spũ cũ virtute dñi iesu: tradere hmõi sathane in in-
teritũ carnis: vt spũs saluꝰ sit in die dñi nři iesu christi. de
hoc.ij.q.j.de manifesta.xj.q.iij.audi.ex de do. ꝛ cõtu. veri-
tatis. Item eiusdez.j.Cor.vj. An nescitis q2 sancti de hoc
mũdo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mũdus: in-
digni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis qm ange-
los iudicabimus? ex qui fi.sint le.per venerabilem.§.sunt
autẽ.in fi. Ad aliud dicendũ est/ꝙ ecclesia non reddit ma
lum p malo.nec malum optat quũ aliquem excõmunicat
Excõmunicatio eñ medicinalis est: nõ mortalis.xxiiij.q.
iij.notandum.ij.q.j.multi. ex de sen.ex.cum medicinalis.
li.vj. Nec excõmunicatio est mala: nisi malitia pene. ex de
sen.ex.sacro.ibi/tantaz infligere penam insonti. sicut me-
dicina amara ð: quũ vere bona sit: eo ꝙ sit morbi expulsi
ua ex sui natura: licet aliud frequẽter cõtingat ex vitio eã
cõtemnentis.xj.q.iij.§.premissis. Et licet excõmunicatis
mala excõmunicatio videat (vt dictum est) bona tñ est: q2
iustitia est. Non eñ iudex crudelis est iustitiam faciendo:
immo crudelis esset eam non faciendo.xxiij.q.iiij.ne amis
sio.ꝛ.c.est iniusta. Uel furem patibulo suspendendo: et si
illi cui infertur pena crudelis appareat.xxiij.q.v. non est
crudelis. Excõmunicatio est ad hoc/ vt hoies cõuertãtur
et salui fiant.xj.q.iij.audi.in prin.ps.lxxxij. Imple facies
corũ ignominia: et querent nomen tuũ dñe. Augꝰ. Quic
quid facit mater ecclesia vera et legitima: etiam si asperũ
amarũq; sentiatur: non malum pro malo reddit: sz expel-
lendo malũ iniqtatis/bonũ discipline apponit: non odio
nocendi: sed dilectione sanandi. ad hoc facit. xxiij.q.iiij.§.
precepta.ꝛ.q.v.prodest. Item Aug. Melius dolor capi
tis dolet dum curatur: ꝙ dum parcitur et non sentitur et
non sanat. ad illud no. Eccli.xxi. Dum maledicit impius
diabolum ꝛc. Dicẽdum est ꝙ verbũ intelligendũ est quã-
tum ad illos qui ad sui excusationẽ maledicunt diabolo/
imputantes ei peccatum suũ. sicut eua peccatũ suũ impu-
tare voluit serpenti. ꝛ per cõsequẽs authorẽ serpentis ac-
cusauit latenter. Geñ.iij. de pe.dist j.serpẽs. ❡Authori-
tatem autem excõmunicãdi ꝛ maledicendi hz ecclesia ex
diuersis locis scripture sacre. Mat.xviij. Si ecclesiam nõ
audierit: sit tibi sicut ethnicus et publicanus. ij.q.j.si pec-
cauerit. ex de iudic.nouit. ꝛ Mat.xxj.et Mar.xj. Male-
dixit dñs ficulnee fructũ non ferenti. ꝛ Act.viij. dixit Pe-
trus simoni mago: Pecunia tua sit tecum in perditionem
j.q.j.reperiũtur.ꝛ.c.qui studet. ❡Et ꝙ sancti possint ma-
ledicere ex causa/habetur.xxiiij.q.iij.§.sed qui pro.ꝛ.c.san
cti.ij.Joã.c.j. Siquis venit ad vos ꝛ hanc doctrinam nõ
habet: nolite hunc recipere in domũ: nec aue ei dixeritis.
xxiiij.q.j.ois qui.xj.q.iij.excõmunicatos.j.ad Cor.v. Siqs
frater noiatur.ij.q.j.multi. vbi exponit hec authoritas.in
eodẽ. Nescitis ꝙ modicũ fermentũ totam massam corrũ
pit? expurgate vetus fermentũ. Item. Auferte malum ex
vobisipsis. eiusdẽ vlt. Siquis nõ amat dñm nostrũ iesum
christũ sit anathema. Item Gala.vlt. Siquis vobis euã
gelizauerit preter id quod accepistis anathema est. Item
j.ad Timoth.j. Ex quibꝰ est hymeneus et alexander quos
tradidi sathane: vt discãt nõ blasphemare. sicut ouis mor
bida a grege separat: ne grex ex ea inficiat.xlv.dist. sed il-
lud.xxiij.q.iij.corripiantur. ex de sta.mo.ea que.j.respõso.
Et sicut membrũ infirmũ et corruptũ abscindit/ne cetera
mẽbra per illud corrũpantur.xxiij.q.iij.resecãde.ꝛ.c. cor-
ripiantur. ꝛ sicut humores mali a corpore educuntur: ne
infirmitatẽ corpori inducant: sic hoies pestilentes a cor-
pore ecclesie per excõmunicationẽ separandi sunt: ne cete
ros corrumpant: vt de hoc.xj.q.iij.quasi per totũ.ꝛ. xxiiij.
q.j.quasi per totum.ꝛ ex de sen.excõi.per totũ. Aug. Ma
li christiani sic sunt in corpore christi mystico: quod est ec-
clesia.xxiij.q.v.de liguribus. quomodo humores mali qui
quãdo euomũtur: tunc releuatur corpus. de cõse.dist.iiij.
est vnitas: sic et mali quãdo exeunt tunc ecclesia releuat.
et dicit: ex me exierunt humores isti: sed non erant ex me.
ar.ad hoc de pe.dist.iiij.si ex bono. ❡B

Excõicã di authoritatẽ vñ habet ecclesia.

Excõica nõis sentẽtia an sit in alis quẽ ferẽda.

Iudiciũ duplex.

Sequitur de errore il-

lorum/qui dicũt maleficos non esse puniẽdos
pena corporali maxime morte. qui error videt
posse inniti his testimonijs sacre scripture. Geñ.ix. Qui-
cũq; effuderit sanguinẽ humanũ: fundetur sanguis illiꝰ.
Itẽ Exo.xx. non occides.xxiij.q.v.si non licet. quod verbũ
adsumit dominus/Matth.v. Non occides. Roma.xij.
Hebre.x. Deutero.xxxij. Mea est vltio ꝛc. Ezechie.xviij.
et.xxxiij. Nolo mortem peccatoris ꝛc. Item Matth.
v. Ego dico vobis non resistere malo. In eodem. Qui
irascitur fratri suo: reus erit iudicio. si ergo non licet irasci
fratri: ergo non licet eum occidere. Item in eodem. Dili-
gite inimicos vestros. et eiusdem.xiij. de zizanijs superse-
minatis. dicunt serui. Uis imus et colligimus ea? et ait
paterfamilias: non: ne forte colligentes zizania / eradi-
cetis simul et triticum. sinite vtraq; crescere vsq; ad mes-
sem.xj.q.iij.nolite.ij.q.j.multi. Item luce.vj. Nolite cõdẽ-
nare et non cõdẽnabimini. Rom.xij. Nõ vos defendẽtes
charissimi: sz date locũ ire. scriptũ est eñ Prouer.xx. quan
tũ ad sententiã.xxij.q.j.§.j.mihi vindictã.j.Joã.iij. Ois qui
odit fratrem suũ homicida est. Et scitis qm ois homicida
non habet vitam eternam in se manentem. Matth.xxvj.

Malefici an vltimo supplicio sint plectendi.

Universidad de Deusto Biblioteca

Omnis qui accepit gladiū: gladio peribit. Itē Joā.viij. Dimisit dñs in pace mulierem in adulterio dep̄hensaȝ. iiij.q.vij.qui fine.et.c. postulatus. Predicte authoritates ⁊ alie pro ista parte ponuntur.xxiij.q.j.§.j.⁊.q.iiij.§.ex his omnibus colligitur.⁊.q.v.§.j.⁊.q.viij.§.j. ¶ Ad primū dicēdū ꝙ illud Geñ.ix. Quicūq; effuderit ⁊c. et illa Mat. xxvj. Omnis qui acceperit gladium ⁊c. potius ostendunt (si diligenter inspiciant) aliquē ꝙ neminem debere occidi. Quū enim sententia domini indubitanter sit iusta: quicūq; sanguinem humanum iniuste fuderit: iustum est vt gladio pereat. ergo in aliquo casu sanguis human⁹ iuste effunditur: et homo iuste gladio perit. ¶ Et sicut quū paterfamilias prohibet ne quis accipiat de vino alicuius dolij sui: non est intentio sua/vt non accipiat ille cui ipse hoc iusserit: sed ne hoc aliquis sua authoritate accipiat: q: in generali sermone persona loquēs intelligitur excipi.ff.locati.qui insulam.§.fi.C.de solu.inquisitio.C.de cōsti.prin. autē.sed ita.ff.de cōdi.⁊ demonst.qui heredi.§.plautius. ex de iureiurā.petitio. Sic quū dominus dixit/ Non occidas/ non fuit intētio sua/vt non occideret quis in casib⁹ illis in quibus ipse hoc permisit: vel precepit: sed ne aliqs occideret aliquē authoritate propria.xxiij.q.v.§. hinc apparet.⁊.c.si non licet. Unde post illud verbum/ Non occides. dominus in eodem lib. in multis casibus precepit occidi. Vide etiam Exo.xxxij.vnde in Deutero.xxxij. Mea est vltio. Illud autē Ezech. Nolo mortem peccatoris ⁊c. de morte eterna pōt exponi.iij.q.iiij.hi qui.xxvj.q.vj.agnouimus. De morte etiam temporali verum est/ꝙ deus non mortem peccatoris.quādoq; quē preuidet corrigendum esse et misericorditer ipm expectat ad misericordiā. Sap. xj. Rom.ij.et.ix. Mors vero illius peccatoris/q sibi nocet peccatum peccato addendo: et alios subuertendo et corrūpendo: de cuius correctione spes non habetur: indubitanter sibi et ecclesie dei vtilis est.ar. bonum.xxiij.q.iij. si quis fortitudinem. ¶ Ad illud Mat.v. Ego dico vobis non resistere malo. Et illud Rom.xij. Non vos defendentes charissimi. dicendū est ꝙ loco et tēpore debet aliqs/et pōt non resistere malo: et nō defendere se: vt fiebat in ecclesia primitiua: quando per miracula et passiones ecclesia nouella plantanda erat: loco et tpe pōt homo resistere malo et se defendere. nisi enim ecclesia ab infidelib⁹ defenderet se: posset ab eis occidi: ⁊ sic periret honor ⁊ cult⁹ diuinus. Luc.xxij.ait dñs. Qui non habet gladium: vendat tunicam suam et emat gladiū. At illi dixerunt ei. Ecce duo gladij hic. quibus dñs. satis est. si non habet ecclesia nisi gladiū spūalem: dicendum fuit. nimis est. ⁊ nō fuit dicendum: satis est. De hoc plene dixi in prima parte isti⁹ operis. in ar.xl. in fi.℟. scribitur etiam. ⁊ in ista.ij.parte.§. si autē queratur.℟. aliud qd opponit. in ar.lviij. ¶ Item paulus restitit malo secum ducens milites. Act.xviij.xxiij. q.iij.maximianus.⁊.q.v.de occidēdis. ¶ Ad illud Lu.vj. nolite cōdemnare ⁊c. prohibetur cōdemnatio inordinata et vbi incerta est culpa ei⁹ q condēnatur.xj.q.iij.graue.ij. q.j.multi.⁊.c.deus. ¶ Ad illud.j.Joā.iij. Omnis homicida qui occidit: non habet vitā ⁊c. dicendū est ꝙ non reputatur homicida qui precepto dei hominē occidit: sed qui odio vel desiderio vindicandi se hominē occidit.xxiij.q.v. cum minister.c.miles.c.officia vindicte.⁊.c.cū hō ab homine. Aug. in questionibus leuitici. Quū homo iuste occiditur lex eum occidit: nō hō.xxiij.q.v.cum homo.ij. Et q peccat: non peccat legis authoritate.xxiij.q.iiij.q peccat. Tūc ergo homicidiū imputandū est: quādo ex corde et voluntate ꝓpria mala procedit. Ex corde enim procedunt cogitatiōes male homicidia ⁊c. Matth.xv.xv.q.vj.c.j. ¶ Ad illud Mat.xiij. Sinite vtraq; crescere vsq; ad messem: ne forte colligentes zizania ⁊c. dicendū est ꝙ dñs non dixit hoc nisi vt parceretur tritico. ergo noluit parci zizanijs in tritici detrimētum. ergo quando pōt eis parci sine tritici detrimēto voluit eis parci. vbi ergo crescunt zizania ⁊ suffocant triticum: noluit zizanijs parci. et hoc etiam obseruant heretici in agris proprijs. vbi enim vident zizaniam: vel alias herbas noxias: quas possunt eradicare sine tritici damno crescere in agris suis: et credunt nisi fuerint eradicate: triticum suffocari: diligenter faciunt eas eradicari. ex de sta.mo.ne in agro.in clemeñ. In agro vero domini: idest in ecclesia/pertinaciter contēdunt eradicationem in consimili casu nullo modo debere fieri. Nec mirū quum ipsi zizanie sint. et sententiam mortis timeant. ex de here.super eo. Siquis vero dicat ꝙ ij qui sunt zizania: possunt fieri triticum. hoc verum est: sed hoc incertum est an futuri sint triticum: sed certum est ꝙ triticum suffocant: quia simplices subuertunt. et raro videmus hereticorum verā conuersionem: sed frequēter bonoꝝ subuersionē. ex de here.vt officium.§.j.li.vj. Ideo bonum cōuersionis rarum/et valde incertum/et valde difficile. vnde non debet preponi damno magno et frequenter accidenti.ff.de legi. nam ad ea ne dum vana spe partis parcitur irreparabilis multitudo per eos perdatur. Hoc enim tale esset/ac si paucis lupis in medio gregis existentibus et gregem lacerātibus parceretur: quia forte illas oues aut agnos faciet deus. ⁊ paucos leprosos dimitteremus populi corrūpentes eum: quia forsitan illos deus sanabit. facilius rabies lupina seuit in gregem: ꝙ mansuetudinem transeat in ouinam. ex de elec.ne pro defectu. Et contagium lepre facilius a leprosis deriuatur ad sanos: ꝙ a sanis sanitas ad leprosos. Et iura ad ea que frequētius accidunt: adaptantur.ff.de legi.nam ad ea. ¶ Quod autem dictuȝ est de hereticis qui sunt zizania non tolerandis: sed precidēdis. ex de here.super eo.li.vj.et si fuerint incorrigibiles secundo corporaliter puniendos: intelligendum est de manifestis.de quibus.xxiij.q.iiij.quando. ex de here. excōmunicamus.j.⁊.ij. Secus de occultis: qui non possunt separari a tritico: vel a grege. et sic intelligitur illa parabola de zizania toleranda vsq; ad messem ac crescenda.de quibus.xxiij.q.iiij.quantus.et.c.quidam cum bonorum.⁊.xj. q.iij.audi. ¶ Mꝫ autem licituȝ sit in multis casibus hominem occidere: manifeste potest ostendi testimonijs sacre scripture. Luce.xix. Inimicos meos illos qui noluerunt me regnare sup se adducite ante me et interficite. Mat. xxij. Missis exercitibus perdidit homicidas illos. Greg. in homil. Angelorum agmina sunt exercitus regis nostri missis ergo exercitibus extinxisse homicidas dicitur: quia in hominib⁹ omne iudicium per angelos exercet. homicidas ergo perdit: quia persequentes interimit. ciuitatē eorū igni succendit: quia illorū non solum anime: sed caro quoq; in qua habitauerunt eterne gehenne flāma cruciātur. Rom.xiij. de illo qui habet potestatem/ dei minister est/vindex in iram ei qui malum facit. Luce.xviij. Si manus tua vel pes tuus scandalizat te: abscinde eum et proijce abs te. Idem Matth.xviij. Ergo ecclesia abscindere debet membrum: quod corrumpit cetera membra. Tullius. Sicut quedam amputantur si languent: et tāꝙ spiritu carere ceperint: noceantq; reliquis partibus corporis: sic ista in figura hominis falsitas et immanitas belue a cōmuni humanitate segreganda est. Jaco.ij. Abraam pater noster nonne ex operibus iustificatus est offerens filium super altare? Ergo abraam placuit deo: quia ad preceptum eius voluit occidere filium suum.xxiij.q.v. si non licet. et Abraam non solum ⁊c. qui precepto domini occidit hominem non peccat. Item.j. ad Timoth.ij. ibi precipitur orari pro regibus: qui habent gladium materialem ad iustitiam faciendam.xxiij.q.v.regum. Roma. xiij. Non est potestas nisi a deo. et paulopost. Dei minister tibi est in bonum. si enim malum feceris time. non enim sine causa princeps gladium portat.xxiij.q.j.quid culpatur.⁊.q.v.solum. Luce.iij. approbatur militia.⁊.xxiij.q.j. quid culpatur. et.c.militare. Item petrus occidit ananiam et saphyram. Act.v.xxiij.q.viij.legi.⁊.c.occidit. Siquis dicat ꝙ occidit sed non gladio: sed idē est lingua occidere, de peni.dist.j.periculose.l.di. siquis viduam. ex de

Hoiem occidere licet.

homicid. sicut dignum. ¶ Rationibus etiam pōt ostēdi ꝙ liceat in casu hominē occidere. Primo sic. aut puuli sunt erudiendi et corripiendi. saltem leuibus flagellis: aut nō si non: ergo dimittendi sunt oibus vitijs. et minus curandum est de eis/ꝙ de equis ⁊ asinis. si ergo paruuli corripiendi sunt.v.q.v.non omnis.c.non osculatur. multo magis adulti: quū malitia eorum magis sit noxia. Item cōstat ꝙ bruta de puteis et cisternis extrahuntur: si in illa ceciderint Ꝺm illud Luc.xiiij. Cui⁹ vestrū asinus aut bos ⁊c. multo potius hoies extrahēdi sunt etiam inuiti a periculis corporalib⁹. si sic vero occurritur morti corporali: quāto magis occurrendum est morti spūali: sic argumentat Aug.xxiij.q.iiij.displicet. Item si furiosi sunt includendi vel ligandi ne sibi vel alijs corporaliter noceant: multo fortius mente insani cohibendi sunt/ne se spiritualiter occidant. sic etiam argumentat Aug.xxiij.q.iiij.nimium. Si vero homines pro leuibus culpis leuiter sunt puniendi. si culpa augeat: augeri debet ⁊ pena. ex vt lit.nō ꝯtest. quoniā frequenter. ergo quū culpa augeri possit vsq; ad homicidium: ergo et pena augeri pōt et debet vsq; ad homicidium. scilȝ vt pro iniusto homicidio: quod aliquis cōmisit: iuste occidatur. Itē aut mors corporis est pena oī culpa maior: aut nō. si sic ergo de⁹ male inflixit eā ꝓ comestione pomi vetiti. Geñ.iij. Si non: ergo aliqua culpa punienda est morte corporali. Item si homicidium iniustū est puniendum: aut erit puniendum morte corporali: aut pena minori. si morte: ergo licet aliquem occidere. si pena minori: aut in infinitum minore aut non. si sic: ergo nulli⁹ cōparationis erit id quod patiet: ad id quod intulit. vnde talis erit iustitia: vt siquis damnificasset alium in mille milibus librarum: et puniretur amissione minoris festuce. Si vero pena minori: sed non in infinitū: tale est ac si damnificasset proximum in tribus marchis. et puniretur in vna. Item qui deū inpugnat in beneficio accepto ab eo: meretur illud beneficium amittere.xxvj.dist.si imperator.⁊.j.q.vij.c.j.vbi de h.⁊ ex de postu.c.si.vbi.plene de h. ergo qui vita sua a deo accepta/deum inpugnat meretur vitam amittere. Item si mors eterna infligenda est pro aliqua culpa: quāto magis tēporalis. Mat.xxv. ibi. Ite maledicti. Preterea. nonne cōtra dei inimicos est pugnādum ꝙdiu resistunt. vel saltem repugnandum ꝙdiu impugnant. si vsq; ad mortē corporis: repugnādum erit eis vsq; ad mortem. vel si non est repugnanduȝ fugere debet tota ecclesia. vel permittendum est ꝙ tota occidatur: ⁊ ꝙ cultus dei destruat/vt corporib⁹ impiorum parcatur. Patet ergo ꝙ heretici sub specie pietatis honorem dei et religionem fidei destruere possunt. Et ipsi sunt pij in lupos: et crudeles ouibus et agnis. ar.bo.xxiij.q.iiij.quādo vult. Matth.vij. Attendite a falsis ꝓphetis ⁊c. ipsi pij sunt in fures et alios maledicos: crudeles vero in innocentes. Item si verbo cōtradicendum est hereticis.xxiij.q.vj.vides. non est ratio aliqua quare potius manus debeat esse exempta/ꝙ lingua que pro deo pugnet. Item si bestie/vt lupi leones serpentes exterminande sunt ꝓ salute corporū: quāto fortius spūales bestie pro salute animarū. ar. xxviij.dist.sedulo. Et est cōueniens similitudo habito respectu ad venenū pseudo predicatoꝝ. Tullius. Quid interest: vtrū ex homine quis se cōuertat in beluam: an sub figura hois imanitatē gerat belue? Gualfredus. Quid ꝓdest hoies ab hominib⁹ appellari: ⁊ (iudicio veritatis) canes malitia. sues immūditia. vulpes astutia. serpentes odij et inuidie virulentia. vana gloria volucres reputari? Item hereticus in ecclesia est vt ouis morbida in grege: vel vt membrū cancerosum in corpore: ergo quod faciendum est de oue pro grege. et de membro canceroso ꝓ corpore: hoc faciendū est de heretico pro ecclesia.xlv.dist.sed illud. ex de sta.mo.ea que.j.respō.xxiij.q.iij.resecande. Et notandum ꝙ de illis hereticis specialiter est iustitia qui negant iustitiam faciendam tāꝙ de manifestis hostibus iustitie; quam colere summum bonum est in hac vita.xij. q.ij.cap̄. cum deuotissimam. Siquis vero dicit hereticos occidendos a deo: non ab ecclesia: ergo ecclesia exponenda est et sine defensione dimittenda. quod est contra illa c.xxiij.q.v.principes.⁊.c.regum.⁊.c. de liguribus.c.quali. c.relegentes. Item dominus hereticos vult occidi ⁊ mādat. Deutero.xiij. Si audieris in vna de ciuitatibus quas dominus deus dabit tibi: inhabitare illic dicētes. Eamus et seruiamus dijs alienis/quos non nosti: interficiens necabis omnes qui sunt in ciuitate ⁊c.xxiij.q.v. si audieris. vbi de hoc legitur ⁊ no. ꝙ heretici possunt occidi. Idē legit ⁊ no.xxiij.q.iiij.qn̄.in glos.vlti.⁊.c.est iniusta. circa pn. Preterea qua de causa volunt tātū heretici parci corporibus malorū a morte. Si ꝑpter spem correctionis: vbi nō est spes correctionis: ibi cassare debet falsa pietas.ar.op. xxiij.q.iiij.est iniusta. Si vero propter preciositatem vite corporis: ꝑpter maiorem preciositatē animarū.xij.q.j. scimus. nō erit eis parcendum: quia maius est periculū animarū ꝙ corporū.ar.xxiij.q.iiij.quādo.xxiiij.q.iij.q̄dam.℟. manichei. ꝑpterea manichei q dicunt corpora esse a diabolo: non habēt quid respōdeant. destruenda em̄ erūt a filijs dei: quū sint opera diaboli: qui sunt huius erroris sub specie pietatis ipsis corporibus nocent. Reprobi em̄ quo amplius viuent: amplius in inferno punientur. addendo enim peccata cumulant supplicia supplicijs. et quantum ad corpus/et quelibet pars suppliciorū infernalium maior videtur esse supplicio mortis corporalis. ar. de pe.dist. vij.nullus.ad si.vbi loq̄tur de pena purgatorij que maior est omni pena vite huius: multo potius infernalis. Itē licet cōcupiscētia rei aliene sit inhibita. Exo.xx.xxiij.q.v. penale.tn̄ qui rem alienam iniuste vsurpat: iuste re sua ꝑuatur. ergo a simili: licet homicidiuȝ sit prohibitum: tamē qui iniuste occidit: iuste occiditur. Item cum nemo habēs mentē bene dispositā dubitet in reb⁹ ceteris ab hoie corruptura esse auferenda: quare heretici in solis hoibus hoc non recipiunt. Ad quod pōt dici ꝙ fures et alij malefici non libenter dant sententiā quā vidēt cōtra se esse: immo dicunt maleficos iniuste occidi: sed non est in hoc fides adhibenda/contra scripturam diuinam superius et inferius memoratam. Item quum heretici sint lupi rapaces intrinsecus. Matth.vij. ex de hereti.vt officium.§. si vero.li.vj. ipsi bene vellent ꝙ non essent canes: idest ꝑdicatores.xliij.di.sit rector. in grege domini qui eos a grege arcerent. Item si non est distinguendum circa hoc ꝑceptum/ Non occides. quia euangelium non distinguit: ergo occidere quēꝙ semper est peccatum mortale: ergo mortaliter peccat/qui culicem vel pulicem occidit: sicut dicunt aliqui ex eis heretici. quod est falsum: quia occidere interpretationem recipit.xxiij.q.v.si nō licet. ¶ Mꝫ autē occidere frequēter et in casibus nō sit peccatum: immo meritum in gratia existenti apparet authoritatibus no. et ve.testa. et canonum et legū. Unde dominus ad moysen. Maleficos ne patieris viuere. Exod.xxij.xxiij.q.viij. §.j. Item qui coierit cum iumento: morte moriatur. Leuiti.xx.et.xxxv.q.j.mulier. Item adulteri et blasphemi lapidari in lege iubentur. Joan.viij. Daniel.xiij. Leuiti. xxiiij. Siquis blasphemauerit nomen domini: morte moriatur.iij.q.vij.postulatus. Moyses cultores idoli morte puniuit. Exod.xxxij.xlv.dist. disciplina. Samuel regē amalech Agag pinguissimum in frusta cōcidit.j.Regum xv. Et Phinees occidit iudeum coeuntem cum madianita. et reputatum est ei ad iustitiam. Numeri.xxv. de hoc ij.q.vij.§.his ita.j.q.iiij.§.notandum.xxiij.q.v.§.j.et.q. viij.occidit. Item Augustinus ad publicolam.xxiij.q. v.de occidendis. De occidendis hominibus ne ab eis quisꝙ occidatur: non mihi placet consilium: nisi forte sit miles: aut publica functione teneatur: vt non pro se hoc faciat: sed pro alijs ⁊c. Item Augustinus in lib.de ciuita.dei. Nequaꝙ contra hoc preceptum fecerunt quo dictum est/ Non occides. qui deo authore bella gesserunt ⁊c.xxiij.q.v.si non licet. vbi laudatur Abraam/qui

Occidere nonnūꝙ meritoriū.

Universidad de Deusto Biblioteca

obediēter voluit filiū occidere. Sic etiā excusatur Jepte
qui filiā occidit. Jud. xi. et Samson q̄ se occidit. Jud. xvi.
quia spiritussanctus hoc latēter iusserat. Item Aug. li. i.
de ciui. dei. Miles quū obediēs potestati sub qua legiti-
me constitutus est hoīem occidit: nulla sue ciuitatis lege
reus homicidij est: imo nisi fecerit reus impij deserti atq̄
cōtempti est ꝛc. xxiij. q. v. miles. Ad hāc materiā vide origi
nalia Aug. Hiero. Ambro. Cypriani. ꝛ aliorū. xxiij. q. v. lex
c. cum homo. c. regum. c. non solum. c. qui malos. ca. homi-
cidas. c. si audieris. c. sunt q̄dā. c. rex debet. c. si homicidiū
c. cū homo. c. cū excōmunicatorū. Itē ꝑpter peccatū va-
ne glorie Dauid angelus dn̄i. lxx. milia de populo interfe
cit. ij. Reg. c. vlti. i. q. iiij. §. his ita. ꝟ. itē dauid. Item do-
minus precepit filijs israel/vt pplis amorreorum/chana
neorū/et aliarū nationum/propter peccata eorū nō par-
cerent: sed oēs morti traderent: et terrā eorū possiderent.
xxiij. q. v. §. hinc notandum. Item in lege dn̄i dicit̄ Deu-
tero. xiij. Si frater tuus: ꝛ amicus tuus: ꝛ vxor que in sinu
tuo dormit: deprauare voluerint veritatem: sit man⁹ tua
super eos: et effundes sanguinem ipsorū. xxiij. q. viij. legi.
Ad idem. c. q. occidit. ꝛ. c. petrus. ꝛ. c. quicunq̄.

¶ Articulus. lxxiij. A

DIscussio longe la-
teq̄ de inobediētia religiosorū nr̄i tpis:
et que sit: et in quibus cōsistit vera obe-
diētia. Recta etiā occasione pertractato
de disciplina prelatorū: quomodo eā fa-
cere debeant: et subditi sustinere: ꝛ quō pn̄t excōmunica-
re rebelles: ꝛ quomodo illi qui potestatē habent: possunt
licite occidere impios. Nunc de immūditia vel incestu et
eorū fornicationibus: qui mali sunt religiosi: et castitate
et munditia eorū/qui boni sunt: tractandū est. Tertiū em̄
substantiale eoꝝ triū q̄ ꝓmittūt: castitas est. ex̄ de sta. mo.
cū ad monasterium. §. si. xxvij. q. i. nuptiarū. De fornicatio
ne autē aliquid tractaui in hac. ij. parte. vbi dixi de anacho
ritis/in materia begardorū: in errore eorū/qui dicūt non
esse peccatum fornicari. in. §. septim⁹ error. in ar. lij. sꝫ hic
latius pertractabo. ¶ Et primo de occasionibus fornica-
tionis/maxime in religiosis. occasio autē in eis et in quo-
cūq̄ immūditie vna quidem est gula. Cōmuniter em̄ reli
giosi istius temporis gastrimargi. i. gulosi sunt. Gule au-
tem due species sunt. crapula. i. cruda epula. ꝛ ebrietas. i.
potus extra mensurā. Rom̄. xiij. Non in comessationib⁹ ꝛ
ebrietatib⁹. ex̄ de vi. et ho. cleri. a crapula. vbi de b. vtrūq̄
istoꝝ luxuriam prouocat. De vino dicit apl̄us ad Ephe.
v. ꝛ. xxxv. dist. in palea. vinolentum. vinum ꝛ ebrietas incē
dium est. ibi. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. non
formaliter: sed ꝑ accidēs. ex̄ de iureiurā. ꝛ si christ⁹. Hiero.
Luxuriosa res est vinuꝫ. xxxv. dist. luxuriosa res est. Et ite
rū ibi Prosper. c. luxuriā. Luxuriam facit et nutrit vini ꝑ-
ceptio nimia: non natura. Noe in ebrietate nudauit femo
ra. Gen̄. ix. xxxv. dist. §. i. ꝛ. c. vi. Item loth inebriatus cōcu-
buit cū filiabus. Gen̄. xix. de quo. xxxv. dist. §. i. ꝛ de quo di
cit Ambro. ꝙ fuit in eo ebrietas incestus origo. xxxv. dist.
sexto die. xv. q. i. inebriauerunt. et Hierony. Uenter mero
estuans facile despumat in libidinem. xxxv. dist. §. i. ꝛ in pa
lea venter. Innocē. iij. Ebrietas et mentis inducit exiliū:
et libidinis prouocat incentiuum. vt in. c. a crapula. ex̄ de
vi. et honest. cle. Uenter ꝛ genitalia sibimet vicina sunt: vt
ex vicinitate membrorū/cōfederatio intelligatur vitiorū.
xliij. dist. §. i. Nabuzardā princeps coquoꝝ muros hieru-
salem destruxit. iiij. Reg. vlti. quia venter cui multitudo
coquorum deseruit: edificia virtutum ad solum redigit.
xliij. dist. §. i. ¶ B Nilus monachus ait. Castitateꝫ ge
nerat continētia. concupiscentia autem gule mater libidi
nis est. vt pre. c. a crapula. Qui impugnatur a spiritu for-
nicationis concupiscentie saturitatem percipit. versus.
Subtrahe ligna foco si vis extinguere flammam:
Si carnis motus ocia vina dapes. Qui repleuerit ven

De ihonestate religiosorum.

Occasio immūditie.

trem et promiserit castitatem: similis est ei qui dicit se pos
se refrenare ignes in palea vel stipula. quēadmodū enim
ignis impetum in arundineto discurrentē coercere impos
sibile est: impetum libidinis ardentem sic impossibile est
in saturitate cōpescere. Columna cōfirmatur sup basim:
et fornicationis passio in saturitate requiescit. hucusq̄ ni
lus. Hiero. in Michea. Ecclesie principes qui delicijs af
fluunt: ꝛ inter epulas atq̄ lasciuias pudicitiam se serua-
re credunt: propheticus sermo describit/ꝙ eijciendi sunt
de spaciosis domibus lautisq̄ cōuiuijs ꝛc. xxxv. dist. eccle-
sie. Bern̄. Periclitatur castitas in delicijs. humilitas in di
uitijs: pietas in negotijs: veritas i multiloquio: charitas
in hoc seculo nequā. Nilus. Lignorum copia ingentem su
scitat flammam. multitudo autem escarū nutrit concupi-
scentiam. flamma ignis obscuratur deficiente materia: et
escarum indigentia desideria carnis marcescunt. spinas
germinat terra inculta: et mens gulosi germinat cogita-
tiones turpissimas. nescit dolorem ignis corpus mortuū:
neq̄ cōtinens cōcupiscentie mortue voluptatem. Nō mi
serearis corpori si lassitudinē defleat. nec velis saginare
eum affluentia escarum. si enim preualuerit: insurget ad-
uersum te: ꝛ bellum sine federe cōmouebit aduersum te/
donec capiat animā tuam. et quasi seruum tradat spiritū
fornicationis vitio. hucusq̄ Nilus. ¶ Cassianus in. v. lib.
de gastrimargia ait: Quibuslibet escis refectus venter se
minaria luxurie parit. Sodomitis causa luxurie saturi-
tas extitit panis. Eze. xvi. Et quia per saturitatem panis/
inextinguibili carnis ardore fuerunt succensi/iudicio dei
celitus igne sulphureo concrematur. Mꝫ si illos panis ni-
mietas ad tam preruptum flagitiorum precipitium vitio
saturitatis impegit: quid censendum est de ijs qui vegeta-
to corpore perceptionem carnium et vini immoderata li-
bertate presumunt: nec quantuꝫ experit imbecillitas: sed
quantum libido animi suggerit: vsurpantes hec cum car-
nis cura in desiderijs/cōtra apostolum Rom̄. xiij. dist. v.
non mediocriter. in. si. vbi etiā de hoc in glos. si. Idem in
eodem. Non habet ꝑpetuam castimonie puritatem quis-
quis non iugem tēperantie equalitatē tenere cōtent⁹ est.
Rom̄. ix. Idem in eodem. Nunquid poterit ardētis cōcu
piscētie stimulos cohibere/quisquis desideria gule refre-
nare nequiuerit? Interioris hoīs castitas virtutis huius
consummatione discernitur. Nunq̄ em̄ robustiorib⁹ emu
lis colluctari posse cōfidas eum quem in leuiori conflictu
conspexeris ab infirmioribus paruisq̄ superari. Idem
in eodem. Impossibile est saturum ventrem pugnas inte
rioris hominis experiri: nec bellis robustioribus attenta-
ri dignum est eū qui potest deijci leuiori conflictu. ¶ Itē
Climacus in gradu. xiiij. de gula. Gula est delectationuꝫ
libidinis foris fornicationis patratrix. tribulatio vero vē
tris conciliatrix est castitatis. Quis suuꝫ ventrem ꝛ fouet
et cōtendit spm̄ fornicationis extinguere? ¶ Immūdus
demon gule recedit post cibi repletionem: ꝛ fornicatiōis
spm̄ nobis mittit. qui veniens et inueniens ventrem gra-
uatum somno: ligat pedes eius et manus: ꝛ oīa quecūq̄
voluit de reliquo fecit: et corpus ꝛ aīam phantasijs et in-
quinationibus ꝛ colluuionib⁹ fedauit ꝛ sordidauit. Am-
pla et spaciosa est via ventris: que ducit in fornicationis
perditionem. Mat. vij. Luc. xiij. et multi sunt qui vadunt
per eam. l. dist. tua. q: angusta ꝛ arcta est ieiunij ꝛ abstinē-
tie via: que ducit in vitaꝫ castitatis: ꝛ pauci sunt qui ingre-
diuntur per eam. xxviij. dist. de his. filius primogenitus
gule/minister fornicationis. vincens gulam ad impassibi
litatē et castitatē ascendit. Hucusq̄ climacus. ¶ C Se-
cunda occasio et materia fornicandi religiosis et cuicūq̄
est cōuersatio mulierum ꝛ iuuenum. Unde Nilus. Oleū
enutrit lucernam: ꝛ ignem luxurie cōfabulatio mulierū.
Facies mulieris sagitta est virulēta. Infixit vuln⁹ in aīa:
ꝛ venenū ibi reposuit: et quanto magis memoratur: am-
pliorem putredinem operatur. Qui cauet hec iacula: nō se
ingerit solennitatum frequentie; neq̄ in festiuitatibus
quasi amens

quasi amēs. ꝛ stupidus circumuagatur. Melius nāq̄ est
manere in domo ꝛ vacare orationibus: q̄ si putet hono-
rare festiuitates: et cum inimicis confideat. facit opti-
me qd̄ legitur ꝛ no. xxiiij. q. i. odi. in glo. ar. contra. ¶ Itē
Nilus. Fuge cōfabulationes mulierū si castus esse volue
ris: ꝛ ne tribuas eis fidutiam aliquando audere in tuis
conspectibus comparere. Religionem in initijs aut ha-
bent aut simulant: postea audebunt oīa procaciter. Pri-
ma cōfabulatione obtutum h̄nt deorsum: loquuntur mi-
tius: ꝛ compatiendo lachrymas fundunt: habitum prefe
runt honestatis: ꝛ ingemiscūt amariter. sciscitant̄ de pu-
dicitia: ꝛ cum deuotione auscultāt. Scdo iuisti ꝛ vidisti: ꝛ
pusillo innuunt. Rursum tertio: ꝛ incendunt procaciter.
Subrisisti: ꝛ ille ꝓfuse risere. Exornantur deinde ꝛ euidē
ter se tibi ostendunt. obtutum componunt vt annuntient
passionem. supercilia extendunt ꝛ palpebras subuertunt.
denudant ceruices. ꝛ toto corpore franguntur. verba lo-
quuntur quibus passio emollitur: ꝛ loquelā studēt sedu-
ctionis/vt auditum permulceant. ꝛ in oībus his aīam tu
am impugnant. Hec autem efficiuntur tibi hami inescan
tes ad mortem: ꝛ velut nebula multimoda trahēs in per
ditionem. Non te decipiant verbis cum modestia abuten
tes. Absconsum namq̄ in eis est venenum bestiaꝝ nequis
simum. Magis appropinqua igni ardenti q̄ mulieri no
uelle: quuꝫ ipe maxime sis iuuenis. Igni namq̄ accedēs
quum dolueris cito exilies. mulieris vero sermonib⁹ emol
litus/non facile valebis abscedere. Germinat herba que
secus aquam cōstiterit: ꝛ passio libidinis in cōfabulatio-
ne mulieris. Fluctus maris cōminatur periculum. forma
mulieris parturit perniciēꝫ. Forme pulchritudo peius q̄
procella. cōsurgunt procelle: sed quidē ob vite desideriū
inter eas possumus tranare. species autem mulieris si se
mel deceperit: etiam ipsam vitam contemnere facit. Exo.
iij. Rubus solitudinis flammā ignis effugit illesus. ꝛ pu-
dicus remotus a mulieribus non est inflammatus libidi
nis vitio. Sicut ignis memoria non comburit mentem:
sic nec passio preualet si non fuerit p̄sens materia. Si mi
sertus fueris hostis erit tibi inimicus. Seneca. Caue ti-
bi de inimico recōciliato. Et si pepceris passioī: insurget
super te libidinosa illecebra. Ad voluptatem pertrahit fa
cies mulieris impudice. castum vero cōmouet ad glorifi-
cationem dei. Si quieuerit passio in cōfabulationibus
mulierū: ne credideris ei quasi impassibilitatem tibi pro-
mittat. Nam canis qn̄ cōmouerit caudam: cōgaudet. si-
quidē si capiat̄ a turba. foris autem progrediēs ꝓpriam
ostēdit nequitiā. Qn̄ mulieris memoria impassibilis effi
citur: ꝛ phantasia eius nō cōmouet passionem: tunc existi
mato fines conscendere castitatis. qn̄ aūt figmentū eius
te ad contemplationem suscitat: ꝛ membra eius pōt coa-
ptare virtutibus: tunc cōfide in natura esse virtutis. Sed
nec sic velis remorari in eius cogitationibus. neq̄ multū
voluas in mente tua formā mulieris. est enim passio que
facile in aliud transfert̄. ꝛ periculum hꝫ in proximo. ꝛ res
de facili ad suam naturā reuertit̄. ff. de pac. si vn⁹. ar. xxxv.
di. ab exordio. Natura castissima corrumpitur: si diutius
phantasie mulierū in animo immorentur. In paleis si re
tardet ignis: excitat flammam. sic memoria mulieris suc-
cendit cōcupiscentiam. hucusq̄ Nilus. ¶ Iteꝫ Jo. cassia
nus in. vi. li. de spiritu fornicationis ait. Humani generis
conditor opificij sui naturā pre omnibus emendationēq̄
cognoscens/illic curam adhibuit medicine vnde causas
morbi principaliter nouerat emanare: inquiens. Mat. v.
Qui viderit mulierem ad cōcupiscendum eam: iam me-
chatus est eam in corde suo. xxxij. q. v. qui viderit. Petulā
tes oculos notans/nō tam eos arguit: q̄ illū iteriorē sen
sum qui officio eorum male vtitur ad videndum. ¶ Su
ꝑ verbo aūt illo decalogi/Nō mechaberis ꝛc. dicit Augu.
Non mechaberis. id est non ibis ad aliquam aliaꝫ preter
vxorem tuam. Tobie. iiij. Attende tibi fili ab omni fornica
tione: ꝛ preter vxorem tuam nunq̄ patiaris crimen scire.

Tu enim hoc exigis ab vxore: non vis hoc reddere vxori:
quū debeas in ꝟtute p̄cedere vxorē. xxxij. q. v. nō mecha-
beris. ꝛ. q. vi. nō mechaberis. Turpe est aūt vt vir dicat nō
posse fieri qd̄ femina facit: vir nō pōt. Noli aūt dicere/vxo
rē nō habeo. ad meretricē ꝑgo. nec hoc p̄ceptū violo quo
dicitur/non mechaberis. Jam em̄ nosti preciū tuum. iam
nosti quid māduces: q̄d bibas. imo quē māduces quē bi
bas. Abstine ergo te a fornicationibus. Quum em̄ imagi
nem dei quod es tu/corrumpis per fornicatiōes ꝛ deflue
tias libidinis: ipse etiā dominus q̄ scit quid tibi vtile sit/
hoc precipit: ne per illicitas voluptates corruat templuꝫ
eius quod esse cepisti. ad hec. xxiiij. di. audite charissimi. q̄
est palea. de pe. di. i. agite. xxxij. q. iiij. meretrices. Itē Hie-
rony. sup p̄dicto verbo/Qui viderit mulierem ꝛc. Inter
passionem ꝛ ꝓpassionem hoc interest: ꝙ passio reputat̄
pro vitio. ꝓpassio licet vitij culpam habeat: nō tn̄ erit in
crimine. Ergo qui viderit mulireem ꝛ aīa eius fuerit titil
lata: hic ꝓpassione ꝑcussus est. Si ergo consenserit: de ꝓ-
passione transiuit ad passionem. ꝛ huic non voluntas pec
candi deest: sed occasio. Quicunq̄ ergo viderit ad con-
cupiscendum: si sic aspexit vt concupiscat ꝛ facere dispo-
nat: iste recte mechatus dicitur in corde suo. ¶ Itē Aug.
Nam tria sunt quibus impletur peccatuꝫ. di. vi. in palea.
sed pensandum. de pe. di. ij. sicut tribus. scꝫ suggestio: que
per memoriam fit siue per corporis sensus. Mꝫ si frui dele
ctauerit: delectatio illicita refrenāda est. Si autem cōsen
sio facta fuerit: plenum peccatum erit. Uerum tamen de-
lectatio ante consuetudinem vel nulla est vel tenuis: cui
consentire peccatum est. Si autem ꝛ in factum processe-
rit: videtur satiari ꝛ extingui cupiditas. Sed postea quū
suggestio repetitur: maior attenditur delectatio. que ad-
huc minor est q̄ illa que in cōsuetudinē vertitur. quā vin
cere difficile est. Adde hic q̄ scripsi ꝛ additionaui. s. in. ij.
parte. in. iij. c. Hiere. in l̄ra Ayn. in verbo Oculus meus.
in ar. vi. ꝛ in ar. lij. §. septim⁹. in prin. Grego. in. xxi. moral̄.
Quisquis vero incaute exterius respicit: plurimum in de
lectatione peccati cadit: atq̄ obligatus desiderijs incipit
velle quod noluit. Ualde namq̄ caro deorsum trahit. ex̄
de renun. c. i. ꝛ semel species forme cordi ꝑ oculos illiga-
ta/vix magni luctaminis manu soluitur. Prouidendum
ergo nobis est. q: intueri nō debet qd̄ nō licet concupisci.
Ut em̄ munda mens in cogitatione seruet̄: a lasciuia vo-
luptatis sue deprimendi sunt oculi quasi quidam rapto-
res ad culpam. De aspectu mulierum. ī. e. ar. ꝟ. est etiam
religiosis. ꝛ ibi etiam sequitur de collocutiōe mulierum.
¶ Itē ibi Chryso. Si ergo velis continue pulchris facie-
bus oculos infigere: capieris omnino: etsi bis vel ter for-
tasse possis continere. non em̄ es extra humanam naturā
Qui autem flammam semel accendit visa muliere/etiā
ea absente format apud se imagines turpium actionum:
a quibus multoties proceditur ad opus. Mꝫ si aliqua se
ornando oculos hoīm ad se attraxerit etiam si nulli pla-
gam intulerit: penam patietur extremam. q: nocere ten-
tauit. de pe. di. i. in prin. in. ll. ibi canonizatis. ꝛ causam ma
li dedit quātū in se fuit. ex̄ de homic. de cetero. vbi de hoc.
ꝛ de iniurijs. c. si. Uenenum enim confecit: etsi nullus q̄
bibat inuentus est. Quod autem viris dicit: hoc ꝛ ad fe-
minas loquitur. i. viro. xxxij. q. v. cum caput. capiti enim lo
quens ꝛ corpori persuadet. Item Jo. cassianus in. vi. li. de
spiritu fornicationis. Purgationis fornicationis prima
est custodia/vt memoriā sexus feminei q̄citissime de cor
dis nostri recessibus extrudere festinem⁹. ne talis memo-
ria morosa precipitet mentem: ꝛ cogitationes noxias pos
sit inserere. ¶ Itē Joā. Climac⁹ in. xv. gradu de castitate
ait. Quidam monachi plerunq̄ degentes cum femina
ex hoc in concupiscentia omnino non impugnantur: nec
in tentationem inducuntur cogitationum. qua ex re bea
tificauerunt seipsos miserabiles: ignorātes quia vbi ma-
ior interitus/ibi opus minoris custodie non existit. Nam
propterea hostis callidus eos tunc nō impugnat: vt fidu-

tiam ⁊ libertatem cum mulieribus conuersandi accipien
tes turpius corruant. Item idem ibidem. Uidi deliciātes
⁊ cõuiuantes: ⁊ ad tempus non statim inquinatos. Uidi
quoqꝫ cum mulieribus comedentes ⁊ cõmorātes: ⁊ nullā
tunc ad presens meditationem aut intētionem malignā
habentes vel cogitantes. Hinc quidē igitur ipsi seducti/
cõfidentes ⁊ pariter suipsorum curam ⁊ vigilātiā exuen
tes/ quando putabant pacem habere: ⁊ in suis cellis secu
ritatem ⁊ quietem certam possidere: sunt passi extermini
um ⁊ interitum repentinum. Idem in eodem. Quidā pa
trū expertus dolum demonis narrauit qm̄ plerumqꝫ de
mon fornicationis perfecte se subtrahit: ⁊ summā religio
sitatem reuerentiam ⁊ honestatē monacho/ ⁊ tm̄ tēpus
lachrymarū fontem submittit ⁊ ingerit. Quū vero ei sug
gesserit cum mulieribus familiariter loqui ⁊ residere: et
admonere eas ad castitatis honestatem ⁊ continentiam
⁊ memoriam mortis ⁊ eterni iudicij: vt propter sermonē
⁊ fictam religiositatem preoccurrāt lupo miserabiles vt
pastori: ⁊ de cetero consuetudine ⁊ familiaritate contra
cta ⁊ securitate ⁊ confidentia facta tunc lapsum ⁊ ruinaꝫ
miserrimus ipse sustineat. Fugientes fugiam⁹: vt fructū
non videamus nec audeamus de quo nunq̄ gustare or
dinati ⁊ cõstituti sumus. Miror: em̄ si dauid propheta. ij.
Re. xj. de pe. di. i. §. ex his itaqꝫ. §. dicendū quoqꝫ. ⁊ de pe.
di. ij. §. opponitur vriaꝫ. §. vnde quid. §. ⁊ tm̄. nosipsos for
tiores reputamus. quod nature impossibile est. hucusqꝫ
Ioā. Cli. ¶ Dixit Abraam discipulus abbatis. Sisoy ad
eum. Pater senuisti. eamus parum iuxta mundum. Dixit
ei sisoy. Ubi non est mulier illo eamus. Dixit ei abraaꝫ. Et
vbi est locus qui non habeat mulierem: nisi forte in solitu
dine. Dixit ei senex. Ergo in solitudinem me tolle. ¶ Cui
dam seni seruiebat quidam frater ⁊ quedam virgo. acci
dit vna die ꝙ vterqꝫ sibi ad senem venientes occurrerunt
in via. Quumqꝫ sero facto ad sua remeare nō possent: im
prudenter egit: ⁊ causam crimini prestitit. xxxiij. di. error.
facit quod legit ⁊ no. ex̄ de iude. ita. ⁊ i glos. ar. posuit mat
tam senior inter vtrosqꝫ vt dormirent. Frater ille carnis
sue pugnam non ferens/ miserandā virginem stuprauit.
quod peccatum ex occasione ꝑpetratum est. ex̄ de eo q̄ co
gno. consan. vxo. veniens. ij. ibi. Et qm̄ se opportunitas in
gerebat cognoscebat vtramqꝫ. ¶ Quidā senex egrotās
videns laborem fratrum sibi seruientium: dimisso deser
to iuit in Egyptū. cui tm̄ dixit abbas Moyses ꝙ nō iret:
q: in fornicationē caderet. cui senex cõtristatus ait. Mor
tuum est corpus meum: ⁊ tu mihi ista dicis? Quum ergo
abijsset in Egyptum: virgo quedam fidelis obtulit se in
eius obsequiuꝫ. Et post aliquātulū temporis quum pau
lulū cõualuisset: incurrit in eam. ⁊ cõcepit. Et interroga
ta a vicinis a quo: dixit ꝙ a sene. Illis vero nō credētib⁹/
dixit senex. ego h̄ feci. Sancta verecūdia ⁊ cõfessio. de pe.
di. iij. ille rex. ⁊ distin. i. quē penitet. sꝫ custodite mihi infan
tulū quem pepererit. Ablactatum autem eum tulit senex
in humeris suis. ⁊ die q̄ erat festiuitas in scythia itrauit
ad multitudinem fratrū. Illi aūt videntes fleuerūt. ⁊ di
xit senex. Uideris infantem hunc: filius est inobedientie.
Cauete ergo vos. q: in senectute hoc feci. ⁊ orate pro me
Quia iste sibi non pepercit: deus sibi pepercit. ignouit ei
christus: q: etiam ipse peccatum suum publice agnouit.
de pe. di. i. veritas. cum. §. pre. quecūqꝫ. al's sunt. §. sub. c. q̄s
aliqn̄. Ubi etiam dicitur per Aug. in persona peccatoris.
Tu ne punias q: ego punio. Et ignosce q: ego cognosco.
pergens ad cellam suam ad initium prime conuersionis
sue reuersus est. ¶ Item quidam frater iter faciens secū
suam matrem habebat iam vetulam. qui quum venissent
ad quendam fluuium: non poterat illa transire. ⁊ tulit fi
lius suus frater ille pallium suum: ⁊ inuoluit manus suas
ne aliquo modo tangeret corpus eius. ⁊ ita portās eam
transiuit fluuium. Dixit auteꝫ mater ei. vt quid operuisti
man⁹ tuas fili? Respōdit. Quia corpus mulieris ignis
est. xxxij. dist. hospitiolū. cum. c. sequenti. Hiero. Quid ar
denti corpusculo oleum adijcim⁹? facit. xxxiij. q. iiij. vir cū
propria. ibi. Qui in igne positus nescit ardere. ¶ Greg.
in. iiij. li. dialogorū. ⁊ est. xxxij. di. presbyter. Quidam gre
cus presbyteram suam a tempore accepti sacri ordinis vt
sororem diligebat. sed quasi hostem cauebat. ⁊ ad se nun
q̄ ꝓpius accedere sinebat. Tandem ad extrema dedu
ctus est post longam etatem. Quē quum presbytera sua
conspiceret si quod ei adhuc vitale spiramen inesset. nari
bus ei⁹ apposita curauit aure cognoscere. Quod ille sen
tiens quantum a visu potuit/ se recolligens ait. Recede
a me mulier. adhuc igniculus viget. paleā tolle. Ad quē
statim apostoli Petrus ⁊ Paulus venerūt. quos vidēs
ait. Ecce venio. gratias ago. ⁊ inter hec v̄ba aīam reddi
dit. Grego. iij. libro dialogorum sic ait. Quid diuina mi
sericordia circa Andreā Fundane ciuitatꝫ episcopū fece
rit: quatenus legentes vt videant exhortor. qui corpus
suum continentie dedicant: habitare cum feminis non p̄
sumant. ne ruina menti tantomagis repentina subrepat:
quāto plus ad hoc quod male concupiscitur in presentia
concupite forme famulatur. Hic nempe vir venerabilis
plenus virtutibus quamdam sanctimonialem certus de
sua eiusqꝫ continentia secum habitare permisit. Ex qua
re actum est vt antiquus hostis apud eum aditum tenta
tionis inueniret. Nam cepit speciem illius oculis mentis
imprimere: vt illectus nefanda cogitaret. Nam ⁊ vn⁹ ma
lignus spiritus animam ei⁹ per speciem illius sanctimo
nialis in tentationem carnis commouit. adeo vt in tergū
illius sanctimonialis episcopus blādiens alapam daret.
Quaꝫ tentationem episcopus per quemdam iudeum q̄
hoc audierat in conuentu demonum/ sciens: ⁊ orationi
se dans: non solum illam sed omnem quoqꝫ feminam de
suo habitaculo expulit. atqꝫ omni illa tentatione fundit⁹
caruit. xxxij. di. hospitiolum. ¶ Item in vitis patrum legi
tur ꝙ quidam frater multum tentabatur de quadam pul
chra muliere nupta: quam viderat in seculo. que tandem
mortua fuit. quod ille frater audiens iuit de nocte ad se
pulcruꝫ ei⁹: ⁊ fodiens extraxit de putredine corporis ei⁹:
⁊ portauit in cellam. ⁊ ponēs frequēter ante se ⁊ os suum
dicebat sibi. Ecce quod desiderabas. satiare ex eo. ⁊ sic sa
ciebat donec satietate fetoris morerētur cõcupiscētie ei⁹.
bon⁹ medic⁹ fetore fetorē expellēs. ar. ex̄ de re. iur. ois res.
Item dixit senex. Cum muliere non comedas: etiam si
sit mater vel soror: que pugnam augent. ¶ Item Ioan.
cas. in coll. Serapionis de octo vitijs ait. Puritati studē
tibus plurimū confert vt carnaliū passionum ipsas mate
rias sibi primitus et penitus subtrahant: quibus potest
vel occasio vel recordatio earūdem passionum egrotan
tium adhuc aīe generari. Necesse est enim vt morbo du
plici duplex adhibeatur curatio. Nam corpori (ne carna
lis concupiscētia in effectū tentet prorūpere) necessario
effigies et materia illiciens subtrahenda est. et animen
hilominus ne eam contagionē concipiat/ attentio et me
ditatio scripturarū et solicitudo peruigil ac remotio so
litudinis vtiliter apponenda. ¶ Item Ioan. cass. in coll.
Sereni de mobilitate aīe dicit de abbate Paulo/ ꝙ quuꝫ
ad visitandum quēdam fratrem eunti mulier occurrisset
offensus occursu eius tanta fuga ad monasterium est re
uersus/ pretermisso quod arripuerat visitationis officio
quanta nullus a facie leonis aufugeret. quod licꝫ castita
tis et puritatis ardore fecisset: tamen quia nō habuit scīe
tiam (non enim solā familiaritatē que vere est noxia fe
minarum: sed ipsam quoqꝫ figuram sexus illius credidit
execrandam) tali confestim correptione percussus est: vt
eius vniuersuꝫ corpus paralysis valetudine solueretur.
Dicitur paralysis a para quod est dis et lysis quod est so
lutio quasi corporis dissolutio. Est autem paralysis lesio
partis cum priuatione siue diminutione sensus vel mot⁹
vel vtriusqꝫ. Eo autem redactus est: vt infirmitati ei⁹ nul
lo modo virorum diligentia deseruire sufficeret: nisi sola
ei in quodam cenobio virginum per annos fere quatuor

idest vsqꝫ ad vite sue terminum muliebris sedulitas mini
strasset. a quo tamen tanta virtutum gratia procedebat
vt quum de oleo quod cadauer suum potius q̄ corp⁹ con
tigisset vngerentur infirmi: confestim cunctis valitudini
bus curarentur. ¶ Item in vitis patrum quidam frater
in templo idolorum vidit sathanam sedentē et omnē mi
litiam adstantem ei. et quum multi spiritus narrarent ei
mala que fecerant: ⁊ hec ei pauca et parua viderentur ei:
iussit eos flagellari. Alius vero demon adueniens ado
rauit et ait. In eremo fui. xl. annis impugnās quemdam
monachum: ⁊ hac nocte preualui vt facerem euꝫ fornica
ri. Quod diabolus audiens/ surgens osculatus est eum.
⁊ tollēs coronam quam in suo habebat capite: fecit eum
sedere prope se: coronans eum illa corona dicēs. Magnā
rem fortiter egisti. Et propter hoc ille frater fact⁹ est mo
nachus. ¶ Item narrat Ioan. cass. in dicta coll. Sereni
ꝙ quum quidā ex fratribus in quodam antro quadam
nocte mansisset: cepit subito cateruas demonum intueri.
inter quas vnus magnitudine cunctis procerior ⁊ vul
tu terribilior aduenit. qui vniuscuiusqꝫ actus cepit dis
cutere. ⁊ eos qui eorum emulos homines necdum po
tuissent circūuenire/ velut pro mercede a conspectu suo
iubebat expelli. illos vero qui nuntiabāt sibimet cõsigna
tos decepisse/ summis laudibus attollebat. In quorꝫ nu
mero quum quidam nequissimus spūs letior aduenisset:
asseruit quemdam monachum post. xv. annos quibus eū
iugiter obsedisset: ipsa nocte ruina fornicationis turpiter
elisisse. super quo magnis preconijs a principe tenebra
rum coronatus abscessit. Frater autem visionem videns/
accedēs ad locum vbi ille habitabat monachus: inuenit
ꝙ ille monachus monasterio derelicto/ cum quadā puel
la casu miserabili corruisset. ¶ Item Io. cas. in coll. abba
tis Ioannis de fine cenobite sic ait. Quemadmoduꝫ cor
pori vsus libidinis carnisqꝫ vicinitas: ita etiam menti me
moria eius penitus est subtrahenda. satis em̄ ꝑniciosum
est adhuc infirmis pectoribus vel remissam recordatio
nem huius passionis admittere. ita vt nonnunq̄ eis sub
recordatione sanctarū feminarum velut sub sacre lectio
nis historia noxie titillationis stimulus excitetur. cuius
causa seniores nostri huiusmodi lectiones sub presentia
minorum solent consultissime preterire. Sane perfectissi
mis quibusqꝫ ⁊ summo affectu iam castimonie confirma
tis ꝓbationes quibus se examinare valeant deesse non
possunt: quibus perfectissima mētis integritas ⁊ cordis
incorrupta conscientie iudicio comprobetur. Erit enim
cõsummatissimo viro probatio sui: scꝫ qui radicem mor
bi huius luxurie penitus iam se extirpasse cognouerit: ex
plorande gratia castitatis interdum etiā aliquā explora
tione sui imaginationem femineam possit admittere. Ce
terum ab ijs qui minus firmi sunt: hanc examinationem
nullatenus conuenit vsurpari. vt coniunctionem femine
am ⁊ palpationem quodāmodo teneram ac mollem cor
de ꝑtractent. erit enim eis noxia: nō salubris. Quū ergo
perfectissima quis virtute fundatus/ ad illecebram blan
dientium cogitationum nullum mentis assensum. nullā
cõmotionem carnis in se deprehenderit excitari: certissi
me puritatis sue capiat documēta. ita vt ad hanc se firmi
tatē puritatis exercens/ castitatis atqꝫ incorruptiōis bo
nū non solum mente possideat: sꝫ etiam si corporalē femi
ne attactum causa cuiusuis vt adsolet necessitatis attule
rit: passionis sensum penitus ignoret. ¶ Item Io. cass. in
coll. abbatis Pinufij de fine penitentie sic ait. Solet etiā
frequenter accidere vt dum vel suos vel aliorū lapsus im
peritorum quispiam miserātis retractat affectu: ipse etiā
subtilissimi teli voluptario perstrīgatur assensu. ⁊ initiuꝫ
sub specie pietatis exortū obsceno ⁊ noxio fine cõcludat.
⁊ quod erat ad remediū: tendat ad noxam. xlv. di. licet. ij.
⁊ ex̄ de excep. pia. i. rn̄. li. vj. ¶ Itē in vitis patrū quum ab
bas Arsenius sederet in canopo: q̄dā virgo Romana pre
potēs ⁊ diues venit ad cellā eius. ⁊ contigit ꝙ tunc extra
ambularet Arsenius. quem vt illa vidit: ante pedes eius
se in faciem ꝓna ꝓstrauit. quā ille cū festinatione suscitās
ita ꝯpellabat. Si faciē meā tm̄ peruidere desideras: intue
re. Illa vero pre verecundia oculos suos nō audebat at
tollere. sed ait. Exoro vt pro me ores: ⁊ me in memoria ha
bere digneris. Cui Arsenius. Oro deū meū vt deleat tuā
ex corde meo memoriā. Quo verbo illa infirmata est pre
tristitia. quā archiepiscopus Alexāder cõfortās ait. Num
quid nescis te esse feminā: ⁊ q: per feminas solet inimic⁹
hoīem impugnare: ideo vultum tuū de corde suo deleri
dixit. Nam pro aīa tua dn̄m deprecatur. Quibus verbis
recreata recessit. ¶ Itē in vitis patrū quedā mulier inho
nesta submissa a iuuenibus/ venit in desertuꝫ sero ad quē
dā solitarium nominatū. que quū pulsasset ostium celle/
dicens se a via errasse: petebat ingressum. quā ille etsi tur
batus introduxit in atriū celle sue. ipse vero clauso ostio
intrauit cellam. Illa vero nocte clamabat. Abba: fere me
comedunt. Ille vero turbatus est timens iudiciū dei: di
cebatqꝫ/ Unde venit mihi fera hec? ⁊ aperiens ostium in
troduxit eam intus. Cepit autem diabolus cor eius sagit
tare. Quod senex cognoscens dixit in se. Uie inimici tene
bre sunt. Ro. xiij. Filius aūt dei lux est. Io. viij. Accendit
ꝗ lucernā. ⁊ quuꝫ inflāmaretur dicebat. Qui talia agūt:
in tormentis vadūt. i. Thessal. iiij. ij. Pet. ij. ibi. nouit de⁹
Et mittens singulatim oēs digitos in lucernā/ nō sentie
bat ꝓpter flāmā libidinis. ⁊ sic faciens vsqꝫ mane eos cõ
bussit. Quod videns illa velut lapidea effecta est. Mane
venientes qui eā submiserāt: eā mortuā inuenerunt. Se
nex vero ostendens digitos ait. Ecce quid fecit mihi ista
filia diaboli. ⁊ narrauit eis tētationē suā. ⁊ ait. Non red
damus malum ꝓ malo. i. Pe. ij. Ro. xij. xxiij. q. iiij. cū in le
ge. ⁊ resuscitauit eā. Illa vero postmodū in penitētia mā
sit. ¶ In vitis patrū quidam magnus senex versabatur
cum quadā virgine sacra: que ei sepe arridebat: ⁊ cum eo
iocabatur. Ad vltimū cõceperūt dolorē ⁊ pepererūt iniq̄ta
tē. ps. vij. ⁊ māsit cū ea mēsib⁹ sex. qua derelicta a deo cõ
pūctus intrans eremū ⁊ nudus coopert⁹ capillis penitē
tiam fecit: h̄ns palmam que quolibet mense vnū botryo
nem dabat: qui ei sufficiebat per totuꝫ mensem. ¶ Itē in
vitis patrum dixit senex. Nō habeas amicitiā cum mulie
re/ neqꝫ cum puero/ neqꝫ cum hereticis. ⁊ erit mēs tua pa
cifica. ¶ Itē in vita Captiui monachi dicitur ꝙ cuꝫ qua
dam muliere captiuus esset. ⁊ quum eorum dn̄i coge
rent eos ad matrimonium: simulauerunt nuptias. ⁊ quū
soli habitarēt ⁊ pascerent pecora: nunq̄ tm̄ nudū corpus
mulieris vidit monachus. nunq̄ eius carnem tetigit: ti
mens in pace perdere qđ in prelio seruauerat. diligēs eā
vt sororem: non tm̄ se ei credens vt sorori. ¶ Item in vitis
patrum quidā duxit secum in desertum Scythie filiū la
ctantem vbera. qui in monasterio nutrit⁹ nesciebat quid
essent mulieres. qui quum factus esset maior: ostenderūt
ei demones de nocte habituꝫ mulierum. ⁊ mirabatur pa
ter. cui hoc filius reuelauit. Semel etiā cū patre suo ascen
dit in egyptum. ⁊ videns mulieres dixit patri suo. Abba:
ecce isti q̄ veniebāt ad me i Scythia nocte. ⁊ dixit ei pater
Isti sunt de sclo monachi fili. alio habitu vtunt isti. alio
eremite. Et mirat⁹ est senex quomō ⁊ i Scythia ōnderūt
demones imagines mulierū. ⁊ statim reuersi in cellā suā.
¶ Item in legenda Balaam legitur ꝙ magus quidam
consuluit regi patri Iosaphat conuersi a Balaā ꝙ a filio
suo cunctos remoueret: et puellas decoras ⁊ honoratas
introduci preciperet: vt semꝑ cuꝫ eo essent: sibiqꝫ ministra
rent. nihil enim sic potest iuuenes seducere sicut facies
mulieris. Nam rex quidam quū filium habuisset: dixerūt
ei peritissimi medici ꝙ si intra decem annos solem vide
ret: oculorꝫ lumine priuaretur. Rex ergo in quadam spe
lunca toto illo tempore filium esse fecit. Quo finito/ iussit
rex vt omniū rerum genera ante eū adducerentur. vt oim
nomina et notitiaꝫ habere posset. Adductis ergo ante eū
auro/ argento/ lapidibus preciosis/ vestimētis preciosis/

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deu
Bibl

et equis/mulieribus ꝛ alijs omnibus/puer de quolibet
per se quid esset querebat.et ministri sibi omnia ꝑ sua no
mina indicabant.Quū autem nomē mulierū anxie que/
reret discere:spatari⁹ regis ludēdo dixit. Demones sunt
qui seducunt homines.Rege ergo querente a filio quid
sibi de oībus amplius placuisset:ait: Demones qui sedu/
cunt homines mihi super omnia placuerunt. in nullo em̄
vt ijs anxia facta est anima mea. ¶ Legitur etiā in legen
da beati Andree ꝙ diabolus se transformauit in speciem
cuiusdam pulcherrime mulieris ad decipiendum quēdā
sanctum episcopū deuotum beato Andree. quam quum
episcopus ad prandiū inuitasset: episcopus et illa ex op/
posito consederunt.intendebat autē in eam crebro epus:
eiusq; faciem non desinebat intueri et pulchritudinē ad/
mirari.Sicq; dū oculus figitur:animus sauciatur.xxxij.
q.v.nec solo.Et dum eius faciem nō desinit intueri:et pul
chritudinem admirari:antiquus hostis cor eius graui ia
culo vulnerauit.quem tamen demonē transfiguratū bea
tus Andreas in forma peregrini ad ostium episcopi ve/
niens effugauit.¶ Legitur etiam in legenda almi Fran
cisci ꝙ ipse mulierū familiaritates colloquia ꝛ aspectus/
que multis occasio sunt ruine/solicitius euitari iubebat:
asserens per huiusmodi debilem frangi/et fortē sepe spiri
tu infirmari.Harum contagionem euadere conuersantē
cum eis tam facile dixit q̄ iuxta scripturā in igne ambula
re ꝛ nō comburere plātas.Esa.xliij. Quū ambulaueris
per ignem non combureris.Siquidem ipse adeo auerte/
rat oculos suos ne huiusmodi vanitatē videret.ps.cxviij.
Auerte oculos meos ne vid.vani. Quod sicut aliquādo
socio dixit/quasi nullam recognoscebat in facie. nō enim
securum esse putabat earum formarū introrsus haurire
imagines. q̄ possunt aut edomite carnis resuscitare igni/
culū:aut pudice mentis maculare nitorem.Asserebat etiā
friuolum mulieris esse colloquium:excepta sola cōfessiōe
vel instructiōe leuissima.xviij. q.ij.in decima. i fi.iuxta qd
et saluti expedit ꝛ cōgruit honestati. Que sunt inquit re
ligioso cum muliere tractāda negotia:nisi quum sanctā
penitentiam vel melioris vite consiliū religiosa peritiōe
deposcit.Utinam nunq̄ hodie cōmuniter fratres confes/
siones mulierū etiā religiosarum audirēt:nec tali audiē/
di confessiones priuilegio vterentur.q: quod ꝓuisum est
ad salutem confitentium: tendit ad notam confessiones
mulierū audientiū.xlv.dis.sed illud.Ex nimia securitate
minus cauetur hostis.Diabolus si de suo capillum habe/
re potest in homie:cito excrescere facit in trabē.Hac etiā
ratione precepit in sua regula ꝙ fratres nos haberent su
specta consortia vel consilia mulierum. ¶ Sanctus etiā
Lodoicus episcopus tolosanus frater minor filius regis
Sicilie dñi Caroli quum semel aliunde veniens Neapo
lim accessisset:regina mater eius occurrēs amplexata est
eum.et more gallicorum et prouincialiū voluit eum oscu
lari.sed pudicus iuuenis faciē suā ab ea auertit: ne oscu
laretur eum. Cui quum mater diceret.Numquid nō ego
mater vestra sum:et osculari possum:Respondit virgina
lis et tantus iuuenis.Mater quidem estis:et femina. qd
verbum de corde mundissimo emanauit. Dicebat etiam
frater Jacob⁹ benedicti Tuderti frater minor perfect⁹.
Ego tm̄ curarem si viderem pulchram faciem mulieris:
quātum si viderem caput asini.sed iste modus nō est tu/
tus neq; pro omnibus. ¶ Quando sanctus Franciscus
cum femina loquebatur:sonora vt ab omnib⁹ posset au/
diri voce dicēda promebat.Interrogatus a socio cur nō
respexerit quamdam virginem visitantē ex corporaliter
ipsum reficientē/rn̄dit: Quis nō dꝫ timere sponsam chri
sti: ꝙ si oculis pudicis.ar.xxxij.q.v.nec solo. predicatur et
facie ipsa me viderit:non ego illam. Ordinauit etiā bea/
tus Franciscus propter honestatem.et deuotionem loci
sancte Marie de angelis/ ꝙ nulla mulier deberet intra/
re claustrū illud.¶ Legit̄ de scō Rogerio ꝓuinciali fra/
tre minore summe cōtēplatiuo/ ꝙ quū quadā die iret cum
socio suo:obuiauit cuidam domine:quam pluries ipse vi
sitauerat in domo sua:et cum qua pluries locut⁹ in porta
eccl'ie fuerat.Quum igitur eā obuiantem salutasset: ꝛ sic
transisset:interrogauit socium an illa erat talis dña. cui
dixit socius ꝙ sic.et adiecit socius.Numquid vos nō con/
gnoscitis eam:non(inquit) quia nūq̄ vidi eam in facie.
etiam matrē meā.postquā fui frater minor. Tūc soci⁹ qui
sciebat eū valde securū:dixit ei.Quū sciatis vos in facto
mulier securū sic esse:vnde est ꝙ tātū timeatis eas aspice
re: Et ipse respōdit.Frater(inqt.)in potestate hoīs est vi
tare occasiones peccādi.et iō q̄diu homo facit qd in se est
et dñs facit quod in se est:tuendo hoiem a pctō.Impossi/
bile est em̄ ꝙ vnq̄ dñs deserat mentem quā possidet: nisi
homo habeat culpam dum nō vitat omnē occasionē pec/
candi.Ex quo tu exponis te periculo per occasionē quam
potes vitare:maxime in tali tentatione ad quam multū
declinat homo ex corruptione nature: cōfidens de virib⁹
tuis:iam tunc dñs non tenetur te defendere: sed pōt sine
omni iniustitia tuis viribus in q̄bus ꝯfidisti te dimitrere.
Et ideo vulgariter dicit/ Qui se custodit de⁹ eū custodit
ij.Parali.xv.Dñs vobiscum:q: fuistis cū eo. si quesieritis
eum:inueniteris.si autem dereliqueritis eū: derelinquet
vos.Et propterea(inquit.) et mens que deum diligit:ita
tarde declinaret scienter ad venialissimum peccatū sicut
ad mortalissimū. Item Hugo de scō victore in libro de
claustro aie. Mulieris vox blanditur auribus: ꝛ facies
oculis. Isaac de Syria ait.Quādo hō accedit ad deum:
fedus init cum eo non videre faciem mulieris. Job.xxxi.
nec aspicere formosoꝝ aspectus. Nam et quidam de reli/
giosis certatoribus videns quemdā fratrē imberbem si/
milem mulieribus:reputauit hoc nociuū menti atq; dā/
nosum in pugna sua.Unde nō acceptauit vt intraret cel/
lam eius vt salutaret eum.Decreuit em̄ prudenter ille se/
nex.q: si cogitauero tm̄ hac nocte ꝙ hic sit talis: fiet mihi
iactura non parua. Et quum discipulus eius ei diceret.
Nūquid ꝛ tu pater talia times: Rn̄dit. Ego quidem fili
non timeo.verumtamen nolo mihi inducere pugnam in
vanum.Nā taliū recordatio infructuosam facit mēti tur/
bationem.Ad vnūquodq; membrū corporis hꝫ pugnam
homo.ꝛ debet custodire seipsum: ꝛ diminuere pugnā in
ipsis.q̄ꝙ homo sibi faciat violētiā ad bonū.pclitatur tm̄
semp.Uidendo atq; cōcupiscendo quecūq; ferunt nobis
confusionem in recordatione sui:expedit nos timere:nec
conculcare.Itē conscientia maius est oibus:vt causas pu
gne prolongemus a nobis: q̄ꝙ ex hoc corpus angustiā
patiatur.q: timēdum est quum venerit occasio:ne ruinā
quis incurrat.ex̄ de eo qui cogno.consan.vxo. sue.veniēs
Idem.Qui occasionem peccati non tollit:inuitus trahit̄
ad peccatū.quia quū rerum opportunitates accipimus:
nosipsos nō possumus cōtinere. Idem.Sepe multis san
ctorū inimicus illudit phantasmatibus pulchritudinem
mulierū.Multoties autem ꝛ ad illos qui sunt in mundo
vel appropinquāt mūdo q̄si vno miliario vel duobus vel
vnius diete spatio/ipsas mulieres cōuertit adduci. Distā
tibus vero a mundo quibus hoc nequit facere:in phātas
matibus ostēdit earū pulchritudinē.quandoq; in ornatu
vestiū in impudico aspectu:aliquoties in specie nude mu
lieris superauit eos. Idem in eodem. Non appropies cor
pori alicuius preter necessitatis causam. nec corpori tuo
permittas aliquā appropiquare:nisi(vt dixi) ex causa ra
tionabili.Compulsus loqui cum muliere verte facieꝫ tuā
a visione:et sic cum ea loquere.A monialib⁹ fuge sicut ab
igne et laqueo diaboli.Obuiationem earū et collocutio
nem fuge:ne colorent cor tuū sordibus vitiorū. Quāuis
sint sorores tue fm carnem.lxxxi.dis.legitur.sicut ab extra
neis te custodi.A fiducia iuuenum et locutione sicut ami/
citias diaboli fuge.Melius est tibi habitare cū dracone
mortifero: q̄ cū muliere comedere. q̄uis sit mater vel so/
ror tua.Meli⁹ est habitare cū dracone: q̄ dormire cū ali/
quo:et cooperiri cum eo. q̄uis sit tibi frater fm carnem.

In vitis patrū.Qui cum puero fatue loquitur: iam cū
eo mechatur. In vitis patrū. Quum quidā frater iuisset
ad quādam sororem suā que erat in monasterio: ꝙ vellet
eam visitare.rn̄dit illa sanctimonialis. Sufficit tibi fra/
ter ꝙ videamus nos in alia vita. Item ibi. Monachus
occurrit ancillis dei in itinere quodā.quibus visis diuer/
tit extra viam.cui dixit abbatissa.si tu perfect⁹ monachus
esses:nō respexisses nos vt agnosceres: q: femine eram⁹.
Itē ibi.Beata Syncletica dixit.Nos qui religioni nos
submisimus:castitatem summa debemus diligētia custo/
dire.nam plures seculares vidētur castitatē seruare:sed
adest eis stultitia: dum per alios omnes sensus peccant.
nam et aspiciunt indecenter:et rident inordinate:audiūt
turpia et loquuntur: ꝛ cogitant feda. Castus autem sensi
bus mortuus est.¶ Alia occasio fornicationis in religio
sis est otium et negligentia:cui multū vacant. Pro nihilo
habent tēpus perdere in vanis locutionibus et vagatio/
bus et nimio somno multi ex eis.et ꝓpter hoc cadunt in
illud peccatū.Ezechi.xvi.Hec fuit iniquitas Sodome so
roris tue/supbia/saturitas panis/ ꝛ abundantia/et otiū
ipsius.Ad hoc facit qd legitur et no.ex̄ de renun. nisi cum
pridem.§. verum.in glos. Iuxta illud Ouidij de remed.

Ocium fornica/tiōis oc/casio.

Otia si tollas:periere cupidinis arcus.
Queritur/Egistus quare sit factus adulter:
In promptu causa est.desidiosus erat.

Ad idem qd legitur ꝛ no.de cōse.dist.v.nunq̄.in glos.vlti.
Un̄ et ibi dicit Hierony.Ama scientiā scripturarū: ꝛ car/
nis vitia nō amabis.Aqua que nō mouetur:generat ver
mes. ꝛ otium tentationes carnales. Plures fornicatores
inueniūtur in ciuitatibus.q: ibi magis vacatur otio: q̄ in
castris vel villis.q: ibi laborant hoies. Qui confessiones
audiunt sciunt hoc.Somnus autem nimius inimicus et
emulus castitatis est.vnde et ibi plerūq; contingunt reli/
giosis pollutiones nocturne.de q̄bus. vi. dist. testamētū.

Arrogā/tia.

¶ Alia occasio luxurie in religiosis maxime est arrogan
tia ꝛ elatio ꝛ superbia.Uere enim hodie cōiter incōpara
biliter arrogātiores sunt secularibus. Prouer.xvi.Cōtri/
tionem precedit superbia: ꝛ ante ruinam scꝫ fornicatiōis
exaltatur spūs.Et iterū Prouer.xvi.per alia verba. ꝛ est
alia translatio. Immundus est apud deū oīs qui exaltat
cor suū.de peni.distin.ij.si em̄.vltra mediū.ver.nonne tibi
videtur.Unde Climacus in gradu.xv.de castitate ait.La
psus corporis ex elatiōe alta sapere est sepe.Humiliat em̄
deus cor altum per lapsum carnis.Unde in vitis patrum
legitur de quodā eremita:qui quum polleret virtutibus:
cepit intra se inaniter gloriari.ad quē nocte venit diabo
lus in specie mulieris. ꝛ tetigit membra eremite singula/
tim.et quum latus inclinaret vt cōmisceretur cū ea: eua/
nuit diabolus:et ipse fedatus remansit. ꝛ diabolus cum
multitudine demonū deridens eum exclamauit. O mo/
nache qui te vsq; ad celos extollebas:quomodo demer/
sus es in infernum disce. Qui se exaltat humiliabit̄. Luce
xiiij.et.xviij.Mat.xxiij. Ille vero se desperās omni se im/
munditie mancipauit. Item quum vna virgo sanctimo/
nialis elata semel dixisset ꝙ nollet ꝙ esset Magdalena:
quasi maius premiū expectaret q̄ illa que fuit famosa me
retrix. Luce.vij.j.q. vij.siquis cōmunem.illa nocte in for/
nicationē cecidit.Un̄ Joā.cassi.in coll.Theremōis de ca/
stitate sic ait.Quantū em̄ q̄s i leuitate ꝛ patiētia cordis:
tantum in corporis puritate proficiet.quātoq; longi⁹ ꝓ/
pulerit iracūdie passionem:tanto tenacius castitatē ser/
uabit.q: beati mites:qm̄ ipsi possidebūt terrā. Math.v.
scꝫ corpa sua.ne scꝫ germinet eis spinas ꝛ tribulos. carna
lium scilicet tentationum ꝛ cogitationū. Gen̄.iij. Nulla
res sic castitatē conseruat:sicut timere/ ꝛ humile sapere.
¶ Alia occasio luxurie in religiosis est/q: recipiūt ephe
bos ꝛ ipuberes ꝛ pueros ad religionē: ꝛ pmittūt eos ad/
inuicem cōuersari: ꝛ cū alijs fratribus indistincte.ex qua
familiaritate ꝛ receptione multa in ordinibus sunt flagi
tia subsecuta. ꝛ multa scādala suscitata: ꝛ multa infamia
etiā apud seculares exorta: ꝛ multa apostasia prouenit.q:
pauci postq̄ incarcerantur pro tali flagitio:remanent in
ordine confusi rubore.Et q: tales in ordine communiter
non promouentur:nec ordo de eis confidit:cōsternantur
mente ꝛ non contentantur de ordine. ꝛ ex hoc dant in cō/
motionem pedes suos.Non em̄ tales dolēt q: deum ꝛ or/
dinem offenderunt:sed q: hic suam gloriam perdiderūt.
ꝛ ideo raro contriti sunt:nec penitētiā dignā agunt.sicut
expertus fui sepe in fratribus cadentibus in ordine quū
eos ad penitētiam confortarem.Ad hoc de pe.di.j.q̄s ali/
quando.post.c.mensurā. Unde Jo.cass.in.ij.li.de canoni/
co orationum modo ait. Summa namq; obseruantia cu
stoditur ne quisq̄ cū alio ac precipue iuniores vel ad pun
ctum temporis pariter substitisse aut vspiā recessisse vel
manus suas inuicem tenuisse deprehendantur. Dantur
etiam in ordine minorū sub specie cōmunitatis tante car
nium ꝛ falernorū portiones puberibus sicut ꝛ senibus.
Plures ex religiosis senes ꝛ iuuenes plus comedunt de
carnibus in religione : q̄ in seculo comedissent. ꝛ plus
bibunt de vino: q̄ bibissent in mundo. ꝛ ideo cōmuniter
sunt carnales.q: quod natū/supple ꝛ nutritū/est ex carne
caro est. Jo.iij. Qui christi sunt:crucifigūt se in carne. Nō
saturant se carne.Gala.v. Scdm carnem viuētes moriū/
tur.Ro.viij.Unde merito contra tales dispensatores di/
citur verbum Hiero.Quid ardenti corpusculo ignē car/
nis/ ꝛ per consequēs libidinis adijcimus: De periculo fa
miliaritatis iuuenū.s̄.prime dixi.¶ Alia occasio immū
ditie in religiosis est cōuersatio cum sanctimonialibus.
Habent em̄ in monasterijs deuotas suas:cum quibus se
ꝛ sepius longe ꝛ longius absq; arbitris colloquūtur ex/
torta potius a prelatis licentia q̄ obtenta.ibi risus incō/
diti.ibi reciproci oculi.ibi verba scurrilia ꝛ vana ꝛ carna
lia.ibi tactus venerei.ibi corda igne estuantia.ibi omnes
fenestre aperte ad mortē q̄ ibi fiunt.Hiere.ix. Alia inho/
nestū est scribere:sꝫ scelestissimū ē facere. ꝓpter huiusmo
di multi incarcerati sunt.multi abierunt retrorsum. Mit
tuntur ibi ad predicandū ex parte prelatorū:sꝫ ipsi tales
potius vadunt ad sic fornicandū. In cōmuni ibi p̄dicant
sed in speciali ꝛ cum speciali se ꝛ ordinē vituperāt.Quod
in cōmuni edificat talis p̄dicator:i speciali destruit. Mu/
nuscula sibi dant ꝛ mittunt. ꝛ ignem succendunt. Quic/
quid misera talis impudica religiosa ꝛ die ac nocte labo
rauit:totū corruptori suo erogauit.Dicit se talis eleemo/
synā fratri dedisse.ego dicam eā immūditie pabulū pre/
stitisse. Uix aliqua sanctimonialium sine deuoto carnali
stat.vnde ꝛ primā fidem irritā facit christo.xxvij.q.j.hec ve
ro.Talē deuotionem ego appello corruptionem. Cōtra
tales deuotiones frequēter in monasterijs p̄dicaui. ꝛ eo/
rū ꝛ earū odiū incurri. Sciunt hoc abbatisse ꝛ earū p̄re/
lati. ꝛ murmurant:sed nō corrigunt.q: indignationē eoꝝ
et earū timēt.immo(qd est nefandius)specialē licentiā
habēt ab earū q̄busdā p̄latꝫ ꝓprie ruffianis earū de hmōi
deuotionibus . ꝛ q̄dā earū nō verecundant̄ inter alias.et
derelictā se tenet que talē suū deuotū immo corruptorē
non hꝫ. Sciunt hoc seculares ꝛ eorū parentes. ꝛ murmu
rāt ꝛ scandalizātur ꝛ conqueruntur p̄latis. ꝛ parū profi/
cit.q: ignis carnalis vsq; ad consumptionē deuorās. Job
xxi.accensus est: ꝛ non pōt extingui:quousq; veniat ignis
qui deuorat tales qui in tanto ꝛ tā nefando ardent igne.
ps.xx. Pones eos vt clibanū ignis. q: in ordinibus maxi
me mendicantium multi prelati qui deberent alios cor/
rigere/sunt alijs subditis cum deuotionibus eorum mor
tis occasio ꝛ exemplum.xj.q.iij.precipue. ꝛ ex̄ de vo. ꝛ vo.
re.magne.Et adde hic quod no.s̄.e.§.feminarū.&.lxvij.
in ar.xlvj.¶ Totum quod dictum est de ista pestifera de/
uotione quam habent religiosi cum sanctimonialibus:
est cōtra mētē ꝛ verba canonum.xxvij.q.j.c.j.ibi. Quāto
magis vidue q̄ dei religiositatē mutauerūt/crimine adul
terij notabunt̄:si deuotionē quā spōte nō coacte deo ob/
tulerunt/libidinosa voluptate corruperint ꝛc: et in fi. ca.

Universidad de De
Bibli

Habentes damnationem: q2 primam fidem irritam fece-
rūt. ⁊.c. viduas. in fi. ibi. Quia nō solū qui faciūt: sed etiā
qui consentiunt facientibus/rei iudicandi sunt. ⁊.c. nec ali-
qua. in princi. ibi. Etsi incorrupta inuenta fuerit virgo ea
parte qua mulier pōt esse: poterit tñ ex alia parte idest aīa
que est pars corporis. fm Hug. corporis: peccasse: que cor-
rumpi potest/et tamen inspici non pōt. xxxij. q. v. magis ti
meamus. ⁊.c. seq. Certe ipse cōcubitus non carne: sed cō-
placentia ⁊ volūtate/ipse complexus/ipsa cōfabulatio/⁊
osculatio. et. j. Quantū dedecoris et criminis cōfitentur.
et. j. Christus dñs et iudex noster quū virginem suā dica-
tam sibi et sanctitati sue destinataʒ iacere cū altero cernit
q̄. i. quātū indignatur ei et irascit. ⁊c. et. j. Aut si cū eisdē
in vna domo et sub eodē tecto ⁊c. et. c. nuptiarū bonum.
ibi. Etiā si nō nubat: nubere velle damnabile est. ⁊ ibi. Ha
bentes quidem dānationem: qm̄ primam fidē irritam fe-
cerunt: etsi non nubendo/ tamē volēdo. ⁊ ibi. Damnatur
propositi fraus. damnatur fracta fides voti. ⁊. j. Ut volū-
tas que a proposito cecidit appareat esse damnāda. xviij.
q. ij. peruenit. vbi prohibētur mulieres ad monasteria ac-
cedere: ⁊ monachos cōmatres facere. ⁊. §. non solum. cuʒ
c. seq. vbi prohibet q̄ non habitēt in vno monasterio mo-
nachi ⁊ monache. adulterium enim intercipit cohabita
tio si habeat aditum monachus ad monacham vel mona
cha ad monachū secreto singulariter ad collocutionem.
Non cubet monachus in mulierū monasterio: nec cū mo
nacha singulariter conuiuetur. ⁊. j. Porro si contigerit et
aliquā propinquam suaʒ videre voluerit monachus: in
presentia abbatisse huic cōfabuletur permodica et com-
pendiosa verba: ⁊ in breui ab ea discedat. ⁊.c. in nullo. ⁊.c.
monasteria. ⁊.c. in decima. ibi. Ea tñ circa monachos cau-
tela seruata: vt remoti ab earuʒ familiaritate nec vsq3 ad
vestibulum habeant accedendi familiare pmissum. Sed
neq3 abbatem vel eum qui preficitur extra eaʒ que preest
loqui virginibus christi aliquid qd ad earuʒ institutionē
vel administrationē pertinet licebit. nec cum ea sola que
preest frequēter eos loqui oportet: sʒ sub testimonio dua-
rum vel trium sororū. ita vt rara sit accessio et breuis om-
nino locutio. De prohibita ⁊ periculosa familiaritate mu
lierū. di. xxxij. hospitiolū. ⁊.c. presbyter. xxxiiij. dis. c. j. lxxxj.
dist. clericus. ⁊.c. nolumus. cū omnibus. c. vsq3 ad fi. distin
ctionis. ex de cohabi. cleri. ⁊ mu. c. j. ⁊. ij. ⁊ de vi. ⁊ hone. cle.
monasteria. De corruptione mentis sine corruptione cor-
poris. xxxij. q. v. mag. ⁊.c. sicut. cum. c. seq. vsq3 ad. §. q̄uis.

circūstā-tie gra-uiora fa-ciētes re-ligiosoꝝ scelera.

¶ Multa autem sunt que aggrauant peccatum immū-
ditie in religiosis maxime in sacris ordinibus cōstitutis.
Primum est voti fractio. q2 castitateʒ promisit religiosus
in professione. xxvij. dist. diaconus. et ordinis susceptione.
quā aufert deo quum fornicatur. que res irrecompēsabi-
lis est. quia ois ponderatio non est digna aīe continentis
Eccli. xxvj. legit et no. ex de sta. mona. cū ad monasteriū.
§. fi. Est etiam furtū. q2 contrectat rem alienā scʒ seipsuʒ
qui se deo totaliter dedit: inuito dño. ex de elec. dudum. ij.
§. predictis. Committit etiā sacrilegiū de se. q2 res obla
ta deo est ipse. xxiij. q. iiij. quid ergo. xxvij. q. j. sciendū. Itē
scandalum ⁊ derisio populi. ex de pur. ca. c. n. q. j. psbyter
⁊.c. si mala. Itē quāto sapiētior/tāto mag peccat. xxxvij
di. §. fi. Et Grego. Ubi maius donū scientie: transgressor
maiori subiacet pene. Item q2 est de familia dñi ad eius
expensas ⁊ vestes. xij. q. j. clericus. xxj. di. cleros. in prin. ps.
liiij. Si inimicus meꝰ maledixisset mihi ⁊c. facit. xciij. dis.
si inimicus. Item q2 decipiunt populū de cuius eleemo
synis viuunt: ⁊ pro quibus tenētur orare. sed quō orabūt
in scelere dño displicētes? Ad hoc. j. q. j. ipsi sacerdotes. iij.
q. j. nulli. iij. q. vij. in grauibus. Et Bern. Ue qui ambulāt
in carne. et placere non pñt: ⁊ placare deū velle psumunt.
Roma. viij. Et q2 si presbyteri sunt: adhuc offendunt am-
pliꝰ. xlix. dis. sacerdotes. j. q. j. sacerdotes. vñ Amb. Qui in-
digne christū sumit. idē ē ac si iterficiat. Et sup illd Heb. x.
Filium dei conculcauerit. Augu. Conculcat christum qui
libere peccat et absq3 timore: et qui eo indigne participat.
Item quia minister dei est qui debet esse mundior. ps. c.
Ambulās i via imaculata h mihi ministrabat. Et. j. Reg.
ij. dicitur de Samuele q̄ puer Samuel ministrabat domi
no accinctus ephot lineo. i. munditia castitatis. Augusti.
Melius est spūalia penitꝰ omitti: q̄ indigne tractari vel
tangi. In ecclesiasticis beneficijs dñs non frequentiā mi-
nistroꝝ/sed deuotionem probat animoꝝ. ex de eta. et qua:
cum sit. in fi. xxiij. dis. tales. Item q2 angeli vocātur. Ma
lachi. ij. xliij. dist. sit rector. Immo maiorem dignitatē hñt
presbyteri q̄ angeli: qui non possunt christi corpus confi-
cere: nec habent ordinem talem. Nec angelis dr/Quoꝝ
remiseritis peccata ⁊c. Joan. vlti. Mat. xviij. de peni. dis.
j. quē penitet. Item q2 vt deus noster in terra. ps. lxxxj. ⁊
Joan. x. Ego dixi dij estis. ⁊ Mat. xvj. ibi. Uos aūt quem
me esse dicitis? dicit interlinear glos. Uos ab illis discre-
ti non hoies sed dij. Unde in Exo. xxij. c. ⁊ ex de hereti. cuʒ
ex iniuncto. Dijs non detrahes. glos. i. sacerdotibus. Et
quale est hoc? q2 ille amat vt porcus qui est vt deus. Itē
quia filius dei est singularius q̄ alij christiani. Narrat au
tem Moyses causam diluuij Gen. vj. xxxv. q. j. cum igitur
et ibi notatū habes. s. parte prima. ar. xxxvj. litera. F. Ma
filij dei. i. de genere Seth qui successit Abel/filias homi-
num qui descenderūt de Cayn acceperunt. Quantum er
go credendum est deo displicere: q̄ filij dei peculiares scʒ
religiosi cum filiabus hominū fornicātur? Item q2 cetus
religiosoꝝ nobilior pars est sponse christi. scʒ ecclesie. vñ
per faciem intelligitur Cañ. ij. Ostende mihi faciem tuā.
Et ideo sponso maxime displicet macula in facie sponse.
Unde iudei in faciem christi spuerunt: vt contumelia ma
ior esset. Mar. xiiij. Job. xxx. Esa. l. Sic christo magnā cō
tumeliam faciunt: qui faciem sponse/p qua abluenda fa-
ciem suam sputis iudeoꝝ opposuit/maculant in se vel in
alijs. Item cōmittit apostasiam. quia rumpit pmissam
castitateʒ. de quo Prouer. vj. Homo apostata vir inutilis
quia quicquid facit in claustro remanendo in immūditia
nō valet ei ad meritum vite eterne. Quantū placeat dia-
bolo hoc peccatum in religiosis/ptʒ per exemplum quod
supra dixi de sathana coronante alium demonem qui mo
nachum instigauerat fornicari. ibi. idem narrat. cum ver.
prece. ¶ Hoc etiam peccatum in sanctimonialibꝰ non so
lum est fornicatio et religiosis: sed etiam adulteriuʒ ⁊ in-
cestus et stuprum cōtra naturā peccatum et sacrilegium.
Adulterium quidem: quū ibi fit accessio ad sponsam chri
sti. Unde beata Hagne dixit. Ipsi suʒ despōsata cui ange-
li seruiūt ⁊c. Et si seruanda est pactio hoibus: quāto ma-
gis deo. xxvij. q. j. viduas. ⁊.c. nec aliqua. ibi. Si superueniēs
maritus sponsam suam iacentem cū altero videat: nonne
indignat et fremit: et per zeli dolorē portat gladiū in ma-
nu sua? Et christꝰ dñs et iudex noster quū virginē suā di-
catam sibi ⁊ sanctitati sue destinatam iacere cū altero cer
nit: q̄ indignat et irascitur? ⁊c. et. j. ibi. Que christi adulte
ra est. ⁊.c. siqs episcopꝰ. ibi. Quia spōsam christi corrupit
et. c. hec vero. ibi. Nā si inter hoies solet bone fidei contra
ctus nulla rōne dissolui: quāto mag ista pollicitatio quā
cum deo pepigit/solui sine vindicta non dr? et. c. que christo
spāliter nubunt ⁊c. et ibi. Que ante se immortali spōso
coniunxerat. ⁊.c. siqua monacharū. ibi. ad lapsum adulte
rij deducta fuerit. ⁊.c. nuptiarū. ibi. Ne ipse christꝰ (qd̄ sen
tire nefas est) adulteriū faciat: cui viuēre marito nubit. ⁊
ibi. Quū christus eis videat quasi scōs maritꝰ. ⁊ ibi. Sed
plane non dubitauerim dicere lapsus ⁊ ruinas a castitate
sanctiori q̄ vouetur deo/adulterijs esse peiores. In tali
etiā adulterio ē pditio. sicut dicebat sctūs Joseph de vxo
re dñi sui tentāte eū ad pctm̄. Gen. xxxix. Quō possuʒ face
re hoc malū? Ita etiā est dilecta ista spōsa deo: q̄ inclusit
eā zelans eā. ex de sta. regu. periculoso. lib. vj. Uñ ad hoc
adulterium pōt reduci. Prouerbi. vj. Zelus et furor non

parcet in die vindicte. Cōmittitur etiam cū talibus ince-
stus. q2 cū sponsa patris nrī que est nobis affinis. xxvij. q.
j. virginibꝰ sacris. ibi. Incestu. xxxv. q. iij. de incestis. c. nec
eam. ⁊. xxxvj. q. j. §. cū ergo. Christi incestus est consangui
neorum vel affinium abusus: ⁊ etiā sanctimonialiū. q̄ in-
cestꝰ maior est adulterio. xxxvij. q. vij. adulterij. Ad hoc po
test etiam referri. j. ad Coꝝ. v. Auditur inter vos fornica-
tio. ⁊ talis fornicatio ⁊c. Et geñ. penult. Ruben effusus
est ⁊c. Committitur etiā cum talibus stuprū quod cōmit
titur cum virgine. vt p. §. cū ergo. ⁊ legit ⁊ no. ex de adul.
c. ij. in glos. stuprum. Est etiam peccatū cōtra naturā. q̄a
peccant cum religiosis que mundo mortue sunt. xvj. q. j.
placuit. Est etiam peccatum sacrilegij. quia religiosi ⁊ re
ligiose sunt templa dño consecrata. xxvij. q. j. sciendū. xvij.
q. iiij. §. sacrilegiū. xij. q. ij. c. iij. Quod prohibituʒ est in ge
nere de familiaritate mulieruʒ. in. iiij. occasionibus seq.
prohibet in specie. Dicebat frater Egidius laicus socius
beati Frācisci. Caro nostra est sicut porcus: qui auidius
currit in lutum ⁊ delectatur in luto esse. ij. Pe. ij. Sus lo-
ta in volutabro luti. de pe. di. ij. sunt qui dicūt. Caro est sic
ut crabro qui sup stercus se voluere delectat. Johe. ij. Cō
putruerūt iumenta in stercore suo. Greg. Jumēta in ster-
core putrescere/ē hoies carnales in carne vitā finire. Ca-
ro est pugil diaboli. Esa. liiij. Ego creaui fabrū. i. diabolū
sufflantē in igne. i. carnes prunas scʒ tentationes. ¶ Di-
xit frater quidam patri Egidio. Quomodo possumꝰ vin
cere vitia carnis? Rñdit ei. Qui vult transferre saxa ma-
gna et magnas trabes: studet ea transferre ingenio ma-
gis q̄ viribus. et in hoc facto est similiter procedendum.
Omne vitium ledit castitatem. Est enim sicut speculum
clarū: quod per halitum solum obscurat. Impossibile est
hoiem venire in gratiā dei: dum in carnalibus delectatur
q2 fm Paulū. Qui in carne ambulant: deo placere non
possunt. Rom. viij. Uolue igit et reuolue desuper et desu-
bter hinc et inde. et non est aliud nisi pugnare contra car
nem: que vult te tradere nocte ⁊ die. quā qui vincit: oēs
inimicos suos vincit: ⁊ venit in omne bonum. Ad Rom.
vij. Quis me liberabit de corpore mortis huius. xxxij. q. v.
si paulus. Dicebat autē: Ego inter oēs vtutes preelige-
rē castitatē sctām? Dixit ei frater. Nōne maior virtꝰ est cha
ritas. j. Coꝝ. xiij. Rñdit Egidius. Et quid est castius cha-
ritate? Et frequēter canēdo dicebat. O sctā castitas: qua-
lis es? qlis es? Tu es talis et tanta qualē ⁊ quantam te fa
tui non cognoscunt: ⁊ sine qua nemo videbit deū. Hebre.
ij. Que autem sit differentia inter virginitatē/pudicitiā/

Mulie-rū aspe-ctus.

⁊ castitatem. no. xxxij. q. v. in summa. ¶ Est etiam religio-
sis ⁊ alijs alia occasio fornicandi: scʒ aspectus mulierum.
Unde Genes. iij. Uidit mulier q̄ bonum esset lignum ad
vescendum: et pulchruʒ oculis. aspectuq3 delectabile ⁊c.
vbi Gregor. et dixi. s. Non debemus intueri quod non
licet cōcupisci. Genes. xxxiiij. Quum vidisset Dinam ⁊c.
et Geñ. xxxix. Iniecit dña oculos in Joseph. et. ij. Reg. xj.
Uidit Dauid Bersabee ⁊c. Et de Judith legit Judith. x.
Statim captus est in suis oculis Holofernes. Eccli. xvj.
dicitur de muliere. Laqueus est venatorū. Et Prouerbi.
xxiij. Fouea pfunda meretrix. Eccli. ix. Ne respicias mu-
lierem multiuolam. Et ibidem. ⁊ Job. xxxj. Uirginem nō
conspicias ne forte scandalizeris in decore illiꝰ. Et ibidē
Eccli. ix. Auerte faciem tuā a muliere compta. ⁊ ne circū-
spicias speciem alienam. Propter speciem mulieris mul
ti perierunt. et ibi. Speciem mulieris aliene multi admi-
rati reprobi facti sunt. Threñ. iij. Oculus meus depre-
datus est animam meam ⁊c. ¶ Plures differentias
rerum ostendit visus q̄ ceteri sensus. vide quod legitur
et not. de conse. distinc. iiij. venisti. in glos. i. quod audie-
ris. ⁊. iij. q. ix. testes. in glos. i. aliquo. Unde ministrat ma-
teriā tentationis et quantū ad concupiscentiam carnis/
et quantum ad concupiscentiam oculorum/et quantum
ad superbiam vite. que tria regnant in hoc mundo. j. Jo.
ij. Unde philosophus. Totius hominis est libertas ocu-
los perdidisse. Unde super illud Mat. vij. Quid vides
festucam ⁊c. glos. Oculus qui post culpam in paradiso
est reseratus: mores videt: non vnde proficiat/sed vnde
in deterius cadat. Job. xxxj. in princi. Pepigi fedus cum
oculis meis: ne cogitarem quidem de virgine. Uñ Greg.
Ne minus caute respiceret: quod post inuitus amaret. li-
gua aliquoties cessat loqui: sed oculi non cessant respice
re. ij. Pet. ij. Oculos plenos habentes adulterio. Quod
proprie locum habet in religiosis loquentibus cum suis
deuotis sanctimonialibus non christi. Et nihil oculo ne-
quius. Eccli. xxxj. Unde et leguntur quidā philosophi si-
bi oculos eruisse. Et Aug. de fide christiana. ⁊ est. xxxij. q.
v. nec solo. Nec solo affectu ⁊ tactu: sed aspectu quoq3 ap-
petit ⁊ appetitur concupiscētia feminarum. Nec dicatis
vos animos habere pudicos: si habeatis oculos impudi
cos. quia impudicus oculus impudici cordis est nūtius.
et quum se sibi inuicem etiam tacente lingua conspectu
mutuo corda nuntiantur impudica: et fm cōcupiscentiā
carnis alterutro delectantur ardore: etiā intactis ab im-
munda violatione corporibus: fugit castitas ipsa de mo-
ribus. Ad idem. e. q. c. sicut. ⁊. c. qui viderit. ¶ Alia occa-
sio fornicationis religiosis ⁊ alijs est colloquium mulie- Colloq̃ꝰum mu-liebre.
rum. ex eo q̄ verba earum rete sunt. Prouerb. vij. loquit
de muliere. Irretiuit eum multis sermonibus. Et collo-
quium earuʒ ignis est. Eccli. ix. Colloquium enim illius
quasi ignis exardescit. ⁊ gladio cōparat. Prouer. v. ibi.
Labia meretricis. ⁊. j. ⁊ acuta quasi gladius biceps. Can
tus etiam earū et choreizare cum eis periculosum est et
incitamentum libidinis. Eccli. ix. Cū saltatrice ne sis assi
duus. xxij. q. iiij. vnusquisq3. Eccls. ij. Feci mihi cantores
et cantatrices. Ubi dicit magister Hugo de sancto victo-
re. O infelix: nūquid his delectationibus queres sapien-
tiam quam querere proposuisti? Exijsse videbaris a va-
nitate: quomodo cantico reuersus es: nisi quia in circūi-
tu cum impijs ambulasti: et in voluptate tua semita tua
et captiuus factus es vanitatis. Esa. xiiij. Respondebūt
tibi vlule. vbi dicit glos. Ulule sūt magnitudinis coruine:
que rostro in palude fixo horrende strident. Tales sunt
mulieres que in choreis clamorem horrendum emittūt:
dum cantica ad immunditiam incitandam canūt. Quic-
quid in choreis fit: totum ad immunditiam irritat. Nam
et tactus manuum reciprocus/et oculoꝝ aspectus/⁊ au-
ditus immundus/⁊ odor carnalis/et saltus petulcus la-
quei mortis sunt. ⁊ de talibus oritur idololatria. Exodi.
xxxij. Sedit populꝰ manducare. et ibi. Surrexerunt lude
re. i. choreizare. ⁊ ibi. Uitulum adorauerunt. Unde et dici
tur ibi. Uocem cantantium ego audio. ⁊ sequitur. Et vi-
dit vitulum et choros. ⁊ ibi. Corrumpūtur etiā boni mo-
res per colloquia praua. j. ad Corinth. xv. ¶ Alia occasio Tactus ipudicꝰ.
immunditie in eis ⁊ in alijs est tactus impudicus in se et
in mulieribus et in masculis. Eccli. ix. Cum aliena mulie
re non sedeas omnino: nec accūbas cum ea super cubitū:
Et Eccli. xxj. Qui tenet illam: quasi qui apprehēdit scor-
pionem. Et Eccli. vij. Uincula sunt manus eiꝰ. Prouer.
vj. Numquid potest homo ignem abscondere. Hierony.
Qui tangit carnē mulieris: non euadet sine periculo ani
me sue. Ad hoc facit exempluʒ Fundane ciuitatis episco-
pi Andree quod supra posui. Et de presbytero greco. et
de sancto patre non tangente matrem. Eccli. xiij. Qui te-
tigerit picem: coinquinabitur ab ea. Unde legit de quo-
dam patre q̄ quum percussisset in natibus diabolum ap-
parentem sibi in forma mulieris: q̄ ex tunc manus eiꝰ cō
putruit intolerabiliter per tres annos. Tanta esse posset
delectatio cum consensu in tactu: etiā in tactu manꝰ mu-
lieris vel iunioris: q̄ ibi esset mortale peccatū. ita est peri-
culosus sensus tactus. quem frater Jacobꝰ benedicti leo
nem vocabat. Unde non est tutum maxime iuuenibꝰ reli
giosis tradere manus deosculandas mulieribus. maxi-
me iuuenibus vel adolescentulis. nec tenere manꝰ com-
plicatas cum manibus eoꝝ. quia totum corpus earum

Universidad de Deusto Biblioteca

et eorũ ignis est. cui debet dici a sapiente castissimo. Noli me tangere. sicut pater in exemplo supra posito de beato Jodoico: qui matrem noluit deosculari. ad hoc. xxxij. dist. hospitiolum. vbi dicit Hierony. Si bonum est mulierẽ nõ tangere: ergo malum est tangere. ⁊. xxxij. q. v. nec solo. De tactibus impudicis in se tetigi. s. in ista. ij. parte. in expositione threnorum. in. ij. ar. in. §. plura ergo. v. est autem. cũ ver. se. ¶ Alia occasio est videre vel sentire alios pariter cõmisceri. quia ex hoc icitatur natura corrupta ad libidinem. Unde concilium toletanũ. Procliuis est ad voluptatẽ et imitatrix natura vitiorum. xxx. q. iij. c. ij. Non expedit castis habitare cum cõiugatis. Pro omĩbus istis corruptionibus mentalibus ⁊ sensuum dicebat sanctus Basilius. Mulierem non cognoui: ⁊ virgo non sum. quia vera pudicitia nõ solum est in corpore: sed in animo potius ⁊ sensibus. xxxij. q. v. per prima. xvj. c.

¶ Articulus. lxxiiij. A

Expeditis preuaricationibus aliquorum religiosorum in tribus substantialibus que promittunt scz in paupertate / obediẽtia / ⁊ castitate. et hec plenissime pro eorũ salute. ad alia eorum vitia etiam in quibus hodie participant cum aliis hmõi hominibus accedamus. Unde ⁊ eorum aliud vitiosum cõmuniter est ambitio.

Religiosorũ ambitio.

Nam isto carnali tempore religiosi quidam magis sunt ambitiosi ad scientiam honores et gloriã hui⁹ mũdi: q̃ alij seculares. Nã et per se et p amicos consanguineos suos intus et extra ordinem honores ⁊ studia (vt presint) procurant: ⁊ precibus et enceniis et frequenter minis et terroribus ⁊ malitiis et cauillationibus. Nam ⁊ cõmuniter ad nullum aliũ finem student multi ex eis (sicut experiẽtia manifestat) nisi vt possint fratribus dñari: ⁊ in ordine et extra ordinẽ exaltari. Un̄ nec cõiter vacãt studio diligẽter: ⁊ cõiter parũ sciũt. q: nõ diligũt scientiã: q̃ est donũ spũssancti. Esa. xi. ppter eius finem debitum. vt deum melius cognoscant: ⁊ ei seruiant et proximo. sed vt ex ea potius apparenti q̃ existẽti honores et exemptiones ⁊ diuitias cõsequant. sicut oculate videmus. Magnitudo huius peccati ambitionis cognoscitur per penas pro eo inflictas. Chore em̃ cum multis leuitis de maioribus igne diuino succensi sunt: q: sacerdotium rapere voluerunt. Numeri. xvi. vij. q. j. deniq3. Item Dathan ⁊ Abiron: q: inuiderũt Moysi de ducatu: terra absorbuit. sicut ibidẽ legitur. et ex̃ de elec. licet. Item Ozia rex lepra percussus est: q: sacerdotiũ occupare voluit. iiij. Reg. xv. ⁊. ij. Paral. xxvj. ij. q. vij. §. item cũ Balaã ver. sicut ergo. ¶ Et propter hoc cõmittit simonia. Omnis em̃ ambitiosus in simoniam tendit. ij. Machab. iiij. Ambiebat Jason frater Onie summũ sacerdotiũ adito rege promittens argenti talenta trecenta octoginta ⁊c. Istud fuit peccatum primum luciferi ambientis sedem equalem deo. Esa. xiiij. de peni. di. ij. principiũ. cum. §. pce. Bern. Quanti vsq3 hodie feda sequũtur vestigia: immo q̃ pauci euadunt quibus libido dominãdi non dominet quam sequimini miseri? Nonne iste est mons in quẽ ascẽdit angelus: ⁊ factus est diabolus? Item Bern. Ambitio subtile malum. secretum virus. pestis occulta. doli artifex mater hypocrisis. liuoris parens. vitiorum origo. criminum fomes. virtutum erugo. tinea sanctitatis. cordiũ occecatrix. ex remediis morbos creans. Hoc peccatũ dissuadet apostolus ad Hebre. v. Nec quisq̃ (inquit) sumit sibi honorem: sed qui vocatur a deo tamq̃ Aaron. viij. q. j. in scripturis. ex̃ de elec. qualiter. Sic vocatus Nicola⁹. sic sanctus Ambrosius. sic sanctus Seuerus. lxi. dis. §. his oibus. sic Matthias. Actuũ. j. xxvj. q. ij. nõ exẽplo. sic Josue Josue. j. viij. q. j. moyses. Quoniam etiam quos canonica electio et concors vocat: deus vocare presumitur. viij. q. j. licz ergo. j. q. j. ordinationes. c. siquis neq3. Sed hodie canonica electio facta est diabolica. Plures em̃ sunt in ecclesia qui eliguntur a diabolo: q̃ a deo. ⁊ qui non per gratiam dei: sed per gratiã hoĩm electi sunt permittente deo j. q. j. siquis neq3. ⁊. c. nullus itaq3. viij. q. j. audacter. Unde non deberent tales plari ponere in literis suis / grã dei. sz gratia hoĩm et dei furoris electos. Osee. xiij. Dabo tibi regem in furore. Spũs mendax ascendit in cor elatum ⁊ altum. iij. Regum. xxij. ⁊ dicit. Ascende in Ramoth galaad. Ramoth interpretatur excelsum signum. ⁊ significat dignitatem. cui⁹ appetit⁹ est certũ signũ reprobationis. q: sm̃ Greg. quicũq3 desiderauerit primaturã in terra: inueniet cõfusionem in celo. Nec inter seruos christi cõputabitur: qui de primatu tractauerit. xl. distic. quicũq3. al's est sub. c. multi. Galaad interpretat transmigrantes testes. q: ibi fit transmigratio de bonitate in iniquitatem. ps. x. Transmigra in montẽ sicut passer. q: honores poti⁹ oetegunt sm̃ Archid. q̃ mutant mores. sicut ptz in Saule añ regnũ humili / post superbo. j. Reg. xv. Greg. Supbus toties ad culpã apostasie dilabit: quoties preesse hoĩbus delectatur. Chry. O prelate: tãto igit submittis caput oneri. Sed quem cõrigerit saluari de iis qui principant in tãtis ruinis ⁊ tanta pigritia? video tamen currentes et spõte se proiicientes in pericula. Nũeri. xxv. Tolle cũctos principes populi: et suspende eos ꝯtra solem. vbi Greg. Hec si hoies cogitarent: principatus nõ ambirent. sufficit em̃ p peccatis propriis argui et reddere rationẽ. quid necesse est p peccatis ppl'i ostẽtari cõtra solẽ? Fugit christus in montẽ quũ vellent eũ facere regẽ. Joã. vj. Greg. Rex fieri noluit: ad crucis vero patibulũ spõte venit. Oblatam gloriã culminis fugit. penã probrose mortis appetiit. vt mẽbra eius discerẽt fauores mũdi fugere: terrores minime timere. Contra ambitiosos. j. q. j. prĩcipat⁹. ⁊. c. nullus itaq3. vbi de hoc. ⁊. q. vj. c. vlti. vbi de hoc. ⁊. q. vij. sancim⁹. lxj. dist. miramur. viij. q. j. in scripturis. ⁊. c. qui episcopatũ ex̃ de preben. q: intantum. ex̃ de rescrip. q: per ambitiosũ lib. vj. de elec. auaritie. in prin. lib. vj. ⁊. c. quorũdam. quod c. expresse loquit de ambitiõe religiosorũ. Cito me de hoc vitio expediui: q: que hic de hoc scripsi ⁊ plura alia ꝯtractaui supra in prima parte. §. cum vero ecclesia. ver. habet cupido glorie. in ar. lxij. Item in ista. ij. parte in. ij. c. thre. in §. quõ. ver. iuxta tropologiã. in ar. v.

¶ Articulus. lxxv. A

Accultum aliud vitium religiosorũ nostri tẽporis propriũ acidia est. que definitur a Damasceno / afflictio siue tristitia aggrauãs. Et hec est infirmitas religiosorũ quorumdam q̃ designati sunt in Helia. de quo d: iij. Regũ. xix. q̃ quũ fugeret a facie Jezabel: in deserto proiecit se ad vmbrã iuniperi: et petiit aĩe sue vt moreret tedio affect⁹. Scdm Joan. cass. in lib. de acidia. Acidia d: tediũ vel anxietas cordis.

Acidia

Cõtra tales acidiosos sunt exẽpla de sole peragente cõtinue cursum suũ ab oriẽte in occidẽtẽ: qui remunerationẽ quasi sui laboris nõ expectat. Eccl's. j. Oritur ⁊ occidit sol. Augu. Indecẽs est christiano si radius solis eum in lecto inueniat. Posset em̃ dicere sol si loqui posset: Ampli⁹ laboraui q̃ tu: ⁊ tamẽ iam surrexi. ⁊ tu adhuc dormis. De herbis crescẽtibus: que impedimẽtũ hñt caloris et frigoris. Mat. vj. cõsiderate lilia ⁊c. ¶ B Item de formica.

In formica qd cõsiderandum.

Prouerb. vj. Uade ad formicam o piger. Ubi quinq3 notabilia et exemplaria sunt de ea. scz q̃ a paruo animali docet hõ. ar. xxiiij. q. iij. si habes. Scdm / q̃ p multos cursus ⁊ discursus q̃rit cibũ suũ. et hõ est remissus in q̃rendo cibo aĩe sue: et corpis etiã frequẽter. ꝯ quos ps. cxxij. Euntes ibant et flebant mittentes semina sua. Eccl's. xj. Mane semina semẽ tuũ: ⁊ vespere nõ cesset man⁹ tua. Tertium / q̃ non hz ducem quẽ sequat: ⁊ qui puniat negligentiã eius. homo vero hz. vij. q. j. sciscitaris. Quartũ est / q̃ purum granũ eligit. et homo spurcius. Prouerbio. xvj. Os stultorũ dissimile erit. Quintũ / q̃ formica adeo se onerat q̃ minor videtur suo onere: ⁊ homo vix pro anima paruũ laborare potest. qui si vellet: multo plus posset facere q̃ credat. ad. hoc. xlvij. dist. oẽs huius seculi. Itẽ de ape cũ tanta solicitudine alucaria fabricante. de conse. di. v. nunq̃. Item labor agricolarum / mercatorũ / artificũ / militum / nautarum. qui tot labores pro corporibus perferunt. ⁊ tamen pro regno celesti vix modicum possumus laborare. pre. c. oẽs. Aug. O si possemus excitare homines: ⁊ cum ipsis pariter excitari: vt tales essemus amatores vite permanentis: quales sunt homines vite fugientis. Quidam patrum videns meretricem ornatam: ait. Ignosce mihi omnipotens deus: quia meretricis huius ornatus pro mundo superauit totius vite mee industrie ornamenta. Abbas Pambo videns aliam meretricem in Alexandria: fleuit. ⁊ ait querentibus quare fleret. Due sunt cause. vna de perditione illius anime. alia / q: non habeo tale studium placẽdi deo: quale habet ista vt placeat hominibus. ¶ Itẽ exempla sanctorũ. Dauid ait. ps. lxxxv. Pauper sum ego: ⁊ in laboribus a iuuẽtute mea. Prouer. vltimo. Panẽ otiosa non comedit. Exemplum de christo Jo. iiij. Fatigatus ex itinere ⁊c. Ber. Quãdiu vixero: memor ero laborum quos christus sustinuit in predicando. fatigationum in discurrẽdo. Luce. viij. tentationũ in ieiunando. Mat. iiij. ⁊ Luc. iiij. vigiliarũ in orando. Mat. xij. et. xiiij. ⁊ Luc. vj. lachrymarum in cõpatiendo. Luc. xix. Recordabor etiam dolorum / conuiciorum / sputorum / colaphorum. Mat. xxvj. subsannationũ / exprobrationum / clauorum / ⁊ similiũ. alioquin requiretur a me sanguis iustus qui effusus est super terram. Unde ⁊ dicebat ps. ix. Tu solus laborem ⁊ dolorem cõsideras. Job. v. Homo nascitur ad laborem. vbi Ber. Homo ad laborem natus si laborem refugit: nec facit ad quod natus est: ad quod venit in mũdum: quid respondebit ei qui misit eum: qui instituit vt laboret? ¶ C Contra non laborãtes. ps. lxxij. In labore hominum non sunt. vbi Ber. Sint necesse est in labore demonum. qui in labore hominum non fuerunt. de pe. disti. j. serpẽs. Requisitus Arsenius in quo cõfideret. respõdit. in eo quod homines fugi: aliq̃diu tacui: fleui: potissime in hoc gaudeo: q: manib⁹. laboraui cum Paulo Ephe. iiij. de conse. dist. v. nunq̃. ¶ De nostra dña legitur Luce. j. abiit in montana cum festinatione Geneß. xviij. Festinauit Abraam ⁊c. Orig. Senex currit: Sara accelerat. puer festinat. nullus piger inuenit in domo sapiẽtis. Et christ⁹ zacheo. Luc. xix. Festinãs descẽde. Hiero. super illud Ezechiel. xvj. Hec fuit iniquitas sodome ⁊c. Semper inquit aliquid est faciendũ: ne ager nostri pectoris manu cessante malarũ cogitationum sentibus occupet. Eccl'i. vij. Non oderis laboriosa opa. Rusticatio a deo data fuit qñ Ade dixit Geñ. iij. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. vel qñ positus fuit in paradisum vt operaretur. Geñ. ij. Eccl's. ix. Quodcũq3 pot manus tua instãter operare ⁊c. ij. Thessa. iij. Si quis nõ vult operari: nõ mãducet. ij. ad Timo. iiij. In oibus labora. Galat. vj. Bonum faciẽtes nõ deficiamus. Apoc. iij. Utinã esses frigidus aut calidus. sed q: tepidus es ⁊c. vbi dicit interlinearis glos. q̃ maior spes est de frigidis q̃ de tepidis: q: tepidi quamdã fiduciã ⁊ securitatẽ accipiũt de eo q̃ aliqd boni agũt. ⁊ ideo se nõ corrigũt sic in religiosis apparet: qui cõiter postq̃ sunt tepefacti: sunt incorrigibiles. q: tenẽt se ⁊ reputãt. Sed tales euomunt ab ore dei: qñ in deteriora pcipitant: vel impenitẽtes moriuntur. De hoc per Jo. cass. coll. iiij. Danielis de hoc. j. e. §. ver. ꝯ istã. De hac tepiditate dicit Hiero. Sola est q̃ solet deo vomitũ puocare. Luc. xiij. de ficulnea nõ reddẽte fructũ d: Succide illã. Mat. xxv. Tollite ab eo. s. pigro talentum ⁊c. Mat. iij. ⁊. vij. Luc. iij. Ois arbor que nõ facit fructum: succidet ⁊ in ignẽ mittet. ex̃ de deci. q̃uis. Raban⁹. Si sterilitas in igne mittet rapacitas quid meret? Job. xl. Circũdant eum salices de torrẽte. i. infructuosi faciũt vmbram diabolo: sub qua requiescit. Jud. j. de Adonibezech qui amputauit. lxx. regibus manuũ ⁊ pedũ summitates. Adonibezech qui dicitur dñs nutans vel dñs fulgurans: vel dñs egestatis vel vani contemptus: est diabolus qui amputat hominib⁹ (qui se deberent regere) summitates pedum ⁊ manuũ: vt laborare non possint. In domũ vacãtem intrat diabolus cũ septem spiritibus nequioribus se. Mat. xij. Luc. xj. Job. xxvj. Qui extendit aquilonẽ scz diabolum super vacuũ. i. cor otiosum vacuũ bono. et dormit in secreto thalami id est hominis otiosi vani ⁊ infructiferi Job. xl. Prouer. xx. Propter frigus piger arare noluit. mẽdicabit ergo estate: ⁊ nõ dabit ei. ⁊ Prouer. x. Egestatem operata est manus remissa ⁊c. Ex. xxviij. Qui operat terram suã: saturabit panibus. Qui sectatur otiũ: replebitur egestate. et. xxiiij. Usq3 quo piger dormis? vsq3 quo de somno consurges? Parũ inquã dormies. modicũ dormitabis paucillum manus cõseres vt quiescas: ⁊ veniet tibi quasi cursor egestas tua. et mendicitas quasi vir armatus. Ex loquitur de egestate ⁊ mendicitate perpetua gehennali. in qua tales acidiosi famẽ patientur vt canes sm̃ Dauid ps. lviij. Job. xviij. Attenuetur fame robur eius: inedia inuadat costas eius. Prouerb. xxiiij. Per agrum hominis pigri transiui: ⁊ ecce totum repleuerant vrtice. tentationes scilicet carnales pungentes. Eccl's. x. In pigritiis humiliabit contignatio. cõtignatio est lignorũ coniunctio que fit in inferiori parte tecti. quã piger ex pigritia pmittit humiliari ⁊ destrui. Hoc est proprium pigri: non subuenire periculis in tẽpore opportuno. Eccl'i. xxij. In lapide luteo lapidatus est piger. ⁊ oẽs loquẽtur sup aspernationem illius. De stercore boũ lapidatus est piger. et omnis qui tetigerit eum: excutiet manus. Desideria occidunt pigrum. Prouer. xxj. q: acidiosus affligitur spirituali paralysi: designatus per puerum paralyticum iacentem in domo centurionis. qui male torquetur: q: quiescendo torq̃retur. sed qui torquetur laborando: bene torquetur. quia vtiliter. Mat. viij. Geñ. iij. Maledicta terra i opere tuo. in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite tue. spinas ⁊ tribulos germinabit tibi. Berñ. Hec est maledictio Ade: vt in terra laboris nostri ⁊ in agro cordis ⁊ corporis nostri noxia ⁊ inutilia gratuito passimq3 pueniant. vtilia vero ⁊ necessaria cum labore. Si spiritus remissus fuerit: caroq3 aduersus spiritũ concupiscit: quotidie aliquid super ipsum apponit. Prouer. xij. Manus remissa tributis seruiet manus fortium dominabit. Ibidem. Qui operatur terram suam: satiabitur panibus: qui autem sectat otium stultissimus est. Cañ. ij. Tempus putationis aduenit. Berñ. Quis ita ad vnguem omnia a se superflua resecauit: vt nihil se habere putet putatione dignum? Credite mihi ⁊ putata repullulant: ⁊ effugata redeũt: ⁊ reaccẽduntur extincta: et excitantur sopita. Parum est ergo semel putasse. sepe putandum est. immo si fieri posset / semp quia semper quod putari oporteat: si non dissimulas: inuenis. Quantumlibet in corpore manens profeceris erras: si vitia credas emortua ⁊ non magis oppressa. Uelis nolis inter fines tuos habitat Jebuseus. id est conculcatio. xj. q. iij. nolite. Judi. j. Subiugari potest: sed non exterminari. Unde in tanto discrimine consilium est: obseruare diligenter: ⁊ mox vt renascentium vitiorum capita apparebũt: prompta seueritate abscindere. quod sine ingenti labore non fit. Matthei. xxv. dicitur de pigro. Tollite ab eo talentum. Luc. xix. Auferte ab illo scilicet pigro misericordiã ⁊c. Jo. xiiij. Quomodo diligit me ⁊c. Greg. Nunq̃ est amor dei otiosus. operat em̃ magna si est. si autem operari renuit: amor non est. ¶ Acidia nedũ priuat gratia: sed ⁊ fructu scz gloria. Berñ. Citi⁹ me priuares amara mors vita: q̃ fructu gratie. nam vita sine fructu mors. Deinde duplex malum paratur ligno infructuoso securis ⁊ ignis. Matthei. iij. ⁊ Luc. iij. Regnum celorum vim patitur. Matthei. xj. vbi glos. Grandis violentia est in terra nasci. et celum rapere ⁊ habere per virtutẽ. quod per naturam non possumus. Gregorius. Nemo in hoc vite itinere torpeat: ne in patria locum perdat. Idem.

Universidad de De[...] Bib[...]

Iustus ne celestia perdat / cauet: et ne inanis ab opere dies eat. Acidiosus tẽpus pdit quod preciosũ est. Bern. Non parũ estimes tempus quod in factis vel dictis otiosis expenditur. volat enim verbum irreuocabile. volat tẽpus irremediabile. nec auertit insipiens q̃d amittat. Idẽ Nihil preciosius tempore. sed heu nihil vilius hodie reputatur. Idem. Tempus tibi impẽsum requiretur qualiter sit expensum. ⁊ sicut capillus nõ perit de capite: ita nec momentum peribit de tẽpore. ps̃. lxxiiij. Quum accepero tẽpus: ego iustitias iudicabo ⁊c. Thre. j. Vocauit aduersũ me tps. Io. cas. in. x. li. de acidia. ait. Acidia affinis est tristitie: ac solitariis mag[is] experta infestio: hostis ac frequẽs: maxime circa horam nonã monachũ inquietãs. vt q̃dam febris ingruens tẽpore prestituto ardentissimos estus accessionum suarũ solitis ac statutis horis anime inferens egrotanti. Et deniq; nõnulli senum hunc esse pronuntiãt meridianũ demonẽ. ps̃. xc. A demonio meridiano. q̃ quũ miserabilẽ obsederit mentẽ: horrorem loci / celle fastidiũ / fratrũ quoq; qui cum eo vel eminus cõmorantur tanq̃ negligentium ac minus spiritualiũ aspernationẽ gignit atq; contemptũ. Ad omne quoq; opus facit desidem atq; inertem. Non enĩ in cellula residere: non operam sinit impendere lectioni. nihilq; se proficere sine tẽpore in ea commorans crebrius ingemiscit. nec habere se fructũ aliquem spiritualem donec fuerit illi cõsortio copulatus queritur atq; suspirat. ⁊ ab omni se dolet spirituali questu inanem in loco vacuumq; consistere: vtpote qui quum posset alios regere: nullum edificat. absentia longeq; posita monasteria loca etiam illa magis ad profectum vtilia describit consortia quoq; fratrum ibi suauia ⁊ plena consolatione spirituali. depingit econtrario vniuersa que habẽtur pre manibus aspera. ⁊ non solum edificationẽ nullã esse in fratribus qui morantur in loco: sed nec ipsum quidem victum corporis absq; ingenti labore conqueri. postremo non posse in eo loco durantem deinde lassitudine in corporis cibiq; esuriem quinta sextaq; hora tantam suscitat: vt velut longo itinere grauissimoq; labore cõfectus sibimet lassusq; videatur. Tum preterea huc illuc anxius circumspectat. ⁊ fratrem sibi quẽpiam aduenire suspirat. sepiusq; ingreditur ⁊ egreditur cellam. ac solem velut ad occasum tardius properantem crebrius intuetur. Et ita quadam irrationabili mentis confusione velut terra repletur caligine. omniq; actu spirituali reddit̃ otiosus ac vacuus. vt nulla re alia tante oppugnationis remedium q̃ visitatione fratris cuiuspiam seu somni solius beneficio posse existimet inueniri. deinde honestas idẽ morbus ac necessarias suggerit salutationes fratribus exhibẽdas visitationes infirmorum vel eminus vel longius positorũ peregrinationes etiã sanctorum suggerit. ⁊ ibi multas indulgentias obtineri. Quedam etiam pia suggerit officia scilicet parentes debere inquiri: ⁊ ad salutandum eos crebrius properari. ¶ De hoc vitio Dauid ps̃. cxviij. Dormitauit anima mea pre tedio. i. pre acidia ꝓprie salutis. Nõ corpus dixit sed animã dormitasse. vere enĩ ab omni contemplatione virtutũ ⁊ intuitu spiritualium sensuum dormitat anima mea: que perturbationis huius telo fuerit sauciata. ¶ Contra hunc morbũ Apostolus ad Thessa. in. j. epistola. iiij. c. Rogamus autem vos fratres vt abundetis magis: ⁊ operam detis vt quieti sitis: et vt vestrum negotium agatis: ⁊ operemini manibus vestris sicut precipimus vobis: et vt honeste ambuletis ad eos qui foris sunt: ⁊ nullius aliquid desideretis. Que verba contra acidiosos exponit vtiliter Io. cass. in predicto vitio de acidia ⁊ predicto loco. ⁊ posui latius supra in hac pte in. §. ex quo sponsa. ℣. Item idem in. x. li. in. ar. j. Hec est autem apud Egyptum ab antiquis patribus sancita sententia operãtem monachum demone vno pulsari: otiosum vero innumeris spiritibus infestari. Nihil acidia est lassitudo aĩe q̃ tentationibus fortiter nõ resistit. Quod enĩ est esca in corpore sano. hoc tẽtatio in fortissima anima. Nubes sine aq̃ vẽtus ꝑsequit̃. ⁊ mens patiẽtiam non hñs a spũ acidie dissipatur. Spiritus acidie expellit monachum de loco suo. qui autem habet tolerantiam: cũ silentio degit. Semper infirmorum visitationem immittit acidia. patiẽs autem contentus est proposito suo. Acidiosus monachus in ministerio velox mandatum reputat satisfactionẽ suã. Circuitor monachus quasi frigore in solitudine modicũ nõ quieuit. et rursus fertur. et non faciet fructum virtutis. Oculus monachi otiosi semꝑ attendit ad ostium. et mẽs eius aduentum visitantiũ meditatur. Stridorem ianua dedit: et ille protinus exiliuit. vocem audiuit et per fenestram aspexit. Acidiosus lectitans sepius oscitatur: et in somnũ demergitur: facile confricat aciem: ⁊ manus extẽdit. et oculos auertens a codice / parietẽ intuetur. ⁊ rursum rediens incipit paululum legere. ⁊ aperiens vltimã partem libri verborũ curiosus existit: et numerat quaterniones: supputat versus. postremo complicans librũ capiti suo supponit. Ordina tibimetipsi in omni tẽpore mẽsuram: et nec primum abscedas: donec cõsummaueris illud. et ora iugiter profunde ac fortiter. et spiritus acidie effugabitur abs te. ¶ Climacus in gradu. xiij. de acidia Acidia est anime remissio / et resolutio mentis / pusillanimitas excitationis / odium professionis / mundanorũ beatificatrix / dei quasi inuiscerosi et sine benignitate detractrix / in psalmodia infirmans / in oratione ferrea / in operatione manuũ importune pigra / in obediẽtia improba. Medicus mane visitat infirmantes. ⁊ acidia exercitatores circa mediũ diem. In oratione stantibus necessaria negotia reducit ad memoriam. non presente psalmodia acidia non apparet. et finito canone aperti sunt oculi. In tempore acidie apparẽt violenti: qui inde sibi inferũt et rapiunt celum. Matth. xj. Nihil enĩ aliud ita sicut acidia coronas consiliat. In vitis patrum legitur ꝙ quodã tempore abbas Antonius dum resideret in eremo: spiritu tentatus acidie / cogitationibusq; diuersis implicatus / dicebat ad dñm. Domine saluari desidero: sed cogitationes varie non permittunt. Et post paululum surgens quemdam sibi similem suspicit torquentem funiculum ⁊ surgentem et orantem. Erat enim angelus ad emendationem Antonij destinatus. a quo sermonem audiuit. Et tu ita faciens Antoni saluaberis. Item quidam frater requisiuit Achillam dicẽs. Nulla opera facio monachi: sed in negligentia constitutus comedo / bibo / dormio. Cui senex dixit. Curre et sede in cella tua. ⁊ q̃d potes fac sine perturbatione animi. et confide in deum: quoniã qui sedet in cella propter deum inuenitur in loco vbi est sanctus Antonius. Tentato fratri de acidia volenti de cella recedere et infirmos visitare q: non poterat ieiunare / ait Arsenius. Vade manduca ⁊ bibe ⁊ dormi: ⁊ ne opereris: tantũmodo pedẽ tuum extra cellã non efferas. continentia enĩ celle monachum ad ordinem solet bonorũ vite deducere. Alter requisiuit abbatem Achillam dicẽs. Cur sedens in cellam meam patior acidiam? cui senex. Quia necdum vidisti requiem quam speramus: neq; tormenta que timemus. si enim ea diligenter inspiceres: etiã si vermibus esset plena cella tua vsq; ad collum: tu tamen in ipsis latens permaneres sine acidia. Dixit quidam senex. Ideo non proficimus: quia mensuras proprias ignoramus. nec habemus patientiam in opere quod incipimus: sed sine labore volumus adipisci virtutem de loco in locum. acidia turbante transimus sperantes quia inueniemus locum vbi non est diabolus. Serapion in collatio. de. viij. vitijs. Acidie genera sunt duo. Vnum q̃d ad somnum precipitat estuantes. Aliud q̃d cellã deserere ac fugere coarctat. ¶ Circa accidiam religiosorũ multiplex malum inuenitur: Vnum est ꝙ quum ipsi sint quasi continue in colloquio cum deo: tamen oculos cordis non aperiunt: nec vident: nec audiunt quid deus eis loquitur: vel ipsi deo. Greg. Quum oramus: cũ deo loq̃mur. Quũ vero legimus: loq̃tur nobis deus. Itẽ aliud. ꝙ nõ ꝓficiũt in ijs q̃

religionis sunt. immo quãto diutius in religiõe sunt: tãto magis dissoluti sunt. quod valde miserabile ⁊ verecundũ est. sicut in scholis esse ⁊ nõ addiscere. xij. q. ij. socrates. sub c. gloria. Item aliud. quũ sint in statu in quo non solum currere sed ⁊ volare deberent: sicut viri cõtemplatiui. de quibus Esa. lx. Qui sunt isti qui vt nubes volant? Pigri tamen ⁊ tardi inueniuntur: etiam illi qui strenui erant in seculo. Vnde super illud ps̃. xviij. Exultauit vt gigas ad currendam viam / scilicet christus. Bern. Currentem nõ apprehendit: q: ⁊ ipse pariter non cucurrit. Item aliud ꝙ in loco vbi maior est conflictus: securi ⁊ somnolẽti efficiuntur. In maiori cõflictu sunt claustrales q̃ alij. ⁊ plus gaudet diabolus qñ claustralis tãgit mulierẽ mala intẽtione: q̃ de adulterio hois secularis. ar. xl. dis. hõ. vide q̃d no. xxvij. q. ij. inuẽta. ⁊ q̃d legitur ⁊ no. xxxij. q. v. q̃ viderit. Vnde non deberent claustrales esse securi. sed cum timore et tremore salutem suã operari. In eis enĩ dicit Apostolus ad Ephe. vj. Non est nobis colluctatio / scilicet religiosis / aduersus carnem ⁊ sanguinẽ. subaudi tantum. sed aduersus principes et potestates: aduersus mundi rectores tenebrarum harũ ⁊c. Item aliud ꝙ volunt esse otiosi vbi non est locus otij. scilicet in agone et cursu. j. ad Corin. ix.

Acidie species multe.

¶ D Species acidie. xvj. sunt: tepiditas / mollities / somnolentia / otiositas / dilatio / tarditas / negligẽtia / imperseuerantia / remissio / dissolutio / penuria / ignauia / indeuotio / tristitia / tedium vite / desperatio.

Tepiditas.

¶ Tepiditas est paruus amor boni. que videt̃ esse radix in peccato acidie: ⁊ origo ceterorũ que enumerata sunt. Inde accidit ꝙ homo fortis ⁊ sapiens non facit decimã partem penitentie quam facit vna vetula pauper simplex. hoc est propter paruum desideriũ boni. Bernar. Ideo multa non possumus: q: multa nolumus. Item ibidem. Si incipis: incipe perfecte. Si in profectu es: hoc ipsum iam perfecte age. si perfectionis aliquid attigisti: ipsum in temetipso metire. Si vero quis desiderat: desideriũ deus adimplet. ps̃. xx. Desiderium anime eius tribuisti ei dñe. Quis hodie dicit cum ps̃. xxxvij. Dñe ante te omne desiderium meũ. Et iterum. xlj. Sicut desiderat ceruus ad fontes aquarũ. Contra istam tepiditatem dictum est Apoca. iij. Vtinam esses calidus aut frigidus. aut religiosus spiritualis / aut frigidus secularis. sed q: tepidus es / tepefactus religiosus a feruore cũ quo mũdum dimisisti. incipiã te euomere ex ore meo. q: peior est ⁊ fastidibilior cibus tepefactus q̃ frigidus vel calidus. sic peior religiosus tepefactus ⁊ relaxatus q̃ secularis. ar. xlvij. di. quantũlibet. xij. q. j. scimus. de pe. di. ij. pennata. de hoc late in colla. Danielis que est quarta in libro collationũ.

Mollities.

¶ Sequitur de mollitie. que est impatiẽtia rei dure. Vnde Prouer. xviij. Qui mollis est ⁊ dissolutus in opere suo: frater est sua opera dissipantis. Mollis est qui cedit duris: ⁊ tribulationibus succũbit: ⁊ ab opere desistit. Talis sua opera dissipat. Ad quam miseriam veniant molles ostẽdit Deuteronomij. xxviij. Tenera mulier ⁊ delicata que super terrã ingredi non valebat: nec pedis vestigium figere propter mollitiem ⁊ teneritudinem nimiam: inuidebit viro suo ⁊c. Summũ remedium contra mollitiem est ignis spiritussancti qui lutea cõsolidat. ⁊ assuetudo durorũ. Bern. Rusticus duros habet neruos fortes lacertos. exercitatio fecit. sed torpore mollescit.

Somnolentia.

¶ Sequitur de somnolentia. de qua Prouer. xix. Pigredo immittit soporem. Quod potest intelligi de sopore cõtẽplationis in illis qui nomine orationis palliãt suam pigritiam: nolentes aliquid operari. sicut dicũt ⁊ faciunt Begardi de Alemãnia. ⁊ alij de Lombardia qui vocantur Apostoli. de quorum numero quũ quidam venisset ad abbatem Siluanum: ⁊ reprehendisset q: fratres manibus laborabant. senex fecit eum includi in quadam cella ⁊ dari ei codicem ad legendũ. Hora solita comederunt fratres: ⁊ nõ vocauerunt illum. Quumq; transisset hora: respiciebat ille vtrum vocaretur ad cibum. ⁊ interrogauit senẽ / vtrũ fratres comedissent: ⁊ quare non vocauerant eũ. Cui senex. Tu hõ spiritualis es: ⁊ nõ habes necesse hanc escam carnalem. nos aũt carnales comedimus: ⁊ ideo operamur. ⁊ quũ audisset: incepit penitere. Cui abbas. Ergo necessaria est Martha Marie. Luc. x. ex de renun. nisi. §. penẽ. Idem no. s. §. ex quo spõsa. ℣. alius frater. in ar. lj. De somno corporis. Prouer. xxiiij. Vsquequo piger dormis? Bernar. Caue serue dei inquantum potes: ne sit somnus non quies lassi / sed sepultura corporis suffocati. Eccli. xxij. Cũ dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiã. ⁊ in fine orationis dicit. Quis est hic? Si stultus nõ habuisset voluntatem dormiendi per duos dies: tamen tẽpore lectionis vel sermonis dormiret. quod immissione demonis fit. vt in vitis patrum legitur de Machero. qui a domino hanc gratiam impetrauit: vt quotquot diebus ac noctibus spiritualis collatio ageretur: nunq̃ dormiret. Siq̃s vero detractionis verbũ seu otiosum tentasset in fratre: in somnũ protinus cõcidebat. vt narrat Io. cass. in. v. li. de gastrimargia. De hoc somno venit multiplex malum. Iudi. iiij. ⁊ de Sysara qui dormiens occisus est. ⁊ eodem. xvj. de Samsone qui obdormiuit inter genua Dalile: et exoculatus est. Item in libro Iudith que occidit holofernẽ dormientem Iudith. xiij. Et Isboseth dormiendo decapitatus est. ij. Regum. iiij. Ad hoc vt debito modo dormias necessarius est labor discretus. Eccl's. v. Dulcis est somnus operanti siue parũ siue multũ comedat. Et sobrius cibus ⁊ potus est custodia sensuũ tuorum. Bern. Sobrium cibum / sobrium sensum / sobrius sequit̃ somnus. Est autem alter somnus dulcis contemplantium. De quo Hiere. xxxj. Somnus meus dulcis mihi. Tales sponsus prohibet excitari. Cañ. iij. Adiuro vos filie hierusalẽ. ⁊ j. Ne suscitetis neq; euigilare faciatis dilectam: donec ipsa velit. De hoc etiam somno Gene. ij. Immisit ergo dñs deus soporem in Adam: quũ obdormiuisset. Vnde super Cañ. Bern. Iste sopor raptus fuit de pe. distin. ij. §. romanos. ℣. adam. Vnde dicit ibi. Mihi videtur incommutabilis veritatis intuitum et abyssum diuine sapientie corporis excedens sensibus obdormisse quod ex verbis eius conijci potest: dum tanq̃ ebrius de cella vinaria veniens ⁊ eructans magnum pietatis sacramentum quod tanto post in christo et ecclesia apostolus commendauit. ad Ephe. v. Hoc nunc (inquit) os ex ossibus meis ⁊c. xxxv. q. x. fraternitatis. ex de biga. debitum.

Otium.

¶ De otio. Prouerbiorũ. xij. Qui sectatur otium: stultissimus est. Stultus quidem quia futuram vitam non preuidet: ⁊ presentẽ negligit. Stultior quia hostibus et demonibus se exponit. Stultissimus quia hostes suos nutrit quia otio vitia nutriuntur ⁊ impinguantur: sicut solent in otio impinguari. De primo / Ecclesiastici. xx. Melior est canis viuus leone mortuo. Leo mortuus est aliquis magnus otiosus: cui preualet canis viuus id est aliquis viuus strenuus et operans. Nec solum mortuus est otiosus: sed bis mortuus quia in corpore ⁊ in anima. Vnde in canonica Iude. ij. capi. Arbores autũnales infructuose bis mortue. De secundo Threno. iij. Tetendit arcũ suum ⁊ posuit me sicut signum ad sagittam. Otiosus enim est quasi signum ad sagittam. quia potest vndiq; a demonibus sagittari. Est enim velut castrum sine muro. Vnde Ezechie. xxxviij. Ascendam ad terram absq; muro. verbũ est diaboli. Veniam (inquit) ad quiescẽtes habitantesq; secure. Homo bene occupatus / est velut castrum clausum Augusti. Non facile capitur a tẽtatione: qui bono vacat exercitio. Otiosus non tantum vni hosti: sed pluribus expositus est. vt dixi supra de acidia. De tertio / Bernar. Omnium tentationum ⁊ cogitationum malarum ⁊ inutilium sentina est otium: quia omnes sordes luxurie verbositatis et nugarum necnon et curiositatis et superbie recipit. De luxuria exemplum in Dauid. qui postq̃ fuit in pace ab hostibus: cum Bersabee adulterauit. ij. Regum. xj. de peniten. distinc. ij. §. opponitur. ver. numquid Dauid. Et de Salomone fornicante et idololatrante in otio. iij. Regum. xj. xxxij. q. iiij. salomon. ¶ De verbositate

⁊ curiositate.j.ad Timo.v.Adolescentiores viduas deui/
Otiosi/ tas, ta ⁊c.De nugis.Bern.Otiositas mater nugarū:nouerca
virtutum.⁊ q: otiosus locū facit diabolo in se:ideo omni
loco est indignus preterq̄ inferno.In celo em̄ nō recipie/
tur.celum em̄ merces tantū erit operariorum.Mat.xx.Vo/
ca operarios ⁊ redde illis mercedem.Nec in paradiso ter
restri.Gen.ij.Tulit ergo deus hoiem:⁊ posuit eum in pa/
radiso voluptatis:vt operaret̄ ⁊ custodiret illum.In pur
gatorio non.Unde in ps̄.lxxij.In labore hoim nō sunt ⁊c.
Et ideo non cum hominibus flagellabunt̄ in purgatorio
sed cum demonibus in inferno.Multā malitiam docuit
otiositas.Eccl'i.xxxiij.Frater Egidius socius beati Frā/
cisci dicebat q̄ ociosus amittit hunc mundū ⁊ alium:non
fructificādo sibi nec alijs.Impossibile est virtutes acq̄ri
sine solicitudine ⁊ labore.Iuuenis qui laborē recusat:re/
gnum celorū recusat.Si solicitudo non prodest:negligē/
tia nō nocet.ij.q.v.quāto.ex̄ de postu.pre.ca.j.§.nos ergo
Quia sicut bonū non prodest:malum non nocet.Sicut
otiositas mala est via ad infernū:ita otiositas ⁊ q̄es san/
cta est via ad celū.De quo otio sanctus Aug.Otium san
ctum querit charitas veritatis.i.cōtemplationis.Nego/
tium iustū suscipit necessitas charitatis.viij.q.j.qui epi/
scopatum.Item Egidius.Homo petit a deo bonū sine
mensura ⁊ sine fine:⁊ vult ei seruire cum mensura ⁊ cum
fine.Qui ergo vult sine mensura ⁊ sine modo amari ⁊ re
munerari:debet sine modo amare ⁊ sine mensura seruire
⁊ sine modo.Qui exfructat corpus suum amore altissimi
de bono quod facit a celo inferius premiū non requirit
aliquod.Ego possem dicere veraciter q̄ qui(quod est le/
ue)alleuiat sibi iugum dñi ⁊ laborem:aggrauat sibi illud
Mat.xj.⁊ qui id aggrauat:sibi alleuiat.Utinā facerent
homines illud Mat.xj.etiam qđ melius esset corpori in
hoc mundo.corpus aūt sentit de bonis anime.Multum
debet homo esse solicitus ad custodiendū sibi gratiā da/
tam a deo:⁊ cum ea fideliter laborare.ij.Corin.vj.q: sepe
amittit fructus pro folijs.⁊ grana pro paleis.Quibusdā
autē dat fructus:et frondes facit ei caras.quibusdā dat
vtrūq̄.Maius reputo bona data a deo conseruare:q̄ ac
quirere.Qui nouit acq̄rere/sed nescit reponere:nunquā
ditabit̄.Homo propter negligentiam suam perdit perfe
ctionem suam.Siquis esset pauperrimus:⁊ diceret ei ali
quis/accōmodo tibi hanc rem vt per tres dies exfructes
eam:⁊ per hoc habebis thesaurū infinitum.nōne iste stu/
deret exfructare solicite illā? Res mutuata nobis a deo
est caro nostra.⁊ quasi tres dies sunt totum tempus vite
nostre.Si vis ḡ frui:stude lucrari.si em̄ non laboraueris:
non quiesces.Si omnes agri ⁊ vinee huius mūdi essent
vnius hominis qui nō coleret:quem fructum perciperet
inde?Alius autē habēs paruam quātitatē agrorum ⁊ vi/
nearum:⁊ bene colens:percipit inde fructus pro se et pro
alijs.Uerbum ironicum est/Ad spem vicini tui nō ponas
ollam ad ignem.Non est homo beatus si bonā habet vo/
luntatem:nisi bonis operibus studeat eā sequi.q: ad hoc
deus dat gratiā suam homini:vt sequatur eam.Paulus.
Gratia dei sum id quod sum.⁊ gratia in me vacua nō fuit
j.Cor.xv.hucusq̄ frater Egidius.¶ Sequit̄ de alia spe/
Dilatio, cie acidie/que est dilatio.que multū nocet:q: nocuit sem
per differre paratis.q: qui non est hodie cras minus ap/
tus erit.De dilatione conuersionis.Eccl'i.v.Non tardes
conuerti ad dominū.Sopho.j.Uox cantantis in fenestra
coruus in superliminari.Aug.Differebam de die in diem
viuere in te:⁊ non differebam mori in memetipso.Item
Aug.Ipsa res est que multos occidit:quum dicunt cras
cras:⁊ subito clauditur ostium ⁊ remanent foris cum vo
ce cornina:q: non habent gemitum columbinum.Cras
cras vox corui est.Eccl'i.xxxij.Hora surgēdi non te trices
id est alijs curis implices.Bern.Ab ore putei gehēne eri
piar:⁊ inducias petam:⁊ cunctabor exire?Abscondi ignē
in sinu meo:⁊ crustosiam latere/iam nudatis visceribus/
iam sanguine defluente/diu mihi deliberandū est:an ex/
pergiscar/an excutiam/an abijciam illum.Contra talem
malam dilationem ad remanendum in peccato de pe.di.
iij.ille rex.Ille rex tantus ⁊ potens nec exiguo quidē mo/
mento manere penes se delicti passus est cōscientiam:sed
prematura confessione atq̄ imenso dolore reddidit pec/
catum suo domino ⁊c.Ne mora noceat.ex̄ de reg.iur.mo
ra.li.vj.Nescimus quid erit cras.Mat.vj.xij.q.j.habebat
Actu.j.Non est vestrū nosse tempora.Bern.Quid de fu/
turo miser tam temerarie presumis.tamq̄ pater tēporum
momenta in tua et non magis in sua posuerit potestate?
Bern.Cōputatio dilata multa facit obliuisci.Contra di/
lationem confessionis de pe.di.vij.sed nullus.Utrū quis
teneatur statim confiteri quū peccat ⁊ sacerdotem habet
tenetur q̄ nō.no.de pe.di.v.in summa.¶ Alia species aci Tardi/ tas.
die est tarditas.Bern.Magna confusio.ardenti⁹ deside
rant seculares semper vitiosa:q̄ nos vtilia.Contra eam.
Magi ab oriente properant.Mat.ij.Et Maria cū festi
natione abijt in mōtana.Luc.j.Et tres Marie valdema
ne veniunt ad monumentū.Mar.Mat.⁊ Luc.vlt.⁊ Io.
xx.Et dñs non permisit filium sepelire patrē:sed q̄ statim
sequeretur eū precepit.Mat.viij.⁊ Luc.ix.Idem de Pe/
tro ⁊ Andrea Iacobo ⁊ Ioāne.Mat.iiij.⁊ Matthe⁹ sta
tim christum secutus est.Luc.v.Mat.ix.Et Zache⁹ festi/
nus descendit de arbore.Luc.xix.Et in credēdo tarditas
increpatur.Luc.xiiij.Adde que scripsi.s̄.in.§.cōmendabi/
lis.in.§.quart⁹ gradus.in ar.lxix.⁊ qđ scripsi.s̄.e.§.occul/
tum aliud.℟.de dña legitur in isto ar.¶ Alia species aci/ Negligē/ tia.
die est negligentia.que est cōtraria diligentie.de qua cō/
mendatur mulier habens drachmas decem.Luc.xv.⁊ de
qua Prouer.xxiiij.Diligenter exerce agrum tuū.quod di/
xit Herodes Mat.ij.malitiose nobis predica.Ite ⁊ inter
gate diligenter de puero.Qui timet dñm nihil negligit.
Eccl's.vij.De negligētia prelatorū supra in multis locis
tractaui.de qua.ix.q.iij.cū simus.lxxxix.di.volumus.xliij.
di.ephesijs.xl.dist.si papa.ex̄ de of.or.irrefragabili.j.rūso.
vbi de hoc.de regu.c.vlt.de sta.mo.cum ad monasteriū.§.
penulti.vbi de hoc.de offi.archid.ea que.vbi de hoc.et de
reg.iur.q̄uis.vbi plene de hoc.¶ Alia filia acidie est imp
seuerantia.que est de illis q̄ non ducunt ad finem qđ inci Imperse/ uerātia.
piunt bonū.Nō sic christus q̄ non descendit de cruce.q̄p̄
dicerent iudei/Descende:⁊ credimus tibi.Mat.xxvij.vbi
Raban⁹.Si autē tūc de cruce descenderet insultantibus
credens:virtutē nobis patientie non demōstraret:sed ex/
pectauit paululū.irrisionē sustinuit.⁊ qui de cruce descen
dere noluit:de sepulcro surrexit.Et in e.c.Mat.ibi.Alios
saluos fecit:seipsum non pōt saluum facere.Bern.Quū
sit ipse salus:saluatione non indiget.sed operatur salutē
nostram.nec caudam patitur deesse de sacrificio vesperti
no hostie salutaris.Nam quū saluus esse non possit:nisi
qui perseuerauerit vsq̄ in finem.Mat.x.⁊.xxiiij.de pe.di.
ij.§.euidenter.℟.adhuc.et.℟.in bono.et.℟.propter.et.℟.
multa.⁊.℟.mirandum.et.℟.item illud.quanto minus po
test esse saluator?Et Ioan.iiij.Meus cibus est ⁊c.et post
vt perficiam opus eius.Ecclesiastici.xvij.Opus consum
maui.⁊ Deuterono.xxxij.Dei perfecta sunt opera.Diabo/
lus autem insidiatur calcaneo eius id est fini.Gene.iij.
Luce.xiiij.Hic homo cepit edificare:⁊ nō potuit consum/
mare.Bern.Est singularis filia summi regis perseueran
tia.illa enim sola est heres regni eterni.Item idem.Cete
re virtutes coronam regni contexunt:sola perseueran/
tia eam capitibus superimponit.Papa Liberius.Un/
de namq̄ beata est perseuerantia:nisi de virtute patien/
tie?vij.q.j.suggestum est nobis.Item illud Matthei.x.⁊
xxiiij.Qui perseuerauerit vsq̄ in finem:hic saluus erit.
vij.q.j.suggestum est nobis.de peni.distinct.ij.§.euiden/
ter itaq̄.ver.item illud euāgelicum.⁊ ver.multi bene.de
peniten.distinctio.iij.in cassum.de peni.distin.iiij.in domo
vlti.colum.ibi.vnde ⁊ dominus.⁊.c.si ex bono.⁊ ex̄ de re/
nun.ca.j.Grego.Talaris tunica Ioseph perseuerantia.
est.de qua Genesis.xxxvij.Unde magdalena vidit primo
dñm.q: perseuerauit ad monumētum.Ioan.vlti.Unde
Greg.Contigit vt sola eum videret:que remansit vt q̄re/
ret.Quid prodest homini ieiunare/orare/ eleemosynas
facere/corp⁹ affligere/sentire quoq̄ de deo magna:et nō
peruenire ad portum salutis?Ecce apparet aliquādo in
mari nauis formosa magna ⁊ noua multo thesauro ple/
na:aliquo sibi occurrente periculo ad portum non perue
nit:sed perit.⁊ quid pfuit omnis multitudo illa?Et iterū
Est in mari quandoq̄ nauis aliqua deformis vet⁹ ⁊ onu
sta multo thesauro:et cum multo labore euadens maris
pericula peruenit ad portū.sola hec cōmendabilis.Simi
le euenit in hominibus huius mūdi.Merito ergo omni
bus est timendum.Quāuis em̄ arbor sit nata:non statim
est magna.⁊ si magna:non florida.⁊ si florida:non statim
producit fructus.⁊ si producit:non statim sunt magni.⁊ si
magni:non statim maturi.⁊ si maturi:non statim veniūt
ad os comedentis.sed multi decidūt ⁊ putrescūt:⁊ a por/
cis ⁊ alijs bestijs deuorantur.Ad hec de pe.di.ij.§.hec que
de charitate.cum.c.se.¶ Dixit quidā fratri Egidio.Deus
bene faciat te finire.Rñdit ipse.Quid prodest mihi si re/
gnum celorū manducassem:nisi bene finirem?Sapiens.
Ois laus in fine canitur.Philosophus.Cuius finis bo/
nus est:ipsum quoq̄ bonū est.Sapiens.Oia in fine ꝯser/
uantur.⁊ iterū.Finis non palma coronat.Multi currunt
Remis/ sio. sed vnus accipit brauium.j.Corin.ix.¶ Sequitur de alia
specie acidie que est remissio.quo vitio laborat:qui quoti
die deterior efficitur.Unde primo incipit strenue.secūdo
die min⁹.tertio nihil.Eccl'i.xxij.Filia fatua i deminoratio
ne.q: anima fatua semper decrescit:sicut iustorum semita
crescit.Prouer.iiij.Egestatē operata est manus remissa
manus autem fortium diuitias parat.Prouer.x.Itē Pro
uer.xij.Manus fortiū dominabitur.que autem remissa
est:tributis seruiet.Hebre.xij.Remissas manus ⁊ dissolu
Dissolu/ tio. ta genua erigite.xlix.dis.j.℟.claudus.De prelato remisso
ex̄ de sta.mo.cum ad monasterium.§.penul.¶ Sequit̄ de
dissolutione alia filia acidie.qua laborat qui inueniēs dif
ficultatē in sui regimine/dimittit se omnino absq̄ guber/
natione.Prouer.xxij.Eris sicut dormiens in medio mari
⁊ quasi sopit⁹ gubernator amisso clauo.Prouer.xix.Ani/
ma dissoluta esuriet.Hiere.xxxj.Usqueq̄ delicijs dissolue/
ris filia vaga?Talis dissolutio dissoluit hominē a vincu/
lis diuine legis.Et est dissolutus ille demoniacus:de quo
legitur Luc.viij.q̄ ruptis vinculis agebatur a demonio
in deserto.Eccl'i.ij.Ue dissolutis corde.Talis est ille para
lytic⁹:de quo Mat.ix.Dicitur em̄ paralysis a para quod
est dis/et lysis quod est solutio/quasi dissolutio.Uide in
additione.s̄.e.§.nunc de imūditia.℟.Item Io.cass.in ar.
lxxiij.q: peccatum dissoluit hominē a lege charitatis que
operari facit.q: amor otiosus non est s̄m Greg.in homil.
penteco.Et tales dissoluti paralytici efficiuntur insensibi
les in anima.de qua insensibilitate Prouer.xxiij.Traxe/
runt me:⁊ ego non sensi.Prouer.xviij.Qui mollis ⁊ disso
lutus est in opere suo:frater est sua opera dissipantis.Ex
hac surgit pessima paupertas ⁊ penuria bonorū spiritua
lium.Prouer.xxviij.Qui sectatur otium:replebitur ege/
state.Apocal.iij.Dicis q̄ diues sum ⁊c.Et nescis q̄ tu es
Ignauia pauper ⁊ nudus.¶ Sequit̄ de ignauia.qua laborat ille
qui potius eligit in magna miseria permanere:q̄ aliquā/
tulum laboris subire.Eccl's.iiij.Stultus ꝯplicat man⁹ su
as.⁊ comedit carnes suas dicēs.Melior est pugillus cū
requie:q̄ plena vtraq̄ manus cū labore ⁊ afflictione ani/
Indeuo/ tio. mi.¶ Sequit̄ de alia filia scʒ de indeuotione.que est que
dam ariditas spiritualis.ps̄.cxlij.Aia mea sicut terra sine
aqua tibi.⁊ alibi.xxxiij.Sterilitatē aie mee.Et Numeri.
xj.Anima nostra arida est.Bern.loquens in persona illi⁹
qui deuotionē amisit occasione superbie.Ab heri ⁊ nudi/
ustertius inuasit me languor aie.hebetudo insolita.que/
dam inertia spūs ex superbia inuenta est in me.Non sapit
psallere.non legere libros.non orare delectat.meditatio/
nes solitas non inuenio.Ideoq̄ ad opus manuum piger
ad vigilias somnolentus:ad iram preceps:ad odiū perti
nax:lingue ⁊ gule indulgentie securior:⁊ obtusior ad pre
dicationem.Heu oēs montes in circūitu visitat domin⁹.
ij.Reg.j.ad me autem non appropinquat.ps̄.cj.Aruit cor
meum.Prouerbio.xiij.Uult ⁊ non vult piger.¶ Scd̄m
Ioā.cassia.in colla.iiij.Danielis de ꝯcupiscentia carnis ac
spiritus/Mētis sterilitas triplici ratione prouenit.Aut
em̄ de negligentia nostra/aut de impugnatione diaboli
aut de dispensatione dñi ac pbatione descendit.Et de ne/
gligentia quidē:quum vitio nostro torpore precedēte cir
cumspecte nosmetipsos ⁊ remissius exhibētes/⁊ per igna
uiam ⁊ desidiam de noxijs cogitationibus pascentes ter
ram cordis nostri/spinas ⁊ tribulos facimus germinare.
Gen.ij.quibus in ea pallulātibus cōsequenter efficimur
steriles:atq̄ ab omni spirituali contemplatione ieiuni.
De impugnatione vero diaboli:quū etiā bonis nōnunq̄
studijs deditti/callida subtilitate mentem nostram aduer
sario penetrante/vel ignorantes ab optimis intentioni/
bus abstrahimur vel inuiti.De dispensatione autē ac pro/
batione dei:vt paulisper a domino derelicti/⁊ mentis no
stre infirmitatem humiliter intuentes/suppendente puri
tate cordis que nobis est illius visitatione donata nulla/
tenus extollamur.probātesq̄ nos ab eo quodāmodo de/
relictos/gemitibus nostris ⁊ industria illū letitie ac pu/
ritatis statū recuperare nō posse intelligamus.⁊ preteri/
tam cordis alacritatē nō nostro studio sed illius nobis di
gnatione collatā:⁊ presentē de ipsius rursuʒ gratia ⁊ illu/
minatiōe esse poscendā.Bonū est ergo nobis a dño sub/
derelinqui:sed nō totaliter derelinqui.Unde Dauid.ps̄.
cxviij.Nō me derelinquas vsqueq̄q̄.Quarta ratio est isti⁹
sterilitatis superbia ⁊ ingratitudo.q: cōsolationes quas
deus facit:imputat elatus laboribus suis et bonitati sue.
⁊ iō a deo deserit̄.vt a deo eas eē cognoscat.ps̄.xciij.Secū
dum multitudinē dolorum meorū in corde meo consola/
tiones tue letificauerunt animā meam.Et hāc rationem Tristitia.
tangit Bern.s̄.proxime.¶ Sequit̄ de alia profana filia
acidie/que est tristitia.que impedit leticiā spiritualem.ij.
ad Cor.ix.Hilarē datorē diligit deus.ex̄ de donat.c.j.ps̄.
cxxxvij.Et cātēt in vijs dñi:qm̄ magna est gl'ia dñi.Eccl'i.
xxx.Tristitiam longe expelle a te.Eccl'i.xxxvij.Cor prauū
dabit tristitiam.Et tristitia cordis flectit ceruicem.Eccl'i.
xxxviij.Et ibidem.Ne dederis in tristitia cor tuū.Et ibidē
A tristitia em̄ festinat mors.¶ Est autē triplex tristitia scʒ Tristitia
tristitia peccati/tristitia peccatū/tristitia de peccato.Tri triplex.
stitia peccati est amaritudo cōscientie que semp est in pu/
ro opere.de qua Eccl'i.xiiij.Beat⁹ qui non est stimulatus
in tristitia delicti.Isi.Uis nunq̄ esse tristis:bene viue.re⁹
omniū nunq̄ securus est.Tristitia peccatum est dolor im/
moderatus pro amissione tēporalis rei:vel cōsanguineo
rum:vel amicorum.vel ex eo q̄ quis nō habet quod tēpo
raliter desiderat.xiij.q.ij.q̄ preposterū.c.habent.cum.c.se.
ij.Cor.vij.Tristitia seculi mortē operatur scilicet aie ⁊ fre
quēter corporis.Eccl'i.xxx.Multos occidit tristitia:⁊ nō
est vtilitas in ea.Tristitia de peccato est dolor penitentia
lis.de qua.ij.Cor.vij.Que s̄m deum tristitia est:peniten/
tiam in salutē stabileʒ operatur.Eccl's.vij.Cor sapiētum
vbi tristitia est.Tristitia est demoniū vespertinum.q: tūc
incipit homines vexare:quum dies prosperitatis incipit
declinare.Uexat em̄ in amissione temporaliū:in inflictio/
ne flagellorum:⁊ in amissione consanguineorum.Cōtra
primuʒ Esa.xv.Aque dybon(quod interpretatur fluxus
eorum)scilicet lachryme illorum qui plorant pro fluxu rerū
temporalium.replete sunt sanguine.q: fedant non mun/
dant.vnde sequitur.Ponā super dybon additamētum
scilicet de lachrymis ad lachrymas.de laboribus transi/
bunt ad labores:⁊ contritione duplici conterentur.ex̄ de
iudi.cū non ab homine.Hiere.xvij.Cōtra secundū Pro/
uer.iij.Disciplinā domini fili mei ne abijcias.Cōtra tertiū
j.ad Thessal.iiij.Non contristemini sicut ⁊ ceteri qui spē
non habent.xiij.q.vlti.habent.cum.c.seque.¶ Quidam

Universidad de D... Bibl...

frater requisiuit abbatē Pemē dicens: Quid faciam: quū
turbor tristitia. Dixit ei senex. Neminē pro nihilo aspicias
ij.q.j.multi. Nullum condēnes. Nulli detrahas.vj.q.j.sum
ma.⁊ dabit tibi deus requiē. Idē requisitus ab altero fra
tre dicente/Si peccauero/etiam in quocūq̧ iniquo pec/
cato: ⁊ consumat me cogitatio mea ⁊ arguat dicēs.quare
peccasti: ⁊ efficior tabefactus tristitia.quid faciā: Respō/
dit senex. Quacūq̧ hora ceciderit homo in culpam: et di/
xerit ex corde. Deus tibi peccaui indulge mihi. mox cessa/
bit cogitatio vel tristitia ⁊ illa cōsumptio. ¶ Joā. cass. in
colla. Serapiōis de.viij. vitijs.in li. colla. ait sic. De ira tri/
stitiam ⁊ acidiam necesse est pullulare. ⁊.j. Quāobrem vt
acidia vincatur: ante superanda est tristitia. vt tristitia ꝓ/
pellatur: ira prius est extrudēda. Idem in eadē. Tristitie
genera sunt duo. Unū quod iracūdia desinente vel de il/
lato damno ac desiderio prepedito cassatoq̧ generatur.
Aliud qđ de irrationabili mentis anxietate seu despera/
tione descendit. ⁊.j. in eadem. De tristitia rancor/ pusilla/
nimitas/ amaritudo/ desperatio. De acidia/ otiositas/
somnolētia/ importunitas/ inquietudo/ peruagatio/ in/
stabilitas mētis ⁊ corporis/ verbositas/ curiositas. ¶ Itē
Jo. cass. in li. ix. de spiritu tristitie sic ait in prin. Edacis tri
stitie stimuli retundendi sunt. q̄ si passim per singulos in/
cursus ⁊ incertos ac varios casus obtinendi aīam nostrā
habuerit facultatē: ab omni nos separat diuine cōtempla
tionis intuitu. ipsamq̧ mentē ab vniuerso puritatis statu
deiectam funditus labefacit ac deprimit. Non orationes
eam explere cum solita cordis alacritate permittit. Non
sacrarum lectionū sinit remedijs incubare. Trāquillum
quoq̧ ac mitē fratribus esse nō patitur. ⁊ ad cuncta ope/
rationum religionis officia impatientē et asperū reddit.
omniq̧ perdito salubri cōsilio ⁊ mentis cōstantia pertur/
bata velut amentē facit ⁊ ebriū sensum: frāgitq̧ ⁊ obruit
desperatione penali. Sicut em̄ tinea vestimēto ⁊ vermis
ligno: ita ſm scripturā virus tristitie nocet cordi. Prouer.
xxv. Nōnunq̄ autē ire precedentis vitio subsequi seu con/
cupiscentie lucri/ vel cuiusdam detrimēti causa generari
solet. quū se harum rerū quadā spe mente concepta quis
viderit excidisse. Interdū etiam nullis existentibus cau/
sis quibus ad hanc labem corruere prouocemur: inimici
subtilis instinctu tanto merore repēte deprimimur: vt ne
charorū quidem aduentū solita suscipere affabilitate pos
simus. ¶ Idem in eadē. Est etiā aliud detestabilius tristi
tie genus: qđ non correctionē vite/ nec emendationē vi/
tiorum/ sed perniciosissimā desperationem anime inīcit
delinquenti. qđ nec Cayn fecit post fratricidiū penitere.
Geñ.iiij. de pe. di.j.§.ex ijs itaq̧. Nec Judā post proditio/
nem ad satisfaciendum festinare permisit: sed ad suspen/
dium desperatione pertraxit. Act.j. Mat.xxvij. de pe. dis.
iij. iudas. ⁊.c. nihil iude.cum.c.se. Ideoq̧ vtilis nobis vna
re tātū tristitia iudicanda est: quū hāc vel penitudine de/
lictorum/ vel desiderio perfectionis accensi concipimus.
sed talis tristitia/ que ſm apostolū.ij. Cor.vij. salutē ope/
ratur/ obediens est: affabilis/ humilis/ mansueta/ suauis/
ac patiens vtpote ex dei charitate descendens: ⁊ ad omnē
dolorem corporis ⁊ spiritus cōtritionē infatigabiliter se/
metipsam desiderio perfectionis extendens: ⁊ quodāmo
do leta ac spe profectus sui vegetata/ cunctam affabilita
tis ⁊ longanimitatis retinet suauitatē: habens in se fru/
ctus spiritussancti. qui sunt ſm apostolū charitas ⁊ gau/
dium ⁊c. Gala.v. Hec vero asperrima/ impatiens/ dura/
plena rancore et merore infructuoso ac desperatione pe/
nali/ eum quem amplexa fuerit: ab industria salutari do/
lore frangens ac reuocans: vtpote irrationabilis ⁊ inter
cipiens non solū orationū efficaciam: verū etiam vniuer
sos fructus spiritus. Hanc ergo perniciosissimā passionē
ita de nobis expellere poterimus: vt mentem nostrā spiri/
tuali meditatione occupatā iugiter futura sepe ⁊ cōtem/
platione repromisse beatitudinis erigamus. Hoc etiam
modo vniuersa tristitiarū genera siue que ex precedenti
ira descendunt: siue que acquisitione lucri vel detrimenti
illati nobis adueniunt: siue que de illata nobis generant
iniuria: siue que de irrationabili mentis cōfusione proce/
dunt: seu que letalem nobis desperationem inducunt: va
lebimus superare. quū eternarum rerum intuitus specu/
lantes/ semper leti ac imobiles perdurantes/ nec casibus
deiecti presentibus/ nec prosperis fuerimus elati: vtraq̧
velut caduca et mox transeuntia cōtemplantes. hucusq̧
Joan. cass. ¶ Item Nilus in titulo de tristitia. Tristitia
est meror anime: ⁊ insistit cogitationibus ire. Desiderator
namq̧ est vltionis furor. si vero non adipiscitur vindictā
generabitur tristitia. Tristitia os est leonis ⁊ contristatū
deglutiet facile. Uermis cordis est tristitia. Prouerb.xxv.
Et omnis plaga tristitia cordis est. Eccli.xxv. ⁊.xxx. Tristi
tiam longe expelle a te. multos enim occidit tristitia. ⁊ nō
est vtilitas in illa. Nescit leticiam spiritualē ⁊ suauitatem
quum fuerit in tristitia monachus. neq̧ mellis gustum/
qui febribus exuritur vehementer. Omniū bonorum im
pedimentum est meror. s. tristitie. Qui diligit mundū con
tristabitur multum. qui autem cōtemnit que in eo sunt: le
tabit semper. Qui spernit pecunias: sine tristitia est. Cu/
pidus in amaritudine est. Amator glorie lugebit quum
ignobilitas venerit. qui autem humilis est quasi cōuiuiū
eam suscipiet. Sensus dei gustus aufert tristitiā. gustus
seculi parit eam. Qui autem voluptates mundi abiecit:
molestiam non patitur a cogitationibus tristitie. ¶ Dici
tur in legenda beati Antonij egyptij. Una est ratio vincē
di inimicum/ leticia spiritualis: ⁊ anime dominū semper
cogitantis iugis recordatio. Et de eo đr ibi q̄ semper hi/
larem faciem gerens/ liquido ostendebat se cogitare de
celestibus. sicut scriptura ait Eccli. xxvj. ꝑ alia verba: sed
magis ad literam Prouer.xv. ibi. Cor gaudens exhilaras
uit faciē. merore animi deijcit. Prouer.xvij. Anim⁹ gau/
dens etatem floridam facit. spiritus tristis exiccat ossa.
Corde letante vultus floret. in merore constitutus tristas
tur. ¶ In antiqua legenda beati Francisci legitur sic de
eo. Tantū autem diligebat virū letitia spirituali plenum
q̄ pro generali cōmonitione in quodam capitulo consci
bi fecit hec verba. Caueant fratres ne se ostendant extrin
secus nubilosos ⁊ hypocritas tristes. sed ostendāt se gau/
dentes in domino hilares ⁊ iocundos ⁊ cōuenienter gra
tiosos. Item super illud Mat.vj. Nolite fieri sicut hypo/
crite tristes. dicit Chrys. Non autem potest fieri vt sit hila
ris qui ieiunat. ideo non dixit. Nolite esse tristes. sed Noli
te fieri tristes. Qui em̄ per imposturas aliquas pallētes
apparent: illi non sunt tristes: sed fiunt. Qui autem natu
raliter propter assiduum ieiuniū tristis est: non fit tristis:
sed vere est. Hec sancta tristitia vertetur in gaudiū. Joā.
xvj. ¶ Sequitur de alia specie acidie. que est tedium vite Tedium vite.
que prouenit ex longa tristitia. vt non solum displiceat ei
deo seruire: sed etiam viuere. Quod prouenit ex diuersis
causis. Quandoq̧ est tedium vite ex amore dei ⁊ deside/
rio vite celestis. Philip.ij. ex̄ de renun. nisi. §. porro. Greg.
Sancti grauiter tolerant quicquid non sonat id quod
amant. Item ex conuersatione malorum mundi. ij. Pe.ij.
ibi. Animam iustam iniquis operibus cruciabant. Item
ex nimia tribulatiōe. Job.x. Tedet aiam meā vite mee. et
ij. ad Corin.j. ibi. Ut tederet etiam nos viuere. iij. Regū.
xix. de Helia: qui petijt anime sue vt moreret. ⁊ de Saul
ij. Regum.j. Multi desiderant mori vt presentes dolo/
res fugiant. et de doloribus sempiternis non cogitant. cō
tra quos Amos.v. Ue desiderantibus diē domini. ¶ Se Desperatio.
quitur de desperatione alia filia acidie: que solet proue/
nire ex tristitia. Prouerbio.xv. In merore animi deijcitur
spiritus. scilicet in profundum desperationis. Et Prouer
bio.xvij. Spiritus tristis exiccat ossa. quia fortem animū
deficcat ab humore gratie: vt per peccatum desperatio/
nis frangatur. Ecclesiastici.xiiij. in principio. Felix qui
non habuit animi sui tristitiam: et non excidit ab spe
sua. Hieronymus super.viij. Psalmum dicit/ q̄ magis

offendit deū Judas quādo se suspendit: q̄ in hoc q̄ eū
tradidit. De hoc peccato Jude de pe. dist. iij. iudas. ex. c.
nihil. et. c. sceleratior. Hoc peccatum virtutem secundā
theologicam scʒ spem adnihilat. quum dicat ps. xxx. Et
spes mea in deo est. et/ In te dn̄e speraui. Et Esa. xl. Qui
sperant in dn̄o: habebunt fortitudinem. ps. xc. Sperauit
in me et liberabo eū. ¶ Contra hoc peccatum est memo/
ria dn̄ice passionis. Bernar. Peccaui peccatum grande:
cōscientia mea turbatur: sed non perturbatur. q: vulnerū
dn̄i recordabor. Quid tam ad mortem: quod non morte
christi soluatur: Si in mentem venerit tam potens tāq̧
efficax medicamentum: nulla iam possuʒ morbi maligni
tate terreri. August. Nullus de misericordia dei desperet.
maior est em̄ ei⁹ misericordia q̄ nostra miseria. Tardius
siquidem videtur ei veniam dare: q̄ peccatori accipere.
Sic em̄ festinat a tormento conscientie reum absoluere:
quasi eum plus cruciet compassio miseri q̄ ipsum miserū
cōpassio sui. ¶ De desperatis dicitur Baruch. iij. Deputa
tus es cum descendentibus in infernum. Berñ. Si supra
modū peccaui: non despero. q: supra modū doluit in quo
respiro. Si exacerbatur pater in imanitate sceleris mei:
mitigabitur in dolore filij sui. Item Berñ. Omnino pro/
pter mansuetudinem que in te predicatur currimus post
te dn̄e iesu. ps. xliiij. Propter veritatem et mansuetudinē
⁊c. Mat. xj. ibi. Quia mitis sum. audientes q̄ nō spernis
pauperē peccatorem. ps. xxj. Neq̧ despexit deprecationē
pauperis. Non horruisti cōfitentem latronem. Luc. xxiij.
xxvj. q. vj. agnouimus. de pe. dist. j. importuna. Nec lachry/
mantem peccatricē. Luc. vij. j. q. vij. siquis. Non supplican
tem. Mat. xv. de pe. di. j. importuna. chananeā. Non dep/
hensam in adulterio. Jo. viij. iij. q. vij. postulatus. Non se/
dentem in teloneo. Mat. ix. ⁊ Luc. v. Non supplicantē pu
blicanum. Luc. xviij. Non negantem discipulū. Luc. xxij. l.
di. ponderet. ⁊. c. fidelior. Nō crucifixores tuos. Luc. xxiij.
Non persequētes discipulos. vij. q. j. §. hoc etiam tunc. In
odore ergo vnguentorū tuorum currem⁹. Cant. j. ex̄ de sa
cra vnc. c. vnico. §. refert. ℣. christ⁹. ¶ Dicebat abbas Pe/
mē de abbate Isidoro q̄ quādo inimic⁹ conturbabat eū
⁊ suggerebat ei desperationem ⁊ penas: dicens/ Post hec
oia in tormenta iturus es. dicebat ei Isidorus/ Quāuis
ego ad tormentum mittar: tamen te subtus me inuenio.
¶ Abbati quoq̧ Moysi frequenter apparuerunt spirit⁹
mali: dicentes/ Euasisti nobis ⁊ nihil possum⁹ tibi facere.
quoniā quoties te per desperationem humiliare volueri
mus: exaltaris. quoties autē exaltare: ita te humilias vt
nullus de nobis accedat ad te. ¶ Iterum quidā senex tē
tabatur a cogitationibus per annos. x. ita etiam vt despe
raret: dicens/ Perdidi animā meam. sed quatinus semel
perij: reuertar ad seculū. Quum autem proficisceretur: ꝑ/
uenit ad eum vox dicēs illi. Decem anni in quibus depre
catus es/ corone tue erunt. reuertere ergo ad locū tuum
⁊ ab omni malo cogitationis tue libero te. Non est ergo
bonum quemq̄ desperare propter cogitationes. Ille em̄
magis coronas ꝓuident. vij. q. j. aduersitas. de pe. dis. ij. si
em̄. si vtiliter eas pertractantes transierimus sufferētes
non consentientes. Jac. j. de pe. di. ij. si em̄. Sed nota q̄ nō
bene sperat: qui aliqualiter nō desperat. vt desperationis
metu cautior fiat. ſm Hiero. de pe. di. ij. si em̄. post tres co/
lum. ℣. verū nec Montanus. De desperatione Cayn. Ge
ne. iiij. de pe. di. j. ⁊ venit. ⁊. c. serpēs. ⁊. § se. ex ijs. ℣. deniq̧.
Hec desperatio vnū de sex peccatis in spiritumsanctū est
Mat. xij. vt legitur ⁊ no. de pe di. j. §. potest etiam. in glos.
peccatum in spiritūsanctum ⁊c. Est autem nedum despe/
ratio verbalis ⁊ mentalis: sed etiam quodāmodo actua/
lis. ar. bonū. xxiiij. q. iij. de illis. licet quis verbo non despe/
ret vel mente. scilicet continue peccare: et nunq̄ penitere
Et de talibus dicit Hiero. q̄ assidue peccantiū non mise/
ret de⁹. xciij. di. diaconi. v. in fi. Et peccator quū i ꝓfundū
malorum venerit cōtemnit. Prouer. xviij. xvij. di. nec licu
it. ex̄ de iudi. cum non ab homine. §. j. De bona temporis
occupatione contra acidiam ⁊ eius filias maledictas. ex̄
de renun. nisi cum pridē. §. verū. ⁊ de con. dis. v. nunq̄. In/
ter alia remedia contra acidiam est consideratio pene fu
ture. Hiere. j. Quid tu vides Hieremia: Uirgam vigilan
tem ego video. Uirga vigilans a somno acidie est consi/
deratio pene eterne ⁊ iudicij finalis.

¶ Articulus. lxxvj. A

A Liud vitium aliquo Uētosa religiosorū sūpbia.
rum religiosorum istius tēporis qui habent
cōmune cū alijs secularibus: et vere plus q̄
alij seculares: est tumida ⁊ acephala sūpbia.
Superbia autē ſm Climacū in gradu. xxij. de sūpbia. est
dei negatio: demonū inuentio: despectio hominū: cōdem/
nationis ⁊ iudicij mater: laudū proles: infructificationis
argumentum: a dei adiutorio effugatio: non spiritus sed
carnis ecstasis precursor ⁊ amentie: lapsuū ⁊ ruinarū con/
ciliatrix: defectionis occasio: furoris fons: hypocrisis por/
ta: demonum firmamentum: peccatorū custos: inuiscero/
sitatis adiutrix: cōpassionis ignorātia: rationis amarus
punitor ⁊ exquisitor: exactor crudelis ⁊ inhuman⁹: dei lu/
ctator cōtrarius: blasphemie radix. Initiū superbie/ finis
vane glorie. Mediū/ cōtemptus proximi: ⁊ laborum pro/
priorum ⁊ dolorū inuerecunda ꝓpalatio: laudis cordia/
lis amor: redargutionis odiū. Finis vero negatio dei ad/
iutorij: ⁊ ꝓprie festinātie ⁊ solicitudinis extollētia. Mos
demoniacus. Altū sapiens monachus cōtradicit vehemē
ter. humile vero sapiens contradicere nescit. Dedignatur
arrogans monachus ⁊ superbus corde obedientiam pos
sidere. Uir altus corde desiderat principatū. Superbis
deus resistit. Jac. iiij. j. Pe. v. Quis ergo horū valet mise/
reri: Immundus est coram deo omnis arrogans corde.
Prouer. xvj. ꝑ alia illa de pe. di. ij. si em̄ vltra. v. colum. ℣. pe
trus. Et q̄s de cetero eos mundare valebit: Correptio et
disciplina/ sūpborū ruina ⁊ lapsus. stimulus vero/ demon
Derelictio autē ecstasis mala ⁊ amētia. Qui amouet a se
redargutionē: passionē significauit. Qui odit correctio/
nem: vestigiū est peccatoris. Eccli. xxj. Accedēs vero a vin
culo soluitur scilicet peccato. ps. cxv. Dirupisti vincula pec
catoris. Superbia est diuitiarū spiritualiū ⁊ sudorū per/
ditio. ps. xvij. Clamauerunt nec erat q̄ saluos faceret pe/
nitus. q: cum superbia clamauerunt ad dn̄m. ⁊ nō exau/
diuit eos penitus. q: causas contra q̄s orabant non absci
derunt. Senex redarguebat superbientē fratrē. ille vero
ait. Indulge pater: q: superbus non sum. et senex ad eum
Et qualem ait fili euidentiorē ostensionem istius nobis
vitij exhibebis: q̄ ⁊ dicere/ superbus non sum: Noli arro/
gans altū sapere: quū sis terrenus. Multi em̄ de celis eie
cti sunt quū fuissent imateriales ⁊ sancti. Esa. xiiij. de pe.
di. ij. principiū. ⁊. c. si em̄ inquit. ¶ B Monachus pro/
prie est non elatus oculus/ humilis anime intuitus/ ⁊ im/
motus corporis sensus. Monachus est q̄ impugnatores
instar bestiarū aduocat ⁊ irritat quū fugiunt ab eo. Mo
nachus est incessabilis excessus ⁊ tristitia vite. ij. Cor. vij.
Monachus est q̄ ita afficit ⁊ qualificatur virtutibus: sic/
ut alius delectationibus vitiosis ⁊ cōcupiscentijs. Mo/
nachus est incessabile lumē in oculo cordis. Monachus
est abyssus humilitatis. Superbia est nouissima aīe penu
ria: diuitias scʒ spirituales. i. virtutes phantasticans: ⁊ lu
men in tenebris videre se arbitrans. Monach⁹ superbus
demone non indigebit. ipse em̄ de cetero sibiipsi fact⁹ est
demon ⁊ impugnator. In cordibus superborum fient ver
ba blasphemie. Progenies superbie sunt spiritualium
ruine et lapsus/ ira/ detractio/ amaritudo/ furor/ et cla/
mor/ blasphemia/ hypocrisis/ odium/ inuidia/ contradi/
ctio/ voluntatis proprie cōplacētia ⁊ regulatio/ impersua/
sibilitas/ ⁊ inobediētia. Nemo potest venire in cognitio/
nem dei nisi per humilitatem. Uia eundi sursum est ire
inferius. ¶ Omnia periculosa et omnes casus mag/
ni qui acciderunt in mundo; non nisi per eleuationem

Universidad de Deusto Biblioteca

capitis acciderūt.sicut apparet in lucifero creato in celo.
Esa.xiiij.Luce.x.de pe.di.ij.si em̄.ad si.⁊.c.principiū. Et in
Adam inobediētē.Gen̄.iij.xl.di.quelibet.xj.q.iij.q̄d ergo
Et in pharisco euangelico.Luc.xviij. Et oia bona que fa-
cta sunt magna:propter inclinationē capitis facta sunt.
sicut patet in beata ꝟgine.Luc.j.xxvij.q.ij.§.j.Et in publi-
cano. Luc.xviij.Et in latrone sancto.Luc.xxiij.de pe.di.j.
importuna.⁊ pluribus alijs.¶ Dixit quidā. Nō possem⁹
nos habere vnam molā grauem:que faceret nos semper
caput humiliare:ar.Mat.xviij.ibi.Expedit ei vt suspen-
datur mola asinaria in collo eius.ex de renunt.nisi.§.pro
graui.Et dixit ei quidam.Quomodo possemus nos effu
gere istam superbiā?Rn̄dit Egidius.Laua tibi inde ma-
nus vbi posueris os:vbi tenes pedes.Si consideres bn̄-
ficia dei:debes inclinare caput tuū.Si consideres pecca-
ta tua:debes inclinare caput. Ve autē illi qui vult hono-
rari de malitia sua.ex de ex.pre.q̄ graue.lxxxvj.di.donare.
Si persistas corā dn̄o integre teipsum vituperās ⁊ incul-
pans superbiam quasi araneam reputabis.de pe.dis.j.ve-
ritas.sub.§.quecumq̄.Equus vero superbie vana gloria
est super quē ascendit.sancta vero humilitas seipsam in-
culpans atq̄ vituperans deridebit equū etiam ascensorē
eius.in cantico Moysi Exo.xv.¶ E Serapion in col-
la.de.viij.vitijs.Superbie genera sunt duo.Primū carna
le scilicet de gloria mundi et carnis.Secundū spirituale.
quod est etiā periculosius.Illos namq̄ specialius impu
gnat quos in quibusdam virtutibus profecisse reperit
Abachuc.j.Cibus ei⁹ electus.vbi Hiero.Job subuertere
querit.⁊ deuorato Juda ad turbandos apostolos expe-
tit potestatem.Luc.xxij.de pe.disti.ij.si em̄.ad tres colū.ꝟ.
frustra.¶ D Est superbia in religiosis sicut et in alijs.
In ornatu ⁊ habitu delicato.Hester.xiiij.Tu scis infirmi
tatem meā ⁊ necessitatem meam:q: abominer signū sup-
bie ⁊ glorie mee quod est super caput meū. In vestitu ne
glorieris vnq̄.Eccl'i.xj.Et diues ille indutus erat purpu
ra ⁊ bysso ad suam ostentationē.Luc.xvj.de hac.xxj.q.iiij.
c.j.⁊.c.di.contra morem.Jam religiosi irreligiosi contra
eorum regulas ⁊ statuta in vestibus preciositatē querūt/
si possunt/non vtilitatem.Longitudo per terrā serpit.pli-
catur cū futuris subtilissimis.multe sunt capitia post na-
tes descendūt.amplitudo ei⁹ vt tentorium est. Chordula
minorum subtilis ⁊ alba plurimis nodulis terrā tangit.
Quod a Frācisco humili pro dedecore datū est:priuign⁹
eius accipit ad decorē.Crucis habit⁹ crucē cōculcat.qua-
les foris tales intus.xlj.di.§.si.Vide.j.§.se.ꝟ.contra super
biam ornatuū in isto ar.⁊ in.ꝟ.in qua preciositate.cum.ij.
se.Item est in actu.ps̄.c.Non habitabit in medio domus
mee qui facit superbiam.Exemplū de Nemroth superbo
robusto hominū oppressore.Gene.x.vj.di.§.si.in si.Itē su
perbia in ꝟbo.sicut i Antiocho.ij.Macha.ix.Et in Sen-
nacherib ⁊ Rapsace pricipe suo.Esa.xxxvj.⁊.xxxvij.ps̄.xvj
Os eorum locutum est superbiam.xlvj.di.c.j.de pe.di.ij.si
em̄.vltra mediū.ꝟ.nonne.ibi.loquūtur grandia.Et tot⁹
eorum sermo superbia est.Quod ad literā religiosos pre
cipue tangit.q: ⁊ in disputationibus et predicationibus
⁊ cōmunibus locutionibus arrogāter ⁊ pōpatice loquū-
tur:⁊ actus ⁊ signa supbie ostendunt:⁊ se extollunt ⁊ lau
dant:⁊ noua ⁊ subtilia fari gestiūt:⁊ suas opiniones ma-
gnificare:⁊ aliorū deprimere ⁊ conculcare.nec patiuntur
sibi ab aliquo cōtradici.⁊ ostentant que sciunt ⁊ nesciunt
⁊ que non intelligūt frequenter exponūt ⁊ simulant se in-
telligere.qd̄ prohibet Chalcedonense conciliū.xviij. q.ij.
quidam monachorū.Et contra illud quod dicit Ambro.
in li.de officijs:⁊ est.xj.q.iij.siquis vero.ibi.Quoniā veri-
tatis ea regula est:vt nihil facias cōmendandi causa tui
quo minor alius fiat.neq̄ si aliquid boni operis habeas:
id ad deformationem alterius ⁊ vituperationē exerceas.
Nam ⁊ aliorū honores non debent esse alijs occasio nocē
di.C.de statuis ⁊ imagi.l.vlti.Nec aliquis debet appetere
per quod honor aliorū imminuatur.xcix.di.nullus.Item

superbia in loco.ps̄.lxxiij. Superbia eorū qui te oderunt
ascendit semper.Et tales religiosi appetunt ad literā pri
mas cathedras in synagogis:⁊ primos accubit⁹ in cenis
Mat.xxiij.vbi Rabanus. Notandū q̄ non salutari in fo-
ro/non primo sedere vel discūbere vetat eos quibus hoc
officij ratione competit:sed eos qui hec siue habita siue
non habita indebite amant:a fidelibus quasi improbos
docet eos cauendos.De supbia pro loco vel in loco.xlviij.
di.§.j.cum.ij.c.se.ꝟ.elatio.Et superbia pprie diabolo attri
buitur.Luc.xiiij.Recūbe in nouissimo loco.¶ E Con-
tra hanc quadruplicem speciem superbie attende christi
quadruplicem humilitatē.Luc.ij.Inuenietis infantem.i.
non fantem/contra superbiā in verbo.Pānis inuolutum
contra superbiā in ornatu. Et inuolutū/contra superbiā
in actu manuum vel incessu pedum.Positum in presepio
contra superbiā in loco.¶ F Item Greg. quadruplicē
superbiam ponit principaliter in moralibus.Una est quū
quis quod habet/a deo se habere non recognoscit. cōtra
illud Ro.xj.Quis prior dedit illi:⁊ retribuetur ei?quoniā
ex ipso/⁊ per ipsum/⁊ in ipso sunt omnia. Et.j.ad Corin.
iiij.Quid habes quod nō accepisti?Si autē accepisti:q̄d
gloriaris quasi non acceperis?Unus magn⁹ gradus hu
militatis est in homine/cognoscere sempse esse contrariū
bono suo.Ramus humilitatis ⁊ donū est/reddere aliena
⁊ non sibi appropriare ea.hoc est oia bona deo attribue-
re cuius sunt:⁊ sibi mala. Jac.j.Omne donum ⁊c.ij.q.j.q̄
pio.Beatus qui se habet vilem corā hominibus; sicut se
vilem inuenit coram deo.Beatus qui se iudicat nunc q:
non veniet in aliud iudicium.j.Cor.xj.de pe.di.j. iudicet.
Beat⁹ hō q̄ ambulat fideliter ad iudicium ⁊ ad obediētiā
alterius.Hoc em̄ fecerunt apostoli etiā repleti iam spiri-
tusancto.xxj.di.in nouo.xciij.di.qui cathedram.Qui vult
pacem ⁊ trāquillitatem habere:omnem hominem repu-
tet superiorem suū ⁊ dominum.Luc.xxij.Qui maior est in
vobis fiat sicut minor. Idem Matthei.xx. Beat⁹ ille qui
non vult videri in suis verbis ⁊ moribus:nisi in illa com-
positione in qua diuina gratia cōposuit eum.Mat.vj.At
tendite ne iustitiā vestrā faciatis coram hoibus vt videa-
mini ab eis.¶ Alia est quum quod habet boni tēporalis
vel spiritualis/suis meritis se reputat habuisse.contra id
j.ad Cor.xv.Gratia dei sum id quod sum.Si autē gratia
iam non ex operibus:alioquin gratia iam non est gratia
Ad roma.xj.j.q.j.gratia.¶ Alia est quū quis se iactat vel
reputat habere quod non habet.contra id Apoca.iij.Di-
cis q̄ diues sum ⁊ locupletatus:⁊ nulli⁹ egeo: ⁊ nescis q:
tu es miser ⁊ miserabilis ⁊ paup ⁊ cecus ⁊ nudus.¶ Alia
est quum quis nō appetit q̄ aliquis habeat qd̄ ipse habet
⁊ singulariter vult in omnibus apparere. Ista est supbia
istius euangelici pharisei.Luce.xviij.qui ascendit in tem-
plum/dicens.Non sum sicut ceteri hominum. Isti inuidi
sunt filij superborū.q: mater inuidie fm̄ Aug.supbia est.
vnde dicit. Tolle matrē:non erit filia.q: superbus parē
non patitur.sicut patet in lucifero.Esa.xiiij.⁊ de pe.dis.ij.
principium.Adde hic qd̄ scripsi.j.§.prox.ꝟ.j.¶ Joā.cassi.
in.xij.li.de spiritu superbie.Hui⁹ bestie immanis ⁊ seuissi
me duo sunt genera. Unū quo spirituales viri.summiq̄
pulsantur.Aliud quo incipientes penitētiam carnalesq̄
cōplectitur.Quemadmodū vero hui⁹ morbi virus per-
niciosissimū deuitemus/instrui poterimus:si ruine ange
lice causas atq̄ originem prosequamur.Esa.xiiij.Lucifer
namq̄ indutus diuina claritate/⁊ inter ceteras superbas
virtutes cōditoris largitate prefulgens.de pe.dist.ij.prin
cipium.⁊ splendorē sapientie et virtutum plenitudinē q̄
ornabatur gratia conditoris nature sue potentia nō mu
nificentie illius beneficio se credidit obtinere. Et ob hoc
elatus tamq̄ qui ad perseuerantiam puritatis huius di-
uino non egeret auxilio:deo se similem iudicauit: vtpote
qui nullius indigeret.ps̄.xv.Bonorum meorū non indi-
ges.quemadmodum deus auxilio liberi scilicet arbitrij li
bertate confisus per illam credens affluēter sibimet oia
suppeditari

Supbia quadruplex.

suppeditari que ad consummationē virtutum vel per-
ennitatē summe beatitudinis ptinerent. Hec ei sola co-
gitatio facta ruina est.ob quā desertus a deo quo se cre-
didit nō egere:instabilis repente ac nutabūdus effect⁹/
⁊ infirmitatem proprie nature psensit: ⁊ beatitudinē qua
dei munere fruebatur amisit. Et quia dilexit. ps̄.lj. ꝟba
precipitationis:quibus dixerat/scz corde/ In celum con
scendam.⁊ linguaz dolosam qua vel de se dixit. Esa.xiiij.
Ero similis altissimo.vel de Adā ⁊ Eua. Eritis sicut dij.
Gen̄.ij.ps.lj.deus destruet illum in finem.euellet eum.⁊
emigrabit de tabernaculo suo:⁊ radicem suam (supbos
charactere superbie infectos. Apoca.xx.) de terra viuen
tium.Tunc ruinam eius iusti videntes timebunt/electi
⁊ boni angeli.de pse.dist.j.hi duo. ⁊ super eum ridebunt
dicentes.(Quod etiā ad hos qui sine protectione ⁊ au-
xilio dei summū bonum perficere confidunt. xxiiij.q.iij.
quidam.ꝟ.pelagiani.ex de here.ad nostrū.ꝟ.v.in clemē.
iustissime dirigetur.) Ecce homo qui nō posuit deū ad-
iutorem suū. sz sperauit in multitudine diuitiarum sua-
rum.⁊ preualuit in vanitate sua.¶ G Contra hanc su-
perbiam Dauid ps̄.cxxx. Domine non est exaltatum cor
meū:neq̄ elati sunt oculi mei. Neq̄ ambulaui i magnis
neq̄ in mirabilibus super me. Si non humiliter sentie-
bam ⁊c.Et iterum.ps̄.c. Non habitabit in medio dom⁹
mee qui facit superbiam. Iterum orat. Non veniat mihi
pes.scz affectus superbie. sciens quia deus superbis resi
stit. Jac.iiij.⁊.j. Pe.v. Sed notādum quare singulariter
dicitur q̄ deus superbis resistat. Alia namq̄ vitia vel in
vnūquēq̄ delinquentium tantūmodo retorquentur.vel
in suos participes.i.in alios hoies vident admitti. Hoc
vero proprie pertingit ad deum:⁊ eum specialiter dignuz
est habere contrariū. Item q: sicut deus dicit/Ego sum
Exo.iij. Jo.viij. Ita ois superb⁹ dicit/Ego sum scz bon⁹
sapiēs/pulcher/nobilis/diues.Apoc.iij.⁊ supra vbi alia.
⁊ sic quodāmodo deum se facit.sicut sathan deo similez
se esse voluit.Esa.xiiij.Unde Ezech.xxviij.Dixisti. Deus
ego sum.⁊ in cathedra dei sedi. Hanc supbiam luciferi
christus sua humilitate curauit. Ille dicit/in celū conscē
dam.Esa.xiiij. Iste dicit.in ps̄.cxlij. Humiliata est in ter-
ra vita mea. Ille dicit/Ero similis altissimo. Iste quū in
forma dei esset:semetipsum exinaniuit ⁊ humiliauit for-
mā serui accipiēs. Phil.ij. Ille dicit.Esa.xiiij. Sup astra
dei exaltabo soliū meuz. Iste dicit.Mat.xj. Discite a me
q: mitis sum ⁊ humilis corde. Iste dicit. Nescio dominū:
⁊ israel nō dimitto.Exo.v. Iste dicit/Si dixero quia non
noui eū:ero similis vobis mendax. Jo.viij.Quidam fra
ter pbatissimo seni cōfessus est. vitio carnis se grauissi-
me impugnari. Nā ɔtra vsum nature desiderio patiēdi
magis q̄ inferēdi ignominiā intolerabili estu libidinis
vrebatur. Vide qd̄ no.xxxij.q.vij.adulterij.in glos.ij. Cui
senior originē morbi preuidens grauiter ingemiscēs ait.
Tā nequā spūi tradi te dn̄s nequaq̄ pmisisset nisi aliq̄d
blasphemasses in eum.qd̄ ille cōfessus est. scz in dei filiuz
se cogitatione impia blasphemasse.¶ H His indicijs
supbia agnoscitur. Inest primit⁹ in loquela eius clamor.
In taciturnitate amaritudo. Excelsus ⁊ effusus in leti-
tia.Risus irrationabilis. In serietate tristitia. In respō
sione rancor. Facilitas in sermone. Verba passim sine vl
la cordis grauitate erumpentia.Expers patiētie. Incō-
passiuus. Audax ad cōtumelias irrogandas. Ad tolerā
dum pusillanimis. Ad obediendūz difficilis.nisi in quo
eum desiderium suū voluntasq̄ preuenerit.Ad recipien
dam exhortationē implacabilis. Ad resecandas volūta-
tes infirmus. Ad succūbenduz alijs durissimus. semper
suas definitiones statuere cōtendens:ipse vero nequaq̄
cedere alterius acquiescens. Et ita fit vt incapax cōsilij
salutaris effectus/suo potius credat q̄ iudicio seniorū.
Nullo modo poterit in aia virtutum structura consurge
re:nisi prius iacta fuerint vere humilitatis in corde no-
stro fundamina; que firmissime collocata perfectionis ⁊

Cur de⁹ resistere dicat supbis.

Indicia supbie.

charitatis culmen valeant sustinere. ita videlz vt primū
fratribus nostris humilitatem veram intimo cordis ex-
hibeamus affectu:in nullo scz acquiescentes eos contri-
stare vel ledere. qd̄ nullatenus poterim⁹ implere: nisi re-
nūtiatio vera/que in expoliatione omniū facultatum ac
nuditate consistit:in nobis fuerit christi amore fundata.
Deinde obedientie iugum et subiectio simplici corde ac
sine vlla fuerit simulatione suscepta. ita vt preter abba-
tis mandatum nulla penitus voluntas viuat in nobis.
Quod nō alius poterit obseruare:nisi qui non solum se
mortuū huic mundo/verum insipientem iudicauerit ac
stultum vniuersaq̄ que fuerint a senioribus imperata/
sine vlla discretione perficiat sacrosancta ea credens ac
diuinitus pmulgata.hucusq̄ Joā.cass.¶ Superbia est
timor animi repletus sanie.Aduētum supbie xenodoxia
nuntiat. Ne dederis in supbiam animā tuam:⁊ non vide
bis phantasias horribiles.Anima supbi derelinquitur a
deo:⁊ demonū efficitur gaudium. Per diem conturbat
cogitationū formidine.⁊ vmbram auiū expauescit.Vox
folij superbo fauorem incutit.Superbus monachus ar-
bor sine radice:⁊ non sufferet impetus ventorum. Quā
do conscenderis in virtutum culmina: tunc tibi cautela
plurima necessaria est. Qui em̄ in pauimento ceciderit:
velocius surgit.Qui vero ab alto corruet:mortis pericu
lum sustinet. ¶ Egidius. Beatus qui abscondit reue-
lationem dn̄i. quia nihil occultum qd̄ non reuelet deus
quū vult.Siquis esset sanctior in hoc mundo:⁊ reputa-
ret se viliorem de mūdo:in hoc esset humilitas. Humili-
tas nescit loqui. ⁊ patientia nō audet loqui. Humilitas
mihi esse videtur quasi fulgur. Sicut enim fulgur facit
percussiones terribiles:⁊ postmodum nihil potest inue-
niri ex eo.sic humilitas dissipat omne peccatuz:⁊ est ini-
mica ois peccati:⁊ facit hominez seipsum nihil reputari.
Per humilitatē inuenit homo gratiā coram deo ⁊ pacez
cum hoibus.Sicut em̄ si aliquis magnus vellet mittere
filium ad aliquē locuz:nō poneret eum super equū indo
mitum irosum ⁊ calcitrosum:sed super equū mansuetū
⁊ suauiter ambulantem.sic deus nō ponit gratiam suaz
in superbis:sed humilibus.Chryso. Humilis a nulla ca-
pitur passione.non ira hunc molestare potest.non glorie
cupido.non emulatio.non zelotypia. Aug. Pergite viā
pede humilitatis. Ipse exaltat humiliter sequentes:quē
descendere non piguit adiacentes.Aug.Alta flectuntur
⁊ vacua replentur. Nūquid qui humilibus dat gratiam:
humili aufert datam? Jaco.iiij.Ergo argumentū supbie
est subtractio gratie.in ps̄.xviij.Et emundabor a delicto
maximo.glos.i.superbia.Eccl'i.x. Est odibilis coram deo
⁊ hominibus supbia.⁊.j.Quid supbis terra ⁊ cinis? ⁊.j.
Initium supbie hois apostatare a deo. qm̄ ab eo qui fe-
cit illum recessit cor eius. qm̄ initium ois peccati est sup-
bia.qui tenuerit illam adimplebitur maledictis.i.vitijs.
Interlinearis glos.dicit.De supbia nascūtur schismata/
hereses/detractiones/inuidia/verbositas/iactantia/cō-
tentiones ⁊ hmōi.Esa.xxviij.Ve corone supbie effraym
Sap̄.v.Quid profuit nobis supbia?dicūt dānati. Eccl'i.
iij.Synagoge supbor non erit sanitas.Durissimū verbū
contra supbos/q̄ hoc vitium nō sanatur.Vitium supbie
caput est serpentis antiqui.Gen̄.iij.Ipsa conteret caput
tuuz.Serpens modica percussione capitis extinguitur.
Hiero.Lubricus est antiquus serpens.nisi capite tenea-
tur.totus statim elabitur.Caput vitior superbiam fuge
re debemus.de quo capite/Non est caput nequius super
caput colubri.Eccl'i.xxv.Extincto hoc capite facile alia vi
tia extinguūtur.Chryso.Tolle hoc vitium/ vt nō velint
hoies hoibus apparere:⁊ sine labore omnia vitia resecā
tur.Dauid Goliath in fronte percutit ⁊ occidit. j.Regū
xvij. Et (sic em̄ interpretatur Dauid/manu fortis.) sup-
biam extinguit.⁊ israel.i.aia videns deū liberat.¶ Su-
perbia turris Babel est:que vult celum ptingere. Gen̄.
xj.quia supbia precipue celestes ⁊ spirituales ⁊ religio-

Universidad de Deusto Biblioteca

los impugnat. ⁊ magnam partem deiicit. ps. xc. Unde a dextris cadunt decē milia. Superbia natione celestes impetit mentes. Et frater Iacobus tudertinus ait. Superbia in celis sedet: humilitas in sterquilinio. sup illud ps xviij. Si mei nō fuerint do. tunc imacu. ero. ⁊ emū. a deli. maximo. Dicit glo. Vitium supbie vltimū redeuntibꝰ ad dñm: ⁊ primū recedentibus. Alijs vitijs fugientibus superbia in campo remanet: nō cessans ab impugnatione hois quādiu viuit. Item super pre. v. Tunc imaculatus ero. glos. Superbia est initiū ⁊ causa ois peccati. qua qui caret vere est imaculatus. Iob penult. Ipse est rex super omnes filios supbie. Grego. Euidentissimū signū reproboꝝ superbia est. humilitas electoꝝ. Quū ergo quis eaꝫ habere cognoscitur: sub quo rege sit vel militet inuenit. Supbus imago diaboli est per similitudinē ⁊ eius characterem portat. Apoc. xix. Grego. Apostate angelo homo similis efficitur: dum homo hoibus similis esse dedignatur. Prouerb. xiij. Inter supbos semper iurgia sunt. In ps. j. In cathedra pestilentie non sedit. glos. Pestilentie est morbus late peruagatus: quo pene oēs inuoluuntur. hic est amor dominādi: quo vix caret aliquis. quoniā pauci euadunt quibus libido dominādi nō dñet. Bern. Fornicator semetipm dehonestat. Iniuriosus proximuꝫ molestat. Elatus quātum in se est deum inhonorat. Gloriam meā alteri non dabo. Esa. xlij. ait dñs. Et superbus. Et ego eam mihi etsi non dederis vsurpabo. Iob. xxxj. Osculatus sum manū meā ore meo. q est iniquitas maxima. quia victoris sui gratiā negare cōuincit. ad Roma. vij. Victoria aūt per Iesum christuꝫ. quisquis sibi tribuit qd operatur. Item Greg. Quū omnia vitia a deo fugiant: sola supbia se deo opponit. Sup illud Iob. xv. Pingui ceruice armatꝰ est. Ceruix est opulenta supbia affluētibus rebus. Augu. Vermis diuitiarū superbia est. Item Greg. Quāto coram hoibus est gloriosior: tanto coram deo ⁊ angelis eius eris vilior. Amos. vj. Detestor ego superbiā. Prouerb. vj. Odit deus oculos sublimes. Hugo de sancto victore. Supbia aufert mihi deum: inuidia proximū: ira meipm. Greg. Propter magnū pctm superbie deus humilis venit. Phil. ij. Iste ingens morbus aiaruꝫ oipotentem medicū de celo adduxit: vsqꝫ ad formā serui humiliauit: cōtumelijs egit: ligno suspendit: vt salute tāte medicine curaretur hic tumor. Erubescat hō esse supbus: ꝓpter qd factus est humilis deus. Esa. v. Humiliabitur vir: ⁊ oculi sublimium deprimentur. Hiere. lj. Ecce ego ad te mons pestifer. Abdi. j. Si exaltatus fueris ⁊c. ps. xxx. Retribuet abundanter facientibus superbiam.

¶ I Cadit per supbiā lucifer de celo. Esa. xiiij. xvj. q. ij. visis. xl. di. quēlibet. Adā de paradiso. xl. dist. p. c. quēlibet. ⁊. c. adam. de pe. di. ij. §. romanos. v. adam. ⁊. v. item sine charitate. ⁊. c. quō. c. pnceps. c. qm. Saul de regno. j. Reg. xv. de pe. di. ij. fugerat. Cayn a dei gra. q: superbus pctm noluit cōfiteri. Geñ. iiij. de pe. di. j. §. ex his. v. cayn quoqꝫ ⁊. c. serpens. Roboam priuatur decem tribubus. qui ait. Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei. iij. Reg. xij. vij. q. j. deniqꝫ. Sennacherib punit. Esa. xxxiij. Supbia tua ascendit ⁊c. Nabuchodonosor. Daniel. v. de pe. dis. j. §. ex his. v. nabuchodonosor quoqꝫ. c. quēobrem. Et Holofernes. Iudith. vj. ⁊. xiiij. ⁊. xv. Et Aman. Hester vij. Antiochus. ij. Macha. ix. Phariseus. Luce. xviij. Petrus presumens. Matth. xxvj. l. di. fidelior. Prouerb. xv. Abominatio dñi est ois arrogans. Sap. iiij. Dirūpet deꝰ inflatos. Super illud. j. Macha. vj. de Eleazaro elephātem interficiente. ⁊ ab eo oppressus est. glos. Sub hoste quē occidit moritur: qui de culpa quā superat eleuatur. Grego. Valde male dijudicant: qui ad mercedem eoruꝫ sufficere humanos fauores putāt. Itē. Quū ꝓ bono ope laus trāsitoria qrit: res eterna retributiōe digna vili precio vendit. Iob. xviij. Cōsumat brachia ipsiꝰ pmogenita mors. glos. ibi pmogenita mors est supbia initiū ois pcti glos. sup illud Io. vj. Hec est volūtas eiꝰ. De tumētibꝰ perit. de pusillis nihil. Eccli. iij. Synagoge superborū non erit sanitas. Iob. xvj. Cūctis diebꝰ vite sue supbit impiꝰ. Aug. Nemo insanabilior eo qui sibi sanus videt. Bern. Scio lōge esse a salute membrū quod obstupuit: ⁊ egrū se non sentientem periculosius laborare. Seneca. Ideo ad sanitatem difficulter puenimus: q: nos egrotare nescimus. Supbus nō videt. Aug. Tumor claudebat oculos meos. ⁊ ideo non timet. Timor dñi sanctus oēm tumorem expellit. ⁊ custodit oia illa bona que nō possunt dici nec cogitari. qd donū quia magnū est: paucis datuꝫ est. Qui nō timet: ostendit se nō habere quod perdit. Timor dei regit homies: ⁊ facit eos venire in gratiam dei. quā si homo habet: timor dei conseruat eam. ⁊ si non habet: facit ad eam puenire. Omnes creature que ceciderūt nunqꝫ cecidissent: si h donū habuissent. Eccli. xxvij. Si non in timore dei firmaueris te instanter: cito subuertetur domus tua. Hoc sanctū donū nō est nisi sanctoꝝ et sanctarū. ⁊ qñ aliquis est magis gratiosus: magis est humilis ⁊ timoratus.

¶ L **Superbie spēs.** Species supbie due sunt. Una est interior: altera exterior. Interior in superbiam intellectus ⁊ supbiam affectus diuiditur. Supbia intellectꝰ quatuor habet species. Prima laborant philosophi dicētes. ps. xj. Labia nostra a nobis sunt. quis noster dominꝰ est? Secunda ingrati. quia putant se habere bona pro meritis. Bern. Exaggera queuis merita: ⁊ extolle sudores. ps. lxij. Melior est misericordia dñi sup vitas. Contra hanc Paulus. j. ad Cor. xv. Gratia dei sum id quod sum. ⁊ supra dixi. ⁊ ps. cij. Qui coronat te in misericordia ⁊ miseratiōibus. Tertia q magnꝰ est ⁊ magnū se reputat. qd est maxima in intellectu superbia. qd apparet per cōtrariam eius virtutem. De qua Bern. Magna est ⁊ cara ⁊ rara virtus ꝑfecto mirabilem te apparere: ⁊ contēptibilem reputare. ego hoc ceteris virtutibus mirabiliꝰ iudico. Et iterum idem. Magna prorsus ⁊ rara virtus humilitas honorata. Et Chryso. Hoc vere magnū ⁊ mirabile est: si is qui vere magnus est nihil de se magna sentit aut loquitur: sed omniū se vltimuꝫ iudicat. Prouerb. xxvj. Vidisti hoiem sapientē sibi videri: magis illo habebit spem stultus. Et talis deo ingratissimus est. q: de suo beneficio gloriatur. Bern. Nūquid perit quod datur ingrato? Quarta species est ꝙ talis nō vult sibi parem videre: sed solus super oēs sedere. Adde hic quod scripsi supra in. §. primo. v. Item Greg. De hoc Hieronymus loquens cōtra prelatos. Dñici patrimonij dāna conquiritis: dum soli vultis in ecclesijs potentari. Non sic Abraā. Geñ. xviij. Loquar ad dñm quū sim puluis ⁊ cinis. Ubi Greg. Aperte cernimus in quo loco se posuerat: q se puluerem ⁊ cinerem etiam quū loqueretur dño estimabat. Qua ergo pena feriendi sunt: qui ad summa nō proficiunt: ⁊ de infimis se extollunt? Bern. Noli te cōparare maioribus: noli minoribus: noli alicui: noli vni. Qui enim scis an minus ille cuius vitam sceleratissimā ac singulariter fetidam horres ⁊ ꝓpterea spernis: melior te in se quidem futurus sit: in deo vero iam sit? Recūbe ergo in loco nouissimo. Luce. xiiij. Idem. In anima non est timenda quātalibet humiliatio. Horrenda autem nimiūqꝫ pauēda vel minima presumpta erectio. sicuti siquis ingredit per ostium bassum: nō est periculum quātumcūqꝫ se indinauerit. nocet autem plurimū: si plus ꝙ mensura ostij patitur te erexeris ⁊ impingas ⁊ conquassato capite collidaris. Bern. Phariseus exufflauit misericordiam dum dissimulauit miseriam. Luce. xviij. Item Bern. Nolo vt nusqꝫ arbitreris lucere solem cōmunem: nisi in cella tua. nusqꝫ esse serenū: nisi penes te. nusqꝫ operari gratiā dei: nisi in ꝯscientia tua. Malo te cogitare vbiqꝫ esse serenū nisi apud te: ⁊ peius de te ꝙ de alio estimare. Sup illud Matth. v. Qui autē dixerit fatue ⁊c. glos. Non modicus furor est quē deus sapiētie sale cōdiuit infatuatū dicere: ⁊ salienti deo derogare. Item Bern. Qui ꝑfecte examinando semetipm intelligit: suo pctō nullius pctm existimat maius: quod nō fuit suū intellexit.

¶ Timēda etiā est superbia in affectu. Unde ⁊ dñs distulit incarnari: vt presumptio cessaret humana: que nec naturalem nec scriptam legem per se poterat adimplere. Propter hoc etiā deus aliquoties permittit aliquos cadere in aliqd mortale: vt non presumant. Aug. Audeo dicere superbis esse vtile cadere in aliquod mortale apertum peccatū. vnde sibi displiceāt: qui sibi iam placēdo ceciderūt. Salubriꝰ em Petrus quādo fleuit sibi displicuit: ꝙ placuit quum presumpsit. Ad hoc. l. di. considerandum. ⁊. c. fidelior. Itē Augu. super ps. xxx. Infirmata est in paupertate virtus mea ⁊c. Non firmaretur (inquit) nisi īfirmaretur. Multos impedit a firmitate presumptio firmitatis. Itē Grego. Dauid cadente nemo superbiat. j. q. vij. siquis omneꝫ. de pe. di. iij. ille rex.

¶ L De speciebus ꝑsumptiōis. **Presumptionis spēs.** Una est quū aliqs presumit quod alij non presumūt. vt in opinionibus in conscientia ⁊ in audacia extreme vite in h infirmo tempore ⁊ carnali aggrediens perfectorū semitas de egypto. qui fuerunt gigantes: nos vero locuste. Numeri. xiij. in fi. Alia species quādo aliquis cōfidit et ꝑsumit de viribus suis vel sciētia vel amicis. Hiere. xvij. Maledictus homo qui cōfidit in hoie ⁊c. Esa. xxxvj. Ecce ꝯfidis super baculum ⁊c. xxiij. q. iij. §. j. Tertia quādo aliquis ꝑsumit de victoria qui adhuc est ī bello. iij. Reg. xx. Non glorietur accinctus ⁊c. Et vocat glos. accinctum illum qui adhuc est in armis ⁊ in acie. discinctum vero q victor est ⁊ arma deposuit. Et ideo dixit quidā pater fratri dicenti se mortuū. Et si tu mortuus es: diabolus mortuus nō est. Greg. Quis vero tute potest laudari: qui et de preterito meminit se habere qd doleat: ⁊ de futuro videt sibi superesse quod timeat? Alia quādo quis de perfectione presumit: qui adhuc in inchoatione est. ps. lxxvj. et dixi nūc. Greg. Si a bonis inchoatis nolumus lassescere: necesse est vt semp credamus nos ichoare. Alia quū de pctō presumit exire quum voluerit. Eccli. xix. Repromissio nequissima multos perdit. De superbia exteriori que apparet in ipso corpore hois in equis in ornatu in amplitudine familie in cōuiuijs in edificijs in vtensilibus ⁊ libris deauratis require in summa de vitijs. ⁊ tetigi supra in defectibꝰ prelatoꝝ in ista parte. ij. in. §. septima. in pn. ⁊ in fi. ⁊ in. §. nūc autem. v. offendunt. ar. xvj. et tangam inferius.

¶ Est auteꝫ superbia membroꝝ oris colli oculoꝝ pedum ⁊ manuū. De superbia oris ps. xj. Disperdet dominꝰ vniuersa labia dolosa ⁊ linguam magniloquā. Prouer. xiiij. In ore stulti virga superbie. xlvj. di. c. j. de pe. di. ij. si em inquit. post. v. colum. v. hi sunt fontes. ibi. Superbia em vanitatis loquūtur. ⁊. j. Totus eorum sermo superbia est. De extollentia oculoruꝫ. Eccli xxiij. Extollentiam oculoꝝ meoꝝ ne dederis mihi. Prouerb. vj. Odit deus oculos sublimes. De superbia ceruicis vel colli Iob. xv. Cucurrit aduersus deum extento collo. ps. cxxviij. Dñs iustus concidet ceruices peccatoꝝ. De superbia ceteroꝝ membroꝝ Esa. ij. Pro eo ꝙ eleuate sunt filie sion: ⁊ ambulauerūt extento collo: ⁊ nutibꝰ oculoꝝ ibant: ⁊ plaudebant ⁊ ambulabāt pedibus suis: ⁊ composito gradu incedebāt.

¶ Narrat Io. cas. in lib. coll. collatione. j. Sereni de spūalibus nequitijs ꝙ sunt quidam demones dicti cacubi hoies inficientes: vt nunc se erigant quodam inani tumore supra proceritatem sui corporis: nunc vero se velut accliues ⁊ humiles submittant. **Hispanorū ianis gloria.** Qui vero demones supra gentem vanigloriosam Hispanam supra ceteras nationes: que de sordibus barbe ⁊ capitis ⁊ manuū ⁊ vnguiū gloriatur: plenū dñium acceperunt. qui cōmuniter a talibus demonibus agitati ꝑsertim eoꝝ nobiles nūc caput inclinant. nunc eleuāt: oculos trans celum leuant. xxxvij. di. nōne. nūc in terram defigunt: neminē recte vix inspicientes. cum medio fant ore: vix loquelā pronūtiātes. pedes obliquāt ꝑdeuia: nō facientes gressus rectos. cōtra id. xlix. dis. c. ij. v. claudus. totos se torquēt siue eqtātes. siue peditātes: brachia nuda etiā muliercule nobiles extendūt. manꝰ ad latus ponūt. tibias sup alias tibias vel genua ponūt discriminati ⁊ incompti. ⁊ quidam compti nimis compti ⁊ comati incedunt: capillaturam ⁊ ligaturā in ea sicut muliercule facientes: ⁊ pannos longos per luta ducentes: lendes et pediculos in cesarie ⁊ barbis habentes. Contra apostolum. j. ad Cor. xj. Vir quidem si comam nutriat: ignominia est illi. ab vna parte scissa tunica latus aperte portātes: stercus in capite ⁊ aurū in pedibus baiulantes: brachia vsqꝫ ad cubitum discooperta habentes. aliqui ex lasciuia camisijs nō vtentes: sotulares deauratos cum rostris longis ⁊ recuruis habentes: foderaturas mantellorum siue de vario siue de pellibus albis cuniculoꝝ supra latus sinistrū cubiti hoibus ostendentes: caudas retro in capillis ⁊ barbis ⁊ manicis habētes: capillos barbarum diuidentes ⁊ complectentes: ⁊ alijs absqꝫ numero gesticulationibus corporeis ⁊ actibus supbie ⁊ vane glorie abutentes: ⁊c in suis pessimis moribus et vitijs gloriantes. Contra quos Iaco. iiij. Nūc autem exultatꝫ in supbijs vestris. Et poeta. Gloria peccati nulla petēda tibi. ex de exces. pla. quā sit.

¶ Contra superbiam eorum scꝫ qui vix alios dignātur respicere rectis oculis: multū debet homo timere a superbia sua ne ꝑcipitet ipsuꝫ. Caue semp a teipso. Non est ꝑfecta securitas hoi: dum est inter inimicos suos. Inimicus vero est caro nostra ⁊ supbia nostra. ⁊ ipsam cum demonibus semp est aduersaria anime nostre. Maiorem ergo timorem debet homo hr̃e de superbia sua: ne precipitet eum ꝙ de re alia mūdi. Impossibile est ꝙ homo possit ad gratiam dei ꝑuenire sine sancto timore ⁊ humilitate. quā siquis nō habet: signuꝫ est pereundi. Adde hic qd scripsi. j. in ar. lxxxiiij. in. §. sunt autem. v. frater egidius. Hic timor ⁊ humilitas facit flectere caput vsqꝫ ad terram sub iugo obedientie. ⁊ quāto quis plus timet ⁊ humilis est: plus orat. Magnū autem est cui datur gratia orationis que ipsam fouet humilitatem. Opera autem hois quantūcūqꝫ videantur magna nō sunt ꝓm estimationē hois: sed ꝓm estimationem dei: ⁊ ideo semp timēdum est. ⁊ caput coram deo humiliandū. Totum meritum ex humilitate filia charitatis procedit. Greg. Superbia in oculis ꝑncipatur specialiter. ⁊ ꝑma sibi corrūpit humani generis membra: que initiū est ois peccati. Eccli. x. Prouerb. xxx. Generatio cuiꝰ excelsi sunt oculi.

¶ M Contra supbiam ornatuū ⁊ vestium. Eccli xj. In vestitu ne glorieris vnqꝫ. j. ad Timo. ij. Similiter ⁊ mulieres in habitu ornato cū verecūdia ⁊ sobrietate ornantes se: non in tortis crinibus aut auro aut margaritis vel veste preciosa. glos. Mulieres dicit ornari in habitu ornato. i. cum religione ornante eas. Vult em apl's eas esse ornatas virtutibus. ⁊ cum verecūdia vultus. vt nō sint attrite frontis: vt meretrices. nec tortis crinibꝰ. i. crispis illis tortis auro ⁊ margaritis. Iteꝫ. j. Pe. iij. ibi. Quarū nō sit extrinsecꝰ capillatura aut circūdatio auri aut indumenti vestimentoꝝ cultus ⁊c. glos. Serico ⁊ purpura indute christum videre nō possunt. Auro ⁊ margaritis ⁊ monilibꝰ ornate ornamenta cordis ⁊ pectoris ꝑdiderunt. Et si petrus admonet mulieres coercendas et moderandas: que excusare possunt cultus suos per maritos. ar. de ꝯse. dist. v. c. fucare. quāto magis id obseruare nefas est virginem cui nulla ornatus sui competit venia. Luce. xvj. **Vestiuꝫ luxus arguitur.** Homo quidam erat diues qui induebatur purpura ⁊ bysso. glos. iterlinearis. Hoc nō nisi ad inanē gloriam. Grego. in homi. Nemo vestimenta preciosa nisi ad inanem gloriam querit. ⁊ vt honorabilior ceteris videatur. ⁊ ꝙ ꝓ sola inani gloria fiat res testatur: q: nemo vult preciosis vestibus vti vel indui vbi a nemine possit videri. Indutus erat Ioānes pilis cameloꝝ. Matth. iij. vbi Greg. Nisi cultus preciosus in culpa esset: non tam signanter diceretur ꝙ diues idutus purpura torquetur apud inferos. Et Ioānes indutus erat pilis camelorū. Deus ꝑmis parentibus tunicas pelliceas fecit. Geñ. iij.

non sericeas. de pe.dist.j.adam post culpam. post.c.fleat.
vbi dicit Ambro.de adam eiecto de paradiso. Statim tu-
nica vestiuit eum/scz deus/pellicea nō sericea.Aug. Fa-
teor: de preciosa veste erubesco. Job.xv.Saccum consui.
Jone.iij. Niniuite ⁊ rex vestiti sunt saccis. Et Achab rex
indutus est cilicio ⁊ sacco.de pe.dist.iij.achab rex.Vestis
velamen est exterius.virtutes velamina sunt anime. de
peni.dist.ij.§.romanos.c.sapiens. ⁊.ꝟ. vt cognouerunt.
sup illud Jo.vj.Et eū qui venit ad me nō eijciam foras.
glos.Supbus meretur foras eijci:qui nihil habet de bo-
no interiore. Joā.viij. Si ego glorifico meipsum: gloria
mea nihil est.Berñ. Inueniūt curiosi quo delectentur: ⁊
non inueniūt miseri quo satientur.Cum periculo aie sue
acquirunt vnde oculos hominū pascunt.Aug. Ecce oia
pulchra sunt cum impijs: ⁊ ipsi sunt turpes. ¶ Accidit ꝙ
cuidam regi pbs in barbam expuit.que cum ministri re-
gis vellent occidere:prohibuit rex. ⁊ quesiuit ab eo q̄re
hoc fecisset.qui respondit.ꝙ quū alia loca purpura orna-
ta essent:nō inuenit locum turpiorē vbi spueret.Quod
rex audiens cōpunctus est.Berñ.Ois purpura illusio-
nis est/postq̄ in ea dño illusum est. Jo.xviij.Apocal.xvij.
Mulier circūdata erat purpura.Esa.iij.Decaluabit do-
minus verticem filiarū sion: ⁊ dñs crinem earum nuda-
bit. In die illa auferet dñs ornamētum calciamentoꝝ et
lunulas.Lunula est genus moniliū.pprie sunt auree bul-
le dependentes ad similitudinē lune. vnde lunulatus lu-
nulis ornatus. Huguitio.Et torques.i.ligamentum tor-
tum/aureus circulus circa colluz a collo vsq3 ad pectus
descendens.sic dictus quia sicut tortus. ⁊ est ornamentū
viroꝝ.vnde torquatus torque ornatus.Hug.Et moni-
lia.Monile vel munile est ornamētū pectoris mulieris.
nō hispanarū immūdarum:quarū plurime maxime ple-
beie discooperiūt pectus ⁊ vbera.q: muniat pect9 mulie-
rum:ne leccatores possint immittere manū in sinū earū.
Hug.Et armillas.i.torques.brachiale dextrochirium. ⁊
sunt pprie viroꝝ ab armoꝝ virtute collate.Hug. Et mi-
tras.Mitra est pileum phrygium caput protegens. q̄le
est ornamentū capitis deuotarum.Sed pileū viroꝝ est.
mitra feminarū.Vel etiam mitra est episcopoꝝ. ex de pri-
uil.vt aplice.li.vj.Hug. Et discriminalia. Discriminalia
sunt q̄bus crines diuisi religantur. q: caput a viro discer-
nāt vel crines inter se.Et perichelides.Perichelis.idis.
est ornamentū mulierum circa brachia vel potius circa
crura:quo gressus earū ornatur.Et murenulas.Mure-
na vel murenula dicitur ornamentū feminarū. quod scz
auri metallo lasciuia quadam inflexi ordinis contexitur
in similitudinē murene serpentis.qd ad colluz ornandū
aptatur. interdum auri et argenti contexitur virgulis.
Hug.Olfactoriola.Olfactoriū est vas vnguentarium
muliebre:in quo odoramenta gestantur. ⁊ inde olfacto-
riolum diminutiuū. Et inaures. hec inauris.i.annulus
qui i aure pforata olim gestabatur.Et nūc etiā in hispa-
nia maxime in frontaria a multis dñabus portatur chri-
stianis.sed plus a mulieribus saracenoꝝ ⁊ iudeoꝝ. Et
sindones. Sindon vocatur lineū amictoriū feminaruz:
quo humeri teguntur.de ɔse.dist.j.nemo.Et pallia.Pal-
lium est quo ministrantiū scapule teguntur. ne dum mi-
nistrant impediti currant.Et linteamina.de conse.dist.j.
nemo. ⁊.di.ij.si per negligentiā.Linteum.i.velum. ⁊ inde
hoc linteamen qd in lecto sternitur. Et theristra. Theri-
strum est quoddam genus muliebris vestis subtilis esti-
ualis ⁊ stricte visui peruia. Therias em̄ estas dr. ¶ Cō-
tra talem vanā gloriam vestium.Chryso. Formosum est
apparere.formosius est esse. Item Matth.xj.Qui molli-
bus vestiuntur: in domibus regum sunt.xxj.q.iiij.c.j.vbi
Greg.in homil.Nemo autē existimet in luxu atq3 studio
preciosarū vestium pctm̄ deesse.q: si hoc culpa non esset:
nullo modo Joannem dñs de vestimenti sui asperitate
laudasset.Et nequaq̄ Petrus feminas a preciosarū ve-
stium appetitu compesceret.j.Pe.iij.dicēs. Non in veste
preciosa. ⁊ Matth.iij. Joānes indutus erat de pilis ca-
meloꝝ.glos. Seruus dei nō debet habere vestimentū ad
decorem vel ad delectationē:sed tm̄ ad tegumentū nudi-
tatis. Contra vestium singularitatem ⁊ extrancitatem.
Sopho.j.Visitabo sup omnes qui induti sunt veste pe-
regrina. Contra multitudinem ⁊ magnitudinē vestiū.
Matth.xxiij.ibi. Magnificant fimbrias. Hoc faciūt ho-
die nobiles mulieres: ⁊ quidam vanigloriosi hispani: q̄
brachia nuda habent: ⁊ pānos longos portant per lutuz
supra eoꝝ suppara diabolus equitat. sicut quidā sanct9
vidit.vnde versus.
Suppara longa gere si vis os omne tacere.
Contra multitudinē vestium. Jaco.v.ibi.Vestimēta ve-
stra a tineis comesta sunt.iiij.Regū.v.de decem mutato-
rijs Naaman.Berñ.Clamant nudi.clamant famelici.et
conquerūtur nobis dicentes. Fame ⁊ frigore miserabili-
ter laboramus.Quid cōferunt tot mutatoria vestiū.vel
extensa in particis vel plicata in mācticis. Matth.x. ibi.
Neq3 duas tunicas.Hierony. In duabus tunicis duplex
mihi videtur innuere vestimētum.nō ꝙ in locis Scythie
⁊ glaciali niue rigentibus vna quis tunica debeat esse cō-
tentus:sed ꝙ in tunica vestimētuz intelligamus.ne alio
vestiri aliud nobis futuroꝝ timore reseruemus. In qua
preciositate vestium ⁊ supfluitate multitudine multi re-
ligiosi nostri tēporis multum offendunt: ɔtra eorum sta-
tum ⁊ regulam.nam excepto colore/de meliori panno se
induūt quo possunt.quū tñ fm Chryso. vestis christi de
vili panno fuerit more vestium Palestine. Longissimos
habit9 sub colore honestatis ⁊ cappas ⁊ tunicas defe-
rūt. ⁊ capitia vsq3 ad nates.vt q̄ magis est capitiat9: ma-
gis se reputet. Artificiose ⁊ curiose sutas vestes deferūt
ad mundi decorem.Aliqui inter eos singulares ⁊ nimis
strictas ⁊ curtas: mūdum similiter aucupantes.quia nō
est spūs in vestibus/maxime socijs ⁊ eiusdem professio-
nis viris scandalum facientibus. Contra quos.xlj.dist.
quisquis. ⁊.c.parsimoniā.ex de vi. ⁊ ho.cle.deus.¶ Con-
tra que oia Jo.cassi.in.j.lib.de institutis monachoꝝ egy-
ptioꝝ ait.Sic vestis sit monachi que corpus cōtegat tm̄:
ac repellat verecundiam nuditatis: ⁊ frigoris retundat
iniuriā:nō que semina vanitatis aut elationis enutriat.
iuxta aplm.ij.Timo.vj.xij.q.j.cps.Habentes autem ali-
menta ⁊ operimēta his cōtenti simus.i.que corpus ope-
riant tm̄:nō que amictus gloria blandiantur. Ita vilia
aut nulla coloris vel habit9 nobilitate inter ceteros hui9
ppositi viros habeant insignia:ita a studiosis accuratio-
nibus aliena: vt nullis prorsus sint affectatis per icuriā
sordibus decolorata. Postremo sic a mūdi hui9 separen-
tur ornatu:vt cultui seruoꝝ dei in oibus cōmunia pseue-
rent.quicq̄d inter famulos dei psumitur ab vno vel pau-
cis:nec catholice per oīe corpus fraternitatis tenetur:
aut superfluū aut elatum est: ⁊ ob id noxiū iudicanduz:
magis vanitatis speciem q̄ virtutis ostētans. Hucusq3
Jo.cass.Ad hoc optime facit pre.c.quisquis.Et Aug.ad
Januariū.xij.dist.illa. Sic ⁊ tu ad quācūq3 forte ecclesiā
veneris: eius morē serua: si cuiq̄ nō vis esse scandalum:
nec quēq̄ tibi.facit ex de sta.mo.recolentes.¶ Item cō-
ciliū Martini pape.Victu tm̄ ⁊ tegumēto his ɔtenti su-
mus.x.q.ij.eps. Item in concilio antiocheno.xij.q.j.eps.
tractū de aplo.j.ad Timo.vj.ibi. Habentes autē alimen-
ta ⁊ q̄bus tegamur his ɔtenti simus. Item in chordis ⁊
cingulis est etiā nedū seculariū sed etiā multoꝝ religio-
soꝝ xenodoxia.quū Helias thesbytes zona pellicea ⁊ Jo-
annes pcursor dñi vterentur.iiij.Reg.j. ⁊ Matth.iij.Et
Franciscus aplicus funē sumpsit grossum asperū ⁊ cur-
tum vsq3 ad genua.Sed hodie fratres sui longā chordā
vsq3 ad terrā lineā albam delicatam ⁊ subtilē multis no-
dulis ɔtextam portāt:in ea sicut in alijs suis vestib9 deli-
catis lōgis ⁊ amplis inaniter gloriātes.q: qd pdidit pa-
ter eoꝝ ad mūdi ɔtemptum ⁊ sanctā vtilitatē: ipsi traxe-
rūt ad vanitatē.ɔ id ex de excep.pia.j.rñ.li.vj.xlv.di.licet.

¶ Item vana gloria in colore pannoꝝ. Unde et clericis
phibetur color: rubeus ⁊ viridis: ⁊ vestis virgata ⁊ par-
tita.ex de vi. ⁊ hone.de. clerici.ij. ⁊ in clemen.e.c. qm̄ qui
abiectis.Color autez candidus aptus est religiosis mo-
nachis albis ⁊ clericis. Unde Sap.vij. Candor est lucis
eterne.Berñ.Candor est lucis sapientia. ⁊ candidā op3
esse animā in qua ipse sedere elegerit. ⁊ vestimenta eius
facta sunt alba sicut nix.Mat.xvij.Mar.ix. ⁊ Luce.ix.Et
angelus apparuit coopertus stola candida. Mar.vlti.
simile Matth.vlti.qui color sanctitatem designat:inno-
centiā/ ⁊ puritatem.de cōse.dist.iiij.post baptismū.xxx.q.
v.femine. Et q̄ꝙ Benedict9 dicat in regula.Monachi
non disputent de colore.intelligo de honesto nigro albo
vel griseo.Bene em̄ habent disputare ⁊ cauere de inho-
nesto colore.vt iuribus pre.¶ Superbia etiā in capillis
que maxime est in mulierib9.Esa.iij. Decalcabit dñs ⁊c.
Accidit Parisius in generali processione ꝙ simia cuidā
dñe peplum abstulit coram oibus cum adulterinis crini-
bus quos deferebat.que remāsit turpis ⁊ decaluata.Ca-
pilli aūt mulieribus pro velamine dati sunt.nō p gloria
j.ad Coꝝ.xj.glos.Ad hoc habet velamen mulier:vt se reā
agnoscat ⁊ subditam.xxxiij.q.v.mulier. De supbia in cri-
nibus Absalon in quibus quercui adhesit.ij.Regū.xiiij.
vbi dr: ꝙ capilli capitis sui ponderabāt.cc.siclis pondere
publico. ⁊.xviij.de quercu.Genuēses ⁊ Veneti ⁊ Catha-
lani gloriātur in eis.j.ad Timo. ij.Non in tortis crinib9.
glo.Superbus habitus nō impetrat nec recta facit de se
credi.Legitur de germano beati Bernardi fratre in cla-
raualle/ꝙ noluit videre sororem nobilem suā ornatam:
dicens ꝙ erat rete diaboli. que in verbis contrita fuit:
dicens/ꝙ parata erat facere quicq̄d sanct9 Bernardus
germanus eius mandaret: ad quā veniens mādauit ei
vt nunq̄ supbum habituz portaret.que ita mutata est.vt
hoies inde mirarentur.¶ De supbia lecti.Amos.vj.Ve
qui dormitis in lectis eburneis. Lectus christi vbi cubuit
crux est.ibi cubat:ibi dormit in meridie.fm Berñ.Cañ.j.
Aug.Lectuz suū dimisit christus discipulis suis.quicūq3
vult cum illo iacere ⁊ quiescere:in lecto isto moriatur/in
cruce.Esa.xiiij.Subtus te sternetur tinea ⁊c.glos.interli-
nearis supple quū prius haberes pallia auro gemmisq3
distincta.Qui modo nō sustinent pulicem: quō tūc susti-
nebunt vermē immortalem? Esa.vlti.Mar.ix. Vermis
eoꝝ non morietur. Non tamen erunt in inferno vermes
materiales: s3 vermes conscientie/dānatos in perpetuū
cruciātes.de q̄bus legitur Esa.lxvj. ⁊ Berñ. Nō metuat
Equoꝝ affluētia vermem qui nō moritur:cui mortuus est vermis:vnde il-
le morit? ¶ De superbia in multitudine equoꝝ ⁊ coꝝ ap-
paratu. Deutero.xvij.dr de rege. Non multiplicabit sibi
equos. ⁊ Zacha.x.ibi. Et posuit eos quasi equos glorie
sue in bello. ⁊.j. Et confundentur ascensores equorum.
Ez.xij.Percutiam omnem equū in stuporem: ⁊ ascenso-
rem eius in amentia.glos.Vt qui viderint percussos: stu-
peant. ⁊ ascensores pre sui magnitudine periculi vertan-
tur in amentiam.Esa.xxxj. Vt qui descendunt in egyptū
ad auxilium in equis sperantes. In asina ascendit Hie-
rusalem dñs.Zacha.ix.Matth.xxj.Marci.xj.Luce.xix. ⁊
Jo.xij.Chryso.Vis cognoscere mansuetudinem venien-
tis?considera speciem aduentus eius. Non sedet in cur-
ru auro purpura fulgenti.nec ascēdit sup feruidū equū
discordie amatorem. non habet in circūitu splendentes
gladios aut ornamenta terribilia armoꝝ:sed ramos flo-
rentes/testimonia virtutis ⁊ pietatis.¶ In festo palma-
rum quū quidam magnus archiepiscopus de Francia
in sua ecclesia predicasset de ista asina in qua illa die dñs
equitaret: ⁊ finito officio rediens domum equitaret ma-
gnum ⁊ grossum ⁊ pulchrum palafredum:quedam pau-
percula vetula arripiens frenū eius dixit ei.Dñe: erat ne
talis asina quā christus equitauit sicut iste equ9 vester?
At archieps erubuit: ⁊ recessit.mente pertractans quia
incepit Jesus facere ⁊ docere.Actuū.j. ⁊ Jo.xiij.ibi.Exē-
plum em̄ dedi vobis.Et fm Grego.Magis mouent fa-
cta q̄ verba. Ad hoc. viij.q.j.vereor. cum.ij.c.seq. Berñ.
Intolerabilis est impudicitie vbi sese exinaniuit maie-
stas.impletur vermiculus ⁊ tumescit.Esa.xxx.dicūt ma-
li.Ad equos cōfugiemus.ideo fugietis. ⁊ super veloces
ascendemus.ideo velociores erunt qui persequētur vos.
ps.xix.Hi in curribus ⁊ hi in equis.¶ De supbia i familia
multa.Eccl's.v.Vbi multe sunt opes:multi ⁊ qui come- *Amplitudo familie.*
dent eas. Ista fuit superbia Dauid populum numeran-
tis.ij.Reg.vlti.Et gladius dñi deseuit in populū. Unde
Gratianus.Qui de numerositate sue gentis superbiuit:
iure in eius diminutione punitus est.j.q.iiij.§.his ita.ꝟ.
Item dauid.quia in multitudine populi dignitas regis:
⁊ in paucitate plebis ignominia principis. Prouer.xiiij.
⁊ pre.ꝟ. Item dauid. Seneca. Mel musce sequūtur.lupi
cadauera.frumēta formice.predam sequitur turba ista:
non hominē.Aug. In vnū amatores temporalium fece-
runt ea membra sua. vnde solent dicere se comedi: quū
bona eoꝝ comedūtur. iuxta illud ps.lxxviij. Quia com-
ederunt Jacob.¶ De supbia cōuiuioꝝ. In hoc apparet *Cōuiuioꝝ apparatus.*
ꝙ magni ⁊ diuites inuitantur: ⁊ pauperes relinquūtur.
contra illud Luce.xiiij.Quū facis prandium aut cenam:
noli vocare amicos tuos ⁊c. ⁊.j. Voca pauperes ⁊c. Se-
neca. Non magno constat nobis: sed ambitio. Hester.j.
Bibebant autem qui inuitati erāt poculis aureis. Luce
xvj.Et epulabatur quotidie splendide.Splendor iste at-
tenditur circa fercula artificialiter preparata:circa vasa
aurea ⁊ argentea:circa supellectilia candida: circa sup-
flua luminaria: ⁊ circa seruoruz ministeria. Eccl's.ij. ibi.
Cyphos ⁊ vrceolos.¶ De lautis cōuiuijs.xxxv.di.eccle-
sie pncipes.xliiij.di.comessationes.Esa.v.de peni.di.ij.si
em̄.vltra.v.colum.ꝟ.petrus.ibi.Et suadent in luxuria ci-
borum.Cithara ⁊ lyra ⁊ tympanum ⁊ tibia ⁊ vinū in cō-
uiuijs vestris.¶ De superbia edificioꝝ.Esa.v.Ve qui cō- *Supba domoꝝ structura.*
iungitis domū ad domū.Hiere.xxij.Qui dicit. Edifica-
bo mihi domū latam ⁊ cenacula spatiosa.Qui aperit si-
bi fenestras ⁊ facit laquearia cedrina:pingitq3 synopide.
glos.i.christi sanguine. Nūquid regnabis: quoniā ɔfers
te cedro? Item ibidem. Ve qui edificat domum suam in
iniustitia: ⁊ cenacula sua nō in iudicio.Amos.v.Detestor
ego superbiam Jacob: ⁊ domos eius odi. ⁊.j. Percutiet
domum maiorem in ruinis.facit.xij.q.ij.gloria.ꝟ. multi.
Christus in presepi ⁊ in stalla iacet. Luce.ij.quia in diuer-
sorio iacuit vt doceat nos in hoc mūdo diuersoria nō pa-
latia fabricare. Philosophus. Cōmorandi nobis natu-
ra diuersorium:nō habitandi dedit.Et Chryso. In luteo
presepi christus ponitur:nō auro nec argento.aurum et
argentum imitetur gētilitas:christianitas illud presepe
luteum.xij.q.ij.gloria.ꝟ.multi. Sancti antiqui in cauer-
nis terre habitabant.Hebre x. ⁊ in casulis.Heb.xj.¶ Le-
gitur de eremita qui habebat hospitiolum ad modum
sepulcri. ⁊ quū imperator ad eum veniens quesijsset cur
hospitiolum suum cōmensurasset sepulcro sui corporis.
respondidit.Sufficit h hoi mortuo. ⁊ addidit. Melius
prosilitur in celū de tugurio q̄ de palatio. Unde Hiero.
de paula.Nolebat(inquit)in his lapidibus mortuis ex-
pensas ponere. sed in viuis lapidibus.i.pauperibus. ex
quibus magni regis ciuitas extruitur.Abachuc.ij. Lapis
de pariete ⁊c.Hiero. Sic edificant quidam quasi semp
victuri.sic autem comedunt ⁊ bibunt quasi cras moritu-
ri.dicentes/Bibamus ⁊ comedam9:cras em̄ moriemur.
de peni.dist.ij.si em̄.vltra.v.colum.ꝟ.petrus.ij.Coꝝ.xiiij.
Eccl's.v.Esa.xxij.Amos.iij. Percutiam domū estiualez.
Matth.xxiiij.Et accedunt ad eum discipuli eius.vt ostē-
derent ei edificationes templi. Ipse autem respondens
dixit eis.Videris hec omnia? Amen dico vobis:nō relin-
quetur lapis super lapidem: qui non destruatur. Amos
iij.Percutiam domū hyemalem.Hiero.loquēs de Hila-
rione.Estus ⁊ pluuias breui tuguriūculo declinauit.qd
iunco ⁊ cortice texerat.extructa deinceps breui cellula al

Universidad de Deusto Biblioteca

titudine pedum quatuor/latitudine pedum q̄nq;/longitudine paulo ampliore q̄ eius corpusculum patiebatur. vt sepulcrū potius q̄ domū crederes.ꝛ.j.Erat autē cellula nō plus mensure per quadrum tenens q̄ homo dormiēs extendi poterat. Narrat Jo. cass.in collatione Jsaac de oratione ꝙ quidam patrū vidit diabolum adiuuātem ꝛ inflāmantem quēdam fratrem circa supflua edificia occupatum. ꝛ supra posui in.c.lxiiij.in.§.adhuc petita.℣.contra tales. ¶ N Quātum autem excedant religiosi mendicantes circa curiositatem ꝛ multiplicitatem ꝛ sumptuositatem edificiorum: totus mundus estis est.ꝛ decretalis de verbo.sig. Exiui de paradiso.lib.vj.§.hinc est.Ipsi em̄ qui mūdo mortui sunt.xvj.q.j.placuit.potius deberent sepulcra q̄rere q̄ palatia.vt ꝓxime dixi. Bern̄. Video:qd non sine magno labore videri debet:quosdaꝫ post aggressam christi militiam rursum secularibus implicari negotijs:rursus terrenis cupiditatibꝰ immergi: cum magna diligentia erigere muros:negligere mores. Si dicant claustrales ꝙ in hoc condescendūt infirmitati hoim ꝛ deuotioni eorum: audiant beatuꝫ Bernardū dicentem.Qui dicunt admittantur animales: suscipiātur in beniuolentia charitatis: portentur in oi patientia benignitatis.sed qui eis cōpatiuntur non eis conformenꝶ: nec sic querant eorum profectum vt ꝓpter eos cogātur incurrere ꝓpositi rigoris in religione defectum.Multi hominū magis veniūt ad ecclesiam vt delectentur et admirentur pulchra edificia ꝛ imagines: q̄ vt corrigāt vitia. Videntur adorare lapides ꝛ colores:sed nō mutant prauos mores.Aurum trahit aurum.politus lapis lapides preciosos trahit.Magis offertur reliquijs deauratis q̄ pānosis.Sed ait Ambro.cōtra templa deaurata.Auruꝫ sacramenta nō querunt: nec auro placent que auro non emūtur:ornatus sacrorum redemptio captiuorum est. xij.q.ij. aurum.Et iunge hic qd scripsi.j.in.§.ꝛ primū.in.℣.quartum ve.in ar.lxxvij. Jterū si dicant religiosi pulchritudines domorum esse necessarias ad recreationē. ex de ℣b.sig. exiui.§.licet nō.lib.vj. Respondeo ꝙ veri spūales ꝛ viri potius deberent delectari in cōspectu celi ꝛ delectatione siderum q̄ terre.ꝛ potius admirari opera dei q̄ hoim.vt dixit beata Catharina ad Maxētiuꝫ cesarem. Miraris hoc templum manu artificum fabricatum:miraris ornamenta preciosa ꝛ vario opere cōparata: q̄ velut puluis ante faciem venti erunt. mirare potius celum ꝛ terrā et omnia que in eis sunt.mirare ornamenta celi/solem scꝫ ꝛ lunam ꝛ stellas ꝛc. Legiꝶ de beato Bernardo ꝙ vbertim fleuerit quū vidit tuguriola pastorum tecta cilicio similia casulis cistertiensium antiquorum:qui tunc incipiebant habitare in magnis edificijs. Beatus Franciscus ait in testamento suo.Caueant sibi fratres vt ecclesias ꝛ habitacula paupercula ꝛ oia alia que ꝓ ipsis cōstruūtur penitus non recipiant:nisi essent sicut decet sanctā paupertatem quā in regula ꝓmisimus/semꝑ ibi hospitantes sicut aduene ꝛ peregrini.Et sicut legitur in legenda sua antiqua/mandabat fieri domūculas fratrum de lignis ꝛ luto. Jpse in ꝑsona sua ascendit diruere domū quā fecerat cōmune assisij in sancta Maria de portinacula:q: sibi curiosa videbatur.Dicebat autem/Ubi christus manebat: quādo in deserto ieiunabat? Matth.iiij.ꝛ Luc.iiij. Quū quidam frater deuotus in quodaꝫ eremitorio sibi quādam cellam fecisset de lignis leuigatis ꝛ dolatis ꝛ paratis pulchre: noluit eam intrare sanctus Franciscus: nisi prius ille frater illos asseres remouisset: ꝛ eam de ramis arborum ꝛ scopis cooperuisset. Magna pars edificiorum religiosorum mendicantiū de māmona iniquitatis ad literam cōstructa sunt. Luce.xvj.scꝫ de vsuris ꝛ rapinis.Unde posset eas ꝓprie diabolus tāq̄ sibi debita quodāmodo vendicare.Citius em̄ vsurarij dant fratribus ꝓ edificijs mille libras:q̄ restituant vnū denarium creditori:vexante eos xenodoria ꝛ tumore religiosorum. ¶ Contra superbiam edificiorum.xxxij.di.hospitioluꝫ tuū.diminutiuū.j. modicum. xxxv.dist.ecclesie principes.ibi.Ejiciendi sunt spatiosis domibus,xij.q.ij.gloria.℣. Multi edificant parietes:ꝛ colūnas ecclesie subtrahunt. marmora nitent. auro splendent laquearia. gemmis altare distinguitur. ministrorū christi nulla est electio.Ecclesia sancti angeli in monte gargano antrum est ꝛ inculta cripta.sicut vidi. potius ferarū q̄ hominū habitatio. agēte hoc deo. sicut in sua legenda dicit.Qui non in marmoribus nec in edificijs:sed minoribus delectatur.ſm Chryso.

Librorum copia

¶ De superbia in libris ꝛ clericorum ꝛ religiosorum deauratis ꝛ historiatis ꝛ sericeis pannis ꝛ argento coopertis dolendum est. Non habitat in auro sciētia. quia nec ei cōparatur aurū nec lapis preciosus. Sap.vij. Humilibus reuelatur dei scientia. Matth.xj. Prouer.xj. Ubi humilitas:ibi sapientia.ij.Timo.iiij.Affer tecuꝫ libros.maxime aūt membranas.Libros pulchros non audent fratres cōmodare nec in eis studere:sed clausos eos tenent in suis studijs quatuor fibulis clausos:ꝛ pannis p̄ciosis coopertos ex supbia ꝛ auaritia.quāto plures habent:tanto communiter minus sciūt.multos legunt: ꝛ nullum applicant memorie.ꝛ qui plures habet sermones: cōmuniter peius p̄dicat.quia Pluribus intētus minor est ad singula sensus. ar.xvj.q.j.presbyteros.de de.cōiu.diuersis.q: curiosoruꝫ est multa legere ꝛ pauca retinere. Realiū virorum ē pauca legere: ꝛ illa memorie applicare: ꝛ ea cordi alligare.ar. de conse.di.v.nūq̄.in p̄n. Uanitas secularium in curribꝰ ꝛ in equis:religiosorum in libris. Jta quis pōt i libris sicut in auro inaniter delectari. Mutatio rei non mutat affectum.Non est differentia in metallis:sed in animis. Sic potest quis corrūpi auaritia in libro sicut in auro. vt in coll.Danielis dr.ꝛ supra dixi in ista parte.ij. ¶ Superbia cantus. Greg.Dum blanda vox queritur: sobria vita deseritur.xcij.di.in sancta. Aug.Quoties me delectat plus cantus q̄ vox que canitur: toties me peccare penaliter cōfiteor. Potest dici ꝙ sicut fractos vestibus/sic fractos vocibus nō recipimus,xlj.di.parsimoniā.Exo.xxxij. Uocem cantantiū ego audio. Quūq; venisset ad castra: vidit Moyses vitulum ꝛ choros. Jn vitulo quod est aial lasciuū/lasciuia intelligitur.Unde cantus odorantiū vitulus est cantus frangentium vocem ad lasciuiā. cantare autem ad compunctionem audientium bonū est.xx. dist.c.j.℣.psalmiste.Contra tales cantꝰ aplus ad Ephe.v. Cantantes ꝛ psallentes deo in cordibus vestris.xcij.di. cantantes.ibi Hiero.Deo nō voce sed corde cantanduꝫ. nec in tragediarū modum guttur ꝛ fauces medicamine liniende sunt: vt in ecclesia theatrales moduli audianꝶ ꝛ cantica. Cantus autem ob deuotionem nō dissolutionem in ecclesia dei ordinatus est. Unde ꝛ in ecclesia dei officium est precentoris ꝛ succentoris.xxj.di.c.j.℣. precentor. Vix in ordine vidi bonum cantorem:q̄n esset incarceratus ꝓpter imunditiā.q: blanda ꝛ dulcis vox stimulos carnis incitat.ar.e.di.c.in sctā.all.s.℣.ꝓximo. ¶ D

Nature bona.

Tem superbia quādoq; oritur ex bonis nature. Bona autēꝫ nature quedā sunt corporis. quedā anime. quedā fortune. quedam gratie. Corporis:sunt sanitas/fortitudo/pulchritudo/nobilitas/libertas. Bona vero naturalia aie:sunt rectitudo ingenij/tenax memoria/intellectus acutus/exercitium spūalium/naturalis dispositio ad virtutes seu virtus naturalis. Bona vero fortune: sunt diuitie/delicie/dignitates/laus seu gloria ꝛ gratia humana. Bona gratie:sunt scientie dona ꝛ virtutes. De oibus his potest nasci supbia. cōtra quā.j. Macha.ij. Gloria peccatoris stercus ꝛ vermis. hodie extollitur:cras non inuenit. Sap.v. Quid nobis profuit superbia. aut quid diuitiarū iactantia contulit nobis?

Bona [illegible]

¶ Contra superbiā sanitatis. Jaco. iiij. Que est vita vestra? vapor est ad modicum parens. Job.xiiij. Hō natus de muliere breui viuēs tempore ꝛc. Grego. Ecce sancti viri vocibus pena hominū breuiter est expressa.quia ꝛ angustatur ad vitam: ꝛ dilatatur ad miseriam. Si enim subtiliter ꝯsideretur: omne quod hic agitur pena ꝛ miseria est. Jpsi em̄ corruptioni carnis seruire ad necessaria atq; concessa/miseria est. vt contra frigus vestimenta:contra famem alimenta:contra estū frigus requiritur. Ex multa cautela custodiꝶ: corporis salus:ꝙ custodita amittitur:amissa cuꝫ graui dolore reperitur:tamen reperta in dubio semꝑ est:quid aliud hec/q̄ terrene vite miseria est? Jtem Bern̄. Homo natus de muliere.ꝛ hoc cum reatu.breui viuens tempore.idq; cū metu.repletur multis miserijs.ꝛ id cum fletu.ꝛ nature multis.quia corporis ꝛ anime simul.

Neruositas.

¶ De fortitudine corporis fatuū est supbire. Job.vj. Nec fortitudo lapidum fortitudo mea: nec caro mea enea est.imo homo fragillior vitro. Aug. Quid fragilius vase vitreo? ꝛ tamen si seruatur:durat ꝑ secula. licꝫ em̄ casus timeatur: senectꝰ ꝛ febris non timetur.nos fragiliores ꝛ debiliores sumus et infirmiores.quia casus.ex de cōmo.c.j.ꝛ de depo.c.ij.oēs qui nō cessant in rebus humanis: ob fragilitateꝫ nostrā quotidie formidamus.ꝛ si ipsi casus nō accidant: tēpus ambulat. Uitat homo ictuꝫ.nūquid vitat exitum? Uitat que extrinsecus adueniūt. nūquid que intus nascūtur? Postremo q̄uis hoi parcatur: nouissima senectus quū venerit/nō est ꝙ differatur. Hiere.xvij. Maledictus homo qui ponit carnem brachium suū.i.qui confidit in robore corporis.quod est fragile ꝛ infirmū. Fortitudinem Sāsonis meretrix Dalila eneruauit. Judic.xvj. Abachuc iij. Dn̄s fortitudo mea.ps.xvij. Diligam te dn̄e fortitudo mea.

Formositas.

¶ De pulchritudine supbire quis audet:quū corpꝰ sit quoddam sepulcrum? Augu. Corpus peccatoris aie mortue est sepulcrum. Job.x. Qui quasi flos egreditur ꝛ conteritur. Esa.xl. Omnis gloria eius quasi flos agri. Prouerb.vlti. Uana est pulchritudo.

Nobilitas.

¶ Uanū est superbire de nobilitate.oēs ex adam processimus.xxxiij.q.v.c. vlti. Malach.ij. Nūquid nō pater vnus? omnes fratres sumus: ꝛ vnus pater qui est in celis. Matth.xxiij. Hiero. contra Heluidiū. Omnes autem homines affectu fratres dici possunt.quod in duo diuidit.ꝛ in spirituale ꝛ cōmune. Jn spūale:quia omnes christiani fratres vocanꝶ. Porro in cōmune:quia om̄es homines ex vno patre nati pari inter nos germanitate cōiungimur. Jtē Chryso. Jn mūdo enim q̄uis homo hominem generet.lvj.di.nasci.m̄ vnus est pater qui omnes. Matth.vj.ꝛ.xxj.xxviij. q.j.omnibus.ꝛ.c.si femina.creauit. Non em̄ initium vite habemus ex parentibus:sed transitum vite per eos accipimus.ad hoc.lvj.dist.vnicuiq;.ꝛ.c.nasci. Et dominꝰ Jesus christus nasci voluit nō solum ex alienigenis:sꝫ etiaꝫ adulterinis cōiunctionibꝰ.vt de Raab meretrice ꝛ Bersabee vxore Urie.lvj.dis.dn̄s noster. Nobilitas ſm Aug. nihil aliud est q̄ probitas ꝛ antique diuitie. Jtem idem. Quid est seruus aut libertinus? nomina ex ambitione vel iniuria nata.quia quilibet naturaliter liber.xxxv.di. sexto die. Jtem neminem regem nisi ex seruis oriundum esse:neminem seruū nisi ex regibus dicit Plato. Omnia illa longa varietas miscuit: ꝛ sursum ꝛ deorsum fortuna versauit. Job.xvij. Putredini dixi.pater meꝰ es tu. Qd hominibus altum est:abominatio est apud deum. Luce xvj. Seneca. Quis est generosus? Bene ad virtutem aia compositus. Tullius. Hic liber existimandus est:q̄ nulli turpitudini seruit. q: qui facit pctm̄:seruus est pcti. Joā. viij. Sapiens. De illa nobilitate glorieris que filios dei ꝛ coheredes facit. Tunc ille nobilitatem suam integram seruare se putet:si dedignetur seruire vitijs: ꝛ ab illis superari.a quibus qui superatur:eorum. Jo.viij.ꝛ seruus est. Bern̄. An non seruus:cui dn̄atur iniquitas? Jtaq; ois q̄ deo non seruit:ignobilis est.j.Reg.ij. Qui contēnūt me: erūt ignobiles.

Vere nobilitatis indicia septem

¶ P Signavere nobilitatꝫ septē sunt. Primuꝫ est liberalitas. ex de dona.c.j. versus. Dedecus est semꝑ sumere:nilq; dare.q: beatius est dare q̄ accipere. Actuū.xx.xvj.q.j.predicator.ex de cele.mis.cū marthe. §.j. Magister Alanus qui legebat apud montēpessulanū requisitus a vicinis militibus que esset maior curialitas:respondit ꝙ dare curialissimū erat.cui omnes cōsenserunt. Jpse vero dixit eis vt habito consilio dicerent ei que esset maior rusticitas.qui nō valentes in vnū consentire:reuersi sunt ad eum dicentes ꝙ non poterant cōcordare.quos increpans ait. Ego posueram vos in via per quā possetis questionem soluere. si em̄ dare curialissimū ꝛ nobilissimū est: auferre(quod est cōtrarium) rusticissimū ꝛ vilissimū est. Unde vos qui incessanter aufertis a pauperibꝰ.rusticissimi estis. ¶ Secūdum/gratitudo siue recognitio.ꝛ econuerso irrecognitio ꝛ ingratitudo. peccatū contra naturam ingratitudo est.ff.de peti.here. sed ꝛ si lege.§.consuluit.legitur ꝛ no.ex de testa.cū in officijs.signum maxime rusticitatis est. Sapiens. Nobilis animi est beneficia recordari. ignaui/beneficij obliuisci. Unde ingrati manumissi tamq̄ ignobiles in seruitutem reuocātur.xij.q.ij.liberti.ꝛ.c.octaua.vbi de hoc.ex de donatio.c.fi. Unde patet ꝙ illi qui dicunt se nobiles: persequentes deū q̄ eos in hac vita exaltauit: rusticissimi sunt ꝛ deo ingrati. Jngratitudo ſm Bern̄. est anime ꝑditio: virtutum exinanitio:virtutū perditio:beneficiorum peremptio:hostis gratie:persecutrix iustitie.ipsa est ventꝰ vrēs: que pietatis fontem misericordie venam ꝛ gratie fluēta desiccat. Per hanc dandum impediꝶ.datum tolliꝶ. Sap. xvj. Jngrati spes tamq̄ hybernalis glacies tabescet: et disperiet tamq̄ aqua superuacua. ¶ Tertiū est mansuetudo ꝛ misericordia in subiectis. Seneca. Nulluꝫ magis ex oibus regem ꝛ p̄ncipem q̄ clementia. Prouer.xx.in fi. Misericordia ꝛ veritas custodiunt regem. ꝛ roborabiꝶ clementia thronus eius.decet. Jn signū mansuetudinis vnguntur reges christiani.ex de sacra vnc.c.vnico. Sapiens ꝑtātem habens decorem potestatis sue iuxta possibilitatem suā debet imitari. Jn hoc aūt maxime imitatur:si nihil iudicat.q: misereri p̄ciosiꝰ. Ex lex. Nihil aliud tā peculiare est imperialis maiestatis q̄ humanitas. per quā sola dei seruatur imitatio. C.de dona.inter vi. ꝛ vxo.l.fi. A cōtrario crudelitas in subditos signū est maxime rusticitatis. Prouerb.xxx. Per tria mouetur terra.ꝛ.j.ꝑ seruū quū regnauerit .i.crudelem. ¶ Quartum est strenuitas siue virilitas in eos qui repugnant. Jn signū huius datur ensis militi nouo.quo vti debet in hostes dei ꝛ reipublice:non in subditos pacificos ꝛ obedientes.xxiij.q. v.miles.ꝛ.q.viij.vt pridem. De ꝓbitate ista ꝛ virilitate ꝛ debita gladij executione.xxiij.q.iiij.sicut.cum.c.seq. Ecōtrario multi suam strenuitatem impiam cōtra deum ꝛ ecclesias ꝛ ꝑsonales humiles ꝛ subiectas exercent:similes impio diabolo ꝛ crudeli. contra illud. xxiij.q.v.regum. ꝛ.c.administratores. ¶ Quintū est timere opprobrium seruitutis ꝑditionis vel alicuꝰ turpitudinis. Sed multi qui nobiles dicuntur:nō timent pessimā seruitutē peccatorum. Joā.viij.vitiorum vel demonū: qui seruiūt vilissimis membris.que seruitus fetidior est q̄ seruitiuꝫ leprosorum. Nec erubescunt prodere ꝛ impugnare deū:a quo omnia possident.cuius expensis viuūt. ex quo patet eos esse nō nobiles sed rusticos ꝛ proditores. Uera em̄ nobilitas fidelis est deo ꝛ hoibus. ꝛ nullus ignobilior q̄ ꝓditor.ad hoc.xcvj.dis.si imperator.ij.q.vij.non potest. Non potest erga homines esse fidelis qui deo extiterit infidelis.xxij.q.v.de forma. ¶ Sextum signum est cordis magnitudo:qua quis modica contēnit: ꝛ maxima appetit. Econtrario magna rusticitas est amorem suū in modicis ponere: ꝛ magna negligere.vt ptꝫ in misero milite.q̄ amorem suū ponit in vilissima meretrice:vel terra modica violenter occupata per eū:contēpto amore christi regis nobilissimi ꝛ hereditatis eterne. Nō sic Dauid dicēs. Quid em̄ mihi est in celo: ꝛ a te quid volui super terraꝫ?

Dicebat frater Egidius socius beati Francisci. Jlle est diues:qui imitatur diuitem. Jlle est sapiens: qui imitaꝶ sapientem. Jlle est bonus: qui imitatur bonum. Jlle est

Universidad de Deusto Biblioteca

pulcher: qui imitatur pulchꝛum. Ille eſt nobilis: qui imi-
tatur nobilem dn̄m Jeſum chꝛiſtum ⁊ dominū deum no
ſtrū. ¶ Septimū eſt erubeſcentia: maxime a vitijs ⁊ pec
catis. Eccl'i. xlj. Erubeſcite a patre ⁊ a matre de foꝛnica-
tione. Nobilitas carnis ſolet eſſe bonis ſtimulus pꝛobi-
tatis. Unde Hiero. Nobilitas quadā neceſſitate adſtrin
git hoīem: ne a maioꝝ pꝛobitate degeneret. Aug. Nobili-
tas ſola eſt animū que moꝛibus oꝛnat. Quū quidā pa
ter tentaretur a muliere de turpitudine: ait ei pater. Cō
miſceamus nos hic in via. Dixit ei mulier. Quō poſſem⁹
pꝛopter tranſeuntiū erubeſcentiaꝫ: Dixit ei pater. Si ho
mines erubeſcis de vitio: multo potius deum pꝛeſentem
omnia contuentem. Sap. j. erubeſcere debes. Amb. Ue-
recūdia ingenuos pꝛodit natales. lxxxvj. di. nō ſatis. ℣. cō
ſideranda. Conſtantinus. Uincere hoſtes virtus eſt po
puloꝝ. vincere vitia virtus eſt animoꝝ. ¶ O. Uera no-
bilitas chꝛiſtiana eſt. Pꝛimo quia ſumus filij dei. ⁊ hoc ꝑ
creationem. Actuū. xvij. xxix. q. vlti. omnibus. Ipſius em
⁊ genus ſum⁹. Eſa. lxiiij. Tu dn̄e pater noſter es: nos ve-
ro lutum. tu fictoꝛ noſter: ⁊ opera manuū tuaruꝫ omnes
nos. Et in hoc ſumus ei⁹ filij chari. Secūdo per grām
adoptionis. Un̄. j. Jo. iij. in pn̄. Uidete qualem charitatē
dedit nobis pater: vt filij dei noīemur ⁊ ſimus. ps. lxxxj.
Ego dixi dij eſtis ⁊ filij excelſi oēs. j. Jo. iiij. In hoc ma
nifeſti ſunt filij dei ⁊ filij diaboli. omnis qui nō eſt iuſtus:
non eſt ex deo. ⁊ de hoc de pe. diſt. j. §. hoc idem. ℣. item vt
chꝛiſtus ait. ⁊. ℣. qui natus. ⁊ per hoc ſumus filij chario-
res. Tertio per gloꝛiam. ratione adeptionis heredita-
tis eterne. Joā. viij. Roma. viij. Si filij: ⁊ heredes. Gala.
iiij. Et in hoc erimus filij chariſſimi. Eph. v. Imitatoꝛes
dei eſtote ſicut filij chariſſimi. Contra carnis nobilita-
tem ex̄ de pꝛeben. c. penulti. §. nos ergo. Attēdentes ꝙ nō
generis ſed virtutum nobilitas viteq̄ honeſtas gratuꝫ
deo faciunt ⁊ idoneum ſeruitoꝛem. Ad cuius regimē nō
multos ſm̄ carnem nobiles ⁊ potentes elegit: ſed igno-
biles. Matth. iiij. ⁊ pauperes. ¶ Fatuū eſt de libertate
Libtas coꝛpoꝛis ſuperbire. quū coꝛpus ſit ſeruus maleuolus. et
ideo toꝛtura ⁊ compedibus dignū. Eccl'i. xxxiij. Ambꝛo.
Apud dn̄m libertas ⁊ ſeruitus equa lance appendūtur.
de hoc. xxix. q. j. oībus. Hiero. Apud dn̄m nō dn̄s potioꝛ:
nō ſeruus deterioꝛ. Coloſ. iij. ibi. Ubi nō eſt maſculus ⁊c.
⁊. j. Seruus ⁊ liber. ¶ Fatuū eſt etiam de bonis anime
naturalibus ſupbire. in quibus infideles nobis cōmuni
cant. quia bona illa poteſt quis habere ad bonū ⁊ ad ma
lum. ſicut patet in lucifero. de peni. di. ij. ꝑncipium. Bern̄.
Si in pꝛofeſſione religionis callidi es ingenij: viget aūt
pꝛemiū in intellectu. inſtrumenta ſunt tam vitioꝝ q̄ vir-
tutum. Et quia ipſum ingenium donū dei eſt. vt dicit de
ſe Augu. in. ix. lib. confeſſionū. ¶ Stolidum eſt etiam de
diuitijs ſuperbire: per quas incidit laqueuꝫ diaboli: et in
deſideria multa ⁊ nociua. j. ad Timo. vlti. Cupiditas ra
dix omniū maloꝝ. xlvij. diſt. bonoꝝ. de peni. di. ij. §. expꝛeſ-
ſis. ℣. quia radix. ¶ Fatuum etiā ſuperbire de poteſtate
quū ſcriptum ſit. Sap. vj. Potentes potenter toꝛmenta
patientur. viij. q. ij. illud. ¶ Fatuum etiam ſuperbire de
gratia humana. Pꝛouerb. vlti. Fallax gratia. ad Gala. j.
Si hominibus placerem ſeruus chꝛiſti nō eſſem. xlvij. di.
c. vlti. in fi. ¶ Fatuum etiam eſt ſupbire de gloꝛia huius
mundi. Eſa. xxviij. Erit flos decidēs gloꝛie. Eccl'i. x. Oīs
potētatus vita bꝛeuis. j. lib. Macha. xj. Rex Ptolemeus
impoſuit ſibi duo diademata vna die. ⁊ tertia die moꝛtu⁹
eſt. ¶ Sūma etiā veſania de ſcientia ſuperbire. Eccl's. j.
Qui addit ſcientiam addit ⁊ laboꝛem. De ſcientia ſuper
bire. eſt de lumine occecari. xlix. diſtinc. hinc etenim. ℣. al-
buginem. Auguſtin⁹. Tumoꝛ meus claudebat oculos
meos. ¶ Fatuum eſt etiam de virtutibus ſuperbire. hoc
eſt enim. de medicamine vulnerari. Gregoꝛius. Qui de
virtutibus habitis extollitur: quaſi de medicamento
vulneratur.

¶ De ſuperbia clericoꝛum.

De ſuperbia clericoꝝ que multuꝫ ſūt eis
timenda eſt. q: multas occaſiones ſup-
biendi habent. Et vna quia nō laboꝛat
ſicut ⁊ alij ſeculares. q: acidioſi ſunt cō
muniter ⁊ otio toꝛpentes: edentes ⁊ bi-
bentes ⁊ doꝛmientes: ⁊ nugis ⁊ rumoꝛi
bus vacātes. ps. lxxij. In laboꝛe hoīm nō ſunt ⁊c. ⁊ poſt.
Ideo tenuit eos ſupbia. Nam laboꝛ humiliat. ps. lxxxvij.
Et in laboꝛib⁹ a iuuentute mea. Et ſequit. Humiliatus
ſum ⁊c. Alia occaſio. reuerentia q̄ exhibet eis ſicut mini
ſtris chꝛiſti. Un̄ dn̄s ꝯtemptū eoꝝ ſuum reputat. Luce. x.
Qui vos ſpernit. viij. q. j. qui vos ſpernit. xxj. di. in nouo.
Pꝛouer. vj. Odit deus oculos ſublimes. i. clericos q̄ ſunt
lumen eccl'ie. xciij. diſt. diaconi. ij. ſublimes. i. ſupbos. Hu
militas em̄ multū eis cōpetit. q: ſunt miniſtri chꝛiſti ⁊ ec-
cleſie. lxxxj. diſt. miniſtri. gloſ. ſup illud ps. xxxiij. Iuxta eſt
dn̄s ijs qui tribulato ſunt coꝛde: ⁊ humiles ſpū ſaluabit.
Altus quidem eſt dn̄s. ſed vicinatur humili ⁊ nō ſe eri-
genti. Ipſi aūt debent abluere ſoꝛdes ſpūales hoīm. vn̄
habent ſe humiliare cū chꝛiſto. Jo. xiij. Ideo ſumm⁹ mi
niſter ſeruuꝫ ſeruoꝝ ſe vocat. j. q. iij. ſaluatoꝛ. in ti. ⁊. c. ſeq.
in ti. ⁊ ex̄ in ꝓhemio decre. Greg. ⁊c. ⁊. vj. li. ⁊ in clemen.
Et nihil in ceruice ꝑlati clarius ſplendet q̄ humilitas. c.
di. cōtra moꝛem. Sed ad hec rn̄dent quidā ꝙ humilitas
exterioꝛ nō eſt neceſſaria: ſed interioꝛ. q: dicit dn̄s Mat.
xj. Diſcite a me ⁊c. ⁊. j. ⁊ humilis coꝛde. Sꝫ ad hoc rn̄det
ꝙ ex coꝛdis humilitate vera nūq̄ ꝓcedit ſupbia exterioꝛ
q: bona arboꝛ bonos fruct⁹ facit. Matth. vij. Et ꝙ ſit ne
ceſſaria etiā exterioꝛ humilitas: ptꝫ expſſe. de pe. di. ij. c. j.
ibi. Exercitia humilitatis ſunt: ſi ſe vilioꝛib⁹ officijs ſub-
dat: ⁊ miniſterijs indignioꝛib⁹ tradat. ⁊. l. di. vt cōſtitue-
retur. ibi. Ut deſperatione tꝑalis altitudinis medicina
maioꝛ ⁊ verioꝛ eſſet humilitatis. ⁊. c. ſiquis diaconus. ibi.
Nec cōpunctio humilitatis. ⁊ de pe. di. iij. ſicut achab. ibi.
Nōne vidiſti humiliatū Achab coꝛā me: ⁊ ps. xxxiiij. Hu
miliabā in ieiunio aiam meā. ⁊ ꝑ actus exterioꝛes iudica
tur qualitas mētis. xlj. di. §. ſi. Item ſpeculū ſunt ⁊ exem-
plū totius eccl'ie. Unde tale exemplū debēt dare alijs. j.
exempla virtutū oīm. q: hoīes interioꝛa nō vident. Un̄
j. Pe. vlti. Foꝛma facti gregis ex animo. xcv. diſt. eſto. Si-
cut em̄ nō pōt eſſe hoꝛtatoꝛ viduitatis q̄ coiugia frequē
tauit: ita nec humilitas q̄ actus ſupbie oſtēdauit. ar. xxvj.
di. vna. Item q: ab oī ſpecie mali debēt abſtinere. ſm̄ apo
ſtolū. j. ad Theſſa. vlti. ex̄ de vi. ⁊ ho. cleri. ab oi. ⁊ de ſimo.
audiuim⁹. ⁊. j. q. j. emendari. Illud autē qō ſupꝛa dicit de
coꝛdis humilitate. ideo dicit dn̄s: q: oīs virtus vera eſt
in aīo. xxxij. q. v. de pudicitia. q: eſt qui ſe humiliat. Eccli
xix. nequiter: vt hypocrite. Mat. xxiij. Ue vobis. ¶ Ad il
lud qō ſecūdo dicūt clerici. ꝙ pn̄t hr̄e hmōi pulchꝛitudi-
nes exterioꝛes ⁊ oꝛnat⁹ ſm̄ modū ꝑſone ſue. facit qō no.
xxj. q. iiij. in ſum. ſed. c. j. illius q̄ſtionis ꝯ. Reſpōdendū eſt
ꝙ quāto q̄s maioꝛ eſt: magis ſe humiliare. Eccl'i. iij. debet.
ſicut chꝛiſtus q̄ dixit. Lu. xiiij. Recūbe in loco nouiſſimo.
¶ Contra illud qō dicūt tertio ſe debere ꝯfoꝛmare cum
illis inter quos viuūt ꝑ illud. c. xij. di. illa. ſed talis carna
lis ꝯfoꝛmatio ꝯ apl'm eſt. Ro. xij. Nolite cōfoꝛmare huic
ſeculo. Cōfoꝛmatio em̄ ſemp dꝫ fieri circa bonitatē ⁊ bo
nos. xvj. q. j. ſic viue. ¶ Ad illud qō dicunt clerici ꝙ talia
faciunt ꝓpter honoꝛem eccl'ie. dicendū ꝙ non eſt honoꝛ
eccleſie pompa mūdi ⁊ gloꝛia. quia nō honoꝛatur chꝛiſt⁹
coloꝛibus ⁊ carnalibus pulchꝛitudinibus: ſed moꝛibus
⁊ virtutibus. xij. q. ij. multi edificant. ſub. c. gloꝛia. ex ps.
xliiij. Gloꝛia filie regis. i. eccleſie abintus. i. in ꝯſciētia pu
ra. xj. q. iij. inter verba. Bern̄. ad Eugeniū. Totum adſcri
bitur honoꝛi. nihil deuotioni. Hiero. Non reuera veſtis
ſed mundicia mentis oꝛnatum facit clericum. Nec debēt
clerici de humili veſte ⁊ alijs actibus chꝛiſto cōfoꝛmib⁹
erubeſcere. xlj. diſt. parſimoniā. Bern̄. Gꝛata ignominia
crucis. ſꝫ ei q̄ crucifixo ingrat⁹ nō eſt. Lu. ix. Qui me eru-
buerit: hūc filius hoīs erubeſcet. Et potius de contrario

Clericoꝝ ſuperbia.

debent verecundari. Aug. De pꝛecioſa veſte erubeſco. nec
enim decet hanc pꝛofeſſionē contra talem honoꝛē. Jac. ij.
Si introierit vir aureū annulū habēs in veſte cādida ⁊c.
Et Gꝛego. contra tales. Decoꝛari pallio volumus foꝛſan
moꝛibus indecoꝛi. c. di. cōtra moꝛem. Quū Moyſes ana
choꝛita oꝛdinatus eſſet a patriarcha ⁊ alba indut⁹: ait ei
pater. Ecce candidus es. Reſpondit Moyſes. Numquid
abintus: q. d. albedo exterioꝛ non facit quem album inte-
rius. Un̄ phariſeis hypocritis chꝛiſtus ait. Mat. xxiij. Ue
vobis ſcribe ⁊ phariſei qui ſimiles eſtis ſepulcris dealba-
tis ⁊c. ¶ Ad illud quod dicunt ꝙ vtuntur talibus tamq̄
non vtantur. ſm̄ Apoſtolū. j. Coꝛ. vj. xxxiij. q. v. ſm̄. Reſpō
det Greg. in homil. Nemo vult pꝛecioſis veſtibus indui
vbi a nemine poſſit videri. Item chꝛiſtus omnem talē glo
riam exterioꝛem pꝛecepit. Jo. v. in fi. contēni. Aug. Omia
tempoꝛalia contēpſit homo deus: vt ab hominibus contē
nenda eſſe monſtraret. ⁊ omnia aduerſa ſuſtinuit: vt ſuſti-
nēda doceret. ¶ Contra ſuperbiam pꝛelatoꝛum ſatis ſu-
pꝛa tetigi ⁊ declaraui in iſta. ij. parte in pꝛin. §. poſtq̄. in. x.
ar. ⁊. xlix. §. o pꝛecioſa. Pꝛecipit etiam Deutero. xvj. ꝙ non
eleuetur coꝛ regis in ſuperbiam. Eccl'i. xxxij. Rectoꝛem te
poſuerunt. noli extolli: ſed eſto in illis quaſi vnus ex illis.
xcv. diſ. ecce ego. ibi. Sed oderūt hoc ſuperbi ſacerdotes.
Matth. xviij. Niſi conuerſi fueritis. interlinearis gloſ. A
veſtra eleuatione ⁊ indignatione: in qua modo eſtis. ſm̄
Hilarium. Ad hoc. l. diſ. quicūq̄. Imitentur chꝛiſtū: cuius
claues tenent. Eſa. liij. ibi. Nouiſſimū viroꝝ. Ber. Quid
magis admirandū: quid amplius deteſtandū: quid gra-
uius puniēdū: q̄ ꝙ videmus filium dei ſummū in regno
angeloꝝ: nouiſſimū factum in regno hominū: Apponat
magnificare ſe homo ſuper terrā. ps. ix. Ber. Quū enim
inquit indifferēter perſone humilitas ſit quedam turris
foꝛtitudinis a facie inimici. ps. lx. neſcio quo pacto maioꝛ
in maioꝛibus. ⁊ clarioꝛ in clarioꝛibus compꝛobatur. Sed
perpauci ſunt qui in dignitate coꝛ ad humilitatem incli-
nent. quod ptꝫ in libꝛis Regū. vbi de tot regibus Iſrael
nullus excelſa abſtulit. Contra quos Ber. Intuere quo-
modo incedūt nitidi exterius: ⁊ oꝛnati circūamicti varie-
tatibus: tāq̄ ſponſa pꝛocedens de thalamo ſuo. Et ſi quē-
piam taliū repente eminus pꝛocedentem aſpexeris: ſpon
ſam potius putabis q̄ ſponſe cuſtodem. i. eccleſie. Joā. iij.
⁊ ex̄ de tranſla. inter coꝛpoꝛalia. §. ſed nec illud. ⁊ de renū.
niſi. §. verum. ¶ R Superbia autem clauſtraliū pꝛinci
paliter quadruplex reperitur. Pꝛima eſt eoꝝ qui ſapien-
tes ſe credunt. cōtra id. j. Coꝛ. j. xlix. di. c. j. ℣. albuginem. ⁊
ideo ſe ſenſu ſuo ſe regere volunt: ⁊ eſſe pꝛopꝛie volunta-
tis. Bern̄. Quantūuis pꝛudens videatur eſſe: dimittēda
eſt ⁊ abijcienda iactātia. ſi enim admittatur ſuperbia: pꝛi
ma die qua incipit habitare. incipit leges dare. Pꝛouer.
xxvj. Uidiſti hoīem ſapiētem ſibi videri: magis illo ſpem
habebit ſtultus. ex̄ de cōſtitu. ne innitaris. Tales inflexibi
les ſunt. Greg. Superba mens ad ea que nō appetit nul
lis exhoꝛtationibus flectitur: ad ea vero que appetit ſpō
te etiā cogi querit. Et hec ſpecies maxime in nouitijs pe-
riculoſa eſt. Bern̄. Nouitium incipientē ſapientem diu in
monaſterio perſiſtere poſſe impoſſibile eſt. Stultus fiat:
vt ſit ſapiens. ⁊ hec omnis ſit eius diſcretio: vt in hoc nul
la ſit diſcretio. ⁊ hec oīs ſit eius ſapientia: vt in parte nul-
la ſit. ¶ Secūda eſt eoꝝ qui deſpiciūt ſeculares ⁊ pec-
catoꝛes: credentes ſe inquinari ex conſoꝛtio eoꝝ. ſimiles
iudeis de quibus legitur Joā. xviij. ꝙ non introierunt in
pꝛetoꝛiū: vt non contaminarētur. Timebant ſe inquinari
cohabitatione gentiliū: ⁊ non timebāt inquinari ſangui-
ne chꝛiſti. Idem fuit de Simone phariſeo abominante
Magdalenam: ⁊ murmurante cōtra chꝛiſtū qui ſe ab ea
permittebat tangi. Luc. vij. ⁊. xv. de phariſeis murmuran
tibus contra chꝛiſtū. qui peccatoꝛes recipiebat ⁊ mandu
cabat cū eis. Hiero. Recedite (inquiūt) polluti: recedite:
abire. nolite eos tangere: nobiſcū nolite cōmunicare. Ta
lis loquela non illuminat cecū: non ſanat egrotū: non cu-

Clauſtralium ſupbia quadruplex.

rat infirmū: ſed magis occidit atq̄ in deſperationem pe-
riclitantem mittit. xlv. diſt. recedite. de hoc etiā. j. q. iiij. ho-
mini. xxiij. q. iiij. in pꝛimis. xj. c. vſq̄ ad. §. eſt alia. Deutero.
xxiij. Non abominaberis idumeū. Tales non attendūt
ꝙ frequēter quis in ſeculo ducit vitam religioſam: ⁊ in re-
ligione ſecularem. Ambꝛo. in hexameron. Mutat merita
hominū qualitas actionum. ⁊ quidam in melioꝛi oꝛdine
deterioꝛes ſunt: ⁊ alij foꝛtem exterioꝛis habitus bene vi-
uendo tranſcendūt: ⁊ alij ſuperioꝛis loci meritū non exe-
quendo diminuunt. ad hec. xl. diſt. non eſt facile. ⁊. c. nō lo
ca. c. quelibet. c. adā. ¶ Sancto Paphūtio oꝛanti cui ſan-
ctoꝝ ſimilis eſſet: reſponſum eſt pꝛimo ꝙ cuidā ſympho-
niaco qui querebat victum arte cantandi. quem quū Pa
phūtius inueniſſet: ⁊ queſiſſet cui⁹ meriti eſſet apud deū:
reſpōdit ſe nihil meminiſſe feciſſe apud deum: niſi ꝙ ipſe
quū latro eſſet: latronibus violare volentibus mulierem
quā ceperant. reſtitit: ⁊ eam eripuit. Et alio tempoꝛe quū
mulier lamentaretur per deſertū ꝙ filij eius in captiuita
te tenerētur: ipſe errantem reduxit ad refectionem: ⁊ de-
dit ei. ccc. ſolidos q̄bus redimeret maritum ⁊ filios. Ite-
rum oꝛauit Paphūtius cui ſimilis eſſet. cui reſpōſum eſt
ꝙ pꝛimario vici huius qui eſt in pꝛoximo. Quūq̄ inqui-
ſiſſet de vita eius: dixit ſe coniugatū. ſedantē lites. hoſpi
talem. q̄ non cognoſceret vxoꝛem niſi cauſa pꝛolis. nō le-
dentē famulos aut agros alioꝛū. quoꝝ vterq̄ inductione
Paphūtij in deſerto in vita anachoꝛitica moꝛtu⁹ eſt. Ite-
rū dictū eſt Paphūtio ꝙ ſimilis erat cuidam negotiato-
ri venienti ad ſe. q̄ ſimiliter in deſerto remanſit. ¶ Tertia
ſpecies eſt illoꝝ qui in oꝛdine volūt habere diuitias ⁊ ho
noꝛē quem in ſeculo nō habebant. de q̄bus Aug. Non eri-
gant ceruices cōtra ſocios intus: q̄bus foꝛis accedere nō
audebant. Inflantur ⁊ abundant in cenobio: qui viles ⁊
inopes erant in ſeculo. xij. q. ij. gloꝛia. ¶ Quarta ſpecies
eſt illoꝝ qui in clauſtro gloꝛiātur de diuitijs quas in mū-
do habebant: vel monaſterio cōtulerunt. de hoc. j. q. ij. nō
eſt meum. ¶ S Nunc dicendū eſt de quibuſdam vitijs
que ex ſuperbia pꝛocedunt. Et notandum ꝙ ſm̄ beatum
Bern̄. xij. ſunt gradus ſuperbie. qui ſunt. Curioſitas. que
queritur ⁊ diſceptat de ijs que non expediunt. ex̄ de re iu.
abbate ſane. §. ſi. lib. vj. In ſuperuacuis rebus noli ſcruta
ri multipliciter: ⁊ in pluribus eius operibus non eris cu-
rioſus. Eccl'i. iij. Illuditur curioſitas humana: quādo id
appetit impudēter ſcire qō nulla ei ratione cōpetit inue-
ſtigare. xxvj. q. v. nec mirum. Leuitas. que cito credit. xj. q.
iij. in cunctis. Inanis letitia. Jac. iiij. Nunc autē exultatis
in ſuperbijs veſtris. Jactantia. laus ꝓpꝛia. xx. q. iiij. oīs
iactantia. xj. q. iij. ſi quis. Singularitas. vt appareat. xlj.
diſt. quiſquis. Mat. vj. Arrogantia. de qua vide. xlvj. diſt.
c. j. ⁊. xlviij. diſt. §. j. Pꝛeſumptio vel reputatio. que de ſe te-
net quod non eſt: ⁊ pꝛeſumit quod non poteſt: ⁊ quod nō
ſcit. Eccl'i. xviij. Uidi pꝛeſumptionē coꝛdis eoꝛū: quoniā
mala. Peccati defenſio ſimulata. de peni. diſ. j. §. hec ergo
ſecreta. ℣. item taciturnitas. Confeſſio. vbi aūt regnat hy
pocriſis: ibi humilitas eſſe non pōt. de pe. di. j. §. hec ergo.
℣. itē taciturnitas. Rebellio. lxxxj. di. ſi quis. Peccandi li-
bertas. ac ſi non ſit deus qui puniat ⁊ dominus. Exo. xx.
Ego ſum dominus zelotes. j. q. iiij. §. contra dn̄s. Peccan
di conſuetudo. que in pꝛofunda maloꝝ venit: ⁊ non excu
ſat. xvij. di. nec licuit. ex̄ de ſimo. cum in eccleſie. cum. c. pꝛe.
¶ T Ad hos gradus addo alium ſuperbie. ſcꝫ irreue-
rentiam. que ex fonte ſuperbie magne pꝛocedit. De qua
ſciendum eſt ꝙ irreuerentia eſt honoꝛem non exhibere ei
cui debet. Sunt autem quatuoꝛ pꝛincipalia quibus reue
rentiam debemus. ſcꝫ deo. angelo. rebus deo cōſecratis.
⁊ pꝛelatis eccleſie. Deo. vt coꝛā eo q̄ vbiq̄ eſt peccare: eru-
beſcamus: ⁊ bona ſtrenue agamus. Sapiēs in verſiculis.
Quū quid turpe facis: quod me ſpectante ruberes:
Cur ſpectante deo non magis ipſe rubes:
Boetius Seuerinus in fine quinti libꝛi de conſolatione
pꝛie. Magna nobis (ſi diſſimulare nolum⁹) indicta eſt

Supbie gradus duodeci.

Reuerētia q̄bus impendenda.

Universidad de Deusto Biblioteca

probitatis necessitas: quū oia agamus ante oculos iudi-
cis cuncta cernentis.xxviij.q.ij.perniciosam. De reueren-
tia ad angelum. Bern. In quouis diuersorio.in quouis
angulo reuerētiam habe angelo tuo semper adstanti.ps.
xxxiiij. Montes in circuitu eius.i.angeli. Hiero. Nec au-
deas eo presente: quod me presente nō audes. De reuerē-
tia sacris locis. Geñ.xxviij. Quā terribilis est locus iste. ⁊
ar.j.di.ius publicum.⁊ de cōse.dist.j.c.j. vide quod no. de
conse.dist.ij.institutio. Sed sunt quidam homines in hoc
demonibus nequiores: quibus locus corporis dominici
⁊ reliquiarum sacrarū in ecclesia est terribilis.ipsi tamen
ibi feda ⁊ inhonesta attentare ⁊ perpetrare nō formidāt.
contra quos.j. Macha.iij.legitur de Heliodoro inuadē-
te depositū in templo.cui apparuit equus terribilis: terri
bilem habens sessorem.de hoc ex de reli.⁊ ve.sanctor. per
totum.⁊ de immu.eccle.c.decet.lib.vj.⁊.xvij.q.iiij.§.sacri-
legiū.ex de adul.significasti. Hominibus etiam reueren-
tia facienda est.j.Pet.ij. Omnes honorate. ex de maio.⁊
obe.solite.⁊.j. Regem honorificate.ix.di.neq. Et cōscien
tie. Bern. Conscientie tue debes honorem: corā qua pec-
care erubescas. Eccli.x. Fili in mansuetudine serua aiam
tuā: ⁊ da illi honorem sm meritum suū. Peccātem in ani
mā suam quis iustificabit? ⁊ quis honorificabit exhono-
rantem animā suam? Immo nec serui sunt inhonorandi
nec contemnendi: maxime propter naturam diuinam no
biscū vnitam. Matth.xviij. Videte ne contēnatis vnum
ex his pusillis. Eccli.vij. Seruus sensatus sit tibi dilectus
quasi anima tua. Cyprianus. Qualem cupis erga te deū
esse: talis ⁊ ipse sis circa seruum tuū. Seneca. Cum infe-
riore sic viuas: quemadmodū superiorem vis tecū viue-
re.facit.ij.q.vj.qui se scit.ij.xxij.q.vj.iniquum.ix.di. neq.⁊
expressius.lxxiiij.dis.quorūdam.ibi. Et ideo q tales erga
subiectos nostros debemus existere: quales nos (si subie
cti fuissemus) nostros vellemus esse prepositos.xcv.dist.
esto.xxij.q.v.de forma. Pauperes etiam honorandi sunt.
Greg. Pauperes nō sunt despiciendi vt egeni: sed exhor-
tandi vt patroni. Domini etiam honorādi sunt a seruis ⁊
subditis.j.ad Cor.xiij. Omnis aia ⁊c.⁊ ex de cēsi.omnis.
Rom.xiij. Cui honorem honorem. Rom.xij. Honore inui
cem preuenientes. Senes etiam boni honorandi sunt.
Thren.iiij. Facies senum nō erubuerunt.⁊ post. Neq se-
num miserti sunt. Sap.ij. Nec veteranū vereamur. Leuit.
xix. Coram cano capite consurge: ⁊ honora personam se-
nis.j.ad Tim.iiij. Seniorem ne increpaueris.ij.q.vij.pau
lus. Seneca. Cum veterano parcius agendum est. Viri
similiter honorandi sunt ab vxoribus.j.Pet.ij.⁊ econuer
so.vt ibi. Hiero. Non de pede: sed de costa mulierē forma-
uit: n ea viro contēneretur.nec de capite: ne ei dominaret.
de hoc.xxiij.q.v.cū caput.⁊.c.vlti. Honorandi sunt paren
tes spirituales. Eccli.vij. Honorifica sacerdotes. Heb.vl.
Obedite prepositis vestris.j.ad Timo.v. Qui bene pre-
sunt presbyteri duplici honore honorētur. Thren.iiij. Nō
addet vt respiciat eos. Facies sacerdotū non erubuerūt.
glos. Notandū q supra sacerdotes quasi homicidas no-
tat.⁊ hic separantur a facie domini q non detulerunt eis.
quis enim mali sunt: non sunt contēnendi: sed ille in illis
colendus est ⁊ honorādus: a quo missi sunt. Et alia glos.
Nota terribile contra contēnentes sacerdotes: ⁊ cōtra fa
cies eorū non erubescentes.i.illis monentibus ⁊ iubenti
bus a secularibus nō cessare. Ad hec.xix.di.sm.ij.q.j. non
quales.xxj.di.in nouo. Honorādi quidē sunt pp̄ter digni
tatem.maxime quā scz trāssubstanti audi habent in sacra-
mento altaris.j.q.j.multi.quam nō habent angeli. Hono
randi etiā sunt parentes carnales. Exo.xx. Honora patrē
tuum ⁊c.verbis scz ⁊ beneficijs. Hiero. Honor in scriptu
ris non tam in salutationibus ⁊ verbis q in collationib9
munerū sentitur.ad hec.xxxj.q.j.quomodo.j.ad Timo.v.
Qui suorū maxime domesticorū ⁊c.xlvij.dist.§.necesse.de
hoc plene. Eccli.iij. Unde ibi sup illo verbo, Maledictio
matris eradicat fundamenta. Geñ.ix. glos. Cham nudi-
tatem patris irrisit.xcvj.dist. in scripturis. ⁊ semen suū in
seruitutē per petuā dānauit.xxxv.di.sexto die.ij. Reg.xv.
xvj.xvij.⁊.xviij. Absalon Dauid de regno expulit: ⁊ concu
binas eius incestauit.sed morte cōdignas penas luit.iiij.
Reg.ij. Helisei caluitium pueri Bethel irriserunt.et duo
vrsi.xlij.de eis lacerauerunt.primum Geñ.ix.secūdum.ij.
Reg.xviij.tertium.iiij.Reg.ij. Prouerb.xix. Qui affligit
patrem ⁊c.⁊.xxviij. Qui subtrahit aliquid a patre ⁊c.et
xij.q.ij.qui abstulerit. Eccli.iij. Honora patrem. Exo.xxj.
Qui percusserit patrē aut matrē: morte moriatur. Tob.
iiij. Honorem habebis matri tue ⁊c. Non honorantes pa
rentes anathematizat conciliū gangrense.xxx.di.c.j. Ad
hoc etiam.lxxxvj.dist.non satis.ꝟ.est probanda.⁊.xcvj.di.
in scripturis.in fi. Et notandū q sicut tenemur prouidere
necessaria parētibus carnalibus: ita ⁊ spūalibus. Mat.
x. Dignus est mercenarius mercede sua.xij.q.ij. quicūq.
ij.Timo.ij. Laborantem agricolam ⁊c. Gala.vj. Commu
nicet autē is qui catechizatur ⁊c.xiij.q.j.§. his ita. Unde
super pre.verbo apli.j.Timo.v. Qui bene presunt presby
teri: duplici honore digni habeantur.glos. A subditis. vt
eis spūaliter obediant: ⁊ temporalia eis ministrent.

¶ Articulus.lxxvij.

Ostq̄ sufficienter
expediuimus de superbia inficiente om
ne genus humanū: maxime religiosos
quosdam qui adstrictius humilitatē do-
mino promiserunt: ad aliud religiosorū
quorūdam nostri temporis vitium accedamus. scz vanā
gloriam. ¶ A Igitur sm Climacum in gradu.xxij. Va
na gloria est sm speciem nature immutatio, morū peruer
sio ⁊ obseruatio querele. sm vero qualitatem est laborū
dispersio, sudorū perditio, thesauri insidie ⁊ perditio, in-
fidelitatis proles, superbie precursatrix, naufragium in
portu, in arca formica minima quidem existens, vniuerse
vero fatigationi ⁊ cursui insidiatur. Vigilanter obserua:
et florentem vsq ad momentum ⁊ mundam inuenies in
vestimentis ⁊ in vnguentis ⁊ pompatico processu ⁊ aro-
matibus ⁊ alijs. Ieiunans vanigloríor: ⁊ resoluens ieiu-
nium vt nō innotescam. Iterum vanigloríor: predare ve-
stitus. vincor ab eadem vilia cōmutans. Iterū vaniglo-
rior loquens. vincor ab ea.⁊ tacens iterum succūbo.quo-
cumq proieceris tribulum istum: stat aculeo recto. Vani-
gloriosus est idolorum cultor: fidelis: colens quidem deū
sm apparens: hominibus vero ⁊ non deo placere volēs.
Matth.vj. Vanigloriosus est omnis ostentator ⁊ osten-
tationis amator. Vanigloriosi ieiuniū absq mercede est.
Matth.vj.⁊ oratio eius importuna.propter laudē enim
hominum vtrumq operatur. Vanigloriosus exercitator
dupliciter leditur: corpus quidem contabescere faciens:
mercedem vero non accipiens. ¶ Adulatores vanā glo-
riam prouocant.vj.q.j.sunt plurimi. Adulator est demo-
num minister: superbie manuductor: cōpunctionis disper
sor: bonorum exterminator: seductor vie. Confundantur
⁊ obmurescant qui beatificare in facie adnitūtur.xlvj.di.
c.ij.⁊.iij.xxij.q.ij.primū. Seneca. Adulatio dulce venenū.
Magnū est ab anima laudem hominū amouere: maius
vero est laudem demonum auertere.x.j. Cor de humilita
tem ostendit: non qui seipsum vilificat.quomodo enī non
cōportabit seipsum? sed ab alio improperatus ⁊ charitatē
ad ipsum non diminuens. Non suscipias vane glorie de-
monē quū tibi episcopatū.j.q.vj.sicut is. aut fratrū duca-
tum aut magisteriū submittit. Labor enim est hūc canem
scz vanam gloriam a macelli mensa.ab appetitu repelle-
re cordis. Secularium aduentum preanticipat vana glo
ria: ⁊ leuiores monachos in occursum aduenientium ex-
hortatur exire. Qui vanitatem vane glorie mercatur: du-
plicem vitam possidet.nam inter monachos habitu ⁊ fi-
gura moratur. in mundo vero prudentie cogitatione et
mente. Qui super donis naturalibus et diuitijs. dico

Vana moraliū gloria.

autē acuitate ingenij, ⁊ intellectus docilitate, lectione,
prolatione, promptitudine, ingenuitate, ⁊ talibus hmōi
vniuersis absq labore preexistētibus in nobis extollitur:
nūq super naturam bono vero participabit. qui enim in
modico scz in naturalib9 infidelis est: ⁊ in multo scz in su
pernaturalibus scz bonis gratuitis scz virtutibus infide
lis erit.ar. Matth.xxv.de fideli in modico. Luc.xix. Vana
gloria mater est superbie.quia nimirū laudes exaltant et
inflant.vj.q.j.sunt plurimi. exaltata vero anima, tūc eam
superbia sumens sursum effert vsq ad celos: ⁊ subtus de-
fert. Luc.x.de peni.dist.ij.si enim.ad si.ad abyssos. Princi-
piū priuationis vane glorie est custodia oris ⁊ amor igno
minie. Medium vero recisio omniū adinuentionū vitio-
sarum intellectualiū. Finis vero ea que sunt ad ignomi-
niam conferentia, corā multitudine insensibiliter adinue
nire. Quū nos laudare incipiūt demones seductores: ce-
leriter recordemur multitudinem iniquitatū nostrarum.
Vana gl'ia est simplicitatis abiectio, ficta institutio ⁊ con
uersatio. Hucusq Climacus. ¶ In epistola ad virginem
ait sanctus Athanasius. Si manifestaueris vitam tuam:
pariet hoc tibi vanam gloriam: ⁊ damnū patieris. Si aūt
animā inueneris tibi consentaneā pariter que dei sunt fa-
cientem: huic quasi soli in ministerio reuela.ibi enī non est
vana gloria.q: qui loquitur vt animā saluet: multā mer-
cedem accipiet se habentibus desideriū non insidiatori-
bus. Matth.xxij.xj.q.iij.nolite. audiendi loquitur vt sal-
uentur. ¶ Abbas Pemeñ.dixit. Homo si seipsum repre-
hendat: vbiq potest stare solus ⁊ cū alijs. si autem se ma-
gnificat: nunq stat. Quicquid fecerit homo boni: ne exul
tet in eo.quia mox perdet illud. Abbas Macharius cū
iniurianti satisfaciebat de eo qd querebat. laudanti eum
nullū dabat responsum. Dixit abbas Zenō. Egyptij mo
nachi virtutes quas habent zelant: ⁊ vitia q nō habent,
manifestant. Syri autē ⁊ greci virtutes quas non habēt,
predicant: ⁊ vitia q habēt, abscondunt. Dixit senex. Qui
ab hominibus amplius honoratur aut laudatur: non pa
rū damni patitur.qui autem ab hominibus non honora-
tur: desuper gloriam scz tēporalem (intelligo eā appeten
do) ⁊ eternam.xl.di.qui primatū.accipiet. vtrāq enim ha
bere gloriam impossibile est. Idem senex. Sicut fieri nō
potest vt herba simul ⁊ semel nascatur.de peni.di.ij.dum
sanctā. Ita impossibile est vt laudem ⁊ gloriam seculariū
habentes (supple ⁊ affectantes) simul etiam ⁊ fructū fa-
ciamus celestem. Dixit sancta Syncletica. Sicut thesau
rus si manifestetur minuitur: ita ⁊ virtus deperit publica
ta. Nam sicut cera a facie ignis soluitur.ps.lxvij. ita ⁊ ani
ma per laudem resoluta perdit intētionem suā. Dixit se-
nex. Quando cogitatio superbie vel vane glorie te impu
gnat: perscrutare teipsum si omnia. Exo.xx.no.xxxij.q.vij.
quod in oibus. Matth.xix.mādata dei seruasti. Mat.vj.
xxiij.q.iij.sex. Si inimicos tuos diligis: si gaudes i gloria
inimici tui: ⁊ cōtristaris in deiectione eius: ⁊ si apud te ha
bes q seruus inutilis. Luc.xvij.es: ⁊ oibus hoibus plus
peccator. Neq tamen aliquid grāde sapias tāq aliquid
feceris: sciens q elata cogitatio omīa illa bona dissoluet.
Quidam senex dixit q mortuus erat mundo.alter dixit
ei. Non cōfidas donec egrediaris de corpore.quia etsi tu
dicas q mortuus es: diabolus tñ mortuus nō est. Quū
quidam senex in deserto quinquaginta annis nec panem
nec aquā ad satietatē accepisset: dicebat, occidi auaritiā
⁊ vanam gloriā. Quod quū audisset abbas Abraam: ve-
nit ad eū: ⁊ requisiuit an illū sermonē dixisset. At illo con
fitēte, dicit ei Abraam. Ecce dū per viam ambulas vides
lapidem ⁊ massam auri. Nūquid potest cogitatio tua au
rum simile lapidi existimare? Dixit senex. Non. sed pugno
cum cogitatione mea ne illud tollam. Cui Abraam. Ecce
viuit auaritia. sed ligata est. Iterū dixit ei Abraam. Ecce
audis de duobus fratribus q vnus te laudat: alter te hor
ret: ⁊ detrahit de te. nūquid vtrūq eorum ad te venientē
pariter accipies? Dixit senex. Non. sed iterum pugno vt ⁊
illum diligam quem horreo. Cui Abraam. Ecce ergo vi-
uunt in te passiones. sed ligate.supple. et solui possunt.
Quidam senex dixit alteri. Si fratri dedero aliquid: ⁊ ta
men spiritus xenodoxie sordidet illud: tamq propter lau
dem hominum hoc faciam: nūquid dimittam dare? Cui
senex. Et si propter homines hoc tentaris facere: tamen q
proximo necessaria sunt da. Nam duo homines erāt in vi
co: vnus seminauit ⁊ fecit frumentum paruum ⁊ ipsum nō
mundum. alter nihil seminauit. Veniente fame, meli9 po
tuit viuere qui seminauit. Faciamus nos ergo aliquanta
(etsi immūda) ne periclitemur. Adde quod no.j.§. proxi-
mo.ꝟ.frater egidius. Quum abbas Sisoy suspirasset al
tero audiente: dixit. Indulge mihi frater. quia necdū mo
nachum me esse cognosco: quia audiēte altero suspiraui.

Quidam senex quū descenderet ad visitandum filium
ministri sui: in vico precessit eū minister: ⁊ ait vicinis. Ve-
nite occurrite anachorite. quos quū senex longe vidisset
egressos cum lampadibus: sentiens q ad se venirent: spo
liauit vestimenta sua ⁊ misit in flumen: ⁊ cepit ea lauare
stans nudus. qui autem ministrabat ei: videns, erubuit: ⁊
rogauit homines dicēs. Reuertimini. senex enim noster
sensum perdidit. ⁊ veniēs ad illum, dixit. Abba: quid hoc
fecisti? omnes enim qui te viderunt: dixerunt quia demo-
nium habet senex. Cui ille. Et ego hoc volebam audire.

Quū iudex prouincie abbatem Moysen desideraret vi
dere: ⁊ ei in eremo obuiasset: requisiuit ab eo incognito.
Ubi est cella abbatis Moysi? cui ipse. Quid illum vultis
videre hominem stultum ⁊ hereticum? que quū audisset
iudex: veniens ad ecclesiam retulit clericis que audierat.
Contristati clerici dixerunt qualis esset monachus qui
sibi talia dixisset. Iudex respondit. Senex vestimenta ve-
terana habens. longus ⁊ niger. Et tunc cognoscēs q ille
esset: miratus recessit. Quū quidam iudex vellet videre
abbatem Symeonem: ille audiens ascendit arborem pal
me: ⁊ cepit eam mundare. quū aūt venissent illi: dixerunt.
Ubi est anachorita? At ille respōdit. Non est hic. discessit.
⁊ sic illi discesserunt. Iterum alia vice voluit eum videre
quidam ex iudicibus: ⁊ precesserunt clerici dicentes. Ab-
ba: para te. quoniā iudex audiens opera tua venit abs te
benedici. At ille. etiam parabo me. Vestiuit ergo centonē
suum. ⁊ accepit panem ⁊ caseum in manus suas. ⁊ diua-
ricatis pedibus sedit in porta: et incepit comedere. Ve-
niens iudex ⁊ sic eum videns, contemnens eum discessit.

Quū abbas Sisoy resuscitasset quēdam infantem de-
functum quē in cella proiectū orare credebat: ait discipu-
lo. Nunq hoc dicas ante meum trāsitum. Fugit abbas
Nesteroth draconem in deserto: dicens. Nisi draconem fu
gissem: cogitationem vane glorie non vitassem. Quum
fratres de stili non possent quēdam immūdum spiritum
deijcere: dixerūt. Non potest quis hunc eijcere nisi abbas
Bessarion. sed si hoc dixerimus ei: nec ad ecclesiā veniet.
fingamus ergo q dormit. Et dixerunt Bessarioni. Abba
suscita istum qui dormit. At ille dixit. surge ⁊ egredere fo
ras. Mira sanctitas. ignorans fecit miraculum. Et mox
egressus est ab eo spūs immundus. Quū sanctus Ma
charius quēdam mortuum suscitasset: discipuli eius ante
pedes eius corruerunt pre timore. quibus senex. Istud p-
pter me factum non est. nihil enim mihi collatum est. sed
propter mulierem viduam ⁊ paruulos de9 indoluit. hoc
enim maius est q deus noster animas hominū sine pec-
cato esse desiderat: q mortuos suscitare. Item dixit. Quī
laborat: et arbitratur se aliquid facere: recipit hic merce-
dem suam. Serapion in collatione de octo vitijs. Xeno-
doxie genera duo sunt. Primum q pro carnalibus ac ma
nifestis extollimur rebus. Secundū q pro spiritualib9 ⁊
occultis desiderijs vane laudis inflamur. Una tamen in
re xenodoxia vtiliter accipitur. quū quis spiritu fornica-
tionis tentatus, ne vilis habeatur ab alijs: continet: ⁊ ne
nomen sanctitatis amittat. Nec mirum tantam huic pas-
sioni inesse virtutē, vt irruentem quēpiam in fornicatio-

nis stimulum valeat refrenare:quū sit experimētis mul/
torū sepissime probatū φ ita eum quē semel veneni sui pe
ste corruperit:infatigabilem reddat:vt faciat ab eo ne bi
duana quidē vel triduana sentire ieiunia. Super qua re
pulchre abbas Macharius cuidam percunctanti cur fa/
me ab hora tertia in eremo pulsaretur:q̄ in cenobio heb/
domadibus integris refectionē sepe contēnens/non sen/
sisset esuriem: respōdit. q: hic nullus est ieiunij tui testis:
qui te suis laudibus nutriat atq; sustentet:ibi aūt te digi/
tus hominū ⁊ xenodoxie refectio saginabat. Cassianus
in lib.xi.de xenodoxia.i.vana gloria. Septimū nobis cer/
tamen est contra spiritū xenodoxie(quam nos vanā glo
riam possumus appellare)multiformem variū atq; sub/
tilem.ita vt quibuslibet perspicacissimis oculis non dicā
caueri:sed preuideri vix possit. Nō solū enim vt cetera vi
tia in parte carnali/sed etiā in spirituali monachū pulsat
subtilior: se nequitia ingerens monachi menti.ita vt qui
non poterunt carnalibus vitijs decipi:spūalibus successi
bus acrius sautientur. tantoq; est perniciosior ad confli/
ctū:quāto obscurior ad cauendū. Omniū nāq; vitiorum
manifestior apertiorq; est congressus.⁊ in vnoquoq; eorum
contradictione rigida confutatur incentor:⁊ inualidior
factus abscedit.victoremq; suū deiectus aduersarius de/
inceps infirmior attentabit. Hic vero quū p elatione car
nali pulsauerit mentem:⁊ fuerit respōsionis scuto repul/
sus:rursus vt quedā multiformis nequitia priori habitu
personaq; mutata/sub virtutū specie victorē cōfodere ⁊
iugulare contēdit. Et enī cetera vitia seu perturbationes
vniformes ac simplices esse noscuntur. Hec vo multiplex
⁊ multiformis ac varia vndiq; bellatori ⁊ ex omni parte
occurrens. Nā ⁊ in habitu ⁊ in forma/in incessu/in lectio/
ne/in voce/in opere/in vigilijs/in ieiunijs/in oratiōe/in
remotione/in scientia/in taciturnitate/in obedientia/in
humilitate/in longanimitate/militē christi vulnerare co/
natur. Pulchre seniores naturā morbi huius in modum
sepe describunt:que vno decoriata tegmine alio rursum
inuenitur inducta. Omnia vitiata superata marcescunt:
⁊ deuicta per singulos dies infirmiora redduntur. Hoc
vo deiectū acrius insurgit ad luctamē. Gala.v. Nolite fie
ri inanis glorie cupidi. Et Jo.v. Quomodo potestis vos
credere qui gloriam abinuicem accipitis:et gloriā que a
solo deo est nō queritis? Et Dauid ps.lij. Dissipauit deus
ossa eorū qui hoibus placent. Et Gala.j. An quero homi
nibus placere? Si adhuc hominibus placerem:christi ser
uus non essem.xlvij.dist.c.vlti. Immittit hoc vitiū clerica
tus gradum ⁊ desideriū presbyterij ac diaconij. Quidam
senex quū ad cellam cuiusdā fratris causa visitationis ve
niens ostio proximasset:⁊ q̄d ageret curiosi⁹ auscultaret:
ita eum reperit huius spūs impugnatione pellectū: vt in
ecclesia sese credere faceret exhortatoriū plebi sermonē.
rursumq; mutato officio audiuit eū velut diaconem mis/
sam cathecuminis celebrantē. Sententia patrū antiquo/
rum hec est ad vanam gloriam fugiēdam scz monachum
debere fugere mulieres ⁊ episcopos. neuter enim sinunt
monachum quieti celle operam dare:aut theorie vacare.
¶ Jo.cassi.ibi vbi supra. Hanc bestiā multiformē tali re/
medio poterimus euadere.vt cogitātes illud ps.lij. Dissi
pauit deus ossa ⁊c̄.primitus nihil proposito vanitatis ac
inanis glorie grā nosmetipsos facere permittamus.dein
de ea q̄ bono initio fecerimus: obseruatione simili custo/
dire nitamur.ne oēs laborum nostrorū fructus post irre/
pens xenodoxie morbus euacuet. Quicquid etiā in con/
uersatione fratrū minime cōmunis vsus recipit vel exer/
cet:cum studio tāq̄ iactantie dedicatum declinemus. Et
ea que nos possunt inter ceteros nobiles reddere: veluti
solis faciētibus laus apud hoies sit querenda: vitemus.
Quod facillime poterimus euadere:si cōsideremus non
solum fructus laborū nostrorum nos penitus amissuros
quoscūq; xenodoxie proposito fecerimus:sed etiam reos
magni criminis factos eterna supplicia veluti sacrilegos
subituros.vtpote qui ad iniuriā dei opus quod eius/vt
glorificetur deus. Math.v. Luc.ij.ps.cxiij. Nō nobis do
mine non nobis:sed nomini tuo da gloriam.obtentu nos
oportuit agere:hominū gratia maluerimus exercere:ab
eo qui occultorū est conscius.ps.ix. Scrutans corda ⁊ re/
nes deus. Ad Heb.iiij.xxxij.di.erubescant.xviij.q.ij. perni
ciosam.homines deo/⁊ gloriā mūdi glorie domini pretu/
lisse cōuicti. Nilus. Vane glorie passio irrationabilis est:
⁊ in oī virtutis opere se admiscet. Monachus vane glo/
rie cupidus/sine mercede operarius. Math.vj. Saccu/
lus perforatus non seruat immissum. Et q̄ mercedes con
gregauit misit eas in sacculū pertusum. Aggei.j. Nec xe/
nodoxia mercedē. Ventus dissipat vestigia viri:⁊ eleemo
synam.j.q.j.vide.glorie vanitatis. Jactus lapidis nō per/
uenit in celū.⁊ oratio placentis hominibus non ascendit
ad deum. Occultat thesaurū suum vir sapiens:⁊ virtutis
sue laborem monachus prudēs. In plateis orat xenodo/
xia.qui autē impugnat eam suū intrat cubiculū. Math.
vj.latrem cordis. Occulta in itinere latronū que tua sunt
donec ad supernā ciuitatem peruenias. Vana gloria mē/
tem decidentem corroborat.infirmantē facit incolumē.⁊
senem iuuenem fortiorē. Raucam vocem subtiliat. pallē/
tem florere facit.claudū facit currere:⁊ tecū videre. ¶ Vi
di Rome fratrem multis mensibus iacētem in grabato:
⁊ dormitoriū clamoribus infirmitatis concutientē: factū
gardianum statim stātem ⁊ exilientem ⁊ dolorem nō sen/
tientem. Claudam ouē vel capram cū tintinnabulo prece
dere facit gregem hic morbus.quod est mirabile in pecu
de bruta. ¶ Frater Egidius laicus soci⁹ beati Francisci.
Propter tentationem inanis glorie nō desistas facere bo
num. Si enim agricultor nolens semen iacere in terram/
diceret intra se. Nolo seminare hoc āno.q: si seminauero:
forte venient volucres ⁊ comedent ex semine illo.⁊ ppter
hoc non seminaret:nō haberet fructū terre ad comeden/
dū. Si aūt seminat:licet aliqua de semine pereant.tamen
maior pars remanebit ei. Sic est de illo qui tētatur de va
na gloria ⁊ pugnat contra eā. Adde quod scripsi supra.§.
proximo.ꝟ.quidā. ¶ Legitur de beato Bernardo φ quū
predicaret:⁊ a vana gloria tentaretur φ bene predicaret.
respōdit. Nec ppter te incepi:nec ppter te dimittā. ¶ Di/
xit abbas Sisoy. Nisi dn̄s glorificauerit homines:gloria
que ex hoibus est/non diu permanebit. Prouer.xxvij. Ne
glorieris in crastinum:ignoras quid superuētura pariat
dies. Laudet te alienus:⁊ non os tuū.extraneus ⁊ non la
bia tua. Hiero. Non queras gloriam: ⁊ non dolebis quū
inglorius fueris. Qui laudē nō appetit: contumelias nō
sentit. Math.ix. Videte ne quis sciat.⁊.viij. Nemini dixe
ris. Jo.viij. Ego gloriam meā non quero. Seneca. Cito
fit ignominia superbi gloria. Stultissimuz est temporalē
gloriam transitoriā querere vnde possumus eternam ac/
quirere. Bern. Fidelis sibimet custos nō tutū arbitratur
labijs hominū cōmittere gloriam suā. Non tutum plane:
sed stultum ibi thesaurū tuū reponere vbi non valeas re/
stituere quū volueris. Si ponis in os meū:iam nō in tua
sed in mea est voluntate.quū vtiq; pro meo libito vel lau
dare te possim vel derogare tibi. Bern. Hypocrita quid
non vis esse laudabilis:qui vis vt lauderis? Quid formo
sus apparere ⁊ formosus non esse? Bern. Ut quid alieno
testimonio contentus sum:cuius nec vituperio reprobus
nec laude dignus inueniar? Si ante tribunal vestrū iudi/
candus adstarem:merito de laude vestra gloriarer. Nūc
quū solius christi iudicio sim presentādus: quāre insanie
est mei vel alteri⁹ iudicio gloriari. De hoc.xi.q.iij.senti.cū
c.sequentibus. Item Bern. Qui cōscientias suas in alie/
nis linguis posuerunt:modo parui/modo magni/modo
nulli iudicantur: prout linguis hominū eos laudare vel
vituperare placuerit. Ber. Reuera fidelis famulus es:si
de multa gloria dn̄i tui nil manibus tuis adherere contin
gat. Augu. Quas vires nocendi habeat vana gloria non
sentit:nisi ⁊ bellum ei indixerit, quia etsi cuiquā facile est

gloriā non cupere quū negatur:difficile est tamen ea non
delectari quum offertur. Greg. Aliquantulū facile est hu
manā laudem nō appetere.difficillimū est oblatā respue/
re.hoc vitium vincit alia vitia vincentes. Aug. Cauēdum
est precipue de vitio quod surgit de victoria vitiorū. Hie/
ro. Difficilius arrogātia caremus:q̄ auro ⁊ gēmis. Aug.
Sunt qui contemptu inanis glorie vanius gloriātur.ps.
lj. Quid gloriaris in malitia? Poeta.
Gloria peccati nulla petenda tibi.
ex de exces.prela.q̄ graue. Prosper. Quū omnia vitia su/
perauerit homo:manet periculum ne mens bene sibi cō/
scia potius in se q̄ in dn̄o glorietur. contra illud. ij.Cor.
x.ibi. Qui gloriatur: in domino glorietur. Hiero. Prima
virtus monachi est iudicia hominū contemnere. Quū
cantor Parisiensis in quodā loco predicasset: redeūti oc/
currēs quidam clericus/dixit ei. Benedictus sermo oris
tui.de quo vehementer cantor turbatus est. ¶ Remedia
Quib⁹ arceatur vana gloria. contra hoc vitium. Primum est absconsio. Esa.xxxi. Erit
vir sicut qui absconditur. In vitis patrum. Sicut thesau
rus manifestus cito minuitur:ita virtus quelibet deperit
publicata. Greg. Depredari desiderat:qui thesaurum pu
blice in via portat. Figurat hoc Exo.iiij.in manu Moysi
que leprosa in sinu curatur. Secundū est sui reprehēsio.
vt supra in.§.proximo.ij.ꝟ.abbas. In vitis patrum dictū
est de se reprehendente φ vbicūq; viuere potest. Tertiū
est consideratio inferni vel purgatorij.vbi est ignominia
ad puniendam vanam gloriam. Quartū est considera/
tio glorie eterne.q: fm Greg. Vilescunt tēporalia: quum
considerantur eterna.⁊ spernitur falsa gloria:quū pensa/
tur vera gloria. Quintum/quū offertur homini gloria
vel tentatur de ea:det eam deo dicens.ps.cxiij. Nō nobis
domine ⁊c̄.⁊.j.sed nomini tuo da gloriam. Sic angeli fe/
cerunt. Luc.ij.de cōse.di.j.hi duo.⁊.c.porro. Sextū/quia
fm Hiero.impossibile est φ q̄s in vtroq; regno appareat
gloriosus. ¶ Remedia etiam cōtra superbiam filiam va
Contra superbiā remedia ne glorie sunt hec. Primum/consideratio melioris. sicut
Elizabeth mater Jo.baptiste cōparata beate Marie hu
miliata est. Luce.j. Unde hoc vt veniat mater dn̄i ad me?
Et Jo.cōparatione saluatoris. Mat.iij. Ego a te debeo
baptizari ⁊c̄. Greg. Sicut incentiuum elationis est respe
ctus deterioris: ita cautela humilitatis est consideratio
melioris. ¶ Secundū remediū est cohabitatio humiliū.
Sicut em̄ qui cōmunicat superbo:induet superbiā. Ecci.
xiij.sic qui cōmunicat humili:induet humilitatem. Odo
episcopus Parmēsis semper ante se despectiores paupe/
res in mensa ponebat:⁊ alios a latere.req̄situsq; quomo/
do hoc poterat tolerare:respōdit φ quidam nobilis eum
docuerat hoc.scz Job.v.c.dicens. Visitans speciem tuam
nō peccabis. ¶ Tertiū est cōsideratio pprie conditionis.
primo sperma.deinde saccus stercoris. deinde cibus ver/
miū. Hiero. Quādo superbiat q̄ semp secum sentinā por/
tat? Eccl̄i.x. Quid superbis terra ⁊ cinis? ¶ Quartū est
exemplū christi. Aug. Medicina hois tumoris est humili
tas saluatoris. Erubescat hō esse superbus/quū humilis
factus est deus. Phil.ij. Ezech.j. Quū fieret vox super fir
mamentū q̄d erat super caput eorū ⁊c̄. dicit Greg. Sancti
quiq; quū ipsum q̄ vnigenitū flagellatū ex snia patris in
hoc mūdo conspiciūt:deponunt si q̄d de suis meritis pre/
sumūt. Nā si hinc ipse sine flagello nō exijt: q̄ sine peccato
venit. Jo.viij. quō flagellis digni nō erunt:q̄ huc cū peccō
venerunt? Hiere.xlix. Ecce quibus non erat iudiciū vt bi
berent calicem:bibētes bibent:⁊ tu quasi innocens relin
queris? ¶ Quintū/cōsideratio vilis seruitutis in qua su
perbus est.quia seruus diaboli est qui est rex super omēs
filios superbie. Job.xlj.aꝭs penul. ¶ Sextū/cōsideratio
districti iudicij:q̄d erit specialiter ad humiliandum super/
bos.vbi iudicium durissimū fiet ijs qui presunt. Sap.vj.
vbi dn̄s.ps.xxx.retribuet abundanter facientibus super/
biā. Esa.ij. Dies dn̄i exercituū super omnem superbum ⁊
super omnem arrogantem:⁊ humiliabitur, Hiere.l. Ego
ad te superbe(dicit dn̄s exercituū)quia veniet dies tem/
pus visitatiōis:⁊ cadet superbus ⁊ corruet ⁊c̄. Esa.xxviij.
Pedibus conculcabitur corona effraim. ¶ Septimū est
consideratio infirmitatis nostre ex parte corporis ⁊ ani/
me.quū nec possimus pulicibus resistere. Aug. Homo di
cit tibi conuiciū:⁊ tumes:⁊ iratus es.resiste si potes puli/
cibus. Bern. Limosa ⁊ glutinosa nimis est non modo ex/
terior:verū etiam interior substātia nostra.⁊ facile cor hu
manū omnibus que frequētat adheret. ¶ Octauū/mor
tis memoria.j. Macha.ij. Gloria impij stercus ⁊ vermis.
hodie extollitur:⁊ cras non inuenietur.quia cōuersus est
in terram suam. Eccl̄i.vij. Humilia valde spiritum tuum.
quoniā vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. ¶ Nonum
est recordatio pprij sceleris.de quo Esa.xxxviij. Recogi/
tabo tibi oēs annos meos in amaritudine aie mee.vnde
ij.Reg.xvj.quum Semei malediceret ⁊ mitteret lapides
contra Dauid:Abisay dixit regi. Quare maledicit hic ca/
nis dn̄o regi meo?vadam ⁊ amputabo caput eius. Sed
Dauid memor cōmissi sceleris cum Bersabee vxore Urie
respōdit. Dimitte eū vt maledicat iuxta preceptū domini:
si forte respiciat dn̄s afflictionem meā:⁊ reddat mihi bo/
num pro maledictione hac hodierna. ¶ Decimū est assi/
duitas deuote subiectionis.vt homo semper velit esse cū
aliquo quē vereatur ⁊ timeat:⁊ sub alio frangere propriā
voluntatē discat. Jo.vj. Descendi de celo:non vt faciā vo/
luntatē meā ⁊c̄. ¶ Undecimū/contēplatio occulti inspe/
ctoris cui cogitatio hominis confitetur.vt erubescamus
coram eo elatū aliquid meditari.ps.xv. Prouidebam do
minū in conspectu meo semp ⁊c̄. ¶ Duodecimū est amor
vilitatis ⁊ exercitatio in operibus ⁊ officijs humilibus.
Eccl̄i.vij.non oderis opera laboriosa.de peni.dist.ij.c.j.

¶ Articulus.lxxviij.

A

Liud vitiū peculia Hypocrisis vitiū est religiosis peculiare.
re quorūdam religiosorū nostri tēporis
est hypocrisis que ex vana gloria proce
dit. Amās enim humanam gloriā/simu/
lat sanctitatem. Predicant aūt religiosi
aliqui ⁊ ostēdunt se habere virtutes q̄bus carent.mūdo
in apparētia humiles:in claustro supbi.extra honesti:int⁹
multi inmūdi.extra tunica vili:intra loculi reconditi.ex/
tra puri:intus malitiosi.extra cū secularibus sobrij:intus
cū fratrib⁹ gulosi.extra cōpositi:intus dissoluti.extra mi/
tes:intus furiosi.extra simplices:intus maligni. Dicitur
autē hypocrisis ab epi φ est supra ⁊ crisis aurū: quasi de/
sup aurat⁹.vn̄ hypocrite simulatores sunt. q: aliud sunt:
⁊ aliud ostentant.fm Chrys. Eccl̄i.j. Ne fueris hypocrita
in cōspectu hoim. Deut.xxij. Nō indues vestē lana linoq;
contextā.ex̄ de elec.cū causam.i.non sis aliud intra/aliud
extra. ¶ A tribus maxime hypocrite cognoscuntur/dicit
Aug. Primū est bonorū oppressio.q: opprimunt bonos:
vel persequēdo factis vel detrahēdo verbis.oēs em̄ hypo
crite detractores sunt ⁊ inuidi:se iustificātes ⁊ alios con/
dēnantes. Mat.vij. Hypocrita eijce primū trabē de ocu/
lo tuo.⁊ Luce.vj. Scōm est facilis reprehēsio aliorū.quā
faciūt vt videātur habere zelū. Tertiū est impatiētia in
aduersis.supra oēs em̄ mouētur ⁊ offendūtur ad contu/
melias sibi dictas. Impatiētissimi em̄ sunt quidā capitia
ti huius tpis:sicut experiētia cōtinua manifestat inter se/
culares ⁊ eos ⁊ adinuicē. Facilius reuera prout cōiter to
leraret vn⁹ secularis decē iniurias: q̄ religiosus hypocri/
ta vnā.querunt nāq; gloriam hypocrite:⁊ ideo dolent ad
contumeliam. Unde Hiero.⁊ dixi supra.§.ij.ꝟ. Prouerb.
Non queras gloriā.⁊ non dolebis quū inglorius fueris.
Qui laudē nō appetit:nec contumeliā sentit. Prouer.xix.
Doctrina viri per patientiā noscitur. Quartū pōt addi:
scz opera que familiariter cū socijs agunt:in quibus ali/
quādo deprehēduntur.sicut est verbis ⁊ gestib⁹ dissolutis
in mulierū cōsortijs ⁊ alijs operib⁹ carnis. Ephe.v. Que
in occulto fiunt ab ipsis: turpe est dicere. ¶ Hypocrisis

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem fm Climacū est mater mendaciū ⁊ multoties suppositio ⁊ occasio. Nil em̄ aliud hypocrisim quidā esse determinant q̄ mendacij meditationē ⁊ perpetrationē coherens ⁊ connexum habens iuramentū. Hypocrita toto corpore mētitur. qđ est factis mentiri. xxij. q. v. cauere. vbi dicit Amb. q̄ mendaciū est non solum in falsis verbis: sed etiā in simulatis operibus. Deus aūt aspernat: est duplicitatis: ⁊ simplicem intentionē desiderat. xxij. q. v. §. ex his odibus. Omnis hypocrita duplici vita viuit. cum corpore est in celo. cū anima est in terra. Est autē hypocrisis amor apparētie simulatione virtutis. sicut dñs ait Matth. vj. Omnia opera sua faciunt vt videātur ab hoibus. Tales omnes mēbra sunt antichristi. vnde. ij. Thessal. ij. Mysteriū iam operatur iniquitatis. i. iniquitas occulta sub specie pietatis. Et est hypocrita fm sanctos/angel⁹ tenebrarum transfiguratus in angelum lucis. ij. Cor. xj. xxvj. q. v. epi. ⁊ c. nec mirū. xxix. q. j. §. j. Demonium meridianum. ps. xc. A demonio meridiano. Et latro q̄ pependit a sinistris cū domino. Mar. xv. Et martyr: diaboli. j. ad Tim. iiij. In nouissimis rēporibus discedent quidā a fide: attendētes spiritibus errorīs ⁊ doctrinis demoniorū in hypocrisi loquentiū mēdacium ⁊c. Descripsi hypocrisim supra in prima parte. in. §. firma colūna. ꝺ. nihil sic. in ar. lxvij. ¶ Hypocrisis subauratio dicitur. Hypocrite sunt sicut ait apls ij. ad Timo. iij. fine affectione/sine pace/criminatores/incōtinentes/immites/voluptatū amatores/magis q̄ dei habētes speciem sanctitatis: virtutem vero abnegantes. Tales veniunt in vestimētis. i. in habitu religionis/in blādimento sermonis/in austeritate victus. Colos. ij. Nemo vos seducat volēs in humilitate ⁊ religione angelorum que nō vidit: ambulans frustra inflatus sensu carnis sue. Per dulces sermones ⁊ benedictiones seducūt corda innocentiū. ij. ad Timo. iij. Hi sunt qui penetrant domos: ⁊ captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis. intrinsecus aūt lupi rapaces. Idem Mat. vij. ibi. Attendite a falsis prophetis ⁊c. Act. xx. Scio q̄ post discessionem meā intrabunt lupi in vos nō parcentes gregi. Contra hypocritas Job. viij. Spes hypocrite peribit. ⁊. j. Sicut tela aranearū fiducia eius. ⁊ Job. xiij. Non enim veniet in cōspectu eius omnis hypocrita. Et. xv. Cogitatio enim hypocrite sterilis. Et. xx. Gaudiū hypocrite adinstar pūcti. si ascenderit vsq̄ ad celū superbia eius: ⁊ caput eius nubes tetigerit: quasi sterquiliniū in fine perdetur. ⁊ qui eū viderant/dicent. Ubi est: Velut somniū auolans nō inuenietur: transiēs sicut visio nocturna. Et. xxvij. Que est em̄ spes hypocrite si auare capiat ⁊ nō liberet deus animam eius: Nūquid clamorem eius audiet deus: quum venerit super illū angustia: aut poterit in omnipotente deo delectari: ⁊ inuocare deū in omni tēpore: Regnant prelati hypocrite ꝓpter peccata populi. Job. xxiiij. Qui regnare facit hominem hypocritam ꝓpter peccata populi. Et Job xxxvj. Simulatores ⁊ callidi prouocant iram dei. Et Job vlti. Sternet sibi aurū quasi lutum. vbi Greg. per aurum intelligit hypocritas. de pe. di. ij. citius. Esa. xxiij. Posside tremor: hypocritas. Et Esa. ix. Omnis hypocrita est ⁊ nequam. Hypocrita similis est fimo niue cooperto: qđ est exterius candidū: intus fetidū. ⁊ sepulcro exterius candido: interius pleno ossibus mortuor. Matth. xxiij. Et vasi exterius mūdo interius sordido. ⁊ agno albo exterius nigro in cornibus. ⁊ ligno putrido de nocte lucenti. ⁊ lupo pelle ouina induto. cū de here. vt officiū. §. proiuso. lib. vj. Et sicut in ps. xliij. oño dicunt sancti/Quoniā propter te mortificamur tota die. sic possunt dicere hypocrite/Quoniam cōtra te mortificamur ⁊c. Iste est Simon cyrenēsis crucem portans in angaria: sed nō mortur in ea: q: mundo viuit. Luc. xxiij. Hypocrita nūq̄ habet oculum cordis ad deū. vnde nec deus ad eum. Unde super illud ps. xxxj. Firmabo super te oculos meos ⁊c. dicit glossa in persona dei. Nō auferam oculos meos a re: quia tu semper leuas oculos tuos ad me. Hypocrita vix vnq̄ veniam cōsequetur. vnde super illud Job. xxxv. Simulatores ⁊ callidi prouocant iram dei: neq̄ clamabunt quū vincti fuerint. dicit glos. Vincti non clamabunt: quia humane laudis auiditate superati sanctos se miseri etiam cum in peccatis moriuntur/putant. Sap. j. Spiritus sanctus scz discipline effugiet fictum. i. hypocritā. In ipso propie dormit ⁊ requiescit diabolus: quia thalamus est vmbrosus. Job. xl. de pe. dist. ij. si enim. in fine. Nunq̄ hypocrita correctionem recipit: sed se semper defendit. Judic. j. Fuit dominus cū Juda: nec potuit delere habitatores vallis quia falcatis curribus abundabāt. hoc est in curribus eorum falces erant que sibi obuiantia vel aduersantia secabāt. Habitatores vallis hypocrite sunt. qui ipsos reprehendūt cōuicijs scindunt. ꝓpter quod sirpo comparatur hypocrita. Job. viij. Nūquid virescere potest sirpus. i. iuncus vel carduus: q: carpit fm Hugu. glos. Sirpus intus est vacuus cui⁹ theca manū ledit. quia hypocrita gratia vacuus est: ⁊ correctionem non recipit. sed ad lacerandam vitam prorūpit. vnde ⁊ in hoc diabolo incorrigibili assimilatur. incorrigibilitas enim peccatū est diaboli. vñ Eccli. xxj. Qui odit correctionem: vestigium est peccatoris. habet enim charactere bestie. i. diaboli. Unde iudeis incorrigibilibus ⁊ hypocritis pharisēis ⁊ scribis dicit dñs. Jo. viij. Vos ex patre diabolo estis. de peni. dist. j. §. hoc idem. ꝺ. Item vt chūstus. Hypocrita fermento cōparatur. Luc. xij. Attendite a fermento pharisеorū quod est hypocrisis. qđ fermentum expurgādum est. j. ad Cor. v. Hypocrite similes sunt illis pomis pulcherrimis exterius que sunt prope mare mortuū: ⁊ intus sunt plena fauillis ⁊ cinere. vt no. de peni. di. j. sed ⁊ continuo. in glos. j. Eis proprie loquitur Jo. Apoca. iij. Nomen habes q̄ viuas: ⁊ mortuus es. Similes cādele que seipsam cōsumens alios illuminat: ⁊ ipsa continuis cruciatibus mercantur mortē eternam. Matth. vj. Nolite fieri sicut hypocrite tristes. extermināt em̄ facies suas. Justi labijs deū honorant: cor autem eorū longe est a deo. Matth. xv. Hypocrite bene ꝓpheravit de vobis Esaias Esa. xxix. ¶ Item hypocrita nūq̄ pure cōfitetur. sed aut peccata velat: aut dissimulat: aut defendit. Hi signantur per Rachel de qua dicit Ben. xxxj. q. furata est idola patris sui: ⁊ absc̄odit ea subter stramentū cameli. Rachel interpretatur ouis. quia isti Matth. vij. veniūt in vestimentis ouiū. i. in habitu mansuetudinis ⁊ innocentie. ⁊ furantur idola patris sui. i. diaboli. scz peccata occultando nec ea pure cōfitendo. ⁊ absc̄odunt sub cameli stramine. i. sub specie obediētie ⁊ bone vite. In nullo peccato hodie quidem religiosi tantū credo q̄ deum offendant quantū in fictis ⁊ hypocritalibus cōfessionibus. Uix em̄ aut rarissime aliquis talium cōfitetur nisi per verba generalia. vix vnq̄ aliquod graue specificant. Quod dicunt vna die: dicunt ⁊ altera: ac si in oi die equaliter offendant. Uix vnq̄ habent intētionem cessandi nec vitam murādi. De peccatis que confitentur/confitentur quedā venialia: vt scz de silentio/de iudicando/de murmurādo/de gula/de subita iracundia/de verbis otiosis/de verbo omisso vel dictione in officio diuino/ ⁊ similibus. sed rarissime cōfitētur de pecunia/de inobedientia/de suspecta familiaritate/de odio ad fratrem/de persecutionibus adinuicem/ ⁊ diffamationibus/de ambitionibus/de hypocrisi specificata malitia declarata/de assiduis mēdacijs/de tēporis perditione p magna parte/de superbia ⁊ inuidia specificata/de gastrimargia frequentata/de ieiunijs ecclesie cōmendatis et a regula sine vera necessitate fractis/de alijs articulis regule qui continēt preceptа aut prohibitiones. Adde hic qđ scripsi. j. an ilto ar. in. §. ⁊ ve. ꝺ. sic quidē. Et si ista crimina ⁊ similia declarēt ⁊ specificent: rarissime em̄ cum ꝓposito dimittendi. qđ est se iustificare ⁊ in hypocrisim redere. Uñ veraciter sicut experiētia didici inter fratres ⁊ in officio penitētiarie dñi pape in quo sum: puri⁹ ⁊ humili⁹ ⁊ veracius incōparabiliter cōfitentur martiri pctōres seculares ⁊ clerici: q̄ religiosi cōiter hypocritaliter confitēres.

Hypocritarū cōfessiones.

Quanto autē magis sunt in ordine literati aliq̄ magistri et lectores ⁊ baccalaurei ⁊ prelati: tanto in cōfessionibus sunt magis ceci. ⁊ hypocritalibus cōfitentur: vt ad literā impleatur in eis illud Jo. ix. In iudiciū ego veni in hunc mundū: vt qui nō vident videant: ⁊ qui vidēt ceci fiant. ⁊ illud ps. lxxiij. Obscurētur oculi eorum ne videāt. xxxvij. di. §. ñ. Vere religiosi in cōfessionibus suis cōmuniter decimant mentam ⁊ anethum. i. cōfitentur aliqua venialia. sed grauiora legis. i. mortalia supra specificata. et alia indecimata relinquūt. i. incōfessa. culicem colātes ⁊ glutientes camelū. Mat. xxiij. Nam prius mortalia sunt cōfitenda ⁊ delenda: deinde venialia. de pe. dist. j. tres sunt actiones. Contra tales cōfessiones hypocritales/Aug. in li. de penitētia. Penitētia est quedam dolētis vindicta puniēs in se qđ dolet cōmisisse. de peni. dist. iij. penitētia est. ij. ⁊. c. si apostolus. ibi. Jo. viij. Dicit enim dñs/vade ⁊ amplius noli peccare. Non dixit/ne pecces. sed nec voluntas peccādi in te oriatur. ⁊. c. penitentiā. ibi. Penitētia quippe agere est perpetrata mala plangere: ⁊ plangēda nō perpetrare. ⁊. c. sunt aūt qui dicunt. ibi. Canis reuersus ad vomitū suum: ⁊ sus lota in volutabro luti. ⁊. c. penitentes. Penitētes: si tamen estis penitentes: ⁊ nō estis irridētes: mutate vitā. ⁊ ibi. Si ergo penites: cur facis que mala fecisti: Si fecisse peniteat: noli facere. Si adhuc facis: nō es recte penitens. ⁊. c. irriso. Irriso est ⁊ nō penitēs qui adhuc agit quod penitet. nec videtur deū poscere subdit⁹: sed subsannare superbus. cū alijs. c. se. vsq̄ ad. §. sed verba. ¶ Item Amb. loquens de penitēte. de peni. di. j. sunt qui arbitrantur. ibi. Seipsum homo abneget: ⁊ totus immutetur. Irē taciturnitas peccati ex superbia nascitur cordis. fm Gratianū. Ideo enim/fm eū/peccatum suū quisq̄ celare desiderat: ne iniquitas sua alijs manifesta fiat. ne talis reputetur apud homines fatis: qualē se iamdudū exhibuit diuino cōspectui. quod ex fonte superbie nasci nulli dubiū est. Species enim superbie est: eū se velle iustū videri qui peccator est. atq̄ hypocrita cōuincitur: qui ad imitationē primorū parentum vel tergiuersatione verborū peccata sua leuigare cōtendit: vel sicut Cayn peccatū suum reticendo penitus supprimere querit. Ben. iiij. de peni. dist. j. §. ex his nāq̄. ꝺ. Cayn. ibi. quia superbus peccatū suū confiteri noluit ⁊c. Ubi aūt superbia regnat vel hypocrisis: humilitas locū habere non valet. Sine humilitate vero alicui veniā sperare nō licet. nec ergo vbi est taciturnitas cōfessionis: venia sperāda est criminis. de peni. dist. j. §. cū ergo vt ex premissis. ad fi. dist. De hypocrisi confessionem diuidentiū vel celantium peccata. de peni. di. v. c. j. ad fi. ꝺ. quedā enim. Uni celant que alijs manifestanda cōseruāt quod est se lauare ⁊ ad hypocrisim intendere. Tales etiā hypocrite qualibet die maxime quū celebrant: longas faciunt cōfessiones de quotidianis venialibus: credentes se per verba iustificare/ ⁊ purgare. sed verba nō purgāt: sed gemitus/suspiria/dolor/ ⁊ lachryme. de pe. dist. j. in princi. ⁊. §. hoc idē. Magdalena ad pedes dñi plorās nō loquebatur. sed planctus eā purgauit: nō lingua. Luc. vij. Contra hypocritas Aug. Simulata sanctitas/duplex iniquitas. Et Sapiens. Nulle sunt occultiores insidie: q̄ que latent sub similitudine officij. Aug. contra hypocrisim religiosorū non seruantiū professionem suā sed simulātium. Malui enim cecos habere vel claudos: q̄ plangere mortuos. quicūq̄ em̄ hypocrita est: mortuus est. xij. q. j. nolo. ⁊. c. certe. ibi. Malū est cadere a ꝓposito. sed peius est fimulare propositū. ⁊ supra ibi. Nolo habere hypocritas.

Hypocrisis triplex.

¶ B Tres sunt species hypocrisis. Una est. quādo coram hominibus bonum facit: ⁊ in occulto malū. Secūda quādo in occulto ⁊ in manifesto bonū facit intētione placendi hoibus. Tertia/quando aliquis minorem hypocrisim non incurrit: vt incidat in maiorē. vt quū aliqs interrogatur an ieiunet. respōdet deus scit. vt dicat hypocrita nō est. Contra hypocritas narrat Greg. in dialogo de fratre simulāte ieiunare coram fratribus: ⁊ in occulto comedebat. q̄ ad mortē veniens adstantibus fratribus dixit (intelligo absq̄ cōritione ⁊ gemitu nō perisset. de pe. di. j. §. hoc idē). Quādo me vobiscū ieiunare credebatis: occulte comedebā. ⁊ nūc ecce ad deum rendū datus sum draconi qui cauda sua mea genua pedesq̄ colligauit. caput vero suū intra os meū mittens spiritum meū ebibēs abstrahit. Quibus dictis statim defunct⁹ est. Quidā frater magne sanctitatis reputatus/venit ad mortem. dicebant illi de patria/Si hic moritur: oēs morimur. quia per eum prestat nobis deus panē ⁊ aquam. Facta aūt hora exitus illius/vidit quidam sanctus tartareū infernum descendērem super solitariū illum morientē/habentē tridentem igneū ⁊ audiuit vocem dicentē sibi/Anima ista non me fecit requiescere neq̄ per vnā horam in se: sic neq̄ tu misereris eius euellēs eam. Deponēs igitur tartareus ille quē tenebat igneū tridentem in corde solitarij per multas horas torquens cum abstraxit animā eius. Non ergo saluat nomen: sed res. ¶ Item contra hypocritas. Mat. vj. Quū ergo facis eleemosynā. noli tuba canere ante te sicut hypocrite faciunt in synagogis ⁊ in vicis vt honorificentur ab hoibus. Chryſ. Ponit aūt tria fortia bona. i. eleemosynam/orationē/ ⁊ ieiuniū/ contra tria mala aduersus que dñs tētationis bellum suscepit. Mat. iiij. Mar. j. Luc. iij. Pugnauit enim ꝓ nobis cōtra gulā in eremo: cōtra auaritiam supra mōtem: contra vanā gloriam supra templū. Est ergo eleemosyna que dispergit contra auaritiam. de peni. di. j. quādoquidem. c. medicina. c. medicamentū. que congregat ieiuniū. de cōse. dist. v. contraria. c. nihil. contra gulam quia est ei contrariū. Oratio vero cōtra vanam gloriā. q: quū omne malum ex malo nascatur. Mat. vij. sola vana gloria de bono procedit. ideo non destruitur per bonū aliquod: sed magis nutritur. Nullū ergo remediū potest esse cōtra vanam gloriā: nisi oratio sola. ⁊ ibi cauenda vana gloria. vt. j. ꝺ. se. Quū facis eleemosynā. Amb. Dis autem summa discipline chr̄istiane in misericordia ⁊ pietate est. Noli tuba canere. Tuba aūt fm Chryſ. est omnis actus vel sermo per quem operis iactantia demōstratur. puta q̄ facit eleemosynā quando aliquē videt presentem: vel intercedēte aliquo: aut honestior persone que potest retribuere. alias aūt nō facit. Sed ⁊ si in loco secreto fecerit: eo ꝓposito vt laudabilis videatur: tuba est. Hieron. Qui aūt tuba canit eleemosynam faciens: hypocrita est. Et ideo subdit. Sicut hypocrite faciūt. glos. Fortitan cōuocando hoc faciebāt vt omnes irent quasi ad spectaculū. Jsido. Nomen hypocrite tractū est a specie eor qui in spectaculis cōtecta facie incedūt: distinguentes vultū vario colore: vt ad persone quā simulant perueniant colorē. modo in specie viri: modo in femine: vt fallant populum dum in ludis agunt. Aug. in sermone de mōte dñi. Sicut ergo hypocrite. i. simulatores tāq̄ imitatores personarū aliarū agunt partes: illi nō sunt. Non em̄ qui agit partes Agamēnonis: vere ipse est: sed simulat eū. sic ⁊ in ecclesijs ⁊ in omni vita humana quisquis se vult videri qđ nō est: hypocrita est. Simulat enim se iustū. nō exhibet. quia totum fructū in laude hominū ponit. Greg. Sciendū vero est q̄ sunt nōnulli qui ⁊ sanctitatis habitum tenēt: ⁊ perfectionis meritū exequi non valent. quos nequaq̄ credēdum est intra hypocritarum numerū currere. quia aliud est infirmitate aliud callida simulatione peccare. Augu. Tales autem qui simulatione peccant: ab inspectore cordis deo mercedem nō capiūt: nisi fallacie supplicium. Et ideo subditur. Amen dico vobis: receperunt mercedem suam. Hiero. Nō dei mercedem: sed suā. Laudari em̄ sunt ab hominibus quor causa exercuere virtutes. Itē Mat. vj. Et quū oratis: non eritis sicut hypocrite qui amant in synagogis ⁊ in angulis platearū stantes orare: vt videātur ab hominibus. Amen dico vobis: receperunt mercedem suā. Chryſ. super Mat. Est aūt oratio quasi quoddā Orandi spūale tributū quod anima offert deo de visceribus suis. modus. quanto ergo gloriosior est: tanto cautius est seruanda: ne

Universidad de Deusto Biblioteca

propter homines facta vilescat. Item Chrys. in homilia
hypocritas vocat/qui deū se fingētes orare: homines cir
cūspiciunt. Et ideo subdit. Qui amāt in synagogis ora-
re. Chrys. sup Matth. Puto autem nō ad locū hoc refert
dn̄s: sed ad propositū orantis. In conuentu em̄ fidelium
orare laudabile est. sicut dictū est in ps. xxi. In medio eccle
sie laudabo te. ⁊ in ps. xcij. Domū tuam decet sanctitudo
dn̄e. ex de cele. mis. dolentes. de immu. ec. decet. vi. li. de ce-
le. mis. graui. in clemē. ps. xxv. In ecclesijs benedicā te do-
mine. Qui ergo sic orat vt ab hoibus videatur: nō deum
aspicit: sed hoies. ⁊ ideo quantū ad propositū suum/in sy
nagoga orat. Quū autem orantis mens solū aspicit deū:
q̄uis in synagoga orat: tn̄ apud se in secreto videtur ora-
re. Sequit. Et in angulis platearum. vt videantur abscō
se orare. ⁊ sic dupliciter laudētur. ⁊ quia orant: ⁊ q: abscō
se orant. Eo ergo ꝓposito in cōuentu vetat orare vt a cō-
uentu videātur. vn̄ subditur. Ut videantur ab hominib⁹.
Orans ergo nihil nouū faciat qd̄ aspiciant hoies: vel cla
mando/vel pectus percutiēdo/vel manus expandendo.
Aug. Non ergo videri ab hoibus nefas est. sed ideo age-
re vt ab hoibus videaris. Chryso. A vana em̄ gloria erui
vbiq; bonū est. maxime aūt in oratione. Si enim sine hac
cogitationibus circūferimur: vt ad orandū ingressi fueri
mus hanc habētes egritudinē/qualiter intelligemus ea
que a nobis ꝓferūtur? Tu autem quū oras intra in cubi-
culum tuum ⁊c. Chrys. Ut nemo sit ibi: nisi qui orat/⁊ ille
quē orat. Testis enim orantē grauat: nō adiuuat. Cypria
nus. In abditis etiā locis orare magis conuenit fidei. vt
sciamus dn̄m vbiq; esse presentē: ⁊ maiestatis sue plenitu
dine occulta. xxviij. q. ij. perniciosam. penetrare. ¶ Et
clauso ostio ora patrē. Idem possumus autem intellige-
re ostiū domus os corporis. vt non clamosa voce oremus
dominū: sed tacito corde: ꝑpter tria. Primo/q: deus non
voce clamosa pulsandus est: sed conscientia recta placan
dus. de cōse. dist. v. nō mediocriter. ⁊ di. iiij. si non sanctifi-
catur. xxxviij. di. sedulo. qui est cordis auditor. xv. q. vi. c. j.
Secūdo/quia secretas petitiones tuas non oportet alte
rū scire: nisi te ⁊ deum. Tertio/quia clamose orans alterū
iuxta te nō permittis orare. Jo. cassi. in. ij. lib. de canonico
orationū modo. Illum vero qui cōstitutus in tepore mē-
tis cum clamore supplicat: dupliciter peccare pronuntiat.
Primo q orationis sue reus sit. q eā videlicet negligen-
ter offerat. Secūdo q indisciplinato strepitu alterius q̄
qui forsitā attētius orare potuit intercipit sensum. Item
et Mat. vi. Quū autem ieiunatis: nolite fieri sicut hypo-
crite tristes. Chrys. Sciebat enim dn̄s vanam gloriam ex
omni bono opere procedere. Ideo spinā vane glorie que
nascit in terra bona/iubet precidere: ne suffocet. Luc. viij.
ieiunij fructū. Non aūt potest fieri vt non sentiat qui ieiu
nat. sed melius est vt ieiunium te ostendat q̄ tu ieiunium
tuū. Non aūt potest fieri vt sit hilaris: quia ieiuniū tristat
carnem. ps. cviij. Caro mea immutata est ꝑpter oleum. q̄
ieiunat. Ideo nō dixit/Nolite esse tristes. sed nolite fieri.
Qui em̄ per imposturas aliquas pallentes apparent: illi
nō sunt tristes: sed fiunt. Qui aūt naturaliter ꝑpter assi-
duū ieiunium tristis est: nō fit tristis: sed vere est. Idē no.
supra eo. §. species acidie. ℣. Item super illud. in ar. lxxv.
Itē idem. Si ergo q̄ ieiunat ⁊ tristē se facit hypocrita est:
quanto magis iniquior est/qui nō ieiunat: sed argumen
tis quibusdā in facie sua pingit venalem pallorē quasi ie-
iunij signum? Itē Matth. vij. Quid autē vides festucam
in oculo fratris tui: ⁊ trabem in oculo tuo non vides? ⁊. j.
Hypocrita eijce primū trabem de oculo tuo. Aug. Qui-
dam temere iudicāt de incertis. xj. q. iij. graue. xxx. q. vlti.
incerta. ⁊. c. nullū. Et facile reprehendūt: q magis amant
vituperare ⁊ damnare q̄ emendare atq; corrigere. quod
vitium vel superbia est vel inuidētia. Hiero. De ijs loqui-
tur qui quū mortali crimine detineātur obnoxij. de peni.
dist. vi. c. j. ℣. in hoc itaq;. minora peccata fratribus nō con
cedūt. Item Chrys. Multi hoc faciūt: qui si viderint mo

nachum superfluū vestimentū habentem: aut copiosiorē
cibo potitū: amari sunt accusatores quotidie ipsi rapien-
tes ⁊ crapula potientes. xxvi. dis. vna. vi. q. j. sacerdos. Itē
Aug. Accusare enim vitia officium est bonorū. quod quū
mali faciunt: alienas partes agūt. sicut hypocrite qui te-
gunt sub persona quod sunt: ⁊ ostēdunt in persona quod
nō sunt. Et Luc. vi. Hypocrita eijce primum de oculo tuo
⁊c. vbi Cyrillus. Uidelicet teipsum primū mūdum ostens-
das a magnis peccatis: ⁊ consequenter cōsules proximo
modica committēti. vi. q. j. sacerdos. Et Basilius. Uidetur
enim reuera cognitio sui ipsius grauissimū omniū. Nec
enim solū oculus exteriora vidēs super se visu nō vtitur:
sed ⁊ ipse noster intellectus quū alienū velociter cōiectat
peccatū: lentus est erga propriorū perceptionē defectuū.
Et sequitur in Luca. Non est em̄ arbor bona que facit fru
ctus malos ⁊c. Beda. q. d. Si veram ⁊ nō fictam vis habe
re iustitiā: que verbis ostētas/etiam factis cōpensa. quia
etsi se bonū fingat hypocrita: non est bonus. Item Mat.
xxiij. Super cathedrā Moysi sederunt scribe ⁊ pharisei.
Contra hypocritas clericos ⁊ religiosos maxime loquit
ibi dn̄s. quorum status est hodie ⁊ cōditio/vt sint in eccle
sia dei doctores: qui ad literā dicunt ⁊ predicant ⁊ non fa-
ciunt. Matth. xxiij. xix. dist. scdm. Eorum iustitia in verbo
est: ⁊ non in opere. Graues leges cōstitutiones cōdunt ⁊
iubent ipsi primi preuaricatores carū. x. dis. iustū. Orige.
ibi. Quid est autē illo doctore miserabilius: cuius vitā di-
scipuli quū nō sequuntur saluātur: quū imitantur perdū
tur? Et sequit ibi. Dicunt enim ⁊ non faciunt. Mat. xxiij.
Chrys. in homil. Maxime em̄ accusatione dign⁹ est: qui
doctrine authoritatē habens/legē transgreditur. ⁊ maxi
me quia plus corrūpit velut in ordine doctoris peccans.
xj. q. iij. pcipue. ex de voto. magne. ad hoc. xl. di. multi. Se-
quit. Alligant onera importabilia ⁊c. xxvi. q. vij. alligant.
Sequitur. Omnia em̄ sua opera faciūt vt videantur ab
hominib⁹. Chrys. in homil. Renascitur qd̄ ipsam extermi
nat. sicut ex ligno vermis ⁊ ex vestimēto tinea. vnde sacer
dotū mysterium qui positi sunt ad edificationē sanctita-
tis/corrūpere diabolus nititur: vt hoc ipsum bonū dū ꝓ-
pter hoies fit/fiat malū. Tolle hoc vitiū de clero: ⁊ sine la
bore omnia alia vitia resecabis. Ex hoc em̄ fit/vt difficile
clerici peccātes penitentiā agant. supple quia non dolent
de peccato. sed de gloria quā apud homines perdiderūt.
de peni. dis. j. quis aliquādo. post. c. mensuram. Sequitur.
Amant em̄ primos accubitus ⁊c. Hodie nedū clerici secu
lares sed religiosi quidā magistri ⁊ lectores ⁊ predicato-
res ⁊ prelati eorū amant ⁊ procurant primos accubitus
in eorū forestareis ⁊ hospitijs: ⁊ primas sedes in choro: ⁊
reuerentiā sibi fieri ab alijs fratribus: ⁊ eligi ab eis ꝓ ho
noribus ⁊ prelationib⁹. ⁊ quoscūq; eis talia denegantes
persequuntur ⁊ tribulant. ¶ D Unde cōtra tales vere
hypocritas phariseos. i. religiosos ⁊ scribas scʒ clericos
doctores ⁊ cōmentatores octo ve in eodē. c. Matth. xxiij.
sequūtur. Et primū ve sequitur. Ue autem vobis scribe ⁊
pharisei hypocrite: qui clauditis regnum celorū ante ho
mines. vos enim non intratis: nec introeuntes sinitis in-
trare. Orig. Sicut pater increpans filium/profert verba
maledictionis: nec tamen vult illū dignū fieri maledictio
nibus illis: sed magis ab eis diuertere: sic ⁊ christus im-
precatur ve hypocritis quod ab eis vult auertere. Chrys.
Regnū celorum dicuntur scripture. iuxta illud Mat. xxj.
Auferetur a vobis regnū. i. lex et scripture. xxiij. q. vij. c. ti.
Clauicularij aūt sunt sacerdotes: quibus creditū est ver-
bum docēdi ⁊ interpretādi scripturas. Clauis aūt est ver
bum sciētie. xx. di. §. j. scripturarū: per quam aperitur ho-
minibus ianua veritatis. Adapertio autē. xliij. dist. c. j. est
interpretatio vera. Uide aūt quia non dixit/ve vobis qui
aperitis. sed/qui clauditis. Ergo nō sunt scripture clause:
licet sint obscure. sed sacerdotes ⁊ pdicatores hodie scri-
pturas claudunt. quia aut per ignorantiā aut per timorē
aut per adulationē non aperiunt auditoribus. xj. q. iij. nō
solum.

Hypocritarū octo ve.

solum. veritatē. xliij. dist. sit rector. Orige. Omnes qui ma
la conuersatione sua dant exēplum peccandi in populo: ⁊
qui faciunt iniuriam scandalizantes pusillos. Mat. xviij.
claudere vidētur ante homines regnum celorum. Et hoc
peccatum inuenitur quidem in popularibus: maxime au-
tem in doctoribus qui docent quod decet ſm iustitiā euan
gelij homines: non autē faciunt. j. q. j. non quales. que do-
cent. Bene autem viuentes bene et docentes aperiūt an-
te homines regnū celorum. et dum ipsi intrant: alios pro-
uocant introire. Sed multi non permittunt intrare in re-
gnum celorum intrare volētes: quando sine ratione exco-
municāt quosdam propter aliquem zelum: et meliores q̄
sunt ipsi. Et ipsi quidem non permittunt eos introire. Il-
li autem qui sobrij sunt mente: sua patientia tyrannidē ip-
sorum vincentes: q̄uis vetiti/tamen intrant et hereditāt
regnum. vide. xj. q. iij. §. de his inquam. cum. vij. c. seq. Sed
et qui cum multa temeritate seipsos dederūt ad professio
nem docendi prius q̄ discerent. lxj. dist. miserum. et iudai-
cas fabulas imitantes detrahunt eis qui in scripturis ea
que sursum sunt requirunt: claudunt quantum ad se ante
homines regnū celorum. Idemve ponitur Luce. xj. quod
ponitur Mat. xxiij. vnde ibi sequitur. Et vobis legisperi-
tis ve: quia oneratis homines oneribus que portare non
possunt. et ipsi vno. xxvi. q. vij. alligant. digito vestro nō tā
gitis sarcinas. et precedit in prin. xj. c. Luce. Magister hec
dicens etiam nobis contumelias facis. Beda. O misera
conscientia: que audito dei verbo sibi contumeliā fieri pu
tat: et cōmemorata pena perfidorum se semper intelligit
esse damnandam. Optimū verbum contra religiosos no
stri temporis qui predicant vitia aliorum: et nullum in
genere verbū contra se audire volunt in predicationibus
ac si sint impeccabiles: et tamen christus publice plus con
tra phariseos et scribas q̄ cōtra populum in suis predica
tionibus inuehebat. vt patet Mat. xxiij. in. viij. ve. que in
isto. §. expono. q: plus in hypocrisi offendebant et in alijs
peccatis spiritualib⁹. sicut et hodie in religiosis et clericis
contingit. xxiiij. q. vlti. transferūt. Testis est mihi conscien-
tia et christus: et aliqua pars mundi/quantas tribulatio-
nes passus sum in religione: et postq̄ fui episcopus a reli
giosis et clericis frequentissime tangens eos generaliter
predicationibus meis. Hypocrisis enim superbissima nul
lo modo vult tangi: quia incorrigibilis est: licet alios cor-
rigat incorrecta. sed ve talibus. Prouerb. xv. Qui increpa
tiones odit/morietur. Tales similes sunt diabolo incorri
gibili. Eccli. xxj. Qui odit correctionem: vestigium est pec-
catoris. i. habet characterem bestie. i. diaboli. ⁊ adde. j. eo.
§. ver. tertium. Theophilus. Erant autem alij legisperiti
a phariseis. nam pharisei diuisi ab alijs videbantur. legis
autem periti scribe erant et doctores legis questiones sol
uentes. Item Theophilus. Quoties doctor facit que do
cet: alleuat fascem: tradens ad exemplum seipsum. quan-
do vero nil agit eorum que dicit: tunc graues fasces vidē-
tur eis qui doctrinam suscipiunt: vtpote qui nec a doctore
possunt portari. Greg. Tales quoq; modo sunt plures iu
dices seueri peccātium/et debiles agoniste: intolerabiles
legislatores et debiles portitores. xxvi. q. vij. alligant. nec
appropinquare volentes nec palpare vite honestatē quā
irremediabiliter exigūt a subiectis. ¶ Itē scdm ve Mat.
xxiij. Ue vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite q̄ comeditis do
mos viduarū: orationes lōgas orātes. ꝑpter hoc amplius
accipietis iudiciū. Chrys. Dn̄s scribas ⁊ phariseos de gu-
la reprehēdit. et (qd̄ deterius est) qm̄ nō a diuitibus/sed a
viduis accipiebāt vnde ventrē implerēt: ⁊ illarū inopiam
cōterebāt quā releuare oportebat. glos. j. Qui vestra sup-
stitione nihil intenditis: nisi vt predicta de subiecta plebe
faciatis. Itē Chrys. Sexus aūt mulierum incautus est: q:
nō oia que videt aut vidit: cū ratione cōsiderat. Mollis
quiā est: q: de facili flectitur: vel de malo ad bonum: vel de
bono ad malū. Uirilis aūt sexus ⁊ cautior et durior est: ꝓ-
pterea simulatores sanctitatis circa mulieres maxime ne

gotiantur: q: nec intelligere eorū simulationes pn̄t: et faci
le ad eorū dilectionē inclinātur religionis causa. Precipue
tn̄ circa viduas negotiātur. primo quidē q: mulier nō faci
le decipitur habēs consiliariū virum: deinde de facultati-
bus suis nō facile aliquid dant: quū sint in potestate viri.
Propterea ergo dn̄s dum iudaicos sacerdotes cōfundit:
christianos monet ne viduis mulieribus amplius cōmo-
rentur q̄ ceteris: q: etsi voluntas mala nō fuerit: tn̄ suspi-
tio mala est: et ab omni specie mala abstinere oportet. j.
Thessa. vlti. ex de vi. et hone. cleri. cū ab omni. Orationes
longas ⁊c. Chrys. in homil. Quicūq; enim malū facit: di-
gnus est pena. sed qui a religione causam accipit malitie
vel nequitie: grauiori est obnoxi⁹ pene. Propter hoc am-
plius accipietis iudiciū. Primū ꝓ eo q̄ estis iniqui. Alte-
rum pro eo q̄ figmentū accipitis sanctitatis. Auaritiā em̄
vestrā religionis colore depingitis: et quasi prestatis dia-
bolo arma dei: vt ametur iniquitas: dū pietas existimat.
¶ Item Mar. xij. in fi. ibi. Qui deuorāt domos viduarū
sub obtētu prolixe orationis: ij accipiūt prolixius iudiciū.
vbi Beda. Non solū scribe ⁊ pharisei laudes ab hoibus/
verum etiā pecunias querunt. Sunt enim qui se iustos si-
mulantes a peccatorū suorū cōsciētia turbatis/quasi patro
ni pro eis in iudicio futuri/pecunias accipere nō dubitāt:
et quum porrecta manus pauperi preces iuuare soleat: il-
li ob hoc maxime in noctibus pernoctāt vt pauperi num-
mum tollant. Ibi etiā Theophilus. Accedebant autē scri
be ⁊ pharisei ad has mulieres que sine ꝓtectione viri ma
nebant: quasi earū fierēt protectores: et simulatione ora-
tionis ⁊ habitu reuerentie ⁊ hypocrisi viduas decipiebāt:
et sic deuorabant diuitū domos. Ij accipient prolixius iu
dicium. s. q̄ ceteri iudeorū peccantiū. Idem Luc. xx. in fine.
ibi. Qui deuorāt domos viduarū simulātes longam ora-
tionem. Chrys. Ingurgitātes etiā se viduarū paupertatē
atterunt: non qualitercūq; comedentes/sed deuorātes ⁊
ad prauitatē orationibus vtentes: qd̄ grauiori pene facit
eos obnoxios. Sequitur ibi. Ij accipiēt damnationē ma-
iorē. Theophilus. Quia nō solū mala faciūt: sed ⁊ oratio
nes pretendunt: ⁊ virtutē faciunt prauitatis excusationē.
viduas etiā depauperāt: quarū oportebat misereri. lxxxj.
dist. c. penul. et vlti. lxxxvij. dist. c. j. ex de foro cōpe. ex parte.
His succedunt hodie religiosi maxime mēdicātes preser-
tim viduas deuorantes: et cū ficta religione eas depaupe
rantes: dū ob sui presentiā eas cogunt expendere. Beda.
Uel quia laudes ab hoibus et pecunias querunt: maiori
dānatione plectūtur. ¶ Tertiū ve. Mat. xxiij. Ue vobis
scribe ⁊ pharisei hypocrite qui circūitis mare ⁊ aridam: vt
faciatis vnum proselitū. et quū fuerit factus: facitis eū fi-
lium gehēne duplo q̄ vos. Hilarius. Proseliti sunt ex gē
tibus in synagogam recepti. Itē Hiero. Scribe et phari-
sei totum lustrantes orbē id studij habebant de gentibus
facere proselitū. i. aduenā circūcisum miscere populo dei.
Hugui. Proselitus. i. aduena circūcisus qui miscebat po-
pulo dei. a pro quod est procul et salio: quasi procul saliēs
a populo in populū. Chrys. Nō aūt propter miam volen-
tes eū saluare quē docebāt: sed aut propter auaritiā vt ad
ditis in synagoga iudeis sacrificiorū adderet oblatio: aut
propter vanam gloriā: aut propter bona eorū. Qui enim
seipsum mergit in gurgitē peccatorū: quomodo alterū de
pctis velit eripere? Nūquid magis misericors pōt aliquis
alteri esse q̄ sibi? de peni. dist. iij. q̄ vult. Ex ipsius ergo acti
bus ostēditur qui ꝑpter deū aliquem vult cōuertere/aut
propter vanitatē. ¶ Itē Grego. xxj. mora. Qui vocantur
hypocrite: q̄uis puersa semp operētur: loqui tn̄ recta non
desinunt. bene loquēdo quidē in fide vel cōuersatione fi-
lios pariunt: sed eos bene viuendo nutrire nō pn̄t. Quā-
to em̄ se libentius terrenis actibus inserūt: tāto negligen
tius eos quos generant agere terrena pmittūt. Et q: ob-
duratis cordib⁹ viuūt: ipsos etiā quos generāt filios nul-
la pietate debita amoris agnoscūt. vnde ⁊ hic de hypocri
tis dicit. Et quū fuerit factus: facitis eū filiū gehenne du-

Universidad de Deusto Biblioteca

plo ꝙ vos. Augu. Quia eoꝝ moꝛes imitatur. Filius ergo
gehēne: nō quidē verba legis audiēdo ⁊ se in deū cōuertē-
do: sed eoꝝ sectam sectando. Propterea aūt duplo ꝙ illi:
q: hoc negligebat implere qꝺ ꝓpꝛia volūtate susceperat:
nō et iudeis natus / sed spōte. xxij. q. iij. pꝛesens. iudeus fa-
ctus. Hiero. Uel quia qui dū esset gētilis simpliciter erra-
bat: ⁊ erat semel filius gehēne: videns magistroꝝ vitia / et
intelligēs destruere eos opere qꝺ verbo docebāt: reuerti-
tur ad vomitū suū. Prouer. xxvj. ij. Pet. ij. de peni. dist. iij.
sunt qui dicūt. et gētilis factus quasi pꝛeuaricatoꝛ vel apo
stata. de pe. dist. ij. penā. xij. q. j. scimus. maioꝛi pena dignus
erat. Chꝛyſ. Quum em̄ virtuosus fuerit magister: discipu
lus imitatur. xxiiij. q. j. cū beatissimus. Quū aūt fuerit ma-
lus: superexcedit filius malū magistri addēs malo suo. xx.
q. iij. pꝛodiuis. xij. q. j. c. j. Filius aūt vocat gehenne: quō fi-
lius. ij. Thessa. ij. perditionis: et filius hui' seculi. Luc. xvj.
Unusquisqꝫ em̄ cuius opera facit eius filius appellatur.
Jo. viij. de pe. di. j. §. hoc idē. ver. itē vt chꝛistus ait. Sic ho-
die inter religiosos quosdā cōmuniter fit. Circūeunt ciui-
tates ⁊ loca: vt faciant vnū nouitiū: maxime mēdicantes.
et quū fuerit factus pꝛofessus: peioꝛ est illis qui eū recepe
runt: eoꝝ vitia imitādo ⁊ sua addēdo: q: in isto tēpoꝛe hy-
pocritali oꝛdines de die in diē amplius relaxātur: et qui in
soꝛdibus sunt: soꝛdescant adhuc. Apoc. vlti. Qui in soꝛdi
bus est: soꝛdescat adhuc. xlvij. dist. quātū libet. Quāta erit
pena decipientiū maxime religiosoꝝ mendicantiū. contra
quos ex̄ de regu. is qui. ⁊. c. nō solū. lib. vj. hoīes mūdi ma-
xime pueros ⁊ adolescētes faciendo eos pꝛomittere regu
lā quā nō seruant / ⁊ quā eis nō exponūt eis laqueū inijciē-
tes / et pꝛeuaricatoꝛes eos faciētiū / deus nouit. xxvij. q. j. vi
duis. Nec em̄ ad eoꝝ salutē intendūt recipientes quidā: q̄
eos negligūt ⁊ nō coꝛrigūt: sꝫ ad suū questū ⁊ augēdū nu
merū / sed nō meritum: q: faciūt eos relinquere oꝛdini qꝺ
habēt: vel emere libꝛos quos derelinquāt oꝛdini: nihil dā-
tes pauperibus fm̄ regulā beati Francisci euangelicā. cō-
tra tales vide. xx. q. iij. c. vlti. vt ad literā impleatur Esa. ix.
ad pꝛin. Multiplicasti gentem et magnificasti letitiam /
et gloꝛiā mundi recipiēdo filios magnoꝛū ⁊ diuitū huius
mūdi. Jmmo per maioꝛes eoꝛū retrahūtur ab obseruātia
regulari quā dn̄o pꝛomiserūt: ne eos in vita excedāt: ⁊ eo-
rum vita per cōsequens cōdēnetur. et tales singulares et
sarrabaitas ⁊ beguinos appellant: maxime fratres mino
res vocātes singulares sue regule zelatoꝛes: ⁊ ab eoꝝ car-
nali vita migrantes. ¶ Quartū ve Mat. xxiij. Ue vobis
duces ceci: qui dicitis: quicūqꝫ iurauerit per templū nihil
est. quicūqꝫ aūt iurauerit in auro tēpli debitoꝛ est ⁊c. Chꝛy
so. Templū quidē ad gloꝛiā dei pertinet: et ad hoīm spiri-
tualē salutē. aurū aūt templi etsi ad gloꝛiā dei ꝑtineat. xij.
q. ij. aurū. tn̄ magis ad delectationē hoīm et ad vtilitatem
sacerdotū offertur. Judei aūt aurū quo ipsi delectabātur
q: erāt auari. Luc. xvj. aurū auentes. i. cupientes. j. q. j. §. ex
his. et dona quibus ipsi pascebātur / sanctioꝛa esse dicebāt
ꝙ ipsum tēplū: vt homines pꝛomptioꝛes facerent ad offe
rēdū dona ꝙ ad pꝛeces fundēdas in tēplo. vnde cōsequē-
ter repꝛehendit eos dn̄s dicens ibi. Stulti et ceci: quid em̄
maius est aurū an templum qꝺ sanctificat aurū? Sic ⁊ ho
die multi religiosoꝝ mendicantiū depingunt ⁊ deaurant
muros ecclesiarū: quasi ad quādā deuotionē: sed poti' ad
eoꝝ questum ⁊ auri cumulationē. Nam intrātes tales ec-
clesias potius respiciunt ad curiositatē ecclesie ꝙ deuotio
nē ⁊ oꝛationē: eleuātes tota die oculos coꝛdis et coꝛpoꝛis
ad aurū ⁊ picturas potius ꝙ ad deū. Ambꝛo. Aurū sacra
menta nō querūt: nec auro placēt que auro nō emūtur. oꝛ
natus sacroꝝ redēptio captiuoꝝ est. xij. q. ij. aurum. Hiero.
Marmoꝛa nitēt auro: ⁊ ministroꝝ chꝛisti nulla est electio.
Maius numē credūt hoīes bestiales esse in reliquijs de-
auratis ⁊ deargētatis: et ideo ibi plus offerūt: et pꝛopter
oblationes facilius ⁊ frequētius eas eis religiosi ostēdūt:
et sic religiosi quidam amplius ꝙ clerici seculares subtili
ingenio a barbaris. i. laicis aurum extoꝛquēt. ff. de cōmer-

cijs. l. ij. xiiij. q. v. dixit. et notatur. xliij. dist. in mādatis. De-
aurata imago aurū trahit. fm̄ Bernar. Adde hic fm̄ eum
qꝺ no. s̄. in pꝛima parte. §. in pꝛimo quidē. ver. item de dos
no ecclesie. in ar. lxj. Et qꝺ no. s̄. eo. §. species supbie. ver. si
dicāt. in additione que incipit / Multi. in arr. lxxvj. Itē ibi
Chꝛyſ. scꝫ in Mattheo. Multi nūc chꝛistiani sic insipien
tes intelligūt. ecce em̄ si aliqua causa fuerit: modicū vide
tur facere qui iurat per deum: qui aūt iurat per euāgeliū:
maius aliquid videtur fecisse. quibus similiter dicendum
est / Scripture ꝑpter deū scripte sunt: nō deus ꝑpter scri
pturas. maioꝛ ergo est deus qui sanctificat euāgelium / ꝙ
euāgelium qꝺ sanctificatur ab eo. de hoc. xxij. q. j. si aliqua.
vbi no. ꝙ magis est obligatus quantū ad ecclesiā qui solē
niter iurat per euangeliū: ꝙ qui sine solennitate iurat per
deū. ¶ Quintum ve hypocritarū Mat. xxiij. est / Ue vo-
bis scribe et pharisei hypocrite qui decimatis mentam et
anethū et cyminū: et relinquitis que grauioꝛa sunt legis:
miam / et iudiciū / et fidē. Et hoc opoꝛtuit facere ⁊ illa non
omittere. Duces. Luc. vj. xxxvij. dist. §. vt itaqꝫ. ceci excolā-
tes culicem: camelum aūt glutiētes. Hiero. Ex hoc capitu
lo arguit eos auaritie ꝙ studiose etiam viliū olerum deci-
mas exigāt: ⁊ iudiciū. ex̄ de ver. signi. foꝛus. in disceptatio
ne negotioꝝ / misericoꝛdiāqꝫ in pauperes. lxxxvj. dist. nō sa
tis. et fidem. Mat. xv. Luc. vij. in deum / que magna sunt
pꝛetermittāt. Chꝛyſ. Uel quia sacerdotes auaritia pleni.
Luc. xvj. ex̄ de deci. c. j. si quis decimā alicuius rei vel mini
me nō obtulisset: coꝛripiebant eū quasi magnū crimen fe
cisset: si quis aūt alterū ledebat: aut in deum peccabat: nō
curabāt eū coꝛripere. vide qꝺ legitur et no. xxiij. q. iiij. si is.
in glos. Jmmo de lucro quidē suo soliciti: de gloꝛia autem
dei et salute animarū hominū negligentes. Queritur asi
na: nō anima. Bernar. seruare aūt iustitiā et facere miam:
et habere fidē pꝛopter suā gloꝛiā deus mādauit. Decimas
aūt offerre pꝛopter vtilitatē sacerdotū: vt sacerdotes qui
dem populo in spūalibus obsequantur: populi aūt in car
nalibus sacerdotibus subministrēt. j. Coꝛ. ix. xiij. q. j. §. his
itaqꝫ. ex̄ de censi. cū apostolus. Sic et modo fit: q: omnes
de honoꝛe suo sunt soliciti: de honoꝛe aūt dei nullus. Poꝛ
tiones aūt suas vigilanter defendūt: sed circa obsequium
ecclesie curam impendere nō attendūt. Si populus deci-
mas nō obtulerit: murmurāt oēs. si peccantē populum vi
derint: nemo murmurat contra eos. Sed quia scribarū ⁊
phariseoꝝ ad quos loquebatur / quidam populares erāt:
nō est incōgruum vt aliam expositionē faciamus pꝛopter
eos qui decimas dabāt. Nam et qui accipit decimas: recte
decimare debet: ⁊ q̄ dat. Scribe ergo et pharisei minima-
rum quidem rerū decimas offerebāt ostēdēde religionis
gratia. in iudicijs aūt erant iniusti. in fratribus sine mise-
ricoꝛdia. in veritate increduli. hucusqꝫ Chꝛyſ. Itē Remi-
gius. Ostendit quippe dn̄s his verbis quomodo oīa pꝛe
cepta legis tā maxima ꝙ minima sunt implenda. Redar
guūtur aūt qui eleemosynas de fructibus terre faciūt: pu
tātes se minime posse peccare. quibus nihil pꝛosunt elee
mosyne: nisi a peccatis studeāt cessare. de peni. dist. iij. sane
cauendum est. Hilarius. Et q: minus piaculi esset decima
tionem oleris ꝙ beneuolētie officiū pꝛeterire: irridet eos
cōsequenter dn̄s dicēs / Duces ceci excolantes culicē: came
lum aūt glutientes. Hiero. Camelum puto esse magnitu-
dinē pꝛeceptoꝝ / iudicium / misericoꝛdiā / et fidē. Culicē: de-
cimationem mente ⁊ anethi ⁊ cymini: ⁊ reliquoꝝ olerū vi
lium. Hec autē pꝛecepta dei que magna sunt / deuoꝛamus
atqꝫ negligimus: et operationē religionis in paruis que
lucrū habent cū diligentia demōstramus. Archytas taren
tinus. Leges sunt sicut tele aranearum: que grādia vola-
tilia transmittūt: et muscas retinent. Oꝛige. Uel excolan
tes culicem. i. expellentes a se minima delicta: que culices
nominauit. Camelum autē glutientes. i. cōmittentes ma
xima delicta: que nominauit camelos: animalia videlꝫ toꝛ
tuosa ⁊ grandia. Scribe autē moꝛaliter sunt qui amplius
nihil estimant in scripturis ꝙ simplex sermo demonstrat.

Pharisei autem sunt omnes qui iustificant semetipsos: ⁊
diuidunt se a ceteris: dicentes. Noli mihi appꝛopinquare
q̄m mundus sum. xlv. dist. recedite. xxiij. q. iiij. ecce. Esa. lij.
Menta autem et anethum et cyminum ciboꝝ conditure
sunt: nō pꝛincipales cibi. Sic in conuersatione nostra que
dam sunt necessaria ad iustificationem: vt iudicium / mise-
ricoꝛdia / et fides. Alia sunt quasi condiētia actus nostros
et suauioꝛes eos facientia: vt abstinētia / risus / ieiuniū / fle
xio genuū / et huiusmodi. Quomodo autē nō existimātur
ceci: qui nō vident: quoniā nihil pꝛodest cautum esse dispē
satoꝛem in rebus minimis: quum pꝛincipalia negligūtur.
Hos ergo sermo pꝛesens cōfundit: non quidē leuia pꝛohi
bens obseruare: sed pꝛincipalia pꝛecipiēs cautius custodi
re. Adde qꝺ scripsi. s̄. in pꝛima parte in. §. nūc querendum
est. j. ver. j. super ter. decimantes mentam ⁊c. in ar. lxix. Sic
quidam clerici nostri tēpoꝛis et religiosoꝝ plurimi de con
stitutionibus suis et oꝛdinis faciunt sibi conscientiam: nō
de pꝛeceptis dei et regule quam vouerūt. Si omittāt ver
sum vel dictionem in officio: vel aliquātulum irascantur:
vel paulo amplius comedant vel rideant: vel amplā ton
suram nō poꝛtent: vel parū amplius doꝛmiāt ꝙ debeant:
vel bini nō vadāt: vel missam sepe non dicāt: vel carnis ti
tillationes habeant: vel raptim indecēter videant: vel be
ne in choꝛo non legant: vel de similibus venialibus ⁊ ceri
monialibus nō obseruatis faciunt sibi magnam conscien
tiam: et de talibus subtiliter se accusant. De inobedientia
vel rebellione ad pꝛelatum / de suspecta familiaritate mu
lierum vel alia maxime sanctimonialiū / de pecunia quam
habent quantam habere possunt / de ambiendo et pꝛocu-
rando honoꝛē / de trāsgressione cōtinua paupertatis in li-
bꝛis et tunicis ⁊ eleemosynis ⁊ alijs supellectilib' / de par-
tialitate / de diffamatione / de odio fraterno / et similib' cri
minalibus cōscientiam tales cōmuniter raro habēt: et ra-
rius cū ea dimittendi pꝛoposito cōfitētur. sicut tetigi. s̄. in
isto ar. in. §. aliud. ver. in nullo. Similes vsurario nolenti
spuere in ecclesia: et sibi de hoc et non de vsuris conscietiā
facienti. Tales vero decimant mentā et anethum. i. de ve
nialibus sibi faciunt conscientiā: non de moꝛtalibus: ⁊ le-
gis grauia cōmittentes camelos glutiunt: et colantes cu-
licem de minimis confitētur. Talium religiosoꝝ ⁊ clerico-
rum vere phariseoꝝ et hypocritarum iustitia est habitum
suū poꝛtare: tonsuram magnā habere: exterioꝛes obseruā
tias custodire: sacramenta dare: pꝛedicare verbaliter: reci
tare vocaliter: cōfessiones maxime questuosas audire: cō-
silia animarū dare: alios pacificare: sed in his ⁊ similibus
que sunt querere. Phil. ij. viij. q. j. sunt in ecclesia. Sꝫ quid
valet religio sine charitate? habitus sine humilitate? tōsu-
ra sine paupertate? silentium oꝛis sine quiete coꝛdis? Ber
nar. Manet tōsura / vestis: necdum mutata est vita. Jeiu-
nioꝝ regula custoditur: statutis psallitur hoꝛis: sed coꝛ eo
rum longe est a me. dicit dn̄s Esa. xxix. Mat. xv. ¶ Sextū
ve Mat. xxiij. cōtra hypocritas est. Ue vobis scribe ⁊ pha
risei hypocrite: qui mūdatis quod defoꝛis est calicis ⁊ pa-
ropsidis: intus autē pleni estis rapina et immūditia. Hie-
rony. Hoc dicit vt arguat eos simulationis ⁊ mendacij: ꝙ
aliud ostendant hominibus foꝛis: aliud domi agant. Fo-
ris ostēdebāt hominibus sanctitatē: intus autē pleni erāt
immunditia. Uel hoc dicit fm̄ Chꝛyſ. q: iudei quoties in-
gressuri erant templū: aut sacrificia oblaturi ꝑ dies festos
seipsos et vestimēta sua ⁊ vtēsilia lauabāt: ⁊ a peccatis ne
mo seipm̄ purgabat: quū deus neqꝫ mūditiā coꝛpoꝛis lau
det: neqꝫ soꝛdes cōdēnet. Pone tn̄ ꝙ deus hoꝛret soꝛdes
coꝛpoꝝ ⁊ vasoꝝ: que necesse est vt ipso vsu soꝛdidentur: quā
to magis soꝛdes cōsciētie hoꝛret: quā si volumus / semper
mundam seruamus? Pharisee cece mūda pꝛius qꝺ intus
est calicis ⁊ paropsidis: vt fiat qꝺ defoꝛis est / mūdū. Chꝛy
so. Nō aūt hoc dicit de sensibili calice aut paropside: sꝫ de
intelligibili. qui si nūꝙ tetigerit aquā: mūdus potest esse
apud deum. si aūt peccauerit et tota aqua pelagi / quia ta-
lis aqua foꝛis lauat: lachꝛymarū intra. Mat. vj. ibi. Faciē

tuam. i. cōscientiā tuam laua. de hac Esa. j. Lauamini: mū-
di estote ⁊c. se lauauerit: soꝛdidus est ⁊ miser apud deum.
Oꝛige. Hic sermo nos instruit vt festinemus esse iusti: nō
apparere. Qui enim studet vt appareat iustus: que foꝛis
sunt mundat: et que videātur curat: coꝛ aūt et conscientiā
negligit. Qui aūt studet ea que intus sunt. i. cogitationes
mūdare: cōsequens est vt etiā ea que foꝛis sunt faciat mū-
da. Calix etiam est vas ad potum. paropsis ad cibū. Om-
nis ergo sermo per quē potamur spūaliter: vel oīs narra-
tio per quā nutrimur: vasa sunt potus ⁊ cibi. Qui ergo stu
det cōpositū pꝛoferre sermonē / cōtra sermones datalicos
et politos et subtiles Parisienses se nō alios pꝛedicātes.
xliij. dist. §. si. magis ꝙ salutari sensu repletū. ij. q. vij. secu-
ti. in si. de pe. dist. ij. si em̄. vltra. v. colū. ver. loquūtur. calix
eius foꝛis mundatus est: intus aūt soꝛdibus vanitatis re-
pletus. Similiter idē Luce. xj. ibi. Nūc vos pharisei qꝺ de-
foꝛis est calicis ⁊ catini mūdatis: qꝺ aūt intus est vestrū /
plenū est rapina ⁊ iniquitate. vbi Cyꝛillus. Sumit dn̄s ꝑ
exemplo calicē et catinū: ostendēs ꝙ mundos ⁊ lotos de-
cet esse inuicem ministrātes. lxxxj. dist. opoꝛtet. deo: non so
lum a spurcitia coꝛpoꝛali: immo ⁊ ab ea que latet intrinse-
cus penes mentē: sicut etiā aliquid vasoꝝ quibus seruitur
in mensa / bonū est intrinsecus ⁊ extrinsecus carere conta
gijs. Stulte: nōne qui fecit quod defoꝛis est: etiā id qꝺ de-
intus est fecit? Beda. q. d. Qui vtrāqꝫ hominis naturā fe-
cit: vtramqꝫ mundari desiderat. Et hoc est contra Mani-
cheos: qui animā tantum a deo / carnem vero putāt a dia-
bolo creatam. xxiiij. q. iij. quidā. ver. manichei. Hoc etiā est
contra illos qui coꝛpoꝛalia peccata foꝛnicationē. s. ⁊ furtū
et cetera talia quasi grauissima detestantur: spūalia vero
que non minus dānat apostolus Ephes. v. Gala. vj. vt le-
uia contemnūt. hoc recte religiosos quosdam nostri tem-
poꝛis hypocritas tangit: qui nō videntur habere consciē-
tiam de aliquo peccato spirituali: vt superbia / inuidia / ma
litia / hypocrisi / ⁊ similibus: dūmodo caueāt a peccato car
nis: q: quasi nec alia peccata in oꝛdinibus puniūtur. Dice
bat quidam. Jn oꝛdine punitur peccatū balthei / non ani
me: hominis / non demonis. Si fratres spirituales essent
vt debent: magis punirēt peccata spiritualia ꝙ carnalia:
quia magis in eis offendunt. Est etiam istud sextū ve con
tra eos: q: domos suas tenent mundas ⁊ tunicas suas et
pannos et peropsides et cyphos: ⁊ manus satis lauāt. de
mundītia autē consciētie parum curāt. Altaria lapidea te
nent oꝛnata. coꝛ vero vbi deo sacrificatur. ps̄. l. Sacrificiū
deo spiritus contribulatus. de peni. dist. ij. si enim. immun
dum. Cōpositos et subtiles et concatenatos ⁊ rhetoꝛicos
pꝛedicāt sermones: nō salutaribus sensibus repletos: ad-
mirationē non edificationē facientes. Omnia cōmuniter
faciūt vt gloꝛiā et lucrum aucupētur: humanā nō dei glo-
riam querentes. cōtra illud Jo. viij. Ego gloꝛiam meā nō
quero. vide. s̄. eo. ver. similiter. cū additione. ¶ Septimū
ve Mat. xxiij. ⁊ Luc. xj. cōtra hypocritas religiosos quos-
dam maxime et clericos est. Ue vobis scribe ⁊ pharisei hy
pocrite qui similes estis sepulcris dealbatis: que parent a
foꝛis hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibus
moꝛtuoꝝ et omni spurcitia. Chꝛyso. super Mat. Merito
iustoꝛum coꝛpoꝛa tēpla. j. Coꝝ. vj. dicuntur. quia aīa in coꝛ
poꝛe iusti dominatur: sicut deus in templo. vel q: ipse de'
in coꝛdibus habitat iustis. Hiero. Uerū chꝛisti tēplū ani-
ma credentis est. Jllam exoꝛna. illam vesti. in illa offer do
naria. Coꝛpoꝛa autē dicuntur moꝛtuoꝝ sepulcra: quia ani
ma moꝛtua est in coꝛpoꝛe peccatoꝛis. Nec enim. Apoca. iij.
nomen habes. et est de peni. dist. j. §. hoc idem. ver. resusci-
tatus. viuens putanda est que nihil viuum aut spirituale
agit in coꝛpoꝛe. Hiero. Sepulcra autem foꝛinsecus leuiga
ta sunt calce et oꝛnata marmoꝛibus in auro coloꝛibusqꝫ di
stinctis: intus aūt plena sunt ossibus moꝛtuoꝝ. Sic autē ⁊
peruersi magistri qui alia docent ⁊ alia faciunt: mundītiā
habitu vestis et verboꝝ humilitatem demonstrant. intus
aūt pleni sunt omni spurcitia ⁊ auaritia ⁊ libidine. Et hoc

manifeste exprimit inferẽs/Sic ⁊ vos aforis quidem pare tis hoĩbus iusti: intus aũt pleni estis hypocrisi ⁊ iniquita te. Orige. Omnis em̃ iusticia simulata mortua iusticia est que ꝑpter deũ nõ fit: magis aũt neqꝫ iusticia est: sicut mor tuus homo non est homo. ex̃ de cele. miss. in quadã. et sicut mimi qui ꝑsonas suscipiũt alioꝝ: ⁊ nõ sunt ipsi quos simu lãt. Tanta ergo sunt ossa in eis immũditie: quãta bona si mulata ex malo effectu. Videnẗ aũt foris. Dauid ps̃. lxxxi. et Jo. x. Ego dixi dij estis. iusti corãm hoĩbus: nõ eis quos scriptura deos appellat: sꝫ corã eis qui sicut homines. ps̃. lxxxi. Vos aũt sicut hoĩes moriemini: peccatores moriun tur. Grego. Ante vero districtũ iudicẽ excusationẽ ideo de ignorãtia habere in peccatis nõ pñt: q: dũ ante oculos ho minũ oẽm modũ sanctitatis ostẽdũt: ipsi sibi sunt testimo nio: q: bene viuere nõ ignorant. ¶ Octauũ ve hypocrita rũ Mat. xxiij. ⁊ Luc. xi. est/ Ve vobis scribe ⁊ pharisei hy pocrite: qui edificatis sepulcra prophetarũ: ⁊ ornatis mo numenta iustoꝝ ⁊c. Chrys. Quia dicebãt apud se/Si bene fecerimus pauperibus: nõ multi vidẽt: ⁊ ꝑ tẽpore vident. melius ergo edificia faciamus que oẽs aspiciãt nõ solũ in hoc tẽpore/sed etiã in posterũ. O insipiens homo: quid ti bi prodest post mortẽ ista memoria: si vbi es torqueris: et vbi non es laudaris. Dũ aũt iudeos castigat dñs: christia nos docet. Nã si ad illos solũ dixisset: hec dicta fuissent tã tum: nõ etiã scripta: nũc aũt dicta sunt propter illos: ⁊ scri pta ꝑpter nos. Si ergo iuxta alia bona fecerit homo edifi cia sancta: additamẽtum est bonis. si autẽ sine aliis bonis operibus: passio est glorie secularis. Nõ em̃ gaudẽt marty res quãdo ex illis pecuniis honorãtur in quib⁹ pauperes plorãt. Semper etiã iudei preteritoꝝ sanctoꝝ cultores fue rũt: et presentiũ cõtemptores: magis aũt ⁊ persecutores. Nõ em̃ sustinẽtes increpationes prophetarũ suoꝝ. xxiij. q. iiij. c. i. ⁊ c. recedite. persequebãtur eos et occidebãt. Post ea vero nascẽtes filij intelligebãt culpas patrum suoꝝ: et ideo quasi de morte innocentiũ prophetarũ dolẽtes/edi ficabãt memorias eoꝝ. ⁊ ipsi tñ similiter ꝑsequebanẗ ⁊ in terficiebant. Mat. xxiij. ibi. Hierusalẽ/Hierusalẽ que occi dis ꝑphetas. suos ꝑphetas increpãtes eos propter pctã sua. Similiter et ad literã in ordinibus hodie mendicãtiũ maxime et presertim in ordine fratrũ minoꝝ post mortem sanctoꝝ fratrum spiritualiũ ita fit ꝙ ipsi idem et post eos alij ingrediẽtes ordinẽ edificant monumẽta illoꝝ sancto rũ fratrũ: ⁊ post mortẽ eoꝝ sanctos eos dicũt pro lucro eo rum: quos in vita fuerunt verbaliter ⁊ corporaliter aliqui persecuti. Et succedẽtes alij fratres qui intelligũt culpas fratrũ mortuoꝝ qui sanctos fratres persecuti sunt: ipi idẽ qꝺ plãgũt/agũt. de peni. di. iij. irrisor. c. penitẽtes. c. qui ba ptizãtur. in patrũ suoꝝ vitiũ succedẽtes: ⁊ sanctos fratres viuẽtes ꝑtinaciter persequẽtes. arg. i. q. i. cito. et ex̃ de iudi. q: Gu. q: eoꝝ vitia vita plus q̃ verbo reprehẽdũt: ⁊ regu le preuaricationẽ. dicẽtes hodie isti tales pharisei religio si hypocrite ꝙ illi pharisei quibus ipsi succedunt in vitio. Sap. ij. dixerũt impij ad semetipsos nõ recte cogitantes. Circũueniamus virũ iustũ: q: inutilis est nobis: ⁊ contra rius operibus nostris: et improperat nobis pctã legis: et diffamat in nobis peccata discipline. Quod scribo exper tus sum in meipso. Sed nec mirũ quia Hismael persequi tur Jsaac. Gal. iiij. xxij. q. iiij recurrat. et carnalis spiritua lem. xxiij. q. iiij. qui ꝓm carnem.

¶ Articulus. lxxix. A

Religiosos plurimũ ĩfestat inuidia.

Aliud vitiũ quorũ

dam religiosoꝝ istius temporis infelicis eis peculiari⁹ q̃ aliis hoĩbus est inuidia cõtabescẽs. Inuidẽt em̃ sibijnuicem: ⁊ ex hoc se mutuo persequuntur: ⁊ sibi detra hunt: ⁊ se diffamant: nec ex hoc cõmunicant sibi speciales scripturas/sermones/⁊ cõmẽtaria quũ charitas non que rat que sua sunt. i. Coꝝ. xiij. viij. q. i. sunt in ecclesia. Nec lau dat vnus bonũ alterius; nec sibi in corde cõplacet; nec ex hoc dolet vnus de malo alterius: nec gaudet de bono: sed potius tristatur et pallet cõtra charitatẽ que non gaudet sup iniquitate: cõgaudet aũt veritati. i. Coꝝ. xiij. Bona in partẽ malã interpretãtur: et dubia in peiorẽ. cõtra id qꝺ le gitur ⁊ no. ex̃ de regu. iur. c. ij. Quicquid mali audit vn⁹ de alio: totũ credit. cõtra id. lxxxvi. di. si quid. Nũq̃ bene actũ vel dictũ per aliũ simpliciter confitetur: sed aut tacet quũ audit bonũ sui fratris: ne malus teneaẗ: aut negat: aut le uigat: aut male interpretaẗ: vt dixi. aut iũgit illi laudi ali quod malũ illius verũ vel falsum: vt diluat illud bonum. Est aũt ꝓm Augu. inuidia dolor aliene felicitatis. ⁊ est ꝓm eum filia superbie. vnde dicit Tolle matrem: nõ erit filia. ¶ B Est aũt hoc peccatũ in spiritũsanctũ: cui attribui tur bonitas. q: istud est pctm̃ malitie: qꝺ vix purgatur nec remittiẗ. Mat. xij. et legiẗ ⁊ no. xxv. dist. qualis. ⁊ de pe. di. i. §. qꝺ aũt. ibi. Est pctm̃ ad mortẽ ⁊c. in glos. vnde alibi et in glos. magna que incipit/peccatũ in spiritũ ⁊c. Hierony. Qui manifesta intelligẽs opera dei/quũ dei virtutẽ nega re nõ possit: eadẽ calũniatur stimulatus inuidia: et christũ dei verbũ. Jo. i. xxxv. q. x. fraternitatis. ⁊ opera spiritussan cti dicit esse beelzebub. Luc. xi. ⁊ Mat. xij. Isti nõ remitte tur in hoc seculo nec in futuro. Inuidia de directo opposi ta est charitati. i. ad Coꝝ. xiij. Charitas nõ emulatur: q: eã nõ cõtristat felicitas aliena: sꝫ alterius bonũ amat vt suũ. ps̃. cxviij. Particeps sum ego omniũ timẽtium te. Augu. Tolle inuidiã: et tuũ est bonũ qꝺ habeo. ps̃. cxviij. Qui ti mẽt te: videbũt me: et letabũtur. vbi dicit Ambro. Est insi tum bonis vt virtutes in aliis amẽt. qꝺ quante virtutis et meriti sit: Grego. ostẽdit quũ ait. Nostra sunt que amam⁹ in aliis: ⁊ amantiũ fiũt que amãtur in nobis. Hinc pẽsent inuidi quãte virtutis est charitas: que alieni laboris ope ra nr̃a sine labore facit. Dixit quidã frater fratri Egidio so cio beati Francisci. Propheta Hiere. ix. dicit. Omnis ami cus fraudulẽter incedit. Cui rñdit Egidius. Ideo nõ tibi sum fraudulẽtus: q: bonũ tuũ nõ facio meũ. quanto enim amplius bonũ tuũ facerẽ meũ: tãto minus essem fraudu lentus. quãto em̃ quis de bono ꝓximi amplius erit letus: tãto magis erit particeps inde. Et quãto quis de vitio ali cuius gauisus fuerit: tanto magis erit inde particeps. Si ergo vis esse particeps omni bono: gaudeas de bono om niũ. Bonũ ergo alioꝝ facis tuũ: si tibi placet. et malũ alie num facis tuã custodiã ⁊ tuũ bonũ: si tibi displicet. Hec est ergo via salutis/vt sis letus de bono ꝓximi: ⁊ dolẽs de ma lo: ⁊ credas bonũ de aliis: et de te malũ: et honores alios et te despicias. Charitas virtus est excellẽtissima. de peni. dist. ij. charitas. ij. ⁊. §. opponiẗ. Inuidia sibi opposita ne quitia pessima. vnde ⁊ diciẗ fera pessima Geñ. xxxiiij. Per inuidiã em̃ fratres vẽdiderũt ⁊ tribulauerunt Joseph. q: oderãt eũ eo ꝙ plus amareẗ a patre: q: prestãtior ⁊ sapiẽ tior eis erat. vñ nec poterant ei loqui pacifice. Geñ. xxxvij. Sic ⁊ Cayn ex inuidia odit Abel ⁊ iterfecit. i. Jo. iij. Cayn ex maligno erat: ⁊ occidit fratrẽ suũ. et propter quid occi dit eũ? q: opera eius maligna erant: fratris aũt iusta. iij. q. vij. in grauibus. xiiij. q. v. scriptum. Geñ. iiij. Jude. ij. Ve il lis qui in viã Cayn abierũt. Hoc vitiũ est ignis q̃ in agris gratiarũ accẽditur. Nullum scelus abhorret: nõ parcit no centi nec innocẽti. Ex inuidia diabolus primos parentes innocẽtes peremit. ꝓm Aug. Sap. ij. de peni. di. ij. §. roma nos. c. princeps. Et fratres Joseph innocentem. Et Cayn Abel innocẽtem vt dictum est. de peni. dist. i. §. ex his. ver. Cayn. et Saul Dauid. i. Reg. xviij. ⁊. ij. q. vij. §. item obijci tur. ver. saul. Et iudei christũ. Mat. xxvij. ibi. Sciebat em̃ ꝙ per inuidiã tradidissent eum. Hoc propriũ vitiũ diabo li est. Sap. ij. in fi. Inuidia autẽ diaboli mors introiuit in orbẽ terrarũ. Imitãtur aũt illum qui sunt ex parte illius. xxiij. q. iiij. q̃ magnum. xix. dist. secundum. Demones inui di sunt sicut dracones veneno pleni qui homines ꝑsequũ tur. Job. xxx. Frater fui draconum. Hi similes Heli qui nõ poterat videre lucernam donec extingueretur. i. Regũ. iij. Grego. Inuidi ꝑpendere debẽt quante sint cecitatis: qui

alieno ꝑfectu deficiũt: aliena letitia cõtabescũt. Poeta.
Inuidus alterius rebus marcescit opimis.
Inuidus inuidia corroditur intus et extra.
Justius inuidia nihil est: que protinus ipsum
Authorem rodit excruciatqꝫ suum.

Inuidus moritur de bono odore: sicut bufones venenati de odore vinee florentis. sicut dicitur de Juda murmuran te de vnguẽto odorifero Magdalene. Jo. xij. Inuidi alie num profectũ reputãt suũ dãnũ. vnde Judei inuidi dicũt Joã. xij. Videtis quia nihil ꝓficimus. ecce mundus totus post eũ vadit. Paruulũ occidit inuidia. Job. v. Oĩs inui dus inquãtũ vilis minor est illo cui inuidet. Miser est in uidus: ⁊ sola sibi miseria placet. Unde diciẗ. Sola miseria caret inuidia. Seneca. Utinã inuidi in oĩbus locis oculos et aures haberẽt: vt de oĩm profectibus torquerenẗ. Idẽ. Quãta sunt feliciũ hominũ gaudia: tãti sunt gemitus in uidoꝝ. Putredo ossium inuidia. Prouer. xiiij. Legitur de quodã rege qui cõcessit cuidam inuido ⁊ cuidã auaro mu nus qꝺ peterẽt: ita ꝙ donũ illius qui posterius peteret du plicaretur. Quumqꝫ differẽtibus ipsis petere/rex iussisset inuido vt prior peteret: petijt vt erueret sibi vnus oculus: volẽs ꝙ proximo eruerẽtur ambo. noluit enim petere ali quod bonũ: ne proximus acciperet duplicatũ. Aufert aũt hominũ inuidia societatẽ bonoꝝ ecclesie. ps̃. cxviij. Parti ceps ego sum oĩm timentium te. Aufert proximũ de cuius ꝓsperitate dolet: et cuius esset particeps si gauderet. Hu go de sancto victore. Supbia aufert mihi deũ: inuidia ꝓxi mũ: ira meipsum. Aufert etiã sapiẽtiam. Sap. vi. Neqꝫ cũ inuidia tabescente iter habebo. et Sap. vij. Quam sine fi ctione didici: sine inuidia cõmunico. Inuidia demonium est meridianum: q: vexat hominẽ in die. i. in cõsideratione prosperitatis aliene. Job. v. Per diẽ patiẗ tenebras. Gre go. Mens inuidi quũ de alieno bono affligiẗ: quasi de ra dio lucis obscuratur. vnde Geñ. xxxvij. Somniũ Joseph qꝺ erat ꝓsperitatis indiciũ: inuidie ⁊ odij fomitẽ ministra uit. Itẽ est demoniũ tacitũ: q: in occulto detrahit. Eccl̃s. x. Si mordeat serpẽs in silentio: nihil eo min⁹ hꝫ qui occulte detrahit. Itẽ lente vexat ⁊ nõ cũ ipetu. vñ cõparaẗ Etne. i. Inferno/que seipsam cõsumit lente. Unde quidam.
Non aliud nisi se valet ardens Etna cremare.
Sic se non alios inuidus igne coquit. Poeta.
Liuor iners vitium mores non surgit in altos.

Item Jo. cassi. in collatione piamonis. Sciendũ est inui die morbũ difficilius ad medelã q̃ cetera vitia peruenire. Nã eum quẽ semel veneni sui peste corruperit: pene dixe rim carere remedio. Ipa nãqꝫ est lues de qua diciẗ Hiere. viij. Ecce ego mittã vobis serpẽtes regulos quibus nõ est incantatio: ⁊ mordebũt vos. Sicut em̃ ille lucifer q̃ prius eiusdẽ mali peste corruptus est: ⁊ post eũ Cayn nec mede lam penitẽtie nec fomẽtũ vllius curationis admisit: ita et ĥ qui iisdem se percutiẽdos morsibus tradiderunt: omnẽ opem sancti incantatoris excludũt: q: quũ vtiqꝫ nõ culpa eoꝝ quibus inuidẽt/sed ꝓsperitate cruciẽtur: erubescẽtes ipam prodere veritatẽ extrinsecus sibi quasdã superfluas et ineptas causas offensionis inquirũt: quoꝝ q: omnimo de false sunt vana curatio est: quũ illud mortiferũ vir⁹ qꝺ nõ vult prodere/lateat in medullis. Nam vsqꝫ adeo incu rabilis est ista pernicies: vt blãdimẽtis exasperetur: infle tur obsequiis: muneribus irritetur: q: nihil sustinet zelus/ vt ait Salomon Prouerb. vi. in fi. per alia verba. Quãto em̃ amplius alius aut humilitatis subiectione aut patien tie virtute aut munificẽtie laude profecerit: tãto inuidus maioribus inuidie stimulis incitaẗ: qui non nisi ruinã aut mortem eius cui inuidet concupiscit. sicut in fratribus Jo seph apparet. Geñ. xxxvij. Cũctis ergo vitiis ꝑniciosiorẽ atqꝫ ad purgandũ difficiliorem esse cõstat inuidiam: quia ipsis remediis quibus reliqua extinguuntur/accenditur. Nam/verbi gratia/qui damnum sibi illatum dolet: largi tatis compẽsatione curatur. Qui de illata indignatur in iuria: humili satisfactione placaẗ. Quid illi facies qui hoc ipso magis ꝙ te humiliorem ac benigniorem sentit/offen ditur? Quis autem est qui se vt satisfaciat inuidenti: a bo nis corruere/aut a prosperis alienari/aut calamitate ali qua oportet inuolui? Inuidus autem non aduersus hoĩem sed plane aduersus deũ blasphemus extollitur: qui in fra tre nihil aliud nisi bonum meritum carpens/nõ hominis culpam: sed dei tantũ iudicia reprehendit. Hec ergo est il la sursum germinans amaritudinis radix: que se erigens ad superna in contumeliam ipsius qui bona homini con fert tendit authoris. Imploremus ergo diuinũ auxiliũ ne isto suo visu ⁊ morsu nos interimat basilisc⁹. hucusqꝫ Pia mon. Ista inuidia est oculus nequã. de q̃ Mat. xx. An ocu lus tuus nequã est: q: ego bonus sum? Remigi⁹. Judei malum habebant oculum: quia de salute gentiũ dolebãt. Nõ simus inuicem inuidẽtes. Gala. vi. vbi Augu. Quum per commune vitium antiqui hostis virus humano cordi infundatur: in zelo inuidie tota viscera serpens concutit: et in hac imprimẽda malitia quasi pestẽ vomit. Ex hoc pa tet ꝙ hoc vitium venenatissimum est atqꝫ pestiferum. vn de Sap. iiij. Fascinatio nugacitatis obscurat bona. Fasci natio (sicut ait cantor Parisiensis) est vstio radij visibilis procedentis ex corde inuidentis/et infantem quem respi cit ad nauseam cogentis vt cibum retinere nõ possit. Un de inuidus grece fascinator dicitur. Ibidem dicit Cypria nus. Iste zelus modũ non habet: permanens iugiter sine fine: quum alia vi finiatur. Ecce ꝙ vitium istud perpetuũ est. durat enim actus eius etiam in inferno. Unde et dam nati perpetuo sanctos videbunt in gloria: vt ex hoc inui dia amplius torqueantur. vnde super illud Mat. xxij. Et stridor dẽtium. Gualfre. Quid enim stridor dentium: nisi ire furoris nequitie malignitatis et inuidie supplicium? si quidem (vt ego arbitror) nullum tormẽtum erit grauius malis: q̃ malitia cordis ⁊ iniquitas ipsa peruersissime vo luntatis. Nimirum sicut passiones oẽs patiẽtia subleuat: sic impatiẽtia quaslibet leues aggrauat. et Seneca. Quã to ille cui inuidet successu meliori profecerit: tãto inuidus in maius incendiũ liuoris ignibus inardescit. In quo pa tet ꝙ hoc vitium infelicissimũ est: quia de radio lucis occe catur: de bono odore moriẗ. ex̃ de sacra vnc. c. vnico. §. ad exhibendum. ibi. Aliis. i. inuidis et malignis odor mortis in mortem de melioratione alterius deterioratur. Sequi tur in Seneca. Hinc toruus vultus: minax aspectus: pal lor in facie: in labiis tremor: stridor in dentibus: verba ra bida: et effrenata conuicia: et manus ad violẽtiam prom pta: ⁊ si gladio interim vacua/odio tamen furiate mentis armata. Ecce q̃ deforme et turpe est hoc vitium. Seneca. Qualem putas esse animã: cuius exterior imago tam fe da est? Hec inuidia eiecit Adã de paradiso. occidit Abel. Joseph vẽdidit. Dauid persecuta est. Christum tradidit. de hoc concor. s. ver. charitas. ⁊ sicut ait Chrysosto. vniuer sum orbem terrarum lesit. Hec in canone vocatur zelus amaritudinis. xvi. q. i. sunt nonnulli. ex̃ de offi. custo. c. ij. in fine. Sapiens. Nihil sustinet zelus. i. inuidia. Inuidia est communiter inter pares. ff. de lega. iij. legatis seruis. §. or natricibus. xxiij. q. vij. quod autem. ¶ C Peccato inui die deiectus fuit diabolus de celo/dicit canon. xix. dist. se cũdũ. et de eius inuidia. xvi. q. ij. visis. Aliquoties inuidia ponitur pro extollentia: q: de ea nascitur. vt legitur et no tatur. xxiiij. q. i. quoniam vetus. ibi. Fatiscat (al̃s facessat) inuidia Romani culminis. et in glos. i. extollentia. De in uidia episcoporum. xcv. dist. ecce. ibi. Nemo hic episcopoꝝ inuidia diabolice tẽtationis inflatus irascatur: si plebem interdum exhortẽtur presbyteri ⁊c. et. c. esto subiectus. ibi. Pessime consuetudinis est in quibusdam ecclesiis/tacere presbyteros: ⁊ presentibus episcopis non loqui: quasi eis inuideãt/aut eos dedignẽtur audire. Hec inuidia in inte rioribus medullis est recondita. vt dicit. ix. synodus. de pe ni. dist. ij. c. i. Clericus in vitio inuidie permanẽs nõ debet promoueri. xlvi. dist. clericus inuidens.

¶ Articulus. lxxx. A

Universidad de Deusto Biblioteca

Murmuratio.

Aliud vitiū pestife
rum religiosoꝝ huius temporis est mur/
muratio ⁊ detractio. Dicit͡ aūt murmura
tio vel detractio vel murmur ſm Hugui.
in deriuatiōib⁹/a mutio mutis.xit.i.mur/
muro.ras. Item murmur de mutus.ta.tum.de mugio mu
gis more iumētoꝝ que mugiūt. Murmuratio verbale est
de murmuro murmuras. Submurmuratio vel susurratio
est latēs murmuratio.ps̄.xl. Aduersus me susurrabāt oēs
inimici mei.i.tacite murmurabant. Et inde susurro.as. Et
inde hic susurrus.ri. et susurro. onis. Judicare est incerta
et dubia condēnare.xxx.q.v.incerta.vel male interpretari.
ex de reg.iur.cū in cōtēplatione. Mussitare more mutorū
nō aperte murmurare: sed vel p signa vel inter dentes vel
nō integre vel clare cum murmure cōqueri. Detrahere est
post dorsum alicuius maledicere/expoliare/auferre de al/
terius statu/diffamare/defamare/infamare/oia.ē.in eodē
sensu/alterius famā ledere vel tollere.ij.q.v.habet hoc.et
q.vij.accusatio.j.⁊.c.si qui. Derogare/maledicere/detrahe
re/vel diminuere in parte nō in toto. Bilinguis qui dua/
bus linguis loquitur.et dicuntur bilingues fallaces et du
plices: qui aliud habent in corde: aliud in lingua. ps̄. In
corde ⁊ corde locuti sunt. Vel instabiles: qui nunc habent
hoc in lingua nūc aliud. Aristo. Alexandro. Cōsulto: pro/
cerū seruos ɔtēne bilingues. Criminator a criminor.aris.
criminis falsus impositor.ij.q.v.mādastis.⁊.q.vij.sacerdo
tes.ij.cū.c.seq. Huguitio in deriuationibus.ad modū mu
toꝝ/vel velle loqui vel nō audere: ⁊ est proprie mutoꝝ: vel
loqui nō audētium. vnde Exo.xvj.ibi. Mussitatis contra
nos. Et infra. Nec eñ ɔtra nos est murmur: ȝ cōtra dn̄m.
Et infra. Audiuit eñ dn̄s murmur vestrū. Et infra. Audi/
ui murmurationē filioꝝ israel.et Exo.xvij.ibi. Jurgat⁹ cō/
tra Moysen ⁊c. Et infra. Et murmurauit ɔtra Moysen.
Jo.vj. Nolite murmurare adinuicē. Et dicit͡ hoc murmur
vel hic murmur.is.vnde Jo.vij.illud. Et murmur multus
de eo erat in turba. Est autē murmur oblocutio indebito
modo facta cōtra deū vel factū alicuius.cōtra quod vitiū
Sap̄.j. Custodite vos a murmuratione.j.ad Coꝛ.x. Neqȝ
murmuraueritis. Phil̄.ij. Omnia aūt facite sine murmu/
rationibus.j. Pet.iiij. Sine murmuratione. Christ⁹ quasi
agnus obmutuit. Esa.liij. Cātat ecclesia de sanctis marty
ribus/Nō murmur resonat nō querimonia: sed corde taci
to mens bene conscia cōseruat patientiā.qđ est cōtra mur
murātes corde licet nō ore. Sap̄.xviij. Properās hō sine
querela. Luc.j.de Zacharia ⁊ Helizabeth. Erant sine que
rela. De punitione sororis Moysi murmurantis ɔ Moy
sen. Nume.xij.ij.q.vij.§. Itē obijcitur.in prin. De punitiōe
filioꝝ israel murmurātium. Nume.xj.xiiij.⁊.xvj. Leuit.xix.
Non eris criminator nec susurro in populis. ad Roma.j.
Susurrones detractores. Mat.xx. Murmurabāt aduer
sus ⁊c. Murmur inuidie erat. Greg. Celoꝝ regnū nullus
qui murmurat accipit.nullus qui accipit murmurare pōt.
Jude.ij. Hi sunt murmuratores querulosi. Luc.vij. Et in/
fra. Ait intra se dicens.hic murmur supbie ⁊c. Jo.xij. Qua
re hoc vnguētū ⁊c.murmur est auaritie. Nume.iiij. Ortū
est murmur populi.hoc est murmur impatientie. Est mur/
mur zeli ⁊ bone cōsciētie: qñ aliquis cōtra illud qđ est con
tra deū murmurat: ⁊ displicētiā ostēdit.qđ figurat͡ Nume
ri.xxij.in asina que locuta est contra Balaā.ij.q.vij.secuti.
Itē Eccli.xxix. Vir prudēs ⁊ disciplinatus nō murmurat.
Murmurare de tēpore ɔtra deū impiū est: qui ipm dispo
nit vt vult. Legit͡ de quodā eremita q̄ seminauit olera: ꝙ
videns pluuiā necessariā eis/petijt a deo: ⁊ habuit: ⁊ rur/
sum serenitatē: ⁊ habuit.et tale tēpus dedit ei deus quale
voluit.et tñ olus de terra nō exiuit.qui credēs defectū esse
olerū/sustinuit patiēter: sed quū ad domū alterius eremi/
te declinasset: et ibi olera pulcherrima vidisset: multū ad/
mirat⁹ narrauit illud qđ sibi acciderat. Cui eremita respō/
dit. Merito accidit tibi: q: putabas te sapiētiorē deo: qui
ei indicabas quid facere deberet. Fertur etiā de quodam
agricola ꝙ semp haberet vberiores fruct⁹ q̄ alij: qui quū
requireret͡ quare hoc esset: rñdit. Non est mirū si fruct⁹ ha
beo bonos: q: semp habeo tale tēpus quale volo. Super
quo verbo quum hoies mirarētur ⁊ requirerēt quomodo
hoc posset esse: rñdit. Ego nūq̄ volo aliud tēpus q̄ de⁹ ve
lit. vnde quū tale fit tēpus quale deus vult: semp tēp⁹ ha
beo quale volo. In magna pace erat iste ⁊ abūdātia tēpo
raliū. Quū artifices ita offendi solēt qñ reprehēdūtur in
operibus in quibus periti sunt: nō est mirū si de⁹ offenda/
tur qñ in suis operibus a quibuscūqȝ dijudicatur. Itē nec
de psperitate maloꝝ/nec de depressione bonoꝝ murmurā
dū est. sicut dicitur Job.xxj. Quare impij viuūt subleuati
sunt cōfortatiqȝ diuitijs? Hiere.xij.in prin. Quare via im/
pioꝝ psperat͡: bene est oibus qui preuaricantur: et inique
agūt? ps̄.xciij.vide etiā ps̄.lxxij. Vsqȝquo pctōres dn̄e ⁊c.
Abachuc.j. Quare respicis cōtēptores ⁊c. Malach.vlti.
Vanus est qui seruit deo. Sed sicut fidelis medicus egro
desperato concedit oia que appetit: egro vero de cuius sa
lute spem habet/multa negat: ⁊ amara dat: sic de⁹ abūdā/
tiam tēporalē quibus debet tribuit: vt si qua bona egerūt
mūdo: mercedē recipiāt.xxij.q.ij.si quelibet. Grego. Suc
cessus tēporaliū eterne reprobationis est indiciū. Mactā
di vituli in pascuis relinquūtur: seruādus iugo premitur.
mali per amena prata ad foueam: boni per aspera. Mat.
vij.⁊ Luc.xiij. Arcta est via ⁊c. veniūt ad patriā. Oia ma/
la pene patiēter portāda sunt: quia iusto.xxvj.q.v.nec mi/
rum.dei iudicio ⁊ ordinatione prouenuīt. De ista materia
in collatione.vj.de nece sanctoꝝ inuenies plene in lib. col
lationū Jo.cassi.⁊ de pe.di.iij.quid ergo turbamur. Clau
strales sepe murmurāt de malo vel pauco cibo vel potu.
murmur gule est.sicut filij israel in deserto. Nume.xj.dicen
tes ad literā. Quis dabit nobis carnes ad vescendū? Re
cordamur pisciū quos comedebam⁹ in egypto gratis. in
mentē veniunt nobis cucumeres et pepones porriqȝ et ce
pe ⁊ allia. Anima nostra arida est. Nil aliud respiciūt ocu/
li nostri nisi man. Vnde quū in ecclesia de iusto canteur.
Ecce homo sine querela verus dei cultor. de religioso gu/
loso licite dicit͡. Ecce hō religiosus in apparētia: plen⁹ que
rela: vētris sui cultor.ad literā.ps̄.lviij. Si vero nō fuerint
saturati: ⁊ murmurabunt.vñ Moyses ad dn̄m Nume.xx.
Dn̄e deus audi clamorē populi huius: et aperi eis thesau
rum tuū: fontē aque viue: vt satiati cesset murmuratio eo/
rū. Hec aqua viua consolatio est spiritussancti.de qua Jo.
iiij.ibi. Qui biberit ex aqua ⁊c. Et infra. Saliētis in vitam
eternā. de peni.in lib.vj. etiā.de peni. dist.ij.c. charitas est
aqua.sub.§. ex premissis. Ista qui caret: semp murmurat.
vnde ⁊ pharisei ſm Ambro. in cōmētario sup Lucā super
euangeliū Mat.ix. Vidit Jesus hoiem ⁊c. Animo ieiuni
ab hac gratia cōtra christū comedentē cū peccatorib⁹ mur
murabāt. Axis eñ currus vnctus nō strider: inunctus stri
ita gratia vnctus nō murmurat. de qua vnctione.j. Jo.ij.
ex de sacra vnc.c.vnico.§.j. Phil̄.iij. Quorum deus venter
est ⁊c. Tales ad ignē tribulationis crepāt.ex quo apparet
ꝙ aqua diuine gratie in eis nō est. Olla vacua ad ignē cre
pat. In vitis patrū. Vidit quidā patrū in spiritu sedēs ad
mēsam fratrum/ꝙ fratres murmurātes de cibis comede/
bāt stercus. Christus fel et acetum habuit in cena sua.ps̄.
lxviij. Dederūt in escā meā fel ⁊c.nec murmurauit. Omne
bonū claustri est pax.ps̄.cxxiiij. Pax super israel.vbi glos.
Omne bonū vno verbo dicit.contra monachos medicos
volentes viuere in medicina et cibarijs sanis. Bern. Dn̄s
docet. Mat.x. Jo.xij. Luc.xiiij.perdere aias. Galenus et
Hippocrates saluare. cuius ɔsilio potius acquiescas: aut
cuiusvis esse discipulus? Puta te queso monachū: nō me
dicum.nō de complexione iudicādum: sed de professione.
Item qui murmurat cōtra prelatū: murmurat cōtra deū.
Exo.xvj. Non contra me est murmur: sed contra dñm.dixit
Moyses Nūe.xiiij. Vsqȝquo multitudo hec pessima mur
murat contra me? Grego. Ille solus de flagello murmu/

rat: qui animū percussoris ignorat. Tumultus murmurā/
tium nō audietur. Sap̄.j. Pena murmurantiū extermina
tio est a celo.j. Coꝛ.x. Neqȝ murmuraueritis ⁊c. Et ifra. Et
perierūt ab exterminatore.i.a diabolo qui ponit homines
extra terminos vite eterne. Octaua synodus. Alienus fit
a fratrū vnitate qui murmurat: et opus eius.i.oratio vel
oblatio ſm glos. abijciat͡ qui murmurans extiterit.xc.dist.
alienus. Dixit senex. Oēm peccatorem sustinet deus: mur/
murantē aūt diu sustinere nō pōt. Dicebat frater Egidius
cuidā fratri de obediētia sibi data murmurāti/quanto pl⁹
murmuras: plus te oneras ⁊ grauas. Propriū est inuido
rum murmurare ⁊ detrahere: q: nullus inuidus diligit.et
nullus qui murmurat aut detrahit/diligit. q: qui diligit:
in occulto delictū corrigit. ſm formā euangelicā/Si pecca
uerit in te frater tuus ⁊c. Mat.xviij.ij.q.j. si peccauerit.ex
de iudi.nouit. Nec est proditor sed corrector. vt in preal.c.
si peccauerit. ¶ Sequitur de detractione quorūdam reli/
giosoꝝ et alioꝝ. Scdm Hugui.in deriuationib⁹.in lrā.x.in
dictione traho/Detrahere est post dorsum alicuius male
dicere. Dixit abbas Pemeñ. Si peccauerit homo: et nega
uerit: ne arguas eū: q: ita est propositū eius. Si autē dixe
ris ei/Ne tribuleris frater. si nō peccasti: nō pecces. tūc cō/
fortas eū ad penitentiā. Dixit senex. Si videris quē peccā
tem: ne mittas culpā in eo: sed in illū qui impugnat eū: di/
cens/Ve mihi: q: sicut iste nolēs victus est: sic ⁊ ego. ⁊ plā/
ge et inquire dei solatiū. Nemo eñ vult peccare: sed oēs
decipimur. ait Climacus in gradu.x.de detractiōe. Et Ju/
de tamen peccatū volūtariū est.xv.q.j.§.j. Timo. anacho/
rita dedit consiliū cuidā abbati ꝙ expelleret quēdam mo
nachū. quum ille fuisset expulsus: tentatio venit super Ti
mo. et quum ploraret in cōspectu dei: et diceret. Peccaui:
miserere mei. venit ad eū vox dicens. Timo. ideo hoc tibi
venit: quia fratrem tuum in tēpore tentationis despexisti.

Detractio.

Scdm glos. positā de peni.dist.j.homicidiorū.que incipit/
detractores. Detrahere est bona que a deo sunt alicui col/
lata/negare vel inuertere: vt si quis dicat sapientē sapien/
tiā nō habere: vel castum castitatem: vel ea que bono zelo
fiunt inuertendo: asserere malo zelo vel spiritu malo fie/
ri: sicut iudei christū dicebāt Luc.vj.et Mat.xij.in beelze/
bub demonia eijcere.xxj.dist.§.j. Et quidē est peccatum in
spiritūsanctū: q: qđ est spiritussancti: maligno spiritui at/
tribuunt. hucusqȝ glo. Anacletus papa.vj.q.j.deteriores.
Deteriores sunt qui doctoꝝ vitā moresqȝ corrumpunt: ijs
qui substantias alioꝝ prediaqȝ diripiunt. Dixit quidā lau/
dari cupiens/Vituperare caue. Ipsi eñ ea que extra nos
sunt. Bern. Vere diuitie nō sunt opes: sed virtutes quas
consciētia secum parat: vt in perpetuū diues fiat. licet no/
stra sint: auferunt. Nostri quoqȝ detractores ⁊ moꝝ corru/
ptores nostroꝝ/siue qui aduersus nos armantur.j. detra/
hendo: pprie nos ipsos decipiūt. ¶ Notādum aūt ꝙ de/
tractor diminuit famā alicuius qñqȝ directe: qñqȝ indire/
cte. Et directe quidem quadrupliciter. Vno modo quādo
falsum imponit alteri. Scdo modo qñ peccatū auget suis
verbis. Tertio quādo occultū reuelat.ij.q.j. si peccauerit.
Quarto qñ id qđ est de se bonum: dicit mala intētione fa/
ctū. Indirecte autē vel negando bonū alterius: vel bonū
malitiose reticēdo. ſm Tho. vnde Gilibertus. Grauis ra/
pacitas: quū verā alterius gloriā etsi mendacio nō corrū/
pis: silentio preteris. Liuor eñ priuatā excellentiam sem/
per cogitat: alienā obscurat. Prouer.xiij. Qui detrahit ali
cui rei: ipe se in furtū obligat. Si dicat detractor/Pro cha
ritate detraho. Dic illi/Cessa a tali charitate. Si dicat/Di/
ligo. ora p eo latēter: ⁊ virū nō improperes: neqȝ maledi/
cas. Iste modus charitatis acceptus est apud deuȝ. Vidi
peccātē publice/et penitētem occulte: et quē fornicatorem
iudicaui: castum coram deo inueni. Etiā si in ipso exitu ali/
quem videris offendētē: neqȝ tu iudices ipm. Incertū est
enim hoibus iudiciū dei. Climacus. Itē.vj.q.j. summa ini/
quitas. Summa iniquitas est fratres detrahere et accusa
re. vñ scriptū est.j. Joā.iij. Omnis qui detrahit fratri suo:

Aliene fame potest bifariam detrahi.

homicida est. et omnis homicida nō habet partē in regno
christi ⁊ dei. De detractoribus dicit Hiero. Lingua detra/
ctoꝝ bestias ferocitate/volucres velocitate/serpētes viru
lētia precellit. et Augu. cōtra detractores. Ante te est equi
tas: ante te est iniquitas. vnam linguā habes: quo vis ver
tis eā. cur vertis eā ad iniquitatē/et nō ad equitatē? Ven/
tri tuo non das cibos amaritudinis: tue lingue cibos ini/
quitatis. Sicut eligis quo vescaris: sic elige quid loqua/
ris. Isidorus. Detractio graue pctm̄ est: grauis dānatio.
Et nota ꝙ detractores nō admittūtur ad accusationē epi
scopoꝝ. iij.q.iiij. detractores. xlvj.dist. accusatores. glos.id
est detractores. Nūq̄ reuerearis apud te primo detrahen
tem. magis vero dices ad eum/Quiesce frater: ego quoti
die in peioribus offendo: ⁊ quomodo illū valeo iudicare?
et in hoc teipsum et proximū sanas. Via remissionū offen
sionum breuis est nō iudicare. quia ait dn̄s/Nolite iudica
re: et non iudicabimini. Luc.vj. et Mat.vij. Climacus de
istis. ad Rom̄.j. Detractores deo odibiles. ⁊ in ps̄.x. Oīa
que perfecisti destruxerunt.i. bona opera que deus pficit:
destruūt in alijs quantum in eis est. de hoc.v.q.v. qui am/
bulat. Qui ambulat fraudulenter: reuelat arcana. qui au/
tem fidelis est: celat amici cōmissum. Prouer.xj. Tali de/
latori lingua est capulāda.v.q.vj. Delatori autem lingua
capuletur ⁊c. ¶ Item nota ꝙ detrahere consistit in adni
hilando vel diminuēdo bonū alterius. Vnde Haymo di/
cit. Detrahere est alioꝝ bona iuertere vel negare. Eccli.xj.
Bona in mala conuertēs insidiatur: ⁊ in electis imponet
maculā. Vel sic. Detractio est reuelatio defectus absentis
proximi: facta alicui vt ipsum in bono minorem existimet.
Et ſm istas duas notificationes distinguūtur sex species
detractionis: tres ſm primā: et tres ſm secundam. Prime
sumuntur respectu boni. Scde tres respectu mali. Respe
ctu boni quū quis negat bonū alterius: aut tacet vbi non
debet: aut inuertit. Respectu mali: quum reuelat vbi non
debet alterius peccatū: aut aggrauat: aut fingit quod nō
est. Contigit fratri culpa in cenobio: ⁊ dum a ceteris incre
paretur: profectus est ad Antonium. et adsecuti sunt eum
fratres: volentesqȝ eū reducere/ceperunt exprobrare ei: il
le vero se fecisse culpam denegabat. inuētus est ibi abbas
Paphuntius cui nomē erat Celphtias qui talē retulit au
dita fratrum questione parabolam. Vidi (inquit) in ripa
fluminis hominem vsqȝ ad genua in limo demersum. Ve
niētes autē quidam vt eū porrecta manu extraherēt: vsqȝ
ad collū demerserunt. Tunc Antonius de Paphuntio di
xit. Ecce homo q̄ pōt animas ex veritate saluare. Quo ser/
mone illi fratres cōpūcti agētes penitentiā eū qui discesse
rat/ad cenobiū reuocarunt. ¶ B Sed hic quero quali
ter restituet quis famā ei qui ex verbis suis in ea lesus est?
Dic ꝙ aliquis potest alicui tripliciter famaȝ auferre. Vno
modo verū dicendo et iuste: puta quum aliquis crimē ali/
cuius prodit ordine seruato: et tunc nō tenetur ad restitu
tionem fame.ij.q.j.in primis.a sensu cōtrario. vsqȝ ad.§.se
quen. Alio modo falsum dicendo et iniuste. et tūc tenetur
famam restituere cōfitēdo se falsum dixisse. Tertio modo
verum dicendo sed iniuste. puta quū aliquis prodit crimē
alterius contra ordinem debitum: et tenetur tunc ad resti
tutionē quantū potest: sine mendacio tamē: vtpote q: di/
cit se male dixisse: vel ꝙ eum iniuste diffamauit: vel si non
possit famam restituere: debet ei aliter recompēsare sicut
in alijs iniurijs. ſm Tho. Hic adde quod scripsi. s̄. in hac
scda parte in.§.sed vt de hoc plenissime. ver. obligātur. in
ar.xlvij. Item ps̄.c. Detrahentē secreto proximo suo hunc
persequebar.xxiij.q.iiij.nimium. Item Leuit.xix. Nō ma/
ledices surdo. glos. Surdo maledicit q̄ absenti detrahit.
In eodē.c. etiam dicitur. Non eris criminator.i. detractor.
Deut.xij. Caue ne sanguinē comedas. Eccli.v. Ne appelle
ris susurro. Jac.iiij. Nolite detrahere alterutrum fratres
mei: qui detrahit fratri: aut qui iudicat fratrem suū: detra/
hit legi et iudicat legem. Jo.v. Pater non iudicat queq̄:
sȝ sententiam proferendo: sed omne iudicium dedit filio.

Sex detractiōis species.

Ablate fame dispēdium quō restituēdum.

Universidad de De
Biblio

vt omnes honorificent filium: sicut honorificāt patrem.i.
profiteantur in eo maiestatē patri equalē: vt qui visus est
infirmus et iudicatus in carne: cōferatur ei potestas iudi⸗
cādi: que sit declaratiua maiestatis. Act.x. Ipse est qui cō⸗
stitutus est iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. ex̄ de sum.tri.c.i.§.hec
sancta. et in symbolis, Credo. et Quicūq̄ vult.i.Cor.iiij.
Nolite ante tempus iudicare. cū ijs que ibi sunt. Bernar.
Nō vsurpo mihi vel super me seruus filij potestatem. Nec
me adnumero illis de quibus cōqueri ita solet, Tulerunt
homines a me iudiciū. Pater nō iudicat quēq̄: sed omne
iudiciū dedit filio: et ego mihi presumā quod nec ipse pa⸗
ter assumit? Velim nolim ipse, me adstare oportet ipsi: et
hoꝝ que gessi in corpore reddere rationē. ex̄ de pe.⁊ remis.
cū ex eo. cui nec verbū preteruolat: nec subterfugit cogita
tus. de hoc.ij.q.i.multi.vi.q.i.si oīa.xxx.q.vlti.incerta. cū.c.
seq. Roma.xiiij.et.ij.Cor.v. Unde et detractores proprie
dicuntur deo odibiles. Roma.i.q: quod est dei proprium
scʒ iudicare ⁊ condēnare. Luc.vi. vsurpāt sibi. Unde Job.
xix. Quare me persequimini sicut deus. iudicādo scʒ de oc
cultis.xxxij.dist. erubescāt.xxxij.q.v.christiana. ⁊ carnibus
meis saturamini? Seneca. De te apud te mala existima: et
tecū maxime tracta qđ in te infirmissimū senseris. Quum
quidā laudaret quendā fratrē ꝙ malū horreret: dixit ab⸗
bas Pemeñ. Ille horret mala: qui sua peccata horret: et
oēm fratrē suū beatificat. Interrogatus abbas Pemeñ.
quō potest homo cauere a detrahendo: respondit. Ego et
proximus meus due sumus imagines. quū ergo imaginē
meā respexero: ⁊ reprehēdo me: inuenit imago fratris mei
apud me venerabilis. qñ aūt meā laudauero: tūc imaginē
fratris mei prauā respicio. Tūc ergo de alio nō detrahā: si
semper reprehēdero meipsuʒ. Hec in vitis patrū. Ber. No
li esse aliene vite aut temerarius iudex: aut curiosus explo
rator. Acuti ⁊ celeres ⁊ districti rationis positores ⁊ deli⸗
ctoruʒ proximi exactores existētes hoc vitiū patiunt. et eo
ꝙ de suis offensionibus perfectā memoriā nondū assum⸗
pserunt. Quia em̄ nō de proprijs curā gerūt: sub peccatis
alioꝝ obligati succumbūt. Si em̄ aliquis sua mala nō dis⸗
simularet: nullius alterius decetero curam gereret: existi⸗
mans neq̄ sibi tēpus sufficere ad propriū luctū: etiā si cē⸗
tum vixerit annis: atq̄ Jordanē totū fluuiū lachrymans
ex suis oculis viderit procedentē. Murmurantiū et fasci⸗
nantiū mala argumentuʒ hoc esse cognosce: q: doctrinas
et res et negocia libenter ⁊ facile vituperant: et a spiritu
odij trahunt miserāde summersi. Bonus racemorū colle⸗
ctor maturos edens, nihil vuarū acerbarū colligit. et ha⸗
bens prudentē mentē, quascūq̄ virtutes in alijs inspexe⸗
rit: festinus notabit solicite. Insipiēs vero querelas ⁊ de⸗
fectus scrutabit. de quo et dicit in ps̄. lxiij. Scrutati sunt
iniquitates defecerūt scrutātes scrutinio. Nec q̄ tuis oculis
vidēs dijudica. Plerūq̄ etem̄ ipsi seducunt ⁊ errāt. xxvij.
q.i. nec aliqua. et ex̄ de proba. causam. Climacus in.x. gra⸗
du de detractione. Comparat detractor cani. Matth. vij.
Nolite sanctum dare canibus. xi.q.iij. nolite. ex̄ de simo. ca.
ex diligēti.§.si.ibi. Cōtra latrantiū morsus. Sapientie.i. A
detractione parcite lingue. Maxime detractio cauēda in
cōuiuijs. Prouer.xxiij. Noli esse in conuiuijs potatoꝝ: nec
in comessationibus eoꝝ qui carnes cōferunt ad vescendū.
glos. Carnes ad vescendū cōferre, ē in collocutiōe deroga
tionis vicissim proximoꝝ vitia dicere. de hoc. xliij. dist. con
uiuia. vbi in glos.i. ponunt versus Aug.

Quisquis amat dictis absentis rodere vitam:
Hanc mensaʒ indignā nouerit esse sibi.

Cōparat etiā detractor serpenti. Eccls.x. Quō si mordeat
serpēs in silētio ⁊c. Jaco.iij. Lingua ē inquietū malū: ple⸗
na veneno mortifero. Proditor autē quos retro mordet
absentes: pn̄tes amare simulat. nec detrahit nisi vbi de si⸗
lētio cōfidit. Prouerb.xxx. Est generatio que pro dētibus
gladios habet. ps̄.lvi. Filij eorum arma ⁊ sagitta ⁊ lingua
eorū gladius acutus. de peni. dist.i. periculose. et ps̄. lviij.
Et gladius in labijs eorū. Cōparantur tales sepulcro pa⸗
tenti et fetenti cōtinue. ps̄.v. Sepulcrū patens est guttur
eoꝝ: linguis suis dolose agebant: iudica illos deus. q: ipsi
alios iudicant. Luc.vi. Nō sentit iste fetor: iter religiosos:
q: omnes sunt cōmuniter detractores maxime alterutrū.
Ber. Ubi omēs fetidi sunt: vnius fetor minime sentitur.
Sūt etiā similes Ciconie que venenatis animalibus pa⸗
scitur. ps̄.ix. Cuiꝰ os maledictione plenū est. Peiores sunt
furibꝰ. vi.q.i. deteriores. Ambro. Tolerabiliores sunt qui
vestes ⁊ alia nostra bona diripiunt: ꝙ qui famā nostrā la⸗
cerāt. q: Prouer.xxij. Melius nomen bonū ꝙ multe diui
tie. Hiere. xix. Unusquisq̄ carnes sui amici comedit. Un⸗
de dixit hyperitius senex. Melius est comedere carnes ⁊
bibere vinum: ꝙ comedere vituperando carnes fratrum.
Grego. Quid aliud detrahentes faciūt: nisi in puluerem
sufflant: ⁊ in oculos suos terrā excitant: vt vnde plus de⸗
tractionis perflant, inde magis nihil veritatis videāt. xi.
q.iij. inter verba. versicu. archidiaconus. Mirū est hoc vi⸗
tium detractionis quum charitatē que deus est.i. Jo. iiij.
et quidē ceteris acrius impugnare ⁊ persequi cognoscat.
Quēadmoduʒ poteris admittere. Omnis qui detrahit:
primum quidē seipsum prodit vacuū charitate. inde quid
aliud detrahendo intendit: nisi vt is cui detrahit, veniat
in odium vel cōtemptū ipsis apud quos detrahitur. Cor
siquidē felle liuoris amarū per lingue instrumentuʒ spar⸗
gere nisi amarorē nō potest. dicente dño Mat.xij. Ex abū
dantia cordis os loquit. Phs. Proprium est aliena vitia
cernere: ⁊ sua obliuisci. Moyses tollens secū sportā vete⸗
rem plenam arena retro, ⁊ ante parū, intrauit in medium
fratrū qui quēdam fratrē culpabilē dijudicabāt. ⁊ mirāti⸗
bus illis dixit. Arena multa que retro ē: peccata mea sunt
multa ⁊ grauia: que nō video. modica arena ante, sunt pec
cata proximi modica: que cōtinue iudico. In vitis patruʒ.
Solebat dicere abbas Joan. Paruā sarcinā dimisimus.i.
nosmetipsos reprehēdere: et grauē portare elegimus.i. vt
nos iustificemus ⁊ alios cōdemnemus. Dixerunt patres.
Hec est via salutis: se reprehēdere ⁊ alios excusare. Unus
patrū videns aliū peccantē dixit cū fletu. Ue mihi: q: sicut
iste hodie peccat: sic ⁊ ego die crastino. Et monebat disci⸗
pulum suū dicēs. Quāuis aliquis te presente peccauerit:
ne cōdemnes eū. sed sic apud te sit, tāq̄ tu plus pecces eo:
q̄uis ille sit secularis: nisi forte ꝯtra deū blasphemauerit:
quod est heresis. Dixit abbas Theodorus cuidā. Si mo⸗
nachus reuertatur ad seculū: nō mireris: sed magis stupe
siquis potuit insidias diaboli euadere. Abbas Isaacius
sit expelli de cenobio fratrē negligentē. dū ergo reuertere
tur in desertū in cellaʒ suā: angelus dñi sterit ante ostium
celle: dicēs ei. Non te permitto ingredi. Et ille rogabat vt
ei culpa manifestaret. Et respōdit angelus. Deus me trās
misit dicens. Uade dic Isaac. Ubi iubes vt mittamus illū
fratrē qui peccauit? At ille mox dixit, Peccaui dñe: indul⸗
ge mihi. Et dixit angelus. Exurge: indulget tibi deus. sed
nec hoc iterū facias vt quemcūq̄ cōdemnes anteq̄ deus
illū iudicet. Tulerūt em̄ homines iudiciū meū: et nō mihi
illud permittunt. dicit deus. Hoc aūt dictū est: q: si cōtige
rit de illis perfectis aliquē vel in paruo peccare: mox pro⸗
ditur. Hec in vitis patrū. ¶ Sic detractor peccata quibꝰ
plenus est non videt: sed aliena. Prouer. xxiiij. Cū detra⸗
ctoribus ne cōmiscearis: qm̄ repente consurget perditio
eorum. glos. ibi. Hoc specialiter vitio periclitatur totū pe⸗
ne genus humanū. quum omnis detractio sit periculosa:
maxime illa que fit contra patrē carnalē vel spiritualē. vn⸗
de maledicitur Cham in semine: q: derisit patreʒ. Geñ.ix.
i.q.iiij.§. itē peccato Achor. versicu. Itē Cham. xcvi. dist. in
scripturis. Exo.xxij. Dijs. glos.i. sacerdoribꝰ. nō detrahes.
et iterū glos. Quuʒ omnis detractio perniciosa sit in alijs
sacerdotibus perniciosior. ij. Reg. vi. legitur de Oza per⸗
cusso a domino: quia manū ad arcam extendit. Manū ad
arcam ponere, est prelatum arguere: et de eo murmurare
vel detrahere. ij.q.vij.§. de his. versicu. itē legitur. Grego.
Multi dū vitā sacerdotū plus ꝙ suā discutiunt: in errores

foueam dilabunt. Magna em̄ trabe vulneratos oculos
habentes, eamq̄ negligentes, festucā tenuē in alioꝝ ocu⸗
lis conspiciunt ⁊c. i.q.i. multi. ¶ Contra audientes detra⸗
ctatores Prouerbio. iiij. Detrahētia labia sint procul a te.
et. xxiiij. Noli esse in cōuiuijs ⁊c. ⁊. xxiiij. Cū detractoribus
⁊c. ⁊ Eccli. xxviij. Sepi aures tuas spinis. Berñ. Detrahe
re vel detrahentē audire, qđ hoꝝ damnabilius sit nō faci⸗
le dixerim. Hiero. Nemo inuito auditore libēter refert. vi.
q.i. ex merito. Si deesset auditor: deesset detractor. Cōtra
detractores etiam Job. xix. Quare persequimini me sicut
deꝰ: ⁊ carnibꝰ meis saturamini? s.i detrahēdo. ¶ C Tri

Detractionis triplex species.

plex etiam est species pestis huius: scilʒ aperta, dissimula
toria, ⁊ replicatoria. Aperta est illoꝝ qui auide ⁊ inuerecū
de sicut in buccā venerit fetoreʒ detractionis emittunt. de
quibus ps̄.v. Sepulcrū patens est ⁊c. Seneca. Non refert
an superius an inferius intonet. magis em̄ superius fetet.
vnde tales abominabiles sunt. Prouer. xxiiij. Abomiatio
hominum detractor. Dissimulatoria illoꝝ qui verecundia
quadā obumbrant: et primo premittūt suspiria: vt magis
compatiendo ꝙ detrahendo credantur dicere verba. Di⸗
cunt etiā se diligere illos quibus detrahunt. dicunt etiam
maligni ꝙ ille cui volunt detrahere bonus est. ⁊ incipiunt
eum laudare. sed cauda scorpionis percutiūt: dicētes ha⸗
bet tamen talē defectum vel tale peccatū. Contra istos di
ctum est. s̄. versicu. cōparatur. Si mordeat serpens in silē⸗
tio ⁊c. Replicatoria est illoꝝ qui verecūdant primo aperi⸗
re os: sed mox vt alij incipiunt: ipsi ponūt bolū: ⁊ symboli
ʒant. ꝯtra quos. s̄. versicu. cōparat. dixi. Noli esse ⁊c. Sicut
susurrans serpens Euā de paradiso excussit: Ita qui fra⸗
tri suo detrahit: nō solū suaʒ, sed audientis animā perdit.
Dixit hyperitius. Cuidā patri presbyter ꝯsueuerat hostiā
consecrare. quidā presbyterū accusauit. pater scandaliza⸗
tus noluit ab eo cōmunionē recipere. discedente presbyte
ro facta est vox ad solitarium dicens. Et subito factus in
extasi vidit lacū aureum: ⁊ funeʒ aureū: ⁊ aquā optimā: ⁊
quēdam leprosum haurientē de lacu aquam ⁊ transfundē
tem. quum autem vellet senex qui hoc videbat bibere: non
bibebat ex eo ꝙ leprosus esset qui hauriebat. Et ecce iterū
ad senē vox dicens, Cur non bibis ex aqua hac? Qualem
causam habet qui haurit? ille tantūmodo haurit: ⁊ trans⸗
fundit. Quum ergo inde reuersus fuisset senex: ⁊ habuis⸗
set districtionē visionis: vocauit presbyterū: et cōmunica⸗
uit ab eo sicut prius. ad hec. i.q.i.§. sed obijcitur. c. si fuerit.
cū. c. seq. vsq̄ ad.§. sed notandū. ⁊. xv.q. si. c. si. ¶ Hi detra⸗
ctores signantur per bestiā de qua danielis. vij. Bestia si⸗
milis vrso in parte stetit: et tres ordines dentium in ore
eiꝰ: ⁊ sic dicebant ei. Surge: comede carnes plurimas. De
tractor est vrsus vorax viuarū carniū. Et inquietus: quia
assuetus detractionibus nunq̄ quiescit: modo cū vno mo
do cum alio. Et in abditis morat: q: detractor prout com⸗
muniter, in occulto detrahit. Caput habet debile: p̄cipue
nares: q: si ꝯtradicatur detractori: frangit a detractione.
Tres ordines dētiū habet: q: manifesta mala exaggerat:
et occulta publicat: qđ est diffamare. Dubia in deteriorem
partē interpretatur: qđ est proprie derogare. Aperta bo⸗
na que negare nō pōt, diminuit ⁊ obscurat: qđ est detrahe
re. contra tales aures sunt sepiende spinis. i. peccatis pro
prijs vt non audias aliena. Eccli.. xxiiij. Sepi aures tuas
spinis. Hiero. Sicut sagitta si mittat contra durā materiā
nonnūq̄ in mittentē reuertitur: ⁊ vulnerat dirigentē: Ita
detractor quum tristē faciem viderit audientis: immo nec
audientis quidē: sed obturantis aures suas ne audiat iu
diciuʒ sanguinis: ilico conticescit: pallet vultus. heret la⸗
bijs. saliua siccatur. Prouerbio. xxv. Uentus aquilo dissi⸗
pat pluuias. facies tristis linguā detrahentē. Cōtra tales
Berñ. aspere intonat dicēs, Lingua maledica illius cui
detrahit percutiens cōscientiam, et eius qui audit vulne⸗
rans charitatem, secum pariter vtrūq̄ perimit. Numquid
non vipera est: que tam letaliter inficit vno flatu? Nūquid
non lancea est: que tres penetrat vno ictu? Lingua (ps̄.
inquit) eoꝝ gladius acutus. de peni. dist.i. periculose. ps̄.
cxxxix. Acuerūt linguas suas sicut serpentes: venenū aspi
dum sub labijs eoꝝ. ps̄. ix. Cuius os maledictione plenuʒ
est ⁊ amaritudine ⁊ dolo: sub lingua eius labor et dolor.
Gladius quidē est anceps immo triceps lingua detracto
ris. crudelior est ipso mucrone quo latus dominicū est cō⸗
fossum. Fodit hic quoq̄ corpus christi: fideles christi qui
sunt ecclesia que est corpus christi mysticum. xxiij.q.iij. pro
membris. et.q.v. de liguribus. de peni. dist.i. ecclesia. Mē
brum de membro nec iam exanime. i. sine anima. ex̄ in cle⸗
men. fidei. de sum.tri. fodit: sed facit exanime fodiēdo. Ip⸗
sis quoq̄ nocentior est spinis. Jo. xix. quas illi taʒ sublimi
capiti furor militaris imposuit. seu etiā clauis ferreis. ps̄.
xxi. Foderunt manus meas ⁊ pedes meos. quos sanctissi⸗
mis manibus ⁊ pedibus cōsummatio iudaice iniquitatis
infixit. Quare aūt deus permittat detractiones fieri: assi⸗
gnatur causa a Grego. dicente. Sunt plurimi qui vitā bo⸗
norum fortasse amplius ꝙ debent laudāt. et ne qua elatio
de laude subrepat: permittit oīpotens deus malos in ob⸗
trectationē ⁊ obiurgationē prorūpere. vt si qua culpa ab ore
laudantiū i corde nascit: ab ore vituperantiū suffocet. vi.
q.i. sunt plurimi. Quare etiā diabolus detractiōes ⁊ diffa
mationes suscitet ponit cā. ij.q.v. hʒ hoc. Hʒ h̄ propriū an
tiqui hostis inuidia: vt quos improboꝝ actuū perpetratio
ne deo sibi resistente deijcere nō valet: opiniones eoꝝ fal⸗
sa ad presens simulādo dilaceret. Scđm Climacuʒ detra⸗
ctio est soboles odij: sanguisuga charitatis: sordes cordis
et oneris consiliatrix. Judas erat in medio discipuloꝝ: la⸗
tro vero in choro homicidarū: ⁊ mirū quō in vno momen
to est facta trāsmutatio scʒ latronis saluati. Luc. xxiij. xxvi.
q.vi. si presbyter. et Jude suspēsi. Mat. penulti. c. de peni.
dist. iij. sceleratior. Demones vel exhortant ⁊ nobis sugge
runt ꝙ peccemus: aut peccantes dijudicare: vt presertim
moliantur primū: ⁊ nos sic maculent. de peni. dist. ij.§. ro⸗
manos. ver. priceps. als. est. c. homicide. Uidi quosdā latē
ter ⁊ nō publice omnino dira et periculosa crimina perpe⸗
trantes: ⁊ autumatione sue munditie ficte vt nimis iusti.
ij.q.ij.§. his ita. ibi. Noli esse nimis iustus. aduersus eos in
stantes qui in minimis quibusdā ⁊ publicis offendebant.
Detrahere est proprie anime interitus. Judicare est irre⸗
uerens rapina dei dignitatis. sm̄ Climacū. Quēadmodū
proprie reputationis elatio ⁊ sine alia passione hominem
habentem perdere potest: Ita ⁊ per seipsum solū iudica⸗
re ⁊ detrahere existens in nobis perfecte nos perdere va⸗
let. Et ex hoc ille phariseus cōdemnat. Luc. xviij. Et quia
de vitio detractionis religiosorū maxime tractaui: cauen⸗
dum est religiosis predicatoribus ne in suis sermonibus
et predicationibus prelatis ecclesiarum detrahant. ex̄ de
priuile. et exces. religiosi. in clemē. Uñ dicit Hiero. ad Ru⸗
sticum monachum. Non est humilitatis mee atq̄ mensu⸗
re de ministris ecclesiarum sinistrū quippiam dicere. Ha⸗
bent illi ordinem suum ⁊ gradū. xvi.q.i. si clericatus. Tul⸗
lius. Sepius vidi grauius offendere animos auditorum
eos qui aliena vitia aperte. quasi dicat in specie non in ge
nere. ex̄ de offi. iudi. ordina. si sacerdos. dixerunt: ꝙ eos
qui commiserunt. Et hoc intelligendum est quum nomi⸗
natim detrahunt: vel per circumlocutionem: que vicē ha⸗
beat proprij nominis. arg. bo. ff. si certum petatur. l. lecta.
ex̄ de testi. licet. iij. ex̄ de consangui. et affini. tua nos. alias
in genere bene licet predicatori tangere vitia prelatoruʒ.
quia contra vitia quorumcunq̄ precipue est predicandū
generaliter. Esaie. lviij. Annuntia populo meo scelera eo
rum: ⁊ domui Jacob peccata eorum. Isti sunt prelati. Ja
cob interpretatur supplantator. et prelati precipue ha⸗
bent vitia supplantare: scilicet exemplo et doctrina ea
eneruare. xliij. distinctio. sit rector discretus. i. rn̄. faciunt
bene ad hec que leguntur ⁊ notātur. viij.q.i. c. penul. ⁊ vlti.
xi.q.iij. precipue. ex̄ de vo. ⁊ vo. redēp. c. magne.§. preterea.
Unde dominus Mat. xxiij. Supra cathedrā Moysi ⁊c.
i.q.i. omnia. c. non tales. xix. distinc. secundum. Licet ergo

Universidad de Deusto Biblioteca

in genere qđ non licet in specie.ex̃ de offi.ordi.si sacerdos. Caueant tamẽ vt in locutione generali linguã refrenent: q: qui minus cõsiderate loquitur:sentiet mala. v.q.v.§.sʒ illud.xliij.dist.sit rector.sm Jo.an.i.Caueãt etiam fratres seminare discordiã inter fratres: quod deus singulariter odit. Prouer.vj.Qui cõgregare venit nõ dispergere. Jo. x.xxiiij.q.j.qm̃ vetus.ex̃ de baptis.c.si. Caueant etiã ne sint bilingues.vide.s.in prin.istius.§. in additiõe que incipit/ Item murmur.ver.bilinguis.sicut eoꝝ quidã sunt. Bilingues aũt sunt qui mala loquuntur in absentia: et bona in presentia.vel qui pretẽdunt ꝙ bona intẽtione vel causa ioci dicunt:quũ tñ intentionem malã habeãt. Prouer.xviij. Uerba bilinguis quasi simplicia:⁊ ipsa ꝑueniunt vsqꝫ ad interiora vẽtris.ps.liiij. Molliti sunt sermones suos sup oleũ:et ipsi sunt iacula.Tales maledicti sunt.Eccli.xxviij. Susurro ⁊ bilinguis maledictus:multos em̃ turbãt pacẽ habẽtes.Lingua tertia multos cõmouit ⁊c.j.ad Timo.iij. Diacones similiter pudicos:non bilingues.

¶Articulus.lxxxi. A

Otiosa verba q̃ sint.

ALia vitia quorũ/

dam religiosoꝝ presentis temporis sunt verba otiosa/multiloquiũ/et fractio silẽtij. Et primo q̃dẽ verbũ otiosum sm Hiero. est qđ sine vtilitate loquẽtis dicit̃ aut audientis.vel sm Grego. qđ caret ratione iuste necessitatis:aut intẽtione pie vtilitatis. Item Hiero. Quoties vero loquimur aut nõ in opportuno tẽpore aut loco: aut nõ cõuenit audiẽtibus: toties sermo malus ꝓcedit de ore nostro ad destructionẽ eoꝝ qui audiũt. Consideremus ergo quid loquamur: q: ꝓ omni verbo otioso reddituri sumus rationẽ in die iudicij. Mat.xij.xxij.q.vlti.c.penul.xxv.dist. §.criminis. ad si. Per quod.c.dico ꝙ etiã de deo nõ debẽt loqui religiosi tẽpore silẽtij: q: nõ est tẽpus opportunum. ps.xxxviij.Obmutui ⁊ silui a bonis:⁊ q: melior est obediẽtia silentij ꝙ̃ sacrificiũ tali tẽpore verbi dei. viij.q.j.sciẽdũ. facit etiã ad hoc.xxv. dist.§.criminis.ver. quoties plus loquitur.xliij.dist.sit rector.in si.ibi.opportune. et ibi.opportunitatẽ.et.§.pariter.Et huius nõ frenantis linguã suam vana est religio. Jaco.j.v.q.v.in loco.⁊ ibi erit cultus iustitie silẽtiũ.Et q: incõsiderate loquit̃.v.q.vj.§.sed aliud.Et oĩa tẽpus habent.Eccl's.iij. Uerba aũt scurrilia et turpia nõ sunt computãda inter otiosa.Hiero.Qui ob scurrilitatem replicat ⁊ cachinnis ora dissoluit.xlvj.dis.clericũ scurrilem.et aliquid profert turpitudinis:nõ otiosi sermonis/ sʒ criminosi reus tenetur. Itẽ Bernar. Nuge in ore sacerdotis/ blasphemie sunt. Fede ad cachinnos mouetur: fedius mouet. Porro detrahere aut detrahentẽ audire/q̃d hoꝝ dãnabilius sit nõ facile dixerim. Cachinnor. aris.i.rideo rides.inde dicit̃ hic cachinnus risus vanus inutilis ⁊ dissolutus ⁊ derisorius.Uel cachinnus componit̃ a con ⁊ cygnus qui est albus vt nix. ꝑpter dẽtes qui albere videntur in risu dissoluto.et inde dicit̃ hic cachinno.onis.qui ridet dissolute ⁊ irridet.sm Hugui.in deriuationib'.Chrys. Oĩs sermo vanus dictãte spũ immũdo ꝓfert̃. Lingue nostre organa sunt spũssancti.sm Amb. Qui loquitur bona verba:est quasi os dei.⁊ q̃ loquit̃ mala verba: est quasi os diaboli.Quãto quis est magis vitiosus:tãto magis dʒ loqui ⁊ audire de virtutib'. De frequẽti locutione vitiorum quis incidit in vitia: ⁊ de frequẽti locutione virtutũ in virtutes. De malo nõ possum' dicere quãtũ est: nec de bono quãtũ est:q: vtrũqꝫ a nobis incõprehẽsibile est. Maioris virtutis est bñfacere ꝙ̃ bñ loqui. Deberet habere hõ collũ instar gruis:vt quasi ꝑ multos nodos trãsiret verbũ ante ꝙ̃ egrederet̃ de ore.ps.xliiij. Lingua mea calamus scribe velociter scribẽtis.s. spũssancti qui nescit tarda molimina sm Ambro.⁊ legit̃ ⁊ no.de peni.di.j.his aũt. als est sub.c. multiplex.in glos.scriptũ. Mat.xij. Oĩne verbũ otiosum qđ locuti fuerint hoĩes:reddẽt de eo rationẽ in die iudicij. vbi Chrys.Otiosum aũt verbũ est:qđ mẽdax est:qđ calũniam habet.quidã aũt dicũt qm̃ ⁊ vanũ:quale est quod risum mouet inordinatũ:vel turpe inuerecundũ. Item sm Grego.Uerbũ otiosum est si omissis serijs de rebus friuolis loquamur:et fabulas narremus antiquas.arg.ad hoc xxxvij.di.legãt.Et sup illud Eccl's vlti.in si.dicit glos.ꝙ de verbo ignorãter ꝓlato iudiciũ erit.Cuncta que siũt adducet in iudiciũ ꝓ omni errato siue bonũ siue malũ sit:⁊ maxime hec sunt cauẽda in sacerdotibus.Berñ.Inter seculares nuge in ore sacerdotis/blasphemie. Nũquid o sacerdos os tuũ euangelio cõsecrasti:vnde iã talibus os aperire nõ licet: q: est assuefacere sacrilegiũ. Labia sacerdotis custodiũt scientiã. Malach.ij.nõ spurcitiã.xliij.dist.sit rector.Hiero.Beata lingua que nõ nouit nisi de diuinis sermonẽ texere.¶ B Sunt aũt quidã religiosi qui nõ curãt de venialibus:nec ea timẽt:sed timẽda sunt.Aug.Ista leuia noli cõtẽnere.si cõtẽnis qñ appẽdis: expauesce quãdo numeras.Et sup illud Job.xxxj. Nõne ipse considerat vias meas:dicit glos. Sic deus vniuscuiusqꝫ vias cõsiderat:sic gressus dinumerat: vt nec minime cogitationes ac tenuissima verba que apud nos vsu viluerũt:eius iudicio indiscussa remaneant.Sed que ratio põt reddi de verbis otiosis:quũ ipsa sine ratiõe dicãtur: Bernar. Si ꝑpterea verbũ otiosum est ꝙ nullã causam rationabilem habeat: quã rationẽ reddere poterimus de eo quod est preter rationem: Licet cõfabulari (aiunt) donec pertrãseat hora: quã tibi ad agendã penitẽtiam/ad obtinẽdã veniã/ad acquirendã gratiã/ad promerendã gloriã/miseratio cõditoris indulsit. Item timenda sunt ista venialia:ne inter multa venialia ĩcidat aliquod mortale.Eccli.xix. Qui spernit modica:paulatim decidet. Greg. Uitasti grãdia:vide ne obruaris arena. Idẽ. Si ista minima negligimus:insensibiliter seducti audacter maiora ꝑpetram'. legit̃.ij. Regũ xviij.ꝙ Absalon ꝑpter crines inhesit quercui.et Samson abscissis crinibus debilis fact' est. Judicũ.xvj. Itẽ venialia obnubilãt charitatem: licet nõ extinguãt: sicut puluis oculũ. Itẽ q: Aug.dicit ꝙ nullũ peccatũ est adeo veniale: qđ nõ fiat criminale dũ placet.ver. hinc Augu. et vide ibi in glos.j.cuius.xxv.di.§.criminis.sub.c.vnũ orariũ. Adde hic qđ legit̃ ⁊ no.de peni.dist.iij.de quotidianis.glo.j. Itẽ Augu. Necea dimitti nobis volumus que in baptismo dimissa nõ dubitamus: sʒ illa que humane fragilitati q̃uis parua tñ crebra subrepũt:que si collecta ꝯtra nos fuerint: ita nos grauabũt et opprimẽt:sicut aliquod vnum grãde peccatũ. Quid etenim ad naufragiũ interest vtrum vno grandi fluctu nauis operiatur et obruatur: an paulatim subrepens aqua in sentinam per negligẽtium culpam derelicta atqꝫ contempta impleat nauem: atqꝫ submergat: de peni.dist.j.tres autem actiones. ¶C

Venialia non sunt parui pẽdenda.

DE multiloquio etiã cauendũ est religiosis.q: hoĩem reddit otiosum multiloquiũ:et breuiloquiũ amabilẽ.Unde quidã phs interrogatus quõ quis hoĩbus placere posset:inq̃t.Si gesseris optima:et locut' fueris pauca.Eccli xix.Qui odit loquacitatẽ:extinguit malitiã.Eccli.xx.Qui multis vtit̃ verbis:odit aĩam suã.Prouerb.x. In multiloquio pctm̃ nõ deerit. qui aũt moderat̃ labia sua:prudẽtissimus est.Eccl's.v. Pauci sint sermones tui.Eccl's.vj.Omnis labor hominis in ore eius.Etiam multiloquiũ bonoꝝ cauendum est.xliij.distinc.sit rector.ad finem.v.q.vj.§.sed aliud.ibi.Qui custodit os suum: custodit animam suam. qui autem inconsiderate loquitur: sentit mala. Turpiloquium etiam eis est maxime cauendum. ad Ephes.v.ibi. Aut turpiloquium.j.ad Coꝛ.xv.Corrumpunt bonos mores colloquia mala. Et ideo Cato. Uirtutẽ primã esse puta cõpescere linguã.Berñ.Mors et vita in manibus lingue.ideo ori ponenda est custodia: vt nec vitalem edificationem clausura damnet:nec letalis pernicies liberũ sortiatur egressum.Hiero.Prius sermo veniat ad limã ꝙ̃ ad linguam.Eccli.iiij. Noli citatus esse in lingua tua.Secundum Climacum/multiloquium est vane glorie cathedra:

Loquacitas nimia.

per quã seipsam manifestare ac pompatice propalare naturã habet. Multiloquiũ est insipiẽtie argumentũ:detractionis porta:manuductor scurrilitatis:mẽdacij minister: cõpũctiõis resolutio:et cõditor vanitatis:intellect' dispersio:acidie vocator:pcursor somni:dissipatio oris custodie: exterminatio caloris:⁊ feruoris frigefactio: orationis obscuratio. Silentiũ in sciẽtia est mater orationis:a captiuitate reuocatio:ignis custodia: actus cogitationũ: intẽtio pugnatoꝝ.vbi glos.sup Clima.q: nõ solũ ab impugnationibus custodit silẽtiũ: sed nec eis appropinquare sinit.luctus colligatio:amicitia lachrymaꝝ: memorie mortis operator: pene eterne pictor: iudicij eterni diligẽs inquisitor: mestitie minister: confidẽtie proprie inimicitia:tranquillitatis cõiugalis cõuictus: amoris docẽdi repugnator: sciẽtie additamẽtũ: dei verboꝝ cõditor:nõ apparẽs ꝑfectus: latẽs ascensus.Cognoscẽs delicta/tenuit linguã.qui vero multiloquus est: nõ cognoscit se. Silentij amicus appropinquat deo:⁊ latẽter colloquẽs a deo illuminat̃. Jesu silẽtiũ. Jo.xviij. Mar.xiiij.inflexit Pilatũ.q: dicitur in ps. xxxj. Dixi custodiã vias meas:vt nõ delinquam in lingua mea. Ex vno hoꝝ est non valere cõtinere: aut ex vana gloria/aut ex gula: vt in diuite epulone q̃ in lingua cruciabatur. Luc.xvj.Hoc silentiũ apud religiosos male seruat̃:q: oratione carent:et in cella nõ sunt:⁊ ꝓcessiones querũt:et steriles ⁊ frigidas habẽt animas: et gustu diuino carẽt:q: mundũ nedũ gustant:sed bibũt.de peni.dist.ij.§.qđ vero. Reprobi et xenodoxi.i.vanigloriosi sunt:et quietẽ cordis non habent. Abbas Agathon per tres annos misit lapidem in ore silentium affectans. Respondit senex. Silentium est seruãdum vsqꝫ quo quis interrogetur. Si taciturnus fueris:requiem possidebis. Dixit Euagius. Non anticipes loqui:nisi fueris requisit'. Arsenius dixit. Sepe me locutum fuisse penituit: at vero tacuisse nunꝙ̃. Dixit Antonius discipulo. Si affectaueris silentium:ne arbitreris te exercere virtutem: sed indignum te loqui profitere. Dixit Sysoy. Quomodo possum' saluare animas nostras: quum lingua nostra aperto ostio sepe prosiliat: Dixit senex de quibusdam fratribus multum loquentibus etiam de deo/ꝙ boni erant:sed atrium illoꝝ non habebat ostiũ: sed qui volebant intrabant stabulum:et soluebant asinũ. hoc autem dicebat quia quicquid illis euenisset: loquebãtur. Abbas Pemeñ. Qui in corde loquitur:non seruat silentium:etiã ore clauso.Qui cum iuuamine de mane vsqꝫ ad vesperam loquitur:seruat silentium. Augu. Ue tacentibus de te domine quoniam sunt loquentes muti. Dictũ fuit Arsenio a christo. Fuge: tace: quiesce. He sunt radices non peccandi. Esa.xxx. In silentio et spe erit fortitudo nostra. Abbas pastor. Omnis labor quicumqꝫ euenit tibi: ex taciturnitate superabitur. Sapiens. Nemo stultus tacere potest. Threñ.iij. Sedebit solitarius:et tacebit. Seneca. Primum argumentum composite mentis existimo: posse secum consistere:et secum morari. Dicit Grego. ꝙ beatus Benedictus recedens ab illis.vij.q.j.§.hoc autem.malis monachis habitauit secum.ij.libro dialogorum. Bernar. Cum quo est deus: nũꝙ̃ est minus solus/ꝙ̃ quum ipse est solus. Quod ideo dicit:quia tunc habet suam consolationem: et liberius habet suum verum cõsolatorem.s.deum. Grego. Non sufficit homo proficere ad vtraqꝫ diuisus:q: si exterius auditũ aperit:interius sordescit. Jaco.iij. Linguam autẽ nullus domare potest.ibi vide de lingua. Eccli xiiij. Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo. Ubi non est clausura oris: non est claustrum : sed vrbs patens absqꝫ murorum ambitu. Prouer.xxv.in si. Sicut vrbs patens et absqꝫ muroꝝ ambitu: ita vir qui nõ potest cohibere in loquẽdo spiritũ suum. Religio vbi nõ seruatur silentium. dicit illud Job.xxx. Quasi rupto muro et aperta ianua irruerũt super me. De indicto silẽtio regulari. xvj.q.j. si cupis.⁊.c.placuit.ij.ex̃ de sta.mo. cũ ad monasteriũ.§.in oratorio.ex̃ de cele.mis.dolentes.

¶Articulus.lxxxij.

D Extractato dei

gratia statu ap'lico martyrũ et confessoꝝ anachoritarũ ⁊ omniũ alioꝝ religiosorũ copiose: et quomodo status isti lugubriter sunt plangendi:q: in sancta dei ecclesia quodammodo ceciderũt a perfectione ⁊ puritate sua. Nũc in fine operis ⁊ pro cõplemẽto eius de statu virginũ qui est perfectus in dei ecclesia status/breuius est tractandũ.et sicut in superioribus hoc seruaui:alloquor sanctam matrẽ nostrã ecclesiã dicẽs. Dic mihi virgo casta mater ecclesia/vni viro christo legitime copulata.ij.ad Corinth.xj. xxvij.q.j.nuptiarũ.An status virginalis adhuc in te veraciter ꝑseueret:et vere dices/Uirgines bone(nostra trãslatio habet pulchre) Amos.viij.deficient.dicit ꝓpheta.subaudi nũc.xxxij.q.v.si paulus.¶ A Sed primo sciẽdum est ꝙ virginitas quadrupliciter sumit̃. Primo ꝓ fidei integritate.vñ sup predic.locũ Ap'li.ij.ad Coꝛ.xj. Despondi vos ⁊c.glos.Aug.Uirginitas fides est incorrupta. ⁊ sic accipitur preall̃.c.nuptiarũ. Scđo ꝓ integritate carnis.vnde glos.sup pre.locũ. Uirginitas carnis corp' est intactũ. vñ Augu.cõtra Julianũ. Pudicitia est res mẽtis:virginitas corpis.Ad hoc.xxxij.q.v.de pudicitia. Tertio ꝓ pudicitia mẽtis cũ ĩtegritate carnis quãtũ ad ꝓpositũ seruãdi eã: sic virginitas mãsisset in Lucia etiã si inuita fuisset oppressa.xxxij.q.v.§.j.⁊.c.reuera.et.c.ita ne.ibi. Apprehensa carne sua exerceat̃ libido nõ sua. ⁊.c.ꝓposito.⁊.c.sicut nemo. Quarto ꝓ pudicitia mẽtis cũ integritate carnis: nõ solũ in proposito seruãdi/sed etiam in actu. et de tali dicit Ap'ls.j.ad Coꝛ.vij. Mulier innupta et virgo cogitat que dñi sunt vt sit sancta corpore ⁊ spũ. Uirginitas sic sumpta excellẽter accipit̃. Et habẽtibus virginitatẽ talẽ conuenit annulus aureus in ecclesia militãti: in signũ ꝙ sunt spõse christi singulares:⁊ in ecclesia triũphãti merito eis reddetur aureola.de his habet̃.xxxij.q.v.ille.Et est sciẽdũ ꝙ hec virt' pudicitia q̃ est virt' animi. vt pal.c.pudicitia.⁊.c.ita. quũ virtus sit animi:nũꝙ̃ põt amitti aĩo incorrupto:quia animo nõ infert̃ vis.vt preal.c.ita ne.⁊.xv.q.j.merito.Hec aũt virt' pudicitia que est in aĩo/eadẽ est in virginibus et in cõiugatis ⁊ in viduis.Sed in virginib' appellat̃ virginitas. In cõiugatis pudicitia.xxvij.q.j. nuptiarũ. xxviij. q.j.sic eñ. vltra prin.ibi. Nec vera eius pudicitia cum cõiuge ⁊c.et.§.ex his.ver. Itẽ quũ dicit̃. In ꝯtinẽtib' castitas. de hoc no.xxxij.q.v.in summa.Est autẽ sm Augu.in lib.de nuptijs et concupiscẽtijs/virginitas in carne corruptibili perpetua incorruptionis meditatio.i.propositũ seruandi perpetuã integritatẽ.vt fuit excellẽtissime in matre dei dicente Luce.j.Quoniã virũ nõ cognosco.i.nõ cogniturum me proposui.xxvij.q.ij.§.j.ibi.Quõ fiet istud ⁊c.Carnẽ vero corruptibilẽ intellige carnẽ possibilẽ corrũpi ⁊ nõ corrũpi.vt fuit caro Adam in statu innocentie.de conse.dist.iiij. placuit. Itẽ Ambro.in lib.v.de virginitate.Quid est castitas virginalis: nisi expers contagionis integritas: ¶ Et notandũ ꝙ carnis corruptio per oppressionem nõ priuat ab aureola sm Altissiodorẽsem ⁊ Cãcellariũ Parisiẽsem et Richardũ.et cõiter hoc tenent theologi per verbũ Lucie/ Si inuitã me feceris violari: castitas mihi duplicabit̃ ad coronã.xxxij.q.vj.Sed talis nõ habebit insignia q̃ dantur specialib' virginib' in ecclesia militãti: vt annulus aureus ⁊ similia.Sed Ray.⁊ cõiter oẽs canoniste ⁊ Hug.cũ quibus sentio:tenent ꝙ siue ante baptismum siue post baptismum aliqua fuerit oppressa:nec inter virgines poterit consecrari:nec habebit aureolã:nec insignia in ecclesia militanti.habebit tñ maiorẽ gloriã si mente corrupta nõ fuerit:sed non talem.vt.xxvj.distinc.acutius. no.xxxij.q.v.§.j. in glos.ar.violenter corruptam.et.c.reuera.et.c.ille.et per Hug.eadẽ.q.c.proposito.c.finge.et.c.ille. et opti.facit.xv. q.j. si quis non iratus: Nec refert sm Hugonem/vtrum in huiusmodi corruptione sit facta seminum commistio necne: quia siue fuerit adulta/siue impubes adeo ꝙ non

Uirginitas q̃drifariã põt intelligi.

An violẽta virginis opp̃ssio corruptã ꝑuet aureola.

Universidad de Deusto Biblioteca

possit sentire pruritū nec semen emittere: nec est virgo nec inter virgines cōputabitur taliter corrupta. ¶ Quid de illa que vadit ad corruptorē vt corrūpatur: nec tn̄ sequitur corruptio? Quid etiam de cōiugata que cōsensit in carnalem copulā que secuta non est? nūquid fraudabitur aureola? Respōdeo in primo casu fm Hug. ꝙ si peniteat de corruptione mentis: nō priuabitur aureola. quia fm Cancel. Parisiēsem virginitas per penitētiā reparatur in illa que sola mente corrupta est. In scđo casu dic ꝙ si hmōi coniugata ante mortē peniteat de illo cōsensu: nō fraudabitur aureola. als illā nō habebit: si decesserit cū proposito vtendi carnali copula si cōualescat. Sȝ huic dicto repugnat factū virginis gloriose: que consensit in carnalē copulā quū despōsaretur Ioseph. fm Aug. xxvij. q. ij. §. i. vbi btā Maria fm qđ ibi dicitur ꝙ consensit in carnalem copulā nō illam appetendo, sed diuine inspirationi in vtroqꝫ obediēdo soluit dubiū. Tenet etiā Hug. in palle. c. ille. ꝙ illa que ex furore libidinis ꝓuocat in se seminis effusionē: vel digito, vel alio modo cōtra naturā rumpens sigillū virginitatis sue: vel etiā supponēdo se pecori, vel ferro, vel palo se corrūpit: potest inter virgines cōsecrari: et habebit aureolam si peniteat. Et ꝙ non amittitur virginitas nisi per mēbrū naturale. Que opinio nullo modo placet. et penitus est obscura: q: talis corrupta est qualitercumqꝫ fit mēte et corpore. et pro hoc facit. xxxij. q. iiij. meretrices. ꝛ. c. sequē. ꝛ xxxij. q. vij. nō solum. xxviij. q. i. idololatria. quia pari ratione masculi et femine sodomite possent virgines iudicari. quod nō est verum. Et ideo teneo ꝙ huiusmodi mulieres sic corrupte nō sunt inter virgines cōsecrāde: nec habebūt aureolam: quātūcūqꝫ peniteāt. quia vt dictū est. s̄. eo. ver. est autem. fm Aug. virginitas est in carne corruptibili ꝛc. Si quis vero vel aliqua in somnis patif pollutionē. vi. di. testamentū. aut dū ludit cū viro: aut turpitudinē aliquam cogitat: aut dū a viro osculatur: aut tāgif a viro: vel cū vehemēti carnis tentatione sese cōprimit vel cōstringit: ꝛ sic polluitur: nō inde data ad hoc opera: nec ex ꝓposito hoc fiat; per penitentiā poterit reparari: et ad virginitatem et ad aureolā: ꝛ inter virgines cōsecrari: ꝙuis post hmōi nō volūtariam pollutionē placuerit ei fecisse pollute de quo peniteat. Integritas vero carnis in ea que carnis op' appetit: nō est digna aureola si nō peniter: als sec'. vt. s̄. ver. in. ij. casu. Hiero. Nihil prodest habere carnē virginem: si mēte quis nupserit. Virginitas thesaurus abscōditus est in agro. Mat. xiij. Hui' thesauri preciositas est, vt non solū preciū glorie eterne que est cōmunis oībus sanctis habeat: sed etiā glorie specialis. et nō solū aurea, sed corona aureola debeaf. Exo. xxv. preceptū fuit vt fieret mēsa et super mēsam corona aurea: ꝛ super aureā aureola. Hūc thesaurū incorruptionis debemus emere vēdita cōcupiscentia carnali: et abscōdere: ne sim' virgines fatue absqꝫ oleo letitie interioris. Mat. xxv. q: fm Grego. depredari desiderat qui thesaurū publice in via portat. Hūc thesaurum habemus in vasis fictilibus. ij. ad Cor. iiij. Inpreciabilis est iste thesaurus. Eccli. xxvij. Nō est digna aīe cōtinentis pōderatio: nō dicit corporis, sed aīe: q: ibi est virtus. vt. s̄. in. c. de pudicitia. ꝛ. c. ita ne. Lilio etiā virgines propter puritatē cōparātur. Cañ. ij. Sicut liliū inter spinas: sic amica mea inter filias. Folia istius lilij sunt illa que istā virginitatē cōseruāt. Sobrietas cibi ꝛ potus. Loth inebriat' ꝑpetrauit icestū. Geñ. xix. xv. q. i. inebriauerūt. Luxuriosa res vinū. Prouer. xx. xxxv. dis. luxuriosa. et. c. sexto. Hiero. Virgo vinū fugiat ꝓ veneno. Itē labor et occupatio maxime circa scripturā diuinam. de cōse. di. v. nūqꝫ. Ezechiel. xvi. ex de renū. nisi. §. verū. Habitus asper nō ornat'. Nume. xxv. Filij israel fornicati sunt cū mulieribus Moab que se ornauerunt. i. ad Timo. ij. Nō in tortis crinibus ornantes se aut auro. Custodia sensuū ꝛ cohibitio ad vagandū. Geñ. xxxiiij. de Dina vagāte corrupta, de peni. dist. v. c. i. ad finē. Mat. xxv. Quinqꝫ aūt ex eis erāt fatue. glos. Aug. Vel p quinqꝫ virgines significaf quinqꝫpartita cōtinētia a carnis illecebris. Cōtinēdus est em̄ animi appetitus a voluptate oculor, auriū, olfaciēdi, gustādi, et tāgēdi. Casta locutio. Seneca. A verbis turpibus abstineto: q: licētia eor impudicitiā nutrit. i. ad Cor. xv. Corrūpunt bonos mores colloquia praua. Hiero. Sit sermo virginis prudens: modestus: rarus: nec tam eloquētia preciosus ꝙ pudore. Solitudo. Solent em̄ animalia syluestria pulchriorē habere pellem ꝙ domestica. Quia Thamar sola fuit ingressa ad germanū: corrupta fuit ab eo. ij. Regū. xiij. facit ex de presump. literis. Hiero. Solēt virgines q̄ vere sunt virgines semper pauide ꝛ nūqꝫ secure esse: ꝛ vt caueāt timēda, etiā secura ꝑtimescere. de occasionibus immunditie vide. s̄. §. de immūditia. in ar. lxxiij. et sequen. Virgo felix sterilis est incoinquinata que nescit torum. Sap. iij. Candida est virginitas christo cādido cōiūcta. Cañ. v. Dilectus meus candidus ꝛc. Berñ. Candor lucis eterne est christus. ꝛ candidā oportet aīam esse vbi ipse sedere elegit. Isidorus. Candor: quippe mundītia est vite. xxx. q. v. femine. de conse. dis. iiij. post baptismum. et. c. accepisti. Grego. Candida vita est carnis de incorruptione virginitas. Et quid cādidius castitate? Threñ. iiij. Candidiores nazarei eius niue. p cōtinentiam mentis. Nitidiores lacte. exposita sunt latius hec verba. s̄. in Threnor. i. c. bis exposito. et in. i. arti. istius ij. per continentiam corporis. Propter hunc duplum libani candorem bene dicitur Cañ. iiij. Veni de libano sponsa mea: veni de libano. Libanus candidatio interpretatur. Cādor iste est angelicus. Unde et angeli sepe in albis apparuerunt. Matthei. xxviij. Marc. xvi. Vestimenta eius sicut nix. Non dicit sicut lac: sed sicut nix: quia non carnis, sed tantum spiritus candorem habent angeli. Unde quātum ad hoc gloriosior est candor virginalis in homine ꝙ in angelo. In homine enim duplex: in angelo simplex. in homine per pugnam: in angelo per naturam. Hiero. In carne angelicam gloriam acquirere maioris est meriti ꝙ habere. quum homo viribus obtinere nititur quod habet angelus ex natura. Esse angelū felicitas est. esse vero virginem virtutis. De hoc etiam scripsi in hac. ij. parte istius operis super Threno. super predictis verbis. Candidiores nazarei ꝛc. Virginitas gratiosum facit hominibus et deo. Eccli. xxvi. Gratia super gratiam: mulier sancta et pudorata. Que virginitas in iuuenibus magnis est preconijs extollenda: quia magis tentātur. vnde dicit Bernar. ꝙ est martyriū castitas in iuuentute. vt in sancto Ioseph. Genef. xxxix. Isidorus. Quidam in iuuentute luxuriose viuentes: in senectute continentes fieri delectantur: ꝛ tūc eligunt castitati seruire: quando eos libido seruos habere contempsit. Sed et vtinam hodie senes maxime presbyteri continerent: et qui in iuuentute continuerunt in senecta ferroribus luxurie non se macularent. ex de presumptio. cum in iuuētute. Nec essent sicut illi presbyteri impudici de quibus Daniel. xiij. quia difficile continentiam seruat: qui se illicito concubitu maculare non metuit. xxxiiij. distin. §. quod ergo. Sap. vi. Incorruptio facit proximum deo. sicut Ioannem apostolum. Beda super Lucā. Sicut christus in summa pace est natus: vt se pacē diligere ostenderet: ita de virgine natus est: vt se virgineum decus mōstraret diligere. Fructus cētesimus eis debetur. Matth. xiij. Agnum sequuntur quocumqꝫ ierit. Apocalip. xiiij. Et cantant canticum nouum; quod est cantus specialis amoris. ad literā dulcius solent cantare virgines. Gregorius. In patria singulariter agno canticum decantare, est cum eo in perpetuum pre ceteris fidelibus de carnis incorruptione gaudere. ¶ B

Virginitate ɔseruantia.

S Ex aūt sunt virginib' ꝑcipue metuenda. Primū est supbia. Aug. in lib. de virgini. Nō solū ꝑdicāda est virginitas vt ameſ: verū etiā monēda est ne inflef. Idē. Metuo tibi vehemēter ne quū te agnū q̄cūqꝫ ierit secuturam glorieris: eū ꝑsumēdo supbe p grām seq nō possis. Idē. Bonū ꝟginitat ꝙ magnū video; tm̄ ei ne pareat furē supbie

Que sunt virginibus potissimum cauenda.

timesco. Idē. Facilius sequūtur agnū: et si nō quocūqꝫ ierit: certe quocūqꝫ poterūt cōiugati humiles: ꝙ supbiētes virgines. Berñ. Sine humilitate audeo dicere nec Marie virginitas deo placuisset. Augu. Nō dubito ꝑferre mulierē supbe virgini. ¶ Scđm est fatuitas. i. charitatis defectus. Mat. xxv. Fatue virgines nō sumpserūt oleū secū. Berñ. in epistolis. Castitas sine charitate lampas est sine oleo. Subtrahe oleū: lāpas nō lucet. tolle charitatē: castitas nō palcet. Itē sup illud Mat. xxv. Nō sumpserūt oleū secū. Chrys. in homil. Oleū hic vocat charitatē ꝛ eleemosynam: et quodcūqꝫ circa indigentes auxiliū. lāpades autem virginitatis charisma. ꝓpter qđ et stultas eas vocat: qm̄ maiorē sustinētes laborē propter minorē oia perdiderunt. maiori em̄ labore vincitur carnis cupido: ꝙ pecuniarum. Augu. in verbis dñi. Si quis igif habet animā virginalē: ꝛ amator est pudicitie: nō debet mediocriter esse cōtētus ijs que cito exarescūt: sed perfectas virtutes sequatur: vt lumen habeat sempiternū. Chrys. in homil. Vides igitur quanta nobis fit a pauperibus negotiatio. Pauperes autē nō sunt ibi: ideoqꝫ hic oleū cōgregare oportet: vt illic vtile sit quū christus nos vocet. Hiero. Vendif in hoc mūdo oleum: ꝛ multo emitur precio: ac difficili labore cōquirif. qđ nō solū in eleemosynis: sed in cūctis virtutibus et cōsilijs intelligimus magistror. Vanitas etiā vel fatuitas in virginibus, est vana gloria ꝛ laudes quas petūt q: virgines sunt. Vñ ꝛ tales virgines oleū spūale intra consciētias suas corā deo nō habent: q: ab hoībus sicut fatue laudes querūt. ꝓpter qđ apud deū meritū virginitatis ꝑdūt. Aug. de verbis dñi sup pre. loco. Mat. xxv. Non sumpserunt oleū. Oleū adulatio est. de quo ps̄. cxl. Oleū aūt peccatoris nō impinguet caput meū. Vedūt em̄ oleū oēs adulatores: qui siue falsa siue ignorata laudando aīas in errorē nutriūt. l. di. si quis diaconus. ibi. in fi. Periculosas adulationes. Qui beatificāt: ipsi seducunt. Esa. ix. Et eis vana gaudia tāqꝫ fatuis cōciliādo aliquā de his mercedē tēporalē accipiūt. Dicitur ergo, Ite ad vendētes: ꝛ emite vobis. i. videamus nūc quid vos adiuuent: qui vobis laudes vēdere cōsueuerunt. ¶ Tepiditas: q̄ solet accidere in virginibus: q: cōsiderāt se parū peccasse. cōtra quod dicit Aug. in lib. de virginibus. Multo ardētius debes diligere illū qui flagitiosis a se cōmissis quecūqꝫ dimisit. de pe. dis. i. multiplex. in se cadere nō ꝑmisit. ¶ Macula peccati cuiuscūqꝫ alterius ꝙ carnalis. Macula turpior est in veste alba. Virginitas est vestis alba. vñ bysso cōparaf Prouerb. vlti. Byssus ꝛ purpura indumētū ei'. Virgines que habēt integritatē carnis cū corruptiōe mētis: similes sunt sepulcris dealbatis. Mat. xxiij. Hiero. Nihil ꝓdest virginitas corporis: vbi operaf corruptio mentis. ad hoc. xxxij. q. v. si paulus. c. tolerabili'. c. magis timeam'. ¶ Negligētia cōfessiōis. vñ ꝛ etiā virginitas decore induif. in ps̄. ciij. Cōfessionē ꝛ decorem induisti ꝛc. Et iterū. Cōfessio ꝛ pulchritudo in cōspectu eius. Cañ. ij. Ostēde mihi faciē tuā. i. cōscientiā. ¶ Diuisio cordis. Augu. loquēs virginib'. Toto vobis figatur in corde q̄ ꝓ vobis fixus est in cruce. Duplici corde cui ve. Eccli. ij. est que deo et hoībus vult placere. Berñ. in epistolis. Volens placere hoīb' deo displicet. Si hoībus placerē: christi seru' nō essem. Gala. i. Non places si nō placas: nō placas si places. Grego. Nemo pōt in vna eadēqꝫ re oīpotēti deo atqꝫ eius hostib' gratus eē. nā dei amicū se denegat: q̄ eius placet inimicis. Signū ꝙ virgo vult placere hoībus, est ornatus et appositus. de cōse. dis. v. fucare. fucus exterior. ps̄. xliiij. Ois gloria filie regis abintus. Hiero. Decor q̄ in veste requirif, induif: et cū veste deponif. vestis ꝓculdubio est non vestiri. ad hoc. xxi. q. iij. c. i. de cōse. dis. v. fucare. ¶ Imperseuerātia. ne deficiat. Berñ. Stude perseuerātie: que sola coronaf. Idē. Scias diabolū soli semꝑ perseuerantie insidiari: quā solā virtutē nouit coronari. de pe. di. ij. §. ex premissis. ver. itē illud euāgelij. Aug. Qui facere poteritis ne virginitatis bonū a vobis pereat; facere nō poteritis vt redeat. ad hoc. xxxij. q. v. si paulus. de peni. dis. iij. in cassum. vij. q. i. suggestū. In. c. si paulus, dicif ꝙ virginē post ruinā deus suscitare nō pōt. sed quō hoc intelligaf vide ibi in glos. ¶ C Honoratur aūt virginitas a deo, ab angelis, ab hominib', a diabolo. A deo. Hiere. iij. Dux virginitatis mee tu es. Est ergo christus dux virginitatis. est ꝛ spōsus. Ipse est em̄ summ' pōtifex de quo Leuif. xxi. Virginē ducet vxorē. virginē vtriqꝫ ecclesiā. ij. Cor. xi. xxvij. q. i. nuptiarū. Despōdi vos ꝛc. ꝛ virginē aīam. pal. c. si paulus. Itē christus nō solū est virginitatis spōsus: sed filius. Esa. vij. Ecce virgo cōcipiet. Luc. i. Augu. Unius sancte virginis partus oīm sanctarū virginū est decus: ꝛ ipe cū Maria matres christi sunt: si patris ei' faciūt volūtatē. Mat. vij. Honoraf ab angelis. Luc. i. Missus est angelus gabriel ꝛc. Iste angelus honorauit virginē in excellētissima legatione et in reuerētissima salutatione. Itē angelus nō ꝑmisit se a Ioāne virgine adorari. Apoc. xix. ꝛ vlti. Vide ne feceris. Honorāt angeli virgines: q: et ipse terrestres angeli sunt ꝛ hoīes celestes. Bernar. Quid castitate decorius: que mūdū de immūdo ꝯceptū semine, de hoste domesticū, de hoīe angelū facit? Honorauerunt angeli Hagnen in veste. Ceciliam in corona. Agathā in tabula marmorea. Catharinā in sepulcro. Sȝ inimici sunt impudicor. Dañ. xiij. Ecce em̄ angelus dñi accepta sententia ab eo scindet te mediū. De sodomitis subuersis ab angelis ꝛ occecatis. Geñ. xix. ij. q. i. deus. xiiij. dis. qđ ait. Honoraf ab hoīb'. Iudicū. xxi. Virgines reseruate. Nume. xxxi. Puellas ꝛ oēs feminas virgines reseruate. Alij oēs iubētur interfici. Merito salus daf virginib': q: p virginē salus. Ansel. Nō est salus: nisi quā tu virgo peperisti. Virgines em̄ saluanf nō carne tātū: sed mēte simul. Isidorus. Virgo carne nō mēte nullū premiū hȝ in generatiōe. in pal. c. si paulus. De quarto ꝙ honoraf a demonibus virginitas. Tob. vi. ꝛ. vij. demō noīe Asmodeus virginitatē Sare a. vij. corruptorib' liberauit. Narraf in vitis patrū ꝙ cuidā vidue castitatis amatrici demō fuit specialiter assignat' vt eā deijceret a ꝓposito castitatis. Quūqꝫ per multa tēpora eā molestasset valide: nūqꝫ tn̄ ei' animū potuit flectere ad cōsensum. Tādē demonū cōcilio conuocato princeps eor interrogabat a quolibet q̄d egisset: ꝛ ille apud eū beatior qui et nequior: at vbi ad istū ventū est: cōfusione dignus habef q̄ a femina superat' est. vñ et sibi iniūctū est vt imperio dñe obediret ꝙdiu in carne viueret. Dū autē dña, vt moris habebat, exclusis puellis se in oratione ꝓstrasset: et vellet sibi calciamēta detrahere: adfuit in specie decori iuuenis ille demō. quo viso domina exclamauit. accurrēs familia nihil inuenit. Tertio similiter veniens allocutus est dominam ne timeret: sibiqꝫ seriem rei explicans obedientiā repromisit. Addens ꝙ de illo peccato eam nō amplius molestaret. Quūqꝫ domina familiam induisset: demon cōquestus est ꝙ sibi non fuissent vestimēta collata: allegans se plus alijs seruiuisse: domina indumenta concessit. ille suscipiens se in conclaui clausit. domicelle respicientes per rimas portarum viderūt demonem pannos suentem. et ille indignatus misit vestimenta in ignem: sed ad mādatum domine extraxit. cui ob meritum castitatis semper seruiuit diabolus. Ergo velit nolit, honorat virgiñes: sicut victus victrices: ꝛ tamqꝫ angelorum sorores quos ipsi timent. Bernar. Fulgida virginitas est gemma virtutum: germana angelorum: lampas ecclesiarum: lux animarū. ipsa calcat libidinem. vincit diabolum. contēnit seculū. deprimit omne periculū. Sicut diabolus honorat castos et virgines: sic potestatē hȝ singularē sup immūdos: qui sunt de sua familia: q: ipse spūs immūdus est. Luce. xi. Tob. vi. Qui coniugia ita suscipiunt vt deum a se et a sua mente excludant: et sue libidini vacent: sicut equus et mulus quibus non est intellectus: habet super eos demon potestatem. ¶ D Quatuor etiā sunt in quibus virginitas honoratur in celo. In intrandi securitate. Mat. xxv. Que parate erāt intrauerūt ꝛc. Angelica societate. Iudicū. xxi. Inuēte sunt de Iabis galaad. cccc. virgi

Honor virginibus exhibitus.

Universidad de Deusto Biblioteca

nes que nesciert̄ viri torū et adduxerunt eas ad castra in sylo. Castra sunt angeli. Genes. xxxij. Castra dei sunt hec. Sylo interpretatur auulsio/restitutio. ꝛ certe amissio facta per angelos cadentes/speciale habebit restitutionē ꝑ virgines stantes. de conse. dist. j. hi duo. Christi cōformitare. Apoc. xiiij. Hi sequuntur agnum quocūq ierit. Virgines sequūtur agnū: q2 ei per incorruptionē specialissime cōformātur. preall. c. Sap. vj. Incorruptio facit esse proximum deo. Gaudiū singularitate. Apoc. xiiij. Nemo poterit dicere cāticum nisi illa. cxliiij. milia. Hoc est singulare prorsus gaudiū canticis exultationis ꝛ laudis de incorruptione ꝛ virginitate procedēs. Castitas et virginitas tranquillam facit vitam. j. Timo. ij. ibi. Tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate. q. d. Nō sufficit virginitas absq aliis bonis operibus. Grego. in homil. Nec castitas ergo magna est sine bono opere: nec bonū est aliquod opus sine castitate. vnde Luc. xij. Sint lumbi vestri precincti: ꝛ lucerne ardētes in manibus vestris. Grego. Nulla sunt bona cetera: si occulti iudicis oculis castitatis testimonio nō approbātur. Magna pulchritudo et vera glia castitas ꝛ virginitas. Judith. xvj. Erat enim virtuti castitas adiuncta ꝛc. vsq/ Erat aūt festis diebus ꝑcedēs cū magna gloria. Isido. Castitas est pulchritudo inuiolata sanctarum. Res est angelica. Chryso. Castitas res est angelica ꝑ quā solū singulariter hoīes angelis assimilātur. Bern. Differūt inter se homo pudicus ꝛ angelus. sed felicitate: nō merito. sed etsi castitas illius felicior: huius inde cognoscitur esse fortior. Bern. Sola castitas mores istius beate vendicat regionis in qua neq nubēt neq nubentur. Mat. xxij. prebēs quodāmodo terris experientiā cōuersationis celestis. Ministrū dei facit. ps. c. Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabit. ij. ad Cor. vj. In oībus exhibeamus nos sicut dei ministros ꝛc. Et infra. In castitate. Cor confortat. Judith. xv. Confortatū est cor tuū eo ꝙ castitatem amaueris. xxxij. q. v. tūc saluabitur. vbi ponitur triplex castigatio. Isti sunt eunuchi qui se castrauerūt sancti ꝑpter regnū celorū. Mat. xix. Chryso. Illa est gloriosa cōtinētia: nō quam trāsgredi nō pōt necessitas debilitatis corporis vel nature: sz quā cōplectit volūtas sancti propositi.

¶ Articulus. lxxxiij.

Queruntur aūt secūdum sanctū Tho. in. ij. ij. q. c. circa virginitatē quinq.

Primo in quo consistit virginitas. Secundo vtrum sit licita. Tertio vtrū sit virtus. Quarto de excellētia eius respectu matrimonij. Quinto de excellentia eius respectu aliarum virtutum. ¶ A

In q̄ virginitatē cōsistere sit dicendum.

Ad primū videt ꝙ nō cōsistit in carnis integritate ꝑpter definitionē Augu. s. positā in. §. pri. ver. Est aūt ꝙ virginitas est in carne corruptibili ꝛc. Item q2 sm eū est pudicitia que est in animo. vt. s. dixi. §. pri. ver. et est sciēdū. Preterea carnis integritas videt consistere in signaculo virginalis pudoris. Sed qūq absq virginitatis preiudicio frāgit illud signaculū. dicit em̄ Augu. Est aūt vberior feliciorq fecūditas nō ventre grauescere: sed mēte grādescere. Illa filios doloris: ista filios parturit gaudij ꝛ exultationis. Itē Augu. Ipa cōtinētia nequaꝙ sterilis est: sed fecunda mater filiorū gaudiorū. Illa filijs replet terrā: ista celū. ad hec. xxxij. q. j. nuptie. xxxiij. q. v. tūc saluabitur. Illa est multe solicitudinis: ista quietis. Gilibert. Virginitas est curarū silētiū: pax carnis: redēptio vitiorū: principatus virtutū. Illa est bonū: ista melius. Hiero. ad Pāmachiū. et. s. dixi. §. pri. ver. sed cōtra est. Tātū est inter nuptias et virginitatē: quātū inter nō peccare ꝛ bñfacere. Immo (vt leuius dicā) quātū inter bonū ꝛ melius. illa comparat spinis: ista rosis. Hiero. ad Eustochiū. Laudo nuptias: sz q2 mihi virgines generāt: lego de spinis rosam: de terra aurū: de conchis margaritā. Itē q2 christ nō de corrupta nascit / sz de virgine: est ratio sm Aug. de sancta virginitate sup illud Luc. j. Ad virginē. Illū em̄ decēter solū virginitas parere potuit: q̄ in sua natiuitate parē habere non potuit. Oportebat em̄ caput nostrū ꝑpter insigne miraculū sm corpus nasci de virgine: qd̄ figuraret mēbra sua de virgine. xxvij. q. j. nuptiarū. ecclesia sm spiritū nascitura. Itē Chrys. sup eodē. c. ibi. Qm̄ virū nō cognosco. Quinimmo eoipso cōtinget ꝙ es cōiugis inexperta. nā si virū experta fuisses: nō digna cēsereris hoc ministerio: nō q2 ꝑfanū sit cōiugiū: sz q2 virginitas potior. Decebat em̄ cōem oīm dominū ꝛ in natiuitate nobiscū participare: ꝛ ab eā discrepare. Qui em̄ ex vtero nasceretur / habuit cōe nobiscū: ꝙ autē absq ꝯcubitu nascerei / plus a nobis obtinuit. Penetrās magnus Climacus ꝑfunditatē vere virginitatis ꝛ castitatis ait. Castitas vel virginitas est nature i corpore appropriatio iesu christi: dñs amabilis: scutū cordis superterrestre: supnaturalis ꝛ supgloriosa abnegatio nature: ꝛ vere corporalis ꝛ mortalis ꝛ corruptibilis supmirabilis ad incorporeos coaptatio. Castus est q̄ amore ꝛ cōcupiscentia sancta amorē ꝛ cōcupiscētiā ꝛ ignē igne immateriali repercutiēs extinguit. Iste est canon. i. regula. dist. iij. canon. castissime castitatis: eque similiter sup aīatis et inanimatis rationabilibus atq irrationalibus corporib affici. Principiū quidē castitatis / nō cōsentiēs cogitatio ꝛ preter idolū. i. imaginationē turpē ex turpibus respersio. Medium castitatis / naturales motus sup multitudinē alimētorū et solū sine idolis existēres: ꝛ a colluuionis respersione liberi. Finis vero / mortificatio corporis premortuis cogitationibus. Si istud est vere castitatis ꝛ virginitatis argumentū / immobilē esse in phantasmatibus somniorū: ista penit terminatio luxurie fluxū sustinere in cogitationib vigilātem. In introducēdis. i. nouitijs corporis lapsus vt plurimū ex delicijs habēt fieri. In medijs vo ex alta sapiēdi elatione. In ijs vero q̄ ꝑfectioni appropinquāt ex eo tātūmodo qd̄ ꝑrimū iudicēt. Castitas est dei ꝑprietas ꝛ similitudo sm ꝙ homini possibile est. Mater vero castitatis q̄es solitaria cū obediētia. Est in somnis fluxus ex multitudine escarū ꝛ quietis. Alter est ex supbia: qn̄ in diuturna nr̄a influxibilitate inflamur: et rursum ex eo qd̄ ꝑrimū iudicemus. Alter ex demonum inuidia: vt ex hoc ꝙ altissimam possideat humilitatem. ¶ B

Castimonie gradus.

Secundū Cheromonē in collatione de castitate in lib. coll. Jo. cassi. Sex sunt castimonie et vere virginitatis ꝛ ꝑfecte gradus: quibus ad inuiolabilē cōscēditur puritatē. Primus est ne vigilās impugnatione carnis monachus elidat. Scd̄s ne mēs illi voluptarijs cogitatiōib immoret. Terti ne femineo vel tenuiter ad ꝯcupiscētiā moueātur aspectu. Quart ne vigilās vel simplicē carnis ꝑferat motū. Quint ne animi quū memoria gñatiōis humane vel tractat rō / vel necessitas lectiōis īgesserit: subtilissim mētē volūtarie actiōis ꝑstringat assensus. Sext ne ille illecebrosis phātasmatibus feminarū vel cuiuscūq vel dormiēs illudat. Idē. Hec est vere ꝯsummatio castitatis: que nō ipugnās carnalis ꝯcupiscētie mot / sz toto horrore detestās / iugē atq imobilē sui retinet puritatē: nec pōt quid aliud eē ꝙ sctitas. Hoc aūt fiet qn̄ iā definēs. Gal. v. caro aduersus spm̄ cōcupiscere: desiderijs ei virtutiq cōsenserit: ceperintq sibi pace firmissima federari: et iocūdissime habitauerint fratres. s. corp ꝛ aīa i vnū. Idē ibidē. Hec est ꝯsummatio castitat: vt vigilātē monachū oblectatio libidinis nulla ꝑstrigat: vt q̄escētē nō fallat illusio: sz quū dormiētē tm̄ sopite mēt icuria cōmotio carnis opp̄sserit: quēadmodū sine vlla titillatiōe voluptat excitata est: ita etiā sine vllo pruritu corpis cōquiescat. ¶ E Singulare est ꝑuilegiū ꝟginitatis. Primo q2 replet paradisum. vt. xxxij. q. j. nuptie. Scd̄o q2 sola est q̄ cū fidutia pōt deo aīas pñtare. in autent. de lenoni. §. scimus. colla. iij. Tertio quia est principium aliarum virtutum. in autent. quomodo opor. episco. et reli. cleri. ad ordina. dedu. §. neq autem sacras.

Virginitatis priuilegia.

Quarto sola virgo consecratur. xxvj. dis. acutius. Quinto aureolā habēt virgines sicut martyres ꝛ predicatores. vt s. dixi. xxxij. q. v. si paulus. de hoc legit ꝛ no. ex de ꝑba. causa matrimonij. Pauci hoc priuilegiū habent. l. dist. q2 tua.

An corrupta possit cō secrari.

¶ D Hic quero nūquid cū corrupta pōt dispēsari vt cōsecretur? sed nō determinat per quē. Et credūt quidā ꝙ in hoc casu per epm possit dispensari. quū nō sit ei prohibitū sm id qd̄ no. l. dist. in summa. et facit ꝑ hoc. xxvij. q. j. virginem que. Potest inquā si occultū est aliquā esse corruptā: et subest causa rationabilis dispēsandi: vtputa vitatio scādali: vel alia causa: maxime vbi sine viri admistione ꝑ abusionē aliquā facta est corruptio: q2 dubiū potest esse de iure vtrū ista corruptio abusiua faciat irregularitatē in muliere. per ea que. s. de hac materia notaui in. §. ꝑtractato. ver. et notandū. cū ver. seq. in ar. lxxxj. Cum notorie corruptis nō credūt isti simplicē epm posse dispēsare. et hoc propter scandalū. ꝛ q2 non legitur in hoc casu fuisse aliquādo dispēsatū. sm Archidia. dñm meū qui ita no. xxvj. dist. acutius. in glos. numquid. In quo. c. glos. ordi. no. ꝙ ideo eps nō virgo cōsecratur: q2 significat ecclesiā militantē in qua sunt boni ꝛ mali. de cōse. dis. iiij. est vnitas. Sacra virgo signat ecclesiam triūphantem: vbi nō est macula nec ruga. Ephes. v. xix. di. Quis. ¶ E Si vir votū virginitatis habens adiūgatur vxori: nō dimittat vxorē: sed tribus annis peniteat. xxvij. dist. si vir. Dicūt quidā ꝑ hoc. c. ꝙ postꝙ cōtrahit: absolutus est a voto: sed faciet penitentiā de voto violato: ꝛ pōt nedū reddere debitū: sed exigere. Sed hoc non credo ꝙ absoluat a voto: nec ꝙ possit petere debitū: q2 quantū ad se adhuc votū tenet: vt nō exigat. op. arg. ex de iureiurā. quāto. vbi dicit ꝙ iuramentū obseruari debet quatenus pōt: sed ius matrimonij nō cōpellit debitū exigere: q2 hoc libertatis est: sed compellit eum reddere. Unde dicēdū est ꝙ pōt sine peccato soluere: q2 ad hoc est obligatus: sed nō pōt sine pctō petere: q2 faceret contra ꝑmissum: et sic cōtra cōscientiā: et edificaret ad gehennā. ex de sen. exco. inquisitioni. cū simi. Et istius sentētie fuerūt Innoc. et Bern. ꝛ Jo. ex de cōuer. cōiu. quidā. ꝛ. c. accedēs. in glos. ij. que fuit glos. Jo. de hoc etiā no. xxvij. q. ij. agathosa. Itē vouentibus virginitatē nō solū nubere / sed velle nubere est damnabile. xxvij. dis. vouētibus. Virgines post consecrationē nubētes adultere sunt ꝛ inceste ꝛ sacrilege. xxvij. dist. c. vlti. xxvij. q. j. virginibus. Professa virginitatē iudicans nuptias anathema fit. xxx. dist. si quis ꝑpter. ꝛ. c. si quis vel. et. xxxj. dist. quicūq.

An ꝑmoueri possit qui cū fornicaria ꝯtrx.

¶ F Quid si aliquis fornicariā deflorauit: cū qua postmodū contraxit: nūquid poterit postmodū promoueri? Tenet Jo. t. ꝛ Ber. Bar. brix. in sua questione dñicali que incipit / aliquis cognouit virginē. Et Ray. ꝛ Jo. an. in. c. clerici qui. de vi. ꝛ hone. cle. lib. vj. ꝙ talis poterit ꝑmoueri post mortē istius. vt no. xxx. q. v. qualis. de cleri. cōiu. sane. de biga. debitum. in vlti. glos. Ego aūt post Hugo. et Ostiē. ꝛ Jo. de finito et Archidia. teneo cōtra. ꝙ talis tāꝙ bigamus nō valeat promoueri. ꝛ hoc per illa. c. expressa. xxxiij. di. q2 sunt. ibi. Nec eā virginē peruenisse ad eū. xxxij. dist. nemo. ibi. Unicā ꝛ virginē vxorē habuerit. vbi de hoc. ꝛ. xxxiij. dist. maritū. ibi. Nec eūdē qui vnā cōcubinā ꝛc. vbi de hoc. ꝛ. xxxiiij. di. curādū. ibi. Qui vxorē virginem non duxerit. ꝛ. c. seq. precipimus. ibi. Qui virginē nō est sortitus vxorem. ꝛ. lxxxvij. dist. quicūq. ibi. Una tantū et ea quā virginē cōmuni per sacerdotē benedictione percepit vxore contētus. ꝛ. xxx. q. v. qualis. ibi. Uirgo casta ꝛ despōsata in virginitate. ꝛ pall. c. clerici. ibi. qui cū vnicis ꝛ virginibus cōtraxerūt. vbi tacite iure nouo videt hec opinio approbari. Ratio est ꝑpter prerogatiuā matrimonij: q2 maritus est talis corrupte: ꝛ nō agit hic de peccato: sed de sacramēti sanctitate. xxvj. dis. acutius. Alia ratio valida sm Archidia. est q2 carnis cōmistio significat conformitatē diuine ꝛ humane nature: que contracta fuit in vtero virginali: factā per mysteriū incarnationis. ex de biga. debitū. Quū ergo hoc factū fuerit in vtero virginali: vt actus consummatus id significet: oportet ꝙ consummatio sit facta in vtero virginali: qd̄ esse nō potest si antea eam corrupisset. et ad hoc etiā facit. xxxij. dist. seriatim. ibi. Uxorem ducere virginē ꝛc. In hac sentētia etiam residet Gof. in preall. c. sane. Et ratio est sm eū q2 incipit esse maritus corrupte. vt in iuribus predictis. de hoc no. Archidi. in pall. c. nemo. ꝛ. c. qualis. ꝛ. c. clerici qui. li. vj.

An abbatissam oporteat esse virginē.

¶ G Itē hic quero an abbatissa debeat esse virgo? Et casus expressus est ꝙ sic. xx. q. j. iuuēculas. ꝛ no. xxxj. q. j. quō. in glos. non ideo. et ꝑ hoc facit. j. q. vij. si quis oēm. ibi. Nouimus peccatricem prius Mariā. post conuersionē q̄uis sancta et casta: tn̄ inter diaconissas cōputata non est. facit. xxvij. dist. c. vlti. Sed cōtra videtur q2 corrupta potest esse diaconissa. xxviij. q. j. si quis rapuerit. in fi. facit. lxxviij. dist. nemo presbyter. Dico ꝙ de bono et equo est et honesto / ꝙ abbatissa sit virgo: q2 virginibus habet preesse: ꝛ ad virginitatē hortari: qd̄ corrupte sic nō cōpetit. arg. op. xxv. di. c. vlti. ꝛ. xxvj. dist. c. vlti. lxj. dist. c. ij. in fi. Uidua tn̄ hodie de facto abbatissa fit ꝛ fieri pōt. arg. ex de eta. et quali. tuam. Et tunc sm Hugo. cōsecranda non est. xxvj. dist. acutius. Et in hac sentētia videtur esse Archidia. in preall. c. iuuēculas. Dicunt aūt virgines a virore. vel dicta est virgo a viridiori etate. vel ab incorruptione quasi virago. ꝙ adhuc ignorat femineā passionē. sm Papi. Et dicitur virago a viro / quasi vir sit ꝛ virū agit. sm Hugui. in deriuationibus. argu. ad hoc xxxij. q. vij. §. sed illud. ver. hic si quis. Cū virgine cōmittit stuprū proprie etiam volūtate vtriusq. xxxvij. q. j. §. cū ergo. ver. stuprum. ex de adulte. c. ij. et ibi no. in. j. de ciuitate dei. ꝙ mēbra illa possunt diuersis casibus vulnerata vim perpeti: et medici aliquando saluti opitulantes hec ibi faciunt que horret aspectus. Obstetrix virginis cuiusdā integritatem manu velut explorās dum inspicit: perdit. Nō opinor quēꝙ tam stulte sapere: vt huic perisse aliquid existimet: etiam de ipsius corporis sanctitate: q̄uis membri illius integritatem iam perdidit. Ita ergo virginitas nō consistit in carnis incorruptione. Preterea corruptio carnis maxime in seminis resolutione consistit: que potest fieri sine concubitu: siue in dormiendo. vj. dist. testamentum. siue in vigilando. sed sine concubitu nō videtur perdi virginitas. Dicit enim Augu. in lib. de virginitate / ꝙ virginalis integritas et per piam continentiam ab omni concubitu immunitas angelica portio est. Sed contra est qd̄ Augu. in eodem lib. dicit / ꝙ virginitas est continentia in qua integritas carnis ipsi creatori anime ꝛ carnis vouetur / cōsecratur / seruatur. Dicendum ꝙ pudicitia virginalis sicut et quelibet virtus est quidem essentialiter in anima naturaliter: et subsequenter in carne. vnde Augu. dicit in libro de virginitate / ꝙ virginitas in carne seruetur: ac per hoc corporalis: sed tamen spiritualis est quam vouet ꝛ seruat continentia pietatis. Ad hanc solutionem faciunt. xxxij. q. v. ita ne. c. de pudicitia. et. c. ille. Delectatio autem que est ex seminis resolutiōe dupliciter potest cōtingere. Uno modo vt procedat ex mentis proposito: siue fiat per concubitum / siue sine cōcubitu. Matthei. v. ad hoc facit. xxxij. q. v. sicut peccatum. et. c. qui viderit. xxvij. q. j. nec aliqua. Alio modo potest prouenire preter propositum mentis: vel in dormiendo / vel per violentiam illatam cui mens non consensit: q̄uis caro delectationem experiatur: vel etiam ex infirmitate. vt patet in ijs qui fluxum sanguinis vel seminis patiuntur. Et sic nō perditur virginitas: quia talis pollutio non accidit ex proposito quod virginitas excludit. Ad hoc faciunt omnia capitula. xxxij. q. v. a principio vsq ad. §. sequen. q̄uis. ¶ Ad secundum videtur ꝙ virginitas sit illicita. quia contra preceptum dei Genes. j. Crescite et multiplicamini ꝛc. Item sm maximum Ualerium sm leges antiquorum puniebantur qui celibem vitam ducebant. Et Augustinus ait de Platone ꝙ in vera religione sacrificabat vt perpetua eius continentia tamꝙ peccatum abhorreretur. Sed dicendum ꝙ virginitas est licita et perfecta: quia nullum peccatum cadit sub consilio. dicitur enim. j. ad Corinthios. vij. cap. De virginibus

Universidad de Deusto

autem preceptum domini non habeo: consilium autē do. xxviij.q.j.sic enim. Hoc autem consilium est vt liberius diuine cōtemplationi vacetur.j.ad Corinth.vij. Mulier innupta ⁊ virgo cogitat que domini sunt: vt sit sancta in corpore et spiritu. Preceptum aūt illud Gen. Crescite ⁊ multiplicamini.respicit totam multitudinem hominū. Cui necessarium est non solum ꝙ multiplicetur corporaliter: sed spiritualiter.quia ſm Ambro. Nuptie replent terram. Virginitas paradisum.xxxij.q.j.nuptie. facit.xxxiij.q.v.tūc saluabitur. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ non videtur ꝙ virginitas sit virtus: quia omnis virtus per penitentiam reparatur.arg.l.dist.ferrum.sed virginitas non reparatur per penitentiā.xxxij.q.v.si paulus. Preterea/nulla virtus perditur sine peccato: sed virginitas perditur sine peccato: q: per matrimonium.ergo ⁊c. Sed cōtra est quod dicit Ambro.in lib.de virginitate. Inuitat virginitatis amor vt aliquid de virginitate dicamus: ne veluti transitu quodam perstricta videatur: que principalis est virtus. Dicendum ſm Tho. ꝙ virginitas est quedā specialis virtus: habens se ad castitatem sicut magnificētia ad liberalitatē. Et hoc facit propositum sanctum ab omni actu venereo abstinendi. Augu.in lib.de virginitate. Nec nos in virginibus predicamus ꝙ virgines sunt: sed ꝙ deo dicata pia continentia virgines sunt. Q virtus sit virginitas clarū est in preallc.c.de pudicitia.et.c.ita ne.xxxij.q.v. Ad illud quod dicitur ꝙ non reparatur per penitentiam: dicendum est. Per penitentiam reparatur quātum ad illud quod est formale in virtute: non autem quantum ad id quod est materiale in ipsa. Circa materiam autē virginitatis est aliquid qḋ miraculose poterit diuinitus reparari: scʒ integritas membri.quam dicimus accidētaliter se habere ad virginitatē. Aliud autem est quod nec miraculo reparari potest: vt.s. qui expertus est voluptatem veneream fiat nō expertus. Non enim deus potest facere vt ea que sunt facta non sint facta.ſm Tho.vide quod legitur ⁊ no.xxxij.q.v.si paulus. ibi. Quum omnia possit deus: suscitare virginem non potest post ruinam.et in glos.ideo dicit. ¶ Ad illud quod dicitur ꝙ perditur sine peccato. Ad hoc dicendum ꝙ quum sit virtus: nūꝗ perditur sine peccato: quia castitas est suo modo cū propria vxore.xxxj.dist.in cena. facit.xxxij.q.ij.§.j. ver.beata. ¶ Ad quartū videtur ꝙ virginitas non sit excellentior matrimonio.dicit enim Augu.in lib.de bono cōiugali. Non impar meritum continentie est in Joāne qui nullas expertas est nuptias: ⁊ in Abraam qui filios generauit.facit.xxxij.q.iiij.quis ignoret.de peni. dist.ij. si enim. ver.memento. Item coniugium ordinatur ad bonū commune: sed virginitas ad bonum priuatum: sed commune preferendum est.vij.q.j.scias.cum concor. Augu.in lib. de bono cōiugali. Quod est cibus ad salutē hominis.hoc est concubitus ad salutem humani generis. virginitas ordinatur ad bonum speciale: vt vitent tribulationē quam sustinent coniugati.j.ad Corinth.vij. Sed cōtra est quod dicit Augu.in lib.de virginitate. Certa ratione ⁊ sanctarum scripturarū authoritate nec peccatū esse nuptias inuenimus: nec eas bono vel virginalis continētie/vel etiam vidualis equamus. Hiero.ad Pammachium. Tantum interest inter nuptias et virginitatem: quantū inter nō peccare et benefacere: immo (vt leuius dicamus) quantū inter bonū ⁊ melius.illa cōparatur spinis: ista rosis. ¶ Respondendū est ꝙ sicut patet in lib. Hiero. contra Jouinianum: hic error fuit Jouiniani: qui posuit virginitatem nō esse matrimonio preferendā.qui error ponitur.xxiiij.q.iij. quidam.ver. Jouinianiste. Qui quidem precipue destruitur exemplo christi: qui matrem virginē elegit: et ipsa virginitatem seruauit. Et ex doctrina apostoli qui.j.ad Cor. vij.virginitatē cōsuluit tāꝗ melius bonum. Et ratione/q: bonū diuinū est potius bono humano. Tum q: bonū anime prefertur bono corporis.xij.q.j.scimus.xxxviij.di. sedulo. Tum q: bonū contēplatiue vite profertur bono actiue. ex de regu.licet. Virginitas aūt ordinatur ad bonum anime ſm vitam contemplatiuā: que est cogitare ea que sunt dei. coniugium autē ordinatur ad bonum corporis: qḋ est multiplicatio generis humani: et pertinet ad vitā actiuā: quia mulier et vir in matrimonio viuētes/necesse habent cogitare que sunt mūdi. vt patet per Apostolū.j. ad Cor. vij. vnde indubitanter virginitas preferenda est continētie coniugali. Ad illud de coniugio Abraam dicendum ꝙ meritum non solū pensatur ex genere actus: sed magis ex animo operanti. Habuit autē Abraam animum sic dispositum vt paratus esset virginitatē seruare: si tēpori fuisset congruum.quia ſm Augu.in lib.de bono cōiugali. Abraā in habitu habuit cōtinentiā quā in opere Joānes habuit. Ad aliud dicendum ꝙ bonum commune potius sit bono priuato: si sit eiusdem generis: sed potest esse ꝙ bonū priuatum sit melius ſm genus suū. Et hoc modo virginitas deo dicata prefertur fecūditati carnali. vnde Augu.in lib. de virginitate dicit/ꝙ fecunditas carnis etiam illarū que in hoc tēpore nihil aliud in cōiugio ꝗ prolē requirūt quā mancipēt christo: pro amissa virginitate cōpēsari non posse credenda est. ¶ Ad quintū videtur ꝙ virginitas sit maxima virtutū. vnde Cyprianus dicit ꝙ est illustrior portio gregis christi. Itē maxima est virtus cui maximū debetur premiū: sed fructus cētesimus debetur virginitati. Mat. xiij. in glos. Preterea tāto virtus maior est: quanto per eā aliquis amplius christo cōformaꝛ: sed maxime aliqs christo per virginitatē conformaꝛ. Apoc.xiiij. dr de virginibus ꝙ sequūtur agnū: et cantāt canticū nouū ⁊c. Sed Aug. cōtra in lib.de virginitate videꝛ dicere. Nemo quantū puto ausus fuit virginitatē preferre monasterio. Et in eodē lib. dicit. Preclarissimū testimoniū phibet ecclesiastica authoritas in qua fidelibus nomē sit quo loco martyres et quo defuncte sanctimoniales ad altaris sacramenta recitenꝛ. Per qḋ daꝛ intelligi ꝙ martyriū virginitati preferꝛ: ⁊ similiter monasterij status. ¶ Rñdeo ꝙ aliqḋ pōt dici excellētissimū dupliciter. Vno modo in aliquo gñe. et sic virginitas est excellētissima.s.in genere castitatis. trāscēdit em̄ castitatē vidualē ⁊ coniugalē. Et q: castitati attribuiꝛ decor: ideo virginitati p cōsequens attribuiꝛ maxima pulchritudo ⁊ excellētissima. Vnde Amb. dicit in lib.de virginitate. Pulchritudinē qs pōt maiorē existimare decore virginis que amaꝛ a rege: pbaꝛ a iudice: cōsecraꝛ deo: semp spōsa: semp innupta: ⁊ sic loquūtur prima ar. Alio modo pōt dici aliqḋ excellētissimū simpliciter. ⁊ sic virginitas nō est excellētissima virtutū. Semp em̄ finis excellit id qḋ est ad finē: ⁊ quāto aliqḋ efficacius ordinaꝛ ad finē: tāto meli9 est. Finis aūt ex quo virginitas laudabilis reddiꝛ: est vacare rebus diuinis. vt dicit Apl's. ⁊ dictū est. s. Vñ ipe virtutes theologice ⁊ etiam virtus religionis/quarū actus est ipsa occupatio circa res diuinas: preferunꝛ virginitati. Similiter ⁊ vehemētius operanꝛ ad hoc ꝙ inhereāt deo martyres: qui ad hoc postponūt propriā vitā: et viuentes in monasterijs: qui ad hoc postponunt propriā voluntatē ⁊ oia que pñt habere: ꝗ virgines: que ad hoc postponunt venereas voluptates: ⁊ ideo simpliciter virginitas nō est maxima virtutū. Illud de Cypriano verū est p cōparationē ad viduas ⁊ cōiugatas. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ cētesimus fructus attribuiꝛ virginitati. ſm Hiero. pter excellētiā quā hʒ ad viduitatē cui debetur.lx. ⁊ ad matrimoniū cui debetur.xxx. Sed sicut Augu. dicit in lib.de questionibus euangelij. Cētesimus fructus est martyrum. sexagesimus virginum. trigesimus cōiugatorꝫ. ¶ Ad aliud dicēdū est ꝙ virgines sequūtur agnū quocūꝗ ierit: q: imitātur christū nō solū in integritate mētis: sʒ etiā in integritate carnis. vt dicit Aug.in li.de virgini. ⁊ ideo in pluribus sequunꝛ agnū. nō tm̄ oportet ꝙ magis de propinquo: q: alie virtutes faciūt ppinquius inherere deo p imitationē mētis. Canticū aūt nouū qḋ sole virgines cātāt: est gaudiū qḋ habēt de integritate carnis seruata. ſm Grego. et. s. dixi. Et super illud Apoc.xiiij. Cātabūt cāticū nouū. dicit glos. interlinearis. i. de integritate aie ⁊ corporis exultant. ¶ D

Excellentia

An virginitas dicēda sit virtus.

An virginitas matrimonio sit preferenda.

Vtrum virginitas sit virtus excellentissima.

Excellentia autem virginum et dignitas sic sumpta sicut dictū est/quadrupliciter manifestaꝛ. Primo q: ipse sunt singulares sponse eterni regis sicut dicebat beata Hagnes virgo. vnde Ambro.s.§. primo ỽ. Responsū deo. Pulchritudinē quis pōt ⁊c. Secūdo quia cōparāntur angelis. vt dictū est. s. sepe. Ambro. Virginitas cōditionem humane nature supergrediꝛ. per quā hoies angelis associanꝛ. maior est tamen victoria virginū ꝙ angelorum. angeli em̄ sine carne viuunt: virgines vero in carne triumphant. Tertio q: illustriores sunt fidelib9 vniuersis. Cyprian9. Virginitas est flos ecclesiastici germinis: dec9 atꝗ ornamentū gratie spūalis: lete indoles laudis/ ⁊ honoris: opus integrum atꝗ incorruptum dei: imago rursus dei: sanctimonia dei: illustrior portio gregis christi. Quarto q: preferūtur cōiugatis vt dictū est. Hec autem excellentia quam habet virginitas respectu copule coniugalis: ptʒ ex multiplici cōparatione ad ipsam. Illa em̄ impinguat ventrem: ista mentē. Augu. Generosi9 elegit in carne vitā iam imitari angelorꝫ: ꝗ ex carne numerū augere mortalium. ¶ J Siquis seduxerit virginē: cōcubueritꝗ cuꝫ ea: dotabit eā habebitꝗ vxorem. Si vero pater dare noluerit: reddet pecuniam iuxta modū dotis quā virgines accipere consueuerūt. Exo.xxij. et de adul. c.j. ⁊.ij.xxxvj.q.ij.tria. Qui per vim deflorat ỽginē: capite punitur. insti.de publi.iudi.§.si autē. Si autē attentat sacratam virginē etiā ad matrimoniū: similiter capite punitur.de peni.dist.j.in.l.canonizata.siqs non dicā.⁊.xxxvj. q.ij.siquis.ij. Canones execrantur.xxxvj. q.ij. raptores. c. siquis virginē. De triplici genere eunuchorū. Mat.xix.et xxxiij.q.v.tunc saluabiꝛ. als est sub.c.ꝗ sirit. ¶ K: Quo modo autem status virginalis purissimus in eccl'ia sancta quodāmodo cecidit a sua puritate clarum est: quia sacrate virgines in monasterijs aut corporaliter per pessimas familiaritates ⁊ carnales seculariū clericorꝫ et maxime religiosorum quorūdam deuotiones/aut per corruptos sensus ⁊ menteꝫ libidinosam spūaliter corruerunt. Alique etiam earū primā fidem irritam facientes. xxvij. q.j.c.j.⁊.ij. se incestis ⁊ adulterinis et sacrilegis nuptijs tradiderūt: aliqties in semetipsis indicēdā turpitudineꝫ scelestissimis ⁊ execrabilib9 modis et actibus operantes. Alie etiā virgines in seculo se voto christo in virginitate seruire vouētes/et alie virgines maritande male a parētibus custodite modis similibus corruerunt: ⁊ in virginitate desponsate non fuerunt. sed florem virginitatis impudici alij rapuerunt. vt prophetie antique de ruina virginum isto tempore sint complete. Thren.j. Virgines ei9 squallide. ibi exposui. in ista. ij. parte in arti. iiij. in litera deleth. Et ibi. Virgines abierunt in captiuitatem. ibi exposui in litera Sade.in.iiij.ar. Et Threno.ij. Destruxit in furore suo munitiones virginis iuda. ibi exposui in litera beth.in.v.ar. Et ibi. Abiecerunt in terra capita sua virgines hierusalem. ibi exposui in litera Joth.in ar. ⁊ ibi. Cui exequabo te: ⁊ consolabor te virgo filia sion: et.j. Quis meditabitur tui: ibi exposui. ⁊ ibi. Virgines mee ceciderunt in gladio. ibi exposui. Humiliate sunt virgines per corruptionē. Thren.v.ibi. Mulieres in sion humiliauerunt: ⁊ virgines in ciuitatibus Juda. ibi exposui in oratione Hiere. Recordare.i.viij.ar. ¶ L Vere hodie virgines ad incremētū nō sunt perducte. Esa.xxiij. circa pri. ⁊ ibi. Non adijcies vltra vt glorieris calumniā sustinens virgo filia sidonis. Oblita est hodie virgo ornamenti sui scilicet pudicitie. Hiere.ij. Hodie multe ỽgines filie Babylonis.i. ɔfusiōis/qb9 dicit Esa.xlvij. Descende: sede in puluere virgo filia Babylonis. non est soliū ⁊c. que verba ponuntur ⁊ exponūtur.xxxij.q.v.si paulus. Hiero. Pereijt ergo ⁊ mente virginitas. Iste virgines sunt male virgines carne ⁊ non spiritu. virgines stulte ꝗ oleū nō habētes excluduntur a spōso. Si autē ⁊ ille ꝗ virgines sunt ob alias tamen culpas virginitate corporū nō saluantur: qd fiet illis que prostituerūt membra christi: et mutauerunt templū sanctispiritus in lupanar: xxxij.q.v.si paulus. Itē de istis malis virginibus Cyprianus. Si incorrupta inuēta fuerit virgo ea parte qua mulier potest esse: poterit tamen ex alia parte corporis peccasse que corrumpi potest: ⁊ tamen inspici non potest. certe ipse concubitus. ipse cōplexus. ipsa cōfabulatio ⁊ osculatio ⁊ coniacentium duorum turpis et feda dormitio quantum dedecoris ⁊ criminis confitetur: Si superueniens maritus sponsam suā iacentem cum altero videat: nōne indignatur ⁊ fremit: ⁊ per zeli dolorem portat gladium in manu sua: ⁊ christus dominus ⁊ iudex noster quum virginem suam dicatā sibi ⁊ sanctitati sue destinatam iacere cum altero cernit: quātum indignatur ei et irascitur. xxvij.q.j.nec aliqua. Qui autem cum muliere sanctificata mechatus fuerit: deponēdus est si est clericus. si laicus: excōmunicandus. xxvij.q.j. siquis episcopus. Innocen. Si apostolus.j.ad Timo.v. illas que a proposito viduitatis discederent/dixit eas habere damnationem: quia primam fidem irritam fecerunt quanto magis virgines que pactionis sue fidem minime seruarunt. xxvij.q.j.he vero. De his etiam malis virginibus deo sanctificatis ⁊ de pena earū quū corruūt ⁊ earū corruptorib9. xxvij.q.j.ipudicas.cū.ij.c.seq.c. siquis sacro c.siqua virgo.c.diaconissam.c.quotquot.c. virgines. c. siquis rapuerit. De phibita familiaritate ⁊ periculosa monacharum. xiij.q.ij.diffinimus.c.in decima actiōe. Ex clericorū.lxxxj.dist. ad reatū episcopi.

Virginalis excellentie testimonia.

Virginalis puritas plurimū labefactata est.

¶ Articulus.lxxxiiij.

Expedito longe late

ꝗ tractatu fundamēti omniū statuum in ecclesia sancta dei ⁊ eorū quantum ad vitam ⁊ puritatem in hac lachrymabili tempore infelici vniuersali ruina: q: scribitur.ij. Paralipo.vij. ꝙ quum templum cōplesset Salomon fundens preces: descendit ignis de celo: ⁊ deuorauit holocausta ⁊ victimas. Ideo in fine istius operis qḋ christus Salomon pacificus rex. ex in prohem. decre. rex pacificus. gratia sua incepit: ⁊ perfecte cōpleuit: matrē meam vniuersalem ecclesiam gemitibus ⁊ suspirijs genuflexus humiliter interpello: ꝙ preces magis mentales ꝗ vocales. de con.di.v.mediocriter. fundat ad sponsum suum. Eph.v.xxvij.q.j.nuptiarum. christum. ꝙ sicut in ecclesia primitiua misit ignem.i. spiritum sanctum super eam cū septem suis donis. Act.ij. de conse. di.iiij. proprie. xxiij.q.iiij. ea vindicta. vt eam sibi sacrosanctum tabernaculū consecraret: eam mundans illuminās fortificans ⁊ in sua gratia igniens et confirmans: sic missertus eius quasi vidue bonis filijs. Luc.vij. de peni.dist.j. importuna. in tanta eius vite ruina mittat iterum spiritussancti gratiam cum suis donis super eam ad eam mūdandam ⁊ sibi sponsam legitimā consecrandam non habentem maculam neꝗ rugam. ad Ephe.v.xxxij.q. iiij. recurrat. ¶ A Et ideo in calce istius operis de.vij. donis spiritussancti de quibus Esa.xj. in prin. de quib9 multi alij tractauerūt: sed de allegationibus iuris se non intromiserunt: cum iu... fundamento breuiter adnotabo. vt per eius gratiam in sancto suo statu antiquo et debito reformetur: ⁊ placeat sponso sacrificium sponse: sicut a diebus antiquis. Malach.iij.l.di.purgabit. qḋ tempus ante aduentum bestie. Apoca.xj. ⁊.xiij. antichristi proculdubio est venturum. Et sicut sponsus eius christus de spiritusancto conceptus. Luc.j. ad mensuram spm̄ sanctum non recepit. Joan.iij. sed super eum plenitudo descendit ⁊ mansit Joan.j. et requieuit cum donis suis. vt pre.c. Esa.xj. sic et ipsa sancta ecclesia sponsa sua ſm suam mensuram recipiat dona eius: ⁊ renouetur per eum. vt dicatur ps̄.xlv. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. ¶ Effectus autem spiritussancti rectissime dona vocātur ⁊ septiformis gratia spiritussancti. Quum enim spiritussanctus bonitas. Sapiē.x. sit/ se ⁊ sua liberalissime cōmunicans: ideo

Spiritussancti dona.

Universidad de Deusto Biblioteca

ſanctum domum ab eo eſt. Jaco.j.j.q.ſi.ꝙ pia. Aug. Ma-
gna eſt dei miſericordia. donum dat equale ſibi. nam ſpiri
tuſſanctus donum eſt in quo dantur liberaliſſime cetera
dona. ideo ſpirituſſancti rectiſſime dona vocantur. Noīe
enim doni gratitudo vel liberalitas inſinuatur. Donū em̄
iuxta verbum ſapiētis eſt datio irreddibilis: que fit ſine
ſpe retributionis. Seneca in li. de beneficijs. Nō eſt bene-
ficium quod in queſtum mittitur. Idem. Si deum imita-
ris: da beneficia gratis. ad hec ex̄ de dona. c. j. Et differen-
tia eſt inter donū: quod eſt genus: ⁊ munus: quod eſt ſpe-
cies. ff. de verbo. ſig. inter donū. nota. de ſimo. ⁊ ſi queſtio-
nes. in gloſ. Aliud vocaẗ etiam ſeptiformis gratia: Gra-
tia autem dicitur ꝙ gratis. ad Tit. j. Ro. xj. datur. j. q. j. gra
tia. Hec ſeptem dona. dicuntur ſeptem ſtelle: in dextera
chriſti. Apoca. j. ⁊ dicuntur ſtelle: quia noctem preſentis
ignorantie illuminant. ⁊ in dextera chriſti: quia per eum
omnia dona collata ſunt. Jo. xvj. Quum venerit paracle
tus ⁊c. Ephe. iiij. Dedit dona hominibus. Septē lucerne.
Exo. xxvj. Facies ſeptem lucernas: ⁊ pones eas ſuper can
delabrū. gloſ. ſeptē lucerne ſunt ſeptē dona ſpirituſſancti:
q̄ in chriſto ſemper manſerunt: ⁊ fidelib⁹ ſm̄ voluntatem
eius diſtributa ſunt. Septem lampades. Apoca. iiij. Za-
charie. iij. Septem crines Samſonis. Judi. xvj. Hec ſeptē
dona opponuntur ſeptē malis huius mundi: q̄ ſunt ſtul-
titia/hebetudo/precipitatio/inanis timor/ignorātia/du
ritia/ſuperbia. Contra malum ſuperbie timor: qui humi-
liat. Contra duritiam pietas. Contra timorem inanē for-
titudo. Contra ſtultitiam ſcientia. Contra hebetudinem
intellectus. Contra precipitationem conſilium. Contra
ignorantiam ſapientia. Iſte ſunt ſeptem columne q̄ ſuſtē
tant domū ſanctam eccleſie. Prouer. ix. Sapiētia ſcilicet
chriſtus edificauit ſibi domū. ſcilicet eccleſiam. quum di-
xit. Et ſuper hanc petram edificabo eccleſiam meā. Mat.
xvj. xix. di. ira. Excidit in ea columnas ſeptē dona ſpiritu-
ſancti/expellentes ſeptē ſpiritus imūdos. Luc. xj. ⁊ Mat.
xij. Superbiam expellit timor: q: cor humiliat. Pietas in-
uidiā: q: bona cōmunicat. Scientia iram: quia animā illu
minat. Fortitudo acidiam: q: torporem expellit. Conſiliū
auaritiam: q: dat pauperibus ſuperflua. Intellectus gu-
lam: quia eam temperat. Sapiētia luxuriam: quia guſta-
to ſpiritu caro deſipit. Et nota ꝙ a dono timoris ſapien-
tia inchoatur. Eccleſiaſtici. j. ⁊ dono ſapientie perficitur.
donis vero medijs proficiendo ad conſummationem ſa-
pientie appropinquatur. Et nota ꝙ donū ſapientie ⁊ do-
num intellectus pertinent ad contemplatiuā. Dono em̄
intellectus cōtemplamur deum in creaturis. dono ſapiē-
Timor tie in ſe. Alia. v. dona pertinent ad actiuā. ¶ B Primo
diuinus. igitur a timore domini incipiendum eſt. q: initium ſapiē
tie timor domini. Eccl'i. j. Et pſ. cx. Initiū ſapientie timor
domini. Scđm Aug. ſuper Joā. x. de mercenario. Timor
eſt fuga mali ne pdat que diligit. Fuga timoris fuga eſt
caute declinationis. Timor em̄ dum timet timetur. Phi-
loſophus. Qui timet deum: omnia timent eum. qui vero
deum non timet: omnia timet. Item Aug. in li. de ciui. dei.
Timor eſt amor fugiens quod ei aduerſatur. Timor eſt
expectatio futuri mali. Et notandum ꝙ ſpirituſſanctus
per dona ſua. i. per ſuos effectus edificat iuſtitiam: q̄ con-
ſtat ex ſeptē beatitudinibus de quibus Mat. v. ⁊ ex ſeptē
virtutibus. tribus theologis: ſcilicet fide/ſpe/⁊ charitate
Donorū ⁊ quatuor cardinalibus/prudētia/temperantia/fortitu-
ſpiritus- dine/⁊ iuſtitia. ⁊ hoc per ſimilitudinem quam habet cum
ſancti cū igne in. vij. ¶ Primo ꝙ ignis quod altum eſt/incinerat:
igne cōpa ⁊ humiliat. ſic ſpiritus timoris per humilitatem virtutē
ratio. quam inducit cor elatum: humiliat ⁊ deprimit: ⁊ in fide ſo
lidat. ⁊ ſic ſe omnib⁹ ſubijcit recolens illud Eccleſiaſtici. j.
Qui ſine timore eſt non poterit iuſtificari. Scđo ignis
conſolidat. ſic ſpiritus pietatis per virtutem manſuetudi
nis quam inducit ad omnem iniuriam ſuſtinendā patien
tem efficit. vnde dicit gloſ. ꝙ ſpirituſſanctus pietatis ſpe-
cie patiendo corroborat. Eccleaſtici. ij. Deprime cor tuum

ſubaudi per timorē. Et ſuſtine ſubaudi. per manſuetudi-
nem. Tertio illuminat. ſic ſpiritus ſcientie per beatitu-
dinem ⁊ virtutem que eſt luctus. nam quum quis videt
⁊ proximorum miſeriam ⁊ celeſtis regni luget abſentiā.
⁊ ſic attenditur charitas ⁊ dilatatur. pſ. xlj. Fuerunt mihi
lachryme mee panes die ac nocte ⁊c. Quarto ſemper
ignis eſurit: ſic ſpūs fortitudinis ſitim habet iuſtitie: ⁊
eſurit altiorem perfectiōis gradum. Quinto ignis om-
nibus ſe cōmunicat. ſic donum conſilij omnibus ſe expo-
nit per virtutem miſericordie quā introducit: que ſe nul
li in neceſſitate ſubtrahit. q: miſericordia deus eſt victus.
lxxxvj. di. non ſatis. Sexto purgat ⁊ mūdat ignis. ſic do-
num intellectus q: intus legit is interiora mundat ⁊ pa
rat virtutem munditie. Septimo ignis naturaliter ſur-
ſum tendit. ſic donum ſapiētie per virtutem pacis quam
introducit ſurſum ad meditandum celeſtia rapit. Sapiē-
tia enim conſiſtit in cōtemplatione diuinorum ⁊ ſuperno
rum. ideo roboratur per hoc donum iuſtitia: que pacem
pectoris ſeruat ⁊ mētis quietem. Et nota ꝙ omnia dona
⁊ virtutes ad hoc tendunt: vt tranquillam reddant cōſci-
entiam. ſolus timor nititur vt eam ſemper ſolicitam faci-
at ⁊ ſuſpectā. Bern̄. Timore anima concutitur. conſcien
tia diſcutitur. letalis ſopor extinguitur. ſolicitudo incitaẗ
amor domini cuſtoditur. Qui habet hanc gratiā: omnem
odit iniquitatem. Sine hac gratia preuia gratiarum nul
lum bonum pullulare vel manere poteſt. Omne virtutū
edificium ilico vertiẗ in precipitium: ſi huius gratie ami
ſerit preſidium. ¶ Ad commendationem diuini timoris Diuini timoris cōmēdatio
multa faciūt. Primo ſcriptura ſacra. Deutero. vj. Deum
time. Joſue. x. Timere dominū. pſ. xxxiij. Timete dominū
omnes ſancti eius. Luc. xij. idem Mat. x. Timete eum qui
poſtꝙ occiderit habet poteſtatem mittere in gehennam
vbi Ambroſius. Mors enim nature finis non pene eſt.
⁊ ideo mortem ſupplicij corporalis eſſe defectum: penam
vero anime eſſe perpetuam. deumq; ſolum metuendum
cuius poteſtati non natura preſcribat: ſed eadem natura
ſubiaceat. concludit dicens: Ita dico vobis hunc timete
⁊c. Secundo promiſſiones. Tobie. iiij. Habebis multa
bona ſi timueris deum. Eccleſiaſtici. j. Timenti deum be-
ne erit in extremis. ⁊ in die defunctionis ſue benedicetur
Tertio beatificatio. Prouer. xxviij. Beat⁹ homo qui ſem-
per eſt pauidus. Eccleſiaſtici. xxv. Beatus homo cui datū
eſt habere timorem domini. Quarto excellentia quam
tribuit ei ſcriptura inter oēs gratias. Eccl'i. xxv. Timor
domini ſuper omnia ſe ſuperpoſuit. Bern̄. ſuper Can̄. In
veritate didici nil eque efficax eſſe ad gratiam promerē-
dam/retinendam/recuperandam: ꝙ ſi omni tempore co-
ram deo inueniaris non altum ſapere: ſed timere. Time
ergo quum arriſerit gratia. Time quum abierit. Time
quum denuo reuertetur. et hoc eſt ſemper pauidum eſſe.
Quum adeſt time: ne non digne opereris ex ea. Si receſ-
ſerit: multo magis timendum. quia reliquit te cuſtodia
tua. vbi enim deficit tibi gratia: deficis tu. dicente datore
gratie Joan. xv. Sine me nihil poteſtis facere. Jā ſi gra-
tia repropitiata redierit: multo amplius tunc timendum
ne forte contingat recidiuum pati qđ vtiq; deterius eſt.
Luc. vj. de peni. diſt. iiij. refugientes. Quinto quia timor
valde placet deo. pſ. xxxij. Ecce oculi domini ſuper metuē
tes eum. Eccl'i. xxxiiij. Oculi dn̄i ad timētes eum. Sexto
q: expellit peccatum: ⁊ multa bona alia operatur. Eccl'i. j.
Timor domini expellit peccatum. Gregorius. Praua
mens ſi non prius per timorem auertitur ab aſſuetis vi-
tijs: non emendatur. Hiero. Timor virtutum cuſtos eſt.
quia ianitor cordis. Securitas ad lapſum facilis. q: q̄ ti
met deum: nihil negligit. Eccl's. vij. Bern̄. Timor domini
omnium virtutum plenitudinem operatur: dum per iuſti
tiam defert maiori. per prudentiā non credit ſe ſibi. per tē
perantiam refugit aliena diſcutere. per fortitudinem ſe to
tum obedientie ſubdit non diſcernende ſed adimplende.
Hunc timorem ſequitur ſpiritus. Itē mittit initium ſapi-

entie. Prouer. j. Bern̄. Timor domini eſt initium ſapiētie:
quia tunc primo deus anime ſapit: quū eam ad timēdum
afficit: non ad ſciendū inſtruit. Nihil melius ꝙ timor dei
Eccl'i. xxiij. in fi. Qui timet deū: conuertitur ad cor ſuum.
Eccl'i. xxj. Greg. Anchora mentis eſt pondus timoris. ho
minem forte ad obediendum ⁊ promptū reddit. Idē. Ti-
mere deum/eſt nulla que facienda ſunt preterire. Eccl'i. ij.
Qui timent deū cuſtodiunt mandata eius. Septimo va
nam mundi delectationē cohibet: et friuolā atq; inſipidā
reddit. dicens illud Apo. xiiij. Timete dn̄m: ⁊ date illi ho-
norem. Octauo ſentit deū. pſ. xxx. Q̄ magna multitu-
do dulcedinis tue domine: quā abſcondiſti timentibus te
¶ Sunt tres cauſe timoris. In conſpectu multorum pec
cata latentia. pſ. xviij. Delicta quis intelligit: Diuini iudi
cij incertitudo. quia quedam iudicantur ab hominibus
bona: ⁊ a deo mala. Gregorius. Plerumq; ſordet in con
ſpectu interni iudicis: quod in intentione fulget operan
tis. Finalis vite incertitudo. q: qui modo eſt iuſtus: neſcit
an perſeuerabit. Eccl's. ix. Sunt iuſti atq; ſapientes: ⁊ ope
ra eorū in manu dei: ⁊ tamen neſcit homo vtrū amore an
odio dignus ſit. ſed oia ſeruantur in futurū incerta. ex̄ de
pur. ca. accepim⁹. ibi. ⁊ ſi ſimplex. Et Job. ix. ⁊c. Ideo ſem
per ⁊ vbiq; timendum eſt. q: de quolibet ſtatu damnātur
aliqui. Mat. xxiiij. ⁊ Luce. xvij. Duo erunt in agro ⁊c. ⁊. j.
Vnus aſſumetur: alter relinqueẗ. Remigius. Tres ordi-
nes eccleſie demonſtrantur. Per duos in agro/ordo pre-
dicatorum: quibus cōmiſſus eſt ager eccleſie. Per duos
in mola/ordo cōiugatorum: qui dum per diuerſas curas
nunc ad hec nunc ad illa flectūtur: quaſi molā in circūitu
trahunt. Per duos in lecto/ordo continentiū: quorū req̄
es nomine lecti deſignatur. In ijs aūt ordinibus ſunt bo-
ni ⁊ mali. iuſti ⁊ iniuſti. ⁊ ideo ex eis quidā relinquuntur:
⁊ quidā aſſumunẗ. Ideo ſancti viri ſemper ⁊ vbiq; timēt
⁊ timore repletis nō eſt quo ſe ingerat ſuperbia. nec ſolū
timent in malis: ſed etiam in bonis. Job. ix. Verebar oia
opera mea. gloſ. etiam bona. Greg. Piarū mētium eſt ibi
culpam timere: vbi culpa nō eſt. v. di. ad eius. ex̄ de obſer.
ie. c. ij. Greg. Si placere veraciter cupimus poſtꝙ peruer
ſa ſubegimus: ipſa etiam in nobis bene geſta timeamus.
Idem. Iuſti qđ agunt metuunt: dum caute conſiderant
Timoris ante quantum iudicē ſtabunt. De timore plene habetur
ꝓplex. Eccl'i. j. et. ij. ibi vide. ¶ E Species timoris ſunt ſeptem
¶ Primus naturalis. quo qs timet naturaliter nociuum
nature. Hic timor nec eſt meritorius nec demeritori⁹: ſed
indifferens. q: non ſubeſt libero arbitrio. Hoc timore ti-
muit chriſt⁹ mortē naturaliter. Mar. xiiij. Mat. xxvj. Ce-
pit ieſus pauere ⁊c. vbi Theophilus. Qui em̄ totū aſſum
pſerat hominē: aſſumpſit ⁊ naturales hominis proprieta
tes. pauere ⁊ tedere ⁊ contriſtari naturale eſt. nam homi-
nes naturaliter inuiti tēdūt ad mortē. vide qđ no. xj. q. iij.
non ſolū. in gloſ. non remouet. quā aliqui libri non habēt.
Item ibi. Triſtis eſt aia mea vſq; ad mortē. Beda. Qua-
ſi deus in corpore cōſtitutus fragilitatem carnis exponit
vt eorū qui ſacramentū incarnationis obiurgant/exclu-
deretur impietas. Nā qui corpus ſuſcepit: oia debuit ſuſci
pere q̄ corporis ſunt: vt eſuriret. Mat. iiij. Luc. iiij. ſitiret.
Jo. iiij. ⁊. xviij. angeretur. contriſtaretur. Diuinitas enim
per hos neſcit cōmutari affectus. ¶ Secūdus humanus
quū ſcz aliquis plus debito timet corpori ſuo. hoc prohi-
betur Mat. x. Nolite timere eos ⁊c. xj. q. iij. nolite. Hoc p
uenit ex nimio amore preſentis vite. ¶ Tertius munda-
nus. quū quis timet de rebus mūdanis perdendis nimis
⁊ iſte multū cruciatur. Aug. Diuitie plus cruciant adepte
timore amiſſionis: ꝙ cōcupite ardore adeptionis. Iſto ti
more iudei chriſtū occiderūt. Jo. xj. ¶ Quartus ſeruilis
iſte non eſt in charitate. j. Jo. iiij. xxiij. q. vj. §. ex ijs. q: vt di-
cit Aug. hoc timore cōtinet hō a peccato ſolū ꝓpter gehē-
nam. vnde Augu. Inaniter putat victorē ſe eſſe peccati: q̄
timore nō peccat. q: ſi nō impletur foris negotiū male cu-
piditatis: ipſa tn̄ mala cupiditas intus eſt hoſtis: et ideo

non facit qđ non licet fieri: q: non pōt impune fieri. ⁊ vel-
let nō eſſe iuſtitiam puniētē: ⁊ eā ſi poſſet auferret. Inimi-
cus igitur iuſtitie eſt q̄ timore pene nō peccat. Amicus au
tem erit: ſi ei⁹ amore non peccet. In tali viuit peccādi vo-
luntas: ⁊ ſequeretur opus: ſi ſequereẗ impunitas. Pecca-
re non vult charitas: etiā ſi ſequaẗ impunitas. Iſte timor
non tantū pene eterne: ſed pene tēporalis metu retrahit a
peccatis. vt patet in multis ſecularib⁹ ⁊ religioſis. ad hec
di. iiij. facte ſunt. xxiij. q. v. non fruſtra. in ꝓhem̄. decre. rex
pacificus. Iſte tamen timor ſeruilis charitatē introducit
vt ſeta introducit filū ſm̄ Aug. Nam creſcit charitas ſm̄
eum: ⁊ minuiẗ timor: ⁊ ecōuerſo. De hoc legiẗ ⁊ no. de pe-
ni. di. ij. ſicut ſeta. ſub. §. j. hinc Augu. ait. ¶ Quint⁹ initia-
lis. qui eſt quū in perfecta charitate q̄ hūc habet/partim
timet puniri: partim a deo ſeparari. Hūc pfecta charitas
foras mittit. j. Jo. iiij. ¶ Sext⁹ timor filialis. q̄ eſt cum pfe
cta charitate in ſeculū ſeculi. ſm̄ pſ. xviij. Timor dn̄i ſan-
ctus permanet in ſeculū ſeculi. Hic cauet offendere cele-
ſtem patrē non tn̄ timore mali/ſed reuerentiali amore: ſic
ut bonus fili⁹. de hoc no. in pre. c. ſicut ſeta. ⁊ habeẗ. xxiij. q.
vj. §. ex ijs. ¶ Septimus timor reuerentialis. q̄ de legiti-
mo amore ad patrē procedit. Iſto timore filius indulgen
tiſſimū patrem ſolicito reuereẗ affectu. dum eius nō ver-
ba neq; vitia: ſed vel tenuē amoris formidat offenſam. Eu
ius timoris magnificentiā propheta elegāter Eſa. xxxiij.
expreſſit dicens. Timor ipe eſt theſaurus eius. ⁊ pſ. xxxiij.
Timete dn̄m oēs ſancti ei⁹. Qui em̄ hoc timore dn̄m me-
tuit: perfectioni ei⁹ certū eſt nihil deeſſe. Hoc timore fuit
repletus ille hō dn̄icus. Eſa. xj. ſm̄ Cheremonē in collatio
ne de perfectione in li. colla. Jo caſſi. Et notādū ꝙ quum
timor ſit fuga mali: malum vero diuidatur in malū culpe
⁊ pene. ex̄ de iureiu. etſi chriſtus. j. rn̄. timor filialis ⁊ reue-
rentialis fugit malū culpe ſcilicet dei offenſam. alie ſpēs
timoris fugiunt malū pene. ¶ Poteſt etiā timor deſcribi
ſic. Timor eſt ſpiritualis rei prepotētis vel excellentis. Et
notandū ꝙ in omni periculo iminente ille tantū timēdus
eſt qui habet oia in ſua poteſtate. Grego. Quicq̄d eſt qđ
exterius ſeuit: per hoc ille timendus eſt qui hoc interius
diſponit. pſ. xxxiij. Timete dn̄m omnes ſancti ei⁹ ⁊c. Aug.
Si creature ſeuiunt: deū time nō illas. q: oia ſub ipo ſunt.
gloſ. Cupiditatē nocendi per te habes: poteſtatē niſi ipſe
dederit non habes. Scđm Climacū. Timor eſt premedi-
tatum periculū contremiſcens/ſenſus cordis de incertis
euentibus frangens/cōſternans ⁊ triſtans. Timor eſt ſe-
curitatis ⁊ certitudinis priuatio. Qui factus eſt ſeru⁹ do
mini: ꝓpter dn̄m ſolū ipm̄ timebit. q̄ vero hunc nondū ti-
met ſuam vmbram multoties pertimeſcit. ¶ D
SUnt autē multe cauſe timoris. Prima/zel⁹
diuine iuſtitie cōtra peccata propter q̄ chri- Multe
ſtum oportuit crucifigi. Ro. viij. Proprio fi- ſunt ti
lio ſuo non pepercit. Secūda/acerbitas paſ- moris
ſionis chriſti. Luc. xxij. Si in viridi ligno ⁊c. cauſe.
Bern̄. Filius dei iubeẗ occidi: vt vulneribus noſtris p̄cio
ſa ſanguinis illi⁹ balſama medeanẗ. Agnoſce o hō ꝙ gra-
uia ſunt multa vulnera pro q̄bus neceſſe fuit chriſtū dn̄m
vulnerari. Si nō eſſent hec ad mortē: ⁊ ad mortē vtiq; ſem
piternam: nunꝙ ꝓpterea dei fili⁹ morereẗ. Tertia/pōdus
diuini examinis. Job. xxxj. Pōdus ei⁹ ferre nō potui. Idē
xxiij. Conſiderās illū timore ſolicitor. Eſa. xv. Scđm ma-
gnitudinē operis ⁊ viſitatio eorū. Quarta/cōſideratio
pene luciferi ⁊ cōplicum. ij. Pe. ij. Rudētib⁹ inferni detra-
ctatos in tartarū tradidit cruciandos in iudiciū reſerua-
ri. Rudentes ſunt funes q̄bus naute vela ſuſpendunt: vt
flante aura port⁹ trāquillitatē relinquant: ſeq; ambiguis
fluctib⁹ credant. quib⁹ immūdorū ſpirituū conamina cō
paranẗ. q̄ mox vt flante ſupbia ſe cōtra deū erexerūt: ipis
⁊ elationis ſue conatib⁹ in abyſſi ꝓfundū rapti ſunt. Pe-
ne etiā Ade ⁊ aliorū q̄ in diluuio perierūt. Gene. vij. ex̄ de
ſacra vnc. c. vnico. §. penul. Quita penetrabilitas diuini
iudicij. Hebre. iiij. Omnia nuda ⁊ aperta ſunt oculis ei⁹.

Universidad de Deusto Biblioteca

Oia videt oculus illi⁹.Eccl'i.xxiij.xviij.q.ij. perniciosam.
Sexta/facilitas cadēdi.j.ad Cor.x.Qui stat videat ne ca
dat. Septima/hostiū inuisibiliū ⁊ innumerabiliū perse/
cutio.ps.xxix.Multiplicati sunt sup capillos capitis ⁊c.
Octaua extremi iudicij cōsideratio.ij.ad Cor.v.Roma.
xiiij.Omnes nos adstare oportet ante tribunal christi.ex
de peni.⁊ re.cum ex eo.vbi Gualfredus.Quid omni spiri
tui rationali tam acerbū ꝙ terribilis illa expectatio iudi/
(narū) cij?Pungit quidē mortis memoria:sed multo magis con
(rni) pūgo:his verbis. Nona/cōsideratio penarū inferni.Et
(idera) primo acerbitas.Nam acerbissime pene hui⁹ vite mino/
res sunt pena purgatorij.ſm Aug.de peni.dis.vij.nullus.
Decima/aduersitas.ps.x.Ignis/sulphur ⁊c.Frigus/stri/
dor dentiū.Mat.viij.xiij.xxij.⁊.xxv.Luc.xiij.Fames.Deu
tero.xxxij.Cōsumenꝭ fame.ps.lviij.Et famē patienꝭ vt ca
nes.⁊ Job.xviij.Attenuetur fame robur ei⁹.Sitis. Job.
xviij.Exardescet ꝯ eū sitis.Fetor.Esa.xxxiiij.De cadaueri
b⁹ eorum ascenderꝭ fetor.Tortiōes ⁊ dolores.Apoc.xvij.Ma
ducabūt liguas suas pre dolore.Esa.xviij.Tortiōes ⁊ do/
lores tenebūt eos.Aug.Nec q torqt fatigaꝭ:nec q torqueꝭ
moriꝭ.Greg.Ibi mors sine morte.finis sine fine.defect⁹ si
ne defectu.q: mors semp ibi viuit:⁊ finis semp icipit:⁊ de
fect⁹ deficere nescit.Apoc.ix.Querēt hoies mortē:⁊ nō in
uenient.Aug.Nihil aūt pei⁹ in morte:ꝙ esse in morte sine
morte.Horror carceris illi⁹ obscurissimi ⁊ fetidissimi ar/
dentissimi /et demonū horribiliter apparentiū. Bernar.
Quis tibi pauor O aia: quū relictis oibus quorū hic tā
grata fuit presentia:in regionē prorsus ignotā ingredie/
ris:tot ibi terribiliū demoniorū agmina occurrētia vide/
bis.Ibi erit tūc met⁹ ⁊ pena simul ſm Aug.Diuturnitas.
Job.xx.Luet q fecit oia nec tū consumetur.Ite maledicti
in ignē eternū.Mat.xxv.vñ Gualfredus. Misera habi/
tatio vbi dolor acerrimus:ignis deuorās:⁊ nullus termi
nus in ardorib⁹ sempiternis.⁊ glos.sup pre.loco Job.Et
sine fine crucieꝭ:viuere sine fine cōpelliꝭ.de peni.di.j.volu
issent. Pene ⁊ doloris vniuersalitas.Greg. Tāta erit ibi
vis doloris:ꝙ mens ad aliud dirigi nō poterit:nisi ad qđ
vis doloris impellit.Penitētia sine fructu.Sapiē.v.Pe/
nitentiā agentes:⁊ pre angustia spūs gemētes.Plus hic
vna lachryma operaꝭ:ꝙ ibi totū mare plenū lachrymis.
Aug.de fide ad petrū.In inferno etsi erit cumul⁹ penitu/
dinis:nulla erit ibi correctio volūtatis. Amissio glorie.q
est maior pena ꝙ gehenna ſm Chrys.⁊ Augu.De hoc ti/
more Bern.Cōtremisco a dentib⁹ bestie scʒ diaboli.Apo.
xix.Apprehensa est bestia.ps.lxxiij.Ne tradas bestijs ⁊c.
infernalis.A ventre inferi inferiori.ps.lxxxv.Ex inferno
inferiori.A rugientibus scʒ demonib⁹.Eccl'i.lj. prepara/
tis ad escā.Horreo vermē rodentē scʒ conscientiā.Esa.vl
ti.Mar.ix.Ignē torrentē et deuorantē.Esa.xxxiij. Mat.
xxv.Fumū ⁊ vapores.Josue.ij.Sulphur ⁊ spiritū pcella
rum.ps.cxlviij.Horres tenebras exteriores.Mat.xxij.Fra
ter Egidius soci⁹ bti Fracisci laicus dixit.Timor dñi san
ctus omnē timorē malū expellit:⁊ custodit illa bona que
nō possunt lingua exprimi nec cogitari.quē habere/ quia
magnū est donū/non omnib⁹ datū est.Qui nō timet ostē
dit se nō habere qđ perdat. Timor dñi regit et gubernat
hoiem:⁊ facit eū venire in gratiā dei.quam si hō habet:ti
mor dei cōseruat eā.⁊ si non habet:facit ad eam puenire.
Oēs creature q ceciderunt/nunꝙ cecidissent:si hoc donū
habuissent.Hoc sanctū donū non est nisi sanctorū et san/
ctarum.Et quanto quis magis est gratiosus:tanto ma/
gis est timorat⁹.Multū timere debet hō a supbia sua ne
precipitet eū sicut luciferū.A teipso caueas. Non pōt hō
esse securus:dum est inter inimicos.inimicus noster caro
est.⁊ ipsa semp cū demonib⁹ aduersaria est anime nostre.
Maiorē ergo timorē debet hō habere ne malitia sua vin
cat eū:ꝙ de aliqua re mūdi. Impossibile est ꝙ aliqs possit
ad gratiā dei ascēdere nec in ea pseuerare sine timore.quē
q non habet signū est pereūdi.Qui plus timet:plus orat
dixit abbas Jacob.Sicut lucerna obscurū cubiculū illu/
minat:ita timor dei si venerit in cor hois:illuminat eum:
⁊ docet oēs virtutes ⁊ mādata dei.Dixit Machari⁹.Sic
ut lignū in manu hois quo frutices in igne versantur ⁊ re
uersantur/semper ab igne cōsumitur.ita si hō manduca/
uerit habēs mentē suā in timore dei:timor dei ossa ei⁹ con
sumit.iuxta illud.ps.cxviij.Cōfige timore tuo carnes me/
as.Dixit pastor.Sicut fumo expellunꝭ apes vt tollaꝭ dul
cedo operis earū:ita corporalis quies timorē dñi expellit.

¶Articulus.lxxxv. A

POst donū timoris

dicendū est de dono pietatis.Nā/vt ait Au/
gu.a timore ascendiꝭ ad pietatē. ¶Pietas
duobus modis accipiꝭ.Primo ſm ꝙ est bo/ (Pietas bifariaꝫ cōsiderari potest)
num nature:quo sanguine cōiunctis ⁊ patrie beneuolis
cōpassionis cultus exhibeꝭ.vt ait Tulli⁹ in officijs.hmōi
ipsa natura ducit.facit.lxxxvj.di.non satis.⁊.est pbanda.
Scđo modo ſm ꝙ est donū gratie spūs.et est hic idē pie/
tas qđ cultus diuinus cū opere mie.Vñ super illud Apo
stoli.j.ad Timo.iiij.Exerce te ad pietatē.dicꝭ glos.Chrys.
.i.ad fidē puram ⁊ veritatē rectā scʒ vite.vel ad pietatem.
id est ad cultū dei ⁊ opera mie.Cultus em̄ dei est in dile/
ctione ⁊ sacrificij exhibitione atꝙ reuerentia. de hoc no.
de con.di.iij.venerabilis.glos.ij.Et diciꝭ latine pietas gre
ce theosebia.i.cultus dei.ſm hoc sic diffinitur. Pietas est
qua de⁹ recte colitur:et proximo hilariter subueniꝭ.Hec
virtus ⁊ donū perficiꝭ ex fide pura et vita recta.Et sicut
adaptaꝭ timor humilitati siue paupertati spūs:pro eo ꝙ
diaboli superbi laqueos euadit.sic pietas mansuetudini:
eo ꝙ terrā viuentium certissime faciat possidere.Mat.v.
Ideo dicit apl's.j.ad Timo.iiij.Promissionē habens vite
que nūc est ⁊ future.i.vt hic abundet bonis gratie et etiā
tēporalibus.xvj.q.j.reuertimini ⁊ etiam in futuro bonis
glorie:habens benedictionē sinistre ⁊ dextre.Cañ.viij.Le
ua ei⁹ ⁊c.Gregorius videꝭ velle ꝙ pietas prout est donū
sumaꝭ pro misericordia.dicit em̄.Pietas opera docet.Sʒ (Misericordia.)
quibusdā videtur ꝙ pietas prout est donū/differat a mia
q: pietas respicit spiritualē.versus.Cōsule.castiga.solare
remitte.fer.ora.necessitatē.mia corporalē.de peni.di.j.mi/
sericordia.⁊.c.medicamentū.vñ glos.in pre.c.j.ad Timo.
iiij.q est Ambro.ait/Ois disciplina christiane religionis
consistit in operib⁹ mie.quā siquis sequiꝭ:etiā si lubricum
carnis patiaꝭ:vapulabit:sed nō peribit.de hoc.xlij.dis.§.j.
Opera em̄ misericordie humiliant hoiem ad susceptiōes
gratie:per quā liberatur hō a lubrico mortali.Itē susten/
tant hoiem in lubrico veniali:sentiēdo primos motus:ne
decidat in mortali.Pōt etiā dici ꝙ pietas releuando mise
riam proximi pcedat ex principijs fidei.q: christ⁹ reputat
sibi fieri qđ fit pauperi Mat.xxv.mia vero pcedat ex pri/
cipijs iuris naturalis.q: frater noster naturalis eiusdem
speciei est nobiscū.facit ad hoc.j.di.ius naturale.ibi.cōis
oim possessio.⁊.xij.q.j.c.ij.Job.v.Visitās spēm tuā nō pec
cabis.Eccl'i.xiij.Omne aial diligit simile sibi.Hec virtus
vel donū hoiem iugo dei mansuetū subijcit. vt ait Augu.
Saluti oim studet ⁊ pfectui.Est vita oim nostrarū actio
num.nā visibilis actio quasi corpus est.sed deuotio pieta
tis est quasi spūs.Deuotio actionem viuificat sicut aia.ex
de cele.mis.in quadā.corpus.Actio sine deuotione est qsi
corpus sine aia.Pietas actionis inchoat in tēpore: sʒ nō
finiꝭ cū tēpore.Hec est quasi medulla sine cortice. Hugo
de sancto victore.Hec virtus/vt ait Greg.scientie discre/
tione dirigitur.De ista pietate ad Titum.ij.ibi.Vt abne/
gantes impietatem ⁊c.et sequitur.Juste ⁊ pie.xlij.distin.
per totum.lxxxvj.distin.non satis.

¶Articulus.lxxxvj. A

POst donū pietatis

dicendū est de dono sciētie.q sic describitur (Scientia.)
ſm Aug.Scientia est humanarū rerum co/
gnitio saluberrime fidei deseruiens.Idem
Huic scientie tribuo illud tantū quo fides saluberrima:q
ad verā beatitudinē ducit/gigniꝭ nutritur roboraꝭ. Itē
pōt sic describi.Scientia est lumē hoiem ſm deū dirigens
in actione ⁊ vsu tēporaliū.Itē Aug.Sapientia est in con (Sapientia.)
templatione eternorū.sciētia in actione tēporaliū.Idem.
Distat ab eternorū cōtēplatione actio qua bene vtimur tē
poralibus.illa sapiētie:hec sciētie deputaꝭ.Idē.Hec est sa
pientie ⁊ scientie recta distinctio/vt ad sapiētiā pertineat
eternarū rerū intellectualis cognitio:ad scientiā vero tē/
poraliū rerū cognitio naturalis: Ad hoc donū ptinet co/
gnoscere bona ⁊ mala:discernere inter vera bona ⁊ vera
mala:⁊ inter minora bona ⁊ maiora:⁊ inter maiora mala
⁊ minora.Hoc donū facit hoiem interi⁹ lamētantē:nō ex/
terius se iactantē.vt ait Augu.de doctrina christiana.Et
super illud Mat.v.Beati q lugent.dicit glos.Ji scientie
spū illustranꝭ vt sciant qbus malis inuoluunꝭ.¶Et nota
ꝙ malorum in qbus sumus in hoc exilio/q ad cognitionem
(Undiqꝫ ꝙ nos mala circumstat.) hui⁹ doni pertinent:qdam sunt ex parte aie:qdam ex par
te corporis:quedā ex parte proximorū:quedā ex parte de/
monum: quedā ex parte rerū temporaliū subiectarū.Ex
parte aie sumus in egypto tenebrarū.q interpretaꝭ tene/
bra/quantū ad vim rationalē:vbi multis percutimur pla
gis.⁊ ideo erram⁹ crebro in iudicijs.quantū ad vim con/
cupiscibilē/sumus in mari rubro:vbi varij fluctus cōcupi
scentiarū sibijnuicē succedunt.vbi fetor.ex de presump.cū
in iuuētute.carnalis voluptatis ⁊ salsedo sitim cōcupiscē
tie pucant.Jo.iiij.Qui biberit ex aqua hac ⁊c.Quantū
ad vim irascibilē sumus in deserto mundi:vbi sunt serpē/
tes.Deutero.viij.Ductor tu⁹ fuit in solitudine in qua erat
serpens flatu adurens.q significat superbiā/⁊ scorpio.lu
xuria.ac dipsas.q mordendo facit hoies vsꝙ ad mortem
sitire.i.auaritia.igniti scʒ motus ire/inuidie/detractiōis
suspitionis/puersi iudicij.Ex pte corporis sum⁹ in mul/
tis malis.Corpus em̄ corruptibile est grauis sarcina aie
Sapiētie.ix.Corpus qđ corrumpiꝭ ⁊c.Ex parte proximo
rum sum⁹ in maximis periculis.Primo q: hoies sibi dāt
ad inuicē occasionē ⁊ viā perditionis.ij.ad Cor.xj. Peri/
culum in falsis fratribus.Paucissimi sunt q se pter chri
stum diligant:semper qrentes q sua carnalia sunt. Phil.
ij.viij.q.j.sunt in ecclesia.ij.ad Timo.iij.Et erunt hoies se
ipos amantes.Michee.vij.Inimici hois domestici eius.
Mat.x.et ibidē.Tradet aūt frater fratrē in mortē ⁊c.Ad
literā hodie cōpletur ⁊ in fratrib⁹ generaliter christianis
⁊ in fratrib⁹.i.religiosis.quorū aliq se amplius mutuo p/
sequunꝭ ꝙ seculares.vñ quidā philosoph⁹ interrogatus
qđ esset inimicissimū homini.rñdit alter hō.Ex parte de/
monum sumus in magno periculo.q: demones sine cau/
sa sola inuidia habent nobiscū bellū implacabile ⁊ inexo/
rabile.xvj.q.ij.visis.de pe.dis.ij.§.romanos.⁊.c. princeps.
Ex parte rerū inferiorū q nobis cōcedunꝭ ad vsum/simi/
liter sumus male circūdati.q: oia plena sunt laqueis . de
quib⁹.ps.cxxiij.laque⁹ contritus est ⁊c.¶Ad discretionē
doni scientie pertinet omniū predictorum mala cognoscere
discernere/discutere/⁊ eorū pericula operante dei gratia
euitare:victoreꝙ existere.Hec est sancta sciētia. Ad hanc
pertinet discernere magna bona ⁊ parua/magna mala ⁊
parua/diuidere ⁊ eligere inter verā vitam ⁊ verā mortē/
inter falsam similiter.Hiere.ix.In hoc glorieꝭ q gloriatur
scire ⁊ nosse me.j.ad Cor.ij.Non em̄ iudicaui me scire ali
qd inter vos:nisi iesum christū ⁊ hūc crucifixū.Vera vita
ſm Aug.est cōiunctio aie deo:hic p grām:ibi p gloriā.Ve/
ra mors est gehēne:quā hoies nō timent.cui⁹ causa pctm̄
est:q: stipendiū peccati mors.Ro.vj. Ad hoc donū ptinet
cognoscere oēs spūales infirmitates aie prouenietes ex
originali culpa ⁊ ex ei⁹ effectu.scʒ fomite.de con.dist.iiij.c.
ij.c.nō ex quo.xxxij.q.v.si paulus.Hec est em̄ fons lepre p/
spicue ⁊ insolite cuti totā Ade supficiē ⁊ interiora inficiēs
ppter quā eiect⁹ est de castris sanctorum.Ex hoc scaturiunt
febris luxurie.Jo.iiij.hydropisis auaritie.Luc.xiiij.Phre
nesis ire.Mat.v.Curuitas tristitie.ij.Corin.vij.Stupor

acidie.i.tepiditas.Apoc.iij.de otiosis Mat.xx.Embolis/
mus gule.Luce.xvj.Apostema supbie.Mat.v.⁊.xj.Insa/
nia arrogātie ⁊ iactātie ianitas.Pusillanimitas.Luc.xij.
vani timoris.Mat.x.Que oia ⁊ similia p donū sciētie di/
scernunꝭ.Huic dono addiꝭ dolor.q: q addit sciētiā:addit
⁊ laborē.Eccl's.j.in fi.De duplici sciētia spūali.prima pra/
ctice.i.actuali q emēdatione morū ⁊ virorum purgatione p/
ficiꝭ:altera theorice q in contēplatione diuinarum rerū ⁊ sa/
cratissimorū sensuū cognitione cōsistit:est in li.colla.Joā.
Cassi.collatio vtilissima Nesteroth.ibi vide. In isto etiā
ope i diuersis locis de scia tractaui.vñ hic āpli⁹ nō imoror

¶Articulus.lxxxvij. A

POst donum sciētie

dicendū est de dono fortitudinis.Donū scie
tie docet lugere mala sua et pximi. Donum
fortitudinis iustitiā facit sitire et esurire.et
sic crucifigit iustos mundo:⁊ mundum iustis.Gala.vlti.
Fortitudo sic describiꝭ ab Augustino in li.de morib⁹ eccle
sie.Fortitudo est amor oia facile tolerans pter illud qđ (Fortitudinis de)
amaꝭ.Tulli⁹ in.j.rhetoricorū.Fortitudo est cōsiderata pe (finitio.)
riculorū susceptio.⁊ laborū ppessio.Idē in rheto.ij.Forti/
tudo est magnarū rerū appetitio:⁊ viliū contēptio:et cū
ratione vtilitatis laborū ppessio.Itē glos.sup Mat.xiiij.
Erāt qtuor milia ⁊c. Fortitudo est firmitas animi cōtra
molestias seculi.Cōmendatio fortitudinis.Josue.j.Con/
fortare ⁊ esto robust⁹.Deutero.xxxj.iij.Regū.ij.Danie.x.
To.iiij.Forti animo esto.Hec virt⁹ plus videꝭ habere vir
tuositatis ceteris virtutib⁹.Primo q: deū letificat. Nee/
mie.viij.Gaudiū em̄ dñi erit fortitudo vestra.De hostib⁹
triūphat.ij.Reg.xxij. Accinxisti me fortitudine ad preliū
q: homini bona sua seruat.Mat.xij.⁊.Luc.xj.Quū fortis
armat⁹.Diuitias spūales auget.Prouer.x. Man⁹ fortiū
diuitias parat.Idē.Robusti habuerūt diuitias.q: regnū
occupat.Mat.xj.Regnū celorū vim patiꝭ:et violēti rapi/
unt illud.vñ Hiero.Grādis est enim violētia in terra esse
nos generatos:⁊ celorū sedē qrere:⁊ possidere per virtu
tem qđ nō tenuim⁹ p naturā.Fortitudo em̄ ſm ꝙ donum
est donū qđ gratia cōfortāte cōtra oia aduersa cōfidētiā
persistentiā ⁊ perfectā administrat virtutum cōfidentiā.
Hoc donū sicut dicit Greg.cōtra aduersa cōfidentiā tre/
pidanti dat.Idē.Vile est ꝯsiliū sine fortitudine.q: qđ tra/
ctando inuenit:sine virib⁹ ad actū nō pducit.Cui hoc do
num adest:nec bona mūdi cōcupiscit:nec mala ptimescit:
sed iustitiā esurit.Mat.v.⁊ pro ea tuēda fortiter cōtēdit.
Donū fortitudinis in hoc differt a fortitudine virtute car
dinali:ꝙ fortitudo virt⁹ cardinalis est circa arduū natu/
re simpliciter.fortitudo vero donū circa arduum nature
etiā est a grā adiuuāte.vt est subire pro christo martyriū:
relinqre oia:subijcere se volūtati aliene:⁊ similia q pter
sui difficultatē vel arduitatē nō sunt in pcepto.De fortitu
dinis virtute in prima parte isti⁹ operis dixi.nec hic repe/
to.¶De fortitudine in Cañ.iij.c.ps.xvij.Domin⁹ fortitu/
do mea.Et iterum.Fortitudinē meā ad te custodiā.Prouer.
vlti.Mulierē fortē qs inueniet.De fortitudine corporali.
Job.vj.Nec fortitudo lapidū mea fortitudo.Hiere.ix.Nō
glorieꝭ fortis in fortitudine sua.xlvij.di.oēs.Oēs hui⁹ se/
culi dilectores in terrenis reb⁹ fortes sunt:in celestib⁹ de/
biles.De fortitudine spirituali.ij.Cor.xij.Quū infirmor:
tunc potēs sum.alias fortior sum.ex de renū.nisi cū pridē
§.alia vero.Triplex autem est fortitudo spiritualis:fidei/ (Fortitu/)
spei/et charitatis.De prima.j.Pet.v.ibi.Cui resistite for/ (do spiri/)
tes in fide.Hebre.xj.Fortes facti sunt in bello scʒ fide.dia (tualis tri)
bolo draconi quū tentat in occulto/⁊ leoni quū tentat in (plex.)
aperto/ſm Aug.resistim⁹:dū peccato nō cōsentim⁹:⁊ tūc
ipsum cōculcam⁹.vñ ps.xc.Cōculcabis leonē ⁊ draconē.
De secūda Hebre.vj.Fortissimū solatiū habeam⁹:q cōfu/
gimus ad tenendā ppositā spem:quā sicut anchoram ani
me habemus tutā ac firmā.Greg. Quāuis rerū pertur/
bationibus adhuc anim⁹ fluctuet iam tamen spei nostre:

Universidad de Deusto Biblioteca

anchorã in eterna patria figite: ⁊ intentionẽ vestrã vera luce solidate. De tertia. Cant. viij. Fortis est vt mors dilectio. Gregorius. Uirtuti mortis dilectio comparatur: quia nimirum mentem quam semel perfecte ceperit ab amore mundi penitus auellit. Hiero. Uere in talib⁹ fortior est ꝙ mors / dilectio. q: morte vinci non põt. de hoc de peni. di. ij. valida. De triplici fortitudine predicta. ij. Reg. xxiij. Irruperũt tres fortes castra Philistinorũ: ⁊ hauserunt aquã de cisterna Bethleem. Tres fortes sunt fides / spes / ⁊ charitas: per castra vitiorum irrumpẽtes: ⁊ aquã lachrymarum de cisterna cordis contriti haurientes: et ipsam regi Dauid scilicet christo offerentes.

¶ Articulus. lxxxviij. A

Nunc dicendũ est de

dono cõsilij. qđ donũ consilij donũ fortitudinis modeste ⁊ caute deducit ne propria fiducia imoderatius inniꝑũ precipitiũ patiatur. Habet enĩ hoc donũ cũ acutissimo ⁊ callidissimo hoste cõgredi. ⁊ ideo indiget semꝑ ⁊ vbiqꝫ cõsilij dono. qđ ratiõe aĩm implet: ⁊ precipitiũ inopinatũ ꝓhibet. Prouer. xxiiij. Erit salus vbi multa cõsilia. Large accipiẽdo consilium / Consiliũ est aliqđ faciendi vel nõ faciendi ratio vere examinata vel excogitata. Rationẽ intellige. i. opus ratiõis: respõsionẽ scꝫ rationabilẽ / certificantẽ eũ q petit consiliũ. Stricto modo Cõsiliũ est diuina volũtas pfecta: ad quã ꝓpter sui arduitatẽ nullus ex imperio obligaẽ. xiiij. q. j. q̃sq̃s ⁊. c. qđ precipiẽ. q ꝯsilia sapiẽtia dei patris fili⁹ cõsiliarius de celo attulit. Esa. ix. que sunt Abrenuntiatio / Castitas / Obediẽtia / Patiẽtia / Humilitas. de q̃bus in prima ⁊ secunda parte plene scripsi. ¶ Circa hoc donũ quinqꝫ sunt cõmendabilia. Primũ / grã cõsiliũ reqrendi ⁊ non ꝓprio sensui innitendi. To. iiij. Consiliũ semꝑ a sapiente reqre. ex de cõstitu. ne innitaris. De bonis cõsiliarijs. xxiiij. dis. qñ. j. q. j. estote. De malis. lxxxvj. di. tanta. Secundũ / consiliariũ eligẽdi. Eccli. xxxvij. A malo cõsiliario serua animã tuam. Tertiũ / gratia consiliũ dandi. j. Macha. ij. Ecce Simon frater vester scio ꝙ vir est cõsilij. Quartũ / consiliũ examinandi. qđ nõ fecit Eua nec Adã q malo cõsilio diaboli crediderũt. Gen. iij. Dicit sapiẽs ecclesiastic⁹. Eccli. vj. Cõsiliari⁹ sit tibi vn⁹ de mille. Quintũ / cõsilio acqescẽdi. qđ superbi nõ faciunt et corrupti: sibi nõ alijs credentes. ex de cõstitu ne initaris. de hoc etiã in pma parte tractaui isti⁹ operis. De cõsilio fm iura legiẽ ⁊ no. ex de re. iur. nullus ex cõsilio. li. vj. de sen. ex nuper. glos. ij. de homi. sicut dignũ §. illi etiã. in glos. de persuasu. ⁊ in glos. nota ꝙ homicidiũ ⁊. l. dist. siquis viduam. glos. et ita. j. q. iiij. presulatus. ⁊ ex de vo. ⁊ vo. re. ex multa. §. ij. glos. idem dicit.

Cõsiliũ qđ sit.

¶ Artitulus. lxxxix. A

Restat dicere de do-

nis intellect⁹ ⁊ sapiẽtie ptinẽtib⁹ ad contemplationẽ. Cõtemplatio aũt fm Greg. est charitatẽ dei ⁊ ꝓximi tota mẽte. de peni. di. ij. charitas. ij. retinere: ab exteriorũ actione qescere: soli⁹ cõditoris desiderio inherere. de peni. di. ij. charitas. ff. vt nihil iã agere libeat: sed calcatis curis oĩbus / ad videndũ faciem sui cõditoris anim⁹ iardescat: ita vt iã nouerit carnis corruptibilis põdus cũ merore portare: ⁊ totis desiderijs appetere illis hymnidicis angelorũ choris interesse: celestibus ciuib⁹ admisceri: de eterna i cõspectu dei icorruptione gaudere. ¶ B Donũ intellect⁹ est grã intelligẽdi sublimes significationes signorũ naturaliũ ⁊ positiuorum. Signa naturalia sunt oẽs creature: q oẽs loquunẽ nobis ad Ro. j. ibi. Inuisibilia ⁊c. dei laudẽ ⁊ nostrã eruditionẽ. Hoc donũ petebat. ps. cxviij. quũ dicebat / Da mihi intellectũ: ⁊ scrutabor legẽ tuã. Et iterũ. Da mihi intellectũ ⁊ viuam. Et iterꝫ ps. cx. Intellectus bon⁹ oĩb⁹ faciẽtib⁹ cũ ⁊c. Hoc donũ dedit christ⁹ discipulis. Luc. vlt. ibi. Tũc aperuit illis sensum: vt intellgerẽt scripturas. Ad hoc donũ ptinet aperire parabolas euangelicas: et reserare mystica eloqa scriptura⁊. Hoc donũ excludit hebetudinẽ ab intellectu. Anim⁹ hebes est: ⁊ reb⁹ heret a foris: nõ ingrediẽs ꝑ se ad significata earũ. quã hebetudinẽ donũ intellect⁹ expellit. Uñ dicit intellect⁹ interna lectio. Sapiẽ. j. Spũs discipline effugiet fictũ: ⁊ auferet se a cogitationib⁹ q̃ sunt sine intellectu. i. a cordib⁹ carnalib⁹ visibilia ⁊ caduca solũmodo cogitantibus. Bern. Intelligere est intus legere id est interiora ⁊ spũalia cogitare. j. ad Corin. ij. Animalis hõ non percipit q sunt spũs dei. Hoc dono caruerũt philosophi. ⁊ iõ visibilia hui⁹ mundi nõ acceperũt vt signa: sed quasi naturaliter. cõtra q̃s Paul⁹ ad Rom. j. Inuisibilia enĩ ipsi⁹ a creatura mũdi per ea q facta sunt intellecta cõspiciunẽ. Similes fuerunt illi philosophi pueris ⁊ rudib⁹ q morant in calicib⁹ pulchris vel ecclesijs exaratiões pulchras exteri⁹ aspiciẽtes: sed nõ curant inuestigare interi⁹ latẽtes significationes. vñ arguunẽ Sap. xiij. in prin. ibi. Et de ijs q̃videnẽ bona / non potuerũt intelligere eũ qui est: neqꝫ operib⁹ attẽdẽtes agnouerũt q̃s eẽt artifex. et. j. A magnitudine enĩ speciei ⁊ creature cognoscibiliter poterit hoꝝ creator videri. et. j. Si enĩ tm̃ potuissent scire vt possent estimare seculũ: quõ hui⁹ dñm nõ facili⁹ inenerũt. vñ ⁊ iterũ dicit eis Ro. j. Dicẽtes se esse sapiẽtes stulti facti sunt. Aristoteles interrogat⁹ a q tot ⁊ tanta didicisset. rñdit. A reb⁹ q mẽtiri nõ norũt. Aug. Quocũqꝫ te verteris vestigijs q̃busdã q suis operib⁹ impssit / loquiẽ tibi: ⁊ te in exteriora relabentẽ ipsis exteriorũ formis intus reuocat. Itẽ idẽ. Ue ijs q ꝓpter nut⁹ tuos dimittũt te: ignorantes qđ innuãt. Ad donũ ergo intellect⁹ ptinet ea q nobis creature naturaliter significãt / aperire. q significatio est maxime similitudinis. ⁊ fm hoc creature sunt q̃si libri naturales. Signa positiua sunt sacramẽta / forme ecclesiastice / ornat⁹ ministrorũ / habit⁹ religiosoꝝ / ordinatio plenariũ ecclesiasticarũ q sunt nob q̃si libri ficticij: i qb⁹ ꝑ donũ intellectus legim⁹ ⁊ accipim⁹ q ad nrãm salutẽ ptinẽt. Ad hec de con. di. j. c. j. et dis. ij. sacrificiũ. ⁊. c. signũ. j. q. j. q̃cq̃d. ex de sacra vnc. c. vnico. Dicit etiã donũ intellect⁹ lumẽ quo inuisibilia cognoscunẽ. Unde Aug. Sext⁹ gradus est intellect⁹ vbi ab omni falsitate carnalis vanitatis corda mũdãtur: vt pura intẽtione dirigant in finẽ. Bern. in li. de cõsideratione distinguens inter intellectũ fidẽ et opinionẽ / ponit eoꝝ descriptiões sic: Fides est volũtaria q̃dã ⁊ certa prelibatio necdum ꝓpalate veritatis. Intellect⁹ est rei cuiusuis inuisibilis certa et manifesta notitia. Opinio est q̃si ꝓ vero habere aliqđ qđ falsum eẽ nescias. In eodẽ. Intellectus rationi innitiẽ. fides authoritati. Opinio sola veri similitudine seruaẽ. Cui concordat Augu. in li. de vtilitate credendi dicens. Q credim⁹ debemus authoritati. ꝙ intelligim⁹ rationi. ꝙ erram⁹ opinioni. Ad hoc donũ ptinet cordis munditia. iuxta illud Mat. v. Beati mũdo corde.

Intellect⁹ donũ

¶ Articulus. xc. A

Ultimo sequiẽ de do-

no sapientie. Sapiẽtia qñqꝫ large sumiẽ ꝑ sapida sciẽtia. Et fm hoc sapiẽtia dicitur quasi sapore virtutũ condita sciẽtia. Sapidã sciẽtiam habet cui res quas cognoscit prout debent sapiunt q̃ñ scꝫ mala culpe. vide. xxij. q. j. ita ergo. Mat. vj. ibi. Sed libera nos a malo. Sunt ei amara bona tẽporalia ⁊ vilia bona spũalia chara. Bern. Inuenisti plane sapientiam: si prioris vite peccata defleas: si hui⁹ seculi desiderabilia ꝑuipendas: si eternã beatitudinẽ toto desiderio ꝯcupiscas. Inuenisti plane sapientiã si singula hoꝝ tibi sapiũt ꝓut sunt. Stricte sumiẽ sapiẽtia pro cognitione eternoꝝ cum gustu. vñ Aug. in li. de tri. Hec est (inq̃t) sapiẽtie et sciẽtie recta distinctio: vt ad sapientiã ptineat eternarũ rerũ cognitio intellectualis: ad sciẽtiã ptineat rerũ inferiorũ cognitio rationalis. Et fm hoc sapiẽtia nõ est diuersa a dono itellect⁹ / large loquẽdo. Sumẽdo stricti⁹ accipiẽ sapientia ꝓ cognitiõe suauitatꝭ diuĩe habita ꝑ experiẽtiã. ⁊ sic diuersa est a dono itellect⁹. Differt etiã i hoc sapiẽtia a dono intellectus. scꝫ quia sapiẽtia veritati tm̃ contẽplande intendit. Intellectus vero nõ modo de eternis est: sed etiãꝫ de rebus visibilib⁹ ⁊ spũalibus tẽporaliter exortis. Intellectu intelligibilia tm̃ capimus. vt angelos / ṽtutes / animas. Sapientia vero nõ modo supiora capim⁹: sed etiãꝫ incognitis delectamur. Cognitio que habeẽ per donum intellectus est q̃si per visum. Cognitio ṽo que habeẽ per donũ sapientie est quasi per gustũ. ps. xxxiij. Gustate ⁊ videte qm̃ suauis est dñs. Donũ sapiẽtie tranquillat mentẽ ⁊ reficit per paceꝫ quã efficit. glos. sup Matth. v. In septimo gradu est sapientia. i. cõtemplatio veritatis pacificãs totum hoiem. Grego. Ab intellectu ascẽditur ad sapiẽtiã vt hoc qđ acute intellectus inuenit: sapientia mature disponat. August. Cum ad sapientiã in finem peruentũ fuerit iam requiesciẽ: propter hoc septimo loco ponitur sicut beati pacifici Matth. v. Greg. Illa sapiẽtia clara est que non verbis volat: sed que ṽtutibus cõstat. Bern. Hec est vera sapientia: si obedientia mortificat propriã voluntatem: si cõtinentia amputat voluptatẽ: si patientia modestiam corporalẽ: si paupertas mundialẽ sustinet egestatẽ. Nam sapiẽtia dei humiliat: nõ extollit. Ille vero sapit: cuius animus in christo est: cuius interior oculus erigiẽ ad superna. Augu. Nõ inuenit locũ sapientia vbi non est patientia. De ista sapiẽtia vera q est donum: Jaco. iij. in fine. Que autem desursum est sapientia: primum quidem pudica est: deinde pacifica: modesta: suasibilis: bonis cõsentiẽs: plena mĩa ⁊ fructib⁹ bonis: iudicãs sine simulatione.

Sapientia.

¶ Articulus. xcj. A

Nunc dicẽdũ est de

vita contẽplatiua quam sapientia expetitur. Et primo de preeminentia vite cõtemplatiue ad actiuã. Sunt aũt duodecim in q̃bus preeminet contemplatiua. Primũ quia intẽdit meliori scꝫ deo: quum actiua intẽdit primo. Contẽplatiua dicit. ps. lxxij. Mihi aũt adherere deo bonum est. Lucc. x. Porro vnuꝫ est necessarium. glos. Bede. Deo scilꝫ iugiter adherere. Item ibi. Reliquit me solam ministrare. Augu. Erat enĩ intenta Maria dulcedini ṽbi dñi. intenta erat Martha quõ pasceret dñm. intenta Maria quomodo pascereẽ a dño. A Martha conuiuiũ dño parabatur: in cuius cõuiuio iam Maria iocũdabaẽ. Quũ ergo Maria suauiter audiret verbum dulcissimũ: et corde intentissimo pascereẽ: interpellato dño a sorore sua / quõ putamus eam timuisse ne diceret ei dñs / Surge: ⁊ adiuua sororẽ tuã? Mira enĩ suauitate tenebatur. q: profecto maior est refectio mentis ꝙ ventris. Act. vj. Non est equũ nos derelinquere ṽbum dei: ⁊ ministrare mẽsis. ibi glos. Quia meliora sunt fercula mẽtis ꝙ corporis. Item Aug. Preponiẽ aũt vnũ multis. nõ enĩ a multis vnũ: sed multa ab vno. xxiij. q. ſ. c. ſ. Unũ sunt pater ⁊ filius ⁊ spũs. Ad hoc vnũ non nos ꝑducit: nisi multi habeam⁹ cor vnũ. xij. q. j. c. ij. ⁊. c. scimus. Et ibi Theophilus. Usqꝫ enĩ adeo honoraẽ. xxxv. dist. sexo die. ⁊. xlij. disti. c. ij. hospitalitas: donec ad necessaria nos attrahit. Quũ ṽo incipit ab vtiliorib⁹ impedire: manifestũ est ꝙ honorabilior est diuinoꝝ auditus. Itẽ ibi super illud. Maria optimã partẽ elegit q non auferẽ ab ea. Augu. Non tu malã: sed illa melior ẽ. vñ melior ẽ? q: non auferẽ ab ea. a te auferetur aliqñ on⁹ necessitatis. Nõ enĩ quũ veneris ad illã patriã: inuenies peregrinũ quẽ suscipias hospitio. Mat. xxv. sed bono tuo auferẽ. vt qđ meli⁹ est detur. Tu nauigas. illa in portu est. Eterna enĩ est dulcedo veritatis. In hac tm̃ vita augeẽ. in illa pficieẽ. nunqꝫ auferẽ. Itẽ Amb. Agat erga te sicut Mariã desideriũ sapiẽtie. hoc enĩ maius hoc pfectius opus. Nec ministerij cura cognitionem verbi celestis auertat. nec arguas eos ⁊ otiosos iudices quos vides sapiẽtie studere. Itẽ Greg. vj. moraliũ. Per Mariã que ṽba dñi residẽs audiebat: contẽplatiua vita describitur. per Marthã exterioribus obsequijs occupatã / actiua vita signaẽ. sed Marthe cura nõ rephenditur: Marie ṽo laudaẽ. q: magna sunt actiue vite merita: sed cõtẽplatiue potiora. vñ nec auferri vnqꝫ Marie pars d:. q: actiue vite opa cũ corpore trãseunt. cõtẽplatiue autem gaudia meli⁹ ex fine ꝯualescũt. de hac ps. xxvj. Unã petij a dño ⁊c. De vtraqꝫ ex de renũ. nisi. §. ne putes. de regula licet. §. illa. xxxvj. dis. siq̃s. xix. q. ij. due. viij. q. j. qui episcopatum. ⁊c. Isidorus in lib. differẽtiarũ. Inter actiuã et cõtẽplatiuã hec distãtia est. Actiua vita in opib⁹ iustitie ⁊ ꝓximi vtilitate ṽsatur. Contẽplatiua aũt ab omni negotio vacãs in sola dei dilectiõe defigiẽ. Una in ope cõuersationis: altera in cõtemplatione immutabilis veritatis. viij. q. j. qui epatum. Itẽ in libro de summo bono. Actiua vita mũdanis rebus bñ vtitur. Cõtẽplatiua vero mũdo renũtians soli deo viuere delectaẽ. Differentiã lati⁹ descriptaꝫ per Aug. sup Joã. xxj. in homi. dixit dñs. Petro. inter actiuã et cõtẽplatiuã vitã require in legẽda beati Jo. euãge. et inter alia ibi dicit. Una flagellaẽ malis: ne extollaẽ in bonis. Altera tãta plenitudine grẽ caret oĩ malo: vt sine vlla tentatione supbie cohereat summo bono. Una inter mala ⁊ bona discernit. Altera q bona sunt / cernit. Una ergo bona est: sed adhuc misera. Altera melior ⁊ beata. Et illa significata est per apl̃m Petrũ. Ista per Joannẽ. Et ꝙ vita cõtemplatiua figureẽ per Joannẽ euangelistã tãgit glos. sup illud Jo. vlti. Conuersus Petrus vidit discipulum quẽ diligebat iesus. et sequiẽ in glos. Hanc plene christus diligit ⁊ seruat in eternũ. et loquiẽ de vita contẽplatiua. Utraqꝫ etiã hec vita per duos ꝓphas figuratur fm Greg. per Esaiã actiua. ꝑ Hieremiam contẽplatiua. viij. q. j. in scripturis. De vtraqꝫ etiã legiẽ. e. q. c. qui epatũ. Item Greg. sup Ezech. ait. Uita cõtẽplatiua maior est ꝙ actiua. q: actiua in vsu ꝑsentis operis laborat. Contẽplatiua vero sapore intimo venturã iam requiẽ degustat. ar. ad hoc. j. q. ij. siq̃s neqꝫ. ¶ Secundũ / q: clarius videt. vñ d: de Lia. q signat actiuã. vt ex de renũ. nisi. §. ne putes. ꝙ erat lippis oculis. Gen. xxix. Greg. Mens que cõtẽplando otia appetit / plus videt: sed minus generat. facit pre. c. qui epatũ. ¶ Tertiũ / mũditia siue pulchritudo. xxx. q. v. femine. Uñ de Rachele significãte contẽplatiuã. vt pre. §. ne putes. d: Gen. xxix. ꝙ erat venusto aspectu. ¶ Quartũ / securitas. Prouer. ix. Frustra iaciẽ rete añ oculos pennatoꝝ. glos. Facile euadit laqueos in terris: q hꝫ oc̃los in celis. Prouer. iij. Oẽs semite illi⁹ pacifice. expressum pre. §. ne putes. ibi. Magis secura. ¶ Quintũ / quies. Luc. x. dicitur Maria sedere ad pedes dñi. Martha satagebat cir. fre. mi. vbi glos. Maria sedet. q: cõtẽplatiua pacatꝭ vitiorũ tumultib⁹ optata iam in christo mẽtis quiete fruiẽ. Martha stat. quia actiua laborioso desudat certamine. Cant. ij. Sub vmbra illi⁹ quẽ desiderabã sedi ⁊c. Sedi inquam per quietem contemplationis. Thren. iij. Sedebit solitarius: ⁊ tacebit: et leuabit se supra se. In vmbra significatur refrigerium diuine ꝓtectionis ꝯ estum tentationis ⁊ tribulationis. ps. xvj. Sub vmbra alarũ tuaꝝ. glos. Alarum mĩe et charitatis. Nota ꝙ dicit / quẽ desiderabã. ps. xlj. Queadmodũ desiderat ceru⁹ ad fontes aquaꝝ ⁊c. Ceruus vexatus a venatorib⁹ lassatur: ⁊ estuaẽ: et fonteꝫ desiderat. sic aĩa fidelis a venatorib⁹ infernalib⁹. i. demonijs ⁊ prauis hoĩb⁹ agitata / fontẽ christũ desiderat. fontẽ vtiqꝫ de quo ps. xxxv. Apud te est fons vite. Nota etiãꝫ ꝙ sequitur ibi in Cãti. Fructus ei⁹ dulcis gutturi meo: vere dulcis ⁊ omni melle dulcior. Eccli. xxiiij. Spũs me⁹ super mel dulcis ⁊c. Augu. Dedit nobis dñs pignus spirit⁹ in quo sentimus eius dulcedinẽ: ⁊ desideram⁹ ipsum vite fontẽ. De hoc gustat hic cõtẽplatiu⁹: in q sitis hui⁹ mũdi extincta ẽ. Aug. Qui biberit de fluuio ꝑadisi cui⁹ vna gutta maior est oceano: restat vt i eo sitis hui⁹ mũdi extincta sit. ¶ Sextũ / iocunditas. Martha enĩ turbaẽ. Luc. x. sed Maria iocũdaẽ. vt ait Aug. ⁊ Gregꝭ. Hec i vsu ꝑntꝭ opis laborat. Illa ṽo sapore intimo vẽturã iã requiẽ degustat.

vite actiue pstat contemplatiua.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶ Septimū/permanentia.nam actiua et eius vsus cum
corpore ⁊ tēpore deficit.cōtēplatiua hic incipit ⁊ in gloria
perficit.vt dicit glos.sup illud Luce.x. Maria optimam
partē elegit ⁊c. ¶ Octauū/deuotio. vn̄ de Maria legit
ꝙ vnxit christū. Matth.xxvi.Luc.vij. Joā.xij. ¶ Nonū/
familiaritas qd̄ significatū est in Joā.euangelista. vnde
glos.sup illud Jo.vlti. Uidit em̄ discipulū quē diligebat
iesus.Hūc christꝰ plene diligit ⁊ seruat in eternū. ¶ Deci
mum/q: preciosior hec:q: rarior.xciij.dis.legimꝰ.ibi.Om
ne rarum.ij.q.vij.in sancta.ꝑciosum. Jsidorus. Actiua cō
munis multorū est:contēplatiua vero paucorū.Un̄ arca in
cubito fuit consummata:licet lata esset inferius. Gen̄.vj.
¶ Undecimū/q: celesti vite similior. Augu.in lib.xxij. de
ciui.dei. Jbi vacabimus ⁊ videbimus ⁊ amabimus.ama
bimus ⁊ laudabimꝰ.ps̄.xlv.Uacate ⁊ videte qm̄ ego sum
deus.¶ Duodecimum/q: est finis actiue. quia de actiua
trāsitur ad contēplatiuā.⁊ finis melior est.Greg.Qui ad
arcem contēplatiōis ascēdere desiderat:prius necesse est
vt in cāpo actionis se exerceat.precedit em̄ actio :sicut spi
na granum ⁊ sicut limus aiam inspiratā.ſm Jsaac de vi
ta contēplatiua. Jtem cōtēplatiua figuratur per Enoch.
de quo Gen̄.v.ibi.Ambulauit cū deo:⁊ non apparuit: q:
tulit eum deus.Actiua per Noe fabricantē arcam ⁊ plan
tantē vineā.Gen̄.vj.⁊.ix. Jtem contēplatiua ꝑ Moysen
loquentem cum dn̄o.Actiua per Aaron loquentē ad po
pulū.Exo.iiij.xxxvj.dist.c.si.Jtem cōtēplatiua per Jacob
manentē in tabernaculis.actiua per Esau venatorē.Ge
nes.xxv.lxxxvj.distin.esau.

¶ B

Spēs cō-templationis quatuor.

Nunc videndum circa que debeat versari cō
templatio. Bern̄. in lib. de consideratione
ponit.iiij.species contēplationis circa ea q̄
dei sunt.Et est expositio illius ꝟbi apostoli
Ephes.iij.Jn charitate radicati ⁊ fundati:
vt possitis cōprehendere cum oibus sanctis que sit latitu
do ⁊ longitudo et sublimitas et ꝓfundū. ¶ Prima cir
ca maiestatis admirationē.Hec requirit cor a vitijs pur
gatum ⁊ liberū:et a terrena sarcina exoneratū.vt facile
ad superna se leuet:et per aliquas interdū morulas stu
pore et extasi admiratione ibi se teneat.Hec comprehen
dere nititur quātū est possibile diuinā sublimitatē.¶ Se
cunda circa diuinorū iudiciorū varietatē et ordinationem
qd̄ vehementer concutit intuentis animū.Hec fugat vi
tia.fundat virtutes.initiat ad sapientiam.seruat humili
tatem:q̄ est virtutū fundamentū stabile.sine qua ꝟtutū
congregatio nihil nisi ruina est. hec nititur cōprehēdere
profundum.¶ Tertia circa largitatem diuinorū bn̄ficio
rū.quorum consideratio est mirabilis via ad intuendum
dei bonitatem.et que multū eiꝰ amorē accendit.Hec niti
tur cōprehendere que sit latitudo charitatis. Horū obli
uio ingratum:recordatio gratum cōprobat. ¶ Quarta
circa expectationē promissorū:q̄ quū sit consideratio eter
nitatis:longanimitatē alit:et perseuerātie dat vigorem.
Hec nititur cōprehendere que sit longitudo: ꝓpter eter
nitatem.latitudo:propter charitatē.sublimitas: propter
maiestatem.ꝓfunditas:propter sapientiā.Jstā nō dispu
tatio sed sanctitas cōprehēdit.Sanctū facit affectio san
cta:que in timore et amore est. quibus affecta anima q̄si
duobus brachijs cōprehendit/amplectit/stringit/ timet.
Quid tam timendū q̄ potestas cui resistere non potes?
q̄ sapientia cui abscondi non potes? Quid tam amabile
q̄ amor ipse quo amaris? Stupēda plane sublimitas ma
iestatis.pauenda abyssus iudiciorū. Feruorem exigit cha
ritas:eternitas perseuerantiā sustinendi. ¶ Et nota ꝙ
Bern̄.distinguit inter contēplationē et cōsiderationē di
cens.Considerationē nō id per oia qd̄ cōtēplationē intel Cōsideratio.
ligi volo.q: contēplatio ad rerū certitudinē: cōsideratio
ad inq̄sitionē magis se hꝫ.Et ſm hunc sensum pōt contē
platio definiri sic.Cōtēplatio est verꝰ certusq; intuitꝰ ani
mi de quacūq; re:siue appꝛhensio veri nō dubia.Conside
ratio est intenta ad inuestigandum cogitatio; vel inten
tio non inuestigantis verum.sed frequenter vnum poni
tur pro alio.Jdem. Quatuor consideranda reor.que in
te:q̄ sub te:que circa te:q̄ supra te sunt.A te tua cōsidera
tio inchoet:ne frustra extēdaris i alia te neglecto.¶ C
Considerationis spēs ſm Bern̄.tres sunt. Prima dicit Cōsiderationis species.
dispēsatiua:sensibus sensibilibusq; rebꝰ ordinate vtens
ad ꝓmerendū deū.Que fit quidē quū quis sensuū vsus
velut quasdā opes solo pietatis intuitu expēdere satagit
in suā multorūq; salutem. Scd̄a existimatiua : prudēter
ac diligenter queq; scrutans:⁊ inuestigando ponderās.
Quod fit quū q̄s ex visibilibꝰ inuisibilia occulta rimat.
et hec perfectior est prima.dulcior ⁊ felicior.sed p̄ma for
tior et vtilior. Tertia speculatiua se in se colligēs: ⁊ quā
tum diuinitus adiuuat rebus hūanis se eximens ad con
tēplandū deū.Quod fit quū spreto ip̄o rerū ⁊ sensuū vsu
quantum humane fragilitati fas est : ad sublimia se at
tollere ꝯsueuit.Hec perfectissimorū est. Qd̄ prima optat:
scd̄a odorat.tertia degustat.ad quē tn̄ iustū perducunt ⁊
cetere:etsi tardius:prima tn̄ laboriosius:scd̄a quietiꝰ pue
nit.¶ D Jtē ſm Bern̄.Octo sunt gradus q̄bꝰ ad cō Cōtēplatiōis gradus.
tēplationē ascendit. Primus/perfecta obedientia deo et
homini.Secūdus/corpus in seruitutem redigere.vt desi
piat caro.Tertiꝰ est/vsum boni per discretionē in consue
tudinē vertere. Quartꝰ est/attēte intelligere q̄ in doctri
na fidei apponūtur.Quintus/mundā aiam conseruare.
Sextꝰ/transire de iudicio rōnis in affectū mētis. Septi
mus/reuelata facie dei gloriā speculari.Octauꝰ/trāsfor
mari a claritate in claritatē.ij.Cor.iij.¶ E Talis fuit
Paulus raptꝰ in tertiū celū.ij.ad Cor.xij.vbi glos.distin
guit tres spēs visionū.est em̄ corpalis/imaginaria/etin
tellectualis.Corpalis/quū quedā dei munere corpalr vi
dentur ab aliquo:que alij videre nequeūt.vt Balthasar
manū.Dan̄.v. Jmaginaria/quum aliq̄s somno vel extasi
videt nō corpora sed imagines corporū.et hoc dei reuela
tione.vt Petrꝰ discū. Actuū.x. Jntellectualis qua nō cor
pora nec imagines vident:sed in substantijs incorporeis
mētis intuitꝰ intra dei pomeria figitur.¶ F Et talis
fuit Pauli visio.vn̄ Aug.sentit ꝙ Paulus viderit deū fa
cie ad faciē.dicit enim.Cur nō credamꝰ ꝙ tanto ap̄lo vo
luit deꝰ demōstrare vitā in qua post hanc videndus est in Deū nemo vidit vnq̄ ⁊c.
eternū? nec est ꝯ illud Exod.xxxiij.⁊ Joan.j.Deum nemo
vidit vnq̄ nisi vnigenitꝰ ⁊c. Non videbit me homo ⁊ vi
uet.q: loquitur de hoie humano modo viuente.vn̄ Aug.
in lib.de trinitate.Uideri diuinitas hūano visu nullo mo
do pōt.sed eo visu videt:quo qui vident/nō iam homies
sed vltra hoies sunt. Et Greg. in glos.super illud Exod.
pre. Nō videbit me homo et viuet. Jn hac carne viuenti
bus contemplationis acumine potest eterna claritas vi
deri.sed qui sapientiam que deus est/videt:huic vite fun
ditus moritur:ne eius amore teneatur.Et nota ꝙ q̄ vere
raptus est:sensu non vtitur.

¶ G

De preparatorijs ad cōtemplandū aliquid
est videndum. ⁊ sunt duodecim ſm Bern̄.
¶ Primū/exercitatio in operibus actiue.
q: de actiua nascit contēplatiua. non em̄ q̄ Ad cōtēplatiōem conducentia.
cito peccator deo recōciliatur:dignus est vi
dere faciē pr̄is.qd̄ fuit in Absalon figuratū.ij.Reg.xiiij.
¶ Secūdum/cordis puritas. Bernard. Hoc ineffabile
quum non nisi ineffabiliter videatur/qui vult videre:cor
mundet.quia nulla ratione nisi cordi mundo. Matth.v.
⁊ humiliter amanti videri potest vel apprehendi.Augu.
in libro solilo.Quum fueris talis vt nihil prorsus terre
norum te delectet:mihi crede eodem momēto.eodē pun
cto poteris obtinere quod cupis.Frater Egidius. Puri
tas deum videt.deuotio ipsum manducat.Unde Aaron
non intrauit in sancta sanctorum:nisi prius.Leuitic.viij.
Exod.xx.⁊ vltimo.lotus.¶ Tertium est solitudo. Osee
ij.cap̄.Ducam eam in solitudinem : ⁊ loquar ad cor eius.
Et in monte viderunt discipuli iesum transfiguratum.
Matth. xvij. Marci. ix. et Luce.ix.cap̄.vbi Remigius.

Jn quo docet q: necesse est hominibus qui deum cōtem
plari desiderant: vt non in infimis voluptatibus iaceāt:
sed amore supernorū semper ad celestia erigātur. Bern̄.
O aīa/sola esto:vt illi te solā serues quē solū ex oibus ele
gisti.Dei em̄ filius verecūdus amator est.⁊ nō vult spōse
sue secreta in publicū reuelare.Unde Jacob solus rema
nēs cū angelo luctatus est.Gen̄.xxxij.Lucta est oratio et
contēplatio.vn̄ Esa.xlix.dicit glos.ꝙ Jacob pugnauit cū
angelo:nō manibus/sed precibus.Bern̄.Aiam quā vide
ris relictis oibus soli ꝟbo votis oibus adherere: ꝟbo vi
uere:verbo se regere: a corporalibꝰ sensibꝰ studiose secede
re:vt sese non sentiat dū sentit verbū : atq; ineffabili ille
cta verbi dulcedine quodāmodo se sibi furatur:immo ra
pitur atq; labit a seipsa:vt ꝟbo fruat : hāc esse spōsam nō
dubites summi spōsi.¶ Quartū est desolatio.Deuteron̄.
viij.Affligit te penuria:et dedit tibi cibum māna . Māna
est dulcedo cōtēplationis:que datur aīe post tristitiā pre
sentis desolationis.Hoc notat Esa.liiij. Paupercula tem
pestate cōuulsa ⁊ absq; vlla cōsolatiōe. ecce ego sternam
per ordinē lapides tuos. Jacob cōtristatꝰ timore fratris
ab angelo meruit consolari.vnde dicit. Uidi dn̄m facie
ad faciē ⁊c.Gen̄.xxxij.vbi Grego.Exeunte prius tristitia
caligo detergit.⁊ sic resplendente raptim incircūscripto
lumine mens illustrat:⁊ in gaudio quedā securitas ab
sorbet.¶ Quintū est silentiū . Thre.iij.Bonū est cū silen
tio prestolari salutare dei.⁊ ibi.Sedebit solitarius ⁊ tace
bit.xvj.q.j.perlatū.ij.Un̄ Maria tacet. Luc.x.ꝟbū em̄/in
eternū/qd̄ audire ad contemplationē pertinet:in magno
silentio vult audiri.ps̄.lxxxiiij. Audiā q̄d loquatur in me
dn̄s deus.¶ Sextū est gratiarū actio et vox laudis. ps̄.
xlix.Sacrificiū laudis honorificabit me : et illic iter quo
ostendam illi salutare dei.i.christum.Alia tangunt Gen̄.
xviij.vbi d:.Apparuit deꝰ Abraā in cōualle mābre.quorū
primū est humilitas.glos.interli.Apparet deꝰ humilibꝰ.⁊
ſm Greg.aque ad valles descendunt.i. grā ad humiles.
Mābre interpretat claritudo vel perspicuitas.⁊ signat
duplicē humilitatē:mentis/⁊ corporis;qua deꝰ clarius vi
detur.Bern̄.Magna fratres magna ⁊ sublimis virtꝰ hu
militas.que promeretur qd̄ non docet.digna adipisci qd̄
nō valet addisci.Supbo oculo deꝰ nō videt sincere. Jdē.
Quisquis curiosus est scire q̄d sit hoc verbo fari:para illi
non aurē/sed mentem.non em̄ docet hoc lingua sed grā.
¶ Scd̄m mentis quies.qd̄ tangit ibi.Sederi.Thren̄.iij.
Sedebit solitariꝰ ⁊c.Et Jacob dormiēs in itinere vidit
scalam.vbi Greg. Jn itinere dormire/est in via huiꝰ secu
li ab impedimento seculariū actionū quiescere. De hoc
somno Can̄.v.Ego dormio ⁊ cor meū vigilat. Et de hoc
somno cōtēplationis ſm Ber. intelligit illud Gen̄.ij.ibi.
Jmmisit ergo dn̄s soporē in Adā.quūq; obdormisset ⁊c.
de peni.dis.ij.§.Romanos.¶ Tertiū/desideriū egredie
di de corpore.qd̄ no.ibi. Jn ostio tabernaculi. Ostium ta
bernaculi est exitꝰ de corpe.ij.Pet.c.j.ibi. Uelox est depo
sitio tabernaculi mei. Jn ostio tabernaculi sedent: q̄ mor
tem hn̄t in desiderio:⁊ vitā in patiētia. Phil.j.Cupio dis
solui ⁊ esse cū christo.¶ Quartum/feruor charitatis.qd̄
tangit ibi. Jn feruore diei. vn̄ Aarō cū igne et thymiami
te intrat in sancta sanctorū.Leuit.xvj.Amor em̄ ſm Diony
sium trāsformat amantē in amatum.vt dicat. Uulnerasti
cor meū soror mea.Can̄. iiij. ¶ Quintū/cordis eleuatio
et de supnis meditatio.qd̄ tangit ibi. Quū eleuasset ocu
los suos.Sapien.viij.Cogitare de illa sensus est consum
matus. ¶ Sextum/oratio quod tangitur ibi. Ne trans
eas seruum tuum.vnde Luce.iij. Jesu orante apertū est
celū.Bern̄.Quum foris missa fuerit omnis immūditia:
et adfuerit secularī cure abscissio:carnis afflictio / cordis
contritio/frequens et pura delicti confessio/⁊ lauacrum
fletus:tunc sursum attollunt os essentie dei admirabilis
meditatio/caste veritatis inspectio/oratio munda ⁊ vali
da/iubilus laudis/⁊ desideriū ardens in deum.

¶ Articulus.xcij.

Circa hoc notādū
est ꝙ Richardus de scō victore i lib. de
cōtemplatione distinguit inter ꝯtempla
tionē/meditationē/et cogitationē.Con Contēplatio.
templatio ſm eum est libera mētis per
spicacia in sapientie speculo cum admiratione suspensa.
Uel sic.Contēplatio est perspicax ⁊ liber animi intuitꝰ in
res perspiciēdas vsq;quaq; diffusus. Meditatio est stu Meditatio.
diosa mentis intentio circa aliq̄d inuestigandū diligēter
insistēs. Uel sic. Meditatio est prouidus animi obtutus
in veritatis inquisitione vehemēter occupatus. Cogita Cogitatio.
tio est improuidus animi respectꝰ ad euagationē pronꝰ.
Et q̄uis contēplatio ⁊ speculatio pro inuicem soleāt po
ni:aptius tn̄ speculationē dicimus qn̄ per speculū cerni
mus.Contemplationē vero qn̄ veritatē sine aliquo inuo
lucro sine vmbrarū velamine in sua puritate videmus.et
sic hoc nomē contēplatio stricte accipit. Joā.Cassi. in lib.
coll.in prima collatiōe Moysi que est de destinatiōe mo
nachi ⁊ fine sic ait.Contēplatio dei multifarie cōcipitur.
Nam deus non solū incōprehensibilis illius substātie sue
admiratione cognoscitur:qd̄ tn̄ adhuc in spe ꝓmissionis
abscōditū est:sed etiā creaturarū suarū magnitudine: vel
equitatis sue consideratione:vel quotidiane dispensatio
nis auxilio ꝓuidetur.qn̄ scꝫ que cū sanctis suis per singu
las generationes egerit:mente purissima perlustramus.
quū potentiam eius qua vniuersa gubernat / moderat
ac regit:cū immēsitate sciētie eius ⁊ oculū quem latere se
creta cordiū non pōt.xxvj.q.v.nec mirū.in fi.tremēti cor
de miramur.quū arenā maris vndarumq; numerū dimē
sum ei et cognitū cogitamus.quū pluuiarū guttas / quū
seculorū dies/quum preterita futura ve obstupescentes sciē
tie eiꝰ adsistere cōtēplamur.quū ineffabilē clementiā eiꝰ
miramur:qua innumera flagitia q̄ singulis q̄busq; mo
mentis sub ipsiꝰ cōmittunt aspectu/ indefessa longanimi
tate sustinet.quū vocationē qua nos nullis p̄cedentibus
meritis grā sue miserationis acciuit. j. Cor.xv.j. q.j. grā.
de ꝯse.dii.iiij.grā.quū deniq; qd̄ occasionē salutis tribuit
adoptādis/cum quodā admirationis intuemur excessu.
ꝙ ita nos nasci precepit vt ab ipsis incunabulis grā no
bis legisq; notitia sue traderet.ꝙ ipse aduersariū vincēs
Luc.xj.in nobis ꝓ solo bone volūtatis assensu eterna bea
titudine ac ꝑpetuis nos premijs remunerat. quū postre
mo dispēsationē incarnatiōs sue quam ꝓ nr̄a salute susce
pit:ac mirabilia ministrorū suorū in cūctis gētibꝰ dilatauit
fideli ⁊ deuoto speculamur intuitu.¶ Jdē in collatione
Paphuntij de tribꝰ abrenūtiationibus dicit sic.Tertia re
nuntiatio est qua mētē nostrā de p̄sentibꝰ vniuersis ac vi
sibilibus euocātes/futura tātūmodo contēplamur. Et.j.
Cuius renūtiatiōis tertie verā ꝑfectionē merebimur ob
tinere:qn̄ mens nr̄a nullo carnee pinguedinis hebetata
cōtagio/sed peritissimis elimatiōibus expolita ab oī affe
ctu ⁊ q̄litate terrena ꝑ indesinentē diuinarū rerū medita
tionē spūalesq; theorias ad illa q̄ inuisibilia sunt eousq;
trāsierit: vt circūdatā se fragilitate carnis ac situ corpis
supernis ⁊ incorporeis intēta nō sentiat.atq; in hmōi ra
piat excessus:vt nō solū nullas voces auditu recipiat cor
porali:nec intuēdis p̄tereuntiū imaginibꝰ occupet.sed ne
adiacētes q̄dē moles et ingētes materias obiectas oc̄lis
carnis aspiciat.Cuiꝰ rei fidem atq; ꝟtutē nemo nisi is ca
piet q̄ hec q̄ dicunt expiētia magistra pcepit. Cuiꝰ videlꝫ
ita dn̄s oc̄los cordis ex vniuersis p̄ntibus auocauerit:vt
ea nō tamq̄ trāsitura sed q̄si transacta iā reputet:⁊ velut
inanē fumū in nihilū resoluta cōspiciat:ābulās vt Enoch
Gen̄.v.cū deo ac de humana cōuersatiōe moribusq; trās
latus non inueniat in p̄ntis seculi vanitate.hucusq; Pa
phuntiꝰ.¶ Jtē in collatiōe Sereni.Ad mēsurā etatis ple
nitudinis christi.Eph.iiij.nemo pueniet aīs in futurū:nisi
q̄ imbutꝰ ea fuerit i p̄nti:eāq; adhuc in h̄ sc̄lo positꝰ pliba
uerit; christiq; mēbrū p̄ciosissimū designatiuū arrarū cō

Universidad de Deusto
Biblioteca

paginis illi⁹ per quā corpori mystico qd̄ est ecclesia. xxiii.
q.v.de liguribus.ad Coloss.i.i.Cor.xii.eius/valeat copu-
lari:in hac carne possederit.vnum dumtaxat desiderans:
vnū sitiens:ad vnū nō solum actus suos:verū etiā cogi-
tationes semper intendens.vt illud qd̄ in futurū dicitur
i.Cor.xv.de beata cōuersatione sanctorū iam subarratus
teneat in p̄senti.i.vt sit ei deus omnia in oibus. ¶ Item
in coll. Isaac prima de oratione. Oratio dn̄ica prouehit
domesticos suos ad illam igneaꝫ et perpaucis cognitam
vel expertam immo ineffabilem orationem/ que omnem
transcēdens humanū sensum nullo modo (dicā sono vo-
cis nec lingue motu nec vlla verborū pronuntiatione) di-
stinguitur:sed quā mens celestis illius infusiōe luminis
illustrata non humanis atq angustis designat eloquiis:
sed conglobatis sensibus velut de quodā fonte lucidissi-
mo ꝛ copiosissimo effudit vbertim. Huius orōnis formu-
lam dn̄s figurauit:quum in orationis agonia cōstitutus
etiā guttas sanguinis inimitabili profudit exēplo. Luce
xxii. Occasionē aūt huius orōnis ignite multa prebent.
Psalmi v̄siculus decātatus.xxi.dis.c.i.versi.lectores. Ca-
nora fraterne vocis modulatio. Instrumentorū vel orga-
norum pulsatio. Psallētis grauitas. Exhortatio viri per-
fecti.et collatio sp̄ualis. Interitus chari vel fratris. Re-
cordatio peccatorū.et ne glorie tenteris contemplatio ge-
hennalis. Item in eadē. Et vt orationis vere percipiatis
affectum:non meā vobis:sed beati Antonii sententiam
proferam.quem ita nonnunq̄ in oratione nouimus persti-
tisse:vt eodē in excessu mentis frequēter orante quum so-
lis ortus cepisset infundi:audierimus eū in feruore sp̄us
proclamantē/Quid me impedis sol:qui ad hoc iā oriris
vt me ab huius veri luminis abstrahas claritate? Cuius
etiā sentētia non hūana sed diuina hec est. Nō est (inq̄t)
perfecta oratio in qua se monachus:vel hoc ipsum quod
orat nō intelligit. Idem in.ii.collatione de orōne eiusdeꝫ
Isaac. Hic nunq̄ finis totius perfectionis est: vt eousq
extenuata mens ab omni situ carnali ad sp̄ualia sublime-
tur:donec ois eius conuersatio ois cordis volutatio vna
et iugis efficiatur oratio. ¶ Item in collatione Ioānis
abbatis cenobite ꝛ eremite /idem Ioannes ait/ Pio do-
mini nostri munere memini me in huiusmodi raptum ex-
cessum frequēter:vt obliuiscerer me sarcina corporee fra-
gilitatis indutū menteq meā ita oēs exteriores sensus
subito respuisse:ꝛ a cūctis materialib⁹ reb⁹ oib⁹ exulasse:
vt neq oculi neq aures mee proprio fungerētur officio.
Et ita diuinis meditationibus ac spiritualibus theoriis
meus anim⁹ replebat:vt sepe ad vesperā cibum me per-
cepisse nescirem:ꝛ sequenti die de hesterna absolutiōe ie-
iunii penit⁹ dubitarē. Item in collatione Theone de ana-
martherio. Vna ergo ꝛ sola est theoria. i. contēplatio dei
cui merito omnia virtutum studia postponūtur. multos
etenim sanctos q̄uis bonorum operum terrenis studiis
occupatos:tamen a contemplatiōe illius summi boni re-
trahunt ac retardant. Dixit frater Egidius laicus socius
beati Francisci maximus cōtemplatiuus q gradus con-
templationis sunt:ignis/vnctio/extasis/gustus/contem-
platio/requies/gloria. Item dicebat q nullus potest ad
contemplationem ascendere:nisi per actiuam fideliter ꝛ
deuote exercitatus fuerit. Ad contemplandā etiā gloriā
diuine maiestatis nullus pōt ascēdere:nisi p feruorē spi-
ritus et frequentē orōnem. Per feruorem sp̄us accendit
homo:ꝛ ad contēplationem ascendit:qn̄ cor cum ceteris
mēbris est ad hoc totū dispositū plene : ita q nihil aliud
etiā vult nisi qd̄ hꝫ et sentit ꝛ pōt cogitare. Ille esset bon⁹
contēplatiu⁹:q si haberet incisos pedes ꝛ manus et extra-
ctos oculos ꝛ incisum nasum aures ꝛ linguā:pre magni-
tudine suauissimi ineffabilis ꝛ inestimabilis odoris gau-
dii et dulcedinis nulla alia mēbra nullaq alia q̄ q̄ circa
celū excogitari p̄nt/curaret:vel habere desideraret: p̄ter
id qd̄ hꝫ ꝛ sentit:sicut Maria secus pedes dn̄i tantam re-
cipiebat dulcedinē v̄bi dei:q nullū habebat membrū qd̄
posset vel vellet facere aliud q̄ faciebat.ꝛ hoc signum/q̄
conquerēti sorori q nō adiuuaret eā nullo verbo vel in-
dicio respondit.cuius aduocatus christus factus est:pro
Maria respōdēs que respōdere nō poterat. Luc.x. Idē.
Contemplari est ab oibus esse diuisum:ꝛ soli deo esse cō-
iunctum. Item frater Rogerius p̄uincialis vir extaticus
ait. Quidputas erit si intimo tuo intimus sit deus? lib.i.
A quātis tenebris ad quātas duceris claritates per sp̄m
eius?a. Si illas que in intimis illis siue internis secretis
sunt nosses intimas cōtēplationes:si illas lucidas illumi-
nationes/si illos feruidos splēdores/si illos simplos ra-
dios/si illos puros fulgores/si illos viuificos ardores/si
illos pacificos sapores/si illos deliciosos: immo delicio-
sissimos dulcores/si res incognitas ꝛ innominabiles res
tamē experimētales p̄fecte perciperes. A homo si hec ex-
perimēto nosses:puto q: vt ego tenebras ferres grauiter
vite tue.a. Qn̄ aūt erit? Putasne videbo? qn̄.qn̄.qn̄.oia in
mora.nimium flenda dilatio horū. a.a.a. Quid tibi sum
ego:aut q̄d tu mihi deus me⁹?sed q̄d nō mihi es:hec ver-
ba silentii sunt: nec hec extra silentiū ꝛ deuꝫ inueniri p̄nt.
q: alibi nō sunt. O q̄ beatus hō cuius in deo aīa fieri no-
uit deus.supple nō substantialiter:sed vnitiue ꝛ transfor-
matiue. Attende aūt ꝛ admirare q̄ dico/excessus/introi-
tus/defectus/transitus/apprehensio/ transformatio/ad
oīm causam amorū motio in silentiū illud bona/ quieta-
tio punctalis/infiniti visio. Nec terrearis q: punctalē au-
disti.illā em̄ qn̄ vult:ꝛ vult:ꝛ vt quantū vult dilatare pōt
qui finitissimū in se infinitare pōt. Hec magna sunt. Sen-
tire ea vis? Attende qm̄ nullus sic intrat:nisi prius exces-
serit.nec deficit:nisi pri⁹ introierit.nec transit:nisi pri⁹ de-
fecerit.nec app̄hendit:nisi pri⁹ transierit.nec transforma-
tur:nisi prius apprehēderit.nec intuet̄ : nisi trāsformatio
precesserit.nec sic in illū amorē mouetur:nisi qui intus et
valde intus fuerit.nec in beato illo silentio quietat̄:nisi
qui illū amorē nouerit. Post hec videtur deus.q̄re etsi in
quolibet p̄cedēti est visio:post hec tn̄ sequit̄ dei visio ma-
nifesta. Sed p hoc qd̄ dictū est de⁹ me⁹ q̄s vnq̄ sensus ad
hoc sufficit?quū etiā angelic⁹ intuitus qui hoc contīnue
Mat.xviii.experit̄:i hmōi plene nō possit:nō pp̄riis imi-
tatur dn̄e virib⁹. Qui hoc q̄rit:totū tibi se exhibeat.vt in
te trāseat totus. hucusq Rogeri⁹ vene. Talia q̄ merā cō-
tēplationē respiciūt fm Bern̄.nō docet lectio : sed vnctio
sp̄ussc̄ti in sua dona sapientie gustāte.que vnctio docet de
oibus his.i.Io.ii.ex de sacra vnc.c.vnico.§.i.v̄.de secūda.
De vtraq vita actiua ꝛ cōtemplatiua q̄ simul teneri pōt
a p̄latis eccl'ie,xxxvi.dis.siq̄s.viii.q.i.in scriptur̄.c. qui ep̄i-
scopatū.ii.q.vii.sctā.vii.q.i.scias.xvi.q.i.nos autē.xix.q.ii.
due.ex de renū.nisi.§.ne putes.ꝛ de regula.licet.§.penul.
¶ Expeditis tuis donis sacratissimis alme sp̄us nūero
septenario designatis/Ego frater pctōr scriptor isti⁹ ope-
ris gemitib⁹ inenarrabilibus a te. Rom̄. viii.datis oro te
veni hauster calide scrē sp̄us ignee.perfla hortum meuꝫ.
Cañ.iiii.in fi.i.eccl'iaꝫ q̄ est hort⁹ ɔclusus.vt in eodē.c.iiii.
xxiiii.q.i.oibus.ꝛ.c.qm̄. Meū inquā.q: eccl'ia est m̄r mea
et oīm fideliū magistra.ex de priuil.antiqua. Et fluētaro-
mata illi⁹.i.v̄tutes fm Greg.in homi.pasce.q̄ vitia in ea
i.in mēbris suis corruptis exīstēria expellāt.xxxii. q.i. cum
renūtiat̄. Et currat in odorē vnguētorū sponsi sui. Cañ. i.
cū eccl'ia primitiua talibus virtuosis odoribus fecūdata.
vt in fine istius ecclesie militantis iam in proximo veniē-
te extremitas defectuose vite redeat ad principiuꝫ sancte
vite:ꝛ reuolet. o.ad.a.xxxv.dist.ab exordio.

¶ Articulus.xciii.

Flante prospe sui
dignissima gratia dicta haustro/et com-
pleta ista scd̄a parte istius operis de rui-
na in vita magna statuū ecclesie sancte
dei/nō ad detractionē sed correctionem
prescripta: Iā ratis mea desiderat i litore collocari. Act.

xxvii. Ioā.iii.xxvii.q.i.nuptiarū. Mat.xxv. Leuās manus
oculos ꝛ cor ad illū spōsum eccl'ie Iesum christū vnicum
dn̄m nostrū filiū dei viui et verū deū. Mat.xvi.qui est pri-
cipium ꝛ finis. Apoc.i.ꝛ qui vere fuit principiū isti⁹ opis
et cōsummatio.gr̄as vberes sibi reddens: corde ꝛ ore be-
nedico:sibi dicēs/Gloria laus ꝛ honor tibi sit rex christe
redemptor.et bn̄dictio/ꝛ claritas/ꝛ sapiētia/et gratiarū
actio/honor/ꝛ virtus/et fortitudo tibi deo nr̄o in secula
seculorū. Amen. Apoc.vi. Ac deinde ad te papa beatissime
dn̄e Ioan.xxii.v̄e Iesu christi dn̄i nostri in terris vicarie
generalis ꝛ sponse legitime eccl'ie sue sancte/cū tuo vene-
rabili et sacro collegio dn̄orū Cardinaliū genibus flexis
dirigendo sermonē:hoc opus qd̄ iam fecisti scribi suppli-
citer recōmendo. Ipsum corrigas:ꝛ corrigi facias. Fauo-
rem sibi largiaris. Salus ibi tue ꝛ nostre eccl'ie continet̄.
Sicut etiā dixi in suo principio:sic et nūc in fine eius dico
nihil aliud sentio nec teneo nec doceo:nisi quod sentis te-
nes ꝛ doces cū tua sancta matre eccl'ia:que nunq̄ a veri-
tate catholica deuiauit.xxiiii.q.i.a recta.c.memor. c. in se-
de. Si ergo in aliquo ex ignorātia vel improuisiōe vel ni-
mia occupatiōe sicut homo minus bene dixi: per te. lxiii.
dist. valētinianus.corrige:q: tibi p̄cipue christiane religio-
nis zelus incūbit.xxiiii.q.i.officii. Alia canonice dicta tua
authoritate corrobora ꝛ cōfirma.xxv.q.ii. postea. ¶ Cō-
pleui autē hoc opus dei gr̄a comitante/currēte anno dn̄i
M.cccxxxii.pontificat⁹ tui anno.xvi.in fi. In festo sancte
Marie niuis/in Auinione vbi tunc cum tua curia reside-
bas. Et incepi anno dn̄i. M.cccxxx.pōtificatus tui anno
xiiii.in ciuitate eadē vbi cū tua curia eras et ego seruus
pedum tuorū et officialis indignus in penitentiarie offi-
cio regnante dn̄o nostro Iesu christo cum patre et spiri-
tu sancto benedicto et glorificato in secula seculoruꝫ.i.ad
Timo.i.ꝛ vlti.de cōse.dis.i.hi duo.ꝛ.c.porro gloria ꝛc.

¶ Authoris subscriptio.

Manu propria vna vice correxi ꝛ apostillaui anno domi-
ni. M.cccxxxv. in Algarbia Portugallie vbi sum presul
in villa Ramra. Secundo correxi et apostillaui in sancto
Iacobo de cōpostella anno domini. M.cccxl. ¶ In p̄ma
parte istius opis sunt.lxx.articuli. In scd̄a v̄o p̄e.xciii.

¶ Ad lectorem.

Habes tandem lector humanissime fratris Aluari Pela-
gii viri sane peritissimi opus desideratissimū : cui titulū
indidit ipse. De planctu ecclesie. Opus inquā supra veri
fidē eruditiōis plenū:quadragesimotertio abhinc anno
stanneis characterib⁹ primū Vlme (que germanorū est ci-
uitas) excusū. In quo nimirū reponēdo pristinoq nitori/
quoad fieri potuit/restituendo quātū sit desudatū quā-
tūq laboris (qd̄ citra gloriā dixerim) exhaustum:penes
eum sit fides qui germana exemplaria cū recentioribus
hisce cōtulerit. Non tn̄ ita nobis ipsi placemus:vt quicq̄d
inerat mendarū nr̄o dispūctum obelo velim⁹ existimari.
Preter em̄ paucula vel heracliticis tenebris obscuriora
in q̄bus nihil oīno potuimus integritatis expiscari : nō-
nulla certo scimus nr̄os (hoīes em̄ sumus) oculos ꝛ fe-
fellisse et effugisse. Hoc tamen admonitū te velim nostrū
exemplar nescio quib⁹ malis auibus tam portentosis er-
ratorū mōstris passim scatuisse:vt vix i eo decimū quodq
v̄bum integrū illesumq (ne dicā penitus aut inuersum
aut adulteratū) fuerit reperire. Qr si tā insignia hec scri-
pta rursum impressioni (qd̄ vtiq speram⁹) cōtigerit de-
mandari:diis bene iuuantibus emendatiora fortassis in
vulgus prodibūt. Impressum est autē denuo preclarum
hoc opus in famatissimo Lugdunensi emporio apud vi-
rum integerrimum Ioannem Cleyn bibliopolam ex in-
dustrium et de bonis literis optime meritum. Anno post
christū natum sesquimillesimo supra decimū septimo ad
Calendas Augustas. Vale.

Distichon.

Plurima qui latuit vix vlli secula notus
Exerit e tenebris Aluarus ecce caput.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca